

סדר הלימוד ליום א תמוז [יום 267 בשנה]

אָלֵא וְדָאֵי כָּל מַה דְּחָשִׁיב בְּרֵשׁ, וְכָל מַה דְּיִסְתַּכַּל בְּלַבּוּי, לָא עֵבִיד מְלָה, עַד דְּאִפִּיק לִיָּה בְּשִׁפּוּתִיהּ, וְהוּא לָא אֶתְכַוֵּן בִּיָּה. וְהֵיא מְלָה דְּאִפִּיק, מִתְּבַקְעָא בְּאוּרָא, (דף רצ"ד ע"ב) וְאִזְלָא וְסִלְקָא וְטָסָא בְּעֵלְמָא, וְאֶתְעֵבִיד מְנִיָּה קְלָא. וְהֵיא קְלָא נְטִילִין לִיָּה מְאָרִי דְּגִדְפִין, וְסִלְקִין לִיָּה לְמִלְכָּא, וְעֵייל בְּאוּדְנִי. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (דברים ה) וַיִּשְׁמַע יי' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם. (כמדבר יא) וַיִּשְׁמַע יי' וַיַּחַר אָפוּ.

וּבְגִין כֶּף, כָּל צְלוּתָא וּבְעוּתָא דְּבַעֲי בַר נֶשׁ מְקַמֵּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעֵי לְאַפְקָא מִלִּין בְּשִׁפּוּתִיהּ, דָּאֵי לָא אִפִּיק לִוּן, לָאו צְלוּתִיהּ צְלוּתָא, וְלָאו בְּעוּתִיהּ בְּעוּתָא. וְכִינּוּן דְּמִלִּין נְפִיקִין, מִתְּבַקְעִין בְּאוּרָא, סִלְקִין וְטָסִין וְאֶתְעֵבִידוּ קְלָא, וְנָטִיל לִוּן מֵאֵן דְּנָטִיל, וְאַחִיד לִוּן לְאַתְרָא (נ"א לכתרא) קְדִישָׁא, בְּרִישָׁא דְּמִלְכָּא.

מִתְלַת חֲלָלֵי דְּמוּחֵי, נְטִיף נְטִיפָא לְאוּדְנִין, וְהֵיא אֶקְרִי נַחַל פְּרִית. כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר, (מלכים א יז) נַחַל פְּרִית, פְּלוּמַר, כְּרוּתָא דְּאוּדְנִין. וְקָלָא עֵייל בְּהֵיא עֶקִימָא, וְאַשְׁתָּאב בְּהֵיא נְהָרָא, דְּהֵיא נְטִיפָא. וְכַדִּין אֶתְעַכַּב תַּמָּן, וְאַתְבַּחִין בֵּין טַב לְבִישׁ. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (איוב לד) כִּי אֲזַן מִלִּין תְּבַחֵן. וּמֵאֵי טַעְמָא אֲזַן מִלִּין תְּבַחֵן. מִשּׁוּם דְּאֶתְעַכַּב קְלָא בְּהֵיא נְהָרָא דְּנְטִיפָא, בְּעֶקִימוּתָא דְּאוּדְנִין, וְלָא עֵייל בְּבֵהִילוֹ. וּבְגִין כֶּף אֶתְבַּחִין בֵּין טַב לְבִישׁ, (איוב לד) וְחִיד יִטְעַם לְאַכּוּל. מֵאֵי טַעְמָא חִיד יִטְעַם לְאַכּוּל. בְּגִין דִּיתְעַכַּב תַּמָּן, וְלָא עֵייל בְּבֵהִילוֹ בְּגוּפָא, וְעַל דָּא יִטְעַם וְיִתְבַּחֵן, בֵּין מְתִיקָא לְמִרְרוֹ.

בְּהֵאֵי נוֹקְבָא דְּאוּדְנִין, תְּלִיין נוֹקְבִין אוּחְרַנִּין, נוֹקְבָא דְּעֵינִין. נוֹקְבָא דְּפּוּמָא. נוֹקְבָא דְּחוּטְמָא. מֵהֵיא קְלָא דְּעֵייל בְּנוֹקְבָא דְּאוּדְנִין, אֵי אֶצְטְרִיךְ עֵייל לְנוֹקְבֵי דְּעֵינִין, וְנִבְעִין דְּמַעִין. מֵהֵיא קְלָא אֵי אֶצְטְרִיךְ, עֵייל לְנוֹקְבָא דְּחוּטְמָא דְּפִרְדִּשְׁקָא, וּמִפְקֵי תַנְנָא וְאַשָׁא מֵהֵיא קְלָא. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (כמדבר יא) וַיִּשְׁמַע יי' וַיַּחַר אָפוּ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יי'. וְאֵי אֶצְטְרִיךְ, עֵייל הֵיא קְלָא לְנוֹקְבָא דְּפּוּמָא, וּמִלִּיל וְגִזְר מִלִּין (נ"א גזרין) מֵהֵיא קְלָא. כָּל מֵהֵיא קְלָא דְּאוּדְנִין. עֵייל בְּכָל גּוּפָא וְאַתְרַגִּישׁ מְנִיָּה כְּלָא. (ס"א כְּמָה תְּלִיָּא) תְּלִיָּא בְּהֵאֵי

אוּדְנָא. זְכָאָה מֵאֵן דְּנָטִיר מְלוּי. עַל דָּא כְּתִיב, (תהלים לד) נִצּוֹר לְשׁוֹנֶף מִרְעַ וּשְׁפָתֶיךָ מִדְּבַר מִרְמָה.

הֵאֵי אוּדְנָא קְרִי בִּיָּה שְׁמִיעָה. וּבְשְׁמִיעָה אֶתְכַלִּילִין אֵינּוּן מוּחֵי. חֲכָמָה אֶתְכַלִּיל בִּיָּה, דְּכְתִיב, (מלכים א ג) וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שׁוֹמֵעַ. בִּינָה, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (שמואל א ג) דִּבַּר פִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדְּךָ. (מלכים ב יח) כִּי שׁוֹמְעִים אֲנַחְנוּ. (ובְּהֵי תְלִיין כְּלָא) דַּעַת, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר, (משלי ד) שְׁמַע בְּנִי וְקַח אֶמְרִי. (משלי ב) וּמִצּוֹתַי תִּצְפוּן אֶתְךָ. הָא כְּלָא תְלִיין בְּאוּדְנִין בְּהֵאֵי אוּדְנָא תְלִיין צְלוּתִין וּבְעוּתִין וּפְקִיחָא דְּעֵינִין. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (מלכים ב יט) הִטָּה יי' אֲזַנְךָ וּשְׁמַע פִּקּוּחַ עֵינֶיךָ וּרְאֵה. הָא כְּלָא בִּיָּה תְלִיָּא.

בְּהֵאֵי אוּדְנָא, תְּלִיין רְזִין עֲלֵאִין, דְּלָא נְפִיקִין לְבַר, בְּגִין כֶּף הֵיא עֶקִימָא לְגוּ. וְרְזָא דְּרְזִין סְתִימִין בִּיָּה, וְוִי לְהֵיא מְגַלָּה רְזִין. וּבְגִין דְּהֵאֵי אוּדְנָא כְּנִישׁ רְזִין, וְעֶקִימוּתָא דְּלְגוּ נְטִיל לִוּן, לָא גְלִי רְזִין לְאֵינּוּן דְּעֶקִימִין בְּאַרְחֵיָּהוּ, אֶלָּא לְאֵינּוּן דְּלָא עֶקִימִין. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים כה) סוּד יי' לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֶם, דְּנְטִילֵי אֶרְחוּי וְנְטִילֵי מִלִּין.

וְאֵינּוּן דְּעֶקִימִין בְּאַרְחֵיָּהוּ, נְטִילֵי מִלִּין וְעֵיילִין לִוּן בְּבֵהִילוֹ, וְלִית בְּהוּ אֶתְר לְאַתְעַכַּבָּא. וְכָל נוֹקְבִין אַחְרַנִּין, מִתְּפַתְחִין בִּיָּה, עַד דְּנְפִיקִין מִלִּין בְּנוֹקְבָא דְּפּוּמָא. וְאֶלִּין אֶקְרוּ חֵיבֵי דְּרָא, שְׁנוּאֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּמִתְנִיתָא דִּילָן תַּנָּן, כְּאֵילוֹ קְטִיל גּוּבְרִין, וְכְאֵלוֹ פִּלַּח לְעַבּוּדָּה זָרָה. וְכָלָא בְּחַד קְרָא, דְּכְתִיב, (ויקרא יט) לֹא תִלְךָ רְכִיל בְּעַמֶּךָ לֹא תַעֲמוּד עַל דָּם רֵעֶךָ אֲנִי יי'. מֵאֵן דְּעֵבַר עַל הֵאֵי רִישָׁא דְּקְרָא, כְּאֵילוֹ עֵבַר עַל כְּלָא.

זְכָאָה חוּלְקִיָּהוּן דְּצַדִּיקֵיָּא, דְּעֲלִיָּהוּ כְּתִיב, (משלי יא) וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכֹסֶה דָּבַר. נֶאֱמַן רוּחַ וְדָאֵי, דְּהָא רוּחָא דְּלֵהוּן מֵאֶתְר עֲלָאָה קְדִישָׁא אֶשְׁתַּלִּיף, וּבְגִין כֶּף נֶאֱמַן רוּחַ אֶקְרוּן. וְסִימֵן דָּא אוֹקִימָנָא, הֵיא דְּמְגַלָּה רְזִין, בְּיָדוּעַ דְּנִשְׁמַתִּיהּ, לָאו אֵיהוּ מְגוּפָא דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא. וּבְגִין כֶּף לִית בִּיָּה רְזָא, וְלָא מֵאֶתְר דְּרְזָא הוּא. וְכַד תִּיפּוּק נִשְׁמַתִּיהּ, לָא אֶתְדַבְּקָא בְּגוּפָא דְּמִלְכָּא, דְּהָא לָא אֶתְרִיהּ הוּא. וְוִי לְהֵיא בַר נֶשׁ, וְוִי לִיָּה, וְוִי לְנִשְׁמַתִּיהּ. זְכָאָה חוּלְקִיָּהוּן דְּצַדִּיקֵיָּא, דְּמְכַסִּין רְזִין, כֶּף שְׁכַן רְזִין עֲלֵאִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (רזין עֲלֵאִין דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא) עֲלִיָּהוּ

שִׁיתָא אינון, תשעה אקרוין. תקונא קדמא, נפק
ההוא ניצוצא בוצינא דקרדינותא, ובטש
בתחות שער דרישא, מתחות קוצין דעל אודנין,
ונחית מקמי פתחא דאודנין עד רישא דפומא. הא
תקונא דא מעתיקא קדישא לא אשתכח, אלא כד
נגיד מזלא דעתיקא קדישא, ותלייא מניה ההוא
מבועא דחכמתא (חסר), כד אימא אתמשכא
ואתפלילת באורא דכיא, ההוא חוורא נקיט אימא
(חסר), וניצוצא עאלת ונפקת, ואתאחד דא בדא,
ואתעבידת חד תקונא.

וכד אצטריך סלקא דא על דא, ואתכסיא חד מקמי
חדא. ובגין כך כלא אצטריך, חד למעבד
נוקמין. וחד לרחמא. ועל האי תאיב להאי דיקנא
דוד מלכא, כמה דאוקימנא.

בהאי דיקנא תשעה תקונין אשתכחו, שיתא
רבון דתליין בהו, ומתפשטין בכל גופא.
ואלין שיתא דתליין, תליין בשערי דתחות תקרובא
דבוסמין. תלת מהאי סטרא, ותלת מהאי סטרא.
וביקירותא דדיקנא, תליין תלת אחרנין. חד לעילא
בשפון, ותרין באינון שערין דתליין עד טבורא.
וכל הני שיתא, תלת מכאן ותלת מכאן, אתמשכן
ותליין כלהון, באינון שערי דתליין ומתפשטין
בכל גופא.

ובגין דהני תלתא אינון ביקירו דדיקנא יתיר
מכלהו, כתיב בהו שמא קדישא. דכתיב,
(תהלים קיח) מן המצר קראתי יה, ענני במרחב יה, יי
לי לא אירא. והא דאוקימנא באדרא, מן המצר
קראתי יה, מאתר דשרי דיקנא לאתפשטא, דהוא
אתר (ס"א דחיק) רחיק מקמי אודנין, שפיר הוא.

ובספרא דאגדתא דבי רב ייבא סבא, הכי אמר
ואוקים, דשירותא דדיקנא מחסד
עלאה, דכתיב, (דברי הימים א כט) לך יי הגדולה
והגבורה והתפארת וגו'. וכלא הוא, והכי שארי,
ותשעה אתמשכן ותליין בדיקנא, ומקמי אודנין,
הכי שארי, וקיומא לא מתקיימין אלא באתר אחרא,
כמה דאוקימנא.

וכד אצטריך עלמא לרחמי, אתגלייא מזלא
קדישא. וכל הני תקונין דבדיקנא יקירא
דזעיר אנפין, כלהו רחמי משתכחי. וכד אצטריך

כתיב, (ישעיה ס) ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו
ארץ. (דף רצ"ה ע"א)

אנפוי, כתרין תקרובין דבוסמא. (פלהו) סהדותא
על מה דאמינא, דהא סהדותא בהו תליא.
ובכלא תליא סהדותא. אבל הני תקרובי דבוסמא,
חוורא וסומקא, סהדותא לאבא ואימא. סהדותא
לאחסנא דירית ואחיד לון. והא במתנייתא דילן
אוקימנא, כמה פרסי בין חוורא לסומקא, ואתפלילן
ביה כחדא בסטרא דחוורא.

כד אתנהיר מנהירו דחוורא דעתיקא, חפייא ההוא
חוורא על סומקא. וכלהו בנהירו אשתכח.
וכדין כתיב, (במדבר ו) יאר יי פניו אליך. וכד חייבין
סגיאין, תליין דינין בעלמא, אשתכח סגירותא
בכלא (ס"א בעלמא). וסומקא אתפשט באנפין, וחפא
כל (נ"א על) חוורא. וכדין כלא אשתכח בדינא. וכדין
כתיב (תהלים לד) פני יי בעושי רע. (בגדי קנאה כתיב
(ישעיה נט) בגדי נקם) וכלא בהאי תלייא, ובגין דא
סהדותא הוא בכלא.

כמה וכמה מארי תריסין מתפאן להני גווי,
מצפאן להני גווי. כד נהירין גווי, כל
עלמין כלהו בחדו. בזמנא דנהיר חוורא, כלא
אתחזו בההוא גוונא. וכד אתחזי בסומקא כלא הכי
אתחזו בההוא גוונא.

באלין תקרובין דבוסמא, שארי דיקנא
לאתחזאה, מרישא דאודנין, ונחית
וסליק בתקרובא דבוסמא, שערין אוכמין דדיקנא,
בתקונא יאה שפיר. כגביר תקיף, שפיר. משחא
דרבות דדיקנא עלאה דעתיקא, בהאי דיקנא דזעיר
אנפין אתחזי, ונהיר.

שפירו דהאי דיקנא, בתשעה תקונין אשתכח. וכד
משחא דרבות, דתלת עשר נביעין דדיקנא
דעתיקא קדישא נהיר בהאי דיקנא, אשתכחו עשרין
ותרין תקונין. וכדין מתברכין כלהו. וישראל סבא
מתברכא בהאי, וסימן, (בראשית מח) כך יברך
ישראל. כל תקונין דדיקנא דא, אוקימנא באדרא
קדישא, דכלהו מתקונין דעתיקא קדישא אתקנו.
והכא בעינא לגלאה, מה דלא אתגלי תמן, בגין
למעל בלא כסופא. (הא כל תקונין דדיקנא אוקימנא דכלהו
מתקונין דדיקנא עתיקא קדישא אוקימנא באדרא קדישא).

וּבְאֵלֵינוּ שְׁפוּן, אֲתַחֲזִי פּוּמָא כַד אֲתַפְתַּח. רוּחָא וְנִפְיָא מִן פּוּמָא, בֵּיה מִתְלַבְּשִׁין כְּמָה אֶלְף וּרְבָבָן. וְכַד אֲתַפְּשֵׁט, מִתְלַבְּשִׁין בֵּיה נְבִיאָן מְהִימְנִי. וְכִלְהוּ פַּה יִי' אֶקְרוּן. כַּד מְלִין נִפְקִין מִן פּוּמָא, וּמִתְרַחֲשִׁין בְּשִׁפוּן, מִתְנַהֲרִין לְכִלְהוּ תְּמַנִּי סְרִי אֶלְפִין עֲלֵמִין, עַד דְּמִתְקַטְרִין כִּלְהוּ כַחְדָּא, בְּתַמְנִיסָר אִוְרַחִין וּשְׁבִילִין, דְּאֲשַׁתְּמוּדְעָן.

וּבְלָא מְחַפְּאָן לְפּוּמָא דָּא, (בְּדָא) בְּלִישָׁן מִמְלַל רְבָבָן בְּקִיטְרָא דְטִיהֲרָא בְּעוּטְרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) חֲכּוּ מִמְתַּקִּים, מִמְתַּקִּים וְדָאִי. מְאִי חֲכּוּ. כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר, (אִיּוֹב לֵד) וְחִידָּ יִטְעַם לְאֶכּוּל. וְכִלּוּ מִחֲמַדִּים, אֶשׁ וּמִים. אֶשׁא וּמִיא מִתְתַּקְּנָן, (ס"א מִתְדַּבְּקִין וְיָאֵן) וְיָאֵן בְּצִיּוּרֵי, דְּהָא גְּוּנֵי מִתְחַבְּרָן כַּחְדָּא.

חֲבּוּ, בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימָן, דְּמִתְגַּלְפָּן בְּעִטְרוֹי גְּלִידִין אַחַה"ע בְּגָרוֹן. א', דְּטְרִיד מְלָכִין, (דְּנִיאֵל ב) וּמְהַעֲדָה מְלָכִין, וּמְהַקֵּם מְלָכִין. ח', דְּטְרִיד וּנְחִיתָּ, וְסָלִיק וְעֵטִיר, כְּבִישׁ בְּאֶשָּׁא גְּלִיד בְּרוּחָא. ה' יְנִיקָה דְּאִימָא, סְטִיר לְנוֹקְבָא, אֲתַפְּשֵׁט לְנוֹקְבָא רַבָּא, בְּתִיאֻבְתָּא דְקִרְתָּא קְדִישָׁא, דְּמִתְקַטְרִי אֲתַרִּין דָּא בְּדָא. כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) הֵר הַמּוֹר גִּבְעַת הַלְּבוּנָה. ע' טִיהֲרָא דְטִיפְסָא, גְּלִיפָּא בְּשִׁיפְסָא, רְהִיטִין דְּעַנְפִּין מִתְאַחֲדוֹן, לְסִטְרוֹי לְרוּחִין גְּלִיפִין.

וְהָא בְּרוּזֵי דְאַתְוּוֹן דְשִׁלְמָה מְלָכָא, אֲתַעֲטְרוּ אֶלִּין אֲתוּוֹן אַרְבַּע בְּאַרְבַּע, גִּיכ"ק בְּחִידָּ כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר וְחִידָּ יִטְעַם לְאֶכּוּל, (אִיּוֹב ו) הֵיאֲכַל תֶּפֶל מִבְּלִי מֶלַח וְגו'. וְכְתִיב (יִשְׁעִיָּה לֵב) וְהִיָּה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שְׁלוֹם. (תְּהִלִּים יט) הַנְּחַמְדִּים מִזְהָב וּמִפּוֹז רַב וּמִתּוֹקִים וְגו'. מִתּוֹקִים וְדָאִי.

דְּוֶד מְלָכָא אָמַר, גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם וְגו'. אֶסְהַדְנָא עָלֵי דְכָל יוֹמָאֵי אֲזֻדְהֲרָנָא בְּהוּ, דְּלֹא לְאַטְעָאָה בְּהוּ, בַּר יוֹמָא חַד דְּעֵטְרִינָא עֵטְרֵי מְלָכָא, בְּמַעֲרָתָא דְּמִרוּנֵיאָ, וְחַמִּינָא בּוֹצִינָא דְּאֶשָּׁא מִתְלַהֲטָא אֶפּוֹתֵיאָ דְּמִרוּנֵיאָ (ג"א דְּמַעֲרָתָא), וְאַזְדַּעְזַעְנָא. מַהֲהוּא יוֹמָא אֲזֻדְהֲרָנָא בְּדַעֲתָאֵי בְּהוּ, וְלֹא שְׁבִיקָנָא לֹוֹן כָּל יוֹמָאֵי. זַכָּאָה חוּלְקִיָּה מָאֵן דְּאַזְדְּהַר בְּמִתְיָקָא דְּמְלָכָא, וְטַעִים בְּהוּ כְּדַקְחֲזִי. עַל דָּא כְּתִיב, (תְּהִלִּים לֵד) טַעֲמוּ וּרְאוּ כִי טוֹב יִי' וְגו'. וְכְתִיב (מְשִׁלִּי ט) לִכְּוּ לַחֲמוּ בְּלַחֲמֵי וְגו'.

לְדִינָא, מִתְחַזְיָא דִינָא, וְכַדִּין עַבְדִּין נוֹקְמִין לְשִׁנְאִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, לְאַיְנוֹן דְּעַקִּין לְהוּ. (דָּף רצ"ה ע"ב) כָּל יְקִירוֹ דִּדִּיקָנָא, בְּאַיְנוֹן שְׁעָרֵי דְתַלְיִין אִינְהוּ, מִשׁוּם דְּכִלְאָ בְּהָאֵי תַלְיִין.

כָּל הַנִּי שְׁעָרֵי דִּדִּיקָנָא דְזַעִיר אֲנַפִּין, כִּלְהוּ קְשִׁישִׁין תְּקִיפִין, מִשׁוּם דְּכִלְהוּ אַכְפִּיִין לְדִינִין, בְּשַׁעֲתָא דְּמִזְלָא קְדִישָׁא אֲתַגְּלִי. וְכַד בְּעָא לְאַגְחָא קְרַבָּא, בְּהָאֵי דִּיקָנָא אֲתַחֲזִי כְּגַבְרַת תְּקִיפָּ, מְאַרִי נְצַחֹן קְרַבָּא. וְכַדִּין מְרִיט מָאֵן דְּמְרִיט, וְאַגְלִישׁ מָאֵן דְּאַגְלִישׁ.

הַנִּי תְּשַׁעָה תְּקוּנִין, אֲמָרָן מִשָּׁה זְמַנָּא תְּנִינָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַצְטְרִיף לְאַהֲדָרָא לֹוֹן כִּלְהוּ רַחֲמֵי. דְּאַף עַל גַּב דְּתַלְיִסָר תְּקוּנִין לֹא אֲמָרָן הַשְׁתָּא, בְּכּוּוּנָא תַלְיָא מְלִתָּא, דְּהָא לֹא יִיעוּל בְּהַנִּי תְּקוּנִין לְאַדְכָּרָא, אֶלָּא בְּמִזְלָא אֲתַכּוּוֹן, וְאַדְכָּר לִיהָ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּמִדְבָר יֵד) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כַח יִי'. מָאֵן כַּח יִי'. הַהוּא דְּאַקְרִי מִזְלָא קְדִישָׁא, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין. דְּחִילָא דָּא, וְנַהֲרִי דָּא, מִמְזְלָא תְּלִי. וְכִיּוֹן דְּאַמַר מִשָּׁה דָּא, וְאַדְכָּר דָּא, וְאַתְכּוּוֹן בֵּיה, אָמַר הַנִּי תְּשַׁעָה תְּקוּנִין, דְּתַלְיִין בְּזַעִיר אֲנַפִּין. בְּגִין דִּינַהֲרִי כִלְהוּ, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח דִּינָא. וְעַל דָּא כִלְאָ בְּמִזְלָא תְּלִי.

הָאֵי דִּיקָנָא כַד שְׂרָאֵן שְׁעָרֵי (ס"א לְאַתְעֲרָבָא) לְאַתְעֲרָא (ג"א לְאַתְאַרְכָּא), אֲתַחֲזִי כְּגִיבְרַת תְּקִיפָּ כְּגִיבְרַת מְאַרִי נְצַח קְרַבִּין. בְּהָאֵי דִּיקָנָא, נְגִיד מְשַׁח דְּרַבּוֹת מַעֲתִיקָא סְתִימָאָה. כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר, (תְּהִלִּים קלג) כְּשִׁמֵּן הַטּוֹב עַל הָרָאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקֵן זָקֵן אֲהֲרָן.

אַלִּין שְׁעָרֵי לֹא חַפִּיִין עַל שִׁפוּן, וְשִׁפוּן כִּלְהוּ סוּמְקִין כּוּוֹרְדָּא. דְּכְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) שְׁפֹתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים. שִׁפוּן מְרַחֲשָׁן גְּבוּרָה, מְרַחֲשָׁן חֲכָמָתָא. בְּאַיְנוֹן שִׁפוּן תַלְיִין טַב וּבִישׁ, חֲזִי וּמוֹתָא. מְאַלִּין שִׁפוּן תַלְיִין מְאַרִיְהוֹן דְּאַתְעֲרוּתָא, דְּכַד מְרַחֲשִׁין אֶלִּין שִׁפוּן, מִתְעֲרִין כִּלְאָ לְמַגְזֵר (מְאַרִי) דִּינָא, בְּכָל בְּתֵי דִינִין, (דְּמִדּוּרִיְהוֹן בְּהוּ, וּבְגִין כָּךְ) דְּאַקְרוּן עִירִין. דְּכְּתִיב, (דְּנִיאֵל ד) בְּגִזְרַת עִירִין פְּתַגְמָא וּמְאַמַר וְגו'.

מְאִי עִיר. בְּסַפְרָא דְּאַגְדָּתָא, תְּנִינָן כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר, (שְׁמוּאֵל א כח) וְהִי עָרָף. דְּמִתְעֲרִין דִּינִין לְאַיְנוֹן דְּלֹא אֲתַרְחִימוּ לְעִילָא, בְּגִין כָּךְ מִתְעֲרִין אֶלִּין דְּאַיְנוֹן מְאַרִי דְּבָבוּ, (ס"א לְהוּ) (דְּכִלְהוּ) וְעַם כָּל דָּא בְּתַרִי גְּוּנֵי בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, וְעַל דָּא אֶקְרוּן עִיר וְקְדִישׁ דִּינָא וְרַחֲמֵי.

בגלותא אתמשיך. אחות לנו קטנה, ודאי קטנה
אתחזי אבל רברבא היא, וסגיאה היא, דהא היא
שלימו דנטיל מכלא. כמה דכתיב, (שם) אני חומה
ושדי כמגדלות. ושדי, דהא מליין אינון לינקא
לכלא. כמגדלות, דאינון נהרין רברבין דנפקי
מאימא עלאה.

הו אתפשט דכורא בימינא ושמאלא, בירותא
דאחסנא. וכד גווי אתחברו, אקרי תפארת.
ואתתקן כל גופא, ואתעביד אילנא רברבא, ותקיף,
שפיר ויאה, (דניאל ד) תחותיה תטלל חיות ברא,
ובענפוהי ידורון עופי שמיא, ומזון לכלא ביה.
דרועוי ימינא ושמאלא. בימינא חיים וחסד,
בשמאלא מיתה וגבורה. מעוי, אתתקן בדעת,
ואתמליין כל אכסדרין ואדרין, כמה דאמינא,
דכתיב, (משלי כד) ובדעת חדרים ימלאו.

הו אתפשט גופא, בתרין שוקין. ומתאחדן בינייהו
תרין כולליין, ותרין ביעי דכורא. דכל משחא
ורבות וחילא (דכורא) דכל גופא, בהו אתכנש, דכל
חיילין דנפיק, מנהון נפקין. ושריין כלא בפום
אמה. ובגין כך אקרון צבאות, (דכל גופא, בהו אתכנש,
ושריין כלא בפום אמה. ובגין כך אקרון צבאות, דכל חיילין
דנפיק, מנהון נפקין) ואינון נצח והוד. תפארת, יהוה.
נצח והוד, צבאות. ובגין כך יהוה צבאות.

אמה דכורא, סיומא (נ"א כסותא) דכל גופא, ואקרי
יסוד. ודא הוא דרגא דמבסס לנוקבא. וכל
תיאובתא דכורא לגבי נוקבא, בהאי יסוד עייל
לנוקבא, לאתר דאקרי ציון. דהתם הוא אתר כסותא
דנוקבא, כבית רחם לאתתא. ובגין כך, יי צבאות
אקרי יסוד.

בתיב (תהלים קלב) כי בחר יי בציון אנה למושב לו.
כד אתפרשת מטרוניתא, ואתחברת במלכא
אנפין באנפין, במעלי שבתא. אתעביד כלא חד
גופא, וכדין יתיב קדשא בריך הוא בכורסייה.
ואקרי כלא שמא שלים, שמא קדישא, בריך שמייה
לעלם לעלמי עלמין. כל אלין מלין סליקנא עד
יומא דא, דאתעטר בהו לעלמא דאתי, והשתא
אתגליין הכא, זפאה חולקי.

האי מטרוניתא, כד אתחברת עם מלכא, כל עלמין
מתברכן, ואשתכחו בחדוותא דכלא. (דף רצ"ו

אתפשט דכורא בדעת, ואתמליין אכסדרין
ואדרין, מרישא דגולגלתא שרי,
ואתפשט בכל גופא, מחדוי ודרועוי ובכלא.
מאחורוי, אתדבק ניצוצא דבוצינא דקרדינותא,
ולהטא ואפיק (דף רצ"ו ע"א) גולגלתא חדא, סתימא
מכל סטרוי, ונהירו (ס"א ונחיתו) דתרי מוחי גליפן
בה, ואתדבקת בסטרוי דכורא. בגין כך אתקרי
(שיר השירים ה) יונתי תמתי, אל תקרי תמתי אלא
תאומתי ודאי.

שערוי דנוקבא כלילן ביה גווי (ס"א גווי בגו גווי),
כדכתיב, (שיר השירים ז) ודלת ראשך
כארגמן. אתקטר גבורה בחמש גבוראן, ואתפשטת
נוקבא בסטרהא, ואתדבקת בסטרוי דכורא.

עד דאתפרשא מסטרוי. ואתיאת לאתחברא עמיה
אפין באפין. וכד מתחברן מתחזיין חד גופא
ממש. מהכא אוליפנא, דכר בלחודוי, אתחזי פלג
גופא, וכלהו רחמי. וכך נוקבא. וכד מתחברן
כחדא, אתחזי כלא חד גופא ממש, והכי הוא. אוף
הכא, כד דכר אתחבר בנוקבא, כלא הוא חד
גופא, ועלמין כלהו בחידוי, דהא כלהו מגופא
שלים מתברכן.

והיינו רזא, (שמות כ) על כן ברח יי את יום השבת
ויקדשהו. דהא אשתכח כלא בחד גופא
שלים, דהא מטרוניתא אתדבקת במלכא, ואשתכח
גופא חד. ועל כן ברכאן משתפחין בהאי יומא.
ומהכא, מאן דלא אשתכח דכר ונוקבא, אקרי פלג
גופא, ולית ברכתא שריא במלה פגימא וחסירא,
אלא באתר שלים, במלה שלים, ולא בפלגות
מלה, ופלגות מלה לא אתקיים לעלמין, ולא
אתברכן לעלמין.

נוי דנוקבא, כלא מנוי דכורא הוא. והא אוקימנא
מלי, ואשתמודען ביני חברייה. מהאי נוקבא
מתאחדן כל אינון דלתתא. מנה ינקין, ובה תבין,
והיא אתקריאת אם לכלהו. כמה דאחרא אם
לגופא, וכל גופא מנה (ס"א לגנתא וכל גנתא מנה) ינקא.
כך האי אם לכלהו אחרנין דלתתא.

בתיב, (משלי ז) אמור לחכמה אחתי את. אית
חכמה ואית חכמה, והאי נוקבא, אתקרי
חכמה זעירא לגבי אחרא ועל דא כתיב, (שיר השירים
ח) אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו'. דהא דא

קדישא קדש הקדשים, דאסתלק מן עלמא, אתעטף שכיב על ימיניה, ואנפוי חייכין.

קם רבי אלעזר בריה, ונטיל ידוי ונשיק לון, ואנא לחיכנא עפרא דתחות רגלוי. בעו חבריאי למבכי, ולא יכילו למלא. שארו חבריאי בבכיה, ורבי אלעזר בריה נפיל תלת זמנין, ולא יכיל למפתח פומיה. לבתר פתח ואמר, אבא אבא. תלת הוו, חד אתחזרו. השתא תגוד חיותא, צפראן טאסין, משתקען בנוקבאן דימא רבא, וחבריאי כלהו שתיין דמא.

קם רבי חייא על רגלוי ואמר, עד השתא בוצינא קדישא מסתפל (ס"א משתדל) עלן. השתא לאו הוא עדן, אלא לאשתדלא ביקריה. קם רבי אלעזר ורבי אבא, נטלו ליה בטיקרא דסיקלא, מאן חמא (ס"א ערעורא וערבוביא) ערבוביא דחבריאי, וכל ביתא הוה סליק ריחין סליקו ביה בפורייה, ולא אשתמש ביה, אלא רבי אלעזר ורבי אבא.

אתו טריקין, ומארי תריסין דכפר צפרי וטרדאן בהו (ס"א דצפרי וטרדיא והו) בני מרוניא, צווחין בקטירין, דחשיבו דלא יתקבר תמן. בטר דנפק פוריאי, הוה סליק באוירא. ואשא הוה להיט קמיה, שמעו קלא, עולו ואתו, ואתכנשו להילולא דרבי שמעון, (ישעיה נז) יבא שלום ינוחו על משכבותם.

בד עאל למערתא שמעו קלא במערתא, זה האיש מרעיש הארץ מרגיז ממלכות, כמה פטרין ברקיעא משתכחין (ס"א ולא משתכחין) ביומא דין בגינה, דנא רבי שמעון בן יוחאי, דמאריה משתבח ביה בכל יומא. זכאה חולקיה לעילא ותתא. כמה גניזין עלאין מסתמרן ליה, עליה אתמר (דניאל יב) ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין. (עד כאן האדרא זוטא קדישא).

סדר דברים

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר. אדנ"י יהו"ה אתה החלות להראות את עבדך וגו'. רבי יוסי פתח, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. בא וראה כמה הוא הפח החזק של התורה וכמה הוא עליון על הכל, שכל מי שמשתדל בתורה, לא פוחד מעליונים ותחתונים,

ע"ב) כמה דדכורא כליל בתלתא, ושירותא בתלתא. כף כלא הכי, וסיומא דכל גופא הכי, ומטרוניתא לא מתברכא, אלא בכללא דתלתא אלין, דאינון נצח הוד יסוד, ומתבסמא ומתברכא באתר דאקרי קדש הקדשים דלתתא. דכתוב, (תהלים קלג) כי שם צוה יי' את הברכה. דהא תרין דרגין אינון לעילא ותתא. ובגין כף לית רשותא למיעל תמן, בר כהנא רבא, דאתי מן סטרא דחסד. בגין דלא עייל לההוא אתר דלעילא, אלא ההוא דאקרי חסד, ועייל בקדש הקדשים, ומתבסמת נוקבא. ומתברכא האי קדש הקדשים בגו לגו, אתר דאקרי ציון. ציון וירושלם, תרין דרגין אינון, חד רחמי, וחד דינא. ציון, דכתוב, (ישעיה א) ציון במשפט תפדה. ירושלים, דכתוב, (ישעיה א) צדק ילין בה כמה דאוקימנא.

וכל תיאובתא דדכורא לגבי נוקבא, הקא הוא, וקרינן להו ברכה, דמתמן נפקי ברפן לכלהו עלמין, וכלהו מתברכין. האי אתר אקרי קדש. וכל קדשים דדכורא עיילין תמן, בההוא דרגא דאמינא, וכלהו אתיין מרישא עלאה דגולגלתא דדכורא, מסטרא דמוחי עלאי, דשריין ביה, ונגיד ההיא ברכה בכל שייפי גופא, עד אינון דאקרון צבאות. וכל ההוא נגידו דאתנגיד מכל גופא, מתכנשי תמן, ועל דא אקרון צבאות, דכל צבאות דעלאין ותתאין תמן נפקין. וההוא נגידו בטר דאתכניש, תמן שריין ליה בההוא יסוד קדישא, כלא חוורא, בגין כף אקרי חסד. וההוא חסד עייל לקדש הקדשים, דכתוב (תהלים קל"ג) כי שם צוה יי' את הברכה חיים עד העולם.

אמר רבי אבא, לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים, עד דאשתכחו מלוי, ואנא כתבנא, סברנא למכתב טפי, ולא שמענא. ולא זקיפנא רישא, דנהורא הוה סגי, ולא הוה יכילנא לאסתכלא. אדהכי אזדעזענא, שמענא קלא דקארי ואמר (משלי ג) אךך ימים ושנות חיים וגו'. שמענא קלא אחרא, (תהלים כא) חיים שאל ממך וגו'.

כל ההוא יומא, לא אפסיק אשא מן ביתא, ולא הוה מאן דמטי לגביה, דלא יכילו דנהורא ואשא הוה בסוחרניה. כל ההוא יומא נפילנא על ארעא, וגענינא. בטר דאזיל אשא, חמינא לבוצינא

צָרִיף לַעֲמֹד, כְּמוֹ (בְּזוּיג) מְלֹאכִים הָעֲלִיּוֹנִים, לְהַתְחַבֵּר עִמָּם, שֶׁהֵם נִקְרָאִים הָעוֹמְדִים, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (זכריה ג) וְנִתְתִּי לָהֶם מְהֻלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים, וּלְכַוֵּן רְצוֹנוֹ לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ, וַיִּתְבַּע בְּקִשְׁתּוֹ.

בא וּרְאָה, בְּשַׁעַה שְׁאָדָם קָם בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה מִמִּטָּתוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הַכְרוֹז קוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר: (תהלים קלד) הִנֵּה בִּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' הָעֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלֵילוֹת. עֲכָשׁוּ כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד בַּתְּפִלָּה לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ, אוֹתוֹ כְּרוֹז קוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר: וְנִתְתִּי לָהֶם מְהֻלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה.

אחר שְׁמַסִּים תְּפִלָּה בְּרִצּוֹן (ועומד בעצה) לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ, הָרִי פִּרְשׁוּהָ שְׁצָרִיף לְמַסֵּר נִפְשׁוֹ בְּרִצּוֹן הַלֵּב לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁצָרִיף. וְכַמָּה עֲצוֹת יֵשׁ לְאָדָם בְּכָל. וּבְשַׁעַה שֶׁהַתְּפִלָּה קִיָּמַת (הַסְתַּיְמָה), כָּל אוֹתָם דְּבוּרִים שְׁמוּצִיא אָדָם מִפִּיּו בְּאוֹתָהּ תְּפִלָּה, כָּלֵם עוֹלִים לְמַעְלָה וּבּוֹקְעִים אֲוִירִים וּרְקִיעִים, עַד שְׁמַגִּיעִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁמַגִּיעִים, וּמִתְעַטְרִים בְּרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ וְעוֹשִׂים מֵהֶם עֲטָרָה. וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ הַחֲבָרִים, תְּפִלָּה שְׁצָרִיף לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְכַוֵּן שֶׁתְּהִיָּה תְּפִלַּת תַּחֲנוּנִים. מִנֵּיִן לָנוּ? מִמֶּשֶׁה, שְׁכָתוּב וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה'. זוֹהֵי תְּפִלָּה מְעֻלָּה.

בא וּרְאָה, מִי שְׁעוֹמֵד בַּתְּפִלָּה, צָרִיף לְכַוֵּן רַגְלָיו, וּפִרְשׁוּהָ. וְצָרִיף לְכַסּוֹת רֹאשׁוֹ כְּמִי שְׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְצָרִיף לְכַסּוֹת (לְכַסּוֹת) (לְסַתֵּם) עֵינָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בְּשִׁכְיָנָה. וּבְסַפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבֵא אָמַר, מִי שְׁפּוֹקֵחַ עֵינָיו בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה אוֹ שֶׁלֹּא מִנְמִיף אֶת עֵינָיו לְאַרְץ, מְקַדִּים עָלָיו מְלֶאךְ הַמָּוֶת, וְכִשְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ לֹא יִסְתַּכֵּל בְּאוֹר הַשִּׁכְיָנָה וְלֹא יָמוּת בְּנִשְׁקָה. מִי שְׁמַזְלִזֵל בְּשִׁכְיָנָה הוּא מִתְזַלְזֵל בְּאוֹתָהּ שַׁעַה שֶׁהוּא צָרִיף אוֹתָהּ, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שְׁמוּאֵל-א ב) כִּי מִכְבְּדֵי אֲכַבְדּוּ וּבְזֵי יִקְלוּ.

זה מִי שְׁמַסְתַּכֵּל בְּשִׁכְיָנָה בְּשַׁעַה שֶׁהוּא מִתְּפַלֵּל. וְאִיךְ יָכוֹל לְהַסְתַּכֵּל בְּשִׁכְיָנָה? אֵלֶּה לְדַעַת שְׁוֹדָאֵי הַשִּׁכְיָנָה עוֹמְדֵת לִפְנֵינוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּסַּב חֲזַקִּיהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, שֶׁשֵּׁם שׁוֹרָה הַשִּׁכְיָנָה. מִשׁוּם כִּף לֹא צָרִיף לְהִיּוֹת חוֹצֵץ בֵּינוּ וּבֵין הַקִּיר, וּפִרְשׁוּהָ. מִי שְׁעוֹמֵד בַּתְּפִלָּה צָרִיף לְסַדֵּר שִׁבְח רַבּוֹנוֹ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּן יִבְקֵשׁ בְּקִשְׁתּוֹ. שְׁהָרִי מֶשֶׁה כֵּן אָמַר בַּתְּחִלָּה, אַתָּה הַחֲלוֹת וְגו', וְלְכַסּוֹף אַעֲבֹרָה וְגו'.

וְלֹא פוֹתֵחַ מִמְּקָרִים רְעִים שֶׁל הָעוֹלָם, מִשׁוּם שֶׁהוּא אַחוּז בְּעֵץ הַחַיִּים וְאוֹכֵל מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם.

שְׁהָרִי הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אֶת הָאָדָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, מְלַמֶּדֶת אוֹתוֹ עֲצָה אִיךְ יֵשׁוּב לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ (לְבַטֵּל לְאוֹתָהּ הַגּוֹרָה), וְאַפְלוּ שְׁתַּגְזֹר עָלָיו מִיָּתֵהּ – הַכֵּל יִתְבַטֵּל וַיִּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ וְלֹא יִשְׁרָה עָלָיו. (עֲצָה שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה) וְעַל כֵּן צָרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה וְלֹא יִזוֹז מִמֶּנָּה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (יְהוֹשֻׁעַ א) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְאִם מִזִּיד מִמֶּנּוּ אֶת הַתּוֹרָה אוֹ נִפְרָד מִמֶּנָּה, כְּאֵלּוּ נִפְרָד מִן הַחַיִּים.

בא וּרְאָה, עֲצָה שֶׁל הָאָדָם, כְּשֶׁהוּא בְּלֵילָה עַל מִטָּתוֹ, צָרִיף לְקַבֵּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שֶׁל מַעְלָה בְּלֵב שָׁלֵם, וְלְהַקְדִּים לְמַסֵּר אֵלָיו פְּקֻדוֹן נִפְשׁוֹ. וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ, מִשׁוּם שֶׁכָּל הָעוֹלָם טוֹעֵמִים טַעַם הַמָּוֶת, שְׁהָרִי עֵץ הַמָּוֶת שְׂרׁוּי בְּעוֹלָם, וְכָל רוּחוֹת בְּנֵי אָדָם יוֹצְאוֹת וְעוֹלוֹת וּמִתְחַבְּאוֹת (וּנְמַסְרוֹ) אֶצְלוֹ. וּמִשׁוּם שֶׁהֵן בְּפְקֻדוֹן, כָּלֵן שָׁבוֹת לְמִקְוֹמוֹתֵיהֶן.

בא וּרְאָה, כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרַת רוּחַ צְפוֹן בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה, וְכְרוֹז יוֹצֵא, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂע בְּרוּחוֹת הַצְּדִיקִים, אֲזַי מִתְּכַוְּנִים (מִתְעוֹרְרִים) כָּל בְּנֵי הַמַּלְכָּה וְכָל בְּנֵי הַיִּכָּל לְשַׁבַּח אֶת הַמֶּלֶךְ הַקְדוּשׁ. וְאֲזַי כָּל אוֹתָם פְּקֻדוֹנוֹת שֶׁל הַרוּחוֹת שְׁנִמְסְרוּ בְיָדָהּ, אֶת כָּלֵם מְשִׁיב לְבַעֲלֵיהֶם. וְרַב בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְעוֹרְרִים בְּאוֹתָהּ שַׁעַה, וְהָרִי פְקֻדוֹן שֶׁל כָּלֵם מְשִׁיב אֵלֵיהֶם.

אותם שְׁבַנֵי הַיִּכָּל הָעֲלִיּוֹן עוֹמְדִים בְּעַמְדָם מִתְעוֹרְרִים, מְשַׁתְּדֵלִים בְּתִשְׁבַּחוֹת הַתּוֹרָה, וּמִשְׁתַּתְּפִים בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל עַד שְׁמַאִיר הַיּוֹם. כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַבֶּקֶר, הִיא וְכָל בְּנֵי הַיִּכָּל (הַמֶּלֶךְ), כָּלֵם בָּאִים לְמֶלֶךְ הַקְדוּשׁ, וְהֵם נִקְרָאִים בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ.

כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַבֶּקֶר צָרִיף לְנַקוֹת עֲצָמוֹ בְּכָל וּלְחַגֹּר כְּלֵי מְלַחְמָתוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל עִם הַמֶּלֶךְ הַקְדוּשׁ, שְׁהָרִי בְּלֵילָה הַשְׁתַּדֵּל בְּמַלְכָּה. כַּעַת בָּא עִם הַמַּלְכָּה לְזוּג אוֹתָהּ עִם הַמֶּלֶךְ.

בא לְבֵית הַכְּנֻסַת, מְטַהֵר עֲצָמוֹ בְּקַרְבָּנוֹת, מְשַׁבַּח בְּתִשְׁבַּחוֹת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, אוֹחֵז תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ (בְּיָדוֹ וּבְרֹאשׁוֹ) וְצִיצִית בְּכַנְפָיו, אוֹמֵר "תְּהִלָּה לְדָוִד". וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ, מִתְּפַלֵּל תְּפִלָּה לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ, בַּתְּפִלָּה

וְאֵת יִשְׂרָאֵל אֶחָז הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגוֹרְלוֹ וּלְחֻלְקוֹ, לְהֶאֱחֹז בּוֹ מִמֶּשׁ. וְנָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוּשָׁה כְּדִי לְהֶאֱחֹז בְּשֵׁמוֹ, וְעַל זֶה וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּה', וְלֹא בַמִּמְנָה אַחַר כִּשְׂאֵר הָעַמִּים, וְהֵרִי פְרִשׁוּהָ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.

וַיְדַבֵּר ה' אֵלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וְגו' (דברים ד). אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּפֶסוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל. קוֹל דְּבָרִים, מִה זֶה קוֹל דְּבָרִים? אֵלֹא קוֹל שֶׁנִּקְרָא דְבוּר, שֶׁכָּל דְבוּר תְּלוּי בּוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב וַיְדַבֵּר ה' אֵלֵיכֶם, שֶׁהֵרִי דְבוּר בְּמָקוֹם זֶה תְּלוּי, לְזֶה נִקְרָא קוֹל דְּבָרִים.

אַתֶּם שֹׁמְעִים, שֶׁשְּׁמִיעָה לֹא תְלוּיָה אֵלֹא בְּזֶה, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁמִיעָה תְלוּיָה בְּדְבוּר, וּמִשּׁוּם כֶּן אַתֶּם שֹׁמְעִים. (אַתֶּם שֹׁמְעִים, שֶׁהִשְׁמִיעָה תְלוּיָה בְּדְבוּר) וְהֵרִי פְרִשׁוּהָ, (שְׁמוֹת כ"א) וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אֲזָנוֹ בַּמְרָצַע, מִשּׁוּם שֶׁפָּגַם מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שְׁמִיעָה, וְהוּא דְבוּר וְהוּא שְׁמִיעָה.

קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וְתִמְוֵנָה אֵינְכֶם רֹאִים. מִה זֶה וְתִמְוֵנָה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) וְתִמְוֵנַת ה' יִבִּיט. דְּבַר אַחַר וְתִמְוֵנָה – זֶה קוֹל פְּנִימִי שֶׁלֹּא הָיָה נִרְאָה כְּלָל. זוֹלַתִּי קוֹל, זֶה קוֹל אַחַר שֶׁאֲמַרְנּוּ. וְתִמְוֵנָה, לְמָה נִקְרָא כֶּן? מִשּׁוּם שֶׁכָּל תִּקּוּן הַגּוּף יוֹצֵא מִמְנָה.

וְאִם תֹּאמַר, אַחַר נִקְרָא גַם כֶּן – כֵּן. שְׁזֵה הָאֲחַר הַתִּקּוּן שֶׁלֹּא מִמְנָה יוֹצֵא. וּמִשּׁוּם זֶה ה' עֲלִיּוֹנָה ה' תַּחְתּוֹנָה. ה' עֲלִיּוֹנָה – קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּף (דברים ה), שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים הַמְּבוּעִים לְעוֹלָמִים, וְכָל אוֹתָם קוֹלוֹת נִמְצָאִים שֶׁם כִּשְׁנִיתָנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל יוֹצֵא מֵאוֹתוֹ קוֹל פְּנִימִי שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁבּוֹ תְלוּי הַדְּבַר.

זֶה שֶׁנִּקְרָא מִשְׁנֵה תּוֹרָה, מִשֶּׁה מִפִּי עֲצָמוֹ אָמַר אוֹתָם, וְהֵרִי בְּאֲרָנוֹ אֶת הַדְּבַר. לְמָה כֶּן? אֵלֹא חֻכְמָה עֲלִיּוֹנָה, כְּלָל הַתּוֹרָה נִקְרָאת, וּמִמְנָה הַכֹּל יוֹצֵא בְּאוֹתוֹ קוֹל פְּנִימִי. אַחַר כֶּן הַכֹּל מִתְיָשָׁב וּמִתְאַחַד בְּמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא עֵץ הַחַיִּים, וְבוֹ תְלוּי כְּלָל וּפְרָט, תּוֹרָה שֶׁבְּכָתָב וְתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה, וְהוּא נִקְרָא תּוֹרָה וּמִשְׁנֵה תּוֹרָה. בִּהִתְחַלָּה גְבוּרָה שֶׁלֹּא פּוֹסְקַת, וְעַכְשָׁיו הַכֹּל כְּאַחַד. מִשּׁוּם כֶּן כָּאֵן בְּאוֹתָם עֲשֵׂרַת הַדְּבָרוֹת, הַכֹּל רְשׁוּם בְּנֹא"ו, וְלֹא תִאֲנָף, וְלֹא תִגְנַב, וְלֹא תִעֲנֶה, וְלֹא תִחְמַד, וְלֹא תִתְאַוֶּה, וְהֵרִי פְרִשׁוּהָ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִה שׁוֹנָה כָּאֵן שֶׁכָּתוּב אֲדָנָי"י בִּהִתְחַלָּה, בְּאֶל"ף דְּל"ת נו"ן יו"ד, וּלְבִסּוֹף יְהו"ה, וְקוֹרְאִים אֱלֹהִים"י? אֵלֹא הַסְדּוּר כֶּן הוּא – מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, וְלִהְיוֹת מִדַּת יוֹם בְּלִילָה וּמִדַּת לִילָה בְּיוֹם, וְלִזְנוּג הַכֹּל כְּאַחַד כְּרֹאוּי.

אַתָּה הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ. מִה הִרְאוֹשִׁית כָּאֵן? אֵלֹא וְדָאִי מִשֶּׁה רֹאשִׁית הָיָה בְּעוֹלָם לְהִיוֹת שְׁלָם בְּכָל. וְאִם תֹּאמַר, יַעֲקֹב הָיָה שְׁלָם, וְהֵאֵלֵךְ הַשְּׁתֵלָם לְמַטָּה כְּמוֹ לְמַעְלָה – כֶּן זֶה בְּנִדְאִי, אֲבָל מִה שֶׁהָיָה לְמַשֶּׁה לֹא הָיָה לְאָדָם אַחַר, שֶׁהֵרִי הַתְעַטֵּר בְּשִׁלְמוֹת יִתְרָה בְּכַמָּה אֲלָפִים וּרְבֻבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, בַּתּוֹרָה, בַּמִּשְׁכָּן, בַּכְּהֵנִים, בַּלְוִיִּם, בַּשָּׂנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים, גְּדוּלִים מְמַנִּים עֲלֵיהֶם, בַּשְּׁבָעִים סְנֵהֲדָרִין. הוּא הַשְּׁתֵלָם בְּגוּף שְׁלָם. אֶהְרֵן לְיִמִּין, נִחְשׁוֹן לְשִׁמְאֵל, וְהוּא בִּינֵיהֶם.

מִשּׁוּם זֶה אֶת גְּדֻלָּךְ, מִיְמִין, זֶה אֶהְרֵן. וְאֶת יְדֶךָ הַחֲזָקָה, מִשְׁמְאֵל, זֶה נִחְשׁוֹן. וְהֵרִי נִתְבָּאֵר. מִשּׁוּם כֶּן מִשֶּׁה הָיָה רֹאשִׁית בְּעוֹלָם. וְאִם תֹּאמַר, מִי הָיָה הַסִּיּוֹם (שֶׁהֵרִי מִשֶּׁה הָיָה הִרְאוֹשִׁית)? הַסִּיּוֹם הוּא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהֵרִי אֵז תִּמְצָא שְׁלָמוֹת בְּעוֹלָם מִה שֶׁלֹּא הָיָה כֵּן לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. בְּאוֹתוֹ זְמַן תִּמְצָא שְׁלָמוֹת לְמַעְלָה וְלְמַטָּה, וְיִהְיוּ הָעוֹלָמוֹת כְּלָם בְּזוּזָה אַחַד, וְאֵז כָּתוּב (זכריה יד) בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אַחַד וְשֵׁמוֹ אַחַד.

וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי רַב לָךְ אֵל תּוֹסֵף וְגו'. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַשֶּׁה, מִשֶּׁה, רַב לָךְ שֶׁהִזְדוּגְתָּ בְּשִׁכְנָה, מִכָּאֵן וְאֵילָךְ אֵל תּוֹסֵף. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, רַב לָךְ בְּאוֹר הַשְּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה לָךְ, אֵל תּוֹסֵף, שֶׁהֵרִי זְמַן הַלְּבָנָה הַגִּיעַ, וְלִבְנָה לֹא יִכּוֹלָה לְהֵאִיר עַד שִׁיתְכַּנֵּס הַשְּׁמֶשׁ. אֲבָל, וְצוֹ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקִיָּהוּ וְאַמְצִיָּהוּ. אַתָּה, שֶׁהוּא הַשְּׁמֶשׁ, צְרִיךְ לְהֵאִיר לְלִבְנָה, וְהֵרִי נִתְבָּאֵר.

וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּכָה לוֹ וְגו'. אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בְּהֶם מִכָּל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְהֵעֲלָה אוֹתָם לְגוֹרְלוֹ וּבְרָכָם בְּבְרָכְתוֹ, בְּבְרָכַת שְׁמוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סא) כִּי הֵם זְרַע בְּרוּךְ ה', בְּרוּךְ ה' מִמֶּשׁ.

בֹּא וּרְאֵה, אֶת כָּל שְׂאֵר עַמֵּי הָעוֹלָם נִתְּנָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַמְנִים גְּדוּלִים שְׁשׁוּלְטִים עֲלֵיהֶם,

שָׁחִיו וְקָמוּ וְהִתְרַבּוּ וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְנִיסָם לְעֵץ הַחַיִּים שְׁעוּמַד עַל אוֹתוֹ עֵץ הַמּוֹת כְּדִי לְהִיּוֹת קַיָּמִים לְעוֹלָמִים, הִתְרַחֲקוּ וְלֹא רָצוּ, וְאָז נִחַלֵּשׁ כַּח מֹשֶׁה עֲלֵיהֶם וְנִחַלֵּשׁ כַּח אַחֵר. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנִי רָצִיתִי לְקַיֵּם אֶתְכֶם בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן וְלִהְדַבֵּק בַּחַיִּים – אֶתְּם רָצִיתֶם מָקוֹם שְׁשֻׁרוּיָה הַנִּקְבָּה, וְלִכְן לָךְ אָמַר לָהֶם וְגו'. כָּל אֶחָד יִלֶּךְ לְנִקְבָּה שְׁלוֹ וְיִתְיַחַד עִמָּה.

וְעַם כָּל זֶה, פִּיּוֹן שֵׁיִשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ אֵלָא בְּפַחַד עֲלִיּוֹן שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶם, לֹא נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם, אֵלָא מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְכֶם זֶה לָהֶם וְגו'. מִכָּאן לְמַדְנֵנוּ, כָּל מִי שֶׁעוֹשֶׂה דְבָר, וְלִבּוֹ וְרָצוֹנוֹ לֹא שָׁם בְּצַד הָרַע, אָף עַל גַּב שֶׁהוּא רַע – הוּאִיל וְלֹא עָשָׂה בְּרָצוֹן, לֹא שׁוֹרָה עֲלָיו עֲנָשׁ, וְלֹא כְּאֵדָם אַחֵר, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא דָן אוֹתוֹ לְרַע.

וְאַתָּה פַּה עֵמַד עֵמַדִּי. מִכָּאן נִפְרַד מִכָּל וְכָל מֵאֲשֶׁתּוֹ, וְנִדְבַק וְעָלָה בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁל הַזָּכָר, וְלֹא בְּנִקְבָּה. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מֹשֶׁה, נִבְיֵי הָאֱמֶת, שֶׁזָּכָה לְדִרְגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, מֵה שֶׁלֹּא זָכָה אָדָם אַחֵר לְעוֹלָמִים. וְעַל זֶה כְּתוּב, (קהלת ז) טוֹב לְפָנַי הָאֱלֹהִים יִמְלֹט מִמְּנָה. מֵה זֶה טוֹב? זֶה מֹשֶׁה, שֶׁכְּתוּב (שמות ב) כִּי טוֹב הוּא. וּמִשׁוּם שֶׁהָיָה טוֹב, עָלָה לְדִרְגָּה אַחֲרֵת עֲלִיּוֹנָה. וְעַל זֶה כְּתוּב (שם ג) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא. עוֹמֵד עָלָיו דּוֹקָא. מֵה הִטְעַם? מִשׁוּם כִּי טוֹב הוּא, וְטוֹב הוּא זָכָר.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהָיָה אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָרִי דְיֹד שֶׁכְּתוּב בּוֹ טוֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א טז) וְטוֹב רָאִי, לְמָה לֹא הָיָה יוֹתֵר? אָמַר לוֹ, כְּתוּב וְטוֹב רָאִי. טוֹב רָאִי זֶה שֶׁהוּא מְרָאָה לְהַסְתַּכֵּל, כִּף הָיָה דְיֹד. טוֹב רָאִי – הָיָה טוֹב שֶׁהוּא מְרָאָה. וּבְמִשָּׁה כְּתוּב טוֹב הוּא, מִמֶּשׁ, וְכָאן טוֹב רָאִי, וְעַם כָּל זֶה בְּשִׁנְיָהֶם הָיָה אַחוּז, שֶׁהָרִי זֶה בְּזֶה אַחוּז. וּמֹשֶׁה, אַחֵר שֶׁהָיָה טוֹב, עָלָה לְהִיּוֹת גּוֹף אִישׁ. (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנּוּ מְאֹד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל מַעֲשָׂיו צָרִיךְ הָאָדָם לְשִׁים כְּנִגְדוֹ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהָרִי בְּאַרְנֵנוּ אֶת הַדְּבָר. רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמוֹ. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִכְוֵן לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים, וְעֲלִיּוֹן מִכָּל זֶה הַתְּפִלָּה. וְאָף עַל גַּב שֶׁתְּפִלָּה יוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵה זֶה וְלֹא תִתְאַוֶּה, פִּיּוֹן שֶׁכְּתוּב וְלֹא תַחְמַד, שֶׁהָרִי בְּזֶה מִסְפִּיק? אָמַר לוֹ, אֲשֶׁרִי בְּעַלֵּי הָאֱמֶת, חֲמִידָה דְרִגָּה אַחַת, תְּאַוֶּה דְרִגָּה אַחֲרֵת. חֲמִידָה – שְׂאֵם יְכוּל, הוֹלֵךְ לְקַחַת אֶת שְׁלוֹ מִשׁוּם אוֹתָהּ חֲמִידָה שֶׁלְקַח, הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה. תְּאַוֶּה לֹא כִף, שֶׁהָרִי אֶפְלוֹ שֶׁלֹּא יִקַּח דְרִיךְ לְלַכֵּת אַחֲרֵי זֶה, וְהָרִי פִּרְשׁוּיָה הַחֲבָרִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, לְמָה לֹא כְּתוּב וְלֹא תִרְצַח, כְּמוֹ הָאֲחֵרִים הִלְלוּ? אָמַר לוֹ, מִשׁוּם שֶׁדִּרְגַת הַדִּין תְּלוּיָה בְּגַבְוִרָה, וְלֹא בְּמָקוֹם הִרְחַמִּים, וּמִשׁוּם זֶה לֹא כְּתוּב וְאִ"ו בְּלֹא תִרְצַח. וּמִשׁוּם שֶׁצָּרִיכִים חֲמֵשׁ וְיוֹי"ם, הַתּוֹסֵף וְאִ"ו וְלֹא תִתְאַוֶּה, שֶׁהָרִי בְּלֹא תִרְצַח לֹא צָרִיךְ לְשִׁים וְאִ"ו, וְהַתּוֹסֵף כָּאן.

שָׁמַע רַבִּי פִּנְחָס שֶׁיֵּשֵׁב אַחֲרָיו וְנִשְׁקוּ. בְּכָה וְחִיף. אָמַר, גּוֹר אֲרִיָּה, אֵין מִי שֶׁיַּעֲמִד לְפָנֵיהֶם, מִי יְכוּל לַעֲמִד לְפָנָיו וְאָבִיו בְּעוֹלָם. אֲשֶׁרִי חִלְקֵם שֶׁל הַצְּדִיקִים, וְאֲשֶׁרִי חִלְקֵי בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא שֶׁזָּכִיתִי לָזֶה. עַל זֶה כְּתוּב, (איוב כב) יִרְאוּ צְדִיקִים וְיִשְׁמְחוּ.

סדר הלימוד ליום ב תמוז [יום 268 בשנה]

רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, קָרַב אֶתָּה וְשָׁמַע וְגו'. בֵּא וּרְאֵה, בְּשַׁעַה שֶׁנִּתְּנָה תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, כָּל הַקּוֹלוֹת נִמְצְאוּ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָשַׁב עַל הַכְּסֵא, וְזֶה מִתּוֹךְ זֶה נִרְאָה, וְדַבּוּר שֶׁל זֶה יֵצֵא מִתּוֹךְ הָעֲלִיּוֹן שֶׁמַּעֲלָיו. וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב פָּנִים בְּפָנִים דְּבַר ה' עִמָּכֶם בְּהַר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ. שֶׁדַּבּוּר יֵצֵא, וְדַבַּר מִתּוֹךְ אֵשׁ וְשִׁלְהִבַת שֶׁדַּחָה אוֹתוֹ הַחִוּצָה בְּדַפֵּק שֶׁל רוּחַ וּמִים שֶׁנּוֹתְנִים כַּח. שְׂאֵשׁ וְרוּחַ וּמִים מִתּוֹךְ שׁוֹפָר שֶׁכוֹלֵל אֶת כָּלֵם יוֹצְאִים, וְיִשְׂרָאֵל הִתְרַחֲקוּ מִפַּחַד זֶה.

וּמִשׁוּם כִּף, וְאֶת תְּדַבֵּר אֲלֵינוּ. לֹא רוּצִים בְּכַח עֲלִיּוֹן שֶׁלְמַעְלָה, אֵלָא מִמָּקוֹם שֶׁל הַנִּקְבָּה וְלֹא יוֹתֵר, וְאֶת תְּדַבֵּר אֲלֵינוּ וְגו'. אָמַר מֹשֶׁה, וְדָאִי הַחֲלִשְׁתֶּם אֶת כַּחִי, הַחֲלִשְׁתֶּם כַּח אַחֵר, שֶׁאֲלַמְלֵא לֹא הִתְרַחֲקוּ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁמְעוּ כָּל אוֹתוֹ דְבַר כְּמוֹ בַתְּחִלָּה, לֹא הָיָה יְכוּל הָעוֹלָם לְהִיּוֹת חָרַב אַחֵר כִּף, וְהֵם הָיוּ קַיָּמִים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

שֶׁהָרִי בְּשַׁעַה רֵאשׁוֹנָה מִתּוֹ. מֵה הִטְעַם? מִשׁוּם שֶׁכָּךְ צָרִיךְ, שֶׁהָרִי עֵץ הַמּוֹת גָּרַם. אַחֵר

למדנו בסוד עליון בספרא דצניעותא, שלשה חללים של אותיות רשומות התגלו בגלגלת של זעיר אנפין. ושנינו, שלשה מחות הם שנסתרים באותם חללים. ומראשית (וממשיכות) המח העליון הנסתר של העתיק הקדוש שנמשך באותו זעיר אנפין נמצאו ארבעה מחות. וארבעה המחות הללו (דין אין כתר מפל כתרי המלך) נמצאים ומתפשטים (בכל, והם) בכל הגוף, והם ארבע פרשיות של ארבעה בתי התפלגין שמניח הקדוש ברוך הוא.

ולכן צריך האדם להניח בכל יום, משום שהן שם קדוש עליון באותיותיו רשומות, שכתוב (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך. ושנינו שם ה' ממש, ואלו תפלגין של ראש. (מח עליון שנמשך במח תחתון נקראו שני מחין, והם שכתוב חכמות, והתפרשו באחד).

רבי יצחק אומר, הוא שכתוב (שמות יג) קדש לי כל בכור. זהו כתר שפלול ומסתיר כל אותם האחרים. (כל בכור, כל בכור סתם, לעליון) משיכות (מחנה) שלמעלה נסתרת בו. (של הכל) וזה נקרא פטר כל רחם, פתיחות של כל משיכות הרחמים ויסוד (ואור) עליון.

אמר רבי שמעון, ונסתר ביו"ד של השם הקדוש. וזה (יו"ד) בית אחד של תפלגין, שהוא קדש לי כל בכור סתם. מח (אבא) עליון, חכמה.

בית שני - והיה פי יביאף ה' (אלהיה). אמר רבי יהודה, מח ששערו יוצאים לחמשים שערים, שערים גדולים, והם כנגד זמנים רבים, שכתוב (שם כ) אשר הוצאתיך מארץ מצרים. (שם יג) הוציאך ה' ממצרים. ונזכר פעמים רבות זכרון מצרים, והם חמשים כנגד חמשים.

ושנינו בספרו של רב המנונא סבא שאמר, שערים רבים שלמעלה ושלמטה שבר הקדוש ברוך הוא, שהיו נסתרים וקשורים בשלשלאותיהם כדי להוציא את ישראל (לחזק), שהרי מהשערים הללו של אותו המח נפתחים ומתרים כל שאר השערים, ואלמלא שהתעוררו ונפתחו אותם שערים של המח הזה, לא היו נפתחים אותם האחרים לעשות דין ולהוציא את ישראל מן העבדות.

מהכל, שני חברים או שלשה שעוסקים בדברי תורה, שהרי לא יפחדו, כי השכינה (ולמעלה מהם) תפלה, ועליונה מכלם, חברים בדברי תורה. שהרי השכינה משתתפת עמם.

(כמו זה ש) רבי אלעזר ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר רבי אלעזר, כתוב (בראשית ג) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור. וכי עד עכשו מפשטים היו מאותו העור? כן. אלא כלי לבושי כבוד היו. אמר לו רבי חייא, אם כך לא ראוי להם אפלו כתנות עור. ואם תאמר שעד שלא חטאו הלבשו אותם - לא. אלא אחר שחטאו כתוב (בראשית ג) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם וגו'.

אמר לו, כך זה בודאי. בהתחלה היו כמו שלמעלה, ומפשטים מהגונים שלמטה, והיה האור העליון סובב עליהם. אחר שחטאו החזירם בצורות העולם הזה, והעביר מהם הצורות שלמעלה. מה כתוב? ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם, מצורת העולם הזה. כתוב (שמות כט) [ואת אהרן] ואת בניו תקריב והלבשתם כתנות. שם כגון עליון, כאן כגון תחתון. שם כתנות שש, כאן כתנות עור. ואף על גב שפך הוא, היפי של אותם לבושים עלה על הכל.

ותפקחנה עיני שניהם (בראשית ג). (בצורת) (בדפוס) העולם הזה, מה שלא היה קדם שהיו משגיחים ופוקחים למעלה, לעתיד לבא כתוב (ישעיה מב) והולכתי עורים בדרך לא ידעו וגו'. עתיד הקדוש ברוך הוא לפקח עינים של אנשים לא חכמים, ולהסתכל בחכמה עליונה ולהדבק במה שלא נדבקו בעולם הזה, כדי שידעו את רבונם. אשרי הצדיקים שיזכו לאותה חכמה, שאין חכמה פאזתה חכמה, ולא ידיעה פאזתה ידיעה, ולא דבקות פאזתה דבקות.

עד שהיו הולכים ראו אותם ליסטים הולכים אחריהם לקפח אותם. הסתפל בהם רבי אלעזר. באו שתי חיות שדה והרגו אותם. אמר רבי אלעזר, ברוך הרחמן שהצילנו. קרא עליהם, (משלי ד) בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל, וכתוב (תהלים לא) כי מלאכיו יצוה לך וגו', וכתוב (שם) כי בי חשק ואפלטתו.

וארבעה אלה לוקח אותם וא"ו ומתעטר בהם, ואלו הן תפלין שמניח הקדוש ברוך הוא. שנינו, הוא"ו הנה עולה ומתעטר בעטרוותיו, ואוחז את זה ואת זה ומתעטר בכלם, ועל זה וא"ו אמצע הכל, שלמעלה ולמטה, להראות חכמה שלמה מפל צדדיו.

(שנה רבי אבא) כתוב (דברים י) רק באבתיך חשק ה'. מכאן אמר רבי שמעון, האבות הם מרכבה קדושה עליונה, וכתוב חשק ה'. בא וראה, כמו שיש מרכבה קדושה למטה, כך יש מרכבה קדושה למעלה. ומה היא? זה שאמרנו, מרכבה קדושה הכל נקרא, והכל נקשר זה בזה, ונעשה הכל אחד.

רק באבתיך - שלשה, ומרכבה - ארבעה. ארבעה מנין לנו? שכתוב ויבחר בזרעם אחריהם. מה משמיע? להכליל בהם את דוד המלך, שהוא רביעי להתתקן במרכבה הקדושה. ששנינו, האבות תקון שלמות הכל, והגוף משתכלל בהם ונבנה, ובהם נאחז. בא דוד המלך ושכלל הכל, והתקין הגוף והשלימים בהם. ואמר רבי יצחק, כמו שזכו האבות להתעטר במרכבה הקדושה, כך זכה דוד להתתקן בעמוד הרביעי של המרכבה.

אמר רבי יהודה, כתוב בדרך (שמואל א טז) והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראוי. מה הטעם אדמוני? משום שחלק גורלו גרם לו. אדמוני, דין ודאי. עם יפה עינים, דין ברחמים, כמו שכתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים.

אמר רבי יצחק, חסדי דוד, במקומו בארנו. אלא והוא אדמוני, כמו שאמרנו. עם יפה עינים - אלו האבות. בא וראה, ירושלים וציון - דין ורחמים, ואף על פי כן כתוב (מלכים א ח) [מ]עיר דוד היא ציון, וכתוב (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר. נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים של מעלה וכו'. אימתי? אמר רבי יהודה, כשתחזור מלכות בית דוד למקומה למטה.

רבי יצחק אמר, ש' שמצירת בשלשת הקשרים, (של ארבעה קשרים, רמוזה היא לשלשה, ורמוזה לארבעה. שלשה זה שאמרנו. ארבעה, להיות מרכבה קדושה כאחד, שהרי הוא כלל התקון העליון. ומכאן נפרדים ונמשכים התחתונים בדרכיהם ברצועותיהם, שתלויים בשערות הללו של

והכל נסתר בזה שנקראת אם העליונה, שממנה מתעורר כח לאם התחתונה. ומהו? שכתוב בה, (ישעיה נא) ולאומי אלי האזינו. אל תקרי לאומי אלא לאומי. שלא זו הקדוש ברוך הוא מלחבב את פנסת ישראל עד שקרא לה אומי. וזה יוצא מהאם העליונה, שהיא בית שני, שנקראת ה' של השם הקדוש, שנפתחת לחמשים שערים, ומזה יוצא רוח לנגב אחד של חור החטם.

ושנינו, היובל שיוצאים בו העבדים לחרות, במח הזה נאחז, והם חמשים שנות היובל, והם חמשים ימי ספירת העמר בו נאחזים, שבהם נחות רוחות העבדים ומוציאים רוחם (ומוציא רוח) למנוחה, כמו שכתוב (שם יד) ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגזך ומן העבדה וגו'. ומשום זה, ה' מנוחת הרוח, ולהוציא רוח לחרות. ובבית זה תלויה יציאת מצרים, ובאות ה' של השם הקדוש, כמו שנתבאר. עד כאן כלל של י"ה של השם הקדוש.

בא וראה, מצד אבא יוצא חסד, מצד אמא יוצאת גבורה, והכל אוחז הקדוש ברוך הוא ומתעטר בהם אות וא"ו.

בית שלישי - שמע ישראל, ישראל סבא. ואהבת את ה' אלהיך. שנה רבי שמעון, זהו סוד עליון שישראל העליון התעטר בצד האבא, ומהו? אברהם. והתעטר בצד האמא, ומהו? יצחק.

שנינו, ואהבת - מי שאוהב את המלך, עושה יותר טוב חסד עם הכל. וחסד יותר, אותו שנקרא חסד של אמת, שלא רוצה עליו שחר, אלא בשכיל אהבת המלך שאוהב אותו יותר, ובאהבת המלך תלוי החסד. ועל זה נקרא (ישעיה מא) אברהם אוהבי. ומשום שאוהב אותו יותר, מגדיל חסד בעולם. ועל זה כאן ואהבת. ובאהבת תלוי החסד, וזהו הבית השלישי.

הבית הרביעי - (דברים יא) והיה אם שמוע. השמרו לכם. וחרה אף ה'. גבורה חזקה ודין קשה היא, ויוצאת מצד האמא העליונה. ושנינו, אף על גב שהיא אינה דין, מצדה יוצא דין, (שיוצא) גבורה עליונה. ואם תאמר, והיה אם שמוע שאיננו דין, אין כתר בכל כתרי המלך שלא יכללו בו דין ורחמים, כל שכן גבורה שנכלל טוב ורע.

רעיא מהימנא

שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד. מצוה זו ליחד שם הקדוש ברוך הוא בכל יום, שהרי כמו שמיחדים שם הקדוש ברוך הוא למטה, כך מתיחד שמו למעלה. נמצא שהקדוש ברוך הוא יחיד מעלה ומטה. מי שמיחד שם הקדוש ברוך הוא, ישים לבו ורצונו באותו יחוד שאמרנו, ויחבר כל איבריו באותו יחוד להיות כלם אחד. כמו ששם כל איבריו בסוד אחד, כך למעלה מחבר כל האיברים העליונים באותו יחוד להיות כלם אחד.

בשעה שבא אדם ליחד את שם הקדוש ברוך הוא, כל חילות השמים עומדים שורות שורות כדי להתתקן ולהכלל כלם באותו יחוד, לעמד בסוד אחד ביחוד אחד. כלם מתתקנים בתקונייהם כראוי. באותה שעה עומד ממנה אחד שמש שעומד תחת מאתים ארבעים ושמונה עולמות, וכלם נקראים איברי הגוף. וזה נקרא הלניו, עומד ומחפה לאותו יחוד, וזהו מלקט שושנים, כמו שנאמר (שיר השירים ו) וללקט שושנים, שהם איברי הגוף.

האיברים העליונים לוקט אותם השם העליון בסוד היחוד שהתיחד בסוד ארבעים ושנים שמות, ולוקט כל אותם שושנים עליונים, ושמש זה לוקט כל אותם התחתונים, שכלם ממנים בכלל של שבעים ושנים שמות, ונלקטים כלם באותו היחוד, ונעשים כלם גוף אחד בסוד אחד. ואותו היחוד עולה, ומיחד הכל בשני צדדים ביחוד אחד. באותה שעה מתלקטים כל האיברים ומתחברים בחבור אחד, להיות כלם בסוד אחד, למעלה ולמטה, בסוד של ה' אחד ושמו אחד.

ועל כן מאריכים באחד בשתי אותיות, ללקט שושנים, להתיחד בסוד של אחד ביחוד שלם. כיון שכל האיברים מתיחדים בסוד אחד של יחוד אחד, אז נקרא הכל קרבן שלם, ועל סוד זה הכנים הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון לגן עדן, כמו שכתוב (בראשית ב) לעבדה ולשמרה. ושנינו שאלה אותם קרבנות שנים, סוד של ה' אחד ושמו אחד. שבאלו קרבנות כתוב וללקט שושנים. (שהקדוש ברוך הוא הוא לוקט שושנים, לוקט כל אותם איברים שלמעלה ומטה לחבר אותם ביחוד באותו שאמרנו. אז מתעורר

הראש שתלויים בהם, ונמשכים מהם כל אותם אחרים, עד שנקשרים במקומם).

שנינו, ו' נוטל אותם עליונים שאמרנו, ואלו תפלין שמניח הקדוש ברוך הוא. משום כך צריך אדם להתפאר בהם, עליהם כתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, שם ה' ממש. ואלו אותם תפלין של ראש. תפלין של זרוע היא שמאל, שנקרא עז, וירשה מעז, זהו שכתוב (שמות יג) והיה לאות על ידכה, בה"א, והיא ה"א שבארנו. אשרי חלקם של ישראל. ועל זה ה"א אחרונה לקחה תפלין, שהיא שמאל.

למי הם ארבע אלה, שהם גוף אחד, ועל זה כלולים באחד, ומי הם? תפארת נצח הוד יסוד. והיא ה"א של ידכה, וכלם אחוזים בה בשביל להתברך מהם, וכלולה מכלם.

אמר רבי חייא, אם כך, הרי כתוב (שמות לג) וראית את אחרי, ושנינו, זה קשר של תפלין. אמר לו, הרי פרשוה, ויפה הוא, והכל ברור הדבר. ועל זה מזה תלויה רצועה אחת למטה, שהרי ממנה תלויים התחתונים ונזונים ממנה. ועל זה נקרא אות, כמו שנאמר (בראשית ט) זאת אות הברית. וכתוב והיה לאות על ידכה, בה"א, והרי פרשוה.

שמע ישראל. אמר רבי ייסא, ישראל סבא. רבי יצחק אמר, ע' גדולה, לכלל שבעים שמות, עדות הכל שמע ישראל, כמו שכתוב (ישעיה א) שמעו שמים. וכתוב (דברים לב) האזינו השמים. גם כאן שמע ישראל. והכל דבר אחד הוא. יהו"ה - ראש הכל באור העתיק הקדוש, וזהו שנקרא א"ב. אלהינו - עמק הנחלים והמבועים שיוצאים ושופעים לכל.

יהו"ה - גוף האילן, שלמות השרשים. אחד - כנסת ישראל. והכל שלמות אחת, ונקשר זה בזה, ולא נמצא פרוה, אלא הכל אחד.

שנה רבי יצחק, מרכבה קדושה עליונה, ארבעה בתי תפלין שמניח ו', כמו שנאמר. מרכבה קדושה אחרת, ארבעה אחרים שכלולים באחד, שמניח ה' האחרונה, כמו שבארוה.

עֲשֵׂר אֲמִירוֹת מַעֲלָה וּמְטָה. וְעַל זֶה כָּל אוֹתָם עֲשָׂה נְסִיוֹנוֹת שֶׁהַתְּנִסָּה אֲבָרְהָם וְעָמַד בְּכֻלָּם, כַּנִּגְד עֲשֵׂר אֲמִירוֹת, כָּל נְסִיּוֹן הִיא אֲמִירָה, וְהַתְּנִסָּה בְּאוֹתָהּ אֲמִירָה וְעָמַד בָּהּ.

וְעַל זֶה אוֹתָם עֲשָׂה נְסִיוֹנוֹת, וּבְכֻלָּם עָמַד אֲבָרְהָם, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּקִשׁ וְנִדְבַק בִּימֵינוּ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהִיא אֲהָבָה רַבָּה. מָה הַטַּעַם נִקְרָאת אֲהָבָה רַבָּה? מִשּׁוּם מִי שֶׁעוֹמֵד בְּאֲהָבָה הַזֹּה, מִתְּקַשֵּׁר בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. אֲהָבַת עוֹלָם, זֶה סוּד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהַתְּקִשָּׁה בּוֹ אֲהָבָתוֹ, וְהַכֵּל סוּד אֶחָד בְּלִי פְּרוּד. וְהָרִי נִתְבָּאָר סוּד הָאֲהָבָה, אֲהָבָה זֹה עוֹלָה עַל כָּל עֲבוֹדוֹת הָעוֹלָם, בְּזֶה נִכְבֵּד שֵׁם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִהַכֵּל וּמִתְבָּרֵךְ. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, וְסוּד הָאֲהָבָה נִתְבָּאָר.

מִצְוָה (ז) לְקַרְא קְרִיאַת שְׁמַע פְּעַמִּים בְּכָל יוֹם, אַחַת כַּנִּגְד דְּרַגְת יוֹם, וְאַחַת כַּנִּגְד דְּרַגְת לַיְלָה, לְהַכְלִיל בִּיּוֹם דְּרַגְת הַלַּיְלָה, וְלְהַכְלִיל בַּלַּיְלָה דְּרַגְת יוֹם, וְהָרִי נִתְבָּאָר. וְעַל זֶה פְּעַמִּים בְּכָל יוֹם, אֶחָד בִּיּוֹם וְאַחַד בַּלַּיְלָה.

מִצְוָה שִׁקְבַע אָדָם מְזוּזָה לְשַׁעְרוֹ, לִהְיוֹת כָּל אָדָם שְׁמוֹר מִעַם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשִׁיּוּצָא וּכְשִׁנְכָנְס. (וְהַסּוּד – (תהלים קכא) ה' יִשְׁמַר צְאֻתְךָ וּבִאָּף מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. מִשּׁוּם שֶׁסּוּד הַמְּזוּזָה עוֹמֵד תָּמִיד לְפִתַּח, וְזֶהוּ פִתַּח שְׁלֵמַעֲלָה, וְזוֹהִי דְרַגָּה שְׁנִקְרָאת שׁוֹמֵר, לְהִמָּצָא בְּשִׁמְרָהּ.

שְׂאֵרָם אֵינוֹ שְׁמוֹר, רַק מְשִׁמְרֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא תָּמִיד שׁוֹמֵר, וְעוֹמֵד לְפִתַּח, וְהָאָדָם בַּפְּנִים. וְעוֹד, שְׁלֵא יִשְׁכַּח אָדָם זְכוֹרֹן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים. וְזֶהוּ כְמוֹ הַצִּיצִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו) וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת וְגו'. כִּיּוֹן שֶׁרוֹאֵה הָאָדָם אֶת הַזְּכוֹרֹן הַזֶּה, נִזְכָּר בְּעַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת רַבּוֹנוֹ. וְסוּד הָאָמוּנָה, מְזוּזָה כָּלֵל שֶׁל זָכָר וְנִקְבָּה כְּאַחַד.

בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה, סְמוּךְ לְפִתַּח, כַּנִּגְד שְׁתֵּי דְרַגּוֹת, מְזַדְמָן שֶׁד אֶחָד (וְזֶהוּ) וַיֵּשׁ לוֹ רְשׁוֹת לְחִבְל, וְהוּא עוֹמֵד לְצַד שְׁמָאל. מֵרִים הָאָדָם אֶת עֵינָיו, וְרוֹאֵה אֶת סוּד שֵׁם רַבּוֹנוֹ, וְנִזְכָּר בּוֹ, וְלֹא יִכּוֹל לְהִרְע לוֹ. וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּף, כְּשֶׁהָאָדָם יוֹצֵא מִהַשַּׁעַר הַחוּצָה הָרִי אוֹתוֹ שֶׁד

מִ שְׁמַתְעוֹרֵר לְלִקֹּט שׁוֹשְׁנִים) אֱלוֹ הָאֵיבָרִים שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים שֶׁהֵם אֶחָד.

שׁוֹשְׁנִים, סוּד הוּא. שֶׁכְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים כָּל (אוֹתָם) אֵיבָרִים כְּאַחַד, לִהְיוֹת כָּלֵם בְּיַחְד וְאַחַד, סוּד הַקְּרִבָּן, אֲזִי מִתְעַטֵּר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעִטְרָה בְּרֵאשׁ שֶׁל כְּתָם פּוֹ, לִהְיוֹת בְּכֹבוֹדוֹ מִתְעַטֵּר. וְסוּד זֶה הִיא, שֶׁכְּתוּב שׁוֹשְׁנִים, סוּד שֶׁל כָּל אוֹתָם אֵיבָרִים שֶׁלִּמְעַלָּה וְלִמְטָה. וְסוּד שֶׁל אוֹתוֹ פּוֹ, עֲטוּר שְׁמַתְעַטֵּר וְעוֹלָה מִבִּינֵיהֶם, וְהַכֵּל נִמְצָא בּוֹ.

בְּשׁוֹשְׁנִים הִלְלוּ יֵשׁ שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֲשָׂרֵה מִצְוֹת, שֶׁהֵם אֵיבָרִים שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים, סוּד שֶׁל יְהוָה אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. וַיֵּשׁ בּוֹ עֲלֵיהָ שֶׁל אוֹתוֹ פּוֹ שֶׁעוֹלָה מִבִּינֵיהֶם. וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהֵם נִמְצָאִים, אוֹתָהּ עֲלֵיהָ עֲלִיוֹנָה נִמְצָאת מִבִּינֵיהֶם לְעֵלוֹת. וְסוּד זֶה (שיר השירים ב) תִּפְוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר, וְשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים. זֶה וְזֶה צְרִיכִים לְעֵלוֹת כְּאַחַד בְּיַחְד שְׁלָם. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְקַרֵּב קְרַבְנוֹת אֱלוֹ, וְדָאֵי לְרַצּוֹן לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

מִצְוָה לִירְאָה (ה) בְּדֶרֶךְ כָּלֵל וּבְדֶרֶךְ פְּרֹט. וְהָרִי יִרְאָה בְּאַרְנוֹ, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ עַל הָאָדָם לְפַחַד מִלְּפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח) לִירְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבֵּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ. וּבִשְׁבִיל יִרְאָה זֹה יִשְׁמַר בְּדַרְכָּיו. וְיִרְאָה, מְקוֹם הוּא שֶׁנִּקְרָא יִרְאָה, מִשּׁוּם שֶׁשֵׁם נִמְצָאת יִרְאָת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִיא יִרְאָת ה' לִירְאָה מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (ויקרא יט) וּמִקְדָּשֵׁי תִירְאוּ. בִּירְאָה הַזֹּה שְׁרוּיָה מִכַּת אֵשׁ, לְהִלְקוֹת אֶת הָרִשְׁעִים שֶׁלֹּא שׁוֹמְרִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל זֶה בְּדֶרֶךְ כָּלֵל יֵשׁ לִירְאָה.

וְאַחַר כֶּף בְּדֶרֶךְ פְּרֹט, כְּשִׁיּוּדַע הָאָדָם מֵהִי יִרְאָת ה', וְזוֹהִי יִרְאָה שֶׁל חֲבִיבוֹת, שֶׁהִיא עֵקֶר וַיִּסּוּד לְאַהֲבָה אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. (אחרי) יִרְאָה זֹה עוֹשֶׂה כְּדִי לְשׁוֹר כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, לִהְיוֹת אָדָם עֹבֵד נֶאֱמָן לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרֵאוּי. (ירמיה)

מִצְוָה (ו) לְאַהֲבָה, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ אֲהָבַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁצְרִיךְ הָאָדָם לְאַהֲבָה אוֹתוֹ אֲהָבָה רַבָּה כְּמוֹ אֲבָרְהָם שֶׁאַהֲבָה אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֻמָּה אֲהָבוֹת וּמְסָר אֱלָיו גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ. מִכָּאֵן לְמִדְנּוֹ, מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְקַיֵּם

האֱלֹהִים, שְׁהָרִי אִז נִכְלָל הַכֹּל זֶה בְּזֶה לִהְיוֹת אֶחָד, וְעַד שֶׁהִתְיַחְדּוּ כָּל אֶחָד, זֶה בְּלִבְדּוֹ וְזֶה בְּלִבְדּוֹ, לֹא נִכְלְלוּ זֶה בְּזֶה לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד.

כָּלֵל כָּל הַתּוֹרָה כֶּךָ הוּא וְדָאִי, שְׁהָרִי הַתּוֹרָה הִיא תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב, וְהִיא תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה. תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב זֶהוּ שְׁכָתוּב ה'. תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה, שְׁכָתוּב הָאֱלֹהִים. וּמְשׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה הִיא סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, נִקְרָאת כֶּךָ.

תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה, זֶה כָּלֵל וְזֶה פָּרֵט. הַכָּלֵל צָרִיךְ אֶת הַפָּרֵט, וְהַפָּרֵט צָרִיךְ אֶת הַכָּלֵל, וְהִתְיַחְדּוּ זֶה בְּזֶה וְנִהְיָה הַכֹּל אֶחָד. וְעַל זֶה כָּלֵל הַתּוֹרָה הוּא כָּלֵל שְׁלִמְעָלָה וּמַטָּה, מְשׁוּם שֶׁשֵּׁם זֶה לְמַעְלָה, וְשֵׁם זֶה לְמַטָּה. זֶה סוּד הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְזֶה סוּד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְעַל זֶה כְּתוּב אַתָּה הָרֵאָתָ לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. זֶה הַכָּלֵל שֶׁל הַכֹּל. וְכָל זֶה שְׁאִמְרָנוּ צָרִיךְ אָדָם לְדַעַת בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְאִם תֹּאמַר, מְצוּוֹת הַתּוֹרָה אֵיפֹה הֵן כָּאֵן בְּכָלֵל הַזֶּה? אֵלֹא זֶהוּ זְכוּר וְזֶהוּ שְׁמוֹר. וְכָל מְצוּוֹת הַתּוֹרָה בְּאֵלֶּה כְּלוּלִים, בְּסוּד שֶׁל זְכוּר וּבְסוּד שֶׁל שְׁמוֹר, וְהַכֹּל הוּא אֶחָד.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, זֶה שְׁשִׁנְיָנוּ שֶׁתְּפַלֵּת עַרְבִית הִיא חוֹבָה, וְדָאִי מְשׁוּם שֶׁקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית חוֹבָה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתִיחַד בְּלִילָה כְּמוֹ שֶׁמְתִיחַד בִּיּוֹם. וּמַדַּת לִילָה נִכְלָלָת בִּיּוֹם, וּמַדַּת יוֹם נִכְלָלָת בְּלִילָה, וְנַעֲשֶׂה יַחֲוּד. וּמִי שְׁאָמַר רְשׁוּת, מְשׁוּם אֲמוּרִים וּפְדָרִים שֶׁמְתַעַפְלִים בְּלִילָה, וְהָרִי בְּאִרְנוּ.

שְׁכָתוּב וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ. פְּסוּק זֶה בְּאִרְנוּ, וּפְרָשׁוּהוּ הַחֲבָרִים. אָבֵל יֵשׁ לְשֵׁאל, אִם בִּיחֻד הַזֶּה שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל נִכְלָל הַכֹּל, יָמִין וּשְׂמָאל, לְמָה כְּתוּב אַחַר כֶּךָ וְאֶהְבֵּת, וְהִיא אִם שְׁמוּעַ, שְׁהָרִי בִּיחֻד נִכְלְלוּ? אֵלֹא שֵׁם בְּכָלֵל, כָּאֵן בְּפָרֵט, וְכֶךָ צָרִיךְ.

וּבְסוּד הַיַּחֲוּד שְׁהָרִי הַתְּעוֹרְרָנוּ בּוֹ, יַחֲוּד הוּא כְּמוֹ תְּפַלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְתְּפַלִּין שֶׁל זְרוּעַ. בְּתְּפַלִּין שֶׁל רֹאשׁ יֵשׁ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת, וְהָרִי נִתְבָּאָר. וְכָאֵן שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת הֵם. שֵׁם אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת, וְכָל אַחַת וְאַחַת בְּלִבְדָּה. וְכָאֵן שְׁלֹשׁ שְׁמוֹת. מַה בֵּין זֶה לְזֶה?

עוֹמֵד לִימִינוּ, וּמְזוּזָה לְשִׂמְאָלוֹ, וְאִיךְ נִשְׁמַר הָאָדָם כְּשֶׁהוּא שׁוֹרֶה לְשִׂמְאָלוֹ?

אֵלֹא כָּל מַה שְׁעָשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל דְּבָר וְדְבָר נִמְשָׁךְ אַחַר מִינוּ. בְּאָדָם יֵשׁ שְׁתֵּי דְרָגוֹת, אַחַת מִיָּמִין וְאַחַת מִשְׂמָאל. אוֹתוֹ שְׁמִיָּמִין נִקְרָא יָצָר הַטּוֹב, וְאוֹתוֹ שֶׁל הַשְּׂמָאל נִקְרָא יָצָר הָרַע. כִּיּוֹן שִׁיצָא אָדָם מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ, אוֹתוֹ שֶׁד מְרִים עֵינָיו, וְרוֹאֶה אֶת הַיָּצָר הָרַע שֶׁשׁוֹרֶה לְשִׂמְאָל, נִמְשָׁךְ לְאוֹתוֹ צַד וְזוֹ מִיָּמִין. וּבְאוֹתוֹ צַד עוֹמֵד שֵׁם שֶׁל רְבוּנוּ, וְלֹא יָכוֹל לְהִתְקַרֵּב וּלְהִרְעֵ לוֹ, וְיוֹצֵא הָאָדָם וְנִצּוֹל מִמֶּנּוּ. כְּשִׁנְכָנְס, הָרִי הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ עוֹמֵד לְיָמִין וְלֹא יָכוֹל לְקַטְרֵג עִמּוֹ.

וְעַל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם שְׁלֹא יַעֲשֶׂה (יַעֲבִיר) טְנוּף וְלִכְלוֹךְ בְּשַׁעַר בֵּיתוֹ וְלֹא יִשְׁפֹךְ מִים עֲכוּרִים. אֶחָד, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה קְלוֹן לְשֵׁם רְבוּנוּ. וְאַחַד, שִׁישׁ רְשׁוּת לְאוֹתוֹ הַמְּחַבֵּל לְחַבֵּל. וְלִכֵּן יִזְהַר הָאָדָם מִזֶּה, וְיִזְהַר הָאָדָם שְׁלֹא יִמְנַע מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ שֵׁם רְבוּנוּ.

וּבְשִׂמְאָל מִתְקִין מְזוּזָה לְפִתְחוֹ, כְּשִׁנְכָנְס (אוֹתוֹ הָאָדָם), אוֹתוֹ יָצָר הָרַע וְאוֹתוֹ שֶׁד בַּעַל כְּרָחַם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים (תְּהִלִּים קִיח) זֶה הַשַּׁעַר לְה' צְדִיקִים יָבִאוּ בוֹ. וְכִשְׁלֹא עוֹמֵד מְזוּזָה בְּפִתְחַ הָאִישׁ, יָצָר הָרַע וְאוֹתוֹ שֶׁד מְתַקְנִים כְּאַחַד, שְׁמִים יְדִיהֶם עַל רֹאשׁוֹ בְּזִמְן שְׁנִכְנַס, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי לוֹ לְפָלוּנִי שִׁיצָא מְרִשׁוֹת רְבוּנוּ! מְאוֹתוֹ זְמַן הוּא עוֹמֵד בְּלִי שְׁמִירָה, שְׁאִין מִי שִׁישְׁמַר עָלָיו. הַרְחֵק מִן יַצִּילָנוּ.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, זֶהוּ יַחֲוּד אֶחָד. בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלִכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, זֶהוּ יַחֲוּד אַחַר, לִהְיוֹת שְׁמוֹ סוּד אֶחָד. וְסוּד זֶה – ה' הוּא הָאֱלֹהִים, זֶה כְּתוּב כְּשֶׁהֵם בִּיחֻד אֶחָד.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ כְּמוֹ שְׁכָתוּב (זְכוּרִיה יד) ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, לֹא הִיא ה' הוּא הָאֱלֹהִים. שְׂאֵם כְּתוּב ה' וּשְׁמוֹ הוּא אֶחָד, הֵייתִי אוֹמֵר כֶּךָ. לֹא כְּתוּב אֵלֹא ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְצָרִיךְ לוֹמַר בְּגוֹן זֶה, ה' הוּא הָאֱלֹהִים הוּא, וְיִרְאֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

אֵלֹא הַכֹּל אֶחָד. שְׁכְּשִׁמְתָאֲחָדִים שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת הִלְלוּ, זֶה בִּיחֻד זֶה, וְזֶה בִּיחֻד אֶחָד, אִז שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת הָאֵלֶּה נַעֲשִׂים אֶחָד וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה, וְנִהְיָה הַכֹּל שֵׁם שְׁלֵם בִּיחֻד אֶחָד, וְאִז ה' הוּא

זוהר

חֲקֵק וְהִתְקִין מִשֶּׁה כ"ה אוֹתִיּוֹת בְּסוּד שֶׁל הַפְּסוּק שֶׁל הַיְחוּד, שְׁכָתוּב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וְהֵן כ"ה אוֹתִיּוֹת חֲקִיקוֹת מְחַקְקוֹת בְּסוּד שְׁלֹמְעֵלָה. יַעֲקֹב רָצָה לְהִתְקִין לְמִטָּה בְּסוּד הַיְחוּד, וְהִתְקִין בְּכ"ד אוֹתִיּוֹת, וְהֵן: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְלֹא הַשְּׁלִים לְכ"ה אוֹתִיּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁעֲדִין לֹא הִתְתַּקֵּן הַמִּשְׁכָּן. כִּיּוֹן שֶׁנִּתְתַּקֵּן הַמִּשְׁכָּן וְהַשְּׁתֵּלֵם דְּבָר שֶׁהָיָה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, כִּשְׁהַשְּׁתֵּלֵם לֹא דְבָר אֶלָּא בְּכ"ה אוֹתִיּוֹת, לְהִרְאוֹת שֶׁהָרִי זֶה הַשְּׁלֵם כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, שְׁכָתוּב (ויקרא א) וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵל מוֹעֵד לֵאמֹר. הָרִי כ"ה אוֹתִיּוֹת.

וְעַל זֶה כ"ה מִיָּנִים לְהַשְּׁלִים תְּקוּן הַמְּקַדָּשׁ, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ בְּאַרְנוֹ בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת חֲקִיקוֹת שְׁלֹמְדָנוּ מִמֶּר. וּמִשּׁוּם שֶׁהַמִּשְׁכָּן הַשְּׁתֵּלֵם בְּסוּדוֹת הִלְלוּ, נִקְרָא כ"ה בִּיְחוּד שֶׁל שְׁלֹמֹת הַמִּשְׁכָּן, וְעַל זֶה כְּתוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יִבְרַכּוּכָהּ, סוּד הַשְּׁלֹמֹת שֶׁל כָּל הַמִּשְׁכָּן וְתִקְוֵנוּ.

כ"ה כְּנִגְדַּ כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְתוֹרָה וּנְבִיאִים וְכַתּוּבִים, שֶׁהֵם כָּלֵל אֶחָד, סוּד אֶחָד. בְּשַׁעַה שִׁישְׂרָאֵל מִיְחָדִים יְחוּד בְּפְסוּק זֶה בְּסוּד כ"ה אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שֶׁהֵם כ"ד אוֹתִיּוֹת, וַיִּכְוֶן כָּל אֶחָד בָּהֶם, הָאוֹתִיּוֹת כְּלָן מִתְחַבְּרוֹת כְּאַחַת, וְעוֹלוֹת לְחַבּוֹר אֶחָד, אַרְבָּעִים וְתַשְּׁעָה שְׁעָרִים בְּסוּד הַיּוֹבֵל. וְאִזְ צְרִיף לְעֵלוֹת וָעֶד, לֹא יוֹתֵר. וְאִזְ נִפְתָּחִים הַשְּׁעָרִים, וּמִחֲשִׁיב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ אָדָם כְּאֵלוֹ קִים אֵת כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהָיָה בָּאָה בְּמ"ט פָּנִים בְּכָל.

וְעַל זֶה צְרִיף לְכוּן רְצוֹן בְּעֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ וּבְעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע לְהַעֲלוֹתָן בְּרְצוֹן הַלֵּב בְּאַרְבָּעִים וְתַשְּׁעָה שְׁעָרִים שְׁאַמְרֵנוּ. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּכַוֵּן בְּזֶה, יִתְכַוֵּן בְּאוֹתוֹ יְחוּד שְׁאַמֵּר מֶר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו' בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, כָּלֵל שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ. אֲשֶׁרִי חִלְקוֹ שֶׁל מִי שִׁיתְּכַוֵּן בְּהֵן, וְדַאי כָּלֵל הוּא שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה שְׁלֹמְעֵלָה וּמִטָּה. וְזֶהוּ סוּד שֶׁל אָדָם, שְׁלֹמֹת שֶׁל זָכָר וּנְקִבָּה, וְסוּד כָּל הָאֱמוּנָה. (עד כאן)

רַבִּי אַבָּא שְׁלַח לוֹ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר לוֹ, זֶה שְׁבָאֵר מֶר, בְּתַפְלִין שֶׁל רְבוֹן הָעוֹלָם אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת

אֶלָּא בְּאוֹתָן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת הָרִי הַתְּעוֹרְרוּ בְּהֵן, אַחַת נִקְדָּה (עֲלִיּוֹנָה) רֵאשׁוֹנָה, וְאַחַת סוּד הָעוֹלָם הַבָּא, וְאַחַת יְמִין, וְאַחַת שְׁמָאל. אֶלָּה סוּד תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ. וְכֹאֵן בְּסוּד זֶה, יְחוּד זֶה שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת עֲלִיּוֹנִים הֵם כְּמוֹ אוֹתָן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת. ה' הָרֵאשׁוֹן זֶה נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה, רֵאשִׁית הַכֹּל. אֱלֹהֵינוּ, סוּד הָעוֹלָם הַבָּא. ה' הָאַחֲרוֹן, כָּלֵל שֶׁל יְמִין וּשְׁמָאל כְּאַחַד, בְּכָלֵל אֶחָד, וְאַלֶּה הֵם תְּפִלָּה שֶׁל רֵאשׁ, וְזֶהוּ יְחוּד רֵאשׁוֹן.

תְּפִלִּין שֶׁל זְרוּעַ כָּלֵל (תוֹף תְּפִלִּין שֶׁל זְרוּעַ) שֶׁל כָּל הָאֶלֶּה כְּאַחַד, וְזֶהוּ סוּד בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. כֹּאֵן כָּלֵל שֶׁל אוֹתָן תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ שְׁנִכְלָלוּ בְּתוֹךְ תְּפִלִּין שֶׁל זְרוּעַ.

וְסוּד זֶה, בְּרוּךְ - זֶה סוּד שֶׁל נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה, שֶׁהוּא בְּרוּךְ, שְׁכָל הַבְּרָכוֹת נוֹבְעוֹת מִשָּׁם. וְאִם תֹּאמַר, הָעוֹלָם הַבָּא נִקְרָא בְּרוּךְ - לֹא כֵּן, שֶׁהָרִי נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה הִיא זָכָר, עוֹלָם הַבָּא נִקְבָּה. הוּא בְּרוּךְ וְהִיא בְּרָכָה. בְּרוּךְ זָכָר, בְּרָכָה נִקְבָּה. וְעַל זֶה בְּרוּךְ הוּא נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה. שֵׁם - זֶה הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא שֵׁם גְּדוֹל, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (יהושע ז) וּמָה תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל. כְּבוֹד - זֶה כְּבוֹד עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא יְמִין וּשְׁמָאל, וְכֹלָם כְּלוּלִים בְּתַפְלָה זֶה שֶׁל יָד, שֶׁהִיא מְלָכוּתוֹ. וְלוֹקַח הַכֹּל לְתוֹכָהּ, וּבְזֶה נִכְלָלִים בְּמְלָכוֹת הַזֹּאת כָּל הָעוֹלָמוֹת לְזוֹן אוֹתָם וְלִהְנוֹת אוֹתָם בְּמָה שֶׁהִצְטַרְכוּ.

וְזֶהוּ יְחוּד שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ וְתַפְלִין שֶׁל זְרוּעַ, כְּמוֹ סוּד הַיְחוּד שֶׁל תְּפִלִּין, כֵּן הוּא יְחוּד הַכֹּל, וְזֶהוּ בְרוּךְ הַדְּבָר. וְהָרִי סִדְרָנוּ יְחוּד זֶה לְפָנֵי הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאָמַר לִי שֶׁהָרִי בְּאַרְבָּעָה גִּוְנִים הַסִּתְדָּר הַיְחוּד, וְזֶה הַבְּרוּךְ שֶׁל כָּלָם. וְכֵן הוּא בְּוֹדָי, וְכָלָם סוּד הַיְחוּד. אֲבָל סִדְרוֹ הַתְּפִלִּין זֶהוּ יְחוּד עֲלִיּוֹן כְּרֵאוּי.

וּמִתּוֹךְ שְׁנִכְלָלוּ יְמִין וּשְׁמָאל בְּסוּד שֶׁל שֵׁם אֶחָד בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, צְרִיף אַחַר כֵּן לְהוֹצִיא אוֹתָם בְּדֶרֶךְ פְּרֻט, אֲבָל לֹא בְּדֶרֶךְ יְחוּד, שֶׁהָרִי הַיְחוּד הוּא בְּפְסוּקִים הָרֵאשׁוֹנִים, לְהִיּוֹת ה' אֶחָד, בְּתַפְלִין שֶׁל רֵאשׁ. וְשִׁמוֹ אֶחָד, בְּתַפְלִין שֶׁל זְרוּעַ. וְנִהְיָה הַכֹּל אֶחָד. כִּיּוֹן שֶׁהַיְחוּד הַסִּתְדָּר הַכֹּל בְּכָלֵל מֵרֵאשׁ הַנִּקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה, צְרִיף אַחַר כֵּן לְהַתְּעַטֵּר מִהָרֵאשׁ שֶׁל הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהוּא רֵאשׁ הַכֹּל. (ע"כ רַעִיא מִהִימָנָא).

ולאותו צד שנתבאר. ועם כל זה עולה ונכנסת בין שתי זרועות בחבוק של אהבה כמו שצריך, והיא מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל.

אמר רבי שמעון, אסור לו לאדם לטעם כלום עד שיאכל המלך העליון, ומה הוא? תפלה. ותפלה של אדם כגון זה. בראשונה מזמין לצורות שחקוקות בכפא על אלו הבריות שמתפשטות הרוחות שלהם (יסוד) ביחוד בזה העולם מהם, וזה שכתוב (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה וגו'.

שאיברים שראויים לקרבן, רוח שלהם מתפשטת עליהם ארבע צורות ומזמנת על בריות אלו. וזה שאנו אומרים והאופנים וחיות הקדש, וכל אותם חילות אחרים שהם מתפשטים מהם.

ולבסוף כהן גדול אומר שם אחד קדוש, וזה אהבת עולם אהבתנו וגו'. ויחוד גדול מיחדים, וזה (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ואחר כך הלויים הם מעוררים לנגון, וזהו (דברים יא) והיה אם שמע תשמעו וגו'. זה נגון הלויים כדי לעורר צד אחד. ואחר ישראל, זה אמת ויציב, ישראל סבא שעומד על הקרבן. זו היא מדרגות עליונות פנימיות, והכל עומד על השלחן.

אבל אין רשות לאחד מהם להושיט ידו ולאכל מן הקרבן עד שהמלך העליון יאכל, והם שלש ראשונות ושלש אחרונות. כיון שהוא אוכל, נותן רשות לארבע צורות ולכל אלו הצדדים שמתפשטים ממנו, לאכל.

אז אדם שהוא צורה שכולל כל השאר, יורד ונופל על פניו ומוסר רוחו ועצמו לגבי אדם שחקוק על אלו הצורות ולעורר לו עליו כמו שראוי, וזה אליך ה' נפשי אשא. שלש צורות אחרות, וכל אלו שמתפשטים מהם – תהלה לדוד, וזה יביעו ירגנו יאמרו ידברו – כלם אוכלים ונהנים כל אחד ואחד כראוי לו.

מכאן ואילך יאמר אדם צרת לבו, (תהלים כ) יענף ה' ביום צרה. צרה על המעברת שיושבת על המשבר, ומתהפכים כלם להיות סנגורים על האדם. ושלש פסיעות שעושה, הפונה בהן למיכאל וגבריאל רפאל שיצא משלש מחנות

ומאחד מסוף העולם ועד סוף העולם. שלש אחרונות אינן בחשבון זה של התבות, והן רצה ומודים, שני עמודים תומכי התורה.

סדר הלימוד ליום ג תמוז [יום 269 בשנה]

שיום שלום – עץ החיים שהוא שלום הבית, שלום של הכל. וביניהם באמצעיתם אלו הברכות שתקנו הקדמונים, וכך בארוה.

לאחר פסים תפלתו והודה על חטאיו – נפילת אפים. שכך בארוה, שיעשה כל מה שעשה משה רבנו, עליו השלום, תפלות ותחנונים ובקשות ונפילת אפים, שכתוב (דברים ט) ואתנפל לפני ה'. וכיון שנקנס בכל אלו המדרגות העליונות ונקשר הכל בכלם, יש לרדת למטה. הואיל וירד למטה, צריך נפילת אפים באלף בית.

מה הטעם? כיון שהתפלל תפלתו והודה על חטאיו, מכאן ולהלאה מראה עצמו שמוסר נפשו לקונו באהבה, שכתוב (תהלים כה) אליך ה' נפשי אשא. ונוח לו לאותו צד שמצויה בו מיתה, עושה לו נחת. ועל זה באלפא ביתא זו אין בה לא וא"ו ולא קו"ף ולא ביי"ת, ויש בה אות פ' במקומה (בסופה). מי שמסר טעמו משום שנפילה זו שמוסר בן אדם נפשו למיתה, צריך לכוון רצונו ולעשות נחת רוח לצד ההוא שמצויה בו מיתה, כמו שעושה הקוף בחרבה בהרים; מראה עצמו כמו מת בפני החיות, משום שמפחד מהם, וכאשר מתקרבים אליו וחושבים לאכל ולהרג אותו, רואים אותו שנופל ומת, וחושבים שהוא מת, ואז חוזרים לאחוריהם. ועל זה הסתלקו שלש אותיות אלו שלא ידעו בהם אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו.

ועם כל זה, ברצון הלב משים עצמו ומוסר לו נפשו באהבה, והקדוש ברוך הוא חושב עליו כאלו נוטל נשמתו ממנו. משום שיש חטאים שעושה אדם שלא מתכפרים אלא בשעה שיוצאת נשמתו ממנו מזה העולם. זהו שכתוב (ישעיה כב) אם יכפר העון הזה לכם עד תמותון.

ועתה שנחשך בעדו, שנטל הקדוש ברוך הוא את נשמתו והוא נתן לו ברצונו, ואותה שעה עומדת לכפרה על כל חטאיו והשלים לכל הצדדים

אָלָא יָפָה הוּא, וְהָרִי הַתְּעוֹרְרָנוּ. לֹא שְׁנִינוּ מַעֲצָמוּ, אָלָא מִפִּי עֲצָמוּ, וּמַהוּ? אוֹתוֹ קוֹל שֶׁהוּא אָחוּז בּוֹ. וְעַל זֶה, הִלְלוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְהִלְלוּ מִפִּי עֲצָמוּ, מִפִּי אוֹתָהּ דְרָגָה שֶׁנִּקְשַׁר בָּהּ עַל שְׁאָר נְבִיאִים הַנְּאֻמָּנִים. וְעַל זֶה בְּכָל מְקוֹם אֱלֹהֶיךָ, וְכַאֲן אֱלֹהֵינוּ.

בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה יֵשׁ לָהֶם לְבַנֵּי אָדָם לְשָׁמֵר דְרָכֵיהֶם כְּדֵי שִׁישְׁתַּדְּלוּ בְּעִבּוּדַת רַבּוֹנָם וַיִּזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים. תַּחַת כִּפְסָא הַמְּלִיךְ הַקְּדוֹשׁ יֵשׁ מְדוּרִים עֲלִיוֹנִים, וּבְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַכִּפְסָא נִקְשַׁרְתָּ מְזוּזָה לְהַנְצִיל מִכִּמָּה בְּעַלֵּי דִינִים שֶׁעֲתִידִים לְהַתְּעוֹרֵר בָּהֶם בְּבַנֵּי הָאָדָם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. כְּמוֹ זֶה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְנָתַן לָהֶם מְצוּוֹת הַתּוֹרָה כְּדֵי שִׁישְׁתַּדְּלוּ בָּהּ, וַיִּנְצְלוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה מִכִּמָּה בְּעַלֵּי דִינִים וּמִכִּמָּה מִקְטָרְגִים שֶׁמְזַדְּמָנִים לְבַנֵּי אָדָם בְּכָל יוֹם.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, זֶה מִי שֶׁרוּצָה שִׁישְׁמַר דְרָכָיו, לֹא יַעֲבֹר עַל מֵים שֶׁשָּׁפְכוּ לְפָנָי הַפֶּתַח, כִּי שָׁם שׁוֹרָה שֵׁד אֶחָד, וְהוּא בֵּין שְׁנֵי מִשְׁקוּפֵי הַפֶּתַח, וּפְנֵי כִּנְגַד הַפֶּתַח, וּמִסְתַּכֵּל עַל כָּל מַה שֶׁעוֹשִׂים בְּבֵית, וְלֹא צָרִיךְ לְאָדָם לְשַׁפֵּךְ מֵים בֵּין בְּנֵי שְׁעָרִים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֵינן לָנוּ עֶסֶק בְּמֵים צְלוּלִים, וְהוּא שְׁלֹא יִשְׁפֹךְ אוֹתָם בְּדֶרֶךְ קְלוּן. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שִׁישׁ לוֹ רְשׁוּת לְהִזִּיק. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שִׁיחֲזִיר רֹאשׁוֹ כִּנְגַד הַבַּיִת, וּבְכָל מַה שֶׁמִּסְתַּכֵּל - מִתְקַלֵּל.

יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וּשְׁשִׁים וּחֲמִשָּׁה שְׁמֵשִׁים כְּמִנְיָן יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וְכֻלָּם יוֹצְאִים עִם הָאָדָם כְּשִׁיוֹצֵא מִשְׁעַר בֵּיתוֹ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל זֶה רוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשָׁמֵר אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהַתְּקִין שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ לְמַעְלָה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה כְּלָהּ הִיא שֵׁם קְדוֹשׁ אֶחָד, וּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה מִשְׁתַּדֵּל בְּשְׁמוֹ.

בֵּא וּרְאֵה, צָרִיךְ אָדָם לְרַשֵּׁם בְּפֶתַח בֵּיתוֹ שֵׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּא אֲמוּנַת הַכֹּל. שֶׁהָרִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָשֵׁם הַקְּדוֹשׁ נִמְצָא, לֹא נִמְצָאִים שָׁם מִינִים רָעִים, וְלֹא יְכוּלִים לְקַטְרֵג לְאָדָם, שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים לֵא) לֹא תֵאָנֶה אֵלֶיךָ רָעָה וְגוֹ'.

(מְזוּזָה נִקְרָאת) מְקוֹם שֶׁפֶתַח הַבַּיִת שׁוֹרָה, כְּדִגְמָא שְׁלִמְעָלָה, מְקוֹם שֶׁפֶתַח הַבַּיִת הָעֲלִיּוֹן שׁוֹרָה נִקְרָא מְזוּזָה, שֶׁהוּא תְּקוּן הַבַּיִת וּפֶתַח הַבַּיִת. מֵאוֹתָהּ

שְׂכִינָה, וְעַל זֶה כְּתוּב (תְּהִלִּים קמ"ד) אֲשֶׁרִי הָעַם שָׁכְכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שָׁה' אֱלֹהֵיו. (ע"כ מֵהַהִשְׁמָטוֹת)

אָז אוֹתָהּ רוּחַ קְדוּשָׁה עוֹלָה לְמַעְלָה, וּמַעֲיָדָה עֲלֵיו לְפָנֵי הַמְּלִיךְ הַקְּדוֹשׁ, וְאָז מְצוּהָ הַמְּלִיךְ הָעֲלִיּוֹן לְכַתֵּב לְפָנָיו אֶת כָּל אוֹתָם בְּנֵי הַיְכָלוֹ, כָּל אֱלוֹ הַנּוֹדְעִים לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (מְלָאכִי ג) וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכָרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה' וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ. מַה זֶה וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל"ה) (חֲשַׁב הָאֶפֶוד) וְחֲשָׁבֵי מַחֲשָׁבוֹת, אוֹתָם שֶׁעוֹשִׂים לְשְׁמוֹ אֲמָנוֹת בְּכָל. אֲמָנוֹת הַתְּפִלִּין - בְּבִתְיָהֶן, בְּרַצּוּעוֹתֵיהֶן וּכְתִיבָתָן. אֲמָנוֹת הַצִּיצִית - בְּחוּטֵיהֶן בְּחוּט הַתְּכֵלֶת. אֲמָנוֹת הַמְּזוּזָה. וְאֵלֶּה הֵם חֲשָׁבֵי שְׁמוֹ, וְכְתוּב (ש"ס) וְחֲשָׁבֵי מַחֲשָׁבוֹת.

וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח בּוֹ וּמְכַרִּיז עֲלָיו בְּכָל הָעוֹלָמוֹת: רֹאוּ אֵיזוֹ בְּרִיָּה בְּרִאֲתִי בְּעוֹלָמִי! וּמִי שִׁיכְנַס לְפָנָיו לְבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּשִׁיוֹצֵא מִהַשְּׁעַר שְׁלוֹ וְאֵין תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ וְצִיצִית בְּלְבוּשׁוֹ, וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים ה) אֲשֶׁתַּחֲוֶה אֶת הַיְכָל קְדֻשְׁךָ בִּירְאֲתֶךָ - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: אֵיָה הוּא מוֹרְאִי? הָרִי מַעֲיָד עֲדוֹת שְׁקָר!

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִשָּׁה, שְׁכָאן אָמַר אֱלֹהֵינוּ (אֱלֹהֶיךָ). שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִשָּׁה נֶאֱחָז בְּדֶרֶגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה עַל שְׁאָר הַנְּבִיאִים הַנְּאֻמָּנִים. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלֵמָלָא הָיוּ יוֹדְעִים בְּנֵי אָדָם דְּבָרֵי תּוֹרָה, שִׁידְעוּ שֶׁהָרִי אֵין שׁוּם דְּבָר אוֹ אוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין בָּהּ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וְנִכְבְּדִים.

בֵּא וּרְאֵה, כְּתוּב (שְׁמוֹת י"ט) מִשָּׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. וְשְׁנִינוּ, מַה זֶה בְּקוֹל? בְּקוֹלוֹ שֶׁל מִשָּׁה. וְיָפָה הוּא. דּוֹקָא בְּקוֹלוֹ שֶׁל מִשָּׁה, בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁהוּא אָחוּז בּוֹ עַל כָּל שְׁאָר הַנְּבִיאִים. (מִשָּׁם מִשָּׁה נִזוֹן עַל כָּלָם) וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶאֱחָז עַל כָּלָם בְּאוֹתוֹ קוֹל, דְּרָגָה עֲלִיוֹנָה, הִנֵּה אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל: ה' אֱלֹהֶיךָ. הִיא דְרָגָה שֶׁנִּקְרָאת שְׂכִינָה, שֶׁשׁוֹרָה בְּתוֹכָם. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁנִינוּ, קְלָלוֹת שֶׁבַּתּוֹרַת כְּהֻנִּים - מִשָּׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמָרְךָ, וְשֶׁבַּמִּשְׁנֵה תּוֹרָה - מִשָּׁה מִפִּי עֲצָמוֹ אֲמָרְךָ. מַה זֶה מִפִּי עֲצָמוֹ? וְכִי תַעֲלֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁאֲפִלוֹ אוֹתוֹ קִטְנָה בַּתּוֹרָה אָמַר אוֹתָהּ מִשָּׁה מַעֲצָמוֹ!?

רְגֹזָה אֶרֶץ. אִיזוֹ אֶרֶץ? זֹו אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר. תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ – אֱלֹהִים אוֹתָם עֲבָדִים שְׁאֲמַרְנוּ, כְּשֶׁנִּתֵּן הַשְּׁלֵטוֹן לְאַחַד מֵהֶם. וְזֶהוּ שְׁכַתּוּב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבַּיִת עֲבָדִים. שְׁפָחָה כִּי תִירַשׁ גְּבֻרְתָּהּ (מִי הִיא) – זֹהִי שְׁפָחָה כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

בא וְרָאָה, מִצַּד הַשְּׁפָחָה הַזֹּו יוֹצְאִים כְּמָה שׁוֹמְרֵי חֶק בְּעֲלֵי דִינִים, מְקַטְרְגִים כְּנִגְדֵי יִשְׂרָאֵל כְּדִי לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְיִשְׂרָאֵל שְׁמִירָה כְּאִב שְׁרוּצָה לְשֹׁמֵר אֶת בְּנוֹ מֵהַכֵּל. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כְּמָה מְקַטְרְגִים מְזַמְנִים כְּנִגְדָּכֶם, הַשְׁתַּדְּלוּ בַעֲבוּדָתִי, וְאֲנִי אֲשֹׁמֵר אֶתְכֶם מִבַּחוּץ, וְאַתֶּם תִּהְיוּ זְמִינִים בְּכַתִּיבָם בְּפָנִים וְיִשְׁנִים בְּמִטּוֹתֵיכֶם, וְאֲנִי אֲשֹׁמֵר אֶתְכֶם מִבַּחוּץ וְסָבִיב מִטּוֹתֵיכֶם.

ובא וְרָאָה, בְּשַׁעַר שְׁאוֹתָם מִינִים רְעִים קָרְבִים לְפִתְחוֹ שֶׁל הָאָדָם, זֹוּקְפִים רֹאשׁ וּמִסְתַּכְּלִים בְּשֵׁם הַקְדוֹשׁ שְׁנִרְאָה בַחוּץ, שֶׁהוּא שְׂדֵי, שְׁמַתְעִטֵר בְּעִטְרוֹתָיו. שֵׁם זֶה שׁוֹלֵט עַל כָּלֶם, מִמֶּנּוּ הֵם פּוֹחֲדִים וּבּוֹרְחִים, וְלֹא קָרְבִים לְפִתְחֵי הָאָדָם.

אמר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, שִׁירְשֵׁם הָאָדָם שֵׁם זֶה בְּפִתְחֵי הַבַּיִת וְלֹא יוֹתֵר. לָמָּה כָּל הַפְּרָשָׁה? אָמַר לוֹ, יָפָה הוּא, שֶׁהִרִי שֵׁם זֶה לֹא מִתְעִטֵר אֲלֵא בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת כְּלָן, רְשׁוּמוֹת בְּרִשְׁם הַמֶּלֶךְ, וְכִשְׁנִתְבָּתָה כָּל הַפְּרָשָׁה, אִזּוֹ שֵׁם זֶה מִתְעִטֵר בְּעִטְרוֹתָיו, וְיוֹצֵא הַמֶּלֶךְ עִם כָּל חִילוֹתָיו, כָּלֶם רְשׁוּמִים בְּרִשְׁם הַמֶּלֶךְ, וְאִזּוֹ פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ וּבּוֹרְחִים מִפָּנָיו.

בא וְרָאָה, וְהִי"ה שֵׁם קְדוֹשׁ מְלִמְטָה לְמַעְלָה, וְעַל זֶה שְׂדֵי נִרְשָׁם מִבַּחוּץ כְּנִגְדֵי שֵׁם זֶה. וְהִי"ה מִבְּפָנִים, שְׂדֵי"י מִבַּחוּץ. שִׁיְהִיָּה הָאָדָם שְׁמוֹר מִכָּל הַצְּדָדִים, מִבְּפָנִים וּמִבַּחוּץ. אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, כְּמָה חִילוֹת קְדוֹשִׁים זְמִינִים בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁמַנִּיחַ אָדָם מְזוֹזָה בְּשַׁעַר שְׁלוֹ, כָּלֶם מְכַרְזִים וְאוֹמְרִים: (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה' וְגו'.

אשרי חֲלָקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אִזּוֹ נוֹדְעִים יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ, שֶׁהִרִי כָּלֶם נִרְשְׁמוּ מִמֶּנּוּ. נִרְשְׁמוּ בְּגוֹפָם בְּרִשְׁם קְדוֹשׁ, נִרְשְׁמוּ בְּלְבוּשָׁם בְּעִטּוֹפָם שֶׁל מְצוֹנָה, נִרְשְׁמוּ כְּרֹאשֵׁיהֶם בְּכַתִּי הַתְּפִלִּין בְּשֵׁם רַבּוֹנָם, נִרְשְׁמוּ בִידֵיהֶם בְּרַצּוּעוֹת

מְזוֹזָה בּוֹרְחִים בְּעֲלֵי שְׁמִירַת הַחֲקִים. בְּעֲלֵי הַדִּינִים לֹא נִמְצְאִים לְפָנֶיהָ. וְכִנְגְדֵי זֶה לְמַטָּה, כְּשֶׁאָדָם מִתְקִין מְזוֹזָה לְבַיִת וְהַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ הַזֶּה רְשׁוּם בְּאוֹתִיּוֹתָיו, הָאָדָם הַזֶּה מִתְעִטֵר בְּעִטְרוֹת רַבּוֹנוֹ, וְלֹא קָרְבִים לְפִתְחֵי בַיִתוֹ מִינִים רְעִים וְלֹא נִמְצְאִים שֵׁם.

רבי אַבְבָּא הִיָּה בָּא מִלְּרֹאוֹת אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן, פָּגַע בּוֹ רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לוֹ, מֵאִינן בָּאתָ בְּעַל הָאוֹר? אִישׁ שְׁנִדְבַק בְּאֵשׁ אוֹכֵלֶת כָּל יוֹם, הִרִי הָאוֹר שׁוֹרָה עִמּוֹ. אָמַר לוֹ, שְׁנִינּוּ שְׁחִיּוּב עַל הָאָדָם לְקַבֵּל פָּנֵי שְׁכִינָה בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְשַׁבָּתוֹת, וּמִיִּהוּ? רַבּוֹ. כָּל שָׁכֵן מְנוּרָה הַעֲלִינָה הַקְדוֹשָׁה שְׁכָל בְּנֵי הָעוֹלָם רוֹצִים לְקַבֵּל פָּנָיו. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַחְזוֹר עִמָּךְ וְאֶקַּבֵּל פָּנֵי הַשְּׁכִינָה, וְאַטְעֵם מֵאוֹתָם דְּבָרִים עֲלִיּוֹנִים שְׁטַעֲמַת לְפָנָיו.

פתח רַבִּי אַבְבָּא וְאָמַר, (שם קכג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲלִיךָ נְשִׂאתִי אֶת עֵינֵי הַיִּשְׁבִּי בְּשָׁמַיִם. שִׁיר זֶה לֹא כְּתוּב מִי אָמְרוּ. אֲלֵא בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא סְתוּם, רוּחַ הַקְדוֹשׁ אֲמָרָה עַל כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת. הַיִּשְׁבִּי בְּשָׁמַיִם?! הַיּוֹשֵׁב צָרִיךְ לוֹ לְכַתֵּב! מַה זֶה הַיִּשְׁבִּי?

אלא בְּאֲרֵנוּ, מִי שְׁרוּצָה לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלְתּוֹ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ, צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מֵעַמְּקֵי הַכֵּל לְהוֹרִיק בְּרִכּוֹת לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שם קל) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קְרִאתִיךָ ה'. וְיוֹדֵד זֹו הִיא יִתְרָה, עַמְּקֵי הַכֵּל הִיא, וּבְזֶה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ בְּקִשְׁתּוֹ, לְהוֹרִיק בְּרִכּוֹת לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא שְׁמַיִם, לְהִזִּין מִמֶּנּוּ אֶת הַכֵּל. וְעַל זֶה הַיִּשְׁבִּי בְּשָׁמַיִם, בְּשָׁמַיִם מִמַּשׁ. שְׁכַתּוּב אֲוֹתָן בְּרִכּוֹת שׁוֹפְעוֹת וְנִמְשָׁכוֹת מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עַמְּקֵי הַכֵּל, וּמִתִּישְׁבִים בְּמְקוֹם שְׁנִקְרָא שְׁמַיִם, אִזּוֹ בְּרִכּוֹת נִמְצְאוֹת בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתְּחִתּוֹנִים.

בעיני עֲבָדִים אֵל יְדֵי אֲדוֹנֵיהֶם, מַה זֶה כְּעֵינֵי עֲבָדִים? אֵלּוֹ אוֹתָם שְׁאֵר גְּדוּלֵי הָעַמִּים שֶׁלֹּא נְזוֹנִים אֲלֵא מִשְׁרִי (גויף) נוֹף הָאֵילָן שִׁישְׂרָאֵל נִדְבָקִים בּוֹ. וְכִשְׁשִׁישְׂרָאֵל לּוֹקְחִים בְּרִכּוֹת מֵאוֹתוֹ מְקוֹם, כָּלֶם מִתְּבָרְכִים מִיִּשְׂרָאֵל.

בעיני שְׁפָחָה אֵל יְדֵי גְבֻרְתָּהּ – זֹוהִי הַשְּׁפָחָה שְׁבִאֲרָנוּ, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְגֵי אֶת הַכַּחַשׁ שֶׁלָּהּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁהִרִי אִינן כַּחַשׁ שֶׁלָּהּ אֲלֵא רַק כְּשֶׁשׁוֹפַע מִתְּמַצִּית שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת גְּבֻרְתָּהּ, וְעַל זֶה כְּתוּב (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ

דוקא. ובארו רבי שמעון במקומו, מי ששם עלילות דברים על אשתו הראשונה ומוציא עליה שם רע – כמו שהוציא למעלה, שכתוב כי הוציא שם רע על בתולת ישראל סתם.

והלך זה, כמו זה שאמר רבי חייא אמר רבי יוסי, בתולה ירשה שבע ברכות, שמתברכת בשבע, משום שבתולת ישראל ירשה שבע ברכות, ועל זה נקראת בת שבע.

ואשה אחרת, מי הברכות שלה? ברכת בעז ורות, כמו שנאמר (רות ד) ויאמרו כל העם אשר בשער והזקנים עדים יתן ה' את וגו'. שודאי בתולה מתברכת בשבע, ולא אשה אחרת בסוד זה. כיון שהגיעו לשדה אחד, ראו אילנות וישבו תחיתיהם. אמר רבי אבא, הרי צחות של דברי תורה. נשב.

פתח ואמר, (ישעיה כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים וגו'. והיה ביום ההוא, מה זה ביום ההוא? אלא אותו יום הידוע לקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (זכריה יד) והיה יום אחד הוא ידע לה'. עוד ביום ההוא, כמו שנאמר (יחזקאל לח) ביום בא גוג על אדמת ישראל.

יתקע בשופר גדול. מה לנו בו אם הוא גדול או קטן? אלא אותו השופר העליון שבו יוצאים העבדים לחרות תמיד, וזהו היובל, שהיובל עליון וגדול הוא. וכשזה מתעורר, כל החרות של העולמות מתעוררים בו, והוא נקרא שופר גדול.

ובאו האבדים בארץ אשור. האבדים צריך היה לו לכתב, או הנאבדים, מה זה האבדים? האבדים ממש, משום שהם בארץ אחרת, ומי ששרוי בארץ אחרת יונק מרשות אחרת, וכאלו לא שרוי באמונה, משום כך נקראים אבדים. הם אבדים בכל הצדדים, שכאשר ישראל שרויים בארץ הקדושה, הם צדיקים, צדיקים תמיד בכל, צדיקים למעלה ולמטה.

השלמה מההשמטות מחלק א' סימן כ"ב

ושחטו הפסח. אמר הקדוש ברוך הוא, מבצע שור לחדש קחו יראתם של מצרים ותפסו

הקדשה, נרשמו בנעליהם בנעלי מצוה, נרשמו בחוץ בזריעה בקצירה, נרשמו בכתייהם במזוזת הפתח. רשומים בכל שהם בני המלך העליון. אשרי חלקם.

עד שהיו הולכים אמר רבי אבא, מה זה שכתוב (ירמיה ב) אתי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות וגו'? אתי עזבו – זהו מי שמשקר באות הרשם הקדוש. ובמה משקר בו? שמכניסו ברשות אחרת, כמו שנאמר (מלאכי ב) ובעל בת אל נכר, שנקראת בארות נשברים. שהרי עמים עובדי עובדי כוכבים ומזלות נקראו בורות נשברים.

ושל ישראל נקראת באר מקור מים חיים, זו הרשות הקדושה, האמונה הקדושה, ונקראת באר נובעת, שמים צלולים יוצאים ונוזלים ממנו, כמו שנאמר (שיר ד) ונזלים מן לבנון. (משלי ה) ונוזלים מתוך באר. וכתוב (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים. הצד האחר נקרא בארות נשברים אשר לא יכלו המים. (מהו? אלא ההוא וכו').

בא וראה, נהר ששופע ויוצא משקה לכל הגן (ומרוה לכל הגן) ומרוה לכל מקום ומקום, כמו שבארנו, עד שממלא (שמגיע) אותו מקום בגן, שנקרא באר מים חיים. ומשם נזונים עליונים ותחתונים (עולמות תחתונים), כמו שנאמר (בראשית ב) ומשם יפרד.

וכל אותם צדדים של צד שמאל לא משקים מאותה נביעת המים הנובעים, משום שהם מצד שאר העמים, ונקראו בארות נשברים. ומי שמשקר בשם (פרשם) הקדוש באותו צד, נדבק בבארות נשברים אשר לא יכלו המים, ולא נכנסים לשם. ואותו שזוכה לשמר אותו, זוכה להיות משקה מאותו מבוע של הנחל (בעולם הזה) בעולם הבא, וזוכה שתתמלא אותה באר עליונה להשפיע ברכות למעלה ולמטה. אשריו בעולם הזה ובעולם הבא. על זה כתוב, (ישעיה נח) והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו.

אוי למי שמשקר ברשם הקדוש, שהרי משקר בשם העליון, ולא עוד, אלא שגורם לבאר הזאת שלא תתברך, וקוראים עליו (דברים כב) כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. בתולת ישראל

ובשעה שרואה אדם לזה הצבע, נזכר אדם לעשות מצות אדונו, כגון הנחש שהיו רואים אותו והיו יראים מפני הקדוש ברוך הוא ושומרים עצמם, ובאותה יראה של הקדוש ברוך הוא עלה עליהם מים ומתכסים. מי גרם להם? אותו הנחש, אותה רצועה שמסתכלים בה. אף כף התכלת - וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'. מאותה יראה שלו:

דבר אחר ובאו האבדים, מי הם? אלו הצדיק וכנסת ישראל שנקראים אבדים. מנין לנו? כנסת ישראל, שכתוב (ירמיה ט) על מה אבדה הארץ. לא כתוב אבודה או נאבדת, אלא אבדה הארץ, זו כנסת ישראל. הצדיק, שכתוב (ישעיה נז) הצדיק אבד. לא כתוב אבוד או נאבד, אלא אבד, והרי פרשוה.

ואם תאמר, ובאו, מאיזה מקום באים האבדים הללו? אלא כנסת ישראל, מן הגלות. והצדיק, כמו שבארנוה, שכתוב (תהלים קכו) בשוב ה' את שיבת ציון, כדי שישוב למקומו ויבא להתחבר עם כנסת ישראל. ועל כן, ובאו האבדים בארץ אשור, והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם. מה זה אומר? אלא הדבר הזה שהנדחים בארץ מצרים, כביכול לא יצאו ישראל מן הגלות אלא עם השכינה, כמו שבארנוה, ואותם נדחים השתחוו לה'.

עוד אמר רבי אבא, כתוב (שם קכא) ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם. ישמר צאתך ברוך, אלא ובואך מה זה אומר? שהרי מי שנכנס לביתו אינו פוחד. אלא האדם הזה ששם רשם קדוש לביתו בדברים של השם העליון, זה נשמר מהכל. וכשיוצא ההוא שמדורו לשער ביתו, זוקף ורואה את השם הקדוש ומעיין (נעוץ) בפתחו. כשיוצא האדם, הוא מלנה אותו ושומר אותו. כשנכנס לביתו הוא מכריז לפניו: הזהרו בדיוקן של המלך הקדוש! וכל זה משום אותו הרשם של השם הקדוש שנרשם בשער שלו.

ולא די לו לאדם שנשמר בביתו, אלא הקדוש ברוך הוא שומר אותו כשנכנס וכשיוצא, שכתוב ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

אותו, ויהיה אסור ותפוס שלשה ימים, וביום הרביעי הוציאו אותו לדין ותתכנסו עליו להרגו, ויראו אותו המצרים איך אתם עושים בו דין, וזה קשה להם מכל המכות שעשה להם הקדוש ברוך הוא, אלו הדינים שעשו באלהיהם. ואחר כך דנים אותו באש, משום שכתוב (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. אמר הקדוש ברוך הוא, (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא, שלא יאמרו בתאבון של פחד אכלו אותו, אלא תתקנו אותו צלי ולא מבשל. שאם היה מבשל, יהא מסתר ולא יראו אותו. אלא תקנו אותו צלוי באש, שריחו נודף. ועוד, ראשו עליו, שלא יאמרו שחיה או דבר אחר היא. ועוד, עצם לא תשברו בו, אלא שיראו עצמותיו משלכים בשוק ולא יהיו יכולים להציל אותו, ועל זה כתוב (במדבר לג) ובאלהיהם עשה ה' שפטים.

אותו ראשון שנמצא בבית הכנסת ומאריך בבית הכנסת, אשרי חלקו, שהוא עומד במדרגה של צדיק עם השכינה, וזהו סוד (משלי ח) ומשחרי ימצאנני. זה עולה במדרגה ראשונה. ואם תאמר, הרי שנינו, בשעה שבא הקדוש ברוך הוא לבית הכנסת ולא מוצא שם עשרה - מיד כועס. משל למלך ששלח לכל מלכי (אנשי) המדינה שימצאו עמו ביום פלוני במקום פלוני. עד שהיו מכינים עצמם אלו בני העיר, הקדים אחד ובא לאותו מקום. בין כך ובין כך בא המלך ומצא לאותו אדם שהקדים שם. אמר לו, בני עיר פלונית היכן הם? אמר לו, אדוני, אני הקדמתי מהם והנה הם באים אחרי לצווי המלך. אז טוב בעיני המלך ויושב שם עמו ומדבר עמו ונעשה אהוב של המלך. בין כך באו כל העם והתפיס עמהם.

אבל אם בני העיר לא באים ואחד לא מקדים ומדבר לפני המלך להראות בשבילם, מיד כועס המלך. מה כתוב? (ישעיה נ) מדוע באתי ואין איש. ומי שמדבר בבית הכנסת - אוי לו שמראה פרוד! אוי לו שגורע מהאמונה! אוי לו שאין לו חלק באלהי ישראל, שמראה שאין לו אלוה ולא נמצא שם, ומנהיג קלון בגבורה העליונה. כל הצבעים טובים בחלום חוץ מתכלת, משום שהוא פסא לדון דינים של הנשמות, והרי מדרגה אחת היא. אלא בשעה שעומדים בדיני נפשות, אז הוא צבע תכלת, והרי בארנו.

עבודה שאדם צריך לעבד את הקדוש ברוך הוא, שיעבד באהבה, שאין לה עבודה כמו אהבת הקדוש ברוך הוא. רבי אבא אמר, הדברים הללו הם הכלל של התורה, משום שעשר האמירות של התורה כאן נכללו, והרי פרשוה החברים.

בא וראה, אין לה דבר בחיבות לפני הקדוש ברוך הוא כמי שאוהב אותו כראוי. ומה הוא? ככתוב בכל לבבך. בכל, מה זה אומר? הרי צריך לו לכתב בלבבך, בנפשך, במאדך. מהו בכל לבבך? אלא להכליל שני לבבות, אחד טוב ואחד רע. בכל נפשך, אחד טוב ואחד רע. בכל מאדך, זה לא בא לדרשה. אמר רבי אלעזר, ואפלו זה הוא לדרשה. מה הטעם? בין שנפל לו ממון מירשה, או מצד אחר, או בין שהוא הרויח אותו, ועל זה כתוב בכל מאדך.

אמר רבי אבא, חזרנו לפסוק של ואהבת. מי שאוהב את הקדוש ברוך הוא, מתעטר בחסד מכל הצדדים ועושה חסד עם הכל, ולא חס על גופו ועל ממונו. מנין לנו? מאברהם, כמו שנאמר, שהרי לא חס באהבת רבנו על לבו (שהוא יצרו) ועל נפשו ועל ממונו.

על לבו לא השגיח, על רצונו, משום אהבת רבנו. על נפשו – שלא חס על בנו ועל אשתו בשביל אהבת רבנו. על ממונו – שהיה עומד בפרישת דרכים ומתקן מזונות לכל העולם. משום כך התעטר בעטרה של חסד, ככתוב (מיכה ז) חסד לאברהם. ומי שמתקשר באהבת רבנו זוכה לזה, ולא עוד, אלא שכל העולמות מתברכים בגללו. זהו שכתוב (תהלים קמה) וחסידך יברכוכה. אל תקרי יברכוכה, אלא יברכו כ"ה. (שכתוב בראשית יב) ונברכו בך כל משפחות האדמה.

יום אחד היה חלש רבי יוסי, נכנסו אליו רבי אבא ורבי יהודה ורבי יצחק, ראו אותו שהיה נופל על פניו וישן. ישבו. כשהתעורר, ראו שפניו מחיכות. אמר לו רבי אבא, דבר חדש ראית? אמר לו, ודאי, שעכשו עלתה נפשי, וראיתי את הכבוד של אותם שמסרו עצמם על קדשת רבונם, שהיו נכנסים בשלשה עשר נהרות אפרסמון טהור והקדוש ברוך הוא משתעשע עמם, וראיתי מה שלא נתנו לי רשות לומר. ושאלתי אותם, אמרתי

בא וראה, הרוח הרעה הזו ששויה בין השערים, אוי לו לאדם שלא יודע להזהר ממנו ולא רושם על פתח ביתו את השם העליון הקדוש שימצא עמו, שהרי יש לו שלש מאות ששים וחמשה שמשים רעים שמקטרגים, כל אחד משמש ביום, וכלם נמצאים עמו כל ימות השנה ומקטרגים עליו למעלה ולמטה, וכלם נמצאים עמו ביום ובליילה. ביום לקטרג לו, בליילה לצער אותו בחלומו.

כשיוצא לקטרג עליו, כשנכנס, שמים ידיהם על כתפו ואומרים לו: אוי לו לפלוני שיצא מרשות אדונו! אוי לו לפלוני בעולם הזה ובעולם הבא! משום כך צריכים בני האמונה להיות רשומים בכל, להיות רשומים ברשם של רבונם, שיזדעזעו מהם כל הצדדים המינים הרעים, שיהיו שמורים בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקם של ישראל, עליהם כתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'.

ואהבת את ה' אלהיך. רבי יוסי פתח, (שם נב) ועתה מה לי פה נאם ה' כי לקח עמי חנם וגו'. בא וראה אהבת הקדוש ברוך הוא לישראל, אף על גב שחטאייהם גרמו להסתלק מביניהם והתפזרו בין העמים, הוא תובע את עלבונם.

ובא וראה, בשעה שישראל שרויים בארצם, הקדוש ברוך הוא משתעשע בגנו ומתקרב לישראל, ושומע קולם ומשתבח בהם.

ביון שגרמו חטאייהם והגלו ישראל מהארץ הקדושה, הקדוש ברוך הוא לא נכנס לגנו ולא משתעשע בו. ולא עוד, אלא שהוא צוח ואומר, ועתה מה לי פה נאם ה'? וכתוב שם, (תהלים קלב) פה אשב כי אותיך. כי לקח עמי חנם, כמו שנאמר (ישעיה נב) חנם נמכרתם.

ומאותו יום שגלו ישראל מארצם לא נמצאת שמחה לפני הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב (ישעיה נ) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. וכל זה משום אהבתם שהקדוש ברוך הוא אוהב אותם, כמו שנאמר (מלאכי א) אהבתי אתכם אמר ה'. (ועל זה) ואהבת את ה' אלהיך. ואהבת, שצריך אדם להתקשר עמו באהבה עליונה. שכל

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו'. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהלים לה) כָּל עֲצַמְתֵי תֹאמְרָנָה ה' מִי כְמוֹךָ מִצִּיל עֲנִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ וְעֲנִי וְאֲבִיּוֹן מִגִּזְלוֹ. פְּסוּק זֶה אָמַר אוֹתוֹ דָּוִד בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כָּל עֲצַמְתֵי תֹאמְרָנָה, וְכִי מִי רָאָה עֲצָמוֹת שְׂאוֹמְרוֹת שִׁירָה? אֵלָּא הַפְּסוּק הַזֶּה בְּזִמְנָן שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְהַחְיֹת אֶת הַמֵּתִים, וְעֲתִיד הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְקִין הָעֲצָמוֹת וּלְקַרֵּב כָּל אַחַת וְאַחַת לְמִקְוָמָן, שְׂכָתוֹב (יחזקאל לו) וְתִקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עֶצְמוֹ, וְכָתוֹב (ישעיה נח) וְעֲצַמְתֵּיךָ יִחְלִיץ. אַז עֲתִידוֹת הֵן לֹאמַר שִׁירָה.

אִיזוֹ שִׁירָה אוֹמְרוֹת? ה' מִי כְמוֹךָ (מקדימים), וְזוֹ הַשִּׁירָה הַמְעֵלָה מִמָּה שְׂאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שֶׁהָרִי הֵם לֹא הִזְכִּירוּ אֶת הַשֵּׁם הַקֹּדֶשׁ אֵלָּא אַחֲרֵי שְׁלֹשׁ מַלְיָם, שְׂכָתוֹב (שמות טו) מִי כַמֶּכָה בְּאֵלֶם ה'. וְכֵאֵן הֵם מִקְדִּימִים אֶת הַשֵּׁם הַקֹּדֶשׁ, שְׂכָתוֹב ה' מִי כְמוֹךָ. מִצִּיל עֲנִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ - זֶה יִצָּר טוֹב מִיִּצָּר הָרַע, מִשּׁוֹם שִׁיִּצָּר הָרַע תִּקְיָף הוּא כְמוֹ אֲבָן, כְּכָתוֹב (יחזקאל לו) וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאֲבָן, וְיִצָּר הַטוֹב הוּא בְּשָׂר, שְׂכָתוֹב וְנִתְתִּי לָכֶם לֵב בְּשָׂר.

בֵּא וְרֵאָה, יִצָּר הָרַע לְמָה הוּא דוֹמָה? בְּשָׂעָה שֶׁהוּא בָּא לְהַזְדוּג עִם הָאָדָם הוּא כְמוֹ בְּרוּזֵל, עַד שֶׁמִּכְנִיסִים אוֹתוֹ לְאֵשׁ. אַחַר שִׁיתַּחֲמֵם, הַכֹּל חוֹזֵר כְּאֵשׁ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּשֶׁבָא יִצָּר הָרַע לְהַזְדוּג עִם הָאָדָם, דוֹמָה לְאִישׁ שֶׁקָּרַב לְפִתַּח וְרוּאָה שְׂאִין מִי שְׂמוּחָה בִּידוֹ, נִכְנָס לְבֵית וְנִעְשָׂה לוֹ אוֹרַח. רוּאָה שְׂאִין מִי שְׂמוּחָה בִּידוֹ, וְיִלֵּךְ לוֹ לְדַרְכוֹ. כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנָס לְבֵית וְאִין מִי שִׁימְחָה בִּידוֹ, מִתְמַנֶּה עָלָיו וְנִעְשָׂה בְּעַל הַבַּיִת, עַד שֶׁנִּמְצָא שְׂכָל הַבַּיִת עוֹמֵד לְרִשּׁוֹתוֹ.

מִמִּי לְמַדְנּוּ? מִפְּרֻשַׁת דָּוִד לְמַדְנּוּ. מַה כְּתוֹב? (שמואל-ב יב) וַיָּבֹא הַלֵּךְ לְאִישׁ הָעֶשְׂרִי. הַלֵּךְ שֶׁקָּרַב לְפִתַּח וְלֹא רוּצָה לְהִתְעַכֵּב שָׁם, אֵלָּא לְלַכֵּת לְדַרְכוֹ. כֵּךְ הוּא יִצָּר הָרַע, כְּמוֹ שֶׁקָּרַב לְבֵית מִתְקָרַב לְאָדָם. מִתְעוֹרֵר עָלָיו בְּחֻטָּא קָטָן, זֶהוּ אוֹרַח עֲרָאִי. רוּאָה שְׂאִין מִי שְׂמוּחָה בִּידוֹ, מַה כְּתוֹב? לַעֲשׂוֹת לְאוֹרַח הַבָּא לוֹ [אֵלָיו], נִעְשָׂה לוֹ אוֹרַח אַכְסֵנְאִי בְּבֵית, מִתְעוֹרֵר עָלָיו בְּחֻטָּא יוֹתֵר, יוֹם אֶחָד אוֹ יוֹמִים, כְּאוֹרַח הַזֶּה שֶׁמְשַׁהֵים אוֹתוֹ בְּבֵית יוֹם אֶחָד אוֹ יוֹמִים, (בְּגִלָּל שֶׁהוּא אוֹרַח) כִּיּוֹן שֶׁרוּאָה שְׂאִין מִי שְׂמוּחָה בִּידוֹ, מַה כְּתוֹב? (שם) וַיַּעַשׂ[הָ] לְאִישׁ הַבָּא

שֶׁל מִי הַכְּבוֹד הַזֶּה? אָמְרוּ לִי, שֶׁל אוֹתָם שְׂאָהֲבוּ אֶת רַבּוֹנָם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. וּמִמָּה שְׂרָאִיתִי הוֹאֲרוּ נִפְשֵׁי וְלִבִּי, וְעַל כֵּן פָּנִי מְחִיכוֹת.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְא, אֲשֶׁרִי חִלְקָךָ, אֲבָל הַתּוֹרָה מְעִידָה עֲלֵיהֶם, שְׂכָתוֹב (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתִי אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הָרִי שְׂאָלוֹ הַחֲבָרִים, זֶה שְׂכָתוֹב יַעֲשֶׂה, הָרִי צָרִיךְ לוֹ לְהִיּוֹת תַּעֲשֶׂה!

אָמַר לוֹ, הָרִי נִתְבָּאָר, אֲבָל סוּד הַדְּבָר הֵינּוּ שְׂכָתוֹב (תהלים כז) לְחִזּוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. וּפְרֻשָׁה, נַעַם ה', אוֹתוֹ שְׂבָא מִהֶעֱתִיק הַקֹּדֶשׁ שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׂע בּוֹ, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ נַעַם יוֹצֵא מִהֶעֱתִיק. וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ, בְּהִיכָל הָעֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל. אֵף כֵּאֵן, עֵינַי לֹא רָאִיתִי אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה - מִי? אוֹתוֹ הֶעֱתִיק הַנִּסְתָּר שֶׁל הַכֹּל, שֶׁהָרִי בּוֹ תְלוּי. אָמַר לוֹ, וְדַאי כֵּךְ הוּא. אֲשֶׁרִי חִלְקָם שֶׁל אוֹתָם שְׂבָאֵהֶבֶת רַבּוֹנָם נִדְבָקִים בָּהֶם, לְאֵלָה אִין שַׁעוֹר לְחִלְקָם בְּעוֹלָם הַהוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמָה מְדוּרִים עַל מְדוּרִים יֵשׁ לְצַדִּיקִים בְּעוֹלָם הַהוּא, וְהַמְדוּר הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַכֹּל - אוֹתָם שְׁנִקְשְׂרָה בָּהֶם אֵהֶבֶת רַבּוֹנָם, שֶׁהָרִי מְדוּרָם נִקְשָׁר לְהִיכָל שַׁעוּלָה עַל הַכֹּל. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַטֵּר בָּזָה.

בֵּא וְרֵאָה, (הַכֹּל אֵהֶבֶה) הַהִיכָל הַזֶּה נִקְרָא אֵהֶבֶה, וּבְשִׁבִיל הָאֵהֶבֶה הַכֹּל קִיָּם, כְּכָתוֹב (שיר השירים ח) מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֵהֶבֶה. וְהַכֹּל קִיָּם בְּאֵהֶבֶה, שֶׁהָרִי הַשֵּׁם הַקֹּדֶשׁ כֵּךְ נִמְצָא, שֶׁהָרִי פְרֻשָׁה, ' לֹא נִפְרָד הַקּוּץ שֶׁלְמַעְלָה מִן ' לְעוֹלָמִים, שֶׁהָרִי בְּאֵהֶבֶה שׁוֹרָה עָלָיו, וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. ה' הָרִי פְרֻשָׁה, שִׁי' לֹא נִפְרָדֵת מִמֶּנָּה, וְנִמְצָאוֹת יַחַד בְּחֻבִּיבוֹת, לֹא נִפְרָדוֹת זוֹ מִזּוֹ. כְּמוֹ כֵּן ה', וְהָרִי נִתְבָּאָר, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (בראשית ב) וְנָהָר יִצָּא מֵעֵדֶן, יוֹצֵא תְמִיד לְעוֹלָמִים, נִדְבָקִים בְּחֻבִּיבוֹת.

ו"ה כְּשֶׁנִּדְבָקוֹת זוֹ בְּזוֹ, נִדְבָקוֹת יַחַד בְּחֻבִּיבוֹת, חֲתָן עִם כְּלָה, שֶׁדַּרְכָּן תְּמִיד נִמְצָאת בְּחֻבִּיבוֹת. ' עִם ה', ה' עִם ו', ו' עִם ה', וְזוֹ עִם זוֹ נִקְשְׁרוֹת בְּחֻבִּיבוֹת, וְהַכֹּל נִקְרָא אֵהֶבֶה. וְעַל כֵּן מִי שְׂאוּהֶב אֶת הַמְּלָךְ, הָרִי הוּא נִקְשָׁר בְּאוֹתָהּ הָאֵהֶבֶה, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ וְאֵהֶבֶת אֶת ה' אֵלֶיהֶךָ.

לְעֵמֶד בְּעוֹלָם. (תורה שְׂבָכְתָב לא נודעת אלא משום תורה שבעל פה, ותורה שבעל פה לא נודעת אלא מתורה שְׂבָכְתָב. ודאי כָּלל הַצְרִיף לַפְּרָט, וּפְרָט הַצְרִיף לְכָלל. הַשְּׂכִינָה לא מתישבת למעלה אלא בתורה שלמטה. שְׁכָל זְמַן שֶׁהַתּוֹרָה נִמְצָאת, יְכוּלָה לְהִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם) זֶהוּ שְׂכָתוֹב כִּי הוּא חִיִּיף וְאַרְךָ יָמָיִךְ לְשִׁבְתָּ עַל הָאֲדָמָה. עַל הָאֲדָמָה סָתָם. וְאִם לֹא שִׁמְפָּסִיק דְּבָרֵי תוֹרָה, לֹא יְכוּל לְעֵמֶד, שְׂכָתוֹב (ירמיה ט) עַל מָה אֲבָדָה הָאָרֶץ. וְכָתוֹב, וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי.

סדר הלימוד ליום ד תמוז [יום 270 בשנה]

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, הַנְּמִיךְ רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת רֵאשׁוֹ וְאָמַר, וְדָאֵי כֶּךָ הוּא, וְזֶהוּ הַסּוּד שְׁמַצְאָנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא, וּבְאֵר הַפְּסוּק הַזֶּה בְּסוּד שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׂכָתוֹב (שמות כא) שְׂאֲרָה כְּסוּתָהּ וְעִנְתָּהּ לֹא יִגְרַע. וְאִם מוֹנְעִים מִמֶּנָּה, מָה כְּתוֹב? וַיִּצְאָה חֲנָם אֵין כֶּסֶף, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (ישעיה נ) אֵי זֶה סִפְרֵי כְרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ. וְכָתוֹב (שם נב) חֲנָם נִמְכַרְתֶּם וְלֹא בְּכֶסֶף תִּגְאָלוּ. וּמִי שְׁמוֹנֵעַ מִמֶּנָּה תוֹרָה, כְּמִי שְׁלוֹקֵחַ בְּעַל (שְׂאֲרָה) שֶׁל אִשָּׁה וּמוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִמֶּנָּה. זֶה נִשְׂאָרַת כְּאֶלְמֶנָה, וְלֹא אֶלְמֶנָה. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (איכה א) הִיתָה כְּאֶלְמֶנָה, וְלֹא אֶלְמֶנָה.

יִשְׁבּוּ וְהִתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. אַחַר שֶׁהָאִיר הַיּוֹם, קָמוּ וְהִלְכוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וְרֵאשׁוֹ עָטוּף. קָרְבוּ אֵלָיו, וְהָיָה מְרַחֵשׁ בְּשִׁפְתוֹתָיו וְלֹא הָשִׁיב לָהֶם דְּבָר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדָאֵי זֶה נִמְלֵךְ בְּרַבּוֹנוּ. יִשְׁבּוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַחָא וְהִתְפַּלְלוּ תְּפִלָּה, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ עָמַד בְּמִקְוָמוֹ בְּמִקְוָמוֹ אַחַר. אַחַר שֶׁסִּימוּ הַתְּפִלָּה הִלְכוּ לְדֶרֶךְ, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ נִשְׁמַט מֵהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָאִישׁ הַזֶּה, אוֹ שֶׁהוּא טָפֵשׁ, אוֹ שֶׁדִּרְכָיו לֹא יִשְׁרוּת. אָמַר, נִתְעַסַּק בַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי הַשָּׁעָה הִיא לְזָה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי ג) כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ וְכִסְיִילִים מְרִים קָלוּן. כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ, אֲשֶׁרִי אוֹתָם שִׁמְתַעֲסָקִים בַתּוֹרָה. וְטָרַם שִׁפְתָח בְּדָבָר, קָרַב אֵלֵיהֶם אוֹתוֹ אָדָם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין לָנוּ לְהַפְּסִיק בְּדָבָרֵי תוֹרָה, שְׁכָל מִי שִׁמְשַׁתְּדֵל בַתּוֹרָה, זֹכֶה לְרִשְׁתָּ יְרֻשָּׁה שֶׁל הַנְּחִלָּה שְׁלִמְעָלָה, בְּכָבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֵלְיוֹן הַקְּדוֹשׁ, וְזֹכֶה

אֵלָיו, נַעֲשֶׂה בְּעַל הַבַּיִת, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (בראשית מב) הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ. (רות א) אִישׁ נַעֲמִי. כֶּךָ הוּא יִצְרָר הָרַע, נַעֲשֶׂה כְּנֶגֶד הָאָדָם אִישׁ, בְּעַל הַבַּיִת, וְהִנֵּה נִקְשָׁר הָאָדָם לְעַבּוּדָתוֹ, וְהוּא עוֹשֶׂה בּוֹ כְּרָצוֹנוֹ.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ אָדָם לְשִׁים דְּבָרֵי תוֹרָה עָלָיו תָּמִיד, כְּדִי שִׁיְהִיָּה אוֹתוֹ יִצְרָר הָרַע שְׁבוּר בָּהֶם, שְׂאֵין לְיִצְרָר הָרַע מִקְטָרֵג פְּרָט לְדְבָרֵי תוֹרָה, וְעַל כֵּן כְּתוֹב וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו', עַל לְבָבְךָ – עַל שְׁנֵי יִצְרָיִךְ, שִׁיִּצְרָר הַטוֹב מִתְעַטֵּר בָּהֶם, וְיִצְרָר הָרַע נִכְנַע בָּהֶם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה יִצְרָר הַטוֹב צָרִיךְ דְּבָרֵי תוֹרָה? אָמַר לוֹ, יִצְרָר הַטוֹב מִתְעַטֵּר בָּהֶם. וְיִצְרָר הָרַע, כִּיּוֹן שְׂרוּאָה שְׂאָדָם לֹא שָׁב וְלֹא רוּצָה לְהִשְׁתַּדֵּל בַתּוֹרָה, אֲזִי הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וּמְלַמֵּד עָלָיו חוּבָה, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (משלי ג) וְכִסְיִילִים מְרִים קָלוּן.

כְּשָׂבָא רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, הָרִי וְדָאֵי פְרִשְׁתָּ קְרִיאַת שְׁמַע רְמוּזָה בּוֹ עֲשֵׁר אֲמִירוֹת כְּמוֹ שְׂבָאֵרוּהָ, וְכֶךָ הוּא וְדָאֵי. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הֵם הַכָּלל שֶׁל עֲשֵׁר הָאֲמִירוֹת, וּמִשׁוּם כֶּךָ יֵשׁ כָּאֵן עֲשֵׁר מְצוּוֹת, כְּנֶגֶד עֲשֵׁר מְצוּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִי הֵן? וּשְׁנֵינְתָם לְבִינֵיךְ. וְדַבְרַת בָּם. בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ. וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ. וּבְשִׁכְבְּךָ. וּבְקוּמְךָ. וּקְשָׁרְתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ. וְהָיוּ לְטִטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ. וְכִתְבָתָם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ. וּבְשַׁעְרֶיךָ. הָרִי עֲשֵׁר כְּנֶגֶד עֲשֵׁר אֲמִירוֹת. וְעַל כֵּן הַפְּרִשְׁיוֹת הִלְלוּ הֵן כָּלל גְּדוֹל בַתּוֹרָה. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל מִי שִׁמְשָׁלִים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם פְּעַמִּים, שֶׁהָרִי הַתְּקַדֵּשׁ בְּפִיו הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרָאוּי.

רַבִּי אַחָא הָיָה עוֹמֵד עִם רַבִּי אֶלְעָזָר לִילָה אֶחָד אַחֲרֵי חֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְהָיוּ עוֹסְקִים בַתּוֹרָה. פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר (רַבִּי אַחָא) וְאָמַר, (דברים ל) כִּי הוּא חִיִּיף וְאַרְךָ יָמָיִךְ וְגו'.

בֵּא וְרָאָה, עַל כָּל הַתְּנָאִים (הַמְצוּוֹת) שֶׁגָּזַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, גְּזֵרַת הַתּוֹרָה הָיְתָה. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהַשְּׂכִינָה לֹא מִתְּיַשְׁבֵּת בְּאָרֶץ אֲלֵא בַתּוֹרָה, וְלֹא מִתְּיַשְׁבֵּת לְמַעְלָה אֲלֵא בַתּוֹרָה.

שְׂכָבְךָ אָמַר (רַבִּי שְׁמַעוֹן) אַבָּא, תוֹרָה שְׂבַעֵל פֶּה לֹא נוֹדַעַת, אֲלֵא בְּשִׁבִיל תוֹרָה שְׂבַכְתָּב. הַשְּׂכִינָה לֹא מִתְּיַשְׁבֵּת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אֲלֵא עִם הַתּוֹרָה שְׁלִמְעָלָה. שְׁכָל זְמַן שֶׁהַתּוֹרָה נִמְצָאת עִמוֹ, יְכוּל

פְּתַח וְאָמַר, וְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים, בְּכַמָּה דְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְנִכְבְּדוֹת נִפְרָד מֹשֶׁה הַנְּבִיא הַנְּאֻמָּן עַל כָּל שְׂאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם, שְׁהָרִי כָּלָם כְּנִגְדּוֹ כְּמוֹ קוֹף בְּפָנָי בְּנֵי אָדָם. שְׂאֵר הַנְּבִיאִים הָיוּ מִסְתַּפְּלִים בְּאִסְפָּקְלָרְיָה שְׂאִינָה מְאִירָה, וְעַם כָּל זֶה לֹא הָיוּ זוֹקְפִים פָּנִים לְמַעְלָה לְהַסְתַּפֵּל, אֲלָא כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (דניאל י) וְאֲנִי הֵייתִי נִרְדָּם עַל פָּנָי וּפְנֵי אֶרְצָה. וְלֹא עוֹד, אֲלָא שְׁהַדְבָרִים לֹא הָיוּ אֲלֵיהֶם בְּגִלּוּי.

וּמֹשֶׁה הַנְּבִיא הַנְּאֻמָּן לֹא כָּךְ, שֶׁהוּא הָיָה מִסְתַּפֵּל בְּאִסְפָּקְלָרְיָה הַמְאִירָה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, וְלֹא עוֹד, אֲלָא שֶׁהִיָּה זוֹקֵף רֹאשׁ לְהַסְתַּפֵּל, כְּמִי שְׂאוֹמֵר לְחִבְרוֹ: זָקֵף רֹאשְׁךָ, וְיִסְתַּפְּלוּ פָּנֶיךָ בְּפָנָי, כְּדִי שְׁתַּדַּע הַדְּבָרִים שְׁלִי. כֵּךְ מֹשֶׁה, פָּנִים אֶל פָּנִים זוֹקֵף רֹאשׁ, בְּלִי פַחַד, פָּנִים זְקוּפוֹת, וּמִסְתַּפֵּל בְּזִיו הַכְּבוֹד הָעֲלִיוֹן, וְלֹא הַשְׁתַּנְתָּה דַּעְתּוֹ וּפְנָיו כְּמוֹ שְׂאֵר הַנְּבִיאִים, שְׂכָשְׁהוּ מִתְנַבְּאִים (רוצים) לְהַסְתַּפֵּל, יִצְאוּ מִרְשׁוֹתָם וּמִדַּעְתָּם וְהַשְׁתַּנְּהוּ זִיו פְּנֵיהֶם, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים מִהָעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּם.

וּמֹשֶׁה לֹא כֵּךְ, שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה מִסְתַּפֵּל מִמֶּשׁ בְּדַרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה הַהִיא, וְלֹא יִצָּא מִרְשׁוֹתָו וּמִדַּעְתּוֹ, שְׁהָרִי בִשְׂעָה שֶׁהִיָּה מִסְתַּפֵּל בְּזִיו הַכְּבוֹד הָעֲלִיוֹן, מִיָּד וְשָׁב אֶל הַמַּחְנָה, לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּכָל מָה שֶׁהִצְטַרְכוּ, וְדַעְתּוֹ מִתְיַשְׁבֶּת בּוֹ כְּבָרָא שׁוֹנָה, וְיִוְתֵר. וְזֶהוּ וְשָׁב אֶל הַמַּחְנָה. וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון נֵעַר, וְדָאֵי שֶׁהִיָּה יוֹנֵק מִתּוֹךְ הָאֵהָל, לְמַד לְהַסְתַּפֵּל בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שְׂנַאֲמֵר (שמואל א-ג) וְהִנֵּעַר שְׂמוּאֵל מִשְׁרַת אֵת ה'.

בֹּא וְרָאָה, כָּל זָמַן שֶׁהִיָּה יְהוֹשֶׁעַ אֲצֵל מֹשֶׁה, הָיָה לוֹמֵד וְיוֹנֵק מִתּוֹךְ הָאֵהָל וְלֹא פוֹחַד. אַחַר שֶׁנִּפְרָד מִמֹּשֶׁה וְהָיָה לְבָדוּ, מָה כְּתוּב? (יהושע ה) וַיִּפֹּל יְהוֹשֶׁעַ אֶל פָּנָיו אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ. שְׁלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַסְתַּפֵּל. וְזֶה מִשְׁלִיחַ אֶחָד, כָּל שְׂכָן מִמְּקוֹם אַחֵר.

לְאָדָם אֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֲצֵלוֹ הַמֶּלֶךְ כְּלִי זָהָב וְאֲבָנִים יְקָרוֹת. כָּל זָמַן שֶׁנִּמְצָאִים אֲצֵלוֹ, הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל בֵּיתוֹ אוֹחַז בָּהֶם וּמִסְתַּפֵּל בָּהֶם. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלַּק אוֹתוֹ אָדָם מִהָעוֹלָם, לֹא הַשְׂאִיר הַמֶּלֶךְ אֲצֵל הַשֶּׁמֶשׁ כְּלוּם, וְאִחַז אֶת פְּקֻדוֹנוֹ. אָמַר אוֹתוֹ שְׂמֵשׁ: אוֹי עַל מָה שְׂאִבְדָּתִי. בִּימֵי אֲדוֹנָי הָיוּ כָּל אֵלֶּה בְּיָדִי.

כֵּךְ יְהוֹשֶׁעַ, בִּימֵי מֹשֶׁה הָיָה יוֹנֵק בְּכָל יוֹם מִתּוֹךְ הָאֵהָל וְלֹא פוֹחַד. אַחֵר שְׁנַפְטֵר, וַיִּפֹּל יְהוֹשֶׁעַ

לְרֵשֶׁת יְרֵשָׁה שֶׁל נַחֲלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִי הִיא? אוֹתוֹ שְׁנַקְרָא כְּבוֹד ה', שְׁלֹא פוֹסֵק מֵהֶם לְעוֹלָם. זֶהוּ שְׂכָתוֹב כְּבוֹד חַכְמִים יִנְחָלוּ, הֵהוּא שְׁנַקְרָא כְּבוֹד ה'.

וּכְסִילִים מֵרִים קְלוּן, מָה הוּא? בֹּא וְרָאָה, כְּשֶׂאָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הָרִי אוֹתוֹ כְּבוֹד ה' הוּא יוֹרֵשׁ לְעַצְמוֹ, וְכַמָּה אִפְיִטְרוּפְסִים וְסַנְגוּרִים נִמְצָאִים לְמַעְלָה עַל הָאָדָם, וְכָלָם מְלַמְּדִים עָלָיו זְכוֹת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקֹּדֶשׁ. וְאִם אֵין הָאָדָם מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְלֹא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רַבּוֹנוֹ, הוּא נֵעַשֶׂה עָלָיו קְטָגוֹרָה. וְאוֹתוֹ קְטָגוֹר מְשׁוּטֵט בְּאוּרִי (והולך לו), וְלֹא עוֹלָה לְמַעְלָה, אוֹלֵי יִשׁוּב הָאָדָם מִחֻטְאוֹ. כִּיּוֹן שְׂרוּאָה שְׂאִין הָאָדָם שָׁב וְלֹא רוּצָה לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֲזִי הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וּמְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וּכְסִילִים מֵרִים קְלוּן, וְעוֹלָה לְמַעְלָה וְעוֹשֶׂה קְטָרוּג.

פְּתַח וְאָמַר, (זכריה יד) וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָּאָה וְלֹא עָלִיהֶם תְּהִיָּה הַמַּגִּפָּה וְגו'. מָה שׁוֹנָה מִצְרַיִם כְּאֵן מְכַל שְׂאֵר הָעַמִּים, שְׁהָרִי לְכָלָם כְּתוּב וְלֹא עָלִיהֶם יְהִי הַגָּשֶׁם, וְכֵאֵן לֹא? אֲלָא הָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים, שְׁהָרִי אֶרֶץ מִצְרַיִם אִינָה צְרִיכָה מְטֵר, וְעַל כֵּן אִינָה בְּכָלֵל אוֹתָן שְׁצָרִיכוֹת מְטֵר, אֲבָל הֵם, דִּין אַחַר עוֹלָה עָלֵיהֶם, וַיִּפֶּה אֶמְרוּ.

בֹּא וְרָאָה, כְּתוּב (דברים יא) כִּי הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֵתָהּ בָּא שְׂמָה לְרֵשֶׁתָהּ לֹא כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִיא אֲשֶׁר יִצְאָתָם מִשָּׁם וְגו'. שְׁהָרִי הִנְהָר הָעוֹלָה, מִמְּנוֹ מִשְׁקִית הָאֶרֶץ, אֲבָל כְּאֵן – לְמִטֵּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתַּה מַּיִם, שְׁהָרִי הָאֶרֶץ הַקֹּדוּשָׁה מִשְׁקִית תְּמִיד מִן הַשָּׁמַיִם, וּכְשִׁישְׂרָאֵל הָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הִיָּתָה מִשְׁקִית כְּרָאוּי. וּמִי שְׂמוֹנֵעַ מִמְּנָה תּוֹרָה, כְּאֵלוֹ מוֹנֵעַ טוֹב מְכַל הָעוֹלָם. נִכְנָסוּ לְתוֹךְ מְעָרָה אַחַת שֶׁהִיָּתָה בְּדֶרֶךְ, נִכְנָס עִמָּהֶם אוֹתוֹ הָאִישׁ. יִשְׁבוּ.

פְּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, (שמות לג) וְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה אֵין רֹאשׁוֹ סוּפוֹ וְאֵין סוּפוֹ רֹאשׁוֹ, וְלֹא מְלָה זֹו כְּמִלָּה זֹו. בַּתְּחִלָּה וְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים – יִפֶּה. אַחֵר כֵּךְ וְשָׁב אֶל הַמַּחְנָה, אַחֵר כֵּךְ וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון נֵעַר, מָהוּ? אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, וְדָאֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בְּכַבּוּדָנוֹ, שְׂכָעַת הַזּוֹוֹג שְׁלָנוּ עִם הַשְּׂכִינָה, וְהַשְּׂכִינָה לֹא סָרָה מִעַמְּנוֹ. מִי שְׂפוֹתָח פְּתַח, יֹאמֵר דְּבַר.

מְצָרִים, אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִמְצָאת בּוֹ חֲרוֹת לְעֶבְדִים, וְעַל כֵּן לֹא מִתְקַנֵּים בְּדַרְכֵיהֶם. וְאָנוּ שְׂרוּיִים מִחֲכָמָה, וְכַךְ הוּא, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹתָם; (וכו') אֲרַבַּע לְמַעְלָה, וְאֲרַבַּע לְמַטָּה, וְאֲרַבַּע בְּמִקְוֵם הַמַּח, וְאֲרַבַּע בְּמִקְוֵם שְׂשׂוּרֵי הַלֵּב. מִשׁוּם שְׂזָה נִקְשָׁר בְּזָה.

וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְעַטֵּר בָּהֶם, מִשׁוּם שֶׁהוּא שֵׁם קְדוֹשׁ עֲלִיוֹן, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים כח) וְרָאוּ כָל עַמֵי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' וְגו'. וְכָל מִי שֶׁמִּתְעַטֵּר בְּעֵטְרָה קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה זֶה, נִקְרָא מֶלֶךְ בְּאָרֶץ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֶלֶךְ בְּרַקִיעַ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שִׁיר ז) מֶלֶךְ אֲסוּר בְּרֹהֲטִים. כְּמוֹ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֶלֶךְ לְמַעְלָה, כִּף גַּם הוּא מֶלֶךְ לְמַטָּה. וְכִתְבָתָם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתָךְ, כְּדִי שִׁיְהִיָּה אָדָם שָׁלֵם בְּכָל, וְיִמְצָא שָׁלֵם בְּמִצְוֹת שֶׁל רַבּוֹנוֹ, רָשׁוּם לְמַעְלָה רָשׁוּם לְמַטָּה. אֲשֶׁרֵי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, שְׁנֵי פְסוּקִים מְצָאֵתִי, שְׂאָף עַל גֵּב שֶׁהִכַּל תְּלוּיִים בְּדַרְגָּה אַחַת, אֵינָם מְדַרְגָּה אַחַת. בְּפְסוּק אֶחָד כְּתוּב, (חַגִּי א) כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת. וּבְפְסוּק אֶחָד כְּתוּב, כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֹא בְזִמְן שְׁכָתוּב כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, אִזִּי הַדָּבָר בָּא בְּרַחֲמִים. וּבְזִמְן שְׁכָתוּב כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים, אִזִּי הַדָּבָר בָּא בְּדִין.

כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, מִשׁוּם שֶׁהִכָּה הַזֶּה מִתְבָּרַכַת מִצְדִּיק וּמִנְצַח וְהוּד, שְׁנִקְרָא ה' צְבָאוֹת. וְאִזִּי הַדָּבָר בָּא בְּהִתְבַּסְמוֹת, שֶׁהָרִי מִהַמְקוֹם הַזֶּה הוּא בָּא. כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים, אִזִּי הִכָּה הַזֶּה יוֹנְקַת מִצַּד הַדִּין מִמְקוֹם הַגְּבוּרָה הָעֲלִיוֹנָה, וְלִמְדָנוּ מֵאֲבָא שֶׁהַדִּין הוּא בְּרַחֲמִים, מִשׁוּם שְׁכָתוּב ה' אֱלֹהִים.

שְׁהָרִי אֱלֹהִים הוּא גְבוּרָה בְּכָל מְקוֹם. אֲדַנִּי, גְבוּרָה תַּחְתּוֹנָה הִיא בְּכָל מְקוֹם. וְעַל כֵּן נוֹדְעִים הַדְּבָרִים מִפִּי הַנְּבִיא, וְהוּא הָיָה מִתְפַּנֵּן לֹאמַר דָּבָר מִמְקוֹמוֹ. וְאִזִּי הָיוּ יוֹדְעִים בְּנֵי הָאָמוּנָה הַלְלוּ, מֵאִיזָה מְקוֹם תְּלוּי הַדָּבָר.

פְּתַח רַבִּי אַחָא וְאָמַר, (שׁוֹפְטִים ה) אֹרּוּ מְרוֹז אָמַר מִלְאָךְ ה' וְגו'. בֹּא וּרְאֵה, הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד בְּסוּדוֹת הָעֲלִיוֹנִים. בְּשַׁעָה שֶׁהַמֶּלֶךְ הַקְדוּשׁ מְסַר אֶת בֵּיתוֹ בְּיַד הַגְּבִירָה, כָּל כְּלֵי הַזִּין וְהַרְמָחִים וְהַבְּלִיסְטְרָאוֹת שֶׁלוֹ הִפְקִיד בְּיַדֶּיהָ, וְכָל אוֹתָם

עַל פְּנֵיו. וְאֵנִי, מִשׁוּם שֶׁאֵנִי מְצוּי בְּתוֹכְכֶם, אֶסְתַּכַּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה וְלֹא אֶפְחַד. אַחַר שֶׁאֶפְרַד מִכֶּם, וְלֹא אוּכַל לְהִסְתַּכַּל לְבַדִּי.

עוֹד פִּתַח וְאָמַר, וְשִׁנַּנְתָּם לְכַנִּיף וְדַבַּרְתָּ בָם וְגו'. כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (תְּהִלִּים מה) חֲצִיף שְׁנוֹנִים. שְׁצָרִיךְ אָדָם לְחַדֵּד דְּבָרֵי תּוֹרָה לְבָנוּ כְּחָרֵב שֶׁהִיא שְׁנוֹנָה בְּשְׁנֵי הַצְּדָדִים, כְּדִי שִׁיְכַנִּים לוֹ הַחֲדוּד וְהַשְׂמִיחָה בְּתוֹרָה, וְלֹא יִמְצָא לְבוֹ בְּטַפְשׁוֹת. וְדַבַּרְתָּ בָם, כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ לְבַדּוֹ. וְדַבַּרְתָּ בָם?! וְתַדְבֵּר הִיָּה צָרִיךְ לוֹ לְכַתּוּב! אֵלֹא צָרִיךְ אָדָם לְהִנְהִיג עֲצָמוֹ בָּהֶם, וְלְהִנְהִיג עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא יִסְטָה לְיָמִין וְלִשְׂמָאל.

בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ, לְהִנְהִיג עֲצָמוֹ בְּבֵיתוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל וּבְדֶרֶךְ תְּקִינָה, שִׁילְמָדוֹ מִמְּנוּ בְּנֵי בֵיתוֹ לְהִנְהִיג עֲצָמָם בְּנַחַת וּבְשִׂמְחָה, וְלֹא יִטִּיל פֶּחַד בְּבֵנֵי בֵיתוֹ יוֹתֵר, וְכָל מַעֲשָׂיו בְּבֵיתוֹ בְּדֶרֶךְ תְּקִינָה. וּבְלִכְתָּךְ בְּדֶרֶךְ, לְהִנְהִיג בְּדַבְרֵי תּוֹרָה, וְלִתְקַן אֶת עֲצָמוֹ בָּהֶם כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ, וְלְהִנְהִיג עֲצָמוֹ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה. וּמַה הוּא? כְּמוֹ שִׁיעֶקֶב, לְדוֹרוֹן, לְקָרֵב וְלִתְפַלֵּה. וְהַתְּפִלָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל לְרַבּוֹנוֹ, וּמַעַל כָּלֶם דְּבָרֵי תּוֹרָה.

וּבְשִׁכְבְּךָ, לְהִנְהִיג עֲצָמוֹ בִּירְאֵת רַבּוֹנוֹ, בְּקִדְשָׁה וּבְעֵנָה, שֶׁלֹּא יִמְצָא חֲצוּף כְּנֶגֶד רַבּוֹנוֹ. וּבְקוֹמָךְ, לְתַת תְּשֻׁבָחוֹת לְרַבּוֹנוֹ שֶׁהִשִּׁיב נִשְׁמָתוֹ. שֶׁהָרִי בְּכֹמָה חֲיוּבִים הוּא נִמְצָא לְפָנָי רַבּוֹנוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד וּמִשִּׁיב אוֹתָהּ לְגוֹפּוֹ. וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל [יְדָךְ] יְדָכָה, הָרִי פְרִשׁוּהָ עַל יַד כְּהָה, וְזוֹהִי הַשְּׂמָאל. וּבְסִפֵּר הָאֲגָדָה אָמַר, עַל יַד כ"ה, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (בְּרַאשִׁית טו) כ"ה יְהִיָּה זְרַעְךָ.

וּחְבָרִינוּ יוֹשְׁבֵי הַדְּרוֹם פְּרִשׁוּהָ בְּסוּד שְׁלָהֶם, אֲרַבַּע בְּתֵי הַתְּפִלִּין כְּמוֹ זֶה (בְּצוּרָה אַחֲרֵת). קִדְשׁ לִי כָל בְּכוֹר, סֵתָם – כְּנֶגֶד הַכֶּתֶר הָעֲלִיוֹן שֶׁל הַכֹּל. וְהָיָה כִּי יִבְיָאךְ – כְּנֶגֶד חֲכָמָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵת – כְּנֶגֶד בִּינָה. וְהָיָה – כְּנֶגֶד חֶסֶד. אַחַר כֵּן כְּלוּלִים כָּלֶם בְּזְרוּעַ שְׂמָאל שְׁנִקְרָאת עַז, וְכְתוּב (יִשְׁעִיָה סב) וּבְזְרוּעַ עַז. וְאִין עַז אֵלֹא תּוֹרָה, וְאִין עַז אֵלֹא תְּפִלִּין.

וְהַדְּבָרִים לֹא מִיִּשְׁבִּים אֲצִלָנוּ. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהַכֶּתֶר הָעֲלִיוֹן כּוֹלֵל הַכֹּל, שְׂאִינוּ כַחֲשׁוֹבֵן. וְעוֹד, וְהָיָה כִּי יִבְיָאךְ תְּלוּי בִּיצִיאַת

מהעמים עובדי כוכבים ומזלות. ועל זה כתוב (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי וגו'. הלכו עד שהגיעו אל רבי שמעון. כיון שראו אותם, אמר רבי שמעון, הנה השכינה כאן, ודאי צריכים אנו להחזיק טובה לפנים של השכינה.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כט) הן עוד היום גדול וגו'. הפסוק הזה פרושה, שכאשר ישראל יתעוררו בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא, בזכות התורה ישובו לארץ הקדושה ויתקבצו מן הגלות. שהרי ודאי יום אחד תהיה גלות לישראל, ולא יותר, זהו שכתוב (איכה א) נתנני שממה כל היום דנה. ואם לא ישובו, אומר הקדוש ברוך הוא: הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה בלי זכות ובלי מעשים פורים. אבל רפואה אחת יש לי לכם: השקו הצאן, השתדלו בתורה, שתשקו מהמים של התורה, ולכו רעו, למקום של מנוחה, למקום טוב וכסוף של נחלתכם.

דָּבָר אַחַר הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל – זֶה הַיּוֹם שֶׁנִּקְרָא (ישעיה כב) יום מהומה ומבוסה ומבוכה, שבאותו היום נחרב בית המקדש ונפלו ישראל בגלות. ומשום המעשים הרעים, היום ההוא נמשך והתגדל. זהו שכתוב, הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה, משום שהם מושכים את אותו היום. השקו הצאן, כמו שנאמר בדברי תורה, שהרי בזכות התורה יצאו ישראל מן הגלות.

וַיִּמָּה יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים? וַיֹּאמְרוּ לֹא נוֹכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל הָעֵדְרִים, עַד שִׁיתְכַּנְּסוּ כָּל שְׂאֵר הַיָּמִים הָעֲלִיּוֹנִים, וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן, וַיִּבְטְלוּ אוֹתוֹ הַדִּין הַקָּשָׁה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁשׁוּלֵט עַל פִּי הַבָּאָר, וְנִמְצְאָת אוֹתָהּ הַבָּאָר עִמָּנוּ בְּגִלּוֹת. וְכִשְׁמַתְגָּלָה הַבָּאָר הַזֶּה וְאוֹתָהּ הָאֶבֶן לֹא שׁוּלֵט עָלֶיהָ, מִיַּד וְהַשְׁקִינוּ הַצֵּאָן.

וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסוֹף הַיָּמִים לְהַחְזִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה וּלְכַנֵּס אוֹתָם מִן הַגְּלוֹת. וּמִי הֵם סוֹף הַיָּמִים? אוֹתָהּ שֶׁהִיא אַחֲרִית הַיָּמִים. בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הַזֶּה יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ אֶת הַגְּלוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוֹב, (דברים ד) בְּצַר לָךְ וּמְצֹאנֶךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְכָתוֹב (שם לא) וְקִרְאת אֶתְכֶם הַרְעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. בְּאַחֲרִית הַיָּמִים דוֹקָא, וְזוֹ הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת. וְעַם

לוֹחֲמֵי הַקָּרֵב שְׁלוֹ הַפְּקִיד עִמָּה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שיר השירים ג) הִנֵּה מִטְתּוֹ שֶׁלְשִׁלְמָה שְׁשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבַרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. וְכִשְׁנִלְחָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקָרֵב, עִם אוֹתָם הַגְּבוּרִים לוֹחֲמֵי הַקָּרֵב שְׁאִמְרָנוּ הוּא נִלְחָם, וְהֵם נִקְרָאִים מְלֻמְדֵי מְלַחְמָה.

כְּתוֹב (שופטים ה) מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסֻלוֹתֵם נִלְחָמוּ עִם סִינְיָא וְגו'. וְשִׁנְיָנוּ, בְּשַׁעַה הַזֹּאת שֶׁהַתְּנַדְּבוּ יִשְׂרָאֵל לְגִלּוֹת אֶת הַרְשָׁם הַקְּדוֹשׁ בְּבִשְׂרָם, אִזּוֹ זֶה (ויקרא כו) חָרַב נִקְמַת נָקָם בְּרִית, כְּנֶסֶה אֶת כָּל חִילוֹתֶיהָ וְכָל כְּלֵי הַזִּיָּן וְכָל אוֹתָם לוֹחֲמֵי הַקָּרֵב לְהִלָּחֵם בְּקָרֵב עִם (הַלְבָנָה) סִינְיָא, וְהַכּוֹכָבִים הָיוּ שׁוֹפְכִים אֵשׁ מְלֻמְעָלָה. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל כּוֹכָב וְכוֹכָב יֵשׁ לוֹ שֵׁם לְבָדוֹ, וְכָלֵם נִקְרָאִים בְּשֵׁמוֹת.

אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַזְּדַמְנוּ לְנָקָם אֶת נִקְמַת בְּנֵי. שְׁתֵּי נִקְמוֹת אֲנִי עֹתִיד לְהַפְרֵעַ מֵהֶם. נִקְמָה אַחַת שֶׁל שֵׁשׁ מֵאוֹת מְרַכְּבוֹת שֶׁהִלְוָה לְשׁוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַמְצָרִים כְּדִי לְהִלָּחֵם בְּקָרֵב עִם יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוֹב (שמות יד) וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר וְכָל רֶכֶב מְצָרִים. וְנִקְמָה אַחַת שֶׁל הַבְּנִים שְׁלִי, שֶׁהִצִּיקוּ לָהֶם עַד עַכְשָׁיו. וּמִשׁוֹם כֶּף נִדְּוֵנוּ בְּשָׁנֵי דִינָיִם – אַחַד בְּמִים וְאַחַד בְּאֵשׁ. בְּמִים, שְׁכָתוֹב (שופטים ה) נַחַל קִישׁוֹן גִּרְפָּם. בְּאֵשׁ, שְׁכָתוֹב הַכּוֹכָבִים מִמְּסֻלוֹתֵם.

וּבְאוֹתָם הַכּוֹכָבִים יֵשׁ כּוֹכָב אַחַד שֶׁלֹּא כָּאֵל אוֹתָהּ הַנִּקְמָה, וְהַתְּקַלֵּל לְעוֹלָמִים, שְׁכָאֲשֶׁר מִתְחִיל לְהָאִיר, בָּאִים שְׂאֵר הַכּוֹכָבִים וְכוֹלְעִים אוֹתוֹ וְאֵת כָּל סִיעָתוֹ, וְכָלֵם אוֹבְדִים יַחַד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אוֹרוֹ מְרוֹז אָמַר מְלֶאֶךְ ה'. וְכִי יֵשׁ רִשׁוֹת לְמֶלֶאֶךְ בְּזֶה? אֵלֶּא זֶה הוּא הַמְּלֶאֶךְ שְׁכָתוֹב בּוֹ (שמות יד) וַיִּסַּע מְלֶאֶךְ הָאֱלֹהִים הַהַלֵּךְ לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הוּא שְׁפָל הַקָּרְבוֹת הֵן שְׁלוֹ.

כִּי לֹא בָּאוּ לְעֶזְרַת ה' – כְּשִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים. לְעֶזְרַת ה' בְּגְבוּרִים – עִם אוֹתָם שְׁשִׁים גְּבוּרִים שֶׁהַזְּדַמְנוּ בְּקָרֵב עִם סִינְיָא. וְהַמְּלֶאֶךְ הַזֶּה, הַסּוֹד שֶׁל כָּל הַדִּינָיִם וְהַקָּרְבוֹת שֶׁל הַמְּלֶאֶךְ הֵם בְּרִשׁוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר מְלֶאֶךְ ה', וְזֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית מח) הַמְּלֶאֶךְ הַגָּאֵל אֶתִּי וְגו', וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים. וְזֶה עֹתִיד לְהִיֹּת עָלְיוֹן וְנִכְבָּד לְעֵתִיד לְבָא, וְכִזֶּה יִתְגַּדֵּל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְכִזֶּה עֹתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַפְרֵעַ

תַּחֲתָיו בְּצִלוֹ חוֹסֶה חַיִּת בַּר אַחַת, (דניאל ז) וְלֶהָ עֶשֶׂר קַרְנִים, (שם) וְאֵלוֹ עֵינַיִם כְּמוֹ עֵינַי אֲנוֹשׁ לַחֲיָה, וּפֶה מְדַבֵּר גְּדוּלוֹת. כְּשַׁעוּלָה, הוֹלֶכֶת בַּיּוֹם, נִסְתָּרַת בְּלִילָה. כְּשִׁיּוֹרְדַת, נִסְתָּרַת בַּיּוֹם, וְהוֹלֶכֶת בְּלִילָה. כְּשִׁנוֹסְעַת, מְזַדְעָזְעִים אַרְבַּע מְגֵרְפוֹת שְׁאֲחוּזִים בִּידֶיהָ. וְנוֹסְעִים עִמָּה שְׁשִׁים שְׁבִטֵי אֵשׁ, כָּל אֶחָד חָרַב שְׁנוֹנָה עַל יָרְכוּ.

עָלָה בְּרָצוֹן, לְהוֹצִיא אָדָם שְׁלִיט לְמִטָּה. הַתְּקִין בַּחֲיָה הַזֹּאת עֶפֶר דְּקִיק אֶחָד שְׁכָלוֹל מֵהַכֹּל. נֶשֶׁב בּוֹ וְהִתְפַּשֵּׁט בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. וְאַרְבַּע חֲתִיכוֹת הַתְּגַלְגָּלוֹ, אַחַת לְמַעְלָה, אַחַת לְמִטָּה, אַחַת לְצַפּוֹן, אַחַת לְדָרוֹם.

אֵילָן אֶחָד גָּדוֹל וְחִזֵּק הַתְּחַבֵּר וְהַזְדוּג עִמָּה בְּעֵנָף אֶחָד יָפֶה שְׁמֵרָאֵהוּ שְׁמַחַת הַכֹּל, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תהלים מח) יָפֶה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ. עִמּוֹ הַזְדוּג, הוֹצִיאוּ רוּחַ טְמִירָה אַחַת, וּמֵלֵא אוֹתָהּ עֶסֶת הָעֶפֶר, וְעָמַד עַל רִגְלָיו, וְהִמְלִיךְ אוֹתוֹ עַל כָּל הָעוֹלָם וְהַשְּׁלִיט אוֹתוֹ עַל הַכֹּל. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שם ח) תִּמְשִׁילָהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ וְגו'. נִצְטָוָה עַל אוֹתוֹ הָאֵילָן, לֹא שִׁמַּר אֶת הַמְצוּנָה. הַשִּׁיב הַמֶּלֶךְ אֶת רוּחוֹ אֵלָיו, וְאוֹתָהּ הַחֲיָה לְקַחָהּ אוֹתוֹ. אִזְ הַזְמִינוּ כָּלֵי אַחַר וְעָמַד בְּיַנְיָהֶם, בְּקֶשֶׁר הַחֲקוּקִים בֵּין מְלֹאכִים קְדוּשִׁים שְׁנֵאֲחִזּוּ בְּצִיּוֹר (בְּדָפוּס) שֶׁל הָעֵטוֹרִים.

הַדּוֹרֹת הָאֲחֵרוֹנִים תְּפוּסִים בַּחֲטָאִיהֶם. נִשְׁלָפָה רוּחָם מֵאוֹתוֹ הַכֹּלִי שֶׁל הַלְבוּשׁ, אַחַר כֶּף נִגְנָזוּ בְּעֶפֶר בֵּין רִגְבֵי הַנַּחַל. נִטְמְנוּ וְנִגְנָזוּ בְּעֵצִים קָשָׁה אַחַת שֶׁל אוֹתוֹ הַכֹּלִי, וַיִּקְוֹמוּ שְׁנֵית חֲלִלוֹת חֲלִלוֹת, מִתְעוֹרְרִים בְּאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

וְעֵתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְלוֹשׁ אוֹתוֹ הָעֶפֶר הָרֵאשׁוֹן שֶׁל אוֹתוֹ הַכֹּלִי מִמֶּשׁ, וְלִהְכַנִּים בּוֹ גְּבוּל דֵּק כְּמוֹ הַשְּׂאוֹר הַזֶּה שֶׁל הָעֶסֶה. וּמֵאוֹתָהּ עֶסֶה, שֶׁהִיא הַצָּחוֹת שְׁלִמְעָלָה, יִתְתַּקֵּן וַיִּתְיַשֵּׁר כָּלֵי כְּשֶׁר, כְּמוֹ שְׁאֲמַר הַכְּתוּב, (יואל ד) וּמַעֲזֵן מִבֵּית ה' יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשְּׁטִים. מִשׁוּם שְׁאוֹתוֹ הַנַּחַל מִגְדִּיל הַחֲכִיבוֹת (הַזְנוּת) בְּעוֹלָם. וּכְשִׁאוֹתוֹ הַמַּעֲזֵן הַקְּדוּשׁ יֵצֵא וַיִּכְנַס אֵלָיו, אִזְ יִתְתַּקֵּן וַיִּתְיַשֵּׁר, וְלֹא יִהְיֶה בְּסִרְחוּנוֹ כְּבִרְאוֹשׁוֹנָה.

וְאוֹתָם שֶׁלֹּא זֹכִים, יִקְוֹמוּ לְהַדוּן בְּדִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֵלְיוֹן. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי

אַחֲרֵית הַיָּמִים הַזֶּה קִבְּלוּ עֲנֵשׁ בַּגְּלוּת, וּכְזוֹ יַעֲשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְמוֹת לְיִשְׂרָאֵל תָּמִיד. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (במדבר כד) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמֻּךָ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. וּבְכָל מְקוֹם זֹאת הִיא, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵתִיד לְהַשִּׁיבָה לְמִקְוָמָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה ב) וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה' וְגו', וְזֶהוּ יוֹם.

וּמִשְׁהַתְּחִיל הֵצֵל לְהַעֲשׂוֹת בְּרֵאשִׁית הַיּוֹם הָאֲחֵר, הָיָה כְּמוֹ בְּזִמְן שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְנִטָּה הֵצֵל לְהַכְנִס. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ירמיה ו) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב. יוֹם וָצֵל הוּא סוּף הַגְּלוּת, וְהַשְּׁעוֹר שֶׁל הֵצֵל הַזֶּה שֶׁשָּׂה קִמְצִים וְחֲצִי, וְגוֹדֵל שֶׁל מִדָּה שֶׁל אָדָם, גָּבַר בֵּין גְּבָרִים. וְהַזְכָּרוֹן שֶׁל הַסּוּד הַזֶּה שְׁבִין הַחֲבָרִים, שְׁכָתוֹב (איוב ח) כִּי תִמּוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נִדְעַע כִּי צֵל יִמִּינוּ עָלֵי אָרֶץ. כִּי תִמּוֹל אֲנַחְנוּ – בַּגְּלוּת, וְלֹא הָיִינוּ יוֹדְעִים כִּי צֵל יִמִּינוּ עָלֵי אָרֶץ, לְהַשְׁרוֹת אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָלֵי אָרֶץ.

אֲשָׁרֵי חָלְקוּ מִי שְׂרוּאָה אוֹתוֹ, וְאֲשָׁרֵי חָלְקוּ מִי שֶׁלֹּא רוּאָה אוֹתוֹ. אוֹי לְמִי שִׁיזְדַּמְּן כְּשִׁיבְקֵשׁ הָאֲרִיָּה הַגְּדוֹל לְהַתְּחַבֵּר עִם נִקְבָּתוֹ, כָּל שָׁכֵן כְּשִׁיזְדוּגוֹ יַחַד. עַל אוֹתָהּ שֶׁעָה כְּתוּב, (עמוס ג) אֲרִיָּה שָׂאָג מִי לֹא יִירָא וְגו'.

בֵּא וְרֵאָה, בְּהַתְּחַלָּה כְּתוּב (ירמיה כה) שָׂאָג יִשְׂאָג עַל נוֹהוּ. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן כְּשִׁיבְקֵשׁ לְקַבֵּל אֶת בַּת זִוְגוֹ, אִזְ יִירָא שָׂאָג מִי לֹא יִירָא ה' אֱלֹהִים דְּבַר מִי לֹא יִנְבֵּא. בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה כְּתוּב, (דברים ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ וְגו'. מַה זֶה וְשָׁב? אֵלֵּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשִׁיב אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵהַגְּלוּת, וְשָׁב הַצְּדִיק לְהַזְדוּג בְּמִקְוָמוֹ. אִזְ יִירָא כְּתוּב, (תהלים קמ) אַךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנִיֶךָ.

מִשְׁנָה. לָכֶם בְּנֵי אָדָם, בְּעֵלֵי הַחֲכָמָה, בְּעֵלֵי הַתְּבוּנָה, קוֹל קוֹרָא: מִי מִכֶּם שֶׁהִתְחַכֵּם וַיּוֹדַע, בְּשַׁעַת שֶׁהָרֵאשׁ הַלְבָּן הַתְּקִין הָרֵאשׁ, רְשׁוּם מִמְעָלָה לְמִטָּה וּמִמְעָלָה לְמַעְלָה, הַתְּקִין צַד הַצַּפּוֹן בְּעֵטוֹר שֶׁל אָגָם מִים, בּוֹ רְשׁוּם הָעַמֻּק שֶׁל הַתְּהוֹם הָעֵלְיוֹן שְׁעוּלָה וַיּוֹרֵד בְּתוֹכוֹ, יִרְדָּה דְרָגָה טְמִירָה אַחַת בְּאֶלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת רְשׁוּמִים שֶׁל אֶלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת עוֹלָמוֹת.

מתעוררות להוריד אחרות מלמעלה, ומתמלא מלמעלה ומלמטה. זהו שכתוב (משלי י) ברכות לראש צדיק. כיון שדרגה זו מתמלאת, מוריקה לכלה הזו, ומשם שופעות ונמשכות למטה.

בשעולות אותן הברכות מלמטה, אין פתח ופתח למעלה, ואין ממנה למעלה שלא פותח את כל אותם הפתחים. ומכריזים ואומרים בכל אותם הרקיעים: זהו דורון של המלך ששלח פלוני, זהו דורון בקיום כראוי. ומי הוא? הברכה שהשיבו עליה אמן, זוהי בקיום כראוי.

וכיון שהברכה הזו עולה, כל הדרגות שלמעלה מזמנות לאותו האור שלא מאיר כדי להאיר לה. וכל שכן אם היא ברכה שרבים מברכים אותה ומעטרים אותה בעטרות קדושות בסוד של אמן. אמן הוא סוד הקשרים של כל יחוד וקדשה בסוד של רבנו, ומעטר אותה הברכה בעטרות עליונות כראוי.

והקדוש ברוך הוא מתרצה בהם, באותם שמברכים אותו, ותשוקתו בברכה שלמטה, שאותה ברכה עולה, ומאיר המאור שלא מאיר, ומחזק אותה בתקף חזק לעלות למעלה. ועל הסוד הזה כתוב, (שמואל-א כ) כי מכבדי אכבד - אלה אותם שמברכים את הקדוש ברוך הוא. ובזי יקלו - אלה אותם שלא מברכים את הקדוש ברוך הוא, ומונעים ברכה מפייהם.

סוד הסודות לאותם שיודעים חכמת רבונם, לדעת את סוד הברכות במצוות התורה ובכל ההנאות והפסופים של העולם הזה, להוריק ברכות מלמעלה למטה.

באשר (פרט) ברכות התפלה, שהן תקון של רבונם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. הברכות שאינן בתפלה עולות מלמטה למעלה, עד שמגיעות לתוף האור שלא מאיר, ומתעוררים (למעלה) בתקף לאותו האור שלא מאיר באותה הברכה, ועולה התעוררות למעלה, עד שמגיעים לכסא העליון, מקור כל החיים. ואז יוצאות מאותו המקור העליון ברכות אחרות, ופוגשות אלה באלה, ונושקות אלה לאלה, ובאות ושורות על

אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות [ו]לדראון עולם. ואז כתוב, (ישעיה סו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם ה' כן יעמד זרעכם ושמכם. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּרִשְׁת עֵקֶב

רַעִיָא מְהִימְנָא

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו', ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך וגו'. מצוה (י"ח) זו לברך את הקדוש ברוך הוא על כל מה שאוכל ושותה ונהנה בעולם הזה. ואם לא ברך, נקרא גזלן לקדוש ברוך הוא, שכתוב (משלי כח) גוזל אביו ואמו. והרי פרשה החברים. משום שהברכות שמברך אדם את הקדוש ברוך הוא באות להמשיך חיים ממקור החיים לשמו של הקדוש ברוך הוא הקדוש, ולהריק עליו מאותו השמן העליון, ובא להמשיך משם לכל העולם.

וכתוב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. ואותן הברכות מוריק אדם באותם הדברים מאותו המקור העליון, ומתברכים כל אותן הדרגות והמקורות, ומתמלאים להריק על כל העולמות, וכלם מתברכים כאחד.

ועל זה צריך אדם לשים רצונו בסוד הברכות, כדי שיתברכו אבות ובנים, הכל כאחד. ומי שמברך את הקדוש ברוך הוא - מתברך, ולוקח חלקו מאותן הברכות, בתחלה של כל העולם שלמטה. כיון ששמו של הקדוש ברוך הוא מתברך משם, יורד ושורה על ראשו החלק הראשון. והרי בארנו שכתוב, (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך. (אזכיר, כמו שנאמר (תהלים כ) יזכר כל מנחתך) כיון שאותה ברכה באה ושורה על ראשו, משם מתפשטת בכל העולם.

בשעה שאותן הברכות יורדות, מתעטרות בתוף שדה התפוחים הקדושים, ופוגשות בהן כמה דרגות של ממנים בעולם, ויורדות עמן, ואומרות ומכריזות: זהו הדורון ששלח פלוני לקדוש ברוך הוא. מאיזה מקום יורדות? לאחר שיורדות ממקום ראש אחד של הצדיק, שם עולות,

קדשנו וצוננו. ומשום שהוא עולם שלא התגלה בחוץ, והוא נסתר, קורא לו כך בדרך נסתר. ועל זה לא נקרא, אלא בדרך נסתר.

וּלְעוֹלָם אתה זה ימין, כמו שנתבאר. ועל זה כהן כפוף לאותו מקום בראש ובסוף. והעולם התחתון, כשנקשר לימין ונדבק בו, קורא מלמטה למעלה ברוך, ולא נקרא ברוך, רק בסוד המקור שדבק בו ונכנס בו וממלא אותו. אתה, הסוד של אותו הכהן להדבק אתו, ועל זה בתפלה האדם כורע בברוך, שהוא העולם שכפוף אל מעלה, וזהו השנוי בין ברוך של התפלה ובין ברוך של שאר ברכות. והכל הוא בסוד עליון, להריק ברכות לכל העולמות.

בְּבְרוּךְ של התפלה אדם כורע בברכיו, וגוחן ראשו באתה, משום שאתה נקרא ראש. ועל זה כהן לוקח בראש, והוא תמיד ראש. ולכן כריעה בברוך, וגחינת הראש באתה. והכהן, בכל מקום שנקרא אתה, גוחן בתפלה. המלך אחר שגוחן, שוב לא זוקף, מה הטעם? הקדוש ברוך הוא אמר ללכנה, לכי והקטיני את עצמך, ושוב לא זקפה. ולכן הברכה של אדם לקדוש ברוך הוא מתעוררת להוריק ברכות מלמעלה לעולמות כלם, כמו שנאמר. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

בְּתוֹב (ישעיה סג) כי אתה אבינו כי אברהם וגו'. שנינו, לעתיד לבא אומרים ליצחק וכו', משום שהשמאל נכלל בימין. אבל הימין מנין לנו שנקרא אב? שכתוב וישמהו לו לאב ולכהן. ואף על גב שלמעלה נקרא אב, ואפלו לאור שלא מאיר בשעה שנדבק בימין נקרא אתה, כמו שנאמר אתה ה' אבינו גואלנו וגו'.

בֵּין כך הזדמן אליו זקן ואמר, רועה הנאמן, תקן שלחן לרבונך, לו ולמלכה, מכל מיני עדוניהם, לקים בו (יחזקאל מא) זה השלחן אשר לפני ה', והרי עד עתה כלם מתענגים משלחן המלך, זהו שכתוב (משלי ט) לכו לחמו בלחמי. וזה לחם התורה שבכתב, ויין התורה שבעל פה. ושם כמה מטעמים, מיני טעמי תורה, שמתוקים מכל המאכלים והעדוניהם של העולם ושל המלך.

ראש הצדיק להריק למטה. וכשיורדות, מתברכים האבות והבנים וכל גרותיהם.

וְסוּד הברכות הללו לעורר מלמעלה למטה בסוד זה: ברוך: זה הסוד של המקור העליון מהכל, להריק ולהמשיך ולהאיר את כל המאורות. והוא תמיד ברוך (מברך), שלא פוסקים מימיו. ומשם הראשית שנקראת העולם הבא, והוא קצה השמים, שאותו קצה הוא קצה עליון. משום שיש קצה כמו זה למטה, והוא העולם התחתון. וגם הוא נקרא ברוך, כנגד התחתונים, להריק למטה, ולהתעורר מלמטה למעלה בברכות התפלה. והברוך (הראשון) הזה נקרא כאן, בסוד החכמה העליונה, שממלא אותו המקום, בשביל אחד דקיק שנוכנס בו.

אתה: אחר כך מתחיל להתגלות, שהרי הברוך הזה הוא נסתר, ולכן נקרא בדרך נסתר ברוך, המקור העליון שלא התגלה. אתה: הראשית להתגלות בחוץ, ולכן נקרא אתה. ומיהו? זה סוד הימין, ונקרא כהן אצל אותו מקום. וזה סוד (תהלים קי) אתה כהן לעולם. מי הכהן לאותו עולם? אתה. וזהו הימין העליון, שהרי נמצא להתגלות.

יהוה: זה סוד האמצע, סוד האמונה בכל הצדדים. אלהינו: זה סוד השמאל שכלול בימין, והימין בו, ונכללים זה בזה להיות אחד. ועד כאן נקשרו הברכות, שפיון שאלה מתברכים, כלם שלמטה מתברכים.

לאחר שהם מתברכים ולוקחים ברכות לעצמם, חוזרים כלולים כאחד לאותו המקור, שהם לא יכולים לחזור לאותו המקום עד שמתברכים. כיון שהתברכו בתחלה, חוזרים ונכנסים לאותו מקום, לקחת ברכות יתרות אחרות להריק למטה. ועד שהם מתברכים, לא נכנסים ולא תאבים אליו, וזה סוד (שמות כג) ולא יראו פני ריקם.

וכששבים לאותו מקום ונכנסים לשם, אז אותו מקום נקרא מלך. ומלך לא נקרא, רק כשהם מתקרבים אליו, ומתברכים. ומלך מתי נקרא מלך? כשגדוליו באים אליו עשירים, מספקים בכל מה שהצטרכו, בלא חסרון, ואז הוא מלך. מלך למטה, כשאלו מעטרים אותו בספוק בעטרות קדושות. וכאן נקרא מלך. ומיהו? העולם אשר

וּפְרוּרִים בְּכֹזֵית, הֵם בְּצַדִּיק, וְהוּא כּוֹתֵשׁ כְּתִישוֹת
מֵאוֹתָם הַזֵּיתִים. וְהָאוֹרַח מְבָרֵךְ, (משלי ד)
וְאֵרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֶגֶה. בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק חַי
הַעוֹלָמִים, וְלִכְּן הָאוֹרַח מְבָרֵךְ.

בֵּין כֶּף הָרִי בָּא אֵלָיו הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה וְאָמַר, רוּעָה
הַנְּאֻמָּן, יוֹם אֶחָד הִלְכְּתִי אֲנִי וְהַחֲבָרִים
לְאַכְסִנְיָה אַחַת, וְהָיָה שֵׁם תִּינוּק אֶחָד, קָם וְהִתְקִין
לָנוּ מְנוּרָה וְשִׁלְחָן, הוּא מַעְצָמוּ כְּאֵלוֹ הָיָה מַעֲשָׂרִים
שָׁנָה, וְלֹא הָיָה אֲלָא מִבֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים, וְהִתְקִין שִׁלְחָן
מִכָּל מִינֵי מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה. אָמַר, הָרִי פָּרְשׂוּהָ רַבּוּתֵינוּ
שֶׁבַע הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרַח מְבָרֵךְ, אָבֵל (איוב לב) צָעִיר
אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וְאִירָא מַחֲוֹת
דְּעֵי אַתְכֶם, עַד שֶׁאֵטַל רְשׁוֹת מִכֶּם. אָמַרְתִּי לוֹ, אָמַר
בְּנֵי מְלֹאךְ ה'.

אָמַר לָנוּ, אַתֶּם רְצִיתֶם לֶחֶם תִּפְנוּקִים בְּלֵי קָרֵב, אוֹ
לֶחֶם עִם קָרֵב. שֶׁכֶּף פָּרְשׂוּהָ רַבּוּתֵינוּ שֶׁל
הַמְּשֻׁנָּה, שְׁעַת אֲכִילָה שְׁעַת מְלַחְמָה. וְאִם רְצִיתֶם
שִׁיחִיָּה עֲלֵיו קָרֵב, אֵין אֶחָד אוֹכֵל. אֲלָא מִי שִׁינְצַח
בְּקָרֵב, הוּא אוֹכֵל וּבוֹצֵעַ לְכֹלָם. אָמְרוּ לוֹ הַחֲבָרִים,
בְּנֵי, אַתָּה קָטָן, וְעַדִּין לֹא יִדְעָתִי אֵיךְ נִלְחַמִּים גְּבָרִים
גְּדוֹלִים בְּחָרֵב, בְּנַעֲנוּעַ הַחָרֵב, בְּרִמְחָ, בְּקִשְׁתָּ, בְּחִצֵּי
הַקִּשְׁתָּ, בְּמַקְלַע וּבְאַבְנֵי מַקְלַע.

אָמַר לָהֶם, (מלכים א-ב) אֵל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמַפְתָּח.
שֶׁהָרִי וְדָאִי בְּקִרְיַת שְׁמַע פָּרְשׂוּהָ, כָּל
הַקּוֹרָא קִרְיַת שְׁמַע עַל מְטָתוֹ, כְּאֵלוֹ אוֹחֵז חָרֵב
פִּיפְיוֹת, שְׁכָתוֹב (תהלים קמט) רוּמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם
וְחָרֵב פִּיפְיוֹת בְּיָדָם. וְנַעֲנוּעַ הַחָרֵב צָרִיף לְנַעֲנוּעָה
לְשֵׁשׁה צְדָדִים, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוָה, כְּדִי שֶׁתְּמַלִּיכוּהוּ עַל
הַשָּׁמַיִם וְעַל הָאָרֶץ וְעַל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. וְזוֹ ו',
גִּוּף הַחָרֵב. י' רֹאשׁ הַחָרֵב. ה"ה, שְׁתֵּי פִיפְיוֹת. נִרְתִּיק
הַחָרֵב, אֲדָנִי.

רִמְחָ, רמ"ח בְּקִרְיַת שְׁמַע, עִם שֵׁשׁ תִּבּוֹת הַיַּחֲדוּד,
הָרִי רומ"ח. מְגִ"ן עִם חָרֵב, מִיכָאֵל גְּבַרְיָאֵל
נוּרִיאֵל, הַשְּׁמֵשִׁים שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת. קִשְׁתָּ שִׁיּוּרָה
חֲצִים, וְכָל זֶרַע שְׂאִינוֹ יוֹרָה כַּחַץ אֵינוֹ מוֹלִיד. מַקְלַע,
זֶה קִרְיַת שְׁמַע. חֲמִשָּׁה אַבְנֵי מַקְלַע, (דברים ו) שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. כְּנַגְדָם, וַיִּקַּח דָּוִד (שמואל א-יז)
חֲמִשָּׁה חֲלָקֵי אַבְנִים מִן הַנַּחַל. וְכִשְׁשָׁם אוֹתָם
בְּמַקְלַע, שֶׁהִיא שְׁפָה, וְהִיא שְׂכִינָה, נַעֲשׂוּ אֶחָד כָּל
הַחֲמִשָּׁה, וְהָרַג אֶת הַפְּלִשְׁתִּי.

קָם הַרוּעָה הַנְּאֻמָּן, פָּתַח וְאָמַר, אֶהְרֵן הַכֶּהֵן קוּם
מִשְׁנַתְּךָ לְזִבְחַ שְׁוֹרִים וְצֹאן וְכִבְשִׁים וְעוֹפּוֹת,
וְכָל הַמִּינִים שְׁצָרִיכִים לְסַעוּדַת הַמֶּלֶךְ. וְלַחֵם הַפָּנִים,
שֶׁהֵם כְּנִגְדַ שְׁנֵי לוּחֹת הַתּוֹרָה, שְׁמֹזָה וּמֹזָה הֵם
כְּתָבִים (שמות לב). זֶה – שְׁתֵּים עָשָׂרָה פָּנִים, שֶׁהֵם:
(במדבר ו) יְבָרְכֶה ה', יֵאָר ה', יִשָּׂא ה'. זֶה שְׁנֵי – אֲדָנִי
אֲדָנִי אֲדָנִי. שֶׁהֵם שְׁתֵּים עָשָׂרָה חַיּוֹת, שֶׁבֵּהֵן נְאֻמַּר
(יחזקאל א) וּפְנֵי אֲרִיָּה אֵל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי שׁוֹר
מִהַשְּׂמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּן וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן. וְעַלֵּיהֶם
נְאֻמַּר אַרְבַּעַת פָּנִים לְאַחַת (להם). וְזֶהוּ (ישעיה ו) וְקָרָא
זֶה אֵל זֶה וְאָמַר, כְּנִגְדַ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת סְפָרֵי תוֹרָה.
וְזֶהוּ זֶה הַשִּׁלְחָן אֲשֶׁר לְפָנֵי ה'. הַכֹּלִים שֶׁל שִׁלְחָן
הַמֶּלֶךְ הֵם בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָּה, בְּעַלֵּי הַתְּפִלוֹת, שֶׁתְּקַנּוּם
כְּנִגְדַ הַקְּרִבָּנוֹת.

פָּתַח וְאָמַר, (שמות כה) וְעֲשִׂיתָ שִׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים
וְגו'. בָּא רֵאָה, מְנַהֲגִים טוֹבִים וְיָפִים הָיוּ
נוֹהֲגִים בְּעַלֵּי הַסַּעוּדָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ לְהִרְאוֹת שֶׁהֵם
מְבַנִּי שִׁלְחָן הַמֶּלֶךְ. גְּדוֹל אֶחָד מְבַנִּי הַסַּעוּדָה נוֹטֵל
יָדָיו בְּזִמְן שֶׁיִּכְנָסוּ לְסַעוּדָה לְהַסֵּב. הַגְּדוֹל מִסֵּב
בְּרֹאשׁ, הַשְּׁנֵי תַחְתּוֹ, וְהַשְּׁלִישִׁי תַחַת הַשְּׁנֵי. וְאֵלָה
נִקְרָאוּ שְׁלֹשָׁה מְטוֹת, כְּנִגְדַ שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת, וְכְנִגְדַ
כְּהֻנִּים לוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים. מִכָּאֵן וְאֵילָף אֵין לָהֶם סֵדֶר,
אֲלָא כָּל הַקּוֹדֵם זוֹכֵה.

שְׁנִיתָ, בְּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ, כְּדִי שֶׁיִּכְבַּע בְּעֵין יָפָה,
וּמְשָׁלִים הַבְּרָכָה, וְאַחַר כֶּף בּוֹצֵעַ. וּפְרֹשׂוּהָ
רַבּוּתֵינוּ שֶׁל הַמְּשֻׁנָּה, שְׂאֵין הַמְּסַבִּים רְשָׁאִים לְטַעַם
עַד שֶׁיִּטְעַם הַמְּבָרֵךְ, וְאֵין הַבּוֹצֵעַ רְשָׁאִי לְטַעַם עַד
שֶׁיִּכְלָה אֲמֵן מִפֵּי הַמְּסַבִּים. וְאִם רְצוֹנוֹ לְחַלֵּק כְּבוֹד,
הָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ. וְעוֹד פְּרֹשׂוּהָ שֶׁהָאוֹרַח מְבָרֵךְ, בְּשִׁבִיל
שֶׁיִּכְרֶךְ אֶת בְּעַל הַבַּיִת.

וְדָרְךָ סוּד, בְּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ – זֶה הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי,
שֶׁהוּא קוֹ הָאֲמָצְעִי. וּבְשִׁבְתָּ צָרִיף לְבַצֵּעַ
מְשָׁתִי כְּכָרוֹת, שֶׁהֵן ה' ה'. בְּעַל הַבַּיִת – זֶה ו' שֶׁל
הָאֲמָצְעִי. (ובצורה זו. ומשום זה) וְכִדִּי שֶׁלֹּא יִרְאֶה
כְּרַעֲבָתָנוֹת, יְכוּל לְבַצֵּעַ בָּהּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּבִיצָה.
מַה זֶה כְּבִיצָה? י' וי'. וְהֵן הַנְּקֻדוֹת שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְּדוּשׁ, נִקְרָאִים פְּרוּרִים שֶׁבְּכֹזֵית. וְאֵלוֹ כְּנִגְדַ טְפוֹת
הַזֶּרַע. וּמִי שֶׁמְזַלְזֵל בָּהֶן וְזוֹרְקֵן בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צָרִיף,
הַעֲנִיּוֹת רוֹדְפֹת אַחֲרָיו, וְהוֹלֵךְ נֶעַ וְנָד. זֶהוּ שְׁכָתוֹב
(איוב טז) נוֹדַד הוּא לְלַחֵם אֵיָה. וְאֵין לַחֵם אֲלָא תוֹרָה,
וְהוּא צוּחַ: אֵיָה מִי שֶׁמְרַחֵם עָלָיו? וְלֹא מוֹצָא.

האורחת, והיו אומרים: באי כלה, באי כלה. וצריכים לעורר שירה וחדנה לשלחן אליה.

ולא עוד, אלא שיש סוד אחר. כמו שצריך לקבל את גברתה בכמה אורות של גרות שבת, ובכמה ענוגים ולבושים יפים, ובית מתקן בכמה כלים של תקון, בהסבה יפה לכל אחד ואחד, ובזאת החדנה והתקון גורמים שנשארת שפחה רעה בחשך, ברעבון, בבכיה, בהספד, בלבושים שחורים כאלמנה. שאם מלאה זו - חרבה זו.

יצר טוב גבירה קדושה, מלכות הקדש שיוודת בשבת, כלולה מעשר ספירות, מעטרות בשבעה שמות שאינם נמחקים, בכמה מרכבות של חיות ובכמה חילות ומחנות. והמלך יוצא לקבלה בכמה מחנות, ונשאר יצר הרע, השפחה הרעה בחשך, כאלמנה בלי בעלה, בלי מרכבות.

ואלה שנאמר עליהם, למזבחים ולמקטרים למלאכת השמים ולמזלות אשר לא צויתי, היא עבודה של השפחה הרעה, ששולטת בערבי שבתות וערבי לילות רביעי, מה היו עושים אלה? היו לוקחים לבושים שחורים, ומחשיכים את האורות, ועושים הספד בלילי שבתות להשתתף עמה כמו שהיא שרויה, כי (קהלת ז) גם [את] זה לעמת זה עשה האלהים.

אחר שחטאו ישראל ונחרב בית המקדש, נאמר בשכינה האם הקדושה, (איכה א) איכה ישבה בדרך העיר רבתי עם היתה כאלמנה, ומכבים בליל תשעה באב אורות ונרות, ועושים הספד ויושבים כמו אבלים, להשתתף בצער השכינה, משום שהם גרמו לה כל אותו השבר.

חמישי - כוס של ויכלו. ששי - להיות על השלחן דברי תורה. שביעי - להאריך על השלחן כדי שעניים יבאו לשלחנו. שמיני - נטילת ידים במים אחרונים. תשיעי - ברכת המזון. עשירי - כוס של ברכה. וצריך לחזר עליהם ולתקנם בסוד קדוש, שהיא כלולה מעשר ספירות, והוא השלחן של הקדוש ברוך הוא מצד הגבורה, ולכן פרשה רבותינו שלחן בצפון.

אחד - נטילת ידים, שבארוה רבותינו של המשנה, ידים מזהמות פסולות לברכה, משום שהן

ועד עכשיו זרקתי אבן זו לסמאל, שהוא אבן מצור, והרסתי את המצור שלו והשפלתיו למטה. ולכן אמרתי לכם, אל יתהלל חוגר כמפתח. פעת יתברר לכם שאני יודע איך נלחמים גברים גדולים בחרבות, ברמח, בקשת, במקלע. תמהנו ולא יכלנו לדבר לפניו. אמרו לו חכמים, פעת נראה מי יהיה מרויח את הלחם, שהוא לחם המוציא.

סדר הלימוד ליום ה תמוז [יום 271 בשנה]

פתח ואמר, (במדבר טו) והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. במה נתרמת שכינה, שהיא ה' של המוציא, שבארו עליה בעלי המשנה, כל הבוצע צריך לדקדק בה"א? אלא ודאי הרי פרשה רבותינו של המשנה, מוץ ותבן פטורים מן המעשר. וכשהיא במוץ ותבן, היא בבית האסורים, ואין לה רשות להרים למ' לעשות עמה מ"ה. וזוהי תרומה, תור"ה שהיא חמשה חמשי תורה, שבה (שמות כד) ויהי משה בקר ארבעים יום וגו'.

ובמוץ ותבן של חטה, עליה בארו רבותינו, אילן שאכל אדם הראשון חטה היתה. קרב ח"ט, שהוא מוץ ותבן, לאות ה', והסתלקה ממנו י', שהוא עשור שלה. ולכן כשהוא במוץ ותבן (שלה), שם כנגד ערלה ופריעה, פטור מן המעשר. ואין רשות לאות י' לחבר באות ה', שהם איש ואשה. ולכן כל הבוצע צריך לדקדק בה. וצריך לבצע מהמקום שבשולו יפה, משום שבשול הוא גמר הפרי, וזה ו'.

ועשרה דברים צריך אדם לעשות בסעודה: אחד - נטילת ידים. שני - לתקן שתי כפרות לשבת. שלישי - לאכל שלש סעודות, ולהוסיף מחל על הקדש. רביעי - להאיר את השלחן בנר, כמו שבארוה, שלחן בצפון ומגורה בדרום. וצריך הסבה, כמו שבארוה, הסבו - אחד מברך לכלם.

ובשבת, בכל דבריו צריך להוסיף מחל על קדש, בין במאכליו ומשקיו, בין בלבושיו, בין בהסבתו, שצריך להתקין לו מסבה יפה, בכמה כרים וכסתות מרקמים מכל שיש בביתו, כמו שמתקין חפה לכלה, ששבת היא מלכה, והיא כלה. ולכן היו יוצאים בעלי המשנה ערב שבת לקדם את

בְּרָכָה, וְהַשְׁתַּחֲתִי אֶצְלוֹ, וּבִדְבָרַי אֵין אִישׁ שִׁיאֵמַר דְּבָרִים אֱלוֹ אֵלָא אַתָּה, שְׂאֵתָה הוּא כְּמוֹ אַרְבַּע מַחְצוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן. שְׁהָאֲדָם נִכְנָס בְּהֵן (שְׂכַאֲשׁר אַתָּה) בְּמַחְצַת הַתִּינוּקוֹת וְנַעֲשֶׂה תִינוּק, וּבְמַחְצַת נְעָרִים וְנַעֲשֶׂה נַעַר, וּבְמַחְצַת בַּחֲוָרִים וְנַעֲשֶׂה בַּחֲוָר, וּבְמַחְצַת זְקָנִים וְנַעֲשֶׂה זָקֵן. וְלִכְפָּךְ נֶאֱמַר עָלֶיךָ, (תהלים לג) 'מִמְכוֹן 'שְׁבַתוֹ 'הַשְּׂגִיחַ אֵל כָּל יִשְׂבֵי הָאָרֶץ. וְאַתָּה הוּא שְׁנֶאֱמַר עָלֶיךָ (בראשית ו) בְּשֶׁגֶם הוּא בָשָׂר, בְּדוֹר שֶׁל דוֹר הַפְּלִגָּה הַיִּיתָ, וּבְכָל דוֹר וְדוֹר בְּגִלְגוּל, כְּגִלְגַל שְׁמַת־הַפֶּךָ לְכַמָּה גּוֹנִים. וְלֹא נִגְלִיתָ אֵלָא בְּדוֹר שְׁנַתְנָה בוֹ תוֹרָה עַל יָדְךָ.

מִיָּד שֶׁהַתְּכַנְסָתָּ מֵהָעוֹלָם, אַתָּה הוּא כְּשֶׁמֶשׁ שֶׁמֵאִיר בְּכָל דוֹר וְדוֹר. שְׂכַשְׁמַתְכֵנִס הַשֶּׁמֶשׁ בְּלִילָה, הוּא מֵאִיר בְּלִבָּנָה וּבְשֵׁשִׁים רְבּוּא כּוֹכָבִים. כֶּךָ אַתָּה, שְׂאֵתָה מֵאִיר בְּשֵׁשִׁים רְבּוּא בְּכָל דוֹר וְדוֹר. וְזֵהוּ שְׂרַמְזוֹ קִהְלָתָ, (קהלת א) דוֹר הַלֶּךְ וְדוֹר בָּא. וּפְרָשׁוּהָ רְבּוּתֵינוּ, אֵין דוֹר פְּחוֹת מִשֵּׁשִׁים רְבּוּא. וְעוֹד פְּרָשׁוּהָ, הַדוֹר שֶׁהוֹלֵךְ הוּא שְׂבָא, לְקִים מַה שֶׁהָיָה הוּא שִׁיְהִיָּה. מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ הַשְּׁלֵם עֲשֶׂרָה דְּבָרִים שֶׁל הַשְּׁלִחָן בְּגִלוּי. אֲמַר רוּעָה הַנְּאָמֵן, הַמְנוּרָה הַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁרִי חִלְקָךָ, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְּלָה לָךְ מַה שֶׁלֹּא גְּלָה לְכָל נְבִיא וְחוֹזֵה, וְלֹא לְמִי וְלְמִי.

שְׁנֵי – לְבַצֵּעַ עַל שְׁתֵּי כִפְרוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁהֵן רְמוּזוֹת בְּשְׁנֵי לוֹחֹת הַתּוֹרָה, שְׁנַתְנָנוּ בְּשַׁבָּת זִוְגוֹת. שְׁבִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יָרְדוּ, שָׁבוּ פְּעֻמִּים טוֹב, וּבְשַׁבָּת נִתְּנָה, שְׁתֵּי נִקְבוֹת לְשָׁנִים טוֹבִים. וְאַף עַל גַּב שְׂבָאוֹרָה שֶׁהַשְּׂדִים מְמַנִּים עַל זִוְגוֹת, כְּמוֹ שְׂבָאוֹרָה שְׁתֵּי בֵיצִים, שְׁנֵי אַגּוּזִים – הַלְכָה לְמִשֶׁה מְסִינֵי: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזְקָקִין.

וְאִם תֵּאמַר, וְהָרִי שְׁנִינוּ, אֵין מִתְחִילִין בְּשְׁנֵי וְאֵין מְסִימִים בְּרִבְעֵי, דְּהֵינּוּ בְּב' ד' עִם עָרֵב רַב, שֶׁלֹּא הָיוּ שְׁלוּחֵי מִצְוָה, שֶׁלֹּא הִתְגַּירוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְלֹאֲחֵר שֶׁעָבְרוּ מִן הָעוֹלָם, צוּהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטַל (שְׁמוֹת ל"ד) שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרֵאשִׁינִים, וְאֵמַר, וְכַתְּבִיתִי עַל הַלַּחַת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלַּחַת וְגו'.

וְשְׁתֵּי כִפְרוֹת בְּשַׁבָּת רְמוּזוֹת לְשְׁנֵי יוֹדֵי"ם יֵאֱהוּדוֹנָהִי. שְׂאֵדְנִי הִיא יְחִידָה מִבְּעֻלָּה בְּשֵׁשֶׁת יְמוֹת הַחֹל, וּבְשַׁבָּת יוֹרֵד אֲלֶיהָ. וּמִשּׁוֹם זֵה בְּשַׁבָּת כָּל הַנְּשָׁמוֹת וְהַרוּחֹת וְהַנְּפָשׁוֹת יוֹצְאוֹת

שְׁנִיּוֹת לְטַמְאָה, שֶׁהוּא אֵב הַטַּמְאָה, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן כְּשֶׁהֵן טַמְאוֹת, וּכְשֶׁהֵן טְהוּרוֹת הֵן שְׁנִיּוֹת לְבְּרָכָה, שֶׁהַבְּרָכָה לוֹ שׁוֹרָה אֵלָא עַל טְהוּרָה. הַכֶּהֵן, שֶׁהוּא אִישׁ טְהוֹר, אִישׁ חֹסֵד, שׁוֹרָה עָלָיו בְּרָכָה. זֵהוּ שְׂכַתּוֹב (תהלים קלג) כְּשֶׁמֶן הַטוֹב עַל הָרֵאשׁ וְגו'. וְלִכְּן, (כַּמְדַּבְּרֵי ו) דְּבַר אֵל אֱהָרֵן וְאֵל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וּפְרָשׁוּהָ, כָּל כֶּהֵן הַמְּבָרֵךְ – מִתְּבָרֵךְ. וְשֵׁאִינוּ מְבָרֵךְ – אֵין מִתְּבָרֵךְ. וּפְרָשׁוּהָ בְּעַלֵּי הַמְּשָׁנָה, כָּל בְּרָכָה שֵׁאֵין בָּהּ אִזְכָּרָה וּמְלֻכוֹת, אֵין שְׂמָה בְּרָכָה. מְלֻכוֹת אֲדֻנֵי.

וְעוֹד, נְטִילַת יָדִים צְרִיךְ לְטַל אוֹתָן עַד הַפָּרֶק, שְׁגִזְרוּ עָלָיו י"ד פְּרָקִים, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שׁוֹרָה עָלָיו יד ה', וְהִיא יָד שֶׁל בְּרָכָה מִצַּד הַחֹסֵד שָׁבוּ חִכְמָה בְּיַד יְמִינוֹ. וְהִיא יָד שֶׁל קְדֻשָּׁה מִצַּד הַגְּבוּרָה, וְשְׁרוּיָה בְּדִין. (וַיֵּד שְׂמַאל) וְהִיא יָד הַיְחוּד מִצַּד הַתְּפָאֲרָתָ, שְׁשׁוֹרָה בִּי"ד פְּרָקֵי הַגּוּף, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר פְּרָקִים בְּשְׁתֵּי זְרוּעוֹת וּשְׁתֵּי שׁוֹקִים, וּשְׁנַיִם בַּגּוּף וּבַבְּרִית.

וְשִׁלְשׁ פְּעֻמִּים אַרְבָּעָה עָשָׂר הוּא אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם. יי"י מִי"ד י"ד י"ד, רְמוּזוֹ י"ב בְּרָכָךְ י"א ר י"שָׂא, מֵהוּי"ה הוּי"ה הוּי"ה. ד' ד' ד' מִי"ד י"ד י"ד, הֵם רְמוּזִים בְּאֲדָנִי אֲדָנִי אֲדָנִי. וְאֵמַר הַנְּבִיא עָלֵיהֶם, (ירמיה ז) הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הִמָּה. וְהַנְּטִילָה הַזֹּו בְּיַד שֶׁהַתְּקַנָּה.

וְכָל צַד מִשְׁלֶשֶׁת פְּנֵי חַיּוֹת, שֶׁהֵם יי יי יי, וּמִשְׁלֶשׁ כְּנִפְי חַיּוֹת, שֶׁהֵן ד' ד' ד', כָּלֶם צְרִיף לְהִיּוֹת מִכַּח אָדָם. וְהוּא יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. הַכַּח שְׁלוֹ – יו"ד וְא"ו דָּל"ת, ה"א אָל"ף, וְא"ו אָל"ף וְא"ו, ה"א אָל"ף. וְהַמְּלֻכָה לֹא שְׁרוּיָה בְּכַח שְׁלוֹ, בְּפָרְקֵי הָאֲצָבָעוֹת, עַד שֶׁעוֹבְרָת מֵהֵם הַזְּהָמָה, הַשְּׁפָחָה הָרְעָה הַפְּסוּלָה, אֲשֶׁת הַפְּסוּל. וְלִכְּן פְּרָשׁוּהָ בְּעַלֵּי הַמְּשָׁנָה, יָדִים מְזַהְמוֹת פְּסוּלוֹת לְבְּרָכָה.

וְהֵם מִים לְטְהוֹר הַיָּד, שְׁשׁוֹרָה שָׁם יד יי. יד יי זֵה מִים שֶׁל הַתּוֹרָה. שְׁעֻמֵי הָאָרֶץ הֵם שְׂרָץ, מַה מוֹעִילָה לָהֶם טְבִילָה, וְהַשְּׂרָץ, שְׁפָחָה רְעָה בְּיָדָם, בְּגוֹל שְׂבִידֵיהֶם, בְּגוֹל שֶׁל הַבְּרָכוֹת שְׁגוּזִלִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים לְבָרֵךְ, וְלֹא יוֹדְעִים מַהִי בְּרָכָה וּמַהִי זְהָמָה.

מִיָּד כְּשֶׁשְׁמַעוּ הַחֲבָרִים דְּבָרִים אֱלוֹ, וְאֵנִי עִמָּהֶם, לֹא יִכְלַתִּי לְסַבֵּל שִׁישְׁלִים עֲשֶׂרָה דְּבָרִים שֶׁל

ואות ד' של אחד שצריך להאריך בה, זהו שכתוב (דברים יז) להאריך ימים על ממלכתו, ולכן צריך להאריך על השלחן, שהיא ד', כלולה מארבע רגלים של השלחן. בשביל כבוד האות ד' צריך להאריך על השלחן בשביל העניינים.

ובשבילן בארו רבותינו, שבקש הקדוש ברוך הוא מדה יפה לישראל ולא מצא כמו מדת הדלות. והקשו על זה, משום שבארוה הראשונים, כחשבון מיני מיתות שהם כחשבון תוצאות, וחסרון כיס קשה מכלם, ואיך הם אומרים שלא נמצאה לישראל מדה יפה כמו עניינות?

אלא משום שכל עם ולשון, (ישעיה ח) והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה. אבל ישראל הם קיום הקדוש ברוך הוא במדה הזו, ולא מכחישים בו. ולכן במדה הזו הם יגאלו. זהו שכתוב (שמואל ב כב) ואת עם עני תושיע. ועני לשון וענוי. שאפלו יש לאדם עשר והוא בחלאים ובמכות, נקרא עני, או שמצערים אותו בגללו, ומצערים אותו בכל יום. כל שכן מי שהוא רש ממנו, והוא הולך ממקום למקום.

ועוד יש עני שהסתלקה ממנו דעתו, כמו איוב, שנאמר בו (איוב לד) איוב לא בדעת ידבר. גם כך היא ד', שהיא השכינה, כשמסתלק ממנה א"ח, שהוא העמוד האמצעי שנקרא דעת. וזה אין לו חטאים בדבר שיאמר. ועוד, א"ח הוא תורה, כולל תרי"ג מצוות, זהו שכתוב (שמות ג) זה שמי לעלם וגו'. שמי עם י"ה - שס"ה. זכרי עם ו"ה - רמ"ח. ומשום זה פרשה, אין עני אלא מן התורה ומן המצוות, ששאר עני אינו אלא ענוי. והאות ד' מן אדני, גם כך הוא עני בלי יהו"ה.

שמיני - מים אחרונים שתקנו להם משום מלח סודמית המסמא את העיניים. למה נקראו חובה? אלא בדרך סוד, סם המות שורה על ידים מזהמות, שעושים בהם ברכה. ועל כוס שמברכים עליה בלי טהרה נקראת טמאה. ומה כוס ששותים בה טמאה לברכה, עד שהיו מטהרים אותה בהדחה מבפנים ומבחוץ - כל שכן ידיו. ומשום זה מים אחרונים חובה. וסוד הדבר, (ויקרא יא) והתקדשתם - אלו מים ראשונים. והייתם קדשים - אלו מים אחרונים. כי קדוש - זה שמן ערב. כנגד (ישעיה ו)

ויורדות זוגות, ואין שטן ואין מזיק שולט ביום השבת. ואפלו גיהנם לא שולט ולא בוער בשבת. ומשום זה, (שמות לה) לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת. וזו אש נכריה, אלא אש הקרבן, אש של קדשה. ואין להאריך בכביעה שלהן, שהרי נתבאר למעלה.

שלישי - לאכל שלש סעודות בשבת, כפי שבארוה רבותינו של המשנה, שאמר אחד מהם: יהא חלקי עם גומרי שלש סעודות בשבת. שהן שלמות של שבע ברכות של התפלה, להשלים בהן לעשר. והסוד של ענג - (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. ומי שלא מקים אותן ויש לו רשות לקימן, הופך לו לנגע צרעת. וכדי שלא יבא לזה, אמר הקדוש ברוך הוא: לוו עלי ואני פורע, (ישעיה נח) אז תתענג על ה'.

רביעי - להאיר שלחן במנורה, כמו שבארוה הקדמונים, שלחן בצפון, מנורה בדרום. ששלחנו של הקדוש ברוך הוא כך צריך להיות.

חמישי - כוס של ויכלו. כו"ס בחשבון אלהים. ויכלו - ע"ב, שכוללת אותם הכלה הקדושה. שהכוס הזאת המלאה יין של תורה, צריכה להעיד על מעשה בראשית.

שישי - להיות על השלחן דברי תורה, שפך פרשה בעלי המשנה, (אבות פ"ג) שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה וכו'. וסוד הדבר - משום שהרי פרשה שלחן בצפון, והתורה נתנה מימין. לחבר ימין, שהוא רחמים, עם שמאל, שהוא דין. שהתורה היא יי מימין, שלחן אדני משמאל, וצריך לחבר אותם. משום שהשלחן משמאל, פרשה בעלי המשנה, קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. ומשום כך צריך תלמיד חכם לזמן עמו, למי שישתדל בדברי תורה.

שביעי - להאריך על השלחן משום העניינים. ומשום זה, כל המאריך על שלחנו מאריכים לו ימיו ושנותיו, ומשום כך (משלי י) וצדקה תציל ממות. שעני חשוב כמת, והוא מחיה אותו, גם כך הקדוש ברוך הוא מחיה אותו.

ועוד בדרך סוד, שכל העניינים מצד האות ד', שנאמר בה (תהלים קטז) דלותי ולי יהושיע.

בְּרַכַּת הַמְּזוֹן מִן הַתּוֹרָה מְנִינַ? שְׁנַאֲמַר (דברים ח)
וְאֶכְלֶתָּ וְשִׁבְעַתָּ וְגו'. וְשִׁנִּינוּ בְּבְרִיתָא,
וּבְרַכַּת - זו בְּרַכַּת הַזֶּן. אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ - זו בְּרַכַּת
הַמְּזוֹן. עַל הָאָרֶץ - זו בְּרַכַּת הָאָרֶץ. הַטְּבָה - זו בּוֹנֵה
יְרוּשָׁלַיִם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (שם ג) הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה
וְהַלְבָנוֹן. אֵין לִי אֵלָא לְאַחֲרָיו. לְפָנָיו מְנִינַ? שְׁנַאֲמַר
אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. מִשְׁעָה שֶׁנָּתַן לָךְ, חַיֵּב אַתָּה לְבָרְכוּ.

וְדַרְשׁוּ חֲכָמִים זְכוֹרֹנָם לְבָרְכָה, מִשֶּׁה תִקֵּן לָהֶם
לְיִשְׂרָאֵל בְּרַכַּת הַזֶּן בְּשַׁעַה שֶׁיִּרְד לָהֶם
הַמֶּן. יְהוֹשֶׁעַ תִּקֵּן לָהֶם בְּרַכַּת הָאָרֶץ בְּשַׁעַה
שֶׁהַכְּנִיסָן לְאָרֶץ. דּוֹד וְשִׁלְמָה תִקְנֵנוּ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם.
עוֹד נִמְצָא בְּפֶרֶשֶׁת הַמֶּן רְמֵז לְבְרַכַּת מְזוֹן בְּמֶן
עֲצָמוֹ, שְׁנַאֲמַר (שמות טז) וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ לַחֵם
וּיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַסּוֹד שֶׁל אוֹתָן שִׁבַע זַי"נִים
שֶׁרְשׁוּמוֹת בְּתַפְלִין, שֶׁהוּא שִׁבְעָה שִׁבְעָה,
שְׁרוּמֵזוֹת לְשִׁבַע אוֹנוֹת שֶׁל הָרָאָה שֶׁל הָאָדָם, שֶׁבִּהֵן
שׁוֹאֵב רוּחַ, וּמִמֶּנָּה מִפִּיק הַתְּנוּצָצוֹת אֲשֶׁר שְׁדוּלְקַת
מִפּוֹ. וְעוֹד, שֶׁהֵן רְמֵז לְשִׁבְעָה יָמִים, וְהַשְּׁבוּעוֹת
שֶׁמִּפְסַח לְעֶצְרַת. וְעוֹד, שֶׁהֵן רוּמֵזוֹת לְשִׁבְעָה קְנִי
הַמְּנוּרָה שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם שִׁבְעָה מְאוֹרוֹת קְדוּשִׁים. וְעוֹד,
שֶׁהֵן רוּמֵזוֹת לְשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לְכַת שֶׁהֵם מְאִירִים
בְּרַקִּיעַ. וְעוֹד, שֶׁהֵן רוּמֵזוֹת לְשִׁבְעַת מַדְרָגוֹת שֶׁהָעוֹלָם
עוֹמֵד עֲלֵיהֶן, וְהֵן יְסוֹד וְשִׁרְשׁ וְעַקֵּר הַכֹּל, וְעֲלֵיהֶן
אָמְרוּ הַחֲבָרִים, כֹּל מִי שֶׁרוּצֵה לְהַנִּיחַ תַּפְלִין שֶׁל
רֵאשׁ, צָרִיךְ לְהַסְתַּפֵּל בְּאוֹתָן שְׁתֵּי זַי"נִים, שֶׁהֵם
רוּמֵזוֹת לְאוֹתָן שִׁבְעַת זַי"נִים, שֶׁיֵּשׁ בֵּהֶן רְמֵז סוֹדוֹת
נִסְתָּרִים, עֲמָקִים רְמוּזִים.

כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדָנִי הָאֲדָנִים
הָאֵל הַגָּדֹל וְגו' (דברים ט). שְׁנִינֵנוּ (יחזקאל א) וְדַמּוֹת
פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, אֵלוֹ אֵינָם כְּאוֹתָם כְּרוּבִים. אֵלוֹ
פְּנֵים גְּדוּלוֹת. הַכְּרוּבִים פְּנֵים קְטַנוֹת, כְּמוֹ תִינּוֹק.
פְּנֵי אָדָם, כֹּל דַּמּוֹת כְּלוּלִים בָּהֶם, מִשׁוּם שֶׁהֵם פְּנֵים
גְּדוּלוֹת, וּמִצְטַטְרִים בָּהֶם צִיּוּרִים חֲקוּקִים בְּחֻקֵּי קוֹת
הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ בְּאַרְבְּעָה צְדָדִים, מְזַר"ח מְעַר"ב
צְפוֹן דְרוֹם.

מִיבְּא"ל רְשׁוּם בְּרֵשׁם לְצַד דְרוֹם, וְכֹל הַפְּנֵים
מִסְתַּכְלוֹת אֵל פְּנֵי אָדָם, פְּנֵי אֲרִי"ה פְּנֵי
נִשְׂר פְּנֵי שׁו"ר. אָדָם הוּא זְכוֹר וּנְקֵבָה, וְלֹא נִקְרָא

קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת. וּמִשׁוּם זֶה
וְהַתְּקַדְּשֶׁתֶם וְגו', לְהוֹדִיעַ שְׁאַתֶּם בְּנִים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם.
תְּשִׁיעִי - כּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה, וּפְרִשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה,
עֲשֶׂהָ דְבָרִים נְאֻמָּרוֹ בְּכוֹס שֶׁל בְּרַכָּה,
וְאֵלוֹ הֵם: עֲטוּ"ר. עֲטוּ"ף. הֶדְח"ה. שְׁטִיפ"ה. ח"י.
מ"א. וּמִקְבְּלוֹ בְּשְׁתֵּי יָדָיו. וְנוֹתְנוֹ בְּיָמָיו. וּמִסְלָקוֹ
מִן הַקְּרַקַע טַפַּח. וְנוֹתְנָן עֵינָיו בּוֹ. וּמִשְׁגָּרוֹ בְּמַתְנָה
לְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ. וְעַכְשָׁו אֵין לָנוּ אֵלָא אַרְבְּעָה, שֶׁהֵם:
הֶדְחָה. וְשְׁטִיפָה. חִי. מְלֵא. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים חִי, מִן
הַחֲבִית. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים חִי, הַכּוֹס שֶׁלֵּם. שְׁשִׁבִיתוֹ זֶה
הִיא מִיתָתוֹ.

כּוֹס עַל דֶּרֶךְ הַחֲכָמָה הוּא אֱלֹהִים, וְהוּא (מְלֵא בְי"ה
וְהֵם) וְכֹאֵן שֶׁלֵּם. כ"ס בְּלִי ו', כְּמוֹ כֶּסֶף, שֶׁהוּא
פְּגוּם וְחֶסֶר בְּלֵא אֶלְף, כֵּן הוּא חֶסֶר בְּלִי וַי"ו, וְהוּא
פְּגוּם. הַכֶּסֶף א כֵּן עוֹלָה בְּגִימְטְרִיא כּוֹס.

כּוֹס הִיא ה"א, וְצָרִיךְ עֲשֶׂהָ דְבָרִים כְּנֶגֶד י', וְהֵם:
עֲטוּ"ר בְּסוֹד הָעֵטְרָה, עֲטָרַת תְּפָאֶרֶת. וְזֶהוּ
סוֹד עֲטוּר שְׁאָמְרוּ זְכוֹרֹנָם לְבָרְכָה, מְעֵטְרוֹ
בְּתַלְמִידִים, וְהִיא עֲטָרַת הַבְּרִית. עֲטוּ"ף, (תְּהִלִּים קב)
תְּפִלָּה לְעַנִּי כִי יַעֲטֶף. שְׁכָל הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלוֹת
מִתְעַטְפִּים עַד שֶׁתְּעַלֶּה תְּפִלַּת הָעַנִּי.

הֶדְח"ה וְשְׁטִיפ"ה, כְּמוֹ (ויקרא טז) וְטָהְרוּ וְקִדְּשׁוּ.
הַטְּהָרָה מִיָּמִין הַחֶסֶד, וְהַקְּדוּשָׁה מִשְׁמָאל
הַגְּבוּרָה. כּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה מְלֻכּוֹת, מְצַד בֵּינָה הַנִּקְרָאת
אֱלֹהִים. וְנִקְרָא עֲטָרָה מְצַד הַכְּתָר. ח"י מְצַד יְסוֹד
הַנִּקְרָא שְׁלוֹם, שְׁנַאֲמַר (ישעיה נד) וּבְרִיתִי שְׁלוֹמִי לֹא
תָמוּט אֲמַר מְרַחֵמְךָ ה'. מְלֵא מְצַד תְּפָאֶרֶת. מִקְבְּלוֹ
בְּשְׁתֵּי יָדָיו, ה' ה'.

וְנוֹתְנוֹ בְּיָמָיו, כִּי ה' עֲלִינוּנָה לְחֶסֶד, ה' שְׁנִיָּה
לְגְבוּרָה. וּמִסְלָקוֹ מִן הַקְּרַקַע טַפַּח, בְּסוֹד
יּו"ד, כִּי סְלוּק ה' הוּא יּו"ד. וְנוֹתְנָן עֵינָיו בּוֹ, שֶׁהֵם
בְּסוֹד יְאֵהוּדוּנָהּ. יי מְאִיר בְּכַת עֵין. יְהוּ"ה בְּשִׁלְשָׁה
צְבָעֵי הָעֵין. אֲדָנִי מְאִירָה בְּשְׁנֵי כְּרוּבֵי הָעֵין וְאִישׁוּנֵי
עַפְעָפֵי הָעֵין. וּמִשְׁגָּרוֹ בְּמַתְנָה לְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ, הִיא
בֵּינָה, שְׁנַאֲמַר בָּהּ יִשְׁמַח מִשֶּׁה בְּמַתְנַת חֻלְקוֹ.

עֲשִׂירֵי - בְּרַכַּת הַמְּזוֹן, הָרִי פְרִשׁוּהָ רַבּוּתֵינוּ,
בְּשִׁלְשָׁה צָרִיךְ כּוֹס. וְסוֹד הַדְּבָר - מִשׁוּם
שֶׁהִיא (יִרְמִיָּה ב) אֶהְבַּת כְּלוּלְתֵיךְ, שֶׁהֵם הָאֲבוֹת, בְּכ"ל
מְכ"ל כ"ל. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

לוקחים את הפסא, והפסא נכלל בהם, עד שלוקח ולוקט אותם ענוגים וכסופים, יורד מלא כעץ שמלא ענפים לכל צד ומלא פרות. כיון שיורד, יוצאות ארבע הדמיות הללו מצירות בציריהן, חקוקות ונאורות, נוצצות ולוהטות, והן זורעות זרע על העולם.

פְּרֻשֵׁת שִׁפְטִים

רְעִיָא מְהִימְנָא

שִׁפְטִים ושטרים תתן לה בכל שעריה אשר ה' אלהיה נתן לה וגו' (דברים טז) במצוה זו למנות שופטים ושוטרים. ועוד, (תהלים עה) כי אלהים שפט. כי י' (מ', ממנו), יו"ד שחשבונו כ', אחר כאן, כי אלהים שפט, זה ישפיל, ה"א ה"א, וזה ירים, זה ו' ו'.

מִצְוָה אחר זו – לדון בסניף, לדון בחנק, לדון בדין סקילה, לדון בדין שרפה. לדון בסניף למי? לסמא"ל. זהו שכתוב (ישעיה לד) כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום תרד.

חֶרֶב של הקדוש ברוך הוא – י' ראש החרב, ו' גוף החרב, ה"א ה"א שתי פיפיות שלה. צדק צדק תרדף, חותכים שני דינים, דין מפי בית דין של מעלה ודין מפי בית דין של מטה. ומכאן נודע, אין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שנתנת לו רשות מלמעלה.

נְרִיתִיק של החרב – אדנ"י, שם נמצא דין. בקריאת שמע – יהו"ה. חרב של הקדוש ברוך הוא, עליה נאמר (תהלים קמט) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. בצדיק חי העולמים, כולל ח"י ברכות, שבו אדני שפתי תפתח ופי, בו נכנסת החרב בנרתיקה, (אסתר ז) וחתמת המלך שכתה, ומתחברים שני שמות – יאהדוניה.

לְדוֹן בחנק – זרקא. שם קו, י' פרוכה בו, וקו, אות ו' שמתפשטת ממנה. בו תופס לסמא"ל, (במדבר יג) וישארו במוט בשנים. מהו מוט של אותו רשע? אדם, שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, מ"ה, וארבע אותיות יהוה – הרי ארבעים ותשע, כחשבון תשע וארבעים אותיות שהן בשש תבות של היחוד העליון ובשש תבות של היחוד

אדם רק כף. וממנו מצטירים ציורים של (תהלים סח) רכב אלהים רבתיים אלפי שנאן.

שִׁנְאָן, הכלל של כל הציורים – שו"ר, נש"ר, אר"ה, ו' זהו אדם. פשיטות שנכללת באחד בסוד של זכר ונקבה. וכלם אלפים ורבבות, כלם יוצאים מאלה סוד שנאן. מהדמיות הללו נפרדים כל אחד ואחד בצדו כמו שראוי להם.

אֵלֶּה אותם המשלבים אחד באחד, וכוללים אחד באחד, להיות הכל אחד כלול בחברו, שו"ר נש"ר אר"ה אד"ם, מתנהגים בסוד ארבעה שמות חקוקים עולים להתנהג ולהסתפל.

עוֹלָה להתנהג ולהסתפל שור לפני אדם, עולה שם אחר מתעטר חקוק בסוד שני גונים, והוא אל. אז חוזר לאחור, והפסא חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה.

וְעוֹלָה להתנהג ולהסתפל נשר לפני אדם, עולה שם אחד מתעטר מתנהג בסוד שני פנים וגונים, להתנהג לעלות בעליה בעטור, והוא גדול. אז חוזר לאחור, והפסא חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה.

עוֹלָה להתנהג ולהסתפל אריה לפני אדם, עולה שם אחד מתעטר חקוק בסוד שני פנים וגונים, להתחזק ולהתקשר בתקפו, והוא גבור. אז חוזר לאחור, והפסא חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה.

אָדָם מסתפל בכלם, וכלם עולים ומסתכלים בו, אז כלם מצטירים בחקוקיהם בציור זה, בסוד של שם אחד שנקרא נורא. ואז כתוב עליהם, ודמות פניהם פני אדם. כלם כלולים בדמות הזו, והדמות הזו כוללת אותם.

וְעַל סוד זה נקרא הקדוש ברוך הוא האל הגדול הגבור והנורא, שהרי שמות אלה חקוקים הם למעלה בסוד המרכבה העליונה, כלולה בארבע אותיות יהוה, שהוא שם שכולל כל הדמיות. אלה חקוקים וגלופים בפסא, והפסא הגלוף מרקם בהם, אחד לימין, ואחד לשמאל, ואחד לפנים, ואחד לאחור. רשום בארבעת צדדי העולם.

הַפְּסָא כשעולה, רשום בארבע דמיות אלו. ארבעה השמות העליונים הללו

וּאֶתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי
אֶתָּךְ אָנֹכִי וְגו'.

לא יקום עד אחד באיש לכל עון וגו', על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר (דברים יט). מצוה זו להעיד עדות בבית דין, שלא יפסיד חברו ממון בגללו אם יש לו עדות עמו. ואין עדות פחות משנים, זהו שכתוב על פי שנים [שני] עדים וגו' יקום דבר, לא יקום על פי עד אחד. ומשום זה בארוהו בעלי המשנה, מי מעיד על האדם? קירות ביתו. ולא עוד, אלא אנשי ביתו מעידין עליו. מהם קירות ביתו? אלו קירות לבו. (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. ובארוהו רבותינו, מלמד שהתפלל חזקיהו מקירות לבו.

אנשי ביתו, אלו מאתים ארבעים ושמנה איברים שלו. שפך בארו בעלי המשנה, רשע, עונותיו חקוקים על עצמותיו. וכך צדיק, זכויותיו חקוקים לו על עצמותיו. ומשום זה אמר דוד, (תהלים לה) כל עצמתי תאמרנה. ובגללו נאמר, ומי מעידין על האדם? קורות ביתו. עצמות בנויות על המח, שהוא מים. ועליהם הוא רומז, (תהלים קד) המקרה במים עליותיו. המקרה, לשון קורות.

ומדוע בעצמות יותר מבשר וגידים ועור? משום שעצמות הן לבנות, וכתיבה שחרה לא נודעת אלא מתוך לבן, כדגמת התורה, שהיא לבנה מבפנים ושחרה מבחוץ. שחר ולבן, חשך ואור. ויש חשך תכלת, ונאמר בו (תהלים קלט) גם חשך לא יחשיך ממך. ותכלת שחר היא נקבה לגבי הלבן.

ולא עוד, אלא שהגוף על העצמות עתיד לעמד, ומשום זה זכויותיו וחובותיו חקוקות על העצמות שלו. ואם לא, לא יקום ולא יהיה לו תחית המתים. ולא עוד, אלא שני עדים הם על האדם – עין רואה ואזן שומעת, ובית דין סופר ודן חובותיו. ולא עוד, אלא שמש וירח מעידים על האדם, כמו שבארוהו (תהלים פא) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. מהו בכסה? ביום שהלבנה מתכסה. ומדוע מתכסית? משום שכאשר מגיע ראש השנה, מגיע סמא"ל לתבע דין לבניו לפני הקדוש ברוך הוא, והוא אומר לו שביא עדים. והוא מביא לשמש עמו. הולך להביא הלבנה, והיא מתכסה. באיזה מקום

התחתון, שהן אותיות ו' ו'. וזהו וישארו במוט בשנים, בנפרד מהם, בלי א' באמצע ו', שאין יחוד לצד האחר, אלא וישארו במוט בשנים, סמא"ל ובת זוגו, עולם הנפרדים.

בחבל שיחנק בה אחוזות ה"א ה"א בחמש אצבעות של יד ימין ובחמש של יד שמאל. ו' – החבל. י' – החניקה שלהם. שם יהו"ה – מיתה לסמא"ל והנחש, וחיים לישראל, ומשום זה (דברים לב) ראו עתה כי אנ"י אני הוא ואין אלהים עמדי, אני אמית – לאלהים אחרים בשמי ולכל שלא האמינו בו, ואחיה – לאלו שמאמינים ושומרים מצוות שלי.

לרון בסקילה – לסמא"ל, באבן שהיא י' זורק לה (צדיק) אצלה בחמש אצבעות שהם ה', ובקנה של הזרוע שהוא ו', ובכתף ששם ה'. וזרק אותה אל המחשבה, שהוא שם המפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א.

לרון בשרפה – לסמא"ל, עצים להדליק בהם אש. אשריו הגוף שהוא עץ, ואיברים שלו עץ, להדליק בהם אש, שהוא נר מצוה, בכל איבר, להבעיר את סמא"ל בשכינה העליונה בעץ, שהוא תפארת, ובכל עצים שאחוזים בו. שבזמן שאש של גבוה היה יורד על גבי העצים של הקרבן, (במדבר א) והזר הקרב יומת, שנשרף בו. זהו שכתוב (ויקרא ו) והאש על המזבח תוקד בו. אשריו מי שאחוזו באילן החיים בגופו, באיברים שלו, נר – כל ענף וענף נר מצוה במאתים וארבעים ושמנה מצוות שלו.

באשר אחוזים בו שניהם, יתקים (שמות ג) וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל. וסמא"ל והנחש וכל הממנים שלו, שהם קוצים, נשרפו. והענפים של הסנה, והפרי שלו, והעלים שלו, לא נשרפו. זה הראה לו הקדוש ברוך הוא.

אמר המנורה הקדושה, ודאי ישראל הם עצים יבשים בתורה, משום שאחוזים באש של הדיוט, אינם כמו שראוי לעשות להם נס. מיד שאתה יורד עליהם בתורה, בגללך ירד עליהם עץ החיים, ומצוה שהיא נר ה', ואוחזת בהם ויהיו חיים. ואמות עובדי כוכבים ומזלות של העולם נשרפים באותו נר. וזהו שאמר הנביא, (ירמיה מו)

בעלי המשנה מעדות של שעות החמץ לעדות של בדיקות העדים של אותו שהרג את הנפש. והכל מפרש במשנה. ויקים בהם, כי בדבר שחשבו מצרים לדון וכו'. וזהו ועשיתם לו כאשר זמם. (דף

ער"ה ע"ב)

מצוה אחר זו - לקבל בית דין הגדול עליהם. בינה, מצד הגדלה נקראת אלהים, בין דין הגדול, גדול בדיניו, וגדול בזכותיו, כמו שנאמר שום תשים עליך מלך, במצוה. שום - למעלה, תשים - למטה. כך לקבל עליו בית דין הגדול, אף על גב שקבל עליו בית דין הקטן. בין דין הקטן, בית דין של שלשה, מצד השכינה התחתונה. בין דין הגדול, מאלו סנהדרין גדולה.

אמר המנורה הקדושה, שבעים איש היו בסנהדרין גדולה, ואתה הגדול על כלם, (שמות יח) והיה כל הדבר הגדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם. אלו (הם סנהדרין גדולה, סנהדרין קטנה). סנהדרין גדולה מצד השכינה העליונה, סנהדרין קטנה מצד השכינה התחתונה.

משה שושבין המלך, אהרן שושבין המלכה. ועמהם שבעים ושנים סנהדרין, כמנין חסד, ומכאן סנהדרין גדולה. סנהדרין קטנה מצד השמאל, (בראשית א) את המאור הקטן לממשלת הלילה.

ומשום זה, תפארת - את המאור הגדל לממשלת היום, שנאמר בו (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו. את המאור הקטן לממשלת הלילה, (שם) ובלילה שירה עמי. שיר הלויים, וזה יסוד. (שמואל א-ב) בן ישי חי על האדמה, שתקן עשרה מיני תהלים בשירה. והוא צדיק לשמאל, את המאור הקטן, וזו שכינה, שנוטלת מהשמאל.

פרשת כי תצא

רעיא מהימנא

וענשו אתו מאה כסף וגו' (דברים כב). מצוה זו לדון בדין מוציא שם רע, זהו שכתוב וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. רבותינו, וזהו אחר נשואין, שאמר לא מצאתי לבתך בתולים. ולא כל שם רע

מתכפית? אלא עולה למקום ההוא שנאמר בו במכסה ממך אל תחקר, לפיכך לו על בניה.

וזהו שאמר הפסוק, תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. למקום שבו עולה השכינה, שנאמר בו ובמכסה ממך אל תחקר. וחסאים בכסוי, שם צריך לדון בינו לבין קונו. ועברות בגלוי שעשה אותם, נאמר (משלי כח) מכסה פשעיו לא יצליח. שהשכינה מצד הכתר היא עולם הנעלם, ובארוה בעלי המשנה שצריך אדם לחבר אותה למקום ההוא. בזמן ההוא מגיע זמן הרחמים ועובר הדין. ומשום זה לחברו אמר לזכות אותו בעדותו, אבל לרשע אין מזכין לו.

ועוד, הקדוש ברוך הוא ושכינתו עדים על האדם, זהו שכתוב (דברים ל) העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ. את השמים - אותו שנאמר בו (מלכים א-ח) ואתה תשמע השמים. ואת הארץ - אותו שנאמר בו (ישעיה סו) והארץ הדם רגלי. ועוד, שני עדים - העמוד האמצעי וצדיק. והם אותיות ע"ד משמע אחד. ע"ד - מברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת. זה סמא"ל, מת מעקרו, (כמדבר יג) וישאהו במוט בשנים. לא יומת על פי עד אחד, שלא יהיה לו חלק באל אחד.

כי יקום עד חמס באיש וגו' ודרשו השפטים היטב וגו', ועשיתם לו כאשר זמם וגו'. מצוה זו לדרש ולחקר העדים בשבע חקירות קדם שידון לו בענש מיתה. בשבע חקירות, שבע כנגד (זכריה ד) שבעה אלה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ. בהם (ויקרא כו) ויסרתי אתכם אף אני שבע.

מצוה אחר זו - לעשות לעד זומם כאשר זמם לעשות לאחיו. שני עדי שקר, שהם סמא"ל ונחש, אם יבואו להעיד עדות של שקר על ישראל, שטעו בין שש לשבע, שהם אותיות ז"ו. וזהו (ישעיה מג) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו.

ולא יתיחד ו' עם ז' אלא בשרפת חמץ, שבין שעה ששית לשביעית. ואף על גב שמהתורה הוא עד סוף שש, גזרו רבותינו, אוכלין כל ארבע, ותולין כל חמש, ושורפין בתחלת שש. ומלמדים

וְשָׁלוֹם, אֲלֵא כְּמוֹ יוֹסֵף, שְׁנֵאמַר בּוֹ (בראשית לט) וַתֵּנַח בְּגָדוֹ אֶצְלָהּ, וְלֹא לְבוּשׁוֹ, אֲלֵא בְּגָדוֹ, לְשׁוֹן (ישעיה טז) בּוֹגְדִים בְּגָדוֹ.

וְכֹאֵן סוּד גְּדוֹל. וּמִשׁוֹם זֶה אֶסְתֵּר, לְשׁוֹן הַסְּתֵרָה, (תהלים לב) אֶתְּה סֵתֵר לִי. הַשְּׂכִינָה הַסְּתֵרָה אוֹתָהּ מֵאֲחַשְׁרוּרֹשׁ, וְנִתְּנָה לוֹ שְׂדֵה בְּמִקְוָמָה, וְהִיא חֲזָרָה לְזִרְעוֹת מְרֻדְכִי. וּמְרֻדְכִי שִׁידַע אֶת שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ וְשִׁבְעִים לְשׁוֹן, עֲשֵׂה כָּל זֶה בְּחֻכְמָה. וְלִכְּן פָּרְשׁוּהָ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, שְׁאֵפְלוּ בְּלִי זֶה יֵשׁ לְאָדָם לְפָנָי שִׁיתִיחַד עִם אֲשֶׁתוֹ לְדַבֵּר עִמָּה, מִשׁוֹם שְׁשֻׁמָּא הַתְּחַלְפָה שְׂדֵה בְּאֲשֶׁתוֹ.

וְזֶה בְּאִשָּׁה מֵעֵץ טוֹב וְרַע. אֲבָל אִם הִיא מְשִׁכְנָהּ, אֵין לָהּ שְׁנוּי, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (מלאכי ג) אֲנִי ה' לֹא שְׁנִיתִי.

סדר הלימוד ליום ו תמוז [יום 272 בשנה]

אֲנִי - זוֹ הַשְּׂכִינָה. וְאֵין לָהּ פֶּחַד מִכָּל הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדוֹ.

וּבְמִקְוָם שִׁישׁ שֵׁם שְׂכִינָה, כְּמָה סְגֻלוֹת יֵשׁ שֵׁם. וּמִשׁוֹם שְׁאֶסְתֵּר הַתְּלַבְּשָׁה בָּהּ הַשְּׂכִינָה, רְאוּיָה הִיתָה לְעֲשׂוֹת לָהּ כְּמָה סְגֻלוֹת (צומות). כְּמוֹ שָׂרָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁמַר אוֹתָהּ, מִשׁוֹם הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיתָה עִמָּה שָׁמַר אוֹתָהּ מִפְּרַעָה, וְאֵפְלוּ לְבוּשָׁה וְתַכְשִׁיטָיָה, בְּכֻלָּם שֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סְגֻלוֹת מִשׁוֹם הַשְּׂכִינָה. וּמִשׁוֹם זֶה בָּא פְּרַעָה לְסַנְדְּלָהּ, הִכָּה אוֹתוֹ בּוֹ. וְכֹךְ גַּם בְּכָל תַּכְשִׁיטָיָה. בְּכָל תַּכְשִׁיט וְתַכְשִׁיט שֶׁהִיא נוֹגֵעַ בּוֹ, הִיא מְכָה אוֹתוֹ, עַד שְׁאוֹתוֹ הִטְמֵא נִפְרָד מִמֶּנָּה, וְהַחֲזִירָה לְבַעֲלָהּ.

וְאִם בְּתַכְשִׁיטָיָה כָּךְ, כָּל שִׁכְן מִי שְׁנוֹגֵעַ בְּגוֹפָהּ, וְאֵפְלוּ בְּאֶצְבַּע שְׁלָהּ, לְצַד הַיְחוּד, (במדבר א) וְהִזָּר הַקָּרֵב יוֹמֵת. שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא נִתֵּן לוֹ רְשׁוֹת לְקָרֵב אֵלָיָהּ, זֶהוּ שְׂכָתוֹב אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וְכִבּוּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן.

וּמִשְׁוֹם זֶה לֹא כָּל שֵׁם רַע שְׁקוּל. מְרַגְלִים שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁם רַע עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִתּוֹ. מִי שְׁמוּצִיא שֵׁם רַע עַל הַשְּׂכִינָה, כָּל שִׁכְן שְׁלוֹקִים בְּנִשְׁמָתָם. שְׂאֵלָה שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁם רַע עַל הָאֶרֶץ, לָקוּ בְּגוֹפָם, וּמִיתַת עֲצָמָם מִתּוֹ. אֲבָל מִי שְׁמוּצִיא שֵׁם רַע עַל

שְׁקוּל, שְׁמֵרַגְלִים שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁם רַע עַל הָאֶרֶץ נִעְנְשׁוּ בְּגִלְגָּלָהּ וּמִתּוֹ, וְלֹא זָכוּ בָּהּ. וְאִשָּׁה הִיא קָרַקַע בְּאֶרֶץ, כְּמוֹ שְׂבַארוּהָ, אֶסְתֵּר קָרַקַע עוֹלָם הִיתָה.

וְאִם תֵּאמְרוּ, שֵׁם רַע עָלֶיהָ, שְׁנִטְמָאָה בְּאֲחַשְׁרוּרֹשׁ, וְזָכְתָה לְהַתְּלַבְּשׁ בָּהּ רוּחַ הַקְּדוֹשׁ, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (אסתר ה) וַתְּלַבֵּשׁ אֶסְתֵּר מְלֻכוֹת. הָרִי אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וְכִבּוּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן וְתִהְיֶה לְפִסְיִלִים. וְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ שְׂכִינָה הִיתָה, שֶׁהִיא שֵׁם שֶׁהַתְּלַבְּשָׁה בְּאֶסְתֵּר.

אֲבָל רְבוּתֵינוּ, אוֹי לְאוֹתָם שְׁאוּכָלִים תְּבֵן תְּבַל שֶׁל הַתּוֹרָה (חמו"ר שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁנִּחְשַׁב חִיכָם מִפְּלֵא וְרַב ר'בִּנְיָן) וְלֹא יוֹדַע בְּסִתְרֵי תּוֹרָה, אֲלֵא קָלִים וְחִמּוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה. קָלִים תְּבֵן שֶׁל הַתּוֹרָה. וְחִמּוּרָה שֶׁל הַתּוֹרָה חֲטָה, חֲטָה ה', עֵץ שֶׁל טוֹב וְרַע.

אֵין דְּרָךְ שֶׁל מְלָךְ וּמְלָכָה לְרִכֵּב עַל חֲמוֹר, אֲלֵא עַל סוּסִים, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (חבקוק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסִיךָ מִרְכַּבְתִּיךָ יִשׁוּעָה. שְׂאֵין מְזַלְזָלִים בְּמְלֻכוֹת לְהִרְפִּיב הַמְּלָכָה עַל חֲמוֹר. כָּל שִׁכְן מְלָךְ, אֵין זֶה מְקוֹם הַדְּיוּט עֲבָד, שֶׁדְּרָכּוֹ לְרִכֵּב עַל חֲמוֹר. וְלִכְּן כְּתוּב בְּמִשִּׁיחַ (זכריה ט) עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. עֲנִי הוּא שֵׁם בְּסִימָן: עֲרוּבִין, נְדָה, יְבָמוֹת. וְשָׂאָר מְשִׁנּוֹת בְּכָלֵל. וְלֹא נִקְרָא שֵׁם מְלָךְ, עַד שְׁרוּכֵב בְּסוּסָה שְׁלוֹ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

כִּשְׁתִּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחוּץ לְמִקְוָמוֹ, אֵינוּ מְלָךְ. וְכִשְׁחֲזָר לְמִקְוָמוֹ, (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמְלָךְ. וְכֹךְ יִשְׂרָאֵל, נֵאמַר בָּהֶם, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. כְּמוֹ שֶׁהָאֵב, הֵם בְּנֵי. אֵינָם בְּנֵי מְלָכִים, עַד שִׁיחְזְרוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאִם תֵּאמַר שֶׁהַדְּיוּט זֶה, אֵף עַל גַּב שֶׁהוּא הַדְּיוּט לְרִבּוֹנוֹ, בְּרָכָה עָלָיו נֵאמַר אֵל תְּהִי בְּרַכַּת הַדְּיוּט קָלָה בְּעֵינֶיךָ. וְהַדְּיוּט זֶה לְגַבִּי הַמְּלָךְ עֲבָד מְטֻטְרוֹן. וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא שָׁמַר אֶת הַכְּבוֹד שֶׁנִּתְּנָה לוֹ, הוֹרִידוֹ אוֹתוֹ לְאֹכַל עִם חִמּוּרִים, וְאָמַר, אֲנִי וְחִמּוּרֵי נֹאכַל בְּאִבּוֹס אֶחָד. וְיִשְׁשַׁכְר זָכָה לְהִקְרָא בְּחֲמוֹר הַזֶּה, (בראשית מט) יִשְׁשַׁכְר חֲמוֹר גָּרָם.

וּרְבוּתֵינוּ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּמְלָכָה נֵאמַר (תהלים קג) וּמְלֻכוֹתָיו בְּכָל מְשָׁלָה. אַחַר שֶׁהַתְּלַבְּשָׁה בָּהּ אֶסְתֵּר, שִׁלְטָה אֶסְתֵּר עַל אֲחַשְׁרוּרֹשׁ וְאֶמְתּוֹ, וְנֵאמַר בָּהֶם (אסתר ט) וְהִרּוּג בְּשִׁנְאֵיהֶם. וְאִם תֵּאמַר שֶׁהִתִּיחַד עִמָּה, אֵף עַל גַּב שֶׁהִיוּ בְּבֵית אֶחָד - חֵס

פְּתַח וְאָמַר, רוּעָה הַנְּאֻמָּן, הַכֹּלָה הַזֶּה שֶׁלְךָ נִתַּן אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם לְגַדְלָהּ אֵלֶיךָ, וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא שֹׁמֵר אוֹתָהּ, נִקְרָאָה בְּתוֹ, זֶהוּ שְׁכַתוֹב בַּת הַיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם וּבְכָל שְׁמָהּ. וּבָהּ קִיַּם כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ, וְאָפְלוּ עֲרוּבֵי תְּבִשְׁלִינִן, זֶהוּ שְׁכַתוֹב (בראשית כו) וַיִּשְׁמֵר מִשְׁמֵרְתִּי וְגו'. וְהוּא הָיָה אוֹמֵן אֵלֶיךָ, כְּמוֹ (אסתר ב) וַיְהִי אִמֵּן אֶת הַדְּסָה. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרוּךְ אוֹתוֹ בְּגִלְגָּלָהּ, זֶהוּ שְׁכַתוֹב (בראשית כד) וְה' בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל. וְגַדְלָהּ מְכָל טוֹבוֹת טוֹבוֹת, וְגַמְל עֲמָה חֶסֶד, וְהַעֲלָה אוֹתוֹ בְּגַדְלָהּ בְּמַדַּת חֶסֶד שֶׁל אַבְרָהָם, וְהָיָה בֵּיתוֹ בְּגִלְגָּלָהּ פְּתוּחַ לְרוּחָהּ, לְגַמְל חֶסֶד עִם כָּל בְּאֵי עוֹלָם.

וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא גַּמְל עֲמָה חֶסֶד, כְּשֶׁבִנִּי אַבְרָהָם הָיוּ מִמְּשַׁכְּנִים בְּכַמָּה חֲטָאִים בְּמִצְרַיִם, אָמַר לְךָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רוּעָה הַנְּאֻמָּן, לְךָ וּגַמְל טוֹבוֹת לְמִי שֶׁגַּמְל עִמָּךְ, שֶׁהָרִי הַכֹּלָה שֶׁלְךָ נִתְּתִי לוֹ אוֹתָהּ לְגַדְלָהּ בְּמַדוֹת טוֹבוֹת, וְהוּא גַּדְלָהּ בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מְדוֹת הַרְחָמִים שֶׁרְמוּזוֹת בְּשֵׁלֶשׁ תְּבוֹת וְה' יוֹ אֲנִי וְה' יוֹ, שֶׁהוּא וְא' יוֹ, שֶׁכָּלוּלִים בְּהֵן שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת כְּמִנֵּן חֶסֶד, שֶׁבָּהֶם הָיָה מִתְּגַבֵּר אַבְרָהָם עַל שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם אֲמוֹת, וּבְכֹלָה שֶׁלְךָ הָיָה לוֹ סִגְלָהּ בְּשְׁבַעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת, וְהָיָה מְנַצֵּחַ כָּל אֲמָה וְלִשׁוֹן.

וּמִשׁוֹם זֶה, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוּעַ תְּפָאֲרָתוֹ. וּבּוֹקֵעַ מִיָּם, שֶׁקָּרַעַתְּ לוֹ אֶת הַיָּם לְפָנֵי בְּנֵי לְשָׁנִים עֶשְׂרֵה קָרָעִים, בְּחֻשְׁבוֹן ו' יוֹ, וּבְזִכּוֹת א' (וּבְגִלְגָּלָהּ) עֲבֵרְתָּ (עֲשִׂיתָ) אֶת הַיָּם לִיבִשָּׁה, וּבָהּ טָבְעוּ הַמִּצְרַיִם שֶׁלֹּא מֵאֲמִינִים בְּנֵי יוֹ, שֶׁהוּא אַחַד. וְלַעֲתִיד לְבֵא, (מיכה ז) כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת, יִתְקַים בְּיִשְׂרָאֵל, זְרַעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. וּבְךָ יִתְקַים, מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוּעַ תְּפָאֲרָתוֹ (זֶרַע אַבְרָהָם) וּבּוֹקֵעַ מִיָּם שֶׁל הַתּוֹרָה לְפָנֵיהֶם לְהִיּוֹת לְךָ שֵׁם עוֹלָם. וְשֵׁם תְּרוּיַח אֶת הַכֹּלָה שֶׁלְךָ.

וּמִשׁוֹם שֶׁבַת זוֹ נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא הַלְכָה שֶׁלְךָ מִצַּד הַשְּׂמָאל, הַלְכָה לְמֹשֶׁה מְסִינִי, שֶׁהָרִי מִצַּד הַיְמִינִין ה' הַלְכָה שֶׁלְךָ, מִצַּד הַשֵּׁם שֶׁל אַבְרָהָם. י' שֶׁל יִצְחָק. וְהַכֹּל ה"י מֵאֱלֹהִים. וְאִתָּהּ וְא' יוֹ, מְלֵא שְׁלָהּ, שְׁלֵמוֹת שְׁלָהּ, כּוֹס מְלֵא. בְּתַחֲלָה כ"ס י"ה, וּלְבִסוּף כּוֹס מְלֵא בְּרַכְתָּ ה'.

וּמִשׁוֹם שֶׁנִּתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֶךָ, שֶׁהֵם מִצַּד הָעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי, יֵשׁ לְגִלּוֹת לְמָה נִתְּנָה

הַשְּׂכִינָה, נִשְׁמַתָּם לוֹקָה. וְזֶה לְמִי שֶׁיּוֹדֵעַ סוּד זֶה וְעֵינָיו פְּתוּחוֹת. אֲבָל מִי שֶׁעֵינָיו סְתוּמוֹת, אֵין לוֹ כָּל כֶּךָ עֲנֵשׁ.

וּמָה שְׂרִבוּתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה שָׁמוּ לְפָנֵיהֶם, שֶׁאֲשֶׁה אֲנוֹסָה מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ, וְדַאי אֲסוּר וְהִתְרַת שֶׁל הַמִּשְׁנָה לֹא מְדַבֵּר אֶלֶּא בְּדַבְרִים שֶׁל הָאָדָם, וְאֲשֶׁה שֶׁהִיא מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע. אֲבָל אֲשֶׁה שֶׁהִיא מֵעֵץ הַחַיִּים, אֵין דִּינָה כְּאֵלָהּ. (שֶׁהֵם מֵאִילָן עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע) שֶׁאוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים צַדִּיק וְטוֹב לוֹ, וּבְשִׁבִילוֹ נֹאמַר (משלי יב) לֹא יֵאָנֶה לְצַדִּיק כָּל אֹנֶן, וְלֹא לְבַת זוּגוֹ הַצַּדִּיקָת. וְלִמְדָנוּ מִשְׁרָה בְּבֵית פְּרַעָה, שֶׁלֹּא הִיְתָה לוֹ רְשׁוּת לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיךָ.

וּמִי שֶׁהוּא צַדִּיק וְרַע לוֹ, זֶה שֶׁהוּא מֵעֵץ שֶׁל טוֹב וְרַע, שֶׁכִּיּוֹן שְׂרַע עִמוֹ, אֵין צַדִּיק אֲשֶׁר לֹא יִחְטָא בְּאוֹתוֹ רַע, מֵאַחַר שֶׁהוּא עִמוֹ. רְשָׁע וְטוֹב לוֹ, שֶׁהִתְגַּבֵּר יֵצֵר הָרַע עַל יֵצֵר הַטוֹב, נֹאמַר וְטוֹב לוֹ. טוֹב הוּא תַּחַת רְשׁוּתוֹ, וּמִשׁוֹם שֶׁהָרַע שׁוֹלֵט עַל הַטוֹב, הוּא רְשָׁע, שֶׁאוֹתוֹ שֶׁהִתְגַּבֵּר לְקַח אֶת הַשֵּׁם. רְשָׁע וְרַע לוֹ, אֵל אַחֵר, סְמָאֵל. וְרַע לוֹ, סֵם הַמּוֹת שֶׁלוֹ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, (תהלים לד) תְּמוֹתֵת רְשָׁע רַעָה. וּמִשׁוֹם זֶה אֵינָה אֲנוֹסָה, אֶלֶּא יֵשׁ בָּהּ תְּעַרְבֵת בְּאוֹתָהּ נִשְׁמָה שֶׁל טוֹב וְרַע.

וְהַתּוֹרָה שֶׁנִּבְרָאָה (שְׁנַתְנָה), נִשְׁבְּרוּ לוחותיה, שֶׁמְשׁוּלִים לְבַתּוּלִים. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָזַר וְנִתַּן אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל לְשֹׁמֵר אוֹתָהּ. תּוֹרָה שֶׁבַעֲלָ פֶה נִקְרָאת הַלְכָה לְמֹשֶׁה מְסִינִי, וְהַחֲתָן שֶׁלָּהּ שָׁבַר אֶת בְּתוּלֵיָהּ. וּמִי שֶׁמוֹצִיא עֲלֵיהָ שֵׁם רַע, שֶׁיאֲמַר שֶׁהַתּוֹרָה הִיא אֵינָנָה זוֹ, שֶׁהָרִי לוחותיה נִשְׁבְּרוּ - הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא אָבִי הַנְּעַרָה, יֹאמַר לוֹ: בַּת, שֶׁהִיא בְּתַבַּת בְּרֵאשִׁית, הִיא בַת הַמֶּלֶךְ. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: (דברים כב) וּפְרָשׁוּ הַשְּׂמָלָה, וְנִפְתַּחַת יְרִיעָה מִסְפַּר תּוֹרָה, וְיִרְאוּ שֶׁנֹּאמַר בָּהּ (שמות לד) פֶּסֶל לְךָ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים פְּרָאשְׁנִים וְכַתְּבֵתִי עַל הַלַּחַת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלַּחַת הָרֵאשִׁינִים אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ.

מִיָּד קָם אֵלֶיהוּ וְכָל בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, וּבִרְכוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ: סִינֵי סִינֵי, כֶּךָ רָאוּי לְשִׁמְעַ דְּבָרִים שֶׁלְךָ וְלִשְׁתַּק, אֲבָל בְּרִשׁוּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׂכִינָתוֹ אֲנִי רוּעָה לְדַבֵּר דְּבַר אֵלֶיךָ, לְכַבּוֹדְךָ. אָמַר לוֹ, אָמַר.

והקדוש ברוך הוא ושכינתו הודו בברכתו. אליהו, קום פתח פיה במצוות עמי, שאתה הוא עוזר שלי מכל צד, שהרי עליך נאמר בתחלה, (במדבר כה) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. בן אהרן ודאי, בן אח שלי הוא, (משלי יז) ואח לצרה יולד.

כי ימצא איש נערה בתולה אשר לא ארשה וגו'. מצוה זו לדון במפתה חמשים כסף, זהו שכתוב כי ימצא איש נערה בתולה אשר לא ארשה. אלו ישראל, מצד השכינה נקראו בת. ותפשה ושכב עמה ונמצאו. ונתן [וגו'] לאבי הנער[ה] חמשים כסף ולו תהיה לאשה [וגו'] לא יוכל [ל]שלחה כל ימיו. רבותינו וכל בעלי הישיבה, איש - אלה ישראל מצד הקדוש ברוך הוא. ותפשה, בקשר של תפלין, ותפשה בכנפי מצוה. אשר לא ארשה, בת יחידה, זו הנשמה. ושכב עמה, בתפלת שכיבה, בהשכיבנו. ונתן לאבי הנערה חמשים כסף, כ"ה כ"ה אותיות היחוד.

קום רועה נאמן, שודאי מי שמשתדל בהלכה שלא לשמה והרויח הלכה, ודאי היא בתפיסה אליו. ועם כל זה פרשוה, לעולם יעסק אדם בתורה אפלו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, והלכה זו מצד של נער טוב, שנפרד מעץ של טוב ורע, שהוא אסור והתר, טמאה וטהרה, כשר ופסול. ועל שם נער נקראת היא נערה, שעתיד לקים בה, (איוב לח) וינערו רשעים ממנה, שהם אסור טמא ופסול, סמאל ומרכבותיו.

דבר אחר כי ימצא איש נערה בתולה - אלו ישראל, שכתוב (הושע יא) כי נער ישראל ואהבהו. נער מצד מטטרו"ן. ואין איש אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר (שמות טו) ה' איש מלחמה. כי ימצא איש נערה בתולה, בתולת ישראל, שנאמר בה (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. (הושע ב) הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר. ואחר כך פתח להם חמשים שערי חרות, שהם חמשים שערי רחמים מצד של אברהם אביהם. וזהו ונתן לאבי הנערה חמשים כסף, וכסף מדרגת החסד, דרגת אברהם.

שביציאת מצרים פתח להם חמשים שערי חרות מצד דין השמאל, שהוא אדני, ששם דן אנכי. קדם דין - (בראשית טו) דן אנכי, ואחר כך

להם, שהרי ודאי אברהם הרי נאמר למה נתנה לו, ואתה גמלת חסד עם בניו, כמו שהוא גמל לך. ליצחק נתן הקדוש ברוך הוא לו ולזרעו לשמר (לעטר) אותה מעץ טוב ורע, ועשו לה כמה גדרים, וחתכו לה כמה לבושים, שהם לבושי זהב, בכמה פסקות. והיו חולקים ומקשים עליהם, על הפסקות הללו, לתקנה בכמה פרוקים, לקשט אותה בכמה מיני קשוטים לשבתות וימים טובים, להיות מקשטת אליך בזמן שתבא אליה בגאלה האחרונה, שנאמר בה (קהלת א) מ"ה ש"היה ה"וא.

ומשום שהם גרמו לך ועשו עמך טובות, אתה סבלת בגללם כמה מכות כדי שלא יהרג משיח בן יוסף, שנאמר בו (יחזקאל א) ופני השור מהשמאל, מזרע יוסף שנאמר בו (דברים לג) בכור שורו הדר לו. ובשכיל שלא יתחלל הוא וזרעו בין עובדי כוכבים ומזלות בחטא של ירבעם שעשה עבודה זרה, היה הוא להתחלל בעובדי כוכבים ומזלות הוא וזרעו, משום שירבעם בן נבט הוא מזרעו, ובגללו נאמר בך, (ישעיה נג) והוא מחלל מפשעינו וגו' ובחברתו נרפא לנו.

וישראל, משום שהם כלולים ימין ושמאל, שם ה"י שלך היתה בשלמות, יש לך להתיחד עמה ביניהם. ומשום שבך נאמר כי הוציא שם רע על בתולת ישראל, נאמר בך ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו. בגלות לא יכול לפרש אותו ממנה כל ימיו.

ואיך הוא שם רע שהוצאת עליה? אלא אחר שהיא נתנה לישראל, כל מי שמוציא שם רע על ישראל, כאלו הוציא עליה. והשם רע היה, שאמרת לקדוש ברוך הוא, (שמות לב) למה ה' יחרה אפך בעמך. והקדוש ברוך הוא אמר, וכי אתה הוצאת שם רע על ישראל שעשו את העגל? לך רד כי שחת עמך. ודאי ערב רב שאתה גירת אותם עשו את העגל, ומשום זה - כי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה.

קם הרועה הנאמן, נשק לו בפניו ועל עיניו וברך אותו, ואמר לו: תהיה מברך מפי הקדוש ברוך הוא ושכינתו בכל מדה ומדה שלו, ובעשר הספירות שלו, ובכל השמות שלו, ובכל בעלי הישיבות ובכל המלאכים. וענו כלם ואמרו אמן.

ועל שם שדים שבאו מזה, פְּרִשׁוּהָ בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה, שֵׁישׁ מֵהֶם כְּמוֹ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת, וְהֵם תְּלַמְּדֵי חֲכָמִים שְׂיֻדְעִים מֵהַ שְׁהִיָּה וּמֵהַ שְׁעֵתִיד לְהִיּוֹת. וְהֵם בְּדַמְיוֹתֵיהֶם בְּאַרְץ, אֱלוֹ בְּעֵלֵי פִילֹסוֹפִיָּה, אֲצִטְגָּנִינֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂיֻדְעִים מֵהַ שְׁהִיָּה וּמֵהַ שְׁעֵתִיד לְהִיּוֹת מֵאוֹתוֹת הַחֲמָה וְהַלְבָּנָה, מְלַקוּי שְׁלֵהֶם, וְכָל כּוֹכַב וּמְזָל, וּמֵהַ הוּא מְרָאָה בְּעוֹלָם.

וייש מהם כמו בהמה, פְּרִים וְרִבִּים כְּבֵהֶמָה, דְּמוּתָם לְמִטָּה הֵם עֲמֵי הָאָרֶץ, וּפְרִשׁוּהָ בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה, שֶׁהֵם שֶׁקֶץ וּבְנוֹתֵיהֶם שֶׁרֶץ. וְעַל בְּנוֹתֵיהֶם נֹאמַר, (דברים כז) אָרוּר שֶׁכָּב עִם כָּל בְּהֵמָה. וְהֵם שׁוֹנְאִים אֶת תְּלַמְּדֵי הַחֲכָמִים בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה, שֶׁהֵם מִמֶּשׁ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת. וּמִשׁוּם זֶה פְּרִשׁוּהָ בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה עַל אָדָם, אִם יִהְיֶה כְּמוֹ מְלֹאךְ ה' צְבָאוֹת - תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ, וְאִם לֹא - לֹא יִבְקָשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיהוּ.

וייש אחרים בעלי סתרי תורה, בְּעֵלֵי מִדּוֹת, שֶׁהֵם יוֹרְשִׁים נְשָׁמוֹת מִצַּד הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה שְׁכֻלּוּלָה מִעֶשֶׂר סְפִירוֹת. שְׁמֵי שְׂיֻרְשׁ אוֹתָהּ וְזוֹכָה בָּהּ, זוֹכָה לְעֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִי פְרוּד, עֶשֶׂר וְלֹא תִשַׁע. שְׂאֵם הָיוּ יוֹרְשִׁים אֶת הַמַּלְכוּת הַיְחִידָה, הָיוּ תִשַׁע בְּפְרוּד מִמֶּנָּה. מִשׁוּם שְׂאִין שֶׁם פְרוּד, אָמַר בְּעַל סֵפֶר יִצְרָה עֶשֶׂר וְלֹא תִשַׁע.

ואם תֹּאמַר שְׁעוּלָה לְמַעְלָה מִעֶשֶׂר - שֶׁם הַמְּפָרֵשׁ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, הָרִי עֶשֶׂר. יו"ד שְׁמַתִּיחַד עֲמָה, וְלֹא עוֹלָה לְמַעְלָה מִעֶשֶׂר. וּמִשׁוּם זֶה י', וְלֹא י"א. אֲבָל מִי שֶׁמְחַבֵּר יו"ד, שֶׁהִיא אוֹת בְּרִית, בְּשִׁפְחָה, וְהַמְּלָכָה כְּלוּלָה מִי', בְּשֵׁד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה סְמָא"ל, נִדוּן בְּגִיחָנָם.

שמי שְׂיֻרְשׁ בַּת הַמְּלָךְ מַלְכוּת, לֹא זוֹכָה בָּהּ, אֲלֹא בֶן הַמְּלָךְ, שְׁנִקְרָא (שמות ד) בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּצַּד זֶה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנִים לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. וּמַלְכוּת זוֹ שֶׁל אֲצִילוּת.

וייש כְּנַגְדָה מַלְכוּת שֶׁל בְּרִיאָה, וְהִיא מַלְכוּת לְמַלְאָכִים שֶׁל הַבְּרִיאָה. וְהִיא נִעְרַת הַמְּלָכָה, מִשְׁמֶשֶׁת שְׁלֵה, וְהִיא דְמוּת הַגְּבִירָה שְׁלֵה, כְּלוּלָה מִי'. זוֹ בְּחֻטָּאֵי יִשְׂרָאֵל יְכוּלָה לְהַתְחַלֵּל בֵּין אֲמוֹת הָעוֹלָם. אֲבָל מַלְכוּת שֶׁל אֲצִילוּת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עָלֶיהָ נֹאמַר (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וְכִבּוּדִי

יִצְאוּ. אֲבָל בְּגֹאֲלָה הָאֲחֵרוֹנָה, (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדוּלִים, מִצַּד אֲבִרָהֶם, וּגֹאֲלָה דְרָגָה שֶׁל אֲבִרָהֶם. שְׁבִינָה, שֶׁם הִיא הַיָּד הַגְּדוּלָה, שֶׁם הִיא חֲמָשִׁים כֶּסֶף. וְאַחַר כֵּן לֹא יוּכַל שְׁלַחָה בְּגִלוֹת כָּל יָמָיו, מִשׁוּם שְׁלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (הושע ב) וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם. וְכַתוּב אַחַר, (ישעיה נד) כִּי בְּעֵלְיֶךָ עֲשִׂיךָ ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ. (שם סב) לֹא יֹאמַר לְךָ עוֹד עֲזוּבָה. שְׂאֵף עַל גֵּב שְׁשִׁכִּינָה בְּגִלוֹת, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא זֹז מִמֶּנָּה.

מצוה אחר זו, לְשֵׂא אֲנוּסָתוֹ. שְׂוִדֵי אֲנוּסָה יֵשׁ מְשִׁנֵי צְדָדִים: אֲנוּסָה בְּאַהֲבַתּוֹ אֲלֵיהָ, וְהִיא לֹא אוֹהֶבֶת אוֹתוֹ. וְיֵשׁ אֲנוּסָה שֶׁהִיא אוֹהֶבֶת אוֹתוֹ, וּפּוֹחֶדֶת לְהִזְדַּוֵּג עִמּוֹ בְּלִי קְדוּשִׁין וּבְרַכָּה, וְהִיא לֹא רוֹצֶה אִם הִיא פְּשׁוּטָה אֲלָיו, וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה.

בסתרי תּוֹרָה יֵשׁ לָנוּ לְהַמְשִׁיל מִשָּׁל. יֵשׁ נְשָׁמָה שֶׁהִיא מְלָכָה, וְיֵשׁ נְשָׁמָה שֶׁהִיא אֲמָה, כְּמוֹ (שמות כא) וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאִמָּה. וְיֵשׁ נְשָׁמָה שֶׁהִיא שְׁפָחָה פְּשׁוּטָה שֶׁל הָאָדָם. גַּם כֵּן, יֵשׁ שֶׁהוּא עֶבֶד שְׁפָחָה אֶל הַנְּשָׁמָה, וְלִפְעָמִים הַנְּשָׁמָה הוֹלֶכֶת בְּסוּד הַגְּלָגוּל, זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשית ח) וְלֹא מִצָּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. וְיִצְרַר הָרַע רוֹדֵף אַחֲרֶיהָ לְהַכְנִס בְּגוֹף, שֶׁהִיא שְׁפָחָה לְיִצְרַר הָרַע. הוּא שֵׁד יְהוּדִי. וְנְשָׁמָה י', אֲמָה הַעֲבָרִיָּה. וּבָהּ אוֹתוֹ הַשֵּׁד וְחוֹזֵר לְשֵׁדֵי, שְׁשׁוֹמֵר אֶת אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה, וְשָׁב בָּהּ בְּתִשׁוּבָה, וּמְבָרַךְ בָּהּ אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם בְּבָרוּךְ, וּמְקַדֵּשׁ בָּהּ אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקְדוּשׁ קְדוּשׁ קְדוּשׁ, וּמִיחַד עֲמָה אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקִרְיַאת שְׁמַע.

מה שְׁהִיָּה אוֹתוֹ שֵׁד, חוֹזֵר מְלֹאךְ שְׁלוֹ מְטָטְרוֹן (רוח מְמַנּוּ), וְחוֹזֵר לְהִיּוֹת שְׂדֵי, שְׁכַף עוֹלָה מְטָטְרוֹן בְּחֻשְׁבוֹן שְׂדֵי. וּמִיָּד יִתְקִים בוֹ, וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלַּחָה כָּל יָמָיו. וְאִם לֹא חִזַּר בְּתִשׁוּבָה, הִיא מִשְׁתַּעֲבֶדֶת אֲלָיו בְּחֻטָּאִים שְׁעֵשֶׂתָהּ, וְיִתְקִים בָּהּ, הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִהְיֶה לְאִדְנִיָּה. וְנֹאמַר בְּאוֹתוֹ שֵׁד בְּעַל חוּבוֹ, וְהוּא יִצָּא בְּגַפּוֹ. וְהַשֵּׁד הַזֶּה הוּא כְּמוֹ הַמְּטָה שֶׁל מִשָּׁה, שֶׁהַתְּהַפֵּךְ מִמִּטָּה לְנֶחֱשׁ, וּמִנְחָשׁ לְמִטָּה. כֵּן הַשֵּׁד הַזֶּה, מִתְּהַפֵּךְ מִשֵּׁד לְמְלֹאךְ, וּמִמְלֹאךְ לְשֵׁד, כְּפִי מַעֲשֵׂי הָאָדָם. וּמִכָּאן נוֹדַע יוֹסֵף הַשֵּׁד לְמָה נִקְרָא כֵּן.

לפניך, שאתה בדמות רבונך. שבזמן שדבר בהר סיני, כל חיות המלאכים, וחיות הכפא, ועליונים ותחתונים שתקו, ולא נמצא דבור אחר, אלא שלו. ובשביל שאתה בנו בדמותו, צריכים כל בעלי הישיבה לשמע דברים מפיך, אל תתן שתיקה לדבריך.

בי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא וגו'. ושמח את אשתו אשר לקח (דברים כח). מצוה (טו) זו שחתן ישמח באשתו שנה אחת, שכתוב נקי יהיה לביתו שנה אחת. ואותם שנים עשר חדשים הם משלה, שהרי שנה היא כלה, ואין כלה פרט בשנים עשר חדשים, שכתוב (מלכים א-ז) עמד על שנין] עשר בקר. והואיל ואין תקון הכלה, רק בשנים עשר, צריך החתן לשמחה ולביתה, לה ולתקונייה, כמו שלמעלה. ועל זה כתוב ביעקב (בראשית כח) ויקח מאבני המקום. אבני המקום היו שתיים עשרה, ומי שמשמח כלה משמח את עלמותיה, ועלמותיה היו שתיים עשרה. והכל הוא סוד של שנה. לכן צריך חתן לשמח באשתו שנה אחת.

והרי בארו, שחדוה זו אינה שלו, אלא שלה, שכתוב ושמח את אשתו. וישמח את אשתו לא כתוב, אלא ושמח, ישמח את הכלה. כמו זה אין שמחה לכלה אלא בגופה ותקונייה. ומי משמח אותם? צדיק. ועל זה נקי יהיה לביתו. נקי, שלא יעמל בדברי העולם, שיהיה בו רצון לשמח אותה. נקי מהכל. נקי ממסים ומארנוניות וממס גלגלת. נקי, שלא יצא לצבא להלחם בקרבות. להמצא חדוה מעלה ומטה, ולעורר חדוה למעלה. אשרי העם הקדוש שרבונם שמח בהם. אשריהם בעולם הזה, ואשריהם בעולם הבא.

ביומו תתן שכרו וגו' (דברים כד). פתח רועה הנאמן ואמר, מצוה אחר זו לתת שכר שכיר בזמנו. זהו שכתוב ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש. בעלי הישיבות עליונים ותחתונים שמעו, מטטרון הוא שכר שכיר מחיי העולמים, שליח שלו, כנגד חיי ברכות התפלה בכל יום שלש פעמים. ולכן ביומו תתן שכרו – זו תפלת שחרית. ולא תבא עליו השמש – זו תפלת מנחה, שאם עבר יומו, בטל קרבנו. כי עני הוא (של צדיק) ודאי. עני

לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים. לא נותן אותה למי שמחלל שבתות וימים טובים, אלא למי שהוא בן המלך ושומר תורה ומצוות ביראת ואהבת רבונו, ולא על מנת לקבל פרס, אלא כבן שהוא מחיב לעשות צווי אביו, שעליו נאמר (שמות כ) כבד את אביך ואת אמך. את אביך – זה הקדוש ברוך הוא. ואת אמך – זו שכינה. ועם כל זה, מי שמחלל נערת המלך, נחשב לו כאלו חלל את המלכה שלו. **ורבותינו**, כל השדים אינם שקולים, ולא כל העבדים של השכינה, שכתוב בה (תהלים קג) ומלכותו בכל משלה. יש לה כמה נערות עבריות ושפחות עבריות, ויש לה עבדים ושפחות נכריות, כדי שלא תמצא מלכות אחרת בעולם בזמן שהיא שולטת.

והשפחות הנכריות הללו מצד של סם המות, נקבה של סמאל. ששפחה היתה למלכה. נקבה וסמאל אל אחר, היתה עבד לקדוש ברוך הוא לאחר שעשו עצמם אלהות, והקדוש ברוך הוא עתיד להעבירם מהעולם ולמחות אותם. **ואם** תאמרו, אם בני אדם עושים להם אלהות, ולא ברצונם, למה נענשו? אלא כשהיו דור המבול ודור הפלגה יודעים בהם, והיו מקטרגים (מקטרים) להם ומשתחווים להם, ובאותו כח שהיו מקטרגים (מקטרים) להם ומשתחווים להם, היו יורדים אליהם ועושים רצונם, ומדברים עמם באותם צלמים, הרי נעשו אלהות ועבודת כוכבים ומזלות. משום זה הקדוש ברוך הוא עתיד להעבירם, וימחה אותם מהעולם צלמים שלהם שהיו עובדים בהם, ונשאבו מהם רוחות וצלמים.

ובשיש בעולם ערב רב, יורדים להתגשם בהם, והקדוש ברוך הוא יעבירם מהעולם. זהו שכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. ואם תאמרו, בזמן של הגלות האחרונה אין עבודת כוכבים ומזלות – משום שבני העולם לא יודעים בהם. ואלו שיודעים בערב רב שם, נמצא להם שמכעיסים את הקדוש ברוך הוא ושכינתו, וישראל ביניהם, וערב רב מצליחים בהם, לקיים מה שכתוב (דברים ז) ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו.

קמו כל התנאים והאמוראים וברכו את הרועה הנאמן ואמרו לו, סיני סיני, מי יכול לדבר

אמר להם, בעלי הישיבה, בגלל השכיר הזה, שהוא עבד, שבא לקבל שלש תפלות, תקנו בעלי המשנה שלכם להיות האדם בשלש ברכות ראשונות כעבד שמסדר שבחים לפני רבונו, ובאמצעות כמו עבד שמקבל פרס מרבונו, ובאחרונות כמו עבד שנוטל פרס מרבונו והולך לו.

ומשום זה עבד אברהם ורבהם הוא משל לזה. כשהקדוש ברוך הוא ישלח את מטטרון, שהוא עבדו, בגלל תפלה, הוא יאמר אליו: (בראשית כד) אולי לא תאכה האשה ללכת אחרי. כלומר, אולי התפלה לא רוצה ללכת אחרי. אמר לו הקדוש ברוך הוא: ונקית משבעתי זאת. שחקמה היא אבא, שיורדת בצדיק, לשמר שכניה בגלות, ומשם שלח בגללה.

אמר לו אותו שליח: תן לי סימנים לדעת בתפלה, ששם הבת. אמר הקדוש ברוך הוא: והיה הנער[ה] אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה. ואם לא, אלא שאמצא כל איברי הגוף מלאים חטאים ולא נמצא בו איבר (בפני אברהם) לשרות בו תורה, שהיא בדםות העמוד האמצעי, ולא מצוה, שהיא דמות של רבקה, שהיתה שושנה בין החוחים, שהם רשעים גמורים – צוה למטטרון עבדו: השמר לך פן תשיב את בני שמה, שהיא רוח הקדש. שהרי מצוה היא נפש, רוח היא תורה.

ולכן פרשה בעלי המשנה, לא המדרש הוא העקר אלא המעשה. ובמקום אחר אמרו, כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקימת וכו'. יראת חטאו – האם העליונה, תשובה. חכמה – האב העליון. כשמקדים ה' קטנה, שהיא מצוה, שורה עליו תורה, שהיא ו'. וכשמקדים יראת לחכמה, שהיא ה' העליונה, שורה עליו חכמה, שהיא ו', ונקרא בן. ומכאן (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם.

וזהו (שמות ג) זה שמי – י"ה – לעלם, וזה זכרי – ו"ה. שמי עם י"ה – שס"ה. זכרי עם ו"ה – רמ"ח. וכלם תרי"ג, שהינו תרי"ג מצוות שנתנו לבנים קדושים להיות להם חלק בשמו. זהו שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו.

הוא בגלות. אין לו משלו אלא מה שנותנים לו בתפלה, משום זה תפלה היא תפלה שלו, (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטף, בעטיפת ציצית, תפלה של יד היא.

ואליו הוא נשא את נפשו – זו תפלת ערבית, שהיא אמורים ופדרים, שירי קרבנות היום. והם כמו פרט הפרס ופאת שדה, שעליהם נאמר, שירי מצוה מעכבים את הפרענות. (ויקרא ט) לעני ולגר תעזב אתם, שהעמוד האמצעי מחוץ למקומו נקרא גר. ומשום זה, אני שדרגתי עמוד האמצעי, קורא לעצמי גר בגלות הראשונים. זהו שכתוב (שמות ב) גר הייתי בארץ נכריה, שהוא בגלות רביעית בגללם.

שאלו אותו בעלי המשנה, רוצה הנאמן, הרי מצוה זו היו מקימים ישראל בארץ ישראל (או לא). אמר להם, כדי לעורר רחמים על אלו שגרשו ממקומם. שהאדם, כשהוא מחוץ למקומו, נקרא גר, כל שפן על נשמות שהולכות מערטלות מאותו עולם ובאות לעולם הזה. בגללם זהו מה שאמר הכתוב, (משלי כז) כצפור נודדת מן קנה, זו הנשמה ששכינה לא זזה ממנה. כן איש שנאמר בו (שמות טו) ה' איש מלחמה, נודד ממקומו, שהוא נע ונד ממקומו, שהוא עולם הבא בינה, ונד אחריה בעולם הזה, עד שתשלים ימים שהתחילה ללכת מחוץ למקומה, והוא שומר אותה עד שיחזירנה למקומה, ונשבע שהוא לא יחזר למקומו עד שיחזירנה למקומה. ומי שחוזר בתשובה, כמי שהחזיר את הקדוש ברוך הוא והשכינה למקומה. וזה סוד הגאולה, שאמר (תהלים צה) היום אם בקלו תשמעו.

אמרו בעלי המשנה של הישיבה העליונה והתחתונה, רוצה הנאמן, אנו שלוחי רבון העולם אליך, אשרי חלקך שאתה בעל תשובה, שקול לששים רבוא ישראל, ואתה החזרת את הקדוש ברוך הוא ושכינתו למקומו, מעלה ומטה. ובגללך יגאלו ישראל ויחזרו למקומם, ואין כח למשיחים לגאל את ישראל חוץ ממה, ובגללך הם מתעפבים. השלם דברים נכבדים הללו, שעליהם נאמר (תהלים ט) הנחמדים מזֶהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים.

בְּצֵלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, סְמָא"ל, שְׁמַמְנוּ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם, שְׁנַאֲמַר בּוּ (שמות כ) לֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פָּנָי. אִם זָכָה – בָּרָא אוֹתוֹ אֱלֹהִים בְּצֵלֶם שֶׁל מְטָטְרוֹ"ן, עֶבֶד תַּחַת רַבּוֹ. וְזֶהוּ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ, בְּזוֹ הַצּוּרָה. וְאִם לֹא זָכָה – צֵלֶם שֶׁל סְמָא"ל.

לְמַדְנֵנוּ, מִלֵּאךְ הַמּוֹת שֶׁהוּא תַּחַת רְשׁוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹן בּוּ אָדָם בְּגִיחָנָם, אִם לֹא שֶׁהוּא צָדִיק. וּמִשׁוּם זֶה וַיִּיצֶר, יִצִּירָה לְטוֹב, מְטָטְרוֹ"ן, לְעֲשׂוֹת (לְהִיּוֹת) לוֹ עוֹזֵר בַּתּוֹרָה בַּמְצוּוֹת, וְזֶהוּ אֲעֲשֶׂה לוֹ עֶזֶר. וְאִם לֹא זָכָה, יִצִּירָה לְרַע, סְמָא"ל, שֶׁהוּא כִּנְגְדוֹ לְהַחְטִיא אוֹתוֹ לְדוֹן אוֹתוֹ בְּגִיחָנָם. וְשִׁנְיָהֶם הוֹלְכִים עִם הָאָדָם בְּשְׁנֵי צִלְמִים.

וַיִּפְחַח בְּאֶפְיוֹ נִשְׁמַת חַיִּים – זֶה הַצֵּלֶם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכִינָה, שְׁנַאֲמַר בָּהּ וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט בְּצֵלֶם הַזֶּה עַל שְׁנֵיחָם, וְהַצֵּלֶם הַזֶּה תַּבַּת נַח. עוֹרֵב וּבַת זוּגוֹ, כִּנְגְדוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׁכִינָתוֹ בְּגִלּוֹת רוּמֵזוֹ סוּד זֶה.

וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב – בְּרַאשׁוֹנָה. זֶה יִצֵּר הָרַע שֶׁשְׁלַח לוֹ עִם הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁמַקְדִּים, כְּמוֹ שֶׁהַקְּדִים לִיעֶקֶב וְכְמוֹ שֶׁתָּבֵן מַקְדִּים לַחֲטָה. אִם נִמְצָא הַגּוֹף הַהוּא מְחִיב בְּכַמָּה חוּבוֹת, מְלַכְלֵךְ בְּטַנְפַת הָעֵבְרוֹת, נֹאמַר בּוּ וְלֹא חָזַר הָעוֹרֵב בְּשִׁלְיחוֹת שֶׁל אָדוֹנוֹ. לְבַסּוֹף – וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ. זֶה יִצֵּר הַטוֹב (ע"כ מההשמטות):

אִין מְצוּהָ שְׁלֹא נִכְלְלוּ שְׁם עֶשֶׂר סְפִירוֹת. בַּתְּבָה – (בראשית ו) תַּחֲתַיִם שְׁנַיִם וּשְׁלִישִׁים תַּעֲשֶׂהָ, לְהַכְלִיל בָּהּ כְּהַנִּים לוֹיִם וַיִּשְׂרָאֵלִים. תְּבָה שְׁכִינָה עִמָּהֶם, תּוֹרַת ה', הִיא רְבִיעִית הַהִינָן, ה' רְבִיעִית. וּמִשְׁלֶשֶׁת בֵּיהִ"ו, לְהַשְׁלִים בּוּ יְהוֹ"ה. וְעֶשֶׂר דְּרָגוֹת שֶׁנִּכְלְלוּ בּוּ, שֶׁהֵן יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. לְהַתְקִים בָּהֶם בִּישְׂרָאֵל, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בָּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו', (שם יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. שֵׁם זֶה שֶׁלְטוֹנוֹ בְּצֵלֶם הָאָדָם, וְעַל כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁלוֹ.

מְצוּהָ אַחַר זוֹ לְדוֹן בְּדִינֵי חֲגָבִים, שְׁנַאֲמַר דְּגִים וְחֲגָבִים אֵינָם טְעוֹנִים שְׁחִיטָה, אֲלֹא אֲסִיפְתֶם הִיא הַמַּתְרַת אוֹתָם. כִּךְ בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה, אֵינָם צְרִיכִים שְׁחִיטָה, אֲלֹא שְׁנַאֲמַר בָּהֶם (בראשית מט) וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל [עַל] עַמּוּיֹ. מֵה דְּגֵי הַיָּם חַיּוֹתָם

וּבְשִׁמְקֵדִים תּוֹרָה לְמְצוּהָ אוֹ חֲכָמָה לִירָאָה, מִתְהַפֵּף שְׁמוֹ עָלָיו לְנִקְבָה, מִדַּת הַדִּין, כְּמוֹ זֶה – הוּה"י. שְׁמַתְהַפֵּף לוֹ הַכֹּל לְדִין, וְקָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו בַּתּוֹרָה כְּמוֹ קְרִיעַת יַם סוּף. וְכְמוֹ זֶה הַגְּאֻלָּה, אִם זָכוּ – יִצְאוּ בְּרַחֲמִים, זֶהוּ שְׁכַתוֹב (ישעיה 10) בְּטָרֶם יָבֹא חֶבֶל לָהּ וְהַמְּלִיטָה זָכָר, וַיִּצְאוּ בְּרַחֲמִים. וְאִם לֹא – מַקְדִּים הַרְחֲמִים, וַיִּצְאוּ בְּצַעַר. וַיִּפֶּה שֶׁהַקְּדִים צַעַר וְדִין לְרַחֲמִים. וְלִכְן פְּרִשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה, לְפִיּוֹם צַעֲרָא אַגְרָא.

וַיִּצְיֵאת הַנֶּפֶשׁ, מַקְדָּם שְׁיוֹצֵאת יֵשׁ לָהּ צַעַר, לְאַחַר שְׁיוֹצֵאת בְּרַחֲמִים. וְסוּד הַדְּבָר – (ירמיה לא) בְּכִי יָבֹאוּ, אַחַר כִּךְ – וּבַתְחִנּוּנִים אוֹבִילֶם. וְלִכְן, (שם ל) וְעַת צָרָה הִיא לִיעֶקֶב וּמִמֶּנָּה יוֹשֵׁעַ, וַיִּצְאוּ בְּרַחֲמִים. וְכְמוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה וְלֹא מְצָאָהּ מְקוֹם לְשְׂרוֹת, כִּךְ שְׁלַח אוֹתָךְ, רוּעָה הַנֶּאֱמָר, בַּהֲתַחֲלָה.

וַיִּמָּחַ כְּתוֹב בָּהֶם? (שמות ב) וַיִּפֶן כַּה וְכַה וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ. שְׁכָלֶם רְשָׁעִים, וְלֹא מְצָאתָ בָּהֶם אִישׁ זוֹכָה לְהוֹצִיאֵם מִהַגְּלוּת. וְלִכְן סִרְבַּת לְלַכֵּת לְשָׁם, וְאַמְרַת שְׁלַח נָא בְּיַד תְּשַׁלַּח. וְהָרִי אֲתָה כְּמוֹ בְּאוֹתוֹ זְמַן, כִּךְ יִתְקִים עִם יִשְׂרָאֵל, (מיכה ז) כִּימִי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת. וּבְגִלּוֹת הָאֲחֵרוֹנָה יִשְׁלַח עִמָּךְ שְׁנֵי מְשִׁיחִים, כִּנְגְדוֹ שְׁתֵּי כִנְפֵי יוֹנָה. שְׁאֲתָה כְּמוֹ גּוֹף בְּגִלּוֹת הַרְבִּיעִית, אֵין לָךְ כִּנְפִים. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא בַּהֲתַחֲלָה הָיוּ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ גּוֹף, וְאַתָּה וְאַהֲרֹן כְּשְׁתֵּי כִנְפֵי יוֹנָה, וּבָהֵן פָּרְחוּ יִשְׂרָאֵל.

השלמה מההשמטות סימן טו

צֵלֶם עַל אָדָם כִּפְסָא מְרַבַּע בְּאַרְבַּע חַיּוֹת וְאָדָם לְשַׁבַּת עַל הַכִּפְסָא. כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁל זֶה הַצֵּלֶם הוּא מִלֵּאךְ שֶׁהוּא מְמַנֶּה עַל כָּל מְצוּהָ וּמְצוּהָ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה, עֲשֶׂה מְצוּהָ אַחַת – קָנָה לוֹ פְּרָקְלִיט אַחַד.

צֵלֶם בְּרְשָׁעִים עֵבֻדָה זָרָה, אַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁלוֹ – עוֹן מִשְׁחִית אֶף וְחֲמָה, אַרְבַּע פָּנִים שֶׁל עֵבֻדָה זָרָה – נְדָה שְׁפָחָה גוֹיָה זוֹנָה. וּמִשׁוּם זֶה, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ, זֶה מְטָטְרוֹ"ן. מִי הָאֱלֹהִים שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ? זֶה אֱלֹהִים חַיִּים וּמְלַךְ עוֹלָם.

וּנְפַל שְׁמָה שׁוֹר או חמור. וְלִכֵּן נִקְרָא הַמְּשִׁיחַ בַּר נִפְלִי. וְהִיא נִפְלָה אַחֲרֵיהֶם, וְנֹאמַר עָלֶיהָ, (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל. וְאַתָּה הוּא בַּעַל הַבּוֹר יִשְׁלַם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבַעְלָיו (שמות שם). וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ – זֶה מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁעֲתִיד לְהִהָרֵג. יָרַד בְּגִלְלוֹ. שְׂוֹדָאֵי אַרְבַּע גְּלוֹיֹת הָיוּ. שְׁלֹשׁ כְּנָגַד שְׁלֹשׁ קְלָפוֹת הָאֲגוּז, שֶׁהֵם: תָּהוּ – קוֹ יָרֵק, קְלָפָה יִרְקָה שֶׁל הָאֲגוּז. שְׁנֵי בָהוּ – אֲבָנִים מִפְּלָמוֹת, שֶׁהֵם סְלָעִים חֲזָקִים, שֶׁבַעֲלֵי הַמְּשִׁנָּה פָּסְקוּ מֵהֶם כַּמָּה פְּסָקוֹת, וְלָקְחוּ אוֹתָם לְהוֹצִיא מִים שֶׁל הַתּוֹרָה, וְלִכֵּן נִקְרָאוּ אֲבָנִים מִפְּלָמוֹת, שֶׁמֵּהֶם יוֹצֵאִים מִים. קְלָפָה שְׁלִישִׁית, דְּקִיקָה, גְּלוֹת שְׁלִישִׁית, שֶׁהִיְתָה קִטְנָה, וְזֶהוּ וַחֲשֵׁךְ. גְּלוֹת רְבִיעִית – תָּהוּם רַבָּה, חֲלָל הָאֲגוּז. וְזֶהוּ (בראשית א) וַחֲשֵׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם.

וּנִקְרָא בּוֹר, שֶׁנִּפְלָה שְׁמָה שׁוֹר, זֶה שֶׁכְּתוּב בְּיוֹסֵף (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ (בראשית לו) וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבְּרָה, נִקְבָּה רָעָה. וְהַבּוֹר רַק – זָכָר (דבור), רַק בְּלִי תוֹרָה, אֲבָל נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ. וְזוֹ הַגְּלוֹת הַרְבִּיעִית, דוֹר שֶׁל רְשָׁעִים מְלֵא נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים, רַמָּאִים כְּנִחְשִׁים וְעַקְרָבִים, שֶׁעוֹקְרִים דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְדָנִים לְשָׁקָר, עָלֵיהֶם נֹאמַר (איכה א) הָיוּ צָרִיחַ לְרָאשׁ.

וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ (שמות ב), שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַמְּעַרְבִים בְּרָשָׁעִים הִלְלוּ, עָרַב רַב, וְזֶה בְּסוּף הַגְּלוֹת. וּמִשׁוֹם כֶּף קֶץ הַגְּלוֹת נֹקֵב עַד תְּהוֹם רַבָּה. וְרוּעָה הַנֶּאֱמָן, תְּהוֹם הוּא הַמּוֹת בַּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת, וְאֵין מוֹת אֲלֵא עֲנִיּוֹת, אֲתָה יִרְדֹּת שָׁם. וְהָרִי זֶה הַתְּבַרֵר לְמַעַלָּה לְפָנֵי הַתְּנַאֲמִים וְהָאֲמוֹרָאִים, וְכֻלָּם יוֹרְדִים בְּגִלְלָה לְתִהוֹם לְסִיעַ לָהּ.

וְאַתָּה תִּנְיָא שְׁמִסִּיעַ לָהּ יוֹתֵר מִכָּלֶם, מִשׁוֹם שֶׁאַתָּה לוֹיְתָן (נחש פְּרִיחַ) שֶׁל יָם הַתּוֹרָה, בַּעַל כָּל הַדְּגָיִם נִקְרָא לוֹיְתָן, עַל שֵׁם הַתּוֹרָה שֶׁנֹּאמַר בָּהּ (משלי א) כִּי לוֹיֵת חֵן הֵם לְרָאשֵׁךְ, וּבָךְ (תהלים לו) אָדָם וּבַהֲמָה תוֹשִׁיעַ ה'. אָדָם – שֶׁנֹּאמַר בּוֹ (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוֹת בָּאֵהָל, וּבָאָרוּ בַּעְלֵי הַמְּשִׁנָּה, אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֲלֵא בְּמִי שֶׁמִּמִּית עֲצָמוֹ עָלֶיהָ, וְאֵין מִיְתָה אֲלֵא עֲנִיּוֹת. וּבַהֲמָה – אֵלוֹ עַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁהֵם נִכְפָּים כְּמוֹ סוֹס וּפְרָד תַּחַת בַּעְלֵי הַמְּשִׁנָּה.

בֵּין כֶּף הָרִי (בא) הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. פֶּתַח הַרוּעָה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, בַּעְלֵי הַמְּשִׁנָּה, מֵהוּ לוֹיְתָן? אָמַר

בֵּינָם, אֵף תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים בַּעְלֵי הַמְּשִׁנָּה חִיוֹתָם בַּתּוֹרָה, וְאֵם נִפְרָדִים מִמֶּנָּה, מִיַּד מֵתִים. הַתְּנִין (הַתְּנַאֲמִים) שֶׁל הַמְּשִׁנָּה, שֶׁבָּהּ הִתְרַבּוּ תְנִינֵי הַיָּם. וְאֵם אֵלוֹ שֶׁבִּיבְשָׁה יַעֲלוּ (יפלו) לַמַּיִם וְלֹא יוֹדְעִים לְשַׁחוֹת, הֵם מֵתִים. אֲבָל אָדָם שֶׁהֵם בַּעְלֵי קְבֵלָה, הֵם לְמַעַלָּה מִכָּלֶם, בָּהֶם נֹאמַר (בראשית א) וַיִּרְדּוּ בְדִגַּת הַיָּם וּבַעוֹף הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵם בַּעְלֵי הַמְּשִׁנָּה, תְּנִינִים, (יחזקאל כט) הַתְּנִינִים [ז] הַגְּדוֹל, נִחַשׁ בְּרִיחַ, כְּנָגַד (שמות כו) וְהַבְּרִיחַ הַתֵּיכֵן בַּתּוֹךְ הַקְּרָשִׁים.

בְּזִמְן שֶׁתְּנִינִים בַּעְלֵי הַמְּשִׁנָּה יֵשׁ בָּהֶם מַחְלָקֶת וּמִקְשִׁים זֶה עַל זֶה, בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ. וְזֶהוּ תְלַמִּיד קָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה, חָיֵב מִיְתָה. וְאֵם הֵם שׁוֹיִם זֶה לְזֶה וַיֵּשׁ בָּהֶם מַחְלָקֶת וּקְשִׁיָּה, נֹאמַר בָּהֶם בְּסוּף, (במדבר כא) וְאֵת וְהַב בְּסוּפָה, וּפְרָשׁוּהָ אֲהַבָּה בְּסוּפָה.

בֵּין כֶּף הָרִי דָג גְּדוֹל הַזְּדֵמָן אֲלֵיו וְאָמַר, רוּעָה הַנֶּאֱמָן, (שם כד) אֵיתָן מוֹשְׁבָךְ וְשִׁים בְּסִלְעַ קִנְיָה. תִּנְיָא שְׁמִסִּיעַ לָהּ, שֶׁהָרִי דָגִים בְּסִלְעַ הַקֵּן שְׁלָהֶם, אֵיתָן בַּהַפּוּךְ – תִּנְיָא. אֵיתָנִים בַּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת – תְּנַאֲמִים. הַשְּׁמֵר מֵהֶם, שֶׁהָרִי אֲתָה כְּבֹד פֶּה וּכְבֹד לְשׁוֹן, וּמִי שֶׁרוּעָה לְהַחְזִיק בְּסִלְעַ שֶׁל דָּגֵי הַיָּם, שֶׁל בַּעְלֵי הַמְּשִׁנָּה, שֶׁהֵם תְּנַאֲמִים, צָרִיךְ לְהִיּוֹת תְּקִיף, לְשׁוֹן מְחַדְדֵת חֲרִיפָה, לְנִקֵּב עַד שֶׁמִּגִּיעָה לְתִהוֹם הַגְּדוֹלָה שְׁשָׁם.

בִּי עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד וַיִּפַּח לִקְץ וְלֹא יִכְזָב (חבקוק ב). וּפְרָשׁוּהָ שֶׁפְּסוּקַ זֶה נֹקֵב וַיִּוֹרֵד עַד תְּהוֹם רַבָּה. מִיְהוּ שִׁיּוֹרֵד לְתִהוֹם רַבָּה לְמַצָּא זְמַן זֶה? אֲלֵא אֲתָה, שֶׁנֹּאמַר בָּךְ (תהלים לו) צִדְקָתְךָ כְּהָרִי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. כַּמָּה בַּעְלֵי מְשִׁנָּה שֶׁרָצוּ לְרַדֵּת לְעַמְּךָ הַהִלְכָה לְמַצָּא שָׁם אֶת קֶץ הַגְּאֻלָּה, וַיִּרְדּוּ שָׁם וְלֹא עָלוּ. וְאֵף עַל גֵּב שֶׁלְשׁוֹנָם הִיְתָה כְּפִטִּישׁ יְפוּצֵץ סִלְעַ, חֲלֵשׁ הַפְּטִישׁ שְׁלָהֶם לְנִקֵּב בְּאוֹתוֹ סִלְעַ. וּמִי שֶׁנֹּקֵב שְׁלוֹ בְּאוֹתוֹ סִלְעַ בְּלֹא רְשׁוּת, בָּא נִחַשׁ לְנִשְׁךְ אוֹתוֹ. וַיֵּשׁ אַחֲרָיִם שֶׁנֹּקְבוּ אוֹתוֹ, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְתִהוֹם רַבָּה, וְלֹא עָלוּ מִשָּׁם.

וּבְזִמְן שֶׁהִנְקֵב פְּתוּחַ, כָּל מִי שֶׁהָיָה נוֹפֵל שָׁם, לֹא הָיָה עוֹלָה. וּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד נִפְלָה שָׁם עִם מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. שֶׁאַחַד הוּא (זכריה ט) עֲנִי וְרִכָּב עַל חֲמוֹר, וְאַחַד הוּא (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, זֶה מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וְזֶהוּ (שמות כא) כִּי יִכְרֶה אֵשׁ בּוֹר וְלֹא יִכְסְנוּ

נֹאמֵר (איכה ה) נִפְלָה עֲטָרַת רֵאשֵׁנו. וְהִמְשִׁילוּ רְבוּתֵינוּ מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהִיְתָה לוֹ עֲטָרָה עַל רֵאשׁוֹ, וְאֵילָן יִפֶּה לְפָנָיו. בָּאָה לוֹ שְׂמוּעָה רָעָה – הָרִים הָעֲטָרָה מֵעַל רֵאשׁוֹ, וּמָה שֶׁהָיָה י' עַל הו"ה, י' לְמַעְלָה, חֲזַר הוּוה"י, י' לְמַטָּה. וְלִכֵּן אָמַר דָּוִד, (תהלים קיח) אֲבָן מֵאֲסוֹ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֵאשׁ פְּנֵה מֵאֵת ה' הִיְתָה זֹאת.

קוּם רוּעָה הַנְּאֻמָּן, קַח אֲבָן זוּ בִידֶךָ, שֶׁנֹּאמַר בָּהּ (זכריה ג) עַל אֲבָן אַחַת שִׁבְעָה עֵינַיִם, לְשִׁבְרֵי קְלֶפֶת הָאֲגוּז. שֶׁהָרִי כִּמְהָ רוּעִים פְּרִנְסֵי הַדּוֹר הַתְּכַנְּסוּ עַל הָאֲבָן הַזֹּאת, שֶׁהִיא סֹלַע שֶׁלָּךְ לְהוֹצִיא מִיָּם מִשָּׁם, שֶׁכִּפְלָה שֶׁלָּךְ מֵעֵין הַחֲכָמָה בְּסֹלַע הַזֶּה, שֶׁנִּבְיַעְתּוּ בַּתּוֹרָה בְּסוּדוֹת נִסְתָּרִים אֵין סוּף, וְעָלֶיךָ נֹאמַר (איוב כח) וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תִּמְצָא.

וְכָל תִּקְוָה שֶׁלָּהֶם לְהַעֲבִיר אֶת הַקְּלֶפֶת שֶׁלְמַעְלָה, וְכִשְׁמַגִּיעִים לְקְלֶפֶת הַשְּׂנִיָּה, שֶׁהִיא חֲזָקָה, הִיא קִשָּׁה לָהֶם, וּמַכִּים בָּהּ כָּל יְמֵיהֶם כָּלֵם בְּלִשׁוֹנָם, שֶׁהִיא חֲזָקָה כְּמוֹ פְּטִישִׁים, וְאֵין לָהֶם רְשׁוּת לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה מִיָּם, אֲלֹא הַטְּפוֹת הַלָּלוּ שֶׁיִּצְאוּ עַל יְדֵךָ בְּזִמְנֵךְ שֶׁנֹּאמַר בָּהּ (במדבר כ) וַיִּךְ אֶת הַסֹּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמִּים. וּבִמְכָה הַשְּׂנִיָּה יִצְאוּ הַטְּפוֹת הַלָּלוּ, וְאֵלוּ הֵם רְמִזִּים שֶׁל חֲכָמָה, רְמִזִּים שֶׁל קְבֵלָה, שֶׁהֵם בְּחִגִּיגָה, וְשֶׁאֵר הַמְשָׁנִיּוֹת. וּמֵהָאֲבָן הַזֹּאת אֵין מִי שִׁיוֹצִיא חֲכָמָה, שֶׁהִיא מִבְּפָנַיִם, שֶׁאֵין לָהּ סוּף, (שהוא המוח מבפנים) חוּץ מִמֶּךָ, שֶׁנֹּאמַר בְּךָ הִלְכָה לְמִשָּׁה מִסִּינִי.

פְּתַח רוּעָה הַנְּאֻמָּן וְאָמַר, סָבָא סָבָא, יֵשׁ סֹלַע וְיֵשׁ סֹלַע, יֵשׁ אֲבָן וְיֵשׁ אֲבָן. יֵשׁ אֲבָן שֶׁל שָׁם שֶׁל יְהו"ה, וְעָלֶיךָ נֹאמַר (דניאל ב) וְהָאֲבָן שֶׁהִכְתָּה אֶת הַצֵּלָם נַעֲשִׂית לְהַר גְּדוֹל. וְיֵשׁ אֲבָן שֶׁהִיא (ויקרא כו) אֲבָן מִשְׁכִּית, שֶׁאֵין שָׁם נְבִיעֵת מִי הַחֲכָמָה וְלֹא דְבוּר.

אֲלֵא אֲבָן שֶׁהִיא סֹלַע שֶׁל מִשָּׁה, עָלֶיךָ נֹאמַר (במדבר כ) וּדְבַרְתֶּם אֶל הַסֹּלַע לְעֵינֵיהֶם וּנְתַן מִיָּמָיו, שֶׁהִיא בַת קוֹל, וְלֹא תְלוּי בָּהּ אֲלֵא דְבוּר וּפִיוֹס. אֲבָל שִׁפְחָה סֹלַע אַחַר, שֶׁנִּקְרָאָה (קְלֶפֶת) מִשְׁנֵה נִקְבָּה שֶׁל עֶבֶד נֶעַר. עָלֶיךָ נֹאמַר, (משלי כט) בְּדַבְרֵים לֹא יוֹסֵר עֶבֶד. אֲלֵא שְׂמֵכִים וּמְשַׁבְּרִים מִמֶּנָּה כִּמְהָ פְּסָקוֹת, וּמְלַקְטִים אוֹתָם, וְנִקְרָאוּ לְקוּטוֹת. וְעַל שְׂמֵלֶקְטִים אוֹתָם נִקְרָאוּ לְקוּטוֹת, כִּלֵּי נְבִיעֵת חֲכָמָה וְקְבֵלָה.

לוֹ הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, זֶהוּ שְׂדֵרְגָתוֹ עֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, וְצַדִּיק, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ גּוֹף וּבְרִית נְחֻשְׁבִים לְאַחַד. וְהַתְּגַדֵּל בָּיָם זֶה, שֶׁהִיא הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, יָם, שֶׁבָּהּ מִיְחָדִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כ"ה כ"ה אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם יָם בְּחֻשְׁבוֹן, וְהוּא בָּהּ. אָמַר רוּעָה הַנְּאֻמָּן, וְדַאי שְׁלוּיְתָן שְׁעוּמָד עַל שִׁפְתַי הֵימָּן וְהָעוֹלָם עוּמָד עַל סִנְפִירָיו, זֶה צַדִּיק יֹסֵד עוֹלָם, שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוּמָד עָלָיו. אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁרִי חִלְקָךְ רוּעָה הַנְּאֻמָּן.

בַּת קוֹל בְּגִלוּת, עַד שֶׁתְּבֹא אֵתָה אֲלֶיךָ, שֶׁאֵתָה קוֹל שֶׁלָּהּ, שֶׁכָּל אִשָּׁה בַת בְּעָלָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר וַתְּהִי לוֹ לְבַת. מֵאַרְשֵׁת הִיא לָךְ, וְעַדִּין לֹא עָשִׂיתָ (נְכַסְתָּ) עִמָּה לְחַפָּה.

סדר הלימוד ליום ז תמוז [יום 273 בשנה]

נֹאמַר (דברים כב) צַעֲקָה הַנְּעַרְנָה] הַמְּאַרְשָׁה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָּהּ. כָּךְ הַשְּׂכִינָה, הָאֵם שֶׁלָּהּ (הָעֲלִיּוֹנָה), צוּעֶקֶת עַל בְּנָהּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָּהּ, עַד שֶׁיִּבֹא הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי בְּשִׁבְלָהּ, שֶׁהוּא מוֹשִׁיעַ, שֶׁבְּגִלְלָהּ נֹאמַר (זכריה ט) הִנֵּה מִלְכָךְ יָבֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשֵׁעַ. הוּא מוֹשִׁיעַ לְמַעְלָה, וְאֵתָה לְמַטָּה. וּמִשׁוֹם שֶׁאֵתָה בְּדַמּוֹתוֹ, נֹאמַר בְּךָ, (דברים ה) וְאֵתָה פֶּה עֲמַד עֲמָדִי. שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל חֲזָרוּ לְאַהֲלֵיהֶם, וְאֵתָה לֹא, עַד הַגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה. וּמִי גָרַם אֵת זֶה? עַרְב רַב, שֶׁבְּגִלְלָם (שְׁמוֹת לב) וַיִּשְׁלַךְ מִיָּדוֹ אֶת הַלְּחָת. וּמֵאוֹתָהּ שָׁעָה נִפְלָה וְלֹא נִגְאֻלָּה מֵעַרְב רַב, שֶׁבָּהֶם נֹאמַר (שם יב) וְגַם עַרְב רַב עָלָה אִתָּם. בְּכָל זֶה לֹא נִפְרְדוּ מִיִּשְׂרָאֵל, וְשִׁפְחָה מִגְּבַרְתָּהּ, עַד הַגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

אֵתָה בֶּן הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁלָּךְ נֹאמַר בְּעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי בְּכָל, חֲדוּה שֶׁלָּךְ כְּחֲדוּה שֶׁלּוֹ תְהִיָּה כְּשִׁיבֹא לְגֹאֵל אֶת כְּלָתוֹ, (תהלים יט) וְהוּא כְּחָתָן יִצָּא מִחֻפְתּוֹ וְגו'. שֶׁהָרִי לְבוּשִׁיָּהּ בְּגִלוּת חֲשׂוּכִים, וּבְזִמְנֵךְ שֶׁהִיא מִתְּלַבֶּשֶׁת בָּהֶם, הִיא אוֹמֶרֶת, (שיר השירים א) אֵל תִּרְאֵנִי שְׂאֵנִי שְׁחַרְחַרְתָּ. וְהַקְּלֶפֶת הַלָּלוּ הֵם מִשְׁחִית אֶף וְחֻמָּה, נִקְבָּה רָעָה, שִׁפְחָה רָעָה, שִׁבְתָּאִי, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבַרְתָּהּ, שֶׁהִיא שִׁבְתַּת הַמֶּלֶכָה. מִשְׁחִית אֶף וְחֻמָּה סוֹכְבִים אֶת שְׁלִשֵׁת הָאָבוֹת.

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא מָה שֶׁהִיְתָה בַת הַמֶּלֶךְ, י' עַל הו"ה, שֶׁכָּל־וּלָיִם בְּאָבוֹת – ה' רֵאשׁוֹנָה בְּאֲבָרְהָם, ה' שְׂנִיָּה בְּיִצְחָק, ו' בְּיעֶקֶב, וְהִיְתָה י' רֵאשׁ עֲלֵיהֶם.

לאותה קבורה שבה אתה נקרא מת. זהו שכתוב (יהושע א) משה עבדי מת. ואותם טפשים אומרים, וכי משה היה מפחד ממיתה, לצאת מהעולם הזה לעולם הבא, כשאר הבריות? והם לא יודעים שקבורתך ומיתתך איך היא.

שכר פרשוה חכמי המשנה, שמתי חוץ לארץ אינם חיים. לא אמרו שאינם עתידים להחיות, שאלמלא כך היו כופרים בתחית המתים. אלא כאן סוד גדול. קבורתו בצלם שאינו הגון לו, שהיא (תהלים ג) ארץ ציה ועיף בלי מים, ואין מים אלא תורה, ובה (ישעיה ג) לא תאר לו ולא הדר. ומי שרואה אותו באותו צלם – ונראהו ולא מראה ונחמדהו. ולכן נבואת ישעיה (שם נב) הנה ישפיל עבדי, רומז עליו.

ומשום אותה קבורה היה מבקש רחמים שלא ימות שם בחוץ לארץ, לפי שהיה בארץ ציה רעב ועיף וצמא בלי מים, שהיא התורה. ולכן נאמר עליו, עלה אל הר העברים הזה. משפלותו הראה לו את מעלתו. אף על גב שאתה קבור במקום שלא הגון לך, ערם בלי לבושים שלך, שהם עור ובשר (תלבישני), נע ונד ממקומך ומטלטל וגולה, הרי פנחס שעשית עמו טוב, שעליך נאמר (במדבר כה) הנני נתן לו את בריתי שלום, הרי הוא יעשה עמך טובה, ובו תסתלק, בפרשה שלו. שבה הכלה שלך, שם תתיחד עמה כחתן עם כלתו.

שקרי אתה (תועלת גדולה לישראל בקבורתך), אם לא היית קבור מחוץ לארץ הקדושה, מחוץ לכלה שלך, לא היו ישראל יוצאים מהגלות, ובגללך נאמר (ישעיה ג) והוא מחלל מפשעינו. נעשית חל משום חטא ופשע של ישראל בקבורה שלך, שנאמר בך (דברים לד) ויקבר אתו בגי. ומה כתוב בקבורתך? (ישעיה מ) וכל גיא ינשא. כל שפל ונמוך ינשא בגללך, שהם ישראל, שהם שפלים מפל אמה ולשון. וכל הר וגבעה ישפלו, שהם הרשעים וגסי הרוח.

וזוהו ובחברתו נרפא לנו. בחבור שהתחבר עמנו בגלות, נרפא לנו. שאתה הוא כשמש שמאיר, שאף על גב שמתכנס בלילה, מאיר הוא ללבנה ולכל הכוכבים והמזלות. כך אתה מאיר בכל בעלי הלכות וקבלות. ולך נשקים בנסתר, כמו

אבל סלע שלי היא בת המלך, בשבילה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו, בדבור ופיוס, כמו בת המלך. ומשום שהפיתי בה, לקיתי עליה, ונגזר עלינו מות. שמי שמסרב למלכה, חייב מיתה. כל שפן למי שמכה את בת המלך. ולכן נגזר עלי שלא אכנס לארץ ישראל, ואני קבור בארץ נכריה ונעברה ממני. ונאמר (שמואל ב כג) וירד אליו בשבט. והשבט הזה הוא אחד מן השבטים שלי, שאני עתיד לרדת לשם להיות עם ישראל בגלות. והכל נרמז, ובמקום אחר פרשוה חכמי המשנה.

שבות המקדש ושם המשיח נקראו בשם יהו"ה. וזה ארבע פני אדם, והם שבט לוי, הם יצאו מחיות שהם שאר השבטים, ונכנסו בחלקו של אדם, שהם ארבע פנים שלו. ומשה הוא אדם בדמות של אותו אדם הראשון שלמעלה. (משלי ל) מה שמו ומה שם בנו. ומשום זה כהנים ולוים, מזונם על ידי שהמלך אוכל בשלחן, ושאר חילות המלך, לכל אחד נותנים לו לאכל בבית מושבו. ורועה הנאמן הוא כמו בן המלך, קרוב למלך יותר מאלו שאוכלים לשלחנו, שאין מי שמתקרב למלך מכל בני המלכות כמו בנו.

קם המנורה הקדושה ואמר, סבא סבא, בדברים שלך נודע מי אתה. אתה הוא אדם הראשון. מה שמו, נאמר עליך. מה שם בנו, נאמר על רועה הנאמן. ומשום שהוא חדש כמה חדושים בתורה, מעתדת לך חדוה, שפן חכם ישמח אב (משלי י).

רועה הנאמן, בפרשה זו נזכרה התכנסות שלך לאותו העולם, שכתוב (דברים לב) עלה אל הר העברים הזה הר נבו וגו'. וראית אותה ונאספת אל עמך וגו'. כאשר נאסף אהרן אחיך וגו' (שם). ובפרשה זו יש לך לחזור לעולם, ולהחיות, ולהכנס לארץ ישראל, ולהתחבר בפרשה זו בכלה שלך, שכתוב בה (במדבר כה) הנני נתן לו את בריתי שלום. ולכן לא אמר לך הקדוש ברוך הוא כאן רד, אלא עלה. שממנו אתה תכנס לארץ ישראל.

ומה שאמר בך, (דברים לד) ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה, אוי לאותם אטומי לב, סתומי עינים, שלא יודעים קבורתך, שהיית אתה מבקש רחמים מהקדוש ברוך הוא שלא יכניס אותך

(כמדבר יב) בַּמְרָאָה אֱלִיּוֹ אֲתוּדַע. וְתַמְצָא מֵאֲתִים אַרְבַּעִים וּשְׁמוֹנֶה, שְׁעוּלָה בְּחֻשְׁבוֹן אַבְרָהָם. אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, בְּהִתְחַלְתָּה נִרְאָה לָךְ מֵרָאֵה זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בַּמְרָאָה אֱלִיּוֹ אֲתוּדַע, וּלְאַחַר שֶׁאֲמַרְתָּ (שמות א) אֶסְרֶה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמְּרָאָה הַגְּדֹל הַזֶּה, שֶׁהַזְּכִיר בּוֹ חֲמֵשׁ פְּעָמִים הַסְּנֶה – כָּעֵת הַתְּגִלָּה לָךְ הַמְּרָאָה הַזֶּה בְּמֵאֲתִים אַרְבַּעִים וּשְׁמוֹנֶה מְצוּוֹתָיו, שֶׁהֵם בְּחֻמְשָׁה חֲמֵשִׁי תוֹרָה. קָם רוּעָה הַנְּאָמֵן וּנְשָׁקוּ וּבִרְכוּ.

אָמַר לוֹ הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, הַמְּרָאָה הַזֶּה לְפַעְמִים הוּא בְּאוֹת ה' – הַמְּרָאָה הַגְּדֹל, וְלְפַעְמִים הוּא בְּאוֹת ב' – בַּמְּרָאָה אֱלִיּוֹ אֲתוּדַע, וְלְפַעְמִים בְּמ"ם – (יחזקאל א) מִמְּרָאָה מִתְּנִיּוֹ וּלְמִטָּה, וְלְפַעְמִים בְּכ' – מִמְּרָאָה אֲדָם עָלָיו, וְלְפַעְמִים בּו' – (שמות כד) וּמֵרָאֵה כְבוֹד ה', וְלְפַעְמִים לְמֵרָאֵה. לֹא הָיָה לוֹ לְהִיּוֹת תּוֹסֶפֶת אוֹת כָּלֵל חוּץ מִב', מִבְּמֵרָאֵה. אֲלֹא וְדָאִי הַמְּרָאָה הַזֶּה כָּלוּל הוּא מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְכָל אוֹת מֵרָאֵה סְפִירָה שְׁלֵה, כְּמוֹ כְּמֵרָאֵה בְּאוֹת כ' מֵרָאֵה עַל כֶּתֶר, וְכַף שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת, כָּל אַחַת מֵרָאֵה עַל סְפִירָה שְׁלֵה. וְלֹא צָרִיךְ כָּאֵן לְהֶאֱרִיךְ, וּלְחַכֵּם בְּרַמְיָהּ.

וּבְחֻמְשָׁה חֲזִיוֹנוֹת יֵשׁ לָהּ, וְדַמְיוֹנוֹת וּמֵרָאוֹת יֵשׁ לָהּ. וְהַכֵּל נוֹדַע בְּעֵיִן הַשֶּׁכֶל שֶׁל הַלֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ, הַלֵּב יוֹדַע הַלֵּב מִבֵּין. וְמֵה שֶׁאֲמַר (הושע יב) וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה, הַדַּמְיוֹן אֵינוֹ אֲלֹא בְּשֶׁכֶל הַלֵּב, וְלֹא בְּדַמְיוֹן הָעֵיִן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) וְאֵל מִי תַדְמִיּוּנִי וְאֶשְׁוֶה. וְאֵל מִי תַדְמִיּוֹן אֵל. וְיֵשׁ חֲזִיוֹנוֹת כְּמוֹ הַחוּזִים בְּכוֹכְבַיִם, אֲבָל חֲזִיוֹן הַנְּבוּאָה הוּא כְּחֲזִיוֹן לִילָה.

דַּמְיוֹנוֹת וְחֲזִיוֹנוֹת, כְּמוֹ הַמְּבִיֵן דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְהַמְּדַמֶּה דָּבָר לְדָבָר. אֲבָל מֵרָאֵה, שֶׁהוּא בְּעֵיִן הַשֶּׁכֶל, הוּא כְּאוֹר שֶׁמֵּאִיר בְּכַת עֵיִן. שֶׁבַת הִיא עֵיִן שְׁחֹרָה. (שיר השירים א) שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֶאֱנָה, אוֹר שֶׁמֵּאִיר בָּהּ אוֹתוֹ לִבְּן שְׁלֹפְנַיִם. וּבַת עֵיִן זוֹ הִיא גֵר מְצוּנָה, אוֹר שֶׁמֵּאִיר לָהּ מִבְּפָנַיִם, וְתוֹרָה אוֹר.

אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, הֵינּוּ מֵה שֶׁאֲמַרְתִּי, שֶׁכָּעֵת בְּתוֹרָה הַתְּגִלָּה לָךְ הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתוֹ, וְזֶהוּ יְהוָה. בַּמְּרָאָה אֱלִיּוֹ אֲתוּדַע. בַּמְּרָאָה – אִמָּא הַעֲלִיּוֹנָה. נוֹדַע לָךְ בְּדַעַת. בֶּן יִ"ה. בְּחֵלוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ, אוֹת ה"א אַחֲרוּנָה.

מְבוּעַ שְׁמֵשֶׁקָה אֶת הָאֵילָנוֹת תַּחַת שְׁרָשֵׁיהֶם בְּנִסְתָּר עַד שֶׁהִתְבַּקְּעוּ מִימֵיו בְּגִלּוּי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ה) יִפּוּצוּ מֵעֵינֵיךָ חוּצָה.

שִׂאֲתָהּ הוּא גַם כֶּךָ, כְּמוֹ שֶׁמֶשׁ שֶׁהוֹלֵךְ בִּימֵי הַחֹרֶף תַּחַת הַמְּבוּעִים, וְכִשְׁמַגִּיעָה הַגְּאֵלָה, תִּהְיֶה כְּמוֹ שֶׁמֶשׁ שֶׁהוֹלֵךְ בְּקִיץ לְמַעַל מֵהַמְּבוּעִים, וְיִהְיֶה צוֹנְנִים בְּרַחֲמִים. שֶׁכִּשְׂאֲתָהּ תַּחְתֵּיהֶם, הֵם חֲמִים בְּדִין. בָּא רוּעָה הַנְּאָמֵן וּבִרְךְ אֶת הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְאָמַר, וְדָאִי אֲתָהּ הוּא שֶׁמֵּאִיר לִי בְּזִמְן שֶׁנֶּאֱמַר עָלַי (בראשית כח) כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. כְּבָה הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהַחֲשִׁיף אֶת אוֹרוֹ. יְהִי רְצוֹן שֶׁה' יֵאִיר שְׁמוֹ עָלֶיךָ.

וְעוֹד אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְדָאִי אֲתָהּ הוּא הַכֵּל, שֶׁאֲמַר (כמדבר יב) אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם וְגו'. וְלִכְּן כְּשֶׁהִתְגַּלְתָּה הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה לָךְ, אֲמַרְתָּ (שמות א) אֶסְרֶה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמְּרָאָה הַגְּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה. מִשּׁוּם שֶׁהִיא רַחֲמִים, נֶאֱמַר בָּהּ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה.

וְחֻמְשָׁה אוֹרוֹת יֵשׁ לָהּ, שֶׁנֶּקְרְאוּ קַרְנֵי הַחֲמָה, עַד הוּד. וּמִשָּׁם וְעַד הוּד הָיוּ מֵאִירִים בָּהּ, רוּעָה הַנְּאָמֵן. וְזֶהוּ וְנָתַן הוּד לְמִשָּׁה, לְהוֹדִיעַ שְׁכָלָם נִתְּנוּ לָךְ, אֲפֹלוֹ עַד הוּד. וְלִכְּן פָּנֵי מִשָּׁה כְּפָנֵי חֲמָה. וְחֻמְשָׁה אֵלֶּה עוֹלָיִם לְחֻמְשֵׁים שְׁעָרֵי בֵינָהּ.

וּבְחֻמְשָׁה אֵלֶּה נֶאֱמַר שֶׁהֵם חֻמְשָׁה אוֹר שֶׁל יוֹם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת שֶׁל הַיָּמִין נִרְאוּ לָךְ בְּסְנֶה. מִשּׁוּם שֶׁאֲתָהּ עֲתִיד לְהוֹצִיא אֶת זֶרַע אַבְרָהָם מֵהַגְּלוּת, שֶׁהוּא דְרָגַת (אַבְרָהָם) יָמִין. וּמִשָּׁם בֵּינָהּ, הִיא רַחֲמִים גְּמוּרִים, הֵיךְ הַגְּדוּלָה. (אֲבָל) מִצַּד הַגְּבוּרָה, הֵיךְ הַחֲזָקָה, חֻמְשָׁה רְקִיעַ בְּיוֹם שְׁנִי, כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת הַשְּׂמָאל. אֲבָל מִצַּד דְּרָגַתְךָ – (שמות יד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רַמָּה. שְׁגוּף וּשְׁתִי זְרוּעוֹת וּשְׁתִי שׁוֹקִים כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת, ה' ה' ה'. חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת שֶׁל יַד יָמִין, וְחֲמֵשׁ שֶׁל יַד שְׂמָאל, וּשְׁתִי זְרוּעוֹת וּשְׁתִי שׁוֹקִים וְגוּף, שֶׁהֵם חֲמֵשׁ שְׁעוֹלָיִם י"ה.

אָמַר לוֹ רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּרוּךְ אֲתָהּ לְאֵם הַעֲלִיּוֹנָה, אֲבָל הִי"ה הַזֶּה שֶׁם לִי"ה ה', מִשּׁוּם מִטָּה הָאֵלֵהִים, שֶׁהוּא ו'. וְאָמַר, וְדָאִי כֶּךָ הוּא. אָמַר לוֹ רוּעָה הַנְּאָמֵן, הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, לְחַזֵּק אֶת דְּבָרֶיךָ, שֶׁמֵּרָאֵה הוּא לְיָמִין, חָשׁוּב בַּמְּרָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ

חלום - בסתום עינים, ומשום זה נקראת אספקלריה שאינה מאירה. נבואה היא מראה בפתיחת עינים. ושלשה גונים בעין כנגד שלשת האבות, שבהם מאירה בת יחידה, שתי כנפי העין, נצח והוד. המראה לא נראה אלא בהם, כשהם פתוחים, הוא מראה בהקיץ. וכשהם סגורים, הוא מראה בחלום.

אמר לו רועה הנאמן, ברוך אתה לקדוש ברוך הוא, קום השלם מצוות להאיר בהן מראה איה"ו עליון בהם לקדוש ברוך הוא. אמר לו המנורה הקדושה, 'היא בת עין, (משלי י) כי נר מצוה ותורה אור. ה"ו שמאיר בה ה', שלשת גוני העין ושתי כנפי העין. חמשה אור מאירים בה מבחוץ, ה' עליונה שהיא אור המראה.

השלמה מההשממות סימן מז

מצוה ליבם אשת האח. וסוד זה הרי בארנו, שהוא עושה טוב ואמת עם אחיו המת שלא יכרת מהעולם ההוא. משום שאותו אדם שמת בלא בנים, לא עבר כתל של ברזל להפנס תוך היכל המלך. משום שכתל של ברזל קיים בין העולם הזה לעולם האחר, ואחר אותו הכתל עומדים אלף וששים רבוא מלאכי חבלה, וכלם נקראים בעלי מגנים, בעלי איבה. חרבות משננות של אש לזהטות בידיהם.

ותוך אותו כתל יש (בו) ששים אלף היכלות של חשך. וכל היכל והיכל יש בו חלונות פתוחים לגיהנם. וכל אלו שלא זכו בכנים בעולם הזה, כאשר יוצאים ממנו והולכים להפנס לאותו עולם אחר ופגעו תוך אותו כתל, ויוצאים כל אלו בעלי מגנים וטורדים אותם, ומכניסים אותם תוך אלו ההיכלות ויושבים שם עד שיגאלו.

ובכל יום ויום טועמים טעם של גיהנם, אף על גב שהוא זכאי, חוץ מאם שזכותו גדולה וזכות אבותיו. ואלו הם שהשתדלו בהם ולא יכלו. משום שכל אלו שלא התפשטה מהם הצורה של מעלה בזה העולם, לא עולים תוך העולם ההוא. וכל אלו שלא השתדלו בזה העולם בכנים, כאשר יוצאים מזה העולם מתקרבים תוך הכתל הזה, ויוצאים אותם בעלי מגנים וטורדים אותם לזהטות.

ותוך אלו ההיכלות יש היכל אחד, ואותו היכל נקרא היכל פועלי און, ולוקחים אותו ומכניסים אותו באותו היכל, ושם נטרד בכל יום ויום, וזה קשה מגיהנם. אם יש לו גואל - טוב, ואם לא - לא יוצא משם לעולמים. ועל זה כתוב (תהלים קכז) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם וגו'. כאשר יש להם גואל לאלו שלא זכו, צריך לאותה אשה ממש שהוא עזב שם, במקום שנפשו ורצונו היה שם תמיד ונדבק ברצון והשתוקקות. וכאשר השתמש באותו מקום אחיו של המת, אותה התדבקות של התשוקה של הנפש שעזב באותו מקום מתעוררת בהתעוררות האשה שמתעוררת אליו ואחיו ששם רצונו באחיה באותו מקום. אז התעוררות זו מעוררת לאותו מת באלו ההיכלות ויוצא משם.

וממנה אחד מאלו בעלי מגנים בא עמו, וחוזר אדם לאותו מקום וישוב לימי עלומיו. אותו ממנה קורא עליו: אוי שיצא שכרו בהפסדו. מי שהיה זקן, חוזק תינוק לצחק בו. ועם כל זה, הקדוש ברוך הוא רצונו לעשות עמו טובה לתקנו בזה העולם, וזהו שאדונו מתרצה בו. נער משתים עשרה שנים שלא השלים לעשרים או שהוא נער שלא נשוי, הקדוש ברוך הוא עוקר אותו, ושותל אותו לבסוף בצד אביו בקשי, וזה לא הולך לאותו כתל.

בין גן עדן וגיהנם יש סלע אחד, וזה הוא סלע המחלקת. מדוע נקרא כך? משום שכל בני העולם עושים מחלקת ברבונם על אותו נער. והקדוש ברוך הוא רואה בו שלא יצליח, שאם יתקשה, לא ננטע בנטיעה טוב. ועתה שהוא רך וראוי לעקרו, נעקר, ושותל אותו הקדוש ברוך הוא.

כאשר נעקר, עולה אצל אותו סלע, ושם היכלות ידועים לאלו, וחילות ומחנות רבים עומדים שם שממנים עליהם. וכלם בחשבון עומדים, ועומדים שם עד שיגאלו מצד של אביו. ואם לא אביו, לעתים עומדים לחמשים שנה, ועושה בו הקדוש ברוך הוא טובה ונגאל בקרובו שקרוב לו או אחיו.

אין סנדל כלל, משום שהוא צד שאין בו תקון של רגלי בני אדם, ומשום זה אין בו סנדל. וכל אלו הצדדים שמתפשטים ממנו, כלם משני רגלים עד שמשתנה כרגלי התרנגול.

במלכת שבא כתוב (מלכים-א י) ותבא לנסתו בחירות, אחד שעשה לרגליו סנדל של הצד האחר. מה כתוב? (שם) ויגד לה המלך את כל לבכה [דכריה], ולא כתוב ויעש לה. גלה לה הסוד ולא הצטרף לעשות לה סנדל, שאין דרך לאותו צד בזה.

ומשום זה מי שרואה בחלומו שנותנים לו סנדלים לרגליו, ודאי שחיים נמסרו לו. ומי שרואה שפושטים ממנו סנדל, בדין צד האחר ימסר אם לא ישוב. ועל זה יש לשלף לזה ולתת אותו תוף עפר, סוד זה סנדל שהוא רגיל בו לא ישלף, כדי שלא יסור ממנו. אבל צריך סנדל אחר לשלף ממנו, וכמה הם.

אלו בעלי מגנים באותו צד שמתאספים שם להנעיל אותו סנדל לאותו צד, ולא יכולים. חוזר אצל אותו מת ובא בטענות עליו לפני הקדוש ברוך הוא לחוס עליו, והקדוש ברוך הוא חס עליו. **ומשום** אותו סנדל חוזר לאותו מקום ארבעים ימים וסר מאותו מת, וכל אלו בעלי מגנים שלו. והקדוש ברוך הוא נותן לו ענש וגואל אותו, אבל לא נכנס תוף המקדש. ומקום מתקן להם מחוץ לגן עדן, ושם עומדים ומודים ומשבחים להקדוש ברוך הוא ורואים אותו מרחוק ואת אותו האור של עדן הצדיקים שבגן עדן ומתבישים במעשיהם. אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. (ע"כ מההשמטות).

ארבעים יפנו לא יסיף וגו' (דברים כה). מצוה זו להלקות הרשע, שהוא סמאל, שעתידי הקדוש ברוך הוא להכותו חמשים מכות, משום שעשה עצמו אלוה. יבא היחוד שמיחדים בו ישראל בכל יום בכ"ה אותיות, ויכה בהם את מי ששם עצמו אלוה. ואינו אלא עבד מטנף. ואלו שסרחו בה', תקן להם הקדוש ברוך הוא (להכות) ביו"ד ה"א וא"ו, שהם ארבעים חסר אחת. ובשם זה מכה הקדוש ברוך הוא עשר מכות את האדם

ובמה גאלות מזמין הקדוש ברוך הוא לאותו אדם. הגוף הראשון מה יהיה ממנו? שאלה שאלו לפני החברים, אם יתקים אותו גוף אם לא. אם תאמר שלא יתקים, וכי יאבדו מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא?! אם חיב היה הרבה ולא ראוי להתקים, לא שאלתי. שודאי נאבד ולא יתקים.

אבל כמה הם שחוזרים לזה העולם ונתקנו גופם, מה יהיה ממנו? הגוף ההוא לא נאבד, שהרי הקדוש ברוך הוא לא יאבד מעשה ידיו, ובריות מזמנות לעשות ממנו. ואלו היו גופים שחוזרים בלי רוח.

באשר עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות המתים, אלו יבנו ויקומו ארבעים יום בלי רוח. והקדוש ברוך הוא חס עליהם ושולח עליהם רוח שנושבת בגן עדן, ויקומו על עמדם ויהיו שמשים לצדיקים שעוסקים בתורה. ואלו ימותו כמקדם, ואחר כך יקומו להם, ועל זה כתוב (קהלת ד) ושבת אני את המתים שכבר מתו, מזמן קדמון.

באשר יקומו, ידעו את קונם ידיעה שאינה ברוחה כשאר בני אדם, ואלו שמשים של העם הקדוש. בספרו של שלמה על אלו הגופים כתוב, (דניאל יב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה וגו' ואלה וגו'. בין צדיקים בין רשעים - יקומו, ועל זה כתוב בהם בארח סתום - ורבים, ולא כתוב מי אלו.

ומשום כל זה, אף על גב שאמרנו שנסברו - לא כף. שהרי אין לנו גוף מאלו שלא יקומו מדור המבול ודור הפלגה, וישברו כמקדם. דור המבול מה כתוב בהם? פי השחית כל בשור את דרכו, משחיתים אותו איבר. משום זה נענשו. אף כאן, כל אלו שלא זכו לבנים, אין להם חלק באותו עולם עד שמתקנים. ואפלו לחמשים דורות מחזיר להם הקדוש ברוך הוא, כמו שנתבאר. מצוה לחלץ את יבמתו, הרי נתבאר הואיל ואין רצון של זה או של זה ולא נתקן בחביבות, יש לחלץ.

ואם תאמר, במקום שמצויים חיים יש סנדל ביפי של תקוני הרגלים, שכתוב (שיר השירים ז) מה יפו פעמיו בנעלים בת נדיב וגו', משום שזה הוא מקום שמצויים בו חיים. ובמקום שמצויה בו מיתה

תמר בו. משום ששפחה שלו אדנ"י, שמה כשם המלכה, והקדוש ברוך הוא בו משתנה, משום שהוא נער. בו סוד (רוח) (איוב ג) ישוב לימי עלומיו.

אבל שכינה אצל הקדוש ברוך הוא לא משתנה, והקדוש ברוך הוא לא משתנה אליה, זהו שכתוב אני ה' לא שנית. אני – השכינה. ה' – העמוד האמצעי. שלף איש נעלו – זה סנדלפון, סנדל הוא לקדוש ברוך הוא, ונעל לשכינה. אבל תפארת, שכולל שש ספירות, הוא גוף ליהו"ה. ומלכות גוף לשכינה, שהוא אדנ"י.

ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וגו'. מצוה זו לחלץ, וזוהי חליצת רוח מאותו גוף, שצריך לנהג עמו כאח, ואותו קשר האחה שעם אחיו מתיר ממנו, ואותה רוח הולכת נע ונד עד שמוצאת גואל. זהו שכתוב (ויקרא כה) או דדו או בן דדו יגאלנו או משאר בשרו וגו'. ואם לא מצא – והשיגה ידו ונגאל. כאורח שהולך ממקום למקום, או כעבד שהולך בשלשלת על צנארו עד שמוצא פדיון מאדונו על חטאו. או למי שלא הניח בן לגאל אותו.

ואליהו וחכמי ובעלי הישיבות, כאן רמוז אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. שהוא קשור בקשר של תפלין של יד, ואסור בתפלין של ראש, כשאין (לו) בן לגאל אותו מצד של בן י"ה. באותו קשר הוא אח חבוש ואסור, שאין לו רשות לגאל את עצמו, שהוא ד' עצמו של אח. (בראשית ב) עצם מעצמי קרא לה אליו בקרקפת של תפלין של ראש, ובשר מבשרי קרא לה מצד הלב.

ולא לחנם אמר הקדוש ברוך הוא, כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור, מעלה אני עליו פאלו פדאני לי ולבני מבין העובדי כוכבים ומזלות. וכמה בני אדם שמשתדלים בתורה ועושים גמילות חסדים ומתפללים, ולא נגאל הקדוש ברוך הוא ושכינתו וישראל. אלא שישתדל בתורה לחבר אותה עם הקדוש ברוך הוא. וגמילות חסד הרי פרשוה, שהרי אין חסיד אלא המתחסד עם קונו, שכל המצוות שעשה, לגאל בו שכינתו, ובזה עושה חסד עם הקדוש ברוך הוא.

ועשר לחיה, עשר לנחש ותשע לארץ, משום שכלם סרחו באות ה'. ולכן (בראשית ג) כי עשית זאת.

כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וכן אין לו וגו', יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה (דברים שם). מצוה זו ליבם אשת אח. שאשת אח היא ד', ועם א"ח היא אחד. ואם חס ושלום שלבו אינו להביא אח על ד', שהיא אשתו ובת זוגו של א"ח, הוא עושה פרוד, ונכנס סמאל, אל אחר, באמצע, ונאמר בו (בראשית לח) ושחת ארצה לבלתי וגו', שהסתלק קוץ של אות ד' מן אחד. ומשום זה, והיה אם בא אל אשת אחיו ושחת ארצה לבלתי נתן זרע לאחיו. והשחתת הזרע מנעה ממנו כמה ברכות ופרוד היחוד. ולכן יהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימתהו ה'.

ויחוד של אח עם ד' בצדיק. ובעז משום שהתגבר על יצרו נקרא צדיק. וזהו בוע"ז, ב"ו ע"ז, תקיף ביצרו. (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר, וזה יה"ו שכוללות שלש אותיות (אבות) בצדיק, ליבם ה'.

ובינה – בן י"ה, בגללה נאמר (רות ד) וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקים כל דבר. כאן רומז שנוי השם, וזה מצפ"ץ כאן, וזאת לפנים בישראל. וזה שנוי מקום, אהי"ה, איה מקום כבודו להעריצו. יה"ו הוא אהי"ה, וזה שנוי מקום. שנוי מעשה, אדנ"י, א' אהי"ה, י' יהוה, שניהם משתנים באדנ"י.

וזאת התעודה בישראל. התעודה – אם העליונה, (ישעיה ח) צור תעודה חתום תורה בלמדי. הוא חותם העולם, חותם השמים והארץ. על התמורה – שכינה תחתונה. באיזה מקום התחבאה? בעלם שלה, מטטרו"ן, וישנה, שם היא משתנה. ואדם שנאמר בו (שם מד) כתפארת אדם לשבת בית, (איוב יד) משנה פניו ותשלחהו.

ולכן פרשוה חכמי המשנה, לא כשאני נכתב אני נקרא. בעולם הזה נכתב יהוה, ונקרא אדנ"י. והרי כתוב (מלאכי ג) אני ה' לא שנית. בכתיבה לא משתנה, אבל בקריאה משתנה. שכתובה שהוא מקומו, לא משתנה. בקריאה שהוא מחוץ למקומו, משתנה. (שמות כג) השמר מפניו ושמע בקלו אל

עַמְלָקִים, וְעַלֵּיהֶם נֹאמַר (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֵן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל.

כְּמוֹ שֵׁישׁ בְּיִשְׂרָאֵל אַרְבַּע פָּנִים: יַעֲקֹב, יִשְׂרָאֵל, רַחֵל, לֵאָה. יִשְׂרָאֵל עִם לֵאָה, יַעֲקֹב עִם רַחֵל, כְּנָגֵד (יחזקאל א) וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן – כִּף יֵשׁ אַרְבַּע פָּנִים לְעַמְלָק: קָסֶם, וְנַחֲשׁ, עֵמֶל, וְאֶן. עֵמֶל רְשׁוּם בְּעַמְלָק, וְהַמֵּן שֶׁהִיא מְצַד עַמְלָק – (תהלים ז) יִשׁוּב עֵמֶלוֹ בְּרֵאשׁוֹ. וְכָל אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ מַעַמְלָק הֵיוּ. וְלַמַּעֲלָה עַמְלָק, סְמָאֵל. עֵמֶל, נַחֲשׁ, אֶן, וּמַרְמָה. שֶׁמְפַתָּה אֶת הָאָדָם לַחֲטָא לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. קֶסֶם – ק' מַעַמְלָק, ס"ם מַסְמָאֵל. נַח"ש, א"ל מַסְמָאֵל (כאן חסר).

עָלְיוֹ נֹאמַר לְאַבְרָהָם, (בראשית יב) לָךְ לָךְ מֵאַרְצָךְ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בֵּית מוֹלַדְ שְׁלָךְ מִבְּתֵי הַלְבָנָה הַלְלוּ, אוּ בְּתֵי שְׁבֵתָאֵי, אוּ בְּתֵי מֵאָדָם. שְׁעַל בְּתֵי מֵאָדָם וּבְתֵי שְׁבֵתָאֵי וְלִבְנָה נֹאמַר, אֵין מִתְחִילִים בְּשָׁנֵי וּרְבִיעֵי, (ואֵין מִתְחִילִין בְּשָׁנֵי וְאֵין מְסִימִים בְּרִבְעֵי) שְׁמֵאָדָם אָדָם הַחֲמָה, גִּיהֶנֶם אִם שֶׁל עֲשׂוֹ, שְׁנוּלְדָה בַּיּוֹם הַשָּׁנִי. וְהַלְבָנָה הִיא טוֹב וְרַע. טוֹב בְּמִלּוּאָה, וְרַע בְּחִסְרוֹנָה.

וּמִשׁוּם שֶׁהִיא כְּלוּלָה מְטוֹב וְרַע, מוֹנִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וּמוֹנִים בָּהּ בְּנֵי יִשְׁמַעֲאֵל. וּכְשִׁלּוּקָה בְּמִלּוּאָה, סִימָן לֹא טוֹב לְיִשְׂרָאֵל. וּכְשִׁלּוּקָה בְּחִסְרוֹנָה, סִימָן רַע לְיִשְׁמַעֲאֵלִים. וּבָזֶה (ישעיה כט) וְאַבְדָה חֲכָמַת חֲכָמָיו, חֲכָמָה שֶׁל יִשְׁמַעֲאֵלִים. וּבֵינַת נְבוֹנִים תִּסְתַּתֵּר, שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים בְּבְרִיאָתָם, אֲלֹא בְּשִׁמוּשָׁם, כְּפִי שְׁנוֵי הָעוֹלָם בְּהִלְיָכְתָם וּבְשִׁמוּשָׁם. וְהַלְבָנָה נִבְרְאָה בַּיּוֹם הַרְבִּיעֵי, וּבְחִסְרוֹנָה עֲנוּיָה, נִבְרְאָה לִילִית, שְׁבֵתָאֵי, שֶׁהוּא רַעַב וְצָמְאוֹן וְלָקוּי הַמְּאוּרוֹת. עָלֶיהָ נֹאמַר יְהִי מְאוּרָת חֶסֶד. (משלי ג) מְאוּרָת ה' בְּבֵית רָשָׁע. (קהלת ז) וְחוּטָא יִלְכַד בָּהּ, בְּבֵית הַסְהָר שְׁלָה, וְצָדִיק יִמְלֹט מִמֶּנָּה.

וְיִישׁ פּוֹכֵב אַחַר, נִקְדָה קִטְנָה, נִקּוּד עַל שְׁפָחָה (הַלְבָנָה), שֶׁהוּא מְאוּרָת, וְזֶה חוֹלָם, בַּת מֶלֶךְ, שְׁבַת הַמְלָכָה. שְׁשִׁלְטוֹן שְׁנֵיהֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ (דברים ה) לְמַעַן יְנוּחַ עַבְדְּךָ וְאַמְתֶּךָ. שֶׁסֹּדֵר בְּרִיאָתָם לֹא כִסְדֵר שְׁמוּשָׁם. וְלָכֵן חֲמָ"ה וּמֵאָדָם"ם, אָדָםִים שֶׁל הַגִּיהֶנֶם, נִבְרְאוּ בַּיּוֹם שְׁנִי. לִבְנָה שְׁבֵתָאֵי נִבְרְאוּ בַּיּוֹם רְבִיעֵי, רַעַב וְחָשֶׁךְ. וְלָכֵן אֵין מִתְחִילִים

מִי שְׁגוּמֵל חֶסֶד עִם שְׁכִינָתוֹ, הוּא גוּמֵל עִם הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִשׁוּם שְׁכַשְׁחֻטָּאוֹ יִשְׂרָאֵל וְהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵיךְ רוּצָה לְיִסְרֹם, הָאֵם הֵיטָה רוּבְצַת עָלֵיהֶם, עַד שִׁיִּצְאוּ לְתַרְבוֹת רָעָה. מָה עָשָׂה הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? גָּרַשׁ אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמְלָכָה, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִחְזוֹר לְמִקְוֵמוֹ עַד שֶׁהַמְלָכָה תִּחְזוֹר לְמִקְוָמָהּ. וּמִי שֶׁחִזַּר בְּתַשׁוּבָה וְגוּמֵל חֶסֶד עִם הַשְּׁכִינָה וּבְכָל הַתּוֹרָה וּבְמִצְוֹתֶיהָ, וְלֹא הִיא (הוּא) אֲלֹא לִגְאֹל אֶת הַשְּׁכִינָה, זֶה עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם קוֹנוֹ, וּכְאִלוֹ גְּאֹל אוֹתוֹ וְאֶת שְׁכִינָתוֹ וְאֶת בְּנָיו.

אָמַר אֵלֵיהֶוּ וְכָל רָאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת, רוּעָה הַנְּאֻמָּן, אֶתָּה הוּא הָאִישׁ הַזֶּה, אֶתָּה הוּא בֶן מֵהַמֶּלֶךְ וְהַמְלָכָה, שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּתְךָ לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא כְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם קוֹנוֹ, אֲלֹא כְּמוֹ בֶן שְׂמַחִיב לְשִׁים עֲצֻמוֹ וְכַחוֹ לְפִדּוֹת אָבִא וְאַמָּא וּמַסְרַ עֲצֻמוֹ לְמִיתָה עָלֵיהֶם. שְׁמִי שְׁאֵינוֹ בֶן הַמֶּלֶךְ וְעוֹשֶׂה טוֹבָה עִם הַמֶּלֶךְ וְהַמְלָכָה, וְדַאי זֶה נַחֲשָׁב שְׁעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם קוֹנוֹ.

קָם רוּעָה הַנְּאֻמָּן וְהִשְׁתַּטַּח לְפָנֵי הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְכָה וְאָמַר, כִּן יְהִי רְצוֹן שְׁלוֹ שִׁיחֲשִׁיב אוֹתִי כְּבֶן, שֶׁהַמַּעֲשִׂים שְׁלִי לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ יְהִיוּ אֵלָיו כְּמוֹ בֶן שֶׁמְשַׁתְּדֵל בָּהֶם אַחַר אָבִיו וְאִמּוֹ, שְׁאוּהֵב אוֹתָם יוֹתֵר מֵעֲצֻמוֹ וְנַפְשׁוֹ, רוּחוֹ וְנַשְׁמָתוֹ, וְכָל מָה שֶׁהִיָּה לוֹ, הֵיךְ חוֹשֵׁב לָהֶם לֹאֵין לַעֲשׂוֹת בָּהֶם רְצוֹן שֶׁל אָבִא וְאַמָּא וְלְפִדּוֹת אוֹתָם בָּהֶם. וְאִף עַל גַּב שִׁידְעָתִי שֶׁהַכָּל בְּרִשׁוֹתוֹ, הִרְחֵמָן רוּצָה אֶת הַלֵּב. בְּאוֹתוֹ זְמַן בָּא הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִשְׁקָ אוֹתוֹ, וְאָמַר, רוּעָה הַנְּאֻמָּן, וְדַאי שְׁאֶתָּה הוּא בֶן שְׁלִי וְשֶׁל הַשְּׁכִינָה. רַבְּנֵן וּמִלְּאָכִים נִשְׁקוּ בֶן! קָמוּ כָּלֶם וְנִשְׁקוּ לוֹ, וְקַבְּלוּ אוֹתוֹ לְרַב וּמֶלֶךְ עָלֵיהֶם.

וְהָיָה בְּהִנִּיחַ ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו', תִּמְחָה אֶת זְכַר עַמְלָק וְגו' (דברים כה). מְצוּהָ זוֹ לְהַכְרִית אֶת זְרַעוֹ שֶׁל עַמְלָק, שֶׁהָרִי הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִחְזוֹר לְכַסְאוֹ עַד שִׁיִּקַּח נִקְמָה מִמֶּנּוּ. פֶּתַח רוּעָה הַנְּאֻמָּן וְאָמַר, וְדַאי מִשׁוּם זֶה הָיוּ הוֹלְכִים בְּמַדְבָּר וְעַל הַיָּם, וְלֹא יִכְנָסוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, עַד שִׁיִּטַּל נִקְמָה מֵעַמְלָק.

עַמְלָק מֵהוּ לְמַעְלָה? שֶׁהָרִי רְאִינוֹ שְׁכַלְעָם וּבְכָלֵק הָיוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם מִשָּׁם, וּמִשׁוּם זֶה שָׁנְאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה וְלָשׁוֹן, וְלָכֵן עַמְלָק רְשׁוּם בְּשָׁמִם – ע"ס מִבְּלַעַם, ל"ק מִבְּלַק. וְזָכַר וְנִקְבָה הֵם

איש מאדים לשון של אדם, (שמות כח) טור אדם פטודה. נגה, אש לבנה. ושניהם פני חמה ופני לבנה. נצח והוד, אותם שלקחו לבן מחסד ואדם מגבורה, אהרן ודוד משם היו. אחד לקח רחמים, ואחד לקח דין. דוד מצד השמאל, (שמואל א טז) והוא אדמוני. אהרן איש חסד. ושניהם נביאי אמת משם. פני משה היו מאירים בנבואה של בינה, היא חמה (אמא) עליונה, משם נבואתו.

בהם עשו הרשע עבד אדום, ונקבה שלו מאדים, היא שפיכות דמים של ישראל, וגרמה שבמלכה התקים, (איכה א) נתנני ה' בידי לא אוכל קום. (שם) נתנני שממה כל היום דוה. הוד הפך לדוה, שנצח והוד כנגדם. יכין ובעז. שתיהן אשר הבית נשען עליהם. שבית הכנסת נקרא על שם אש נגה כמו שאמרנו.

ושפחה רעה היא קבורה, ובה אסורה לגברת. והיא שבתאי, קרה ויבשה, בקבורת העפר, והיא מות של עניות של התורה, והיא קבורת עני, מכסה בה בשבעה מיני מדורות, שהיא כלולה משבעה כוכבים, כמו ששבת המלכה כלולה משבע. והם שבעה כוכבים מצד של הגבורה (הגבירה), (בראשית מא) שבע שני השבע. מצד של שפחה, שבע שני הרעב. שעליהם אמר הנביא, (עמוס ח) לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי ה'.

סדר הלימוד ליום ח תמוז [יום 274 בשנה]

גברתה גן. שפחה אשפה מטנפת, מצד של ערב רב אשפה מערכת בגן לגדל זרעים, מצד של עץ הדעת טוב ורע. מצד של עבודה זרה נקראת שבתאי, לילית, אשפה מטנפת, משום שצואה מערכת מכל מיני טנוף ושרץ, שזורקים בה כלבים מתים וחרמורים מתים. בני עשו וישמעאל קבורים בה. עובדי כוכבים ומזלות, שהם כלבים מתים, קבורים בה. והיא קבר של עבודה זרה שקבורים בה ערלים, שהם כלבים מתים, שקץ וריח רע, מטנף, מסרח, משפחה רעה היא סרכה, שאחווה בערב רב מערבים בישראל. ואחווה בעצם ובשר, שהם בני עשו וישמעאל, עצם מת ובשר טמא, בשר בשדה טרפה, שעליה נאמר (שמות כב) לכלב תשלכון אתו.

בשני ורביעי, משום שגיהנם נקרא ביום שני, ולקוי מאורות ביום רביעי.

בכ"ב, עליו נאמר (במדבר כד) דרך כוכב מיעקב. שדרגתו ביום שלישי, ובו (שמות יט) ויהי ביום השלישי בהיות הבקר, שבו ירד הקדוש ברוך הוא לתת את התורה לישראל, בת יחידה, להיות עמו שבת המלכה, שהוא יום שלישי, כולל שלשת ענפי האבות, ש', הבת (המלכה) היחידה, ששלטונה כליל שבת, בו נעשית שבת.

ולבן חולקים חכמי המשנה על מתן תורה, בת יחידה. זה אמר בשלישי נתנה תורה, וזה אמר בשביעי נתנה תורה. והיא בת יחידה שאוחזת בעמוד האמצעי, שלישי לאבות. ובצדיק, שביעית לו בת יחידה. וכשהיא עטרה על ראשו, נקרא בו שביעי, שהוא היה ששי, שפוכבו צדק, ובת יחידה שבת המלכה נקראת צדק. ומשום זה תורה אחווה בו בין יום ג' וז'.

והוא כ"ב מן כוכ"ב, כ"ו – (תהלים פד) פי שמש ומגן יהו"ה צבאות, שכינה מלכות הקדוש, (בראשית מח) בך יברך ישראל, כ"ב אותיות התורה. כוכב כלול משלש דרגות: כ' פתור, ב' בינה, יהו"ה כולל שניהם – חכמה. וכוכ"ב כולל הכל, דרגת העמוד האמצעי ושכינה.

והשכינה היא לבנה, לבון ההלכה, רחמים, בצד החסד. ונקראת חמה, ברה כחמה, מצד הגבורה, פני משה כפני חמה. הלבנה אפלה, מעוט הלבנה, שפחה שלה גיהנם, חמה רעה. שפחה שלה שבתאי, לקוי המאורות, חלול שבת. שפחתה, שמחזירה ערף לגברתה בכל יום ויום, ומתגברת עליה בחטאי ישראל בניה. זהו שכתוב (משלי ל) ושפחה כי תירש גברתה. ששלטון השפחה לא היה אלא ביום השני בגיהנם. וברביעי בלקוי המאורות, וחרזה לשלט בכל יום ויום.

ובת מלך אסורה בסרכות, בבית הסהר, בגלותה. והיא קן של סמאל בין הכוכבים. והקדוש ברוך הוא נשבע, (עובדיה א) אם תגביה פנשר ואם בין כוכבים שים קנף משם אורידך נאם ה'. ושכינה נגה, ונגה לאש (יחזקאל א), ומכאן קראו לבית הכנסת אש נגה.

שֵׁשׁ על גב שֵׁה"א של אֲצִילוֹת שֶׁל שֵׁם של יהו"ה היא תוֹמֶכֶת לְכֻלָּם, אֵין לָכֶם לִפְרוֹחַ לְמַעְלָה וְלָרֶדֶת לְמִטָּה חוּץ מִמְּנָה, כְּאַיְכָרֵי הַגּוֹף שֵׁאֵין לָהֶם תְּנוּעָה, חוּץ מִהַנְּשִׁמָּה, שֶׁהַאֵיכָרִים שֵׁישׁ לָהֶם הַתְּפִשְׁטוּ עֲלֵיכֶם לְתַמְדָּךְ אֶתְכֶם בָּהֶם. שְׂכַף הֵיא ה', כְּמוֹ יָם. אִם יֵשׁ לָהּ כְּלִים, מִתְּמַלְאִים מִמְּנָה וּמִתְּפִשְׁטִים בָּהֶם כְּמוֹ נִחְלִים שֶׁמִּתְּפִשְׁטִים מֵהֵיִם עַל הָאָרֶץ. וְאִם לֹא, הֵיא ה' בַּעֲצָם יְחִידִי, בְּלִי הַתְּפִשְׁטוֹת הַנִּחְלִים.

כֶּךָ כְּלֵי הַשְּׂכִינָה, הֵם מְלֵאכִים קְדוּשִׁים לְמַעְלָה, וְיִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, אִם יֵשׁ בָּהֶם בְּעֲלֵי מַדּוֹת, בְּעֲלֵי חֶסֶד חֲסִידִים, גְּבוּרִים בְּעֲלֵי תוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, צְדִיקִים אֲנָשֵׁי מְלָכוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דניאל א) וְאָשֶׁר כַּח בָּהֶם לְעַמְד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, בַּעֲמִידַת הַתְּפִלָּה, בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ אֲדֹנָי, מֶלֶךְ שְׁלֵה יְהוָה. וְהֵם חֻכְמַיִם וְנִבְוִנִים רֵאשֵׁי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא רֵאשֵׁי עַרְב רַב שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (איכה א) הֵיוּ צָרִיחַ לְרֵאשׁ. הֵיא הַתְּפִשְׁטָה עֲלֵיהֶם בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת שְׁלֵה. בְּאוֹתוֹ זְמַן יִרְדַּעַל הָעֲלוֹת בְּיוֹד ה"א וְא"ו ה"א, לָרֶדֶת עֲלֵיהֶם וּלְהִקָּם שְׂכִינָה עֲלֵיהֶם.

וּבְזִמְנָן שֶׁל (שמות ב) וַיַּפֵּן כַּה וְכַה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ, הֵיא אוֹמְרָת: (שיר השירים א) שְׁלֵמָה אֲהִיָּה כְּעִטָּה, מְעַטְפֹת בַּעֲצָמָה שְׁלֵא הַתְּפִשְׁטָה עֲלֵיהֶם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צוּחַ עֲלֵיו וְאוֹמֵר: אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד.

בֵּין כֶּךָ קָם הַמְּנוֹרָה הַקְדוּשָׁה וְאָמַר, רַבּוֹן הָעוֹלָם, הֵרִי כָאן רוּעָה הַנֶּאֱמָן, שְׁבוּ נֶאֱמַר (במדבר יב) וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנּוּ מְאֹד, עַד כְּעַת (שמות ב) וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. הֵרִי כָאן וְהָאִישׁ מִשָּׁה, שֶׁשְׁקוּל לְשֵׁשִׁים רַבּוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְבוֹ (תהלים לג) מִמְּכוֹן שְׁבָתוֹ הַשְּׂגִיחַ. שְׁבוּ נֶאֱמַר עַל דוֹר הַגְּלוּת הָאֲחֵרוֹנָה, (ישעיה נג) וְהַיְּפִיגֵעַ בּוֹ אֶת עֶזְרָתוֹ כְּלָנוּ. וְהוּא כָלוּל בְּעֶשֶׂר מַדּוֹת, שְׁבִגְלָלָן אֲמַרְתָּ (בראשית יח) לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוּר הָעֶשְׂרָה. רַד עֲלֵיו לְהַשְּׂגִיחַ עַל הָעוֹלָם וְקִים דְּבָרֶיךָ, שְׂאִתָּה אֱמֶת וְכֻלּ דְּבָרֶיךָ אֱמֶת.

שְׁהוּא גָּמַל חֶסֶד עִם הַשְּׂכִינָה, וְקָשֶׁר שְׁפָחָתָהּ בְּגְבוּרָה, לְהֵיוֹת שְׁפָחָה אֲסוּרָה תַּחַת גְּבַרְתָּהּ בְּקָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וְהַשְּׁתַּדֵּל בְּגָלְלָהּ בְּתוֹרַת אֱמֶת, (מלאכי ב) תוֹרַת אֱמֶת הִיֵּתָה בְּפִיהוּ. וְהַשְּׁתַּדֵּל בָּהּ בְּנְבִיאִים וּבְכַתּוּבִים. בְּנְבִיאִים בְּכַמָּה נְחִמוֹת.

וּבְכַמּוֹ שֵׁישׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְזוֹלוֹת מְצַד שֶׁל הַטּוֹב, כֶּךָ יֵישׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְזוֹלוֹת מְצַד הָרַע. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (בראשית כה) שְׁנַיִם עֶשֶׂר נְשִׂאִים לְאַמְתָּם. שְׁזָה לְעַמַּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים (קהלת ז), וְהִרְשָׁעִים הֵם אַבִּי אַבוֹת הַטְּמֵאָה, שֶׁהֵם טְמָא מֵת וְשָׂרִץ, שֶׁמִּטְמָא אֶת הָאָדָם מְאֵוִירוֹ וּמִתּוֹכוֹ וּמִגְבוּוֹ. וְאַפְלוּ תוֹךְ תּוֹכוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן נְטִמָּא בָּהֶם. וְלִכֵּן (ויקרא כא) [ו]עַל כָּל נִפְשׁוֹת מֵת לֹא יִבֵּא. שְׂרָשַׁע קְרוּי מֵת. וְהַמְּנוֹרָה הַקְדוּשָׁה, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא.

כָּאן מְצָאנוּ רְפוּאָה אֵלֵי, שֶׁנֶּאֱמַר בִּי (ישעיה נג) וַיִּתֵּן אֶת רְשָׁעִים קִבְּרוֹ. אַחַר שְׁקִבּוּרָה זוֹ מִשׁוּם אַבָּא וְאַמָּא, שֶׁהֵם בְּגָלוֹת עִם יִשְׂרָאֵל, הַתְּקִים בִּי הַכְּתוּב וְלֹא יִטְמָא. אֲלִיָּהוּ, לֹא תַתְּעַכַּב מִלָּרֶדֶת, שֵׁאֵף עַל גַּב שְׂאִתָּה כְּהֵן, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ (לא) יִטְמָא. שְׁהַרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ בְּגָלוֹת, שְׁהִיא קְבוּרָה לָהֶם, וְאֵנִי קָבוּר בֵּינֵיהֶם. בְּשָׁבוּעָה עֲלֵיךָ בְּשֵׁם ה' חֵי וְקִים, אַל תַּתְּעַכַּב מִלָּרֶדֶת. מְלֵאכִים קְדוּשִׁים בְּעֲלֵי כְנָפִים, בְּשָׁבוּעָה עֲלֵיכֶם, קַחוּ שְׁבוּעָה זוֹ וְהַעֲלוּהָ עַל כְּנָפֵיכֶם, שְׁבוּעַת ה' בַּח"י צְדִיק וְקִים עַמּוּד הָאֱמֶצְעִי, קַחוּ שְׁבוּעָה זוֹ וְהַעֲלוּ אוֹתָהּ עַל כְּנָפֵיכֶם בְּמִלְכָה, בְּכָבוֹד שְׁלֵה, לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מְלֵאכִים עֲלִיוֹנִים, שְׁלִיחֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיְמִין, וּמְלֵאכִים שְׁלוּחֵיו מִשְׁמָאל, וּמְלֵאכִים שֶׁל אַבָּא וְאַמָּא, יְהִיוּ מְסִתִּירִים לָהּ לְמַעְלָה וּלְמִטָּה, וּמְכַסִּים אוֹתָהּ בְּאוֹת ו' בְּשֵׁשׁ כְּנָפָיו, שְׁבוּ נֶאֱמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים וְגו'. שְׁשָׁבוּעָה שְׁלוֹ, שְׁהִיא ה', רְבִיעִית. וּבְשִׁתִּים יִכְסֶה רַגְלָיו שְׁלֵה, וּבְשִׁתִּים מְעוֹפְפִים אוֹתָהּ.

וְאַתָּה אֲלִיָּהוּ, שְׁעֲלִיתָ לְמַעְלָה לְעֵלַת הָעֲלוֹת, וְהוּא טוּעֵן אוֹתָךְ מְכַל טוֹב, רַד אֲלִיָּה, וְתִהְיֶה כְּרֹוב תַּחֲתֵיהָ לְהוֹרִידָהּ בָּךְ מִלְּאָה כָּל טוֹב. וּמְלֵאכִים שֶׁל אַבָּא וְאַמָּא, שֶׁהֵם י"ה, (הַסְתִּירוּ אוֹתָהּ) סוּכְבוּ אוֹתָךְ בִּירִידָתָהּ. וּמְלֵאכִים שֶׁל בְּעֲלָהּ, בֶּן אַבָּא וְאַמָּא, ו', כְּסוּ אוֹתָהּ, וּמְעוֹפְפִים אוֹתָהּ בְּשֵׁשׁ כְּנָפִים – אב"ג ית"ן, וּבְל"ו שְׁתִּלוּיִים מֵהֶם כִּחַשְׁבוֹן ל"ו. וְדַאי זֶה שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. וַיִּוֹרְדֶת ה' (י"ה) שְׁלוֹ, טְמִירָה מְכַסֶּה בָּהֶם. וּמְלֵאכִים שֶׁהֵם שֶׁל צְדִיק ח"י הָעוֹלָמִים, הִסְמִיכוּ אוֹתָהּ עֲלֵיכֶם כְּמוֹ הַחִיּוֹת שְׁסוּמְכוֹת אֶת הַכְּסָא.

וְכַךְ הוא כְּשֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוא יורד לשלט על עץ הדעת טוב ורע, שהוא טוב מטטרו"ן. רע סמאל, שד, מלך השדים. מטטרון מלאך, מלך המלאכים. אבל מצד עץ החיים, שדי הוא יסוד. ולכן למטה שנים, עבד ורבו, שאינם יחוד אחד, ולמעלה אחד. תפארת יסוד, שגוף וברית נחשבים לאחד, שהיא עמוד האמצעי וצדיק.

כְּמוֹ שתפלין של ראש, שהוא בינה על תפארת, מצד של עץ החיים של אצילות, ומלכות תפלה של יד - כך למטה בעץ החיים של בריאה, מצד הכסא העליון, תפלין של ראש מטטרו"ן. תפלין של יד שלו, כסא תחתון. וזהו מה שאמר עליו הנביא, (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון.

אֲבָל מצד עץ הדעת טוב ורע, בקשר התפלין נקשר יצר הרע תחת יצר הטוב כמו עבד תחת רבו, בקול התורה, בקול התפלה, בקול השופר. קול שהוא רומ"ח אליו, וזה קול השופר, קול העמוד האמצעי, שכלול מאש מים ורוח, שהם שלשה אבות שבהם הי"ו, ה' באברהם, י' ביצחק. בכל מקום ה' ששולטת על י' - דין הוא, וזהו ה"י מאלהים, ולכן (תהלים מז) עלה אלהים בתרועה. ו' מן ואלהי יעקב, וזה רוח השופר. שכינה כלי של כל השלש, והוא ה' מן השופר.

שָׁהֵם עשרה שופרות, שהם קשר"ק קשר"ק קשר"ק, מתלבשים בהם ה"א יו"ד וא"ו ה"א. שכל האותיות הללו (הן) דינים לצדדים אחרים ולרשעים.

השלמה מההשמטות סימן יז

וְכָל האותיות האלו הן (דינים) לצדדים אחרים ולחייבים, הן כששללאות ורמחים לאיברים. תרועה שלשלת ושתי תרועות בעשרה שופרות, והם אחד מן קשר"ק, ושני מן קשר"ק, והם העמוד האמצעי.

וּלְמַדְנוּ, צדיק כל אחד העמוד האמצעי - ישראל. שלישיה לתקיעה של אברהם רחמים פשוטים, ולשברים של יצחק דינים שוברים את הלב, ששברים לשון שבירה הם, זהו שכתוב (שמות כג) [ו]שבר תשבר מצבתיהם. צדיק הוא שלשלת שלישי ממצע בין צבאות שלו שתי שפתיים, תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה.

בכתובים בעשרה מיני תהלים. בצדיק בשמונה עשרה ברכות התפלה.

וּבְעָלֵי המשנה לא נודעו לרועה הנאמן. אליהו, בשבועה עליך בשם יהו"ה ובשמו המפרש, גלה אותו לכל ראשי בעלי המשנה שידעו אותו ולא יתחלל יותר, שבו נאמר (לגבי העולם) (ישעיה נג) והוא מחלל מפשעינו. אין לך צרך לקחת רשות, שהרי אני שליח של רבון העולם, וידעתי שאם אתה עושה כן, שיודה לך הקדוש ברוך הוא עליו, ויעלו בניך בגללו, מעלה ומטה. ולא תתעכב לעשות לא שבוע, ולא חדש, ולא שנה, אלא מיד.

רוֹעֵה הנאמן, בעלי הפסח, בזמן ששולט עליהם ליל שמורים, כלם צריכים להיות שמורים, ושמורים מחמץ ושאור בכל שהוא, וכל המאכלים והמשקים (פלי הפסח) כלם שמורים. ומי ששומר מחמץ ושאור, גופו שמור מיצר הרע למטה, ונשמתו למעלה, ובו נאמר (תהלים ה) לא יגרף רע. משום שהרי גופו נעשה קדש, ונשמתו קדש קדשים, ונאמר ביצר הרע (ויקרא כה) וכל זר לא יאכל קדש, (במדבר א) והזר הקרב יומת.

פָּסַח, זרוע ימין של אברהם, כסף מזקק. מי שערב בו עופרת, משקר אותו. כך מי שערב חמץ או שאור כל שהוא במצה, כאלו משקר בחותם המלך. וכך מי שערב בטפה שלו שום תערובת, כאלו משקר את חותם המלך. זה בזה תלוי.

רֵאשׁ השנה, זרוע שמאל של יצחק, שם דיני נפשות, ועקדת יצחק שם היתה, שעקדו אברהם. קשר של תפלה של יד כמו עקדת יצחק. אשרי הבן שנעקד באביו ונקשר בו לעשות מעשהו בתורה ובמצוה, ואשרי העבד שנקשר תחת רבו לעשות רצונו, הוא במקום של בן המלך.

מְטַטְרוּ"ן, אשריך ואשרי בניך, שהם קשורים ועקודים בתפלין תחת רשות רבונך. ולכן, אף על גב שאתה עבד לרבונך, מלך אתה על כל הממנים של שאר העמים, מלך על כל המלאכים, מלך ששדים וכל מחנותיהם פוחדים ממך. מי גרם את זה? משום שאתה שרפרף לרבונך ואתה משמש את רבונך. שדי של המזוזה מבחוץ, שומר הפתח. יהו"ה שהוא רבונך מבפנים.

וסוף - ע"ב. להכריח בהם ע"ב ממנים שממנים על רוחות רעות וטללים רעים.

שבעת ימי הספה - שבע ספירות. ספה - אמא עליונה שמסוככת עליהם. נסוף המים ונסוף היין - מצד של ימין ושמאל, וחג שמיני חג עצרת שכינה תחתונה, בת המלך והמלכה. אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם במעדם. לצפור שמצפצפים לה בניה בכל יום בכמה צפצופים, והיא רובצת עליהם. אחר שנגדלו כנפיהם של בניה, עפו כלם אחר אמם.

צייד אחד היה חכם, רצה לצוד אותם. מה עשה הצייד? נטל את האם שלהם וקשר אותה, והיא צונחת בגלל בניה. שמעו הבנים קולה וירדו אצלה וקשרו אותם. כמו זה האמא העליונה שנאמר בה (דברים כב) והאם רבצת על האפרחים או על הביצים, ואלו ישראל מצפצפים אליה בכמה צפצופים של תפלות וכו': (עד כאן מההשמטות)

הם כמו שלשלאות ורמחים וחרבות. תרועה היא שלשלת. ושתי תרועות יש בעשרה שופרות, והן אחת.

שנאמר בה (דברים כב) והאם רבצת על האפרחים (או על הביצים. והם). ישראל מצפצפים לה בכמה צפצופי תפלה, והיא לא רוצה לרדת אליהם. מה עושים ישראל? לוקחים את האמא, שהיא שכינה אליהם, וקושרים אותה בקשר של תפלין, וכשמגיעים לקריאת שמע, קוראים בניה בשש תבות היחוד, שהן (דברים ח) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הרי הם יורדים לאמם וקושרים אותם עמה. וזוהי (ויקרא כג) אשר תקראו אתם, שהוא עונתה, כמו מועדי.

כך כמו זה מצה, בה מזמנים לשבעת ימי הפסח. מזמנים את שבעת ימי הספה בשבעה מינים, שהם לולב ואתרוג ושלשה הדסים ושני כדי ערבה. שבעות קוראים להם בתורה. ראש השנה יום הדין. כל אחד במינו.

כל מי שקרא כל דרגה במינה, יתקיים בו (ישעיה נח) אז תקרא וה' יענה. א"ז - שבעה ימי ספוח, וחג שמיני עצרת. א"ז - מצה, ושבעה ימי הפסח. א"ז - ספה, ושבעה מיני הלולב, שהם שלשה הדסים

שתי חצוצרות כסף נקראות פאשר נוטלים מרחמים שהוא ימין. שנים כרובים זהב נקראים מצד הגבורה ששם כרובים, ופני שור מהשמאל. וכל העשר נקשרים בקשר אחד שהוא סימן קש"ר - תקיע"ה שבר"ם תרוע"ה.

בנגדו קשר של תפלין, ובארונה חכמים, הראה הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפלין, וזה עמוד האמצעי, קשור של שלשת האבות למעלה, וצדיק קשור של נצ"ח הו"ד יסו"ד. וזהו קשר בתוך קשר, חותם בתוך חותם, להיות היין של התורה שמור מבפנים, וכך חליה אין פחות משלש פריכות. וזו השכינה שהיא בת יחידה קשורה באות שי"ן של שבת, היא אות של תפלין קשורה באות שי"ן של התפלין, שהיא שלשה ענפים של האבות, וזה אותיות י"ש של שד"י. נשארה אות דלי"ת להיות ארבעה בתי התפלין.

בזה הקשר נקשר ש"ד בשלשלת בקשר של התפלין בזמן שהוא קשור. אם יצילהו אלוה, יפטר עצמו משלשלאות המלך, משום שתרועה היא בדעת והיא העמוד האמצעי, קשר של שלשה אבות. אשרי העם יודעי תרועה, ולא אמר שומעי. ומיד שנקשר השמאל בימין, נכפה הדין ומתגברים הרחמים.

והקשר של שניהם - דעת. שלשלת קשורה בתקיעה ושברים. ועל זה פסח הוא ימין, ראש השנה הוא שמאל, העמוד האמצעי הוא מתן תורה. ואלו שבעה בשבעה [ושבעה] מוצקות, והם שכינה עליונה כלולה משבע ספירות. שכינה תחתונה בת שבע, והם ארבע עשרה. העמוד האמצעי כלול משניהם בי"ד - יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וכל שבע מצד השכינה. זהו שכתוב (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך. כנגדה עושים שבע הקפות.

סוף"ה יאהדונה"י, כ"ו ה"ס. והקדוש ברוך הוא לולב, והשכינה אתרוג. לולב דומה לגוף, ואתרוג דומה ללב. ובגוף יש שמונה עשרה חליות, לולב שמונה עשר נענועים של הלולב. ובנטילת הלולב שמונה עשר נענועים באנא ה', שמונה עשר נענועים בהודו לה', שמונה עשר נענועים תחלה

הצטרכו ישראל לנדר נדר עליו. זהו שכתוב (במדבר כא) ויִדַּר יִשְׂרָאֵל נִדְרָה לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תַּתֵּן וְגו'.

בא וראה, אהרן היה זרוע ימין של הגוף, ועל זה כתוב מוליד לימין משה זרוע תפארתו. ומי הוא? אהרן.

ויילך משה. מה זה ויילך? לאן הלך? אלא ויילך, כגוף בלי זרוע, כמו שנאמר (איכה א) ויילכו בלא כח לפני רודף. שהרי מת אהרן, זרוע ימין, ורצה להסתלק הגוף. (כל ימיו של משה השמש האיר בעולם).

כל ימי משה אכלו ישראל לחם מן השמים. כיון שבא יהושע מה כתוב? (יהושע ה) וישבת המן ממחרת וגו'. ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח. מה בין זה לזה? אלא זה מלמעלה וזה למטה. (מכאן למדנו) כל הזמן שמשה נמצא, גוף השמש שולט ומאיר לעולם. כיון שהסתלק משה, התכנס גוף השמש, ויצא גוף הלבנה.

כתוב (שמות לג) אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה ובמה יודע אפוא וגו'. כך למדנו, כיון שאמר הקדוש ברוך הוא למשה (שם לב) הנה מלאכי ילך לפניך, אמר משה, ומה הנהגת השמש שתכנס ותנהיג הלבנה – גוף הלבנה איני רוצה. אם אין פניך הלכים, אני רוצה את גוף השמש, ולא את של הלבנה. ואז גוף השמש הוא, ונעשה משה כמו גוף השמש לפני ישראל. כיון שהתכנס משה, התכנס השמש והוארה הלבנה, והיה יהושע משמש לאור הלבנה. אוי לאותה בושה!

ויאמר אלהם בן מאה ועשרים שנה וגו' (דברים לא). הינו שאמר רבי אלעזר, ארבעים שנה האיר השמש לישראל, והתכנס לסוף ארבעים שנה, והאירה הלבנה. אמר רבי שמעון, ודאי כך הוא, הינו שכתוב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט, והרי התעוררו החברים, ואנו נבאר את הפסוק. אבל על מה שהתעוררו החברים, הכל הוא צריך לעולם לגלות (לתועלת האדם), שהאדם שנאסף עד שלא יגיעו ימיו.

בא וראה, והרי נתבאר, שכל הרוחות שיוצאות מלמעלה, יוצאות זכר ונקבה ונפרדות. ולפעמים תצא נשמת הנקבה עד שלא יוצאת הזכר,

ושתי ערבות, לולב ואתרוג. וכלולים בארבעה. הרי אחד עשר כחשבון ה"ו. וצריך לומר הלל עליהם, הללויה, להשלים שם ה'.

וצריך להעלותה במחשבה בארבעה מינים, זהו שכתוב (שיר השירים ז) אמרתי אעלה בתמר. אעלה סימן: אתרוג, ערב"ה, לולב, הד"ס. ומחשבה שם המפרש, נשלים בה י"ד, כמו י"ד פרקי יד ימין, שבה צריך לטל הלולב. הרי מתן תורה, שבועות, שבועה בשבעה – י"ד. בראש השנה י"ד בקול השופר, ובעשר שופרות, כמו שבארנו למעלה.

בפסח היא שכינה, י"ד הגדולה מצד החסד. בראש השנה היא י"ד החזקה מצד הגבורה. במתן תורה י"ד רמה, מצד העמוד האמצעי. ושלש פעמים י"ד – מ"ב. ושלשה אבות שתלויים מהם עולים ארבעים וחמשה, כחשבון יו"ד ה"א ו"א ה"א. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת וילך

ויילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. רבי חזקיה פתח, (ישעיה סג) מוליד לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם וגו'. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם, ומשום שהתרצה בהם קרא להם בנים בכורים קדושים, אחים (פכ"כול), וירד לדור עמם. זהו שכתוב (שמות לה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ורצה להתקיים כמו למעלה, והשרה עליהם שבועה ענני כבוד, שכינה הלכה לפניהם, זהו שכתוב (שם יג) וה' הלך לפניהם יומם.

שלשה אחים קדושים הלכו ביניהם, ומי הם? משה, אהרן ומרים. ובזכותם נתן להם הקדוש ברוך הוא מתנות עליונות (והרי נתבאר). כל ימי אהרן לא זזו ענני הכבוד מישראל, והרי פרשה (משום) שאהרן היה זרוע ימין של ישראל, והינו שכתוב (במדבר כא) וישמע הפנעני מלך ערד וגו', כי בא ישראל דרך האתרים וגו'. כאדם שהולך ללא זרוע וסומך עצמו לכל מקום, ואז – וילחם בישראל וישב ממנו שבי, משום שהיו בלי זרוע ימין. (ועל זה

לְאָרֶץ, תִּתְכַנַּס הַלְבָנָה מִלְפָנֶיךָ וְלֹא תִשְׁלַט. וְדַאי שִׁשְׁלִטוֹן הַלְבָנָה הַגִּיעַ, וְלֹא תִשְׁלַט בְּעוֹד שְׁאֵתָה קִיָּם בְּעוֹלָם.

קרא אֵת יְהוֹשֻׁעַ וְגו'. וּמָה אָמַר? הֲנֶךָ שָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעַם הַזֶּה וְגו'. וְלֹא מִצְאָנוּ שְׁצוּהָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת יְהוֹשֻׁעַ, אֲלֵא אֵת מֹשֶׁה. שְׁאָמַר לוֹ לְמֹשֶׁה כָּל זֶה, שְׁכָתוֹב (שם לא) וְעִזְבֵנִי וְהִפֵּר אֵת בְּרִיתִי. וְחָרָה אִפִּי כּוּ בַיּוֹם הַהוּא. וְעַתָּה כָּתְבוּ לָכֶם אֵת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימָה בְּפִיהֶם. אִם כֵּן, מָהוּ וְאַצְוֵנוּ?

אלא הַכָּתוּב אָמַר, הֲנֶךָ שָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, אַף עַל גַּב שִׁתְשָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ, הֲרִי אַתָּה תְּמִיד קִיָּם לְהָאִיר לְלִבָּנָה, כְּמוֹ שֶׁהִשְׁמַשׁ, שְׁאָף עַל גַּב שְׁמִתְכַנַּס, לֹא מִתְכַנַּס אֲלֵא לְהָאִיר לְלִבָּנָה, וְאִזּוּ מֵאִיר לְלִבָּנָה כְּשִׁמִּתְכַנַּס. וְעַל זֶה הֲנֶךָ שָׁכַב, לְהָאִיר, וְזֵהוּ וְאַצְוֵנוּ. וְאִזּוּ (הַכָּשֵׁר) הַתְּבַשֵּׁר יְהוֹשֻׁעַ לְהִיּוֹת מוֹאָר, וְעַל זֶה כָּתוּב הֲנֶךָ שָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ, לְהָאִיר לְיְהוֹשֻׁעַ, וְזֵהוּ (דְּבָרִים ג) וְצִוּ אֵת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקָהוּ. וְצִוּ אֵת יְהוֹשֻׁעַ, הַכֹּל כְּדֵי לְהָאִיר.

בי אַתָּה תְּבֵא, וְאַחַר כֵּךְ תְּבֵא, מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֵא אַחַד תְּבֵא, לְבִשֵׁר לוֹ שִׁיכְנַס לְאָרֶץ וְיִתְקַיֵּם בָּהּ. וְאַחַד תְּבֵא, לְבִשֵׁר לוֹ אֵת הַשְּׁלִטוֹן עַל יִשְׂרָאֵל, וְהַתְּבַשֵּׁר עַל קִיּוֹם שֶׁל עֲצָמוֹ, וְהַתְּבַשֵּׁר עַל שְׁלִטוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

רבי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (ישעיה כד) מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמֵרַת שְׁמַעְנוּ צְבִי לְצַדִּיק וְגו'. אוֹי לְהֶם לְבָנֵי אָדָם, לְאוֹתָם שֶׁלֹּא מִשְׁגִּיחִים וְלֹא מִשְׁתַּדְּלִים בְּכָבוֹד רְבוּנָם וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּקִדְשָׁהּ הָעֲלִיּוֹנָה לְהַתְּקַדֵּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְהִיּוֹת קְדוֹשִׁים בְּעוֹלָם הַבָּא. מִכְּנַף הָאָרֶץ – זֹו כְּסוּת עֲלִיּוֹנָה קְדוּשָׁה. זְמֵרַת שְׁמַעְנוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (איוב לה) נִתַּן זְמֵרוֹת בְּלִילָה. זְמֵרוֹת, תְּשַׁבְּחוֹת שֶׁל כְּנַסֵּת יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִילָה. בְּלִילָה, בְּזִמְן שֶׁהִיא הַזְדַּמְנָה (שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא) (מִזְדַּמְנָה וּמִצְוִיָּה) וּמִצְוִיָּה לְשַׁבַּח אֵת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשְׁתַּעֲשֵׂע עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן.

ומתי? מִחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְאֵילָף. וְאִזּוּ זְמֵרַת שְׁמַעְנוּ (בְּלִילָה), תְּשַׁבְּחוּת. וְזְמֵרוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ויקרא כה) לֹא תִזְמַר. וְכָתוּב (ישעיה כה) זְמִיר עֲרִיצִים

שֶׁהוּא בֵּין זוּגָה. וְכָל פְּעָמִים שְׁזָכַר לֹא הִגִּיעַ זְמֵנוֹ לְהַזְדַּמְנָה עִם נִקְבָּתוֹ וּבָא אַחַר וּנְשָׂא אוֹתָהּ – כִּיּוֹן שְׁמַגִּיעַ זְמַן שֶׁל זֶה לְהַזְדַּמְנָה, כְּשִׁמִּתְעוֹרֵר צְדָק בְּעוֹלָם לְפָקֵד עַל חֲטָאֵי הָעוֹלָם, כּוֹנֵס אֵת הָאֲחֵר הַזֶּה שְׁנֵשָׂא אוֹתָהּ, וּבָא אַחַר וְלוֹקַח אוֹתָהּ. וְעַל זֶה קָשִׁים זְווגִים לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

ובל זֶה מְשׁוּם שֶׁהִזְכַּר סֵרַח בְּמַעֲשָׂיו. וְאָף עַל גַּב שֶׁלֹּא סֵרַח כָּל כֶּף מַעֲשָׂיו בְּחֻטְאוֹ, הַתְּכַנַּס בְּאוֹתוֹ זְמַן עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ יָמָיו, שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה כֵּן בְּמַשְׁפָּט, וְעֲלָיו כָּתוּב וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֵא מַשְׁפָּט. וּפּוֹגֵשׁ בֵּית דִּין שֶׁל צְדָק בְּחֻטְאוֹ, מְשׁוּם שֶׁהִגִּיעַ זְמֵנוֹ שֶׁל הָאֲחֵר, וְלוֹקַח אוֹתָהּ, שֶׁהֲרִי הִיא שְׁלוֹ.

אמר לוֹ רַבִּי אֲלַעֲזָר, וְלָמָּה יִפְרִיד אוֹתָם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבָא אַחַר וְיִתֵּן לוֹ? אָמַר לוֹ, זֹוהִי תוֹעֲלָתוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְטוֹב שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ שֶׁלֹּא תִגִּיעַ (יִרְאָה אֵת) אֲשֶׁתוֹ בְּיַד אַחַר.

ובא וְרֵאָה, אִם זֶה מַעֲשָׂיו אֵינָם כְּשֵׁרִים, אַף עַל גַּב שֶׁהָאִשָּׁה הַזֹּו הִיא שְׁלוֹ, לֹא יִדְחָה אַחַר מִלְפָּנָיו.

בא וְרֵאָה, שְׁאוּל הַמֶּלֶךְ נָטַל מְלָכוֹת, (לָמָּה?) מְשׁוּם שֶׁעַדִּין לֹא הִגִּיעַ זְמֵנוֹ שֶׁל דָּוִד לְזֶה, שֶׁהֲרִי מְלָכוֹת הֵייתָה וְדַאי שֶׁל דָּוִד, וּבָא שְׁאוּל וְלָקַח אוֹתָהּ. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמֵנוֹ שֶׁל דָּוִד לְרִשְׁתָּהּ אֵת שְׁלוֹ, אִזּוּ הַתְּעוֹרֵר צְדָק (מְלָכוֹת שְׁלִמְעֵלָה) וְכַנַּס אֵת שְׁאוּל בְּחֻטְאוֹ, וְנִדְחָה מִלְפָּנֵי דָוִד, וּבָא דָוִד וְלָקַח אֵת שְׁלוֹ.

ולמה לֹא הִסִּיר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת שְׁאוּל מִהַמְּלָכוֹת וְלֹא יָמוֹת? אֲלֵא טוֹבָה עָשָׂה עִמּוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁכַּנַּס אוֹתוֹ בְּמְלָכוֹת, וְלֹא יִרְאָה עֲבָדוֹ שׁוֹלֵט עָלָיו וְלוֹקַח מֵהַשְּׁהִיָּה שְׁלוֹ בְּתַחֲלָה. כֵּךְ זֶה. מְשׁוּם כֵּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשִׁמְזַדְדָּג, שֶׁלֹּא יִדְחָה מִלְפָּנָיו אַחַר.

כתוב (דְּבָרִים ג) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב לָךְ אֵל תּוֹסֵף דְּבַר אֵלַי וְגו'. וְהֲרִי בְּאַרְנוֹ, אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, הַתְּרַצָּה לְחַדֵּשׁ (לְהַחֲלִישׁ) עוֹלָם?! רְאִיתָ מִיָּמֶיךָ שְׁמֵשׁ עוֹבֵד לְלִבָּנָה?! רְאִיתָ מִיָּמֶיךָ שִׁתְשָׁלַט הַלְבָנָה בְּעוֹד שֶׁהִשְׁמַשׁ עוֹמֵד?! אֲלֵא – הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לְמוֹת קָרָא אֵת יְהוֹשֻׁעַ. יִתְכַנַּס הַשְּׁמֵשׁ וְתִשְׁלַט הַלְבָנָה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אִם אַתָּה תְּכַנַּס

שָׁפֵן לְאַחַר כָּךְ. לְמַדְנֹו, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד, לְעֵד וְדָאֵי, שְׁיַעֲרֵד עֲדוּת.

שְׁלֹשָׁה הֵם שְׁעוּמָדִים בְּעֲדוּת לְהַעֲרִיד, וְאֵלֶּה הֵם: בְּאֵר יִצְחָק, גּוֹרֵל, וְהָאֲבָנִים שֶׁשָׁם יְהוֹשֻׁעַ. וְשִׁירָה זֹאת עֲדוּת יוֹתֵר מֵהַכֵּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כָּךְ, אֲרַבְּעָה הֵם. אָמַר לוֹ, וְדָאֵי, אָבֵל בְּגוֹרֵל לֹא כְּתוּב עֲדוּת.

בְּאֵר שֶׁל יִצְחָק מִנֵּינ לָנוּ? שְׁכַתוּב (בראשית כא) בְּעֵבֹר תִּהְיֶה לִי לְעֵדָה וְגוֹ'. גּוֹרֵל – שְׁכַתוּב (במדבר כו) עַל פִּי הַגּוֹרֵל תִּחַלֵּק נַחֲלָתוֹ. שְׁהִיָּה אֹמֵר: זֶה לַיהוּדָה, וְזֶה לְבְנֵימִן, וְכֵן לְכֻלָּם. הָאֲבָנִים שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ – שְׁכַתוּב (יהושע כד) הִנֵּה הָאֲבָן הַזֹּאת תִּהְיֶה בְּנוֹ לְעֵדָה. וְכֵאֵן, וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד. וְכְתוּב וְעֲנַתָּה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד. הִיא וְדָאֵי הַעֲרִידָה בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל.

לְמַדְנֹו, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שְׁכַתוּב וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגוֹ', אֵת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תָּמָס? כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, מַהוּ אֵת דְּבָרֵי? אֵת הַשִּׁירָה הַזֹּאת צָרִיךְ לוֹ לְהִיּוֹת! וּמַה זֶה עַד תָּמָס? אֵלֶּה כָּךְ לְמַדְנֹו בְּסוּד הַמְּשָׁנָה, כֹּל אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁאָמַר מֹשֶׁה, כֹּלֵם נִחַקְקוּ בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹל אוֹתָם דְּבָרִים הָיוּ בְּאִים, וְעוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְנִחַקְקִים שָׁם. וְכֹל דְּבָר וְדָבָר הָיָה בָּא לְפָנָי מֹשֶׁה לְהַחֲקֵק עַל יָדוֹ וְעוֹמֵד לְפָנָיו. וְהִינֹו מַה שְׁכַתוּב עַד תָּמָס.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, אֵת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, שִׁירָה הַזֹּאת צָרִיךְ לוֹ לְהִיּוֹת! מַה זֶה רוּמָז? אֵלֶּה שִׁירָה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה, מֶלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם כָּלוּ שְׁלוֹ, וְהָרִי בְּאֵרְנוּ הַדְּבָרִים. (שְׁשִׁינֵנו שְׁכַתוּב) (תהלים צב) מְזֻמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, לְיוֹם הַשַּׁבָּת מִמֶּשֶׁ. שִׁיר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר. (שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה, שִׁיר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר. וְכֵאֵן אֵת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, שִׁיר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר).

אֵלֶּה כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, שָׁם שִׁיר, וְכֵאֵן שִׁירָה. זֶה זָכָר, וְזוֹ נִקְבָּה. וְהָרִי שְׁנֵינֹו, כֹּל הַנְּבִיאִים כֹּלֵם לְגַבֵּי מֹשֶׁה כְּמוֹ קוֹף בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם, וְהֵם אָמְרוּ שִׁיר, וּמֹשֶׁה אָמַר שִׁירָה. (וּמִנֵּינ לָנוּ שִׁירָה הִיא נִקְבָּה? שְׁכַתוּב וְעֲנַתָּה הַשִּׁירָה וְגוֹ') מֹשֶׁה הָיָה לוֹ לֹאמַר שִׁיר, וְהֵם שִׁירָה. אֵלֶּה זֶהוּ סוּד הַדְּבָר, מֹשֶׁה לֹא אָמַר אֵת זֶה לְעֵצְמוֹ, אֵלֶּה לְיִשְׂרָאֵל.

יַעֲנֶה, עֲקוּר מִמְּקוֹמָם שֶׁל כָּל אוֹתָם תְּקִיפִים. שְׁהָרִי כְּשֶׁנִּכְנַס הַלֵּילָה, כְּמָה עָרִיצִים מַחֲנוּת מְזִיקִים שׁוּמְרֵי הַחֲקִים מְצוּיִים בְּעוֹלָם, הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם לְקַטְרָג. מַחֲצוֹת הַלֵּילָה וְאֵילֶךְ מִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ אַחַת וְעוֹקֶרֶת אֵת כָּלֵם מִמְּקוֹמוֹתֵיהֶם, וּמַעֲבִירָה אוֹתָם כְּדִי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ. זְמֵרֶת שְׁמַעֲנוּ, תְּשַׁבְּחוּת שֶׁל כְּנַסֵּת יִשְׂרָאֵל בְּלֵילָה. וְכֹל זֶה לְמָה? צְבִי לְצַדִּיק, לְהַזְדַּוּג בְּזוּוּג אֶחָד (לְקָדוֹשׁ) שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלְהַתְקַדֵּשׁ בְּקִדְשָׁה אַחַת.

וְאָמַר רְזִי לִי רְזִי לִי – זֶהוּ סוּד עֲלִיוֹן, זֶהוּ רוּחַ קְדוּשָׁה. אָבֵל, אוֹי לִי – עַל הַדּוֹר וְעַל הָעוֹלָם. בּוֹגְדִים בְּגָדוֹ, שְׁכָלֵם מְשַׁקְרִים בּוֹ, מְשַׁקְרִים בָּהֶם בְּעֵצְמָם. וְלֹא דִי שְׁמַשְׁקָרִים בְּעֵצְמָם (מִמֶּשֶׁ), אֵלֶּה אוֹתָם בְּנִים שֶׁיִּלְדוּ מִשְׁתַּקְרִים בְּאוֹתוֹ שְׁקָר שְׁלָהֶם, וְנִמְצְאִים פְּגוּמִים לְמַעֲלָה וּמַטָּה.

כִּיּוֹן שִׁישְׁעִיהוּ הַסְתַּכֵּל בְּזֶה, כְּנַס אֵת אוֹתָם יִרְאִי חֲטָא וְלִמַּד אוֹתָם דְּרַךְ קְדוּשָׁה לְהַתְקַדֵּשׁ בְּקִדְשַׁת הַמֶּלֶךְ וְלְהַמְצִיא בְּנֵיהֶם קְדוּשִׁים. כִּיּוֹן שְׁאֵלֶה הַתְּקַדְּשׁוּ, אוֹתָם בְּנִים שֶׁיִּלְדוּ נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה ח) הִנֵּה אֲנִכִי וְהִילְדִים אֲשֶׁר נָתַן לִי ה' לְאֵתוֹת וְלַמּוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁפָרוּשִׁים מִשְׁאָר הָעַמִּים.

דְּבָר אַחַר מִכְנַף הָאָרֶץ זְמֵרֶת שְׁמַעֲנוּ – בְּשַׁעֲה שְׁנִכְנַסוּ יִשְׂרָאֵל לְאָרֶץ וְהָאָרוֹן הַקְּדוֹשׁ עוֹמֵד לְפָנֵיהֶם, שְׁמַעוּ יִשְׂרָאֵל שְׁמַצַּד אֶחָד שֶׁל הָאָרֶץ תְּשַׁבְּחוּת וְשִׁמְחָה וְקוֹל מְזֻמְרִים עֲלִיוֹנִים שְׁמֻזְמָרִים בְּאָרֶץ, וְאֵז צְבִי לְצַדִּיק, תְּשַׁבְּחַת מֹשֶׁה הִיָּתֶה בְּאוֹתָה שְׁעָה. שְׁבְכָל מְקוֹם שְׁבוּ הָיָה שְׁרוּי הָאָרוֹן, הָיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל שְׁאוֹמֵר: (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָבֵל אוֹי לִי שְׁבוּגְדִים בְּגָדוֹ, שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לְשַׁקֵּר בְּהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלְהַעֲקֹר מִהָאָרֶץ פְּעַם אַחַת. וּמִשׁוּם שְׁנֵאֲחֻז בִּינֵיהֶם הַשְּׁקָר שְׁלָהֶם, יַעֲקֹר פְּעַם שְׁנֵיָה, עַד שִׁישְׁלֵם חֲטָאתָם בְּאָרֶץ אַחֶרֶת.

לְקַח אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְגוֹ'. הָרִי בְּאֵרְנוּ הַדְּבָרִים. אֵלֶּהִיכֶם. אֵלֶּהִיךְ. אֵלֶּהִינֹו. שְׁאָמַר רַבִּי אֲבָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַהוּ שְׁכַתוּב (שמות ג) כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קִדְשׁ הוּא? אֲדַמַּת קִדְשׁ וְדָאֵי, שְׁהִינֹו אָרֶץ חַיִּים. אָרֶץ אֲשֶׁר אֶתָּה עוֹמֵד עָלָיו, עָלָיו וְדָאֵי, הִינֹו בְּתַחֲלָה, וְכֹל

כך, הבו גדל לאלהינו – זה מלך העליון. אחר כך ירד בדרגותיו מלמעלה למטה, שכתוב צדיק וישר. אחר כך קושר קשר האמונה ואמר הוא, וזהו קשר לכל.

משום כך צריך אדם לסדר שבח רבונו כמו זה. בהתחלה מלמטה למעלה, להעלות כבוד רבונו למקום שהשקאת עמק הבאר שופעת ויוצאת. אחר כך (שופע) להמשיך מלמעלה למטה מאותה השקאת הנחל לכל דרגה ודרגה, עד הדרגה האחרונה, להמשיך ברכות לכל מלמעלה למטה. אחר כך צריך לקשר קשר בכל, קשר האמונה. וזהו האדם שמכבד שם רבונו ליחד את השם הקדוש, ועל זה כתוב (שמואל-א ב) כי מכבדי אכבד. כי מכבדי – לעולם הזה. אכבד – לעולם הבא.

ובזי יקלו. מה זה ובזי יקלו? זהו מי שלא יודע ליחד את השם הקדוש, ולקשר קשר האמונה, ולהמשיך ברכות למקום שצריך ולכבד שם רבונו. וכל מי שלא יודע לכבד את שם רבונו, טוב לו שלא נברא.

אמר רבי יהודה, ובזי יקלו, מי שלא לכבד את רבונו ולא מתכונן באמן, ששנינו, גדול העונה אמן יותר מן המברך. והרי בארנו לפני רבי שמעון, שאמן מושך ברכות ממבוע המלך, ומהמלך למלכה (זו פנסת ישראל). ובאותיות חקוקות של רבי אלעזר, מאל"ף למ"ם, וממ"ם לנו"ן. פינן שמגיעות הברכות לנו"ן, משם שופעות ויוצאות ברכות לעליונים ולתחתונים ומתפשטות בכל. וקול יוצא: השקו מהשקאת הברכות שהוציא פלוני עבד המלך הקדוש.

ובשישראל למטה משמרים להשיב אמן, לכוון לבם כמו שצריך, כמה פתחי ברכות פתוחים לו למעלה, כמה טובות נמצאות בכל העולמות, כמה שמחה בכל. מה השכר לישראל שגרמו את זה? שכר להם בעולם הזה ובעולם הבא. בעולם הזה בשעה שמציקים להם (לישראל) ומתפללים תפלה לפני רבונו, קול מכריז בכל העולמות: (ישעיה כו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים. אל תקרי אמונים אלא אמונים. פתחו שערים, כמו שלישראל פותחים שערי הברכות, כך

אמר לו רבי שמעון, לא כך, אלא משה ודאי נודע מכאן שהוא בדרגה יותר עליונה מהכל. משה עלה מלמטה למעלה, והם ירדו מלמעלה למטה. הוא עלה מלמטה למעלה, כמו ששנינו, מעלין בקדש ואין מורדין. משה עלה מלמטה למעלה, שאמר שירה, תשבחת המלכה שהיא משבחת למלך. ומשה נאחז בכל (במלך). והם ירדו מלמעלה למטה, שאמרו שיר, שהוא שבח שמשבח המלך את המלכה, והם נאחזו במלכה. ועל זה בזה נודע שבחו של משה יותר מכלם. והינו שכתוב, (שמות טו) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. שיר המלכה. למי? לה'. ולכן ויכתב משה את דברי השירה הזאת, וענתה השירה הזאת.

וענתה השירה הזאת?! וענו הדברים האלה היה צריך לו להיות! אלא סוד הדבר כפי שבארנו, שכתוב (איוב כ) וארץ מתקוממה לו, ומשה הסתכל בכל, ועל זה אמר שירה, כדי לאחז דברים במקום הזה להיות עליהם דין, שכתוב וענתה השירה הזאת לפניו. ולמה? שכתוב כי אני ידעתי את יצרו, וכתוב כי ידעתי אחרי מותי וגו'. וכשתעשו את זה, מיד – וענתה השירה הזאת לפניו לעד.

בא וראה, כתוב יגלו שמים עונו, ולא יותר, אבל – וארץ מתקוממה לו. בזה נעשה דין למי שנעשה. כתוב, (שמואל-ב כב) וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת. כאן תשבחת של דוד היא, משום שאמר שירה מלמטה למעלה, וזכה לדרגה הזו, ולא אמר שירה זו אלא בסוף ימיו, שהיה יותר בשלמות מהשירה הזו, כמו ששנינו (אבות פ"ב) אל תאמן בעצמך עד יום מותך. וכאן למה זכה דוד לומר שירה מלמטה למעלה בסוף ימיו? שהיה במנוחה מכל צדדיו, שכתוב ביום הציל ה' אתו מכף כל איביו.

אמר רבי שמעון, שירה מעלה מהכל מהי? כמו ששנינו בסוד המשנה, בדבורים ובמעשה כך (הוא) גם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, ואחר כך לכוון את הלב, ולקשר הכל בקשר אחד. **מנין** לנו? ממש, בהתחלה מלמטה למעלה, (דברים לב) כי שם ה' אקרא. מה זה אקרא? כמו שכתוב ויקרא אל משה – זו השכינה. אחר

ולא עוד, אלא כשיוצא מהעולם הזה, מכריזים לפניו ואומרים: סגרו הפתחים לפני פלוני ולא יכנס, ואל תקבלו אותו. אוי לו! אוי לנשמתו!

למדנו, כל רשעי הגיהנם נכנסים למדורים ידועים, וכמה פתחים יש לגיהנם, וכל הפתחים כנגד פתחי הגן עדן. ובשעה שמוציאים אותם רשעים שקבלו ענשם, הם פותחים פתחים, ושמים (ושואבים) אותם לחוץ. וכל הפתחים נקראו בשם כנגד פתחי הגן עדן, וכל פתח ופתח נקרא שם כנגד אותו פתח הגיהנם, והפתחים נודעים כנגד הפתחים, אותם פתחי הגן עדן.

בגיהנם יש מדור אחרון תחתון של כלם, ואותו מדור הוא מדור על מדור, ונקרא (איוב י) ארץ עיפֶתה. מה זה עיפֶתה? כמו שנאמר (שמות כח) רבוע יהיה כפול, ומתרגמים – מרבע יהיה עיף. גם כאן עיפֶתה, כלומר כפולה. ואותו נקרא שאל תחתית, שאל הוא מדור אחד, תחתית הוא מדור תחתון. ולכן נקראת ארץ עיפֶתה תחתית, ונקראת אבדון, ועל זה כתוב (משלי טו) שאל ואבדון. וכל המדורים לא נכפלו, וכלם לא מתעייפים חוץ מזה.

ולמדנו, מי שירד לאבדון, שנקרא תחתית, לא עולה לעולמים. והוא נקרא איש שמשמד ונאבד מכל העולמות. ולמדנו, לאותו מקום מורידים אותם אנשים שמבזים להשיב אמן, ועל אמן הרבה שנאבדו ממנו, שלא החשיב אותם, דנים אותו בגיהנם, ומורידים אותו לאותו מדור תחתון שאין בו פתח, ונאבד ולא עולה ממנו לעולמים. ועל זה כתוב (איוב ז) כלה ענן וילך בן יורד שאל לא יעלה. ולא?! והרי כתוב (יונה ב) מבטן שאל שועתי שמעת וגו'. וכתוב (שמואל א ב) מוריד שאל ויעל. אלא כאן שאל, שם תחתית. ובארנו, זה כשחזר בו, וזה כשלא חזר בו.

אמר רבי יוסי, מהו שכתוב (ירמיה ב) כי שתיים רעות עשה עמי אתי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות וגו'? אתי עזבו מקור מים חיים – זהו מי שלא רוצה לקדש שם הקדוש ברוך הוא באמן. מה ענשו? כתוב לחצב להם בארות בארת נשברים. שיוורדים לגיהנם דרגה אחר דרגה, עד שיוורדים לאבדון שנקרא תחתית. ואם הוא קדש שם הקדוש ברוך הוא לכונן באמן כראוי, עולה

כעת פתחו שערים, ותתקבל תפלתם מאותם שמציקים להם.

זה בעולם הזה. בעולם הבא מה שכתבם? שפשיצא אדם מהעולם הזה, שהיה שומר להשיב אמן, מה זה שומר? כלומר, שומר אותה ברכה שאמר אותו המברך, ומחפה לו להשיב אמן כמו שצריך. נשמתו עולה, ומכריזים לפניו: פתחו שערים לפניו, כמו שהוא היה פותח שערים כל יום כשהיה שומר אמונים.

אמר רבי יוסי אמר רבי יהודה, מה זה אמן? אמר רבי אבא, הרי פרושה הכל. אמן נקרא מבוע של אותו הנחל ששופע, אמן נקרא, שכתוב (משלי ח) ואהיה אצלו אמן. אל תקרי אמן אלא אמן. קיום הכל אותו הנחל (הטל) ששופע ויוצא, אמן נקרא. שלמדנו, (תהלים קו) מן העולם ועד העולם – עולם שלמעלה, עולם שלמטה. גם כך אמן ואמן – אמן שלמעלה, אמן שלמטה. אמן קיום של כלם, והרי בארנו אמן באותן אותיות.

רבי שמעון אמר, אל"ף עמק הבאר שכל הברכות, משם נובעות ויוצאות ונמצאות. מ"ם פתוחה, נהר ששופע ויוצא, ונקרא מ"ם. והוא סוד ששנינו, מ"ם פתוחה, מ"ם סתומה, כמו שבארנו (ישעיה ט) לסרבה המשרה.

נו"ן פשוטה, כלל של שתי נונין. נו"ן כפופה, כלל של האות וא"ו, כלל של נון כפופה (פשוטה). (מ"ם פתוחה, כלל של שתי נונין – נון פשוטה, נון כפופה. נון פשוטה כלל של האות וא"ו) משום כך הכל נקרא נון ואו נון. ובסוד המשנה כך שנינו, ו' זכר, ו' פשוטה כלל של זכר ונקבה. נון כפופה בכלל של פשוטה היא. ובספרו של רב המנונא סבא, מ"ם של כאן היא נוטריקון מל"ף, והינו אמן. אמ"ן נוטריקון א"ל מ"לף נ"אמן.

כלל של הכל, ויפה הוא, והרי נתבאר.

סדר הלימוד ליום ט תמוז [יום 275 בשנה]

למדנו, כל מי ששמע ברכה מאותו מברך ולא מכוון באמן, עליו נאמר ובזי יקלו, כמו שנאמר (מלאכי א) לכם הכהנים בוזי שמי. מה ענשו? כמו שלא פתח ברכות למעלה, כך לא פותחים לו.

ישראל, אני ישנה – ממצוות התורה, בזמן שהלכתי במדבר. ולבי ער – לעלות לארץ, לעשות אותם (חובות), שהרי כל מצוות התורה נמצאות בארץ. קול דודי דופק – זה משה, שהוכיח להם לישראל בכמה ופוחים, בכמה מריבות, שכתוב (דברים א) אלה הדברים וגו', (שם ט) ממרים הייתם וגו', (שם) ובחרב הקצפתם וגו'. זהו שכתוב דופק.

ועם כל זה שמשה הוכיח להם לישראל, באהבה היו כל דבריו, שכתוב (דברים ז) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך, (שם יד) ובך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם וגו', בנים אתם לה' אלהיכם, (שם ד) ואתם הדבקים בה'. ועל זה (שם כו) ושמעתי בקול ה' אלהיך. (שם ז) כי מאהבת ה' אתכם. זהו שכתוב (שיר השירים ה) פתחי לי אחתי רעיתי.

מה כתוב? (שם) קמתי אני לפתח לדודי. אמרו ישראל, בעוד שהיינו מזמנים לעלות לארץ ולקבל מצוות התורה האלו על ידי משה, מה כתוב? (שם) ודודי חמק עבר, שכתוב (דברים לד) וימת שם משה עבד ה'. בקשתיהו ולא מצאתיהו, שכתוב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. קראתיו ולא ענני, שלא היה דור כדורו של משה, שהקדוש ברוך הוא שמע לקולם ועשה להם נסים וחסים, כמו שעשה על ידיו.

רבי יצחק אמר, קמתי אני לפתח לדודי – זה הקדוש ברוך הוא בימיו של משה, שכל ימיו לא רצה שמלאך או שליח להנהיג עמו, שכתוב (שמות לג) אם אין פניך הלכים וגו'. אשרי חלקו של משה שהקדוש ברוך הוא מסכים לרצונו. ודודי חמק עבר, בימיו של יהושע, שכתוב (יהושע ה) לא כי אני שר צבא ה'.

בא ראה, משה היה שומע קול קדוש של המלאך העליון ולא נזדעזע, וכל שכן מלאך שלא רצה (ולא קבלו). אחר שמת משה, מה כתוב? ויאמר לא כי אני שר צבא ה'. וכתוב (שם) ויפל יהושע אל פניו ארצה. עתה באתי, בימיו של משה רבך באתי ולא קבלני. באותה שעה ידעו ישראל שבחו של משה. באותו זמן בקשו ישראל להקדוש ברוך הוא ולא נזדמן להם כך כבימי משה. זהו שכתוב בקשתיהו ולא מצאתיהו וגו'.

דרגה אחר דרגה להתעדין מאותו עולם הבא, ששופע תמיד לא פוסק. זהו שכתוב (תהלים לא) אמונים נצר ה' ומשלים על יתר עשה גאון.

למדנו, שירה מושכת ברכות מלמעלה למטה, עד שימצאו ברכות בכל העולמות. (אמר רבי יוסי, עתידים הם ישראל לומר שירה שלמה, שירה שכוללת כל שאר השירים, זהו שכתוב (ישעיה יב) ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילתיו) אמר רבי אלעזר, עתידים ישראל לומר שירה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה ולקשר את קשר האמונה, שכתוב (במדבר כא) אז ישיר ישראל את השירה הזאת. אז שר לא נאמר, אלא אז ישיר. וכן כלם כמו זה. את השירה הזאת, מלמטה למעלה. עלי באר ענו לה. עלי באר, כלומר עלי למקומך להתאחד בבעלך, זהו מלמטה למעלה.

ואחר כך מלמעלה למטה, (שהרי עד עכשו בגלות נמצאת עמנו) באר חפרוה שרים, שילדו אותה אבא ואמא (למעלה). פרוה נדיבי העם – אלו האבות שנקראו (תהלים מז) נדיבי עמים. פרוה, מקום להודו ביה המלך בברכות. ובמה הוא הזווג? במחוקק – זה יסוד. במשענתם – זה נצח והוד, מלמעלה למטה. וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות. זהו קשר שלם, קשר האמונה, קשור קים שבו הכל.

אמר רבי יוסי, עתידים ישראל לומר שירה שלמה, שירה שכוללת כל שאר השירים. זהו שכתוב (ישעיה יב) ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילתיו. באותו זמן כתוב, (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. וכתוב (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו וילשונו רנה, אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת האינונו

האינונו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (דברים לב). רבי יהודה פתח, (שיר השירים ה) פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר וגו', בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני. מה כתוב למעלה? אני ישנה ולבי ער וגו'. אני ישנה. אמרה כנסת

בא ראה, הקדוש ברוך הוא כתפוח, שיש בו שלשה גונים. כנסת ישראל כמו שושנה. איזו שושנה? אמר רבי אבא, שושנה מקפת, סתם שושנה שנכללת בששה עלים. שושנה זו גוניה לכן ואדם, והכל הוא בשני גונים – אדם ולכן. כך כנסת ישראל.

הקדוש ברוך הוא כמו תפוח, כנסת ישראל כמו שושנה. שפך אמרה כנסת ישראל, (שיר השירים ח) תחת התפוח עוררתיה. תחת התפוח – באיזה מקום זה? אלא אלו האבות שאמרנו. רבי יוסי אמר, זה יובל. רבי אבא אמר, הכל יפה, אלא אלו האבות שאנו אומרים, אלו הם שלשה גונים שמתחברים בתפוח.

רבי יצחק אמר, באיזה מקום נכללת כנסת ישראל? בשושנה. באלו הנשיקות של אהבה שנדבקות במלך העליון, לוקחת שתי שושנים, כמו שנאמר (שם ה) שפתותיו שושנים. ומשום זה אמרה כנסת ישראל, (שם א) ישקני מנשיקות פיהו (כמו שנאמר (בראשית מא) ועל פיך ישק כל עמי), משום שנכללת בשושנים בשתי שפתיים שלו.

רבי יהודה אמר, הקדוש ברוך הוא נקרא שמים, ומשום שנקרא שמים, כל אלו הרקיעים שנכללים בשם זה, (שבעה הם שכאשר מתחברים וכו') כאשר מתחברים כאחד, נקראים שמים, ונקראים שם של הקדוש ברוך הוא. מה אלו הרקיעים? שבעה הם.

במו שלמדנו, וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות. ובאגדות של ישיבת רב המנונא סבא כך למדנו. רבי יצחק אמר, אלו הברייתות של ישיבת רב המנונא סבא כך, ורבים הם בכל אלו האפנים. כמו שלמדנו, אמר רבי שמעון, שנינו באלו הברייתות (החיצוניות), שאצל כל אלו השבעים כתרים של המלך, כנגדם יש שבעה רקיעים ושבעה כוכבים שרצים והולכים, וקוראים להם שמות כשמותם, ואף על גב ששונים כלם. כסאות הרקיעים של שבעה כוכבים – שבתאי, צדק, מאדים, חמה נגה, כוכב, לבנה. ושנים אלו כנגד אלו בכסוי הדברים. אצל אלו כתוב, (ישעיה מז) יעמדו נא ויושיעך הכרי שמים החזים בכוכבים.

האזינו השמים ואדברה (דברים לב). רבי חייא אמר, אשרי חלקו של משה יותר מכל נביאי העולם.

בא ראה, כתוב (ישעיה א) שמעו שמים והאזיני ארץ כי ה' דבר. שמעו שמים. ישעיה שהיה רחוק יותר מהמלך, כתוב שמעו שמים. משה שהיה קרוב יותר למלך, כתוב האזינו השמים.

למדנו, באותו זמן שאמר ישעיהו שמעו שמים והאזיני ארץ, כמה בעלי דינים מאירים הזדמנו לשבר את ראשו. יצא קול ואמר: מי הוא זה שרוצה להרעיש עולמות? עד שפתח ואמר: לא אני ולא שלי, אלא כי ה' דבר, ולא אני. במשה מה כתוב? האזינו השמים ואדברה, אני ולא אחר. ואדברה – בלא פחד. ותשמע הארץ אמרי פי – ולא מאחר. אשרי חלקו. אמר רבי אבא, באותיות חקוקות של רבי אלעזר, האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ – כאן נרמז שם הקדוש העליון.

רבי יוסי אמר, עוד מה בין משה לישעיהו? משה אמר האזינו השמים. השמים – השמים העליונים, אלו הנודעים, שנקראים שמו של הקדוש ברוך הוא. ותשמע הארץ – הארץ העליונה, אותה הנודעת, והיא ארץ החיים. בישעיה כתוב שמעו שמים, ולא השמים. האזיני ארץ, ולא הארץ. ואלו שמים וארץ תחתונים. ועם כל זה רצו להעניש אותו, עד שאמר כי ה' דבר, ולא אני. ומשה אמר כל זה, שכתוב האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי.

רבי יצחק פתח, (שיר השירים ב) כתפוח בעצי היער וגו'. אשרי חלקם של ישראל מכל אמות עובדי כוכבים ומזלות, שהרי כל שאר האמות נתנו לשרים ממנים שליטים עליהם. וישראל קדושים, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שלא נתן אותם הקדוש ברוך הוא לא למלאך ולא לשליט אחר, אלא הוא יחד אותם לחלקו. זהו שכתוב כי חלק ה' עמו, וכתוב (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה. כתפוח בעצי היער, מה תפוח מתחלק בגונו על כל שאר עצי השדה, כך הקדוש ברוך הוא מתחלק ונרשם על כל חילות עליונים ותחתונים, משום זה (ישעיה מח) ה' צבאות שמו, אות הוא בכל צבא של מעלה.

שְהִיּוּ בַמִּדְבָּר, כְּמוֹ שְאִמְרָנוּ. לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְאָף מֹשֶׁה לֹא גָלָה זֶה אֶלָּא בְאוֹתוֹ יוֹם שֶהָיָה מִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, שְכָתוּב (דברים לא) בֵּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, בְּאוֹתוֹ יוֹם מִמֶּשֶׁ. וְעַם כָּל זֶה לֹא אָמַר, עַד שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ רְשׁוֹת, שְכָתוּב (שם) וְעַתָּה כְּתוּבוֹ לָכֶם אֵת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. וְכֹאֲשֶׁר גָּלָה, לֹא אָמַר הָאֲזִינוּ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב אֵת הַשִּׁירָה, וְכִי שִׁירָה נִקְרָאת? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שִׁירָה וְדָאִי. מַה שִׁירָה נִמְשָׁכָה בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, אָף כֶּף דְּבָרִים אֵלּוּ נִמְשָׁכִים בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, וּמִשׁוּם זֶה אָמַר מֹשֶׁה שִׁירָה.

בֵּא רְאֵה, כָּל זֶה אָמַר מֹשֶׁה וְקָרָא לְעֵלְיוֹנִים טָרָם יֹאמְרוּ דְבָר, שְכָתוּב הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם. יַעֲרֹף כַּמְטֵר וְגו'. וְכָל כֶּף לְמַה? מִשׁוּם כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא. עַד שִׁיאֲמַר דְבָר, הִרְעִישׁ כָּל הָעוֹלָמוֹת.

לְמַדְנוּ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְאִמְרָ מֹשֶׁה הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה, הִתְרַגְּשׁוּ הָעוֹלָמוֹת. יִצְאָ קוֹל וְאָמַר: מֹשֶׁה מֹשֶׁה, מִדּוּעַ אַתָּה מִרְעִישׁ אֵת כָּל הָעוֹלָם? אַתָּה בְּנוֹ שֵׁל אָדָם, וּבְגִלְלָךְ נִרְגַשׁ הָעוֹלָם?! פִּתַח וְאָמַר, כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִשְׁתַּתְּקוּ וְהִקְשִׁיבוּ לְדַבְּרָיו.

השלמה מההשמטות סימן י"ח

שָׁנָה רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, נִכְנָסוּ לְפָנָיו רַבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי חֵיָא וְרַבִּי אַבָּא. אָמְרוּ לוֹ, מִי (שְׁהוּא) עִמּוּדוֹ שֵׁל הָעוֹלָם, שׁוֹכֵב (מת)?! אָמַר לָהֶם, לֹא בֵית דִּין שֵׁל מַעַלָּה מְעִינִים בְּדִינִי, שְׁהָרִי אֲנִי רוֹאֶה שְׂאִין אֲנִי נִתֵּן לְמַלְאָךְ וְלִדְיָן שֵׁל מַעַלָּה, שְׂאֲנִי לֹא כְשֶׁאֲרַ בְּנֵי אָדָם. אֶלָּא זֶה הַדִּין שֵׁלִי, הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא דֵּן אוֹתוֹ וְלֹא בֵית דִּינּוֹ. וְזֶה שְאִמְרָ דְּוֹד בְּבִקְשָׁתוֹ לְפָנָיו, (תהלים מג) שְׁפִטְנֵי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי. וְכֵן שְׁלֵמָה אָמַר, (מלכים א-ח) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט עֲבָדוֹ, הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא אַחֵר.

שְׁהָרִי לְמַדְנוּ, כְּשֶׁאָדָם חוֹלָה, בֵּית דִּין שֵׁל מַעַלָּה מִסְתַּכְּלִים בְּדִינּוֹ; יֵשׁ מֵהֶם שְׁנוּטִים לְכַף זְכוּת, שְׁמֵרָאִים זְכוּתוֹ שֵׁל הָאָדָם, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁנוּטִים לְכַף חוֹבָה, שְׁמֵרָאִים חוֹבָתוֹ שֵׁל הָאָדָם. וְלֹא יוֹצֵא אִישׁ מִן הַדִּין כְּמוֹ שֶׁהָיָה רוֹצֵה.

כָּל הַדְּבָרִים נְעֻלְמִים, וְאָף עַל גַּב שְׂאִינָם דְּרַכִּי הַתּוֹרָה. וְאֲנִי אַחֵר דְּרַכִּי הַתּוֹרָה אֲנִי הוֹלְכִים, כְּמוֹ שְכָתוּב (בראשית כו) וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כְּשֶׁמַּת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו. כְּמוֹ שְדַבֵּר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנִי הוֹלְכִים, וְעַמּוֹ הוֹלְכִים, כְּמוֹ שְכָתוּב (דברים כח) וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, פְּשׁוּטִים דְּבָרִים אֵלּוּ אֶצֶל הַחֲבָרִים, וְנוֹדְעִים דְּבָרִים בָּהֶם, וְאָף עַל גַּב שְׁמַכְסִים. אָמַר לוֹ, וְכֵן שְׁנִינוּ, כְּמוֹ שְאִמְרָ רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי חֵיָא לְפָנָיו. וְכֵן לְמַדְנוּ מֵאֵלּוּ הַבְּרִיתוֹת, שְׁשִׁינוּ, בְּיָמָיו שֵׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ עִמְדָה הַלְבָנָה בְּשֵׁלְמוֹתָהּ, וּבְמִקּוֹמוֹת רַבִּים נוֹדְעִים דְּבָרִים שֶׁהֵם בְּרִיתוֹת.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הִרְמַתִּי יָדִי בְתַפְלָה לְקֹדֶשׁ הָעֵלְיוֹן, שְדַבְּרִים אֵלּוּ הִתְגַּלּוּ עַל יָדִי בְעוֹלָם הַהוּא כְּמוֹ שֶהִיּוֹ מַכְסִים בְּלִבִּי. וְאִין אֲנִי בְאוֹתָם דְּרַכִּים שֵׁל אֵלּוּ הַבְּרִיתוֹת, דְּרַכִּי הַתּוֹרָה אֲנִי אוֹחֲזִים. **שְׁנִינוּ**, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי לָךְ גְּדוֹל בְּחֻכְמָה כְּדוֹד הַמֶּלֶךְ וְשְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בְּנוֹ בְכַתֵּר הַזֶּה שְׁנוֹדַע בְּבְרִיתוֹת אֵלּוּ. וְהַלְבָנָה, קָרָא אוֹתָהּ דוֹד הַמֶּלֶךְ צְדָק, שְׁהָרִי שֵׁלוֹ הוּא, שְכָתוּב (תהלים קיח) פִּתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק אֲבֹא בָם אוֹדָה יְהוָה. שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ כֶּף גַּם, וְהוּא נִקְרָא צְדָק, וְהַשְׁמַשׁ שְׁנוֹקְרָא בְּבְרִיתוֹת בְּרִית, הוּא נִקְרָא מִשְׁפָּט, וְאֵלּוּ כְּסֹאוֹת הַכְּבוֹד שֵׁל הַמֶּלֶךְ, שְכָתוּב (תהלים פט) צְדָק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֹאֶךָ. צְדִיק וְצְדָק כֶּף גַּם בְּמִדְרָגָה אַחַת הִיּוֹ. לְמַדְנוּ, שְׁבַעָה כְּתָרִים בְּאוֹרָה, תְּשַׁעָה נִקְרָאִים. וְאֶפְלוּ בְּאֵלּוּ הַבְּרִיתוֹת, שְׁבַעָה רְקִיעִים אֵלּוּ – תְּשַׁעָה הִיּוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַד מָתִי יִקְרָאוּ הַחֲבָרִים בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים. הָרִי אֲנִי אַחֵר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלְכִים, וְאֲנִי יוֹדְעִים דְּבָרִים, וְהִנֵּה מִתְגַּלָּה עַל יְדִינּוֹ דְבָר זֶה מַה שְׁלֵא נִגְלָה לְקַדְמוֹנִים. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים וְכָל אֵלּוּ הַבְּרִיתוֹת סִלְקוּ אוֹתָם לְאוֹתָם שְׁלֵא נִכְנָסוּ וְיִצְאוּ, וּבְנִיָּהֶם בָּאִים לְשֵׁאל. וְכֹאֲשֶׁר יִשְׁאֲלוּ, יֹאמְרוּ הַחֲבָרִים: אוֹי לְדוֹר שְׁרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי יִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ. אֲבָל בֵּא רְאֵה, מִכָּאן וְלַהֲבֵא לֹא יְהִיָה דוֹר כְּדוֹר זֶה, וְלֹא תִתְגַּלָּה תּוֹרָה עַל הַחֲבָרִים.

בֵּא רְאֵה, דוֹר אַחֲרוֹן שְׁיִצְאוּ מִמִּצְרַיִם יְדַעוּ הַכָּל, שְׁהָרִי מֹשֶׁה גָּלָה לָהֶם כָּל אוֹתָן אַרְבַּעִים שָׁנָה

שלא ידברו הם בהם ביניהם, ולא לרוקים מהחברים ולא לו שיבאו לעולם.

והוא דבר שלא צריך כל אדם, וטועה בו, לא משום החטא שחטא, אלא משום כבוד השם העליון שבני אדם לא זהירים בו, וכתוב (שמות ג) זה שמי לעלם. ויבאו לשאל מה שלא צריך להם. וזה שכתוב (שמות יט) פן יחרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב. הרב נופל ונתפס באותו עון. כך אני גוזר, אלו החברים (חבר) שמלמדים השם הקדוש, הוא נופל ונמצא באותו חטא יותר מהם, שכתוב ונפל ממנו רב. הרב נופל ונתפס באותו עון.

קרב אצלו רבי אלעזר בנו. אמר לו, אבא, מה אני שם? אמר לו, (אשרי חלקך בני, זמן רב יהיה שלא תקבר אצלי, אבל) בני, שלא תזכר כאן. אבל באותו עולם, מקום שלך ושלי מבררים. זכאים אנחנו עם אלו הצדיקים שמזמנים לשבח לאדון העולם, שאלו המלאכים שמשמשים לפניו. זהו שכתוב (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניהך.

אמר רבי יוסי, כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. בראשונה קרא להם גוי קדוש, שכתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה וגוי, ולבסוף קרא להם קדש, שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. מה בין זה לזה? אמר רבי אבא, קדש - עליון מכלם. שפך למדנו, כאשר מתחברים כל הקדושים כאחד, נקראים קדוש. וכלם עולים ומתכנסים לאותו מקום עליון שנקרא קדש.

ומשום זה קדוש קדוש קדוש. קדש ישראל נעשה מהם. ומשום שישאל מכתרים בשלש מדרגות, כאשר מתחברים כאחד נקראים קדש ישראל לה', שהיא ראשית. והרי בארנו תבואתה, בה"א. כל אכליו יאשמו. מהו כל אכליו יאשמו? אמר רבי אבא, הרי נאמר, שכתוב (ויקרא כב) ואיש פי יאכל קדש בשגגה. וכתוב (שם) וכל זר לא יאכל קדש, וישאל נקראו קדש, משום כך כל אכליו יאשמו.

אמר רבי אלעזר, התחלה וסיום של הכל נכלל בקדש. (א) וחקמה עליונה נקראת קדש, וכאשר מאירה החכמה העליונה הזו, מאירה חכמת

אבל מי שדן אותו המלך העליון, ששולט על הכל - הוא טוב, ולא יכול אדם להיות בדין הזה חוץ מטוב. מה טעמו? שהרי שנינו, מדותיו של המלך העליון נוטים לזכות תמיד, והוא כלו צד של האמונה, ובידו לעזב לחטאים וחובות. זהו שכתוב (תהלים קל) עמך הסליחה. למען תורא. עמך ולא עם אחר.

ומשום זה בקשתי מלפניו שהוא ידון דיני, ואני אכנס בשלשה עשר פתחים לעולם הבא, ועוד, שלא עברו אותם חוץ מהאבות, ולא יהיה מי שימחה בידי, שלא אתבע רשות מהם.

אמר רבי שמעון דבר, וראו בית חליו שלא היה שם. תמהו, ולא יכל אחד מהם לדבר בפיו מאימה גדולה שהיתה עליהם. עד שהיו יושבים, עלה להם ריחות של בשמים רבים וכל אחד התישב. עד שראו לרבי שמעון, והיה מדבר דברים, ולא היו רואים אחרים חוץ ממנו. לאחר זמן אמר להם רבי שמעון, ראיתם משהו? אמר לו רבי פנחס, לא. אלא כלנו תמהים על שלא ראינו אותך בבית חליך זמן רב, וכאשר ראינו אותך, עלה לנו ריחות בשמים של גן עדן, ושמענו קול אחד מדבר, ולא ידענו מי מדבר עמך. אמר להם, ולא שמעתם דבר אחר חוץ ממני? אמרו, לא. אמר להם, אין אתם ראוים לראות סבר פניו של עתיק הימים.

אמר להם, אמר לכם דבר, תמהתי על רבי פנחס שלא ראה, שאני ראיתי אותו כעת בעולם הבא, למטה ממנו מרבי אלעזר בני. וכעת שלחו בשבילי מלמעלה והראו לי מקום של הצדיקים לעולם הבא, ולא התישב בלבי מקומי, חוץ מעם אחיה השילוני. ובררתי מקומי ובאתי, ובאו עמי נשמות של צדיקים, ועליון מהם מנשמות הצדיקים - אדם הראשון, שהיה יושב אצלי והיה מדבר עמי, ובקש שלא יתגלה חטאו לכל העולם, חוץ מאותו שאמרה התורה בגללו ונסתר באותו אילן של גן עדן. ואני אמרתי לו שהרי החברים (כבר) גלו.

אמר, אותו שגלו החברים ביניהם - טוב, אבל שאר בני העולם לא. מה הטעם? שחס הקדוש ברוך הוא על כבודו ולא רצה לפרסם חטאו, אלא באותו אילן שאכל ממנו. והקדוש ברוך הוא גלה לו בסוד הקדוש לחברינו, חברים

מתקשרים דברים ומתאחדים דברים קדושים של שמו של הקדוש ברוך הוא.

אשרי חלקו של מי שקורא למלך יודע לקרא כמו שצריך. ואם הוא קורא ולא יודע למי קורא, מתרחק הקדוש ברוך הוא ממנו, שכתוב (תהלים קמה) קרוב ה' לכל קראיו וגו'. קרוב ה' לכל קראיו, למי קרוב? חזר ואמר, לכל אשר יקראהו באמת. וכי יש מי שיקרא לו בשקר? אומר רבי אבא, כן, אותו מי שקורא ולא יודע למי קורא. מנין לנו? שכתוב לכל אשר יקראהו באמת. מהו באמת? בחתימה של חותמת המלך, שהוא שלמות הכל. זהו שכתוב (מיכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. ומשום כך, לכל אשר יקראהו באמת כתוב. אשרי חלקו של מי שנכנס ויצא לדעת דרכיו של הקדוש ברוך הוא, ועל זה כתוב, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה וגו'. וכתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים וגו'.

למדנו, אומר רבי יצחק, כל אלו התקונים וכל אלו הדברים נמסרו לקוצרי השדה. ולמדנו, רשעים כביכול עושים פגם למעלה. איזה פגם? כמו שכתוב, שחת לו לא בניו מומם, שהרי כל אלו התקונים לא נמצאים כמו שצריך. כתוב אחד אומר, (ישעיה נט) וילבש צדקה כשריץ, וכתוב אחד אומר, (שם) וילבש בגדי נקם תלבשת. אלא אומר רבי יצחק, וילבש צדקה - בזמן שישיראל זכאים. לא זכו - וילבש בגדי נקם וגו'.

אמר רבי יוסי, מה הפגם? כמו שלמדנו, שהאבות לא מסתפקים (מסתפקים) להתברך מאותה ההשקיה של הנחל, כל שפן הבנים, כמו שנאמר שחת לו לא בניו מומם. מהו לו לא - שתי פעמים. אלא אחד למעלה ואחד למטה.

וזהו שאמר רבי שמעון, כל זמן שהרשעים מתרבים בעולם, כביכול שם הקדוש לא מתברך בעולם. וכל זמן שהרשעים לא מתרבים בעולם, שם הקדוש מתברך בעולם. זהו שכתוב (תהלים קד) יתמו חטאים וגו', ברכי נפשי את ה' הללויה. אומר רבי אבא, מקרא זה ממש הוא, שכתוב שחת לו לא בניו מומם. מי גורם למום זה? דור עקש ופתלתל. משום שאלו הרשעים והדור נמצא כך.

שלמה, כמו שכתוב (מלכים א-ה) ותרב חכמת שלמה, שעומדת הלכנה בשלמותה, והרי בארנו. וכאשר מתברכת מהיסוד, כך קוראים לה - קדש, שהיא מאירה בשלמות. וכאשר לא מאירה ונכתרת בשלמותה, קוראים לה רוח הקדש, ולא נקראת קדש כאותו של מעלה. וכאשר מתברכים מזה היסוד ומיניקה לכל אלו של מטה, נקראת אם, כאותה שלמעלה, וקוראים לה קדשים. ואז קוראים לה קדש הקדשים, שבו כלה, שכתוב (שיר השירים ד) אתי מלבנון פלה וגו'. מהו לבנון? זה עדן, שהלבין מכל הצדדים. ועדן הרי ידוע אצל החברים.

למדנו, כתוב פי שם ה' אקרא. מהו פי שם ה' אקרא? אומר רבי שמעון, הרי כתוב ה' הבו גדל לאלהינו. אומר רבי אבא, ה' הבו גדל - זו גדלה. הצור תמים פעלו - זו גבורה. כי כל דרכיו משפט - זו תפארת. אל אמונה - זה נצח. ואין עול - זה הוד. צדיק - זה יסוד. וישר - זה צדק. הרי הכל שם קדוש של הקדוש ברוך הוא, ומשום זה פי שם ה' אקרא.

אמר רבי יוסי, שם ה' ממש. ומשה באותה שעה גלה להם לישראל, שכתוב (דברים לא) בן מאה ועשרים שנה אנכי היום וגו'. מכאן למדנו, אותו צדיק שחכמה עליונה בו, כאשר מגיע יומו להסתלק מהעולם, צריך לגלות אותה החכמה לאלו שרוח קדושה ביניהם. מנין לנו? ממה, שכתוב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, וכתוב (שם) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו'.

ואם לא, עליו כתוב, (משלי ג) אל תמנע טוב מבעליו. כמו שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם וגו'. (משלי ג) בהיות לאל ידך לעשות. טרם תסתלק מן העולם, ולא נתנה לך רשות לגלות.

אמר רבי חייא, פסוק זה למדנו ממנו חכמה עליונה, וכך הוא. אבל סוף הפסוק מקשר קשר של האמונה במה שכתוב הוא, כמו שנאמר צדיק וישר הוא. כלומר, הוא הכל, הוא אחד בלא פרוד. שאם תאמר שכל אלו רבים הם - חזר ואמר הוא, כלם עולים ומתקשרים ומתאחדים באחד. והכל - הוא הנה, והוא הנה, והוא הנה, והוא אחד. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים. (על עד כאן

משום זה, אחר שאמר משה כל אלו הדברים והזכיר השם הקדוש כמו שצריך, אמר, ודאי צדיק וישר הוא, דבר כתיבנו. אבל שחת לו לא בניו מומם. מה הטעם כך? משום שהם דור עקש ופתלתל. אמר רבי יהודה, לו לא, כלומר לעצמם עושים כך הרשעים, שגורמים לברכות להסתלק מהעולם. אמר רבי אבא, לו לא, הרי בארנו וכן הוא. מה כתוב אחריו? הלה תגמלו זאת, לשלם גמול זה להקדוש ברוך הוא על כל אלו הטובות שגרם לה ועשה עבורך.

אמר רבי יהודה, הלה תגמלו זאת, משום שאתם דור עקש ופתלתל, אתם הייתם גורמים שתגלה זאת בגלות. הלה תגמלו זאת! זהו הגמול שעשה עמכם בכל אותם מופתים של מצרים, בכל אותם אותות שעשה לכם, זהו הגמול שאתם משלמים לזאת הזו? מי גרם לכם זה? משום שאתם עם נבל ולא חכם, ולא מסתכלים בכל אותן טובות שעשה לכם עד עתה.

הלה תגמלו זאת - זו השכינה. והרי בארנו הדברים, שלמדנו, אות ה"א של בהבראם (בראשית ב) - קטנה. ה"א שבהלה - גדולה. והרי נתבאר שלמדנו, אמר רבי יהודה, ה"א שבכל מקום - הקדוש ברוך הוא, ונקראת אם. ושני עולמות הם, שכתוב (תהלים קו) מן העולם ועד העולם. והרי למדנו בסוד הפסוק, (כמדבר כח) בשמן קתית רביעת ההין.

למדנו, רבי יהודה אומר, בכמה מקומות הסתכלתי שהקדוש ברוך הוא לא הסיר אהבתו מהם מישראל, שבכל מקום שהם היו, הקדוש ברוך הוא ביניהם, שכתוב (ויקרא כו) לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם. אתם דוקא, ביניהם עמהם, לא סר מהם לעולמים.

רבי יצחק היה מהלך בדרך ופגע בו רבי חייא. אמר לו, רואה אני (אותם) בפניך שהרי במדור של השכינה מקומך. מהו שכתוב (שמות ג) וארד להצילו מיד מצרים? וארד?! ארד היה צריך לו! וארד - בראשונה. מתי? כאשר ירד יעקב למצרים. ולמה? להצילו מיד מצרים. שאם לא היה ביניהם, לא יכולים לסבל הגלות, כמו שנאמר (תהלים צא) עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו.

אמר לו, ודאי בכל מקום שישראל נמצאים, הקדוש ברוך הוא ביניהם. וכל מקום שחכמי הדור הולכים, הקדוש ברוך הוא הולך עמהם, שכתוב (שם) כי מלאכיו יצוה להם וגו'. מנין לנו? שכתוב (בראשית לב) ויעקב הלך לדרכו וגו', ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. עתה נשתתף כאחד ונלך בדרך, שהרי ידעתי שלמקום

רבי אלעזר פתח, (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם וגו'. זכאים הם ישראל על כל אמות עובדי כוכבים ומזלות, שאף על גב שהרגיזו לפני אדונם, הקדוש ברוך הוא לא רוצה לעזב אותם. שבכל מקום שגלו בין העמים, הקדוש ברוך הוא עמהם בגלות. זהו שכתוב ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם וגו'.

רבי אבא אמר, ואף גם זאת בהיותם. בא ראה כמה החביבות של הקדוש ברוך הוא כלפי ישראל, שאף על גב שגורמים לגלות בין העמים, השכינה לא סרה מהם לעולמים. שלא תאמר שהם לבדם בגלות נמצאים, אלא - ואף גם זאת, עמהם נמצאים. זהו שכתוב ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם וגו'.

למלך שהתרגז על בנו, גזר עליו ענש להתרחק ממנו וללכת לארץ רחוקה. שמעה המלכה ואמרה: הואיל ובני הולך לארץ רחוקה ומשליך אותו המלך מהיכלו, אני לא אעזב אותו. או שנינו כאחד נשוב להיכל של המלך, או שנינו כאחד נשב בארץ אחרת. לעתים פוקד המלך על המלכה, ולא מוצאה, שהיתה הולכת עם בנו. אמר: הואיל והמלכה שם, שניהם ישובו.

ובזמן שיפקד הקדוש ברוך הוא למלכה, פוקד אותה בתחלה, ובגללה פוקד את בניו. זהו שכתוב (שמות ו) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל וגו'. מי גורם שאני שומע צרתם? כפיכול המלכה. שאני זוכר אותה. זהו שכתוב (שם) ואזכר את בריתי. וכתוב (שם ב) ויזכר האלהים את בריתו. וכאשר הקדוש ברוך הוא יחזיר את ישראל מן הגלות, מה כתוב? (דברים ל) ושב ה' אלהיך את

הצטרכנו לכל זה. אמר לו, אין רבי שמעון כשאר בני אדם, שכלם לפניו כמו שאר הנביאים כלפי משה. עד שהיו הולכים, אמר רבי חייא, כתוב (ישעיה מט) התשפח אשה עולה מרחם בן בטנה וגו'. פסוק זה בארוהו, וכאן מה הוא עוסק? אמר רבי יצחק, אם בקשר של החברים, סמיכה לא נסמכתי, אנו מה נאמר?

אמר לו, שהרי קול של רמז אחד שמעתי יום אחד כשאר הייתי הולך בדרך, ולא ידעתי מי אמר, ולא ידעתי דבר.

ובא ראה, שבעה ימים היו שנחלשתי על זה ולא טעמתי דבר, ועתה הולך אני אצל המנורה הקדושה שיאמר לי, שמא אזכור. אמר לו, שמא אותו היום שהיה הולך רבי אלעזר אצל חמיו, ואותו היום הלכתי עמו, והנה נזכרתי בדבר.

בא ראה, כך אמר רבי אלעזר משמו של אביו, אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: מיום שנפלנו בגלות, הקדוש ברוך הוא עזב אותנו בגלות ושכח אותנו. זהו שכתוב (ישעיה מט) ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני. אמרה השכינה: התשפח אשה עולה? וכי ישראל שנקראים בנים, כמו שנאמר (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם, מרחם בן בטנה, כמו שנאמר (ירמיה ב) ואנכי נטעתוך שורק כלה זרע אמת, גם אלה תשפחנה, שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ? ואנכי לא אשפחך. מכאן שהקדוש ברוך הוא לא עזב אותם את ישראל לעולמים.

עוד אמר, התשפח אשה עולה מרחם בן בטנה. זהו סוד עליון שאמר הקדוש ברוך הוא. הנה דברים אלו בשמו אחוזים. כמו שהקדוש ברוך הוא לא שוכח שמו שהרי הוא הכל – כך הקדוש ברוך הוא לא שוכח אותם את ישראל, שהם אחוזים בשמו ממש. התרגש רבי חייא, אמר, ודאי זהו דבר חדוש. ברוך יהיה הקדוש ברוך הוא שנפגשתי בך וידעתי דבר, וידעתי מי אותו שמעתי ממנו.

סדר הלימוד ליום י תמוז [יום 276 בשנה]

ובא ראה, שאותו יום שרצתי ארבעה מילין, ולא מצאתי מי היה. אמר לו, משום שנכנסתי במערה אחת שרבי אלעזר נח שעה אחת. קרא עליו

אחד אנו הולכים, לקבל פני שכינה. אמר לו, בודאי. אמר רבי יצחק, למדנו, שלוחי מצוה אינן נזוקין, לא בהליכתן ולא בחזרתן. ואנחנו להראות לפני הקדוש ברוך הוא אנו הולכים, ולא יראים.

עד שהיו הולכים, אמר רבי חייא, כתוב (שם ב) אלה תולדות השמים והארץ. השמים – לכלל את הקדוש ברוך הוא. והארץ – לכלל את הקדוש ברוך הוא וכל מה שלמטה, אלו נקראים תולדות השמים, מהם.

אמר לו, אם כן, מהו בהבראם, ונאמר בה' בראם? אמר לו, הכל דבר אחד. כשאר השמים התחברו, ה' הזו הוציאה תולדות, והם נקראו תולדות השמים והארץ. אמר לו, אם כן, במה בארנו בה' בראם – באברהם? אמר לו, הכל דבר אחד הוא. באברהם – אלו השמים, שמשם מתחילים להתפשט. בה' בראם, וזהו והארץ, והכל דבר אחד.

אמר לו, ודאי כך הוא, והרי למדנו, שכתוב אלה תולדות השמים והארץ. ולמדנו, העולם הזה נברא בה', שכתוב בהבראם. והעולם הבא נברא ב', שכתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן – לכלל השמים. את הגן – לכלל את הארץ.

והרי בארנו, שכתוב (שיר השירים ד) מעין גנים, זהו השמים, באר מים חיים, שכתוב (בראשית כו) ויכרו שם עבדי יצחק באר, שכתוב (שם) ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו'. ונזלים מן לבנון, שאלו מתקשטים למעלה ועולים בראשו של המלך, שכתוב (תהלים קח) פי גדול מעל שמים חסדך.

מן לבנון – משם יוצאים לבינה. ונמשך ומתפשט לכל הקצוות, עד שנמשכים אלו המקורות ויורדים להתכנס למקום שנקרא הים הגדול, שכתוב (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. וכתוב (ישעיה נא) הביטו אל צור חצבתם וגו'. ואחר כך כתוב, (שיר השירים ד) גן נעול אחתי כלה וגו'. ומכאן יצאו תולדות לכלם, שכתוב בהבראם, בה' בראם ממש, באברהם. אמר רבי יצחק, ואפלו ביעקב ממש. והכל דבר אחד.

אמר רבי יצחק, כשאר אנו יושבים לפני רבי שמעון, הכל נאמר לפניו בגלוי ולא

מה כתוב? ה' בְּדָד יִנְחֲנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נִכְר. הוא בְּלִבְדוֹ, שְׁכֵתוֹב (שמות יג) וְה' הִלֵּךְ לִפְנֵיהֶם וְגו'. וְאֵין עִמּוֹ אֵל נִכְר, שְׁלֵא הִנְהִיג לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לֹא מִלְאָךְ, וְלֹא מִמְנָה אַחַר, שֶׁהֵם נִקְרָאִים אֵל נִכְר. וְזֵהוּ שְׁאָמַר מִשָּׁה, (שמות לג) אִם אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים אֵל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. זֵהוּ שְׁכֵתוֹב ה' בְּדָד יִנְחֲנוּ. הוּא בְּלִבְדוֹ, וְאֵין עִמּוֹ אֵל נִכְר.

אֲשֵׁרִי חֲלַקְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְנַהֵג אִתְּם (בְּיִשְׂרָאֵל) כֶּךָ, עֲלֵיהֶם כְּתוֹב (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ, וְכָתוֹב (שמואל א-יב) כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְגו'. מֵה הַטַּעַם לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ? בְּעִבּוּר שְׁמוֹ הַגְּדוֹל, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה בְּזֵה נִדְבֵק. וְעַל זֶה לֹא יַעֲזֹב אוֹתָם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁבִכָל מְקוֹם שֶׁהֵם נִמְצָאִים, הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ.

לֹא חֲכָמוֹ יִשְׁפִּילוּ זֹאת (דברים לב). אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל אֱלוֹ הַפְּסוּקִים שְׁכָאן תּוֹכְחוֹת הֵם שֶׁהוֹכִיחַ אוֹתָם מִשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל, חוּץ מֵאוֹתוֹ שֶׁם קְדוּשׁ שְׁגִלָּה בְּתַחֲלַת דְּבָרָיו. אָמַר רַבִּי אַבְא, וְאִפְלוּ מֵה שֶׁהוֹכִיחַ לְיִשְׂרָאֵל הוּא בְּכָלל הַשֵּׁם הִקְדוּשׁ, שְׁאֵין דָּבָר בְּתוֹרָה שִׁיּוּצָא מִכָּלל הַשֵּׁם הִקְדוּשׁ, שֶׁהַתּוֹרָה כְּלָה שְׁמוֹתָיו שֶׁל הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם.

וְאֵלוֹ הַפְּסוּקִים יְדוּעִים הֵם. אֲבָל מִשּׁוּם שֶׁשְׁמוֹ שֶׁל הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָשׁוּם בְּפִרְשָׁה זו, הֵייתִי צָרִיךְ עַד עֵתָה. וְכָאן הָרִי כְּתוֹב, לוֹ חֲכָמוֹ יִשְׁפִּילוּ זֹאת, זֹאת וְדָאִי. וְהָרִי בְּכִמָּה מְקוֹמוֹת בְּאֲרָנוּ זֹאת, שְׁאֵם יִשְׂרָאֵל יִדְעוּ אֶת זֶה אֵיךְ זֹאת אַחֲזָה בְּדִינָיָה לְהַפְרַע מִן הָרָשָׁעִים - בְּכִינוּ לְאַחֲרִיתָם, וְיִשְׁתַּמְרוּ לְהֵיוֹת בָּהּ, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (איוב כ) וְאֶרֶץ מִתְקוּמָהּ לוֹ.

דְּבָר אַחַר לוֹ חֲכָמוֹ יִשְׁפִּילוּ זֹאת - שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל. כְּאֲשֶׁר שׁוֹמְרִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְיוֹשְׁבִים עִמָּה בְּשָׁלוֹם, יִדְעוּ שֶׁעֲזָרָה שֶׁל זֹאת הִזוּ עִמָּהֶם, לְהַפְרַע מִשׁוֹנְאֵיהֶם. וְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְעִטִים בֵּין הָאֲמוֹת, יִדְעוּ אֵיכָה יִרְדֹּף אַחַד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יִנְסוּ רַבְּכָה. וּמִי גָרַם לָהֶם? הַזֹּאת הִזוּ שֶׁהִיָּתָה בִּינֵיהֶם בְּשָׁלוֹם כְּאֲשֶׁר עוֹשִׂים מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְלַעוֹלָמִים לֹא זֶה מֵהֶם לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִקְמוֹת.

אִם לֹא כִי צוּרָם מְכָרָם וְה' הַסְגִּירָם (דברים לב). מֵה הַטַּעַם כִּי צוּרָם מְכָרָם? מִשּׁוּם שֶׁצוּרָם יִלְדָּךְ

רַבִּי חֲיִיא אֵלוֹ הַפְּסוּקִים, (ישעיה נח) אִזּוּ יִבְקַע כְּשֶׁחַר אֲוֶרֶךְ וְגו'. אִזּוּ תִקְרָא וְה' יַעֲנֶה וְגו', אִזּוּ תִתְעַנֵּג עַל ה' וְגו'.

(דברים לג) זָכַר יְמוֹת עוֹלָם בֵּינוּ שְׁנוֹת דָּר וְדוֹר וְגו'. זָכַר יְמוֹת עוֹלָם. רַבִּי אַבְא אָמַר, מִי אֵלוֹ יְמוֹת עוֹלָם? אֵלוֹ שֶׁשָּׁה יָמִים שֶׁעָשָׂה הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם בָּהֶם, שְׁכֵתוֹב (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' וְגו'. שֵׁשֶׁת יָמִים, וְלֹא בְשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהָרִי בְּאֲרָנוּ. בֵּינוּ שְׁנוֹת דָּר וְדוֹר. כְּלוֹמַר, אֵלוֹ יְמוֹת עוֹלָם, יִדְעוּ וְיִתְדַעוּ כָּל אֱלוֹ הַשָּׁמַיִם וְהַיָּמִים וְכָל דוֹר וְדוֹר, עַד דוֹר זֶה שְׁאִתָּם עוֹמְדִים בּוֹ.

שְׁאֵל אַבְיךָ וְיִגְדֶךָ - זֶה הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֵהוּ שְׁכֵתוֹב הֵלֵא הוּא אַבְיךָ קִנְךָ. וְיִגְדֶךָ, וְהוּא יִגְלֶה עִמָּךְ הַחֲכָמָה. וּמֵה הִיא? אֵלֵא כְּאֲשֶׁר שֶׁשָּׁה יָמִים אֵלוֹ בָּנוּ אֶת הָעוֹלָם, לֹא בָנוּ אוֹתוֹ אֵלֵא בְּגִלְלָךְ, שֶׁתְּבֵא אִתָּה וְתִקְּיִם אֶת הַתּוֹרָה. שְׁלַמְדָנוּ, כָּל מֵה שֶׁעָשָׂה הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - עַל תְּנָאֵי עָשָׂה, שְׁכָאֲשֶׁר יִבְאוּ יִשְׂרָאֵל, אִם יִקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה - מוֹטֵב, וְאִם לֹא - שִׁיחֲזִירָהוּ לְתַהוֹ וְבַהוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה, אֵלוֹ יְמוֹת עוֹלָם יוֹדְעִים וּמְבִינִים הַכֹּל.

וְהָרִי לְמַדְנוּ, אֵלוֹ עֲנִפֵי הָאֵילָן אֵיךְ נִאֲחֲזִים בְּתוֹךְ הָאֵילָן? וְהָרִי בְּאֲרָנוּ, שְׁכָאֲשֶׁר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָרַר לָהֶם לְמַמְנֵי הַמְּגַנִּים עַל שְׁאֵר הָאֲמוֹת, וְאִתָּם מֵה כְּתוֹב? כִּי חֲלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֲבָל נַחֲלָתוֹ. שְׁלֵא נָתַן אוֹתָם לְשׁוֹר, וְלֹא לְמִלְאָךְ, וְלֹא לְמַמְנָה אַחַר, וְזֵה הָעַם שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָטַל לְחֻלְקוֹ.

בְּאִיזָה מְקוֹם מְצָא אוֹתוֹ? יִמְצָאָהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָר וּבְתַהוֹ יֵלֵל יִשְׁמֵן וְגו'. שְׁכֵתוֹב (יהושע כד) תָּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וְגו', וְאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם וְגו'. וּמִכָּאן מִנְהִיג אוֹתָם אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל דוֹר וְדוֹר וְלֹא נִפְרָד מֵהֶם וּמִנְהִיג אוֹתָם בְּרַחֲמִים. זֵהוּ שְׁכֵתוֹב (דברים לב) כְּנִשֵּׁר יַעִיר קִנּוֹ וְגו'.

כְּנִשֵּׁר יַעִיר קִנּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא מְצָאָנוּ מִי שְׁמַרְחָם עַל בְּנָיו כְּנִשֵּׁר הַזֶּה. וְעַל זֶה לְמַדְנוּ, כְּתוֹב (יחזקאל א) וּפְנֵי אֲרִיָּה אֵל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמָאל. הַנִּשֵּׁר, הֵיכָן מְקוֹמוֹ? בְּמְקוֹם שִׁיעֲקֹב עוֹמֵד. זֵהוּ שְׁכֵתוֹב (משלי ל) דִּרְךְ הַנִּשֵּׁר בְּשָׁמַיִם. בְּאוֹתוֹ מְקוֹם מִמֶּשׁ. מֵה טַעַמוֹ? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְרַחֵם עַל בְּנָיו, וּבִדְיָן עִם אַחֲרִים. כֶּךָ הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִנְהִיג אֶת בְּנָיו כְּנִשֵּׁר זֶה.

הוא אותו ששוכב בבית חליו. ואם רופא חכם הוא, הקדוש ברוך הוא נותן לו ברכות לאותו שישתדל בו.

ואותו רופא, ימצאהו בארץ מדבר, בבית חליו שוכב. ובתהו ילל ישמן, שאותן מחלות מצרות לו. מה צריך לו לעשות? יסובבנהו – יסובב סבות ויביא עלות כדי שימנע ממנו אותם דברים שמזיקים לו. יקיו לו, ויוציא ממנו דם רע. יבוננהו – יסתכל ויבין אותו חולה ממה היה, ויסתכל כדי שלא יכבד עליו וימעט אותו. לבסוף – יצרנהו כאישון עינו, כדי שיהיה שמור כמו שצריך באותם משקים, באותן רפואות שצריכות לו, ולא יטעה (מהם) ביניהן. שאם יטעה אפלו בדבר אחד, הקדוש ברוך הוא חושב על אותו רופא כאלו שפך דמים והרגו.

משום שהקדוש ברוך הוא רוצה, שאף על גב שאותו אדם הוא בבית אסירי המלך והוא אסור בבית האסורים, שישתדל אדם עליו ויעזר לו להוציאו מבית האסורים. והיה אומר כך: הקדוש ברוך הוא דן דינים של בני העולם למעלה, הן למות, הן לשרשו, הן לעקר, הן לענש בנכסיו, ולאסר אותו. מי שנראה לענש נכסים, נופל בבית חליו, ולא יתרפא עד שיתן כל מה שנגזר עליו. כיון שנענש בממונו ונותן כל מה שנגזר עליו, יתרפא, ויוציא מבית האסורים. ועל זה צריך להתעסק עמו שיתן ענשו ויצא.

מי שראוי לשרשו, יתפסו אותו, ויתנו אותו בבית האסורים עד שישתמש מהכל. ולפעמים משתמש באיבריו או מאחד מהם, ולבסוף יוציאו אותו מבית האסורים. מי שראוי למות – כך הוא, שאלו יתן כל הכפר וכל ממון שבעולם, לא ינצל.

ועל זה צריך לרופא חכם שיעסק ברפואתו. אם יכול לתת לו רפואה מן הגוף – מוטב, ואם לא – יתן לו רפואה לנשמתו, וישתדל ברפואת נשמתו. וזהו רופא שהקדוש ברוך הוא ישתדל עליו בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי אלעזר, עד עתה לא שמעתי מרופא זה ומספר זה, חוץ מפעם אחת שאמר לי סוחר אחד, ששמע לאביו שרופא אחד היה בימיו,

תשי, שהתקונים לא נמצאים כמו שצריך במקומם. אם לא כי צורם מחרם. אמר רבי יהודה, זה אברהם, כמו שבארנו, שאמר אברהם, יתחייבו ישראל בגלות ולא יכנסו בגיהנם, ששני אלו – גלות וגיהנם – לא יסבלו ישראל. והקדוש ברוך הוא הסכים על ידו, שכל זמן שיתחייבו ישראל, יפלו לגלות, וישתעבדו בהם שונאיהם. ומשום זה צורם מחרם, ודאי, וה' הסגירם, והסכים על ידיו.

למדנו, אמר רבי יהודה, מה הטעם שהוכיח להם משה בשירה הזו כך? משום שהם מזמנים להפגס לארץ ולהשרות עליהם שכינה, ומשום זה הוכיח אותם על כך.

רבי יצחק אמר, בשני מקומות הקדוש ברוך הוא היה מזמן להוכיח את ישראל, ושמחו אמות העולם. אחד – שכתוב (הושע יב) וריב לה' עם יהודה ולפקד על יעקב כדרךיו וגו'. שמעו אמות העולם, שמחו. אמרו, עתה יפרתו מהעולם. כאשר ראה הקדוש ברוך הוא שהם שמחים, מה כתוב אחריו? בבטן עקב את אחיו וגו'. כאשר שומעים, אומרים, זו היא תשובה.

משל לאשה שהיתה לה קטטה בבנה, הלכה לתבע עליו דין. ראתה לדין שדן דיני נפשות – חלקם למלקות, לתליה, לשרפה. אמרה: אוי, מה אעשה מן הבן? כאשר סים הדין, אמר לאותה אשה: אמא, מה עשה לך בנך? אמרה, מתלוננת, עכ"מ.

ימצאהו בארץ מדבר ובתהו. ודאי לבסוף עשה לכל אותן קלפות שיהיו כלן משתעבדות לו. עד כאן היה כתוב באותו ספר של קרטנא הרופא. לבסוף היה רשום בזה הפסוק, כל שמירה שנצרך רופא חכם לעשות לחולה ששוכב בבית חליו, בית אסירי המלך – לעבד לאדון העולם!

שכאשר הולך רופא חכם אצלו, ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן, מחלות השורות עליו. מוצא אותו במאסר המלך. אם תאמר, הואיל והקדוש ברוך הוא יפקד לתפס אותו, שלא ישתדל אדם אחריו – לא כך, שהרי אמר דוד, (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל וגו'. דל

ותפלות ובקשות להקדוש ברוך הוא. ואם תאמר שהיה עושה רפואה בפסוקי התורה או בסודות התורה – חס ושלום. אלא היה אומר סודות התורה, ועל אותו סוד הוציא סודות של רפואה שלא ראיתי באפן זה לעולם. אמרתי, ברוך הרחמן שהחכים לבני אדם מחכמה של מעלה.

ומאלו הדברים של בלעם לקחתי, וראיתי בהם שלא היה בעולם חכם בכשופים כדגמתו. אמרתי, ברוך הרחמן שבטל מהעולם הכשופים, שלא יטעו בני אדם מאחר יראתו של הקדוש ברוך הוא יתברך ויתעלה שמו אמן.

**ברוך ה' לעולם אמן ואמן.
ימלוך ה' לעולם אמן ואמן.**

זוהר חדש

פרשת בראשית

ויאמר אלהים יהי אור (בראשית א ג), אומר רבי יצחק, מכאן משמע שעקר הקדוש ברוך הוא את הנטיעות הללו ושתל אותן, שכתוב יהי.

רבי יהודה אומר, האור שכבר היה שנינו. משמע שכתוב ויהי אור. והיה לא כתוב, אלא ויהי.

ובשהסתכל הקדוש ברוך הוא באותם הדורות של הרשעים שלא ראויים לאותו האור, גנז אותו. זהו שכתוב (איוב לח טו) וימנע מרשעים אורם, ולמי גנז אותו? דוקא לצדיקים, כמו שכתוב (תהלים צז יא) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. ויאמר אלהים יהי אור, זהו שכתוב (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח.

וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד), מה ראה? אומר רבי חייא, כמו שאמרנו, ראה את מעשי הרשעים וגנז אותו. רבי אבא אומר, וירא אלהים את האור כי טוב, לגנז אותו. וירא אלהים את האור כי טוב, שלא נמצא בו רגז. כתוב כאן כי טוב, וכתוב שם (במדבר כד א) כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל, וסוף הכתוב מוכיח, שכתוב (בראשית א ד) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך, ומשום כך לא נמצא בו רגז, ואף על גב ששתף אותם הקדוש ברוך הוא יחד.

שכאשר היה מסתכל בכך אדם כאשר הוא בבית חליו, היה אומר, זה חי וזה מת. והיו אומרים עליו שהוא צדיק אמתי, ירא חטא, וכל מה שלא יכל להשיג מה שנצרך, הוא היה קונה ונותן משלו. והיו אומרים שאין חכם בעולם כמוהו, ובתפלתו היה עושה יותר ממה שהיה עושה בידינו. וכמדמה לנו, זה היה אותו רופא.

אמר אותו סוחר, ודאי ספרו בידי הוא, שירשתי אותו מאבי אבא, וכל דבריו של אותו ספר, כלם מיסודים על סודות התורה, וסודות נעלמים מצאתי בו ודברים של רפואה רבים, שהוא אומר שלא ראוי לעשות אותם חוץ (אם) הוא ירא חטא.

והם ממה שהיה עושה בלעם, שהיה לוחש לחשים על חולה, והיה אומר בפיו ומתרפא מיד. וכלם מברר אותם באותו ספר. ואמר, זה אסור, וזה מתר למי שירא חטא. משום שחלאים רבים אמר שתלויה רפואתם בלחישת הפה. ואלו מצד הנחש, ומהם מצד של קסם. וכל אותם שאסור לומר בפה ואסור לעשות במעשה היה אומר. עד שמצאתי על חלאים ידועים שצריך לומר כך, ולנדות בנדוי ובשמתא על אותו חלי, והוא תמיהה גדולה אצלי.

שמח רבי אלעזר, ושמחו החברים. אומר רבי אלעזר, אם אותו ספר היה אצלנו, היינו רואים מה הוא אומר. אני אמסר במסירה על מנת להראות למנורה הקדושה. ולמדנו, אומר רבי אלעזר, אותו הספר היה בידי שנים עשר חדש, ומצאתי בו אורות עליונות וחשובים. כאשר הגעתי לאותם סודות שהיו מבלעם, תמהתי.

יום אחד לחשתי במקום אחד, והיו האותיות עולות ויורדות. עד שראיתי בחלום ואמר לי, מה לך להכנס בתחום שאינו שלך ושאינו נצרך לך? התעוררתי. ורע בעיני על סודות הסתומים שהיו שם. שלחתי לאותו יהודי, ורבי יוסי ברבי יהודה שמו, ונתתי לו את הספר.

ובסודות של בלעם מצאתי מאותם שמות של מלאכים ששלח לו בלק, ולא היו מסתדרים על תקונם כמו שצריך. אבל כמה מיני רפואה מצאתי בו שהם מתקנים על תקוני התורה וסודות סתומים שלה. וראיתי שהם בחסידות,

ומשום כף כְּתוּב בּוּ כִּי טוֹב פְּעָמִים, אֶחָד עַל הַשְּׁלֵמַת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל יוֹם שְׁנִי, וְאֶחָד לְעֲצוּמוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְנִתְתַקֵּן הַיּוֹם הַשְּׁנִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְנִבְדְּלָה בּוּ הַמַּחְלָקָת, וּבּוּ הַשְּׁתַלְמוֹ הַרְחָמִים עַל רַשְׁעֵי הַגֵּיהֶנֶם. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי מִשְׁתַּכְּכִים נִיצוּצֵי אֵשׁ הַגֵּיהֶנֶם, מִשׁוּם כֶּף נִכְלָל הַיּוֹם הַשְּׁנִי וְנִשְׁלַם בּוּ.

רַבִּי חִיָּיא הִיָּה יוֹשֵׁב לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ: הָאוֹר הַזֶּה בַּיּוֹם רֵאשׁוֹן, וְהַחֲשֵׁךְ בַּיּוֹם שְׁנִי, וְנִפְרְדוּ הַמִּים, וּמַחְלָקַת הָיְתָה בּוּ, לְמָה לֹא נִשְׁלַם בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהָרִי הַיָּמִין כּוֹלֵל אֶת הַשְּׁמָאל? אָמַר לוֹ: עַל זֶה הָיְתָה מַחְלָקַת, וְהַשְּׁלִישִׁי הַצְּטָרֵךְ לְהַפְנִים בֵּינֵיהֶם, לְהַכְרִיעַ וּלְהַרְבּוֹת בָּהֶם שְׁלוֹם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא (שם א יא), הַתַּחֲבֵרוֹת שֶׁל מִים עֲלִיוֹנִים עִם תַּחֲתוֹנִים לַעֲשׂוֹת פְּרוֹת. הַמִּים הַעֲלִיוֹנִים פָּרִים וְרַבִּים וְעוֹשִׂים פְּרוֹת, וְהַתַּחֲתוֹנִים קוֹרְאִים לַעֲלִיוֹנִים כְּנֻקָּה לְזָכַר, מִשׁוּם שָׁמַיִם הַעֲלִיוֹנִים זְכָרִים – וְהַתַּחֲתוֹנִים נְקִבִים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כָּל זֶה הוּא לְמַעַלָּה, וְהוּא לְמַטָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אִם כֶּף אֱלֹהִים שְׁאָמַר, מִי הָאֱלֹהִים? אָמַר לוֹ: אֱלֹהִים סֶתֶם, אֱלֹהִים חַיִּים לְמַעַלָּה. וְאִם תֹּאמַר לְמַטָּה, אֲלֵא מָטָה הִיא תוֹלְדוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם ב ד) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה, וְאִמְרָנוּ בְּה"א בְּרָאָם. וְהִיא שְׁלֵמַעַלָּה, הָאֲבוֹת שֶׁל הַכֹּל הוּא. הִיא עֲשֵׂתָה מַעֲשֵׂה, וְעַל כֶּף הָאָרֶץ עוֹשֵׂה תוֹלְדוֹת, שֶׁהָרִי הִיא מִתְעַבְרַת כְּנֻקָּה מִן הַזְּכָר.

רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר: כָּל הַכַּחוֹת הָיוּ בְּאָרֶץ, וְלֹא הוֹצִיָּאָה אֶת כַּחָה וְאֶת אוֹתָם תוֹלְדוֹת עַד יוֹם הַשְּׁשִׁי, שְׁכָתוּב (שם א כד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ וְגו'. וְאִם תֹּאמַר, הָרִי כְּתוּב (שם יא) וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא? אֲלֵא הוֹצִיָּאָה תְּקוּן כַּחָה לְהַתִּישֵׁב כְּרֵאוֹי, וְהַכֹּל הָיָה גְנוּז בָּהּ עַד שֶׁהַצְּטָרֵךְ, שֶׁהָרִי בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב תְּהוּ וְבָהּ, צִדְיָא וְרִיקְנִיָא כְּתַרְגוּמוֹ, וְאַחַר כֶּף הַתַּתְּקָנָה וְהַתִּישְׁבָּה, וְקִבְלָה זֶרַע וּדְשָׂאִים וְעֹשְׁבִים וְאֵילָנוֹת כְּרֵאוֹי, וְהוֹצִיָּאָה אוֹתָם אַחַר כֶּף, וְגַם הַמְּאוֹרוֹת לֹא שָׁמְשׁוּ בְּאוֹרָם עַד שֶׁהַצְּטָרֵךְ.

יְהִי מְאֵרַת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם (שם יד), כְּתוּב מְאֵרַת חֶסֶד, לְהַכְלִיל אֶת הַנְּחָשׁ הָרַע שֶׁהִטִּיל

בֵּא וּרְאָה, הָאוֹר הַעֲלִיּוֹן שֶׁיְהִיָּה הָאוֹר הַזֶּה מְאִיר, וּמְאוֹתוֹ הָאוֹר שְׁמַחַת הַכֹּל בּוּ, וְהוּא הַיָּמִין לְהַתְּעַטֵּר חֻקוֹקֵי הַחֻקִּיקוֹת עִמוֹ, וְהָרִי נִתְבָּאָר, שְׁכָתוּב (תהלים ל, ט) מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאֶיךָ, זֶה הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן שְׁגָנְזוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצַדִּיקִים לְאוֹתָם יִרְאֵי הַחֲטָא, כְּמוֹ שְׁאָמְרָנוּ. וְיְהִי עָרֵב, מִצַּד הַחֲשֵׁךְ. וְיְהִי בִקְרָ, מִצַּד הָאוֹר. וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵם מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד, כְּתוּב יוֹם אֶחָד.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מָה הַטַּעַם שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם כְּתוּב וְיְהִי עָרֵב וְיְהִי בִקְרָ? לְהוֹדִיעַ שְׁאִין יוֹם בְּלִי לִילָה וְאִין לִילָה בְּלִי יוֹם, וְלֹא נִתֵּן לְהַפְרִידָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַיּוֹם הַזֶּה הוּא שְׁיָצָא הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן הַתַּפְּשֻׁט בְּכָל הַיָּמִים, שְׁכָתוּב בְּכֻלָּם יוֹם. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, מִמִּשְׁמַע שְׁכָתוּב בְּכֻלָּם בִּקְרָ, וְאִין הַבִּקְרָ אֲלֵא מִצַּד הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַיּוֹם הָרֵאשׁוֹן הֵלֶךְ עִם כָּלָם, וְכָלָם בּוּ, כְּדִי לְהִרְאוֹת שְׁאִין בָּהֶם פְּרוּד וְהַכֹּל אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א ג), הַתַּפְּשֻׁטוֹת הָאוֹר הַזֶּה לְמַטָּה, וְאֵלוֹ הֵם הַמְּלֹאכִים שְׁנִבְרָאוּ בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קִיּוֹם לְהַתְּקִים בְּצַד הַיָּמִין.

וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר (שם א ד), אֶת – לְהַכְלִיל אֶת הָאֲסַפְקָלְרִיָּה שְׁאִינְנָה מְאִירָה עִם הָאֲסַפְקָלְרִיָּה הַמְּאִירָה, שְׁנֵאמַר בּוּ כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, אֶת – לְהַכְלִיל וּלְרַבּוֹת אֶת אוֹתָם הַמְּלֹאכִים שְׁבָאִים מִצַּד הָאוֹר הַזֶּה, וְכָלָם מְאִירִים בְּרֵאשׁוֹנָה בְּקִיּוֹם שְׁלָם.

יְהִי רַקִּיעַ בְּתוֹךְ הַמִּים (שם א ו), אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּזֶה נִפְרְדוּ הַמִּים הַעֲלִיוֹנִים מִן הַמִּים הַתַּחֲתוֹנִים. הַרַקִּיעַ – הַתַּפְּשֻׁטוֹת הַמִּים. וְהָרִי נִתְבָּאָר (שם) וְיְהִי מְבַדִּיל בֵּין מִים לְמִים, בֵּין מִים הַעֲלִיוֹנִים לְבֵין הַמִּים הַתַּחֲתוֹנִים.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרַקִּיעַ (שם א ז), שְׁעֲשֵׂה בּוּ מַעֲשֵׂה בְּגִדְל עֲלִיוֹן. לֹא כְּתוּב יְהִי רַקִּיעַ, אֲלֵא וַיַּעַשׂ, שֶׁהַגִּדְלוֹ בְּגִדְל רַב.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשֵׁנֵי נִבְרָא בּוּ גֵיהֶנֶם לְרַשְׁעֵי הָעוֹלָם, בְּשֵׁנֵי נִבְרָאָה בּוּ הַמַּחְלָקָת, בְּשֵׁנֵי לֹא נִשְׁלַם בּוּ הַמַּעֲשֵׂה, מִשׁוּם כֶּף לֹא כְּתוּב בּוּ כִּי טוֹב, עַד שְׁבָא הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שְׁנִשְׁתַּלֵּם בּוּ הַמַּעֲשֵׂה.

ג. שטח על פרכת (חשבון) של ספר שלישי, צד אחד באותיות, רושם אחד בכתר מלכות, תלה עליה ממעלה למעלה, וממנה צד אחד רשם של אמן, ושם בה אותה האות. באות ההיא נתקנה האמנות, ונתקן צד הצפון ונברא ממנה, תחתייה נתקנו שלשת צדדיו, משלש זוויותיו, ושם עליו האות וא"ו.

ד. הוציא למעלה החזק של הלכנה, לה ארבעה ראשים, בספר רביעי הטביע אותה בחמדה של התהום הגדולה, היא התהום רבה שנתן בה הדין, המקום ומושב בית הדין, ההוא שכתוב (תהלים לו ז) משפטיך תהום רבה. השרה עליו שתי אותיות רשומות בטבעת המלך, היא הטבעת בה נוסעים ובה חונים, שם אחד על ד' והושיב עליו האות אלה.

ה. שטח על עליונה (הזיו) של ספר חמישי פרכת מסך, להפריד מתחתונים לעליונים, בה נתן רשות אל מי שרושם, ממעלה ממנה נוסעים בה שני חזקים, אלה עולמות בו, ירשת הנחלה נסמכת עליו, בו חמש אותיות, רשומות עם שנים, שלש על שנים, התקין אצלן שתיים אחרות, רשומות בסוד של חמש, חמש בתוך חמש, ושם עליו האות יו"ד.

ו. הוציא בזיקים של אש על הספר הששי שני צדדים, צד אחד מרחיש גבורות, וצד אחד רוח חכמה שבוהקת, והזיו ההוא השתטח לשלש פניו. והזיו שבצדו קים (עומד) לשלש (למטה). ארבע בארבע רשומות, אחד כנגד אחד שולט, אחד רוכב, שתי אותיות רשומות באחד, ושם עליו האות ו'.

ז. שטח על הזיו של הספר השביעי תקף של בלי כלום, מושלים שנבררו, ורוח סערה חזקה בשביעי, בלומים על השביעית, מתנהגים ולא נוסעים, נוסעים ולא הולכים, הולכים ואינם נמצאים, נמצאים ואינם נבראים, נבראים ואינם מתממשים, עליונים ותחתונים, יורדים ועולים, שלש רוכבים, ארבע רשומים, ולאחד חזרו, אחד הוא, מהכח של שביל אחד ששורה עליו, שם עליו האות ד'.

ח. ספירה שמינית – הוציא על ידי העלה של ספירה השמינית, רשום בכוכב אחד, כלומר

זהמה ועשה פרוז, שלא משמש השמש עם הלכנה. מארת – קללות, ועל כן גרם שנתקלה הארץ, שכתוב ארורה האדמה בעבורך, ומשום כך כתוב מארת.

יהי מארת – זו הלכנה, ברקיע השמים – זו השמש, ושניהם בכלל אחד להזדווג להאיר עולמות למעלה ולמטה, ממשמע שכתוב על הארץ, ולא כתוב בארץ, שמשמע למעלה ולמטה, החשבון של הכל היה בלכנה.

רבי שמעון אמר: גימטריאות וחשבון תקופות ועבורים, הכל הוא בסוד הלכנה, שהרי אינו למעלה. אמר לו רבי אלעזר: ולא? והרי כמה חשבונות ועבורים שעושים החברים! אמר לו: לא כך, אלא החשבון עומד בלכנה, ומשם יכנס האדם לדעת למעלה. אמר לו: והרי כתוב (בראשית א יד) והיו לאתת ולמועדים? אמר לו: כתוב חסר לאתת. אמר לו: והרי כתוב והיו? אמר לו: והיו, שכלם שיהיו בה פאסקפה הזו שמתמלאת מן הכל, אבל החשבון של הכל הוא בלכנה.

בא וראה, נקדה אחת הראשית למנות משם, שהרי מה שלפנים מאותה נקדה, לא נודע ולא נתן למנות, ויש נקדה למעלה נסתרת, ולא התגלתה כלל ולא נודעה, ומשם הראשית למנות כל נסתר ועמק, כך גם יש נקדה למטה שהתגלתה, ומשם הוא הראשית לכל חשבון ולכל מנין.

ועל כן פאן הוא מקום לכל התקופות וגימטריאות ועבורים וזמנים וחגים ושבתות, וישראל שדבקו בקדוש ברוך הוא, עושים חשבון ללכנה, והם דבקים בה ומעלים אותה למעלה, שכתוב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'.

משנה. עשר ספירות בלימה: א. שנינו ארבע תקופות רוחות העולם, שני צדדים ממשיים, מסעותיו עושה בתוכם, התקין אחד בלי כלום, והוציא מצפון ספר אחד, ושם עליו שלש אותיות רשומות. התקין תחתיו שלש אחרות, רשם אחד על שנים ושם עליו האות ת'.

ב. הוציא (יצא) מצפון ספר שני, באותיות ארבע, רשומים שנים על אחד, ושם עליו את האות ה'.

מתכפית תחת אגוז אחד, שְמִכְסָה הַטְמוּנָה בַטְמוּנָה, וְהִיא הַמְרַכְבָּה שְעוֹמֶדֶת תחת אותו סוד טמיר, ואותה האות עומדת בגניזה נקדה אחת תחתיה, אותו האגוז עומד עם ששה עמודים, ותומכים אותו בששה צדדים, אותם ששת הצדדים גנוזים בתוך אותו האגוז.

מתוך הצד (הסתר) של האות הזו יוצאת מרכבה אחת קדושה, והמרכבה הזו גנוזה ואינה מתגלה, פרט לכאשר מאיר האור של אותו אגוז טמיר, אז מתגלה אותה המרכבה, ואותה מרכבה טמירה וגלויה.

והיא יוצאת מתוך ההתנוצצות של המאור, כשמודדת המדה תחת הקשר הראשון, ואותו (והוא אחד) ניצוץ. כשמדה קימת זה מאיר, ועולה ויורדת ונסמכת תחת האות יו"ד, והיא נקדה אחת, ואחר כך מתפשט אותו הניצוץ, ומוציאה שלשה ניצוצות אחרים ונסמכים תחת הקוץ התחתון של היו"ד.

אחר כך יוצא מתוך הקשר השני ניצוץ אחר שִמְאִיר וְעוֹלָה וְיורֵד, וְנִסְמָךְ תחת האות יו"ד בצד אחר. אחר כך מתפשט אותו הניצוץ, ומוציא שלשה ניצוצות אחרים, ונסמכים בצד הזה תחת האות יו"ד. אחר יוצא מתוך הקשר השלישי ניצוץ אחר (בצד אחר), ומתוך זה נקשר הסוד של חו"ל במדת המאור.

נמצאו לאות יו"ד, הנקדה העליונה, תשעה עמודים, על מה שנסמכת, וכלם מרכבה אל האות הזו. אז מאירה ונסמכת על תשעת העמודים הללו, ואז מאירים מתוכה שמונה אחרים, וכלם עומדים בסוד האות יו"ד, הנקדה העליונה הטמירה.

תשעת העמודים הללו שלמטה, עולים בשם ולא עולים, משום שאותם תשעה שנקראים אין סוף, עומדים ולא עומדים ולא נודעו, ונקראים ולא נקראים, ללא ידיעה כלל, ואלו עולים בשם ולא עולים.

וזהו הסוד (שמות לג יט) וקראתי בשם ה' לפניך ויחנתי את אשר אחזן ורחמתי את אשר ארחם. אין מי שיעמד בהם ובשמות שלהם, ולא התגלו

ברשם אחד. הוא על ארבע, וארבע עליו. שולט אחד באחד. זה עומד וזה יושב. זה מקבל וזה עוזב. זה עולה וזה יורד. מאחד תלויים ומאחד נבראים. קדוש הוא. עליון הוא. הוא הנה, הוא אחד. רשום בתוכו אות ה'.

מ. שטח על הזיו העליון הספר התשיעי הזה, ולא נראה, טמון במאתים וארבעים ושמונה עולמות שהולכים בתוכו, שקול בצלמו של בעל הרשם, בחמש רוכב על חמש, המלך שאותם העולמות עובדים אותו יורד ביום שמאיר, ועולה בלילה שנחשף. רשם עליה שלש אותיות ושם עליה האות י'.

י. הוציא מהסודות שמונה עשר אלפים, ספר עשרה, באותו עשרה, בשם שנהקק (שנהלק בעשר בלימה) בי' שולט בעשרה, כשהגיע להודעו בשמונה עשרה עולמות, ארבעה אותיות הולכים עליה, עשרה עם עשרה רוכב עליה, טבעות של טבעות נאחזים ממנו, הוא ואשתו (ואותיותיו) אחד הוא.

נחלקו עשר הספירות הללו מעשר אותיות של שמו הקדוש, וכנגד זה בעשרה נברא העולם, והוציא כחם בעשר אמירות, שמו נסתר, לא היה מפרש. עשר על חמש, חמש על עשר, שש על חמש, חמש על שש. ברוך הוא וברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן ואמן.

סתרי אותיות

רבי שמעון פתח, (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו וגו', (ירמיה ז ז) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'. באותיות רשומות, שחקוקות על גבי הנסתר של צד (סריטת) הקיום, עולות מרכבות עם מרכבות קדושות, כל מרכבה ומרכבה עולה עם אות רשומה. כשנרשמת האות בקיומה, עולה בתוכה אותה המרכבה. כל אות ואות עומדת על קיומה של אותה המרכבה שראויה לה. מכאן עולה הדבר שתתפרש כל אות ואות בסוד המרכבה הקדושה בארבעת צדדי העולם.

סוד האות הראשונה, עולה ויורדת, עולה בעטרותיה אל מאה עולמות. כנגד זה עולה האות י' ברצון המחשבה, ונסתרת ולא נודעת.

מתעטרת ומתפשטת, חוזרת מהסוד של נו"ן לתוף הסוד של ה"א.

התפשטו חמשת העמודים הללו למטה, אז עומדת עליהם, וכשהיא מאירה בכלם, אז יוצאים ממנה חמשה אורות אחרים, משתנים ולא משתנים, ימין ושמאל.

מבאן והלאה עומד הדבר להסמך על סוד עליין בסוד השם הקדוש, להיות נסתר זה בזה, ולהשתכלל המרכבה הקדושה.

ואלו החמשה הם ארבעה, והם חמשה כנגד כנגד חמשה עמודים, והם ארבעה כנגד ארבעת צדי העולם, ולכל אחד ואחד יש לו מרכבה לבדו.

וכל המרכבות כלין כלולות, כל מרכבה ומרכבה באור אחד, וכל אור ואור נכלל באותם העמודים, וכל עמוד ועמוד נכלל באות ה"א, והאות ה"א הזו נכללת באותם תשעת העמודים, וכל אחד ואחד נכלל באות יו"ד הנקדה הראשונה והעליונה, שיהיה הכל אחד.

מבאן נמצאים המרכבות שעולות על האות ה"א ממטה למעלה, עשרים וחמש מרכבות. וזה סוד יברכו כ"ה ממטה למעלה.

מן האות ה' ומעלה תשע מרכבות, שעומדות לבד בלי חשבון עד הסוד של יו"ד, והכל נסתר בתוכו. מבאן והלאה סוד השם הקדוש שמתעטר באותן המרכבות, ולהכלל זה עם זה באלו האותיות יהו"ה.

אמר רבי שמעון: הקדוש ברוך הוא נקרא אחד, שכתוב (דברים וד) ה' אלהינו ה' אחד. הקדוש ברוך הוא נקרא ראשון, שכתוב (ישעיה מד) אני ראשון. הקדוש ברוך הוא נקרא אחרון, שנאמר (שם) ואני אחרון. ברוך הוא וברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

ה"א סוד הכתוב ואני אחרון, זו ה"א האחרונה של השם הקדוש, מרכבה קדושה באחרון, שכתוב (שם מא, ד) ואת אחרונים אני הוא. אחרון ואחרונים, כלם בסוד אחד נכללו אלו עם אלו. הסוד של ה"א הם ד', ואלו הד' שנקראים אחרונים, כלם עומדים מהצד של מעלה ומהצד של מטה.

לעמד בדרבם. ולכן לא עמד משה עליהם, משום שהיו מקדם הדרגה שלו שאותו ניצוץ ראשון כתוב לפניה. וכן כלם עומדים, הקדימו לדרגה שלו. ועל זה לא עומד בדרכי הקדוש ברוך הוא, משום שכלם עולים תוף המחשבה, ומשם מתפשטים דרכיו לכמה צדדים ברצונו של הקדוש ברוך הוא ולא נודעו כלל.

עולה האות הזו עם העמודים הללו למעלה, מכה מי שמכה, שאינו ידוע, והאין סוף מאיר ולא מאיר, ויורד, ואין ידוע ממי שמאיר. כאשר יורד, נכללים בו אותם העמודים ומתפשט, וכשמתפשט יוצא אור אחד כלול, ומתפסים בו, כמי שנכנס להיכל אחד.

אותו ההיכל עומד בשני צדדים, שלהתכפות ולהתגלות למעלה, ואותם תשעת העמודים מאירים בתוף אותו ההיכל, והאות י' גנוזה בתוף אותו ההיכל, באותם העמודים, וההיכל ההוא נקרא ה"א.

מזמן ואינו מזמן, מתגלה ולא מתגלה, ולא מתגלה כלל. בסוד זה עומדת האות יו"ד, וכלם סומכים, משום שהיא טמירה ובה עומד הכל להתעטר.

לזה יש חמש מרכבות שיוצאות מתוף האור של המאור, כשעולה למקומה ומתכנסת, לאחר שעשתה מדידה.

ואלו נקראים נפלאות, נ' פלאות, על סוד זה רצה דוד המלך לעמד על חמש מרכבות הללו, כמו שנאמר (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, וכשאלו מאירים ומעלה אותה להתעטר, נעשים חמש, להאיר לתוף החמש שלמטה, ושיצאו ממנה.

ואותם נ' פלאות מאירים ומעלים אותה למעלה, ומתעטרים ונקשרים בתוף אותם תשעת העמודים האחרים. ואותם התשעה מעלים את האות יו"ד למעלה למעלה.

כאשר יורדים ולא ידוע ממי יורדים, הה"א הזו מתעטרת בסוד אותם הנ', ואותם הפלאות, שהם חמשת העמודים לתוכה. וכאשר

הקטן שֶׁמֶן הַחֲבֵרִים, אֲבָל לְכָל הָאוֹתִיּוֹת הָאַחֲרוֹת
אֵין לָהֶן מֵרֶכְבָּה לְהִתְכַלֵּל בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת,
בְּתַחְתּוֹנִים הִלְלוּ, פָּרַט לְזֹאת. מִשּׁוּם שֶׁהָאוֹת הַזֹּה
נִכְלַל בְּתַחְתּוֹנִים שְׁבַחוּץ, וְהָאוֹתִיּוֹת הָאַחֲרוֹת
נִכְלְלוּ בָהֶן מֵרֶכְבּוֹת קְדוּשׁוֹת שְׁאֵינָם בַּחוּץ, פָּרַט
לְכֹאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים הַהִיכָלוֹת עִם הִיכָלוֹת,
הַתַּחְתּוֹנִים עִם הָעֲלִיוֹנִים, אֲבָל אֵין נִכְלָלִים עִם אוֹתָן
הָאוֹתִיּוֹת לְהִיּוֹת אוֹת אַחַת.

וּמִשּׁוּם כִּי, אוֹת וְאוֹת מִהֶשֶׁם הַקְּדוּשׁ נִכְלָלָת
מֵרֶכְבָּתוֹ (כִּל שֵׁם וְשֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים,
נִכְלָלָת מֵרֶכְבָּה קְדוּשָׁה בְּתוֹכוֹ) בְּתוֹכָהּ, וְזֶהוּ שֵׁם קְדוּשׁ
כְּרִאוּי, וְכֵן לְכָל אוֹת וְאוֹת מֵאוֹתָן הָאַרְבַּע. וְאוֹתָן
אַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הֵן סוּד הַמֵּרֶכְבָּה לְמִי שֶׁלֹּא נוֹדַע,
וְלְכָל אוֹת וְאוֹת יֵשׁ לָהּ מֵרֶכְבָּה שֶׁנִּכְלָלָת בְּתוֹכָהּ
וּנְרַשְׁמַת בְּאוֹתָהּ הָאוֹת מִמֶּשׁ.

הַה"א הַזֶּה הִיא שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְהַנִּקְדָּה הַזֹּה שְׁעוֹמְדָת
לְמַעַלָּה הִיא שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר, וְהֵם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
מִדּוֹת הַרְחֻמִּים לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר
הִלְלוּ הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר תְּחוּמִים, וְהֵם לְאַרְבַּעַת צַדֵּי
הָעוֹלָם, שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לְכָל צַד.

וְאוֹתָם הַשְּׁלֹשָׁה הֵם תְּשֻׁעָה לְכָל צַד. לְצַד מִזְרָח
תְּשֻׁעָה, לְצַד מַעְרָב תְּשֻׁעָה, לְצַד צְפוֹן
תְּשֻׁעָה, לְצַד דְּרוֹם תְּשֻׁעָה, וְהַנִּקְדָּה הַזֹּה שְׁעוֹמְדָת
עֲלֶיהֶן בְּאַמְצָע. נִמְצְאָת הַנִּקְדָּה הַזֹּה שֶׁמְשַׁלְּמָה כָּל
צַד לְעֶשְׂרָה, מִשּׁוּם שְׁעוֹמְדָת בְּאַמְצָע. לְצַד מִזְרָח
עֶשְׂרֵה, לְצַד מַעְרָב עֶשְׂרֵה, לְצַד צְפוֹן עֶשְׂרֵה, לְצַד
דְּרוֹם עֶשְׂרֵה, עֶשֶׂר סְפִירוֹת לְכָל צַד, וְאֵלוֹ הֵם מ'
אוֹתִיּוֹת שְׁעוֹמְדוֹת בְּסוּד שֶׁל בְּרֵאשִׁית לְמַטָּה, בְּסוּד
הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, וְשְׁתֵּי אֲזַנִּים הֵן לְאַחַז בִּימִין וּשְׂמָאל,
וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּסוּד שֶׁל הַה"א.

עֲבָשׁוּ נִמְצָא שֶׁהַה"א הַזֶּה בְּכָל אוֹתָם סוּדוֹת
עֲלִיוֹנִים: בְּאוֹתָהּ הַמֵּרֶכְבָּה הַקְּדוּשָׁה,
בְּאוֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר, בְּסוּד עֶשֶׂר סְפִירוֹת, בְּסוּד שֶׁל
אַרְבַּעִים וְשְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת הַמְּחַקְקוֹת שְׁבַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ.
הַכֹּל נִכְלָל בְּדִיוּקָן הַזֶּה שֶׁל הַה"א.

וּבְכָל עוֹמְדִים בְּאַלְכֶסוֹן, בְּסוּד הַנִּקְדָּה שְׁעוֹמְדָת
בְּאַמְצָע, שֶׁמְכַרְיַעָה אֶת כָּלָם בְּדֶרֶךְ יֵשׁ,
הַצַּד הַזֶּה בְּצַד הַזֶּה, וְכֵן לְד' צַדִּים, כָּלָם עוֹמְדִים
בְּמִשְׁקַל, הַמִּשְׁקַל שְׁעוֹמֵד לְהִתְקִין הַכֹּל.

הַמֵּרֶכְבָּה הַזֶּה, מֵיכָאֵל גְּבֻרִיאֵל רַפְאֵל אֲנִירִיאֵל, אֵלוֹ
הֵם אַרְבַּע, וְנִקְדָּה אַחַת שְׁעוֹמְדָת עֲלֵיהֶם
הֵם הַה"א. וְהַה"א הַזֶּה אֵינָה נִקְרָאת אֶלָּא בְּסוּד אַרְבַּע
הִלְלוּ, וְהַנִּקְדָּה הָאַחֲרוֹנָה שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם. וְהַסוּד שֶׁל
הַה"א זֶה הֵיטָה דַל"ת, וְאוֹתָהּ הַנִּקְדָּה שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶן
בְּאַמְצָע וְעִשִׂית הַה"א.

וּבְסוּד שֶׁל חֲנוּךְ יֵשׁ הַה"א אַחֲרַת לְמַטָּה שְׁעוֹמְדָת
קְשׁוּרָה עִם הַה"א הַזֶּה, וְהַכֹּל אַחַד עִם
אַחַד, וְאֵז הוּא הַזְמַן לְבִכּוֹת, וְסִימְנָן אַהֶה.

מִשּׁוּם שֶׁסְּבוּב הָרַע לְמַטָּה, מְכַסֶּה כְּמוֹ הַדֶּל"ת,
וּמְקִיף אֶת הָאַרְבַּע הִלְלוּ וְאֶת הַנִּקְדָּה הַזֹּה,
וְעוֹמְדָת בְּנִקְדָּה הַזֹּה קִלְפָה חֲזָקָה לְכַסּוֹת עֲלֶיהָ. וְאֵז
מִתְכַּסֶּה הַלְבָנָה, וְהָאוֹר שֶׁלָּהּ מִתְכַּסֶּה, וְאֵז נִתְּנָת
הָרְשׁוֹת לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם בְּדִינִים רַעִים. וְהַסוּד שֶׁל
הַה"א עִם הַה"א הָאַחֲרוֹנָה, שְׁנִיָּהֶם בְּנִקְדָּה אַחַת הַה"ה,
שֶׁהָרִי אֵז הַדִּין נִתֵּן, בְּסוּד הַפְּתוּב (דְּנִיאֵל ד', יד)
בְּגִזְרַת הַמַּלְאָכִים הַדְּבָר וּבְמֵאֵמֶר הַקְּדוּשִׁים
הַשְּׂאֵלָה בְּעִבּוּר.

הַמֵּרֶכְבָּה הַזֹּה עוֹמְדָת בַּה"א הָאַחֲרוֹנָה, לֹא
נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה לְעוֹלָמִים, וּבְכָל מְקוֹם
שֶׁנִּמְצָא מֵיכָאֵל שֶׁהוּא הָרֹאשׁ לְאֵלוֹ, שֵׁם הַשְּׂכִינָה.
הַכֹּל נִקְשֶׁר זֶה עִם זֶה, וְהֵם נִקְשְׂרִים תוֹךְ אוֹתָהּ
הַנִּקְדָּה, וְהַכֹּל הַה"א.

וּבִשְׁהִיא הַה"א אַחַת, וְהָאוֹת אֶל"ף אוֹ הָאוֹת יו"ד
קוֹדֶמַת לָהּ, וְהִיא בְּנִקְדָּה אַחַת, אֵז הִיא
בְּאֵה לְהִיטִיב לְעוֹלָם, א"ה אוֹ י"ה, שֶׁהָרִי הַקִּלְפָּה
הָרַעָה נִשְׁבְּרַת מִלְּפָנֶיהָ וְלֹא מְכַסֶּה עֲלֶיהָ. הָא' הִי'
עוֹמְדָת בְּסוּד זֶה.

כְּמוֹ כֵּן, אֵין לָהּ שֵׁם קְדוּשׁ בְּאוֹתִיּוֹת הַרְשׁוּמוֹת
שֶׁלֹּא עוֹמֵד עִם אוֹתָהּ הָאוֹת הַמֵּרֶכְבָּה שֶׁלוֹ,
בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם, עַל מֵה שֶׁנִּסְתַּמָּךְ, וְאוֹתָהּ הַמֵּרֶכְבָּה
הִיא הַתּוּמָךְ שֶׁלוֹ. שְׁאֵין לָהּ מְלֶךְ שֶׁלֹּא בָּא עִם חִלְּיוֹ
וְלֹא נִמְצָא יְחִידִי, וְעַל כֵּן יְהוּ"ה צְבָאוֹת, הַכֹּל
כְּאַחַד, שֶׁלֹּא נִפְרָדוֹת הַמֵּרֶכְבּוֹת מִן הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ,
וְכָל אוֹת וְאוֹת כּוֹלֵלָת בְּתוֹכָהּ אֶת מֵרֶכְבָּתָהּ, וְאֵז
הַכֹּל הוּא שֵׁם קְדוּשׁ.

לְאוֹת הַה"א הַזֶּה יֵשׁ לָהּ מֵרֶכְבָּה בְּאוֹתָם הַשְּׁלִיטִים
לְמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁהָאוֹת הַזֹּה הִיא בְּגִלוּי,

סדר הלימוד ליום יא תמוז [יום 277 בשנה]

בסוד הזה נבראו ונתתקנו כל התחתונים הללו, ועל זה כתוב (בראשית א כו) ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. נעשה, ודאי שהוא ה"א, וכל אלה שעומדים למטה ונאחזו בה, בדמותה ממש, כמו שנקראת ה', פרט למה שיש אחד למעלה במה שלא נראה כלל בדיוקנה, ולא נרשם בה להראות.

בשנקראת ה"א, מזדמנת בכל הסודות הללו. הוא הכל, משום זה עומדת הנקדה הזו בתוך האמצע, משום שנאחזה בכל. אלו שלצד מזרח נאחזים בה, והיא עמהם. (אלו שלצד דרום נאחזת בה, והיא עמהם. אלו שלצד צפון נאחזת עמם, והיא עמהם). ומשום כך היא בכל, והכל בה, והכל ה"א. ועל זה כתוב נעשה אדם, וכתוב ויאמר אלהים, הכל הוא בסוד עליון כראוי.

וכל הסודות הללו וכל הסודות העליונים כלם נודעים באותיות הללו ונרשמו באותה האות ממש, שיתיחד השם הקדוש כראוי, והכל סוד עליון בשם הקדוש. עד כאן נרמזה החכמה העליונה בסוד האות ה"א, האחרונה שלארבע האותיות. אשרי חלקו של מי שנכנס ויצא, ויודע את דרכי הקדוש ברוך הוא להכנס ללא בושה לעולם הבא.

הסוד של האות ו"ו המרכבה הקדושה העליונה שעומדת בקיום שלם, זה נחלק לשתי אותיות, שהן שתי ווי"ם ו"ו, זה כמו זה, והם שנים עשר סודות עליונים.

הו"ו העליונה הזו היא עומדת עם חמשת העמודים העליונים, שעומדת עליהם האות ה"א העליונה, והו"ו הזו, אף על גב שהיא שש, והסוד של שש, היא חמש, והסוד של חמש, והכל הוא כראוי.

הראשית בצד הימין, סוד האור הראשון הזה עומד על מרכבה אחת, שהיא שלש שלש, ולא ארבע. ואף על גב שאין מרכבה אלא בארבע, הכל כאן בסוד בשלש שלש. כמו שהאותיות הולכות בשם הקדוש, ומשום כך הכל הולך בשלש שלש.

האות ה"א שאמרת היא הרביעית באותיות, ומשום כך המרכבה שלה היא בארבע, ואף על גב שהיא בארבע, היא בשלש שלש, והכל הולך בדרך ישר לעלות זה כמו זה, להיות אחד.

המרכבה שלצד דרום, שהיא ימין, (אותה מרכבה) בשלשה שיוצאת מתוך המאור, כשעולה הרוח שנושבת בי"ב רוחות, שמעלים ריח, ולא מעלים, כלולה בשלשה גונים, מאירה באור שנשאב בתוכה, אחד לזהט באש, ואחד לזהט במים, ואחד לזהט ברוח, וזה התפרש, והם שלש.

הרוח הזו, כאשר נפרדת ונהיית שלשה גונים, אלו אינם אש, ואינם מים, ואינם רוח, אלא הרוח הזו כשנפרדת, כל אחד ואחד מאיר ולוהט ונותן תקף למקום שעליו, ואחר כך נעשה סמוך תחתיו.

גון אחד מתלהט, ומחזיקה בו האש שנכללת בצד הימין הזה. גון אחר מתלהט, ומתחזק בו המים שנכללו בימין. גון אחר מתלהט, ומחזיקה בו הרוח שנכללת בצד הימין הזה, ושלשת הגונים הללו הם מרכבה אחת לצד הימין בסוד האות ה.

ואלו הם פנויים שיש בקדוש ברוך הוא, בסוד של אותם השמות שנקרא בהם, ועל זה שמו של הקדוש ברוך הוא נקרא בכמה שמות, וכלם נכללים בכל סוד וסוד מן הצדדים העליונים הללו, שהם שמות שלא נמחקים.

הצד הזה שהוא ימין נקרא אל. המרכבה שלו נקראת גדול בכלל. כשנפרדת המרכבה הזו של אלו, הם שלשה גונים, כך נקראים השמות הללו: גדו"ל, חסי"ן, קדו"ש. אלו הם המרכבה לימין שנקרא אל, הסוד העליון מאותם עשרת השמות, כמו שבארנו.

שלשת הגונים הללו, שהם מרכבה לצד ימין, לוהטים ומאירים למטה, וכל גון וגון משלשת אלה נפרד לשני אחרים לכל צד, עד שנכנסו בחשבון שלשה שלשה שלש, והם תשעה. והימין הזה שרוכב עליהם משלים לעשרה. אף גם כל אלו נקראות ספירות עליונות וקטנות, וכלם מדותיו של הקדוש ברוך הוא.

שְׁלִישֵׁי מַתְּלֵהֵט, וְנִתְקַן בּוֹ אֵשׁ צָבַע שָׁחַר, שֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ צַד שְׂמָאל.

וְשִׁלְשַׁת הַגְּוִנִים הִלְלוּ הֵם מִרְכָּבָה אַחַת לְצַד הַשְּׂמָאל בְּסוּד הָאוֹת ו'ו'. אֵלּוּ נִקְרְאוּ כְּנוּיִים לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסוּד הַשְּׂמָאל. אַחַד נִקְרָא אֲדִיר, וְאַחַד נִקְרָא חֲזַק, וְהַכֹּל בְּכֻלָּל אַחַד שֶׁנִּקְרָא גְבוּר, מִשּׁוּם שֶׁהַצַּד הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שְׂמָאל הוּא אֱלֹהִים, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ לְכַמָּה צְדָדִים נִקְרָא אֱלֹהִים.

שְׁלִישַׁת הַגְּוִנִים הִלְלוּ שֶׁבְּצַד הַשְּׂמָאל, מְלַהֲטִים מְאִירִים לְמִטָּה, וְכָל גּוֹן וְגוֹן מִשְׁלֶשֶׁת אֵלֶּה נִפְרָד לְשָׁנֵי אַחֲרִים לְכָל צַד, עַד שֶׁנִּכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן שְׁלֶשֶׁה שְׁלֶשֶׁה, וְהֵם תִּשְׁעָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּצַד אַחֵר, וְהַשְּׂמָאל הַזֶּה שְׂרוּכָב עֲלֵיהֶם מְשָׁלִים לְעֶשְׂרָה.

שְׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ גּוֹן שֶׁל אַחַד שֶׁנִּכְלָל בְּתוֹךְ אֵשׁ בְּגוֹן חֲשׂוּף, אַחַד נִקְרָא שׁוֹפֵט, וְאַחַד נִקְרָא דִּין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נ) אֱלֹהִים שֹׁפֵט, וְכָתוּב (שם סח ו) אָבִי יְתוּמִים וְדִין אֲלֻמְנוֹת אֱלֹהִים.

שְׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ גּוֹן אַחַד שֶׁנִּכְלָל מִתּוֹךְ אֵשׁ אֲדָמָה, אַחַד נִקְרָא כְּבִיר כַּח, וְאַחַד נִקְרָא אִישׁ מִלְחָמָה. שְׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ גּוֹן אַחַד שֶׁנִּכְלָל וְהִתְחַזַּק בְּתוֹךְ גּוֹן הָאֵשׁ הַשְּׁחָרָה, אַחַד נִקְרָא פֶקֶד עוֹן, וְאַחַד נִקְרָא מְשַׁלֵּם גְּמוּלָה.

וּמִכָּאן נִפְרָדִים לְמִטָּה לְכַמָּה גְבוּרוֹת שֶׁאֵין לָהֶם חֻשְׁבוֹן, וְכֻלָּם נִכְלָלוֹת בְּצַד שְׂמָאל, וּבְכֻלָּם נִקְרָא הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֻלָּם מִרְכָּבוֹת לְמִטָּה לְכָל צַד וְצַד, וְהַכֹּל בְּסוּד הָאוֹת ו'ו'.

מִשּׁוּם שֶׁכָּל אוֹת וְאוֹת מְאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ שֶׁבְּסוּד הַשֵּׁם הַקִּדּוֹשׁ, כְּלֵן עוֹמְדוֹת עַל מִרְכָּבוֹת קְדוּשׁוֹת וְסוּמְכוֹת עַל מַה שֶׁנִּסְמְכוּ, וְכֻלָּם רְשׁוּמִים עֲלֵיהֶן, כָּל אַחַד וְאַחַד כְּרָאוּי לוֹ, וְהַמִּרְכָּבוֹת הִלְלוּ הֵן כְּנוּיִים לְאוֹתוֹ הַשֵּׁם הַקִּדּוֹשׁ עַל מַה שֶׁעוֹמְדִים.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁבָּא לִיְחַד אֶת הַשֵּׁם הַקִּדּוֹשׁ, צָרִיךְ לְדַעַת כָּל אַחַד וְאַחַד מֵאוֹתָם הַשְּׂמוֹת שֶׁל הַכְּנוּיִים, עַל מַה קִּיָּמִים, וּמִיֵּהוּ הַשֵּׁם שֶׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁעוֹמְדוֹת הַמִּרְכָּבוֹת. וְהַכֹּל בְּסוּד הַשֵּׁם הַקִּדּוֹשׁ, בְּאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ שֶׁנִּקְרָא הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם. אֲשֶׁרֵי אוֹתָם

שְׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ גּוֹן אַחַד שֶׁהִתְחַזְּקוּ בּוֹ הַמַּיִם, אַחַד נִקְרָא רְחוּם, וְאַחַד נִקְרָא חֲנוּן, אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ הַגּוֹן שֶׁהִתְחַזְּקוּ בְּמַיִם. שְׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מֵאוֹתוֹ גּוֹן שֶׁהִתְחַזְּקוּ בּוֹ הָאֵשׁ, אַחַד נִקְרָא אַרְךְ אֶפְיִם, וְאַחַד נִקְרָא רַב חֶסֶד. אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ גּוֹן שֶׁהִתְחַזְּקוּ בּוֹ הָאֵשׁ. הַשְּׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מֵאוֹתוֹ גּוֹן שֶׁהִתְחַזְּקוּ בּוֹ הַרוּחַ, אַחַד נִקְרָא חֶסֶד, אַחַד נִקְרָא סוּלַח. וּבְסוּד סְפָרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ זֶה נִקְרָא טוֹב, וְזֶה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל, וְסִימְנָךְ (תהלים כה ח) טוֹב וְיִשְׂרָאֵל.

וּמֵאֵלּוּ נִפְרָדִים הָאוֹרוֹת לְמִטָּה, וְכֻלָּם מִרְכָּבוֹת אֵלּוּ לְאֵלּוּ, וְכֻלָּם כְּנוּיִים בְּחוּץ, אֲבָל לֹא נִדְבָקִים בְּאֵלּוּ כְּלָפִי מַעְלָה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בְּצַד הַיָּמִין, וְכֻלָּם אַחַד אֶל הַצַּד הַזֶּה, וְהַכֹּל בְּסוּד הָאוֹת ו'ו'.

הָרֵאשִׁית בְּצַד הַשְּׂמָאל, הַסּוּד שֶׁל חֲשֻׁכָה, שֶׁמִּתְפַּשְׁטָה בְּחֲשֻׁכָה לְמִטָּה, עַד שֶׁנִּבְרָא מִמֶּנּוּ גִיהֶנֶם, מְלַהֵט מֵאוֹתָהּ הַחֲשֻׁכָה שֶׁל אֵשׁ חֲזָקָה, אֲדָמָה, שְׁחוּרָה, וְכֵאֵן מְלַהֲטִים שְׂבִיבִים חֲזָקִים שֶׁשׁוֹפְעִים וְנִמְשָׁכִים לְמִטָּה, וְכֻלָּם מִתּוֹךְ הַחֲשֻׁכָה שֶׁהִיא הַשְּׂמָאל, לְצַד הַזֶּה.

רַק אִוֵּר אַחַד הָעוֹלָה מִתּוֹךְ מְדִידַת הַמְּדָה מְאִיר לְצַד (שְׂמָאִיר מְצַד) הַיָּמִין, וּמֵאוֹתוֹ הָאִוֵּר מְאִיר לְחֲשֻׁכָה, וּמִגִּיעִים אֶל אוֹתָהּ אֵשׁ אוֹרוֹת, וְקָרְבִים אֶל אוֹתָהּ הָאֵשׁ, אֶל אוֹתוֹ הַיָּמִין, וּמְאִיר מִמֶּנּוּ.

אִוֵּר מִתְפַּשְׁטָה וּמְאִירָה מִתּוֹךְ הַמְּאִוֵּר רוּחַ אַחֲרָת, שְׂמָאִירָה, מְלַהֲטָת, זֹו מִתְפַּשְׁטָה לְהִיּוֹת מִרְכָּבָה לְאוֹתוֹ צַד הַשְּׂמָאל, מִתְפַּשְׁטָה בְּסוּד שֶׁל שְׁלֶשֶׁה גְוִנִים לְצַד הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא צְפוֹן, וְהַרוּחַ הַזֶּה אֵין עוֹלָה עִם בְּשָׂמִים וְלֹא רִיחַ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׂמָאל הַזֶּה נִסְמָךְ עַל אוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁנִּפְרָדָה בְּשִׁלְשַׁת הַגְּוִנִים הִלְלוּ.

הַגְּוִנִים הִלְלוּ מְאִירִים בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים שֶׁל אֵשׁ, שֶׁהוּא צַד הַשְּׂמָאל. הָאֵשׁ בְּגוֹן חֲשׂוּף, אֵשׁ בְּגוֹן אָדָם, וְאֵשׁ בְּגוֹן שָׁחַר. שְׁלֶשֶׁת הַגְּוִנִים הִלְלוּ שֶׁנִּפְרָדִים מֵאוֹתָהּ הַרוּחַ שִׁיִּצְאָה מִתּוֹךְ הַמְּאִוֵּר, תּוֹמְכִים אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים.

צָבַע אַחַד מִתְּלֵהֵט, וּמִתְחַזַּק בּוֹ אֵשׁ צָבַע חֲשׂוּף, שֶׁהוּא בְּצַד שְׂמָאל. צָבַע אַחֵר מִתְּלֵהֵט, וּמִתְחַזַּק בּוֹ אֵשׁ צָבַע אָדָם, שֶׁהוּא בְּצַד שְׂמָאל. צָבַע

שְׁאֲמַרְנוּ, וּנְפָרְדַת לְשִׁלְשָׁה גִּוְנִים אַחֲרֵים, שְׁנִקְרְאִים אֵשׁ, אֶמֶ"ת, נוֹצֵ"ר חֶסֶ"ד. אֵלוּ הֵם שְׁלֹשֶׁת אֱלֹהִים, שֶׁהֵן מְרַכְּבֵה קְדוּשָׁה, אֶל הַצַּד הַזֶּה שְׁעוֹמֵד בְּאַמְצָע.

שְׁלֹשֶׁת הַגִּוְנִים הֵלְלוּ שֶׁהֵם מְרַכְּבֵה קְדוּשָׁה שֶׁל הָאוֹת וַי"ו, לוֹהֲטִים וּמְאִירִים לְמַטָּה, וְכָל גִּוְן מְשַׁלְשֵׁת הֵלְלוּ נְפָרְדַת לְשָׁנֵי אַחֲרֵים לְכָל צַד, עַד שְׁנַעֲשִׂים בְּחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לְכָל צַד, וְהֵם תְּשַׁעֲהָ, וְהֵשֵׁם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם מְשָׁלִים לַעֲשָׂרָה.

וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַצְּדָדִים הֵלְלוּ שְׁלֹשָׁה כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ, יָמִין וּשְׂמָאל וְאַמְצָע, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּסוּד הַמְּרַכְּבוֹת שָׁלוּ, הוּא עֲשָׂרָה, מְשׁוּם שֶׁהַכֹּל מַעֲלָה וּמְטָה, בְּשִׁלְמוֹת אַחַת הֵן עֲשָׂר הַסְּפִירוֹת, עֲשָׂר הָאֲמִירוֹת. וְכָל הַמְּרַכְּבוֹת הֵלְלוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּד שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם נִקְרְאִים עֲשָׂר סְפִירוֹת, עֲשָׂר אֲמִירוֹת. וּמְשׁוּם כֵּן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַצְּדָדִים הֵלְלוּ עוֹלָה לַעֲשָׂר מְרַכְּבוֹת לְכָל צַד עַד שְׁעוֹלָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְחֻשְׁבוֹן גְּדוּל. וּבֹא רְאֵה, כָּל הַמְּרַכְּבוֹת הֵלְלוּ כְּשִׁנְפָּרְדִים לְצַדְדֵיהֶם, כְּלָם נִקְרְאִים בְּאוֹתוֹ הֵשֵׁם שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְסוּד שֶׁל אוֹתָהּ הָאוֹת מְמַשׁ לְמַטָּה.

שְׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ נִקְדָּה אַחַת, אֶחָד נִקְרָא נִשְׂא עוֹן, וְאֶחָד נִקְרָא עוֹבֵר עַל פְּשָׁע. אֵלוּ הֵם מְאוֹתוֹ גִּוְן שֶׁהִתְחַזְּקוּ בּוֹ הַמַּיִם. שְׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ הַגִּוְן שֶׁהִתְחַזְּקָה בּוֹ הָאֵשׁ, אֶחָד נִקְרָא מְרוֹם, וְאֶחָד נִקְרָא רֶם.

וּבְסוּד שֶׁל חֲנוּךְ, הַשְּׁמוֹת הֵלְלוּ כְּלוּלִים בְּסוּד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. וְכֵאֵן בְּצַד הַזֶּה, בּוֹחֵן לְבוֹת, מְרוֹם, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים י ה) מְרוֹם מְשַׁפְּטִיךָ מִנְּגִדוֹ, וְכִתּוּב (שם צג ד) אֲדִיר בְּמִקּוֹם ה', וְאָף עַל גֵּב שֶׁהֵשֵׁם הַזֶּה עוֹמֵד בְּעוֹלָם הַבָּא, הֵרִי כְּתוּב מְרוֹם. וְעַל כֵּן מִשְׁתַּתֵּף הָעוֹלָם הַבָּא בְּכָל אֱלֹהִים, וְכֵן נִקְרָא אֱלֹהִים כְּמוֹ הַגִּוְנִים שֶׁל הַשְּׂמָאל, וְהַכֹּל אֶחָד.

הַגִּוְן הַשְּׁלִישִׁי מִתְחַזְּקַת הַרוּחַ בּוֹ. אוֹתָם שְׁנַיִם שִׁיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ, אֶחָד נִקְרָא שׁוֹכֵן עַד, וְאֶחָד נִקְרָא קְדוּשָׁה, וּמְאוֹלוֹ נְפָרְדִים הָאוֹרוֹת לְמַטָּה, וְכָלֵם מְרַכְּבוֹת אֵלוּ לְאֵלוּ, וְכָלֵם כְּנֻיִים שְׁנִקְרְאִים בְּהֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָלֵם נוֹדְעִים בְּצַד שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם.

הַצְּדִיקִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָם.

הִרְאֵשִׁית בְּצַד הָאַמְצָע, בְּפִתּוּחַ הַמְּזֻרַח, שֶׁפִּתּוּחַ הַמְּזֻרַח הוּא עוֹמֵד בְּאַמְצָע, נוֹטֵל שְׁנֵי צְדָדִים לְסוּדָרָם בְּבְרִיחִים וּדְלָתוֹת, בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה.

הַפְּתַח הַזֶּה כְּלוּל מִכָּל אֵלוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְזֶה עוֹמֵד עַל מְרַכְּבָה עֲלִיוְנָה, וְהִיא הַמְּרַכְּבָה שְׁעוֹמֵדַת בְּסוּד הָאוֹת וַי"ו, שֶׁהוּא (זֶה הוּא) וַי"ו כְּלוּלָה שֶׁל כָּל אֱלֹהִים, וְזֶה עוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל כָּל שְׁשֶׁת הַצְּדָדִים הָעֲלִיוְנִים, וְזֶה עוֹמֵד עַל מְרַכְּבָה אַחַת, שֶׁהוּא שְׁלֹשָׁה בְּיָמִין וּשְׂמָאל. יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַמְּאוּר. כְּשֶׁעוֹלָה רוּחַ שְׁנוֹשֶׁבֶת בְּשָׁנִים עֲשָׂר רִיחוֹת שֶׁל בְּשָׁמִים, שְׁמַעְלִים רִיחַ וְלֹא מַעְלִים, הַרוּחַ הַזֶּה מְאִירָה בְּאוֹר, וְזוֹהִי רוּחַ שֶׁהִיא שְׁלוֹם וְנִקְרְאָת שְׁלוֹם.

וּכְשִׁנְפָּרְדַת הַרוּחַ הַזֶּה, נְפָרְדַת בְּשִׁלְשָׁה גִּוְנִים מְלֶהֱטִים בְּאֵשׁ וְרוּחַ וּמַיִם, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר בְּיָמִין, וּכְשִׁנְפָּרְדַת, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לוֹהֵט בְּמִקּוּמוֹ וְנוֹתֵן תִּקְוָה.

הָאוֹר הַזֶּה שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט מְאוֹתוֹ (מְאוֹתָהּ) רוּחַ לְכָל צַד וְצַד מְאוֹלוֹ הַשְּׁלֹשָׁה, גִּוְן אֶחָד לוֹהֵט בְּאֵשׁ וּמִחֲזֵק אוֹתוֹ. גִּוְן אַחֵר לוֹהֵט בְּמַיִם וּמְרַבָּה אוֹתוֹ. גִּוְן שְׁלִישִׁי לוֹהֵט בְּרוּחַ, וּמְאִיר לוֹ כְּאַרְגָּמָן, מְלֶהֱט בְּשָׁנֵי הַצְּדָדִים הֵלְלוּ. וּשְׁלֹשֶׁת הַגִּוְנִים הֵלְלוּ הֵם מְרַכְּבֵה אַחַת בְּסוּד הָאוֹת וַי"ו, וְהוּא הַסּוּד שֶׁל הָאוֹת וַי"ו.

וְאֵלֶּה הֵם הַכְּנֻיִים שְׁנִקְרְאָ בְּהֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּכָל הַשְּׁמוֹת הֵלְלוּ, וְאֵלוֹ הַכְּנֻיִים נְכֻלְלִים בְּסוּד הֵשֵׁם הַקְּדוּשׁ, שֶׁהַצַּד (הֵשֵׁם) הָאַמְצָעִי הַזֶּה נִקְרָא בּוֹ. וְאָף עַל גֵּב שֶׁזֶה נִקְרָא בְּסוּד הָאוֹת וַי"ו, זֶה נוֹטֵל אֶת כָּל הַשְּׁמוֹת הָעֲלִיוְנִים וְהִתְחַזְּקוֹנִים, וְכָל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הֵשֵׁם הַקְּדוּשׁ אַחֲזוּזוֹת בּוֹ, מְשׁוּם שְׁנוֹטֵל אֶת כָּל הַצְּדָדִים מַעֲלָה וּמְטָה, וְזֶה הַסּוּד שֶׁל יְהוָה, כֵּאֵן תְּלוּי הֵשֵׁם הַזֶּה.

וְהוּא יְהוָה נוֹטֵל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת לְמַעְלָה, וְנוֹטֵל אַחַת לְמַטָּה, וְהוּא עוֹמֵד בְּאַמְצָע, בֵּין מַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמְשָׁנֵי הַצְּדָדִים כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

הַמְּרַכְּבָה שֶׁלוֹ הִיא אֵשׁ בְּכָלֵל. כְּשִׁנְפָּרְדַת הַמְּרַכְּבָה הַזֶּה, שֶׁהִיא הַרוּחַ הַזֶּה כְּפִי

אָלָא הסוד הזה הרי נתבאר בתוך ספרו של רב המנונא סבא, שכל השמות העליונים הללו הם קיימים כמו גוף לנשמה העליונה, שלא נודעות ולא התגלו, והכנויים הללו הם לבוש לגוף, כמו שהאגוז שיש קלפה לקלפה, או אלו הפרחים שיש להם קלפה לקלפה, והמח בפנים.

בן גם זה אלו עשרה השמות הללו, כלם כמו שהקלפה הזו למח. ואף על גב שכלם מח, כל האורות העליונים והבשמים העליונים אין מי שעומד במקומם, אבל כלם כמו שהקלפה אל מה שלא ידוע, ואין עומד בחכמה כלל, וכל שכן סוד האין סוף, והכנויים הללו הם קלפה אליהם, והכל זה לפנים מזה, והמח הנסתר לפני ולפנים, שלא נודע כלל, ועל כן הקלפה האחרונה לא אכפת לנו, ואף על גב שנמחקים, עם כל זה לא נתנה רשות למחק אפלו אות קטנה של התורה.

ואם תאמר, אם כך, הה' האחרונה הזו שאמרנו היא קלפה אחרונה לאלו? – לא כך, היא קלפה לעליונים הללו, אבל לאותם הכנויים לא, שהרי לא משתמשים בה, אלא אותם השמות העליונים, ולא אותם הכנויים.

אָלָא כשהיא עולה להתעטר למעלה ולהאחו בסוד הימין והשמאל, כל המרכבות הללו שהן כנויים, כלם מקיפים אותה ומכסים עליה סביבותיה כמו בעל לאשה, שפורש כנפיו עליה, כן הם פורשים את הכנפים של בעלה עליה ומכסים אותה בכל צד, והיא משמשת עם בעלה, וסימן זה (יחזקאל טז ח) ואפרש כנפי עליך, (רות ג ט) ופרשת כנפך על אמתך.

ומשום כך הם בפנים והם לבחון, והיא בפנים והיא בחון, וכך הכנויים הם בפנים והם בחון. מה שהוא בפנים עומד בחון, מה שהוא בחון עומד בפנים, והכל הוא יפה. אשרי חלקם של אותם שיודעים ללכת בדרך ישרה, שלא יטעו לימין ושמאל, כמו שבארנו (הושע יד י) כי ישרים דרכי ה'.

המעין של הבאר שלא פוסק לעולמים, זה עומד בקיום לקיים הכל, כל העליונים וכל התחתונים עומדים בזה, לאהבה של תשוקה,

כמו כן יש שלשה צדדים שיוצאים מתוך הצדדים העליונים הללו שאמרנו, שהם ימין ושמאל ואמצע, ואלו יוצאים החוצה מהם, ועומדים בחון שנים מהם, וכלם נוטלים מרכבות למטה, כמו שהעליונים האלה, ולא עליונים כמותם.

ואלו שלמטה שיוצאים מתוך אלו הצדדים העליונים שאמרנו, הם כמו שהם (כמותם), אחד נקרא ימין ואחד נקרא שמאל, ואחד שעומד באמצע, בתוך אותו האמצע שאמרנו, וכלם כלולים בשלשת העליונים הללו, וכלם כלולים בסוד האות ו'ו שכוללת את כלם, וכלם מתפרדים במרכבות ידועות בצדם.

ואלו לא נקראים בשמות ידועים, רק באותם הכנויים שלמטה, כמו שאותם הכנויים העליונים, והתחתונים הללו אחוזים בעליונים, ושלשת האחרים הללו כלם מרכבות מבחון, והרי בארנו.

בא וראה, שני העומדים הללו הם תומכים שמבחוץ, והם ימין ושמאל, ונקראים חסדי דוד, והצבאות הללו הם המרכבה שלהם, שנים שעומדים ועושים שליחות בנביאי האמת.

ומשום נפרדים המעשים של העולם בגלוי, וזה סוד הכתוב (תהלים קיא ב) גדולים מעשי ה'. גדולים, שיוצאים מן גדול, ואלו נקראו (שם קיא) רחמיך רבים ה', (שם פט ג) איה חסדיך הראשונים ה', (שם כה ו) זכר רחמיך ה' וחסדיך פי מעולם המה. ואף על גב שבארנו שהם למעלה, (אף כך נפרדים למטה כמו שלמעלה, שכתוב (שם כו ו) כי מעולם המה. מעולם המה למעלה) מעולם המה למטה.

ועל כן לא נקראו בשמות כמו שנקראו בשמות אותם שלמעלה. והם כמו שלמעלה, אבל הם בכלל של אותם שעומדים בחון, והם התומכים של התורה שיוצאים מן המרכבות העליונות, ואלו הן שהזכיר דוד המלך, וזה שהזכיר תמיד בכלל, כמו שבארנו.

בא וראה, כל השמות העליונים הללו מאותם העשרה שאמרנו שלא נמחקים, יפה הוא. אלא המרכבות הללו שלהם, שהם השמות שנקראו כנויים, למה הם נמחקים?

ובעלה מתפשט מכלם, ועל כן לא באים כל אותם האיברים להתחבר עמה, אלא ברוח ממש, ואז הכל הוא רצון אחד.

ועל כך, בשעה שהקדוש ברוך הוא מזמן אליה, וישראל אינם צדיקים, שהם (שיהיו) פתילה להאיר, מה כתוב? פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם. פשטתי את כתנתי, אלו אותם הכנויים שאמרנו, שכאשר כלם מתחברים, הם הכתנת של הקדוש ברוך הוא, וכשהוא מזמן אליה, הוא מתפשט מכלם, להתחבר עמה, ועל כן פשטתי וגו', להתתקן ולהיות מזמן להיטיב לך, ואת לא מתקנת פראוי, כעת איככה אלבשנה? וחוזר ומסתלק ממך.

רחצתי את רגלי איככה אטנפם, הרי רחצתי את רגלי מאותו טנוף, ומה הוא? משום שכאשר התתקנתי והזדמנתי אליך, העברתי את אותו הצד האחר הטמא מלפני רגלי, כעת איך אחזר לשים אותו הטנוף לכסות על המקדש, הואיל ואת לא זמינה בתקונים להתתקן אלי? כאן למדנו, שכשרוח הטמאה עוברת מן העולם, אז הכל מתגדל למעלה ולמטה, ועל זה רחצתי את רגלי איככה אטנפם כמו מקדם?

ומשום כך, כל אותם כנויים התפשטו בשעה שהמעין הזה כורה באותה נקדה ונסתר בתוכה, ואז, כשאותו המעין נסתר בתוכה, אזי הכל מאיר, והבאר מתמלאת מאותו המעין שנכנס לתוכה ונסתר בה בחשאי, אותם הכנויים מכסים עליה ומתפשטים לצד זה ולצד זה.

ואלו הם הגלידים של האגוז הדק שעומד ומכסה בפנים המוח, ואותה הקלפה התקיפה נשברת ולא עומדת שם, ואז הכל הוא בסוד עליון ללכת בסודות הללו. אשרי אותם שמסתכלים ברצונם דברים של סודות עליונים, ללכת בדרך אמת לזכות בעולם הזה ולהאיר לעולם הבא, עליהם כתוב והמשפלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

דיוקן האותיות, בסוד הקדוש ה"א התחתונה כמו שאמרנו, סוד המקדש, כששולטת הלבנה

משום שזו תשוקה למעלה ולמטה, להאיר הפנים ולהשקות את הגן.

בוה אין המרכבה עומדת בו לגלוי, אלא הכל נסתר בסתר ולא עומד בהתגלות, אלא כל השמות העליונים וכל המרכבות, כלם באים אליו בלחש.

כשאותם השמות באים אליו, המרכבות הללו פרושות ומכסות את כל הצדדים לדרגה הזו ולדרגה שלמטה, ואלו נקראים הכנפים של בעלה, לכסות על הכל, והדרגה הזו נכנסת בלחש, כמו המעין לתוך הבאר שלא פוסקים מימיו לעולמים ולא נפרד המעין לעולמים, והכל הוא באר, שכתוב (במדבר כא יח) באר חפרוה שרים, (בראשית כו יט) באר מים חיים. והרי בארנוה.

המעין הזה של הבאר הוא נסתר אל אותה הבאר, שנכנס אליו בלחש, וזה חופר לתוך אותה נקדה שאמרנו, הסוד של ה"א האחרונה, וחופר בה ונכנס אליה, ולא נודע כלל.

וזהו כמו שבארנו למעלה, שכשאלף מתחברת עם ה"א או יו"ד, ה"ה"א הזו היא בנקדה אחת להיטיב לעולם כמו א"ה או י"ה, ואז אותו המעין של הבאר חופר לתוך אותה נקדה ונכנס בתוכה ולא נודע.

ואז אותה נקדה עומדת בסוד של קדש הקדשים, ועל כך סוד הזכרון שלה, הוא בסוד של קדש הקדשים, (במקום) שיציאת הרוח עומדת בבית הגרון, אה"ה, משום שזהו המקום שעומד קדש הקדשים, קול גדול ולא נודע, ואינו רוח ממש. ואז הוא ה"א בחבור של אותן האותיות העליונות, והכל שם אחד, להאיר מלמעלה ומלמטה (למעלה ולמטה).

כשחופר המעין הזה בנקדה הזו ונכנס לתוכו, אז כל אותם השמות העליונים וכל אותם הצדדים העליונים שאמרנו, כלם נכנסים לתוכו, בתשוקה, ברוח שלמה למעלה, בתשוקה נכנסים בה ולא בדבר אחר. הכל ברוח ולא בגוף, כמו בעלה שמתפשט מכל לבושיו בשעה שבא להזדווג עם אשתו. כך הם כל אותן המרכבות שאמרנו שלמעלה ומטה, כלן סוכבות אותה ומכסות עליה,

ובא ראה, האות ס' הזו אינה אלא בעגול, כיון שעומדת הלבנה בשלמות והכל מהסוד של האות ה', כמו שנתבאר, היא בראשונה פתוחה בסוד של ה"א, לקבל את בעלה, ואחר שנשלמה ממנו, מתמלאת בשלמות, נעשית ס כגון עליון של העולם הבא כפי שאמרנו, ומשום כך ה"א עליונה, ה' תחתונה. ס' עליונה, ס' תחתונה. הכל זה כמו זה, וזהו סוד אחד, עליון ותחתון כאחד.

בא וראה, העולם העליון פתוח בראשונה בסוד של ה"א, וכשמתמלא מאותם השבילים העליונים ומאיר להאיר, מתפשטת ונשלמת ונעשית ס', והכל בסוד אחד.

הדיוקן של האות ו'ו בסוד קדוש, האות הזו, העולם שלמעלה, פושט התפשטות להאיר למטה, ואותה התפשטות היא בששה צדדים, כלולים כאחד בחבור אחד, זה כמו שזה וזה כמו שזה, וכלם מתחברים עם אותם המרכבות שלהם באות הזו.

והאות הזו היא הרשם שבששה צדדים כלולים כאחד, וזהו שמאיר ללבנה בסוד של ששה צדדים כלולים, שהרי כשמתחברים כאחד, פשוטים מהתפשטות, הכל דיוקן של ו'ו, דיוקן של אדם, שאף על פי שהם ששה צדדים, לא נראו בהתפשטות, פרט לגוף אחד.

סוד הסודות, לאותם המתבוננים בסודות החכמה, הה"א הזו שהיא חצי גוף הלבנה, והיא בעגול, כמו שאמרנו בתוך אותה הנקדה שעומדת בתוך האמצע, למה היא חצי? לא חצי, אלא סתומה מצד זה ופתוחה מצד זה, כנקבה שפתוחה לזכר לקבל אותו בתוכה ולהאיר ממנו ולהתחבר עמו, ועל כן היא פתוחה אליו לקבל אותו, ואז (ומשום זה) נקרא ה"א. מה זה ה"א? כמי שאומר הנה אני.

מתי הם נראים? בשעה שהאות הזו מתפשטת, ונקראת אל"ף. אז, שתי הזרועות, זה מצד זה וזה מצד זה, והגוף עומד ביניהם באמצע. א.

ועל כן, אלף ראש לכל האותיות, משום שתקון זה, כשעומד, הוא ראש לכל מי (מה) שיוצא מן העולם הבא, ואף על גב שסודות עליונים

ומתקשטת לשמש לקבל ממנו אור, הם עומדים כשני אהובים זה כנגד זה, ואותן הבתולות שעומדות עמה, מתקשטות ומתתקנות בתקונים, אחת מאחריה ואחת מלפניה, ואחת מצד זה ואחת מצד זה, והיא עומדת באמצע.

ושבעים ושנים סנהדרין עומדים כחצי גרן עגלה לעשות גוף ללבנה, לקשט את הגבירה לבעלה, והיא עומדת כמו זה כ, כמחצית הלבנה.

וזה (זו) הנקדה האמצעית, שאותה הנקדה נוטלת את אורה מן השמש להאיר לכל הגוף, וסוד זה, הנקדה שעומדת בחצי העין, שהכל קיים בנקדה ההיא שעומדת באמצע, שהיא נוטלת את כל האור להאיר לכל העין. והלבנה אינה מאירה אלא מתוך נקדה אחת שעומדת ונסתרת בתוך האמצע, אף על גב שלא נראית בלבנה.

בא וראה, אין לה עגול בעולם שלא נעשה מתוך נקדה אחת שעומדת באמצע. ומשום כך, העגול של הלבנה, מתוך נקדה אחת שנסתרת בתוכה באמצע נעשה הכל, והנקדה הזו שעומדת באמצע נוטלת את כל האור, ומאירה לגוף, והכל מאיר.

סוד הסודות, לאותם המתבוננים בסודות החכמה, הה"א הזו שהיא חצי גוף הלבנה, והיא בעגול, כמו שאמרנו בתוך אותה הנקדה שעומדת בתוך האמצע, למה היא חצי? לא חצי, אלא סתומה מצד זה ופתוחה מצד זה, כנקבה שפתוחה לזכר לקבל אותו בתוכה ולהאיר ממנו ולהתחבר עמו, ועל כן היא פתוחה אליו לקבל אותו, ואז (ומשום זה) נקרא ה"א. מה זה ה"א? כמי שאומר הנה אני.

ובאשר היא מאירה ממנו, ומתחברים זה עם זה, והלבנה מתמלאת, אזי הה"א הזו נשלמת, ומתמלאת הלבנה מן הכל, ובמקומה שהוא ה"א, חצי הלבנה, נעשה מ"ס, הלבנה בשלמות.

ועומדת כמו האם העליונה שהיא מ' סתומה כמו שבארנו, בסוד של (ישעיה טו) לסרבה המשרה, וכעת עומדת הלבנה בשלמות, העולם התחתון כמו שהעולם העליון, וזהו הסוד של האות ס'.

אֶל־ף, וְכֵן עוֹלָה בְּסוּד שֶׁל אֶלֶף. זְרוּעוֹת וְגוֹף, וְנִפְרָדִים הַסּוּדוֹת לְמֵאָה, וּמֵמֵאָה לְאֶלֶף, עַל כֵּן נִקְרָאת אֶל־ף, בְּסוּד שֶׁל אֶל־ף, אֶל־ף אֶחָד כָּלֵל, אֶל־ף אֶלְפָא פָּרֵט.

וְי"ן כָּלֵל, וְחוּזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט בְּסוּד שְׁבַּאֲרָנוּ, וְאַחַר כֵּן חוּזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל, הַסּוּד שֶׁל אָדָם אֶחָד, סוּד אֶחָד, וְהַכֵּל עוֹלָה בְּסוּד אֶחָד וּבְמִשְׁקַל אֶחָד לְהִיּוֹת הַכֵּל אֶחָד. וְי"ו חוּזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל אֶחָד, אֹרֶךְ אֶחָד, כְּלוּלִים בְּשֵׁשׁ צְדָדִים.

וְסוּד הַזֶּה, (בראשית א, ד) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, זו וְי"ו שֶׁהוֹלֶכֶת וּמֵאִירָה בְּסוּד הַיָּמִין בְּכָלֵל אֶחָד, וְאַחַר כֵּן וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, הָאוֹת הַזֶּה חוּזֵר לְהִיּוֹת אֶלֶף, שְׁתֵּי זְרוּעוֹת, זו מִצַּד זֶה וְזו מִצַּד זֶה. אַחַר נִקְרָאת אֹרֶךְ, וְאַחַת נִקְרָאת חֹשֶׁךְ. נִחְלָקֶת אוֹת זו (וְי"ו) בְּתוֹכָם, וְאָז נִחְלָקָה הַמַּחְלָקֶת מִשְׁנֵי צְדָדִים שֶׁהֵם אֹרֶךְ וְחֹשֶׁךְ, שְׁכַתוּב וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מֵה זֶה וַיִּבְדֵּל? שֶׁנִּבְדְּלָה הַמַּחְלָקֶת הַזֶּה, וְהַסְפִּימוּ שְׁנֵי הַצְדָדִים לְהִיּוֹת בְּשָׁלוֹם, וְהַבְדְּלָה הַזֶּה הִיא הַבְדְּלַת הַמַּחְלָקֶת, לְהַסְפִּים שִׁיְהִיָּה הַכֵּל אֶחָד, שֶׁלֹּם כְּאֶחָד.

וּמִשּׁוּם כֵּן, אִ"ו הֵן כְּאֶחָד. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, זֶה צֵד אֶחָד שֶׁל הַסּוּד שֶׁל אֶל־ף.

(ולחשף קרא לילה, זה צד אחד של סוד של אלף). לְאַחַר שֶׁנִּפְרְדוּ שְׁנֵי הַצְדָדִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה, אֶחָד עָשָׂה עֶרֶב וְאֶחָד עָשָׂה בֹקֶר. כִּיּוֹן שֶׁעָשׂוּ מַעֲשִׂים, הַסְפִּימוּ שְׁנֵיהֶם וְנִכְלְלוּ בְּאוֹת וְי"ו.

וְהוּ שְׁכַתוּב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר, וַיְהִי עֶרֶב מֵהַצַּד שֶׁל חֹשֶׁךְ, וַיְהִי בֹקֶר מֵהַצַּד שֶׁל הָאוֹר. כִּיּוֹן שֶׁעָשׂוּ מַעֲשִׂים, מִיָּד הִשְׁתַּכְּלְלוּ לְאֶחָד, שְׁכַתוּב יוֹם אֶחָד. הֵרִי הַסּוּד שֶׁל הָאוֹת וְי"ו שֶׁנִּכְלְלוּ בּוֹ לְהִיּוֹת אֶחָד.

וְזוּהוּ סוּד הַכְּתוּב וַיְהִי וְלֹא כְּתוּב וְהָיָה. וַיְהִי, כְּשֶׁנִּרְאִים בְּסוּד שֶׁל אֶלֶף וְעָשׂוּ מַעֲשִׂים וְנִסְתָּרוּ וְלֹא נִרְאוּ, אִז כְּתוּב וַיְהִי: הִיָּה, וְעִכְשָׁו אֵינּוּ כֵּן, שֶׁהֵרִי נִכְלָל בְּסוּד שֶׁל וְי"ו, וְעִכְשָׁו הַכֵּל יוֹם אֶחָד, (תהלים קו, ב) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקּוּוּ הַיָּמִים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם (בראשית א, ט), זֶה הַצַּד הַתַּחְתּוֹן, צֵד

אַחֲרַיִם נֹאמְרוּ בְּסוּד שֶׁל אֶל־ף, אֲבָל זֶה הוּא הַבְּרוּר שֶׁל סוּד הַדְּבָר כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּסִפְרָ זֶה (שֶׁל אָדָם), וְכֵאֵן הוּא הַבְּרוּר שֶׁל הַסּוּד, וּמִכֵּאֵן הַתְּפִשְׁטוֹ אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת, כָּלֵם בְּצֵדָן, כָּל אַחַת וְאַחַת כְּרֵאוּי לָהּ.

וְהָאוֹת הַזֶּה הַכֵּל הוּא אֶחָד, וְי"ו וְאֶל־ף, פָּרֵט לְכָךְ שֶׁזֶה מִסְתִּיר הַכֵּל בְּתוֹכוֹ וְזֶה מְרָאָה אֶת כָּל דְּיוֹקְנוֹ, וְאִם תֹּאמֶר, שְׁתֵּי הִירְכִים שֶׁלֹּא נִרְאוּת? כֵּן הוּא וְדַאי! שֶׁהֵרִי שְׁלֹשָׁה צְדָדִים הֵם סוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה אַחֲרַיִם.

וְעוֹד, אֵלֶּה הֵם סוּד תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, הַכָּלֵל שֶׁל הַכֵּל, וּמִכֵּאֵן יוֹצְאִים כָּל הַשָּׂאָר. כְּמוֹ כֵּן נִבְיָאִים וּכְתוּבִים כָּלֵם כְּאֶחָד, אֶל־ף הוּא אֶחָד, הַסּוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גּוֹנִים כְּאֶחָד, שֶׁהֵם הָאֲבוֹת, וְכִשְׁהָאֲבוֹת מִתַּחְבְּרִים כְּאֶחָד, הֵם אֶחָד, וְעַל כֵּן נִקְרָא אֶל־ף, אֶחָד רֵאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, הַסּוּד שֶׁל תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

וְעַל כֵּן, ו' וְאֶלֶף הֵם סוּד אֶחָד, הָאוֹת ו' דְּיוֹקֵן שֶׁל אָדָם, הָרֵאשׁ וְהַגּוֹף, הַתְּפִשְׁטוֹת אַחַת. אֶל־ף הַשְּׁלֵמַת הַדְּיוֹקֵן לְהִרְאוֹת. וְכִי תֹאמֶר, ו', שֶׁהִיא הַתְּפִשְׁטוֹת אַחַת, הַתְּפִשְׁטוֹת אַחַת בְּלִי דְיוֹקְנָאוֹת אַחֲרַיִם, לְמָה הַסּוּד שֶׁלֹּו שֶׁשׁ, וְהָאֶלֶף שֶׁהִיא שְׁלֹשָׁה דְיוֹקְנָאוֹת, לְמָה הַסּוּד שֶׁלֹּה אֶחָד?

אֶלֶּא מִכֵּאֵן, הַסּוּדוֹת שְׁעוֹלִים בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ אֲסוּר לְהִרְבוֹתָם בְּפָרֵט, אֶלֶּא לְחַבֵּר אֶת כָּלֵם וְלִיחַד אוֹתָם כְּאֶחָד, לְהִיּוֹת אֶחָד, וְכִשְׁהֵם כְּאֶחָד בְּכָלֵל אֶחָד, בְּדְיוֹקֵן אֶחָד, יֵשׁ לְפָרֵשׁ אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת פָּרֵטִים שְׂיוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ כָּלֵל שֶׁנִּרְאָה.

וְעַל כֵּן הַכָּלֵל חוּזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט, וְהַפָּרֵט חוּזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל. הַכָּלֵל הַזֶּה וְי"ו, שֶׁחוּזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט בְּסוּד שֶׁל שֶׁשׁ, וְהִיא פְּשִׁיטוֹת אַחַת לְבִדָּה. פָּרֵט אֶלֶף, שְׁלֹשָׁה דְיוֹקְנָאוֹת מְחַבְּרִים כְּאֶחָד, וְחוּזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל בְּסוּד שֶׁל אֶחָד, וְסוּד זֶה - כָּלֵל וּפָרֵט וּכְלָל, א' ו' א', וְהַכֵּל אֶחָד.

אֶל־ף פָּרֵט שֶׁחוּזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל, וְאַחַר כֵּן חוּזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט, וְהוּא פָּרֵט וּכְלָל וּפָרֵט, וְי"ו כָּלֵל, וְחוּזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט, וְאַחַר כֵּן חוּזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל, וְזֶה סוּד כָּלֵל וּפָרֵט וּכְלָל.

אֶל־ף פָּרֵט, וְחוּזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל, כְּמוֹ שְׁבַּאֲרָנוּ, וְאַחַר כֵּן חוּזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט, מִשּׁוּם שֶׁהוּא

ועל כן נרשם אצלו בדיוקנאות של בראשית (של אדם), שראוי לשאל ולהפיר, שכתוב (ס) כי שאל נא לימים ראשונים, וזו השאלה הראשונה, שיפיר האדם את רבונו, שזוהי ראשית הכל, ואז הוא הסוד של אל"ף, הראשית שעומדת לכל האותיות.

ובזמן שעומד להזדוג אל הנקבה בסוד השם הקדוש, עומד בסוד של ו"ו ונשלם מן הכל, ולא נראים רק הגוף לבדו, והכל נקשר עם הנקבה, זרוע אחת תחת הראש, ואחת שמחבקת אותה.

ועל כן אין נראות באות ו"ו ירכים, והוא של הרקיע הכל נסתר בתוכו, בסתר בסוד הסודות, ונראים ו"ו לבדו, כמי שנתפשטו מן הכל, ואז הוא מזמן ונקשר אל הנקבה, ועל כן מזמנת האות ו"ו בסוד השם הקדוש להראות הכל. ועומדת ה"א אחרונה שלמה ומלאה כמו שראוי. אשרי חלקו של מי שנכנס ויצא, ויודע הדרכים והשבילים בסוד האמונה להפיר את רבונו. אשריו בעולם הזה ובעולם הבא.

הדיוקן של האות יו"ד, הנקדה הראשונה שעלתה במחשבה, ונסתרה ולא ידועה, הנקדה הזו עומדת בסתר המחשבה, משום שלא התפשטה כלל, ולא ידוע לאיזו דרך היא ולאן הולכת, ומאיפה היא, ומאיפה יצאה. ועל כן כלם עומדים בחוץ באותה הנקדה, שעומדת ברצון המחשבה שלא נודעה כלל.

והיא הנקדה שעומדת באות ה"א העליונה שעומדת על כל אותם ששה העמודים שאמרנו, והם חמשה כפי שאמרנו, והם פליאות, ולכן נקרא הסוד הזה פלא, והאות אלף עולה כאן, וכאן הכל אות פלאות, והרי בארנו.

וכל אלו העמודים וכל אלו המרכבות שאמרנו, כשעולה ה"א האחרונה להקשר עם האות וא"ו, אותן המרכבות שלה פרושות על הנקבה כפי שאמרנו, וכל אותן המרכבות שלא (שלה) כלולות באותן המרכבות העליונות, כלן מכסות סביב הנקבה.

אחד שבסוד של אלף, שהוא צד שנקרא חשך, וזהו מתחת השמים, שהרי מן אותו צד נפרדים המים ונובעים בשפע של טמירות, מצד אחד שלמעלה, שהוא הימין.

האור שנגנזו, באיזה מקום נגנזו? בסוד האות ו"ו. וכשהיא נגנזת, הכל נגנזים, הצד האחר גנוז עמו. ועל כן מתחת השמים אל מקום אחד, וזהו הצד שנשאר אחד, בלי חברו כשנגנזו בראשונה. ומאותו הצד, שנחלקו המים והתכנסו לתוכו, אז נראתה היבשה מאותו הצד. והסוד הזה (תהלים מח) הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב, שהרי מאותו הצד נראה והתגלה. אחר שנגנזו שני הצדדים הללו, חזר הכל להיות ו"ו, ונסתר הכל בתוכו ונהיה לאחד.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים (בראשית א, יד), זו ו"ו, שהיא האות שנקראת שמים, רקיע השמים שהתפשטה ממנו התפשטות אחת, להאיר לארץ ולהשקות את אותה היבשה, וזהו רקיע השמים. מי הוא רקיע השמים? זוהי ההתפשטות שהתפשטה מן האות ו"ו, כמו זה ג, זוהי התפשטות שהתפשטה מן האות ו"ו להאיר ולהשקות את הארץ, כמו שנתבאר.

האות ו"ו, הדיוקן הזה התפשט מהכל, שאין נראים בו כלל מאותם הצדדים האחרים, פרט להתפשטות אחת של הגוף לבדו, בלי זרועות ותומכים, ועומד כך בסוד השם הקדוש כדי להיות מזמן לנקבה למטה.

ואת על גב שהצדדים האחרים הללו נרשמו אליו, כאן סוד הסודות לאותם היודעים סודות האמונה, לדעת באיזה זמן הוא אל"ף ובאיזה זמן הוא ו"ו.

בזמן שעומד (להראות) סודות האמונה וללמד את היחוד בסוד השם הקדוש לכל העולם, אז עומד בסוד של א, אלף לעין, שזו ראשית הכל, ללמד את אמונת היחוד של הקדוש ברוך הוא, ועל כן עומד הראש לכל האותיות, שהרי לא בא אדם לעולם אלא ללמד ולהפיר את רבונו, ועומד בדיוקן לעיני הכל וללמד את חכמת האמונה של רבונו, (דברים ד, לב) ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

סדר הלימוד ליום יב תמוז [יום 278 בשנה]

הסוד הזה, כְּשֶׁהִנְקֵבָה לֹא נִקְשְׁרַת לְזִכְרָה, מְכֻסָּה אוֹתָהּ קְלִפָּה אַחַת חֲזָקָה שְׁמִסְתִּירָה אוֹרָה, וְכִשְׁנִקְשְׁרַת בְּזִכְרָה, מְכֻסּוֹת אוֹתָהּ כָּל אוֹתָן הַמְרַכְּבוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת, הֵן קְלִפָּה קְדוּשָׁה שְׁמֻכְסוֹת אוֹתָהּ, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בָּהֶם, וְהִיא נִקְשְׁרַת עִם הָאוֹת וְיָוֵי.
לְמַעַלָּה נוֹסַעַת עִם ה"א, שֶׁהִנְקֵדָה הָעֲלִיוֹנָה נִסְתָּרַת בְּתוֹכָהּ. וְכִשְׁהִיא נוֹטֶלֶת אוֹתָם וְכֻלָּם בָּהּ, אֲזַי כָּלָם נִעֲשִׂים כְּמוֹ זֶה כֹּ. וּמִסְתִּיר הִנְקֵדָה הָעֲלִיוֹנָה שְׁקִימָת בְּאַמְצָע, שֶׁהִיא וְיָוֵי שֶׁהוֹלֶכֶת בְּעַגּוּל, לַעֲשׂוֹת גּוֹף לְהַסְתִּיר הִנְקֵדָה הַזֹּאת.

בְּמוֹ (שֶׁה"א) הָאֲחֵרַת עוֹשֶׂה גּוֹף עִם אוֹתָהּ הַמְרַכְּבוֹת שְׁלֵה, וְהִיא הִנְקֵדָה שְׁעוֹמֶדֶת בְּאַמְצָע, וְאֲזַי נִקְרְאֶת ה"א, כִּךְ גַּם הָאוֹת הַזֹּאת הַסּוּד שֶׁל וְיָוֵי, הֵם הַגּוֹף, וְעוֹמְדִים בְּסוּד זֶה, וְהִנְקֵדָה הַזֹּאת בְּאַמְצָע. וּמִשׁוּם כִּךְ הַכֹּל אַחַד, וְהִנְקֵדָה הָעֲלִיוֹנָה הַזֹּאת נִקְרְאֶת חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה, וְהִנְקֵדָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת נִקְרְאֶת חֲכָמָה תַּחְתּוֹנָה, חֲכָמָה קְטָנָה. וְהֵה"א הַזֹּאת, וְהֵה"א הַזֹּאת, רַק שֶׁהִנְקֵדָה הַזֹּאת נִרְשָׁמַת בְּרֵאשׁוֹנָה בְּלִבָּדָה.

י' נִקְדָּה אַחַת עֲלִיוֹנָה שְׁעוֹמֶדֶת עַל תְּשֻׁעָה עֲמוּדִים, כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוּ. אֵלּוּ לֹא נִקְרְאִים בְּשֵׁמוֹת, רַק בְּאוֹתָן הַמְרַכְּבוֹת שְׁלֵהֶם, אֲבָל הַתְּשֻׁעָה הַלָּלוּ יוֹצְאִים מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר, וְנִרְשָׁמִים תַּחַת הַיּוֹ"ד.

וְאוֹתָן תִּשַׁע נִקְדוֹת שְׁמֵתִפְשֻׁטוֹת בְּכָל הָאוֹתוֹת, מִשׁוּם שֶׁכָּל הָאוֹתוֹת יוֹצְאוֹת מִן יוֹ"ד בְּאוֹתָם הַשְּׁבִילִים שְׁלֵה, וְכְמוֹ שֶׁהָאוֹתוֹת יוֹצְאוֹת מִן יוֹ"ד, כִּךְ הִנְקֵדוֹת, וְכָל הִנְקֵדוֹת הַלָּלוּ הַתְּשֻׁעָה, יוֹצְאוֹת מֵאוֹתָם תִּשַׁע.

וְאֵף עַל גַּב שְׁאֲמֵרְנוּ שֶׁהַתְּשֻׁעָה הַלָּלוּ הֵם תַּחַת הַיּוֹ"ד, הֵם עַל הַיּוֹ"ד, אֲבָל הֵם תּוֹמְכִים אוֹתָהּ, וְהֵם מְרַכְּבוֹת לְט' אַחֲרוֹת, שֶׁהֵם סוּד הָאֵין סוּף, וְכֻלָּם עוֹמְדִים לַיּוֹ"ד, וְכָל אֵלֶּה שְׁלֵמָטָה נִסְתָּרוּ וְחִזְרוּ לְנִקְדָּה הַזֹּאת, עַל זֶה כָּל הַיָּמִים.

בְּא וְרֵאָה, כְּמָה יֵשׁ לְאַנְשִׁים לְהַשְׁמֵר מִחֲטָאֵיהֶם וְלִהְתַּעֲסֵק בְּרִצּוֹן רְבוּנָם, שֶׁהִרִי שְׁבָעָה צְדִיקִים שֶׁהָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁהַחֲזִיקוּ בְּקְדוּשַׁת בְּרוּךְ הוּא בְּלִבְ שָׁלֵם, וְהֵם שְׁבָעַת עֲמוּדֵי עוֹלָם מִמֶּשׁ. בְּיָמֵיהֶם הַתְּגַבֵּר בְּעוֹלָם הַיָּמִין עַל הַשְּׁמָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל עַל שְׂאֵר הָעַמִּים.

וְכִיּוֹן שֶׁהֵם נִשְׁלָמוּ, קָמוּ מִצַּד שְׁמָאֵל שְׁבָעָה בְּתֵי דִינִים מִמֶּשׁ, שְׁכָלָם עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁהַעִירוּ הַחֲבֵרִים, שֶׁלֹּא חָרְבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁעָבְדוּ שְׁבָעָה בְּתֵי דִינִים עֲבוּדָה זָרָה, וּמִי שְׁבָאוּ מֵהֶם. וְאֵלּוּ הֵם: יִרְבְּעָם בֶּן נָבֹט, וּבְעֶשָׂא בֶן אַחִיָּה, וְאַחָאָב בֶּן עֲמֹרִי, וְיֵהוּא בֶן נִמְשִׁי, וּפְקַח בֶּן רְמִלְיָהוּ, וּמִנְחֵם בֶּן גְּדִי, וְהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלֶּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יִרְמִיָּה טו, ט) אֲמַלְלָה יְלִדֵת הַשְּׁבָעָה, זֶה הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה שִׁילְדָה אוֹתָם.

בְּא וְרֵאָה, כְּשֶׁבֶן לֹא עוֹשֶׂה רִצּוֹן אֲבִיו, עַל אִמּוֹ מְטֵל לְהַלְקוֹתוֹ וְלִהְנַהִיגוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׁכָתוּב (מְשָׁלִי לֹא, א) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל בֶּן מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרַתּוּ אִמּוֹ. מָה זֶה אִמּוֹ? וְדָאֵי בַת שְׁבָעָה אִם שְׁלֵמָה, וְלֹא אֲבִיו. מָה הַטָּעַם? מִשׁוּם שֶׁהִיא נִתְמַנְתָּה עַל הַבַּיִת, וְכָל הַגְּנֻזִים וְכָל כְּלֵי הַקְּרָב נִמְסְרוּ בְּיָדֶיהָ, וְהִיא רוֹצָה לְהַנְהִיג אֶת בְּנֵיהָ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, שִׁיעֲשׂוּ אֶת רִצּוֹן הַמֶּלֶךְ. וְעַל שֶׁהִיא לֹא הִנְהִיגָה אֶת הַשְּׁבָעָה הַלָּלוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלְקֵתָה אוֹתָם, הִסְתּוֹכְבוּ לְצַד שְׁמָאֵל, וְשָׁלַט הַשְּׁמָאֵל עַל הַיָּמִין וְהַלְכָה עִמָּהֶם בְּגָלוּת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יִרְמִיָּה טו, ט) אֲמַלְלָה יְלִדֵת הַשְּׁבָעָה.

בְּא וְרֵאָה, הָרֵאשׁוֹן שֶׁהָיָה בָּהֶם, שֶׁהוּא יִרְבְּעָם, הָעִיר בְּעוֹלָם אֶת צַד הַשְּׁמָאֵל וְעֲשֶׂה שְׁנֵי עֲגָלִים, שֶׁהִרִי הָעֲגָל הוּא מֵהַצַּד שֶׁל שׂוֹר, שֶׁהוּא בְּשְׁמָאֵל. וְמָה שֶׁהָיוּ – שְׁנַיִם. הַסּוּד שֶׁל שְׁנֵי כַחוֹת הַשְּׁמָאֵל בָּאוּ מִמֶּנּוּ. אֲזַי הַתַּחֲלִילָה הַלְבָּנָה לְהַפְגֵּם, עַד שֶׁנִּשְׁלָמוּ אוֹתָם הַזֵּי שְׁמָצַד הַשְּׁמָאֵל. כִּיּוֹן שְׁבָא הוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלֶּה, אֲזַי נִפְגְּמָה הַלְבָּנָה, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִינָה עִמָּהֶם.

מָה הַטָּעַם? מִשׁוּם שֶׁכִּנְסַת יִשְׂרָאֵל עוֹלָה בְּשְׁבָעָה, וּבְשְׁבָעָה יוֹרְדַת, בְּשְׁבָעָה נִשְׁלַמַת וּבְשְׁבָעָה נִפְגְּמַת. בְּשְׁבָעָה נִשְׁלַמַת, כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוּ בְּסוּד הָאִמוּנָה. וְהַצְדִּיקִים הָאֲחוּזִים בָּהּ, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מִשֶּׁה אֶהְרֵן דּוֹד. בְּשְׁבָעָה נִפְגְּמַת, הַשְּׁבָעָה בְּתֵי הַדִּין הַלָּלוּ, וְגִרְשָׁה מֵהָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

שְׁהָרִי שְׁנַיִם עֲשָׂר בְּנִים רְשָׁעִים הָיוּ לָהֶם לְאוֹתָם ז' בְּתֵי דִין, וְאֲזַי אוֹתָם עֲמוּדִים שְׁלֵמָעֵלָה נִשְׁבְּרוּ, אוֹתָם י"ב שְׁכָטִים שֶׁסָּבִיב הַשְּׁכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בְּגָלוּת. אֵלֶּה יְהוּדָה שְׁחָפוּ לוֹ, עַד עֲשָׂרָה.

בא וְרָאָה, עַד שֶׁהָיוּ בִירוּשָׁלַיִם לְמִטָּה, עֲשָׂרָה מְלָכִים רָשָׁעִים לֹא נִחְרְבָה וְלֹא הִסְתַּלַּק הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמֶּנָּה, וּמִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית, וְנִקְרָאת שְׁבִיעִית, (וְהֵם עֲשָׂרָה מְלָכִים שְׁלֹמֶעֱלָה, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית, וְנִקְרָאת שְׁבִיעִית) וְהֵם עֲשָׂרָה הַמְּלָכִים שְׁלֹמֶטָה: רְחַבְעָם, אֲבִיָּה, יְהוֹרָם, אֲחַזְיָהוּ, אֲחָז, מְנַשֶּׁה, אָמוֹן, יְהוֹאָחָז, יְהוֹיָקִים, יְהוֹיָכִן. וּכְשֶׁהָיָה הָעֲשִׂירִי שִׁבְהֵם רַע וְלֹא נִדְבַק בַּתּוֹרָה, אִזְ נִתַּן מְקוֹם לְצַד הַשְּׂמָאל לְשַׁלֵּט עָלָיו וְעַל יְרוּשָׁלַיִם, וְאִזְ הִסְתַּלַּקָה הַשְּׂכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בִירוּשָׁלַיִם גָּלוּ. עַל כֵּן כְּתוּב (ירמיה ו, ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה יוֹם, זֶהוּ הַחֹסֵד הָעֲלִיּוֹן שֶׁנִּקְרָא יוֹם. כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב, זֶה סוּד הַשְּׂמָאל, שֶׁהִתְחִיל לְשַׁלֵּט, שֶׁהָרִי מִכָּאן בָּא הַכַּח לְצַד הַשְּׂמָאל.

בא וְרָאָה, הֶהָר הַזֶּה, לְשׁוֹן שֶׁל חֲזַק הוּא, אוֹתָם הֶהָרִים לְמַעְלָה, וְאֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שְׁאֲחֻזִּים בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְנִקְרָאִים הֵר צִיּוֹן אוֹתָם הָרִים הַמְּקִיפִים אֶת יְרוּשָׁלַיִם, מִשׁוּם שֶׁהֵם מְצִינִים וְאוֹמְרִים זֶה עִם זֶה בְּצַד הַיַּחֲדוּד, לְשַׁפֵּט אֶת הָרַע עֲשׂוֹ, שֶׁקְטָרְגוֹ הַמְּקַטְרֵג מְצַד הַשְּׂמָאל. בְּאוֹתוֹ זְמַן (שם) וְהִיתָה לֵה' הַמְּלוּכָה. בְּרַאשׁוֹנָה נִקְרָאת מִמְּלָכָה, מִשׁוּם שֶׁהִינִיקָה לְשָׁנֵי צַדִּיקִים, לְיָמִין וְלַשְּׂמָאל, וְעַכְשָׁו נִקְרָאת מְלוּכָה, מִשׁוּם שֶׁמִּינִיקָה אֶת הַיָּמִין. זֶהוּ שְׁכִתוּב (הושע ב, כב) וְאַרְשֶׁתֶּיךָ לִי לְעוֹלָם, וּמִשׁוּם שֶׁגָּלוּת אֵינָה לְעוֹלָם, שֶׁהָרִי יֵשְׁבָה בְּגָלוּת.

בא וְרָאָה שְׁסַמְךָ לוֹ (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. מִשׁוּם שֶׁעַד עַכְשָׁו, כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל בְּגָלוּת, שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וּמַלְךְ בְּלִי גְבִירָה אֵינּוּ מַלְךְ. אֲבָל אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהָיָה ה' לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. כְּשֶׁנִּדְבַּקְתָּ הַשְּׂכִינָה עִם צַדִּיק, וְאִזְ הוּא הַיַּחֲדוּד. שֶׁכֵּךְ לְמַדְנֵנוּ בְּסוּד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לֵיחַד אֶת רַבּוֹנוֹ וְלִקְשֹׁר אֶת קִשְׁרֵי הָאֱמוּנָה בְּרַצוֹן הַלֵּב.

ובשמוניע לְאֶחָד, צָרִיךְ לְכַוֵּן בְּא' – הַנְּסֻתָר הָעֵתִיק (הַעֲמֵק) שֶׁל הַכֵּל, וְח' – שְׁמוּנָה דְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, מִחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבְתִּי – הַתְּדַבְּקוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא חֲלָקוֹ שֶׁל דָּוִד, שֶׁנִּקְרָא עָנִי וְאַבְיוֹן. כְּשֶׁנִּדְבַּקְתָּ לְאוֹתָן דְרָגוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה שְׁרַמּוּזוֹת בְּא"ח, אִזְ הִיא גְדוּלָה, וְכָל הָעוֹלָם יוֹנֵק מִמֶּנָּה. וְאוֹתָם שָׂדִים, שֶׁהֵם כְּמַגְדְּלוֹת (שִׁיר ח), אִזְ הֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם.

בא וְרָאָה, הַפְּסוּק הַזֶּה נֹאמֵר עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהִיא בְּגָלוּת עִם בְּנֵיהָ בֵּין אֲמוֹת הָעוֹלָם. נִקְרָאת קְטַנָּה, זֶהוּ שְׁכִתוּב (שם) אַחֻת לָנוּ קְטַנָּה. וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל מְנַהֲגִים בַּתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדַרְךְ אֱמֶת, אִזְ מִתְמַלֵּאת, וְשְׁלוֹם מִתְחַבֵּר בָּהֶם. מְשִׁיבָה הִיא וְאוֹמְרָת, אֲנִי חוֹמָה וְשָׂדֵי כְּמַגְדְּלוֹת.

בא וְרָאָה, שְׁלֹמָה הוּא בְּאֲמַצְע, בֵּין צַד הַיָּמִין לְצַד הַשְּׂמָאל, וְחֲכָמְתוֹ עֲלֵתָה בְּסוּד הַיָּמִין, בְּסוּד הָאֱמוּנָה, עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי אִמּוֹ לְמַדָּה אוֹתוֹ, וּבִימֵיו עֲמָדָה הַלְּבָנָה בְּשְׁלֹמֹת. מִשׁוּם כֵּךְ כְּתוּב וַיַּחַפְּס מִכָּל הָאָדָם, שֶׁנִּבְנְה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

ובסוף יָמֵיו הִתְחִילָה הַלְּבָנָה לְהַפְּגֵם, וְאִזְ כְּתוּב וַיַּעַשׂ שְׁלֹמָה הָרַע בְּעֵינֵי ה', וְלֹא מֵלֵא אַחֲרֵי ה' כְּדוֹד אָבִיו. לֹא מֵלֵא דוֹקָא, לֹא הַשְּׁלִים מָה שֶׁהָיָה לוֹ לְהַשְּׁלִים הַכֹּל אַחֲרֵי דוֹד, שֶׁהוּא מֵאוֹתָם שְׁבַעַת הָעַמּוּדִים, וְלֹא מֵלֵא הַלְּבָנָה, אֲלֵא שֶׁנִּפְגְּמָה.

משום כֵּךְ לֹא מוֹנִים אוֹתוֹ, לֹא עִם שְׁבַעַת צַדִּיקִים עַמּוּדֵי עוֹלָם, וְלֹא עִם אוֹתָם שְׁמַרְדּוֹ בְּרַבּוֹנָם, אֲלֵא הוּא בְּאֲמַצְע. מִצַּד הַיָּמִין שְׁלָם, וּמִצַּד הַשְּׂמָאל פָּגוּם.

משום כֵּךְ כְּתוּב (מלכים א' יא, יא) קָרַע אֶקְרַע אֶת הַמְּמַלְכָה, זֶה הַסּוּד שֶׁהַמְּלָךְ קָרַע אֶת בְּגָדֵי מַלְכוּתוֹ, שֶׁהָרִי הַמְּמַלְכָה הִיא עַל שְׁלֹמָה, וְאִמּוֹ נִקְרָאת, וְזוֹ בַת שְׁבַע, וְנִתְתִּיךָ לְעַבְדֶּךָ. מִשׁוּם כֵּךְ כְּתוּב (משלי ל, כב-כג) תַּחַת עַבְדֶּךָ כִּי יִמְלוּךָ, וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבֻרָתָהּ. בְּא וְרָאָה, לְעַבְדֶּךָ הַזֶּה לֹא נִתְּנָה מַלְכוּת, אֲלֵא מִכָּאן. זֶהוּ שְׁכִתוּב וְנִתְתִּיךָ לְעַבְדֶּךָ, וְאִזְ הִתְחִילָה הַשְּׁפָחָה לְשַׁלֵּט.

בא וְרָאָה, בַּהִתְחַלָּה כְּתוּב קָרַע, וְאַחַר כֵּךְ אֶקְרַע. קָרַע מְעַט, שֶׁנִּקְרַע מִמִּילָא, מִשׁוּם שֶׁאוֹתָהּ שְׁעָה הִתְחִילָה הַלְּבָנָה לְהַפְּגֵם, וְאַחַר כֵּךְ אֶקְרַע.

בא וראה, כָּלל התורה רמוזים בפסוק הזה, והכלל של כל אותם אמירות שבהם נברא העולם, באחד רמוזים. זהו שכתוב (איוב כג) והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש, ובהם נברא העולם. ועל זה שנינו, בעשרה מאמרות נברא העולם וכו', ובארנו שכלם עשרה, וכלם כלולים בפסוק הראשון שבתורה.

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ראשי תבות אהו"ה, שבו נבראו שמים וארץ. א"ה בו נבראו השמים, ו"ה בו נבראה הארץ וכל מה שיש בה, והוא נתן תשוקה בכל האילנות והעשבים שבארץ. והוא מה שאמרו אין לך עשב ועשב מלמטה שאין עליו מלאך מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל, שנאמר (איוב לח) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ.

בא וראה, כתוב (בראשית א, ה) ויקרא אלהים לאור יום, וכתוב (שם ב) וירא אלהים את האור כי טוב, שכשמייר האור הזה שלמטה, מאיר מהכח שנתן לו מהטוב שלמעלה.

ומשום כך מגין ימות החמה שלש מאות ששים וחמשה, ארבעים ותשעה שבועות מהם כנגד הדרגה הזו של צדיק שנקרא טוב, והיא שביעי, ויונק ממנה השמש הזה שלמטה שבועה שבועות שבע פעמים, כנגד שבועה שבועות שבע פעמים שהוא יונק מהאם העליונה שנקראת יובל, וכנגד שני היובל שלמטה.

נשארו משלש מאות ששים וחמשה עשרים ושנים ימים, כנגד עשרים ושנים אותיות של התורה שהעולם התחתון עומד עליהם, שהרי הצדיק שלמעלה נקרא תורה שבכתב, וכשנשלמו אותם שלש מאות ששים וחמשה ימים, שבים שנית לקבל מהדרגה הזו של טוב, שהדרגה הזו וכל אותן שבע דרגות עליונות, שבים שנית לקבל מן האם העליונה.

והדרגה הזו של הלכנה ששולטת בלילה, יונקת מהדרגה הזו שנקראת (שכינה תחתונה שיונקת מאותו) צדיק, ומשום שאותו הצדיק ממלא אותה מאותם התפנוקים העליונים ויונק ממנה, נקראת לכנה, שכמו שהלכנה התחתונה הזו אין לה

באותו הזמן שהתחבר עמי א"ז, ושלום. א' - הסוד של העתיק הקדוש של הכל. ז' - שבע הדרגות, ושלום - שנקרא צדיק. כיון שהדרגות הללו מתחברות, אזי א"ז הייתי בעיניו כמוצאת שלום. ומי העינים? אותם שבע הדרגות שנקראו עיני ה', פני ה', ואז שלום לעולם, ושורה הטוב של העתיק במקום של הזכר והנקבה, ומשום כך צוה משה בתורה ואמר (דברים ו) שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, לקשר את כל קשרי האמונה.

בא וראה, כל המאריך באחד, מאריכים לו ימיו ושנותיו. מה הטעם? משום שהוא המקום שכל הימים והשנים של העולם תלויים בו, בסוד אותן הדרגות שרמוזות באחד, והם עשרה, וכלם אחד, והתעוררו בו החברים ואמרו בדל"ת, ויפה, משום שהמקום הזה הוא של דל"ת, ואין לה אור משלה, וצריך אדם להאריך בה ולהמשיך לה ברכות מאותם ששת הצדדים, ששת הבנים העליונים על ידי הצדיק. ואותם ששת הצדדים רמוזים בח' בסוד של שמונה.

יששת אלו ושנים למעלה, חכמה ובינה האבא והאמא להוסיף ולהכלילם למעלה ולתת להם ברכות מאבא ואמא העליונה, שהרי אין שורה הטוב של העתיק אלא במקום שלום, במקום שנמצאים זכר ונקבה. זהו שכתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו', ביום חתנתו וגו'. ביום חתנתו דוקא. ועל כן אמרו, ובלבד שלא יחטף בחי"ת, אלא צריך להמשיך ברכות מהמקום העליון של הכל, ולהריק לאותם ששת הבנים, ואחר כך לבת הזו, שאין לה ירשה בבית אביה ואמה אלא הבן הזה. ומכאן למדנו שבן יורש את האבא והאמא, והבת לא. אלא שיש לה מזונות מן הבן, אלא צריך להאריך בדל"ת הזו.

ושם אומרים, כמה צריך אדם להאריך בה? כשעור שימליך אותה למעלה ולמטה ולארבע זויות העולם. הסוד של ששת הצדדים העליונים, שכלם יתחברו עמה ולא יפרדו לעולמים, וכשאדם מאריך בזה, כל אותם ימים ושנים עליונים מוסרים ברכות על ראשו, והקדוש ברוך הוא קורא לו (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

אור מעצמה אלא מה שנתן לה מן השמש, כך גם אותה הדרגה שלמעלה.

והדרגה הזו נקראת ים החכמה למעלה, ועומדים שנים עשר שבטים עליונים קדושים, שלשה לצפון, ושלשה לדרום, ושלשה למערב, ושלשה למזרח, וים החכמה הזה עליהם, וכנגדם למטה שנים עשר שבטים עומדים סביב המזבח כמו זה. וכנגד הדרגה הזו עשה שלמה ים למטה, עומד על שנים עשר בקר.

והים הזה שלמעלה, מה הטעם נקרא ים? אלא משום אותה דרגה של צדיק שממלא את הים הזה נקרא יום, שכתוב (בראשית א, ה) ויקרא אלהים לאור יום, וכתוב (תהלים צז, יא) אור זרע לצדיק, וזה מאיר בסוד של ו'ו של השם הקדוש, שבו ממלא את הים הזה, שנקרא ה"א תחתונה האחרונה שבשם הקדוש.

וזהו שכתוב (קהלת א, ז) כל הנחלים הלכים אל הים. כל - זו הדרגה של צדיק, שנקרא כ"ל, משום שכל התפנוקים יוצאים ממנו. הנחלים - אותם חמש דרגות שעמו הולכים אל הים למלא אותה.

והדרגה הזו נקראת בת שבע, וכשמאיר הצדיק הזה לדרגה הזו, בסוד של שבעה שבועות שבע פעמים, אז השמש התחתון מאיר בסוד של שבעה שבועות שבע פעמים ללבנה.

משום כך שנת הלבנה שלש מאות חמשים וחמשה ימים. ארבעים ותשעה שבועות מהם כנגד הדרגה השביעית הזו, הים העליון שמאיר מצדיק בארבעים ותשעה שבועות אורות עליונים. (שנת הלבנה כמה הרבה הוא) שנה ימים ארבעים ותשעה שבועות, מהם כנגד אותה דרגת הים שלמעלה לקבל ממנו) נשארו שנים עשר ימים לחשבון שנה, כנגד שנים עשר שבטים שסובבים את הים הזה, לשמר משמרת המשכן בשנים עשר שערים עליונים שיש בירושלים העליונה. ומדרך אותם השערים יונקים אותם השבטים מאמא התחתונה, כל אחד לצדו כראוי לו. זהו שכתוב (יחזקאל מח) שער יהודה אחד.

ועל כן כתוב (ישעיה מג, ז) כל הנקרא בשמי, זו הדרגה של צדיק שמאיר בפח של שמו. ולכבודי בראתיו, להאיר לאותו המקום שנקרא

כבוד בראתיו, וזה ים החכמה, שנקרא כבוד ה', שנתגלה במשכן. יצרתיו, זהו הסוד של הים שלמטה, שהוא כנגד כל שלמעלה, ועל זה כתוב (שם מה) יוצר אור. והצדיק הזה למעלה לא כתוב בו יצירה, עד שנתגלה מעשהו למטה, ומאיר העולם התחתון ממנו.

אף עשיתיו, זו הלבנה למטה, זהו שכתוב (שם) ובורא חשך. כשהתחברו, אז עושה שלום, שלום לעולם. זהו שכתוב (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, אז היחוד שלמעלה, היחוד שלמטה, שלום למעלה, שלום למטה.

כמו זה יוסף למטה, שהוא אחוז בצדיק שלמעלה, כשנשלם למטה הוסיף שלום בכל העולמות ובכל הימים העליונים. כתוב כאן (שם לט, י) ויהי כדברה אל יוסף יום יום, וכתוב שם (תהלים סח, י) ברוך ה' יום יום, כשלא שמע לה יום יום, אז הימים העליונים בשלום וברכה בכל העולמות.

ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה (בראשית ו, ז), להוציא האדם שלמעלה. ואם תאמר אדם שלמטה לבדו? לא להוציא כלל, משום שאין עומד זה בלי זה.

ואלמלא החכמה הסתומה של הכל, הכל נתקן כמו מראש. זהו שכתוב (משלי ח, יב) אני חכמה שכנתי ערמה. אל תקרי שכנתי, אלא שכנתי, ואלמלא זה אין העולם עומד. זהו שכתוב (שם ג, יט) ה' בחכמה יסד ארץ, וכתוב (בראשית ו, ח) ונח מצא חן בעיני ה'.

ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת. למדנו מכאן, שאחרים לא היו בדמותו, וזהו בדמותו כצלמו, נעשה בתקון הגוף ובתקון הנפש בדרך ישרה כראוי. בא וראה, הנחש הטיל זהמא בחוה, ואותה זהמא היתה מכשכשת במעיה ולא יכל להצטיר.

משום שטרם חטא אדם, היו אותיות הא"ב מתקנות בו ומצטטרים בו בעולם הזה, כיון שהגיע לכ"ף שהתתקנו זכר ונקבה בחביבות בגן, והמלאכים העליונים לפנייהם, ומיד הרע לסמא"ל בראייע, וירד רכוב על נחש קשה, ונראה לפניו. מיד התעכבו (התערבבו) האותיות.

וַיִּשְׂאוּ ציורים של בני אדם עליונים, גברים ונשים מאדם הראשון, במאה ושלישים השנים שהיה משמש עם רוחות נקבות, והם תמיד עצובים ואין בהם שמחה, ואלו יוצאים ומשוטטים לעולם הזה ומתהפכים לצד רע וחוזרים שם, ומתפללים תפלה, ומתישבים במקומם שם, וזורעים זרעים ודורכים ואוכלים, ואין שם חטים ולא אחת משבעה מינים של התבואה. במקום הזה נולדו קין והבל.

בֵּינוֹן שחטא קין, הוריד אותו הקדוש ברוך הוא לאותו מקום שנקרא ארץ, שכתוב (שם ד, יד) הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה, מאותו מקום שנקרא אדמה, והייתי נע ונד בארץ, משום ששם נדחה וגרש. והיה כל מצאי יהרגני, הלהט החרב המתהפכת היא.

וְהָיָה פוחד והרהר בתשובה, והעלה אותו הקדוש ברוך הוא לארץ, והיה שם, והוליד בנים. ובארץ יש אור שמאיר מתוך השמש, וזרעים זרעים ונוטעים אילנות, ואין שם חטים ולא מאותם שבעה מיני תבואה.

כָּל אותם ששם הם מתולדות קין, והם עם שני ראשים, מהם גברים עליונים ומהם קטנים. אין להם דעת שלמה כמו שאר בני אדם של כאן. צדיקים הם לפעמים, ולפעמים חוזרים לצד הרע, ומולידים ומתים כמו שאר בני אדם.

אָדָם היה באדמה עד שהוליד את שת, ומשם עלה למעלה, (ארבע) דרגות הקיף. ועלה למקום הזה שנקרא תבל. והתבל הזו עליונה על כל הדרגות. כיון שעלה, עלה למקום בית המקדש. שנקרא באותם השמות שהיה דיורו בהם. ארץ אדמה - כך נקראת.

דְּלִג אדם שלשה מקומות, גי"א נשי"ה צי"ה. גיא הוא מקום במקום גדול כמו רחב וארץ הגיהנם. בגי"א ונשי"ה וצי"ה התפזרו אותם שבנו את המגדל, והולידו שם. על שהרגיזו את המלך העליון הקדוש, משום זה קרב לאש שדולקת. יש בני אדם בכל הפכוד, בעשר ועפרות זהב ואבנים יקרות, מי שנכנס לשם והוא מכאן מתבל, בחמדת אותו העשר נותנים לו, ויורד לפעמים למקום

אִז התחבר סמאל עם אותו נחש ונעשו אחד, ונטלו האותיות, ועשו משם והלאה אמנות רעה באותיות צ"ד צי"ד, והינו צ"ץ, וצדו אותם בפתוי רע, ועשו אמנות יתרה באותיות ק"ר, אמנות של שקר, משום שחזרו האותיות להתהפך באמנות רעה, קו"ף שלא יכלה לעמד, שאין לה רגלים, כקוף בפני אדם, אין לה קיום. רי"ש רע. אלו התהפכו באמנות רעה, עד שנפלו אדם ואשתו.

וּבְאֵלֵינוּ האותיות ק"ר הולידו בנים, ולא בקיום. זהמת הנחש שנשאבה לחנה, מאותה זמא נולד קין, ומשום כך נמצא רוצח, משום שאמנות הנחש היא רציחה, והתערבו האותיות עד כאן.

בְּשַׁעַה ששב אדם בתשובה וחזר לשמש עם נקבתו כמו מקדם, מה כתוב? ויולד בדמותו כצלמו, שזהו מתקון של הגוף והרוח כראוי, וכתוב (קהלת ח, יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ, וחזרו האותיות לראשית של שי"ן תי"ו, שכתוב (בראשית ד, כה) כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל. שת היה בצלם ודמות, שהראשונים אינם כך, ומכאן נבנה העולם בגון אחר של אלפא ביתא, קינן מהללאל ירד, נוספה אות לתקן את העקם.

סְדוּרָיו של עולם בשבע קשרים עגלגלים, שבע ארצות הן זו למעלה מזו, כמו שאותם שבעה רקיעים זה למעלה מזה, והם: ארץ, אדמה, ארץ, גיא, נשיה, ציה, תבל. מעל לכלם תבל, שכתוב (תהלים ט) והוא ישפט תבל בצדק.

בְּשִׁיצָא אדם מגן ערן וגרש משם, הוא נזרק לאותה שנקראת ארץ, שהוא מקום חשוף, שאין שם אור כלום, ולא משמש כלום. כיון שאדם נכנס לשם, פחד פחד גדול, ולהט החרב המתהפכת היה לוהט בתוך הצדדים, בתוך אותה ארץ.

כִּיּוֹן שיצאה שבת והרהר בתשובה, הרים אותו הקדוש ברוך הוא והעלה אותו לאותו מקום שנקרא אדמה, שכתוב (בראשית ג, כג) וישלחוהו אלהים מגן ערן לעבד את האדמה. בזו יש אור שמאיר, ודמיות של כוכבים ומזלות.

אַלְעָזָר, מֵהוּ שִׁפְתוֹב (שמות טו) מִי כַמְכָה בְּאֵלֶם ה',
שְׂיֹכֵל לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם?

אָלָא מִשְׁמַע בְּה"א נְבָרָא הָעוֹלָם, בְּאוֹת אַחַת
מִמֶּשׁ, וּבְמָה נְבָאָר (תהלים לג) כִּי הוּא אָמַר
וַיְהִי וְגו', (שם) בְּדַבְרֵי ה' שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ? אָלָא אָמַר רַבִּי
אַלְעָזָר, לְהִרְאוֹת לְעוֹלָם שְׁהָרִי הִיָּה נְבָרָא וְלֹא הִיָּה
מִתְגַּלָּה, וְהַצְטַרְךָ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהִתְגַּלּוֹת, לְהוֹצִיא
כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעֲשׂוֹי וְכַחוּ שְׂרָאוּי לוֹ.

אָמַר רַבִּי אַלְעָזָר, כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ וְכָל
תּוֹלְדוֹתֵיהֶם, בְּרַגַּע אֶחָד נְבָרָאוּ, בְּשַׁעַה
אַחַת נְבָרָאוּ, וּבְכִיּוֹם אֶחָד נְבָרָאוּ, שִׁפְתוֹב (בראשית ב)
אַלָּה תּוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת
ה' אֱלֹהִים. בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמֶּשׁ, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה מִמֶּשׁ
וְאוֹתוֹ רַגַּע מִמֶּשׁ.

וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קָדָם שִׁבְרָא
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִיָּה הוּא
וְשָׁמוּ אֶחָד, וְהִיָּה בְדַעְתּוֹ לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם, וּבְרָא
קָדָם אֶלְף עוֹלָמוֹת, שְׁנַאָמַר (שיר השירים ח) הָאֶלְף לְךָ
שְׁלֵמָה, וְאַחַר כֶּךָ בְּרָא עוֹלָמוֹת אַחֲרָיִם, לְהוֹדִיעַ
שֶׁהַכֹּל נִגְדוּ כְּאֵין.

וְהִיָּנוּ שְׁאָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, לְמָה אֶלְף רֵאשׁוּנָה
שִׁבְאוֹתִיּוֹת? מִפְּנֵי שִׁבְתַּחְלָה בְּרָא אֶלְף
עוֹלָמוֹת, שִׁקְדָמוּ לְשָׂאָר עוֹלָמוֹת, וְאַחֲרָיו בִּי"ת,
שֶׁהוּא בְּנִין שְׁמַיִם וְאָרֶץ. רַב הוֹנָא אָמַר, בְּתַחְלָה
בְּרָא כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שִׁפְתוֹב בּו (דניאל ז) אֶלְף אֶלְפִים
יִשְׁמְשׁוּהוּ, וְאַחֲרָיו שָׂאָר הַמְּלָאכִים, וְהָאָרֶץ, שֶׁהֵם
בֵּית הָעוֹלָם. וְאַחֲרָיו גִּימ'ל, גֵּן עֵדֶן שֶׁהוּא גְמוּל
הַצְדִּיקִים, וְאַחֲרָיו דָּל"ת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁנִּרְכָּב
בְּאַרְבַּע רוּחוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, קְנִיִּים יְרָקִים הָיוּ
סוֹכְבִים עַל הַתְּהוֹם, וְהַתְּהוֹם הִיָּה עוֹלָה
וַיּוֹרֵד, וְאוֹת אַחַת הִיָּתָה מִתְּפַשְׁטָה בְּשִׁלְשׁ זְוִיּוֹתֶיהָ
עַל הַתְּהוֹם, וְהַתְּהוֹם שָׁכַף. זֶהוּ שִׁפְתוֹב (בראשית א)
וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת.

אָמַר רַבִּי אַלְעָזָר, לֹא מִכָּאֵן מִשְׁמַע, אֶלָּא מִכָּאֵן,
שִׁפְתוֹב (תהלים עז) רְאוּךָ מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּךָ
מִיָּם יַחֲלוּ אֶף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת.

וְהִיָּנוּ מֵה שְׁשָׁנִינוּ, אֶלְף עוֹלָמוֹת הָיוּ טָרִם שֶׁנְּבָרָא
הָעוֹלָם, וְזִיו כְּבוֹדוֹ הִיָּה מִתְּפַשְׁט וּבּוֹרָא

שֶׁנְּקָרָא נְשִׂיָּה, כְּדִי שִׁישְׁכַח מִשָּׁם, וַיּוֹרֵד לְגִיָּא הַזֶּה
שֶׁלֹּא יוֹדַע הַמָּקוֹם שֶׁהוּא מִשָּׁם.

גִּי"א זֶהוּ בְּאִמְצַע שְׁלַמְעֵלָה וּמִטָּה, זֶה נְקָרָא גִי בֶן
הַנֶּסֶם, וְרַצּוּעָה אַחַת יוֹצֵאת מִשָּׁם לְמַעְלָה
לְתַבֵּל הַזוֹ, וְנְקָרָא אֶף כֶּךָ גִי בֶן הַנֶּסֶם, וְשָׁם פִּתַח
הַגִּיָּהֶנֶם. וְאוֹתָם בְּנֵי אָדָם שְׁשָׁם, מִשּׁוּם זֶה כָּלָם
יוֹדְעִים בְּכִשְׁפִים וְחֻכְמוֹת, וְשָׁם זוֹרְעִים וְנוֹטְעִים
אֵילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חֲטִיִּים וְלֹא אֶחָד מִשְׁבַּעָה מִיָּנִים.

בְּנִשְׂיָה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם קְטוּעִים קְטַנִּים, וְאֵין לָהֶם
חֲטָמִים, רַק שְׁנֵי נְקָבִים שִׁיּוֹצֵאת בָּהֶם רוּחַ,
וְכָל מֵה שֶׁעוֹשִׂים – מִיַּד מִשְׁתַּכְּחִים, וְעַל כֵּן נְקָרָאת
נְשִׂיָּה, וְזוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חֲטִיִּים וְלֹא
מִשְׁבַּעַת הַמִּיָּנִים.

צִי"ה הוּא מָקוֹם כְּשָׁמוּ, בִּיבֶשׁ שֶׁל הַכֹּל. שָׁם בְּנֵי
אָדָם יָפִים לְמִרְאָה, וּמִתּוֹךְ אוֹתָהּ צִיָּה,
כְּשִׁיּוֹדְעִים מָקוֹם שֶׁל מְקוֹר מַיִם נוֹבְעִים, נִכְנָסִים
לָשָׁם, וְלַפְעָמִים שֶׁעוֹלִים מִתּוֹךְ הַמַּיִם לְתַבֵּל הַזוֹ.
וְהֵם בְּנֵי אַמוּנָה יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם אַחֲרָיִם, וּבִיָּנֵיהֶם
דִּיּוֹרִים טוֹבִים וְעֶשֶׂר רַב, וְזוֹרְעִים מְעַט מִתּוֹךְ הַיִּבֶשׁ
שְׁשָׁם, וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת וְלֹא מְצַלִּיחִים, וְתִשׁוּקָתָם
לְבְנֵי אָדָם שֶׁל כָּאֵין.

וּמִבְּלָם אֵין שְׂאוּכְלִים לָחֶם, פָּרַט לְאֵלוּ שְׁכָאֵן
בְּתַבֵּל, שְׁהָרִי לְמַעְלָה מִכָּל אֵלוּ תַבֵּל,
שִׁפְתוֹב וְהוּא יִשְׁפֹּט תַבֵּל בְּצַדִּיק. כְּמוֹ שֶׁכָּל אֵלוּ
הָאֲרֻצוֹת, יֵשׁ בְּתַבֵּל הַזוֹ. וְכָל אֵלוּ הַשְּׁמוֹת יֵשׁ בָּהֶם
אֶף כֶּךָ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא שְׁבִיעִית. יֵשׁ כָּאֵן אֶף כֶּךָ כְּמוֹ
שֶׁאוֹתוֹ מָקוֹם שְׁלַמְטָה, וְכָל אֵלוּ בְּדִיּוֹרִים שֶׁל בְּנֵי
אָדָם, מִשְׁנִים אֵלוּ מְאֵלוּ, שִׁפְתוֹב (תהלים קד, כד) מָה
רַבּוּ מֵעֲשִׂיָּהּ ה'. עַד כָּאֵן.

מִדְּרַשׁ הַנְּעֵלָם

שָׁנִינוּ, בְּעֶשְׂרָה מְאֻמְרוֹת נְבָרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חֲזִיָּא
וְרַבִּי נִתָּן אוֹמְרִים, בְּמֵאָמַר אֶחָד נְבָרָא,
וְאִיזְהוּ? שִׁפְתוֹב (תהלים לג) בְּדַבְרֵי ה' שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ.
וְרַבִּי אַבָּא אָמַר, שִׁפְתוֹב (שם) כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא
צָוָה וַיַּעֲמֵד. אֲמִירָה אַחַת בְּלְבָד.

רַבִּי אַלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בְּאוֹת אַחַת
נְבָרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. שְׁלַמְדָּנוּ, רַבִּי
אַלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נִטַּל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִשָּׁמוּ, וּבְאוֹתָהּ הָאוֹת נְבָרָא, וְהִיָּנוּ שְׁאָמַר רַבִּי

על תומכיו. זהו שפכתוב (ישעיה מד, כד) אֲנִכִי ה' וְכוּ' נטה שמים לבדי רקע הארץ מי אתי.

אמר רבי שמעון, מה זה שפכתוב (שם מח) קרא אני אליהם יעמדו יחדו? אלא אמר רבי שמעון, כשעלה במחשבתו לברא העולמות, באותה שעה נבראו עליונים ותחתונים וכל מה שבהם, שנאמר קרא אני אליהם יעמדו יחדו, אל תקרי אליהם אלא אלהים. מלמד שבה"א בראם, והינו שפכתוב (שמות טו) מי כמכה באלים ה', כמו אסקפה שמלאה מכל צרכי הבית, ואז יודעים ששם הכל, מה שמצטרף להם.

אמר רבי יהודה, בג' דברים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו: בסופר וספר וספור. כנגדם בחכמה בתבונה ובדעת. בחכמה, שפכתוב (משלי ג) ה' בחכמה וגו'. בדעת, שפכתוב (שם) בדעת תהומות נבקעו. רבי נחוניא אמר, בחכמה בלבד נבראו כל העולמות כלם, זהו שפכתוב בראשית ברא אלהים וראשית היא החכמה, וזה בא כמו מי שאומר בה"א בראם, ושלשתם נכללים בו.

משנה, הפתחים נפתחו. השערים הם שמונים, הנכנס לא יוצא, והיוצא לא נכנס, לפני הפתח יש שומרים, עולים לתוכו גדולים חזקים, תומך אחד עומד בתוכו, אותו התומך היה נעוץ, ושלשה גונים היו בו: גון חשוף, גון לבן, גון ירק. בו עולים ובו יורדים, הכל משתוקקים להכנס לתוכו, ואין רשות לכל.

הוא קדם לבריאת העולם, עליו עומד שלטן אחד שנגנזו באלף עולמות, ממנו נתבקעו כל חקיקות העולם. אשרי מי שישרה בתוכו.

אחריו נמצאים שני אחים אחוזים זה בזה. אחד מקבל אורחים, והוא מראה של חיים. מי שאוכל בשלחנו, עומד תמיד, ואחד מקבל אורחים ולא מקבל. הוא מראה של חיים, מראה של מות. מי שאוכל בשלחנו נופל ומת. אין לו הצלה, אין שאחוזו בידו. אחריו נמצאים אוהבים המשתוקקים לראות, משתוקקים לקרב אותם, כלם משבחים אותם.

עור אחד היה הולך קרב אליהם לתבע את חלקם. קרב לאותו מראה של חיים ומראה של מות,

עולמות ומחריב אותם, עד שעלה ברצון לפניו לברא את העולם הזה. ובאותה שעה התפשטו שתי אותיות משמו, וקיים אותן, ושתיים אחרות נחקקו למעלה ולמטה, אחת בתוך אחת. חקק אחת וחזרו שלש, וחקק אחת אחרת וחזרו שתיים, עד שעלו עשר. נחקקו אותן עשר וחזרו לשלשים ושתיים, והם שלשים ושתיים נתיבות חכמה. אלו נחקקו בחקיקותיהם לעשר, וחזרו לארבעים ושתיים. מכאן ולהלאה, מי שישגיח, ישגיח בבצעת הלב, יסתם, ואין שפותחים לו. ועל זה כתוב (ישעיה מב, ח) אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים. וכתוב (שמות כ) לא תעשה לך פסל וכל תמונה.

אמר רבי אלעזר, התהום היה נשקע בארבע אבנים, והטבעו למטה על אבן אחת, שהוא העמוד, ועל זה העולם עומד. זהו שפכתוב (איוב לח) על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה. אמר רבי זירא, זוהי האבן שממנה השתת העולם, ועליה העולם עומד, והוא קדש הקדשים, והוא טבורו של עולם, וממנה יצאו אבנים המשקעות בתהום, ומיהם יוצאים מים.

אמר רבי אחא בר יעקב, בשלש אותיות נשקע התהום, ונחלק בשלשה חלקים, והם עמודי הארץ. ואחת לשלש מאות שנה מתרופפים ממקומם, שנאמר (שם ט, י) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון.

שנה רבי שמעון, על שבעה עמודים הארץ עומדת, שנאמר (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה, והם תלויים על המים, וכנגדם אמר דוד המלך, עליו השלום, שבעה קולות, שפכתוב (תהלים כט) קול ה' על המים.

הבל תלוי על שבעה: עמודי שמים הם שבעה, והרקיעים שבעה, והכוכבים שבע מעלות, שבעה גוים למעלה, שבעה גוים למטה, שבע ארצות, שבעה ימים, שבעה נהרות, ימי בראשית שבעה, והשביעי שבת לה, יום שכלו שבת.

שנינו שם, רבי יהודה בר אלעאי אומר, שבעה לבושיו פרוסים, נחקקו בשלשים ושנים אלפים חלקים, והיה פורס בהם שעור אחד של העולם, עד שמתח אותו לארבע זוויות, וסמך אותו

אמר רבי אבהו, הכל נתן, אבל שמו הגדול לא נתן ולא השאיל לאחרים, שכתוב אני ה', לבדי. מלמד ששם זה לא נתן לשום נברא.

סדר הלימוד ליום יג תמוז [יום 279 בשנה]

ואמר רבי אבהו, בא וראה כמה חשש הקדוש ברוך הוא על כבוד שמו יתברך. תדע לך, בזמן שבית המקדש היה קיים, כל המקריב קרבן וזבחו לשם זה הנקרא אלהים, חייב מיתה, שנאמר (שמות כב, יט) זבח לאלהים יחרם בלתי ל' לבדו. מלמד שצריך להזכיר שמו המיוחד בלבד.

ועל כן, כפי שלא יטעה אדם, צוה בקרבנות ואמר (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן לה', (שם יט) וכי תזבחו זבח תודה לה', וכי תזבחו זבח שלמים לה', (שם ב) ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה'. הכל לה', ולא נאמר לאלהים.

מה הטעם? אמר רבי אבהו, שם זה הוא משתף, שהמלאכים נקראו אלהים, בני אדם נקראו אלהים, הדיינים נקראו אלהים, ואין אנו יודעים למי מהם זובח, לכך צריך להזכיר השם המיוחד לבדו.

אמר רבי חייא, בא וראה, מי שמקלל את השם, שכתוב (ויקרא כד) איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. שהרי אם קלל השם הזה סתם, אינו חייב מיתה ואין מנדים אותו, שיכול לטען לאחד מן הדיינים או לגדול הדור הוא אמר.

אמר רבי אבהו, מיתה אין מחייבים אותו, אבל נדוי מחייבים אותו, משום לאו של התורה, שכתוב (שמות כב) אלהים לא תקלל, סתם. אבל אם קלל שם המיוחד, חייב מיתה, שכתוב (ויקרא כד, ו) ונקב שם ה' מות יומת. מלמד שאינו חייב עד שיזכיר שמו המיוחד.

האיש ההוא שהקדיש את בנו ואמר, הבן הזה שנולד יהיה מקדש לאלהים, שמע רבי חייא ונדה אותו. אמר לו: ומה על שהקדשתי את בני לקדוש ברוך הוא שיהיה אותו האיש בנדוי? אמר לו: לא על כך עשיתי, אלא על שהקדשתי אותו לשם הנקרא אלהים, והתורה אמרה (שמות כג) זבח לאלהים יחרם. אמר: ואיך היה לי לומר? אמר לו: הבן הזה שנולד לי יהיה מקדש לה' ולא לשם אחר.

החזיק בו, אחז בגופו, חברו היה קורא (משלי כג, ב) ושמת שפין בלעף אם בעל נפש אתה. לא הקשיב ולא הטוה אָזְנו, עד שנפל ומת.

אחר אלו יצא מתוך אחד ונחלק לארבע, ומכל אחד יצאה חכמה, מאותו גדול ונכבד שרצו, וכל אותם האוהבים והמשתוקקים לראות, ואותם שני האחים האחוזים זה עם זה.

אחריו שני ילדים עלמים תינוקות, וחרב המלהטת השנונה של אש בידיהם, שומרים הדרך והשבילים שלא יכנס אחד ולא יצא אחד, פרט לאותו שלא אכל ולא שתה, שנאמר (בראשית ג) וישפן מקדם, שנבראו לפני העולם הזה. מכאן והלאה נתקנו כל צדדי העולם.

שורה אחרת - צד השמאל, הצד שנופלים שרידים, המקום שהיתה האש דולקת ימים ולילות לזרק לפניה את רמי הרוח, שהולכים לשמאל, בו הם נטרדים עד ערן ועדניס, אלו הם ימין ושמאל הקדימו לבריאת העולם, ואחר כך זוויתיהם של הארץ.

פסקא: אמר רבי יהודה אמר רב, כתוב (משלי ג) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה ואומר בדעתו תהומות נבקעו. בשלשה דברים הללו נברא העולם, ועל שנים מהם הוא עומד - על התבונה ועל הדעת. והרי שנינו שלש? אמר רבי יצחק, החכמה, נטלה הקדוש ברוך הוא למעלה והיא שמו, להודיע לעבדיו הצדיקים, והשנים עמדו בעולם, והם קיומו.

אמר רבי אבא, כל השלשה נרמזו במראה קטן, והם שלש תנועות הפה: עליון, אמצעי ותחתון. בנהוגי הפה מתנהג בהם. אמר רבי אבא, והם חכמה ותבונה ודעת.

מה משמע שהשנים הללו מתנהג בהם העולם והם תבונה ודעת? ששנינו, אלו מנהגי העולם, השמים שנבראו בתבונה, והתהום בדעת, והחכמה היא שמו של מקום, והוא נקרא חכמה. ושנינו, הוא והחכמה - הכל דבר אחד.

שאמר רבי יהושע, מה שכתוב (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי, מלמד שהוא ושמו אחד הוא.

מבין, כלומר מבין דבר מתוך דבר, הוא מעצמו ומלבו מבין דבר מתוך דבר אחר, כלומר, בראותו יסוד, בונה בנין עליו. וכן הוא המבין, בראותו דבר אחד או קצתו, משלים הענין עליו.

והקדוש ברוך הוא יתברך שמו ברא השמים בסוד התבונה, שהוא ענין הבינה מתוך היסוד, ובראשית כל הנבראים ברא צורת המלאכים הקדושים, שהם תחלת כל הנבראים הנאצלים מזיו אור הדרו.

ועשרה שמות נקראו בסודם, ובתוך שמותם נקרא אלהים. ועל כן בא להורות בראשית ברא אלהים, כלומר, ברא יתברך שמו צורת המלאכים הנקראים אלהים, והם היסוד מכל הנבראים האחרים, ומתוך זה היסוד נבראו השמים לאתר כן בסוד התבונה, כאשר התבונה הוא דבר מתוך דבר, כך נבראו השמים דבר מתוך דבר, שהם מסוד אור צורת המלאכים, כלומר, הם בנין מתוך היסוד, ועל כן כונן שמים בתבונה.

אבל הארץ נהיה מתוך יסוד אחר, אלא שהיא תלויה על המים. והקדוש ברוך הוא יסד לה יסוד עשוי בחכמה, ועל כן נאמר ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, דבר מתוך דבר.

ואמר רבי אבהו, בא וראה כמה חשש הקדוש ברוך הוא על כבוד שמו הגדול שהוא יהו"ה, כי זהו שמו ממש. אבל שם אלהים משתף הוא על יתר הנבראים. המלאכים נקראים אלהים, בני אדם נקראו אלהים, הדיינים נקראו אלהים.

ועל כן חשש המקום על כבוד שמו. תדע לך, כל המקריב קרבנו וזבחו לשם זה הנקרא אלהים, חייב מיתה, שנאמר (שמות כב) זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו. בשביל שהוא שם משתף, ואין אנו יודעים אם הוא זבח למלאכים או לבני אדם או לקדוש ברוך הוא. ועל כן אמרה התורה זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו, כלומר, שצריך שיזכיר שם יהו"ה לבדו. ולפיכך נאמר בקרבנות (ויקרא כב) וכי תזבחו זבח תודה לה', וכן בשלמים וכן בעולה, ולא נאמר לאלהים, אלא לה' ממש.

ושמים נבראו מאותו האור הנשפע באלהים, עשה אותם דבר מתוך דבר, ובג' דברים הללו

ומנין לנו? מתנה, שכתוב (שמואל-א א) ונתתיו לה', ולא אמרה לאלהים.

אמר רבי שלום, והרי בארנו שבשם אלהים נברא העולם, אם כך, יכל לטען האיש הזה, כמו כן שהיו מלאכים, או היו גדולי הדור, או היו דינים. אמר רבי אבהו: הרי העולם נברא טרם שיבאו בני אדם וטרם שיבאו דיני הדור וגדולי הדור, ואין לשגות.

כמו שאמר רבי אלעזר החביב והיקר, שכתוב (שמות טו) מי כמכה באלם ה', שיוכל לברא את העולם. משמע שאליהם אינו יכול לברא העולם, עד שנטל הקדוש ברוך הוא אות אחת משמו, והיא האות ה"א, ובו נברא העולם, ונעשה מן אלים אלהים, ונבנה שמו אלהים, ועל זה שנינו בה"א בראם.

אמר רבי יוסי, הרי ראינו שאין כתר ומלכות אלא בשמו הקדוש, שלא השאילו לאתר, והוא השם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. שאמר רבי יוסי, בו נכללים עליונים ותחתונים, שמים וארץ וכל צבאם, כסא הכבוד וחיות הקדש, וכלם לנגדו כאין וכלא חשובים, והוא ה"ה, והוא ה"ה, והוא י"ה. ברוך הוא וברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.

אמר רבי יהודה, יתברך ויתעלה שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא ראשון והוא אחרון, ומבלעדי אין אלהים, וברא את העולם בסוד שלשה ענינים גדולים וטובים, והם דעת חכמה ובינה, שנאמר (משלי ג) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו.

ולמה ברא הקדוש ברוך הוא הארץ, שהיא עולם השפל, בסוד החכמה, והשמים, שהוא גדול ממנו, בתבונה, שהוא דבר קטן מן החכמה? וכבר שנינו, מתי נקרא אדם חכם בחכמה? כששואלים אותו בכל דבר, ועונה ומשיב כענין וידו בכל, אז נקרא חכם בחכמה, שהוא גדול על התבונה ועל הדעת, על כן היה לו יתברך לעשות השמים בחכמה, והארץ, שהיא שפלה מהם, בתבונה.

תדע שהחכמה גדולה מכלם, ועל כן נקרא אדם חכם, מפני שהוא חכם בכל החכמות, והתבונה קטנה מן החכמה, ועל כן נקרא אדם

לאחר כן נאמר, מהאש יצאו והאש תאכלם. אמר הקדוש ברוך הוא: עד כאן היו נמוקים במים, מכאן ואילך – מהאש יצאו והאש תאכלם.

ובשחמטאו אחר כן, דן אותם באש, שנאמר (בראשית יט, כד) וזה המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש. ואימתי נתבסס העולם? כשעמדו על הר סיני, ונתמלא כלו אש, שנאמר (דברים ד, יא) והקר בער באש עד לב השמים. רבי יצחק אמר, והתורה נהיתה ברית בין השם והעולם, שנמשלה באש, שנאמר (ירמיה כג, כט) הלא כה דברי כאש, וזהו ברית אש, בראשית.

רבי יוחנן פתח, (משלי כג) בַּחֲכָמָה יִבְנֶה בַּיִת – שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרכי העולם, ואלו הן: לבנות בית מושבו, ולטע כרם להתפרנס בו, ואחר כך לקחת לו אשה, ולהוליד בנים, לפרנסם בהם. ולא כדרך השוטים, הלוקחים אשה בתחלה, ואחר כך נוטעים כרם, ואחר כך בונים בית.

כי זה שאמר רבי סימון, כל הלוקח לו אשה ואין לו בתחלה במה שיוכל לפרנסה, הרי זה חפשי מן המצוות, כמתים הנקראים חפשים, שנאמר (תהלים פח) במתים חפשי. ולמה נקרא חפשי? לפי שהוא חפשי מן המצוות, מפני שלא יוכל להשתדל בעבודת בוראו, אלא בעבודת אשתו.

רבי יהודה אומר, כאלו לוקח עבודה זרה לעצמו. שאמר רבי יהודה, בתחלה היו החכמים והחסידים לוקחים אשה, ולא היה להם די פרנסתם, וממיתים עצמם ברעב ובצמא, ומניחים כל חיי העולם הזה, ועוסקים בתורה ובמצוות ובעבודת בוראם. אבל בזמן הזה, שהעולם טרוד אחר הפרנסה, צריך לכוונן בית בתחלה, ולזמן מזונותיו, ואחר כך לקחת אשה, ויכול לעבד בוראו, ולעסק בתורה. כי זה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אם אין קמח אין תורה.

ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם נושא אשה, אז נקרא עבד ה', מפני שלבו פנוי מלהסתכל בעברה ובנשים ומלתור אחר לבבו ועיניו, כמו שנאמר (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'. לפיכך צריך אדם להשתדל לכוונן בית בראש, ולעשות ישוב בבית.

נעשה המשכן, שנאמר (שמות לג, ג) ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת. ושלשתן הם במתנת עליון, לכל אשר יחפץ יתנם, שנאמר כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה.

בראשית ברא אלהים (בראשית א). רבי אבא פתח ואמר (שם טו), ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר. בחמשה ענינים נאמר הברית, הא' הוא ברית מילה, שנאמר (שם יז) והיתה בריתי בכשרכם לברית עולם. הב' – ברית הקשת, שנאמר (שם ט) והיתה לאות ברית. הג' – ברית המלח, שנאמר (במדבר יח) ברית מלח עולם. הד' – ברית היסורין, שנאמר (דברים כח) אלה דברי הברית. הה' – ברית הכהנה, שנאמר (במדבר כה) והיתה לו ולזרעו אחרי ברית כהנת עולם.

וקדם שנתנו הה' בריתות, לא היתה הברית אלא באש, שנאמר (בראשית טו) והנה תנור עשן ולפיד אש וגו', וכתוב (שם) ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר. והאש היתה ברית בתחלה. וזהו בראשית. הוצא משם אש, ונשאר ברית. כלומר בריית א"ש.

רבי יוחנן אמר, ברית כרותה כרת הקדוש ברוך הוא עם העולם, ועל מנת שיעמד אברהם ויתקיים העולם בזכותו, שנאמר (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם – באברהם. ואותה שעה שפרת עמו הברית באש, עמד העולם בקיומו, וזהו בראשית, ברית אש, ברא אלהים את השמים ואת הארץ כדי שתעמד אותה הברית אש.

והחכמה אומרת, למה הביא הקדוש ברוך הוא מבול מים לעולם בתחלת דינו ולא דבר אחר? אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בכרית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמד בעולם מפני אותו ברית אש, כאשר נברא העולם. אלא מה עשה? דן את העולם במים, בדבר הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם, שנמשלו לאש, שנאמר (יחזקאל טו) מהאש יצאו והאש תאכלם. רצונו לומר, מהאש יצאו בתחלת העולם כשנברא.

לבן בתחלה אמר, אמחה את האדם אשר בראתי במים, שנאמר (ישעיה נז) והרשעים כים נגרש,

אֲשֶׁר בָּהּ. וְכֹאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עֲלֶיךָ וּבִנְיָה אוֹתָהּ כְּכֹל חֲפָצִי - כִּךָ אֶתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֹאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאֵן וְאֵילָךְ יִהְיֶה הַכֹּל מְסוּר בְּיָדְךָ, וְכֹלָם יִהְיוּ מְשַׁעְבָּדִים תַּחְתִּיךָ וִירָאִים מִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר הָיוּ יִרְאִים מִמֶּנִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט, ב) וּמִרְאָכֶם וְחַתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצֵלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתַקּוּנָיו כַּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בַּתְּחִלָּה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתוּב (משלי ח) ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דִּרְכוּ קֶדֶם מִפְּעֻלָּיו מֵאֵז. הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הֵיחָדָה רֵאשִׁית דִּרְכֵי הָאֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרָאת אֶלְפִים שָׁנָה קֶדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. **שְׂאֵמֶר** רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁבַעַת דְּבָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלוֹ הֵם: הַתּוֹרָה, וְגַן עֵדֶן, וְגִיְהֵנָם, וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְשִׁמּוֹ שֶׁל מִשִׁיחַ, וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) ה' קִנְיֵי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. רוֹצֵה לֹדַע עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וִירְאֵה כִּמָּה הַפֶּרֶשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה הוֹלֵךְ מִקִּיסְרֵי לְלוּד, וְהָיָה מְטִיל עִמּוֹ רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא. כִּשֶׁהֲגִיעוּ לְשַׂדְּהָ אַחַת, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הָיָה שְׁלִי וּמִכְרָתִי אוֹתוֹ כְּדֵי לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה. בְּכֹה רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא. אָמַר לוֹ: וְלָמָּה אֶתָּה בּוֹכֶה? אָמַר לוֹ: שֶׁלֹּא הִשְׁאֲרַתְּ לְזַקְנָתְךָ כְּלוּם.

אָמַר לוֹ: חִיָּיא בְּנִי, קִלְהָ הוּא בְּעֵינַיִךְ מֵהַ שְׁעָשִׁיתִי, שֶׁהִשְׁאֲרַתִּי דְבַר שֶׁנִּבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים בְּעֵבוּר דְבַר שֶׁנִּבְרָא בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, וְקִנְיֵיתִי דְבָרִים גְּדוּלִים וְטוֹבִים שֶׁאֵינָם בְּעוֹלָם, וְהֵם עֲצָה וְתוֹשִׁיָה וְחֻכְמָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח, יד) לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה אֲנִי בִּינָה לִי גְבוּרָה.

בְּשִׁתְּיָה רַבִּי יוֹחָנָן עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הָיוּ פְּנֵי מְאִירִים כְּזוֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ. יוֹם אֶחָד פָּגַשׁ בּוֹ רַבִּי יוֹסִי. אָמַר לוֹ: רֵאֵה פְּנֵיךָ זוֹהָרִים כְּזוֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ. אָמַר לוֹ: אֵינּוּ אֶלָּא שֶׁהִשְׁעוּר מְאִיר לִי. קָרָא עָלָיו (שופטים ה, לא) וְאֵהָבִיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגְבוּרָתוֹ.

וּמִמִּי אֶתָּה לְמַד? מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. קֶדֶם בְּנֵה בֵּית וּכּוֹנְנּוּ, וְזָמַן כָּל הַפְּרָנְסָה וְהַמְזוֹנוֹת קֶדֶם שְׁיָבֵא אָדָם לְעוֹלָם. וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם בְּרֵאשִׁית, שֶׁהוּא הַבֵּית. וְזָמַן כָּל הַפְּרָנְסָה הָאֵיךְ? בְּרָא אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְאֶת הַחַיּוֹת, וְאֶת הָעוֹפּוֹת וְהַדְּגָיִם הַצְּמָחִים וְהָאֵילָנוֹת, שֶׁהֵם זְמוּן כָּל הַפְּרָנְסָה. לְאַחַר שֶׁהַכִּין הַבֵּית וְהַפְּרָנְסָה, הִבִּיא אֶת הָאָדָם, וּבְרָא אוֹתוֹ וְאֶת אֶשְׁתּוֹ, וְהוֹלִידוּ בָנִים וְעָשׂוּ יִשׁוּב בַּבַּיִת. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בֵּית רֵאשׁ. כַּאֲשֶׁר תִּבְיֵן בְּאוֹתִיּוֹת, תִּמְצָא בֵּי"ת רֵאשׁ. וְכֵן הַתְּחִלָּה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר בֵּית רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עֵנִין אֶחָד.

וְעַם כָּל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְהַשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ אָרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת עֲתִים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עִמּוֹ בְּשִׁתֵּי הַדְּרָכִים הָאֵלוֹ, מִפְּנֵי שִׁיגִיעַת שְׁנִיָּהֶם מִשְׁכַּחַת עוֹן. וְשָׂמָא יֹאמֶר אָדָם: הֲרִינִי בֵּן אֲבוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפַּחַת גְּדוּלָה, אֵינִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת מְלֹאכָה וְלֹא לְהַתְּבַזּוֹת. אָמַר לוֹ: שׁוּטָה, כִּכֹּר קֶדְמָךְ יוֹצֵרְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלֹאכָה קֶדֶם שֶׁבָּאתָ לְעוֹלָם. וּמִנֵּין לָנוּ? שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ מְלֹאכָה. וְכֵן (שם) וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

כִּמּוֹ זֶה שְׂאֵמֶר רַבִּי יוֹחָנָן, בֵּא וִירְאֵה, לָמָּה בְּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנִּבְרָאִים. אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מְלֹאכְתּוֹ, וּבְרָא הָעוֹלָם וְכָל צְבָאָם, וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי, שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלֹאכְתּוֹ, בְּרָא בּוֹ אֶת הָאָדָם. אָמַר לוֹ לְאָדָם: עַד כָּאֵן הָיִיתִי אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בְּמְלֹאכָה, מִכָּאֵן וְאֵילָךְ אֶתָּה תִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, קֶדֶם שְׁיָבֵא אָדָם לְעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה נִבְרָא אָדָם בְּצֵלֶם אֱלֹהִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ? מִשָּׁל לְמִלְךָ שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל הַמְּדִינָה, וְהָיָה בּוֹנֵה בִּירְנִיּוֹת וְתַקּוּנִים לְעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מְשַׁתְּעָבְדִים תַּחְתָּיו. יוֹם אֶחָד קָרָא לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמָנָה עֲלֵיהֶם שׁוֹר אֶחָד שְׁלוֹ. אָמַר: עַד כָּאֵן הָיִיתִי טוֹרַח בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מַגְדָּלִים וּבִירְנִיּוֹת, מִכָּאֵן וְאֵילָךְ הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

בְּעֵינֵי זֶה נֶאֱמַר בְּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ, וְאָמַר לוֹ: רֵאֵה בְּנִיתִי כָּל הָעִיר וְכָל

וְאָמַר רבי אלעזר, כתוב (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מי הם בני האלהים? אלו הם המלאכים, שהם אומרים שירה לפני יוצר בראשית בכל לילה, כנגד שלש משמרות שהיה הלילה, ובכל משמרה ומשמרה כל כת וכת אומרת שירה. ובמשמרה האחרונה שהיא בסופה, והיא לעת הבקר, כל הכוכבים והמזלות, והמלאכים הנקראים בני האלהים, הם אומרים שירה, שנאמר בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר וְגו'.

וְכָל אחד כפי מעלתו, להורות (קהלת ה) כי גבה מעל גבה שמר, כי מעלות יש להם אלה למעלה מאלה, על כן נאמר שיר למעלות, ממעלות המלאכים שהם אומרים שירה, וזהו בראשית, שיר"ר תא"ב, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

רבי חזקיה היה הולך בדרך, והיה עמו רבי יוסי בר חלפתא. קמו ללכת אחר חצות הלילה. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, מה עשינו? שהרי שנינו, לעולם יצא אדם בכי טוב.

אמר לו רבי חזקיה: ברייתא היא, בא ושמע סדר נעימות קול גלגלי החיות שהם משבחים שירה לפני אלהינו. עד שהטה אָזְנוֹ, שמע קול תשבחת נעימות, שמע שהיו אומרים (תהלים ט) וה' לעולם ישב וגו'.

אמר לו רבי חזקיה: בני, שמעת כלום? אמר לו: קול נעימות. ומהנעימות והתשבחת מהפסוק הזה ששמעתי, כעת ידעתי פרושו, שכתוב וה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו, שבכל שעה ושעה שדנים דין, שכונת הקדוש ברוך הוא, שהיא כסא כבודו, מתקנת שם, ממשמע שנאמר כונן למשפט כסאו.

אמר לו: ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת שאומרים את זה? אמר לו: לא. אמר לו: משמרת אותם המלאכים הנקראים אלהים היא, שלמדנו, עשרה משמרות של מלאכי השרת יש ברקיע, והם מתחלקים לשלש משמרות שהוא הלילה.

וְתַדְעַ לך איד, כשישראל מסימים תפלתם בלילה, נושאים שירה אחריהם אותם שנקראים אישים, ואומרים שירה. ומה השירה שאומרים?

רבי יצחק אמר, התורה נקראת תושיה בתחלה, ואחר כך גבורה, שנאמר לי עצה ותושיה וגו'. תדע לך, כי בתחלה נקראת תושיה, שמתשת כחו של אדם, מפני שיש לו להלחם עם יצר הרע, ולכתת כל גופו בבית המדרש, עד שירגיל אותו בתורה. כיון שהוא רגיל לעסק בתורה, אז יש לו שמחה וגבורה, שנאמר אני בינה לי גבורה. רוצה לומר, כשאדם רגיל בתורה ובחכמה, אז יש לו תפארת. ואיזו היא גבורה? להלחם מלחמות ה', שנאמר (במדבר כא, יד) על כן יאמר בספר מלחמת ה', שם תהא המלחמה והגבורה.

ובתורה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, שנאמר (משלי ח, ל) וְאֵהִיָּה אֶצְלוֹ אֱמוּן, אל תקרי אמון, אלא אמן. וזהו בראשית ברא אלהים, עם ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וזו היא התורה.

רבי יהודה אומר, לא נברא אלא בשביל היראה, שנקראת ראשית, שנאמר (משלי א) יִרְאת ה' ראשית דעת. ומנין לנו שהעולם נברא על פי היראה? שנאמר (קהלת ג, יד) וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שִׁירָאוֹ מִלְּפָנָיו. עשה את העולם כדי שיראו מלפניו, ועל פי היראה, שהיא ראשית, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

בראשית, רבי אלעזר פתח (תהלים קכ) שיר המעלות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני. שירים תאבים ברא הקדוש ברוך הוא בבריאת שמים וארץ, כדי להללו ולשבחו, שהוא יוצר הכל. השמים אומרים שירה לפניו, שנאמר (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל, והארץ אומרת שירה, שנאמר (שם צו) שירו לה' כל הארץ.

ועוד, שכל העולם תאבים ושמחים לפאר ליוצרים בחזותם נפלאותיו בשמים ובארץ, וזהו בראשית. עין באותיות ותראה, שיר"ר תא"ב. כלומר, תא"ב לאמר שיר על נפלאותיו בשמים ובארץ, איזה הוא אותם המעלות שהיה דוד המלך עליו השלום אומר. אלו הם אותם השירים של אותן המעלות, שהם השמים, שנאמר (עמוס ט) הבונה בשמים מעלותו. ודוד תאב להם והיה אומרם, וזהו שיר תאב.

רבי אומר: השיתים מששת ימי בראשית נבראו, והקדוש ברוך הוא ברא שית. וזהו בראשית, כלומר, ברא שית. אילו של יצחק, אמת הוא שנברא מששת ימי בראשית, והקדוש ברוך הוא ברא שי"ת, תי"ש בהפוך אותיות.

בראשית יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שברא כל העולם, והכינו בתכמה ובתבונה ובדעת, וכנגדן ברא ג' עולמות: עולם העליון, ועולם התחתון, ועולם התיכון. ונתן בעולם התחתון הקטן שלשה צורות: צורת המדברת, וצורת הצומחת, וצורת השכלית.

ותדע לך, כי העולם התחתון מתקים באויר, כאשר תראה כי הגוף מתקים בנפש, והנפש מתקימת באויר, והאויר בבורא יתברך. תדע לך, שהבורא יתברך ברא האדם, וברא אותו בצלם ובצורה.

והכינו מארבעה דברים מבדלים זה מזה – מאש, מרוח, ממים, מעפר. שנאמר (בראשית א) והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים. אלו הם הארבעה דברים הנזכרים, כמו שאתה אומר, מקום יש בכרפי הים שקורין לאש תהו, וזהו היסוד הראשון. ובהו וחשך – הם המים והעפר. ומנין לנו שחשך הוא העפר? שנאמר (קהלת ו) ובחשך שמו יכסה, ואמרו שזהו גוש העפר. והרוח – הוא רוח ממש.

ואמנם כי האל יתברך ברא את האדם, שהוא נקרא עולם התחתון, כנגד עולם העליון הגדול, ונתן בו קיום הנפש, המניע לגוף כלו, ועל כן הבדילו מכל הנבראים אשר למטה עמו, ובמה האדם מבדל מיתר הנבראים? מפני זאת הנפש. ואיזהו היא? נפש המדברת.

שאל רבי יהודה לרבי דוסתאי, הנפש אשר באדם הנקראת שכלית, איזהו נפש היא, ואיזהו מקומה? אמר לו, הלא ידעת כי האדם, ברא אותו המקום יתברך בשמו, וכאשר הוא גדל ורואה עניני העולם ומביט בלבו, הוא מעצמו מריח הנפש הזאת, כי הואיל והוא מביט ורואה נפלאות הבורא, וחדוש העולם, וזריחת המאורות ערב ובקר, וכי כל העולם כלו תלוי בכחו יתברך, הוא משתדל בעצמו

(שם ח) מזה אנוש כי תזכרנו וגו' ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו וגו' ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ. במשמרה השניה נושאים שירה אותם שנקראים מלאכים וחשמלים ואראלים, ומה אומרים? (שם כט) הבו לה' בני אלים.

בחצות הלילה ממש, עד שמסתימת משמרה שניה, שאותה השעה שהקדוש ברוך הוא מסתכל בעדן ממש, שגנו לצדיקים לעתיד לבא, פותחים חיות הקדש, ואחריהם שרפים ואופנים וכרובים, ואומרים (שם לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, (שם סח ה) סלו לרכב בערבות ביה שמו.

בתחילת המשמרת השלישית נושאים שירה אותם שנקראים אלהים, ואומרים (תהלים ט) וה' לעולם ישב וגו'. כשבא הבקר, פותחים השמים ואומרים (שם יט) השמים מספרים כבוד אל וגו'. כוכבי בקר אומרים (שם קמז) מונה מספר לכוכבים וגו', גדול אדונו ורב כח. אותם המלאכים הנקראים בני אלהים, פותחים ואומרים (שם כט) הבו לה' בני אלים, הבו לה' כבוד ועז.

עד שהיו הולכים, ראו שהקדיר השחר וחזר האור. אמר רבי חזקיה לרבי יוסי: בא ואראה לך שפך היא גאלתן של ישראל. בזמן שתאיר להם השמש של הגאלה, תבא להם צרה אחר צרה, וקדרות אחר קדרות. עד שהם בה יאיר עליהם אורו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר (הושע ו) כשחר נכון מצאו, וכתוב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

ובאותו הזמן מלחמות יתעוררו בעולם, גוי בגוי ועיר בעיר, וצרות רבות יתחדשו על שונאיהם של ישראל, עד שיקדירו פניהם כשולי קדרה, ואחר כך יתגלה עליהם גאלתן מתוך שאגת לחצם ודחקם.

וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים כב) למנצח על אילת השחר. אילת השחר? אילת הבקר היתה לו לומר! אלא על אילת וחזק השחרות של ישראל, כמו שנאמר (שם פח) כגבר אין איל. באותה שעה יזעקו בני ישראל, ויאמרו אלי אלי למה עזבתני, מתוך צרתם, ואחר כך מה כתוב? (תהלים ל) פתחת שקי ותאזרני שמחה.

רבי לוי אמר, כתוב (תהלים צב) מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבתיהך. מה גדלו מעשיך ה' - זה מעשה בראשית, שהם מעשיו של הקדוש ברוך הוא. מאד עמקו מחשבתיהך - אלו סתרי תורה.

רבי אליעזר הגדול אמר, כתוב וה' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו, מלמד שעמד על דקדוקי תורה, אבל על עמקיה לא עמד. וכשפקש לעמד עליה, אמר (קהלת ז) אמרתי אחרמה והיא רחוקה ממני.

שאל רבי דוסתאי לרבי אליעזר הגדול. אמר לו: רבי, העמידני על סוד זה הפסוק, (במדבר כח, ו) עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח אשה לה'. אמר לו: בני, חייך, דבר אמרת לי שעדין אינך ראוי לעמד עליו, ולא שאלני אדם על זה זולתי עקיבא תלמידי, ועדין השרשים בידי. שמע רבי עקיבא, אמר: פיון שהנצו הפרחים, אכלתי השרשים. אמר לו: עקיבא עקיבא, מוכן תהיה לריח ניחוח לה', ועדין בליעת המתוק נשאר.

יום אחד היו הולכים בדרך. אמר לו: אם אז אכלת השרשים שאמרת? אמר לו: רבי, משאמרת לי הסוד, עמדתי על תכונתו. וסח לו איך. אמר לו: עמדת ואכלת ועדין הבליעה מהמתוק נשאר. ואותה שעה גלה לו ארבעים סודות בתורה.

עד שהיו הולכים ראה מעין מים אחד. ישבו שם. אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, בא וראה לך נביעת המים, שפותחים מים, וצוללים ונוזלים, ככתוב (שיר ד, טו) באר מים מים ונוזלים מן לבנון. ועל הפסוק הזה גלה לו שיחת מלאכי השרת, שיחת כוכבים ומזלות, וידיעת חלוני חמה בעתותיו וזמניו, שיחת דקלים ועופות, שיחת הרוחות, ידיעת התקופות והעבורים.

באותה שעה בכה רבי עקיבא. אמר לו: על מה אתה בוכה? אמר לו: אוי לדור שיהיו יתומים ממך. אמר לו: אל תאמר כן, אלא אוי לדור שיהיו יתומים בלי אב, בלי חכם ומורה, ולא תלמיד הוגה. וימים יבואו שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים ותשתכח תורה, ואין דורש ואין מבקש. והמתעורר לבו בתורה יהיה נבזה וחדל אישים. אוי לדור ההוא פשיבא אותו הדור.

לחקר ולהשיג השגה קדושה וברה, ואז יש לו נפש השכלית, מפני שהוא משכיל לדעת לחקר בחכמה. **רבי עזריה** אומר, הנפש מקומה בלב, והיא מניעה לכל הגוף, והיא מנחת באמצע הגוף, ומאירה לכל הגוף, כאשר נתן השמש בחצי השמים. והגוף מתקים בנפש, והנפש באויר, והאויר בבורא. והבורא יתברך סובל כל העולמות בכחו, שנאמר (ישעיה מו) אני עשיתי ואני אשא ואני אסבל.

רבי יהודה אומר, למה הזכיר הקדוש ברוך הוא בריאת שמים והארץ תחלה, והלא פסא הכבוד והמלאכים נבראו תחלה? אלא, כדי שלא יהרהר אדם דברים הסתומים מהעין ואשר לא גלה בראש.

רבי אומר, כדי להראות לאדם שאינו בעל חכמה, ואינו ראוי לגלות לו סתרי תורה. שאמר רבי יצחק, אין מגלין סתרי תורה אלא לאדם חכם, וקורא ושונה, ותלמודו מתקים בידו, והוא ירא שמים, ובקי בכל דבר. ואדם שאינו כענין זה, וישאל על הסתרים והנעלמים שלמעלה - אמר לו: מה אתה שואל, שא נא עיניך וראה, כי בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. תדע לך שלא גלתה התורה יותר.

ואם תאמר שאין סתרים בתורה - תדע לך, כי על כל דבר ודבר יש תלי תלים של סודות והלכות ופרושים, שנאמר (שיר ה) קנצותיו תלתלים, על כל קוץ וקוץ תלי תלים. כי זה שרפן יוחנן בן זכאי היה אומר על הפסוק הזה (בראשית ל"ו) ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב, שלש מאות הלכות פסוקות, ולא רצה לגלות אותם אלא לרבי אלעזר בן ערך ולרבי אלעזר בן הורקנוס תלמידיו, שהיו עוסקים במעשה מרכבה עמו.

אמר רבי, בא וראה מה כתוב בשלמה, וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. על כל דבר ודבר היה אומר בו אלף וחמשה טעמים. ומה שלמה, שהיה עבד של הקדוש ברוך הוא, היה אומר על כל דבר ודבר שלשת אלפים משל ואלף וחמשה טעמים - הקדוש - ברוך - הוא שהוא מגלה עמקות ונסתרות, והוא הנותן החכמה והבינה, שנאמר (משלי ב) כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, על אחת כמה וכמה.

רבי אומר, זה האור, אור המלאכים, הוא שנבראו תחלה, קדם כל העולם. ואם תאמר, והרי אנו רואים שהשמים והארץ נבראו תחלה? לא קשה, שזה שנאמר למעלה עד כאן, הוא אמר ספור. אלא זה ויהי, הוא הראשון, ומכאן התחילו כל הנבראים.

רבי יהודה אומר, זהו אור הפסא ממש, ומזה האור נבראו שאר כל הנבראים. ממנו נבראו השמים, וכפא נברא בתחלה, שנאמר (ירמיה יז) כפא כבוד מרום מראשון.

רבי אליעזר הגדול אומר, אור המלאכים נברא בתחלה, שכתוב וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. כלומר, הבדלה נתן הקדוש ברוך הוא יתברך בין זה האור, ובין החשך, שהוא העולם הזה. והשמים הם המבדילים בין העולם הזה ובין אור המלאכים, והם המבדילים בינתיים בין האור ובין החשך.

רבן יוחנן בן זכאי אומר, נתן הקדוש ברוך הוא ממשלה למלאכים על השמים, והשמים על הארץ, וכלם נתלים בכסאו יתברך שמו, להורות כי גבה מעל גבה שמר.

יהי אור (בראשית א). רבי אלכסנדראי אומר, הרואה הכוכבים במסלותם חייב לברך. מה מברך? ברוך המסדר את הכוכבים ברכיע. ראה כוכב אחד, אינו מברך. שנים, מברך. ואימתי? כשנהיה הלילה מברך ברוך המעריב ערבים. רבי אומר, אלו כוכבים דקים שדרכיהם מסתלקים על אותו היום מפחד החיות, מברכים שומר עמו לעד. ולפיכך תקנו על דרך זה כל תפלת הערבית.

רבי אלעזר ברבי שמעון הלך לראות את רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו. סמוך לקריה ירד הלילה. אמר לרבי יוסי, שהיה הולך עמו: הראית את הכוכבים המאירים הללו? אמר: ראיתי. אמר לו: את כוכב השביט, זמן רב שאני משגיח בו, ומימי לא אמרו לי על זה כלום.

אמר לו: שני ענינים שמעתי, אחד הוא – שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בשמים וכוכבים ומזלות, יש בהם ידיעה והשכל, וכלם עושים שליחותו של הקדוש ברוך הוא, והכוכב הזה שאמרת, אל תאמר ואל תעלה על דעתך שהוא

אמר לו: אין אותו הדור מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, כשהם רפים בלבד, וכשהם קשישים, התורה נשפחת מהם, כמו מה שאמר רבי יהודה, מהו זה שכתוב אל הנער הזה התפללתי? היה לו לומר, אל הבן הזה התפללתי. אלא אמרה חנה, יהי רצון שבשעה שיגדל, ישתדל בעבודת המקום, כמו עכשו שהוא נער.

וכל אדם שיזכה להיות בזקנותו כמו בנערויותו, יזכה למעלת שמואל הנביא, שכתוב ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה. וכי תעלה על דעתו כך? אלא צדקתו וזכותו היה גדל עמו תמיד, כתפלת אמו. ולדעת רבי יהודה, מעיל ממש הוא.

ואמר רבי, מהו שכתוב (ויקרא יט) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן? אמר רבי, בו הוא מוסר ליונק, כלומר, מפני שיבה תקום, קודם שתעלה לשיבה ולזקנה תקום להיות טוב, וכאשר תשתדל להיות טוב בבחרותך, לאחר פן והדרת פני זקן. וסוף הפסוק הזה מוכיח עליו, שעל זה נאמר ויראת מאלהיך.

רבי יצחק אומר, תחלת כל העולם ובנינו לא נברא אלא על היראה, להיות אדם בעל יראה לשמים ובעל יראה לבריות. ממה שכתוב (בראשית א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ את השמים – להיות ירא את השמים, ואת הארץ – להיות ירא לבריות. כמו כן מלמד שכל העולם לא נברא אלא על היראה שנקראת ראשית, שנאמר (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה', וזהו שכתוב בראשית.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית א). רבי חייא פתח, (תהלים צז) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. הקדוש ברוך הוא ראה וצפה שהעולם אינו יכול לעמד בלתי היסוד, ואיזהו היסוד שהעולם עומד עליו? הוא הצדיק, שנאמר (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וזהו יסוד הראשון שבברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, והוא נקרא אור, שנאמר אור זרע לצדיק. ועוד, ממה שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. נאמר כאן כי טוב, ונאמר להלן (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

אמר רבי, למה נקרא שמו שעיר? על שם תקף וחזק, העל הכבד, שמונעים מהם התורה והעבודה. וזהו על על נשמתם שנותנים על ישראל. שעיר הוא תק"ף בגימטריא, וזהו הגלות שישראל יושבים בה, הוא משא דומה, כלומר פחשאי, דבר שלא נגלה מהלב לפה, שנאמר (ישעיה סג) כי יום נקם בלבי וגו'.

רבי יצחק פתח, (דברים לד, ו) ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור, וכתוב (שם) ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה. אמר הקדוש ברוך הוא, שוטים הם המחשבים את קץ המשיח, דבר שלא גליתי לעולם, שנאמר (ישעיה סג) כי יום נקם בלבי. הלב לפה לא גלה, ואתם משתדלים לחשב את הקץ שלי?!

בזה נראה שלשה סימנים כתבתי והראיתי לדורות העולם בקבורתו של משה עבדי, ואלו הם: בגיא, בארץ מואב, מול בית פעור. הראיתי ונתתי סימנים לכל העולם, ולא יודעים איפה קבורתו, שכתוב ולא ידע איש את קברתו. דבר שלא גליתי ולא הראיתי, איך אומרים שטות ושקר לפני הקדוש ברוך הוא בזה?!

זהו שכתוב (שם כא) משא דומה אלי קרא משעיר. אלו ישראל שקוראים לקדוש ברוך הוא מהעל הכבד של בני שעיר. ומה אומרים? (שם) שמר מה מלילה וגו'. רצונו לומר, רבונו של עולם, אתה הוא שומר ישראל ה', עד מתי אנו בזה הגלות שדומה ללילה? אמר לנו מה מלילה, מה תהיה מזו הלילה, מתי תוציאנו ממנה?

בא וראה מה שכתוב אחריו, (שם) אמר שמר אתא בקר וגם לילה. אמר הקדוש ברוך הוא שהוא שומר ישראל: בא בקר, הבאתי והוצאתי אתכם מן הגלות, ולא זכיתם להיות בבקר. וגם לילה, הבאתי לכם הלילה, והאפלתי אתכם בבור הגלות הזה שהוא כלילה. (שם) אם תבעיון בעיני, אם אתם מבקשים לדעת קץ גאלתכם מתי תהיה ואימתי תבאו לארצכם - (שם) שובו אתיו. שובו בתשובה ומיד אתיו. כי זה שאמר רבי יהודה, אין קץ הגלות נתלה אלא בתשובה, שנאמר (תהלים צה, ז) היום אם בקולו תשמעו.

אחד, אלא רבים הם, שאחד תראה בצד הזה, ואחד תראה בצד הזה, ולפעמים שכלם בשעה אחת.

ואני שמעתי מאבא שהם שבעה, ובזמן שמגיע זמנו של כל אחד מהם לומר שירה, מרב השמחה שיש בהם, שולחים את זיום והולכים לומר שירה.

וענין אחר, ששבעת הכוכבים הללו לא הולכים ולא נוסעים ממקומם, פרט לזמן שקורא לאחד מהם רבון העולם להאיר לאותו מקום שהוא רוצה. שכתוב (ישעיה מ) לכלם בשם יקרא. וכשנוסעים, שולחים זיום עמהם ללכת.

בשהגיעו לבית חמיו, לא היה שם. כשבא, אמר: אתה כאן, ואני באתי לראות כוכב אחד שהיה הולך להשלים את רצון אדונו. אמר לו: מה הוא? אמר לו: כוכב השביט, ואחד מהם ראיתי שהיה הולך למצות אדונו. ישבו שם שלשים יום.

סדר הלימוד ליום יד תמוז [יום 280 בשנה]

אחר כך השכימו ללכת, כשבא האור, והלך עמו חמיו כמחצית המיל. ברח אותו חמיו, אמר: זוהי השעה שמתקיימת ברכת הצדיק. מנין לנו? שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, כתוב כאן כי טוב, וכתוב שם, (במדבר כד) כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל. אמר לו: אפלו ברכתו של כל אדם מתקיימת בשעה הזו, שהשמים והכוכבים והמלאכים אומרים שירה.

ועוד שמעתי מאבא, שבכרה יתרה הוספת לו, וזוהי שמחה, משום שהשעה הזו אומרים השמים, (תהלים יט) והוא כחתן יוצא מחפתו. מה החתן כשיוצא ישיש, כך היוצא לדרך ישיש בשע"ה הזו.

ויאמר אלהים יהי אור (בראשית א). שם שנינו אמר רבי יוסי, מהו שכתוב (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל וגו', דבר זה הולך, כמו זה שאמר רבי יוחנן, כל הגליות שגלו ישראל מארצם, כלם היה גלוי לכל, והגלות הרביעית לא נגלה לעולם. ואיזהו גלות הרביעית? זה שהוא משעיר, שהוא עשו, וכתוב (בראשית לו) וישב עשו בהר שעיר.

במדבר עצים שמצמיחים באלוד, ואנו אוכלים אותם. כשמאירה לנו השמועה, מרב שמחה משתמטים מעמנו, ומבשלים אותם ואוכלים, ואותו היום נחשב לנו שהוא פי טוב. ובזמן שלא צומחים אותם העצים, אנו אוכלים עשבים שאנו מוצאים, ומבשלים אותם ואוכלים.

אמרתי להם: יהי חלקי עמכם לעולם הבא, אשריכם בעולם הזה, וטוב לכם לעולם הבא. כעת ידעתי שלא תהיו בבושה כשיבא משה לתבע את עלבון התורה. אמרתי להם: בני, חייכם, היום הזה איזה חדוש התחדש לכם?

אמרנו לי הפסוק הזה: (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. ושנה רבי פרוספדאי, גדול התוספת מהאור, שהיה אור שלא היה כמוהו, וזהו הוא אור השכל הגדול שנתהוה מאור זיו הודו, וזהו העומד מאחורי הפרגוד.

ששנינו, מה שכתוב (תהלים קד) עטה אור כשלמה, מלמד שעשה הקדוש ברוך הוא שאר המלאכים באותו האור הראשון, מאותו האור ממש, התעלה על דעתך כמוהו? אלא מה הוא דבר מבדל ומשכל, כך שאר המלאכים דברים מבדלים ומשכלים, אבל אין השגתם כהשגתו, ששנה רבי פרוספדאי, השגת המלאכים היא השגה גדולה, מה שאין כן למטה מהם.

השגה שניה היא השגת השמים, שמשגיגים השגה, מה שלמטה מהם אין משגיגים כמותם. השגה שלישית היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה, והיא השגת בני אדם, מה שאין משגיגין שאר הנבראים.

וכנגד שלש מעלות הללו יש באדם שלש צורות נפשיות. צורה הראשונה היא הנפש השכלית. השנייה היא הנפש המדברת. השלישית היא הנפש הבהמית המתאוית תאוות, והיא הנפש אשר תמעל מעל.

ואם תאמר כך, הנפש הראשונה היא נפש הבהמית, כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו. נפש המדברת כנגד השמים, שהיא מעלה יתרה על הראשונה. נפש השכלית כנגד מדרגת המלאכים, שהיא המעלה העליונה על כל אלה.

ובין שנברא העולם, נרמז הרמז הגדול הזה ברוי הסתרים, שנאמר (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. כלומר, יהי רז. ורז ואור דבר אחד הוא. וירא אלהים לזה הרז כי טוב להיות ברוי וסוד כדי שלא יתגלה לשום אדם, שאלמלי יתגלה, כמה פריצים מבני עמנו ילכו לאבדון.

ועל שנהיה ברוי וסוד, הבדיל אלהים בין האור ובין החשך, בין אמתו שהוא האור, ובין האמות שהם החשך, שנאמר ורשעים בחשך ידמו. ועוד כתיב (תהלים פב) בחשכה יתהלכו. (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום, אמר רבי, זה יום קץ הגאולה, שנאמר (זכריה יד) הנה יום בא לה', זה יום הקץ.

רבי יוסי בן חלפתא היה יושב לפני רבי יצחק. אמר לו: דבר שמוע לו למר, על מה התארך יום המשיח מהגלות הזו? אמר לו: לא התארך אלא על בטול תורה, שפך שמעתי מרב המנונא סבא, שלש גליות גלו ישראל, וחרזו בזכותם של שלשה אבות, ובגלות הרביעית יחרזו בזכות משה.

בא ואראה לה, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה, שנאמר (ירמיה ט) ויאמר ה' על עזבם את תורת. אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשו הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו, שנאמר (מלאכי ג) זכרו תורת משה עבדי. כשישובו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על כן נאמר בתורה (דברים לג) תורה צוה לנו משה, כדי לשמרה ולעסק בה, ואם לאו, מורשה קהלת יעקב. מורשה - זוהי העניות, כמו שנאמר ה' מוריש ומעשיר. מלמד שלא ראה עניות לבת יעקב אלא על שלא התעסקו במצוות התורה.

רבי חזקיה אמר, אני הייתי במקומות הערביים, וראיתי גברים שהיו מסתתרים בין ההרים במערה, ובאו מערב שבת לערב שבת לבתיהם. אמרתי להם: מה זה מה שאתם עושים? אמרו לי: אנו פרושי העולם, ומתעסקים בתורה בכל יום יום, ולפעמים איננו אוכלים, רק מעשבי הבר.

אמרתי להם: ושאר הפעמים, במה אתם מתפרנסים? אמרו לי: אנו מצאנו

לראשון? כן. שמו המיוחד, שהוא ראש ומיוחד. אחרים הם: אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, אלהי"ם, שד"י, אל"ל, צבאו"ת, והם מתכנים ביחודו, והוא הוא יתברך ממש, דכתיב ואת אחרונים אני הוא.

רבי יוסי בר חלפתא ורבי יהודה בן פזי ורבי יצחק היו אוכלים בסעודת ההלוּלה של רבי אלעזר ברבי שמעון. רבי חייא רבה היה תינוק, והיה יושב שם. אמר רבי יוסי לרבי שמעון: למה לא נאמר כי טוב בשני? אמר לו: מפני שלא נגמרה מלאכת המים בשני, וכשנגמרה בשלישי, אמר כי טוב פעמים.

אמרו: נשאל את התינוק הזה, שמשחרב בית המקדש נמצאת הנבואה בפי התינוקות, אולי נמצא דבר בפיו. אמר לו: חייא בני, אמר לנו למה לא נאמר כי טוב בשני? אמר להם: מפני שאין טוב אלא באחד. בא רבי שמעון ונשקו. קרא עליו (ירמיה א) הנה נתתי דברי בפיה.

אמרו: השעה עומדת לו, נשאל אותו. אמרו לו: מה זה (שופטים ה) ואהביו כצאת השמש בגבורתו, מה שבח הוא זה לצדיקים? אמר להם: מה השמש כשיוצא בגבורתו, יש ששמחים בו ויש שלא שמחים בו, כף הצדיקים – כמותם ישישו, והרשעים לא ישישו. מה השמש יש למי שעושה רפואה, ויש למי שאינו עושה – כף הצדיקים יהיו רפואה לטובים, ומכה לרשעים.

אמרו לו: חייא בני, למה לא נזכר שם המיוחד במעשה בראשית? אמר להם: אין נאה למלך הכבוד להזכיר שמו על המתים, ועל דבר הנאבד, כדי שלא יאמרו, כשם שכל הבריות שבראם הם כלים ונאבדים, כך שמו, חס וחלילה. ולא הזכיר שמו המיוחד עד שנבראו כל הבריות שהם כלים ונאבדים, ולאחר כן הזכיר שמו על דבר שהוא קיים לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. ומשאר כל הבריות שברא, לא הזכיר בכאן אלא דבר הקיים. ולא נאמר ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים אדם וחיית ובהמות ועופות, שהם דברים כלים, אלא דבר העומד לעולם, והם ארץ ושמים.

אמרו לו: מה שכתוב (שם א) ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים וגו', מה צריך היה

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים (בראשית א). רבי אלעזר פתח, (תהלים סג) אלהים אלי אתה אשחרך. בא וראה שאין מקום בעולם פנוי בלא מים, מפני שהארץ תלויה על המים, שנאמר (שם כד) כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. וכי תעלה על דעתך שהמים הם מתחת לארץ, והארץ שהיא כבדה מכל היסודות עומדות על המים? אלא שהמים על הארץ, ולמעלה לשמים.

אמר לו רב חסדא, והרי כתוב (בראשית א) המים אשר מעל לרקיע? אמר לו, אין זה אלא כתרגומו, באמצע המים, שהרקיע מבדיל ביניהם. כי המים אחדים היו, אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע נחשבו כשנים. והרקיע כדור, ובא במימי אוקינוס, כמבדיל בין המים. נמצאו מים ממעל, ומים מתחת.

אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסוככים, לפעמים ממזרח למערב, ולפעמים ממערב למזרח, ובאים באמצע הים ומבדילים ביניהם. וזהו ויבדל בין המים.

ומפני מה מי הים מלוחים? מפני חמימות הרקיע ורתיחתו. בא וראה, קדרה העומדת על האור, וכל מה שמתעכבת על האור, יותר התבשיל נמלח מרוב חמימות האש. ואמר רבי יהודה, אלמלא הרקיע היה קיים בין המים, כל המים היו נקפאים כמלח, אלא הולך וסובב ואינו ואינו מתקיים בין המים.

אמר רבי יצחק, בא וראה למה לא נאמר כי טוב בשני? מפני שענין זה חוזר על יחודו, להורות כי אין שני לנגדו, ואין טוב בשני, על כן נאמר ביום הראשון יום אחד.

ששנה רבי יצחק, למה לא נאמר ראשון במקום אחד? להורות, דאלו נאמר ראשון, על כל פנים היה ראוי להיות שני, כי ראשון מחרת לשני, אבל אחד אינו מחרת לשני.

רבי יהודה אומר, והרי נאמר (ישעיה מא) אני ה' ראשון. אמר לו: דברו מסייע לראשון, מהכתוב ואת אחרונים אני הוא (שם). אף על פי שיש אחרונים לראשון, אני הוא. וכי יש אחרונים

לארץ ישראל, ואלמלא ששותים כל העולם מאותה תמצית של ארץ ישראל, לא יכולים לשתות מהם. **אמר** רבי הונא, הרקיע הזה שכתוב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות, שכתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, החיות הללו, חיה כתוב אחת, למה נאמר ראשי? אמר רבי הונא, יש חיה אחת גדולה, ושולטת על כל שאר חיות הקדש, וזיויה גדולים רבים. לה ראשים של זיויה רבים, ואז כתוב ראשי החיה, וזוהי החיה שראה יחזקאל במראה הנבואה. ואם תעלה על דעתך שהיא החיות, בא שמע, כתוב (שם) וארא החיות וגו', ראה את זו וראה את החיות.

הרקיע הזה, למה הוא בא? אמר רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע שהוא, ובין המלאכים הקדושים שזכו שהם למעלה. זהו שכתוב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע - המלאכים שהם תחת הרקיע שהוא, ובין המים אשר מעל לרקיע - המלאכים שהם מלמעלה. אמר רבי יצחק, מזה נשמע שהוא הפרגוד שמפסיק בינתיים.

רבי אלעזר שאל את רבן יוחנן בן זכאי. אמר לו, הרקיע הזה שנברא בשני מה הוא? אמר לו, סוד עליון הוא, שברא הקדוש ברוך הוא ממנה מתחת ידו ובחר בו, והשליטו על כל צבאות השמים, ומשום אותו ענין לא נאמר פי טוב בשני, אף על פי ששלטון יתר יש לו, שהכל תחת ידו, להראות לכל העולם שאין טוב וכבוד ופדות וגאות אלא בקדוש ברוך הוא בלבד.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מה שכתוב (שיר ו) אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל? זהו מה שראה יחזקאל באותו הרקיע שנברא בשני, שבראו הקדוש ברוך הוא וסתמו מכל רכבות קדש שלו. ואותם העולמות שפוסף בהם הקדוש ברוך הוא, סתמם ממנו, וכבוד הדרו סתם. מאותם עולמות ולמעלה סתם, והטמין מכלם, וכלם שואלים ואומרים איה מקום כבוד מלכותו, (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו.

לו לקדוש ברוך הוא לעשות רקיע להבדיל בין המים? אמר להם: כבר כתוב (משלי טז, ד) כל פעל ה' למענהו. לא ברא הקדוש ברוך הוא דבר שלא לצורך. וברא הרקיע, וכשהוא חוזר, אינו חוזר אלא לעתים ידועים. וסילון אחד של מים יוצא מתהומות, וסילון של מים יוצא מגיהנם, ויורד בצנור סילון התהום. זהו שכתוב (תהלים מב) תהום אל תהום קורא לקול צנוריה. והרקיע נכנס באמצע שניהם, ואלמלא שנכנס בינתיים, היו הורגים לשותיהם. זהו שכתוב (בראשית א) ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע.

אמר רבי יוסי, התינוק הזה ברוח הקדש אמרו, שפך היה ממש שכתוב יהי רקיע בתוך המים, בתוך ממש, באמצע המים, בהכנס הרקיע באמצע, מחזיר המים הרעים היוצאים מגיהנם למקומם, ולא יצא לעולם מאותם המים, אלא כמלא הלג, בימי אלישע. ונאמר בהם והמים רעים, והארץ משפלת. כלומר, בשביל שהמים רעים, הארץ משפלת מבני אדם, שפלים בשבילם.

אמר רבי יהודה, על כל זה מעיד הכתוב הזה, שאמר רבי יהודה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא, לא עשה דבר לבטלה, ומפני שהיה גלוי לפניו שאותם המים היוצאים מגיהנם, ויתערבו במים האחרים ויזיקו לבריותיו, עשה את הרקיע להכניס באמצע שניהם, להבדיל בינתיים. זהו שכתוב ויהי מבדיל בין מים למים, בין מים הרעים למים הטובים, ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתיים, ומחזירם לאחור.

בא שמע, אמר רבי אלעזר, המים הללו שהם להחיות העולם ולתקון הבריות, איך יקראו? אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, שהם מים טובים.

רבי חייא בר אבא היה הולך בדרך והתעייף מחזק השמש, והיה צמא לשתות מים. פגע באותו מדבר ומצא אילן אחד. ישב תחתיו. עד שהרים עיניו, ראה מעין מים קטן. שמח לשתות מהם. שתה מן המים והיו מרים. אמר לשמשו, הינו טעמו של רבי אלעזר, שאמר רבי אלעזר, אין לה בעולם שאין שם תמצית מאותו סילון של גיהנם, פרט

שְׁנַיִם הם שְׁנַגְזְרוּ מֵהַשְּׁמָשִׁים שְׁלֹמְעֵלָה, וְשְׁנַיִם הֵם שְׁנַגְזְרוּ מִלְמֵטָה. מִנֵּינ לָנוּ? שְׁכָתוּב עֲשֵׂה מְלֶאכֶיךָ רֵחוֹת - הִנֵּה רֵחַ. מְשָׁרְתִי אֵשׁ לֵהֵט - הִנֵּה אֵשׁ. יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוּנֵיָהּ - כִּמְשֻׁמְעוֹ. תִּהְיֶה כָּלֵם כָּסִיתוֹ עַל הָרִים יַעֲמְדוּ מִיָּם - הִנֵּה מִיָּם. כָּלֵם מִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, רֵיחַ אֵשׁ עָפָר מִיָּם. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, אִף עַל גַּב שְׁמַתְהַפְּכִים, אֵינְנוּ עוֹסְקִים בְּזֶה, וְטוֹב מֵהַ שְׂאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵת כָּלֵם כָּלֵל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֲדָם. אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָנִי בְּרָאֵתִי אוֹתָךְ עֲלִיּוֹן וְהִמְלִכְתִּיךָ עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, נָתַתִּי בְּךָ כַּח מִן הַמְּשָׁרְתִים, שֶׁהֵם מְלַמְעֵלָה, וְכַח הַתְּהוֹם, וְכַח הָאֶרֶץ, וְנָתַתִּי בְּךָ שְׁכָל טְהוֹר הַגְּזוֹר מִכְּסָאִי, וְאֶתָּה חוֹטֵא לְפָנָי?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רְצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת אֵת הָאֲדָם עֲלִיּוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, לְהִיּוֹת יָחִיד בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּמּוֹ שֶׁהוּא יָחִידִי לְמַעֲלָה. כִּינֵן שְׁחָטָא, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (כְּרֵאשִׁית ב) הֵן הָאֲדָם הִיא כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, הִיא בְּדַעְתּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאֶחָד. עַכְשָׁו, וַעֲתָה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רַקִּיעַ אֶחָד עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ נִתְהוּוּ הַשָּׁמַיִם, שְׂנַאֲמַר (כְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרַקִּיעַ שָׁמַיִם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא זֶה בְּלִבְדֵּךְ, אֲלֵא כָּל מֵה שֶׁעֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה כְּרֵאשִׁית, לֹא עֲשֵׂה אֲלֵא דְבַר אֶחָד מִהֶכַל, וְאוֹתוֹ דְבַר הוֹצִיא כָּל פְּעֻלוֹתָיו לְמִינוֹ. כְּגוֹן הַשָּׁמַיִם, עֲשֵׂה מִמֶּנּוּ אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְּשַׁבַּח מְכָלֵם, וְאֶרֶץ עֲשֵׂה אֶחָד.

בֵּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִהֶכַל עֲשֵׂה אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְּשַׁבַּח מְכָלֵם, וְזֶהוּ הַרְקִיעַ (יַחְזָקֵאל א) כְּעֵין הַקְּרַח הַנּוֹרָא, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתְהוּוּ הַשָּׁמַיִם, זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרַקִּיעַ שָׁמַיִם. וְאֶרֶץ אוֹתָהּ הַמְּשַׁבַּח מְכָלֵן, וְזוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנּוּ נִתְהוּוּ שָׂאֵר הָאֲרָצוֹת, זֶהוּ שְׁכָתוּב (מְשִׁלִּי ח) עַד לֹא עֲשֵׂה אֶרֶץ וְחוֹצוֹת. אֶרֶץ - זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחוֹצוֹת - שָׂאֵר הָאֲרָצוֹת שְׁבָחוּצָה לְאֶרֶץ. הָאֲדָם אֶחָד, וּמִמֶּנּוּ נִתְהוּוּ כָּל הַשָּׂאֵר, שְׁכָתוּב (שֵׁם) וְרֵאשׁ עֲפָרוֹת תִּבֵּל. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִנֵּינ לָנוּ? מִהַפְּסוּק הַזֶּה שְׂאֵמַר דָּוִד (תְּהִלִּים קמח) הִלָּלוּ אֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ.

בֵּא וְרָאָה מַה אָמַר, אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי בְּגִנַּת אֲגוֹז לֹא כְּתוּב, אֲלֵא אֵל גִּנַּת אֲגוֹז, כְּמִי שְׂיִרְדֵּךְ וְקָרַב לְגִן וְלֹא נִכְנַס בּוֹ, כָּל שְׁפֵן שֶׁלֹּא קָרַב לְאֲגוֹז אֲלֵא לְגִנָּה, וְכָל שְׁפֵן שֶׁלֹּא רָאָה מֵה שְׁבִתוֹךְ הָאֲגוֹז, וְכָל שְׁפֵן שְׂאֵמַר לְרֵאוֹת וְלֹא אָמַר רְאִיתִי. כְּלוּמַר, לְגִנָּה, שֶׁהוּא חוֹצָה, קָרַבְתִּי וְיִרְדְּתִי לְרֵאוֹת, וְלֹא אָמַר שְׂרָאָה אֲפִלוֹ הִגְנָה שֶׁהוּא חוֹצָה.

וַעֲזוּר אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כַּמָּה נְצֻטָעֵר אוֹתוֹ אִישׁ שְׁכָתוּב בּוֹ (כַּמְדַּבֵּר יב) לֹא כֵן עַבְדִּי מַשֶּׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְרֵאוֹת שְׁמֵשׁ אֶחָד שְׁמֵשׁ לְפָנָיו, וְלֹא נִתְנָה לוֹ רְשׁוּת, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת לג, יח) הִרְאֵנִי נֹא אֵת כְּבוֹדְךָ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא שְׁכָתוּב בּוֹ (תְּהִלִּים יט) כְּבוֹד אֵל, וְהוּא מַטְטֵרוֹן שַׁר הַפְּנִים.

וְאִיךְ בְּקַשׁ מַשֶּׁה לְרֵאוֹת אֵת זֶה? אֲלֵא מַשֶּׁה סָבַר, כִּינֵן שְׂרָאָה גּוֹפוֹ אֲרַבְעִים יָמִים וְאֲרַבְעִים לַיְלוֹת, כְּשֶׁלֹּא אָכַל וְשָׁתָה, וְהָיָה נִזּוֹן מֵאֲסַפְקָלְרֵיָהּ שְׁלֹמְעֵלָה, סָבַר שְׁכָדָאִי הוּא לְבָקַשׁ אֵת זֶה.

וְמָה הָשִׁיב לוֹ? (שְׁמוֹת לג, כ) לֹא תוּכַל לְרֵאוֹת אֵת פָּנָי. הוּא בְּעַל הַפְּנִים, וְלֹא נָתַן לוֹ רְשׁוּת עַד שִׁיִּצְאָה נְשַׁמְתּוֹ, לְקַיֵּם מֵה שְׂנַאֲמַר (שֵׁם) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאֲדָם וְחַי. וְכָל נְשַׁמוֹת הַצַּדִּיקִים נִתְנָה לוֹ רְשׁוּת לְדַעַת וְלְהַדְבִּיק, מֵה שְׂאִין יְכוּל בְּעוֹלָם הַזֶּה.

שָׁנִי רְבוּתֵינוּ, כָּל יוֹם יוֹם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֵׂה מְלֶאכֶיךָ קְדוּשִׁים, וְאֵלוֹ הֵם נְשַׁמוֹת הַצַּדִּיקִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קד, ד) עֲשֵׂה מְלֶאכֶיךָ רֵחוֹת מְשָׁרְתִי אֵשׁ לֵהֵט. עֲשֵׂה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא עוֹשֵׂה, מְשַׁמַּע שֶׁהוּא עוֹשֵׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, לֹא יִקְשֶׁה לְךָ זֶה, שְׁהָרִי יֵשׁ מְלֶאכֶיךָ שְׂנַבְרָאוֹ מִכְּסַא הַכְּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מִמֶּנּוּ בְּשְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִם שְׂאֵר הַמְּלֶאכֶיךָ שֶׁהָיוּ מִכְּסַא הַכְּבוֹד כָּךְ, נְשַׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ מִשָּׁם וְקִיְמוּ אֵת הַתּוֹרָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁעוֹשֵׂה אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֶאכֶיךָ עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים.

אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, כָּלֵל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֲדָם אֲרַבְעָה דְבָרִים: א"ש רו"ח מי"ם עפ"ר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי מֵהַפְּכִים הֵם בַּתּוֹרָה? אָמַר לוֹ רַבִּי פְּנִיחָס, וּבַתּוֹרָה הֵם יִשְׁנֶם? אָמַר לוֹ, כֵּן, וְאֵלוֹ הֵם: רו"ח א"ש עפ"ר מי"ם.

תחתיו. הַרְקִיעַ לְמַעְלָה וְהַשְּׁמַיִם לְמַטָּה, וְעָשָׂה תַחַת אֵלֹהֵי שָׁמַיִם אַחֲרַיִם שֶׁנִּקְרְאוּ רַקִּיעַ הַשְּׁמַיִם, שֶׁמִּמֶּנִּים בּוֹ הַמְּאֹרוֹת הַמְּאִירִים.

בא וְרָאָה, בֵּין הַרְקִיעַ הַזֶּה, שֶׁנִּקְרָא רַקִּיעַ הַשְּׁמַיִם, עַד הַרְקִיעַ הַנְּטוּי עַל הַחַיּוֹת, יֵשׁ שְׁלֹשׁ מְאוֹת וְתַשְּׁעִים רַקִּיעִים אַחֲרָיִם, וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מְאוֹת וְחֲמִשִּׁים חֲלָקִים סְמוּכִים עַל שְׁנֵי מְאוֹרוֹת אַחֲרָיִם, וּמֵהַמְּאֹרוֹת הֵלְלוּ נֹטֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהֵנִיחַ בְּרַקִּיעַ הַשְּׁמַיִם הַזֶּה לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

פְּרָשָׁה ד, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. רַבִּי בַּא פֶּתַח בְּפִסְוֹק הַזֶּה (ירמיה י, טז) לֹא כִּאֲלֹהֵי חֶלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. **בא** וְרָאָה, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, צָפָה וְרָאָה שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד וּלְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ, וְגִזַּר מִכֶּסֶּאֱוֹ כָּל אוֹתָם הַנְּשֻׁמוֹת הַעֲתִידוֹת לְהֵנִיחַ בָּהֶם.

וְעָשָׂה לְמַעְלָה אוֹצֵר אֶחָד אֲשֶׁר כָּל הַנְּשֻׁמוֹת הַגְּזוֹרוֹת מִכֶּסֶּאֱוֹ עוֹמְדוֹת שָׁם, וְקָרָא לוֹ גּוֹף הַנְּשֻׁמוֹת. וְלָמָּה נִקְרָא גּוֹף הַנְּשֻׁמוֹת? אָמַר רַבִּי בַּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַנְּשֻׁמוֹת, כְּשִׁיּוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, עוֹשָׂה לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְמוּת שֶׁל גּוֹפּוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בְּזֵה הָעוֹלָם, וּמִנִּיחָם בְּזֵה הָאוֹצֵר.

וְזֶה הָאוֹצֵר בְּאֵיזָה מְקוֹם הוּא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּמְקוֹם שֶׁגִּנְזֵי גְשָׁמִים שָׁם וּגְנִזֵי חַיִּים טוֹבִים, וְנִקְרָא עֲרֻבוֹת. וּבְעֲרֻבוֹת יֵשׁ גְּנִזִּים הַרְבֵּה, וּגְנִזֵי הַנְּשֻׁמוֹת שָׁם. וְהָרִי אָמַר רַבִּי בַּא שְׂאוּצֵר אֶחָד הוּא, וְכֵן שְׁנֵינוּ גְּנִזִּים?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא יִקְשֶׁה לָךְ, שְׁנַיִם אוֹצְרוֹת הֵם: אוֹצֵר הַנְּשֻׁמוֹת שְׁעֵתִידוֹת לְהֵנִיחַ בְּבִנְיַי אָדָם, שֶׁהָרִי שְׁנֵינוּ, בְּאוֹתָהּ צוּרָה וּבְאוֹתוֹ דִּיוֹקָן מִמֶּשׁ, שְׁעֵתִיד לַעֲמֹד בְּזֵה הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ דִּיוֹקָן שֶׁהוּא שָׁם, וְנִקְרָא גּוֹף הַנְּשֻׁמוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לָהֶם גּוֹף כְּמוֹ שְׁעֵתִידִים לְהִיּוֹת. וְאוֹצֵר אֶחָד כְּנִגְדּוֹ לְאוֹתָן הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁהָיוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְקִיְמוֹת הַתּוֹרָה, וְנִקְרָא גְּנִזֵי חַיִּי הָעוֹלָם, וְהֵינּוּ מֵה שֶׁהָיָה אוֹמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִנְזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם תְּהִיָּה פְּלוֹנִי, שִׁיִּצֵּא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.

שְׁנֵינוּ רְבוּתֵינוּ, כָּל יוֹם וְיוֹם הַכְּרוֹז קוֹרָא: הַתְּעוֹרְרוּ בְּנֵי הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן, וְעָשׂוּ אֶת עֲבוֹדַת רְבוּנוֹכֶם,

שְׁנֵינוּ רְבוּתֵינוּ, פַּעַם אַחַת הָיָה הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָיָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ רַבִּי יוֹסִי. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, לָאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ? אָמַר לוֹ, לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר: לְבַעַל הַמַּחְלָקֶת שֶׁלָּךְ אַתָּה הוֹלֵךְ?! אָמַר: מִזֵּה נִשְׁמַע שֶׁרַבִּי שְׁמַעוֹן חוֹלֵק לְשֵׁם שְׁמַיִם, וְהוֹאִיל וְכַךְ הוּא, חֲבִיבוֹת לְבִי נִמְצְאוֹת בּוֹ. הִסְפִּימוּ לְלַכֵּת, וְנִהְיָה לִילָהּ. אָמְרוּ, נִשְׁבַּח כָּאֵן עַד שְׂבִיבָא הָאוֹר, וְנִתְעַסַּק בְּתוֹרָה. יֵשְׁבוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַרְקִיעַ הַזֶּה שֶׁנִּבְרָא בְּשָׁנִי, הוּא הַרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן. וְשְׁנֵינוּ, הוּא הַפְּרָגוֹד הַמִּפְסִיק בֵּינֵינוּ, שְׁכָתוֹב (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רַאשֵׁי הַחַיָּה רַקִּיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶחַ הַנּוֹרָא, וּמִזֵּה הַרְקִיעַ נַעֲשׂוּ כָּל שְׂאֵר הַרְקִיעִים, הַסּוֹכְבִים וְשְׂאֵינִם סוֹכְבִים, וְכֹלֶם אֲדוּקִים בְּזֵה הַרְקִיעַ. וְקָרָא לוֹ רַקִּיעַ, וְקָרָא לוֹ שְׁמַיִם, שְׁכָתוֹב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרַקִּיעַ שְׁמַיִם, עַל שְׁנֵתָהוּוּ מִמֶּנּוּ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, קָרַב בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי לְאַבְיוֹ. אָמַר לוֹ, זֶה שְׂאֵמֶר שְׁלֵמָה וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשְּׁמַיִם מְכוֹן שְׁכָתָךְ. הָיָה לוֹ לומר מִן הַשְּׁמַיִם! שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לוֹ, אָמַר בְּנִי, אָמַר, שְׁדַבֵּר פִּיךָ דְּבַר קְדוֹשׁ הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַפְּסוּק הַזֶּה שׂוֹאֵל, וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשְּׁמַיִם מְכוֹן שְׁכָתָךְ, מִן הַשְּׁמַיִם הָיָה לוֹ לומר!

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, מִקְרָא חֶסֶר הוּא, כְּמוֹ שְׁוַעַת עֲנִיִּים, הָיָה לוֹ לומר מִן עֲנִיִּים, וְכֵן צַעֲקַת עֲנִיִּים, וְכֵן הַרְבֵּה. קָרַב לְאַבְיוֹ וְאָמַר לוֹ, דְּבַר שְׁמַעְתִּי בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר בְּנִי, אָמַר.

אָמַר, שְׁמַעְתִּי שְׁבִזְמָן שְׁמִבְקָשִׁים יִשְׂרָאֵל תְּפִלוֹתֵיהֶם וּבְקִשׁוֹתֵיהֶם בְּכַתִּי תְּפִלוֹתָם, מִטְטְרוּ"ן בַּעַל הַפְּנִים נוֹטֵל אֶת כָּל תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל וּמַעְלָה אוֹתָם לְרַקִּיעַ הַזֶּה, וּכְשֶׁרוֹצֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בְּזִכְיוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוּא מַעֲיֵן בְּאוֹתוֹ הַרְקִיעַ שֶׁנִּקְרָא שְׁמַיִם, שֶׁשָּׁם בְּקִשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִרְחַם עֲלֵיהֶם, שְׁכָתוֹב וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשְּׁמַיִם, מִמֶּשׁ. כֵּן אָמַר דּוֹד, הֵלְלוּ אֶת ה' מִן הַשְּׁמַיִם, שֶׁשָּׁם הִיא תְּשַׁבַּחְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בַּא רַבִּי יוֹחָנָן וְנִשְׁקוּ עַל רֵאשׁוֹ וּבְרַכּוּ. אָמַר, הַמְּרַגְּלִית הַזֶּה הִיְתָה תַחַת יְדֶךָ, מְרַגְּלִית תְּהִיָּה בְּדוֹרְךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּא וְרָאָה, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַרְקִיעַ הַזֶּה וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ שְׁמַיִם, שֶׁמִּמֶּנִּים

אותה הנשמה הקדושה, שתהיה לו סמך, שנותנים לו לסייע לו בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי אלעזר, עד שלש עשרה שנים השתדלותו של אדם באותה נפש חיה, ומשלש עשרה שנים ומעלה – אם רוצה להיות צדיק, נותנים לו אותה נשמה קדושה עליונה שנגזרה מכסא כבוד המלך. אמר רבי יהודה, זהו הטעם ששנינו בשלש עשרה מדות הרחמים, במשנה של רבי אלעזר.

רבי שמעון בן יוחאי הזמין את בעלי המשנה לאכל בסעודה גדולה שעשה להם, וכסה את כל הבית בכלים יקרים, והושיב את החכמים בצד זה, והוא בצד הזה, והיה שמח הרבה.

אמרו לו, מה שמחתו של מר ביום הזה משאר הימים? אמר להם, שהיום הזה ירדה נשמה קדושה עליונה בארבע כנפיה לחיה לרבי אלעזר בני, ובהלולה הזו תהיה לי שמחה שלמה.

הושיב את רבי אלעזר בנו אצלו. אמר, שב בני, שב, שיום הזה אתה קדוש, ובגורלם של קדושים. אמר רבי שמעון דבר אחד, והקיפה אש את הבית. יצאו החכמים, ראו קיטור שהיה עולה מן הבית כל היום ההוא.

בא רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא, מצא את החכמים שהיו תמהים ועומדים בשוק. אמר להם, מה זה? אמרו לו, ראה הקיטור הזה מהאש שלמעלה, זהו שמכתירים ביום הזה בכתר קדוש את רבי אלעזר. וראו חכמים ארבע כנפיה נשר, שיירדו באש שהקיפה אותו ואת רבי שמעון אביו. ישב שם רבי יוסי עד שהלכה האש.

נבנים לפניו. אמר לו, על ההכתרה וההסתרה, גדלה על הכל, שתהיה ההלולה הזו שלמה. אמר רבי שמעון, מה דעתך? אמר רבי יוסי, הרי בתי לרבי אלעזר בנך. אמר, ודאי? הנה כף! קראו לחכמים ונתן לו את בתו.

ישבו שם שלשה ימים ועסקו בתורה לפניו, ולא השאירו סוד של המשנה שלא למד אותם רבי שמעון. אמרו עליו על רבי שמעון, שלא נראתה הקשת בימיו, שהרי הוא היה הסימן בעולם.

שהפריד אתכם משאר העמים ונתן בכם נשמה קדושה שנגזרה מכסא כבודו.

אמר רבי יודא, אם כן שאר עמים, מאיזה מקום נשמותיהם. הודמן לו רבי אלעזר. אמר, בא וראה שכתוב (בראשית ב, ז) ויפח באפיו נשמת חיים, זו הנשמה הקדושה שנגזרה מכסא כבוד המלך העליון, מה כתוב בו? (שם) ויהי האדם לנפש חיה. אמר רבי אלעזר, זוהי הפח שנתן לבהמות ולחיות ולדגים, שנבראת מן האדמה, שכתוב (שם א) תוצא הארץ נפש חיה למינה.

אמר רבי יצחק, התורה קובלת על האדם ואומרת, הקדוש ברוך הוא ברא את האדם ונתן בו נשמה קדושה, שיהיו לו חיים לעולם הבא, והיא בחטאיה החזרה לאותה נפש חיה שנגזרה מן הארץ לבהמות ולחיות.

אמר רבי יהודה, ממשמע שכתוב ויהי אדם לנפש חיה, לא נאמר ויעשהו, אלא ויהי האדם לנפש חיה, מלמד שהוא בעצמו גרם לחזרה לאותה נפש הגזורה מהאדמה.

אמר רבי יוחנן, אמר הקדוש ברוך הוא: אדם, אני בראתי אותך עליון על כל בריותי, ונפחתי בך נשמת חיים הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכסאי, ואתה חזרת לאותה נפש חיה שבראתי מן האדמה לבהמות, חייך מכאן ואילך – כל העוסק בתורתך וישמר אותה, אתן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי, שהיא נותנת חיים לבעליה. וכל אותם שלא יעסקו בתורתך, יהיה חלקם באותה נפש חיה שבחרו למען יכלו עמה.

אמר רבי יצחק, בא וראה, מה שכתוב (קהלת ג, כא) מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ, רוח בני האדם העלה היא למעלה – זו הנשמה הקדושה של הצדיקים, ורוח הבהמה – זוהי נפש חיה שנגזרה מן הארץ לבהמה, שתכלה ותרד להתכלות מן העולם.

אמר רבי חייא, אם כן, אין להם נשמה לגוים אלא אותה הנפש החיה? אמר רבי יוחנן, כן הוא! אמר רבי אלעזר, ולישראל מי נותנה? תמה רבי חייא. אמר רבי אלעזר, בא וראה, ששנינו, בא לטהר מסייעין אותו. איזה סייע נותנים לו? אלא

אמר רבי יצחק, הנשמה עומדת בקיום לעולמים. מה הקדוש ברוך הוא קים, אף היא קימת. אבל על אותה נפש חיה אמר הפתוב (במדבר טו) הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה.

אמר רבי יוחנן, פעם אחת ספר לי יהודי אחד, שהיו לו חלאים רבים ולא נרפא, ראה את אותם סוחרים שהיו הולכים עם מחלותיהם לגלוליהם ונרפאו. אמר, אלך לשם, ואף על גב שהיא אסור, אבל כדי לראות מה זה.

אמר רבי יצחק, על שנלושו מהעבי הגדול של העפר יותר מבני אדם, ולא זוקפות ראש, ולא מסתכלות ברקיע כמו בני אדם. שאלו נלושו מעפר הקל כמו בני אדם וזוקפות ראש ומסתכלות ברקיע, היו מדברות.

אמר רבי יוסי, הלישה וזקיפת הראש – מילא, אבל הסתכלות ברקיע למה? אמר לו, אותו הסיוע הגדול של בני האדם. בא וראה, כשנבוכדנצר נטרד והיה בהמה בהרים, לא היה לו סיוע עד שהסתכל ברקיע, זהו שכתוב (דניאל ד, לא) אני נבוכדנצר, עיני לשמים נטלתי, ומדעי עלי התישב. שעד שלא הסתכל ברקיע, לא היתה דעתו עליו.

אמר רבי יצחק אמר רב אחא, מה זה שכתוב (איוב לב) ונשמת שדי תבינם? אלא הנשמה היא מביאה את האדם להפיר את קונו ולהכניסו בתורה ובמעשים טובים, ואשריהם אותם שנכנסים בדרך התורה, בדרך הנשמה, שבשכילה יזכו לחיי העולם הבא ולמעלת הקדושים.

סדר הלימוד ליום טו תמוז [יום 281 בשנה]

אמר רבי יצחק אמר רבי אחא, כל העוסק בתורה, הוא קונה הנשמה מעצמו. הינו מה ששנינו, בא לטהר מסיעים אותו. אוי להם לרשעים שהם נדבקים בכח האדמה, שהיא נקראת נפש חיה, הנבראת מן האדמה, שבשכילה יכלו לעולם ולעולמי עולמים.

שאל רבי דוסתאי את רבי אליעזר, אמר לו, אותה נפש חיה, מה נהיה ממנה לעולם הבא? אמר לו, אל תאמר כן, אלא אמר, מה נהיה ממנה תמיד?

אמר רבי יוסי, מה ראה אונקלוס שאמר (בראשית ב) ויהי האדם לנפש חיה, ותרגם: לרוח ממללא. אם נפש של בהמה היא – למה לא מדברות?

אמר רבי יוסי, הלישה וזקיפת הראש – מילא, אבל הסתכלות ברקיע למה? אמר לו, אותו הסיוע הגדול של בני האדם. בא וראה, כשנבוכדנצר נטרד והיה בהמה בהרים, לא היה לו סיוע עד שהסתכל ברקיע, זהו שכתוב (דניאל ד, לא) אני נבוכדנצר, עיני לשמים נטלתי, ומדעי עלי התישב. שעד שלא הסתכל ברקיע, לא היתה דעתו עליו.

אמר רבי יוסי, הלישה וזקיפת הראש – מילא, אבל הסתכלות ברקיע למה? אמר לו, אותו הסיוע הגדול של בני האדם. בא וראה, כשנבוכדנצר נטרד והיה בהמה בהרים, לא היה לו סיוע עד שהסתכל ברקיע, זהו שכתוב (דניאל ד, לא) אני נבוכדנצר, עיני לשמים נטלתי, ומדעי עלי התישב. שעד שלא הסתכל ברקיע, לא היתה דעתו עליו.

אמר רבי יוסי, הלישה וזקיפת הראש – מילא, אבל הסתכלות ברקיע למה? אמר לו, אותו הסיוע הגדול של בני האדם. בא וראה, כשנבוכדנצר נטרד והיה בהמה בהרים, לא היה לו סיוע עד שהסתכל ברקיע, זהו שכתוב (דניאל ד, לא) אני נבוכדנצר, עיני לשמים נטלתי, ומדעי עלי התישב. שעד שלא הסתכל ברקיע, לא היתה דעתו עליו.

אמר רבי יהודה, אם לעובדי כוכבים ומזלות אין אמונה, הרי ראינו שהולכים אל תועבותיהם חגרים וסומים ומלאים מכות ומחלות, ונרפאים! אמר לו, לאבד אותם לעולם הבא, זהו שכתוב (איוב יב, כג) משגיא לגוים ויאבדם.

ועוד, הרי שנינו (דברים כח) וחליים רעים ונאמנים. מה זה נאמנים? שעושים באמונה, כשמגיע הזמן יוצאים מאותו האיש. ולפעמים

אבל צדיקים היודעים לקדש עצמם, כתוב בהם (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת. מה האמת? אמר רבי אחא, אמת שאינו מהרהר באשה אחרת, ויש לו אמת עם אשתו.

רב הונא אמר, לכון ולקדש עצמו לשם שמים, שנאמר (תהלים קכז) אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. כלומר, אם אין הפונה לשם שמים לבנות הבית ולהוליד בנים, שוא עמלו בוניו בו, שמכניס באותו הולד עמל של שוא. ואיזהו עמל של שוא? זו נפש חיה, שתכלה ותכרת כהבל היוצא מן הפה, שהוא שוא, והואיל והוא מכניסו באותו הולד, הרי עמלו של שוא.

אמר רבי יצחק, אמת הוא נוטריקון: אל"ף - אמ"ת, מ"ם - מאר"ץ, תי"ו - תצמ"ח. כלומר, (תהלים פה) אמת מארץ תצמח. מה משמע? אמר רבי יצחק, בשעת החבור שצריך להיות שם האמת והישר, בשעה שנתהוה מארץ ונתיסד, ולא בשעה שנתגבל, והינו מה שאמר רב הונא, כל בנין שאין בו יסוד - אינו כלום, ואיזהו יסוד שצריך האדם בשעת החבור, כפי שאמרנו.

רבי זירא אמר, פעם הייתי הולך במדבר, ומצאתי ערבי אחד שהיה נושא על כתפו משא של י' סאים, והיה זקן, ואמרתי לו, הכח הזה צריך לעסק בתורה! אמר, לא עשו אותי אבי ואמי בשביל זה, אלא למעשה הזה.

שאני שמעתי את אבי, שבשעה שעשה אותי, שתשוקתו לבן היתה שיהיה לו כח להביא תבואה מן השדה, ובעצה הזו נמלך באותה שעה, והרי אני זקן, ומה אעשה?

אמר רבי יהודה, אשרי מי שאבותיו הרהרו בדבר טוב. מנין לנו? מבת שבע אם שלמה, שהכתוב מעיד עליה שהיא אם שלמה ממש, משום שהתיסד ממנה, מענינה, ומהרהורה, ומהשתדלותה, שנאמר (משלי לא) מה ברי ומר בר בטני וגו'.

אמו מילא, אבל אביו מנין לנו? שכתוב (תהלים קכז) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. וכי שלמה אמר את המזמור הזה? אמר רבי יצחק, חס ושלום! אלא דוד אמרו

בא שמע, אמר רבי בא, מה שכתוב (במדבר טו) הכרת תכרת הנפש ההיא, אלא כמו ההבל שיוצא מפי אדם, שלא יכול לעלות למעלה אפלו כמלא עיניו, ומיד תכלה, כך היא אותה הנפש החיה, כאותו ההבל שנכרת מן הפה מהרה, ותכלה, ואינו נראה בעולם, והיה כלא היה.

אמר רבי יוסי, והרי שנינו נפשותם של רשעים הן הם המזיקים שבעולם? אמר לו רבי יצחק: יפה אמרת, שהן המזיקות לבעליהן, ומונעות כח הנשמה מעבודת בוראן, שאין מזיק לאדם אלא אותה הנפש על שנכרתה וכלתה עם הגוף. ואמר רבי אחא, לא כך שנינו, אלא נפשותם של רשעים, כשיוצאות מן הגוף, הן הן המזיקים שבעולם.

אמר רבי יצחק, כך וכך יפה, כשיוצאות מן הגוף אז נמצא הנזק, ואיך מזיק אותו נפש לגוף? והכל תמהים היאך הם אותם הנפשות מזיקין שבעולם על שדבקים בבני אדם.

שנינו רבותינו, אמר רבי יהודה בר יעקב, תמה אני על אנשי הדור אם רבם נעשים בכשרות. בא וראה מה כתוב (ויקרא יא), והתקדשתם והייתם קדשים, מלמד שצריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש.

מה הקדשה שיכת לכאן? אמר רבי יהודה בר יעקב, שלא יעשו פריצות ורחיפות, ולא לשם זנות כבהמות, שהבהמות אינן עושות אלא לכך.

שחרי שנינו, כל הבוהל לשם זנות, או לשם מה שאמרנו, ולא ישמר את עצמו מאותם הדברים הצריכים, ששנינו בברייתא, העבר ההוא שנולד, יהיה פריץ חצוף זונה רשע, ואינו בכלל זרע אמת.

וכל הבוהל לשם מצוה ומקדש עצמו ומכון לבו לשם שמים, יהיו לו בנים מעלים, צדיקים וחסידים, יראי שמים, קדושים. זהו שכתוב (שם) והתקדשתם והייתם קדשים.

אמר רבי יהודה, הרשעים על שאינם מולידים אלא לשם זנות, בעזות ובחציפות, אין להם אלא אותה הנפש החיה הנתונה לבהמות, שענינם אינם אלא כבהמה.

אמר רבי יוסי: אראה פני השכינה, שלאחר ימים נקלעתי לשם, וראיתי אותו הבן שנולד להם, והיה בן שבע שנים. ראה אותי בבית, ולא רצה לדבר עמי. אמר לו אביו: לך לפניו, שאיש גדול הוא.

אמר: אני פוחד לדבר עמו ולהתקרב עמו, שהרי לא ידעתי אם יש לו נשמה קדושה אם לא, שפך למד אותי מורי היום הזה, שלכל מי שאין לו נשמה קדושה, אסור לדבר עמו ולהתקרב עמו. אמר לו: חס ושלום, שאיש גדול והחכם של הדור הוא.

קרב אלי, ולא הספיק לדבר עמי. אמר לי: אני רואה בך שנשמה חדשה יש בך מזה ימים מועטים, ולא נזרקה בך בשעה שיצאת לעולם. תמהתי. אמרתי: כך הוא! שרוק הייתי, כשעסקתי בתורה, ונתנה בי נשמה.

אמר לי: ידעת את נפש החיה, שאמר הפתוב שהיתה מן הארץ, והרי משמע נפש חיה? אמרתי לו: אמר בני.

אמר: כך אמר לי מורי, שהיא הנפש שהוציאה הארץ, ומן הארץ היא נגזרה, אבל היא חיה שיכולה להתענע לכאן ולכאן, כמו שעושים בהמות ושרצים והכל. אבל אין בה השכל וחכמה בעבודת הקדוש ברוך הוא, שלא נבראה אלא לבהמה ולחיה להתענע בה ללא השכל, ולהתפללות כשתצא, כהכל הזה של הפה.

אמרתי לו: בני, מי הוא רבך? אמר לי: רבי אלכסנדראי. אמרתי לו: ומה למדת היום הזה? אמר לי: הפסוק הזה שכתוב (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם, כך אמר לי רבי אלכסנדראי, מה הוא חכמה? הוא שמו של הקדוש ברוך הוא, והוא חכמה, ומעולם לא גלה לשום אדם ולא עתיד להגלות, אלא קצת הימנה למשה לבד.

ולא עמד על כל ידיעתה, אלא עמד על מה שלא עמד אדם, על הראשית הזו שהיא חכמה, שכתוב בו במשה (דברים לג) וירא ראשית לו, וזהו חכמה.

ברוח הקדש על שלמה בשעה שאמר הנביא לדוד הנה בן נולד לך כו', כי שלמה יהיה שמו. אמר דוד, בן אחד היה לי מבית שבע ומת, עכשו אחר יולד לי? מן שמיא הוא בא! ואמר שיר זה, ונתפון בו לשם שמים. זהו שכתוב שיר המעלות לשלמה, בשביל שלמה אמרו.

אם ה' לא יבנה בית, אם סיעתו לא יסיע בכונה השלמה שלי, שוא עמלו בוניו בו, לשוא נעמל, כמו שהיה בראשונה שעמלנו לשוא, ובשביל אותו החטא מת, ואני יש לי להטרד מירושלים, ובעוד שאני אצא, אם ה' לא ישמר עיר מכל אדם, שוא שקד שומר. אמר רבי יצחק, שהניח עשר נשים פילגשים לשמר הבית, והיה מה שהיה, ועל כן שוא שקד שומר.

אמר רבי יהודה, בשביל שלמה נאמר שיר זה, שנתפון דוד עליו לשם שמים, ואמו גם כן נתפנה לשם שמים, ויצא מהם שלמה, שכתוב בו וישב שלמה על כסא ה' למלך. אמר רבי יצחק, לפיכך נקרא למואל. מהו למואל? כמו למו פי. מלמד ששניהם נתפנו למו אל, כמו לאל.

ומכאן למדנו, כל המתפון לשם שמים, באותה שעה יוצא ממנו בן מעלה. ומנין לנו? משמואל שנתפנה אמו עליו תמיד לשם שמים, שכתוב ונתתיו לה, וכן אל הנער הזה התפללתי. וכן אמר דוד, אם יהיה לי הבן הזה. מכאן יהיה מזמן למוא"ל, כלומר, נתון הוא לאל.

שנו רבותינו, אמר רבי יוסי בן פזי, פעם אחת הייתי הולך בדרך ופגעתי באותו הר של כפר קרדו, והיו האנשים שמחים בחלקם, ולנתי שם ליל שבת אחד, וראיתי את מארתי שהיה רוצה לשכב עם אשתו. עמד זה מצד זה והתפלל, ועמדה היא מצד ההוא והתפללה. אמרתי להם: מהי תפלתכם בשעה זו?

אמרו לי: הזמן שלנו לזווג משבת לשבת, ומתפללים את תפלתנו לפני הקדוש ברוך הוא שיהיה לנו בן שיעבד עבודתו, בן ירא חטא, בן שיעשה את מצוותיו ולא יסטה מהתורה לימין ולשמאל. אמרתי להם: יהי רצון שתהיה לכם בקשתכם, שהרי לשם שמים עשיתם.

שלא נמצאה כל כך יפה הוא כך - על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין שמנדים אותו ומעבירים אותו ומכריזים על בשרו שטרפה?

אמר רבי יוסי, אני ראיתי את רבי יהודה שהזמין את רבי יוסי ורבי חגי, והיה שוחט אחד שקראו לו רבי אבא, ושחט תרנגולת אחת, והתכונן לשני סימנים, ובדקו ומצאו ששחט סימן אחד, ואחד לא נשחט.

אמר לו רבי יהודה, על מה התכוננת? אמר, על שני סימנים. אמר, והרי אני מצאתי אחד שחוט. אלא הבשר הוא שכשר, ואתה לא תהיה שוחט מכאן ולהבא. ואף על גב שלא צריך כונה בשחיטה.

אמר לו רבי יוסי, הכונה, לא לזה נאמר, אלא כוננתו לקדוש ברוך הוא, ששוחט לשמים ולא לשום דברים אחרים, אבל נתכונן לשני סימנים ושחט אחד - מתר הוא בדיעבר, ששנינו, השוחט אחד בעוף - בדיעבד כן, לכתחלה לא.

אמר רבי יעקב, בא וראה, כל מה שנברא מנפש החיה הזו, התירו הקדוש ברוך הוא לבני אדם מפני שאין להם נשמה לדעת ולהפיר (בעבודת בוראם), שאלמלא היתה להם נשמה, לא התירו.

שאל רבי אבא את רבי חייא, אמרתם שנשמה אין נכנסת לבן אדם עד שישתכל בעבודת הקדוש ברוך הוא, ואז תהיה לו נשמה, ואמרתם שהנשמה היא קדושה, מעלה על הכל. אם כן, מה זה שאמר הכותב (בראשית ז) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו, למה מתו? הואיל והיתה להם נשמה, הנה להם להנצל? לא היה בידו.

באו ושאלו את רבי אלעזר ברבי שמעון, אמר להם, כך הוא ודאי! והכתוב מסייע לנו שכך אמר אביו, שכאשר בא המבול, לא היה אדם שיעשה הקדוש ברוך הוא בשבילו, פרט לנח ובניו, וזכותם לא היתה אלא להגן עליהם ועל בתיהם, ולא היתה מספיקה זכותם כל כך להגן על כל הדור.

ואותם שהיו צדיקים בראשונה, כמו חנוך וירד, שהיתה להם נשמה, וראויים שיעשה

ואם תאמר, הרי כתוב וה' נתן חכמה לשלמה? בא וראה, לא כתוב נתן החכמה, אלא חכמה, שעמד על קצת אמתתה. המשיח עתיד לדעת קצתו, שכתוב בו (ישעיה יא) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה כו'.

והחכמה היא ראשית הכל וקדם הכל, אבל יראת ה' שכל טוב. כלומר, היראה נשארה בשכל ובינה, לדעת ולחקר יראת ה'. לכל עושיהם - לעושה המצוות ביראה בתחלה, עד שירגיל עצמו לעשות מאהבה.

אמרתי לו: מה שמך? אמר לי: אהבה. אמרתי לו: מר אהבה, וקראתי עליו (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך. ואני זכיתי לראות את רב אדא בנו, וספרתי לו את זה.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מכיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה. כשבאו אצלו, הפיר את כלם. זהו שכתוב (בראשית ב) וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, את מי שאינו יודע ומכיר בעבודת בוראו, ונשמה) למי שהיה יודע ומכיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומכיר בעבודת בוראו ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב שהנפש חיה הזו יש בבהמות ובחיות ובמיניהם והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם שלא יצערו את אותם בעלי נפש חיה, שאין להם כל אדם שאין בו נפש חיה כדי שישוב לעבודת בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם כדי להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה.

לפיכה, השוחט הזה שיוצאת נבלה או טרפה מתחת ידו, פעם אחת מנדים אותו, שנית - מעבירים אותו, שלישית - מכריזים עליו בשוקים שכל מה ששוחט הוא טרפה, ולעולם לא נעמיד אותו להיות שוחט.

אמר רבי יצחק, וכי על פעם אחת לא יענש חוץ מזה? והרי שנינו, שהשוחט הזה שלא מראה ספין לפני חכם, מנדים ומעבירים אותו, ומכריזים על בשרו שהוא טרפה? ומה על ספין

אָלָא אָמַר דָּוִד, כָּל דִּירֵי הָאָרֶץ שְׁפַעוּלָם הִזָּה לְכוּ, לְכוּ מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם עַד סוּפוֹ, וְתִמְצְאוּ אֶת מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּמַעֲשֵׂיו בְּרֹאשׁ הָעוֹלָם, כִּף מַעֲשֵׂיו בְּסוּף הָעוֹלָם. מִבֵּיא דִירֵים לְעוֹלָם, אִם זָכוּ – מוֹשִׁיב אוֹתָם וְאֵת בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּנֵי בְנֵיהֶם עַד סוּף הָעוֹלָם, לֹא זָכוּ – מַחְרִיב אוֹתָם מֵהֶם, וְאוֹתוֹ מְקוּם וְאוֹתָהּ קְרִיָּה לֹא תִבְנֶה לְעוֹלָמִים. לְהִרְאוֹת לְבְנֵי אָדָם שְׁמֵקוּם שֶׁל רְשָׁעִים הִיא אוֹתוֹ מְקוּם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה בּוֹ דִין, זֶהוּ שְׁפַתוֹב אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ.

דְּבַר אַחֵר, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים, אָמַר רַבִּי פְּנַחֲסֵן, מָה רָאָה דָּוִד שְׁאָמַר מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים וְלֹא אָמַר מַפְעָלוֹת ה' ? אֲלָא בְּשֵׁם שֶׁל אֱלֹהִים הִשְׁתַּכְּלַל מַעֲשֵׂה בְּרֹאשִׁית, וְכִשְׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הָיוּ הַמַּיִם הוֹלְכִים וְיוֹרְדִים, וְכִשְׁזָרַק הָאָרֶץ לְמָטָה, זָרַק אוֹתָהּ בֵּין הַמַּיִם, וְהִיתָה טְמוּנָה, וְקִפְּאָה בֵּין הַמַּיִם.

וְעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹת בְּתוֹךְ אוֹת, דְּרָכוּ וְטַבְּעוּ שֶׁל עוֹלָם שֶׁהַמַּיִם קָלִילִים וְהָאָרֶץ כְּבֵדָה, וְמִי שֶׁהוּא כְּבֵד, יוֹרֵד לְמָטָה, וְהַקָּלִיל עוֹלָה לְמַעְלָה, אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהִרְאוֹת אוֹתוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו לְבְנֵי הָאָדָם, הִרְכִּין וְהוֹרִיד הַמַּיִם שְׁקָלִילִים לְמָטָה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה, הָעֵלָה לְמַעְלָה עַל מַה שְׁקָלִיל. זֶהוּ מַה שְׁפַתוֹב (תהלים קלו) לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם. כְּלוֹמַר, הַמַּיִם שֶׁהֵם קָלִילִים – לְמָטָה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה – לְמַעְלָה.

וְעוֹד, שְׁמַבִּין הַמַּיִם נִרְאָתָה וְיִצְאָה הַיִּבְשָׁה, שְׁאִין דְּרָךְ הָאָרֶץ לְהַעֲלוֹת מִתּוֹךְ מַיִם יִבְשָׁה, אֲלָא לַחּוֹת, וְכִשְׁהָעֵלָה יִבְשָׁה מִבֵּין הַמַּיִם, קָרָא שְׁמָה אָרֶץ. זֶהוּ שְׁפַתוֹב (בראשית ז) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְשָׁנָה, ז' שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ, אֲדָמָה, גֵּיא, נִשְׂיָה, צִיָּה, אֲרָקָא, תַּבַּל. גְּדוּל שְׁבַכְלָם תַּבַּל, שְׁפַתוֹב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל בְּצִדְקָה. זֶהוּ שְׁפַתוֹב אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַעָה רְקִיעִים בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּנִגְדָם בְּרָא שְׁבַע אֲרָצוֹת, וְשָׁנִינוּ, אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ הוֹצִיאָו הַמַּיִם, וּמִמֶּנָּה נִתְהוּוּ שְׁבַע אֲרָצוֹת, כְּפִי שְׁאָמְרָנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמַּיִם הָיוּ הַיְסוּד שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם שְׁמַצְאָנוּ שְׁעָקַר כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֹאשִׁית שֶׁלוֹ הָיוּ

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַנְם, (מתו מקדם לכן), וְהִינּוּ מַה שְׁאָמַר הַכְּתוּב (שם ח) כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאֶפְיוֹ, שְׁעַל אוֹתָם שְׁנִשְׁמָה קְדוּשָׁה הִיתָה בָּהֶם. שְׁלֹא תֹאמַר שְׁעַל אֵלוֹ שֶׁהָיוּ בְּמַבּוּל אָמַר הַכְּתוּב, אֲלָא בְּאֵת הַכְּתוּב וְאָמַר (שם) מִכֹּל אֲשֶׁר בְּחָרְבָה מִתּוֹ, שְׁלֹא הָיוּ בִּימֵי דוֹר הַמַּבּוּל וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֲלָא בְּחָרְבָה מִתּוֹ, כְּלוֹמַר, כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיַּר בְּעוֹלָם צְדִיק לְהִגָּן עַל דוֹרוֹ, וְאָז נַעֲשָׂה דִין בְּרְשָׁעִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי אַבְא, לֹא אִמְרַתִּי לָךְ שְׁהַלְבוּשׁ הַזֶּה שֶׁל זָהָב, שֶׁהוּא לְבוּשׁ שֶׁל בְּעֵלֵי הַמַּשְׁנָה, גְּדוּל חֲלָקָם עַל הַכֹּל לְעוֹלָם הָבָא.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שְׁפַתוֹב (תהלים קנ) הַלְלוּהוּ בְּתַקַּע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"וּ בַּנֶּבֶל וְכַנּוּ"ר הַלְלוּהוּ"וּ בַתֶּ"ף וּמַחּוּל הַלְלוּהוּ"וּ בְּמַנִּי"ם וְעָגַב. וְכִי צְרִיךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת זֶה ?

אָלָא אָמַר דָּוִד, כָּל מַה שְׁתַּשְׁבַּחוּ לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִינֵי הַזְּמֵר הַלְלוּ, אִינוּ כְּלוּם. כְּאָדָם הָאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ: עֲכָשׁוּ עֲשֵׂה זֶה וְזֶה, וְכֹל מַה שְׁתַּעֲשֶׂה אִינוּ כְּלוּם, עַד שְׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנִי. כִּף אָמַר דָּוִד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוֹמַר אִינוּ הַלְלוּ, אֲלָא מַהוּ הַלְלוּ? כָּל הַנִּשְׁמָה תַּהֲלִיל יֵה הַלְלוּיָהּ. וְהָאֵחֵר אִינוּ כְּלוּם, אֲלָא הַלּוּל הַנִּשְׁמָה, זֶהוּ שְׁפַתוֹב (שם) כָּל הַנִּשְׁמָה תַּהֲלִיל יֵה הַלְלוּיָהּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וְגו', רַבּוֹתֵינוּ פָּתְחוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה (תהלים מו ט) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי אַבְא, בֹּא וּרְאֵה שְׁלֹא כְּמַדַּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַדַּת בְּשׂוֹר וְדָם. מַדַּת בְּשׂוֹר וְדָם, מַעֲשָׂיו מְבַלִּים אוֹתוֹ, אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.

וְהִינּוּ מַה שְׁאָמְרָה חֲנָה, אִין קְדוּשׁ פַּה' כִּי אִין בְּלַתְף. מַהוּ כִּי אִין בְּלַתְף? אַל תִּקְרִי בְּלַתְף אֲלָא בְּלוֹתְף.

כִּף הוּא כְּתוּב, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבְא, מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁעָשָׂה אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה בְּבַהֲלָה, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ. בֹּאוּ הִיא צְרִיךְ לוֹ לְכַתּוּב!

וייש אומרים שְׁאָחַד הוּא מְאַרְבְּעָה הַלְלוּ, וְלֹא כֶּךָ הוּא, שְׁכֶךָ מְצִאֲנוּ בְּסִפְרֵי הַחֲכָמָה שֶׁל הַמְּלֶכֶךְ שְׁלֵמָה.

ואלו הָאַרְבְּעָה, כְּאֲשֶׁר מִתְּכַנְסִים בְּכַנּוּס בְּמִסְעֵיהֶם, נִשְׁמָע בְּכָל הַרְקִיעַ קוֹל מִסְעָם כְּקוֹל מְלֹאכִים רַבִּים וְעֵלְיוֹנִים, שֶׁנִּקְרָאִים אֶלֶף אֲלָפִים וְרַבּוּא רַבּוּת, וּבְקוֹל הַהוּא שֶׁל שְׁמֵשׁ הָאֶחָד הַהוּא, שֶׁשְׁמֵשׁ לִפְנֵי הַמְּלֶכֶךְ הַעֲלִיּוֹן, וְהַכַּנּוּס הַהוּא שֶׁהֵם מִתְּכַנְסִים, בְּזִמְנֵי שְׂבָא לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם הַטּוֹב וְהַכְּבוֹד שֶׁל מֶלֶכְךָ.

בְּכָה רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, בְּמִפְתַּח שֶׁל הַפּוֹתָחִים חֲקוּקִים הָאוֹצְרוֹת שֶׁחֲתוּמִים, כְּכֹאֲשֶׁר הֵם עוֹלִים הַיֵּיתָ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, הַשְּׁלֵם הַפְּסוּקָה!

אָמַר, (שם) קוֹל הַמְּלָאָה כְּקוֹל מַחְנָה. מַה זֶה קוֹל הַמְּלָאָה? כֶּךָ שְׁנִינוּ, שְׂכֹאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל דְּבוּר שֶׁהֵם מְשַׁבְּחִים לִפְנֵי, כְּדְבוּר שֶׁל תְּשַׁבְּחָתֶם שֶׁל מַחְנָה יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ לְמַטָּה.

בְּעֵמָדִם תְּרַפִּינָה כְּנִפְיָהּ (שם), הַבְּעֵמָדִם הַזֶּה כְּמוֹ (אִיּוֹב ל"ב) עֵמָדוֹ וְלֹא עֵנּוֹ עוֹד. שְׂכֹאֲשֶׁר מַחְנָה יִשְׂרָאֵל הַזֶּה אֵין מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַטָּה, מִיַּד תְּרַפִּינָה כְּנִפְיָהּ, מִתְּרַפָּה כַּחֵם שֶׁל הַכַּנּוּס הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְאֵין לָהֶם כַּח לְשַׁבַּח תְּשַׁבְּחַת שְׁלֵמָה לִפְנֵי.

ועוד פְּסוּקָה אַחֵר שֶׁמְסִיעַ לָזֶה, שְׂכֹתוֹב (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לְרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ וְגו'. וַיְהִי קוֹל, זֶה קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. כְּשֶׁמְרַבֵּין בְּתַפְלָה, לְהִיכֵן עוֹלָה? מֵעַל לְרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל חַיִּיתָ, שֶׁשֵּׁם מְנַחֵת תְּפִלָּתֶם שֶׁל צְדִיקִים.

ובְּשִׁפּוּסֵי קוֹלֵם לְהַשְׁמִיעַ קוֹלֵם וּלְהַתְּפִלֵּל וּלְקַרֹּת בְּתוֹרָה, מַה כְּתוּב? בְּעֵמָדִם, כְּלוֹמַר, בְּשִׁתִּיקוֹתֶם מִהַתּוֹרָה וּמִן הַתְּפִלָּה, תְּרַפִּינָה כְּנִפְיָהּ שֶׁל חַיִּיתָ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ. אָמַר לוֹ, עֲבוּר בֵּן בְּאֵתִי לְשִׁמְעַ מִפִּיךָ רוּחַ שֶׁל חֲכָמָה, סֵדֵר, וְהַשְּׁלוּם שֶׁל מְעֵלָה שְׁנַתֵּן בְּךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, יְקוּוּ הַמַּיִם – הַקּוֹ הַזֶּה שֶׁמְנַיְחִים הָאֲמָנִים לְבָנוֹת הַבְּנִיּוֹת שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ מִמֶּנּוּ לְכָאן וּלְכָאן, כֶּךָ עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹ לַמַּיִם

מִן הַמַּיִם, וְשְׁנִינוּ, בְּתַחֲלָה הָיוּ הַמַּיִם מְפֹזְרִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָהֶם, וְהַכְּנִיסָם וְאַסְּפָם אֶת מְקוּם אֶחָד. זֶהוּ שְׂכֹתוֹב (בראשית א) יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוּם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֵר כֶּךָ נִתְּפְזְרוּ כְּמִתְּחִלָּה, וְרַקַּע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם. זֶהוּ שְׂכֹתוֹב (תהלים קלו) לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.

אָמַר עוֹלָא, וְכִי לְמָה צָרִיךְ כָּאן חֲסֵד, שְׂכֹתוֹב לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֲסֵד גָּדוֹל עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ שֶׁהַעֲמִיד הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, שְׂאֵלְמֵלֵא לֹא הִיָּתָה הָאָרֶץ מִלְּמַעְלָה, הִיָּה הָעוֹלָם מְטֻשְׁטֵשׁ בְּבֵת אַחַת.

אָמַר רַבִּי חֲסֵדָא, אֵלְמֵלֵא כֶּךָ, לֹא הָיוּ בְּנֵי אָדָם נוֹטְעִים וְחוֹרְשִׁים וְזוֹרְעִים. עַכְשָׁו שֶׁהָאָרֶץ לְמַעְלָה, נוֹטְעִים וְזוֹרְעִים, וְהָאָרֶץ עוֹמֶדֶת בְּכַחַהּ וּבְקִיּוּמָהּ מִפְּנֵי לַחֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְאָרֶץ. וּמִלְּמַטָּה יוֹצֵאִים כְּמָה נְהָרוֹת, כְּמָה מַעְיֵנוֹת, כְּמָה מְקוֹאוֹת, לְדַשֵּׁן כָּל הָעוֹלָם וּלְהַצְמִיחַ הַכֹּל, וְזֶהוּ הַחֲסֵד שֶׁעֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו וְעִם כָּל הָעוֹלָם.

שְׁנִינוּ רַבּוּתֵינוּ, יוֹם אֶחָד הִיָּה יוֹשֵׁב רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּכַנּוּסֵת הַשַּׁעַר שֶׁל לוֹד, וְהָיוּ שָׁם רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲגִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. בָּא רַבִּי פִּנְחָס, אָמַר לָהֶם, הִנֵּה מְאוּר הַמְּשֻׁנָּה בָּא. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהוֹשִׁיבוֹ אֶצְלוֹ. אָמַר לוֹ, מַה הַיּוֹם הַזֶּה מְשַׁאֵר הַמַּיִם שְׂאֵתָה שׁוֹתֵק, וְאֵין פִּיךָ מְנַטֵּף מִתִּיקוֹת שֶׁל דְּבַשׁ הַחֲכָמָה?

אָמַר לוֹ, הַיֵּיתִי מִסְתַּכֵּל בְּלִבִּי, זֶה שְׂאֵמֵר יַחֲזַקָּאֵל (יחזקאל א) וְאַשְׁמַע קוֹל כְּנִפְיָהּ כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל שְׂדֵי. שְׁקַל (הַשְּׁוֹה) אוֹתוֹ לַמַּיִם רַבִּים, וְשְׁקַל אוֹתוֹ לְקוֹל שְׂדֵי, וּמִזֶּה נִשְׁמָע שְׁקוֹל מַיִם רַבִּים הוּא כְּקוֹל שְׂדֵי. אָמַר לוֹ, עַל זֶה תְּמַהֲתִי עֲלֶיךָ, שְׂלֵא הָיוּ שְׂפִתוֹתֶיךָ מְרַחְשׁוֹת בְּסוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים.

אָמַר לוֹ, הָרִי סוּד הַמְּרַכְּבָה הַקְּדוֹשָׁה הוּא. בָּא וְרָאָה, שֶׁשְׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה שְׁלָנוּ, אַרְבְּעָה מְלֹאכִים קְדוּשִׁים נוֹסְעִים בְּמִסְעָ כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁל הַמְּלֶכֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וּמִי הֵם הַמְּלֹאכִים? אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאוּ חַיִּיתָ הַקְּדוֹשׁ, וְאַרְבְּעָה הַלְלוּ הֵם נְכַבְּדִים וְעֵלְיוֹנִים עַל כָּל שְׂאֵר הַמְּלֹאכִים, פָּרַט לְאֶחָד.

אדיר במרום ה'. מקלות מים רבים, כשֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִים שִׁיתְכַּנְסוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, הָיוּ מְשׁוֹטְטִים לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְגָּאוּ לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעַר הַזֶּה נִטְלוּ הַמַּיִם אֶת הָאָרֶץ, שֶׁהִיְתָה כְּנוֹסָה בָּהֶם, וְהָיוּ מְכַסִּים אוֹתָהּ. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא כֶּף, אֲלֵא הַכְּנָסוּ כְּלַכֶּם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה. מִשְׁמַע שֶׁהִיבְשָׁה הִיְתָה מְקַדֵּם אָרֶץ, בְּלִי לַחֲוֹת, בֵּין הַמַּיִם. לֹא כְּתוּב יִבְשָׁה, אֲלֵא הַיִּבְשָׁה.

וְהָיוּ הַמַּיִם הוֹלְכִים גּוֹבְהִים וְיוֹרְדִים, וּמְשַׁמְיָעִים קוֹלָם לְסוֹף הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַכְּנִיסָם לְתַהוֹם, וְשֵׁם הַיָּם הַתְּכַנְסוֹת הַמַּיִם, וְעַד עַתָּה קוֹלָם אֵינוֹ שׁוֹכֵף, וְקָרָא לָהֶם יָמִים. וְכִשְׁהֵם גּוֹבְהִים שֵׁם בְּמָקוֹם הַהוּא, נִשְׁבַּר תְּקֵפָם, וְיוֹרְדִים וְאֵין יוֹצְאִים הַחוּצָה מִירְאֵת תְּקֵפוֹ שֶׁל אֲדוֹנָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם) אֲדִירִים מְשַׁבְּרֵי יָם אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאִם כֵּן, מֶה כְּתוּב אַחֲרָיו? (שם) עֲדַתְיָךְ נֶאֱמַנּוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נְאֻוָּה קִדְשׁ. מֶה רוּצָה פְּסוּקָה זֶה לְפָסוּקָה שֶׁלְּמַעְלָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הַעֲדוֹת שֶׁעָשִׂיתָ בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, הֵם אָמַת לְהַעֲיֵד עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, כָּל הַמַּעֲיֵד בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית בְּכָל יוֹם, מִבְּטָח לֹא שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שֶׁעָשִׂיתָ אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתָ אֶת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם הָיוּ מְכַסִּים אֶת הָעוֹלָם מִהֶרְבוּי שִׁבְהֵם, וְעָשִׂיתָ לָהֶם שִׁיתְכַּנְסוּ בְּצִמְצוּם כָּלֵם אֶחָד אֶל מָקוֹם אֶחָד. כֶּף יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁשְׁכִּינְתְּךָ שֶׁהִיא מְלֵאָה כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתְּצַמְצֵם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שִׁיּוֹתֵר רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת שֵׁם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב לְבֵיתְךָ נְאֻוָּה קִדְשׁ, וְלֹא לְזַמֵּן מוֹעֵט, אֲלֵא לְאָרֶץ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה. רַבִּי תַנְחֻמִּים פָּתַח בְּפָסוּקָה הַזֶּה, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבָד וְאֵין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב וְאֲנָשִׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מִבֵּין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. שֵׁם שְׁנִינּוּ, שֶׁכֵּאֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַתְּפֵל בְּעוֹלָם וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי אָדָם צַדִּיקִים, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה פוֹרְחִים

שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִשְׁפָּתָם לְכָאן וּלְכָאן. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איוב לח) וְאָמַר עַד פֶּה תִּבְאֵ וְלֹא תִסִּיף.

וְשְׁנִינּוּ, גְבוּל הַגְּבִיל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם, וְאֵיזְהוּ הַגְּבוּל? רַבִּי אַבָּא אוֹמֵר, זֶה הַחוּל, שֶׁכְּתוּב (ירמיה ה) אֲשֶׁר שְׁמַתִּי חוּל גְבוּל לַיָּם. וְכִשְׁרוּאִים אֶת הַחוּל הַזֶּה, חוֹזְרִים לְאַחֹר, וְאֵינֶם יוֹצְאִים לְחוּץ מֵאוֹתוֹ הַקּוֹ שֶׁנִּתֵּן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וְרֵאָה כִּמָּה שֶׁהוּא עֶקֶר הָעוֹלָם הַמַּיִם, שֶׁהָרִי שְׁמִים נִטְלוּ מֵהֶם אֶת הַשָּׁם, מִי"ם שְׁמִי"ם, וְלָמָּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהוֹסִיף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמַּיִם אֵשׁ וּבְרָא מִמֶּנּוּ שְׁמִים, כְּלוֹמַר אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאי, לֹא כֶּף, שֶׁהָרִי מִהַחֲבִיבוֹת שֶׁלְּפָנֶי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִבְרָאוּ הַשָּׁמַיִם. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, וַיְפֹה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלֹא קָשָׁה בְּמֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹדָאי, וְכִשְׁתַּדַּע מֵהוּ הַמַּיִם, תַּדַּע אֶת עֶקֶר הַדָּבָר.

וְכִשְׁבָּא רַבִּי בָּא, נִכְנְסוּ לְפָנָיו רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִיָּיא. אָמְרוּ לוֹ, יֹאמֵר לָנוּ מוֹרְנוּ הָעֶקֶר שֶׁל דָּבָר אֶחָד מֵאוֹתָם סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים. אָמַר, אָמַר דָּבָר אֶחָד, וְטוֹב לְמִי שִׁיְהִיָּה לוֹ לֵב לְדַעַת.

אוֹמְרִים בְּעֲלֵי סוּד הַמַּשְׁנָה, שְׁמֵי שְׁרוּצָה לְדַעַת וְלִהְתְּבוֹנֵן בְּלָבוּ מִחֲכַמַת הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, יַדַּע בְּרָאשׁוֹנָה מֵהוּ מַיִם, וּמִי שְׁרוּצָה לְדַעַת מֵהוּ הַקְּפָאוֹן שֶׁל הַכֶּסֶּא, יִסְתַּכַּל בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁכְּתוּב (במדבר יח) בְּרִית מְלַח עוֹלָם הִיא, וּמִשְׁנֵים הִלְלוּ יִסְתַּכַּל בְּחֲכָמָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁלְּמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִי שְׁרוּצָה לְדַעַת הָעֲנָן שֶׁל קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, שִׁידַע אֶת עֲנָן הַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּנְהַג מִן הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהִתְמַנֶּה תַּחַת אֲדוֹנוֹ, וַיַּדַּע מֵהוּ וְאֵיךְ נִמְחָה בְּמַיִם, וַיִּסְתַּכַּל בְּחֲכָמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, הַחוֹזִים בְּכּוֹכְבִים שֶׁמַּעֲמִידִים בְּכּוֹסוֹתֵיהֶם מַיִם וּמְלַח, עֲנָן שֶׁל אוֹרָה, מְאוּר הָיָה כְּדִי לְהִסְתַּכַּל בְּחֲכָמָה.

דָּבָר אַחֵר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, רַבִּי פְתַח, (תהלים צג) מְקוֹלוֹת מַיִם רַבִּים אֲדִירִים מְשַׁבְּרֵי יָם

אֶלָּא מַה שְּׁאָמַר אַחַר הַפְּעֻלָּה, מִשְׁמַע שְׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ קִדְּם לְכֵן אֶת עַקְר הַפְּעֻלָּה וְתַקוּנָהּ וַיְפִיֶּה, וְכִשְׁהִיתָה הַפְּעֻלָּה נִגְמָרְתָּ, מִשְׁמַע שְׁהִיָּה מְעִין בַּה כְּמוֹת שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת, וְאִזִּי הוּא אוֹמֵר כִּי טוֹב, שְׁכַתוּב וַיֵּרָא, וְאַחַר כֵּן אָמַר כִּי טוֹב?

אָמַר לוֹ, זֶה אֵינוֹ חֲטָא, וְאַתָּה צְרִיךְ לְשַׁאל אֶת זֶה. וְזוֹ אֲזַהְרָה לְאָדָם, שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשִׁילְמַד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, פְּעֻלְתּוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וַיּוֹם, אֵינֶן לוֹ לְשַׁאל עַל מַה שְּׁאִינוֹ מַצְוָה וְלוֹמַר, פְּעֻלָּה זֹאת לְמַה נַּעֲשִׂית כֵּן בְּדַמּוֹת זֶה, וְזוֹ נַעֲשִׂית כֵּן בְּדַמּוֹת זֶה. וְאָמַר לוֹ, תִּדְעַ לְמַה, וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אֵל תִּשְׁאָל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כְּדִי לְהַזְהִיר לְבָנֵי אָדָם וְלַהוֹרוֹת לָהֶם הַדְרָךְ הַנִּכּוֹן, כִּי גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעֻלָּה קִדְּם שִׁיעֲשֶׂה, וְלֹא רָצָה לֹמַר טוֹב הוּא זֶה עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכֵן אֵינֶן רְאוּי לְאָדָם לְשַׁבַּח הַדְּבָר עַד סִיּוּמוֹ, שְׁמָא יִמְצָא בּוֹ גִּרְעוֹן וַיִּתְבַּדֶּה, וַיֵּאָחַז בְּדַבְרָיו.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כֵּן רְאוּנוּ בְּכַמָּה מְקוּמוֹת שֶׁנִּתְּנָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲזַהְרָה לְאָדָם לְהַזְהִיר מִמֶּנּוּ, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיָה צְרִיךְ לוֹ, וְהַכֹּל גְלוּי לְפָנָיו, אֲבָל כְּדִי לְתַת אֲזַהְרָה לְאָדָם הַצְּרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

בֵּא וַיֵּרָא, שְׁכַתוּב (בראשית יח) אֲרַדָּה נָא וַיֵּרָא הַכְּצַעֲקָתָה הַבְּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כְּלָה. וְכִי לֹא הָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צְרִיךְ לְדַעַת וְלַחְקֹר? אֶלָּא אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מִכָּאֵן אֲזַהְרָה לְבֵית דִּין שְׁאֵינֶן לָהֶם לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם לְדַעַת וְלַחְקֹר וְלְדַרְשׁ הָעֲנִינִן יְפָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דברים יג) וְדַרְשׁתָּ וְחִקְרְתָּ וְשָׁאֲלַתְּ הֵיטֵב, וְאֵינֶן לָךְ רְשׁוֹת לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּךְ.

בְּעוֹד שְׁהִיוּ יוֹשְׁבִים, רְאוּ אֶת רַבִּי אַבְאָ שְׁהִיָּה בֵּא. אָמְרוּ, מִבְּעֻלֵי הַמְּשָׁנָה הַגִּיעַ. קָרְבוּ אֵלָיו, וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת.

אָמַר, כֵּן פִּסְקוּ בְּעֻלֵי הַמְּשָׁנָה, שְׁכָל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עָשָׂה אוֹתוֹ בְּמַצְוֹתָיו עַל יְדֵי אֲמֻצְעֵי. אָמַר לְאַרְצָן עֲשֵׂי כֵּן, וְעָשְׂתָה כְּמוֹ שֶׁהִצְטַוְתָה וְלֹא שֶׁנִּתְּנָה מִמֶּנּוּ. אָמַר לְמִים עֲשׂוּ כֵּן, וְעָשׂוּ הַמִּים אֶת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁלָּהֶם שֶׁהִצְטַוּוּ וְלֹא שֶׁנּוּ מִמֶּנּוּ, וְכֵן לְרַקִּיעַ כֵּן כְּגוֹן זֶה.

בְּעוֹלָם, אִזִּי עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, כְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הַגּוֹף עִם הַנִּשְׁמָה עוֹשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַדּוֹר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵיךְ? אָמַר לוֹ, כְּגוֹן זֶה: הַצְּדִיקִים הֵם הַנִּשְׁמָה, וְהַרְשָׁעִים הֵם הַגּוֹף. כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, נוֹטֵל אֶת הַנִּשְׁמָה, וְנִשְׁאָר הַגּוֹף לְסַרְחוֹן הַבָּשָׂר. וּמַה נוֹטֵל? נוֹטֵל אֶת הַנִּשְׁמָה, שֶׁהֵם הַצְּדִיקִים, וַיִּשְׁאָרוּ הַגּוֹף, שֶׁהֵם הַרְשָׁעִים.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמִּים, אֵלוֹ הַצְּדִיקִים הַנְּאֻסָּפִים לְבֵית עוֹלָמָם, שֶׁהִיא מְקוּם אֶחָד וְיִמְחַד לָהֶם לְמַעֲלָתָם, וְכִשְׁיִתְּכַסּוּ לְעוֹלָם הַבָּא, מַה כְּתוּב? וְתִרְאֶה הַיְבֻשָּׁה, שֶׁהֵם הַרְשָׁעִים, בְּלִי מַעֲשֵׂה, שְׁאֵינֶן מִי שְׁיִגָּן עֲלֵיהֶם וַיִּכְסֶה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר (במדבר כ) וַיֵּרָאוּ כָּל הָעַדָּה כִּי גֹועַ אֶהְרֵן, אֵל תִּקְרִי וַיֵּרָאוּ, אֶלָּא וַיֵּרָאוּ.

שְׁהִרִי שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב, כָּל זְמַן שֶׁהַצְּדִיקִים בְּדוֹר, אֵינֶן מַדַּת הַדִּין יְכוּלָה לְשַׁלֵּט בָּהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים קו) וַיֵּאמֶר לְהַשְׁמִיד לְוַלִּי מִשֶּׁה בְּחִירוֹ עָמַד בְּפֶרֶץ לְפָנָיו לְהַשִּׁיב חַמְתּוֹ מִהַשְּׁחִית. וְכִשְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרְשָׁעִים, מְסַלֵּק הַצְּדִיקִים מִבִּינֵיהֶם, וְאִזִּי עוֹשֶׂה דִין בְּרְשָׁעִים.

מִשָּׁל לְמַה הַדְּבָר דּוּמָה? לְמַלְךְ שְׁהִיָּה לוֹ פְּרֻדָּה. יוֹם אֶחָד נִכְנָס לְגִנוֹ וַיֵּרָא שְׁהִיוּ שָׂם בְּכָלוֹ דְרָדְרִים רַבִּים. אָמַר, אֲנִי רוֹצֵה לְבַעַר אוֹתָם מִכָּאֵן. הָרִים עֵינָיו וַיֵּרָא וַיִּרְדֵּים טוֹבִים וְנָאִים. אָמַר, בְּשִׁבִיל אוֹתָם הַיִּרְדִּים אֶת כָּל הַדְּרָדְרִים, וְכִשְׁנִתְּנוּ רִיחָם אוֹתָם הַיִּרְדִּים, נָטַל אוֹתָם וְעָקַר אוֹתָם מִן הַגֶּן. כִּיּוֹן שֶׁעָקַר אוֹתָם, אָמַר, הָרִי הַזֶּמֶן לְעָקַר אֶת הַדְּרָדְרִים שֶׁל הַגֶּן וְלְבַעַר אוֹתָם מִכָּאֵן. כֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל זְמַן שֶׁהַצְּדִיקִים בְּדוֹר, אֵינֶן נַעֲשִׂים דִּין בְּרְשָׁעִים. נִסְתַּלְקוּ הַצְּדִיקִים מִבִּינֵיהֶם, אִזִּי נַעֲשֵׂה דִין בְּרְשָׁעִים.

שָׁאֵל רַבִּי יִצְחָק אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁהִיוּ הוֹלְכִים בְּמַדְבָּר. אָמַר, אֲנִי רוֹצֵה לְשַׁאל שְׁאֵלָה אַחַת, אִם זֶה אֵינוֹ חֲטָא. אָמַר לוֹ, רְאוּי אֶתָּה לְשַׁאל בְּתוֹרָה, מַה שְׁאֶתָּה רוֹצֵה - תִּשְׁאָל.

אָמַר, זֶה שְׁאָמַר הַכְּתוּב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִם קִדְּם הַפְּעֻלָּה הָיָה - נָאֵה הוּא וַיְפָה.

במעשיו ולפקד אותם בכל יום, הואיל ונתן בו הקדוש ברוך הוא נשמה טהורה לדעת ולהכיר לבוראו, ולהסתכל בנפלאותיו שהוא עושה בכל יום ויום.

ושנינו, אמר רבי יצחק, ארבע רוחות מנשבות בכל יום מארבע רוחות העולם. רוח מזרח מנשבת מהבקר ועד חצי היום, ויוצאים עמה מאוצר החמדה ההוא. ששנינו, אוצר יש למעלה בשערי המזרח וחמדה שמו, ויש בו שלשת אלפים ושבעים וחמש רוחות של רפואה לעולם.

והינו ששנינו במשנה של רבי אליעזר, (שאמר רבי אלעזר, מהו) מה שכתוב בקר לא עבות, כלומר, כשהוא בקר, מי שיש לו מחלות וחליים, אינו נלכד בעבות.

ומשום כך אמר רבן יוחנן בן זכאי, יש מלאך ממנה מהבקר ועד חצי היום באותה רוח שבאה ממזרח, ומיכאל שמו, שהוא ממנה לצד מזרח. ואמר רבן יוחנן בן זכאי, הוא מיכאל, שכתוב בו הנה מלאכי ילך לפניך. בהשגחה תמצא, מיכאל - מלאכי, וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא למשה הנה מלאכי ילך לפניך, כלומר, הנה מיכאל ילך לפניך.

ושנינו, כשרוח מזרח מתעוררת לצאת לעולם, מי שהולך בדרך ויכון רוחו לענין הזה, כל ברכה שמברכים אותו, מתקימת בשעה ההיא, ויהיה שמח כל אותו היום.

רוח מערב מנשבת מחצי היום עד הלילה, ויוצאים עמה מאוצר מעין ארבע מאות וששים וחמש רוחות להפריח עשבים ואילנות ויבולים. ולמדנו, מלאך ממנה מחצי היום עד הלילה, ורפאל שמו, והוא ממנה לצד מערב.

סדר הלימוד ליום טז תמוז [יום 282 בשנה]

אמר רבי יוסי בן פזי, אם כן, קשיא יש כאן, שהרי שנינו, המלאך הממנה על הרפואה רפאל שמו, ואמרת שהרפואה באה ממזרח, ומיכאל הממנה עליה?

בא תשמע, אמר רבן יוחנן בן זכאי, כל מעשי הקדוש ברוך הוא לכני אדם כדי שיפירו אותו

ובשהיה עושה שום אחד מהם מעשהו כמו שהצטנה, היה רואה אותו הקדוש ברוך הוא שעשה כאותו אפן שצנה אותו, והוא משבח את אותו המעשה. זהו שכתוב וירא אלהים כי טוב, כלומר, וירא באותו המעשה שעשאוהו כמו שצנה, והיה אומר כי טוב, כלומר כי טוב עשה כמו שצטנה, וזהו וירא אלהים כי טוב. אמר רבי יצחק, כלם אמרו יפה, והדבר הזה יפה מכלם.

אמר רבי ברכיה לרבי יצחק, אם כן, קשה דבר זה מכל מה שנאמר, שאם כך, היה לו לומר פסוק זה (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשו והנה טוב מאד, מה זה את כל אשר עשה? אמר רבי יצחק, יפה אמרת!

הלכו אחרי רבי אבא. אמרו לו את הדבר הזה. אמר להם, יפה הוא! ופסוק זה מסייע לנו, שכתוב את כל אשר עשה - בכלל, ולא נאמר את כל אשר עשו, שמשמע (על) האמצעיים הללו שעשה, שהוציאו את כל מה שצטנו, והנה טוב, ובגללו כתוב את כל אשר עשה.

אמר רבי חייא, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב, להיותם עומדים תמיד, באותו קיום ובאותו הדרך שעשהו, ושל לא ישתנו מדרך זו לעולם.

אמר רב הונא אמר רב, לשלשה קרא הקדוש ברוך הוא שמותם במעשה בראשית, ואלו הן: השמים, והארץ, והמים. השמים מנין לנו? שכתוב (שם) ויקרא אלהים לרקיע שמים. הארץ מנין לנו? שכתוב (שם) ויקרא אלהים ליבשה ארץ. המים מנין לנו? שכתוב (שם) ולמקוה המים קרא ימים. ולמה? לעשות בהם כל מלאכתו.

ומה שיצא מהם הניחו לאדם לקרא להם שמות. אמר רבי ברכיה, כל מה שהוציאו השמים והארץ, אדם הראשון קרא להם שמות, שנאמר (שם ב) ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה.

פרישה ג'. (שם א) ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו. רבי יצחק פתח, (שיר ד) עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. רבי אבהו אמר, כמה יש לאדם להרהר

ה'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַיַּעַר הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרֵי עֵם דְּבָשִׁי.

וְכָל הַצְּדִיקִים כְּלָם נִהְנִים מִזֵּי אֲסִפְקַלְרִיָּה שֶׁל מַעֲלָה וְנִזְוֹנִים מִמֶּנּוּ, וּמִזְמָרִים לִפְנֵי יוֹצֵרָם בְּגֵן עֵדֶן. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שם ד) יָבֵא דוֹדֵי לִגְנוֹ וַיֹּאכֵל פְּרֵי מִגְדֵּיו. אָמַר רַבִּי מִנְחֵם, מַה זֶה יֹאכֵל? הִיַּעֲלָה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֹאכֵל? לֹא כִּי! אֲלֵא כְּמִי שְׂאוֹמֵר, יָבֵא שְׁלִיט הַבַּיִת – וַיֹּאכֵל הָאוֹרֶחַ. כִּי כְּתוּב יָבֵא דוֹדֵי לִגְנוֹ, כְּלוֹמַר, כְּשֵׁיבֵא דוֹדֵי לִגְנוֹ, יֹאכֵל הַמִּמְתִּין לוֹ, וְאִיזְהוּ פְּרֵי מִגְדֵּיו? הֵם הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם פְּרֵי מִגְדֵּיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁמִּתְחִילָה רוּחַ צְפוֹן לְנֹשֵׁב, כָּל הַשָּׁמַיִם וְכָל הָרְקִיעִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ וְהָאוֹפְנִים וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם, כְּלָם מִזְדַּעְזְעִים וּמִתְחַלְחָלִים, וּפּוֹצְחִים רְנָה וְשִׁבְחָה לְמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנַס עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וְזֶהוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִי שֶׁנִּשְׁמָה קְדוּשָׁה יֵשׁ בוֹ, וְשׁוֹמֵעַ קוֹל הַתְּרַנְגוּל קוֹרֵא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה, בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁנִּכְנַס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגֵן עֵדֶן, זִיק שֶׁל אִישׁ יוֹצֵא מִבֵּין גְּלִגְלֵי הַחַיּוֹת וְהוֹלֵךְ בְּכָל הָעוֹלָם וְנוֹגֵעַ תַּחַת כַּנְּפֵי הַתְּרַנְגוּל, וּבְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה, בִּירְאָה מְקִישׁ אֶת כַּנְּפָיו זו עִם זוֹ וְקוֹרֵא, וְזֶהוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

וְמִי שֵׁישׁ לוֹ הַשְּׁכָל בְּלָבוֹ וַיִּתְעוֹרֵר וַיִּקּוּם לְהַתְּעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הוֹלֵךְ קוֹלוֹ וְנִשְׁמַע בְּגֵן עֵדֶן, וּמְקַשֵּׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַצְּדִיקִים אוֹמְרִים לוֹ: רְבוֹן הָעוֹלָם, מִי הוּא זֶה? וְהוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר: פְּלוֹנֵי וְהַנִּשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה שֵׁישׁ בוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקְּשִׁיבוּ כְּלָכֶם, שְׂזֶה נוֹחַ לִפְנֵי מֶכֶל שִׁירָה וְתִשְׁבַּחַת שְׂאוֹמְרִים לְמַעֲלָה.

זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שם ד) הַיּוֹשֵׁב בַּגְּנִים. כְּלוֹמַר, נִשְׁמָה קְדוּשָׁה שְׂאֵת יוֹשֵׁב בְּעוֹלָם הַהוּא בֵּין גְּנוֹת וְטַנּוּף, וְאֵת עוֹסֵק בַּתּוֹרָה – בַּשְּׁעָה הַזֹּאת הַחֲכָרִים מְקַשִּׁיבִים לְקוֹלָךְ, שֶׁהוּא עָרֵב. וְהוֹאִיל וְכֵן, הַשְּׁמִיעֵי וְהָרִימֵי קוֹלָךְ בַּתּוֹרָתִי, וְאַתָּן לָךְ שְׂכָר חֶסֶד בְּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, בֵּא וּרְאֵה, דָּוִד הָיָה מְפִיר אוֹתָהּ הַשְּׁעָה, שֶׁשָּׁנִינוּ, כַּנּוֹר הָיָה תְּלוּי לְמַעֲלָה

שֶׁהוּא מְכָה וְהוּא מְרַפָּא, וְלֹא יְשִׁימוּ אֲנָשִׁים לְבָם לְמַלְאָךְ וְלֹא לְגִדּוֹל, וּמִשׁוּם כִּי מַחְלִיף עֲדָנִים וְזַמְנִים, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַלְאָךְ פְּלוֹנֵי עָשָׂה לוֹ אֵת זֶה, אֲלֵא הַכֹּל בְּיָדוֹ.

וּלְפִיכָךְ מַחְלִיף רוּחוֹת, עַד שֶׁיִּתְפַּלְלוּ לִפְנֵינוּ וַיִּשׁוּבוּ, וְאֵז יִפְקֹד אֶת הַרְפּוּאָה לְשֵׁרוֹת עֲלָיו, וְאוֹתוֹ מַלְאָךְ שֶׁנִּפְקֵד עַל הַרְפּוּאָה, עוֹשֶׂה מַה שֶׁנִּצְטָוָה מֵרְצוֹן אֲדוֹנָיו.

וּבֵא רֵאָה אֶת רַחֲמָנוֹתָי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא מְכָה אֶת הָאָדָם עַד שֶׁיַּעֲלֶה אֶת מַעֲשָׂיו בְּמִשְׁקַל בְּבַיִת הַדִּין שֶׁלְמַעֲלָה, וְהַהוּא שֶׁהַתְּמַנָּה עַל הַדִּין, הוּא מִיכָאֵל. וְרַחֲמָנוֹתָי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאָף עַל גַּב שֶׁבִגְלָלוֹ מַגִּיעַ לוֹ דִּין בְּיָדוֹ בְּדִין, מַגִּיעַ לוֹ רוּחַ שֶׁל רְפוּאָה בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁיִּכְשִׁיר אָדָם אֶת מַעֲשָׂיו וַיִּשׁוּב מֵהֵם לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ, וְאֵז מְשַׁדֵּר לוֹ רְפוּאָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַשְּׁלִיחַ שֶׁמִּמֶּנָּה עֲלָיו.

רוּחַ דְרוֹם מְנַשְׁבֵּת מֵרֵאשִׁית הַלַּיְלָה עַד חֲצִי הַלַּיְלָה, וַיּוֹצְאִים עִמָּה מְאוּצֵר הַחֲמֵדָה הַהוּא מְאֵתִים וְשִׁבְעִים וְחֲמֵשׁ רוּחוֹת, לְדַשֵּׁן אֶת הָאָרֶץ וְלַחֲמֵם אֶת הַקָּר, וּמַלְאָךְ מִמֶּנָּה עֲלָיו, וְאוֹרִיאֵל שְׁמוֹ, וְהוּא מְמַנֶּה לְצַד דְרוֹם בְּרוּחַ הַהֵיא, וְאוֹתָהּ רוּחַ כְּבֵדָה עַל הַחוּלִים וְדוּחְקִים בוֹ, וְהוּא טוֹב לְעוֹלָם. וְלְמַדְנֹה, בְּאוֹתוֹ זְמַן דְנִים אֶת הַרְשָׁעִים בְּאֵשׁ הַגִּיהֵנִם, וְכָל הָעוֹלָיִם שׁוֹכְכִים וְהוֹזִים בַּשָּׁנָה, וְאִין מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם.

רוּחַ צְפוֹן מְנַשְׁבֵּת מִחֲצִי הַלַּיְלָה עַד הַבֶּקֶר. וְלְמַדְנֹה, שֶׁלֹּשׁ מְאוֹת אֶלֶף רוּחוֹת וְסַעֲרוֹת בָּאִים עִמָּה, וְהִיא קָשָׁה מְכֹלָם לְכָל, וְטוֹב לַחוּלִים מְרַב הַקָּר שֶׁלָּהֶם, בְּעַבּוֹר הַחֵם הָרַב שֶׁבָּהֶם.

וְלְמַדְנֹה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יוֹצֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְאוֹתָם עוֹלָמוֹת רַבִּים שְׁכוּסָף בָּהֶם, וּבֵא לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, וְקוֹל הַפְּרוֹז מְכַרִּיז לִפְנֵינוּ וְאוֹמֵר: עוֹרֵי צְפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן. כְּלוֹמַר, עוֹרֵי רוּחַ צְפוֹן וְהַתְּעוֹרְרֵי לְבֵא לְעוֹלָם וְלַהֲפִיחַ בַּבְּשָׁמִים שֶׁל הָעֵדֶן. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שִׁיר ד) הִפִּיחֵי גַנִּי יִזְלוּ בְשָׁמָיו.

שְׁלֵמְדֵנוּ, בְּזִמְן שְׁרוּחַ צְפוֹן מְנַשְׁבֵּת בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנַס בְּגֵן עֵדֶן, כָּל הַבְּשָׁמִים וְכָל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן עוֹלִים רִיחָם וּמִזְמָרִים לִפְנֵינוּ, שְׁכַתּוֹב אֵז יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי

ולְהַעֲלוֹתֶם לְמָקוֹם הַהוּא שְׁגָנוּ לָהֶם, שְׁכָתוֹב בּוֹ (ישעיה סד, ג) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאֶרֶץ דְּשָׂאִים הַמְגַדְלִים לְאַחַר כֵּן וְצוֹמְחִים, לַעֲשׂוֹת צִרְף הָעוֹלָם, וְכָל הַעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה לְרַפְאוֹת בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כָּלֶם הוֹלִידָה וְהַצְמִיחָה הָאֶרֶץ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, בּוֹ בְּיוֹם שֶׁנִּבְרָאוּ שָׁמַיִם וָאֶרֶץ, בּוֹ בְּיוֹם עָשׂוּ כָּלֶם תּוֹלְדוֹתֶם וְלֹא חָסַר מֵהֶם כָּלוּם, מִשְׁמַע שְׁכָתוֹב (בראשית ב) אֱלֹהֵי תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ. וְאִימְתִי נַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת אֵלֹהֵי? בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. דּוֹקָא בּוֹ בְּיוֹם נַעֲשֶׂה כָּל צִרְכֵי הָעוֹלָם, וְלְאַחַר כֵּן גָּלָה אוֹתָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְנָתַן טַעַם לְכָל דָּבָר וְדָבָר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּתְגַּלָּה.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בּוֹ בְּיוֹם שֶׁנִּבְרָאת הָאֶרֶץ, בּוֹ בְּיוֹם הוֹלִידָה וְהַצְמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וְהָיוּ כָּלֶם גְּנוּזוֹת תַּחְתֵּיהָ, עַד שֶׁאָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא הָאֶרֶץ. תִּבְרָא הָאֶרֶץ לֹא נֶאֱמַר, אֲלֹא תּוֹצֵא הָאֶרֶץ, דָּבָר שֶׁהִיא גְנוּזָה בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דָּבָר וְדָבָר בְּאוֹתָהּ הַטַּבַּע הָרְאוּי לָהּ לְהוֹלִיד וְלְהַזְרִיעַ מֵהֶם כְּדוּמָה לָהֶם, זֶהוּ שְׁכָתוֹב לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּף עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֶרֶץ, כְּנִקְבָה זוֹ הַמַּעֲבָרָת, וְאַחַר כֵּן מוֹצִיאָה עֲבָרָה מִמֶּנָּה. כִּף הִיְתָה הָאֶרֶץ – בְּשַׁעַת שֶׁנִּבְרָאת, נִתְעַבְּרָה מֵהִיסוּדוֹת כָּלֶם שֶׁנִּכְנסוּ בָּהּ, וְהֵם הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שָׁלָהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ גִידִים שֶׁל שְׁלִיָּה שֶׁל אִשָּׁה, שְׁמֵלָאִים מְזַרְעוּ שֶׁל אָדָם, שֵׁישׁ בּוֹ הִיסוּדוֹת כָּלֶם, כִּף הָאֶרֶץ – בּוֹ בְּיוֹם שֶׁנִּבְרָאת, בּוֹ בְּיוֹם נִתְעַבְּרָה מִכָּל מַה שֶׁהוֹלִידָה, שְׁכָתוֹב (שם א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאֶרֶץ, וּמִיָּד וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ וְחֲשָׁף וְרוּחַ, הָרִי בְּכָאן אֲרַבְעָה יְסוּדוֹת שֶׁהֵם: אֵשׁ מִיַּם רוּחַ חֲשָׁף, וְאֵלֹהֵי הוֹלִידוֹ תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלֹהֵי נִתְיַסְדּוּ כָּלֶם, וְכָל הַתּוֹלְדוֹת נִתְהוּוּ מִכַּחוֹת הַלָּלוּ.

אָמַר רַבִּי אַבְיָה, הַבְּצוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ מְלָאִים זָרַע כְּמוֹ נִקְבָה מֵאוֹתָם הַמַּיִם שֶׁלְמַעְלָה, וּמִתְעַבְּרָת מֵהֶם כְּנִקְבָה שֶׁמִּתְעַבְּרָת מִן הַזָּכָר.

מִמְטָתוֹ שֶׁל דָּוִד, וְכִשְׁהִיא חֲצוֹת הַלֵּילָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמִנְשַׁבֵּת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, שְׁכָתוֹב (תהלים נז) עוֹרָה כְּבוֹדֵי עוֹרָה הַנִּבָּל וְכַנּוּר אֶעֱרִיה שָׁחַר.

אָמַר רַבִּי זִירָא, מִנֵּיִן לָנוּ שְׁרוּחַ צְפוֹנִית מִנְשַׁבֵּת בְּכַנּוּר? אָמַר רַב יִצְחָק, מִכָּאן – כְּתוּב כָּאן עוֹרָה כְּבוֹדֵי, וְכְתוּב שֵׁם עוֹרֵי צְפוֹן. מַה לְהֵלֵן צְפוֹן, אִף כָּאן צְפוֹן. וְהָיוּ מִקְשִׁיבִים לוֹ בְּכָל לֵילָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל הַצְּדִיקִים שֶׁבָּגַן עֵדֶן, וְזֶהוּ בַּחֲצֵי הַלֵּילָה.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גֵן עֵדֶן לְמִטָּה בְּאֶרֶץ, וְהוּא מְכוּן כְּנֶגֶד כְּסֵא הַכְּבוֹד, וּפְרֻכְתָּ, הַקָּרַח הַנּוֹרָא. וְלִמְדָנוּ מָקוֹם יְדוּעַ יֵשׁ עָלָיו אֲשֶׁר לֹא שְׁלֻטָה בּוֹ עֵינַי נִבְיָא לְרֵאוֹת לֹא בְּמַחֲזָה וְלֹא בְּמִרְאָה, וְעֵדֶן שְׁמוֹ, שְׁכָתוֹב (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵאוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְמַעְלָה, מִמֶּנּוּ נִזּוֹן אוֹתוֹ הַגֵּן שֶׁלְמַטָּה הַיְמָנָה, וּמִתְדַשְּׁנִים מִשֵּׁם כָּל הָאֵילָנוֹת וְכָל הַיְבוּלִים וְכָל הַצְּמִחִים שֶׁבָּגַן.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם מִנְטָף אוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְמַטָּה מֵעַל הַגֵּן מִכָּל הַרְיָחוֹת הַטּוֹבִים וְהַזּוֹהָרִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַנְּאוֹת וְכִסּוּפִים, וּמִהַרְיָח הַהוּא וְהַכְּסוּפָה וְהַהֲנָאָה שִׁיּוּרְד עָלָיו, נִזּוֹן מִמֶּנּוּ כָּל הָעוֹלָם.

וְלִמְדָנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּשְׁאֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תְדַשָּׂא הָאֶרֶץ דְּשָׂא, מִיָּד הַצְּמִיחָה הָאֶרֶץ כָּל הַיְבוּלִים וְכָל הַדְּשָׂאִים וְכָל הָאֵילָנוֹת שֶׁבָּגַן עֵדֶן בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן הַצְּמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאֶרֶץ הַצְּמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצְּמִיחַ אֶת הַגֵּן עֵדֶן, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית ב, ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֶן מִקְדָּם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָאֶרֶץ הַצְּמִיחָה הַכֹּל, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָרַר אֶת כָּל הַמַּעְלָה מֵהֶם וְשִׁתַּל אוֹתָם בְּגֵן עֵדֶן, וּמִמָּה שִׁיּוּרְד מֵעֵדֶן כָּלֶם נִזּוֹנִים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים כד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע אֲשֶׁר שֵׁם צְפָרִים יִקְנֶנּוּ. מִי הֵם הַצְּפָרִים? אֵלֹהֵי הֵם הַצְּדִיקִים, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה לָהֶם כְּנַפִּים כְּצְפָרִים לְהַתְּעוֹפֵף לְמַעְלָה בְּמַדְעַ וְהַשְּׁכַל,

וַאֲמַר רב יהודה אָמַר רב, אוֹתוֹ הִרְקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאֹרוֹת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמִּקְבֵּל מִלְמַעְלָה, וְכִשְׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רְקִיעַ, נִטַּל אֶת הַמְּאֹרוֹת, וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ הַנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שְׂאוֹתוֹ רְקִיעַ נִתְּהַוָּה מִן הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רב יהודה אָמַר רב, הִרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן הוֹלִיד הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתּוֹ, וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ אֶת הִרְקִיעַ הַזֶּה, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְנִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאֹרוֹת הַלְלוּ וְנִתְּנָם בּוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בראשית א, יז) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רבי יצחק, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאֹרוֹת הַלְלוּ, וְהִנִּיחָם בְּרְקִיעַ הַזֶּה לְהִיּוֹת מְשֻׁלָּה עַל הָאָרֶץ וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וְכִשְׁבָּרָא, נִתְּנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשׁוּהָ. אָמְרָה הַלְּבָנָה, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵינן לָךְ לְהַתְּנֶהֱג בְּשָׁנֵי כְּתָרִים בְּשׁוּהָ. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? הַמְעֵיט אוֹתָהּ, וְהִינּוּ הַכִּפְּרָה שֶׁל שְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁנֵאמַר בּוֹ לֵאמֹר:

אָמַר רבי יעקב, בְּכֶמְהָ מְקוּמוֹת שְׁנֵינוּ אֶת זֶה וְלֹא הִתְיַשַּׁב בְּלִבֵּי הָעֻזִּין. כִּשְׁבָּא רַב גַּחְמֵן, בָּאוּ וְשָׂאוּ אוֹתוֹ. אָמַר כְּמִשְׁמְעוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אַתָּה רוֹצֵה לְעֵבֵר עַל דְּבָרֵי חֲבֵרֶיךָ?! שְׂתַק.

רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוּנְיָא בָּא לְרֹאוֹת אֶת רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲתָנּוּ. יֵצְאָה בֵּיתוֹ וְלָקְחָה יָדוֹ לְנִשְׁק. אָמַר לָהּ: לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצֻמְךָ מִלְּפָנֵי בַעֲלֶךָ, שֶׁהוּא קְדוֹשׁ. שָׁמַע רַבִּי אֱלֶעָזָר, אָמַר: כָּעַת אֲנִי נוֹכַר בְּדַבָּר אַחַד, שֶׁהִיא מְרַגְלִית יִקְרָה, שְׁנֵאמַר עַל הַלְּבָנָה כְּפִי שְׁשָׁנֵינוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְלְבָנָה לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצֻמְךָ, שֶׁחֲשָׁבָה הַלְּבָנָה שְׁלָה נִתֵּן הַשְּׁלִטוֹן. אָמַר לוֹ חָמִיו: אֲנִי כֹּךְ שְׁמַעְתִּי וְכֹךְ הוּא מְסַתְּדֵר בְּלִבִּי, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא אֶעֱבֹר עַל דַּעַת הַחֲבֵרִים.

פְּתַח רבי אֱלֶעָזָר פִּיו וְאָמַר, (דברים לג) אֲשַׁרְיָךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בְּה' מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתְךָ. וְכִי גֵאוֹתְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל חָרַב הוּא? לֹא! שֶׁהָרִי הַחָרַב נִתְּנָה לְעָשׂוֹ, שֶׁכְּתוּב (בראשית כז) וְעַל חֲרָבְךָ תַּחְיֶה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל לֹא.

אֶלָּא כֹּךְ שְׁמַעְתִּי מֵאֲבָא, שְׂאוּלוֹ הֵם תְּלַמִּידֵי הַחֲכָמִים, שֶׁכְּשֹׁמְעֵים דְּבָר וְלֹא מְתִישַׁב בְּלָבָם, שֶׁהֵם נִלְחָמִים זֶה עִם זֶה כְּאוֹתָם לוֹחֲמֵי הַקְּרָב בְּחָרַב, וְרוֹצִים לְהַרְג זֶה אֶת זֶה.

שָׂאֵל רבי חגי לְרַבִּי דוֹסְתָאֵי, אָמַר לוֹ, הָרִי כְּתוּב וְתוֹצֵא הָאָרֶץ (שם) דְּשָׂא עֵשֶׂב מְזִרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֵשָׂה פְּרִי לְמִינוֹ. הָאָרֶץ הוֹצִיאָה אֵילָנוֹת וּפְרוֹת, מָה כְּתוּב לְאַחַר כֹּךְ (שם ב) וְכַל שִׁיחַ הַשְּׂדֵה טָרַם יִהְיֶה בְּאָרֶץ וְכַל עֵשֶׂב הַשְּׂדֵה טָרַם יִצְמַח, וּמִשְׁמַע טָרַם כְּתַרְגוּמוֹ?

אָמַר לוֹ, כֹּךְ הוּא, אֲבָל כַּחוֹת לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה לָהֶם, וּמִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד לֹא הָיָה שִׁיעֲלָה מִן הָאָרֶץ, שֶׁאֵלְמָלָא הָיָה כֹּךְ, כָּל כַּחוֹתָם הָיוּ לְהוֹלִיד וּלְהַצְמִיחַ, אֲבָל מִפְּנֵי זֶה לֹא הָיָה בְּאָרֶץ הַכַּח הַמוֹלִיד.

רַבִּי יַצְחָק הֵלֵךְ לְרַבִּי זִירָא, נִכְנַס לְבֵיתוֹ וּמַצָּא שְׁהֵיָה מְטִיל בְּאוֹתוֹ הַגֵּן. פְּתַח וְאָמַר (שופטים א) וּבְנֵי קִינִי חוֹתֵן מִשָּׂה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים. מָה רָאוּ בְּנֵי יִתְרוֹ לְעֵלוֹת מִשָּׁם?

שָׂאֵמַר רב יהודה אָמַר רב, שְׁקוּלָה הָיְתָה יִרְחוֹ כְּנָגַד כָּל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל מְרַב הַתְּעַנּוּגִים שֶׁהָיוּ בָּהּ, שְׂאָמַר רב יהודה אָמַר רב, לְמָה נִקְרָאת שְׁמָה יִרְחוֹ? עַל שֵׁם הָרִיחַ. אָמְרוּ בְּנֵי יִתְרוֹ, אָנוּ צָרִיכִים לְהַתְּעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה אֵינָה צָרִיכָה תְּעַנּוּגִים, נִקּוּם מִכָּאן לְהָר וּנְתַעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

אָמַר רבי זִירָא, יָדַעְתִּי עַל מָה הַתְּכַוֵּנָתָ, אֶלָּא בְּנֵי יִתְרוֹ עַד עַתָּה לֹא הָיוּ יוֹדְעִים תּוֹרָה, וְצָרִיכִים אֶת הָהָר, אֲבָל אָנוּ יוֹדְעִים בַּתּוֹרָה וְצָרִיכִים צַחוֹת לְלַבּוֹן הַהִלְכָה.

אָמַר לוֹ, מָהוּ שֶׁכְּתוּב וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא? אָמַר לוֹ, הוֹצִיאָה הָאָרֶץ כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהָיוּ בָּהּ וְשֶׁהָיוּ גְנוּזִים בָּהּ לְחוּץ, וְלֹא הָיוּ בָּהֶם כַּחוֹתָם, עַד שֶׁהִמְטִיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָאָרֶץ וְעָמְדוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת בְּכַחַם הַשְּׁלָמָה, וְכְּתוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

פְּרָשָׁה ד: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. שָׁם שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יַצְחָק בַּר יַעֲקֹב, מָהוּ שֶׁכְּתוּב (שיר ד) כָּלֹךְ יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין כֹּךְ? בָּא וְרָאָה, כִּשְׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עָשָׂאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנֶּאֱצֵל מִלְּמַעְלָה, וּבְרָא הַשָּׁמַיִם מֵאוֹתוֹ הַרְקִיעַ הָרֵאוּשׁוֹן שֶׁהִכִּינוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָאוּ בַּתַּחֲלָה, וְאוֹתוֹ הַרְקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׂאָר הַרְקִיעִים שֶׁנִּתְּהַווּ מִמֶּנּוּ.

לפרקים אלו? והרי כתוב (איוב ז) ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחנונו! ואמר רבי יצחק, אין לך כל רגע ורגע שהקדוש ברוך הוא אינו משגיח באדם בכל מה שהוא עושה, ושנה כאן, שבארבעה פרקים בשנה הוא!?

אמר רבי אלכסנדראי, אני חוזר בי, שדבר התורה בענין זה, ולא בענין של אותו דבר של רבותינו. שהפסוק אמר פקידה ובחינה, וחכמים אומרים דין. ומשמע שהקדוש ברוך הוא משגיח בכל יום ויום בעולם, אבל לדון דין, רק בארבעה זמנים הללו לדון את כל העולם.

וכל הדינים הללו, בשביל בני האדם עושה הקדוש ברוך הוא דין בעולם. בפסח על התבואה, מה משמיענו? אמר רבי יצחק, על התבואה ממש. שאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה, ספוקם של העולם. לא מעשרין אותו בני אדם ולא נותנים לאכל ממנו לעניים, ליתומים ולא למנות?! כשבאה השנה הזו, דן את כל העולם על אותה תבואה שהיתה בשנה שעברה.

בעצרת דן את העולם על איזה עון? על עון פרות האילן, שלא המתינו שנת ערלתם ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר.

בראש השנה דן כל העולם כלו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה כלה. ולמדנו, אפלו צעדיו של אדם נמנים ובאים בדין באותו היום. זהו שכתוב (שם לא) וכל צעדי יספור.

שנה רבי יוסי, שלש פתות נכנסים ליום הדין: פת צדיקים גמורים, פת רשעים גמורים, פת בינוניים, וכנגדן שלשה פחות באדם: כח הנשמה הקדושה, וכח המתאווה, וכח המניעה. מהו כח המניעה? אמר רבי יהודה, כח המגדלת והמניעה את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא ראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באים לעמד בדין ולדון את הבריות ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם, שלמד רבי יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדים על הדין ביום ראש השנה, יש מהם

ודבר זה שאמר חברנו - כך הוא, וכן גזרתי בסוד המשנה שלנו, שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את השמש ואת הלבנה, גזר על השמש שיחזור להיות שלטונו של עשו, וגזר על הלבנה להיות בעולם הזה שלטונו של יעקב, ומנה עליהם שרים חזקים, עד שיבאו שתי האמות הללו.

והשר ההוא שהתמנה על הלבנה, עבור האמה של יעקב, רצה מהקדוש ברוך הוא שינתן השלטון ללבנה בעולם הזה, כלומר לאמה של יעקב. אמר הקדוש ברוך הוא, וכי מה צריכה האמה של יעקב, אלא את העולם הבא, ולהשליטם על כל עובדי כוכבים ומזלות, אבל בעולם הזה, לכי ומעטי את עצמך והשתעבדי בגלות לזכות לעולם הבא.

כשבאה האמה של יעקב, התרעמו לפני הקדוש ברוך הוא על שנטל מהם השלטון ונתן לעשו. אמר להם הקדוש ברוך הוא: וכי מה אתם צריכים את שלטון העולם הזה? שהרי אני ערב להשליטכם לעולם הבא על כל האמות, ומשום כך הקריבו עלי כפרה. כלומר, על אותה הבטחה שאני ערב בו, הקריבו כפרה והתעסקו בתורה, ועלי לתת לכם שכר טוב, ועלי להשליט אתכם על כל האמות, שעל כך מעטתי את הירח בעולם הזה.

בא רבי יוסי חמיו ונשקו בראשו. קרא לבתו ואמר לה: הגלוי של האור והמאור שנפרד בטובות יש לך. אשריך, אשרי חלקך, ואשרי חלקי בעולם הזה שזכיתי לראות כך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל - מאיר להם הקדוש ברוך הוא, ואינם צריכים למאור אחר, שכתוב (ישעיה ס) והיה לך ה' לאור עולם.

אמר רבי אבהו, ישראל, פיון שנתחלף להם השלטון, מונים חשבון ללבנה, שבה נוהגים ישראל חשבונותיהם. זהו שכתוב (שיר השירים ד) הנה יפה רעיתי, מנהיגתי. מן רועה כצאן יוסף. (שם) ומום אין כך, שלא נמצא כך חסרון במועדים ובזמנים.

דבר אחר, הנה יפה רעיתי ומום אין כך, שנו רבותינו, בארבעה פרקים בשנה העולם נדון. אמר רבי אלכסנדראי, וכי לא נדון האדם אלא

לדין, ובזמן שמת, כשיוצאה נשמתו ממנו, ובעולם הבא.

אמר רבי יהודה, בטחון הצדיקים ושמחתם, כשיוצאים מן העולם הזה בכשרון מעשים. וכשבאים לעין בנשמה, אין מוחים בידה. ומה אומרים לה? כלך יפה רעיתי. אמר רבי אבהו, הצדיק אומר את זה על הנשמה שבו, כלך יפה רעיתי, מנהיגתי, שלא הרעתי לך במעשים רעים, שכתוב (שיר ד) ומום אין בך.

דבר אחר, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי מארת. למה חסר ו'? אמר רבי יהושע בן לוי, תפלת הצדיקים שיוצאו מהעולם הזה כדי שלא יתעכב שכתוב לעולם הבא. שאמר רבי יהושע בן לוי, מה שכתוב (יחזקאל א) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה? זו מעלתן של צדיקים שהם למעלה על כל המעלות.

מה זה עליו? אמר רבי יצחק, הוא יעקב, שמעלתו למעלה. זהו שכתוב כמראה אדם. מה משמע? כתוב כאן עליו, וכתוב שם (בראשית לה) ויעל מעליו אלהים.

אמר רבי חייא בר יעקב, אין לך בכל לילה ולילה שאין הפרוז יוצא ואומר: עלו חסידים, באו וברכו ליוצרכם! זהו שכתוב (תהלים קמה) וחסידיה יברכוכה. כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו. ולמה? להודיע לבני האדם גבורותיו וגו'.

שנו רבותינו, פעם אחת היה הולך רבי יוסי בדרך, פגש בו רבי ירמיה (חייא) והלכו כאחד. פגעו בהר ההוא, והיה הקר מפחיד אותם. אמר רבי יוסי לרבי ירמיה (חייא): נאמר דברי תורה ונלך.

אמר רבי חייא: בודאי שאומרים חכמי המשנה, השמש שהיה ליעקב, עד כמה זה יהיה? אמר רבי יוסי: אמר לך דבר שהיה אבא אומר, שאותו השמש ואור הרב שהיה ליעקב, גנוז הוא לצדיקים לעתיד לבא, ולא זה הוא השמש שמשמשים בו בני עשו, ונגזר שישתעבדו בני יעקב תחתיו.

באותה שעה היה יעקב עצוב. אמר: רבון העולם, הרי האורה שלי נתנה לעשו. יצאה בת

שהם מורים זכות לטובה, ויש מהם חובה לרעה. ובא ראה, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא שנתן עצה להנצל מן הדין.

שלמדנו, מה שכתוב (ויקרא כג) זכרון תרועה, לא מצאנו זכירה לתרועה, אלא מה שאמר רבי יוסי, כתוב (במדבר י) וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר וגו' והרעתם וגו'. וזכר לתרועה זו, אמר הקדוש ברוך הוא, הריעו לפני בתרועה זו, שהיא זכרון אותה התרועה, מיד - ונושעתם מאיביכם כאותה דגמא.

מאיביכם, מי הם? אלו הם המורים חובתם של בני אדם. שלמדנו, אמר רבי יוחנן, מלאכים יש המורים חובתן של בני אדם, ומלאכים יש המורים זכותם. ואפלו אחד מני אלף מורה זכותו, עוזבים אותו. זהו שכתוב (איוב לג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף, וכתוב אחריו (שם) ויחננו ויאמר פדעו מרדת שחת וגו'.

וכי יש מלאך משטין זכותו של אדם? אמר רבי שמעון, חס וחלילה שמלאך משטין זכות, אלא יש מלאכים ממנים לעין ולהורות בחובתו של אדם בכל שעה שיעבר, והם מורים אותו דבר שנצטוו.

ביוצא בדבר, וכל צבא השמים עומד עליו מימינו ומשמאלו, מה זה עליו? עליו של אחאב, שהיו מעינים בדינו מימינו ומשמאלו. וכי יש ימין וכו'? אלו מימינים לזכות, ואלו משמאילים לכף חובה.

אמר רב יהודה אמר רב, מפני מה בראש השנה דין הגוף והנשמה? מפני שבו נולד אדם הראשון, ובו ביום נעשה גוף, ונזרקה בו נשמה, ובו ביום נדון ונקבע הדין לדורות.

ובחג נדונים על שהם מבזים בנטילת ידים, ועל שהם מזלזלים במקנאות ובטהרות שהם מים, ועל כך נדונים על המים, על ענין המים.

אמר רבי אחא, בארבעה פרקים כמו כן האדם נדון: בו ביום שמהרהר העברה, ובזמן שעושהו, וביום ראש השנה, ובעולם הבא. רבי אבהו אמר, בזמן שעושה העברות, ובזמן שיחלה. שאמר רבי אבהו, כיון שיחלה אדם, מעלים אותו

מִשָּׁה, אֶהְרֵן וּמְרִים. בְּזִכּוֹת מִשָּׁה הִיָּה הַמֶּן יוֹרֵד לְיִשְׂרָאֵל, בְּזִכּוֹת אֶהְרֵן הָיוּ עֲנֵנֵי כְבוֹד הַחַיִּים עִם יִשְׂרָאֵל, בְּזִכּוֹת מְרִים הִיָּתָה הַבָּאָר הַחַיִּים עִמָּהֶם.

מִתָּה מְרִים – פְּסָקָה הַבָּאָר. מִת אֶהְרֵן – נִטְלוּ עֲנֵנֵי כְבוֹד. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שם כ) וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה. אֵל תִּקְרִי וַיִּרְאוּ אֶלֶּא וַיִּירָאוּ. מִתָּה מְרִים – פְּסָקָה הַבָּאָר, מִנֵּין לָנוּ? שְׂכָתוֹב (שם) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתִּמַּת שֵׁם מְרִים, וְכָתוֹב אַחֲרָיו וְלֹא הִיָּה מִים לְעֵדָה. וּבְזִכּוֹת מִשָּׁה חֲזָרוּ שְׁלֹשָׁתָם. וְהָיָה אָבִי אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁתָם חֲקוּקוֹת דְּמִיּוּתֵיהֶם בְּרִקִיעַ, שְׁתֵּאִיר זְכוּתָם עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֶתֶּם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנֵּין לָנוּ שְׁשֵׁלִשְׁתָּם חֲקוּקִים בְּרִקִיעַ? שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ, בְּכֹלֶם כָּתוֹב עַל פִּי ה', וּבְמְרִים לֹא כָתוֹב עַל פִּי ה', שְׁאִין כֶּף דְּרֹךְ אָרֶץ. אֶלֶּא אָמַר אָבִי, בְּכֹלֶם כָּתוֹב שֵׁם, וַתִּמַּת שֵׁם מְרִים, וַיִּמַּת שֵׁם אֶהְרֵן, וַיִּמַּת שֵׁם מִשָּׁה. כָּתוֹב כָּאֵן שֵׁם, וְכָתוֹב שֵׁם שֵׁם, (שמות לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה'. מַה לְהֵלֵן עִם ה', אֶף כָּאֵן עִם ה'.

שְׁשֵׁנִינּוּ, לָמָּה מִת מִשָּׁה בְּחוּצָה לְאָרֶץ? לְהוֹרוֹת שְׁבִזְכוּתוֹ יִתְקַיְמוּ מִתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר אָבִי: אָמַר מִשָּׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֶכְנִס לְאָרֶץ כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתֶיךָ, שְׁהָרִי כָתוֹב (ויקרא כג) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ, (שמות יב) וְהָיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְשֵׁם הוּא קִיּוֹם שֶׁל מִצְוֹתֶיךָ.

אָמַר לוּ, מַה שְׁהִזְהַרְתָּ, מִשְׁלִים אוֹתָךְ, וּמַה שְׁיַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאָרֶץ הַקְּדוֹשׁ, יְהִי חֲלֻקָּה עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (ישעיה נג) לִכֵּן אֲחַלֵּק לוֹ בְּרָבִים – אֵלוּ הַצְּדִיקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵת עֲצוּמִים יִחַלֵּק שְׁלָל – אֵלוּ הָאֲבוֹת. וְלָמָּה? תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֲרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

שְׁאָמַר רַבִּי חֵיִיא סְבָא, לֹא מִצְאֵתִי רוּעָה שְׁמֶסֶר נַפְשׁוֹ עַל צִאֲנוּ כְּמִשָּׁה, שְׁאָמַר (שמות לב) וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חֲטָאתָם וְאִם אֵין מַחְנִי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. מַה זֶה מַחְנִי נָא? מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, לְקַיֵּם תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֲרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

וְאֵת פִּשְׁעִים נִמְנָה (ישעיה נג) – שְׁנִקְבֵר עִם מִתִּי מְדַבֵּר, שְׁהָיוּ רִשְׁעִים לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, (שם) וְהוּא חֲטָא רַבִּים נִשָּׂא – שְׁלֹא זֶז מִשֵּׁם עַד שְׁמַחַל לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִפְשָׁעִים יִפְגִּיעַ – שְׁהִרְבֵּה תִפְלָתוֹ עֲלֵיהֶם.

קוֹל וְאָמְרָה: וְאֵתָה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְגו', וְהָאוֹרָה שְׁלָךְ נִגְנָזָה לָךְ וּלְבִנְיָךְ. אָמַר: הִרְאִינָה לִי!

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הוּצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַשְּׁמֶשׁ שְׂרָאָה אוֹתָהּ יַעֲקֹב, וְלֹא אָדָם אַחֵר. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לִי הַשְּׁמֶשׁ, אוֹתוֹ הַשְּׁמֶשׁ שְׁהָיָה גְנוּז, כְּאֲשֶׁר עֵבֶר אֶת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁנִּצְחַח שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ, לוֹ מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחֵר.

וְאֵתָה עַל גַּב שְׁיַעֲקֹב נִהְנָה לְרֵאוֹת שְׁנִצְחַח אֶת שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ, מַה כָּתוֹב בּוֹ? (שם) וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוּ. אָמַר רַבִּי אַחָא, הָאוֹר הָאִיר, אֲבָל לְבוֹ הִיָּה חֲשׂוֹךְ עַל יוּצְאֵי יָרְכִיו שְׁיִשְׁתַּעֲבְדוּ תַּחַת עֲשׂוֹ.

בְּעוֹד שְׁהָיוּ הַחַיִּים, שְׁמַעוּ קוֹל תִּינּוּק בְּהָר שְׁהָיָה הַחֲלֻף וּבּוֹכָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: גִּלְף אֵלָיו, שְׁהָרִי אֵינְנוּ מְפַחְדִּים, שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ, שְׁלֹאֲחַד מִתַּחַזָּה וּמִזִּיק, לְשָׁנִים נִרְאָה וְלֹא מִזִּיק. הִלְכוּ אֵלָיו, וְהִתִּינּוּק הִיָּה בּוֹכָה.

בְּשִׁהֲנִיעוֹ אֵלָיו, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּנֵי רְבוּן הָעוֹלָם אֲנַחְנוּ, שֶׁל אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא שְׁמוֹ אֲחַד עַל שְׁתֵּים, בְּאוֹתֵיּוֹת שְׁלֹשָׁה רְשׁוּמִים, בְּסוּד שֶׁל אַרְבַּע. חֲקוּקִים עַל אֲחַד שָׁנִים, וְנִקְרָאִים עַל חֵיוֹת הַקְּדוֹשׁ. מַה הַטַּעַם? אָמַר רַבִּי יוֹסִי כֶּף: שְׁחֹשְׁשִׁים שְׁמָא הוּא שֵׁד, וְהֵם פּוֹחְדִים מִשְׁמוֹ שֶׁל רְבוּן הָעוֹלָם הִרְבֵּה.

בְּאֲשֶׁר אוֹתוֹ הִילֵד שְׁמַע אֶת הַדְּבָר הַזֶּה, הִשִּׁיב וְאָמַר: יְהוּדֵי אֲנִי, וּבֶן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חֵיִיא הַגְּדוֹל אֲנִי, וְאָבִי הִיָּה מְלַמֵּד אוֹתִי פְּסוּקֵי שִׁיר הַשִּׁירִים וּפְרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, וּמִת אָבִי, וְגִנְבוּ אוֹתִי הַגְּנָבִים, וְכַעַת נִצְלַתִּי מֵהֶם וּבְרַחֲמֵי לְהָר הַזֶּה.

בְּכָה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר: אוֹי שְׁבֶן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חֵיִיא הַגְּדוֹל הַחֲלֻף כֶּף! לְקַח אוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְהִלְכוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי: אָמַר בְּנִי, מַה הָיִיתָ לוֹמֵד עִם אָבִיךָ? אָמַר: בְּפִרְשַׁת יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם הָיִיתִי לוֹמֵד. אָמַר לוֹ: מַה הִיָּה אָבִיךָ אוֹמֵר בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת?

פְּתַח אוֹתוֹ תִינּוּק פִּיּוֹ וְאָמַר: (במדבר כא) בָּאָר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָה בְּמִשְׁעֲנֹתָם. לְמַדְנוּ, שְׁלֹשׁ מִתְּנוּת טוֹבוֹת נִתֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה רוּעִים אַחִים –

אמר רבי בא, שש מאות וארבעים מסעות עשה השמש, כחשבון שמש, בין יום וליילה, וסובב את כל העולם בהקפה, ולשם מה צריך? לרכב ולחמם את הארץ, ולדשן עשבים ויבולים, ולהצמיח פרות ואילנות.

אמר רבי יהודה, בא וראה, כאותו הגון שלמעלה עשה הקדוש ברוך הוא למטה. מה למעלה יש שמים, אף למטה יש שמים. ולמה נקראו שמים? אמר רבי יהודה, אש ומים.

אמר רבי יצחק, מכאן (איוב כה) עשה שלום במרומי. לא כתוב במלאכיו, אלא במרומיו, על אותם האש והמים, ועושה שלום ביניהם. כמו הגון הזה למטה, אש ומים.

וחזור הרקיע מתחת, ומחמם האדמה מחמימות האש והשמש, ומוריד הקדוש ברוך הוא המים על הארץ ומקרר האדמה, ומסיע את החמימות שלמטה, וזה מולידים ומצמיחים את הארץ. ואת כלם ברא הקדוש ברוך הוא לתועלת בני האדם.

רבי אבהו ורבי חייא ורבי נתן היו הולכים בדרך. אמר רבי נתן, לא תהיתם על בעלי המשנה הללו, שגזרת פיהם כגזרת מלאכים קדושים? ואני זכרתי מה שאמרו, שהרי השמש נאצל אורו מזיו האספקלריה שלמעלה, והאורה הזו אינה שלו. משמע שכתוב (בראשית א) 'הי מארת, היה לומר לומר יהי אורות, מה זה מארת? אמר רבי זירא, מן אורות, מ' תוספת לשמש, כלומר מן אורות, והתבה היא אורות.

אמר רבי חייא, אל תתמה עליו, שהרי התורה נאצלה מן החכמה שלמעלה, והשמים נאצלו מאותו הרקיע העליון שעל ראש החיות, וכמו זה, כשתסתכל, כל מה שלמעלה ולמטה נאצלו זה מזה וזה מזה, והקדוש ברוך הוא על הכל, ומכסא כבודו מתחילים להיות נאצלים זה מזה, וכסא הכבוד ממנו, וכלם כאין חשוכים לנגדו. וזה שכתוב (דניאל ד) וכל דיירי הארץ כאלו לא חשוכים.

אמר רבי אבהו, שלא יהיה לך זה קשה, שהרי הראש שלנו להבדיל, מתחיל בראשונה

ועל כן שלשתם תקוקים למעלה. בא רבי יוסי ונשקו והרכיבו על כתפו שלשה מילין, וקרא עליו (שם נד, יג) וכל בניך למודי ה'.

שנה רבי שמעון, בא וראה, הקדוש ברוך הוא לא עשה את השמש אלא לשמוש בני אדם. בא וראה, בשלש מאות ותשעים מקומות של ישוב הארץ הולך השמש ועולה ויורד, ומדרגות ומעלות ידועות יש לו, והינו שכתוב (שם לח) הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה כמעלות אחז.

אמר רבי יוסי, איך היא עולה? אמר רבי, כבר למדנו במשנה מבעלי הישיבה, שהעולם הוא עגל ככדור הזה, וכשיוצא מהמזרח, הולך בעגול, עד שמגיע למטה, ואז נעשה הערב, ובאותה שעה הולך ויורד בגלגלים של מדרגות ידועות, ויורד וסובב את כל הארץ והישוב.

ובשיוורד ומתפסה מאתנו, מעריב לנו, ומאיר לאותם הדרים תחתינו, לפי הישוב ועגלגלות הארץ.

ואז הולך ויורד, ומפריד בין המים שתחת המים של האוקיינוס ובין המים שהולכים למעלה, ומפריד באמצע המים, לעכב את הסילון של המים שיוצא מגיהנם שלא יעברו להזיק לבני אדם, ועל כן לא נקרא השמש אלא לשמש את בני האדם, שעל כן נקרא השמש - שמש, שמשמש את הכל. אמר רבי אלעזר, אלמלא שהשמש ששוחה בים האוקיינוס, היה שורף ומבעיר את כל העולם.

יורד למתחת לארץ של הישוב, ומגיע לאותה דרגה שנקראת קרבוסא בלשון יון, ומאותה הדרגה מתחיל לעלות למעלה, וקול גלגליו נשמע לכל הרקיעים במסעותיו ללכת עם שירתו שהוא אומר, ולא היה אדם ששומע אותו פרט למשה, שהיה הנאמן של המלך, ויהושע שמשמש אותו.

ובשעהצטרף אותו יהושע לערך קרב, והיה שומע קול נעימת ונהימת השמש, לא יכל לסבל אותו, מה כתוב? (יהושע י) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מה זה דום? דום מלומר שירה. דום מקול הנעימה והנהימה שלך, שהרי היה שומע את קול מסעותיו במסעו.

בראשונה כשהיה שם, ונשארו פניו מאירים כשמש הזה.

סטה רבי אלעזר לצרכו, והם הלכו אחריו ללוותו לדרך שלשה מילין. אמרו לרבי אלעזר, אשריכם בעלי הישיבה, שאחר גבו של משה הייתם, כשנתנה תורה על ידו.

סדר הלימוד ליום יז תמוז [יום 283 בשנה]

הלכו רבי חייא ורבי נתן, ורבי אבהו לא רצה להפריד ממנו, והלך עמו לדרך.

פתח רבי אלעזר את פיו ואמר, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי מארת. בא וראה, הקדוש ברוך הוא עשה שמונה עשר רקיעים שנוסעים למסעיהם וסובבים את כל העולם, וכל אחד מתעכב אותו השעור שנתן לו מאדונו, וכשמשלים הרקיע ההוא את השעור ההוא, מתחדשים בעולם דברים טובים גדולים ורבים.

וחושבים בדעתם אותם טפשי הלב, שמסבוב הרקיע ההוא זה נעשה, ולא כך הוא, שהרי כל יום ויום מחדש הקדוש ברוך הוא מבקר עד ערב דברים עליונים גדולים וחסדים, ולפעמים שמשלים הרקיע ההוא את מסעו, ויפגש בעולם את גזרת המלך העליון, וחושבים טפשי הלב שבגלל הרקיע ההוא זה היה, וטועים בלבם בטפשות.

ועשה הקדוש ברוך הוא את הרקיע הרביעי ההוא, והניח בו את השמש, ומסובב את כל העולם בעדנים וזמנים לתועלת של העולם לבני האדם. ולמדנו במשנה שלנו, שלש מאות וארבעים חלונות הולך השמש, עולה ויורד בעדנים וזמנים.

והולך ומתחיל מחלון המזרח, מאותו החלון שנקרא נגה, והולך בעגול עד שמגיע לחלון שנקרא קרבוסא. אז הולך לסוף הצפון ששה חדשים, עד שמגיע לחלון שזוהר, והולך ששה חדשים להשלים שנה לתועלת הבריות, לעשות זריעה וקצירה.

זרו שכתוב (בראשית ח) עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף. ובהשלמתו לצד הדרום, לפי ישוב הארץ, קציר וחם וקיץ. ובהשלמתו לסוף הצפון – זרע, קר וחרף. והכל לפי ישוב הארץ, כמו

ללמד את התורה לתרגמן, והתרגמן לסמוכים לו, והסמוכים לו לסמוכים לו. נמצא, שכאשר מסתים השעור, שכלם תלויים מן הראש. וכמו זה תמצא למעלה ולכל העולמות.

ואמר רבי אבהו, משה נאצל מהזיו העליון, יהושע נאצל ממשה, הזקנים נאצלו מיהושע, הנביאים נאצלו מן הזקנים, הנשיאים וראשי העם נאצלו מן הנביאים, וכלם זה מזה.

בעוד שהיו הולכים פגשו את רבי אלעזר. אמרו, הנה אחד מבעלי המשנה בא. אמרו לו: ודאי שאמרתם שהשמש נאצל אורו מזיו האספקלריה שלמעלה? אמר: כך הוא!

פתח ואמר (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר נוזלים. בפסוק הזה יש להתבונן, שהרי המעין נמשך מן הבאר, והבאר מן הנוזלים, והנוזלים מן לבנון. לדעת שכלם נאצלו זה מזה וזה מזה. כן הוא השמש, האור אינו שלו, אלא נמשך חוט אחד של זיו שמאיר לשמש.

שהרי שנינו במשנתנו, האור שכרא הקדוש ברוך הוא בתחלה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. בא וראה, אור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מאותו האור של האספקלריה של האור ההוא שנגנז, ואפלו באור השמש הזה אין איש יכול להסתכל בו, כל שכן באותו האור.

והרי אמרנו, שאיש יסתכל בו מראש העולם ועד סוף העולם? אלא כך גזרנו במשנה שלנו, שבאור ההוא יכול האיש לדעת ולראות את אור החכמה, כל מה שהיה, וכל מה שיהיה, מראש העולם ועד סוף העולם, וההוא נגנז לצדיקים לעולם הבא. מה זה לעולם הבא? כשתצא הנשמה הקדושה מן העולם הזה וילך בו לעולם הבא.

בא וראה, כתוב (שמות לד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה. מה הטעם? משום שנהנה מהזיו ההוא. ואף על גב שירד משם, והאור ההוא לא ירד עמו, לא היו יכולים להסתכל בפני משה ממה שהסתכל

בכה רבי חייא ואמר, נדרתי עלי, שעד שאלמד לפני בעלי המשנה העליונה, לא אשב כאן. ישב שם שתיים עשרה שנים. כשבא, קראו לו רבי חייא הגדול. אמר רבי יצחק, האור הגנוז לצדיקים לעתיד לבא, אותו שהוא גנוז. זהו שכתוב (תהלים צז) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה.

ויאמר אלהים יהי מארת (בראשית א). רבי פנחס פתח בפסוק הזה (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. אמר רבי פנחס, חזרנו על כל התורה ולא מצאנו עטרה שעטתה בת שבע לשלמה. כעת יש לומר, זה שאמר רבי יצחק מה זה צאינה וראינה, הרי לו לכתב באו וראו, מה זה צאינה?

אלא, אמר רבי יצחק, הפסוק הזה שנקרא על אותם הצדיקים שיצאו מן העולם הזה ונקברו בארץ ישראל הקדושה. אמר רבי אלעזר, ושיצאה נשמתם שם. ועתידה בת קול להעיר בכל ציון וציון של בתי הקברות, ואומרת: צאינה וראינה, צאו מתחת רקבונות העפר והתעוררו משנתכם. בנות ציון – כמו שנאמר (מלכים ב' כג) מה הציון הלז.

אמר רבי פנחס, זכאים אתם הצדיקים לראות את זיו הכבוד העליון של המלך הקדוש, שהשלים כלו שלו, ובאיזו זכות? בשביל העטרה שעטרה לו אמו, בשביל אותו הפתח שהכתירו אותו הצדיקים בדברי תורה בעולם הזה. אמר רבי אבהו, אמו, ומהו? אמו, ואיזהו אם של הקדוש ברוך הוא? אלו הצדיקים שהם אמה הידועה לו.

ביום חתנתו – החתנה הזו ממי היא? אמר רבי פנחס, מהאם ההוא, חתנה של אותו האם שלו. מהו חתנתו? ביום שהכשרו לעשות את מצוות התורה, שהוא שמחת הצדיקים. ואימתי הכשרו? אמר רבי יצחק, משלש עשרה שנים ומעלה, שאותו היום חובה על הצדיקים לעשות שמחת הלב כיום שעולה לחפה, ומשום אותה הזכות עתיד הקדוש ברוך הוא לעורר אותם ולהעביר כרוז לפנייהם בחדוה: צאינה וראינה בנות ציון.

אמר רבי יצחק, בא תשמע, יהי מארת ברקיע השמים. רבי יצחק אמר, כשהקדוש ברוך

שאמרנו. ובגון הזה ממש, כמו שמשמשים בני אדם באור הרקיע הזה, אז כל צבאות השמים משמשים באור הרקיע שעל ראש החיות.

אמר רבי אבהו, מארת, למה חסר וי"ו? אמר לו, על מה שאמרנו בראשונה, שאין אורו שלם, שאין אורו רק מה שמקבל כחוט אחד אחר הכתל מן האור שהוא שלמעלה.

ובגלל זה לא נקרא אור שלם, ולא ראוי להקרא שלם אלא אותו האור שנקרא והאור עמו שורה. והוא שנגזז לצדיקים הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מן האור ששורה עם הקדוש ברוך הוא, ואור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מן האור הגנוז לצדיקים לעולם הבא. ועל כן לא נקרא אור שלם האור הזה של השמש, ולא ראוי להקרא.

ולפיכך אמר הקדוש ברוך הוא, לא יקשה לכם שכתוב מארת ולא שלם, שאני לא עשיתי אותו, אלא למה שכתוב (בראשית א) להאיר על הארץ, לשמש את בני הארץ, ודי לכם לבני הארץ למאור הזה שישמש אתכם.

אמר רבי אלעזר, ומה האור הקטן הזה לא יכולים בני אדם להסתכל בו, האור הגנוז לצדיקים על אחת כמה וכמה. אמר רבי אבהו, וכל שכן האור של המאור ששורה לפני המלך העליון.

בא לנשק את ידו של רבי אלעזר, אמר, כעת ידעתי שבאמת המארת הזה חסר, וראוי לו להיות חסר יותר מזה. אמר, אוי לעולם כשתצא ממנו, שעד היום הזה שאלתי על זה, ולא מצאתי את עקר הדבר, רק עכשו. אותה הדרך שיצאת בה, תהיה סימן של ברכה לי על שפגשתי אותך.

ישב עמו שלשה ימים, ולמד כל ספק וקשיא שהיו לו, ולמד אותו ששים טעמים בפרשת בראשית. הלך לדרך.

מצא את רבי חייא. אמר לו, בבקשה ממך רבי אבהו, שאטעם מאותה המתיקות של הדבש שמצית מגזרת קדושים עליונים. אמר לו, חריות דקל שאין בהן פרות וסביאת הדבש אין מתישבים יחד. ואף על פי כן למד אותו.

המשמשים שלו. אם האור שנברא בתחלה לא נתיעץ עמו, כשרצה להוציא ממנו שאר צבאותיו, כל שכן וכל שכן (תהלים קמד) אדם להבל דמה.

אמר רבי יצחק, הנח לרבי בוטא, שעם בעלי המשנה שם את מדורו. אמר רבי בוטא, אני לא זכיתי שיהיה מדורי עמהם, אבל הקשיא היתה שלהם.

ותרויץ שמעתי שאמר רבי בו, כמלך הזה שהיה שולט על הכל, ורצה להראות את עצמו שכלם כלולים בו והוא הכל, עשה עצמו בלשון רבים. כך הקדוש ברוך הוא, הואיל ורצה להראות שכל העולם שלו, כלל את הכל בידו, ואמר לשון רבים להראות שהוא הכל. אמר רבי יצחק, אם קול ממרומים שמעתי מזה, אמר שהיה יפה, שאין התרוץ הזה מתישב בלבי.

רבי שמעון בן יוחאי בא לטבריה לטהר את כל שוקי טבריה, ראו אותו רבי פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו: עד מתי נשב בקיום אחד ולא נוכל ללכת? אמרו: הנה מבעלי המשנה כאן, נשאל לפניו.

בא לשם רבי אבהו. אמר לו: אם לא נשמע דבר זה, הרי יפתח פיהם של המינים בפסוק הזה. אמר לו: יאמר לנו מר את עקר הפסוק הזה. אמר לו: מה הוא? אמר לו: זה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, כתוב (ישעיה מב) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה התורה את זה? אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות כעורים, ולא יודעים את עקר הדבר. הפסוק הזה נגזר במשנה שלנו, וכך גזרנו.

כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, המים היו העקר של הכל, וממים השתיל את כל העולם. ועשה הקדוש ברוך הוא שלשה אמנים שיעשו את אמנותו בעולם הזה, ואלו הם: שמים, וארץ, ומים. ועל ידי אלו נברא כל מה שבעולם הזה.

והזמין את שלשת אלו, את כל אחד מהם, להוציא בריות שצריך לעולם. הזמין את המים.

הוא מחיה את המתים ויעביר כרוז על כל ציון וציון, באותו הזמן תרד אותה הנשמה, כמו האור והמאור שיאיר באור של רקיע השמים על אותו הגוף שיתעורר מן הארץ. זהו שכתוב יהי מארת ברקיע השמים. ולמה? להאיר על הארץ, על אותו הגוף שיוצא מן הארץ.

רבי אבהו אמר, זוהי זה הרוח השורה על הגוף להחיותו ולהאיר אפלו. זהו שכתוב יהי מארת ברקיע השמים, ולמה? להאיר על הארץ, על היוצא מן הארץ, כמו שאמרנו.

רבי יהודה בן פזי פגש את רב נחמן. אמר לו, אותה הרוח שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות בה את המתים מהי? אמר לו, היא רוח האספקלריה של מעלה, כאשר ישיגו בני אדם הדעות הנכונות. ומנין לנו זה? ממה שכתוב (יחזקאל לז) ונתתי רוחי בכם וחיייתם. לא נאמר ונתתי רוח בכם, אלא רוחי, אותו הנאצל מהאספקלריה שלי, וכתוב (שם) ואת רוחי אתן בקרבכם, ואחר כך יהיה סימן ידוע בעולם. זהו שכתוב (בראשית א) והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים.

ויאמר אליהם נעשה אדם בצלמנו (בראשית א). רבי אבהו פתח, (תהלים ח) מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ותחסרהו מעט מאלהים. רבי תנחום אמר, בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לברא את האדם, נתיעץ עם המלאכים אותם הסוכבים את כסאו, ואמר להם נעשה אדם. אמרו לו: רבונו של עולם, מה טיבו של אדם זה, מה אנוש כי תזכרנו?

דבר אחר נעשה אדם, רבי בוטא בשם רבי בו אמר, חזרנו על כל התורה כלה ולא מצינו שנתיעץ הקדוש ברוך הוא עם המלאכים לעולם על שום דבר מכל מה שהוא צריך לעשות.

ועוד מצינו, שאין למעלה ולמטה שמשגיגים לדעתו של הקדוש ברוך הוא, וכשהם רצים להשיג, מיד חוזרים לאחור מהשגתם, כמו עוף הנקרא קנבוסא דקונארי הזה, שפורח וחוזר למקום שהוא שורה. כך הם, עד שחוזרים ואומרים (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו.

ועוד אמר רבי בוטא, מצינו שהקדוש ברוך הוא ברא האור הראשון, וברא מזה האור שאר

הבריות. והנשמה הקדושה היא שאני נתתי בו, שיהיה לה קיום לעולמים, שאינה גוף, ותדמה לקיום שלי.

אמר רבי אבהו, זהו ברור הדבר, משום שנמצא שבכראשית היו שלשת אלו – שמים וארץ ומים.

רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר, יפה הוא. אבל הארץ לקחה את כח שלשתם לבדה, עד שהיו בה ארבעה יסודות קיימים – מן השמים שנים, ומן המים אחד, והאחד שבה. והיא הוציאה את הגלם של אדם, והקדוש ברוך הוא את הנשמה. זהו שכתוב (שם ב) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים. הרי שניהם – הארץ והקדוש ברוך הוא – שהשתתפו יחד לעשות אותו, ובגללו אמר נעשה אדם. שהקדוש ברוך הוא אמר לה עשי את הגוף, ואני את הנשמה. אמר רבי יצחק, הנה כל הספק הזה עבר מעמנו.

עוד אמר רבי אלעזר, כגון זה שתף הקדוש ברוך הוא את העולם בכריאת בני אדם, שהרי שנינו שלשה שתפים באדם, האיש ואשתו והקדוש ברוך הוא. אמר רבי יהושע, כגון זה השמים והארץ והקדוש ברוך הוא. אמר רבי שמעון, שמים כנגד איש, ארץ כנגד אשתו, ולעולם הקדוש ברוך הוא משתף עמהם, ועל כן נאמר נעשה אדם, בלשון שתפות, ואין הקדוש ברוך הוא משתף עם שום בריה זולת עם אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות מי משתף עמהם? אמר רבי שמעון, כח האדמה, שאמרו שהיא נפש חיה. אבל הקדוש ברוך הוא אין משתף אלא על האדם בלבד.

אמר רבי יהודה, אוי להם לרשעים שאינם רוצים להדבק בשתפות של הקדוש ברוך הוא, במה? אמר רבי יצחק, באותה הנשמה שהוא נתן, אלא הולך ודבק בכח הבהמות. זהו שכתוב (תהלים מט) ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו. בל ילין, שלא רצה לעמד באותו יקר ותפארת של הנשמה. אבל מה חטאתו שעשה? שנמשל כבהמות, באותו הכח שלהן הנכרת והנדמה מהרה, ולא תעלה למעלה.

אמר להם: אתם תוציאו את הארץ מתחתכם, ואתה לך תתכנס למקום אחד. והמים עשו כך. זהו שכתוב (בראשית א) יקוו המים.

קרא לארץ. אמר לה: את תוציאי ממך בריות, בהמות וחיית וכדומה להם. מיד עשתה כך. זהו שכתוב (שם) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים. אמר להם: אתם הבדילו בין מים למים. עשו כך. זהו שכתוב (שם) ויעש אלהים את הרקיע. קרא לארץ. אמר לה: הוציאי דשאים ועשבים ויבולים ועצי השדה. מיד מה כתוב בה? (שם) ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע.

קרא כמו כן לשמים. אמר להם: יהיו ככם אורות ומאורות להאיר על הארץ, זהו שכתוב (שם) יהי מארת ברקיע השמים. קרא כמו כן למים. אמר להם: אתם תוציאו רמש של דגים ועופות וכדומה להם. זהו שכתוב (שם) ישרצו המים שרץ נפש חיה. ועל ידי שלשת אלה נעשה כל מעשה בראשית, כל אחד ואחד למינו.

בשבת היום הששי, כלם היו מזמנים לברא כמו שאר הימים. אמר להם הקדוש ברוך הוא: שום אחד מכם לא יכול לעשות הבריה הזו לבדה כמו שאר כל הבריות שהיו עד כאן, אלא כלכם תתחברו יחד, ואני עמכם, ונעשה אדם, שהרי אתם לא תוכלו לעשותו לבדכם, אבל הגוף יהיה של שלשתכם, והנשמה שלי.

ולפיכך קרא להם הקדוש ברוך הוא ואמר להם נעשה אדם, אני ואתם. אני את הנשמה, ואתם את הגוף. וכך הוא, שהגוף הוא משלשתם, שהיו אמנים במעשה בראשית. ואת הנשמה נתן הקדוש ברוך הוא, שהשתתף עמהם בה.

בצלמנו כדמותנו, כלומר שראוי לנו, באותו הגוף שנלקח מכם, לדעת ולהדמות לכם כמו אותו שנלקח ממני, שהוא הנשמה, שיפרד ממעשי העולם, ותהיה תשוקתו ורצונו לעליונים הקדושים.

ועוד בצלמנו כדמותנו, שהגוף שנלקח מכם לא יהיה בקיום כמותכם. מה זה כמותכם? כמותן הבריות שהוצאתם, על שהוא עפר כשאר כל

על שנטלה ממנו, מכחו ומגבורתו, ולא כמו הגוף שנטל מן האדמה, ויכלה וישוב עפר כשהיה.

אמר רבי יצחק אמר רב, אדם וזווגו עמו נבראו ביחד, זהו שפכתוב (בראשית ה) זכר ונקבה בראם. ונטלה מגביו, והכינה והביאה אל האדם. זהו שפכתוב (שם ב) ויקח אחת מצלעתיו.

רבי יהושע אמר, חנה הראשונה היתה, ולקחה ממנו, והיא נזקי הבריות. זהו שפכתוב ויקח אחת מצלעתיו. זוהי הראשונה שנקלח ממנו, על שהיא רוח מזקת. ויסגר בשר תחתנה, שהקים אחרת במקומה.

רבא אמר, זו היתה בשר, והאחרת לא היתה בשר. ומה היתה? אמר רבי יצחק, הזהמה של הארץ ושמריה.

אמר רבי תנחום, כשברא הקדוש ברוך הוא את האדם, נתן זהר פניו שמאיר בכל העולם. כיון שחטא, מה כתוב בו? (קהלת ח) ועז פניו ישנא.

רבי אליעזר ורבי עקיבא היו הולכים בדרך. אמר לו רבי עקיבא, רבי, אמר לי, זה שפכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים נעשה אדם, למה לא נאמר ויהי כן מיד, כשאר כל הימים, כשהיה הקדוש ברוך הוא אומר דבר, מיד נאמר ויהי כן, וכאן לא נאמר, אלא לאחר שאמר נעשה אדם, כתוב ויברא אלהים את האדם, הנה לו לומר ויהי כן!

אמר לו רבי עקיבא, וכי זאת היתה מעשה בראשית ולא יותר? והרי כתוב (שם) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ולא נאמר ויהי כן, אלא ויעש אלהים את הרקיע. וכן (שם) יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, הנה לו לומר מיד ויהי כן, וכתוב ויעש אלהים את שני המארת הגדלים?

אלא, אמר לך, כל דבר שלא היה בהם הכח האצול מלמעלה, נאמר מיד ויהי כן. שהארץ הוציאה אותם בתשלום כל פעלתם, ולא הצרכה להמתין לכח העליון להשלים תשלום אותה הפעלה.

אבל בכל דבר ודבר שהוציאה הארץ וקיום תשלום הפעלה לא היתה בה, הצרכה

אמר רבי שמעון בן פזי, זה הולך, כמו מה שאמר רבי יעקב בן אידי, שאמר רבי יעקב בן אידי, מה שפכתוב (איוב כח) וכל יקר ראתה עינו, אלו נשמתן של צדיקים, שהם יקר ותפארת לעולם ולעולמי עולמים.

אמר רבי אבהו אמר רבי יונתן, בא וראה מעלתו של אדם שהבדילו הקדוש ברוך הוא מפל שאר הנבראים, איך? אמר רבי אבהו, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא, אמר לפועלים האלה שהם יעשו לבדם, ולא נתיחד הוא עמם. אמר על בריות הארץ תוצא הארץ נפש חיה וגו', אמר למים ישרצו המים, והוא לא נתיחד עמם.

כשברא האדם, נתיחד הקדוש ברוך הוא עמם בעשיתו ואמר נעשה אדם. ונתן בו קלסתר פנים, ראיה, ריח, קומ"ה, הליכ"ה, משו"ש, דבור"ר, עש"ה. המשילו במעשה ידיו, זהו שפכתוב (תהלים ח) תמשילהו במעשי ידיו כל שתה תחת רגליו.

וכשזרק בו נשמה, קם על רגליו, ונדמה לתחתונים ולעליונים. נדמה גופו לארץ, ונשמתו לעליונים, בתאר, והדר, וכבוד, באימה, ובריאה. זהו שפכתוב (שם) וכבוד והדר תעטרהו.

אמר רבי יונתן, ראש הפסוק הזה ספק בלבי, שפכתוב (שם) ותחסרהו מעט מאלהים. אמר רבי אבהו, בנשמתו שהיא קדושה ודומה לו, אבל מה חסרון הוא? על שהיה גוף ונלקח מן הארץ.

ואם תאמר בדעת ובחכמה – אי אפשר, שהרי רחוק הוא האדם מן העליונים, שאמר רבי אלעזר אמר רבי תנחום, המלאכים הקרובים מקבלים כח שפע אספקלריה של מעלה תחלה, ומהם יורד לאותם שאינם קרובים, ומהם יורד לשמים וכל צבאם, ומהם אל האדם.

אמר רבי יוסי, כסא הכבוד מקבל תחלה, וממנו למלאכים העליונים, ומהם לאותם שאינם כל כך עליונים וגבוהים כמותם, ומהם לשמים, ומהם אל האדם.

אבל במה נדמה לו האדם? אמר רבי אבהו, בנשמה, שהיא קדושה, ולא תכלה לעולם,

אמר רבי ברכיה, כך הוא, באותו היום נתהוו! שהראהו הקדוש ברוך הוא באותו היום כל תולדותיו והעבירם לפניו הנשמות בדמיותיהם, והיה אומר: זה פלוני וזה פלוני, זה חכם הדור וזה דין הדור, וכן כל הדורות ומנהיגיהן.

רבי יצחק בשם רבי חייא אמר, מה כתוב למעלה מן הענין? (שם ב) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. לאחר שאמר (שם א, לא) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, מהו את כל אשר עשה? את כל - לרבות ענין המלאכים שהם טוב מאד. ובכל הנבראים לא נאמר אלא כי טוב בלבד, ובכאן כי טוב מאד, מלמד שהמלאכים נבראו, ונאמר עליהם כי טוב מאד.

ואמר רבי יצחק, למה עוד הוסיף הכתוב ואמר ויכלו? אמר רבי ברכיה, לשון כסוף הוא, וכל צבאם בכלל, הם המלאכים הנקראים צבא השמים. זהו שכתוב וכל צבא השמים עומד עליו. וכשגמר המלאכה, נכספה וכלתה לכל רואיה.

אמר רבי נחמן, ויכלו - כלו ממעשה, כלו ממחשבה, ועשה הקדוש ברוך הוא ליום השבת דגמת עולם הבא, שעתיד הקדוש ברוך הוא לשבות בשביעי. מה זה בשביעי? באלף השביעי.

ואמר רב נחמן, נפש יתרה נתוספת באדם ביום השבת. אמר לו, רבי, מהי הנפש היתרה הזו? אמר לו, רוח הקדש ששורה עליו ומכתירה את האדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו הרוח שעתיד לשרות על הצדיקים לעתיד לבא, ועל פן חייב האדם לכבד את יום השבת, על האורח הקדוש הזה ששורה עמו.

ואמר רבי נחמן, הרוח הזו איך נקראת? נקראת מכבד, נקראת קדוש. זהו שכתוב (ישעיה נח) ונקראת לשבת ענג, כמשמעו. לקדוש ה' מכבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכבד.

אמר רבי יצחק, כשסימו המלאכות כלם, ברכם הקדוש ברוך הוא והכינם בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא ישנה הכנתו מאותו הענין שעשאהו, ושכל אחד ואחד יוציא תולדתו הראוי לו מכאן ולעולם. זהו שכתוב (בראשית ב) אשר ברא אלהים לעשות. מה זה לעשות? להוליד ולהוציא

להמתין עד שיבא הכח מלמעלה, ויעשה הקיום ושלמות הפעלה.

ובן בכאן באדם, הארץ הוציאה אותו הדבר המספיק לה לעשות, ועמדה עד שיתן הכח שיש בידו לתת, ולפיכך לא נאמר מיד ויהי כן, עד שבא הקדוש ברוך הוא ונתן בו הכח מלמעלה, ועשה הקיום.

אמר לו רבי עקיבא, רבי, מה ראה הקדוש ברוך הוא שלא עשה את האדם אלא בששי? אמר לו, שלא יהא פתחון פה לאדם לומר שהוא סיע בשום דבר מכל מה שנברא.

הלכו. עד שהיו הולכים, קם רבי אליעזר ונחן ראשו, ושם ידו על פיו ובכה. אמר לו רבי עקיבא, רבי, למה אתה בוכה? אמר לו, על זה ששאלת. המראה שראיתי, וקשה לי הדבר.

עקיבא, עקיבא, מי יזכה לארץ הגלות הזו שנמשכת? שהרי לא יעמד איש שעתיד להגיע לענני השמים עד היום הששי, שהוא בשש אלף שנים, ולא בהשלמתו, רק בכח התשובה, שהרי שלטון האדם ההוא אינו אלא בששי.

ובשביעי תשאר שמטה בעולם, חרוב. ובשמיני יתחדש העולם כמו מקדם, ויהיה מה שיהיה. על זה (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו, ובשבילם נאמר (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

אלה תולדות השמים וגו' (בראשית ב), רבא בשם רבי ברכיה אמר, בא הכתוב להורות, כי לאחר שספר כל התולדות שהוציאו השמים והארץ, שלא תאמר בששה ימים נבראו כלם, בריה זו ביום פלוני ובריה זו ביום פלוני, אלא כל התולדות שנתהוו מן השמים ומן הארץ, תדע לך מתי היו, (שם) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. כלומר, באותו היום ממש היו בהם כל התולדות שנתהוו מן השמים ומן הארץ, שכתוב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים.

רבי ייסא אמר, והרי כתוב (שם ה) זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם. אם כן, באותו היום ממש היו כל התולדות.

המאירה. זהו שפכתוב (שיר ד) עד שיפוח היום, זה יום השבת. אלך לי את הר המור ואל גבעת הלבונה, זה העולם הבא.

ואמר רב הונא, אל תתמה על זה, ומה בעולם הזה נותן הקדוש ברוך הוא רוח קדוש לכל אחד ואחד ביום השבת ומכתירן בו – הצדיקים שישנם בעולם הבא, אינו דין להכתיר להם ביום השבת בכתר?!

בא וראה, אמר רב הונא, אפלו הרשעים שבגיהנם מכתרים הם ביום השבת, ושוקטים ונוחים. שאמר רב הונא, אין לה רשע מישראל שאין לו מעשים טובים שמועילים להם לעולם הבא. ומתי מועילים להם? ביום השבת, להיות כלם מכתרים בכתר שבת.

אמר רבי יוסי, וכי הרשעים שחללו שבת בפרהסיא יש להם מעלה בכתר שבת? אמר לו, כן, שהרי שנינו (שמות טז) ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה, לכך נדונים הרשעים ביום הששי משנה, להרויח להם ביום השבת.

בי יום השבת נקרא שלם, ולא נגרע. לפיכך אינו נגרע מהטוב וההנאה שבו, בין לצדיקים בין לרשעים. ולהורות שלא לחנם אמרה תורה (שמות לא) ושמרתם את השבת. והזהירה על יום השבת יותר מכל התורה כלה, ולמדנו, כל המקיים את השבת כאלו מקיים את כל התורה.

אמר רב יהודה אמר רב, לא ישב הקדוש ברוך הוא על פסא כבודו, עד שבא שבת ונתעלה וישב על פסאו. אמר לו רבי יוסי, והרי קדם שנברא העולם ישב היתה הנה ויהיה. אמר רבי יהודה, אם משמיע לנו שעל פסא כבודו ממש הוא – לא.

אלא כך שנינו, עד שלא נברא העולם לא היה מי שיקלס את הקדוש ברוך הוא ויכיר אותו. כיון שברא עולמו, ברא המלאכים וחיות הקדש, השמים וכל צבאם, וברא את האדם, וכלם מוכנים לשבח ליוצרים ולפארו. ועדין לא היה פאר ושבח לפניו, עד שנכנס שבת ושקטו כלם, ופצחו רנה ושבחה העליונים והתחתונים, ואז ישב על פסא כבודו. כלומר, אזי היה מי שיכיר את כבודו (בוראו) וישבח לכבודו.

כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, כיון שנכנס שבת, כל הדברים שנבראו במעשה בראשית שבתו ושקטו, כל אחד לפי בריתו. ששנינו, אותם האמנים שהיו מוציאים תולדותם בכל יום ויום, שבתו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

זהו שפכתוב (ס) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, פאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, רבי יצחק אמר בה"א בראם. רבי יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלמותם.

ורב נחמן אמר, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם, שקבל תורתו ובריתו אשר שם בו. ואלמלא אברהם שקבל תורתו ובריתו של הקדוש ברוך הוא, לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמתי.

ואל תתמה על זה, שהרי שנינו, כתוב (תהלים קד) הרים הגבהים לייעלים סלעים מחסה לשפנים. אם הרים הגבוהים נבראו בעולם לייעלים, והסלעים לא נבראו אלא לשפנים, אל תתמה להיות העולם נברא בשביל אברהם, שקיים כל התורה וכל מה שנצטווה מהקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר בשם רבי יהודה, בה' בראם, זהו שפכתוב (שמות כג) כי שמי בקרבן.

עוד אמר רבי יצחק בשם רבי יהודה, לא נתיחד שמו של הקדוש ברוך הוא בכל הנבראים זולתי באלה, שפכתוב (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים, כפי שאמרנו. ולא נזכרו חיות ובהמות ולא שום נברא מאותם שהם נפסדים וכלים, אלא על אותם שהם קיימים לעולם הזכיר שמותיו.

רב הונא אמר, יום שנכספו לפני הקדוש ברוך הוא ברית שמים וארץ, וראה השבת שהיא מנוחה וקדושה, הכינו לדורות.

ולמדנו, אין לה בכל שבת ושבת שאין הקדוש ברוך הוא הולך לחל עם הצדיקים בגן עדן, ונזונים מאותו הזיו של האספקלריה

ואמר רבי יהודה, אין לך שבח וקלוס לפני הקדוש ברוך הוא כמו שכחו של שבת העליונים ותחתונים כלם משבחים לו כאחד, ואפלו יומו של השבת ממש משבח לו, זהו שכתוב (תהלים לב) מזמור שיר ליום השבת.

ואמר רבי אבהו, שם הקיום גוזר ושולט, כמו אותו המוץ הנדף והנדרס לרגלים ולא נלוה לאחרים. ומשום כך לא נגזר במעשה בראשית אלא אות אחת משמו, והוא כפי שאמר בה"א בראם.

ושנינו בספר החכמה הגדולה של שלמה, שמה של השמטה, משא שזופה קרעי המלך, הממשלה שהטיל בה בחותם קטן, לשלט תחתיו, שנאמר (שמות טו) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם - לרבות כל הכחות שבו. עפר מן האדמה - אמר רבי אבהו, בא וראה, איך יכול איש להתקיים בעולם הזה, שהרי התורה מעידה עליו שהוא עפר?

ואמר רבי יצחק, עפר ולא חמר, שאלו היה מחמר, היה יותר בקיום, שהרי בגן שנבנה מחמר יש לו קיום, אבל עפר ממש לא יכול להתקיים. זהו שכתוב (בראשית ג) כי עפר אתה ואל עפר תשוב. לא נאמר כי חמר אתה. אמר רבי חנין, והרי כתוב (איוב ד, יט) אף שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם.

אמר רבי אבהו, הפסוק הזה מסייע לנו, והוא נאמר על העולם הזה שאינו כן בקיום, שזה כתוב בבני אדם, שמדורם בעולם הזה, שבנינו בטיט, והואיל ואתו הבנין בטיט הוא וראוי לקיום, מה ראוי לו ליסוד? כמו שנאמר (מלכים א ה) אבנים גדולות אבנים יקרות ליסוד הבית. אבל אינו כן הבנין החזק, שהוא בנין של טיט והיסוד הוא עפר, משום כך לא יהיה בקיום. זהו שכתוב אף שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם, שאינו של קיום.

ויפח באפיו נשמת חיים וגו' (בראשית ב) - התורה קובלת על האדם: ראו מה שעשה בן אדם זה, שהקדוש ברוך הוא נתן בו נשמה קדושה לתת לו חיים לעולם הבא, והוא בחטאו חזר לאותה נפש חיה, שהיא נפש הבהמה שהוציאה הארץ לבהמה ולחיה. זהו שכתוב (שם א) תוצא הארץ נפש חיה למינה. ומי הוא מינה? בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה.

ואמר רבי יהודה, אין לך שבח וקלוס לפני הקדוש ברוך הוא כמו שכחו של שבת העליונים ותחתונים כלם משבחים לו כאחד, ואפלו יומו של השבת ממש משבח לו, זהו שכתוב (תהלים לב) מזמור שיר ליום השבת.

וייצר ה' אלהים (בראשית ב). רבי תנחום פתח, (ישעיה מב) כה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם וגו', כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, ברא אותם מאין, והוציאם אל הפעל ועשה מהם ממשות. ובכל מקום אתה מוצא בורא על דבר שבבראו מאין והוציאו לפעל.

אמר רב חסדא, וכי השמים מאין נבראו, והלא מאותו האור של מעלה נבראו? אמר רבי תנחום, כך הוא! אלא גוף השמים מאין היה, וצורתם מדבר ממשות, וכן הוא האדם.

ותמצא בשמים בריאה, ואחר כך עשיה. בריאה - בורא השמים, כלומר מאין. עשיה - לעושה השמים, מדבר ממשות, מהאור של מעלה. ואמר רבי תנחום, עשיה הוא תקון הדבר בגדל ומעלה מכמות שהיה, כמו שנאמר ויעש דוד שם.

אמר רבי חנילאי, הפסוק הזה לא בא אלא להדרש, וייצר בשני יודין, וכל השאר אתה מוצא ביוד אחד. אלא כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא ברא במעלה בכינה, אלא האדם לבדו, שנתן בו כח מן העליונים לדעת ולהפיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעטר בכבוד והדר, כמו שנאמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו. זהו שכתוב (שם) תמשילהו במעשי ידיך. ואחר כל השבח הזה, כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הכל נעשה הבל לפניו, ואומר וי. אמר רבי יוחנן, חלק התבה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר, וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה. אמר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע, מה שאין כן בשאר הבריות, כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה כתוב ה' ואחר כך אלהים? אלא השם שהוא שמו ממש, שם

לְהַסְתַּפֵּל בְּכַבּוּדִי, תִּהְיֶה זֶהִיר לַעֲשׂוֹת מַצּוּוֹתַי, וְחוּץ מִמֶּנִּי לֹא יִהְיֶה שְׁלִיט וְנִכְבָּד כְּמוֹתִי.

וּמִנֵּיִן לְנוֹ שֶׁהִזְהִיר אוֹתוֹ, וְהִזְהִיר אוֹתוֹ עַל כֵּן? זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֶת ה' הִיא חֲכָמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר, כְּשֶׁתְּחוּל יִרְאֶתִי עָלֶיךָ, אֲזוֹ תִשָּׂיג חֲכָמָה, שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל. כְּשֶׁרְאָה אָדָם שֶׁהוּא שְׁלִיט וְנִכְבָּד עַל הַכֹּל, שָׂכַח אֶת מַצּוֹת רַבּוֹנוֹ, וְלֹא עָשָׂה מַה שֶׁנִּצְטַוָּה.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עָשָׂאוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, אֲלֵא לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוֹנוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בְּרֵאתִיו. מֵהוּ לְכַבּוּדִי? לְהַשְׁתַּדֵּל וְלִדְעַת אֶת כְּבוּדִי, וְלַחֲשֹׁב מִמַּעֲשָׂיו שֶׁיִּנְתֵּן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

סדר הלימוד ליום יח תמוז [יום 284 בשנה]

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בֵּית קוֹל יוֹצֵאת מִלְּמַעְלָה, וְאֵימָתִי? בְּזִמְנֵן שֶׁחֲחֵמָה זוֹרַחַת, וְאוֹמְרַת: אוֹי לָהֶם לְבְרִיּוֹת, שְׂאִינָם רוֹאִים אֶת כְּבוּדִי, וְאִינָם מִסְתַּכְּלִים לְדַעַת וְלַחֲקֹר אֶת כְּבוּדִי.

שְׁשִׁינְיוֹ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מִטָּה אֶת כַּנְּפִיו לְלַכֵּת בְּגִבּוּרַת הַגְּלִגְלִים שֶׁלוֹ, מִכִּים בְּטַלְפִּים שֶׁלָּהֶם בְּעָלִים שֶׁל הָאֵילָנוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן. וְכָל הַמְּלָאכִים הָעֲלִיּוֹנִים וְחֵיּוֹת הַקִּדָּשׁ, וְכֹסֵא כְבוֹד הַמֶּלֶךְ, וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְהָאֵילָנוֹת, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְצַבָּאוֹתָם, מִזְדַּעְזְעִים וּמְשַׁבְּחִים לְאֲדוֹן הַכֹּל.

וּמִזְדַּקְפִּים וְרוֹאִים אוֹתֵיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁחֲקוּקוֹת בְּשֵׁמֶשׁ בְּמַסְעוֹתָיו, וְנוֹתְנִים תְּשַׁבְּחוֹת לְרַבּוֹן הָעוֹלָמִים. וַיּוֹצֵא הַקּוֹל הַהוּא, וְאוֹמְרִים לְבְרִיּוֹת שְׂאִין מִשְׁגִּיחִים בְּכַבּוּד הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן כְּמוֹ שְׂאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם מִשְׁגִּיחִים וְנוֹתְנִים תְּשַׁבְּחוֹת לְשֵׁמוֹ.

וּמִשּׁוּם כֵּן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲסוּר לוֹ לְאָדָם לוֹמַר אֶת תְּשַׁבְּחוֹת תְּפִלָּתוֹ אֲלֵא עִם דְּמִדּוּמֵי הַחֲמָה, שְׁכָתוּב וַיִּרְאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּפִלָּה וְהַתְּשַׁבְּחַת שֶׁל הַלֵּילָה, מִשְׁשַׁקְעָה הַחֲמָה טָרַם נִרְאֶתָה

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, בֹּא וּרְאֵה, וַיַּעַשׂ הָאָדָם לְנַפְשׁ חַיָּה לֹא נֹאמַר, אֲלֵא וַיְהִי הָאָדָם לְנַפְשׁ חַיָּה, הוּא מַעְצָמוֹ חִזַּר לְאוֹתוֹ כַּח הַבְּהֵמִית הַנִּגְזָר מִן הָאָדָמָה, וְעֹזֵב כַּח הַנִּשְׁמָה הַגְּזוּרָה מִלְּמַעְלָה וְנוֹתְנַת חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, נִחְזַר אָנוּ לְמָה שֶׁהִתְחַלְנוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם. בְּרֵא גּוֹף שֶׁלָּהֶם מֵאִין, וְאַחַר כֵּן נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם מ) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשַׁבֵּת. רַק הוּנָא אָמַר מִכָּאן, הַנוּטָה כַּדֵּק שְׁמַיִם.

רַקַּע הָאָרֶץ וְצַאֲצָאֶיהָ (שם מב) – רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הַתְּפַשֵּׁט בָּהּ כָּל הַצּוּרוֹת וְהַכַּחוֹת שָׁבָה. נִתֵּן נִשְׁמָה לְעַם עָלְיָה – לְאַחַר שֶׁהִיא עֲשֵׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּתִי הַנִּשְׁמָה עָלֶיהָ. מֵהוּ זֶה עָלְיָה? עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֵׂתָה. רַבִּי חֵיִיא אָמַר, עָלְיָה – לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּתִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ לְהֵלְכִים בָּהּ (שם) – לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּתָפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם אֲלֵא אוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֹאמַר נִתֵּן נִשְׁמָה לְעַם עָלְיָה, הַשּׁוֹלְטִים עָלֶיהָ עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְּזוּרָה מִלְּמַעְלָה. אֲבָל לְהֵלְכִים בָּהּ, הַמְּשַׁתְּתָפִים עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אִין לָהֶם אֲלֵא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְרוּחַ לְהֵלְכִים בָּהּ.

פְּרִשָּׁה ה. (בראשית ב, ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֵיִיא אָמְרוּ שְׁנִיָּהֶם, כְּתוּב (שיר ו) אֵל גִּנַּת אַגּוּז יִרְדְּתִי לְרֹאוֹת בְּאֵבֵי הַנַּחַל, רְאֵה כְּמָה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִיּוֹנוֹ, וַיְהִרְהוֹר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא בְּרֵאוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִתֵּן בּוֹ נִשְׁמָה עָלְיוֹנָה וּמַעְלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו, אֲלֵא לְהִרְהוֹר בְּעַבּוּדָתוֹ וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

שְׂאֵמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, הָעֵלָה אוֹתוֹ לְפָנָיו בְּדַמּוּתוֹ, וְהוּא יֵשֵׁב וְהִתְרָה בּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי עוֹשֶׂה אוֹתָךְ בְּשִׁבְלִי, שֶׁתִּהְיֶה אִתָּה שְׁלִיט וּמֶלֶךְ עַל הַכֹּל בְּשִׁבְלִי, אֲנִי לְמַעְלָה וְאַתָּה לְמַטָּה.

וַיְעוֹד, אֲנִי נוֹתֵן בְּךָ נִשְׁמָה לְדַעַת הַשְּׂכָל וְחֲכָמָה, מֵהוּ שְׂאִין כֵּן לְשְׂאֵר הַבְּרִיּוֹת. תִּהְיֶה זֶהִיר

יוצא הקדוש ברוך הוא מאותם העולמות שכוסף בהם, והולך להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. והינו מה שאמר דוד (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך.

שְׁלֹמֹדְנוּ, כשהקדוש ברוך הוא נכנס עם הצדיקים בגן עדן, כל שערי שמים למעלה, על החיות ולמטה מהם, כלם נפתחים, והוא עת רצון לעסק בתורה.

ואותם הכתות של מלאכי השרת, וכל הבשמים של גן עדן, והצדיקים, כלם פוצחים רנה לפני מי שאמר והיה העולם. זהו שכתוב (שם קמ) אך צדיקים יודו לשמך. אימתי צדיקים יודו לשמך? כשיושבים ישרים את פניה, שהוא בשעה שיושבים לפניו בגן עדן.

ובת שלישית של מלאכי השרת אומרת שירה לפניו עד שיבקע השחר. ויש חוכה לישראל, בשעה שעולה עמוד השחר, לקום ולהתגבר בשירות ותשבחות לפני הקדוש ברוך הוא. מה הטעם? משום שנושאים שירה אחר מלאכי השרת, והקדוש ברוך הוא מצוי למטה עמם. זהו שכתוב (משלי ח) ומשחרי ימצאני. ואמר רבי יהודה, ובלבד שלא יפסיק משייתחיל, עד שיתפלל כשהחמה זורחת.

אמר רבי יוחנן אמר רב, כשהקדוש ברוך הוא יוצא מאותם העולמות שכוסף בהם ובא להכניס עם הצדיקים בגן עדן, הוא ממתין ורואה. אם שומע קול העוסק בתורה - הקול ההוא נוח לפניו מכל השירות והתשבחות שאומרים מלאכי השרת למעלה. זהו שכתוב (שיר השירים ו) אל גנת אגוז ירדתי לראות. מה לראות? אותם העוסקים בתורה.

אמר רבי יצחק, וכי גן עדן הוא נקרא גנת אגוז? אמר לו רבי יוחנן, כן, נקרא גנת אגוז, כלומר גנת עדן. מה האגוז הוא סתום מכל עבריו ויש עליו כמה קלפות, כך עדן של מעלה הוא סתום מכל עבריו, ויש עליו כמה שמירות, שלא שלטו לראות לא מלאך, ולא שרף, ולא חשמל, ולא עין נביא, ולא חוזה, שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך.

הלבנה, שכתוב (תהלים עב) ייראה עם שמש, זוהי תפלת הבקר. ולפני ירח וגו', זוהי תפלת הלילה.

רבי יהודה אמר מפאן, (מלאכי א) כי ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי. ובאיזה מקום? בגוים, באותם שכתוב בהם כי מי גוי גדול.

מה הטעם? ששנינו, אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן, עשה הקדוש ברוך הוא מלאכי השרת למעלה לקלו ולשבחו, ואומרים שירה ורנה לפניו בכל לילה ולילה, ועשה ישראל כנגדם למטה לקלו ולשבחו, ולומר שיר ושבח לפניו בכל יום ויום.

ולמדנו שלש משמרות הוא הלילה, ובשלה המשמרות הללו מתחלקות שלש כתות של מלאכי השרת לשבח ליוצרים בכל משמרה ומשמרה, וכנגדם יש שלש תפלות ביום, כשמתכנסים ישראל לשבח ליוצרים בכל תפלה ותפלה.

בא תשמע, אמר רבי יהושע אמר רב, בבקר, כשהחמה זורחת, הוא זמן התפלה והבקשה של ישראל, ומשש שעות ולמעלה עד תשע שעות, זמן תפלת המנחה. ומששקעה החמה עד שתחשך - תפלה אחרונה. שאמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן אמר רב, מששקעה החמה עד שיראו שני כוכבים - זמן תפלה האחרונה.

שכך שנינו, משיראו שני כוכבים הוא תחלת משמרה ראשונה, שבאים הראשונה של מלאכי השרת, וממתינים להם לישראל עד אותה שעה, ואז מתחילין לומר שירה. וננעלים כל השערים מתשבחתם של מטה, ואין שערים נפתחים אלא למלאכי השרת האומרים שירה.

והאם אמר רבי יהושע בן לוי כך? והרי שנינו, כל הקורא בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו, משום שבלילה שירה עמי, וכאן אמרתם שנגעלים כל השערים למטה?

אמר רבי יהושע, שם, במה אומרים? כשסים את כל התשבחות ביום, ומחצות הלילה והלאה שעוסק בתורה. מה הטעם? משום שבשעה ההיא

אמר רבי יהודה, בכל ראש חודש וחדש מעלים אותם לישיבה העליונה שלמעלה. זהו שכתוב (ישעיה סו) והיה מדי חודש בחדש ומדי שבת בשבת וגו'. ובגן העדן הזה שלמטה ישב אדם, ושם אותו הקדוש ברוך הוא להיות בו את מדורו. זהו שכתוב (בראשית ב) וישם שם את האדם אשר יצר.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי לרבי חייא, הרי שנינו בברייתא שלנו, שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא, בין למעלה בין למטה, כלם משתוקקים ושוקדים ללכת למינו. הגוף הולך אחר מינו לארץ, שנטל ממנה, ולנשמה אין תשוקה, אלא למקום שנלקחה משם. שכל מה שעשה, משתוקק אחר מינו. זהו שכתוב (תהלים פד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', ולא לעולם הזה כמו הגוף.

אמר לו רבי חייא, אמר לה דבר שהוא סוד ואין בני אדם יודעים. הרכין ראשו, ובכה וצחק. שתק רבי יוסי, אחר כך אמר לו רבי חייא, אשרי הם הצדיקים, אוי להם לרשעים! אשרי הם הצדיקים שנקראים חיים לעולם הבא. וכי משום שהנשמה קיימת בקיומה הם קיימים, והגוף נרקב בארץ, אף על גב שהיה שלם צדיק? והרי שנינו שתמיד הנשמה עומדת בקיומה?

אלא כך נגזר, שכאשר צדיק נפטר מן העולם הזה, מזמין לו הקדוש ברוך הוא גוף אחר כשר וטוב, שלא יהיה כמו הזהמה והלכלוך של הגוף הזה, ומכניס בו אותה נשמה קדושה, והוא משרה אותו בקיומו באותו הגוף בגן העדן הזה שלמטה, והוא יהיה להם לעולם האחר, העולם הבא.

ובכל ראש חודש וחדש יוצאים ורואים את הרשעים שטורדים אותם בגיהנם, זהו שכתוב (ישעיה סו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי. מאיזה מקום יצאו? שנה רבי בא, מגן עדן שלמטה, ולמה? לראות לרשעים. והקדוש ברוך הוא מעלה אותם לישיבת הרקיע בכל שבת ושבת ובכל ראש חודש וחדש. זהו שכתוב (שם) והיה מדי חודש בחדשו.

רבי שמעון אמר, בכל לילה ולילה, וכשבא הבקר, מחדש להם את נשמותיהם. זהו שכתוב (איכה

אמר רבי שמעון, אני הייתי לפני רבי ברוקא, והיה אומר, כעת אזכה למעלת גנת אגוז עם חסידי ישראל. ולא הייתי יודע מה הוא, עד ששמעתי את מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי, קרא הקדוש ברוך הוא לגן עדן גנת אגוז. מה האגוז קלפה אחר קלפה ופריו מבפנים, כך עדן עולם אחר עולם והוא מבפנים.

למד רבי שמעון, הגן הזה מאין נטוע? הקדוש ברוך הוא נטע אותו מתחתיו של עדן. שאם תאמר שזה כנגד זה בשוה - אי אפשר, אלא הגן בארץ, ועדן עליו מלמעלה. ומאין תמציתו של הגן? מעדן הוא.

אמר לו רבי יהודה, לדבריך, מה שכתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן, היה לו לומר ונהר יורד מעדן להשקות את הגן, שמשמע שמלמעלה יורד למטה לגן. אלא, אמר רבי שמעון, עדן למטה - ועדן למעלה. גן למעלה - גן למטה. ושניהם מכונים זה כנגד זה, והקדוש ברוך הוא נטע זה מתחת זה.

וכי הוא נטע אותו ממש? כן, שאמר רבי יהודה, על שאין מטעותיו כשאר מטעות, והם מבחרים משאר מטעות, הוא היה מטע ה', כמו שנאמר (ישעיה סא) מטע ה' להתפאר, כלומר לשבח, וזהו להתפאר. כלומר, אין זה כי אם מטע ה' ולא מאחר.

אמר רבי יעקב בר אידי, על כל פנים מטע ה' הוא, שנטע שם כל עץ נחמד למראה. ואיך נטע? אלא כשהוציאה הארץ אילנותיה ופרותיה, הוציאה בתחלה בגן עדן, ואחר כך בכל העולם, והקדוש ברוך הוא בחר במקום ההוא והכינו להיות שם לעולם. והוא פוקד אותו, ומשקה בטובו מאותו הטוב הנשפע מעדן של מעלה. זהו שכתוב (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי גו', אלו אילנות שבגן עדן.

שאל רבי חגי לרבי יהודה, תאמר שגן עדן הוא בארץ. למה הוא נצרך? אמר לו, להנאת הנשמה, שמקבל מאותו העדן שלמעלה. שאם תעלה על דעתך שזה לכל נשמה - הרי שנינו, לאותם שלא נתנו להם רשות לעלות למעלה, יש להם הנאה ותשוקה באותו שלמטה ממה שמקבל מלמעלה.

שכתוב ביום אכלך ממנו, מלמד שאלמלא לא חטא, היו לו חיים ארכים. כיון שחטא, הוא העניש – שיקצר ימיו וימות באותו היום. לאחר שעשה תשובה, נתן לו הקדוש ברוך הוא את יומו, שהוא אלף שנה.

וזו ראייה שהגזרה היתה קדם למות, שאלמלא כן, כשעשה תשובה היה לו לבטל הגזרה. אלא, אמר רבי שמעון, עשה תשובה ובטל הגזרה שנגזרה עליו – ביום אכלך ממנו, והאריך לו ימים, שנתן לו יומו.

רבי ברוקא אמר, הוא נצטוה על השם וחטא בשם. נצטוה על השם – זהו השם המיוחד, שכתוב ועץ החיים וגו'. והוא חטא בשם – זה שם המשתף, שכתוב ועץ הדעת טוב ורע.

אמר רבי אבהו, ומה המקריב קרבן לשם זה, אמרה תורה (שמות כב, יט) זבח לאלהים יחרם – המחליף שמו המיוחד בשבילו, על אחת כמה וכמה.

וישחטא בשם, מנין לנו? אמר רבי ברוקא, שכתוב (בראשית ג) "ותקח "מפרי"ו "ותאכ"ל, שהוא השם היוצא ממנו, דגמת הפרי היוצא מן העץ. אמר רבי אבהו, לפיכך כנה כל הענין באלו אילני גן עדן.

אמר רבי יצחק, ראינו שהנה שלשה מן החברים על כך נענשו. אמר רבי יהודה, זה שאמר רבי ברוקא אין להרהר עוד בפרשה זו, שאני כמו זה שמעתי מאבי, וכעת נזכרתי, ומכאן צריך דרשה.

והנחש הי"ה ערום מכל חית השדה (שם). שנה רבי יוסי, זהו יצר הרע, שהוא הנחש המסית את בני אדם. ולמה נקרא נחש? מה הנחש הולך עקלתון ואינו הולך בדרך ישרה, כך יצר הרע משטין לאדם בדרך רע, ולא בדרך ישר.

שנה רבי יוסי, מה זה ערום מכל חית השדה? ערום הוא פקח מאותו נפש החיה אשר בגוף, והוא היה המסית לאדם, עד שנגרש מהנאת גן עדן.

שנינו שם, אמר ר"י בן רבי סימון, השגחתי בדבר הזה שאמר רבי ברוקא, ושאלתי אותו,

ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך. רבי יצחק אמר, אפלו לכל אדם גם כן. בעולם הזה הוא נם בשנתו בכל לילה, ועולה הנשמה למעלה, ונמצאת בכמה חיובים לפני הקדוש ברוך הוא. ובאמונה הרבה, שהקדוש ברוך הוא מחזיר אותה לגוף, ומחדש אותה הקדוש ברוך הוא בו, ולמה רבה אמונתך? מפני שרבה אמונתך.

מכאן אמר רבי יצחק, המתחייב בממון לחברו, וחברו מוציא לו מה שיחזיק בידו, אסור לו להחזיק בו עד שיתנהו לו חברו, ואפלו שיתנהו לו בית הדין. זהו שכתוב (שמות כב) אם חבל תחבל שלמת רעה.

רבי יהודה בן רבי סימון אמר, (בראשית ב) וישם שם את האדם אשר יצר – בכלל. אמר רבי שמעון, (שם) וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, וכי מה העבודה כאן? אלא עבודת הנשמה, להשלים לה בתשלומיה מה שלא השלימה בזה העולם.

רבי שמעון (יהושע) אמר, הניח הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן, ונתן לו תורתו לעבד בה ולשמור מצוותיה. זהו שכתוב (שם) ועץ החיים בתוך הגן, וכתוב (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. אמר הקדוש ברוך הוא, כשיהיה לו לאדם הנאה בגן זה, יעסק בה וישמר אותה. ומפני העדוניה והנאות שהיו לו לאדם שם, לא שמר תורתו, עד שגרשו משם.

רבי אבא בשם רבי חייא אמר, עץ ממש היה, והיו שנים – האחד הנותן חיים לאדם, והאחד שהאוכלו ידע הטוב והרע. לדעת הדרך הטוב והישר שיכשר האדם, והדרך הרע שיתקלקל בה האדם. ולפיכך צוהו הקדוש ברוך הוא שלא יאכל ממנו, פן ידחה הטוב ויחזיק ברע.

ועל כן נאמר (בראשית ב) מכל עץ הגן אכל תאכל, זהו עץ החיים שהיה לו לאדם לאכל ממנו, והוא לא חטא אלא בעץ הדעת טוב ורע, שנצטוה שלא לאכל ממנו. זהו שכתוב (שם) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות.

מכאן, אמר רבי שמעון, גזרה נגזרה על האדם קדם למות, עד שנלקח מן האדמה. משמע

לו, מי שהוא עמוד העולם – ימות? אמר להם, אין בית הדין שלמעלה מעינים בדיני, שהרי אני ראיתי שאיני נתן למלאך ולדין שלמעלה, שאיני כשאר בני אדם.

אלא הדין הזה שלי, הקדוש ברוך הוא דן אותו, ולא בית דינו. והינו מה שאמר דוד בבקשתו לפניו (תהלים מג) שפטי אלהים וריבה ריבי. וכן שלמה אמר, לעשות משפט עבדו, הוא לבדו, ולא אחרים.

שהרי שנינו, כשהאדם הוא שוכב, בית דין שלמעלה מסתכלים בדינו. יש מהם שנוטים לכף זכות, שמראים זכותו של אדם, ויש מהם שנוטים לכף חובה, שמראים חובה של אדם, ולא יוצא האיש מן הדין כמו שהוא רוצה.

אבל מי שדן אותו המלך העליון, ששולט על הכל, הוא טוב, ולא יכול איש להיות באותו

דין, פרט לטוב. מה הטעם? שהרי שנינו, מדת המלך העליון נוטה לזכות תמיד, והוא כלו צד של רחמנות, ובידו לעזב החטאים והעוונות. זהו שכתוב (שם קל) כי עמך הסליחה וגו', ולא עם אחר.

ומשום כך בקשתי לפניו שהוא ידין דיני, ואני אכנס לשלשה עשר שערים לעולם הבא, שלא עברו אותם רק האבות, ולא יהיה מי שימחה בידי, ועוד – שלא אתבע מהם רשות.

אמר רבי שמעון דבר, וראו את בית חליו שלא היה שם. תמהו, ולא יכל אחד מהם לדבר בפיו מהיראה הגדולה שהיתה עליהם. בעודם שהיו יושבים, עלו להם ריחות של בשמים רבים, וכל אחד ואחד מהם התחזק כחו, עד שראו את רבי שמעון, והיה מדבר דברים, ולא היו רואים אחרים חוץ ממנו.

אחר זמן אמר להם רבי שמעון, הראיתם דבר? אמר לו רבי פנחס, לא, אלא כלנו תמהים על שלא ראינו אותך בבית חליו זמן רב, וכשראינו אותך, עלו אליך ריחות של הבשמים של גן עדן, ושמענו קולך מדבר, ולא ידענו מי מדבר עמך.

אמר להם, ולא שמעתם דבר אחר פרט לשלי? אמרו, לא. אמר להם, אינכם ראוים לראות את סבר פניו של עתיק הימים.

ומצאתי שעקר הקבלה היה בידו, וכך נגזר בספר הראשון של המשנה של רבי אליעזר בן עזריה.

אמר רבי שמעון, הנחש, כשהשיא לאשה, מה כתוב? (שם) ותרא האשה כי טוב. מה זה כי טוב? אמר רבי אלעזר בר שלום, הסכימה בדעתה כי טוב הוא, שנאמר (תהלים קלה) כי טוב ה', (שם קו) הודו לה' כי טוב. וכי תאנה הוא לעינים – שהיא התאנה שמתאווים עליונים ותחתונים לדעת ולהשיג, מיד – ותקח מפריה ותאכל.

אמר רבי שמעון, התחלף שלטון בעבודה. אמר רבי אלעזר, כמו שנאמר (שמות כג) אל תמר בו, אל תמירני בו. אמר רבי יהודה, ולא אמרתי שאין להרהר עוד בפרשה די בזה שאמר רבי ברוקא בראש הפרשה, ולא הצטרף יותר אלא דרשה. אמר רבי יצחק, מה זה (בראשית ג) ויתפרו עליה תאנה? מתרגם רב נחמן בר אבא וחברו, עלילות דברים.

וישמעו את קול ה' אלהים וגו' (שם). אמר רבי פנחס, ומה המושל הגדול צריך רוח היום? שנינו אמר רבי אלעזר, הערפל בבהירות, לזה שאמרנו, למה הוא דומה האדם בעולם הזה? לצפור שהולכת, כשיוצאת מקנה ולא מוצאת מי שיכניס אותה – כך הוא האדם, כיון שהנשמה יוצאה, שוב אינו יודע ומבין את הגוף, פרט לאותו הגוף, מהאור הרב שהזדמן לו להשתעשע בגן עדן.

אמר רבי אבא, מתהלך?! מהלך היה לו לומר! מה זה מתהלך? אמר רבי בא, וכי חושבים בני אדם שהקדוש ברוך הוא היה? בא תשמע, שכתוב את קול, הוא שכתוב בו (שמות ט) והאלהים יענו בקול, וכן (יחזקאל א) ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם. אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן, קול כתוב, מתהלך לרוח, זהו שכתוב (שם לו) ויהי קול כהנבאי והנה רעש.

אמר רבי יוחאי, והרי רבי יהודה חברנו אמר שפאן צריך דרשה, ואתם אומרים מעשה מרכבה?! אמר רבי אלכסנדר, יותר ממעשה מרכבה הוא, שהרי סודות עליונים אנו ראינו שהתגלו כאן.

שנו רבותינו, כשחלה רבי שמעון בן יוחאי, נכנסו לפניו רבי פנחס ורבי חייא ורבי אבהו. אמרו

הכרובים. זהו שכתוב (בראשית ג) וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת, כדי לשמר אותו הדרך והפתח.

שאז נגזר שלא יהא רשות לכל אדם מפאן ואילף להפנס שם, זולתי הנשמות הצרופות על ידי הכרובים תחלה. אם רואים שהיא ראויה לפנס – תפנס, ואם לאו – דוחים אותה לחוץ, ותשרף באותו הלהב או תקבל ענשה.

ולמדנו, כנגדם היו במקדש, כשנכנס הכהן לפני ולפנים. שלמדנו, אמר רבי אבא אמר רבי יוסי בשם רב הונא, לפני ולפנים הוא דגמתו של גן עדן. וכשנכנס הכהן לשם, נכנס בנשמה, ולא בגוף. באימה, ביראה, ברתת, בזיע, בנקיות, בטהרה. והכרובים עומדים שם שומרים, כדגמת אותם הכרובים העומדים בשערי גן עדן.

זכה הכהן – נכנס שם בשלום ויוצא בשלום. לא זכה – מבין שני הכרובים יוצא להב, וישרף וימות בפנים. אמר רבי יהודה, אשרי הזוכה לעבור מהם בשלום. אמר רבי פרחיה, אין לה בעולם דבר שאין בו מעלה כדגמתו.

הנחש שהערים לחוה, הוא דבר נופל על הלשון. אמר רב יוסף, היאך? אמר לו, כתרגומו, נחש חוץ הוא. חוץ – זכר, והיא חוה – נקבה. דבר נופל על הלשון. כדגמתו (במדבר כא) נחש נחשת, דבר נופל על הלשון.

אמר רבי יוסי, והרי כתוב (בראשית ג) ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי. אמר לו רבי פרחיה, קרא לה על שם העתיד, היתה לו לקרא אותה חיה, על שם שמחיה את ולדותיה, ונקראה על שם העתיד – חוה, שעתיד חוץ להסיט את חוה.

הוא ישופך ראש (שם). אמר רבי יהודה, כף דרכו של נחש – אין הקשה שלו מאדם אלא בראש, ואין הנשיכה מהנחש אלא בעקב. אמר רבי יצחק בר רבי יוסי, למי שאמר שיצר הרע היה, מה נאמר בפסוק הזה?

אמר לו רבי יוסי, מלמד שאין הריגה לנחש אלא בראש, ומי הוא הראש? זה ראש הישיבה. ואין הנחש הזה הורג לאדם אלא בעקב, כשעושה

אמר להם, אמר לכם דבר, תמה אני על רבי פנחס שלא ראה, שאני ראיתי אותו כעת בעולם ההוא למטה מרבי אלעזר בני.

ובעת שלחו בשבילי מלמעלה והראו לי את מקום הצדיקים לעולם הבא, ולא התישר בלבי מקומי, רק עם אחיה השילוני. ובחרתי מקומי, ובאתי, ובאו עמי שלש מאות נשמות של צדיקים, ולמעלה מהם אדם הראשון, שהיה יושב אצלי, והוא היה מדבר עמי, ובקש שלא יתגלה חטאו לכל העולם, רק ההוא שאמרה התורה עליו, והתכסה בעץ ההוא של גן עדן.

ואמרתי לו אני, שהרי החברים גלו. אמר, אותו שגלו החברים ביניהם – טוב ויפה, אבל לשאר בני העולם – לא. מה הטעם? שחס הקדוש ברוך הוא על כבודו ולא רצה לפרסם חטאו, אלא רק באותו עץ שאמר שאכל ממנו.

והקדוש ברוך הוא גלה לי ברוח הקדש, ולחברים, שהם ידברו ביניהם, ולא לקטנים שבחברים ולאותם שיבאו לעולם. שהדבר ההוא שלא יודעים כל האנשים וטועים בו, לא משום החטא שחטא, אלא משום כבוד השם העליון, שבני אדם אין זיהרים בו, וכתוב זה שמי לעלם, ויבאו לשאל מה שלא צריכים להם.

והינו שכתוב (שמות יט) פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב. מהו ונפל ממנו רב? כף גזרנו, החרב הזה שמורה את השם הקדוש לכל, הוא נופל ונתפס באותו חטא יותר מהם, שכתוב ונפל ממנו רב. הרב נופל ונתפס באותו העון.

קרב אליו רבי אלעזר בנו. אמר לו, אבא, מה אני שם? אמר לו, אשרי חלקך, בני. זמן רב שלא תקבר אצלי, אבל באותו העולם את מקומי ואת שלך בחרתי. אשריהם הצדיקים שהם עתידים לשבח את רבון העולם כאותם מלאכים המשמשים לפניו. זהו שכתוב (תהלים קמ) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישראלים את פניך.

רבי בא בשם רב הונא אמר, כיון שחטא אדם ונגזרו עליו אותן הגזרות, גרשהו הקדוש ברוך הוא מאותן ההנאות והעדונוים שהיו לו בעדן, ומנה שומרים לשערי גן עדן. ומי הם? הם

מעשה עברות ודש בהם בעקב, זהו שכתוב (תהלים מט, ו) עון עקבי יסופני.

אמר רבי יצחק מכאן, (ישעיה ה, יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה - כלומר, עושה עברות ודש בהם בעקב, שחושב שאינם כלום, כמו חבלי השוא, שאורג העכביש. ולאחר כן הם כעבות העגלה חטאה, חזקים וקשים, עד שנאספים כלם והורגים לאדם. וכן הוא אומר ואתה תשופנו עקב, באות עון העקב הורג יצר הרע לאדם.

אמר רבי יצחק, בא וראה, כמו שנתקלקלו - כך נדונו. הנחש בתחלה, אחריו האשה, ואחריו האדם. הינו שכתוב (בראשית ג) ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך.

אמר רבי יעקב בר אידי, אם אדם חטא - אדמה מה חטאה? אלא, אמר רבי יעקב בר אידי, כשנברא האדם, השמים והארץ היו עדים. מלמד שהקדוש ברוך הוא עשה אותם עדים על מה שיעשה האדם, שלא יאמר מי רואני, ואותם העדים מפרסמים חטאיו. זהו שכתוב (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו.

ולמדנו, באותו היום שעבר אדם, השמים החשיכו אורם, והארץ לא ידעה מה לעשות, עד שבא הקדוש ברוך הוא וקלל אותה עד שהתעכבה בעדותה, שלא תוסיף תת כחה לזרע ולקצר כבראשונה, ועמדה בקלותיה, עד שבא אברהם אבינו ונתבסם העולם.

רב נחמן אמר, עד שבא נח, שכתוב (בראשית ה, כט) זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו. ולפיכך נקראה על שמו, שכתוב (שם ט) איש האדמה, על שיצאה מקללתה בשבילו.

אמר רב נחמן בר יצחק, אדם הראשון, פיון שנטרד מגן עדן, חשב שימות מיד, והיה בוכה ומתחנן, ושב בתשובה, עד שקבלו הקדוש ברוך הוא בתשובה והאריך ימיו וקיים בו דברו, שכתוב ביום אכלך ממנו, ונתן לו יומו, שהוא אלה שנה, להורות לכל העולם שהקדוש ברוך הוא חנון ורחום הוא ומקבל בתשובה לשבים, ואינו חפץ

מהם זולתי שיחיו, שכתוב (יחזקאל יח, לא) ולמה תמותו בית ישראל, (שם לב) והשיבו וחיו.

אמר רבי יצחק, אשריהם הבנים שהאב אומר להם כך! וי להם לבנים שאינם שומעים ממנו! אמר רב יהודה אמר רב, לא ראינו רחמנות כרחמנותו של הקדוש ברוך הוא. בכל מקום אתה מוצא, כשחטאו ישראל ושבו למולו, פשט ידו וקבלם, ומחל להם מיד. זהו שכתוב (מיכה ז) מי אל כמוך נשא עון ועבר על פשע.

פרשה ח. (בראשית ד) והאדם ידע את חנה אשתו. אמר רבי יהושע בן לוי, יש לנו להרהר בפרשה הזו, וכל שפן בפסוק הזה, שאמרה חנה (שם) קניתי איש את ה'.

אמר רבי יצחק, אני ידעתי אותו כפשטותו, שהרי שנינו, אמר רב יהודה אמר רב, זה מי שנולד לו בן, כשמתחיל לדבר, חובה עליו ללמדו פסוקי תורה, שהם יראה מלפני ה', שכשיגדל, יזכר את אותם הפתובים ליראה מרבוננו.

רבי עקיבא היה יושב לפני רבי אליעזר. אמר לו, מה הפרשה הזו והפסוק הזה שאמר ותלד את קין, ותאמר קניתי איש את ה'? אמר לו, עקיבא, אמר לך. היום שרבי ברוקא ושאר החברים גלו את אותו החטא שעשה אדם, לא היה צריך לאותם שלא יודעים עמקות ונסתרות, והיום ההוא שהתגלה, נשמע הכל מן הפסוק הזה.

אדם נצטווה על השם וחתא בשם. נצטווה על השם, הוא השם המיוחד, שכתוב (שם ב) ועץ החיים וגו'. וחתא בשם, זהו שם המשתף, שכתוב ועץ הדעת טוב ורע.

וחנה היתה תחלה בעברה על זה, שכתוב (שם ג) ותקח מפריו. ולאחר שחטאו וידעו עונם על מה שעברו, התמרמרו על מה שחטאו, והיא ביותר, מפני שהיא היתה תחלה לעברה לעבר על שמו הגדול. כיון שנולד לה בן, הרגישה בדבר, ואמרה קניתי איש את ה', שהוא השם המיוחד, ועל כן לא אמרה השם המשתף.

אמר רבי עקיבא, הטעם הזה חוזר על מה שאמר רבי אבהו, (שמות כב) זבח לאלהים יחרם. אמר רבי אליעזר, חזרה חנה להודות על אותו

לפתח חטאת רבץ (בראשית ד, ז) – כלומר, לאותם פתחי גן עדן שהנשמות עוברות בו – חטאת רבץ. החטאת שתעשה יהיה מזמן שם, ושם תקבל ענשך. ואליך תשוקתו – כלומר, אם תיטיב מעשיך, והחטאת שהוא יכסף לך שתעשה עברות. אתה תמשל בו – שלא יוכל לקטרג עמך.

למדנו, אמר רבי יוסי, אני ראיתי את רבי עקיבא ששאל את רבי אליעזר הדב"ר הזה. אמר לו, עקיבא, הרי עיניך למעלה, ואתה שב אצלי, שהרי הכל מפרש במה שאמרתי. הרי עיניו, אחר כך הרפין ראשו. אמר, הרי עשיתי כמעשה הנחש ולא ידעתי. קרב אליו רבי אלעזר ולחש לו. בא רבי עקיבא, ונשק ידו ובכה, ואמר, הכל הוא כמו שאמרתי בראשונה – מגביהים את הגבוהים, ומורידים את התחתונים, שאין הקדוש ברוך הוא יכול עם שתפים.

אמר רבי שמעון, חנה אמרה שקנתה איש את ה', שהוא ה' המיוחד, והוא קלל מעשיו ולא רצה לעמד בדרך הישר. זהו שכתוב (שם) ויצא קין מלפני ה', יצא מאותו הכלל שאמרה אמו.

ובשביל כך מה כתוב? וישב בארץ נוד, שהיה נד בארץ. והוא כמו כן עשה תשובה, כשהודה על חטאתו וקבל עליו ענשו. ששנינו, כל המתודה חטאתו ומתביש מהן, מוחלין לו מיד על כל עונותיו, זהו שכתוב (משלי כח) ומודה ועזב ירחם.

רבי חייא אמר מפאן, (ויקרא ה) והתודה אשר חטא, ונאמר (שם) ונסלח לו. רבי ייסא אמר, אין דבר בעולם עומד בפני התשובה. קין נגזר עליו נע ונד תהיה בארץ, וכשעשה תשובה, פקע החצי, שכתוב (בראשית ד) וישב בארץ נוד, אבל נע לא נאמר.

שני רבותינו, על הכל הקדוש ברוך הוא מוחל, ואינו מוחל על כבוד שמו. והאם אינו מוחל, והרי מנשה מלך יהודה המיר כבודו של מקום בהבלים? שונה מנשה, שהוא בעצמו ידע שהכל הוא, ולא שם אותו עקר בלבו – דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר, אין לך דבר בעולם שעומד בפני התשובה כלל.

אמר רבי יצחק, מה זה שכתוב (שם) ואחות תובל קין נעמה? אלא, אמר רבי יצחק, צדקת

העון שעברה, ואמרה, לא יהיה זה כמונו לתת כבוד לאחר זולתו, אבל זה יהיה את השם ממש, ולא לאחר.

אמר רבי יצחק, ויפה אמר רבי עקיבא שחזר הענין על מה שאמר רבי אבהו. וכן חנה אמרה את ה', ולא לשם אחר. וכן חנה אמרה ונתתיו לה' כל ימי חייו, ולא לשם אחר. ועל זה אמרה תורה (שם לד) כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא שמו, אל קנא הוא.

אמר רבי יהודה, עד אימתי יטילו החברים בסודות העליונים של המלך? אמר רבי אלכסנדראי, שנינו, מוסרים סתרי תורה לחברים הראויים לכך, כמו שאנחנו והחברים שכמונו.

ותוסף ללדת את אחיו את הבל (בראשית ד, ב). אמר רבי אליעזר לרבי עקיבא, מה נשמע לך בזה? אמר לו, על כך אני יושב לפניה. אמר לו, סתם פיה, ופתח עיניך ואזניך, והקשב.

שרמוז הוא רומז על אותו שם זעיר שנאצל מן השם הקדוש, שאני ואתה יודעים. בשם הזה חוטאים בני אדם רבים, והוא רמוז האמונה למי שמתבונן בחכמה.

עוד אמר רבי אליעזר, עקיבא, הרמוז שנהרג הבל מורה על האמונה של השם הנכבד העליון של המלך, שכתוב (ישעיה ב) ונשגב ה' לבדו. אמר רבי עקיבא, אוי לעולם כשתצא ממנו, כעת אני מסתפל בחכמה רבה. אמר לו, הרי אמרתי לך סתם פיה, שהרי ראיתי שדי לי ולך בעולם.

אמר רבי יהודה, חזר קין להיות עובד אדמה והבל רועה צאן. זה הביא קרבן, וזה הביא קרבן. אמר רבי יהודה, קין בא בגסות הרוח, והבל בנמיכות הרוח, שכתוב זבחי אלהים רוח נשברה. מה כתוב? (בראשית ד) וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה. אמר רבי יהודה, למה נפלו פניו? על שלא נתקבלה מנחתו.

ולמדנו, אותו היום ראש השנה היה, יום שדין כל הנשמות עוברים לפניו. אמר לו, למה חרה לך? הלא אם תיטיב שאת. אמר רבי יהודה, כלומר, אם תיטיב, יהיה לך שאת.

הָאָדָם עַד שִׁיְהִיָּה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וּבֵית דִּין שֶׁל מֵטָה – מִשְׁלַשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וּמַעְלָה. וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה לֹא הָיָה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וּלְפִיכָךְ לֹא דָנוּהוּ, שֶׁהָרִי הָיָה רְאוּי לְעֹנֵשׁ, אֲלֵא שִׁמְיֹו הֵם שְׁלֹא חִיבוּהוּ וְהִינּוּ מֵה שְׁכָתוּב בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, בְּיָמִים שֶׁהוּא שָׁם.

אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, וְהָרִי רְאוּי עֲלֵם שְׂאִינוּ בֶּן עֶשְׂרִים, וְהוּא טוֹב וְקוֹרָא וְשׁוֹנָה וּמֵת. מִי סִלַּק אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם? אִם תֹּאמַר בְּחֻטְאֵי אָבִיו – לֹא, שֶׁהֵנָּה הוּא מִי"ג וּמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר בְּחֻטְאֵיו – הָרִי אֵינוּ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה!

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְמַלְךְ שֶׁהָיָה לוֹ פְּרָדָס, וַיּוֹם אֶחָד נִכְנָס לְטִיל בְּאוֹתוֹ פְּרָדָס, וַרְאָה שׁוֹשְׁנִים קְטַנִּים צוֹמְחִים בְּתוֹכוֹ, וְהָיָה עוֹלָה רִיחַם לְפָנָיו שְׂאִין כְּמוֹתָם בְּעוֹלָם. אָמַר הַמֶּלֶךְ, אִם עֲכָשׁוּ כְּשֵׁהֵם קְטַנִּים כֶּךָ, כְּשִׁיגְדְלוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

לְאַחֵר יָמִים נִכְנָס בְּאוֹתוֹ פְּרָדָס, וְהָיָה חוֹשֵׁב שִׁימְצָא אוֹתָם הַשׁוֹשְׁנִים שֶׁנִּתְּנוּ רִיחַ בְּתַחֲלָה, כְּשֶׁהָיוּ קְטַנִּים וּמַעֲלִים רִיחַ, גְּדוּלִים וְטוֹבִים עֲתָה וַיְהִינָה מֵהֶם. כִּינּוּן שֶׁהַשְּׂגִיחַ בָּהֶם, רְאָה שֶׁהֵם יִבְשִׁים בְּלֹא רִיחַ, וְכַעֲס. אָמַר, אֵלֹו בְּתַחֲלָה, כְּשֶׁהָיוּ לְחַיִּים וְטוֹבִים וּמַעֲלִים רִיחַ, לְקַטְתִּים, הֵייתִי נִהְנֶה בָּהֶם. עֲכָשׁוּ בְּמָה אֶהְנֶה? הָרִי יִבְשִׁים הֵם.

לְשָׁנָה הָאֲחֵרֶת נִכְנָס הַמֶּלֶךְ לְפְרָדָס, וַרְאָה שׁוֹשְׁנִים קְטַנִּים נוֹתְנִים רִיחַ. אָמַר הַמֶּלֶךְ, לְקַטְו אוֹתָן עֲכָשׁוּ, וְאֶהְנֶה בָּהֶן קָדָם שִׁיִּבְשׁוּ, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ קָדָם לְכֵן.

כֶּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם קְטַנִּים וְנוֹתְנִים רִיחַ, וְהַכֹּל גְּלוּי לְפָנָיו, וְרוֹאֶה שְׁעֵתִידִים לְהִרְשִׁיעַ וַיְהִיו חֲשׁוּבִים כְּקֵשׁ יִבֵּשׁ, וּמְקַדִּים לָהֶם חֶסֶד, כְּדֵי לְהַנּוֹת בָּהֶם בְּגִן עֵדֶן, וְעֲכָשׁוּ כְּשֵׁהֵם טוֹבִים, מְסַלְקִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה לְתַן לָהֶם שְׁכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שִׁיר ו) אֲנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי הָרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים, הַמְּנַהֵיג עוֹלָמוֹ כְּעֶנְיָן שׁוֹשְׁנִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, אֲנִי מְסִיעַ לָזֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהָרִי רְאוּי כְּמוֹ זֶה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יְרַבְעָם בֶּן נִבְט, שֶׁכְּשֶׁהָיָה עֲלֵם הָיָה

הָיְתָה וְנַעֲיֵמָה בְּמַעֲשֵׂיהָ. רַבִּי אֶבְהוּ אָמַר, פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקָרָא מוֹרָה עַל שֶׁהָיְתָה חֲכָמָה בְּמִלְאֲכַת הַבְּרִזָּל כְּמוֹ אַחִיָּה תוֹבֵל קִיץ, מִמִּשְׁמַע שְׁכָתוּב הוּא הָיָה אָבִי כָּל חֵרֶשׁ נַחֲשֶׁת וּבְרִזָּל, וְאַחֻת תוֹבֵל קִיץ נַעֲמָה. הוּא הוֹצִיא אֶמְנוּת זוֹ, וְאַחֻתוֹ עִמוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְאַחֻת תוֹבֵל קִיץ נַעֲמָה, שֶׁהָיְתָה בְּקִיָּאָה כְּמוֹתוֹ. וְאִיֹו שֶׁל וְאַחֻת מוֹסִיף עַל הָעֶנְיָן שֶׁל מַעְלָה.

רַבִּי בָּא אָמַר, אִמָּם שֶׁל שְׂדִים הָיְתָה, וְהוֹלִידָה אוֹתָם. שֶׁהָרִי אָמוֹ שֶׁל אֲשַׁמְדָּאִי, מְלַךְ הַשְּׂדִים, שָׁמָּה נַעֲמָה. רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, עַל שֵׁם יִפְיָה נְקִרָאֵת כֶּךָ, וּמִמֶּנָּה יֵצְאוּ אוֹתָן שְׁכָתוּב (שֵׁם ו, ב) כִּי טַבַּת הֵנָּה, בְּמַרְאֶה וּבִלְפִי.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְמָה נֹאמַר בְּשֵׁת (שֵׁם ה, ג) וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ, וּבִקְיָן וּבְהֶבֶל לֹא נֹאמַר? אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא, קִיץ וְהֶבֶל לֹא הָיוּ, אֲלֵא לְהִרְאוֹת רְמֵז עֲלִיוֹן וְסוּד נִכְבָּד, וְלֹא בָּאוּ לִישֵׁב אֶת הָעוֹלָם מֵהֶם, אֲבָל שֵׁת לֹא בָּא לְעוֹלָם אֲלֵא שִׁישְׁתַּלְשֵׁל הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ, וּמִשׁוּם כֶּךָ אָמַר בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ.

שְׂנִינּוּ, חֲנוּךְ בֶּן יֶרֶד צָדִיק הָיָה, וְקָבַל עַל עֲצֻמוֹ לְהִרְשִׁיעַ, וּלְקַחוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָדָם זְמַנּוֹ לְעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמוֹ, וְשִׁיתֵן לוֹ שְׁכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

סדר הלימוד ליום יט תמוז [יום 285 בשנה]

רַבִּי אֶבְהוּ אָמַר, אֲנוּ שְׂנִינּוּ (שֵׁם כֹא) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. יֵשׁ אוֹמְרִים בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, שֶׁהָיָה צָדִיק בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וּלְפִיכָךְ שָׁמַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת קוֹלוֹ.

וְאֲנוּ לֹא גִזְרְנוּ כֶּךָ בְּמִשְׁנָה, שֶׁהָרִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמָה גִרַשׁ יִשְׁמַעְאֵל מִבֵּיתוֹ שֶׁל אֲבִרְהָם, וּמָה רָאָתָה שָׂרָה שְׂאִמְרָה (בְּרֵאשִׁית כֹא) גִרַשׁ אֶת הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ? אֲלֵא כָּאֵן כְּתוּב (שֵׁם) וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵינִי מִצְחָק אֲלֵא בְּעִבּוּדָה זָרָה. כְּתוּב כָּאֵן מִצְחָק, וְכְתוּב שָׁם (שְׁמוֹת לֵב) וַיִּקְמוּ לְצַחֵק. מָה לְהֵלֵן עִבּוּדָה זָרָה – אִף כָּאֵן עִבּוּדָה זָרָה. וּבְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה הָיָה רָשָׁע, אִם כֵּן, בְּמָה נִבְאָר (שֵׁם) בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם?

אֲלֵא מֵאוֹתוֹ שֶׁפִּסְקֵנוּ בְּמִשְׁנָה שֶׁלְנוּ, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵינִי בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה דָּנִים אֶת

ובא הכתוב להורות, (בראשית ו, ד) הנפלים היו בארץ – אלו אדם ואשתו, שהם היו שנפלו בארץ בלא אב ואם. ולמה נקראו נפילים? שנפלו ממעלתם שהיה להם. כלומר, נפלים הם מכמות שהיו כבר, נפלים הם על שנטרדו מגן עדן ולא חזרו לשם.

על פן חזרה התורה ואמרה, אלו היו בארץ, שהיתה אימתם על כל הבריות, ועדין היו קימים, ולא מנעו בני הדור מלעשות עברות. ומי הם אותם העוברים העברות? גדולי הדור, אנשי השם, שהיו גדולים בדור.

אמר רבי פנחס, מכאן משמעות הפסוק, שכתוב (שם) הנפלים היו בארץ בימים ההם, להם המניעה למנע עצמם מהעברות בשבילם ולא מנעו, ולעיניהם ממש באים אל בנות האדם בזנות וילדו להם. ומי היו אותם הנפילים שהיו בדור? אותם הגבורים שלא נראה בדור כמותם. אנשי השם – שם הידוע שקרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (שם) ה' ויקרא את שמם אדם.

אמר רבי חנינא לרב הונא, מה שאמר בני האלהים, על שם שנבראו משם זה, שכתוב (שם א) ויברא אלהים את האדם.

ויהי היום ויבאו בני האלהים כו' (איוב א). אמר רבי שמעון בן לקיש, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות. אמר רבי יהודה, אותו היום, יום של ראש השנה היה, יום שיש לכל אדם לחזור למוטב. וכך תראה, אין דרכו של יצר הרע לקטרג, אלא בשעה שהאדם רוצה לחזור למוטב. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת נח

ורבי חזקיהו אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא רצה בהם, ונתן להם תורה קדושה, והזהיר אותם ונתן להם עצה להשמר ממעלה ומטה כדי שלא ישלט בהם – רק הקדוש ברוך הוא לבדו, והם יודעים לדחות מהם את כל המקטרגים וכל המחבלים כדי שיהיו חלק גורלו וירשתו, כמו שנאמר (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

צדיק וטוב, ששנינו, מה שכתוב ושניהם לבדם בשדה, מלמד ששקולים הם בצדקותם ובזכותם מכל ישראל.

אמר רבי ברכיה, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא לפמליא של מעלה: ריחו של ירבעם עולה לפני, ואני רוצה לסלקו מן העולם עכשו, כשיש בו ריח. אמרו לפניו: רבוננו של עולם, אתה דיין אמת, אם עכשו הוא כן – כל שכן כשיגדל. אמר להם הקדוש ברוך הוא: גלוי וידוע לפני שיעשה הרע בעיני. אמרו לפניו: רבוננו של עולם, אם לפניך גלוי – לנו ולפני כל העולם מי גלוי?! הניחו הקדוש ברוך הוא.

מה כתוב? ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב. חטא והחטיא. באותה שעה אמר להם הקדוש ברוך הוא: לא אמרתי לכם שאני רוצה לסלקו מן העולם קדם זה?! חבל שעשיתי כן.

בא אביה בנו, והיה עושה טוב כשהיה קטן. ומה טוב היה עושה? אמר רבי יוסי אמר רבי חנינא: עולי הרגל היו עולים על ידו שלא מדעת אביו. ראה הקדוש ברוך הוא שהוא טוב, וסלקו מהעולם קדם ימיו, כדי לעשות חסד עמו ולהנחילו לעולם הבא קדם שיבאיש ריחו, וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו.

בך חנוך, בעוד שהיה צדיק והדור כלו חיבים רשעים, ראה הקדוש ברוך הוא, שאם יניחהו, ילמד ממעשיהם, וסלקו קדם זמנו מן העולם, קדם שיבאיש ריחו. זהו שכתוב (בראשית ה) ואיננו כי לקח אתו אלהים. כלומר, ואיננו בעולם הזה למלאת ימיו, כי לקח אותו אלהים קדם זמנו לעשות עמו חסד להנחילו חיי העולם הבא.

ויראו בני האלהים את בנות האדם (שם ו). מי הם בני האלהים? רבי ירמיה אמר, גדולי הדור. שהיו אבותיהם גדולי הדור ולא היו מוחים בידם.

למדנו, זקן בבית – סימן טוב בבית, צדיק בדור – סימן טוב יש בעולם. ששנינו, הקדוש ברוך הוא מטיל אימת הדין והמנהיג על בני אדם, שכל זמן שאימת הדין על הדור, בידוע שהוא צדיק והם צדיקים. נטלה אימתו מבני אדם – הוא רשע, והם יותר ממנו.

וְזָה (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, אֱלֹהִים זֶה שְׂכִינָה, קֵץ כָּל בְּשָׂר וְגו'. (שם) צִהַר תַּעֲשֶׂה לְתִבְהָ - זֶהוּ הַסּוּד שֶׁל הַגּוֹף. אֶתָּה וּבְנֶיךָ וְגו' - גְּבָרִים לְחֹד וְנָשִׁים לְחֹד. (שם) וַיַּעַשׂ נֹחַ - זֶה בְּרִית קֹדֶשׁ. כָּכֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים - זֶה שְׂכִינָה. (שם ז, ב) וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ - כָּאֵן מִדַּת הַרְחָמִים.

וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טָהְרָה הִיא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהָרִי הִיא מִצַּד הַטְּמְאָה, וְעַל זֶה אָמַר (מִיכָה ה) וְהֶאֱבַדְתִּי. וְאֶסְתַּכַּל שְׂאִין בּוֹ אֲלֵא שְׁנַיִם, וְאִין בְּהֵם שְׁבַעָה שְׁבַעָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּעוֹף הַשָּׁמַיִם, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה זָכָר וְנִקְבָּה, לְחִיּוֹת זָרַע עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. (שם ז, ט) שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ וְגו'. הַסְּתַכַּל וְרָאָה, עַל מָה שֶׁאָמַר בְּרֵאשׁוֹנָה וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טָהְרָה הִיא, וְאַחַר כֵּךְ שְׁנַיִם שְׁנַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וְרָאָה, אִין לָךְ בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה שְׁלֵא תִצָּא הַנְּשִׂמָה מִגּוֹף אָדָם, שְׁנִקְרָאת יוֹנָה, שְׁכָתוּב (שם ח, ח) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. הַקְּלוֹ הַמַּיִם - אֵלוֹ מַיִם הַזַּיְדוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קכד) הַמַּיִם הַזַּיְדוֹנִים, שֶׁהֵם מִצַּד הַטְּמְאָה. מֵעַל הָאָרֶץ, שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִן הָאָרֶץ, אֵלוֹ מְלֶאכִי חֲבָלָה.

מָה כְּתוּב? וְלֹא מִצָּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ, שְׁנִמְנָעָה מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וּמִן הַצַּדִּיקִים שְׁלֵמַעְלָה וּמִכָּל הַבְּרָכוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית ח, ט) וַתִּשָּׁב אֵלָיו אֶל הַתִּבְהָ כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

הוֹצִיאָ אוֹתָהּ שְׁנִית, (שם ח, י) וַיּוֹסֶף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ. וּמִתּוֹךְ הַדַּחֵק וְהַצֶּעַר - וַתִּבֹּא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב, שְׁלֵא הִיָּתָה מְאִירָה לָהֶם שְׁעַת הַרוּחָה כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִחַשְׁךָ לָהּ הַיּוֹם, וְהַעֲרִיב לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ.

וּמָה אָמְרָה לְנֹחַ וּלְבְנָיו? (שִׁיר ה) מִצָּאָנִי הַשְּׁמָרִים הַסְּבָבִים בְּעִיר, אֵלוֹ שׁוֹמְרֵי שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְעַם כָּל זֶה (בְּרֵאשִׁית ח, יא) וְהִנֵּה עֲלָה זֵית טָרֶף בְּפִיָּה. וְעַל זֶה (שם) וַיַּדַּע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם, וְהִתְחַזְּקוּ מְלֶאכִי הַקֹּדֶשׁ עַל מְלֶאכִי הַחֲבָלָה. (שם) וַיִּיחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וְכו', וְלֹא יִסְפָּה וְכו', חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ.

אַחַר שֶׁהִסְתַּתֵּר וְעֵבֵר אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁשָּׁלַט מְלֶאךָ הַמְּוֹת וְעֵבֵרוּ הַרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, מָה כְּתוּב? (שם) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

בֵּא וְרָאָה, בַּיּוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם נִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן, וְאִין מִי שְׁלֵא נִכְנָס בְּחֻשְׁבוֹן, וְסַפְרֵי חַיִּים וּמֵתִים נִפְתָּחִים בַּיּוֹם הַהוּא.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְשׁוּם שֶׁרָצָה בָהֶם, נִתֵּן לָהֶם עֲצָה לְהִנָּצֵל מִכָּל הַמְּקַטְרָגִים שְׁלֵמַעְלָה שְׁמֵתֵמְנִים בְּכָל זְמַן שֶׁהִדִּין שׁוֹרָה בְּעוֹלָם. בַּיּוֹם הַזֶּה מְזַדְמָנִים יִשְׂרָאֵל לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וּבִמָּה? בַּשּׁוֹפָר.

שֶׁהַקּוֹל הַזֶּה שִׁיוּצָא עוֹלָה לְמַעְלָה וּמְעוֹרֵר אֶת הַשּׁוֹפָר שְׁלֵמַעְלָה. אִזּוֹ מִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים מִמְּקוֹמָם, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָם מִכַּסָּא הַדִּין וַיּוֹשֵׁב בְּכַסָּא רַחֲמִים, וְחָס עַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִתְּנָת רְשׁוּת לְמַקְטָרְג עֲלֵיהֶם.

וַיִּשְׂרָאֵל שָׁבִים בַּתְּשׁוּבָה לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְתוֹקְעִים שׁוֹפָר וּמְעוֹרְרִים רַחֲמִים, שֶׁהָרִי הַקּוֹל הַהוּא שִׁיוּצָא הוּא הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל רַחֲמִים, וְאִזּוֹ הַמְּלָשִׁין לֹא יְכוּל לְעַמֵּד לְפָנֵי כַּסָּא הַרַחֲמִים, שֶׁהָרִי לֹא בָּא מִן אוֹתוֹ הַצַּד, וְלֹא נִמְצָא קִטְגוֹר.

בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁהוּא חֲתִימַת הַדִּין, וְעוֹמְדִים יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשׁ רַבּוֹנָם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדִי שְׁלֵא יִקְרַב הַמְּלָשִׁין לְמַקְדָּשׁ, נוֹתְנִים לוֹ שְׁעִיר שְׁבָא מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַטְּמְאָה, וְהוּא טְמֵא, וְרוּחַ הַטְּמְאָה נִהְיֶית מְמַנּוּ, וְהוּא מִתְעַסֵּק בּוֹ, וְלֹא קָרַב לְמַקְדָּשׁ לְטְמֵא. וְאִזּוֹ הַפְּנִים מְאִירוֹת, וַיִּשְׂרָאֵל נִצּוּלִים מְמַנּוּ.

בּוֹמֵן אַחֲרַי, כְּשֶׁרַבִּים חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם, הַמְּלָשִׁין הַזֶּה בְּשַׁעָה שֶׁהִדִּין מִתְעוֹרֵר עַל חֲטָאֵי הָעוֹלָם, אִזּוֹ הוּא בֵּא וְנִמְצָא כְּמַקְטָרְג לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִטְמָא הַמַּקְדָּשׁ, וְכָל הַפְּנִים עֲצוּבוֹת, וְהִדִּין נִמְצָא. וְעַל זֶה (בְּרֵאשִׁית ו) קֵץ כָּל בְּשָׂר בֵּא לְפָנֵי. לְפָנֵי וְדָאֵי, לְבַקֵּשׁ עַל חֲטָאֵי בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם גְּרָמוּ.

בֵּא וְרָאָה, כָּל אָדָם שִׁיעֲשֶׂה וַיִּשְׁמַר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, הַנְּשִׂמָה שְׁמוּרָה בְּגוֹפוֹ, שֶׁהוּא תִבְהָ, וְלֹא נַעֲנֵשׁ, וְלֹא יִשְׁלַט עָלָיו מְלֶאךָ הַמְּוֹת. וְכָל אָדָם שֶׁאִינוֹ שׁוֹמֵר וְלֹא מְקִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְעוֹבֵר עָלֶיהָ, אִזּוֹ מְלֶאךָ הַמְּוֹת יִשְׁלַט עָלָיו.

בֵּא וְרָאָה, הַתִּבְהָ הִיא הַגּוֹף. נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ - י"ה. שֵׁם וְאִשְׁתּוֹ - ו"ה. וְנַעֲשֶׂה הַשֵּׁם מְלֵא. יְהו"ה אֶחָד - יִפֹּת וְאִשְׁתּוֹ. י"ה - חָם וְאִשְׁתּוֹ, וְהֵם כְּדָגְמָא זֶה.

בא וראה מה כתוב באדם, (בראשית ב) לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. אמר רבי, זו היא הנשמה שהיא אצלו עזר להוליכו בדרכי קונו. והינו מה ששנינו, הבא לטהר מסייעין אותו. שנו רבותינו, כשהאדם הולך בדרכי קונו, הרבה שמסייעים לו. נשמתו מסייעת אותו, מלאכי השרת מסייעים אותו, שכנינתו של מקום מסייעת אותו, וכלם מכריזים לפניו ואומרים (משלי ד, יב) בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תפשל. רבי נתן אומר, נשמתם של צדיקים מסייעות אותו.

רבי אלעזר ורבי יוסי חמיו היו הולכים מאושא ללוד. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר: אפשר ששמעת מאביך מה זה שכתוב (בראשית לב, ב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים? אמר לו: כף נשמע לי מאבא, אותם שהיו המלאכים שלוו אותו בראשונה מארץ ישראל. אמר לו: מי הם? אמר לו: לא ידעתי. אמר לו: נאה לכם הצדיקים, שדבר פיהם ככתר המלכות, בראש המלך.

בעוד שהיו הולכים, הגיעו למערת לוד. שמעו אותו הקול שאומר: שני גוזלי האילת עשו לפני את הרצון שנוח לי, והם היו המרובה הקדושה שפגש יעקב לפניו. התרגש רבי אלעזר והצטער בנפשו ואמר: רבון העולם – כף דרכו, טוב לנו שלא נשמע, שמעתי ולא ידעתי.

התרחש לו נס ושמע אותו הקול שאומר: אברהם ויצחק היו. נפל על פניו, וראה את דיוקן אביו. אמר לו: אני שאלתי, והשיבוני שאברהם ויצחק היו שפגעו בייעקב כאשר נצול מלבן.

אמר לו, בני, תוציא הפתקה שלך, וקח דברי אביך הזקן, שפה מדבר גדולות הוא. ולא זה בלבד, אלא לכל צדיק נשמות הצדיקים נפגשים לפניו להצילו, והם המלאכים הקדושים העליונים.

ובא ראה, יצחק היה קים באותה שעה, אבל הנשמה הקדושה נלקחה בכסא כבוד של אדונו, כשנעקד על גבי המזבח, ומאז נסתמו עיני מלראות, והינו מה שכתוב (שם לא) ופחד יצחק היה לי.

אמר לו: מה אנו שם? אמר לו: אני ואתה מלאכי עליון להשתעשע עם המלך המשיח של

הספינה נמשלה לתבת נח, ויש בה אנשים יהודים וישמעאלים ובני עשו. כדגמא זו יש בגוף כלול מכלם, שהגוף הזה אינו מן הנשמה הקדושה, וזהו שאמר לנח שהוא נשמה לנשמה, כמו שנאמר (שם ו) עשה לך תבת עצי גפר.

וזהו שאמר לאברהם (שם יב) לך לך מארצך. למה פעמים? אלא, צא מדידתך ומגופך ומבית אביך, שיש שלמות למעלה. אל הארץ אשר ארצך – זה הגוף, שהוא תבת נח.

וברגמא הזו היה נח. זהו שכתוב (שם ח) וישלח את היונה. והוציאו את היונה מן התבה ונתנו אותה במים. כדגמא זו יצאה לה היונה מתבת נח, כמו שנאמר (שם) ולא יספה שוב אליו עוד.

רבי יהודה אמר, כשנח היה בתבה, היה פוחד שלא יזכר אותו הקדוש ברוך הוא לעולמים. וכיון שעברו חטאי העולם, אזי מה כתוב? ויזכר אלהים את נח.

מדרש הנעלם

רבי פתח בפסוק הזה, (שם ה) מצאני השמרים הסבכים בעיר הכוּנִי פצעוני נשאו את רידי מעלי שמרי החמות. כמה חביבה היא הנשמה הנתונה מתחת כסא הכבוד, ממקום הקדש, מארצות החיים, כמו שנאמר (תהלים קטז) אתה ה' לפני ה' בארצות החיים.

ולמה קראו דוד ארצות החיים, וכי למעלה יש ארצות? אמר רבי יצחק, לא ארצות ממש, ולא על דעת של ארצות אמר אותו דוד, אלא לשון רצוי הוא, כמו שנאמר (יחזקאל כ) ארצה אתכם. כלומר, אמר דוד, אתה ה' לפני ה' במקום אשר ירצו תמיד הצדיקים, הנקראים חיים, אשר רצונם וחספצם ללכת שמה. וממקום הקדש באה הנשמה להאיר על הגוף האפל, כדי להוליכו בדרך ישרה ולעבד עבודתו ורצון בוראו, לבא למחר ולטל שכרו.

אמר רבי יהודה, אלמלא לא היינו בעולם – נאה לנו, ולא נתן חשבון לבעל הפתקה. אחר כך אמר, חזרתי בי.

שֶׁל עֲנַן וְנִגְהָ מְעַרְבֵי זֶה בְּזֶה, וְעֶשֶׂן וְנִגְהָ סְבִיבֵי, שְׁנֵאמַר (ישעיה ד, ה) וּבָרָא ה' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ עֲנַן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנִגְהָ. וְהוּא נֶעוֹץ מְלִמְטָה לְמַעְלָה לְשַׁעְרֵי שָׁמַיִם. זְכָתָה לְעֵלוֹת לְמַעְלָה – עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד. לֹא זְכָתָה יוֹתֵר – נִשְׁאֲרֵת שָׁם, וּמִתְעַדֶּנֶת מֵהַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. שְׁאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, רְאִיתִי גַן עֵדֶן וְהוּא מְכוֹן כְּנֶגֶד פְּרֻכַת קֶרֶחַ הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה, וְהִיא נִהְיֵית מִזִּיּוֹ הַשְּׂכִינָה, אֲבָל אֵינָה נִזְוֵיֶת מִמֶּנָּה.

זְכָתָה לְעֵלוֹת – עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד, עַד שְׁמַגַּעַת עַד הַפֶּתַח הַשְּׁלִישִׁי, וְהוּא נֶגֶד הַרְקִיעַ הַנִּקְרָא זְכוּל. וּמַגַּעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר שָׁם. וְשֵׁם הַשּׁוֹמְרִים. זְכָתָה – פּוֹתַחֲחִין לָהּ הַפֶּתַחִים וְנִכְנָסֵת.

לֹא זְכָתָה – נוֹעֲלִים הַשְּׁעָרִים, וְדוּחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְנוֹטְלִים פִּינְקְסָה מִמֶּנָּה, וְהַנְּשָׂמָה אוֹמְרָת, (שיר ה, ז) מִצְּאֵנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסֹּכְבִים בְּעִיר. אֱלוֹ מְלֹאכֵי הַשְּׁרָת, הַשּׁוֹמְרִים בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נִשְׂאוּ אֶת רְדִידֵי מַעְלֵי – זֶהוּ פִּינְקְסָה, סִימָן שְׁלֵה. שְׁמֵרֵי הַחֲמוֹת – כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה סב) עַל חוֹמֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם הַפְּקֶדֶתִי שְׁמֵרִים.

זְכָתָה לְעֵלוֹת – נִכְנָסֵת שָׁם בְּאוֹתָם הַשְּׁעָרִים, וּמִשְׁבַּחַת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וּמִכָּאֵל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל מִקְרִיב אוֹתָהּ לְקַרְבָּן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי חֲזִיָּא: מַה קְרָבָן הוּא זֶה, יְכוֹל לֹמַר כְּשֶׁאֵר הַקְרָבָן? אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא: הַקְרָבָה זֶה הִיא כְּאֵדָם הַמִּקְרִיב דוֹרוּן לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.

וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּהּ, עַד הַפֶּתַח הָרְבִיעִי וְהַחֲמִישִׁי וְהַשְּׁשִׁי, וְאוֹמֵר לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲשֶׁרֵי בְנִיךָ, בְּנֵי אוֹהֲבֶיךָ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים הַטּוֹבִים הַזּוֹכִים לָזֶה. עַד שְׁמַגִּיעִים לְשַׁעַר הַשְּׂבִיעִי, שֶׁהוּא עֲרֻבוֹת, וְגַנְזֵי חַיִּים טוֹבִים מִצּוּיִים שָׁם, וְכָל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים כָּלֵם שָׁם, וְנִעֲשִׂים מְלֹאכֵי הַשְּׁרָת, וּמִקְלָסִים לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִזְוֵיֶן מִזִּיּוֹ הַשְּׂכִינָה, אֲסַפְקָלְרִיָּה הַמְּאִירָה, וְשֵׁם הַמְּנוּחָה וְהַנְּחָלָה, וְנוּחַ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, (שם סד) אֲשֶׁר עֵינַי לֹא רָאִיתָהּ אֱלֹהִים זוֹלָתָהּ.

וְזָהוּ (בראשית ו) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צְדִיק תָּמִים. מִי רָאוּי לְהִיּוֹת בְּזוֹ הַהִנָּאָה וְהַמְּנוּחָה

דוֹד. קָם. בְּעוֹד שָׁקָם, רָאָה חֲמִיו שְׁפָנִיו מְאִירִים כְּמוֹ הַשָּׁמֶשׁ.

אָמַר לוֹ חֲמִיו: דְּבַר חֲדָשׁ שְׁמַעְתָּ, אוֹ שְׁבֹאוֹר כְּבוֹד הַזִּיּוֹ שֶׁל מִשָּׁה הַסֵּתֶפֶלֶת? אָמַר לוֹ: לֹא, אֲלֵא אֲשֶׁרֵי הֵם הַצְּדִיקִים שְׁשׁוֹמְרִים אוֹתָם מַחֲנוֹת קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים, שְׁנֵאמַר (תהלים צא) כִּי מִלְּאֲכִי"ו יִצְוֶה ל"ךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמַעְלָה כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יָבֵא שָׁם עַד שְׁיָבֹאוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה, שְׁנֵאמַר (הושע יא) בְּקֶרְבֶּךָ קְדוּשׁ וְלֹא אָבּוֹא בְּעִיר.

וְשִׁבַּע כְּתוּת שֶׁל מְלֹאכֵי הַשְּׁרָת שׁוֹמְרִים אוֹתָם סְבִיב, וְעַל כָּל פֶּתַח וּפֶתַח כְּתוּת שֶׁל מְלֹאכֵי הַשְּׁרָת, וְהֵם הַפֶּתַחִים הַנִּקְרָאִים שְׁעָרֵי צְדָק, וְאֵלוֹ הֵם הַפֶּתַחִים הַמְּכוֹנִים לְהַכְּנִס שָׁם נִפְשוֹת הַצְּדִיקִים. וְדוֹד הַמֶּלֶךְ, עָלִיו הַשְּׁלוֹם, נִכְסַף לָהֶם, שְׁנֵאמַר (תהלים קיח) פֶּתַחוּ לִי שְׁעָרֵי צְדָק אֲבֹא בָם אוֹדֶה יְהוָה, זֶה הַשְּׁעָר לַה' צְדִיקִים יָבוֹאוּ בּוֹ.

וְלְמַעְלָה מֵהֶם שׁוֹמְרִים מְלֹאכֵי הַשְּׁרָת בְּחוֹמוֹת הָעִיר, שְׁנֵאמַר (ישעיה סב, ו) עַל חוֹמֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם – זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הַפְּקֶדֶתִי שְׁמֵרִים – אֱלוֹ מְלֹאכֵי הַשְּׁרָת. וְלִמְדֵנוּ, שְׁבַעֵה פֶתַחִים יִשׁ לְנִפְשוֹת הַצְּדִיקִים לְהַכְּנִס עַד מְקוֹם מַעְלָתָם, וְעַל כָּל פֶּתַח וּפֶתַח שׁוֹמְרִים.

הַפֶּתַח הָרִאשׁוֹן – נִכְנָסֵת הַנְּשָׂמָה בְּמַעְרַת הַמְּכַפְלָה, שֶׁהִיא סְמוּכָה לְגַן עֵדֶן, וְאָדָם הָרִאשׁוֹן שׁוֹמֵר עָלָיו. זְכָתָה – הוּא מְכַרִּיז וְאוֹמֵר: פְּנוּ מְקוֹם, שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ. וְיִצְאָה מִפֶּתַח הָרִאשׁוֹן.

הַפֶּתַח הַשְּׁנַיִ – בְּשַׁעְרֵי גַן עֵדֶן, וּמוֹצְאָה אֶת הַפְּרוּבִים וְאֶת לֵהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. זְכָתָה – נִכְנָסֵת בְּשְׁלוֹם. וְאֵם לֹא – שָׁם תִּקְבַּל עֲנֻשָׁה, וְתִשְׁרַף בְּלֵהַט הַפְּרוּבִים. וְכִנְגָדָם הָיוּ הַפְּרוּבִים בְּמִקְדָּשׁ, בְּשַׁעַר שֶׁהִפְחֵן נִכְנָס בְּיוֹם הַכְּפוּרִים. זְכָה – נִכְנָס בְּשְׁלוֹם. לֹא זְכָה – מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרוּבִים יוֹצֵא לְהַב, וְנִשְׁרַף מִבְּפָנָיִם וּמֵת. וְהָיוּ מְכוֹנִים כְּנֶגֶד אֱלוֹ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר גַּן עֵדֶן, לְצַרְף הַנְּשָׁמוֹת.

זְכָתָה הַנְּשָׂמָה – נוֹתְנִים לָהּ פִּינְקְסָה סִימָן לְכַנְסָה, וְנִכְנָסֵת לְגַן עֵדֶן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ. וְעֲמוּד אֶחָד

דָּבָר אחר, אֵלֶּה תולדת נח, מה כתוב למעלה מהענין? (בראשית ו) וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. רבי אליעזר אומר, בא וראה שאין כמדת בשר ודם מדותיו של הקדוש ברוך הוא. מדת בשר ודם – עושה מה שעושה, ולאחר כן מתחרט ומתעצב ממנו. יכול אף הקדוש ברוך הוא כן?

בא תשמע, שכתוב (דברים ל) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע. והזהיר לאדם ואמר (שם) ובחרת בחיים למען תחיה. ואם הוא הולך בדרך רע – הוא בעונו ימות, שנאמר (משלי ה) עוונותיו ילכדנו את הרשע. כך כתוב (בראשית ו) וירא ה' כי רבה רעת האדם. אמר הקדוש ברוך הוא: אני רואה כי כלם מחיבים, ואם יכלו ברעתם, הרי יאבד עולמי. כיון שראה לנח ובניו שהיו צדיקים וישאר פליטה בעולם, התנחם ושמח.

ואמר רבי אליעזר, מהו וינחם, לשון נחמה הוא. וכן כל וינחם שבתורה לשון נחמה הוא. רואה את הרע, ורואה את הטוב, ומתנחם עם הטוב. אמר לו רבי עקיבא: לדבריה, מהו ויתעצב אל לבו? אמר לו: בא וראה מדת רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, כי אף על פי שהתנחם, לקח עצבון על אבדת הרשעים. שאף על פי שהיו רשעים, אינו חפץ במיתתן, ולא היתה שמחה לפניו.

אמר רבי יהודה, מהו שכתוב (שם) ונח מצא חן בעיני ה'? שמו גרם, נח בהפוך חן. ולמה פתח הפסוק בתולדותיו תחלה? כדי להראות לעולם, כמו שהוא היה צדיק, אף הם היו צדיקים, וראויין להתישב העולם מהם.

ומנין לנו? בא וראה, כיון שנכנסו לתבה, ראו בצערו של עולם, ונצטערו, ומנעו עצמם מפריה ורביה. ואף על פי שיצאו, יצאו כמו כן. עד שראה הקדוש ברוך הוא מעשיהם, ואמר: לא תהו בראתי עולמי, ואתם פרו ורבו, הזדווגו לגשותיכם, ועשו פריה ורביה. באותה שעה ברכם, שנאמר (שם ט) ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'.

אלה תולדת נח. רבי פנחס פתח, (שם ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה. מי הם

והמרגוע? מי שהוא איש צדיק תמים. אמר רב פפי, זאת המנוחה למעלה, היא את האלהים התהלך נח, למעלה, ולא למטה.

אלה תולדת נח, רבי אלכסנדראי פתח, (תהלים פא) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר. לא יהיה בך אל זר – זה יצר הרע. ולא תשתחוה לאל נכר – שלא תבעל ארמית.

רבי אליעזר אומר, לא יהיה בך אל זר – שלא תהא נוח לכעס. שכל הפועס, כאלו עובד עבודת אלילים. שאמר רבי עקיבא, כך הוא דרכו של יצר הרע: היום אומר לך עשה כך, ולמחר אומר לך עבד עבודה זרה, והולך ועובד.

הוא היה אומר, כעס תלמיד חכם גדול מכלן. במה דברים אמורים? בדברים שהם פנגד הקדוש ברוך הוא, שאמרה תורה (משלי כא) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. אבל בדברים אחרים אסור לו לכעס. והרב אצל תלמיד, כדי שיהא מצוי בכבודו ובמוראו – מתר. ואצל שאר העם, למען יהיה מוראו עליהם לשם שמים – מתר. ושאר אנשים אסור, שאין כעסנותם ליראת שמים.

אמר רבי שמעון, מדת הצדיק – קשה לכעס, ונוח לרצות. וזו המדה גדולה מכלן. ובא הכתוב להורות, אלה תולדת נח – נוח בדעתו, נוח בדבורו, נוח במהלכו. ומי עושה זה? איש צדיק. וכשמת, אומרים עליו: אי ענו, אי חסיד. תמים היה בדרתיו, ולמה יזפה? את האלהים התהלך נח, למעלה על כל המעלות.

ויולך נח שלשה בנים. שנה רבי פרוספדאי, אלו שלש הנהגות אשר באדם: הנהגת הנשמה, להיות לו עזר בעבודת בוראו, והיא הנקראת שם. והנהגת התאוה והיצר הרע, המנהיג והמחמם את הגוף בדבר עברות, והיא הנקראת חם. והנהגת היצר הטוב, המנהיג את האדם בכל טוב, וליפות מעשיו בתורה וביראת השם, והיא הנקראת יפת. והנהגה הזו ינהיג האדם להוליכו בדרך חיים.

ומי מעכב ומפסידו? (בראשית ו) ותשחת הארץ לפני האלהים. זהו הגלם, המפסיד והמשחית את הכל. ועליו אמר שלמה בחכמתו, (משלי ו) משחית נפשו הוא יעשנה. מה זה הוא יעשנה? אמר רבי פרוספדאי, הגלם יעשנה נשחתת.

והיו מלעיבין בו, עד שגבר עליהם התהום, שהיו המים יוצאין רותחין כאש, והמים מלעלה, ונמחו מן העולם.

אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (תהלים כט) ה' למבול ישב, וכי לדוד היה לומר דבר זה, וכל העולם יודעים שהוא ראשון ואחרון ואזי יקדם?

אלא, אמר רבי יצחק, בא וראה, בכל מקום אתה מוצא אלהים מדת הדין, ה' מדת הרחמים. ואף על פי שמדת הדין היא - מדת רחמים היתה בו, שאלמלא כך, נחרב העולם, אבל למען אותו מדת הרחמים התישב העולם.

וכן אתה מוצא רפואה זו בכל דין שהוא עושה. וכן (בראשית יט) וה' המטיר על סדום, נשאר ממנו פליטה. (שמות לב) ויגף ה' את העם, נשאר פליטה. וכן כלם.

אמר רבי יהודה, חכמים היו דור המבול יותר, שהיו יודעים מה שעתידי להיות, אבל לקחו עיצה בלבם ואמרו: אם הקדוש ברוך הוא יביא מבול, אנחנו גברים רמי קומה, ונשוט על פני המים וננצל. ואם מן התהום יבואו המים, נשים רגלינו על באר המים, ולא יצאו המים, וננצל.

בשפא המבול, הרתיח הקדוש ברוך הוא את מי התהום, והיו שמים רגליהם על עין המים, ונמשך עורם מהם ונפלו. והמים של מעלה היו מתגברים עם מי התהום, והיו מתגלגלים ויורדים, נמוקים בהרתחה של התהום לבבל.

ויבאו אל נח אל התבה (בראשית ז). רבי יוחנן פתח, (תהלים סה) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך נשבעה בטוב ביתך קדש היכלך. בא וראה כמה יש לאדם לזהר ולבדק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.

היאך? קם בבקר - יאמר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שיהא לבי נכון ומסור בידי שלא אשכחך. מושיט רגליו ללכת - ישגיח על צעדי רגליו שלא ישוטו להרע. הלך לדבר מצוה - רוע, שנאמר (הושע יא) אחרי ה' ילכו כארניה ישאג. ואפלו בשבת מצוה לרוץ. עבר כל היום - צריך לבדק את גופו מה שעשה ביום ההוא, ואם צריך, יעשה מיד תשובה עליו קדם שישן.

אותם בני האלהים? בני גדולי הדור. מלמד שהיו טובות מראה, כתוב כאן כי טבת הנה, וכתוב שם טובת מראה מאד. היו הולכות ערמות, ואנשים הולכים ערמים, ואלו ואלו רואים את ערוותם, ונואפים אלו את אלו. ולמה נקראו בני האלהים? שהיו גבורים גדולים ענקים.

אמר רבי יהושע בן לוי, פעם אחת נקלעתי להר של הסלע של עיטם, ומצאתי בשני צדי הסלע שני גברים, ודומים בשתי פיות זה למעלה מזה, והיו מדברים זה עם זה: בא ונעביר אותו מן העולם. הזדמן להם אותו איש גדול של אגרת בת מחלת, ושמו יוסף השד. אמר להם: זהו הרב הגדול, העליון של הדור, שבגזרת פיו העבירני מהישוב של הארץ, וזהו שמכריזים עליו בקריע.

בעוד שהייתי הולך, מצאתי את אמם של הגברים הללו. אמרה לבתה הקטנה: אלו הם חגבים קטנים שכתם בפיהם, תביאי אותם אלי ואעשה מהם תבשיל טעים לאחים שלך. עד שבאה, התרחש לנו נס, ונעשה מלפניה נהר של מים גדול. שמעתי שהיתה אומרת: אמא אמא! הפרפרת הגדולה שסברנו עברה. וברחתי מהן ונצלתי.

ואמר רבי יהושע בן לוי, בימי דור המבול עשה הקדוש ברוך הוא קנה החטים כקנה ארזי הלבנון, ולא היו זורעים וקוצרים, אלא הרוח מנשבת, ומנשר החטים למטה ואוספים אותם, וכל בכל שנה ושנה. לאחר שחטאו, אמר (בראשית ח, כב) עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחרם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו.

ואמר רבי יהושע, לא נחתם גזר דינם של דור המבול עד שפשטו ידיהם בגזול, שנאמר (שם ו) ותמלא הארץ חמס.

ובימי דור המבול היו פריה ורביה הרבה, ומשעה שהיתה האשה יולדת, היו הולכים ושולחים אותם כצאנן, שנאמר (איוב כא) ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון. ולאחר כל זה מה כתוב בהם? (שם) ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו. עד שגזר דינם והעבירם מן העולם.

שנו רבותינו, נח היה מתרה בהם קדם, ולא שמעו ממנו. שזה בעשית התבה למען יראו וישובו,

ישנינו, אמר רבי, בכל לילה ולילה הקדוש ברוך הוא נכנס בכל אותם העולמות, ובשעת חצי הלילה נכנס במאתים עולמות של גן עדן להשתעשע עם הצדיקים, שנאמר (שם ז) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך, עליו השלום, נכסף לבו, כשראה מעלות הצדיקים. אמר, רבנו של עולם, (תהלים סה) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך.

אמר רבי אבהו, בא וראה כמה יש לו לאדם להזהר הואיל ונשמת אל באפיו, להטהר מעונותיו ולעין במעשיו, ולא יחטא לפני קונו, למען תהיה מעלתו עם שאר הצדיקים, ולא ימצא מוחה בידו בעלותו לראות את פני ה'.

ובמי אתה למד? מן התבה. בא וראה, מהו שכתוב (בראשית ז) ויבאו אל נח אל התבה? בלא רשות. שאמר רבי יצחק, כל אותם העופות והחיות והבהמות שלא חטאו, הם באים והתבה קולטתן. ואותם שחטאו, התבה דוחה אותם לחוץ. ומה התבה שהוא עץ יבש כף - פתחי השמים ושומריהם, ושומרי המשמרות, וכסא הכבוד, שיש בהם רשות, על אחת כמה וכמה להיות קולטים למי שלא חטאו, ולהיות דוחים למי שחטאו.

רבי חייא אמר, נח מקטני אמנה היה, שלא היה מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתבה עד שהמים דחקהו, שנאמר (שם) ויבא נח מפני מי המבול.

אמר רבי יצחק, בא וראה, כשהוריד הקדוש ברוך הוא המים, הורידם תחלה ברחמים, כדי להראות לעולם, שאם ישוּבו - יקבלם. משמע שכתוב בתחלה (שם) ויהי הגשם, ולהלן הוא אומר (שם) ויהי המבול. שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה. לא חזרו - היה מבול.

ואמר רבי יצחק, שבועה נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו חפץ במיתתן של רשעים, שנאמר (יחזקאל לג, יא) חי אני נאם ה' אלהים אם אחפץ במות הרשע כי אם בשׁוּב רשע מדרכו וְחָזַר וכו'. וְחָזַר - בשני עולמות, העולם הזה והעולם הבא.

ואמר רבי יצחק, אשרי הפנים שאומרים להם כך: והשיבו וְחָזַר, (שם) שׁוּבוּ שׁוּבוּ

ישנינו רבותינו, מה זה שכתוב (שיר ח) כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַכָּרִם לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף? אמר רבי יהודה, כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה - לְמַלְךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שָׁלוֹ. בְּבַעַל הַמּוֹן - אֵלוּ מְלָאכֵי שְׁלוֹם. נָתַן אֶת הַכָּרִם לְנֹטְרִים - אֵלוּ שׁוּמְרֵי מְשֻׁמְרֵת בְּאַרְץ. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף - אֶלֶף הַנְּאוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָּה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דבר אחר, כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה - זוּהֵי הַתּוֹרָה. בְּבַעַל הַמּוֹן - מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַכָּסֶף לְנֹטְרִים - אֵלוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שׁוּמְרֵי מְשֻׁמְרֵתָה. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף - שֶׁל שְׁכָרָה.

רבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר רבי חייא, אמר לנו מהדברים המעלים שהיה אומר אביך מתענוגי הנשמה. אמר לו: נצא מפאן, שהקפוטקאים הללו פחותים ממעשים כשרים. אמר לו, כך נאה לנו לעסק בתורה, וננצל מהם. אמר לו, במקום סכנה לא אמרו אותה רבותינו.

לאחר שיצאו והלכו בדרך, אמר רבי יוסי, אמר לך דבר שהוא טמון בין המטמוניות של אבא בבית גנזיו, וזהו שכתוב כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה וכו'. הכָּרַם הַזֶּה זוּהֵי הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּנְטָעָה לְמַעַלָּה תַּחַת כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ. לְשִׁלְמָה - הַמְּלָךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם כָּלוּ שָׁלוֹ. בְּבַעַל הַמּוֹן - הוּא כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ שֶׁשׁוֹלֵט עַל כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְהוּא בַּעַל כָּל הַכַּחַ. נָתַן אֶת הַנְּשֻׁמָּה הַזֹּאת לְמִי? לְנֹטְרִים, אֵלוּ שׁוּמְרֵי מְצוּוֹתָיו.

ויש לו לקדוש ברוך הוא עולמים רבים למעלה על כל צבאות השמים, ואלף ומאתים עולמות אחרים שנכנס בהם להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. איש יבא בפריו אלף כסף - אלף עולמות שהקדוש ברוך הוא כוסף בהם.

אמר רבי יצחק, מסים אני את הדבר הזה של רבי יוסי, וכך הוא: ממה שכתוב אחריו (שם) כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פריו, שפסא הכבוד מְכַרְזָת וְאוֹמְרָת: רבנו של עולם, זו הנשמה נטלה ממנו, הרי היא לפני האלף לך שלמה - שלך הם אותם האלף עולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנטרים את פריו - זה עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וכסופים לנפשות הצדיקים.

ליום הדין, שנאמר (שם כו) הרפאים יחוללו מתחת מים ושכניהם.

ויחל נח איש האדמה (בראשית ט). אמר רבי יוסי, למה נקרא איש האדמה? שנתישבה ממנו האדמה, כלומר אדון האדמה. חכמים אומרים, איש האדמה – לפי שבשבילו עמדה האדמה בכחה וטבעה, שנאמר (שם ה, כט) זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה'. תדע לך, כיון שחטא אדם, נתארה האדמה, שנאמר (שם ה) אררה האדמה בעבורך. ועמדה בקללותיה, עד שבא נח ובטל הקללה.

ששנינו, אמר רבי חייא רבה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לנח צא מן התבה, אמר לפניו: רבנו של עולם, לאן אצא? אצא לאדמה שנתארה? ומפני שנתארה, אבדו שוכניה, ונתארו כלם ונתמעטו. אמר הקדוש ברוך הוא: לא כף אתם, אלא (שם ט) שרצו בארץ ורבו בה. האחרים אבדו בה, אבל אתם פרו ורבו ושרצו בה.

ועם כל זאת לא נתישב בלבנו, והעלה עולות, שנאמר (שם ח) ויעל עלת במזבח. הוא המזבח שהקריב עליו אדם הראשון. אמר לו הקדוש ברוך הוא: הרי לך מה ששאלת – לא אסוף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. אז נתישב בלבנו. ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ויש שאומרים שנתעסק בעסקי האדמה.

וימטע כרם (שם ט, כ) – גפן גרושה מצא, שנתגרשה מגן עדן, וביומו נטעה ונשתגשה, שנאמר (ישעיה יז) ביום נטעך תשגשגי. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מגן עדן, וענביה עמה, וסחט אותם, ושטה מן היין, ונתגל.

רבי בון פתח, (ויקרא י, ט) וידבר ה' אל אהרן לאמר יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורתיכם. שאמר רבי אבון, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם אלא ביין. וזה היה ענשם של נדב ואביהוא, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו (ויקרא י, א) אש זרה אשר לא צוה אתם.

מדרכיהם הרעים ולמה תמותו בית ישראל. כי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים, אלא שיחזרו בתשובה למען יחיו.

רבי יוחנן פתח, (איוב יא, כ) ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקנתם מפח נפש. משל למה הדבר דומה? לכת לסטים שהיו שודדים בהרים. שמע המלך, ושלח עליהם גיסותיו, ותפסום והניחום במגדל גבה. והיו בהם פקחים. אמרו, ידענו בנפשותינו שעשינו מעשים רעים ולא יכלנו להנצל. מה עשו? חפרו חפירה אחת במגדל, ויצאו וברחו להם. טפש אחד היה ביניהם, וראה את החפירה, ולא רצה לנוס להמלט.

למחר בא המלך לראות את המגדל ואת הלסטים. ראה את החפירה שעשו ונסו ונמלטו. אמר לזה: שוטה, חכריך ברחו בזו החפירה ונמלטו מדיני, מה אני יכול לעשות להם עוד, אבל אתה שראית את החפירה ולא רצית להמלט, ינקרו עיניך, ואחר כך יתלו אותך על עץ!

כך הלסטים, אלו הרשעים ההולכים במחשכים. הרשעים הפקחים מה הם עושים? אומרים: אנו חטאנו למלך, אנה נמלט מדינו? אבל נפתח דרך התשובה, ונבקש רחמים, ונברח ונמלט, וכך עשו. הטפשים מה הם עושים? רואים דרך התשובה פתוח לפניהם, שפתחו האחרים, ונמלטו מדין שמים, והם אינם רוצים להמלט.

סדר הלימוד ליום כ תמוז [יום 286 בשנה]

אומר להם הקדוש ברוך הוא: שוטים, אחיכם ברחו ונמלטו באותו דרך של תשובה שפתחו, מה אני יכול לעשות עוד להם. אבל אתם, עיניכם שראו החפירה, דרך התשובה פתוח לפניכם, ולא רציתם להכנס בתוכו ולנוס ולהמלט – מה פתוב בהם? ועיני רשעים תכלינה. שראו הדרך פתוח, ומנוס אבד מנהם – שלא רצו לנוס ולהמלט. ותקנתם מפח נפש – לעולם הבא.

כך דור המבול, ראו לנח עושה התבה, ומתרה בהם בכל יום, וראו אותו נכנס לתבה – ולא רצו לשוב. אמר הקדוש ברוך הוא: ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם – שלא רצו לשוב ולנוס מדיני, ותקנתם מפח נפש – שלא יקומו

ואמר רבי יהודה. מבלבל בדעתו היה נח כשיצא מן התבה בדיוורו עם החיות והרמשים והשרצים, ומפני ששתה מעט יין, נשכר ונתגל.

ואמר רבי יהודה, בא כנען וסרסו. הקיץ מיינו, ומצא עצמו מסרס, שכתוב (בראשית ט, כב) וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן. אשר ראה לא נאמר, אלא את אשר עשה לו, שסרסו. ולפיכך קללו, שנאמר (שם) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו.

רבי פתח, (שם ח, כא) וירח ה' את ריח הניחח ויאמר לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. כשיצא נח מן התבה, פתח עיניו, וראה את כל העולם כלו חרב. התחיל בוכה על העולם. אמר, רבוננו של עולם, אם בשביל חטאת האדם או בשביל השוטים תאבד עולמך? למה בראתם, או זה או זה. יש לה לעשות – או שלא תברא אדם, או שלא תאבד העולם. העלה עולות, וקם והתפלל לפניו, ואותו הריח עלה לפני הקדוש ברוך הוא, וערב לו.

אמר רבי, שלשה ריחות עלו לפניו: ריח עולתו, וריח תפלתו, וריח מעשיו. ולא היה ריח בעולם שנחח לפניו כאותו הריח. ולפיכך צוה ואמר (במדבר כח, א) ריח ניחח תשמרו להקריב לי במועדו. כלומר, ריח שהקריב נח לפניו, תשמרו להקריב לי, ריח עולה ותפלה וכשרון מעשים.

רבי איבו אמר, נח חכם היה, והיה מבין לחישת וצפצוף כל הנבראים ורמיזתם, וכשהיה בתבה, אמר: יודע אני שאין פקח בעופות כמו העורב לדעת ממנו סימן בעולם, מיד (בראשית ח, ז) וישלח את העורב.

אמר רבי חייא, ואיך עושה כך? והרי אמר רבי בו, אסור להסתכל באותם המנחשים בעופות השמים, והרי הוא בכלל (ויקרא יט) לא תנחשו ולא תעוננו, אפלו כל נחוש בעולם.

אלא, אמר רבי חייא, למה שלח את העורב? שאמר רבי חייא, מצטער היה נח יותר על אבדן העולם. אמר: רבוננו של עולם, ידעתי כי אתה רחום, ואתה לא רחמת על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות. אתה לא רחמת על בניך, יצא זה שאינו

וקדם זה היה נגזר עליהם, ובאה מדת הדין לשלח יד בהם, שנאמר (שמות כד) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, אף על פי שנגזר דינם לשלח יד בהם. ולמה היה ענשם? משום (שם) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.

ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם הראשונה, עשו גם כן בשנייה, ומבין שני הכרובים יצא להב ונשרפו. כי לכה היו הכרובים מכוונים, כנגד אותם הכרובים אשר בגן עדן.

ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו להמנע עצמם מן היין כבואם אל אהל מועד, כדי שלא יכנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

אמר רבי, שני ענינים הם שאין מתישבים יחד – יין, ועבודת השמים. ששנינו שם, שתוי אל יתפלל, וכן שכור אל יתפלל. ואם התפלל – תפלתו תועבה.

ואמר רבי יוסי, שכור המתפלל פאלו עובד עבודה זרה. ומנין לנו? מחנה, שכתוב (שמואל א) ויחשבה עלי לשכרה. והשיבה ואמרה, אל תתן את אמתך לפני בת בליעל. ואמר רבי יוסי, כתוב כאן בת בליעל, וכתוב שם (דברים יג) יצאו אנשים בני בליעל. מה להלן עבודה זרה – אף כאן עבודה זרה.

אמר רבי יצחק, אין לה אנשים שנקראים קדושים פרט לאותם פרושי יין, שכתוב (במדבר ו) כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה.

ואמר רבי יצחק, איך לה יין שנקרא יין טוב כנינה של ארץ ישראל, ויותר על כלם היין של הגליל העליון, שאין איש יכול לשתות ממנו חצי לוג.

רבי אלעזר בר רבי שמעון הלך לראות את רבי יוסי בן רבי לקוניא חמיו. נתנו לו לאכל עגלה משלשת רפה. פתח לו חבית יין אחת, חמיו מוזג – והוא שותה, מוזג – והוא שותה. אמר לו, אפשר ששמעת מאביך כמה הוא שעורו של כוס? אמר לו, כמות שהוא, אחת בחמין ואחת בצונן, אבל לא שערו רבנן בכוסה שהיא קטנה, ובנינה שהוא טוב, ובמעיו שהם רחבות.

דורו ולא התפלל עליו כאברהם. שפיון שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם (שם יח, כ) ועקת סדום ועמורה כי רבה, מיד – ויגש אברהם ויאמר, והרבה דברים כנגד הקדוש ברוך הוא, עד ששאל שאם ימצא שם עשרה צדיקים שיכפר לכל הדור בשבילם. וחשב אברהם שהיו עשרה בעיר, עם לוט ואשתו ובניו ובנותיו וחנתניו, ולכן לא התפלל יותר.

בא משה והגן על כל הדור. פיון שאמר הקדוש ברוך הוא למשה, ישראל חטאו, סרו מהר מן הדרך – מה כתוב בו? (שמות לב) ויחל משה. מהו ויחל? מלמד שהתפלל עד שאחזתו חלחלה. חכמים אומרים, לא הניח משה להקדוש ברוך הוא עד שנתן נפשו עליהם מן העולם הזה ומן העולם הבא, שכתוב (שם) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.

אמר רבי יוסי מכאן, (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו. וכן כל הצדיקים הגנו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלט בהם.

ונח התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח ולא בקש עליהם רחמים, ועשה התבה ונאבד כל העולם.

רבי אליעזר ורבי יהושע היו יושבים בפלכי טבריה. אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו? אמר לו, אפלו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים בין הבסרים, שאלו היה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

משמע שכתוב (בראשית ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. שהיה לו לומר צדיק לפני, מהו בדור הזה? כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים. אמר בלבו: ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שכן שאתפלל על אחרים.

אחר כך אמר רבי אליעזר, על כל זה היה לו לבקש רחמים על העולם מלפני הקדוש ברוך הוא, שנוח לו מי שאומר טוב על בניו.

מנין לנו? מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, מה

מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי. ולפיכך שלח את העורב, רמז הוא שרמז.

אמר רבי יוסי, וכי לא כתוב בו איש צדיק תמים היה, והאיך הטיח דברים כלפי מעלה? אמר רבי חייא, מרב צערו הוא שאמר, שהרי שנינו, מנין שאין דנין את האדם לפי צערו? שנאמר (איוב לד) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל. אף על פי שהטיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו.

ולא רצה העורב להלך בשליחותו, מפני שמתקן הוא לשליחות אחרת – לפרנס אליהו, שנאמר (מלכים א יז) והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה לעשות שליחותו, (בראשית ח) עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה על ידי שבועת אליהו. פיון שראה נח שלא עשה פהגן, שלח את היונה.

ואמר רבי בון, שני עניני רמז בה, אחד – שכתוב (הושע ז) כיונה פותה אין לב. כלומר, מרב צערי אין לבי עמי ונפתה. אחרת – אמר נח, אין ככל העופות שייסבל מיתתה בלא סרבנות כיונה, ולפיכך נמשלו ישראל כיונה. אמר נח, כך נאה לנו לסבל הכל בלי סרבנות, ולפיכך וישלח את היונה.

שנו רבותינו, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח, כשיצא מן התבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו, ואמר: רבוננו של עולם, נקראת רחום, היה לה לרחם על בריותיה?

השיבו הקדוש ברוך הוא: רועה שוטתה, כעת אמרת את זה, ולא בזמן שאמרתי לה בלשון רכה, כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, ואני הנני מביא את המבול כו' לשחת כל בשר כו', עשה לה תבת עצי גפר. כל זה התעפפתי עמה, ואמרתי לה כדי שתבקש רחמים על העולם, ומאז ששמעת שאתה תנצל בתבה, לא נכנסה בלבך רעת העולם, ועשית תבה ונצלת. וכעת שנאבד העולם, פתחת פיך לדבר לפני בקשות ותחנונים?!

פיון שראה כך נח, הקריב עולות וקרבנות, שכתוב (שם ח) ויקח מכל בהמה הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח.

אמר רבי יוחנן, בא וראה מה בין הצדיקים שהיו לישראל אחר כך ובין נח. נח לא הגן על

אמר רבי יהודה בן פזי, מה היה ענשו של נח? שיצא חגר בגליו מן התבה, ושכב ונתבזה, והתלוצץ עליו בנו, ועשה לו מה שעשה.

אמר רבי אלעזר, בא וראה כמה יש לאדם ללכת בדרך ישרה. בא וראה, מפני שנטל יעקב הברכות מעשו ברמאות, הרי לך שלא נתן רשות לשום אמה בעולם להשתעבד בישראל זולתי אמה של עשו.

אמר רבי יוחנן בן נורי, נטל הקדוש ברוך הוא את שם בן נח, והפרישו לכהן עליון ולשרתו, והשרה שכירתו עמו, וקרא שמו מלכי צדק מלך שלם. והיה יפת אחיו לומד תורה ממנו במדרשו, עד שבא אברהם ולמד תורה במדרשו של שם, ונתעסק הקדוש ברוך הוא באברהם, ונשתכחו כל האחרים. בא אברהם והתפלל לפני הקדוש ברוך הוא שישרה שכירתו תמיד בביתו של שם, והודה לו, שנאמר (תהלים קי) אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק.

אמר רבי יוחנן, והלא יפת הוא הגדול, למה שם נטל הכהונה? בשביל שהיה תמיד עוסק בתורה ופרש מדרכי העולם. ומאין היה לו תורה? אלא אדם הראשון ידע התורה, והניחה בקבלה לשת בנו, ואחר כך באה ליד חנוך, עד שבא לשם, והיה מתעסק תמיד בה.

אמר לו רבי יוסי, אם התורה היתה במדרשו של שם, למה הצריך הקדוש ברוך הוא לצוות לבני נח אותן שבע מצוות שנצטוו, שהרי בתורה נכתבו קדם לכן? אלא, אמר רבי יצחק, בשעה שהמבול בא לעולם ונכנסו לתבה, מרב צערם נשתכחה משם, עד שבא הקדוש ברוך הוא וחדש להם אותן שבע מצוות.

אמר רבי יוסי, חס ושלום, לא נשתכחה התורה ממנו. אלא אמר הקדוש ברוך הוא, אם אמר להם שישמרו כל תורתך, יפרקו כל העל מהם, כאחרים שאמרו (איוב כא) ודעת דרכיך לא תפצנו, אלא אתן להם דברים מועטים וישמרו אותם.

עד שיבא מי שישמר כלה, והוא אברהם, שנאמר (בראשית כו) יעקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורתך. שפיון

כתוב בו? (שופטים ו) ויאמר לו ה' לך בכתף זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכתף זה? הטובה הזו שאמרת על בני, יהיה לך כח גדול להצילם מיד מדין.

ועוד אמר רבי אליעזר, אף על פי שהיה צדיק גדול מכל העולם, ויאמר רע לפני הקדוש ברוך הוא או מלשינות על ישראל – ענשו גדול מכלם, ולא מצאנו צדיק טוב כאלהו בכל דור, ומשום שאמר מלשינות על ישראל, שכתוב פי עזבו בריתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב, באותה שעה הרע הרבה לפניו.

בא וראה מה כתוב בו, ויבט והנה מראשתי ענת רצפים. מהו רצפים? אמר הקדוש ברוך הוא, כעת ראוי לאכל מי שאמר מלשינות על בני.

אמר רבי אליעזר, מה שכתוב וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרבה, וכי בכח אכילת עוגת רצפים הלך את כל זה?

אלא, אמר רבי אליעזר, השליך הקדוש ברוך הוא תרדמה על אליהו, והראהו ענינו של משה שישב לפניו ארבעים ימים וארבעים לילות, ומאז שהיה שם, עשו ישראל את העגל. ומשום שהיה ארבעים ימים וארבעים לילות שלחם לא אכל ומים לא שתה, לא זו משם עד שמחל להם הקדוש ברוך הוא.

אמר לו לאלהו, כך היה לך לעשות, ועוד היה לך להראות שהם בני, בני אהובי, שקבלו את תורתך בהר חורב! וזהו שכתוב וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה, שראה את ענינו של משה שהשתהה לפניו ארבעים ימים וארבעים לילות. והענין של ישראל – שקבלו התורה בהר חורב, וזהו שכתוב עד הר האלהים חרב.

אמר רבי יצחק, לא זו אליהו משם, עד שנשבע לפני הקדוש ברוך הוא להורות זכותן של ישראל תמיד. וכל מי שעושה זכות, הוא מקדים ואומר לפני הקדוש ברוך הוא: כך וכך עשה עכשו פלוני. ואינו זו משם, עד שיכתבו זכותו של אותו אדם, שכתוב (מלאכי ג, טז) ויכתב ספר זכרון לפניו.

שְׁסָבֵר שֶׁהוּא הִיָּה גוֹרֵם. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
לֹא עָלֶיךָ זוֹ, אֲלֵא עַל שְׂאוּל. עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם, הִיָּה
תּוֹלָה הַכֹּל בְּעֲצָמוֹ, וּמִיָּד הִיָּה שָׁב בְּתִשׁוּבָה, וְאִז לֹא
הֶצְרַךְ לַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה, שֶׁהִדְבָּר לֹא בָּא בְּשִׁבְלֵוֹ. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (בראשית ח) וַיֵּצֵא יִצְחָא וְשׁוֹב עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם.
שְׂאִז לֹא הִיָּה הִדְבָּר תְּלוּי בּוֹ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, רְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִסּוֹת אֶת
יִשְׂרָאֵל וּשְׁלַחֵם לְכַבֵּל, שְׂנֵאמַר (שם) וַיִּשְׁלַח
אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, זוֹ כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל. רְאֵה מַה כְּתוּב בּוֹ
– וְלֹא מִצָּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. שֶׁהַכְּבִיד עָלָה
מֶלֶךְ בְּכָל בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְהִרְיַגַת צְדִיקִים הַרְבֵּה,
וּמִשׁוּם כְּבִד עָלָה – וַתִּשָּׁב אֵלָיו אֵל הַתְּבָה, וַחֲזָרָה
בְּתִשׁוּבָה וּקְבָלָהּ.

חֲמָאָה כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל כְּמַתְחִלָּה – וַיּוֹסֶף לְהַגְלוֹתָם,
שְׂנֵאמַר (שם) וַיּוֹסֶף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ,
בְּגָלוֹת אַחֲרַת שָׁל יוֹן. שְׂאמַר רַבִּי יְהוּדָה גְלוֹת יוֹן
הִחְשִׁיכָה אֶת פְּנֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹלֵי קִדְרָה.

וּמִרְבִּי צְעָרָם וְדַחְקָם מַה כְּתוּב בּוֹ? וַתְּבֵא אֵלָיו
הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב. מַה זֶה לְעֵת עָרֵב? שְׁלֹא
הִיָּתָה מֵאִירָה לָהֶם שְׁעַת הַרוּחָה כְּמוֹ שֶׁהִיָּה הַמַּעֲשֶׂה
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִהְרְגוּ צְדִיקִים וְנִחַשְׁף הַיּוֹם, וְהַעֲרִיב
לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ וְלֹא יָכְלוּ לָקוּם מִפְּנֵי הַדַּחֲק הָרֵב שֶׁהִיָּה
עֲלֵיהֶם, שְׂנֵאמַר (ירמיה ו, ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי
יִנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב. כִּי פָּנָה הַיּוֹם – אֵלּוּ הֵם הַצְּדִיקִים
הַמֵּאִירִים כְּשֶׁמֶשׁ. כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב – שְׂנֵשְׂאוּ
כְּעוֹלָלוֹת בְּצִיר, וְזֶהוּ לְעֵת עָרֵב, וְלֹא בְּזִמְן שְׂמֵאִירִים
לָהֶם הַצְּדִיקִים כְּשֶׁמֶשׁ.

וְהִנֵּה עֲלָה זֵית טָרַף בְּפִיָּה (בראשית ח). לּוּלֵי שֶׁהָעִיר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ הַכְּהֻנִּים שְׁהִיוּ
מְדַלִּיקִין גִּירוֹת בְּשִׁמְן זֵית, אֲזִי אָבְדָה פְּלִיטַת בֵּית
יְהוּדָה מִן הָעוֹלָם, וּבְכָל פַּעַם וּפַעַם שָׁבָה בְּתִשׁוּבָה
וְנִתְקַבְּלָהּ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, חוּץ מִן הַגְּלוֹת הַרְבִּיעִית
שְׂעֵדִין לֹא שָׁבָה, וְהַכֹּל תְּלוּי בְּתִשׁוּבָה.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אֵין לָךְ בְּכָל פַּעַם וּפַעַם שְׁלֹא
עָכַב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת גְּזֵר דִּינָה שֶׁל
כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל, שְׁבַע שְׁמֻטוֹת, וְשִׁבְעָה יוֹבְלוֹת, שְׂמָא
תְּחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שם) וַיִּיחַל עוֹד שְׁבַעַת
יָמִים אַחֲרַיִם, חוּץ מִהֵרָאשׁוּנִים.

וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה – בְּגָלוֹת אֲדוּם. וְלֹא יִסְפָּה שׁוֹב
אֵלָיו עוֹד – שְׂעֵד הַיּוֹם לֹא חֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה

שְׁלָמַד מִשֵּׁם הַתּוֹרָה, קָבַל עַל עֲצָמוֹ שִׁישְׁמַר הַתּוֹרָה
כְּלָה, וּלְפִיכָךְ בָּרַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַע
מִצְוֹת מִן הַתּוֹרָה כְּדִי שִׁישְׁמְרוּ אוֹתָם.

רַבִּי פִּתַח, בְּכִנְסֵת יִשְׂרָאֵל כְּנָגַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וַיִּשְׁלַח אֶת הָעָרֵב. שְׂאמַר רַבִּי פִּנְחָס, כְּתוּב
וַיֹּאמֶר דָּוִד כּוֹי קוֹמוּ וּנְבַרְחָה כִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ
פְּלִיטָה מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוּם. וְאִף עַל פִּי שְׁבָרַח, מַה כְּתוּב
בּוֹ? (תהלים ג) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוּם
בְּנוֹ. וְאִף עַל פִּי שֶׁהִיָּה בּוֹרַח וְנִגְרַשׁ מִמְּלֻכוֹתוֹ, לֹא
מִנַּע עֲצָמוֹ מְלוֹמַר שִׁירָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְלִשׁוֹב וְלִהְתַּחַן לְפָנָיו. וַיִּשְׁלַח אֶת הָעָרֵב, זֶהוּ דָוִד,
שֶׁהִיָּה קוֹרָא עִמָּהֶם תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

דָּבָר אַחֵר, הָעוֹרֵב שְׂבָא מִיְהוּדָה שְׂנִקְרָא עוֹרֵב,
שְׂנֵאמַר (בראשית מג) אֲנֹכִי אֶעֱרֹבְנוּ. כְּתוּב
הָעָרֵב, בְּלִי וָאִוֹ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, לָמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ
עוֹרֵב? שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ בְּהָרִים כְּעוֹרֵב. וְהִיָּנוּ שְׂאמַר
לְשְׂאוּל כְּאִשֶׁר יִרְדֹּף הַקְּרָא בְּהָרִים. אָמַר לוֹ, שְׂמִתְנִי
לְהִיּוֹת כְּקוֹרָא בְּהָרִים. כְּתוּב כָּאֵן קִרָא, וְכְתוּב שֵׁם
(תהלים קמז) לְבָנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בָּא וְרָאָה מַה בֵּין מַלְכֵי יְהוּדָה
לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְדוֹד וְגִרְשָׁהוּ מִמְּלֻכוֹתוֹ, וּמִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנָי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תְּתַמָּה עַל זֶה, וְאִפְלוּ
מִנְשָׂה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁהִיָּה רָשָׁע, מִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה
לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָקַח אֲמֻנוֹת אֲבוֹתָיו,
וְשָׁב לְמַלְכוּתוֹ.

וְזֶהוּ שְׂבָא הַכְּתוּב לְהוֹרוֹת. וַיִּשְׁלַח אֶת הָעָרֵב – זֶה
דָּוִד, שֶׁהִיָּה קוֹרָא תָּמִיד כְּעוֹרֵב, וְשְׁלַחָהוּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּלֻכוֹתוֹ וְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ, וּמַה
כְּתוּב בּוֹ? וַיֵּצֵא יִצְחָא וְשׁוֹ"ב, שְׁכָתוֹב (שמואל ב-טו)
וְדוֹד עָלָה בְּמַעְלָה הַזֵּיתִים עָלָה וּבּוֹכָה וְרֹאשׁ לוֹ
חָפוּי. הִיָּה יוֹצֵא וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, וּמִתּוֹדָה עַל חַטָּאתָיו
וּמִבְּקֵשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וַיִּדַּע כִּי חַטָּאתָיו עָשׂוּ לוֹ
שְׂנֵשְׁלַח מִמְּלֻכוֹתוֹ וְנִגְרַשׁ.

וּבְכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל חַטָּא גָרַם בְּמַלְכוֹתוֹ אוֹ
בְּיִשְׂרָאֵל, הִיָּה תּוֹלָה הִדְבָּר בּוֹ, וְהִיָּה יוֹדַע
שֶׁהוּא הִיָּה גוֹרֵם. עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם, שֶׁהַשִּׁיבוּהוּ: לֹא
עָלֶיךָ הִדְבָּר, אֲלֵא אֵל שְׂאוּל וְאֵל בֵּית הַדְּמִים.

בָּא וְרָאָה, שְׁכָתוֹב (שם כא) וַיְהִי רָעַב בְּיַמֵּי דָוִד שְׁלֹשׁ
שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיִּבְקֶשׁ דָּוִד אֶת פָּנָי ה',

אחד מכם, הרי זכותו שִׁיטְעֵן עמו. מִיֵּד וַיֵּאָבֵק אִישׁ עמו, טען עמו.

אָמַר רבי יודא, בא וראה מה כתוב בו, (בראשית כו) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ, שְׁהִיְתָה זְכוּתוֹ רַבָּה, וְלֹא יִכַּל בְּטַעֲנָתוֹ לְשַׁעֲבַד אֶת יַעֲקֹב תַּחַת יַד אָדָם. מִיֵּד וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ. אֵלֹהִים בָּנִיּוֹ יוֹצְאֵי יָרְכוֹ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִחְלַשׁ יַעֲקֹב וְלֹא יָכַל לְטַעֵן עמו, שְׁכָתוֹב וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עמו, בְּטַעֲנָתוֹ עמו. וְנִתְּנָה רְשׁוּת לְסַמְאֵל, בְּנֵי יַעֲקֹב תַּחַת יַד אָדָם, כָּל זְמַן שִׁיעֲבֵרוּ עַל הַתּוֹרָה.

רַבִּי הָיָה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד, וְהָיָה מְסַתְּפֵל בְּדָבָר הַזֶּה, שְׁכָתוֹב (דברים ל, ד) בְּצַר לָךְ וּמִצְאוֹךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמְעֶתָ בְּקִלּוֹ. אָמַר, מִה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה שִׁיְהִי בְּסוֹף הַיָּמִים, כָּל אוֹתָם הַצְּרוֹת הָרִי בָּאוּ, וְתִשְׁוֹבָה עַד עֵתָה טָרַם נַעֲשֶׂתָה.

בְּעוֹד שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב, בָּא אֵלָיְהוּ, זְכוּר לְטוֹב. אָמַר לוֹ: רַבִּי, בְּמָה הַתַּעֲסָקָתָ? אָמַר לוֹ: בְּזֶה שֶׁאֲמָרָה הַתּוֹרָה, שְׁכַשְׁיָבוּאוּ צְרוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף הַיָּמִים, שִׁיעֲשׂוּ תִשְׁוֹבָה לְאַלְתֵּר, שְׁכָתוֹב בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ, וְעַד עֵתָה לֹא שָׁבוּ בְּתִשְׁוֹבָה.

אָמַר לוֹ: חֲיִיךָ רַבִּי, בְּדָבָר הַזֶּה מִתַּעֲסֵק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם הַזֶּה, וּבָא מִיְכָאֵל הָאֲפוּטְרוֹפּוֹס הַגָּדוֹל שְׁלָהֶם, וּמִבְּקֵשׁ מִתִּי יֵצְאוּ בָּנִי אֶהוּבִיּוֹ מִתַּחַת לְגִלּוֹת אָדָם. וְאָמַר: אֵתָה כְּתִבְתָּ בְּתוֹרָתְךָ, שְׁכַשְׁיָסְבְּלוּ אוֹתָם הַעֲנָשִׁים עַל מַה שֶׁעָשׂוּ, מַה כְּתוֹב? (שם) כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

אָמַר לוֹ: יְבוֹא סַמְאֵל, הָאֲפוּטְרוֹפּוֹס שֶׁל אָדָם, וַיִּטְעֵן עמו לְפָנָי. בָּא סַמְאֵל, וְטַעֵן מִיְכָאֵל דְּבָר זֶה כְּבִרְאִשׁוֹנָה. אָמַר סַמְאֵל: רַבּוֹן הָעוֹלָם, אֵתָה הוּא שֶׁאֲמַרְתָּ שְׁתִּהְיֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תַּחַת שְׁלִטוֹן אָדָם, עַד שִׁיְהִיּוּ צְדִיקִים לְפָנֶיךָ, וְהָרִי כָּלֶם רְשָׁעִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִזְרַף בּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל שֶׁאָמַר הַלְּשָׁנָה עַל בָּנָיו, וּבְרַח שְׁלֶשֶׁת אֲלָפֵי מִלִּין, וְאָמַר לְמִיכָאֵל: מִיכָאֵל, הָיָה לָךְ לִהְיוֹת יוֹרֵד לְרֹאשׁ הַכְּתוּב, שְׁכָתוֹב וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמְעֶתָ בְּקִלּוֹ, וְאַחַר כֵּךְ כְּתוֹב כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

וְלֹא הֵעִירָה רוּחָהּ. שֶׁאָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, אֲלֵמְלֵי חֲזוּרָה בְּתִשְׁוֹבָה, לֹא נִשְׁאַרָה בְּגִלּוֹת יוֹם אֶחָד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר, כָּל הַגְּלִיּוֹת שֶׁגִּלְתָּה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, נִתְּן לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְמַן וְקֶזֶז וְנִתְּעוֹרְרָה תָּמִיד בְּתִשְׁוֹבָה, וְגִלּוֹת הָאֲחֵרוֹן אֵין לוֹ קֶזֶז וְזְמַן, אֲלֵא הַכֹּל תְּלוּי בְּתִשְׁוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ל) וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמְעֶתָ בְּקִלּוֹ. וְכָתוּב (שם) אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשֶּׁם יִקְבְּצֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשֶּׁם יִקְחֶךָ.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן, אֵיךְ יִהְיֶה זֶה לְעוֹרֵר אֵת כָּלֶם כְּאֶחָד בְּתִשְׁוֹבָה? מִי שֶׁהוּא בְּסוֹפֵי הַשָּׁמַיִם וּמִי שֶׁהוּא בְּסוֹפֵי הָאָרֶץ, אֵיךְ יִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד לְעֵשׂוֹת תִּשְׁוֹבָה?

אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חֲיִיךָ, שֶׁאִם יִחְזְרוּ בְּתִשְׁוֹבָה רֵאשֵׁי בֵּית הַכְּנֶסֶת, אוֹ בֵּית כְּנֶסֶת אֶחָד, בְּזְכוּתָם תִּתְּכַנְּסוּ כָּל הַגְּלִיּוֹת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַתְּפֵל תָּמִיד מִתִּי יִחְזְרוּ וַיַּעֲשֶׂה לָהֶם טוֹב, שְׁכָתוֹב (ישעיה ל) וְלִכֵּן יִחַפֶּה ה' לְחַנּוּכְכֶם, מִחַפֶּה תָּמִיד אִימָתִי יִחְזְרוּ בְּתִשְׁוֹבָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יְבֹא זֶה כְּזֶה שֶׁאָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, שְׁכָתוֹב וְלֹא יִסְפֶּה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד. לֹא נֶאֱמַר וְלֹא יִסְפֶּה שׁוֹב אֵלָיָה, אֲלֵא הִיא לֹא יִסְפֶּה שׁוֹב אֵלָיו. מְכַלֵּל שֶׁהוּא מְזַמֵּן וּמְחַפֶּה אִימָתִי תִשְׁוֹב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בָּא וְרֵאָה, זֶה שְׁכָתוֹב בְּיַעֲקֹב (בראשית לב, כה) וַיִּנְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עמו עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר. בְּאוֹתוֹ זְמַן נִתְּנָה רְשׁוּת לְכָל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם לְאוֹתָם הַשָּׁרִים שֶׁהִתְמַנּוּ עַל הַמַּלְכוּת, וְנִפְרְדוּ לְשַׁלֵּט אֵלֶּה עַל אֵלֶּה, וְנִתְּנָה רְשׁוּת וְשְׁלִטוֹן לְשַׁר הַגָּדוֹל שֶׁל אָדָם לְשַׁלֵּט עַל הָאֲמוֹת.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַה כְּתוּב? וַיִּנְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ, שְׁעַד כְּעַת לֹא הָיוּ לוֹ בְּנֵימִין וְלֹא אֲפוּטְרוֹפּוֹס בְּשָׁמַיִם.

וַיֵּאָבֵק אִישׁ עמו, זֶהוּ הוּא סַמְאֵל, הָאֲדוֹן שֶׁל אָדָם, וְרִצָּה שִׁינְתֵּן יַעֲקֹב תַּחַת שְׁעַבּוּדוֹ שֶׁל אָדָם, וּמִשׁוֹם הַזְּכוּת הַגָּדוֹלָה שֶׁהִיְתָה לְיַעֲקֹב לֹא נִתְּן בְּיָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְּכַנְּסוּ כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְרִצּוּ לְטַעֵן עִם סַמְאֵל בְּשִׁבְלֵי יַעֲקֹב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יַעֲקֹב אֵינוֹ צָרִיךְ לְשׁוֹם

ומראה אותן לפני הקדוש ברוך הוא, וממתינים מלאכי השרת ודוממים מלומר שירה, עד שיתכנסו נפשות הצדיקים עמם, ויזמרו ביחד לאל עליון.

שנאמר הנצנים נראו בארץ – אלו העוסקים בתורה לשמה. עת הזמיר הגיע – אז הוא עת לומר לבוראם ביחד. וקול התור נשמע בארצנו – זה מטטרו"ן, הבא לאסף נשמתם של צדיקים לומר ליוצרים בכל לילה ולילה, שנאמר (תהלים קמט) יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם. מהו בכבוד? אמר רבי יהודה, זה מטטרו"ן.

אמר רבי יעקב בר אידי, כל נשמותם של צדיקים נגזרו מתחת פסא הכבוד, לנהג את הגוף כאב המנהיג את הבן, כי בלתי הנשמה לא יוכל הגוף להתנהג ולא לדעת ולעשות רצון בוראו. שהרי אמר רבי אבהו, הנשמה היא מורה ומלמדה לאדם, ומחנכתו בכל דרך ישר.

ובשעה ששולח הקדוש ברוך הוא אותה לגוף ממקום הקדש, מברך אותה בשבע ברכות. זהו שכתוב (בראשית יב) ויאמר ה' אל אברהם, זו היא הנשמה, שהיא א"ב, ללמד את הגוף, ור"ם עליו, שממקום רם ונשא באה. ומה אומר לה? לך מלאכה וממולדתך – מדינתך, וממקומך, ומנהגתך. ומבית אביך – אמר רבי יעקב, זו היא אספקלריה המאירה. אל הארץ אשר אראך – כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש, לגוף ישר.

ועם כל זה – ואברהם מברכה, אותם הנוהגים עמך מדות טובות, מדות ישרות. אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי. ומקללך אאר – אותם המקללים אותך ומקלקלים מעשיהם ודרכיהם.

וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' (שם). כיון שנתברכה בשבע ברכות הללו, מה כתוב? וילך אברהם. זו היא הנשמה, שהיא אב לגוף ורם ממקום הרמים. כאשר דבר אליו ה' – להכנס באותו הגוף שנצטוו להנהיגו וללמדו.

אמר רבי יעקב, ראה מה כתוב בו כיון שבאה לכנס בגוף – וילך אתו לוט. זהו יצר הרע המזמן לכנס עם הנשמה ביחד, כיון שנוולד אדם. ומנין שנקרא יצר הרע כך? שנאמר

אמר מיכאל: רבון העולם, הנה לך לרחם עליהם, אתה רחום, וכך נקראת. אמר לו: שבועה נשבעתי ביום שנגזר הדין לפני עד שישובו, ואם כנסת ישראל פותחת בתשובה כמו עין של מחט, אני אפתח לה שערים גדולים.

פרשת לך לך

בא וראה, הקדוש ברוך הוא מגן לצדיקים שלא ישלטו בהם בני אדם, והקדוש ברוך הוא הגן על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו.

בא וראה, השכינה לא זזה מעם שרה. באותו הלילה בא פרעה לקרב אליה. בא המלאך והלקה אותו. וכל פעם שהיתה שרה אומרת הלקה – הנה מלקה.

ואברהם הוא התחזק ברבוננו, שהרי שרה לא יכלו לשלט עליה. זהו שכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. וכאן הוא נסיון, שלא יהיה אברהם אחרי הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי, בא וראה שמשום כך לא צוה אותו הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם, שאמר לו כך, ואחר כך הצטער על אשתו. עד כאן.

מדרש הנעלם

לך לך רבי יהודה פתח, (שיר ו) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. אמר רבי יהודה, בא וראה כמה יש לו לאדם להכשיר מעשיו לפני בוראו ולהתעסק בתורתו יומם ולילה, שמעלת התורה למעלה מן כל המעלות.

שנאמר רבי יהודה, שתי טובות גדולות יש בתורה – חיים ועשר, שכתוב (משלי ג, טז) ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. אמר רב פפא, אלו שלשה הם. אמר לו רבי יהודה, הכבוד הוא בכלל העשר, שמי שיש לו עשר, יש לו כבוד, ובמה יזכה האדם לכל? בשביל התורה.

אמר רבי יהודה, בא וראה, אין בכל לילה ולילה שאינו אויז מטטרו"ן שר הפנים כל נשמתם של תלמידי חכמים העוסקים בתורה לשמה,

מה עושה הצדיק הזה? הולך לבית המדרש, קורא ושונה, ומקטרג ליצר הרע ואומר לו: הלא כל הארץ לפניך, הפרד נא מעלי. רבים יש בעולם שאפה יכול להם בגלל שהרעו מעשיהם. אם השמאל ואימנה – אם אפה רוצה להשמאל אותי, אני אימין, אלף לצד ימין, שלא אטה אשורי ימין ושמאל. ואם הימין ואשמאלה – אף על פי שאראה שהיא טובה עצתה, אעשה הפך רצונה ותאותה.

ואמר רבי בו, יצר הרע מהו עושה באותה שעה שהוא רואה שלא נעשתה עצתו, מה כתוב בו? ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן, לאותם הרשעים שלא יקטרגו עמו, ובשביל זה הדרך ויפרדו איש מעל אחיו. ואז הנשמה, מה כתוב בה? ואברם כבד מאד, בכל מעשים טובים וישרים בתורה ומצוות.

וישמע אברם כי נשבה אחיו (בראשית יד). רבי תנחום פתח, קמתי אני לפתח לדודי כו', ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו (שיר ה). אמר רבי תנחום, בא וראה כמה יש לו לאדם לטהר מעונותיו בעוד דרכי התשובה פתוחין לפניו, בטרם יסתם הדרך, שנאמר (ישעיה נה) דרשו ה' בהמצאו וגו'. יש עתים שהוא קרוב, ויש עתים שהוא רחוק.

והאם אמר רבי תנחום כך, והרי כתוב (תהלים קמה) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת? אמר, הפסוק הזה מסייע לו, ממשמע שכתוב לכל אשר יקראהו באמת, ועם כל זה מה כתוב? רצון יראיו יעשה.

משל למלך שהיה יושב, ובא אדם וצוה לפניו. הקשיב המלך לכל מה שאמר ולא השיב לו. הוא צונח, והמלך מקשיב ושותק. הלך אותו האיש.

אמרו משמשו לפני המלך: מורנו, למה לא השבת לעני הזה דבר? אמר להם: שמעתי כל מה שאמר והקשבתי לו, אבל הוא רשע לפני, ואינו כדאי לעשות רצונו, שהרי אמרו לו ולחבריו פעמים רבות משמי שלא יהיה רעים, ויבאו לפני ואעשה עמהם טוב, ולא השגיחו בי. כעת אני משגיח בהם.

כך הקדוש ברוך הוא – קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת, ושומע להם, אבל למי

(בראשית ח) כי יצר לב האדם רע מנעריו, וזהו לוט שנתארר בעולם.

והולך זה כמו שאמר רבי יצחק, הנחש שהשיא לחיה הוא יצר הרע. וראינו שנתקלל, שנאמר (שם ג) ארור אתה מכל הבהמה, ולפיכך נקרא לוט. שבשעה שהנשמה בא לכנס בגוף, מיד וילך אתו לוט, שהוא מזמן לכנס עמו ולהשטין לאדם ולהיות מקטרג להנשמה.

אמר רבי יעקב בר רבי אידי, מנין מה שאמרנו שהוא משל על הנשמה? ממה שכתוב אחר כך (שם יב) ויקח אברם את שרי אשתו – זהו הגוף. ואת לוט בן אחיו – זהו יצר הרע, שהוא בן אחיו, משתף ונדבק עם הגוף. ואת כל רכושם אשר רכשו – אלו מעשיהם. ויצאו ללכת ארצה כנען – כלם מדבקים ללכת בהבלי העולם, הולכים אחרי בצעם והרהורם.

ויעבר אברם בארץ עד מכוס שכם עד אלון מורה – בכל מקום שזה מתאווה, הנשמה עמו. והכנעני אז בארץ – זו התאוה, שהיא דבקה בגוף.

ביון שפוקד הקדוש ברוך הוא מעשיהם ומוציא הנשמה מהגוף, הנשמה רוצה לעלות למעלה. ראה מה כתוב בה, (שם יג) וילך למסעיו מנגב ועד בית אל, ורצונה לחזור אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אמר רבי יעקב, אהלה כתוב, בה"א, ואזי היא עומדת בין בית אל ובין העי, בין לעלות למעלה ובין לירד למטה.

זכתה – עולה אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה, מקום אשר מיכאל השר הגדול מקריב נשמתן של צדיקים. ויקרא שם אברם בשם ה', הנשמה נותנת שבח והודאה בירושלים של מעלה, שזכתה לאותה המעלה. ואם לא זכתה – מה כתוב? (שם יב) ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה, דוחין אותה והולכת עד שסוככת כל העולם עד שתקבל ענושה.

אמר רבי יהודה, הצדיקים מה הם עושים? אם בא לטהר – אפלו יצר הרע הבא לקטרגו, נשמתו מסייעת אותו, שנאמר (שם יג) ויאמר אברם אל לוט. הנשמה אומרת ליצר הרע: אל נא תהי מריבה ביני ובינך.

שָׁבָה בְּתִשְׁבֵּה עַד שִׁיצָאָה מִן הַגּוֹף, וְנִשְׁאַר הַגּוֹף כְּכֹלֵי אֵין חֶפֶץ בּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים נִפְשׁוּ מִתְּאֲבָלָת עֲלָיו וְאוֹמְרִים, קִמְתִּי אֲנִי לִפְתַּח לְדוּדֵי. תִּדְעַ לָךְ, בְּעוֹד שֶׁהִנְשָׁמָה בַּגּוֹף וְהַגּוֹף עוֹמֵד בְּכַח, הִיא תִּשְׁוֶבָה מְעֵלָה, וְלֹא בְּשָׂעָה שְׂאִינוּ יְכוּלִים.

בְּמִוּ שְׂאֵמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמֵה? לְאָדָם הָעוֹמֵד עַל שִׁלְחָנוֹ וְהָיָה רָעִב וְתָאֵב לְאֹכֵל, וּבְעוֹד שֶׁהָיָה אוֹכֵל, עֹמֵד עָנִי עַל הַפְּתַח. שְׂאֵל מִמֶּנּוּ לְהֶאֱכִילוֹ, וְלֹא הִחְזִיר לוֹ פָּנִים. הֲלֹךְ אוֹתוֹ הָעָנִי בְּפִחֵי נֶפֶשׁ.

לְאַחֵר שְׂעָה הַגִּישׁוֹ עוֹד לְפָנָיו לְאֹכֵל, הָיָה בְטָנוֹ מְלֵא מִכֹּל. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה שְׂאִינוּ יְכוּלִים לְאֹכֵל עוֹד, אָמַר: תָּנוּ לוֹ לְזֶה הָעָנִי. הָיָה חֶכֶם אֶחָד עוֹמֵד עֲלָיו, אָמַר לוֹ: שׁוּטָה, אֵלּוּ יִכְלַת לְאֹכֵל לֹא נִתְּתָ לּוֹ, עֲתָה שְׂאִין בְּךָ כַּח לְאֹכֵל יוֹתֵר, אֲתָה נוֹתְנוֹ לְעָנִי!?

בְּךָ הוּא הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה – הוֹלֵךְ בְּהִבְלָיו רָעִב לְאֹכֵל וְלִהְרוֹיחַ מִמּוֹן. בָּא הָעָנִי, שֶׁהוּא הַיִּצָּר הַטּוֹב, וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ בְּבִקְשָׁה שִׁיחְזוֹר בְּתִשְׁבֵּה וְלַעֲסֵק בְּתוֹרָה, וְאִינוּ רוֹצֵה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָעִב יוֹתֵר לְהִרְוִיחַ מִמּוֹן.

לְאַחֵר זִמֵּן תּוֹפְסִים אוֹתוֹ בְּקוֹלָר. כְּשֶׁרוֹאָה שְׂאִינוּ יְכוּלִים לְהִרְוִיחַ יוֹתֵר, אוֹמֵר אַחֲזוֹר בְּתִשְׁבֵּה, שְׂמָא יִתְּנוּ לוֹ שְׂעָה לְכַךְ אוֹ שְׂמָא לֹא יִתְּנוּ לוֹ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוּטָה, עֲכָשׁוּ שְׂאִינְךָ יְכוּלִים עוֹד לְהִרְוִיחַ יוֹתֵר אֲתָה אוֹמֵר אַחֲזוֹר בְּתִשְׁבֵּה! שְׂאֵלוֹ הֵייתָ יְכוּלִים לְהִרְוִיחַ עוֹד, לֹא הֵייתָ חוֹזֵר בְּתִשְׁבֵּה. בְּעוֹדוֹ כֵּךְ יִצָּאֵת נִשְׁמָתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי זְרִיקָא, הַגְּדוּל שֶׁמֶן הַחֲבָרִים הָיָה אֵלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה, וְלֹא נִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת לְחֲזוֹר בְּתִשְׁבֵּה. שִׁיצָא הַקּוֹל הַהוּא וְאָמַר: בְּשָׂעָה שֶׁהֵייתָ מֵת, כָּל הַדְּרָכִים וְהַשְּׂבִילִים מְלִמְעָלָה וּמִלְמַטָּה יִסְתַּתְּמוּ מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁלֹּא יָבֵא לְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, לְמָה לָּנוּ כָּל זֶה? (קֵהֶלֶת יב, א) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ כּוֹי עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֵאוּ יְמֵי הַרְּעָה.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבְּחָה אַחִיו (בְּרֵאשִׁית יד). רַבִּי אֲבָא פִּתַּח, כִּנְגֵד יִצְרָהֶרַע כְּמוֹ שֶׁנִּזְכָּר לְמַעְלָה. הָרִי שְׂנִינּוּ, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְרָד יִצְרָהֶרַע מִן הַגּוֹף שֶׁל

שֶׁהוּא עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ, לְזֶה כְּתוּב (שם) רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה וְאֵת שׁוֹעֲתֶם יִשְׁמַע וַיּוֹשִׁיעֶם.

אָמַר רַבִּי חֲלָבוֹ אָמַר רַב הוֹנָא, מִמִּי אֲתָה לְמַד? מִמְּשָׁה רַבְּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם, שְׂכַתוּב (שְׁמוֹת לג) וּבִמְהַ יוֹדַע אִפּוּא כִּי מִצָּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמְּךָ. אָמַר מֹשֶׁה: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין אָנוּ צְרִיכִים לְמִלְאָךְ, וְלֹא לְשִׁרְךָ, וְלֹא לְשֵׁר. שְׂאִיזָה שְׁנוּי יִהְיֶה לָנוּ מִן הָאֲמוֹת? לָהֶם שֵׁר – וְלָנוּ שֵׁר, אֲבָל וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ וְגוֹ'. וּבִמְהַ יוֹדַע אִפּוּא כִּי מִצָּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הֲלוֹא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ, אֲתָה וְלֹא שֵׁר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה הֵייתָ דַּעְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁלֹּא קָבַל אֶת הַמִּלְאָךְ? אֵלּוּ, אָמַר מֹשֶׁה, אֲנִי יוֹדַע עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם רְשָׁעִים וְקָשִׁי עֲרַף, אֲלֵמָלָה הֵם יִתְּמַסְרוּ לְמִלְאָךְ, וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁהוּא מֵדַת הַדִּין, לֹא יִשְׁאַר מִשׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל שְׂרִיד וּפְלִיט.

שְׂאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל מְקוֹם ה' מֵדַת הַרְחָמִים. אָמַר מֹשֶׁה: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲתָה אֲמַרְתָּ שֶׁמִּצָּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְעֲתָה, (שם לד) אִם נָא מִצָּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יִלְךְ נָא אֲדֹנָי בְּקַרְבְּנוֹ, שֶׁהוּא מֵדַת הַרְחָמִים.

אָמַר לוֹ, לְמָה? אָמַר לוֹ, כִּי עִם קָשָׁה עֲרַף הוּא וְסִלְחָתָהּ. יִשְׂרָאֵל סְרַבְּנִים טַרְחָנִים הֵם, כִּיּוֹן שֶׁחוֹטְאִים, יֵשׁ בְּיַד הַמִּלְאָךְ לַעֲשׂוֹת דִּין וְלֹא לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה וּמַחִילָה, אֲבָל אֲתָה רַחוּם וְחַנוּן, הִיכְלַת וְהִכַּח בְּךָ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסִלְחָתָהּ לְעוֹנְנוֹ וְלַחֲטָאֲתָנוּ וְנִחַלְתָּנוּ, מָה שְׂאִין רְשׁוּת לְשׁוּם מִלְאָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲצֵל כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׂכַתוּב (שִׁיר ה) פִּתְחֵי לִי – פִּתַּח שֶׁל תִּשְׁוֶבָה, לְמַעַן תִּזְכִּי לְכָל טוֹב שֶׁבְּעוֹלָם. שְׂרֵאשִׁי נִמְלָא טָל – זֶהוּ רֵאשׁ הָעוֹלָם. קִנְצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה – זֶהוּ קִצְהָ הָעוֹלָם. כְּלוֹמֵר, רֵאשׁ הָעוֹלָם וְקִצְהוֹ מִלְּאֵתִי כָּל טוֹב בְּשִׁבְלֶיךָ, וְלֹא פִּתְחָתָ לִי בְּאוֹתוֹ זִמֵּן. וְלֹאֲחֵר מִכֵּן, כְּשֶׁהֲצִיק לָהּ, מָה כְּתוּב? (שם) קִמְתִּי אֲנִי לִפְתַּח לְדוּדֵי וְדוּדֵי חֶמֶק עָבַר נִפְשִׁי יִצָּאָה בְּדַבְּרוֹ.

דְּבָר אַחֵר, קִמְתִּי אֲנִי לִפְתַּח לְדוּדֵי – זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה אֲצֵל הַגּוֹף, בְּעוֹד שֶׁהִנְשָׁמָה בַּגּוֹף, אֵינָם רוֹצִים לְהַעֲוִיר דְּרָכֵי הַתִּשְׁוֶבָה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בְּשָׂעָה שֶׁהִנְשָׁמָה רוֹצֵה לְצָאֵת מִן הַגּוֹף, מִתְּחַרְטֵת לְמָה לֹא

שערי צדק. מלך שלם - זו ירושלים של מעלה. הוציא לחם ויין - שמקדים ויוצא לקראתו, ואומר לו שלום בואף.

אמר רבי חייא, מכאן למדנו, כל המקדים ויוצא לקראת הפא מן הדרך ונותן לו שלום, מעלה עליו הכתוב כאלו אכילה ושתיה הוא נותן לו. מנין לנו? מהפסוק הזה, שכתוב (דברים כו) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים. וכי צריכים ישראל ללחם ולמים, והלא הפן יורד להם, שהיה טוב ויפה מכל אכילה שבעולם?

אלא מפני שלא באו להקדים להם שלום, העלה עליהם הכתוב כאילו חסרו מחיתם. וכל המקדים שלום לחברו ויוצא לו לדרך, מעלה עליו הכתוב כאלו נותן לו לאכול ולשתות. וכן אמר רבי חייא רבה, מיכאל וגבריאל ומלאכי השרת השומרים שערי צדק, יוצאים לקראתו ומקדימים לו שלום.

והוא כהן לאל עליון - ששנה רב יוסף, כשם שכהן גדול למטה, כך מיכאל השר הגדול הוא כהן למעלה, והוא מקדים ומברך לנשמה קדם, ואחר כך מברך לקדוש ברוך הוא. ואלמלא מקרא כתוב, אי אפשר לאמרו, שנאמר (בראשית יד) ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קנה שמים וארץ. אשריה שזכית לכהן, ואחר כך וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך, אלו הרשעים שזכיתם בתשובה, ועשית את נשמתם.

ויתן לו מעשר מכל (שם), אמר רבי יצחק, הפסוק הזה לא ידענו מי נתן מעשר למי. אלא הקדוש ברוך הוא נותן לו מעשר. נוטל אות אחת מתחת כסא הכבוד, ונותן אותה עטרה על הנשמה, שהוא אברהם. ואיזו היא אות אחת? אות ה', כאשר נברא העולם בה, להיות צורה בצרור החיים, ונשלמת בהשלמתו. זהו שכתוב (שם יז) ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם, וזהו המעשר שנתן לו הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יהודה, מהו מכל? הוא שכנינתו של מקום, שהרי שנינו, אמר רבי ברכיה, מהו שכתוב (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל? שהשרה שכנינתו עמו.

הצדיק, לאיזה מקום הולך? למקום הרשעים, שלא יקטרגו עמו.

מה משמיע? שכתוב (שם יג) ולוט ישב בערי הכפר ויאהל עד סדם ואנשי סדם רעים וחטאים וגו'. למקום רשעים וחטאים, שם שם אהלה לשבת. יצר הרע שם מהו עושה? חוטא עמם ומחטיא, עד שנשבה בעונותיו ונלכד.

ונשמת הצדיק מה היא עושה? וישמע אברהם - זו היא הנשמה. כי נשבה אחיו - זה יצר הרע. וירק את חניכיו ילידי ביתו - אלו הם הצדיקים המחנכים במצוות ובדרך הטוב. כמו שאמר רבי אבהו, כיון שרואה הצדיק שהרשע נעזב ונלכד בעונותיו, הולך לאחז בו, ויחזר בתשובה, ומקרב ומלמדו תורה. זהו שכתוב וירדה עד דן, עד עקר דינו רודף להצילו מדינה של גיהנם.

ובן הוא דרך הצדיקים, לרדה אחרי הרשעים כדי להחזירם למוטב. מה כתוב בהם? (שם יד) ויחלק עליהם לילה וגו'. וזהו נשמת הצדיקים, שמסירים ומבקשים להם, כדי שלא ילכו בדרך רשעתם. הוא ועבדיו ויפם - הנשמה והצדיקים רודפים אחריהם, ומוכיחים להם, ומסירים להם.

וירדפם עד חובה - מודיעים להם רעתם, ורודפים אחריהם, עד שמגלים להם רעתם ורשעתם, למען יבושו ממעשיהם. וזהו וירדפם עד חובה. הנשמה עושה כך, ומודיעה להם דרכם הרעה, וזהו עד חובה. והאף הם הולכים? לשמאל ולא לימין.

מה כתוב אחרי כן? (שם) וישב את כל הרכש וגם את לוט. אמר רבי אבהו, בעל כרחם הם חוזרים בתשובה, שכתוב וגם את לוט אחיו ורכושו השיב. ואפלו יצר הרע בעל כרחו שב בתשובה. ואמר רבי אבהו, בא וראה כמה שכרו של אדם העושה לאחרים לחזר בתשובה. מנין לנו? ממה שכתוב אחריו, (שם) ומלכי צדק מלך שלם.

שנה רבי חייא רבה, בשעה שנשמת הצדיק, המחזיר בתשובה לאחרים, יוצאה מן הגוף, מיכאל השר הגדול המקריב נפשות הצדיקים לפני בוראו, הוא יוצא ומקדים שלום לנשמתו של אותו צדיק, שנאמר ומלכי צדק. זהו מיכאל ראש שומרי

פתחים שיש לנשמות הצדיקים להכנס בהם. כנגדן יש לנפש הרשע שבעה פתחים להכנס בהם בגיהנם, ואלו הם: אפל, צלמות, שערי מות, באר שחת, טיט היזן, שאול ואבדון. ושם נדונים שנים עשר חדש.

שאמר רבי שמעון, משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חדש, ושם יצפצפו בתשובה. ונשמתם של צדיקים פוגעים לפני הקדוש ברוך הוא ומעלים אותם משאול, שהוא המדור הששי, שנאמר (שמואל א ב) מוריד שאול ויעל.

ומי שנכנס במדור התחתון, שהוא אבדון, שוב אינו עולה, ששנינו, אמר רבי יהודה, אף על פי שנכנס בשאול, עולה בתשובה, שנאמר (חנה ב) מבטן שאול שועתי שמעתי קולי.

דבר אחר, (בראשית יד) הרמתי ידי אל ה' אל עליון וגו' אם מחוט וגו'. אמר רבי אלעזר, הראויים לה, שהם רשעים גמורים, שלא שבו בתשובה מעולם, בשבועה שלא אקחם לעולם.

בלעדי רק אשר אכלו הנערים (שם). אמר רבי תנחום, בא וראה כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך הוא, שבשכילה זוכה האדם לחיי העולם הבא, וכל המלמד תורה לאחרים – יותר מכלם. בא וראה מה כתוב בכאן, אם אקח מכל אשר לה – אותם הרשעים הראויים לה. בלעדי רק אשר אכלו הנערים – חוץ מאותם המורים תורה לאחרים ולתינוקות, ששכרם כפול.

שאמר רבי יצחק, המלמד תורה לתינוקות, דירתו עם השכינה. והינו שאמר רבי שמעון, כשהיה בא לראות את העלמים בבית הרב, היה אומר: הלכתי לראות פני השכינה.

ואומר, רק אשר אכלו הנערים – חוץ מאותם אשר למדו לנערים תורה, וחלק האנשים אשר הלכו אתי באותו העולם, תדע שאחזיק בהם ולא אתנם לה, אף על פי שראויים לענש.

כמו כן יש נשמת הצדיק עם מלך סדום, שהוא שרו של גיהנם, המושל על הרשעים. ועוד אומר לו, לא אני לבדי אחזיק באלו, אלא ענר אשכול וממרא, שהם האבות, הם יקחו חלקם.

אמר רב חסדא, אין הקדוש ברוך הוא עושה משפט ברשעים בעולם הבא, עד שנמלך בנשמתם של צדיקים, שנאמר (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו. וכשהם אובדים, אין אובדים אלא מאותו הדין, שהנשמה דנה לרשעים.

ושנינו, ערסא"ל שרו של גיהנם, עומד לפני נשמת הצדיקים שלא יתפללו על הרשעים לפני הקדוש ברוך הוא, ושיתגם ברשותו להורידם לבאר שחת, זהו שכתוב (בראשית יד) ויאמר מלך סדם אל אברם תן לי הנפש. מלך סדום זהו שרו של גיהנם, העומד על הרשעים, והוא מלך סדום.

ומה אומר לנשמה, שהוא אברם? תן לי הנפש, שהיא החוטאת, כמו שנאמר (יחזקאל יח) הנפש החטאת היא תמות. כלומר, תן לי אותה הנפש שהיא מתאנה בחטאות, כדי שתהא נדונית כפי רשעתה, ולא תקחנה בתחנוניה. והרכש קח לה – אותם אשר שבו בתשובה בנפשותם מדרךם הרעה, קח לה, והצילם מדינה של גיהנם.

אמר רבי יהודה, באותה שעה הנשמה מה היא אומרת? ויאמר אברם אל מלך סדם הרמתי ידי אל ה' אל עליון, בשבועה, שלא אתפלל ולא אקח לאותם הרשעים, שהייתי מכריז לפניהם באותו עולם, והוכחתיים לחזר בתשובה, ופרשתי להם כל משפטי גיהנם, ולא שמעו לי. אם אקח מכל אשר לה – שלף הם, וברשותך הם.

שאמר רבי יהושע בן לוי, פעם אחת הייתי רואה ונקלעתי סמוך לשער הגיהנם, ושמעתי קול הרשעים, שהיו נטרדים בגיהנם בדין הגדול שדנים את הרשעים לעולם הבא, והיו אומרים: הפתק של הפסק שלנו שמענו, ולא הרכנו אנחנו. אוי לנו שדבר הצדיקים לא עשינו.

בביתו, שמעתי הקול שהוא שאומר: בן לוי, בן לוי, עלה עליך וסתם פיה, אין לה רשות להתפלל עליהם, ואתה והחברים כתוב בכם (מלאכי ג) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם. **ואמר** רבי יהושע בן לוי, שבעה מדורות יש בגיהנם באשר נדונין הרשעים לעתיד לבא. ושבעה פתחים יש בגיהנם כנגד שבעה

שָׁנָה רבותינו, פעם אחת הלך רבי דוסתאי לראות את רבי אלעזר בן ערף. הזדמן לו רבי חגי. אמר לו: יאמר לנו מורנו דרך תקינה לפניו, למי הלך? אמר לו: לראות את סבר פני הימים. אמר לו: מי הוא? אמר לו: מי שירדים לפניו גדולים עליונים של המלך ברוך הוא.

אָמַר לו: נוח לו למר שאלך עמו לדרכו? אמר לו: אם תוכל לסבר סברא למה שתשמע - לך, ואם לא - סטה לאחריך, כך שלא תענש. אמר לו: לא יחשש מר לזה, שהרי שמעתי דבר של סוד עליון, והסתכלתי בו, וסברתי סברא.

אָמַר לו: ומה היא? אמר לו: שמעתי את סוד הפסוק הזה (שיר ג) הנה מטתו של שלמה - היא כסא הכבוד של המלך שהשלוש כלו שלו. ששים גברים סביב לה - אלו ששים גדולים משמשים עליונים קדושים, שהם משמשים לכסא הכבוד של המלך העליון. מגברי ישראל - שהם ממנים תחת שליט גדול קדוש, מיכאל האפטרופוס של ישראל. משום שהם תחת ידו, כלם גדולים שרים אפטרופוסים של ישראל. זהו שכתוב מגברי ישראל.

אָמַר לו רבי דוסתאי: ראוי אתה יותר ממני ללכת לראות את סבר פני הימים. הלכו. כשהגיעו אליו וראה אותם, אמר לשמשו: לך ואמר להם, שכסא של שלשה עמודים מה הוא בלי אחד?

שָׁמַע רבי דוסתאי, הסתכל בנפשו על הדבר ואמר לשמשו: לך ואמר למר, שלא לחנם אמר דוד (תהלים קיח) אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה, זה דוד המלך שהוא הרביעי.

הִלֵּךְ שמשו ואמר לו הדבר הזה. אמר לו: מאמר יפה אמרת, אלא לך ואמר לו, איפה בחלו בדוד שאמר אכן מאסו הבונים?

אָמַר לו לרבי חגי: שמעת בדבר הזה איזושהו פתגם? אמר לו: שלשה ענינים שמעתי, אחד הוא דרש. אמר לו: לא לדרש באתי לכאן, שמעשה ישי ובניו שמעתי, אבל עקר הדבר, אם שמעתי - אמר.

אָמַר, עקר הדבר הם שני ענינים ששמעתי, אחד הוא שאמר אבא, ביום שנבנה בית המקדש, עשה הקדוש ברוך הוא חסד רב לדוד המלך.

רַבִּי אלעזר בר רבי שמעון פגש בו אליהו בדמות זקן אחד, ועלם קטן עמו, והיה מעבר של מים רבים לעבר לצד הזה. אמר לו: זקן זקן, ארים על פתפי את הילד הזה, ואתה בצד השני, ואעביר אתכם את מעבר המים.

אָמַר: ולא מורה הדור אתה, ולא תוכל להעבירנו. אמר לו: זקן זקן, אם אתפס בידי האחת אותך ואותו, אשליך אתכם לצד אחר בחצי מיל.

אָמַר: לו, ועסקת בתורה? אמר לו, כן. אמר לו: ולא נקראת תושביה, שמתשת כחו של אדם? אמר לו: ולא נקראת רפואה ושקוי, שנאמר (משלי ג) רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך? אף אני שותה מהתורה הרבה כמי ששותה כלי של רפואה, והתחזק כחי. העברתי אותם.

אָמַר לו: זקן זקן, מי הילד הזה עמך? אמר לי: אני מלמדו תורה. אמרתי לו: זקן זקן, כחי רב בעולם הזה ובעולם הבא, ובשביל הילד הזה לא אשאיר את מלאך הגיהנם לגעת בך, ואני אכניסוך לעולם הבא ברכ כחי שיש לי שם.

אָמַר לי: רבי רבי, כחך רב לעולם הבא כאחד משמשי הקדוש ברוך הוא שמשמשים לפניו. עד שהשגיח בו, לא ראה אותו. אמר: מזה נשמע שזה היה אליהו. והיה שמח במעשה שעשה לו.

ומאותו היום, כשהיה רואה דמות אביו, היה אומר לו: אבא אבא, אמר לאותו הזקן, בטולים רבים היה מהתורה. אמר לו: אמר לו שזקן הקדמונים, זקן של הפתובים, ומיד יתישר כחך.

אֲחֵר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם וגו' (בראשית טו). רבי עזריה פתח, (שיר א) משכני אחריך נרוצה. אמר רבי יצחק, כל הקורא קריאת שמע כתקונה על מטתו, עולה נשמתו לשוט בארץ החיים.

אָמַר רבי בו, מהו כתקונה? בא תשמע, ששים אותיות ידועות יש בקריאת שמע של לילה שיהא מכון בהם לדעת הסוכבים את כסא הכבוד, שהם ששים. זהו שכתוב (שם ג) ששים גברים סביב לה מגברי ישראל. (והרי הם שבעים? אלא עשרה ממנים לעשות דין, שנאמר (תהלים פב) אלהים נצב בעדת אל).

הדבר הזה שאמר רבי יצחק? כל הקורא קריאת שמע פתקונה על מטתו, נשמתו עולה לשוב בארץ החיים. זהו שפתוב (שיר ג) ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. אמרו לו, יאמר רבנו!

אמר להם, בקריאת שמע יש ששים אותיות ידועות עד ובשעריך, ועל כל אות ואות יש סוד כבוד המלכות הקדושה של השליט העליון, ועבודת האדם לפניו, עד שיקרב דעתו לכסא הכבוד של המלכות הקדושה.

ובאותה שעה לוקח אותם מפיו בעל הפנים, ששמו כשם אדונו, והוא מעלה אותם למעלה עם נשמות הצדיקים לפני מזבח הכבוד שלמעלה.

ונזמרים אותם ששים מלאכים שמקיפים את כסא הכבוד, כל אחד ואחד אות אחת, ומזמרים בהם בכל לילה. זהו שפתוב (דברים כו) ולקח הכהן הטנא מידו והניחו לפני מזבח ה' אלהיך. ולקח הכהן - זהו מטטרו"ן, הטנ"א - אלו ששים אותיות של קריאת שמע של הלילה.

למד אותם, יצאה מהם נשמתם וראו מה שראו, והתעוררו. אמר אחד לאחד: לא נשב כאן, איננו ראויים לזה. מי שהוא מלאך עליון, יהיה בכבוד הזה. מה היתה דעתם? ראו שמלאכים דוחים אותם החוצה, והצטערו. עד שראו מה שראו, ונשמתו של רבי אלעזר העבירה אותם, ונצלו.

ראו את אותו הכהן הגדול שבא לקבל את למודו של רבי אלעזר, ואמר: גדול קדוש, עלה עלה. אמר לו: משכני אחריך נרוצה. אמר לו: מי אלה אצלך? אמר לו: גדולי הדור הם. אמר לו: אין לי רשות, שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לי לקבל פניך, ואני נכנסתי לפניו. זהו שפתוב (שיר א) הביאני המלך חדריו. ובחייך קדוש, כל צבאות השמים, נגילה ונשמחה בך.

אמר רבי יצחק, כך, לכל הצדיקים, עושה הקדוש ברוך הוא, למטטרו"ן שר הפנים, שיעלה נשמותיהם מעלה. הוא אומר עלה עלה - ונשמתו משיבה לו ואומרת משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו. הואיל ורצונו שאני אפנס לחדרים

שאחר שהודמן לו אותו החטא, ואף על גב שמחל לו הקדוש ברוך הוא, כשיצא מן העולם הזה לא השאירו אותו המלאכים העליונים לעבר בשערי ירושלים שלמעלה, והיה יושב בחוץ.

וביום שנבנה בית המקדש, קרא הקדוש ברוך הוא למיכאל השר הקדוש, ומנה אותו להיות הוא וששים קדושים עליונים אפוטרופוסים של ישראל, אותם שהקיפו את כסא כבודו הקדוש.

ומנה את מיכאל להכניס את דוד המשיח לשערי ירושלים של מעלה, ולהתקינו עם האבות כמרפכה קדושה עליונה. זהו שפתוב (מלכים א-ח) על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו.

והיתר - ענין הוא, שפתוב ביהודה סבו שפחלו בו אחיו. זהו שפתוב (בראשית לח) ויירד יהודה מאת אחיו, שהסירוהו מגאנתו. והקדוש ברוך הוא אין נוח לפניו מכל בני יעקב להיות שליט של מלכות של עולמים, אלא רק ליהודה. זהו שפתוב (שם מט) לא יסור שבט מיהודה וכו' ולו יקחת עמים. הוא לבדו, ולא לשאר בני יעקב, והינו הדבר שהיה אומר אביו.

ועוד שמעתי, מה ראה הקדוש ברוך הוא לתת שלטון ליהודה מכל שאר אחיו? אלא הסתפל הקדוש ברוך הוא בשמו הגדול שהיה רשום בשמו של יהודה, ובגללו השליטו על הכל ושלטונו לא יסור. בא רבי דוסתאי ונשקו בראשו.

שמע רבי אלעזר, ויצא אליהם. אמר, אתם בעלי הישיבה העליונה, חצי ושלם תבאו אלי, ותראו ותחיו מה שלא היה גלוי לעולמים, שפתוב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי, ואתם תראו ותחיו.

ישבו לפניו. הוא שתק והם שתקו. נכנס לחדר, ושמע אותו הקול שהיה אומר: אמר להם מה שהם רוצים, שצדיקים הם. עד שיירד, העריב הלילה. אכלו. בעודם אוכלים, שתק, והם שתקו. כשאכלו, קמו לשכב. אמר להם: אם יש מכם ששמע דבר, שיאמר לי.

פתח רבי דוסתאי ואמר, אנו סברא נסבר, וטוב לדעת, אתה אמר לנו. אמר להם, השמעתי

זְהוּ שְׁכָתוּב (שם יז) וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אֲבָרְם וְהָיָה שְׁמֶךָ אֲבָרְהֶם, לְהִיּוֹת הַנְּשֻׁמָּה שְׁלָמָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת וְהַטּוֹב. זְהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה סב) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי הָיָה לוֹ הָאָרִיס הַהוּא, וְהָיָה מְצַעֵר אוֹתוֹ. בָּאוּ לְפָנָיו רַבִּי זִירָא וְרַבִּי אַבְבָּא. אָמְרוּ לוֹ: מָה עוֹשֶׂה מֵרַע עִם אָרִיסוֹ? אָמַר לָהֶם: כְּשֶׁהָאִישׁ גּוֹנֵב, בְּעַל הַשְּׂמֵשׁ יִזְהִיר עָלָיו זְהוּ. אָמְרוּ לוֹ: לֹא מַעֲיֵן אֲדוֹנֵי בְּדַבְּרֵינוּ? אָמַר לָהֶם: וּמָה אַעֲשֶׂה, וְהוּא מְצַעֵר אוֹתִי. אָמְרוּ לוֹ: יִפְרֹד אֲדוֹנֵי מִמֶּנּוּ וִירוּחַ לָךְ.

בְּעוֹרָם יוֹשְׁבִים, אָמְרוּ לוֹ: לֹא לָזֶה בָּאנוּ אֵלֶיךָ, אֲלֵא יֹאמֵר לָנוּ מוֹרְנוּ, הַשְּׂבָטִים בְּנֵי יַעֲקֹב מָה הֵם לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הַעֲלָה אוֹתָם לִישִׁיבַת הַרְקִיעַ, וְכָל נִשְׁמַת צְדִיק שְׁעוֹלָה, הֵם מַעֲיָדִים עַל מַעֲשֵׂיָהּ.

זְהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קכב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה, זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה. שֵׁשׁ עָלוּ שְׂבָטִים שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְהַעֲדִיד עַל כָּל צְדִיק וְצְדִיק מִיִּשְׂרָאֵל. וְלָמָּה? לְהִיּוֹת כָּלֶם מוֹדִים וּמְבָרְכִים לְשֵׁמוֹ. זְהוּ שְׁכָתוּב, עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְכִיר אֶת שְׁלוֹ וּמִשְׁתַּבַּח וְאוֹמֵר: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְאֵה מָה הַנְּחַתִּי בְּאָרֶץ, וְזֶהוּ לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'.

וְהִינוּ שְׁשָׁנֵינוּ, כָּל צְדִיק וְצְדִיק יֵשׁ לוֹ מְדוּר לְפִי כְבוֹדוֹ וּלְפִי הָרְאוּי לוֹ. מִי שֶׁבָּא מְרֹאוּבָן, שֵׁם מְדוּרוֹ עִם הַצְּדִיקִים מִן רְאוּבָן, וְכֵן כָּל שְׂבָט וְשְׂבָט. וּמִי שֶׁהוּא גֵר מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם וְנִתְגַּיֵר, מְדוּרוֹ בְּמְדוּר שֶׁל גֵּרִים. וְהַשְּׂבָטִים עוֹמְדִים לְעֵדִים לְכָל צְדִיק וְצְדִיק. זְהוּ שְׁכָתוּב שֵׁשׁ עָלוּ שְׂבָטִים שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמַתוֹ שֶׁל צְדִיק יוֹדַעַת וּמְכַרֵּת לְעוֹלָם הַבָּא מָה שֶׁאֵינוֹ יוֹדַע וּמְכִיר מִלְּאָךְ הַמְּשֻׁרָת. זְהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה ג) אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב, כִּי טוֹב מִמְּלֹאכֵי הַשְּׁרָת. וְכָתוּב (תהלים צז) אִנִּי זָרַע לְצְדִיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׂמִיחָה.

רַבִּי אַבְבָּא פָתַח וְאָמַר, (מִיכָה ז) כִּימִי צִאתְךָ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת. עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת גְּאֻלָּה לְבָנָיו כְּאוֹתָם הַיָּמִים שֶׁשָּׁלַח

הָעֲלִיּוֹנִים, נִגְלִיָּה וְנִשְׁמַחָה בָּךְ. זְהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קמט) יַעֲלוּ חֲסִידִים בְּכַבוֹד, זֶה מִטְטְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יַצְחָק, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁנִּשְׁמַתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צְדִיק עוֹלָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עוֹשֶׂה לוֹ הַבְּטָחָה וּמְבָרֵךְ לוֹ. זְהוּ שְׁכָתוּב (בראשית טו) אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם בְּמַחְזָה לְאָמַר אֶל תִּירָא אַבְרָם אֲנִכִּי מִגֵּן לָךְ שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד. אֶל אַבְרָם – זוֹ הִיא הַנְּשֻׁמָּה. בְּמַחְזָה – כְּשֶׁהוּא שׂוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ. וּמָה אוֹמֵר לוֹ? אֶל תִּירָא אַבְרָם אֲנִכִּי מִגֵּן לָךְ שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד.

דְּבַר אַחֲרֵי, בְּמַחְזָה – זְהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) וּמִרְאֵה כְבוֹד ה' כָּאֵשׁ אֲכָלַת בְּרֹאשׁ הַהָר. וְזֶהוּ מִטְטְרוֹן, הַמּוֹלִיכֵנוּ לְפָנֵי בּוֹרְאוֹ.

דְּבַר אַחֲרֵי, אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, מָה כְּתוּב לְמַעְלָה מִן הָעֵינַיִן? רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים. וְכָתוּב אַחֲרָיו אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁהַנְּשֻׁמָּה יוֹשְׁבַת וְנִזְוֹנִית מֵאוֹתוֹ הָאֹר שֶׁל מַעְלָה, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ. שֶׁאָמַר רַבִּי תַנְחוּם, לְבוּשׁ הַנְּשֻׁמָּה לְעוֹלָם הַבָּא הוּא אֹר זוֹהַר שֶׁל מַעְלָה מִכְּפֵסָא הַכְּבוֹד הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צז) אִנִּי זָרַע לְצְדִיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׂמִיחָה. וְכָתוּב (ישעיה ס) וְהָיָה לָךְ ה' לְאֹר עוֹלָם. וְלֹא מִלְּאָךְ וְלֹא כְּפֵסָא הַכְּבוֹד. וְדוּד אָמַר (תהלים כז) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אִירָא.

וְהוֹלֵךְ זֶה כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמַתוֹ שֶׁל צְדִיק נִטְלָה מֵאוֹר כְּפֵסָא הַכְּבוֹד, וְנִכְנַסֶּת בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִם זָכָתָה וְעוֹלָה לְמַעְלָה – אֵינוֹ דִּין שְׂתִּיתוּסְף לָהּ יוֹתֵר אוֹר מִמָּה שֶׁקִּבְּלָה בְּרֵאשׁוֹנָה לְכַנֵּס בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִמִּי מְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ הָאֹר? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶל מִלְּאֵל מְקַרָּא כְּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ, שְׁכָתוּב (בראשית טו) אֶל תִּירָא אַבְרָם אֲנִכִּי מִגֵּן לָךְ, אֲנִכִּי וְלֹא אַחֲרֵי, וְלָמָּה? בְּשִׁבִיל שְׂשָׁרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד.

דְּבַר אַחֲרֵי, שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד – יֵשׁ לָךְ שְׂכָר הִרְבֵּה מְאֹד, עַל שֶׁהָיָה לָךְ בְּרֵאשׁוֹנָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת מֵאוֹתוֹ הָאֹר, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹת אַחַת מִשְׁמוֹ, וְנוֹתְנָהּ בְּרֵאשׁוֹה. כִּי הָרִי שְׁנִינוּ, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת עֵטְרָה בְּרֵאשׁ כָּל צְדִיק וְצְדִיק לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵיזֶהוּ? זֶה אוֹת ה"א, כְּאֲשֶׁר בְּרֵא שְׂמִים וְאָרֶץ, שְׁכָתוּב (בראשית ב) בְּהַבְּרָאִים, בְּה"א בְּרָאִים.

צדיקים בעולם, אז שיהיו עשרים, שהרי כתוב לא
 אעשה בעבור העשרים. ואם אין עשרים, שיהיו
 עשרה, ואחר כך כתוב לא אשחית בעבור העשרה.
 אם אין עשרה - שיהיו שנים, שהם אני ובני. שפך
 כתוב (דברים יט) על פי שנים עדים יקום דבר, ואין
 דבר אלא עולם, שכתוב (תהלים לג) בדבר ה' שמים
 נעשו וכו'. ואם אין שנים - הרי יש אחד, ואני הוא,
 שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. באותה שעה
 יצא קול מן השמים ואמר: אשרי חלקך, רבי
 שמעון, שהקדוש ברוך הוא גוזר למעלה, ואתה
 מבטל למטה. בודאי עליך כתוב (תהלים קמה) רצון
 יראיו יעשה.

פרשת תולדת

ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם
 הזה (בראשית כה). למה כתוב פעמים האדם?
 אלא משום שכל מה שיש לו אדם, הוא אדם, כמו
 שנאמר (שם) ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדם,
 שכתוב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, וארצו
 אדמה, שכתוב (שם לב) ארצה שעיר שדה אדם.
 ואנשיו אדמים, שכתוב (שם לו) הוא עשו אבי אדם.
 מי שעתיד להפרע ממנו אדם, שכתוב דודי צח
 ואדם. ולבושו אדם, שכתוב (ישעיה סג) מדוע אדם
 ללבשושך, וכתוב (שם) מי זה בא מאדם.

סתרי תורה

בא וראה, שבעה ימים עליונים ברא הקדוש
 ברוך הוא בעולם, ועליהם שתל ובנה
 עולמות. זהו שכתוב (שמות כ) כי ששת ימים עשה
 ה', ולא כתוב בששת.

ובנגד אותם שבעה ימים עליונים, ברא הקדוש
 ברוך הוא בארץ שבעה צדיקי אמת,
 לקים אותם ולהאיר להם, כל אחד ואחד כנגד
 יומו. ושתל אותם כל אחד בדור הראוי לו, והם
 אבות העולם, אברהם יצחק ויעקב ויוסף ומשה
 ואהרן ודוד.

והם נקראים הרים, הררי קדם, שהם תלויים
 מאותם שבעה הימים העליונים שאמרנו.
 ששת ימי בראשית, ושבעה שעומדת והולכת

הקדוש ברוך הוא להוציא את ישראל, והלקה
 באותם המכות את המצרים בגלל ישראל.

בא וראה מה בין הגאולה הזו לגאולת מצרים. גאולת
 מצרים היתה במלך אחד ובמלכות אחת, וכאן
 בכל מלכי העולם ובכל מלכות שבועולם, ואז
 יתפבד הקדוש ברוך הוא בכל העולם ובכל הארץ,
 וידעו כלם את שלטונו של הקדוש ברוך הוא בכל
 העולם, וכלם ילקו במכות עליונות על כל אחת
 שתיים, משום שסרבו בישראל.

ובשידעו את שלטונו של הקדוש ברוך הוא,
 ככתוב (זכריה יד, כ) והיה ה' למלך על
 כל הארץ, אז כלם יתנדבו עם ישראל לקדוש ברוך
 הוא. זהו שכתוב (ישעיה סו) והביאו את כל אחיכם
 מכל הגוים מנחה לה'. ואז יזדמנו האבות בשמחה
 לראות את גאולת בניהם כמו מקדם. זהו שכתוב
 כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

פרשת וירא

ואברהם היה יהיה (בראשית יח) - יהיה בגימטריא
 שלשים. יום אחד יצא רבי שמעון וראה
 עולם חשוף ואפל, ונסתתם אורו. אמר לו רבי
 אלעזר בנו, בא ונראה מה רוצה הקדוש ברוך הוא.
 הלכו ומצאו מלאך אחד שדומה להר גדול, ומוציא
 שלהבות אש מפיו.

אמר לו רבי שמעון, מה אתה רוצה לעשות? אמר
 לו: אני רוצה להחריב את העולם משום
 שלא מצויים שלשים צדיקים בדור, שפך אמר
 הקדוש ברוך הוא על אברהם, ואברהם היה יהיה,
 יהיה בגימטריא שלשים הם. אמר לו רבי שמעון:
 בבקשה ממך, לך לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו:
 בר יוחאי מצוי בעולם.

חלף המלאך ההוא לפני הקדוש ברוך הוא. אמר
 לו: רבון העולם, גלוי לפניך מה שאמר לי
 בר יוחאי? אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך תחריב
 את העולם ואל תשגיח בכר יוחאי.

בשפא, ראה רבי שמעון את המלאך. אמר לו:
 אם לא תלך, גוזרני עליך שלא תפגס
 לשמים, ותהיה במקום של עזא ועזאל. וכשתפגס
 לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לו, ואם אין שלשים

הַעֲדוֹת, שְׁנִקְרָא צְדָק אַרְוֹן הַעֲדוֹת. וּמִי הַעֲדוֹת? זֶה יוֹסֵף, זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים פא) עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ. וְנִקְרָא תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְהָאֲרוֹן הַזֶּה תוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה. **בא** וְרָא, כָּל אוֹתָם אָבוֹת עֲלִיוֹנִים שְׁאֲחוּזִים לְמַעְלָה, כָּלֵם רְמוּזִים בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב, תוֹרַת ה', וְדוֹד שֶׁהוּא אָחוּז בְּבְרִיתָא, שֶׁהִיא תוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה, רְמוּז בְּדַבְרֵי קְבֻלָּה, וּמְשׁוּם כֶּךָ נִקְרָאת קְבֻלָּה, שְׁמִקְבֻלַּת אוֹר מִתוֹרָה שְׁבַכְתָּב, שְׁנִקְרָא צְדִיק, וְנִקְרָא יוֹסֵף, וְנִקְרָאת כָּל.

ואותם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים הַעֲלִיוֹנִים עוֹמְדִים עַל אוֹתוֹ אַרְוֹן הַעֲדוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְהִנְצַח וְהַהוֹד כִּי כָּל בְּשָׂמִים וּבְכָאֲרֵץ, וְזֶהוּ סִיּוּם שֶׁל הַשָּׁמַיִם, וּמְזוּג לְאֶרֶץ הַזֶּה.

וכך הוּא, שְׁכָל מַה שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – בְּרָא כְּנִגְדוֹ לְמַטָּה. וְיוֹסֵף נִקְרָא עֲדוֹת, זֶהוּ שְׁכָתוּב עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ, וְעַל כֵּן שְׁמוֹ שֶׁל יוֹסֵף שְׁלֵם בְּכָל, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

ועל זֶה שְׁנִינוּ, אַרְוֹן שֶׁל יוֹסֵף וְאַרְוֹן הַשְּׁכִינָה הִיוּ הוֹלְכִים יַחַד בְּמִדְבָּר, וְכָל הָעוֹלָם הִיוּ אוֹמְרִים: מַה טִּיבָם שֶׁל שְׁנֵי אַרְוֹנוֹת הָאֵלוֹ? וּמְשִׁיבִים לָהֶם: קַיָּם זֶה מַה שְׁכָתוּב בְּזֶה. קַיָּם וְדַאי, זֶהוּ שְׁכָתוּב (משלי י) וְצְדִיק יִסוֹד עוֹלָם, הוּא הַקַּיּוֹם שֶׁל הָעוֹלָם.

סדר הלימוד ליום כא תמוז [יום 287 בשנה]

בא דוֹד, שֶׁהוּא הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהָאָבוֹת אָחוּזִים בּוֹ, בְּכַת שְׁבַע הַזֶּה, שֶׁהִיא מִמְלָכָה, וְלֹא עֲזַב אוֹתָהּ לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) וְדוֹד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם, וְכָתוּב (תהלים פט) כִּסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נִגְדִי. וְכָל זֶה לְמַדָּה אוֹתָנוּ הַתוֹרָה, שְׁכָלֵם אָחוּזִים בְּשְׁכִינָה בְּסוֹד שֶׁל שְׁבַע.

בא וְרָא, אֲבָרְהָם הַמְּאֹר הַרְאִישׁוֹן הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּשֶׁרָצָה לְעֲלוֹת לְדִרְגָתוֹ, לֹא יָכַל, עַד שֶׁעָלָה וְנוֹדַע בְּאוֹתָן שֶׁלֵּשׁ הַדִּרְגוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת שְׁעָלֶיהָ, שֶׁל אוֹתוֹ הַחֲלָק שְׁלוֹ.

ביון שְׁעָלָה וְהַכִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ אוֹתָן שֶׁלֵּשׁ הַדִּרְגוֹת שְׁעַם אוֹתָם הַשְּׁבַעֲהָ, שֶׁהֵם כְּתוּר עֲלִיוֹן חֲכָמָה בִּינָה, וְהֵם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת שְׁנִקְרָא בְּהֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,

לְפָנֵיהֶם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (זכריה יב) וּבֵית דָּוִד כְּאֵלֵהֶם כְּמִלְאָךְ ה' לְפָנֵיהֶם.

ואת עַל גַּב שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, רְבִיעִי הוּא בְּיָמִים. וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁבִיעִי. אֲבָל כְּאֲשֶׁר הִיא נִכְלָלַת בְּיוֹסֵף, וְנוֹתַנָּת לוֹ תוֹסֶפֶת תְּפִנוּק מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, אֵף הִיא נִקְרָאת שְׁבִיעִית.

ובלם אָחוּזִים בְּשְׁכִינָה בְּסוֹד שֶׁל שְׁבַעֲהָ, מְשׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה נִקְרָאת בַּת שְׁבַע, בַּת מִן הָאֵם הַעֲלִיוֹנָה, שֶׁהִיא הַכֹּלֵל שֶׁל שְׁבַע הַדִּרְגוֹת שְׁעָמָה, וְהִיא הַדִּרְגָּה שֶׁל צְדָק, הַעֲשִׁירִית שֶׁל אוֹתָן הַסְּפִירוֹת שְׁבָהֶם נִבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

ונקראת שְׁבִיעִית בְּכָתוּב, (ד"ה-א-כט) לָךְ ה' הַגְּדֵלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהִנְצַח וְהַהוֹד כִּי כָּל וְכוּ', עַד הַמְּמִלְכָה. וּמַה הַטַּעַם, וְהִרִי רְבִיעִית הִיא לְיָמִים? אֵלֹא מְשׁוּם שֶׁהִיא הַנְּטִיעָה הָאֲחֵרוֹנָה וְנִכְלָלַת בְּשְׁבִיעִית, מְשׁוּם כֶּךָ נְטִלָה אֶת שְׁמוֹ, וְהַכֵּל אֶחָד.

ובל אֶחָד וְאֶחָד מִן הָאָבוֹת הַכִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ הָאֲסִפְקָלְרִיָּה שְׁלוֹ. אֲבָרְהָם הַכִּיר אוֹתוֹ מִתּוֹךְ חֶסֶד, שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּדֵלָה, מִדַּת הַחֶסֶד, יְמִינוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְעַל כֵּן אָחִז בָּהּ וְלֹא הִשְׁאִירָהּ לְעוֹלָמִים, וְעָשָׂה טוֹב עִם בְּנֵי אָדָם, וּפְרָשׁוּהָ, שְׁהִרִי מַעֲשָׂיו הַעֲלוּ אוֹתוֹ לְדִרְגָּה הַזֶּה.

יצחק הַכִּירוֹ בְּדִרְגַת הַגְּבוּרָה, שְׁנִקְרָאת פַּחַד יִצְחָק, וּפַחַד מְמַנּוֹ לְעוֹלָמִים. יִעֲקֹב הַכִּיר אוֹתוֹ מִתּוֹךְ דִּרְגַת הַתְּפָאֶרֶת, שֶׁהוּא כְּלוּל מִחֶסֶד וּמִפַּחַד, וְנִקְרָא אֱמֶת, וְאָחוּז בָּהּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (מִכָּה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיִעֲקֹב.

יוסף הַכִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ הָאֲסִפְקָלְרִיָּה הַהִיא שְׁנִקְרָאת כָּל, וְעַל כֵּן נִקְרָא יוֹסֵף כְּלָכַל, שְׁכָתוּב (בראשית מז) וַיִּכְלָכַל יוֹסֵף, וְנִקְרָא יִסוֹד עוֹלָם.

משה וְאֶהְרֹן הֵם שְׁנֵי כְרוּבִים, שְׁנִשְׁמַע הַקּוֹל שְׁלִמְעָלָה מִבִּינֵיהֶם, וְעַל כֵּן נִתְּנָה תוֹרָה עַל יְדֵיהֶם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת כה) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ וְגוֹמֵר. וְהֵם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים שְׁלִמְעָלָה, הֵם נִצַּח וְהוֹד, וְהֵם שְׁנֵי תוֹמְכֵי הַגּוֹף.

כמו כֵּן יֵשׁ לָהּ לְגַבִּירָה לְמַטָּה שְׁנֵי כְרוּבִים תַּחְתֵּיהָ, שְׁיוֹנְקִים מִמֶּנָּה, וְהֵם עֲלִיוֹנִים וְדַאי, עַל אַרְוֹן

אותם, כִּמָּה שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים יוֹשְׁבִים כְּנִגְדּוֹ לְהַסְטוֹת
אותו, מִשׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד הַדִּין הַקָּשֶׁה.

אבל כִּשְׁבָא יִצְחָק לְכָרוֹת עִמּוֹ בְרִית, פָּרַת עִמּוֹ
בְּשִׁבְעָה, בְּשִׁכְיָנָה שֶׁהִתְגַּלְתָּה מִתּוֹךְ אוֹתָהּ
הַבָּאָר, שְׁכָתוּב (בראשית כו) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שְׁבַעָה.

בא וַרְאֵה, אֲבָרְהָם קָרָא לְאוֹתָהּ בָּאָר הַמַּיִם
הַנוֹבְעִים, בָּאָר שְׁבַע. יִצְחָק קָרָא לָהּ שְׁבַעָה.
מה בין זה לזה? אֵלֶּא מִשׁוּם שִׁיִּצְחָק אָחִז לְחֻלְקוֹ
אֶת דְּרַגַּת הַפְּחָד, שֶׁהוּא דִּין, וְעַל כֵּן הוֹסִיף בָּהּ ה',
וְה' בְּכָל מְקוֹם מִדַּת הַדִּין, וְסִימְנָךְ (יחזקאל טז) הֵא
דְרַכְךָ בְּרֹאשׁ נִתְתִּי. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שְׁבַעָה,
שֶׁלֹּא עָשָׂה בְּכַפְשִׁים כִּמּוֹ שֶׁעָשָׂה אָבִיו, וְהִכָּל בְּסוּד
הַחֻכְמָה, וְהוֹסִיף בָּהּ ה', לְהַרְאוֹת שֶׁהִיא חֻלְקוֹ.

בא וַרְאֵה, כִּשְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם,
בָּרָא אוֹתוֹ בְּדִין. כִּינּוּן שְׂרָאָה שְׂאִינוּ מִתְקִים,
שְׁתַּף בּוֹ חֶסֶד. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית ב) בְּהִבְרָאִם,
בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, וּפְרָשׁוּהָ שְׁבָאֲבָרְהָם הַתְקִים
הָעוֹלָם. מִשׁוּם כֵּךְ הַבָּאָר הַזֶּה, בֵּיתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, עַל
שְׁמוֹ נִקְרָאת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם כא) עַל כֵּן קָרָא לְמְקוֹם
הַהוּא בָּאָר שְׁבַע. אֵף עַל גַּב שֶׁהַבָּאָר הַזֶּה נִדְבְּקָה
בִּיצְחָק, שְׁכָתוּב (שם כו) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שְׁבַעָה. שְׁמָה
בָּאָר שְׁבַע, צִדּוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם, וְלֹא בָּאָר שְׁבַעָה. זֶהוּ
שְׁכָתוּב (שיר ב) וַיִּמְיֵנוּ תַחֲבַקְנִי.

ובא רְאֵה, אֲרַבְעָה מֵאוֹתָם שְׁבַעָה צְדִיקֵי אָמֶת,
כִּשְׂרָצוֹ לְהִתְקַרֵּב לְשִׁכְיָנָה בְּסוּד שֶׁל שְׁבַע,
כֻּלָּם פָּגְשׁוּ אֶת הַבָּאָר הַזֶּה, שְׂאִין פּוֹסְקִים מִימֵיהָ
לְעוֹלָמִים.

אֲבָרְהָם כָּרָה אֶת הַבָּאָר הַזֶּה, מִשׁוּם שֶׁהוּא לְמַד אֶת
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם שִׁיעֲבָדוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְכִינּוּן שְׁכָרָה אוֹתָהּ, הוֹצִיא מִיָּם נוֹבְעִים שֶׁלֹּא
פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים.

וכיין שְׁמַת אֲבָרְהָם, מֵה כְּתוּב? (בראשית כו) וְכָל
הַבְּאֵרֶת אֲשֶׁר חָפְרוּ עֲבָדֵי אָבִיו בִּימֵי
אֲבָרְהָם. בְּאֵרֶת כְּתוּב, וְאַחַת הִיְתָה, שְׁכָתוּב בָּאָר
שְׁבַע, וְקָרְאוּ לָהּ בְּאֵרֶת, שֶׁמִּשְׁמַע שְׂרָבוֹת הָיוּ?
מִשׁוּם שֶׁהַבָּאָר הַזֶּה נִרְאָתָה לְאַבּוֹת בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים, וְהִיְתָה נִרְאִית לָהֶם כְּבוֹרוֹת רַבִּים.

כיין שְׁמֵלְאוּהָ הַפְּלִשְׁתִּים עֶפְרָי, הַסּוּד שֶׁחָזְרוּ בְּנֵי
הָעוֹלָם לְעַבּוּדָה זָרָה, הִיְתָה הָעוֹלָם שְׁמֵם, שְׂאִין

וְכִינּוּן שֶׁעָלָה אַחַר כֵּךְ בְּאוֹתָם הַשְּׁלֵשָׁה, שֶׁהֵם הַעֲתִיק
וְאָבָא וְאָמָא, שֶׁשׁוּפְעַ מֵהֶם אוֹר לְמִטָּה, אִז אָחִז
לְחֻלְקוֹ אֶת אוֹתָהּ דְרַגָּה שֶׁתַּחֲתִיהֶם שֶׁל אוֹתָם
הַשְּׁלֵשָׁה, שְׁנִקְרָאת חֶסֶד.

ואת כֻּלָּם הִשִּׁיג מִתּוֹךְ הָאֲסִפְקָלְרִיָּה שֶׁשׁוֹלְטֵת
בְּלִילָה, שְׁבָהֶם וְדָאֵי לֹא הִיָּה אָדָם שִׁיּוֹדַע
כֻּלָּם. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ, בֵּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים הַכִּיר אֲבָרְהָם
אֶת בּוֹרְאוֹ. בֵּן שְׁלֹשׁ דּוֹקָא.

ובא רְאֵה סוּד שֶׁל שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הַלְלוּ, וְלֹא פְחוֹת,
מִשׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה נִקְרָאת בַּת שְׁבַע, וְלֹא יְכוּל
לְקַרֵּב אֵלֶיהָ עַד שִׁיעָלָה בְּאוֹתָן שְׁלֹשׁ דְרַגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת
שְׁעַם אוֹתָן הַשְּׁבַע, לְהִנְדַע מִתּוֹכָן, וּלְהֵאִיר בְּכָל מֵה
שֶׁהוּא לְמִטָּה, שְׁלֹשׁ וְשְׁבַע. הָרִי עָשָׂר דְרַגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת
הַסּוּד שֶׁל הַשֵּׁם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וכיין שֶׁהִיָּה מוֹאָר בְּאוֹתָן הַשְּׁלֵשׁ, רְצָה לְעֵלוֹת
בְּאוֹתָן הַשְּׁבַע, בְּסוּד הַכְּתוּב (בראשית כא)
וַיִּצַב אֲבָרְהָם אֶת שְׁבַע כְּבִשְׁתׁ הַצֹּאן. וְסוּד זֶה רְמַז
לְאַבְיִמְלֵךְ, שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ עַל בְּנָיו עַד שִׁישְׁתַּלְמוּ
אוֹתָם שְׁבַעֶת צְדִיקֵי הָאָמֶת בְּיִשְׂרָאֵל, כְּנִגְדׁ שְׁבַע
הַדְרַגּוֹת שֶׁל מַעְלָה.

כיין שִׁישְׁתַּלְמוּ, יֹשֵׁב הָעוֹלָם הַתַּחֲתוֹן כִּמּוֹ הָעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן, בְּקִיּוּם שְׁלָם. וַיְבֹא דוֹד, שֶׁהוּא
שְׁבִיעִי, וַיַּעֲזֹר אֶת אוֹתָהּ בַּת שְׁבַע שְׁלֵמַעְלָה, שֶׁהִיא
נוֹקְמַת אֶת נַקְמוֹת יִשְׂרָאֵל, וַיִּפְרַע מֵהֶם.

זהו שְׁכָתוּב (שמואל ב ח) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיָּךְ דוֹד אֶת
פְּלִשְׁתִּים וַיִּכְנַעֵם, וַיִּקַּח דוֹד אֶת מִתְגַּ הָאִמָּה
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. וּמֵה זֶה וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן? אַחַר שֶׁנִּשְׁלְמוּ
יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ כִּמּוֹ שְׁלֵמַעְלָה, אִז – וַיָּךְ דוֹד אֶת
פְּלִשְׁתִּים וַיִּכְנַעֵם. שֶׁהָרִי עַד עַתָּה לֹא יָכְלוּ יִשְׂרָאֵל
לְשַׁבֵּר אֶת כַּחֲם, וְהָרִי הַתְּעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים בְּאוֹתוֹ מִתְגַּ
הָאִמָּה, וּפְרָשׁוּהָ.

ובא רְאֵה, זֶה שְׂרַמְזוּ לוֹ אֲבָרְהָם בְּכַבְשׁוֹת הַצֹּאן,
וְלֹא בְעֵזִים וְלֹא בְדְבָרִים אַחֲרִים, מִשׁוּם
שֶׁהֵם מִצַּד הַחֶסֶד. מֵאוֹתָם הַמְּמַנִּים שִׁיּוֹנְקִים מִצַּד
הַחֶסֶד, יוֹנְקִים לְמִטָּה אוֹתָם כְּבָשִׁים, תַּחַת
שְׁלֹטוֹנָם. וְאֲבָרְהָם אָחִז לְחֻלְקוֹ אֶת מִדַּת הַחֶסֶד,
וְהִכָּל בְּסוּד הַחֻכְמָה.

ועל כֵּן שְׁנִינוּ, מִי שֶׁשְׂרָוִי בְּתוֹךְ הַצֹּאן, לֹא מִסְתַּכֵּן
לְעוֹלָמִים, וְאִם הוּא שְׂרָוִי בְּתוֹךְ הָעֵזִים וְרוּעֵה

מזכירים בו את עקדת יצחק, והוא יום הדין, כנגד מדת הדין שאחוזו בה.

ביום הכפורים - כנגד משה, שהקדוש ברוך הוא קבל בו את תפלתו, וחס על ישראל, והחזיר לו את לוחות התורה. בחג הסוכות - כנגד אהרן, שבזכותו היו הולכים שבעה עננים שפסו על ישראל כמו סכות, ומשום כך הם עושים סכה. וכל התורה, כמה סודות עליונים נסתרים בה, וכשהשבעה הללו מתוספים בברכות, כל העולם בשלמות רבה.

פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא

פְּתַח היהודי שהוא ואמר, ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולזו וערמון. ויקח לו - לעצמו ולתקונו. מקל לבנה - זה סוד של וא"ו של השם הקדוש, שנקרא תפארת, שהוא אחוז בו, והוא כמו המקל. לבנה - בן לה"א העליון הנסתר. לח - מצד המים שנקראים חסד. ולזו - מצד האש שנקראת גבורה. וערמון - מצד של עצמו וחלקו. הכלל של כל הגונים. שהרי יעקב חכם היה בערמוניות.

וַיַּפְצֵל בהם פצלות לבנות. בהם? בו היה לו לומר, שהרי מקל אחד היה! מה זה בהם? בכל אותם שבע דרגות שרמוזות בפתוב של לך ה' הגדלה והגבורה. השלים אותם באותן פצלות לבנות שפצל בהן הצד של האש, וסוכב אותן לצד המים. זהו שפתוב מחשף הלכן אשר על המקלות.

בא וראה, שבע מעלות ממקלות רמוזות בפסוקים הללו. ויקח לו יעקב מקל - אחת. אשר על המקלות - שתים. הרי שלש. ויצג את המקלות - שתים. הרי חמש. יחמו הצאן אל המקלות - הרי שבע.

וְהֵם הסוד של שבעה קולות, והם סוד הפתוב (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה. והם שבעה ימי בראשית שמאירים מראשית, שנקראת חכמה. והם שבעה עמודים שעליהם הקים הקדוש ברוך הוא את העולם, והכל בסוד השם הקדוש.

בא וראה, כשהיה המקל הזה בידי יעקב השלים, קראו לו התורה מקל. וכאשר היה בידי משה ואהרן, קראו לו מטא. זהו שפתוב (שמות ד) ויקח

מי שמכיר את הקדוש ברוך הוא. כיון שבא יצחק, מה כתוב? (שם) וישב יצחק ויחפר את בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו. מהו וישב? אלא שהשיב את העולם לתקונו, ולמד את בני העולם שיכירו את הקדוש ברוך הוא. זהו שפתוב (שם כה) ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו.

הבאר הזו מאיפה היא? ממי שפל החיים העליונים והתחתונים וקיומם תלויים בו ורואה הכל. זהו שפתוב (דניאל ב) יודע מה בחשכה והאור עמו שורה.

ובא ראה, אותם עבדי יצחק, משום שהם מצד הדין הקשה, כשחפרו אותה, מה כתוב? שטנה, והרי פרשוה, עד שהוא בא, ויחפר באר אחרת וגו', ויקרא שמה רחובות ודאי. אבל עבדי אביו, משום שכלם באים מצד הימין, לא היתה שטנה בעולם, ולא יצא הדין בבאר הזו להשטין להם, כשאין מעשיהם כשרים.

ומהבאר הזו הוא הפתח להכיר את הקדוש ברוך הוא. זהו שפתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא כם אודה יה. וטרם שיעלה יצחק מן העולם, ברוך את יעקב, ושלחו לחן להודג, וכשהלך לחן, מה כתוב? (בראשית כט) וירא והנה באר בשדה. כיון שראה יעקב את כבודו של הקדוש ברוך הוא מתוך אותה הבאר, שנקראת באר שבע, אז אמר ללכן אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה, דוקא.

בא וראה, כנגד אותם שבעה צדיקים צוה הקדוש ברוך הוא בתורה להקריב קרבן מוסף בשבע פעמים בשנה, כדי להוסיף להם תפנוקים ועדוניהם מבית המלך, שישבעו אבות בראשונה - ואחר כך בנים. והם שבע פעמים ולא יותר.

בשבת - כנגד צדיק יסוד עולם, שנקרא כל, ונקרא שבת, להוסיף לו עדוניה מן המזח הנסתר. ובראש חדש - כנגד כנסת ישראל, שנקראת לבנה.

וביום ט"ו לחדש הראשון - כנגד אברהם אביהם, שאחוז במדת החסד ונקרא ראשון. ובעצרת שבחדש השלישי, שנתנה בו תורה בשבעה קולות - כנגד יעקב, שהוא שלישי לאבות, ואחוז בקל קול יעקב. ובראש השנה - כנגד יצחק שנולד בו, ואנו

אמר רבי יהודה, כל עשרת הדברות משתמעים מהם. הולך תמים - כנגד אני ה' אלהיך. מלמד שצריך אדם לקבל עליו אימת על מלכות שמים, ואין לו רשות להרהר במה שאינו יכול להשיג, משמע שכתוב אנכי ה' אלהיך סתם. כתוב כאן הולך תמים, וכתוב שם (דברים יח) תמים תהיה עם ה' אלהיך, ואין לך רשות להרהר על מה שלא הרשית.

ופעל צדק - כנגד לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לא תשתחוה להם ולא תעבדם. מכאן, אמר רבי יהודה, איך לך דבר עומד כנגד חלול ה'. מנין לנו? ממסית, שכתוב (שם יג) ידך תהיה בו בראשונה להמיתו. למה? כי בקש להדיחך מעל ה' אלהיך. ואם הרג אותו, נקרא צדיק, מקנא ופעל צדק, וזהו ופעל צדק.

ודבר אמת בלבבו - כנגד לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. אמר רבי יהודה, אינם כסדרם, ואף על גב שאינם כסדרם, אין זה משנה לנו. לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה - כנגד לא תענה ברעך עד שקר. וחרפה לא נשא על קרבו - כנגד מחלל שבתות בפרהסיא. רבי יוסי אומר, כנגד לא תגנב, שכתוב (שמות כב) אם זרחה השמש עליו.

נבזה בעיניו נמאס - כנגד לא תרצח. מי שהוא נבזה בעיניו, לא יעשה קטטה שיהרג, ולא יהרגוהו.

ואת יראי ה' יכבד - כנגד כבד את אביך ואת אמך. אמר רבי יוסי, על הכל חיב אדם לכבד אביו ואמו. יצא מכלל זה - אם יאמרו לו לעבר על דברי תורה או לעבד עבודה זרה, שאינו חיב לכבדם. זהו שכתוב ואת יראי ה' יכבד.

נשבע להרע ולא ימר - כנגד לא תנאף. שהרי אם יצרו רוצה לשלט עליו, יטיל שבועה על יצרו, כמו בועז שאמר (רות ג) חי ה' שכבי עד הבקר.

כספו לא נתן בנשף - זהו כנגד לא תגנב. שאם אינו מלוה ברבית, ודאי לא ילך ויגנב. ושחד על נקי לא לקח - כנגד לא תחמד.

אמר רבי יוסי בן קיסמא, כנגד אלו נאמר ביעקב עשרה אחרים, שכתוב (בראשית כח) ויפגע

משה את מטה האלהים בידו. וגם אהרן אחז בו. מה בין זה לזה?

אלא סוד עליון הוא. כשהיה בידי יעקב, קראה לו התורה מקל, מהצד של קל, שהרי יעקב נקרא קול, שכתוב (בראשית כז) הקל קול יעקב, ובקול הוא אחוז, שהרי זו דרגתו.

ובשהיה בידי משה ואהרן, שהם אחוזים בנצ"ח והו"ד, שהם שני עמודים, נקרא מטה, לשון של תמיכה, שהרי על ידו נסמך העולם בתורה, שיוצאת מבין שני למודי ה' ונתנה על ידם, ועל שהם תומכים את העולם בתורה, שיוצאה מבין נצ"ח והו"ד שאחוזים בהם, קראה לו מטה. ומי שאחוז בתורה, תומכת אותו, ומחזיקתו על ירכיו שלא יסטה ימין ושמאל.

אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה לגלות להם סודות עליונים, עליהם כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

מדרש הנעלם

ויצא יעקב. (דניאל ב) יודע מה בחשכה והאור עמו שורה. אף על גב שהאור עמו שורה, יודע מה בחשכה, והינו מה שכתוב (ירמיה כג) אם יסתור איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. והאם אמר רבי יהודה כן, והרי אמרנו שהרי חכמה היתה בסמיכות הפסוקים בכל מה שנאמר? וכעת פשט הכתוב אנו צריכים, שאברהם היה, ויצחק היה, ויעקב היה. אמר לו: אף על גב שהיו, את החכמה של הפסוקים הסתכלתי לדעת.

רבי יצחק פתח, (תהלים טו) מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך מי ישכן בהר קדשך הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו וגו'. מה משמיע? אמר רבי יהודה בר רבי יוסי, אלו העשרה הם כנגד עשרת הדברות שעתידיים בניו של יעקב לקיים במקום ההוא.

אמר רבי יוסי, והרי אחד עשר הם? אמר לו, לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה - דבר אחד הם, שכל המרגל בחברו, מיד עשה עמו רעה. לא רגל בלשונו - לא עשה עמו רעה. וכי מי שם את אלה כנגד עשרת הדברות?

רבי זירא נכנס לפני רבי אלעזר בן ערף. מצא אותו שהיה יושב, ועיניו נובעים מים, והיה מרחש בשפתותיו ובוכה. חזר לאחוריו רבי זירא. אמר לשמשו: מה זה שיושב מר ובוכה? אמר: פעמים נכנסתי לקרב אליו, ולא יכלתי. בעודם יושבים, ראו אותו שנכנס לחדרו. עד שיירד, היה קולו הולך בבית ובוכה.

שמע שהיה אומר: אכן אכן, אכן קדושה עליונה על כל העולם, בקדשת רבונך, עתידים בני העמים להזדלזל בך ולהושיב גלמים טמאים עליך לטמא את מקומך הקדוש, וכל הטמאות יקריבו בך. אוי לעולם באותו הזמן.

ירך וישב בכסאו. אמר רבי זירא לשמשו: לך ואמר לו למר, אם אכנס לפניו? נכנס שמשו, אמר: הנה רבי זירא כאן. לא השגיח בו, ולא הרים עיניו.

אחר כך אמר: רבי זירא שיכנס, ואתה שב בחוץ. נכנס רבי זירא והרפין ברכיו, וישב לפניו. ראה רבי אלעזר, בעט ברגלו, אמר: קום משם, ושב כדרךך. קם וישב כדרךכו.

אמר רבי זירא: זה שמר היה בוכה, מה ראה? אמר: מרכבה בשכר גדול של כל העולם, ראיתי אותה אכן היקרה הקדושה שממנה נשתל העולם, ואותה האכן הייתה שיעקב שם את ראשו עליה.

וכי האכן שממנה נשתל כל העולם, וראשה היה שקוע בתהום הגדול, איך יכל יעקב לנענע אותה? אלא אותה האכן, זויותיה היו שקועות בתהום הגדול, וראשה נתגלה בבית המקדש, ועליה קדש הקדשים, והשכינה הכבוד העליון עליה. זהו שכתוב (בראשית מט) משם רעה אכן ישראל. והשם הקדוש של המלך העליון היה חקוק עליה.

כשפא יעקב, קרא אותו השם הקדוש, ונטלה מכאן, ושם באותו מקום שקדש הקדשים היה שם. אמר רבי זירא, אני שמעתי בשם רבי בו שאמר את סוד הדבר בזה, ולא נזכרתי.

אמר רבי אלעזר, אי רבי זירא, דעתי חסה עליך. ואולי הדבר הזה הוא ששמעת, וכך הוא

במקום - א'. וילן שם - ב'. כי בא השמש - ג'. ויקח מאבני המקום - ד'. וישם מראשתיו - ה'. וישכב במקום ההוא - ו'. ויחלם והנה סלם מצב ארצה - ז'. וראשו מגיע השמימה - ח'. והנה מלאכי אלהים - ט' - עלים יורדים בו - י'. הנה עשרה.

דבר אחר, ויפגע במקום - רבי בו פתח, (שיר א) אל תראני שאני שחרחרת ששזפתני השמש בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי. הרי חוזר על יעקב, ששלטון יעקב בראשונה היה השמש, וחזר אותו השלטון לעשו, והעבר ממנו. ויעקב אמר, אל תראני שאני שחרחרת, שהרי נתן לי שלטון הלכנה, שהיא שחורה לעתים וזמנים. ששזפתני השמש - כשהעבר ממני שלטון השמש.

בני אמי נחרו בי - זהו עשו, שכתוב (בראשית כז) וישטם עשו את יעקב. שמני נטרה את הכרמים - שכתוב (שם לא) הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה. כרמי שלי לא נטרתי - שכתוב (שם ל) ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי.

ויפגע במקום - רבי יצחק אמר, (שם כח) באיזה מקום פגע? במקום שעתיד לעמד בית המקדש, והתפלל שם. רבי יהודה אומר, היום היה גדול, ורצה להלך ולא יכל.

אמר רבי יוסי, התפלל באותו מקום והתחיל להתרעם לפני קונו על שהעבר ממנו אותו שלטון של השמש. זהו שכתוב וילן שם, כמו שנאמר (שמות טו) וילנו העם על משה, לשון תרעומות. ולמה? מפני כי בא השמש, שהעבר ממנו ונתן לעשו.

מה עשה יעקב? התחיל בוכה. מיד ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו, כדי לצער נפשו. פיוצא בדבר (שם יז) ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה.

ויקח מאבני המקום - אמר רבי יוסי, אבן אחת משם הייתה, משמע שכתוב מאבני ולא אבני, כמו שנאמר מבנות הכנעני, ולא אמר אלא אחת. זהו שכתוב (בראשית כב) אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני, אחת מהן. (ע"כ מדרש הנעלם).

לפני הקדוש ברוך הוא כמו התורה ולומדיה. ששנינו, כל המתעסק בתורה בכל יום, יתחדשו לו סתרים של מעלה, והתורה אומרת לו (שם ח) אשקף מיין הרקח מעסיס רמני. זהו יינה של תורה, וזהו יין המשמר מששת ימי בראשית, והם דברים העתידיים להגלות לצדיקים לעתיד לבא.

קם רבי בו על רגליו ואמר, אם כך הוא – לא היה לו לומר אלא יין המשמר בענביו מהר סיני, מה זה מששת ימי בראשית? אמר לו, אותם עמקי סדרי בראשית שלא התגלו לאדם, ועתידיים הצדיקים לדעת אותם, כמו כן ידעו אותם שעסקו בתורה תמיד.

ולמדנו, אמר רבי יהודה, סודות התורה נתנו לחכמים, לאותם שמתעסקים תמיד בתורה. וסנה רבי יהודה, כל מי שהוא עוסק בתורה כל צרכו, מעלים את נשמתו למעלה, כשהוא ישן בשנתו, ומלמדים אותו מעמקי תורה, וממנה דובכים ומרחשים שפתותיו ביום. זהו שכתוב (שם ט) דובב שפתי ישנים.

אמר רבי יצחק, כל המתעסק בתורה לשמה, כשהוא ישן בלילה, נשמתו עולה למעלה, ומראים לה אותם הדברים העתידיים להיות בעולם. **רבי יוסי** היה יושב ועוסק בתורה. בא אליו רבי אבא. אמר רבי יוסי, בעל ההלכה בא. קם לפניו. ישבו והתעסקו בתורה. בעודם יושבים, ירד הלילה. ישבו והתעסקו בה עד חצות הלילה.

נרדם רבי אבא, ורבי יוסי היה יושב. ראה את רבי אבא שפניו מעט סמוקות, והוא צוחק. וראה אור גדול בבית. אמר רבי יוסי, מזה נשמע ששכינה כאן. הרכין עיניו. ישב שם. עד שהיתה עולה שחרות הבקר והאור היה מאיר בבית, עד שהרים עיניו ראה הבקר, ונחשף הבית.

התעורר רבי אבא, ופניו היו מאירים ועיניו צוחקות. אחז בו רבי יוסי. אמר רבי אבא, אני יודע מה שאתה רוצה, חייך, סודות עליונים ראית, ובשעה שאחז בנשמתך, בעל הפנים העלה אותך לחדרים גדולים ועליונים.

וראיתי את נשמות שאר הצדיקים שעולות לשם, ואמר להם, אשריכם הצדיקים

ברור הדבר, שפתוב (שם כח) ויקח מאבני המקום. אכן אחת מאבני המקום. מאיזה מקום? ממקום הידוע, שהוא מקום התהום, ששם אבנים ששוחקים מים לכל העולם. זהו שפתוב (איוב יד) אבנים שחקו מים.

האבן הזאת היתה עקר לכלם, והיתה עולה עד מקום שהיה שם בית המקדש. ויעקב לא היתה כוננתו על שום אחת מהן, אלא עליה, משום שרמזה לו רמז. מה היא שהכל נשתל ממנה, כך יעקב כל העולם נשתל ממנו.

באותה השעה, ויקח מאבני המקום, שהיא עקר כל העולם. וישם מראשתיו – שם בלבו, שהיא מראשתיו – דגמת זה כזו. מיד וישכב במקום ההוא. כלומר, נתישבה דעתו באותו מקום.

וסימן ידוע לקח, אמר: זו היא דגמא שלי, ואם לזו תהיה שום מעלה, בידוע שיהיה לי מעלה. ועל כך שם לבו עליה, ונדר נדר, שכתוב (בראשית כח) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה. כלומר, אם האבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים, מיד – וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. נדר המעשר. אמר רבי זירא, זה ודאי שמעתי.

אמר לו, על זה נקראת אבן ישראל (שם מט), כלומר, נקראה כך על שמו, על שנתן לבו ועיניו עליה. והקדוש ברוך הוא עשה אותה בית עולמים, ושם היתה שכינתו.

ועל זה בכיתי, שראיתי שעל האבן הזו עתידיים לשים את טמאת העמים ופגרי מתים. מי לא יבכה? אוי לעולם! אוי לאותו הזמן! אוי לאותו הדור! בכה כבראשונה, נאנח ושתק. אחר כך חזר ואמר: אוי לאותם שיהיו נמצאים בעולם, כשיתעורר המלך העליון של העולם.

בכה רבי זירא. אמר, מלאך הקדוש יודע את זה, ראוי הוא לבכות עליה. אשריכם הצדיקים, שאתם קדושים בעולם הזה ובעולם הבא.

פרישה י"ח. (שם כח) ויחלם והנה סלם מצב ארצה וגו', עלים וירדים בו. רבי פתח בפסוק הזה, (שיר ד) כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגברים. אמר רבי, כל הדברים יכלו – והתורה לא תכלה. ואין דבר חביב

אמר רבי יעקב, רמזו ליעקב, והשיבו על מה שנתרעם לפני הקדוש ברוך הוא. כלומר, שאם בניו יזכו לעסק בתורה ובמצוות, יש מעלה לזה ומעלה לבניו. לא זכו לעסק בתורה ובמצוות – אין מעלה לזה ואין מעלה לבניו. זהו שכתוב (שם) והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. מלאכי אלהים – אלו בניו של יעקב, זכו – עולים. לא זכו – יורדים. בו – בשבילו, בו – כשיש לו מעלה, יש להם.

אמר רבי יצחק, כל שרי האמות היו עולים או יורדים בשביל זה. כשיש לו מעלה – יורדים שרי האמות. כשיש לו ירידה – עולים. והכל תלוי בבניו של יעקב. אמר רבי יהודה בר שלום, אין טוב ואין רע בא לעולם אלא בשביל בניו של יעקב.

הגמון אחד בא לרבי אבהו ואמר: יש לכנס את כל העולם עליכם כמו על הארבה הזה, להאביד אתכם מן העולם בשעה אחת. האמה הזו אין עובדת לרבונה, כתוב (דברים יד) ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה. אם היא סוטה, כל העולם יאבד בשבילה?! אמר לו והרי אתם עושים אותה שתסטה ולא תלך בדרך כשרה. אמר לו, חטאיכם הם העושים לעורר אותנו. אמר רבי יהודה, יפה אמר אותו ההגמון.

שנו רבותינו, (בראשית כח) והנה סלם מצב ארצה – זהו בית עולמים. וראשו מגיע השמימה – זהו שכתוב (שמות טו) מכון לשבתך פעלת ה'. איזהו ראשו? זהו ציון, ששם השכינה והכרובים וקדש הקדשים. אמר רבי אבא, סלם זה סיני, שבו נתנה תורה, ושם נגלו מרכבותיו של הקדוש ברוך הוא.

רבי בא בשם רבי יוחנן אמר, עוד יש להסתפל בפסוק זה כבראשונה, (שיר השירים ד) כמגדל דויד צוארף בנוי לתלפיות, שהרי שנינו, אמר רבי שמעון אמר רבי זירא, כל זמן שישראל היו עוסקים בתורה, בית המקדש היה קיים. זהו שכתוב כמגדל דויד צוארף בנוי. אם מגדלים תורה כאותו מגדל – צוארף בנוי. מהו צוארף? זה בית המקדש. זהו שכתוב (בראשית מה) ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך. מלמד שבכה על מקדש ראשון ועל מקדש שני.

שבשבילכם אני נבנה בכנין קדוש של השם הנכבד, לענות לצבאות המלך העליון. וראיתי את תורתך שהיתה מנחת שם תלי תלים כמגדל גדול, ומשום כך שמחתי בחלקי, וצחקו עיני.

אמר רבי יצחק, אל תתמה על זה של רבי אבא, שהרי הפסוק מעיד כך, ששנינו, עשה הקדוש ברוך הוא את זה הממנה תחתיו, ותלה ממנו כל שאר הצבאות, כמו הצואר הזה, שכל הגוף תלוי ממנו. ובשעה שהצדיקים עוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא בונה עולמו, ונותן שמו בקרבן, להגיע לכל, ולהספיק לעולם מוטוב של מקום.

ובשאיין הצדיקים עוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא נוטל שמו מקרבן, ואזי העולם חסר, והוא אינו במעלות היכלת. מנין לנו? שכתוב (שיר ד) כמגדל דויד צוארף בנוי לתלפיות. אם מרבים ומגדלים הצדיקים תורה כמגדל הזה, מיד צוארף בנוי לתלפיות. זהו שהוא צוארו של עולם, בנוי בכנין קדוש, שכל הפיות תלו ונלאו לדעת השגחתו, וזהו תלפיות, כמו שנאמר (בראשית מז) ותלה ארץ מצרים.

ואז אלף המגן תלוי עליו, וכל שלטי הגברים. אותם הנקראים אלף אלפים, וכל הנשאר תלויים עליו, וכל השליטים וכל העולמות מלאים מוטובו של מקום.

אמר רבי יהודה, והינו שכתוב (שם כח) ויחלם והנה סלם מצב ארצה, כלומר, כשהצדיקים אינם עוסקים בתורה – סלם מצב ארצה, ואינו במעלה. זכו הצדיקים ועסקו בתורה – ראשו מגיע השמימה, אזי יש לו מעלה וכל טוב לא יחסר. ומיד – והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. מהו בו? אמר רבי יהודה, בשמו של מקום, כמו שנאמר (תהלים קיח) נגילה ונשמחה בו.

אמר רבי יצחק, בו – באותו ממנה. ומפני מה? שכתוב אחריו (בראשית כח) והנה ה' נצב עליו, על אותו ממנה. מפני זה עולים ויורדים בשבילו, מפני שמו של מקום שהוא נצב עליו. אמר רבי תנחום, למה נקרא שמו מלך שלם מפל שאר הצבאות? שאין לה נושא שמו של מקום בקרבן כמו זה.

אמר רבי יהודה, מן השלשה אבות לא נתבשר אחד מהם על בית המקדש, אלא יעקב, שהוא שלישי מן האבות. וכנגד אלו השלשה: ישי, דוד, שלמה. שלמה שהוא השלישי בנאו.

אמר רבי יהודה, יעקב שהוא השלישי נתבשר על שלמה, שהוא השלישי, שיבנהו. זה אוהב נשים, וזה אוהב נשים. זה עומד בתמו, וזה לא עומד בתמו, שכתוב (מלכים א יא) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו.

רבי יוסי פתח, (תהלים מח) יפה נוף משובש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב. יפה נוף, זהו ירושלים, שהוא (שהיה) (משלי טז) מתוק לנפש ומרפא לעצם, כמו שנאמר (שיר השירים ד) נפת תטפנה שפתותיך.

אמר רבי יהודה, ארץ מצרים, כל יפי שבה, נוף ותחפנחס היו. נוף היה המשבח מכלם, שהיתה בשלש מאות ותשעים וחמש תכשיטין של יפי. וציון גדלה ביפי והדר על נוף. שאמר רבי יהודה, למה נקרא שמה ציון? מה הציון עומד לגס להסתכל בו וכו'.

והיתה גדולה ביפי מנוף, זהו שכתוב יפה נוף משובש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון. שכל מי שהיה רואה אותה, היה שמח. ששנינו, אמר רבי יוסי אמר רבי חייא, מעולם לא נכנס אדם בירושלים והיה עצב, לקים מה שנאמר משובש כל הארץ.

אמר רבי יצחק, כיון ששכב יעקב עליה, נתישב דעתו, ונגלתה עליו השכינה ודברה עמו, מה שלא היה קדם לכן. שאמר רבי יצחק, עד שעמד יעקב באותו מקום, לא נגלתה עליו השכינה.

כיון שראה יעקב כן, ידע שהמקום גרם לו, והקיץ משנתו, ונתירא שמא דבר אחר היה, וישכב כבתחלה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: יעקב, לא כן הוא, אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. ועוד, הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעה. ולא אתגלה לאמה אחרת בגלוי השכינה על הארץ.

אמר רבי יוסי, מהו אשר אתה שכב עליה? אלא כשם שאמה שוכב עליה ונבואה

אמר רבי יצחק, מהו מגדל? אלא מה מגדל דוד מגדל חזק, אף המתעסקים בתורה צריכין חזק ובנין חזק. ר' תנחום אמר, מגדל דוד – מה דוד היה מתגדל בתורה יותר מכל בני דורו, כן המתעסקים בתורה צריכין להתגדל בתורה ושלא יתבטלו ממנה.

מה דוד היה עוסק בתורה לילה ויומם, כן צריך האדם להתעסק בתורה לילה ויומם, ובעוד שיתעסקו בה ויתגדלו בה – כמגדל דוד הצואר בנוי בנין חזק וגדול.

ואם לאו, אלה המגן תלוי עליו, אלו אלה שנים שהיו בגלות, והדבר תלוי אם יגאלו בו ואם לאו. זכו בתורה – יגאלו באלה שנים. לא זכו – כל שליטי הגבורים, אמר רבי תנחום, כל שליטי הגבורים שתעבדו בהם, ולאחר כן יגאלו.

מבאן אמר רבי בא, והנה סלם מצב ארצה – זהו בית עולמים, הנצב בבנינו, בשביל אותן העוסקין בתורה בארץ. וראשו מגיע השמימה – שהמקדש הוא במעלה גדולה על כל העולם. והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו – אלו כהני שרת.

רבי אליעזר אומר, על שהוא מכון כנגד ירושלים של מעלה. ואותם השומרים ירושלים של מעלה, הם שומרים ירושלים של מטה. משמע עלים וירדים.

מה מעלה יותר יש בו? אמר רבי אליעזר, זהו שכתוב והנה ה' נצב עליו. כמו שנאמר (תהלים קכז) אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר. והינו שכתוב והנה ה' נצב עליו, להיות שומר על אותם השומרים.

מהו עליו? אמר רבי אלעזר, לשמירה. כמו שנאמר (ירמיה לט) ועיניך שים עליו. כן (מלכים א ט) והיו עיני ולבי שם כל הימים. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לחזור לירושלים, ולהיות חומה לשמרה, כמו שנאמר (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה.

הארץ אשר אתה שכב עליה. אמר רבי יצחק, מלמד שקפל לו ארץ ישראל. אמר רבי יהודה, בית המקדש ממש היה, ועליו נתבשר, ועליו היה שוכב. משמע שכתוב וישכב במקום ההוא.

ונגזר עליהם בגלות בכל שבועים שנה בחטאים של שמטה ויובל, שתלויים בשבת הגדול ושבת סתם.

אחר כף באו לארץ הקדושה והתישבו בה ארבע מאות ועשרים שנה, לתשלום שבועים שבועות ושבועים שנה, עשר שנים לכל יום, מאותם שיונקים משביעי, שגם שבת הגדול אף כף נקראת שביעי ממטה למעלה, שכולל כאחד זכור ושמור. אחר כף התקיימו ארבע מאות ועשרים שנה בארץ על כח התורה שהיו מתעסקים.

וכשנשרם החטא של שנאת חנם, התעוררה שנאת חנם כמו בראשונה. זהו שפכתוב (בראשית לו) וישנאו אותו, את אותו הצדיק, ואז נתן אותם הקדוש ברוך הוא בידי מי ששונא אותם שנאת חנם. זהו שפכתוב באדום, (יחזקאל לה) יען היות לה איבת עולם ותגר את בני ישראל על ידי חרב.

ואז נפרע מהם על ידי מנין אותן השנים שחסרו מסוד של שבע על חטאתיכם. בא וראה, כשתמנה עשרים ושתים שנה שבע פעמים לכל אחד מאותם העשרה שמכרו אותו, יצא לה אלה וחמש מאות וארבעים.

סדר הלימוד ליום כב תמוז [יום 288 בשנה]

ואז תתעורר גאלה לישראל כבקר שמתחיל להאיר מעט מעט, עד שבע עשרה שנים שהסתלק אותו הצדיק, הדרגה של ט"ב. זהו שפכתוב (בראשית לו) יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו. שהרי אז יראה לעמד בפרץ לפני מדת הדין, שהרי נשלמו חטאי העולם, ואז (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום.

ואז יעורר הקדוש ברוך הוא טובות רבות על ישראל, ויתבע עלבונם ועלבון התורה ששרפו באש, והדם של אותם שנהרגו על קדשת שמו, ואז יתרצה יוסף לאחיו, (ישעיה יא) אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את אפרים.

בא וראה שכף זה, ששנינו בי"ז בתמוז בטל התמיד, ובט' באב חרב בית המקדש, כמו שאמר רבי יוסי, מגלגלים זכות ליום זכאי, וחובה ליום חייב. שבאותו הלילה הוציאו דבה רעה על

עמך, כף זרעך הנבואה תהיה מצויה עמכם, ולא עם אמה אחרת.

רבי יעקב פתח, (ישעיה כו) יחן רשע כל למד צדק. שנינו, אמר רבי יעקב, וי שהרשע יחן בעולם הזה, זה זרעו של עשו הרשע. ומפני מה יש להם חן ורחמים? מפני שזרעו של יעקב לא למד צדק. בארץ נכחות יעול - זו ירושלים, שהיא ארץ נכחות.

מהו יעול? אמר רבי יעקב, האויר של ארץ ישראל מחכים. ומרמוז נבואה. וזרעו של עשו יעול האויר והנבואה. מפני מה? מפני שזרעו של יעקב לא ראה גאות ה', ואינם עוסקים בתורה, ועל כן יחן רשע ויעול טוב הארץ והנבואה. רבי יהודה ברבי יהושע אמר, יחן רשע - אלו אמות העולם שיש להם ממשלה בעולם הזה, מפני שלא למד ישראל צדק.

פרישת וישב

בא וראה כמה שנים ישב אותו צדיק, שלא ראה את אביו עשרים ושתים שנה. הרי הם ישבו במצרים עשרים ושתים שנה, לכל שבט ושבת מאותם עשרת השבטים שמכרו אותו. לפי החשבון היו מאתים ועשרים שנה לכלם. תוריד מהם עשר שנים שנפו להם בדין של מעלה בשביל עשרה שבטים קדושים שמתו שם במצרים - נשארו מאתים ועשר. זהו שפכתוב (בראשית מא) רדו שמה.

בא וראה, כשגרמו החטאים והשבת הזו לא נשמרה כראוי, שפכתוב (ירמיה יז) ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת. אל תטלו עליכם משא של עוונות, שהיה מגן עליכם מהם יום השבת.

ולא שמעו לנביא, והתעוררה עליהם חרב נוקמת נקם ברית. מי הברית? זו שבת, שפכתוב (שמות לא) לדרתם ברית עולם, וברית מילה, שפכתוב (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך, וברית הצדיק שמכרו אותו.

והכל בדרגה אחת - שבת וברית מילה וצדיק. וזהו סוד (עמוס ב) על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיכנו, וכלם תולה במכרם בכסף צדיק. ואז התחילו להשתעבד שבע על חטאתם,

צדיק כי טוב. וכשהוא צדיק, שכינה שורה עליו, ומלמדת אותו סודות עליונים בתורה, משום שאין מתחברת שכינה אלא עם טוב, שהרי צדיק וצדק הולכים יחד.

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, העמיד אותו ושתל על ששת הימים העליונים הללו, והשביעי שעליהם, שבשבילו של השביעי שנקרא צדיק נזונים עליונים ותחתונים, ועליו עומדים, ובו נסמכים, והוא היסוד והשרש שלהם.

זהו שכתוב (תהלים קמה) עיני כל אליך ישברו וגו'. עיני כל אליך ישברו, לאותו שמן משחה עליון ששופע מהמח הנסתר של כל הנסתרים לכ"ל הזה. ואז, ואתה נותן להם את אכלם בעתו. שהכל הזה, כשמתעורר אל הכלה, שהיא כנסת ישראל. ואז הוא לרחם על העולם, וכל העולמות בשמחה ושעשוע.

ואז מה כתוב? פותח את ידך וגו'. וזה רצון הרצונות, שיורד מן המח הנסתר לכל הזאת, וכיון שהכל הזו מתברכת, כל העולמות התברכו. זהו שכתוב צדיק ה' וגו', קרוב ה' וגו', רצון יראיו יעשה וגו'.

וכמו שברא את זה בעולם העליון בסוד שמו הקדוש, כך ברא בעולם התחתון ששה צדיקי אמת, ואחד שביעי, ככתוב (קהלת ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים.

וכשנרמו החטאים ודחו את אותו כל, שנקרא צדיק, ממקומו, ככתוב (עמוס ב) על מכרם בכסף צדיק, אמר הקדוש ברוך הוא: אני גזרתי שיהיה העולם התחתון כמו העולם העליון, ויהיה אותו הצדיק שליט על הארץ, ויהיו כל בני העולם מתברכים על ידו.

זהו שכתוב (בראשית מט) בין פרת יוסף, שהרי אין בכל איברי הגוף שיעשה פרות, אלא רק הצדיק יסוד עולם הזה. ובין פרת עלי עין, מה זה אומר?

אלא כמו שהעין הזו קיום הגלגל, שאין יכול הגלגל להתקיים אלא בבית העין שלו, כך יוסף הוא כעין לכל אותם הששה שסובבים אותו, מימין שלשה ומשמאל שלשה, והוא מקים אותם,

הארץ הקדושה, והרימו קולם בכייה, ונקבעה לדורי דורות.

ודייק ותמצא, משבטל התמיד, שהיה מכפר על חטאיהם, עד שנחרב בית המקדש, בין בפעם הראשונה בין בפעם השנייה – עשרים ושנים ימים, כנגד עשרים ושתים שנים שלא ראה הצדיק שהוא את פני כבוד אביו, להראות את החכמה העליונה, שזה תלוי בזה.

והרי התעוררו החברים, שכשחרב בית המקדש, מוצאי שבת היה זה ומוצאי שביעית, ומשמרתו של יהויריב היתה, והלויים עומדים על דוכנם ואומרים שירה: (תהלים צד) יגודו על נפש צדיק וגו' ויהי ה' לי למשגב וכו', וישב עליהם את אונם וגו'. ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו, עד שבאו גוים וכבשום. שהרי אם אמרו אותו, לא היתה להם תקנה.

ומוצאי שבת, חכמה רבה זה רומז, שיצאו משבת שהיתה רפואה למכתם. ומוצאי שביעית, שחטאו אל כנסת ישראל. ולא עוד אלא שחטאו במילה, ולא ברית בשר קדש. ומשמרתו של יהויריב, כמו שנאמר (ירמיה ב) עוד אריב אתכם נאם ה' ואת בני בניכם אריב.

ועתיד הקדוש ברוך הוא להוציאם מן הגלות. זהו שכתוב (זכריה ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדי"ק ונושע הוא.

ואם תאמר למה בא המשיח מיהודה? מיוסף היה צריך להיות! אלא ששניהם יבאו, ומשום שהקדוש ברוך הוא אינו מקפח שכר כל בריה, נתן המלכות לדוד, משום שהיה עשירי לצדיקים והשביעי של האחים, וכך היא מלכות הארץ, כעין מלכות הרקיע.

סתרי תורה

פתח אותו היהודי ואמר, (שם עג) ואני קרבת אלהים לי טוב וגו'. בא וראה, כשבין אדם מתקרב לתורה שנקראת טוב, שכתוב (שם קט) טוב לי תורת פיך, אזי מתקרב לקדוש ברוך הוא שנקרא טוב, שכתוב (שם קמה) טוב ה' לכל, ואז מתקרב להיות צדיק, כמו שנאמר (ישעיה ג) אמרו

וּבְשִׁרְאָה יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם כָּל זֶה, וְרָאָה כָּל אוֹתָן שְׁבַע שָׁנִים עֲלִיוֹנוֹת שֶׁהִסְכִּימוּ שְׁיִהְיֶה רָעַב בְּעוֹלָם עַל הַחֲטָא שֶׁגָּרְמוּ בְּנֵי, שֶׁמָּכְרוּ אֶת הַצְּדִיק הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה וְלִהְיוּצִיאוּ מִמְּקוֹמוֹ, אֲזִי הַתְּפִלָּל לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִסִּיר מֵהֶם חֲמֵשׁ שָׁנִים.

מָה הַטַּעַם חֲמֵשׁ שָׁנִים? אֲלֵא בֵּא וְרָאָה, סוּד הַדְּבָר כִּף הוּא, בְּאוֹתָם יָמִים עֲלִיוֹנִים הוּא אוֹחֵז בְּחַמִּישִׁי, שֶׁכִּף הוּא מִמְטָה לְמַעְלָה. אֲבָל בְּאוֹתָם הַשָּׁנִים שְׁעָלְיוֹ, שְׁאוֹחֵזִים בָּהֶם אֲבוֹתָיו, לֹא הָיָה לוֹ רְשׁוֹת לְבַטֵּל דְּבָר, וְעַד חֲלָקוֹ בָּהֶם בִּטֵּל הַגְּזֵרָה, וְלֹא יוֹתֵר.

וְגַם יוֹסֵף הַצְּדִיק עָשָׂה כִּף. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית מז) וּמִקְצָה אַחֲיוֹ לָקַח חֲמֵשָׁה אֲנָשִׁים וַיִּצְיָגֵם לְפָנָי פְּרַעַה. מִי אֵלָיו? חֲמֵשָׁה הֵם שְׁלֹא שׁוֹנֵא לָהֶם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְהוּא נֶעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְגו'. אָמַר, כִּדָּאִי אַתֶּם הַזְּכָאִים לְעַמֵּד בְּפִרְצָה זֹו שְׁפָרְצוּ אַחִיכֶם. לְפָנָי פְּרַעַה, מִי הַפְּרַעַה? זֶה הַדִּין הָעֲלִיּוֹן שְׁעוֹמֵד לְהַפְרַע מַחֲטָאֵי הָעוֹלָם.

וּבְשִׁנְשָׁלְמוֹ אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם לְשַׁבֵּת בְּגִלּוֹת, אֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּעוֹרֵר בְּרַחֲמִים רַבִּים עֲלֵיהֶם, וּבְדִין עַל אוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּעֲבְדוּ בָּהֶם, וְהוּצִיא אוֹתָם מִשָּׁם.

בִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לְמֶרֶה, עֲמֵדָה מִדַּת הַדִּין לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאִמְרָה: וְאִיךָ יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגִּלּוֹת, וְהָרִי כְּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁהִיָּתָה נִסְתָּרָת אֲלֵפִים שָׁנָה לְפָנָי שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שְׁעַל אֶחָד פִּי שְׁבַעָה עַל חֲטָאִים יֵשׁ לָהֶם לְסַבֵּל, מִשׁוּם אוֹתָהּ הַפְּרָצָה הַגְּדוּלָה שְׁפָרְצוּ וְחֲטָאוּ בְּאוֹתוֹ צְדִיק קְדוֹשׁ.

אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּף הוּא הַדִּין! אֲבָל בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה יֵשׁ לִי מִתְּנָה טוֹבָה וְשַׁבָּת שְׁמָה, וּכְשֶׁהֵם שׁוֹמְרִים אוֹתָהּ, הִיא עוֹמֵדָת בְּאוֹתוֹ מְקוֹם לְסַגֵּר אוֹתָהּ הַפְּרָצָה שְׁפָרְצוּ, שְׁאוֹתוֹ הַצְּדִיק הַשְּׁבִיעִי אַחֲזוּ בָּהּ, וּכְדָאִי הוּא לְכַפֵּר עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא.

זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שמות טו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. מִי וַיִּצְעַק? זֹו מִדַּת הַדִּין שְׁעֲמֵדָה וְצָרְחָה לְפָנָיו. וַיּוֹרֶהוּ ה' עֵץ – זֹו הַתּוֹרָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ. וַיִּשְׁלַךְ אֶל הַמַּיִם – מִי הֵם הַמַּיִם? הַמַּיִם הַזְּדוֹנִים שֶׁקָּמוּ לְהַפְרַע מֵהֶם, וְאֲזִי וַיִּמְתְּקוּ

וְכָף הוּא לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי הָעוֹלָם לֹא עוֹמֵד אֲלֵא עַל אוֹתָם הַשְּׁשָׁה, וְהַשְּׁבִיעִי שְׁמַעְלֵיהֶם.

וְקָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצְדִיק בְּסוּד הַשַּׁבָּת, וְנָח בוֹ, וְהִנִּיחַ בוֹ כָּל הַבְּרָכוֹת לְבְרָךְ אֶת כָּל שְׂאָר הַיָּמִים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שמות כ) וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בְּרוּךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. מִי זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת? הַיּוֹם אוֹמֵר, זֶה הַצְּדִיק.

אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אַתֶּם חֲלַלְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת הַזֹּו שְׁאֵנִי גְזַרְתִּי שְׁיִהְיֶה מֶלֶךְ עַל כָּל שְׂאָר הַיָּמִים, וְאַתֶּם עֲשִׂיתֶם אוֹתוֹ עֲבָד עֲבָדִים – אִף אַתֶּם תִּסְבְּלוּ אוֹתָהּ עֲבוּדָה קָשָׁה.

(בֵּא וְרָאָה כִּמָּה שָׁנִים יֵשֵׁב אוֹתוֹ צְדִיק, שְׁלֹא רָאָה אֶת אֲבִיו עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה. הָרִי הֵם יֵשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, לְכָל שְׁבַט מֵאוֹתָם עֲשַׂרְת הַשְּׁבָטִים שֶׁמָּכְרוּ אוֹתוֹ. לְפִי הַחֲשָׁבוֹן הָיוּ מֵאוֹתָם וְעֲשָׂרִים שָׁנָה לְכָלֶם, תּוֹרִיד מֵהֶם עֲשָׂר שָׁנִים שֶׁנִּכְפוּ לָהֶם בֵּית דִּין שְׁלַמְעֵלָה בְּשִׁבְלֵי עֲשָׂרָה שְׁבָטִים קְדוּשִׁים שְׁמַתוֹ שֵׁם בְּמִצְרַיִם, נִשְׁאָרוּ מֵאוֹתָם וְעֲשָׂר, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית מב) רַד"ו שְׁמָהּ.)

אָמַר לָהֶם יַעֲקֹב, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, רְדוּ לְגִלּוֹת, וְנִכְפוּ אוֹתָם הַחֲטָאִים וְלֹא יִחַרֵב הָעוֹלָם בְּרָעַב, שֶׁהָרִי אֵינִי בְּכֶם מִי שְׁיִזוֹן אֶתְכֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, פָּרַט עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַצְּדִיק שֶׁמָּכְרְתֶם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים קמה) פּוֹתַח אֶת יְדֶךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן. עַל יְדֵי מִי? עַל יְדֵי "כָּל". חֲזַר וּפְרַשׁ מִי הַכָּל הַזֶּה – צְדִיק. זֶהוּ שְׁכָתוֹב צְדִיק ה' וְגו'.

וּבְכִמּוֹ זֶה לְמַטָּה, עַל יְדֵי הַצְּדִיק הַזֶּה, הִיָּתָה לוֹ לְעוֹלָם הַצְּלָה בְּאוֹתָן שְׁבַע שָׁנוֹת רָעַב. וְעַל שֶׁמִּנְעוּ בְּרָכוֹת מִשְׁבַּע הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, הַתְּעוֹרְרוּ דְרָגוֹת אַחֲרוֹת שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר עֲלֵיהֶם בְּחֲטָאֵיהֶם.

בִּיּוֹן שֶׁיִּרְדַּע יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם לְמִצְרַיִם, הוּא וְכָל אוֹתָם הַשְּׁבָטִים, וְרָאוּ הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שְׁעַל יְדֵי אוֹתוֹ הַצְּדִיק נִזּוֹן הָעוֹלָם, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית מב) הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ.

הוּא הַמְּשַׁבֵּיר – מָה זֶה מְשַׁבֵּיר? אֲלֵא מוֹשֵׁף הוּא בְּרָאשׁוֹנָה מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, כְּכָתוּב עֵינֵי כָל אֱלֹהִים יִשְׁכְּרוּ, וְאַחַר כִּף מְשַׁבֵּיר לְעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן.

וּמִנִּי לָנוּ שִׁיוֹסֵף נִקְרָא כָּל? שְׁכָתוֹב (מלכים-א ה) וְכָלכָּל וְדָרְדַע. וְלִמְדָנוּ, כָּלכָּל זֶה יוֹסֵף, שְׁכָתוֹב וְיִכְלָכָל, וְכָתוּב (בראשית מט) מִשָּׁם רָעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל.

לְכָל יוֹם, וְלִסּוּף שְׁבַע יָמִים שָׁנָה הוֹצִיא אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשָּׁם, וּבָאוּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְהִתְקַיֵּם בֵּית שְׁנֵי אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, עַל כַּחַת הַתּוֹרָה שֶׁהָיוּ מִתְעַסְקִים בָּהּ, בְּאוֹתָן הַמְצוּוֹת הַקָּדוֹשׁוֹת כְּרָאוּי.

(וּכְשֶׁנִּשְׁלַמוּ, גָּרַם הַחֲטָא עַל שְׁנֵי חַטָּאֵי חֲנָם, וְהִתְעוֹרְרָה אוֹתָהּ שְׁנֵי חַטָּאֵי שְׁלֹשָׁה שָׁנָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּשְׁנֹאוּ אוֹתוֹ, אֵת אוֹתוֹ הַצְּדִיק. וְאֵת נִתְּן אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיַד מִי שֶׁשׁוֹנֵא אוֹתָם שְׁנֵי חַטָּאֵי חֲנָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב בְּאֲדוֹם יַעֲזֵב הַיּוֹת לָךְ אֵיכַת עוֹלָם וְתִגַּר אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֲרָב.)

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

לֹא עָלְתָה שׁוֹעֲתָם לִפְנֵינוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִין בְּפִמְלִיא שֶׁל מַעְלָה, אוֹתוֹ הַדִּין מֵהַ נְהִיָּה? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַעֲבִיר אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ נְהַר דִּינור, וְהַעֲבִיר אוֹתָם מִשְׁלֹטוֹנָם, וּמִנְהָ שְׁלִיטִים אַחֲרֵים שֶׁל הָעַמִּים. אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) מִשְׁרָתִיו אֵשׁ לֵהֵט? אָמַר לוֹ, יֵשׁ אֵשׁ קָשָׁה מֵאֵשׁ, וַיֵּשׁ אֵשׁ שְׁמִכְבָּהּ אֵשׁ (שְׁדוּחָה אש).

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל יְהוָה שֶׁעָלְתָה לְנוֹ אֲנָשִׁים וְצָא הַלְחָם וְגו' (שְׁמוֹת יז). מֵהַ הַטַּעַם יְהוָה שֶׁעָרַף קֶרֶב וְלֹא מִשְׁאָר הָעַם? אֵלֶּא מִשּׁוֹם שְׁעִמְלָק בָּא עֲלֵיהֶם עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל שַׁבָּת שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁהָעִירוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה, אֲלֵמְלִי שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שַׁבָּת רֵאשׁוֹנָה, לֹא שׁוֹלְטֵת בָּהֶם אִמָּה וְלִשׁוֹן. מֵהַ כְּתוּב? (שֵׁם טז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִצְאוּ מִן הָעַם לְלֶקֶט וְלֹא מִצָּאוּ, וְכָתוּב וַיָּבֵא עֲמֶלֶק.

וַבֹּא רָאָה אֵת סוּד הַדְּבָר, כְּשֶׁצָּוָה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִרְהָ עַל שַׁבָּת, מִשּׁוֹם שְׁבָאָה מִדַּת הַדִּין לְקַטְרֵג עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל הַצְּדִיק שֶׁמְכָרוּ אוֹתוֹ, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת, וְהֵם הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ לְחַל, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הָרִי יֵשׁ לָהֶם רְפוּאָה לְאוֹתוֹ הַחֲטָא, אִם הֵם שׁוֹמְרִים אֵת יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים. וְהֵינּוּ מֵהַ שְׁכָתוּב (שֵׁם טז) וַיִּזְרְחוּ ה' עֵץ. עֵץ חַיִּים, שֶׁשִּׁשְׁמְרוּ אֵת יוֹם הַשַּׁבָּת, וְהֵם חָלְלוּ אוֹתוֹ, אֵז וַיָּבֵא עֲמֶלֶק.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לִיהוָשֶׁע, צֵא וְעָרַף קֶרֶב עִם עֲמֶלֶק, שֶׁהָרִי לָךְ רָאוּי, מִשּׁוֹם שֶׁאֲתָהּ בֶּן בְּנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צְדִיק, וְהוּא בְּאוֹתוֹ הַחֲטָא בָּא עֲלֵינוּ. וְאִם לֹא נִמְצָא מְקַטְרֵג לוֹ לְעֲמֶלֶק מִחֲלָקוֹ

הַמַּיִם, שְׁנִמְתְּקוּ וְדָאִי, שֶׁהָרִי רָאוּ אֵת הַרְפוּאָה הַגְּדוּלָה לְאוֹתוֹ הַחֲטָא.

וּמִנִּין לְנוֹ שְׁבַמְרָה נְצִטוּ? שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ה) שְׁמוֹר אֵת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאָמַר מֶר, כַּאֲשֶׁר צִוָּה - בְּמִרְהָ. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם אַתֶּם שׁוֹמְרִים אֵת הַשְּׁבִיעִי הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, אֵין רְשׁוֹת לְמַדַּת הַדִּין לְקַטְרֵג עֲלֵיכֶם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט.

וְעַל כֵּן שְׁנִינּוּ, יְכוּלָה הִיא שַׁבָּת שֶׁתִּרְחַם עֲלֵינוּ וַיִּקְבְּצֵנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִגְּלוֹתֵנוּ, וְאֲלֵמְלֵא שְׁמָרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כְּהַלְכָתָן, מִיַּד נִגְאָלִים.

בֹּא וּרְאָה, כְּשֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים, וְהַשַּׁבָּת הַזֶּה לֹא נִשְׁמְרָה כְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁמְצָאוּ שֶׁהִזְהִיר אוֹתָם הַנְּבִיא הָעֲלִיּוֹן, זֶהוּ שְׁכָתוּב (יִרְמִיָּה יז) כֹּה אָמַר ה' הַשְּׁמָרוּ בְּנִפְשׁוֹתֵיכֶם וְאֵל תִּשְׂאוּ מִשָּׂא בַיּוֹם הַשַּׁבָּת וְהַבָּאֲתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם. מֵהַ זֶה וְאֵל תִּשְׂאוּ מִשָּׂא? אֵלֶּא אָמַר לָהֶם: בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, אֵל תִּשְׂאוּ אֵת מִשָּׂא אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל הַשַּׁבָּת עֲלֵיכֶם.

וְאִם אַתֶּם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, אַתֶּם תִּגְרְמוּ אֵת קִיּוֹם הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים, שֶׁאוֹתוֹ שַׁבָּת הָעֲלִיּוֹן שְׁחַטְאֲתֶם כְּנֶגֶד, מְדוּרוֹ וְשֶׁשְׁוֹעוֹ, אֵינוֹ אֵלֶּא בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁנִּקְרָאִים שַׁעֲרֵי צְדָק, וְהִיא הַכְּלָה הַכְּלוּלָה מִן הַכֹּל.

וְאִם אַתֶּם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, תִּגְרְמוּ שָׂאז הִיא תְּחַחֲזַק בְּיַד מַלְכוּת הָאָרֶץ, הַמַּלְכוּת שֶׁל דָּוִד, מִשּׁוֹם שֶׁהִיא נִקְרָאת מַלְכוּת, וּמִשּׁוֹם זֶה אָמַר דָּוִד שֶׁאֲחִז בָּהּ, לָךְ ה' הַמַּמְלָכָה, בְּשִׁתִּי מִמִּי"ם, לְהַכְּלִיל אֵת מַלְכוּתוֹ וְלִיחַד אוֹתָהּ עִם מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם. וְאִם אַתֶּם לֹא תִשְׁמְעוּ לְקַדְּשׁ אוֹתוֹ, וְתַעֲשׂוּ אוֹתוֹ חַל, מֵהַ כְּתוּב? וְהַצְּתִי אֵשׁ בְּשַׁעֲרֵיהָ וְאֶכְלָה אֲרָמְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, שְׁלֵמָטָה.

בֹּא וּרְאָה, אֵז מִתְעוֹרְרָת אוֹתָהּ חֲרָב נֹקְמַת נָקָם בְּרִית עַל שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אוֹתָהּ הַבְּרִית הַקָּדוֹשָׁה, בְּשִׁלְשָׁה גְּוִנִים. אֶחָד בְּסוּד עַל הַצְּדִיק שֶׁמְכָרוּ, שֶׁאֲחִז בָּהּ וְשָׁמַר אוֹתָהּ, וּבְגִלְלָה נִקְרָא צְדִיק, וְאֶחָד שְׁכָתוּב וּבְשֶׁר קַדְּשׁ יַעֲבִרוּ מֵעֲלֶיךָ. וְאֶחָד בְּסוּד הַשַּׁבָּת שֶׁחָלְלוּ, וְהַכֹּל הוּא בְּמִקּוֹם אֶחָד.

וְאֵז, עַל שֶׁלְשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל נִגְזַר עֲלֵיהֶם לְהִיּוֹת שְׁבַע יָמִים שָׁנָה מִחוּץ לְאַרְץ הַקָּדוֹשָׁה, עֲשֶׂרָה

וּבְנוּ שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּדִּיק, אֵין מִי שֶׁיִּכּוֹל לוֹ, וְאִז עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ כְּמוֹ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה.

וְכֵן רָאָה שֶׁבְגִלְל אוֹתוֹ הַחֲטָא בָּא עֲלֵיהֶם, שֶׁפָּגַשׁ אֶת אוֹתָם שֶׁהָיוּ מֵאֲחוּרֵי הָעֶנְן, וְלָקַח מֵהֶם אֶת אוֹת הַבְּרִית קֹדֶשׁ וְזָרַק אוֹתוֹ כְּלָפִי מַעֲלָה, וְאִם הֵם לֹא הָיוּ חוֹטְאִים בּוֹ, לֹא הָיָה לוֹ סִיוֵעַ מִלְּמַעֲלָה לַעֲשׂוֹת כֶּף, אֲלֵא כְּדֵי לְהִרְאוֹת לָהֶם שֶׁיִּכִּירוּ אֶת חֲטָאֵם, שֶׁחֲטָאוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּדִּיק שֶׁשָּׁמַר אֶת הַבְּרִית הַזֹּה, וְכַעַת חָלְלוּ הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא כְּנֶגְדּוֹ, שֶׁהִיא בָּאָה לְהִגָּן עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי מַדַּת הַדִּין.

מי גַּרְם כָּל זֶה? אֵלֵּי מִ"ה, תְּשׁוּבַת יִשְׂרָאֵל לְרַבּוֹנָם, וְאִז הֵיטָה לָהֶם רְשׁוּת לְחַנּוּת עַל הַמַּיִם הַלְלוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת טו) וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם. מֵהוּ וַיַּחֲנוּ שָׁם? אֲלֵא סָם הַחַיִּים שׁוֹרָה בְּאוֹתָם הַמַּיִם, מִשּׁוֹם כֶּף וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם.

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם

ומתוך אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ (שְׁמוֹת יז). לְמַדְנּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֲקוּק הָיָה הַמַּטֵּה מִשְׁנֵי צַדִּדִים בְּשֵׁם הַקֹּדֶשׁ. צַד אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים וְדִין בְּאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת, וְצַד אֶחָד דִּין עִם דִּין, נָחַשׁ עֲלֵי צוּר.

בא וְרָאָה, כְּתוּב (שֵׁם יד) וְאִתָּה הָרַם אֶת מַטֵּי וַנִּטָּה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם. מֵה זֶה וַנִּטָּה? כְּלוֹמַר, וַנִּטָּה בְּצַד אֶחָד שֶׁחֲקוּק בְּרַחֲמִים וְדִין. וְכְתוּב וַיִּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁנִּטָּה מִצַּד אֶחָד.

ואם תֹּאמַר שֶׁהָיָה חֲקוּק מִקֶּדֶם לְכֵן נָחַשׁ עֲלֵי צוּר? אֲלֵא בַּסֵּנָה נְחָקָק, שֶׁכְּתוּב (שֵׁם ד) וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנָחַשׁ. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נְחָקָק עֲלֵי צוּר.

ובא רָאָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָצָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁשָּׁמּוֹתָיו שֶׁהָיוּ חֲקוּקִים בַּמַּטֵּה, יַעֲשׂוּ אוֹתוֹת. וְלְמַדְנּוּ, שְׁנֵי אוֹתוֹת נַעֲשׂוּ בֵּינָם בְּאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁנִּטָּה מֹשֶׁה בְּרַחֲמִים וְדִין. קָרַע אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל בְּשָׁנִים עָשָׂר שְׁבִילִים, וְהַשִּׁיב בְּדִין עַל הַמַּצְרִים, וְהַטְּבִיעַם בַּתְּהוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שֵׁם טו) וַיִּשָּׁב ה' עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַיָּם.

באותה הַשָּׁעָה רָצָה לְהוֹצִיא מִיָּם. אָמַר לוֹ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, נִטָּה בַּמַּטֵּה מִצַּד אַחֵר, שֶׁשְׁנֵי אוֹתוֹת נַעֲשׂוּ בּוֹ כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ מִהַצַּד הָאֲחֵר. אוֹת אֶחָד כָּאֵן, וְאוֹת אֶחָד בְּמַרְיָבָה. אֲבָל כַּעַת, (שֵׁם יז) וְהִכִּיתָ בַּצוּר. מֵהוּ צוּר? בַּצוּר הַזֶּה שֶׁהִנָּחַשׁ עוֹלָה בּוֹ.

לפעם אַחֲרַת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵהוּ שֶׁכְּתוּב (כַּמְדָּבֵר כ) קַח אֶת הַמַּטֵּה וְהִקְהַל אֶת הָעֵדָה אֶתָּה וְאֶהְרֹן אַחִיךָ וְדַבַּרְתֶּם, מֵהוּ וְדַבַּרְתֶּם? אָמַר רַבִּי

בא וְרָאָה מֵה כְּתוּב, (כַּמְדָּבֵר לג) וַיִּסְעוּ מִמֶּרְה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וְשֵׁם שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינַת מַיִם וְגו'. מֵהוּ אֵילָמָה? אֲלֵא שֶׁשָּׁבוּ לַעֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלָקַבַל דְּבָרוֹ בְּלֵב שָׁלֵם, מִשּׁוֹם כֶּף אֵלֵּי מִ"ה.

והרי פִּרְשׁוּהָ שְׁאוֹתוֹ הַמְּקוֹם הָיָה מְשֻׁבַּח בְּמַיִם מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי תוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב שֵׁם הִיא, וְשֵׁם שְׁנַיִם עָשָׂר מַעֲיָנוֹת וְשִׁבְעִים דְּקָלִים, וְהַכֹּל בְּסוּד הָאֲמוּנָה, שֶׁהָרִי כָּל שִׁבְעִים הַסֵּנָה דְרִינֵן נְזוּנִים מִשֵּׁם וּמִתְבָּרְכִים מֵאוֹתָם מִיֵּם הָעֲלִיוֹנִים הַמְּבֻשְׂמִים.

אשרי מִי שֶׁזוּכָה לְמַיִם הַלְלוּ לְהַתְבָּרֵךְ מֵהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל הַקֹּדֶשִׁים שׁוֹרִים שָׁם, וּמִחֲבָרִים אֶת אוֹתָם הַמַּיִם הָעֲלִיוֹנִים עִם אוֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מַעֲיָנוֹת תַּחְתּוֹנִים. וְאִם הֵם קָלְקְלוּ בְּרֵאשׁוֹנָה וְחֲטָאוּ לַצַּדִּיק הַהוּא, הָרִי הַדְּבִיקוּהוּ בְּמְקוֹמוֹ, וְהָעוֹלָם נִזּוֹן עַל יָדוֹ, וְשִׁבְעִים תְּמָרִים נְזוּנִים מֵאוֹתוֹ הַתְּמָר, (שִׁיר ז) זֹאת קוֹמְתָךְ דְּמִתָּה לְתִמְרָה. וְאוֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מַעֲיָנוֹת, כְּנֶגֶד שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, סוּבְכִים אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם קֹדֶשׁ.

והיו יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בְּלִמּוּד תוֹרָה שֶׁלְּמַדּוֹ מִמֶּרְה, וְהַתְחַבֵּר עִמָּם הַבְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַהוּא, וְנִפְרַד נָחַשׁ עַקְלָתוֹן מֵאוֹתָהּ בְּאֵר מַיִם, שֶׁהָיָה מְמַרֵר אוֹתָם הַמַּיִם. וּמִי הָיָה גוֹרֵם? חֲטָאֵיהֶם עַד עֵתָהּ.

אבל כַּעַת, כִּיּוֹן שֶׁחֲזָרוּ בְּתְשׁוּבָה לְרַבּוֹנָם, וְהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַד אוֹתָם דְּרַכִּי אוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ז) וַיּוֹרְהוּ ה' עֵץ – זוֹ תוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב. וַיִּשְׁלַח אֶל הַמַּיִם – זוֹ תוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּמֵה זֶה וַיִּשְׁלַח? אֲלֵא יִ"שׁ לְ"ךָ. יִ"שׁ זֶה הָעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (מִשְׁלֵי ח) לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יִשׁ. לְ"ךָ זוֹ הָאֵם

וְתִקְנֶנָּה בְּרֵאִיָּה, (שם כז) עֲלֶה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה וְגו', וּרְאִיתָה אֶתְּהָ וּנְאֻסַּפְתָּ אֶל עַמִּיךָ, (דברים לד) הֲרֵאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר. בֹּא וּרְאֵה, שֶׁעָנְשׁוּ הָיָה שְׂאֵפְלוּ רֵאִיָּה לֹא תִקֵּן כְּרֵאוּי. כִּיּוֹן שֶׁעָשָׂה לוֹ רֵאִיָּה, בְּזֶה הַשְּׁלִים לוֹ רֵאִיָּה, אֲבָל לֹא הַשְּׁלִים שְׁמוֹ בְּמִים כְּמוֹ כָּל שְׂאֵר הַשָּׁם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִכְן לֹא תִבְיָאוּ, אָמַר מֹשֶׁה: הַנְּחֵשׁ הַזֶּה הִיָּה לְתִקְלָה שֶׁל עוֹלָם. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא כֶּף, דִּין הוּא לְרִשְׁעִים, וְחַיִּים לְבַעֲלֵי אֱמֶת, שֶׁכְּתוּב (במדבר כא) וּרְאֵה אֶתְּוֹ וְחַי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יִדַּע מֹשֶׁה אֶת דְּרָכָיו, וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֵלוּ, זֶהוּ הַצּוּר שֶׁאֲמַרְנוּ. אֵל אֲמוּנָה וְאֵין עוֹל, שֶׁכְּתוּב וּרְאֵה אֶתְּוֹ וְחַי, וְכְתוּב (תהלים יח) הֵאֵל תָּמִים דְּרָכָו.

אָמַר רַבִּי חֵיָּיא, וְהָרִי שְׁנִינוּ, אֵל – גְּזֵרַת הַרְחָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כג) אֵל מוֹצִיאֶם מִמִּצְרַיִם, (שמות לד) אֵל רַחֻם וְחַנוּן? אָמַר לוֹ, לֹא כֶּף, שֶׁשְׁנִינוּ שְׁשׁוּלְטִים הַרְחָמִים עַל הַדִּין. אֵל לְבָדוּ יִכְלַת הוּא, וְהָרְשׁוּת הִיא שְׁלוֹ. מַה זֶה יִכְלַת? שְׁלִטוֹן, כְּלוּמַר, שְׁלִטוֹן שֶׁל אֵל, הַתְּגַבְרָה הַגְּזֵרָה שְׁלוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לא) יֵשׁ לְאֵל יָדַי, (הַרְשׁוּת שְׁלוֹ) הִיכְלַת שֶׁל הָעֵין הָרַע. אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב (דברים י) הֵאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר. אֵל גְּדוֹל מְנַצֵּחַ, אֵל לְבָדוּ מְנַצֵּחַ.

וְכַתּוּב (שם לט) הַצּוּר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט – הִנֵּה צוּר. אֵל אֲמוּנָה וְאֵין עוֹל וְגו' – הִנֵּה נָחַשׁ עָלֵי צוּר. נִחְזָר לְדַבְרֵים הָרֵאשׁוֹנִים, וְכְתוּב (איוב ח) הֵאֵל יַעֲוֹת מִשְׁפָּט?! מִשׁוּם שֶׁדָּרַךְ הַנְּחֵשׁ לְהִסִּיט דְּרָכָו, לִכְן כְּתוּב וְאֵין עוֹל. הֵאֵל יַעֲוֹת מִשְׁפָּט, חֵס וְשְׁלוֹם?! אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, הִינּוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים פה) אֲשַׁמְעָה מַה יִּדְבַר הֵאֵל ה'.

וַיִּשְׁלַח יְדוֹ וַיִּחְזַק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ (שמות ד), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִטָּה כְּלָפִי חִסָּד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁנֵי מִטּוֹת הָיוּ – אֶחָד שֶׁל מֹשֶׁה, וְאֶחָד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמִּשְׁמַע שֶׁכְּתוּב (שם יז) וּמִטָּה הָאֱלֹהִים.

שֶׁשְׁנִינוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נוֹטֵל מֹשֶׁה הַמִּטָּה, הָיָה כְּאֵלוֹ הָיָה בְּרִשׁוּתוֹ וּבִיכְלָתוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שמות ד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ.

אֱלֵעָזָר, צִוָּה אוֹתוֹ עָלֵי נָחַשׁ. שֶׁהָרִי נַעֲשֶׂה בְּצוּר, כַּעַת צָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּנָחַשׁ, לְהַשְׁלִים אֶת שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתֵיזוֹת הַלָּלוּ.

מִמִּשְׁמַע שֶׁכְּתוּב וּדְבַרְתֶּם אֶל הַסִּלַּע, וְכְתוּב (שם כא) וַיִּדְבַר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמִּשָּׁה. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? (שם) וַיִּשְׁלַח ה' בְּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים. מַה נָּחַשׁ כַּחוֹ בְּפִיו, אָף כָּאֵן בְּפִהּ.

וּמִשָּׁה לֹא עָשָׂה כֶּף, אֲלֵא הִכָּה, וְלֹא הַשְּׁלִים אֶת הַשָּׁם, אֲלֵא חִזַּר כְּרֵאשׁוֹנָה בְּשֵׁם הַצּוּר וְעִזָּב אֶת הַנְּחֵשׁ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיִּדְבַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּצְטָוָה וּדְבַרְתֶּם. שֶׁשְׁנִינוּ, צוּר – לַעֲשׂוֹת, וְהַנְּחֵשׁ – לְדַבֵּר. וְכְתוּב (שם) וַיִּךְ אֶת הַסִּלַּע בְּמִטָּהוּ פְּעָמִים. אֶחָד שֶׁל שְׁעָבֵר, וְאֶחָד שֶׁל כַּעַת.

לְמַדְּנוּ, אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נִשְׂאָר הַשָּׁם. כְּלוּמַר, שֶׁלֹּא נִשְׁלַם בְּאוֹתָהּ הָאוֹת, שְׁעִזָּב מֹשֶׁה הַנְּחֵשׁ, וְלֹא נִשְׁלַם כָּל הַשָּׁם.

שֶׁהָרִי בְּצַד אֶחָד נִשְׁלַם בֵּינָם, מִצַּד אַחַר הַתְּחִיל בְּצוּר, וְלֹא נִשְׁלַם בְּנָחַשׁ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: עֲשִׂיתָ שִׁיתְחִיל שְׁמִי, וְלֹא נִשְׁלַם לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת? אָף אֶתְּהָ הַתְּחִלָּתָּ וְלֹא תִשְׁלַם, לִכְן לֹא תִבְיָאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הַתְּחִלָּתָּ לְהוֹצִיאֶם – לֹא תִשְׁלַם לְהַכְנִיסֶם לְאַרְץ, לִכְן לֹא תִבְיָאוּ.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, יִדַּע לֵב מֹשֶׁה כְּרֵאשׁוֹנָה שֶׁפָּחַד כְּשֶׁרְאֵה הַנְּחֵשׁ, שֶׁכְּתוּב (שמות ד) וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵיו. הַלֵּב רָאָה, וְלֹא יִדַּע.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, כְּתוּב (במדבר כא) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחַשׁ נָחֶשֶׁת וַיִּשְׁמַהוּ עַל הַנָּס. עַל נָס לֹא כְּתוּב, אֲלֵא עַל הַנָּס. רְצָה לְהַתְּקִין וּלְהַשְׁלִים מַה שֶּׁחָסַר. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, כְּתוּב (שם כז) לְהַקְּדִישְׁנִי בְּמִים. בְּמִים וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר. כְּשֵׁם שֶׁהַתְּחִלָּתִי בְּמִים, אֲנִי רוֹצֵה שֶׁיִּשְׁתַּלַּם שְׁמִי הַנָּס בְּמִים. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה חָסַר לֹא הַשְּׁלִים, אֲבָל כָּאֵן נַעֲשֶׂה הַנָּס.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתוּב (שם כא) עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף. עֲשֵׂה לָךְ – לְתוֹעֲלָתְךָ. עֲשֵׂה לָךְ – תִּקַּם מִמָּה שֶׁחָסַרְתָּ. עַם כָּל זֶה לֹא תִקֵּן אֲלֵא רֵאִיָּה, שֶׁהָיוּ רוֹאִים בְּנָחַשׁ וְחַיִּים, אֲבָל הַשָּׁם לֹא נִתְקַדַּשׁ בְּמִים, וְנִשְׂאָר חָסַר מִהַשְׂאָר.

באנו לים - בא רהב שרו של מצרים ושל ים. אמר הקדוש-ברוך-הוא: משה, (שמות יד) הרים את מטף ונטה את ידך. כיון שאמר הרים את מטף, מהו ונטה את ידך? אלא הרים את מטף נגד שרו של ים. באו למרה - כמה מים מרים נזדמנו אצלם, ונצטער משה וצעק. זהו שכתוב ויצעק אל ה'.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, הרי לך עצה בזה, השלך המטה אצלם, ויחקק נחש עלי צור שניהם ביחד, וינצלו. זהו שכתוב ויורהו ה' עץ, כמו שנאמר (קהלת יא) מקום שיפול העץ, שהוא עצה. וישלך אל המים. וכתוב שם שם לו חק ומשפט, נחש עלי צור. ושם נסהו - עטרהו בנסים. אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן ולהלאה, הרי לך שיעמד אצל המים, הרי לך שיתקדש שמי במים.

בשפאנו לאלים, באו המים לקטרג עליהם. אמר הקדוש ברוך הוא: משה, במקום הזה אין צריך מטה, הרי יעקב, שהוא האילן בשבעים נפש, והוא שבעים תמרים. ושתיים עשרה עינות מים - שנים עשר שבטים כשבעים עמודים, ושנים עשר שבטים, זכותם יגן עליכם במקום הזה שנקרא אילן, והוא אלים, כמו שנאמר (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם.

מיד - ויחננו שם על המים, משמע שכתוב על המים, ומשמע שכתוב שם שם לו, ולא במקום אחר. ושם שלטו בני ישראל על המים, ולא הצרך המטה. מכאן ולהלאה נצרך המטה בנחש עלי צור אצל המים.

באנו לחורב - באו המים לקטרג. אמר לו הקדוש ברוך הוא: והפית בצור, המטה אצטריך הכא, והפית לאלו באותו צור, ולא בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים שרצו לשטף. למה? הנני עמד לפניה שם על הצור [בחרב] והפית בצור.

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידים המים לקטרג יותר, שהם מים עכורים רעים וזדונים, ויזדונו בהם בישראל בגלוי לעיניהם, ובאותה שעה נצרך המטה, ותתיר עליהם הנחש בגלוי לעיניהם, ויתקדש שמי. זהו שכתוב (במדבר כז) להקדישני במים לעיניהם. מהו לעיניהם? בגלוי. כדבר שנזדונו בהם בגלוי.

ודאי שבידו לקח, אלא מהו בידו? ברשותו, כאלו הוא שלו.

ואמר רבי יוסי, ברשותו של משה היה עד שהוקם המשכן. כיון שהוקם המשכן, החזיר המטה לפני העדות, ומשם היה נוטלו לעשות בו נסים. זהו שכתוב (במדבר כ) ויקח משה את המטה מלפני ה'. כיון שלקחו, הרי הוא ברשותו, וכשלו היה.

אמר רבי יהושע, אותו המטה של סנפירינון היה, ומששת ימי בראשית נברא, כמו ששנינו - והמכתב והמטה. רבי יהודה אומר, של עץ היה.

מי שאמר של סנפירינון היה - שכתוב (יחזקאל א) כמראה אבן ספיר דמות כסא, וכתוב מטה האלהים. ומי שאמר עץ היה - שכתוב (שמות ט"ו) ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וגו'.

שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן ולהלאה, הרי חק ומשפט לעשות נסים. חק ומשפט - שכתוב (משלי י) נחש עלי צור. ושם נסהו - משום שכתוב וימתקו המים. דבר אחר, אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן ולהלאה חק ומשפט, שלא יהא נקדש אלא במים שנמתקו.

אמר רבי יהודה, כתוב כי מרים הם, מכאן שנינו, יש מים עכורים, ויש מים צלולים, ויש מים מתוקים, ויש מים מרים. ויצעק אל ה', למה צעק? מכאן שהיה בצער באותה שעה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, הנחש שנהפך בסנה, עכשיו צריך לחקק אותו בצור, ושניהם עמדו על המים המרים. ובאותה שעה נחקק צור בנחש שהיה בו קדם. זהו שכתוב שם שם לו חק ומשפט.

באשר בא רבי אבא, שאלו לפניו. אמר להם, טוב אומר רבי יהודה, וכך הוא. ואני נצרך לגלות סוד הדבר, הרי ראיתי שרבי יהודה גלה אותו.

אלא, אמר הקדוש ברוך הוא למשה: משה, כעת במצרים היה המטה של אהרן לדחות הקש השולט על ישראל במצרים, אבל כשיצאו ממצרים, כמה מקטרגים מזמנים על ישראל לדחותם בים, כמה מים מרים נזדמנו אצלם. כמה מים רעים יקטרגו בהם.

שֹׁדַאי יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם, נִטְמְאוּ וְטִנְפוּ עֲצָמָם בְּכָל מִיַּי טְמֵאָה, עַד שֶׁהָיוּ שְׂרוּיִים תַּחַת אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה כַּחוֹת שֶׁל טְמֵאָה, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָם מִתַּחַת עֲבוּדַת כָּל שְׂאֵר הַכַּחוֹת.

וְעוֹד שֶׁהֲכִינִים אוֹתָם לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרֵי הַשָּׁכַל כְּנִגְדָם, מָה שֶׁלֹּא הִתְנַה עִם אֲבָרָהֶם, אֲלֵא לְהוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם, וְהוּא עָשָׂה טוֹבוֹ וְחִסְדּוֹ עִמָּם.

וּמִשּׁוּם כִּךְ תִּמְצָא בַתּוֹרָה חֲמִשִּׁים פְּעָמִים יִצִּיאַת מִצְרַיִם, לְהִרְאוֹת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם הַחֲסִד מִשְׁעָשֵׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם מֵאוֹתָם כַּחוֹת הַטְּמֵאָה, וְהֲכִינִים אוֹתָם לְתוֹךְ כַּחוֹת הַטְּהָרָה, שֶׁהִינּוּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בֵינָה.

וְזָהוּ שְׂאֵנוּ מוֹנִים לָהֶם מִיּוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח, וְאֵנוּ מוֹנִים יָמִים וְשָׁבוּעוֹת, וְהָרִי הַתְּעוֹרָרוּ הַחֲכָמִים, מִצְוָה לְמִנּוֹת יָמִים וּמִצְוָה לְמִנּוֹת שָׁבוּעוֹת, כִּי בְּכָל יוֹם הוֹצִיאֵנוּ מִכַּח שֶׁל טְמֵאָה, וְהֲכִינֵנוּ לְכַח טְהָרָה.

פְּרִשְׁתַּת תְּרוּמָה

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, בְּשַׁעֲרֵי שְׂאֵדָם מְקֻדָּים בְּבִקְרָה, וּמִנִּיחַ תְּפִלִּין בְּרֵאשׁוֹ, וְתִפְלִין עִם רֶשֶׁם קְדוֹשׁ בְּזֵרוּעוֹ, וּמִתְעַטֵּף בְּעִטּוֹף שֶׁל מִצְוָה וּבָא לְצִיאַת מִשְׁעַר בֵּיתוֹ, אַרְבָּעָה מְלֶאכִים קְדוּשִׁים מִתְחַבְּרִים עִמּוֹ, וְיוֹצְאִים עִמּוֹ מִשְׁעַר בֵּיתוֹ, וּמְלוּוִים אוֹתוֹ לְבֵית הַכֹּהֵנִים, וּמְכַרְזִים לְפָנָיו: תָּנוּ כְבוֹד לְדַמּוֹת הַמְּלָךְ הַקְדוֹשׁ, תָּנוּ כְבוֹד לְבֶן הַמְּלָךְ, לְפָרְצוֹף הַנִּכְבָּד שֶׁל הַמְּלָךְ! רוּחַ קְדוּשָׁה שׁוֹרָה עָלָיו, מְכַרְזֵה וְאוֹמְרָת: (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.

אַחַר כִּךְ יֵשׁ לוֹ לְקַרְא פְּרִשְׁתַּת בְּרֵאשִׁית עַד יוֹם אֶחָד, שֶׁהוּא הָעֲלוּי וְתִשְׁבַּחַת הַכֹּל. אַחַר כִּךְ יִתְעַסֵּק בְּפְרִשְׁתַּת קְרִבְנוֹת, לְכַפֵּר עָלָיו. וְכָל אוֹתָם הַקְרִבְנוֹת. וְכֵן יִעֲסֵק לְכַפֵּר עָלָיו, וְיֵאמֵר (ויקרא ו) צוֹ אֶת אֶהֱרֵן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֲלָה, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל כָּל אוֹתָם הַהֲרֵהוּרִים וּמִחְשָׁבוֹת שֶׁל הַלֵּילָה. אַחַר כִּךְ יִשְׁבַח בְּתִשְׁבַּחוֹתָיו שֶׁל דָּוִד הַמְּלָךְ, וּמִשּׁוּם זֶה נִכְנָס אָדָם בְּשַׁעֲרֵים שֶׁל בֵּית הַכֹּהֵל, וְהִיא מִתְתַקְנָת, וּמִתְתַקְנֵת הַדְּרָגוֹת עִמָּה.

בֵּא וּרְאֵה, כִּךְ רָאָה דָּוִד, שְׁכָתוֹב (תהלים קכד) לְוִלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוֹם עָלֵינוּ אָדָם – זֶה פְּרַעַה. אֲזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמִּים הַזְדוֹנִים – כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ. וְכָתוֹב (שם) נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלֹטָה מִפֶּחַ יוֹקָשִׁים וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, מָה רָאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁלֹּא עָשָׂה בְּנִחָשׁ? אֲלֵא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה תָּנָה לָנוּ מִים. נִתְיַעַץ מֹשֶׁה וְאָמַר: הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לִי לְעַמֵּד בְּנִחָשׁ, וְאֵנִי רוֹאֶה שְׂאִין גְּזֵרָה לְנִחָשׁ בְּמִים, שְׂאִין יְכַלְתּוּ אֲלֵא בְּעַפָּר, שְׁכָתוֹב (בראשית ג) וְעַפָּר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מִשְׁמַע שְׁעַפָּר יֹאכַל וְיִשְׁמִיד כָּל יְמָיו, אֲבָל בְּמִים לֹא. וְיִשְׂרָאֵל דוֹחֲקִים אוֹתִי, וְאִף עַל גִּבְשִׁי עָשָׂה נֶס, לֹא יַעֲשֶׂה בְּמָקוֹם זֶה, אֲלֵא כְּשֶׁנִּחַקְקָה, נִחַקְקָה בְּעַפָּר וְלֹא בְּמִים, שְׁכָתוֹב (שמות ד) וְיִשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וְיִהְיֶה לְנִחָשׁ. וְצוּר נִחַקְקָה בְּזֶה, בְּמִים, בְּמַרְהָ, וּכְבָר עָשָׂה נֶס. טוֹב שְׂאֵעֲשֶׂה בְּזֶה, שְׂנַעֲשֶׂה נֶס אַחֵר. מִיד – וַיִּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמִטְהוֹ פְּעָמִים. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, יַעַן לֹא הֵאֱמַנְתָּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי, שְׁחִשְׁבַתְּם שֶׁלֹּא יָכוֹל הַנִּחָשׁ בְּמִים, לְכַן לֹא תְבִיאֵנוּ. (וימטף אֲשֶׁר הִכִּיתָ בוֹ אֶת הַיָּאֹר כו', מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁמַחְקָה בְּנִסִּים הִיָּה, וְהֵשֵׁם הַקְדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן רְשׁוּם בו).

פְּרִשְׁתַּת יִתְרוֹ

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ (שמות כ), בְּפִסּוּק הַזֶּה שָׂאֵל רַבִּי יִיסָא, הַקְטֵן שְׁמֵן הַחֲבָרִים, מִרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, וְאָמַר לוֹ, יֵשׁ לִי לְשָׂאֵל שְׂאֵלָה אַחַת מִמֶּךָ וּמִשְׁבֹּשׁ לִי בְלָבִי, וְאֵנִי פּוֹחַד מִלְשָׂאֵל מִמֶּךָ, וְאִמְרָתִי, אִם נִשְׂאֵל – פּוֹחַד אֲנִי שְׂמָא אַעֲנֶשׁ, אִם לֹא נִשְׂאֵל – מִשְׁבֹּשׁ לִי בְלָבִי. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר. **אָמַר** לוֹ, זֶה שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַכֵּיר לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצִיאָתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. (ויקרא יט) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצִיאָתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. מָה הַחֲדוּשׁ שְׁמֵלֵמֵד כָּאֵן? תְּנַאֵי שְׁלָם הוּא, זֶה שְׂאֵמֵר לְאַבְרָהָם (בראשית טו) כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְגו' וְאַחֲרֵי כֵן יִצְאוּ בְרִכְשׁ גְּדוֹל. אִם כֵּן, לָמָּה לְהַזְכִּיר לָהֶם הַדְּבָר הַזֶּה בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם?

אָמַר לוֹ, בֵּא וּרְאֵה, בְּנִי. הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הִתְנַה עִם אֲבָרָהֶם אֲלֵא שִׁוְצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִגְלוֹת מִצְרַיִם, וְלֹא מִתַּחַת שְׁעֵבוֹד שֶׁל יְרָאֵה אַחֲרָת.

שים שלום – עץ החיים, שהוא שלום הבית, השלום של הכל. בין כך ובין כך באמצע אותן הברכות שתקנו הקדמונים, והרי פרשוה, אחר שמסים התפלה ומודה על חטאיו – נפילת אפים.

מה היא נפילת אפים? הרי פרשוה, שעושה כל מה שעשה משה, תפלה ותחנונים ובקשות ונפילת אפים, שכתוב (דברים ט) ואתנפל לפני ה'. אבל אחר שמסים תפלתו, ונכנס לתוך אותן הדרגות העליונות, והפלה נקשרת בכלם, יש לרדת למטה. והואיל ויורד למטה, צריך נפילת אפים באלפא ביתא.

מה הטעם? משום שפיון שהתפלל תפלתו והודה על חטאו, מכאן והלאה מראה את עצמו שמסר נפשו לאדונו באהבה. (תהלים כה) לדוד אליך ה' נפשי אשא. ונוח לו לאותו הצד ששורה בו המות, ועושה לו בזה נחת.

ועם כל זה, באלפא ביתא יש רז הרזים לחכמים. באלפא ביתא זו אין וא"ו, ויש בה פ"א במקומו, והינו (שם) פדה אלהים את ישראל. אחר כך ר' פעמים הם, ואין בה קו"ף.

מה הטעם? משום שנפילה הזו, שנמסר אדם למות, צריך לכוון רצונו, ולעשות נחת רוח לאותו הצד ששורה בו המות, כמו שעושה קוף בחרבות ובהרים, מראה את עצמו שמת, ונראה שמת לפני חיה אחת שפוחד ממנה. פיון שאותה החיה קרבה אליו, וחושבת להרגו ולנשך אותו, רואה אותו נופל לארץ כמו מת, וחושבת שהוא מת, אז שבה לאחוריה ולא נלחמת בו. ולכן הסתלקו שתי האותיות הללו, שאין מכיר בהן רק הקדוש ברוך הוא לבדו.

ועם כל זה, ברצון הלב ישים את עצמו לקדוש ברוך הוא שמסר לו את נפשו באהבה. והקדוש ברוך הוא מחשיב עליו כאלו נטל ממנו את נשמתו. ולכן צריך לפל בארץ כמו מת בשעה שיאמר נפילת אפים, משום שיש חטאים שעושה אדם שאין מתכפרים אלא במות, ככתוב (ישעיה כב) אם יכפר העון הזה וגו'. וכעת, שנחשב לו שנטל הקדוש ברוך הוא את נשמתו, והוא נתן אותה ברצון, אותה השעה עומדת לכפר על חטאיו, ומשלים את כל הצדדים, ואת אותו הצד שנתבאר.

פיון שמגיע ליוצר אור, שהוא ראשית תפלת מי"שב, אז כל אותן הדרגות פותחות שערים, ואז כתוב כתמרות עשן. מה תמרות של קטרת עולות ומתחברות הדרגות אלו באלו, אף כאן התפלה היא כמו תמרת עשן של קטרת, עולה, והדרגות מתחברות ונקשרות אלו עם אלו, שהרי הוא מקשר אותן.

ואומר, כלם אהובים, כלם ברורים, כלם גבורים. אחר כך אהבה רבה, לעלות ולהקשר בימין. והיחוד של שמע, ואותן פרשיות, ואז נקראת מקטרת מור. אחר כך אמת ויציב, שהוא ולבונה. ואף על גב שהוא שלה, הוא כלל.

פיון שאמר אמת, למה ויציב, שהוא תרגום? ומה צריך כאן? אלא ודאי כל אמת זה יעקב, ויציב זה יוסף, וצריך להדבק בשניהם. ומשום שפרשת ציצית היא סוד הפלה, צריכה אותם, מיד אנו אומרים את שניהם – אמת ויציב. ועל כן אמת זה יעקב, ויציב זה יוסף. אם כך, אז למה תרגום? אלא משום שאמת אמת לא אומרים בשביל הפגם, ולכן הוא תרגום, ואין פגם בשניהם.

מבל אבקת רוכל (שיר ג) – זו תפלת מעמד. שלש ראשונות, שהן מגן, ומחיה, ואתה קדוש. במגן יש ארבעים ושנים תבות, בסוד השם הקדוש של ארבעים ושנים אותיות. ויש להכלילו בלב, ולהקשר בו בסוד זה, כשלהבת בגחלת, באהבת אדונו, וזו היא ברכת הימין.

במחיה יש ארבעים ותשע תבות, בסוד חמשים שערים חסר אחד. ויש בו שם, הסוד של גבורות ה'. והוא את"ה גבור" לעול"ם אדנ"י. והסוד שלו אגל"א, ובסוד אחר יגל"א. והכל סוד אחד, מן הגבורה של הברכות, (בראשית מט) "יהודה אתה יודוך. גור אריה יהודה. לא יסור שבט מיהודה. אסרי לגפן עירה. בזה התעורר יהודה בגבורה קדושה, וזו היא ברכת השמאל.

בבקרשה יש ארבע עשרה תבות – עשר אמירות, וארבע אותיות. וזה כולל את כל הצדדים, ואוחז מסוף העולם ועד סוף העולם.

סדר הלימוד ליום כג תמוז [יום 289 בשנה]

שלש האחרונות אינן בחשבון זה כתובות, והן רצה ומודים, תומכי התורה, שני עמודים.

ועל זה (מלאכי ב) בריתי היתה אתו וגו' - זו הגבירה שלי שהיתה עמו, החיים והשלום - החיים של האם העליונה, ושלום זה שר שלום.

ואתנם לו מורא ויראני (שם), נתתי לו הדרגות הללו לחברן, אותן שתי טפות מרגליות נתתי לו. וכשעבר מורה על זקנו, שהינו כשהיה מסתפר, כמו שנאמר (שופטים יג) ומורה לא יעלה על ראשו - ויראני, אולי מעל באותו שמן ששופע לו מהשמים העליונים, שנקרא שם, ששופע ממנו השמן הטוב. ועל זה, ומפני שמי נחת הוא.

והוא מה עשה? (שם) בשלום ובמישור הלך אתי, שחבר שלום עם מישור. מי המישור? כמו שנאמר צדיק וישר הוא. ואז, ורבים השיב מעון, על ידי קרבנותיו שהקריב אותם לפני המלך. ואז נתן שלום עם מישור. וכאן תלויים סודות הקרבן שמסר הקדוש ברוך הוא לאהרן. ונקרא מישור, על שהמשיך תורה ואור לעולם התחתון.

והמזרח מאיר לדרום בראשונה, שכתוב (קהלת א) הולך אל דרום. משום כך (שמות לד) וישבו אליו אהרן וכל הנשאים בעדה. אהרן - זה סוד אהרן שהאיר ממש. וכל הנשאים - זה נחשון, שהוא הראש של כל הנשאים. וכלם נמשכו אחריו ועמדו לשמאל של משה.

והרי העירו, (דברים ד) את גדלך - זה אהרן, מימין. ואת ידך החזקה - זה נחשון, משמאל. שלאחר שהאיר הדרום מן האספקלריה המאירה, יואר הצפון, שכתוב הולך אל דרום וסובב אל צפון. שהקיף אותו אור של רחמים מפל הצדדים, שלא יצא עם שלהבותיו לשרף את העולם, ויתבסס הדין עם רחמים. מי הרחמים? זה השמש, והינו הרוח, שכתוב (קהלת א) סבב הולך הרוח, שהרחמים מקיפים הכל.

ועל סביבתיו שב הרוח (שם), סביבותיו של מי? סביבותיו של אותו מקום שכתוב למעלה, ואל מקומו שואף, וזה מערב. ועד שם שב הרוח, להאיר באותם שבעים שנים, שנגלל מקומו להאיר לעולמים, ולהאיר לשבעים גדולים ממנים שעומדים סביב אותו מקומו של השמש שאמרנו.

בא וראה, כמו זה משה למטה, מאיר לאהרן, צד הדרום. ואחר כך לנשיאים, הצד של הצפון,

ועם כל זה התפלה עולה, ומסתלקת בין שתי זרועות, בחבוק של אהבה כראוי, והיא מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל.

ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה. הצרך משה ארבעים יום לתורה שבעל פה ללמדה, משום שאותה דרנה נקראת ארבעים, ולכך אמר (שמות לד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, שהתחברו תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ולכך הצרך להזכיר ולפרט ארבעים יום וארבעים לילה, שהרי בארבעים יום היה מספיק.

ובארבעים יום הוציאה אותה הורת"ם (בתורה ומצוה). לתורה ומצוה, כנגד ארבעים יום של יצירת הולד, שיוצא מן הכח אל הפעל. ונרשמים איבריו של אותו הזכר באותם ארבעים יום, שהרי ארבעים יום להכליל בו את האור שלמעלה, ולבנות שם את גופו מהאור שלמעלה, כדי שיראה לשמש לפני המלך, ולהמשיך עליו רוח נבואה למטה.

כמו שהשתלם ארבעים יום במעי אמו הגוף שלמטה, כך משתלם למעלה. ועל כן (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. שהשתכלל למעלה בביתי, כמו הבית שלמטה.

ועל זה (שמות לד) קרן עור פני משה, שהרי מאיר מהקרן העליונה, ומושך את השמן הטוב על ראשו, והשתלם כל אחד מארבעה יסודות שלו בעשר, הרי ארבעים ימים וארבעים לילות, והמשיך השמן הטוב על ראשו, ואז מאיר.

ואחר כך בא אהרן ושנה לו פרקו, שהוריד לו אותו האור על זקנו, והינו שתי טפות מרגליות, שיורדות על זקן אהרן ומאירות באור גדול, והם רמז לתורה שבכתב ולתורה שבעל פה, שהתחברו בזקנו של אהרן, והחבור שלהם תלוי במזל העליון.

ואז (תהלים קלג) מה טוב ומה נעים. טוב - זו תורה שבכתב, וזה צדיק. נעים - זה זמירות ישראל, שנקרא נעים, כששורה עליו הנעים של מעלה של העולם הבא. והכל על יד אהרן, שחבר אותם יחד בקרבן.

וְעִשִּׂיתָ, וּבִאֲרוֹן וּבִאֲפוּד כָּתוּב (שם) וְעָשׂוּ אֲרוֹן, (שם כח) וְעָשׂוּ אֶת הָאֲפוּד, וְלֹא כָּתוּב וְעִשִּׂיתָ. מִה הֵטַעַם בִּאֲרוֹן לֹא כָּתוּב וְעִשִּׂיתָ? מִשּׁוּם שֶׁהָאֲרוֹן כּוֹלֵל אֶת מֹשֶׁה בְּתוֹכוֹ, לְהָאִיר מִמֶּנּוּ. וְהִצְטַרְכוּ אַחֲרָיִם לְתַקֵּן אֶת הַתְּקוּן וְהִיפִי שָׁלוֹ, לְהַכְנִיס אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ.

בִּאֲפוּד, אֵינּוּ שָׁלוֹ, וְלֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, וְלֹא צָרִיף לוֹ לְמֹשֶׁה לַעֲשׂוֹת אֶת עֲבוֹדַת אָחִיו, שֶׁהָרִי מֹשֶׁה הוּא מֶלֶךְ, וְאַהֲרֹן שׁוֹשֵׁבִין הַמֶּלֶךְ.

וְאִם תֹּאמַר, וְהָרִי כָּתוּב (שם כט) וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת אַהֲרֹן כּוֹ, וְאַפְדֹת לוֹ, וְשַׁמֵּת הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְגוֹ'. הָרִי כָּל זֶה עֲבוֹדַת מֹשֶׁה, וְהַכְּבוֹד שֶׁל אַהֲרֹן הוּא? לֹא כֵּן, אֲלֵא הַכְּבוֹד שֶׁל מֹשֶׁה הוּא, שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא רָצָה אֶת עֲבוֹדַת אַהֲרֹן, אֲלֵא עַל יְדֵי מֹשֶׁה. וְאַהֲרֹן לֹא יָכַל לְהִתְקַדֵּשׁ אֲלֵא עַל יְדֵי מֹשֶׁה. וּבְהִכָּל הַצְּטַרְף אַהֲרֹן אֶת מֹשֶׁה, וְכֵן זֶה הוּא כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

וְעִשִּׂיתָ כִּפְרֹת, בֹּא וְרֵא, כָּתוּב בִּפְרָשָׁה הַזֹּאת מַעֲשֵׂי שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכֹל אוֹתָם הַחִילוֹת שֶׁשָּׁם, שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא צָוָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן, אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁמַּעֲשֵׂי שָׁמַיִם וָאָרֶץ, לְהִיּוֹת הַדִּיּוּר שֶׁלְמִטָּה כְּמוֹ הַדִּיּוּר שֶׁלְמַעְלָה, וְלְהִתְחַבֵּר זֶה עִם זֶה כְּמוֹ שֶׁהִנְשֵׁמָה וְהַגּוֹף, שִׁיְהִיָּה הַכֹּל אֶחָד.

כָּתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. בְּרֵאשִׁית, הָרִי פְּרִשׁוּהָ. אֲבָל הַסּוּד שֶׁל מַעֲשֵׂה הַכִּפְרֹת, כָּאֵן בְּרִמְזוֹ שֶׁלְמַעְלָה, שֶׁלְשַׁלַּת שֶׁל מַטְטְרוֹ"ן, גְּנִיזַת הַמִּשְׁכָּן, לְהָרִים אֶת תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ לְמַעְלָה וּמִטָּה.

בְּרֵאשִׁית, הֵרֵאשִׁית הָעֲלִיּוֹנָה הַכִּפְרֹת הַגְּנוּזָה הַטְּמִירָה, שֶׁנִּמְצְאָת מִסּוּד הַנִּקְדָּה הַנִּסְתָּרָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְהַתְּפָרָשָׁה פְּרִישׁוֹת לְהָאִיר בְּתוֹךְ הָאוֹר, לְהִסְתַּר תוֹךְ הַסֵּתֵר. הַסֵּתֵר בְּתוֹךְ הַכִּפְרֹת הַזֹּאת, מִיטְטְרוֹ"ן מַטְטְרוֹ"ן, שֶׁנִּמְצָא מִמִּטָּה לְמַעְלָה.

מִתוֹךְ הַפֶּחַד שֶׁהִלֵּךְ בְּאֶמַת בְּתוֹךְ הָאָרֶץ, הִיָּה מוֹצֵא הָאוֹר שֶׁאֵבַד אֲדָם הֵרֵאשׁוֹן, שֶׁנִּטְמָן אוֹתוֹ הָאוֹר בְּגֵן עֵדֵן. וְעָלָה לְמַעְלָה, לֹא הִתִּישַׁב בְּמִקוּמוֹ, שֶׁהָרִי לֹא הִיָּה מְשָׁלֵם מִכָּל הַצְּדָדִים. שֶׁהָרִי הַשְּׁלֹמֹת שֶׁלְמִטָּה הִיָּתָה חֲסֵרָה, שֶׁהָרִי אֲבָדָה בַּחֲטָא שֶׁל אָדָם הֵרֵאשׁוֹן, יָרַד לְמִטָּה, וְנִטְמָן בְּתוֹךְ עֵצֵי הַגֵּן, וְהִתְפַּשֵּׁט שָׁם בְּכָל צְדֵי הַגֵּן, עַד שֶׁנּוֹלַד חֲנוּךְ בֶּן יִרְדָּה.

שֶׁכָּתוּב וְסוּבֵב אֶל צִפּוֹן, וְהִקִּיף אוֹתָם סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ. אַחֲרַיִם כֵּן (בַּמְדַּבֵּר יֵא) וְאַצְלַתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׁמֵּתִי עֲלֵיהֶם. וְזֶהוּ עַל סְבִיבְתֵי שֶׁב הָרוּחַ.

בֹּא וְרֵא, בְּרֵאשׁוֹנָה אוֹתָם שְׁבַעִים זְקֵנִים יִנְקוּ מִמֹּשֶׁה, וְאוֹתָם שֶׁבִקְצָה הַמִּחְנֶה נֹאכְלוּ בֹאשׁ הַדּוֹלֶקֶת. וְהָרִי הָעִירוֹ, מִי גֵרָם לָהֶם? כִּיּוֹן שֶׁרֵאָה מֹשֶׁה שֶׁלֹּא יִכּוֹלִים לְהִתְקַיֵּם בְּלִי זְקֵנִים, רָצָה סִיוַע לְהָאִיר לְיִשְׂרָאֵל, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ (שם) אֲסַפֶּה לִּי שְׁבַעִים אִישׁ וְכוּ', וְאַצְלַתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ. זֶה הָרוּחַ שֶׁל הָאֲסַפְקָלְרִיָּה הַמְּאִירָה, בְּמֹשֶׁה הִיא שׁוֹרָה וְלֹא בְּאַחֵר. מִשּׁוּם כֵּן הִצְטַרְכוּ לְהִיּוֹת נְאוּרִים מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ עַל סְבִיבְתֵי שֶׁב הָרוּחַ, לְהָאִיר כְּבֵרֵאשׁוֹנָה.

כִּיּוֹן שֶׁרֵאָה אֶת זֶה שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, אָמַר (קֵהֶלֶת א) הַבֵּל הַבָּלִים כּוֹ, וְזִרְחַ הַשֶּׁמֶשׁ. בִּימֵי מֹשֶׁה, שֶׁהָאִיר הַשֶּׁמֶשׁ לְיִשְׂרָאֵל אֲרַבְעִים שָׁנָה, כִּנְגַד הָאוֹר שֶׁלְמַעְלָה שֶׁקָּבַל בְּאוֹתָם אֲרַבְעִים הַיָּמִים שֶׁהִיָּה בָּהֶם, וּמִקְצַת שָׁנָה רֵאשׁוֹנָה כְּכֹלָה, שֶׁבָּהֶם קָבַל הָאוֹר שֶׁהָאִיר לְמִטָּה. וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֶׁהִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם. וְאֵל מִקוּמוֹ שׁוּאֵף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יִחֻזְקָא ג) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמִּקוּמוֹ. וְזֶה הַמִּקוּם הָעֲלִיּוֹן שֶׁמְאִיר לְמִקוּם הַתְּחִתּוֹן.

דְּבַר אַחֵר, מִקוּמוֹ הַתְּחִתּוֹן מִשָּׁם. שׁוּאֵף הָאוֹר מְלַמְעָלָה וְזוֹרַח הוּא שָׁם, שֶׁמְאִיר שָׁם לְלִבְנָה, וְזֶה יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהוּאֵר מִמֶּנּוּ, שֶׁכָּתוּב (בַּמְדַּבֵּר כז) וְנִתְתָּ מֵהוֹדֵךְ עָלָיו. וְהָעִירוֹ, פְּנֵי מֹשֶׁה כְּפָנֵי חֲמָה וְכוּ'. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם – בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּשֶׁהִיָּה בְּעוֹלָם, כָּל הַצְּדָדִים הָאִירוּ, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ. אֲבָל כְּעַתָּה, כְּשֶׁהִסְתַּלַּק, בְּמִקוּמוֹ זוֹרַח וְלֹא יוֹתֵר.

וְשָׁמוּ נִקְרָא זֶהֱב יִרְקַרְק, וְהַסּוּד הַזֶּה פְּרִשׁוּהוֹ הַחֲבָרִים, אֲסַתֵּר הִיָּתָה יִרְקַרְקָתָה. צִבְעֵ אֲתָרוּג, וְהַכֹּל אֶחָד. הַזֶּהֱב הַזֶּה הוּא רֵאשׁ בְּנִסְתָּר, אֵף עַל גֵּב שֶׁהוּא בְּנִגְלָה אֶל הַזֶּהֱב הָעֲלִיּוֹן, עַד שֶׁנִּמְשָׁךְ וְשׁוֹרָה לְרֵאשׁוֹ שֶׁל גְּבִרְיָאֵל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וּמִשּׁוּם כֵּן הַכֹּל הוּא בְּסוּד עָלִיּוֹן, וְנִמְשָׁךְ אוֹתוֹ הַסּוּד לְמִטָּה, הַכֹּל בְּגֵן אֶחָד.

וְעִשִּׂיתָ כִּפְרֹת זֶהֱב טְהוֹר (שְׁמוֹת כח), רַבִּי שֶׁמְעוֹן אָמַר, בְּכָל הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת מִצְאָנוּ שֶׁנִּמְסָרָה הָעֲבוֹדָה בְּיַד מֹשֶׁה, פָּרַט לְשָׁנִים. בְּכֹלֶם כָּתוּב

כרובים כְּאַחַד. הַכַּפְרֶת הַזוּ פְּרוּסָה לַפְּנִים, בְּסֵתֶר הַהֵיכָל, וּבִשְׁנֵי צְדָדִים עוֹמְדִים שְׁנֵי אֱלֹהִים.

בְּרֵאשִׁית עוֹלָה לְמַעְלָה. הַסּוּד שְׁלוֹ יוֹרֵד לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ הַסּוּד שֶׁל בְּרֵאשִׁית עוֹלָה לְמַעְלָה וְלֹא נִרְשָׁם בְּרִשָׁם, יוֹצֵא הִרְשָׁם לְמַטָּה (לְאַחֵר), וְנִעְשִׂית מִמֶּנּוּ כַּפְרֶת עֲלִיּוֹנָה, רְשׁוּמָה בְּשִׁלְשָׁה רְשׁוּמִים, בְּסוּד יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה. מֵאלוֹ הַשְּׁלֶשֶׁה יֵצְאוּ שְׁלֹשָׁה אַחֲרִים, וְהֵם שְׁשָׁה, וְהֵינּוּ בְּרֵאשִׁית.

נִפְרָסָה הַכַּפְרֶת הַזוּ לְצַד דְרוֹם וּמַעְרָב, וּמוֹצִיאָה שְׁנֵי כְּרוּבִים כְּאַחַד, זָכָר וּנְקֵבָה, שִׁימְצָאוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה. הַדְרוֹם הוּא רֹאשׁ, כִּהֵן נוֹטֵל בְּרֹאשׁ. וְהוּא בֵּן זָכָר. הַמַּעְרָב הוּא נְקֵבָה, בַּת יְחִידָה, בַּת הַיְתָה לְאַבְרָהָם וְדָאִי. וְהֵינּוּ בְּסוּד הַזֶּה, בְּרֵאשִׁית: בַּת רֹאשׁ. " כַּפְרֶת שְׁלֹא נוֹדְעַת, עַד שֶׁנִּפְרָסַת בְּפְרִיסָה וּמוֹצִיאָה אֶת שְׁנֵי אֱלֹהִים. כְּמוֹ כֵּן ה'. וְעַל כֵּן, בַּת - בַּת רֹאשׁ, בַּת לְאַבְרָהָם. " כַּפְרֶת לְהַפְרִס.

חֲזוּרָת הַכַּפְרֶת מִמַּעְרָב לְצָפוֹן, וְנִפְרָסַת בְּפְרִיסָה, וּמִתְגַּלְהָה הַזָּכָר, שְׁנֹאֲחָזוּ בְּצַד הַכַּפְרֶת. וְהַנְּקֵבָה נִסְתַּרְת לְמַטָּה, וְנִעְשִׂית בְּאֵשׁ הַצָּפוֹן. וְזֶה סוּד בְּרֵאשִׁית, בַּת אֵשׁ. " כַּפְרֶת, " הַפְרִיסָה שֶׁנִּפְרָסָה, וּמִרְאָה אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם, שֶׁהָרִי הַנְּקֵבָה נִכְנַעַת לְמַטָּה. וְאֵם תֹּאמֶר, הַכֹּל פְּרִיסָה אַחַת עֲלִיּוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה? כִּי הוּא, שְׁלֹא נִפְרָד הַשֵּׁם זֶה מִזֶּה, הַכֹּל הוּא אֱלֹהִים.

חֲזוּרָת הַכַּפְרֶת מִמַּעְרָב לְמִזְרָח, פּוֹרֶסַת פְּרִיסָה בְּשְׁנֵי צְדָדִים - בְּצַד הַמִּזְרָח וּבְצַד הַמַּעְרָב. כִּיּוֹן שֶׁהַכַּפְרֶת עוֹמְדַת בְּמִזְרָח וּבְמַעְרָב, אֲזִי נִמְצָאָה שְׁמִחָה וְחִבּוּר פְּרָאוִי, וְהַבַּת הַזוּ נִכְלָלַת בְּעִטְרוֹתֶיהָ כְּפְרָאוִי וְעוֹמְדַת בְּשִׁלְמוֹת. וְאֲזִי הוּא בְּסוּד שְׁלוֹ בְּרֵאשִׁית, בְּלִי פְרוּד כָּלֵל.

וּבְנִגְדֵי שֶׁלֵּשׁ הַפְּעָמִים הִלְלוּ עוֹלָם יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשׁ פְּעָמִים לְחַג אֶת חֲגִיגָתָם. בְּפִסַּח חֲזוּרָת הַכַּפְרֶת לְצַד דְרוֹם וּמַעְרָב, וְאֲזִי אוֹתָהּ בַּת עוֹמְדַת בְּאַבְרָהָם, וְהִיא בַּת רֹאשׁ, וְשֵׁם הַלֵּל, וְלֹא הַלֵּל גְּמוּרָה, שֶׁהָרִי שְׁנֵי הַכְּרוּבִים הִלְלוּ אֵינָם בְּהַשְׁלָמָה כְּפְרָאוִי, שֶׁהָרִי יִשְׁמַעְעָל יוֹצֵא וּמְקַטְרֵג.

מִיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם (הַרְאִשׁוֹן) שֶׁל סְכוּת חֲזוּרָת הַכַּפְרֶת מִצָּפוֹן לְמַעְרָב, וְאֲזִי אוֹתָהּ הַבַּת

כִּיּוֹן שְׁנוּלָד, הִיָּה נִמְצָא סְמוּךְ לְגֹן, הַתְּחִיל אוֹתוֹ הָאוֹר לְהָאִיר בְּתוֹכוֹ. הַתְּגַדֵּל בְּמִשְׁחַת קֶדֶשׁ, וְשָׂרָה עָלָיו הָאוֹר הַזֶּה הַנוֹצֵץ. נִכְנַס לְגֹן עֵדֶן, וּמְצָא שָׁם אֶת עֵץ הַחַיִּים, אֶת עֵנָפוֹ וּפְרוֹתָיו שֶׁל הָאֵילָן. הָרִיחַ בָּהֶם, וְהַתִּישְׁבָּה בְּתוֹכוֹ אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁל אוֹר הַחַיִּים.

כִּיּוֹן שְׁלִיחִים, מְלֹאכִים עֲלִיּוֹנִים, וְלִמְדוֹ אוֹתוֹ חֻכְמָה עֲלִיּוֹנָה. נִתְּנוּ לוֹ סֵפֶר שֶׁהִיָּה נִסְתָּר בְּתוֹךְ עֵץ הַחַיִּים, וְלִמַּד מִמֶּנּוּ, וַיִּדַּע אֶת דְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַשְׁתַּדֵּל אַחֲרָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית ה) וַיִּתְּהֵלֶךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים. עַד שְׁאוֹתוֹ הָאוֹר הַשְּׁתֵּלָם בְּתוֹכוֹ.

כִּיּוֹן שְׁאוֹתוֹ הָאוֹר הַשְּׁתֵּלָם לְמַטָּה, רְצָה לְעֵלוֹת לְמִקְוָמוֹ. וְכִי לְהִרְאוֹת אוֹתָהּ הַשְּׁלֵמוֹת בְּסוּד שֶׁל חֲנוּךְ. יוֹם אֶחָד נִכְנַס לְתוֹךְ גֹּן הָעֵדֶן, וְהִרְאוּ לוֹ אֶת נִסְתָּרוֹת הַגֹּן, וְהַנִּיחַ אוֹתוֹ סֵפֶר, וְכֹל מַה שֶׁרָאָה, לְבַחוּץ, וְהוּא מְצַנֵּעַ בְּתוֹךְ הַחֲבָרִים.

אַחֵר כִּי הַתְּלַבֵּשׁ אוֹתוֹ הָאוֹר בְּתוֹךְ אוֹתוֹ לְבוּשׁ, לְהִרְאוֹת לְמַעְלָה, וְשִׁיתְּבִישׁוּ אוֹתוֹ, לְכֹל אוֹתָם שֶׁעָשׂוּ קְטְרוּג עִם רְבוּנָם, שְׁלֹא יִבְרָא אָדָם בְּעוֹלָם.

זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) וַאֲיַנְנוּ כִי לִקַּח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וַאֲיַנְנוּ - בְּעוֹלָם הַזֶּה. וַאֲיַנְנוּ - כְּמוֹ שֶׁהִיָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי לִקַּח אוֹתוֹ אֱלֹהִים - לְדַמּוֹת אַחֲרָת. בְּזֶה הוּא תְּמִיד נֶעֶר. וְסוּד זֶה בְּאַרְנוֹ, (מְשַׁלֵּי כַב) חֲנוּךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרָכּוֹ, לְהַנְהִיג אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת. גַּם כִּי יִזְקִין לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה, שֶׁהָרִי תְּמִיד נִמְצָא בּוֹ וְחֲזוּר הַנַּעַר.

בְּחֲנוּךְ נִכְלָלַת הַדְּמוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר. הוּא הַכֶּסֶף שֶׁל אֲדוֹנוֹ, עוֹשֶׂה שְׁלִיחִיוֹת בְּעוֹלָם. כְּשֶׁהָעוֹלָם בְּדִין, יוֹצֵא וְנִקְרָא מִטְטְרוּן, רְבוּן עַל כָּל הַחֲלִלוֹת הָעֲלִיּוֹנִים. וְהַזְקֵן הוּא נֶעֶר. נִכְנַס מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, וּמִתִּישַׁב הַרְגוֹ.

הַדְּמוּת הַזוּ נִפְרָסַת בְּפְרִיסַת הַכַּפְרֶת, וּמְצַטְרִים בְּאוֹתָהּ הַפְּרִיסָה שְׁנֵי דְיוֹקְנָאוֹת - אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה. וְעוֹמְדִים שְׁנֵי יְלָדִים עֲלָמִים אוֹהֲבִים, בְּאַהֲבָה דְּבָקִים זֶה בְּזֶה.

זֶהוּ סוּד שֶׁל בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, פְּרִיסַת הַכַּפְרֶת הַנִּסְתָּרַת. אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, שְׁנֵי כְּרוּבִים עוֹמְדִים בְּדְבָקוֹת שֶׁל חֲבִיבוֹת. לֹא כְּתוּב שָׁמַיִם וְאָרֶץ, אֲלֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, לְרִבּוֹת שְׁנֵי

באותו מקום שְהָרוּחַ הָעֲלִיּוֹנָה הִיָּתָה בְּאֵה וְשׁוּרָה, וְדָאֵי שְבָאוֹתוֹ מְקוּם שְשׁוּרָה יֵשׁ בוּ מְמָשׁוֹת וְקִיּוּם בְּאוֹת וְנִס. הָאָדָם הוּא מְעַפֵּר, וְטָרַם שְשׁוּרָה עָלָיו נִיצוּץ שֶׁל הָרוּחַ שְלִמְעֵלָה, אֵין בוּ מְמָשׁוֹת. כִּיּוֹן שְשׁוּרָה עָלָיו, יֵשׁ בוּ מְמָשׁוֹת, וְעוֹמֵד בְּקִיּוּם.

ואם תֹאמַר, זֶה לְבַדּוֹ? בֵּא וּרְאֵה מִמָּטָה אֶהְרֹן, שֶׁהוּא עֵץ בְּלֵי מְמָשׁוֹת כָּלָל, כִּיּוֹן שְשִׁלַּח בוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעַט רוּחַ, עֵמֵד בְּקִיּוּם, וְנִעֲשֶׂה בוּ בְרִיָּה וּמְמָשׁוֹת. וּמָה הָעֵץ שְאֵין דָּרְכוּ בְכֹה, כִּיּוֹן שְשִׁלַּח בוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַצֵּת רוּחַ אֶחָד, עֵמֵד בְּקִיּוּם וְהִיָּתָה בוּ מְמָשׁוֹת - הַכְּרוּבִים שֶׁהֵם קְדוּשִׁים, וְעוֹמְדִים בְּקִדְשָׁה כְמוֹ שְלִמְעֵלָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

בכל פֶּעַם שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ צְדִיקִים, הַכְּרוּבִים הָיוּ דְבָקִים בְּדְבָקוֹת פְּנִים בְּפְנִים. כִּיּוֹן שֶׁהָיוּ סוֹרְחִים, הָיוּ מְחִזְרִים פְּנֵיהֶם זֶה מִזֶּה. מִנֵּין הָיוּ יוֹדְעִים? כָּאֵן נִחְלְקוּ עֲמוּדֵי הָעוֹלָם. אֲבָל בְּעֵשֶׂן הַקְרָבָן, וּבְקָרְבַן שֶׁעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, וּבִכְהֵן כְּשִׁבְרוּ אֶת הָעֵם - בְּשִׁלְשֵׁת אֱלֹהִים הָיוּ יוֹדְעִים, שֶׁהָרִי הַכְּרוּבִים מְחִזְרִים פְּנֵיהֶם זֶה מִזֶּה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה אֶת תְּשׁוּבַת בְּנָיו.

עשן הַקְרָבָן, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים, הָעֵשֶׂן הָיָה עוֹלָה לְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, כְּעֵטוֹר שֶׁל מְקָלוֹת. אִם לְצַד מִזְרַח אִם לְצַד מְעַרְב, אוּ בְכָל קְצוֹת הָעוֹלָם, בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל עוֹלָה. וְכִשְׁלֵא סָטָה יְמִין וּשְׂמָאל, אִם הָרְצוֹן הָיָה קִיָּם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה בְּמַעֲשֵׂי יִשְׂרָאֵל בְּחִבּוּבֵי יִתְרָה.

בקרבת שֶׁעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים, הָיָה נִרְאֶה עַל גְּבֵי אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ דְמוֹת שֶׁל אֲרִיָּה שְׂאוֹכֵל הַקְרָבָן עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְכִשְׁלֵא הָיוּ צְדִיקִים, הָיוּ רוֹאִים דְמוֹת שֶׁל כָּלָב רוֹבֵץ עַל הַמִּזְבֵּחַ.

כְּשֶׁהִכְהֵן הָיָה מְכָרְךָ אֶת הָעֵם, בְּשַׁעֲהַ שֶׁהָרִים יָדָיו - כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים וּרְאוּיִים לְבִרְכָה, יָדָיו הָיוּ זְקוּפוֹת בְּזְקִיפוֹת, בְּלֵי טָרַח כָּלָל, וְהוֹרְמוּ בְשִׁמְחָה וּבְרָצוֹן. אֲזִי הַשְׂכִּינָה שׁוּרָה עָלֵיהֶם, וְנִעֲמְדוּ הֵם מְעַצְמָם, וְאֲזִי הִכְהֵן הָיָה יוֹדֵעַ שִׁישְׂרָאֵל רְאוּיִים לְבִרְכָה, וּבְרַךְ אוֹתָם בְּרָצוֹן הַלֵּב.

נְכַנְעַת, וְעוֹמְדַת בְּיִצְחָק, וְלֹא בְשִׁמְחָה, וְהִיא בִּי"ת א"ש, וְהֵם אֵינָם בְּשִׁלְמוֹת, וְעַל כֵּן אֵין שָׁם כָּלָל הַלֵּל, שֶׁהָרִי עֲשׂוֹ יוֹצֵא וּמְקַטְרֵג. בְּסִכּוֹת עוֹלָה הַבַּת הַזֹּאת, וְנִשְׁלַמְתָּ בוּ בְיַעֲקֹב (בְּיִצְחָק) בְּשִׁמְחָה, וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, וְאֲזִי הַלֵּל גְּמוֹר, עַל שְשִׁכְךָ הַרְגֹז, וְנִמְצָאת חֲבֵרוֹת.

בְּשִׁבוּעוֹת שְׁנִקְרָא עֲצָרַת, מְחִזְרַת הַכְּפָרַת בְּצַד מִזְרַח וּמְעַרְב, וְאֲזִי מְצוּיָה שְלִמּוֹת, וְחִבּוּבוֹת וְדְבָקוֹת הִיא בְכָל הַצְדָדִים, וְשִׁמְחַת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים. וְאֲזִי (תְהִלִּים יט) תוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ.

ובשליש הַפְּעָמִים הִלְלוּ הַכְּפָרַת מְחִזְרַת לְצַדֶּיהָ כְּרָאוּי. הַכְּפָרַת הַזֹּאת נִפְרָסַת לְמַעְלָה, בְּתוֹךְ אוֹתָהּ הַנִּקְדָּה הַטְּמִירָה, בְּאוֹר הָרָאוֹשׁוֹן שְנִפְרָס. אַחַר כֵּךְ נִפְרָסַת בְּשִׁלְמוֹת. וְשׁוּרָה עַל אוֹתָהּ הַפְּרִיסָה, כְּשִׁסּוֹכְכוֹת כְּנִפֵּי הַכְּרוּבִים עַל הַכְּפָרַת הַזֹּאת, כְּדִי לְסוֹכְךָ עַל הַכְּפָרַת, וְלֹא תִהְיֶה בְגִלוּי.

כפירת, כְּפָרַת כְּתוּב. כְּשֶׁבֵּא הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן, אוֹתָם הַכְּרוּבִים מְכִים בְּכַנְפֵיהֶם וּמַעֲלִים אוֹתָם לְמַעְלָה, וְאוֹמְרִים שִׁיָּה מֵרֵב אוֹתָהּ הַשְּׁמִחָה שֶׁל אוֹתוֹ הָאוֹר.

כמו כֵּן לְמָטָה, וְהַכְּפָרַת מְחִזְרַת, וּמֵאוֹתָם הַשְּׁלִשָּׁה הָיוּ כְרוּבִים יְמִין וּשְׂמָאל. בְּיְמֵין שׁוּרָה הָרוּחַ שְלִמְעֵלָה, מֵאוֹתוֹ הַצֵּד. וְהַשְּׂמָאל שֶׁהָיָה בְּמַעַרְב בְּהַחֲזֵרַת הַכְּפָרַת, עוֹמֵד אֲצִלוֹ בְּצַד הַשְּׂמָאל, וְשׁוּרָה בוּ רוּחַ שֶׁל נִקְבָה, וּמִתְחַבֵּר זֶה עִם זֶה בְּחִבּוּבוֹת שֶׁל זָכָר וְנִקְבָה. וְכֵן לְכָל הַצְדָדִים בְּהַחֲזֵרַת הַכְּפָרַת. וְלְעוֹלָם הֵם שְׁנַיִם, זָכָר וְנִקְבָה, לְמָטָה בְּעוֹלָם הַזֶּה הֵם שְׁנַיִם וְלֹא יוֹתֵר.

ואם תֹאמַר לְמַעְלָה, הוֹאִיל וְלֹא צָרִיךְ דְבָקוֹת בְּכְפָרַת, אֵיךְ מְחִזְרַת הַכְּפָרַת? וְדָאֵי בְאוֹתָהּ הַהַחֲזָרָה נְדָבָקִים זֶה עִם זֶה, וְתִמִּיד הוּא נְדָבָק בָּהּ.

כמו שֶׁהַכְּרוּבִים הֵם לְמַעְלָה, עוֹמְדִים עַל אוֹת וְנִס, וְהָרִי בְּאֶרְנוֹ סוּד הַכְּתוּב (שְׁמוֹת כה) פּוֹרְשֵׁי כְנָפִים סוֹכְכִים, וְלֹא כְתוּב פְּרוּשֵׁי כְנָפִים סוֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם, אֲלֵא שֶׁעַל אוֹת וְנִס הָיוּ עוֹמְדִים. בְּזִמְנֵים יוֹדְעִים הָיוּ מַעֲלִים כְּנָפֵיהֶם, וּפּוֹרְשִׁים אוֹתָם לְמַעְלָה בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְהָיוּ מְחִזְרֹת וּמְסוֹכְכוֹת עַל הַכְּפָרַת. וְעַל כֵּן בְּאוֹת וְנִס הָיוּ עוֹמְדִים.

כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה, השמחה של שני הכרובים. שהרי תינוקות, כל מי ששורה בתוכם, חוזרות פניו כתינוק ושמח עמו. וסוד זה, כיון ששורה עליהם, מי ששורה חוזר להיות נער, בשמחת הכל וברצון. אף על גב שבא בדין על העולם, כיון ששורה עליהם, חוזר להיות בשמחה, נער קשור בשמחה, והעולם חוזר להיות ברחמים.

מי שהוא ברגו, יביאו אליו נער וישכף רגזו, ויחזר להיות בשמחה, ושם עצמו כמו תינוק, ואז הכל בשמחה. ועל הסוד הזה כתוב כי נער ישראל ואהבהו, אין אהבה ורחיבות פרט לתינוק.

כתוב (שמות לג) ויהושע בן נון נער לא ימיש. שהיה עומד בתוך משכן משה, בשביל שהאהל ההוא היה האהל של משה. ובשעה שהשכינה היתה באה ומוצאת שם את יהושע שהוא נער, מיד היתה בשמחה וברצון, ששמחת יהושע פני הלבנה בכל, בכל סודותיו כך היה.

כיון שנבנה המשכן, לא הצטרף יהושע להיות שם, אלא הכרובים היו שם, ונמצאים בחכיבות זה עם זה, פנים בפנים, תינוקות בשמחה. כיון ששרתה עליהם, מיד הכל בשמחה, ואין בנמצא הדין כלל. ובשביל שרצונו של הקדוש ברוך הוא בעם ישראל, צריכים להראות מעשה למטה, לעורר רחמים ולהעביר הדין, שלא ישלט עליהם כלל, ויהיו תמיד עמו בשמחה. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

כתוב (שמואל א-ג) והנער שמואל משרת, כתוב נער, וכתוב (תהלים צט) ושמואל בקראי שמו. ושנינו, שקול היה שמואל כנגד משה ואהרן. אם שקול כמו משה ואהרן, למה כתוב נער? שהרי בכמה דרגות הם, שלא היה מגיע אפלו לדרגה הקטנה של משה, כל שכן להיות שקול כנגד שניהם!

אלא הפסוק הזה הוא כך: (שם) משה ואהרן בכלהו, משה הוא נביא נאמן עליון על כל שאר הנביאים. אהרן בכלהו, הוא הכהן העליון על כל כהני העולם, שלא היה כהן גדול שעלה בדרגה העליונה כמו אהרן. זכה אהרן לכהנה ונבואה,

ובשדין היו כבודות ובטרח רב היו מזדקפות, ולא יכל להרימן אלא בטרח רב, אז היה יודע, שהרי השכינה לא שורה על ידיו, וישראל לא ראויים לברכה.

משום שבשעה שהשכינה היתה באה לשרות על ידיו, כל אותן האצבעות שהן בדיוקן עליון, היו שמחים בשמחה לקבל את השכינה עליהם, ופורחות להזדקף למעלה. כמו שהיו שמחים הכרובים של העולם הזה, וכל שפן למעלה, לקבל את השכינה על גביהן.

וזה סוד (שמות יז) וידי משה כבדים. מה הטעם? משום שבאותה השעה לא היו ישראל צדיקים, וידי משה כבדו, ולא יכל להרימם למעלה. שכתוב למעלה, על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה'. ואז ויבא עמלק, וידי משה כבדו ולא יכל להרימם, עד שקבל עליו ענש, שכתוב ויקחו אבן, והיה כאשר ירים משה וגו'. כמו כן לוחות האבן, כמו הכהן.

ועל כן, כשישראל היו צדיקים באותו זמן, הכרובים היו פנים בפנים, מדבקים זה עם זה, וכשלא היו צדיקים, היו מחזירים פניהם זה מזה. ועל הסודות הללו היו יודעים אם ישראל צדיקים או לא.

כרובים - תינוקות. והכל בסוד אחד עומדים, שכתוב (הושע יא) כי נער ישראל ואהבהו. ומשום כך הכל עומד בהתחדשות הלבנה, כמו זה מתחדשת בהתחדשות, כך הוא הכל. ומשום הנער, הם נערים. וזה סוד (ישעיה נז) אשת נעורים, שעומדת על שני נערים, בהתחדשות עליונה.

כרובים - פנים גדולות ופנים קטנות. ודאי כך הם הפנים הנסתרות למעלה, שלא מתגלות. ובשבילן היה התחדשות הלבנה ומלוויה.

פנים קטנות למטה, כמו שבארנו בפפרת, למעלה ולמטה עומדים בסוד אחד. (בראשית א) את השמים ואת הארץ, הם סוד שני הכרובים, אחד זכר ואחד נקבה, שיהיו דבקים אלו באלו בחכיבות, כמו שנאמר את, לרבות מעלה ומטה כאחד, שיהיה סוד הכרובים הכל בכלל אחד.

לא הרימו ראש מאותה השעה באותו החטא. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: אם אתה רוצה להרים את ראשם למעלה - זה יתנו, כ"ל.

בא וראה, הצדיק שהוא נקרא כל, וכנסת ישראל העשירית של כלם נכללת בו, התקרבו זה עם זה, ואז נקראים שקל הקדש. משום שהוא חצי גוף וכנסת ישראל חצי גוף, מתחברים זה עם זה, והגוף משלם.

ושנים עשר שבטים שתחת הים יונקים כל אחד ממקומו, זהו שכתוב זה יתנו. ז"ה, חשבון שנים עשר, שנדבקים סביב המשכן העליון. ובאותו הזמן תהיה להם נשיאות ראש, משום שנדבק ראש המלה במקומו אותו ששמר יו"ד. וכשהלך לעולם הבא, נוספה בו יו"ד, שכתוב (בראשית ג) ויישם בארון במצרים.

ועל ידי משה שנולד באדר, התעלה משם, והיתה להם לישראל נשיאת ראש. ומשום זה נותנים באדר אותם השקלים, להרים את ראשם למעלה ולקרב את קדשות המלך למקומם, וצד הימין מתעורר בעולם, ותומכי המשכן עמדו על תקונם. ובאה זאת ברשם של צדיק שהוא יו"ד, שנדבק בה בכל הקדשות שלמעלה, כשנתנה מחצית השקל, שהם מעות של כספים שנקשרו זה בזה.

ועל כן הקטרת לבטל את הדין ולבטל מגפה, משום שקושר אותה במקום של זה. ובא ראה, הקטרת וכל הקרבנות שמקריבים, באים ממחצית השקל הזו שנותן כל אחד ואחד מישראל, ואז תרומת ה' ודאי.

בא וראה, כתוב (משלי טז) עטרת תפארת שיבה כו'. עטרת - זו תרומת ה', שהיא עטרת תפארת. משום שהרי תורה שבעל פה מעטרת את התורה שבכתב, משום שהיא מקום הגלוי, לגלות סתריה ולפרש את תקונייה על יד העטרת, שהיא המראה, שכלם מתגלים בה. ואם תאמר, איך מתגלים בה? במקום שהוא שנקרא דר"ך צדק"ה. ומי היא דר"ך צדקה? זהו זה שמאיר לה, ואז תמצ"א ודאי אור תורה שבכתב.

ועל זה נקראת תרומת ה', ודאי תרומת, שמרים דגלו על הכל, שהוא שכתוב בו (תהלים מח)

נביא וכהן, מה שלא זכה כהן אחר. ואם תאמר, הרי זכריה כהן ונביא היה? הנבואה היא לשעתה היתה, שכתוב (דה"ב כד) ורוח לבשה את זכריה.

פרשת כי תשא

מה זה (שמות ל) כל העבר על הפקדים? אלא זהו מי שעובר על מצוות רבוננו, אם רוצה להתתקן לפני רבוננו, ולא ישלט עליו הדין שלמעלה - זה יתנו. ז"ה צריך לתת, לקרב אותו עם זא"ת, ולהאיר לו באור, כדי שלא ישרף את העולם בשלהבותיו, משום שמי שעובר על מצוות רבוננו, מפריד ז"ה מזא"ת, אז צריך לתקן את אותו מקום ולהרים ראשו לפני הדין, ולא ישלט הדין עליו.

זה יתנו, בא וראה, בית הדין שלמעלה לא מענישים את האדם עד שהוא בן עשרים שנה. מה הטעם? משום שאותו הזמן הוא השתלם בשני חלקים - בחלק של הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל. ועל כן, אם באותו זמן עבר על מצוה, למי צריך לחוב? למקום שחטא אליו, ולמי צריך להמשיך? חזר ואמר מחצית השקל.

בא וראה, הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל נקראים אחד, וכשכנסת ישראל בגלות, אינם נקראים אחד. ועל כן מחצית השקל, שהוא עשר גרה, הסוד של יו"ד, צריך להמשיך ולהאיר למקום שפגם.

וזהו כפר נפשו ודאי, שהרי נפש וא"ו היא בית דין. כמה מתכפר ומסתלק הדין? במחצית השקל ההיא, וזהו הטוב שמאיר לה. וכשנדבקים שניהם יחד, טוב ונפש אזי נקרא שקל הקדש, ומתעורר כסף, ימין המלך אל תרומת ה'.

ועל כן בקש משה בשעת הדין (במדבר יד) ועתה יגדל נא כח אדנ"י. יו"ד רבתי יתחבר עמה, שנקראת מחצית השקל. ובאיזה מקום מתחבר? בשקל הקדש. וכששניהם יחד מתחברים, כל אותם בתי הדין שבשער המקדש מסתלקים שלא לעשות דין, שהרי ודאי כפר נפשו נתן.

בא וראה, הכפר הזה, כדאי הוא לכפר על עשרה שבטים, שמכרו את יוסף, והפרידו ז"ה מזא"ת, ועברו על מצוות רבונם. משום כך, עשרים גרה השקל, כנגד אותו שגר בארץ נכריה, שהסתלק מהארץ הקדושה ונמכר בעשרים כסף. ובני ישראל

מראה של אריה רובץ עליו, על הקרבן, ואוכל אותו. ועל כן המזבח נקרא אריאל. (ישעיה כט) קרית חנה דוד. ודאי שחלקו של דוד הוא, וכל ימיו השתדל להאיר לה.

ועל זה (תהלים טז) תודיעני ארח חיים. כמו שנאמר (שמות ב) וידע אלהים. ארח חיים, ומי הוא? שבע שמחות, אותו שכל השבע נכלל בו, ויחזיר פניו כנגד פניו, שאני אחוז בהם. ואז נעמות בימינו נצח, שהשמאל נכלל בימין. וכשנכללת, חוזר הצור לעשות את פעלו של תמים, ועל כן זה יתנו.

פתח ואמר (דברים לג) בכור שורו, זה יוסף. הדר - זה יעקב, שכתוב (בראשית לז) אלה תלדות יעקב יוסף. ומנין לנו שנקרא יעקב הדר? שכתוב (שם לו) וימלך תחתיו הדר, ופרשוהו באדרא הקדושה. (דברים לג) וקרני ראם קרניו - אלו אברהם ויצחק, בהם עמים ינגח יחדו. מה זה יחדו? אלא כשכל האבות כאחד, אין מי שיעמדו לפניהם. ובאותו הזמן ישראל מרימים ראש. זהו שכתוב כי תשא.

ובא ראה, כשיצאו ישראל ממצרים, בסיוע האבות יצאו והרימו ראש, זהו שכתוב (שמות יד) ובני ישראל יצאים ביד רמה. מי היד הרמה? זה אברהם, יד הימין, שצריך להרימה על השמאל.

ומה אברהם עשה לו הקדוש ברוך הוא נקמות בלילה, אף ישראל יוצאים ביד רמה, והסיוע שלו הם לקחו. ושמרו את ידו, שנשבע לאבימלך. ועל כן לשמר את אותה יד רמה, (שם יג) ולא נחם אלהים דרוך ארץ פלשתים.

ומנו שבעה שבועות ממטה למעלה לעלות למקומו, ולקבל חרות מן האם העליונה. וכשנשלמו, ירדה התורה, ופתיחתה באברהם, אנכי כנגדו. ולא יהיה - כנגד יצחק.

ובא ראה, כשנתן הקדוש ברוך הוא התורה לישראל, רשם אותה בסוד השם הקדוש, ואמר (שם כ) אנכי ה' אלהיך, בסוד שחסד אברהם אחוז בה, וכנגדו מצוות עשה. וזה הסוד שהמצוה הראשונה שצוה הקדוש ברוך הוא את אברהם היתה מצוות עשה, שכתוב (בראשית יב) לך לך

גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו. מתי הוא גדול ומתעטר בעטרותיו? בעיר אלהינו. ואז אורו של עתיק הימים מאיר בזעיר אנפין, ומתעטר כדי להדבק בקריה הקדושה. זהו שכתוב עטרת תפארת שיכה בדרך צדקה תמצא. ומשפיע לאותו מקום שנקרא (שהוא דרוך) צדקה, ומאיר הלכן לאדם.

ומאירים ממנו ששים גבורים ושנים עשר שבטים. משום כך, ששים עשרון בכלי אחד נכללים, שכלם מצד אחד. ושנים עשר אין נכללים עמהם, שהם יונקים נוף האילן, זהו שכתוב זה יתנו, ודאי יתנו לכל, לענפים שסובבים את האילן. ועל כן כל האמות מתכפרות בקרבנם של ישראל.

וישראל יונקים בראשונה מהמקום הזה שנקרא סלע, והינו מה שכתוב (דברים לב) וינקהו דבש מסלע. ומה הטעם דבש? משום שהוא תמר, שכתוב (שיר ז) זאת קומתך דמתה לתמר.

ואחר כך שמן מחלמיש צור. זה המקום שלמעלה, המקום שבו שרוי יצחק. אף על גב ששמן מצדו של אברהם - כשישראל מכשירים את מעשיהם, מהפכים את הדין לרחמים. וזהו שאמר להם הקדוש ברוך הוא וינקהו דבש מסלע, שמתחברים התמר, זכר ונקבה. ושמן מחלמיש צור, כל הדרגות שופעות שמן, ואפלו המקום שנקרא צור. והינו מה שכתוב (דברים לב) הצור תמים פעלו. שחוזר הצור לעשות פעלו של תמים. תמים זה אברהם, שכתוב (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. צור זה יצחק, ופרשוהו.

בא וראה, על זה תמה משה ואמר (כמדבר כ) המן הסלע הזה נוציא לכם מים. פיון שאתם לא הולכים בדרך ישרה ולא מבשמים המקום. ועל זה ישראל עושים נסוף המים בחג, להניק את המזבח הזה מהמים של אברהם, ואז מתברך העולם.

וכשאדם מברך על מזון בכוס, צריך לו לתת בו מים בכרפת הארץ, לברך את הארץ הזו, שנקראת מזבח, ונקראת כוס של ברכה, שכל הברכות תלויות בה.

ובא ראה, כשישראל מכשירים מעשיהם, המזבח הזה שולט בצד הימין, והיו רואים כמו

לְיִשְׂרָאֵל: בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, תִּהְיוּ זֹכְרִים אֶת הַצְּדִיק
הַהוּא שֶׁנִּמְכַּר עַל יְדְכֶם, וְהָיָה עֹבֵד לַמִּצְרִים, וּבְחֹטֵא
הַהוּא נִגְזַר עֲלֵיכֶם לְהִשְׁתַּעֲבֹד בַּמִּצְרִים וּלְכַפֵּר עַל
הַחֹטֵא הַהוּא שֶׁמְכַרְתֶּם אוֹתוֹ. שִׁמְרוּ אֶת יוֹם הַשִּׁבְתָּ
וַיִּמְחַל לָכֶם, שֶׁהָרִי יוֹם הַשִּׁבְתָּ הוּא כְּנִגְדּוֹ.

בְּמוֹ שֶׁבָּאֲרָנוּ בְּסוּד הָאֲמוּנָה: הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הוּא
כְּנִגְדֵי אֲבֵרָה. זֶהוּ שִׁבְתוֹב (תהלים נב) חֶסֶד אֶל
כָּל הַיּוֹם. הַיּוֹם הַשֵּׁנִי כְּנִגְדֵי יִצְחָק, וּמִשׁוּם כֶּךָ יוֹשֵׁב
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם. הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
כְּנִגְדֵי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הַקּוֹ הָאֲמֻצְעִי, וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב
בּוֹ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית (בראשית א) יְקוּוּ הַמַּיִם.

הַיּוֹם הַרְבִּיעִי כְּנִגְדֵי דָוִד, שִׁבְתוֹב בּוֹ (שם) יְהִי
מְאֵרֶת. מְאֵרֶת חֶסֶד, שֶׁהָרִי כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל אֵין
לָהּ אֹר מִשְׁלָה, אֲלֵא מֵה שִׁנְתָּן לָהּ עַל יְדֵי הַצְּדִיק.
כֶּךָ גַּם דָּוִד, שִׁבְתוֹב בּוֹ (תהלים פו) עָנִי וְאֲבִיוֹן אָנִי,
וְאֵין לוֹ חַיִּים, אֲלֵא מֵה שִׁנְתָּן לוֹ מִיַּמֵּי אָדָם הָרִאשׁוֹן
ע' שָׁנִים.

הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי כְּנִגְדֵי מֹשֶׁה. הַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי כְּנִגְדֵי אֶהֱרֹן.
וְאוֹתָם שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית לְמִטָּה, כְּנִגְדֵי שֵׁשֶׁת
יָמֵי בְּרֵאשִׁית שְׁלֹמֶעֱלָה. וְיָמֵי הֵם שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית
שְׁלֹמֶעֱלָה? אוֹתָם הָרְמוּזִים בְּכְתוּב (דה"א כט) לָךְ ה' ה'
הַגְּדֵלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצְחָה וְהַהוֹד פִּי כָל
וְגו', לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה. וְהֵם חֲלָקִים שֶׁל הַצְּדִיקִים
בְּסוּד הַזֶּה, הַגְּדֵלָה – זֶה אֲבֵרָה. הַגְּבוּרָה – יִצְחָק.
הַתְּפָאֶרֶת – יַעֲקֹב. הַנִּצְחָה – חֲלָקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. הַהוֹד –
חֲלָקוֹ שֶׁל אֶהֱרֹן. פִּי כָל – כְּנִגְדֵי חֲלָקוֹ שֶׁל יוֹסֵף.
הַמְּמַלְכָה – חֲלָקוֹ שֶׁל דָּוִד. וְיוֹסֵף נִקְרָא שִׁבְתָּ לְמִטָּה,
כְּנִגְדֵי צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים, שֶׁנִּקְרָא שִׁבְתָּ לְמִטָּה.
וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב (דברים ה) עַל כֵּן צִוְּיָהּ ה' אֱלֹהֶיךָ
לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשִּׁבְתָּ.

בֵּא וְרָא, כְּשֶׁרָצוּ יִשְׂרָאֵל לְכַבֵּשׂ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן,
הִקִּיפוּ אוֹתָהּ שָׁשָׂה יָמִים, פַּעַם אַחַת בְּכָל יוֹם,
כְּנִגְדֵי אוֹתָם שָׁשָׂה צְדִיקֵי אֲמֵת שְׁעֲלִיָּהֶם הָעוֹלָם
מִתְקִים. וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבְעַ פְּעָמִים, כְּנִגְדֵי יוֹם
הַשִּׁבְתָּ, שֶׁהוּא כְּנִגְדֵי צְדִיק, שֶׁהוּא זָן אֶת כָּלֶם
וּמְקִים אוֹתָם, שִׁבְתוֹב (משלי ט) חֲצִבָּה עֲמוּדֵיהָ
שִׁבְעָה. וְכְתוּב (שם ו) וְצְדִיק יְסוּד עוֹלָם. הוּא הַיְסוּד
וְהַעֲקָר שֶׁל כָּל אוֹתָם צְדִיקִים, וְאִם לֹא זְכוּתָם שֶׁל
הַצְּדִיקִים – לֹא יִכְלּוּ לְכַבֵּשׂ. זֶהוּ שִׁבְתוֹב (דברים ט)
לֹא בְּצַדִּיקְתָּ וּבִישָׁר לְכַבֵּךְ אֶתָּה בָּא לְרִשֶׁת כּו',

מֵאֲרָצָה. וּמִשׁוּם כֶּךָ מְצוּת עֲשֵׂה מֵאֲתִים אֲרִבְעִים
וּשְׁמוֹנֶה, כְּחִשְׁבוֹן אֲבֵרָה.

לֹא יְהִי לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים (שמות כ), בְּסוּד
הַגְּבוּרָה, שֶׁאֲחוּז בָּהּ יִצְחָק. שִׁכָּל אוֹתָם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאוֹתָם הַשָּׁרִים הַמְּמַנִּים יוֹנְקִים
מִצְדוֹ, וְכֵן עָשׂוּ וְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁלוֹ. שֶׁהָרִי
יִצְחָק אֲחוּז בְּמְצוּת לֹא תַעֲשֵׂה, וְהַמְצוּהָ הָרִאשׁוֹנָה
שְׁלוֹ הִיְתָה מְצוּת לֹא תַעֲשֵׂה, שִׁבְתוֹב (בראשית כו) אֶל
תֵּרַד מִצְרִימָה. וּמְצוּת לֹא תַעֲשֵׂה בָּאֵה מִצְד הַדִּין,
שֶׁהָרִי מְעַנִּישִׁין אֶת הָאָדָם כְּשֶׁעוֹבֵר עָלֶיהָ.

וּמִשׁוּם כֶּךָ, חִשְׁבוֹן מְצוּת לֹא תַעֲשֵׂה בְּסוּד הַדְּרָגָה
שְׁלוֹ, בְּסוּד שֶׁל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וְחָמֵשׁ,
כְּנִגְדֵי יְמוֹת הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁמֵאִירָה מִצְד הַגְּבוּרָה. זֶהוּ
שִׁבְתוֹב (שופטים ה) כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ.

לֹא תִשָּׂא, בְּסוּד הַתְּפָאֶרֶת, שֶׁנִּקְרָאת אֲמֵת, שֶׁאֲחוּז
בָּהּ יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם, וְיוֹנְק שְׁנֵי חֲלָקִים – מְצוּת
עֲשֵׂה וּמְצוּת לֹא תַעֲשֵׂה, שִׁבְתוֹב (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֶהְלִים. וְעַל שֶׁהוּא הַשָּׁלֵם אֶת כָּל
הַצְּדִיקִים, לְרַחֲמִים וּלְדִין, לְמְצוּת עֲשֵׂה וּלְמְצוּת
לֹא תַעֲשֵׂה, נִקְרָא שָׁלֵם. וְכְנִגְדּוֹ לֹא תִשָּׂא, מִשׁוּם
שֶׁהַשְּׁבוּעָה בָּאֵה לְשָׁלוֹם. וְעַל כֵּן הוּא בְּסוּד שֶׁל
עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה. שִׁכָּמוֹ שֶׁהִיא לֹא תַעֲשֵׂה, כְּשֶׁהִיא
לְשִׁקָר, שִׁבְתוֹב (שמות כ) לֹא תִשָּׂא, כֶּךָ הִיא מְצוּת
עֲשֵׂה, כְּשֶׁהִיא בְּאֲמֵת, שִׁבְתוֹב (ירמיה יד) וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי
ה' בְּאֲמֵת. וְכְתוּב (דברים ו) וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע.

סדר הלימוד ליום כד תמוז [יום 290 בשנה]

זְכוּר אֶת יוֹם הַשִּׁבְתָּ לְקִדְשׁוֹ (שמות כ), בְּסוּד הַבְּרִית,
שֶׁהוּא יְסוּד, שֶׁאֲחוּז בּוֹ יוֹסֵף. וְעַל כֵּן נִקְרָא
שִׁבְתָּ. שֶׁהָרִי יוֹסֵף נִקְרָא כָל, וְגַם שִׁבְתָּ נִקְרָאת כָל,
מִשׁוּם שִׁכָּל הָעֵנֶג וְהַתְּפָנוּק יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, לְקִים אֶת
כָּל הָעוֹלָמוֹת. וְעַל כֵּן שִׁבְתָּ כְּלוּלָה מְעֲשֵׂה וּמְלֹא
תַעֲשֵׂה, מִשׁוּם שֶׁגַּם יוֹסֵף בְּכוֹר, שֶׁנוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים.

בֵּא וְרָא, כְּתוּב בְּדִבְרוֹת בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה, (דברים ה)
וְזָכַרְתָּ כִּי עֹבֵד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ ה'
אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה עַל כֵּן צִוְּיָהּ ה'
אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשִּׁבְתָּ. כָּאֵן מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ
הַתּוֹרָה סוּד עֲלִיוֹן, שֶׁהָרִי הַצְּדִיק הַהוּא שֶׁנִּמְכַּר
לְעֹבֵד בְּמִצְרַיִם וְחָלְלוּ אוֹתוֹ, כְּנִגְדּוֹ הוּא זְכוּר אֶת יוֹם
הַשִּׁבְתָּ. וּמִשׁוּם כֶּךָ אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

וְשִׁיחָהּ הַכֹּל אֶחָד. וְזֶה שְׂאִין מִתְחִיל בָּהֶם בְּרֵאשׁוֹנָה, לְלַמֵּד סוּד עֲלִיּוֹן עַד לְאִיזָה מְקוֹם נִתְּנָה רְשׁוּת לְמַשֶּׁה לְהִתְבּוֹנֵן, וּמֵאִיזָה מְקוֹם קִבֵּל תּוֹרָה, שֶׁהִיא מְזַעֵר אֲנָפִין.

וּמִשׁוּם כִּף אָמַר שְׁבַע אֲמִירוֹת, כִּנְגֵד שְׁבַע דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׂרָמוּזוֹת בְּכַתוּב שֶׁל לֶךְ ה' הַגְּדֵלָה וְגו'. וְעַד אוֹתוֹ הַמְּקוֹם הִתְבּוֹנֵן מִשֶּׁה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דְּבָרִים ה) פָּנִים בְּפָנִים דְּבַר ה' עִמָּכֶם. פָּנִים – זֶה הֵבֶן הַקְּדוֹשׁ. בְּפָנִים – זֶה הַבֵּית.

פָּנִים – זֶה הַבְּרִית. בְּפָנִים – זֶה הָאָרוֹן. וְכִיּוֹן שֶׁהִתְחַבְּרוּ, דְּבַר ה'. וּמִי הוּא? שְׁבַע אֲמִירוֹת, עִם אוֹתָם שֶׁלֵּשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁל הָעֵתִיק הַקְּדוֹשׁ, נֶאֱמָרוּ כִּנְגֵדֵם שֶׁלֵּשׁ אֲמִירוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וְעָלוּ מִמֶּטָה לְמַעְלָה.

וְאָמַר (שְׁמוֹת כ) לֹא תִגְנַב, כִּנְגֵד הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה, בֵּינָה, שְׁיוֹנְקַת מִחְכְּמָה. וּמִי שִׁישׁ בּוֹ בֵּינָה, נִקְרָא מִבֵּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר. כְּמִי שֶׁגּוֹנֵב וְלוֹקַח מֵהַ שִׁישׁ בְּלֵב הַחֲכָם, שֶׁמִּלְמָדוֹ חֲכָמָה וּמִלְמָדוֹ תּוֹרָה. וְאִף עַל גַּב שֶׁהִתְרָה לוֹ בֵּינָה לִיִּןק מִהַחְכְּמָה – גִּנְבָה יֵשׁ מִצַּד אַחַר שְׂאִסוֹר, וְאָמַר לֹא תִגְנַב סֵתָם.

לֹא תַעֲנֶה (שְׁמוֹת טו), כִּנְגֵד דְּרָגָה עֲלִיוֹנָה שֶׁל חֲכָמָה. שֶׁהָרִי אֵין יָכוֹל אָדָם לְהַשִּׁיב דְּבַר, אֶלָּא מִשׁוּם הַדְּרָגָה שֶׁל רוּחַ עֲלִיוֹנָה שֶׁל חֲכָמָה שִׁישׁ בּוֹ, שְׁכַתוּב (אִיּוֹב טו) הַחֲכָם יַעֲנֶה דַעַת רוּחַ. וְאִף עַל גַּב שֶׁהַעֲנִיָּה הַזֹּאת הִיא עוֹנָה יֵשׁ בָּהּ קִיּוֹם הָעוֹלָם, וְיֵשׁ לוֹ בָּהּ סִיּוּעַ עֲלִיּוֹן לְהַכִּיר אֶת רְבוּנוֹ, וְהִיא בְּסוּד הָאֲמוּנָה – יֵשׁ עֲנִיָּה מִצַּד אַחַר שְׂאִסוֹרָה, שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת כ) לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שֶׁקָּר.

לֹא תַחֲמַד (שְׁמוֹת טו), כִּנְגֵד הַדְּרָגָה הַנְּסִתְרָת הָעֲלִיוֹנָה שֶׁכָּל הַמְּחַשְׁבוֹת תְּלוּיוֹת בָּהּ, וְאֵין בְּעוֹלָם מִי שִׁכְפִיר הַדְּרָגָה הַזֹּאת, מִשׁוּם שֶׁהִיא נִסְתְּרָת הַנְּסִתְרִים. וְכִשְׁעָלָה בַּמְּחַשְׁבָּה הָעֲלִיוֹנָה לְבְרָא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, הַכֹּל הָיוּ בְּרַגַע אֶחָד. זֶהוּ שְׁכַתוּב (יִשְׁעִיָּה מֵח) יַעֲמְדוּ יַחְדוֹ. וְאוֹתָהּ הַמְּחַשְׁבָּה נִסְתְּרָת.

וּבֵן אָדָם לְמִטָּה יֵשׁ לוֹ מִחְשְׁבָה נִסְתְּרָת, שְׂאִין מִי שֶׁמְכִיר אוֹתָהּ פָּרֵט לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָדוֹ, וְנִתְּנָה לְאָדָם לְחַשֵּׁב דְּבָרֵי תּוֹרָה וְדְבָרֵי מִצְוָה, מִשׁוּם שֶׁאוֹתָהּ מִחְשְׁבָה עֲלִיוֹנָה מְשַׁפֵּיעָה מְעִינּוּתֶיהָ לְמְקוֹם הַחֲכָמָה, וְאֵין נִפְרָדִים כָּלָל. וּמֵאוֹתָהּ הַחֲכָמָה

וְלִמְעַן הָקִים אֶת הַדְּבַר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם כו'.

כִּבְד אֶת אָבִיךָ (שְׁמוֹת כ), בְּסוּד הַנְּצִחַת, שְׂאִחוּז בָּהּ מִשֶּׁה, וּמִיִּינִק אוֹתָהּ, שֶׁהָרִי מִשֶּׁה הָיָה מוֹקִיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה. בֹּא וּרְאֵה, אִם הַתּוֹרָה לֹא הִיְתָה נִתְּנָת עַל יְדֵי מִשֶּׁה, הַנְּבִיא הַגְּדוֹל, לֹא הָיוּ בְּנֵי אָדָם מְפִירִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא הָיוּ מוֹקִירִים אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה לוֹמֵד אָדָם אֶת עֲבוֹדַת רְבוּנוֹ, וּמוֹקִיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשׁוּם כִּף כִּבְד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, הוּא כִּנְגֵד מִשֶּׁה.

דְּבַר אַחַר, כִּבְד אֶת אָבִיךָ – זֶה תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב. וְאֶת אִמֶּךָ – זֶה תּוֹרָה שְׁבַעֲלֵ פֶה. שְׁכָמוֹ שֶׁהָאֵב נוֹתֵן שְׁפַע לְאֵם, כִּף גַּם הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב נוֹתֵנָת שְׁפַע לְתוֹרָה שְׁבַעֲלֵ פֶה.

לֹא תִרְצַח (שְׁמוֹת טו), כִּנְגֵד דְּרָגַת הַהוֹד, שְׂאִחוּז בָּהּ אֶהְרֵן. וּמִשׁוּם כִּף לֹא תִרְצַח. מִשׁוּם שְׁכָאֲשֶׁר הוֹרְגִים אֶת הָאָדָם, נוֹטְלִים מִמֶּנּוּ הַזִּיּוֹ וְהַהוֹד הָעֲלִיּוֹן הַהוּא שְׁעָלָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דְּנִיָּאל י) וְהוֹדִי נִהַפֵּךְ עָלַי לְמִשְׁחִית. וּמִשׁוּם כִּף הַזִּהִיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בְּנֵי הָאָדָם, שְׂאוֹתוֹ הִיפִי הָעֲלִיּוֹן שְׁנַתֵּן לָהֶם, שֶׁלֹּא יִטְלוּ אוֹתוֹ מֵהֶם. וְיֵשׁ (וְהוּא) גַּם סוּד הַשְּׁלוֹם, וּמִשׁוּם כִּף עוֹמֵד אֶהְרֵן לְכַפֵּר, לְשַׁחֵט זִבְחַ קְדָשִׁים, וְעַל פִּיּוֹ (הָיָה אוֹמֵר) (דְּבָרִים כ) כִּפֹּר לְעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ.

לֹא תִנְאֵף (שְׁמוֹת כ), בְּסוּד הַמְּלֻכּוֹת (שֶׁל הַצַּדִּיק), שְׂאִחוּז בָּהּ מִי שְׂאִחוּזוֹ. וְהוּא סוּד הַחֲכָמָה, שֶׁהָרִי כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל אֵין מִתְחַבְּרָת אֶלָּא בְּאוֹתוֹ שְׂרָאוּי לָהּ, שֶׁהוּא צַדִּיק יְסוּד עוֹלָם. דְּבַר אַחַר, כִּף לְמַדְנּוֹ בְּסוּד הָאֲמוּנָה, כִּבְד – כִּנְגֵד כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל. לֹא תִרְצַח – כִּנְגֵד דְּרָגַת הַנְּצִחַת. לֹא תִנְאֵף – כִּנְגֵד דְּרָגַת הַהוֹד.

דְּבַר אַחַר, כִּבְד – כִּנְגֵד יְהִי מְאֹרֶת שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. לֹא תִרְצַח – כִּנְגֵד (בְּרֵאשִׁית א) יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נִפְשׁ חַיָּה. מִשׁוּם כִּף, נִפְשׁ חַיָּה אֵל תִּהְרַג. לֹא תִנְאֵף – כִּנְגֵד (שְׁמוֹ) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נִפְשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. מִשׁוּם כִּף, לֹא תִנְאֵף בְּאִשָּׁה שְׂאִינָה מִינָהּ, שְׂאִינָה בֵּת זוּגָף.

לֹא תִגְנַב, לֹא תַעֲנֶה, לֹא תַחֲמַד – זֶהוּ סִיּוּמָם שֶׁל עֲשָׂר הָאֲמִירוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, כִּנְגֵד עֵתִיק הָעֵתִיקִים, הַרְאִשִׁית שֶׁל הַכֹּל, לְאַחַז הַסּוּף בְּרֵאשׁ,

שְׁכַל הַשְּׁבַעָה נִקְשְׂרִים בּוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁהָאָרֶץ הִזוּ, בְּאוֹר
עִם בְּנֵיהָ, שְׁכַל הַשְּׁבַעָה נִקְשְׂרִים לְהָאִיר, וְאִז אַרְבַּע
כּוֹסוֹת, אַרְבַּע הַגְּאֻלוֹת.

קְרוֹיֵשׁ עַל הַיֵּינן - כְּנִגְדֵי דְדוּד. הַגְּדָה - כְּנִגְדֵי יַעֲקֹב.
בְּרַכַּת הַמְּזוֹן - כְּנִגְדֵי יַצְחָק. הַלֵּל הַגְּדוֹל -
כְּנִגְדֵי אַבְרָהָם.

מִמְטָה לְמַעְלָה עוֹלָה כְּמוֹ זֶה. מִצָּה - כְּנִגְדֵי דְדוּד.
שְׁבוּעוֹת - כְּנִגְדֵי יַעֲקֹב. רֵאשׁ הַשָּׁנָה - כְּנִגְדֵי
יַצְחָק. סְכוֹת - כְּנִגְדֵי אַבְרָהָם. וְאָף עַל גִּב שְׁבָאֲרָנוּ
כְּנִגְדֵי אֶהְרֹן - הַכֹּל אֶחָד. וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לְמָקוֹם
הַשְּׁלָם שֶׁל יַעֲקֹב, אָמְרוּ הֵלֵל הַגְּדוֹל.

דְּבַר אַחֵר זֶה יִתְנוּ, כִּמָּה יֵשׁ לְבַנֵי אָדָם לְהַשְׁמֵר
בְּדַרְכֵיהֶם, שֶׁכָּאֲשֶׁר הַצְּדִיק הֵהוּא נִמְכָּר, כֹּל
עֶשֶׂר הַדְּרָגוֹת הַסְּתִירוֹ אִוְרוֹתֵיהֶם, שֶׁהָרִי אֵין שׁוֹפֵעַ
אוֹר הַעֲתִיק אֶלָּא בְּשִׁבְלוֹ, לְתוֹעֵלַת עַל הָאָרֶץ, וְמִי
שֶׁעָבַר עַל זֶה, עָבַר עַל כָּל הַמְּצוּוֹת. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּאַהֲבָה רַבָּה נִתֵּן הַשְּׁבֵת לְשִׁמְרָה כְּנִגְדוֹ,
שֶׁשְׁקוּלָה לְכָל הַמְּצוּוֹת.

וְעַל כֵּן עֲשָׂרִים גְּרָה, שֶׁהַחֲזִיר לְמָקוֹמָם, הוּא כְּפֹר
נֶפֶשׁ, וּמְאִירִים לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא נֶפֶשׁ, מֵהַמָּקוֹם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַשְּׂמִים מְאִירִים לְאָרֶץ הַזֹּה, וְנוֹתְנִים
לָהּ כָּל תְּקוּנֵיהָ לְהַתְּחַבֵּר לְמַעְלָה.

וְבֵא וְרָאָה, כְּתוּב (תהלים יט) הַשְּׂמִים מְסֻפְרִים כְּבוֹד
אֵל. מִי הַשְּׂמִים? הַשְּׂמִים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, מְסֻפְרִים לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד אֵל. מִי זֶה כְּבוֹד
אֵל? בְּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁנִּקְרָאת אֵל. אֵל זֶה אַבְרָהָם.
מֵה מְסֻפְרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) אִז רָאָה וַיִּסְפְּרָה.
מֵה זֶה וַיִּסְפְּרָה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) מָקוֹם סִפִּיר
אַבְרָהָם. וְאוֹתָם הַשְּׂמִים מִתְּקַנִּים אוֹתָהּ בְּכָל תְּקוּנֵיהָ,
אֵת כְּבוֹד הָאֵל הַזֹּה.

וְעַל זֶה יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה מְבִיאִים לָהּ הָאָרֶה בְּלַחֲשֵׁה,
מִמָּקוֹר שֶׁלְמַעְלָה, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד
מְלָכוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְהַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא שְׂמִים מְעִיד בָּהֶם. וְעַל כֵּן עֵינֵינוּ
וְדַלְיֹת גְּדוֹלוֹת, לְהִיּוֹת עֵדִים. שְׂמִים,
שְׁכָתוּב (דברים ל) הַעֲדוֹתֵי בָכֶם הַיּוֹם אֵת הַשְּׂמִים, זֶה
יַעֲקֹב, מָקוֹם הַשְּׂמִים. וּמִנֵּיין שֶׁהִיא מְעִידָה? שְׁכָתוּב
וְאֵת הָאָרֶץ. וְכָתוּב (תהלים פט) כִּיִּרְחַח יִכּוֹן עוֹלָם וָעֶד
בְּשִׁחַק נֶאֱמַן.

הַעֲלִינָה יִצְאָה תוֹרָה, וְשׁוֹפַעַת הַשְּׁקָאָה עַד אוֹתוֹ
מָקוֹם הַחֲכָמָה הַתְּחַתּוֹנָה, שֶׁנִּקְרָאת מִצְוָה.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁחֹשֵׁב לְעֲשׂוֹת מִצְוָה, כְּאִלוֹ עֲשָׂאָה,
מִשׁוּם שֶׁגוֹרֵם לְהִבְיֵא הַנָּאֵת הַבְּרָכוֹת מֵאוֹתָהּ
הַמְּחַשְׁבָּה הַעֲלִינָה לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא מִצְוָה. וְכִאִלוֹ
עֲשָׂאָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְעֲשִׂיתֶם אִתְּם. הַמְּחַשְׁבָּה וְדָאִי
רֵאשׁ לְכָל. וְאָף עַל גִּב שֶׁבְּצַד הַמְּחַשְׁבָּה הַעֲלִינָה
נִתְּנָה הַרְשׁוֹת לְחֹשֵׁב - דְּבַרֵי מִצְוָה מִתָּר, דְּבַרֵי
שְׂאִינִם מִצְוָה אִסוּרִים, שְׁכָתוּב לֹא תַחְמַד.

וְבֵא רָאָה, מֵה הַטַּעַם כָּל הָאֱמִירוֹת כְּנִגְדֵי כָּל כְּתָר -
מְצוֹת עֲשֵׂה בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ, מְצוֹת לֹא
תַעֲשֵׂה בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ. וְאוֹתָן שֶׁלֹּשׁ הָאֲחֵרוֹנוֹת,
הֵן לֹא תַעֲשֵׂה, מְכַלֵּל שֶׁל עֲשֵׂה, כְּשֶׁבְּאֲרָנוּ בְּכָל. אָף
עַל גִּב שֶׁזֶה מִתָּר - זֶה אִסוּר. שֶׁמִּשׁוּם שֶׁהֵם כְּנִגְדֵי
עֲתִיק הַעֲתִיקִים, שֶׁחֲסֵד וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים שְׂרוּיִים בּוֹ,
וְאֵין נִרְאָה אֶלָּא לְמְצוֹת עֲשֵׂה, מִשׁוּם כִּךְ דִּיק מֵהֶם,
שֶׁלֹּא יִתְפַּנֵּה אָדָם לְצַד הָאֲחֵר, וְרֵשֶׁם אוֹתָם בְּמְצוֹת
לֹא תַעֲשֵׂה.

וְהַזְּהִיר אֵת בְּנֵי הָאָדָם בְּלֹאוֹ עַל הָאֱמִירָה
הָאֲחֵרוֹנָה הַזֹּה, שֶׁהוּא הַכֹּלֵל הָאֲחֵרוֹן שֶׁל
הַתּוֹרָה. וְמִי שֶׁעוֹבֵר עַל זֶה, כְּאִלוֹ עָבַר עַל כָּל
הַתּוֹרָה, מִשׁוּם שֶׁהוּא לְמַעְלָה, הָרְאִישִׁית שֶׁל הַכֹּל,
הַכֹּלֵל שֶׁל הַכֹּל. וְאִם אָדָם עוֹבֵר עַל זֶה וּמַטָּה
מִחֲשַׁבְתּוֹ מִדְּרָכֵי הַתּוֹרָה, אִז נִדְּבַק בְּצַד הָאֲחֵר, בְּצַד
הַשְּׁקָר, וְאִז בָּא לִידֵי (שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד
שְׁקָר. כְּפִי שֶׁמְצָאנוּ בְּאַחְאָב, שֶׁחֲמַד אֵת כָּרֶם נְבוֹת
הַיִּזְרַעְאֵלִי, וְאִז הַעִידוֹ עָלָיו שְׁקָר, וּמִזֶּה בָּא אָדָם
לְעָבַר עַל כָּל הָאֱמִירוֹת.

אֲבָל כִּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְחוֹשֵׁב
בְּמְצוּוֹתָיו, אִזִּי מִתְּפַשֵּׁט אוֹתָהּ מִחֲשַׁבָּה
בְּכָל הַדְּרָגוֹת מִצַּד הָאֱמִת, הַצַּד שֶׁל הָאֱמוּנָה
הַעֲלִינָה.

וְבֵא רָאָה, הָרִי כָּל הָאֱמִירוֹת נְעוּצוֹת - סוּף בְּרֵאשׁ,
וְרֵאשׁ בְּסוּף. הָרֵאשׁ - לְהַכִּיר אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּמִחֲשַׁבְתּוֹ. הַסוּף - שֶׁלֹּא לְהַטוֹת מִחֲשַׁבְתּוֹ
וְרִצּוֹנוֹ לְצַד הָאֲחֵר. וְכִשְׂאָדָם נִדְּבַק בְּזֶה, אִזִּי כָּל
הָעוֹלָמוֹת מִתְּמַלְאִים בְּבְרָכוֹת עֲלִינוֹת שֶׁשׁוֹפְעוֹת
מֵהַעֲתִיק הַנִּסְתָּר שֶׁל הַכֹּל.

וְכִשְׂיִרְדוֹת, כְּלָן מִתְּקַשְׂרוֹת בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְזֶה
יַעֲקֹב. מִשׁוּם כִּךְ הַשְּׁבִיעִי כְּנִגְדוֹ,

וּבְאִשֶּׁר יִשְׂרָאֵל בְּשִׁלְמוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ (כְּרְאוּי), עֲדִים שְׁלָמִים מְעִידִים בָּהֶם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וּבָאוּתוֹ הַזְּמַן שׁוֹפֵעַ הַטַּל שְׁלֹמְעֵלָה מִמְּקוֹם הָעֵתִיק. מְתִי? כְּשֶׁהֵם בִּיחוד. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שִׁיר ה) שְׂרָאשִׁי נִמְלָא טַל. חֲשׁוֹן טַל: יְהוּ"ה אַחֲ"ד. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. שְׁבָאוֹתָהּ הַשְּׁעָה יְהִיו רְאוּיִים יִשְׂרָאֵל לְטַל.

וַיִּשְׂרָאֵל שְׁמִכִּירִים אוֹתָם, הֵם מִיַּחֲדִים אוֹתָם פְּעָמִים בְּיוֹם – אַחַד בְּצַד הַיּוֹם, וְאַחַד בְּצַד הַלַּיְלָה.

וּמַהֲטַל הֵהוּא עֲתִידִים הַמֵּתִים לְהַחִיּוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דְּנִיאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנָי אֲדַמַּת עֶפְרָיִם יִקְיָצוּ. מִיִּשְׁנָי – כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר (שִׁיר ה) אֲנִי יִשְׁנָה וּלְבִי עֵר וְכוּ', הַמְּקוֹם שֶׁל לְבִי. קוֹל דּוּדִי – הַמְּקוֹם שְׁנִקְרָא קוֹל, וְזֶה יַעֲקֹב. שְׂרָאשִׁי נִמְלָא טַל – הֵינּוּ בְּרֻכּוֹת שָׁמַיִם, שְׁבָאִים לְמְקוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא שָׁמַיִם, כְּשֶׁהוּא בִּיחוד עִם הַנְּקִבָה, וְתִקּוּם מִן הָעֶפְרָ.

וּבְאִשֶּׁר יִצְחָק בְּרַךְ אֶת יַעֲקֹב, אָמַר (בְּרַאשִׁית כז) וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטַל הַשָּׁמַיִם, מִשּׁוּם שְׂרָאָה שִׁיעֲקֹב יוֹרֵשׁ אֶת הַמְּקוֹם הַהוּא. הָאֱלֹהִים – זוֹ הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה. שְׁמַעֲטַרְתָּ אוֹתוֹ בְּעֲטָרוֹת עֲלִיוֹנוֹת, לְהִתְחַבֵּר עִם הַגְּבִירָה.

וּבְשִׁמְנִיעַ הַטַּל הַזֶּה לְזַעִיר, מִצַּד הַצָּפוֹן נִקְרָשׁ, וּמִצַּד הַדָּרוֹם שׁוֹפֵעַ, עַד שְׁמַגִּיעַ לְכֶסֶף הַכְּבוֹד. וּכְשִׁמְגִיעַ לְכֶסֶף הַכְּבוֹד, הַמְּקוֹם שְׁנִקְרָא אֶרֶץ, אֲזִי צַד הַצָּפוֹן שְׂאוּחָז בּוֹ נִקְדָּשׁ וְנִעֲשֶׂה שְׁלֵג, וְכוּ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְעַל זֶה הִתְעוֹרְרוּ הָרַאשׁוֹנִים, מֵהֵיכָן הָעוֹלָם נִבְרָא? מִשְׁלֵג שֶׁתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד.

וְעַל כֶּף הָעוֹלָם אֵינּוּ עוֹמֵד בְּדִין, עַד שֶׁמִּתְעוֹרְרִים רַחֲמִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים ט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֶׂה יְדָיו מִגִּיד הַרְקִיעַ. זֶה הַרְקִיעַ שְׁבוֹ תְלוּיִים כָּל הָאוֹרוֹת וְהַכּוֹכָבִים, וְזֶה צְדִיק שְׁמַשְׁפִּיעַ אוֹתָם לְמְקוֹם הַזֶּה שֶׁל כְּבוֹד.

יּוֹם לְיוֹם יִבִּיעַ אָמַר (שֵׁם), מִי זֶה יוֹם לְיוֹם? זֶה הַשָּׁמַיִם וְהַרְקִיעַ. וְלַיְלָה לְלַיְלָה יַחְוֶה דַּעַת – הַמְּקוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא לַיְלָה, מִשְׁפִּיעַ לְגַבְרִיאֵל שְׁנִקְרָא לַיְלָה, מֵהַ שְׁקִבֵּל מֵהַמְּקוֹם שְׁנִקְרָא דַּעַת, וְהוּא (מְשֻׁלִי כד) הוּן יִקְר וְנַעִים, שְׁגַנְזוּ דַּעַתוֹ בְּמְקוֹם הַלַּיְלָה.

וּגַבְרִיאֵל קִבֵּל מִשָּׁם, וְהוּא שְׁנִקְרָא לַיְלָה, וּמִשְׁפִּיעַ לְתַחַת הַלַּיְלָה לְתַחַת הַיּוֹם (יֵשׁעִיָּה יא) רוּחַ דַּעַת וַיִּרְאֵת ה'.

אֵין אָמַר וַאֲיִן דְּבָרִים (תְּהִלִּים יט) – מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל בְּלַחֲשׁ. בְּכָל הָאֶרֶץ יֵצֵא קִנָּם – זֶה הַקּוֹ הָאֲמֻצְעִי שְׁמַשְׁפִּיעַ לְאֶרֶץ הַזֶּה. חֲזוֹר פִּרְשׁ מִי הַשָּׁמַיִם? זֶה הַשָּׁמַשׁ. וְהוּא כְּחֻתָּן יֵצֵא מִחֻפְתּוֹ – זוֹ (שִׁיר ג) הָעֲטָרָה שְׁעֲטָרָה לוֹ אָמוּ.

יְשִׁישׁ כְּגַבּוֹר לְרוּץ אֲרַח (תְּהִלִּים יט) לְהָאִיר לְלִבְנָהּ. מֵהַ זֶה יְשִׁישׁ כְּגַבּוֹר? מִשּׁוּם שֶׁצַּד הַגְּבִירָה מִתְעוֹרֵר בְּצַד הַהוּא. (שֵׁם) מְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם מוֹצְאוֹ – זֶה הָרֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל. וְתִקּוּפְתּוֹ עַל קְצוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְקִיף לְכֹל, (שְׁמוֹת כו) מִבְּרִיחַ מִן הַקְּצֵה אֶל הַקְּצֵה.

וַאֲיִן נִסְתָּר מִחֻפְתּוֹ (תְּהִלִּים יט) – הֵינּוּ שְׁכָתוּב (יִרְמִיָּה כג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמַסְתָּרָיו. תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר (בְּרַאשִׁית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ – כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר (יִרְמִיָּה נא) נִשְׁבַּע ה' צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַתְּקִין אוֹתָהּ עַל תְּקוּנִיהָ, וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתָהּ, וַזֶּן אוֹתָהּ בְּכָל מֵה שֶׁהֲצַטְרָכָה, וְעַל כֵּן מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ.

עֲדוֹת ה' נֶאֱמָנָה (תְּהִלִּים יט) – זֶה מְקוֹמוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שְׁנִקְרָא עֲדוֹת. לְמָה נֶאֱמָנָה? מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמְּקוֹם שְׁמַאִיר, שְׁלֵא יִכְזְבוּ מִיָּמָיו. מִחֻכְמַת פְּתִי – הַמְּקוֹם שְׁאִין לוֹ דַּעַת, הוּא מִחֻכְמִים אוֹתָהּ בְּאוֹתָהּ חֻכְמָה קְטַנָּה שְׁקִבְלָה מִמֶּנּוּ, וּפְרָשׁוּהָ, וּמִנָּה אוֹתָהּ לְפָרְנֵס אֶת הָעוֹלָם, וְנוֹתַנָּת לְמִי שְׁאִין לוֹ זְכוּת מִשְׁלוֹ.

פְּקוּדֵי ה' (שֵׁם) – אוֹתָם הַתְּלוּיִים מֵאוֹתָהּ שְׁבִידָה הַפְּקוּדוֹ כֹּל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ, וְעַל כֵּן יִשְׁרִים, כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר (דְּבָרִים לב) צְדִיק וַיִּשֶׁר הוּא. וְצְדִק נִקְרָא כֶּף. מִשְׁמַחֵי לֵב – שְׁמַחָה זוֹ כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וּמְתִי הִיא בְּשְׁמַחָה? בְּזִמְן שֶׁמִּתְחַבְּרַת עִם לֵב הַשָּׁמַיִם.

מִצְוֹת ה' בְּרָה – אֲזִי נַעֲשִׂית מְצוּהַ בְּרָה. בְּרַאשׁוֹנָה נִקְרָאת מְצוּהַ, וְכַעַת שְׁשׁוּרָה עָלֶיהָ תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב, נִקְרָאת מְצוּהַ בְּרָה, כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר (שִׁיר ו) בְּרָה כַּחֲמָה, וְצְדִיק וְצְדִק בְּשִׁקּוּל אַחַד.

מְאִירַת עֵינַיִם – (זְכַרְיָה ד) עֵינַי ה' הִמָּה מְשׁוֹטְטִים. מֵהַ הַטַּעַם מְאִירַת? בְּרַאשׁוֹנָה מְאִירַת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית א) יְהִי מְאִירַת בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם. וּכְשֶׁרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם הַזֶּה מְאִיר לָהּ, הִיא מְאִירָה,

הכל. וכשפּוֹחַד מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה, מִתְגַּדֵּל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְיוֹשֵׁב בְּאוֹר עִם הַמֶּלֶךְ, מְשׁוּם שֶׁהוֹצִיאָהּ בֵּן טוֹב לְעוֹלָם.

וְעַל כֵּן אָמַר שְׁלֵמָה (קהלת יב) סוֹף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יִרְא. הַסּוֹף הַזֶּה, סוֹף הַדְּרָגוֹת. סִמּוּךְ רַבְתִּי, שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה נִקְרָא סִמּוּךְ. מִשְׁבָּאָה הָאִשָּׁה, בָּא סִמּוּךְ, שְׁכָתוֹב (בראשית ב) וְיִסְגֹּר בְּשׂוֹר תַּחְתָּנָה. וּמִתִּי הִיא בְּשִׁלְמוֹת וּבְגַדְל רַב? כְּשֶׁאָדָם פּוֹחַד מִמֶּנָּה בְּהַתְחַלָּה, וְאַחַר כֵּף עוֹשֶׂה אֶת מִצְוֹת אָבִיו.

זָהוּ שְׁכָתוֹב (קהלת יב) אֶת הָאֱלֹהִים יִרְא וְאֶת מִצְוֹתָיו שָׁמַר. וְעַל זֶה כָּתוּב (ויקרא יט) אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ. הַקְּדִים הָאֵם בִּירְאָה רַאשׁוֹנָה. וְאֶת מִצְוֹתָיו שָׁמַר – מִצְוֹת ה'. מִי עוֹשֶׂה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לְמַעְלָה? מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת זֶה. זָהוּ שְׁכָתוֹב כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וְאִזּוּ נִשְׁלַם הָאָדָם לְמַעְלָה.

פְּתַח וְאָמַר, (משלי כד) יִרְא אֶת ה' בְּנֵי וְמֶלֶךְ. יִרְא אֶת ה' – לַחֲבֵר הִירְאָה בְּקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּנֵי וְמֶלֶךְ – לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹר מֵהָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁנִקְרָאת מֶלֶךְ, לְבֵן הַבְּכוֹר הַזֶּה, לְהַכְנִס מִמֶּטָה לְמַעְלָה. דְּבַר אַחַר בְּנֵי וְמֶלֶךְ – תְּמַשִּׁיךְ הָאוֹר מֵהַבֵּן לְבַת, שְׁנִקְרָאת מֶלֶךְ.

וְעַם שׁוֹנִים אֶל תַּתְעַרְב (שם) – שְׁלֵא יִשְׁנֶה מִסְדֵּר הָאֲמוּנָה. שְׁהָרִי בְּהַתְחַלָּה צָרִיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל בִּירְאָה הַזֹּה, שֶׁהִיא הַפְּתַח לְכָל, וְאַחַר בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב, שֶׁהִיא לְמַעְלָה. מְשׁוּם שֶׁכָּל אָדָם שְׁאִינוּ יִרְא חֲטָא, אֵין לוֹ רְשׁוֹת לְהַכְנִס לְפֶתַח הָאֲמוּנָה הַזֶּה. כִּיּוֹן שֶׁמִּהַפְּתַח הַזֶּה דוֹחִים אוֹתוֹ – מֵהַכָּל דוֹחִים אוֹתוֹ, שְׁאֵין לוֹ בְּמָה שְׁיִכְנִס לְכָל. זָהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לָה'.

וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַקְּדָמוֹנִים, כָּל שִׁירְאָת חֲטָאוּ קוֹדֶמֶת לְחֻכְמָתוֹ, חֻכְמָתוֹ מִתְקִימָת. שְׁיִוְשַׁבְת הַחֻכְמָה עַל (תהלים פ) כִּנָּה אֲשֶׁר נִטְעָה יְמִינָה, שְׁנִקְרָאת כְּבוֹד אֵל.

וְאֵם אֵין אָדָם יִרְא מִמֶּנָּה, הִיא מִיִּסְרַת אוֹתוֹ, שֶׁהַתְּמַנְתָּה לְיִסְרַת אֶת בְּנֵי הָאָדָם. זָהוּ שְׁכָתוֹב (משלי ו) וְדַרְךְ חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר. מִי הוּא הַדְּרָךְ לְעַץ הַחַיִּים? הֵהוּא שֶׁהַתְּמַנְתָּה עַל הָעוֹלָם לְיִסְרַת אֶת בְּנֵי הָאָדָם שְׁלֵא יִטְעוּ מִדְּרָכּוֹ.

שְׁנוֹסְפָה בְּה' יו"ד, אוֹרוֹ שֶׁל הַצְּדִיק וּפְרִישַׁת שְׁלוֹמוֹ, וְאִזּוּ הוּא בְּגַדְל רַב. וּמִתִּי הִיא בְּרָה? כְּשֶׁנִּכְלָלַת הַזְּכָר עִם הַנְּקֵבָה.

יִרְאָת ה' טְהוֹרָה (תהלים יט) – הַשְּׁבַח שֶׁל כְּנֹסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּטְהוֹרָה, כְּשֶׁהוּא מְאִיר לָהּ פָּנִים. עוֹמְדַת לְעַד – שְׁעוֹמְדַת תְּמִיד חוֹמָה רַמָּה וְחֻזְקָה עַל בְּנִיָּה. מִתִּי? כְּשֶׁמְשַׁפְּטִי ה' מִמָּקוֹם שֶׁל אֲמַת מְאִירִים בְּה'. וְזָהוּ שְׁכָתוֹב (שם) צְדָקוֹ יַחְדּוֹ, כְּשֶׁהֵם יַחַד בְּצָדֵק הַזֶּה וְנוֹטְלִים אֶת שְׁמָה. זָהוּ שְׁכָתוֹב (שם) צְדָקוֹ יַחְדּוֹ, וְהִיא הַשֵּׁם שְׁלֵהֶם, מִצְוֹת ה'.

דְּבַר אַחַר פְּקוּדֵי ה' – נִצַּח וְהוֹד, שֶׁהֵם לְמוֹדֵי ה'. מְשַׁמְחֵי לֵב – זֶה הָאֲתָרוּג שְׁדוּמָה לְלֵב. מִצְוֹת ה' – זֶה הָאֲתָרוּג. יִרְאָת ה' – כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (משלי לא) אִשָּׁה יִרְאָת ה' הִיא תִתְהַלָּל. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁהִיא טְהוֹרָה. מְשַׁפְּטִי ה' אֲמַת – אֵלוֹ שֵׁשֶׁת הַבְּנִים שְׁכָלוּלִים בְּיַעֲקֹב, שְׁנִקְרָא מְשַׁפֵּט, וְהוּא אֲמַת. צְדָקוֹ יַחְדּוֹ – בְּיַחְדּוֹ שְׁלָם בִּירְאָת ה', שֶׁהִיא טְהוֹרָה.

הַנְּחַמְדִּים מְזָהָב וּמַפֵּז רַב (תהלים יט) מִצַּד הַזֶּהָב, זֶה שְׁבַחוֹ שֶׁל יַצְחָק, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (שיר השירים ח) שְׁמָאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וּמַפֵּז – זֶה אֲבָרָהֶם, וְזֶה יְמִינוֹ תַחַבְקֵנִי. רַב – זֶה יַעֲקֹב. וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ – דְּבַשׁ זֶה תְּמָר, שְׁכָלוּל זָכָר וְנְקֵבָה. וּמְשׁוּם זֶה, מִתִּי הֵם מִתּוֹקִים? כְּאֲשֶׁר נִתְחַבְּרוּ וְיִצָא מֵהֶם דְּבַשׁ.

וְנִפְתָּ צוֹפִים – כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (שם ד) נִפְתָּ תִטְפְּנָה שְׁפֹתוֹתֶיךָ כְּלָה. צוֹפִים – מְשׁוּם שֶׁכָּל מִי שְׁרוּצָה לְצִפּוֹת וּלְהַתְּבוֹנֵן בְּמִרְאָה הַזֹּה, מִסְתַּפֵּל, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (יחזקאל לג) צוֹפָה נִתְתִּיךְ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְעֶתָ מִפִּי דְבַר. וְדַאי הַמָּקוֹם הַזֶּה נִקְרָא פְּתַח הָאֲמוּנָה. וְכָתוּב (שם) וְאַרְאָה מִרְאוֹת אֱלֹהִים. מִכָּאן וּמַעְלָה אֵין רְשׁוֹת לְהַסְתַּפֵּל. וְעַל כֵּן מִמֶּנָּה יוֹנְקִים אוֹתָם לְמוֹדֵי ה', שְׁנִקְרָאִים צוֹפִים, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר נִפְתָּ צוֹפִים.

דְּבַר אַחַר צוֹפִים – אֵלוֹ לְמוֹדֵי ה', שְׁמְאִירִים בְּה', וּמְשֵׁם יוֹנְקִים הַנְּבִיאִים, פָּרִט לְמִשָּׁה שֶׁהַתְּעֵלָה לְמַעְלָה. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁכָלוּלִים כָּלָם בְּאַחַד, הֵם נְחַמְדִּים.

דְּבַר אַחַר יִרְאָת ה' טְהוֹרָה עוֹמְדַת לְעַד, בָּא וְרָאָה, אִם אָדָם מִשְׁתַּדֵּל בְּרַאשׁוֹנָה בְּמָקוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא יִרְאָת ה', אִזִּי תוֹרְתוֹ עוֹמְדַת לְעַד. מָה הַטַּעַם? כְּדִי שְׁיִכְנִס מִכָּאן לְאֲמוּנָה, מִהַפְּתַח הַזֶּה שֶׁל

הפּתּוֹר הַעֲלִיּוֹן, הַטְּמִיר מֵהַכּל, לִיחַד הָרֵאשׁ עִם הַסּוֹף, וּבִשְׁם אֶחָד נִכְלָלָת.

דְּבַר אַחַר (תהלים יט) בְּשִׁמְרָם עֵקֵב רַב – אוֹתָם מִשְׁפָּטִים שׁוֹמְרִים אֶת הָעֵקֵב רַב הַזֶּה, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב, בְּעַל הַבֵּית, שׁוֹמֵר בֵּיתוֹ. וְהָרִי הָעִירוֹ עַל אוֹתוֹ (עַקֵּב) שֶׁנִּטַּל אֲמָנוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁפָּרַע שְׁבַע כְּרִיעוֹת, לְבַטֵּל שְׁבַעֲהָ רֵאשֵׁי הַנְּחֹשׁ, שֶׁלֹּא יִקְרַב לְמִקְדָּשׁ.

גַּם מִזִּדִּים חֲשֵׁךְ עִבְדָּךְ, זִדִּים – זֶה הַנְּחֹשׁ שְׂרוּכֵב עָלָיו (סמא"ל). חֲשֵׁךְ עִבְדָּךְ – כְּמוֹ אוֹתוֹ הָעִבֵּד שֶׁכָּל מִפְתָּחוֹת אֲדוֹנוֹ בִּידוֹ, אָמַר שֶׁהִיא בַּחֲשֵׁכָה וְצִלְמוֹת, בְּשִׁבִיל אוֹתָם זִדִּים שֶׁשָּׁלְטוּ בְּעוֹלָם וְגִרְמוֹ מִיָּתֵהּ, וְלִפְעָמִים פְּגוּמָה הַלְּבָנָה, וְשׁוֹלֵט הַנְּחֹשׁ.

וְדָוִד הָיָה מִבְּקֵשׁ עַל זֶה רַחֲמִים, וְאָמַר אֵל יִמְשְׁלוּ בִי אֲזִי אֲזִי אִתָּם, שֶׁלֹּא יִשְׁלַט בְּמִקְוֹמוֹ. לְשִׁמּוֹ אוֹתוֹ הָעֵקֵב עַל יַד יַעֲקֹב, שֶׁנִּקְרָא גְדוֹל, בֶּן בְּכוֹר. שֶׁאֵין לָךְ בְּעוֹלָם שֶׁהַתְּגַבֵּר כְּנֶגֶד הַנְּחֹשׁ הַזֶּה כְּמוֹ יַעֲקֹב, וְהִסִּירוֹ מִנְּחִלָּתוֹ, מִשׁוּם שֶׁהוּא בְּעַל הַבֵּית, שֶׁלֹּא יִטְמָא בֵּיתוֹ.

כִּיּוֹן שֶׁלֹּא יִשְׁלַט, אֲזִי אִתָּם. אֲזִי: אֶל"ף, אֹר הָעֵתִיק. זִי"ן, שְׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁכְּלוּלוֹת בֵּיעֵקֵב. כִּיּוֹן שֶׁכָּל זֶה הַתְּחִבֵּר, אֲזִי אֵהְיָה תָם. שֶׁכֶּךָ נִקְרָא מִכְתָּם – מֶךְ וְתָם. מֶךְ – מִשׁוּם שֶׁאֵין לָהּ אֹר מִשְׁלָה. תָם – כֶּשֶׁהַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹת וּמְאִירָה בְּאוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים, אֲזִי תָם, וְעַל זֶה מִכְתָּם לְדוֹד.

מִתִּי? כֶּשֶׁנִּשְׁמַרְתָּ הַלְּבָנָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים טז) שֶׁמֶרְנִי אֵל כִּי חֲסִיתִי. מֵה זֶה חֲסִיתִי? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם נז) חֲסִיָּה נִפְשִׁי.

מָה הַטַּעַם שֶׁמֶרְנִי אֵל? צִדוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם שֶׁצָּרִיךְ לְעוֹרֵר, שִׁיֵּאִיר חֲסֵד עָלָיו לְחֲסִדֵי דוֹד הַנְּאֻמָּנִים. זֶה שֶׁכְּתוּב (שם קג) וְחֲסֵד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם. חֲסֵד – זֶה אֲבָרָהָם, שֶׁלָּקַח מֵהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אֹר וְחַיִּים וְנָתַן לְעוֹלָם הָאֲחֵרוֹן. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְעַד עוֹלָם עַל יִרְאִיו. הוּא הָעוֹלָם הָאֲחֵרוֹן שֶׁתְּלוּיָהּ בּוֹ הִירָאָה.

וְאֲזִי, וְצִדְקָתוֹ – זֶה הָעוֹלָם הָאֲחֵרוֹן שֶׁנִּקְרָא צִדְקָה לְבָנֵי בָנִים – שֶׁמִּנִּיקָה אֶת הַמַּחֲנוֹת שֶׁנִּקְרָאוּ בְּנֵי בָנִים, שֶׁהָרִי שֶׁשָּׂהָ הָעֲלִיוֹנִים שֶׁמְאִירִים לָהּ נִקְרָאוּ בָנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א) בְּנֵי אִמִּי נִחְרוּ בִּי, וְכְתוּב (תהלים קיג) אִם הַבָּנִים שֶׁמָּחָה. וְאֵלּוֹ

וְעִם כָּל זֶה צָרִיךְ לְקַשְׁרָה לְמַעְלָה, מִשׁוּם שֶׁנִּקְרָאת גּוֹף, וְצָרִיכִים (וְצָרִיכָה) נִשְׁמָה. וְנִדְּב וְאֲבִיהוּא, עַל שֶׁלֹּא קָשְׁרוּ אוֹתָהּ, וְנִטְלוּ מִמֶּנָּה הַנִּשְׁמָה, לְקַחָה אֶת נִשְׁמָתָם, וְגוֹפֵם קִיָּם, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוֹ. (ויקרא י) וַיִּשְׁימוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת.

מִשׁוּם שֶׁאֵין לָהּ מִשְׁלָה חַיִּים כְּלוּם, וְעַץ הַחַיִּים נֹתֵן בָּהּ חַיִּים, מִשׁוּם כֶּךָ הִיא גּוֹף. יַעֲקֹב – הַנִּשְׁמָה. הָעֵתִיק – נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה.

וּפְנִינָתָם שֶׁנָּתַן שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ, חַיִּים בְּאֶרֶץ, נֹסֶפֶה לוֹ נִשְׁמָה וְהִאִירָה לוֹ פְּנִיָּה, מִשׁוּם שֶׁעוֹרֵר חַיִּים כְּנֶגְדָּהּ, וְעַל זֶה בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. כֶּשֶׁהַמֶּלֶךְ הַזֶּה שֶׁלְּמִטָּה, פְּנִיָּה מְאִירִים, חַיִּים נִדְּבָקִים בָּהּ.

דְּבַר אַחַר בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, זֶה יַעֲקֹב, חַיִּים, שֶׁבָּאִים לוֹ מֵהָאֵם. וּמִשׁוּם פְּנִינָתָם הַתְּקִיָּם הָעוֹלָם, שֶׁחֲבֵר בְּרִית בְּלִילָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה. מָה הַטַּעַם יוֹמָם? שֶׁהַתְּחִבֵּרָה מ"ם סְתוּמָה בְּיוֹם, וּמְאִירָה בְּלִילָה. וְאֵלְמֵלֵךְ זֶה, חֲקוֹת שְׁמַיִם וְאֶרֶץ לֹא שֶׁמֶתִי, אֵלּוֹ חֲקוֹת שֶׁקְּבוּעִים בְּזֶה, חֲקוֹת הַתּוֹרָה לֹא יִתְקִימוּ. וּמִתִּי יִתְקִימוּ? כֶּשֶׁצִּדְקוֹ יִחְדוּ.

גַּם עִבְדָּךְ נִזְהָר בָּהֶם, מִלְּטַעוֹת בְּתִקּוּנֵי הַמֶּלֶךְ. שֶׁהָרִי כָּכָל לִילָה מִשְׁתַּדֵּל בָּהֶם לְחַבְרָם יַחַד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. עַל מִשְׁפָּטֵי צִדְקָךְ – שֶׁמִּשְׁפָּטִים שֶׁהֵם נְחֻמְדִּים, וְכְלוּלִים מִכָּלֶם, יִתְחַבְּרוּ בְּצִדְקָה הַזֹּאת.

וְאֲזִי, כְּאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים, הֵם שׁוֹמְרִים שֶׁלֹּא יִתְקַרֵּב לְמִקְדָּשׁ עָרַל וְטָמֵא. וְכִשְׁהֵם שׁוֹמְרִים אוֹתָהּ הַשְּׁמִירָה, שֶׁהִיא סוֹף הַדְּרָגוֹת שֶׁהוּא עֵקֵב, אֲזִי הִיא רַב שֶׁמִּתְחַבְּרָת לְמַעְלָה. וְעַל זֶה כְּתוּב (משלי כב) עֵקֵב עֲנוּהָ יִרְאֵת ה'. עֵקֵב עֲנוּהָ – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) וְהָאִישׁ מִשָּׂה עֲנוּ מְאֹד, וְנִקְרָא (דברים לג) אִישׁ הָאֵלֹהִים, וְכְתוּב (תהלים יח) וְעֲנוּתֶךָ תִּרְבֵּנִי.

וְכְתוּב רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה', מִשׁוּם שֶׁבְּרֵאשׁ צָרִיךְ לִירָא מִמֶּנָּה, וְאַחַר כֶּךָ לְעֲלוֹת בַּחֲכָמָה. דְּבַר אַחַר, רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה' – זוֹ הִירָאָה הָעֲלִיוֹנָה, וּמִשׁוּם שֶׁהִיא רֵאשׁ לְתַחֲתוֹנִים לְקַחָה שֵׁם הָעֲלִיּוֹן. וְעַל זֶה נִקְרָאת עֲטֻרָת, בְּשֵׁם

וּדְרַגְתִּי תֵּאִיר לְצַד בֵּית הַדִּין, לְהֵאִיר לָכֶם, שְׂאֵתֶם תַּחַת אוֹתוֹ הַמָּקוֹם.

בְּשִׂרְאָה דוֹד שְׂבַעַל הַבַּיִת שְׂאֵמֵר כָּךְ, אָמַר (תהלים קטו) ה' זְכַרְנוּ יְבָרְךָ. אוֹתוֹ שְׂיֹשֵׁב בְּעוֹלָם הַזְּכָר, ה' - לְמַעַלְהָ לְמַעַלְהָ - יְבָרְךָ אוֹתוֹ בְּעֵטְרוֹת עֲלִיוֹנוֹת. שְׁהֲרִי כָּל הַשְּׂבָטִים, פָּרַט לְיוֹסֵף, יוֹשְׁבִים בְּעוֹלָם הַנְּקֵבָה, וּמִתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ.

אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, יְבָרְךָ אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְדַאִי, בֵּיתוֹ שֶׁל דָּוִד. יְבָרְךָ אֵת בֵּית אֶהְרֹן, שְׂיִתְעוֹרֵר צַד הַחֶסֶד שְׁלֵה. יְבָרְךָ יִרְאִי ה' הַקְּטָנִים. מִשׁוּם כֶּךָ יוֹסֵף ה' עֲלֵיכֶם, מֵהַצַּד שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁהוּא עֲלֵיכֶם, מִתְעוֹרֵר בְּרַחֲמִים עֲלֵיכֶם. שְׁהֲרִי אוֹתוֹ הַחֲטָא יוֹסֵף מְחַל לְמַטָּה, וְאָמַר (בראשית נ) אָנֹכִי אֶכְלָכֶל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. מִשׁוּם כֶּךָ עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, וְתִגַּן זְכוּתוֹ עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, שְׁלֵא יִתְפָּסוּ בַּחֲטָאֵיכֶם, וְלֹא יִשְׁלַט עֲלֵיכֶם אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ.

מִשׁוּם כֶּךָ, אֵל יִמְשְׁלוּ בִי אֲזוֹ אֵיתֶם, וְהִתְעַטֵּר אוֹתוֹ הַמָּקוֹם בְּעֵטְרוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁהִתְעַטֵּר כְּשֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֵת הַיָּם וְאָמְרוּ אֲזוֹ יִשִּׁיר, כְּשִׂרְאוֹ שֶׁנִּשְׁלְמָה הַלְּבָנָה. (תהלים יט) וְנִקִּיתִי מִפֶּשַׁע רָב - זֶהוּ חֲטָא הַשְּׂבָטִים שְׁהִיָּה רַב.

וְעַל הַכֹּל בִּקְשׁ רַחֲמִים. (שם) יִהְיוּ לְרִצּוֹן - לְפָנַי הָעֵתִיק הַקְּדוֹשׁ. אִמְרֵי פִי - זֶה הַפֶּה שֶׁלוֹ. וְהַגִּיזוֹן לְבִי - זֶה לֵב הַשָּׁמַיִם. לְפָנַיךָ - אֵלוֹ הַפְּנִים הָעֲלִיוֹנִים שֶׁנִּחְבָּאִים וּמִתְגַּלִּים בְּעֵת רִצּוֹן. ה' - זֶה הַיָּמִין. צוּרֵי - זֶה הַשְּׂמָאל. וְגֹאֲלֵי - זֶה הָאֲמֻצְעֵי.

דְּבָר אַחֵר, ה' - זֶה הָאֲמֻצֵּעַ, זֶה יַעֲקֹב. צוּרֵי - זֶה הַשְּׂמָאל. וְגֹאֲלֵי - זֶה הַיָּמִין, שֶׁנִּקְרָא גּוֹאֵל, קְרוֹב וְדַאִי, וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהָרִים אֵת יָמֵינוּ וְלִפְדוֹת אֵת בְּנֵינוּ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם קיח) יָמִין ה' רוֹמְמָה יָמִין ה' עֲשֵׂה חַיִּל.

פְּרִשְׁתַּי צוּ

וּבְצַד שְׂמָאל עוֹמְדַת דְּרָגָה אַחֲרַת, שְׂבַצַּד הַטְּמָאָה, שֶׁנִּקְרָאת אַף כֶּךָ מִחֲשָׁבָה, וְנִקְרָאת מִחֲשָׁבָה רְעָה. מִשׁוּם שֶׁהַדְּרָגָה שְׁעָלֶיהָ הִיא רְעָה, וּמִשׁוּם כֶּךָ נִקְרָאת מִחֲשָׁבָה רְעָה.

בְּאֵן עוֹמְדִים כָּל הַרְצוֹנוֹת הַרְעִים, וְכָל הַהֲרָהוּרִים רְעִים, וְכָל רְעוֹת הָעוֹלָם. וְהִיא עוֹמְדַת עַל כָּל

שְׂמֻקִּיפִים אֵת הָעוֹלָם הָאֲחֵרוֹן הַזֶּה נִקְרָאִים בְּנֵי בָנִים. וּמִתִּי? כְּשֶׁשׁוֹמְרִים אֵת בְּרִיתוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שם קג) לְשִׁמְרֵי בְּרִיתוֹ.

בֵּא וּרְאֵה, מִשׁוּם שֶׁבְּנֵי הַבָּנִים הִלְלוּ לֹא שְׁמְרוּ אֵת בְּרִיתוֹ כְּבָרָאשׁוֹנָה, וּמְכָרוּ אוֹתוֹ לְאַרְץ נְכַרְיָה, נִגְזַר עֲלֵיהֶם עֲנָשׁ.

וְזֶה שְׂבַקֵּשׁ מִשֵּׁה, כְּשִׂרְאָה שְׂיַעֲשֶׂה דִין בְּאוֹתָם עֲשֵׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת: וּמָה (וְאִיפֵה) הִיא תוֹרַתָם? אָמַר לוֹ: חֲזוּר לְאַחֲוֹרֵיךָ, לְאוֹתָם שְׂשׁוּרִים אַחֲוֹרֵי הַמִּשְׁכָּן, שְׂמְכָרוּ אֵת הַצַּדִּיק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: וּמָה שׁוֹנָה בְּגוֹפִים הִלְלוּ? אָמַר לוֹ: כֶּךָ עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה, וְאֵין מִי שְׂיִכּוֹל לְהַשִּׁיג!

וְעַל זֶה הַשְּׂתַדֵּל דָּוִד לְבָרְךָ אֵת הַמָּקוֹם הַזֶּה, שְׂבָא מִמֶּנּוּ אוֹר. וְאָמַר, (תהלים קטו) ה' זְכַרְנוּ יְבָרְךָ - זֶה צַדִּיק. יְבָרְךָ אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל - הַצַּדִּיק הַזֶּה יְבָרְךָ אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְבָרְךָ אֵת בֵּית אֶהְרֹן - צַד הַחֶסֶד שֶׁיֵּשׁ בָּהּ, שֶׁנִּקְרָא בֵּית אֶהְרֹן, כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר לְחֶסֶד. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שְׁמוֹת ו) וַיִּקַּח אֶהְרֹן אֵת אֲלִישֶׁב"ע בֵּת עַמִּינָדָב, שֶׁהִתְחַבְּרָה לְאֵל.

יְבָרְךָ יִרְאִי ה' - אֵלוֹ יוֹשְׁבֵי הַמִּשְׁכָּן, שְׂשׁוּרִים בִּיְרְאָה הַזֹּו. הַקְּטָנִים עִם הַגְּדוֹלִים - כְּמוֹ שֶׁנִּאָּמַר (תהלים קד) חֲיִוֹת קְטָנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. חֲיִוֹת קְטָנוֹת - כָּל אוֹתָם גְּדוֹלִים שְׂיַצְאוּ מֵאוֹתָם בְּנֵי בָנִים, כְּמוֹ שֶׁנִּאָּמַר (במדבר ב) כָּל הַפְּקָדִים לְמַחְנֵה יְהוּדָה. עִם גְּדוֹלוֹת - אוֹתָם שְׂבָטִים.

וְעַל כֶּן, כָּל הָעוֹבֵר עַל הַפְּקוּדִים נוֹתֵן שְׂכָר, בִּקְעָה לְגִלְגֵּלַת, לְהִיּוֹת כְּפָר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ. וְיִתְפַּשֵּׁט מִמֶּנָּה הָאוֹר, כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר הַיָּמִין, הַכֶּסֶף, אֲלֵיהָ. וְעַל זֶה יְבָרְךָ אֵת בֵּית אֶהְרֹן, כְּשֶׁנוֹסְפָה בָּהּ בְּרָכָה, וּמִתְעוֹרֵר אֲלֵיהָ הַיָּמִין, בְּאוֹתוֹ הַכֶּסֶף, אֲזוֹ בְּרָכְתָהּ שׁוֹפְעַת בְּאוֹתָם הַיִּרְאִים מִמֶּנָּה.

בֵּא וּרְאֵה, כָּל אָדָם שֶׁשָּׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנַי רְבוּנוּ וּפּוֹחַד כָּל יוֹם מֵאוֹתוֹ חֲטָא שְׂעָשָׂה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לוֹ וְלֹא גוֹבֵה מִמֶּנּוּ, שְׁהֲרִי אַחֵי יוֹסֵף, פַּחַד רַב נָפַל עֲלֵיהֶם, כְּשִׂרְאוֹ שֶׁהִסְתַּלַּק אֲבִיהֶם לְמַעַלְהָ, וְרָאוּ עֲצָמָם בְּגִלוֹת עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא, עַד שֶׁאָמַר לָהֶם יוֹסֵף (בראשית נ) אֵל תִּירְאוּ. אֵל תִּפְחָדוּ וְדַאִי מַעֲנֵשׁ בְּזִמְנָה הַזֶּה, כִּי הִתְחַת אֱלֹהִים אֲנִי? וְדַאִי הִסְתַּלַּקְתִּי לְמַעַלְהָ מִהַמָּקוֹם הַהוּא.

והולכים ושולטים בכל אותם אמורים ופדרים, וכלם מתאכלים, ומהם נזונים כל אותם שומרי החקים, והם חלקם להזון מהם, כדי שלא ישלטו ולא יתקרב לתוף הקדש. ויפרד אדם מאותו הצד, וידבק ברצון עליון, ואז יסלח לו אדונו לאותו אדם, והכהן מכפר עליו, שכתוב (שם ד) וכפר עליו הכהן מחטאתו.

פרשת אחרי

מדרש הנעלם

בא וראה, בשעה שנבראו, התלבשו בדיוקן קדוש עליון של אור, בגן העדן שלמעלה, ובדיוקן קדוש אחר בגן העדן שלמטה, ונתנו להם נחלה העליונה. ונתנו להם חלק עליון. ואחר שנתנו להם את זה, אמר להם המלאך: בא הזמן שתצאו, שהקדוש ברוך הוא אמר שתצאו מכאן.

תמהו, ואמרו: לאן? אמרו להם שני המלאכים: הקדוש ברוך הוא אמר (בראשית יב) לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. מארצך - זה גן העדן שלמטה. ומבית אביך - זה גן העדן שלמעלה. אל הארץ אשר אראך - זו הארץ החשוכה השפלה.

והראו לו כל גן העדן, והראו לו היכלות ובתים, מדורים עליונים, וכמה היכלות נכספים, וכמה בתים, וכמה מדורים, וכמה דרגות, וכל חלק וחלק שיש לו לצדיק בפני עצמו.

אמר: מה ההיכלות הללו? אמרו לו שני המלאכים: ארבעים ושנים היכלות הם מרקמים מכמה גונים נאים, וכל אדם שקורא קריאת שמע שם של ארבעים ושנים שמות כראוי, יירש אותם. העלו אותו לשבעים מדרגות, ובהן שבעים ושנים חלונות, ומרקמים בכמה גונים. אמר, למי אלו? אמרו לו, כל איש שקורא קריאת שמע שם של שבעים ושנים תבות כמו שצריך, יירש את זה.

הבנים אותו הלאה, והראו לו חמשים מדורים אחרים, מרקמים בכמה גונים. אמר, למי אלו? אמרו לו, לכל אדם שקורא קריאת שמע שם של חמשים תבות כמו שצריך, יירש את זה.

הרצונות הללו שיטמא בהם בן אדם. במחשבה הרעה הזו עומדות כמה דרגות טמאות, וכלן עומדות לטמא את האדם, באותם רצונות והרהורים של מחשבה רעה, ואז נטמא בהם האדם, ונדבק באותו הצד.

ועל פן צריך להקריב עולה להטהר, וכשמקריב אותה, צריך להטות רצונו למחשבה הקדושה, וכשעולה עשן מאותם חלבים ואמורים ומאותם אברים, לאותה מחשבה רעה עולה בראשונה, ואת כלם נוטלת לה, ונזונית מהם.

ואחר כך עולה העשן האחר הדק, וכל אותם עליונים, מהם בעלי הדין, מתכנסים ונכנסים לפני ולפנים, עד שמתכנסים זה לתוף זה וזה לתוף זה, עד שכלם עולים להכלל הכל זה עם זה, ולהשלים זה עם זה, וגוף נקשר בגוף.

אז מעטר אותם אדם את רצונו ברצונה של אותה מחשבה טהורה. ואז הכהנים מצד הימין, והלויים מצד השמאל, מקשרים איברים באיברים, עד שמתעלה המחשבה הטהורה הזו בין ימין לשמאל, ומתחברים זה עם זה ונקשרים זה לזה, ונהיים לאחד. ואז נקרא ניחות, נחת ורצון, להתחבר ולהכנס זה עם זה.

וכשהכל נקשרים זה עם זה, העולם הבא מוציא את כל האור, שיאורו כלם יחד. וכל השמחה נמצאת, וכל הפנים מאירות, הכל בבשום. ונפרד אדם מתוף מחשבה רעה, ונדבק במחשבה טהורה, עד שנדבק הכל בתוף המחשבה הנסתרת העליונה של הכל, ונהיה הכל אחד.

ומה שנשארו מן הקרבן, צריך להשרף ולהתאכל בלילה, שלא יהנה ממנו אדם. מה הטעם שהעולה הזו, הקרבן של העולות, אין רשות לאדם בעולם להנות ממנה? משום שאותו קרבן אין נקרב אלא מתוף שנמשך במחשבה רעה, הצד של הטמאה. ושלא יתפשט ולא יסטה הצד הזה, הכל חוזר לתוף האש להתאכל, ולא יהנה מאותו הקרבן אדם בעולם.

בלילה מתאכל כל מה שנשארו, כמו שנאמר (ויקרא ה) על מוקדה על המזבח כל הלילה. כשנכנס הלילה, כל אותם שומרי החקים נמצאים,

סדר הלימוד ליום כד תמוז [יום 290 בשנה]

הַבְּנִיּוֹת אֹתוֹ הֲלָאָה, הֲרָאָה לוֹ שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם מְדוּרִים אַחֲרַיִם מְרַקְמִים בְּכַמָּה גִּוְנִים. אָמַר: לְמִי הֵם? אָמַר לוֹ: לְכָל אָדָם שְׁקוּרָא קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם תְּבוֹת שִׁישׁ בְּפִרְשָׁה הֲרַבִּיעִית.

אָמַר לָהֶם: וּבַמָּה אֲנִי אֲרוּיַח זֶה? אָמְרוּ לוֹ: (בראשית א) בְּעֶצְבוֹן תֵּאֱכָלְנָהּ. אָמַר לָהֶם: וּמָהוּ הָעֶצְבוֹן? אָמְרוּ לוֹ: נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. עֲשִׂיהָ – בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּשְׁמִיעָה – בַּתּוֹרָה.

הוֹצִיאָו אוֹתוֹ מִגֶּן עֵדֶן, וְהִלְכוּ עִמּוֹ לְגִיְהֵנָם, וְעָמוּד הָעֵנָן לָלַכְתָּ עִמּוֹ בַּיּוֹם עַל רֹאשׁוֹ, וְעָמוּד הָאֵשׁ לָלַכְתָּ עִמּוֹ בַּלַּיְלָה. אָמְרוּ לוֹ: בֵּא תִרְאֶה, הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא חֲשׂוֹךְ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. הֲרָאוּ לוֹ אֶת כָּל מְדוּרֵי הַגִּיְהֵנָם, וְהֲרָאוּ לוֹ אֶת לֵהַט הַחֶרֶב הַמַּתְהַפֶּכֶת, וְהֲרָאוּ לוֹ (ישעיה נ) הַכְּלָבִים עֲזֵי נַפֶּשׁ לֹא יִדְעוּ שְׁבָעָה.

אָמַר לָהֶם: מִי הֵם? אָמְרוּ לוֹ: אוֹתָם אַרְבַּעִים וּשְׁנַיִם הֵיכָלוֹת חֲשׂוּכִים. וְכַמָּה גְּבָרִים עִם שְׁלֹשָׁאוֹת בְּצוּרָא, וְאַסּוּרִים מִיַּדֵּיהֶם וּמִרְגְּלֵיהֶם, וְהֵם צוּחִים וְאוֹמְרִים: וַיִּלְנֹו שְׁהִלְכְנוּ בְּהַבְּלֵי הָעוֹלָם, וְלֹא הִלְכְנוּ לְבַתֵּי כְּנִסְיוֹת, וְלֹא קְרִינוּ הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם שְׁמוֹת, שֶׁלֹּא לְמַדְנוּ אוֹתוֹ. אוֹי לְנוּ, אוֹי לְנַפְשֵׁנוּ! וּבַעַל הָאַסּוּרִים מְמַנֶּה עֲלֵיהֶם.

הַבְּנִיּוֹת אוֹתוֹ הֲלָאָה, הֲרָאוּ לוֹ שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם חֲלוֹנוֹת חֲשׂוּכִים, וּבָהֶם הָיוּ מְכַנְּיָסִים הַשְּׁלֹשָׁאוֹת מְצוּרָא. הַכְּנִיסוּ אוֹתוֹ לְהֵלֶן, וְהֲרָאוּ לוֹ חֲמֵשׁ שְׁעָרִים, וְכָלֶם נִקְבִים. וְרַגְלֵי הַרְשָׁעִים הָיוּ מְכַנְּיָסִים בְּאוֹתָם הַנִּקְבִים, וְהֵם צוּחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי לְרַגְלֵינוּ שְׁהִלְכְנוּ בְּהַבְּלֵי הָעוֹלָם, וְלֹא הִלְכְנוּ לְבֵית הַכְּנִסָּת, וְלֹא לְמַדְנוּ הַשֵּׁם שֶׁל חֲמֵשׁ תְּבוֹת מְקַרִּיאַת שְׁמַע!

הַבְּנִיּוֹת אוֹתוֹ הֲלָאָה, שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם מְדוּרִים, וַיַּדִּיֵהֶם אַסּוּרִים בְּנִקְבִים מִן הַמְּזוּזוֹת שֶׁמֶן הַבַּיִת, וְהֵם אוֹמְרִים: וַיִּלְנֹו, וַיִּלְדִּינוּ, שֶׁלֹּא קִשְׁרוּ תְּפִלִּין (בראש) וּבִידֵי!

הַבְּנִיּוֹת אוֹתוֹ הֲלָאָה, וְהֲרָאוּ לוֹ אֶת כָּל מְדוּרֵי הַגִּיְהֵנָם. אָמְרוּ: כָּל אָדָם שֶׁל הָעוֹלָם יִכְנַס לְמָקוֹם הַזֶּה, וְאַפְלוּ מִי שֶׁהוּא חֲפָשִׁי. זֶהוּ שְׁכָתוֹב

(איוב ג) קִטְן וְגָדוֹל שֵׁם הוּא וְעֶבֶד חֲפָשִׁי מְאֻדָּנוּ, וְאֵין חֲפָשִׁי אֶלָּא כָּל אִישׁ שֶׁמְכִיר אֶת שֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרָאוּי. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים צא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יִדַע שְׁמִי יִקְרָאֵנִי וְאַעֲנֶהוּ.

בֵּא וִרְאָה, כָּל אִישׁ שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵם מְצוּוֹת עֲשֶׂה – כָּל מְצוּוָה וּמְצוּוָה שִׁיעֲשֶׂה, מִתְּעַלָּה לְמַעְלָה, וְעוֹמְדָת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמְרָת: אֲנִי מְפֹלְוֵי שִׁיעֲשֶׂה אוֹתִי, וְנִתֵּן לִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֶאֶךְ אֶחָד שִׁיעֲזוֹר אוֹתוֹ בְּמָקוֹם הַחֲשׂוֹךְ שֶׁל הַגִּיְהֵנָם שֶׁנִּקְרָא לַיְלָה, שֶׁהוּא בְּמָקוֹם הַזֶּה.

וְכָל דְּבַר תּוֹרָה שֶׁשָּׁמַע, עַל כָּל דְּבַר וְדְבַר, נוֹתֵן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֶאֶךְ אֶחָד לְכָל דְּבַר וְדְבַר שִׁיעֲזָרוּ לוֹ. וְעַל זֶה (יהושע א, ח) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וּלְיַלָּה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַפְּתוּב בּוֹ כִּי אֲזַ תְּצַלִּיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאֲזַ תִּשְׁכִּיל. וְאִם אֵתָה תַעֲשֶׂה אֶת זֶה, מָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צוּה אוֹתָךְ שֶׁתִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְתִשְׁמַר וְתַעֲשֶׂה כָּל מָה שִׁישׁ בָּהּ – לֹא תִפְחַד מִהַמָּקוֹם הַזֶּה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב הֲלֹא צְוִיתִיךָ חֲזַק וְאַמָּץ אֶל תַּעֲרֹץ וְאֶל תַּחַת וְגו'. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ בְּשַׁעַת שֶׁתִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ בְּשַׁעַת שֶׁתִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַפְּתוּב בּוֹ. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ בְּשַׁעַת שֶׁתִּתְפַטֵּר מִן הָעוֹלָם, וְתִכְנַס לְכָאֵן.

וְאִם לֹא תִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וְלֹא תִשְׁמַר וְלֹא תַעֲשֶׂה מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִסְתַּלַּק מִמָּךְ, וּמְלֶאֶכְיוֹ לֹא יִצְוֶה לָךְ לְשַׁמְרֶךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ויקרא כו) וְאִם תִּלְכּוּ עִמִּי קְרִי וְגו' וְהִלְכְתִּי אִתְּךָ אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי.

אַחַר שֶׁהֲרָאוּ לוֹ כָּל זֶה וַיֹּאמֶר לוֹ כָּל זֶה, אוֹמֵר לוֹ מְלֶאֶךְ אֶחָד מִן הַשְּׁנַיִם, שֶׁהוּא יִצַר הַטוֹב: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לִי שְׁאַלְךָ עִמָּךְ, אֲנִי וַיִּצַר הָרַע. הַשְּׁבַע לִי שְׁתַּקִּים אֶת כָּל הַתּוֹרָה, לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשַׁמֵּר וּלְעֲשׂוֹת. נִשְׁבַּע לוֹ. אַחַר כֵּן אוֹמֵר: לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וּמִמּוֹלְדֶתְךָ, לְגוֹף שְׁפָל, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ.

וּבְשַׁעַת שִׁיצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ, יַחֲזִיק מְלֶאֶךְ בְּיָדוֹ בְּצוּרָאוֹ, וּמְשַׁכַּח לוֹ אֶת הַתּוֹרָה, וְרוּשֵׁם לוֹ בְּאַצְבָּעוֹ עַל פִּיו: אֵל תִּשְׁכַּח הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי לִּי! וְאִם הָאָדָם יַעֲשֶׂה וַיִּקְיַם הַשְּׁבוּעָה, נוֹתְנִים לוֹ כָּל

ובאותה שעה, ויהי רעב בארץ. הארץ זה הגוף. ובאותה שעה, אם יתעסק בתורה - הרי טוב, ואם לא - יבא סמאל רכוב על נחש לאלימלך. (בראשית לב) וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. הולך לאשה נעמי, יהפך אותה, ויעשה אותה שתחטא, ותהיה רעה.

אם אדם נפרד ממנה - הרי טוב, כמו שאמר איוב (איוב ב) כדבר אחת הנבלות תדברי גם את הטוב נקבל מאת האלהים והרע לא נקבל. העצה שנתן לך הטמא, לא נקבל. ואם יקום עצת החטא כמו שאמרה היא, ויגנב או יעשה כל העברות שבעולם, אחר כך יתלווהו על העץ וימות. זהו שכתוב (רות א) וימתו גם שניהם מחלון וכליון. ונשארו ה"ה אלמנות.

ותאמר נעמי. ומה היא אומרת? ו"י ו"י ו"ה. ועם כל זה נעמי אומרת, (שם) שכנה בנתי, שובו שובו בתשובה, העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים, י"ו שהסתלקו. ערפה מצד הטמאה תשוב אל עמה ואל אלהיה. ורות דבקה עם נעמי. זהו שכתוב (שם) אל אשר תלכי אלה.

ואם שבו בתשובה - יבא אלימלך ויבא מחלון. ואם שבו כלם - יבא השם הקדוש העליון, ואם לא - ימותו. זהו שכתוב (שם) ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלתיה עמה, יצאו מהגוף.

באותה שעה היא הולכת לשומרי גן העדן, להפנס לגן העדן. הם דוחים אותה החוצה, והולכת במקום החשך. (שם) ותהם כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת נעמי. באותה שעה אומרת, אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה', השם הקדוש שהיה בי. זהו שכתוב (שם) וה' ענה בי, השם הקדוש של יהו"ה העיד בי כל החטאים שעשיתי.

באותה שעה יבא הנחש ויקח אותה לשפחה. באותה שעה אומרת, (ישעיה א) איכה היתה לזונה קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים.

י"ן נשארו עני ודל, (זכריה ט) עני ורוכב על חמור. דל, עליו נאמר (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'. אם ישאר לו בן שהולך

מה שהראו לו. ואם יותר ירויח - יותר יתנו. זהו ששנינו, למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה.

ואם לא - בא וראה, באדם יש בו את שם הוי"ה. י"ה - העולם הבא, ו"ה - העולם הזה. י"ה התלבשה בדיוקן עליון מן גן העדן שלמעלה, ו"ה התלבשה בדיוקן העדן שלמטה. והם כדגמא זו: י' - אלימלך, ה' - נעמי, ו' - מחלון, ה' - רות.

ואם אותו האיש הולך בדרךים טובות ויקים השבועה שנשבע, נותנים לו כל הטוב שהראו לו, וכל מה שהרויח בעולם הזה. ואם לא, מה אומרת הנשמה הקדושה? ערם יצתי מבטן אמי וערם אשוב שמה (איוב א). ומה הוא (ערם מ) שם הקדוש הוי"ה שאמרנו.

בא וראה, בשעה שבא (שהולך) אדם לעולם, נותן בו הקדוש ברוך הוא את שמו באדם, ושם אחר משד יהודי, שנקרא חול, ושם אחר, שנקרא חשך.

זהו שכתוב (דברים ל) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. החיים - זה שם יהו"ה של הקדוש ברוך הוא. ואת הטוב - זה השד היהודי, שנותן לו עשר בעולם הזה. ואת המות ואת הרע - אלו שני מקטרגים רשעים טמאים, מצדו של סמאל ונחש, מן שרו של ישמעאל ועשו.

אם האדם יקים השבועה שנשבע - טוב, ואם לאו - יסתלק ממנו י"ו. נשארו ה' ה'. ובשעה הזו, ה' העליונה מה היא אומרת? (יחזקאל לג) שובו שובו מדרכיכם הרעים, שהם הרשעים שאמרנו.

ואם שבו - הרי טוב, ואם לאו - תסתלק ה' העליונה עם ו"י, ונעשית הוי"י. ומה היא אומרת? (ישעיה א) הוי גוי חוטא וגו'. ואם שבו משנשארה בו ה' התחתונה - הרי טוב, ואם לאו - יעשה הוי"ה. זהו שכתוב (איכה ב) השיב אחור ימינו מפני אויב. ויעשו הרשעים יחד (שר) עליהם.

ובאותו זמן יעשו הרשעים אדונים להם, ומתעלה הטמא, שהוא מצד שרו של עשו, על אלימלך ונעמי, ושרו של ישמעאל על מחלון ורות. ובאותה השעה אמרו, (ישעיה כו) ה' אלהינו בעלוננו אדנים זולתך.

שְׁלוֹ, זְהוּ שְׁכַתוּב (דניאל ד) דִּי שְׁמַה בְּלִטְשָׁא צַר כְּשֵׁם
אֱלֹהֵי. וְכַתוּב (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן
בְּאֵשׁ. וְעַל כֵּן הִתְפַּסָּה מֵהֶם. וְכִי אָדָם יִבְרַח מִן
הַמְּלָכוֹת? אֲלֵא מְלָאָכִים הָיוּ מְכַסִּים אוֹתוֹ.

מָה רְאוּ חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעֲזַרְיָה שְׁנַתְנוּ עֲצָמָם לְאֵשׁ?
אֲלֵא בֵּא וּרְאָה, יוֹם אֶחָד הָיָה דְּוֹד יוֹרֵד לְהַנִּיחַ
גּוֹפּוֹ לְפָנֵי הַנֶּהָר, וְהָיָה אוֹמֵר (תהלים פו) שְׁמֵרָה נִפְשִׁי
כִּי חֲסִיד אָנִי. אָמְרוּ לוֹ: וְאַתָּה חֲסִיד? אָמַר לָהֶם:
וְלֹא חֲסִיד אָנִי, שְׂדֵי מְלָכִים בְּשִׁפְיָר וּבְשִׁלְיָה,
וּמְטַהֵר אֶת הַטְּהוֹר, וּמְטַמֵּא אֶת הַטְּמֵא. וְאָנִי קָם
בְּשִׁמְחָה בְּשִׁלְשׁ מְשֻׁמְרוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר חֲצוֹת לִילָה
אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. וְאָנִי נִם כְּמוֹ סוֹס בְּהֵבֵל אֶחָד.

וּבְחֲצוֹת לִילָה אָקוּם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וּבְמִשְׁמֵרָה
שְׁלִישִׁית אָנִי מְגַנֵּן עִם הַמְּלָאָכִים לְקָדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. זְהוּ שְׁכַתוּב (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בִקְרָה
וְיִרְעוּ כָל בְּנֵי אֱלֹהִים. מִי הֵם? הַמְּלָאָכִים הַקְּדוּשִׁים
שְׂאוּמְרִים שִׁירָה עִמִּי בְּלִילָה. זְהוּ שְׁכַתוּב (תהלים מב)
וּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי תִפְלָה לְאֵל חַיִּי.

אָמְרוּ הַצְּפָרְדַּעִים: אֲנַחְנוּ עָשִׂינוּ יוֹתֵר מִמֶּךָ בְּשִׁבִיל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר לָהֶם דְּוֹד: וּמָה
אַתֶּם עָשִׂיתֶם יוֹתֵר מִמֶּנִּי? אָמְרוּ לוֹ: שְׁהֵיִינוּ שׁוֹרְפוֹת
אֶת גּוֹפְנוֹ בְּאֵשׁ בְּתַנּוּר בְּמַצְרִים. וּבְשִׁעָה שְׁהִיוּ
כּוֹפְתִים אֶת חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעֲזַרְיָה, אָמְרוּ בְּלִבָּם,
נַעֲשֶׂה כְּמוֹ הַצְּפָרְדַּעִים.

שְׁנֵינּוּ, שְׁלֵשׁ מְשֻׁמְרוֹת הוּא הַלִּילָה, וְעַל כָּל מְשֻׁמֵּר
וּמְשֻׁמֵּר יוֹשֵׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג
כְּאָרִי. בֵּא וּרְאָה, שְׁלֵשׁ מְשֻׁמְרוֹת הֵם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
שְׁעוֹת, וְנַחְלָקוֹת אַרְבַּע לְכָל מְשֻׁמֵּר. וּבְכָל מְשֻׁמֵּר
יוֹשֵׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג כְּאָרִי, וְאוֹמֵר: אוֹי
שֶׁחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְכוּ'.

בֵּא וּרְאָה, כְּדָגְמָא שְׂיֵשׁ מְשֻׁמְרוֹת בְּרָקִיעַ, כְּךָ יֵשׁ
מְשֻׁמְרוֹת בְּאֶרֶץ. וּמִי הֵם? מְשֻׁמְרָה שְׁנֵינָה,
כְּלָבִים צוֹעֵקִים. זְהוּ שְׁכַתוּב (משלי ל) לַעֲלוֹקָה שְׁתֵּי
בָנוֹת הֵב הֵב. (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עֲזִי נִפְשׁ לֹא יִדְעוּ
שְׂבָעָה. רֵאשׁוֹנָה – חֲמוֹר נוֹעַר. זְהוּ שְׁכַתוּב (דברים כב)
לֹא תַחְרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבְחֲמֹר יַחְדוֹ.

וְעַל זֶה בַלְעָם בִּזְהַר הַחֲמוֹר וּבְאִשְׁתּוֹ הָיָה מִתְנַבֵּא.
זְהוּ שְׁכַתוּב (שם לד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
כְּמֹשֶׁה, אֲבָל בְּאִמּוֹת הָעוֹלָם קָם. וְכִי מִטְנַף מִן

בְּדַרְכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, מוֹצִיאוֹ
מִן הָרְעָה, שְׁהֵם מִתְפָּרְדִים בְּאַרְבַּע פְּנוֹת הָעוֹלָם.

בְּתוֹב (ישעיה כט) כֹּה אָמַר ה' אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר
פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. יַעֲקֹב לֹא הָיָה בְּעוֹלָם,
וְאַתָּה אוֹמֵר אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם?

אֲלֵא בֵּא וּרְאָה, בְּשִׁעָה שֶׁהִפִּילוּ אֶת אַבְרָהָם בְּאֵשׁ
הַיּוֹקְדָת, בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ דְנִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה.
אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּסָּא שְׁלִי, לְכִי וְהַצִּילֵי
אֶת אַבְרָהָם מֵאוּר כְּשִׁדִּים, שְׂבָשְׁבִיל כְּבוֹדֵי עֲשָׂה
מָה שֶׁעָשָׂה.

אָמְרוּ לוֹ מְלָאָכֵי הַשָּׂרָת: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הָאִישׁ
שִׁיצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְעָל, שִׁיעֲשׂוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל
מָה שִׁיעֲשׂוּ? אָמַר לָהֶם: כֵּן יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק,
שִׁישׁוּשִׁיט צְנֵאוֹרוֹ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ. אָמְרוּ לוֹ: הָרִי עֲשׂוּ
שִׁיצָא מִמֶּנּוּ יַחְרִיב אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אָמַר: הָרִי יֵצֵא
מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כִּסָּא שְׁלָם. אָמְרוּ: הָרִי וּדְאִי
בְּזָכוֹת יַעֲקֹב יִנְצֵל. זְהוּ שְׁכַתוּב כֹּה אָמַר ה' אֵל בֵּית
יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם.

וּבְשִׁעָה שֶׁכְּפָתוּ אֶת חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעֲזַרְיָה לְזָרֵק
אוֹתָם לְתוֹךְ כְּבִשֵּׁן הָאֵשׁ הַיּוֹקְדָת, פָּתַח
חֲנַנְיָה וְאוֹמֵר (תהלים קיח) ה' לִי לֹא אֵירָא מָה יַעֲשֶׂה
לִי אָדָם. ה' לִי בְּעֲזָרִי וְאָנִי אֵרָאָה בְּשִׁנְאֵי. פָּתַח
מִישָׂאֵל וְאוֹמֵר (ישעיה כט) כֹּה אָמַר ה' אֵל בֵּית יַעֲקֹב
אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עָתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא
עָתָה פָּנָיו יַחְזֹרוּ כִּי בְּרֵאוֹתוֹ יִלְדִּיו מַעֲשֶׂה יְדֵי וְגו'.

וּבְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה דָּנוּ דִּינוֹ לְמַעְלָה. אָמַר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא: (ישעיה מד) זֶה יֹאמֵר לֵה' אָנִי
– זֶה חֲנַנְיָה, שְׂאֵמֵר ה' לִי בְּעֲזָרִי וְאָנִי אֵרָאָה בְּשִׁנְאֵי.
וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב – זֶה מִישָׂאֵל, שְׂאֵמֵר כֹּה אָמַר
ה' אֵל בֵּית יַעֲקֹב וְגו'. וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה – זֶה
עֲזַרְיָה שְׂאֵמֵר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל.

בֵּא וּרְאָה, בְּשִׁעָה שְׂאֵמֵר מִישָׂאֵל כֹּה אָמַר ה' אֵל
בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם, עֲשׂוּ לִיצְנוֹת
בְּלִשׁוֹנִים. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הַכִּסָּא שְׁלִי, אוֹתָהּ
הַלִּיצְנוֹת שֶׁעֲשׂוּ תִצִּיל אוֹתָם בְּדַרְגָּה הַזֹּאת, כְּמוֹ
שֶׁהִצִּילְתִּי אֶת אַבְרָהָם. וְלֹא עָתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא
עָתָה פָּנָיו יַחְזֹרוּ. בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה, כָּל אוֹתָם שֶׁכְּפָתוּ
אוֹתָם, הִרְגוּ אוֹתָם שְׂבִיב אֵשׁ.

לְמָה דְּנִינָאֵל לֹא הָיָה עִמָּהֶם? אָמַר בְּלָבוֹ: הָרִי עֲשׂוּ
מִמֶּנּוּ צָלָם, וְהַמְּלִךְ אָמַר שְׁמוֹ כְּשֵׁם הָאֵלוֹהִים

ושיר השירים קדש קדשים. כנסת ישראל משפחת את הקדוש ברוך הוא ואומרת דודי. זהו שכתוב (שם ה) דודי צח ואדום.

בא וראה, בשעה שמגיע חצות הלילה, מתעוררת שלהבת אחת ונכנסת תחת פני התרנגול, וקורא. ובאותה השעה הקדוש ברוך הוא ירד אל גנו, שהיא גן העדן העליון שיש לקדוש ברוך הוא. ובאותה שעה מתעורר התרנגול של מעלה, ואומר: קומו כל אותם ששנה בחוריהם, הנה השעה היא לחבר האילת עם בעלה. אשריו כל אדם שיקום בחצות הלילה להתעסק בתורה, שהקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים מקשיבים לקולו. זהו שכתוב היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני (שם ח).

ובשעה הזו, מי שמתעסק בתורה, מוריק עליו חוט אחד של חסד. ובשעה הזו הקדוש ברוך הוא ירד לגנו. למי ירד? לערגות הבשם. ומי הם ערוגות הבשם? זהו שכתוב (שמות ל) בשמים ראש. ומי הם? צדיקים.

לרעות בגנים - בגן העדן שלמעלה וגן העדן שלמטה, שנקרא העולם הזה והעולם הבא. ללקט שושנים, מי הם השושנים? אלו הצדיקים שהתעסקו בתורה, ואותם שמרחשים תורה בשפתותיהם. זהו שכתוב שושנים, אל תקרי שושנים אלא שושנים, שאפלו בקבר רוחשות תורה.

אמר לו: וכי לאותם שמתעסקים בתורה הורג אותם קדם זמנם, והם צדיקים שלא חטאו? בא וראה, בשעה שירבעם היה תינוק, היה זכאי, ולא היה לו חטא. אמר הקדוש ברוך הוא למלאך המות: לך ותביא את ירבעם בן נבט.

באותה שעה אמרו מלאכי השרת, (תהלים ח) ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ. מה ששמך הוא אדיר בו, והוא צדיק - הנח לו, ועל זכותו יבוא לנו שפע. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אם רצונכם שאעזב אותו, אני עוזב אותו.

ואחר כך יצא לתרבות רעה, ועשה שני עגלי זהב, וחטא והחטיא את ישראל. אמר להם הקדוש ברוך הוא: הרי כל השפע שהיה נותן לכם,

הטנפת אתה מזכיר עם הטהור? אלא משה בטרה, ובלעם בטמאה. ועל זה היה עושה מעשה אישות עם האתון.

כתוב (שם כב) כי יקרא קן צפור לפניך וגו'. בא וראה, קן - זה הוא הגוף. בדרך - שהולך בדרך טובות. בכל עץ - זו התורה, כמו שנאמר (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. או על הארץ - אלו הם ישראל שנקראו ארץ, שמלמד אותם תורה. אפרחים - אלו הם נערים גדולים שיתעסקו בתורה. או ביצים - אלו הקטנים שילמד אותם אל"ף ביי"ת.

והאם רבצת - אין אם אלא תורה, זהו שכתוב (שם א) ואל תטש תורת אמה. אם תרצה שתקח הבנים, (דברים כב) שלח תשלח את האם, ואחר כך את הבנים תקח לך והארכת ימים.

דבר אחר כי יקרא, כמו שנאמר (ויקרא כו) ואם תלכו עמי קרי, והלכתי אף אני עמכם בקרי. ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם. מי היא שבע? זו השכינה.

בדרך - זו קבורת רחל, שהיא עומדת בפרשת דרכים. ויבשר לה וינחם אותה, ולא רוצה לקבל תנחומים. זהו שכתוב (ירמיה לו) מאנה להנחם על בניה. ובשביל שהלכו עמו בקרי, הגלה אותם, ושכינה גלתה עמם.

בכל עץ - זה יריחו. או על הארץ - זו ירושלים. אפרחים - אלו הפרוכים שלמעלה. או ביצים - אלו הפרוכים שלמטה. פנים גדולות ופנים קטנות.

והאם רבצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים שלח תשלח את האם. זהו שכתוב (ישעיה ג) ובפשעיהם שלחה אמכם. ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים, בשביל שהאם הולכת ונודדת מגוזלה ומקנה. וזה גורם לך אריכות אפים, ששת הימים שלמעלה, שייחמו על העולם. זהו שכתוב (שמות לד) ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת. ומאריך הרגו מהפנים, שהסתלקו בעוונותיהם של ישראל. זהו שכתוב (שם לג) וראית את אחרי ופני לא יראו. **דודי** ירד לגנו לערגות הבשם לרעות בגנים וללקט שושנים (שיר ו). בא וראה, כל השירים קדש,

סתרי תורה

סְעוּדוֹת השֶׁבֶת, בְּכֹל אוֹתָם הַהֲמוֹנִים הָעֲלִיוֹנִים.
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי שֶׁבֶת הַיּוֹם
 לַה'. הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בְשָׂדֶה. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים הַיּוֹם,
 כַּחֲשֹׁבוֹן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, שֶׁנִּקְרְאוּ עֲנָג. וּמָהוּ עֲנָג?
 זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה נח) וְקִרְאתָ לְשֶׁבֶת עֲנָג. (בראשית
 ב) וְנִהְיֶה יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וּבְחֲשֹׁבוֹן שְׁלֹשׁ
 גְּלִיּוֹת שֶׁאָמַר מֹשֶׁה כְּנִגְדֵן אֶהְיֶה אֶהְיֶה אֶהְיֶה
 שְׁלֹשׁ פְּעָמִים.

אֲנִי אֶהְיֶה עִמָּכֶם בְּגִלוֹת הָרֵאשׁוֹנָה, זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ,
 גָּלוּ לַמִּצְרַיִם – שְׁכִינָה עִמָּהֶם. וְאֲנִי אֶהְיֶה
 עִמָּכֶם בְּגִלוֹת הַשְּׁנִיָּה, זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ, גָּלוּ לְבָבֶל –
 שְׁכִינָה עִמָּהֶם. וְאֲנִי אֶהְיֶה עִמָּכֶם בְּגִלוֹת הַשְּׁלִישִׁית,
 זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ, גָּלוּ לִיּוֹן – שְׁכִינָה עִמָּהֶם. אֶהְיֶה רְבִיעִי
 לֹא גְלָה לָהֶם, אֲלֵא (ישעיה ס) אֲנִי ה' בַּעֲתָה אֲחִישְׁנָה.
 זָכוּ – אֲחִישְׁנָה, לֹא זָכוּ – בַּעֲתָה.

(אמר רבי פנחס, רצה הקדוש ברוך הוא לנסות את ישראל וכו').

בֹּא וּרְאֵה, אִם יֵשׁוּבוּ, לֹא נִשְׁאַרוּ בְּגִלוֹת יוֹם אֶחָד
 שָׁלֵם. אָמַר לוֹ בְּחַשָּׂאִי, מָהוּ יוֹם אֶחָד? זֶהוּ
 שֶׁאָמַר (בראשית כט) הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הָאֶסֶף
 הַמִּקְנָה וְגו'. אִם שָׁבוּ בְּתִשׁוּבָה, יֵצְאוּ לְזִמְנֵי הַיּוֹם
 שֶׁאָמַר הַנְּבִיא. וְאִם לֹא עֵת הָאֶסֶף הַמִּקְנָה, הַשֶּׁקוּ
 הַצֵּאֵן וּלְכוּ רְעוּ. בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא, אִם
 לֹא שָׁבוּ בְּתִשׁוּבָה, לֹא יֵצְאוּ עַד שִׁישְׁתַּלֵּם שְׁמוֹ שֶׁל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהוָה.

דְּבַר אַחֵר, יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלוּ לְיוֹנָה, וְהַכְּנָפִים לְמִצְוֹת.
 כְּמוֹ בְּשָׂעָה שֶׁהַיּוֹנָה יָשׁ לָהּ כְּנָפִים וְהַכְּנָפִים
 שְׁלֵמִים, לֹא יֵשׁ עוֹף בְּעוֹלָם שִׁיקְחָהּ – כִּף יִשְׂרָאֵל,
 בְּשָׂעָה שֶׁהֵם שְׁלֵמִים בְּמִצְוֹת, לֹא יֵשׁ בְּכֹל הָעוֹלָם
 מִי שִׁיּוּכֵל לָהֶם. כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּתוּב בְּפָרָשַׁת בְּלָעַם
 (במדבר כג) מָה אֶקַּב לֹא קִבָּה אֶל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם
 ה'. וְאַחֵר כִּף זָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם, וַיַּחַר אַף ה' בָּהֶם.

וְעַל זֶה (במדבר טו) וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי
 עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם. וּמָהוּ אַחֲרֵי
 לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם? זֶהוּ (בראשית ו) רַק רַע כָּל
 הַיּוֹם, וְזֶהוּ (משלי כ) רַע רַע יֹאמֶר וְגו'.

וְעַל זֶה (שמות לג) וְרִאִיתָ אֶת אַחֲרֵי. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איכה
 ב) הַשִּׁיב אַחֲרֵי יְמִינוֹ. וְכָתוּב (דברים לב) אֶסְתִּירָה
 פְּנֵי מִיָּה אֲרָאָה מָה אַחֲרֵיתֶם וְגו'. וְעַל זֶה בְּשָׂעָה

הַתְּהַפֵּף לָכֶם לְזַהְמָא. לֹא הִיָּה טוֹב לָכֶם שֶׁהִבְאִיתִי
 לְכֹאֵן בְּשָׂעָה שֶׁהִיָּה זָכָאִי, וְהִיָּה מְלֻמְד אוֹתוֹ
 מִטְטְרוּיִן תּוֹרָה?! בְּאוֹתָהּ שָׂעָה פְתַחוּ כְּלָם וְאָמְרוּ,
 (תהלים קיט) צְדִיק אֶתָּה ה' וַיִּשָּׁר מִשְׁפָּטֶיךָ. וְעַל זֶה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָרַד לְגַנוּ לְלִקֵּט שׁוֹשְׁנִים.

פְּתַח הַתִּינוּק וְאָמַר, (מיכה ו) עַמִּי מָה עָשִׂיתִי לָךְ
 וּמָה הִלְאַתִּיךָ עֲנֵה בִי. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 בְּחִיבוֹת שִׁישׁ לוֹ עִם יִשְׂרָאֵל, קָרָא לָהֶם: עַמִּי, מָה
 עָשִׂיתִי לָךְ? לָמָּה עָשִׂיתִי לָךְ? אֲלֵא שֶׁתְּלַכוּ לְבַתִּי
 כְּנִסְיוֹת וּלְבַתִּי מִדְּרָשׁוֹת, וְתַעֲדוּ בִי שֶׁאֲנִי אֶחָד. זֶהוּ
 שְׁכָתוּב (דברים ו) ה' אֶחָד. זֶהוּ שְׁכָתוּב עֲנֵה בִי.

תַּעֲדוּ שֶׁאֲנִי אֶחָד, וּמִתְעַלָּה עַל הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים
 וּשְׁתַּיִם תְּבוּת, שֶׁהֵם בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע
 מִן וְאֶהְבֵּת עַד וְהִיָּה, וְתַעֲשׂוּ לְיַחַד שְׁמֵי עֲלֵיכֶם.
 וְהוּא הַשֵּׁם בְּדַגְמַת הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת.

וּבִשְׁם שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם תְּבוּת יֵשׁ בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת
 שְׁמַע מִן וְהִיָּה עַד וּשְׁמַתֶּם. וּבִשְׁם שֶׁל
 חֲמִשִּׁים תְּבוּת מִן וּשְׁמַתֶּם עַד סוּף הַפָּרָשָׁה, כַּחֲשֹׁבוֹן
 שְׁעָרֵי בִינָה. וּבִשְׁם שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם מִן וַיֹּאמֶר עַד
 סוּף הַפָּרָשָׁה.

וְאוֹתָן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת עִם שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה תְּבוּת שִׁישׁ
 בְּקְרִיאַת שְׁמַע, (שני יחודים) עֲלִיוֹנִים, יַעֲשׂוּ
 כְּלָם מְאֵתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה, כַּחֲשֹׁבוֹן מְאֵתִים
 אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרִים. וְכֹל אִישׁ שִׁיקְרָא קְרִיאַת
 שְׁמַע פְּרָאוּי, כָּל תְּבָה וְתְבָה מִשְׁפִּיעָה בְּכֹל אֵיבָר
 וְאֵיבָר שְׁלוֹ. וְאִם הָאִישׁ לֹא יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּיוֹם
 וּבְלִילָהּ, כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שְׁלוֹ יִתְמַלֵּא מְרוּחַ רָעָה,
 וּמְכַל דְּבָרִים וּמִחְלוֹת רָעוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

אָמַר הַתִּינוּק: שְׁלֹשׁ תְּבוּת הֵן שְׁחִסְרוֹת מִן מְאֵתִים
 אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה הַתְּבוּת, וּבְמָה נִשְׁלָמוֹת?
 אָמַר: אֲנִי שְׁמַעְתִּי מֵאָבָא, עִם ה' אֱלֹהֵיכֶם אָמַת.

פְּתַח הַסָּבָא שֶׁל הַתִּינוּק וְאָמַר: (קהלת ט) עִיר קִטְנָה
 וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט וְגו', וּמִצָּא בָּהּ יֶלֶד מִסְכֵּן
 וְחָכָם וְגו'. בֹּא וּרְאֵה, עִיר קִטְנָה – זוֹ תְּבַת נַח.
 וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט – אֵלוֹ אֲשֶׁתּוֹ וּבָנָיו וּנְשֵׁי בָנָיו,
 וְחַיּוֹת וְעוֹפוֹת וּבְהֵמוֹת. וּבֹא אֲלֵיךָ מְלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב
 אוֹתָהּ – זֶה יֵצֵר הָרַע. וּמִצָּא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן וְחָכָם –
 זֶה נַח. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ.

גְּבָרִים גְּבוּרִים, אֲחוּזֵי חֲרֻבוֹת עַל הַיְרֻכִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שמות יב) כְּשֶׁשׁ מְאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי הַגְּבָרִים לְבַד מִטָּף. וְאוֹתוֹ שֶׁל הַשְּׂמַאל עוֹלָה אַחַר כָּף, וְכִשְׁהוּא זוֹקֵף, נוֹטֵל עִמּוֹ שֶׁשׁ מְאוֹת אֶלֶף בְּעֲלֵי כְּנָפַיִם, פְּנֵי הַרְחָמִים. וּמִתְחַלְפִים שֶׁל הַיָּמִין בְּשֵׂמַאל, וְשֶׁל הַשְּׂמַאל בְּיָמִין.

זוֹקְפִים לְמַעַלָּה, עַד שְׂמַגִיעִים לְכֹהֵן אֶחָד, שְׂגָלָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. כְּשֶׁמַּגִיעִים לְשֵׁם, יוֹצֵא אוֹתוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וּמְכַרֵּף אֶת הַכְּפֹתוֹר הַהוּא. כִּיּוֹן שֶׁמִּתְבָּרֵךְ מִשֵּׁם מִתּוֹךְ הָעֵתִיק הַסְּבָא שֶׁל הַסְּבִים, סִבַּת כָּל הַסְּבוֹת, יוֹצֵא טַל שֶׁל בְּדֹלַח, וּמְשַׁפֵּיעַ לְרֹאשׁ הַהוּא שֶׁל הַכֹּהֵן, וְהוּא מְמַלֵּא אֶת הַכְּפֹתוֹר הַזֶּה. כִּיּוֹן שֶׁמִּתְמַלֵּא, מִתְמַלֵּא בְּשֵׁשׁה צְדָדִים, לְשֵׁשׁת יְמֵי הַשָּׁבֹת.

בְּשִׁירָד מַצַּד הַשְּׂמַאל וְהַקְּרִישׁ אוֹתוֹ הַבְּדֹלַח, נִעֲשֶׂה כְּמוֹ הַבְּדֹלַח שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה, וְכָל הַהִמוּנִים נְזוּנוּ מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם, וּמֵהֶם בְּלִילָה. אוֹתָם שֶׁל הַיּוֹם אוֹכְלִים בְּגוֹן אֶחָד, וְאוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה אוֹכְלִים בְּגוֹן אַחֵר. אוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה נִקְרָאִים מְשַׁבְּרֵי הָרִים וּסְלָעִים. אֵלּוּ לּוֹקְטִים מִחֻצוֹת הַלַּיְלָה עַד שֶׁמִּתְחַזֵּק הַשֶּׁמֶשׁ. כִּיּוֹן שֶׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ, אֵין לּוֹקְטִים. אוֹתָם שֶׁל הַיּוֹם נִקְרָאִים יְלִידֵי הַבַּיִת, שְׁמוּרֵי הַהֵיכָל. אֵין לּוֹקְטִים אֶלָּא בַּבֶּקֶר. כִּיּוֹן שֶׁבָּא הַבֶּקֶר, לּוֹקְטִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ. אַחֲרַיִם יֵשׁ שְׁלוֹקְטִים לְעֵת עָרֵב, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

אוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה כְּתוּב עֲלֵיהֶם (שמות טז) וּבַבֶּקֶר הִיָּתָה שִׁכְבַּת הַטַּל. אֵלּוּ הֵם הַמְזִילִים הַטַּל שֶׁל הַמֶּן לְתַחְתּוֹנִים, מֵהַחֲלָק שֶׁלָּהֶם. לְמַן הַזֶּה לֹא הָיָה גּוֹן, וְלֹא נִקְרָשׁ. אוֹתָם שֶׁל הַבֶּקֶר כְּתוּב עֲלֵיהֶם (קהלת יא) בַּבֶּקֶר זָרַע אֶת זֶרְעוֹ. אֵלּוּ הֵיוּ מְזִילִים טַל שֶׁל הַמֶּן לְתַחְתּוֹנִים, וְנוֹתְנִים גּוֹן לְאוֹתוֹ הַמֶּן וּמִתִּיקוֹת וּדְבָשׁ.

אוֹתָם שֶׁל הָעָרֵב כְּתוּב עֲלֵיהֶם (שמות טז) עָרֵב וַיִּדְעָתָם. וְאוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה הֵיוּ מְזִילִים בְּפַעַם אַחַת מֵהַצַּד שֶׁל אֵלּוּ. מִי שֶׁהִשְׁאִיר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר, כְּתוּב (שם) וַיָּרֶם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ.

שְׁלֹשָׁה צְדָדִים חֲקוּקִים כְּאֵן, כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ הַיּוֹםִים הַיּוֹםִים הַיּוֹםִים. שְׁלֹשׁ הַהִי"ן ה' ה' ה', וְלִכְלַל הַהִי"ן שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת, וְנִעֲשׂוּ שְׁתֵּים עָשָׂר,

שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ בְּלִב שְׁלֹם לְפָנָי ה', מָה הָיָה? (דברים ה) פְּנִים בְּפָנִים דְּבַר ה'. (ואם לא - בְּצַד הָאֲחוּרִים) וְזֶה הָעֲרִיּוֹת. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ויקרא יח) עֲרֹת אָבִיךָ וְעֲרֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה.

וַיֵּשׁ אַחֲרָי מִן קִדְשָׁה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (הושע יא) אַחֲרֵי־ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשְׂאָג. וְנִקְרָא פְּנִים כְּלָפֵי מְטָה, וְאַחֲרָי כְּלָפֵי מַעְלָה. וְנִקְרָא חַל כְּלָפֵי מַעְלָה, וְקִדְשׁ כְּלָפֵי מְטָה.

וְזֶה בְּקֵשׁ מֹשֶׁה לִידַע, זֶה שֶׁהָיָה פְּנִים לְגִבֵּי מַעְלָה, וְאָמַר לוֹ, (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחָי. וְאַחֲרָי כֶּף בְּקֵשׁ שִׁיתָן נִשְׁמָה לְיִשְׂרָאֵל מִן הַפְּנִים שֶׁהֵם לְמְטָה, וְנִקְרָאוּ אַחֲרֵים לְגִבֵּי מַעְלָה. וְאָמַר לוֹ וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי. אַתָּה תִרְאֶה וְהֵם לֹא יִרְאוּ. הָרִי תִבִּין שֶׁהָיָה לְגִבּוֹ אַחֲרָי, וְלִגְבֵי יִשְׂרָאֵל פְּנִים. וְעַל זֶה אָמַר לֹא יִרְאוּ, וְלֹא אָמַר לֹא תִרְאֶה.

בֵּא וְרֵאָה, בַּחֲטָא אָדָם הִרְאִישׁוֹן אֲבָדוֹ הַפְּנִים הָעֲלִיוֹנִים, וּבַחֲטָא הָעֶגְלָה הַפְּנִים הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁנִּקְרָאִים אַחֲרָי כְּלָפֵי מַעְלָה. וּבְכָל גְּלוּת וְגְלוּת אֲבָדוֹ. וְהוּא סוּד גָּדוֹל, וְכָל זֶה נִרְמַז בְּשֵׁם יְהוּ"ה. י' - פְּנִים עֲלִיוֹנִים. ה' - אַחֲרָי לְגִבֵּי י', וּפְנִים לְגִבֵּי ו'. ו' אַחֲרָי לְגִבֵּי ה' הָעֲלִיוֹנָה, וּפְנִים לְגִבֵּי ה' הַתַּחְתּוֹנָה. ה' אַחֲרָי לְגִבֵּי ו', וּפְנִים לְגִבֵּי הַסוּד שֶׁלְמְטָה.

וּמָהוּ יְהוּ"ה, שֶׁנִּקְרָא אַחֲרָי לְגִבֵּי יְהוּ"ה שֶׁלְמַעְלָה, וְזֶה הַמְבַדֵּיל בֵּין הַקִּדְשׁ וּבֵין קִדְשׁ הַקְּדוֹשִׁים. יְהוּ"ה שֶׁלְמַעְלָה - אָדָם הָעֲלִיוֹן. יְהוּ"ה שֶׁלְמְטָה - אָדָם שְׁנִי. וַיֵּשׁ אָדָם שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, שֶׁנִּקְרָא אַחֲרָי לְגִבֵּי הַשֵּׁם הַשְּׁנַי, וְהַשֵּׁם הַשְּׁנַי הוּא פְּנִים לְגִבֵּי זֶה. וְזֶה הַמְבַדֵּיל בֵּין קִדְשׁ לְחַל. וְהֵם שְׁלֹשׁ בְּחֻשְׁבוֹן אֱהִי"ה אֱהִי"ה אֱהִי"ה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים.

דְּבַר אַחֲרָי, (שמות טז) וַיֹּאמֶר ה' אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי שָׁבַת הַיּוֹם לָהּ הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בַשָּׂדֶה. הַפְּסוּק הַזֶּה פִּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים, תַּחַת כְּפֹתוֹר הָעֲלִיוֹן, הַכְּפֹתוֹר שֶׁמְמַנֶּה בְּכ"ב הָאוֹתִיּוֹת. בְּטַבְעַת שְׁלְמַעְלָה לּוֹקְטִים שְׁנַי צְדָדִים, אַחַת טַבְעַת. וְאוֹתָהּ הַטַּבְעַת הַיָּא בְּרַבּוּעַ לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם.

אוֹחֲזִים הַטַּבְעַת הַזֹּו מֵהַצַּד הַזֶּה וּמֵהַצַּד הַזֶּה, זֶה לְיָמִין וְזֶה לְשֵׂמַאל. אוֹתוֹ שֶׁל הַיָּמִין עוֹלָה בְּרֹאשׁ, וְכִשְׁהוּא זוֹקֵף, נוֹטֵל עִמּוֹ שֶׁשׁ מְאוֹת אֶלֶף

במקומו על כל שאר הצבאות שלו, ואותם הצבאות ממנים תחת ידו. מאותם הצבאות נפרדים שני עליונים שבהם, ונוטלים שלחן אחד מימין ואחד משמאל, וכל שלחן שלא נקרב בין שני אלה, אינו שלחן שבת, ואינו שלחן שלפני המלך הקדוש.

ובשאישה ובעלה בשמחה, אז אותו שלחן מתעטר. כשנקרב אותו השלחן בששה לחמים של אותו המן באותו הצד, וששה לחמים של אותו המן בצד הזה - זהו השלחן שמתעטר בעטרותיו.

אותם השנים שנוטלים את השלחן, צריכים לשמר את השלחן, שלא יתערבו ששת הלחמים של הצד הזה ושש של הצד הזה. כיון שהשלחן הזה נקרב לפני אותו גדול ועליון מהם, אז נוטל אחד מצד זה ואחד מצד זה, ומברך עליהם. כל אחד אומר לאוכלוסי, (יחזקאל מא) זה השלחן אשר לפני ה'. הכין ז"ה שנים עשר.

על כל שלחן ושלחן התמנו שלשה שרים, ורוח עליונה עליהם, ואותה הרוח שמחה באותה שמחה, והוא אוריא"ל. והולך עם כל אוכלוסי, על כל אותם השלחנות.

ששים ממנים טועמים טעם של כל אחד ואחד, ואומר המוציא, ומברך את הקדוש ברוך הוא. ומי שטועם בתאוה, כך נוסף כח בתשוקה שלמעלה. אותה הרוח השולטת עליהם, (ששים אוכלוסים שכשסמדרים שלחנות באותו לילה, אותה הרוח ששולטת עליהם) שמעלה את האור בשמחה.

ובא ראה, כדגמת אותם המלאכים, שהם שדים יהודים, שאוכלים בדגמתו של בן אדם, כך יש אחרים עליונה למעלה למעלה, והם אוכלים ושותים מאור השכינה שהם נהנים. וזהו שאמרו צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מאור השכינה, וזו האכילה הודאית.

אות אחת מאירה למעלה למעלה, והיא האות י'. האות הזו מאירה, ומאירה כל האוכלוסים, והיא אינה ידועה, ולא התגלתה. תחת זו מאירות חמש אותיות, ופרושות על כל האוכלוסים, והם אלהיים. מתגלגלת האות א' ושורה על כל מחנה אחד, וכן כלם.

כחשבון שתיים עשרה שעות היום, וכלם אחד, וכלם יום. שלש שבתות הן, כלן יום אחד: השבת של הלילה, השבת של היום, והשבת של הערב. כנגדן שלש סעודות: סעודת הלילה, סעודת היום, וסעודת הערב.

סעודת הלילה, בטרם התקדש היום, מתתקנים האוכלוסים כלם שלשה קשרים, נכנסים לתוך נהרות אפרסמון, רוחצים באוצר של שושנים חקוקות, מעבירים בנהר דינור, ועולים משם בקימה. כיון שעולים לצד הלבן, רוחצות אותן השושנים, מעידות עדות של שבת בראשית. כל אלו של הלילה קדושים. לצד אחד, לששה לששה צדדים.

בשצריך להתקדש היום, קול שופר נמשך מלמעלה למטה, ואותו הקול, החלק של עם ישראל הוא, משום שאין קדוש, רק כשנשמע אותו הקול, ואז ידוע שהתקדש היום.

סנדלפון הנזיר הפרוש מתעטר בעטרותיו החקוקות, ושומות באותיות שנקראות גלגול של אחת ושתיים ושלוש וארבע וחמש ושש, והן אותיות אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת הנ"ך וכו'.

ואז בוא"ל, גדול הרופאים שנקרא רפאל, (במדבר יב) אל נא רפא נא, הבקשה שאמר הנאמן של אדונו, ובמקום הזה רפא את מרים. נ"א נ"א הוא בוא"ל, באותיות רשומות של אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. בי"ת וא"ו אל"ף למ"ד, זהו בוא"ל. גדול הרופאים הזה מרפא את כל האוכלוסים, ומעביר מהם את זיו החשך, ששאר הימים היו מקרבים להם.

באותה השעה מתעוררות שתי רוחות עליונות, אחת מצד האור, ואחת מצד החשך, והם מיכאל גבריאל, מחקקים לששים רבוא אוכלוסים, ששולטים באותו הלילה, ונועדים אחד לימין לאחד לשמאל, לכל אחד ואחד שלחנות מתקנים, אחר שנראים כל השלחנות למטה בהיכל ידוע.

כל האוכלוסים שלמעלה יש להם מקומות נפרדים בלילה הזה, וכל אחד ואחד נכבד וגדול

שְׂאִין לוּ מִשְׁלוּ כָּלוּם, וְלֹא שׂוֹאֵל פְּרוּטָה מִשׁוּם אָדָם, וְהוּא נִסְתָּר, שְׁלֹא מְגַלֶּה דְחִקּוֹ לְשׁוּם אָדָם. וּבִשְׁעַת דְּחִקּוֹ, הוּא יַעֲשֶׂה מְרִיבָה כְּלָפִי מַעֲלָה, וְאוֹמֵר: יוֹתֵר רָשַׁע אֲנִי מִכָּל שְׂאֵר הָאֲנָשִׁים שֶׁל הָעוֹלָם. לְאִישׁ אֶחָד עֶשֶׂר רַב, בֵּיתוֹ מְלֵא מְזֶהָב, מִכֶּסֶף, וְלִי אֵין שׁוּם פְּרוּטָה בְּעוֹלָם, וְאֵין לִי לֶחֶם לְאָכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ. עַד שִׁיחַטָּא לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכָל אִישׁ שִׁיחַזַק בְּמַעֲזוֹ וַיִּתֵּן לוֹ צְדָקָה, יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי, שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי.

וּבֵא רְאָה, כָּל אִישׁ שֶׁהוּא דָל וְחוּטָא לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא מַחְשִׁיב לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲטָא, מִשׁוּם שְׂאִינוֹ בְּדַעְתּוֹ. וּמִנֵּין לָנוּ? מֵאִיּוֹב. בְּשַׁעֲהַ שְׂאֵמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁטָּן (אִיּוֹב א) מֵאֵין תְּבֵא כו', (אִיּוֹב ב) הַשְׂמַתָּ לְבָךְ אֶל עַבְדֵי אִיּוֹב, אָמַר לוֹ הַשִּׁטָּן לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יֵשׁ אָדָם בְּעוֹלָם שְׂנוֹתֵן לוֹ אֲדוֹנוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וּמְרַגְלִיּוֹת וּבָנִים וְכָל טוֹב הָעוֹלָם, וַיְהִי רַע?

אָמַר לוֹ: הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בִּידְךָ, רַק אֵלָיו אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ. נָתַן אוֹתוֹ בְּיָדוֹ, וְהָרַג אֶת בְּנָיו, וְלֹא נִשְׂאָר בְּיָדוֹ כְּלוּם. אַחַר כֵּךְ חָזַר וְאָמַר: (שֵׁם) וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. עַד שְׂאֵמֵר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: (שֵׁם) הִנּוּ בִּידְךָ אֶךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׂמַר.

בְּאוֹתָהּ שַׁעֲהַ יֵצֵא אִיּוֹב מִדַּעְתּוֹ, וְאָמַר כֵּךְ: (שֵׁם י) הַטּוֹב לָךְ פִּי תַעֲשֶׂק?! הַטּוֹב זֶה הַעֲשֶׂק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִּי?! אָבִי וְאִמִּי עָשׂוּ הַגּוֹף, וְאִתָּה הַתְּחַבְּרַת עִמָּהֶם בְּשִׁתְּפוּת, וְנִתַּתְּ בִּי נֶפֶשׁ וּנְשָׁמָה. הַנֶּפֶשׁ הִיא שְׁלֵךְ, אֲמַרְתָּ אֶךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׂמַר, וְהַגּוֹף שֶׁעָשׂוּ לִי אָבִי וְאִמִּי, אֲמַרְתָּ עֲשֶׂה בּוֹ כָּל מַה שֶׁתִּרְצֶה - וְכִי הוּא טוֹב זֶה הַעֲשֶׂק שֶׁתַּעֲשֶׂה לִּי?!

סדר הלימוד ליום כה תמוז [יום 291 בשנה]

דְּבַר אַחַר, (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל. מַה זֶה דָּל? אָדָם שִׁמּוֹת בְּלֹא בָנִים. יֵצֵאָה נִשְׁמַתּוֹ מִמֶּנּוּ, בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ מִן הָעוֹלָם רְאָה מַה אָמַר עָלָיו הַפְּסוּק - (משלי יא) יָד לְיָד לֹא יִנְקָה רַע. וְאִם נִשְׂאָר לוֹ בֵּן בְּעוֹלָם, אִם יִחַזֵּק בּוֹ אֶחָד וַיִּלְמְדֵנוּ תוֹרָה - יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי, וּבְיָוֵם רַעָה יִמְלִטְהוּ ה'.

וּבֵא רְאָה, אִם אֶחָד הֵלֵךְ לְבִין הָרִי אַרְרָט, הוּא וּשְׁנַיִם עִמּוֹ, וְרָאָה גְמוֹת וּבְקַעִים שֶׁל אֵשׁ,

וּבֵא רְאָה, בְּיָוֵם הַזֶּה שֶׁל הַשְּׁבֵת צְרִיף הָאָדָם לְשִׁמַּח בְּיָוֵם וּבְלַיְלָה, וְצְרִיף לְהִתְקִין שְׁלִחָן, וַיַּעֲשֶׂה שְׂמִחָה לְעֵלְיוֹנִים וְלַתְּחַתּוֹנִים.

וּבֵא רְאָה, כְּשִׁבָּא אָדָם מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, הוֹלְכִים עִמּוֹ מְלֹאכִים קְדוּשִׁים מִצַּד זֶה, וּמְלֹאכִים מִצַּד זֶה, וְהַשְׂכִּינָה עַל כָּלָם, כְּאִם עַל הַבָּנִים. וּבִשְׁעָה הַזֹּאת (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדְךָ אֶלְךָ וּרְבִבָה מִימִינְךָ וּגּו', רַק בְּעֵינֶיךָ תִּבְטֵט וּגּו', כִּי אִתָּה ה' מַחְסֵי וּגּו', לֹא תֵאָנָה אֵלֶיךָ רַעָה וּגּו'.

כָּל זֶה, אִם הָאִישׁ יִכְנֶס לְבֵיתוֹ בְּשִׂמְחָה וַיִּקְבֹּל אוֹרְחִים בְּשִׂמְחָה. וּכְשִׁבָּאָה הַשְּׂכִינָה וְהַמְּלֹאכִים, וַיִּרְאוּ נֵר מְאִיר וְשִׁלְחָן מְתֻקָּן, וְאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ בְּשִׂמְחָה - בְּשַׁעֲהַ הַזֹּאת אוֹמְרֵת הַשְּׂכִינָה: זֶה שְׁלִי הוּא! (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וְאִם לֹא - הַשְּׂכִינָה הוֹלְכֵת, וְעִמָּהּ הַמְּלֹאכִים, וְיָבֵא יֵצֵר הָרַע עִם צְבֹאוֹתָיו, וּמִתְחַבְּרִים עִמָּם, וַיֹּאמֶר: זֶה שְׁלִי הוּא, וּמַה צְבֹאוֹת שְׁלִי! וּמִיָּד שׁוֹרָה עָלָיו וּמְטַמְּאָתוֹ, וַיִּסְתַּלַּק י"ה מִן אִישׁ וְאִשָּׁה, וַיִּשְׂאָר אֵשׁ עִם אֵשׁ. וּמֵאֲכָלוֹ טֵמֵא. וְעַל זֶה (משלי כג) וְאֵל תִּתְּאוּ לְמִטְעַמּוֹתָיו שֶׁל רַע עֵינַי. וְדַאי שֶׁשְׁלַחְנוּ הִיא מְלֵאָה קִי"א צוּאָה"ה. וְאֵין צוּאָה אֶלָּא יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא טֵמֵא.

וְעַל זֶה הִבָּא לְטָהַר מְסִיעִים אוֹתוֹ. בָּא לְטֵמֵא פּוֹתְחִים לוֹ. וּבֵא תְרָאָה, מְלֹאכִים קְדוּשִׁים וּמְלֹאכִים טֵמְאִים הוֹלְכִים עִם אָדָם בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ. אִם אָדָם הוּא צְדִיק, מִתְחַבְּרִים לוֹ מְלֹאכִים קְדוּשִׁים, וַיִּשְׁמְרוּ אוֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (תהלים צא) כִּי מְלֹאכִיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְרָכֶיךָ.

וְאִם לֹא - יִסְתַּלְקוּ מִמֶּנּוּ הַמְּלֹאכִים הַקְּדוּשִׁים, וַיִּשְׁלְטוּ עָלָיו מְלֹאכִים טֵמְאִים, וּמִנְהִיגִים אוֹתוֹ לְגִיהֵנָם. וּבְאוֹתָהּ שַׁעֲהַ, (ישעיה נ) קָרָאתִי וְאֵין עוֹנָה, בִּשְׁעַת דְּחִקּוֹ. וּבִשְׁעָה שֶׁשׁוֹלְטַת עָלָיו רוּחַ הַטְּמָאָה, אוֹ מַחְלוֹת, אוֹ שׁוֹלְטִים עָלָיו אֲמוֹת הָעוֹלָם, (איכה ג) סִכְתָּה בְּעַנְן לָךְ מִעֵבֹר תִּפְלָה. וְגַם תִּפְלָתוֹ תוֹעֵבָה.

דְּבַר אַחַר, אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל בְּיָוֵם רַעָה יִמְלִטְהוּ ה' (ישעיה כז) אוֹ יִחַזֵּק בְּמַעֲזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. בָּא וְרָאָה, דָּל נִקְרָא אָדָם

שָׁמַע תִּינוּק שְׁהִיָּה אוֹמֵר, (משלי ב) אִם תִּבְקֶשׁנָה כַּכֶּסֶף וְגו'.

הַלֵּךְ לְבֵית הַמְטַבְּחִים, וְרָאָה תִינוּק שְׁהִיָּה מִשְׁחַק עִם הַנְּעָרִים בְּבֵית הַמְטַבְּחִים. אָמַר לוֹ: בְּנִי, לֵךְ עִמִּי. וְהֵלֵךְ עִמוֹ, וְהִלְבִּישׁ אוֹתוֹ, וְנָתַן אוֹתוֹ לְרַב אֶחָד שְׁהִיָּה מְלַמֵּד אוֹתוֹ תוֹרָה, עַד שֶׁגָּדַל הַתִּינוּק וְקָרָא. וְעָשָׂה אוֹתוֹ שִׂיאֵמֵר הַפְּטָרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְעָשָׂה אוֹתוֹ שִׁיתְפַּלֵּל. עַד שֶׁקָּרָא וְשָׁנָה וְהִתְחַכֵּם יוֹתֵר, עַד שֶׁקָּרָאוּ לוֹ רַבִּי.

אוֹתוֹ הָאִישׁ הֵמֵת שֶׁהוּא אָבִי הַיֵּלֵד, שְׁהִיּוּ דָנִים אוֹתוֹ, כִּי בְּחִלּוֹם לְחַכְּם זֶה וְאָמַר לוֹ: רַבִּי, כְּמוֹ שֶׁנִּחְמַתְתָּ אוֹתִי, יִנְחַם אוֹתְךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּשַׁעָה שֶׁאָמַר בְּנֵי הַהַפְּטָרָה בַּקֶּהֶל, הִפְקִיעוּ אוֹתִי מִן הַדִּין. בְּשַׁעָה שֶׁעָבַר לְתַפְּלָה וְאָמַר קָדִישׁ, קָרְעוּ לִי גִזְרֵי הַדִּין מִכָּל וְכָל. וּבְשַׁעָה שֶׁהִתְחַכֵּם, נָתַנוּ לִי חֶלֶק בְּגוֹן עֵדוֹן, וְזֶהוּ הַחֶלֶק שֶׁאוֹמְרִים חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, הַחֶלֶק שֶׁיֵּשׁ לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק בְּפָנָיו עֲצָמוֹ, וְהַכְּנִיסוּ אוֹתִי עִם הַצַּדִּיקִים לִישִׁיבָה שְׁלֵהֶם.

וּבְשַׁעָה שֶׁהִתְחַכֵּם יוֹתֵר, וְקָרָאוּ לוֹ רַבִּי, עֲטָרוּ אוֹתִי בַּכֶּתֶר שֶׁהַצַּדִּיקִים מִתְעַטְרִים בּוֹ, וְנָתַנוּ לִי אֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה מֵאוֹתוֹ תַעֲנוּג שְׁנֵהֲנִים מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה. וְזֶהוּ שֶׁאוֹמְרִים, צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְנִים מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה. וְכָל אִישׁ שֶׁנִּהְנָה מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה, כְּאֵלוֹ אָכַל וְשָׁתָה. וּבִשְׂבִילֵךְ, רַבִּי זְכִיתִי לְכָל הַכְּבוֹד הַזֶּה. אֲשֶׁרִי חִלַּקְךָ, שֶׁבִשְׂבִיל זֶה יֵשׁ לְךָ חֶלֶק יוֹתֵר עֲלִיוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְאֲשֶׁרִי מִי שִׁזְזָה שִׁישְׂאִיר בֵּין בְּעוֹלָם.

עֲנֵן י"ח אֵלֶּה עוֹלָמוֹת

רַבִּי שֶׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁלֹּא בָּאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הָיָה הוּא וְשִׁמוֹ נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ. עָלָה בְּרָצוֹן לְבְרָא אֶת הָעוֹלָם, כִּיּוֹן שֶׁעָלָה בְּרָצוֹן, הַקִּיף נִקְדָּה הַסְּתוּמָה, וְהַקִּיף תַּחֲוָמָה בְּהִיכָלוֹ, וּפְשֻׁט הַתַּפְּשֻׁטוֹת לְשִׁלְשָׁה צַדִּים וְלֹא יוֹתֵר.

מֵתוֹךְ הַנִּקְדָּה הַזֶּה יֵצְאוּ כְּאֶחָד שְׁלֹשׁ נִקְדוֹת, וְהִתִּישְׂרוּ שְׁתֵּים בְּגוֹן אֶחָד, וְאֶחָד לְמִטָּה. וְהִיא הַנִּקְדָּה שֶׁמוֹצִיאָה שְׁלֹשֶׁת אֵלוֹ, הִיא נִכְנָסֶת וְנִסְמָנֶת בְּאֲמָצֵעַ, וְטָרַם נִכְנָסָה, עוֹלָה וְנִגְנָנֶת.

בְּשַׁעָה שֶׁיֵּצְאוּ שְׁלֹשׁ הַנִּקְדוֹת הַלְלוּ וְדַלְגוּ מִתּוֹכָהּ, יֵצֵא מֵתוֹךְ הַסְּתֵר הַנִּסְתָּר מְאוֹר אֶחָד, יָדוּעַ

וְעֵשֶׂן יוֹצֵא מֵהַגְּמוֹת, וְשָׁמַע אִישׁ אֶחָד שֶׁאוֹמֵר וַי' וַי' - אָמַר, וַדַּאי מְקוֹם אֶחָד מִמְּקוֹמוֹת הַגִּיְהֵנָם כְּפֶאֱן.

נִרְדָּם וְרָאָה בְּחִלּוּמוֹ אִישׁ אֶחָד, וְגָדִישׁ זֶה שֶׁל קוֹצִים עַל כְּתָפָיו, וְשָׁנֵי מְמַנִּים מֵהַגִּיְהֵנָם מְכַנְּסִים אֵשׁ תַּחַת הַגְּדִישׁ שֶׁל הַקוֹצִים, וְנִשְׂרָף, וְהִיָּה צוּעֵק. וְהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ שָׁנֵי מְלֹאכִים קְדוֹשִׁים, שְׁלוּחִים מֵהַשׁוֹפֵט שֶׁל מַעְלָה שֶׁדָּן אוֹתוֹ: אֵתָה עֲזוּבָתְךָ אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאֵת מְלֹאכִיו, שְׁהִיּוּ שׁוֹמְרִים אוֹתְךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵתָה עֲשִׂיתְ הַרְצוֹן שֶׁל הַקוֹצִים, שֶׁהֵם הַרְשָׁעִים, שֶׁהֵם מְצַדּוּ שֶׁל סַמְא"ל וְנִחַשׁ - הַקוֹצִים יִשְׂרְפוּ אוֹתְךָ.

אָמַר לוֹ אוֹתוֹ יְהוּדִי לְאוֹתוֹ הַרְשָׁע שֶׁל הַגִּיְהֵנָם: מִי אֵתָה? אָמַר: יְהוּדִי רָשָׁע אָנִי, וְהַמְּמַנִּים שֶׁל הַגִּיְהֵנָם לֹא מְזַכְּרִים אֶת שְׁמִי, וְשִׁלַּשׁ פְּעָמִים דָּנִים אוֹתִי בַיּוֹם, וּפְעָמִים בְּלַיְלָה. אָמַר לוֹ: אֵת שֵׁם מְקוֹמְךָ יָדַעְתָּ? אָמַר לוֹ: הַגְּלִיל הָעֲלִיוֹן. - וְהִשְׂאֲרָתְךָ בֵּין בְּעוֹלָם?

אָמַר: תִּינוּק הַשְּׂאֲרָתִי, וְאֲנִי הֵייתִי קָצֵב, וּמֵהַרְעוֹת הַרְבּוֹת שֶׁעָשִׂיתִי בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ דָנִים אוֹתִי מִפִּי, וּמִרְגְּלֵי וּמִיַּדִּי. וְהַמְּלֹאךְ שֶׁהוּא מְמַנָּה עַל הַקְּבֻרוֹת אוֹמֵר לִי בְּשַׁעָה שֶׁדָּנִים אוֹתִי: אוֹי לְמִי שֶׁנִּשְׁבַּע לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה, וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקָר! אוֹי לְקַרְקַפְתָּ שֶׁלֹּא הִנִּיחָה תְּפִלִּין מֵעוֹלָם! אוֹי לְיָדַיִם שֶׁשָּׁמְשׁוּ בְּהַבְּלֵי הָעוֹלָם! אוֹי לְרַגְלָיִם שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בְּהַבְּלֵי הָעוֹלָם!

בְּשַׁעָה שֶׁהָיוּ מְלַקֵּים אוֹתִי מְכּוֹת מְרֵדוֹת, אָמַרְתִּי כָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי. וּבָאָה נִשְׁמָתִי, וְהַמְּלֹאךְ שְׁהִיָּה מְמַנָּה עַל נִשְׁמָתִי, וְנָתַנוּ כְּתָב אֶחָד מִכָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי. וְנִשְׁמָתִי עָשְׂתָה עֲדוֹת עִם הַמְּלֹאךְ, וְאָמְרוּ: (דְּבָרִים יז) עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוֹמֵת הַמֵּת. וְעַל זֶה (מִיכָה ז) מִשְׁכַּבְתָּ חִיקְךָ שֶׁמֹר פִּתְחֵי פִיךָ. וּמִי הוּא? זֶה הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא מְעִידָה עַל אָדָם בְּשַׁעָת מִיתָתוֹ.

הַתְּעוֹרָר מִשְׁנָתוֹ אוֹתוֹ אִישׁ, הֵלֵךְ לְגִלְלֵי הָעֲלִיוֹן, וְאָמַר לְאִישׁ אֶחָד: רְאִיתְ תִּינוּק שֶׁהוּא בֵּין שֶׁל קָצֵב, שִׁמַּת בְּזִמְנָן פְּלוֹנִי? אָמַר לוֹ: הַתִּינוּק הַזֶּה שֶׁאֵתָה שׁוֹאֵל עָלָיו, הוּא הוֹלֵךְ לְבֵית הַמְטַבְּחִים, וְהוּא רָשָׁע כְּמוֹ אָבִיו. כֶּךָ וְכֶךָ יְהִיָּה לוֹ, וְלֹאֲבִיו, וְלִמְיֻנְקָת שְׁהִינִיקָה אוֹתוֹ. הֵלֵךְ לְבֵית מְדָרְשׁ אֶחָד,

ואף על גב שאמרנו שהם שש – ארבע נקודות מהם היו שהוציאו כל אחת ואחת שתי נקודות להתכסות ולהתלבש בהם, ונעשו שמונה נקודות, שהם לבושים לארבע נקודות, הלבושים לאותם העליונים הנסתרים. עד כאן הנקודות של הציור של העולם העליון.

ביון שהצטיירו הנקודות, יצא מאור, ועשה מדידה, ומדד אלף בין נקדה לנקדה. ובין כל נקדה ונקדה נמצאו מדידה ומדה של המאור. בנקודות הללו מתפשטים שמונת אלפים עולמות. שמונה נקודות שאחוזות בהם אלו המדות, נקראים שמונת אלפים עולמות גנוזים. נמצאו המדות בהתגלות, ונקודות בהתכסות – ששה עשר אלף עולמות.

ומישש הנקודות הלבושים הללו, נמצאים שנים שהם באמצע הנקודות, על כל אחד אלף עולמות. נמצאו שמונה עשר אלף עולמות שהולך בהם הקדוש ברוך הוא בכל יום. וכל עולם ועולם גנוז ונסתר מזה. ועל כלם כתוב (קהלת ה) כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם. וכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך.

פרשת בהר

רבי שמעון פתח, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצותיהם אמלא. מי אוהבי? זה אברהם, שנאמר בו (ישעיה מא) זרע אברהם אהבי. אמר רבי אלעזר: אבא אבא, והרי ישמעאל ובני קטורה ממנו הם באים?

באותה שעה תמה רבי שמעון. בינתים בא אליהו. אמר לו: המנורה הקדושה, הנר העליון, יפה אמר רבי אלעזר, שאין אהבי אלא זרעו של יעקב, שכתוב (מלאכי א) ואהב את יעקב. צחק רבי שמעון, ונשק את רבי אלעזר על ראשו. אמר לו: (משלי כג) בני, אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. קום בני, ויתגלה סוד הפסוק הזה. הזדעזע, וקם על רגליו.

אמר רבי שמעון, להנחיל אהבי י"ש, מה זה יש? זהו סוד יובל ושמטה, שלא מסר אותם הקדוש ברוך הוא לשאר העמים, אלא לעם הקדוש. ובשעה שישראל שומרים את שנת השמטה כראוי,

ולא ידוע, טמון ולא טמון, ומדד מדה נסתרת מהנקדה הזו לנקדה הזו. ונתפשטו אלו הנקודות מכח הנר החזק, ומודד אלף עולמות סתומים שעין לא ראתה מנקדה זו לנקדה זו. ונאחזו שתי הנקודות כאחד. ובין נקדה לנקדה אלף עולמות. מודד אחד מתוך הנקדה השניה, עד הנקדה שלמטה, ועשה מדידה בפשיטות של אלף עולמות אחרים. וכל העולמות נסתרים.

ואלו הם אלפים השנים שעמדה תורה טרם נברא העולם. ואז נכנסה התורה, שהיא הנקדה הנסתרת באמצע, ומשלימה את הצד הזה ואת הצד הזה. ונמצאו לצד הזה שלש נקודות, ולצד הזה שלש נקודות.

ביון שזה נעשה, התפשטו מהנקדה הזו לנקדה אחרת, האור המאיר, והתלבשה הנקדה הזו בנקדה הזו. דלג מנקדה אחרת הנסתרת, נקדה (אור) אחרת, והתלבשו זה בזה.

הנקדה הנסתרת שבראה הכל, הכתה, ומשום שעומדת באמצע, הוציאה נקדה (אור) אחרת, העמוד שעומד באמצע בין אותן הנקודות שיצאו, שהם לבושים לנסתרים הללו.

עד כאן שתי נקודות נסתרות שהתפשטו ונבראו מתוך נקדה נסתרת, עשו את האמנות הזו בנקדה הנסתרת היא. אותה הנקדה שלמטה, שסוכבת בין (שנאחזת על) אותם השנים, הוציאה כמו הנקדה שלמעלה שתי נקודות למטה, ומאותן הנקודות הלבושים שאמרנו.

ואותה הנקדה, העקר של הכל, הוציאה ודלגה ממנה נקדה אחרת, שעומדת באמצע, בין שתי הנקודות הללו שלמטה.

עד כאן אותן הנקודות הלבושים לנקודות העליונות כראוי. והם שש נקודות שיוצאות מתוך שלש נקודות נסתרות, שהם שש בנקדה שהיא העקר של הכל, שמשלימה לכל צד.

אלו הנקודות, הלבושים, שהם שש, כל אחת הוציאה שנים, והיא נכנסת באמצע, ומתלבשת בשתי הנקודות הללו, ונעשו לבושים לנקדה הזו שיצאו משם.

אָלָא תְּלַמִּיד חֲכָם הוּא מִמֶּשׁ עֵץ הַחַיִּים, וְעֵץ הַחַיִּים לֹא נִזּוֹן אֶלָּא מִן הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא לֹא נִמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא אַחַר שְׂנַכְנִס לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְאִזּוֹן נִזּוֹן בּוֹ, וְנִנְטָעִים שְׂרָשָׁיו עָלָיו.

בְּעֵת אוֹכְלִים מִפְּרֵי עֵץ הַחַיִּים, וּמִי הוּא? אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָא אֶצֶל הָעֵנִי, וְהוּא נִקְרָא (בראשית ג) פְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֶּן. וְעַל כֵּן אוֹכְלִים מֵאוֹתוֹ הַפְּרֵי בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְעַל זֶה שְׂנִינּוּ, הֵם נִזּוֹנִים בְּזָרוּעַ. מַה זֶה זָרוּעַ? גְּבוּרָה. וְהֵם מְזַמְּנִים לְעוֹלָם הַבָּא. שְׂמִזּוֹן הָעוֹלָם הַבָּא אֵינוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא צְמֻצוֹם קָטָן, שֶׁכַּחוּ נִמְצָא בְּמַתִּיקוֹת הַתּוֹרָה. וְאֵת זֶה הֵם טוֹעֲמִים עַל אוֹתוֹ פְּרֵי שֶׁל הָאֵילָן הַתַּחְתּוֹן, וְזוֹהִי הַשְּׂמִחָה וְהַמְּזוֹן שֶׁלָּהֶם.

בֵּינָן שְׂעוֹבְרִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כַּמָּה נִחְלִים עֲלֵינוּנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא סוֹכְבִים אֶת מְקוֹמָם, וְיִשְׁתַּרְשׁוּ בּוֹ, וְיַעֲלוּ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, אִזּוֹ (ישעיה סד) עֵינַי רָאִתִּיהֶם אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ. מִי יַעֲשֶׂה? זֶה הַיּוֹבֵל, אוֹתוֹ שְׂנַקְרָא הָעוֹלָם הַבָּא. לְמַחְכָּה לוֹ, וְדַאי שְׁלֹא רוֹצִים מְזוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שִׁיתְקַנּוּ אֶת מְזוֹנָם וְזֶה מְזוֹנָם בְּעוֹלָם הַבָּא. וְעַל כֵּן צְדִיקִים הֵם בְּכָל, שֶׁעֲלִיָּהֶם כְּתוּב עֵינַי לֹא רָאִתִּיהֶם אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ.

פְּרִשְׁתַּי נִשְׂא

בֵּא וְרָאה, כֵּינָן שְׂבַנֵי אָדָם נִשְׁלְמוּ אֵיבָרָיו, בְּאוֹתוֹ זְמַן הַתְּתַקֵּן כָּל אֵיבָר כְּרָאוּי. כְּמוֹ כֵּן, כֵּינָן שֶׁשְׂכִינָה מְקַדֶּימָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, צְרִיכִים לְהַמְצִיא שָׁם עֲשֶׂרָה יַחַד, וְיִשְׁתַּלֵּם מֵה שִׁישְׁתַּלֵּם, אַחַר שִׁיתְתַּקֵּן הַכֹּל. וּבְמָה הוּא הַתְּתַקֵּן שֶׁל הַכֹּל? כְּמוֹ שְׂנַקְרָא (משלי יד) בְּרַב עֵם הַדֶּרֶת מְלֻךְ, וְעַל כֵּן הָעַם שֶׁבָא אַחַר כָּךְ, כָּלָם תְּקוֹן הַגּוֹף.

וּבְשִׁבְאָה הַשְּׂכִינָה וּמְקַדֶּימָה, וּבְנֵי אָדָם לֹא בָאִים יַחַד כְּרָאוּי, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹרָא (ישעיה נ) מְדוּעַ בְּאֵתִי וְאֵין אִישׁ. מַה זֶה וְאֵין אִישׁ? שְׁלֹא מְתַקְּנִים הָאֵיבָרִים, וְלֹא מְשַׁתַּלֵּם. אֵין אִישׁ וְדַאי, וּמִשׁוֹם זֶה וְאֵין אִישׁ דּוֹקָא.

וּבֵא רָאה, בְּשַׁעַת שֶׁהַגּוֹף נִשְׁלַם לְמַטָּה, הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיוֹנָה בָּאָה וְנִכְנְסָתָה בַּגּוֹף הַזֶּה, וְנַעֲשֶׂה

נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים מִשְׁתַּעֲשְׂעוֹת בְּגֵן הָעֵדֶן, וְחוֹזְרוֹת חֲדָשׁוֹת. וְעֲלִיָּהֶם נֹאמַר (ישעיה מ) וְקָנִי ה' יִחְלִיפוּ כַחַ.

וְעוֹד, אֵת כָּל הַנִּשְׁמוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְטַבִּיל אוֹתָן בְּנֶהָר הַחַמְּשִׁים שֶׁבְּגֵן הָעֵדֶן שֶׁלְמַעְלָה, וְנִקְרָא נְהַר דִּינּוּר.

וּבְסוּד הַשְּׂמִטָּה וְהַיּוֹבֵל קָבַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת תְּפִלַּת שְׂרָה רַבְּקָה רַחֵל וְלֵאָה וְזִלְפָּה וּבִלְהָה. שְׁהָרִי כָּלָן נִרְשְׁמוּ בַּה"א ה"א, שְׁהִיא שְׂמִטָּה יּוֹבֵל.

וּמִשׁוֹם שְׂרָאֲתָה רַחֵל שְׂשִׂמְטָה וְיּוֹבֵל נִרְמְזוּ בַשֵּׁם לֵאָה, וְהִיא אֵין לָהּ הַרְשָׁם שֶׁל ה"א, מִיַּד אִמְרָה (בראשית ל) הִנֵּה אִמְתִּי בִלְהָה, שִׁישׁ לָהּ שְׂנִים. סוּפוֹ שֶׁל הַיּוֹבֵל בְּרֵאשׁ הַשֵּׁם לֵאָה, וּבְסוּף הַשֵּׁם שֶׁל רַחֵל.

וְכִי בְּכָל עֵת יְכוּל אָדָם לַעֲשׂוֹת צְדָקָה? אִם כֵּן, שְׂתִים עֲשָׂרָה שְׁעוֹת בַּיּוֹם מִי יְכוּל? אֶלָּא כָּךְ לְמַדְנּוּ, מִי עוֹשֶׂה צְדָקָה, עוֹשֶׂה בְּכָל עֵת. מַה זֶה בְּכָל עֵת? כְּמוֹ שְׂנַקְרָא (ויקרא טז) וְאֵל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, וּפְרָשׁוּהָ.

וְאֵל תֹּאמַר בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל לְבִדָּה, שְׁהִיא עֵת רְצוֹן הַקְּדוֹשׁ שֶׁל צְדִיק, אֶלָּא אֶפְלוּ בְּכָל עֵת שֶׁלְמַטָּה מְרַבָּה עֲלֵיהֶם צְדָקָה, וּמִתְעוֹרְרַת צְדָקָה בְּכָלָם, בְּעֲלִיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים. וּמִשׁוֹם כָּךְ יִשִּׁים אָדָם לְבוֹ וְרִצּוֹנוֹ, וְיִדְבַק בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

כֵּינָן שֶׁהַגִּיעוּ לְפָנֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן, סִפְרוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה. אָמַר, וּמַה זֶה לְבִדּוֹ? אֶלָּא כָּל מִי שְׂאוּחַז בְּעֵץ הַחַיִּים, יִנְצַל בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֶפְלוּ מִן הַמּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מִשְׂאָר בְּנֵי אָדָם, כָּל שֶׁכֵּן מַמּוֹת אַחַר.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּכָלָם מְעוֹרְרַת צְדָקָה אֵת עֵץ הַחַיִּים, וְזֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁל הַמְּזוֹן לְכָל הָעוֹלָם. תְּלַמִּידי חֲכָמִים מַה מַּעֲשִׂיהֶם? שְׁהָרִי הֵם אַחֲזוּזִים בְּצְדָקָה, וְכָל הָעוֹלָם נִזּוֹנִים בְּזַכּוּתָם, בְּהֵם מִמֶּשׁ, וְהֵם לֹא יְכוּלִים לְהִזּוֹן בְּהֵם מִמֶּשׁ, מִשׁוֹם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, וּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, מִשְׁתַּדֵּל בְּעֵץ הַחַיִּים שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם נִזּוֹנִים מִמֶּנּוּ. נִמְצָא שֶׁתְּלַמִּידי חֲכָמִים מְעוֹרְרִים מְזוֹן לְעוֹלָם וְשָׁלוֹם. אִם לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מְעוֹרְרִים מְזוֹן, לְמָה לָּהֶם לֹא מְעוֹרְרִים?

אבל בא וראה, סוד החכמה יש כאן. המקום נקרא הר ההר, דרך הוא לים סוף, סוף הדרגות, שהיתה מנהיגה לפנייהם במדבר ומלמדת אותם דרכי החיים, משום שהיא הדרך להפגש לעולם הבא.

והם נסעו מאחריה ומדרכה, והלכו אחר דרך הנחש העקלתון, ששולט בארץ אדום, ואז (במדבר כא) ותקצר נפש העם בדרך, משום שטעו מדרך החיים. אז, (שם) וידבר העם באלהים ובמשה. בכל הם התרעמו - בתורה שבעל פה ובתורה שבכתב. כי אין לחם - זו תורה שבעל פה. ואין מים - זו תורה שבכתב, והוא לחם הקלקל, שקל היה בעיניהם דבר התורה שבעל פה.

בא וראה, אהרן ימינו של המלך, הסתלק, והסתלקו שבעה העננים מהם, אז חזרו לאחריהם שבע דרגות, כשנסעו מבאר המים הנובעים הזו, שהיתה מנסכת לקבל על מלכות שמים. שהרי בראשונה היו עולים באותן דרגות ממטה למעלה. אחר כך חזרו לאחריהם, ונדבקו בנחש העקלתון ששט ביים, שהרי יצאו מהרשות העליונה באותן שבע דרגות שחטאו בהן, והסתלקו מהן. ואז היתה לו רשות לנחש התחתון לשלט בהם, והוא (שם יג) עמלק יושב בארץ הנגב, אם לא שחזרו בתשובה ונדבקו בקול יעקב, ואז שלטו באותו הנחש, ונמסר בידיהם.

ואחר כך חזרו לסרחונם, וחטאו במקום של תורה ומצוות, וחזרו לאחור שבע דרגות. אז התעורר הנחש העליון לשלט עליהם, שכתוב (שם כא) וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים. מה זה שרפים? כמו שנאמר (ישעיה ו) שרפים עמדים ממעל לו. שנים היו, וחזרו להיות אחד, תנינם כתוב חסר.

ובמה נחשים יצאו מאותו הנחש העליון והתחברו בהם. אז חזרו בתשובה שלמה ונדבקו בצד הרחמים, להוריד רחמים, לבשם את העולם, והוסר הנחש, והתבשמו כל העולמות.

בא וראה, כשחטאו, כתוב וידבר העם באלהים ובמשה. כשחזרו בתשובה, כתוב (במדבר כא) כי דברנו בה' ובה'. אלא רצו להחזיר המים מהמקור העליון למקומם, מתורה שבכתב לתורה שבעל פה,

התחתון כמו העליון ממש. ואז כלם צריכים שלא יפתחו פה בדברי העולם, משום שהרי עומדים ישראל בשלמות עליונה, ומתקדשים בקדשה עליונה. אשרי חלקם!

וידבר ה' כו', (במדבר ו) כה תברכו. בא וראה, כיון שש"ץ סיים תפלתו וכא לברך ברפת כהנים, צריך ודאי לכוון ברצון הלב לברך את העם הקדוש. שבמעשה ובדבור קושר את קשר היחוד, וימצא שעל ידו מתברכים עליונים ותחתונים.

ואז צריך לו הש"ץ לומר יברכה ה' - כלפי ההיכל, וישמרך - להסתכל לצד ימינו, להמשיך חוט של חסד על העם הקדוש בראשונה. ואחר כך יאמר יאר ה' כלפי ההיכל. פניו אליך ויחנה, ויסתכל לצד שמאלו, ליחד בימין, משום שמקור הברכה הוא מצד הימין. ואז כל הצד של שמאל מסתלק, ואין נזק כלל. ואז, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, וזוהי תפלה שלמה.

אוי לו למי שבא לפתות את אדונו בלב רחוק ולא ברצון שלם, כמו שנאמר (תהלים עח) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו. וזהו שליח הצבור, שיתבונן בראשונה בצד שמאלו, כדי שיתעורר צד הדין בראשונה, ועל ידו יש פרווד ולא קשור.

שהיחוד של תפלה וברכה תלוי בדבור ובדבר הפה, והכל תלוי בעקר המעשה. ומי שלא מכיר את עקר המעשה, אין עבודתו עבודה. ואם פוגם המעשה בדבור, לא נמצא מקום להשרות בו ברכה, ואין תפלתו תפלה, ונפגם אותו האיש למעלה ולמטה. אוי לאותו האיש שפוגם תפלתו, עבודת רבונו. עליו כתוב (ישעיה א) כי תבאו לראות כו', רמס חצרי לא תוסיפו הביא וגו', לא אוכל און ועצרה.

פרשת חקת

ויסעו מהר ההר דרך ים סוף (במדבר כא). הרי העירו החברים, שנסעו מללמד תלמוד, שנקרא הר ההר. למה נקרא הר ההר? משום שמשם יוצאת הוראה לעולם, שכתוב (שמות כד) אשר כתבתי להורת"ם, וזוהי תורה שבעל פה.

בְּמַחֲקֶק בְּמַשְׁעֲנַתֶּם (במדבר כא) – על יד מִשָּׁה, שהיא מְחֻקֶּק, הַתְּחַבְּרָה עִם שְׁנַיִם עֶשֶׂר שָׁבָטִים, שֶׁהֵם בְּנֵי שְׁשׁוּרִים סְבִיבָה. מֵה זֶה בְּמַשְׁעֲנַתֶּם? בֵּא וּרְאֵה, כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, שְׁנַתְּנָה עַל יַד הַמְּחֻקֶּק, אִז תּוֹמְכִים בְּשִׂכְנָה אוֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר עַמּוּדִים שְׁלֹמְעֵלָה, וְעַל זֶה בְּמַשְׁעֲנַתֶּם, שֶׁהִיא נִשְׁעֶנֶת עֲלֵיהֶם.

וּבֵא רֵאֵה, שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁעָרִים יֵשׁ לְבֵאֵר הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, הַקְּרִיָּה הַקְּדוּשָׁה, שְׁנִקְרָאת יְרוּשָׁלַיִם. וּמֵאוֹתָם הַשְּׁעָרִים יּוֹצְאוֹת לְעוֹלָם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִתְּנֹת עֲלִיוֹנוֹת: טוֹבָה וְשִׂמְחָה, בְּרָכָה וְשָׁלוֹם, עֲזָרָה, כְּפָרָה, תּוֹרָה, חֲכָמָה, וְחַיִּים וְרִצּוֹן וְעֶשֶׂר וְכָבוֹד. וְכָל שָׁבָט וְשָׁבָט יִנְקוּ לוֹ מִתְּנָה עֲלִיוֹנָה.

זָהוּ שְׁכָתוֹב (שם) וּמְדַבֵּר מִתְּנָה. מֵה זֶה מְדַבֵּר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ד) וּמְדַבְּרֶךָ נְאוּהָ. מֵאוֹתוֹ הַמְּדַבֵּר בָּאָה לָהֶם מִתְּנָה עֲלִיוֹנָה, בְּזִמְנָה הַזֶּה כְּשֵׁאִינָם פּוֹרְשִׁים מִלְתַּמְּךָ בָּהּ.

וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, שְׁכָשְׁאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, נִדְבֵק בְּשִׂכְנָה. שֶׁהִרִי טָרַם שְׁנִשְׂאָה, אִין שׁוֹרָה עֲלִיו, שְׁאִין שְׂכִינָה שׁוֹרָה עַל מְקוֹם פְּגוּם. וְכְשֵׁאִינָה שׁוֹרָה עֲלִיו, הִיא מוֹנַעַת מִמֶּנּוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִתְּנֹת עֲלִיוֹנוֹת.

וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, כָּל הַשְּׂרׁוּי בְּלֹא אִשָּׁה, שְׂרׁוּי בְּלֹא טוֹבָה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) לֹא טוֹב הֵיזוֹת הָאָדָם לְבִדּוֹ. בְּלֹא שְׂמִיחָה – שְׁכָתוֹב (דברים יד) וְשִׂמְחַת אֶתָּה וּבֵיתְךָ. בְּלֹא בְרָכָה – שְׁכָתוֹב (יחזקאל מד) לְהַנִּיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתְךָ. בְּלֹא שָׁלוֹם – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ה) וַיִּדְעַתְּ כִּי שָׁלוֹם אֶהְלֶךְ. בְּלֹא עֲזָרָה – שְׁכָתוֹב (בראשית ב) אֶעֱשֶׂה לוֹ עֶזֶר כְּגַדְדוֹ. בְּלֹא כְּפָרָה – שְׁכָתוֹב (ויקרא טז) וְכִפֹּר בְּעֶדּוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ. בְּלֹא תּוֹרָה – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ו) הֵאֵם אִין עֲזָרְתִי בִי וְתִשֶׁה נִדְחָה מִמֶּנִּי. בְּלֹא חֲכָמָה – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה. בְּלֹא חַיִּים – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ט) רֵאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבֶּתָּ. בְּלֹא רִצּוֹן – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יח) מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וַיִּפֶק רִצּוֹן מֵהָ. בְּלֹא עֶשֶׂר – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם לא) בָּטַח בָּהּ לֵב בְּעֵלָה וְשָׁלַל לֹא יִחְסֹר. בְּלֹא כָבוֹד – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם לא) אִשֶׁת חָן תִּתַּמְּךָ כָבוֹד.

מִשׁוּם שֶׁהָאִשֶׁת חֵיל הַזֶּה נִקְרָאת יְרֵאת ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט) יְרֵאת ה' טְהוֹרָה.

וְנִדְבְּקוּ בְּמְקוֹם עֲלִיוֹן שָׁבוּ הַכֹּל תְּלוּי לְבָשָׁם אֶת הַמְּקוֹם, וְלֹהֲשָׁפִיעַ מִים עֲלִיוֹנִים לְמְקוֹם שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם, מִשׁוּם כֶּךָ כִּי דַבְּרָנוּ בְּה' וְכָךְ.

בֵּא וּרְאֵה, כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא בְּמְקוֹם הַדִּין, כְּאִלוֹ חֲטָא בְּמְקוֹם הַדִּין הָעֲלִיוֹן. כָּל שְׁכֵן כָּאן, שְׁכָל הֵם חֲטָאוּ, בְּאֵלֵהֶם וּבְמִשָּׁה. וּמֵה הַטַּעַם בֵּא עֲלֵיהֶם הַנְּחָשׁ? מִשׁוּם שֶׁהֵם נִחְשׂוּ וְאָמְרוּ, אִם לֹא יֵבֵא עֲלֵינוּ הַדִּין – אִין לָנוּ לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וְאִם יֵבֵא – נִשְׁתַּדֵּל בָּהּ.

עֲשֵׂה לָךְ שְׂרָף (שם), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עֹמְדִים. מִשׁוּם שְׁכִינּוֹן שְׁשָׁבוּ בַתְּשׁוּבָה עֲלִיוֹנָה, הִרִי הֵם בְּהִיכָלִי, כְּמוֹ שְׂרָפִים עֲלִיוֹנִים שֶׁמְשַׁמְשִׁים לְפָנָי. וְשִׁים אֹתוֹ עַל נֶס, לְהַגְבִּיחַ אוֹתָם לְמַעְלָה, שֶׁמִּנִּיק אוֹתָם מְקוֹם מְזַבַּח הָעֲלִיוֹן בְּכַנְפֵיהָ לְהַצִּילָם מִהַנְּחָשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יז) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נָסִי, וְלָכֵן וְשִׁים אֹתוֹ עַל נֶס וְדַאי.

בֵּא וּרְאֵה, (בראשית כב) וְהֵאֱלֵהֶם נֶסָה אֶת אַבְרָהָם, שְׁהָרִים אֶת דְּגָלוֹ עַל הַכֹּל. אִף כָּאן הָרִים אֶת דְּגָלָם עַל הַכֹּל. וּמֵה הַטַּעַם עֲשֵׂה אוֹתוֹ מִנְחַשְׁתָּ? מִשׁוּם שֶׁנִּחַשְׁתָּ בְּמְקוֹם הַחַיִּים תְּלוּיָהּ, הַמְּקוֹם שֶׁיַּעֲקֹב שְׂרׁוּי שָׁם. מִשׁוּם כֶּךָ וְחִי, וְחִי וְדַאי.

וּבֵא רֵאֵה כְּמָה הוּא עֲלִיוֹן כַּח הַתְּשׁוּבָה עַל הַכֹּל, מִשׁוּם שְׁכָשְׁאָדָם שָׁב לְפָנָי רְבוּנוּ, אִז מִתְּמַלְאֵת בְּאֵר מִים חַיִּים, וַיּוֹצְאִים מִעֵינֹתֶיהָ לְכָל הַצְּדִדִים, וּמִשְׁפִּיעַ לְכָל שָׁבָט וְשָׁבָט, בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁעָרִים, לְהַשְׁקוֹת חַיִּים קִטְנוֹת עִם גְּדוּלוֹת.

כְּשִׁשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל בַּתְּשׁוּבָה, אִזִּי אָמְרוּ שִׁירָה. וְאוֹתָן שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת שְׁשָׁבוּ מֵאַחֲרֵיהֶן, הַחֲזִירוּ אוֹתָן בְּשִׁירָה שְׁלֵהֶם, וְהֵעֵלוּ אֶת הַבָּאָר הָעֲלִיוֹנָה לְמַעְלָה, שֶׁנִּפְרָד הַנְּחָשׁ מִן הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (במדבר כא) אִז יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל וְגו', עֲלִי בְּאֵר עָנּוּ לָהּ, שְׁעוּלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּמִתְּחַבְּרַת הָאֵם הַתְּחַתּוֹנָה בְּעֲלִיוֹנָה.

זָהוּ שְׁכָתוֹב (שם) בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים – זֶהוּ הָאֵב וְהָאֵם שֶׁהוֹלִידוּ אוֹתָהּ. כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם – אִלוֹ הָאָבוֹת. מִי כְרוּהָ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ג) וְאָכְרָה לִי בַחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר כֶּסֶף. אִלוֹ הָאָבוֹת. וְזָרַע יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְחַבְּרוּ עִמָּה, בְּט"וּ בְּנִיסָן, וְהִתְעוֹרְרָה יַד רְמָה, שְׁנִקְרָאת כֶּסֶף, יְמִין הַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם.

וְזוֹהֵי תוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, וְנִקְרְאת בְּאֵר, שְׁכָתוֹב (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בְּאֵר. וַיֵּשׁ בָּהּ שֵׁשׁ סְדָרִים. מִשּׁוֹם כִּךְ תַּעֲלֶה שֵׁשׁ דְּרָגוֹת מִי שִׁיתַּעֲסֵק בָּהּ.

זְהוּ שְׁכָתוֹב וּמִמְדַּבֵּר מִתְּנָה. מֵה זֶה מְדַבֵּר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדְּבַרְךָ נִאֻוֶּה. מִתְּנָה, גּוֹרֵם לְצַדִּיק שְׁנוֹתֵן לוֹ מִתְּנָה. וּמִמִּתְּנָה נִחְלִיאֵל – אֵלּוּ הַנְּחָלִים הָעֲלִיוֹנִים, נִצַּח וְהוֹד. וּמִנְחָלִיאֵל בְּמוֹת – זוֹ הַהִסְתַּלְקוֹת לְמִקּוֹם שֶׁהַמֶּלֶךְ שׁוֹרֶה. וּמִבְּמוֹת הַגִּיא אֲשֶׁר בְּשֹׁדָה מוֹאֵב – זֶה יִצְחָק שִׁיּוֹשֵׁב בְּאוֹתוֹ שְׁדָה, שְׁכָתוֹב (בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשֹׁדָה. וּמֵאוֹתוֹ שְׁדָה הַתְּעוֹרֵר עֲלֵיהֶם הַדִּין, עַד שִׁישְׁבוּ בְּגִיא. רֹאשׁ הַפְּסָגָה – זֶה אֲבִרְהָם, הָרֹאשׁ שֶׁל כָּלָם.

וּבֵא רֵא, כְּשִׁירְד יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, רָאָה יַעֲקֹב בְּחֻכְמָה, וְרִמְזוּ לָהֶם שִׁיּוֹרִידוֹ לְשֵׁם הַמִּנְחָה, שֶׁתְּהִיָּה מְגַנָּה עֲלֵיהֶם בְּגִלוֹת. וּבְמִנְחָה הַזֹּו שֵׁשׁ צְדָדִים כְּלוּלִים. מְעַט צָרִי וּמְעַט דְּבֵשׁ.

מָה הַטַּעַם מְעַט מְעַט? בֵּא וְרֵא, כְּשֶׁבִנִי אָדָם אֵין מְעַשִּׂיהֶם כְּשֵׁרִים לְמַעֲלָה, אִזְ צַד הַיָּמִין מִתְּרַפֶּה, וְשׁוֹלֵט הַשְּׂמָאל, וְעַל זֶה (בראשית מג) מְעַט צָרִי וּמְעַט דְּבֵשׁ, זֶה תִּמְרָ, שֶׁמִּסְתַּלֵּק הַזְּכָר מִהַנְּקִבָה, וְאִז מְעַט מְעַט. נִכְאֵת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מ"ב כ) וַיִּרְאֵם אֵת כָּל בֵּית נִכְתָּה. (בראשית מג) וְלֹט בְּטָנִים וּשְׁקָדִים – הָרִי שֵׁשׁ דְּרָגוֹת כָּאֵן שְׁכָלוֹלוֹת בְּמִנְחָה הַזֹּו.

וְעַם כָּל זֶה, אֵף עַל גַּב שִׁירְדָה, מְעַט צָרִי בֵּא מִשּׁוֹם שִׁיּוֹשֵׁב בְּגִלוֹת, וּכְשֶׁתַּעֲשׂוּ אֵת הַמִּנְחָה הַזֹּו, אִז (שם) וְאֵל שְׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים. אֵל – זֶה אֲבִרְהָם. שְׁדֵי – זֶה יִצְחָק. יִתֵּן לָהֶם רַחֲמִים – זֶה יַעֲקֹב. לְפָנֵי הָאִישׁ – זֶה יוֹסֵף. כָּל הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ יִתְחַבְּרוּ. וְאֵנִי כְּאֲשֶׁר שְׁכָלְתִי שְׁכָלְתִי. שְׁכָלְתִי – בְּמִקְדָּשׁ רֹאשׁוֹן, שְׁכָלְתִי – בְּמִקְדָּשׁ שְׁנִי. לֹא אֲשַׁכַּל עוֹד. וְכָל זֶה בְּחֻטָּא אוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁהוֹרִידוֹ לְמִצְרַיִם.

וּבֵא רֵא, שְׁתִּים עֲשָׂרָה שָׁנִים יֵשֵׁב הַצַּדִּיק הַהוּא בְּבֵית הָאֲסוּרִים. מִשּׁוֹם כִּךְ שָׁנִים עֲשָׂר שְׁבָטִים בְּגִלוֹת אָדוּם, בְּשִׁבִיל מֵאָה בְּרִכּוֹת שֶׁמְנַעוּ מִכָּל יוֹם. וְשָׁנָה אַחַת לַחֹד יֵשֵׁב בְּבֵית פּוֹטִיפֵר, שְׁכָתוֹב (בראשית לט) וַיְהִי בְּרִכַּת ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבֵית וּבְשֹׁדָה. בְּבֵית – זוֹ חֻצֵי שָׁנָה שֶׁקוֹר יוֹרֵד לְעוֹלָם. וּבְשֹׁדָה – זוֹ חֻצֵי שָׁנָה שֶׁאָדָם יוֹשֵׁב בְּעִבּוּדָתוֹ בְּשֹׁדָה. נִשְׂאָרוֹ שְׁתִּים עֲשָׂרָה שָׁנִים שִׁישֵׁב בְּבוֹר

וּכְשֶׁנִּשְׂאָ הָאִישׁ, כָּל שָׁנִים עֲשָׂר הַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים, לְהוֹסִיף בְּרִכּוֹת עַל רֹאשׁוֹ, כְּדֵי שִׁישֵׁב בְּסִתְרֵי הַגְּבִירָה, וַיִּשְׁתַּלֵּם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעֲלָה.

וְעַל זֶה (במדבר כא) וּמִמְדַּבֵּר מִתְּנָה, וּמִמִּתְּנָה נִחְלִיאֵל. הַנְּחָלִים שֶׁל אֵל שׁוֹפְעִים עֲלָיו. וּמִנְחָלִיאֵל בְּמוֹת. מֵה זֶה בְּמוֹת? הַסְתַּלְקוֹת, שֶׁהִסְתַּלֵּק וַיֵּשֵׁב בְּרוּמֵי הָעוֹלָם, וְהַשְּׁתַּדֵּל בְּדַבְּרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

וּמִבְּמוֹת הַגִּיא, פְּרִשׁוּהָ. אֲבָל בֵּא רֵא, כְּשֶׁאָדָם נִדְּבַק בְּתוֹרָה וַיּוֹשֵׁב בְּרוּמֵי הָעוֹלָם, צָרִיךְ לוֹ לְהַשְׁפִּיל אֵת עֲצָמוֹ, כְּדֵי שִׁיִּצֵּר הָרַע, הַקְּטָגוֹר שֶׁמְקַטְרֵג עֲלָיו, לֹא יִשְׁלַט עֲלָיו לְהַסִּיטוֹ. וְעַל זֶה וּמִבְּמוֹת הַגִּיא – צָרִיךְ לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ גִיא, כְּדֵי שִׁיִּפְרֵד מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ שִׁיּוֹשֵׁב בְּשֹׁדָה מוֹאֵב, וְדֹאֵי הַיִּצֵּר הָרַע שֶׁנִּקְרָא לוֹט, וְשְׁרוּי בְּמוֹאֵב, בְּשִׁבִיל שֶׁהַתְּדַבְּקוֹת שֶׁלוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה לְהוֹצִיא אֵת פְּרִי הַמְּעַשִּׂים הָרַעִים בְּעוֹלָם הָיָה בְּמוֹאֵב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יט) וַתִּלְד הַבְּכִירָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאֵב.

וְאִם אָדָם נִפְרֵד מִמֶּנּוּ, הוּא עוֹלָה לְהִיּוֹת רֹאשׁ, וְלִשְׁרוֹת בְּפִסְגָּה. מֵה זֶה פִּסְגָּה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מח) פִּסְגוֹ אֲרַמְנוֹתֶיהָ. וְנִשְׁקָפָה (במדבר כא) – שֶׁהִסְתַּכְּלוֹת שֶׁלְּמַעֲלָה בּוֹ. עַל פְּנֵי הַיְּשִׁימָן – זֶה הָעוֹלָם הַבֵּא, שֶׁנִּקְרָא יְשִׁימון, שֶׁמִּסְתַּכַּל בְּפִסְגָּה הַזֹּו, הַקְּרִיָּה הַקְּדוּשָׁה יְרוּשָׁלַיִם.

דְּבַר אַחַר, כְּשִׁישְׂרָאֵל חָזְרוּ בְּתִשְׁבָּה וְהִעֲלוּ אֵת הַבְּאֵר לְמַעֲלָה, נִתְּנָה לָהֶם בְּמִתְּנָה, וּכְשֶׁשְׁבוּ לְדֶרֶךְ רַעָה, אִז וּמִבְּמוֹת הַגִּיא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ג) וַיִּשָּׁב בְּגִיא מוֹל בֵּית פְּעוֹר. עַל אוֹתוֹ הַחֻטָּא יֵשֵׁבוּ לְמִטָּה בְּגִיא. אֲשֶׁר בְּשֹׁדָה מוֹאֵב – מִשּׁוֹם שֶׁהִצִּיד שֶׁל מוֹאֵב גָּרַם לָהֶם.

וְאַחַר שֶׁקָּבְלוּ אֵת עֲנָשָׁם, עָלוּ לְרֹאשׁ, וְהִרִימוּ דְגְלֵיהֶם עַל הַכָּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה) וַיְהִי אַחַר הַמִּגְפָּה וְכוּ', שָׂאוּ אֵת רֹאשׁ. לְהָרִים דְּגְלָם עַל הַכָּל.

בֵּא וְרֵא, הַבְּאֵר הַזֹּו נִקְרְאת מִנְחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מג) וְהוֹרִידוֹ לְאִישׁ מִנְחָה. תְּחַבְּרוּ מִנְחָה לְבַעֲלָהּ, שֶׁגִּרְמָתָם שִׁיסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ, כְּשֶׁהוֹרִידוֹ אֵת הַצַּדִּיק הַהוּא לְמִצְרַיִם.

ועל זה כתוב (תהלים קלד) שאו ידיכם קדש. קבלו אותה מנחה שנקראת ידכם של הימין, ותשאו אותה למקום שנקרא קדש, שהינו שבת, תשאו אותה לה. ואז וברכו את ה', והיא מתברכת מן הכל על ידי הפהן שהתלבש בבו, שהוא ענף האילן העליון, שנקרא חכמה העליונה שהתלבשה בו. ומאותו הענף יוצאות כל הברכות לעולם.

וחשבון הפהן הזה שבעים וחמש. שבעים ושנים, כנגד שבעים ושנים צדדים, רשומים בצד החסד. ושלשה שנשארו כנגד שלש דרגות עליונות שהתלבש בהן. ולא צריך הפהן להפסיק בין אותו הלבוש העליון שהתלבש בו, שלא להראות פרוד במקום עליון. ואז מתברכים עליונים ותחתונים על ידו.

ובא ראה, אלמלא אותה המנחה שירדה עמהם ומבקשת עליהם רחמים, לא יצאו משם. זהו שכתוב (שמות ב) ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה. האלהים - זו האם העליונה. מן העבדה - זו מנחה, שהיא עבודה, והיא מתפללת על בניה, כמו שנאמר (תהלים קט) ואני תפלה. ונקראת עבודה, משום שהיא גן עדן, וצריך לעבד אותה.

והיא קיום העולם. ועל זה העירו החכמים, על שלשה דברים העולם עומד: על התורה - זה יעקב, על העבודה - זו תורה שבעל פה, ועל גמילות חסדים - זה אברהם. דבר אחר, עבודה - זה יצחק, והכל אחד.

ובשמתעורר הפהן הזה לעבודה הזו, אזי יורד לחם מן השמים לארץ הזו, וזן את יושביה. ומה הלחם? זה הלחם שהתעלה למעלה, והמזון במזל תלויים. ומטל היורד בשבת נותן מזונות, כיון שהיא הקיום של מעלה, משום שהוא העולם הבא, והעולם הבא מוציא אור למעלה.

ועל זה, (שם) היום לא תמצאנהו בשדה, משום שהיום הזה מקבלת השדה הזו השקאה לעצמה, אבל לעולם הבא תמצאו את אותו יום טוב, זהו שדה, שמאיר באור השמש.

ובא ראה, השבת הזו נקראת כ"ל, משום שיש בה חמשים שערים נפתחים, והתעורר. וכשהכל הזה מתעורר לפלה, אזי האם העליונה מלבישה

ההוא. אז הקדוש ברוך הוא עורר עליהם הבור של אותו הנחש, גלות עשו. ועל זה והורידו לאיש מנחה. ובסוף הגלות, משום שהם נתנו מנחה, התקיים בהם (ישעיה סו) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה'.

ובא ראה, המנחה הזו נקראת ארץ קדושה, ומשתבחת בשבעה פרות עליונים שיש בה, כשהיא בהתחברות למעלה. ועל פן צוה אותם הקדוש ברוך הוא, כשיכנסו לארץ הקדושה, שיחברו אשה עם בעלה.

זהו שכתוב (דברים כו) ולקחת מראשית כל פרי האדמה. אדם - זה יעקב. כשמתחברת בו האם העליונה, שנקראת ה', ומעטרת אותו, אז אותו העץ הגדול נותן פרי, ונקרא בשלמות אדם"ה.

ושמת בטנא - זו הגבירה, שבא לה אור ממנו, ושם בה אור עליון שבא לו מהראשית. ואז, והלכת אל המקום. ומי הוא פרי האדם שלמעלה? זה יוסף, שנקרא צדיק, פרי מאותו עץ החיים. ואותו הפרי תחבר בטנא. ואם לא תלך עם הפרי הזה, השמר מללכת לאותו המקום, שלא תשרף אותך בשלהבתה.

כה אמר יעקב לבניו, השמרו מלרדת למצרים אם לא תורידו לאיש את המנחה ההיא. וכשתרדו, תתפיסו כאחד, וכל העולם בשמחה.

ובא ראה מה כתוב, (בראשית מג) ויכינו את המנחה עד בא יוסף. שהמנחה הזו התקנה בשנים עשר העמודים שלה, עד שבא בעלה להתחבר עמה בצהרים. ובאותו הזמן הם יאכלו שם לחם, וסם החיים יתעורר עליהם.

פתח ואמר, (תהלים י) קומה ה' אל נשא ידך. להגביר את הימין על הכל, כמו שנאמר (שמות ו) נשאתי את ידי. וזו הימין העליונה, שנקראת אל, שהרימה דגלה למעלה. ועל זה (דברים כו) ובאת אל הפהן, וזהו צד הימין שהתעורר בעולם, והוא יקבל ממך אותה המנחה, ויקבל אותה בימין.

ועל זה כתוב (דה"א כט) לך ה' הגדלה והגבורה. מה הטעם? משום שכתוב כי כל בשמים. והתחבר בארץ ראשית הפרי הזה, וכל הכתרים.

ועל זה כתוב (שיר א) מִיִּשְׂרָאֵל אֶהְבֹּדָה. מה זה מִיִּשְׂרָאֵל? כמו שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צט) אֶתְּהַלְלֵנּוּ מִיִּשְׂרָאֵל. ומי הם? כמו שֶׁנֶּאֱמַר (שם) מִשְׁפַּט וְצִדְקָה. אֵלֶּה נִקְרָאִים מִיִּשְׂרָאֵל וְדָאֵי, כמו שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) צִדִּיק וְיֹשֶׁר הוּא. וְנִכְלָל הַזְּכָר עִם הַנְּקִיבָה, הַמִּשְׁפָּט נִכְלָל בְּצִדְקָה, וְצִדְקָה מִתְעוֹרְרָת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְעַל זֶה מִיִּשְׂרָאֵל אֶהְבֹּדָה וְדָאֵי.

וישראל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו (בראשית לז). יִשְׂרָאֵל הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת, מה זה יִשְׂרָאֵל? לְהַכְלִיל עִמּוֹ שְׂכִינָה, שְׁאֵהָבָה אֶת יוֹסֵף. כְּמוֹ כֵּן שְׂנִינּוּ וְהָ – הוּא וּבֵית דִּינּוּ.

ובל הַשְּׂבָטִים הוֹדוּ לוֹ עַל שְׂנֵאָהֶב מֵאֵב וְאֵם, וּבְרָכוּ אוֹתוֹ בְּרַכַּת עוֹלָמִים כְּלָם, שִׁיתִּישֵׁב בְּמִקְוֵמוֹ כְּרָאוּי.

ובנין לָנוּ שְׁאֵפְלוּ אַחֲיוֹ אֶהְבּוּ אוֹתוֹ? שְׂכָתוֹב (שיר א) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבֹּדָה. מה זה עֲלָמוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א) עֲמַד עַל שְׁנֵי עֲשָׂר בְּקָר. וְהֵם בְּעוֹלָם הַנוֹקְבָא, וְהֵם נִקְרָאִים עֲלָמוֹת.

אחר שֶׁהִסְתַּלַּק יוֹסֵף לְמַעְלָה, מֵהַ כְּתוֹב? (שיר א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֹאווָה, מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַזְּקָה עֲלֵיהֶם הַגְּלוּת, וְעַם כָּל זֶה – וְנֹאווָה, שְׁלֵא הִתְעַרְבוּ בָהֶם. כְּאֵהְלֵי קֶדֶר, נִשְׁחַרְתִּי בִּינֵיהֶם, שְׁגָזְרוּ עָלַי כְּמָה גְזֵרוֹת רָעוֹת, וְעַם כָּל זֶה אֲנִי הִיא כִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה, בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, מִשּׁוּם שֶׁשְּׂבָטֵי יִהּ נִכְנָסוּ, וְשְׂבָטֵי יִהּ יִצְאוּ.

אל תִּרְאֵנִי שְׂאֲנִי שְׁחַרְחַרְתָּ (שם), מִשּׁוּם שֶׁהִשְׁמַשׁ הִסְתַּלַּק. וְכָל זֶה בְּנֵי אֲמֵי גְרָמוֹ. מִי הֵם בְּנֵי אֲמֵי? אֵלוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב, שְׁמִכְרוּ כָאֵן אֶת יוֹסֵף, וְהֵם גְּרָמוֹ לִי וְלִשְׂכִינָה שְׁגָלְתָה עִמִּי כָאֵן.

סדר הלימוד ליום כו תמוז [יום 292 בשנה]

על זֶה אָמַר (שמות ב) וַיִּאֲנַחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. כְּשָׂרָאוּ עֲבוּדָה קָשָׁה, עַד שֶׁהָיָה זוֹכֵר לָהֶם הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹן, וְהִתְעוֹרְרָה בְּרַחֲמֵים עַל בְּנֵיהֶם הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שם) וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים. זֶה הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁכָל הַחֲרוֹת בִּידֵיהָ, וּפְתָחָה לָהֶם פְּתָחִים עֲלִיּוֹנִים, חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, וְהוֹצִיאָה אוֹתָם מִשָּׁם, וְהִתְמַלְּאָה הָאֵם הַתְּחַתּוֹנָה רַחֲמִים עֲלֵיהֶם. וּמִשָּׁה יִצָּא לְעוֹלָם מִמֶּנָּה אָבִיו לְרַעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה.

אוֹתוֹ גְּבוּרוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, וּמִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים בְּעוֹלָמוֹת, וְהִתְקוֹן הָעֲלִיּוֹן מִתְתַקֵּן.

והוא אוֹתוֹ הָאֲפָרְיוֹן. וְעַל זֶה כְּתוֹב (שיר ג) אֲפָרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה. אֵלוֹ תְקוּנֵי הָעוֹלָם. עֲמוּדָיו עָשָׂה כֶּסֶף – זֶה אֲבָרָהֶם. רְפִידָתוֹ זָהָב – זֶה יִצְחָק. מְרַכְּבוֹ אֲרָגָמָן – זֶה יַעֲקֹב, כּוֹלֵל שְׁנֵי הַצְּדִדִּים, שְׂרוּכֵב עַל הַכֶּסֶף, שְׁנִקְרָא אֶהְבָּה קִטְנָה.

דבר אַחַר, תּוֹכּוּ רְצוּף אֶהְבָּה – זֶה אֶהְבָּה רַבָּה, שֶׁהִיא פְּנִימִית. מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, כְּשֶׁהִתְקִינוּ אֶת הַמִּנְחָה הַזֹּאת, שְׁמֵאִיר לָהּ הִשְׁמַשׁ.

ועל זֶה (בראשית מג) וַיְכִינּוּ אֶת הַמִּנְחָה, אִזּוֹ וַיִּשָּׂא מִשָּׂאת, חֵלֶק לָהֶם חֵלְקָם. וּמֵאִיזְהוּ מְקוֹם נָתַן לָהֶם? מֵאֵת פְּנִי, זֶהוּ הַכֶּסֶף, שְׁמִזוֹן הַכָּל בּוֹ.

ותרב מִשָּׂאת בְּנִימָן (שם). מֵהַ הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשְׂכִינָה בְּחֵלְקוֹ. מִמִּשָּׂאת כְּלָם חֲמֵשׁ יְדוֹת – בֵּא וּרְאֵה, ה' הָאֲחֲרוּנָה הַזֹּאת נִקְרָאת כְּלָה, כְּשֶׁמִּחְבַּר עָמָה כָּל, וְאֵין מִתִּישְׁבוֹת אֶלָּא בְּחֵלְקוֹ שֶׁל בְּנִימָן. וְעַל זֶה חֲמֵשׁ יְדוֹת הוּא קָבֵל, כְּשֶׁקָּבֵל אֶת הַה' הַזֶּה, שְׁנִקְרָאת מִנְחָה, בְּחֵלְקוֹ. וְכָל חֲמִשִּׁים הַבְּרָכוֹת שְׂבָאוֹת מְכַל לְכָל הַזֶּה, קָבֵל בְּנִימָן. מֵהַ הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִקְטִין מְכָלָם.

משאת כָּל הַשְּׂבָטִים עֲשָׂרָה, מִשָּׂאת בְּנִימָן הִתְגַּדְּלָה ה' פַּעֲמִים עֲשָׂרָה. הִרִי חֲמִשִּׁים. וְהַכָּל בְּשִׁבִיל הַה' הַזֶּה שְׁשׁוּרָה בְּחֵלְקוֹ. מֵהַ הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא קִטְנָה וְהוּא קֶטַן, הִתְרַצְתָּה בּוֹ לְשִׁים מְדוֹרָה עִמּוֹ.

ועל זֶה כְּתוֹב (שיר א) הִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרְיוֹ, זֶה בְּנִימָן, שֶׁהַכְּנִיס אוֹתוֹ יוֹסֵף לְחֲדָרוֹ. נִגִּילָה וְנִשְׂמַחָה, הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת אֲגִילָה, לָמָּה זֶה נִגִּילָה? שְׁכָלֶם הַכְּנִיסָם בְּשִׁבִילוֹ שֶׁל בְּנִימָן. בָּךְ, מֵהַ זֶה בָּךְ? זֶה כָּלֵל שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהִתְקִים כְּשֶׁשְׁמַר אוֹת בְּרִית קִדְשׁ. נִזְכִּירָה דוּדִיף מִיָּז, שְׂכָתוֹב (בראשית מג) וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ.

ועל זֶה כְּתוֹב (שם) מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, שְׁמִשְׁךְ אֶת אַחֲיוֹ לְשָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) בְּחִבְלֵי אָדָם אֲמַשְׁכֶּם בְּעֵבְתוֹת אֶהְבָּה. זֶה הָאֶהְבָּה שִׁירְדָה עִמָּם לְדוֹר שָׁם, וְשִׁמְחוּ שָׁם בְּמֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהִתְחַבַּר עִם יוֹסֵף שָׁם, מִשּׁוּם שֶׁשְׁמַר בְּרִית קִדְשׁ שְׁנִתְּנָה לְשׂוֹמְנָה יָמִים.

כעת טוב, ולא טובים. כִּינן שֶהִתְחַבֵּר עִמָּה קוֹל, אִז וְדאי טובים בכל. הַצְדִיק נִקְרָא טוֹב, שֶכְתוֹב (ישעיה א) אִמְרו צְדִיק כִּי טוֹב. אִף הִיא נִקְרָאת טוֹבָה, (קהלת ז) טוֹבָה חֲכָמָה. וְכִשְׁנִקְרָבוּ, הִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד בְּאוֹתָן וְשִׁיקוֹת, אִז (שיר א) כִּי טוֹבִים דִּדְיָךְ מֵיִן, הֵם דוֹדִים שְׁנִיהֶם כְּאֶחָד.

כָּאן דוֹדִים, וְכָאן יְדִידָת. וּמִתִּי הֵם טוֹבִים? מֵיִן, כְּשֶׁנִּשְׁקִים מִמֶּנּוּ שֶׁל הֵיִן הַמְּשֻׁמֵר הֵהוּא. וְעַל זֶה כְּתוֹב (שם ה) שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים. שֶׁהָרִי הַנְּטִיעוֹת צְרִיכוֹת הַשְּׁקָאָה מִן הַנְּהָר הַעֵמֶק, הָאֵם הַעֲלִינָה, שֶׁהִיא הַשְּׁקָתָה אוֹתָם בְּרֵאשׁוֹנָה מֵהֵיִן הֵהוּא.

זָהוּ שְׁכְתוֹב (שם ב) שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי, וְאַחַר כֶּף לְרֵיחַ שְׁמָנִיָּךְ טוֹבִים. זָהוּ שְׁכְתוֹב וּמִינּוֹ תַּחְבְּרָנִי. וְזָהוּ הַשְּׁמֵן הַטוֹב, שֶׁשׁוֹפֵעַ לוֹ מֵהָאֵם.

זָהוּ שְׁכְתוֹב (תהלים קלג) כְּשֶׁמֶן הַטוֹב עַל הָרֵאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקֵן וְזָקֵן אֶהְרֵן. זֶה הַכֶּהֵן הַגְּדוֹל לְמַעְלָה, יְמִין הַמְּלָךְ, כֶּהֵן לְעוֹלָם. וְכִשְׁמָגִיעַ אוֹתוֹ הַשְּׁמֵן לְזָקֵן שֶׁל אֶהְרֵן, אִז וְדאי נִקְרָאִים שְׁמָנִיָּךְ, מִצַּד הָאֵם וּמִצַּד שֶׁל אַבְרָהָם, וְאִז שְׁמָנִיָּךְ טוֹבִים.

מָה הַטַּעַם שׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ הַשְּׁמֵן הַטוֹב שֶׁל אַבְרָהָם? מִשׁוּם שֶׁפֶשֶׁט הַיְמִין לְהָאִיר לְלִבָּנָה, וְעַל זֶה כְּתוֹב (שם) הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁכַת אַחִים גַּם יָחַד. מָה טוֹב - זֶה הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן, יוֹם הָרֵאשׁוֹן, שְׁכְתוֹב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּמָה נְעִים - זֶה נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל. הַיּוֹם הַרְבִּיעִי, הַלְּבָנָה.

וּבֵא רָאָה, כְּמוֹ שֶׁהָאוֹר שְׁנִבְרָא בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן נִתֵּן שְׁלֵמוֹת, וְשֶׁפֶע מִמֶּנּוּ אוֹר לְאוֹר שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה מִתְנַהֵג בּוֹ - אִף אַבְרָהָם, הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן נִתֵּן אוֹר לְבַת הַזֶּה שֶׁל הַמְּלָךְ, הַיּוֹם הַרְבִּיעִי, שֶׁעַל יְדֵהּ מִתְנַהֵג הָעוֹלָם הַזֶּה. וְעַל כֵּן חוֹט שֶׁל חֹסֵד מְשׁוּבָר עָלָיו, לְהָאִיר מֵאוֹרוֹ. וְכֹאֲשֶׁר מִתְחַבְּרָת עִמּוֹ וְיוֹשְׁכַת לְיְמִין, הוּא מִתְגַּדֵּל בְּכָל.

וּבֵא רָאָה, כְּשֶׁבֵא אַבְרָהָם לְעוֹלָם, מָה כְּתוֹב בּוֹ? (בראשית יב) וַאֲגִדְלָה שְׁמִיךָ. מָה הִיא? שֶׁהוֹסִיף בּוֹ ה' אֱלֹהִים. וְהַמְקוֹם הַזֶּה, בּוֹ הִתְגַּדֵּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זָהוּ שְׁכְתוֹב (תהלים מח) גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. כְּאֲשֶׁר הַקְּרִיָּה הַזֶּה הַקְּדוֹשָׁה, שְׁנִקְרָאת ה' תַּחְתּוֹנָה, אֶהְבָּה קִטְנָה מִתְדַבְּקָת בּוֹ, וְשׁוֹרָה בְּתוֹכָהּ, אִז שְׁמֵן יִתְגַּדֵּל עַל הַכֹּל.

בֵּא וְרָאָה, דָּוִד רָמַז לוֹ אֶת הַתְּשַׁבְּחַת הַזֶּה שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים קִדְשׁ קִדְשִׁים עַל יַד בְּנֵי קְרַח, אֲלָא שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַזְּמַן שְׁנִאָמַר. מִשׁוּם כֶּף כְּתוֹב (תהלים מה) לְמַנְצַח עַל שׁוֹשְׁנִים לְבְנֵי קְרַח מִשְׁכִּיל שִׁיר יְדִידָת. עַל שׁוֹשְׁנִים - אֵלוֹ נְשִׁיקוֹת פִּיהוּ, שְׁנִקְרָאוֹת שְׁפָתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים.

דְּבַר אַחַר, שׁוֹשְׁנִים אֵלוֹ שֶׁשׁ שְׁנִים שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּשׁוֹשְׁנָה הָאֲדָמָה הַזֶּה, שֶׁהִיא הַשְּׁבִיעִית שֶׁל הַכֹּל. מִשְׁכִּיל - זֶה שֶׁפֶע שֶׁל הַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ שֶׁמְשַׁפֵּיעַ לָהֶם בְּשַׁעָה הַזֶּה, שִׁיוֹשְׁבִים יָחַד וְלֹא נִפְרָדִים, מִשׁוּם אוֹתָם נְשִׁיקוֹת בְּדַבְּקוֹת הָרוּחַ, וְלֹא נִפְרָדִים.

שִׁיר יְדִידָת - רָמַז לְשִׁירָה הַזֶּה, שְׁנִקְרָאת שִׁיר כְּפוֹל. כָּאֵן שִׁיר הַשִּׁירִים, וְכָאֵן שִׁיר יְדִידָת, וְהַכֹּל אֶחָד. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּכְנִסָּת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים דוֹדִים. זָהוּ שְׁכְתוֹב (שיר ה) שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים. מִשׁוּם כֶּף שִׁיר יְדִידָת, שֶׁהֵם דוֹדִים. וְזֶה מְשַׁבַּח אֶת זֶה, וְזֶה מְשַׁבַּח אֶת זֶה. וְכִמוֹ שֶׁשֵׁם כְּנִסָּת יִשְׂרָאֵל הִתְחִילָה הַתְּשַׁבְּחַת, שְׁכָף רְאוּי, שְׁכְתוֹב יִשְׁקָנִי, אִף כָּאֵן הִיא הַתְּחִילָה לְשַׁבַּח אֶת הַמְּלָךְ.

רְחֵשׁ לְבִי דְבַר טוֹב (תהלים מה). רְחֵשׁ לְבִי - זוֹ הַחֲרָה שְׁרוּחַשֶׁת בְּלִילָה, שְׁנִקְרָאת לְבִי. דְבַר טוֹב - שְׁעוֹלָה בְּרִצּוֹנָה שֶׁהַמְּלָךְ יִתְחַבֵּר עִמָּה, שְׁנִקְרָא טוֹב. **דְּבַר** אַחַר, מִשׁוּם שֶׁלֹּא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְגִלוֹת, אָמַר רְחֵשׁ, מִשׁוּם שֶׁמְרַחֵשֶׁה לוֹ אֶת הַדְּבַר הַזֶּה בְּלִבּוֹ, וְאִפְלוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו לֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְרַחֵשׁ, אֲלָא בְּלִבּוֹ.

דְּבַר אַחַר, מָה הַטַּעַם רְחֵשׁ לְבִי? מִשׁוּם שֶׁדְּבוּר בְּלֹא קוֹל לֹא יִכּוֹל לְדַבֵּר, וְהַלְּבִי הַזֶּה שְׁנִקְרָא דְבוּר, עַד כָּאֵן לֹא נִשְׁלְמָה, עַד שֶׁבֵא שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ וּבְנָה לָהּ בֵּית, וְהַלְּבָנָה נִשְׁלְמָה בְּגִדְל יָתֵר עַל הַכֹּל, מִשׁוּם שֶׁהִתְחַבְּרָ עִמָּה הַקּוֹל.

וּבֵאוֹתָהּ שְׁעָה נִתְּנָה רְשׁוּת לְדַבֵּר, שֶׁהָרִי נִשְׁלְמָה בְּקוֹל. וַיִּשְׁבָּה בְּשְׁלֵמוֹת עִם הַמְּלָךְ, מִשׁוּם שֶׁהוֹצִיאָה בֵּן חֲכָם לְעוֹלָם, וְהִתְקִינָה בֵּית לְמֶלֶךְ. אִז הַמְּלָךְ שֵׁם מְדוּרוֹ עִמָּה, וְהִתְחִילָה לְדַבֵּר, וְאִמְרָה יִשְׁקָנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ.

אֲבָל כְּעַת בִּימֵי דָוִד, עַד אִז לֹא יִשְׁבָּה בְּשְׁלֵמוֹת. מִשׁוּם כֶּף רְחֵשׁ לְבִי וְדאי הַדְּבַר הַטוֹב הֵהוּא.

ובשתתלק ה' בימין של האם, הבת תקבל מהאם העליונה אותה הטובה שלא תפסק לעולמים, ואז עושה נקמות לשאר העמים. ועל זה כתוב (דניאל ב) שמהקר נגזרת אבן שלא בידיים. מהקר - זה אברהם, הקר העליון. נגזרת אבן - זוהי אבן אחת שעליה שבעה עינים. ועושה דינים בכל אלו שהדקו את בניה בין הרגלים, הדקה אותם בכל. וכתוב (שם) היתה להר גדול ומלאה את כל הארץ, משום שנדבקה בימין, (ישעיה ל) אור הלבנה כאור החמה.

ובא ראה, בראשונה כשפא אברהם לעולם, הוארה הלבנה. והתחילה להאיר, עד שהשתלמה בדרגתה בימי שלמה, שהתגדל על הכל, שכתוב (מ"א א) ויגדל את כסאו מכסאך. ועל זה (הושע ג) ואברה לי בחמשה עשר כסף, אותם החמשה עשר צדיקים שעד שלמה. ועל זה על ידו נתנה התשבחת העליונה הזו, כדי שיתגדל בה. אבל דוד נאמר בלחש, ולא נתנה לו רשות לגלות.

אמר אני מעשי למלך (תהלים מה), לעורר את המלך העליון. ומי הם מעשי? מי שלא תלוי בו מעשה, מה עושה? שהרי המעשה תלוי למעלה! אלא מי הם מעשי? אלו הם (שם) לשוני עט סופר מהיר. משום שמשבחת בחצות הלילה למלך העליון. שיר ידידת, כמו שנאמר שיר השירים. שמשבחת הגבירה את המלך. אף כאן הגבירה משבחת אותו.

יפיפית מבני אדם (שם), הרי פרושה החברים באברהם: נתיפית בעליונים - (בראשית טו) אנכי מגן לך. נתיפית בתחתונים (שם כג) נשיא אלהים אתה. לך יפיפית, שתי תשבחות כלולות. הוצק חן בשפתותיך - (שם יח) הנה נא הואלתי. על פן ברכך אלהים לעולם - (שם כד) וה' ברך את אברהם בכל.

אבל בא וראה, הפסוק הזה יש בו סוד עליון, כנגד המלך העליון. אמרתי לו, יפיפית למעלה במחנות העליונים, שמשבחים לפניה. ולמטה באותם צדיקי אמת שעומדים בחצות הלילה. הוצק חן בשפתותיך, בשעה שאתה קורא ומקיש בשערי היכלי (שיר ה) פתחי לי אחותי - (תהלים מה) על פן ברכך אלהים. האם העליונה מעטרת אותך בעטרות

ובא ראה, כתוב (שם קמה) צדיק ה' בכל דרכיו. משום שבדרגה הזו נותן בים דרך. וחסיד בכל מעשיו, באותה הדרגה, ימין המלך נעשית בעולם. ועל פן אברהם בימין הזה עשה אותו בריה חדשה, והתחדש מזלו להוליד, והתגדל על הכל. ועל זה (בראשית כד) וה' ברך את אברהם בכ"ל, בכ"ל הזו, בת המלך שנתנה לו.

ומהי הברכה? השמן הטוב שיורד על ראשו. זהו שכתוב (תהלים קלג) מה טוב ומה נעים. ודאי. פשמן הטוב, השמן שורה בו ברכה, שהמקום גורם. ועל זה, וה' ברך את אדני מאד. ויגדל, כמו שכתוב (בראשית יב) ואגדלה. שמך, כמו שכתוב (שיר א) שמן תורק שמך.

בא וראה, כשהקדוש ברוך הוא עתיד להרים ימינו על הכל בימות המשיח, כשמן הטוב הזה, מה כתוב? (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת. היום ההוא איננו יודעים מי הוא! אלא זה היום הראשון, הימין של אברהם שעתיד לעורר להקימה מהעפר.

ועל זה ביום ההוא, היום הראשון של הכל. נאם ה' - זה אברהם, שנאמר עליו נאם ה' מלפני הכל, שכתוב (בראשית כב) בי נשבעתי נאם ה'. וכאן נרמז השם של העתיק, שנשבע בו הזעיר אנפין לאברהם. ועל זה אותו היום (זכריה יד) נקרא לא יום ולא לילה. שבעתיק תלוי, שצריך להוקיר זקנו. ביום ההוא (עמוס ט) אקים את סכת דויד הנפלת.

משה ראה את כל אותן הצרות שעתידות לבא לעולם, כשהסכה הזו נופלת, שכתוב (ויקרא כו) והפיתי אתכם גם אני, אף אני עמכם בגלות. וכשנשלמו אותם חטאים, מה כתוב? (שם) ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. סמך את הארץ הקדושה, סכת דוד, לאברהם, להקימה בימין, ושתישוב בשלמות.

מי היא בריתי? זה אברהם, שכתוב (בראשית יז) הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים. וכשהברית הזו, שהיא ה' עמך, תשתלם בכל. ועל זה העירו החברים, מי שקורא לו אברהם, פוגם המקום שנקרא עשה ולא תעשה, משום שבה' הזו השתלם באמונה.

נעשיתה דבר, דבר אמת, והתחברה עם אמת. ואמת בענוה. ואזי צדק בכל, והכל אחד.

הסוף בראש דבר אמת. אמת בראש, שפתוב (תהלים קיט) ראש דברך אמת. הראש של אותו שנקרא דברך, סוף הדרגות, נקרא אמת. הראש בסוף, ענוה צדק בלא פרוד, נכללו והתחברו בכל. ענוה הראש, צדק הסוף, (משלי כב) עקב ענוה יראת ה'.

ותורף נוראות ימינך (תהלים מה) – זה יעקב, שננטל שני חלקים, משום שנדבק בימין לעולמים, שפתוב (בראשית ל) מחשף הלבן אשר על המקלות.

ובשעה ההיא הכל החזר כיריעות שלמה, משום שצד הימין התעורר בעולם, ויד הימין פשוטה לקבל את השבים בתשובה. שהרי עד עתה התקדרו בחטאיהם באהלי קדר, וכעת שחוזרים בתשובה, הם כיריעות שלמה, משום שאברהם התעורר בעולם, ימינו של המלך.

חציף שנונים, פרשוה על אברהם, כשרדף אחר כל אותם המלכים בלילה, כשנחלקו הרחמים מן הדין, והרג אותם המלכים. זהו שפתוב (ישעיה מא) כקש נדף קשתו ירדפם יעבור שלום. וכלם נפלו בידי.

אבל בא וראה את סוד הדבר. חציף שנונים – אלו חצים ואבני בליסטראות. שדנה את העולמות באותם כלי הקרב שהמלך הפקיד בידי הגבירה. ואותם חצים של הקדוש ברוך הוא, ודאי שנונים בכל, מצדו של היום השני, צדו של יצחק, משום שממנו יוצא דין לרשעים לדון אותם.

ועל זה (תהלים מה) עמים תחתיך יפלו בל"ב. ומי הדרגה שמפילה אותם? הדרגה שנקראת ל"ב, שהתמנתה על מעשי העולם, ודנה אותם על שהם אויבי המלך.

בנגד זה (שיר א) אל תראני שאני שחרחרת. מה הטעם? משום שהתלבשתי בדין לדון את העולם. ואומרת לבניה שקרבים אליה בתוך הבית, אל תראני. ודאי, אם השתדלתם בתורה שנתתי לכם, לא תפחדו. ואם לא תשתדלו, תגרמו לי שבני אמי נחרו בי, לשמר את אמות העולם בשבילכם

עליונות. לעולם, משום אותו העולם האחרון, ובשבילה אמר שהוא מאיר לה.

דבר אחר לעולם, זו ימין למעלה שכתוב (תהלים קי) אתה כהן לעולם. וכל הברכות והשמן הטוב שורים בו, ובארנו אותו. ועל זה כתוב על פן, כשהפן הזה מתחברת למעלה. אבל בזמן שמתרחקת ממנו זה העולם, מה כתוב? שאג ישאג על נוהו, זו הגבירה, משום שנמנעו ממנו ברכות, שלא שורים בו, אלא כאשר נוהו זה מתחברת עמו. וזהו שפתוב (ירמיה כה) שאג ישאג על נוהו? כנגד זה כתוב (שיר א) כי טובים דודיך מיין לריח שמניך טובים. מה הטעם? משום שברך אלהים לעולם.

משכני אחריך נרוצה (שם), כנגד זה כתוב (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור. זו (ישעיה לד) חרב לה' מלאה דם, להפרע מן הרשעים, שגורמים לה פרוד מלמעלה. קרבת אותה אליך לרחם על העולם, ותבשמו כאחד.

ובשמתקרבת עמו, מתלבש בהוד והדר. זהו שפתוב (תהלים קד) הוד והדר לבשת. ומה הטעם? משום שאותה שעה התגדל משום שהתחבר בעיר אלהינו. ועל זה כתוב (שם) גדלת מאד הוד והדר לבשת, באותם לבושים של כבוד, שפרשה עליו האם העליונה. משום כך (בראשית לו) הדר ושם עירו פעו. מתי? כשמתחברת עמו מהיטבאל בת מטרד. ועל זה, הודך והדרך ודאי. כמו כן (שיר א) נגילה ונשמחה בך נזכירה דידך מיין. השפע של האם שמשקה אותך ואת הכל, וזה הוא הודך והדרך ודאי.

והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק (תהלים מה), כנגד זה שחורה אני ונאווה. בראשונה, כשנקראת חרב לדון את העולם, נקראת ודאי שחורה. וכעת, כשנקרבת למעלה בענוה, נקראת נאווה. נאווה ודאי בכל. בנות ירושלים – אלו שמים עשרה חיות עליונות גדולות שנקראות כך, וכלן בשלמות. על שהיו כעת בגלות באהלי קדר, חזרו הן כעת כיריעות שלמה ודאי.

ובא ראה, כיון שהחרב ההיא החזרה מהדין שהיה בה, שהכשירו בני העולם את מעשיהם,

גדול. זהו שכתוב (שם מח) גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו. ועל זה מושכת אותו הגבירה בדברי האהבה הללו.

בְּנֶגֶד זה - (שיר א) הגידה לי שאהבה נפשי. אתה שכל אהבת נפשי בך. אם לא תתחבר עמי, איך תרעה את העולם? איך תזון את נפשך מהעמק העליון, אותך ואת האחרים? שהרי אין שורות הברכות שלמעלה אלא במקום של זכר ונקבה.

שְׁלֵמָה אהיה כעטיה (שם). איך אהיה בבושה, כשתובעים ממני מזון בני האבות, שהם עדרי חבריך, עדר ה' ממש. משום כך אהבת צדק - זה הכסא שלך. ותשנא רשע - זה צד השפחה, שכל דבריה בחובה, ועומדת לחיב על העולם.

דָּבָר אחר, אף על גב שהכל אחד - אהבת צדק, אלו ישראל שאחוזים בצדק הזה, והיא חלקם, שכתוב (מלאכי א) אהבתי אתכם וכו', ואהב את יעקב. לרבות הדרגה של צדק, שאוחז בה בשעה שנקרא יעקב. ותשנא רשע - זה עשו, שכל מעשיו בחובה, וצדו צד של רשע, נחש עקלתון. זהו שכתוב (שם) ואת עשו שנאתי.

עַל כן משחף אלהים אלהיך שמן ששון (תהלים מה) - זה השמן הטוב ששופע על ראשך מהצד העליון, שנקרא כף. מה על כן? משום שאהבת צדק.

וְהוּ שכתוב (שם קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. שבת אחים - התחברות של אח בצדק. גם - לרבות את ישראל. משום כך אמרה לו: איכה תרעה - לעצמך, איכה תרביץ - אותם העדרים הקדושים של יעקב. מחברך - אלו האבות העליונים, שהתחברו עמך בראשונה.

דָּבָר אחר, ישראל שהם אחים ורעים לו, משפיעים את השמן ששון הזה על ראשו בתפלתם. שמן ששון - אלו שנים עשר נהרות אפרסמון זך, שמאירים בה. ואז יש שמחה בעולמות, רצון בעולמות, והרגז מסתלק מן העולם.

מֵר ואהלות (שם מא), מר - זה אברהם, שנקרא הר המר. ואהלות - זה יעקב. קציעות - זה יצחק. כל בגדתיך - בשלשת הצבעים הללו, לבין אד"ם ויר"ק, השתלמו אותם לבושי הארגמן.

שתתפזרו שם. ועל זה העירו, אם נגזר הדין על ישראל, הקדוש ברוך הוא מוריד אותו על שאר האמות, כשחוזרים ישראל בתשובה. ואם לא חוזרים, יורדים בין שאר האמות, ואוכלים אותם עצם ובשר.

דָּבָר אחר (תהלים מה) בלב אויבי המלך - זה אברהם, שהתמנה מלך על העולם, וכל האמות הסכימו עליו להיות מלך עליהם, בעמק שנה. וכל שונאיו, הלילה הרג אותם.

דָּבָר אחר חציך שנונים - שהם עתידים לעשות דין. עמים תחתיה יפלו - אלו שבאו מצד שאר העמים, תחתיה יפלו, צד הנחש. כשאותה השלהבת של צד צפון התעוררה עליו, הוא נופל בעמק הים העליון, ונשבר כחו. וכשכחו נשבר, הכח של שאר העמים נשבר, משום שהם אויבי המלך. מי המלך? זה ישראל, המלך בכל.

כְּסֵאָךְ אלהים עולם ועד (שם) - עליה אמר כף, כאשה שהתעוררה לבעלה, ואומרת אשתך רוצה להתחבר עמך. שהרי אותם הרשעים שהפרידו את זוגנו אבדו מן העולם, ועשיתי בהם דין. וכעת רוצה שיתחבר העולם האחרון עם המקום שנקרא ועד, משום ששבת מישר שבת מלכותך, שאותו הדין שעשה כסאך ברשעי העולם, הוא דין אמת, שיוצא ממקום שנקרא ישר, כמו שנאמר (דברים לב) צדיק וישר הוא. והכסא נקרא ישר, ועל זה שיצא ממנו שבת מישר זה נקרא.

דָּבָר אחר שבת מישר - זה המלך המשיח, שנקרא שבת להוכיח את רשעי העולם. זהו שכתוב (בראשית מט) לא יסור שבת מיהודה, וכתוב וקם שבת מישראל. מישר - (ישעיה יא) והוכיח במישור לענוי ארץ. שבת מלכותך - על זה כתוב (במדבר כד) וקם שבת בישראל, לעורר בעולם. מה הטעם? שהרי הוציאה לך בן טוב חכם לעולם. והשבח הזה משפחת הגבירה למלך להרים הראש של ישראל על הכל. לא יסור שבת - משום שכתוב (תהלים פט) כסאו כשמש נגדי.

אֲהַבְתָּ צדק (שם מה) - משום שהצדק הזו, אהבתך, היא אהבה קטנה, שבהתחברות למעלה נעשית גדולה. ואף הוא גם בהתחברותה עמה הוא

שֶׁהַתְּעַטְרַת בָּהֶם לְפָנַי, וְרַעִי אֶת גְּדִיתֶיךָ - אוֹתָם שֶׁנִּמְשָׁכִים אַחֲרֶיךָ.

וְאוֹתָם רָשְׁעֵי הַדּוֹר יִתְמַשְׁכְּנוּ בַחֲטָאֵיהֶם, אֲלֵךְ אוֹתָם בְּרִצּוּעָה, וְלֹא יוֹסִיפוּ לַחֲטֹא. וְתִשְׁמְרֵי בְּנִיךְ שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֶיךָ, שֶׁלֹּא יִתְמַשְׁכְּנוּ עֲלֵיהֶם, וְהַכֹּל בְּדִין וְאֶמֶת. מָה הַטַּעַם? שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת הֵן לְפָנַי, וְעַל זֶה (יחזקאל יח) בֵּן לֹא יִשָּׂא בְעוֹן הָאָב וְאָב לֹא יִשָּׂא בְעוֹן הַבֵּן.

בְּמוֹ זֶה, שִׁמְעֵי בַת וּרְאִי. שִׁמְעֵי, שֶׁכָּךְ תִּלְוֶיָהּ הַשְּׁמִיעָה, כְּשִׁישְׂרָאֵל חוֹזְרִים בַּתְּשׁוּבָה לְפָנַי - שִׁמְעֵי, הַכְּנִיסִי תְּפִלוֹתַיִךְ לְפָנַי, שֶׁהַפֶּתַח שֶׁל הַכֹּל הוּא בָךְ, הַכֹּל מִסְרֵתִי בְיָדְךָ לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְעַל כֵּן שִׁמְעֵי בַת וּרְאִי, מִשׁוּם שֶׁאַתָּה הַמְרָאָה שֶׁל הַכֹּל, אֶת נִקְרָאת בְּאֵר לְחַי רׁוֹאֵי. מִשׁוּם כִּךְ יֵשׁ לְךָ לְעֵינַי כָּל יוֹם בְּמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, לְתַת לְאָדָם כְּפִי מַעֲשָׂיו.

בֵּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הַפְּקִיד אֶת הַיְכָלוֹ בְּיַד הַגְּבִירָה לְעֵינַי עַל הָעוֹלָם, וּכְשֶׁבָנִי הָעוֹלָם צְדִיקִים, נוֹסְפֵת שִׁמְחָה לְמַעְלָה.

וְהַטִּי אֲזַנְךָ (תהלים מה), כְּנִגְדַת תְּפִלַּת הַכֹּל. וְכֵן עָשִׂתָּהּ אִף הִיא מִכָּל הַתְּפִלוֹת, לְקָרֵב עֲטָרָה לְצַדִּיק. מִשׁוּם שֶׁהָרִי כָּל הַתְּפִלוֹת הֵן לְקָרֵב הָעֲטָרָה לְצַדִּיק.

וְשִׁכְּחִי עִמָּךְ (שם), שֶׁכְּשֶׁבָנִי לֹא הוֹלְכִים בְּדַרְךָ יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ לְךָ לְהִבְיֵא עֲלֵיהֶם מְכוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וְהִפִּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי שָׁבַע. וְעַל כֵּן וְשִׁכְּחִי עִמָּךְ, עָשִׂי אוֹתָם כְּאֵלוֹ הֵם שְׁכוּחִים מִן הָעוֹלָם, עַד שֶׁיִּשׁוּבוּ בַּתְּשׁוּבָה לְפָנַי. וּבֵית אַבִּיךָ, שֶׁהוּא אַבְרָהָם, שֶׁהִיא בַתּוֹ, וְשָׁמָּה בְּכָל.

וַיִּתְּאוּ הַמַּלְאָךְ יִפְיָךְ (תהלים מה) - זֶה הַמַּלְאָךְ הָעֲלִיּוֹן שֶׁאוֹהֵב לְדַבֵּק בָּךְ וּלְהַזְדַּוֵּג עִמָּךְ זוּג עוֹלָמִים. וּמִתִּי? בְּשַׁעָה שֶׁכָּל בְּנֵי הַיְכָל הַמַּלְאָךְ צְדִיקִים, בְּשַׁעָה שִׁיִּסְרֶת אוֹתָם וְהַנְהִיגָת אוֹתָם לְרִצּוֹן הַמַּלְאָךְ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (משלי לא) מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ. וְזוֹ בַת שָׁבַע אִם שְׁלֹמֹה, שֶׁהַנְהִיגָה אוֹתוֹ לְרִצּוֹן הַמַּלְאָךְ.

כִּי הוּא אֲדִנֶיךָ (תהלים מה) - כָּל כַּחַךְ הוּא מִמֶּנּוּ. אֵין הַלְבָנָה מֵאִירָה אֲלֵא מִן הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁמָה אֲדִנִּי,

מִן הַיְכָלִי שֶׁן (שם) - אֵלוֹ שֶׁבַע הַיְכָלוֹת עֲלִיוֹנִים, שֶׁנְּשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁמְחוֹת בָּהֶם לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִזּוֹ שִׁמְחָה לְפָנַי. וְלָמָּה נִקְרָאוּ הַיְכָלִי שֶׁן? מִשׁוּם שֶׁזָּכוּ בַתּוֹרָה וְהַתְּחִזְקוּ בָּהּ, זָכוּ לְשׁוֹן הַזֶּה.

מְנִי שִׁמְחוּךְ (שם), בְּמָה עוֹסְקוֹת הַנְּשָׁמוֹת הַלְלוּ? הֵן עוֹסְקוֹת בַּתְּשׁוּבָה שְׁלֵי לְפָנַיךָ, וְאִזּוֹ מְשַׁלֶּמֶת הַשִּׁמְחָה לְפָנַיךָ, שֶׁאֵין שִׁמְחָה לְפָנַי מִכָּל מְרַכְּבוֹתַי, כְּשִׁמְחַת נְשָׁמוֹתָם שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם קְרוֹבִים לוֹ.

דְּבַר אַחַר מְנִי שִׁמְחוּךָ, וּדְאִי שֶׁאֵין שִׁמְחָה לְפָנַי כְּמוֹ הַזְּמַן שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה אֶת שִׁיר הַשִּׁירִים, וְשִׁבַּח אֶת תְּשׁוּבַת הַגְּבִירָה אֶל הַמַּלְאָךְ.

וּמָה אוֹמְרִים? בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוּתֶיךָ. בְּנוֹת מְלָכִים - אֵלוֹ הַנְּשָׁמוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁוּדְאִי נִקְרָאוֹת בְּנוֹת מְלָכִים, שֶׁהָרִי הֵם הִיוּ מְזוּוּגִים שֶׁל הַמַּלְאָךְ וְהַגְּבִירָה. בִּיקְרוּתֶיךָ - זֶה גַּן עֵדֶן שֶׁנִּכְבְּד מִכָּל מָה שֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֵם נְטִיעוֹת יְדִיו.

נִצְבָּה שִׁגַל לִימִינֶךָ (שם), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ק) נֹאֵם ה' לְאֲדֹנָי שֶׁב לִימִינִי. מִשׁוּם כִּךְ לְמַטָּה, נִדְבָּקָה בְּאַבְרָהָם, וּמִשׁוּם כִּךְ נִקְרָא אַבְרָהָם אֲהַבִּי, שֶׁנִּדְבָּקָה בּוֹ אֲהַבְּתִי וְהוֹדִיעַ אֶת דִּינֵי לְעוֹלָם, וּבִשְׁבִילָהּ זָכָה לְבֵן, שֶׁהָרִי ה"א נוֹסְפָה עֲלָיו מִקֶּדֶם לְכֵן.

בְּכַתָּם אוֹפִיר (שם מה), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יג) וְאָדָם מִכַּתָּם אוֹפִיר. וּמִתִּי הִיא בְּכַתָּם אוֹפִיר? כְּשֶׁמְזַדְדוּגַת עִם הַמַּלְאָךְ, כְּשִׁיּוֹרֵד הַפֶּתַח בְּדוּלִיגִים, שֶׁמֵאִיר מִצַּד הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה, וְשׁוֹרָה עַל רֹאשׁ הַגְּבִירָה. וְאִזּוֹ (שם מד) כְּתַפְאֶרֶת אָדָם לְשִׁבַת בֵּית. שֶׁהָרִי הַבֵּית שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה מִתְנַהֵג עַל יָדָהּ.

מִשׁוּם כִּךְ אֲמָרָה לוֹ, אִם לֹא תִתְחַבֵּר עִמִּי, אִיךְ אֶהְיֶה בְּצַמְאוֹן עַל אוֹתָם עֲדָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁסְמוּכִים עַל שְׁלַחְנִי? זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שיר א) שְׁלֹמֹה אֶהְיֶה כְּעֵטִיָה עַל עֲדָרֵי חֲבָרֶיךָ.

מָה מְשִׁיב לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? (תהלים מה) שִׁמְעֵי בַת וּרְאִי. כְּנִגְדַת זֶה, (שיר א) אִם לֹא תִדְעִי לְךָ הַיְפָה בְּנָשִׁים צְאִי לְךָ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן וְרַעִי אֶת גְּדִיתֶיךָ. אֲמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הִנֵּה לְךָ עֲצָה עֲלִיוֹנָה, צְאִי לְךָ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן - אֵלוֹ הַצְּדִיקִים הַשְּׁלָמִים

נקמות באותם שהציקו לבניה. ועל זה קוראים לו מלך המשיח, ודוד ודאי הוא. ואז מתעורר בעולם.

מה כתוב למעלה? (תהלים מד) כי שחה לעפר נפשנו כו', קומה עזרתה לנו. מה זה קומה? משום שעד עתה היא נופלת. פעת קומה עזרתה לנו, שנדבק המלך עם הגבירה. ופדנו למען חסדך - זה אברהם, הימין, שלא תהיה לאחור. שמשום כך אמר (תהלים י) הושיעה ימינך וענני. משום כך, ממשבצות זהב לבושה.

לרקמות - אלו לבושי כבוד, שהם רקומים למקדש. וכל הבגדים שעתיד הקדוש ברוך הוא ללבש, לתת נקמה באדם. תובל למלך - זו הפלה המלבישה אותו. מי גרם כל זה? משום שישראל לא התערבו בצד של עשו, כל אלו עתידים לראות בכבוד של ציון.

בנגד זה, תורי זהב נעשה לך. תורי - שנים. רמז לתורה שנתנה בימי פרעה, ורמז לדעת שתתחדש בימות המשיח. עם נקודות הכסף - שם (הושע ג) בחמשה עשר כסף, וכאן (שיר ח) אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף. ודאי שמצד של אברהם באה זו להם. זהו שכתוב (ויקרא כו) ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר.

תובלנה בשמחת וגיל (תהלים מה) - שתי שמחות, למעלה ולמטה. למעלה - שהשם הקדוש והפסא נשלמים, כשיאבד יודע ציד מן העולם וזכרונו לא יזכר לעולמים. למטה - ישראל בני הקדוש ברוך הוא, ברחמים עליונים מרים דגלם על הכל. ועל זה מוכאות לך, כמו שנאמר (ישעיה סו) והביאו את כל אחיכם מן הגוים מנחה לה. ועל זה כתוב תבאינה בהיכל מלך.

תחת אבתיך יהיו בניה (תהלים מה). אמר לה הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל: תחת אבתיך, אותם האבות העליונים שהודיעו אותך בעולם ותקנו אותך - על הכל יהיו בניה. תשיתמו לשרים, את אותם האבות העליונים, שכתוב בהם (במדבר כא) באר חפרוה שרים, שתקנו אותך בכל, והכל לבאר הזו. כנסת ישראל נקראת.

דבר אחר, (תהלים מה) תחת אבתיך יהיו בניה - שכלם באהבה, כאותם דור המדבר, כאותם

סימן לוקחת מבית המלך. א' מראש הכל להתנהג בה, וי' הראש של השם הקדוש, החכמה העליונה.

והשתחוי לו (שם), כמו שנאמר (מ"א א) ותקד בת שבע. ואז המלך עושה כל רצונה. וישראל מתגברים למעלה למעלה, ומדורם עם המלך ועם הגבירה.

ואז שאר העמים נכנעים תחתיהם, וכלם חוזרים לעבד אותם, משום שהם בני המלך. משום כך (תהלים מה) ובת צר במנחה פניך יחלו עשירי עם.

בנגד זה, (שיר א) לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. שהקדוש ברוך הוא נתן בלבבו להכנס אחריהם לים, כדי שישבעו ישראל מממונם שהובילו לשם עמם. והכל נטלו ישראל בים שזכר אותה העבודה שעבדו עמם.

כמו כן לעתיד לבא, ובת צר - זה צדו של עשו ושאר העמים שהציקו לישראל, ועד עתה היו מציקים להם בחטאייהם, כמו שנאמר (ישעיה נט) כי יבוא כנהר צר רוח ה' נססה בו.

אז ישראל יחזרו בתשובה שלמה לפני הקדוש ברוך הוא, שנראה באותם צרות רבות שבאות עליהם כמי שנשכח זכרונם למעלה. וכשם חוזרים בתשובה בלב שלם, ככתוב (דברים ד) בצר לך ומצאוך וגו', ושבת עד ה' אלהיך. וישוב המלך לבית הגבירה לפיסה. ועל זה (ישעיה נט) ובא לציון גואל, זה המלך שבא לבית הגבירה. משום שביתה כלם שלמים לפניך, בא להקימה מהעפר.

במנחה פניך יחלו עשירי עם, משום שאת (תהלים מה) כבודה בת מלך פנימה. ומהו כבודה? כבוד ה'. וזו הבת מאותו המלך שהיא פנימה ודאי. וזו האם העליונה, שהיא הפנים של הכל, והיא מעוררת חרות ומנוחה על בניה.

ממשבצות זהב לבושה (שם), כנגד זה אמר שלמה (שיר א) נאוה לחייך בתרים צוארך בחרוזים. לחייך - פעמים, לזמן ההוא ולעתיד לבא. בתרים - שני תורים ודאי. משום שבימי המשיח תתחדש דעת בעולם, ותואר התורה לפני הכל, משום שכתוב (ירמיה לא) כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם. ועל זה ממשבצות זהב לבושה, זה צד הצפון, שהתלבשה בו לעשות

אָחַר כִּף מִתְכַּנְּסִים, וּמִתְעַסְקִים כָּל־שָׁמַיִם בְּדַעַת הָעֲלִיּוֹנָה, בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת שֶׁל שָׁמַיִם. וְעַל־יָהֵם כִּמָּה מְמַנִּים. וּמִתְחַדְּשִׁים שָׁמַיִם כִּמָּה חֲדוּשִׁים בְּתוֹרָה. אַחַר כִּף יוֹצֵאִים כָּל־שָׁמַיִם, וְרוֹאִים כְּשֶׁבָא אֱלֹהֵינוּ אֶל הָאֲבוֹת. הוּא יוֹצֵא - וְהֵם נִכְנָסִים וְעוֹמְדִים לְפָנֵי הָאֲבוֹת, וְשִׂמְחִים בָּהֶם בְּכִמָּה בְּנִים קְדוּשִׁים שֶׁסָּבִיבֵם, וְכָל־שִׂמְחִים.

בְּשִׁנְכֵנְכֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה, כָּל־שָׁמַיִם עוֹמְדִים מִתְקַנְּנִים כְּרָאוּי, וְכָל הַהִשְׁתַּדְּלוֹת שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם בְּחֲדוּשֵׁי תוֹרָה. וְתִשׁוּקְתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הַצַּדִּיקִים, שֶׁחֲדָשׁוּ בָּהֶם דְּבָרִים. וְהִשְׁתַּעֲשְׂעוּ בָּהֶם, וְהִשְׁתַּעֲשְׂעוּ בְּאוֹתָם דְּבָרִים. וְכֵן בְּכָל צַדִּיק וְצַדִּיק.

אַחַר כִּף כָּל־שִׂמְחִים זָכָר וְנִקְבָּה. וְאַחַר שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרִיחַ וְהִשְׁתַּעֲשְׂעוּ בָּהֶם, וּבְכָל הַסּוּדוֹת הִלְלוּ שֶׁל הַחֲכָמָה שְׁלָהֶם, מִתְגַּלָּה עֲלֵיהֶם, וְהֵם רוֹאִים אֶת אוֹתוֹ נֶעַם ה'. אֲזַי כָּל־שִׂמְחִים בְּשִׂמְחָה רַבָּה, עַד שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים הַזֵּיו וְהָאוֹר שְׁלָהֶם. וּמֵאוֹתָהּ הַמְּשַׁכָּה שֶׁל זֵיו וְאוֹר שֶׁל הַשְּׂמִיחָה שְׁלָהֶם, עוֹשִׂים פְּרוֹת וְתוֹלְדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹתוֹ הַפְּרִי נִכְנָס תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה עַד הַזְּמַן שֶׁצָּרִיךְ.

וְכֵן מִשְׁתַּעֲשְׂעוּ בְּכָל צַדִּיק וְצַדִּיק, וְאוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי הַמֶּלֶךְ שֶׁהַבְּנִים הִלְלוּ נִבְחָרוּ לְחֻלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ. וְקוֹל מִתְעוֹרֵר מֵאֲמֻצֵּעַ הַגֶּן שֶׁל הַרְקִיעַ, וְקוֹרָא בְּקוֹל חֲזָק וְאוֹמְרִים, (שם קלז) זָכָר ה' לְבָנֵי אָדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוּד בָּהֶם. וְאֲזַי הִלְלוּ וְהִצְעִקוּת שְׁלוֹ. וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁשָּׂם מִתְעוֹרְרִים בְּבִכְיָה.

וְקוֹל מִתְעוֹרֵר בְּאֲמֻצֵּעַ הַגֶּן שֶׁל הַרְקִיעַ, שֶׁנִּשְׁמָע בְּשִׁלְשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים, מִשּׁוּם שֶׁאֵין שְׂמִיחָה וְשֶׁעֲשׂוּעַ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלָּא בְּשִׁעָה שְׁעוֹמֵד עִם הַצַּדִּיקִים שֶׁשָּׂם. וּמִשּׁוּם כִּף נִשְׁבַּע וְאוֹמְרִים, (שם) אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבַּק וְגו'. אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמִיחָתִי. בְּכָל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ שְׂמִיחָה לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, קוֹל זֶה יוֹצֵא וְקוֹרָא.

אֲזַי יוֹצֵא מִשָּׁם, וְעוֹלָה וּמִכָּה בְּרִקִיעִים, וְשׂוֹאֵג שְׂאֵגוֹת, עַד שֶׁכָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם כָּל־שָׁמַיִם בְּעֶרְבוּבָיָה. אֲזַי נוֹשְׁבֵת רוּחַ וּמִכָּה בְּעֲלִים שֶׁל אוֹתוֹ

שֶׁנִּקְרָאִים דוֹר דָּעָה. יִהְיוּ בְּנֵיךְ - שְׁכָל־שָׁמַיִם בְּאֵהָבָה יִתְגַּבְּרוּ עַל הַתּוֹרָה. כִּנְגַד זֶה כְּתוּב (שיר א) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדֵי נִתֵן רִיחוֹ. שֶׁהַקְּדִימוֹ עֲשִׂיהָ לְשִׂמְיָעָה, אַף כָּאֵן בְּנֵיךְ יִשְׁתַּלְּמוּ כְּמוֹתָם.

אֲזַיבִירָה שְׂמִיחָה בְּכָל דֹר וְדֹר (תהלים מה), מִהַדּוֹר הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהַדּוֹר וְהַחֲרוֹת תְּלוּיִים בּוֹ לְכָל. בְּזִמְנָן שֶׁהַשּׁוֹפֵר הַגָּדוֹל הוּא יוֹצֵא הַכָּל לְחֲרוֹת, אֲזַי עֲמִים יְהוּדוּף לְעוֹלָם וָעֶד, שֶׁלֹּא יִפְרֹד עוֹלָם מִוְעֵד, וְוָעֵד מִעוֹלָם. כִּנְגַד זֶה, צְרוּר הַמֶּר דוּדֵי לִי בֵּין שְׂדֵי יְלִינָן.

עַד כָּאֵן נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְגִלוֹת. בָּא שְׁלֵמָה וְהִשְׁתַּלֵּם בְּכָל, וְהַשְּׁלִים הַכָּל, וְהַכְּלִיל בְּאוֹתָן הַתְּשַׁבְּחוֹת חֲכָמָה עֲלִיּוֹנָה, הַקִּיּוֹם שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁעֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגִלוֹתָהּ לְבָנָיו בְּזִמְנָן שֶׁתְּעוֹרֵר הַדַּעַת בְּעוֹלָם. כְּשֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יִשְׁיַג דְּבִקּוֹת בְּחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה, סוּד שָׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ הַטּוֹב שֶׁאֵין לוֹ הַפְּסָקָה כָּל־שָׁמַיִם, וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

פְּרִשְׁת בְּלָק

אֲמוֹנָה אֲמֵן (ישעיה כה), שְׁנַיִם שֶׁהֵם אֶחָד. אֶחָד גֵּן, וְאֶחָד נֶהָר. זֶה יוֹצֵא מִעֵדָן, וְזֶה מְשַׁקָּה מִמְּנוֹ. הֵנָּה כָּאֵן כָּל הַסּוּד הַנִּסְתָּר שֶׁל הָאֲמוֹנָה.

וְלַמְדָּנוּ, זֶה מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּלֵילָה, בְּשִׁעָה שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגֵן לְהִשְׁתַּעֲשְׂעוּ עִם הַצַּדִּיקִים, צָרִיךְ לוֹמַר פְּסוּק זֶה בְּרִצּוֹן הַלֵּב, וְלִכְוֵן בּוֹ בְּרִצּוֹן: ה' אֱלֹהֵי אֲתָה אֲרוֹמְמָךְ אוֹדָה שְׂמִיחָה כִּי עֲשִׂיתָ פְּלֵא עֲצוֹת מִרְחַק אֲמוֹנָה אֲמֵן. וְאַחַר כֵּן יֹאמֵר, (תהלים קלט) אוֹדֶךָ עַל כִּי נוֹרְאוֹת נִפְלִיּוֹתֵי נִפְלָאִים מִעֲשִׂיךָ וְנִפְשֵׁי יִדְעַת מְאֹד. אַחַר כֵּן, וְנֶהָר יִצֵּא מִעֵדָן וְגו'. וְהֵינּוּ הַשְּׂבַח שֶׁל הַחֲסִידִים הַרְאוּשׁוֹנִים כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרִים בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה, וְאַחַר כֵּן מְסַדְּרִים שְׂבַחֵיהֶם וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה.

מָה הוּא שֶׁעֲשׂוּעוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלָּא כָּל הַצַּדִּיקִים עוֹמְדִים בְּדִיוֹקְנֵיהֶם, וּמִתְלַבְּשִׁים בְּגֵן עֵדָן, בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְרוֹחֲצִים בְּטַל שְׁבוֹ עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת מֵתִים, וְכָל־שָׁמַיִם נִכְנָסִים אֶל הַמְּשִׁיחַ, וְשׂוֹאֵלִים מִה שְׂשׂוֹאֵלִים, וְהִרִי הַעִירוּ הַחֲבָרִים.

ואחר כִּף רֵאִיתִי אוֹתָם בְּחִלוֹם, וְאָמְרוּ לִי שְׂתַק, וְאֵל תִּגְלֶה אֶלָּא לְסַלַע הַחֶזֶק. וְכִף עָשִׂיתִי. וּמִצָּאתִי בוּ, וְאִם תֹּאמֶר, לְבוֹשׁ אַחַר עֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַלְבִּישׁ אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת לְעוֹלָם הַבָּא, אִם כֵּן, הַמֵּתִים שֶׁהַחַיָּה יַחְזִיקָאֵל, לְמָה לֹא עָשָׂה לָהֶם אוֹתוֹ הַלְבוּשׁ?

אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁטָרַם הַגִּיעַ הַזְמַן לְהַעֲבִיר בְּעוֹלָם אוֹתוֹ הָאֲוִיר הַזֶּה שֶׁעוֹשֶׂה לְבוּשִׁים, וּמִשּׁוּם כִּף לֹא הַלְבִּישׁ אוֹתָם, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהָיוּ. וְכִף יִהְיֶה לְתַחֲתֵי הַמֵּתִים, וְכִף שֶׁהַזְהָמָה שֶׁלְרֵאשׁוֹנָה לֹא מְצוּיָה שָׁם.

וּכְשֶׁאָרְם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּלָם, בֵּין צְדִיקִים, וּבֵין חֲסִידִים וְתַמִּימִים, וְחַיִּבִים וְרִשְׁעִים, כָּלָם עוֹבְרִים בְּדֶרֶךְ הַזֶּה לְרֵאוֹת אוֹתוֹ, אֵת אָדָם הָרֵאשׁוֹן, לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְשֵׁם נוֹטְלִים דֶּרֶךְ אוֹ לִגְן עֵדֶן אוֹ לְגִיהֶנֶם.

כָּל אוֹתָם שֶׁדָּרְכָם לִגְן עֵדֶן, מִתְקַרְבִּים לְחוֹמָה הַחִיצוֹנָה מֵאוֹתָן שֶׁלֹּשׁ הַחוֹמוֹת שָׁשׁ. וְאֵז יוֹצֵא מִמֶּנָּה אֶחָד וּמִתְעוֹרֵר לְפָנֶיהָם וְקוֹרֵא וְאוֹמֵר:

סדר הלימוד ליום כז תמוז [יום 293 בשנה]

אֲשֶׁרִיכֶם הַצְדִּיקִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְאוֹתוֹ הַמִּמְנָה שֶׁשָּׂמוּ יַעֲזוּרֵיא"ל, מֵרֵאָה לָהֶם הַדֶּרֶךְ, וְהוֹלְכִים לְפָנָיו עַד שֶׁעַר אֶחָד שֶׁל גִּיהֶנֶם, וּמִמֶּנָּה אֶחָד קוֹרֵא בְּכַח: צַנְנוּ הָעֵשֶׂן, צַנְנוּ הַדְּלָקָה. בְּאוֹתָהּ הַשְּׂעָה מְצַנְנִים אוֹתוֹ בְּבִהִילוֹת, וְכָלָם נִכְנָסִים וְטוֹבְלִים וְעוֹבְרִים, וְכָל הָרִשְׁעִים נִמְסָרִים בְּיַד דוּמָה, וְנִכְנָסִים לְגִיהֶנֶם, וְכָל אוֹתָם הַצְדִּיקִים אֵין נִמְסָרִים בְּיַדוֹ, אֶלָּא בְּיַד אוֹתוֹ הַמִּמְנָה.

בִּיּוֹן שְׂטוֹבְלִים וְעוֹבְרִים, אוֹתוֹ הַמִּמְנָה הוֹלֵךְ לְפָנֶיהֶם, עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְגֶדֶר חוֹמַת גֵּן הָעֵדֶן. וְאוֹתוֹ הַמִּמְנָה קוֹרֵא לְפָתַח וְאוֹמֵר: (שם כו) פָּתַחוּ שַׁעֲרֵים וַיָּבֵא גוֹי צְדִיק שׁוֹמֵר אֲמִנִים. אֵז פּוֹתְחִים פָּתַח, וּמְכַנְּסִים אוֹתָם לְפָנִים, וְכֵן לְכָל פָּתַח וּפָתַח.

בִּיּוֹן שֶׁנִּכְנָסוּ לְפָנִים, לְמָקָם שֶׁצְדִיקִים אַחֲרֵים עוֹמְדִים, כְּמָה חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ, וְכְמָה שֶׁמְחָה עַל שֶׁמְחָה עַל הַצְדִּיקִים, וְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת שֶׁמְחִים. לְסוֹף שֶׁלְשָׁה יָמִים שֶׁנִּשְׁמְנוּ בְּהִיכְלוֹת יְדוּעִים, יוֹצֵאִים, וְהָאֲוִירִים נוֹשְׁבִים, וְכָלָם מְצַטְטִירִים

הָעֵץ הַגָּדוֹל, וְכָל הָעֲנָפִים שֶׁלוֹ מְכִים זֶה בְּזֶה. וְקוֹל מִתְעוֹרֵר מִתּוֹךְ נוֹף הָעֵץ וְקוֹרֵא, (שם קה) זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דְּבַר צִנְהָ לְאֶלֶף דוֹר אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק. כִּיּוֹן שֶׁקוֹל זֶה מִתְעוֹרֵר, שׁוֹמֵעַ אַבְרָהָם הַזֶּקֶן וּמִתְעוֹרֵר, וְאֵז הוּא רְצוֹן הַמֶּלֶךְ, וּמִתְנַחֵם עִמּוֹ.

בְּשָׂעָה הַהִיא מִתְעוֹרֵר רֹחַ אַחַת מִצַּד דְרוֹם, וְכָל הָרְצוֹן וְהַשְּׂמִחָה וְהַרְפוּאָה מִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם. וְאֵז עוֹלָה הַבֶּקֶר, וְעַת רְצוֹן נִמְצָאת, וְנִחַת הִיא לְכָל אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁהֵם בְּבֵית חָלִים. אֲשֶׁרֵי הָעַם שִׁיכּוּלִים לְדַעַת מֵהַסּוּדוֹת הַטְּמִירִים, הַנִּסְתָּרִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

אָמַר רַבִּי אַבְא, יוֹם אֶחָד הָיִינוּ הוֹלְכִים בְּמִדְבָּר, אָנִי וְרַבִּי יְהוּדָה שָׁמֵן עִפּוֹ עִמִּי, וְנִכְנָסְנוּ לְמַעְרָה אַחַת, וּמִצָּאנוּ שָׁם סֵפֶר עֲתִיק אֶחָד מֵהֵימִים הָרֵאשׁוֹנִים. פָּתַחְנוּ אוֹתוֹ, וּמִצָּאנוּ שֶׁהָיָה כְּתוּב בְּרֵאשׁ דְּבָרָיו, (ישעיה מב) הָרֵאשׁוֹנוֹת הֵנָּה בָּאוּ וַחֲדָשׁוֹת אָנִי מַגִּיד. וּבְאֵר הַפְּסוּק בְּנִשְׁמוֹת הַצְדִּיקִים, מִיּוֹם שֶׁעָלָה בְּרְצוֹן הַמַּחְשְׁבָה לְבָרֵא אֶת הָעוֹלָם.

שִׁטְרָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כָּל רוּחוֹת הַצְדִּיקִים הָיוּ גְנוּזִים בְּמַחְשְׁבָה לְפָנָיו, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּדַמּוֹתוֹ. כִּיּוֹן שֶׁצִּיר הָעוֹלָם, כָּלָם הַתְּגַלּוּ, וְעוֹמְדִים בְּדִיוֹקְנֵיהֶם לְפָנָיו, שָׁם בְּרוּמֵי הָרְקִיעִים (מְרוּמִים). אַחַר כֵּף נִתֵּן אוֹתָם בְּאוֹצַר אֶחָד בְּגֵן הָעֵדֶן שֶׁלְמַעְלָה. וְהָאוֹצַר הַהוּא אֵינוֹ מְלֵא לְעוֹלָמִים, וְתַמִּיד קוֹרֵא: הָרֵאשׁוֹנוֹת הֵנָּה בָּאוּ וַחֲדָשׁוֹת אָנִי מַגִּיד. מַה זֶה אָנִי מַגִּיד? אֶלָּא כָּלָם בְּשִׁמוֹת, וְאֵין תְּשׁוּקָה וְכִסּוּף לְאוֹתוֹ הָאוֹצַר אֶלָּא לְהַרִיק בוֹ נִשְׁמוֹת.

כְּמוֹ שֶׁהִגִּיהֶנֶם אֵין לוֹ תְּשׁוּקָה וְכִסּוּף אֶלָּא לְקַבֵּל בוֹ נִשְׁמוֹת לְהַטְהֵר שָׁם, וְכָל הַיָּמִים קוֹרֵא הַב הַב. מַה זֶה הַב הַב? אֶלָּא אֲשֶׁרֶף אֲשֶׁרֶף.

וְאוֹתוֹ הָאוֹצַר שׁוֹמֵר כָּל אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת, עַד הַזְמַן שֶׁמְלַבִּישׁ אוֹתָן, וַיּוֹרְדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה. וּמִתּוֹךְ חֲטָאוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהַחֲשִׁיף אֶת הָעוֹלָם, וְהַמְשִׁיף הַצַּד הָאֲחֵר הָרַע לְעוֹלָם, הַצְטָרְכוּ לְהִתְלַבֵּשׁ אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת בְּלְבוּשׁ הַזֶּה, שֶׁהָרִי לְבוּשׁ אַחַר עֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַלְבִּישׁ אֶת אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת. וְהָיָה אוֹמֵר בְּאוֹתוֹ הַסֵּפֶר עַד כָּאן. שְׂתַקּוּ. וְרֵאִיתִי מִכָּאן וְהִלָּאָה דְּבָרִים מִתּוֹקִים שֶׁאֵין מְכָרִים.

הָאָרֶץ. אֵלָא כְּשֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אַרְבֵּה עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם, מַה כְּתוּב? (שמות י) וַיִּכַּס אֶת עֵינַי כָּל הָאָרֶץ וַתַּחֲשֹׁף הָאָרֶץ. לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַמְּכַשְׁפִּים וְהַקּוֹסְמִים שֶׁל הָעוֹלָם לֹא יִכְלוּ לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים, אֵלָא דָּבָר אֶחָד בְּדַרְגָּה אַחַת, בְּפַעַם אַחַת. וְלָעַם הַזֶּה הֵבִיא אַרְבֵּה, מְבַלְבֵּל מִכִּמָּה מֵיָנִים מְבַלְבְּלִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, עַד שֶׁלֹּא יִכְלוּ כָּל הַמְּכַשְׁפִּים וְכָל הַקּוֹסְמִים לַעֲמֹד לִפְנֵיהֶם. וְזֶהוּ וַיִּכַּס אֶת עֵינַי כָּל הָאָרֶץ. וְכֵן כְּתוּב, הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינַי הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֵּא וּרְאֵה, בְּלֶק וּבִלְעָם לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם מְכַשְׁפִּים וְקוֹסְמִים כְּמוֹתֵם. בִּלְעָם, כָּחוּ וַתִּקְפוּ הָיָה בְּפִהּ וּבְעֵינָיו. בְּלֶק, כָּחוּ וַתִּקְפוּ בְּמַעֲשֵׂה הַיָּדַיִם. וְזֶה הַצְּטָרֵךְ אֶת זֶה. שֶׁהָרִי כָּל מֵינֵי כְּשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם בְּפִהּ וּבְמַעֲשֵׂה הָיָה, וּבָהֶם תְּלוּיִים. לְבִלְעָם הָיָה לוֹ לְשׁוֹן, וְלֹא יָדַיִם. לְבְּלֶק הָיָה לוֹ יָדַיִם, וְלֹא לְשׁוֹן.

הִלְכוּ הַחֲבֵרִים, וְהִשְׁמַשׁ הֵיטָה מְאֹד חֲזָקָה. רָאוּ אוֹתוֹ שָׂדֵה בִּיפֵי שֶׁל עֲשָׂבִים, וּמִים יוֹצְאִים לְכָל צֵד, וְעֲצִים שֶׁל שָׂדֵה רַבִּים. יָשְׁבוּ שָׁם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כִּמָּה נָאֵה מְקוֹם זֶה לְנוּחַ בּוֹ.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, הִנֵּה נָחַשׁ גָּדֹל בָּא, בַּחֲזֶק הַשְּׁמַשׁ. עָבַר לִפְנֵיהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: נָחַשׁ נָחַשׁ, סִטָּה לָךְ מִדְּרָכְךָ, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁב וְהִתְנַחֵם עַל מַה שֶׁעָשָׂה, וְלֹא יוֹסִיף לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ דָּבָר. תְּמַהוּ הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא: מַה זֶה? אָמַר לָהֶם: שְׁתַּקּוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נָחַשׁ נָחַשׁ, אָמַר שֶׁלָּחֲשׂוּ לָךְ מִשְׁמִים, הִתְנַחֵם אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְשָׁם בְּרִצּוֹנוֹ שֶׁלֹּא יָשׁוּב לַחֲטָא הַזֶּה לְעוֹלָמִים, סִטָּה לָךְ מִדְּרָכְךָ! קָם הַנָּחַשׁ בְּקִיּוּמוֹ, וְלֹא נָסַע לָכָאן וּלְכָאן. שָׁב כְּמוֹ מִקְדָּם, וְאָמַר לוֹ: נָחַשׁ נָחַשׁ, יָדַעְתִּי מַה שָּׂאֵתָה רוּצָה. שׁוּב מִדְּרָכְךָ, שֶׁהָרִי גוֹי רָשָׁע בָּא, שֶׁעָשָׂה רַע לַיהוּדִי אֶחָד, וְהִנֵּה הוּא יֹשֵׁן בְּמַעֲרַתְךָ. לָךְ וְהָרֵג אוֹתוֹ! מִיָּד חָזַר אוֹתוֹ הַנָּחַשׁ, וְדָלַג דְּלוּגִים לִפְנֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: חֲבֵרִים, אִם לֹא הֵייתִי כָאֵן, כִּמָּה רַעוּת הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ נָחַשׁ, שֶׁהָרִי אִישׁ אֶחָד יְהוּדִי עָשָׂה מַעֲשֵׂה שֶׁל חֲטָא, וְטָרַם שָׁב בְּתִשׁוּבָה, לְחָשׂוּ לְנָחַשׁ הַזֶּה לְהָרֵג אוֹתוֹ, וְנִמְלָךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, וְהִתְנַחֵם מִחֲטָאוֹ, וְאָמַר שֶׁלֹּא יָשׁוּב לְעוֹלָמִים לַחֲטָא הַזֶּה, וְעַל זֶה נִצַּל מִן הַדִּין.

בְּדִיוקְנֵיהֶם. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה יוֹרְשִׁים אַחַזְתָּ נַחֲלָה כְּרָאוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

הַמְרָאָה שְׁנֵרָאָה בְּגֵן עֵדֵן מִמְרָאָה כְּבוֹד דְּמוֹת כָּל הַדִּיוקְנָאוֹת, וְהַגּוֹן שֶׁל כָּל הַגּוֹנִים שֶׁל הַמְּלָךְ הַקָּדוֹשׁ, לֹא מִתְגַּלֶּה בְּהִכָּל וְלֹא בְּמִקּוֹם אֶחָד, אֵלָא נִפְתַּח רְקִיעַ מְרָקָם עַל גְּבֵי הַגֵּן לְאַרְבַּעַת צְדָדִים, וּמִתְמַלֵּא מִזֵּיו הַכְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ, וְנִרְאִים שָׁם, וּמְאִירִים כָּל הַצְּדִיקִים. מִי רָאָה הַשְּׂמִחָה הַזֹּאת וְהַתְּשׁוּקָה הַזֹּאת שֶׁל אוֹתוֹ נָעַם ה'.

עַד כָּאֵן הָיָה לִי רְשׁוֹת בְּאוֹתוֹ סִפְרִי. כְּשֶׁהִסְתַּבְּבַתִּי לְרֵאוֹת יוֹתֵר, פָּרַח מִיָּדִי וְלֹא רָאִיתִיהוּ, וְנִשְׁאַרְתִּי עֲצוּב וּבְכִיתִי. יִשְׁנַתִּי שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמַּעֲרָה, וְרָאִיתִי אוֹתוֹ לְבוּשׁ הַבַּדִּים. אָמַר לִי: רַבִּי, מַה לָּךְ לְבַכּוֹת? אֵל תִּתְעַצֵּב. מִמִּי שֶׁהָיָה הַסִּפְרִי הַהוּא, פָּרַח אֵלָיו, וְנִטְלוּ. וְטָרַם יֵצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, גִּנְזוּ אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ הַמַּעֲרָה בְּמִדְבַר הַזֶּה, וְעַכְשָׁיו שֶׁהִתְגַּלֶּה לַחַיִּים, פָּרַח בְּאוֹרִי וְנִטְלוּ.

מִכָּאֵן וְהִלָּאָה, לָךְ לָךְ לְדְרָכְךָ. וּמֵאוֹתוֹ יוֹם עַד כָּאֵן לֹא הִתְגַּלֶּה לִי, וְלֹא זְכִיתִי לְשַׁמֵּעַ מִמִּי הוּא. וּבְכָל פַּעַם שֶׁאֲנִי נֹזֵק, אֲנִי נִשְׁאַר עֲצוּב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוֹלֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצָה בְּכְבוֹדוֹ שֶׁלֹּא תִתְגַּלֶּה בְּעוֹלָם.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בְּדְבָרִים הַנִּכְבָּדִים וְהַעֲלִיּוֹנִים הַלְלוּ, הָאִיר הַיּוֹם. קָמוּ וְהִלְכוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּעַת עַת רְצוֹן לִפְנֵי הַמְּלָךְ, נֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה וְנִתְעַסַּק בָּהּ, וְנִשְׁתַּתֵּף עִם הַשְּׂכִינָה.

לֵאמֹר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם (במדבר כב). אִם תֹּאמַר, שֶׁהָרִי צָרִיךְ לְטַל הַשְּׁמוֹת וְהַיּוֹחֲסִין שֶׁלָּהֶם – לֹא צָרִיךְ, אֵלָא דֶּרֶךְ כָּלֵל, שֶׁכְּתוּב הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכֶּךָ קוֹרָא לָהֶם פְּטְרוֹנִים כִּמָּה פְּעָמִים, וְעַל זֶה לֹא תִטְעֶה, שֶׁכְּתוּב (שמות ה) שִׁלַּח אֶת עַמִּי, בְּכָל זְמַן.

וְעוֹד, כְּשֶׁנִּטְלָה עֲצָה עֲלֵיהֶם עִם פְּרַעֲזָה, בְּלִשׁוֹן זֶה יִכְלוּ לָהֶם, שֶׁכְּתוּב (שם א) הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ. אִף כָּאֵן שֶׁכְּתוּב הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שֶׁלֹּא הוֹצִיא אוֹתָם אַחַר, אֵלָא הוּא מַעֲצָמוּ יֵצֵא מִשָּׁם, וּמִשּׁוּם כֶּךָ תוֹכַל לְהִרְע לָהֶם.

הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינַי הָאָרֶץ (במדבר כב), יֵשׁ אוֹמְרִים, סִיחוּן וְעוּג, שֶׁהָרֵגוּ אוֹתָם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ עֵינַי

בְּעֵינֵי נִכְבְּדָתָּ וְאֲנִי אֶהְבְּתִיךָ, שְׁהָרִי אֵין אֶהְבָּה לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם אָדָם בְּעוֹלָם, אֲלֵא לְמִי שֶׁשָּׁב מִחֻטָּאוֹ, וְעַל זֶה וְאֲנִי אֶהְבְּתִיךָ. אֲבָל מָה אַעֲשֶׂה, שְׁהָרִי נִתְּתָ רְשׁוֹת לְנַחֵשׁ לְהִזִּיק. זוּהִי עֲצָה – וְאַתָּן אָדָם תַּחֲתִיךָ. מִיְהוּ הָאָדָם שֶׁנִּתֵּן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּפָּר תַּחֲתִיו? אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁבָּא מִהָעַם שֶׁל הַצַּד הָרַע, שְׁאוֹתוֹ הַנַּחֵשׁ יֵאָכֵל מִשְׁלוֹ, שֶׁכְּתוּב וְאַתָּן אָדָם, אֵל תִּקְרִי אָדָם אֲלֵא אָדָם. וְלֵאמֹים, זֶה הוּא (בראשית כה) וְלֵאמֹם מִלֵּאם יֵאָמֵץ, וְזֶה זָרְעוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ שֶׁנִּתֵּן תַּחַת נַפְשׁוֹ.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, הִנֵּה אוֹתוֹ הִיְהוּדִי שֶׁגָּזַל אוֹתוֹ הַגּוֹי הַהוּא, שֶׁהָרַג אוֹתוֹ הַנַּחֵשׁ, בָּא מִהַדְרֵךְ וְעֵינֶיךָ. וּמִתּוֹךְ חֲזַק הַשֶּׁמֶשׁ נִכְנָס לְאוֹתוֹ שָׂדֵה וְיִשָּׁב תַּחַת עֵץ אֶחָד, וְהוּא מִתְרַעַם לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִצְדִּיק עָלָיו הַדִּין, וְאוֹמֵר: רְבוֹן הָעוֹלָם, גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שְׂאֲנִי לֹא חֲשַׁשְׁתִּי עָלַי וְעַל גּוֹפִי וְעַל מְמוֹנֵי כְּלוּם, שְׁהָרִי בְּדִין נַעֲשֶׂה כָּל מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה, אֲבָל אֵב וְאִם זְקָנִים יֵשׁ לִי, שְׂאֵין לִי בְּמָה אֶפְרָנִס אוֹתָם, וְעַל זֶה חֲשַׁשְׁתִּי.

וְעוֹד עַל כָּל זֶה – צָרוּר אֶחָד שֶׁל דִּינָרִים שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הָאֲרָנָק, שֶׁל עֲנִי אֶחָד לַעֲשׂוֹת חֶפֶז לְבָתוֹ הָעֲנִיָּה, מָה יַעֲשֶׂה? רְבוֹן הָעוֹלָם, עַל זֶה כּוֹאֲבֵנִי בְּלִבִּי יוֹתֵר.

בְּכַה וְאָמַר, (תהלים יט) מִשְׁפָּטֵי ה' אָמַת צְדָקוֹ יַחֲדוּ. דִּינָיו שֶׁל רְבוֹן הָעוֹלָם הֵם אָמַת. לְמָה הֵם אָמַת, מִשׁוּם שֶׁצְדָקוֹ יַחֲדוּ? שְׁהָרִי בִשְׁעַת הַדִּין, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת דִּין, כְּמָה בְּעָלֵי מְגַנִּים עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְנִלְחָמִים אֵלּוֹ בְּאֵלּוֹ, וּמִצְדִּיקִים אֵלּוֹ בְּאֵלּוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהַצְדִּיקוֹ אֵלּוֹ בְּאֵלּוֹ וְהַסְפִּימוֹ יַחַד, אֲזִי מִשְׁפָּטֵי ה' אָמַת צְדָקוֹ יַחֲדוּ. אֵימַתִּי צְדָקוֹ יַחֲדוּ? כְּשֶׁמִצְדִּיקִים כָּל בְּנֵי הַדִּין שֶׁלְמַעֲלָה. וְאֲנִי, רְבוֹן הָעוֹלָם, עַל זֶה אֲנִי בּוֹכָה, וְלֹא עַל שְׁלִי!

שְׁמַע רַבִּי אֲלַעְזָר וְהַחֲבָרִים, וְקָמוּ אֵלָיו. רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב תַּחַת אוֹתוֹ הָעֵץ, וְהַחֲזִיקוּ בוֹ, וְנָטְלוּ אוֹתוֹ אֵלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר: אֵל תִּפְחַד צְדִיק אָמַת, שְׂאֵם אֵינְךָ צְדִיק שֶׁל אָמַת, לֹא יִרְחִישׁ לְךָ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִס גְּדוֹל כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה. וּבְרֵאשׁוֹנָה טַל אֲרָנָק הַדִּינָרִים שֶׁלְךָ, וְתִרְאֶה מָה שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְלֶךָ.

אָמְרוּ הַחֲבָרִים לְרַבִּי אֲלַעְזָר: בְּמָה יָדַעְתָּ? אָמַר לָהֶם: סִימָן נָתַן לִי אָבִא, וְאֲנִי מַכִּיר בוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מִיֵּלֵא הַנַּחֵשׁ שֶׁהַכֶּפֶת בּוֹ, אוֹתוֹ שֶׁהַתְּנַחֵם וְשָׁב מִחֻטָּאוֹ בְּמָה יָדַעְתָּ? אָמַר לָהֶם: כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אוֹתוֹ נַחֵשׁ, קִשְׁקִשׁוּ הָיוּ עוֹלִים וְזָנְבוּ זְקוּף, וְהוּא שֶׁהָלַךְ בְּבִקְלָה. רוּחַ אַחַר הָיָה הוֹלֵךְ כְּנִגְדּוֹ, וְהָיָה קוֹרֵא לְפָנָיו: שׁוּב מִדְרָכְךָ, שְׁהָרִי אוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁב מִחֻטָּאוֹ וְהַתְּנַחֵם. וְאוֹתוֹ הַנַּחֵשׁ הָרַע לֹא הָיָה מַקְשִׁיב, עַד שִׁיתְּנוּ לוֹ כִּפָּר בְּמָקוֹם אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁהַתְּחִיב הַרִיגָה, וְשָׁב מִדְרָכּוֹ וְהַתְּנַחֵם. שֶׁכֶּךָ דֶּרֶךְ הַנַּחֵשׁ לְמַעֲלָה וְלַמַּטָּה – כִּיּוֹן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת, לֹא שָׁב, עַד שֶׁמִשְׁשָׁלִים אוֹתוֹ הַדִּין הָרַע שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת, אוֹ שִׁיתְּנוּ לוֹ בְּמָקוֹמוֹ רֶשַׁע אַחַר כִּכְפָּר, שְׁהָרִי לֹא יֵצֵא רִיקָם, כִּיּוֹן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת.

אָמַר לוֹ: מִיֵּלֵא כָּל זֶה, אוֹתוֹ גּוֹי שֶׁאִמְרַתְּ שֶׁנִּתְּנָה לוֹ כִּפָּר בְּמָה יָדַעְתָּ? אָמַר לָהֶם: כִּיּוֹן שֶׁדַּבַּרְתָּ לְנַחֵשׁ, אוֹתוֹ הָרוּחַ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ כְּנִגְדּוֹ וְלַחֵשׁ לוֹ שֶׁיָשׁוּב לְדְרָכּוֹ, שְׁהָרִי הַתְּנַחֵם אוֹתוֹ הָאִישׁ, הוּא דֹלֵג עַל אֲזֵנֵי וְאָמַר לִי.

תְּמָהוּ הַחֲבָרִים. אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר: חֲבָרִים, גַּלְךָ וְנִרְאָה, שְׁהָרִי הַנַּחֵשׁ כְּבָר עָשָׂה אֵת מָה שֶׁעָשָׂה. קָמוּ וְקָרְבוּ לְסַלַע אֶחָד בְּאוֹתוֹ הַשָּׂדֵה. מִצָּאוּ אוֹתוֹ הַגּוֹי מֵת, וְאוֹתוֹ הַנַּחֵשׁ בְּרוּךְ עַל עֲקָבוֹ, וְלֹא הָיָה נִבְדָּל מִמֶּנּוּ. לְאַחַר נִפְרַד מִעַקְבוֹ, וְעָלָה עַל גְּרוֹנוֹ, וְנִכְרַךְ שָׁם. וּמִשָּׁם יָרַד עַל עַקְבוֹ, וְלֹא הָיָה נִפְרַד מִמֶּנּוּ.

מִצָּאוּ לוֹ אֲרָנָק אֶחָד מִלֵּא דִינָרִים, שֶׁגָּזַל לִיהוּדִי אֶחָד בְּדֶרֶךְ וְהִכָּה אוֹתוֹ. נָטַל רַבִּי אֲלַעְזָר אֵת הָאֲרָנָק, וְאָמַר: בְּרוּךְ הַרְחֵמָן, שֶׁכֹּפֵל הוּא עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹת. שָׁבוּ לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁהָיוּ.

פָּתַח רַבִּי אֲלַעְזָר וְאָמַר, (ישעיה מג) מֵאֲשֶׁר יִקְרָתָּ בְּעֵינֵי נִכְבְּדָתָּ וְאֲנִי אֶהְבְּתִיךָ וְאַתָּן אָדָם תַּחֲתִיךָ וְלֵאמֹים תַּחַת נַפְשֶׁךָ. מֵאֲשֶׁר יִקְרָתָּ?! יָקָר הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת, וְכֶךָ צָרִיךְ: מֵאֲשֶׁר אִתָּה יָקָר בְּעֵינֵי. מָה זֶה יִקְרָתָּ? מִכָּלֵל שֶׁהוּא מַעֲצָמוֹ הַתְּכַבֵּד. כֶּךָ הוּא וְדַאִי, שֶׁכָּל אָדָם שֶׁהוּא בְּחוּבָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּרֵאשׁוֹנָה הוּא מְזַלְזֵל. וְהוּא תוֹעֵבָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַר שֶׁנִּמְלָךְ וְשָׁב מִחֻטָּאוֹ, כְּעַת הוּא הַתְּכַבֵּד מַעֲצָמוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר, מֵאֲשֶׁר יִקְרָתָּ – אִתָּה מַעֲצָמְךָ יִקְרָתָּ.

פְּתַח וְאָמַר, (ירמיה יז) רִפְאֵנִי ה' וְאַרְפָּא וְגו'. כִּינן שְׂאֵמַר רִפְאֵנִי, מֵהוּ וְאַרְפָּא? כִּינן שְׂאֵמַר הוֹשִׁיעֵנִי, מֵהוּ וְאוֹשַׁעָה? כִּינן שְׁהֲרוּפָא מְרַפָּא, מִי הוּא שְׂיִכָּה?

אֲלָא כָּל רְפוּאָה שְׁבַעוּלָם בְּיַד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲבָל יֵשׁ מֵהֶם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁלֵא נִמְסְרוּ בְּיַד שְׁלִיחַ. וְאוֹתָם שְׁנַמְסְרוּ בְּיַד שְׁלִיחַ הֵם רְפוּאָה, אֲבָל לְפַעְמִים חוֹזְרִים. אֲבָל אוֹתָם שְׁהֲקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַפָּא, אוֹתָהּ הַמַּחְלָה לֹא חוֹזֶרֶת לְעוֹלָמִים, וְעַל זֶה רְפוּאָתוֹ הִיא רְפוּאָה, שְׂאִין בָּהּ מַחְלָה כְּלָל. וּמִשּׁוּם כֵּן, רִפְאֵנִי ה' וְאַרְפָּא, וְדַאי, בְּלִי קְטְרוּג כְּלָל. וְכַעַת, חֲבָרִים, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לִי רְפוּאָה, וְעַשְׂק לִי וְעָרַב לִי.

סְפָרוּ לוֹ כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. תְּמָה וּבִכָּה וְשִׂמְחָה. וְאָמַר: חֲבָרִים, נִדְרַתִּי שְׂאֵלְךָ אֱלֹהִים וְאוֹתְחַבְּר עִמּוֹ, וְנוֹדָה וְנִשְׁבַּח לְרַבּוֹן הָעוֹלָם. שְׂמַח עִמָּם.

אָמְרוּ לוֹ: בְּמָה הֵייתָ מִתְעַסֵּק? אָמַר לָהֶם: הֵייתִי מִתְעַסֵּק בְּפִרְשׁוֹת בְּלָק, וְרֵאִיתִי שְׁחֻכְמָתוֹ הֵיטָה חֲזָקָה וְיֹתֵר מִחֻכְמָתוֹ שֶׁל בַּלְעָם. חֻכְמַת בַּלְעָם פַּעַם אַחַת – וְחֻכְמַת בְּלָק בְּכָל זְמַן. אֲבָל כָּל הַמַּפְתָּחוֹת הָיוּ בְיַדִּי בַלְעָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הָיָה מְשָׁלִים בָּפֶה. בְּלָק הָיָה יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת בְּשִׁפְתָיו, וְלֹא יָדַע לְהַשְׁלִים בָּפֶה.

פְּתַח וְאָמַר, (שם מו) וְאוֹתָהּ אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב כו'. הַפְּסוּק הַזֶּה פִּרְשׁוּהוּ. אֲבָל אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב – מֵהַכְּשָׁפִים שֶׁל בַּלְעָם. וְאֵל תַּחַת – מֵהַקְּסָמִים שֶׁל בְּלָק.

בֵּא וְרֵאָה אֵיךְ הָיוּ שְׁנִיחֵם זֶה עִם זֶה בַּעֲצָה רָעָה כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל. אָמַר בַּלְעָם: יַעֲקֹב הָיָה בְּבֵית לָכֵן אָבִי אָבָא, וְנִחַשׁ נִחְשִׁים כְּנֶגְדּוֹ, וְיָכַל לוֹ. אֲנִי אֲסַדֵּר נִחְשִׁים כְּנֶגְדּוֹ. אָמַר בְּלָק: וְאֲנִי אֲסַדֵּר קְסָמִים לְשֵׁם שְׁנִקְרָא יִשְׂרָאֵל.

בַּשְּׂעָה הַהִיא יִצְאָה רוּחַ אַחַת מִצְדוֹ שֶׁל יוֹסֵף מִתּוֹךְ עַנְפֵי הָאֵילָן, וְנִשְׁבָּה בְּאוֹתָם נִחְשִׁים וּבִטְלָה אוֹתָם. וְהֵינּוּ שְׂאֵמַר יוֹסֵף, (בראשית מד) כִּי נִחַשׁ נִחַשׁ אִישׁ אִשׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי? בְּשִׁבְלִי יֵשׁ אִישׁ שְׂיִבְטַל הַנְּחָשִׁים לְבִנְיָם. בְּשִׁבְלִי הוּא לְמַעְלָה, וְהֵינּוּ אִישׁ אִשׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי. כְּמוֹנֵי יֵשׁ אִישׁ לְמַעְלָה, יִצְאָ (שְׂמוּצִיא) רוּחַ אַחֶרֶת מִתּוֹךְ הָעֵץ שְׁלִמְטָה, וְנִשְׁבַּח בְּאוֹתוֹ הַקְּסָם וּבִטַל אוֹתוֹ.

הַלֵּךְ עִמָּם, וְרֵאָה אוֹתוֹ הַגּוֹי מֵת, וְהִנְחֵשׁ הָיָה עוֹשֶׂה בּוֹ נְקָמוֹת, וְהָיָה כְּרוּךְ עַל צְוָאָרוֹ כְּבִרְאשׁוֹנָה. הַשְּׁתַטַּח אוֹתוֹ הִיְהוּדֵי בְּעַפְרָה, וְהוֹדָה וְשִׁבַּח אֶת רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְקָם וְנִשְׁקַח יְדֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְהַחֲבָרִים. אָמַר לָהֶם: כַּעַת יִדְעֵתִי שְׁהֲקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְחִישׁ נֶס זֶה בְּגִלְלָכֶם.

אֲבָל רַבָּנָן, עַל הָאֵב וְהָאֵם הַזְּקֵנִים שְׂיֵשׁ לִי אֲנִי בּוֹכָה, וְעַל עֲנִי אֶחָד שְׁנַתֵּן לִי צְרוּר זֶה. פְּתַח הָאֲרֻנְךָ, וְהִרְאָה לָהֶם אֶת הַצְּרוּר, וְכֵן הִרְאָה לָהֶם מִכָּה שְׁעָשָׂה לוֹ אוֹתוֹ הַגּוֹי. הַתְּפַלֵּל עֲלֵיו רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנִרְפָּא.

קָרְבוּ לְאוֹתוֹ הַגּוֹי כְּמוֹ מַקְדָּם, וְרֵאוּ אוֹתוֹ הַנְּחֵשׁ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה בּוֹ נְקָמוֹת כְּבִרְאשׁוֹנָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נִחַשׁ נִחַשׁ, כָּל מָה שְׁעָשִׂיתָ – נֵאָה עָשִׂיתָ, וְעוֹד, שֶׁהִרְאִיתָ כַּחַךְ וּגְבוּרָתְךָ בּוֹ וְעָשִׂיתָ נְקָמוֹת רַבּוֹת, וְהָרִי רֵאִינוּ שְׁלֹשׁ פַּעְמִים, וְהִרְאִיתָ כָּל מָה שְׁעָשִׂיתָ. מִכָּאֵן וְהִלְאָה לָךְ וְהִתְחַבֵּא בְּמַעְרַתְךָ, וְגוֹזְרֵנִי עֲלֶיךָ, שְׁלֹא תִזְיַק לְבָרִיָּה בְּעוֹלָם. נִפְרַד אוֹתוֹ הַנְּחֵשׁ, וְכַפֵּף רֵאֵשׁוֹ וְהִלֵּךְ לוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹתוֹ הִיְהוּדֵי: טַל אֶת תְּכַשִּׁיט שׁוֹנֵאָךְ, שֶׁהָרִי כִּיס דִּינָרִים שֶׁל זָהָב יֵשׁ לוֹ אֶצְלוֹ, וְעֵזָב לוֹ אֶת בְּגָדָיו, וְאֵל תַּטַּל מִשְׁלוֹ כְּלוּם. וְלָךְ לְאִישׁ שְׁבַמְקוּם פְּלוּנִי, וְתִמְצָא שְׂמִתָּה אֲשֶׁתוֹ. לָךְ אֱלֹהִים, וְתֵן לוֹ כִּיס דִּינָרִים הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁלְאוֹתוֹ הָאִישׁ יֵשׁ בֶּן אֶחָד, וְשָׂמוֹ שְׂמִעוֹן, וְהָיָה הוֹלֵךְ עִם סְחוּרָה עַל הַיָּם, וְהֵם בְּסַפִּינָה, וּבְנוּ שֶׁל הַגּוֹי הַזֶּה גָּנַב לוֹ אוֹתוֹ הַכִּיס, וְנִתֵּן אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ רָשָׁע. וְאָמַר לְאוֹתוֹ הִיְהוּדֵי, שְׂיַעֲלֶה כִּיס זֶה לְבָנוּ, שְׁבַקְרוּב יָבֵא אֱלֹהִים, וְיוֹדָה לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִחְזִיר הָאֲבָדָה לְבַעֲלֶיהָ. וְכַךְ עָשָׂה. נִטַּל הַכִּיס, וְהִשְׁתַּחֲוָה לְפָנָיו רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנִשְׁקַח יָדוֹ. תְּמָהּ הַחֲבָרִים.

אָמַר רַבִּי אָבָא: בְּכָל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה יֵשׁ תְּמִיחָה בְּכָל מָה שְׂרֵאִינוּ בָּהּ, וְכַעַת הִיא תְּמִיחָה עַל תְּמִיחָה, מָה זֶה? אָמַר לוֹ: דְּבַר אִינוּ בְּסִימָן, וְלֹא בְּחֻכְמָה, אֲלָא שְׂרוּחֵי מִסְתַּכַּל, וְאֲנִי רֵאִיתִי כְּאֵלּוֹ בְּעֵין רֵאִיתִי. תְּמָהּ כָּל הַחֲבָרִים. וְכֻלָּם הִלְכוּ, וְאוֹתוֹ הִיְהוּדֵי עִמָּהֶם, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְחֻמּוֹ. כִּינן שֶׁהִגִּיעוּ לְשֵׁם, מִצְאוּ אֶת חֻמּוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל גְּבִי מִטָּתוֹ וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. בְּרוּךְ בְּרַכָּה רַבִּי אֶלְעָזָר, וּבְרַכּוֹ הַחֲבָרִים, וְהוּא שְׂמַח עִמָּם.

כתב לו שמות אחרים באותן דרגות קדושות. וכך דרכי הקוסמים והמכשפים, שיודעים אותן דרגות שאותו קסם שורה בהם, ועושים כשפיהם, ומשפיעים אותן בדרגות אחרות עליונות מהם, ועושים מה שעושים.

שלח לו כך: העם הזה, אין הקשר שלהם כשאר עמי העולם, אבל הקשר שלהם במקום אחר עליון, נקשר מעל לכל הדרגות.

כתב ושלח לו ההשתלשלות והאבהות של שנים עשר ניצוצות, שסוכבים גלגלי המרכבה של הכסא הקדוש, ואמר לו: אם תסתכל באלו, תסתכל באלו, משום שהשנים עשר הללו נקשרים בשנים עשר שבטים. ואם באלה תעשה כשפים, בדיוקן שלהם למטה, שהם שנים עשר שבטים ושנים עשר דגלים פרושים, נוכל להם, ונלחם בהם בקרב, ונעקר אותם מן העולם.

והינו וישלח מלאכים, מלאכים ודאי. וקסמים בידם - השתלשלות של מלאכים קדושים היו מביאים בידיהם. והוא לא ידע שכל הדרגות העליונות הן בידי הקדוש ברוך הוא. מה חשב בלק? חשב שעם ישראל נמסרו למלאכים כשאר העמים של העולם, ועל כן כתב שמות של שנים עשר המלאכים הללו ושלח לו, והינו וישלח מלאכים.

אמר לו: בא וראה, כל הדרגות שקושרות קשרים לשבר את העם הזה, הן מצד הצפון, ומצד הצפון עתידות לפל. שלטון המכשפים שלנו הם מצד הצפון. עכשו נוכל להלחם בהם בקרב, שהרי שנים עשר הללו שהם קשורים בהם, מצד הצפון מתחילים להמנות.

והואיל ומשמאל מתחיל התקף שלהם, נחלש ונשבר, משום שכל תקפם הוא לאותו הצד. מהו? שכתוב (מ"א ט) עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה. מצפון מתחיל למנות. אמר, הנה התקף שלנו הוא מצפון, והם ארבעים חסר אחת דרגות, חזקים מברזל ונחשת. ותחתיהם אין להם חשבון, ועל כן נוכל לערוך בהם קרב ולהתגרות בהם.

והקדוש ברוך הוא לא עשה כך, שלא השאיר אותם למלאכים ולא לצבאות השמים,

והינו (משלי טז) קסם על שפתי מלך. מי המלך? זה העץ שלמטה. אזי השיב בלעם ואמר, (במדבר כג) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. ושניהם היו משני הצדדים הללו.

כי אתך אני. לא היו ימים מיום שנברא העולם שהצטרף להיות כף הקדוש ברוך הוא עם ישראל, כאותו הזמן שרצה בלעם לכלות את שונאי ישראל מן העולם. ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא: בלעם רצה להשמידכם מן העולם, אבל אני לא אעשה כן, אלא (ירמיה מו) כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחיתך שמה ואתך לא אעשה כלה.

שאלו יבאו כל עמי העולם, לא יכולים להשמידכם מן העולם. בא לכן בראשונה ורצה לעקר את יעקב לבדו מן העולם - בא הקדוש ברוך הוא והגן עליו, שכתוב (בראשית לא) השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. בא פרעה ורצה להשמידם מן העולם - בא הקדוש ברוך הוא והגן עליהם, שכתוב (שמות א) וכאשר יענו אתו וגו'. בא המן ורצה להשמידם מן העולם - בא הקדוש ברוך הוא והשיב הכל על ראשו. וכן בכל דור ודור הקדוש ברוך הוא תמיד הגן על ישראל.

וישראל אומרים, (איכה ג) חסדי ה' כי לא תמנו. כי לא תמו היה צריך להיות. אלא חסדי ה' בכל דור ודור היו בסעדתנו כי לא תמנו, שלא השמדנו. מה הטעם? משום שלא נמנעו רחמיו מעמנו, שכתוב (שם) כי לא כלו רחמיו.

בא וראה מה כתוב בראשונה, (במדבר כב) וישלח מלאכים אל בלעם, ואחר כך וילכו זקני מואב וזקני מדין. היה לו לומר וילכו המלאכים, מה הטעם שנה הדבר ממה שאמר בראשונה?

אלא, אותו בלק הרשע היה חכם בכל הדרגות שלמעלה, אותן שקושרות קשרים לעשות בהן כשפים וקסמים, וכל אותן דרגות יותר עליונות מהם, שבהן כופים את הדרגות התחתונות.

אמר לו, בכל פעם שאנו מכשפים וקוסמים ומנחשים, יש לנו דרגות ומלאכים ידועים, ונודעים למכשפים ולקוסמים, אבל מכאן והלאה יש לך לעיין במקום אחר עליון.

אברהם, ואין כלל קשיה בדבר. אבל אם ידעת דבר או חדוש - אמר.

פְּתַח אותו יהודי ואמר, (בראשית א) והארץ היתה תהו ובהו - מי הארץ? אותה הנודעת למעלה ומטה. היתה תהו, מה זה תהו? זה קו ירק שמקיף את כל העולם, ונקרא קו תהו, שכתוב (ישעיה לד) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. כמו ששנינו, אבנים מפלמות שמשקעות בתוך התהומות, ומהם יוצאים מים.

עבשו יש לדעת, תהו, שהוא קו ירק, מהו קו ירק? אלא מצאנו בספר הרופא קירטינא, ויודן של קסרי שמו, וקוראים את שמו הרופא קירטינא, משום שהוא גדול כל הרופאים ונכבד בחכמה. וכך בלשון פרסי קוראים לאדם נכבד קוראים לו קירטינא, גדול ונכבד בחכמה. והיה אומר, והארץ היתה תהו, מה זה תהו? הוא קו ירק שמקיף כל העולם, ומי הוא? קלפת האגוז, וזוהי הקלפה החיצונה, שהיא ירקה.

לפנים ממנו - בהו. אותן אבנים מפלמות שמהן יוצאים מים. מתהו נמשך עור ובשר. מן בהו נמשכות העצמות.

לפנים ממנו - וחשך. זו החשכה שנמשך ממנו העם של עשו. ואם תאמר מן תהו - כך זה ודאי, שהרי מהחשך תלוי תהו. אלא אותם אבנים מפלמות נכנסו באמצע, שממנו נמשכות העצמות, כמו שנאמר. והחשך משיכה דקה, שממנה נמשך עשו.

ורוח אלהים - זה מלח האגוז, שממש נמשך יעקב השלם, כמו האגוז הזה, שכתוב (יחזקאל א) והנה רוח סערה באה מן הצפון, כנגד התהו. לפנים ממנו - ענן גדול, כנגד הבהו. לפנים ממנו - ואש מתלקחת, כנגד החשך. לפנים ממנו - ונגה לו סביב, כנגד של ורוח אלהים.

ומתוכה כעין החשמל - לפנים מהכל, שכנגדו מרחפת על פני המים. זו רוח האם העליונה שמרחפת על הכל. ויעקב השלם הוא ודאי מלח האגוז, והקדוש ברוך הוא ימצאהו בארץ מדבר ודאי. אחר כך עשה הקדוש ברוך הוא את כל אותן הקלפות שלהם, שכלם יהיו משעבדים לו.

אלא לקדוש ברוך הוא לבדו. וכל אלו הגדולים והשליטים חלק אותם על כל שאר העמים. וכשבאו ישראל, נטל אותם הוא לבדו, והנחיל אותם בתקף נוף האילן, ולא השאיר אותם ביד המלאכים, ולא ביד ממנה וגדולי העולם, שכתוב (דברים לב) בהנחל עליון גוים וגו'. ואלו שנים עשר תחומים, מתחמים בארבעת צדדי העולם, אחר שפזר ענפים ועלים, נטל את ישראל והנחיל אותם בתקף נוף האילן, שכתוב (שם) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

אמר רבי אלעזר: כמה יפה ונאה זה שאמרת, אשרי דרכנו, שכמה דברים עליונים קדושים הרוחנו אותם וראיתי. ואותו יהודי היה שם לפניו. אמר להם: חכמים, כל הדברים הללו כמה טובים, ודברים עליונים קדושים הם. מה זה שכתוב אחריו (שם) ימצאהו בארץ מדבר וכו'?

אמר לו: אם ידעת בו דבר - אמר, שהרי הדבר הזה פרשוהו באברהם, שמצא אותו הקדוש ברוך הוא בארץ שעובדים עבודה זרה, ואין מכירים את אמונת הקדוש ברוך הוא, אלא כלם היו טועים אחר עבודה זרה, וקם אברהם, והפריח ביניהם ענף אחד שלם לפני רבון העולם, ומצא אותו שם.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטל את אותו הענף, ונטע אותו והשקה אותו, והשתדל עליו, ועקר אותו משם, ושתל אותו בארץ אחרת, שכתוב (בראשית יב) לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך. ועשה ממנו עם קדוש, וזו המציאה שמצא הקדוש ברוך הוא בארץ שלא האמינו בקדוש ברוך הוא ולא ידעו מי הוא.

אמר אותו יהודי: ודאי יפה הוא, והכל נאה. אבל יש לשאל, אם אברהם היה דיוקן (דרגה עליונה כלה היא דמות, וצריכה להיות דמות, שהרי אברהם ממקום היה, ויצא, ואברהם למטה כך צריך) שהצטרף, ועוד, שהרי הכתוב לא מוכיח על אברהם כלל, ולא הזכיר את אברהם, ולא את יצחק, אלא את יעקב לבדו, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, וכתוב אחריו ימצאהו.

אמר רבי אלעזר: עם כל זה לא קשה כאן, שהרי אברהם מצאנו שיצא מתוך עובדי עבודה זרה, וכאן - אף על גב שיעקב נזכר, הוא מדבר על

מִשָּׁה, הִרְוַעָה הַנְּאֻמָּן, אִיךְ לֹא תִשְׁגִּיחַ עַל בְּנֵי, הִצֵּאן הַקִּדּוּשׁ שְׂמִסְרָתִי בַיָּדְךָ? מִזְרַח מִזְרַח, הַתְּעוֹרֵר אֶל מִשָּׁה, וְתִבְכוּ וְתִסְפְּדוּ עַל בְּנֵי. אֲבָל וּמִסְפָּד הַשְּׁמִיעוּ כְּאֶחָד, עַד שְׁאֲנִי אֲשַׁמַּע וְאֲדַאֵב עִמָּכֶם.

בְּנֵי בְּנֵי, אֶהוּבֵי נִפְשֵׁי, אִיךְ תִּלְכוּ בְּשִׁלְשָׁלוֹת חִזְקוֹת, יְדִיכֶם מִהַדְּקִים לְאַחֹר. בְּנִים שְׂגָדְלוּ בְּעֵדוּנִים, בְּנִים שְׁהִיוּ יְקָרִים מִפֶּזַ וְסִפְרִים. **בְּנֵי בְּנֵי**, חֲסִידִים קְדוּשִׁים, אִיךְ תִּפְלוּ בִיַּדִּי נִכְרִים, שְׂאִין מִרְחָמִים כָּלֵל. הַבֶּשֶׂר הַקִּדּוּשׁ שֶׁל גּוֹפְכֶם נִזְרָק וְנִתְחַלֵּל בְּשׂוֹקִים וּבְרַחוּבוֹת. **בְּנֵי בְּנֵי**, וַי עֲלִיכֶם וְעָלִי. אַז קָרַע לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת שְׁלוֹ. וְהִינּוּ מֵה שְׂכָתוֹב בַּצַּע אִמְרָתוֹ.

דְּרוֹם דְּרוֹם, בְּשָׁבוּעָה עֲלֶיךָ, כְּשִׁיתְּפָזְרוּ בְּנֵי בְּתוֹכְךָ, שְׂתִסְתַּכַּל בָּהֶם אִיךְ מִשְׁחַר דְּיוֹקָנָם, וַימִינָם שְׁבוּרָה בֵּין הָעַמִּים. **דְּרוֹם דְּרוֹם**, בְּשָׁבוּעָה עֲלֶיךָ, הַתְּעוֹרֵר לְאַבְרָהָם אֶהוּבֵי, וְאָמַר לוֹ אִיךְ נִפְלוּ בְּנֵיו וְהִתְּפָזְרוּ בֵּין שׁוֹנְאֵיהֶם, וְתִבְכוּ וְתִסְפְּדוּ עֲלֵיהֶם. **דְּרוֹם דְּרוֹם**, בְּשָׁבוּעָה עֲלֶיךָ, שְׂתִשְׁמַר בְּנֵי אֶהוּבֵי נִפְשֵׁי, כְּשִׁיתְּפָזְרוּ בְּתוֹכְךָ.

צָפוֹן צָפוֹן, הַתְּעוֹרֵר בְּקוֹל בְּכִיָּה וּמִסְפָּד וְאֲבָל וַיִּגְזֹן אֶל בְּנֵי, וְאָמַר אֶל הָעֵקוֹד שֶׁל מִזְבְּחִי אִיךְ הוֹלְכִים בְּנֵיו וְאִיךְ נִפְלוּ בְּחֶרֶב. אֶל תֹּאמְרוּ זֶה וְאֶל תּוֹדִיעוּ זֶה לְיַעֲקֹב אֲבִיהֶם, שֶׁלֹּא יִתְהַפֵּךְ הָעוֹלָם בְּרַגַּע.

מְעַרְב מְעַרְב, הַתְּעוֹרֵר לְנֶאֱקַת הַחֲלָלִים וְהַמִּלְחָמוֹת הַחִזְקוֹת שֶׁל בְּנֵי. הַתְּעוֹרֵר אֶל אֶהוּבְתֵי יוֹנְתֵי תַמְתִּי, אִיךְ הוֹלְכִים בְּנִיָּה, וְאִיךְ מִתְּפָזְרִים בְּכַמָּה צְדָדִים.

אַחֹתֵי בְּתֵי רַעֲיָתִי, הִרְוַעָה שְׁלִי, אֶהוּבַת נִפְשֵׁי, מֵה נַעֲשֶׂה מִבְּנֵינוּ, מֵה הֵם יַעֲשׂוּ? אֲבָל אֶהוּבְתֵי אַחֹתִי, אִמַר לָךְ, אִם בְּרַצּוֹן עוֹלָה עֲלֶיךָ, אִתְּ מְרַבֵּעַת, וְהַכִּנְפִים שֶׁלָּךְ פְּרוּשׁוֹת לְאַרְבְּעָה צְדָדִים. בְּשָׁבוּעָה עֲלֶיךָ, בְּתֵי יַחֲדָתִי, שְׂתִלְכִי עִמָּהֶם וְלֹא תַעֲזָבִי אוֹתָם, וְתִכַּסֵּי עֲלֵיהֶם בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. וְאִם לֹא, יֵאבְדוּ מִן הָעוֹלָם.

מָה אִמַר לָךְ, רַבִּי. בְּאוֹתָהּ שְׂעָה שְׂכַנְסַת יִשְׂרָאֵל שׁוֹמַעַת אֶת זֶה, מְרִימָה קוֹל, וּמִזְדַּעְזָעִים שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֲלֶיךָ עוֹלָמוֹת, וְהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוּב דְרָךְ כּוֹכֵב מִיַּעֲקֹב וְקַם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וְגו' (כַּמְדַּבֵּר כּד). אֶרְאֶנּוּ – אֶת הַגְּאֻלָּה הַזֹּאת, שְׁהִיא רְבִיעִית. וְלֹא עֲתָה – אֲלֹא לְסוּף הַיָּמִים.

שִׁשָּׁה יָמִים הָיוּ בְּעוֹלָם. בַּיּוֹם הַרְבִּיעִי רְאִינוּ, שְׁהָאוֹרוֹת שְׁהָיוּ בּוֹ, מִסְתַּלְקִים וְדוֹעֵכִים. הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְּבָנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמְּזָלוֹת נִגְנְזוּ בּוֹ. אֵלוּ הִתְּהוּוּ בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וּבּוֹ הִסְתַּלְּקוּ בַּיּוֹם שֶׁל הָאֱלֹהִים הַרְבִּיעִי.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: אוֹי שְׁהַגְלוֹת נִמְשַׁכְתָּ, וְמֵי יָכוֹל לְסַבֵּל אוֹתָהּ. אָמַר לוֹ: אוֹי רַבִּי, אוֹי רַבִּי, אֵלוּ הָיוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ כַּמָּה בַּהֲלָה וּבַלְבוּל עָשָׂה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל הַרְקִיעִים בְּשַׁעַה שְׂגָזַר וּמָסַר אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל בְּיַד אוֹתָהּ הַשִּׁפְחָה, וְלִהְשִׁתְּעַבֵּד תַּחַת הַיָּד שֶׁל אָדָם.

בְּשַׁעַה שְׁהִיוּ כּוֹתְבִים פְּסָקִים בְּרָקִיעַ, טָרַם נִחְתָּמוּ בְּחוֹתֵמַת בְּחוֹתֵם הַמֶּלֶךְ, קָרָא הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכֹל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְקָרָא לְגַבְרִיאֵל, שְׂקַסַּת הַסּוֹפֵר בְּמַתְנֵיוֹ, וְאָמַר לוֹ: עַכְבַּ אֶת הַפְּסָקִים שְׁטָרַם נִחְתָּמוּ, וְאַבְכָּה עַל בְּנֵי, וְאַעֲשֶׂה לָּהֶם מִסְפָּד וְאֲבָל. בְּשָׁבוּעָה עֲלֵיכֶם, כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, שְׂתַעַזְבוּ אוֹתִי וְלֹא תִתְחַזְּקוּ לְנַחְמֵנִי, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה כב) עַל כֵּן אִמְרָתִי שָׁעוּ מִנִּי אִמְרָר בְּכִי אֶל תֵּאִיצוּ לְנַחְמֵנִי עַל שַׁד בַּת עַמִּי.

בְּעַמַּ בְּעִיטוֹת בְּרָקִיעַ שֶׁל עֲרֻבוֹת, וְעָשָׂה בּוֹ בְּקִיעִים וְחִלּוּנוֹת פְּתוּחִים. פְּתַח וְאָמַר: בְּנֵי, בְּנֵי אֶהוּבֵי מַעִי, גִּדְלֵתִי אֶתְכֶם וְלַקְחֵתִי אֶתְכֶם כְּמוֹ אֵב שְׁנוּטֵל אֶת בְּנוֹ, לְמַדְתִּי אֶתְכֶם אֶת יִרְאָתִי, הַשְּׁלֵטֵתִי אֶתְכֶם עַל כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם. חֲטֹאתֶם לִפְנֵי בְּכַמָּה חֲטָאִים, עֲבַרְתִּי עֲלֵיכֶם, מִשׁוּם שְׁבָנִים נִכְבָּדִים אֶהוּבִים הָיִיתֶם לִפְנֵי.

בְּנֵי בְּנֵי, אֶקְרָא לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְאַשְׁבִּיעַ אוֹתָם עֲלֵיכֶם. מִזְרַח מִזְרַח, בְּשָׁבוּעָה עֲלֶיךָ, אִם בְּנֵי יִתְּפָזְרוּ בֵּינָךְ, שְׂתִסְתַּכַּל בְּתֹאֵר וּבְדִיוֹקָן שְׁלֵהֶם אִיךְ הִשְׁתַּנוּ וְהִשְׁחָרוּ בְּעֵנֻוּיִים שְׁעוֹשִׂים לָהֶם בְּתוֹכְךָ, וְתִבְכְּהָ וְתִסְפְּד עֲלֵיהֶם וְתִשְׁמַר אוֹתָם.

בְּנֵי בְּנֵי, כְּשִׁהִייתֶם בְּבֵיתִי, בַּחִיק אִמָּכֶם, בְּעֵדוּנִים וּבְעֵנֻוּגִים, לֹא הִשְׁגַּחְתֶּם עָלַי. בְּנֵי בְּנֵי, מָה אַעֲשֶׂה לָּכֶם, גְּזָרָה גְּזַרְתִּי בְּשָׁבוּעָה, אֲלֹא אֲנִי וְאַתֶּם נִגְלָה.

באיזה מקום? בגן עדן התקין אותה. כמה קשויים קשט אותה? שבעים. והם שבעים פנים לתורה. כמה תקונים תקן לה? שלשה עשר תקונים. הם שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן. כמה לבושים הלביש אותה? שלשה לבושים. והם ששה סדרי משנה, בשש פנים.

כל התקונים הללו, וכל הקשויים הללו, וכל הלבושים הללו, עשה לה הקדוש ברוך הוא שם בגן עדן, ואחר כך (בראשית ב) ויביאה אל האדם. ואדם היכן היה? במקום הנקדה של ציון, ששם בית המקדש. ומשם נטל אותם והכניסם לגן עדן, וברך אותם ברכת חתנים.

וזה סוד (במדבר כד) דרך כוכב מיעקב. דרך וקשט ותקן אותו הכוכב שנטל מיעקב. שמשום כך, בשבילה יתגלה מי שיתגלה. משום שעל זה היה בא אליה, ונמשך ממעלה למטה. וקם שבט מישראל – זה עץ החיים. וקם, כמו שנאמר (שם ו) והקמתי את בריתי.

ובשורה יהיה – ומחץ פאתי מואב וגו'. כל אותם הצדדים שנאחזים בעץ התחתון, יעברו ויוסרו ממנו. ואז, (שם ב) ויאמר האדם זאת הפעם. זה זמן העדונים והענוגים להשתעשע יחד, ולא כשאר הפעמים שהצד הרע נאחז בינינו. אבל כעת אין בלבול של הצד האחר עמנו, אלא עצם מעצמי, ולא שתוף אחר של רע.

עצם מעצמי – אור האספקלריה המאירה ממש. ובשר מבשרי – מלבוש מאתו מלבוש שהתלבש בו האור העליון שלי. לזאת יקרא אשה – בשלטון עליון על כל העולם, שלא תסור לעולם. אז (דניאל ב) תדק ותסוף כל אלו המלכיות, והיא תקום לעולמים.

אראנו ולא עתה – הראיה הזו שאני רואה, עתיד אני לראותו ולהתקרב יחד. ולא עתה – בגלות בכל, באותו הבית שבנו עולי גולה. אשורנו – אני עתיד להסתכל בו פנים בפנים. ולא קרוב – אלא באותו הבית האחרון. שבין זה ובין זה לא היה נחת, ולא קרבה ואחדות כראוי.

אי רבי אי רבי, כמה קשה הדבר, כמה ארך הזמן, כמה צרות על צרות מזמנים

עמה. ואז (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה. ואז הקדוש ברוך הוא, (ישעיה כב) ויקרא אדני יהוה צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד.

מי ראה את הבהלה בכל הרקיעים? מי ראה הבלבול והמספד ששם, עד שכל צבאות השמים חשבו שיתפכו כל העולמות?

אמר לה הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל: בתי יחידתי שלי, תלכי לכסות עליהם ולדור עם בנינו. אמרה לו: רבון העולם, לא אלך! אחר שרבית אותם ותקנת אותם וגדלת אותם, אהיה רואה לשונאיהם שאוכלים אותם, ותשפח אותם שם?! אז נשבע לה הקדוש ברוך הוא להקימה ולגאל את ישראל ולהוציאם מן הגלות, כמו שנאמר (ירמיה לא) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו', ויש תקנה לאחריתך כו', ושבו בנים לגבולם.

ועל זה יצאה מלפניו. כיון שיצאה מלפניו, פתח הקדוש ברוך הוא על כל צבאות השמים, ואמר איכה יועם זהב. וכל אותה הקינה של אלפא ביתא, הקדוש ברוך הוא לבדו אמר אותה, אחר כך קשר אהבה בקינה ההיא וחתמו הפתקים.

ובעת נחזר לפרשה, שודאי הגלות נמשכת. (במדבר כד) אראנו ולא עתה. למי אמר אראנו? לאותו שנאמר עליו כי איננו, כשיבא לפקד את האילת. ולא עתה – ולא לזמן קרוב. אשורנו ולא קרוב – הסתפלותי בו, אבל לא כעת, אלא לזמן רחוק.

דרך כוכב מיעקב. רבי רבי, כמה נסתרות כלולים כאן. פתח ואמר, (בראשית ב) ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וישן. כשברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, ברא אותו דו פרוצים, והיו מחברים יחד בלי פרוד. מה הטעם? משום שכתוב (שם ה) זכר ונקבה בראם, בלי פרוד, ולא כתוב בראו, אלא בראם.

כיון שנבראו, היו יחד זה עם זה בשוה. מה עשה לו הקדוש ברוך הוא? נסר אותו נסירה, ונטל ממנו את הנקבה, והתקין אותה בכמה תקונים, וקשט אותה בכמה קשויים, והלביש אותה בכמה לבושים.

סדר הלימוד ליום כח תמוז [יום 294 בשנה]

והקדוש ברוך הוא קורא ואומר: זוהי אילתי, חברתי, יונתי, שלמתי היושבת בגנים, שלא היתה יושבת אלא בסתר המדרגה הפנימית, כמו שנאמר (תהלים מא) כל כבודיה בת מלך פנימה. וכעת בגנים, בחצפה, כאם שהלכה אחר בנה בשוקים וברחובות הקריה מפתד שלא יזיקו לו.

אילתי חברתי ראי, הרי כל החברים של שתי הישיבות כאן, החברים שהם בני הישיבות מקשיבים לקולך השמיעני, שתשוקתי לשמע לקולך.

במה פעמים שלא שמעתי את קולך ולא ידעתי אותך, אז הנה כל העולם בערבוביה, עמים בעמים, אמות באמות. ומי שלא נראה למלך, יביאו אותו לשלט. ויביאו עמו עמים זרים, ולשונות אחרים, שלא מכירים הדין ולא נימוסי המלכות. וכמה קרבות יחשבו לעשות.

ותוך שפה רפה ודבור רך יעשה כרצונו וישלט. ויחשב כמה מחשבות להרע. ועל העם היחיד יעשה נהגים רעים. אז תהיה צרה על צרה על אותו העם היחיד. באותו הזמן יתחזק הקדוש ברוך הוא, ויפיס את אילתו בכמה פיוסים, ויחזיק בה, ויקימה מן העפר, הוא ולא אחר. ושתי ישיבות ישארו עמה.

שלשה מלכים ישארו, ויתעוררו בשלשה צדדי העולם על העם הזה. ואותו המלך שהיה שולט בפה רך, ישלט ברגז רב וזעף ותקף על העם הקדוש.

ובחודש השלישי, בארבעה לחדש, בתשע שעות וחצי, ילכו כל בני הישיבה עם האילת לתוך קבר הרועה, נאמן הבית, ותתן עליו שלשה קולות. בשעה שהשמש יתכנס מן העולם, וקברו יפתח, וירצו בני הישיבה להכנס לשם, ולא תנתן להם רשות, ויעלו כלם למקומם. והיא תכנס, ומתוכו יצא מה שיצא. ותמצא את משה יושב ועוסק, ונר דולק לפניו, וכמה ריחות ובשמים סביבו.

ביון שרואה אותה נכנסת, יקום ויתחברו יחד זה עם זה, וקולות יתעוררו ברום רומי הרקיעים,

לשונאיהם של ישראל בגלות, וכמה חיות ישלטו, וכמה ישאגו לטרף טרף של ישראל בכל זמן וזמן עד סוף הימים.

לסוף הימים, כפי שעה של יום, בזמן שזורח השמש, מהיום הששי, בשעה שיזדמנו לפי מנין השנים של יובל ושמיטה יחד, שהוא רע"ד מהיום הששי. עתיד קול אחד להתעורר מרום רומי הרקיעים, קול עצוב במרירות, מה שלא היה כף מיום שנבראו העולמות.

והקול ההוא יהיה דק, בחשאי, במרירות ועצבות, יורד ועולה, עולה ויורד, וכן אומר: אילת אהבים היית לי מימים הראשונים ונשכחת ממני. אהבות קימות היו לי עמה. אני נזכר שחותם דיוקנה היה חתום על לבי, והיה חתום על זרועי, והיתה חזקה בתוכי אהבתה, ורשפי שלהבתה בוערים בתוכי.

באותה שעה צועק שלש צעקות זו אחר זו, ויזדעזעו הרקיעים, ויזדעזעו כל העולמים, עד שישמעו שלשה קולות לתוך דג התנין, ויברח ארבע מאות אלף פרסות לתוך דג אחד של הים. ושם יושיט מצודות ויפרש רשתות, וימשך אותו מן הים, ויכניס אותו לתוך ישיבת הרקיע, וייראו ממנו כל אותן הקשיות וכל אותן המחלוקות שהקשו שם, ויהיה תפוס שם מאה וחמשים יום.

ואותו זמן יכנס הקדוש ברוך הוא כל צבאות השמים, וכל בני ישיבתו, והוא מעל כלם, ומביאים לפניו אותו תנין, ויקשר שלשה קשרים בצנארו, ויטלו אותם שלשת האוהבים, ויחזירוהו למקום שהיה תפוס שם. ואותם האוהבים יפנסו להיכל אחד שנקרא אהבה, ויהיו גנוזים שם.

ונשבע להם הקדוש ברוך הוא, לכל אותם הצבאות, ולשתי הישיבות, ללכת כלם ולשמע את קול האהובה, שהוא מתאנה לשמע קולה עמם. באותה שעה יתעוררו על העם הקדוש צרות אלו על אלו, בדחק רב, והם צועקים צעקה אחר צעקה, דמעות אחר דמעות, ויעוררו אותה, והיא משמיעה קול על בניה.

מבית ירבעם למדבר. ולשם נטלוהו מאה ושבעים גבורים, כלם צדיקים משבט אפרים, שלא נמצאו בחטא ירבעם.

ומבנו הנה אביה יצא המשיח הזה. ועל זה כתוב (מ"א יד) וספרו לו כל ישראל וקברו אותו.

נסתמה הנבואה הזו לשעתה, ונבואה לעתיד – (שם) כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר יען נמצא בו דבר טוב אל ה' אלהי ישראל בבית ירבעם. זה המשיח הזה, שהוא דבר טוב אל ה'.

ביון שידעו האבות שצנה הקדוש ברוך הוא את אילתו ואת עמו, כמה שמחה על שמחה ביום הזה. בארץ הצפון מלכות תימן, כמה צרות על צרות יתעוררו ביום הזה על עם ישראל, ותתקבל תפלתם ברצון. וכערב היום הזה תחזור שכינה לתוך ביתה, ומשיח למקומו, והאבות לתוך המערה שלהם.

השכינה תלך ותחזור למשה שבעים ימים. לסוף שבעים ימים עולה נאקת בני ישראל לפני המלך הקדוש, שיהיו מצדיקים להם בכל צדי העולם. וכנסת אחת לצד דרום תאבד ותחרב, וחמשה צדיקי אמת יהרגו ביניהם.

ואז, לסוף שלשים ושנים ימים שיהרגו את הכנסת ההיא, ילבש הקדוש ברוך הוא קנאה לאותו שופר קטן, ואותו משיח בן אפרים יפרש פרישה כמו שור אחד שקנניו עולים כקנני ראם.

ואותו שופר קטן יתקע תרועה תקיעה ותרועה, שלש פעמים בראש החרב כמו מקדם, אז נוסעים הדגלים של אותו המשיח, ויפל רעש על העולם באותם קולות השופר. וכל אותם בני העולם ישמעו ויראו, כמו שנאמר (ישעיה יח) כל ישרי תבל ושכני ארץ כנשא נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו.

ואז יתבערו הגלילים מהארץ הקדושה, ושלשה קרבות יעשו בני ישמעאל עם המשיח הזה, והם יבאו וישתחוו לרבון העולם בהר הקדוש בירושלים. ואלו הקרבות יהיו בארץ הששי.

ובחג'ש חשון יפלו שונאיהם, ויעברו כל אותם גלילים שישארו בארץ הקדושה. ומשם ילכו ויעוררו קרבות על העולם. וכבוד שהם יערכו

והקדוש ברוך הוא ישמע, ויכנס לתוך היכל האהבה, ויטל משם שלשה אוהבים, ויפתח להם מערתו. אז יתעורר המשיח בלילה ההוא וימצא שם עם, ויחזרו על סודות התורה בכל אותו הלילה במערת משה.

ובשעולה עמוד הבקר, יגנו המשיח, וישארו משה ושכינה ביום ההוא, כיום השבועות. ועולה השכינה על אותו החר, ותשמיע שלשה קולות, אחד כנגד אברהם ואחד כנגד יצחק, ואחד כנגד משה ויעקב. זהו שכתוב (ישעיה מ) על הר גבה עלי לך מבשרת ציון הרימי בכח קולך וגו', הרימי אל תיראי אמרי וכו'.

הרימי, הרימי – זו תרועה ותקיעה ותרועה כאחת. הרימי – זו תרועה. הרימי אל תיראי – תקיעה. אמרי – הנה תרועה תקיעה ותרועה כאחת. וזה נקרא שופר תרועה, שופר מאותה התרועה שלמעלה.

שופר קטן, משום שיש אחר שנקרא שופר גדול. שופר קטן זה נקרא שופר הולך תוך תנועת המאור. זהו שכתוב (שמות ט) ויהי קול השופר הולך. משום שאחר הוא שופר גנוז וטמיר, ולא הולך. אבל זה הקטן, הוא כאן ביום השבועות, וזהו שמתעורר ביום של התורה, ביום השבועות.

בהתעוררות השופר הזה, שמתעורר בתרועה ותקיעה ותרועה, יתעוררו האבות מתוך המערה, ויתעלו ברוח, ויבאו אליה. ומאותו הקול כמה רשעים בארץ הקדושה ימותו, ויסתלקו מן העולם. באותו היום עולות התפלות של ישראל בכל מקום, שהם לפני המלך הקדוש. והאבות יבאו יחד, ויהיו באותו החר. ומשה עולה עם, ושם יסתכל באבות, והם בו, וכלם יכנסו למערת משה. והמשיח יתעורר אליהם, ויתחברו כלם ביום הזה.

וביום הזה יתעוררו עשרה שבטים לערך מלחמות לארבעת צדי העולם, יחד עם המשיח שנמשח עליהם, ויקבל משיחה על יד כהן צדק אחד, ושבעה רועים נאמנים עמו.

והמשיח הזה הוא משבט אפרים, ומזרעו של ירבעם בן נבט היה בנו של אביה, שמת בעלומיו, והיום ההוא שמת, נולד לו בן, ונטל

זה בששים שנה של האלף הששי, וילכו אחר
שיעשה להם הקדוש ברוך הוא כמה נסים.

פְּרִשְׁת מַטּוֹת

וְכַל הַטֶּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר (במדבר
לא). שם שנינו, אמר רבי יהודה, אין העולם
מתנהג אלא בשני גוונים שבאו מצד האשה,
שנמצאה חכמת לב. זהו שכתוב (שמות לה) וְכָל אִשָּׁה
חֲכֵמַת לֵב בִּידֶיהָ טוֹב וַיְבִיאוּ מִטּוֹה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת
הָאַרְגָּמָן. ומה הביאו? את התכלת ואת הארגמן,
הגוונים שכלולים בתוך הגוונים.

וְזֶהוּ שְׁכָתוֹב (משלי לא) דְרָשָׁה צְמֹר וּפְשָׁתִים וַתַּעַשׂ
בְּחִפְזָא כְּפִיָּהּ. וכתוב בידיה טוה. מה טוה? אמר
רבי יהודה, טוה בדין, טוה ברחמים. אמר רבי יצחק,
למה נקראה אשה? אמר לו, שכלולה בדין וכלולה
ברחמים. בא וראה שאמר רבי אלעזר, כל אשה
נקראת בדין, עד שטועמת טעם הרחמים. שלמדנו,
מצד של האיש בא הלבו, ומצד האשה בא האדם.
טעם אשה מלבן, הלבן עדיף.

וְבֵא רָאָה, למה אסורות נשות שאר עמים שיודעות
משכב זכר? משום ששנינו, יש ימין ויש
שמאל, ישראל ושאר העמים, גן עדן וגיהנם,
העולם הזה והעולם הבא. ישראל כנגד הרחמים,
ושאר העמים כנגד הדין. ושנינו, אשה שטועמת
טעם הרחמים, הרחמים מנצחים. אשה שטועמת
טעם הדין, הדין בדין נדבק. ועליהם נקרא (ישעיה נו)
והפֹּלְבִים עֲזִי נִפְשׁ לֹא יָדְעוּ שְׁבָעָה.

וְעַל זֶה שְׁנִינוּ, הַנִּבְעָלֶת לַגּוֹי, קְשׁוּרָה בּוֹ כְּכֹלֵב. מָה
הַכֹּלֵב תִּקְיָה בְרוּחוֹ, חֲצוּפָה – אֵף כָּאֵן דִּין בְּדִין
תִּקְיָה, חֲצוּפָה בְּכָל.

בְּתוֹלָה הַנִּבְעָלֶת לְיִשְׂרָאֵל, שְׁנִינוּ, כְּתוּב (דברים ד)
וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם
הַיּוֹם. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁנִּשְׁמַת יִשְׂרָאֵל בָּאָה
מִרוּחַ אֱלֹהִים חַיִּים, שְׁכָתוֹב (ישעיה נו) כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי
יֵעֲטוּף. מִמִּשְׁמַע שְׁכָתוֹב מִלְּפָנַי. וּמִשׁוּם כֶּף, אִשָּׁה
שֶׁהִיא בְּתוֹלָה, שְׁלֹא נִדְבָקָה בְּדִין הַקֶּשֶׁה שֶׁל שָׂאֵר
הָעַמִּים, וְנִדְבָקָה בְּיִשְׂרָאֵל – הָרַחֲמִים מְנַצְּחִים,
וְהִיא כְּשֶׁרָה.

וְבֵא רָאָה, כְּתוּב (תהלים פט) כִּי אִמְרַתִּי עוֹלָם חֶסֶד
יִבְנֶה. מָה זֶה חֶסֶד? הוּא אֶחָד מֵהַכְּתָרִים

קְרִבּוֹת עִם כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, יִתְכַנְּסוּ בְּנֵי אָדָם עַל
הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וַיִּתְפָּסוּ אוֹתָהּ, וַיִּשְׁלְטוּ עָלֶיהָ שָׁנִים
עֶשְׂרֵי יָרְחִים.

לְסוּף שָׁנִים עֶשְׂרֵי יָרְחִים יִתְגַּעַשׂ וַיִּרְעַשׂ כָּל הָעוֹלָם.
וּבֵין הַזְּמַנִּים הִלְלוּ הַשְּׂכִינָה תִלְךָ וַתַּחֲזוֹר לְגַבֵּי
הַמַּעְרָה שֶׁל מִשָּׁה. יִטְמֵן הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ תְּשֻׁעָה
חֲדָשִׁים, כִּירְחֵי הַיּוֹלָדֶת. וְאוֹתָם תְּשֻׁעָה יָרְחִים, כְּמָה
צִירִים וְחֲבָלִים יִטַּל עַל עֲצָמוֹ.

וּבִינְתָיִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִגְדִיל צְעָרוֹ, וַיִּכְנַס
לְתוֹךְ הַשְּׁבִילִים שֶׁל אֵילָן אֶחָד, שִׁישׁ לוֹ
אֵילָן קְדוּשׁ גָּדוֹל וְתִקְיָה. וְשֵׁם בְּשִׁבְעִים עֲנָפִים יִטַּל
הַמְּדוֹת שֶׁל הָאֱלֹכֶסוֹנִים, וַיִּטַּל אֶת שְׁבָעִים הַמְּמַנִּים
שֶׁמְקִיפִים אֶת שְׁבָעִים עֲנָפֵי הָאֵילָן, תוֹךְ אוֹתָם
הָאוֹכְלוֹסִים מְדוֹת הָאֱלֹכֶסוֹנִים, וַיִּמְצְאוּ אֲסוּרִים
בְּמִשְׁקַל אֶחָד שֶׁל מֶדֶה וְחֲצִי. אִזּוֹ יוֹרִיד אוֹתָם מִכָּל
עֲנָף וְעֲנָף.

וּכְמָה עֲנָפִים קְטַנִּים וְשֹׁלָא קְטַנִּים יִשְׁכְּרוּ
בַּהוֹרְדָתָם מִשָּׁם, מִשׁוּם שֶׁנֶּאֱחָזִים תוֹךְ
הָעֲנָפִים, וּבַהוֹרְדָתָם יִשְׁכְּרוּ. וְאִזּוֹ כְּמָה גְדוּלִים
מִהָעַם הַקְּדוּשׁ יִשְׁכְּרוּ בֵּין רַגְלֵי שָׂאֵר הָעַמִּים. וְכָל
אוֹתָם הַמְּמַנִּים יַעֲבִירוּ אוֹתָם בְּתוֹךְ נְהַר דִּינוּר,
וַיַּעֲבְרוּ מִשְׁלֹטוֹנָם.

וּבֵין כֶּף יִהְיוּ לַמְּשִׁיחַ צִירִים וְחֲבָלִים כִּיּוֹלָדָה. וְעַל
הַזְּמַן הַהוּא כְּתוּב, (תהלים כ) יַעֲנֵף ה' בְּיוֹם
צָרָה. שְׁאוֹתָם תְּשֻׁעָה פְּסוּקִים, כִּירְחֵי הַיּוֹלָדָה.
וְשִׁבְעִים תְּבוֹת, שֶׁהָרִי לְשִׁבְעִים שָׁנִים בְּאֵלֶף הַשָּׁשִׁי
יּוֹלִיד וַיִּשְׁלַט עַל כָּל הָעוֹלָם. וּמִשׁוּם כֶּף בְּאוֹתָם
תְּשֻׁעָה יָרְחִים יִרְאוּ בְּכָל לַיְלָה, מַחְצוֹת וְאֵילָף, רֶכֶב
אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ מַחוּץ לְרִקִיעַ, עוֹרְכִים קְרִבּוֹת אֵלוֹ
בְּאֵלוֹ, עַד שִׁיאִיר הַבָּקָר.

אַחַר שִׁיעֲבְרוּ אוֹתָם תְּשֻׁעָה יָרְחִים, אִזּוֹ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא יַעֲיֵר אֶת הַמְּשִׁיחַ הַזֶּה, וַיּוֹצִיא
אוֹתוֹ מִגֵּן הָעֵדֶן. וְהַיּוֹם הַהוּא שִׁיצָא, יִזְדַּעַזַּע כָּל
הָעוֹלָם, שִׁיחֲשָׁבוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם שִׁימוֹתוֹ.

וְעַל הַיּוֹם הַהוּא כְּתוּב, (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעְרוֹת
צִירִים וּבְמַחְלוֹת עֶפְרַיִם מִפְּנֵי פֶחַד ה'. זֶה
הַשְּׂכִינָה, שֶׁתְּרוּם מֵאוֹתוֹ זְמַן וְאֵילָף, וּמְשִׁיחַ עָמָה.
וּמִהַדֵּר גְּאוּנוֹ – זֶה מְשִׁיחַ – בְּקוֹמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ. אִזּוֹ
(שם יא) וְאַסְפֵּי נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יִקְבְּץ וְגו'.

והבאתה אל תוך ביתך, שגרשה משם. (שם ל) ושפחה כי תירש גברתה, וכבר בארנו את הדברים. וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה, ותטהר מאותה זהמה שהטיל בה הנחש.

והסירה את שמלת שביה, מאותם פסות של טמאה ומינים רעים מחטא העגל. שהרי בראשונה היו להם לבושי קדש שקבלו בהר סיני, וכשעשו את העגל, הוסרו מהם אותם לבושי כבוד, שכתוב (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב.

ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים – זהו חדש אלול, שבו עלה משה להר לבקש רחמים לפני הקדוש ברוך הוא שימחל לישראל על (חטא) העגל. ומשום זה, ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, משום שגלה את ערות הקדוש ברוך הוא וערות התורה, כמו שנאמר (ויקרא יח) ערות אביך וערות אמה לא תגלה. ועל זה אמר (תהלים קיט) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך.

והיו ישראל רחוקים מהמלך כל הזמן ההוא, עד יום הכפורים שיירד משה מההר, והיו ישראל בתענית כל היום ההוא. ואז נדבק המלך בגבירה, כמו שנאמר (דברים כא) ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לה לאשה.

וכרתו ברית עם הקדוש ברוך הוא שלא יעבדו עוד עבודה זרה, כמו שנאמר (שמות לד) הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך וגו'. וכתוב שם (שם) אלהי מסכה לא תעשה לך. ועל זה, ומכר לא תמכרנה בכסף, אל תשקר בנשמתך בשביל אלהי כסף, כמו שנאמר (שמות כ) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם.

אשרי הם ישראל, שהקדוש ברוך הוא גזר עליהם תענית ביום הזה, שכתוב (ויקרא כג) כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה. כדי שיתכפרו לכם כל חטאיהם. שכתוב (שם טז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. עד כאן.

מדרש הנעלם

רבי שמעון אמר, הנפש, שהיא משפע היסוד העליון, כשהיא חוטאת, האם שלמעלה

העליונים של המלך. שנשמת ישראל קרא לה הקדוש ברוך הוא חסד על תנאי שתבנה, ולא יכלה חסד מן העולם, ממשמע שכתוב יבנה.

משום כך שנינו, מי שמכלה חסד מן העולם, יכלה הוא לעולם הבא. ועל זה כתוב (דברים כה) לא תהיה אשת המת החוצה, כדי לעשות חסד עם המת, ונעשה הבנין, שכתוב עולם חסד יבנה.

פרשת כי תצא

כי תצא למלחמה על איביך (דברים כא). רבי שמעון פתח, (הושע ח) זנח ישראל טוב אויב ירדפו. מה זה זנח ישראל טוב? זה יצר הטוב, ששלמה המלך קראו טוב, שכתוב (קהלת ד) טוב ילד מספן ורחם. אויב ירדפו – זה יצר הרע, שהוא שונאו של אדם, ששלמה המלך קראו שונא. ששמות רבים יש לו, שכתוב (משלי כה) אם רעב שנאף האכילהו לחם. וזהי התורה הקדושה, כמו שנאמר (שם ט) לכו לחמי בלחמי.

ועל זה צריך אדם לשים עליו דברי תורה, כדי שיהיה שבור בו, שאין קטרוג ליצר הרע, פרט לדברי תורה. ועל זה כתוב (דברים ה) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך – על שני יצריך.

אמר לו רבי יהודה, יצר הטוב מה צריך דברי תורה? אמר לו, יצר הטוב מתעטר בהם, ויצר הרע נכנע בהם.

ועל כן, כי תצא למלחמה על איביך – זהו יצר הרע, שאנו צריכים לצאת כנגדו בדברי תורה, ולקטרג עליו, ואז ימסר בידי האדם, כמו שנאמר ונתנו ה' אלהיך ושבת שבי.

אמר רבי שמעון, וי על זה! וי על זה! (משלי ל) תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. שהרי יצר הטוב נשבה בידו, והוא מלך עליו.

אשת יפת תאר – זוהי הנשמה, כמו שנאמר (שם לא) אשה יראת ה' היא תתהלל. שהרי בכל יום ויום, אותם הסיעות והמנהיגים של הנשמות, ואותם הסיעות והמנהיגים של יצר הרע, הם בקטרוג תמיד, מקטרגים אלו באלו, וכל איברי הגוף בצער ביניהם, בין הנשמה ובין יצר הרע.

שולטת עליה. מין במינו. ובגוף שולטת האש שלמטה. ושלוש על כל ישראל.

ומי שאומר, שמי שהולך מן העולם הזה בלי בנים, שָׂבָא פֶּעַם אַחֲרַת לְעוֹלָם הַזֶּה – אָמַר אֲמַת.

ועוד, אותם הרשעים ששטים באויר, עד שמרצים את חטאם, ואחר כך נכנסים פעם שניה לגוף, כדי לצרף אותו, ואם יצדק, שוב אינו נכנס פעם אחרת. ואם לא – פעם שלישית, שנאמר (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר. ואם חס ושלוש לא יצדק באלו השלשה פעמים, שוב אין לו תקנה, וזהו הפרת תפירת. ועל כן צריך אדם להזהר בנפשו, אולי יבא פעם אחרת.

ויש לנו ראיה מנדב ואביהוא, כפי שכתבנו, שמתו חצאי גוף (היי משום) שלא נשאו. ועוד יש לנו סמך מענין יבמה יבא עליה. כדי שלא ישתרש זרעו, ולא יצטרף לבא פעם אחרת בגוף. ועוד למדנו מאונן, שאמר בו הכתוב (בראשית לח) לבלתי נתן זרע לאחיו.

ועוד ראיה אחרת, (רות ד) ילד בן לנעמי. וכי לנעמי ילד, והלא רות ילדתו? אלא ללמד, שזה עובד הוא היה מחלון, ומת בלא בנים (ויש אומרים מחלון לבדו היה).

ומשום כך תראה אדם צדיק ורע לו, אולי פעם אחרת בא לעולם, ולא היה כל כך צדיק, ומת בענין הזה, ולכן כעת, כשנכנס לעולם הזה, מנכה חטאו, וזהו צדיק ורע לו.

ובמו כן רשע וטוב לו, אולי בא פעם אחרת ומת בלי בנים, והיה צדיק ולא גמור, וכעת משלם לו מזכותו בעולם הזה. וזהו (הושע יד) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם.

וזהו שאמרנו, (שם) כי ישבו אחים יחדו. רבי יצחק אמר, כי ישבו אחים – שיכירו בלבם שהם אחים, כמו שנאמר (תהלים כט) וישב ה' מלך לעולם. במה שנודעים שהוא מלך על הכל.

ומת אחד מהם ובן אין לו (דברים כה), הרי אם היו לו בנים – לא צריך. רבי תנחום אמר רבי יוסי, יבמה יבא עליה – למה צריך? שלא למעט מהדמיון שכולל כל הדמיונות.

רבי יצחק פתח, (קהלת ד) יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו. יש אחד – זהו אדם שנפטר מהעולם הזה חסר מטוב, שהוא אחד, ואין לו זכות לעשות שני. שלמדנו, אמר רבי יצחק, זה מי שנפטר מן העולם הזה יחיד בלי שני, התמעט והתפלה מהדמיון שכולל כל הדמיונות.

מזכים השנים מן האחד (שם), מה הטעם? משום שכתוב אשר יש להם שכר טוב בעמלם. אמר רבי יצחק, בא וראה, שכתב הפסוק (שם) כי אם יפלו האחד יקים את חברו, בדמיון ההוא. ואילו האחד שיפל – ואין שני להקומו.

רבי יהודה שלח לו רבי אבא. אמר, אתם שעומדים לפני בעלי המשנה, מה הטעם יבמה יבא עליה להקים שם המת, ולא באשה אחרת?

שלח לו, (ירמיה ב) פרה למד מדבר באות נפשה שאפה רוח. התרגש רבי יהודה, ואמר, ודאי זהו סוד החכמה, ממשמע שכתוב שאפה רוח, רוח ממש.

וזה הולך כמו מה שאמר רבי יוסי, שכתוב (קהלת ח) ובכן ראיתי רשעים קברים ובאו. ובאו ממש. אמר רבי יצחק, והדבר מתפרש במה שכתוב באות נפשה, שמשמע שאפלו ארוסה, ואפלו בעולה באות בתועלת הדבר הזה.

והיה הבכור אשר תלד יקום וכו' (דברים כה). ומה הטעם הבכור, ולא השני ולא השלישי? אמר רבי יודן, הבכור והראשון על כל פנים של מת הוא, ודעת שניהם בזווג הראשון במת.

למדנו, אמר רבי יוסי, (שם) ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים – דבר זה נראה חצפה! אמר רבי יהודה, חס ושלוש שזו חצפה, אלא להראות הטוב שצריך לעשות עם המת, והוא לא רוצה, ולפיכך עושים לו קלון לפני כלם.

איזה קלון עושים לו? שכתוב וירקה בפניו, להכלם בפני הכל, אשר לא יבנה את בית אחיו. והפסוק כותב, וירקה ואמרה ככה כו', כמו שנאמר (במדבר יב) ואביה ירק ירק בפניה. הלא תכלם.

רבי אבהו אמר רבי יוחנן, כעסה (וירקה) רק, שנראה שהוא רק, ולא מים, ולא שהתכסה בעפר.

ושארית. השלישי שטנף את הפקדון והניח ממנו לאחר - אמר המלך: הניחו לזה עד שנראה האחר היאך יעשה ממה שהניח זה בידו, ובין כך לא יצא מבית המלך.

זכה האחר - יצא זה לחרות. לא זכה - אמר המלך: תנו לזה ענש על שטנף את הפקדון, וישאר הפקדון שלו. רב הונא אמר, כיון שנכנס - נכנס.

ואם טנף את הפקדון ולא הניח ביד אחר לשמרו, מוציאים אותו מבית המלך, עד שיבא אחר ויתקן מה שטנף זה, והפקדון מוציאין אותו מידו של זה, ונותנים אותו לזה שתקנו.

רבי חייא אמר, כתוב (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. כיון שאמר נשמת חיים, למה ויהי האדם לנפש חיה? אלא על מנת כן נתן הקדוש ברוך הוא נשמה באדם, שיהיה לנפש חיה. במערכ קוראים לילודת חיה.

ועוד, אלהים הוציא מינים למינו, והיא הנשמה, והנשמה מתחלקת ומתרבה בגוף, בעוד שהיא בגוף, וכיון שיוצאה מהגוף, מתרבה ביותר, ומשגת מה שלא תוכל להשיג בעודה בגוף.

ותבה שנפרדת מהגוף, רוצה להדבק באלהים, ומשום שלא הוציאה גוף, שהוא מינו, כמו שהוציא אלהים נשמה שהיא מינו - לא מתקבלת, וחוזרת ושואפת עד שתכנס בגוף אחר, כדי לקיים זרע לשוב להדבק בגוף הטהור והזך והנקי. ומי שלא הניח בנים, לא מזדקק לו. זהו שכתוב (ירמיה ב) באות נפשה שאפה רוח.

רבי שמעון אמר, מי שלא השאיר אחריו גזעים לשרש, נשמתו כלה מן אותו הדמיון שכולל כל הדמיונות, עד שמתגלגלת ומורקת מפלי לכלי, כמו שנאמר (שם ח) ולא הורק מפלי אל פלי. מה תקנתו? כתוב (ויקרא כה) ובא גאלו הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו.

רבי יהודה אמר, מתגלגלת עד שתמצא כלי כשר להתקן. ואם אותו הגואל איננו, נשבר הפלי היקר, ועל זה נקרא (דברים ז) ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו. וכתוב (שם ה) ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי.

האשה היא, שבאה לפני רבי שמעון וזרקה רק, וראה בה שאכלה באותה שעה, ולא היה נראה רק, ולא נעשתה ביום ההוא, ואחר כך נמלכו, והזדונו זה עם זה.

והאם רבי שמעון עשה כך? והרי למדנו, אם נמלכו קדם שתעלה לפני הדין - נאה! ומשהתירה את נעלו לפני הדין - לא!

אמר רבי יהודה, שונה אותה האשה, שטרם שעשו זה עם זה, אלא שזרקה רק לראות, ולא היה כשר, והלכו והזדונו זה עם זה אחר כך.

וחלצה נעלו, כמו שנאמר (הושע ה) חלץ מהם. רבי יהודה אמר רבי חייא, כתוב (שמות ג) אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך, וכי מנעל מטהר את המקום או מטמא את המקום? אלא אמר רבי אבא, מלמד שצוה לו הקדוש ברוך הוא בדרך כבוד להתפרש מאשתו מכל וכל. במשה כתוב נעליך, וביהושע כתוב נעליך, שלא יפרש מאשתו מכל וכל, אלא לעתים מזמנים.

כי המקום אשר אתה עומד עליו. מקום יש לך במעלה גדולה משאר בני אדם, מדרגה הנקראת קדש. ועל כן נצטוה להתפרש מאשתו בדרך נעל. אף כאן גם הנעל הזו פרישות אשה.

אמר רבי יוחנן, צריך אדם לבטח בקונו, ולקח אשה, ולהוליד בנים, שלא ילך ערירי לעולם הבא. ששנינו, מהו שכתוב (ויקרא כ) ערירים ימותו? שכל מי שאין לו בנים בעולם הזה, הוא כאלו לא נברא ולא היה, ונקרא ערירי מן העולם הזה ומן העולם הבא.

שאמר רבי יוחנן, מאחר שהאדם נושא אשה ומוליד בנים, נקרא עבד ה', ונוחל העולם הזה והעולם הבא, שכתוב (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך.

משל למה הדבר דומה? למלך שנתן פקדון לשלשה בני אדם. האחד שמר את הפקדון; השני אבד את הפקדון לגמרי; השלישי טנף את הפקדון, ונתן ממנו לאחר לשמרו. לימים בא המלך לתבע פקדונו. אותו ששמר הפקדון, שבחו המלך ועשאו נאמן ביתו. השני שאבד את הפקדון, האבידו מן העולם, וצוה שלא יהיה לו שם

אי רבי, אי רבי, לא היה צריך כעת לגלות לצדיקים הדברים הללו.

אבל כך אמר הקדוש ברוך הוא: בקללות הראשונות יש שלשים ושנים פסוקים, וכלם כנגד דרכי התורה. בקללות האחרונות יש בהן חמשים ושלושה פסוקים, כנגד פרשיות ודרכי התורה.

בגלות ראשונה של בית ראשון עברו ישראל אותם שבילים נסתרים של הסתר, התגלה חטאם, והתגלה קצם, והנחמה וההבטחה שלהם. בגלות האחרונה של בית שני עברו ישראל חמשים ושלוש פרשיות ודרכים שנגלו, נסתם חטאם ונסתרו קצם, ולא כתוב בהם הבטחות ונחמות.

בינתים עברה רוח אחת והפרידה אותם, ועלה אליהו בתוך גלגל של אש, ונשאר רבי שמעון, ובכה ונרדם על פתח המערה. בינתים בא אליהו, זכור לטוב, ואמר: קום רבי שמעון והתעורר משנתך. אשרי חלקך, שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודך. כל ההבטחות והנחמות של ישראל כתובות בקללות הללו.

בא וראה, מלך שאוהב את בנו, ואף על גב שקלל אותו והלקה אותו, אהבת מעיו עליו. כמראה רגז חזק, אז רחמנותו עליו. כך הקדוש ברוך הוא – אף על גב שקלל, דבריו הם באהבה. נראים בגלוי כקללות, והם טובות גדולות, משום שאלו הקללות היו באהבה, מה שלא היה כן באותן הראשונות, שכלן היו בדין הקשה.

באלו יש דין ואהבה, כאב האוהב את בנו ורצועת המלקות לקח בידו, עשה נהימה גדולה וקולות גדולים. והמלקות כלולות ברחמים.

וקשה מכל אותן הקללות – זהו שכתוב (דברים כח) גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה יעלם ה' עליך עד השמדך. כאן הן ההבטחות של האב על בנו, באהבה רבה. לא כתוב יעלה, אלא יעלם, יכבש אותם ויכסה אותם בנזק של מקומם, שלא יצאו החוצה, ויהיו כבושים ומכסים בנזקיהם.

עד השמדך – מה שלא יהיה לעולם ולעולמי עולמים, שהרי נשבע הקדוש ברוך הוא שלא

לבן אמר רבי אבא, כתוב (בראשית ט) בצלם אלהים עשה את האדם. מה שם זה הוציא מינים למינו, כך צריך אדם להוציא מינים למינו.

פרשת כי תבא

רבי שמעון בן יוחאי הלך לו וברח למדבר לוד, ונגנז במערה אחת, הוא ורבי אלעזר בנו. התרחש להם נס, ויצא להם חרוב אחד ומעין מים אחד. אכלו מאותו חרוב, ושתו מאותם מים. היה אליהו, זכור לטוב, בא אליהם כל יום פעמים, ומלמד אותם. ולא ידע איש עליהם.

יום אחד היו שואלים החכמים בבית המדרש, ואומרים קללות שבתורת כהנים, הן כנגד בית ראשון. קללות שבמשנה תורה כנגד בית שני וגלות אחרון. הקללות שבתורת כהנים יש בהן הבטחות וחיבבות הקדוש ברוך הוא לישראל, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'. וכתוב, ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם. הקללות שבמשנה תורה אין בהן הבטחות, ואין בהן נחמה כלל, ככתוב בקללות הראשונות, ולא היו יודעים.

קם רבי יהודה בר אלעאי ואמר, חבל על חסרונו של בר יוחאי, ואין מי שידע עליו. ואלו ידעו, אין רשות לגלות אותו.

רבי יוסי בן רבי יהודה קם יום אחד בבקר, ראה את כל אותם עופות שהם היו טסים, ויונה אחת הולכת ביניהם. קם על רגליו ואמר: יונה, יונה נאמנה, מיום המבול דמות העם הקדוש לך יפה ולך נאה. לכי ועשי לי שליחות אחת לבר יוחאי, במקום שהוא שם.

הסתובבה אותה היונה ועמדה לפניו. כתב פתק אחד, ואמר מה שאמר. ועמדה היונה ולקחה אותו בפיה, והלכה אל רבי שמעון, ושמה אותו בכנפיה. הסתכל באותו הפתק ובכה, הוא ורבי אלעזר בנו, ואמר: אני בוכה על הפרדה מן החברים, ואני בוכה על הדברים הללו שלא התגלו להם, מה יעשו הדורות האחרונים אם ישגו בזה?

בינתים בא אליהו, זכור לטוב, ורואה שבוכה. אמר, הייתי מזמן לשליחות אחרת כעת, והקדוש ברוך הוא שלח אותי לשפך את דמעוניתך.

וְכָל זֶה לְסוּף הַיָּמִים, וְהַכֹּל תְּלוּי בַתְּשׁוּבָה, וְהַכֹּל נִסְתָּר, כְּפֶתוּב (שם כט) לְמַעַן תִּשְׁכִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן. מִי שֵׁישׁ לוֹ לֵב, יִסְתַּכַּל וְיִדַע לָשׁוּב לְרַבּוֹנוּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאִיזָה מְקוֹם הַתְּגַלְתָּה גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל בְּקַלְלוֹת הַלְלוּ? אָמַר, הַשְּׂגָח וְדִיק, מְקוֹם רַע מְכֻלָּם, שָׁם זֶה יִשְׁנוּ.

הַשְּׂגָח וְדִיק, וּמִצָּא שְׁפָתוֹב (שם כח) וְהָיוּ חֲיִיךָ תְּלָאִים לָךְ מִנְּגִד וּפְחַדָּת לִילָה וְיוֹמָם וְלֹא תֵאֱמִין בְּחֲיִיךָ. וְאֵף עַל גַּב שְׁהַחֲבָרִים יוֹדְעִים הַזְּמַן, אוֹתָם חַיִּים תְּלוּיִים לְפָנֵינוּ וּמְסַפְקִים, וְזֵהוּ עֵקֶר, וְהַדְּבָרִים יִצִּיבִים.

בְּתַב פֶּתַק לַעֲת עָרַב, וְשָׁם אוֹתוֹ בְּפִי הַיּוֹנָה, וְהִלְכָה אֶל רַבִּי יוֹסִי, שֶׁהָיָה בְּמִקְוָמוֹ וְעֵינָיו מִצְּפוֹת. כִּיּוֹן שָׂרְאָה אוֹתָהּ, אָמַר: יוֹנָה, כִּמָּה אֶת נְאֻמָּהּ מְכַל עוֹף הַשָּׁמַיִם. קָרָא עָלֶיהָ, (בראשית ח) וַתְּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לַעֲת עָרַב וְהָיָה עֲלֶיהָ זַיִת טָרֵף בְּפִיהָ.

נִמְלַ הַפֶּתַק, וְנִכְנַס לַחֲבָרִים וְהִרְאָה לָהֶם, וְסִפֵּר לָהֶם הַמַּעֲשֶׂה. תְּמַהוּ. תְּמַהוּ. בְּכָה רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר: וַיֵּ! אֵף עַל גַּב שְׂאִינְנוּ יוֹדְעִים עָלָיו – (קהלת יא) מְקוֹם שִׁפּוֹל הַעֵץ שָׁם יְהוּא. הַמְּקוֹם שֶׁשָּׁם בַּר יוֹחָאי, הַחֲבָרִים עֲמוּ, וּמִתְעוֹרְרִים מִמֶּנּוּ וְלוֹמְדִים מִמֶּנּוּ.

אֲשָׁרִי נִפְשׁוֹ שֶׁל בַּר יוֹחָאי, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עֲמוֹ נְסִים, וְהוּא גּוֹזֵר – וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקִים, וְעֲתִיד לְהִיּוֹת רֹאשׁ לְצַדִּיקִים שְׁיֹשְׁבִים בְּגֵן עֵדֶן. וַיִּקְבַּל פָּנָי שְׁכִינָה, וַיִּרְאָה אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצַּדִּיקִים, וַיֹּאמֶר לָהֶם: בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעָה נִבְרָכָה לְפָנָי ה' עֲשׂוּנוּ.

כִּי יִנְצוּ אֲנָשִׁים – אֵלּוּ מִיִּכְאֵל וְסַמְאֵל. (שמות כה) וְנִגְפּוּ אִשָּׁה הָרָה – זֹו כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. וַיִּצְאוּ יְלָדֶיהָ – בְּגִלּוֹת. עָנוּשׁ יַעֲנֹשׁ – זֶה סַמְאֵל. כְּאֲשֶׁר יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

יוֹסֵת, מִשְׁלוֹ נִתְּנוּ לוֹ. הִפָּה שְׁלֹא נִשְׁק לְעֵבֶרָה – (בראשית מא) וְעַל פִּיהָ יִשְׁק כָּל עַמִּי. וְסוּד הַדְּבָר, מִמֶּנּוּ נִזּוֹן כָּל הָעוֹלָם, וּמִמֶּנּוּ פּוֹרְחוֹת הַנְּשָׁמוֹת לְכֹל.

הַצְּנוּאָר שְׁלֹא הִרְכִּין לְעֵבֶרָה – וַיִּשֶׁם רַבֵּד הַזֶּהָב עַל צְנוּאוֹ. וְסוּד הַדְּבָר, שֶׁשׁ דְּרָגוֹת שֶׁהֵן

יִשְׁמִיד אֶת יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, וְזַכְרוֹנָם יִהְיֶה קָיָם תָּמִיד, שְׁפָתוֹב (ישעיה 10) כִּן יַעֲמֵד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם, וְכָתוֹב (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' אִם יִמְדוּ שָׁמַיִם מִלְּמַעְלָה כו'.

וְהוֹאִיל וּבִשְׁבוּעָה הוּא שְׁלֹא יִשְׁמְדוּ יִשְׂרָאֵל, עֲתִידִים שִׁיְהִיו כָּל הַמְּכּוֹת וְהַחֲטָאִים טְמִירִים וּמְכֻסִּים, שְׁלֹא יִצְאוּ הַחוּצָה לְהִרְע לְיִשְׂרָאֵל עַד הַזְּמַן שִׁיְכָלוּ מִן הָעוֹלָם, מֵה שְׁלֹא יִהְיֶה לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

הַסּוּף שֶׁל כָּלֵם וְהַסִּיוֹם שֶׁל כָּלֵם – (דברים כח) וְהִשִּׁיבָךְ ה' מִצְרַיִם בְּאֲנִיּוֹת בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ לֹא תִסִּיף עוֹד לְרִאֲתָהּ וְהִתְמַכְרְתָם שָׁם לְאִיִּבֶיךָ לְעֵבֶדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין קִנְיָה. כָּאֵן הַבְּטָחוֹת וְנַחֲמוֹת שֶׁעֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף הַיָּמִים. וְהִשִּׁיבָךְ ה' מִצְרַיִם בְּאֲנִיּוֹת – הַהֲבִטָּחָה לְשׁוֹב וְלַעֲשׂוֹת נְסִים וְאוֹתוֹת שֶׁעֲשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם בְּיָמֵים הָרִאשׁוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ז) כִּימִי צִאתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת.

בְּאֲנִיּוֹת – כָּאֵן הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ, שֶׁאֲתָה דוֹרֵשׁ בְּעֵנִיּוֹת, שֶׁתִּכְלָה הַפְּרוּטָה מִן הַפִּיס. אָבֵל עֲתִידִים כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לְבֹא עַל יִשְׂרָאֵל עַל סְפִינּוֹת הַיָּם, וַיִּחַשְׁבוּ לְהַשְׁמִיד אוֹתָם מִן הָעוֹלָם, וְכָלֵם יִטְבַּעוּ בְּתוֹךְ הַיָּם, כְּמוֹ שֶׁעֲשָׂה בְּיָמֵים הָרִאשׁוֹנִים.

וְשֵׁם הִיא שְׁמִחָה גְּדוּלָה. כְּתוֹב כָּאֵן בְּאֲנִיּוֹת, וְכָתוֹב שָׁם (ישעיה מג) בְּאֲנִיּוֹת רִנָּתָם. מֵה לְהִלֵּן רִנָּה – אֵף כָּאֵן רִנָּה.

בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ. מִיוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא גָלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת גְּבוּרָתוֹ לְהִרְאוֹתָהּ בְּעוֹלָם וּשְׁעַת רְצוֹן, אֶלֶּא בְּאוֹתָהּ דְרָךְ. כִּי כְּאֲשֶׁר רָאִיתָם אֶת מִצְרַיִם – בְּאוֹתוֹ דְרָךְ, וּבְאוֹתוֹ גֵּזֶן יַעֲשֶׂה לָךְ.

שְׁחָרִי לְאַחַר מְכַל שְׁאָר הַצַּדִּיקִים יִתְכַּנְּסוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וַיִּחַשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּזִמְנָה הַזֶּה יֵאָבְדוּ, וְהֵם מְכּוֹרִים לִירִיבֵיהֶם. זֵהוּ שְׁפָתוֹב (דברים כח) וְהִתְמַכְרְתָם שָׁם. לֹא כְּתוֹב וְנִמְכְרְתָם, אֶלֶּא וְהִתְמַכְרְתָם, בְּלִבְכֶם תִּחַשְׁבוּ שֶׁאַתֶּם מְכּוֹרִים, וְאִין זֶה כֶּף, שֶׁהָרִי כְּתוֹב וְאִין קִנְיָה, וְאִין מִי שִׁיְכּוֹל לְשַׁלֵּט עָלֶיהֶם.

נכנסו לארץ, עד שנסעו שלשים מסעות אחרים, והשתלם סוד השם של ארבעים ושנים אותיות, כמו שמעשה בראשית.

ומפרי העץ אשר בתוך הגן (בראשית ג) – זהו מקום שרוחות בני האדם גנוזות, וזה המקום שנקרא אוצר הנשמות. והוא אצל הקדוש ברוך הוא, ואמר להם: אל תשתדלו לדעת איך הרוחות נפרדות מהזוג הנכבד שלי.

ועל זה שנינו, (ויקרא יב) אשה כי תזריע (וילדה זכר כתיב, ולא כולל) זכר ונקבה כפי דרכי העולם, שאין מתחברים כמו שייצאו מלמעלה זוגות זוגות. **משום** שאדם הראשון וזוגו חטאו לפני הקדוש ברוך הוא, ועל כן נפרדים כשיוצאים מלמעלה, עד שיהי רצון מלפני הקדוש ברוך הוא. אם אדם זכה – נותן לו זוגו, ואם לא – מפרידים אותה ממנו, ונותן לו אחרים, ומולידים בנים שאינם כראוי.

ועל זה כתוב (בראשית ו) לא ידון רוחי באדם לעולם. מה זה רוחי? הנה צריך להיות רוחו? אלא שתי רוחות הן, שיוצאות זוגות, לא ידונו כאחת. ועל זה כתוב וילדה זכר, ולא כולל זכר ונקבה, כפי דרכי העולם, שהם גרמו.

שיר השירים מדרש הנעלם

רבי רחומאי פתח, (ישעיה יא) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'. הנה כאן ארבע רוחות, ולא זכה בהם אדם, וזלתי מלך המשיח בלבד.

והרי כתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח! לא כתוב ארבע, אלא מארבע רוחות. זהו רוח שלם.

אמר לו, היאך? אמר לו, זה הבא מתוך אהבת נשיקה. היאך נשיקה מאהבה אינו אלא בפה, ומתחברות רוח ברוח, וכל אחד מהם כלול משתי רוחות – רוחו ורוח חברו. נמצאו שניהם בארבע רוחות. וכל שכן הזכר והנקבה בהתחברם, שם ארבע רוחות יחד. והבן הבא מהם זוהי רוח הבאה מארבע רוחות, כמו שנאמר, מארבע רוחות באי הרוח, וזהו רוח שלם.

למעלה ממנו, וכלם משפיעים לו שפע טוב מהעתיק הקדוש.

וזהו סוד של זה"ב, שהיא ארבע עשרה של כל אחת ואחת מאותן שבע דרגות, כלול מרחמים ודין. וזהו סוד שאמרו בעלי המשנה, סכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה – פסולה. משום שכל אחד ואחד כלול מרחמים ודין, ואם היא למטה מעשרה – פסולה, משום שאינה כלולה מרחמים ודין.

הגוף שלא הרפין לעברה – (שם) וילבש אתו בגדי שש. הינו סוד של ו"ו של השם הקדוש. הרגלים שלא הלכו לדבר עברה – וירכב אתו במרכבת המשנה. משום שיש מרכבה עליונה ומרכבה תחתונה, ויוסף זכה לשתייהן, משום ששמר על הברית הקדוש.

שבת, ש' בת. בזמן שיתחברו שלשת האבות עם המלכות, שהיא ב"ת, תקרא שבת.

ויטע אשל בבאר שבע. הקצוץ שקצץ אדם הראשון, תקנו אברהם, והוא בבאר שבע, שהיא המלכות. ז"ה אש"ל, צבעי מדות, שהם חג"ת "אדם" שחור "לבן", המשוף לה מהם, בסוד (בראשית כט) שלשה עדרים צאן רבצים עליה.

סדר הלימוד ליום כט תמוז [יום 295 בשנה]

יעקב שמש בבית שם ועבר ארבע עשרה שנה, לתקון יובל ושמטה, שהם לאה ורחל.

בא וראה, בשעה שהוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל מארץ מצרים, הוציאם בסוד השם של ארבעים ושנים אותיות, כמו שבא ב' שמים וארץ.

ומשום זה, כשיצאו ישראל מארץ מצרים, נסעו שנים עשר מסעות עד שהגיעו להר סיני. זהו שכתוב ביום הזה באו מדבר סיני. ורצה הקדוש ברוך הוא, ששלשים מסעות אחרים, שיהיו הולכים אותם בשלשה ימים. זהו שכתוב (במדבר י) ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים. עשרה מסעות בכל יום.

ומשום שחטאו, גרמו שיהיו נוסעים אותם בשלשה עשר הראשונים, ומשום זה לא

שאלתי אותו במקרא, במשנה ובתוספתא ובהגדה, והיה בקי בכל. אמרתי: למה בראשונה לא השבת לי, כשברקתי אותך? אמר: השנה אנסה אותי. היו יומים שלא ישנתי. וכעת שהשנה באה לעיני, לא השבתי לך.

אחר שאכל ושתה, פתח ואמר, שיר השירים. ש' גדולה, והיא השנה מסוף האותיות של האלפא ביתא. ב של בראשית גדולה, והיא השנה מראשית האלפא ביתא. מה הטעם?

משום ששי"ן סוד המרפכה העליונה, ועל כן היא בשלשה עמודים, שהרי האבות הם מרפכה, וכל שיר השירים סוד המרפכה העליונה הוא, ומשום כך ראשיתו בשי"ן. ב' היא בית העולם, שהיא מעשה העולם.

ועל זה האותיות הקימות בראשית של הספרים, ארבע הן. שהרי כמו שנעשו, ובאותו הסוד שלהם, כך האותיות רשומות בראש. ואותן האותיות הגדולות שעולות על כל שאר האותיות. ואותה האות הסוד והסתר של כל הספר.

ואלו הם: א של דברי הימים, ב של בראשית. מ של משלי. ש של שיר השירים. אלו ארבע האותיות שבראש הספרים, הן אותיות גדולות. ומי שמכיר אותן, יודע את הסוד של כל הספר, והאות ההיא מלמדת את הסוד של כל הספר.

א התקון שלו, הדיוקן והסתר של אדם בשני גונים. הראש שלמעלה הוא נקדה ראשונה ששולטת על הכל, בחקיקה שהתעטרה להתפשט תחתיו. וא"ו שהוא הסוד ודיוקן של אדם, הוא ובת זוגו דלת שלמטה, שנאחזת מצדו. וזוהי השלמות של אדם.

בנון אחר, באמצע הדיוקן של אדם. ונאחזה בו משני צדדים, כמו שהזרועות מצד זה ומצד זה. וזו א, הדיוקן והסוד שלו, אדם הוא. ועל כן רשומה אל"ף בראש הספר של דברי הימים, שהרי לא בא אותו ספר אלא להשלים אדם בסתריו ודרגתו, באותם תולדותיו, להיות הכל אדם שלם אחד.

ב היא הבית של כל העולם, מקיפה לשלשה צדדים, מעלה ומטה, וכל המעשים כלולים

רבי ברכיה אמר, יושב הייתי על שערי רומי רבתי, וראיתי איש אחד שהיה בא. יצאתי אליו, הכנסתיהו לתוך ביתי, בדרקתי אותו במקרא, במשנה, בתוספתא ובהגדה, ולא מצאתי בו. נזפתי בו, ולא השיב לי דבר. הפיל עצמו אחורי הדלת, ונרדם. אמרתי, הוא והכלב יאכלו יחד.

שכך אמר רבי מניומי הזקן של גוש חלב, מהו (ישעיה נו) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רעים וגו'? לא ידעו שבעה - אלו עמי הארץ, שהם עזי פנים ככלב, עזי נפש בכל. מה הטעם? מפני (שם) שלא ידעו הבין. שאין הקדוש ברוך הוא משרה קדשתו בתוכם, ועל זה הם עזי נפש, ומשום כך הוא והכלב יאכלו יחד.

כשהתעורר, קם וקרב לשלחן, הנמיך ראשו ולא אמר דבר. ראיתי והסתכלתי בעיניו שצוחקות. אמר לי: ודאי מדרכי רבונך התרחקת, שהוא תקן שלחן טרם יבא אדם, וטרם שצוה אותו ויבדק אותו. אם תוסיף ללכת בדרך הזו, לא יתקיימו לך בנים. מיד חזר ואמר: יחיו לך, ויתקיימו לך.

אמרתי לו: למה חזרת בדבר והתנחמת? אמר לי: אסור לאדם לקלל עצמו, כל שכן אחר, משום שקללת חכם אפלו על תנאי מתקיימת. אמרתי: כן הוא ודאי, שכתוב (בראשית לא) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה, והתקים. ואני בדרקתי בך, וקללותיך אינן כלום.

פתח ואמר, (שמות לב) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. קללה זו על תנאי, והקדוש ברוך הוא מחל לחטאייהם בשביל משה, ואף על פי כן נמחה מפרשה מעלה בתורה, במצוה של מעשה המשכן, והיא פרשת ואתה תצוה. שהיה לו לכתב שמו של משה בכל דבר ודבר, ובכל מצוה ומצוה ששם, ונמחה מכל הפרשה ההיא, שלא נזכר שם. הוה אומר, קללת חכם אפלו על תנאי מתקיימת.

ביון שהרגשתי בו, קמתי והושבתיהו בראש השלחן. אמרתי: והרי לאחר ואתה תצוה אמר משה את הדבר הזה. אמר לי: אין מקדם ומאחר בתורה.

אָלָא כִּף הַסְקָנוּ, שְׁאָסוּר לְאָדָם לְדַבֵּר דְּבָרֵי זְנוּת
אֶפְלוּ עִם אִשְׁתּוֹ, כְּדֵי שִׁיתְקַשֶּׁה, וַיָּבֵא
לְהַרְהוּרִים רַעִים אַחֲרָיִם, וַיְהִי דָשׁ בְּחַדְרוֹ, וַיִּזְרַע
חֲטִיִּים אַחֲרָיִם.

זְהוּ שְׁכָתוּב, אֵל תַּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחֲטִיא אֶת בְּשָׂרְךָ.
זְהוּ בְּשָׂר קָדֵשׁ, שְׁכָתוּב (בראשית יז) וְהִיְתָה
בְּרִיתִי בִּבְשָׂרְכֶם. וְאֵל תֹּאמַר לְפָנַי הַמְּלֶאךָ, הַהוֹלֵךְ
לִימִינוֹ שֶׁל אָדָם, אֵל תֹּאמַר דְּבָרִים שְׂאִינָן כַּהֲגֵן,
אֶלָּא כָּל דְּבָרֶיךָ בְּנַחַת וּבְמִשְׁקָל. מַה הַטַּעַם? מִפְּנֵי
כִּי שָׁגְגָה הִיא, וְחָיֵב עַל זֶה קָרְבַּן שָׁגְגָה.

וְעוֹד, שְׁעַל זֶה, לְמַה יִּקְצַף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ. מִפְּנֵי
שֶׁהַקּוֹל יוֹלִיךְ אוֹתוֹ עוֹף הַשָּׁמַיִם, וּמַעֲמִיד
אוֹתוֹ לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְחַבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ - עַל חֲטֵא הַבֶּשֶׂר. מַה
הַטַּעַם? מִפְּנֵי שֶׁכָּל אָדָם שֵׁישׁ לוֹ בְּרִית
קָדֵשׁ, אֵינן יְכוּלִים אוֹתָם הַשׁוֹלְטִים בְּגִיְהַנָּם לְהַכְנִיסוֹ
שָׁם, וּבִלְבָד שֵׁישְׁמֹר אוֹתוֹ. וְאִם לֹא שְׁמֹר אוֹתוֹ,
מַעֲבִירִים מִמֶּנּוּ, וּמְשַׁחֲתִים וּמְחַבְּלִים אוֹתוֹ, שְׂזָהוּ
מַעֲשֵׂה יְדָיו שֶׁל אָדָם. וְאַחַר כֵּן מְכַנְּסִים אוֹתוֹ
בְּגִיְהַנָּם, וְאֵינן לָהֶם עַל מַה שֵׁיִסְמְכוּ. עַכְשָׁיו, בְּנֵי,
תְּהִיָּה זֶהִיר בְּכַבּוּד חֲבֵרְךָ יוֹתֵר מִגּוֹפְךָ.

פְּתַח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר, (תהלים פד) גַּם צְפוּר
מִצָּאָה בֵּית וּדְרוֹר קֵץ לָהּ אֲשֶׁר שְׁתָּה
אֶפְרַחֲיָה אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ ה' צְבָאוֹת מִלְכֵי וְאֵלֶּהִי. גַּם
צְפוּר - שָׁם שָׁנִינוּ, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ
אֲתָרִים וּמְקוֹמוֹת קְדוֹשִׁים יוֹתֵר עֲלִיוֹנִים מִשָּׂאָר
מְקוֹמוֹת הַיָּשׁוּב.

וְהַבֵּל כְּמוֹ יִצִּירַת הָאָדָם. שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר
אוֹתוֹ הַזְּרַע וּמִנְפֵץ אוֹתוֹ, כְּמוֹ זֶה שְׁמִבְרַר
וּמִנְפֵץ חֲטִיִּים, תְּבֹן לְחַדוֹד וְקָשׁ לְחַדוֹד, עַד שְׁמִבְרַר אֶת
הַחֲטִיִּים עַל מְקוֹמָם.

כִּף נִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֵּג מִתַּחַת כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ,
וְאוֹתוֹ הַשֵּׁלֵג מִתַּחַמָּם בְּכִמְהָ גִּוְנִים, וְהִטִּיל אוֹתוֹ
בְּתוֹךְ הַמַּיִם שֶׁל הָאֵשׁ. מִכָּאֵן שְׂאֵשׁ לֹא מִתְעַבְּרַת
עַד שֶׁתִּשְׁפֹּךְ מַיִם, וּבְאוֹתָם הַמַּיִם מִטִּיל הַזְּכָר שֶׁלֵּג,
זְהוּ הַזְּרַע שֶׁהוּא מְחַבֵּר יַחַד, יוֹתֵר מֵאוֹתוֹ שֶׁל
הָאֵשׁ, כְּמוֹ שֶׁהַשֵּׁלֵג כֹּנְגֵד הַמַּיִם.

לְאַחַר שֶׁהִטִּיל אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתוֹךְ
הַמַּיִם, בִּרַר אוֹתוֹ וּנְפֵץ אוֹתוֹ, וְעֲשֵׂה

בְּתוֹכָהּ, סוֹכְבַת שְׂלֵשָׁה צְדָדִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם,
וְנִשְׂאָר צַד שֶׁל צְפוֹן שֶׁלֹּא נִבְנָה, שֶׁהוּא הַמְּדוֹר הָרַע,
שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה הָרַע שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ירמיה
א) מִצְפוֹן תִּפְתַּח הָרַעָה.

וְעַל זֶה ב', הִיא הַבֵּית וְהַבְּנִין שֶׁל כָּל הָעוֹלָם,
הִיא בְּרֵאשׁ הַתּוֹרָה רֶשֶׁם גְּדוֹל, לְהִרְאוֹת עַל
כָּל הַסֵּפֶר.

וְהַסֵּפֶר הַזֶּה כְּמוֹ מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית נַעֲשֵׂה, בְּסוּד שֶׁל
הַשֶּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם, כָּלוּל בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית. וְעַל זֶה סוּד הַסֵּפֶר בְּרֵאשׁ ב'. סוּם הַסֵּפֶר
ס. בְּסוּד שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיוֹת הַתְּעַלָּה.

מ' פְּתוּחָה, סוּד הַנִּקְבָּה הַשְּׁלֵמָה, אֲשֶׁת חֵיל
מִתְעַטְרַת בְּעִטְרוֹתֶיהָ. וְעַל זֶה כָּל סֵפֶר מִשְׁלֵי
אֵינוֹ אֶלָּא תִשְׁבַּחַת שֶׁל אֲשֶׁת חֵיל הַזֹּאת, וְלִהְשִׁיב
דַּעַת בְּנֵי הָאָדָם לְהַשְׁמֵר מֵאֵשׁ רָעָה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר,
לְשִׁמְרֶךָ מֵאֵשׁ רָעָה, וְלִהְתְּקַרֵּב לְאֲשֶׁת חֵיל הַזֹּו
בְּעִבּוּדָה עֲלִיוֹנָה. וְעַל זֶה מ' גְּדוּלָה בְּרֵאשׁ הַסֵּפֶר,
הוֹלְכַת עַל אוֹתוֹ הַסוּד.

ש' זֹו מִתְיַחַדַּת בְּסוּד הַמְּרַכְּבָה הָעֲלִיוֹנָה. שֶׁהָאֲבוֹת
הֵם מְרַכְּבָה עֲלִיוֹנָה. וְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק אַחֲוָזִים זֶה
בְּזֶה וְכִלּוּלִים זֶה בְּזֶה. וַיַּעֲקֹב נִכְנַס בְּאִמְצַע, וּמִסְכִּים
עִם שְׁנֵי הַצְּדָדִים. וְעַל זֶה מִתְיַחַדִּים כָּלָם, בְּסוּד
הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן.

מִשׁוּם כִּף הַתִּשְׁבַּחַת הַזֹּו הִיא בְּסוּד הַמְּרַכְּבָה
הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁמִּתְיַחַדַּת בְּמֶלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם כָּלוּ
שָׁלוֹ, וּמִשׁוּם כִּף הִיא גְּדוּלָה. וּמִשׁוּם כִּף מִתְיַחַדַּת
בְּרֵאשׁ הַסֵּפֶר, לְהִרְאוֹת שֶׁכָּל הַסֵּפֶר הוֹלֵךְ עַל הַסוּד
הַזֶּה וּמִתְתַקֵּן. וְעַל זֶה הָאוֹת הַזֹּו נִרְאִית הַשְּׁבַח שֶׁל
כָּל הַסֵּפֶר. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה קָמְתִי וְנִשְׁקַתִּי אוֹתוֹ,
וּבִקְשָׁתִי מִמֶּנּוּ שִׁימְחַל לִי, וּמְחַל לִי.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) אֵל תַּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחֲטִיא אֶת
בְּשָׂרְךָ וְאֵל תֹּאמַר לְפָנַי הַמְּלֶאךָ כִּי שָׁגְגָה הִיא
לְמַה יִּקְצַף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ וְחַבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ.
כְּמַה יֵשׁ לְאָדָם לְהַשְׁמֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה. הַפְּסוּק הַזֶּה
הַשִּׁיבוּ לְחַבְּרִים שְׁכָךְ צְרִיךְ לְכַתֵּב: אֵל תַּתֵּן אֶת פִּיךָ
לְחֲטִיא אֶת נַפְשְׁךָ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ויקרא יד) נִפְשׁ כִּי
תִּחָטָא, וְלֹא מִצָּאֵנוּ פְּסוּק שְׁכָתוּב בְּשָׂר כִּי יִחָטָא,
וַיִּפֶּה הוּא.

עד כאן נסתם הפה, עד שבאו ישראל, והפה נפתח בראשו בשמים, וזה סיני שנתנה בו התורה, ושם נתתקן הדבור.

ובשנבנסו לארץ ישראל, נסתם הפתוח, ונפתח הסתום. נסתם הפה - שלא היה בו הדבור (משנסתלק משה). הפך מן האדם. נפתח הטבור - בית המקדש. ומשם אוכל מה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה. וכל העולם נזון מתמצית ארץ ישראל.

ומשום כך, מקומות ואתרים הם בעולם, בשבח של אלו על אלו. גן העדן, שהוא זרוע הימין של כל העולם, יש בו מקומות ואתרים לשבח אלו על אלו, ושם הוא עץ החיים, ועץ הדעת טוב ורע.

ובהיכל אחד מהם יש מקום טמיר וגנוז מן הכל, ואין מי שמפיר את אותו מקום פרט לצפור אחת, שבאה בכל יום שלש פעמים ומצפצפת בתוך עצי הגן (ואמרת גם צפור וגו').

ובאותה הצפור יודעות הנשמות את סימניהן, בזמן שמודות ומשבחות, ובזמן שמשתדלות לדעת בחכמה. ואותה הצפור נכנסת לאותו היכל, ונטמנת ונגנזת ולא נודעת. ודרור - זו הנשמה הקדושה, שעולה למעלה, והיא בת חורין. **דבר** אחר, (שם פד) ודרור קן לה - זה היוכל, שכתוב וקראתם דרור. קן לה - בחכמה העליונה. צפור ודרור, זה למעלה וזה למטה. אשר שתה אפרחיה, מי? הדרור הזו שנת החמשים, שמוציאה ממנה ששה אפרוחים והצפור הזו.

אותם האפרוחים, תשוקתם לתוך שני המזבחות, המזבח הפנימי והמזבח החיצון. נטלו מן המזבח הפנימי ונתנו למזבח החיצון. מלכי ואלהי, מלכי - זה המזבח החיצון, ואלהי - זה המזבח הפנימי.

המזבח החיצון תמיד תשוקתו למזבח הפנימי, ולעולם אינו שוכך מלזמר בשירות ותשבחות. זהו שכתוב שיר השירים אשר לשלמה. **כל** זמן שהנר דולק על הפתילה, והפתילה כתקונה, האור מאיר וצח, והכל נהנים ממנו.

בהתחלה טבור, שהיא נקדה אחת מתוך הבחירה של השלג, ואותו טבור הוא נקדה של ציון.

ומשם התפשטו ארבעה חוטים לארבעה צדדים של העולם - מזרח ומערב צפון ודרום. מאותו החוט שנמשך מצד המזרח, ממנו נעשה גוף. מתחיל במזרח, ומסיים במערב. הגוף הוא ארץ ישראל. גרשם באותיות אדני". אדון ורבון כל העולם.

מאותו החוט שנמשך מצד הדרום, שהוא הברור של כל השלג ותקפו, ממנו נעשתה זרוע ימין, והוא בחירת הענג. וזה גן עדן שנכנס בו אדם הראשון, והוא לענג הנשמות, וזה טמיר וגנוז, הימין של כל העולם.

מאותו החוט שנמשך מצד הצפון, ממנו נעשית ונבראת זרוע שמאל. וזה הגיהנם. מאותה פסלת של השלג. והוא לענש של הנשמות של הרשעים.

הראש נתתקן בשמים. והיה העולם בלי ראש, עד שנבנה בית המקדש. כשהוקם המשכן, הוקם בראש.

הפה של כל העולם, שהתתקן בראש, סיני. והוא רשם את הפה הזה תוך המים, מהברור של השלג. הירכים וכל שאר האיברים, בכל שאר הארץ.

וכשם שלאשה יש צירים וחבלים בשעת הלדה, כן כשבקש הקדוש ברוך הוא להוציא הארץ לאור העולם, היו המים עולים ויורדים, יעלו הרים ירדו בקעות. מה עשה הקדוש ברוך הוא? הוציא מן הקרקע רעמים וזועות, ונסו המים. זהו שכתוב (תהלים קד) מן גערתך ינוסו מן קול רעמך יחפזון. ויצאה הארץ, ונשארה נמוכה ומלכלכת, כולד הזה שיוצא נמוך כמת ומלכלך מהלדה.

וכשם שמפעפעין את הולד עד שיתעורר, ונותנים אש ונר לגבו לחממו, ומראה להאיר - כך עשה הקדוש ברוך הוא בארץ, כשיצאה מתוך המים. והכל בפסוק אחד. זהו שכתוב (שם עז) קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל, מיד - רגזה ותרעש הארץ.

בשפל קול הטחנה - ספת דוד, שנפלה ונשפלה לעפר, וקולה שהיתה משוררה תמיד בשיר האהבה - שפל. וישחו כל בנות השיר - הם המלאכים הנחלקים במשמרותם על השיר. מהם משוררים ביום, ומהם משמרות משוררים בלילה.

גם מגבה יראו, (קהלת ה) כי גבה מעל גבה שמר. ושומר זה מזה, ומקבל זה מזה בנעימה ובקדשה. ובחרבן בית המקדש יצתה מארה, ודין חזק מצוי לפניו. וגבה ירא מגבה ומדינו.

וחתחתים בדרך, פתוב (ישעיה מג) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. ובאותו דרך היה יורד, ובא הטל מראשו של הקדוש ברוך הוא, וכל שמחה וכל טוב וכל רצון, באותו הדרך היה בא. ובחרבן בית המקדש, שבר על שבר באותו הדרך נמצא, וכל רגז ואימות ותקף ודין היו באותה הדרך.

וינאץ השקד, כמו שנאמר (דניאל ט) וישקד ה' על הרעה. וכתוב (ירמיה א) מקל שקד אני רואה. וצמיחת השקד אחד ועשרים יום. כך משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב. ומיום שהשקד מציץ, הפרח אין מוציא פרי, עד עשרים ואחד יום.

ויסתכל החגב - יתן הסבל על שכמו של בית דוד. ותפר האביונה - זו עבודת בית המקדש למטה. וצווחים בני האדם ואינם נענים. מה הטעם? כי הלך האדם אל בית עולמו. מסתלק הכבוד למעלה למעלה, והם צווחים ואין מי שישגיח בהם, משום שהוא הסתלק לבית עולמו שממנו יצא. ועל זה נמצאת המארה, ורע, ומות, ומאורעות רעות בעולם, וסופדים וצווחים בכל יום, שכתוב (שם ט) כי עלה מות בחלונינו.

עד אשר לא ירתק חבל הכסף (קהלת יב) - חוט של חסד שנמשך מלמעלה למטה. ותרוץ גלת הזהב - שהיא יורדת באותו החוט. נשבר החוט, נפל הגלה. ותשבר כד על המבוע - שהתורה נשתכחה בגלות, ואותו המשאב, יופיא"ל (וי"א יפ"פ"ה) השר, לא שאב ממעין התורה, ובני אדם נבוכים בה.

ונרץ הגלגל אל הבור, ומלאך המשחית נתן לו רשות לחבל בכל יום. וישב העפר על הארץ כשהיה, ויכלו כל הנשמות, והעולם יכלה. והעפר,

וכל זמן שהפתילה נעדרת והשמן חסר מן הפתילה, האור נסתלק, ואין מי שיודע באותו האור כלום.

כה, כל זמן שישראל היו מתקנים ומסרגלים כפתילה זו, אור של מעלה היתה דולקת עליהם, ואומרת שירה, ואינו משתכף לעולם, כדגמת האור על הפתילה שאינו משתכף לעולם לנגד מעלה. ואותו השיר הוא המעלה שבשירים, קדש קדשים. נעדר הפתילה - נעדר האור ונסתלק, ואין מי שיודע בו.

ושלמה צווח ואומר, (קהלת יב) וזכר את בוראך בימי בחורתיך. היה מתתקן ומסרגל עצמו במצוות ובמעשים טובים בימי בחורתיך, בזמן שהמאור ההוא לוהב כפתילה.

דבר אחר, על האור ההוא בזמן שהפתילה מתקנת, אמר לנגד אותו האור וזכר את בוראך. התעורר לנגד הקדוש ברוך הוא בשיר ותעורר האהבה.

עד אשר לא יבאו ימי הרעה (שם) - בזמן שהלבנה מתמעטת ותשלט הרעה, והימים שלה הם ימים שאין בהם חפץ. עד אשר לא תחשך השמש - זה נהר היוצא מעדן, שכתוב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן, שכתוב בו (איוב יד) ונהר יחרב ויבש. והאור - זה האור שברא הקדוש ברוך הוא ונתעטף בו, והוא ימינו. זהו שכתוב (איכה ב) השיב אחר ימינו.

והירח - הוא הים המתמלא מאותו נהר. זהו שכתוב (איוב יד) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש. והכוכבים - אלו שנים עשר מזלות הידועים לה. ושבו העבים - אלו שרי אמות העולם. אחר הגשם - אחר בכיתן של מלאכי השרת, שכתוב מלאכי שלום מר יבכיון.

ביום שיזעו שמרי הבית (קהלת יב) - אלו שומרי החומות, שכתוב (ישעיה סב) על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים. והתענותו אנשי החיל - אלו הם ששים גבורים סביב לה. ובטלו הטחנות - אלו הם אוכלי הקרבנות. כי מעטו - כנפי החיות. וחסכו הראות בארבות - אלו הם (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ, והם שבע עיני ה'.

וסגרו דלתים בשוק - אלו הם השערים שכלם ננעלו, זולתי שערי דמעות שלא ננעלו.

אומרים התשבתת של (הכתוב) הנה שמשבחים אותו, ואומרים תשבחת (של כלם) ומשבחים למעלה. והזהר הנה, כשנשלם, הוא שי"ר. אדון, שר, רבון. י' השלמות שהשתלמו מן הכל. שי"ר המעלות, הרבון הממנה על כל הצבאות והמחנות והדרגות שלמטה.

הזהר השני הוא זהר שכל העינים העליונים הנסתרים (נכנסים) כונס אליו. והוא זהר נוצץ לעינים שאין יכולות להסתכל בו, וזה נקרא זהר חי. ומשום שהוא חי, נוטל כל הזהרים העליונים הנסתרים, וזורק זהרים נוצצים למטה, ועושה פרות ותולדות למינו.

והזהר החי הנה נקרא חי העולמים, וזהו הכלל של העליונים והתחתונים, ועל שמוציא זהרים נוצצים ועושה תולדות למינו, נקרא הזהר הנה צבאו"ת. וזהו שתשוקתו תמיד לשבח תמיד בזהר הראשון הנה שנקרא שיר. וכשפוללים יחד בבור אחד בלי פרוד תוך תשוקה שלמה, אז הכל נקרא שיר השירים.

ואפלו הוא לבדו, שהוא כלל של הכל, נקרא כלל של רבים, הכלל של כל הזהרים העליונים והתחתונים. קוראים לו כל, הכלל של הכל. הוא חיי"ם. עליו כתוב (בראשית ב) ועץ החיים בתוך הגן. כל החיים תלויים בו. ממנו פורחים חיים וזהרים לכל צד.

השיר הזה שאמרנו נקרא בא"ר, ואותם החיים העליונים נכנסים לתוכו. ואותו הזהר שנקרא חיים, נובעים בו. ועל זה כתוב באר מים חיים. וכתוב באר חפרוה שרים, על שם שאותם גדולים עליונים, זהרים טמירים, שהתכנסו לזהר הזה. והם לא חפרוה אלא על ידי זה.

הזהר השלישי, הזהר הנה הוא כלל של שלשה זהרים, הסוד של שלש אותיות. בזהר הזה נדבקו האבות.

זהו רצוא ושוב, אין מי שיכול להתישב בניצוץ שלו. על זה כתוב (יחזקאל א) והחיות רצוא ושוב. זה יורש ירשה של זהרים טמירים שלא התגלו. וסוד השם הקדוש של שלש אותיות תלויות בהם, יה"ו. מכאן, האות ה' רביעית לוקטת ולוקחת. וכך מסתדר בסדר שלם.

שהכל נהיה ממנו, ישוב כבתחלה, ויהיה העולם חרב כשהיה. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה, ויתחדש העולם כבתחלה. ובאותו זמן כתוב (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. בא רבי עזריה ורבי מרונס, ונשקוהו בראשו. קרא עליו, (משלי יח) לב נבון יקנה דעת ואזן חכמים תבקש דעת.

פתח ואמר, שיר השירים אשר לשלמה, אשרי הדור שהחכמה של מעלה שורה בתוכו, בשעה שהקדוש ברוך הוא היה רוצה לגלות בארץ מה שלא התגלה למלאכים העליונים. ומה הוא? סודות החכמה של השם הקדוש העליון. שהשמות הקדושים לא נמסרו להם, ונמסרו לחכמים שבארץ. באותה שעה משבחים ואומרים (תהלים ח) ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים.

מה אדיר שמך בכל הארץ - אלו הסודות הקדושים של השמות הקדושים שהתגלו בארץ, והתשבחת של זה על השמים. שכל אותם ההמונים מודים ומשבחים את המעשה הזה, שהתגלה בארץ מה שלא התגלה להם.

הרי כאן סודות המרכבה העליונה הקדושה של ארבעה שמות חקוקים, וזהו סוד הסודות של המרכבה העליונה של השמות: אדנ"י, צבאו"ת, יהו"ה, אהי"ה. הסוד של ארבעה שמות חקוקים, של ארבעה זהרים, וכל זהר וזהר נכלל אחד בחברו, ותשוקתו של זה להכנס לזה, ולהכלל זה בזה.

וארבעה הזהרים הללו נפרדים בשמות ידועים. אחד נקרא זה"ר חשוף ולא חשוף. בהסתכלות שלו, מיד מרים חשוף. מסתכלים בו יותר, נוצץ ולוהט באור, ויפי עליון. ואורו קמוט בתוכו, עד שמכה בו אור אחר, שפורה באור הזה ונוקב אותו, אז מתמלא מאותו הזהר, ונוצץ לכל צד.

הזהר הזה נחקק בשבעים ושנים ניצוצות, שהם שבעים ושנים שמות חקוקים של שבעים סנהדרין ושני עדים. אז הזהר הזה כלול בשני שמות, ומתעטר בשם הזה אדנ"י.

ואז אותו השר של כל העולמים, וכל הצבאות וכל המחנות העליונים והתחתונים, כלם

מקור הצדיק, שנעשה נהר פלגיו, שמשמחים עיר אלהים, ועושה פרות ותולדות בשם שנקרא צבאו"ת. מתחם בשנים עשר תחומים לארבעת צדדי העולם.

ושבעה נרותיה עליה - זה הסוד של השם העליון החקוק בסוד של שבעים שמות, שבהם נקרא הקדוש ברוך הוא, והם שבעה עמודים שעליהם עומד העולם.

ושבעה ושבעה - אלו התחוננים שעומדים כנגדם של העליונים, וכלם אוחדו לנרות אשר על ראשה. שבעה ושבעה מוצקות - אלו שבעת ימים, ושבעת ימים, אלו עליונים ואלו תחוננים, שמתחברים יחד.

עוד, שבעה ושבעה כלם למעלה, משום שכל אחד כלול בחברו. ואם תאמר שש? הוא יפה, שכולל אחד בחברו. האחד שנשא במי נכלל?

אלא כשכלם עולים לשנים עשר, אותו שעומד עליהם, שמשלים שלשה עשר, נכלל באחד שעומד עליו, שהוא הדרגה שכלם כלולים בה, וזו היא הנקדה העליונה, שכלם יצאו ממנה.

עוד, שתי דרגות הן, וכל אחת נקראת שבעה. אחד הוא העולם הבא, שהוא שבעה, ונקרא שבעה, שכתוב ויבנהו שבע שנים. ואחד הוא צדיק, שנקרא שבעה, והוא שבע, שכתוב (משלי כד) כי שבע יפול צדיק וקם.

ושני הכתרים הללו מוצקות לנרות, אחד מצד זה ואחד מצד זה. ואף על גב שהם במנין של אותם הנרות, ועם כל זה, השבח מאלו השנים, שהם שבעה ושבעה (למוצקות), שמוצקות אליהם. שאותם הנרות שמאירים על ראש אותה המנורה, ואותה מנורה מאירה מפתחם, לעלות אליו למעלה. וכשעולה, עולה מדרגה לדרגה ומכתיר לכתר, עד שהכל מתאחד למעלה, וזה סוד שיר השירים אשר לשלמה.

שיר השירים, על פי של אליהו נגזר, ברשות עליונה. שיר השירים, השבח של השבחים, למלך שהשלוש שלו. משום שהוא מקום שרוצה שמחה, שאין שם רגז ודין. שהרי העולם הבא, הכל

הזהר הזה הוא רצוא ושוב, בסוד של האות ו', והוא עומד באמצע, בין מעלה ומטה. האות ה' מצד זה למעלה, והאות ה' מצד זה למטה. והחיות שהן ו' באמצע. ועל זה רצוא ושוב, רצוא - אל הה' העליונה, להתעלות אליה בתשוקה שלמה. ושוב - אל הה' התחתונה, לתת לה, כמו שלקט מלמעלה.

הזהר הזה הוא כמו גלגל העין, בדרך נסתר, שהזהר הזה רצוא ושוב, תשוקתו להתעלות למעלה, ומיד חוזר. וזה סוד אשר, עומד כאן וכאן.

הזהר הרביעי (אהי"ה). זהו זהר נסתר שלא נראה כלל. שהרי מן הזהר הזה הנסתר יצאו שאר הזהרים, ומתפשטים ונכללים האחד בחברו. הזהר הזה לא התגלה כלל, אבל עומד בתבנית הלב, שהלב יודע ומסתכל בו, אף על גב שלא נראה כלל.

וזה משום שכל אותם הזהרים יוצא ממנו תשוקה של הזהר התחתון, לשבח שבח, להסתכל בתוך אותם הזהרים, להכלל בתוכם, להתעלות לראות באותו הנעם העליון. ועל זה אמר דוד המלך (תהלים כז) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. וזה סוד לשלמה, למלך שכל השלום הוא שלו.

כתוב (זכריה ד) ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה. לזכריה התגלה הסוד של המנורות הטהורות. אחת מסדרת, ואחת מאירה.

ראיתי והנה מנורת - זו מנורה המסדרת בשבחי הגונים החקוקים בשם אדנ"י. בשם זה מאיר לתחוננים, וזן ומפרנס אותם פראוי.

וזהב - סוד בית הדין בשם של אלהי"ם, לדון את כל העולם, שהרי בדין בא, ועל השם הזה נברא, והכל בסוד השמאל.

כלה - כשמשלמת בצד הימין, שמחזיק בה בסוד של השם יהו"ה, שהרי אז היא כלה בחפה, שכל העולמות ברחמים בחדנה באהבה ובחבור אחד. שהרי אז, וגלה על ראשה. כתוב גלה, זהו

ההוד (שהיו) זכר ונקבה מחברים יחד. אז, והבית בהבנתו, מעט מעט.

בשעברו ישראל את הירדן ומשה התפנס, האיר (נסר) אותה הקדוש ברוך הוא, והתקין אותה במשכן שילה, עד שהשתלמה בבית עולמים והתחברה במלך שלמה, והיו העולמות פנים בפנים. אז, אכן שלמה מסע נבנה. מסע - שלא היתה במקום אחד קבוע, אלא נעקר ונשתל, ואז נבנה כראוי.

וכל המינים הרעים, וכל הרוחות הרעות, אז עברו מן העולם ולא שלטו כלל. זהו שכתוב (שם) ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנתו.

באותה השעה, כשכלם עברו מן העולם ונשארה האשה עם בעלה פנים בפנים, אז התגלה שיר השירים, וזהו שיר השירים אשר לשלמה, בלי ערבוביא כלל. אשר לשלמה, פנים בפנים. אשר לשלמה, שנעקר ונשתל במקום שהשלום כלו שלו.

שמח רבי שמעון. אמר לו אליהו: רבי, אמר דבר, ואני אחריך, שהרי ממני וממך יתברר הדבר, ונתנה לנו רשות מעם העתיק של הכל שיתגלו הסודות הללו ממטה וממעלה. אתה כנגד התחתונים - ואני כנגד העליונים.

ובחתייה, רבי, חשיבות יתרה יש לה, שכל דבריך יכתבו למעלה לפני עתיק הימים, ודברי לא יכתבו למעלה, אלא בעולם הזה יכתבו דברי על ידך. דבריך יהיו כתובים למעלה, ודברי יהיו כתובים למטה. אשריכם הצדיקים בעולם הזה, ואשריכם לעולם הבא.

פתח רבי שמעון ואמר, שיר השירים אשר לשלמה. כתוב (תהלים קכו) הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע וגו'. כמה פעמים הקדוש ברוך הוא הוכיח את ישראל להחזירם בתשובה אליו, ללכת בדרך ישרה, כדי להתעלות בתוכם. שהרי כשישראל צדיקים והולכים בדרך ישרה, כפיכול זו עליה לקדוש ברוך הוא עמהם עם כל העמים של העולם. כאשר ישראל צדיקים והולכים בדרך ישרה, מעלה אותם הקדוש ברוך הוא על כל בני העולם, וכלם מודים ומשבחים אותו, ולא הם

הוא שמחה, והוא משמח את הכל, ומשום כך שולח חדוה ושמחה לכל הדרגות.

כמו שצריך התעוררות של שמחה להעיר מהעולם הזה למעלה, כך צריך לעורר שמחה וחדוה מעולמה של הלבנה אל העולם העליון. ומשום כך העולמות עומדים בדגמא אחת, ואין התעוררות עולה אלא מלמטה למעלה.

שיר תתרו סימן, באותיות חקוקות של השם הקדוש, זעה ורת"ת של כל העולמות, וכל נקבי תהום רבה, עד שהתפשטות הרוח הזו מתעוררת (ננסת) לשער הראשון שלצד מזרח. אותו בעל העינים עם חמש מאות מפתחות של היכלות, והרי הוא בחקיקת השם הקדוש של שמים עשרה אותיות שטסים בו תשעה עשר מחנות לזהים של אש.

ואותו בעל העינים לוקט גחלי אש, איברי האש, ונכנסים לתוך אותו ההיכל שנקרא זבול, ההיכל ששם מסתדרים כל השבחים לעלות למעלה, ועל זה כתוב (מלכים א-ח) בנה בניתי בית זבל לך. והוא ההיכל, שיש בו תתרו דרגות שעולות בשבחי התשבחת. וכתוף כלם יש דרגה פנימית אחת מכלן, ששם נבחרת אהבת התשבחת הזו, בחירת הנקדה התחתונה. וכשנבחר מתוף כלם, עולה למעלה בסוד השיר, ונקרא שיר השירים, ועולה מכל אותם השבחים, ונבחר מכלם. **כתוב** (שם ו) והבית בהבנתו אכן שלמה וגו'. והבית בהבנתו, כשהיו זכר ונקבה יחד מחברים, אזי האבן השלמה נשלמה כמו שצריך. ולא נשלמה, עד שהיה מסע, שהסיע (שנסר) אותה הקדוש ברוך הוא, ותקן אותה וקשט אותה, והביא אותה אל האדם, ואז נבנה, ונשלמה מהכל.

ובשהתחברו זה עם זה, כל הרוחות האחרות וכל המינים הרעים עברו משם, ולא קרבו למקדש. זהו שכתוב (שם) ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנתו. שהרי כלם נכנסו לתוף נקב תהום רבה. פיון שנבנה בית המקדש למטה ונתתקן ההיכל על בריו, אז התגלה שיר השירים, שהצטרף להתחבר מקדש במקדש. **בשהיה** משה במדבר, משום חטאי ישראל, הזווג של משה היתה מתחברת בו, באחור של

ואז שיר השירים אשר לשלמה, עליה בשמחה וירידה בשמחה. כל העולמות בשמחה, והחבור בשמחה. שיר – לקדוש ברוך הוא. השירים – לעליונים ולתחתונים. אשר לשלמה – החבור של כל העולמות בשמחה, למלך שהשלוש כלו שלו. על פי אליהו נגזר.

שיר השירים, כתוב (דברים כח) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב וגו'. בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ברא בראשונה שיתים עליונים, שהם מקורות, להוריד בהם גשמי ברכות, והקדשות העליונות שלמעלה. והם נוטלים בראשונה ממקור החיים, מהמקום העליון שיצאו משם.

שהרי בראשונה, טרם שנברא העולם, עלה והתגלה רצון אחד, שנקרא מחשבה נסתרת, ושם את הכל במחשבה הנסתרת ההיא, וכל מה שהיה ויהיה. ומאותה המחשבה עלה רצון לברא את העולם, ויצא מעין דק שכולל סתר המחשבה, וזה אין נשמע בחוץ ולא התגלה. ויש בו הסתכלות של חכמה, לחכמי הלב נמסר, כי לא התגלה בחוץ.

מההוא (מזה) יוצאים חמשה מקורות, ואחד נסתר, ואחד שמכנס הכל. ואותם המקורות היו כשנברא העולם, כמו שנאמר בראשית ברא אלהים. בראשית: בראשית. זה שית, המקור שכוונס את כל המקורות לזון העולמות.

את השמים – אלה הם ששה מקורות העליונים שלמעלה, (שעליהם) לתת לשית הזה. מיום שנברא העולם ועד שנבנה בית המקדש היו סתומים, ולא נפתחו כלל.

ואם תאמר שאברהם היה בעולם – הרי כתוב (בראשית ב) ויהי רעב בארץ. יצחק – ויהי רעב בארץ מלבד הרעב וגו'. ויעקב – הרי כתוב (שם מא) ויהי רעב בכל הארצות. משה – הרי בכמה מקומות כתוב, מי יאכילנו. להמית את כל הקהל הזה ברעב. (שמות יז) ויצא שם העם למים. (במדבר כ) ולא היה מים לעדה.

יהושע – אף על גב שנכנסו לארץ, כתוב (יהושע ה) וישבת המן ממחרת באכלם מעבור הארץ.

בלבדם, אלא אפלו העליונים למעלה, כלם מודים לו בשביל ישראל. ולא זה בלבדו, אלא שהוא מתעלה בכבודו בשביל ישראל ממש. ולא זה בלבדו, אלא אפלו ישראל ממש מתעלים בכבודו של הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה.

בא וראה, בשעה שישאל צדיקים, כסא הכבוד שלמעלה מתעלה למעלה למעלה, בכמה שמחות, בכמה אהבה, ומתחברים העולמות בשמחה, וכלם מתברכים מעמק הנחלים, וכל העולמים נשקים ומתברכים ומתקדשים בכמה ברכות, בכמה קדושים, והקדוש ברוך הוא שמח עמם בשמחה בשלמות.

ובשעה שאין ישראל צדיקים, הכל הוא בהפוך. ועם כל זה, אהבת הקדוש ברוך הוא לא נמנעת מהם, וכסאו יושב עליהם כאם על הבנים, ואין נמנעת מלבקש עליהם רחמים.

ובקול הזה עולה למעלה, משום שרצונו מי שלמד סגוריה על בניו. מנין לנו? ממשה שהתעלה בעליה על שלמד זכות על ישראל. זהו שכתוב (שמות לד) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו. מתי התעלה לכבוד הזה? כשחטאו ישראל, ולמד עליהם זכות.

כמו כן כתוב הלוח ילך ובכה, על חטאי ישראל. מה זה נשא משך הזרע? זהו סוד כסא הכבוד, שנוטל משיכה של זרע קדש עליון לעשות פרות ותולדות בעולם הזה.

ובשמתעלית בקול של ישראל, אף על גב שאינם צדיקים, עם כל זה הקדוש ברוך הוא מעלה אותה, ומשקה אותה מהשקאת הנחל העמק, ונשתלם מכל הצדדים. אזי בא יבא ברנה, מתוך אותה שלמות וברכות וקדשות שנשתלמה. בראשונה – הלוח ילך ובכה, על חטאי ישראל. כששבו – בא יבא ברנה.

סדר הלימוד ליום א אב [יום 296 בשנה]

בשעה שבנה שלמה את בית המקדש והשתלם העולם התחתון כמו שהעולם העליון, כל ישראל היו צדיקים והתעלו בכמה דרגות עליונות, ואז התעלה כסא הכבוד בשמחה, בכמה שמחות ובכמה עלויות.

התדבקות של גוף בגוף. ישקני מנשיקות פיהו –
התדבקות של רוח ברוח. והכל הוא בסוד האהבה
העליונה, שיהיה הכל אחד, ביחוד אחד.

וסוד היחוד כאן, שיר – זה הוא ישראל, שממנה
בערות של היחוד. השירים – ה' אלהינו ה'.
והכל אחד, ביחוד אחד. ובארנו את היחוד הזה,
וכאן היחוד של כל העולמות. אשר לשלמה – הסוד
של אחד.

וזוהו שצריך שלמה המלך ליחד, בסוד של רוח
הקדש, לחבר הכל ביחוד אחד, ברצון, לדבק
זה עם זה, להיות הכל אחד, שהרי שלמה הוא
המלך שהשלוש כלו שלו.

מה זה הכל שלו כאן, וכי רבים הם השלומות?
אלא שלום אחד הוא, ושנים הם. שלום אחד
הוא, שהוא שלום הבית, שבשבילו נודע הזכר זכר.
ואחד שלום אחר, שהוא השלום של שני צדדים.
אחד שנכנס באמצע באותם שני הצדדים ועושה
שלום ביניהם, הוא שלום אחר.

אבל השלום שהזכר נודע זכר שבבילו הוא
הצדיק. שנקרא (ונקרא) המלך העליון
שבבילו, מלך שהשלום שלו. ומשום כך, כל
התשבחת של שיר השירים, למלך שהשלום כלו
שלו, והיחוד שהכל מתיחד הוא במקום הזה, משום
שהוא נוטל כל תשוקת כל האיברים וכל הענוגים
וכל הכסופים העליונים, ומכנס הכל לתוכו.

ועל זה הוא נקרא אחד, שלמה המלך בסוד של
רוח הקדש. כששורה עליו אותה רוח
הקדש, רצה לחבר הכל ברצון שלם פראוי וליחד
הכל בחביבות ברצון, להיות אחד למעלה ולמטה.
ועל זה אמר הפתוב (זכריה יד) יהיה ה' אח"ד
ושמ"ו אח"ד.

ישקני מנשיקות פיהו וגו' (שיר א). כתוב (יחזקאל א)
וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל
החיות לארבעת פניו. הפסוק הזה נאמר בקשר של
רבי אלעזר. וארא החיות – הסוד של ישראל סבא,
החבל בחקיקותיו בימין ובשמאל.

שלשה רשומים קשורים זה עם זה – דרום מזרח
וצפון, יה"ו, פנים נסתרים, לא שולטת
העין לראות, וכאן אומר וארא?

בימי השופטים כתוב (רות א) ויהי בימי שפט
השופטים ויהי רעב בארץ. בדוד כתוב (שמואל ב-כא)
ויהי רעב בימי דוד.

מה הטעם של כל זה? משום שאותם השיתים לא
נפתחו, והעולם נזון מתמצית דחוקה, בלי
פתיחה כלל, אלא כמו זעה המזיעה מתוך העץ
ויורדת למטה, או מתוך אבן.

בשעה שבא שלמה המלך, ונבנה בית המקדש,
והיו העולמות כלם במשקל אחד מעלה
ומטה, אז אותו השית שמקבל וכונס את כל אלו
השיתים העליונים נפתח.

מתי נפתח? בשעה שאותם השיתים העליונים
נפתחו. פיון שנפתח השית הזה, יצאו
ברכות לעולם. מתי נפתח? כשהזיוו ממנו עקלתון
אחד שישב לרגלו. וכיון שההוא העבר, (השית)
נעשה שיר, ונפתח האוצר הטוב. בפח של מי? את
השמים, אלו שאר השיתים, והינו השירים, שכלם
נפתחו, ותקנו לתת מזון לכל העולמות.

אז כתוב (מלכים א-ה) וישב יהודה וישראל לבטח
איש תחת גפנו ותחת תאנתו. וכתוב (שם ד)
אוכלים ושותים ושמחים. שהרי השית והשיתים
נפתחו, וכל העדונים העליונים היו יורדים לכל
העולמות. וכלם היו שמחים לעלות לעולם העליון,
ללקט ברכות ועדונים לעולמות. אז התעוררה מהם
חביבות למלך העליון, להיות הכל אחד בלי פרוד.
אז השבח שעולה על כל השבחים, למלך שהשלום
כלו שלו, שיהיה הכל בשמחה מעלה ומטה.

בתוב שיר (תהלים סה), וכתוב (שם) לך דמיה תהלה
וגו'. דוד המלך היה יודע ברוח הקדש
שהזדמן השיר הזה להתגלות בעולם, ואמר, השיר
שעתיד להתגלות – לך דומיה. הוא בחשאי, שאין
רשות לגלות התשבחת הזו, אלא התשבחת
והתהלה זה אלהים בציון, כשנבנה בית המקדש,
שהוא כנגד המקדש העליון, ואז לך ישלם נדר.

פתח רבי שמעון ואמר, (במדבר כא) אז ישיר ישראל
את השירה הזאת. (שמות טו) אז ישיר משה
ובני ישראל את השירה הזאת. שם תשבחת הנקבה,
וכאן התשבחת שעולה לעולם שהוא זכר.

כאן הוא הסוד שגוף ורוח מתחברים יחד גוף
בגוף, ורוח ברוח. שיר השירים (שיר א) –

להיטיב לעולם ברחמים, ולתת מזונות לכל אחד ואחד כראוי.

מתפשט אור הצפון, המרכבה התחתונה הזו מגלה פן אחד לאותו האור, ומקבלת אותו ומאירה ממנו. וכשאותו הפן מאיר ממנו, אז אותו הפן נקרא אלהים. והוא שליט, רבון, לדון את העולם בדין, ולתת דין לכל מי שצריך, ולהנהיג הכל בדין.

עד כאן פנים עליונים ופנים תחתונים, בסוד של שלש בשלש מתחברים, ואלו באלו נכללים. פן אחד שנשאר מהמרכבה התחתונה, כלם שואלים עליו אופן, איך הוא הפן האחד שנשאר? **חזר** ואמר, באיזה מקום הוא? בארץ. כדי שלא ישארו התחתונים בלי השגחה אפלו רגע אחד. אותו הפן, כשנכללו כל שלשת האחרים, הפן הזה נוטל מכלם, ונכללים בכלם, והוא לבדו בכלם, כדי להשגיח בטוב על כל בני העולם.

והפן הזה משבח תמיד, ומעורר התעוררות אל אותם שלמעלה מעליו. ואותם שלמעלה מעליו מעוררים אל אותם העליונים שלמעלה. ואותם העליונים שלמעלה מעוררים אל מעלה, ונקשרים זה עם זה עד אין סוף.

וכשזה מתעורר בהתעוררות של אותם הפנים, באותן נשיקות העליונות, להיות דבוקים בסוד עליון, ולהשלים ולזון את כל העולמות, שכל העולמות יהיו בשמחה, כמו שנאמר, ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דידי מייך.

ישקני מנשיקות פיהו - על פיו של אליהו נגזר. כתוב (בראשית ד) והאדם ידע את חנה אשתו ותהר ותלד את קין וגו'. והאדם - זה אדם הראשון, השר הממנה (דפוס), בחקיקותיו הדקים העליונים. ידע מה שלא הפיר בה מקדם לכן. ידע להיות פנים בפנים. כשסתכלים פנים בפנים לשמוש, אז כתוב ידע. ידע להשקותה, לזרע בה זרע, לעשות תולדות. זה לטוב, בהתעוררות של ההשגחה למטה.

משבא נחש על חנה, הטיל בה זמה, וקין יצא מאותה זמה. ואם תאמר איך יצא משם, והרי כתוב והאדם ידע את חנה אשתו ותהר ותלד

אלא היה מסתכל מתוך האור שלא מאיר כמו מי שרואה בעששית בתוך העינים הנסתרים, כשמנצנצים בתוך אותה העששית. לזהט להט לפי שעה, ולא עומד בקיום.

מתגלגלים נוצצים לפי השעה הזו, ונכנס הניצוץ זה בזה. אחד עולה ויורד, ומתחזק בצד הדרום, בסוד של האות יו"ד. מתחזק ונכנס בצד הצפון ומתגלגל בקשריו, ונכנס ועולה בסוד של האות ט', ונגנז. זהו שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, שנוצץ ולוהט בחקיקות באות ט', ונגנז אותו.

הסוד של האות הזו נסתר בסתר, יוצא ממנו כל הניצוץ והזהר שמאיר ונוצץ. אשרי מי שרואה אותה בחלומו, זו האכסדרה שממנה נוצצים הניצוצות, מתפשט ומתכנס.

ואחד עולה ויורד, ומתחזק בצד מזרח, בסוד האות ט' והאות יו"ד. מתפשט משני צדדים, ומתגלגל בארבעה, שנים למעלה, כמו הירשה של אב ואם. ויש שנים משני צדדים, מצד דרום וצפון, מתישב בכלם. והוא המרכבה העליונה, בארבעה צדדים. אופן אחד בארץ אצל החיות - זוהי המרכבה העליונה, הכלולה בארבעה צדדים.

המרכבה העליונה, שהיא הסוד של ארבעה צדדים, פושטת אור משלשה צדדים. אחד שלו שהתחברו בו ירשת האב והאם, שהיו שנים ומתחברים לאחד, ושנים משני צדדים.

מתפשט אור המזרח, המרכבה התחתונה הזו מגלה פן אחד לאותו האור, ומקבלת אותו ומאירה ממנו. וכשמאיר אותו הפן מאותו האור, אזי אותו הפן נקרא אדני". והוא שולט ורבון בשלטון של אור גדול. ואותו הפן, פיון שמקבל אותו האור, נעשה לו (בהיכלו) היכל, ונגנז אותו בתוכו, ובשבילו נעשה אדון רבון ושליט.

מתפשט זהר הדרום, המרכבה התחתונה הזו מגלה פן אחד לאותו האור, ומקבלת אותו ומאירה ממנו. וכשאותו הפן מאיר מהאור ההוא, אז אותו הפן נקרא אל, והוא שולט

ובסוד האותיות הכל נבנה. והלכו שלשים ושתיים אלפא ביתות, עד שעמדו ישראל על הר סיני. כיון שעמדו ישראל על הר סיני, התפנסו האותיות, ונסתרו בהפוך האלפא ביתות, ויצאה התורה כלולה בשלשים ושנים שבילים של סוד החכמה העליונה, ונרשמה אלפא ביתא בשנים עשר תחומים, שנים עשר שבטים, פרט לשנים שהסתלקו מהם, והם ח"ט, שאין נראים בהם כלל.

עד שנכנסו לארץ בתחלה, והיה חרם ביניהם בחטאו של עכן, ואז חזרו אותן שתי אותיות שהיו מסתלקות מהם, והם מכריוזת ואומרות: חטא ישראל. והאותיות הללו לא הסתלקו מהם, אף על גב שהיו בארץ הקדושה בכל דור ודור.

עד שבא שלמה ובנה את בית המקדש והתישבו העולמות מעלה ומטה בדיוקן אחד, אז התישרו כל האותיות, ואותן שתי האותיות שהיו רשומות ביניהם לרע, התהפכו לטוב, הפכו לטח, שכתוב וישב יהודה וישראל לבט"ח.

בין כל האותיות היו שלומות בלי מריבה כלל, וכל אותיות האלפא ביתא היו שלמות למעלה ולמטה. האותיות העליונות היו שלמות למעלה, והאותיות הדקות היו שלמות למטה.

בשעה שהכרובים היו פורסים כנפיהם ממטה למעלה, אותיות פורחות ממטה למעלה, ואותיות ממעלה למטה, ונכנסים אלו באלו, ונכללים אלו באלו, בנשיקות של אהבה.

בין שהאותיות מתחברות, כל הדרגות התחתונות והדרגות העליונות וכל העולמות מתחברים יחד, ונושקים אלו באלו בנשיקות של אהבה, עד שכלם נהיו לאחד, והקדוש ברוך הוא אחד בלי פרוד כלל.

כל נשיקות האהבה אינן אלא להיות כלל אחד, להכליל זה בזה בלי פרוד, ומשום כך הנשיקות הללו בכל הן, להיות הכל אחד, בכלל אחד, אותיות עם אותיות, עולמות עם עולמות, דרגות עם דרגות, אשה עם בעלה, להיות הכל אחד.

פיהו, למה פיהו? היה צריך להיות פיו! אלא להכליל את שניהם יחד. פיהו, להראות

את קין? שמשמע שהיה מאדם, ולא מצד האחר, ואתה אמרת שהנחש הטיל בחנה זהמה ויצא ממנו קין?

אלא ודאי שאותו נחש הטיל בה זהמה, ומאותה זהמה נשאב בה אותה רוח רעה, והוא היה מכשכש במעיה, ולא היה לו גוף להכליל בה ולצאת לעולם. וכיון שבא אדם, בהתעוררות של אותה זהמה, והתחבר עם אשתו, עשה גוף אל אותה הרוח הרעה שהיתה במעיה, ונכלל בתוכו, ויצא לעולם בדיוקן ממעלה ומטה.

וחנה השגיחה בזה, ואמרה קניתי איש את ה', עם ה'. ומשום כך, כל מעשי קין היו מאותו הצד הרע האחר. וכשהביא קרבנו, מאותו צד הרע הביא אותו. זהו שכתוב (שם) ויהי מקץ ימים, ולא כתוב ויהי מקץ ימין.

ותוסף ללדת את אחיו את הבל (שם). שודאי אותה רוח רעה התחזקה והתגברה במעשה של קין, ונשבר הפח והתקף של הבל, ולא היה אליו כלום. עד כאן היה בצד של כל הזהמה.

בין שבא לאחר כך ונולד שת, התבסס העולם בצדיקים וחסידים שהיו אחר כך בעולם. שת, זהו סיום של אלפא ביתא. ואף על גב שהתבסס, לא הסירו העקלתון הרע מן העולם, אלא נכנע מלפני צד האמונה, הסיום של האותיות.

שתי עד כאן נברא העולם באותיות התורה, ולא נשלמו האותיות עד שנולד שת. כיון שנולד שת, נשלמו כל המעשים שלמעלה ולמטה בסוד האותיות. אז התבסס העולם, שהשתלמו תקוניו. מכאן והלאה התחיל העולם להתנהג כפי ישר דרכיו.

הראשית שהתחיל, מאותן האותיות שנשארו בראשונה. אדם מתחיל באל"ף ומסיים במ"ם. ואחר שסיים אלפא ביתא בשת, החזרו אותיות אנו"ש, אל"ף כבתחלה, נ' שהיא אחר מ' שנשארה מאדם. ש' הראשית של אותיות ש"ת. נטל אותיות זה ומזה. ו' דיוקן של אדם, להראות שהרי משת התיחסו הדורות בעולם בדרך ישרה כראוי.

באות עלמותיה, מקרבים אותה לתקן אותה. זה אומר מתר, וזה אומר אסור, שזהו הקשוט של הכלה כשקשטים אותה. זה אומר כשקשטים, כך הולך הקשוט הזה. וזה אומר לא כך. זו אומרת שקשוט הראש כך אסור ומהדק. וזו אומרת פסוי הראש מתר בצד זה, ואסור ומהדק בצד זה.

זו אומרת, קשוט הזהב הזה עם הלבוש הזה הוא פסול להיות קשוט לזה. וזה אומר, כשר וראוי הוא להראות זה עם זה, וכל זה הוא תקון וקשוט הכלה.

ועם כל זה, בעוד שהם מקשטים ומטילים קטרוג בקשוט, היא מוסיפה כח ונוי וגון ותקון בהם, ויושבת בכבוד ביניהם, ומחשיבה את נפשה יותר מכמו שהיתה מאה פעמים.

ביון שהתקשטה בהם, כלם אוחדים אותה בקשוטיה ובתקוני יפיה, ומכניסים אותה אל המלך, התורה שבכתב.

כשיושבת הגבירה עם המלך בתקון יפה, והמלך רואה אותה מקשטת ביפי, אותו הקשוט מכריז ואומר למלך לנשק אותה, שזוהי דבקות של אהבה להכלל זה עם זה. מי גורם באותן הנשיקות ובאותה האהבה? אותן העלמות שקשטו אותה.

כשרוצה להיטיב לעלמותיה, היא והמלך לתת להם מתנות, לכלן נותן יחד. לכל מי שהיו רבות זו עם זו על קשוטיה, נותנים המלך והגבירה מנחות ומתנות ברצון וחיבות, להוריש להן ירשה באלף עולמות הנכספים לעולם הבא. וכל שפן אותם שיודעים בסודות החכמה, לקשט קשוטיה, שאין שעור לנחלת הירשה שלהם בעולם הבא. עליהם פתוב (משלי כא) להנחיל אהבי י"ש וגו'.

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדיך מיין - הרי כאן שבעה תבות, כנגד שבע דרגות שעליה, וכנגדם שבע הנערות הראויות לתת לה, שמקשטות אותה להכניסה אל המלך.

ישקני (שיר א) - לחי העולמים. מנשיקות - לחסדי דוד. פיהו - לישראל סבא. כי טובים -

שהיא הרי זמינה אליו, כאשה שמתקינה פיה לקבל נשיקות מבעלה, משום כך נראית הזמינות של פיה.

פיהו, כאן יש להסתכל, אם תאמר שהנשיקות הן למעלה למעלה באין סוף, משום שאמר בדרך נסתר ישקני, פיהו, ואחר כך בגלוי - דדיך? לא כך, שהרי הנשיקות אינן תלויות שם למעלה, אלא אשה עם בעלה, אלא שטרם התקרבו זה עם זה אמר בדרך נסתר. כיון שהתקרבו והתנשקו בדבקות של אהבה זה עם זה, היא אמרה בגלוי דדיך, ולא כתוב דודיו, שהרי כלולים יחד באהבה, בחבור אחד, בלי פרוד כלל.

כי טובים דדיך מיין, הטוב אינו אלא מצד האור הראשון, שפתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. וכאן שהאות בשלמות, שנכלל הימין בשמאל. טובים דדיך מיין - זהו יין התורה, שהוא חדוה, טובים מצד של השמאל.

שמח רבי שמעון ואמר, ודאי זוהי שמחה שזכיתי בכל הדברים העליונים הללו. אמר לו אליהו, רבי, פתח פיה, שדבריה פתובים למעלה, ודברי פתובים למטה. אשריכם הצדיקים לפני עתיק הימים, בעולם הזה ובעולם הבא.

פתח רבי שמעון ואמר, ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדיך מיין. תורה שבעל פה היתה אומרת לתורה שבכתב, שהיא הולכת אחר אותן הנשיקות של תורה שבכתב אחר המתיקות שלה, להתחבר זה עם זה באותן הנשיקות. וכאשר (ואז) היא במחלקת עם עלמותיה, להתתקן עמה, שכלם יהיו קשוטים לתורה שבכתב.

ובשמחת חכרת ונכללת בתורה שבכתב בשמחה, בחבור אחד, שנושקים זה בזה באהבה, מחזיקה בו ואומרת לו בחיבות: כמה יקרים חביבותיך מהיין שלך שמחזיק בי את אהבתך, עד שמרונה אותי של האהבה להחזיק בך, הקשוט שהתקשטה תורה שבעל פה בעלמותיה, כדי להתחבר בתורה שבכתב.

המשנה היא ראשית הראש, בסוד התקון שראוי לה. הבריתא היא בסוד התקון של ירכים ורגלים. הגוף בתקון שראוי (לה).

אברהם בקש מעט - והקדוש ברוך הוא נתן לו הרבה. הוא בקש בן אחד - מה כתוב? (בראשית כב) והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וגו', משום שפך דרכי הקדוש ברוך הוא, ועל זה אמרת מנשיקות ולא נשיקות.

ישקני - דבקות של אהבה, רוח ברוח. שהרי ארבע רוחות מתחברות ונעשות כאחד. זה נותן רוח לחברו, ונוטל אותה רוח של חברו שנדבק בו. נמצא שרוחו ורוח חברו הנה שנים. אף כך חברו. נמצאים ארבע רוחות שמחברות יחד באותן הנשיקות.

מנשיקות פיהו - מאותן הנשיקות העליונות שהיה מנשק מקדם לכן. שהרי אהבה של שמחה אינה, אלא מתוך הנשיקות של הרוח העליונה בתחתונה.

פיהו, ולא כתוב פיו. מה זה פיהו? אלא זמון של העולם הבא, המלך שהשלוש כלו שלו. וזוהי תוספת ה' שנוספה על זה. משום שכל האהבה של העולם התחתון אינה אלא להתחבר בעולם העליון, העולם הבא. ועל כן כל התשבחות מעורר העולם התחתון אל העולם העליון.

בי טובים - ההדלקה והניצוץ של המאורות העליונים, וכל הנרות מתתקנים ודולקים ומאירים כראוי, וזהו דדיך. אותם מאורות קדושים אהובים עליונים, כלם מאירים ונוצצים באור בניצוץ כראוי. המים, משמחת היין הטוב העליון שמאיר פנים ונותן שמחה ללב, וכל העמים (העולמות) בחלקם שמחים באותה שמחה.

בא וראה, ישראל נוטלים חלקם ושמחים באותה שמחה מהיין הטוב שמאיר ומזכך ושוכך, ועומד על השמרים שלו. כל שאר העמים לא נוטלים, אלא מתוך אותם השמרים שתחת היין.

ועל זה עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם משתה שמרים. שהרי אותם שמרים, השמרים כלם, חלקם של שאר העמים. ועל כן שמחתם של ישראל באותו יין המשמר, ויוצא מן העולם הבא, ומשמר בענביו.

שנינו, מי שרואה ענבים בחלום, אם הם לבנים - סימן טוב לו, ואם שחורים - צריכים

לאור הראשון. דדיך - ליצחק, ידיד מבטן. מייזן - אל היין העליון המשמר תמיד.

שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך הם: מיכאל, גבריאל, רפאל, אוריאל, צדקיא, יופיא, רזיא. וכמה אלה ורבות מחנות עמהם, כמו שנאמר ועלמות אין מספר.

שלשה פסוקים הם כאן, שכלם בחשבון על הסודות שלהם. אחד - שיר השירים, שהוא סוד המרכבה, כמו שנתבאר. שנים - ישקני, שהוא סוד של שבע תבות, בשבע דרגות, כמו שנאמר. שלש - לריח שמניך טובים, שהוא סוד של עשר תבות, עשר אמירות, וזהו הסוד של התשבחת הזו, לכלל אחד הראשון, ועל הסוד הזה מיסדת התשבחת של השבת, פרט לשנים עשר האחרונים שהם בתשבחת אחרת.

כאן, בשיר השירים, בכתוב (שיר ד) נר"ד וכרכם וגו', שבע נשיקות הן בשבע דרגות של הפסוק הזה. שהנשיקות הן שבע, מכל דרגה נשיקה אחת. וכן הנשיקות של יעקב, בשבע תבות כלל את נשיקותיו, שכתוב וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך. בכיה של שמחה של אהבה, כנגד תבת מייזן, שהיא אהבה של שמחה.

להראות שהנשיקות הן בסוד של שבע. כמו שהיא בת שבע, כך כל דבריה הן בשבע. ועל זה (תהלים טז) שבע שמחות את פניך וגו'. אל תקרי שבע אלא שבע, שבע שמחות.

בכל הנשיקות של האהבה, אין נשיקות כאותן שעוררה כאן כנסת ישראל, ישקני מנשיקות פיהו. אף על גב שהן שבע נשיקות כמו שנתבאר, שלש נשיקות נראות כאן, ושלש הנשיקות הללו שנראו בכתוב. ישקני - אחד, מנשיקות - שהן שתיים, הנה שלש.

ובעת היא מבקשת מהנשיקות הללו, ומה שאמרת מנשיקות, שמשמע נשיקה אחת, שכתוב מנשיקות ולא כתוב נשיקות, שהרי נשיקות הן שתיים, מאותן נשיקות אינן אלא אחת - ודאי שצריך. מי ששואל לא צריך לשאל הרבה, אלא מעט, שהרי פיון שהתחיל - יטל מי שיטל. הקדוש ברוך הוא מבקשים ממנו מעט - והוא נותן הרבה.

וְזָה סוד (ויקרא א) אֲשֶׁה רִיחַ נִיחַח לַה'. אֲשֶׁה - מחויץ לקשר, והמזון והאור של צבאות ומחנות של אש, נקבצו בצִהָרִים. הריח לפני מִנּוֹ, וְזָה שְׁנִקְשָׁר פְּנִימָה וּמְאִיר בְּסוּד הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה. וְזָה נִקְרָא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהוּא רִיחַ מְאוֹתָם הַבְּשָׁמִים הָעֲלִיוֹנִים, שֶׁכְּתוּב כִּרְיַח כְּרִיחַ בְּשָׁמִים.

נִיחַח - האור של כל הגונים העליונים, תפארת ישראל, והיפי של הכל. וזוהי נחת הרוח העליונה, ששורה עליו ומאירה אליו. לה' - למלך של הכל, והכל נקשר זה עם זה, ומאיר זה בזה, להיות אחד בשמחת הכל בסוד הקרבן.

וְאִם תאמר, הרי האש שהוא מחויץ למקום המקבץ, זהו האשה, שמאותה האש מתקבצים כמה צבאות וכמה מחנות, אלו באלו לזהטים בכמה מינים, לכמה צדדים. וכלם התקבצו בסוד הקרבן, ושבו ונכנסו לאש הזו.

מִשׁוּם שכל בעלי המגנים, בעלי דינים. וכששבים, כמו ששב הרגז שיוצא מן הנחירים, כשיש מנוחה, למקומו. כמו שהצבאות והמחנות הללו מלהטים קמטים במקומם, כך גם הצבאות והמחנות העליונים הקדושים, בעלי המנוחה והרצון, מאירים ושבים באור להתקשר תוך הה' הזו, וכלם אלה עם אלה, וזה עם זה בחבור אחד נקרא אשה, הסוד של מנוחה ומזון, והאור של כל הצדדים.

הַרִיחַ - הנקדה שלפנים, הסוד של הברית הקדש. למה נקרא ריח? משום שהוא ריח הבשמים העליונים הקדושים, הטמירים, שלא התגלו. וכששורים, מריח אותם, כמו מי שמריח ריח בהדס, הוא הריח שיוצא מההדס, וזו הנקדה שנקראת ריח היוצא מההדס.

נִיחַח - המקום שיורדת הרוח העליונה ושורה עליו להיות מרכבה עליונה, בסוד של שבעים ושנים שמות. והמרכבה העליונה כלה קשר אחד. לה' - שיהיה הכל באור אחד ועל כן יש ריח ויש ריח (ועל כן נקרא ריח ניחח).

וּבְכָל מקום, ריח - מעליה שעומדת על דרגה אחרת תחתונה ממנה. וזהו הריח מאותו העליון. לריח - זו נקדה עליונה שעומדת בסתר

רחמים, שהרי ודאי עומד בדין. מה הטעם? משום שאותם ענבים לבנים, הם ענבים ששומרים את אותו היין העליון, ואותם צבע לבן רחמים. ואותם הענבים האדמים הם צד הדין, הגון האדם.

אֲבָל אותם - כדאי הוא לעולם הבא. מה הטעם? משום שעבר על הדין ויכול להשמידו. והיין הטוב של העולם הבא יש לו בו חלק. שתה יין לבן - סימן טוב לו, ושמחה. אדם - הדין הוא השורה עליו.

בְּשִׁקְרָב יעקב ליצחק אביו, נתן לו מאותו היין הטוב המשמר מהעולם הבא, ששמחה ואהבה אינם אלא כשמתעוררים מתוך היין הטוב.

וְעַל כן יצחק, שהיה מצד הדין הקשה, הצטרף לשמח אותו באותו היין הטוב, שבא מרחוק. זהו שכתוב ויבא ל'ו יין מרחוק, ממקום עליון, מושך עליו מאותה שמחה לשמח אותו, אזי התבסס הרגז, והדין הקשה נכלל ברחמים, שיהיה הכל כראוי.

וּמִשׁוּם כך אותם דודים, האהובים העליונים, המאורות הקדושים, אינם מאירים אלא מתוך אותו היין, ומיהו? זה השם החקוק המפרש של שבעים אותיות. של אותם מאורות קדושים, השם החקוק הקדוש של שבעים השמות, זהו בסוד של אותם הענבים ששומרים את היין העליון, הכלל של אותם שבעים.

וּמִשׁוּם כך, השמחה והרצון באותן הנשיקות לעורר אהבה הם מהיין העליון. ועל כן המאורות מאירים ונוצצים מאותו היין, שכתוב כי טובים הדין מ'יין.

לְרִיחַ שמניף טובים (שיר א). אמר רבי שמעון, בפסוק הַזֶּה הַסְּתַכְּלֵתִי, והוא נסתר בסוד עליון. ריח - יש ריח ויש ריח. וכמה ריחות הם. יש ריח שעולה ממטה למעלה, כמו ריח הקרבן, שזהו ריח שעולה וקושר קשרים זה בתוך זה, ומשתלשל זה עם זה, עד שהכל נעשה קשר אחד ואור אחד.

יֵשׁ ריח אחר, וזהו מלך המשיח, שנקרא ריח, שכתוב (ישעיה א) והריחו ביראת ה'. וזה נקרא ריח. ונקשר בסוד של ריח הקרבן.

העולם מעל ראשיהם להניח תפלין אחרות, שהם דגמא ודיוקן למטה.

למלך שרצה לשמר את עבדו, אמר לו, עשה (חותם) כמו דיוקן החותם שלי. כל זמן שאותו דיוקן יראה עליך, כלם יזעו ויפחדו ממך. אחר כך מתוך אהבה עליונה שאוהב אותו המלך, נתן בידו חותם של החותמת העליונה שלו. כיון שאחז החותם העליון של המלך בידו, נטל ממנו אותו הדיוקן שהוא עשה.

אם אותו העבד דוחה את החותם העליון של המלך בשביל אותו החותם שהוא עשה, ודאי בן-מות הוא אותו העבד, משום שעשה קלון בחותם המלך ואינו חושש לכבודו, ומשום כך אסור לעם הקדוש לדחות את חותם המלך העליון ששורה עלינו, משום הדיוקן הזה שהם עבדים (שאנו עושים).

זה במועד ובחלו של מועד, וכל שכן בשבת, שהכל שורה עלינו. שבת של ערב שבת – תפלה של יד. שבת של היום – תפלין של ראש.

וכך מסדר הקדוש ברוך הוא את העם הקדוש האהוב שלו, בחל – אותם תפלין שעשו בדיוקן החותם של המלך, להיות שמונים בכל הצדדים. בשבת ומועד, שהם ימים טובים, והתפלין של רבון העולם ממש – מעבירים אותו דיוקן, ומניחים את התפלין של רבון העולם. אשרי העם הזה, שבידם החותם העליון של המלך.

מי שמניח תפלין צריך לשמח, ועל זה כתוב ושמחת בחגך. בתפלין של רבון העולם צריך לשמח, והשמחה הזו במועד ובחלו של מועד, בתפלין של ראש, ובתפלין של הזרוע.

ביום טוב, מאותו הריח העליון – שמניח טובים, תפלין של ראש. בחלו של מועד – שמן תורק שמך, תפלה של יד, שעולה להאחז בדרך נסתר בתפלין של ראש.

על כן עלמות אהבוך – ביום טוב האחרון של חג, שהרי תפלה של יד נשלמת ומוארת בשלמות, ולחלק חלק לכל, לכל אותם מחנות וצבאות שלמעלה, ולכל אותם המחנות והצבאות שלמטה.

מתוך אותו הנסתר של כל הנסתרים, שאינו נודע כלל. והנקדה הזו היא ריח מאותו הנסתר של הכל. ובשביל הריח הזה, כל אותם שמנים ובשמים, כלם מאירים ונקראים טובים, משום שזה מקים אותם, שיהיו כלם קשר אחד, מאיר פאחד.

ואם לא – לא נקראים טובים. משום שפשהריח העליון נכנס בסתר לתוך הנחל העמק וממלא אותו פראוי, כל הדרגות נקראות טובים. מהו טובים? מאירים.

רב המנונא סבא אמר כך: אלו הם ימים שנקראים טובים. והם תפלין של ראש, שהן התפלין שהקדוש ברוך הוא מניח אותן, ועל כן נקראות טובים, משום שהן מאירות בראש הקדוש העליון.

ובכל מקום, ימים טובים הם תפלין של ראש, שהקדוש ברוך הוא מניח אותן. חלו של מועד, שלא נקרא יום טוב, אלו תפלין של הזרוע, שהרי אין ללבנה מעצמה כלום, אלא מאור של יום טוב.

תפלין של זרוע, שהיא תפלה של יד, אין מאירה אלא מתוך האור של תפלין של ראש. תפלין של ראש – ימים טובים. תפלין של זרוע – חלו של מועד. ויפה אמר, וכך הוא.

ועל זה, חלו של מועד הוא לענין עבודה, כמו שיום טוב. וצריך שמחה כמו שלו. ומשום כך, בימים הללו, שהם תפלין של רבון העולם, אסור להניח שאר התפלין, שהרי הימים הללו, שהם תפלין עליונים, שורים על ראשיהם של ישראל הקדושים.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו. אמר לו, מילא תפלין של ראש, ששורים על ראשיהם של העם הקדוש ביום טוב. תפלין של יד, שהיא חלו של מועד, איך אנו אוחזים אותה?

אמר לו, משום שאנו אוחזים אותה, והיא י"ד כהה, אסור לעשות עבודה בצד שלה, וצריך לעשות שמחה בצד התפלין של ראש.

והעם הקדוש אוחזים את התפלין של רבון העולם, ושורים עליהם ביום טוב ובחלו של מועד, ואסור להעביר את התפלין של רבון

נתן שכנינו בין ישראל להיות רבוצה עליהם כאם על הבנים, ולהגן עליהם בכל הצדדים.

ובל זמן שאותה אם קדושה יושבת עליהם, הקדוש ברוך הוא בא לדור עמם, משום שהרי אין הקדוש ברוך הוא עוזב אותה לעולמים, וכל החביבות שלמעלה היא עליה.

ומשום כך נתן אותה משכון בתוכם של ישראל, לדעת שלא ישכחם, ולא יעזב אותם לעולמים. מה הטעם? משום אותו המשכון שבתוכם. והיא אומרת, משכון הייתי בתחתונים, אהיה משכון אצלך, ולעלות כנגדך, ואני ובני אחריך נרוצה.

משכני, חזרנו לקשר הדברים הראשונים על אותו סוד אשה ריח ניחח. שהרי בשעה שעולה הרצון ממטה בסוד הקרבן, היא עולה ואומרת לאהובה: משכני, הושט ימינך אלי לקבל אותי ולהעלות אותי, בצד של התעוררות השמאל, והימין לחבק אותי, וזהו משכני.

והאשה הנה אמרה לגבי ריח, ריח לגבי ניחוח, ניחוח לה. ואז, אחריך נרוצה. מה זה נרוצה? נהיה ברצון, כמו שנאמר (ויקרא א) ונרצה לו לכפר עליו. וזוהי שכתוב (בראשית מא) וירצהו מן הבור. מה זה וירצהו? שהרצו אותו בדברים טובים, במלים של רצון טוב, שהיה עצוב מאותו הבור. ועל זה נרוצה - נהיה ברצון, ברצון שלם כראוי.

אחריך נרוצה, טל עתה רצון בראשונה, ואחר שאתה תטל - אני וכל אותן עלמותי נהיה ברצון, ועל כן משכני.

מבאן שרצונות וברכות אין נמצאים אלא במקום שזכר ונקבה התחברו יחד. ומשום כך, משכני אליך בראשונה, כדי שאקבל רצון ממקום שכל הרצונות נמצאים, ואחר כך אחריך נרוצה, נהיה ברצון. ואם לא תמשכני אליך, הרצון והרצון העליון לא ישרו עליך, שהרי זכר בלי נקבה אין שורים בו ברכות.

ובל זה בדיוקן שהעננו בסוד של אלה, שהרי שם נמצאים הסודות הללו, אשה ריח ניחח לה.

ועל כן עלמות (אהבוך, אותם) המחנות והצבאות שלמעלה, העולמות והמחנות והצבאות שלמטה.

פתח רבי שמעון ואמר, כתוב (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו וגו'. מה ראה יצחק, שאף על גב שאותו מאכל ומשקה שהביא לו יעקב, לא ברך אותו עד הזמן שהריח את אותם לבושים?

כאן יש להסתכל, שהרי אותם לבושים לא היו של יעקב, שהרי התורה מעידה, שכתוב (שם) את בגדי עשו בנה הגדל, וכאן כתוב את ריח בגדיו, וכי בגדיו היו? ריח הבגדים היה צריך להיות. מה זה בגדיו?

אלא בגדיו ודאי היו אותם הלבושים ממש, ולא של עשו, ואף על גב שכתוב בגדי עשו - בתפיסה היו אצלו. כמו כן אותה הבאר שעליה ישב יעקב וישב עליה משה - בתפיסה היתה לאחרים. כיון שבא יעקב, נודעה הבאר לאדונה, ועלו המים אליו, וכן למשה.

כמו כן אותם הלבושים היו בתפיסה אצל עשו. כיון שלבשם יעקב, נודעו הבגדים לבעליהם, מיום שעשה אותם הקדוש ברוך הוא, לא העלו הריחות שלהם עד הזמן הזה שלבש אותם יעקב, שהרי חזרו לדיוקנם. יעקב היה ודאי דמות של אדם ויפיו. בשעה שראו הלבושים את דמותו של אדם, העלו ריח.

שליש ריחות עלו כאן, אחד - ריח בגדיו. ב' - ריח בני. ג' - ריח שדה אשר ברכו ה'. וכל השלש עלו ליצחק בשעה שנכנס אליו יעקב.

ובלם כתובים בפסוק הזה. ריח בגדיו, הינו על כן עלמות אהבוך. ריח בני, הינו שמניף טובים. ריח שדה, הינו שמן תורק שמך. ודאי הכל קשר אחד, וסוד הקרבן שהעננו בו, כמו שנאמר אשה, שהינו עלמות אהבוך, והכל סוד אחד. ריח - שמן תורק שמך. ניחח - שמניף טובים. והכל אחד לה, הינו לריח, והכל דבר אחד, וסוד אחד, בקשר אחד, כמו שנתבאר.

סדר הלימוד ליום ב אב [יום 297 בשנה]

משכני אחריך נרוצה (שיר א). כתוב ונתתי משכני בתוככם וגו'. בא וראה, הקדוש ברוך הוא

היא. ומשום כך אני בתשכחת רבה ובעלוי נכבד, אף על גב שאני בשחות אליך.

ואני לא חוששת אלא להיות אליך בשחות, ואתה שתשלט עלי. ועל זה, אף על גב שאהיה יותר בשחות אליך, אני וצבאותי נגילה ונשמחה בך. שמחה ורצון יש לנו להיות אצלך ולא להפרד ממך, שהרי כל השמחה והרצון אינם אלא בך, שהרי אין שמחה ורצון לאשה אלא עם בעלה, ולא באמה ואביה. הביאני המלך חדריו, ולא קבלתי שמחה ורצון אלא בך.

הביאני המלך חדריו - אלו הם חדרי גן עדן. ואם תאמר, חדרי גן עדן היא גן עדן, והיא אומרת כך? אלא אותם חדרים שגן עדן נזון מהם ונקרא בהם.

החדר הראשון, י"ה, זה חדר, וחדר עליון שאין בו מראה ולא גון כלל, אלא כמו שנצבע לפי שעה במדידת הניצוץ הקשה, וחוזר עולה לאין סוף, בסתר שגונז.

החדר הראשון הזה, כשעולה המדה, עובר הצבע של הגון ונטמן, ולא נראה בו גון כלל. אז בארבעה צדדים, נראים בסתר ונכסים בגלוי ארבע אותיות, והם: אהיה (אשר אהיה).

על מה נקרא כך? שעתיד להתגלות מתוך הריח שעליה. ומשום שטרם התמלאה להאיר למטה, נקראת אהי"ה.

וסימן זה ראשית נבואת משה, שעד כאן לא יצאה הלבנה מכסויה להיות מוארת מתוך השמש. וכיון שהלבנה היתה בחשכה, עד עכשו השמש לא מאיר לה, והחדר העליון הזה לא התגלה להאיר, שהרי אותו ריח עליון עולה לתוך נסתר כל הנסתרים, שאין נודע כלל, ואז אהי"ה.

ובשש למקומו, אזי ודאי עומד להאיר לכל, ואז אשר אהיה, שהרי אז התתקנו להתמלא מתוך שביל דק אחד שנכנס בו בסתר. ועם כל זה, בשמות הללו, עד עכשו לא התגלה להאיר המנורות.

אחר כך אהיה השלישי, שהרי עתידה להתגלות ולהפשיט אורות לכל צד, וזהו אהי"ה, הריני עתיד להתגלות.

והוא הסוד של מעלה ומטה, וכל סוד האמונה בו תלוי, ועל כן עולה בה' (באחד). והכל הוא א.

בשעה שהאות הזו פורחת באויר, מתעלים אלף ומאה עולמות ונכללים בתוכו. ונרשמו אותיות אחרות, ונחקקו אחריו. והוא מתעטר בעטור חקיק, שכולל את כל העולמות.

וא' היא אחת, אשה ריח ניחח לה'. אשה - זה הקוץ התלוי למטה, הסוד של כל הצבאות והמחנות אלו ואלו. הריח - סוד שעל אותו הקוץ שנאחז באמצע. ניחח - המרכבה של התפשטות האמצע, ששורה עליו רוח עליונה. לה' - נקדה העליונה שעל גב האמצע, שהוא מקים את הכל. והכל קשר אחד.

וזה של אחורי האמצע, אמר משכני אחריו. להתחבר עמך, לטל ברכות מעם הנקדה העליונה שעליך. וכשנהיה זכר ונקבה יחד, כיון שתטל ברכות ורצון, אני והקוץ שתלוי למטה ממני - אחריו נרוצה, נתרצה אחריו, להיות שלמות אחת מעלה ומטה, ולהיות א כל אחד (הכל אחד) בשלמותו.

הביאני המלך חדריו וגו' (שיר א). בכה רבי שמעון כמו מקדם, ואמר, הלואי יהיה בידינו לגלות סודות עליונים, שמחה היא, הואיל ורצונו לגלות סודות עליונים בדור הזה.

יש לדעת, שהרי קשר הדברים לא נמצאו בכתוב, שכיון שאמר משכני, מה זה הביאני המלך חדריו? היה צריך להיות תביאני לחדריך, ועל זה נגילה ונשמחה בך!

אלא בסוד האותיות תלויים העליונים והתחתונים וכל העולמות. וקשר הדברים כך הוא, קשר של תשכחת לאור, שעליה אמרה לבעלה, אמצע האל"ף, משכני עמך, כמו שנאמר. ואף על גב שאמרת זה, רצתה להשתבח אליו, שאף על גב שהיא תחתיו בשחות לאמצע של האל"ף ושוכבת תחתיו, אמרה, איני בכך. ואף על גב שאני אליך כך, הביאני המלך חדריו, אני בעלוי וחביבות למלך העליון, בלי שחות.

שהרי הביאני חדריו, באיזה מקום? באות ה', שהרי ההתפשטות של מעלה, סוד המלך העליון, היא האות ה"א. ואותו שנכנס אליו, אני

בתנועות של הטעמים, יש בהן תנועות בסוד שלמטה, להנהיג ולקיים את מעשה המשכן. ויש בהן תנועות בסוד שלמעלה, להנהיג ולקיים מעשה בית המקדש.

שלמה המלך לא הצטרף לנקודות ולטעמים, אלא הם היו באים בסתר ולחש, ומצטיירים בחקיקת (בחקיקות) ציורי המקדש. זהו שכתוב (מלכים א-ו) והבית בהבנותו, ודאי, אכן שלמה מסע נבנה. אכן שלמה, ולא חסרה באותיות דקות, כמעשה המשכן. ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו, לא נשמע ודאי, שהרי מקומו גרם שהוא בלחש.

ועל כן ספר תורה, שהוא דיוקן של בית המקדש, אין בו דיוקן של טעמים ונקודות, שהכל נסתר בתוכו, כמו שהדיוקן של סוד בית המקדש הראשון, שטעמים ונקודות היו נסתרים בתוכו.

והרחק של תקף הראשית של הקול חוזר למקומו, ונקדותיו באותיות יהו"ה (הם בסוד של שם אלהים). ובשבילם נקרא בשם הזה, לגלות אלהים חיים, ועל זה נקודות ממעלה למטה מכנס ונוסע, וחוזר למקומו.

אחר כך מתפשט בהתפשטות של מנוחה, וחוזרות הנקודות, כמו הסוד העליון, שהכל יהיה בסוד אחד כראוי. האותיות והנקודות בגון אחד.

הנקודות בשלש אותיות הראשונות. ה' אחרונה, אין לה אור מעצמה כלום. י' הוא מאיר בו או של נקדה באותו גון ממש ואותו דיוקן ממש. ה' האור של הנקדה באותו הגון וסוד אחד. ו' שהוא באמצע, בסוד שלו שיהיה הכל, גוף ורוח, בדיוקן ואור שלם כראוי.

ועל זה (שמות יד) שם זה הוא שם הרחמים, שהאותיות והנקודות בדיוקן וסוד אחד, בדרך ישר. כשהאותיות והנקודות בעקימות זה מזה, אז אינו בדרך של רחמים, שהרי עומד בהפך.

וזה סוד ויבא בין מחנה מצרים וכו', בסוד האותיות החקוקות של הקדוש ברוך הוא נראה באותם שלשה צדדים. ואותו של ההפוך אינו בדרך הרחמים, משום שהאותיות מתהפכות, וכל שכן האותיות שהן כגון אחר.

וזה השלישי, תקון השופר להוציא קול. וכיון שיצא אותו הקול בחזק של ראשית הקול, יוצא בתקף של אותו שתקע אותו. אותו ראשית הקול נקרא יהו"ה, משום שאותו החזק של הראשית שב למקומו, ולא (התגלה) כשאר השמות. אחר כך כשהתפשט הקול בהתפשטות של מנוחה, אז נקרא יהו"ה, השם שהתגלה.

כאן סוד הסודות ליודעי החכמה העליונה, ומעטים הם (שיודעים) שם זה. ואף על גב שהרי בארנו בסוד האותיות, וכך הוא. אבל נקודות וטעמים קבלה למשה מסיני, בדרך נסתר, לחכמי הלב.

וזה סוד (שמות לא) ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. שהרי מסוד הנקודות והתנועות של הטעמים היו יודעים להאיר הציורים שלמעלה. שהרי הנקודות של האותיות מאירים (מתנהגים) בהם היו יודעים, ובסוד שלהם היו יודעים ומפירים לקיים אותו הציור בסוד עליון.

משום שכונה ורצון צריך לכל אותם המעשים והציורים העליונים של מעלה, והם היו יודעים מתוך סוד הציור של הנקודות לשים רצון ולב בכל מעשה ומעשה.

כל אותם ציורי המשכן לא היו אלא סוד האותיות הקטנות, משום שיש אותיות עליונות גדולות, ויש אותיות קטנות דקות. האותיות הקטנות הדקות היו מעשה המשכן. האותיות העליונות הגדולות – מעשה בית המקדש של בית ראשון, ואלו לא נעשו להתקדש למעלה אלא בציור הזה.

שפוד הנקודות של האותיות הדקות הן מצד השמאל, והנקודות של האותיות העליונות הגדולות הן מצד הימין. ואלו כמו אלו נשפחו מהעולם, רק שבאו חכמים, שקבלו את אור החכמה מהראשונים, ובארו אותם על האותיות, לנסע האותיות מסעיהם בשבילם. ועל כן עבודת המשכן ועבודת בית המקדש, בציור של הנקודות היו שלמים ברצון ובכונה.

תנועות הטעמים קמו כלן על יד משה. ועל כן (שמות ט) ויביאו את המשכן אל משה, שהוא העמיד הכל בסוד שלהם.

וְאִם תֹּאמַר אֶת נִקְבָּה בְּכֹל מְקוֹם - בֵּא וּרְאֵה, א' זָכַר, ת' נִקְבָּה, כְּלוּלִים שְׁנֵיהֶם יַחַד. וְהִנֵּקְבָּה נִרְאִית בְּשִׁלְמוֹת, כְּלוּלָה בְּסוּד שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. וּמִשּׁוּם כֵּן (אֵת), אָף עַל גַּב שֶׁהִיא נִקְבָּה, אֲבָל הִיא בְּסוּד שֶׁל הַכָּלָל שֶׁל הַזָּכַר.

וְעַל כֵּן אַרְבַּעַת זְווגִים הֵם כְּאֵן, וּבְכֹל מְקוֹם א זָכַר, שְׁמַתְחֵבֵר עִם הִנֵּקְבָּה בְּאוֹת אַחֲרֵת. קְרִית אַרְבַּע, עַל שֶׁהִתְחַבְּרוּ אַרְבַּעַת גְּדוּלִים מִמְּנִים שֶׁל הָעוֹלָם שֵׁם.

ל, זֶה מִגְדֵּל הַפּוֹרַח בְּאוֹר, שֶׁהוּא מְלַךְ גְּדוּל, וּמִשּׁוּם כֵּן נִקְרָא אֵל עֲלִיוֹן (מַעְלָה) וְאִמְצָעֵי יַחַד. הַמַּעְלָה וְרֹאשׁ שֶׁל הַהִשְׁגָּחָה, רֹאשׁ שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת יַחַד. אֵל - נוֹטֵל אֶל"ף סִיּוּעַ שֶׁל אוֹתוֹ הַמִּגְדֵּל הַפּוֹרַח בְּאוֹר אֱלֹהִים, וְעֲלִיוֹ עוֹלָה בְּשֵׁם.

שְׁלֵשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים הֵם שְׁיוּצָאִים מִן הַתּוֹרָה, וְהֵם הַסּוּד שֶׁל עֶשֶׂר אֲמִירוֹת וְעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכֹלָם יוּצָאִים מִסּוּד הַנִּקְבָּה הָעֲלִיוֹנָה. כָּל הָעֶשֶׂר אֲמִירוֹת כְּלוּלוֹת בְּסוּד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא הַמְּלַךְ הָעֲלִיוֹן, הַסּוּד שֶׁל תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב, הָעוֹלָם הַבָּא.

וְעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת מִתְּפַשְׁטוֹת, וּמִתְחִילוֹת לְהַאִיר מִרֹאשׁ הָאוֹר הָרֹאשׁוֹן בְּסוּד הַיַּחֲוֹד, שֵׁשׁ הָאוֹתִיּוֹת לְהַתְּגַלּוֹת, וּמִשּׁוּם מְאִירוֹת הָאוֹתִיּוֹת וְעוֹלוֹת. א' הַסּוּד שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת בְּסוּד אֶחָד.

הַחֲדָר הַשְּׁלִישִׁי - אֱלֹהִים. זֶהוּ זֶהר אָדָם, נוֹצֵץ כְּמוֹ זָהָב. זֶהר שֶׁלְּפַעֲמִים מְאִיר וְטוֹב, וְלְפַעֲמִים נִחְשָׁךְ בַּחֲשֵׁכָה, וְ(אֵין לוֹ) נִיצוֹץ כְּמוֹ שֶׁהִיא (זָהָב).

אֱלֹהִים, הַסּוּד שֶׁל הַהִתְעוֹרְרוֹת לְנִקְבָּה, בְּאוֹתוֹ הַצַּד. שֶׁשֵּׁם הַזֶּה הוּא בְּסוּד הַסּוּדוֹת לְיוֹדְעֵי הַחֲכָמָה, שֵׁשׁ זֶה הוּא זָכַר, וְהַהִתְעוֹרְרוֹת לְנִקְבָּה בְּשֵׁם הַזֶּה מְעִיר הַכָּל.

וְאֵלְמָלְא הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַזֶּה, צְדִיק לֹא מִתְעוֹרֵר. וְאָף עַל גַּב שֶׁהַכָּל הוּא דִין, וְהַצְדִּיק הוּא מִצַּד הַיְמִין, אֲבָל הַהִתְעוֹרְרוֹתוֹ אֵינָה אֶלָּא מִצַּד הַשְּׂמָאל.

אָדָם עֹזֵב אֶת הַצַּד הַזֶּה, וְהַהִתְעוֹרֵר בְּפִסְלֵת הַזָּהָב הִיא, שְׁיוּצָאת מִהַלְכֵלֹךְ שֶׁל הַהִתְעוֹרֵר שֶׁלוֹ.

לְה"א הַאֲחֵרוֹנָה אֵין לָהּ מַעְצָמָה כְּלוּם. וּמִשּׁוּם כֵּן אֵין לָהּ נִקְבָּה מַעְצָמָה, רַק כְּשֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹת, שְׁמֵלוּם אוֹתָהּ נִקְבָּה אַחַת לְהַכְנִס וְלַעֲשׂוֹת חֵיל וְתִקְוָה. כְּמוֹ שְׁמֵלוּם אוֹתָהּ נִקְבָּה לְהַכְנִס, אָף כֵּן מְלוּם אוֹתָהּ הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם סוּד עֲלִיוֹן לְהַשְׁלִים אֶת אוֹתָהּ שְׁלִיחוֹת.

חֲדָר שְׁנֵי - אֵל. זֶה חֲדָר וְאֶדְרָא שֶׁל יְמִין, שֵׁשׁ בּוֹ מְרָאָה שְׁנַטְמָן וְנִגְנָזוּ. כִּיּוֹן שְׁיוּצָא וּמְאִיר לְפִי שְׁעָה, מִיַּד נִגְנָזוּ.

אֵל, לְמָה נִקְרָא כֵּן? א - הוּא סוּד הָאוֹר הָרֹאשׁוֹן, שְׁכָלוֹל בְּשְׁנֵי אוֹרוֹת, וְעַל זֶה א' הוּא אֶחָד. מִשּׁוּם הָרֹאשִׁית לְהַאִיר וְשִׁתְּפִשְׁטוֹ אוֹרוֹת לְכָל צַד, וְעַל כֵּן הוּא רֹאשׁוֹן לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, הָרֹאשִׁית שֶׁל כָּלָם.

הַכָּלָל שֶׁל שְׁלֹשׁ, שֶׁהֵם אֶחָד, שְׁלֹשָׁה (וּשְׁלֹשִׁים) אוֹרוֹת כְּלוּלִים בְּאוֹת א', בְּזְרוּעַ אַחַת בְּצַד אֶחָד, וּבְזְרוּעַ אַחַת בְּצַד אֶחָד. ו' בְּאִמְצָע, שְׁכוּלָלֵת שְׁתֵּי זְרוּעוֹת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים.

וְצָרִיךְ הַשְּׁעוֹר שֶׁל הָאִמְצָע בְּשְׁתֵּי זְרוּעוֹת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נוֹטֵל אוֹתָם, וְהוּא לְבַדּוֹ בְּשְׁנֵיהֶם. א - אֵשׁ מִצַּד זֶה, מִים מִצַּד זֶה. הַרוּחַ מִפְּסִיקָה בְּאִמְצָע, וְנוֹסַעַת בְּשְׁנֵי צְדָדִים, וְהַכָּל הֵם אֶחָד.

עוֹד, א' הַזֶּה מִתְּפַשְׁטוֹת וְנִכְלָלֵת בְּכָלָל שֶׁל כָּלָם, וְכִיּוֹן שֶׁהוּא כּוֹלֵל בְּשִׁלְמוֹת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים, שֶׁהֵעִירוּ שְׁלֹשָׁה (שְׁלֹמֶשֶׁה), מִתְעוֹרֵר לְנִקְבָּתוֹ, וּמִתְהַפֵּךְ א' בְּסוּד אַחֵר. וְנוֹטֵל נִקְבָּתוֹ לְמַטָּה מִמְּנֹה, וּמִתְחַבְּרִים יַחַד, וְאֵז הַנִּקְבָּה הָעֲלִיוֹנָה שׁוֹרָה עָלָיו, לְהַרְאוֹת שֶׁהָאוֹר הָעֲלִיוֹן, הַנִּקְבָּה הָרֹאשׁוֹנָה, בְּסוּד הַשְּׁכִינָה הָעֲלִיוֹנָה, אֵין שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמְקוֹם שֶׁזָּכַר וּנִקְבָּה מְחַבְּרִים יַחַד.

בְּרֹאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת - הָרִי כְּאֵן אַרְבַּע אֲלִפִּי"ם, מְחַבְּרִים יַחַד זָכַר וּנִקְבָּה בְּאַרְבַּע תְּבוּת, בְּכָל תְּבָה וְתְבָה א' שֶׁהוּא זָכַר, וּבְכָל תְּבָה וְתְבָה אוֹת אַחַת שֶׁהִיא נִקְבָּה.

וּבְסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סְבָא, בְּרֹאשִׁית - אָדָם וְאִשְׁתּוֹ. בְּרָא - אֲבַרְהָם וּנִקְבָּתוֹ. אֱלֹהִים - יַצְחָק וּנִקְבָּתוֹ. אֶת - יַעֲקֹב וּנִקְבָּתוֹ.

וְסִימָנָךְ - (בראשית מט) בֵּן פֶּתַח יוֹסֵף. שְׁכָתוֹב (שם לג)
ואחר נגש יוסף ורחל, יוסף לפני אמו.

יעקב נטל נקבתו ושם אותה לפניו, להשגיח בה
(תמיד) ולא באחרת. זהו שכתוב (דברים יא)
תמיד עיני ה' אֵלֶיךָ בָּה, שאין מסתלקת מהעין
רגע אחד. וזהו סוד האותיות הקדושות, שיהיה
הסדור הזה מעלה ומטה.

האותיות הללו נרשמו ברשם שלהן, כשיצאו
החוצה מכח ותקף השופר, אז בשעה
שיוצאות מכח ותקף השופר מתוך דחק, שהקול
נעשה כלול מאש רוח ומים, האותיות התגלמו,
ונרשמו בפרצופים שלהם, כל אחד ואחד כראוי
להם, והתישרו במקומם.

האותיות היו גנוזות בתוך השופר, בלי רשם
שנראה כלל. כיון שיצאו, כלם
התגלמו, ונרשמו בדיוקנם, כל אחד ואחד כראוי
לו, כמו שנראה תוך סוד הנקודות.

חדריו - חדרים טמירים. הביאני - תוך אותן
האותיות להיות ביניהם בהתנשאות
בחבור אחד. וכל זה למה? (שיר א) נגילה ונשמחה
בה, כדי שתהיה לנו שמחה בה.

על פיו של אליהו נגזר. (שם) משכני אחריו נרוצה.
כתוב (בראשית א) ויברא אלהים את האדם
בצלמו וכו'. כאשר ברא הקדוש ברוך הוא את
האדם, כמו שאמרו החברים, אשריהם: דו
פרצופים נבראו, באותיות עליונות גדולות,
ובאותיות קטנות תחתונות.

האותיות העליונות הגדולות היו בדרך ישר לגבי
הזכר. האותיות הקטנות התחתונות היו
בהפוך לנקבה. האותיות העליונות הגדולות היו
בדרך ישר לזכר, אב גד, וכן כלם, כמו שראוי
שילכו האותיות בדרך ישר אל הזכר. האותיות
הקטנות התחתונות היו בהפוך למפרע תוך הנקבה,
תשרק, וכן כלם, כמו שראוי לנקבה, שהיתה
מאחור, קשר התפלין שנקרא אחר.

כמו שנאמר (תהלים קלט) אחר וקדם צרתני. אחר
לנקבה, וקדם לזכר. וזהו שכתוב (שמות לג)
וראית את אחרי, זו הנקדה שהיתה מאחור.

אלהים, אחת דבר אלהים - התעוררות הצדיק.
והוא מילה בפריעה, בלי צד ערלה כלל.
וזהו כשנזכר השם הזה לטוב, כמו ויזכר אלהים
את בריתו, שהתעוררה הברית בסוד זה, ואלהים
פקד יפקד.

בצר אחר התורה מעידה על דינו, שהרי משם
יוצאת הערלה. לפעמים השמע הזה, הנקבה
יורשת אותו, כדי שיזדון את העולם באותו סוד
הערלה. כשמתחזק אלהים הזה למעלה, ומתקשה
אותה הערלה, ואין נמצאת פריעה.

ועל כן, לטוב הוא בפריעה, שהרי נפרעת
הערלה ומעברת, ומתגלה סוד ברית
הקדש, והכל הוא בסוד של אלהים. שהרי גון זה
מתהפך לכמה גונים, לפעמים כף ולפעמים כף,
וזהו בסוד של אלהים.

אלהים, שלשה שמות הם. אחד - אלהים חיים,
שהוא אלהים חיים ומלך עולם. אלהים
של פחד יצחק. אלהים האחרון. ושם מתפשטים
אלהים של פחד יצחק.

ההשגחה שלו, חציו אל הים הקדמוני דוקא,
וחציו אל הים האחרון. אל הים
האחרון דוקא. שנקרא בשם הזה.

ומשום שיוצא מלמעלה, יש לו רשות להכליל
הימין בתוכו. וכשנכלל הימין בתוכו, אז
היא בשמחה, ואוחז בתוך הים התחתון תחת
הראש, שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי. אז
נקרא אלהים, שהרי הולך אל הים האחרון. וזהו
החדר השלישי (מאותו) המלך העליון.

בחדר הרביעי, הדמות של יעקב הזקן, בסוד יהו,
שנוטל ירשה של אב ואם, והוא מתגדל
בתוכם והולך לפנייהם.

דרך צניעות של כל העולם כף נראה, כמו שסדור
האותיות של רבון הכל, כמו שהם מסתדרים
יהו"ה, דרך הזכר לשם תמיד נקבתו לפניו,
להשגיח בה, ולסלק ממנה חשד וקנאה, ואין נותן
עינו באשה אחרת. "זכר, ה' נקבה. "ה, הנה נקבה
לפני הזכר כדי להסתכל בה תמיד. הבן הולך לפני
אמו, לכסותה מן העין, בשביל כבודו וכבוד אביו.

יוסף ובני ישראל היו בגלות, נגנזו האותיות, והסתלקו כמו מקדם.

עד שעמדו על הר סיני ונמסרה תורה לישראל, התגלו האותיות, וישראל היו מכירים אותן על ברין, בסוד השמות החקוקים, עד שחטאו. פיון שחטאו, כתוב (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים. והיה מכיר אותם משה ויהושע ושבעים זקנים, ובהם נכנסו לארץ.

פיון שנבנה בית המקדש והתגלה השיר הזה, נחקקו האותיות הללו בעשרים ושנים אותיות, סוד ב"ך, והינו מישרים אהבוך.

ובתוב (תהלים צט) אתה כוננת מישרים. (שיר ז) וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים. כלם בסוד האותיות הללו, אותם שנקראים מישרים. והאותיות הללו הם כתרים גנוזים בתוך העולם הבא, וכלם נביעה אחר נביעה תוך המחשבה בחקיקת הסודות של השמות הקדושים, בחקיקת זכר ונקבה להספים יחד, שהרי אין ככל האותיות הספמה אלו עם אלו להיות זה עם זה, פרט לאלו.

עוד מישרים, אלו יה, שאהבתם לו, והם הספמת הכל, ובצרזון אחד לו. ועל זה משכני לגביך, להיות עמך, שהרי האותיות הקדושות העליונות הן יה. מתחבר עמהם וי, והוא השם הקדוש העליון. ה' שיושבת תחתיו, ואין לה מעצמה כלום, תשוקתה לעלות אליו, להתחבר עמו. ואין עולה אלא ברשות, והיא אומרת משכני, להיות עמך בחבור אחד.

הביאני המלך חדריו, והתקין אותי בכל מיני תקונים, ביפי עליון, כדי להיות אצלך. ועל זה נגילה ונשמחה בך, אני וכל תקוני, כשאהיה אצלך בחבור אחד.

נובירה דדיך, כמו שנאמר, נרוה לכל אחד ואחד, ונשמח אותם מאותו היין שמשמח את הכל, ולא נפסיק מלשמח אותם, שהרי מישרים אהבוך. ולא יפסיקו לתת לך, הואיל והם אהבוך, לתת לך, ולהריק בך, ולהאיר לך.

אמר רבי שמעון, אם נוח לפני מר, הרי כתוב (תהלים צט) אתה כוננת מישרים. אם הם יה, מי יכול לתקן אותם פרט לעתיק כל העתיקים

ובשמתיקשמת הנקבה, שמקשט אותה המלך העליון, שיתישבו האותיות במקומן פראוי, מכניס אותן לחדריו להתתקן, ומתתקנות האותיות.

וכל אות של נקבה קוראת לכל אות של הזכר, ומתתקנות כל אות ואת זכר ונקבה, וכל אות קוראת ואומרת, משכני אחריו נרוצה.

בשהתתקנו להתחבר, בסוד של א"ת ב"ש הם התתקנו, והתישבו פנים בפנים. ונקבה פשרתה להראות לפניו, היא אומרת, שהרי התקשטה ברצון האם, וכל האותיות התתקנו. ועל זה הביאני המלך חדריו, להתתקן ולהתקשט פראוי.

וכל זה כדי שנגילה ונשמחה ב"ך. עשרים ושנים האותיות הרשומות העליונות. וזהו ב"ך, וזהו הסוד אשר נשבעת להם ב"ך.

נובירה דדיך מיין, פיון שנתחבר יחד, באותה השמחה שלנו, נתן חלק לכל אחד ואחד מאותה השמחה שלנו ונרוה אותם, כמו שנאמר יזכר כל מנחתיה. מיין - משמחתנו, מצד של אותו היין שמשמח הכל.

מישרים אהבוך. מישרים - אותן שאר האותיות שנשארו. ומי הם? מנצפ"ך. שאין בכל האותיות שנקראו מישרים פרט לאלה. ואלו שנכפלו מישרים, אלו באלו, מ' בס', נ' בן', צ' בץ', פ' בף', כ' בך'. אלו מישרים אלו עם אלו, וזה עם זה.

שהרי עשרים ושנים אותיות כלולות ב"ך. אותם שנשארו, שהם מישרים, אהבוך להכלל עמך באותם עשרים ושנים אותיות.

המישרים הללו הם אותיות טמירות גנוזות בתוך העולם העליון, וכשנגנזו האור הראשון, נגנזו האותיות הללו. והיה מכיר אותן אדם. אחר שאדם חטא, נגנזו כמו מקדם, עד שבא אברהם והכירן ברוח הקדש ששרתה עליו.

אחר כך הורישן ליצחק, שכתוב (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. יצחק הורישן ליצקב, יצקב הורישן ליוסף. פיון שמת

מקור החיים. והשם הזה הוא מעלה ומטה. לפעמים למעלה, ולפעמים למטה. אשריכם העם הקדוש, שסודות קדושים עליונים התגלו לכם.

באשר מתחברות האותיות של השם הקדוש, אזי ו' יורדת להמשיך את ה' ממטה למעלה, להיות חבור אחד, ואז האותיות של אלפא ביתא יורדות ועולות. א' יורדת אל ת' להמשיכה אליה, שיתחברו אלו תוך אלו. ב' עולה לש' ממטה למעלה, שהרי נמשכה ממטה, ורוצה להתחבר עם בעלה.

א' הסוד של האות ו', שרוצה להקים את הכלה בפירים הללו שהיא מעוררת ממטה, כשהיא מתקשטת, ונותן לה יד להמשיכה אליו, והאותיות שמחות זו לזו. בשעה שהיא אומרת אליו משכני, אזי א' שהוא ו', יורדת אל הת' להמשיכה אליה.

ובשעה שהיא אומרת אחריו נרוצה, עולה ב', ורצה אחר ש', שהיא ו'. ואז היא נכנסת לתוך חדרי המלך, שהם שלש נקודות, והחדרים, והאכסדרות לתוך החדרים, זו היא האות ש', שלש נקודות והאכסדרות לפנים.

ובשעה שאומרת נגילה ונשמחה בך, באה ג' להתדבק באות ר', שהרי אז שמחה ורצון בעשרים ושתים אותיות, שנשתלמו באות ג', והאות ר' מתגלית אליו, לטל ממנו בלי בושח כלל. והוא להדבק בה ולהריק בה ברצון.

בשעה שהיא אומרת נזכירה דדיך מיין, נזכרת שהרי הערלה באה לתוך אותם ההמונים לערבב שמחתה, כדי לטל חלק בשמחת הקדש. וכשהיא רואה אותו, שאוחז הטמאה בשפולי המקדש, אזי היא מקטינה את עצמה, כדי לתת לו תמצית דחוקה ונסתרת, כמו שנובע מתוך האבן. ואז ד' נותנת לאות ק', והאות ק' מתפשטת בשמחה, לטל חלק מתוך המקדש.

ועל שהכלה הזו היא קדושה, לטמאה אין לה לתת, עושה עצמה ד', כמי שלא נוטל בתוכה כל כף, והיא עניה, וכך צריך. וסימנה - (בראשית מב) ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. שאתם בשבע ובעשר, הרי רשעי הארץ אצלכם. הראו עצמכם עניים ורעבים. ועל זה מראה עצמה בשמחה, ד'.

שאינו ידוע כלל, והוא שלא נודע, טמיר ונגוז, לא נקרא אתה, ואיך אמר וכתוב אתה כוננת מישרים?

אמר לו, הרי נתבאר שאין דיוקן לאותיות בהתגלמות שלהם, עד שיוצאות החוצה. כיון שיצאו, התגלמו ונתקנו להקרא בהם באותן האותיות הקדוש ברוך הוא. ומשום כך, אתה כוננת מישרים. כיון שמגיעים לאותו מקום שנקרא אתה, אזי התתקנו מישרים.

ועל זה התשוקה להתחבר עם אותן האותיות, שיהיה הכל שם שלם, ועד שהתתקנו הצדדים הללו שלה, אינה מתחברת עם שאר האותיות, שיהיה הכל שם שלם.

ועל זה היא אומרת ביפי תקונייה, משכני אחריו נרוצה, הרי היא וצדיה. הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה, הרי היא וצדיה.

משום שהיא התתקנה ביפי תקונייה להתחבר, להיות שם שלם בחבור אחד. שכשעולה, אז הוא שם שלם, סוד השם יהו"ה אלהים.

ואם תאמר, הרי כשעולה להתחבר, אזי היא שם שלם יהו"ה, ולא יותר, איפה הוא הסוד של אלהים? אלא כשהשם בשלמות, אז נכללת מעלה ומטה. למעלה בשם של יהו"ה, ולמטה בשם של אלהים, ואז נשלמת בכל.

בתוב (מלכים א-ב) והמלך שלמה ברוך. למה נקרא כך? אלא והמלך שלמה - המלך שהשלום שלו. שהרי בכמה מקומות כתוב סתם המלך, ולא כתוב המלך שלמה. אלא המלך סתם, על בית דוד הוא אמר. המלך שלמה - על המלך שהשלום שלו הוא אמר.

ברוך - שהרי אז נביעת הברכות לא היו פוסקים למעלה ולמטה. ברוך - שכל הברכות נובעות משם שיתברכו כל העולמות, וכל האותיות מאירות כלן בחבור אחד, בשלמות אחת.

ואז יורש השם הזה את האות האחרונה של השם הקדוש להקרא אף כך ברוך, שכתוב (שם ה) ברוך ה' אלהי וכו' דוד אבי.

שבאשר נקרא ברוך, אז הכל הוא שם שלם כראוי, וכל העולמות מתברכים מתוך

בְּשַׁעָה שְׂאוּמְרַת נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בָּךְ, הָרִי שְׂמַחַת הַצְּדִיקִים שֶׁהוֹדְמָן לְשִׂמְחַת אוֹתָהּ. וְעַל זֶה הוּא ג' וְהִיא ר'. הַתְּתַקְנָה הִיא לְבִדָּה, וְנִתְגַּלְתָּה אֵלָיו, לְטַל שְׂמַחָה בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם, כְּמוֹ אִשָּׁה שְׂמַתְגַּלִּית לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַעֲלָהּ.

בְּשַׁעָה שְׂאוּמְרַת נִזְכִּירָה דְדִיךְ מִיֵּין, מִתְקַרְב אוֹתוֹ הַמְּקַטְרֵג. וְכִינּוֹן שְׂרוּאָה אוֹתוֹ, נַעֲשִׂית עֲנִיָּה, בְּסוּד הָאוֹת ד', כְּדִי שְׂלֵא יִטְמֵא הַמְּקַדָּשׁ. וְאוֹתוֹ הַמְּקַטְרֵג פּוֹשֵׁט זָנְבוֹ בְּשְׂמַחָה לְקַבֵּל מִעֲנוּגֵי הַשְּׂמַחָה, וְעַל זֶה ק'.

עַד שְׂאוּמְרַת מִישְׁרִים, וּמִתְגַּלְתָּה י', וְהַמְּקַטְרֵג הֵהוּא בּוֹרַח. וְהִיא בָּאָה וּמִתְעַבְּרַת מֵהָאוֹת ד', וְנִכְנָסַת לְאוֹת ה', וְאִזּוֹ מִתְגַּלִּים הַמִּישְׁרִים. ה"ץ הֵנָּה מִישְׁרִים, וְי"ף הֵנָּה מִישְׁרִים.

וְעַל זֶה מִתְחַלְפוֹת הָאוֹתִיּוֹת מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וּמִדְרָגָה לְדְרָגָה, וְהַכֹּל בְּסוּד שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. אֲשֶׁרֵי הָעַם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהֵם נִדְבָקִים בְּמַלְךְ הָעֲלִיּוֹן, וְהַכֹּל הַתְּתַקֵּן בְּשִׁבְלֵם.

שְׂמַח רַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמַר לוֹ אֵלֵיהּ, רַבִּי, פִּתַּח פִּיךָ וַיֹּאֲרֶה דְבָרֶיךָ לְפָנַי עֲתִיק הַיָּמִים. פִּתַּח רַבִּי שְׂמַעוֹן וְאָמַר, אִם נוֹחַ לְפָנַי מֶרֶ שְׂאֵשׂ אֵל מִמֶּנּוּ שְׂאֵלָה? אָמַר לוֹ, רַבִּי, הַקָּשֶׁר שֶׁל הַשְּׁלֹטוֹן בְּחַקִּיקוֹת הָאוֹרוֹת מֵהוּ?

אָמַר לוֹ: זֶהוּ שְׂכַתוֹב מְשַׁכְנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, שֶׁהָרִי בְּמְקוֹם שֶׁהוּלֵךְ הַשְּׁלֹטוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, שֶׁם כָּלֶם הוֹלְכִים וְנִמְשָׁכִים אַחֲרָיו. כַּעַת, רַבִּי, אָמַר דְבָרֶיךָ וְסִדֵּר אֶת כָּלֵי זִינְךָ.

פִּתַּח וְאָמַר, מְשַׁכְנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הֵבִיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. כְּתוּב (תהלים סג) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּהִיּוֹתוֹ בְּמִדְבַר יְהוּדָה. בָּא וּרְאָה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בּוֹ יוֹתֵר מִכָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (מלכים א-ח) וְאָבַחֵר בְּדָוִד לְהִיּוֹת עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל. מָה הַטַּעַם?

מִשׁוּם שְׂדוּד, מִיּוֹם שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ אַחֵר הַצֹּאֵן בְּמִדְבַר, הִיָּה מִסְתַּכֵּל שֶׁם בְּמִדְבַר אֶת מַעֲשֵׂה הָאֲמָנוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִיָּה מִשְׁבַּח וְאוֹמַר (תהלים ח) כִּי אֶרְאָה שְׁמִיךָ מַעֲשֵׂה אֲצַבְעוֹתֶיךָ וְגו'.

בְּשִׁרוּאָה, רְשַׁע זֶה הָאוֹת ק', שְׂמַתְפַּשְׁטַת כְּמוֹ שְׂנַחֵשׁ פּוֹשֵׁט אֶת זָנְבוֹ, וּמִחֲזִיק אוֹתָהּ בְּשְׂמַחָה, לִינֵק מִן הַמְּקַדָּשׁ, שְׂאִזּוֹ הוּא מְזַדְמֵן לְעַרְבֵב אֶת הַשְּׂמַחָה בְּכָל מְקוֹם שְׂרוּאָה אוֹתָהּ.

וְעַל כֵּן, בְּכָל מְקוֹם שֶׁל שְׂמַחָה יֵשׁ לְהַרְבוֹת צְבָאוֹת, כְּדִי שְׂלֵא יוֹכַל לְקַטְרֵג, וְכֵךְ בְּכָל מְקוֹם שֶׁל אֲבָל יֵשׁ לְהַרְבוֹת צְבָאוֹת, שֶׁהָרִי הוּא שָׁם, שְׂאִין יִכּוֹל לְקַטְרֵג, וַיִּשְׁבְּרוּ כַחוֹ.

בְּשַׁעָה הַזֹּו אוֹמְרַת מִישְׁרִים, וּמִזְכִּירָה אוֹת אַחַת מֵאוֹתָם מִישְׁרִים. אִזּוֹ יוֹצֵאת אוֹת הַזָּנָב הַחֲזוֹק שְׂמַתְפַּשְׁט לְמַטָּה חֲמָשִׁים אַמָּה. כְּמוֹ שְׂאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהֶמֶן נִתְלָה בּוֹ, וְזוֹ הִיא הָאוֹת י'. פִּינּוֹן שֶׁהִנְחֵשׁ הַזֶּה זוֹקֵף עֵינָיו, וְרוּאָה אֶת אוֹתָהּ הַתְּלִיָּה שְׂבָאָה, אִזּוֹ נִפְרָד מִתּוֹךְ הַמְּקַדָּשׁ, וּבוֹרַח.

וְהַכְּלָה יוֹצֵאת אֶל אֶהוּבָה, וּמְעַבְּרַת מֵהָאוֹת ד', וְנִכְנָסַת לְאוֹת ה' וַיּוֹצֵאת אֵלָיו, וְהַשְּׂמַחָה נִשְׁלַמַת מִכָּל הַצְּדָדִים, בְּלִי קַטְרוֹג אַחֵר וּבְלִי עַרְבוּבָה.

כְּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, בְּשַׁעָה שְׂאוּמְרַת מְשַׁכְנֵי, הוּא א', וְהִיא ת'. וּבְשַׁעָה שְׂאוּמְרַת אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, הִיא ב' וְהוּא ש'. וּבְשַׁעָה שְׂאוּמְרַת נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בָּךְ, הוּא ג' וְהִיא ר'. וּבְשַׁעָה שְׂבָא שְׂבָא הַנְּחֹשׁ, כְּשְׂאוּמְרַת נִזְכִּירָה דְדִיךְ מִיֵּין, הִיא ד', וְאוֹתוֹ הַמְּקַטְרֵג ק'. כֹּל זֶה לְמַה מִתְחַלְפוֹת הָאוֹתִיּוֹת מִמְּקוֹם לְמְקוֹם? הוּא מִתְחַלֵּף בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת, וְהִיא מִתְחַלֵּפת בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת?

אֵלֵא, בְּשַׁעָה שְׂאוּמְרַת מְשַׁכְנֵי, אִין אוֹת שְׂמוּשַׁכַת אוֹתָהּ פָּרַט לְזוֹ א'. שֶׁהִיא הָאוֹת שְׂמַאִירָה בְּצַד הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן, סוּד הַיָּמִין, שֶׁהָרִי הַיָּמִין תָּמִיד מְקַרְבַת, וּמִחֲזִיק בָּהּ לְהַמְשִׁיכָה לְמַעְלָה. וּמִשׁוּם כֵּךְ הוּא א' וְהִיא ת', שֶׁהִיא מִתְקַשְׁטַת בְּכָל הַצְּדָדִים, כְּדִי לְעֵלוֹת לְמַעְלָה, מִשְׁבַּחַת וְחוֹזֶרֶת לְהַתְּעוֹרֵר לְמַעְלָה.

וּבְשַׁעָה שְׂאוּמְרַת אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, הָרִי כָּל אוֹתָם הַהִמוּנִים הַפְּנִימִיִּים שְׂלָה, שֶׁהֵם הַגּוֹף, לוֹקַחַת אֵלֶיהָ, וְהִיא הַבֵּית לְקַבֵּל אֶת אוֹכְלוֹסִיָּה וְלַהֲכַנִּיסָם לְמַלְךְ, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (תהלים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיךָ רַעוּתֶיךָ וְגו'. וְעַל זֶה הִיא ב'. וְהוּא מִתְעַטֵּר בְּשִׁינּוֹן, וּפּוֹתַח הַהֵיכָלוֹת שֶׁל אוֹתָם חֲדָרֵי הַמֶּלֶךְ, לְקַבֵּל אוֹתָהּ וּלְהַכְנִיסָה אֵלֵיהֶם.

שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְצַדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וּמְלַאֲכִים הָעֲלִיּוֹנִים הָיוּ מְרַקְדִים לְפָנָיו, וְהָיָה שִׂמְחָה שָׁם.

וְשֵׁם הַעֲבִיר לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל אוֹתָן רִחוּת וּנְשָׁמוֹת שֶׁעֲתִידוֹת וּמְזַמְנוֹת לְהִיּוֹת בְּכַנִּי אָדָם שִׁיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ.

סדר הלימוד ליום ג אב [יום 298 בשנה]

כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְדוֹד הַמְּלָךְ, רָאָה אוֹתוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ חַיִּים כָּלֵל. אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, מִי הוּא זֶה שֶׁלֹּא רָאִיתִי לוֹ חַיִּים? עַד שֶׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: זֶה דוֹד הַמְּלָךְ. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה אָדָם הָרִאשׁוֹן כֶּף, נָתַן לוֹ מִשְׁנוֹתָיו שְׁבַעִים שָׁנִים, וְהֵם שְׁבַעִים הַשָּׁנִים שֶׁל חַיֵּי דוֹד הַמְּלָךְ. וְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר מִכָּל אֵיבָרָיו נָתַן לוֹ מִשְׁלוֹ. וְחִסְרוֹ מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן שְׁבַעִים שָׁנָה מֵאוֹתָן אָלֶף הַשָּׁנִים שֶׁלוֹ.

בְּתוֹב מְשַׁכְּנֵי אַחֲרָיָה נְרוּצָה, אוֹתִיּוֹת הַסוּד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הָיוּ חֲקוּקוֹת מַעֲלָה וּמַטָּה. בְּשַׁעֲרֵי שְׁאוֹתָן אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וְעוֹלוֹת לְאוֹתִיּוֹת הָאַחֲרוֹת, כָּל אוֹתָם הַמְּחַנּוֹת הַקְּדוֹשִׁים נוֹסְעִים בְּמַסְעֵיהֶם בְּאִימָה וּבּוֹשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁאֵין תְּקִיפוֹת לְעֲלִיּוֹנִים.

מִכָּאֵן, כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁאֵין לָהֶם בּוֹשָׁה, אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. כָּל אוֹתָם עֲזִי הַמִּצַּח שֶׁהָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיוּ מְסַתְּפִלִים בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, בְּצִיץ גִּזְרֵי הַקְּדוֹשׁ שֶׁל כְּהֵן גָּדוֹל, הָיוּ מְשַׁבְּרִים אֶת לִבָּם וּמְסַתְּפִלִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהִצִּיץ הָיָה עוֹמֵד עַל אוֹת, שֶׁכָּל מִי שֶׁהִסְתַּכַּל בּוֹ, הָיָה מְתַבַּיֵשׁ בְּמַעֲשָׂיו.

הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ יְהו"ה, שֶׁהָיוּ חֲקוּקִים עַל הַצִּיץ, הָיוּ מְאִירִים וּבּוֹלְטִים וְנוֹצְצִים. כָּל מִי שֶׁהִסְתַּכַּל בְּאוֹתוֹ נִיצוֹץ, הָיָה רוֹאֶה אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת, וּפָנָיו נוֹפְלִים מֵאִמָּה שֶׁל רַבּוֹנוּ, וְשִׁבְרָ לְבוֹ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

כְּמוֹ זוֹ הַקְּטָרֶת, כָּל מִי שֶׁמְרִיחַ בְּאוֹתוֹ הָעֶשֶׂן, כְּשֶׁעוֹלָה אוֹתוֹ הָעֶמּוּד מֵאוֹתוֹ מַעֲלָה עֶשֶׂן, הָיָה מְבַרֵר לְבוֹ בְּכַרְוֹר וְאוֹר, בְּשִׂמְחָה וְרִצּוֹן, לְעַבֵּד אֶת אֲדוֹנָיו, וּמַעֲבִיר מִמֶּנּוּ זְהֵמַת וְטַנּוּף הַיִּצָּר הָרַע, וְלֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד כְּנֶגֶד אָבִיו שְׁבַשְׁמִים.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָרִי בְּלִילָה כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם שׁוֹכְבִים יְשָׁנִים עַל מְטוֹתֵיהֶם, וְהוּא הָיָה יוֹשֵׁב בְּמַדְבָּר, וְהָיָה מְסַתְּפֵל בְּשָׁמַיִם, בְּלִבְנָה וּבְכּוֹכְבִים וּבְמִזְלוֹת וּבְמַעֲשֵׂה הַשָּׁמַיִם, וְהָיָה אוֹמֵר כִּי אֶרְאֶה שְׁמִיךְ וְגו'. וְכַתּוּב (שם) ה' אֲדוֹנָנוּ מָה אֲדִיר שְׁמִיךְ וְגו'. וְתָמִיד הָיָה פּוֹחֵד, וּמְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אַחַר כֶּף הָיָה בּוֹרַח מִלְּפָנָיו חָמִיו, וּבְכָל צָרָה שֶׁהִיָּתָה לוֹ, הָיָה מְשַׁבַּח וּמְתַפְּלֵל לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכַעֲתָ, בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַדְבָּר יְהוּדָה, שֶׁהָיָה שְׂאוֹל רוּדָף אַחֲרָיו, הָיָה אוֹמֵר שִׁירָה, שְׁכַתּוּב (תהלים ג) מְזַמּוֹר לְדוֹד (וְכֵן בְּאִבְשָׁלוּם כְּתוּב (שם ג) מְזַמּוֹר לְדוֹד בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי אִבְשָׁלוּם בְּנוֹ, הָיָה אוֹמֵר, וְעַכְשָׁו אָמַר שִׁירָה) בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַדְבָּר יְהוּדָה, בְּמָקוֹם שֶׁהָיוּ רוּדְפִים אַחֲרָיו.

וּמָה אָמַר? אֱלֹהִים אֵלֵי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָ וְגו'. אֱלֹהִים, אֵלֵי, אַתָּה – שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת הֵם. אֱלֹהִים – זוֹהֵי דְרָגָתוֹ, כְּתַר הַמְּלָכוֹת. אֵלֵי – זֶה הָרִאשׁוֹן שֶׁהִכְתֵּר הָיָה שְׁעוֹמֵד עָלָיו, וְהוּא עוֹמֵד אַחַד שְׁכָל הָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, שְׁכַתּוּב (משלי י) וְצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם. אַתָּה – זֶה הַיָּמִין הָעֲלִיּוֹן, שְׁכַתּוּב (תהלים קי) אַתָּה כְּהֵן לְעוֹלָם. וְעַל זֶה שֶׁלֹּא דְרָגוֹת כָּאֵן – אֱלֹהִים, אֵלֵי, אַתָּה. אֲשַׁחֲרֶךָ, וְאַבְקֵר אֶצְלָךָ בְּכָל יוֹם תָּמִיד.

צְמָאָה לָךְ נְפֹשִׁי (שם ג), כְּמִי שֶׁצְמָא לְשִׁתּוֹת. אֶף כָּאֵן אֲנִי, צְמָאָה נְפֹשִׁי אֵלֶיךָ, תָּאֵב אֵלֶיךָ בְּשָׂרִי, שִׁיְהִי הַנֶּפֶשׁ וְהַבֶּשֶׂר דְּבָקִים אֵלֶיךָ. בְּאַרְצֵי צִיָּה וְעֵיף בְּלֵי מַיִם, מָה זֶה בְּלֵי מַיִם? שֶׁאֵין שָׁם אוֹר הַתּוֹרָה, הָאוֹר שֶׁל הַמְּאֹר הָעֲלִיּוֹן.

כֵּן בְּקִדְשׁ חֲזִיתֶךָ (שם), מָה הַטַּעַם? אֶלָּא כֵּן בְּקִדְשׁ חֲזִיתֶךָ, אֶף עַל גֵּב שֶׁאֵין בְּמַדְבָּר הַזֶּה, בְּמָקוֹם שֶׁהוּא כֶּף – אֲנִי רוֹאֶה אוֹתֶךָ לְהַדְּבִק בְּךָ, וּמְשַׁתְּוֵק אַחֲרָיָה לְרִאוֹת עֵזְרָה וּכְבוֹדֶךָ. וְזֶה הוּא כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שם) מְשַׁכְּנֵי אַחֲרָיָה נְרוּצָה. בְּזִמְנֵי שֶׁתְּמַשְׁכְּנֵי אַחֲרָיָה, הִכַּל נְתַרְצָה עִמָּךְ.

הַכִּיָּאֲנִי הַמְּלָךְ חֲדָרָיו – אֵלוֹ חֲדָרֵי גֵן הָעֵדֶן. שֶׁשְׁנִינּוּ, כְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, מַעֲפָרוֹ שֶׁל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ נִטַּל, וּמִשָּׁם נִבְרָא. וְנִפְּחַ בּוֹ נְשִׁמַּת חַיִּים, וּמִשָּׁם פָּתַח לוֹ פֶּתַח שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְהִכְנִיס אוֹתוֹ לְשְׁבַעִים חֲדָרִים הַיְכָלוֹת קְדוֹשִׁים, וְעָשָׂה לוֹ עֶשֶׂר חֲפוֹת, כְּמוֹ אוֹתָן הַחֲפוֹת

למה נקרא מזבח, והרי אין זובחים בו זבחים, ומזבח על זה הוא נקרא? אלא משום שמבטל וכופת את כמה צדדים רעים. ואותו הצד האחר היה כפות כמו עגל שפפות לזביחה. אף כף הצד האחר היה כפות, שאין יכול לשלט, ולא להיות מקטרג, ועל כן נקרא מזבח.

בשאותו המזבח האחר היה רואה עמוד העשן של הקטרת עולה, היה נכנע ובורח ולא יכול לקרב למשכן. ומשום כף נטהר, ולא מתערב אחר באותה שמחה שלמעלה, פרט לקדוש ברוך הוא לבדו.

ואין צד אחר שנהנה ממנו, ואין לצד האחר בה חלק כמו בשאר הקרבנות והעולות. משום שבשאר הקרבנות, יש חלק לכל וקריבה באותו הקרבן. בקטרת לא מתקשר ומתערב, אלא רק הקדוש ברוך הוא לבדו, וכל הצדדים הרעים בורחים, והצדדים הקדושים מתקרבים, ונקשרים איבר עם איבר זה עם זה, כל אחד ואחד פראוי לו.

ומשום שהיא כל כף חביבה, אין עומד אותו המזבח הפנימי אלא בפנים, שזהו המזבח שהברכות נמצאות בו, ועל כן הוא נסתר מן העין.

מה כתוב באהרן? (כמדבר יז) ויעמד בין המתים וגו'. שכפת את מלאך המות שאין יכול לשלט כלל, ולא לעשות דין. סימן זה נמסר בידינו – שבכל מקום שאומרים בכונה וברצון הלב את מעשה הקטרת, שלא תשלט מגפה באותו מקום ולא ינזקו, ולא יכולים עובדי גלולים ולא שאר הדרגות האחרות להתקרב עמם.

מה כתוב ביעקב? (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו. מפאן שברר הפסלת מן המקדש, ושם חלקו לבדו, וכל אותן המרכבות שנראו לו לסוד האמונה הקדושה. ולא שתם על צאן לבן – ששם את חלק שאר העמים לבדם, שלא יתערבו עם האמונה הקדושה. הצאן המקשרות – אותם שמתקשרים בקשר אחד, שאין מתערבים עם שאר העמים, שלא נקשרים אתם לעולם.

כמו כן הקטרת, שהרי באותה הקטרת, כל המרכבות הקדושות של סוד האמונה היו

משום שקטרת היא שברון ליצר הרע ודאי בכל הצדדים. וכמו שהציץ היה עומד על גס, אף כף הקטרת. שאין לה דבר בעולם שמשבר את הצד האחר פרט לקטרת.

בא וראה, שהרי פרשוה, שכתוב ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה וגו', שהרי השבר של הצד האחר אינו אלא קטרת. משום שהרי אין שמחה וחביבות לפני הקדוש ברוך הוא כמו הקטרת, ועומדת לבטל כשפים ודברים רעים מן הבית. ריח ועשן הקטרת שעושים בני אדם לאותו מעשה הוא מבטל, כל שכן הקטרת.

דבר זה הוא גזרת קיום לפני הקדוש ברוך הוא – שכל מי שמסתכל וקורא בכל יום את מעשה הקטרת, נצול מכל דברי כשפים של העולם, ומכל הפגעים הרעים, ומהרהור רע, ומדין רע וממגפה, ולא ינזק כל אותו היום, שאין יכול הצד האחר לשלט עליו, וצריך שיכון בו.

אמר רבי שמעון, אם בני אדם היו יודעים כמה עליון הוא מעשה הקטרת לפני הקדוש ברוך הוא, היו נוטלים כל מלה ומלה ממנה, ומעלים אותה עטרה על ראשם כמו כתר של זהב. ומי שישתדל בו, להסתכל במעשה הקטרת ולכוון בו בכל יום, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ויסלק מגפה ממנו ומכל העולם, וינצל מכל דיני העולם הזה, ומצדדים רעים, ומדיני גיהנם, ומדין של מלכות אחרת.

באותה הקטרת, כשהיה עולה עמוד העשן, הכהן היה רואה אותיות השם הקדוש פרושות באויר, ועולות למעלה באותו העמוד. אחר כך, כמה מרכבות קדושות היו מקיפות אותו מכל הצדדים, עד שעולה ומשמח את מי שמשמח. ובאותה הקטרת היו נקשרים קשרים עליונים, והאיברים יורדים להמשיך את הדרגה שלמטה למעלה. ואז היא אומרת, משכני אחריו נרוצה, משום שקטרת קושרת קשרים מעלה ומטה.

פתח ואמר, (שמות ל) ועשית מזבח מקטר קטרת וגו'. הפסוק הזה יש להתבונן בו, משום שהיו שני מזבחות – מזבח העולות, ומזבח קטרת הבשמים. זה בחוץ וזה בפנים. מזבח הקטרת הזה הוא פנימי.

הַחֲדָר הָרֵאשׁוֹן הוּא אֹר שְׁמַאִיר מִצַּד הַיָּמִין, הָאֹר שְׁמַאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. הָאֹר שְׁכָל הָאֹרוֹת כְּלוּלִים בּוֹ. הָאֹר שֶׁל אַרְבָּעָה גִּוְנִים הַחֲקוּקִים בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְנִקְרָא אֶל גְּדוּל. הָאֹר שְׁנוֹסַע בְּרֵאשׁ, הָאֲדָרָא וְהַחֲדָר הָרֵאשׁוֹן. וְזֵהוּ הָאֹר שְׁנֶאֱחָזוּ בְּרֵאשׁ בְּסוּד שְׁנִקְרָא יְהו"ה.

הַחֲדָר הַשֵּׁנִי, הָאֹר שֶׁל הַחֲשֻׁכָה, שְׂיֻצָא מִן הַצַּד שֶׁל הָאֹר הָרֵאשׁוֹן. וְזֵהוּ אֹר אֹר אָדָם, שְׁחֲשׂוּף. וְזֵהוּ שְׁנִקְרָא אֱלֹהִים, שְׁבַצַּד שְׁמַאל, לְהִקְשֵׁר בְּאֹר הָרֵאשׁוֹן.

שְׁנֵי חֲדָרִים שְׁנִקְשָׁרִים וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה. שְׁהָרִי בְּחֲדָרִים הִלְלוּ, אוֹתָהּ שְׁלֵמָטָה נֶאֱחָזָת, וּמְכַנְּסִים אוֹתָהּ הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן לְחֲדָרִים הַקְּדוּשִׁים הִלְלוּ. וְאֲנִי וְכָלִם, בְּשַׁעָה שְׁאֲנֹו מִתְקַשְּׁרִים יַחַד בְּקֶשֶׁר אֶחָד, נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בָּךְ. נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּאוֹתָן עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל אֶלְפָא בֵּיתָא, שְׁנִקְרָא בְּךָ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ, בָּךְ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל.

אב גַּד הוּא זַח טִי כָל מִנְ סַע פַּצ קַר שֶׁת – אֶלָּה הֵם עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל אֶלְפָא בֵּיתָא, וּמִתְחַלְּפוֹת לְעֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אֶלְפָא בֵּיתוֹת, בְּסוּד הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים הַחֲקוּקִים בְּשְׁמוֹת שְׁלָהֶם, וְהֵם נִקְרָאִים בְּךָ.

נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בָּךְ, בָּךְ וּדְאִי, שְׁהָרִי כָל הָאוֹתִיּוֹת נוֹטֵל הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, הַסּוּד שֶׁל בָּךְ: אב גַּד הוּא זַח טִי כָל מִנְ סַע פַּצ קַר שֶׁת.

אשב גַּתְד הַקּוֹ זֶרַח טַפִּי כְצֵל מִסַּן עֵזֶר אַכְתָּרִיאַל יֵה צְבָאוֹת יוֹשֵׁב עַל כְּסֵא רָם וְנִשְׂא. וְכָל גְּדוּדֵי שְׂרֵי צְבָאוֹת מְעֵלָה, מִיְמִינֵנו חַיִּים, מְשֻׁמָּאֵלוּ מוֹת. וְהַכְּסֵא עוֹמֵד עַל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים, הָעַמּוּד הַיְמִינִי, בְּאַרְבַּע שְׁלֵהָבוֹת לוֹהֲטוֹת שֶׁל אוֹתִיּוֹת.

בשא דַּתְג וְקָה חֲרוּז יִפֹּט לְצַכ נִסְמַ עֵזֶר יְהוּ, זֵהוּ סוּד וְסַתְר שֶׁל הָעַמּוּד הָאֲמָצְעִי מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה עַמּוּדִים שְׁאוֹתוֹ הַכְּסֵא סְמוּךְ עֲלֵיהֶם, בְּסוּד הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל אֶלְפָא בֵּיתָא. וְהֵם שְׁנַיִם עֲשָׂר בְּכָל עַמּוּד וְעַמּוּד, שְׂיִתְקִים כָּל אֶחָד מֵהֶם עַל שְׁנַיִם עֲשָׂר עַמּוּדִים תּוֹמְכִים שְׂיִתְקִים עֲלֵיהֶם הַכְּסֵא.

הַעַמּוּד הַשְּׁמַאֲלִי הוּא בְּסוּד אַחַר: תֵּא"ש רַב"ק צַג"פ עַד"ס נַה"ם לֹו"ךְ כֹּז"י טַח"י הו"י.

נְקִשְׁרוֹת, וְכָל הָאֵיבָרִים הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים, כָּלִם נְקִשְׁרִים אֶלָּה עִם אֶלָּה. שְׁהָרִי הַמְּרַכְּבוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שְׁלֵמָטָה הֵיוּ מִתְקַרְבוֹת וְנִקְשְׁרוֹת אֶלָּה עִם אֶלָּה, שְׁכָלִם יְהִיוּ בִּיחּוּד אֶחָד, לְעֵלוֹת בִּיחּוּד כְּרָאוּי.

וְכָל אוֹתָם הַמְּחַנּוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, כָּלִם מִתְפָּזְרִים וְנִחְלָקִים זֶה מִזֶּה, וְעַל כֵּן נִקְרָאִים יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד, שֶׁהֵם בִּיחּוּד וְקֶשֶׁר אֶחָד, וְעַל כֵּן נִקְרָאִים הַצֵּאֵן הַמְּקִשְׁרוֹת, מַה שְׁאִין כֵּן לְשְׁאָר הָעַמִּים.

הַקְּטִירָה אֲסוּר לְהִקְטִירָה בְּמָקוֹם אַחֵר, רַק בְּמִזְבֵּחַ, וְלֹא בְּכָלִי אַחֵר, פָּרַט לְמַחְתָּה. מִי שֶׁהִדִּין רוּדָף אַחֲרָיו, צָרִיךְ אֶת הַקְּטִירָה הַזֹּה, וְלָשׁוּב לְפָנָי רְבוּנוּ, שְׁהָרִי זֵהוּ סִיוַע לְסַלֵּק אֶת הַדֵּינִים מֵעָלָיו.

וּבִזָּה בּוֹדָאִי מִסְתַּלְקִים הַדֵּינִים מֵעָלָיו, אִם הוּא רְגִיל בִּזָּה, לְהַזְפִּירָה פְּעַמִּים בְּכָל יוֹם, בְּבִקְרָ וּבְעַרְב, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת ל) וְהַקְּטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטִירַת סָמִים בְּבִקְרָ בְּבִקְרָ. וְכָתוּב (שֵׁם) וּבִהֲעֵלַת אַהֲרֹן וּגו'.

וְזֵהוּ הַקִּיּוּם שֶׁל הָעוֹלָם שְׁלֵמָטָה, וְקִיּוּם הָעוֹלָם שְׁלֵמָעֵלָה, שְׁכָתוּב קְטִירַת תְּמִיד לְפָנָי ה'.

בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שְׁאִין נִזְכָּר בְּכָל יוֹם מְעַשֶׂה הַקְּטִירָה, הַדֵּינִים שְׁלֵמָעֵלָה שׁוֹרִים עָלָיו, וּמַגִּפָּה רַבָּה בּוֹ, וְעַמִּים אַחֲרִים שׁוֹלְטִים עָלָיו, מִשׁוּם שְׁכָתוּב (שֵׁם) קְטִירַת תְּמִיד לְפָנָי ה' לְדִרְתִּיכֶם. הוּא תְּמִיד עוֹמֵד לְפָנָי ה' יוֹתֵר מִכָּל הָעֲבוּדוֹת הָאַחֲרוֹת.

מִשְׁבְּנֵי – בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, כְּשִׁמְתְּחַבְּרִים שְׁנֵי שְׁמוֹת יַחַד, שֶׁהֵם שֵׁם שְׁלָם, יְהו"ה אֱלֹהִים. הַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן מוֹשֵׁף אֵלָיו הַשֵּׁם הָאַחֵר.

וּמָה שְׁאֲמַר אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, וְלֹא כְּתוּב אַרוּצָה, מִשׁוּם שֶׁהַשֵּׁם הַזֶּה שְׁנִקְרָא אֱלֹהִי"ם, כְּמָה מְרַכְּבוֹת וְכְמָה בְּתֵי דֵינִים, כָּלִם כְּלוּלִים וּמִתְחַבְּרִים בּוֹ, וְעַל כֵּן כְּתוּב אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה.

רְבִים הֵם שְׁכָלוּלִים בְּשֵׁם הַזֶּה, וְהַכָּל הוּא שֵׁם אֶחָד. שְׁפִינֹן שֶׁהַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן מוֹשֵׁף אֶת הַשֵּׁם הָאַחֵר, אֲזִי הַכָּל הוּא חֲבוּר אֶחָד, וְהָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים, כָּל הַדְּרָגוֹת נִקְשְׁרוֹת זוּ בְּזוּ, שְׁכָלִם יְהִיוּ קֶשֶׁר אֶחָד וְחֲבוּר אֶחָד וְיַחּוּד אֶחָד.

הַבֵּיאָנִי הַמְּלַךְ חֲדָרָיו (שִׁיר א). זֵה הַמְּלַךְ הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן. חֲדָרָיו – אֵלֹו הַחֲדָרִים הָעֲלִיּוֹנִים, וְהַחֲדָרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַמְּרַכְּבוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת.

רססאל. דומיאל. סניה. טהריאל. יעזריאל. נריה. סמכאל. עינאל. תסוריה. רנאל. צוריה. פסיסיה. עיריאל. סמכאל. מרוניה. קנוניה. ירואל. טטרוסיה. חוניאל. זכריאל. ועריאל. דניאל. גדיאל. בריאל. אהניאל.

הם השבעים האלו, אותם המקיפים את הכפא הקדוש, שנקראים דודים. ומאירים ונוצצים מאותם הדודים העליונים, שמאירים ונוצצים בסתר וגניזה עליונה, ועליהם כתוב (שיר א) כי טובים דדיך מיין. דדיך - אלה כלם בכלל אחד, התחתונים מתוך העליונים, וכלם מאירים ונוצצים מתוך אותו היין המשמר.

העליונים הטמירים, הם נקראים חיות הטמירות, שהן רצוא ושוב. והם מאירים מתוך העולם העליון, העולם הפא. ואלו התחתונים מאירים ונוצצים מתוך אותו האור הטמיר והגנוז של אלו הניצוצות.

ובלם מיין, מאותם שבעים שמות שהם מאירים טמירים. שהרי אותם שבעים מקיפים את הכפא הקדוש למטה, מאותם שבעים פנימיים מאירים כלם ונוצצים. וזהו מיין, מאותם נהרות העליונים, היין של התורה. ואותם המאורות העליונים שמאירים פנים, ומאורות. והם שבעים השמות שבהם נקרא הקדוש ברוך הוא.

בסוף וסתר האלפא ביתא, שאותן עשרים ושתיים אותיות, יש בהם עשר עליונות - א"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י. ושתיים עשרה אחרות, שמתהפכות לכמה גוונים, ומתגלגלות באותיות, ולעולם לא משתנות. שהרי יינה של התורה מכאן מתפרש, לא שיוצא מהאותיות הללו, אלא מהסתר שלהם.

משום שכל האותיות יוצאות מתוך נקדה עליונה, טמירה ונסתרת, הסוד והכלל של התורה, ולא היו בו רשומים אותיות, עד שנכנסו לתוך היכל טמיר, ויצאו האותיות, והיו לחות ונקפאו.

ואז נחקק השם הקדוש בסוד האותיות, בתוך האותיות שבהם נבראו שמים וארץ, השם החקוק העליון בסוד של ארבעים ושתיים אותיות.

ביון שעמדו האותיות על תקונן והתקיים העולם, אז התקנו האותיות בשבעים ושנים שמות

זהו הסוד והסתר של עמוד השמאל, והכפא מתתקן עליהם בסוד וסתר של שנים עשר עמודים.

והרי תשע היו? אלא, שלש אותיות מצטרפות תוך צרוף אחד בצד הזה, ובצד הזה, לשלש תבות. עולים ויורדים, והם טמונים בסוד של יה"ו, החקיקה של השם הקדוש חקוקה יה"ו יה"ו יה"ו. אלו גנוזים בעמוד הראשון, שהוא עמוד הימין. יה"ו יו"ה הי"ו (ס"א גריס בזה האופן יהוי יהו יהוי), אלו גנוזים בעמוד של השמאל, להיות כפא שלם בסוד של עשרים ושתיים אותיות של האלפא ביתא, שאותו ברית קדש כונס ונוטל בתוכו בסוד של בך, ועל זה נגילה ונשמחה בך.

נוכירה דדיך מיין - מיינה של תורה. דדיך - אלו שבעים ממנים שמקיפים את הכפא הקדוש, ואותם גדולים שולטים ונוטלים דין מאותו יין. ועל זה כתוב אשקף מיין הרקח. ואותם דודים שבעים.

ואלו הם: מיכאל. גבריאל. רפאל. נוריאל. קדומיאל. מלכיאל. צדקיאל. פדאל. תומיאל. חסדיאל. צוריאל. רמאל. רזיאל (רזיאל) יופיאל. סטוריה. גזריאל. להמיאל. חזקיאל. רהטיאל. קדשיאל. שבניאל. גדהסיאל. ומיאל. קדמיאל. חכמיאל. רמאל. קדשיאל. עניאל. עזריאל. פוריאל. חכמיאל. מבניאל. קניאל. גדיאל. צורטק. עופפיאל. רחמיאל. סנסניה. ודרגזריה. ודרגויה. רססאל. רומיאל. סניה. טהריאל. עזריאל. גדיה. שמיאל. עינאל. תסוריה. דנאל. צוריה. כסיסיה. עיריאל. סמכאל. מרוניה. כמניה. ירויאל. טטרוסיה. חוניאל. זכריאל. ועריאל. דטיאל. גדיאל. בראל. אהינאל. (אין בין כלם, רק ס"ה).

בספרים אחרים כתוב כסדר הזה: מיכאל. גבריאל. רפאל. נוריאל. קדומיאל. מלכיאל. צדקיאל. פדאל. תומיאל. חסדיאל. צוריאל. רמאל. יופיאל. סטוריה. גזריאל. ודריאל. להריאל. חזקיאל. רהמיאל. קדשיאל. שבניאל. ברקיאל. אהיאל. חניאל. לעריאל. מלכיאל. שבניאל. רהסיאל. רומיאל. קדומיאל. קדמאל. חכמיאל. רמאל. קדשיאל. עניאל. עזריאל. חכמיאל. מחניאל. קניאל. גדיאל. צורטק. עופפיאל. רחמיאל. סנסניה. ודרגויה.

רוחות ונשמות של צדיקים. אם כן, טרם שהיו צדיקים בעולם, לא היה בדיוקן עליון גן העדן הזה שלמטה?

אלא, ודאי בדגמא ודיוקן עליון הוא מיום שנברא העולם, וטרם שנברא האדם היו כמה חומות תחומים שמלאכים עליונים סובבים אותו, שלא היה ללא שמירה, משום שבכל אותם ההיכלות ששם יש שליטים ששומרים אותו. עד שאותם רוחות נכללים לבא לעולם הזה, כל הרוחות והנשמות שהיו עתידות להפנס לעולם הזה, כלם היו שם טרם נברא אדם.

ועד היום טרם יבאו להפנס לעולם הזה. אותן הרוחות שעתידות להנתן בעולם הזה, כלם היו שם, והרוחות והנשמות הללו עולות ויורדות, יצאו מגן העדן שלמעלה, ויורדות בגן העדן שלמטה, ומתלבשים שם בלבושים כמו גופי העולם הזה.

ומתעסקים בתורה לדעת ולהכיר את אותו הלבוש בכבוד רבונם, כל אחד ואחד, כמו שעתידים להיות בעולם הזה.

וההוא שתקונו יפה ונאה באותו הלבוש, ואם השתדלותו כראוי, מעלים אותו למעלה לפני המלך הקדוש בלבוש הזה כמו של העולם הזה, ועומד לפניו, ושמח בו הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (מלכים ב' ה) חי ה' אשר עמדת לפניו. טרם שיצאתי לעולם.

יש לבושים שמתלבשים בהם רוחות, כמו שהגוף של העולם הזה. ואם הגוף הזה עתיד לעזוב את הרוח הקדושה ולסטות אחרי רוח רעה, אותה רוח קדושה פורחת מתוך אותו הלבוש, ואותו הלבוש נמשך מחוץ לגן עדן.

משום שבכל יום שני ובכל יום רביעי, רוח רעה של אשת זנונים הולכת סביב הגן. ויש לבושים שנמשכים אחרי אותה רוח רעה, ותשוקתה של אותה רוח רעה בהם. וכיון שרוח הקדש יורדת להתלבש בו, אין מתישבת בתוכו, ופורחת ממנו ועולה למעלה.

ואותו הלבוש נמשך אחר אותה רוח רעה, ומוציאים אותו החוצה, ויושב שם עד

שנקראו יין, שבעים השמות שבהם נקרא הקדוש ברוך הוא. ואלו הם יין.

וה"ו, יל"י סי"ט. על"ם. מה"ש. לל"ה. אכ"א. כה"ת. הז"י. אל"ד. לא"ו. הה"ע. יז"ל. מב"ה. הר"י. הק"ם. לא"ו. כל"י. לו"ו. פה"ל. גל"ך. יי"י. מל"ה. חה"ו. נת"ה. הא"א. יר"ת. שא"ה. רי"י. או"ם. לכ"ב. וש"ר. יח"ו. לה"ח. כו"ק. מנ"ד. אנ"י. חע"ם. רה"ע. יי"ז. הה"ה. מי"ך. וו"ל. סא"ל. ער"י. עש"ל. מי"ה. וה"ו. דנ"י. הח"ש. עמ"ם. ננ"א. ני"ת. מב"ה. פו"י. נמ"ם. יי"ל. הר"ח. מצ"ר. ומ"ב. יה"ה. ענ"ו. מח"י. דמ"ב. מנ"ק. אי"ע. חב"ו. רא"ה. יב"ם. הי"י. מו"ם.

שחורה אני ונאווה (שיר א). נר המערב, כששולט ועומד אל נר המזרח, זה שחור וזה לבן. כמה הוא יאה באותו האור הלבן.

האור של המאור, שני אורות מתחברים כאחד. התחתון שחור, והעליון לבן. זה שולט על זה, האור הלבן על השחור. ועם כל זה, כמה הוא יאה.

בתקונו שתחתיה, כמה תקונים עומדים תחתיה, פתילה ונר ושמן. והיא עומדת בגדל עליון, נאה באותו האור הלבן. כף בנות ירושלים, אלו התקונים שלמטה שעומדים תחתיה בנוי שלה. כאהלי קדר פיריעות שלמה. זה שחור וזה לבן.

שחורה אני ונאווה, כתוב (משלי כב) חנף לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה. כשברא הקדוש ברוך הוא את האדם, ברא אותו בדיוקן עליון, איבריו ופרקיו כלם בסוד עליון. הוריד אותו לארץ לתוך גן העדן, שברא הקדוש ברוך הוא בארץ במקום טמיר וגנוז, שהוא בדיוקן וציור שלמעלה, שכתוב (בראשית ב) ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. וינחהו בגן עדן סתם, שהכל בסוד אחד.

ואם תאמר, בגן עדן העליון, כמה תחומים וכמה חומות מתחמים סביב סביב לו, מכמה מחנות עליונים ורוחות קדושות, וכאן בגן העדן הזה של הארץ אין מתחם כן. שאם תאמר, הואיל והוא בדיוקן עליון, התקין אותו בכמה

ממנו אדם. זהו שפתוב (בראשית ה) ויתהלך חנוך את האלהים וגו'.

אחר כך הצטרף הקדוש ברוך הוא לטל אותו מן העולם הזה, ולכלל רוח קדושה ממטה ומלמעלה, והכל נכלל באותה רוח קדושה. ואותה רוח קדושה נכללה ממטה וממעלה, להמשיך כל העולם מין אחר מינו.

ביון שנכלל, נעשה ממנה בעולם הזה ובעולם שלמעלה. בעולם הזה - מצד אותו הכללה שנכלל מהעולם הזה. ובעולם שלמעלה - מצד אותה הכללה שנכלל מלמעלה.

ובכל פעם ופעם שיש צדיקים וחסידים בעולם, מתחדשת אותה הכללה שנכלל ממטה מהצד של חנוך. אז הוא נער, בסוד התחדשות הלבנה. וזה סוד (משלי כב) חנף לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה. מה זה על פי דרכו? על פי דרכו של חנוך. ללכת באותו דרך אמת, בדרך ישר ושלם.

גם כי יזקין אותו הדיוקן של חנוך מאותו הזמן שנכלל באותו הקדש, אל תאמר שהרי זקן מכמה ימים והוסר מאותו המקום. לא כך, אלא בכל פעם ופעם שיש צדיקים וחסידים בעולם, אותה ההכללה של אותו הצד התחדשה, ונראה אותו דיוקן ממש נער, ולא זו משם. ובגלל אותה ההכללה יורשים התחתונים מטל ההשקאה העליונה, ויורדת ירשה של גדלות הקדשה לעולם. ועל זה (שיר א) שחורה אני ונאווה. שחורה אני מצד שלמטה, ונאווה אני מצד ההכללה שלמעלה.

שחורה אני - כשראיתי כמה רשעים שמרגיזים את רבון הכל, ואני זן אותם בצד של אותה ההכללה שלמטה שבי, ונאווה מהצד שלמעלה.

בנות ירושלים - אף על גב שירושלים ובית המקדש הכל אחד, בית המקדש הוא יתר בכמה קדושים ובכמה עלוים. בית המקדש אחד, וירושלים אחת, ובית קדש הקדשים לפנים מהם, שהוא הפנימי מכלם.

וזה בשעה שהגבירה התקשטה ורוצה להתקרב לבעלה, ומתקשטת ואומרת להמוניה, שחורה

שָׂבָא אוֹתוֹ הָאָדָם, וּמִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, וּמוֹרִידוֹ לְגִיהֶנָם, וְנֹדֵן בּוֹ בְּכָל יוֹם.

ואותה רוח הקדש שפורחת מאותו הלבוש, עולה למעלה, ונכנסת לאוצר אחד עד שמוציא אותו רשע בן או זרע, שיוריד אותה רוח קדש, ונשתלם בה כראוי. ולאותו הרשע יש לו מנוחה אחר כך, ומצפצף ועולה ומתלבש בלבוש אחר.

ועומד על פתח גן העדן, ורואה אותה רוח קדש שהשאיר בכמה כבוד, ובכמה אור, ומתביש בו. וכן משגיח באותו כבוד של שאר הצדיקים, ומתביש ובוכה על מעשיו.

ובשפרא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, הכניס אותו לגן עדן בלבוש כבוד אחד של אור גן העדן, ונשתלם ברוח ונשמה קדושה להיות שלם בכל.

הוא ואשתו היו מטילים בגן עדן, והמלאכים העליונים סביבם, מענגים אותם בכמה עדוים וענוגים. ופתח לו אוצר אחד, והראה לו כל אותם הדורות האחרונים, כל דור ודור. והיה רואה דיוקנאות עליונים ודיוקנאות תחתונים באור של האספקלריה המאירה עליהם.

ירדה אשת זנונים, ואותו שרוכב ושולט עליה, אותו חסר לב, שמסית את כלם. וראו אותו כבוד עליון שהיה בו אדם ואשתו. התחזקה אשת זנונים בכח ותקף של אותו השולט עליה, וקרבה אצל חנה, והתחילה לפתותה בכמה פתויים, ובכמה מתק לשון, עד שהתפתתה. ואז התפתה אחר כך אדם, ופרחו ממנו אותם לבושים. והסתלקה הנשמה, הזהר של האספקלריה שלמעלה ממנו, ונשאר ערם מכל הוא ואשתו.

ביון שחשב תשובה, אחר שגרש מגן עדן, ועמד בחוץ, חס עליו הקדוש ברוך הוא ועשה לו לבושים אחרים, כמו שצריך להשתמש בעולם הזה, ואחר כך השתמש בחוץ, והוליד בנים.

ואותו זהר הנשמה העליונה שפרחה ממנו, עלתה למעלה, והיתה גנוזה באוצר אחד שהוא גוף. עד שהוליד בנים, ויצא חנוך לעולם. כיון שבא חנוך, אותו הזהר העליון, הנשמה הקדושה ירדה בו, והיה חנוך באותה גדלות עליונה שהשאיר

בְּכָל הַצְדָדִים, וּמִתְחַזְקֵת הַקְּלִפָּה בַחוּץ, וּכְעָרְלָה עַל הַבְּרִית. וּמִשּׁוּם כִּךָ נִחְשָׁךְ הָאוֹר שְׁלֹמְעֵלָה.

וְהָיָא אוֹמְרָת, שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֶאֱמָר בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אֵל אוֹתָם הָאוֹכְלוֹסִים שְׁלֹא הָיוּ בְּקִשּׁוּטִיָּה בְּאוֹתָם הַפְּנִימִיִים. לְפָנִימִיִים שֶׁקִּשְׁטוּ אוֹתָהּ אֵינָה אוֹמְרָת אֵת זֶה. אֲלֹא כְּשִׁיזְצֵאת הַחוּצָה, לְשָׂאֵר הָאוֹכְלוֹסִים הִיא אוֹמְרָת אֵת זֶה.

לְפָנִימִיִים שִׂיזְדְעִים קִשְׁוּטִיָּה, וְקִשְׁטוּ אוֹתָהּ בְּכַמָּה קִשְׁוּטִים עֲלִיוֹנִים, הִיא אוֹמְרָת לָהֶם יִשְׁקֵנִי, כִּמָּה אֲנִי מִתְקַנֶּת יָפָה לְקַבֵּל נְשִׁיקוֹת מִן הַמְּלָךְ. לְאוֹתָם שֶׁבַחוּץ שְׂאֵינָם מְכִירִים בְּקִשְׁוּטִיָּה אוֹמְרָת שֶׁהִיא שְׁחוּרָה, מִהֲצַד שֶׁל הַתְּחַתּוֹנִים, מִצַּד הַהֶכְלָלָה שְׁלֹמְטָה, כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁגִּיחוּ בְּעֵינֵי רְעָה לְקַטְרֵג לְתַחַתּוֹנִים.

שְׁהָרִי אֵין לָהֶם קִנְיָה אֲלֵא בַתְּחַתּוֹנִים. כְּשֶׁהַתְּחַתּוֹנִים הֵם בְּעִלּוּי, הֵם מְקַנְיָים לָהֶם יוֹתֵר מֵהַכֹּל. וְאִם תֹּאמֵר שְׂאֵין בְּהֵם קִנְיָה – בִּינֵיהֶם אֵין קִנְיָה, אֲבָל עַל אַחֲרֵים יֵשׁ לָהֶם קִנְיָה.

וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא כְּמוֹ אִם עַל בְּנִיָּה עַל יִשְׂרָאֵל, אוֹתוֹ הַתְּקוּן יָפָה וְנֶאֱמָר מֵהַכֹּל, שֶׁהוּא מִצַּד שֶׁל הַהֶכְלָלָה שְׁלֹמְטָה, שֶׁבְּשִׁבִּילוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה, מְעֲלִימָה אוֹתוֹ לְאוֹכְלוֹסִיָּה שֶׁבַחוּץ, כְּדִי שְׁלֹא יִקְנָאוּ וְלֹא יִקְטְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל. וּמִשּׁוּם כִּךָ, אֵל תִּרְאֵנִי שְׂאֵנִי שְׁחִרְחַרְתָּ, אֵל תִּסְתַּכְּלוּ בַתְּקוּן הַזֶּה, מִשּׁוּם שְׂאֵנִי שְׁחִרְחַרְתָּ.

וּבְכָל הַתְּקוּנִים שְׁלָה, אֵין תְּקוּן יָפָה וְנֶאֱמָר בְּעִלּוּי לְעֵלוֹת לְקַדְשׁ, פָּרַט לְאוֹתוֹ תְּקוּן מִצַּד הַהֶכְלָלָה שְׁלֹמְטָה. וְכֹל זֶה הִיא אוֹמְרָת אֵל אוֹכְלוֹסִיָּה, וְלֹא אֵל אֶהוּבָה. וְעַל זֶה אוֹמְרָת לָהֶם שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֶאֱמָר.

עוֹד, שְׁחוּרָה אֲנִי מִן הַצַּד שְׁלֹמְטָה, וְנֶאֱמָר מִן הַצַּד שְׁלֹכְכֶם, אֵתֵן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, הָרִי הַתְּקוּן שְׁלִי בְכֶם הוּא, שְׂאֵתֵם אוֹכְלוֹסִים קְדוּשִׁים, וּמִשּׁוּם כִּךָ לֹא תִסְתַּכְּלוּ בְּאוֹתוֹ הַתְּקוּן שֶׁל צַד הַתְּחַתּוֹנִים.

וְהַכֹּל הוּא כְּמוֹ אִם עַל הַבְּנִים, שֶׁכַּמָּה מְקַטְרֵגִים הֵם שְׁעוֹמְדִים שָׁם, וְאִם יִסְתַּכְּלוּ בְּאוֹתוֹ הַתְּקוּן שֶׁל הַהֶכְלָלָה שְׁלֹמְטָה, כִּמָּה הוּא נֶאֱמָר וְכַמָּה הִיא יָפָה לְעֵלוֹת בּוֹ לְמַעְלָה, יָבֹאוּ לְקַטְרֵג וּלְהַזְכִּיר

אֲנִי – מִהֲצַד שְׁלֹמְטָה, וְנֶאֱמָר – בְּהֶכְלָלָה, שֶׁל הַצַּד שְׁלֹמְעֵלָה יוֹתֵר, (וְנֶאֱמָר – בְּצַד הַהֶכְלָלָה שְׁלֹמְטָה תְּלוּיָה) מִשּׁוּם שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם. יִשְׂרָאֵל דְּבָקִים בְּה' בְּאוֹתוֹ הַתְּקוּן יוֹתֵר מֵהַכֹּל.

שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֶאֱמָר, אֲמַר לוֹ אֱלֹהֵינוּ: רַבִּי, כָּל הַדְּבָרִים הֵלְלוּ רְשׁוּמִים לְמַעְלָה טְרַם שְׁתַּבָּא לְעוֹלָם מִשְׁמַךְ, וְכַעַת כָּלֶם עוֹמְדִים בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת כְּמוֹ מִקְדָּם. וּבְחוֹתָם הַטְּבַעַת שֶׁל הַמְּלָךְ כָּלֶם נִסְתָּרִים.

פְּתַח וְאֲמַר, (בְּרַאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבָאֵר, וְהַחֲבָרִים הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ, וְכִךָ הוּא. אֲלֵא לְמָה זֶה כְּתוּב בְּיוֹם הַרְּבִיעִי? שְׁהָרִי מִיּוֹם שְׁנֵי רְאוּי שְׁתַּהֲיָה הַלְּבָנָה חֲסֵרָה, שְׁבִיּוֹם שְׁנֵי נִבְרָא בּוֹ גִיהֵנָם, וְהוּאִיל וְנִבְרָא בּוֹ, הַלְּבָנָה חֲסֵרָה בְּגִלְלוֹ, לְמָה הוּא כְּתוּב בְּרַבִּיעִי?

עוֹד יֵשׁ לְשָׂאֵל, אִם חֲסֵרוֹן הַלְּבָנָה הוּא בְּרַבִּיעִי, הָרִי שְׁנִינוּ, שְׁנִשׁוּאֵי בְּתוֹלָה אֵינוֹ אֲלֵא בְּרַבִּיעִי, הַיּוֹם שֶׁל חֲסֵרוֹנָה שֶׁל בְּתוֹלָת יִשְׂרָאֵל, לֹא רְאוּי שְׁתַּהֲיָה בְּתוֹלָה אַחֲרֵת בְּשֵׁלֵמוֹת, שְׁהָרִי אֵין שְׁלֵמוֹת לְאִשָּׁה אֲלֵא עִם בְּעֵלָה?

אֲבָל בְּיוֹם שְׁנֵי שָׁבוּ נִבְרָא גִיהֵנָם, טְרַם עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ, שְׁהָרִי יִצָּא מִיּוֹם שְׁנֵי שֶׁהוּא חֲשָׁךְ, וְאִזּוּ נִבְרָא מִמֶּנּוּ, שְׁכַתּוּב (אִיּוֹב כח) קָץ שָׁם לְחֲשָׁךְ וְגו', וְדָרְכוּ שֶׁל אוֹתוֹ הַקָּץ לְכֹל תְּכֵלִית הוּא חוֹקֵר, מִתִּי? אַחֵר שְׁעוֹמַד בְּקִיּוּמוֹ.

וְאֵין עוֹמַד בְּקִיּוּמוֹ עַד שֶׁהַלְּבָנָה מִתְּמַעֲטֶת בְּרַבִּיעִי, שְׁהָרִי הַלְּבָנָה הִיא רְגֵל רְבִיעִית בְּכַסָּא הָעֲלִיוֹן, וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא יוֹם רְבִיעִי לְשֵׁלֶשֶׁת הָעֲמוּדִים הָאַחֲרִים, נֶאֱמַר בְּרַבִּיעִי אֵת הַמַּעֲשֵׂה שְׁלָה, שְׁהָרִי הַקְּטִינָה אֵת עֲצָמָה וְנִחְשָׁךְ אוֹרָה, וְעַל זֶה לְבְּתוֹלָה יֵשׁ קִיּוֹם בְּרַבִּיעִי, לְהִרְאוֹת (סִיּוּם) קִיּוֹם בְּלִבָּנָה.

וְהַיּוֹם הַהוּא שְׁכַתּוּלָה נִשְׂאֵת בְּרַבִּיעִי וַיֵּשׁ לָהּ קִיּוֹם לְמַטָּה, הַכְּרוּז עוֹמַד לְמַעְלָה וְקוֹרָא: (מִיכָה ז) אֵל תִּשְׁמְחֵי אֵיבְתֵי לִי כִי נִפְלְתִי קָמְתִי. וְעַל זֶה, בְּיוֹם הַנִּפְלָה קִימָה מִשְׁמַע, שְׁכַתּוּב כִּי נִפְלְתִי קָמְתִי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת – חֲסֵר, מִשּׁוּם שְׁנִתְּן מָקוֹם לְצַד הָאַחֵר לְשֵׁלֶט. וּמְכַסֶּה אֵת אוֹר הַלְּבָנָה, כְּמוֹ הָאֶגוּז הַזֶּה, שֶׁהַקְּלִפָּה מְכַסֶּה עַל הַמַּח

אָלָא וְדָאֵי טַעַם קְדָמוֹן הוּא סוּד הַתְּשַׁבַּחַת, וְהַכֵּל הוּא בְּכַתוּב. עַל פִּי אֵלֵיהוּ נִגְזָר.

שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה וְגו' (שם). כְּתוּב (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ וְגו'. יְפֵה נוֹף – יְפֵי הַנוֹף שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, בְּסוּד הַהִכְלָלָה שֶׁל כָּל הָאוֹתוּיּוֹת.

שְׂכַאֲשָׁר נְחַקְקוֹת הָאוֹתוּיּוֹת וְנִרְשָׁמוֹת בְּעֵץ הַחַיִּים, עוֹלוֹת כָּל הָאוֹתוּיּוֹת וְנִרְשָׁמוֹת בְּאוֹת אַחַת, וְנִכְלָלוֹת בְּאוֹתָהּ אוֹת. וְכִיּוֹן שֶׁנִּכְלָלוּ בוּ, אֵת כָּלֵן הוּא מוֹצִיא אַחַר כָּךְ.

וְאוֹתָהּ הָאוֹת הִיא הַשְּׁבַח שֶׁל כָּלֵם. הָאוֹת הַזֹּו לֹא עוֹשֶׂה רֶשֶׁם אַחַר חוּץ מִמֶּנָּה, מְשׁוֹם שֶׁהִיא נִכְלָלָת בְּתוֹכָהּ, וְלֹא עוֹשֶׂה רֶשֶׁם, רַק טְמִירוֹת וְגִיזוֹת. וְמִי זֶה? זֶה הָאוֹת י'.

שְׁהִיא נִקְדָּה אַחַת, בְּלִי רֶשֶׁם אַחַר. לְכָל הָאוֹתוּיּוֹת יֵשׁ רֶשֶׁם אַחַר עַל גְּבֵי מְקוֹמוֹ שְׂכַתוּב שָׁם, וְאוֹתוֹ הָרֶשֶׁם נִשְׁאָר בְּלִכְוֵן שֶׁל אוֹתָהּ הָאוֹת, פָּרֵט לִי שְׁהִיא נִקְדָּה אַחַת, בְּלִי הִלְכָן שֶׁל מְקוֹם אַחַר.

וְהַנְּקָדָה הַזֹּו יִרְשָׁה הַכְּלָה הַזֹּו בְּתַקוּנֶיהָ, וְהִיא נִקְדָּה אַחַת תוֹךְ צְבֵאוֹתֶיהָ וּמְחַנּוֹתֶיהָ, וְנִקְרֵאת י', נִקְדָּה אַחַת.

וְכִיּוֹן שְׁעוֹלָה בְּשֵׁם הַזֵּה וְנִקְרֵאת י', הָרִי שֶׁהַתְּקַשְׁטָה בְּתַקוּן עֲלִיוֹן, וְאוֹמְרַת שְׁחוּרָה אֲנִי, אֵין לִי מְקוֹם לְהִכְלִיל אַחֲרִים בְּתוֹכִי בְּזֵמֵן הַזֵּה, שְׁהָרִי בְּשֵׁם שֶׁל י' נִקְרֵאתִי לְעוֹלוֹת לְמַעְלָה.

וְעַל כֵּן שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה, כְּמוֹ הַתְּקוּן שֶׁלְּמַעְלָה, הָרֵאשׁ שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת. בְּזֵה הַתְּכַלְלָתִי בְּתוֹכִי לְעוֹלוֹת לְמַעְלָה, וְאֵין לִי כַּעַת מְקוֹם שֶׁל הַתְּפַשְׁטוֹת אַחֲרַת לְהַתְּגַלּוֹת. הָרִי הַתְּכַפִּיתִי בְּלִי מְרָאָה אַחַר, בְּסוּד שֶׁל נִקְדָּה אַחַת, לְעוֹלוֹת נִקְדָּה לְנִקְדָּה.

וּמְשׁוֹם שְׁאֲנִי שְׁחוּרָה בְּלִי הַתְּפַשְׁטוֹת שֶׁל מְקוֹם אַחַר – אֵל תְּרַאֲנִי, אֵין לָכֵם רְשׁוֹת לְרַאוּתִי כָּלֵל, לֹא תוֹכְלוּ לְרַאוֹת בִּי, שְׁהָרִי אֲנִי בְּטְמִירוֹת וְגִיזוֹת, בְּסוּד שֶׁל נִקְדָּה אַחַת, שְׁאֵין נוֹדָע בָּהּ כָּלֵל מְקוֹם.

שְׁלִכְבֵּל הָאוֹתוּיּוֹת יֵשׁ מְקוֹם אַחַר בְּלִכְוֵן, פָּרֵט לִי, שְׁאֵין לָהּ הַתְּפַשְׁטוֹת לְהִרְאוֹת כָּלֵל, וְזוֹהִי אֵל תְּרַאֲנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי, בְּכָל הַצְּדָדִים, אֵין בִּי

אֵת חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִקְטָרְגִים לָהֶם, וּמַעֲכָבִים אוֹתָהּ לְעוֹלוֹת לְמַעְלָה וְלְהַתְּחַבֵּר עִם בְּעֵלָה.

וְעַל זֶה כְּאֵהְלִי קְדָר – מִצַּד הַתְּחַתּוֹנִים, פִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה – מִהַצַּד שֶׁלְכֵם. וּמְשׁוֹם כֵּךְ, אֵל תְּרַאֲנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי, אֵל תִּסְתַּכְּלוּ בִי כָּלֵל, בְּשִׁבִיל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שְׁלִי, שֶׁהֵם בְּצַד שֶׁל הַתְּחַתּוֹנִים, שְׁהָרִי בְּגִלְגָּם נוֹזֵף בִּי הַשְּׁמֶשׁ, וְאֵינוּ בְּלַבְדּוֹ, אֵלָא בְּנִי אֲמִי נִחְרוּ בִי, אֲבוֹת הָעוֹלָם, כְּשֶׁרָאוּ אֵת קְדָרוֹתֵי שְׁמִצַּד הַתְּחַתּוֹנִים.

וְאֵם תֹּאמַר, נָאָה הוּא לוֹמַר כֵּךְ? כֵּן, שְׁהָרִי מְשַׁנֵּי צְדָדִים יְפֵה הוּא. אַחַד בְּשִׁבִיל דְּרָכֵי שְׁלוֹם, שֶׁלֹּא יִקְטָרְגוּ עַל יִשְׂרָאֵל בְּנִיָּה, וְאַחַד שֶׁלֹּא יַעֲכֹבוּ עָלֶיהָ מְלַעְלוֹת לְהַתְּחַבֵּר עִם בְּעֵלָה וְלִקְחַת נַחַת, שְׁהָרִי הַכֵּל בְּלִכְוֵנָה.

בְּזֵמֵן שְׁהִיא מְכַסֶּה אוֹר הַלְּבָנָה, הַשְּׁמֶשׁ לֹא קָרְבָה אֵלֶיהָ, פָּרֵט לְחוּט אַחַד שֶׁל חֶסֶד עֲלִיוֹן שֶׁנִּמְשָׁךְ עָלֶיהָ, וְזֵה כוֹרָה בְּאוֹתָהּ קְלִפָּה וְשׁוֹבֵר כַּחַהּ, וְנוֹתֵן לָהּ נוֹי וְיָפִי. וְהִיא אוֹמְרַת, שְׁחוּרָה אֲנִי – מִצַּד שֶׁל הָעֶרְלָה, וְנֶאֱוָה – מִן הַצַּד שֶׁל אוֹתוֹ הַחוּט שֶׁנִּמְשָׁךְ עָלֶי.

עוֹד, שְׁחוּרָה – מִצַּד שֶׁל הַחֲשָׁךְ הָעֲלִיוֹן כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה הַחֲשָׁךְ יִכְסֶה אָרֶץ. וְנֶאֱוָה – מִצַּד הָאוֹר הַקְּדָמוֹן, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (מִיכָה ז) כִּי אֲשַׁב בַּחֲשָׁךְ – מִצַּד הַשְּׁמַאל, ה' אוֹר לִי – מִצַּד הַיְמִין.

אֵל תְּרַאֲנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי (שיר א). הִיא אוֹמְרַת לְאוֹכְלוֹסִיָּהּ, כְּמָה עֶרְבוּב זֶה לָכֵם, שְׁאֵל תְּרַאוּנִי בְּזֵמֵן שְׁמִכְסֶה עָלֵי אוֹתוֹ הַצַּד, וְלֹא תוֹכְלוּ לְהִיּוֹת מוֹאֲרִים מִמֶּנִּי וְלְהִסְתַּכַּל כָּלֵל בְּאוֹר שְׁלִי.

בְּנִי אֲמִי נִחְרוּ בִי, שְׁהָרִי הִסְתַּלַּק הַשְּׁמֶשׁ לְמַעְלָה וְהַתְּכַנֵּס, וּבְנִי אֲמִי הִסְתַּלַּקוּ לְמַעְלָה, וּמְשׁוֹם כֵּךְ שׁוֹלְטַת הָעֶרְלָה, וְאַתֶּם אֵל תְּרַאֲנִי, לֹא תוֹכְלוּ לְרַאוֹת וְלְהִסְתַּכַּל בְּאוֹר שְׁלִי כָּלֵל. שְׁמִנִי נִטְרָה אֵת הַכְּרָמִים – הוֹאִיל וְהָעֶרְלָה אֲצִלִּי, וְהִיא יוֹנֶקֶת מִמֶּנִּי לְתַת לְאוֹכְלוֹסִיָּהּ, וְלֹא אוֹתָם הַמְּחַנּוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים. כְּרַמִּי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי – אֵלָה אוֹכְלוֹסִי הַקְּדוּשִׁים, שֶׁלֹּא יְכַלְתִּי בְּאוֹתוֹ הַצַּד לְזוֹן אוֹתָם.

עַבְשָׁן יֵשׁ לְהִסְתַּכַּל, מִי שְׁמַתְעַסֵּק בְּשִׁיר, אֵיךְ אוֹמַר תְּרַעוֹמוֹת וְקִנְטוּרִים בְּרֵאשִׁית הַתְּשַׁבַּחַת?

יפה נוף (תהלים מח) – זהו הנוף של עץ החיים, שיוצא מן האות ו'. ואחר כך נכלל באות י'. כיון שמריק את כל אותן הברכות בחבור אחד, נכלל באות י', והכל נהיה נקדה אחת. וזהו מושג כל הארץ. אחר שנכלל באותה הנקדה, הכל הוא הר ציון, הכל נקדה אחת היא.

אף על גב שהיא קטנה, ולא נראית בה התפשטות אחרת ולכן לכלל בה אחרים, היא קרית מלך רב. ואותו המלך רב, עליון ושולט בכל אוכלוסיו, כלם נכנסים לתוך הנקדה הזו שהיא י'.

וזהו (קהלת ט) עיר קטנה ואנשים בה מעט, שאין בה הלבן של מקום אחר, להכליל ולהכניס אחרים לתוכה. ובא אליה מלך גדול – זו האות ל', שהיא מגדל שפורח באויר טהור שנתפס, משום שיש אויר אחר שאינו נתפס כלל, ולא ידוע.

זה אף על גב שהאות הזו, מלך גדול על כל האותיות נכנס בתוכה, והיא אות קטנה שחורה שאין בה לבן של מקום אחר. כונס אותה בתוכה, וכולל אותה, וסבב אותה עם אות אחת שהיא ט'. ט' היתה ל', ובאותו הסבוב שסובב סביב סביב, נעשתה בעגול ט'.

ובנה עליה מצודים גדלים, להתפס ולקחת מי שצריך בתפיסה שלה, כמו שנאמר (שם ז) אשר היא מצודים וחרמים. ובנה עליה, עליה ודאי, בשבילה, בשביל כבודה, לתת לה שליטה על הבנים שחייבים כמה מיתות בית דין, כמה קנסות, כמה ענשים. מי שיכנס לאותה נקדה, יקנס קנס יתר על נקדה זו.

בגלל הנקדה הזו הפסיד שלמה המלך את מלכותו, ונקרעה ונתנה לאחרים. ואף על גב שהיא קטנה מכל האותיות, והיא נקדה אחת לבדה.

סדר הלימוד ליום ד אב [יום 299 בשנה]

שחרי באותה שעה עלתה י' לפני הקדוש ברוך הוא, ואמרה לפניו: הנה שלמה המלך עשה אותי פלסטר. מי הי'? הי' של (דברים יז) לא ירבה לו סוסים. ולא ירבה לו נשים. וכסף וזהב לא ירבה לו מאד. אמר לה הקדוש ברוך

מקום לבן ומקום אחר לכלל בי אחרים. כאהלי קדר, שטמירים תוך הסלעים ולא יוצאים החוצה. כך הוא יונתי תמתי בחגי הסלע, נקדה בתוך אוכלוסיה.

ביריעות שלמה, יריעות שלמה הם כלולים יחד באות אחת, ובאותה האות לא נראים בו כלל, והם שש, והם חמש, וזה סוד חמש היריעות תהיין חוברות, בלי פרוד כלל. ואחד שכולל אותם, שהוא טמיר וגנוז. והוא אות אחת, שאין בה לבן של מקום אחר.

וזהו האות ו', שאין בה מקום להראות בה כלל אחר, אלא הכל נסתר בתוכה. כך הנקדה הזו, היא בלי לבן של מקום אחר, והכל כלול בתוכה. ומי הכולל בתוכו? ששת הצדדים האחרים.

באהלי קדר, זו אות אחרת, שיש בה כל הדרגות האחרות, שאין לה לבן של מקום אחר, והכל כלול בתוכו, וזהו האות ז'.

האות הזו היא אהלי קדר. יריעות שלמה – זו האות ו', ועל זה ז' הוא, שבני קדר כלם עורכים תמיד קרבות מכל שאר האמות, ועתידים לערוך קרב בסוף הימים עם כל אמות העולם.

ועל זה שחורה אני, זו יו"ד. כמו שנתבאר, שאין בו הלבן של מקום אחר, והכל כולל בתוכו. כאהלי קדר, זו האות ז', שכך הוא, שאין בו הלבן של מקום אחר. והכל כולל בתוכו. ביריעות שלמה, האות ו', שאין בה לבן של מקום אחר, והכל כולל בתוכו.

ועם כל זה, אף על גב ששנים הללו, אהלי קדר ויריעות שלמה, הם נסתרים, ואין בהם לבן אחר, אין נסתרת וגנוזה כמו האות י'. ומשום כך אל תראני, כמו שנתבאר.

ואם תאמר, האות ו'? זו יוצאת מהאות ו' שמתפשטת מכללות זכר ונקבה. ומשום שיוצאת מהאות ו', אינה בחשבון בעצמה.

ועל זה שני אלו הן שחורות בעצמן, והכלל של אותם הפנימיים, הקרובים שלהם. ואין בהם הלבן של מקום אחר, להראות. אהלי קדר ויריעות שלמה, ובכל האותיות אין בהן כמו האות י' שנסתרת בכל צדדיה.

לא הושטתי בה ענפים, ומשום כך אל תראני, לא תוכלו להסתכל בי ולהכניס לתוכי.

ובל זה, משום שהה"א נכללה ביחודיה לעלות למעלה, ולא הצטרכה להכניס ולהכליל לתוכה.

רק שהיא ביחוד שלה, נקדה פנימית בתוך אוכלוסיה. וכל אוכלוסיה בתשוקה להתקרב אליה. וכיון שהיא אומרת את זה, היא עולה ומסתתרת מהם להשתעשע למעלה. כיון שעולה, ועוזבים אותה אוכלוסיה.

שהרי זה קשה לה, משום שלא עזבו אותה אוכלוסיה ואפלו רגע אחד. וכשהיא עם האות הזו, נכללת בתוכה ביחוד ואומרת את זה. אזי אוכלוסיה עוזבים אותה בעל כרחם, והיא מתחמקת מהם ועולה למעלה. וכיון שעולה למעלה, אומרת לאהובה, (שיר א) הגידה לי שאהבה נפשי וגו'.

שמח רבי שמעון. אמר, אם נוח לו למר, מי שהתחיל הדבר - שיסיים. שהואיל ושמחה שלי בדברי מר, במה שהתחיל - שיסיים. אמר לו, רבי, דבריה שנוחקקים ונגלפים למעלה, הנה אומר בראשונה. דברי שנוחקקים ונגלפים למטה, אמר לאחר מכן, ואתה פתח פיה ויאירו דבריה.

פתח רבי שמעון ואמר, הגידה לי שאהבה נפשי וגו'. הרי הערנו, בכל מקום שכתוב הגד, הגיד, ויגד - כלם הם דברי אגדה, ויש להסתכל בהם. וכאן כתוב הגידה לי, זהו סוד של החכמה.

ואם תאמר, הרי רבים הם בתורה שאין בהם סוד של חכמה, ככתוב (שמואל א י) הגד הגיד לנו כי נמצאו האתנות ואת דבר המלוכה לא הגיד לו - אפלו אלה היו בסוד החכמה. שאלמלא היו בסוד החכמה, מאיפה ידע שמואל אם נמצאו ואם לא? דבר המלוכה - חכמה עליונה היא למעלה ולמטה, הסודות של הקדוש ברוך הוא.

הגידה לי שאהבה נפשי. כתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים וכו'. כשעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא ארץ, לקח מהשילג שתחת כסא הכבוד, וזרק אותו לתוך המים,

הוא: שלמה יאבד ואלף אחרים, ואת לא תעקרי מתוך מקומך.

באותה השעה יצאה קוף מלפני הקדוש ברוך הוא, וגרשה אותו ממלכותו, והלך כהדיוט בעולם, והוא מכריז ואומר באות ק', (קהלת א) אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלים.

ועל זה (שם ט) ובנה עליה מצודים גדלים, לתפס בשבילה בני העולם בחטאייהם. ואם לשלמה המלך היה כך, ונתפס באותם מצודים - כל שפן וכל שפן שאר בני האדם. ומשום כך היא אומרת שחורה אני, כמו שנתבאר. ועל זה אל תראני, לא תוכלו להסתכל בי ולהכניס בתוכי, משום שאני שחרחרת, הכל כמו שנתבאר.

בני אמי נחרו בי (שיר א), הציקו לי בנקדה הזו, שלא להכניס אחר בתוכי. הם התפשטו והתתקנו בתקונייהם כראוי, התתקנו והתפשטו באות ו', שיוצאת מתוך הנקדה העליונה, והתתקנו בתקונייהם כראוי. התתקנו והתפשטו ונחקקו באות ש' שיוצאה משם.

התתקנו ונחקקו והתפשטו באות ו'. התתקנו ונחקקו והתפשטו באות צ'. ואני אין לי התפשטות לצד בעולם, ולא השאירו לי מקום אחר להכליל אתכם.

שמני נטרה את הכרמים, שאני נקדה אחת ששומרת את שאר האותיות שונקדו בי, ושומרת אותם, שהרי אני הולכת בכל האותיות, והן התפשטו בי, כלם התפשטו בי.

כרמי שלי לא נטרתי, שאני אין לי התפשטות, ולא ענף לצד הזה, ולא לצד הזה. שאלמלא פשטתי ענפים, הייתי כוללת אתכם בתוכי. אבל לא נטרתי, לא הושטתי ענפים לצד של העולם. נטרתי - שמר את הענף.

האות הזו היא בית ישראל, שירש אותה מתוך הנקדה העליונה, שכתוב (ישעיה ה) כי כרם ה' צבאות בית ישראל. ועל זה, כרמי שלי לא נטרתי, שלא הושטתי ענפים לצד שבעולם, לאחז אתכם.

ואני נטרה את הכרמים, משלח ופושט ענפים לכל האותיות, ומתוכי התתקנו. והאות שלי

עדרי חבריך - אלו הדרגות הקדושות של כלם, כמו שלמעלה.

אזי הוא משיב אליה, ומתחיל מהדבר הזה, שהוא האחרון מן השבח הזה, ואומר, אם לא תדעי לך היפה בנשים. אם את לא יודעת פעמים איכה איכה למה הם? - צאי לך, צאי וראי בעקבי הצאן, על מה יהיה חרבן בית ראשון ובית שני. תדע על מה - על משכנות הרעים, שהרי עתידים לבטל תורה בבית ראשון ובבית שני.

הגידה לי שאהבה נפשי - את אהובת נפשי, הגידה לי בסוד החכמה איכה תרעה, אם אז את תרעי כנגדי, להיות אני אליך בשמחה, ולהיות עמך. שהרי בזמן שאהיה עמך - שלמה אהיה, בשלום אהיה, כמו מלך האגוז, שהיא מתעטפת על כל אותם ההיכלות שבתוכה, שכתוב (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

אשריהם כל אלו שמשתדלים בתורה, לדעת את חכמת רבונם, והם יודעים ומסתכלים בסודות העליונים. משום שכשאדם יוצא מן העולם הזה, בזה מסתלקים ממנו כל דיני העולם. ולא עוד, אלא שפותחים לו שלשה עשר שערים של סודות אפרסמון זך, שהחכמה העליונה תלויה בהם.

ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא חוקק אותו באותו לבוש מלכות, שכל הדיוקנאות חקוקים שם. והקדוש ברוך הוא משתעשע עמו בגן עדן, ויורש שני עולמות - העולם הזה והעולם הבא.

החכמה שצריך לו לאדם, אחד - לדעת להסתפל בסוד רבוננו. ואחד - לדעת ולהפיר את גופו, ולהנדע מי הוא, ואיך נברא, ומאיפה בא, ולאיפה הולך. והתקון של הגוף איך מתתקן, ואיך הוא עתיד להכנס לדין לפני המלך של הכל.

ואחד - לדעת ולהסתפל בסודות נשמתו, מה היא הנפש הזו שבו, ומאיפה באה, ועל מה בא בגוף הזה של טפה סרוחה, שהיום כאן ומחר בקבר. ואחד - להסתפל בעולם הזה, ולדעת את העולם שהוא בו, ועל מה יתתקן. ואחר כך בסודות העליונים של העולם שלמעלה, להנדע לרבוננו. וכל זה יתבונן אדם מתוך סודות התורה.

והקפיא אותו שם, והיתה הארץ קפואה בתוך המים וטמונה שם, והיתה תוך חשכה בקרירות.

בשעה שאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, שהרי אותם המקורות הושיטו והשפיעו מים מלמעלה, למקום של יסוד המלך העליון, אזי הארץ שהיתה טמירה בתוך מטה, התקשטה והתתקנה להראות. שאם לא התתקן המקום הזה, הארץ לא היתה נראית. שהמקום הזה לא התתקן בשפע של המים העליונים, רק לתת לנזקה.

ובשהוא התתקן אליה, אזי ותראה היבשה, ותראה בקשוטיה. מכאן שלא תראה אשה בקשוטיה ובתקונייה, רק כשהיא עם בעלה, אזי תראה ותתתקן כראוי.

אז (שם) ויקרא אלהים ליבשה ארץ. יבשה היתה בראשונה, שאין לה מראה ודמות לעשות פרות ותולדות, כיון שהתתקנה עם בעלה, מיד נקראת ארץ, מקום המתקן לעשות פרות ותולדות.

בשעה שאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ודאי, אזי כל חדוה וכל שמחה וכל תקון התתקן. כיון שכל תקון התתקן, אזי עולה לזכר, והיא אומרת הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים. איכה איכה פעמים, רמז על שני חרבנות, חרבן בית ראשון וחרבן בית שני.

ומשום כך איכה תרעה - בחרבן הראשון. איכה תרביץ - בחרבן השני. שהנה שמחתנו טובה ויפה, ובתוך השמחה הזו יש לי לבכות על שני המקדשים - אחד המקדש העליון, ואחד המקדש התחתון.

שלמה אהיה כעטיה (שיר א) - אם לא הפעמים הללו שאני עתידה לקרא איכה. שלמה אהיה - בשלום אהיה בלי גלות כלל. בשלום עם בני למטה. כעטיה - כמו שנאמר (שמואל א כח) והוא עטה מעיל. אהיה מעטפת בעטוף של הקדש העליון, שהוא השם הקדוש י"ה. שלמה אהיה - בשלום אהיה בכל השלמות העליונה. כעטיה - כעוטה י"ה, להיות בכל השלמות העליונה. על

בא על גב שאת תהיי ראש להם, הקטנה תהיה לך מכמו שהיית.

וזהו שאמרה הלבנה, הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה. איך זה אפשר לך להנהיג העולם בשני כתרים יחד. איכה תרביץ בצהררים, שהרי ללבנה לא פדאי להאיר, ואי אפשר לך להנהיג בשני כתרים יחד, בשמש ובלבנה, שהרי הלבנה איזה אור יש לה בצהררים? משום כך אי אפשר לך להשתמש בשני כתרים יחד.

שלמה אהיה כעטיה, איך זה שאני אהיה מעטפת בצהררים, כשאור וחזק השמש הולך ומתחזק. הריני מעטפת בבושה לפניו, ולא אוכל לשמש לפניך, ואיך אתה תוכל להנהיג ולהשתמש בשני כתרים יחד?

אמר לה הקדוש ברוך הוא: הרי ידעתי כך, לכי והקטיני עצמך. (שם) אם לא תדעי לך היפה בנשים, שאמרת שאי אפשר לי להנהיג את העולם עם שני כתרים יחד, לכי והקטיני את עצמך, ותהיי ראש לשועלים.

צאי לך בעקבי הצאן, צאי ותהיי ראש לאותם האוכלוסים והצבאות שלמה, ורעי אותם והנהיגי אותם, והיי מלך של כל התחתונים, והנהיגי את כל אחד ואחד כראוי לו, והיי שולטת בלילה. ודאי צאי והקטיני עצמך, וכך ראוי לך.

אמר לו אליהו: רבי, אשרי חלקך, שנסתרות רבונך מאירים לפניך כאור השמש, ומשום כך, כל אותם דברי פיך, כלם חקוקים למעלה, ושמח אני שאני שומע אותם מפיה. אשריך בעולם הזה ואשריך בעולם הבא. הדבר הזה הנה תלוי לפני המלך הקדוש, שלא התגלה לכל הצבאות שלמעלה. מי הוא שגלה לו בפסוק הזה כעת? אתה הוא! שאשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא.

על פי אליהו נגזר, (שם) הגידה לי שאהבה נפשי. כיון שהיא עולה למעלה, ונשמטת מתוך צבאותיה וכל אותם אוכלוסיה, בסוד של האות י', היא אומרת: הגידה לי שאהבה נפשי. את שהיא אהובת נפשי, איכה תרעה, הואיל ואני נקדה אחת בלי התפשטות כלל, שהרי אני כלולה בעצמי, ואיני יכולה ללקט ולתת.

בא וראה, כל מי שהולך לעולם ההוא בלי ידיעה, אפלו יש בו מעשים טובים רבים, מוציאים אותו מכל השערים של העולם ההוא.

צא וראה מה כתוב כאן, הגידה לי, אמר לי סודות החכמה העליונה, איך אתה רועה ומנהיג את אותו העולם העליון, למד אותי סודות החכמה שלא ידעתי ולא למדתי עד כאן, כדי שלא אהיה בבושה בתוך אותן הדרגות העליונות שאני נכנס ביניהם, שהרי עד כאן לא הסתפלתי בהם.

בא וראה מה כתוב, (שיר א) אם לא תדעי לך היפה בנשים. אם אתה בא בלא ידיעה ולא הסתפלת בחכמה, טרם תפנס לכאן, ולא הכרת את סודות העולם העליון – צאי לך, אינך פדאי להפנס לכאן בלי ידיעה, צאי לך בעקבי הצאן, ותהיה יודע תוך אותם עקבי הצאן, אלו הם שבני אדם דשים אותם בעקב, ויודעים סודות עליונים של רבונם, ובהם תדע להסתפל ולדעת.

ורעי את גדיתך – אלו הם תינוקות של בית רבן, התינוקות שהם בבית המדרש ולומדים תורה. על משכנות הרעים – על אותם בתי פנסיות ובתי מדרשות, ששם לומדים את החכמה העליונה. אף על גב שאינם יודעים, אתה תדע מתוך דברי החכמה הללו שאומרים.

כתוב ויברא אלהים את שני המארת הגדלים וכו'. ויברא אלהים, בהתחלה שני אורות היו שקולים זה כנגד זה, כמו שבארוה החברים. ובארנו, שאותם שני האורות היו בסוד אחד, דבוקים יחד, והיו בהשוואה אחת, ששניהם יקראו גדולים, כמו שבארנו.

לא שהיתה הלבנה בראשונה גדולה ועליונה, אלא שבכל זמן שהלבנה עומדת עם השמש בסוד אחד, בשבילו, היא נקראת עמו גדולים. זנב האריה הוא אריה, ונקרא אריה.

אמרה הלבנה לפני הקדוש ברוך הוא: אפשר שמלך אחד ישתמש בשני כתרים יחד? אלא זה לבדו וזה לבדו.

אמר לה: ראיתי אותך שרצונך להיות ראש לשועלים. לכי והקטיני את עצמך. שהרי

הראש לכל הדרגות התחתונות שלמטה. משום כך היפה בנשים, היפי של הכל.

ועוד היפה בנשים, כתוב בנשים, באותן האותיות שהן נקבות. ומה הוא? האות ה'. שהרי אז היא ההתפשטות והיפי של הכל, לרעות ולחלק חלקים לכל האוכלוסים העליונים שלה. ועל זה, צאי לך מן הסתר הזה, שאף כלולה ונסתרת בתוכך. לך, לעצמך ולתועלתך. והכל הוא בסוד האותיות.

כתוב (תהלים מח) אלהים בארמנותיה נודע למשגב. שהרי בשעה שאותו המלך הגדול בא אליה, ומושיף אותה למעלה להכנס בה, ומכה בה באותה הנקדה. כיון שמכה באותה נקדה, מתפשטת ונפתחת לכל הצדדים, ונעשית האות ה', פתח של ההיכלות לכל צד, להכניס אותו מלך גדול, ואז אלהים בארמנותיה, באותם פתיחת ההיכלות, באות ה' הוא נודע.

אותו אלהים חיים נוטל אותו השם לזון ולחלק חלקים לכל, ואז נודע למשגב, להיות משגב לתחתונים, ולהריק ברכות לכל, כמו שלמעלה.

בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, עלו כל דברי העולם, וכל הדרגות העליונות והתחתונות כלן במחשבה. למה נקראת מחשבה? אלא זוהי נקדה אחת נסתרת, שעומדת במחשבה. שהרי נקדה אחת לא ידוע לאיזה מקום מתפשטת, ומה יהיה ממנה, ולאיזה מקום יסטה הדרך. והנקדה הזו היא הראש של כל הרצונות וכל מחשבות העולם.

והיה הכל נסתר בתוכה, ולא נודע, עד שהתפשטה המחשבה הזו, ונעשתה התפשטות אחת, לצד זה ולצד זה. כיון שהנקדה הזו התפשטה בהתפשטות הזו, התגלה יותר כל מה שהיה נסתר. **לא** שהתגלה לדעת, אלא התגלה אותו הסוד לאיזה מקום סוטה הדרך. ויוצא מסוד המחשבה, שהרי אין עומד במחשבה, ולא עולה בשם הזה, אלא עומד בשם להתגלות. ונעשה קול אחד בלחש, ומה הוא? זו האות ה', שהיא כלי להוציא את כל אותם הדברים הנסתרים שהיו בתוך המחשבה.

זוה היא אומרת לאהובה, משום שהיא יושבת מקבצת בעצמה, בנקדה אחת, והיא רוצה להכניס אותו לתוכה, כמו שנאמר ובא אליה מלך גדול, אף על גב שהיא אות קטנה מכל האותיות.

ועל זה, מיום שנחרב בית המקדש, נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס אליה למעלה, עד שיכנסו ישראל למטה, שכתוב (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר. כתוב כאן בעיר, וכתוב שם (קהלת ט) עיר קטנה, שהרי האות י' היא הקטנה מכלן.

שלמה אהיה כעטיה, כלולה בתוכי, שאין לי התפשטות מכל הצדדים כלל, משום שהוא נסתר מכל הצדדים יותר מכל שאר האותיות.

אם לא תדעי לך וגו', צאי לך, פשטי עצמך בכל הצדדים, ולקטי עדונים וכסופים באותה ההתפשטות. ומהי אותה ההתפשטות? שנעשית כסכה אחת של אותם שומרי עדרי הצאן. וזוהי האות ה'.

זוה הוא צאי לך. לא כתוב צאי, אלא צאי לך, כמו שנאמר (ישעיה נד) הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך וכו'. שהרי בראשונה לא היית אלא נקדה אחת שחורה, שאין בה מקום אחר, אלא היא נסתרת בתוכה. כעת שעולה והיא מתחברת עם בעלה, הוא אומר לה צאי לך, הרחיבי מקום אהלך, פשטי את עצמך, ואז ורעי את גדיתיך, תוכלי ללקט עדונים וכסופים.

שהרי בשעה שהיא נקדה אחת ועולה למעלה, ואותו המלך העליון יורד אליה להכנס בה, מכה באותה נקדה, ומתפשט בכל הצדדים, ונעשית אותה הנקדה האות ה', ונשלמת בכל הצדדים ולוקטת עדונים וכסופים. אז אומר לה, ורעי את גדיתיך, לכי ותפרנסי את כל אוכלוסיך, קטנים וגדולים.

היפה בנשים, נקדה אחת בתוך האותיות, אין יפי לכל האותיות פרט לאות י'. בנקדה הזו מתקנות כל האותיות, והיא היפה של כלן, ואין אות שהולכת בלי הנקדה הזו. היא בכלן וכלן בה. והיא יפה והיפי של הכל, שהרי ממקום נסתר עליון היא באה, ראש לכל הדרגות העליונות, ובה היא

טעונוים בכל מיני קסמים וכשפים בסוד שלמעלה, של אותו הממנה שהתמנה עליהם.

והיה נוסע טעון בקסמים וכשפים, שש מאות רכב בחור, שהיו נבחרים כנגדם של ישראל. וכל רכב מצרים – כל אחד ואחד טעון בכשפיו וקסמיו. לא היו חכמים במצרים שלא טעונוים במטענוים של קסמים וכשפים.

ושלשם על כלו – מה זה ושלשם? אלא מיני כשפים לו חקוקים בשלש שלש. ושמות של טמאה היו באותיות של שלש שלש. כלם חקוקים בקשרים מזינים, כמו שלמעלה, להיות לו כלי זין קשורים לישראל.

על הפלה כתוב, שהרי עצה נטל על פלה, וכדי להשמיד את ישראל. וכלם היו מיני מחנות על פלה, שהיתה נוסעת לפניהם של ישראל.

מיד – (שמות יד) ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחר בני ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה. מיד רמה לא כתוב, אלא ביד רמה. היא היד שכתוב בה (שם) וירא ישראל את היד הגדולה. אותה היד הגדולה היא יד רמה.

באותה שעה חקק הקדוש ברוך הוא ביד הזו כל הדיוקנאות וכל הצבאות והחזקים של המצרים, כמו שאותם הכשפים והקסמים שעשו, בשעה שהיו באים בפשוף הזה. אותה היד היה חקוק בה כנגד אותם המכשפים, ונשברה לפני אותו הדיוקן שהיה חקוק באותה היד. זהו שכתוב (שם טו) 'מינה ה' נאדרי בכח מינה ה' תרעץ אויב. ומשום זה דמיתוך, דיוקנאות וציוורים חקקתי בך, כמו הסוסים של פרעה. עד כאן.

אבל בקשר הדברים לא נקשרו. שאם כן, מה זה לגבי הפסוק שלמעלה, ובסוד של אהבה ושמחה של התשפחת הזו? מה רוצים כאן מרכבות פרעה, ומה הוא השיב לה?

אלא ודאי שהכל בקשר של סוד אחד הוא, לססתי ברכבי פרעה. חזרנו לדבר הראשון. שכאשר הקדוש ברוך הוא מנה אותם על כל אותם האוכלוסים והמחנות שלמטה להיות הראש שלהם, מאותו הזמן היא משפחת תמיד, ולא

באן הוא בהפוך מהגון שלמטה. למטה, מי שמכה באותה נקדה שלמטה, כשהיא נסתרת, ובא אליה אותו מלך גדול, שהוא בסוד האות ו' שיוצאת מאותה ה' העליונה. אותה הו' שיוצאת מתוכה, מכה בנקדה הזו, ומוציאה מתוכה כל מה שלקטה מלמעלה, ומתפשטת ונפתחת לכל הצדדים, ונעשית האות ה'.

למעלה, מי שמכה באות ה' העליונה, היא נקדה אחת נסתרת עליונה, פיון שמכה בה, מוציאה החוצה, ומתגלים כל אותם הדברים הנסתרים שהיו שם, ויוצאים החוצה. הרי נודעה אותה המחשבה שהיתה נסתרת ולא ידועה.

כמו כן, כשמכה ה' בנקדה הזו למטה, אז מוציאה בתוכה (משפיעים לתוכה) כל אותם הצבאות והמחנות והאוכלוסים והמאורות והנחלים העמקים שלמעלה.

ואז אומרים לה, (שיר א) ורעי את גדיתיך על משכנות הרעים. טלי אורות ומזונות, וחלקי לכל אותם הצבאות ותני להם. על משכנות הרעים – אותם הרועים שהם מנהיגי העולם, לתת להם שלטון ותקף, כל אחד ואחד כראוי לו. וכל זה בהתפשטות של הנקדה ההיא שהיתה נסתרת מקדם לכן.

שמח רבי שמעון, ואמר, בראשונה כשטרם נאמרו ולא נתגלו הדברים הללו של שיר השירים, בכיתי והתעצבתי. וכעת שהדברים הללו התגלו, שמחתי, ואמרתי שאשרי חלקי שהייתי בזה. ועוד, שדברים עליונים שלמעלה התגלו כאן על ידי מר.

לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. רבי שמעון פתח ואמר, ויקח שש מאות רכב בחור וכו', בא ותראה, חכמת מצרים, שכל מה שעשו – לסוד החכמה שלמעלה הם עשו. ופרעה היה יותר חכם, שהרי אין מעמידים מלך במצרים, אם לא יהיה החכם מכלם.

ועל זה כתוב ויקח, הוא נטל הכל בחכמה, נטל עצה של חכמה אליו. אמר, העם הזה הם שש מאות אלף. נכנס לחדרו, והפך בכל מיני כשפים שלו, ועשה פגימות ופסים, וכשף כשפים, ונטל שש מאות רכב נבחרים. בחור – נבחרים בכשפים

ועם כל זה כף צריך, שהרי באותו זמן עד עתה, הבנים והאוכלוסים שבארץ וכל התקונים שלך לא היו שלמים כראוי, ואת לא היית מתעטרת בהם כראוי בתקוניך.

אבל עכשו נאוו לחייהך בתורים, כמה נאים כל התקונים שלך, וכמה יפים הם בתורים, שכבר קבלו תורה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, והתעטרה בהם מה שלא היית מקדם לכן.

ומשום כך דמיתוך רעיתי, ולא רציתי בתשבחותיך והתעוררות אהבתך, משום שאת ערום ועריה, ולא היית מתקנת בתקונים. וכעת כמה נאים התקונים שלך, ורצוני כך, ובדברי תשבחתך. צוארך - הרי יש לך בית מקדש בארץ, בגון של כל הציורים העליונים, וכמה צדיקים וחסידים נכנסים לתוכו.

ועכשו שאת מתעטרת בתקוניך ובשלמות שלהם, הרי כל המקורות העליונים וכל הדרגות והאיברים הרי הם אליך, לקבלך, ולתקן אותך בתקונים עליונים.

ועל זה (שיר א) תורי זהב נעשה לך. נעשה ודאי. לא כתוב אעשה, אלא נעשה, מראש הנקדה העליונה עד היסוד התחתון נתקן אותך, ונעשה לך מן הצד של זהב, ששם התעוררות של אהבה. עם נקדות הכסף - מצד הימין.

להראות, שהרי ההתעוררות של מעלה אין מתעוררת ואין מתקנת אליה, אלא כשהוא מתתקן בראשונה בתקוני העולם הזה. כיון שנתתקנו בה תקוני העולם הזה כראוי, אזי התקונים שלמעלה מתתקנים בה, ונותנים לה תורי זהב עם נקדות הכסף. תורי, כמו שנאמר (אסתר ב) תור אסתר בת אביחיל.

ועל זה, כשרודפים הסוסים של רכבי פרעה - דמיתוך, שלא תשבח ולא תעיר אהבה אלי, משום התקונים שלך שלמטה אינם. וכעת נאה הוא, שהרי נאוו לחייהך בתורים וגו', ודאי תורי זהב נעשה לך וגו', ונתקן אותך כראוי, וכל אחד ואחד כפי דרכו, והדברים הללו נקשרים.

למסתי ברכבי פרעה וגו' (שיר א). כתוב (שמות יג) וה' הלך לפניכם יומם בעמוד ענן וגו'.

שוככת, וכל אוכלוסייה משבחים תמיד, ולא שוככים לעולמים.

והתשבחת של האהבה הזו היתה הראשית, כשיצאה ממצרים, וכל האוכלוסים שלמעלה ולמטה היו לפנייה, ואז התחילה אהבת התשבחת למעלה. וסוסי פרעה ומרכבותיו היו נוסעים אחרי ישראל, היא התחילה בתשבחות של אהבה אל מעלה.

והקדוש ברוך הוא לא רצה בתשבחות באותו הזמן, כמו ששנינו (שמות יד) ולא קרב זה אל זה כל הלילה. והוא השתיק אותה מתוך תשבחות האהבה שהתחילה.

צא וראה, כלה שעומדת באהבה לראות בעלה, כשרואה אותו, מתעוררת אהבה אליו, ומתחילה לשבח לו. ואם הוא לא רוצה בתשבחות, משתיקה בשתיקה מהתעוררות האהבה שהתחילה. איך שוכך לבה ורצונה?

כיון שטבעו כל אותם הסוסים והמרכבות של פרעה ביס, וראו ישראל כל אותם גבורות ונסים שעשה להם הקדוש ברוך הוא, שבחו ישראל בארץ תשבחת בשבילה. וקבל אותם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (שמות טו) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. אחר כך כשחזרה הבאר, שבחו ישראל תשבחת בשבילה, שכתוב אז ישיר ישראל את השירה הזאת. בא יהושע ושבח תשבחת בשבילה. באו דבורה וברק ושבו תשבחת בשבילה.

כיון שבנה שלמה את בית המקדש, וכל העולמות היו במשקל אחד, אז היא עוררה אהבה ותשבחת עליונה, ואמרה דברים עליונים אלו של תשבחת ואהבה אליו.

אז הוא, מתוך אהבה ותשוקת הכלה, רצה להזכיר לה אותה שתיקה שעשה לה לשתק, ולא רצה בתשבחת. פתח ואמר, (שיר א) לססתי ברכבי פרעה. כשאותם הסוסים והמרכבות של פרעה היו באים ורודפים אחרי ישראל - דמיתוך רעיתי, השתקתי אותך בהשתקה. דמיתוך, כמו שנאמר וידם אהרן. שמש בגבעון דום.

העולם שהם בתוך הלב, כלם נראים בפנים. ובפנים נודע מיהו האדם, אם מעשיו לטוב ואם מעשיו לרע, כמו שנאמר הכרת פניהם ענתה בם. ועכשוו שהתקונים של הכל כלם פראוי, בתקונים פשרים, בתקונים של מעשים טובים, מיד נאוו לחייה, בלא בושה כלל.

וכל זה היה בזמן שנבנה בית המקדש, וכל העולמות בשמחה, מעלה ומטה, ואז התתקנו הפנים פראוי, התחברו פנים בפנים פראוי. **לחיה**, ולא כתוב פניה, משום שהכל אחד, אבל לחיים, הם מתקנים צפצוף ודבור להסתכל בהם. ומשום כך השירה הזו התתקנה עכשו יותר משאר הזמנים של העולם.

כתוב (בראשית טו) והנה דבר ה' אליו לאמר לא יירשף זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשף. וכי אברהם שהיה הולך בשלמות אצל המלך הקדוש, איך לא האמין במאמר הקדוש ברוך הוא בכמה פעמים שאמר לו שיהיו לו בנים, שכתוב (שם ה) ויוצא אתו החוצה, (שם יב) לזרעך אתן את הארץ הזאת, ואחר כך הוא אומר והנה בן ביתי יורש אתי?

הבט לראש הפסוק, מה כתוב? (שם) ואנכי הולך ערירי. וכתוב (שם) הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אתי. אלא בראשונה אברהם היה מאמין בקדוש ברוך הוא, והיה מסתכל בפוכבים ובמזלות הללו, והיה רואה שלא יהיה לו בן, משום שעד עתה לא היה דבק בדבקות של רבונו.

בין שכתוב ויוצא אתו החוצה, הוציא אותו מן אותה הדרך, וקרבו אליו לעבודתו, לדעת דרכים אחרות של חכמה, והוציאו מאותם הנחשים של המזלות, ואמר לו: אברהם אינו מוליד, אברהם מוליד. וזה ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיה.

מה הטעם? משום שאין בכל האותיות אות שמתקנת להוליד, פרט לאות ה'. האות הזו היא מתקנת לעשות פרות ותולדות יותר מכל שאר האותיות, ומשום כך היא פתוחה מכל הצדדים.

ואם תאמר, האות הזו לא צריך לו לאברהם להתוסף לו, שהרי אינה שלו היא, ה' היא

בשעה שהוציא אותם הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים, לא היו רוצים ללכת במדבר בדרך יבשה, שהיו רגילים במצרים שהיתה כמו גן עדן, כמו שנאמר כגן ה' כארץ מצרים. שהיו הולכים במקום יבש בדרך, בחרב בלי ישוב.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? שלח לפניו שכינה, שהיתה הולכת בכל הגונים של זהר, בכל הגונים של תשוקה, והיו רצים אחריה לראות בתשוקה. ומשום כך היו רצים אחריה, והולכים, ולא היו מתעכבים. והקדוש ברוך הוא עשה להם כך, כך שלא יתעכב קדוש השם על הים, שהוא (פדי שלא יתעכב כבוד שמו בעולם הוא) היה רוצה להתכבד בתוך כל עמי הארץ.

כמו שאלה הלכו בחפזון, אף כך עשה פרעה במרכבות והסוסים שלו, כדי לרדף בחפזון, שלא יתעכבו מרכבותיו בדרך. מה עשה? נטל סוסות נקבות וסוסים זכרים, ושם הנקבות לפניו והזכרים מאחור. הזכרים היו רצים אחר הנקבות, והנקבות היו רצות מלפני הזכרים, ואלו ואלו היו רצים בחפזה, וזה פרעה עשה בחכמה, לרדף בחפזון אחרי ישראל.

בין שהשיג אותם, ורצה לערוך קרב עם ישראל, נטל הנקבות וחרג אותן לאחור, והזכרים לפניו, כדי לזרו את מרכבותיו. כך בראשונה כתוב וה' הלך לפניו יומם, ואחר כך כתוב (שם יד) ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם. ויסע, כדי שיזדרזו ישראל ויהיו שמורים, וכל אותם חצים ובליסטראות ואבנים ומקלות שהיו זורקים על ישראל, לא הגיעו אליהם. והינו מה שכתוב התיצבו וראו, ומשום כך דמיתיה, באותו גון ממש.

בין שאותם האוכלוסים עברו, וראו כל אותם נסים וגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא על הים, אזי נאוו לחייה בתורים, התתקנו ישראל בסוד האמונה, שכתוב (שם) ויאמינו בה' ובמשה עבדו. וקבלו ישראל תורה על הר סיני, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ואז הכל התתקנו, מעלה ומטה פראוי.

נאוו לחייה בתורים (שיר א). בא וראה, כל הגונים שבפנים, וכל המחשבות והרצונות של

בתשוקה, והיתה'ם' לְבָדָה, לְהֵרֹאוֹת שְׁהָרִי אֵין עוֹמְדַת לְהוֹלִיד.

וְזָה סוּד אַבְרָם, אב"ר'ס', זֶה אֵינוֹ מוֹלִיד, שְׁהָרִי'ס' הִיא סְתוּמָה, וְלֹא עוֹמְדַת לְהוֹלִיד. כְּשֶׁנוֹסְפָה ה', אוֹתוֹ הִם' נִפְתְּחָה, וְנוֹסְפָה ה', וְעוֹמְדַת בְּאוֹתוֹ הָאֵיבָר לְעֵשׂוֹת תּוֹלְדוֹת. וְזֶה סוּד אַבְרָהָם, אב"ר' ה"ס, זֶה מוֹלִיד וְעוֹשֶׂה פְרוֹת.

וּמִשּׁוּם כֶּךָ אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד – אַבְרָהָם מוֹלִיד, מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ הָאֵיבָר לֹא הִתְתַּקֵּן עַד שְׁבָאָה ה'. וּבְכָל מְקוֹם ה"א עוֹמְדַת לְתוֹלְדוֹת וּפְרוֹת, וְעַל כֵּן הַשֵּׁם גּוֹרֵם.

סדר הלימוד ליום ה אב [יום 300 בשנה]

וּמִנֵּיין לָנוּ שְׁאוֹתוֹ הָאֵיבָר לֹא נִתְתַּקֵּן אֶלָּא בְשִׁבִיל ה' שְׁהָרִי בְזִמְן שְׁהִיָּה שְׁמוֹ אַבְרָם, לֹא נִגְזַר נְמוֹל אוֹתוֹ הָאֵיבָר וְלֹא הִתְתַּקֵּן. אַחַר שְׁבָאָה ה', הִתְתַּקֵּן אוֹתוֹ הָאֵיבָר, וְנְמוֹל, לְעֵשׂוֹת פְרוֹת בְּאוֹתָהּ ה' הָאֲחֵרוֹנָה. וּבְעוֹד שְׁהָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן הוּא סְתוּם בְּאוֹת'ס', אוֹתוֹ הָאֵיבָר לֹא הִתְתַּקֵּן, וְהָעֵרְלָה עוֹמְדַת לֵלֹא מִלָּה.

וְהִדְרָגָה הִתְתַּחַנְנָה עוֹמְדַת מִתּוֹךְ הָעֵרְלָה, בְּאוֹת ד', תּוֹךְ עֲנִיּוֹת. כְּשֶׁהָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן תּוֹךְ הִסְתַּר בְּסוּד הָאוֹת מ', הָעוֹלָם הִתְתַּחַנּוּן בְּעֲנֵי בְּסוּד הָאוֹת ד' (ס).

כְּשֶׁנִּפְתַּח הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן מֵהָאוֹת'ס', וְנִעְשֶׂה ה', אֲזַ נִתְתַּקֵּן הַבְּרִית, וְהָעֵרְלָה מְעַבְרַת. וְכִיּוֹן שֶׁנִּתְתַּקְּנָה הַבְּרִית הַזֶּה, יוֹצֵאוֹת שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ, וְנִכְנְסוֹת אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת. יוֹצֵאוֹת שְׁתֵּי אֵלוֹ ד"ס.

וְכָל מִלָּה שְׁלֹא יוֹצֵאת מִמֶּנָּה דָם אֵינָה מִלָּה, שְׁהָרִי אֵלֶּה מְעַבְרוֹת, וְנִכְנְסוֹת שְׁתֵּי אַחֲרוֹת. בְּמְקוֹם הָאוֹת'ס' נִכְנְסַת ה'. בְּמְקוֹם הָאוֹת ד' נִכְנְסַת ה'. וְאֲזַ הַכֹּל עוֹמֵד לְהוֹלִיד.

וְזָה סוּד (ישעיה ט) לִם' רַבָּה הַמְשֻׁרָה וְלִשְׁלוֹם אֵין קָץ עַל כִּסֵּא דָוִד וְעַל מַמְלַכְתּוֹ לְהַכִּין אֶתָּה וְלִסְעָדָה. ס' רַבָּה, לְמַרְבָּה. סוּד זֶה, כְּשֶׁלְּאוֹת'ס' רַבָּה הַמְשֻׁרָה, שְׁמַרְבִּים גְּדֹל עֵלְיוֹן, שֶׁנִּפְתַּח וְנִעְשֶׂה ה', אֲזַ וְלִשְׁלוֹם אֵין קָץ. מַה זֶה וְלִשְׁלוֹם? אֶלָּא וְלִשְׁלוֹם, זֶהוּ אֵיבָר הַהוּא הַיְסוּד שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁנִּעְבְּרָה מִמֶּנָּה

נִקְבָּה בְּכָל מְקוֹם, וְתִהְיֶה נוֹחָה לְשָׂרָה לְהִיּוֹת הָאוֹת הַזֶּה רְשׁוּמָה בְּתוֹכָהּ.

אֶלָּא שְׁתֵּי הַי"ן הֵן, אַחַת עֵלְיוֹנָה וְאַחַת תַּחְתּוֹנָה. הָאֲחַת – עוֹלָם הַזְכָּר, וְהָאֲחַת עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן – עוֹלָם שֶׁל הַנְּקֵבָה. כִּיּוֹן שֶׁנוֹסְפָה ה' בְּאַבְרָהָם, הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן שְׁהָה' הַזֶּה מִתְעַטֵּפֵת בּוֹ, יֹצֵא וְעֵשֶׂה פְרוֹת. וְנִרְשַׁם אַבְרָהָם בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה הָעֵלְיוֹנָה שְׁלוֹ, כִּכְח שֶׁל הַה' הָעֵלְיוֹנָה הַזֶּה, שְׁהָרִי אֵין כַּח וְתִקְףָה לְאוֹתוֹ הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן, פָּרַט לֵה'. וּמִשּׁוּם כֶּךָ נוֹטֵל אוֹתוֹ הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן הָאוֹת ה' עִמוֹ, וּמִתְיַשֵּׁב בְּדִרְגָתוֹ, שְׁהָרִי עוֹלָה לְהִיּוֹת עוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת.

שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת כְּאֵן, שְׁהֵם עֲלִיָּה לְעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, וְהֵם ה"ס. הָאוֹת'ס' הִיא מִן הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן. מַה בִּינֵיהֶם בֵּין הָאוֹת'ס' וּבֵין הָאוֹת ה', שְׁהָרִי שְׁתֵּיהֶן מִן הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן?

אֶלָּא כְּשֶׁנִּסְתַּר הַכֹּל בְּתוֹךְ הַמְחַשְׁבָּה הָעֵלְיוֹנָה, וְהִנְקָדָה הִיא לֹא הִתְפַּשְׁטָה, וְהִסְתַּיר לְפָנִים. כָּל אוֹתָם הַשְּׁבִילִים הָעֵלְיוֹנִים וְהָאוֹתִיּוֹת הַנִּסְתָּרוֹת, הִסְתַּיר הַכֹּל בְּאוֹת'ס'. וְהִיוּ כָּל אוֹתָם שְׁבִילִים וְאוֹתִיּוֹת הָעֵלְיוֹנוֹת נִסְתָּרוֹת כְּלוּלוֹת בְּאוֹת הַזֶּה. כִּיּוֹן שֶׁעֲלָה בְּרִצּוֹן לְהַתְגַּלוֹת וְלְהוֹצִיא תּוֹלְדוֹת, הָאוֹת'ס' הַזֶּה נִפְתַּח, וְנִעְשֶׂית הָאוֹת ה'.

לֹא הִשְׁתַּנּוּ זֶה מִזֶּה, אֶלָּא שֶׁנִּפְתַּח לְהוֹצִיא תּוֹלְדוֹת וְלְהַתְגַּלוֹת בְּלַחַשׁ, שְׁהָרִי הָאוֹת הַזֶּה לֹא הִתְגַּלְתָּה אֶלָּא בְּפֶה גְלוּי, וְלֹא נִזְכָּרָה. וְאֶף עַל גַּב שְׁהִיא בְּלַחַשׁ, הוּא בְּפֶה גְלוּי. וּמִשּׁוּם כֶּךָ, בְּשֵׁעָה שֶׁהִתְגַּלָּה וְנִפְתַּח, אֲזַ עֲתִיד לְהוֹלִיד.

שְׁהָרִי שְׁבִטָרָם עוֹמֵד בְּפִתְחוֹת שֶׁל ה', הַכֹּל נִסְתַּר בְּתוֹכָהּ בְּאוֹת'ס'. אַחַר שֶׁנִּפְתַּח, עוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת בְּאוֹת ה'.

וְאוֹתָם תּוֹלְדוֹת לֹא יוֹצֵאוֹת הַחוּצָה, רַק בְּאֵיבָר אַחַד, אֵיבָר קָדוֹשׁ שֶׁהִתְתַּקֵּן (שֶׁהִתְחַזַּק) אֶצְלוֹ וְנִכְנַס בְּאוֹת ה' הָאֲחֵרוֹנָה. מֵאוֹת ה' יוֹצֵא, וּבְאוֹת ה' נִכְנַס, בְּאוֹתוֹ אֵיבָר שֶׁהִתְתַּקֵּן אֶצְלָה' ה' הָאֲחֵרוֹנָה.

וּבְשֵׁעָה שֶׁנִּפְתַּח וְנוֹסְפָה הָאוֹת הַזֶּה, ה' הָעֵלְיוֹנָה, אֲזַ הִתְתַּקֵּן בְּתִשׁוּקָה, וְהָאֵיבָר הַזֶּה הִצְדִּיק שֶׁל הָעוֹלָם הִתְתַּקֵּן עֲלָיו. וְעַל זֶה, כְּשֶׁהִתְתַּקֵּן הָאֵיבָר הַזֶּה בְּתִשׁוּקָה, נוֹסְפָה בּוֹ ה'. וְכִשְׁהָאֵיבָר הַזֶּה אֵינוֹ

מִלְבָּשֶׁת בְּכֶמֶה מִיַּי קָרָב, לְעַרְףְּ קָרָב. וּמָה סוּסֵי פְרָעָה הָיוּ טְעוּנִים בְּכֶמֶה כְּלֵי זֵיץ שֶׁל קָרְבוֹת, אֲבָנִים, חֲצִים, בְּלִיסְטְרָאוֹת, כְּלֵי הַרִיגָה, כָּלֶם טְעוּנִים לְעַרְףְּ קָרָב – אַף כִּף אֲנִי טְעַנְתִּי כִּף כָּל מִיַּי קָרְבוֹת, לְעַרְףְּ קָרְבוֹת, לְהִתְקַדֵּשׁ בְּךָ לְעֵינֵי כָל, וְלְעַרְףְּ בָהֶם קָרָב.

וּבָעֵת רֵאִיתִי אוֹתְךָ בְּגוֹן אַחַר, בְּכֶמֶה תְּקוּנִים נְאִים, בְּכֶמֶה תְּקוּנִים יָפִים. נִאוּוּ לְחַיִּיךָ בַּתּוֹרִים, בְּשֵׁתֵי הַהִי"ן, שְׁהָרִי הַכֹּל נִפְתַּח אֵלֶיךָ וְהִתְגַּלָּה. ה' הֶעֱלִינוּהָ שְׂמֵחָה בְּךָ, וְנָאָה לְקַבְּלְךָ, וְנִפְתַּחְתָּ. וְאַתָּה עוֹבֵרֶת מֵהָאוֹת ד', וְנִכְנַסְתָּ לְאוֹת ה'. וְאֵלוּ הַשְּׂנִים נִאוּוּ וְהִתְתַּקְּנוּ אֵלֶיךָ, שְׂאוּתֶן שְׂתֵי הַהִי"ן הֵן תּוֹרִים, תּוֹרָה שְׂבִכְתָּב וְתוֹרָה שְׂבִעַל פֶּה. צוּאֲרָךְ בְּחֶרְוִזִים – תְּקוּנִים עֲלִיוֹנִים, שֶׁל כָּל הַמְּקוֹרוֹת שֶׁהִתְתַּקְּנוּ אֵלֶיךָ. **וְזָהוּ** שֶׁהוּא זוֹכֵר אֲצִלָּה בְּחֻבִּיבוֹת וְאַהֲבָה רַבָּה, מִשּׁוּם שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ אֵלֶיךָ, וְלִנְחֻמָּה וְלְדַבֵּר עַל לְבָבָהּ, וְלִהְרָאוֹת לָהּ אֶהְבָּה רַבָּה. וְעַל זֶה אָמַר לָהּ, תּוֹרֵי זֶהֱב נַעֲשֶׂה לָךְ וְגו', מִכָּאן וְאֵילָךְ יֵשׁ לְהוֹסִיף לָךְ יָפִי עַל יָפִי, תְּקוּנִים עַל תְּקוּנִים.

בְּתוֹב (שמות יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הִהְרָה וְהָיָה שֵׁם וְאַתְּנָה לָךְ אֶת לַחַת הָאֲבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמְצוּהָ אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתֶם. הַפְּסוּק הַזֶּה פְּרֻשׁוֹהוּ הַחֻבֵּרִים. אֲבָל עֲלֵה אֵלַי הִהְרָה, אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל הָעֶבֶד, שֶׁרְבוּנוּ הֶעֱלָה אוֹתוֹ אֵלָיו לְמַרְפְּכָתוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוֹב עֲלֵה אֵלַי הִהְרָה, הִהְרָה וְדָאִי. שְׁהָרִי הִהָר צָרִיךְ לוֹ.

וְהָיָה שֵׁם, כָּאֵן נִמְסַר לוֹ לְמֹשֶׁה מֵה שְׁלֹא נִמְסַר לוֹ מִקְדָּם לְכֵן, שְׁהָרִי אוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁל הַמְּרַכְבָּה הַקְּדוּשָׁה נִמְסַר לוֹ בִּידוֹ.

וְאִם תֹּאמַר, הָרִי כְּתוֹב (שם ג) שֶׁל נְעֻלֶיךָ. וְדָאִי צוּהָ אוֹתוֹ לְהַפְרֵד מֵאַשְׁתּוֹ מְכַל וְכָל, אֲבָל זוּוּג אַחַר לֹא נִמְסַר לוֹ עַד עַתָּה. בְּשַׁעַה שְׂאֲמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִי"ה שֵׁם, אֲזַי מְסַר לוֹ שֵׁם הַחֻקוּק, וְחָקַק אוֹתוֹ לְמֹשֶׁה בְּאֶרֶץ.

בְּרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁהָיָה בְּמִצְרַיִם, חָקַק בּוֹ שֵׁם שֶׁל אֱלֹהִים, שְׂכַתוֹב (שם ז) רֵאָה נִתְתִּיךָ אֱלֹהִים לְפָרְעָה. הַשֵּׁם הַזֶּה וְדָאִי נִחְקַק בּוֹ בְּרֵאשִׁית נִבְוֶאָתוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהִתְעַלָּה בְּעֻלּוֹי אַחַר, חָקַק בּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמוֹ מִמֶּשׁ, כְּדֵי לְהִתְעַלּוֹת עַל הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים שֶׁהָיָה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְכַעַת חָקַק בּוֹ שְׂמוֹ

הָעֶרְלָה, אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא קֶץ כָּל בְּשָׂר, וְדָאִי וְלְשָׁלוֹם אֵין קֶץ, שְׁהָרִי נַעֲבֵר. וְיוֹשֵׁב שְׁלוֹם עַל כֶּסֶף דוֹד, וְעַל מִמְלַכְתּוֹ, לְהִכִּין אֹתָהּ וְלִסְעָדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבְצַדִּיקָה.

וְכָל זֶה, כְּשֶׁעוֹבֵרֶת ס' וְנִפְתַּחְתָּ, אֲזַי עוֹבֵרֶת הָעֶרְלָה, וּמַעֲבֵרֶת ד', כְּמוֹ שְׁנִתְבְּאָר. וְזֶה סוּד (שמות כד) הִנֵּה דָם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה'. שְׂצָרִיךְ לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ ד"ם בְּרִית. שְׂתֵי הָאוֹתִיוֹת הִלְלוּ.

וְעַל הַסוּד הַזֶּה, אֲבָרְהָם אֲבָר ה', שְׁנִפְתַּחְתָּ הָאוֹת ס', כְּדֵי לְשַׁמֵּשׁ הָאֵיבָר הַזֶּה בְּעוֹלָם שְׁלֵמָטָה. וּבְשִׁבִיל זֶה יִצְחָק לֹא יֵצֵא, עַד שֶׁהֶעֱבְרָה הָעֶרְלָה מֵאוֹתוֹ הָאֵיבָר הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיוֹן. וּמִשּׁוּם כִּף, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל מָה שֶׁעָשָׂה בְּאֶרֶץ, הַכֹּל הוּא בְּסוּד הַשְּׂמוּשׁ כְּמוֹ לְמַעְלָה, לְהִרְאוֹת שְׁהָרִי הוֹצִיא כָּל הַשְּׂמוֹת בְּחֻכְמָה עֲלִיוֹנָה, כְּמוֹ הַסוּד שְׁלֵמָעֲלָה, הַכֹּל כְּרֵאוּי.

וְהִנֵּה דְּבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה (בראשית טו). מָה הַטְּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָיָה עֶבֶד מִשְׁפִּיל. וְאֲזַי אָמַר, הֵן לִי לֹא נִתְתָּה זְרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי כו'. מִשּׁוּם שֶׁזֶה הוּא הָיָה מְסַתְּכָל וְרוּאָה בְּנַחֲוִשִׁים שְׁלֹא יוֹלִיד. וּבְשַׁעַה שְׁנִמּוֹל אֲבָרְהָם, נִשְׁתַּלֵּם בְּכָל בָּאוֹת ה"א, שְׁנִפְתַּחְתָּ מִן הָאוֹת ס' וְהָאוֹת ד' אַף כִּף. אֲזַי נִכְנַס אֲבָרְהָם בְּדֶרֶךְ שֶׁל חֻכְמָה, וְהֶעֱבֵר מֵאוֹתָהּ דֶּרֶךְ אַחֲרֵת שֶׁל כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת.

בֵּא וְרֵאָה, בְּשַׁעַה שֶׁהָיָה בּוֹ עֶרְלָה, שְׁלֹא נִמּוֹל, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הִתְגַּלָּה לוֹ אֲלֵא בְּמַחְזָה, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן הָיָה סְתוּם בָּאוֹת ס', וְהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הָיָה בְּעֵנֵי בָּאוֹת ד'. כִּיּוֹן שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן נִפְתַּח בָּאוֹת ה', וְאֲבָרְהָם הֶעֱבִיר אוֹתָהּ הָעֶרְלָה, וְהֶעֱבֵר הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן מֵאוֹתָהּ ד', אֲזַי כְּתוֹב וַיֵּרָא אֵלָיו ה', אֲזַי הִתְגַּלָּה הַכֹּל, וְנִפְתַּח מֵה שְׁלֹא הָיָה אֲזַי מִקְדָּם לְכֵן.

בְּגוֹן זֶה מִמֶּשׁ, כָּל פַּעַם שֶׁצְדִיקִים וְחַסִּידִים מִתְּרַבִּים בְּעוֹלָם, אֲזַי הַכֹּל מִתְגַּלָּה וְנִפְתַּח. בְּזִמְנֵי שְׁשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ בָּנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל כָּלֶם צְדִיקִים וְחַסִּידִים, שׁוֹקְטִים כִּיּוֹן עַל שְׂמֵרִיו, אֲזַי הַכֹּל נִפְתַּח, וְנִתְגַּלְתָּה הַשִּׁירָה הַזֹּאת מֵעֲלָה וּמִטָּה.

בְּאוֹתָהּ שַׁעַה כְּתוֹב (שיר א) לְסִסְתִי בְּרַכְבֵי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי. מָה הַסּוּסִים שֶׁל מְרַכְבּוֹת פְּרָעָה הָיוּ מְזִינִים בְּכָל מִיַּי קָרָב – אַף כִּף אֹתָהּ הָיִית

נעשה לך עם נקודות הכסף. תורי זהב - הם פסוקי הטעמים, משום שהם מלמדים דרך להורות, אם לימין ואם לשמאל.

ועל מה נקראים תורי? משום שכשמגיע התור והזמן של הדרגה הזו לתת לה על ידי אותו היסוד, עושה בה רשם להורות וללכת באותה דרך שרוצה ללכת. וכן כשדרגה אחרת מגיע התור והזמן לתת בה, עושה בה רשם בגון אחר להורות וללכת באותו דרך ממש. ועל זה הסוד (הושע יד) ישרים דרכי ה'. אלו הן התנועות של הטעמים, כל אחד ואחד כראוי לו.

תורי זהב, משום שהטעמים כף תלויים על האותיות, כמו שתלויים נזרי הנזמים על האזנים. כמו תלשא, ושאר התנועות שהם נזמים ונזרים של התקונים של האותיות.

תבות בלי טעמים ושאינ בהן תנועות, כף הם כמו אזני הכלה בלי נזרים ועגילים, שהם משללים מתקון. תבות בלי נקודות הן כאשה בלי לבושים, שאין יכולה ללכת לשום מקום בעולם. משום כף תקוני האותיות הם טעמים ותנועות. אלו ואלו תקונים ומלבושים הם לאותיות. ועל זה תורי זהב, אותם התנועות של הטעמים.

ומה שאמר זהב, משום שהם באים מראש המלך, לתת דעת והשכל לכל האותיות. משום כף כלם עומדים בסוד אחד.

הנקודות והטעמים הם שתי דרגות. אלו ואלו הצטרכו להתפקן בהם האותיות. האותיות הן רשומות בסודות עליונים, שהרי כלם יוצאים מסוד החכמה העליונה, באותם שלשים ושתים שבילים שיוצאים מן החכמה.

וכל האותיות חקוקות למטה, ויורשת אותם תורה שבעל פה. וכשכלן באות לתקן אותה בסוד אותן האותיות, עושים בה נקודות וטעמים, כמו שנתבאר. ועל זה תורי זהב וכו'.

וכאן סודות עליונים לאותם יודעי דין, כל האותיות רשומות בסוד, ונקראות גופי תורה, שעומדים ללמד ולדעת את הסודות העליונים.

הקדוש, כדי להזדוג בו בשם הראשון, ולהיות בארץ שם שלם, כמו שלמעלה, יהו"ה אלהי"ם, שהוא שם שלם.

ושם שלם היה בימי משה בארץ. אלהים, אותו הזווג שלו. יהו"ה, השם הקדוש בו. וטרם שנחקק במשה השם הזה, לא הזדוג בו השם של אלהים. פיון שכתוב עלה אלי ההרה, נתנה לו רשות לשבת על כסא המלך. אזי, כשהמלך נתן לו כסאו, נתן לו שמו ממש, שכתוב והי"ה שם, הניח אותו במקומו בכל.

בשתי דרגות התעלה משה באותו זמן מה שלא התעלה כף איש בעולם. נתן לו כסא המלך, והמלך מסר לו את שמו. אשרי חלקו של משה.

ואתנה לך את לח"ת האבן, והרי פרשה לוחות האבן כמשמען. אלא כל המפתחות נמסרו לו למשה. משמע שכתוב ואתנה לך, ל"ך ודאי. שהרי כשהתעלה בשם הזה והי"ה שם, ונמסר לו הכסא של המלך, אזי עטר אותו בכל, שיהיה תקון שלם, תקון עליון.

והתורה והמצוה - אלו שתי זרועות, מצד זה ומצד זה. אשר כתבתי - אלו שתי הירכים. להורתם - זוהי דרגת היסוד האחת, שממנה יוצאים כל הטעמים להורות למטה, והכל נמסר למשה, כדי לעטר אותו בסוד עליון, להיות שני שמות חקוקים, שהם שם שלם בארץ.

ועל זה אמר המלך דוד, (תהלים מו) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ. אל תקרי שמות אלא שמות. אותם שני שמות שהם שמות חקוקים, ועולים לשם שלם, שיהיה השם שלם בארץ, כמו שלמעלה.

פיון שבא שלמה ונבנה בית המקדש, מה כתוב? (דברי הימים-א כט) וישב שלמה על כסא יהו"ה למלך. אזי הכסא הזה התעטר מעלה ומטה, ועלה בתשבת למעלה.

פיון שעלה בתשבת, הושיט לה המלך את הימין לקבל אותה, וקבל אותה בין זרועותיו, ואמר לה דברי אהבה, וצוה לתת לה מתנות ואוצרות וכבוד רב. ואמר (שיר א) תורי זהב

אָלָא וְדָאֵי, הַכֵּל כְּמוֹ אֶחָד, וּבְסוּד שֶׁל אֶחָד. אָדָם כְּלוּל בְּכָל הַצְדָדִים, הַסּוּד שֶׁלוֹ הוּא בְּכָל, וּמְסוּד שֶׁל אֱלֹהִים נִמְצָא אָדָם, וְלֹא נִמְצָא מִהַסּוּד שֶׁל שְׂאֵר הַשָּׁמַיִם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם – לְמַה הֵם שְׁנַיִ צְלָמִים? אֵלָּא אֶחָד לְזָכֹר וְאֶחָד לְנִקְבָּה.

שְׁנַיִ אֱלֹהִים כָּאֵן, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נִקְבָּה. בְּצַלְמוֹ – זָכָר. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים – נִקְבָּה. וְעַל זֶה, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ – זֶה הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים – זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְזֶה סוּד שֶׁל נַעֲשֶׂה, כָּלֵל אֶחָד, כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ.

בְּשַׁעָה שֶׁנִּבְרָא אָדָם, כָּל הָאוֹתִיּוֹת נִבְרָאוּ, נִגְלָמוּ וְהִצְטִירוּ. בְּשַׁעָה שֶׁנִּשְׁבְּחָה בּוֹ הָרוּחַ, יֵצְאוּ הַנְּקֻדּוֹת וְהִתְיַשְּׁבוּ בְּאוֹתִיּוֹת. בְּשַׁעָה שֶׁהִתְתַּקֵּן בְּהַשְׁכֵּל וּמִדַּע, יֵצְאוּ הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַטַּעֲמִים וְהִתְיַשְּׁבוּ עַל הַנְּקֻדּוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת. וְכָל הַתְּקוּן שֶׁל סוּד שֶׁל אָדָם כִּי הוּא בְּכָל צְדָדֵי הָעוֹלָם. בְּסוּד שֶׁל אָדָם הַכֵּל הִתְיַשֵּׁב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. וְאֵין אָדָם, רַק בְּכָל הַתְּקוּנִים הַלְלוּ.

אָמַר לוֹ אֱלֹהֵינוּ, רַבִּי, פָּתַח פִּיךָ וַיֵּאִירוּ דְבָרֶיךָ, שֶׁהֲרִשׁוֹת שֶׁלְמַעֲלָה נִמְסְרָה בְּיָדְךָ. פָּתַח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרְנוּהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲבָל בֹּא וּרְאֵה, עַל הַסּוּד שֶׁל הָעֵקֶר הַזֶּה כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ, שֶׁהָרִי אִם יִבְאוּ כָּל הַנִּבְיָאִים הַנְּאֻמָּנִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְיִתְעַלּוּ בְּנִבְוֵאתָם בְּעֵלִית הַנִּבְוָאָה שֶׁל מֹשֶׁה, לֹא יִכּוֹלִים לְחַדֵּשׁ אֶפְלוֹ נִקְדָּה אַחַת שֶׁל הַתּוֹרָה.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת לֹא יֵצְאוּ אֵלָּא מִתּוֹךְ נִקְדָּה קְטַנָּה, וְהָאוֹתִיּוֹת הֵן הַכָּלֵל שֶׁל הַתּוֹרָה. וְהָרִי אֵין רִשׁוֹת לְכָל הָאוֹתִיּוֹת לְנִסְעָ לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, רַק עִם נִקְדּוֹת.

כָּל הָאוֹתִיּוֹת כְּגוֹף בְּלֵי נַפֶּשׁ. כְּשֶׁבָאוֹת הַנְּקֻדּוֹת, הָרִי הַגּוֹף מִתְקַיֵּם בְּקִיּוּמוֹ, וְאִז (שם ב) וַיְהִי הָאָדָם לְנַפֶּשׁ חַיָּה כְּתוּב. וְכֵלֵן יוֹצְאוֹת מְסוּד שֶׁל נִקְדָּה אַחַת.

בְּשַׁעָה שֶׁהָאוֹתִיּוֹת יֵצְאוּ מִן הָעוֹלָם הַבָּא, כָּלֵם הַתְּגַלְמוֹ בְּסוּד שֶׁל אָדָם, וְהֵיוּ גוֹף בְּלֵי נַפֶּשׁ.

הַנְּקֻדּוֹת הֵן יוֹצְאוֹת מְסוּד הַמַּחַ, לְקַיֵּם אֶת הָאוֹתִיּוֹת עַל תְּקוּנָן, וּבִנְקֻדָּה אַחַת מִשְׁתַּנָּה הַתְּבָה, וּמַעֲבִירָה אֶת אוֹתָהּ הַתְּבָה מִקִּיּוּמָהּ בְּגוֹן אַחֵר.

הַנִּיצוּץ הַקָּשָׁה, כְּשֶׁהִכָּה אוֹתוֹ הָאוּר הַטְּהוֹר בַּמַּח, הִכָּה וְלֹא הִכָּה, מַגִּיעַ אֶל אוֹתוֹ הַמַּח, וּמִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ. מַגִּיעַ וְלֹא מַגִּיעַ. אִזִּי אוֹתָהּ הַהִכָּאָה יוֹצְאָת לְאוֹתִיּוֹת מִתּוֹךְ הַמַּח, וְהָאוֹתִיּוֹת מִתְנַקְדּוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, הַנְּקֻדּוֹת הוּא תְקוּן סוּפְרִים – חַס וְשְׁלוֹם! שְׂאֵפְלוֹ כָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם יִהְיוּ כְּמוֹ מֹשֶׁה, שֶׁקִּבַּל תּוֹרָה מִהָרִי סִינַי, אֵין לָהֶם רִשׁוֹת לְחַדֵּשׁ אֶפְלוֹ נִקְדָּה קְטַנָּה בְּאוֹת אַחַת, אֶפְלוֹ אוֹת קְטַנָּה שֶׁל הַתּוֹרָה.

כִּיּוֹן שְׂאוֹתָהּ הַהִכָּאָה הִתְיַשְּׁבָה בַּמַּח מִתּוֹךְ הָאוּר הַטְּהוֹר שֶׁנִּתְפָּס, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ אוּר טְהוֹר שְׂאֵין נִתְפָּס כָּלֵל. וְזֶה שֶׁנִּתְפָּס, כְּשֶׁהִתְיַשֵּׁב בַּמַּח הַזֶּה, אוֹתָהּ הַהִכָּאָה הָעֲלִיּוֹנָה. אִז יוֹצְאִים כָּל הַתְּנוּעוֹת וְהַטַּעֲמִים, וְהַטַּעֲמִים הֵם כְּמוֹ מִתְּגַ לְסוּס לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, לְיָמִין וְלִשְׂמָאל, לְכָל רְצוֹן שֶׁהוֹלְכִים הַטַּעֲמִים, וּפּוֹסְקִים וְשָׂכִים, וְרָצִים וְהוֹלְכִים בְּגֻאוּהָ וּבְשִׁפְלוּתָהּ, וְאֵין רִשׁוֹת לְכָל הָאוֹתִיּוֹת לְלַכֵּת לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, רַק בְּרִשׁוֹת, כְּמוֹ שֶׁהַטַּעֲמִים מִנְהִיגִים אוֹתָם, וְהַדְּבָר נִשְׁמָע בְּשִׁבְלֵם, כְּדֵי לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל.

וְעַל כֵּן, כָּל הָאוֹתִיּוֹת בְּאוֹת לְלַכֵּת בְּסוּד שְׁנַיִ אֵלָּה, עִם נִקְדּוֹת וְטַעֲמִים יַחַד. וְזֶה סוּד תְּפוּחֵי זָהָב בְּמִשְׁכַּיִת כֶּסֶף דְּבָר דְּבָר עַל אֶפְנֵי. תְּפוּחֵי זָהָב – הֵם טַעֲמִים וְתְנוּעוֹת. בְּמִשְׁכַּיִת כֶּסֶף – אֵלוֹ הַנְּקֻדּוֹת. דְּבָר דְּבָר עַל אֶפְנֵי, שֶׁהָרִי אֵין דְּבוּר כְּרֵאוּי, פֶּרֶט בְּשְׁנַיִ אֵלָּה, וּמִשּׁוּם כִּי תוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ.

כְּתוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וַיְרִדּוּ וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה הִעִירוֹ בּוֹ הַחֲבָרִים, וְדָאֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר אֶת זֶה לְמַחְנֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְהִתְיַעַץ בְּהֵם לְבְרָא אָדָם כְּמוֹ מֶלֶךְ בְּתוֹךְ צְבָאוֹתָיו.

אֲבָל יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, אִם בְּסוּד שֶׁלְמַעֲלָה הָיָה, שֶׁאֱלֹהִים הַזֶּה הוּא אֱלֹהִים חַיִּים, הַסּוּד שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְאִם הוּא אֱלֹהִים סוּד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, אֵיךְ הִתְתַּקֵּן נַעֲשֶׂה לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה?

ושורק שְׁרוּיָה בְּאִמְצַע, וְזוּהַר הָאוֹר לְקִיּוֹם הַגּוֹף מִמְרָאָה מְתַנְיּוֹ וּלְמַעְלָה, בְּכָל הַסּוּדוֹת שְׁלוֹ.

חרק מִתְחִיל לְמַטָּה, וְנוֹתֵן אוֹר וְקִיּוֹם מִמְרָאָה מְתַנְיּוֹ וּלְמַטָּה, בְּכָל הַתְּקוּנִים וְהַסּוּדוֹת שְׁלוֹ. אִזּוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.

בְּשֶׁהִתְתַּקֵּן הַגּוֹף שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ בַּנְּקֻדוֹת הִלְלוּ, אִזּוּ כְּתוּב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. לְעוֹלָם הַבְּדִלָה בְּזֵרוּעַ שְׁמָאל, שֵׁשׁ בּוֹ חֹשֶׁךְ. וּמֵאִיר בַּנְּקֻדַת סְגוּל, לְהַאִיר מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ לְלוּיִם.

ויקרא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם – זוּ נְקֻדַת צְרִי, שְׁמֵאִירָה וּמִתְיַשְׁבֵּת בְּזֵרוּעַ יְמִין, וּמִתְקִינָה אוֹתוֹ בְּכָל תְּקוּנָיו.

ובשנהנקה נְדַבְּקַת בְּיָמִין וּבְשֵׁמָאל וְנִתְּנַת בִּינְיָהוּן, נְדַבְּקִים בָּהּ שְׁתֵּי הַנְּקֻדוֹת הִלְלוּ צְרִי

וּסְגוּל, בְּקִיּוֹם וְהַפּוֹךְ אַחֵר, שְׂאִין מְתִישְׁבִים בָּהּ כָּךְ. צְרִי מִתְהַפֵּךְ וּמֵאִיר בָּהּ בְּדִיוֹקָן אַחֵר, בְּלִי יֵשׁוּב כְּמוֹ הַזְכָּר, וְהוּא שָׁבָא. וּסְגוּל מִתְהַפֵּךְ וּמֵאִיר בָּהּ בְּדִיוֹקָן אַחֵר, וְהוּא שׁוֹרֵק שֶׁל שְׁלֹשׁ נְקֻדוֹת. וּלְהַרְאוֹת אֶת חֲבִיבוֹת הַזְכָּר לְנִקְבָּה – הוּא וְהִיא הַכֹּל אַחַד, לְפַעֲמִים שְׁמֵאִיר בָּהֶם הַזְכָּר. מִכָּאן הַתְּפַשְׁטוֹ הַנְּקֻדוֹת לְכָל שְׂאֵר הָאִיבְרִים שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת בַּגּוֹף.

ויאמר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם – זוּ הַנְּקֻדָּה פִּתְחָה. הַתְּפַשְׁטוֹת הָאוֹר שְׁמֵאִיר בְּצַד הַזְכָּר, בְּצַד הַשְּׁמָאל, וּמֵאִיר לְאוֹתוֹ הַצַּד, וְכַעַת הַתְּחַלְּפוּ וְנִכְלְלוּ הַיָּמִין בְּשֵׁמָאל, וְהַשְּׁמָאל בְּיָמִין.

הַמַּיִם הֵם לְיָמִין, בְּסוּד אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שְׁמֵאִיר בָּהּ צְרִי, בְּצַד זֶה שֶׁל הַיָּמִין, נִחְלָקוּ שְׁנֵי סוּגֵי מִימוֹת, וְהָרִי בְּאֶרְנוֹ. וּמִשׁוּם כָּךְ, צְרִי, שְׁתֵּי נְקֻדוֹת מְתִישְׁבִים מְיָמִין, כְּנֶגֶד שְׁנַיִם, אַחַד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁנֵרָאָה בַּנְּקֻדַת שְׁבָ"א.

אחר כָּךְ, כִּינּוּן שֶׁהֵאִיר הַרְקִיעַ הַזֶּה, שֶׁהִיא הַנְּקֻדָּה שְׁנִקְרָאת פִּתְחָה, נִכְנָסַת הַנְּקֻדָּה הַזֶּה בֵּין נְקֻדָּה לְנְקֻדַת הַצְרִי, בֵּין מַיִם לְמַיִם, וּמִפְרִידָה בִּינְיָהוּם, וְנוֹטְלַת אוֹתָם אֵלֶיהָ. וְאִזּוּ הַמַּיִם לְצַד הַשְּׁמָאל בַּנְּקֻדַת פִּתְחָה. וְעַל הַסּוּד הַזֶּה (דְּבָרִים כח) 'פִּתְחָה ה' לָךְ אֶת אוֹצְרוֹ הַטוֹב וְכוּ', לְתַת מָטֵר וְכוּ', שֶׁהָרִי הַמַּיִם הֵם מְצַד שֶׁל פִּתְחָה.

עד שֶׁהִתְעוֹרְרָה הַנְּקֻדָּה הָעֲלִיּוֹנָה הַזֹּה, וְנִכְנָסָה בְּסִתְרָה לְתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא. וְכָל הַנְּקֻדוֹת יֵצְאוּ מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הַזֹּה, לְקַיֵּם אֶת הָאוֹתִיּוֹת עַל קִיּוּמָן. וְזוּהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. רֵאשִׁית זוּ הַנְּקֻדָּה הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁבָה בְּרָא אֱלֹהִים, וְהִתְקִין אֶת כָּל הַנְּקֻדוֹת, תְּקוּנֵי הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם סוּד שֶׁל שָׁמַיִם וְאָרֶץ. וְאִם לֹא הָרֵאשִׁית הַזֹּה, סוּד הַנְּקֻדָּה הָעֲלִיּוֹנָה, לֹא הִתְנַקְּדוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְלֹא הָיָה בָהֶם קִיּוֹם.

דבר אַחֵר בְּרֵאשִׁית, בְּרֵאשִׁית הַזֹּה סוּד הַנְּקֻדָּה הָעֲלִיּוֹנָה. בְּרָא אֱלֹהִים, בְּכַח הַנְּקֻדָּה הַזֹּה יֵצְאוּ הָאוֹתִיּוֹת וְהַצְטִירוּ בְּתַקּוּנָם, לְהִיּוֹת סוּד הַגּוֹף בְּאִיבְרִים יְדוּעִים, בְּלִי נֶפֶשׁ. וּמִשׁוּם כָּךְ כְּתוּב בְּרָא, מִשׁוּם שֶׁלֹא יֵצְאָה נֶפֶשׁ לְגוֹף לְעַמֵּד בְּקִיּוּמוֹ.

כיון שֶׁהִתְעוֹרְרָה הַנְּקֻדָּה הָעֲלִיּוֹנָה לְתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא, לְהוֹצִיא אֶת הַנְּקֻדוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, אִזּוּ כְּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, הוֹאִירוּ הָאוֹתִיּוֹת בַּנְּקֻדוֹת, שֶׁהֵן הַנֶּפֶשׁ.

אור, זוּ הַנְּקֻדָּה הָרֵאשׁוֹנָה, שְׁמֵאִירָה מִתּוֹךְ הַנְּקֻדָּה הַזֵּה הִיא הַסְּתוּמָה הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁנִּסְתְּרָה וְלֹא יְדוּעָה. הַנְּקֻדָּה הַזֹּה מֵאִירָה מִתּוֹךְ הַסְּתוּמָה הַזֹּה, הַנְּקֻדָּה שְׁנִקְרָאת חוֹלָם, שְׁמֵאִירָה לְמַעְלָה עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, בְּשִׁבְלֵי הַכְּבוֹד שֶׁל הַנְּקֻדָּה הַסְּתוּמָה.

ומשום שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת הִתְכַּנְּסוּ בְּחִמְשׁ מֵאוֹת פְּרָסָאוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, מֵאִירָה הַנְּקֻדָּה הַזֹּה חִמְשׁ פְּעֻמִּים. וְזוּ סוּד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וְיְהִי אוֹר. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם.

יהי אוֹר – זוּ נְקֻדָּה חוֹלָם ו'. וְיְהִי אוֹר – זוּ נְקֻדָּה אַחֲרַת שְׁנִקְרָאת שׁוֹרֵק. מִשׁוּם שֶׁהַנְּקֻדָּה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁנִקְרָאת חוֹלָם מֵאִירָה לְמַעְלָה, וְטֵרָם שְׁנַמְשְׁכָה לְהַאִיר לְמַטָּה, הִיְתָה סְתוּמָה. כִּינּוּן שְׁנַמְשְׁכָה, מֵאִירָה תּוֹךְ הָאִמְצַע, בְּסוּד שֶׁל שׁוֹרֵק ו'. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב – זוּ חֶרֶק, כְּשֵׁמֵאִירָה לְמַטָּה.

בזמן שֶׁיֵּצְאוּ הַנְּקֻדוֹת לְהַאִיר לְגוֹף, הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא חוֹלָם מֵאִיר לְמַעְלָה, וְהִתְיַשֵּׁב בְּרֵאשׁוֹ הַגּוֹף, וְנִתְּן אוֹר לְכָל הָרֵאשׁ: לְפָנִים, לְעֵינַיִם. לְאוֹר הָרֵאשׁ, לְכָל תְּקוּנֵי הָרֵאשׁ.

ונכללים המים באש. שורצים שרץ של אותה נפש חיה, אותה הדעת שנתנה לה משני צדדים, היא קלה עליה, וזה נקרא שרץ של נפש חיה, השרץ ששורץ ויוצא והולך בכל הנקודות.

ובא ראה, שב"א נקרא מהיר צדק, וכך הוא. ומשום כך נקרא נפש החיה ההיא שורק של שלש נקודות. בשעה שהאות ו' מסתלקת ממנה, מוציאה דעת אותה שנטלה מתוך למעלה, כמו שנתבאר, ובמקומה של האות ו' מוציא שורק, וכך הוא בכל מקום.

ועל זה כל הנקודות עומדות להאיר לאותיות, כמעשה שמים וארץ וכל העולמות כלם. ואין קיום ואור לכל האותיות, רק באור הנקודות, והכל נמסר בסוד של התורה בסיני. וכך הוא בסוד שלמעלה, והכל תקון של אדם, כמו שנתבאר.

ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א). כתוב (תהלים לו) מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ. בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם העליון והעולם התחתון, הכל היה בדיוקן אחד, שיהיה זה כמו זה. בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לברא אדם למטה, רצה לעשות אותו כמו שני העולמים.

ובל הסודות של מעלה ומטה, הכל הוא באדם. הגלגלת של הראש שעומדת על הגוף היא בסוד העולם העליון, עם אותם התקונים של הראש. הגוף הוא בסוד של גוף, שהדרגות עומדות באיברים ידועים תחת הראש הזה. הירכיים והרגלים, הכל בדרגות שלמטה, כראוי לו להיות כמו שלמעלה. כל הדמיות העליונות והתחתונות, את כלם חקק הקדוש ברוך הוא באדם, שיהיה הוא שלם בכל.

בא וראה, מה' מצעדי גבר כוננו, כשהקדוש ברוך הוא מרצה מהאדם, כל צעדיו וכל דרכיו הם מתקנים לפניו, והוא מתקן אותם כל אחד ואחד כראוי. ודרכו יחפץ, אפלו בדברי העולם.

עוד, מה' מצעדי גבר כוננו - אם אדם ישים דעתו ורצונו ולבו למלך הקדוש, ללכת אחר דרכיו שהוא עושה, הקדוש ברוך הוא מרצה בו, כאלו הוא שלו ממש.

עוד התפשט רקיע מצד הימין, ונכנס בצד שמאל בין נקדת סגול, ונעשה קמץ. ואז נכנס השמאל בימין, ונכללים זה עם זה - הימין בשמאל, והשמאל בימין.

ויאמר אלהים יקוו המים. למעלה כתוב מים חמש פעמים: יהי רקיע בתוך המים. ויהי מבדיל בין מים למים. ויבדל בין המים כו'. ובין המים. הנה חמש פעמים מים, כנגד שתי נקודות שהן חמש, צרי וסגול. צרי שתיים, וסגול שלש. הנה חמש אלה מתישבות בימין ובשמאל.

הנקבה נכנסת בין הימין והשמאל, ומקבלת הנקודות הללו, לתת לה דעת בשלמות. ולא מתישבים בו כך, ומתהפכים בו בדרך קלה. הצרי מתהפך בה לנקדה שבא בדרך קלה. הסגול מתהפך בה לנקדה שורק בדרך קלה.

ולעולם אשה דעתה קלה עליה, שהרי לא יכלו להתישב בה, שתהיה בה דעתה שלמה, כמו שהם למעלה. אלא חזרו בה בדרך קלה, ונמצאת דעתה קלה עליה. כמו שאותן שתי נקודות צרי וסגול הן חמש, אף כך בה שבא שורק הן חמש, אבל בלי ישוב כלל.

יקוו המים, כל אותן החמש, לנקדה אחת, שהיא נקדת שורק, שעומדת תחת הרקיע, קמץ. כל אותם המים של הצד הזה, והצד הזה, כל אותן חמש הנקודות מתישבות בנקדה הזו. וזו מתישבת ומאירה לברית הקדושה שבזכר, ואת כל האור של כל חמש הנקודות זה יורש.

ביון שזה יורש את כלם, אז מאירה הנקבה לעשות פרות ותולדות, שכתוב תדשא הארץ דשא וגו'. בכח הנקדה הזו שעומדת למטה, שעושה בה פרות ותולדות.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים - זו נקדת חטף קמץ, שמאירה אור כמו אותו האור הראשון, נקדת החולם. ועל שלא מאיר בישוב כמוהו, מארת חסר הוא, שלא מאיר בישוב כמו שהחולם, אף על גב שעומדת בגון שלו.

ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה - זהו בסוד של נקדת שב"א סגול, שהרי סגול

אלו הם הצלמים של האדם מבפנים ומבחוץ. לפנים - השכל ומדע וחכמה, ומבחוץ - אותו הצלם שהולך עליו, ומנהיג את האדם בשמירה, שיהיה שמור מן הכל. בעוד שהתנועות הללו הן באדם, האדם הוא שלם בכל, כמו כן בכל אותם הסודות העליונים שלמעלה.

וזה סוד מה מצעדי גבר כוננו, לנסע במסעותיו, באותן התנועות של הטעמים. ודרכו יחפץ, באותן הנקודות. מה, ממנו נטל הסוד הזה, שיהיה למטה הכל כגון אחד וסוד אחד.

מה מצעדי גבר כוננו, כמו אזלא מקפא לפני שופר הולך, שהם מצעדי גבר, שמתקנים כל אחד ואחד כראוי לו, וזהו כוננו. ושאר התנועות, הן שכתוב ודרכו יחפץ, הן בעמידה, הן ללכת, הן להפסיק, הן לנגן בשמחה, הן לשחק, הן לתת דין - הכל הוא מדע והשכל לנסע במסעות כראוי.

זרקא, זהו נגון בשמחה. כשכא הניצוץ הקשה באותה הכאה של תוך האויר הזך שלא נתפס, נותן שמחה וחדוה, וזורק מרחוק, לנגן בשמחה למי שלא ידוע ולא נתפס כלל, ועומד בקיומו, ולא מתישב לדעת, עד שקרב ביותר השכל. וכן כל התנועות, כל אחת ואחת כראוי.

ומרים שהגיעו התנועות הללו, כל אותם איברי הגוף לא יכולים לנסע במסעות. שהרי כל איברי הגוף בהם נוטלים התחלקות באותיות, שהן עשרים ושתיים אותיות שהתגלמו בפרקים ובאיברים.

שנים עשר איברים, הם פרקים שנוסעים. והשנים עשר הללו לא נוסעים במסעות כראוי, רק בסוד של שתיים עשרה תנועות, שכלם עושים את הפרקים הללו להסיע אותם. ויש תנועות אחרות, לתת השכל וחכמה ומדע לכל הגוף ולהסיע כל הגוף, ולתת חדוה למעלה ולמטה הכל כראוי.

עשרים ושתיים אותיות הם הכלל של סוד הגוף, וכלם התחלקו באיברי הגוף. ומסוד האותיות הגוף נשלם. נשארו אותיות אחרות, שהן עשר. שתיים עשרה אותיות הן ראשונות, שאותם האיברים קיומו של כל הגוף, שיהיה כל איבר ואיבר על תקונו.

בשעה שיצאו האותיות מתוך הסוד העליון, כמו שנתבאר, והתגלמו והצטירו בדמות של אדם, אחר כך יצאו הנקודות, ונשב בהן רוח חיים, והתקיימו האותיות, כאדם שעומד על רגליו בקיום של הרוח.

אחר שהנקודות התקיימו על האותיות ונתנו בהן נפש, הצטרף להיות בדעת ובהשכל, ולנסע במסעותיו, ולתת מזון ותקף לאחר. וזהו בצלמנו כדמותנו. כמו שבארנו, בצלמנו - זה סוד העולם העליון. כדמותנו - זה סוד העולם התחתון.

דבר אחר, בצלמנו - אלו התנועות של הטעמים, שהם תקון ושלמות, בדעת ובהשכל, לדעת ידיעה להסתכל למעלה, כמו שהוא נסתר ולא התגלה.

כמו מלך שהוא חכם בהשכל בחכמה, ואינו נוסע לצד זה או לצד זה, רק בחכמה ובהשכל ובמדע. אף כך, כמו זה התנועות של הטעמים, כל מסעיהם בחכמה ובהשכל ובמדע, כמו שראוי, וזהו בצלמנו.

כדמותנו - אלו סודות של הנקודות, שהם יצאו מתוך דיוקן אחד של נקודה עליונה, מאותו דיוקן נסתר שלא נראה. ומתוך שיוצאים מתוך נקודה אחת, נקראות הנקודות דמות, הדיוקן של הנקודה העליונה.

שאם תאמר האותיות - לא כך! שהרי הדיוקן אינו למעלה, ולא תלוי שם דיוקן, שהרי לאחר שיוצאים מסוד העולם העליון, כלם מתגלמים ומצטירים מה שלא היה מקדם לכן, שאין דיוקן וצויר למעלה כלל, ועל כן לא ידוע, ואין מי שמכיר בו כלום.

הראשית הסתומה שנגלתה, ולא ידועה, היא נקודה אחת סתומה. ואותה הנקודה לא ידועה ולא גלויה, ואין מי שמכיר אותה. אבל האותיות לא הצטירו בה, ואין תלויות למעלה, שהרי אין שם כלל דיוקן. ועל כן, כדמותנו - אלו הנקודות. בצלמנו - אלו התנועות, שהוא השלמות של הכל.

כאן הסוד ליודעי דין. התנועות שהן שלמות הכל, איפה הן באדם? אלא זה סוד בצלמנו,

אִיךְ עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? כְּשִׁיצְאוּ הָאוֹתִיּוֹת, הָאוֹת הָרְאוּשׁוֹנָה שִׁיצְאָה, הָרֵאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, הִיא א'. מֶה עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? הַתְּעַטֵּף בְּאוֹתָהּ הָאוֹת וּבְרֵא שָׁמַיִם. וּבְאוֹת הַזֹּו בְּרֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת סוּד הַיְחוד, שֶׁהֵם שֶׁלֹּשׁ דְּרָגוֹת, וְהֵם שָׁמַיִם, סוּד אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְהָרִי זֶה נִתְבָּאָר. כִּיִּן שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם בְּסוּד הַזֶּה, טָרַם שֶׁנִּקְרְשׁוּ וְלֹא הִגְלִידוּ הַשָּׁמַיִם, שֶׁהָרִי הָיָו טְמִירִים בְּתוֹךְ הַמַּיִם, הַסוּד שֶׁל הָאוֹת א', שֶׁהִיא לְיָמִין.

לְאַחַר שֶׁנִּקְרְשׁוּ מִתּוֹךְ הַמַּיִם, יִצְאָה הָאוֹת ו', מְצִירַת בְּצִיּוֹר שֶׁל הַתְּגַלְמוֹת בְּדִיוֹקֵן שֶׁל אָדָם. וְעַם כָּל זֶה לֹא נִחְסַר מְאוֹתוֹ דִּיוֹקֵן שֶׁל הָאוֹת א' כְּלוּם, וְחִזְרָה וְהִתְיַשְׁבָּה בְּמִקוּמָהּ.

הַתְּחִיל הָאוֹר שֶׁל הָאוֹת הַזֹּו לְהָאִיר מְרֵאשׁ הָעוֹלָם לְסוּף הָעוֹלָם. גָּנַז אֶת אוֹרוֹ בְּאוֹת אַחֲרַת, וְעָשָׂה לְאוֹת הַזֹּו בִּיַּת אֶחָד, לְגַנֵּז אוֹרוֹ בְּתוֹכוֹ, וְנִגְנֵז אוֹתוֹ אוֹר בְּתוֹכוֹ.

וּמִהַשְׁעָה הִהִיא נִגְנֵז וְנִטְמָן, וְלֹא יִצָּא לְעוֹלָם, פָּרַט לְשִׁבִיל דֶּק אֶחָד, שֶׁנִּמְשָׁךְ חוּט אֶחָד מִמֶּנּוּ, וּמִמֶּנּוּ נִזוֹן הָעוֹלָם וְעוֹמֵד בְּמִקוּמוֹ.

מִן הָאוֹת הַזֹּו נִבְנָה הַכֹּל. מִהָאוֹת הַזֹּו נִזוֹן הַכֹּל. בְּאוֹת הַזֹּו שָׁמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל וְשָׁבַר אֶת שׁוֹנְאֵיהֶם לְפָנֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) יְמִינָךְ ה' נֹאדְרֵי בְּכַח יְמִינָךְ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. בְּשַׁעַה שֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים, מֶה כְּתוּב? (איכה ב) הַשִּׁיב אַחֲוֹר יְמִינֹ. אִזּ בְּאוֹתוֹ הַזִּמְן גָּלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָאָרֶץ, וְשִׁלְטוֹ בָּהֶם שׁוֹנְאֵיהֶם.

א' הִתְיַשְׁבָּה בְּזִרְעֵ, בְּסוּד וְתִקַּף וְכַח, שֶׁהֵם שְׁנֵי צְדָדִים אַחֲרִים שֶׁהִחֲזִיקוּ בוֹ, וְהִיא זְרוּעַ הַיָּמִין. ב' נִכְלְלָה בְּתוֹכָהּ, וְכוֹנְסַת אוֹתָהּ כְּנִגְדָּה, כְּנִקְבָה שֶׁנִּכְנַס לְתוֹכָהּ זָכַר. מִשׁוּם כֶּךָ כָּל הָאוֹתִיּוֹת, אַחַת זָכַר וְאַחַת נִקְבָה.

א' הִתְפַּשְׁטָה לְאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת, וְנִשְׁלְמוּ בְשִׁלְמוֹת, לְטַל שְׁתֵּי דְרָגוֹת אַחֲרוֹת אֶלְף, לְהִיּוֹת הַשְּׁלֵמוֹת שְׁלוֹ. וְזֶה סוּד וְהַחֲוִנִים עָלָיו מִטָּה פְלוֹנִי. וְהַחֲוִנִים עָלָיו - שְׁתֵּי דְרָגוֹת בְּאַחַת.

עַד שֶׁעוֹלוֹת הָאוֹתִיּוֹת לְשָׁשִׁים רַבּוּא, כִּחְשָׁבוֹן שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר, וְעוֹלָם לְשָׁשִׁים רַבּוּא. אַף כֶּךָ הָאוֹתִיּוֹת, כְּשֶׁהִתְמַלְאוּ עוֹלָם

וְאַתָּה עַל גַּב שְׁשֵׁי בָהֶם בְּאוֹתִיּוֹת אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בְּזָכַר, וְאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בְּנִקְבָה. כְּמוֹ א' זָכַר, ב' נִקְבָה. ג' זָכַר, ד' נִקְבָה. ה' נִקְבָה, ו' זָכַר. וְכֵן כָּל הָאוֹתִיּוֹת הָאַחֲרוֹת, מִהֵן כְּלוּלוֹת בְּזָכַר, וּמִהֵן כְּלוּלוֹת בְּנִקְבָה. וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ, אִיךָ נִבְנָה אָדָם בְּסוּד שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת? שֶׁהָרִי כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים, וְנִבְחָרוּ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהִצְטָרְכוּ וְרֵאוּיּוֹת הָיוּ לְזָכַר - אִין, רַק שְׁתַּיִם עָשָׂרָה, כְּנִגְדַּ שְׁנַיִם עָשָׂר אֵיבְרִים!

אֶלָּא וְדַאִי, כָּל הָאוֹתִיּוֹת כְּלוּלוֹת בְּסוּד שֶׁל זָכַר, וְאוֹתָם עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת - אוֹתִיּוֹת זָכְרִיּוֹת וְאוֹתִיּוֹת נִקְבִיּוֹת. מִשׁוּם שֶׁכָּל הָאֵיבְרִים, יֵשׁ אֵיבַר בְּאוֹתָם פְּרָקִים, שֶׁהֵם כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה וְנִכְנָסִים זֶה בְּזֶה. מִי שֶׁנִּכְנַס הוּא זָכַר, הֵהוּא שֶׁמִּקְבֵּל אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ הִיא הַנִּקְבָה.

בְּכָל הָאֵיבְרִים יֵשׁ זָכַר וְנִקְבָה, וְנִכְנָסִים זֶה בְּזֶה כְּזָכַר בְּנִקְבָה. וּמִשׁוּם כֶּךָ, כָּל הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת בְּסוּד שֶׁל זָכַר וְנִקְבָה. וְכָל הָאוֹתִיּוֹת צְרִיכוֹת אֵלוֹ אֶת אֵלוֹ, וְלִהְתַּחֲבֵר אֵלוֹ בְּאֵלוֹ. (א"ב ג"ד ה"ו, אֶחָד זָכַר וְאֶחָד נִקְבָה) נִכְנַס זֶה לְזֶה כְּמוֹ זָכַר בְּנִקְבָה.

עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת כְּלוּלוֹת בְּנִקְבָה לְמִטָּה, וְהֵן אוֹתִיּוֹת קְטַנוֹת. שֶׁהָרִי כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר הַזָּכַר בְּנִקְבָה, בְּתַשׁוּקָה שֶׁבְּכָל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל כָּל הָאֵיבְרִים. אֶל הַנִּקְבָה מִטִּיל בָּהּ סוּד הָאוֹתִיּוֹת, בְּאוֹתָם הַמַּיִם שְׁלָהּ, וְאַחַר כֶּךָ הַקְרִימוֹ (קִפְאוֹ) שָׁמַיִם שֶׁהִתְגַּלְמוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְיוֹצְאוֹת אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת כְּמוֹ אֵלוֹ. וְעַל זֶה יֵשׁ אֶלְפָּא בֵּיתָא שֶׁל אוֹתִיּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת גְּדוּלוֹת, וְיֵשׁ אֶלְפָּא בֵּיתָא שֶׁל אוֹתִיּוֹת קְטַנוֹת.

א' הוּא אֶחָד, וְסוּד שֶׁל אֶחָד, יוֹצֵא וּמִתְגַּלֵּם בְּסוּד שְׁלֵמָטָה, הָאֵיבְרִים הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁמִּתְחַבְּרִים בְּאַחַד, וְהֵם אֶחָד. וְעַם כָּל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא אֵיבַר אֶחָד. **מִשׁוּם** שֶׁכְּשִׁיּוֹצְאָת א' וְנִתְנַתְּ בְּרֵאשׁ, יוֹצֵאת בְּאוֹתוֹ הַדִּיוֹקֵן שֶׁל הָאַחֲרִים הִלְלוּ שֶׁהִצְטָרְכוּ לְהִתְחַבֵּר עִמוֹ, וְכְשִׁיּוֹצְאָת א', מְרַאָה לְשְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הָאַחֲרוֹת שֶׁהִצְטָרְכוּ לְהִתְחַבֵּר עִמוֹ, שֶׁהֵם הַשְּׁמַאֵל וְהָאֲמָצַע, וְכָלֵם נֶאֱחָזִים יַחַד, וְנִרְאִים בְּדִיוֹקֵן שְׁלוֹ. כִּיִּן שֶׁנִּמְצְאוּ וְהִתְיַשְׁבוּ בְּמִקוּמָם אוֹתָם שְׁנֵי הָאֵיבְרִים הָאַחֲרִים, חִזְרַת א' וּמִתְיַשְׁבַּת בְּמִקוּמָהּ בְּרֵאשׁ, בְּצַד הַיָּמִין.

הַדְגְמָא שְׁבְרָא רוּחַ וְנֶפֶשׁ שֶׁל קִדְשָׁהּ, כִּךְ בְּרָא רוּחַ וְנֶפֶשׁ מִצַּד הַשְּׂמַאל. וּבְדִגְמָא שֶׁל אוֹתוֹ הֵיִינן עַל שְׁמְרִיו, כִּךְ הוּא הָרוּחַ וְהַנֶּפֶשׁ הַשְּׂכֵלִית עַל רוּחַ וְנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית. וְלָמָּה נִקְרָאת בְּהֵמִית? עַל שֶׁהִיא מִצַּד הַשְּׂמַאל שֶׁל סְמַא"ל וְנֶחֱשׁ, שֶׁהֵם זָכָר וְנִקְבָּה. וְעַל כֵּן אָמַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בְּחֻכְמָתוֹ, (קֹהֶלֶת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הַעֲלֶה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הֵיִרְדֶּת הִיא לְמַטָּה לְאַרְץ.

וְלִצַּד הַטְּמֵאָה לֹא נָתַן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שְׁמוֹ, שְׁנֵאָמַר (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אָתָּן וְתִהְלֶתִי לְפִסְלִים. אֲנִי – רִמְזוּ כִּמוֹ וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי. ה' – רִמְזוּ לְמַדַּת הַרְחָמִים. לְאַחַר לֹא אָתָּן – רִמְזוּ לְאֵל אַחַר, שְׁנֵאָמַר לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחַר, שֶׁהוּא בְּצַד הַטְּמֵאָה.

סדר הלימוד ליום ו אב [יום 301 בשנה]

פְּתַח רַבִּי וְאָמַר, בְּסוּד שֶׁל יְהוָה. י' נִקְרָא בְּדִגְמָא, זֶה אֱלִימֶלֶךְ. ה' נִקְרָא בְּדִגְמָא, זֶה נְעֻמִי. וְלָמָּה נִקְרָאת שְׁמָה נְעֻמִי? שְׁנֵאָמַר וַיְהִי נְעֻמִי ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְגו'. ו"ה דְּגִמָּא, זֶה רוּחַ וּבִעֻלָּה.

רוּחַ הַפְּכָה שְׁמָה לְתוֹר, שְׁנֵאָמַר (בראשית טו) וְתוֹר וְגוֹזֵל. (שיר ב) יוֹנְתִי בַּחֲגוּי הַסֶּלַע בְּסַתְרַי הַמְּדַרְגָּה הָרְאִינִי אֶת מְרַאֲיֶךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמְרַאֲיֶךָ נֶאֱוָה.

פְּתַח וְאָמַר, וּמָה זֶה וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ? זֶה הַמַּעֲשֵׂה שִׁיעֲשֵׂה הָאָדָם. אִם הֵם מַעֲשִׂים טוֹבִים – יִשְׁכַּן עָלָיו הוֹיָה, וְאִם לֹא – יִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ, שְׁנֵאָמַר (משלי יד) חֻכְמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאוֹלֶת בְּיַדֶּיהָ תִּהְרַסְנֶנּוּ. חֻכְמוֹת נָשִׁים – זֶה הַנִּשְׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ. וְאוֹלֶת – זֶה נֶפֶשׁ הַשְּׂמַאלִית שְׁנִקְרָאת עֲרַפָּה.

פְּתַח וְאָמַר, מָה זֶה שְׁאָמַר (שיר ב) הָרְאִינִי אֶת מְרַאֲיֶךָ? כְּשֶׁנִּעְשֶׂה אָדָם מְטַפָּה בְּשֵׁלִית אָמוֹ, כִּמוֹ שְׁמַתְגַּדֵּל (אֶחָד אַרְבָּעִים יוֹם שְׁנִבְרָא) – מַכְנִיס בּוֹ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעַט מְעַט רוּחַ וְנֶפֶשׁ, וְנִרְ נָתַן עַל רִאשׁוֹ בְּלִילָה, שְׁנֵאָמַר (איוב כט) בְּהִלּוֹ גִירוֹ עָלַי רִאשִׁי וְעַמּוּד אוֹר בְּיוֹם, שְׁנֵאָמַר (שמות יד) וַיִּסַּע עַמּוּד הָעָנָן וְגו', (שם ג) וְלִילָה בְּעַמּוּד אֵשׁ כּוֹ' לְלַכֵּת יוֹמָם וְלִילָה. וְנֵאָמַר (משלי ו) כִּי גַר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר.

וּמְלַמְדִים אוֹתוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה, וּמְלַמְדִים אוֹתוֹ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת, וְאוֹמְרִים לוֹ: רֵא, שְׁזוּהִי

לְשֵׁשִׁים. אֶלֶף בֵּית גִּמְלָה דִּלְתָה הָא וּו זִין חֵית טַת יוֹד כֶּף לָמֵד מִם נוּן סָמֶךְ עֵינן פֶּא צַדִּי קוּף רִישׁ שִׁין תּוֹ. אֵלוֹ הֵם עֲלִית הָאוֹתִיּוֹת לְשֵׁשִׁים רְבוּא, כְּדִי שְׁתִּהְיֶה שְׁלֵמוֹת בְּסוּד הָאוֹתִיּוֹת בְּכָל הָאֵיבָרִים.

נִשְׂאָרוֹ עֲדִין שְׁתִּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, וְהֵן מִם הַסְּתוּמָה, צַדִּי אַרְפָּה, נוּן, פֶּא, כֶּף, וְהֵן הָאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת הַכְּפוּלוֹת מִנְצַפ"ךְ. וְהֵן עוֹלוֹת לְשֵׁתִים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת. וְכִשְׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת נִשְׁלַמוּ, עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים אוֹתִיּוֹת אוֹתִיּוֹת, סוּד הַשֵּׁם הַקֹּדֶשׁ שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּהֵן.

חֲשִׁבוּן יִשְׂרָאֵל שְׁבַעִים נֶפֶשׁ, וּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם עֲדִים בְּתוֹכָם, וְנִכְלָלוֹת בָּהֶם, וְהֵן י"ה, שְׁכָתוּב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבַטִים שְׁבַטֵי יִשְׂרָאֵל עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה הַסּוּד, הָרְאוּבֵנִי הַשְּׁמַעוּנִי. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, וְכֻלְן עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים וּשְׁתִּים.

כְּמוֹ כֵּן אֶלְפָּא בֵּית"א, שְׁכָל הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת לְסוּד שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁתִּים אוֹתִיּוֹת, שֶׁהַכָּל יִהְיֶה סוּד שֶׁל גּוּף שְׁלֵם, הַסּוּד שֶׁל אָדָם, סוּד הַמְּרַכְבָּה הַעֲלִיּוֹנָה, סוּד הַשֵּׁם הַחֻקִּיק.

מִשׁוּם כִּךְ כָּל הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת בְּעֲלִית הַמְּרַכְבָּה הַעֲלִיּוֹנָה בְּדִיוקְנָם וּגּוּפָם, שֶׁהַכָּל יִהְיֶה סוּד אֶחָד כְּרָאוּי. כָּל הָאוֹתִיּוֹת, כְּשֶׁמִּתְחַבְּרוֹת וְנִחְקָקוֹת בְּחֻקִּיקוֹתֵיהֶן בְּסוּד שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁתִּים אוֹתִיּוֹת חֻקוֹקוֹת, נַעֲשׂוֹת כְּלָן גּוּף אֶחָד.

מְדַרְשׁ רוּחַ

וַיְהִי בִּימֵי שֹׁפֵט הַשְּׁפֹטִים (רות א). רְבוּתֵינוּ פּוֹתְרִים הַמְּקָרָא שְׁכָתוּב (איוב לה) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בְקָר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מִי הֵם כּוֹכְבֵי הַבְּקָר? אוֹתָם הַמְּלֹאכִים הַקֹּדוֹשִׁים שְׁשׁוּלְטִים בְּיוֹם. מִי הֵם בְּנֵי אֱלֹהִים? אוֹתָם הַמְּלֹאכִים הַקֹּדוֹשִׁים שְׁשׁוּלְטִים בְּלִילָה.

בֵּא וְרֵא, כָּל מָה שְׁבְרָא הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא כְרָא אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ, שְׁנֵאָמַר (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשְׁמִי וְלְכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו יִצְרַתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אָדָם בְּעוֹלָם, וְנָתַן בּוֹ אֶת שְׁמוֹ יְהו"ה. ה' – נֶפֶשׁ. ו' – רוּחַ. ה' – נִקְרָאת נִשְׁמָה. י' – נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה. וּקְרָאָם י"ה – אָב וְאָם. ו"ה – בֵּן וּבַת.

מְלֹאָה כָּל טוֹב, מְלֹאָה מִתּוֹרָה?! עֲמוּד הָעֵנָן
שֶׁהָאִיר לָהּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה לְלַכֵּת בַּיּוֹם, וְעֲמוּד הָאֵשׁ
לְהָאִיר לָהּ לְלַכֵּת בַּמָּקוֹם הַזֶּה בַּלַּיְלָה, וְעַם בְּעֵלָה,
נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה!?

היא מְשִׁיבָה וְאוֹמֶרֶת, (רות א) אֵל תִּקְרְאוּנָה לִי נְעָמִי,
קְרָאנִי לִי מְרָה, כִּי הִמַּר שְׂדֵי לִי מְאֹד. שֶׁהִנְעִיל
אוֹתִי בְּגוֹף רַע. אֲנִי מְלֹאָה הֶלְכָתִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה,
וְרִיקָם הַשִּׁיבְנִי ה'.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִיא אוֹמֶרֶת, שִׁבְנָה בְּנִתִי וְגו',
שֶׁנֶּאֱמַר וְתֹאמַר נְעָמִי לְכַלְתִּיהָ שִׁבְנָה
בְּנִתִי. מְשִׁיבָה רוּחַ הַנֶּפֶשׁ הַקְּדוּשָׁה וְאוֹמֶרֶת, אֵל
תִּפְגַּעֲנִי בִּי לְעִזְבֹּךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרֶיךָ כִּי אֵל אֲשֶׁר תִּלְכִּי
אֵלַיךְ וּבֹאֲשֶׁר תִּלְיִנִי אֵלַיִךְ וְכו'.

אָבֵל עֲרַפָּה, הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא צַד הַשְּׂמָאל, הוֹלֵכֶת לְגוֹף
וּמִתְאָבֶלֶת עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב יד) אֵךְ בְּשָׂרוֹ
עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוּ עָלָיו תֵּאָבֵל. וְכָל זְמַן שֶׁמִּתְאָבֵל
עָלָיו, אוֹמֵר הַגּוֹף לְנֶפֶשׁ הַבְּהִמִית: בְּשִׁבִיל הָאֲכִילָה
וְהַשְׂתִּיָּה שֶׁנִּתְּתָ לִי, הַנִּשְׁמָה בְּצַעַר גְּדוֹל, וּבִלְאֵ תוֹרָה
וּבִלְאֵ מִצְוֹת. טַל מֵהַ שְׁנִתְּתָ לִי. וְנִבְקַע הַגּוֹף.

אָמַר רַבִּי, כְּתוּב (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֵל דָּל
וְגו'. מֵהוּ דָּל? אִישׁ נִסְתָּר. וַיֹּאמֶר מֵהַ תִּתֵּן לִי,
וְכִי יוֹתֵר רָשָׁע אֲנִי מִכָּל הָאָדָם שֶׁבְּעוֹלָם? וַיַּעֲשֶׂה
מְרִיבָה עִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמִּשְׁכִּיל
לוֹ, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כז) אוֹ יַחֲזֹק בְּמַעֲזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם
לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי.

שָׂאֲמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, מֵהַ שָּׂאֲמַר אוֹ יַחֲזֹק בְּמַעֲזֵי
וְגו', וְכִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא בְּעַל
הַשְּׁלוֹם, עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמַרוֹמָיו, צָרִיךְ לְמִי שֶׁיַּעֲשֶׂה
לוֹ שְׁלוֹם? וְהֲלֹא הַשְּׁלוֹם שְׁלוֹם!

אֵלָּא הָעֵנִי, בְּשַׁעָה שְׁרוּאָה אֶת עֲצָמוֹ בְּדַחַק, הוּא
עוֹשֶׂה מְרִיבָה כְּלָפִי מַעֲלָה. וְהַמְחִזִּיק בִּידוֹ
שֶׁל עֵנִי וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ צְדָקָה, כְּבִיכּוֹל עִם הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה שְׁלוֹם, לְפִי שְׂגוּרִים לְעֵנִי שֶׁמִּבְּקַשׁ
מִחִילָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל שֶׁהִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי
מַעֲלָה, וְאֵז עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינֵנוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ. מִי גֵרָם לוֹ
לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם? זֶה הַנּוֹתֵן צְדָקָה לְעֵנִי, וְהַמְחִזִּיק
בִּידוֹ, שֶׁכְּתוּב אוֹ יַחֲזֹק בְּמַעֲזֵי וְגו', וְזֶהוּ הַדָּל.
וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵהוּ אוֹמֵר? אֵיךְ דְּנִים אֶת הָאָדָם
לְפִי צַעֲרוֹ.

דֶּרֶךְ עֲקָלְתוֹן, שֶׁנִּקְרְאת לַיְלָה. וּבַמָּקוֹם הַזֶּה יִכְנִסוּ
כָּל נֶפֶשׁ שֶׁל הָאִישׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ג) קִטְן וְגָדוֹל שָׁם
הוּא וְעַבְדֵי חִפְשֵׁי מְאֹדוֹנָיו.

וּמְרִאִים לוֹ בְּעֲמוּד שֶׁל אֵשׁ, שֶׁהוּא עַל רֹאשׁוֹ,
כְּמָה דְּבִים וְנִמְרִים וְאַרְיֹת וּמְלֹאכֵי
חֻבְלָה שִׁיּוֹשְׁבִים שָׁם. וְשֵׁם הַכְּלָב. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד
(תהלים כב) הִצִּילָה מִיַּד כְּלָב יַחֲדִיתִי.
וְהַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא חֶשֶׁךְ, וּמְלֹאכֵי הַחֻבְלָה קוֹרְאִים
אוֹתָם לַיְלוֹת. וְעַל זֶה אָמַר מִפְּחַד בְּלַיְלוֹת. לַיְלוֹת
מִמֶּשׁ נִקְרְאוּ.

וְאוֹמְרִים לוֹ: אִם תִּזְכֶּה לְמִצְוֹת, כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה
יַעֲשֶׂה לְךָ מִמֶּנָּה מְלֶאכֶךָ טוֹב. וּבְזִמְנָן
שֶׁתִּכְנַס לְמָקוֹם הַזֶּה וְתִזְכֶּה לְמִצְוֹת, יֹאמְרוּ: סָלוּ
סָלוּ פָּנֵינוּ דֶּרֶךְ הָרִימוּ מִכְּשׁוֹל מִדֶּרֶךְ פְּלוּנֵי זֶה, וְלֹא
שֶׁלְטוֹ עָלֶיךָ (מְלֹאכֵי חֻבְלָה).

וּבִזוּז הַדְּגָמָא בַּיּוֹם, יֹאמְרוּ: אִם תִּזְכֶּה בְּתוֹרָה, כָּל
אוֹת וְאוֹת תִּהְיֶה מְלֶאכֶךָ, שֶׁיַּעֲזֹרְךָ בַּמָּקוֹם הַזֶּה.
וְהַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרְאת דֶּרֶךְ, תִּלְךָ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ
עָלֶיךָ. וְעַל כֵּן אָמַר לְנַחֲוֹתָם הַדֶּרֶךְ. וְאַחֲרַיִךְ זֶה יֵרָאוּ לוֹ
גַּן הָעֵדֶן, וְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק שֶׁיֵּשׁ לְצַדִּיק בְּפָנָיו עֲצָמוֹ.
וּמִשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ שִׁיקִים כָּל הַתּוֹרָה.

וְאַחֲרַיִךְ כֵּן יֹאמְרוּ לוֹ, (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָם
לֵךְ לְךָ וְגו', (שם) וְאַעֲשֶׂךָ לְגוֹי גְּדוֹל וְגו'.
וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָם – זֶה הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא אָב לְרוּחַ
וְרֵם לְגוֹף. לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ – זֶה גַּן הָעֵדֶן. וּמִמּוֹלַדְתְּךָ
– זֶה בְּטֵן הָאֵם, שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם. וּמִבֵּית – זֶה הַשְּׂכִינָה.
אָבִיךָ – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׂאִין אָבִיו אֵלָּא
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִין אִמּוֹ אֵלָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. אֵל
הָאָרֶץ – זֶה הָעוֹלָם הַשְּׁפָל. וְנוֹתְנִים לוֹ שְׁבַע בְּרָכוֹת
כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ לְעִיל, מוֹאֲעֲשֶׂךָ וְגו', עַד כָּל מִשְׁפָּחוֹת
הָאֲדָמָה וְגו'.

אִם הָאָדָם יִזְכֶּה, וַיְהִי צַדִּיק, וּמִכִּיר אֶת שֵׁם
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא – מֵהַ אוֹמְרִים לוֹ
כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם? (תהלים צא) לֹא תִירָא מִפְּחַד
לַיְלָה וְגו', (שם) עַל כַּפִּים יִשְׂאוּנְךָ פֶּן תִּגַּף בְּאַבְזֵי מִן
הָאָבֶן שֶׁל דֶּרֶךְ עֲקָלְתוֹן. רַגְלְךָ כּוֹי, עַד כִּי יִדַּע שְׂמִי.
וְאִם אָדָם לֹא יִזְכֶּה לְתוֹרָה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים –
כְּשִׁיִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, יִכְנַס לְדֶרֶךְ הַחֲשׂוּכָה
שֶׁאֲמַרְנוּ, וּמִזְדַּעְזְעִים כָּל מִי שֶׁיִּשְׁנֶנּוּ בְּאוֹתוֹ
הַמָּקוֹם, וַיֹּאמְרוּ: הַזֹּאת נְעָמִי, שֶׁהִלְכָה בְּדֶרֶךְ הַזֶּה

בקשו על נפשם, עד שבקש איוב עליהם רחמים. והקדוש ברוך הוא הודיע להם, שחטאו במה שחשדוהו. ולפיכך, ועבדי איוב יתפלל בעדכם.

ואמר רבי יוסי בן קסמא, מה שאמר (איוב מב) כי אם פניו אשא לבלתי עשות עמכם נבלה. מה זה נבלה? זו צרעת, שכתוב (במדבר יב) ואביה ירק ירק בפניה. ותרגם רבי יוסי, ואביה מנבל ינבל באפיה.

בא וראה, כשנגלה הקדוש ברוך הוא אל איוב, מה כתוב? (איוב לח) ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר. רבי יוסי בר חלפתא אמר, השיב לו על מה שאמר (שם ט) אשר בשערה ישופני. אמר איוב: רבוננו של עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך, ונתחלף לך שמי איוב באיוב? זהו שכתוב (שם יג) ותחשבני לאיוב לך. לפיכך השיבו מן הסערה.

רבתינו אומרים, סערה של שטן, שהסעיר גופו של איוב. ומנין לנו שנקראת סערה? שכתוב (תהלים קמח) רוח סערה עושה דברו. שאין לו רשות לעשות שום דבר, אלא במאמרו של הקדוש ברוך הוא.

רבי בון אומר, כתוב בשי"ן, שכתוב אשר בשערה ישופני. וכתוב בסמך, שכתוב מן הסערה. כתוב כאן אשר בשערה, וכתוב שם (ויקרא יז) לשעירם אשר הם זנים אחריהם.

וזה שכתוב בשערה. רבי רחומאי אמר, פעם אחת זכר, ופעם אחת נקבה. פעם אחת זכר – שכתוב (שם טז) ונשא השעיר עליו. וכתוב (בראשית כז) הן עשו אחי איש שעיר. פעם אחת נקבה – שכתוב (שם לג) וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה, וכתוב בסמך, שכתוב מן הסערה. מה הטעם? שמסעיר גופו של אדם.

והרי כתוב (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמים. רבי נחמיה ורבי יהודה אומרים, כשהעלה הקדוש ברוך הוא אליהו לרקיע, עמד מלאך המות כנגדו.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: על מנת כן בראתי שמים, שיעלה אליהו לשם. אמר לו מלאך המות: רבוננו של עולם, עכשו יהיה פתחון פה לבריות. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אין זה כשאר

וכך גם באיוב. שאמר רבי תנחום, אמר איוב לקדוש ברוך הוא, (איוב כג) מי יתן ידעתי ואמצאהו כו' אערכה לפניו משפט. עד שהטיח איוב דברים כלפי מעלה.

ויותר לא? והלא כבר בכמה מקומות בתחית המתים, והטיח דברים כלפי מעלה, וסקל איקונין של מלך?!

אלא, אמר רבי נהוראי, באותה השעה אמר המקטרג לקדוש ברוך הוא: איוב שאמרת עליו איש תם וישר וירא אלהים וסר מרע, הרי כבר בתחית המתים, והטיח דברים, וסקל איקונין של מלך! אמר הקדוש ברוך הוא: איוב לא בדעת ידבר!

בשעה שנתוכח איוב עם הקדוש ברוך הוא, מה הוא אומר? (שם י) הטוב לך כי תעשק כי תמאס יגיע כפיך וגו'. וכי הוא טוב זה העשק שתעשה לי?! אבי ואמי עשו לי את הגוף, ואתה נעשית שתף עמם, ונתת בי נשמה, ואמרת למקטרג רק את נפשו שמר. מה שלך – שמרת, מה של אבי ואמי – אמרת הנו בידך. וכי הוא טוב זה העשק שתעשה לי, כי תמאס יגיע כפיך, שהנפש מאוסה מצד יסורי הגוף?! ועל עצת רשעים הופעת, סקל איקונין של מלך?!

והמקטרג קטרג על כל זה לפני הקדוש ברוך הוא. אמר לו הקדוש ברוך הוא: איוב לא בדעת ידבר, ואינו נתפס על צערו. וכיון שבא הקדוש ברוך הוא ונתוכח עמו, חזר בו ואמר, (שם מ) אחת דברתי ולא אענה ושתים ולא אוסיף. סגר פיו לפני הדין.

רבי פדת אמר, לא כתוב כי לא דברתם נכונה בעבדי איוב, אלא (שם מב) כי לא דברתם אלי נכונה. אלי לא דברתם נכונה. הוא עמד והצדיק את הדין, ובקש על עצמו על מה שאמר, והם לא בקשו על עצמם, על מה שהטעוהו במענה לשונם.

רבי יהושע שמסכנין בשם רבי יודא אמר, כל החושד בכשרים ראוי ללקות בצרעת, שכתוב (במדבר יב) אשר נואלנו ואשר חטאנו. וכתוב (שם) אל נא תהי כמת. חבריו של איוב חשדוהו במה שלא היה בו, ולא בקשו ממנו מחילה, ולא

וַאֲמַר רבי שמלאי, כַּשְׁבָּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם, הַכְּנִיס אֹר בְּאוֹר, וְהַלְבִּישׁ זֶה בְּזֶה, וּבְרָא שָׁמַיִם, שְׁכַתוֹב (שם קד) עֵטָה אֹר כַּשְׁלָמָה נוּטָה שָׁמַיִם פְּרִיעָה.

וְהָאֹר הַזֶּה נִקְרָא אֹר לְבוּשׁוֹ. הָאֹר הָרָאוּן שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ בּוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאוֹתוֹ הָאֹר הַתְּפַשֵּׁט בַּהוֹד וְהֶדְר, וְנִבְרָא הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב הוֹד וְהֶדְר לְבִשְׁתָּ כוּ' נוּטָה שָׁמַיִם פְּרִיעָה.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, כַּשְׁנִטַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הַשְּׁלֵג וְזָרַק לְתוֹךְ הַמַּיִם, מִתַּחַת כֶּסֶא כְבוֹדוֹ, נָטַל כַּשְּׁעוֹר שְׁעָלוֹ, שְׁכַתוֹב (ישעיה מ) מִי מֵדַד בַּשְּׁעָלוֹ מַיִם.

רַבִּי יוֹדָאִי אָמַר, כַּשְּׁעוֹר שְׁלִישׁ זָרַת נָטַל, וְזָרַק לְתוֹךְ הַמַּיִם, שְׁכַתוֹב (שם) וְכָל בַּשְּׁלֵשׁ עֶפֶר הָאָרֶץ. וְכַתוֹב (איוב לו) כִּי לִשְׁלֵג יֹאמַר הוּא אָרֶץ.

וּמִתַּחַת הַמַּיִם נִקְפָּא מְקוֹם אֶחָד בְּתַחֲלָה, בְּאֲמָצַע הַתְּהוֹם, וְנִעֲשִׂית מִשָּׁם אַבְּן אַחַת מִשְׁקַעַת בְּאֲמָצַע תְּהוֹם, וְעֵלְתָה לְמַעְלָה וְנִרְאִית בְּצִיּוֹן, וְהִיא נִקְדַת הָעוֹלָם.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, הָעֵגֶל וְהַכְּדוֹר אֵינן (מִמְתַּקִּים) מוֹקְמִים (הַגֵּלְגָל וְחֻלְקֵי לֹא מִסְתַּוְכְּבִים) אֲלָא מִתּוֹךְ נִקְדָּה אַחַת בְּאֲמָצַע, וְאוֹתָהּ הַנִּקְדָּה הִיא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִשָּׁם נִתְּפַשְׂטָה הָאָרֶץ לְכָל רוּחוֹתֶיהָ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, כַּעֲיֵן בְּרִיתוֹ שֶׁל אָדָם.

בַּשְּׁעָה שֶׁנִּקְפָּאָה הָאָרֶץ מִתַּחַת הַמַּיִם, מַה כְּתוּב? (בראשית א) יָקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה. כִּיּוֹן שָׂרְאוּ הַמַּיִם יְבִשָּׁה, הָיוּ עוֹלָיִם וְנִגְבְּהִים לְכִסּוֹתָהּ כְּבִרְאשׁוֹנָה, עַד שֶׁגָּעַר בָּהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָסוּ, שְׁכַתוֹב (תהלים קד) מִן גְּעַרְתָּךְ יִנוּסוּן.

וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ נָסִים, לֹא הָיוּ מִשְׁתַּכְּכִים. מַה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ מְכַסִּים עָלֶיהָ בְּתַחֲלָה, וְעַכְשָׁו נָסִים מִפְּנֵיהָ. מַה עָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? נָטַל כְּמִין צָרוּר שֶׁל חֶרֶשׁ, וְחָקַק בּוֹ שָׁמוֹ שֶׁל שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם שָׁמוֹת וְהַשְׁלִיךְ לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְעָמְדוֹ מִיָּד וְנִשְׁתַּכְּכוּ.

וּבְאִיּוֹזָה מְקוֹם עָמְדוֹ? בְּצִיּוֹן, שְׁכַתוֹב (שם ג) מְצִיּוֹן מְכַלָּל יְפִי, זֶה שָׁמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בְּרִיּוֹת, וְיָכוֹל הוּא לְהַעֲבִיר אוֹתָךְ מִן הָעוֹלָם, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ כַּחוֹ. אָמַר לוֹ: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי רְשׁוֹת וְאַרְדֵּי אֱלֹיוֹ. אָמַר לוֹ רַד. מִיָּד יָרַד. כִּיּוֹן שָׂרְאָה אוֹתוֹ אֲלֵיהוֹ, הַכְּרִיחוֹ תַּחַת רַגְלָיו, וּבִקֵּשׁ לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נָתַן לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רְשׁוֹת. מִיָּד כָּפַף אוֹתוֹ תַּחְתּוֹ, וְעָלָה לְשָׁמַיִם, שְׁכַתוֹב וַיַּעַל אֲלֵיהוֹ בְּסַעְרָה הַשָּׁמַיִם.

כִּיּוֹן שֶׁנִּגְלָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאִיּוֹב, בְּאוֹתָהּ סַעְרָה נִגְלָה אֱלֹיוֹ, שְׁכַתוֹב מִן הַסַּעְרָה. הַנּוּי"ן כְּפוּפָה, וְלֹא פְּשוּטָה. כָּפַף אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּנִחְשׁ הוֹלֵךְ עַל גַּחוֹן, וְדַבֵּר עִמוֹ. מַה אָמַר לְאִיּוֹב? (איוב לח) אֵיפֹה הִיִּית בְּיַסְדֵי אָרֶץ. מִיָּד שָׁתַק, וְלֹא יָכַל לַעֲמֹד בְּתוֹכָתוֹ. לְהוֹרוֹת שְׁמַעְשָׂיו שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַמְתָּ.

רַבִּי אֶלְכַּסְנֵדְרִי פָּתַח וְאָמַר, (שם) בְּרֵן יָחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר, כּוֹכְבִים שֶׁבְּמָרוֹם שׁוֹלֵטִים בְּלֵילָה, חוּץ מֵאוֹתָם שְׁשׁוֹלֵטִים בְּבֶקֶר. וְכֻלָּם מִשְׁבָּחִים וּמְפָאֲרִים וּמְיַחַדִּים שָׁמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכַתוֹב בְּרֵן יָחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר, וְלֹא כּוֹכְבֵי לַיְלָה, אֵף עַל פִּי שְׁמַמְשֵׁלְתָם כְּרָגַע.

וַיִּרְיַעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים (שם), לְמַה וַיִּרְיַעוּ? אָמַר רַבִּי אֶלְכַּסְנֵדְרִי, בַּשְּׁעָה שֶׁעוֹלָה עִמּוֹד הַשַּׁחַר, אוֹתָם בְּנֵי אֱלֹהִים מְרִיעִים בְּתַרוּעָה, וְכָל אוֹתָם הַמְּלָאכִים וְהַכּוֹכְבִים הַמְּמַנִּים בְּלֵילָה מִעֲבִירִים אוֹתָם מִמְּקוֹמָם, וְשׁוֹלֵטִים מְלָאכִים אַחֲרֵים בְּמִקּוֹמָם לְהִיוֹתָם מְמַנִּים בְּיוֹם.

רַבִּי חֲסִדָּאִי אוֹמֵר, כּוֹכַב אֶחָד יֵשׁ בְּמָרוֹם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיאָו מִמְּקוֹמוֹ, וְיִלּוֹן שָׁמוֹ. וְהוּא מְמַנֶּה לְהַכְנִיס וְלְהוֹצִיא שְׂאֵר הַכּוֹכְבִים, וּמִשְׁמַשׁ כָּל הַלַּיְלָה. כִּיּוֹן שֶׁאוֹתָם כּוֹכְבֵי בֶקֶר שׁוֹלֵטִים, נִגְנְזוּ וְנִבְלָעוּ בְּמִקּוֹמוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כְּתוּב (שם ט) הַמְּרַגְזֵי אָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלְצוּן. כַּשֶּׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רּוֹצֵה לְהַרְגִּיז כָּל הָעוֹלָם, וְלַרְגֵּשׁ וְלְהַרְעִישׁ אֵת עַמּוּדָיו, לֹא מְרַעִישׁ אוֹתוֹ אֲלָא מִמְּקוֹמוֹ. מִי הוּא מְקוֹמוֹ? זוֹ הַנִּקְדָּה שֶׁל צִיּוֹן.

רַבִּי רְחוּמָאִי אוֹמֵר, מְצִיּוֹן הִשְׁתַּת הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב (תהלים ג) מְזִמּוֹר לְאֶסְפָּה אֵל אֱלֹהִים ה' דָּבַר וַיִּקְרָא אָרֶץ מִמְּזִרַח שָׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ. וְכַתוּב אַחֲרָיו, מְצִיּוֹן מְכַלָּל יְפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ.

אגדתו? הם שבע מעלות למטה מהם, שעומדים על העולם ומנהיגים אותו. על ארץ - זו ארץ התחתונה. יסדה - זו ארץ העליונה הנקראת בינה, והיא תלויה בחכמה. ומה הוא? תבל, שנאמר (ירמיה י) מכין תבל בחכמתו.

הקורא למי הים (עמוס ט), ים אחד, והם שבעה. רבי פרוספדאי אומר, הלא ים אחד בעולם הוא? אמר רבי רחומאי, ימים כתוב, שכתוב ולמקנה המים קרא ימים.

ובלם נכנסים לים הגדול, והם שבעה, וכלם נכנסים בו, זה למטה מזה, עד התהום, עד שתמצא ים הגדול שבעה זה על זה, וכלם תלויים במאמר אחד.

אמר רבי שמלאי, אימתי העולם מתמוטט? בשעה שהקדוש ברוך הוא מביט ורואה בו, שנאמר (תהלים יד) ה' משמים השקיף על בני אדם וגו'.

רבי נהוראי ורבי יצחק קמו באור, כשהאיר היום, ללכת בדרך. בטרם שיצאו, הרים עיניו רבי נהוראי, ראה שכוכבי הבקר מרתתים. אמר לו רבי יצחק: תראה אותם הכוכבים שמרתתים ביראת אדונם, כעת מגיע זמנם לזמר.

משום שאותם בני אלהים עומדים עליהם. וכשמימים שאר הצבאות שמשבחים בלילה, אותם בני אלהים תוקעים תרועה, ומתכנסים כל המחנות ששולטים בלילה למקומם.

ואז אותם הכוכבים ששולטים ביום, בבקר, מרתתים ויראים ומעלים שירה. וכעת מגיע זמנם לשבח את רבונם, בזמן הזה ששומעים אותה התרועה, שכתוב (איוב לח) ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים.

הקדימו והלכו, והיה מאיר היום. כשיצא השמש והתגלה לעולם, אמר לו רבי יצחק לרבי נהוראי: תמהני כשהסתפלתי בשמש. כשיצא, יצא אדם, ואחר כך חזר ללבן. למה?

נדאי נזכרתי בדבר שאמר רבי יוסי בן שלום אמר רבי יצחק בן יהודא: כשיוצא השמש, יוצא בתקף, כגבר תקיף, ובוקע שלש עשרה משקופים של חלוני רקיע.

וכשהארץ מתמוטטת, אינה מתמוטטת אלא ממקום זה, שהוא מקום העולם.

רבי פדת אומר, הנשבע באמת בשמו של הקדוש ברוך הוא, צרור זה שחתום בו שמו, מסתלק למעלה בחדנה, ומתקים בו, והעולם מתקים. והנשבע לשקר, אותו צרור עולה ומסתלק, ורואה שהוא שוא, ואז העולם מתמוטט, ורוצה לחזר לתהו ובהו, שאין העולם מתקים אלא על שמו החתום באמת. ועל זה כתוב (שמות כ) לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא.

רבי חזקיה אומר, מקום כל העולם כלו היא נקדה אחת, אשר עליה עומד הכל. והכבוד אינו ברוך אלא ממקומו, שכתוב (יחזקאל ג) ברוך כבוד ה' ממקומו.

מה זה ועמודיה יתפלצון (איוב ט)? רבי פרחיא אומר, אלו העמודים התומכים היסוד, וקיומו של העולם עליהם. וכמה הם? ז', שכתוב (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה. היסוד של אותם התומכים צדיק אחד, שכתוב (שם י) וצדיק יסוד עולם. עמוד לא כתוב, אלא יסוד, היסוד שהכל עומדים עליו.

בנגד זה שבעה רקיעים הם, ושבעה כוכבים רצים וחוזרים הם. שבע ארצות. שבעה ימים. שבעה תהומות. וכלם תלויים במאמר ההוא, שנאמר הבונה בשמים מעלותו. הם שבע ספירות, מעלות גדולות, עמודים חקוקים בשמו הגדול, וכלם תלויים במאמר אחד, והם שמים העליונים.

ושבע ארצות קדושות שמזדווגים עמהם, ואין בהם פרווד, שנאמר ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. יום שני. יום שלישי. יום רביעי. יום חמישי. יום השישי. עד יום השביעי. (שמות כ) כי ששת ימים עשה ה'.

ובנגדם שבעה עמודים חקוקים, שהם תלויים בשמים. והם שנים עשר שבטים, שהם תלויים במדת יעקב הנקרא שמים, שנאמר (מלכים א-ח) ואתה תשמע השמים מכוון שבתך, וכתוב (דברים ו) שמע ישראל וגו'.

רבי רחומאי אומר, השבעה העליונים הם שמו של הקדוש ברוך הוא. (עמוס ט) ואגדתו - מה זה

וְאִין בְּכַל אוֹתָם כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְהַמַּזְלוֹת שְׁנִקְרָא גְבוּר, פְּרַט לְשִׁמְשׁ. אִיזו גְבוּרָה עוֹשֶׂה? אֶלָּא כְּשִׁמְסָתִים הַיּוֹם וְנִכְנַס הַלַּיְלָה, מִסְתַּתְמִים כָּל אוֹתָם הַחַלּוֹנוֹת וְהַמְשַׁקּוּפִים שֶׁל הָרָקִיעַ. בְּשַׁעַה שְׂבָא הַיּוֹם וְהַשֶּׁמֶשׁ יוֹצֵא, מִתְעַטֵּר וְנִחְקַק בְּאוֹתֵיּוֹת שֶׁל סוּד הַשֶּׁם הַקְּדוֹשׁ, וּבִתְקַף וּבְכַח שְׁלוֹ הוּא כּוֹנֵס אֶת כָּל אוֹתָם הָרָקִיעִים, וּבוֹקֵעַ אֶת כָּל אוֹתָם הַחַלּוֹנוֹת, וְנִשְׂרָפִים בְּשִׁלְהַבּוֹתָיו, וּפּוֹתַח אוֹתָם וְיוֹצֵא הַחוּצָה.

פְּתַח רְבִי יְהוּדָאי וְאָמַר, בְּדַגְמָא שִׁישׁ שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים לְמַטָּה, שְׁהֵם בְּנֵי יַעֲקֹב, כִּךְ יֵשׁ יַעֲקֹב הָעֲלִיּוֹן בְּשָׁמַיִם, וּשְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים עֲלִיוֹנִים. וּבְדַגְמָא שְׁמִיחָדִים שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, כִּךְ מִיחָדִים הַמְּלֹאכִים הַקְּדוֹשִׁים לְמַעְלָה, וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.

פְּתַח רְבִי נְהוֹרָאי וְאָמַר, (שם כט) לִכְן כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עָתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה פָּנָיו יִחְוָרוּ. וְכִי יַעֲקֹב פָּדָה אֶת אַבְרָהָם? וַיַּעֲקֹב טָרַם נִבְרָא בְּעוֹלָם!

אֶלָּא בָּא וְרָאָה, בְּשַׁעַה שֶׁהָיוּ מִפִּילִים אֶת אַבְרָהָם בְּאוּר כְּשָׂדִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּנַס אֶת הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ וְאָמַר: הֲצִילוֹ אֶת אַבְרָהָם מִתּוֹךְ הַשְּׂרָפָה שְׁלוֹ, שֶׁהוּא אֱהוֹבִי.

אָמְרוּ לַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הָרִי יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְעָל! אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הָרִי יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק! אָמְרוּ לַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הָרִי יֵצֵא מִמֶּנּוּ עֲשׂוֹ! אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הָרִי יֵצֵא מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב! אָמְרוּ: הָרִי וְדָאֵי שְׁבָזְכוֹת יַעֲקֹב יִנְצֵל. וְעַל זֶה אָמַר, אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם, שְׁבָזְכוֹתוֹ נִצּוֹל אַבְרָהָם.

אָמַר רְבִי, בְּשַׁעַה שֶׁכִּפְתּוּ אֶת חֲנֻנְיָה מִיִּשְׂרָאֵל וְעִזְרִיָּה שִׁיפִילוּ אוֹתָם לְתוֹךְ כְּבִשֵּׁן הָאֵשׁ הַיּוֹקְדָת, חֲנֻנְיָה אָמַר (תהלים קיח) ה' לִי לֹא אִירָא מֶה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם. מִיִּשְׂרָאֵל אָמַר (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אַתָּה אֲנִי נָאֵם ה'. עִזְרִיָּה אָמַר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו'.

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, (ישעיה מד) זֶה יֹאמַר לְה' אֲנִי - זֶה חֲנֻנְיָה, שְׁאָמַר ה' לִי לֹא אִירָא. וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב - זֶה מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁאָמַר וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב. וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה - זֶה עִזְרִיָּה, שְׁאָמַר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְכו'. לֹא עָתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה פָּנָיו יִחְוָרוּ.

וְלָמָּה לֹא הָיָה דְנִיָּאל עִמָּהֶם? אֶלָּא דְנִיָּאל אָמַר, אֲנִי נִקְרָא בְּלִטְשָׂאצַּר, כְּשֵׁם הָאֱלִיל שְׁלוֹ, שְׁנֵאֲמַר (דניאל ד) בְּלִטְשָׂאצַּר כְּשֵׁם אֱלֹהֵי כּוֹ, וְכַתּוּב (שם ב) אֲזַ הַמֶּלֶךְ נִבּוֹכְדַנְצַר נָפַל עַל פָּנָיו וְהִשְׁתַּחֲוָה לְדְנִיָּאל.

וְאִין בְּכַל אוֹתָם כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְהַמַּזְלוֹת שְׁנִקְרָא גְבוּר, פְּרַט לְשִׁמְשׁ. אִיזו גְבוּרָה עוֹשֶׂה? אֶלָּא כְּשִׁמְסָתִים הַיּוֹם וְנִכְנַס הַלַּיְלָה, מִסְתַּתְמִים כָּל אוֹתָם הַחַלּוֹנוֹת וְהַמְשַׁקּוּפִים שֶׁל הָרָקִיעַ. בְּשַׁעַה שְׂבָא הַיּוֹם וְהַשֶּׁמֶשׁ יוֹצֵא, מִתְעַטֵּר וְנִחְקַק בְּאוֹתֵיּוֹת שֶׁל סוּד הַשֶּׁם הַקְּדוֹשׁ, וּבִתְקַף וּבְכַח שְׁלוֹ הוּא כּוֹנֵס אֶת כָּל אוֹתָם הָרָקִיעִים, וּבוֹקֵעַ אֶת כָּל אוֹתָם הַחַלּוֹנוֹת, וְנִשְׂרָפִים בְּשִׁלְהַבּוֹתָיו, וּפּוֹתַח אוֹתָם וְיוֹצֵא הַחוּצָה.

וּמִנֵּין לָנוּ שְׁנִקְרָא גְבוּר? שְׁכַתּוּב (תהלים יט) יִשִּׁישׁ כְּגְבוּר לְרוּץ אֶרֶץ. וְכַתּוּב (שופטים ה) כְּצֹאת הַשֶּׁמֶשׁ בַּגְּבֻרָתוֹ. כְּגְבוּר שְׁנִכְנַס לְמַלְחָמָה וְנוֹצַח, הוּא אָדָם. כְּשִׁנְצַח, חוֹזֵר לָגוֹנוֹ הָרֵאשׁוֹן. כִּךְ הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשִׁיוֹצֵא, נִדְלָקִים בּוֹ שִׁלְהַבּוֹתָיו, וְהוּא אָדָם מְרַב גְבוּרָתוֹ, וְאַחַר כִּךְ חוֹזֵר לָגוֹן הָרֵאשׁוֹן.

הַלְבוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד, אָמַר רְבִי יִצְחָק, יֹאמַר מֵר מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמְּעֻלִים שְׁבִקְרִיאַת שְׁמַע. פְּתַח וְאָמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הַפְּסוּק הַזֶּה נּוֹחַ בְּשַׁעַה שְׁאָמְרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לְאַבְיָהֶם, אוֹ מִשֶּׁה לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל עַכְשָׁיו, כָּל הָעוֹלָם אוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. לְאַיִזָּה יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים?

אֶלָּא, הִנֵּה שְׁנִינּוּ, יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מֵת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָתַם אוֹתוֹ בְּתוֹךְ כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ לְהִיּוֹת תָּמִיד עַד עַל בְּנָיו, שְׁמִיחָדִים שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרָאוֹי בְּכָל יוֹם פְּעָמִים. וְכַשֶּׁהֵם מִיחָדִים אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, תַּהֲיֶה מַעִיד עָלֵינוּ, שְׁאָנוּ מִיחָדִים אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרָאוֹי.

בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַה נוֹטְלִים אֶת יַעֲקֹב בְּאַרְבַּעַה כְּנָפִים, פְּרוּשִׁים לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, וּמְעֻלִים אוֹתוֹ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן, וּמְבָרֵךְ אוֹתוֹ בְּשִׁבְעַ בְּרָכוֹת. פּוֹתַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמַר: אֲשֶׁרִי הָאָב שֶׁהוֹלִיד אֶת הַזֶּרַע הַזֶּה בְּאַרְץ! אֲשֶׁרִי הַבְּנִים שְׁמַעְטָרִים אֶת אֲבִיָּהֶם כִּךְ! בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַה כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם פּוֹתַחִים וְאוֹמְרִים, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעַד.

וַיַּעֲקֹב מִתְעַטֵּר בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר נְהָרוֹת אֶפְרָסְמוֹן זָךְ, וְעוֹמֵד תָּמִיד כְּקַרְיָה מְקַפֶּת חוֹמָה עַל בְּנָיו לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא נוֹתֵן לְדִין

וַיִּלֶךְ איש מבית לחם יהודה (רות א). רבי יהודה ורבנן שאומרים, בזמן שהדין בא לעיר, יסלק אדם עצמו מאותה עיר, שפיון שנתן רשות למלאך המות, אינו חושש לכל אדם, ואיש שפגע בו, יש לו רשות להזיקו.

כִּיּוֹן שראה אלימלך שהדין בא לעולם, מיד ברח להסתלק מן הדין, ועם כל זה לא נצול ממנו. חכמים של קיסרין אומרים, אלימלך גדול הדור היה, והיה נכר למעלה, וכל מי שהוא נכר למעלה, הוא נתפס תחלה.

רַבִּי יהושע אומר, מה כתוב בשו"נמית? (מלכים ב ד) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מכאן שצריך להכניס ראשו לתוך רבים, ולא יהא נרשם לבד.

מַה כתוב בתחלה? וילך איש סתם, רצה להחביא ולהסתיר עצמו שלא יכירו בו. מי הזכירו? מדת הדין. ואמר, ושם האיש אלימלך, אדם נכר ונרשם הוא, אינו ראוי להחביא ולהסתיר. והאין זה אלימלך, פרנס העם?! והאין זה אלימלך שהיה סותם עיניו ממצעשי העם?!

רַבִּי פרחיא אומר, באותה השעה היה הקדוש ברוך הוא דן את העולם, ובית הדין שלמעלה עומד, והקדוש ברוך הוא היה מסתירו ואומר, וילך איש, סתם. עמדה מדת הדין והזכירו, ושם האיש אלימלך. מיד נגזר עליו הדין ועל בניו, כדכתיב וימת אלימלך וגו'.

רַבִּי יהודה אומר, אלימלך, מי הוא שלא היה יודע מי זה אלימלך הזה? אלא כיון שראה שהדור מבזים בגדולים, אומר, ודאי אלך מכאן, ולא אהיה נתפס בתוכם. ואלימלך גדול הדור היה, והיה יכלת בידו למחות, ולא מחה. והלך משם וברח, ולפיכך נזכר שמו ונענש.

וַיְהִי בימי שפט השפטים (רות א). רבי יהושע אומר, כל מקום שנאמר ויהי בימי, לשון צער הוא. אלימלך הוא היה כדגמת מלך. כיון שהכיר בדבר, השמיט עצמו מישראל, והלך לגור בין האמות, שסבר שלא יהיה נדון ביניהם. עמדה מדת הדין והזכירו, ונתפש.

וַיְהִי בימי שפט השפטים. רבי חלקיה בר אליעזר פתח בפסוק שכתוב (ירמיה לא)

והקדוש ברוך הוא אומר, פסילי אלהיהם תשרפון באש. הלך ולא היה עמהם.

מַה ראו חנניה מישאל ועזריה שנפלו לאש? אלא אמרו, הצפרדעים הפילו את גופם באש כדי להרע למצרים, במאמרו של הקדוש ברוך הוא – אנחנו על אחת כמה וכמה בשביל כבוד רבוננו.

הֲלָבוּ והתעסקו בתורה. בינתיים ירד השמש. אומר רבי נהוראי, נעבר מהדרך ונעלה להר, ונתעסק בתורה, ולא נישן.

בְּעוֹרָם יושבים ומתעסקים בתורה זה עם זה, שמעו קול אחד שהיה אומר: קומו עליונים. התחתונים הישנים, ששנה בנחיריהם, התעוררו! הנה הקדוש ברוך הוא רוצה להרגיז את העולם, ואותם העמודים הקימים, שהעולם סמוך עליהם, מרתתים. קול בכיה של עפר אילים, שבוכה על אריה אחד, שרשום תמיד בכפא הקדוש.

אָמַר רבי נהוראי לרבי יצחק, שמעת דבר? אומר לו, שמעתי, ועל זה אמרתי, שמעתי ותרגז בטני. אומר רבי נהוראי, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לדון את העולם שלו, וטרם שיעשה הדין, הנה קול מתעורר, ומכריז תמיד בעולם. ודאי הרמים של הרמים עכשו יסתלקו בעולם. והכל ברור לנו, פרט לזה שאמר קול בכיה של עפר אילים שבוכה על אריה אחד, לא ידעתי מה הוא.

אָמַר רבי נחמיה, לא ידעו בזה לפי שעה. לימים מועטים התגלה בעולם. ומהי הבכיה? זו הבכיה של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, שבכה על ראשו של רבן שמעון בן גמליאל. שאותה הבכיה לא עברה מכפא של המלך, עד שיעשה הקדוש ברוך הוא נקמות בשאר העמים.

אָמַר רבי רחומאי, בא וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא דן את העולם, את מי דן תחלה? את גדולי הדור דן תחלה, ואחר כך דן את העולם. מנין לנו? מכאן, שכתוב ויהי בימי שפט השפטים. שפט השפטים תחלה, ואחר כך ויהי רעב בארץ. רבי יוסי בר יהודה אומר, מכאן (מלכים א ח) לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל. משפט עבדו תחלה, ואחר כך משפט עמו ישראל.

שְׁבִיטִים שְׁלֹמֶעְלָה. אוּ בִיציִים – זֶה יִשְׂרָאֵל שְׁלֹמֶטָה, שֶׁהֵם כְּמִלְבוּשׁ שְׁלִגוּף. וְהָאֵם רִבְצַת עַל הָאֶפְרָחִים וְכוּ', שֶׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, שְׁנֵאמַר (ישעיה נ) וּבִפְשַׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם.

וְאֵת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. הִרְפִּין רַבִּי בּוֹן אֲזִנְיוֹ, וְשָׁמַע אֶת הַקּוֹל שְׁאוֹמֵר: חָבַל עַל זֶה, לֹא אָמַר וְלֹא כְלוּם. מִי שֶׁחָס, מִשְׁאִיר הָאֵם וּבְנִיָּהּ וְהוֹלֵךְ לוֹ. וְמָה שֶׁהָאֵם מְגַרֶשֶׁת מִן הַקֶּזֶן, מָה הִיא אוֹמֶרֶת? אוֹי שֶׁהִתְרַבַּתִּי אֶת בֵּיתִי וְשִׁרְפָתִי אֶת הַיְכָלִי וְהַגְּלִיתִי בְּנֵי לְבִין הָאָמוֹת. וְעַל זֶה יָרַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי הִרְחַמָּן אֵין נִמְצָא אֲלֵא כְּאֵן.

וְעַל זֶה שְׁכִינָה צוֹעֶקֶת עַל בְּנֵיהָ. הִנֵּה כְּתוּב שֶׁלַח תְּשַׁלַּח, שְׁנֵי שְׁלוּחִים, שֶׁהֵם בֵּית רֵאשׁוֹן וּבֵית שְׁנִי. שֶׁלַח תְּשַׁלַּח – אֶפְלוֹ ק' פְּעָמִים, שָׁאֵם חוֹזֶרֶת עַל גּוֹזְלֵיהָ תוֹךְ אֲהַבַת בְּנֵיהָ, שֶׁלַח אֶפְלוֹ כְּמָה פְּעָמִים, עַד שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ וְסוֹתֵר אֶת הַקֶּזֶן שְׁלָהּ, וְיִטַל הַבָּנִים הַנִּסְתָּרִים בְּקֶזֶן, לְהַטִּילֵם לַגַּג, הִרִי הִרְחַמָּן אֵין נִמְצָא אֲלֵא כְּדֵ. וְהָאֶרְכָּת יָמִים – שִׁיאֲרִיךְ רִגְזוּ מִן שֵׁשֶׁת יָמִים, שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים. ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרְךָ אַפִּים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן קִיסְמָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בְּרָא אוֹתוֹ בְּשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים, וְהֵם חֲכָמָה וְתַבּוּנָה וְדַעַת, שְׁכָתוּב (משלי ג) ה' בְּחֲכָמָה יִסַּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה בְּדַעַתוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְכָל הַקְּשָׁרִים בְּאָדָם. וְקָשַׁר הַתַּבּוּנָה שֶׁפָּקַע מֵהֵם, הַתְּפִשֵׁט בְּשָׂר הַבְּרִיּוֹת, וּבְכֻלָּם יֵשׁ הַשֶּׁפֶל לְפִי דְרָכוֹ.

הָעוֹף הַזֶּה, כְּשֶׁפּוֹרַח מְגוֹזְלָיו וְנִשְׁלַח מֵעַל בְּנָיו, מְצַפֵּץ וְהוֹלֵךְ, וְלֹא יוֹדַע לְאִיזָה מְקוֹם הוֹלֵךְ, נוֹדֵד לְאֶבֶד אֶת עֲצָמוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכָתוּב בּוֹ (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, אֶפְלוֹ עַל יְתוּשׁ קֶטָן בְּעוֹלָם, רַחֲמָיו עַל הַכֹּל. אוֹתוֹ הִמְמָנָה עַל הָעוֹף מִתְעוֹרֵר אֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר עַל בְּנָיו. אִז קוֹל יוֹצֵא לְפָנָיו וְאוֹמֵר: כְּצִפּוֹר נוֹדְדָת מִן קְנָה כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְקוֹמוֹ. אִז הוּא מִתְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל כָּל אוֹתָם הַהוֹלְכִים וְנוֹדְדִים מִמְקוֹם לְמְקוֹם, וּמֵאַתֵּר לְאַתֵּר אַחֵר. שְׁבוּרֵי לֵב, שְׁבוּרֵי כַח. וּמִתְעוֹרֵר רַחֲמִים

מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְגו'. כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר עִם הַנְּבִיאִים, אֵינוֹ נִגְלָה אֲלֵיהֶם אֲלֵא מִרְחוֹק. וְעַל כֵּן רוֹאִים דְמוֹת דְּבָרִים, כְּאָדָם הַעוֹמֵד מִמִּרְחָק, חוּץ מִמֶּשֶׁה.

שְׁאָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, כָּל הַנְּבִיאִים כָּלָם לֹא נִתְנַבְּאוּ אֲלֵא מִתּוֹךְ אֲסַפְקָלְרֵיהּ שְׁאִינָה מְאִירָה – מִשֶׁה מִתּוֹךְ אֲסַפְקָלְרֵיהּ הִמְאִירָה. שְׁאָר הַנְּבִיאִים מִרְחוֹק – וּמִשֶׁה מְקָרוּב, שְׁנֵאמַר (במדבר יב) לֹא כֵן עַבְדִּי מִשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. נֶאֱמָן בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, קָרוּב הוּא לְמֶלֶךְ.

וְאֵם תֵּאמַר, כִּיּוֹן שְׁכָל הַנְּבִיאִים נִתְנַבְּאוּ מִרְחוֹק, אֵין אֲהַבְתוּ שֶׁל מְקוֹם עֲלֵיהֶם – כְּתוּב (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאֲהַבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךָ עַל כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ חֶסֶד.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, יֵשׁ רְחוֹק וְנִתְקַרֵּב, וְקָרוּב וְנִתְרַחַק. יֵשׁ רְחוֹק וְנִתְקַרֵּב, שְׁכָתוּב (משלי לא) מִמִּרְחָק תִּבְיָא לְחַמָּה. קָרוּב וְנִתְרַחַק, שְׁכָתוּב מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי. זֶה קָרוּב לְנְבִיאִים, וְזֶה רְחוֹק לְמַלְכוּת. רַבִּי אֱלֵעָזָר אוֹמֵר הַפּוֹף – קָרוּב לְמַלְכוּת, וְרְחוֹק לְנְבִיאִים. שְׁרוֹאִים הַדְּמִיוֹנוֹת שֶׁל מַעֲלָה כְּמִין גּוּף.

רַבִּי חִלְקִיָּה אָמַר, כְּשֶׁרוֹאִים הַנְּבִיאִים בְּצַחְצוּחַ, בִּידוּעַ שֶׁהָעוֹלָם נִדוּן לְמִיטָב. וְכְשֶׁרוֹאִים בְּחִשְׁכָּה, נִדוּן לְפְרַעְנִיּוֹת. וְאִזִּי פִתַּח הַפְּסוּק וַיְהִי בִימֵי שְׁפֹט הַשְּׁפֹטִים וְגו'.

וַיְהִי בִימֵי רַבִּי בּוֹן כָּל יָמָיו הָיָה בְּקִיסְרִין. יוֹם אֶחָד רָאָה אֶת הָעָם שְׁסוֹרְחִים, שֶׁהָיוּ הָעֲנָנִים הוֹלְכִים, וְאֵין מִשְׁגִּיחִים עֲלֵיהֶם. אָמַר, וַדַּאי הַדִּין רָאוּי לְכָאן. קָם וְהִלֵּךְ לוֹ.

יוֹם אֶחָד חִלְשָׁה דַעַתוֹ. פָּגַע בְּכַפֵּר סִיכְנִין בְּרֵמוֹן, וְנִרְדַּם. שָׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁל תְּנָא אֶחָד שְׁעוֹסֵק בְּרֵנַת הַתּוֹרָה שְׁאוֹמֵר, (דברים כב) כִּי יִקְרָא קוֹ צִפּוֹר לְפָנָיִךְ וְכוּ'. קָן – זֶה תְּשׁוּבָה. בְּדֶרֶךְ – זֶה רְחַל, שְׁנֵאמַר (משלי ד) וְאֶרְחַץ צַדִּיקִים כְּאוֹר נִגְהָ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוּן הַיּוֹם. וְצַדִּיקִים, שְׁנֵי בָנִים, יוֹסֵף וּבְנֵימִין. וְהִיא נִקְרְאת לְבָנָה, הוֹלְכַת כָּל הַלֵּילָה, וּמֵאִיר לָהֶם עַד נְכוּן הַיּוֹם, שֶׁהוּא יַעֲקֹב.

בְּכָל עֵץ – כָּל זֶה צַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים. עֵץ זֶה שְׁכִינָה, שְׁנֵאמַר עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ. עַל הָאֶרֶץ – זֶה אֶרֶץ הַתְּחַתּוּנָה. אֶפְרָחִים – זֶה שְׁנַיִם עֶשֶׂר

ברוך הוא דן את העולם, את מי הוא דן תחלה? את אותם שהם דנים את העולם. הם דנים את העולם, מי דן אותם? הקדוש ברוך הוא. מפני קלקול הדין רעב בא לעולם.

בבל זמן אינו בא, אלא בעון ראשי העם. כמו זה שאמר רבי יודאי, מה שכתוב (משלי יג) רב אכל ניר ראשים ויש נספה בלא משפט – כשיש ספוק אכל בעולם, ניר ראשים, הם זורעים ואוכלים לשבע. וכשאין אכל בעולם, יש נספה בלא משפט, יש מי שעומד בשלוח, ונספה מן העולם. על איזה עון? על עון שמקלקלים את הדין ואת המשפט ומענותים אותו.

ואם תאמר, אם הגדולים חוטאים בלא משפט, שלא עשו משפט בעולם, הקדוש ברוך הוא בא להרג העניים בשבילם? אלא העניים הם כליו של הקדוש ברוך הוא, והם קרובים אליו. וכשהרעב בא לעולם, הם צועקים אליו, והקדוש ברוך הוא שומע להם, ומעין על העולם, ודן את אותם שגרמו הצער הזה על העניים, ונספים מן העולם קדם זמנם, שכתוב (שמות כב) אם צעק יצעק אלי וגו' ושמעתי כי חנון אני. ואומר, (שם) וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב וגו'.

בודאי באותו זמן, יש נספה ומסתלק מן העולם קדם זמנו, בלא משפט – על שלא הוציאו המשפט לאורה, ועל שענתו וקלקלו המשפט. שאמר רבי יוסי, כל דין שאינו מחמיר את הדין, אין מחמירין דינו מלמעלה, ומסתלק מן העולם קדם זמנו. זהו שכתוב (משלי יג) יש נספה בלא משפט.

יש מי שדן את הדין לאמתו, ומקבל שכר עליו מאת הקדוש ברוך הוא. ויש מי שדן דין אמת לאמתו ונתפש, כגון דין שמדקדק דקדוקים לזכות לרשע. שלמדנו, בית דין מפין ועונשין שלא מן התורה, כדי לעשות סיג לתורה, או מפני שהזמן גורם, והדין מסלק עצמו מן הדין ומלהענישו, ומדקדק בענין הדין למצא פתח לזכות אותו מן הדין ממש, והוא דין אמת. אפלו כן, כשהקדוש ברוך הוא דן את העולם, אותו הדין נתפס עליו, ומסתלק מן העולם קדם זמנו. ואם לא, עליו הכתוב אומר (איוב יח) לא נין לו ולא נכד בעמו. כשעצמו אינו נתפס – נתפס זרעו.

על כל העולמות וחס עליהם, ועוזב את חטאי הנוודים ממקומם, וחס עליהם ועל כל העולם.

ועל כן אמר הקדוש ברוך הוא, אשרי הצפור בחוץ. והיא מעוררת רחמים על כל העולם. מי גרם לחוס על העולם ולעורר עליהם רחמים? אותו האדם ששולח אותה הצפור לצערה בשני גונים, כך מתעורר הקדוש ברוך הוא ומתמלא רחמים על כל אותם בעלי הצער, ועל כל אותם שנוודים ממקומם. ומשום כך, שכרו של האדם הזה, מה כתוב בו? (דברים כב) למען ייטב לך והארכת ימים.

קם רבי בון על רגליו, ושםח ואמר: ברוך הרחמן ששמעתי את הקול הזה, ואלמלא לא באתי לעולם אלא לשמע את זה – די לי!

חזר אותו הקול כמו מקדם, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'. כל העולם לא באים אלא בחכמה, והאדם התמלא בכל. שאר הבריות, בציוור (בתוספת) של חכמה שנסארה באדם.

ואת על גב שכל הבריות כן, לא היתה בריה קלה לרדף אחר מעשה האדם כמו העוף. אדם בונה בנין לדיוורו, והעוף בונה בנין לדיוורו. אדם מביא מזון לבנו, העוף מביא מזון לבניו. אדם מרפא את המחלות בעשב, והעוף מרפא את המחלות בעשב. אדם אמן ועושה אניות בים, והעוף נוטל גוזליו ומתקינם על חוף הים.

אדם משבח ומרומם את המלך העליון, והעוף מצפצף ומשבח את רבונו, שהוא האלוה העליון. ומשום כך, למען ייטב לך. לא כתוב איטיב לך, אלא ייטב לך. אותו השלוח של הצפור שמשלח, שמעורר על העולם להיטיב לך.

סדר הלימוד ליום ז אב [יום 302 בשנה]

רבי בון קם והלך אליו, ומצא שהוא רבי ינאי הזקן, מן החברים. נכנס אצלו ונשקו בראש. אמר, כמו שנחמת את לבי, כך ינחם הקדוש ברוך הוא אותך. ישבו יחד.

פתח אותו הזקן ואמר, (רות א) ויהי בימי שפט השפטים ויהי רעב בארץ. בזמן שהקדוש

שֶׁל צְדִיקִים, הוֹלֵךְ וְאוֹר, הוֹלֵךְ וְעָמוּ דְבָרֵי תוֹרָה, שְׁכָתוּב (שם ו) וְתוֹרָה אוֹר. עַד נְכוּוֹן הַיּוֹם, עַד שֶׁתְּשַׁתַּף עִמּוֹ הַשְּׂכִינָה וְלֹא תִזְזוּ מִמֶּנּוּ. שְׁשִׁנּוּ, בְּכָל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ דְבָרֵי תוֹרָה, שְׂכִינָה שָׁם, שְׁנֹאֲמַר (שמות כ) בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי וְכוּ'.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (משלי ג) רְפָאוֹת תְּהִי לְשֶׁרֶף וְגו'. הַתּוֹרָה הִיא רְפוּאָה לְאָדָם, לְגוּף וְלַעֲצָמוֹת, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. שְׁאָמַר רַבִּי נְחֻמִּיהָ אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי, הַרְפוּאָה לְאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל יוֹם – מִי שֶׁקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל תְּקוּנָהּ.

וְאָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי, בְּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה תְּבוּת, כְּמִנֵּין מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה אֵיבָרִים שֶׁל אָדָם. וְהַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתוּבָהּ, כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר נוֹטֵל תְּבוּהָ אַחַת לְעַצְמוֹ, וּמִתְרַפֵּא בּוֹ. וְזֶה רְפָאוֹת תְּהִי לְשֶׁרֶף וְשָׁקוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ.

בֵּינָתִים הִגִּיעַ אוֹתוֹ הַתִּינוּק עֵינָף מִהַדְרָךְ, וַיֵּשֶׁב לְפָנָיהֶם. שָׁמַע אֶת הַדְּבָרִים הַלְלוּ, קָם עַל רַגְלָיו וְאָמַר: וְהִלֵּא בְּקְרִיאַת שְׁמַע אֵינִי שָׁם אֲלֵא מְאֵתִים אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ תְּבוּת? אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא: שֶׁב בְּנִי. יֵשֶׁב. אָמַר: הִשְׁמַעְתָּ בְּנִי בְּזֶה דְבָר? וַיֵּשֶׁב לוֹ: כִּךְ שְׁמַעְתִּי מֵאָבָא, שֶׁבְּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה תְּבוּת חֶסֶר שֶׁלֹּשׁ לְמִנֵּין אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. מַה תְּקַנְתּוּ? תְּקַנּוּ שֶׁהַשְּׁלִיחַ צְבוּר חוּזֵר עַל שְׁלֹשׁ הַתְּבוּת הַלְלוּ, וּמֵהֵן? ה' אֱלֹהִים יֵאָמֵר. כִּדִּי לְהַשְׁלִים מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה תְּבוּת עַל הַקְּהָל, וְכִדִּי שֶׁלֹּא יִפְסִיק לְאֵמֶת, לֹא פְחוּת מְשַׁלֵּשׁ, וְלֹא יוֹתֵר מְשַׁלֵּשׁ.

אָמַר לוֹ: כִּךְ שְׁמַעְתִּי מֵאָבָא, שֶׁבְּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה תְּבוּת חֶסֶר שֶׁלֹּשׁ לְמִנֵּין אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. מַה תְּקַנְתּוּ? תְּקַנּוּ שֶׁהַשְּׁלִיחַ צְבוּר חוּזֵר עַל שְׁלֹשׁ הַתְּבוּת הַלְלוּ, וּמֵהֵן? ה' אֱלֹהִים יֵאָמֵר. כִּדִּי לְהַשְׁלִים מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה תְּבוּת עַל הַקְּהָל, וְכִדִּי שֶׁלֹּא יִפְסִיק לְאֵמֶת, לֹא פְחוּת מְשַׁלֵּשׁ, וְלֹא יוֹתֵר מְשַׁלֵּשׁ.

בֵּינָתִים בָּא רַבִּי יוּדָא בְּנֵו שֶׁל רַבִּי פְּנַחְסֵי, וַיֵּשֶׁב אֶצְלָם, וְאָמַר לָהֶם: בְּמָה עֲסַקְתֶּם? אָמְרוּ לוֹ: בְּדְבָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע, וְכִךְ אָמַר הַתִּינוּק הַזֶּה. אָמַר: וְדַאִי שְׁכָךְ הוּא, וְכִךְ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן דְּוִרְמִסְקִית מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, חֲסִידִים הָרְאוּשׁוּנִים תְּקַנּוּ קְרִיאַת שְׁמַע כְּנֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, וְכֶנֶגֶד מִנֵּין אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. וְהָרִי חֶסְרוֹ מֵהֵן שְׁלֹשׁ? תְּקַנּוּ שֶׁיְהִיָּה שְׁלִיחַ צְבוּר חוּזֵר וּמְשַׁלֵּים אוֹתָן. וּמֵהֵן? ה' אֱלֹהֵיכֶם יֵאָמֵר.

בְּתַפְלָה תְּקַנּוּ שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רֵאשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת. בְּקְרִיאַת שְׁמַע –

יֵשׁ מִי שְׁאִינוּ דָן אֶת הַדִּין לְאֵמֶתוֹ, וּמְקַבֵּל עָלָיו שְׁכָר. כְּגוֹן אָבָא, שְׁרָאָה אֶחָד מְחַבֵּק לְאֵשֶׁת אִישׁ וּמְנַשְׁקָהּ, הוֹצִיא אוֹתָם לְמַלְקוֹת, וְהִרְגָם. לֹא שֶׁהֵם בְּנֵי הַרִיגָה, אֲלֵא לְעֵשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה, שֶׁלֹּא יֵאָמְרוּ, הַדִּין הוֹצִיאָם מִדִּין תּוֹרָה, שֶׁלֹּא מְחַבֵּבִים הֵרָג, אֲלֵא וְעֵשׂוּ סִיג לְתוֹרָה. וְהַדִּין שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה סִיג לְתוֹרָה, אֵינִי לוֹ סִיג בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁל נֵין וְנֶכַד וְיִהְיֶה עָצוּר וְעִזּוּב. וּבְעוֹלָם הַבָּא מְעַבְרִים מִמֶּנּוּ אוֹתָם מְעֵשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵם סִיג לְאָדָם לְעוֹלָם הַבָּא. כְּמוֹ זֶה שְׁאָמַר רַבִּי נוּרִי, עֵשׂוּ סִיג לְתוֹרָה כְּדִי שֶׁתְּאָרִיכוּ יָמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ – בְּכָל מְקוֹם שְׁנֹאֲמַר אִישׁ, צְדִיק גְּדוֹל בְּדוּרוֹ הוּא, שֶׁיּוּכַל לְעַמֵּד עַל עַצְמוֹ וְעַל אֲחֵרִים. כְּעִנֵּין זֶה לְגַנְאִי – אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד אִישׁ שָׂדֵה, רָשָׁע בְּרָשָׁעוֹ הוֹרֵג, וּמְקַפֵּחַ בְּנֵי אָדָם וְלֹא פּוֹחֵד.

אֱלִימֶלֶךְ גְּדוֹל בְּדוּרוֹ רָאוּי לְעַמֵּד עַל עַצְמוֹ וְעַל אֲחֵרִים. כִּיּוֹן שְׁרָאָה הַרְעֵב, מִיַּד בְּרַח. לְפִיכֵךְ נִעְנַשׁ. מִבֵּית לָחֵם יְהוּדָה – מְמָקוֹם סְנֵהֲדָרִין גְּדוֹלָה, מִהַנְּבִיעָה שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁשָׁם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שמואל ב-כג) מִי יִשְׁקֵנִי מִיָּם מִבּוֹר בֵּית לָחֵם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר.

וְזֶה עָקֵר רַגְלָיו מִנְּבִיעַת הַתּוֹרָה שֶׁל בֵּית לָחֵם יְהוּדָה, לְגוּר בְּשַׁדִּי מוֹאָב, וּמִשׁוּם כִּךְ נִעְנַשׁוּ. וְאִתָּה רַבִּי, גְּלִית עַצְמְךָ בְּמָקוֹם שְׁנוֹבְעִים הַחֲבָרִים מְעִינֹת שֶׁל תּוֹרָה כָּאֵן? אָמַר, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׁשִׁלְחֵנִי לְכָאֵן לְשַׁמַּע אֶת דְּבָרֶיךָ.

רַבִּי בּוֹן הָיָה הוֹלֵךְ יוֹם אֶחָד בְּדָרֶךְ. פָּגַשׁ בּוֹ תִינוּק אֶחָד. אָמַר לוֹ: רַבִּי, הַתְּרַצָּה שְׁאַלְךָ עִמָּךְ בְּדָרֶךְ, וְאַשְׁמַשׁ לְפָנָיךָ בְּדָרֶךְ הַזֶּה? אָמַר לוֹ: לֵךְ. הֵלֶךְ אַחֲרָיו.

עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ, פָּגַשׁוּ בּוֹ רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי אָבָא וְרַבִּי יוּדָא וְרַבִּי יוֹסִי. אָמְרוּ לוֹ: אִתָּה לְבַדְךָ, וְאֵינִי מִי שִׁטְעֵן אַחֲרֶיךָ? אָמַר לָהֶם: תִּינוּק אֶחָד כָּאֵן שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרַי. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא: כְּדַאִי הָיִיתָ שֶׁתְּחַיֵּב בְּנַפְשְׁךָ, שְׁאֵינִי עִמָּךְ עִם מִי שֶׁתְּדַבֵּר בְּדְבָרֵי תּוֹרָה. יֵשְׁבוּ בְּשָׂדֵה תַּחַת אֵילָן אֶחָד.

פְּתַח רַבִּי חֲזִיָּא וְאָמַר, (משלי ד) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נִגְהָ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוּוֹן הַיּוֹם. הַהוֹלֵךְ בְּדָרֶךְ צָרִיךְ לְהִיּוֹת עִמּוֹ מִי שֶׁיְדַבֵּר בְּדְבָרֵי תּוֹרָה. וְכֵן דְּרָפָן

כְּעֵשׂוֹ שֶׁל הַדִּין. שְׁלֵא יֵאמֵר הַדִּין שֶׁהוּא נֶעְנֵשׁ לְבָדוּ, אֶלֶּא הוּא וּבְנָיו וְכָל בֵּיתוֹ יִתְפָּסוּ בְּחֻטְאֵי הַדִּין.

הַדִּין יֵשׁ לוֹ לְרַדְף וְלַדְעַת אַחֲרֵי מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִתְפָּס בְּחֻטְאֵיהֶם. שְׁלֵא יֵאמֵר הַדִּין, אֲנִי כָּדִי לְדוֹן דִּין בֵּין אִישׁ לַחֲבֵרוֹ, וְלֹא יוֹתֵר. אֶלֶּא כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעִיר תְּלוּיִים עַל צְוָאוֹ. וְאִם אוֹטֵם עֵינָיו מִמַּעֲשֵׂי הָעִיר, הוּא נִתְפָּס בְּחֻטְאֵיהֶם.

אֱלִימֶלֶךְ יְכוּל הֵיָה לְעַמְד וּלְהַגֵּן עַל דּוֹרוֹ, וְצַדִּיק הֵיָה. בְּשַׁעָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְעוֹרֵר בְּדִין עַל הָעוֹלָם, הוּא מַשְׁגִּיחַ בְּרֵאשֵׁי הָעַם, וְרָצָה לְכַסּוֹת עַל אֱלִימֶלֶךְ. בְּרֵאשׁוֹנָה מַה כְּתוּב? אִישׁ סֶתֶם, וְלֹא כְּתוּב מִי הוּא. מִיָּד קָם הַמְּקַטְרֵג וְאָמַר, וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ, שֶׁהוּא נִרְשָׁם וְנוֹדַע הוּא וְכָל בֵּיתוֹ.

מִכָּאן לְמַדְנוּ, שְׁאִין דִּין בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שְׁלֵא נִרְשָׁם וְנוֹדַע אֶצְלוֹ לְמַעְלָה. וּבְשַׁעָה שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַדִּין עַל הָעוֹלָם, הוּא נִדוֹן בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁכְּתוּב שְׁפֹט הַשְּׁפֹטִים.

וְשֵׁם שְׁנֵי בְּנָיו מִחֲלוֹן וְכַלִּיּוֹן. רַבִּי פִּדְתָּ וְרַבִּי פִּרְחֵיָא אָמְרוּ, מִחֲלוֹן – שְׁמַחַל לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַחַר זְמַן, עַל שֶׁהֵיָה מוֹחָה בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו, וּמִשְׁתַּדֵּל בּוֹ עַל הַמְשַׁפְּטִים. כַּלִּיּוֹן – עַל שֶׁנִּכְלָה מִן הָעוֹלָם.

רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִיסְמָא אָמַר, כִּשְׁם שֶׁהָיוּ הֵם – כֶּף הָיוּ נְשׁוּתֵיהֶם. עֲרָפָה – עַל שֶׁמָּה נְדוּנֵית, קָשֶׁת עֲרָף, שְׁלֵא רָצָתָה שִׁיחֵיהָ לָהּ חֶלֶק עִם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי פָּנוּ אֵלַי עֲרָף וְלֹא פָּנִים. רַבֵּן אֲוִמָּרִים, לְפִי שֶׁהִחֲזִירָה עֲרָף לַחֲמוּתָהּ.

רוּת – עַל שֵׁם תוֹר, שֶׁהוּא כָּשֵׁר עַל הַמַּזְבֵּחַ. כֶּף רוּת כָּשֶׁרָה לְבָא בְּקֶהֶל, שֶׁעָלְיָה נִתְקַיְמָה הַלְכָה: עֲמוּנֵי וְלֹא עֲמוּנֵית, מוֹאֲבֵי וְלֹא מוֹאֲבֵית. רוּת – שִׁיָּצָא מִמֶּנָּה בֶּן שְׁרָוּהָ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת.

רוּת אֶשֶׁת מִחֲלוֹן, בְּאַתָּה בְּקֶהֶל. מִחֲלוֹן, שְׁמַחַל לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת שְׁמוֹ נִזְכָּר. עֲרָפָה אֶשֶׁת כַּלִּיּוֹן, לֹא בְּאַתָּה בְּקֶהֶל, שְׁכַלָּה אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כַּלִּיּוֹן לֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעַל הַתְּקוּנָה הַזֶּה, נַעֲמֵי – נִשְׁמָה. אֱלִימֶלֶךְ – נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה. מִחֲלוֹן – רוּחַ הַשְּׁכָלִית. רוּת – נִפְשׁ

שְׁלֵשָׁה שְׁמוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה, ה' אֶלְהִינוּ ה', וְשֵׁלֶשָׁה שְׁמוֹת בְּאַחֲרוֹנָה – ה' אֶלְהֵיכֶם אָמֵת. וְכָל הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע כְּמוֹ זֶה, בְּיָדוּעַ שְׁאִינוֹ נִזְוֵק בְּאוֹתוֹ יוֹם. וְכָל הָאוֹמֵר קְרִיאַת שְׁמַע שְׁלֵא עִם הַצְּבוּר, אִינוֹ מְשָׁלִים אִיבְרִיו, מִפְּנֵי שֶׁחָסַר הַשְּׁלֵשׁ תְּבוּת שְׁשֵׁלִיחַ צְבוּר חוּזֵר. מַה תְּקַנְתוּ? יְכוּן בְּחֻמֶּשׁ עֲשָׂרָה וַיִּיָּצֵב. וְיִיָּצֵב.

וְעַם כָּל זֶה הֵיָה קוֹרָא עָלָיו אָבָא, (קֵהֶלֶת א) מְעוֹת לֹא יוֹכֵל לְתַקֵּן וְגו'. אוֹתָן שְׁלֵשׁ תְּבוּת שֶׁבְּקְרִיאַת שְׁמַע שְׁשֵׁלִיחַ צְבוּר חוּזֵר אוֹתָן, לֹא יוֹכֵל לְהַמְנוֹת אוֹתָם לְתִשְׁלוּם מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה כְּשֶׁאֵר הַצְּבוּר. אָמַר לְאוֹתוֹ הַתִּינוּק, פֶּסֶק פְּסוּקָה! פִּתַּח וְאָמַר, (שֵׁם ט) עִיר קְטָנָה וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעוֹט.

רַבִּי בּוֹן הַטְּעִין יוֹם אֶחָד אַחֲרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בְּעֵלִית סֶלַע אֶחָד, בְּרוּם הָהָר. רָאוּ צְפוּר אַחַת נוֹדֶדֶת מְגוּזְלֵיהָ, וְאַחֲרִים בָּאִים, וּמְרִטוּ אֶת כַּנְּפֵיהָ, וְעָלְיָה אָמַר אֶת הַפְּסוּקָה הַזֶּה, (מִשְׁלִי כג) כְּצְפוּר נוֹדֶדֶת מִן קִנְיָה כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ נַחֲשׁ אֶחָד שֶׁהוֹרֵג אָדָם וְהוֹלֵךְ לוֹ, וְרָאוּ אֲרִיָּה שֶׁטּוֹרֵף אֶזְן וְאוֹכֵל. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַה תּוֹעֵלֶת לוֹ לְנַחֵשׁ הַזֶּה שֶׁטּוֹרֵף לְחִנָּם?

פִּתַּח וְאָמַר, (אִיּוֹב ט) אֲשֶׁר בְּשַׁעָרָה יִשׁוּפְנֵי וְהִרְבָּה פְּצָעֵי חֲנָם. אֲשֶׁר בְּשַׁעָרָה – זֶה הַשְּׁטֵן, שֶׁדָּרְכּוֹ כְּנַחֵשׁ, טוֹרֵף וְהוֹרֵג לְחִנָּם וְלֹא מוֹעִיל לוֹ. יִשׁוּפְנֵי – כְּתוּב כָּאֵן יִשׁוּפְנֵי, וְכְּתוּב שֵׁם הוּא יִשׁוּפְךָ רֹאשׁ. וּמִשׁוּם שֶׁבְּשַׁעָרָה יִשׁוּפְנֵי, הִרְבָּה פְּצָעֵי חֲנָם. שֶׁדָּרְכּוֹ לְהִזִּיק חֲנָם, וְטוֹרֵף טְרֵף לְחִנָּם.

וְאִם תֵּאמֵר שֶׁעוֹשָׂה בְּלֵי רְשׁוּת – וְהֵיָה כְּתוּב רוּחַ סֶעֱרָה עֲשֵׂה דְבָרוֹ? וְכְּתוּב (קֵהֶלֶת י) אִם יִשְׁךְ הַנֶּחֱשׁ בְּלוֹא לְחַשׁ. נַחֲשׁ אִינוֹ נוֹשֵׁךְ עַד שְׁלוּחֵשִׁים לוֹ מִלְּמַעְלָה. שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, יֵשׁ שְׁלוּחֵשִׁים לוֹ מִלְּמַעְלָה, וְלֹא נוֹדַע אֶלָּו אוֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ, וְהוֹרֵג אֶת מִיִּשְׁהוּ אַחֵר. אֲשֶׁרִי מִי שְׁלֵא נוֹדַע אֶלָּו וְלֹא נִרְשָׁם לְפָנָיו.

מַה כְּתוּב בְּאֱלִימֶלֶךְ? (רוּת א) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ. כִּיּוֹן שֶׁנִּרְשָׁם אֶצְלוֹ, הִסְטִין בְּדִין עָלָיו, עַד שֶׁהִרְגוּ אוֹתוֹ, שְׁכְּתוּב וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ. כִּיּוֹן שֶׁהִתְחִיל בּוֹ, הִתְחִיל בְּבְנָיו, וְהַכֵּל כְּעֵשׂוֹ שֶׁל הַדִּין, שְׁאִין עֲנֵשׁ

נאוף, יצא מעין מבית ה' לרפאת אותו הנחל. אם כן, הרי לך כי בשביל הנאוף הן באות מעצמן.

אמר רבי מנסיא, חס ושלום! גלוי וידוע, שבמקום שבעליהן ואביהן שם, שאינן באות מעצמן בפרהסיא, אלא הם הפקירו אותן בעל כרחן בעצת בלעם.

אמר רבי יוסי בן קסמא, תמה אני אם מגלה זו לא באה אלא כדי ליחס זרע דוד שבא מרות המואביה - לא יספר יותר, ולמה לי כל זה? לכתב היחס מבעז, כשנשא את רות, ויאמר אלה תולדות פרוץ, עד וישי הוליד את דוד. אלא הכל הצטרף בשביל הצדקת הזו, שבאה להתגור ולחסות תחת כנפי השכינה, ולהודיע ענותנותה וצניעות שבה וצדקותה.

רבי אלעזר ברבי יוסי אמר, להודיע זרע דוד, שהוא (תהלים יב) כסף צרוף בעליל לארץ. שהרי פרוץ ועובד כסף צרוף הוא, ככסף הזה שנצרך פעם ושנים.

ואם תאמר, מפני מה באו מן האמהות בענין זה? אלא כסף מזקק מתוך סגים שבה. וזרע דוד צרוף מצד זה ומצד זה, שכתוב (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו', בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע. הכל צריך כאחד. וזרע דוד צריך כף.

פתח רבי ואמר, כך אדם הראשון - נשמה לנשמה. חנה - נשמה. קין והבל - הבל ממין אחד עם אדם וחוה, ונקרא רוח הקדש. קין רוח של טמאה של השמאל, נקרא כלאים. והיה ערבוביה שלא צריך. הצד האחר, שלא מהמין של אדם וחוה. ועל זה, לא תחרש בשור ובחמור יחדו. ועל זה אל תכניס ברית הקדש ברשות אחרת, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני.

ואדם הוא דגמא של מעלה. אלהים אחרים - זה חמור ואתון, זכר ונקבה. ועל זה, מי שמכניס ברית קדש ברשות אחרת, כתוב בו (הושע ה) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. ואין קנאה לקדוש ברוך הוא פרט לזה של ברית הקדש.

ברא הקדוש ברוך הוא באדם י"ה ו"ה, שהוא שמו הקדוש, נשמה לנשמה, וזה נקראת אדם, ומתפשטים האורות בתשעה אורות, והם

השכלית. כליון - רוח הבהמית. ועל זה אמר שלמה, (קהלת א) ומי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ. רוח האדם - זה מחלון. רוח הבהמה - זה כליון, שהוא מצד השמאל. נפש הבהמית - זו ערפה, שהיא מקשת ערף, והיא מצד השמאל. ועל כן כליון לא נזכר שמו בישראל.

ויקחו לם נשים מאביות. אמר רבי רחומאי, בנות עגלון מלך מואב היו. ומפני מה זכה עגלון לכהן? אמר רבי רחומאי, כשבא אהוד ואמר (שופטים א) דבר אלהים לי אליך ויקם מעל הכסא, אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה קמת מכסאך בשביל כבודי - חייך, ממך יצא מי שישב על כסאי, שנאמר (דברי הימים-א כט) וישב שלמה על כסא ה'.

רבי בון אמר, אלמלא הייתי שם, כשהתקיימה ההלכה מואבי ולא מואבית - הייתי חולק עליה ואומר, מואבית ולא מואבי. ומה מי שכתוב בהם (במדבר כח) ויחל העם לזנות אל בנות מואב ותקראנה לעם לזבחי אלהיהן, וכתוב (שם לא) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם ותהי המגפה בעדת ה'. הם גרמו לכל זה, והגברים אסורים והן מתרות?!

ומיד אמר, חזרתי ביי ומה משה ואלעזר קבלו אותן, שכתוב (שם) אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם. מה הטעם? שבהכרח עמדו בנות מואב באותו המעשה. שאמר רבי חלקיה אמר רבי אסיא בן גוריון, האנשים באים ומביאים אותן בעל כרחן, והיא שלא קבלה - הורגים אותה. עד שנמצאו מואביות כלן שם בהכרח. ועל כן ודאי האנשים אסורים, והנשים מתרות. ועוד, כתוב בתורה שני טעמים - על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, ואשר שכר עליך את בלעם, שעקר הדבר גברים היו.

אמר רבי חסדאי, והרי שנינו, שנחל שטים מגדל הנאוף של נשים הוא, ואתה אמרת שבעל כרחן היו שם?! ואמר רבי אושעיא, מה שכתוב (יואל ד) ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים, שבאותו זמן עתיד הקדוש ברוך הוא לרפאת את כל העולם, ומפני שנחל שטים מרבה

אחרת. ועל זה (ויקרא יט) שֶׁעֲטָנוּ לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ. (דברים כב) לֹא תַחַרֵּשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו. ועל זה אָמַר, (שם כז) אָרוּר שֹׁכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה. מי היא הַבְּהֵמָה? זו כותית, גוף שֶׁהיא מַצַּד הַבְּהֵמָה. האחרת שֶׁלמַעֲלָה, טְמֵאָה.

ועל זה אָמַר, (שם ל) רָאָה נִתְחִי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֵת הַחַיִּים וְאֵת הַטּוֹב וְאֵת הַמּוֹת וְאֵת הָרָע. אֵת הַחַיִּים וְאֵת הַטּוֹב – זֶה יְהוָה. וְאֵת הַמּוֹת וְאֵת הָרָע – זֶה שְׁמוֹ שֶׁל סַמְא"ל, נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה מַצַּד הַשְּׂמָאֵל, וְנִשְׁמָה וְרוּחַ וְנִפְשׁ מַצַּד הַשְּׂמָאֵל, שֶׁהיא בְּגוּף, שְׂאֵדָם שֶׁהוא מִשְׁאָר עַמִּים שֶׁלֹּא נִקְרְאוּ אָדָם. וְמָה אָמַר? וּבַחֲרַף בַּחַיִּים.

ועל זה יֵשׁ שְׂדִים יְהוּדִים, וְלֹא כָּא הַפְּסוּק שֶׁאָמַר לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַי, אֲלֹא לִישְׁמַעֲאֵל וּלְעֵשׂוֹ. וְאֱלֹהִים אַחֲרַי מִישְׁמַעֲאֵל וּמִעֵשׂוֹ מֵאִיזָה מְקוֹם יֵצְאוּ? מִן הַשְּׂמָרִים שֶׁל הַשְּׂדִים הַיְהוּדִים, וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה יד) כִּי מִשְׂרֵשׁ נָחַשׁ יֵצֵא צַפְעָה. ועל כֵּן, אִם אָמַר לָךְ יֵצֵר הָרָע חֲטָא וְשׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה – אֵל תֵּאֱמָן בּוֹ.

ועל זה יֵשׁ שְׂדִים יְהוּדִים וְישְׁמַעֲאֵלִים וְנוֹצְרִים, וְהַגְּדוּלָּה לְבָנֵי עֵשׂוֹ וְישְׁמַעֲאֵלִים. וּמֵאִיזָה מְקוֹם הִיא? מִן הַגּוֹפּוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם אַחֲרַי עִמָּנוּ מִן הַגּוּף, וְלֹא מִנִּשְׁמָה, וְלֹא מִן רוּחַ, וְלֹא מִנִּפְשׁ, וְלֹא מִנִּשְׁמָה לְנִשְׁמָה.

ואני פּוֹתַח לָךְ פֶּתַח גְּדוּל. כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֱלֹהִים שֶׁל בְּנֵי עֵשׂוֹ, הוּא יִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם. מִנֵּינ לָנוּ? רִמּוֹ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם בְּחִלּוֹם הַלִּילָה. אֱלֹהִים שֶׁלוֹ יִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ. (במדבר כב) וַיָּבֹא – עַד בֵּיתוֹ, וַיְדַבֵּר עִמּוֹ בְּלָעָם מִן הַחִלּוֹן שֶׁלוֹ. (נ"א החלום) וְזֶה לְמָה? בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַגּוּף, שֶׁהוּא עֵקֶר שֶׁלָּהֶם.

ועל זה, כָּל גּוֹי שִׁיעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וַיִּפְרָד מֵעֲבוּדָה זָרָה וּמִעֲבָרָה, יִכְנִיס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹ רוּחַ קְדוֹשָׁה וְנִפְשׁ קְדוֹשָׁה. וְעַל זֶה יֵשׁ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְלֹא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלֹא חֵלֶק בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְעוֹלָם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ.

וכל זה לְמָה? בְּשִׁבִיל הַשְּׂמָרִים שִׁישׁ בְּגוּפוֹ, שֶׁהֵם מִן הַטְּמֵאָה. וְהַרוּחַ הַקְּדוֹשָׁה, וְנִפְשׁ הַקְּדוֹשָׁה, שִׁישְׁבוּ עַל הַשְּׂמָרִים, בְּחִזְקָה גְּדוּלָּה יְכִיאוּ אוֹתָהּ

מִשְׁתַּלְּשָׁלִים מִן י', וְהוּא אוֹר אֶחָד בְּלִי פְרוּד. וְעַל זֶה גּוּף הָאָדָם נִקְרָא הַלְּבוּשׁ שֶׁל אָדָם.

ה' נִקְרָאת נִשְׁמָה, וְתִזְדוּג עִם י', וּמִתְפַּשֵּׁט לְכַמָּה אִוּרוֹת, וְהוּא אֶחָד. י"ה בְּלִי פְרוּד. וְעַל זֶה, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בְּרָא אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם כּו', וַיִּקְרָא אֵת שְׁמֵם אָדָם.

ו' נִקְרָאת רוּחַ, וְנִקְרָא בֶּן י"ה. ה' נִקְרָאת נִפְשׁ, וְנִקְרָאת בַּת. וְעַל זֶה, אָב וְאִם בֶּן וּבַת. וְסוּד הַדְּבָר יו"ד ה"א וַא"ו ה"א, נִקְרָא אָדָם. וּמִתְפַּשֵּׁט אוֹרוֹ לְחַמְשָׁה וְאַרְבָּעִים אִוּרוֹת, וְזֶהוּ חֲשׁוֹן אָדָם מ"ה.

והשם יו"ד ה"א וַא"ו ה"א, זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם כּו'. וַיִּקְרָא אֵת שְׁמֵם אָדָם. וְאַחַר כֵּךְ יֵצֵר הַגּוּף, שֶׁכְּתוּב (בראשית ב) וַיִּצַּר ה' אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאָפִיו נִשְׁמַת חַיִּים.

מה יֵשׁ בֵּין אָדָם לְאָדָם, הָרִי יְהוָה נִקְרָא אָדָם, וְהַגּוּף נִקְרָא אָדָם, מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֹא, בְּמְקוֹם שֶׁנִּקְרָא (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, הוּא יְהוָה. וּבְמְקוֹם שֶׁלֹּא נִקְרָא בְּצַלְמוֹ, הוּא גּוּף.

ואחר שֶׁאָמַר וַיִּצַּר ה' אֱלֹהִים, שִׁיעֲצַר אֵת הָאָדָם, עֲשָׂאוֹ, שֶׁכְּתוּב (שם ג) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וְלֹא שִׁתּוֹ כְּתָנוּת עוֹר וְיִלְבָּשֶׁם. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתָנוּת אוֹר, בְּדַגְמָא שֶׁל מַעֲלָה, וְאַחַר שֶׁחֲטָאוּ – כְּתָנוּת עוֹר.

ועל זה אָמַר, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ יִצְרְתִּיו אֶף עֲשִׂיתִיו. בְּרֵאשִׁיתוֹ – זֶה יו"ד ה"א וַא"ו ה"א. יִצְרְתִּיו – זֶה כְּתָנוּת אוֹר. א"ף עֲשִׂיתִיו – זֶה כְּתָנוּת עוֹר, מִשּׁוּם שֶׁהָאֶף סָבַב זֶה.

ולמי יִקְרָא רָע? זֶה יֵצֵר הָרָע, וְזֶה הַנִּחַשׁ, שֶׁעֲשָׂה וְסָבַב שְׁנֵגוֹר עַל אָדָם וְחוּהַ מוֹת, וְעַל כָּל אִישׁ.

וברגמא שִׁישׁ שֵׁם שֶׁל קְדָשׁ, כֵּךְ יֵשׁ שֵׁם שֶׁל טְמֵאָה, שֶׁהוּא טְמֵא. וְעַל זֶה, לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַי עַל פָּנֵי. וְכָל הַפּוֹגֵם אֶחָד מֵאִיבְרִיו מִלְמַטָּה, כְּאֵלוֹ פּוֹגֵם מִלְמַעֲלָה.

ועל זֶה חָרַב בָּא לְעוֹלָם, וְרָעַב וּמוֹת בָּאִים לְעוֹלָם, וְעַל זֶה (שמות כב) וְהָיוּ נִשְׁיָכֶם אֲלִמְנוֹת וְגו', לְמִי שֶׁמְכַנֵּס בְּרִית הַקְּדָשׁ לְרִשׁוֹת

היה. כִּיּוֹן שְׁשֹׁמֵעַ רַבִּי אֲלַעְזַר בַּר יוֹסִי אֵת זֶה, בָּא וּנְשָׂקוּ בְּרֵאשׁוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲסִידָאִי, רוּת מְצַנִּיעוֹת שְׂבָהֶם הֵיְתָה, וְנִכְנְסָה תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה, וַיֵּצֵא מִמֶּנָּה דָּוִד. וְהַמְּלָכִים הִתְחַיְבוּ לִהְיוֹת מְזַרְעֵ דָּוִד, כְּדִי שִׁיְהִי רַחֲמָנִים וְאַכְזָרִים. רַחֲמָנִים מְצַד הָאָב, וְאַכְזָרִים מְצַד הָאֵם. וְזֶה וְזֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּאַחַד. וּלְפִיכֵךְ זָרַע דָּוִד נוֹקֵם וְנוֹטֵר כְּנַחֲשׁ לְאַמוֹת, וְרַחֲמָן לְיִשְׂרָאֵלִים.

אָמַר רַבִּי חֲלַפְתָּא, כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים נוֹתְנַת רִיחַ טוֹב – כֶּךָ רוּת מְזַרְעָה הָאֵמוֹת נִתְּנָה רִיחַ טוֹב לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּשׁוֹשְׁנָה שְׁהַעֲלָתָה רִיחַ טוֹב – כֶּךָ רוּת מְמַעְשֵׂיָה הַטּוֹבִים נִכְנְסָה תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה.

שָׁאַל רַבִּי פְּדַת אֵת בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי אִישׁ סוּכּוֹ, רוּת, כִּיּוֹן שְׁנִתְּגִירָהּ, מִפְּנֵי מָה לֹא קָרְאוּהָ בְּשֵׁם אַחֵר? אָמַר לוֹ, כֶּךָ שְׁמַעְתִּי, שְׁשֵׁם אַחֵר הֵיְתָה לָּהּ, וְכַשֶּׁנְּשֵׂאתָ לְמַחְלוֹן, קָרְאוּ שְׁמָהּ רוּת, וּמִשֵּׁם עָלְתָהּ בְּשֵׁם זֶה. שְׁהָרִי כְּשֵׁנְשֵׂאתָ לְמַחְלוֹן נִתְּגִירָהּ, וְלֹא לְאַחֵר זְמַן.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב אַחֵר כֶּךָ, (רוּת א) בְּאֲשֶׁר תְּלִינִי אֵלַיִן וְאֶלְהִיךָ אֱלֹהֵי וְכוּ'. הַרְבֵּה הִתְרְאוֹת עָשְׂתָה נְעָמִי, כְּמוֹ שְׁשָׁנִינוּ, וְכֹלֵן קִבְּלָהּ עָלֶיהָ. וְאִם נִתְּגִירָהּ קִדְּם, לְמָה לָּהּ כְּעַתָּה כָּל זֶה?

אָמַר לוֹ, חֵס וְחִלְיָהּ שְׁנִשְׂאָהּ מַחְלוֹן וְהִיא גוֹיָה, אֲלֹא כְּשֵׁנְשֵׂאתָהּ נִתְּגִירָהּ, וּבְחִזְקַת אֵימַת בַּעֲלָהּ עֲמָדָה הִיא וְעַרְפָּה בְּעַנְיָן זֶה. כִּיּוֹן שְׁמַתּוֹ בַּעֲלִיהֶן, עַרְפָּה חֲזָרָה לְסוּרְחָנָהּ, וְרוּת עֲמָדָה בְּטַעֲמָהּ, שְׁכַתּוּב, הִנֵּה שְׂבָה יְבַמְתָּךְ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ, וְרוּת דְּבָקָה בָּהּ, כְּמוֹ שְׁהֵיְתָה בְּתַחֲלָה. כִּיּוֹן שְׁמַתּוֹ בַּעֲלָהּ, בְּרִצּוֹנָהּ דְּבָקָה בְּתוֹרָהּ.

אָמַר לוֹ, שְׁמַעְתָּ מָה שְׁמָהּ בְּתַחֲלָה? אָמַר לוֹ, (פְּלוּנִית) גִּילִית שְׁמָהּ. כְּשֵׁנְשֵׂאתָהּ מַחְלוֹן, קָרְא לְשְׁמָהּ רוּת. עַרְפָּה, הָרְפָה שְׁמָהּ, וְחֲזָרָה לְסוּרְחָנָהּ, וְלְשְׁמָהּ, וְלַעֲמָהּ, וְלֹאֲלֵהֶיהָ, שְׁכַתּוּב (שם) הִנֵּה שְׂבָה יְבַמְתָּךְ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. אֶל עַמָּהּ – לְהַקְרִיא בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן. וְאֶל אֱלֹהֶיהָ – לְעַבְדַּת עֲבוּדָה זָרָה.

רַבִּי רַחוּמָאִי וְרַבִּי קִיסְמִי בֶּן גְּרִים הָיוּ מְצוּנִים יַחַד בְּאוּנוֹ מִשְׁבַּת לְשַׁבַּת. יוֹם אֶחָד הָיוּ יוֹשְׁבִים,

לְזֶה הַגּוֹף, כְּמוֹ הָאָדָם הַדֵּר בְּאֲשֶׁפָּה. וּמִשְׁיָמוֹת, נִאֲכָדִים הַשְּׂמָרִים שְׁלוֹ.

וְעַל זֶה אָמְרוּ, הַגּוֹף מִן הַכּוֹתֵי – בְּחַיְיוֹ טָמֵא, וּבְמוֹתוֹ טָהוֹר. לְמָה? בְּשָׂבִיל שְׁתַּאֲבַד נִשְׁמָתוֹ, וְהַגּוֹף יָשׁוּב אֶל הָעֶפֶר כְּשֵׁהָיָה. הִיְהוּדִי – בְּחַיְיוֹ טָהוֹר, וּבְמוֹתוֹ טָמֵא, בְּשָׂבִיל שְׁנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמָקוֹם גְּבוּהָ, וְנִשְׁאָר נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית בַּגּוֹף. וְעַל זֶה, זֶה נִקְרָא טָמֵא בְּמוֹתוֹ, וְהַכּוֹתֵי טָהוֹר.

לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְשָׁנֵי אֵילָנוֹת, אֶחָד קְדוֹשׁ וְאֶחָד טָמֵא. מִי הוּא הַקְּדוֹשׁ, וּמִי הוּא הַטָּמֵא? מִי שְׁעוֹשֶׂה פְּרִי הוּא הַקְּדוֹשׁ, וּמִי שְׁאִין עוֹשֶׂה פְּרִי הוּא הַטָּמֵא. וְזֶהוּ שְׁיַעֲשֶׂה צֶל לְעַבּוּדָה זָרָה. וְעַם כָּל זֶה הֵם נְטוּעִים בְּאַרְצָךְ, וְלַעֲזֵן אֶחָד יֵשׁ מֵיָם, וְלַעֲזֵן הָאֲחֵר אֵין (יש) מֵיָם. וְעַם כָּל זֶה, עֵץ אֶחָד יַעֲשֶׂה פְּרִי, וְעֵץ אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂה פְּרִי.

בְּדִנְמָא הַזֶּה הֵם יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי הָאֵמוֹת. שְׁנֵי אֵילָנוֹת, שְׁהֵם נְטוּעִים בְּאַרְצָךְ. רוּחַ שֶׁל קְדֻשָּׁה, וְרוּחַ שֶׁל טָמְאָה. זֶהוּ הָאֵילָנוֹת, וְהֵם בְּאַרְצָךְ אַחַת, שְׁהֵן מִן הַגּוֹף, אַחֲיָנוּ עֲמָנוּ. וְלֹאֲחָד יֵשׁ מֵיָם וְעוֹשֶׂה פְּרִי, זֶה הִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁנִמְשָׁלָה לְמֵיָם, שְׁנִמְשָׁמֵר (ישעיה נה) הוּי כָּל צְמָא לְכוּ לְמֵיָם, וְאֵין מֵיָם אֲלֹא תוֹרָה.

וְעַל הַגּוֹף שֶׁל יִשְׂרָאֵל אָמַר, וְעֵץ עֲשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זָרַעוּ בּוֹ עַל הָאָרֶץ וְגו'. וְיִוֹרֵשׁ גֵּן הָעֵדֶן, וְיִוֹרֵשׁ גּוֹף קְדוֹשׁ שְׁלִמְעֵלָה, וְנִהְיִיתָ נִשְׁמָתוֹ מֵאוֹר הַשְּׂכִינָה.

וְאִם תֹּאמַר, אֲמַרְתָּ, שְׁאִין פְּרִי בְּאֵילָן הַטָּמְאָה, לְמָה הַפְּסוּק אָמַר עֵץ פְּרִי עֲשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ? אֵין בְּפְרֵי הָעֵץ שְׁיַעֲשֶׂה צֶל לְעַבּוּדָה זָרָה שְׁיִאֲמְרוּ עָלָיו שְׁיַעֲשֶׂה פְּרִי, שְׁלֹא אוֹכְלִים מִמֶּנּוּ, וְיִדְפְּנוּ הָרוּחַ. וְעַל זֶה אָמַר, לֹא כֵן הִרְשָׁעִים כִּי אִם כְּמֵץ וְגו'.

וַיֵּשׁ לְאֵילָן הַזֶּה שֶׁל הַטָּמְאָה מֵיָם, וְלֹא יַעֲשֶׂה פְּרִי, אֲלֹא כְּמוֹ שְׁאֲמְרָנוּ, כְּמֵ"ץ אֲשֶׁר תִּדְפְּנוּ רוּחַ. זֶה הַתּוֹרָה שְׁלָהֶם, שְׁכַתּוּב (תהלים א) לֹא כֵן הִרְשָׁעִים כִּי אִם כְּמֵץ כּו'. מָה שְׁאִין כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל, מָה כְּתוּב? וְהִיָּה כְּעֵץ שְׁתּוֹל עַל פְּלָגֵי מֵיָם.

רַבִּי אוֹשְׁעִיָא אָמַר, בָּא וְרֵאֵה, מַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע, זָרַע דָּוִד כְּמוֹ זֶה, עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע. טוֹב – מְצַד הָאֲבוֹת, וְרָע – מְצַד הָאֲמָהוֹת, שְׁהָיוּ מִן הָאֵמוֹת. וְעַם כָּל זֶה, לֹא מִהַחְצִיפוֹת שְׁלָהֶם זֶה

פְּתָחִים יֵשׁ לְגִיּהֲנָם, כַּנֶּגֶד שְׂבָעָה שְׁמוֹת שְׁיֵשׁ לוֹ.
שְׂבַע מְדוּרוֹת הֵן זו עַל זו, וְכֻלָּם מְדוּרוֹת מְזֻמָּנִים
לְרַשָּׁעִים לְדוֹן שָׁם. גּוֹפֵס כְּלָה בַקְּבֵר, וְנִשְׁמָתָם
נִשְׂרָפָת, וְהָאֵשׁ אוֹכֵלָתָם.

מְדוּרָא הָרֵאשׁוֹן – בּוֹר, וְהוּא מְדוּר הָעֲלִיוֹן, וְשָׁם
כַּמָּה כְּתוּב שֶׁל מְלָאכֵי חֲבָלָה, כְּעֵין הַבּוֹר
אֲשֶׁר אֵין בוֹ מַיִם, אֲבָל נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בוֹ. כַּךְ
הַמְדוּר הַזֶּה נִקְרָא בּוֹר, בוֹ כַּמָּה כְּתוּב שֶׁל מְלָאכֵי
חֲבָלָה, כְּעֵין נִחְשִׁים הַשְּׂרָפִים, אֲשֶׁר אֵין לָהֶם לַחֵשׁ.
וְשִׁלְשָׁה מְמָנִים שׁוֹלְטִים בְּגִיּהֲנָם מִתַּחַת יְדֵי דוּמָה.
וְהֵם: מִשְׁחִית, אֶף, חֲמָה. וְכָל הָאֲחֵרִים
מְמָנִים תַּחְתָּם. וְכָל אוֹתָם הַמְמָנִים רָצִים וְשָׂבִים,
וְדָנִים בָּם נִפְשׁוֹתָם שֶׁל רַשָּׁעִים.

וְכָל אוֹתָם כְּתוּב שֶׁל מְלָאכֵי חֲבָלָה, כְּלָם מְרַעֲשִׂים
גִּיּהֲנָם, וְנִשְׁמַע קוֹלָם בְּרַקִּיעַ. וְקוֹל הַרְשָׁעִים
בְּגִיּהֲנָם צוֹחֵחִים וְאוֹמְרִים: וַיֵּי! וַאֲיֵן מְרַחֵם עֲלֵיהֶם.
וְעַל כָּל אֵלוֹ הַשְּׁלִשָׁה מְמָנִים, עִם שְׂאֵר כְּתוּב שֶׁל
מְלָאכֵי חֲבָלָה, שְׁמַרְעִישִׁים גִּיּהֲנָם, אָמַר
עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב (ישעיה 10) קוֹל שְׂאוֹן מְעִיר קוֹל
מִהֵיכַל קוֹל ה' מְשַׁלֵּם גְּמוּלָ לְאֵיבָיו.

בְּנֶגְדָא שְׁלִשָׁה מִשְׁחִיתִים הִלְלוּ, שְׁשׁוֹלְטִים כָּל יְמֵי
הַשְּׁבֻעָה. מְזֻמָּן תְּפִלַּת עֲרַבִית, כָּל הַלֵּילָה,
דָּנִים לְאוֹתָם אֲשֶׁר (שם כט) הָיָה בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשִׂיהֶם
וְגו', וּמִהֲרָה־רַחֵם הַרְהוּרִים עַל מִשְׁכָּבוֹתָם. וְעֲלֵיהֶם
אָמַר הַכְּתוּב (שם) וְהָיָה בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשִׂיהֶם וְגו'. (מיכה
ב) הוּי חֲשָׁבִי אֶן וּפְעֻלֵי רַע עַל מִשְׁכָּבוֹתָם וְגו'. וְכִיּוֹן
שֶׁהִתְחִילוּ, גּוֹמְרִים בַּיּוֹם עַל כָּלָם. אֲבָל הַתְּחִלַּת
הַדִּין בְּרַשָּׁעִים בְּגִיּהֲנָם מִשְׁתַּחֲשָׁף הַלֵּילָה. וְעַל זֶה
נִקְרָאִים לֵילוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ג) מִפְּחָד בְּלֵילוֹת.
וְאָמַר רַבִּי אֶלְכָּסְנִדְרָאִי, מִפְּחָדָה שֶׁל גִּיּהֲנָם.

וּלְפִיכָךְ תִּקְנֵנוּ בְּתַפִּלַּת עֲרַבִית כָּל יְמֵי הַשְּׁבֻעָה, וְהוּא
רְחוּם יִכְפֹּר עִוֹן. עַל כִּי מֵאוֹתָהּ שָׁעָה
שֶׁתַּחֲשָׁף, דָּנִים אֶת הַרְשָׁעִים בְּגִיּהֲנָם עַל יְדֵי
הַמִּשְׁחִיתִים, שֶׁהֵם מִשְׁחִית אֶף וְחֲמָה. וְכֻלָּם נִכְלָלִים
בְּזֶה שֶׁל וְהוּא רְחוּם. מִשְׁחִית, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (תהלים עח)
וְלֹא יִשְׁחִית. אֶף, שְׂכָתוֹב וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אִפּוֹ. חֲמָה,
שְׂכָתוֹב וְלֹא יַעִיר כָּל חֲמָתוֹ.

וּלְפִיכָךְ תִּקְנֵנוּ לומר וְהוּא רְחוּם בִּימֵי הַחַל וְלֹא
בְּשַׁבָּת. שְׂכָתוֹן שֶׁנִּכְנָס שַׁבָּת, מִסְתַּלַּק

וְרַבִּי רְחוּמָאִי הָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ, וְהָעָם יוֹשֵׁב לְפָנָיו.
פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כד) עַל כֵּן בְּאָרִים כִּפְדוּ ה'. מַה
זֶה בְּאָרִים? אֵלוֹ אוֹרִים וְתַמִּים.

דְּבָר אַחֵר, בְּאָרִים – בְּשִׁתֵּי אֲשׁוֹת, שֶׁהֵם בְּצִיּוֹן
וּבִירוּשָׁלַיִם, שְׂכָתוֹב (שם לא) נֶאֱמַר ה' אֲשֶׁר
אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתִנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלַם. וַאֲיֵן בְּנֵי אָדָם
יּוֹדְעִים בָּהֶם.

בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם לְבַד עוֹלָה עַל דְּעַתְּךָ? אֵלֵא,
כְּמוֹ שְׂצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם זֶה עִם זֶה, כַּךְ גַּם
אֵלוֹ זֶה עִם זֶה, וְהֵם כְּעֵין זָכָר וְנִקְבָּה. וְהוּא אֵשׁ
שֶׁל זָכָר חָלוּשׁ, וְשֶׁל נִקְבָּה חֲזָק. זֶה אֲצֵל צִיּוֹן, וְזֶה
אֲצֵל יְרוּשָׁלַיִם.

וַאֲיֵן לָךְ אָדָם בְּעוֹלָם שְׂאֵין לוֹ שְׁתֵּי אֲשׁוֹת אֵלוֹ,
וְהֵם נִקְרָאִים יֶצֶר הָרַע וְיֶצֶר הַטוֹב. וְהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִתָּן לְבְנֵי אָדָם כְּדֵי לְנִסּוֹתָם בָּהֶם,
וְהַכְּתוּב אָמַר, עַל כֵּן בְּאָרִים כִּפְדוּ ה', בָּהֶם הָאָדָם
מְכַבֵּד לְקוֹנוֹ.

שְׁעָר אֶחָד יֵשׁ תַּחַת צִיּוֹן, וְהוּא תַּחַת הָאָרֶץ
אֲלֵפִים אֲמוֹת עַל אֲלֵפִים אֲמוֹת, וְהַתְּחִלַּת
הָאֵשׁ הוּא דָק וְחָלוּשׁ. וְהַשְּׁעָר הַהוּא נִקְרָא
צְפוֹנִית, וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ וּמִתְפַּשֵּׁט עַד יְרוּשָׁלַיִם, מְקוֹם
הַר הַבַּיִת, עַד מְקוֹם שְׁעוּמַד כָּל זָכָר לְהִרְאוֹת אֶת
פָּנָי הָאָדוֹן ה' צְבָאוֹת.

מַה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם תַּחַת הַר הַבַּיִת, שְׁעוּמַד
לְפָנָי הַעֲזָרָה, מִתְחַתֵּיו שְׁעוֹר שֶׁלֵּשׁ מֵאוֹת
וְשָׁשִׁים וְחַמְשָׁה אֲמוֹת כְּפָלִים הָאֵשׁ. אֲבָל לְמַעַלָּה,
הָאֵשׁ אֵינּוּ בּוֹעֵר כִּתְנוּר חֲזָק. וְלִמְטָה, הָאֵשׁ דִּגְמַת
הָעֲרָלָה הַחּוֹפֶפֶת עַל הַבְּרִית, וְהִיא לְמַטָּה.

וְעַל כֵּן, כָּל זָכָר שְׁיֵשׁ לוֹ בְּרִית נִרְשָׁם, עוּמַד עָלָיו
לְפָנָי הָאָדוֹן ה'. וּמִפְּנֵי כַךְ, עַל כֵּן בְּאָרִי"ם
כִּפְדוּ ה'. בְּאוֹר שֶׁל צִיּוֹן, וְאוֹר שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם.

שְׁעָר הַתְּנוּר הַחֲזָק נִקְרָא עָרַל, וְכִשְׁהַזְכָּרִים עוּמַדִּים
עָלָיו, נִשְׁקַע אוֹתוֹ הָאֵשׁ עַד תְּהוּם רַבָּה, וְהוּא
אֵשׁ שֶׁל גִּיּהֲנָם.

וַיֵּשׁ לוֹ שְׂבָעָה שְׁמוֹת לְיֶצֶר הָרַע, וְאֵלוֹ הֵם: רַע,
טָמָא, שְׁטָן, שׁוּנָא, אֶבֶן מְכָשׁוּל, עָרַל, צְפוֹנִי.
וְשְׂבָעָה שְׁמוֹת לְגִיּהֲנָם, וְאֵלוֹ הֵם: בּוֹר, שַׁחַת, דּוּמָה,
טִיט הַיּוֹן, שְׂאוּל, צְלָמוֹת, אָרֶץ תַּחְתִּית. שְׂבָעָה

חברו, אף על פי שלא הכהו. ומי שמקלל בשחוק לחברו בענין שיגיע לו בשת. כל אלו נדונים שם במדור זה, וכל פיוצא בהם.

המדור השלישי הוא נקרא דומה, ושם נדונים כל אותם גסי הרוח המתגאים בלבם בהלכה לפני העם שלא לשם שמים. והמספרים לשון הרע. והמגיס לבו בהוראה. והדן את חברו לכף חובה. והמלוה לחברו ברבית. והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה. ומי שאינו עונה אמן אחר המברך. ומי שעושה תפלתו פסקות פסקות, כגון המספר בתפלתו וחוזר ואומר דבר אחר, וחוזר ומפסיק, והוא נקרא פסקי פסקי. והמתלוצץ על חברו ועל הזקן ששכח תלמודו. והרואה דבר ערוה בחברו ואינו מודיעו בינו לבינו. כל אלה נדונים שם, וכל פיוצא בהם.

המדור הרביעי נקרא טיט היזן, ושם נדונים כל אותם גסי הרוח, וכל אותם העונים עזות לעניים ומדכאים. והרואה לעני בדחק ואינו מלוהו, עד שמבקש ממנו הנאתו. וכל אותם היודעים עדות לעני ואינם מודיעים. והעושי שטר שכיר. והמוציא זרע לבטלה. והבא על גויה ונדה. והממשכן לעני ואינו מחזיר לו משכונותיו כשאין לו דבר אחר. והמטה משפט. והלוקח שחד. כלם נדונים במדור הזה.

המדור החמישי נקרא שאול, ושם נדונים המינים, והמוסרים, והאפיקורסים, והכופרים בתורה, והכופרים בתחית המתים. על אלה נאמר (איוב ז) כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה. ועל שאר החוטאים כתוב (שמואל ב ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל.

המדור הששי נקרא צלמות, ושם נדונים כל אותם ששכבו עם אמותם ונדה ועם גויה. המדור השביעי נקרא ארץ תחתית. היורד לשם שוב אינו עולה, ועליהם נאמר (מלאכי ג) ועסותם רשעים וגו'.

וכל אלו המדורות, אש אוכלת דולקת לילה ויום לנפשות של רשעים. יש מי שנקרא רשע ונדון בגיהנם שנים עשר חדש. ויש רשע גמור שאין לו הרהור תשובה, אין לו תקנה, ונדון לעולם בגיהנם. חכמים ואמרים, רשע נדון בגיהנם ששה

הדין מן העולם, והרשעים בגיהנם יש להם מנוחה, ומלאכי חבלה אינם שולטים עליהם משעה שקדש היום.

ועל כן אין אומרים בערב שבת והוא רחום, שלא יתעוררו מלאכי חבלה. ולפיכך הוא אסור מפני כבודו של מלך המגן על הרשעים בשבת, להורות שכבר נסתלק הדין מן העולם, וכבר אין רשות למחבלים לחבל.

לשומר שהיה מלקה את הרשעים. בא המלך להגן עליהם, ושם אותו לפניו. כיון שעומד לפני המלך, מי שמפחידם במלכות, האין זה קלונו של המלך? כך המלך הוא השבת, נוטל את רשעי הגיהנם לפניו, ומגן עליהם, וכל השומרים מעבירים מלפני המלך. מי שנוטל רצועה לפני המלך ומפחיד אותם, האין קלונו של המלך? והוא הדין שאין לומר שומר עמו ישראל.

במדור הזה דנים לאותם שקוטפים מלוח עלי שיח, המפסיקים דברים שנתנו בלוחות עלי שיחה בטלה, ואותם שאינם נוהגים כבוד בתלמידי חכמים. ואין דנים במקום הזה למבזה תלמיד חכם, כי דנים אותו בטיט היזן.

ובמדור הראשון מורידים ודנים המבזה תלמיד חכם בלבו, אף על פי שכבודו לפני אחרים. והמקלל חרש וכיוצא בהם. והעובר אחורי בית הפנסת בשעה שהצבור מתפללים. והמספר שבח חברו בפני מי ששונאים אותו לרעה. (ועל אבק לשון הרע) וכל אלו וכיוצא בהם נדונים במדור הראשון.

המדור השני הוא נקרא שחת, והוא אש ירקה. ואין שם כי אם חשך, ואין שם רחמים כלל. ושם דנים כל המספרים אחת מטתם של תלמידי חכמים. והמלביין פני חברו ברבים, ואפלו בהלכה שלא ללמד ממנו. והמתגאה שלא לשם שמים. והמתכבד בקלון של חברו. והיודע בחברו שיכשל בדברים או בהלכה אחת, והם בעיר אחת, ואינו מודיעו קדם שיכשל, וישמח הוא או אחרים. ומי שיש לו בית הפנסת בעירו ואינו נכנס בה להתפלל. ומי שאינו נוח לחברו בהלכה. והאוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה. והמגביה ידו על

יהיו למקום הזה. ראה הנר דולק - ויצא. מיד היתה תאנתו על המקום הזה.

אמר רב הונא, קדם שבא אברהם, רבים היו מבקשים לקבר שם, ומלאכי השרת היו שומרים המקום, ורואים אש דולקת שם, ולא יכלו לכנס. עד שבא אברהם ונכנס, וקנה את המקום.

רבי נחמיה פתח, (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וגו'. כשבא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, מבית המקדש בראו, ומעפר בית המקדש נטל וברא אותו. כיון שבא אותו ועמד על רגליו, באו כל הבריות להשתחוות לו.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטלו משם, והכניסו לגן עדן, ועשה לו עשר חפות, כדגמת עשר חפות שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים בגן עדן לעתיד לבא. ומלאכי השרת היו יורדים ועולים ועושים שמחה לפניו, ונתן לו חכמה עליונה.

וכשירד סמאל משמי מרום, ראה מעלתו של אדם, ומלאכי השרת משמשים לפניו בחפתו, וירע בעיניו. מה עשה? נטל נחש כמין גמל ורכב עליו, וירד ופתה אותו, עד שעבר מאמר יוצרו.

ומהו שעבר? רבי אלכסנדר אומר, רוח זנונים נכנס בתוכו. רבי חזקיה אומר, רוח הטמאה היתה בו, ועבר מאמר יוצרו. כיון שעבר, נגלה עליו הקדוש ברוך הוא וגרשו מגן עדן, וגזר עליו עשר גזרות, ועל חנה עשר גזרות, ועל הנחש עשר, ועל האדמה תשע גזרות. נמצאו ארבעים חסר אחת, כנגד ארבעים מלקיות שנתחייב הרשע בבית דין.

לסוף עשה תשובה, וקבלו הקדוש ברוך הוא באותה שעה. שאמר רבי יהודה בר שלום, מהו שכתוב (תהלים לט) שמעה תפלה ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש כי גר אנכי עמו? דוד המלך אמר את זה. שאמר רבי בון בר חמא, אמר דוד, הקדוש ברוך הוא הוא קרוב לכל אותם שקוראים לו.

פתח ואמר הפסוק הזה, (שם קמה) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת. שהרי כל אותם שקוראים באמת לקדוש ברוך הוא, הקדוש

חדשים. רשע גמור - שנים עשר חדש. ודברים אלו כשהרהרו לעשות תשובה ומתו. אבל אם לא הרהרו לעשות תשובה ולא עשו תשובה, עליהם הפסוק אמר (ישעיה טו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי וגו'.

ואמר רבי רחומאי, כשגרש הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון מגן עדן, נתירא ממדור זה הנקרא ארץ תחתית, מפני שאין לו שעור, ועל זה נאמר (איוב י) ארץ עפטה כמו אפל צלמות ולא סדרים ותפע כמו אפל.

מה עשה? עשה תשובה ונכנס במי גיחון עד צוארו. והקדוש ברוך הוא חס עליו וסלקו למקום הנקרא אדמה, שהיא אחת משבעה ארצות, ושם הוליד את קין והבל.

כשהרג קין את הבל, גזר עליו הקדוש ברוך הוא להיות נע ונד בארץ. מה כתוב? (בראשית ד) הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה וגו', והייתי נע ונד בארץ. והקדוש ברוך הוא קבלו בתשובה, וסלקו לארקא.

כשנולד שת, סלקו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון למעלה מכל הארצות, לתבל. במקום ארץ ישראל, בחברון. ושם חצב לו קבר, ועשה מערה לפניו ממערה סמוך לגן עדן, ושם היתה קבורתו, וקבורת אברהם יצחק ויעקב והאמהות.

סדר הלימוד ליום ח אב [יום 303 בשנה]

רבי קיסמא אומר, מערת המכפלה סמוך לפתח גן עדן. בשעה שמתה חנה בא אדם לקברה שם, ושם הריח מריחות גן עדן, באותו הריח שהיה שם. רצה לחצב יותר, יצאה בת קול ואמרה: דין. באותה שעה עמד, ולא חצב יותר, ושם נקבר. מי נתעסק בו? שת בנו, שהוא היה בדמותו ובצלמו.

אמר רבי רחומאי, הקדוש ברוך הוא נתעסק בו כשנוצר, ונתעסק בו כשמת. ולא היה מי שידע בו, עד שבא אברהם אבינו עליו השלום ונכנס לשם, וראה אותו, והריח ריח בשמים של גן עדן, ושמע קול מלאכי השרת אומרים: אדם הראשון קבור שם, ואברהם יצחק ויעקב מוכנים

תפלתו והקדוש ברוך הוא שומע, אבל לא רוצה לעשות בקשתו, ושותק ממנו ולא משגיח בו, שהרי אין כתוב אלא שמיעה.

השועה היא יותר מתפלה, שצווח ברצון הלב לפני רבונו. ומשום ששם רצונו יותר, כתוב בו האזינה, כמי שמרכין אזנו אל אותו הדבור, ועם כל זה שותק, ולא רוצה לעשות רצונו. אבל דמעה היא בלב וברצון של כל הגוף, ומשום כך כתוב בו אל דמעתי אל תחרש.

וחכמים אומרים, לא כל הדמעות נכנסות לפני המלך. דמעות של רגז, ודמעות של מוסר דין לחברו, לא נכנסים לפני המלך. אלא דמעות של תפלה ושל תשובה, ושמבקשים בקשה מתוך צרתם, כלם בוקעים רקיעים, ופותחים שערים, ונכנסים לפני המלך.

ששנינו, ביום שנחרב בית המקדש, כל השערים ננעלו, ושערי דמעות לא ננעלו. מה כתוב בחזקיהו? (ישעיה לח) שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתיך. ראיה ממש מתוך דמעות.

ולעתיד לבא מה כתוב? (שם כה) ומחה אדני יהוה דמעה מעל כל פנים. יש דמעות לטוב, ויש דמעות לרע. לטוב – של יצר הטוב. של רע – של יצר הרע. על הדמעות הללו של צרה ודמעות של תפלה כתוב, (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים.

רבי כרוספדאי חלה. נכנסו אליו רבי יוסי בן קסמא וחכמים. אותו היום, יום השבת היה. ראו אותו שהיה בוכה, ואחר כך צחק. בינתים נרדם. אמרו, יום השבת הוא, ואסור לטלטלו, וטרחה אחרת לא צריך. השאירוהו.

קם רבי יוחנן ודרש, (רות א) וימת אלימלך איש נעמי ותשאר היא ושני בניה. מת אלימלך – נשארו בניה להתנחם בהם, שנשארו שני בניו להשלים את מקום אלימלך, שהיה נשמה לנשמה.

אחר כך מה כתוב? וימותו גם שניהם מחלון וכליון, רוח הקדש ורוח הטמאה. עכשו הוא שבר על שבר. הנשמה לנשמה של הקדש שהיא י, והרוח השכלית שהיא וא"ו, לא ימותו, אלא אדם יורד מגדלתו נקרא מת.

ברוך הוא מקרב אותם ומקבל אותם, והקדוש ברוך הוא מבקש את הלב.

ורצונו של אדם חשוב לפניו מכל הקרבנות והעולות של כל העולם. כיון שהאדם שם רצונו בתשובה, אין שער בכל אותם הרקיעים שלא פותח אליו. קרבנו של אדם תלוי בלב ורצון, שכתוב והתודה אשר חטא עליה. והתודה עליו. והכל תלוי בלב.

רבי נחוניא בן הקנה אמר לחכמים: בני, חייכם, אין קרוב לפני המקום כלבו של אדם, ונוח לפניו מכל הקרבנות והעולות של כל העולם.

מי שיושב בתענית, וישים לבו ורצונו, הוא מקריב קרבן שלם, שנוח לו לקדוש ברוך הוא שמקריב לפניו חלבו ודמו וגופו, ומקריב לפניו האש והריח של פיו. והלב והרצון נקראים מזבח כפרה.

הקרוב נחלק לכמה צדדים, לכמה חלקים. התענית של אדם נחלקת לכמה צדדים, לכמה חלקים. והקדוש ברוך הוא לא נוטל מהכל אלא הלב והרצון.

ושלשה מלכים הם בגוף: מח, ולב, וכבד. המח אוכל מהכל ונותן ללב. הלב אוכל מהכל ונותן לכבד. הכבד נותן לכל, שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים והים איננו מלא. והוא בדגמת ים. והקדוש ברוך הוא מקבלן.

אין לה בכל העולם שעומדים לפניו, אלא תשובה ותפלה של אדם. ואמר רבי יהודה, שלשה מיני תשובה כאן בפסוק הזה: תפלה, שועה, דמעה. וכלם כתובים בפסוק הזה, (תהלים ט) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

כל השלשה חשובים לפני הקדוש ברוך הוא, ומכלם אין חשובה מהם, רק הדמעה. שהרי בדמעות הולך הלב ורצון כל הגוף. שלשה עשר שערים נכנסים לפני הקדוש ברוך הוא.

תפלה – שכתוב בו שמיעה, שכתוב שמעה תפלה ה'. שועה – שכתוב ושועתי האזינה. דמעה – לא כאלה, אלא יותר מהכל, שכתוב אל דמעתי אל תחרש.

מה בין זה לזה? הרבנים של קיסרי, ורבי אלעזר בר יוסף אמר, תפלה – לפעמים שאדם מתפלל

מתעסקים בדיני העולם, ובכראשיהם סנדלפון בעל הפנים, שקושר קשרים לאדונו, ופרכת אחת פרוסה עליו, וכל צבאות השמים שתחת ידו, ולא נתנה רשות לקרב לראותו.

וראיתי בית דין, וכמה שרים ממנים לפניהם, מהם סנגורים על בני העולם, ומהם קטגורים. נטלו וקרכו אותי אליהם. וראיתי שם רבים מן החברים.

אמרו לו למלאך המות: מה זה מבני העולם אצלך? אמר להם: שלא נותנים לי להמית אותו, וקרבתי לדין. (אמר להם, דוננו דינו! והניחו אותי לשבת וקרכו אותי לדין לפני שלשה סנהדרין שידינו דיני, ושמעתי).

שקמו שלשה עדים, ואמרו שלש פעמים מצאנו כפר, מצאנו כפר, והעידו עלי שהעברתי תמיד על מדותי. התעסקו בדיני כל אותו היום, וראיתם שישנתי, ועשו חשבון של ימים ושנים שלי, ונמצאו תמיד שלמים.

ועל שהעברתי תמיד על מדותי, עזבו את הדין, ולא יכלו לדון בזה, עד שהעלו את דיני למקום אחר, ולא ידעתי לאיזה מקום.

ובא מן הדין לעזר אותי, ולתת לי זמן להשלים תלמודי בעולם הזה, שעדין לא גמרתי אותו, ולא עזב אותי מלאך המות, עד שנתנו לו במקומי את רבי כרוספדאי הזקן של מקדם, ואז עזב אותי.

בשראיתם הדמעות בפני וצחוק בפה, אותם הדמעות - שבכיתי מפחדו של מלאך המות, וצחקתי - משמחת השכינה, ועל שחכו לי עד זמן אחר כדי להודיע לי מה שגליתי לכם. ולא ישנתי על יד מלאך המות, אלא השאירו עמי את רבי אושעיא, ועמו הולך אני לשם.

תמהו החברים, וקראו עליו, (תהלים פד) עברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה. עברי בעמק הבכא - זה רבי כרוספדאי, שעבר על זה של מלאך המות, שהוא עמק הבכא, שהוא גרם בכיה לכל העולם. מעין ישיתוהו - שהניחוהו לגמר את תלמודו, ולהיות מעיין בתורה. לפיכך, גם ברכות יעטה מורה. אם

אף כאן, כשמת רבי אליעזר, הנחמה בחכמים שנשארו, והם רבי יוחנן בן נורי וחבריו. מתו רבי יוחנן בן נורי וחבריו - נשאר רבי כרוספדאי. וכעת חברנו רבי כרוספדאי שמת עכשו, הוא שבר על שבר.

בעזרם יושבים, רבי חלקיה שהיה אצלו, ראה אותו שחוזרות הדמעות על פניו, וצחוק בפיו. קרא לרבי יוחנן ולחברים, וראו אותו עם דמעות על פניו, וצחוק בפיו. אמרו שודאי לא מת. **ישבו**, ולא עזבו אדם לקרב אליו. בערב פתח עיניו, בקש מים לשתות. קרבו אליו רבי יוחנן וחכמים. אמר להם: רבותי, לכו לשלום. למחר שובו אלי ואמר לכם מה שראיתי, וצונו אותי להודיע לחברים.

שעכשו הצטרכתי לתקן כל הדברים שראיתי, ובלילה הזה שהייתי שם, עולם אחר ראיתי, ולא ידעתי מה הוא. אמרו לבני ביתי שלא יקרבו אלי, ולא יהיה אדם כאן. כלם הלכו. ורבי יוחנן נשאר שם, ולא קרב אליו כל אותו לילה.

בשהיה מאיר היום, ראו אותו שהיה מדבר ובוכה. ולא ידעו דבר. קם וישב, וקרא לרבי יוחנן. אמר לו: מה ראית? אמר: מעולם אחר באתי, ונכנסתי לשם, ולא נתנו לי רשות לגלות דבר, אלא לך ולחברך. ואמר להם מה שראה.

אמר לו לרבי יוחנן: התקן דבריה, ולך לכסאך שתקנו לך, שהרי שנים עשר מהחברים יבאו בשבילך, ואני ראיתי מה שלא נתנו לי רשות לגלות.

וראיתי מאותם החברים שהתקיים תלמודם בידם. וראיתי את אותו המקום של מלך המשיח שם. ושמעתי כרוז מכריז בכל יום: אשריהם החברים שמשתדלים בתורה, ואותם שמזכים בה את האחרים, ואותם המעבירים על מדותיהם.

ראיתם, כשהייתי בוכה וצוחק, הרשות נתנה למלאך המות להביא אותי, וראיתי השכינה אצלי, ולא נתנו לו. ועל כן בכיתי ממלאך המות, וצחקתי כשראיתי השכינה שלא נותנת לו.

וראיתי עד שנוטלים אותי לבית הדין ששם, וראיתי כמה צבאות ומחנות, שם כלם

ומלֵט הוא אֶת הָעִיר בְּחֻמָּתוֹ – זו נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁלֹּא תִחַטָּא לִפְנֵי בּוֹרְאָהּ. וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמְסַכֵּן הַהוּא. אֵין זוֹכֵר אוֹתוֹ, וְיִשׁוּב הָאָדָם לַחַטָּא בְּאוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע.

אָמַר רַבִּי בּוּן, אוֹתוֹ הִתִּינוּק שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב אֶצְלוֹנוּ, מָה אָמַר בְּפִסּוּק הַזֶּה? אֲלֹא כִּף פֶּתַח: עִיר קִטְנָה – זו כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָאת עִיר הַקֹּדֶשׁ, קָרְיָה קְדוּשָׁה אֶל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים ח) אַחֲוֹת לָנוּ קִטְנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרַאשִׁית כֵּט) וְשֵׁם הַקִּטְנָה רַחֵל. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט – אֵלוֹ הָאֵבוֹת.

בָּא אָדָם הָרֵאשׁוֹן – יִרְדָּה עִמּוֹ שְׂכִינָה וְשִׁרְתָּהּ בְּתוֹכוֹ. חַטָּא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ. בָּא נַח, וְהוֹרִידָה לְאַרְץ. חַטָּאוֹ דוֹר הַמִּבּוּל, וְנִסְתַּלְקָה מִן הָעוֹלָם. בָּא אֲבָרְהָם וְהוֹרִידָהּ. בָּאוּ אֲנָשֵׁי סְדוּם, וְנִסְתַּלְקָה. לְפִיכֵךְ וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט לְהִתְקַיֵּם עִמָּה בְּעוֹלָם. זְמַן מוֹעֵט הָיָה, וְלֹא נִתְקַיְּמוּ בָּהּ הַרְבֵּה.

וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גְּדוֹל וְסַבֵּב אֹתָהּ – זֶה פְּלוֹנִי. וּמַצָּא בָּהּ אִישׁ מְסַכֵּן חָכָם – זֶה יַעֲקֹב. שֶׁבְּמִסְפְּנוֹת הָיָה בְּזִמְן שֶׁחַטָּאוּ בְּנָיו בְּיוֹסֵף, וְנִמְנַע הַשֶּׁפַע מִמֶּנּוּ, וְנִפְרְדָה הַגְּבִירָה מִמֶּנּוּ. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻמָּתוֹ – זֶה מֹשֶׁה. מַהוּ וְסַבֵּב אֹתָהּ? שֶׁמִּתְעַסֵּק פְּלוֹנִי שֶׁיִּחַטָּאוּ יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת, בְּשִׁבִיל לְהִתְעַכֵּב הַגְּבִירָה בְּגִלוֹת, שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים צא) עִמּוֹ אֲנֹכִי וְגו'.

דְּבַר אַחַר, (קֵהֶלֶת ט) עִיר קִטְנָה – זוֹ צִיּוֹן. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט – אֵלוֹ שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גְּדוֹל וְסַבֵּב אֹתָהּ – זֶה פְּלוֹנִי. וּמַצָּא בָּהּ אִישׁ מְסַכֵּן – זֶה מֹשֶׁה בֶּן דָּוִד, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (זְכוּרִיָּה ט) עֲנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוֹר, וְנֶאֱמַר (יִשְׁעִיָּה נז) הַצַּדִּיק אָבָד. כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָבֵא עָלָיו הַשֶּׁפַע. וְעָלָיו נֶאֱמַר (שֵׁם יט) וְנִהְיֶה יַחֲרֹב וְיִבֵּשׁ.

חֲמוֹר – זֶה סַמָּא"ל. חָכָם – זֶה מֹשֶׁה בֶּן דָּוִד. וְעָלָיו נֶאֱמַר וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻמָּתוֹ. שֶׁיְהִיָּה גּוֹאֵל מֹשֶׁה בֶּן אֶפְרַיִם, וְזוֹהֵי הַגְּאֻלָּה מִלְּמַעְלָה.

דְּבַר אַחַר, (קֵהֶלֶת ט) עִיר קִטְנָה – זוֹ תַבַּת נַח. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט – אֵלוֹ נַח וְאַשְׁתּוֹ וּבָנָיו. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גְּדוֹל – זֶה יֵצֵר הָרַע, שֶׁסַּבֵּב לָהּ. וּמַצָּא בָּהּ אִישׁ מְסַכֵּן חָכָם – זֶה נַח. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻמָּתוֹ – זֶה אֲבָרְהָם, שֶׁבְּעֵבוֹר אֲבָרְהָם שֶׁעֲתִיד לָבֵא, מִלֵּט אֶת הַתַּבָּה בְּחֻמָּתוֹ, וּמִלְטוֹ נַח וּבָנָיו.

הַתּוֹרָה גּוֹרֶמֶת לוֹ חַיִּים, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁגּוֹרֵס אוֹתָהּ גֵרְסָה וְלוֹמַד אוֹתָהּ.

קָרָא עָלָיו רַבִּי יוֹחָנָן, (תְּהִלִּים קיב) זָרַח בַּחֲשֶׁךְ אוֹר לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק. זָרַח בַּחֲשֶׁךְ, מַהוּ חֲשֶׁךְ? זֶהוּ מִלְּאֻךְ הַמּוֹת, שֶׁמִּחֲשִׁיךְ אֶת פְּנֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַחֲשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. אוֹר לְיִשְׂרָאֵל שֶׁמֵאִיר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצַדִּיק הַזֶּה, רַבִּי כְרוּסְפָדַי, אֶת אוֹר הַתּוֹרָה. וּמִי עוֹשֶׂה אֶת זֶה? הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּקְרָא חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק.

וּתֵאמָר נְעָמִי [לְשִׁתִּי] כִּלְתִּיהָ וְגו' (רוֹת א), כִּי שֶׁמַּעֲזָה בְשִׁדָּה מוֹאֵב כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ לְתַת לָהֶם לֶחֶם. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בָּא וּרְאָה, מִי שֶׁמַּעֲלִים עֵינָיו מִעֲנִיִּים בְּשָׁנֵי בְצֻרַת, הֵם יִרְאוּ בְּנַחְמוֹת הָעוֹלָם וְלֹא יָמוּתוּ, עַד שֶׁיִּפְקְדוּ לְטוֹבָה, וְהוּא לֹא יִזְכֶּה לְרְאוּתָהּ. אֲלִימְלֶךְ עֲשִׂיר הָיָה. כִּיּוֹן שֶׁרְאָה הָרַעֲב, הָעֲלִים עֵינָיו מִן הַצַּדִּיקָה, וּבָרַח לְשִׁדָּה מוֹאֵב.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, וְכִי לֹא דִרְכָן שֶׁל צַדִּיקִים לְבָרַח מִפְּנֵי הָרַעֲב, וְהָרִי גְדוֹלִים מֵאֲלִימְלֶךְ, אֲבָרְהָם וְיִצְחָק, עֲשִׂירִים מִמֶּנּוּ, וְהֵלֶךְ זֶה לְמִצְרַיִם מִפְּנֵי הָרַעֲב, וְזֶה לְאַרְץ פְּלִשְׁתִּים?

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גֵרַם לָהֶם לְצַדִּיקִים הִלְלוּ לְצֵאת מִתּוֹךְ הָרַשָּׁעִים וְלְהוֹדִיעַ טְבַעֲם בְּעוֹלָם, וּלְפִיכֵךְ הִבִּיא הָרַעֲב.

אָבֵל אֲלִימְלֶךְ, בְּמָקוֹם שֶׁל צַדִּיקִים הָיָה יוֹשֵׁב, בְּמָקוֹם שֶׁל תּוֹרָה, וּבְעֵשֶׂר רַב. וּכְשָׁבֵא הָרַעֲב, הָעֲנִיִּים הָיוּ בָּאִים אֵלָיו, וְהָעֲלִים עֵינָיו מֵהֶם, וּבָרַח. וְעוֹד, שֶׁרְאָה הַדִּין חָל עַל הָעוֹלָם, וּבָרַח וְהֵלֶךְ בֵּין הָאֲמוֹת.

רַבִּי חֲסֵדַי פֶּתַח, (קֵהֶלֶת ט) עִיר קִטְנָה וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט. עִיר קִטְנָה, כִּף אָמַר רַבִּי יוֹסִי מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק, עִיר קִטְנָה – זֶה גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט – אֵלוֹ הָאֵיבָרִים. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גְּדוֹל – זֶה יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא מֶלֶךְ זִקֵּן וְכִסִּיל, וּבָנָי אָדָם גַּם כֵּן מְשַׁעֲבָדִים תַּחְתָּיו, וְהוּא מֶלֶךְ עֲלִיָּהֶם. וּמַצָּא בָּהּ אִישׁ מְסַכֵּן חָכָם – זֶה יֵצֵר טוֹב, שֶׁהוּא מְסַכֵּן, וְאֵין מֵאֲזִין לוֹ. חָכָם, שֶׁהוּא מַחֲכִים לְמֵאֲזִין לוֹ, לְהַנְצִיל מִעֲנָשָׁה שֶׁל גִּיהֵנָם.

וסמא"ל לא היה לו כח שיהפך את האדם, עד שבא הנחש והפך את לב חוה, וחוה הפכה את לבו של האדם, וחטאו שניהם. ועל זה אמר, (בראשית ג) האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל. ולסמא"ל לא היתה הרשות שיהפך את לב האדם, עד שבאה חוה, וגרמה לו שאכל ממנו, ועל כן האשה נענשה. (הדא הוא דאמרינו, בכל מקום שגלו שכינה עמהם. גלו לכבל שכינה עמהם. גלו לאדם שכינה עמהם ולא אחת מן המדות).

בשארם הראשון נתן לו משנותיו אותן שבעים שנה, לא זכר ממנו בראשונה, שאלמלא נזכר ממנו, מאה שנה ישאיר לו משנותיו, כמו שראויים לו, כדי להתחזק בעולם, ויתקן את תקונו המאור. אלא לא נזכר ממנו, רק שבעים שנה, ולא יותר.

שלשים שנה היו, שהיה הולך מהם במדבר, ומהם בצאן. ובאותו הזמן - וחכמת המסכן בזויה, ודבריו אינם נשמעים מלפני שאול המלך. זה שלא נשארו בו אלא ארבעים חסר אחת, שהרי שנה אחת היה בורח מלפני בנו אבשלום. ומשום כך ירד תקונו הנר, עד שהיה כפשע בינו ובין המות.

וכל זה, מפני שאדם לא נזכר ממנו בראשונה להוסיף לו אותם שלשים שנים למטה, להשלים לו למאה. ונפגמו שלשים שנים למטה, מאותם שבעים השנים שהיתה חכמתו בזויה ודבריו אינם נשמעים.

וזהו, ששלמה המלך כל כך משבח את עצמו, והוא קורא על עצמו חכם. אלא משום כך הוא אמר בראשונה, (קהלת ט) וגדולה היא אלי. דבר זה גדול שאני בא לשבח את עצמי, אלא הואיל ואין אחר שיאמר לו. באו החברים ונשקוהו, וקראו עליו (ישעיה נד) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. **אמר** רבי רחומאי, דוד המלך, שלש שנים היה רעב בימיו. מה הטעם? כדי להודיע לו שעל הדין תלוי הדבר. זהו שכתוב (שמואל ב כא) ויהי רעב בימי דוד שלש שנים ויבקש וגו'. עד שנשלם הדין. פיון שנשלם, מיד (שם) ויעתר אלהים לארץ וכו'.

ששנה רבי חייא, כל העולם אין שותים אלא מתמציתה של ארץ ישראל. כשנפקד

דבר אחר, עיר קטנה - זו ירושלים, שהיא בזמן הזה קטנה וחרבה. ואנשים בה מעט - מעטים הם היהודים שיש בה. ובא אליה מלך גדול וסבב אתה - זה מלך מבני עשו, שנאמר עליו בדניאל, (דניאל ב) שוקיו מברזל. שמרועע כל אלו, תעשם דק ותרוע. שהמלכים וגו' תעשם דק ותביא סוף לכל אלו המלכיות. ובזמן שהוא סבב בירושלים, מצא בה איש מסכן חכם - זה משיח ראשון, ומלט הוא את העיר בחכמתו - זה משיח אחרון.

דבר אחר, עיר קטנה - זו התורה. ואנשים בה מעט. ולמה היא קטנה? והרי כתוב (איוב יא) ארכה מארץ מדה וגו'? אלא משום שאנשים בה מעט הם.

ובא אליה מלך גדול וסבב כו' - זה סם המות, שסבב אותה. ומצא בה איש מסכן - זה דוד. חכם - זה שלמה המלך עליו השלום, שהתקין לה נר, והאיר לה באור, במשלו וספריו. ומלט הוא את העיר בחכמתו, מיד האפיקורסים והמינים, שהוא תקן אונים לתורה.

ושנינו, בטורם שבא שלמה, היתה התורה כקלחת שאין לה אונים, ומי שקרב אליה נשרף. פיון שבא שלמה ועשה לה אונים, ונצלו בני העולם בעצתו, נתן באותה העיר כביכול הצלה. ובמה? בחכמתו.

וכל זה משום התקון שהתקין, וההשתדלות שהשתדל אחריה אותו המסכן, שהוא דוד, שאין איש שהשתדל אחריה כמו דוד המלך.

ושנינו, ראוי היה דוד המלך להתקים בעולם מאה שנים. שאלמלא הוא התקים מאה שנים, הוא היה מתקן את המאור תקונו חזק שלא יסור לעולמים, ולא היה נחרב בית המקדש. אבל כמה גרמו אותן השנים שלא התקיימו.

ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא, זה אדם הראשון, שננתן לו משנותיו רק שבעים שנים. ואדם לא זכר אותו בשעה שבא ס"מ ורוכב על גמל, וסבב אותו שחטא, לא זכר את דוד, שבעניי יהיה על העון הזה. שהנחש סבב לחוה, וסמא"ל לאדם הראשון.

קדם, וקשר אותם בשלשלאות של ברזל. ואותן השלשלאות משקעות עד לתוך התהום הגדולה, ושם מלמדים כשפים לבני האדם.

בלעם נטל משם את כשפיו, ולמד מהם, באותם ההרים. זהו שכתוב (במדבר כג) מן ארם ינחנו בלק מלך מואב מהררי קדם. ומשם התעטרו כל יודעי הכשפים שבעולם.

ומתוך שהיו מקטרגים על רבונם בראשונה ועד היום הזה, הם מקטרגים לרבונם במה? באותם הכשפים, שמכחישים פמליא של מעלה. ואלמלא אותן השלשלאות המשקעות בתוך התהום הגדולה ואחוזים בהם בתפיסה רבה, היו מחריבים את העולם, והעולם אינו יכול לסבל.

ושם, באותם הרי החשך, יונקים מצד הצפון, שהרי מאותו הצד כל אותם המינים מתעוררים בעולם.

אמר רבי נחמיה אמר רבי יהודה, נעמה היתה באותו זמן, וכל העולם טועים אחריה. רבי שמעון אומר, אמא של שדים היתה. כיון שראו אותה בני האלהים, טעו אחריה.

לאחר כן ראו בנות האדם הולכות ערמות, ובאו להן, וילדו מהם. זהו שכתוב (בראשית ו) וגם אחרי כן כאשר יבאו בני האלהים וגו'. אנשי שם, מה זה אנשי שם וגו'? אלו הנפילים שלמדו בעולם שם בכל דבר ודבר, להשלים את כשפיהם. רבי יהודה ורבי יוסי אמרו, אנשי שם ממש, כמו שנאמר (שיר ג) ששים גבורים סביב לה. אמר לו רבי יצחק, כתוב מגבורי ישראל.

רבי עזריה שאל את רבי יוסי איש כפר אונן, מה הטעם הכשפים הם יותר בנשים, ולא בגברים, שכתוב (שמות כב) מכשפה לא תחיה, ולא כתוב מכשף?

אמר לו, כתוב (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה. לא כתוב רע, אלא רעה. זהו צד הנקבה ודאי. ונגע לא יקרב לאהלה - זהו הזכר. ומן הנקבה כל סוגי הכשפים, וכל העסקים הרעים באים לעולם. זהו שכתוב (קהלת ז) ומוצא אני מר ממות את האשה וגו'.

העולם, היא נפקדת בתחלה, משום שלא נמצא מי שיציל אותה ויגן עליה.

בתחילה אלימלך היה צדיק, ויכל להגן על הדירים של העולם, וברח לו בין שאר האמות, ומשום כך נענש. הוא מת, ומתו בניו על ונשאו נשים נכריות מאמות אחרות, ונענשו.

רבי נחמיה פתח, (בראשית ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו. ויראו בני האלהים - עז"א ועזא"ל, שני מלאכים היו, שקטרגו לרבונם, והפילם הקדוש ברוך הוא ממקום קדוש של מעלה. וכשירדו, נתגלמו באויר, ונעשו כבני אנוש.

ואין לה בכל אותם המלאכים שיגרמו להתערב בתוך בני אנוש כאותם שנקראו אישים, וכאותם שנקראים בני אלהים. כיון שהפילם הקדוש ברוך הוא, התגלמו מכל אותם יסודות של בני אדם, ומתלבשים בהם.

שאר המלאכים, כשירדו, והם עתידים לשוב למקומותיהם, התגלמו באויר (העולם, ונוטלים צורת אנשים עמהם, ולא יותר. ומשום כך נראים לפי שעה, ולא יותר. פעם ביום, או פעמים, או בכל יום פעם אחת או שנים, ואחר כך פורחים באויר) ומתפשטים ממנו, וחוזרים למקומם.

רבי קיסמא בר רבי ינאי פתח, (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט. יש מלאכים שהם מרוח, ויש מלאכים שהם מאש, זה נותן משלו לחברו, משום שיש שלום ביניהם. ועל זה, אותם שיורדים, משני היסודות האלה יורדים. כשיורדים, מתלבשים יותר באויר העולם הזה, ומתגלמים.

אותם שהתערבו בעולם הזה, מתלבשים ביסודות העולם הזה, ולא יכולים לפרח ולשוב למקומם, ומתעכבים כאן. כיון שמתעכבים כאן שבועה ימים זה אחר זה, לא חוזרים לשם.

ועל זה ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'. מה זה כי טבת הנה? שהיה מאיר היפי שלהן כמו אור עליון.

כיון שהולידו בנים, לקח אותם הקדוש ברוך הוא והכניס אותם בהרי החשך, שנקראים הררי

דעתה, ולא ידעה דבר, ומתה. ועל זה כתוב (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך.

שנה רבי חייא, (קהלת ז) טוב לפני האלהים ימלט ממנה. ממי? מאותה האשה שכתוב בה, אשר היא מצודים וחרמים וכו'. וחוטא ילכד בה – אותו שהולך אחר יצר הרע.

בא וראה, בזמן שהרעב בעיר, לא יראה אדם את עצמו, ולא ילך יחידי בעיר, מפני שמלאך המות נמצא שם, ויש לו רשות לחבל. ועל פן כתוב (בראשית מב) ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. כיוצא בו, בזמן שדבר בעיר, יסגר אדם עצמו ולא יתראה בשוק. שפיון שנתן רשות למחבל – מי שפוגע בו נזוק, והוא מתחייב בנפשו.

בא וראה, עשר שנים היתה נעמי בשדה מואב, לסוף – פי שמעה בשדה מואב כו'. מפני מה נענשו מחלון וכליון? מפני שנשאו נשים מואביות.

אין לה בעולם נשים מתעסקות בנחש ובכשוף כמו מואביות. ממה? שכתוב (במדבר כה) ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן. פיון שהיו אוכלים דבר בכשפיהם, מיד היו משתחווים לגלוליהם. (שם) ויצמד ישראל לבעל פעור. רבי חייא אמר, כמו הצמידים התכשיטים, כך היו מתחברים לבעל פעור.

בכשפיהן של הנשים, מנין לנו? שכתוב (שם לא) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם. בעצת בלעם לא נאמר, אלא בדבר בלעם. למד אותם דברים בפה, שהרי לעשות כשפים וקסמים לא היו כמותם בעולם, אבל הדברים של הפה להשלים כשפיהם לא היו יודעים. ועל זה בדבר בלעם עשו, והשלים כשפיהם, ויכל להם. רבי יוחנן אמר, כשרה היתה רות.

ותאמר נעמי לשתי כלתיה לכנה שבנה אשה לבית אמה יעש ה' (רות א), יעשה כתוב. אמרה להם: אם תזכו לכנס תחת כנפי השכינה – יעשה, ואם לא – יעש, חסר ה'.

כי מר לי מאד מכס, עליכם צריך לו להיות, כמו שנאמר (שמואל ב א) צר לי עליך. מה זה מכס? אמר רבי קרונאי אמר רב כהנא, צרה בלבי

ומה זה אסורים ידיה? רבי ינאי ורבי יהושעיא. אחד אומר, כל הנוגע באשה, או מקבל ממנה מידה לידו, לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר יד ליד לא ינקה רע. זהו שכתוב אסורים ידיה, ודאי.

ואחר אומר, מן הנקבה באות כל מיני נחש וכשוף וכל הרהורים רעים. ואלמלא שאסורים ידיה, שלא נותנים לה מן השמים, היו הורגים וממיתים כל העולם בכל עת וזמן.

ואין מתגברת הנקבה אלא בכח של הזכר, שהיא שורה בעמקים שלו, שהיא יודעת להשביע את האדם להשלים את רצונה. (שהיא יודעת בכל מיני כישוף והאדם צריך להשלים רצונה) ובמה? בשם, ובדברים עמקים, בשם של טמאה. ועל פן המעשים תלויים בה, והדברים בזכר. ושניהם מתעוררים מהנקבה. ומשום כך מיני הכשפים נמצאים בנקבה, ולא בזכר.

שנינו, העובר בין שתי נשים, אם נדות הן – נכפה. ולא תזוז מגופו אם לא יעשו לו דבר, סכנת דם או הריגה מזמנת לו. ואם אין נדות – עין הרע שולט בו בגופו או במקומו.

כמו זה של רבי נחום ברבי שמלאי, פעם אחת היה בכרך של קסרין. עבר בין שתי נשים. הסתכלו בו, והסתפן מיד בגופו ובממונו. מה הטעם? משום שאותה רוח רעה שרתה עליהן, ויכולה להזיק.

מה תקנתו? יאמר כך: לכי לכי, דמי דמי, הסירי את קשירת הקשר, לא ולא לי. ואחר כך יתחיל באל ויסים באל. יתחיל באל, שכתוב (במדבר כג) אל מוציאו ממצרים. ויסים באל, (שם) כי לא נחש ביעקב וגו', עד מה פעל אל. וילך לו, ולא ישגיח אחריו.

רב הונא היה עולה מבבל לארץ ישראל, והיה עולה לשם. נקלע לכפר אחד, ראה אותה אשה שהיתה הולכת אחריו. זרקה מים על כתפיו, ונטלה עפר מרגליו. החזיר ראשו ואמר לה: עשי וקחי אחרי, שהרי אין כלום אצלי, אבל אני גוזר עליך בלבול בדעתך.

אחר כך אמר: לא בשבילי, אלא בשביל שלא תהרגי בני אדם אחרים. וכן היה. התבלבלה

אמר לו, (תהלים קטז) מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי. שפך מקבלני מבית דינו של שמואל הרמתי, שאפלו חרב חדה מנחת על צנארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. מיד חזר מתפלתו, וקבל הדין על זרעו, שכתוב (שמואל-ב כא) ויעזר לו אבישי בן צרויה ויך את הפלשתי וגו'.

מה כתוב? (שמואל-א יא) ועתליה אם אחזייהו ראתה כי מת בנה ותקם, (דברי הימים-ב כב) ותאבד את כל זרע הממלכה. כתוב ותאבד, וכתוב ותדבר את כל זרע כו'. מהו ותדבר? אמרה, שעתידין זרעו של דוד לאבד מן העולם.

ותקח יהושבע בת המלך יורם כו', את יואש כו'. מלמד שהקדוש ברוך הוא דן מדה כנגד מדה. ועל כל זה, אף על פי שנגזרה גזרה זו ונתן רשות למדת הדין, על זה כתוב (ישעיה י) עוד היום בנב לעמד. עדין מדת הדין בנב עומדת ותובעת דין מלפני הקדוש ברוך הוא. ומה בצדיקים מדקדק הקדוש ברוך הוא כף - ברשעים על אחת כמה וכמה.

ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה (רות א). אמר רבי נחום אמר רבי יהודה, מזה שאמר שבה, מלמד שגיוורת היתה בתחלה. וכתוב ואל אלהיה, שהרי אלוה אהד היה לה עם נעמי, ועכשו חזרה לסרחונה הראשון, וטעתה אחר עבודה זרה שלה.

ורות דבקה בה (שם), כמו שקבלה עליה בחיי בעלה, דבקה באמונתה. בא וראה שבחה של רות, שאף על פי שאימת בעלה לא היתה עליה, דבקה באמונתה. ועל כל זה, נעמי חדשה לה כמתחלה, והתרתה בה התראות, וכלן קבלתן עליה.

רבי ברוקא אמר, כתוב (בראשית כא) וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחרמת מים ויתן אל הגר שם על שכמה ואת הילד. כיון שכתוב אל הגר, מהו שם על שכמה? אלא מלמד, שהזהירה על על האמונה, ולעמד במה שהיתה רגילה בתחלה עמו. כתוב כאן שם על שכמה, וכתוב שם (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט. מה למטה על שכינה - אף כאן על שכינה.

מה עשתה? כיון שראתה עצמה יוצאת מתחת רשותו של אברהם, חזרה לקלוקלה. מה

מכם, שאתן גרמתן לבני שימותו, וכמי שמתרעם על אחר.

ותשק ערפה לחמותה. ערפה - הרפה שמה. למה נקרא שמה ערפה? על שהחזירה ערף לחמותה, וחזרה למקומה לשדה מואב. זנתה, ולא קבלוה, והלכה לארץ פלשתים. והכל דשים בה כהריפות, שהפקירה עצמה לזנות.

וילדה מזנות ששה בנים, וכלם נפלו ביד דוד ואנשיו, שהיה בן בנה של רות, שנאמר (שם כא) וישבי בנב אשר בילידי הרפה. וכי מי נתן אותם בנב? והלא נב סמוכה לירושלים היא, בארץ ישראל, והוא בארץ פלשתים?

אלא כן אמר רבי פנחס, מלמד שבא על עסקי נב, מפני שגרם ענין נב עיר הכהנים, והקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפלו כחוט השערה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: דוד, גרמת כל כף בנב עיר הכהנים, חייך, או הדין יחול על עצמה, או על זרעה, ולא ישאר אלא אחד.

שנה רבי חייא, כתוב (שמואל-א כב) וימלט בן אחד לאחימלך וגו'. שלא נשאר לאחימלך מכל בית אביו זולתי אביתר לבדו, ועל עון זה מת שאול ובניו, וכמה אלפים ורכבות מישראל, ונגזר על דוד למות.

כיון שהלך לארץ פלשתים, ראתה אותו הרפה. אמרה לבנה: זה שהרג אחיך. באותה השעה הגיע זמן מדת הדין להנקם מדוד על עסקי נב, וזמן את ישבי להרגו. מיד - וישבי בנב, שבא על עסקי נב. אמר רבי יוחנן, כן אמר דוד: רבוננו של עולם, זרעי יהיה נכון לפניה, והריני מקבל עלי את הדין.

מה עשה? נטלו ישבי, והגרים את עצמו עליו ועל המטה. אמר לו: אין כבודי. נטלו וזרקו באויר, ושם הסיף שיהרג בו דוד. זהו שכתוב (שמואל-ב כא) והוא חגור חרב חדשה ויאמר להכות את דוד. מיד הזכיר אבישי שם המפרש, ועמד באויר, וסוסו מיד נשפט, והלך לירושלים.

הלך אבישי ובא לסנהדרין ואמר, מהו לרכב על סוסו של מלך בשעת הדחק? והתירוהו. מצאו לדוד עומד באויר. אמר לו, חזר מתפלתך.

וְכַךְ אָמַר רַבִּי חֵיִיא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּהְיִים לְוִים וְיִשְׂרָאֵלִים מֵעַכְבִּים אֶת הַקְּרָבָן. עַקֵּר הַקְּרָבָן הַכֶּהֱן, שְׁצָרִיף לְכוֹן אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וּלְסֹדֵר הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, וְלִיַּחַד הַכֹּל בְּיַחְוֹד שְׁלָם, וּלְשַׁמַּח עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּרִצּוֹן וּבִכְפֻנָּה שְׁלוֹ.

וְכַךְ אָמַר רַבִּי חֵיִיא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵהוּ שְׁכַתּוֹב (שם א) אֲשֶׁה רִיחַ נִיחּוּחַ לֵה? אֵלָא, לְעַמַּת שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת אֱלוֹ – אֲשֶׁה. כִּנְגֵד זֶה הַלּוּיִם הַמְּמַנִּים עַל הַשִּׁיר וְלַהֲרַמַּת הַקּוֹל, וְהוּא מִצַּד שֶׁל אֲשֶׁה, וּמְכוֹנִים בְּנַעַם הַנְּגוֹן וְהַחֲדוּהָ וְהַשִּׁיר.

וּמִתּוֹךְ כֵּן, כָּל פַּעַם שֶׁהִיָּה עוֹלָה עַל הַדּוֹכֵן בְּעוֹד שֶׁהוּא גָבֵר, וְשִׁלְהֶבֶת הָאֵשׁ חֲזָקָה בּוֹ לְהָרִים קוֹל בְּנַעֲיִמוֹת הַנְּגוֹן, הוּא כָּשֵׁר לְעַבּוּדָה. כִּיּוֹן שְׁנַחֲלֶשֶׁה שְׁלֵהֶבֶת בַּחֲרוּתוֹ, וּגְחָלִי הָאֵשׁ דּוֹעֲכִים בְּתוֹכוֹ, הֵנָּה נֶחֱלֵשׁ כַּחוֹ, וְהַקּוֹל מִתְחִיל לְהִשְׁבֹּר. אֲזַ כְּתוֹב (בַּמְדַּבֵּר ח) וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְבָּא הָעֵבֶדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד. וּפְסוּל לְעַבּוּדָה. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה, (שם) וְשֵׁרֶת אֶת אַחֲיוֹ וְגו', וְעַבְדָּה לֹא יַעֲבֹד.

מִשְׁמְרוֹת הַרְקִיעַ, אַף כֵּן גַּם, שְׁמַכִּיּוֹן שְׁבָאִים לְנַגֵּן לְפָנָי רַבּוֹנָם, נִקְרָאִים אִישִׁים. וְכַךְ שְׁמַעֲתִי מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, שֶׁאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ, יֵשׁ מִהֵן שְׁמַמְנוֹת עַל הַשְּׁעָרִים בַּחוּץ, וּמִהֵן עַל הַשְּׁעָרִים הַפְּנִימִיִּים שְׁלִפְנָיִם.

אוֹתָם הַפְּנִימִיִּים אוֹמְרִים שִׁירָה, וְעוֹלִים וְנִכְנְסִים בְּשִׁירָה הַזוֹ חֲמֵשׁ דְּרָגוֹת, עַד חֲמִשִּׁים, כִּנְגֵד חֲמִשִּׁים הַשְּׁעָרִים שֶׁל הַיּוֹבֵל. כִּיּוֹן שְׁעוֹלִים לְשֵׁם, נוֹטְלֵת אוֹתָם רוּחַ שֶׁל אֵשׁ לוֹהֶטֶת וְשׁוֹבֶרֶת כַּחַם. כִּיּוֹן שְׁנִשְׁבֵּר כַּחַם, דּוֹחִים אוֹתָם, וְיּוֹרְדִים מֵאוֹתָן הַדְּרָגוֹת.

וְעוֹמְדִים בַּחוּץ הַמְּמַנִּים עַל הַשְּׁעָרִים בַּחוּץ, וְאֵלוּ נוֹטְלִים חֲלָקִים מֵעֵשֶׂן הָאֵשׁ שֶׁל הַקְּרָבָן, חוּץ מֵאוֹתָם שְׁנוֹטְלִים בְּפָנָיִם. וּבְכֹל יוֹם וְיוֹם מִתְחַדְּשִׁים הַמְּמַנִּים עַל הַשִּׁירָה, וְזֵהוּ אֲשֶׁה.

הַרִיחַ כִּנְגֵד יִשְׂרָאֵל, שְׁמַתְפַּלְלִים תְּפִלָּה, שְׁחֻשׁוּבָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ רִיחַ בְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן. נִיחּוּחַ, שֶׁהוּא נִחַת רוּחַ לְגִבּוּהָ. כִּנְגֵד זֶה הַכֶּהֱן, שֶׁהוּא מְכוֹן כְּפֻנָּה, כְּמוֹ שֶׁהָרִצּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וּמִיַּחַד יַחְוֹד בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְכָל

כְּתוֹב? וְתִלְךָ וְתַתְּ"ע, אַחֲרֵי עַבּוּדַת גְּלוּלִים וְגְלוּלֵי בֵּית אָבִיָּה. וְכַתּוֹב הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִי"ם.

רַבִּי חִידְקָא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי חִידְקָא, הָרִי שְׁנִינּוּ, נִכְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא כְּמוֹ כֶּהֵן גְּדוֹל. מָה הַטַּעַם שֶׁקָּל אוֹתוֹ לְכֶהֵן גְּדוֹל, וְהָרִי כְּתוֹב (תַּהֲלִים עח) וַיִּקַּם עֲדוֹת בִּיעֶקֶב וְתוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל עָלֶיהָ שְׁכָר לְעוֹלָם הַבָּא. וּמִי שֶׁלֹּא קִבְּלוּהָ, לֹא מְקַבְּלִים עָלֶיהָ שְׁכָר בְּעוֹלָם הַבָּא.

סדר הלימוד ליום ט אב [יום 304 בשנה]

שְׁכָר אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, יִשְׂרָאֵל שְׁעַמְדוּ עַל הַר סִינַי, מְקַבְּלִים עָלֶיהָ שְׁכָר. נִכְרִים שֶׁלֹּא עַמְדוּ עַל הַר סִינַי, אִין מְקַבְּלִים עָלֶיהָ שְׁכָר. וְאִתָּה אִמְרַתְךָ, נִכְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הָרִי הוּא כְּמוֹ כֶּהֵן גְּדוֹל?!

אָמַר לוֹ, כְּמוֹ כֶּהֵן גְּדוֹל עִם הָאָרֶץ שְׁנִינּוּ וְדַאי. שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶר יוֹדָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מָה שְׁכַתּוֹב (מְשָׁלִי ג) יְקָרָה הִיא מְפָנִינִים וְכָל חִפְצֵיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ – אֶפְלוּ מִמֶּזֶר תִּלְמִיד חָכֵם עָדִיף מִכֶּהֵן גְּדוֹל עִם הָאָרֶץ הַמְּשַׁמֵּשׁ לְפָנָי וּלְפָנָיִם. וְהוּאִיל וְאִינוּ קוֹרָא בַּתּוֹרָה, אִין עַבּוּדְתוֹ עַבּוּדָה, וְאִינוּ מְקַבְּלֵי עָלֶיהָ שְׁכָר, וְעָלְיוֹ כְּתוֹב (שם יט) גַּם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב. כֶּהֵן גְּדוֹל שְׁאִינוּ יוֹדַע עַקֵּר שֶׁל עַבּוּדָה, אִין עַבּוּדְתוֹ עַבּוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹדָא, מִנֵּיין שְׁכֶהֵן גְּדוֹל צָרִיף לְהִיּוֹת תִּלְמִיד חָכֵם? שְׁכַתּוֹב (מְלָאכִי ב) כִּי שְׁפַתִּי כֶּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקֶשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאִם הוּא עִם הָאָרֶץ, אִין מְקַבְּלֵי עָלֶיהָ שְׁכָר. כֵּן גּוֹי הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה – הוּאִיל וְהוּא גּוֹי, אִין עֶסְקוּ בַּתּוֹרָה עֶסְקוּ, וְאִינוּ מְקַבְּלֵי שְׁכָר.

פְּתַח וְאָמַר, (ויקרא ו) צוֹ אֶת אֶהֱרֵן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר. אֶהֱרֵן וּבְנָיו מְצֻוִים, וְשֶׁאֵר כִּהְיִים אִינָם מְצֻוִים.

אֵלָא, כָּל כֶּהֵן שְׁאִינוּ יוֹדַע עַקֵּר הָעַבּוּדָה כְּאֶהֱרֵן וּבְנָיו, אִינוּ מְצֻוִה. וְאִם עוֹבֵד, אִין עַבּוּדְתוֹ עַבּוּדָה. שְׁהָרִי בְּמָה מְכוֹן, כִּיּוֹן שְׁאִינוּ יוֹדַע עַקֵּר הָעַבּוּדָה כְּאֶהֱרֵן וּבְנָיו?

הדרגות מאירות ולוהטות, ונוצצות בניצוץ עליון מתוך העמק העליון הטמיר.

ועל כן צריך הכהן להיות חכם (ולהתקשט) בחכמה, ונאה בהשכל, ויפה באור התורה, וזריז, ופקח יותר מכל בני העולם. ואם הוא עם הארץ, אין עבודתו עבודה, ועליו כתוב (תהלים ה) לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך.

בא וראה, הזהמה של הכותי, אף על גב שהתגיר, קשה לפרש ממנו הזהמה עד שלשה דורות, כל שכן בעוד שהוא כותי. הפשרה שבהם רות, ולא מצאנו בה שום דפי כלל. וזוהי הנפש השכלית. ערפה, שהיא הנפש הבהמית, מיד חזרה לסרחונה ולקלקולה. בא רבי חידקא ונשקו. אמר, ודאי מעטים הם שעוברת זהמתם מהם.

רבי נחמיה אומר, כתוב (מלכים-א ב) וישם כסא לאם המלך. זו רות המואביה, שזכתה וראתה למלך שלמה על כסאו.

בשם שלבה היה שלם, כך השלים ימיה ושנותיה. זהו שכתוב (רות ב) ותהי משכרתך שלמה. כתוב שלמה, וקוראים שלימה. מלמד שראתה את המלך שלמה על כסאו, וראתה שכרה בעולם הזה ובעולם הבא.

ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלתיה עמה כו'. ותאמר נעמי לשתי כלתיה לכנה שבנה כו'. ותאמרנה לה פי אתך נשוב לעמד. ותאמר נעמי שבנה בנתי כו'. ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה כו'. ערפה שבה אל עמה ואל אלהיה. ותאמר רות אל תפגעני בי לעזובך לשוב מאחריך. כך בודקים לגר בשביל שיתקיים תחת כנפי השכינה כרות, בלכב שלם.

רבי אלכסנדר פתח, (מלכים-ב ו) ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע וגו'. שם שנינו, זו אשת עובדיהו, וממנה היה על בית אחאב מלך ישראל. ובשעה שהלך עובדיהו אצל אליהו, הכיר בו אלישע.

ואם תאמר, אלישע לא שמש לפניו עדין - כבר היה משמש, ואין מקדם ומאחר. ועל כן כתוב, ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה', שודאי הכיר בו אלישע מאותה שעה.

צעקה אל אלישע. באותה שעה שמת עובדיהו, מת אחאב. ומלך יהורם בא לקחת את שני ילדיו. מה עשתה? הלכה גועה וצועקת ובוכה לבית הקברות. עמדה על קברו וצעקה: ירא אלהים, כך וכך עושים ליתומיך!

אמרו לעובדיהו: הרי אשתך עומדת וצועקת על קברך. מה עשה? הלך לו אצל חזקיהו, אמר לו: דיי בעולם הזה. הלך לו אצל האבות, אמר: כך וכך יש לי. אמרו לו: כבר שמענו צעקותיה, לך אצל אלישע הנביא.

בינתים חזרה גועה וצועקת על קברו. אמר לה: אי עניה, לכי אצל אלישע, והוא יתן לך עצה. מיד הלכה אצל אלישע.

אמר רבי, בא וראה היאך מספרים המתים בקברותם זה עם זה, והלא נפשותם במקום אחר עומדת. (תהלים כה) סוד ה' ליראיו וכו'. נודמן לו רבי בון. אמר: אם ישנה קשיה - כך עומדת, וכעת דבור בשנים ושתיקה בלי כלום.

פתח ואמר, (ישעיה כו) נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. נפשי אויתך, שני קשרים טובים נתן הקדוש ברוך הוא באדם לשמש בעולם הזה, והם נפש ורוח. הנפש - לקיום הגוף, במצוות שיתעוררו ממנו, והרוח - לעורר אותו בתורה ולהנהיגו בעולם הזה. ואם זכו, הנפש במצוות, והרוח להתקיים בתורה, אז מורידים עליו גדלות יתרה מלמעלה, כפי דרכיו.

ובשנים הללו הולך האדם בעולם הזה לשמש בהם, שאותה הנפש לא מתקימת בגוף, אלא בהתעוררות של הרוח ששורה עליו.

בשנבנם אדם לשמש ולעבד את רבונו בשני אלו, מתעוררת עליו מלמעלה התעוררות קדשה, ושורה על האדם, ומקיפה אותו מכל הצדדים. ומתעוררת בו בחכמה עליונה, לזכות ולהיות בהיכל המלך.

ואותה ההתעוררות ששורה עליו היא ממקום עליון. ומה שמה? נשמה. וממנה תתעורר לאדם תשובה ומעשים טובים. והוא כח עליון, כח התשובה, האם לרוח, והרוח בן לה.

שָׁעָשׂוּ מְצוּוֹת לְפָנָיו בַּיּוֹם, עֲדִין אָנוּ מְבַקְשִׁים
וּמְחַפְּשִׁים אַחֲרֵיהֶם.

נְשִׂאתֵי עֵינַי, רְאִיתִי שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה
הַיְכָלוֹת, כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחֲמָה. וְכֻלָּם לְצַד
מִזְרַח, וְאַרְבָּעָה שְׁעָרִים בְּכֹל הַיְכָל וְהַיְכָל, וְכִמְה
מְמַנִּים וּמְשֻׁרְתִים עֲלֵיהֶם, וְכֻלָּם דְּמוּת אַחַת לָהֶם,
וְקוֹרְאִים לָהֶם מְשֻׁרְתֵי מִזְרַח. וְכֵן לְצַד דְּרוֹם.

חֻוּץ מִמָּה שֶׁרְאִיתִי לְאוֹתוֹ צַד שֶׁעַר גְּבוּהָ עַד מְאֹד
מִכָּל הַשְּׁעָרִים. שְׂאֵלְתִי עַל הַשְּׁעַר הַהוּא. אָמַר לִי:
לִי אֵי יָדִיד, בְּשֶׁעַר הַזֶּה עוֹבְרִים כָּל בְּעָלֵי צַעַר, וְכָל
בְּעָלֵי דְמָעָה, מַצְעַר אֲמוֹת הָעוֹלָם. וְכָל אוֹתָם בְּעָלֵי
תְּשׁוּבָה, כָּלָם נִכְנָסִים בְּשֶׁעַר זֶה.

לְמַעַלָּה מִזֶּה הַשְּׁעַר נִגְלָה לְפָנַי שֶׁעַר גְּדוֹל, וְעֲשָׂרָה
שְׁעָרִים סְבִיבָיו. שְׂאֵלְתִי עָלָיו. אָמַר לִי,
הַשְּׁעַר הַזֶּה אֵין לִי רְשׁוּת עָלָיו, וְלֹא נִפְתָּח אֲלֵא
בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן,
כְּשֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, אוֹ רֵאשׁ חֲדָשׁ, אוֹ מוֹעֵד, קוֹל
מִתְּפוּצֵץ בְּכָל אוֹתָם רְקִיעִים, וְאוֹמֵר, (ישעיה כו) פִּתְחוּ
שְׁעָרִים וַיָּבֵא גוֹי צַדִּיק שֶׁמֶר אֲמָנִים.

מִפְּנֵי שְׁכָל הָרוּחוֹת שֶׁבָּגַן עֲדִין שְׁבָאָרֶץ, כָּל יָמֵי
הַשְּׁבוּעָה עוֹמְדוֹת שָׁם, וּמְטִילוֹת בְּתוֹכוֹ.
וּבְאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתוֹ רְקִיעַ שֶׁעַל גְּבִי גֵן עֲדִין שְׁבָאָרֶץ,
שְׁבָאוֹתָם שְׁעָרִים נִפְתָּחוֹת ד' חֲלוֹנוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּד'
אוֹתִיוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ, הוּא הַמִּיחֵד בְּגִנְיָ
מְרוֹמִים, וְכָל אוֹתָם הָרוּחוֹת מְתַלְבְּשׁוֹת בְּלִבּוֹשׁ יָקָר
בְּאוֹתוֹ גֵן עֲדִין, כְּדְמוּת אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁהָיוּ עוֹמְדוֹת
בְּמַלְבוּשׁ בְּשׂוֹר מְטַפֵּה סְרוּחָה.

וּבְשַׁעָה שֶׁהַחֲלוֹנוֹת נִפְתָּחוּ, כָּלָם פּוֹשְׁטִים
מְלַבּוֹשֵׁיהֶם, וּפּוֹרְחִים לְמַעַלָּה בְּאוֹתָם
חֲלוֹנוֹת, וְעוֹלוֹת בְּמִקּוֹם הַזֶּה. וְשָׁשָׂה בְּעָלֵי כְּנָפִים,
וְכִמְה מְמַנִּים עִמָּהֶם, פּוֹתְחִים הַשְּׁעַר הַזֶּה. וְכָל אֵלוֹ
הָעֲשָׂרָה שְׁעָרִים, הָרוּחוֹת נִכְנָסוֹת לְשָׁם בְּחֻדוֹה
וְעוֹלוֹת לְמַעַלָּה. וְכֵן כָּל רְקִיעַ וְרְקִיעַ בְּדֶרֶךְ זֶה,
בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.

בְּשַׁעָה שֶׁאֵלוֹ הָרוּחוֹת עוֹלוֹת, רוּחוֹת אַחֲרוֹת
יּוֹרְדוֹת, שֶׁנִּתְּוֹסְפוּ בֵּין הַחַיִּים בְּאוֹתוֹ
הָעוֹלָם. אֵלוֹ עוֹלוֹת, וְאֵלוֹ יּוֹרְדוֹת. בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
שֶׁיָּרְדוּ אֵלוֹ מִשָּׁם, שָׁם חוֹנוֹת הָאֲחֵרוֹת, וְאֵין הַמְּקוֹם
נִשְׂאָר פְּנוּי.

וְעַל הַנְּשִׂמָה יֵשׁ לָהּ אוֹהֵב עֲלִיּוֹן. וּמָה שָׁמוּ? נְשִׂמָה
לְנְשִׂמָה. וְהוּא נִקְרָא אָב לְרוּחַ. מִמֶּנּוּ תִתְעוֹרֵר
לְאָדָם יְרָאָה וְאֶהְבָּה, תּוֹרָה וּמִצְוָה. וְהֵם מֵאָב וְאֵם
בֶּן וּבַת. יו"ד אָב. ה"א אֵם. וַא"ו בֶּן. ה"א בַת. וְזֶה
יְהו"ה מְלֵא.

בְּדִנְמָא שֶׁיֵּשׁ רוּחַ וְנִפְשׁ שֶׁל הַיָּמִין, שֶׁל יֵצֵר הַטוֹב,
כְּךָ יֵשׁ רוּחַ וְנִפְשׁ שֶׁל הַשְּׂמָאל, שֶׁל יֵצֵר
הָרָע. וְעַל זֶה אָמַר, (דברים ל) רְאֵה נִתְתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם
אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. אֶת
הַחַיִּים וְאֶת הַטוֹב - שֶׁל הַקְּדוּשָׁה. וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת
הָרָע - שֶׁל הַשְּׂמָאל, שֶׁל יֵצֵר הָרָע. וְעַל זֶה רִמְזוּ,
וּמִעַץ הַדְּעִת טוֹב וְרָע, מִן הַטוֹב אָכַל, וּמִן הָרָע לֹא
תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

וְעַל הַה"א הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁהִיא הַנְּשִׂמָה הָאֵם, וְעַל הַה"א
הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא הַבַּת, נִקְרָא הַפְּסוּק הַזֶּה (משלי יד)
חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה. וְאוֹלֵת בִּידֵיהָ תִהְרָסְנוּ
- זֶה הַנְּפֵשׁ הַבְּהֵמִית שֶׁל יֵצֵר הָרָע. בִּידֵיהָ תִהְרָסְנוּ -
הַגּוֹף שֶׁל הַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּתְּן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁמְשׁ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְנְשִׂמָה לְהַעִיר לְשִׁמוּשׁ שֶׁלְמַעַלָּה.

בְּשִׂאָרָם בְּעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁן בְּמִטָּתוֹ, רוּחוֹ מְשׁוֹטְטָה
וְהוֹלְכָתָה, וּרְצוֹנוֹ לְעֵלוֹת בְּכָל לַיְלָה. וְכִמְה
מְמַנִּים מְגַנִּים עוֹמְדִים בְּכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ.

שְׂאֵמַר רַבִּי נְחוֹנְיָא, סָח לִי בֶן גָּאִים, כְּשֶׁעָלִיתִי
לְרְקִיעַ, בְּרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן מְצָאתִי מְלֵאכִים
שְׂרָפִים, כָּלָם כְּמֵרְאָה הַלְּפִידִים, וְגִלְגְּלֵי אֵשׁ סוֹבְבִים
אוֹתָם, וְגִבּוֹתָם כְּגַחְלֵי אֵשׁ, וְשִׁנֵּיהֶם וְעֵינֵיהֶם
שְׁבִיבִים שֶׁל אֵשׁ, הַכְּסוֹת שֶׁלָּהֶם אֵשׁ לוֹהֶטָה,
וְעֲלִיהֶם מְמַנָּה אַחַד, הַדּוּמִיעַם שָׁמוּ.

בְּשִׂרְאוֹ אוֹתִי שָׁם, אָמְרוּ: מִי נִתֵן יְלוּד אִשָּׁה בֵּינֵינוּ
בְּמִקּוֹם הַזֶּה? פִּתְחֵתִי מִמֶּנּוּ, וְהַזְכַּרְתִּי
אוֹתִיוֹת הַשֵּׁם, כְּשֶׁרְאִיתִי שְׂמִבְּקָשִׁים לְשַׁרְף אוֹתִי
בְּהֵבֵל פִּיהֶם, וְעַמְדוֹ כָּלָם. אָמַר לִי אוֹתוֹ הַשֵּׁר הַגְּדוֹל
הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם: מִי אַתָּה? אָמַרְתִּי לוֹ שְׁמִי.

אָמַר לִי: אֵי יָדִיד, כָּל בָּאֵי עוֹלָם עוֹבְרִים עַל יָדִי
בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, בְּשַׁעָה שְׁבָאִים לְשִׁכַּב עַל
מְטוֹתֵיהֶם, וּמְפָקִידִים רוּחָם בְּיַד אֲדוֹן עוֹלָם. מִיֵּד
פּוֹרְחִים מֵהֶם, וְעוֹלִים לְפָנָיו.

וְכָל הָרוּחוֹת לְפָנַי, וְלֹא נִתֵן לִי רְשׁוּת לְהַכְנִים
אֲלֵא אוֹתָם הַכְּתוּבִים לְפָנַי. חוּץ מֵאוֹתָם

רוֹאֵה. אָמַר הַפֶּסֶחַ: הֲרִי אֵינִי יָכוֹל לְלַכֵּת. מַה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ? אָמַר: כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתָם וְאָכַלְתֶּם מִפְּרֵי הָאֵילָן – כִּף יַעֲשֶׂה לָכֶם. מַה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ? אָמַר לְעַבְדָּיו: הֲרַפִּיבוּ הַפֶּסֶחַ עַל הַסּוּמָא, וְחָנוּ לָהֶם שְׂשִׁים מְכוֹת בְּמָקוֹם הַזֶּה.

כִּף הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית מִן יֵצֵר הָרַע, עִם הַגּוּף. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם חֲבוּר אֶחָד, הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית עִם הַגּוּף, וּמַעֲנִישָׁן יַחַד. וְכֵן אִם הִיא צָדִיק, מִחֲבָרָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמְקַבְּלִים שְׂכָר טוֹב יַחַד.

רַבִּי עֲזַרְיָה וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ עוֹלִים לְרַגְלֵי הָיָה עִמָּהֶם אוֹתוֹ הַסּוּחָר, שֶׁהָיָה מִחֲמַר אַחֲרֵיהֶם. אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה לְרַבִּי חֲזַקְיָה, הֲאִם שָׁמַעְתָּ דְבַר בְּאוֹתוֹ הַפֶּסֶחַ שֶׁכָּתוּב אֶל גִּנְתֵּי אַגּוּז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחָל? דְּבַרִּי הַתּוֹרָה נִמְשָׁלִים לְאַגּוּז, הֲיֵאָדָּ?

אָמַר לוֹ, מַה הָאֵגּוּז יֵשׁ לוֹ קְלִפָּה בַּחוּץ וּמַח בְּפָנָיו, אִף דְּבַרִּי תוֹרָה יֵשׁ בָּהּ מַעֲשֶׂה, מְדַרְשׁ, וְהַגְּדָה, וְסוּד, הַכֹּל זֶה לְפָנָיו מִזֶּה.

אָמַר לוֹ, כִּף שָׁמַעְתִּי אֵת זֶה. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁלַח גֵּלָה שִׁיר הַשִּׁירִים, זֶהְמַת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הַקְּדוּמוֹנִי שֶׁהִטִּיל בְּאָדָם וְחָוָה נִפְסְקָה מִן הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁכְּשִׂיצָאוּ תוֹלְדוֹת לְעוֹלָם מֵאָדָם וְחָוָה, מֵאוֹתָהּ הַזֶּהְמָה יֵצְאוּ.

וְכִף שָׁמַעְתִּי מִרְבוּתִי, וְהֵם שָׁמְעוּ עַד פִּיּוֹ שֶׁל אֵלֵיהֶוּ, שָׁאָמַר כִּף, מַה שֶׁכָּתוּב (בְּרַאשִׁית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֵת חָוָה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֵת קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֵת ה'. וְהָאָדָם – זֶה אָדָם הָרֵאשׁוֹן, כִּשְׁבָא נָחַשׁ עַל חָוָה, הִטִּיל בָּהּ זֶהְמָה, וְקַיִן מֵאוֹתוֹ הַצָּד שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ יֵצָא. מַה נָּחַשׁ דִּרְכּוֹ לְהַרְגֵּ וּלְהֵמִית, כִּף גַּם קַיִן, מִיָּד נַעֲשֶׂה הוֹרֵג.

בְּמוֹ שָׁאָמַר, (ישעיה יד) מִשְׁרַשׁ נָחַשׁ יֵצָא צָפַע וּפְרִיּוֹ שָׂרָף מְעוֹפָף. כִּי מִשְׁרַשׁ נָחַשׁ – זֶה נָחַשׁ הַקְּדוּמוֹנִי. יֵצָא צָפַע – זֶה קַיִן, שִׂיצָא מִשְׁרַשׁוֹ וּמַעֲקָרוֹ. וּפְרִיּוֹ שָׂרָף מְעוֹפָף – שֶׁנַּעֲשֶׂה הוֹרֵג כְּשָׂרָף הַזֶּה, שָׂאִין לְמַכְתּוֹ לַחֲשׁ. מְעוֹפָף כְּפוּל, שֶׁכָּבֵר נַעֲשֶׂה הַנְּחָשׁ בְּמִינוֹ כְּפוּל.

וְאִם תֹּאמַר מֵאוֹתָהּ הַזֶּהְמָה יֵצָא, וְהַפֶּסֶחַ אָמַר וְהָאָדָם יָדַע אֵת חָוָה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֵת קַיִן – וְדַאי מֵאָדָם הִיא, וְלֹא מֵאוֹתָהּ זֶהְמָה? אֵלֹא

בְּמוֹצְאֵי שַׁבָּת, בְּשַׁעַת שִׁישְׁרָאֵל אוֹמְרִים וַיְהִי נַעַם ה' אֲלֵהֵינוּ כו', אוֹתָם הַרוּחֹת שִׁירְדוּ לָהֶם בְּשַׁבָּת, עוֹלוֹת. אֵלוֹ עוֹלוֹת, וְאֵלוֹ יוֹרְדוֹת. אֵלוֹ עוֹלוֹת בְּמָקוֹמָן, וְאֵלוֹ יוֹרְדוֹת לְמָקוֹמָן. וְכֵן תָּמִיד בַּעֲנִין זֶה.

אָמַר רַבִּי אֶלְפִּינְסַדְרִי, בְּשַׁעַת שֶׁנִּפְטַר הָאָדָם מִן הָעוֹלָם, הַנִּשְׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ הוֹלְכוֹת יַחַד, שָׁנְאָמַר (רוֹת א) וַתִּלְכְּנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם. וַיְהִי כְּבוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם וַתַּהֶם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמְרָנָה הַזֹּאת נַעֲמִי. שֶׁהִלְכָה מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה מְלֵאָה מְכֹל טוֹב, מְלֵאָה מִן הַתּוֹרָה, עִמּוּד הָעֲנָן בְּרֵאשֵׁי בַיּוֹם, וְעִמּוּד הָאֵשׁ בְּלֵילָה, וְנֵר מֵאִיר לְפָנֶיהָ. וַיִּרְאוּ לָהּ גַּן הָעֵדֶן, מָקוֹם שְׂכָרָם הַטוֹב שֶׁל הַצְּדִיקִים. וַיִּרְאוּ לָהּ גִּיהֶנֶם, מָקוֹם פְּרַעְנוֹתָם שֶׁל הַרְשָׁעִים, שֶׁנִּדְוָנִים בּוֹ עַל חֲטֵאֵיהֶם, שָׁנְאָמַר בְּהֵלוּ נֵרוֹ עַל רֵאשֵׁי.

בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַת אוֹמְרַת הַנִּשְׁמָה, אֵל תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי, קְרָאנִי לִי מְרָא וְגו', אֲנִי מְלֵאָה הַלְכָתִי, כְּמוֹ שֶׁאִמְרַתָּם, וְכַעַת רִיקָם הִשִּׁיבֵנִי ה'. כְּשֶׁהֵיטִי בְּמָקוֹם הַזֶּה, הֵיטִי מְלֵאָה מִתּוֹרָה, מְלֵאָה מְכֹל טוֹב, וְכַעַת רִיקָם הִשִּׁיבֵנִי ה'.

לְמָה תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי וְהִי עֲנֵה בִי וְשִׁדִּי הָרַע לִי (רוֹת א). שֶׁנִּכְנַס בִּי יֵצֵר הָרַע, רוּחַ הַבְּהֵמִית וּנְפֶשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, שֶׁעֲלִיהָ נֹאמַר (מְשִׁלִּי יד) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאוֹלֵת בִּידֵיהָ תִּהְרָסֶנּוּ. חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה – זֶה הַנִּשְׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ. וְאוֹלֵת בִּידֵיהָ תִּהְרָסֶנּוּ – זֶה נְפֶשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, שֶׁתִּהְרָס בְּנִין הַגּוּף בְּאוֹלֵתָהּ. וְזוֹהִי שֶׁנִּשְׁאָרַת בַּגּוּף, שָׁנְאָמַר (אִיּוֹב יד) אִךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפִשׁוֹ עָלָיו תִּתְאַבֵּל, שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בִּיחַד.

מִשָּׁל לְמָה הַדְּבַר דּוּמָה? לְמֶלֶךְ שֶׁמָּנָה בְּגֵן שְׁלוֹ שְׁנֵי שׁוּמְרִים, הָאֶחָד פֶּסֶחַ, וְהָאֶחָד סוּמָא. אָמַר לָהֶם: הַשְּׁמָרוּ שֶׁלֹּא תֹאכְלוּ מִפְּרֵי הַגֵּן הַזֶּה, שֶׁאֲנִי מְכִיר כָּל פְּרֵי שִׁישׁ בּוֹ.

מַה עָשׂוּ? הַפֶּסֶחַ אָמַר לְסוּמָא: הֲרִי רְצוֹנְנוּ שֶׁנֹּאכַל מִפְּרֵי הָאֵילָנוֹת הַלָּלוּ. אָמַר הַסּוּמָא: אֲנִי לֹא רוֹאֵה. וְהַפֶּסֶחַ אָמַר: וְהֲרִי אֵינִי יָכוֹל לְלַכֵּת. מַה עָשׂוּ? רַכֵּב הַפֶּסֶחַ עַל הַסּוּמָא וְאָכְלוּ.

וּבֵא הַמֶּלֶךְ, וְרָאָה שֶׁאָכְלוּ מִפְּרֵי הָאֵילָן. אָמַר לָהֶם: מִי אָכַל מִפְּרֵי הָאֵילָן? הַסּוּמָא אָמַר: אֲנִי לֹא

כך, עד שהתקימו הקלפות, ועמד העולם במח
והלכנה בשלמותה.

אמר אותו הסוחר, במה אמרתם ותבארו את
הפסוק הזה שכתוב, (רות א) ותלכנה שתיהם
עד בואנה בית לחם ויהי כבואנה בית לחם ותהם
כל העיר עליה"ן. עד כאן שתיים. ותאמנה הזא"ת
נעמי, אחת ולא יותר. אמר רבי עזריה, אשריהם
ישראל, שאפלו הריקנים שבכם מלאים תורה
ומעשים טובים.

ירדו שניהם, אמרו לו, הנשמע לך דבר בפסוק
הזה? אמר, כך שמעתי - בזמן שרצה
הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל, הלוחות היו
כתובים פנים ואחור, שנאמר (שמות לב) מזה ומזה
הם כתובים.

והלוח אחד פנים ואחור, והלוח אחרת ימין
ושמאל, שנאמר (שמות לב) והלחת מעשה
אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על
הלחת. שנים. על מה אמר פעמים והמכתב מכתב?
שקדם שעשו ישראל העגל, ורצה הקדוש ברוך
הוא לתת שתי תורות, שבכתב ושבעל פה
האלו, על ידי משה לישראל - והלחת מעשה
אלהים המה וגו'. והלוחות היו בדגמא ו"ה לוחות.
ו"ה מכתב, מכתב שכתוב זהו ו"ה.

לוחות י"ה. מעשה אלהים המה - זו הבינה
העליונה. ו"ה הם שתי זרועות. ו"ה
מכתב - הם יעקב ורחל, שנקראו שמש וירח,
ונקראו שני שדים, ונקראו אחד. ועל זה אמר, ו"ה
מכתב מכתב אלהים הוא. חרות על הלחת, אל
תקרי חרות אלא חרות, חרות ממלאך המנות,
ומשעבוד מלכיות, וכל החלאים הרעים של העולם.
וביון שעשו את העגל, פרחו האותיות משני
הצדדים פנים וימין. ואני אפתח לך הדרך
הישר שתבין. אלימלך ונעמי, ומחלון ורות -
בדגמא הזו שני הלוחות. אלימלך ונעמי לוח אחד,
ימין ושמאל. ומחלון ורות, פנים ואחור, לוח אחר.
וכיון שעשו את העגל, הסתלק אלימלך ומחלון.
נשארו רות ונעמי, שתי נקבות.

והלכו שתיהן, עד כי שמעו כי פקד ה' את עמו
לתת להם לח"ם. שנתינת פעם אחרת תורה,
לוחות שניות.

אותו הנחש הטיל זמה בחנה, ואותה הזמה
שנשאבה בה, היתה מכשכשת במעיה, ולא היה לו
גוף להכליל בו ולהוציא אותה הרוח לעולם.

ביון שבא אדם הראשון עליה, התערבה אותה
הזמה באותו הזרע, ועשה גוף לאותה רוח
רעה, והזמה שהיתה במעיה נכללה בו. ויצא
לעולם בדמות גדולה מכל שאר בני האדם של
העולם שהיו אחריו.

ועוד, שאותו הזרע שהטיל בה אדם לעשות גוף,
מאותו הצד הרע היה, והתגברה אותה רוח
רעה, והתגלמה בו, ויצא לעולם. כיון שראתה אותו
חנה, אמרה קניתי איש את ה', עם ה'.

וכשהביא קרבנו, מאותו הצד הרע הביא אותו,
שכתוב ויהי מקץ ימי"ם, שהוא הצד
הרע, ולא מצד הקדשה, שהוא מקץ ימי"ן.

ישת בסם העולם בצדיקים וחסידים שיצאו אחר
כך ממנו. שת זה היה סיום של אלפ"א ביתא,
וממנו חזרו האותיות לישר - ש"ת.

כיון שהסתימו אותם צדיקים וחסידים עד נח,
והיו אותם בני המבול, שכלם נמחו. כיון
שכלם נמחו, ויצא נח ובניו מהתבה, אז כתוב
(שם ט) ומאלה נפצה כל הארץ. אז התחילו
האותיות באלפא ביתא למפרע - תש"ר. ואז
כתוב, ומאלה נפצה כל הארץ, והלך כל העולם
בזהמת אותו הנחש.

ואת על גב שאברהם תקן מה שעשה אדם, וכן
יעקב ויצחק והצדיקים, עם כל זה זהמת
הנחש לא פסקה, עד שעמדו ישראל על הר סיני,
וחזרו האותיות לדרך ישרה, ומהם למפרע, אחת
מכאן ואחת מכאן. וכשפרחו, חזרו בגוף אחר.
חזרו האותיות בגון אחר.

וכך הלך העולם בסודות של אלפא ביתא, עד
שבא שלמה. כיון שבא שלמה, נמצאו
האותיות עומדות על קיומן. ואז כתוב (מלכים א-ה)
ותרב חכמת שלמה, ועמדה הלכנה בשלמות, ואז
התגלה שיר השירים לעולם.

ואז אמר, (שיר ו) אל גנת אגוז ירדתי. מה אגוז,
המח לא נמצא אלא לבסוף, כך העולם היה

ולא ידעו ישראל העניש של התורה, עד שבאו למרה, שכתוב (שמות טו) ויבאו מרתה. וכתוב, שם שם לו חק ומשפט ושם נסוהו. אז אמרה התורה, קראן לי מרא.

והרבינו שלש פרסות, והוא עוסק עמהם בפסודות הללו. קראו עליו, כפלה הרמון רקתך. אפלו הריקנים שבשאר מלאים תורה ומצוות כרמון.

אמר לו, אז היו ישראל מתעטרים בתורה, התעטרו בשמות חקוקים עליונים. כיון שעשו את העגל וסרחו, והיה מביא משה את התורה, כתובה על לוחות של אבנים עליונים, מלאים מכל טובות, חרות ממלאך המות, ומשעבוד מלכיות, ומכל המחלות הרעות של העולם.

כיון שראה משה את העגל, פרחו האותיות, וכלם עלו למעלה. אז צוהה התורה ואמרה, אני מלאה הלכתתי, מכמה טובות לישראל, ועכשו חזרתי ריקם לחנם, שלא מועילה להם. אז צוהו העליונים, ואמרו, (הושע ז) אוי להם כי נדרו ממני. אוי להם שלא עמדו באמונה של רבונם.

רבי אלכסנדראי לטעמו. שאמר רבי אלכסנדראי, הנפש והגוף הם שתפים יחד, והולכים מזה העולם ביחד. עד בואנה בית לחם. ולמה נקראת כך? אלא בית הדין וקטרוג של הדין וקרב יש שם. אז כתוב ותהם כל העיר עליהן. כל שאר המתים מרעישים עליהם, לקול הקרב של הדין.

ששנינו, אותו מלאך המנה על בית הקברות, נכנס לקבר בשעה שנקבר, עומד עליו ומביט ואומר: אוי לו לפלוני זה! אוי לעינים שנהנו מהעולם הזה בעברה! אוי להם לידים ולרגלים שהלכו בהבלי העולם.

אמר הגוף: אני איני רואה, הנפש היא המנהיג שלי. אומרת הנפש: אני איני יודעת לילך. והם השנים דגמת העור והפסח. מה עשה? מכניס הנפש לתוך הגוף, ודן אותם שלשה ימים זה אחר זה. לאחר שלשה ימים, נדון מפיו ומידיו ומרגליו. **לאחר** מכאן הגוף נבקע, ורמה ותולעה עולה עליו, והנפש מתאבלת עליו. שכתוב (איוב יד) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל.

ותלכנה שתייהם עד בואנה בית לחם וגו', ותהם כל העיר עליהן. כל - זה צדיק. העיר - זה ציון, עיר דוד. ותאמרנה הזאת נעמי, שבשעה שנתנה תורה על הר סיני, כתוב (שמות כ) וכל העם ראים את הקולת ואת הלפידים.

אז צוהה התורה, ואמרה, אל תקראנה לי נעמי, אני מלאה הלכתי, מכל שמחה ומכל הטובות וכל החרות של העולם, אפלו משעבוד מלכיות. אז אמרה, למה תקראנה לי נעמי.

וזהו הסוד שאמר הקדוש ברוך הוא על ידי משה, (שמות לג) וראית את אחרי ופני לא יראו. כשרציתי לתת תורה לישראל, ימין ושמאל פנים ואחור - הם לא רצו, ועשו את העגל. וכאן כשהם רוצים - אני לא ארצה.

אמר, כך שמעתי, בזמן שרצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל, נטל תורה שבכתב ותורה שבעל פה, והלך הוא לשאר העמים, ולא רצו לקבלם. עד שהוריד אותם לישראל על הר סיני.

אמרו מלאכי השרת: למי רוצה הקדוש ברוך הוא לתת שתי תורות הללו? אמר: לישראל, שהם גורלי וחלקי, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, הרי שנים. ואני נותן להם שתי תורות. ועוד, שעולים בערבון עוללים ויונקים. ובשבילם יתעוררו שתי התורות הללו, שכתוב מפי עוללים וינקים יסדת עז.

ומכאן יוצא? משם יוצא, שכתוב (ישעיה כח) את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים. את מי יורה דעה - זו תורה שבכתב. ואת מי יבין שמועה - זו תורה שבעל פה. גמולי מחלב עתיקי משדים - שבגללם ירדה תורה לישראל על הר סיני.

זהו שכתוב (רות א) ותלכנה שתייהם עד בואנה בית לחם. לאן הלכו? לשאר העמים, עד שעמדו ישראל על הר סיני. כיון שירדו תורה שבכתב ותורה שבעל פה, מיד ותהם כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת נעמי. הזדעזע כל העולם, ואמרו, זו היא התורה חמדה גנוזה? מיד - וכל העם ראים את הקולת ואת הלפידים. אז אמרה, הזאת נעמי, זו היא נעימות התורה.

(איוב יד) אך בִּשְׂרוּ עָלְיוּ יִכָּאֵב וּנְפֹשׁוּ עָלְיוּ תֹאכְל. מהו בִּשְׂרוּ עָלְיוּ יִכָּאֵב וּנְפֹשׁוּ עָלְיוּ תֹאכְל? בִּשְׂרוּ יִכָּאֵב עָלֵיהֶם, וּנְפֹשׁוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל תֹּאכְל. וְאֵז הַיָּא מִשְׁתַּקְקֵת לְנִשְׁמָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנִקְרָאת נְעָמִי.

וְלִנְעָמִי מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אֵלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בְּעֵז וְגו' (רות ב). רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב) גבור בארץ יהיה זרעו. אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁמִתְבָּרֵךְ בְּבָנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִלְךְ יַחֲדֵי לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

בֵּא וּרְאֵה, בְּדַגְמָא שֵׁישׁ בְּאָדָם יְהו"ה מְלֵא, וּמִתְפָּרֵשׁ הָאוֹר שְׁלוֹ לְמ"ה, כְּאֵן יֵשׁ בְּגוֹף הַשֵּׁם מְלֵא יְהו"ה, וּמִתְפָּרֵשׁ לְעֵשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, וְעַם מִנְצַפ"ךְ הֵם עֲשָׂרִים וּשְׁבַע.

וְאֲנִי אִפְתַּח לָךְ דְּרֵךְ יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שֶׁהוּא דִגְמַת אָדָם, שֶׁהוּא מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, וְהוּא אוֹר גְּדוֹל, כִּדְ יֵשׁ בְּגוֹף אַרְבָּעָה יְסוּדוֹת - אֵשׁ וְעָפָר רוּחַ וּמַיִם, וְהֵם אַרְבָּעָה כְּחוֹת. וְאֵלוֹ הֵם: רוּחַ הַבְּהֵמִית, וּנְפֹשׁ הַבְּהֵמִית, וְהַנְּשָׁמָה, וְהַנְּשָׁמָה לְנִשְׁמָה. וְהֵם מִצַּד הַשְּׂמָאל.

וְהֵם פּוֹעֲלִים בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ זֶה: הַשְּׂכָל מִהַנְּשָׁמָה לְנִשְׁמָה. וְתַאֲוֹת הַשְּׂכָל נִמְשַׁכֵּת מִן הַנְּשָׁמָה. וּמִן רוּחַ הַבְּהֵמִית יֵבֵא הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן עִם הַגּוֹיִם. וּנְפֹשׁ הַבְּהֵמִית לְהַנְּהִיג הָאֵיבָרִים, שֶׁיִּלְכּוּ לְאֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה וְתַאֲוֹת הַמַּשְׁגָּל, וְזוֹהֵי הַנְּפֹשׁ הַבְּהֵמִית (מִן הָרוּחַ אַרְבַּע רִחוּת, קִר וְחַם קִיץ וְחֹרֶף).

וְחַמְשָׁה מְקוֹמוֹת שְׁעָשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת נִזְכְּרוֹת בָּהֶם, וְהֵם: אַחַח"ע מְגֻרוֹן, בּוּמ"ף מְשַׁפְּתִים, גִּיכ"ק מַחִיף, דְּטִלנ"ת מְלֻשׁוֹן, זִסְצֻר"ש מְשַׁנִּים. וְאֵלוֹ חֲמֵשֶׁת הַמְּקוֹמוֹת נִכְלָלִים בְּאַרְבָּעָה כְּחוֹת, שֶׁהֵם מְנַהֲיגִים הָאֵיבָרִים, וּבָהֶם נִבְרָא כָּל הַגּוֹף. וְעָלֵיהֶם הָאֵרְבַּע אוֹתִיּוֹת קְדוֹשׁוֹת, שְׁנִקְרָאוּ אָדָם, וְעָלֵיהֶם אָמַר הַפְּתוּב, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ.

וּמִן הַיּוֹ"ד מִתְעוֹרְרֵת יִרְאֵה לְאֲדוֹנָי הָאֲדוֹנִים, שִׁיְהִיָּה הָאָדָם יִרְאֵה מִמֶּנּוּ. וּמִן הַה' מִתְעוֹרְרֵת תְּשׁוּבָה לְאִישׁ. וּמִן הו"ו מִתְעוֹרְרֵת לְאָדָם תּוֹרָה. וּמִן הַה' מִתְעוֹרְרִים מְעֵשִׂים טוֹבִים וּמַצּוֹת, וְלֹא יַחֲטָא. זֶהוּ הַשֵּׁם הַנִּסְתָּר בְּצִלְמוֹ. כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִסְתָּר בְּעוֹלָמוֹ, כִּדְ הוּא זֶה הַשֵּׁם נִסְתָּר בְּאָדָם.

וְאוֹמְרָת, אֲנִי מְלֵאָה הִלְכְּתִי לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְרִיקָם הָשִׁיבֵנִי ה' לְזֶה הָעוֹלָם, בְּלֹא מְעֵשִׂים וּבְלֹא תּוֹרָה.

וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁתַּלְּמוּדוֹ מִתְקִים בְּיָדוֹ בְּזִמְנֵי שְׁהוּלָךְ אָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ. שְׁאָפְלוּ בְּקָבֵר שְׁפֹתוֹתֵינוּ רִוְחָשׁוֹת, וְהֵם שׁוֹשְׁנֵינוּ. אֵל תִּקְרִי שׁוֹשְׁנִים, אֵלֹא שְׁשׁוֹנִים. מִפְּנֵי שְׁתוֹרְתָם מְגֻנָּה עָלֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (מְשָׁלִי ו) בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עָלֶיךָ.

כְּמוֹ זֶה שֶׁל רְבִי חֲסֵדָא, כְּשִׁנְפָטֵר לְעוֹלָמוֹ, הֵלֵךְ רְבִי יוֹסִי בְּנוֹ וְלָן שָׁם עַל קְבָרוֹ בְּלִילָה. שָׁמַע מִתּוֹךְ קְבָרוֹ שְׁמִיחָה שֶׁל כְּתוּבָת פְּתוּת, שְׁמִתְכַּנְּסִים וְאוֹמְרִים: גַּלְךָ לְשִׁמְחַת הַהִלּוּלָה שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁל רְבִי חֲסֵדָא. וְאָפְלוּ מְלֵאכֵי הַשְּׂרָת מִתְכַּנְּסִים לְשִׁמְחָה עִמוֹ.

שִׁמְעֵ שְׁהִיוּ אוֹמְרִים, מַה לְחַיִּים בְּשִׁמְחַתְנוּ כְּאֵן? יַעֲסִקוּ בַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַהוּא! אָמַר לוֹ, בְּנִי, לָךְ מְכָאֵן וְקִיָּם תִּלְמוּדֶךָ, שְׁאֲשֶׁרִי הוּא מִי שֶׁבֵּא לְכָאֵן וְתַלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ. שְׁהִרִי אָפְלוּ מְלֵאכֵי הַשְּׂרָת לֹא יִכּוֹלִים לְקַרֵּב אֵלָיו. לָךְ וְאָמַר לְרְבִי חֲגִי, שִׁיְגַמֵּר תַּלְמוּדוֹ, שְׁבִיּוֹם פְּלוּנִי יֵבֵא לְכָאֵן.

בֵּינֵתִים שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִמוֹ, הַעֲלוּהוּ אֶת רְבִי חֲסֵדָא לְיִשִּׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה. וְקָם רְבִי יוֹסִי בְּנוֹ, וְהֵלֵךְ, וְהִרְאֶה לְחֻבְרִים.

אָמַר לוֹ רְבִי יְהוּדָאי, אֲלֶמְלֵא רְבִי יוֹסִי אֶתָּה, רְאוּי הֵייתָ לְהַעֲנִשׁ שָׁם. אָמַר לוֹ, בְּשִׁבְלִי צַעֲרוּ שֶׁל אָבֵא הִלְכְּתִי וְשִׁמְעַתִּי כָּל זֶה. קָרָא רְבִי יוֹנָתָן עַל רְבִי חֲסֵדָא, (מְשָׁלִי ג) וְשִׁכַּבְתָּ וְעָרְבָה שְׁנַתְךָ. וְהַפְּסוּק הָאֲחֵר הַזֶּה, (קֵהֶלֶת ה) מִתּוֹקָה שְׁנַת הָעֶבֶד אִם מְעַט וְאִם הֵרֵבָה יֵאכֹל.

דְּבַר אַחֵר, הַנְּפֹשׁ נִמְשָׁלָה לְשִׁכְיָה, וְהַגּוֹף לְיִשְׂרָאֵל. אִם יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ וְגָלוּ, לְמָה הַגְּלָה הַשְּׁכִינָה לְשָׁם עִמָּהֶם, שְׁהִיא לֹא חֲטָאָה? אֵלֹא עַל שְׁהִיתָה מְבַקֶּשֶׁת עָלֵיהֶם רַחֲמִים, וּמִשְׁפַּעַת לָהֶם עֶשֶׂר וְכַבּוּד מְאֹד, וְנִתְּנָה לָהֶם כָּל מַה שִּׁירְצוּ, וְהֵם חֲטָאוּ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (דְּבָרִים לב) וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָוִן וַיִּכְבַּעַט שְׁמַנְתָּ עֲבִיתָ כְּשִׁית וַיִּטֵּשׁ אֵלֹוֶה עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ. וְעַל זֶה גָּלְתָה עִמָּהֶם.

מָה רְמָה וְתוֹלַעָה עוֹלָה עַל הַגּוֹף - כִּדְ בְּשַׁעָה שִׁיְשָׂרָאֵל הֵם רְעִים, אֲמוֹת הָעוֹלָם, בְּנֵי עֲשׂוֹ וַיִּשְׁמַעְאֵל, שְׁנִקְרָאִים רְמָה וְתוֹלַעָה, שׁוֹלְטִים עָלֵיהֶם, וְהַגּוֹף נִבְקַע וַיִּהְרָגוּ אֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה,

ב) קרוב לנו האיש מגאלנו הוא. ורבי רחומאי אמר,
(אם) כף, מה זה לא ינקה רע?

אמר לו, לשוטר שהיה מלקה את הרשעים, עד שנותנים לו ערב. ואם נותן, לא נותנים לשוטר להלקות. אמר לו, לא כף! אלא בשעה שיבא ויתגלה מי שהחיה את האדם, תדע את זה.

רבי זמיראה יצא לשדה אוננו, ראה את אותם הבקיעים שבקמטי הבליטות שמעלות שלהבות. הרכין אוננו, ושמע קולות. אמר לו אותו הערבי: לך עמי, ואראה לך פליאות נסתרות מבני אדם. הלך עמו אחורי הסלע, וראה בקיעים אחרים ושללהבות שעולות למעלה. שמעו קולות אחרים. אמר לו: הרכן אונך לכאן. הרכין את אוננו, ושמע קולות שאומרים וי וי.

אמר: ודאי, זהו מקום מאותם המקומות של הגיהנם כאן. ועבר אותו הערבי, והוא נשאר. בינתיים גחן לתוף מקום אחר, וראה איש אחד שהיה מרים קולות, והיו לוקחים אותו ומכניסים אותו לעמק של מדור אחר, ונתכסה, ולא ראה יותר.

נרדם, וראה בחלום אותו האיש. אמר לו: מי אתה? אמר לו: יהודי רשע אני, שלא השארתי רעות וחטאים בעולם שלי עשיתי. אמר לו בתוף החלום: מה שמך? אמר לו: אני יודע, שהרשעים של הגיהנם לא זוכרים שמם.

אמר לו: שם מקומך מהו? אמר לו: בגליל העליון הייתי קצב, ומתוף הרעות הרבות שעשיתי שם, דנים את אותו האיש שלש פעמים ביום ושלש פעמים בלילה. (אמר לו: ובן השארתי? אמר לו: כן).

קם משם, והלך לו לגליל העליון. שמע קול תינוק שהיה אומר, (משלי ב) אם תבקשנה ככסף וכמטמנים תחפשנה אז תבין יראת ה'. הלך לבית מדרש אחר, שמע קול תינוק אחר שהיה אומר, (צפניה ב) בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו וגו'.

הלך וחפש אחר אותו האיש הרשע. ואל תינוק אחד שאל. אמר לו: רבי, יבא כף וכך לאותו האיש, שלא השאיר רעות וחטאים בעולם שלא עשה! כף וכף יהיה לאותו האיש הרשע, ולאותה (המינקת) שהיניקה אותו!

ידע שהם ארבעה שמות: יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. וידע שהארבע אותיות דגמת ארבעה יסודות שנקראו גוף, ומתפשטים למאתים ארבעים ושמונה איברים. ועל אלו הארבעה יש ארבע אותיות הנזפרים למעלה, והם מתעלים על הארבעה גופים שהזפרנו, ונקראים נקדות. פי בהברת י' אי, ובהברת ה' אה. ובהברת ו' או. ובהברת ה' אה.

ויש על הנקדות טעמים, שהם מנהיגים לארבע אותיות, שהם כנגד רגלי המרכבה, שהם מוצא היסודות השפלים, והם נקראים נקדות. ועליהם שלשה טעמים, והם זרקא תלשא שלשלת. וזהו שם הנסתר הטהור והקדוש, שהוא שם הוי"ה.

וכן באדם, מן הא' לבדה התפשטו ארבע אותיות של שם: אי, אה, או, אה. ומן האלף התפשט ה"א הנעלם, פי הוא מוציא מה שקבל. וגם שתי הברותיו אי או - הראשון מקבל והשני מוליד. והיו"ד הנעלם של אי מורה כי ממנו מתפשט הכל. ועל כן נקרא הראשון מקבל, והשני מוליד. והיו"ד הנעלם שמורה כי ממנו מתפשט הכל.

ועל כן נקרא הראשון זרקא, כשמו כן הוא, פי הוא מורה שאין לו סוף. והשניה תלשא, מלה מרכבת: ת"ל ש"א. פי היא נושאת הת"ל. והשלישי שלשלת, כשמה כן היא, המשפעת לתל שהכל פונים שם (ועל זה כון המחבר באמרו).

ידע שהם ארבעה שמות, בדגמא הזו: יוסי יוסי יוסי יוסי יוסי. יש ארבע אותיות שנקראו גוף, ומתפשטים למאתים ארבעים ושמונה איברים. ויש ארבע אותיות שנקראו נקדות, והם מתעלים על הגוף. ויש על הנקדות טעמים, שהם מנהיגים את האותיות. ועל שלשה שם נסתר וקדוש, והנקדות גוף לטעמים, והאותיות גוף לנקדות.

רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב) גבור בארץ יהיה זרעו. אשרי הוא מי שזכה להתברך בכנים בעולם הזה. ואם לא, הוא הולך מיד ליד. וכתוב (משלי יא) יד ליד לא ינקה רע. מה זה יד ליד? (תהלים כה) סוד ה' ליראיו.

רבי נחמן אומר, ולנעמי מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אלימלך ושמו בעז. וכתוב (רות

וְקָשָׁה מְרַבֵּי אֲלֻעָזָר עַל רַבֵּי אֲלֻעָזָר, שְׁאָמַר רַבֵּי אֲלֻעָזָר, אֲלֵיהֶוּ זֶה פְּנִיחָס. אִם בְּשִׁבִיל שְׁקִנְיָא לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא – זֶה קִנְיָא וְזֶה קִנְיָא! לֹא כֶּף, שְׁאָמַר רַבֵּי אֲלֻעָזָר, כְּתוּב (מלכים-א טז) קִנְיָא קִנְיָתִי. קִנְיָא בְּשִׁטִּים, וְקִנְיָתִי כֹאן. אָמַר לוֹ הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: עַד מָתִי אֶתָּה מְקַנְיָא לְשָׁמַי?

אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, מִי עָלָה שְׁמַיִם – זֶה אֲלֵיהֶוּ, שְׁכָתוּב (מלכים-ב ב) וַיַּעַל אֲלֵיהֶוּ בְּסַעֲרָה הַשְּׁמַיִם. וַיֵּרַד – זֶה יוֹנָה, שְׁכָתוּב (יונה א) וַיּוֹנֶה יָרֵד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וְגו'. לְקַצְבֵי הָרִים יֵרֵדְתִּי. מִי אָסַף רוּחַ בְּחַפְנֵי – זֶה מִשָּׁה.

מִי צָרַר מַיִם – זֶה אֱלִישָׁע, שְׁרַפָּא הַמַּיִם בִּירְיָחוֹ. בְּשִׁמְלָה – בְּכַח שְׁמֵלְתוֹ שֶׁל אֲלֵיהֶוּ. מִי הִקִּים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ – זֶה אַבְרָהָם, שְׁכָתוּב (בראשית א) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, בְּאַבְרָהָם.

מִה שָׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדוֹן שֶׁהֵבִיא הֶלְלוֹ לְעִבּוּדְתּוֹ? ה' צְבָאוֹת שָׁמוֹ. וּמֵה שֵׁם בְּנוֹ? יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוּב (שמות א) בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל. רַבֵּי נַחֲמָן אוֹמַר, כָּל זֶה בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר.

רַבֵּי נְהוֹרָאִי וְרַבֵּי יְהוּדָאִי נִפְגְּשׁוּ תַּחַת אֵילָן אַחַד בַּשָּׂדֶה, וְהָיוּ יוֹשְׁבִים. בֵּינֵיהֶם רָאוּ רוֹק אַחַד שֶׁבָּא וְטָעָה בַּשָּׂדֶה. אָמַר רַבֵּי יוֹדָאִי: אוֹ שְׁטוּעָה אוֹתוֹ הָאִישׁ בַּשָּׂדֶה, אוֹ שֶׁהוּא לְסֻטִים, אוֹ שְׁפוּחַד מֵעַמְנוֹ.

(אָמַר רַבֵּי נְהוֹרָאִי: הַשְּׂכִינָה אֲצִלְנוּ, קוּם! קוּם! הֲרִימוּ לוֹ קוֹל. כִּינֵן שְׂרָאָה אוֹתָם, קָרַב אֲלֵיהֶם).

אָמַר רַבֵּי נְהוֹרָאִי: מִי אֶתָּה? אָמַר לוֹ: מֵתוּךְ שֶׁלֹּא שְׂאֵלְתִי אֶתְכֶם בְּשִׁלוֹם, לֹא הִכְרַתְּם אוֹתִי. אֲנִי יְהוּדִי, וְטָעִיתִי כֹאן בַּשָּׂדֶה הַזֶּה, וְלֹא שְׂאֵלְתִי עֲלֵיכֶם, שְׁאָמַרְתִּי שְׁמָא הֵם רְשָׁעִים, וְכָתוּב (ישעיה מח) אֵין שְׁלוֹם אָמַר ה' לְרְשָׁעִים. וּמֵאֲחַר שֶׁלֹּא הִכְרַתִּי אֶתְכֶם, עַד שֶׁרְאִיתִי בְּכֶם כְּנָפֵי מְצוּנָה, וְשִׁמְחִיתִי. עֲכָשׁוּ שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם חֲכָמִים. יֵשְׁבוּ תַּחַת הָאֵילָן. אָמַר רַבֵּי יוֹדָאִי, נִתְעַסַּק בְּעִבּוּדַת רַבּוֹנָנוּ, וְנִפְתַּח בַּתּוֹרָה.

פְּתַח רַבֵּי יוֹדָאִי וְאָמַר, (דברים ו) וְכָתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ. מְזוֹזוֹת כְּתוּב, מָה הַטַּעַם? אֲלֹא אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְצַיְנִים תְּמִיד בְּמִצְוֹת, בְּשִׁבְתָּם וּבְלִכְתָּם, בְּשִׁכְבָּם וּבְקוּמָם, שְׁכָתוּב בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ.

אָמַר לוֹ: הָאִם הַשְּׂאִיר בֵּן בְּעוֹלָם? אָמַר לוֹ: כֵּן, בֵּן אַחַד הוּא הַשְּׂאִיר, וְהוּא רְשָׁע כְּמוֹ אָבִיו, וְהוּא הַיֵּלֵד שֶׁהוֹלֵךְ בְּבֵית הַמְּטַבְּחִים. חֲפֵשׂ אַחֲרָיו, וְלִקַּח אוֹתוֹ וְלַמַּד אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה, עַד שֶׁלְּמַדוֹ מִקְרָא וּתְפִלָּה וּקְרִיאַת שְׁמַע. אַחַר כֶּף לַמַּד אוֹתוֹ מִשְׁנָה וּתְלַמּוּד וְהִלְכוֹת וְהַגְּדוֹת, עַד שֶׁהִתְחַבֵּם יוֹתֵר, וְהִינּוּ רַבֵּי נַחוּם הַפְּקוּלִי.

וְלָמָּה קָרְאוּ לוֹ הַפְּקוּלִי? כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (ישעיה כח)

סדר הלימוד ליום י אב [יום 305 בשנה]

פְּקוּן פְּלִילִיָּה. שֶׁהוֹצִיא אֶת אָבִיו מֵהַדִּין שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם. וְכִמָּה חֲכָמֵי הַדּוֹר שִׁיְצְאוּ מִמֶּנּוּ נִקְרְאוּ פְּקוּלִי.

אוֹתוֹ הָאִישׁ בָּא לוֹ בְּחִלוּם, וְאָמַר לוֹ: רַבֵּי, כְּמוֹ שְׁנַחֲמַתְנִי, כֶּף יִנַּחַם אוֹתְךָ הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁהָרִי מִן הַיּוֹם שִׁידַע בְּנֵי פְּסוּק אַחַד, הוֹצִיאוּ אוֹתִי מִן הַדִּין. כִּינֵן שְׁקָרָא קְרִיאַת שְׁמַע, הָעֵלוּ הַדִּין שְׁלִי בֵּין בָּיוֹם וּבֵין בְּלִילָה פַּעַם אַחַת. כִּינֵן שְׁקָרָא בּוֹ הָרַב, הָעֵבִירוּ אֶת דִּינִי מִכָּל וְכָל.

הַיּוֹם שֶׁנִּהְיָה חֲכָם וְקָרָא לוֹ רַבֵּי, הִתְקִינּוּ אֶת כְּסָאֵי בֵּין הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן. וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם שְׁמַתְחַדְשֵׁת תּוֹרָה בְּשָׁמוֹ, מְעַטְרִים אוֹתִי בְּעֵטְרָה עֲלִיוֹנָה, שֶׁהַצְּדִיקִים מֵתְעַטְרִים.

בְּגִלְגָּלָה זְכִיתִי בְּכָל הַכְּבוֹד הַזֶּה. אֲשֶׁרִי הוּא חֵלְקוֹ שֶׁל מִי שְׁמִשְׂאִיר בֵּן שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבֵּי חֲזִיָּא בַּר אַבָּא, כְּמוֹ זֶה אֶרְעֶה לוֹ לְרַבֵּי עֲקִיבָא.

רַבֵּי נִתֵּן שְׁאֵל אֶת רַבֵּי יוֹסִי בַּר חֲנִינָא יוֹם אַחַד, וְאָמַר לוֹ, הָאִם לְאֵלֵיהֶוּ הִיָּה בֵּן אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ, דְּבַר אַחַר הִיָּה בּוֹ, וְכָתוּב (דברי הימים-א טז) אֵל תִּגְעוּ בַּמְּשִׁיחִי וּבַנְּבִיאִי אֵל תִּרְעוּ. מָה זֶה אֵל תִּרְעוּ? אֵל תִּעֲשׂוּ עֲצַמְכֶם רַעִים וְחֻבְרִים לְנַבִּיאִי. וְהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּהֶם, וְהַבְּדִילֵם מִיִּשְׂרָאֵל לְעִבּוּדְתּוֹ, וְהַכְּנִיסֵם בְּהִיכְלוֹ, קַל וְחֹמֶר מִי שֶׁהוּא מִלְּאָךְ בְּשָׁמַיִם, אֶתָּה שׁוֹאֵל עֲלִיוֹ!?

רַבֵּי יוֹחָנָן אוֹמַר, מִשְׁבֵּט גֵּד הִיָּה. רַבֵּי נְהוֹרָאִי אָמַר, אֲלֵיהֶוּ, דְּבַר אַחַר הִיָּה בּוֹ, שְׁכָתוּב (משלי ל) מִי עָלָה שְׁמַיִם וַיֵּרַד. מִי עָלָה שְׁמַיִם – אָמַר רַבֵּי אֲלֻעָזָר מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבֵּי שְׁמַעוֹן, זֶה אֲלֵיהֶוּ. וַיֵּרַד – מִקְדָּם לְכֵן.

מפתח ביתו במצוה זו, ומלאך המשחית זו משם, ונצול האדם מכל גזק. מנין לנו? ממה שכתוב מזוזות, מאותיותיו משמע: ז"ז מו"ת. שלא נתן לו רשות לחבל, וזו מפתחו.

בשבת, שכתוב לדרתם, מה הטעם? מפני שפיון שקדש היום, דירתם של ישראל צריכה להיות בגר דלוק, ושלחן ערוך, ומטה ממצעת, ודירתן מתקנת כדירת חתן לקבל בו הכלה. ומה הוא? שבת היא כלה, ולעולם אין מכניסין אותה אלא בדירה מתקנת לכבודה, כפי הראוי לה. ועל זה כתוב לעשות את השבת. וכתוב לדרתם, להכניס בה כלה קדושה לדירתה ולהיות בתוכה.

בשעה שקדש היום, וכלה זו באה, ואינה מוצאה דירה מתקנת ושלחן ערוך וגר דלוק – כלה זו אומרת: אין דירה זו מישראל. ביני וביני בני ישראל כתוב, אין זה מישראל, אין דירתו לקדשה. על כן צריך הכר קדשה בבית. ועל זה כתוב לדרתם, בשבת ובציצית.

אמר רבי נהוראי, אני מעיד על מי שיוצא משער ביתו בעטוף של מצוה, ותפלין בראשו, בשעה שיוצא בין שני השערים, מזדמנת עליו שכניה, ושני מלאכים שעומדים עליו, אחד מימין ואחד משמאל, וכלם מלויים אותו עד בית הכנסת ומברכים אותו. ומקטרג אחד שעומד לפני פתחי האדם הולך מאחריהם, ועל כרחו משיב ואומר אמן.

וזכור ושמור – הפלל של התורה. זכור היא פרשת מזוזה. ואם תאמר, מזוזה בנקבה מדבר – כף הוא ודאי. אבל הפרשה הזו, זכור כלול בנקבה. שמור הוא ודאי.

ובשיוצא אדם משער ביתו, יוצא בתפלין, שהם הפלל של זכור, וציצית עמם, שהיא שמור, ופוגש במזוזה בשער ביתו, שהוא כלל זכור – הציצית משלימה לו לכלל של שמור.

ואם תאמר, הרי ציצית לא עומדת בפתח? איך עומד זכור לבדו, והרי שנינו שזכור ושמור הם יחד? אלא, מזוזה כוללת זכור ושמור. שנינו זכור ושמור בדבור אחד נאמרו, והם יחד. והמזוזה כלל של שניהם, הפלל של זכר ונקבה יחד.

ושיהיו ישראל מעטרים בתורה ובמצוות, כדי שידבקו תמיד בקדוש ברוך הוא, שכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. וכל הדבק בקונו, אינו נזוק לעולם.

ולא עוד, אלא ששני מלאכי השרת מלויין לו לאדם, אחד בימינו ואחד בשמאלו, שכתוב (תהלים צא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. ולא עוד, אלא שאם תמיד מצוי במצוה, כפיכול שהקדוש ברוך הוא נעשה לו שומר, שנאמר (שם קכא) ה' שמרך.

מה עושה הקדוש ברוך הוא? נוטל מלאך ההולך בימינו, ומעמידו לפניו, והוא עומד במקומו, שנאמר ה' צלף עד יד ימינה. ואותו המלאך שהוא משמאלו, מעמידו אחרי האדם, והקדוש ברוך הוא מימין ומשמאל. נמצא האדם נשמר מכל צדדיו, מי יוכל להזיק אותו.

ועל כן צריך שלא יהא האדם מצוי בלא תורה ובלא מצוות אפלו שעה אחת. בביתו הקדוש ברוך הוא שומרו מבחוץ, והאדם מבפנים.

ושנינו, אמר רבי יוסי בר יהודה, פתח המצין במזוזה, אין מזיק ואין שטן ואין פגע רע מתקרב אליו. מפני שהקדוש ברוך הוא שומר הפתח, אפלו בשעה שנתן רשות למלאך המות לחבל. זוקף עיניו, ורואה ששם שדי עומד על הפתח, שכתוב (שמות יב) ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף. לפיכך צריך האדם שיהא תמיד מצוי במצוות מזוזה.

פתח רבי נהוראי בפרשת ציצית ודרש, (במדבר טו) ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם. מה שונה שפאן ובשבת לדרתם חסר, שכתוב (שמות לא) לעשות את השבת לדרתם, חסר

ושנינו, תקנו פרשת ציצית בקריאת שמע. ובדירתו של אדם נמצא פרשת קריאת שמע, חוץ מפרשת ציצית, שחסר משם. במה נשלם? אלא כשאדם מתעטף בביתו בציצית, ויוצא בו לפתחו, הרי נשלם.

והקדוש ברוך הוא שמח בו, ומלאך המות זו משם, והינו לדרתם, שיהיה שלם. ויצא

השכינה עמנו, ומשראיתי אותך שדבריה שותקים, והערתי לך אומר - ברוך תהיה!

אמר להם, רות ונעמי ובעז, שלשתם בדיוקן החשיבות של הדרגות העליונות עומדים, וזרע דוד מתוך דיוקן האילן נשתל בעולם.

נעמי, כמו שנאמר ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. ועל השם הזה נשתל אותו השם בעולם. מי זה נעם ה' ? זו התשובה, כמו שנאמר (תהלים כז) לחזות בנעם ה', זו תשובה, והעולם הבא. ולבקר בהיכלו - זה עולם אחר למטה.

רות בדמות של העולם התחתון, שמרונה לקדוש ברוך הוא תמיד בשירות ותשבחות. רות, על שם תור, שמשנה בקולו מכל שאר הקולות - אף כנסת ישראל משנה בקול בתשבחת מכל שאר הקולות. (ששכחה יותר) התור הזה נותן שני קולות יחד, אחד עליון ואחד תחתון, והכל יחד - אף כנסת ישראל מתעוררת למעלה ומתעוררת למטה, והכל בפעם אחת ובקול אחד.

והינו שכתוב, (שם פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. אל תחרש, מלהתעורר למעלה. ואל תשקט, מלהתעורר למטה, הכל יחד.

בע"ז בדיוקן עליון, צדיק, גבור, שומר ברית. והתגבר על יצרו, ונקרא גבור חיל, ודאי שצדיק הנה.

ואם תאמר, וכי מי קרוב לכנסת ישראל? זה צדיק! והרי כתוב, יש גואל קרוב ממני, ומי הוא? אלא ודאי גואל קרוב ממני זה האור הראשון שנקרא טוב, שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב.

א"ת האור - בגימטריא תור"ה, שנקראת לקח טוב. ואף צדיק נקרא טוב כמותו, שכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב. וזהו קרוב, והקדים לאותו הטוב של צדיק. ועל זה כתוב קרוב ממני, שאני והוא טוב. ועל זה, אם יגאלך טוב יגאל, שהוא קרוב ממני, הוא שהתחיל והקדים והתעורר להתחבק בראשונה, והרי הוא קרוב, שכתוב (בראשית כט) וישק יעקב לרחל.

התפלין למעלה - כלל זכור. תפלין של יד - שמור, כלולים זה עם זה. העשייה אין פתובה אלא בציצית, שהיא שמור, והכל הולך יחד. בא אותו הרוק ואמר, במקום הזה נמצאים ראשים, מי יכול לדבר?

פתח ואמר, (רות ב) ולנעמי מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אלימלך ושמו בעז. מגלה זו לא היה לה להתחיל אלא מפסוק זה.

שנינו, כשהקדוש ברוך הוא רצה לברא העולם, היה מחריט העולם לפניו, ולא היה עומד, עד שברא התשובה. כיון שברא התשובה, ברא את העולם, והעמידו על עמדו, על עמוד אחד. מה הוא? הוא צדיק יסוד עולם.

כיון שברא התשובה, התנוצץ אור ממנה, והאור ההוא הבהיר והאיר מסוף העולם ועד סופו, ובו נברא העולם. ראהו הקדוש ברוך הוא, ונסתפל ברשעים העתידים לבא בעולם הזה, וגנזו לעולם הבא לצדיקים.

ואם תאמר, הואיל והוא עתיד לגנזו, למה בראו? אלא כשברא הקדוש ברוך הוא אור זה, לא בראו אלא לברא בו את העפר (העולם). ונסתפל וראה שעתידיים רשעים לבא, וגנזו לצדיקים לעולם הבא. ועוד היום, אף על פי שהקדוש ברוך הוא גנזו, בו העולם מתקים.

בו יעלה על דעתך? אלא אומר, באור אחר היוצא ממנו. והוא כמו חוט היוצא מאור גדול, והעולם בו מתקים. והוא עמודו של עולם, שנאמר (משלי י) וצדיק יסוד עולם.

וממנו השתיל ויצא זרע דוד עליו השלום, שנאמר (תהלים כב) זרע יעבדנו יספר לה' לדור. הוא שנאמר (שם פט) וכסאו כשמש נגדי. וכל זרעו של דוד, מצדיק זה יצא. כענין זה - (משלי טז) כל פעל ה' למענהו.

כתוב ולנעמי מודע לאישה, מכאן היה ראוי להתחיל מגלה זו! אמר לו רבי נהוראי, פתח פיה, שהרי הדברים הללו חדשים עתיקים הם מהיום שנברא העולם.

אמר לו, מה שמך? אמר לו, אמר הדברים הללו, ואחר כך אמר מה שמי. אמר רבי יודאי,

גם כי יזקין לא יסור ממנה. חנף לנער, זה הוא מטטרו"ן, שמשך אותו הקדוש ברוך הוא מלמטה, והנהיג אותו על פי (אל התחתונים) דרכו, לפי דרכו שלמטה. או גם על פי דרכו, בדרך שאדם רוצה לילך - מוליכים אותו. גם כי יזקין, שפתוב (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי. ושנינו, הפסוק הזה שר העולם אמרו. ועל זה, גם כי יזקין לא יסור, ולא יסור מאותו הדרך, כדי להמשך למטה.

ואני שמעתי מרבי אלעזר ברבי שמעון, שמפרש אותה בצורה הזו, ומכאן הכל נשמע. בכו רבי נהוראי ורבי יודאי ואמרו, מי שרואה את זנבו של האריה ופוחד, כל שכן מי שרואה את האריה ממש.

קמו ונשקוהו. אמר להם, שמי ייסא הקטן. אמרו, ודאי שזה רבי ייסא הקטן, שמתחבק (מתאבק) תמיד מעפר הבשמים של רבי שמעון בר יוחאי.

פתח רבי נהוראי ודרש, (שיר ז) וחפך פיין הטוב הולך לדודי למישרים. וחפך - אלו תלמידי חכמים, שהם פיין הטוב. מה יין הטוב עומד בכאן וריחו הולך למרחוק - אף תלמידי חכמים הם במקום אחד, ותורתם הולכת למרחוק בכל מקום. **ואף** כשהם בקבר, שפתותיהם רוחשות תורתן. זהו שפתוב (שם) דוכב שפתי ישנים. כל שכן במקום שעומדים עמודי עולם על אחת כמה וכמה, שהרי אפלו מלאכי השרת אין להם כח לעמד לפניהם.

שהרי פעם אחת היה דבר בלוד. בא רבי שמעון בן יוחאי לעיר. אמרו לרבי שמעון בן יוחאי, מה נעשה? קם ועבר בעיר, וראה בני אדם מתים. אמר, כל זה בעיר, ואני כאן?! גוזרני שיתבטל.

שמעו בת קול שהיתה אומרת: צאו מכאן, שהרי רבי שמעון בן יוחאי כאן, שהקדוש ברוך הוא גוזר - והוא מבטל. היה שם רבי חנינא. בא ואמר לרבי מאיר. אמר לו רבי מאיר, מי יכול לעמד בשבחו אם לא (גדול) כמו משה?

פתח ואמר, (במדבר יז) ויאמר משה אל אהרן קח את המחפת ותן עליה אש מעל המזבח ושים (עליה) קטרת. וכתוב (שם) ויקח אהרן וגו'.

ולנעמי מודע לאישה, מודע לה היה צריך להיות, שהרי המלך שהשלוש שלו שנינו. מי המלך שהשלוש שלו? צדיק.

אלא כמו העולם הבא, לא בא ולא מתגלה אלא מאותה המחשבה העליונה שעומדת עליו, אף כאן צדיק באותו הגון ממש של אותה מחשבה עליונה. ומה שמו? אלימלך. כמו שהמלך העליון שמח אל העולם הבא ושולט עליו, אף כאן הצדיק נודע ומכר אליו, לשמח ולהיות לאותו המלך התחתון, באותו הגון ממש.

ועל כן נקרא בע"ז, בו הוא תקיף לטל את כל ענוגי הגוף וכל יפי הגוף, ונכנס לשם. ומהו מכניס לשם? כל זרעו של דוד, וכל תקוני המלכים ומצוות התורה, ועל כן בו הוא תקיף ולא חלש. חי לעולמים, להיות בע"ז לטל כל התשוקות וכל הענוגים וכל יפי הגוף, ונותן לה.

וכעת התחילה רות להתקרב (להבנות) בעולם מעט מעט, עד שהתחברה עם בעז. וכן הקיום של המגלה הזו - נעמי ובעז ורות הם.

כתוב (בראשית ה) ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו פי לקח אתו אלהים, מתוך העולם הזה של בני אדם. ונמשך חנוך מעט מעט, עד שנעשה מה שנעשה, ושהה במקומו כראוי. מטטרו"ן הגדול וחזק, הממנה של הפנים, (מ"ט הרים גדולים, ממנו נכנעים) שממנו מודעזעים עליונים ותחתונים, ושליטים ושמשים עליונים שקרובים לו, לשלט ולהוציא ממנו כח ועטרות קדושות.

את כאן גם כמו זה משך הקדוש ברוך הוא את רות אחריו, ונטלה משאר העמים, וקרב אותה אליו, להוציא ממנה צבאות ומחנות קדושים.

את חנוך עשה הקדוש ברוך הוא בזמן שנטלו ממקומו, תפקידו בדבקות כראוי, בעטור של הרוח העליונה. וקרא לו נער. ובשבילו כל נערה כתוב נער. ועומד (לרוח) אצלו עליון ותחתון. אל העליון, באותה (מאותה) הרוח העליונה. התחתון כלול באותה (מאותה) התכללות, שנכלל מצד הכלה הכלולה שנטל מלמטה.

ועל כן שלטונו בשני צדדים, אחוז למטה ואחוז למעלה. כתוב (משלי כב) חנף לנער על פי דרכו

למי הנערה הזאת? תשוקתו לשאל עליה, שאהבתו בה. וכך אמר המנורה הקדושה רבי שמעון, המגלה הזו רמז לתורה שבכתב ותורה שבעל פה ולעולם הבא. שהרי התעוררה לצדיקים סוד התורה שבכתב, להתחבר עם תורה שבעל פה. ומשום כך תקנו רבנן את המגלה הזו בשבועות, בזמן מתן תורה.

הלא שמעת בתי אל תלכי ללקט בשדה אחר (רות ב). אלו הם המרכבות הקדושות שבחר לו יעקב הקדוש, העדרים הקדושים, שאין מתערכים עם אחרים, כמו שנאמר (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. ועל זה, לא תלכי ללקט בשדה אחר, לא תרצה במלכות אחרת ובמרכבות אחרות. וגם לא תעבורי מזה, מהפטרם הללו שלך, אל תזווי לעולמים. ומזה לא תזווי מבעלך. וממנו לא תזווי ממנו לעולמים.

וכה תדבקין עם נערתִי (רות ב). רבים הם שמותי, ואחד מהם "כה", כמו שנאמר (תהלים קמה) וחסידיך יברכו כה. וכה תדבקין, עם אלו המרכבות, העלמות שנבראו (שנבחרו לך) להדבק בהן.

מיד, וימד שש שערים וישת עליה. נטל קו מדה האחד, ועשה מדידה, ומדד ששה צדדים שראויים לה להאחז ביחוד שלהם, ונתן לה אוצרות ומתנות, שהרי בלי אלו לא יכולה להכנס לעולם הבא.

זהו שכתוב (רות ג) שש השערים נתן לי כי אמר אל תבואי ריקם אל חמותך. שש שעורים – אלו ששה צדדים עליונים שהעולם הבא עומד עליהם. עולם הבא שעורים, כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם. וישת עליה, שם עליה להנהיגה ולברך אותה. ועל זה היא כלה כלולה מכל ששת הצדדים (ומשום כך כאשר ראה אותה העולם הבא, בכל אלו ששת הצדדים אמרה היא).

יהי מכירך ברוך (רות ב). (מי ברוך? זה שלמה, המלך שהשלוש שלו. ועל זה, (מלכים א ב) והמלך שלמה ברוך). בשם הזה תהיה מברכת מכל ששת הצדדים הללו. ואז היא, העולם הבא, נותנת לה תוספת ברכות על אותן שיש לה. זהו שכתוב (רות ב) ותוצא

וכתוב (שם) והנה החל הנגף בעם. וכתוב ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. כל זה צריך לו למשה לטרת. ורבי שמעון בן יוחאי במאמרו – הקדוש ברוך הוא גוזר, והוא מבטל את המגפה.

אמר להם רבי ייסא, הואיל והתעוררתי בדברים הללו של רות, נתעסק בדברים הללו העליונים של חכמה, אמרתי, שהרי רות היתה כשרה. אמר לו רבי יודאי, אף על גב שהיתה כשרה, לא נכרה כשרותה, עד שדבקה באותו הצדיק.

בא וראה, כשרה מכל האמות רות. מה אמר לה בעז? (רות ב) אל תלכי ללקט בשדה אחר גוי, וכה תדבקין עם נערתִי. מה היא אמרה? גם אמר לי עם הנערים אשר לי תדבקין. כיון שראתה חמותה כך, אמרה לה, לא כך, טוב בתי כי תצאי עם נערותיו ולא עם הנערים.

אמר רבי ייסא, חס וחלילה לצדקת הזו מדברי גנאי, כשרה היתה. שכן אמר רבי שמעון, כתוב ויאמר לה בעז הלוא שמעת בתי אל תלכי ללקט בשדה אחר. מה כתוב למעלה? (שם) אלכה נא השדה ואלקטה בשבלים. מלמד שנצנצה בה רוח הקדש. אלכה נא השדה, מי השדה? דקדקה באמונה רבה. ומה הוא? הוא השדה אשר ברכו ה'. והוא שדה של התפוחים הקדושים.

מה כתוב? ויקר מקרה. ובבלעם כתוב, (במדבר כג) ויקר אלהים אל בלעם. ויקר, בלשון קרי וטמאה. וכאן שנה ואמר ויקר מקרה, כאן בלשון כבוד, כמו שנאמר (תהלים לו) מה יקר חסדך אלהים.

ומה יקר נפגע בה? חלקת השדה וגוי, החלק של השדה הזה של הצדיקים, ושם הלכה, ונכנסה לחלק אחד, ולמדה דרכיו, והכירה בו מאותם הקוצרים. ומי הם? תלמידי חכמים, שנקראים קוצרי השדה.

בינתים, והנה בעז בא. הצדיק בא, בא טעון ברכות, וכמה קדשות. ויאמר לקוצרים, מי הקוצרים? למעלה הם בית הדין, הסנהדרין הגדולה של שם. ה' עמכם, כעת נתן להם ברכות וקדושים, והם אומרים יברכה ה', נותנים לו תקף לשאב ממקור החיים, מתוך העולם הבא.

וְעַלְיוֹנָהּ, זֶהוּ שְׁכָתוּב וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאַבוּן הַנְּעָרִים, אוֹתָם הַכְּרוּבִים. אֶל הַכָּלִים - אוֹתָם הַמְּקוֹרוֹת הַעֲלִיּוֹנִים שֶׁנִּקְרָאִים פְּנִים גְּדוֹלוֹת.

עַד כָּאֵן הַדְּבָרִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁל עֵתִיק וְקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה בְּדָבָרִים שֶׁל הַמְּגִלָּה הַזֹּאת, וְהַכֹּל בְּדִיוּקָן עֲלִיּוֹן וְסוּדוֹת נִסְתָּרִים. קָמוּ וּנְשָׁקוּהוּ, וְאָמְרוּ, אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שְׁזוֹכָה לְכָל זֶה, לְדַעַת מִתּוֹךְ הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה דְּבָרִים קְדוּשִׁים, דְּבָרֵי חֲכָמָה. עַל זֶה כָּתוּב (מְשָׁלִי ג) אֲשֶׁרִי אָדָם מְצָא חֲכָמָה וְאָדָם יִפְּקֵי תְבוּנָה.

אָמְרוּ לוֹ, הַפְּסוּק הָאֶחָד הַזֶּה, שְׁמַעְתָּ בּוֹ עַקֵּר שֶׁל חֲכָמָה, שֶׁהָרִי אָנוּ יוֹדְעִים לְדַרְשׁ בּוֹ דָּרֵשׁ? אָמַר לָהֶם, מַה הוּא? אָמְרוּ, כָּתוּב (רוֹת ב) וַיֹּאמֶר לָהּ בַעַז לַעַת הָאֶכֶל גְּשִׁי הֵלֶם וְאֶכְלֶת מִן הַלֶּחֶם וְטַבְלֶת פֶּתַח בַּחֲמִץ. אָמַר לָהֶם, שְׁמַעְתִּי.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה סו) שְׁמַעוּ דְבַר ה' הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׁנֵאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבֹּד ה' וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בָּאֵר אוֹתוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּיּוֹן שְׁכָתוּב שְׁמַעוּ דְבַר ה', מַהוּ הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ?

אֶלָּא דְּבַר ה' בְּכָל מְקוֹם הוּא דְרָגָה שֶׁל אֲמוּנָה, פָּרַט לְכָל מְקוֹם שְׁכָתוּב שְׁמַעוּ דְבַר ה', הוּא דְבַר שְׁיּוּצָא מִתּוֹךְ הַדְּרָגָה הַהִיא, שֶׁנִּקְרָא לוֹ דְבַר ה'. וְהִיא הַדְּרָגָה שְׁשׂוּרָה עֲלָיו. שְׁמַעוּ דְבַר ה' - הַדְּבַר שְׁיּוּצָא מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ (ירמיה לא) שְׁמַעוּ דְבַר ה' גּוֹיִם, הַדְּבַר שְׁיּוּצָא מֵאוֹתָהּ הַדְּרָגָה.

הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ - אוֹתָהּ הַדְּרָגָה מִמֶּשׁ. מִי הַחֲרָדִים? אֵלּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם תְּמִיד חֲרָדִים עַל אוֹתוֹ הַדְּבַר. חֲרָדִים בְּכַמָּה חֲרָדוֹת בֵּין הָעַמִּים, חֲרָדִים בְּכַמָּה חֲרָדוֹת, לְתַקֵּן אֶת אוֹתוֹ הַדְּבַר.

אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׁנֵאִיכֶם - אֵלּוֹ בְּנֵי עֵשׂוֹ וּבְנֵי יִשְׁמַעֵאל וְשָׂאֵר הָעַמִּים. מְנַדִּיכֶם - מִי מְנַדָּה אֶת מִי? אֶלָּא הֵם בְּנֵדוּי מְכָם, שֶׁלֹּא תֵאָכְלוּ עִמָּהֶם, וְלֹא תִשְׁתּוּ עִמָּהֶם, וְלֹא תִקְרְבוּ אֵלֵיהֶם. וְעַל זֶה הֵם מְכָם בְּנֵדוּי.

דְּבַר אַחֵר, מְנַדִּיכֶם - בְּגִלוּתְכֶם, כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָא (איכה ד) סוּרוּ טָמֵא קְרָאוּ לָמוֹ. וּמַה הֵם אוֹמְרִים? לְמַעַן שְׁמִי יִכְבֹּד ה', בְּשִׁבְלֵנוּ וּבְשִׁבְלֵנוּ נִפְשָׁנוּ יִכְבֹּד ה', וְכָל כְּבוֹדוֹ בְּשִׁבְלֵנוּ הוּא. וּכְשִׁישְׂרָאֵל

וְתַתֵּן לָהּ אֶת אֲשֶׁר הוֹתָרָה מִשְׁבַּעָה. זוֹ תוֹסֶפֶת קְדוּשִׁים וּבְכָרוֹת.

גַּם כִּי אָמַר אֵלֵי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִדְבְּקִין (שם). שֶׁהָרִי תִשׁוּקְתָהּ לְהִדְבֵק תְּמִיד עִם הַנְּעָרִים, אֵלּוֹ הַכְּרוּבִים הַקְּדוּשִׁים, שְׁכָל תִּשׁוּקְתָהּ בָּהֶם. הַדְּבַר הַזֶּה הוּא בְּסוּד קְדוּשׁ.

וְאִם תֹּאמַר, דְּבַר כּוֹזֵב אָמַרְתָּ, וְהָרִי הוּא אָמַר וְכֵה תִדְבְּקִין עִם נַעֲרָתִי, וְלֹא אָמַר עִם הַנְּעָרִים? אֶלָּא הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא כֵה, אֵינוֹ אֶלָּא כְּשִׂמְחַתְכֶם (כְּשִׂמְחַתְכֶם) עַל שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, לְקַבֵּל בְּרָכוֹת בְּסוּד שֶׁל עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַיְחִוּד, שֶׁהֵן (דְּבָרִים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הָרִי עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַיְחִוּד בְּתַקּוּן שֶׁל הַכְּרוּבִים, שְׁכִיּוֹן שְׁנֵתְקָנָה בָּהֶן, אִזְ נִקְרָאת כ"ה, וְאִז אָמַר וְכ"ה תִדְבְּקִין. וְעַם כָּל זֶה - עִם נַעֲרָתִי, שֶׁהַכֹּל הַצְּטָרָךְ, שֶׁלֹּא לְהַשְׁאִירָן זְכָרִים וּנְקִבוֹת.

וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה. רַבִּי יִיבָא סְבָא אָמַר כְּךָ, מִלְּמַד שֶׁהָרָאָה לָהּ כְּרוּבִים. וַיֵּשׁ בְּסִפְרוֹ שֶׁל אָדָם, שָׂאֵף עַל גֵּב שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁלֹּא תִזוּז מִכְּרוּב אֶחָד לְעוֹלָמִים. כְּמוֹ זֶה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (רוֹת ב) וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה, לֹא תִזוּזִי מֵאֶחָד מֵהֶם לְעוֹלָמִים.

וְעַל זֶה הִיא אָמְרָה עִם הַנְּעָרִים, אוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, תִּדְבְּקִין וְדָאִי. וְכֵן עִם אוֹתָם הַמְּרַכְּבוֹת הַנְּקִבוֹת, כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָא (שם) עֵינֶיךָ בְּשִׁדָּה אֲשֶׁר יִקְצְרוּן וְהִלְכְתָּ אַחֲרֵיהֶן. הַפְּסוּק הַזֶּה בָּא לְהַדְרִישׁ. אֲבָל עֵינֶיךָ, הֵם עֵינֵי ה' מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ. בְּשִׁדָּה אֲשֶׁר יִקְצְרוּן, שֶׁהוּאִיל שְׁמִשׁוֹטְטִים בְּכָל הָעוֹלָם, וְהִלְכְתָּ אַחֲרֵיהֶן לְדַעַת.

הַלּוֹא צוּיְתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִגְעָךְ, שֶׁהָרִי הַכְּרוּבִים לֹא שׁוֹכְכִים לְעוֹלָמִים, כְּדִי לִינֵק מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּקְרָא (ישעיה סו) לְמַעַן תִּמְצֹו וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזִּז כְּבוֹדָהּ. וּבִאוֹתוֹ הַזֶּמֶן שֶׁהִיא הוֹלְכָת אַחֵר הָעֵינִים לְרֹאוֹת אֶת כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, אוֹתָם הַכְּרוּבִים אֵין קָרְבִים אֵלֵיהָ, וְלֹא מִתְעוֹרְרִים לִינֵק מִמֶּנּוּ.

וְצִמִּית וְהִלְכְתָּ אֶל הַכָּלִים. וְצִמִּית, כְּשִׁתְּשׁוּקְתָךְ לִינֵק מִסוּד הָעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן בְּהִתְעוֹרְרוֹת אוֹתָם הַכְּרוּבִים, וּבְשִׁבְלֵם הִיא מְשַׁקֵּית מֵהַשְּׂקָא

לְאוֹתוֹ הַצַּד (מְהַאֲכֵל, אֵלָא מְאוֹתוֹ חֲמִיץ לְתַת לְשֶׁאֵר הָעַמִּים מְאוֹתוֹ צַד) הָרַע, לְזוֹן אֶת שֶׁאֵר הָעַמִּים, וּלְהַזוֹן מִמֶּנּוּ. וַיִּצְבֹּט לָהּ קָלִי - מְאָכֵל שְׂיוֹצָא מֵאֵשׁ שֶׁל צַד שְׂמַאֵל, כְּדִי לְתַת מְזוֹן וְטָרֵף לְכָל, וְאֶפְלוּ לְכָלְבִּים, וְכָל אוֹתָם שְׂיוֹצָאִים וּמְתַפְשָׁטִים מְאוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר שֶׁל הַטְּמֵאָה.

וְאָז, וְתֹאכֵל וְתִשְׂבַּע וְתִתֵּר. וְתֹאכֵל וְתִשְׂבַּע - מְאוֹתוֹ הַמְּאָכֵל הַקְּדוֹשׁ. וְתִתֵּר - מְאוֹתוֹ הַמְּאָכֵל הָאֲחֵר, שֶׁהוּא בָּא שְׂיוֹרִים שְׂיוֹרִים, הַמְּאָכֵל שֶׁבָּא עַל הַשְּׂבַע. וְתִתֵּר, עוֹשֶׂה שְׂיוֹרִים לְאוֹתוֹ מְאָכֵל לְצַד הָאֲחֵר.

שְׂמַחוּ רַבֵּי נְהוֹרַאי וְרַבֵּי יוֹדָאי, וְאָמְרוּ, אֵלְמַלְא לֹא בָּאנוּ לְעוֹלָם אֵלָא לְשִׂמְעַת הַדְּבָרִים הַלְלוּ - דֵּינָנו!

וַיֹּאכֵל בַּעַז וַיִּשֶׁתּ וַיֵּיטֵב לָבוֹ (רות ג). אָמַר רַבֵּי חֲזַקְיָה, מְלַמֵּד שְׂבִירָה עַל מְזוֹנוֹ. מֵהוּ וַיֵּיטֵב לָבוֹ? שְׂבִירָה אֶת הַמְּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא לָב.

רַבֵּי נְחֻמֵּיהַ פְּתַח, (דברים ח) וְאָכַלְתָּ וְשִׂבַּעְתָּ וּבִרְכַתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. וְאָכַלְתָּ וְשִׂבַּעְתָּ - כָּל הָאוֹכֵל וְאִינוּ מְבָרֵךְ בְּרַכַת הַמְּזוֹן, נִקְרָא מְשַׁחֵית וְגוֹזֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כח) גוֹזֵל אֲבִיו וְאִמּוֹ וְאָמַר אֵין פֶּשַׁע חֵבֵר הוּא לְאִישׁ מְשַׁחֵית.

וְאָמַר רַבֵּי יוֹדָאי, גְּדוֹל כַּח בְּרַכַת הַמְּזוֹן, שְׂמוּסִיף כַּח בְּרַכָּה בְּפִמְלִיא שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רַבֵּי חֲנִינְא, גְּדוֹל כַּח בְּרַכַת הַמְּזוֹן, שְׂמוּסִיף בְּרַכָּה עַל מַעְשֵׂה יָדָיו שֶׁל אָדָם.

רַבֵּי בּוֹן וְרַבֵּי יוֹסִי בְּרַבֵּי חֲנִינְא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ לְפָדְיוֹן שְׂבוּיִים. נִקְלְעוּ בְּכַפֵּר הַזֶּה. יִשְׁנוּ שֵׁם עִם אוֹתוֹ הַמְּלוֹן. בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה קָמוּ לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה. קָמָה אוֹתָהּ אֵשֶׁת הַבַּיִת וְהִדְלִיקָה לָהֶם נֵר. בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, יִשְׁבָּה הִיא אַחֲרֵיהֶם לְשִׂמְעַת דְּבָרֵי תּוֹרָה. הַשְּׂגִיחוּ עָלֶיהָ.

פְּתַח אֶחָד וְאָמַר, (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חוֹפֵשׁ כָּל חַדְרֵי בֵּטֵן. נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, וְדָאִי. מָה הַנֵּר מְאִיר בְּאֶפְלָה, אֵף נִשְׁמַתוֹ שֶׁל אָדָם מְאִירָה לְגוֹף.

חֲזַר וְאָמַר, בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים הָאֵשֶׁה זוֹכָה - בְּחֻלָּה, וּבְנִדָּה, וּבְהִדְלַקַת הַנֵּר. וְכֻלָּם שְׂנִינּוּ. בֵּין כֵּךְ

מִתְעוֹרְרִים, וּמְחַכִּים בְּכָל יוֹם לְשִׂמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵם לֹא מְאָמִינִים כָּלָל, וְאוֹמְרִים נִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם, בְּזִמְן שְׂיוֹרְדַת אוֹתָהּ הַשְּׂמִיחָה שְׁלָכֶם. וְהֵם יְבוֹשׁוּ, כְּמִי שֶׁתּוֹלָה סְרַחוּנוֹת בְּאַחֲרִים.

בְּמִדּוֹר שֶׁל בֵּית הַגֵּרָן יֵשׁ עֲשִׂיר אֶחָד וְהוּא אֶחָד, וְהֵם שְׂנִים, וַיִּחַד הָיוּ. וְכָל הָעֲטוּרִים וְהַשְּׂמוֹת שֶׁל הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, אֵף כֵּךְ לָהֶם, בְּלִי הַתְּהַפְּכוֹת שֶׁלְרַע, שְׂעוּמָדִים תָּמִיד לְפָנֵי פֶתַח בֵּית הַמְּלָךְ, מִחוּץ לְסוּד הָאֱמוּנָה. אוֹתוֹ דָּבַר ה' נִקְרָא שֵׁם טוֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ז) טוֹב שֵׁם. ה' הוּא טוֹב.

אוֹתוֹ הַצַּד הָרַע הֵם שְׂנִים, זָכַר וּנְקָבָה, וְהֵם מְחַבְּרִים, וְהַשְּׂמוֹת שֶׁלָּהֶם בְּהַפְּךָ שֶׁל רַע, אֵלֵהִים אַחֲרִים, אֵל אַחֵר, שֵׁם רַע. אוֹתָהּ הַנְּקָבָה כֵּךְ נִקְרָאת, בְּחַבּוּר שֶׁל זָכַר שֶׁהַתְּחַבֵּר עִמָּהּ, שְׂאִין נִפְרָדִים.

וְהַמְּמַנִּים עַל שֶׁאֵר הָעַמִּים, וְלֹא מְשׁוּם הַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם, אֵף עַל גַּב שֶׁהִיא נוֹדְדַת וּמְרַחֶקֶת מִמֶּנּוּ, הִיא עִמָּהֶם בְּגִלוּתָם. וְלֹא יוֹדְעִים שֶׁהֵנָּה בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ הֵם מְתַגְּבְּרִים, שֶׁהִיא מְזִינָה וּמְחַזְּקַת אוֹתוֹ הַשֵּׁם הָרַע בְּחֻטְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (שיר א) שְׂמַנִּי נִטְרָה אֶת הַכְּרָמִים. וְאֶפְלוּ בְּזִמְן שְׂשׁוּלְטִים, אוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הָאֱמוּנָה נוֹטֵל וְנוֹתֵן חֶלֶק עֵצִים לְכָלְב, וּמִמֶּנּוּ נִזְוָנִים הַרְשָׁעִים.

מָה כְּתוּב? (רות ב) וַיֹּאמֶר לָהּ בַּעַז לְעַת הָאֵכֵל. בְּזִמְן שֶׁהִיא הַתְּתַקְנָה מִתּוֹךְ תַּחְתּוֹנִים וְעֵלְיוֹנִים. מִהַתְּתַחְתּוֹנִים - בְּקַרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת, וְתַפְלוֹת, וְרִצּוֹן הָרִצּוֹן, שְׂעוּלָה מִן הַתְּתַחְתּוֹנִים. מִהַעֲלִיוֹנִים - בְּתַקּוּנִים שֶׁל הַמְּרַכְּבוֹת וְהַכְּרוּבִים, בְּמְאָכְלָהּ, בְּשִׂמְחָה (כְּמִי שֶׁעוֹבֵד עֲבוּדָה בְּרִצּוֹן וּבְשִׂמְחָה) וְרִצּוֹן, שְׂזָהוּ לְעַת הָאֵכֵל.

וְרִצּוֹן הַצַּדִּיק חֵי אֵלֶיהָ, וּמִתְתַקְנָתָה עַל מְרַכְּבוֹתֶיהָ. וּמָה אוֹמֵר לָהּ? גְּשִׁי הַלֵּ"ם, בְּקִשׁוּטֵי הַמְּלָךְ הָעֵלְיוֹן. וְאָכַלְתָּ מִן הַלֶּחֶם, תִּקְבְּלִי מְזוֹן וְרִצּוֹן וּמְאָכֵל קְדוֹשׁ לְחֶלֶק לְאוֹכְלוֹסִיף הַקְּדוֹשִׁים לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה.

וְעַם כָּל זֶה, וְטַבְלַת פֶּתַח בְּחִמָּץ, יֵשׁ לָךְ לְטַל דְּרֹךְ טְבוּל מְאוֹתוֹ הַחֲמִיץ שֶׁל צַד הַשְּׂמַאֵל, לְהֵינִיק

שביעית – לְכַרֵּךְ בְּרֶפֶת הַמוֹצֵיא, וּלְדַקֵּק בֵּה"א,
וְאָסוּר לֶאֱכֹל בְּלֵי בְרָכָה.

שמינית – הָאוֹכֵל עַל שְׁלַחְנוּ, צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה
גִּרְגָּרָן וּבִלְעָזָן, אֲלֵא כְּאוֹכֵל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

תשיעית – צָרִיךְ לומר על שְׁלַחְנוּ דְבָרֵי תוֹרָה.
וְיַחֲדֵי שְׁאִין לוֹ עִם מִי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, דִּי
לוֹ בְּבִרְכוּתָיו.

עשירית – מִיָּם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְלֹא הַצְּרִיכוּ בּוֹ
בְּרָכָה, אֲף עַל גַּב שֵׁיִדּוֹ מְזֻהָמוֹת מִתּוֹךְ
הַמְּאָכֵל. וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל רַחֲמֵי יָדַיִם.

כל הַעֲשָׂרָה הִלְלוּ הַצְּרִיכוּ קִדְּם בְּרֶכֶת הַמְּזוּזָן, וְכָל
אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ בּוֹ טַעַם מִתּוֹךְ הַיְּשִׁיבָה
הַעֲלִינָהּ, וְאֵנִי חֹזְרֵתִי עֲלֵיהֶם.

אחד – לְתַקוֹן הַשְּׁלַחָן עַל אוֹתוֹ הַמְּזוּזָן שֶׁל אָדָם,
מִשׁוּם כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, שְׁנוֹתָן לוֹ מְזוּזָן לְגוֹפּוֹ.
שְׁשָׁנֵינוּ, קָשִׁים מְזוּנוֹתָיו שֶׁל אָדָם לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא כְּקָרִיעַת יַם סוּף.

למה קָשִׁים? אֲלֵא מִשׁוּם שְׁמֻזּוֹנוֹת הָעוֹלָם אֵין
בָּאִים אֲלֵא מִתּוֹךְ הַדִּין, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מַעֲבִיר עַל הַדִּין, וְזֵן אֶת הַרְשָׁעִים, אֶת הַהַגּוֹנִים
וְלִשְׂאֵינָם הַגּוֹנִים. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֵן אֶת כָּלֶם,
מִקְרָנֵי רָאִם עַד בִּיצֵי כְּנִים.

ושכינה עוֹמֶדֶת וְרוֹאֶה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל, כְּפִתּוּב (יחזקאל מא) זֶה הַשְּׁלַחָן
אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. וְדַאִי. וְכָתוּב וְאֶכְלֶתָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ.
לְפִיכָךְ צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה שְׁלַחְנוּ בַּחֵל עָרוּךְ וְלֹא עָרוּךְ,
וּבַיּוֹם שֶׁבַת צָרִיךְ תּוֹסֶפֶת שְׁנוֹי אַחַר לַמַּעֲלָה.

שנית – נְטִילַת יָדַיִם קִדְּם אֲכִילָהּ, מֶה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שְׂאֲכִילָהּ צָרִיכָה נְקִיּוֹת, כְּמוֹ
שְׂמֵלָאֲכִי הַשְּׂרָת לַמַּעֲלָה. שְׂכָף אָמַר רַב הַמְּנוּנָא
סָבָא, מֵהוּ שְׂכָתוּב (תהלים עח) לֶחֶם אֲבִירִים אֲכָל אִישׁ
– הַלֶּחֶם שְׂמֵלָאֲכִי הַשְּׂרָת אוֹכְלִים.

מה יוצא מִזֶּה? אֲלֵא מֶה מְלָאֲכִי הַשְּׂרָת אוֹכְלִים
בְּקִדְּשָׁה וּבְטָהָרָה וּבְנְקִיּוֹת – אֲף יִשְׂרָאֵל כֵּן
צָרִיכִים לֶאֱכֹל בְּקִדְּשָׁה וּבְטָהָרָה, שְׂכָתוּב (ויקרא יא)
וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם. אֵלוֹ מִיָּם רֵאשׁוֹנִים. וְהִיִּיתֶם קִדְּשִׁים –
אֵלוֹ מִיָּם אַחֲרוֹנִים. כִּי קְדוֹשׁ – זֶה שְׂמָן טוֹב. אֲנִי ה'
– זוֹ בְּרֶכֶת הַמְּזוּזָן.

הַחֲזִיר רֵאשׁוֹ, וְרָאָה אוֹתָהּ הָאִשָּׁה שְׂבוּכָה. קָם אָבִיהָ
וַיֵּשֶׁב בֵּינֵיהֶם.

אמר לוֹ רַבִּי בּוֹן, לְמָה בַּתָּךְ בּוּכָה? אָמַר, שֶׁלֹּא
זָכָתָה שְׂבַעֲלָה יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְהוּא עֲלָם בֵּין
שְׂתִים עֲשָׂרֵה שָׁנִים, וְאֶפְלוּ בְּרֶכֶת הַמְּזוּזָן אֵינוֹ יוֹדֵעַ,
וְלֹא יִכְלָתִי עִמּוֹ לְלַמֵּד אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן,
הַעֲבִירוּנוּ בְּאַחַר, וְלְמָה נָתַתָּ לוֹ אֶת בַּתְּךָ?

אמר הוּא, לֹא הַכְּרַתִּי בּוֹ, אֲלֵא עַל שְׂרָאִיתִי יוֹם
אֶחָד, שֶׁהִנֵּה לְשִׁמְעַע קְדִישׁ אֶחָד דִּלַּג מֵהַגּוֹ
לְמִטָּה, נְדַרְתִּי עָלַי לְהִשְׁיֵא לוֹ אֶת בַּתִּי. יִצְאֵתִי מִבֵּית
הַכְּנֶסֶת, וְנָתַתִּי לוֹ אֶת בַּתִּי, וְלֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְדַבְּרִים
אַחֲרִים, וְלֹא הִשְׁגַּחְתִּי יוֹתֵר. וְכַעַת נִמְצָא, שְׂאֶפְלוּ
דָּבָר אֶחָד בַּתּוֹרָה אֵינוֹ יוֹדֵעַ, וְלֹא רוֹצֵה לְלַמֵּד דָּבָר.

אמר לוֹ רַבִּי בּוֹן, אוּלַי יִזְכֶּה לְבֵן שְׂיִלְמַד אוֹתוֹ
תּוֹרָה הַרְבֵּה. בֵּינֵתִים קָם אוֹתוֹ הַעֲלָם
מִמְטָתוֹ, וְדִלַּג עֲלֵיהֶם, וַיֵּשֶׁב בֵּינֵיהֶם. הִסְתַּכַּל בּוֹ רַבִּי
בּוֹן. אָמַר, אֲנִי רֵאִיתִי בְּפָנָיו שְׂאוֹר גְּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה
יֵצֵא מִהַעֲלָם הַזֶּה.

פתח אוֹתוֹ רַבִּי וְאָמַר, (איוב לב) צָעִיר אֲנִי
לְיָמִים וְאַתֶּם יִשְׂיִשִׁים עַל כֵּן זַחֲלֵתִי
וְאִירָא מַחֲוֹת דְּעֵי אַתְכֶם. עַד שְׂפַתְחָ וְאָמַר
בְּדַבְּרִים שֶׁל בְּרֶכֶת הַמְּזוּזָן.

ואמר, עֲכָשׁוּ (שְׂאִמְרָת) שְׂאֶפְלוּ בְּרֶכֶת הַמְּזוּזָן לֹא
יִדְעָתִי – בְּבִרְכַת הַמְּזוּזָן יֵשׁ דַּבְּרִים יְדוּעִים,
וְהֵם י'. אֶחָד – לְתַקוֹן הַשְּׁלַחָן כְּפִי אוֹתוֹ הַמְּזוּזָן
(וּלְזִמּוֹ). וְמִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ מְזוּזָן כָּךְ וְיִסְדֵּר שְׁלַחְנוּ
– הוּא מְשַׁבַּח, מִשׁוּם שְׂיִוֵּשֶׁב לֶאֱכֹל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ,
שְׂכָתוּב וְאֶכְלֶתָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ.

שנית – נְטִילַת יָדַיִם קִדְּם אֲכִילָהּ. מִי שְׂאוֹכֵל בְּלֵי
נְטִילַת יָדַיִם, כְּאֵלוֹ אֲכָל טָמֵא.

שלישית – נְטִילַת יָדַיִם שְׂיִטֵּל יָמִין בְּשִׂמְאֵל,
וַיִּשְׂמַשׁ בְּשִׂמְאֵל אֶת הַיָּמִין, וַיִּטֵּל עַד
שַׁעֲרֵי הַפֶּרֶק שְׂגָזְרוּ חֲכָמִים.

הרביעית – שְׂצָרִיךְ לְהַגְבִּיחַ יָדוֹ לְאַחַר הַנְּטִילָה
בְּשַׁעֲרֵי שְׂמֵבְרָךְ, וַיִּזְוַג שְׂתִי זְרוּעוֹתָיו
כְּאַחַת בְּשַׁעֲרֵי הַגְּבִהַת יָדָיו.

חמישית – שְׂצָרִיךְ לְסַמֵּךְ בְּרָכָה לְנְטִילָה הַזֹּאת.
ששית – לְתַת מֵהַפֶּת לְעַנְיִים.

השלישית – לטל ימין בשמאל, משום שהימין יש לו שבח על השמאל בכל, וצריך לטל את הימין בשמאל ולשמש אותו, שהרי הימין של האדם כגון עליון, להיות לו שבח על השמאל.

שהתורה נתנה בימין, שכתוב (דברים לג) מימינו אש דת למו. וכתוב (תהלים קיח) ימין ה' רוממה ימין ה' עשה חיל. ועל זה, כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל.

לקדש ידיו, צריך השמאל לקדש את הימין. הפהן שעולה לדוכן, ממי נוטל ידיו? הנה אומר מלוי, שהוא מצד השמאל, שהוא משמש את הפהן העולה לדוכן להיות ימין פראוי ולהתקדש מתוך השמאל. אף כאן גם, הימין לא צריך להתקדש אלא מתוך השמאל.

ועוד, צריך לטל את כל פרכי היד. ארבעה עשר פרכים הם, שנקראים י"ד, וזה הוא כי יד על כס י"ה, כמו שבארה רב המנונא סבא באותיות של אלפא ביתא ראש וסוף, שנקראים א"ת ב"ש. וכל אותם י"ד הפרכים, בסוד של אלפ"א בית"א, מתוך ה' ומעלה, ונקראים י"ד פרכים. וי"ד עובדים לי"ד, להיות כלל של ימין בשמאל, והשמאל בימין, ועל זה נטילת ידים, להכליל זה עם זה.

רביעית – שצריך להגביה ידיו בשעה שמברך לאחר נטילה, ויקדש ידיו, שכתוב (תהלים קלד) שאו ידיכם קדש וברכו את ה'. מה הטעם?

משום שהאצבעות הן דיוקן עליון. האצבעות הן חמש. ארבע אצבעות שהן מחברות יחד, יש בהן שלשה פרכים בכל אחת, שהן סוד של דיוקן המרכבה העליונה. שהרי המרכבה הקדושה היא ארבע, והם שנים עשר פרכים, ועל כן שם המפרש של ארבע אותיות, שתיים עשרה אותיות הוא. וזהו שם המפרש באותיותיו, הם שנים עשר פרכים, כל פרק ופרק נקרא אות.

אצבע יתרה שנקראת גודל, שהיא חוץ מהם, ויש בה שני פרכים. אותם שני הפרכים, שתי אותיות טמירות בשתי דרגות עליונות טמירות. השבח של כלם הם.

והמפתח של כלם למעלה, אל אותו הטמיר שאינו מתגלה, ואלו הפרכים כלם

וכך אומרים. והתקדשתם, שכל האוכל בקדשה ובטהרה ובנקיות, נדמה למלאכי השרת שהם קדושים. ושכתוב כי קדוש אני ה', מלמד שצריך פונה בכרכת המזון.

וכל האוכל בלא נטילת ידים, אכילתו טמא. והשכינה מה היא אומרת? (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתיו. מה הטעם? משום שיש מדת פרענות בעולם, ושמו עין הרע. וכל האוכל בלא נטילת ידים, אותה המדה של פרענות שורה עליו. וכל אותו המאכל שלה הוא נקרא לחם רע עין.

שכך אמר רב המנונא סבא, שתי מדות עומדות על שלחנו של אדם, אחת מדת טוב, ואחת מדת רע. כשהאדם מקדש ידיו ומברך, מדת טוב אומרת: זהו שלחנו של הקדוש ברוך הוא. ומניחה ידיה על ראשו ואומרת לו: עבדי אתה, עבדו של מקום אתה, כמו שנאמר (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

ובשאיין אדם מקדש את ידיו ואוכל, מדת רע אומרת: זה שלי הוא! מיד שורה עליו ומטמאה אותו, ומאכלו נקרא לחם רע עין.

סדר הלימוד ליום יא אב [יום 306 בשנה]

מעשה היה בבבל, באיש אחד שזמן אותו העני לאכל. ראה אותו שלא נטל ידיו ואכל. אותו העני קם מהשלחן והלך לו. קרא לו ואמר לו: שב במקומך ואכל!

אמר לו: חס ושלוש שאני אכל עמך, שעליך כתוב (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין וכו', ולא עוד, אלא שמאכלך טמא, וכתוב (ויקרא יא) ולא תטמאו בהם ונטמתם בם. שכל מי ששורה עליו רוח רע עין, מקבל טמאה סתומה, שאין לה פתיחות כלל. בא המעשה לפני חכמים, ונתנו לאותו העני מאה זוזים.

בכה רבי חגי ואמר, אשריכם ישראל! אשריכם עוסקים בתורה ובמצוות! ומה העני, שהיה רעב, ועצר מעיו, ושמר עצמו, ולא חשש אלא לכבוד אדונו – כמה שכר טוב עתיד למי שעוסקים בתורה.

רשע, שפּתּוּב (משלי יג) וּבִטָּן רשעים תּחֲסֹר. משום כּף צָרִיד לֹאכֵל בְּנַחַת עַל שִׁלְחָנוֹ, כְּמִי שִׁיּוֹשֵׁב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

תְּשִׁיעִית - שִׁיְהִיָּה עַל שִׁלְחָנוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ, שִׁלְחָן שָׁאִין בּוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה, הָרִי הוּא כְּמִי שֶׁאוּכֵל מִזְבְּחֵי מֵתִים. זוֹ עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁפְּתוּב (ישעיה כח) כִּי כָּל שִׁלְחָנוֹת מְלָאוּ קִיָּא צָאָה בְּלֵי מְקוֹם. עֲבוּדָה זָרָה נִקְרָאת קִיָּא צוּאָה.

מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַלֵּק חֻלְקִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל לַיְלָה מְזוֹנוֹת לְעוֹלָם, לְעֵלְיוֹנִים וְלַתַּחְתּוֹנִים. בְּלִילָה - לְאוֹתָם הַמְּלָאכִים הַמְּמַנִּים עַל מְקוֹמָם, וְשׁוֹלְטִים בְּלִילָה, אוֹכְלִים בְּלִילָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר (משלי לא) וַתִּקֶּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֶק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

בִּיּוֹם - לְאוֹתָם הַמְּלָאכִים הַמְּמַנִּים עַל מְקוֹמָם וְשׁוֹלְטִים בִּיּוֹם, מְחַלֵּק לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוֹן בִּיּוֹם. כִּיּוֹן שֶׁחֻלְק לָהֶם, לְאַחֲרֵיהֶם מְחַלֵּק לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

כָּל אוֹתָם הַמְּלָאכִים שֶׁלְּמַעְלָה, בְּעוֹדָם אוֹכְלִים מְזוֹנָם, כָּלֵם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְנַשְּׂאִים אֶת אֲדוֹנָם, וְאַחַר כֵּן אֵף כֵּן. כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, צָרִיד לָהֶם בְּגוֹן הַזֶּה מִמֶּשׁ, לְהִיּוֹת חֲבָרִים עִמָּהֶם.

הַעֲשִׂירִית - מִים אַחֲרוֹנִים, שֶׁהֵם חוֹבָה, לְהַעֲבִיר הַזְּהֵמָה הַרְעָה מִמֶּנּוּ, וְלַתֵּת חֵלֶק לְצַד הַרְעָה מְאוֹתָהּ זֶהֱמָה שֶׁעַל יָדוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִמָּצָא אֵלָיו מְקַטְרֵג.

שְׁשִׁנְיָנוּ, מִדָּה טוֹבָה נִטְלָה אוֹתוֹ הַרְצוֹן וְהַכּוֹנָה שֶׁל נְטִילַת יָדַיִם, וְהַמוּצִיא, וּבִרְכַּת הַנְּהַנִּין, וּבִרְכַּת הַמְּזוֹן. מִדָּה רְעָה נִטְלָה אוֹתָהּ זֶהֱמָה שֶׁל יָדַיִם בְּמִים אַחֲרוֹנִים, וּבִזְהָה יִפְרָד מִמֶּנּוּ, (ולא יִקְטַרְג עֲלָיו) וּבִזְהָה נוֹטֵל חֵלֶקוֹ.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (רות ג) וַיֹּאכֵל בַּעַז וַיִּשֶׁתּ וַיִּיטֵב לְבוֹ, שֶׁבְּרוּךְ עַל מְזוֹנוֹ, וְשִׁמַּח אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא לֵב, אוֹתוֹ הַלֵּב שֶׁצָּרִיד לֵב וְרָצוֹן שֶׁל אָדָם.

וּמִים אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וּמְקַבֵּל אוֹתָם אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא חוֹבָה, וּבְאוֹתָם הַמִּים נִחָה דַעְתּוֹ. מִשּׁוּם שֶׁשְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ, אַחַת נִקְרָאת זְכוּת, וְאַחַת נִקְרָאת חוֹבָה. וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל זֶה פּוֹתְחִים לְזְכוּת,

זְקוּפִים אֶל אוֹתוֹ הַטְּמִיר לְאַחַר שֶׁמִּתְקַדְּשִׁים, מִשּׁוּם שֶׁכָּלֵם מִתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ.

וְעַבְשׁוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ, צָרִיד לְזַקֵּף אֶת הָאֲצָבָעוֹת לְמַעְלָה, לְהַעִיר אוֹתָם הַפְּרָקִים הָעֵלְיוֹנִים הַקְּדוּשִׁים (שֶׁהִסְתַּתְּרוּ). וְעַל כֵּן, ה' אֲצָבָעוֹת וַיִּדְּ הַפְּרָקִים שִׁישׁ בֶּהֶן - הָרִי תִשְׁעָה עֶשְׂרֵי. וּב' פְּרָקִים עֵלְיוֹנִים - הָרִי עֶשְׂרִים וְאַחַד בְּזוּרְע הַיָּמִין, כְּנֶגֶד אֶהְיָה שֶׁחֲשַׁבּוֹנוּ עֶשְׂרִים וְאַחַת. וְכֵן בְּיַד שְׁמַאל עֶשְׂרִים וְאַחַד, כְּנֶגֶד אֶהְיָה שֶׁחֲשַׁבּוֹנוּ עֶשְׂרִים וְאַחַת. וְעַל זֶה אֶהְיָה אֲשֶׁר אֶהְיָה.

וְהַסּוּדָה, אֶהְיָה רַא"שׁ אֶהְיָה. אֲשֶׁר הַפְּכוּ רַא"שׁ. וְעַל זֶה אָמַר (דְּבָרִים טז) רָאשֵׁיכֶם שְׁבִטִיכֶם. רָאשֵׁיכֶם - זְרוּעַ יָמִין. שְׁבִטִיכֶם - זְרוּעַ שְׁמַאל.

הַחֲמִישִׁית - שֶׁצָּרִיד לְבָרֵךְ בְּכוֹנָה, כְּמוֹ שְׁאֵמַרְנוּ, כְּדִי לְעוֹרֵר בְּרֻכּוֹת לְמַעְלָה, בְּדִיוֹקָן שֶׁל הָאֲצָבָעוֹת. הַשְּׁשִׁית - לְתַתּ מְאוֹתוֹ הַמְּאָכֵל לְעֵנִי, שֶׁזֶהוּ כְּרָאוּי. וּמִצָּה מִן הַמְּבַחֵר לְתַתּ מְאוֹתוֹ הַמְּאָכֵל שֶׁהוּא אוֹכֵל, מִכָּל הַמְּשַׁפְּרִים שֶׁהוּא תָּאֵב, שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִהְנֶה מְאוֹתוֹ הַמְּזוֹן שֶׁהוּא נוֹתֵן לְעֵנִי, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַמְּאָכֵל שֶׁהוּא נוֹתֵן, עוֹשֶׂה נַחַת לְנַפְשׁ הָעֵנִי הַזֶּה, וּמְשַׁמַּח אוֹתוֹ.

הַשְּׁבִיעִית - לְבָרֵךְ בְּרַכַּת הַמוּצִיא עַל הַלֶּחֶם. שֶׁכָּן אָמַר רַב הַמְּנוּנָא סְבָא, שֶׁכַּע אֲרָצוֹת הֵן, וְכָלֵם מְדוּרִים לְמַטָּה. וּמְכַלֵּן לֹא הַתְּרַצָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֵא בַתְּבַל הַזֶּה. וּבְכַלֵּן לֹא הִיוּ מְאוֹתָם שְׁבַעָה מִיָּנִים אֲלֵא בַתְּבַל הַזֶּה.

וּבְכַלֵּן נוֹתֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל הָעֲשָׂבִים וְכָל יְבוּלֵי הָאָרֶץ בְּיַד מְמַנִּים, פָּרַט לְאֵלוֹ שְׁבַעַת הַמִּיָּנִים, לֶחֶם שֶׁל מְאָכֵל בְּנֵי הָאָדָם. וּמִשּׁוּם כֵּן צָרִיד לְדַקְדֵּק בְּהִיאָה שֶׁל הַמוּצִיא, שֶׁהָרִי הַלֶּחֶם נִמְסָר בְּיָדוֹ, וְלֹא בְּיַדֵּי הַמְּמַנִּים, וְהוּא שְׁמוּצִיא אוֹתוֹ וְלֹא אַחַר, וְלִכֵּן ה' מוּצִיא, וְלֹא מוּצִיא.

הַשְּׁמִינִית - שֶׁלֹּא יִהְיֶה גְרַגְרָן וּבִלְעָן, אֲלֵא כְּמִי שֶׁאוּכֵל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. שָׂאִין הַבְּרַכָּה שׁוֹרָה בְּמַעְיוֹ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁנִּמְצָא בִלְעָן, אֲלֵא בְּאוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִמְצָא בִלְעָן. וְהַבִּלְעָן הוּא כְּמוֹ עֶשׂוֹ, שֶׁכְּתוּב (בראשית כה) הַלְעִיטָנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה, דֶּרֶךְ הַלְעֻטָּה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַנְּחַשׁ הַרְעָה שְׂרוּי בְּמַעְיוֹ, וְלֹא יִשְׁבַּע. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁנִּקְרָא

ובטובו חיינו, ולא מטובו. שזן בטוב את אותו העולם התחתון, שיצא ממדת הטוב עצמה, שנקראת טובו, כמו שנאמר (הושע ג) ופחדו אל ה' ואל טובו. אל ה' - זה העולם התחתון. ואל טובו - זהו עץ החיים. (ירמיה לא) ונהרו אל טוב ה'. שעל ידו נזונים ונאורים כל העולמות.

בעשרה, שהרי הכל בהסכמה אחת, מהראש העליון ועד סוף כל הדרגות. אותו המברך אומר ורושם, נברך לאלהינו.

וכן משם ולהלאה, כיון שמברך ברכת הזן על המזון שיצא מתוך העולם העליון, שהוא המקור של הכל, חוזר אחר כך ואומר על ארץ חמדה, הסוד של העולם התחתון. מה הטעם? משום שאת כל הברכות צריך בראשונה לעולם העליון, שהוא המקור של הכל, ואחר כך אל העולם התחתון הקדוש.

כמו זה בקדיש, (שהרי הגדלה בראשונה לגבי העולם העליון, ואחר כך קדשה (לגבי) העולם התחתון הקדוש) יתגדל ויתקדש שמייה רבא. אותו השם הגדול העליון על הכל, המקור של החיים, שממנו יוצאות כל הברכות וכל הקדשות, וזהו העולם הבא. ואחר כך ממשיכים ממנו בעולם שבא כרצונו, העולם התחתון. בגון הזה כל הברכות, חוץ מתפלה בברכות שאדם שוחה בהן, שמתחיל ממטה למעלה.

ברכת הארץ, זה העולם התחתון, שנכלל בסוד של ברית ותורה. הברית - זה עץ החיים, ותורה - העמוד האמצעי. חיים ומזון - שיוצאים מן העולם הבא לזון בהם את העולם התחתון.

נשים ועבדים וקטנים חייבים בברכת המזון. אבל הם אינם מברכים, שהרי שנינו, אוי לו לאדם שאשתו ובניו מברכים לו.

ואמר רבי אבא, נשים חייבות במקרא מגלה, אבל הן אינן קוראות לאחרים, אבל חייבות לשמע הברכה מפי המברך. כעין זה חייבת האשה לשמע הברכה מפי בעלה, וחייב בעלה להמתין לה על השלחן, כדי לשמע מפי המברך.

אין שם זכר - קוראים למי שמברך להם. היו נשים הרבה - המברך עליהן אינו מברך בשם.

וכל הדברים של זה פותחים לחובה, ונדונים לחובה. ועל זה, מים אחרונים הם החלקים של חובה, שנהנה מזה. וסוד יפה.

בום של ברכה צריכה עשרה דברים, כמו שהעירו בהם חכמים. ברכת המזון בשלשה צריך כוס. שלא בשלשה - אין צריך כוס. מה הטעם? שכוס של ברכה אין מתברכת אלא בשלשה, ומשלשה ומעלה. הנה פחות משלשה - לא.

בשלשה, אמרו רבותינו, שהוא אומר שאכלנו משלו. כאן לא אומרים למי מברך, אף על גב שהם שלשה, לא אמר למי שאכלנו משלו, או לשם, ולא אומרים אלא נברך שאכלנו, ולא אומרים למי.

וכאן העירו רבותינו, שהכוס הזו של ברכה עומדת לפניו, ועיניו מסתכלים בה, והסוד - (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה. ואותה הכוס של ברכה נוטלת ברכות ומזונות מתוך שלשת האבות. ומאותו המזון שהוא נטל אנו אוכלים.

ועל זה מסתכלים בו, ואומרים נברך שאכלנו משלו. נסכים דעתנו לברך, משום שאכלנו משלו, מאותו המזון שהוא נטל לזון את העולם.

והם עונים ואומרים אל (העולם) העליון, ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו. וכעת רושמים ואומרים דרגה ידועה, שכל המזון יוצא ממנה, ואומרים ברוך. מי הברוך? אותו המלך שהשלוש שלו, המלך העליון, שכל הברכות יוצאות ממנו. וברוך הזה, מנין לנו? שכתוב (מלכים א-ב) והמלך שלמה ברוך, המלך שהשלוש שלו.

ועל זה הם אומרים הרשם של המקום, מה שהוא לא אמר. מה הטעם? משום שהעולם העליון הזה, שהוא בינה, מריק ברכות בראשונה לשני הכרובים שתחתיה, והם ימין ושמאל, חסד וגבורה. ועל כן נרשמו אותם שנים, לעשות רשם של אותה הדרגה העליונה. אותו שמברך שהוא באמצע, נוטל הכל מבין שני הצדדים, והוא מברך מכאן והלאה, ורושם המקום והדרגה, ואז מסכימים (מתבשמים) יחד בשלוש גדול שנים עשר השבטים שלמעלה.

וְאָז מעלה ומטה בקיום הדין של השמאל עומדים. וְאָז כתוב (רות ג) וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיַּחְרַד הָאִישׁ וַיִּלְפַּת וַהֲנִה אִשָּׁה שֹׁכֶת מִרְגְּלֹתָיו.

וַיְהִי בחצי הלילה. שנינו, שלש משמרות הוא הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי. ובכל משמרה ומשמרה מלאכים ידועים, ממנים בלילה בשלש המשמרות הללו.

בַּמְשֻׁמְרָה הראשונה, הם המלאכים שאומרים שירה בראשית הלילה. ומה הם אומרים? (תהלים כד) לְדָוִד מְזֻמֹּר לַה' הָאָרֶץ וְגו', (שם) מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'. (שם) נָקִי כַפַּיִם וְבַר לֵבָב וְגו'.

מִשּׁוּמִם שכל נשמות בני האדם יוצאות ורוצות לעלות. כשעולות למקום של הממנים הללו ששם עומדים המשמרה הראשונה, יש שם שלש מאות ששים וחמשה היכלות, כחשבון ימות השנה, וממנים מגנים עליהם.

אִם זוכות אותן הנשמות, פותחים להן פתחים עליונים. ואם לא, דוחים אותן החוצה, והולכות ומשוטטות בכל העולם, ופוגשות את אותן הרוחות הרעות, ומודיעות להן דברים, מהם כוזבים ומהם אמת. אם זוכות להפגס, פותחים להן פתח, ונכנסות ועולות למקום אותן האחרות.

מִשְׁמֶרֶת שנייה, שם הם הממנים האחרים, שנקראים אבלי ציון, שמתאבלים על חרבן בית המקדש.

וּבְאוֹתָהּ השעה של קריאת הגבר, שמתעוררת אותה השלהבת של צד הצפון, מאותה התעוררות השלהבת הזאת, כשיוֹרֶדֶת לעולם הזה, עד כנפי התרנגול של העולם הזה, קורא בחיל, ואומר: התעוררו לפניה של בית המקדש כל אותם בעלי השלום, שכתוב (ישעיה לג) מְלֹאכֵי שְׁלוֹם מִרְיָבָיוֹן.

מִי שרואה בכי, ומי שלא רואה בכי, כלם מתכנסים לבכי של בית המקדש. מי ראה הערבוביה של כל צבאות השמים, וכל המרכבות הקדושות שגועות ובוכות?

וְהַקְדוּשׁ ברוך הוא גועה ובוכה, ובוועט בשלש מאות ושבעים (ותשעים) רקיעים. ואז,

ששנינו, נשים אינן מצטרפות לזמון. והואיל ואינן מצטרפות לזמון, אין מברכים עליהן בשם, שעקר ברכת המזון בזכר הוא, ולא בנקבה. אבל מחיבות לשמע ברכת המזון, ומחיבות במקרא מגלה לשמע מפי הקורא.

בְּרֵכַת בנין ירושלים בברכת המזון, שהרי אנו מברכים עד עכשו למעלה, ויש לברך למטה, ולברך על בנין המקדש, שהרי משם מזון יוצא לכל העולם. ושאר בני העולם אינם נזונים אלא משם, מן התמצית. והכל הוא בברכה ראשונה, כלל הכל. ועד כאן ברכת הזמון.

וּמִי שמברך ברכת המזון, משמח למעלה ומשמח למטה. וצריך לברך בשמחה וברצון הלב, כדי לשמח מדת הטוב, שכתוב ויאכל בעז וישת וייטב לבו. זוהי מדת הטוב, שכתוב (משלי טו) וטוב לב משתה תמיד. באו החברים ונשקוהו, ועשו שמחה והלולה אחרת, והזמינו את כל בני המקום, ושמוהו ראש לכלם.

וַיָּבֵא לשכב בקצה הערמה (רות ג). רבי נהוראי ורבי יהודאי באו לטבריה. שמעו את רבי שמעון שאומר את הפסוק הזה, ויאכל בעז וישת כו'. וייטב לבו – אכילת חיים של מעלה, ומאותם החיים שמח את לבו. וכיון ששמח אותו, מיד ויבא לשכב בקצה הערמה – אלו אבנים טובות ומרגליות טובות עליונות שסוכבות את הכסא הקדוש, כמו שנאמר (שיר ז) בַּטֶּנֶךְ עֲרַמַת חַטִּים סוּגָה בְּשׁוֹשְׁנִים.

וּמָה שכתוב (רות ג) וַתְּבֵא בִלְט וַתִּגַּל מִרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכַּב – נשכבה לרגליו, ולא נשכבה כנגדו, ולא אצלו. ויהי בחצי הלילה, מכאן שעד חצי הלילה לא ידע, שאין הקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן עם הצדיקים אלא עד אחר חצי הלילה.

שְׁחָרִי בראשית הלילה כל הנשמות עולות, וערמת החטים מתתקנת בהם. כשנחלק הלילה, אז קול מתעורר וקורא, ואותו הקול מתעורר מצד הצפון. ואותם השלהבות מגיעות עד אותו המקום שנקרא גבר, ואז קורא בחיל, ונקראת קריאת הגבר. ומיהו? גבריא"ל. מפה אותה השלהבת בכנפי התרנגול שלמטה, וקורא.

שלמה, איני כף, אלא (מלכים-א ב) בנה לך בית בירושלים וגו', והיה ביום צאתך וגו'.

ועל זה אמר לו הקדוש ברוך הוא, היטבת חסדך האחרון מן הראשון, שהתקימת בקיום אלי, ולא חששת לחרוף והגדוף של שאר העמים. אבל ליני הלילה, תהיי כעת בגלות, והובילי את בניך לשם בתורה ובמעשים טובים. ואם יעידו עליך מעשים טובים לגאל אותך - יגאל, ואם לא - וגאלתיך אנכי. חי ה' שכבי עד הבקר, עד שיבא הבקר והארת הגאלה. (ליני הלילה וגו').

בשעה שנחלק הלילה, היא מתעוררת אליו, ואז נכנס הקדוש ברוך הוא לגן העדן עם הצדיקים, להשתעשע בתורה בגן העדן עד בא היום.

ואז בא הגואל. מתי? בזמן שישראל מתפללים תפלה, וסומכים גאלה לתפלה, וישראל שרויים על הארץ הקדושה. וכשלא סומכים גאלה לתפלה, אז לא סומך זה את זה, והולכת בגלות.

והנה הגאל עבר אשר דבר בעז (רות ד), זהו גואל קרוב, יותר קרוב לגאלה. הרבה קרוב לעולם הבא, והימין העליון.

ויאמר סורה שבה פה פלוני אלמוני. מה זה אלמוני? אלמוני ממש. שהרי כתוב, השיב אחר ימינו. למה? אלא משום שהרי עד קץ הימין שוכבת לארץ, אז הוא אלמוני. פלוני מכסה, גנוז מיום שנברא העולם.

לא אוכל לגאל לי פן אשחית את נחלתי (שם). מכאן ששני משיחים הם, גואל קרוב וגואל רחוק. גואל קרוב מצד הימין. גואל רחוק זה משיח בן יוסף. ומי הוא? יוסף שנקרא צדיק, וזהו המשיח שבא ראשון.

לא אוכל לגאל לי, שהרי הימין (שהוא לאחור, שכתוב (איכה ב) השיב אחר ימינו), כתוב בו הושיעה ימינך וענני. ועד שנושע זה, לא אוכל לגאל לי.

גאל לך אתה את גאלתי. שהרי משיח בן יוסף בא ויגאל הראשון. אחר כך מתעורר הימין הגנוז, שהוא גנוז לשני הצדיקים הללו, צדיק וצדק. ועל זה שנינו שהוא גנוז לצדיקים, ובזה יקומו ויתחברו

באותה השעה כתוב, (רות ג) ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת. האיש - זה הקדוש ברוך הוא, ששואג ונותן קול על חרבן בית המקדש. זהו שכתוב (ירמיה כה) ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו. שאג ישאג על נהו - זו השכינה. וילפת - כמו שנאמר (איוב ו) ילפתו ארחות דרכם.

ואז הוא בועט בכל הרקיעים, וכל הצבאות וכל המרכבות בוכים ומתאבלים באותה השעה. מה הם אומרים? (תהלים עט) אלהים באו גוים בנחלתך וגו'. נתנו את נבלת עבדיך וגו'. (שם קלט) על נהרות בבל וגו'.

וילפת, למה? משום (שהרי) הנה אשה שכבת מרגלתיו, שוכבת לעפר, מהדקת בין הרגלים, זו כנסת ישראל. אז באותה שעה היא מתעוררת אליו, והוא שואל אותה, מי את בתי בגלות, ומי את בשעה הזו?

ותאמר אנכי רות אמתך. רוויה בצער, רוויה במכאובים על בני (שהם) בגלות, ועל הפלטרין הקדושים שגרשתי מהם. ולא די שגרשתי, אלא שמחרפים ומקללים בכל יום עליהם, ואין לי פה בגלות להחזיר להם.

ויאמר ברוכה את לה' בתי היטבת חסדך האחרון מן הראשון לבלתי לכת אחרי הבחורים אם דל אם עשיר. אמר לה הקדוש ברוך הוא, בתי, נזכר לפני, כשדוד משיחי גרש מירושלים, והוא בא עד בחורים, ויצא שמעי בן גרא מן הימיני אל משיחי, וגדף וקלל אליו, ושתק. כמו הגדוף הזה לא היה גדוף, וקלל אותו קללה נמרצת, ולא חשש להשיבו, ושתק.

וכעת בגלות, אף כאן חסד ואמת הרבה עשית עמדי, והיטבת (שהיטבת) את החסד האחרון הזה מאותו הראשון שהיה מבחורים, ואינך חוששת ללכת אחר החרופים והגדופים של שאר העמים, שהם כמו אותו מבחורים. אם דל - זה אספסונוס, שלא היה בן מלך. ואם עשיר - זה נבוכדנצר המלך בן מלך, ראש הזקב.

וחכמת שלמה אל שמעי, מה כתוב בו? (שמואל-ב טז) צא צא איש הדמים ואיש הבליעל. צא צא פעמים. צא מירושלים, צא מביתך. אמר לו

את העולם, ששמה שהוא שדי חתום בי? אמר לה:
לא אברא בך את עולמי.

עד שבאו ק"ר מחברים יחד. אמר: לא אברא בהם
את עולמי. וכן באו לפניו כלם, עד כ"ף.

ביון שירדה כ"ף מעל הכתר, נזדעזע הכתר,
ונזדעזעו שמונים אלף רבוא מרגליות
הקבועים בכתר. אמר להם הקדוש ברוך הוא:
למה אתם מזדעזעים? אמרו: רבונו של עולם, כל
טובנו וכל כבודנו, אינו אלא באות כ"ף, ועכשו
ירדה מעלינו.

אמרה לפניו: רבונו של עולם, רצונך לברא בי את
עולמך, שאני אות של כבודך? גער בה
הקדוש ברוך הוא, אמר: כ"ף כ"ף, חזר למקומך,
ולא ישאר הכתר שלי גרוע, ולא אברא בך את
עולמי, שבך עתידין לכשל כמה אלפים מישראל,
שנאמר (שמות לב) ויפל מן העם ביום ההוא כשלת
אלפי איש. מיד חזרה מלפניו בפחי נפש, וכן כלם.

עד שבאה בי"ת, ואמרה לפניו: רבונו של עולם,
רצונך לברא בי את עולמך, שאני אות של
ברכה, ובי מברכים אותך בניך ישראל העתידים
לברא בעולם, ואומרים ברוך אתה ה'? אמר לה
הקדוש ברוך הוא: בך ודאי אברא את עולמי, ואת
ראוייה לך!

עמדה אות אל"ף, ולא נכנסה לפניו. אמר לה
הקדוש ברוך הוא: אל"ף אל"ף, למה לא
תכנסי כשאר כל האותיות שנכנסו לפני? אמרה
לפניו: רבונו של עולם, מפני שראיתי כל האותיות
שנכנסו לפניך, שיצאו בפחי נפש. וכבר נתת לאות
בי"ת רשות שתברא בה את עולמך, ואין ראוי
למלך המלכים, למי שנתן מתנה, להעבירה ממנו,
ולפיכך עמדתי במקומי. אמר לה הקדוש ברוך
הוא: הואיל וכך הוא, את תהיי ראשונה לכל
האותיות. בך אני מתעלה להקרא בך שמי אחד.

ובתורה היה משגיח הקדוש ברוך הוא, ובורא
את העולם. והרי באות ב' בלבד ברא
את העולם, והלא (ואתה) אמרת בתורה כלה ברא
את העולם!?

אלא, מלמד שעשה הקדוש ברוך הוא לאות בי"ת
כמין ארון שמכסה מעל, וכל האותיות

בתשוקה בגניזה, לעשות תולדות ופרות בעולם,
ואז ימין ה' רוממה.

ויאמר הגאל לבעז קנה לך וישלף נעלו (רות ד),
כמו שנאמר (איוב כ) שלף ויצא מגוה. (שלף
איש - זה משה) בהתעוררות של ברית מדבר, ובלשון
כבוד. שפיון שמתעורר הימין אל הצדיק, מיד
וישלף נעלו, (ההתעוררות) שלו אל העולם התחתון.
(אז מתעורר לעשות תולדות בעולם) בכח אותו הגואל
הקרוב, ומעורר אותו אל העולם, ואומר קנה לך.

עד כאן סודות המגלה הזו. באו רבי נהוראי ורבי
יהודאי, ונשקו ראשו וידו. אמרו, ודאי אור
של סיני (בפסלע העליון) כך גם לפניו, המאור של
האור הוא.

וזאת לפניו בישראל על הגאולה ועל התמורה
לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו
וזאת התעודה בישראל (רות ד). רבותינו פותרים
הפסוק, ואומרים, זהו שכתוב (תהלים קב) לפנים
הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים. כשברא הקדוש
ברוך הוא עולמו, לא ברא אותו אלא עם התורה.
והתורה היתה אלפים שנה קדם שנברא העולם,
שכתוב (משלי ח) ואהיה שעשועים יום יום.

שישנינו, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו,
הכין את התורה, שכתוב (איוב כח) אז
ראה ויספרה וגו'. וברא בה העולם, ואחר כך גניזה.
עד שברא אדם הראשון, ולמדה לו, שכתוב (שם)
ויאמר לאדם וגו'.

באותה שעה עמדו כל האותיות לפניו. זאת
אמרת: בי יברא הקדוש ברוך הוא את
עולמו, וזאת אמרת: בי יברא הקדוש ברוך הוא
עולמו. עמדו לפניו כל האותיות למפרע, בתש"ר.

באה ת', ואמרה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו
של עולם, רצונך לברא בי את עולמך, שאני
חתימת כל האותיות, ועוד, ששמה הוא אמת, בי
נחתם? אמר לה: לא, אינך פדאי לברא בך את
עולמי, שבך עתידין כמה צדיקים מבני למות,
שכתוב (יחזקאל ט) והתוית ת"ו על מצחות האנשים
וגו'. ומיד יצאה לפניו בפחי נפש.

עמדה שי"ן לפני הקדוש ברוך הוא, ואמרה
לפניו: רבונו של עולם, רצונך לברא בי

ברוך הוא. והמקיים מצות יבום זוכה לשמו הגדול ברוך הוא כיתחזקאל, שכתוב (יחזקאל לו) ויהי קול כהנבאי והנה רעש, שנבואתו היתה ברעש, ולא בנחת.

רבי חזקיה (חנינא) אמר, גדולה מצות יבום, שהמקיים מצות יבום לשמה, נעשה שתף לקדוש ברוך הוא, שכתוב (רות ד) ולא יפרת שם המת. וכתוב (מלכים א-ח) ולא יפרת לך איש וגו'.

רבי חנינא לטעמו. ונתן לרעהו - זו מצות יבום. מהו ונתן לרעהו? אמר רבי חנינא, משל לאדם שהיה טועה במדבר במקום לסטים וחיות. כיון שראוהו לסטים טועה, עמדו עליו והכוהו, וקפחו כל שכרו וכל עמלו.

שמע חברו, זין עצמו והלך והוציא מידם ערם מכל. מה עשה? בנה לו בית ונתן לו מתנות, ועשה לו מלבושים אחרים ונתן לו. בא ולבש אותם המלבושים, וישב באותו הבית, והתחיל להרויח כבתחלה. ונה ונתן לרעהו ודאי.

וזאת התעודה בישראל, ולא בעובדי כוכבים, שלא נתנה להם מצוה זו, ועליהם כתוב (ירמיה י) יאבדו מן הארץ ומתחת השמים אלו. ואין להם תקומה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שכתוב (ישעיה כו) מתים בל יחיו רפאים בל יקמו וגו'.

ויאמרו כל העם אשר בשער והזקנים עדים יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה וגו' (רות ד). מכאן שאין מברכים שבע ברכות אלא לבתולה שנקראת כלה, שכתוב (ישעיה סב) כי יבעל בחור בתולה וגו', ומשום חתן וגו'.

אבל אלמן ואלמנה מברכים אותם כעין שבע ברכות, כענין בעז ורות. (שאמר רבי חנינא, בעז ורות) אלמן ואלמנה היו, וברכו אותה כעין שבע ברכות, ששבח בתולה על בעולה בברכות ובמתנות. זו נקראת כלה, וזו לא נקראת כלה, שכתוב כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך ומשום חתן על כלה.

כעין שבע ברכות שברכו לבעז. מה הם? זהו שכתוב ויאמרו כל העם אשר בשער וכל הזקנים עדים. א' - יתן ה' את האשה הבאה אל

באות ומראות בה את כחן, וכל האותיות עמדו בה. לפיכך בתורה ממש השגיח הקדוש ברוך הוא וברא את עולמו. (זהו שכתוב (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו) **רב** הונא אמר, בא וראה שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה. אף על פי שהאותיות נכנסו למפרע, תש"ר, והדיחן מלפניו, ונתן הקדוש ברוך הוא הכבוד לאות ב' - כשבא לברא את עולמו, בא וצרפן לאות ב', שכתוב בראשית. הרי לך תש"ר, ואות א', ואות יו"ד, נצטרפו עמה.

ואות ב' נטלה כל האותיות עמה, והקדוש ברוך הוא ברא בהם את עולמו. והאותיות כלם נקראו לפניו. מה הטעם? מפני שנבראו אלפים שנה קדם שנברא העולם. ובתורה, שנקראה לפניו, ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו. זהו שכתוב (תהלים קב) לפניו הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים.

רבי חנינא אומר, מאותם דברים שעלו במחשבה קדם שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו - ישראל עלה במחשבה, מפני שהם ראויים לקבל התורה. וכל האותיות נכתרו בראשו. כיון שעלה במחשבה, כפיכול עמד הקדוש ברוך הוא, וחקק בו את התורה, וכל האותיות נכתבו (נכתרו) בראשו.

ועליו נתקיימה התורה. זהו שכתוב (רות ד) וזאת לפניו בישראל. ואין זאת אלא התורה, שהיא קדם לישראל. לפניו אלו האותיות. והכל היה חקוק ונרשם בישראל.

וזאת התעודה - זו תלמוד ירושלמי, שכתוב (ישעיה ח) צור תעודה חתום תורה בלמדי. בארץ ישראל, שם נקראו למודי ה', ושם היו, ולא בחוץ לארץ. וכתוב (שם) לתורה, ולתעודה. ועל התמורה - זו תלמוד בבלי, שפלפלו בלשון יהודית, והכל היה לפני הקדוש ברוך הוא קדם שברא העולם.

לקיים כל דבר - זה ברית מילה, שהוא קיום כל התורה. שלף איש נעלו - זו מצות חליצה. ונתן לרעהו - זו מצות יבום. (מכאן אמר רבי עקיבא, מצות חליצה קודמת למצות יבום) וזאת התעודה בישראל, מכאן אמר רבי עקיבא, מיום שחרב בית המקדש, נגדעו אלופי עצה, והדעות משבשות, והלב אינו קיים על בריו, והולך הכל אחר מראית העין.

אמר רבי יודאי, מצות יבום משבחת. והמקיים מצות יבום לשמה, נעשה שתף לקדוש

בענין זה צריך להתנהג במדותיו של הקדוש ברוך הוא וללכת בדרכיו, שכתוב (דברים כח) והלכת בדרכיו. שהרי נשמתו פקדון בידו, שהיא מתחת כסא הכבוד, והוא נוצר מטפה סרוחה. הרי פקדון נשמתו בידו.

וכתוב אם חבל תחבל שלמת רעך, אם חבלת מעשיך ולכלכת נשמתך, שהוא מאור לבושו של הקדוש ברוך הוא, שהוא רעך ורע אביך – עד בא השמש, כשיגיע זמנה להפטר מהעולם, תשיבנו לו, שכתוב (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. תנה לו כמו שנתנה לך.

אם חבל תחבל. אם חבל אדם מעשיו, לאחר כן כשהגיע שעתו, מרב חובותיו לקונו, חובל את שלו ונוטל נשמתו.

לפיכך כתוב לא תחבל בגד אלמנה. מה הטעם? הואיל ומשכנתו בידו של מקום, אין צריך למשכן אותה פעם אחרת, שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים צרה. כל הנפשות בידו של הקדוש ברוך הוא. אם זכו – נכנסות במחצתן של הצדיקים בגן עדן. לא זכו – נכנסו בגיהנם.

רבי נחוניא בר יוסי אמר, מקום נתבצר להם לרשעים בגיהנם, ומשם יוצאות ומשוטטות נפשותם בעולם ואין להם מנוחה, וחוזרות לגיהנם, וצאות לאחרי כן, ונדחות משערי חיים, וחוזרות לעולם. ומי הם? אותם שהפגינו את בריתם ולא נתעסקו בפריה ורבייה.

עד שבא הקדוש ברוך הוא וכוונה אותם, ושותל ונוטע אותם בעולם. משל לאדם שנטע אילן. ראה שלא הצליח, עוקרו ושותלו במקום אחר. וכן פעמים רבות, שכתוב (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר.

על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו (עמוס ב). (ארבעה פתחים חוזר האדם) ארבעה פתחים בשמים, ובכל פתח ופתח ממנים. הראשונים רחמנים, ועקרו ושתלו במקום אחר. אם שב בתשובה – הראשונים הרחמנים אומרים לו: צא מן הפתח הזה, ונעזר לך שתצא מן הפתח הזה.

בדגמא זו השניים והשלישים. אם ישוב בתשובה וירוויח כבתחלה, הרי הראשונים שניים

ביתך. ב' – כרחל. ג' – וכלאה. ד' – אשר בנו שתיהם את בית ישראל. ה' – ועשה חיל באפרתה. ו' – וקרא שם בבית לחם. ז' – ויהי ביתך כבית פרץ.

ובשביל הכבוד מברכים בורא פרי הגפן לאלמן ולאלמנה כבתולה, וכוללים ברכה זו באמצע, ולבסוף חותם המברך: אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה וגו', משום הכבוד שלהם, שיש בו עשרה אמונים (אמינים), כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם.

רבי יודאי אמר, שבעה הם. ששון ושמחה – שנים. (אחד. חתן – שנים. וכלה – שלשה. גילה ורנה – ארבעה. דיצה וחדנה – חמשה. אהבה ואחווה – ששה. שלום ורעות – שבעה). חתן וכלה – שלשה. אהבה ואחווה שלום ורעות – שבעה.

רבי חנינא פרש כל אחד ואחד על מקומו. ששון אחד. שמחה ב'. חתן ג'. וכלה ד'. ומוסיף, גילה ה'. דיצה ו'. אהבה ז'. ואחווה ח'. שלום ט'. ורעות י'. שהרי הם עשרה כנגד מאמרות שבהם נברא העולם. ויש בברכה זו חמשה קולות שבהם נתנה התורה, וכלם יורשת כלה בתולה בברכות, שהרי היא ראויה, ואלמנה אינה ראויה.

כל העם אשר בשער – זו סנהדרי גדולה שהיו שם, כמו שנאמר (שמואל ב כג) מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער. והזקנים עדים – אלו תלמידי חכמים והפרנסים. וכלם ברכו ברכה זו להם, שהרי פרנס הדור היה, ומי הוא? אבצן מבית לחם.

ותקראנה לו השכנות שם לאמר ילד בן לנעמי בל (רות ד). חכמים פותרים הפסוק בזה שכתוב (שמות כב) אם חבל תחבל שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו. הפסוק הזה בנשמה של אדם מדבר בזה העולם. (ובגופו כשהולך לבית עולמו, בנשמה בזה העולם) מלמד שנשמתו של אדם יוצאת בכל לילה ולילה, והקדוש ברוך הוא ממשכן אותה, ולמחרתה משיב אותה לחיקו של אדם.

לפיכך צריך האדם להפקיד נשמתו ליוצרו, וקורא פסוק אחד של רחמים, כגון (תהלים לא) בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' אל אמת. והואיל והיא בפקדון – אף על פי שהיא מחיבת בכמה חובות, הקדוש ברוך הוא משיב אותה לחיקו של אדם.

אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה. כי מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה בעולם הבא.

רבי יוחנן היה דורש, (קהלת יא) בפקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו' - צריך להתעסק בעולם הזה בפריה ורביה בבחירותו ובזקנותו שלא יעזב ממנו, אף על פי שהוא זקן לא יסלק עצמו. מה הטעם? כי לא תדע [אינך יודע] אי זה יכשר הזה או זה וגו'.

רבי יוחנן היה קשיש ימים, וכחו עיניו מלהסתכל, והחלשה התגברה עליו. קם ואמר, מה אני לעולם הבא, שהיו לי בנים ומתו? אמרו לו, רבנו מימך אנו שותים, כמה בנים נשארו (אתה השאר) שמחזקים אותך לעולם הבא. לא נחה דעתו.

ער שהאיר הקדוש ברוך הוא את עיני זקן אחד. קם ואמר, עליך רבי יוחנן, שאתה זקן וחלשה התגברה עליך, ועל רבי חזקיה שהוא עקר אמר הכתוב (ישעיה נו) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי וכו', (שם) ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יפרת. נחה דעתו של רבי יוחנן. אמר לו, תנוח דעתך כמו שהנחת את דעתי.

רבי ברוקא אמר, כתוב (ויקרא כב) ונכרתה הנפש ההוא מלפני. אם הנפש תפרת, הגוף ההוא מה יהיה ממנו? אם כף, כמה קברים בריקנות! כמה ציונים לחנם! שהרי אם אחר כף הקדוש ברוך הוא בונה אותה הנפש כמו מקדם בעולם הזה, הגוף שעזב נאבד, והקבר לריק. אם כף, כמה עצמות נאבדו, וכמה קברים לחנם.

אלא הקדוש ברוך הוא לא יכלה מעשי ידיו, אלא מהארץ ומתחת השמים האלה. וירדו למטה, ויבנו בקיום אחר בתוך אותם התחתונים, במדור שנקרא נשיה, ושם הם יתכנסו (ישכחו) לדורי דורות. **שהרי** שבע ארצות למטה, ואלו הן: ארץ, אדמה, ארקא, גיא, נשיה, ציה, תבל. תבל הוא המדור שלנו. למה הגופים הללו הם בנשיה? אלא שהם שכחו את מצוות רבונם ולא התעסקו בפריה ורביה ולא גרמו להתפשטות ברית הקדש בעולם, לכן הם ישכחו בנשיה לדורי דורות, ולעולם אין קבר לחנם ואין ציון לריק.

ושלישים נעשו כלם רחמנים ויוציאוהו. אבל אם יבא לפתח הרביעי, לא יצא לעולם, שנאמר על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו. והם אותם שהפגינו ברית קדש.

מה הטעם? ששנינו, אמר רבי יוסי אמר רבי יודא, מפני שממעט את הדמות. ומנדין אותם בעולם הבא, ומתמעטים מעשיהם לפני המקום, ועליהם כתוב (ישעיה סו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי כי תולעתם לא תמות. שכל הפוגם בריתו, כביכול פאלו פוגם במקום אחר.

סדר הלימוד ליום יב אב [יום 307 בשנה]

רבי יוסי פתח, (תהלים קכז) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם וגו'. במתעסק בפריה ורביה הכתוב מדבר. מהו לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער?

אלא בזמן שהאדם יוצא מן העולם הזה ונפשו באה לכנס במקום הראוי לה, כמה מלאכי חבלה עומדים מצד זה ומצד זה, וכמה מלאכי שלום עומדים מצד זה ומצד זה. זכה - מקדימים לו מלאכי שלום ואומרים לו שלום בואך. לא זכה - מלאכי חבלה מקדימים לו ואומרים (ישעיה ג) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו.

ומי הוא? מי שלא נתעסק להניח בן בעולם הזה. שכל המניח בן בעולם הזה ומלמדו תורה ומעשים טובים, אין מלאכי חבלה וגיהנם שולטים בו. זהו שכתוב (תהלים קכז) לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער. אלו מלאכי חבלה שאינם יכולים לשלט עליו.

שלא יאמר אדם, הרי תורתך ומעשים טובים מגנים עלי, ולא אתעסק בפריה ורביה. אלא אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אינו נכנס במחצתו של הקדוש ברוך הוא, ואין לו חלק לעולם הבא.

כמו אחד מחברנו, שהוציאוהו משלשה עשר שערים של אותו העולם, שאלמלא קולו של רבי יודאי החסיד, היה נטרד משני העולמות. שהרי אין לך אדם בעל תורה ומעשים טובים כחזקיה מלך יהודה, עליו השלום, וכתוב בו (ישעיה לח) כה

כָּלֵל, שֶׁהָרִי מִי שֶׁפִּידוֹ רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת שֶׁל צְדִיקִים, הַדְּבָרִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, אֵין לְהַפְנִס בָּהֶם.

יֵלֵךְ בֶּן לְנַעֲמִי (רות ד), מֵה (בְּזָה) מְצֵאת הָאֲבֵדָה שְׁאֲבֵדָת. מִכָּאן שְׁאוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁנִּדְּהָ מֵהַגּוֹף הַדָּק, אֵין לָהּ רְשׁוֹת לְהָאִיר וּלְהַתְּפֹשֵׁט, לְהִרְאוֹת שְׁאֵין לוֹ כַּח, שְׁכָתוּב (אִיּוֹב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוֹמִיו.

בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהַגּוֹף הַזֶּה נִבְנָה, מִיָּד (כְּמוֹ שֶׁעַץ דָּק נִדְּלַק מִיָּד) וּתְקַרְאָנָה לוֹ הַשְּׁכָנוֹת שֵׁם. וְלָמָּה כָּאן שֵׁם? בְּכָל מְקוֹם שְׁכָתוּב שֵׁם, זֶה הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (רות ד) וְלֹא יִכְרַת שֵׁם הַמֵּת. זֶה הַנֶּפֶשׁ. וְכָאן וּתְקַרְאָנָה לוֹ הַשְּׁכָנוֹת שֵׁם, אוֹתָן הַשְּׁכָנוֹת קוֹרְאוֹת לְאוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּבְנָה כְּעַת שֵׁם, קוֹרְאוֹת לְאוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ לְהַתְּתַקֵּן בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף. שֶׁהָרִי לְפַעְעָמִים מְזַמְנָת לְשֵׁם הַנֶּפֶשׁ, וְלְפַעְעָמִים אֵינָה מְזַמְנָת, מְשׁוּם שֶׁהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת בְּעוֹלָם, וְאֵז קוֹרְאִים לָהּ אֵל אוֹתוֹ הַגּוֹף.

וּבְשָׁעָה שְׁמַתְעוֹרֵר הַרְצוֹן, הוֹלֶכֶת אֵל קַבְרֵי הָאֲבוֹת, אֵל קַבְרֵי הַחֲסִידִים, עַד שְׁמַתְעוֹרֵר בְּעֵז כָּאן, וּשְׁאָר הַנְּשָׁמוֹת קוֹרְאוֹת לָהּ, וּבָאָה וּנְמַצָּאת וּמַתְתַּקְנָת בְּמְקוֹם הַזֶּה.

וְהָרִי כְּתוּב, (אִיּוֹב לג) אִם יֵשִׁים אֱלֹיו לְבוֹ רוּחוֹ וּנְשָׁמָתוֹ אֱלֹיו יֵאֱסֹף? שׁוֹנֶה כָּאן, שֶׁהִיָּה גּוֹאֵל קְרוּב, שֶׁהָרִי תוֹעֵלֶת יִתְרָה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹאֵל שֶׁנֶּקְרָא קְרוּב, שֶׁהַתְּעוֹרֵר לְהִיּוֹת מְזַמֵּן לְשֵׁם, מִיָּד שֶׁהַתְּעוֹרֵר אֱלֹיו. וְכָאן שֶׁהִיָּה רְחוּק, הַצְּטָרְכוֹ לְקָרָא לָהּ, שֶׁהָרִי מַחְשָׁבָה רְחוּקָה הִיָּתָה. בְּמַחְשָׁבָה קְרוּבָה אֵין צְרִיף, אֵלָּא הִיא בָּאָה בְּאוֹתָהּ הַהַתְּעוֹרְרוֹת לְהַבְּנוֹת שֵׁם. וְעַל כֵּן וּתְקַרְאָנָה לְאוֹתוֹ הַגּוֹף שֵׁם, אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ לְהַבְּנוֹת שֵׁם.

רַבִּי סִימָאָה אָמַר, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֶסֶד עִם אוֹתָן הַנֶּפֶשׁוֹת שֶׁלֹּא מוֹצֵאוֹת מְנוּחָה, מְשׁוּם שֶׁלֹּא עָשׂוּ חֶסֶד וְלֹא עָשׂוּ בֶן. וּמֵה נַעֲשָׂה מֵהֶם, אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהוֹלֶכֶת בְּלִי וְלֹד לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלֹא עָשְׂתָה בֶּן? רַבִּי סִימָאִי וְרַבִּי יוֹסִי. אֶחָד אוֹמֵר, מוֹרִיד אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַרְץ הַתְּחַתּוֹנָה. וְאֶחָד אָמַר בְּאֲבָדוֹן. מִי שְׁיוֹרֵד לְשֵׁם, אוֹבֵד מְכַל וְכָל. וְעַלֵּיהֶם כְּתוּב (ויקרא כג) וְהָאֲבֵדָתִי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא.

רַבִּי יוֹדָאִי בַר סִימוֹן אָמַר, אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל לְדַעַת אֶת אוֹתוֹ הָעוֹלָם שֶׁשֵׁם הַנְּשָׁמוֹת. מִי

וּבְאוֹתוֹ הַמְּדוֹר שֶׁל נְשִׂיָה, אֵין אֵלָּא אוֹתָם שֶׁנֶּקְרָאִים גּוֹפֵי חֲנָם, הַגּוֹפִים שְׁיּוֹרְדִים לְשֵׁם לְחֲנָם וְאֵין עוֹשִׂים תּוֹלְדוֹת, שֶׁהָרִי נְשִׂים אֵין בִּינֵיהֶם, וְזוֹרְעִים וְאוֹכְלִים, וְשׁוֹכְחִים כָּל מֵה שְׁעוֹשִׂים.

הַנֶּפֶשׁוֹת, טָרָם שֶׁנִּבְנָנוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, נִדְּחוֹת מִכַּמָּה שְׁעָרִים, וְהוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁיִּמְצָאוּ גּוֹאֵל. וְאֵלוֹ נִקְרְאוֹת שְׁכָנוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (רות ד) וּתְקַרְאָנָה לוֹ הַשְּׁכָנוֹת שֵׁם וְגו'. וְהַגּוֹף הַזֶּה נִבְנָה לְהַתְּקִים בְּתַבֵּל אֶרְצוֹ.

רַבִּי יוֹדָאִי הָיָה לְפָנַי רַבִּי עֲזַרְיָה בַר סִימָאִי. אָמַר לוֹ, צְדִיקִים שֶׁהִזְדַּמְּן לָהֶם חֲטָא מֵאוֹתָם כְּרִיתוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהִרְהִירוּ (וּחֲשָׁבוּ) תְּשׁוּבָה וּמֵתוּ, הָאֵם מִיָּתָהּ מְכַפֶּרֶת עֲלֵיהֶם אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ, כֵּן, וְלְפַעְעָמִים שֶׁנַּעֲנִשִׁים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וּמַתְּכַפֵּר לָהֶם.

רָאָה פָּנָיו יִרְקוֹת. אָמַר לוֹ, אָמַר מֵה שֶׁתֵּאֱמַר, הַתּוֹרָה אֵין מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג) הֲלוֹא כֹה דִבַּרְתִּי כֹאֵשׁ נֹאֵם ה'. הִרְהוּרִים רוֹטְשִׁים בְּלִבְכֶּךָ. אָמַר, סוּד ה' לִירְאִיו. עֲשָׂרָה זְקָנִים הָרוּגִי מַלְכוֹת נַעֲנִשׁוּ עַל מְכִירַת יוֹסֵף.

אָמַר לוֹ, רַבִּי עֲקִיבָא אֵין לוֹ זְכוֹת אֲבוֹת. אָמַר, (דברי הימים-א יב) וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ל) וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ וַתֵּאֱמַר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ. שָׁכַר כְּעַת, שְׁכַרְתִּיךָ לְאַחַר זְמַן. יִשְׁשַׁכָּר - יֵשׁ שָׁכַר. וְלְאַחַר זְמַן נִהְיָו לְמַלְכוֹת שְׁמִים. הַגּוֹפִים שֶׁלָּהֶם יִשְׁאָרוּ בְּמְקוֹמָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַכֹּל חוּזֵר כְּמוֹ מְקַדָּם. כְּתוּב (שם מט) אִישׁ אֲשֶׁר כִּבְרַכְתּוֹ בֵּרַךְ אֶתָם.

נִפְּלַ עַל פָּנָיו רַבִּי יוֹדָאִי, וְנִרְדָּם. הִרְאוּ לוֹ בְּחִלּוֹמוֹ הַפְּסוּק הַזֶּה, (קהלת ה) אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחֲטִיאָ אֶת בְּשָׂרְךָ. נִכְנַסְתָּ - סָתָם. מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא דִיבַר בְּזָה, אֵלָּא תִהְיֶה אוֹמֵר, (תהלים לו) מֵה יִקָּר חֲסִדְךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצַל כְּנַפְיֶךָ יַחֲסִיוּ. וּבְצַל כְּנַפְיֶךָ מִמָּשׁ, וְאֵין לְדַבֵּר בְּבָנָיו, שֶׁהָרִי חֶסֶד ה' בְּכָל נְמַצָּא.

אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה, וְדָאִי כֶּף הוּא, שֶׁהָרִי כְּתוּב (דברי הימים-א טז) אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי וּבְנִבְיָאֵי אֵל תִּרְעוּ. וְכְתוּב (אִיּוֹב יב) אֲשֶׁר בִּידוֹ נֶפֶשׁ כָּל חַי וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר אִישׁ. בְּכַבְּשִׁים הַנְּעַלְמִים שֶׁלוֹ אֵין לְדַבֵּר

ויוֹדְעִים בְּמָה דוֹמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה (שְׁעֵתִיד לְבֹא לְעוֹלָם).
וּמִשְׁתַּדְּלִים לְהַכִּיר אֶת כְּבוֹד רַבּוֹנָם שָׁם, בְּאוֹתוֹ
הַמְּלַבּוֹשׁ שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם.

בְּשִׁהְגִיעוֹ לְאוֹתוֹ הַשָּׂדֶה, אָמַר לוֹ: נִתְעַכֵּב כְּעֵת.
נֶאֱמַר. אָמַר לוֹ: לְמָה אַתָּה נֶאֱמַר? אָמַר
לוֹ: אֲבִדָה אֲבִדָה לִי בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמַר: הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא יִזְמְנֶה לָךְ.

מִצְאוֹ מְעַרְהָ אַחַת. אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ: רַבִּי, נִכְנָס
לְכָאן, שְׁהֲרִי יִדְעֵתִי שְׁאֲנִי מַכִּיר כָּאן. נִכְנָסוּ,
יָרְדוּ בַּמְדַּרְגּוֹת, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְפִרְדָּס אֶחָד, וַרְאוּ שָׁם
אֵילָנוֹת מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה וּמִשְׁאָר הָאֵילָנוֹת שֶׁל
הָעוֹלָם, וְאֵילָן אֶחָד מְשֻׁנֶּה מִשְׁאָר הָאֵילָנוֹת.

עָלוּ לְשָׁם, שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁל מַחְנוֹת רַבִּים שְׁהִיוּ
אוֹמְרִים, (תְּהִלִּים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה
נִבְרָכָה לְפָנֵי ה' עֲשֵׂנוּ. תָּמָה רַבִּי פְּרַחְיָא, וְאָמַר: מַה
זֶה? אָמַר לוֹ: שְׁתַּק.

אָמַר רַבִּי פְּרַחְיָא: הָאֱלֹהִים, כְּשֶׁהִגַּעְתִּי עִמּוֹ לְאֲמִצֵּעַ
הַפִּרְדָּס הַזֶּה, וַרְאִיתִי שְׁתֵּי דְרָכִים, וּמַחְנוֹת
מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְאָמַרְתִּי לוֹ מַה זֶה? וְאָמַר לִי, כָּאן
נִפְרְדוֹת דְּרָכֵי הַנְּפִשׁוֹת, מִי שֶׁהוֹלְכִים לְגַן עֵדֶן, וּמִי
שֶׁהוֹלְכִים לְגִיְהֵנָם. מִי שֶׁהוֹלֵךְ לְגַן עֵדֶן – אֵלּוֹ
הוֹלְכִים (עִמּוֹ), וּמִשְׁלִימִים לוֹ שְׁלוֹם. וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ
לְגִיְהֵנָם – אֵלּוֹ נוֹטְלִים לְדוֹן (אוֹתָם) אוֹתוֹ בְּגִיְהֵנָם.

עֲבַרְנוּ אוֹתוֹ הַפִּרְדָּס, וְהִגַּעְנוּ לְחוֹמוֹת וּמַגְדָּלִים
וּשְׁעָרִים. כְּשֶׁהִגַּעְנוּ לְשַׁעַר אֶחָד, שָׁנִקְרָא
שַׁעַר הַמְּזֻרָח, קָרָא אוֹתוֹ הָאִישׁ: פְּתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי
צֶדֶק. אָמְרוּ לוֹ: לְמָה? אָמַר לָהֶם: בְּשִׁלְיחוֹת שֶׁל
רַבּוֹן הָעוֹלָם בְּאַתִּי. פְּתַחוּ וְאָמְרוּ כָלָם: מִי נָתַן אֶת
יְלֻד הָאִשָּׁה הַזֶּה כָּאן בְּמָקוֹם הַזֶּה? אָמַר לָהֶם: זֶה
הוּא רַבִּי פְּרַחְיָא. אָמְרוּ: זֶה הוּא שֶׁהַשְּׁלִים לָךְ הַחֹסֵד
בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם? אָמַר כֵּן.

פְּתַחוּ לוֹ, וְאָמְרוּ: הַפְּשִׁיטוּ אוֹתוֹ, שְׁאִין רְשׁוֹת
לְהַכְּנִס לְכָאן בְּגוֹף שֶׁל הָעוֹלָם הַהוּא. מִיָּד
הַפְּשִׁיטוּ אוֹתוֹ, וְהִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹרִים שֶׁל הַגֵּן שֶׁלְּפָנִים.

וְנִכְנָם וַרְאָה אוֹתוֹ הַרְקִיעַ שֶׁעַל גְּבֵי אוֹתוֹ הַגּוֹף
(הַגֵּן). שְׁאוֹתוֹ הַרְקִיעַ נִפְרָד מֵאוֹתוֹ הַרְקִיעַ
שְׁעוֹמֵד עַל שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. הַרְקִיעַ הַזֶּה נִתְחַם
בְּתַחוּם מְכַל הַגְּוִנִים שֶׁל הָעוֹלָם. אַרְבָּעָה חֲלוֹנוֹת,

שְׁמַכִּיר אוֹתוֹ וּמִשְׁתַּדֵּל לְדַעַת אוֹתוֹ, אִין שְׁעוֹר
לְחַכְמָתוֹ.

רַבִּי פְּרַחְיָא אָמַר, כָּל זְמַן שֶׁהַגּוֹף לֹא נָח בְּמָקוֹמוֹ,
נִפְשׁוֹ אָף כָּף. וְהוּא הִיָּה תָמִיד מִשְׁתַּדֵּל לְדַעַת
בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת.

יוֹם אֶחָד הִיָּה הוֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה, וּמִצָּא גּוֹף אֶחָד תַּחַת
אֵילָן חָרֵב מֵת. הִשְׁגִּיחַ בוֹ, וּמִצָּא שֶׁהוּא יְהוּדִי,
וּמִצָּא כְּרִיכוֹת שֶׁל מִצְוָה, וְסִפֵּר שֶׁל אֲגָדָה עִמּוֹ.

אָמַר, וְדַאי תִּלְמִיד חָכָם הוּא. הִתְעַסֵּק בְּקַבְרוֹ,
וְהִלֵּךְ לְעִיר, וְחָקַן לוֹ תְּכָרִיכִים וְקַבְרֵי.
וְהִזְמִין בְּנֵי אָדָם, וּבָכָה עָלָיו, וְהִשְׁתַּדֵּל עָלָיו וְהוֹצִיא
כָּל מָה שֶׁהִיָּה בְּיָדוֹ.

בְּיוֹן שֶׁנִּגְנְזוּ וְנִקְבְּרוּ אוֹתוֹ הַגּוֹף, הַנְּפִשׁ שֶׁלוֹ נִכְנָסָה
לְתוֹךְ הַיְּשִׁיבָה הָעֲלִיוֹנָה. אָמְרוּ לָהּ: אִין לָךְ
כְּעֵת רְשׁוֹת לְהַכְּנִס בְּכַרְךָ (לְמָקוֹם) הַסֵּלַע הָעֲלִיוֹן, לְכִי
וְהַשְּׁלִימִי חֹסֵד לְמִי שֶׁהַשְּׁלִים לָךְ!

יוֹם אֶחָד רַבִּי פְּרַחְיָא הִיָּה יוֹשֵׁב עַל הַשַּׁעַר שֶׁל
הַפְּתַח שֶׁל לוֹד, וְהִיָּה עֲצוּב, שֶׁהִיָּתָה לוֹ דְּחוּקָה
הַשַּׁעַר. בָּא אֵלָיו אִישׁ אֶחָד. אָמַר לוֹ: רַבִּי, הִתְרַצָּה
לְלַכֵּת לְמָקוֹם פְּלוּנֵי עַמִּי, וְאַתָּן לָךְ כְּלֵי כֶּסֶף, כְּדִי
שֶׁנִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יַחַד בְּדַרְךְךָ? אָמַר לוֹ: גַּלְךָ. הִלְכוּ.
אָמַר לוֹ: רַבִּי, (מַה) זֶה שְׁכַתּוֹב (קַהֲלַת ט) כִּי הַחַיִּים
יּוֹדְעִים שְׁיָמְתוּ וְהַמְּתִים אֵינָם יּוֹדְעִים מְאוּמָה? אָמַר
לוֹ: הַחַיִּים אֵלּוֹ הַצְּדִיקִים, וְהַמְּתִים אֵלּוֹ הַרְשָׁעִים.

אָמַר לוֹ: חַיִּיךָ, רַבִּי, אֲפֹלוֹ הַרְשָׁעִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם
יּוֹדְעִים בְּצַעְרָם, וְיּוֹדְעִים בְּכַבּוֹד הַצְּדִיקִים
וּבְדִינֵי הַרְשָׁעִים. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, מַה זֶה וְהַמְּתִים
אֵינָם יּוֹדְעִים מְאוּמָה?

אָמַר לוֹ: בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּתוּב, שְׁהֲרִי הַצְּדִיקִים
שְׁנִקְרָאִים חַיִּים, מְסַתְּפָלִים וְיּוֹדְעִים
שְׁיָמוּתוֹ, וְעֵתִידִים לְתַת אֶת הַדִּין, שְׁיֵשׁ דִּין וְיֵשׁ דִּין,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהַחַי יִתֵּן אֶל לְבוֹ. אֲבָל הַרְשָׁעִים
שְׁנִקְרָאִים מְתִים, לֹא יּוֹדְעִים וְאִין מִשְׁגִּיחִים, וְלֹא
מְסַתְּפָלִים בְּמַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הָעוֹלָם כְּלוּם. וּמִי שְׁאִינוֹ
מַכִּיר בְּמַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הָעוֹלָם נִקְרָא מֵת, מִשּׁוּם
שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה לֹא מְבַנֵּי הַחַיִּים. שֶׁהָעוֹלָם הַהוּא שֶׁל
נְשָׁמוֹת וְרוּחוֹת הוּא, וְזֶה הָעוֹלָם הוּא שֶׁל הַגּוֹף.

אוֹתוֹ הָעוֹלָם שְׁדָרִים בוֹ אַחִיהֶם (רוּחוֹת) שֶׁל בְּנֵי
הָאָדָם, וְדוֹמִים בְּדִיוֹקְנָאוֹת, מְכָרִים זֶה לְזֶה,

העליון, ושש תבות ביחוד אחר. הפרשה השנייה – ואהבת, בארבעים ושתיים תבות, בסוד השם של ארבעים ושתיים אותיות.

פְּרִישָׁה שלישית – והיה אם שמוע, שנכלל הימין בשמאל, והשמאל בימין. והוא בסוד וסתר של המרכבה הקדושה, עד ושמתם, שהיא הפרשה ששולטת על הכל. היא בסוד של שבעים ושתיים תבות, תוך הסוד של שבעים ושנים שמות של המרכבה הקדושה.

פְּרִישָׁה רביעית – ושמתם, שהיא חמשים תבות, שהיא כנגד חמשים שערי בינה. פרשת הציצית כלולה מכלם. ועולות הפרשיות למנין של אדם.

וְכָל שאר המקומות, בין במצוות התורה, בין בכל שאר המקומות בתורה, הזכר לחוד והנקבה לחוד. וכאן שהוא יחוד, שמתיוחד בו הקדוש ברוך הוא, זכר ונקבה מתכנסים יחד, ועולים בשעור אחד.

הַזִּכָּר נשתלם בה, מה שאין כן בכל שאר המקומות של התורה. וזהו השבח של האמונה העליונה, לדעת זה (שהנה) ה' הוא האלהים. הזכר נשלם בנקבה, ונכללים אחד עם אחד, הזכר נבנה עם הנקבה. וזהו היחוד השלם. ואין שלמות אלא בזכר ונקבה יחד.

וּבֵא ראה, כל מי שמשלים היחוד כראוי ומכוון בפרשיות הללו בכל יום, זוכה למשקופים והחלונות הללו, להיות שלם כאן. ואין מי שיעכב על ידו, ובלבד שיקרא כראוי, ויכון בסודות העליונים הללו.

וְאַחֲזוּ בימיני ואמר לי: אי חסיד, בא וראה את כבוד אותם שמיחדים את השם הקדוש כראוי ועוסקים בקריאת שמע כמו זה.

נִבְנְסָתִי להיכל אחד, ובאותו היכל היו שלש מאות ששים וחמשה היכלות, כחשבון ימות השנה. אברהם יצחק ויעקב שולטים באותו ההיכל, ואדם הראשון בתוכם.

וְרִאִיתִי כמה קבוצות של נשמות מלבשות פרקמה של עץ החיים, וכמה גוונים של כבוד

משקופים פתוחים בו בארבעת צדדי העולם, ואחד באמצע.

חֲלוֹן אחד שבצד מזרח, בו קימים ארבעה משקופים מרקמים, בסוד של ארבע אותיות יהו"ה, עולות לשתיים עשרה, שלש אותיות לכל אחד ואחד.

שְׁלֹשׁ פעמים ביום מתחברים אותם המשקופים, וכל האותיות מתחברות לשם הקדוש. ממנה אחד עומד לאותו הצד, ושמו ויזריעאל (יעזריאל). וארבעה מפתחות בידו, שהוא פותח בהם ארבעה שערים, שהם על גבי אותו הרקיע, ואין מי שמפיר בהם.

פְּרָט לראשי חדשים ושבתות, שבאות אותן הנפשות שמתתפות עם הגוף בקברים, לכרע ולהשתחוות לפני אותם השערים לרבון הכל, כמו שנאמר (ישעיה 60) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני. כל – לרבות אותן נפשות שדרות עם הגוף, ונקראות כל בשר.

חֲלוֹן אחר שבצד הדרום, בו עומדים ששה משקופים, לא נכנסים למקום הזה, אלא אותן שעוסקות בקריאת שמע ברצון ובכונה בכל יום.

אָמַר רבי פרחיא: האלהים, כשהסתכלתי באותו החלון, קרב אותו הממנה, ששמו ענאל, שממנה על השער של צד הדרום. אמר לי, קום במקומך, וראה את החלון הזה, שאין רשות להכנס לשם ולא לראות אותו, פרט לאותם שעוסקים בקריאת שמע כראוי.

וְכָל אותם שעוסקים בקריאת שמע כראוי, ששים ממנים נכנסים לפניו (של המשיח), ומכתירים אותו בכתרים קדושים, ואומרים לו: זהו הכתר של פלוני שעסק בקריאת שמע כראוי!

שְׁאַלְתִּי אותו ואמרתי לו: אדוני, הקריאת שמע הזו כראוי, מה היא? אמר לי: אי חסיד, סוד עליון הוא כאן. בקריאת שמע יש ארבע פרשיות.

הַפְּרִישָׁה הראשונה של היחוד, שהיא שני יחודים, בשתיים עשרה תבות. שש תבות ביחוד

בַּחֲלוּן הִזָּה וּבְאֹתָם הַמְשַׁקּוּפִים שׁוֹרִים שְׁנֵי מַמְנִים
בְּאוֹתוֹ הֶרְקִיעַ, וְהֵם צוֹרֵטֵק וְגִזְרִיאל
(עזריאל), שְׁמַמְנִים שָׁם בְּאוֹתוֹ הֵצֵד שְׁלֹא נִפְתַּח.

וְשָׁם יֵשׁ הֵיכַל אֶחָד מְרָקֵם בְּכִמָּה גּוֹנִים וְכִמָּה
צִיּוּרִים, וּבֹו עוֹמְדִים כָּל אוֹתָם שְׁמַקְדָּשִׁים
אֵת שֵׁם רְבוֹנָם בְּאִמְרָה בְּכָל יוֹם, אַחַר שְׁמַבְרָכִים
אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ הוּ' הַמְבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֵד,
וּמְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ אַחַר כֵּךְ בְּקִדְשָׁה מְשֻׁלֶּשֶׁת.

וְאוֹתוֹ הֵהִיכַל נִקְרָא מְשֻׁלֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ז)
הֵיכַל הוּ' הֵיכַל הוּ' הֵיכַל הוּ' הֵמָּה. וְאוֹתוֹ
הֵהִיכַל הוּא מְשֻׁלֶּשׁ. וְשִׁאֲלָתִי מַה זֶה. אָמַר אוֹתוֹ
הָאִישׁ: אֵלֹו הֵם שְׁלֹא אוֹכְלִים כָּל יְמֵיהֶם עַל דָּמָם.

מִשּׁוּם שֶׁהִנְשָׂמָה שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם הִזָּה יוֹצֵאת מִמְּנוֹ
בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה. בְּבִקְרָ חוֹזֶרֶת אֵלָיו,
וְשׁוֹרָה בְּחֹטֵם שֶׁל הָאָדָם, וְלֹא נִכְנָסֶת וְלֹא מְתִישְׁבֶת
בְּמַעְיָו עַד שְׁמַבְרָךְ אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמְתַפְּלֵל
עַל דָּמוֹ, אִזּו מְתִישְׁבֶת בְּמִקּוּמָהּ.

וְעַל כֵּן כְּתוּב (ישעיה ב) חִדְּלוּ לְכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר
נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ. מַה זֶה אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ?
מִשּׁוּם שִׁיּוּרְדֶת בְּבִקְרָ, וְאוֹמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
לְכִי וּשְׁהִי לוֹ בְּחֹטְמוֹ, עַל מִנֵּת שִׁיתְּפַלֵּל תְּפַלְּתוֹ. אִם
מְבָרֵךְ הוּא כְּרֵאוּי, הִיא תִשְׁרָה בְּתוֹכוֹ. וְאִם לֹא,
פּוֹרַחַת וְעוֹלָה, וְנִמְצָא הָאָדָם שֶׁחִסְרָה מִמְּנוֹ אוֹתָהּ
קִדְשֶׁת הַנְּשָׂמָה.

וּכְיִיּוֹן שֶׁנִּשְׁמָתוֹ חִסְרָה מִמְּנוֹ, בְּמָה נִחְשָׁב הוּא? אִינוֹ
נִחְשָׁב לְכָלוּם, כְּאֵלֹו לֹא הִיָּה בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן
אֶסוּר לְאָדָם לְבָרֵךְ אֵת חֲבֵרוֹ עַד שְׁמַבְרָךְ אֵת רְבוֹנוֹ
בְּרֵאשִׁית הַתְּפִלָּה.

וְהַחֲזִין אוֹמַר בְּרַכּוֹ אֵת הוּ', וְהוּא אוֹמַר בְּרוּךְ הוּ'
הַמְבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֵד. וְכִיּוֹן שְׁמַבְרָךְ לְרְבוֹנוֹ,
מִשָּׁם רֵאשִׁית הַתְּפִלָּה לְהַתְּפַלֵּל, וְעַל כֵּן שׁוֹרוֹת
הַקְּדוֹשׁוֹת. אֲשֶׁרֵי הֵם הַמְבָרָכִים וּמְקַדְּשִׁים אֵת רְבוֹנָם
בְּכָל יוֹם בְּרִצּוֹן הַלֵּב.

בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה לְמִדָּתִי, שְׁאִין רְשׁוֹת לְהַתְּפַלֵּל
תְּפִלָּה בְּעִשְׂרָה, עַד שְׁמַבְרָכִים אֵת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשִׁית הַכֹּל. וְכִיּוֹן שְׁמַבְרָכִים
אוֹתוֹ, מְתַפְּלִים תְּפַלְּתָם.

אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ: רַבִּי, הַבְּרָכָה הַהִיא אֵינָה אֵלָא
לְתַקֵּן הַשְּׁבַח לְרְבוֹנָם, שֶׁחֲזִיר לָהֶם נִשְׁמָתָם,

עֲלִיּוֹן, וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ הַהֵיכַל, וְיוֹפִיאל הַמְּמַנָּה
הַגְּדוֹל עַל הַכֹּל, מִמְּנָה גְּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה עִמָּהֶם.

פָּתַח וְאָמַר: הַתְּעוֹרְרוּ קְדוּשֵׁי הָעוֹלָם, הָרִי בְּנִיכֶם
הַקְּדוּשִׁים, שְׁמִיחִדִּים אֵת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ,
וּמְכַוְּנִים בְּרִצּוֹן שֶׁל הַפְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע.

וְרֵאִיתִי אֵת אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁמְשַׁתְּדֵל בָּהֶם. וּבְשָׁעָה
שֶׁנִּכְנָסֶת קְרִיאַת שְׁמַע שְׁקוֹרָא בֶן אָדָם,
עוֹלָה בְּרֵאשׁוֹנָה לְהֵיכַל הַזֶּה, וּמְרִיחַ בָּהּ אָדָם
הָרֵאשׁוֹן. אִם חִסְרָה אוֹת אַחַת מִקְּרִית שְׁמַע, אִינוֹ
מְקַבֵּל אוֹתָהּ, שֶׁהָרִי חִסַּר בְּנִיּוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא
מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה, בְּאוֹתָן הַתְּבוֹת שְׁחֹזֵר
שְׁלִיחַ הַצְּבוּר.

וְאִם מוֹצֵא אוֹתָהּ כְּרֵאוּי, מְקַבֵּל אוֹתָהּ, וְנוֹטְלִים
מִמְּנוֹ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְנוֹשְׁקִים אוֹתָהּ.
מִי רָאָה הַשְּׁמַחָה, מִי רָאָה הָעֶרְבוּבִיָּה בְּכָל אוֹתָם
הַצְּדִיקִים שְׁבִגְן עֵדֶן, שְׁבָאִים לְאוֹתָהּ הַשְּׁמַחָה.

וּבְשָׁעָה שְׁיָבֵא לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, מִי יִרְאֶה אֵת
שְׁמַחָתוֹ, שְׁמוֹשִׁיבִים אוֹתוֹ הָאֲבוֹת אֲצֵלָם
פְּעַמִּים בְּיוֹם, וּבְכָל יוֹם יוֹרֵד עֲלָיו טַל מְרֵאשׁ הַמְּלָךְ.

וּבְאוֹתוֹ הַטַּל יוֹדְעִים וְאוֹכְלִים הַמְּאָכֵל שְׁמֵלְאָכִים
הָעֲלִיּוֹנִים אוֹכְלִים. וְיוֹדְעִים מַה שְׁהִיָּה,
וּמַה שְׁיִהְיָה, וּמַה שְׁעֵתִיד לְהִיּוֹת, עַד הַזְּמַן שֶׁהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא יִקְיַם אֵת הַגּוֹפִים הַסְּרוּחִים בְּעוֹלָם הַזֶּה,
וְיִקְיַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבִנְיָן מְתַקֵּן כְּרֵאוּי.

בַּחֲלוּן שְׁבָצַד הַדְּרוּם הָיוּ רְשׁוּמִים ש', שְׁבָצַד זֶה
ו', וּבָצַד אַחַר ו', וּבָצַד אַחַר ו'. שְׁאֲלָתִי
אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְאָמַרְתִּי: מֵהֵן הָאוֹתִיוֹת הַלָּלוּ? אָמַר:
אִינִי יוֹדֵעַ.

עַד שְׁבָא אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה וְאָמַר לִי: אִי חִסִּיד, אוֹתָן
הָאוֹתִיוֹת סִימְנֵי (עמוּדֵי) הַפְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת
שְׁמַע. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ שֶׁל מִי שְׁאוֹמַר אוֹתָם בְּכָל יוֹם
בְּרִצּוֹן הַלֵּב.

חֲלוּן אַחַר שְׁבָצַד צְפוֹן, בּוֹ עוֹמְדִים שְׁנֵי מְשַׁקּוּפִים,
וְחָמֵשׁ אוֹתִיוֹת לוֹהֶטוֹת וְנוֹצְצוֹת בְּתוֹכָם. שְׁתֵּי
אוֹתִיוֹת בָּצַד זֶה וּשְׁתֵּי אוֹתִיוֹת בָּצַד זֶה, וְאַחַת
לְמַעַלָּה מֵהֶם תְּלוּיָה עֲלֵיהֶם, וְהֵם בְּסוּד הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ וְנִקְרָא אֱלֹהִיִּם.

שִׁיִּצְאֲתֶם מֵאוֹר לַחֲשֵׁךְ כְּעֶבֶד שִׁיִּצְא מִבַּיִת רַבּוֹ. אֲבָל אֲנִי יֵשׁ לָנוּ לְבָכוֹת וְלַעֲשׂוֹת הַסִּפּוּד, וְלָנוּ שְׁלַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִפּוּר הַהִסְפָּד, שְׁאֲנוּ בְּנֵי הַגְּבִירָה, וְאֲנוּ מִבְּנֵי בֵּיתָהּ, וְיִוְדְעִים אֶת כְּבוֹדוֹ שֶׁל רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְלָנוּ רְאוּי לְבָכוֹת וּלְפָרֵשׁ אוֹתָם הָאֵלֶּפֶ"א בֵּיתֵי"ם.

וְאֲנוּ יְתוּמִים בְּלִי אָב וְאִם, וּמְסֻתְפָלִים הָעֵינִים לְכַתְּלֵי בֵּית אֲמֵנוּ – וְהִנֵּה נַחֲרַב, וְלֹא מִצְאָנוּ אוֹתָהּ. שֶׁהִיָּתָה מְנִיקָה אוֹתָנוּ בְּכָל יוֹם בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים מֵהִיפֵי שְׁלֵה (בֵּין הִיפֵי שֶׁל מַעִיָּה), וְהִיָּתָה מְנַחֶמֶת אוֹתָנוּ, וּמְדַבֶּרֶת עַל לְבָנוּ כְּאִם לְבָנָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה 10) כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ וְגו'.

וְכַעַת מְסֻתְפָלוֹת הָעֵינִים לְכָל צַד, וּמְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבָהּ שֶׁל אֲמֵנוּ הִתְבַּלְבַּל, וְהִנֵּה נַחֲרַב. נִכְּה הָרִאשׁ לְכַתְּלֵי הַבַּיִת וּמוֹשְׁבָהּ. מִי יִנְחַם אוֹתָנוּ, וּמִי יִדְבַר עַל לְבָנוּ וְיִגַּן עָלֵינוּ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ?

בְּשִׁתְּיֵינוּ חוֹטְאִים לְפָנֵי אֲבִינוּ, וּמַעֲלָה הָרְצוּעָה לְהִלָּקוֹת אוֹתָנוּ, הִיא עֲמֻדָה לְפָנֵינוּ, וּמְקַבְּלַת הַמְּלָכוּת שֶׁל הַמֶּלֶךְ כְּדִי לְהִגָּן עָלֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם נג) וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדַכָּא מַעֲוֹנוֹתֵינוּ כּוֹי וּבְחִבְרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. וְכַעַת אֵין לָנוּ אִם. וַיִּי לָנוּ! וַיִּי לָנוּ! וַיִּי לָנוּ! לָנוּ רְאוּי לְבָכוֹת, לָנוּ רְאוּי לְסִפּוּד, לָנוּ רְאוּי לְפָתוֹר אוֹתָם דְּבָרֵי מְרִירוֹת, לְהוֹדִיעֵם לְאוֹתָם שִׁיּוֹדְעִים לְבָכוֹת דְּבָרֵי הַסִּפּוּד.

נִקְרַב כָּל יוֹם לְמִטַּת אֲמֵנוּ – וְלֹא נִמְצָא אוֹתָהּ שָׁם. נִשְׁאֵל עָלֶיהָ – אֵין מִי שֶׁמְשַׁגֵּיחַ עָלֵינוּ. נִשְׁאֵל לְמִטַּתָּה – הִתְבַּלְבַּלָּה. נִשְׁאֵל לְכִסְאָהּ – נִפְלָה. נִשְׁאֵל לְהִיכְלוֹתֶיהָ – הֵם נִשְׁבָּעִים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים מִמֶּנָּה. נִשְׁאֵל אֶת הָעֶפֶר – רִשָּׁם שֶׁל עֲקָבוֹת אֵין שָׁם.

נִשְׁאֵל אֶת הַגֶּג – הָרִי הַגֶּג מְשִׁיב לָנוּ, שִׁיִּשְׁבָּה שָׁם מִבְּכָה וּמִיָּלֶלֶת (עָלֵינוּ) וְהוֹלֶכֶת מִבְּכָה, צוֹנַחַת בְּקוֹל שֶׁל מְרִירוֹת עָלֵינוּ מִגֶּג לְגֶג, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב) מִה לָךְ אִפּוּא כִּי עָלִית כָּלֶךְ לְגִגוֹת. נִשְׁאֵל אֶת הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים – כָּלֶם אוֹמְרִים שֶׁשָּׁמְעוּ קוֹל מְרִירוֹת שֶׁל בְּכִיָּה שֶׁמִּבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְלֹא יוֹדְעִים לְאֵן הִסְתַּלְקָה.

לָנוּ רְאוּי לְבָכוֹת! לָנוּ רְאוּי לְסִפּוּד! נִנְשָׁק אֶת עֶפֶר רַגְלֶיהָ, נִנְשָׁק אֶת מְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבָהּ, נִנְשָׁק אֶת כַּתְּלֵי הַהִיכָל, וְנִבְכָּה בְּמְרִירוֹת. אֲנוּ נִפְתַּח בְּהִסְפָּד,

שֶׁנִּקְרָאת בְּחַמְשָׁה שְׁמוֹת. וְהַבְּרָכָה בְּחַמֵּשׁ תְּבוֹת, בְּרוּךְ ה' הַמְּבָרֵךְ כּוֹי. וְעַל הַבְּרָכָה הַזֹּאת שוֹרָה הַתְּפִלָּה, וְהַקְּדוּשָׁה לֹא שוֹרָה אֶלֶּא עַל הַבְּרָכָה, לְהַחְזִיק בְּרַבּוֹנָם בְּכָל. וְהַבְּרָכָה הַזֹּאת וְהַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת אֵינָה אֶלֶּא בַּעֲשָׂרָה.

שְׁאֵלְתִי אוֹתוֹ: לְמָה הִהִיכַל לְצַד הַצָּפוֹן? אָמַר לִי: בְּהִיכַל הַזֶּה נִכְנָעִים כָּל הַצְּדָדִים הָרָעִים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בְּעוֹלָם.

הַחֲלוּן הַזֶּה נִקְרָא הַחֲלוּן שֶׁל נִגְהָ, וְאֵין רְשׁוֹת לְהִסְתַּפֵּל בּוֹ, פָּרֵט לְאוֹתָם שֶׁמְדוֹרָם שָׁם, וְהַכֹּל הֵם רוֹאִים, וּמְסֻתְפָלִים, וַיִּכּוֹלִים לְהִסְתַּפֵּל. כָּל אוֹתָם שָׁשָׁם, הוֹלְכִים בְּמִלְבוּשִׁים בְּדַמְיוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְשָׁם רְאוּתִי רַבִּים מִן הַחֲבָרִים, וְלֹא נִתְּנָה לִי רְשׁוֹת לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם, וְכָלֶם מְכָרִים זֶה לְזֶה, וְאוֹכְלִים מֵאֶכֶל שֶׁל חֲזָקִים עָלֵינוּ.

הַרְקִיעַ הַזֶּה נוֹסֵעַ בְּכָל יוֹם לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. וְכִשְׁנוֹסֵעַ, מְרַעֵף טַל שֶׁל חַיִּים לְתוֹךְ הַגֶּג. וּבָאִים כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁל שָׁם, וְרוֹחֲצִים בְּאוֹתוֹ הַטַּל, וְזוֹהָרִים כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ, וְנִכְנָסִים לְפָנֵי הַמְּשִׁיחַ, וְלְפָנֵי הָאֲבוֹת, וְאָדָם הָרִאשׁוֹן. וְלֹא נִתְּנָה לִי רְשׁוֹת לְהַפְּיֵר אוֹתָם.

הַחֲלוּן שֶׁבָּצַד מְעַרְב מְשַׁנָּה מִכָּל שְׁאָר הַחֲלוֹנוֹת, בְּגוֹנִים וּבְאוֹרוֹת. מִתְחַם בְּאַרְבַּע אוֹתוֹת שֶׁל הַשָּׁם הַקְּדוּשׁ, שֶׁזוֹהָרִים וְנוֹצְצִים עַל גַּב אוֹתוֹ הַחֲלוּן. לְפַעְמִים מִתְגַּלִּים, לְפַעְמִים נִסְתָּרִים. וְהָרִאוּ לִי בְּמְקוֹם אֶחָד כְּתוּבָה שֶׁל צְדִיקִים בְּדַרְגוֹת יְתָרוֹת עַל כָּלֶם.

מְדַרְשׁ הַנְּעֵלָם עַל אֵיבָה

שְׁלַחוּ לָהֶם בְּנֵי בָבֶל לְבְנֵי הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה: לָנוּ מִתְאִים לְבָכוֹת, לָנוּ רְאוּי לַעֲשׂוֹת הַסִּפּוּד עַל חֲרַבְּן בֵּית אֱלֹהֵינוּ, עַל שֶׁהִתְפַּזְרְנוּ בֵּין הָעַמִּים, (כְּמִי שֶׁעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה) וַיֵּשׁ לָנוּ לְפָתַח בְּהִסְפָּד, וּלְפָרֵשׁ הָאֵלֶּפֶ"א בֵּיתָא שֶׁשְׁלַח רַבּוֹן הָעוֹלָם לְהִסְפָּד שֶׁל חֲרַבְּן בֵּיתוֹ.

שְׁלַחוּ לָהֶם בְּנֵי הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה: מִתְאִים שְׁאֲתָם הִתְפַּזְרְתֶם בֵּין הָעַמִּים, וְאַתֶּם מְחוּץ לְאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְנִאָּה לָכֶם לְבָכוֹת עָלֵיכֶם וְעַל עֲצַמְכֶם,

אוי שְׁמָצָא, אוי שְׁנָשָׁף. אוי על השנאה הרעה שְׁנִשְׁמָרָה, על השנאה הרעה שְׁהִיְתָה לוּ בְּאִשָּׁה הַזֹּה, שְׁנִקְרָאָה אִשָּׁה יְרֵאת ה'. שְׁנֵאָה רְעָה שְׁמַר לָהּ מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, עַד שְׁשָׁבַר אוֹתָהּ בְּשָׁבַר, לְשָׁכַב לְעַפָּר.

"איכה" יְשִׁבָה בְּדָד "הָעִיר רִבְתִּי עִם" הִיְתָה (איכה א). הִסְתַּכַּל בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל רֵאשׁ כָּל תְּבָה וְתַבָּה, וְתִמְצָא שְׁמִירָה שֶׁל שְׁנֵאָה רְעָה, שְׁנִשְׁמָרָה עַד שְׁנִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אִיכָּ"ה רְעָ"ה בְּרֵאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת נִשְׁמָרָה לָהּ לְאוֹתָהּ אִשְׁת חֵיל, בְּשָׁבְרוֹן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְשָׁכַב לְעַפָּר.

זָהוּ שְׁכַתוֹב (שם) "כְּאֶלְמָנָה רִבְתִּי בְּגוֹיִם" שְׁרֵתִי "בְּמַדִּינוֹת" הִיְתָה "לְמַס". תִּקְרָא לְמַפְרַע בְּרֵאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת - ל"ה בְּשָׁבַר"ךְ. בְּשָׁבְרוֹן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּשָׁבְרוֹנָה שֶׁל כְּנַסֵּת יִשְׂרָאֵל, שְׁשֵׁנֵאָה רְעָה הַדְּבִיק ל"ה בְּשָׁבַר"ךְ.

איכה שְׁנִדְבָקָה לְאוֹתָהּ אִיכָה רְעָה הַזֹּה, קוֹל הַנְּחָשׁ, קוֹל מְרִירוֹת שֶׁל בְּכִיָּה בְּרִקִיעִים. אֵלוֹ קוֹרְאִים אִיכָה, וּמַצֵּד אַחַר קוֹרְאִים אִיכָה. זָהוּ שְׁכַתוֹב וְאִיכָה אִשִּׁית בֵּינָךְ וּבֵין הָאִשָּׁה. בֵּין הַצֵּד הַזֶּה, וּבֵין הַצֵּד הַזֶּה, נִמְצָא הַשֵּׁם (שם) בְּחִרְבָּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבַפְּסוּק הָרֵאשׁוֹן נִרְשָׁם הַכֹּל, לְדַעַת שְׁכ"ה הַזֹּה הַדְּבִיק אוֹתָהּ אִיכָּ"ה רְעָה שְׁשָׁמַר לָהּ מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

איכה יְשִׁבָה בְּדָד. רְבִי הֶרְפִּינְס פְּתַח, (בראשית ג) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן. וַיִּגְרַשׁ אֶת - זו כְּנַסֵּת יִשְׂרָאֵל, בְּחִרְבָּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁגִרְשָׁה בְּגִרוּשֵׁין, שְׁנִשְׁלַחָה בְּשִׁלּוּחֵין, כִּסָּא הַמְּלֶךְ שְׁנִפְלָה.

וַיִּגְרַשׁ אֶת - זֶה כִּסָּא הַמְּלֶךְ. אוי שְׁגִרְשָׁה, אוי שְׁנִפְלָה. הָאָדָם, אוֹתוֹ שְׁשׁוֹלֵט עַל הַכִּסָּא, שְׁכַתוֹב בּוֹ (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכִּסָּא דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם וְכוּ'. נִפְלָה הַכִּסָּא - נִפְלָה הַכֹּל.

וַיִּשְׁכַּן - אוֹתוֹ שְׁגִרַשׁ אֶת זֶה, הַשְּׁכִין וְהִשְׁרָה יִשׁוּב אַחַר בְּהַפּוּכּוֹ. בְּשַׁעָה שְׁנִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, סִלַּק אֶת הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן לְמַעְלָה, וְהַמְעִיט דְּמוֹתוֹ מִכְּמוֹ שְׁהִיָּה, וְהַכִּסָּא נִסַּע מִמֶּנּוּ וּנְפָרַד.

בְּבִיבּוּל הִשְׁרָה אֶת גֵּן הָעֵדֶן עִם הַכְּרוּבִים לְמַטָּה, וּנְפָרַד מֵאוֹתוֹ הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, וְהִשְׁרָה אֶת

שְׁרָאִינוּ בְּכָל יוֹם כָּל זֶה. נִבְכָּה תְּמִיד וְלֹא נִשְׁכַּח מְרִירוֹת הַבְּכִי מִעַמּוּנוּ.

פְּתַחוּ הֵם וְאָמְרוּ, (איכה א) אִיכָה יְשִׁבָה בְּדָד הָעִיר. כְּתוּב (ישעיה כב) כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה וְגו'. כִּי יוֹם, יוֹם אֶחָד יֵשׁ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶהוּב נִפְשׁוֹ, כָּלוּל מִכָּל שְׁאָר הַיָּמִים. שְׁשָׁה יָמִים כָּלוּלִים בּוֹ, וְהוּא הַכָּלֵל שֶׁל כָּלֵם. וְעַל שְׁהִתְרַבּוֹ הַחֲטָאִים הִסְתַּלַּק לְמַעְלָה, לְבֵית עוֹלָם הַחַיִּים.

אז, מִתַּחַת שְׁפוּלֵי הַמְּשַׁכָּן, קָם יוֹם שֶׁל מְרִירוֹת, יוֹם שֶׁל בְּכִיָּה, יוֹם שֶׁל צַעַר, יוֹם שְׁנִקְרָא מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה. וְנִכְנַס לְתוֹךְ הַמְּשַׁכָּן, וּמְכַלָּה וּמְטַמֵּא. וּרְבוּן הַמְּשַׁכָּן הֵלֶךְ וּבְרַח וּגְרַשׁ מִתּוֹךְ מוֹשָׁבוֹ לְתוֹךְ הָהָר שְׁבַחוּץ, וּלְתוֹךְ הָהָר שְׁחֵרוּב, וְהַמְּשַׁכָּן (הַשְּׂמַד) וּנְחָרַב.

אחר כִּךְ יֵרַד אוֹתוֹ הַיּוֹם הָעֲלִיּוֹן שְׁהִסְתַּלַּק, שְׁאֵל עַל מְשַׁכָּנוֹ - וְהִנֵּה נִחְרַב. נִכְנַס וְהִשְׁגִּיחַ בְּכַעֲלַת הַמְּשַׁכָּן, הַגְּבִירָה אֶהוּבַת נִפְשׁוֹ - וְהִיא גִרְשָׁה וּבְרַחָה, וְכָל בְּנֵינָה סְתוּר. אִזְ הַתַּחֲלִיל לְבַכּוֹת, בְּכִיָּה אַחַר בְּכִיָּה, כְּנֵהֲמַת הַתְּרַנְגוּל עַל נִקְבָתוֹ. זָהוּ שְׁכַתוֹב (שם) מְקַרְקַר קָר, נִהְמַת הַתְּרַנְגוּל. קָר - הַרְבוּן הַשְּׁלִיט.

וַיִּשׁוּעַ אֶל הָהָר, עָשָׂה שׁוּעָה וַצּוּחַ אֶל הָהָר, שְׁלִשָּׁם בְּרַחָה הַגְּבִירָה. עָשָׂה שׁוּעַ, צוּחַ וְקוֹרָא בְּנֵהֲמָה שֶׁל בְּכִיָּה אִיכָה. אִיכָה אֶהוּבַת נִפְשִׁי, אִיכָה יוֹנְתִי שְׁלִמְתִּי, אִיכָה יַחֲדָתִי, שְׁהִתִּיחַדָה עִמִּי בִּיחּוּד. אִיכָה שְׁהִיִּית נּוֹטְלַת בְּכָל יוֹם חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אוֹתִיּוֹת הַיַּחּוּד, וְנִקְרָאת עַל זֶה כ"ה.

אַחֲוֵתִי בְּתִי אִמִּי, לֵאן הִלְכָתְּ? לֵאן פָּנִית לְלַכָּתְּ? אָנוּ שְׁשׁוּמְעִים בְּכָל יוֹם הַקְּרָקוֹר הַזֶּה שֶׁל רְבוּנָנוּ, לָנוּ רְאוּי לְבַכּוֹת, לָנוּ רְאוּי לְסַפֵּד, לָנוּ רְאוּי לְפַתַח אִיכָה. אִיכָה יְשִׁבָה בְּדָד וְגו'.

רְבִי לוֹיִטְס הַחוּזָה פְּתַח, (בראשית ג) וְאִיכָה אִשִּׁית בֵּינָךְ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זֶרְעָךְ. שְׁנֵאָה רְבָה הִיְתָה מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל הָעֲלָה שֶׁל עֲצַת הַנְּחָשׁ. מֵאוֹתָהּ הִשְׁעָה שְׁהִתְקַלֵּל, נִדְחָה מִלְּפָנֵי שַׁעַר הַמְּלֶךְ, וְהוּא אוֹרַב תְּמִיד בֵּין הַגְּדֵרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, בֵּין אוֹתָם גְּדֵרוֹת הַתּוֹרָה, כָּל אוֹתָם שְׁדָשִׁים בְּעַקֵּב, בְּאוֹתָם הַגְּדֵרוֹת נוֹשָׁף אוֹתָם.

וּפְרָחוּ וְאִי תִי"ו אַרְבַּע פְּעָמִים, וְהִקִּיפוּ אֶת הָאוֹת מ"ם לְאַרְבַּעַת צְדָדִים, שְׁכָתוּב (בראשית ג) וְתִקַּח מִפְּרִי וְתֹאכַל וְתִתֵּן גַּם לְאִישָׁה וְכוּ' וְתִפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. הִנֵּה אַרְבַּע פְּעָמִים ו' ת'. מְלַמֵּד שְׁסָבְבוּ לְאוֹת מ"ם לְאַרְבַּעַת צְדָדִים, וְהַמ"ם בְּאַמְצָע, מוֹת בְּכָל הַצְּדָדִים.

בְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (ירמיה ט) כִּי עָלָה מוֹת בְּחַלּוֹנֵינוּ, זֶה סַמָּא"ל, שֶׁהוּא אֶחָד מִחַלּוֹנוֹת הַשָּׁמַיִם. וְעַל זֶה (תהלים פט) מִי גִבֹר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מוֹת. מִיֵּד שְׁלֹט בָּהּ וְהִטִּיל בָּהּ זֶהמָא. יָרַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרֵאוֹת, וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאֶשְׁתּוּ.

בֵּא וְרֵאֵה, קָדָם שְׁחָטְאוּ הֵיטָה הַשְּׂכִינָה עֲטָרָה עַל רְאֻשֵׁיהֶם, לְהִיּוֹת בְּשִׁבְלֵם שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם. פִּיּוֹן שְׁחָטְאוּ, כְּבִיכּוֹל תֶּשׁ כַּחֲהָ, וְהִסְתַּלְקָה וְלֹא שְׁלֹטָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְחַיֵּל לְקוֹנֵן, וְאָמַר אֵיכָה, מַה יִּהְיֶה מִמֶּנָּה? הַשְּׁלֹטוֹן הוֹסֵר מִמֶּנָּה. אֵיךְ כָּאֵן בְּחִרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלֹטוֹן הוֹסֵר, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְחַיֵּל לְסַפֵּד, וְאָמַר אֵיכָה, מַה תֵּהֵא עָלֶיהָ?

אֵיכָה. רַבִּי פִּנְחָס פִּתַּח, (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים וְגו'. בְּשָׁעָה שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׂרַף, בֵּא קוֹל וְהִתְעוֹרֵר עַל קְבָרֵי הָאֲבוֹת הָרֵאשׁוֹנִים, וְאָמַר: אָבוֹת הָרֵאשׁוֹנִים, אַתֶּם רְדוּמִים בְּשָׁנָה, וְאֵינְכֶם יוֹדְעִים עַל צַעַר הָעוֹלָם. בְּנִיכֶם שֶׁגִּדְלַתֶם בְּצַעַר, וְהִכְנַסְתֶּם אוֹתָם לְאַמוֹנָה הַרְבֵּה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִנֵּה מֵתוּ, וְהִנֵּה נִהְרָגוּ, וְהִנֵּה הִלְכוּ לְגִלוֹת בֵּין שׁוֹנְאֵיהֶם, יְדִיָּהֶם מְהֻדָּקוֹת לְאַחֹר, מֵתִים בְּרָעַב, בְּתִיָּהֶם נִשְׂרָפוּ. אֵיךְ הִרְחַמְתִּים שְׁלֹכֶם? אֵיךְ אֲמוֹנַתְכֶם? קוֹמוּ הִתְעוֹרְרוּ אֵלֵיהֶם!

מִיֵּד הִתְעוֹרְרוּ הָאֲבוֹת וְהָאֲמָהוֹת וְהִלְכוּ אֶל מִשָּׁה. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁה הִרְוַעָה הַנְּאָמָן, אֵיפֹה הַבָּנִים? אֵיפֹה הַשְּׂאֲרָתָ אוֹתָם? מִיֵּד הִתְעוֹרֵר מִשָּׁה, וְהִלְךְ עִמָּהֶם אֶל יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לוֹ: בְּנֵי הָאֲבוֹת הִלְלוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִפְקִיד אוֹתִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָלֵיהֶם, וְהַשְּׂאֲרָתִי אוֹתָם בְּיָדְךָ, אֵיפֹה הֵם?

הַיֵּשֶׁב יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר: רַבְּנוּ מִשָּׁה, בְּאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה הַשְּׂאֲרָתִי אוֹתָם, וְחִלַּקְתִּי לָהֶם הָאָרֶץ עַל פִּי גוֹרֵל, כְּמוֹ שְׁצוֹיִתְנִי, וְכֹלֶם הַשְּׂאֲרָתִי אִישׁ עַל נַחְלָתוֹ. וְעַל גּוֹרְלוֹ.

אוֹתָהּ לְהֵט הַחֶרֶב, לְעַמֵּד בְּמָקוֹם גְּבֻרָתוֹ, לְשֹׁמֵר וְלִשְׂאֵב וְלִהְסִתִּיר (וְלִרְחֹץ) אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ שְׁשׁוֹפַעַת מַעַץ הַחַיִּים.

וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ צוּחַ וְאָמַר, (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגֵזָה אָרֶץ כּוֹ' תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ כּוֹ' וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבֻרָתָהּ. הַשְּׁפָחָה בְּפָנִים, גְּבֻרָתָהּ בַּחוּץ. אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, מַה זֶה בְּדָד? כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר בְּדָד יִשָּׁב מַחוּץ לְמַחְנֶה מוֹשָׁבוֹ.

אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבִּי חֲנִינָאִי וְרַבִּינָן פּוֹתְחִים הִפְתּוּב בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן. (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיִּנְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן וְגו'. וַיִּקַּח, בְּמַה לְקַחוֹ? רַבִּי חֲנִינָאִי אָמַר, לְקַחוֹ בְּדָבָרִים, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (ויקרא ח) קַח אֶת אֶהֱרֹן. וְרַבִּינָן אָמְרוּ, לְקַחוֹ בְּרוּחַ, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (מלכים ב) הַיּוֹם ה' לְקַח אֶת אֲדֹנָיְךָ מֵעַל רֹאשְׁךָ.

וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן, כְּדִי לְהִיּוֹת לוֹ מְנוּחָה, לְדַעַת וְלִהְכִיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה. שְׁאָמַר רַבִּי חֲנִינָאִי, הַתּוֹרָה לְמִדָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב כח) אֲזַר רֵאָה וַיִּסְפְּרָה וְגו', וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת מְקַלְסִים לְפָנָיו.

עַד שְׁרָאָה סַמָּא"ל בְּשָׁמַיִם, וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיָּרַד מִן הַשָּׁמַיִם כְּדָמוֹת צַל עַל נַחֲשׁ. הַנְּחָשׁ נִרְאָה, וְהַצַּל עָלָיו, הַתְּקַף וְהַכַּח שְׁלוֹ.

קָרַב אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ לְאִשָּׁה, שְׁדַעַתָּה קְלָה מִן הָאִישׁ. מִכָּאֵן שְׁאִשָּׁה לֹא מִתְּפַתִּית אֶלָּא בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת. (בראשית ג) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אֵיךְ כִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיֵּד פִּתַּח בְּאֵף. מִכָּאֵן שְׁבַתְחַלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִפְרַם מִי הוּא. כִּי הוּא פִּתַּח בְּאֵף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

נָטַל סִימָן זֶה – אִם תִּקְבֵּל, אִם לֹא תִקְבֵּל. וְהַמְשִׁיכָה בְּדָבָרִים, עַד שֶׁפִּתְחָה בְּאוֹת מ"ם, וְאָמְרָה מִכָּל עֵץ הִגֵּן [אֶכְל] נֹאכַל. מִיֵּד נָטַל הַנְּחָשׁ אוֹת מ', וַיִּשָּׂם אוֹתָהּ עַל זְרוּעוֹ הַשְּׂמְאֵלִית, וְהָיָה מִמֶּתִּין עַל וַא"ו תִּי"ו מִפִּיָּה, כְּדִי לְהִיּוֹת מוֹ"ת נְכוּן לְפָנֵיהֶם.

הַתְּחִיל לְפִתּוֹתָהּ, עַד שְׁכָתוּב (שם) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה, בְּטַעַם גְּדוֹל וְתִקְיָף. מְלַמֵּד שְׁפָרְחוּ הָאוֹתוֹת וַא"ו תִּי"ו, וְעָלוּ לְהִתְחַבֵּר עִם הָאוֹת מ"ם, וְהָאוֹת מ"ם הֵיטָה עוֹלָה וַיּוֹרְדָת, וְלֹא הֵיטָה מִתְּחַבֵּר עִמָּהֶם, עַד שְׁנִתְּפַתִּית.

ועל זה אמרה אל הקדוש ברוך הוא: ואני לא עשיתי יותר, שהכנסתי צרתי לביתי?! ואתה, שכתוב בך רחום וחנון ארך אפים, היה לך להעביר על חטאייהם.

ובבל מה שאמר לה - לא קבלה תנחומים. זהו שכתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע וגו' כי איננו. לא רוצה לקבל תנחומים. מה הטעם? משום כי איננו, פיימים הראשונים לשרות ביניהם, והרי הסתלק למעלה.

ומשום שפי איננו בתוך בניה, לא מקבלת תנחומים, עד שנשבע לה, שכתוב (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מכי ועיניך מדמעה.

כמו שעשתה רחל - אף כף השכינה למעלה. כפי שמתרגם, קול נשמע ברום השמים, השכינה מבכה על בניה. באותה השעה שהיא היתה מבכה, התעוררו אליה ששים רבוא מחנות עליונים, וכלם העירו אליה בכיה.

באותה השעה נשמע קול לרקיע ערבות, והודעו מათים אלף עולמות שהיו גנוזים מיום שנברא העולם, עד שנשמע אותו הקול לרום השמים. ומי הוא? זה הרקיע כעין הקרח הנורא, שהוא על גבי החיות.

עד שהתגלתה האם לבתה, ואמרה לה: מנעי קולך. אז נפרדה משם, והלכה היא וכל אוכלוסיה לגלות, והצטרכו להתפזר לכמה צדדים, שתהיה גלות לכל, והיא ישבה בדם.

רבי נחוניא אמר, איכה, מי אמר זה? אותה הרוח העליונה נעימה, (הפנימית) העולם הבא. ועל זה תבה זו היא רוחנית, ואין בה שתפות כלל, לא לשון ושנים, ולא שפתים כלל.

האם שואלת על בתה, זה קרקור הקר, אדון רבון, גדול ושליט, ישבה, ולא עומדת. בתחלה עומדת, וכל אוכלוסיה עומדים. כעת יושבת ושוממה. בדם, כמו שנאמר בדם ישב, כמי שמטמא בטמאה, ושפחה פי תירש גברתה, ההיא שהיתה טמאה, ישבה במקומה.

שלחן להם בני בבל לבני הארץ הקדושה: ראוי שאתם צריכים לבכות, ולכם ראוי לספד

ומיד הלכו כלם לארץ הקדושה, ומצאו אותה שנחרבה, שאין נשמע בה קול. נכנסו למקדש, וראו שנשרף. עשו בו הספד, עד שנשמע קול מרירות הבכיה לרום השמים, וכל המלאכים העליונים בכו עמהם למעלה.

סדר הלימוד ליום יג אב [יום 308 בשנה]

התעורר הקדוש ברוך הוא ובא אליהם, ומצא אותם ממררים בקול בכיה בתוך עפר המקדש. אמר להם: אהובי נפשי, מה אתם כאן? (ירמיה יא) מה לידידי בביתי?

קם אברהם הזקן בראשונה, אמר לפני רבון העולם: אתה ידעת שהלכתי לפניך בדרך אמת. עשר פעמים נסית אותי, ועמדתי בכל. איפה הם בני? לא שמעתי קול דברייהם בארץ שנשבעת לי לקים אותם בה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: אי אברהם אהוב נפשי, (שם) ובשר קדש יעברו מעליך. בטלו מהם ברית הקדש ועבדו לעבודה זרה, ועל כן התגבר רגזי עליהם, ובגללה חפיתי להם כמה פעמים, ולא שבו לפני.

ביון ששמע אברהם כן, אמר: ימחו על קדשת שמך כל אותם חטאייהם בין העמים, עד שיהיה רצונך להשיבם אליך. וכן כלם כמו זה, והלכו להם.

נשארה שם רחל, והרימה קול בכיה במרירות של תמרורים. אמר לה הקדוש ברוך הוא: רחל, מה את מבכה? אמרה לפניו: ולא אבכה?! איפה הם בני, ומה חטאו אליך? אמר לה: הכניסו צרתי לפני, והכניסוה לביתי. מיד אמרה: וכי אני לא עשיתי יותר, שהכנסתי צרתי לביתי?!

ששנינו, בשעה שכתוב (בראשית כט) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא, אמר: התזדוגי לי? אמרה לו: כן, אבל אחות יש לי קשישה ממני, ואני פוחדת מאבא, שהוא רמאי. מיד - ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא, ברמאות.

מיד נתן לה סימנים. ביון שנכנסה לאה באותו הלילה, אמרה רחל, כעת תתביש אחותי. הלכה ומסרה לה הסימנים.

למקום המזבח החיצון, ורואה מקומה חרב, טמא בטמאה, וכל מקום לא נמצא בו. גועה ומיללת, צונחת בקול של מרירות, ואומרת: מזבחי, מזבחי, פרנסתי שריות אותי בכמה נסוכים, בכמה עולות טהורים קדושים.

כל האישים הקדושים, הגדולים הממנים, היו רעים ושמחים ממך. אוכלים עדונים, ומחלקים חלקיהם ברומי הרקיע. (ועתה) נתנו בך נבלת חסידים קדושים. בני שנזבחו עליך, אוי לי מדמיהם. וכל האישים הגדולים הממנים נפלו ממקומם לקול צוחותיהם.

יושבים בחוץ צווחים ובוכים אותם אראלים קדושים, שאות שמו הקדוש היה מתעטר עליהם, ובו הם שמחים ועומדים. לקול בכיותיהם האות הזו פרח מהם, ועלתה לרומי מרומים. ונשארו פנקבה שבוכה ומיללת. זהו שכתוב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה. אראלם בלא יו"ד, צעקו חוצה.

מזבחי מזבחי, אחר שהריות אותי בנבלות בנים חסידים קדושים, שמסרו נפשם ונשמתם עליך, נגנזת. איפה אמצא אותך? איפה האש שעליך? גועה ומיללת ובוכה בקול עצוב.

יששת אלפי גברים קדושים, בכל צד של ארבעת צדדי העולם, הם שהיו אוכלים קרבן בכל יום, ירדו עמה, ומיללים ובוכים על מזבח העולות. ויותר היו, אלא שהתמעטו.

ואפלו אותם שעומדים בחוץ, ברוח אחרת, שרעים מאותם האיברים והפדרים, בראשית הלילה צווחים, גועים ומיללים על המזבח הזה. אוי לחמור שאבד אבוסו, המקום שמתרוה ממנו. מי ראה נהמת הגברים הקדושים בגבירה, ממטה למעלה, וממעלה למטה.

בחצות הלילה נכנסת לתוך אותה הנקדה של ציון, מקום בית קדשי הקדשים, רואה אותה שנחרב, ונטמא מקום בית מושבה ומטתה, גועה ומיללת, עולה ממטה למעלה, וממעלה למטה, מסתכלת במקום הכרובים, צונחת בקול מר, ומרימה קולה ואומרת: מטתי מטתי, מקום בית מושבי!

ולעשות אבל, בראותכם את היכלות האם חרבים, ומקום מטתה שהתהפך באבל, והיא איננה שם, ופרחה מכם, ולא ידעתם ממנה.

תאמרו שהיא עמנו בתוך הגלות והורידה את מדורה? אם כן, אנו צריכים לשמח, שהרי יחזקאל הנביא ראה אותה כן, וכל אוכלוסייה.

ודאי, על זה אנו צריכים לבכות ולספד כתנין, וכיענות המדבר, שהיא גרשה מחוץ להיכלה, ואנו בגלות, והיא באה עלינו במרירות, ורואה אותנו בכל הימים בכמה צרות, בכמה הנהגות שגוזרים עלינו בכל זמן, ולא יכולה להסיר מעמנו את הצרות, וכל אותם המכות שאנו סובלים.

שלחו להם בני הארץ הקדושה: נאה הוא שאמנו ברחה, וגרשה מתוך היכלה, וירדה אליכם במרירות ובקול עצוב, כאשה שיושבת בלי דעת, וכאיש שלא יכול להציל, ונאה לכם לספד.

אבל אנו יש לנו לבכות ולספד בנהי ובמרירות, שאנו רואים בכל יום ההיכל חרב, ושועלי המדבר נכנסים ויוצאים, ושורקים היענים בתוכו, ואנו רואים ובוכים.

ובעוד שאנו יושבים נבוכים ושוכבים פינו בעפר, אנו שומעים קול נעימות רגליה בשלש משמרות של הלילה, יורדת ורואה את היכלה, איך יושבים (חרבים) נשרפים. נכנסת מהיכל להיכל, ממקום למקום, וגועה ומיללת, ובוכה עלינו ועל נפשנו.

ואנו מתעוררים לקול נעימות בכיתה ויללותיה, ורוחנו הולכת אחריה, ופורחת אליה. ולפי שעה פורחת והולכת, ולא שמענו, ולא ידענו דבר, שהנה הולכת ונשארונו נבוכים, ישנים, בלי רוח, בלי דעת. צועקים, ואומרים איכה.

שנינו, בכל לילה וליילה קול מרירות של כאב של ציון נשמע מרום הרקיע למטה, וממטה לרקיע, כמו שנאמר (ירמיה כה) ה' מרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאג ישאג על נוהו.

בראשית הלילה היא מכוננת בבכיה, ושואגת מרום הרקיע למעלה. יורדת למטה,

מושיט שְׁמאלָךְ מִתַּחַת לְרֹאשִׁי, וְאֲנִי מִתְעַנֶּגֶת עַל רֹב שְׁלוֹם, וַיִּמְיֶנְךָ מִחֲבֻקַּת בְּאַחֲוָה וּבִנְשִׁיקוֹת. וְנִדְרָתְ לִי שְׁלֹא תַעֲזֹב אֶהְבֵּתִי לְעוֹלָמִים. וְנִשְׁבַּעְתָּ לִי (תהלים קלז) אִם אֶשְׁכַּחךָ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי, הִנֵּה נִשְׁכַּחְתִּי מִמֶּךָ.

אֵינְךָ זוֹכֵר, כְּשַׁעֲמַדְתִּי אֶצְלָךְ בְּהַר סִינַי, וְשָׁשִׁים רַבּוֹא שְׁלָמִים שְׁקַבְלוּךָ עָלֶיָהֶם, וְהִתְעַטַּרְתִּי לָךְ בְּהֵם יוֹתֵר מִכָּל הָעַמִּים, וְהֵינְנוּ הוֹלְכִים אַחֲרֶיךָ לְכָל רְצוֹנְךָ. וְאוֹתָהּ שִׁפְחָה הִרְגָה בְּהֵם לְאֲלָפִים וּרְבֻבוֹת, וְלֹא הִשְׁגַּחְתִּי. וְכֹלֵם נֶאֱבָדוּ בַּמִּדְבָּר, וְהִשְׁאַרְתָּ אוֹתָם שָׁם, וְהִכְנַסְנוּ בְּנֵיהֶם הַקְּטַנִּים לְעַמֵּד לְפָנֶיךָ בְּאֶרֶץ הַזֶּה. וְהִבְדַּלְנוּ אוֹתָם לְעַמֵּד לְפָנֶיךָ בְּשִׁבְלֵי רְצוֹנְךָ.

בְּעָלִי, הִיָּה זוֹכֵר, בְּכִמָּה בָּנִים קְדוּשִׁים עָמַדְתִּי לְפָנֶיךָ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, בִּימֵי דָוִד וּשְׁלֹמֹה בְּנוֹ. אֵינְךָ זוֹכֵר כִּמָּה טוֹבוֹת שִׁעֲשׂוּ לְפָנֶיךָ?! הָאֵם נֹאֶה לָךְ לְזַכֵּר חֲטָאִים, וְלֹא תִזְכֹּר זְכוּיוֹת?! אֵיךְ הִתְהַפְּכוּ עָלֶיךָ?

אֲנִי מִבְּקִשְׁתָּ אוֹתָךְ – וְאֵינְךָ. מִבְּקִשְׁתָּ עַל בְּנֵי – וְאֵינִם. מִבְּקִשְׁתָּ עַל קְדוּשַׁת הַמָּקוֹם הַזֶּה – וְהָרִי נִטְמָא. כָּל הָעוֹלָם הִיָּה בְּשָׁלוֹם מִשׁוֹם הַמָּקוֹם הַזֶּה. הַכְּלָבִים אֵין נוֹכְחִים בְּזִמְנָה הַזֶּה, כָּלֵם הָיוּ בְּשָׁלוֹם. גּוֹעָה וּמִלְלָתָהּ, וְכָל אוֹתָם הָאוֹכְלוֹסִים לְמַעְלָה. וְהַכְּלָבִים צוֹנְחִים לְמַטָּה, בְּרֹאשִׁית הַמִּשְׁמֹרָה הַשְּׁלִישִׁית.

הִיא יוֹצֵאת וּבָאָה, וְעוֹמַדָת עַל מְקוֹם מְזַבַּח קִטְרֵת הַסַּמִּים, גּוֹעָה וּמִלְלָתָהּ, וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וּמוֹצֵאת כְּרוֹב אֶחָד מֵאוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוֹבִים שֶׁהָיוּ עִמָּהּ, וּמֵאוֹתוֹ הַזִּמְנָה לֹא הִיָּה לָהּ אֶלָּא אֶחָד. וְאוֹתוֹ הַתִּינוֹק הָעֵלֶם שֶׁנִּשְׁאַר, יוֹנֵק מִמֶּנָּה בְּכִיָּה וְיִלְלָהּ.

וְאִזּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְּדִמְנָן אֵלֶיָהּ, וַיּוֹרֵד אֵלֶיָהּ, וַיְדַבֵּר עִמָּהּ. וְעַל זֶה כָּתוּב (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ, וְאִשָּׁה מִסְפָּרַת עִם בְּעָלָהּ. (עד כָּאן הַפְּתִיחָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ רֹאשִׁיתָהּ שֶׁל מַגֵּלַת אֵיכָה).

אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבּוֹתֵינוּ פּוֹתַחִים בְּפִסּוּק הַזֶּה, (קהלת יב) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ בִּימֵי בְּחֹרְתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֵאוּ יְמֵי הָרָעָה. הַפִּסּוּק הַזֶּה בְּאֶרְנוֹהוּ

עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה כָּתוּב (שיר ג) עַל מִשְׁכְּבִי בְּלִילוֹת. מִשְׁכְּבִי, מִטַּת הַגְּבִירָה. גּוֹעָה בְּכִיָּה וְאוֹמַרְתָּ: מִטַּתִּי, מְקוֹם מְקַדְּשִׁי, הַמָּקוֹם שֶׁל הַמְּרַגְלִיּוֹת הַטּוֹבוֹת, בֵּית הַפְּרֻכָּת וְהַכְּפָרָת, שֶׁהָיוּ סוֹמְכִים עָלָיו שָׁשִׁים אֲלֶיךָ רְבֻבוֹת שֶׁל אֲבִנֵי יָקָר, סְדָרִים סְדָרִים, שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת, מִסְתַּפְּלִים זֶה עַל זֶה. סְדָרֵי רַמּוֹנִים מְצַעִים עָלֶיךָ לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. הָעוֹלָם עָמַד בְּשִׁבְלֶיךָ.

רַבּוֹן הָעוֹלָם, בְּעָלִי הִיָּה בָּא אֵלִי, וְהוּא שׁוֹכֵב בֵּין זְרוּעֵי, וְכָל מָה שֶׁרָצִיתִי מִמֶּנּוּ, וְכָל רְצוֹנֵי עוֹשֶׂה בְּזִמְנָה הַזֶּה, כְּשֶׁהִיָּה בָּא אֵלִי וְעֹזֵב (וּשְׁם) בִּי מְדוּרוֹ וּמִשְׁתַּעֲשֵׂע בֵּין שְׁדֵי.

מִטַּתִּי מִטַּתִּי, אֵינְךָ זוֹכֵר כְּשֶׁהִיָּיתִי בְּאֶה אֵלֶיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵב, וְאוֹתָם הַתִּינוֹקוֹת הָעֵלְמִים הָיוּ יוֹצְאִים כְּנִגְדִי, מִכִּים בְּכִנְפֵיהֶם בְּשִׁמְחָה לְקַבְּלֵנִי.

הָעֶפֶר שֶׁבָּךְ הִיָּה קָם מִמְּקוֹמוֹ, וְרוֹאֶה אֵיךְ נִשְׁכַּח אֶרֶץ הַתּוֹרָה שֶׁהִיָּה כָּאן. מִכָּאן יֵצֵא מְזוֹן לְכָל הָעוֹלָם, וְאוֹר, וּבְרָכוֹת לְכָל.

אֲשִׁנִּיחַ עַל בְּעָלִי – אֵינּוּ כָּאן. אֲשִׁנִּיחַ לְכָל צַד. בְּזִמְנָה הַזֶּה כְּשֶׁהִיָּה בָּא אֶצְלִי בְּעָלִי, וְסָבִיבוּ כִּמָּה בָּנִים חֲסִידִים, וְכָל אוֹתָם הָעֵלְמוֹת מְזַמְנוֹת לְקַבְּלוֹ.

וְהֵינְנוּ שׁוֹמְעִים מִרְחוֹק קוֹל זוּגֵי הַפְּעַמּוֹנִים מְקַשְׁקִשִׁים בֵּין רַגְלָיו, כְּדֵי שֶׁאֲשַׁמְעַ קוֹלוֹ טָרֵם הַכְּנָסוֹ אֵלִי. כָּל עֲלָמוֹתִי מִשְׁבַּחוֹת וּמוֹדוֹת לְפָנֶי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַחַר כֶּךָ הוֹלְכוֹת כָּל אַחַת לְבֵית מוֹשְׁבָהּ, וְהֵינְנוּ יַחֲדוֹת מִחֲבֻקַּת בְּנִשְׁיֻקוֹתֵינוּ בְּאֶהָבָה.

בְּעָלִי בְּעָלִי, אֵיפֹה פָּנִיתָ? כַּעַת הוּא הַזִּמְנָן שֶׁהִיָּיתִי מִשְׁגִּיחָה בְּךָ. הִסְתַּכַּלְתִּי בְּכָל צַד – וְאֵינְךָ. אֵיפֹה אֲשִׁיחַ לָךְ, וְלֹא אֲבַקֵּשׁ בְּשִׁבְלֶיךָ?

וְהוּ מְקוֹמְךָ בְּזִמְנָן הַזֶּה לְבֹא אֵלִי, הַרִינִי מְזַמְנָת כָּאן. וְהָרִי נִשְׁכַּחַת מִמֶּנִּי. אֵינְךָ זוֹכֵר יְמֵי הָאֶהָבָה, כְּשֶׁהִיָּיתִי שׁוֹכְבַת בְּחִיקְךָ, וְחִקּוּקָה בְּדִיוּקְךָ, וְדִיוּקְנִי הִיָּה חִקּוּק בְּךָ. כַּחוֹתָם הַזֶּה שֶׁמִּשְׁאִיר דִּיוּקְנוֹ בְּחִיקַת הַכְּתָב, כֶּךָ הִשְׁאַרְתִּי דִּיוּקְנִי בְּךָ, כְּדֵי שֶׁתִּשְׁתַּעֲשֵׂע בְּדִיוּקְנִי, בְּעוֹדִי בְּתוֹךְ צְבָאוֹתִי.

גּוֹעָה בְּכִיָּה וְאוֹמַרְתָּ: בְּעָלִי בְּעָלִי, הָאוֹר שֶׁל הָעֵינַיִם הָרִי נִחְשָׁךְ. אֵינְךָ זוֹכֵר, כְּשֶׁהִיָּיתִי

דָּבָר אַחַר, (קהלת יב) **עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף הַשָּׁמֶשׁ** – האור של קלסתר פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, שֶׁהִיא מְאִיר לָהּ בְּכָל יוֹם, וּמֵאוֹתוֹ הָאֹר הָעוֹלָם הַתְּקִים, וַיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּאֶרֶץ לְבַטַח.

וְהָאֹר – האור שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהִיא מְאִיר מְסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם, וְנִגְנְזוּ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (הִיא) מְאִיר, וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ חוֹט אֶחָד שֶׁל יְמִינוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹחֵז בְּלִבָּנָה. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן כָּתוּב (איכה ב) הַשִּׁיב אַחֲרֵי יְמִינוֹ.

וְהִירַח – שְׁכָתוּב (ישעיה א) צִדְקָה יְלִין בָּהּ. וְהַפּוֹכְכִים – מְלֹאכֵי הַשָּׁרַת, שֶׁהִיוּ בָּאִים בָּהּ וַיְדוּעִים אֶצְלָהּ, וּבִטְלוּ מִקִּיּוּמָם, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים מְלֹאכֵי שְׁלוֹם. וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחַר הַגָּשָׁם, שְׁכָתוּב (שם לב) מְלֹאכֵי שְׁלוֹם מֵרַ יִכְפִּיּוּן.

בְּיוֹם שִׁיזְעוּ שְׁמֵרֵי הַבַּיִת (קהלת יב) – אֵלֶּה שֶׁלְּשָׁה בְּתֵי דִין שֶׁהִיוּ מְלַמְּדִים תּוֹרָה בְּלִשְׁכַת הַגְּזִית. וְהַתְּעוּתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל – אֵלֶּה סְנֵהֲדָרֵי גְדוּלָה וְסְנֵהֲדָרֵי קִטְנָה. וּבִטְלוּ הַטְּחָנוֹת – אֵלֶּה כְּהֻנִים וְלוֹיִם, וְכָל הַמְּשֻׁמְרוֹת שֶׁהִיוּ עוֹמְדוֹת בִּירוּשָׁלַיִם.

וְחָשְׁבוּ הָרְאוֹת בְּאֶרְבוֹת – אֵלֶּה נְבִיאִים וְצוּפִים, שֶׁהִיוּ רוֹאִים בְּנִבְוָאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. (שם) וְסָגְרוּ דְלֵתִים בְּשׁוּק – שְׁבָנֵי אֶדָם צוּחִים, וְאֵין מִי שֶׁמְשִׁיב לָהֶם, שֶׁהָרִי כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלוּ מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבִטְלָה עֲבוֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ.

בְּשַׁפֵּל קוֹל הַטְּחָנָה (שם) – אֵלֶּה אוֹתָם כּוֹתְשֵׁי הַקְּטָרֶת, שֶׁהִיוּ נוֹתְנִים קוֹל בְּכָל יוֹם בְּכַתִּישָׁה שָׁלָה. דָּבָר אַחַר, קוֹל הַטְּחָנָה – קוֹל הַשְּׂכִינָה, שֶׁצּוֹנְחַת בְּכָל יוֹם שׁוֹבֵוּ בְּנִים שׁוֹכְבִים, וְאֵין מִי שִׁישְׁגִיחַ עָלֶיהָ.

וַיִּשְׁחֲוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר – אֵלֶּה אוֹתָם שְׁעוּלִים לְדוּכָן בְּכָל יוֹם, וּמִגְנָנִים נִגּוֹן שֶׁל שִׁיר. כָּל – לְרְבוֹת מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן לְמַעְלָה, שֶׁהִיוּ מִתְחַלְקִים מְשֻׁמְרוֹת לְמַעְלָה – כְּנִגְדֵי אוֹתָם הַמְּשֻׁמְרוֹת לְמַטָּה. שָׁחוּ אוֹתָם שְׁלֵמָטָה – כְּבִיכּוֹל אֵף אֵלֶּה שְׁלֵמָעְלָה שָׁחוּ. גַּם מְגַבֵּה יִירָאוּ. וְאֵף עַל גִּב שְׁמִגְבוּהָ הֵם נִנְסִים, הִיוּ פּוֹחְדִים.

שָׁחוּ אוֹתָם בְּנוֹת הַשִּׁיר, מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי שְׁמוֹנִים אֶלְף לוֹיִם הִיוּ יְדִיהֶם מְהַדְקִים לְאַחֲרֵי. כְּשֶׁהִגִּיעוּ

בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהִיוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה. וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיהָ – תִּהְיֶה זֹכֵר אֶת כָּל אוֹתָן הַטּוֹבוֹת וְכָל אוֹתָם הָאוֹתוֹת וְהַנְּסִים שֶׁעָשָׂה לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיָמִים הָרְאוּשׁוֹנִים, כְּשֶׁהִיִּת נֶעַר בְּאַמּוֹנָה, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (הושע יב) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ.

בְּיָמֵי בַּחֲוַרְתֵּיהָ – בְּזְמַן שֶׁהַתְּרַצָּה בָּהּ מְכַל הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם. עַד אֲשֶׁר לֹא יָבִאוּ יְמֵי הָרַעָה – יָמִים שִׁישְׁלְטוּ בָּהּ שְׂאָר הָעַמִּים, וַיִּפְזְרוּ אוֹתָהּ בְּכָל הָעַמִּים.

בְּיָמֵי בַּחֲוַרְתֵּיהָ – יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁהֵם בְּרוּרִים לָהּ, וְהַשְּׁמִירָה שְׁלֵמָעְלָה עָלֶיהָ. וְהֵם אֶרְבַּעַת יְרַחֵי הַשָּׁנָה, אֶדָר נִסָּן אֵיר סִינּוֹן, אֵלֶּה אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁבָּחַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְעָשָׂה בָּהֶם עֲמָהֶם נְסִים. וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל מְעַטְרַת בְּכַעְלָה וּמִתְקַרְבַת אֵלֶיהָ.

עַד אֲשֶׁר לֹא יָבִאוּ יְמֵי הָרַעָה – יְמֵי הַזְקָנָה, יְמֵי הָרַעָה מִמָּשׁ, וְהֵם: תְּמוּזָה אָב טַבַּת שְׁבַט. אֵף עַל גִּב שְׁלֵא הַתְּגָלָה כָּל כָּף, וְסִימְנָף – (משלי ו) וְשָׁבַט לְגוֹ קִסְרֵי לָב.

וְהַגִּיעוּ שָׁנִים – שָׁנִים שֶׁל גְּלוּת, שִׁישְׂרָאֵל הוֹלְכִים מְטֻלְטְלִים. וְאֵין בָּהֶם חֶפְזָן – שְׁשָׁנִינוּ, עֲתִידִים בְּיָמֵי הַגְּלוּת שְׁלֵא יִמְצָא בְּיַד הָאֶדָם (חֶפְזָן) לְקַנּוֹת בְּשׁוּק, וְאֵז תְּכַלֶּה הַפְּרוּטָה מִן הַכִּיס.

עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף הַשָּׁמֶשׁ – זֶה קְלִסְתֵּר פְּנִים שֶׁל הַשְּׂכִינָה, מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה. מִמָּטָה מִי הֵם? בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה שֶׁהִיוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, פְּטִישֵׁי בְרוּזַל, מְהַדְקִים סְלָעִים, וְתוֹלְשִׁים הָרִים רָמִים.

וְהָאֹר – זֶה הַתְּלִמוֹד הִירוּשָׁלַמִי, שְׁמֵאִיר אוֹר הַתּוֹרָה, אַחַר שֶׁהַתְּבַטַּל זֶה, כְּבִיכּוֹל נִשְׂאָרוֹ בַּחֲשֵׁף, שְׁכָתוּב (איכה ג) בְּמַחֲשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי, זֶה תְּלִמוֹד בְּבַלִּי, שֶׁהוֹלְכִים בּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם בְּמַחֲשָׁפִים.

וְהִירַח – אֵלֶּה הֵן הַבְּרִיתוֹת, שֶׁהִיוּ מְאִירוֹת אוֹר הַחֲכָמָה הַנִּסְתָּרָת. וְהַכּוֹכְבִים – אֵלֶּה אוֹתָם הַמְּשֻׁכְלִים שֶׁהִיוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, כָּל אוֹתָם הַתְּנָאִים וְהָאֲמוּרָאִים, שְׁכָל הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּשִׁבְלָם. שֶׁכְּשֶׁהִיוּ עוֹמְדִים יַחַד, הִיא אוֹמֵר אִישׁ לְחֵבְרוֹ: מִתּוֹךְ דָּבָר זֶה שֶׁפָּרַח מִפִּי, אֲנִי רוֹאֶה מַה שִׁיְהִיָּה הַיּוֹם הַזֶּה אוֹ לְמָחָר כִּךָ וְכִךָ.

שנאמר (איוב ה) האל יענת משפט. קבלו עונות הדין אותם אנשי חיל. שפך דרכי הנחש - אחר שהורג את האדם, חוזר ונושף אותו נשיכה בלי רחמים. זהו עונות הדין.

שִׁלְחוּ להם בני הארץ הקדושה: נאה שאתם יש לכם לבכות כמי שבוכה מרחוק, שהרי אבל ובכיה ומספד בנהי ומרירות לא מגיע לכם, שהרי רחצתם רגליכם, ולא רציתם לטנף אותם כמו מקדם, כמו שנאמר (שיר ה) רחצתי את רגלי איככה אטנפם.

אָבֵל אנו ששוכנים בין גדרי הנחש, ואורב לנו בכל יום, הורג ונושף, ואנו רואים בעינים עונות הדין שנעשה בינינו, באותם אנשי חיל, שבימיהם שותק, ולא רוצה דין, שפוחד מהם פחד גדול, ולא יכול לעמד לפנייהם. וכיון שעברו לאותו העולם (הבא) בתשובה, עומד הנחש לפני הקדוש ברוך הוא ותובע דין.

וְדִיֵּק הכתוב, שכתוב (שמות כא) וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת. אמר הקדוש ברוך הוא לנחש: יוסף לא היה איש. ונמצא בידו וגו', הרי בידיהם לא נמצא. חזר ואמר, (דברים כד) כי ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא.

שְׂמוֹנָה מאות שנים היה עומד אותו הנחש ומבקש דין. ואנו שנינו, מי שנתחייב בשני דינים - נדון בחמורה. אוי למי שקבל ענש על חטאו, שהרי המיתה מכפרת על החטאים, וחוזר לקבל ענש אחר. אוי שהתענתו אנשי החיל, וסמא"ל ונחש עמדו לתבע הדין.

עַל זה נאה לנו לבכות ולספד, שהקריה הקדושה נשארה בדרך מפל הטובות שהיו בה. באותה השעה ירד סמא"ל ובלבל את העולם, והכניס הרוח הזו במעי של אותו הרשע מלך רומי, ותבע דין מגבורי העולם. וי לזה! וי לעולם! עונות הדין לא נמצא מיום שנברא העולם כזה.

אִיכָה בנין העמודים של העולם, עמודים תומכים, שהעולם עומד עליהם, ואני (ואת) מתעטר בהם בכל יום? איך התענתו על ידי הנחש? איך התענתו רוחות קדושות להתלבש

לנהרות בכל, כנורותיהם היו תלויים על האילנות שם, היו מבקשים מהם לנגן, ואומרים (תהלים קלז) איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר? נשכו בשניהם בהני ידיהם וכרתו אותם, ולא יכלו לנגן, והרגו אותם.

וְחַתְחָתִים בדרך - שהרי היו הולכים בריחים על צואריהם, ומההדוק שהיה חזק, היו נופלים אצבעותיהם בדרך, וירמיה היה מלקטם בטליתו, ונושק אותם, ובוכה עליהם. והיה אומר להם: בני, ולא אמרתי לכם (ירמיה א) תנו לה' אלהיכם כבוד בטרם יחשיך וגו'! ועל זה כתוב (שם ט) על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה.

וַיִּנְאֵץ השקד (קהלת יב) - מיום שמנצנץ האילן הזה לבלובים עד היום שעושה פרי, הם עשרים ואחד יום. כף משבעה עשר תמוז עד תשעה באב - עשרים ואחד יום ביניהם. זהו שפתוב (ירמיה א) מקל שקד אני ראה.

וַיִּסְתַּבֵּל החגב (קהלת יב) - שנתן משא על כתפי זרע דוד. ותפר האביונה - שהתבטלה עבודת בית אלהינו. כי הלך האדם אל בית עולמו - זהו הכבוד שהסתלק למעלה, ובני אדם צווחים, ואין מי שמשגיח בהם.

עַד אשר לא ירתק חבל הפספ (שם) - המקום שהכהן היה מקטיר קטרת על המזבח הפנימי. ותרץ גלת הזהב - זהו בית קדש הקדשים, ששם הכרובים של הזהב. ותשבר כד על המבוע - זו מלכות בית דוד שנשברה.

וַיֵּשֶׁב העפר על הארץ כשהיה - יחרב בית המקדש, ויהיה כעפר. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה - זו השכינה, והסתלקות של רוח הנבואה מן העולם.

רַבִּי יודאי פתח, (שם יב) ביום שיזעו שמרי הבית - אלו תנאים ואמוראים, שהיו שומרים העם של ארץ ישראל, והזדעזעו ממקומם.

וְהַתְּעוֹתוּ אנשי החיל, כמו שנאמר (בראשית מז) ויש בם אנשי חיל. החטא של בני יעקב, שהיו אנשי חיל וסובלים עונות הדין, כמו

ועל זה היא מיללת, על בניה שגלו, ושנהרגו, ושהשמדו בחנם.

ובדיניהם לא נמצאה, ועשה בהם אותו הנחש את רצונו. ועל זה כתוב ובפשעכם שלחה אמכם, שלא תהיה מזמנת בדיניכם. איכה ישבה בדרך באותה השעה שהיא היתה לוקחת טענת בניה, ובשבילה היה נקרע הדין.

ובשאותם עשר המרגליות (השבטים) יצאו מגן העדן להתלבש בלבושים אחרים, כל הלבושים נמסרו ביד הנחש, פרט לאחד, שהוא ראובן, שכתוב (בראשית לו) וישב ראובן אל הבור.

ועל שנתן העצה לזרקו לבאר, הוא נתפס בבאר, ונצל. וזהו רבי אליעזר הגדול, כשתפשוהו למינות, ונתנוהו בבור, ונצלה נשמתו של ראובן. ברוך יהו"ה לעולם אמן ואמן. ימלוך יהו"ה לעולם אמן ואמן.

תקונים מזהר חדש

בראשית ברא אלהים. בא וראה, שתי התבות הללו נחלקו לשני צדדים כל אחת. בראשית - בראשית. אלהים - מי אלה. מה זה שית? אלו ששת הצדדים של המשפך שהוא כמו שהשמים והארץ, ובשבילם נאמר (שמות לח) אלה פקודי המשפך. וזה הוא מי אלה. זהו שכתוב (ישעיה מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. ושני משפנות הם שנרמזו בפסוק הזה: אלה פקודי המשפך משפך העדת, המשפך העליון. מי, וזה העולם העליון, המשפך התחתון מה.

המשפך העליון בשבילה נאמר מי ברא אלה, מה זה אלה? אלו אלה מועדי ה'. ומי הם מועדי ה'? אלו הם חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות, הרי שלשה. שלשת האחרים - ראש השנה, חנכה ופורים. שלשה מהם נקראים מועדי ה', והם מקראי קדש. שלשת האחרים נקראים אלה הם מועדי, וכנגדם נאמר (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר.

וזה המשפך העליון שעליהם נקרא מי. זהו שכתוב מי ברא אלה. וזו מי, היא הבינה, וזה שמה, והדרגה שלה הוא ודאי יום הכפורים, והדרגה הזו

בלבושים נכריים אחרים לדון אותם בקלון רב? וי לזה! וי לעוות הזה!

מי ראה בתוך גן העדן, בשעה שנמסר הדין למעלה. עשר מרגליות יפות, האור של כל הגן, בין כל אותם האילנות, מתפשטים וכלם יוצאים החוצה. וכל אותם האילנות של גן עדן צוחים ואומרים: וי שהתענתו אנשי החיל! ושומרי השער של גן העדן מזדעזעים, אותם הכרובים, עולים ויורדים, ולא נותנים מקום להוציא את האורות הללו.

כשהתפשטו מתוך האור של לבושיהם. ועליונים ותחתונים צוחים כנגדם, ואותם שומרי החומות למעלה מזדעזעים, וכל צבאות רום השמים בוכים ומיללים מי ראה את אמנו גועה ומיללת? יורדת לכרובים, שומרי השערים שבגן, והם מזדעזעים. עולה אמנו, וכרוב אחד עמה.

ואז להט החרב המתהפכת, שנונה הרבה, מכה לתוך השערים, ויצאו אותם עשרה האורות. העליונים והתחתונים צוחים: וי לעולם! וי לדור! לנו יאה לספד פתנים, כשירדה האם, ולא מצאה אותם שם בגן. וכל אותם האורות והבשמים גועים ומיללים. אז היא גועה ומיללת. אותם הכרובים שומרי השערים בוכים ומיללים, פותחים בבכייה. אנו על אחת כמה וכמה נאה לנו לבכות על הכל, ועל העוות הזה.

עוד פתח, (בראשית נ) ויצונו אל יוסף לאמר וגו', (שם) אנא שא נא פשע אחיך וחסאתם וגו', ויברך יוסף בדברם אליו. החטא - לו הם עשו, והוא מכפר על הכל, ומכפר על חטאם. פיון שהוא מוחל, למי יש לתבע על חטאם? זהו והתענתו אנשי החיל. עוות הדין רב היה לאותם אנשי החיל. וי לנו, מי ינחם אותנו?

למה היה עוות הדין הזה? משום שהרי אמנו גרשה וברחה, והלכה לה, ומשום זה עוות הדין נמצא, שנמצא לבדו אותו שהסטיין עלינו, ולא היה מי שימחה בידו ויטען עלינו טענה. על זה נמסרו בידיה כל תקוני אמנו.

שאלו נמצאה שם אמנו, לפנים משורת הדין היתה מכניסה אותנו. על זה היא בוכה,

שהוא הולך מהלך חמש מאות שנים, ומגיע ליסוד, שהוא חג הסוכות, כדי להתחבר עם הכלה שלו, שהיא חג שמיני עצרת. ובשעה שהם בחבור אחד, נקראו שניהם כל כלה. פסח צריכים ישראל לומר בו הלל גמור והלל שאינו גמור. הלל גמור לקבעו.

ספר שני

והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב).

והמשכלים - אלו רבי שמעון וחבריו, יזהרו כשהתכנסו לעשות את החבור הזה, שהוא מזהר העליון שלמעלה, הרצון העליון התגלה, נתנה רשות לרבי שמעון וחבריו לגלות בו רזים נסתרים עמקים, ולכל הנשמות של הישיבה שלמעלה, והישיבה התחתונה, ולשבעה הרים עליונים, שהם שלשת האבות והרועה הנאמן ואהרן ודוד ושלמה, ואליהו עמהם, ולכל הנשמות של הישיבות שהולכים מערטלים, והמלאכים שממנים עליהם, והולכים מערטלים בשבילם, שהם בתולות אחריה רעותיה של השכינה. שהיא מערטלת מהם, והם מערטלים ממנה. וכך הם צבאות המלך מערטלים ממנה, שכתוב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יבכיון.

ומנין לנו שהשכינה יחידה מצבאותיה? זהו שכתוב איכה ישבה בדרך. אי כה ישבה

בדרך, שנאמר בו (תהלים קמה) וחסידיך יברכו כה. ועל הקדוש ברוך הוא ושכינתו אמר הכתוב (משלי כז) כצפור נודדת מקנה פן איש נודד ממקומו, שנאמר בו (שמות טו) ה' איש מלחמה. ובזמן שהיא מערטלת, תלמידי חכמים וצדיקים ואנשי מדות שלה, כלם הולכים ונודדים ממקום למקום, מאתר לאתר, כמו שבארנו בעלי המשנה, דור שבן דוד בא, אנשי חיל יסובבו מעיר לעיר, ולא ירחמו.

ומשום זה הסכים הקדוש ברוך הוא ושכינתו לעשות את החבור הזה על יד אותו

שהתגלה, וכנס בו עליונים ותחתונים למצא בו מנוחה לשכינה בגלות, וחרות לה ולבניה. זהו שכתוב (תהלים פד) גם צפור מצאה בית ודרור קן לה. ההיא שנאמר בה (ויקרא כה) ונקראתם דרור בארץ לכל ישיבה.

שנקראת בינה נקראת העולם הבא. ובעולם הבא אין בו אכילה ושתייה. כמו כן יום הכפורים שלו אין שם אכילה ושתייה. המלכות נקראת מ"ה, זה משכן העדות. ומשום שבו נמצאת עדות, נאמר בו מה אעידך. (וזה שמה, ודרגתה שבת)

ובמו שהעולם העליון הוציא ששה מועדים, כך העולם התחתון הוציא ששה מועדים, והם את השמים ואת הארץ. ומנין שהם ששה בשמים והארץ? זהו שכתוב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. כי ששת ודאי שהם ששה. ומשום זה לא אמר כי בששת ימים.

ובמו שנאמר עדות בעולם התחתון. זהו שכתוב מה אעידך, כך יש עדות בשמים ובארץ. זהו שכתוב העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ. הרי העולם העליון בראשי"ת, והעולם התחתון ברא שית, ואלו הם שני משפנות לאביר יעקב. אם פן, אחר שאמר אלה מועדי ה' מקראי קדש שהם ששה.

מהו במועד שש אמר אחר פן? אלא אין רשות לקרא להם אלא במועד, שהיא מלכות. ובמקום אחר אמר אלה הם מועדי ה"ם הוא בהפוך אותיות מ"ה, וזהו אלה הם מועדי. וזהו שמיני חג עצרת, שהוא חג בפני עצמו.

בא וראה, אלה מועדי ה' הולכים על תקון הגוף של המלך הקדוש, ואלה הם: פסח - זרוע ימין של המלך, וזה חסד, ובשבילה נאמר הימין מקרבת. ראש השנה - זרוע שמאל של המלך, וזו גבורה, ובשבילה נאמר שמאל דוחה. שבועות - זה הגוף של המלך, וזו תפארת, העמוד האמצעי. חנכה ופורים - אלה הם שתי השוקים של המלך, שעליהם שורה הנס, ובשבילם נאמר אלה פקודי שתי מצוות ודאי, שבשבילם נאמר פקד פקדתי. שני נביאים, שני משיחים הם ודאי.

כל העבר על הפקדים - זה היסוד, וזה חג הסוכות כלול מכלם, והוא העבר על הפקדים. שאותם נצח והוד, אות הוא בצבא שלו. ולמה נקרא כל? משום שעליו שורה בינה, שהיא השביעית. (י"ם כ"ל) **ים**, זה יום הכפורים, היא ודאי, ועמה חמשים שערים של חרות בחשבון כל, בינה פן י"ה,

נקראו חסידים. ומהצד של חכמה ובינה נאמר בהם
כלנו חכמים כלנו נבונים.

ומצד של הפתר, שהוא הראש של הכל, הם ראשי
אלפי ישראל, שעליהם נאמר אנשי מדות.
אלו הם המשפילים שיש בהם שכל להכיר את
רבונו, שסודות רבונו אין מתפסים מהם, שכלם
היו בהסכמה בחבור הזה.

ולאלה שהם במדות הללו, צריך לגלות סודות
טמירים. אבל מי שמגלה סודות לרשעים,
כאלו מגלה עריות בתורה. שבני שפחה הרעה
לילית, אמם של הרשעים, ערבוניה רעה. מי
שמגלה סודות התורה, גורם לצדיק שהוא יסוד,
שנאמר בו (תהלים כה) סוד ה' ליראיו, שהסתלק ממנו
המעין ומן השכינה. זהו שכתוב (איוב יד) אזלו מים
מני ים ונהר יחרב ויבש.

באותו זמן אותם הצדיקים למטה עניים מהכל,
עניים מסודות התורה, עניים בגוף. וכל
מי שמגלה סודות לצדיקים, גורם לצדיק להאיר
בסודות התורה, ולשכינה, שהאור נקרא ר"ז.

ובאותו הזמן והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע. מה
זה כזהר? הדרגה של משה רבנו עליו
השלום, העמוד האמצעי, שעל שמו נקרא החבור
הזה ספר הזהר. והשכינה מאירה בו, וזוהרת
בלבנה מן השמש. שהשמש מאירה בששה הרים
גדולים, והלבנה בשביעית כלולה משבע.

שם אבגית"ן, עליהם נאמר (ישעיה ו) שש כנפים
שש כנפים לאחד. והשם הזה הוא סגלתו
לכסות ולנשמה, כשעולה למעלה בכל לילה ולילה
להעיד על המעשים הטובים של האדם, ולהצילו
ממלאכי החבלה ומכל המזיקים והרוחות ולילין
ושדים, ובהם פורחת למעלה. בשתי אותיות מכל
שם תכסה פניה מהם, בשתי אותיות תכסה רגליה,
ובשתי אותיות פורחת למעלה, ואף כך לרוח ואף
כך לנפש. עד כאן.

אב"ג ית"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג
חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שקוצי"ת שהנשמה
פורחת בהם למעלה בכל לילה ולילה, וזוהי נשמת
כל חי, שהאצילות מן האם העליונה, ושבעת
השמות הללו שפורחת בהם הם שבע, שכלולים

אשר שתה אפרוחיה - אלו שנאמר בהם (דברים כב)
והאם רבצת על האפרחים, והם בעלי
הכנפים, שבהם נאמר (יחזקאל א) וארבעה פנים
לאחת וארבע כנפים לאחת להם. שאלה הם
שממנים על בעלי המשנה, שרוחם פורחת מהם.

או על הביצים - אלו האופנים שממנים על בעלי
המקרא. שבשביל החבור הזה, והאם רבצת
על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על
הבנים, אלו שנאמר בהם בנים אתם לה' אלהיכם.
אלו רבי שמעון וחרביו ומורי הישיבה שעושים
את החבור הזה.

והחבור הזה היה כמו תבת נח שהתכנסו בה כל
מין ומין. כך מתכנסים בחבור הזה כל
נשמות הצדיקים ואנשי מדות, שנאמר בהם (תהלים
קיא) זה השער לה' צדיקים יבאו בו. ואחרים שאינם
צדיקים, נדחים משם. וכשהתגלה החבור הזה
בעולם, רבים מתפנסים אליו, שנאמר בהם (דברים
כט) כי את אשר ישנו פה וגו', ואת אשר איננו פה -
בחבור הזה - עמנו היום. ועליהם נאמר (דניאל יב)
ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, כאותם
הכוכבים שיהיו קיימים לעולם ולעולמי עולמים.
ונאמר בהם, והיה זרעך ככוכבי השמים, שהוא
העמוד האמצעי, שהוא אתה תשמע השמים, ולא
ככוכבים משמים, שנאמר בהם (ישעיה נא) כי שמים
כעשן נמלחו, (תהלים קב) המה יאבדו ואתה תעמד.

ועוד והמשכלים, אלו שיש בהם שכל לדעת את
גזרת הנשמות שלהם, מאלו הספירים שהם
דברים שגזורים מעשור ספירות, שעליהם נאמר
(תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל. שכלם מלאים
סגלות. ואותם אנשי מדות, נשמותיהם רשומות
שם, ומשם אצילותם. מצדה של המלכות הם בני
מלכים, שנאמר בהם כל ישראל בני מלכים, ומצד
זה יוצאים מישראל מלכים.

ומצד של הצדיק נקראו צדיקים. זהו שכתוב
(ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים. ומהצד של
נצח והוד נקראו נביאים. ומהצד של העמוד
האמצעי נאמר בהם (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק
כלה זרע אמת, ועליהם נאמר (מלאכי ג) תורת אמת
היתה בפיהו. ומצד של הגבורה נקראו גבורים
עומדים בפרץ דוחים את הגזרות. ומצד של החסד

מהצד של ארבע האותיות הללו יש לכל חיה ארבעה פנים, ומהצד של יו"ד ה"א וא"ו ה"א דמות אדם לארבעתן. וכנגד תשע הספירות הללו ראה יחזקאל תשע מראות, שנאמר בהם (שם) נפתחו השמים וראוה מראות אלהים. ואלה הם: המראה הראשון - (שם) וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא. האבן הזו היא השכינה, אבן ספיר, ויחזקאל ראה ממטה למעלה. הוא ראה אותה כמי שראוה מתוך עששית.

המראה השני - ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. כאן ראה העמוד האמצעי סמוך לשכינה, וראה אותו מתוך מטטרו"ן שהוא שדי. המראה השלישי - (שם) וראה כעין חשמל כמראה אש בית לה סביב, וזה צדיק חי העולמים, שאחוז בין הקדוש ברוך הוא שהוא יהו"ה, ובין השכינה שהיא אדני". והצדיק הוא חשמל, הכלל של שני השמות הללו, שהם יאהדונה". וראה אותו מתוך שר הפנים.

וד' הפנים הם יהו"ה, וארבע כנפים הם אדני". כל חיה היא מרבעת, ולכל צד יש לה ד' פנים. לכל פן ד' פנים, ולכל כנף ד' כנפים, והם ששה עשר פנים. וששה עשר כנפים לכל חיה, הם אותם שלשים ושנים מרבעים עולים לד' חיות - ששים וארבעה פנים וששים וארבע כנפים.

וייש אומר כך, והכל אמת: ארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם, והם לכל חיה ארבעה פנים וארבע כנפים, הרי הם שלשים וששים כחשבון שלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית. ודמות פניהם פני אדם, שהוא עשר אותיות של השם המפרש, כנגד עשר אמירות, הרי ארבעים וששים. וששים וארבעה פנים וכנפים עם שמונה אותיות של חשמל - שבעים וששים, ועליהם נאמר (שם) וגביהן, אלו שבעים וששים כנפים. וגבה להם, והם שבעים ושנים פנים. שהם באותיות אצל הנקודות, שעליהם נאמר (קהלת ה) כי גבה מעל גבה שמר. וגבוהים עליהם - אלו הטעמים. ובגללם נאמר (יחזקאל א) וגבתם מלאת עינים סביב לארבעתן.

ואותם הנקודות כמו פרקי האצבעות שהם עגולים, ואותן האותיות כמו

כבת שבע, שהיא השכינה התחתונה, כלולה משבע ספירות, שעליהם אמר דוד (דברי הימים-א כט) לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ.

והאם העליונה היא הנשר הגדול בעל הכנפים, האדם הגדול, חכמה, ועשר חכמות נקראו עשר ספירות מצדו. וכתר עליון נקרא מצדו חכמה קדומה, והיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהתפשטותו בעשר ספירות, אבל האם העליונה נשר עליון, שהתפשטותו בשבע, והיא השמינית, ובה שבחו של משה.

סדר הלימוד ליום יד אב [יום 309 בשנה]

או ישיר משה, וממנו תמצא את סוד קן הצפור, שלח תשלח את האם של אצילות. אריה חסד, שור גבורה, זוהי המרכבה העליונה. המרכבה השנייה, תפארת אדם שנית, שנאמר בו (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם, דמות אריה שור נשר. נצח הוד יסוד מלכות היא תבנית כלם. זהו הסוד של תקון אחד.

אבל מצד הנשמה הם נקראו שרפים, ומהצד של רוח - חיות, שנאמר בהם (שם) ודמות החיות מראיהם כגחלי אש בערות כמראה הלפדים היא מתהלכת בין החיות. ונאמר בהם (שם) ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה.

והרוח היא מצד העמוד האמצעי, ויש לה ארבעה פנים, כמו זה יש לנשמה ארבעה פנים. האופנים מצד של הנפש, והיא מצד של השכינה התחתונה, ויש להם ארבעה פנים של מרכבה שהם נצח והוד. והנה אופן אחד בארץ זה צדיק. האופנים הם ממטה למעלה, החיות באמצע, השרפים למעלה.

ולמעלה (על כלם) אדון יחיד שולט על הכל, מפלא ומכסה בכתר, ובחכמה הוא שלטון שעומד על כלם בעשר אותיות של השם המפרש. אבל משם למטה כל הספירות, מרבעות בארבע אותיות. כמו זה בינה יה"ו, אותו בן של י"ה הוא ו', שהתפשטותו בשש ספירות. ה' רביעית בשכינה התחתונה, בו נשלם יהו"ה.

המראה השביעי - כמראה הקשת אשר יהיה בענן. מי הענן? זה החסד שעולה שבעים ושנים, ובו בא הקדוש ברוך הוא בעב הענן בעבור ישמע העם (פשבא) לדבר עם משה. ובו יש שבעים ושנים שהוא חסד, נראית קשת שהיא צדיק בגוניה המאירים, שהם שלשה גונים של שלשה אבות, ובו הם נכללים. ומשום זה נאמר בצדיק ויכלו, שעולה שבעים ושנים, שבו נכללים שלשת האבות, שנאמר בהם בכל מכל כ'ל. ובאלו שלשת הגונים, וראיתיה, את השכינה, לזכר ברית עולם.

שהצדיק הוא האלף הששי, היום הששי. ונוסע בימין, שהוא חסד כולל שבעים ושנים, ובשבילו נאמר (דניאל יב) ואתה לך לקץ ותנוח, בצדיק, ותעמד לגדלך לקץ הימין. שהוא הימין, שבו (ישעיה נב) כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ונוסע בע"ב של העמוד האמצעי, שבו (בראשית א) ויהי מבדיל בין מים למים. ובשבילה נאמר ללבי גליתי, ולמלאכי השרת לא גליתי. ללבי גליתי, ולא יברי לא גליתי. (חסר פאן) (נראה שקץ) יש בכל דור ודור כפי זכויותיהם, בכל מורה הדור כפי שרב הדור נוטים אחריו. ואם החטאים מתרבים עליה - אומר רבי חייא, הגאלה (נדחית) עד הדור האחרון. ומשום זה כל הקצין פלו, והכל תלוי בתשובה ובזכויות של המדות של כל דור ודור.

אבל הקץ והזמן ששם הקדוש ברוך הוא לא תלוי בזכויות ובמדות של כל דור ודור, אלא בו תלוי! זהו שכתוב (ישעיה מח) למעני למעני אעשה, (יחזקאל כ) ואעש למען שמי. ומשום זה כל קץ של כל דרגה הוא כפי הזכויות של בני האדם הוא, והקץ של הקדוש ברוך הוא לא תלוי בזכויותיהם.

ויש שבעים ושנים אחר האלף החמישי כפי המדה ההיא. ויש שבעים ושנים אחר אלף ומאתים כפי המדה ההיא. ויש מאתים וחמשים ושש של נח שלו, כי עין בעין יראו קץ אחר יש מאתים ארבעים וחמש כפי (אותה) המדה, והדרגה הזו של רצון שהוא הקדוש ברוך הוא. שני קצין אאריך. וזה וכל החשבונות וגימטריאות של קצים הם פרפראות לחכמה מפתח למעלה אין קץ וחשבון, כמו שכתב בעל ספר יצירה: ולפני אחד מה אתה סופר. הראש

שהאצבעות. ואותם הטעמים כמו העינים שמנהיגים את כל איברי הגוף אחריהם, והם רמוזים בשם הזה יהוה. ועוד וגבתם מלאת עינים סביב לארבעתן כמו זה י, ונאמר בכנפים, שנים חברות איש, כמו (שמות כח) שתי כתפת חברת. ושנים מכסות את גויתיהנה, כמו אל שני קצותיו וחרב. שנים חברות - הם ימין ושמאל.

איש - ה' איש מלחמה. מי האיש? לפעמים ממעלה למטה, נקראת חכמה אדם, ונקרא איש, ושלש ספירות תחתיו נקראו שלש חיות. ולפעמים האם העליונה נקראת האדם, בתוספת ה'. חסד גבורה תפארת שלש חיות. ולפעמים תפארת נקראת אדם. נצח הוד יסוד שלש חיות. ולפעמים חכמה איש. א' כתר עליון, י' חכמה, ש' תשובה, שהיא האם העליונה, שנים חברות איש - גדלה וגבורה. ושנים מכסות - הן נצח והוד. את גויתיהנה - את זה צדיק, שהוא תרגום אות.

את גויתיהנה - זה העמוד האמצעי שהוא הגוף, ושכינתו הטבור שלו והעמוד האמצעי עליהם נאמר (שמות כה) והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה. מי הכנפים שלהם למעלה? ימין ושמאל. סככים בכנפיהם - שני עמודי אמת. על הכפרת - זה צדיק שצריך לכסותו. ופניהם איש אל אחיו - הם חכמה ובינה, שהם הפנים של הכרוכים.

ולמי היו פורשים כנפיהם ומסתכלים איש אל אחיו? לאותו שנכנס בכתר עליון, שהוא מכסה, שעליו נאמר במפלא ממה אל תדרש ובמכסה ממה אל תחקר. והכרוכים אליו, כנפיהם פתוחים למעלה לקבל אותו עליהם. (במדבר ז) וישמע את הקול - מתוך העמוד האמצעי. מדבר אליו - מתוך השכינה התחתונה. וישמע את הקול - למעלה מתוך האב. וידבר אליו - מתוך האם. ומי שמע אותו? העמוד האמצעי. והדבור נשמע אל השכינה.

מראה רביעי וחמישי - ממראה מתניו ולמעלה, נצח. וממראה מתניו ולמטה, הוד. שהם שתי שוקים. המראה הששי - ראיתי כמראה אש, וזו הגבורה, שמשם אותם שנים כרוכים זהב. שכסף הוא לימין, הזהב לשמאל. ושבעה מיני זהב נכללים בו.

שְׁכַתוֹב (תהלים יח) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו. בַּעֲנַן שְׁיוֹצִיא קוֹל, שְׁנֹאֲמַר בּוֹ (שם כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם.

וּבַמָּה קולות מתפוצצים ממנו, שְׁנֹאֲמַר בָּהֶם (שם צג) מקלות מים רבים, מַצַּד הַגְּבוּרָה שְׁשֵׁם חֲשֵׁךְ, שָׁבוּ (בראשית כז) יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מֵרֵאת. דּוֹפֵק קוֹל שְׁנֹאֲמַר בּוֹ (תהלים כט) קוֹל ה' חֲצַב לְהַבּוֹת אֵשׁ, וּמַצַּד הָעֲרָפֶל דּוֹפֵק הַקּוֹל שְׁנֹאֲמַר בּוֹ קוֹל ה' בְּהַרְדֵּר, הַיְדוּעַ הַדּוֹר לְיִשְׂרָאֵל דּוֹפֵק זָקֵן. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (ויקרא מט) וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן.

שְׁלֹשָׁה קולות אחרים מנצח הוד יסוד, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת. הַקּוֹל הַשְּׁבִיעִי יוֹצֵא מִן הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה. וְכֶנֶד שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת הֵם. הַזֵּית לְיָמִין, נֵר לְשִׂמְאֵל, הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי פְתִילָה שְׂאֲחוּזָה בְּשִׁנְיָהֶם, שֶׁהִיא עֵץ פְּרִי עֵשָׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל הָאָרֶץ, זֶה הַכְּלִי שֶׁל הַנֵּר, וְנֵר שֶׁל שֶׁבֶת מַצַּד הַגְּבוּרָה בּוֹעֶרֶת וּמוֹאֲרֶת. אוֹי לְמִי שְׁמַקְרִיב אֵשׁ זֶרֶה אֵלֵיהָ, שְׁכַבְּלוּ צִוָּה לֹא תִבְעֶרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבַּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת, וְאִף הַשְּׁכִינָה כֶּף נִקְרָאת נֵר מַצַּד הַשְּׂמֵאל, וְנִקְרָאת אוֹר מַצַּד הַיָּמִין, שְׁשֵׁם (שמות כז) זֵית זָךְ וְכו' לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד, וְהוּא שְׁמֵן לְמֵאוֹר, שֶׁהִיא כִּי נֵר מְצוּהָ וְתוֹרָה אוֹר, וְהִיא פְתִילָה מַצַּד הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי שְׂאוּחָז בְּשִׁנְיָהֶם.

וּבְמִוֵּ זֶה זֶרַע שֶׁל אָדָם כְּנֶגֶד שְׁמֵן, וּבְרִית מִלָּה כְּנֶגֶד פְּתִילָה. נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם כְּנֶגֶד נֵר שֶׁל מְנוֹרָה. הַמְרָאָה הַשְּׁמִינִי, הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה נִקְרָאת - כֶּן מְרָאָה הַנְּגָה סְבִיב, מִטָּה הָאֱלֹהִים. הַנְּגָה מַצַּד הַיָּמִין מִטָּה כְּלָפֵי חֶסֶד, לְרַחֵם עַל בְּעַלֵי הַתְּשׁוּבָה, שָׁבוּ נֹאֲמַר כִּי יִמְנָךְ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים. מַצַּד הַשְּׂמֵאל מִטָּה הָאֱלֹהִים, לְהַכּוֹת בּוֹ אֶת הַרְשָׁעִים. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שמות יז) וּמִטָּךְ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ.

וְשִׁבְעַ שְׁבַתוֹת, לְכֹל אַחַת שְׁבַעָה יָמִים, עוֹלָיִם לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעִי. וְזֶהוּ (ויקרא כה) וְסִפְרַתְּ לָךְ שִׁבְעַ שְׁבַתוֹת שָׁנִים, הֵם אַרְבָּעִים וְתִשְׁעִי שָׁנִים. וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעִי יָמִים שִׁבְעַ שְׁבַתוֹת, כְּנֶגֶד שְׁבַעַת הַשְּׁמוֹת הָאֱלֹהִים, שֶׁהֵם:

אב"ג ית"ן, קר"ע שט"ן, נג"ד יכ"ש, בט"ר צת"ג, חק"ב טנ"ע, יג"ל פז"ק, שק"ו צי"ת, הֵם

שֶׁל כָּל הַקְּצִים - חֲכָמָה, הַסּוֹף שֶׁל כָּל הַקְּצִים הוּא, שֶׁהַשְּׁכִינָה הִיא הָעֲשִׂירִית.

הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי כוֹלֵל הָרֵאשׁ וְהַסּוֹף שֶׁל כָּל הַקְּצִים, וְכֹל סוֹף הוּא בְּצַדִּיק, וְהַכֹּל נִכְלָל בְּצַדִּיק שְׁכוֹלֵל שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת שְׁבָהֶם נִקְרָא שְׁבִיעִי שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (בראשית ב) וַיְכַל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיִּשְׁבַּת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. וְזֶהוּ בְּעַב הָעֲנָן, וּמִמֶּנּוּ נִמְצָא הַשֵּׁם בֶּן שְׁבַעִים וְשִׁתִּים שְׁמוֹת וַיִּסַּע וַיְבֵא וַיֵּט, שֶׁהֵם כָּלֵל וּפְרָט וְכָלֵל, שְׁנִכְלָלִים בְּמִים אֵשׁ וְרוּחַ, וְהֵם יָם וְאוֹר וְרִקִיעַ.

וְהֵם הֵיךְ וְתִקַּף הַיָּמִין, מִלְּאֵךְ הַחֶסֶד, וְזֶה מִיכָאֵל, שֶׁהוּא עַל שֵׁם (שמות טו) מִי כְמוֹךְ בְּאֵלִים ה', שְׁשֵׁמוֹ מְכַבֵּי שְׁעוֹלָה לְשַׁבְּעִים וְשִׁתִּים בְּחֻשְׁבוֹן אוֹתִיּוֹת, וְאוֹרוֹ אַרְבָּעִים וְשִׁתִּים. וְזֶהוּ כַחוֹ, (ישעיה מג) כִּי תִלַּךְ בְּמוֹ אֵשׁ לֹא תִכּוֹה. שֶׁזֶה מְכַבֵּה אֵשׁ, וּמִיכָאֵל הוּא דְמוֹת אַרְיָה, שֶׁהוּא אַרְיָה מְמִים. (שמות טו) וַיֵּט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם, וַיִּשָּׂם אֶת הַיָּם לְחֶרֶבָה, בְּכַח שֶׁל גְּבִרְיָאֵל שְׁלִיחַ הַגְּבוּרָה שְׁמֻמָּה עַל חֶרֶבָה. וּמִשׁוֹם זֶה נֹאֲמַר בּוֹ וַיִּשָּׂם אֶת הַיָּם לְחֶרֶבָה, מִהַצַּד שֶׁל אוֹרִיאֵל, שְׁלִיחוֹ שֶׁל הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי, הַפְּרִיד בֵּין מַיִם וְאֵשׁ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב, וַיָּבֵא בֵּין מַחְנֵה מְצֻרִים, שֶׁהִיא אֵשׁ נִכְרְיָה, וּבֵין מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא מַיִם.

וַיְהִי הָעֲנָן מִיָּמִין, וְהַחֲשֵׁךְ שֶׁל הַרְשָׁעִים מִשְׂמָאל, שֶׁהֵלֶךְ לְקַטְרֵג לְצַד הַשְּׂמֵאל שֶׁל גְּבוּרָה, וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. וְכִמוֹ שֶׁהַפְּרִיד בֵּין הַשְּׂמֵאל שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר לְיָמִין שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא הִתְקַרַב אֵלֵיהָ, כֶּף מִיחַד בֵּין הַיָּמִין וְהַשְּׂמֵאל שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, שָׁבוּ הַשְּׁמוֹת וְהַסְּפִירוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת וְהַהֲוִיּוֹת מְשֻׁלְּשׁוֹת, וּמִשׁוֹם זֶה וְהָיָה וְכו' מְשֻׁלְּשׁ בְּשִׁלְשׁ אוֹתִיּוֹת, מִשׁוֹם שִׁישְׂרָאֵל שְׁלִישִׁי לְכַהֵן וְלִלְוִי. אֲבָל שְׁמוֹת מְרַבְּעִים וְאוֹתִיּוֹת שֶׁל תְּבַה אַרְבַּע הֵם מִהַשְּׁכִינָה.

וְתִשְׁעִי סְפִירוֹת הֵן מְשֻׁלְּשׁוֹת בְּעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי, כְּמוֹ זֶה: ח' כ' מ'ה חס"ד גצ"ח כת"ר תפארת יסוד בינה גבורה הו"ד, וּמַלְכוּת הִיא עֲשִׂירִית לָהֶם, וּרְבִיעִית לָהֶם מַצַּד הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, הִיא שְׁמִינִית, וְשִׁלְשׁ הַסְּפִירוֹת הִלְלוּ לְבוֹשֶׁם חֲשֵׁךְ עֲנָן וְעֲרָפֶל. הַחֲשֵׁךְ לְשִׂמְאֵל, הָעֲנָן לְיָמִין, וְהָעֲרָפֶל בְּאֲמֻצָּע, תַּחַת הַשְּׁמַיִם שֶׁהוּא הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי. זֶהוּ

באיזה מקום נשמע? בקריאת שמע, ובאיזה מקום נפתחו? כשישראל אומרים אדני שפתי תפתח. אדני - השכינה, כשנפתחת לקבל את בעלה, נפתחים שרפים וחיות ואופנים, כנפיהם אליו לקבל אותם לרבונם. זהו שפתוב (שם) ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה. הרי שאותם הפרובים זכר ונקבה יחד. בתפלת העמידה נאמר בשרפים וחיות ואופנים, (שם) בעמדם תרפינה כנפיהן. בעמדם - ודאי ישראל בתפלת העמידה, באותו הזמן אותם הפרובים ופניהם איש אל אחיו. באותו הזמן התפלות מתקבלות ברצון, שנאמר עליהן תפלות כנגד תמידין. ועוד הרי פרשוה בעלי המשנה, שאין עבודה אלא תפלה, ששקולה התפלה כעבודת הפהנים, וכמו הקרבנות שלהם.

בזמן שהפרובים, שהם העמוד האמצעי והשכינה, אינם פנים בפנים, אין התפלה מתקבלת, ויוצא סמאל, שהוא הפלב, לאכל את הקרבנות שלהם, שהם התפלות, וזהו (ויקרא ט) ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם. וזו האכילה של הקרבנות שהן תפלות ישראל, ונאמר בהם וימתו, כמו שבני אהרן, ואין מיתה לישראל אלא עניות. ובפנים של הפרובים הללו נאמר (שמות לג) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים.

קמו כלם בעלי המשנה והמלאכים, ואמרו, מי הוא שגלה הסודות הללו? אלא ודאי זהו שנקרא ספר הזהר, בדרגה שלו, שהוא בדיוקן של רבוננו, שנאמר בו (דניאל ד) גדל העץ והתחזק, שלרגליו תהיה בצל חיות השדה, שהן חיות הקדש. ובענפיו ידורו צפרי השמים, שהן הנשמות העליונות. וממנו יזון כל בשר, זה ישראל למטה. ולא עוד, אלא בבבת עינו מאירה השכינה, שבשבילו נאמר (שמות ג) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. וזה ב"ת ל"ב, בת כלולה מעשר אמירות ול"ב נתיבות שלה, שהם ל"ב אלהים של מעשה בראשית. שבגלל הל"ב הזה נאמר, הלב רואה הלב שומע. בעין שלו מאיר העמוד האמצעי.

בשלושת צבעי עינו הימנית מאירים שלשה אבות. בשתי כנפי עינו פותחים וסוגרים שני עמודי אמת, ברכ העין שאוחז בשתי כנפי העין שלו, זה צדיק. בת דקה קטנה יש מבפנים תחת בת

שבעה שמות, ולכל אחת שש אותיות כנגד ששת ימי השבוע לכל שבת ושבת. ואלו הם שנאמר (ישעיה ו) שרפים עמדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד. וכלם ארבעים ותשע שבע שבתות, וארבעים ושנים ימים של חל. ושבע שבתות שבע ספירות, לכל אחת שש דרגות, ועולים לארבעים ותשעה פנים טהור של התורה. האם העליונה חמשים יום של ספירת העמר. ה' העליונה מן מט"ה. ושש דרגות הן עליונות - שרפים וחיות ואופני הקדש.

השרפים, בהם פורחת האם העליונה שהיא נשמת כל חי, וממנה נשמת החיים של האדם, שנאמר בו ויפח באפיו נשמת חיים. ובשרפים שנמשכים מאלו היא פורחת בכל לילה לאם העליונה, ובכל שעה שחוזרת בתשובה, שבשבילה נאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו. האדם חשבונו חמשים. רוח הקדש שנאמר בה ורוח אלהים מרחפת על פני המים. שאותם בני תורה, המים של התורה, נטלה מהעמוד האמצעי, זו עולה בכל לילה בארבע חיות שלכל אחת ארבע כנפים, ובהם פורחים למעלה לעמוד האמצעי שכולל יאהרונה. יהו"ה מימין, אדני משמאל. הנפש באה מצד האופנים, שנאמר עליהם (יחזקאל א) ומראה האופנים ומעשיהם כעין תרשיש. נאמר כאן תרשיש, ונאמר בשיר השירים (שיר ה) ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש.

ואת על גב שהרי בארנו למעלה, שרפים וחיות ואופנים, בכל מקום שמתחדשים בו רזים, צריך להחזיר אותם השרפים כנגד כנפי הפרובים, והחיות כנגד גוף הפרובים. האופנים כנגד רגלי הפרובים, שהם עגלים. משגלו ישראל, היו מתמעטים כנפי החיות, וכרוב אחד, שהוא העמוד האמצעי, התעלה לאותו המפלא (ומכסה), שנאמר בו (תהלים יח) וירכב על כרוב ויעף.

נשאר כרוב שני, שהיא השכינה בגלות. אשריו מי שמחבר אותם בשפתיים שלמות בח"י העולמים, שהוא לשון למודים, כולל שמונה עשרה ברכות התפלה, שבו מתכנסים שרפים וחיות ואופנים, כלם כנפיהם פתוחים כנגדו, וקולו נשמע מתוך העמוד האמצעי ושומעים להם. זהו שכתוב (יחזקאל א) ואשמע את קול כנפיהם.

הנבואה, שנאמר בהם (יחזקאל א) וַאֲרָאָה מְרֵאוֹת אֱלֹהִים. הַמְרָאָה הַתְּשִׁיעִי - (שם) מְרָאָה דְמוֹת כְּבוֹד ה'. וְזוֹ חֲכָמָה שֵׁישׁ בַּהּ כַּח מֵה, וְכַמָּה חֲשֻׁבוֹנוֹת וְגִימְטְרִיאוֹת יֵשׁ שֵׁם, שְׁנֵאמַר בְּהֵם תְּקוּפוֹת וְגִימְטְרִיאוֹת פְּרַפְרָאוֹת לְחֲכָמָה. וְהֵם מֵה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, הוּא (הן) עֶשֶׂר סְפִירוֹת.

שְׁאֵמַר בְּעַל סֵפֶר יְצִירָה: עֶשֶׂר, וְלֹא ט' וְלֹא י"א. כְּמוֹ שֶׁעֶשֶׂר הָאוֹתוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁלֹּא לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, וְלֹא לְגַרֵעַ מֵהֶן. וְחֲשֻׁבוֹן שֶׁל עֶשֶׂר הָאוֹתוֹת הָאֵלֶּה הֵם מ"ה. הַכַּח שֶׁלֹּו הֵם כ"ח אוֹתוֹת שֶׁהֵם תּוֹלְדוֹת שֶׁל עֶשֶׂר הָאֵלֹו. וְהֵם יו"ד וְא"ו דַּל"ת, ה"א אַל"ף, וְא"ו אַל"ף וְא"ו, ה"א אַל"ף. עֶשֶׂר אוֹתוֹת כְּנֶגֶד עֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת. כ"ח אוֹתוֹת כְּנֶגֶד כ"ח פְּרָקִי עֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת, וּבְשִׁבְלֵם נֵאמַר (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַל נָא כַּח אֲדָנִי.

וּמִשּׁוּם הַכַּח הַזֶּה נֵאמַר, שְׁמִי שֶׁלֹּא יוֹדַע בְּגִימְטְרִיאוֹת וְחֲשֻׁבוֹנוֹת שֶׁלוֹ, עֲתִיד לָרֶדֶת לְשָׂאוֹל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֶה בְּמִדְרָשׁ, (קהלת ט) (כּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדָךְ לַעֲשׂוֹת בְּכַחַךְ עֲשֵׂה) כִּי אֵין מַעֲשֵׂה וְחֲשֻׁבוֹן וְדַעַת וְחֲכָמָה בְּשָׂאוֹל אֲשֶׁר אֵתָה הַלֵּךְ שָׁמָּה. מ"ה הוּא כְּבו"ד אֶחָד. כְּמוֹ זֶה וְא"ו חֲשֻׁבוֹנוֹ אֶחָד כְּבו"ד. הוּא יו"ד ה"א ה"א. וְכְבוֹד הוּא חֲשֻׁבוֹן ל"ב, וְהוּא ל"ב אֶחָד. וּבְגִלְלוֹ נֵאמַר (יחזקאל א) הוּא מְרָאָה דְמוֹת כְּבוֹד ה'. וְעוֹד, מֵה בְּאוֹתוֹת מ"ם ה"א שְׁעוֹלָה בְּגִימְטְרִיָּא אֶהֱיָה אֲדָנִי, וְחֲשֻׁבוֹנוֹ אֱלֹהִים. וְזֶה הַכְּנוּי שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁכֶּן עוֹלָה אֱלֹהִים בְּגִימְטְרִיָּא כְּנוּי. וְזֶהוּ הַשֵּׁם בְּכְנוּי. הַפְּס"א כֶּן עוֹלָה הוּא בְּחֲשֻׁבוֹנוֹ כ"ו כ"פ וְא"ו הוּא.

יְהו"ה אֱלֹהִים בְּגִימְטְרִיָּא א' תּוֹסֶפֶת, מְרָאָה שֶׁשְׁמוֹ וְכְנוּיוֹ אֶחָד, וְאֵינוֹ כְּמוֹ שֶׁהָאֲדָם שֶׁהוּא אֶחָד וְכְנוּיוֹ אֶחָד, אֲלֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא וְשְׁמוֹ וְכְנוּיוֹ הַכֹּל אֶחָד. תִּשְׁעַ הַמְרָאוֹת הֵלְלוּ רְאֵה יְחֻזְקָאֵל מִתּוֹךְ תִּשְׁעַ צוּרוֹת אַחֲרוֹת. הַמְרָאָה הַעֲשִׂירִי שֶׁהוּא כְּתוּב מְפָלָא וּמְכָסָה, לֹא גֵלָה בּוֹ שׁוּם מְרָאָה בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) וְאֲרָאָה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי, וְלֹא אָמַר מֵה רְאָה. מִשּׁוּם שְׁנֵאמַר עָלָיו בְּמִפְלָא מִמֶּךָ אֵל תִּדְרָשׁ וּבְמִכְסָה מִמֶּךָ אֵל תִּחְקֹר. אֵין לָךְ עֶסֶק בְּנִסְתָּרִים.

מִי הַמְּסֻתְרִים שֶׁלוֹ? אֵלֹו שֶׁשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים סְתָרֵי תוֹרָה גְּנוּזִים (סודות) שֶׁתְּלוּיִים מִמֶּנּוּ, כְּחֲשֻׁבוֹן

הָעֵין הָעֲלִיוֹנָה, וְזוֹ הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. שֶׁבַת הָעֵין הָעֲלִיוֹנָה שֵׁם חֲכָמָה, לֵב, הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה. הָאוֹר שֶׁמֵאִיר בְּבַת הָעֵין שֶׁהִיא י' וְעָמוּ נִקְרָא הָאוֹר הַקְּדָמוֹן, זֶה כְּתוּב עֲלִיוֹן. וְעוֹד, בְּשִׁבְעָה גְּלָדֵי הָעֵין שֶׁלוֹ מֵאִירִים נִשְׁמוֹת רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְשֵׁשֶׁת חֲבָרִיו, וְעֲלֵיהֶם נֵאמַר (זכריה ד) שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת.

וַיֵּשׁ מְפָרֵשׁ אוֹתָם כֶּן בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה אוֹתוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ. בְּשִׁבְעָה גְּלָדֵי הָעֵין וְשִׁלְשַׁת צְבָעֵי הָעֵין מֵאִירוֹת עֶשֶׂר אוֹתוֹת שֶׁהֵן יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, וְזֶהוּ (יחזקאל א) וְדָמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. בְּשֵׁנֵי כְּרוּבֵי הָעֵין וּבְשֵׁנֵי עַפְעָפֵי הָעֵין מֵאִירִים פְּנֵי אָדָם, שֶׁהֵם ד', וְהֵם יְהו"ה, וְעֲלֵיהֶם נֵאמַר וְדָמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. דְמוֹת שֶׁלֹּשׁ הַחַיּוֹת הֵם דְמוֹת פְּנֵי אָדָם, כֹּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁלוֹ, נִמְצָאֵת רְשׁוֹת הַיְחָדִד, שֶׁרַחְבּוֹ אַרְבָּעָה וְגִבְהוֹ עֶשְׂרֵה, שֶׁהֵן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אוֹתוֹת הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ. בְּאֵיבָרִים שֶׁלוֹ מְקַנְנוֹת כֹּל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל שְׁשִׁים רְבוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁשִׁים רְבוּא שֶׁל מְלָאָכִים כֻּלָּם שֶׁמִּתְכַּנְּסִים בְּחִבּוּר הַזֶּה מְקַנְנִים בּוֹ.

אָמְרוּ הַנִּשְׁמוֹת שֶׁל הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיוֹנָה: וְדָאֵי זֶה הוּא שְׁדִרְגָתוֹ הָעֶמּוּד הָאֲמָצְעִי, שְׁעֵתִיד לְהַגְלוֹת בְּדוֹר שֶׁהַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ מִתְגַּלֵּה בּוֹ. וְסוּד הַדְּבָר הַכְּתוּב מוֹכִיחַ, מ"ה שֶׁהִיָּה הוּא שֶׁהִיָּה. וְכֵּה מְמַכּוּן שְׁבַת"ו הַשְּׁגִי"ח אֵל כֹּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ.

קוּם רוּעָה הַנֵּאמָן לְהַתְעוֹרֵר לְאוֹתוֹ שְׁנֵאמַר בּוֹ אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עֵר. וְכַמָּה הֵם יִשְׁנִים וְשִׁנָּה בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁלֹּא פוֹתְחִים אוֹתָם לְהַתְעַסֵּק בְּסוּדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁכֹּל רְזוּ נִקְרָא אוֹר, לְהָאִיר בּוֹ לְבַת הָעֵין וְלַעוֹרֵר אוֹתָהּ בּוֹ אֵל בְּעֵלָה, שֶׁהִיא יִשְׁנָה בְּגִלּוֹת בֵּין אוֹתָם בְּעֵלֵי תוֹרָה, שְׂאֵין אֶחָד מֵהֶם שִׁיעוֹרֵר אוֹתָהּ לְבְעֵלָה, שֶׁהוּא ר"ז, הָאוֹר שֶׁמֵאִיר בָּהּ בְּבַת הָעֵין. שְׂרָז, אוֹר הוּא בְּחֲשֻׁבוֹן. שֶׁהִרִי אֵתָה הוּא שְׁנֵאמַר בּוֹ מִשֵּׁה קִבֵּל תוֹרָה מִסִּינִי. שֶׁהִרִי כֹל הַנְּבִיאִים וְהַחֲכָמִים וּבְעֵלֵי קִבְלָה אֲצִלָּךְ הֵם כֹּלְבָנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמְזוֹלוֹת, שְׂאֵין לָהֶם אוֹר אֲלֹא מִן הַשֶּׁמֶשׁ.

וּמִשּׁוּם שְׁנֵאמַר בְּךָ פְּנֵי מִשֵּׁה כְּפָנֵי חֲמָה, קוּם הָאוֹר לָהֶם, שְׁעַד שְׂאֵמַת מֵאִיר לָהֶם, כֻּלָּם הֵם בְּחֻשְׁכָה וְאֵין לָהֶם אוֹר. שְׁבַמְקוּם שְׂאֵתָה תִּמְצָא, הָעֶמּוּד הָאֲמָצְעִי נִמְצָא שֵׁם, שֶׁהוּא כּוֹלֵל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. אֵתָה הוּא הַמְרָאָה שֶׁל כֹּל מְרָאוֹת

התורה לשכינה. שהשכינה היא נר, שנאמר בה היא העלה. ישראל פתילת שמן תורה להעלת נר תמיד, ובזמן שהתפלה שהיא מצוה, עולה בתורה, אין לה כביה עולמית.

ובשתפלה, היא עת רצון לפני ה', נראית הקשת בגוניה מאירים בענן, באותו הזמן וראייתה לזכר ברית עולם. שבגונים המאירים הללו נודע ששכינה עולה לפני ה' במעשים טובים של ישראל. אם לא נראית הקשת בגונים מאירים, היא רומזת (איכה א) סכתה בענן לך מעבור תפלה. ונראית בלבוש של ענן שחר.

אם קשת בו בגונים חשוכים, היא רומזת אל תראני שאני שחרחרת. ואם צבעי הקשת מאירים, היא רומזת שחורה אני ונאווה. שחורה אני – בענן שחר, ונאווה – בגונים יפים מאירים של הקשת, במעשים טובים של ישראל.

ושבר התפלה של התקון הזה, כשיוצאת הנשמה מן הגוף ללכת לעולם הבא, כמו שהוא כבד את השכינה והלביש אותה בכמה עננים של לבושים נכבדים, שנקראו ענני כבוד, והעלה אותה בתפלתו לקדוש ברוך הוא בפירות וזמירות ותשבחות והודאות, שהתפלה כף מעלה אותה הקדוש ברוך הוא לעולם הבא לנשמתו בלבוש ענני כבוד ובכמה שירות ותשבחות והודאות, כמו שיצאו ישראל ממצרים בענני כבוד ובגוון, זהו שכתוב (שמות טו) אז ישיר משה ובני ישראל וגו'.

ובמו שמעלה אותה בכמה מחנות של מלאכים, ומוריד אליה את מחנות הקדוש ברוך הוא לפניו, והקדוש ברוך הוא עמהם – כף מעלה את הנשמה מן הגוף עם מחנות השכינה, ויורד הקדוש ברוך הוא לפניו עם מחנותיו.

ובמו שמעטר את הקדוש ברוך הוא בתפלין של ראש, ומתקין לו כסא בציצית, כמו שבארוה (ישעיה טז) והוכן בחד כסא – כף הקדוש ברוך הוא מתקן לנשמתו כסא, ומתקן לו דירה עם מזוזה, ומעטר אותו בכתר שלו.

ובמו שקשר את השכינה עם הקדוש ברוך הוא בקשר של תפלין ומיחד אותה בו – כף הרוח שלו קשורה עם הנפש, והנשמה עם בעלה,

כת"ר, וכל אחד מלמד סוד למעלה ממנו, והם עולמות גנוזים לאותו מפלא, שהוא עלת כל העליונים. קום רועה הנאמן, גלה שבחיו, שהרי הרשות נתנה לך מן עלת כל העלות. וענן וערפל – אב ואם. ושבעה ענני כבוד – שבע ספירות. השקאה של אלו העממים הם יו"ד ה"י וי"ו ה"י שעולה לחשבון ע"ב. ועליו נאמר (ישעיה יט) הנה ה' רכב על עב קל ובא מצרים. ועשר הספירות נכללו בו מצד של החסד, וממנו שם בן שבעים ושנים כתוב בזרוע של הקדוש ברוך הוא, כמו שבארו בספר רזיאל, בשעור קומה שהוא היה הספר של אדם הראשון.

ובשעולה השכינה בעננים הללו, עולה בחשאי בתפלה בחשאי. וכמה חיות שהולכות באויר, שהם שרפים חשמלים, עשר כתות הם כלם פותחים כנפיהם אליה. זהו שכתוב (יחזקאל א) ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה, לקבל השכינה עליהם. וכשעולה, עולה בכלם בהבלים הללו של הפה, שהם שבעה הבלים שאמר קהלת ושלשה גנוזים.

ובשעולה עליהם, מיד יורד הקדוש ברוך הוא לקבל אותה בכמה צבאות ומחנות. המחנות של השכינה עולות עם השכינה, ומחנות המלך יורדים עליהם, והם המרכבות התחתונות מהעליונות, ומקבלים אלו מאלו בשמחה בנשיקות. וסוד הדבר, (בראשית כח) והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. והנה המלאכים של השכינה שנעשית אלהים עולים, ומלאכים יורדים בו אליה.

אשרי תפלת האדם שהיא עושה סלם לשני מחנות המלך והגבירה. ומשום זה, כשעולים מחנות הגבירה, עולים בחשאי, וכשירדים מחנות המלך עליהם, הם מדברים עליהם. באותו הזמן הוא היחוד של הקול והדבור יחד.

יאהדונהי, שבשכילו נאמר גדול העונה אמן יותר מן המברך. והרי פרשוה, וכשירדים מחנות המלך, יורדים בקולות. זהו שכתוב (שמות יט) ויהי קלת וברקים וענן כבד על ההר וקול שפר חזק מאד. שכך דרך המטר – להעלות ענן בחשאי, ולהוריד מטר בקולי קולות. ואין מטר אלא השקאת

שְׁמֶשׁ נִתְּנָה לַיּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה,
שֶׁמֶצְדָּה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל יוֹנָה.

וְכִדְ כְּשֶׁתְּפִלָּה, שֶׁהִיא יוֹנָה, עוֹלָה בַּתּוֹרָה, מֵהַ
כְּתוּב בּוֹ? (ישעיה נב) כִּי לֹא בְּחִפְזוֹן תִּצְאוּ
וּבְמִנוּסָה לֹא תֵלְכוּן כִּי הַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם ה' וְגו'. וְאֵלּוּ
הֵן הַתְּפִלוֹת שֶׁל בְּעֲלֵי הַתּוֹרָה, שֶׁעוֹלָה כְּנֶשֶׁר שְׂאִינוּ
פּוֹחַד מִכָּל עוֹפוֹת הָעוֹלָם. וּמֵהֵצֵד שְׁלָהֶם (שֶׁל הַתְּפִלָּה)
הַגְּבִירָה הִיא דְרוֹךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׁמַיִם. וַיֵּשׁ שְׂיֵאמֶר כֶּף,
וְהִכַּל אֲמַת.

וּמִצְדָּם שֶׁל בְּעֲלֵי הַמִּקְרָא עוֹלָה הַתְּפִלָּה כְּמוֹ צִפּוֹר.
וּמִצְדָּם שֶׁל בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה עוֹלָה כְּמוֹ יוֹנָה.
וּמִצְדָּם שֶׁל בְּעֲלֵי קִבְלָה עוֹלָה כְּמוֹ נֶשֶׁר, גְּבִירָה עַל
הַכָּל. אֲבָל מִצְדָּם שֶׁל אֱלוֹ שְׂאִין בָּהֶם מִקְרָא מִשְׁנָה
וְקִבְלָה, שֶׁהֵם עֲמֵי הָאָרֶץ, אֵין לָהּ עֲלֵיהָ בָּהֶם.

וּמִשּׁוֹם זֶה אָמַר קֹהֵלֶת בְּדִרְךָ רְמֹז, (קהלת ג) מִי יוֹדֵעַ
רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הֵעֲלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ
הַבְּהֵמָה הֵיִרְדָּתָהּ הִיא לְמַטָּה לְאָרֶץ. וְרוּחַ הַבְּהֵמָה,
אֵלּוּ הֵם עֲמֵי הָאָרֶץ, וְלִפְעָמִים יוֹצְאִים מֵהֶם זֶרַע
מְעֻלָּה, בְּנֵי תוֹרָה, לְעֻלּוֹת בָּהֶם. מִשּׁוֹם זֶה בְּאָרוֹ
בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הִזְהָרוּ בְּעֲמֵי הָאָרֶץ, שֶׁלִּפְעָמִים
יוֹצְאִים מֵהֶם בְּנִים מְעֻלִּים בְּעֲלֵי תוֹרָה.

קָם הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה וְכָל הַמַּחְנוֹת לְנִשְׁקֹת אוֹתוֹ זָקָן.
פָּרַח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדַאי אוֹתוֹ זָקָן לֹא רָצָה
לְטַל שְׂכָר מֵעַמְּנוּ לְנִשְׁקֹת אוֹתוֹ, וּמִשּׁוֹם כֶּף פָּרַח.
אֲשֶׁרִי חִלְקֵנוּ שְׂזַכִּינוּ לְשִׁמְעַ שְׂכָר שֶׁל מִצְוָה וְשֶׁל
תְּפִלָּה בְּעוֹלָם הַבָּא.

קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, אֲבָא, מִי הִיָּה אוֹתוֹ הַזָּקָן?
אָמַר, וְדַאי רַב הַמְּנוּנָא סְבָא הַנוֹדֵעַ שֶׁנִּשְׁמַתוֹ
יִרְדָּה מְלַבֶּשֶׁת בְּאוֹרֵי שֶׁל הַהֶבֶל שֶׁל הַתּוֹרָה. שֶׁבְּזָמַן
שֶׁהֵצֵדִיקִים מֵתַעֲסָקִים בַּתּוֹרָה, כָּל הַהֶבְלִים הָאֵלּוּ
שֶׁעוֹלִים מִפִּיהֶם בַּתּוֹרָה, כְּמָה נִשְׁמוֹת שֶׁל אוֹתוֹ
הָעוֹלָם רוֹכְבִים עֲלֵיהֶם וּמִתְלַבְּשִׁים בָּהֶם. וְהַקּוֹלוֹת
וְהַדְּבוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה נִעֲשִׂים לָהֶם כְּמוֹ סוּסִים,
וְרוֹכְבִים עֲלֵיהֶם וַיּוֹרְדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֶפְלוּ
הַמְּלָאכִים. וְכָל שֶׁכֵּן בַּחֲבוּר הַזֶּה.

וּבְבַעֲלֵי הַחֲבוּר הַזֶּה שָׁבוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַטָּה
הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם כְּמוֹ שְׁבִסִּינִי, וְהוּא
יִרַד עֲלֵיו לְהַקִּים שְׂכִינָתוֹ בְּשָׁשִׁים רְבוּא שֶׁל
מְלָאכִים, וּבְכָל הַנִּשְׁמוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ וְשֶׁעֲתִידוֹת

שֶׁהוּא אָדָם, וּמִתְקִין לוֹ דִּירָה עִמוֹ. וְהַסִּימָן - (משלי
כ) גַּר ה' נִשְׁמַת אָדָם. גַּר - נִפְ"שׁ רו"ח, וְהֵם אֲצִילוֹת
שֶׁל הַשְּׂכִינָה, וְהַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי שְׁכוּלָל שֶׁשׁ סְפִירוֹת.
נִשְׁמַת אָדָם - הָאֲצִילוֹת שֶׁל הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה וְחִכְמָה,
שֶׁשֶׁם מ"ה, שֶׁהוּא אָדָם הָרֵאשׁוֹן. הַמַּחְשָׁבָה כְּתוּר
עֲלִיוֹן, תְּפִלִּין עַל רֵאשׁ - הָאָב וְהָאֵם. וּמִשּׁוֹם זֶה
נֶאֱמַר בְּאָדָם, בְּמִדָּה שְׂאָדָם מוֹדֵד, בְּהַ מוֹדְדִים לוֹ.
וּבְשִׁבִיל בְּנֵי הָאָדָם נֶאֱמַר (שְׁמוּאֵל-א ב) כִּי מִכְּבָדִי
אֲכַבֵּד וּבְזִי יִקְלוּ. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֵרוֹת.

וּבַעֲת צְרִיף לְפָרֵשׁ עַל פֶּה שֶׁעוֹלָה הַתְּפִלָּה מִמְּנָה,
כְּצִפּוֹר וּכְיוֹנָה וּכְנֶשֶׁר. וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל יִצְאוּ
מִמִּצְרַיִם, יִצְאוּ כְּמוֹ שְׂיוֹנָה בּוֹרַחַת, וְהַנֵּץ הִיָּה רוֹדֵף
אֲחֵרֶיהָ, כֶּף יֵשׁ תְּפִלָּה שֶׁמֵּהֵצֵד שֶׁלוֹ הַשְּׂכִינָה פּוֹרַחַת
בְּהַ כְּיוֹנָה, וְסִמְא"ל וְצִבְאוֹתָיו רוֹדְפִים אֲחֵרֶיהָ
בְּכְמָה חֲטָאִים שֶׁמִּלְמָדִים עַל בְּעַל אוֹתָהּ הַתְּפִלָּה,
וּמִלְמַד אוֹתָם בְּגִבּוֹרָה לְעַכְבֹּת אֶת הַשְּׂכִינָה שֶׁם, שֶׁלֹּא
תֵּעָלָה לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם אוֹתָהּ הַתְּפִלָּה. וְזוּהִי
תְּפִלַּת יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שֶׁהִיוּ בְּלִי זְכוּת שֶׁל תּוֹרָה
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְהַיָּם לָהֶם חוֹמָה, וְכֶף הֵם
הַתְּפִלוֹת מְעַכְבוֹת.

וְאֵם חוֹזְרִים בַּתְּשׁוּבָה, בְּעַל הַתְּפִלוֹת הוּא שְׂאוּמֶר
לְשִׁלַּח הַתְּפִלוֹת מִטְטְרוֹן: מֵהַ תִּצְעַק אֵלַי?
אָמַר לְתְּפִלוֹת לְנִסְעַ בְּמִסְעֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת
יז) דַּבֵּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. לְאָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדִרְךָ,
וְהוֹלֵךְ אֲחֵרָיו אוֹתוֹ בְּעַל מִסֵּי הַמֶּלֶךְ, וְאוֹחֵז בּוֹ עַד
שֶׁפּוֹרַע מִנְּדָה בְּלוֹ (סוּגֵי מִסִּים) וְהֵלֵךְ. מִשּׁוֹם שֶׁבְּרַח,
הוּא צוּחַ לְמִי שֶׁמוֹצִיא אוֹתוֹ: יָבֵא אֲדוֹנוֹ וַיֹּאמֶר,
(אָמַר) לוֹ שִׁילֵךְ לְדַרְכּוֹ, שְׂאֲנִי פָּרַעְתִּיו. בָּא בְּעַל
הַמִּסִּים שֶׁל הַמֶּלֶךְ. מֵהַ עֲשֵׂה? הַטְּבִיעַ רֵאשׁוֹ בְּטִיט
וְהִרְגֵּ אוֹתוֹ. כֶּף הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה בְּמִצְרַיִם.
זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) מִרְכַּבּוֹת פָּרַעַה וְגו' טְבַעוּ
בַיָּם סוּף.

וּמִי גֵרָם שְׂרוֹדְפִים אֲחֵרֵי יִשְׂרָאֵל? מִשּׁוֹם שֶׁטָרַם
הִיָּתָה לָהֶם תּוֹרָה לֹא הִיָּה שֶׁטָרַם שֶׁחֲרוּר, מִשּׁוֹם
שֶׁתּוֹרָה הִיא שֶׁטָרַם חֵרוֹת לְבְנֵי אָדָם מִיִּצְרַת הָרַע
וּמִמְלָאךָ הַמּוֹת וּמִכָּל מְקַטְרְגֵי הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(שֶׁם לב) וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא חֵרוֹת עַל
הַלַּחַת. וְזוֹ הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים, שֶׁמֶשׁ
תּוֹרָה, שֶׁהִיא הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי שֶׁנִּקְרָאת חֵרוֹת,

ובשכילם נאמר וכל חסדו כצייץ השדה. וכל אלו שלא משתדלים בה לשמה - רוח הקדש, שהיא השכינה, לא שורה עליהם. זהו שכתוב (תהלים עח) ויזכר כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב.

וייש שלא משתדלים בתורה שבעל פה לשמה, ונאמר בהם (שמות א) וימררו את חייהם בעבדה קשה - זו קשיה. בחמר - זה קל וחמר. ובלבנים - בלבון ההלכות. שעליהם נאמר ותכן לבנים תתנו. בכל עבדה בשדה - זו ברייתא. את כל עבדתם - זו פסקה. אשר עבדו בהם בפרך - פרכה. כשהגיעו לעמקה של הלכה, נאמר בהם אין הלכה כפלוני.

סדר הלימוד ליום טו אב [יום 310 בשנה]

וייש אחרים שמשתדלים בה לשמה, שהם בעלי המגנים של בית המדרש, שנאמר בהם (במדבר יט) אדם כי ימות באהל. כמו שבארוה בעלי המשנה, אין התורה מתקימת אלא במי שממית עצמו עליה.

ואין מיתה אלא עני, שבארוה בו פת במלח תאכל. ועליהם נאמר (ישעיה כו) יחיו מתיה. אלו שנאמר בהם (במדבר יט) אדם כי ימות באהל. שודאי בהם מתקימת שכינה, ועתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם בו, כמו שבארוה, כל המקים את התורה מעני, סופו לקימה מעשר וגו'. נבלתי יקומו, אלו שנאמר בהם (משלי ל) אם נבלת בהתנשא. ואמרו בעלי המשנה, כל המנבל עצמו על התורה, לסוף מתנשא.

הקיצו ורננו שכני עפר, אלו שנאמר בהם ועל הארץ תישן. משום שהיא שנאמר בה (קהלת ג) הכל היה מן העפר, ואפלו גלגל חמה, שבו ברך הקדוש ברוך הוא את אברהם והיה (ושמתי את) זרעך כעפר הארץ. וזו השכינה, שבשכילה נאמר באלו שמשתדלים בה לשמה, (דניאל יב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם. (ואלו שלא משתדלים בה לשמה, יהיו לחרפות לדראון עולם).

כי טל ארות טלף (ישעיה כו), וזה יו"ד ה"א וא"ו. זהו חשבון ט"ל תורה שבעל פה, שהוא ה"א, ששה סדרי משנה היא בחשבון ה"א, ובשכילה בארו בעלי המשנה, כל העוסק בטל תורה, טל

להבראות. זהו שכתוב (דברים כט) כי את אשר ישנו פה עמנו וגו'.

ובנשמות האצילות של פיו, היא סיני. והקול שלו (פא) כמו הקול של אדונו, שנאמר בו (דברים ד) קול דברים אתם שמעים. וכל דבור ודבור נעשה ממנו מלאך. ונשמתו בגללה מכריזים למעלה, כשעולה בכל לילה: תנו כבוד לדיוקן המלאך. בינתים הנה הרועה הנאמן בא. נטל מקלע בידו.

פתח ואמר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא. נטל שלש אבנים וזרק אותן למעלה. וכשזרק אותן, נעשו אבן אחת, ואמר לראשי הישיבה: קבלו אליכם את האבן הזו, שהרי השכינה בגלות, ואין בכם מי שיתעורר אליה לרצותה לבעלה, ולא עוד, אלא כמה בעלי מדרשות, שהם חברים אצלכם, צווחים בכל יום ולילה בתורה שבעל פה בכמה קשיות, וצווחים בה כמו כלבים שאומרים הב הב, כמו שהגיהנם צווח הב הב. זהו שכתוב (משלי ל) לעלקה שתי בנות הב הב. הב לנו עשר בעולם הזה, הב לנו עשר בעולם הבא. כמו שבארוה, למד תורה הרבה, ויתנו לה שקר הרבה. ואין מי שישתדל בתורה להעלות בה השכינה מהגלות וליחד אותה עם בעלה, משום שהם אטומי עינים וסתומי לב.

ומשום זה יוצא קול בכל לילה, כשיורד הקדוש ברוך הוא לגן עדן, כשעולות הנשמות לפניו, ואותו הקול אומר פסוק ככתוב (ישעיה מ) קול אמר קרא, לך ואמר להם שישתדלו בתורה כדי לחבר השכינה עם הקדוש ברוך הוא. כמו שדוד שאמר (תהלים קלב) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה. והוא היה משתדל בתורה לחבר את האם, שנאמר בה (משלי א) ואל תטש תורת אמה, עם בעלה. שהרי השכינה מצד של החסד נקראת גמילות חסדים.

ומצד הגבורה נקראת עקדה וקרפן, ומצד העמוד האמצעי נקראת תורה, ואין מי שיעיר אותה במדות הללו לבעלה. זהו שכתוב (ישעיה נא) אין מנהל לה וגו'. ומשום זה הקול אומר (ישעיה מ) מה אקרא כל הבשר חציר. שלא משתדלים אלא לזבח בשר, ואלו הם עמי הארץ. ואלו שמשתדלים בגמילות חסד ובתורה, לא משתדלים אלא לעצמם,

הוא הטפה העשירית, ומשום זה זכה לתשע הדרגות הללו.

קמו בעלי המשנה ואמרו, רועה הנאמן, טלו האבן שלך אליך, שאתה הוא שנאמר עליך (שמות ה) ותרא אתו כי טוב הוא. ופרשוהו בעלי המשנה, מה זה כי טוב? שנולד מהול. ואתה הוא כלול בתשעה החדשים הללו, ומצד העבור שלך, המלכות הקדושה נאמר בה (דברים לג) ויהי בישרון מלך. וזו האבן, טפה קדושה כלולה מעשרה. אתה הוא הזרע שנמשכת ממנה, ובך תלויה הגאולה, ועליך עתיד להבנות בנין ועליך תקום. טל אותה אליך. אמר להם, אינכם יכולים להנצל. אם נצלתם מאבן אחת, אני אזרק לכם שש, שנאמר בהם בר"א שי"ת. נטל המקלע כמו מקדם.

פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא. שלש אבנים עליונות הן סגולתא. שלש טפות עליונות שנאמר בהן (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר. ושלש טפות תחתונות כנגדם סגול, עליהן נאמר (מיכה ו) שמעו הרים את ריב ה'. מי ההרים? אלא הנה שלש אבנים עליונות אצלכם, שהן סגולתא. ולמי מכם? לרבי ור' ורביא של הישיבה העליונה, שכנגדכם היו כל רב מבבל, ורבי מארץ ישראל, ורבי משאר הארצות.

שמעו שלאותיות ריב וקטטה ומחלקת בהלכה למעלה, ורבי ורבי ורביא מחלקת וריב וקטטה בהלכה שלהם למטה. ואין בכם שיהיה ריב וקטטה ומחלקת בשביל השכינה לקדוש ברוך הוא לדחק אותו בכמה קשיות עד שיוציא אותו מן הגלות.

והאתנים – אלו התנאים של המשנה של הישיבה שלמטה. הנה שלש אבנים אצלכם, שהם סגול. ששש הנקדות הללו הם ששה סדרי משנה, וכל נקדה היא עשר, ועולים לס' מסכתות, שעליהם אמר שלמה (שיר השירים ו) ששים המה מלכות. ויש לו כמה בתולות אחריה רעותיה של הלכות פסוקות שנאמר בהן (שם) ועלמות אין מספר. והשכינה היא כתר על כלם.

התג של זרקא, עליו נאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. והיא ריב

תורה מחיהו. וזהו שמתפללים בו מוריד הט"ל. והקדוש ברוך הוא אמר (הושע יא) לא אבוא בעיר.

משל לבת מלך שהלך בעלה למדינת הים, ולזמן שבא אליה, נשבע לה שלא נכנס בישוב. וזהו לא אבוא בעיר. ואם אינך מאמינה לי, הרי לך סימן שראשי נמלא ט"ל, שזהו הטל להחיות בו מתים. (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, פרשוהו בעלי המשנה, מי הרפאים? אלו שנאמר בהם בפסוק אחר רפאים בל יקמו.

ואלו הם שמתרפים מדברי תורה לעבודה זרה, שנותנים לעובדי כוכבים ומזלות את ממונם להתגבר בהם, ומרפים ידיהם מאלו שעוסקים בתורה לשמה לעשות חסד עמהם. אלו לא יקומו, והארץ מפילה אותם, כאשה מעברת שמפילה נפלים, וזהו וארץ רפאים תפיל. שהנפל אינו בר קימא, וזהו שלא כלו לו חדשיו, שהם תשעה ירחי המעברת. מי המעברת?

אלא זו תורה, והיא השכינה, אותו הילד שנולד ממנה בתורה, בחדש הראשון מאלו שנאמר בהם אין בן דוד בא עד שתתפשט מלכות הרשעה תשעה חדשים על ישראל. בחדש הראשון הוא משיח אי"ן. ובחדש השני עושה אותו יש מאין, בספירה השניה שנאמר בה והחכמה מאין תמצא. בחדש השלישי מוסיף בו בינה, וזה ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה. ומשום זה פרשוהו בעלי המשנה, איזהו חכם? המבין דבר מתוך דבר. שקדם שבא לעולם מלמדים אותו חכמה ובינה. בחדש הרביעי גומל עמו חסד, שמכניס לו פרנסה מטבור אמו. בחדש החמישי נותן בו תקף של גבורה להתגבר על יצר הרע מצד של סמאל שלא ישלט עליו בכטן אמו לעשות אותו נפל להרג המשיח.

בחדש השביעי נותן בו דעת וכח ויפי של פנים. בחדש השביעי והשמיני נותן בו רוח הקדש מצד של נצח והוד, שהם שני נביאי אמת. ומשום זה נתנבא רוח הקדש עליו, (ירמיה א) בטרם אצרך בכטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם וגו'. מצד הצדיק נותן לו אות ומופת בחדש התשיעי שנולד מהול, ואותו התינוק הוא העשירי מצד המלכות,

ויט משה ידו על הים ויולף ה' את הים ברוח קדים
עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה. (עד כאן).

מבאן ואילך, ויבקעו המים שלו אליה, והוא עץ
החיים, שנאמר בו (שם טו) ויורהו ה' עץ
וישלך אל המים וימתקו המים, של תורה שבעל
פה, שנאמר בהם (שם) ולא יכלו לשאת מים ממרה
כי מרים הם, כמו שבארוה (שמות א) וימררו את
חיהם בעבדה קשה, שהיא קשיה. ובאותו הזמן
ותשת העדה ובעינם.

וכשתתגלה לה עץ החיים בדור האחרון,
שאתה עתיד להתגלות ביניהם,
כמו שבארוה (קהלת א) מ'ה שהיה הוא שיהיה,
כמה נסיונות יש לנסות את ישראל? זהו שפתוב
שם שם לו חק ומשפט ושם נסוהו, את משה,
והתורה החזירה להם נסיון לאותם שמשתדלים
בה והם בצרות רבות. כמו שבמצרים שנאמר בו
(שם א) כל הבן הילוד היארה תשליכהו, וזו התורה
שבכתב, וכל הבת תחיון - התורה שבעל פה,
ששתיהן הן פה ולשון, ובהם תהיה אתה כבוד פה
וכבד לשון, ולחכם ברמז. ואין מיתה של בעל אור
התורה אלא עניות.

ובנאלה האחרונה, תורה תהיה לישראל כמו
שהים, שנאמר בה, הרועה הנאמן,
(שם) ותשם בסוף על שפת היאר. בסוף פ'ו
ימים, דררה של גאלה, נאמר בה ותשם בסוף על
שפת היאר, שהוא אור התורה, העמוד האמצעי.
שפתו השכינה.

באותו הזמן אלו הטפות שהיו יוצאות מהסלע,
שהן פסקי הלכות, נאמר בהם (תהלים צג)
נשאו נהרות ה'. שתי טפות שהן צר'י, עולות עם
שני ווי'ם ונעשים נהרות. ואותה הנקדה העליונה,
שהיא סגולתא, התעלתה על כנפיהם. ועלייתו
באיזה מקום הוא? אלא אלו שני נהרות הם אבא
ואמא. מצד הבת של המלך נקראו טפות, שנאמר
בהם וייער, (ישעיה כו) כי ביה ה' צור עולמים. ציר
שני עולמות דקים. העולמות של בת המלך הם
ממטה למעלה. מצד העמוד האמצעי נקראו נהרות,
ומשום זה נשאו נהרות.

למי? לאותה סגולתא, מעלים אותו כת'ר על
גביהם י י י להיות כולל סגולתא,

וקטטה ומחלקת וקשיה לקדוש ברוך הוא בשביל
ישראל אחיכם. ומורי המשנה שמשתדלים בתורה
בכל יום ולילה בגלות, היא ריב בשבילם שיוציא
אותם, ואין מי שיהיה ריב וקטטה ומחלקת לקדוש
ברוך הוא בשבילו בגלות.

קם זקן אחד מביניהם ואמר, רועה הנאמן, כמה
חזקות האבנים שזרקה, שהזדעזעו בעלי
הישיבה שלמעלה ומטה, ואפלו המלאכים
העליונים, שהם סומכים את שש מדרגות הכסא,
והכסא הזדעזע. אבל הרי איתן מושבה אליה,
שהיא השביעית, השמר ממנה, שהרי האבן שזרקה
הרי היא אצלך, שהיא כתר על כלם. ושים בסלע
קנה, ושש אחרים אצלך, משום שהוא אמר (יחזקאל
לו) לא למענכם אני עשה. הרי שש אצלך. כי אם
לשם קדשי. הרי השביעית אצלך. ולא עוד, אלא
אתה הוא שנאמר בה ויך את הסלע, ושים בסלע,
שהנחש קנה לכפר עונך.

הקדוש ברוך הוא צנה אתכם ודברתם אל הסלע,
ואתם לא עשיתם כן. שאם עשיתם
מאמרו בדבור, היו לומדים תורה בלי ספק ובלי
קשיה ומחלקת. ומשום שנאמר בה (במדבר כ) ויך את
הסלע, ולא יצאו ממנו אלא טפות טפות, כך בעלי
המשנה הם כמי שמכה בסלע, והם לשונם.

כפמיש יפוצץ סלע, ופוסקים בה כמה הלכות
פסוקות של הלכות, ולא יוצאים מהם
אלא טפות טפות והן לקוטות. ומשום כך הכל תלוי
בה. הרי האבן אצלך ושש אחרות. ובך תלויה
הגאלה של השכינה ובניה, כדי שיתקן בה מה
שנהרס בראשונה. ובשביל החביבות שלך, שש
טפות של גלגול חזרו אליך, שהם רמוזים בראשי
הענפים שלך. אותם ש' ש' שכפל בהם משה משה.

האבן השביעית (איכה ב) מה אעידך מה אדמה לך,
ונאמר בה הבת ירושלים. ועליה אמר מה
אשונה לך. היא אשונה לך בשכרון שלך ואנחמך.
שיש לך להתנחם עמה, שדיו לעבד להיות כרבו,
ואף על גב שיהיה גדול השכרון שלך כמו הים. זהו
שפתוב (שם) כי גדול כים שכרון מ'י ירפא לך,
שהיא האם העליונה, התשובה שלך באר שלך
שהתבקעה, שהיא ים התורה. זהו שכתוב (שמות יד)

ינשא, שהוא שהכל כלול בו. וזה הרועה הנאמן שנאמר בו (דברים לד) ויקבר אתו בגי. שבשבילו נאמר (תהלים ס) ויך את אדום בגיא מלח. ונשמתו גנוזה בגי"א מן אבגית"ץ. ת' תורת משה צפונה בצד"י שהוא י'. שצדי ארפה מצד העולם הבא, משם הוא טוב לצדיקים לעולם הבא.

בגי"א אב לייג מדות, שהם וא"ו, ויעבר ה' על פניו. ויעבר ע"ב רי"ו. ע"ב חסד. רי"ו גבורה, שבו קר"ע שט"ן מן הים, ובו עתיד לקרע לו מן הים של התורה. ומצד החסד הוא אב לייג מדות, שבו יהו"ה, הוא העמוד האמצעי ארך אפים, ומאריך בו על הבינונים ומטה להם כלפי חסד.

ובאותיות א"ת ב"ש, יהו"ה הוא מצפ"ץ א"ל ת"ך, רחוי"ם גספ"י, וכן עד שלש עשרה תבות. באלו השלש עשרה הוא מאריך על הבינונים שיחזרו בתשובה. אבל בקר"ע שט"ן ידן בגוים מלא גויות, שהוא שטן מלא עינים. ומשום כך אבגית"ץ נקרא כתר חכמה, אב לשלש עשרה המדות, שכלולות בחסד שכולל שבעים ושנים שמות שהם הפלל שלהם, והו אני והו, וחכמה לימין, כמו שנאמר הרוצה להחכים ידרים. האם העליונה לגבורה (לשמאל) בה.

קר"ע שט"ן מן השמאל. ובה (שמות יד) וישם את הים לחרבה, ובה קרע הים לשנים עשר קרעים, ובה רקע הארץ וצאצאיה, ובה עקר הרים ושבר סלעים של הנחש. זהו שכתוב (מלכים א יט) ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים. שהם ההרים והסלעים של הנחש, שנאמר בו דרך נחש עלי צור. ובשם הזה היה רבה עוקר הרים בתורה שבעל פה.

כתר עליון הוא פלא, ובו העמוד האמצעי, שנקרא אש עושה פליאות. זהו שכתוב (שמות טו) נורא תהלת עשה פלא. ובו אמר משה נגד כל עמך אעשה נפלאות וכו'. וזהו נג"ד יכ"ש. נג"ד י"ש כ' שהוא כתר. י"ש, להנחיל אהבי יש. והם י' חכמה, ש' תשובה. כלם כולל העמוד האמצעי השמים, שנאמר בו (מלכים א ח) ואתה תשמע השמים. שמע ישראל.

ומתעטרת בו בשלשה כתרים, שהם כתר כהנה וכתר מלכות, וכתר תורה על גביהן. וכך הם שלשה נהרות ו'ו' ו'ש' ו'ידי"ם ו'ש' ו'וי"ם ו'מוזים בשלשה ראשי תבות שהם ו'יסע ו'יבא ו'יט. שנים שהם אבא ואמא מעלים כתר על כנפיהם.

נשאו נהרות קולם. הם חסד גבורה, עליהם נאמר נשאו נהרות קולם. מי קולם? העמוד האמצעי, וזה הסוד של שורק למעלה. השלשלת כוללת שלש נקודות בקשור אחד של העמוד האמצעי, שעליו נאמר (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת.

ישאו נהרות דכ"ם, הם נצח והוד. לא כתוב נשאו, אלא ישאו, והם סגול, שהיא נקדה מצד השכינה, היא נקדה למטה, שצדיק שכינה תחת רגלים, שהם ירכתי צפון. זהו שכתוב (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ וגו'. כשהיא נקדה וד' תחת ירכי אמת, נקראת הר ציון, הר נמוך. ונקראת מצד של צדיק דכ"ם, ד"ך י"ם. דך כלול מכ"ד אותיות שהן ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ובהם אל ישב דך נכלם.

ים נקראת מצד של האם העליונה, כלולה מחמשים אותיות שכלולות בקריאת שמע בפסוק הראשון שמיחדים את הקדוש ברוך הוא פעמים, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ובהם ויפן כה וכה ויך את המצרי. ומצד של האם העליונה היא נקדה על כנפיהם, קרית מלך רב. וכעת נאמר בה (איכה א) העיר רבתי עם היתה כאלמנה.

קום העמוד האמצעי, שאתה הוא ו' כולל שש ספירות, ואתה אחוז בין כ"ה עליונה ובין כ"ה תחתונה. קום אצל סמא"ל, שהוא מצרי, בכלי הקרב שלה, שהם השכינה התחתונה, המקלע התחתון. והשכינה העליונה, המקלע העליון, שעליו נאמר (שמואל א כה) ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע. מי נפש אויביך? סם מות נחש אשת זנונים, שמקננת בשבעה סלעים, ובעלה בשבעה הרים.

קום באבנים שלה שהסתלקו בהרים לשבר את ההרים והסלעים של הנחש, ובשביל ההרים שלה נאמר (תהלים צג) נשאו נהרות ה'. ובהם כל גיא

והוא פסוק, כולל כל פסקי הלכות. ששאלה צריכה, ופסק היא השכינה, תורה שבעל פה קוראים לה.

והיא משמעתא, שטה, תשובה, תוספתא, הגדה, תיקון. תניא, קבלה, הלכה, משנה, ברייתא, קשיה, מחלקת, חמרה, קלא. השכינה היא השאלה שבה החכם שואל כענין ומשיב כהלכה, ובה (שמות ג) ושאלה אשה משכנתה וגו', ובה (דברים לב) שאל אביך ויגדך, שהיא הגדה, שבה (שם כו) הגדתי היום לה' אלהיך. שאל ממני ואתנה גוים נחלתך. ובה אמר לשלמה (מלכים א' ג) שאל מה אתן לך, ובה תקנו לשאל בקשתו בברכות האמצעיות של התפלה, ששאלה הזו לא יחזר ריקם בתפלתו לפני המלך, שהוא העמוד האמצעי. ובברכות הראשונות נקראת תשבחת, שבה תקנו לסדר האדם את שבחו של המלך.

ובשליש האחרונות נקראת קבלה, שבה העבד, שהוא מטטרו"ן, הוא כמו עבד המקבל פרס מרבו והולך לו, ובו נותנים שכר התפלות לאלו שמתפללים על מנת לקבל פרס. אבל לאותם בנים שלא מתפללים, אלא מתוך אהבה ויראת רבונם בצדיק, היסוד ח"י העולמים כולל ח"י ברכות מקבלים.

שמצדו של הצדיק היא נקראת קבלה, היא בית הקבול להוריש נשמות לצדיקים. הברכה נקראת מצד העמוד האמצעי, כשנוטל מגבורה, שהוא השור שהקריב אדם הראשון, שהוא חכמה, שממנה על כל הקרבנות. שהכבש הוא מצד הימין, והשור מצד השמאל.

ומשום זה, השור שהקריב אדם הראשון נאמר בו (תהלים טו) משור פר מקרן מפריס, והוא ממנה על המדבר, ובו ספק צרכיהם במקום המדבר. ומשם השכינה נקראת הברכה, וממנו נקראת פסק, ומשם פסקי הדינים. ומשם לאוי הדינים אין צריך.

ומשום זה יש לדעת לאדם כל מדה ומדה שהיא שאלה ותשובה, שיהיה בה שואל ומשיב כהלכה, וכל רז לא אנוס לו, וכל עמק ההלכה התגלה לו. וצריך לחזר עליו שלא יהיה בו ספק בעולם. שאל"ה היא מימין שהוא אל,

במ"ר צת"ג זהו נצח, ויש אומרים אותו גת"ץ רט"ב, בו והיית כגן רטב. ויתקים בישראל (ישעיה נח) והשביע בצחצחות נפשך, מצד הנצח שהוא צח (שם) ועצמתיה יחליץ וגו'. ונאמר בג' מן גת"ץ, והיית כגן רטב, הוא רחמים. ת' תפארת, ובו (בראשית א) תדשא הארץ דשא, עץ פרי עשה פרי, לישראל במדבר, וכמה מעינות של מים.

חק"ב טנ"ע זה ההוד, בו (שמות ט) שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. שהוד נקשר בגבורה, נצח בחסד, ונאמר בהוד (איכה א) נתנני שממה כל היום דנה. בו הסתכל בחרבן המקדש, וכמה הרוגים שנהרגו לטל נקמות מהרשעים, ובו נאמר (בראשית לב) והוא צלע על ירכו. באותו הזמן (ישעיה לה) אז ידלג כאיל פסח. ועוד, טנ"ע בהפוך אותיות נט"ע, בו חטא אדם. זהו שפתוב (שם יז) ביום נטעך תשגשגי. ובו ננטע והשתרש בעולם. זהו שפתוב (ישעיה ס) נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ועוד, חק"ב טנ"ע, שם בט"ן ושם ע"ב. השכינה בו נקראת בטנך ערמת חטים. שהרי כל שם כלול שש לספירות, ושם ע"ב. זהו שכתוב (ויקרא כג) וענף עץ עבת. שנצ"ח והו"ד הם עבי שחקים, ועליהם נאמר (שם) ערבי נחל. דמיון לשתי שפתים ושליש ספירות, כל אחד כולל שבעים ושתיים אותיות, שהם נצח והוד יסוד, כמו ששלישת האבות, וכל השלשה כוללים שבעים ושתיים (מ"ב) אותיות.

יג"ל פז"ק - זה הוא צדיק, האלף הששי, שבו הקדוש ברוך הוא יג"ה פדיו"ן זר"ע קדושי"ם. שהוא יסוד העולמות, הוא סוד קץ הגאולה שנהרמז בשכינה שנקראת שקוצי"ת, ששם שי"ת וק"ץ, שהיא השכינה השביעית להם, הקץ של כלם. עליה נאמר (דניאל יב) ואתה לך לקץ ותנוח ותעמד לגרלך לקץ הימין. והוא הק"ץ שמדלג מארבע מאות שנים שהיו עתידים להשתעבד במצרים היא ובניה, ונשארו רד"ו, רדו שמה.

מצד של הימין נקראת קץ הימין, ומצד השמאל קץ כל בשר. למי שמחבל אות בשר קדש, היא דין לו, קץ כל בשר. והיא סוף פסוק, סוף פסק ההלכות. ובחבור של האות ו' הוא פסוק. הוא פסק

אגדה, משום ויגד יעקב לרחל. והם שנים, החכמה העליונה והחכמה התחתונה. ובשבילם נאמר (איוב יא) ויגד לך תעלמות חכמה. פיה פתחה בחכמה. שמלמטה למעלה היא אדם הקטן, מהחכמה העליונה אדם הגדול, ומצד העמוד האמצעי תפארת אדם כולל בו (בין) שניהם.

פשוטה נקראת מצד הימין, כי ימינה פשוטה, וכמו תקיעה פשוטה לפנייה ולאחריה רחמים, שאין שם קשי של הדין. שהקשיה היא ודאי קשה מצד הדין, מדת הדין הקשה, המדה של הדין הקשה. וכשרואה שמתקשה ממנו הלכה, משתדל במצוות עשה, ויתעורר הימין בשמאל, רחמים בדין. שמצוות עשה הרי פשוטה וזה זכרי, שהוא ו"ה, עם זכרי רמ"ח, מצד של אברהם אבינו עליו השלום, שדרגתו חסד, כמו שבארוה אהבת עולם אהבתיך על פן משכתיך חסד. שמי גורם שמתקשה ממנו הלכה? שעבר על אחת משלש מאות ששים וחמש לא תעשה, שהן משמאל, שנאמר בו זה שמי, עם י"ה - שלש מאות ששים וחמש.

החמרה נקראת מימינו, הקול משמאל, וזהו מקל וחמר (שמות א). גזרה שנה מצד העמוד האמצעי. וזהו וימררו את חייהם בעבדה קשה. בחמר ובלבנים - בקל וחמר. ובכל עבדה בשדה - בגזרה שנה. וחמרה משמאל, ששם הצד של סמא"ל, שהוא ממונה על לא תעשה, והוא חמרה מצד של אל אחר חמור.

קלא מימין, שנאמר בו ובלבנים, בלבון ההלכה. ויש שהים כף חמרה מימין, ששם חמור נוער, שנאמר בו (חבקוק ג) חמר מים רבים. הקלא משמאל, ששם שור מועד של נזיקין, שהוא אבי אבות של הנזיקין, הוא אש הגיהנם. אבל חמור הוא אבי אבות הטמאה. ומשום זה צריך בו חמר יותר, ונאמר בהם (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמר יחדו.

גזרה שנה זה העמוד האמצעי, שמחלק ביניהם מחלקת להפריד ביניהם, והוא שנה בין ימין ושמאל של הקדש. ומשום זה מחלקת היא העמוד האמצעי בין דרגות הטמאה, והוא הפרוד ביניהן. והיחוד בדרגות הקדושות.

האל הגדול ששם חכמה. ומשם בקש שלמה חכמה, כשאמר לו הקדוש ברוך הוא (מלכים א-ג) שאל מה אתן לך. ומשם תניא שמסיע לו, שבו וה' נתן חכמה לשלמה.

מה זה תניא? זה העמוד האמצעי, ומשם נקראת סיעתא דשמיא, שנאמר בה (שם ח) ואתה תשמע השמים. צריכה הרי בארנו אותה מצד הגבורה. התשובה נקראת מצד הבינה. שאם אין אדם מבין ההלכה, איך יחזיר אותה ומשיב לשואל?

פסק, הרי בארנוהו מצד הדין פסק דין. משמעטא - משמעות ההלכה, מצד אותו שנאמר בו שמע ישראל של ההוא של ארבע הם תקוני ההלכה שנרמזו באדם, והם: י' ראיה, י"ה שמיעה, יה"ו ריח, יהו"ה דבור. וארבעה בגוף כלולים מארבע אותיות. כנגדם א' שמוש, א"ד תנועה, אד"נ מוש, אדנ"י הלוח. שהם: שמוש בידיים, תנועה בגוף, מוש בברית, הליכה ברגלים. יש אומרים, מוש בידיים, שמוש בברית, והכל אמת.

ראיה - מצד של אריה, שהיא לימין, שנאמר בו (יחזקאל א) ופני אריה אל הימין לארבעתם. ראיה - אריה. תוספת י' שניה חכמה. הרוצה להחכים ידרים. ומשם ראובן, או"ר ב"ן, האור של היום הראשון.

השמיעה - בשור, גבורה, ששם בינה, שהיא השמיעה כוללת חמשים אותיות של קריאת שמע. ומשום זה תקנו בו קריאת שמע של שחרית וערבית, ובשבילה אמר הנביא (חבקוק ג) ה' שמעתי שמעך יראתי. ואמרו בעלי המשנה, הבינותי הנה צריך להיות! ובשבילה אמר (ישעיה לו) הטה ה' אזנה ושמע. ומצד החסד, כי עי"ן בעי"ן יראו, שהוא ע"ב חסד. אבל מצד הגבורה, שמעתי שמעך יראתי, ששם יראה, שמשם היא השכינה התחתונה, משמעטא, ומשם שומעים.

הריח - (יחזקאל א) ופני נשר לארבעתן. ובו היא פורחת הנשר, ומשם נקראת השכינה נשר. זהו שפתוב (משלי ל) דרך הנשר בשמים. ומשם לו"י לוי, שימין ושמאל חבר של שניהם.

דבור - (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם. ויהודה בה. אודה את ה'. ומשם נקראת השכינה

גזריא"ל למוא"ל. שְׁבִ"א - שמעיא"ל ברכיא"ל
אהניא"ל. חל"ם - חניא"ל להריא"ל מהניא"ל.
חר"ק - חזקיא"ל רהטיא"ל קדושיא"ל. שר"ק -
שמועא"ל רעמיא"ל קניא"ל. שר"ק - שמשיא"ל
רפא"ל קדשיא"ל.

והמשפילים, אלו שיש בהם שכל להפיר בתפלה,
איך מעלה אותה הבת באותיות
ונקודות וטעמים. שכלם הם אהבת בת המלך לחתן
שלה, להכניס אהבה ושלוש וחבור וקרבה ביניהם
בכל המדות של שניהם, להכליל אותם יחד בכלם.
והם קרב לסמא"ל ונחש ושבעים הממנים.

קם רבי שמעון המנורה הקדושה על רגליו, והעלה
ידיו לרבוץ העולם ואמר, רבוץ העולם, יהי
רצונך לתת לנו תקף לי ולכל החברים ולכל
הנכנסים לקרב הזה, שהם מן הצד שלך, להפגס
לקרב הזה בלי בושא לפניך, ולצאת משם בלי
בושא לפניך ולפני הגבירה העליונה.

שְׁשִׁמְנִצְחִים בניה בקרבות, נאמר בה אם
הבנים שמחה (תהלים קיג), ולא
אהיה בכבושה לפני בת המלך, שנאמר בה (שם מה)
כל כבודך בת מלך פנימה וגו'. שהרי כמה כרוזים
יוצאים בשבילה. זהו שכתוב (משלי א) בראש המיות
תקרא בפתחי שערים בעיר אמריה תאמר. ומה
אומרים הכרוזים? (שם ח) אליכם אישים אקרא
וקולי אל בני אדם.

שְׁהָרִי כמה פרשים חזקים היו מתכנסים להלחם
בקרב עם הנחש, נחש הקדמוני, שהרג את
אדם הראשון, והרג את כל הדורות שבאו אחריו.
מהם היה אוכל באש שלו שהיא גיהנם, ומהם היה
בולע אותם חיים כמו קרח, שנאמר בהם (במדבר
טז) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה. מהם
הרג בכמה מיני מיתה, שנאמר בהם (תהלים סח)
למות תוצאות.

ובמה בעלי מגנים היו מתכנסים אליו בכתי
כנסיות ובכתי מדרשות ופוסקים עליו
כמה פסקות, בקלות וחמורות שלו. (שמות ב) ויפן
כ'ה וכו' וירא פי אין איש. אין בהם אחד שהרג את
הנחש. והכרוזים יוצאים: מי שנצח בקרב והרג את
הנחש, תהיה ההלכה שלו. וכמה הלכות פסוקות

הבריתא היא השכינה משמאל, זהו שכתוב
(דברים כב) כי בשדה מצאה. והמשנה
בצד הימין, שהיחוד שלו אינו אלא מצד העמוד
האמצעי. ולמה היא משנה ובריתא מצד של
ימין ושמאל? משום חמור ושור מועדים, שהם
לימין ולשמאל.

התוספתא נקראת מצד הצדיק, שהוא כולל כל
המוספים, ומשם השכינה היא קרפן
של המוספים, ובשבילו נאמר (משלי יא) יש מפזר
ונוסף עוד. בו התוספתא חכמה ובינה ודעת וכל
המדות של הקדוש ברוך הוא, וממנו תוספת של
נשמה יתרה שנוספת לאדם מערב שבת לערב
שבת. והוא יום השבת, שביעי, כל הספירות נקראו
בו שביעיות. וכל מי שמוסיף בו בשבת במאכלים
ובתענוגים, מוסיפים לו. ומהם מאכלותיו?
הקרבות של התפלה של מוסף שמוסיפים בו העם
הקדוש יותר משאר ימות החל. תוספת קדושה של
קדוש, ענוג, וקראת לשבת ענג בשלש סעודות.

ומשום זה כל המוסיף מוסיפים לו, וכל הגורע
גורעים לו. ועוד, השכינה נקראת תיק"ו,
מצד אותו שנאמר בו במפלא ממה אל תדרש
ובמכסה ממה אל תחקר. ובגללו פרשוה בעלי
המשנה, שתק, כך עלה במחשבה.

קם רועה הנאמן ואמר, סבא סבא, עליך נאמר
(ויקרא יט) מפני שיבה תקום. תקום בישראל
העליון עד שאין סוף לעליתך. העליונים
והתחתונים מתברכים בך ומשתבחים בך, שנכללו
בך כל המדות אחרים ופנימיים של הקדוש ברוך
הוא. אמר, הרי זרקת מקלע, אבני הקלע אלי. אמר
לאותם שהולכים באויר, שהרי אבן אליהם.

פתח ואמר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא.
המלאכים של האותיות, שעליכם נאמר
(תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט,
קבלו אבנים הללו שהן הנקודות שנקראו על שמכם,
שנאמר בהם (דברים כז) אבנים שלמות תבנה את
מזבח ה' אלהיך. אלו הם:

קמין - קדומיא"ל מלכיא"ל צוריא"ל. פתח -
פדא"ל תומיא"ל חסדיא"ל. צרי -
צוריא"ל רזיא"ל יופיא"ל. סגול - סטטוריא"ל

הן, שְׁנָאֵמַר בְּכָל אַחַת הַלֵּכָה כְּפִלּוֹנִי, וְהֵן (תהלים מה) בתולות אַחְרֵיהָ רְעוּתֶיהָ, שֶׁל בַּת הַמֶּלֶךְ.

אַבְל עַל בַּת הַמֶּלֶךְ נֶאֱמַר (משלי לא) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כָּלְנָה. וְהִיא אַרוּסָה לְמִשָּׁה, הַלֵּכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי, וְעַדִּין אֵינָה נְשׂוּאָה לוֹ, עַד שְׂיֵהָרַג הַנַּחֲשׁ וַיִּכְנַס לְאַרְצָן הַקְּדוּשָׁה. שְׁבַגְלָל זֶה לֹא נִכְנַס לְאַרְצָן הַקְּדוּשָׁה עַד שְׂיִזְכָּה לָהּ, שְׁמֵאֵז שְׁשֵׁנֵי הַלּוּחֹת נִשְׁכְּרוּ פְּרָחָה מִמֶּנּוּ, וּבַגְּלוֹת הָרַבִּיעִית יִזְכָּה לָהּ, וּבַגְּלוֹת יִזְכָּה לְהַכְּנִס לְאַרְצָן הַקְּדוּשָׁה.

קוּם אַתָּה הָרוּעָה הַנֶּאֱמָן, שְׁבַגְלָלְךָ נֶאֱמַר (שמות ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיִּף אֶת הַמִּצְרִי. שְׁבִשְׁם הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁהִיא חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, הַכִּית אֹתוֹ, שְׁנַרְמְזוּ בַכ"ה. וְכ"ה, הָאוֹתִיּוֹת שְׁמִיחָדִים בָּהֶם אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּעַמִּים בְּכָל יוֹם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, שֵׁשׁ בְּשֵׁשׁ הַתְּבוּת עֲשָׂרִים וְחֲמִשׁ אוֹתִיּוֹת, וּפְעַמִּים הֵם ו'. בְּאֵלוֹ הַחֲמִשִּׁים הִפָּה אֵת פְּרָעָה וְאֵת כָּל עַבְדָּיו חֲמִשִּׁים מִכּוֹת.

קוּם אֵלָיו בְּמַקְל שֶׁלְךָ לְהַכּוֹת אוֹתוֹ כְּמוֹ כָּלֵב, שֶׁכָּף דָּרָךְ הַכָּלֵב, לְהַכּוֹתוֹ בְּמַקְל. וְדָרָךְ הָעַבְדִּ לְהַכּוֹתוֹ בְּמַקְל כְּכָלֵב, מִשׁוּם שֶׁעֲלָיו נֶאֱמַר (משלי כט) בְּדַבְרִים לֹא יוֹסֵר עַבְדִּי. בְּהַתְּחַלָּה הַכִּית אוֹתוֹ עַל הַיָּם. כָּעֵת קוּם וְהִפָּה אוֹתוֹ בַּיָּם שֶׁל הַתּוֹרָה, בְּקוּלְמוֹס שֶׁלְךָ, בְּזָרוּעַ שֶׁלְךָ, בְּיַד שֶׁלְךָ, שְׁנָאֵמַר בּו (שמות יד) וַיִּט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם, שֶׁהָרִי בְּיָמִין נִבְקַע הַיָּם, וּבִשְׂמֵאל חָזְרָה הַיָּבֵשָׁה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם טו) וַיִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵלְכוּ בַיָּבֵשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם. בְּעַמּוּד הָאֲמָצְעִי, נִשְׁפְּתָ בְרוּיָחַךְ כְּפָסְמוֹ יָם.

קוּם תִּנְצַח בְּקָרְבוֹת, שֶׁהָרִי בַת הַמֶּלֶךְ שֶׁלְךָ הִיא, וְלָךְ חוֹזְרָת. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא כְּמָה דְבִים וְזָאבִים שֶׁל עֲרֹבוּבִיָּה מִתְּכַנְסִים בַּגְּלוֹת לְאָכַל אֵת הַצֹּאן שֶׁלְךָ, שְׁנָאֵמַר בָּהֶם (יחזקאל לד) וְאֵתָן צֹאנֵי צֹאן מְרֻעִיתִי.

קוּם קַח הַמַּקְלַע שֶׁלְךָ עֲלֵיהֶם, שֶׁהָרִי בְּמַקְלָעוֹ שֶׁל דָּוִד נֶאֱמַר (שמואל א יז) וַיִּבְחַר לוֹ חֲמִשָּׁה חֲלָקֵי אַבְנִים מִן הַנַּחֲל. נִטַּל אוֹתָן בְּחִמְשׁ תְּבוּת, שֶׁהֵן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וּכְשֶׁשָׂם אוֹתוֹ בְּמַקְלָע, נִעָשׂוּ אַחַת, אֶבֶן אַחַת, וְהָרַג אֵת הַפְּלִשְׁתִּי.

וְעַל הָאֶבֶן הַזֹּאת נֶאֱמַר (דניאל ב) וְהָאֶבֶן שֶׁהִכְתָּה אֵת הַצֶּלֶם הִיָּתָה לְהַר גְּדוֹל, וּמִלְּאָה כָּל הָאָרֶץ. זֶהוּ

שְׁכָתוּב (יחזקאל ג) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (תהלים קיח) אֶבֶן מֵאֲסוֹ הַבּוֹנִים הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. מֵאֵת ה' הִיָּתָה זֹאת. וּבִשְׁבִילָהּ אָמַר דָּוִד, (שם כז) אִם תַּחְנֶה עָלַי מַחְנֶה לֹא יִירָא לְבִי וְגו', בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ. וְאֵל יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל, (ירמיה ט) כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל. (איכה ג) זֹאת אָשִׁיב אֵל לְבִי עַל כֵּן אוֹחִיל.

וַיַּעֲקֹב, מִשׁוּם שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהִיא עֶקֶר הַכֵּל, לְמַד אוֹתָהּ לְבָנָיו, זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית מט) וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם. וּמִשָּׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוּם מִמֶּנָּה קָבַל תּוֹרָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (דברים מד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מִשָּׁה. וְאֵהָרֵן נִכְנַס עִמָּה לְקַדֵּשׁ הַקְּדָשִׁים, וְהַתְּקַבֵּל קָרְבָּנוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוּב (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֵא אֵהָרֵן אֶל הַקְּדֹשׁ. זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם. וּבִשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר (בראשית מט) מִשָּׂם רָעָה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שְׁבַעָה עֵינַיִם.

אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁשָּׂם אוֹתָהּ בְּמַקְלָע שְׁלוֹ, שֶׁהוּא פִּיּוֹ, בְּקִרְיַת שְׁמַע, וְזוֹרֵק אוֹתָהּ לְשָׁמַיִם שֶׁל סַמְא"ל, שְׁבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (ירמיה ב) שְׁמוֹ שְׁמַיִם עַל זֹאת. וּבָהּ כִּי שְׁמַיִם (שְׁלוֹ) בְּעֶשֶׂן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כְּבָגַד תִּכְבֶּה.

וְאֵתָה רוּעָה הַנֶּאֱמָן, קוּם טַל אֵת הַמַּקְלָע שֶׁלְךָ, שְׁלֵמָקוּם עֲלִיוֹן אַתָּה מַעֲלָה אוֹתוֹ, יוֹתֵר מִדָּוִד וּמִכָּל הַנְּבִיאִים וְהַחֲכָמִים שֶׁל כָּל דּוֹר וְדוֹר. וְזֶהוּ הַמַּקְלָע שֶׁלְךָ - זֶרְקָא מְקַף שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ סְגוּלָתָא. שֶׁהָאֶבֶן הַזֹּאת מְפִיף עוֹלָה לְמָקוֹם שְׁנָאֵמַר בּו בְּמַפְלָא מְמַף אֵל תְּדַרְשׁ וּבְמַכְסָה מְמַף אֵל תַּחְקֹר.

וְהִיא הַשֵּׁם שֶׁל הַפְּתָר הָעֲלִיוֹן, שֶׁהִיא חֲכָמָה קְדוּמָה. שֶׁכָּף עוֹלָה חֲכָמָה לְחֻשְׁבוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, עִם עֲשָׂר אוֹתִיּוֹת בְּכָלֵל, שֶׁהֵם יו"ד שְׁמִי וְא"ו ה"י. שְׁשָׁם שֶׁלֹּשׁ יוֹדִים, שֶׁהֵן הַשֵּׁם שְׁמִכְתִּיר אֵת הַשֵּׁם שֶׁל הַחֲכָמָה הַקְּטָנָה. זֶה כּוֹלֵל עֲשָׂר מִמַּעֲלָה לְמַטָּה, וְהַחֲכָמָה הַקְּטָנָה כּוֹלֵלֶת עֲשָׂר מִמַּטָּה לְמַעֲלָה. עֲשָׂר בְּגִבּוֹרָה מִמַּעֲלָה סְגוּלָתָא, שְׁשָׁם נִקְרָאת הַשְּׂכִינָה סְגֵלַת מְלָכִים, וְהִיא מְשִׁמְדָה אֵת אֲמוֹת הָעוֹלָם.

הִיא הָאֶבֶן הָאֶחָת כְּלוּלָה מִעֲשָׂר אוֹתִיּוֹת מִמַּטָּה לְמַעֲלָה שְׁרַמּוּזוֹת בְּיו"ד ה"א וְא"ו ה"א. שְׁלֹשׁ הָאֲלֵפִי"ם הָאֵלוֹ שֶׁל חֲכָמָה קְטָנָה שְׁשָׁם כ"ח

בְּרֵאשֵׁיהֶם, וְהִיא כְּתָר תּוֹרָה וְכְתָר כְּהֵנָה וְכְתָר מַלְכוּת בְּשֵׁלֶשׁ פָּנִים שֶׁל שִׁי"ן. מִמָּשָׁה נּוֹדַע בְּשֵׁמָךְ, רוּעָה הַנְּאֻמָּן. בְּשֵׁלֶשׁ אוֹתִיּוֹת הַתְּעַטְרָת לְהִיּוֹת כְּתָר עַל רֹאשׁ כָּל הַכְּהֻנִּים וְלוֹיִם וַיִּשְׂרְאֵלִים הַתְּעַטְרָת עַל כָּלָם.

וּבְשֵׁעֲלֵתָהּ בְּמַחְשָׁבָה הָאֶבֶן הָאֶחָת כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁהֵן יו"ד ה"א וא"ו ה"א, הַמַּחְשָׁבָה וְדַאי הִיא חֲכָמָה מ"ה חש"ב, וְתַמְצָא אוֹתָהּ שֵׁם. וּמִצַּד שֶׁל הַכְּתָר נִקְרְאת כְּתָר, וּבָהּ עָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַחְשָׁבָה. שֶׁמַּחְשָׁבָה נִעְשְׂתָה לוֹ מִרְכָּבָה, וְכִשְׁעוֹלָה לְעֵלֶת כָּל הָעֲלִיּוֹנִים נִעְשִׂית כְּתָר בְּלִי שְׂתוּף, שֶׁנִּכְלָלֶת לְהִיּוֹת מִרְכָּבָה לְאוֹתוֹ שְׂאִין לוֹ חֲשָׁבוֹן וְשְׂתוּף.

וּבְשֵׁיִשׁ בְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁכִּילִים, וְזוֹרְקִים אוֹתוֹ בְּדַבּוּר שֶׁל תְּפִלוֹת בְּמַקְלָע שְׁלֵהֶם, וּמַעֲלִים אוֹתָהּ בְּמַחְשָׁבָה עַד אוֹתוֹ הַמְּפֹלָא שֶׁהוּא עַל הַכְּתָר, מִיַּד נִעֲנִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים צא) כִּי יִדַע שְׁמִי, שֵׁם י' הַכְּתָר שֶׁל זֶרְקָא. יִקְרְאֵנִי וְאֶעֱנֶהוּ עִמּוֹ אֲנֹכִי וְגו'. בְּאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁהוּא כְּרִיכָה שְׁלֵה, שָׁבוּ צָרִיךְ לְהֶאָרִיךְ אוֹתָהּ, עַד שֶׁמַּעֲלָה אוֹתָהּ עַד עֵלֶת כָּל הָעֲלִיּוֹנִים, וַיּוֹרֵד בָּהּ לְקַבֵּל תְּפִלוֹתֵיהֶם.

אֲשָׁרִיו מִי שֶׁמַּעֲלָה שֶׁלֶשׁ תְּפִלוֹת אֵלּוּ בְּשֵׁלֶשׁ נִקְדוֹת שֶׁל סְגוּלָתָא, שֶׁמֵּהֶם נִמְשָׁכוּ שֵׁלֶשׁ טְפוֹת שֶׁל שְׁלֵשָׁה מַחִים עֲלִיּוֹנִים. שֶׁכְּשֶׁאֲדָם נִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ זֶרַע, אֵלּוּ הַטְּפוֹת שֶׁנִּמְשָׁכוּ מִמֶּנּוּ הֵן מִיַּפִּי הַיַּפִּי שֶׁל הַמַּח הַמְּבַחֵר מִן הַכֹּל. כֵּן כְּמוֹ זֶה, כְּשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִישׁ בְּאֲדָם שְׁלֵשָׁה קְשָׁרִים, שֶׁהֵם נִשְׁמָה וְרוּחַ וְנַפֶּשׁ, מִיַּפִּי הַיַּפִּי שְׁלוֹ, נוֹתֵן אוֹתָם שֶׁהֵם מְשֵׁלֶשׁ י י י שֶׁל סְגוּלָתָא שֶׁנִּרְמְזוּ בְּשֵׁם יו"ד ה"י וא"ו ה"י. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר לָהֶם (דברים כו) וּבָרַךְ בְּחַר ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סְגוּלָה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁיֵּצְאוּ הַדְּבָרִים הַלְלוּ מִפִּי הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, יִרְדֶּה שְׁכִינָה וְנִשְׁקָה אוֹתוֹ, וְכָל אוֹתָם רְאִישֵׁי יְשִׁיבוֹת בְּרָכוּ אוֹתוֹ, וְהַרוּעָה הַנְּאֻמָּן בְּרַךְ אוֹתוֹ וְנִשְׁקָ אוֹתוֹ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן זָקֵן אֶחָד הַזְּמַן אֵלָיו. פָּתַח וְאָמַר, נִשְׁקוּ בְרַ, שֶׁהוּא סֵלֶת נִקְיָה, טְפָה קְדוּשָׁה זוֹ שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁל מָשָׁה שֶׁנִּתְּנָה לָנוּ עַל יְדוֹ, שֶׁלֹּא הִיָּה בּוֹ פְּסֻלַּת שֶׁל מִץ וְתִבְּן. שְׁמִי שְׂאִין פְּסֻלַּת בְּנִשְׁמָתוֹ, הוּא בֵּן שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׁכִינָתוֹ.

מ"ה, שְׁזָהוּ הַשֵּׁם שְׁעוֹלָה אַרְבָּעִים וְחֲמֵשׁ בְּחֻשְׁבוֹן. וְתַלּוּיּוֹת מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים וְשִׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן יו"ד וא"ו דל"ת, ה"א אל"ף, וא"ו אל"ף, וא"ו ה"א אל"ף. וְשֵׁלֶשׁ הָאֲלָפִים שֶׁל הַשֵּׁם הַזֶּה, אֵלּוּ שְׁעוֹלִים אֲהִיָּה שְׁלֵשׁ פְּעָמִים, כְּחֻשְׁבוֹן שְׁרוּמְזוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָךְ בְּשִׁלְיַחְוֹתְךָ לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שמות ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲהִיָּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם. וְבוֹ נּוֹדַע שֶׁהוּא מְפֹלָא וּמְכֻסָּה מִהַצַּד שֶׁל עֵלֶת כָּל הָעֲלִיּוֹנִים, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ בְּשֵׁלֶשׁ יוֹדִין שֶׁל סְגוּלָתָא אֲנִי רֹאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים.

וּמִהַצַּד שֶׁל עֵלֶת כָּל הָעֲלִיּוֹנִים נִקְרְאת הַשְּׁכִינָה אֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל. וְהָאֶבֶן הָאֶחָת הַזֹּו י' בְּחֻשְׁבוֹן עֶשֶׂר, וַיֵּשׁ לָהּ קוּץ לְמַעֲלָה וְקוּץ לְמַטָּה, וְנִקְדָּה בְּאֲמָצַע, וְהַכֹּל אֶחָד. וּמִשּׁוּם קָרָא לְמֹשֶׁה לְעַמּוּד הָאֲמָצָעִי בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַרְחָמִים. שְׁמִי שְׁקוּרָא בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַרְחָמִים הַלְלוּ לְעֵלֶת כָּל הָעֵלוֹת, לֹא תַחֲזוֹר תְּפִלְתוֹ רִיקָם.

סדר הלימוד ליום טז אב [יום 311 בשנה]

וּבְשֵׁהוּא רוֹכֵב עַל אֶבֶן אֶחָת, אֵין מִמֶּנָּה וְשֵׁלִיט שְׁבִשְׁמִים וְאֶרֶץ שְׁעוּמֵד לְפָנֵי הָאֶבֶן הַזֹּו. שְׁבָאוֹתוֹ הַזְּמַן נֹאמַר בְּסַמָּא"ל, (עובדיה א) אִם תִּגְבִּיָּה כְּנִשָּׁר וְאִם בֵּין כּוֹכְבִים שִׁים קִנְיָ וְגו'. וְכֵן י' הַתַּחְתּוֹנָה עוֹלָה לְשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, וְרַמּוּזוֹת בְּאוֹת א', י' לְמַעֲלָה וַי' לְמַטָּה. חֲכָמָה בְּרֹאשׁ וְחֲכָמָה בְּסוּף. ו' כְּרִיכָה שֶׁל שְׁנִיָּהֶם.

קוּם טל הָאֶבֶן, וּכְרַךְ אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁל זֶרְקָא, שֶׁהוּא אֶרֶךְ אֲפִים, בְּעֵלָה, וְדַאי וא"ו אֶרְכָה, שְׂאִם אֵין אָדָם כּוֹרֵךְ אוֹתָהּ בְּה' י' בְּאֲבָנִים בְּרֹאשׁ הַטְּבַעַת, שְׁעֲלִיָּה נֹאמַר תְּהֵא מְקַדְּשֶׁת לִי בְּטְבַעַת זֹאת. וּבְרַצוּעָה, שֶׁהִיא קֶשֶׁר תְּפִלִּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד, שֶׁהִיא כְּרוּכָה בְּאֲצַבַּע, לֹא מִסְתַּלְקָת. וְכִשְׁהִיא כְּרוּכָה עַל הָרֹאשׁ שֶׁל אוֹת ו', נִקְרְאת כְּתָר שֶׁל סֶפֶר תּוֹרָה. וּבְשִׁבְלִיָּה נֹאמַר, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכְתָר עוֹבֵר.

הִיא אֶבֶן מְכֻלָּלֶת וּמַעֲטָרֶת עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, הִיא עֲטָרָה עַל כָּל רֹאשׁ שֶׁל צַדִּיק, כְּמוֹ שְׁבָאֲרוּהָ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, הָעוֹלָם הֵבֵא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׂתִיָּה, אֲלֹא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם

הוא מנמך. ואחר שעומד בנסיון שלו, היא מתעלה בו לבעלה שהוא יהו"ה.

באותו זמן מתעלה אדם על כל אותן הדרגות וממנים שהתנסה בהם אדם. וכשרואה סמא"ל שנותנים לו רשות על צדיק להיות לו נסיון, ורואה שהוא עומד בקיום, הוא אומר (אסתר ה) וכ'ל ז'ה איננו שויה ל"י. ואם תאמר שעל מרדכי אמר לו המן - ודאי המן דגמא של סמא"ל היה לו, שבו התלבש, ועשרה כתרים תחתונים התלבשו בעשרה בניו. ומשום שעמד מרדכי בנסיון, נתן אותם הקדוש ברוך הוא בידו. על אחת כמה וכמה מי שהתנסה בשביל השכינה בגלות.

משום שיורדים עליו עשר סגלות של השם של הכתר, שהן יו"ד ה"י וא"ו ה"י, שהם ספירות מלאות בסגלות, שסוכבים את הכתר העליון של המלך והגבירה. וזהו הכתר העליון שנאמר בו ביום שבת בקדשה כתר יתנו לך ה' אלהינו. מי ה' אלהינו? האבא ואמא שבו מכתירים את העמוד האמצעי, והשכינה שהיא קדשה. ונאמר בה קדשה לך ישלשו. והם קדוש קדוש קדוש, שלשה אבות, ה' צבאות. מי הצבאות? נצח והוד. מלא כל - זה צדיק, בו מלא כל הארץ כבודו, שהיא שכינה.

ומי שהוא משלשת האבות, לא צריך להתנסות. שמי שהוא מגזעו ומשרשו, אין בו ספק שעומד בנסיון. ואם תאמר שאברהם לא התנסה בשם של הכתר, אלא במדת חסד, ויצחק במדת גבורה, ויעקב במדת תפארת, והשכינה משלשת הצדדים הללו נקראת להם אבן בחן - יפה הוא, ומי שיתנסה דבור בעשר אותיות שסוכבות את הכתר. (שם לא התנסו) וכיון שפך, הוא יכול להתנסות.

ומי שיתנסה שם, אין סוף לנסיונו. זהו שכתוב (איכה ב) מה אעידך מה אדמה לך. שלא יכול להתדמות הנסיון שלך למ"ה, שהוא יו"ד ה"א וא"ו בשלשת האבות. ה"א במלכות, אחר שנסיונה באין סוף, (שם) כי גדול כ"ים שברך מי ירפא לך. אותו שהוא מפלא ומכסה, ובו תתעלה לא"ם, כמו שהשבר שלך אין לו סוף. וכעת, המנוחה הקדושה, טל אבן אליך, שאתה יכול לסבל אותה, ויש לך כח.

שיש בן מאותה חטה שנאמר בה האילן שאכל אדם הראשון היה חטה.

ח"ט מץ ותבן, שבשבילו אמר דוד (תהלים נא) הן בעוון חוללתי וגו'. ובזמן שהאות ה', שהיא חמשה מיני לחם, היא בכסוי דרה בין (הרודפים אחריה) הרשעים בגלות, שנאמר עליהם (תהלים א) לא כן הרשעים כי אם כמץ אשר תדפנו רוח - י' שהיא מעשה שלו, לא מתחברת עמו.

ומשום זה מץ ותבן פטורים מן המעשר, ומשום זה נשקו בר. נשקו בר, שהשפתים העליונות של הרועה הנאמן, שהם ההשקאה שלהם בשני עמודי אמת, שהם למודי ה'. והצדיק הוא לשון למודים, הוא לשון למעלה, ואות ברית למטה.

ועוד נשקו בר, בשפתים העליונות השכינה העליונה, שפך עולה שכינה לחשבון שפ"ה. החוט שסוכב אותה הוא אותה כריכה, החוט של זרקא שמקיף את השפה הוא חוט של חסד, והוא חוט של זקב. והוא קו ירק מהצד של תשובה שסוכב כל העולם. שלשה חוטים הם למעלה שסוכבים את בת העין, שעליהם נאמר (שיר ז) עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. מה זה בת רבים? בת עין אלו שלשת האבות. שלשה גוונים הם של העין. עין המים שאין לה הפסק, עין המים. ומשם נשקו בר להאיר עולמות בסודות נסתרים של התורה.

באותו זמן קם אותו זקן ונטל מקלע בידו. פתח ואמר, המנוחה הקדושה, עד עכשו היה מקלע בידך, מכאן ואילך הרי התעלית בעליונים, שמר עצמך מהאבנים שלה. שהרי בפי הצדיקים היא מתעלה בתפלות שלהם אל בעלה. ובמעשים שלהם של האבן הזו, כשיורדת למטה היא אבן בחן, שעליה נאמר (תהלים יא) ה' צדיק יבחן. ובה נתנסו האבות. ומשום זה נאמר (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים, שהם האבות.

ובשיורדת למטה, יורדת כמו זה: הוה"י. וכשעולה, נאמר בה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. כמו זה יהו"ה. בה נתנסה אברהם בעשרה נסיונות. ובזמן שנתנסה בה אדם,

נאמר השכיבנו אבינו לשלום, וזה העמוד האמצעי. והשני הוא אורח. על שניהם נאמר, בעל הבית בוצע, והאורח מברך.

ומהצד של אורח נקראת השכינה מלון אורחים. זהו שכתוב (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון ארחים. ובשכילו נאמר וילן שם. ולמה? כי בא השמש. שהתכנס ממנו אותו שנאמר בו (תהלים פד) כי שמש ומגן ה' אלהים. ונשארה השכינה בחשכה בגלות.

ומהצד של נצח והוד נקראת נבואה, ומהצד של שלשת האבות שנקראו אל אלהים ה', שהם האל הגדול הגבור והנורא, נקראת גדלה גבורה תפארת. ובשלשת השמות הללו היא מעידה על הוייתו ואלהותו ויכלתו על כל העולמות.

ומהצד של האם העליונה נקראת אם תשובה יהו"ה, שמראה על כנוי והויה של רבון העולמים, בעל כל הכנויים וכל ההיות. שכל הכנויים וההיות הם כנויים לו, והוא אינו כנוי. והיא נקראת מ"ה מהצד של חכמה, שנאמר (דברים י) מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה. שאם אין חכמה - אין יראה, ואם אין יראה - אין חכמה. ובזה מ"ה מעיד על עלת כל העליונים, כי לא ידעו מ"ה הוא.

ומצד של החכמה הם הנקודות. כמו זה י', הקוץ שלמטה והקוץ שלמעלה, והנקודה של האמצע מראה על כתר עליון, שבו שלשה קשרים י י י, והם רמוזים ביו"ד ה"י וא"ו ה"י. וכל אות מראה ארבע אותיות, שהן: יברכה יהו"ה, יאר יהו"ה, ישא יהו"ה, י"ב אותיות שתלויות מן י יו"ד. ובה אותם שלש עשרה מדות אחת. כמו זה י' הקוץ למעלה - אחת. והקוץ למטה - שתים. ונקדה שבאמצע - הנה שלש. והאות י' בחשבונה עשר. הנה י"ג מדות הרחמים, שנאמר בהם בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות?

ומצד של הנקודות נקראת השכינה התחתונה בת קול, כמו שבארנו, כמו זה. ומהצד של הטעמים נקראת השכינה מחשבה, כמו זה. והכל נרמז באות אלה. בה נרמזו הטעמים למעלה,

ואם תאמר שאתה לבדך הוא שזרקת אותה - לא! אלא אפלו לאבות ולכל המחנות של הנשמות שמקננות עמך בדיוקנה, כמו רועה נאמן שיש לו שני פרצופים, אחד למעלה ואחד למטה, כנגד המרכבה העליונה והמרכבה התחתונה, ובשכילם נאמר (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים. בצלמו, בדיוקן שלמעלה. בצלם אלהים, הדיוקן למטה. ומשום זה כפל שמו פעמים מש"ה מש"ה. זהו שכתוב (שמות ב) ויאמר משה משה. וכמו שכולל הפרצופים של בריאה, כך כלולים בו הפרצופים של אצילות.

אמר לו המנורה הקדושה: זקן זקן, ידעתי כך שאתה הוא מהצד של הזקן העליון שהוא ישראל שלמעלה. ואת האבן הזו שלך אנו מקבלים אותה ברצון שאין סוף ותכלית לנסינות שלו, בשכיל כבוד השכינה שנאמר בה (בראשית מט) משם רעה אבן ישראל, כדי להחזיר לה סגולתא לשרות עליה, וכדי שישרה עליו עלת על כל העליונים.

אמר אותו הזקן: המנורה הקדושה, יו"ד ה"י וא"ו ה"י הם עשר אותיות, וחשבוננו ששים ושלש, ובו נוטל נקמה מג"ס רוח שנאמר בו כי גאה גאה. משום שממנו באים הערבוב הרע, שנאמר בהם (תהלים נג) כלו סג יחדו נאלחו אין עשה טוב אין גם אחד. ועשר אותיות עם ס"ג הם ג"ע, וזהו שלח נא ידך. וג"ע בכל אשר לו. והמנורה הקדושה, אחר שקבלתם את האבן הזו, טלו אותה אליכם, שלא תזוז מכם, עליה נאמר (תהלים סח) אם תשכבון בין שפתים. אשרי הוא מי שמשפכיב את האם העליונה בין שפתותיו, ובשכילה נאמר (שם) אם תשכבון בין שפתים. אל תקרי אם אלא אם.

ישתים הן, האם העליונה והאם התחתונה. השכינה העליונה והשכינה התחתונה, שעליה נאמר (דברים כב) שלח תשלח, שני שלוחים, כנגדם נאמר (רות א) ותלכנה שתיהן. אשרי הוא מי שמשפכיב אותם בשפתותיו בתפלה, בתורה, בקריאת שמע, בתפלת השכיבנו, ששם הקדוש ברוך הוא שנאמר בו השכיבנו אבינו לשלום וגו'. ועל השכינה נאמר ופרש עלינו סכת שלומך. שני שלומות, אחד כנגד השכינה העליונה, ואחד כנגד השכינה התחתונה. אחד הוא בעל הבית, ובשכילו

מצד של השמים נקראת שמִימָה. זהו שְׁכָתוּב (בראשית טו) הִבֵּט נָא הַשָּׁמַיִם. וְכִמּוֹ שֶׁהִיא נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, כִּדְ נִקְרָא הָעֵמוּד הָאֲמָצְעִי בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהִיא (בְּכָל אַחַת כְּמִדְתּוֹ) מִדְתּוֹ, וְהִיא שְׁעוֹר קוֹמָתוֹ.

וּנְקִרָאת שָׁרָף, זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה ו) וַיֵּעַף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים. כִּמּוֹ שֶׁמֶלְאָךְ שֶׁנִּקְרָא שָׁרָף וּנְקִרָאת מֶלְאָךְ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית מח) הַמֶּלְאָךְ הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל רָע. וַיִּסַּע מֶלְאָךְ הָאֱלֹהִים. וּמֶלְאָךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם.

וּנְקִרָאת מֶלְאָךְ עַל שֵׁם מַטְטְרוֹ"ן, כִּשְׁהִיא עוֹשֶׂה בּוֹ אֶת שְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל בְּעֲלָה. וּנְקִרָאת אוֹפֵן עַל שֵׁם סַנְדְּלָפוֹ"ן, כִּשְׁשֶׁלְטוֹנָה בּוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנִים. וּנְקִרָאת מְרַכְבָּה עַל שֵׁם אַרְבַּע חֵיּוֹת שֶׁל הַמְרַכְבָּה שֶׁלְמִטָּה כִּשְׁשֶׁלְטוֹנָה עֲלֵיהֶם, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ (תהלים קג) וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. נִקְרָאת דְמוֹת אָדָם, דְמוֹת אַרְיָה, דְמוֹת שׁוֹר, דְמוֹת נֶשֶׁר בְּהֵם. וּבְאֵלוֹ הַדְּמִיוֹנוֹת נִרְאִית לַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהֵם עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (הושע יב) וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה.

וַיֵּשׁ נְבִיאִים שֶׁהֵם מֵהַמְרַכְבָּה הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁנִּקְרָאוּ בָנִים. כִּמּוֹ זֶה מִי שֶׁיֵּרָא מֵהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שׁוֹרָה י' בְּלָבוֹ. וּמִי שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, שׁוֹרָה ה' בְּמַח. וְעַל שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ נֶאֱמַר (דברים כט) הַנְּסֻתְרֹת לֵה' אֱלֹהֵינוּ. שְׁמִי שֶׁיֵּרָא מִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹ שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, נִסְתָּר הוּא מִבְּנֵי אָדָם, וְהַנְּגִלוֹת הֵן ו"ה. מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, שׁוֹרָה ו' בְּפִיו. וּמִי שֶׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה, שׁוֹרָה ה' בְּמַאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרָיו.

וּמִצְוָה כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, כִּמּוֹ שֶׁהַצִּיצִית שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר טז) וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית, וּפְרָשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַפּוֹחַת לֹא יִפְחַת מִשְׁבְּעָה, וְכָל הַמוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל שְׁלֹשָׁה עָשָׂר. וְהֵם שְׁמוֹנָה עָשָׂר בֵּין קְשָׁרִים וְחִלּוֹת לְכָל צֵד – עוֹלִים שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם.

עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה טז) וְהִכֵּן בַּחֲסֵד כֶּסֶף. חֲסֵד בְּגִימָטְרִיא שְׁבָעִים וּשְׁתַּיִם. וְהַמְנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אָמַר, כָּל מִי שֶׁמְנִיחַ תְּפִלִּין וְצִיצִית, כְּאֵלוֹ מְקִיִּם תְּרִי"ג מִצְוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא בְּצִיצִית כְּאֵלוֹ מִתְקַן כֶּסֶף לְקְדוֹשׁ

וְהַנְּקֻדוֹת לְמִטָּה, הָאוֹתִיּוֹת בְּאֲמָצְע, וְהַכֹּל הוּא עָשָׂר אֲמִירוֹת, עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת, וְשֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרָאשִׁית, וְהֵם כ"ו כְּחֶשְׁבוֹן יְהו"ה, שְׁכוּלָל טְעָמִים וּנְקֻדוֹת וְאוֹתִיּוֹת כִּמּוֹ זֶה יְהו"ה, וְאוֹתָם טְעָמִים וּנְקֻדוֹת מִים עֲלִיּוֹנִים, כִּמּוֹ זֶה. מִים נְקֻבִיִּים כִּמּוֹ זֶה.

הַרְקִיעַ שֶׁל הָאֲמָצְע כּוֹלָל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. בְּשִׁבְלֵוֹ נֶאֱמַר (בראשית א) יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיִהְיֶה מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם. רָקִיעַ בְּהַפּוֹךְ אוֹתִיּוֹת עָקֵר, וְזֶהוּ עָקֵר הָאֲמוּנָה. וְעֲלִיו נֶאֱמַר (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רֵאשֵׁי הַחִיָּה רָקִיעַ, שֶׁהוּא הַרְקִיעַ שֶׁבְּכַתֵּר עֲלִיוֹן, שֶׁהוּא מְרַכְבָּה לְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עָקֵר הָאֲמוּנָה, עֵלֶת עַל כָּל הָעֲלִיּוֹנִים טְמִיר וְגִנּוּז.

וְעוֹד, הַשְּׂכִינָה מִצַּד הַנְּקֻדוֹת הִיא בְּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַדּוּם רִגְלָיו. וּמֵהַצַּד שֶׁל הַטְּעָמִים נִקְרָאת אֶשֶׁת חֵיל עֲטָרַת בְּעֲלָה. וּבְצֻרֹפִים וְהַהֲוִיּוֹת נוֹדַעַת בַּת הַמֶּלֶךְ, כִּמּוֹ זֶה הוּא הו"ה. מִצַּד הַזֶּה הִיא הַדּוּם רִגְלָיו.

וּמִצַּד שֶׁל יְהו"ה נִקְרָאת פְּרָצוֹף וּנְקִרָאת פָּנָיו. וּמֵהַצַּד שֶׁל שְׁתֵּי נְקֻדוֹת אֵלוֹ, שֶׁהֵם פְּרָצוֹף וְזָנָב, נִקְרָאת א. בְּרֵאשׁ הַנְּקֻדָּה הָעֲלִיּוֹנָה הִיא רֵאשׁ, וּבְנְקֻדָּה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא סוֹף. וְסוּד הַדְּבָר, חֲכָמָה בְּרֵאשׁ וְחֲכָמָה בְּסוֹף. בְּשְׁתֵּי הַנְּקֻדוֹת הֵלְלוּ מְרָאָה עַל עֵלֶת הָעֲלוֹת, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה מד) אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן.

וּא"ו בְּאֲמָצְע שֶׁל שְׁתֵּי יוֹדִי"ם מְרָאָה עַל עֵלֶת כָּל הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁאֵין אֵלֹהֵי חוּץ מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים. וּמִשׁוּם שֶׁהַשְּׂכִינָה כְּלוּלָה מֵהָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל עֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם מ) לְכֹל בְּשֵׁם יִקְרָא. לְכָל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים בְּשְׂכִינָה נִקְרָאוּ, שֶׁנִּקְרָאת שֵׁם, שֶׁבְּשִׁבְלֵוֹ אָמַר לְמִשָּׁה רַבְּנּוֹ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם (שמות לג) וְאֲדַעַף בְּשֵׁם.

אִישׁ לֹא נִעְדָּר מִכָּל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁלֹּא נִקְרָאת בָּהֶם. בְּעֲלִיּוֹנִים – הָרִי בְּאַרְנוֹ שֶׁנִּקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל כָּל סְפִירָה וְסְפִירָה, בְּהִוְיָתָהּ, בְּנִקְדָּתָהּ, וּבְשִׁמוֹת שֶׁל כָּל הַכְּנֻזִיִּים. וּנְקִרָאת בְּשֵׁם שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים – כֶּסֶף, שָׁרָף, מֶלְאָךְ, אוֹפֵן. כֶּסֶף, (תהלים קג) ה' בְּשִׁמִּים הַכִּין כֶּסֶף. מַה זֶה שְׁמִים? זֶה הָעֵמוּד הָאֲמָצְעִי. וּמִשׁוּם זֶה סִמְךָ לוֹ (שם) וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה.

לְחַרֵּשׁ וּכְחֹמֹר לְמִשְׁאוּי. בְּרָשָׁעִים נֹאמֵר (איכה א)
נִתְּנִי ה' בְּיַדִּי לֹא אוֹכֵל קוֹם.

שְׂרָצוּעוֹת הַתְּפִלִּין הֵן כְּחֻבִּלִים לְקַרְנֵי סִמָּא"ל,
שׁוֹר מוֹעֵד שְׁלֹא יִכְלֶה אוֹתָם, וְתִפְלָה
שֶׁל יָד קוֹשֵׁר לְרַגְלָיו. וּמִי שְׁלֹא מְנִיחַ תְּפִלִּין, עָלָיו
נֹאמֵר מִשׁוֹר מוֹעֵד הֶרְחַק מִמֶּנּוּ כִּמְלֵא עֵינָיו,
שֶׁמִּמֶּנּוּ תְלוּיִים אֲבוֹת נְזִיקִין, צִיצִית מִשְׁאוּי עַל
חֹמֹר נוֹאֵף. נָחַשׁ, בְּשִׁבִּילוֹ נֹאמֵר אֶפְלוֹ נָחַשׁ כְּרוּף
עַל עֵקְבוֹ לֹא יִפְסִיק.

וְאַרְבָּעָה בְּתֵי תְפִלִּין הֵם כְּהִיכָל לְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת.
מִי הֵהִיכֵל הַזֶּה? אֲדַנְי, שְׁכָף עוֹלָה
כְּחֻשְׁבוֹן הַיִּכָּ"ל. וְאוֹתָן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת אַרְבַּע
אוֹתִיּוֹת שֶׁל יְהו"ה, כְּמוֹ פְּנֵי הַחַיּוֹת. וּבְתֵי אַרְבָּעָה
כְּנֶגֶד כְּנָפֵי הַחַיּוֹת, וְהֵם כְּמוֹ הַנְּקֻדּוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן
זָכַר וּנְקֻבָּה.

שְׂתֵי רְצוּעוֹת כְּנֶגֶד כְּנָפֵי יוֹנָה, רְצוּעָה שֶׁל יָד לְקִשְׁר
אוֹתָהּ, וְזוֹ הַשְּׂכִינָה שֶׁנֹּאמֵר בָּהּ יוֹנָתַי. וּשְׁנַיִם
הֵם הַיּוֹנִים – זָכַר וּנְקֻבָּה. מִי שְׂרוּצָה לְצוּד אוֹתוֹ
צִידָה שֶׁל שְׂנִיָּהִם, נוֹטֵל הַנְּקֻבָּה וְקוֹשֵׁר אוֹתָהּ עִמּוֹ,
וּמִיָּד יִקְרָא לְזָכַר וְיִבֵּא. וְכָף צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְטַל
יוֹנָה קְדוּשָׁה מְצוּנָה הַשְּׂכִינָה, לְקִשְׁר אוֹתָהּ בְּקִשְׁר שֶׁל
תְּפִלִּין, וּמִיָּד יִקְרָא לְבַעֲלָהּ, שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל שְׁלֹמֶעֱלָה,
הַעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי.

וּמִשּׁוּם זֶה תִּקְנֵנוּ לְקִרְא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בְּקוֹל עַם
מְצוֹת תְּפִלִּין. וּמִיָּד כְּשִׁיּוֹרֵד אֵלֶיהָ, צְרִיף
לְקִשְׁר אוֹתוֹ עִמָּה לְהִיּוֹת חֻבוּשׁ עִמָּה בְּרְצוּעָה שֶׁל
תְּפִלִּין שֶׁל יָד, כְּמוֹ שִׁבְאוּרָה בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה
(יְחֻזְקָא ל' כו) פֶּאֶרְךָ חֻבוּשׁ עָלֶיךָ. אֵלּוֹ תְּפִלִּין, כְּמוֹ
שִׁבְאוּרָה לְעֵיל.

וּמִיָּד שְׁקוֹשֵׁר אוֹתָם, צְרִיף לְיַחַד אוֹתָם בְּיַחְדוֹ
שֶׁל אֶחָד, א"ח עַם ד', שֶׁהִיא כְּלוּלָה
מְאַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תְּפִלִּין, וְהִיא הֶרְבִּיעִית
לְאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. ה'
הֶרְבִּיעִית הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יְהו"ה, וְהִיא הַקּוּץ
שֶׁל הָאוֹת דָּל"ת, עֲשִׂירִית לְא"ח, שֶׁהוּא תִשְׁע
בְּחֻשְׁבוֹן, וּבָהּ נִשְׁלַם לְעֲשָׂרָה. כְּמוֹ זֶה יו"ד ה"א
וְא"ו ה"א, וְהִרֵי פְרָשׁוּהָ.

וּמִשּׁוּם זֶה תִּקְנֵנוּ לְקִרְא קְרִיאַת שְׁמַע בְּתְפִלִּין.
וּפְרָשׁוּהָ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, שְׁמִי שְׁקוֹרָא

בְּרוּךְ הוּא. בְּתְפִלִּין, שֶׁהֵם שֵׁם יְהו"ה, כְּאֵלּוֹ הוֹרִיד
יְהו"ה עַל כֹּסֵא.

אִם כֵּן, לְמָה נֹאמֵר אֵין חֻבוּשׁ מִתִּיר עֲצֻמוֹ מִבֵּית
הָאֲסוּרִים? אֵלּא וְדָאֵי שְׁנֵי סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים
כָּאן, אֶחָד שֶׁל גְּאֻלַּת הַעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי וְהַשְּׂכִינָה,
וְהָאֵב וְהָאֵם שֶׁהֵם יְהו"ה, אֵין תְּלוּיָה אֵלּא בְּעֵלַת
כָּל הָעֲלִיוֹנִים, שֶׁהוּא מִפְּלֵא וּמְכֻסָּה בְּכֶתֶר עֲלִיוֹן.
וְאֶחָד שֶׁמֵּהֲצַד שֶׁל צִדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינוֹ חֻבוּשׁ
וְאֲסוּר בְּגֻלוֹת, אֵלּא הוּא אֲסוּר וְחֻבוּשׁ עִמָּהֶם
בְּאַהֲבָה, קִשְׁוֹר עִמָּהֶם בְּחֻבִּיבוּת. זֶהוּ שְׁכָתוּב
(בראשית מד) וְנִפְשׁוּ קִשְׁוֹרָה בְּנִפְשׁוֹ. חֻבוּשׁ עִמָּהֶם
בְּכֹסֵא שְׁמֵתֻקְנִים לוֹ וּבְמִרְכָּבָה שְׁלוֹ בְּכֻמָּה שִׁירוֹת
וְתִשְׁבְּחוֹת שְׁיִוְרָדִים עָלֵיהֶם כְּמָה מַחְנוֹת שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֹּאמֵר בָּהֶם (יְחֻזְקָא א) וְאֲשַׁמַּע
אֶת קוֹל כְּנַפְיָהֶם.

וּבִישֵׁתִּיבַח בָּאִים הַשְּׂרָפִים, יוֹרְדִים אֵלָיו בְּכֻמָּה
מַחְנוֹת, שֶׁהֵם שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפְנִים,
וּבְתִפְלָה קוֹל דְּמָמָה דְּקָה, כְּמוֹ שִׁבְאוּרָה (מלכים א' יט)
וְהִנֵּה ה' עִבֵּר וְרוּחַ גְּדוּלָה וְחֻזְקַת מִפְּרָק הָרִים וְגו'.
שֶׁהַתְּפִלָּה בְּחֻשְׁאֵי הִיא קוֹל דְּמָמָה דְּקָה. וּמִשּׁוּם
שֵׁשׁ בָּא הַמֶּלֶךְ, צְרִיף לְעַמֵּד בְּשִׁבִּילוֹ, וּמִשּׁוּם זֶה
נִקְרָאת תְּפִלַּת עֲמִידָה. וּמִשּׁוּם זֶה ח"י הָעוֹלָמִים,
כוֹלֵל ח"י בְּרֻכּוֹת, בּוֹ מִתְיַחַד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְשִׁכְנֵתוֹ. יֵאֱהוּדְנָהי שְׁעוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן אֲמֵן. וּבּוֹ צְרִיף
לְכַרַע עַד שִׁתְּפַקְקוּ ח"י הַחֲלִיּוֹת שִׁבְשֻׁדְרָה, וְכָף
פְּרָשׁוּהָ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה.

וּבִשְׁלֵשׁ הִרְאִישׁוֹנוֹת צְרִיף לְתַקֵּן אֶת שִׁבְחוֹ, לְהַכְנִס
לְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּהִיכָלוֹ, שֶׁהִיא אֲדַנְי. שְׁכָף
עוֹלָה הַיִּכָּ"ל כְּחֻשְׁבוֹן אֲדַנְי. אַחַר שֶׁנִּכְנַס לְשֵׁם
וּבִקְשׁ בְּקִשְׁתּוֹ בְּשִׁתִּים עֲשָׂרָה הַבְּרֻכּוֹת שֶׁהֵן ו"ו,
אַחַר כֵּן נוֹתְנִים לוֹ שְׁאֵלְתוֹ בְּשִׁלְשׁ הָאַחֲרוֹנוֹת, שֵׁשׁ
צִדִּיק בֵּין שְׁתֵּי שְׁפָתַי לְשׁוֹן לְמוֹדִים, וּבּוֹ הַשְּׂכִינָה
הִיא קְבֻלָּה. מֵהֲצַד שֶׁל הַצִּדִּיקִים הִלְלוּ הוּא אֲסוּר
וְחֻבוּשׁ (שֶׁל הָאֲהָבָה), שְׁמֵתֻקְנִים לוֹ כֹּסֵא עִם הַמִּרְכָּבָה
שְׁלוֹ, וְהַמַּחְנָה מֵהֲצַד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים.

אֲבָל מֵהֲצַד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שְׁקוֹשֵׁר אוֹתָם
בְּיַצֵּר הַטּוֹב לְהִיּוֹת עֵזֵר עִמָּהֶם, וְקוֹשֵׁר אוֹתוֹ
עִם יַצֵּר הָרַע כְּמוֹ חֹמֹר לְמִשְׁאֵ תַחְתִּיָּהֶם, חֹמֹר
נוֹשֵׂא סִפְרִים. מֵהֲצַד שֶׁל בִּינוּנִים הוּא אֲסוּר וְחֻבוּשׁ
בְּגֻלוֹת, שֶׁעָלִיהֶם נֹאמֵר בִּימּוֹת הַחַל, הִיָּה כְּשׁוֹר

ומשום זה צריך לכסות אותה מכמה בעלי דינים שלא מכירים אותו. ובמה? בכסף, שהוא ימין, שבגללו נאמר, כל העוסק בתורה בליילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום. ומשום זה נחפה בכסף לרשם אותה מצד הרחמים, שלא יכירו בה בעלי הדין.

אבל האם העליונה היא כנשר, שלא פוחדת מכל העופות שלמעלה, והכנפים שלה הם מסוף העולם ועד סוף העולם, ובשכילה נאמר (דברים לב) כנשר יעיר קנו, וזו ירושלים. ועליו נאמר (שם כב) כי יקרא קן צפור. שהקן שלה היא ירושלים של מעלה, וקן הצפור ירושלים של מטה. אשרי הפה שהיא הקן שלה. אשרי התורה והתפלה שהיא קן שלה. אשרי הנשמה שהיא הקן שלה. שכשהיא מקננת שם, לא פוחדת מכל המקטרגים של העולם.

ומשום זה נקראת נשמת כל חי. היא מקננת בתפלת השבת, וצדיק מהצד שלו נקראת יום השביעי, כשמשחשבים הימים מהאם העליונה, והיא היום הראשון של פסח, והיום הראשון של סכות. והשכינה התחתונה חג שמיני עצרת, והיא יום מתן תורה, והיא יום הכפורים. כל התפלות של כל השבתות והימים הטובים צריכים לעשות אותה. וזהו שאמר הפסוק (ויקרא כג) אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים. מה זה מועדים? האם העליונה. וצריך להכליל בה עשר ספירות.

ובשהיא עולה, היא עולה על העמוד האמצעי. ומשום זה אמר שלמה (משלי ל) דרך הנשר בשמים. עושה שם דרך ולא נודעת בו אלא לבעלה. וידע אדם עוד את אשתו. אלא שמעלה אותו עטרה על ראשו, תפלין על הראש. וכשעולה, כמה צבאות עולים עמה. וכשירדת, כמה צבאות יורדים עמה, ונקראו נשמות יתרות שירשים העם הקדוש, ובהם יש לישראל מנוחה בשבתות וימים טובים.

והיונה הקדושה, בכל ששת ימי החל הולכת נודדת ממקום למקום. ואם מוצאת צדיק בעולם, נדבקת בו. אם לא, חוזרת לקנה ומתחבאת שם, באותו מקום שנקרא קן צפור. ומה הוא הקן שלה? מטטרו"ן ששמו שד"י, שהוא שומר השער שנקרא בו (תהלים קיח) זה השער לה'.

קריאת שמע בלי תפלין, כאלו מעיד עדות שקר. והקשר של הקדוש ברוך הוא והשכינה צדיק, אות של תפלין. ובאותו זמן שקושר אותם בו לקדוש ברוך הוא ושכינתו, מי ששח בינתיים - עברה היא בידו.

ותפלין של ראש הוא תפלין, האם שמעטרת אותו לקדוש ברוך הוא, עליה נאמר ובזרוע עזו. כמו שבארונה בעלי המשנה, (ישעיה סב) נשבע ה' בימינו - זו תורה. ובזרוע עזו - אלו תפלין שבראש. גבורה הוא זרוע שלו, והיא עזו, והרי פשוה. ושכינת עזו בגבהי מרומים, הוא אלהינו, מהצד שלו תפלה של יד אינה מעכבת של ראש וכו', שכל אחת היא מצוה בפני עצמה. מצד האם אותם ההיות שבאמצע, כמו שבארונה, והרי נתבאר. ומשום שלא בקיאים אלו של הדור האחרון, שמים שני זוגות תפלין, מספק שלא יודעים בסוד הזה (שניהם נצרכים).

ועוד, מי ששם תפלין כראוי, זהו שמקיים המצוה במאמרה, וכמו שצדיק הוא אות שאוחז בין הקדוש ברוך הוא ושכינתו, כך הוא אוחז בשניהם בשמונה עשרה ברכות התפלה. ונאמר בתפלין, שח בינתיים - עברה היא בידו. ונאמר בתפלה, ואפלו נחש כרוף על עקבו לא יפסיק. אשרי הפה שבתפלה עושה בו משכב לשכינה, וזהו (תהלים סח) אם תשכבון בין שפתים, שבהן אדני שפתי תפתח, להשכיב בהם האם העליונה שנאמר בה (דברים כב) והאם רבצת על האפרחים.

שבזמן שהיא פורשת כנפיה על גוזליה, שהם ישראל, בשבתות וימים טובים, כמו שבארונה (לכרך) הפורש ספת שלום עלינו, נמצאו בחרות מכל אמות העולם, ומשום זה בשבתות וימים טובים שהיא רובצת על ישראל, אין להם פחד מכל המקטרגים שבעולם. וכשיבאו ימות החל, נאמר בו (שם) שלח תשלח את האם.

ומה יש בין השכינה העליונה לתחתונה שהכל אחד? אלא השכינה התחתונה היא כיונה, ונאמר בה (תהלים סח) כנפי יונה נחפה בכסף, צריך לכסותה, שהיא יראה ופחד נמצא מצדה, משום שנטלה מצד הגבורה ששם סמא"ל לתבע דינים.

פְּנִימִיּוֹת, וְכַמָּה סְפִירוֹת אַחֲרֵיכֶן, וְהֵן זֹו עַל גַּב זֹו. זְהוּ שְׁכָתוֹב כִּי גְבֵה מְעַל גְּבֵה שְׁמֵר וּגְבֵהִים עֲלֵיהֶם. וּבְשִׁבְלֵם נֶאֱמַר וְכַמָּה פָּנִים לְפָנִים הַנּוֹרְאִים, וְכַמָּה אַחֲרָיִים לְאַחֲרָיִים שְׁלֵא נִרְאִים. וְאוֹתָם הַפְּנִימִיִּים הֵם: יוֹד ה"י וְי"ו ה"י. יוֹד ה"א וְא"ו ה"א. אַחֲרָיִים הֵם: י"ה יְהו"ו יְהו"ה א א"ה אה"י אהי"ה. א' א"ד אד"נ אדנ"י. כְּשֵׁאוֹתָם פְּנִימִיִּים מְלַמְעֵלָה כְּמוֹ הַטְּעָמִים עַל הָאוֹתִיּוֹת, הֵם זְכָרִים. וְכַשֶּׁהפְּנִימִיִּים הֵם לְמַטָּה בְּשִׁבְלֵם הַנְּקֻדוֹת תַּחַת הָאוֹתִיּוֹת, הֵם נְקֻבוֹת. וְכֻלָּם נוֹדְעִים בְּסוּד זֶה. כְּשֵׁאֲהִי"ה עַל יְהו"ה הֵם נְקֻבָּה.

בְּתָר יִתְנוּ לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ. וּבְכָל מְקוֹם הַכְּתוּר הִיא אִם, וּשְׁנֵינֵיהֶם נִרְמְזוּ בְּשֵׁם אֲדֹנָי א' אֲהִי"ה י' יְהו"ה. וְכֹךְ כְּשֵׁאֲדֹנָי עַל יְהו"ה, הַנְּקֻבָּה הִיא בַת. כְּמוֹ שֶׁטְפָה שֶׁל הַזָּכָר, כֶּאֱשֶׁר הִיא מְקַדֶּימָה אֶת טַפַּת הַנְּקֻבָּה, הִיא בַת, וְכַשֶּׁנְּקֻבָּה מְקַדֶּימָה אֶת הַזָּכָר, הוּא בֶן. זְהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהו"ה אֱלֹהִיִּים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

וּמִשּׁוּם זֶה עֲשֶׂר סְפִירוֹת מֵהַצַּד שֶׁל אֲהִיָּה מִתְחִילִים בְּאוֹת א', וְהוּא ב' כְּתוּר כְּחֻשְׁבוֹן חִי"ה, וּמִתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ עֲשֶׂר הַיּוֹתוֹת, וְהֵם הִיָּה הִיָּה אֲהִיָּה, כְּמוֹ שֶׁהָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן יְהו"ה מְלָךְ יְהו"ה מְלָךְ יְהו"ה יְמֻלָּךְ. שֶׁהַנְּקֻדָּה שֶׁלָּהֶם הִיָּה הִיָּה, וְהִיָּה, שֶׁהַהוּיָה הַזֶּה מְעִידָה עַל עֵלֶת כָּל הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁהוּא הִיָּה קִדְּם כָּל הַיּוֹתוֹת, וְיְהִיָּה אַחַר כָּל הַיּוֹתוֹת עַד אֵין סוּף. וּמֵהַצַּד שֶׁל אֲדֹנָי נִקְרָא אֵין, שְׁנִרְמְזוּ בְּאֲדֹנָי, שֶׁמְעִיד עָלָיו שֶׁהוּא אַחֲרִית עַד אֵין סוּף וְתַכְלִית. וְאֵהִי מְעִיד עַל קִדְמוֹתוֹ, שְׁאֵין קִדְמוֹן עָלָיו, וְסִימְנָךְ שְׁאֲחֲרָיִ א"י א"י אֲהִי"ה יְהו"ה.

אֲדֹנָי יְהו"ה. הֵם עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה אַרְבַּע אַרְבַּע. אַרְבַּע רְשִׁיּוֹת שֶׁל שְׁבַת שְׁאֵין זָר בִּינֵיהֶם, וְהֵם שְׁנַיִם - זָכָר וּנְקֻבָּה אֶחָד לְיָמִין, וְזָכָר וּנְקֻבָּה אַחַת לְשְׂמָאל. וּפְנֵי לֹא יִרְאוּ. י"א י"א יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה אֶחָד, וְכָל שֵׁם רָחֲבוֹ אַרְבַּע וּגְבָהוּ עֲשֶׂרָה, וְעוֹלָם אַרְבַּע אַרְבַּע לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם. וְתַלּוּיִים מְעֻשָׂר, כְּמוֹ זֶה: יוֹד ה"י וְי"ו ה"י, וְהֵם יוֹד עֲשָׂרִים. ה"י ה"י שְׁלוּשִׁים. וְי"ו עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם. עוֹלָם לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם.

כְּמוֹ שֶׁעֲשֶׂר הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן י' י"ה יְהו"ו יְהו"ה, וְעוֹלוֹת לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם. אֵין שֵׁם בֵּין

וּמִשּׁוּם זֶה בְּמִזְוָה, שְׁד"י מִבְּחוּץ וְיְהו"ה מִבְּפָנִים. שְׁשָׁלֵשׁ מְאוֹת שְׁשִׁים וְאַרְבַּעַה מְלֶאכִי חֲבָלָה הֵם כְּחֻשְׁבוֹן יְמוֹת הַשָּׁנָה, שְׁלֵשׁ מְאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ חֶסֶר אֶחָד. זְהוּ יוֹם הַכְּפוּרִים שְׁאֵין לְשַׁטֵּן שְׁלִטוֹן עָלָיו. הַשַּׁטֵּן כֶּף עוֹלָה שְׁלֵשׁ מְאוֹת שְׁשִׁים וְאַרְבַּע. בְּמְקוֹם שְׁשֵׁם מִזְוָה, אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהִתְקַרֵּב, וּמִשּׁוּם זֶה (דברים יא) וְכִתְבְּתֶם עַל מִזְוֹת בֵּיתְךָ. מִזְוֹת - זֹו מוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה, כְּשֵׁלֵא מוֹצֵאת מְקוֹם, חוֹזֶרֶת לְקִנְיָה שֶׁהוּא מִטְטְרוֹן, שֶׁחֻשְׁבוֹנוֹ שְׁד"י, שְׁשֵׁם יְהו"ה בְּעַל הַיּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה.

וּבְשִׁבְתָּ שְׁשֵׁם צַדִּיק, וְתָבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעַת עָרֵב, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַיְחֻד שֶׁל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא עִם שְׁכִינָתוֹ. וְכַשֶּׁיֵּשׁ צַדִּיק לְמַטָּה, הוּא בְּמְקוֹם שֶׁל יוֹם הַשְּׁבַת, שֶׁהוּא שְׁדִי שְׁלַמְעֵלָה, וְבוֹ מִתְיַחֲדֵת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא. וְשֵׁם מוֹצֵאת מְנוּחָה, וְלֹא הוֹלְכֵת מְטֻלְטֵלֵת מְמְקוֹם לְמְקוֹם וּמֵאֲתֵר לְאֲתֵר.

וּמִי הוּא הַצַּדִּיק שֶׁנִּדְבַקְתָּ בוֹ? אוֹתוֹ שְׁפָלוֹל מִכָּל הַמְדוּת שֶׁל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֶאֱמַר בוֹ וַיְכַלּוּ, כוֹלָל הַכֹּל. שְׁפָל הַסְּפִירוֹת נִכְלָלוּ בוֹ, שֶׁהוּא חֶסֶד וְגוֹמֵל חֶסֶד עִם הַשְּׁכִינָה, וְנוֹתֵן לָהּ תַקְרָה בְּגִבּוּרָה. וְכֹךְ בְּכָל סְפִירָה וְסְפִירָה נוֹתֵן לָהּ תַקְרָה. הִיא נִדְבַקְתָּ, וְלֹא תִזְוֹז מִמֶּנּוּ בְּכָל שְׁשַׁת יְמֵי הַשְּׁבַת. וּבְשִׁבְלֵוֹ נֶאֱמַר, עַל צַדִּיק אֶחָד הָעוֹלָם עוֹמֵד. הוּא הָעַמּוּד שְׁנוֹשֵׂא הַכֹּל, וְבוֹ כְּנִפְי יוֹנָה נִחְפָּה בְּכֶסֶף. הִיא מְכַסֶּה עָלָיו בְּכַנְפֵיהָ וּמְגַנָּה עָלָיו מִכָּל הַמְקַטְרָגִים שֶׁל הָעוֹלָם.

וּבְשִׁבְלֵוֹ נֶאֱמַר (תהלים נה) לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לְצַדִּיק. לֹא יֵאָנֶה לְצַדִּיק כָּל אֹנֶן. לֹא רְאִיתִי צַדִּיק נֶעְזָב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לְחֵם. וְבוֹ נִרְאִית הַקֶּשֶׁת שֶׁל גְּאֻלָּה בְּגוֹנִים מְאִירִים, וּמִיָּד (בראשית ט) וְרִאִיתִיָּה לְזָכָר בְּרִית עוֹלָם. וְלֹא תִצָּא כְּצֵאת הָעֶבְדִים מִצַּד הַקֶּשֶׁת שֶׁהוּא עֶבֶד. וְעוֹד זֶרְקָא. הִנֵּה אֲלֵיהֶם יוֹרֵד וְכַמָּה מַחְנוֹת עִמּוֹ שֶׁל מְלֶאכִים וּנְשָׁמוֹת.

פְּתַח וְאָמַר, הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, הִנֵּה כְּמָה מַחְנוֹת שֶׁל מְלֶאכִי חֲבָלָה שְׁיורְדִים עַל הַצֶּאֱזָן. אָמַר לְרוּעָה שְׁיזְרֹק אֶבֶן מֵהַמְקַלֵּעַ הַקְּדוּשָׁה עֲלֵיהֶם. נִרְמְזוּ בְּכְתוּר עֲלִיּוֹן כְּמוֹ זֶה: יוֹד ה"י וְא"ו ה"י, שְׁעוֹלָה אֲהִיָּה שְׁלֵשׁ פְּעָמִים, וְהוּא אֲשֶׁר רֵא"ש שְׁאֲהִי"ה אֲהִי"ה הַכָּלֵל שֶׁל מ"ב, וְהוּא כוֹלָל עֲשֶׂר אֲמִירוֹת כְּמוֹ זֶה: אֵל"ף ה"א יוֹד ה"א. וְכַמָּה הֵן סְפִירוֹת

גבול מצדו, ואין לה תחום מצדו ולא רשות עליו, ולא מחוצה לו, ואין לו מדה ושעור.

ולא עוד, אלא מצד העמוד האמצעי יש לה שתוף וחבור, כמו זכר ונקבה שהיא ושתוף שלה א"ח, ושניהם אח"ד. אבל מצד של עלת כל העלות, אחד בלי שתוף, ולא עוד, אלא מהצד של אחד היא ד', עמו י"ג אח"ד המנוי. אבל מהצד של עלת על כל העליונים היא אחד. ולא ככל אחד הכנוי והמנוי שהוא כנוי ליהו"ה. אלהים ודאי כף עולה לחשבון כנוי. ומצד של רבון על הכל אין לו כנוי.

ועוד, מצד של העמוד האמצעי נקראת בית קבול, שלפעמים יורדת לה נביעה. והיא מלאה, שפך אותיות של אלהים מלא"ה. ולפעמים היא יבשה, כמו (רות א) אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'. ומהצד של עלת על כל העליונים לא יחסר ולא יעדיף. נביעת אורו שכל הספירות מקבלות זו מזו, ויכולים לעשות שם דמיון כמו שנביעת המים שמשקים את האילן. ואם חסרה אותה נביעה ממנו, הוא חרב ויבש, כמו שהנהר שנאמר בו אזלו מים מני ים וגו'.

אבל בעלת על כל העליונים אין למעלה ממנו שמוסיף בו וגורע בו, שפכל הספירות הוא גורע מהם נביעה, ומוסיף להם נביעה, כמו שהשכינה שלפעמים היא מלאה ולפעמים היא חסרה, וכך כל ספירה וספירה. והוא שמוסיף וגורע בכלם, ואין עליו שמוסיף וגורע. ולא עוד, אלא הוא שהוציא תשע ספירות, שהן כולל של א"ח, שהעמוד האמצעי כלול מאותן התשע.

ועלת על כל העליונים לא יורד עליו יחודו, עד שמוציא לו בת זוגו כלולה מעשר ספירות, ובגללה יורד עליה יחודו, כדי שתהיה חביבה עליו, והוא שאוחז בשניהם. (ומשום כף הם אחד מצדו בלא חשבון. ובזמן שהוא אוחז בשניהם, אין שם פרוד. וכשהוא אוחז בשניהם) הם א"ח ד', שיש שתוף של שניהם, כמו צדיק שנאמר בו כי כל בשמים ובארץ. ותרגומו, שאוחז בשמים ובארץ. השתוף שלו כמו ברית המילה שאחוז בזכר והנקבה, והוא לזמנים ידועים יש זוג, ולפעמים הפרדה.

כמו אהרן הכהן שנאמר בו (ויקרא טז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. ולפעמים בזאת יבא אהרן אל

במשמרת הלילה, כמו שבארוה בעלי המשנה, משמרה ראשונה - חמור נוער, שניה - כלבים צועקים. כלם היו צווחים לגבירה לתת להם מזון, לקים בהם ומלכותו בכל משלה. הרי השכינה כלולה מעליונים ותחתונים, היא המעין של האילן מצד האות י'. והיא מקור מים חיים מצד הכתר, המקור שאין לו סוף. והיא ים התורה מהצד של האם העליונה, ובה נחלקים שבע ספירות לשבעה נחלים. זהו שכתוב (ישעיה יא) והכהו לשבעה נחלים.

והיא פרי העץ מצד האות י'. והיא גוף האילן מצד האות ו'. והיא ענפי האילן מצד של האות ה' העליונה. והיא שרש האילן מצד האות ה' התחתונה, שהיא גן, שבו נטע עץ מצד של אדני". והיא אדם שנאמר בו (בראשית ב) ונטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר. היא אדם מצד השם המפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א. היא כלולה מכל השמות העליונים. ומשום שהיא כלולה מעליונים ותחתונים, שורה עליה עלת כל העליונים, ובו שלטון על הכל.

קום אליהו לשבח את עלת כל העליונים, שאתה תהיה מקדים לכל נביא בדור המשיח, שיש מי שאתה עתיד להתגלות לו מצד נשמתו בשכל שלו, ויש למי שאתה עתיד להתגלות לו בחכמתו, ויש למי שאתה עתיד להתגלות לו פנים בפנים מצד של גופו.

קום פתח דברים לפני השכינה. מיד פתח ואמר, והמשכלים יזהרו. מי המשכילים? אלו שיש בהם שכל להכיר את רבון העולמים, שהוא עלת כל העליונים בשכינה, שנאמר בה (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבאו בו. שער בהפוף אותיות עשר, כלולה מעשר ספירות, ומהצד שלהם היא גבול, כמו הים שנאמר בו (ירמיה ה) אשר שמתתי חול גבול לים. כף היא גבול ותחום לשם של יהו"ה, שהיא רשות היחיד, שתחומו הוא שמונה אלפים אמה, אלפים לכל צד. והם יאהדונהי.

ורשות הוא ליחיד, שהוא רחבו ארבעה יהוה, וגבהו עשרה יוד הר ואו הא. הוא גבול לים התורה, שהיא האם העליונה שגליה שנמצאו מחכמה, שהיא כ"ח מ"ה, לא עוברים ממנה. אבל מצד עלת כל העלות שאין למעלה ממנה, אין לה

(משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו. זו התורה שיש בה טעמים ונקודות ואותיות, וכמה מצוות של עשה ולא תעשה, שכלן תלויות בשם יהו"ה. זהו שכתוב זה שמי לעלם וזה זכרי לדר [נדר]. שמי עם י"ה - שלש מאות ששים וחמש. זכרי עם ו"ה - מאתיים ארבעים ושמונה. שלש מאות ששים וחמש משמאל, מראת הגבורה נתנו פחד יצחק. מאתיים ארבעים ושמונה מימין, מאהבה של דרגת אברהם, שנאמר בו (ירמיה לא) אהבת עולם אהבתך על כן משכתך חסד. העמוד האמצעי כולל את שניהם. ומשום זה נקרא בשם יהו"ה.

אבל הימין א"ל, נוטל עמו ו"ה. זהו שכתוב אלוה מתימן יבוא. השמאל נוטל עמו י"ה מן אלהים. העמוד האמצעי נוטל שם שלם. ומשום זה אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ. כולל אותם בפסוק הזה.

ולכל מצוה יש טעם ידוע למעלה, ושכרה ידוע לאותם שיודעים הסודות הנסתרים של רבונם, לא התפסה מהם כל רז. זהו שכתוב (דניאל ד) כל סוד אין נסתר ממך.

וכל אות ואות של התורה, והקוץ שלה והנקוד שלה והטעמים שלה, יש להם סודות נסתרים למעלה. והמשפילים מפירים אותם שיש בהם כח לעמד בהיכל המלך, כמו שנאמר בחנניה מישאל ועזריה (שם א) ואשר כח בהם לעמד בהיכל המלך, בעמידת התפלה שהיא היכל המלך, כלולה מכל הטעמים והנקודים והאותיות. שאין ידיעה כמו ידיעת הנקודות והטעמים של האותיות, להפיר בהם סגולתא, שנאמר בו זרקא מקף שופר הולך סגולתא. וכלם נרמזו בהיות כמו זה: יי"י ה'ה'ה' וי"ו ה'ה'ה'.

בכל מקום שהם שלש יודיין יחד, רומזים יי"י לסגולתא, שהיא השכינה הכלולה מחכמה חסד נצח. חכמות בחוץ תרנה. ובגללם פרשוה בעלי המשנה, הרוצה להחכים ידרים. שכל השלשה הם דרומיים. ה'ה'ה' בינה גבורה הוד. וכלם לצפון. ובגללם נאמר הרוצה להעשיר יצפין. אשרי הוא מי שמכונן בהם להוריד חכמה ועשר לשכינה, שנאמר בה קדשה לך ישלשו, שפך היא הסגולה שלהם, להוריד חכמה ועשר.

הקדש. כמו אשה שלפעמים היא נדה מרחקת מבעלה, ולפעמים היא טהורה מתרת לבעלה.

אבל כשעלת על כל העליונים ביניהם, אין שם נדות ולא רחוק ולא קצוץ ולא פרוז, והוא שקושר עשר הספירות הפנימיים ועשר הספירות החיצוניים אליהם. ומשום שהוא מבפנים, שם את אמונת ישראל בהם, באותה הקשורה בכלם, פנימיים וחיצוניים, שהיא כלולה מעליונים ותחתונים עד שאין סוף ותכלית.

ומשום זה קרא לה אמונת ישראל, שבה נודעים עליונים ותחתונים, ועלת על כל העליונים. ומי שמיוחד אותו עמה, כאלו מיוחד אותו וממליך אותו על כל העליונים והתחתונים. קמה השכינה מפסא ונשקה אותו, ורועה הנאמן נשק אותו, וכל העליונים והתחתונים ברכו אותו ונתנו לו מתנות. עד כאן סוד היחוד. מכאן ואילך סתרי תורה וטעמי תורה.

קום המנורה הקדושה, פתח דברים לפני השכינה להוריד אליה נביעה משמן קדוש, שנאמר בו (שמות כז) שמן זית זך כתיב למאור להעלת נר תמיד. שהיא השכינה שנאמר בה (משלי כ) נר ה' נשמת אדם. בגללה נאמר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. וכך לא תכבה נשמתו של מי שיתעסק בה תמיד. אל תתנו דמי לקדוש ברוך הוא עד שיתעורר אליה, שהנר לא שוכך אצלו. זהו שכתוב למען יזמרך כבוד ולא ידם. שהיא כבודו, יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה.

קם המנורה הקדושה, פתח ואמר, בראשית ברא אלהים. רבון העולם, יהי רצונך לקים בי ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר. שלא בשביל כבודי עשיתי, אלא לפתח דברים לפני שכינתך. פתח ואמר פעם שניה. סו"ד ה' ליראיו, הוא שבעים פנים של סתרי תורה שצריך לפרש בהם שבעים פעמים במעשה של הפרשה הזו של בראשית.

תקוץ ראשון

בראשית. פעמים רבות הן בתורה ראשית, וכל אחד מתפרש במקומו. הראשון הוא,

ה' יוצא אלהינו. ומן וא"ו יהו"ה שהם י"ד אותיות, ורמוזות בקריאת שמע, ששם יהו"ה אלהינו יהו"ה, והכל אחד.

ה'ה'ה' השכינה התחתונה, שלמותם של שלשה יה"ו יה"ו יה"ו שרמיזתם אהי"ה אהי"ה אהי"ה, שנאמר למשה הרמז שלהם בפסוק הזה, (שמות ג) ויאמר אלהים אל משה אהי"ה אשר אהי"ה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי"ה שלחני אליכם. שמא שהוא י"ו י"ו שש עשרה פעמים י"ו ושש עשרה פעמים ו"י, הרמז שלהם באות א' כמו זה א', רומז יוי, זהו א ויי וייצר (חסר פאן).

ועוד, והמשפלים יזהרו, אלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמעלה, ואלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמטה, ואלו ששים רבוא של מלאכים, ואלו ששים רבוא של כוכבים, כלם יזהירו כאותו שנאמר פני משה כפני חמה. כלם יזהירו בחבור הזה. בו יזהירו בדבורו. כלם יזהירו בכתיבתו בספר הזה כזהר הרקיע. ועל שמו נקרא ספר הזהר בדיוקן של העמוד האמצעי, שהוא ספר הזהר שלו מהאם העליונה שהיא זהר, ובו בארו חכמים, איזהו חכם? המבין דבר מתוך דבר. והוא הזהר שמאיר בלב הרועה הנאמן, זוהר בל"ב אלהים של מעשה בראשית.

והעמוד האמצעי נקרא עליון על ששת הרקיעים, שלשה מכאן ושלשה מכאן, והוא באמצע, רביעי לכל השלשה, ושביעי לכל הששה, ועליו נאמר (בראשית א) ויקרא אלהים לרקיע שמים, כולל אש ומים, מה שלא קרא כף לשאר הרקיעים, אלא לו ממש, והרועה הנאמן בדיוקנו.

פתח ואמר, רבון העולמים, יהי רצונך להכליל עליונים ותחתונים בספר הזה ולהמציא כל אחד ואחד בו, בין בכתיבה, בין בדבור, בכח של שמך יהו"ה ובכל ההגיונות שמאירות ממנו, ובכל השמות והכנויים שלו, שכלם יזהירו ממנו.

יהיו כל העליונים והתחתונים שנזכרו בחבור הזה זוהרים משמך ומההגיונות שלו כזהר שמאיר ברקיע. ותן רשות לכל מי שאזכיר בספר הזה בכח של שמך, להזדמן מיד בו כהרף עין, לגלות בו כל אחד ואחד דברים נכבדים וסודות גנוזים לפני

אשריו מי שלא נוטל שכר לעצמו, אלא שמלמד הסגלות הללו אל השכינה, שאותן סגלות הן של בעלה שמוריד אותן אליה. ויו"ו כתר תפארת יסוד. משום שכתר הוא יו"ד שעולה לחשבון כ', ששם ו'. שתי ווי"ם רמוזות באות וא"ו. וכל שלש הווי"ם כלולות בצדיק ח"י העולמים, שפך עולות שלש ווי"ם כחשבון שמונה עשרה, וזהו וברכות לראש צדיק.

ושלש הווי"ם הללו, סגלתן ליחד את השכינה עם הקדוש ברוך הוא, וזהו לקרב רחוקים, שהם אורחים, שבהם קפצה הארץ ליעקב, שהאות ו' היא דרך. זהו שכתוב (במדבר כד) דרך כוכב מיעקב. דרך הנשר בשמים. קפיצת הדרך שכינה. שבווי"ם הללו קפצה הדרך לבעלה, והוא ישיש כגבור לרוץ ארח אליה. ובגללם נאמר (משלי ג) דרכיה דרכי נעם.

ומצד האות וא"ו מן שם בן שבעים ושנים עושה שנים עשרה דרכים בים, שעברו ביניהם שנים עשר שבטים, ששלשה שמות הם בויסע ויבא ויט, והם וה"ו אנ"י וה"ו. וראשי תבות שלהם וא"ו. הים באמצע א' אלף בינה, ותמצא אותה.

ובחזק של שתי הווי"ם הללו בוקע השמש רקיעים ועושה בהם שנים עשרה דרכים ברקיע, שנאמר בו ואתה תשמע השמים. וחמש עשרה י"ה ואחת עשרה ו"ה עולה חשבונם שלש מאות ארבעים ושש. פעל בכ"ח שעולים לחשבון שמים למעלה י' מיני תלים שכלולים בעשר אותיות השם המפורש ועולים למ"ה, ועם שמ"ו - שצ"א. וזהו ואמרו לי מ"ה שמ"ו. כי לא יטש ה' את עמו בעבור שמו הגדול. דלג מ"ה מ"ה משמו, נשאר רנ"ו. חסר מ"ד משמים, נשאר שמו, בו שבועה (ישעיה סג) כי יום נקם בלב"י, כחשבון ד"ם, לקים בו כי דם עבדיו יקם.

שמ"ו עם דם - שמים. חסר אחד למ"ה ומ"ה אחד בתוספת א', להראות שהכל אחד. הרי כאן הסוד של שלשה שמות יה"ו משלשים. ומשם בנים חיים ומזונות. חיים - החכמה תחיה בעליה. מזונות - (תהלים קמה) פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, והיא האם העליונה. בנים - בן י"ה. והיא יד רמה, הבניה שאותיותיה יה"ו, ומן יו"ד יוצא יהו"ה. ומן

שָׁאֵמַר עֲלֵיהֶם דְּוֹד (תהלים קטז) אֲתַהֲלֶךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

(קום רבי שמעון ופתח דברים לפני השכינה. פתח ואמר, והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. והמשכלים, אלו רבי שמעון וכו', כפתוב בדפוס בתקונים ראש דף א').

והמשכלים יזהרו. והמשכלים להוצאת האותיות שנמשחו בשמן, הראש והגוף והשולים של זנבות ההרים יושבים כגוף בלי רוח. הנפש בהשכל דגושה ורפויה, לפעמים כנגד הרוח. הרוח, נקודות שמתחמות בתחומיהן, להחיות הגוף ולהעמידו על רגליו להענות בדרך, ולא יודעים ללכת לימין ולשמאל, לפנים ולאחור. **יזהירו כזהר הנשמה** אותן התנועות ללמד הדרך לימין ולשמאל וללכת בדרך אמת שלא יסו ממנה. כזהר הרקיע, שהוא כמו הקפאון החזק שעל גב החיות, בשעור נסתר ולמטה בסוד המדידה של המאור.

ומצדיקי הרבים, שהוא אותם הפסיקים, תנועות, שהם מצדיקי הרבים ולא לכל. ככוכבים, השבעה שמאירים ונוסעים להורות בעולם, מהם לימין ומהם לשמאל. זנבות שוליהם כשולי קדרה שעומדת על האש שאינה שורפת, והיא האש של הסנה שנראית ולא שורפת. יש אש סובלת אש, ויש אש אוכלת אש. שבעה נוסעים ושבעה עומדים. השמיני נראה בהם, והתשיעי מסייע אותם.

והמשכלים. עשר נקודות שעומדות להנהיג, ה' מימין וה' משמאל, הדרך של אלה כנגד אלה. חמש הם גדולים באותו הגון קטנים. א א א א א א (כ"ל בחיריק והם ה' נקודות קטנות) בשמאל. נכללים אלו עם אלו להנהיג הגוף. חמש משמאל נפש, וחמש מימין רוח. והם חמש בתוך חמש. שתיים נסתרים ולא גלויים, תחלת ההנהגה הנקוד של אברהם א הכלל של הכל.

הנקודה הזו של אברהם מושכת אותם הנסתרים וכוללת אותם, משום שכל אלו שלמטה נכנסים בה, וזו הנקודה שמאירה מסוף העולם ועד סוף העולם. א סוד השם החקוק. מושך מאור

השכינה, שהיא יחידה בגלות, להאיר משמך בחבור הזה ולהתחבר עמך בחבור הזה, להתקשר בו אליך בכמה קשויים, לקיים בו (בראשית ט) וראיתה לזכר ברית עולם.

קום הרועה הנאמן על רגליו ואמר, רועים קדושים, אברהם יצחק ויעקב ואדם הראשון ואהרן ודוד ושלמה. למה אתם ישנים? התעוררו לשכינה שנאמר בה אני ישנה בגלות, באלו שעוברים על שלש מאות ששים וחמש מצוות כחשבון ישנה. שהרי חיות רעות ודבים באים לאכל את צאנו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר בהם (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי, שכעת הגיע זמן שנאמר בהם (ישעיה ט) ויאכלו את ישראל בכל פה. שהרי בכל דור ודור אתם סובלים כמה דחקים בשבילם בדרך נסתר.

ובכח של השם יהו"ה ובכל ההנחות שלו, ובכל הכפויים הקדושים והטהורים שלו, יתעוררו עמכם ששים רבוא בעלי המשנה, ששים רבוא מלאכים עליונים ותחתונים, וששים רבוא נביאים, שכלם יהיו מלמדים זכות על ישראל להצילם מן החיות הרעות הללו, שיימחל להם את כל חטאייהם, ולגאל אותם ולקיים בהם מדלג על ההרים, שהם הקצים. אל תתנו דמי לו עד שיתעורר אליהם הקדוש ברוך הוא ברחמים.

קום אליהו, שאתה מדלג את העולם בארבע טיסות להמצא עם כל אחד ואחד מישראל שמקימים אות ברית מילה. בכח השם יהו"ה וכל ההנחות והכפויים שלו, אל תתעכב לטל רשות מהקדוש ברוך הוא לרדת ולשמר את הצאן ותתעטר בכל השמות של הקדוש ברוך הוא להגן בהם עליהם, ולרדת בחבור הזה לגלות בו סודות נסתרים לפני השכינה, להאיר לה בסוד התורה, שהוא כחשבון ר"ז, שבו והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע, כזהר שבו כ"ו ר"ז כ"ה אותיות היחוד, ובו ז"ו שהוא אחד.

ויקומו עמך המנוחה הקדושה וששת חבריו שנשפחו בראשונה בזהר הזה, לחדש בו דברים כבראשונה, שעליהם השכינה מאירה משבעה רקיעים, ובהם מאירה משבע ארצות

עֲשֶׂרָה הֵם בְּסוּד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְתוֹךְ סוּד הָאֵין סוּף.
הָאֵין סוּף שָׁאֵין לוֹ שְׁעוֹר.

תִּשְׁעֵי נְקֻדּוֹת בְּתוֹרָה יוֹצְאִים וּמִתְחַלְקִים בְּאוֹתֵיּוֹת.
הָאוֹתֵיּוֹת בָּהֶם נוֹסְעִים מִסְּעוֹת קִטְנִים
בְּסוּדוֹת חֲלוּקִים. אֵלוֹ הַתִּשְׁעֵי שׁוֹלְטִים עַל הָאוֹתֵיּוֹת,
הָאוֹתֵיּוֹת מִתְפַּשְׁטוֹת מֵהֶם. נִשְׁאָרוּ הַנְּקֻדּוֹת לְהִנְהִיג
אוֹתָם. לֹא נוֹסְעִים רַק כְּשֶׁהֵם יוֹצְאִים, אֵלוֹ נִקְרְאוּ
אֵין סוּף. כָּל הָאוֹתֵיּוֹת מִסְּעוֹתֵיהֶן בָּאֵין סוּף. כְּמוֹ
שֶׁהֵם נוֹשְׂאִים אוֹתָם, כֶּךָ נוֹשְׂאִים אֵלוֹ הַנִּסְתָּרִים
אוֹתֵיּוֹת מְגֻלוֹת קוֹלוֹת שֶׁל קוֹלוֹת, מִשְׁתַּנְּנִים מִתּוֹךְ
נְקֻדָּה אַחַת שִׁיּוּצֵאת מִהַנְּקֻדּוֹת הַלְלוֹ שֶׁנִּקְרְאִים אֵין
סוּף. וּמֵאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה כָּל הָאוֹתֵיּוֹת הַתִּפְשָׁטוּ.

אַחַר כֶּךָ אֵלוֹ הַנְּקֻדּוֹת מִסְתַּתְרוֹת בְּתוֹךְ הַסְתָּר,
וְנוֹטְלִים אוֹתָם בְּכָל הַמְּסָעוֹת. מֵאֵין סוּף
יוֹצֵא הַנִּיצוּץ הַקָּשָׁה לְעֵטֵר אֵת הַכֹּל, לְהִנְהִיג אֵת
הַיָּם הַגְּדוֹל שֶׁלֹּא יֵצֵא מִשְׁעוֹרוֹ הַחוּצָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(אֵיּוֹב ל"ח) עַד פֶּה תָּבוֹא וְלֹא תִסֵּף וּפֹא יִשִּׁית בְּגֵאוֹן
גְּלִיף. פ"ה הַשְּׁעוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר פ' שְׁמוֹנִים מִסְּעוֹת
מִתּוֹךְ רֵאשִׁית הָעֵגוּל בְּתוֹךְ הָעֵמֶק. כ' עֵגוּל, הָעֵמֶק
שֶׁנִּכְנַס פְּנִימָה לְאוֹתוֹ הָעֵגוּל, ו' בְּדִיוֹקָן שֶׁל הַכ"ו
הַזֶּה, וְהַפ' הַזֶּה עֵגוּל וְעֵמֶק. רְבוּעַ בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים
מִסְּעוֹת, ה' רְבוּעַ תּוֹךְ מִדִּידָה ו', כְּדִיוֹקָן שֶׁנִּכְנַס
בְּעֵגוּל, אוֹתוֹ הַדִּיוֹקָן מִמֶּשׁ נִכְנַס בְּרְבוּעַ. הַנִּיצוּץ
הַקָּשָׁה מִתְפַּשֵּׁט בְּכָל אוֹתָם הַקָּשָׁרִים וְסִימְנֵיהֶם
חו"ל. ח' לְמַעְלָה, ו' בְּאֶמְצַע, ל' בְּכֹלָם. כְּשֶׁהַמָּאוֹר
מִתְפַּשֵּׁט, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹשֶׂה תְּחוּם לְשִׁבְרֵי גְלֵי
הַיָּם. (לְצַד צְפוֹן) מִתְחִילִים הַגְּלִים וְעוֹלִים הַכְּעָסִים.
יוֹצֵאת ח' הַקָּשָׁר בְּסוּדוֹ וּמִכָּה אוֹתָם וְרוֹשֵׁם
בְּמִדִּידָה, וְחוֹזְרִים הַגְּלִים.

לְצַד מְזַרְח מִתְחִילִים הַגְּלִים רוֹגְזִים וְעוֹלִים
וְרוֹעֲשִׁים, וְיוֹצֵא סוּד הַקָּשָׁר ו' בְּכָל אוֹתָם
רְשׁוּמִים, וּמִכָּה אוֹתָם, רוֹשֵׁם בְּרִשְׁמֵיהֶם בְּתוֹךְ
הַמִּדִּידָה וְחוֹזְרִים הַגְּלִים.

לְצַד דְרוֹם מִתְחִילִים הַגְּלִים, וְעוֹלִים וְרוֹגְזִים
וְרוֹעֲשִׁים, עוֹלִים וְיוֹרְדִים. יוֹצֵאת ל', הַקָּשָׁר
שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּכָל הַקָּשָׁרִים, מְגֻדֵל בְּחוּמָתוֹ, מְקַפֵּים
דְּלָתוֹת וּבְרִיחִים בְּתְחוּם, וְהַגְּלִים חוֹזְרִים לְצַד צְפוֹן,
לְצַד מְזַרְח, וְלְצַד דְרוֹם, וְנִשְׁבְּרוּ וְשׁוֹכְךָ הַרְגֵז. זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב (יִרְמִיָּה ה') אֲשֶׁר שִׁמְתִי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. ח"ל
עוֹלִים בְּאֵוִיר מִתְעַרְבִים בְּאוֹתֵיּוֹת, וְהָאוֹתֵיּוֹת

וְרוֹשֵׁם נְקֻדָּה חֲשׂוּכָה בְּלִי אוֹר כָּלֵל. וְזוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁל
יִצְחָק. א זו נִקְרְאת שְׁבֻט לְתוֹךְ חֶסֶד לֵב. מְגֻלָּה
עִמְקוֹת מְנִי חֶשֶׁךְ. וּמִשׁוּם כֶּךָ עוֹלָה בְּשֵׁם.

הַנְּקֻדָּה שֶׁל יַעֲקֹב לֹא מוֹשְׁכַת בּוֹ מֵאוֹר אַחוֹז לְשֵׁנֵי
צְדָדִים, וְהוּא לֹא נִרְאָה. א יוֹם הַשְּׁלִישִׁי
שֶׁל בְּרֵאשִׁית, כִּי טוֹב כִּי טוֹב פְּעַמִּים, הוּא גְנוּז וְלֹא
יָדוּעַ בְּתוֹכָם. הַמָּאוֹר לֹא מוֹשֵׁךְ בּוֹ כָּלֵל. הוּא טְמִיר
וְגְנוּז וְלֹא נִרְאָה.

עֲרֻבוֹת נִגְנוּ אַחֲרֵיהֶם לְהִתְקִין בּוֹ אֵת הַנִּסְתָּר
מִהַכֹּל. וּמִשׁוּם שֶׁטְמִיר וְנִסְתָּר עָלָיו
שָׁאֵינוֹ יָדוּעַ כָּלֵל, הַכֹּל גְנוּז. קִרְקַע עֲרֻבוֹת נִרְאָה,
וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהוּא נִסְתָּר. א הַנְּקֻדָּה שֶׁתְּלוּיָהּ תַּחַת
הַשְּׁנִים, הִיא קִרְקַע עֲרֻבוֹת. עֲרֻבוֹת, הוּא גְנוּז וְנִסְתָּר
שֶׁלֹּא נוֹדַע בֵּין הַשְּׁנִים לְאַחַר שְׁרוּכֵב בּוֹ אוֹתוֹ
הַטְּמִיר שֶׁל הַכֹּל, מוֹצִיא אוֹתוֹ וְשׁוֹלֵט בְּקִרְקַע
עֲרֻבוֹת הַכֹּל.

וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ. וְהַמְשַׁכְּלִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשָׁלִי
טז) מִשְׁפִּיל עַל דְּבַר יִמְצָא טוֹב, הִינּוּ
יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ. כְּזֹהֵר, זֹהֵר שֶׁזוֹהֵר שֶׁל זֹהָרִים
בְּעֲלִיָּה. הַזֹּהֵר זוֹהֵר וּמֵאִיר וּמִדְּלִיק, נוֹצֵץ לְכַמָּה
צְדָדִים זוֹהָרִים. זֹהֵר עוֹלָה וְיוֹרֵד. זֹהֵר נוֹצֵץ לְכָל
עֵבֶר. זֹהֵר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא. זֹהֵר שָׁאֵינוֹ פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים.
זֹהֵר שְׁעוֹשֶׂה תוֹלְדוֹת. זֹהֵר זוֹהֵר שֶׁטְמִיר וְגְנוּז, נִיצוּץ
שֶׁל כָּל נִיצוּץ. כָּל הַדְּרָגוֹת בּוֹ יוֹצֵא וְטְמִיר, נִסְתָּר
וְגִלוּי, רוֹאֵה וְלֹא רוֹאֵה, מְשַׁקֵּל בְּעֵקוֹר מְבוּעַ הַבְּאֵר,
יוֹצֵא בְיוֹם וְטְמִיר בְּלַיְלָה. מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה
בְּתוֹלְדוֹת שְׁהוּצִיא.

הַזֹּהֵר שֶׁזוֹהֵר וּמֵאִיר לְכָל, הַכָּלֵל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ
זֹהֵר הַרְקִיעַ. הַרְקִיעַ שְׁבוּ תְלוּיִים הַשֶּׁמֶשׁ
וְהַלְבָּנָה, כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת. זֶה נִקְרָא הַזֹּהֵר שֶׁל
הָאֶסְפִּקְלָרְיָה שְׁמֵאִירָה, שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ אִישׁ פֶּרֶט
לְרוּעָה הַנֶּאֱמָן שֶׁל כָּל הַבֵּית, שָׁאֵין מֵאִירָה הַלְבָּנָה
אִם הָאֶסְפִּקְלָרְיָה שֶׁלֹּא מֵאִירָה, רַק מִמֶּנּוּ, שֶׁזָּכָה
לְאֶסְפִּקְלָרְיָה שְׁמֵאִירָה.

זֹהֵר הַרְקִיעַ, הַנִּסְתָּר הָעֲלִיוֹן, שְׁמֵאִיר וְאֵינוֹ יָדוּעַ,
מִדְּלִיק וְלֹא נִרְאָה, וּמִי שֶׁנוֹטֵל אֵינוֹ יוֹדַע מִמִּי
נוֹטֵל. הַסְתָּר שֶׁלוֹ נִסְתָּר וְגְנוּז, שְׁבֻטוֹ שֶׁל יוֹסֵף
הַצְדִּיק נִסְתָּר בְּאַרְבַּעַת גְּנוּנִים. הַזֹּהֵר שֶׁנוֹצֵץ בְּשִׁתִּים
עֲשֶׂרָה חֵיּוֹת, זֵינִים וְאוֹרוֹת נוֹצְצִים מִמֶּנּוּ, שְׁלֹשׁ

באמצע, ומשנה השם ונקשר בין מעלה ומטה. השלישי שהוא חזק, נקרא בשם אחר.

ועל זה שלשת אלו נקראו גבול, התחום של המקלות, צדדי המאור לשם תחום לכל, למעלה ולמטה. מהקשר השלישי יוצא הזהר הזה, והוא זהר הרקיע שבו השמש והלבנה פכוכבים ומזלות להאיר. פשהזהר הזה מאיר מכה בכל אותם ההרים, ורושם אותם ומרבה אותם ומגדל אותם, ואז כלם נשלמים.

והמשכלים יזהרו פזהר הרקיע. הזהר הזה הוציא אותיות דקות כמראה אותם העליונות, אותיות עליונות אותיות דקות, וכלן בסוד עליון כראוי. מהקשר השני האמצעי יוצאים מזלות שזוהרים להסתכל באותו הזהר העליון. מהקשר השלישי יוצאים הכוכבים להשתמש, ועל זה (דניאל יב) ומצדיקי הרבים פכוכבים לעולם ועד. ומצדיקי דוקא, והם פכוכבים של צדק, וכלם תלויים בזהר הזה.

השעה מאירים לא מתפשטות מהם אותיות, כמו אלה שיוצאים מתוך נקדה אחרת. אלו לא מתפשטים אלא התפשטות דקה, ונשארו אלה בקיומם, ואותה ההתפשטות שמתפשטים אותם הטעמים של התורה שיוצאים לנגן בהם.

שלשת הקשרים הראשונים שאמרנו, הקשר הראשון נשאר על האותיות למעלה לנקדה, ונשאר להיות הטעם למעלה. שני האחרים קימים לטעם אחד, והם שתי נקדות בתוך הדיוקן של ו"ו. שלשת אלו לא מתפשטים יותר, אלא עומדים בקיומם שלש נקדות שלשה קשרים, להנהיג הכל בכל אותם הסודות שאמרנו.

ובכלם הם סוד התורה לסמך, משום שיש לתורה על מה שתסמך. סמיכות נסתרת פנימית, וסמיכות שמגלה יותר ועושה המסעות של התורה ללכת, ולא תצא בחוץ. התורה בלי סמיכות זו פנימית לא סמיכות, ולא נמצאת להיות תורה, והכל מאין סוף ועשרים ושתים אותיות של התורה, ואלו מן הנקדה שיצאה מאין סוף.

השע נקדות ששולטות על האותיות הן אין סוף, ושולטות על הכל. שלשה עשר טעמים של

מתחילות עליהם להוציא בהם קולי קולות. ואלו הם תחום לתקון של סוד האמונה.

ואלו חיי"ך ולשו"ן ומגדל השנים, על אלה שורים הכל. ואלה הם שהתכסו בקול הפנימי, ובקול שנשמע ובדבור. ואלו הם תחום לאלו. אלו משנים לכתר הראשון שהיה בסתר. וכשמתפשטת, מגיעה לאחד מאלו, ומשתנה ונעשית רוח שלא שוככת לעולמים ותמיד נובעת. משום שאותו הקשר שהוא תחום המאור מכה בו, ובגללו נובע בחשאי, וזה סוד ח' חיד, כך נקרא. זה עושה בנין בגרון של אדם.

וזהו התחום הראשון. כשרוצה להתפשט אותה הנקדה, עולה הקשר הזה, ונוטל אותו מהמקום הזה, ומשנה אותו בשלשה גונים, באש ברוח ובמים. משום שהקשר הזה, כשנקשר מאין סוף במאור, כך נקשר.

וכשמוציא קול שנשמע מתוך הדחק שפושט של המחשבה, הקשר הזה דוחק אותו, ושולח אותו לקשר השני בסוד של ו"ו שהוא לשון, ומכה בו אותו הקול, ונשמע מן הצד הזה, ושורה על הצד הזה של הלשון. ומשום כך נקרא הקול הזה ו' לשון.

הקשר הזה שהוא לשון, שולח אותו לתוך קשר חזק, מגדל לכל של עשרים ושתים שורות, ואז אותו קול שוכך לתוך הדבר בשעור, בתוך התהום כראוי.

ושלשת הקשרים הללו הם תחום להנהיג לקול ולדבור, ולכל אותם הצדדים שיוצאים מהקול והדבור, שנקראים ימי קדם. ואלו מרבים את הימים בשעור כראוי לקול ולדבור. וזהו סוד (איוב כט) וכחול ארבה ימים. משום החול מרבים הימים תוך השעור של המאור כראוי, והכל מאין סוף.

אין סוף, כל הנקדות של התורה, קושרים אלו שלשת הקשרים שאמרנו בשעור הסוד של חול, והם שלש הנקדות ששורות על האותיות, למעלה ובאמצע ולמטה, והם חול שאמרנו. הראשון שורה למעלה ונקרא בכלם. השני שורה

משום שיש שלא יקומו, וזו היא אדמת עפר. מה זה אדמת עפר? אלא אדמת שהיא מעפר, וזוהי ארץ ישראל שהיא אדמת מאותו עפר, שכתוב בו (קהלת ג) הכל הנה מן העפר, ואפלו גלגל חמה, ונאורים שאר הרשעים ממנה ולא יקומו. ומשום כך ורבים – אלו ישראל.

אף כאן ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד – אלו ישראל שזכו לתורה של הנקדה הנסתרת. והתורה היא כלל של נביאים וכתובים, הכלל של תורה שבעל פה. ומשום שהיא הכלל של הכל, מי שזוכה בה זוכה בכל. ככוכבים, יש כוכבים שנראים לצד מזרח, כוכבים לצד צפון, כוכבים לצד דרום, כוכבים לצד מערב. אם מדה במקל, שלשה לכל צד דקים נוצצים, ושנים כדבוק, כוכב של זהר זוהר ונסתר בתוך תקפו של העגל.

כוכב מאיר וזוהר בלבן מהצד הזה. כוכב אחר מאיר וזוהר אדם. זה חיים וזה מות סמוך לזהב הדק הזה, שלא מאיר ולא מוציא קטטה של קטטה (מדת הבנאים). בתוך היכל האותיות הדקות שבעה טעמים של תורה תלויים בהם.

ואלו הטעמים שנפרדו מאותם הטעמים האחרים שלשה עשר שעומדים להנהיג ולנגן, ואלו השבעה נפרדים לשלשה עשר אחרים להנהיג ולנגן לכתובים. ואלו יחידים למקום הזה בשבעה היכלות של כתובים, ואלו השבעה נפרדים מאותם האחרים. וכששורים בכתובים נפרדים לעשרה, ועליהם נקרא ספר כתובים ספר אמונים. ועשרה אמונים הם עליהם. אחר כך נפרדים לשלשה עשר, והכל כמו שלמעלה בתורה, הנביאים שורים במקומם, והכל הולך בסוד של התורה.

הניצוץ הקשה עשה מדידה במדידות שאמרנו, והכל בסוד של האין סוף בנגון של הטעמים, מתחיל ומכה האויר שלהם. שאותו האויר יוצא מאין סוף ומכה לתוך המוח, והמוח מוציא אויר ומכה בגרון, שמשם יוצא אויר אחר החוצה. נמצאו שלשה אוירים ונכללו באחד, אלו מתחילים בשלשה קשרים שאמרנו, ומתחילה מן המאור התפשטות להתפשט, ומודד לארך ולרחב לעמק ולרום לאותם עשרים ושנים מפתחות עליונים, ומודד עשרים ושנים אותיות.

התורה התפשטו מהם, וכל העשרים ושנים כחשבון האותיות של התורה. אלו כ"ב הנקדות וטעמי התורה, הם הסוד של הניצוץ הקשה למדידת הכל בסוד הזה. כל מדידה לארך ולרחב לעמק ולרום. אין לו מדידה שיוצאת מן השעור הזה, מסוד של תשע נקדות ושלשה עשר טעמים. על זה הסוד התורה עומדת בכל צדדיו, וכל הסודות וכל העמקים של התורה לא יצאו מן הסוד הזה החוצה.

הניצוץ הקשה עשה מדידה בסוד הזה לכל המדידות, והסוד הזה לא נתן לגלות רק ליראי חטא, שסוד האמונה בידיהם, והם כשרים לגלות להם. אלו המפתחות של אותם עשרים ושנים ששולטים על התורה, ומאלו מתפרשים כל הסודות וכל העמקים של התורה, וכל מדידה של כל המדידות בכל אותם הצדדים.

המפתחות הללו נמסרו למשה בסיני בשעה שקרן עור פניו, ומסר אותם בסוד של לחש ליהושע וכל אותם הזקנים, עד שהגיעו לבעלי האמונה לדעת. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

משנה. בארבעה תקופות של רוחות העולם. והמשכלים יזוהרו, מי המשכלים? אלו שיודעים להסתכל בכבוד רבונם, ויודעים סוד החכמה להכניס בלי בוששה לעולם הבא, אלו זוהרים כמו הזהר העליון.

ומה שאמר והמשכלים ולא אמר והיודעים, אלו ודאי אותם שמסתכלים בסודות הפנימיים הנסתרים שלא עומדים בגלוי, ולא נמסרו לכל בני האדם. מי שזוכה להסתכל בהם בהשכל, זה מזהיר שנוצץ בעטור של הזהר העליון על הכל. אין זהר שמהיר כזה, אין זהר שנוצץ לאותו העולם כמו הזהר הזה.

זה הזהר של התורה, זה הזהר של בעלי החכמה שיורשים אותו העולם על הכל. הם יוצאים ונכנסים בכל גנזי רבונם, ואין מי שימחה בידיהם. כלם מתבישים מהזהר שלהם. הזהר הזה נוצץ לכל עבר. ומצדיקי הרבים, הרבים ולא הכל, כמו (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. מה זה ורבים?

מתחילים וסוככים כמה צבאות וכמה מחנות, בעלי כנפים טסים באותם הרקיעים, ואותם האותיות שיוצאות נמסרו לאותו הממנה הקדוש שנקרא יופיא"ל בעל החכמה. ואז הולך וחוקק אותם סביב האותיות. והממנה הקדוש הזה מסר אותם לנאמן הקדוש, כמו שנאמר (שמות כד) עלה אלי ההרה והיה שם וגו'.

והמשכלים יזוהרו כזהר הרקיע, אלו אותם שמשתדלים בתורה, ומסתכלים בדברי תורה ברצון.

סדר הלימוד ליום יח אב [יום 313 בשנה]

ובתרהור הלב. והמשכילים שמשתכלים, ולא מסתכלים בדבר לבדו, אלא שמשתכלים במקום שתלוי אותו הדבר, משום שאין דבר שלא תלוי על סוד עליון אחר. וימצא בדבר הזה דבר אחר של סוד עליון מתוך האספקלריה שאינה מאירה, ימצא ויראה האדם סוד האספקלריה המאירה, וסימנה - (משלי טז) משכיל על דבר ימצא טוב.

דבר - זו האספקלריה שלא מאירה. ימצא טוב - זו האספקלריה המאירה. משכיל על דבר, ולא כתוב משכיל דבר, אלא על דבר, שצריך להסתכל עליו למעלה. וזהו כזהר הרקיע, זהו הרקיע הנודע על החיות למטה. שמתוך הרקיע הזה יסתכל באותו זהר, שנוצץ הזהר שזוהרים העליונים. הזהר שיוצא מתוך הנקדה העליונה, יזהיר ויתנוצץ בניצוץ של שאר האורות לכל צד.

ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. מה הכוכבים שעומדים תמיד בקיום של אותן הנהגות השמים להאיר תמיד, כמו שנאמר ואת הכוכבים, אלו הכוכבים שמאירים. ומצדיקי הרבים - שדוחקים אותם ומלקים אותם לשמור דרכי התורה. ככוכבים - אלו אותם הדגשים של האותיות שדוחקים אותם ומוציאים אותם לאור. ואלו הם כוכבי השביט, מוציאים רוח ואור כאחד, ומאירים לסוד האותיות.

כזהר הרקיע - זו הנקדה ששורה על האותיות לנגן ולהתפשט, וזו הנקדה שהיא רובצת על האותיות כמו אם על בנים. ואף על גב שהיא

ובל הסוד והעמק והסתר שלהם כנגד שלשה אוירים, שלשה קשרים, יהו"ה אלהינו יהו"ה, והכל בסוד למשה מסיני. וכיון שזכרו (שהתחברו) בפה, יוצא המאור, והצטרף למדד אותם לשמות הללו בתוך המדידה, ומדידתם אחוזה במדידת הארץ והרחב, העמק והרום, העגול והרבוע. וכך צריך, משום שסוד השמות צריך להסתמך על אין סוף, ולהתקים בקיום שלם בתוך מדידת המאור, בנקודות וטעמים בנגון. שזוהי השלמות של סוד היחוד כראוי, ואין מי שידע על מה קיום הכל, פרט לבעלי האמונה, ומעטים הם.

אח"כ א' בחטף, הסוד להתקשר המאור באותם הקשרים, ועושה מדידה תורת המדידה נקדה אחת שיצאה מאין הנביאים מאותה נקדה התפשטו ונכללו בה, וירדו למטה, ואלה נסמכו על העמוד שנסתר מאין סוף שלשה קשרים כפי שאמרנו.

משנה. האשכולות של הצורות בעלי המגנים, פקוחי העינים בעלי הלב, בהשכל קרבו ושמעו, מי מכם ששמע קול גלגל שנעים וסובב בגלגול, עולה ויורד ומרים קולות בקול נעים, ושלשה נצנוצים יוצאים מהמצח של כל קול. ואותו הגלגל סובב למעלה ולמטה, ויוצא ניצוץ ומלהיט את הגלגל, ואז מוציא אש לזהטת במקלות. כשמתפשט אותו גלגל המאור למדידה, יוצא אור טהור שלוהט באותם שלשת האוירים שאמרנו, ולוהטים יחד. ומאותו הלהט יוצא זה הגלגל שסובב ולעלות ויורד.

ובשמידת המאור יוצאת ומודדת ממעלה למטה, הגלגל הזה כונס את כל המחנות, וכשמתחילה המדידה, הגלגל הזה נוהם בנעם, ומוציא אותיות קטנות נוצצות לפרש באותיות של התורה, ואז נקראת מסרת. מהגלגל הזה לזהט אחר תחתון, ומתפשט ומלהט אותיות אחרות לפרש, ולא פאותם הראשונים, ונקראת מסרת קטנה.

שני הגלגלים הללו נקראים מסרת קטנה ומסרת גדולה. שתי המסורות הללו נמסרו לידי הרועה הנאמן, לדעת ולהסתכל, עד שירדו האותיות ונחלקו על לוחות האבנים. כשהגלגלים

זה כמו שעור של שש נקודות, לנגן שלש לארץ ושלש לרחב, משום שהוא סוד של שש.

שש הם, והם חמש. שלש לארץ ושתיים לרחב כשמשתכללים שלש לצד זה ושלש לצד זה. ואז ומצדיקי הרבים כפוככים לעולם ועד. אלו הם שש הנקודות שנוצצות ומאירות למטה, ואותם כוכבים נסתרים להאיר, והלכנה מוארת בכל אחד ואחד ממדידתם שנוצצות במאור.

והמשכללים יזהרו כזהר הרקיע, זה הרקיע של חיות שעומדות. מתפשט קו המדה, מודד לארץ שלשה קשרים לימין ושלשה קשרים לשמאל. אלו שלשה קשרים עמוד אחד, ואלו השלשה עמוד אחד. ואלו שלש נקודות שעומדות זה על זה, בין לצד זה בין לצד זה. מדידת קו המדה השעור לנגן שני טעמים שעומדים במראה שמקימים נגון של המדידה שמוודד אחר הירכים שעומדות.

יעקב שהוא הגוף, נסמך על העמודים במדידת קו המדידה, כשנכנס לאביו הסוד של ויבא לו יין וישתה. והגוף התקים בקיומו. ועל זה והמשכללים יזהרו כזהר הרקיע וגו'. והמשכללים יזהרו כזהר הרקיע, שמתפשטים ומאירים למטה, כשהשרביט מתקים בסוד של פזר, ונותן ונכנס במדידה ומודד, ונתתקנים אלו שני העמודים במדידה למטה, ומתתקן המאור ומודד זה עם זה.

אז והמשכללים יזהרו, שהרי למטה התתקנה בתקון של הנקבה לקבל את הזכר. והירכים התתקנו בלי התפשטות. וכאן אין נגון בתוף המדידה הזו, ונקראת אתנחתא כנגד שני טעמים, סוד הנקבה הפתוחה כנגד הזכר, וכאן אין נגון שהכל בנחת.

המדידה הזו טמירה, אז והמשכללים יזהרו כזהר הרקיע. זהו רקיע הימין שזוהר ומאיר ומחזיק בחזקו. מתחיל קו המדידה ומתפשט להאיר, והנגון שהולך מצד הימין מרצה את הנגון של חביבות ללכת בנגון הזה בחבוק. והתלשא סוטר לקשר קשר, זה ישר וזה כפוף, ונכפל נגד צדו בנכח, והתפשטו שתי זרועות כאחד, בסוד של אזלא וגריש שקושר השמאל.

והמשכללים יזהרו, כשפוסק האור וקו המדידה פסקה, ולא מודד בארץ ורחב ממטה

הנקדה האחת מתפשטת לנגון ולא מתפשטת במראה. וזהו סוד הכתוב (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת, שהרי יום השבת בזה עולה. ועל זה הנגון של הנקדה הזו עולה במנוחה, וזהו הזהר של הרקיע הזה שנקרא יום השבת.

ועוד יזהרו, אותם המשכללים באותו הזהר שעולה בו אותו הרקיע התפשט. ומשום שאותו שהתפשט קטן מכל הרקיעים, הנקדה הזו שעולה בו אותה ההתפשטות של הנגון מעט במנוחה, ולא רבה, ושעורו בנגון כשהושיטו הימין והשמאל לרקיע הזה אז מתיחדים. ועל כן בו שניהם שתי רוחות מתפשטות בנגון, והם בדחיה, ובאה רוח קטנה במנוחה.

אחר כף הנקדה הזו נסתרת בתוכה, ומתכסה ומתפשטת בהתפשטות כתולעת הזו שמתכסה. ואחר שמתכסה בתוכו, נזרקה למטה לנגון, וזו נקראת זריקת הנקדה הזו, משום שמתישבת בימין הזה. וכשמתפשטת הנקדה הזו לנגון, אוחזת את הניצוץ הקשה להתישב, ומאירה ונוצצת. ואז והמשכללים יזהרו כזהר, כאותו הזהר ממש שהתפשט ונזרק ניצוץ להתישב, וזה משכיל על דבר. ודאי משום שהיא עומדת על דבר – ימצא טוב. התפשטות הזהר הזה שהוא ניצוץ וזוהר להסתפל, והסוד הזה הוא עמק ורום להתישב בסוד המאור כמו אותו הדבר.

והמשכללים יזהרו כזהר הרקיע, זה הרקיע שבו שמש ולכנה כוכבים ומזלות. כאן התפשטות של המאור לנגן על זה בתמיהה בעליה על הכל. וסימנה – (תהלים קיב) פזר נתן לאביונים, שזהו שנותן לכל התחתונים, ומדידת המאור פזר גדול.

כשמדידה עולה ומתגדלת, אז הוא עולה ומושיט שש אמות בשעור של שש נקודות לארץ ולרחב, כמראה הזה שהוא פזר. וזהו סימנה – (אסתר ה) ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב.

ושנינו, שש אמות הושיט לקבלה. מהפזר הזה מלא המעין שלף ונותן לעניים. וזהו השרביט שנתקן במדידה הזו. ובנגון המדידה הזו עולים ונתקנים כראוי, ואז והמשכללים וגו'. שעור

הַמְדִידָה שְׁמַאִיר וּמִכָּה בְּכֻלָּם לְזַהַר, וְעַל זֶה הַכֹּל בְּסוּד הַמְדִידָה עוֹמֵד לְנַגֵּן בְּשַׁעוֹר שֶׁהִנְגוֹן מוֹדֵד אֶת קו הַמְדָּה. אֵין מִי שְׁמַכִּיר אֶת הַסּוּד הַזֶּה, רַק אוֹתָם הַלּוֹיִם שְׁעוֹמְדִים עַל הִנְגוֹן, וְלֹא גוֹרְעִים וְלֹא מִתְפַּשְּׁטִים הַחוּצָה, אֲלֵא הַכֹּל בְּתוֹךְ הַמְדִידָה שֶׁל סוּד קו הַמְדָּה.

אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הַקְּשָׁרִים הָרֵאשׁוֹנִים שְׁאִמְרָנוּ, שֶׁהַקְּשָׁר הָרֵאשׁוֹן נִשְׁאָר עַל הָאוֹתִיּוֹת לְנִקְד שִׁיחִיהִי הַטַּעַם לְמַעְלָה. לַפְעָמִים הַנִּקְדָּה הַזֹּאת שְׁעוֹמְדֵת לְטַעַם לְמַעְלָה, הַמְאֹר מוֹרִיד אוֹתָהּ לְמַטָּה לְקֶשֶׁר הַזֶּה לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְדִידָה לְמַטָּה. וְהַכֹּל בְּסוּד שֶׁל הַדְּיוּקָן שֶׁל וַא"ו יוֹרֵד נִקְרָא תְּבִי"ר. וְכִשְׁיוֹרֵד וְעוֹמֵד עַל הָאוֹתִיּוֹת, הָרִי נִתְּבָאֵר.

וְאוֹתָם שְׁנֵי הַקְּשָׁרִים הָאַחֲרִים שְׁאִמְרָנוּ שֶׁנִּשְׁאָרוּ, עוֹמְדִים עַל הָאוֹתִיּוֹת, וּמִתְפַּשְּׁטֵת אַבְן הַמְדִידָה בְּסוּד שֶׁל וַא"ו וְאוֹחֵז בָּהֶם, וְאֵז נִקְרָא זְקָף גָּדוֹל. וְכִשְׁלֹא קִיַּמְתָּ הַהִתְפַּשְּׁטוֹת הַזֹּאת בְּשְׁנֵי הַקְּשָׁרִים הַלְלוּ, נִקְרָא זְקָף קָטָן, וְאָף עַל גַּב שֶׁהִנָּה הַכֹּל עוֹמֵד בְּסוּד אֶחָד.

וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ, יַעֲשׂוּ נִגּוֹן בְּסוּד הַזֶּה כְּרֵאוּי. יִזְהִירוּ לְמַעְלָה, יִזְהִירוּ לְמַטָּה, לְקַיֵּם אֶת קִיּוֹם סוּד הָאִמּוֹנָה, וְסוּמְכִים אוֹתָהּ וּמְאִירִים לָהּ. יִזְהִירוּ בְּאוֹתוֹ הַנִּגּוֹן רוּחַ אַחַר רוּחַ, וְיַנְעִימוֹת זֹאת אַחַר זֹאת. כְּשֶׁכָּלֶם מִתְחַבְּרִים בְּסוּד הַזֶּה, הַמְדִידָה עוֹלָה כְּחֻשְׁבוֹן יִזְהִירוּ. מִשׁוּם שֶׁ"יִזְהִירוּ" הַזֶּה הוּא כְּחֻשְׁבוֹן מְאֵתִים שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנֶה, שֶׁהַרוּחוֹת הַלְלוּ וְהִתְנַוְעוֹת לְנַגֵּן, שִׁיתְפַּשְּׁט הַמְאֹר בְּכֹל הָאוֹרוֹת תוֹךְ הַמְדִידָה לְסַמֵּךְ אֶת הַתּוֹרָה. וּמִשׁוּם זֶה יִזְהָרוּ כְּזֶה"ר, כִּךְ הוּא לְחֻשְׁבוֹן יִזְהִירוּ.

יִזְהָרוּ כְּזֶה אֶחָד הוּא. מֵה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֵא כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר, שֶׁהַרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן הַנִּסְתָּר עַל הַכֹּל, מְדִידָה בְּתוֹךְ קו הַמְדָּה שְׁעוֹמֵד בְּרַקִּיעַ הַזֶּה בְּכֹל הַמְדִידוֹת שֶׁל הַחַיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת וְהַתְּחַתּוֹנוֹת, וּמִשׁוּם כִּךְ יִזְהִירוּ כְּזֶה, בְּכֹל אוֹתָם הַחַיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת וְהַתְּחַתּוֹנוֹת, כְּזֶהר בְּאוֹתָהּ הַרְקִיעַ שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם, וְהַכֹּל זֶה כְּנִגּוֹד זֶה. וְהַסִּימָן שֶׁל כָּל הַסּוּדוֹת הַלְלוּ בְּזֶה עוֹמֵד, יִזְהָרוּ כְּזֶהר הַסִּימָן הַזֶּה. וְהַסּוּד הַזֶּה לֹא נִתָּן אֲלֵא לְבַעֲלֵי מְדוֹת שְׁיודְעִים בְּסוּד קו הַמְדָּה הַזֶּה. אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

לְמַעְלָה, מִתְפַּשְּׁט קו הַמְדִידָה, וְאוֹחֵז מִמַּעְלָה לְמַטָּה בְּסוּד שֶׁל הַקְּשָׁרִים, וּמִתְבָּרְכִים עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּמְדִידָה הַזֹּאת שֶׁל קו הַמְדִידָה (שֶׁל הַנִּגּוֹן) לְכֹל הַמְדִידוֹת, וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל מְדִידָה אַחַת שְׁעוֹמְדֵת וְנִסְמְכֵת כְּלָה עַל זֶה.

וּמִשׁוּם כִּךְ, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים כְּשָׂרִים לְמַטָּה וְנִכְשָׁרִים בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּמַעֲשִׂים שֶׁל תּוֹרָה, אֵז הַכֹּל מִתְתַּקֵּן עַד הָאֲתֵר הַזֶּה. שֶׁהָרִי כְּאֵן נִמְצָא וּמְזַדְמֵן בְּגִלּוּי וּבְכִסּוּי סוּד הָאִמּוֹנָה, וְנוֹסַע עַד לְכֵאֵן.

וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים מְתַקְנִים וְאוֹחֵזת מְדִידָה אַחֲרֵת בְּסִתְרָה, וּפּוֹסְקֵת בֵּין הַמְדִידָה שֶׁלְמַטָּה לְמְדִידָה הָעֲלִיּוֹנָה. הַמְדִידָה הָעֲלִיּוֹנָה הִיא מְדִידָה וְלֹא לְמְדִידָה, אֵין מְדִידָה כְּלָל. וּמִשׁוּם כִּךְ פּוֹסְקֵת מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וּמִפְּסִיקָה מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וְזֶה סוּד יְהו"ה ו' יְהו"ה פּוֹסְקֵת בְּתוֹכָם, וְהַכֹּל אֶחָד בְּסוּד קו הַמְדִידָה.

וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים לֹא נִכְשָׁרִים וְקו הַמְדִידָה אֵינוֹ מִתְפַּשְּׁט, אֵז הַשׁוֹפָר מִתְהַפֵּךְ, וְהַכֹּל מִתְעַכֵּב וְקִיָּם בְּמִקּוּמוֹ וְלֹא שׁוֹפֵעַ לְמַטָּה. וְלַפְעָמִים שְׁזָה שׁוֹפֵעַ עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְשִׂרְכֵיט, וְעוֹמֵד שָׁם וְלֹא שׁוֹפֵעַ לְמַטָּה וּמִתְעַכֵּב. וְהִנְגוֹן עוֹמֵד וּמִכָּה בְּדַרְגָּה, שֶׁהִיא הָרֵאשׁוֹנָה, וְקו הַמְדִידָה עוֹמֵד שָׁם וְלֹא מוֹדֵד וְלֹא מִתְפַּשְּׁט הַמְדִידָה. וְכֹל זֶה מִשׁוּם שֶׁהַשׁוֹפָר הִתְהַפֵּךְ מִהַתְּחַתּוֹנִים עַל מַעֲשֵׂיהֶם שְׂאִינִם כְּשָׂרִים.

וּבְשִׁקּוֹ הַמְדָּה מִתְפַּשְּׁט וּמוֹדֵד, אֵזִי הַשׁוֹפָר הוֹלֵךְ, וְשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים קִיָּמִים בְּמִקּוּמוֹ, וְאָף עַל גַּב שֶׁבְּסוּד אַחַר הַכֹּל עוֹמֵד בְּסוּד אֶחָד, שֶׁהָרִי שְׁלֹשֶׁת הַקְּשָׁרִים הַלְלוּ שֶׁבְּמִקּוּמוֹ עוֹמְדִים תַּחַת כְּנִפֵּי אוֹתוֹ הַשׁוֹפָר, קו הַמְדָּה עוֹמֵד שָׁם וּמִתְבָּרְכִים מִתּוֹךְ חֲבִיבוֹת.

הַסְּגוּלָּתָא בְּסוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת הַעוֹמְדִים בְּתוֹךְ הַשׁוֹפָר, כְּאֵן קו הַמְדָּה מוֹדֵד אֶת הַמְדִידָה הַזֹּאת בְּכֻלָּם. בְּאַרְךְ, בְּרַחֲב, עֵמֶק וְרוּם וְעַגּוּל. וְלֹא עוֹמְדֵת כְּאֵן הַמְדִידָה לְהַתְּגַלּוֹת, וְאֵז כְּזֶהר הַרְקִיעַ, הַרְקִיעַ הַנִּסְתָּר שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה כְּלָל, וְעוֹמֵד עַל רֵאשֵׁי הַחַיּוֹת הַקְּדוֹשִׁים שְׁעוֹמְדִים בְּסוּד הָאָבוֹת.

וְזֶה הַרְקִיעַ הַנִּסְתָּר, עֲלִיו עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ זֶהר שְׁמַאִיר לְכֹל הַחַיּוֹת. וְאֵז עוֹמֵד קו

ובשכוב אומן הזה יוצא ונוצץ ולא נסתר, אזי אותו הממנה מוריד שלום לאותו הצד. וכאשר הניצוץ הקשה עושה מדידה למעלה ולמטה, והכל מסתמך ומאיר ושופע התעוררות של הרקיע העליון כנגד המזרח, והוא מתעורר כנגד המערב, וסימנה – (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו, אז כל אותם הממנים שעומדים על הכוכבים, כלם יובילו האור של הפנים מתוך השמש, כשנוסע השמש למשקוף אחד שהוא משקוף של בילגא, אז אותו הכוכב שנוצץ מאיר מתוך כחו של ממנה אחד שנוסע כשהשמש נוסע.

ויהי לי שור וחמור – מצד של תפלין של ראש. צאן ועבד ושפחה – מהצד של תפלין של יד. והיה כעץ שתול על פלגי מים, והרי פרשוה כי האדם עץ השדה, שצריכים לשלשה גלגולים אליו, כמו שבארונה ישלש אדם שנותיו וגו'. ופרשוה בעלי המשנה, בשבת אין עולין באילן, ואין רוכבים (סומכים) באילן, ואין משתמשים באילן.

את זה בדרך סוד אני שואל אותך, המנורה הקדושה, ולא בפשיטות של בעלי המשנה הגופניים, אלא של בעלי המשנה השכליים שעליהם נאמר והמשפלים יזהרו. אמר לו, זקן זקן, אמר אני, שאני מצד העץ שנקרא עץ החיים, שנטוע בשבת המלכה, שלא צריך שום אדם להשתמש בה, כמו שבארונה, כל המשתמש בכתר – עובר. וזה השם המפרש שעולה לחשבון אדם. ופרשוה רבותינו, כל המשתמש בשם המפרש, נעקר מן העולם.

אמר לו, ברוך אתה המנורה הקדושה, שפודאי כן הוא, שבימות החל שולט עץ הדעת טוב ורע, שהוא אדם של וייצר, ביצר הטוב וביצר הרע. זהו שכתוב (בראשית ב) וייצר ה' אלהים את האדם, והוא עץ הדעת טוב ורע שחטא בו אדם, וזהו מטטרו"ן שהוא עבד ששולט בששה סדרי משנה והוא גופני, ושולט בששת ימי החל, שהם חלין של טמאה וחלין של טהרה, וממנו נתנו ששה סדרי משנה באסור והתר, טמאה וטהרה, כשר ופסול.

ובו ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך. ואין עבודה אלא תפלה, שבו צריך אדם להיות

בא וראה, והמשפלים יזהרו וכו'. והמשפלים יזהרו, אלה אותם שמסתפלים בסוד החכמה, בסתרי הסודות של התורה. אלה הצדיקים שעושים רצון רבונם, ומשתדלים בתורה ימים ולילות. ואלו הם המשפלים שהם משפילים ברצון רבונם תמיד, והרי בארנו שאין דרגה כדרגתם.

משום כן, כל אותם שמשתדלים בתורה נקראים משפילים, מסתפלים בחכמה, מסתפלים בסוד החכמה העליונה. אין סוף מתפשט אור נסתר שלא ידוע, וזה יוצא מאין סוף ברית לקים. והמשפלים יזהרו כזהר הרקיע, אלו הם שמסתפלים בסוד החכמה, בסתרים בסוד התורה. אלו הם שמפירים את סוד הסודות, ומסתפלים ויראו להזדהר באותו הזהר ששופע ויוצא, ועומדים בסודות התורה ויודעים להסתכל בסתריה.

כזהר הרקיע, זהו הרקיע שעומד להאיר למטה, ומתעטר למעלה ומאיר למטה. ואותו הזהר שופע ונמשך לתחתונים, ומאותו הזהר הם נזונים, ועומדים בקיומם והולכים ומשוטטים, ומנצחים גבורי השמים, ודנים גבורות קשות.

ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. כשמאירים הכוכבים באור שנוצץ ונוסעים במסעותיהם שיאורו מתוך דרגות ידועות, הכוכב שמאיר מצד המזרח, כמה הם מחנות משתלשלים עומדים בהיכלותיהם. הכוכב הזה נוצץ שלש פעמים, ומכה את הניצוץ שלו ברכיעית לקבל ניצוץ של קשר אחד ואור פנימי שעומד למעלה. ואחר כך שוכך, ומתנוצצים כל אותם האחרים, והוא נסתר במקומם. וזה נקרא כוכב אמן. אחר כך יוצא לצד הדרום כוכב אחר, וזה נוצץ עם ארבעה כוכבים שרצים והולכים ומושיטים את אורם לארבעת צדי העולם, וזה נקרא כוכב שנוצץ משני צדדים, דרום ומזרח.

ונאורים אלה ורבו רבבות כוכבים שנוטלים זהר וניצוצות מתוך ניצוצות שמאיר מהשמש. שמש של המשקוף (משקוף של השמש) כשמאיר במסעו, נאורים ממנו כל אותם הכוכבים שמאירים ונוצצים כל אותם כוכב אומן. אף על גב שנסתר אחר כך, יוצא וזהר עליו ממנה אחד ששמו יגזריאל.

אמר לו המנורה הקדושה, בין אדם טוב של עץ הדעת לאדם של עץ החיים, יש בהם חלוף, כמו והבדילה הפרכת לכם וגו'. שזה בבריאה וזה באצילות. נודע מי שהוא מעץ החיים נשמתו, ודאי כשמניח תפלין על ראשו, מתכוון להכניס כל אלהים אחרים תחת שלטון השכינה העליונה שהיא התפלין של ראש של האדם, ולהכניס את כל האמות תחת יד ה' שהיא השכינה התחתונה.

משום שבגלות נאמר (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ, תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם, ושפחה כי תירש גברתה. ומשום זה תפלין של ראש יד, להכניס שפחה תחת גברתה למעלה ולמטה. ובהזכרות שבפנים שכלולים בהם שהוא שקול לתורה, צריך להכניס עבד תחת רבו למעלה ולמטה, וזה נקרא הבן של הקדוש ברוך הוא ושכינתו. זהו שכתוב כה אמר ה' בני בכרי ישראל. ואלה שעושים את זה, נאמר בהם בנים אתם לה' אלהיכם. ומשום זה אמר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס.

ומי שעושה את המצוה הזו על מנת לקשר אלהים אחרים של עבודה זרה שתהיה לשעבודו, והאמות שלמטה לשים תחת ידו, אין נותנים לו נשמה אלא מצד העבד הזה. ומשום זה אם כבנים אם כעבדים. ומשום זה (תהלים א) כי אם בתורת ה' חפצו. ופרשוה חכמים, שלא יתעסק אדם בתורה אלא במה שלבו חפץ. יש שלבו חפץ בסתרי תורה, במעשה בראשית ובמעשה מרכבה, ויש שאין רוצה אלא בפשטי התורה. שפשטים הם מהצד של עבד, וסודות מהצד של המלך. אדון ועבד. ומשום זה לזה נקרא שתול, ולזה נטוע. שתול, שאין לו קשר. ונטוע, שאין לו עקירה.

והנחה של שבת ברשות יחידו של עולם, היא השכינה שבת המלכה, לא צריך לעשות בה עקירה מאותו חפץ, שנאמר בו כי אם בתורת ה' חפצו, ופרשוה רבותינו. אלא להיות בו קבוע. אבל מצד של העץ טוב ורע, צריך לעשות בו עקירה שיהיה מטלטל וגולה ממקום למקום, כמו שבארוה רבותינו של המשנה, אף חבב עמים וגו' (דברים לג) - אלו אותם שמכתתים רגליהם ממדינה למדינה.

כעבד המסדר שבחיו לפני רבו, וכעבד השואל פרס מרבו, וכעבד המקבל פרס מרבו והולך לו.

אבל בשבת המלכה, ששולט בה עץ החיים ולא עץ הדעת טוב ורע, פרשוה שאין משתמשים באילן שום שמוש, וכל המשתמש בכתר - עובר, ולא עולים בו ולא סומכים בו להשתמש, שלא יקצצו בנטיעות, שאין שם קצוץ ופרוד בעץ החיים. **והעץ** של עץ הדעת טוב ורע צריך לעשות בו פרוד בין טוב לרע. זהו שכתוב (בראשית ד) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. וצריך לעשות בו קצוץ שיהיה האדם בלי יצר הרע, כמו שקוצץ אותו ממנו והורגו בגרסתו. זהו שכתוב (תהלים קט) ולבי חלל בקרבי. וכנגד מ"ט מן מטטרו"ן הם ארבעים ותשע פנים טהור. ומצדו של סמא"ל ארבעים ותשע פנים טמא.

ומי שזוכה לחבר ה' לארבעים ותשע פנים של טהור, שהוא חמשה חמשי תורה, נעשה מטה להכות בו את יצרו עם האות י' שהיא עשר מכות, והינו ה"י מן אלהים. ומשום כך נקרא מטה האלהים. ובעל המטה הזה הוא ו', שנאמר בו (שמות לד) הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך, שכרת עמו ברית על שלש עשרה מדות של רחמים שלא יחזר ריקם בתפלתו. שאלם בלי ה"י בא ריקם.

וזהו שאמר יעקב, לולי אלהי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי כי עתה ריקם שלחתיני (בראשית לא). ולמה? משום שנאמר בלבן ותחלף את משפתי עשרת מנים (שם). ובאות י' נעשה לו נס, שאלהים הוציא ממנו ה"י, נשאר אל"ם ריק בלי תורה שבעל פה. אבל מי שמתפלל תפלה לעץ החיים, לא יחזר ריקם בתפלתו לעולם.

ומשום זה יש אלהים מהצד של עץ הדעת טוב ורע, ויש אלהים חיים ומלך עולם מהצד של עץ החיים, ואין זוכים לו אלא בעלי קבלה, שיודעים את סודות התורה.

אמר לו המנורה הקדושה לאותו הזקן, במה נודע מי שהוא בעץ החיים, שהוא עשר ספירות בלימ"ה בעשר אותיות של השם המפוש, שהוא אדם של אצילות, שקף עולה יו"ד ה"א וא"ו ה"א לחשבון אדם, למי שהוא מהצד של אדם של עץ הדעת טוב ורע, שיש בו אדם טוב ואדם בליעל?

כך המים המְכַנְסִים לאותו שְׁנֵקְרָא עֲנִי בתורה ובמְצוּוֹתֶיהָ, שְׁאִין לוֹ אֵלָא מַה שְׁנוֹתְנִים לוֹ, שְׁנִשְׁקָה מבחוץ על ידי אחר.

אבל אלו של צד של עץ החיים, הם דומים לבאר מים חיים שְׁאִין לָהֶם הַפְּסֵק, וְדוּמִים לְעֵץ שֶׁהוּא נְטוּעַ עַל פְּלָגֵי מַיִם, או שְׁתוּל שְׁעָקְרוּ אוֹתוֹ הָאֵילָן מִמְּקוֹם שֶׁל יִבְשֶׁה וְשִׁתְּלוּ אוֹתוֹ עַל פְּלָגֵי מַיִם, שֶׁהֵם מְשַׁלְּשִׁים בַּתּוֹרָה.

וְנִקְרְאוּ פְּלָגֵי מַיִם, עַל שֵׁם שֵׁיִשׁ לָהֶם מַחְלֶקֶת בַּמִּשְׁנָה שְׁלֵהֶם, וְכֵךְ הַמַּחְלֶקֶת שֶׁל עֵץ הַחַיִּים הוּא מַיִם עֲלִיוֹנִים זְכָרִים. מַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקֻבּוֹת. וְהֵם בּוֹכִים כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיוּ רְחוּקִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה בָהֶם מַחְלֶקֶת, שְׁשֵׁם חֲצִי לַמַּעְלָה מִהַרְקִיעַ, וְחֲצִי לַמַּטָּה מִהַרְקִיעַ, כְּדִי שִׁיְהִיָּה נוֹדֵעַ הַחֲלוּקִים בֵּין הַזְכָּרִיִּים לְנִקְבֵיִים. מִשּׁוּם כֵּךְ שֵׁם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּדֻלָּה בֵּין פְּנֵי הַזְכָּר לְפְנֵי הַנְּקֵבָה.

וְזוּהִי מַחְלֶקֶת לְשֵׁם שְׁמִים שְׁסוּפָה לְהַתְקִים. אֲבָל כָּלֵם אֶחָד, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר בְּאֶדָם וְאִשְׁתּוֹ, (ישעיה נא) כִּי אֶחָד קְרָאתִיו. וְהָאוֹת א' תּוֹכִיחַ, שֶׁהִיא י' לַמַּעְלָה מַיִם זְכָרִים. י' לַמַּטָּה מַיִם נְקֻבּוֹת. כְּמוֹ י"י מִן יֵאֱהוּדוֹנָה י', נִשְׁאָרוּ שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת בְּאֶמְצַע בֵּין י"י מִן יֵאֱהוּדוֹנָה י"י כַּחֲשֻׁבוֹן ו' מִן א' שֶׁהוּא הַרְקִיעַ בְּאֶמְצַע, וְעָלְיוֹ נֵאָמַר (יחזקאל א) וּמַמְעַל לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל רֵאשִׁים, וְנֵאָמַר בּוֹ דְמוֹת כְּמֵרְאָה אָדָם עָלְיוֹ מַלְמַעְלָה. וְזֵה א' מִן אָדָם.

וְלֹא כָּל הַמַּחְלֻקוֹת שְׁווֹת. שֵׁיִשׁ מַחְלֶקֶת לְחֶלֶק בֵּין טוֹב לְרַע, וְיֵשׁ מַחְלֶקֶת לְחֶלֶק בֵּין זְכָרִים לְנְקֻבּוֹת, כְּמוֹ בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁזֶה חוֹלֵק עַל הַהֲלָכָה שְׁלוֹ, שֶׁהֵמֶם הָעֲלִיוֹנִים יִהְיוּ מִתְגַּבְּרִים עַל הַנְּקֵבָה שֶׁהִיא מַיִם תַּחְתּוֹנִים, וְמִי שֶׁאֵלִים גּוֹבֵר. כְּמוֹ הַלְכָה שֶׁל הַלֵּל עַל הַלְכָה שֶׁל שְׁמַאי, שְׁנִכְנַעַת הַהֲלָכָה שֶׁל שְׁמַאי תַּחַת הַהֲלָכָה שֶׁל הַלֵּל, אִף עַל פִּי שֶׁאֵלוֹ וְאֵלוֹ דְבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים. אֵלָא לְהִרְאוֹת, שְׁמִי שֶׁהוּא מַצֵּד הַנְּקֵבָה, צָרִיךְ לְהִכְנַע תַּחַת הַזְכָּר, כְּמוֹ טַפָּה שֶׁל נְקֵבָה שְׁנִכְנַעַת תַּחַת הַזְכָּר שְׁנֵקְרָא בֵּן. וְאִם טַפַּת נְקֵבָה שׁוֹלְטַת עַל טַפַּת הַזְכָּר, נִקְרָא בַת.

וְכֵאֵן הוּא סוּד וְהִיא כְּעֵץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם, שֶׁל אוֹתָם סוּדוֹת הַתּוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה, וְנִקְרְאוּ דְבָרֵי

וְדוֹרְשִׁים אוֹתוֹ שֶׁכֵּךְ אוֹמֵר, בְּזִמְן שֶׁאֲתָה חוֹבֵב עַמִּים בְּגִלוֹת בַּחֲטָאֵי הַדּוֹר, כָּל קִדְשֵׁי יִהְיוּ בְיָדְךָ. וְאַחַר כֵּךְ אָמַר וְהֵם תִּכּוּ לְרַגְלְךָ, אֵלוֹ אוֹתָם שְׁמִכְתָּתִים רַגְלֵיהֶם מִמְּדִינָה לְמְדִינָה וּמִמְּקוֹם לְמְקוֹם לְשֹׂא וּלְתַן בְּמִשְׁאָ וּמִתֵּן שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוֹלְכִים מְטַלְטְלִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, נִחְשָׁב לָהֶם כְּגִלְגּוֹל.

שִׁשְׁבָעָה מִיָּנִי עֲנִיּוֹת נִחְשָׁב לוֹ לְאָדָם כְּשִׁבְעָה מְדוּרֵי גִיהֶנֶם, שְׁלִכְלֵם יוֹרֵד אָדָם, וּבַתְּשׁוּבָה עוֹלָה, שֶׁעֲלִיָּהֶם נֵאָמַר וַיִּסְרַתִּי אֶתְכֶם אִף אֲנִי שָׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם. מִשּׁוּם שֶׁחַטָּא אָדָם בְּשִׁבְעָה מִיָּנִים, שֶׁהֵם חֲטָה וְשִׁעוּרָה וְגַפְּן וְתֵאֵנָה וְרִמּוֹן זֵית שְׁמֶן וְדָבָשׁ. וּמִשּׁוּם זֶה הָיוּ אוֹמְרִים רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, אֵילָן שְׁאֲכַל אָדָם הִרְאִשׁוֹן חֲטָה הָיָה. וְאַחֲרֵים אוֹמְרִים גַּפְּן הָיָה. וְאַחֲרֵים אוֹמְרִים תֵּאֵנָה הָיָה. וְלֹא הָיוּ חֲלוּקִים בְּדַבְרֵיהֶם, שֶׁהַכֹּל אֶמְתָּ. שִׁשְׁבַּעַת הַמִּיָּנִים נְטוּעִים בְּאַרְץ, חֲטָה וְשִׁעוּרָה.

וְחֵינּוּ מַה שְׁשִׁנִּינוּ, בְּעֶצְרַת עַל פְּרוֹת הָאֵילָן נְדוּן כָּל הָעוֹלָם. לְכֹלֵם קָרָא אֵילָן אֶחָד מִצַּד אֶחָד. וּמִצַּד אַחֵר נִפְרָדִים לְשִׁבְעָה מִיָּנִים. כְּמוֹ לוֹלֵב שֶׁהוּא אֶגְדָּה אַחַת לַמַּטָּה וּלְמַעְלָה, נִפְרָדִים הַמִּיָּנִים כָּל אֶחָד לְחֶלְקוֹ, כְּמוֹ הַחֲצִיּוֹת שְׁנֵאָמַר בְּהֵן (יחזקאל א) וּפְנִיָּהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרָדוֹת מַלְמַעְלָה. וְלַמַּטָּה, שְׁתֵּים חֲכָרוֹת אִישׁ וְשְׁתֵּים מְכַסּוֹת אֶת גּוּיֵתֵיהֶנָּה.

אֲשֶׁרֵינוּ הָעֵץ שֶׁהוּא שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה. וְיוֹתֵר מִי שֶׁהוּא מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, שְׁנֵאָמַר בּוֹ (בראשית א) אֲשֶׁר פָּרִיו יִתֵּן בְּעֵת יוֹ, וְזוֹ הַשְּׁכִינָה, וְלֹא מוֹצִיא מַעַת שְׁלוֹ. אֲנִי ה' בְּעֵת־הַ אַחִישְׁנָה. בְּעֵתָהּ, שְׁבַעֲיִם וּשְׁנַיִם פָּנִים לַתּוֹרָה, שֶׁהוּא ת' מִן עֵת, וְעָלָהּ לֹא יָכוֹל. כְּמוֹ שְׁמֵלֶתְךָ לֹא בְּלִתָּה מַעְלֶיךָ.

וְכֵל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ – אֵלוֹ מְצוּוֹת עֲשֶׂה, שְׁנֵאָמַר עֲלֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר הוּא עֲשֶׂה ה' מִצְלִיחַ בְּיָדוֹ. (מִיָּם הֵינּוּ שְׁכָתוֹב עַל פְּלָגֵי מַיִם) וּפְרָשׁוּהָ בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, שְׁנֵאָמַר בָּהּ שֶׁתָּה מַיִם מְבוֹרָךְ וְגוֹ'. וּפְרָשׁוּהָ, בּוֹר – מַיִם מְכַנְסִים. בְּאֵר מַיִם חַיִּים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב מַעֲיָן גְּנִים בְּאֵר מַיִם חַיִּים.

מֵהַצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, הִיא מַיִם מְכַנְסִים לְמִקְוֵה. מַיִם מְכַנְסִים סְרוּחִים. אֵלוֹ מִצַּד הַטּוֹב, וְאֵלוֹ מִצַּד הַרַע. וְהַמַּיִם הַמְכַנְסִים (לְמִקְוֵה) אֵלוֹ הַלְכוֹת וְלִקְוֹטוֹת שֶׁהֵן כְּמוֹ לְקַט שְׁכָחָה וּפָאָה לְעֵנִי,

פֶּשֶׁט, ר' רֵאִיָּה שֶׁל פְּסוּק, ד' דְּרָשָׁה, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרוּהָ
אֵין מְשִׁיבִין עַל הַהֲגָדָה.

בְּשִׁלְשָׁה הָאֵלוֹ נִפְלוּ שְׁלֹשָׁה עֲלִיוֹנֵי עוֹלָם וְנִכְשְׁלוּ.
הֶרְבִּיעֵי שֶׁהוּא ס' סוּד, רַבִּי עֲקִיבָא נִכְנַס
בְּשִׁלּוּם וַיֵּצֵא בְּשִׁלּוּם. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָאת הַתּוֹרָה גִּיּוֹן.
זֶהוּ שֶׁכְּתוּב גִּיּוֹן נְעוּל. גִּיּוֹן סְדָרִים שֶׁל תּוֹרָה נִסְתָּרִים
וְחֲתוּמִים, וְהֵינּוּ מְעִין חֲתוּם. כְּמוֹ יֵין חֲתוּם וְסִתּוּם
שֶׁלֹּא מְנַסֵּף אוֹתוֹ גּוֹי, אָף כִּף צְרִיכִים לֵהִיּוֹת סוּדוֹת
הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי. כִּי
בְּגִימְטְרִיא סו"ד. וּמִשּׁוּם זֶה פְּרֻשָׁה בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה,
אֲסוּר לְגַלוֹת סֵתְרֵי תּוֹרָה לְגּוֹי, שֶׁלֹּא יִנְסֵף אוֹתָם
לְעִבּוּדָה זָרָה.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי פְּרֻשָׁה רַבּוּתֵינוּ שְׁאֵנִישֵׁי כְּנֶסֶת
הַגְּדוּלָה הֲרֵגוּ אֶת הָאֲרִיָּה שֶׁל הָעִבּוּדָה זָרָה
שֶׁהוּא יֵצֵר הָרַע, דְּמִיוֹנוֹ כְּאֲרִיָּה, עָלָיו אָמַר דָּוִד
(תהלים ז) יֵאָרֵב בְּמִסְתָּר כְּאֲרִיָּה בְּסֹכָה יֵאָרֵב לְחִטּוֹף
עֲנִי, וְאֵין עֲנִי אֶלָּא עֲנִי מֵהַתּוֹרָה וּמִמְצוּוֹתֶיהָ.

מִשּׁוּם שְׁעֵתִידִים לֵהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּדַחֵק בְּגָלוֹת,
וְכֹדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ טוֹעִים בּוֹ בְּכַבֵּד הַמַּס
וּבְכַבֵּד הַמְּלָאכָה בְּאִבּוּד הַדַּעַת, הֲרֵגוּ אוֹתוֹ. וְכֹדֵי
שֶׁלֹּא יִתְפַּשְׁטוּ בְּעֲרִיּוֹת, סִמָּאוּ אֶת עֵינֵי יֵצֵר הָרַע שֶׁל
בְּנֵי אָדָם, וּפְרֻשָׁה שְׁאֲרִיָּה שֶׁל עִבּוּדָה זָרָה, כְּשֶׁתִּפְסוּ
אוֹתוֹ בְּנִימָה אַחַת שֶׁל נֶשֶׁר מִמֶּנּוּ, צָוּחַ קוֹל עַד אַרְבַּע
מֵאוֹת פָּרְסָה. מִשּׁוּם זֶה הִכְנִיסוּ אוֹתוֹ בְּכָלִי שֶׁל
עֲפָרַת, וְלֹא נִשְׁמַע בּוֹ קוֹלוֹ, וְשִׁרְפוּ אוֹתוֹ בָּאֵשׁ, לְקַיֵּם
בּוֹ (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ.

וְכִמּוֹ שֶׁתִּקְנּוּ הָאֲבוֹת שֶׁלֹּשׁ תְּפִלוֹת בְּזִמְנִים יְדוּעִים,
כִּף תִּקְנּוּ רַבָּנָן לְשֵׁלֶשׁ אֶת שְׁנוֹתֵינוּ בְּמִקְרָא
בְּמִשְׁנָה וּבִתְלִמּוּד. וּבְגָלְלָם בְּאָרוֹ שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לֹאמַר, קִבְּעַת עֵתִים לַתּוֹרָה? וּפְרֻשָׁה,
שְׁמִי שְׁמִתְעַסֵּק בְּמִשְׁנָה (בִּתְלִמּוּד), כְּאֵלּוֹ הַתְּעַסֵּק בְּכָל,
מִשּׁוּם שֶׁהִיא כְּלוּלָה בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה וּבִתְלִמּוּד.
וּמִשּׁוּם זֶה נֹאמַר בְּאֶהְרָן, (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרָן
אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן בָּקָר לְחִטָּאת וְאֵיל לְעוֹלָה. בְּפָר
לְכַפֵּר עַל הָעֵגֶל, וְאֵיל לְהִזְכִּיר אֶת עֲקֵדַת יִצְחָק.

וְעוֹד, בְּמִקְרָא תִקְנּוּ שְׁמִלְמַד לֹא יִהְיֶה רִשְׁאֵי לְלַמֵּד
יֹתֵר מִעֲשָׂרִים וְחֲמִשָּׁה תִינּוּקוֹת, וְסוּד הַדְּבָר
- מִיָּמִין כ"ה תְּבַרְכוּ, מִצֵּד הַשְּׂמָאל הֵלּוּא כ"ה דְּבָרֵי
כָּאֵשׁ נֹאם ה'. וְהֵינּוּ וַיִּפֶן כ"ה וְכ"ה וַיֵּרָא כִּי אֵין

אֱלֹהִים חַיִּים מִצֵּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, וְעַלֵּיהֶם נֹאמַר
(משלי כא) פִּלְגֵי מַיִם לֵב מֶלֶךְ בֵּיד ה' עַל כָּל אֲשֶׁר
יַחְפֹּץ יִטְנוּ.

וַיֵּשׁ מִחֻלְקַת עַל לְבוּשֵׁי א' מִן אָדָם, וְהֵינּוּ זָכָר
וְנִקְבָּה, כְּמוֹ אֵלוֹ שְׁחוּלְקִים עַל הַפְּסָקוֹת שֶׁל
לְבוּשֵׁי הַגְּבִירָה, וְעוֹשִׂים לָהֶם כְּמָה יְשׁוּבִים. עַלֵּיהֶם
נֹאמַר וְעַלְהוּ לֹא יָבוּל. כְּמוֹ שֶׁמְלִתָּךְ לֹא בְּלִתָּה
מִעֲלִיךְ. וְאֵינָם כְּאוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁל אֲסוּר טְמֵאָה
פְּסוּל, שֶׁהַבְּגָדִים הֵלְלוּ שֶׁל רַבּוּתֵנוּ שְׁמִתְבָּלִים,
שְׁמִתְחַכְּכִים בָּהֶם הַשְּׂדִים. וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ -
אֵלוֹ מִצְוֹת עֲשֵׂה.

וְעוֹד, תּוֹרָה נִקְרָאת חוּמָה, כְּמוֹ וְהַמִּים לָהֶם חוּמָה
מִיָּמִינָם. וְהִיא חוּמָה לְאֵמוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא
קִבְּלוּ אוֹתָהּ, כְּמוֹ מִצְרַיִם שֶׁנִּעְשְׂתָה לָהֶם חוּמָה,
וְטָבְעוּ בָּהּ וּמָתוּ. וְהֵינּוּ כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכִּי ה' וְגו'. מִצֵּד
הַיָּמִין נִקְרָאת הַשְּׂכִינָה חוּמָה, מִצֵּד הַחֲסָד שְׁשֵׁם
חֻמָּה. וּמִצֵּד הַגְּבוּרָה - וְאֵינִי אֶהְיֶה לָּהּ נֹאם ה'
חוּמַת אֵשׁ סָבִיב. וּמִצֵּד הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעֵי נִקְרָאת רוּחַ
גְּדוּלָה וְחֻזֵק. גְּדוּלָה מִצֵּד הַחֲסָד, וְחֻזֵק מִצֵּד
הַגְּבוּרָה, בֵּיד חֻזְקָה וְגו'.

גְּדוּלָה וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוּלָה. מִשְׁנִיָּהֶם
מִפְּרָק הָרִים וּמִשְׁבַּר סְלַעִים. שֶׁהֵם אֵמוֹת
הָעוֹלָם שֶׁלֹּא קִבְּלוּ תּוֹרָה. מְרוּחַ ה', שֶׁנֹּאמַר בּוֹ וְנָחָה
עָלָיו רוּחַ ה'. וְנִקְרָאת רַעַשׁ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְאֲשָׁמַע
אֲחֵרֵי קוֹל רַעַשׁ גְּדוּל וְגו'. וְעֵתִיד לְהַעֲבִיר רַעַשׁ שֶׁל
הַצֵּד הָאֲחֵר, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ לֹא בְּרַעַשׁ ה' (מלכים א-ט).
וְנִקְרָאת אֵשׁ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כֹּה דְבַרִי כָּאֵשׁ נֹאם ה'.
וְעֵתִיד לְלַחֵךְ הָאֵשׁ שֶׁל הַצֵּד הָאֲחֵר, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ לֹא
כָּאֵשׁ ה'.

נִשְׂאָר הַמֶּלֶךְ בְּקוֹל דְּמָמָה דְּקָה, שֶׁהִיא שְׂכִינָה,
תְּפִלָּה בְּחֻשָּׁאֵי, שְׂבָה אֲדָנִי שְׁפָתֵי תִפְתַּח
וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ. שְׂבָאֲרַבְעָה הִיא רְבִיעִית דְּקָה,
שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה. אֲבָל שֶׁלֹּשׁ קְלָפוֹת, שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים
יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכַל וּבְשִׁנָּה הַרְבִּיעִית יִהְיֶה כָּל
פְּרִי קֹדֶשׁ, זֶה קוֹל דְּמָמָה דְּקָה. וּמִשּׁוּם זֶה נִכְנָסוּ
אַרְבָּעָה לְפָרְדֵּס. שֶׁלֹּשָׁה שְׁנִכְנָסוּ בְּשֵׁלֶשׁ שָׁנִים
עֲרָלִים - אֶחָד הַצִּיץ וּמֵת, וְאֶחָד הַצִּיץ וְנִפְגַּע,
שְׁלִישִׁי יֵצֵא לְתַרְבוּת רַעַה. הֶרְבִּיעֵי שְׁנִכְנָס בְּשִׁנָּה
הַרְבִּיעִית - קֹדֶשׁ הַלְוִלִים לָהּ. נִכְנָס בְּשִׁלּוּם וַיֵּצֵא
בְּשִׁלּוּם. וְזֶהוּ סוּד שֶׁל הַפְּרָדֵס בְּתוֹךְ הַגֶּן שֶׁהוּא: פ'

וְקָדָם שְׁיָרְדָה, הִיָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹנֵה עוֹלָמוֹת וּמַחְרִיבֵן, מִשׁוּם שֶׁלֹּא הִיָּתָה נְבִיעָה יוֹרֶדֶת. בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁיָרְדָה הַנְּבִיעָה לָהּ, הִיָּתָה הָרֵאשִׁית מִחֶסֶד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה. וּמִשׁוּם כֶּף לֹא תֵהוּ בְרָאָה, לְשִׁבְתִּי יִצְרָה. וְנֹאמַר בָּהּ (בו) לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ.

וּבְזִמְנָן שֶׁהָיָה תֵהוּ, אָמַר אֱלֹהִים לְנַח (בראשית ו) קֶץ כָּל בְּשָׂר בָּא לְפָנַי. וְזֶה הַקֶּץ שֶׁל יִצְחָק, שֶׁנֹּאמַר בוּ כִּי אֵתָּךְ רֵאִיתִי צָדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה (סם). שְׂאֵם אֵתָּה מִבְּקֵשׁ רַחֲמִים עָלֶיְהֶם, (לא נִחְרְבוּ, וְכִךְ הָרָאָה לוֹ בְּרַמְזוֹ בְּסוּף הַיָּמִים, כְּדִי שִׁיבְקֵשׁ רַחֲמִים עָלֵיהֶם) וְלֹא יָמוֹת מְשִׁיחַ שֶׁהוּא מִצַּד הַשְּׂמֵאל. אָמַר לוֹ, וְהָרִי בּוֹנֵה עוֹלָמוֹת וּמַחְרִיבֵן הִיָּה קָדָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. אֲלֵא מַגִּיד מְרֵאשִׁית אַחֲרִית, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָאָה בְּמַחְשְׁבֹתוֹ כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיָה בּוֹנֵה, וְנִחְרְבוּ קָדָם שֶׁנִּבְרָאוּ. רָאָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים מַעֲשִׂים שֶׁנִּחְרְבוּ, וְכִיּוֹן שֶׁבְּרָא וּמָנַע מֵהֶם בְּרִכּוֹת, הִחְשִׁיב אוֹתָם כְּאֵלּוֹ הַחֲרִיב אוֹתָם.

וְזֶה מְדַבֵּר עַל סוּף הַיָּמִים שֶׁהַתּוֹלְדוֹת הִלְלוּ הָרַעִים הָיוּ גּוֹרְמִים שֶׁהִנְהָרָה יַחְרַב וַיִּבֶשׁ. הַנְּבִיעָה שֶׁלּוֹ בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּשָׁכִינָה הָעֲלִיוֹנָה וּבְשָׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְזֶהוּ יַחְרַב - בְּבֵית רֵאשׁוֹן, וַיִּבֶשׁ - בְּבֵית שְׁנִי. וְלִנְחַח הַתְּגָלָה מֵהַ שֶׁהָיָה עֵתִיד לֵהָיִית, וְלֹא בִקֵּשׁ רַחֲמִים עָלֵיהֶם.

עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים. וְעֵתִידִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִצְאוּ אֲלֵא אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה, מִצַּד הַגְּבוּרָה שֶׁהִיא הַדִּין, וְהָיָה חוֹזֵר הָעוֹלָם לְתֵהוּ וּבֵהוּ. וּמִשׁוּם שֶׁבִקֵּשׁ מֹשֶׁה רַחֲמִים עָלֵיהֶם, הַשְּׂמֵאל דּוֹחָה, וְלֹא יִצְאוּ בוּ יִשְׂרָאֵל. וַיִּמִּין מִקְרִבָּת, שֶׁהִיא יָמִין מִטָּה כְּלָפֵי חֶסֶד. וּמִשָּׁה, מִשׁוּם שֶׁנָּתַן עֲצֻמוֹ עָלֵיהֶם, נָתַן תְּקֵף לְדַרְגָּתוֹ שֶׁהִיא הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בְּיָמִין. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים לג) מִיָּמִינוּ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, וּמִשׁוּם זֶה הִגְאָלָה תְּלוּיָהּ בוּ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב לֹא יִסּוּר שִׁבְטֵי מִיְהוּדָה וְגו', עַד כִּי יָבֹא שִׁיל"ה, שֶׁהוּא מֹשֶׁה בְּחֻשְׁבוֹנוֹ יִסּוּר צָדִיק, בוּ ס"ו תֵּהָא דּוֹחָה.

אָתָּה עַל גַּב שֶׁבְּאַרְנוֹ בוּ כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה שְׁשִׁים וָשֵׁשׁ. מִשׁוּם שֶׁנִּקְשָׁר בְּשְׂמֵאל, וַיִּמִּין מִקְרִבָּת. מִשׁוּם שֶׁתְּלוּיֵי מִמְנוֹ הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, שֶׁס"ו הֵם שְׁשִׁים מִסְכָּחוֹת וְשֵׁשׁ סְדָרֵי מְשָׁנָה שֶׁנִּתְּנוּ

אִישׁ. כְּנִגְדָם עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִית וְשַׁחְרִית בְּפִסּוּק הָרֵאשׁוֹן שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, וְאִין לְהֶאָרִיךְ יוֹתֵר. וְכָל מִי שֶׁקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִי וּבְקָר, כְּאֵלּוֹ מְקִיָּם וְהִגִּיתָ בוּ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ. מִי הַמְשַׁכְּלִים? אֵלּוֹ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. יִזְהָרוּ - אֵלּוֹ הַנְּקֻדוֹת שֶׁמְאִירוֹת בְּאוֹתִיּוֹת כְּנִשְׁמָה בְּגוֹף. כְּזֹהֵר - אֵלּוֹ טַעְמֵי תּוֹרָה, שֶׁהֵם כְּתָרִים עַל רֵאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת, כְּרִקִיעַ שֶׁהוּא עַל הָאָרֶץ כְּכֹתֵר. וְהָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדוֹת וְהַטַּעְמִים הֵם כְּנִשְׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ.

הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִצַּד הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא בְּרַבּוּעַ, וְהַנְּקֻדוֹת בְּעֵגוּל שֶׁבָּאִים בְּעֵגוּל מִשׁוּם שֶׁהֵם כְּמוֹ אָדָם שֶׁל יִצְרָה. הַנְּקֻדוֹת הֵן מִצַּד הָרוּחַ כְּאוֹתָם הַגְּלָגְלִים שֶׁבָּאִים בְּגִלְגוּל. וְכִמוֹ שֶׁהָרוּחַ מְנַהִיגָה אֶת כָּל הָעֵרְקִים שֶׁל הַדָּם שְׂדוּפָקִים מִן הַלֵּב, כֶּף הָאוֹתִיּוֹת מְנַהִיגוֹת לְנְקֻדוֹת. וְסוּד הַדְּבָר - אֵל אֲשֶׁר יִהְיֶה שְׂמָה הָרוּחַ לְלַכֵּת יִלְכוּ.

מִשׁוּם שֶׁרוּחוֹ שֶׁל אָדָם מִשָּׁם נִטְלָה, מֵהַדְּרָגָה שֶׁנֹּאמַר בָּהּ (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפְנִים, שֶׁהֵם גּוֹף לְרוּחַ לְנְקֻדוֹת, שְׂאוֹתָן רוּחוֹת הַקְדוּשׁוֹת הֵם מְרוּחַ הַחַיָּה. הַנִּשְׁמָה בָּאָה מֵהַכֶּסֶף. וּמִשׁוּם שֶׁשָּׁם יִהְיֶה, שֶׁהוּא מְנַהִיג אֶת הַכֹּל, הַטַּעְמִים שֶׁהֵם הַכְּתָרִים שֶׁל הַתּוֹרָה הֵם מִצַּדָּה.

בֵּא וּרְאָה, כָּל הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִצַּד הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁכְּלוּלוֹת בְּשָׁכִינָה. הַצָּדִיק נוֹסֵעַ לְשְׂמֵאל שֶׁהוּא יִצְחָק. ק"ץ ח"י, חֵי הָעוֹלָמִים קָשׁוּר בְּשְׂמֵאל, וְהַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה מִצַּד הַשְּׂמֵאל נֹאמַר בָּהּ וְהָאָרֶץ הִיָּתָה תֵהוּ. וּמִצַּד הַיָּמִין וּבֵהוּ, בוּ הוּא. וּמִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי וְחֻשְׁךְ עַל פָּנָי תֵהוּם (סם). וְאֵלּוֹ הֵם הַלְּבוּשִׁים שֶׁל הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּגָלוֹת. וּמִי גֵרָם אֵת זֶה? אֲלֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָדָם שֶׁבְּרָא הָעוֹלָם הִיָּה נִסְתָּר יִהְיֶה.

אַחַר כֶּף הַתְּפִשְׁטָה ה' לְמִטָּה, וְנֹאמַר בוּ וְהָאָרֶץ הִיָּתָה תֵהוּ וּבֵהוּ. וְסוּד הַדְּבָר - אֵלָּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, בָּהּ בְּרָאָם. הָרִי לָךְ שֶׁהָיָה לְבוּשׁוֹ תֵהוּ. וּמִשׁוּם כֶּף כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים וְגו' (סם ב), לֹא יָרְדָה עָלָיו נְבִיעָה, מִשׁוּם שֶׁאָדָם אִין. שֶׁהָיָה בְּעֵלָה נִסְתָּר לְמַעְלָה בְּאִין, עַד שֶׁהַתְּפִשְׁטָה ו' מִן יְהוּ שֶׁהוּא בִּינָה ם, שֶׁהִיא מְקוֹר הַנְּבִיעָה שֶׁהִיא נִקְדָה נִסְתָּרָת. וּמִיָּד וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פָּנָי הָאָדָמָה.

וְדָוִד בְּגִלְלַת הַגְּלוּת אָמַר (שמואל א' יז) הָעַם רָעַב וְעַיִן וְצָמָא בְּמַדְבָּר. ומשום שְׂרָאָה הַשְּׂכִינָה חֲרָבָה וַיִּבְשָׁה, הוּא הָיָה נוֹטֵל הַצֶּעֶר בְּשִׁבְלָהּ. שְׂאֲחֵר שְׂרָאָה שִׁחְזָרוּ יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה בְּשִׁמְחָה, תִּקְּן עֲשָׂרָה מֵיְנֵי תְהִלִּים, וּבִסּוּף שֶׁל כָּלֵם אָמַר (תהלים פו) תִּפְּלָה לְדָוִד הִטָּה ה' אֲזַנְךָ עֲנִי וְגו'. רָאָה שֶׁכָּל תִּפְּלוֹת הַנְּגוּן הָיוּ מִתְעַטְּפוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסוֹת עַד שֶׁתִּכְנַס תִּפְּלַת הָעָנִי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב תִּפְּלָה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף (שם קב), שְׁעוֹטֵף כָּל תִּפְּלוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת עַד שֶׁנִּכְנָסַת תִּפְּלַת הָעָנִי.

וּמִשׁוּם כִּף תִּפְּלַת (הָעָנִי הַקָּדִים לְכָל. מִי הִיא תִּפְּלַת הָעָנִי? זֶה תִּפְּלַת) עֲרֵבִית שֶׁהִיא רְשׁוּת בְּפָנֵי עֲצָמָה בְּלֹא בַעֲלָהּ. וּמִשׁוּם שֶׁהִיא בְּלֹא בַעֲלָהּ, הִיא עֲנִיָּה וַיִּבְשָׁה וְצָדִיק עָנִי וַיִּבְשָׁה. וְתִפְּלַת הַשְּׂכִינָה הִיא צְדָקָה לְעָנִי (שְׂלָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְבֵּי בַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁמֶשׁ בְּשֶׁבֶת צְדָקָה לְעָנִים). וּמִשׁוּם זֶה צָרִיךְ אָדָם שֶׁיִּהְיֶה הוּא כְּמוֹ עָנִי לְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּתִפְּלַת הָעֵמִידָה בְּכָל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל בְּשִׁבְלֵי הַשְּׂכִינָה. וּמִתְעַטֵּף בְּעֵטוֹף שֶׁל מִצּוֹה כְּעָנִי, וַיִּהְיֶה בְּתִפְּלִין כְּאֲבִיוֹן לְשַׁעַר הַהֵיכָל שֶׁהוּא אֲדֻנִּי, שֶׁכֵּף עוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן הַיִּכָּ"ל. וְזֶהוּ אֲדֻנִּי שֶׁפְּתִי תִפְּתַח. וּבְשִׁפּוֹתַח פִּיּו בְּתִפְּלַת עֲרֵבִית, הַנֶּשֶׁר יוֹרֵד בִּימּוֹת הַחֹל לְקַבֵּל בְּכִנְפָיו אֶת תִּפְּלַת הַלֵּילָה, וְזֶה נִקְרָא נוֹרִיא"ל. אֲוִרִיא"ל מִצַּד הַחֶסֶד, וְנוֹרִיא"ל מִצַּד הַגְּבוּרָה, שֶׁהִיא אֵשׁ דּוֹלֶקֶת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דניאל ז) נָהַר דִּינֹר שׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא מִלְּפָנָיו. וּבְתִפְּלַת שְׁחֵרִית יוֹרֵד אֲרִיָּה לְקַבֵּל תִּפְּלַת הָאָדָם בְּזִרְעוֹ וּבְכִנְפָיו, שֶׁאַרְבַּע כְּנָפָיִם לְכָל חִיָּה, וְזֶה מִיכָא"ל. וּבְתִפְּלַת הַמְּנַחֵה יוֹרֵד שׁוֹר לְקַבֵּל תִּפְּלַת בְּקָרְנָיו וּבְכִנְפָיו, וְזֶה גְּבִרִיא"ל.

וּבְשִׁבְתָּ יוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת לְקַבֵּל אֶת הַבַּת הַיְחִידָה בָּהֶם, וְזֶה סוּד הַשְּׂבָת, ש' בַּת. בְּשִׁלְשָׁה אָבוֹת מְקַבֵּל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתִּפְּלָה שֶׁהִיא הַשְּׂבָת, הַבַּת הַיְחִידָה שְׁלוֹ. **בְּאִוְתוֹ** הַזְּמַן הַחַיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁנִּקְרָאוּ בְּשֵׁם שֶׁל ה', פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, שְׂאוּ שְׁעָרֵימָה רְאֵשִׁיכֶם וְגו' (שם כד). בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָרֵי נִפְתְּחוּ שְׂבָעָה הַיְכָלוֹת. הַהֵיכָל הָרֵאשׁוֹן – הַיְכָל הָאֶהָבָה. הַשְּׁנַי – הַיְכָל הַיְרֵאָה. הַשְּׁלִישִׁי – הַיְכָל הָרַחֲמִים. הָרְבִיעִי – הַיְכָל הַנְּבוּאָה שֶׁל הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה שֶׁמְאִירָה. הַחֲמִישִׁי – הַיְכָל הַנְּבוּאָה שֶׁל הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה.

מְגִבּוּרָה, שֶׁהִיא הַשְּׂמַאל. שְׂשִׁים גְּבוּרִים נִקְרָאוּ, שְׁנוֹסְעִים מְגִבּוּרָה שְׂשִׁים תּוֹרָה שְׂבַעֲלָ פָה, שֶׁהִיא שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה, הַכֹּלֵל שֶׁל שְׂשִׁים מְסַכְּחוֹת וְשִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה.

שְׂהַתְּוֹרָה שֶׁכְּתוּב הִיא הַלֵּב, הַכֹּלֵל מִל"ב אֱלֹהִים, וְתוֹרָה שְׂבַעֲלָ פָה – פָּה. וְזֶהוּ הַלֵּב לְפָה לֹא גָלָה, מִשׁוּם שֶׁעֲתִיד הַשְּׂמַאל שֶׁהוּא הַפָּה לְהִדְחוֹת. וְכִמוֹ שֶׁהַלֵּב הוּא נִסְתָּר, כִּף הַגְּאֻלָּה נִסְתָּרַת בְּלֵב. וְהַפָּה, שֶׁהוּא גְלוּי, לֹא גָלָה אֶת הַגְּאֻלָּה. וּמִשׁוּם שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בִּימִין, אָמַר (רות ג) חֵי ה' שְׂכָבִי עַד הַבֶּקֶר. וּמִשׁוּם שֶׁהַגְּאֻלָּה תְּלוּיָה בִּימִין, אָמַר הַנְּבִיא (ישעיה נג) וְזָרַע ה' עַל מִי נִגְלָתָה. עַל מ"י וְדַאי, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מִי יִרְפָּא לָךְ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איכה ב) מָה אֶעֱיֹדךָ מָה אֲדַמָּה לָךְ, הַהוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְאָמְרוּ לִי מָה שָׁמוֹ מָה אָמַר. בְּמ"ה תָּבֵא הַנְּחֻמָּה וּבְמ"י הַרְפוּאָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מ"ה אֲשׁוּה לָךְ וְאֲנַחֲמֶךָ מִי יִרְפָּא לָךְ. שְׂמִשָּׁה הוּא מָה שָׁמוֹ, וְבוֹ תִהְיֶה נְחֻמָּה.

וּמִשׁוּם כִּף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שָׁמוֹ מִשָּׁה מִשָּׁה, אֶחָד עַל הַגְּאֻלָּה הָרֵאשׁוֹנָה, וְאֶחָד עַל הָאֲחֵרוֹנָה. וּמִשׁוּם זֶה אֲזִי יִשִּׁיר מִשָּׁה. אֲזִי שֶׁר לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא אֲזִי יִשִּׁיר.

הָעֵשִׂירִי בְּתִפְּלָה, וְזוֹ הַשְּׂכִינָה, עֲלִיָּה נֶאֱמַר תִּפְּלָה לְדָוִד שְׂמַעָה ה' צְדָק. וְדָוִד בְּרוּחַ הַקִּדְּשׁ אָמַר עַל יִשְׂרָאֵל בְּאַחֲרִית הַיָּמִים שֶׁל הַגְּלוּת, (תהלים יז) בְּחַנְתָּ לְבִי פְקֹדֶת לֵילָה. וְאִין לֵילָה אֲלֵא גְלוּת. וְאִיּוֹב מָה שֶׁאָמַר, הַכֹּל הָיָה מְשָׁל עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁאָמַר כֹּלָה עָנָן וַיִּלֶּךְ. וְהַשֶּׁטֶן רָצָה לְקַטְּרֵג עָלָיו, וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִיּוֹב לֹא בָדַעַת יַדְבָּר.

סדר הלימוד ליום יט אב [יום 314 בשנה]

וַיַּעֲקֹב, מִשׁוּם שֶׁרָאָה בְרוּחַ הַקִּדְּשׁ אֶת דַּחַק הַגְּלוּת הָאֲחֵרוֹנָה בְּסוּף הַיָּמִים, אָמַר (בראשית לב) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצַּר לוֹ, וַחֲלַק הָעַם הַקָּדוֹשׁ בְּגִלוּת לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּשָּׂם אֶת הַשְּׂפָחוֹת וְאֶת יְלִדְהֶן רֵאשֻׁנָה, בְּרֵאשִׁי בְּגִלוּת שֶׁל אָדָם. וְאֶת לֵאָה וַיְלִדְהָ אַחֲרָנִים וְאֶת רַחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרָנִים (שם לג). וּמִשׁוּם שֶׁרָאָה אַחֵר כִּן אֶת הָעָנִי וְהַצֶּעֶר שְׂלָהֶם, אָמַר וְשִׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי (שם כח), זֶה הַמְּקֻדָּשׁ. וְאָמַר וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ.

- זה משחית. והרבה להשיב אפו - זה אף. כל חמתו - זו חמה, כדי שלא ירדפו אחר התפלה.

ובמה מלאכי חבלה תלויים מהם. שבע הם הממנים, ושבעים תלויים ביניהם. ולכל רקיע ורקיע הם מקטרגים ותלויים מהם שבעים אלף רבוא.

ואם תפלה עולה שלמה בעטוף של מצוה, ובתפלין על ראשו ובזרועו, נאמר בהם יפל מצדך אלף. ובזכות תפלין של ראש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' וגו'. שם ה' הרי פרשוה שהיא תפלין של ראש. ומיד שרואים שם ה' על ראשו בתפלה שהיא אדנ"י, יהו"ה תפלין עליו, מיד כלם פוחדים ומזדעזעים מהתפלה, ומהם נופלים ומהם בורחים. זהו שכתוב יפל מצדך אלף. ואין מי שעומד לפני שער התפלה, ועליו נאמר לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער. בשער שהוא שער המלך.

ואף על גב שבמקום אחר פרשוה - כאן מקומה. והתפלה היא השכינה, והקדוש ברוך הוא תורה, ונאמר בו מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמוֹעַ תּוֹרָה וְגו'. והרי פרשוה בעלי המשנה, משום שתפלה היא מצוה וזו שכינה. ותורה והקדוש ברוך הוא אין צורך הפסקה ביניהם. וצריך להעלות תורה ומצוה ביראה ואהבה. שכל מצוות עשה ולא תעשה, כלן תלויות משם יהו"ה, וסוד הדבר - זה שמי לעלם. שמי עם י"ה - שלש מאות ששים וחמש. זכרי עם ו"ה - מאתים ארבעים ושמונה. ומאתים ארבעים ושמונה תבות הן בקריאת שמע, ונתנו מאהבה של אהבה.

ומשום זה תקנו הבורח בעמו ישראל באהבה. ואלו כלולים באברהם, שנאמר בו זרע אברהם אוהבי. התפלין הן עז, שנתנו מיראה שהיא לשמאל. וזהו פחד יצחק, ששם כל המקטרגים עולים לתבוע כל הדינים. ומשום זה, ובזרוע עזו - זה תפלין, י"ה ביראה, ו"ה באהבה. זהו שכתוב אהבו את ה' כל חסידיו. תפארת, יהו"ה כולל הכל. ומשום זה נאמר ביעקב והנה ה' נצב עליו, שהוא העמוד האמצעי.

לאחר שנקרא ישראל, עולה ביו"ד ה"א וא"ו ה"א, וסוד הדבר - ישראל עלה במחשבה להבראות. מחשבה - חשב מ"ה, ותמצא בו השם

הששי - היכל הצדק. השביעי - היכל הדין. ועליהם כתוב בראשית, ברא שש. אלהים, ההיכל השביעי, והם שבעה היכלות למטה ושבעה היכלות למעלה. וכנגדם ז' קולות של הבו לה'. ושמונה עשרה אזכרות של הבו לה', שבהן שט הקדוש ברוך הוא בשמונה עשר עולמות ברכב אלהים רבותים אלפי שנאן, שהם שמונה עשר רבוא עולמות.

ובמה שומרי שער עם שומרי ההיכלות שמקבלים את התפלות. וכל תפלה לא תכנס אלא במדה ובמשקל, ומשום זה נאמר על התפלה לא יהיה בכיסך וגו'. והתפלות החסרות, עליהן נאמר, שקל שקלת במאזנים ונמצאת חסר. אף על גב שהפסוק הזה במקום אחר פרשוהו, שבעים פנים לתורה, משום שעל השכינה נאמר כלך יפה רעיתי ומום אין בך, ואין מקבלת תפלה שיש בה מום. זהו שכתוב (ויקרא כב) כל אשר בו מום לא תקריבו.

וכי יש תפלה שיש בה מום? כן, זו שעולה פגומה בלי מחשבה ובלבול הדעת. כל שכן אם טעה בשלש ברכות הראשונות או בשלש האחרונות או באמצעיות. ומשום זה פרשוה בעלי המשנה, טעה בשלש ראשונות - חוזר לראש. ובאחרונות - חוזר לעבודה. ובאמצעיות - חוזר למקום שנזכר. ומשום זה נאמר בתפלה מי יעלה בהר ה' וגו'. וכשתפלה עולה בזרוע ימין או בשמאל, שהן שחרית ומנחה, מה כתוב בה? שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

תפלת ערבית היא מטה, ובשבילו נאמר ביעקב וישתחו ישראל על ראש המטה, שהיא בבית החלי בגלות שהוא הלילה. כמעט שעברתי מהם וגו'. וכשתפלות עולות כראוי, הכרוז יוצא ואומר שאנו שְׁעָרִים וכו'. ואומרים מי זה מלך הכבוד (תהלים כד), מהצד של האם שהיא מ"י, ונקראת ה' עזוז וגבור מצד השכינה התחתונה. מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה, מצד העמוד האמצעי וצדיק.

ואם אין התפלה שלמה, כמה מלאכי חבלה רודפים אחריה, ונאמר בה כל רדפיה השיגוה בין המצרים. ומשום זה מתפללים והוא רחום יכפר עון, זה סמאל שהוא נחש. ולא ישחית

ולמטה. אליהו, בשבועה עליך, טל רשות מן הקדוש ברוך הוא ורד לכאן, שהרי קרב גדול מזמן לך. חנוך מטטרו"ן רד לכאן אתה וכל ראשי הישיבה שתחת ידך, שלא לכבודי עשיתי, אלא לכבוד השכינה.

פְּתַח כמו מקדם ואמר, הזרקא, ודאי בה צריך להעלות התפלה לאותו המקום הידוע, שהרי אבן המקלע שנוזקה למקום ידוע, כך צריך להעלות המחשבה בתפלה בפתח הזה, היא אבן מכללת ומעטרת שנאמר בה כל הזוקף זוקף בשם, צריך להעלותה למקום שנטלה. ובאותה שעה שמעלה אותה אל בעלה, אפלו נחש כרוף על עקבו לא יפסיק. אף על גב שנאמר בו (בראשית ג) ואתה תשופנו עקב - האבן ההיא שהיא י' של יעקב, שנאמר בה (שם מט) משם רעה אבן ישראל, לא יפסיק להעלותה לאותו המקום שנטלה. מהעמוד האמצעי צריך להעלותה עד אין סוף.

וּבְשִׁמּוֹרֵיד אותה, נאמר בו כל הכורע כורע בכרוף. (וכאשר מוריד אותה) בו צריך להעלות אותה עד אין סוף (ולהורידה) ועד אין תכלית, ולא יפסיק אותה ממנו לא למעלה ולא למטה. לפעמים ו' הוא בעלה בצדיק בששת הפרקים של שתי השוקים, יורדת אליו בשתי שוקים. לפעמים בעלה הוא ו' בשתי זרועות, בששה פרקים עולה אליו בשתי זרועות. לפעמים הוא בעלה בין האב והאם, ב"ן י"ה צריך להעלותה לשם. לפעמים הוא בעלה בכתר ו' בבין י"י כמו זה א' צריך להעלותה אליו. וכשעולה לשם אליו, נאמר בה (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים וגו'.

בְּשֵׁהיא עולה למעלה בראש של כל הראשים, שואלים בשבילה המלאכים איה מקום כבודו להעריצו. וכשעולה לא' (למעלה) היא כתר בראש של, עטרה על ראשו. כשיורדת עמו, יורדת ונעשית נקדה למטה ממנו. ובכל דרגה שעולה, כך יורדת. כשעולה נקראת כתר בסוד הטעמים, וכשיורדת נקראת נקדה, וכשהיא כמו זה אוי, וי מתיחדת עמו. וכשהיא כתר על ראשו, נקראת אות זין. כלולה ממנו אות הברית שהיא שביעית, שהכל ודאי שביעי. האבן הזו היא בנין כל העולמות, ובשבילה נאמר (דברים כה) אבן שלמה וצדק יהיה

הקדוש. ובשביל יעקב, שהוא ישראל, נאמר ויברא אליהם את האדם בצלמו, בדיוקן רבוננו ודאי. שכאשר תפלתו עולה למעלה, כרוז יוצא מהרקיעים ואומר: תנו כבוד לדמות המלך.

וְאִין שער שעומד לפני התפלה הזו. אדני שפתי תפתח, להוציא מזון לבנים הקדושים. שבהיכל הזה שם המזון. בנים חיים ומזונות מצד העמוד האמצעי, והוא בני בכרי ישראל. והוא עץ החיים שיוצא מן החיים שלמעלה, והוא העץ שמזון לכלם בו, ותלוי במזל הקדוש הזקן של הזקנים. ובני השכינה, הם ישראל למטה, החיים שלו תורה, המזון שלו תפלה שנחשבת לקרבן.

וּבְנֵלוֹת נאמר על ישראל (בראשית ל) הבה לי בנים. והשכינה היא הקרבן של הקדוש ברוך הוא שמקבל אותה בימין ובשמאל ובגוף, ויחודו עמה בצדיק שהוא אות תפלין ואת שבת וימים טובים.

וַיֵּשׁ לשאל, למה מתפללים לקדוש ברוך הוא בכמה דרגות? לפעמים מתפללים לו בספירה ידועה ובמדה ידועה, לפעמים תפלה לימין. זהו שאמרו הרוצה להחכים ידרים. לפעמים לשמאל. זהו שאומרים הרוצה להעשיר יצפין. שהאבא והאמא הם לימין ולשמאל, ולפעמים לעמוד האמצעי, לפעמים לצדיק. כל תפלה עולה לדרגה ידועה. אלא ודאי יהו"ה הוא בכל ספירה וספירה.

וְהַתְּפִלָּה היא שכינה. בזמן שצריכים לרחם על העולם, עולה בימין. ובזמן שצריך לעשות דין בעולם, עולה לשמאל. והכל אל יהו"ה שהוא בכל מקום. ומשום זאת, זאת תורת העלה. ה' עלה לה'. וזו התפלה, שהיא השכינה קרבן לה'. וכשעולה אליו, צריך להכליל עמה כל הספירות, שאין קדשה פחות מעשרה, שהיא קדשתו, ברכתו ויחודו.

וּמִשּׁוֹם כך, כשרוצה אדם להעלות תפלה למעלה, צריך להעלותה בכל התנועות, ואם הנחש רוצה לקטרג לתפלה, צריך לעשות אותה מקלע. וסוד הדבר - זרקא מקף שופר הולך סגולתא.

פְּתַח רבי שמעון ואמר, עליונים שמעו, תחתונים התכנסו. אלו ראשי הישיבה שלמעלה

פְּתַח וְאָמַר, זָרְקָא מִקָּף שׁוֹפֵר הוּלָךְ סְגוּלָתָא. בְּחִשְׁאֵי הַשְּׂכִינָה הַתְּחַתּוֹנָה, וְקוּלָה לֹא יִשְׁמַע, פְּתַח נִקְדַּת יְמִין יְהוֹ"ה מְלָךְ. נִקְדַּת שְׂמָאל יְהוֹ"ה מְלָךְ. הַנִּקְדָּה הָאֲמָצְעִית יְהוֹ"ה יִמְלָךְ. רַבִּיעַ לְהַעֲלוֹת קוּל. תְּבִיר לְשֹׁבֵר הַקוּל. הַשְּׁלִשְׁתָּ אֹחֻזֹת בְּשִׁנְיָהֶם כְּשִׁלְשֻׁלַת. וְהוּא כְּמוֹ הַרְבִּיעַ שְׂמָאֲרִיךְ בְּהַתְּבָה, וְהִיא נִקְדָּה אַחַת כְּמוֹ שֶׁחֻלְמִים. אֵין נִקְדָּה שְׂאִין לָהּ כְּמוֹ שְׁלָה בְּטַעְמִים. סְגוּלָה אֶל הַסְּגוּלָתָא. שְׁבָא כְּנֻגַד זְקָף גְּדוּל, כְּלָם תְּמַצָּא אוֹתָם נִקְוִדִים כְּמוֹ שֶׁהִטְעַמְתִּים לְמִי שְׂיֻדַּע סוּדוֹת נִסְתָּרִים.

קָם זְקָן הַזְּקֵנִים מֵאַחַר צִלוֹ שֶׁל רַבִּי שְׂמַעוֹן וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, הָרִי כָּל בְּעָלֵי הַמְּשָׁנָה יוֹרְדִים לְעָרֹךְ עִמָּךְ קָרָב. הַתְּתַקֵּן וְהַזְּדַרְוּ עִם כָּל כְּלֵי הַקָּרָב. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא כָּל בְּעָלֵי הַסּוּסִים שְׂפוּסִיָּהֶם הֵם אֵשׁ, מְרַכְּבוּתֵיהֶם מְרַכְּבוֹת לְהִבָּה, רְמַחֵיהֶם אֵשׁ, וְחַרְבוֹתֵיהֶם אֵשׁ, וְקִשְׁתוֹתֵיהֶם אֵשׁ, וְחִילוֹתֵיהֶם אֵשׁ. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂזַקֵּן הַזְּקֵנִים בְּאֵ עִמָּהֶם, שְׂנַאֲמַר בּוֹ (דְּנִיאֵל ז') עֵתִיק הַיְמִים יוֹשֵׁב, וְלִבּוֹשׁוֹ כְּשִׁלְגַ לְבָן וְכוּ'.

קָם רַבִּי שְׂמַעוֹן וְאָמַר, חֲבֵרִים, הַשְּׁעָה הִיא לְהַתְּקִין הַשְּׂכִינָה בִּינֵינוּ לְהִגָּן עָלֵינוּ בְּקָרָב הַזֶּה. וְהַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי, הִיא יוֹרְדַת בְּכִמָּה בְּעָלֵי קוּלוֹת וְשׁוֹפְרוֹת, וְכִמָּה פְּרָשִׁים תְּקִיפִים מְלַמְּדֵי מְלַחְמָה לְהִלָּחֵם עִמָּנוּ. וּמִשׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי, יוֹרְדַת, צָרִיךְ לְהַעִיר הַתּוֹרָה בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן סוּסֵי אֵשׁ, וְהַנִּקְדוֹת שֶׁהֵן פְּרָשִׁים רוֹכְבִים עֲלֵיהֶם, וְהִטְעַמְתִּים שֶׁהֵם כְּלֵי הַקָּרָב.

פְּתַח רַבִּי שְׂמַעוֹן וְאָמַר, זָרְקָא מִקָּף שׁוֹפֵר הוּלָךְ סְגוּלָתָא. כְּשִׁגְלוּ יִשְׂרָאֵל וְנִזְרְקוּ לְבֵין אַמּוֹת הָעוֹלָם לְאַרְבַּעָה צְדָדִים, נִזְרְקוּ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת מְלַמְּעָלָה. י' לְמִזְרַח, ה' לְמַעְרָב, ו' לְדָרוֹם, ה' לְצָפוֹן. וְזֶה הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי שֶׁהוּא יְהוֹ"ה שׁוֹלֵט עַל אַרְבַּעָה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם.

וְהַנְּשָׂר, שֶׁהוּא הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה, פּוֹרְשֶׁת עֲלֵיהֶם אֶת כְּנַפֶּיהָ בְּכָל שַׁבַּת וַיְמִים טוֹבִים, כְּדֵי שֶׁתְּהִיָּה מְגַנָּה עֲלֵיהֶם וְדַאי מְכַל הַצְּדָדִים הַרְעִים, וְזֶהוּ הַפּוֹרֵשׁ סִכַּת שְׁלוֹם וְכוּ'. שֶׁסְּפָה וְדַאי נִקְרָאת, מִשׁוּם שֶׁמְסַכְכֶת עֲלֵיהֶם בְּשַׁבַּעַת יְמֵי הַסְּפוֹת, הֵם בְּנֵיהָ, כְּנֻגַדֵם שַׁבַּעַת יְמֵי הַפֶּסַח, וְעֲלֵיהֶם נִאָּמַר שַׁבַּעַת יְמִים יְהִיָּה תַחַת אִמּוֹ.

לָךְ. הִיא מְדָה בֵּין כָּל סְפִירָה וְסְפִירָה, שְׁכָל סְפִירָה עוֹלָה בָּהּ לְעֶשֶׂר.

הַשְּׁעוֹר שֶׁל הו' בְּהַ נַעֲשֶׂה אִמָּה, עֶשֶׂר אַמּוֹת אֶרֶךְ בֵּין כָּל סְפִירָה וְסְפִירָה, וְסוּד הַדְּבָר - עֶשֶׂר אַמּוֹת אֶרֶךְ הַקָּרָשׁ. וּבֵין כָּל אִמָּה וְאִמָּה הִיא עֶשֶׂר, בֵּין פָּרָק וְפָרָק תְּמַצָּא אוֹתָהּ. וַי' עֶשֶׂר פְּעָמִים עוֹלָה לְמֵאָה. וְהַהַפּוּךְ שֶׁל מֵאָה - אִמָּ"ה.

כָּל מְדָה וּמְדָה נִקְרָאת עוֹלָם. וְאוֹתָם י"ו שְׁעוֹר וּמְדָה, ו' שְׁקָל, י' הַמְּדָה שָׁלוּ. וְשְׁעוֹר שֶׁל הַמְּדָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת אֶרֶךְ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת רָחֵב, וְהֵם כְּנֻגַד הַשְּׁעוֹר שֶׁל כָּל רְקִיעַ שֶׁמְהַלֵּךְ חֲמֵשׁ אַמּוֹת שָׁנָה אֶרְכוּ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת שָׁנָה רָחֵבוּ. וְהֵם ה"ה. הָרִי לָךְ שְׁעוֹר קוּמָה בְּאוֹתִיּוֹת יְהוֹ"ה, שֶׁהָאוֹת ו' הִיא תְּפֹאֲרֶת. שְׂמִים, חֲמִשָּׁה רְקִיעִים שָׁלוּ, ה' אֵלוּ נִקְרָאוּ הַשְּׂמִים, חֲמִשָּׁה רְקִיעִים שְׁכֻלוֹלִים בְּשְׂמִים. חֲמִשָּׁה עֲלִיוֹנִים שְׂמֵי הַשְּׂמִים. וְהֵם כְּלָם ה"ה חֲמֵשׁ עִם חֲמֵשׁ.

ו' הָרְקִיעַ הַשְּׂשִׁי לָהֶם. י' שְׂבִיעִי לָהֶם, וְהֵם שְׂבַעָה עִם שְׂבַעָה, וְעוֹלָם אַרְבַּעָה עֶשֶׂר. וְכָךְ הֵן הָאַרְצוֹת שְׂבַע עַל גְּבִי שְׂבַע כְּגַלְדֵי בְּצָלִים. וְכָלֶם רְמוּזִים בְּשֵׁתֵי עֵינַיִם. י' נִקְרָאת עוֹלָם קְטָן. ו' עוֹלָם אֶרֶךְ. וְכָל מִי שְׂרוּצָה לְשָׂאֵל שְׂאֵלְתוֹ לְגְבִי עוֹלָם אֶרֶךְ - צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בּוֹ, וּבְעוֹלָם קָצֵר - לְקַצֵּר בּוֹ.

וְעָל זֶה אָמְרוּ בְּעָלֵי הַמְּשָׁנָה, מְקוּם שְׂאֵמְרוּ לְהַאֲרִיךְ אֵינוּ רִשְׁאֵי לְקַצֵּר, לְקַצֵּר - אֵינוּ רִשְׁאֵי לְהַאֲרִיךְ. לְקַצֵּר בְּתַפְלָתוֹ - אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ בְּנִקְדַת י'. לְהַאֲרִיךְ - מְצַד הָאוֹת ו', וּנְפִילָה בְּאוֹת פ', וְהַפֵּל פ"ו, וְאֶתְנַפֵּל לְפָנֵי ה' אַרְבַּעִים יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה. וְהַפֵּל מ"ם, י' הַנִּקְדָּה בְּאֲמָצַע נַעֲשִׂית מִים.

וּמִצַּד הַחֹסֵד צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בְּתַפְלָתוֹ. וּבִשְׂם הַקְּדוּשׁ יַעֲלָה יְהוֹ"ה בְּרַבִּיעַ. וְצָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בְּתַנוּעָה זֹזוּ, שֶׁהִיא סוּד הַתְּקִיעָה. לְקַצֵּר מְצַד הַגְּבוּרָה בְּתַנוּעָה שֶׁל שְׂבָרִים, שְׂשֵׁם תְּבִיר בֵּינוּנִי, לֹא בְּאַרְיִכוֹת וְלֹא בְּקַצְוֹר, בְּתַרוּעָה בְּעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי שֶׁהִיא שְׁלִשְׁלַת, שְׂשִׁנְיָהֶם שְׁקָל הַקְּדוּשׁ, כְּנֻגַד רַבִּיעַ שֶׁהוּא עוֹלָה חוּלָם. הַשְּׂבָרִים כְּנֻגַד שְׂבָא. זֶה צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת קוּל, וְזֶה צָרִיךְ לְהוֹרִיד אוֹתָהּ. וּמִשׁוּם זֶה אוֹתָם שְׂבָרִים תְּרוּעָה, שְׁלִשְׁלַת זו י' סְגוּלָתָא.

יקום, ושני משיחים, שהם משיח בן דוד ומשיח בן יוסף יהיו הירכים שלו, והוא אות ביניהם, משום שעליה נאמר (שמות ג) וזה לך האות. ובאותו הזמן השכינה העליונה, שהיא קרית מלך רב, שהוא חכמה, מורידה עטרה עליה.

קם זקן אחר ואמר, זקן זקן, שנים היו, והרי הם אחד למטה. אמר לו, ודאי, יפה נוף – צדיק. משוש כל הארץ – זה העמוד האמצעי, שהוא המשוש של הצדיק שנקרא כל. והארץ, שהיא השכינה, ואצלה גוף וברית נחשבים לאחד. ולמעלה הם שנים, כמו שהאילן שהשרש שלו הוא אחד, והענפים למעלה נפרדים לקבל הפרי, וסוד הדבר – ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה. ודאי פרודות, אותם הענפים אל האב והאם לקבל נביעה ממקור עליון שאין לו סוף, ולהריק הכל בצדיק אל השכינה.

ועוד, הר ציון ירפתי צפון, זו הנקדה שהיא ציון, היא בין שני ירכי האמת שהם צרי, ועמהם נעשה סגול. בשתי הזרועות היא סגולתא. למעלה מהם חולם על צרי, נעשה סגולתא. חיריק תחת צרי, נעשה סגול תחת שני הירכים. ומשום שסגולתא היא על שתי הזרועות שהם אברהם ויצחק, אמר הכתוב (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

ואותן שלש יודיים יי, עליהן נאמר אין פוחתים מעשר מלכיות ומעשרה זכרונות ומעשרה שופרות, שנקראו ביו"ד ה"י וא"ו ה"י. והם שלש טפות של המח שנקראו יי. ומהו המח? זו החכמה העליונה הנסתרת בפתח של הראש שהוא פתח עליון. ואלו הם יחוד ברכה קדשה, שבהם יענגו ביום קראנו, שהם ראשי התבות שעליהם נאמר (בראשית לב) ויעבר את מעבר יבק, ועולים בחשבון אהי"ה יהי"ה אדנ"י, שהן נשמה ורוח ונפש בדרך אצילות משם.

וכשהזרקא הזו מתגלית בעולם, נאמר בה (ישעיה מ) על הר גבה עלי לך מבשרת ציון הרימי בכח קולך מבשרת ירושלים. עלי לך בנקדה העליונה מן סגולתא, שהוא חולם על צרי. הרימי בכח קולך מבשרת ירושלים הרימי אל תיראי, בשני יודיים, שהם צרי, וכלם סגולתא.

ומיום השמיני והלאה זה שמיני עצרת, עליו נאמר ירצה לקרבן אשה לה'. והנשר העליון הזה נאמר בו כנשר יעיר על קנו על גוזליו ירחף. זהו שכתוב ורוח אלהים מרחפת על פני המים, שהם שבעים פנים של התורה.

מיד, ויאמר אלהים יהי אור. תהיה גאלה לישראל. באותו הזמן יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו. ומשום זה הנשר הוא עין, כנפיו הם שני פרוכי העין. שלשת הגונים שלו הם שלשת האבות, שנאמר בהם וראיתיה לזכר ברית עולם. אותם הגונים של העין שהיא מרקמת בהם. אשרי העינים שמסתכלים ונפתחים אליה לקבלה כמרכבה עליהם. ומיד ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי.

בת העין זו השכינה התחתונה. היא הפתח בראש. זרקא. האם העליונה פורשת כנפיה ונוטלת אותה ופורחת עמה, עד שמגיעת אותה לבעלה ממנו ועד אין סוף. וכשמעלה אותה מתקנת בכל עשר הספירות, מתקשטת בכל התקונים והלבושים שלה, כלם מרקמים מכל הגונים שעליה, וחמשה אורות מאירים בה.

באותו הזמן מה כתוב בבעלה, שהוא ו' העמוד האמצעי? וראיתיה לזכר ברית עולם. וכשמיוחדת אותם האם את שניהם, היא אומרת לי העליונה שהוא האבא, מלך מלכי יהיה יפה עליך. וזהו מקף שופר, לשון של יפי.

באותו הזמן שמתחברת עם בעלה, יאמר לה האב הולך סגולתא, אהובה עם בעלה. באותו זמן יתקיים בו (בראשית ב) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. וכיום זה הוא יהיה ה' אחד למעלה, ושמו אחד למטה. ויהיה האב והאם ביחוד אחד, י"ה למעלה, והקדוש ברוך הוא ושכינתו ביחוד אחד, שהם ו"ה למטה. וכך עולה יהו"ה לחשבון אח"ד אח"ד.

באותו הזמן שיהיו ארבע אחד שורים על הצדיק. וזהו יפה נוף משוש כל הארץ. ויתעורר למטה המשיח, ותעלה שמועתו בכל העולם. משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון. מה זה הר ציון? זה אותו הקר שנאמר בו הר העברים, משם

חֲשֵׁךְ אַפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם, וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם.

וְסוּד הַדְּבָר - וְעַתָּה לֹא רָאוּ אֹר בְּהִיר הוּא
בְּשִׁחָקִים (איוב לו). נֶאֱמַר כֵּאֵן וְעַתָּה לֹא רָאוּ
אֹר, וְנֶאֱמַר בְּמִצְרַיִם לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא
קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו. וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר.
וְחֲשֵׁךְ הוּא שְׂרָפָה, וְעֲלָיו נֶאֱמַר תִּשְׁלַח חֲרוֹנֶךָ
יֵאכְלֵמוּ כִּקְשׁ. וְזֶהוּ אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ, הָאֵשׁ שֶׁל
הַתּוֹרָה שְׂאוֹכֶלֶת אֵשׁ נְכַרְיָה. תְּהוֹ"ם הוּא הַמְּוֹרָ"ת.

וַיֵּשׁ תְּהוֹם אַחַר שְׁנֵאֱמַר בּו (תהלים מב) תְּהוֹם אֶל
תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ. מַה זֶה צְנוּרִיךָ?
אוֹתָם הַצְּנוּרוֹת שֶׁל הַחֲכָמָה שֶׁהֵם וְנִי הַעֲמוּדִים. כָּל
מִשְׁבְּרִיךָ - אֵלּוּ הַטְּעָמִים שֶׁל הַתּוֹרָה. וְגַלְיָךְ - אֵלּוּ
הַנְּקוּדִים שֶׁל הַתּוֹרָה. עָלֶי עָבְרוּ - זֶה סוּד הָעֵבֹר,
שְׁנֵאֱמַר בּו (שמות לד) וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵיו וַיִּקְרָא.

וַיֵּשׁ תְּהוֹם שֶׁהוּא בְּהַפּוֹךְ אוֹתֵיית הַמּוֹת, וְהוּא הַרְג.
וְאַרְבַּע הָאוֹתֵיית שֶׁל שֵׁם יְהוֹ"ה שׁוֹלְטוֹת עַל
אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין, סְקִילָה שְׂרָפָה הַרְג וְחִנּוּךְ. י'
עוֹשֶׂה סְקִילָה בְּה"ו. ה' עוֹשֶׂה שְׂרָפָה בְּתֵהוּ, שֶׁהוּא
קוֹ יֶרֶק, וְהוּא תְּשׁוּבָה. ה' מְתַלַּבֶּשֶׁת בּו לַעֲשׂוֹת דִּין
בְּרָשָׁעִים. ו' הַתְּלַבֶּשֶׂה בְּחֲשֵׁךְ לַעֲשׂוֹת בּו שְׂרָפָה. ה'
הַתְּלַבֶּשׁ בְּתֵהוּם, שֶׁהוּא הַמּוֹת, לַעֲשׂוֹת בּו הַרְג.

וְהָאֶרֶץ כְּלוּלָה מִכָּל הַקְּלָפוֹת, וְהַשְּׂכִינָה מְלַבֶּשֶׁת
בָּה לְבַעַר אֶת רוּחַ הַטְּמָאָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֱמַר
וְאֶת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעִבִיר מִן הָאֶרֶץ. וַיֵּשׁ מִי שְׂאוֹמֵר,
שְׂבִקְלָפוֹת הִלְלוּ הוּא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּהַפּוֹךְ הוּוה"י,
וְסוּד הַדְּבָר - וְכָל ז"ה אֵינְנֵנוּ שׁוֹ"ה ל"י. וְהֵם ה'
בְּתֵהוּ, ו' בְּבֵהוּ. ב"ו הו"א אַנ"י וְה"ו. וְחֲשֵׁךְ עַל פְּנֵי
תְּהוֹם. וְחֲשֵׁךְ - בּו ה'. תְּהוֹם - בּו י'. וְכֹאשֶׁר ה'
הַקְּטָנָה בְּקַלְפָּה, שֶׁהִיא תֵהוּ, מַה כְּתוּב? לֹא תֵהוּ
בְרָאָה, שְׂאִין לָהּ חֲבוּר וַיַּחֲוֹד עִם בַּעֲלָה כְּשֶׁהִיא
מִתְּלַבֶּשֶׁת בְּתֵהוּ.

וְהַקְּלָפוֹת הִלְלוּ נִקְרָאוֹת עֲרִיּוֹת, וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר
עֲרוֹת אַבְיָךְ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה.
זֶה תְּהוֹם וְחֲשֵׁךְ, שֶׁהֵם עֲרוֹת הָאָב וְהָאֵם שֶׁהֵן י"ה.
עֲרוֹת אִשָּׁה וּבְתָהּ - תֵהוּ וְחֲשֵׁךְ. עֲרוֹת אַחֻוֹתְךָ בַת
אַבְיָךְ אוֹ בַת אִמְךָ - זֶה ה' הַקְּטָנָה. כָּל הָעֲרִיּוֹת
הֵן כֵּאֵן, וְכֵאֵן נֶאֱמַר (ישעיה נג) לְאֹכֵל לְשִׁבְעָה
וְלִמְכָסָה עֲתִיק.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן עוֹלָה לְמַעְלָה קוֹל, וְעוֹד בְּזֶרְקָא,
אַבִּינוּ מֵת בְּמַדְבָּר, וְאִין מִיֵּתָה אֶלָּא גְלוֹת.
כִּי בְּחֻטְאוֹ מֵת, בְּחֻטְאֵי הַנְּקִבָה שֶׁל סְמַא"ל, זֶה
הַנְּחֹשׁ אֶשֶׁת זְנוּנִים שִׁפְתָּה אֶת חוּה. וְהוּא לֹא הָיָה
בְּתוֹךְ הָעֵדָה, עִם אֵלּוּ הַנוֹעֲדִים עַל ה' בְּעֵדַת קִרְח,
מֵאֵלּוּ שֶׁהִיוּ מְקַצְצִים בְּנֻטִיעוֹת וְעִשׂוּ פְרוּד בֵּין
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשְׂכִינָתוֹ, וְהַנְּחֹשׁ הַזֶּה הוּא כְרוּךְ
עַל צְוָאוֹ.

וּמִשׁוּם כִּךְ הָאֶרֶץ בּו וְאֶמַר אַבִּינוּ מֵת בְּמַדְבָּר. וְזֶה
קוֹ יֶרֶק שְׁנֵאֱמַר בּו וְהָאֶרֶץ הִיֵּתָה תֵהוּ וּבֵהוּ.
וְהוּא קוֹ יֶרֶק שְׁסוּבָב אֶת כָּל הָעוֹלָם. זֶה קוֹ בְּחִנּוּךְ
רוּחַ סְעָרָה. וְעֲלָיו נֶאֱמַר (איכה ד) רוּחַ אֶפְיָנוּ מְשִׁיחַ ה'
נִלְכַד בְּשִׁחִיתוֹתָם. רוּחַ אֶף בּו נִלְכַד מְשִׁיחַ ה'
שְׁנֵאֱמַר בּו (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי
הַמַּיִם, וְעֲלָיו נֶאֱמַר וּבְרוּחַ אֶפְיָךְ נְעַרְמוּ מַיִם. וְאֵלּוּ
הַמַּיִם שֶׁל הַתּוֹרָה.

בְּזִמְנֵן שְׂאוֹתָם הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם נִצְבּוּ כְּמוֹ נֵד
נְזֻלִים, טְפוֹת טְפוֹת, מְעַט שָׁם מְעַט שָׁם.
מִשׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ הָאֱמוּנָה, קְפָאוֹ תֵהמֵת בְּלָב יָם.
מַה זֶה לָב יָם? זֶה ל"ב אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית.
כָּלֵם קְפָאוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְגַּרְה (וַיִּהְיֶה) בָּהֶם אֶף. מַהוּ
יָם? זֶה הָאֵם שֶׁהִיא קְפוּאָה, חֲתוּמָה בֵּינֵיהֶם, וְלֹא
מְזַרְיָמָה וּמְשַׁפִּיעָה בְּעוֹלָם. וּכְשֶׁרוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְטַל נִקְמָה מִן הַנְּחֹשׁ וּמִמְרַבְּבוֹתָיו, מַה כְּתוּב?
נִשְׁפַּת בְּרוּחְךָ כְּסוּמוֹ יָם.

וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן נִמְשָׁכִים מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה וּמְשַׁפִּיעָה
לְמַטָּה. וְאוֹתָם מַיִם זִידוּנִים צָלְלוּ כְּעוֹפְרַת
בְּמַיִם אֲדִירִים מֵהֶם, שֶׁהֵם מְאוֹתוֹ שְׁנֵאֱמַר (תהלים לג)
אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'. בָּהֶם אַבְנִים מְפֻלְמוֹת (הז). וַיֵּשׁ
אַבְנִים מְצַד אַחַר שְׁנֵאֱמַר בָּהֶם עֵץ וְאָבֵן, יוֹצְאִים
מֵהֵן מַיִם זִידוּנִים, מִי הַמְּבוּל. וּמִי גוֹרֵם שֶׁהֵם
שׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם? הַלוֹחֹת אַבְנֵי הַתּוֹרָה
שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, שֶׁהֵם אַבְנִים מְפֻלְמוֹת שֶׁמֵּהֵן הָיוּ יוֹצְאִים
מַיִם חַיִּים.

וּכְשֶׁאֵלּוּ מִתְּגַבְּרִים, מַה כְּתוּב? וּבְרַב גְּאוּנֶךָ
תִּהְרַס קְמִיךָ. וְנַעֲשׂוּ לָהֶם אַבְנִים שֶׁל
סְקִילָה וְחֲשֵׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וַיְהִי הָעֵנָן וְהַחֲשֵׁךְ,
וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלְּיָלָה. וְנֶאֱמַר בּו (שם קלט)
גַּם חֲשֵׁךְ לֹא יִחְשִׁיךְ מִמֶּךָ. וְנֶאֱמַר בּו (שמות י) וַיְהִי

הַאָמֶת, וּמְקַבֵּל אוֹתָהּ בַשְּׁתֵי זְרוּעוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (סם ב) שְׁמַאלוֹ תַחַת לְרַאשֵׁי וַיְמִינוּ תַחְבְּקֵנִי. יִהְיֶה הַיּוֹרֵד אֵלֶיָּהּ, וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁל אָמֵן יֵאָהֲדוּנָה", הוּא הַחֲבוּר שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה גְדוּל הָעוֹנָה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ.

בְּאוֹתוֹ הַזְמַן שִׁיְהִיו שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת כְּאַחַד, תִּתְעוֹרֵר בַּת הַמֶּלֶךְ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וּבְמִשְׁלֵי וּבִקְהָלָת, שָׁהֵם (שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּאַחַד), שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל, שְׁלֹשׁ יוֹדִי"ם שָׁהֵם שְׁלֹשׁ טָפוֹת שֶׁל הַמַּחֲשׁוֹר שִׁיּוֹרְדוֹת מִן י". וְלֹאֵן נִמְשָׁכִים? לְצַדִּיק שֶׁהִיא קָשָׁת, וְמָה שֶׁהִיא קָטָן נַעֲשֶׂה גְדוֹל, וְסוּד הַדְּבָר – שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ פְּזֵר גְדוֹל. מִתִּי יִהְיֶה זוֹרֵק חֵץ בְּדִיוֹקֵן הַזֶּה?

עוֹד, כְּתָנוּת עוֹר חֲשׂוֹכוֹת הָעֵינַיִם, שְׁנֹאֲמָר בְּהֵן וּתְכַהֵן עֵינָיו מִרְאֵת, לְהִסְתַּכֵּל בְּאֵלוֹ שְׁנֹאֲמָר בְּהֵם נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאַרְאֶה מִרְאֵת אֱלֹהִים. שָׁהֵם חֲמֵשׁ אֹר שֶׁל מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית. כְּתָנוּת עוֹר הֵם. וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבִהוּ. וְהָאֶרֶץ – אַחַת. תְהוֹ – שְׁתַּיִם. בְהוֹ – שְׁלֹשׁ. וְחֲשֵׁף – אַרְבַּע. תְהוּם – חֲמֵשׁ. וְאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת שְׁכֻלוֹלוֹת בְּגוֹף, וְהֵן אַרְבַּעַת יְסוּדוֹת שֶׁהֵן קְלָפוֹת הָאֵגוּז. וּמִשּׁוּם זֶה, וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְהוֹ, וּפְרִשׁוּהָ שְׁתְהוֹ הִיְתָה מִקְדָּם לְכֵן, שְׁכָף דְרָךְ הַקְלָפוֹת שְׁמִקְדֵימוֹת אֶת הַמַּחֲשׁוֹר. וְרוּחַ אֱלֹהִים מִרְחַפֶּת – זֶה רוּחוֹ שֶׁל הַמְּשִׁיחַ. מִיָּד שְׁתְהִיָּה מִרְחַפֶּת עַל פְּנֵי מִי הַתּוֹרָה, מִיָּד תְהִיָּה גְאֻלָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר.

וַיִּשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹהִים מִיָּד הַמְּשִׁיחַ שֶׁהוּא בְּגֵן עֵדֵן, שְׁנֹאֲמָר בּוֹ וַיִּשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֵן, מִהֶעֱדוּן שְׁלוֹ. וְלָמָּה? לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה. מִשּׁוּם זֶה וַיִּשְׁלַחְהוּ. מִיָּד שִׁיַּעַז מִשָּׂם, וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֵן אֶת הַכְּרֵבִים, שָׁהֵם מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֶּן אֲפָרַיִם, שְׁמוּשְׁכִים אֶת רוּחַ הַמְּשִׁיחַ, שְׁנֹאֲמָר בּוֹ וְרוּחַ אֱלֹהִים. זֶה שִׁיל"ה, אוֹתוֹ שְׁנֹאֲמָר בּוֹ וְאַצְלִתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלַיָּךְ. שְׁכָף עוֹלָה מִש"ה שִׁיל"ה בְּחֲשָׁבוֹן.

וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם, שֶׁהַקְדִּים שִׁילָה לְשַׁנְיָהֵם, כְּדִי שִׁיְהִיָּה מִרְחַפֶּת עַל פְּנֵי הַמַּיִם שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהִגְאֻלָּה בּוֹ תְלוּיָהּ, וְהִרִי פְרִשׁוּהָ וְאֶת לַהֵט הַחֲרָב הַמַּתְהַפְּכָת. מִיָּד תְהִיָּה בְיָדוֹ מִטָּה. וּמִי הוּא? מַטְטֵרוּ"ן, שְׁמַתְהַפֵּךְ מִמִּטָּה לְנַחֵשׁ וּמִנַּחֵשׁ לְמִטָּה. וְעוֹד מִטָּה, זֶה הַשְּׂכִינָה הַתְּחַתוֹנָה. וְאִם זָכוֹ יִשְׂרָאֵל – מִטָּה כִּלְפֵי

וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְהוֹ. בְּזִמָּן שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה בְּאֵלוֹ הַקְלָפוֹת, הִיָּה בּוֹנֵה עוֹלָמוֹת וּמַחְרִיבָן. וְהִרִי פְרִשׁוּהָ שְׁאִין הַשְּׁפָעָה בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת, וְהִנְהַר, שֶׁהוּא צַדִּיק, יַחֲרֹב וַיִּבֵּשׁ, בַּשְּׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וַיֵּשׁ מִי שְׁאוּמֵר, שְׁעָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְבִנּוֹת עוֹלָמוֹת וְלְהַחְרִיבָן, וְאָמַר: אֵלֶּה מוֹעִילִים לִי, וְאֵלוֹ לֹא מוֹעִילִים לִי. אֵלוֹ שְׁנֹאֲמָר בְּהֵם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאֶרֶץ – מוֹעִילִים לִי. הָאֲחֵרִים שְׁנֹאֲמָר בְּהֵם וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבִהוּ, שְׁמִרְאֶה עַל עוֹלָמוֹת שְׁעָלָה בְרִצּוֹנוֹ לְבִרְאֵת אוֹתָם וְלֹא עָשָׂה אוֹתָם, עָלִיהֶם נֹאמֵר תְהוֹ וְבִהוּ, בְּאֵלָה הוּא אָמַר לֹא מוֹעִילִים לִי.

וּבְזִמָּן שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵלוֹ הַקְלָפוֹת, נֹאמֵר בּוֹ (איכה ג) סִכְתָּה בְּעֵנָן לָךְ מַעֲבוּר תִּפְלָה. בְהוֹ וְחֲשֵׁף, עָלִיהֶם נֹאמֵר וַיְהִי הָעָנָן וְחֲחִשָּׁף, וְאֵלוֹ הֵם קְלָפוֹת הָאֵגוּז, הַמַּחֲ מִכְּפָנַיִם שְׁנִחְלַק לְאַרְבַּעַת צְדָדִים. זֶה יִהְיֶה שֶׁהוּא אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמָאָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמָר (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דִבַּרְתָּ כֹּאֲשֶׁ נָאֵם ה'. מָה הָאֵשׁ לֹא מְקַבֵּל טְמָאָה, אִפְּ שְׁמוֹ אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמָאָה. **וּבְזִמָּן** שְׁמַעְבֵּרוֹת הַקְלָפוֹת הִלְלוּ, יִשְׁכְּרוּ מִהָאֵגוּז. הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה אֲדָנְי", עוֹלָה לְבַעֲלָהּ, שֶׁהוּא יו"ד, שְׁבּוֹמֵן שֶׁהוּא הִיָּה מְכֹסֶה מְמֻנָה בְּקְלָפוֹת הִלְלוּ, הִיא נִקְרְאת עֲנִיָּה וַיִּבְשָׁה, וְאִין לָהּ אֵלֹא מָה שֶׁהִבִּיאוּ לָהּ עֲבָדֶיהָ בְּחֲשָׁאִי.

וּבְאוֹתוֹ הַזְמַן שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהַקְלָפוֹת הִלְלוּ, נֹאמֵר בּוֹ (ישעיה ל) וְלֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרִיָּךְ וְהִיוּ עֵינֶיךָ רְאוֹת אֶת מוֹרִיָּךְ. וּמִיָּד שְׁנִהִיָּה הַיְבֻשָּׁה, נֹאמֵר בּוֹ מִלֹּא כָּל הָאֶרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְנִקְרְאת הַבְּרָכָה שְׁלוֹ, הַקְטֵרֶת שְׁלוֹ, הַקְרָבָן שְׁלוֹ, הַקְשׁוֹר שְׁלוֹ, הָעוֹלָה שְׁלוֹ, וְשׁוֹרְפֶת כָּל אוֹתָן הַקְלָפוֹת וְעוֹלָה אֲלֵיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ויקרא ו) זֹאת תוֹרֵת הָעֹלָה, בְּתִפְלַת שְׁחִרִית. הִיא הָעֹלָה – הִיא הָעוֹלָה אֲלֵיו בְּתִפְלַת הַמְּנַחֶה. עַל מוֹקְדָה עַל הַמְּזַבֵּחַ כָּל הַלִּילָה – בְּתִפְלַת עֲרֵבִית, שְׁבָה הִיא שׁוֹרְפֶת אֶת כָּל הַקְלָפוֹת הִלְלוּ שְׁשׁוֹלְטוֹת בְּלִילָה, שֶׁהִיא הַגְּלוּת.

וּבְשֵׁהִיא עוֹלָה אֲלֵיו, עוֹלָה בְּכִמָּה רֵיחֹת וּבְשָׁמַיִם שֶׁל גֵּן עֵדֵן, שֶׁהִיא הַגֵּן שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁעָלֵיו נֹאמֵר (שיר ד) גֵּן נַעוֹל אַחֲתִי כִלָּה. סְתוּמָה שְׁאִינָה נִפְתַּחַת אֵלֹא לְבַעֲלָהּ. וּכְשִׁיבֵא בְעָלָהּ, אֲדָנִי שְׁפָתֵי תִפְתַּח. נִפְתַּחַת אֶל שְׁנֵי עַמּוּדֵי

סדר הלימוד ליום כ אב [יום 315 בשנה]

והנביא, כשראה צעֵרן של ישראל בגלות, ולא ראה להם מנוחה וגאֵלה אלא בעבור זאת, אָמר (איכה ג) זאת אָשיב אֵל לבי. וכן מֵשה – ואולם בעבור זאת העִמְדִיתִךְ. וכן ליהוֹדָה – וזאת ליהוֹדָה. ומי שלא שָׁת לבו גם לזאת, עָליו נֵאמַר וְכִסִּיל לֹא יִבִּין אֶת זֹאת.

ועתה צִרִיךְ אֶתָּה לְדַעַת, כִּינֵן שֶׁהָאָדָם בָּהּ יִפִּיק רְצוֹנוֹ, וְבָהּ מְשִׁיג שֵׁם ה' שֶׁזֶהוּ סוּד עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסֵיד. וְעַל זֹאת – וְדַאי לְשֵׁם ה' שֶׁהוּא עַל זֹאת. לָמָּה תִּקְנוּ בְּשִׁחְרִית תִּפְלָה לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּמִנְחָה לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּעִרְבִית לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּשַׁבַּת לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּיוֹם טוֹב לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּעִשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה לְמִדָּה יְדוּעָה? אֵלָּא מָה שֶׁאָמַר עַל זֹאת, הוּא מוֹרָה שִׁיְהוּיָהּ הוּא בְּכָל סְפִירָה וְסְפִירָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד לָךְ ה' הַגְּדִלָה וְהַגְּבוּרָה. וְכָל סְפִירָה אֵינן לָהּ פְּעֻלָּה בְּתַחְתּוֹנִים אֵלָּא עַל יְדֵי הַמְּלָכוֹת, שֶׁנֵּאמַר בָּהּ וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה.

אבל בְּזִמְן שֶׁצִּרִיךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַצְדִּיק צְדִיק וְלַעֲשׂוֹת עִמּוֹ צְדָקָה, שֶׁהוּא מְלָכוֹת עִם הַתַּחְתּוֹנִים, נִכְלָלִים בּוֹ כָּל הַסְּפִירוֹת וְנִקְרָאִים צְדִיקִים עַל שְׁמוֹ. וְה' נִקְרָא עַל שְׁמוֹ צְדִיק, שֶׁנֵּאמַר צְדִיק ה' בְּכָל דְרָכָיו, וּמֵרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו בְּצְדָקָה.

ואין צְדָקָה אֵלָּא תִּפְלָה, שֶׁהִיא צ' – תְּשַׁעִים אֲמֻנִים. ד' – אַרְבַּע קְדוּשׁוֹת בְּכָל יוֹם. ק' – מָאָה בְּרָכוֹת. ה' – חֲמֵשֶׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה. וְזֶהוּ וְצְדָקָה תְּרוֹמֵם גּוֹי. וְעָלָיו נֵאמַר לְאַבְרָהָם וַיַּחְשְׁבָהּ לוֹ צְדָקָה.

וכשהוא רוֹצֵה לְהִגֵּן בָּהּ, נֵאמַר בָּהּ (ישעיה נט) וַיִּלְבַּשׂ צְדָקָה כְּשָׂרִיץ. מֵצַד ה' הִיא צְדָקָה. וּמֵצַד י' הִיא כּוֹבַע עַל רֹאשׁ צְדִיק, אוֹ בְּרִית עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל צְדִיק. וּמֵצַד ו' נֵאמַר בָּהּ אֲרָפָה מֵאֲרָץ מִדְּבָר. מֵצַד ה' עֲלִיוֹנָה – וְרַחֲבָה מִנֵּי יָם.

וכשרוצה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַמְשִׁיךְ נְבוּאָה, כָּל הַסְּפִירוֹת כְּלוּלִים בָּהּ וְנִקְרָאוּ נְבִיאִים. וּמְלָכוֹת הִיא דְמִיּוֹן כָּלָם, שֶׁנֵּאמַר (הושע יב) וּבִיד הַנְּבִיאִים אָדָמָה, כְּמוֹ שֶׁנֵּאמַר וּדְבַרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים, שֶׁהִיא כְּמוֹ אֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁכָל הַפְּנִים נִרְאִים בָּהּ. וְכֵן

חֹסֵד לְיָמִין, וַיֵּצְאוּ בְּרַחֲמִים, וְאִם לֹא – מִטָּה כְּלָפִי חוֹבָה לְצַד הַגְּבוּרָה, שֶׁשֵּׁם הַנְּחָשׁ אֵל אַחֵר, שֶׁמִּבְקָשׁ לְשַׁפֵּךְ דָּם, וַיִּהְרַג הַמְּשִׁיחַ וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל.

ומשום זֶה נֵאמַר (רות ג) חִי ה' שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר, שֶׁהוּא הַבֶּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם שִׁיְהִיָּהּ מִטָּה כְּלָפִי חֹסֵד. וּמִשׁוֹם זֶה, וְאֶת לֵהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפְּכֶת, וְהַכֵּל לְשָׁמֵר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, שֶׁנֵּאמַר בָּהּ עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, וְהִיא הַתּוֹרָה שֶׁבַעֵל פָּה. אִם זָכָה הָאָדָם – הִיא סֵם חַיִּים שְׁלוֹ, וְאִם לֹא – הִיא מִתְהַפְּכֶת לוֹ לְסֵם הַמּוֹת. וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה כֶּף, כְּמוֹ שֶׁהַמְּטָה שֶׁמִּתְהַפֵּךְ מִמְּטָה לְנִחָשׁ וּמִנְחָשׁ לְמִטָּה. וּבְזִמְן הַהוּא יִמְחוּ מִן הָעוֹלָם כָּל אוֹתָם שֶׁנֵּאמַר בָּהֶם וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם כֵּן. עַד כָּאן.

בזאת יבא אֶהְרֵן אֶל הַקְּדוֹשׁ. בֹּא וּרְאֵה, אֵינן אָדָם מִפִּיק רְצוֹן מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלָּא בְּזֹאת, שֶׁעָלֶיָּהּ נֵאמַר (משלי יח) מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב. וְזֹאת הִיא עֵת לַעֲשׂוֹת לָהּ. וְכִמְהָ עֵתִים יֵשׁ, וְעָלֶיהֶם נֵאמַר וְאֵל יבא בְּכָל עֵת. וְשִׁלְמָה אָמַר אוֹתָם בְּסִפְרוֹ (קהלת ג) עֵת לְבָכוֹת וְעֵת לְשִׁחוּק. הֵם עֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. וְעַל זֶה הַזִּהִיר לְאַהֲרֹן וְאֵל יבא בְּכָל עֵת אֶל הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּא קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל לָהּ.

וכשהשכינה הַנִּקְרָאת זֹאת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֵּאמַר בָּהּ וְאָף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֲרֶץ אֲבִיבָהֶם, יִשְׂרָאֵל מָה הֵם אוֹמְרִים לָהּ? אָנָּה הִלֵּךְ דוֹרֵךְ הַיְּפָה בְּנָשִׁים (שיר השירים ו), בְּכִמְהָ תַּחְנוּנִים וְתַפְלוֹת וְצִיצִית וְתַפְלִין וְשַׁבְּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שֶׁעָלָיו נֵאמַר (שמות לא) בֵּינִי וּבֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא. אוֹת שֶׁל בְּרִית מִלָּה, אוֹת שֶׁל שַׁבַּת, אוֹת שֶׁל יוֹם טוֹב, אוֹת שֶׁל תַּפְלִין. וְעָלָיו נֵאמַר עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסֵיד אֲלֵיךְ. מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב. וְהַנְּבִיא אָמַר (ירמיה יט) אֵל יִתְהַלֵּל חֲכָם כִּי אִם בְּזֹאת.

ויעקב אָבִינוּ, בְּעִבּוֹר שֶׁהִיָּהּ יוֹדֵעַ שֶׁזֹּאת הִיא הַיְּתָה עֶקֶר לְהַפִּיק רְצוֹן אָבִינוּ שֶׁבְּשִׁמְיָם, צָוָה לְבָנָיו וְהוֹדִיעָם בְּזֹאת, שֶׁנֵּאמַר (בראשית מט) וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבַּר לָהֶם אָבִיהֶם. וְדוּד הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁבָּהּ מִפִּיק רְצוֹן מָה, כְּשֶׁהָיָה נִלְחָם עִם אוֹיְבָיו אָמַר (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶנֶה עָלַי מַחֲנֶנֶה, בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטָח.

וְדָוִד, בַּה' נָטַל חֲמֵשׁ אַבְנִים, כַּנֶּגֶד חֲמֵשׁ חֻמְשֵׁי תוֹרָה, וְהֵם הָיוּ כְּמוֹ חֲמֵשׁ הַתְּבוּת שֶׁל הַיְחִוּד, שֶׁהֵן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. וְכִשְׁשָׁם אוֹתָם בְּקִלְעַ, נִעֲשׂוּ כְּלֵן אַחַת. בִּי"ג מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרָשׁת, וְהָרֵג אֶת הַפְּלִשְׁתִּי שֶׁהוּא יֵצֵר הָרָע, וְהוּא נִחַשׁ, וְהוּא סְמַא"ל, הוּא עֲמֶלֶק, הוּא פְּלִשְׁתִּי, הוּא מְלֹאךְ הַמּוֹת. לְכֹל אָדָם הוּא נִעֲשֶׂה כְּפִי חֻטָּאֵי.

וְכָל חֲמֵשׁ הָאַבְנִים מִתְּקִנּוֹת בְּחֲמֵשׁ תְּקוּנֵי הַפֶּה בְּעֵשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וְהֵן: אַחַה"ע בּוּמ"ף גִּיכ"ק דַּטְלַנ"ת זִסְצַר"ש. וְהֵן מְשַׁתְּמָשׁוֹת בְּשִׁפְתַיִם, בְּלִשׁוֹן, בְּחָךְ, בְּגֵרוֹן, בְּשִׁנָּיִם. וְכֹל הַחֲמֵשׁ נִקְרָאוֹת פ"ה אַחַד.

אֲשֵׁרִי מִי שְׁלוּמָד (שְׁעוֹסֵק) בַּתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בְּחֲמֵשׁ הַתְּקוּנִים הַלְלוּ לַהֲרֹג בָּהֶם אֶת הַיֵּצֵר הָרָע. שְׂיֵצֵר הָרָע וְחִילוּתָיו מְסוּבֵב אֶת הַגּוֹף בְּכָל יוֹם, לְהִלָּחֵם בּוֹ קֶרֶב בְּכַמָּה חֻטָּאִים שְׁכּוֹנִס בְּכָל יוֹם, וּמְקַרֵּב אֶת כָּלֶם בְּזִמְזוּן הַדֵּין, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֶל כֶּסֶף הַדֵּין. בְּאוֹתוֹ זִמְזוּן צָרִיךְ אָדָם לְהִתְתַּקֵּן בְּתַפְלוּת.

תְּקוּנָן אַחַד לְמִטָּה, אַרְבָּעָה סוּסִים עִם תְּפִלַּת מוֹסָף, וְסוּד הַדְּבָר – (חֲבֻקָה ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מִרְכַּבְתִּיךָ יִשׁוּעָה, וְאַלּוֹ אַרְבַּע תְּפִלוֹת. וְצָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ לוֹ שְׂרִיזָן, זֶהוּ שְׁכָתוּב (יִשְׁעִיָה נט) וְיִלְבַּשׂ צְדָקָה כַּשְׂרִיזָן. צְדָקָה הִרִי פֶרֶשׁוּהָ, צ' – תְּשַׁעִים אַמְנִים שְׁתִּלְוִיִּים מִן א' שֶׁל אַמֵּן. ד' – אַרְבַּע קִדְשׁוֹת. ק' – מֵאָה בְּרָכוֹת. ה' – חֲמֵשׁ חֻמְשֵׁי תוֹרָה, וְהַכֹּל אַמֵּן. מ"ן תְּשַׁעִים.

וּמִי שְׁלֹא אָמַר אוֹתָם, צָרִיךְ לְכוּן בְּחֲמֵשׁ עֲשָׂרָה וָיָם שֶׁל אַמֵּת וַיְצִיב וַיְנַכּוֹן וַיְקִים וְגו'. א' מִן אַמֵּת שְׁבָה עוֹלִים לְחֻשְׁבוֹן אַמֵּן, וְהוּא סוּד יֵאֱהוּדוּנָה". וּמִי שֶׁאוֹמֵר אוֹתָם בְּכֹחַ כָּחוֹ, הוּא אֱלֹהִים, שֶׁכֵּךְ עוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן בְּכ"ל כ"ח, וְנוֹתֵן תְּקִיָּה לְסוּסִים, וְקוֹרְעִים לוֹ גִזֵּר דֵּינוֹ שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה, שֶׁהֵם שְׁבַעִים סְנֵהֲדָרִין שֶׁהֵם גּוֹזְרִים עַל אָדָם מֵה שִׁיְהִיָּה לוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה.

אַלְהֵי"ם הוּא בְּחֻשְׁבוֹן הַכֶּסֶף א, וְהוּא כֶּסֶף רַחֲמִים. אֶל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בְּחַסִּדוּת. כֶּסֶף חֶסֶד וְדָאִי שְׁעוֹלָה לְשַׁבְעִים וּשְׁנָיִם קְשָׁרִים וְחִלּוּת שֶׁל צִיצִית, וְהֵם הַזּוּגִים שֶׁל הַכֶּסֶפִּים שֶׁל הַסּוּסִים, שְׁעוֹלָה הַנְּגוּן שֶׁל הַכֶּסֶפִּים

כֹּל הַסְּפִירוֹת מֵרָאוֹת בַּה' כַּחַם וְדִמְיוֹנָם וְצוּרוֹתָם, לְכֹל נְבִיא כְּפִי הַשָּׁגְתוֹ לְמַעְלָה.

וּבְכָל כֵּן לְמִטָּה הִיא מִתְּלַבַּשׁת בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבְכָל הַמְּלָאכִים וְהָאוּפְנִיִם וְחִיּוֹת הַקְּדוּשׁ, וּבְכָל הַרְקִיעִים וְהַכֶּסֶאוֹת שֶׁבָּהֶם הַמְּלָאכִים הַתְּלוּיִים מֵהֶם, שִׁישׁ מְלָאכִים גְּבוּהִים עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת ה) כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שְׁמֵר וּגְבוּהִים עֲלֵיהֶם. וְכֵן בְּכָל כּוֹכָב וּמַזָּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. וְזֶהוּ וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה. לְכֹל אַחַד נְדַמָּה כְּפִי כָחוֹ שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ. (וְהָבֵן אִמָּרְם הַעוֹנָה אִמָּן בְּכָל כָּחוֹ).

ה' הוּא בְּכַתָּר, שֶׁהִיָּה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם הוּא וְשְׁמוֹ לְבַד בְּכַתָּר, כְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּמִדַּת רֵאשִׁית, יָרַד עָלָיו וְלֹא הָיָה חֶסֶר מִלְּמַעְלָה, וְכֵן בְּכָל סְפִירָה וְסְפִירָה כְּמִדְּלִיק נֵר מְנִיר, וְאֵינוֹ חֶסֶר מִן הַרְאָשׁוּנָה וְלֹא מִחֲבֵרְתָּהּ עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכִלִּית.

וּמִי שֶׁמְכִיר אוֹתוֹ בְּזַאת, כְּאֵלוֹ מְכִיר אוֹתוֹ בְּעַלְיוֹנִים וּבְתַתְּחוֹנִים, בְּעִבּוֹר שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵהָעַלְיוֹנִים, וְהִיא יְחִוּד וְקִשְׁר כָּלֶם, וְהִיא מִתְּלַבַּשׁת בְּכָל הַתַּתְּחוֹנִים. וְעַל זֶה אָמַר הַנְּבִיא (יִרְמִיָה ט) כֹּה אָמַר ה' אֵל יִתְהַלֵּל חֶכֶם, כִּי אִם בְּזַאת וְגו', הַשֶּׁכֶל יִדְעַע אוֹתִי. הִיא נִקְרָאת נְבוֹאָה מְצַד הַנְּבִיאִים, חֶכְמָה מְצַד הַחֲכָמִים. שְׁכָל הַסְּפִירוֹת נִקְרָאִים חֲכָמָה.

וְעוֹד, כְּחוֹט הַשָּׁנִי שֶׁפְּתוּתִיךְ וּמִדְּבָרְךָ נְאוּהָ. זֶה חוֹט שֶׁל הַשִּׁפְתַּיִם שֶׁל הַתְּפִלָּה, וּבָהֶם אֲדַנֵּי שִׁפְתֵי תְּפִתָּח, לְזָרֵק שֶׁלֹּשׁ אַבְנִים לְנַחֵשׁ, וְהֵם אַרְבַּע תְּפִלוֹת שֶׁבָּהֶם הַקִּלְעַ, שֶׁהוּא שְׁפָה, זוֹרֵק אוֹתָם לְנַחֵשׁ, וְהוּא מְקִיף אוֹתָם בְּתַקְּףָ הוּלֵךְ, וּמוֹלִיכָה אוֹתָם בְּזוֹרְעַ יָמִין שֶׁהִיא חֶסֶד, וְנִעֲשִׂים סְגוּלָתָהּ בְּעִמּוּד הָאֵמְצָעִי.

וּמִי הַשְּׁפָה שֶׁזוֹרְקֵת אֶת שֶׁלֹּשׁ הַתְּפִלוֹת הַלְלוּ? זֶה הַשְּׁכִינָה, שְׁכֵךְ עוֹלָה בְּחֻשְׁבוֹן שְׁפָה. וּבַגְּלָלָה נֶאֱמַר כְּחוֹט הַשָּׁנִי שֶׁפְּתוּתִיךְ. וְחוֹט הַשְּׁפָה הַזֶּה הוּא הַקִּלְעַ. כְּשֶׁזוֹרְקֵת הָאַבְנִים הַלְלוּ לְנַחֵשׁ, נֶאֱמַר בַּה (שְׁמוּאֵל-א כה) וְאֵת נַפְשׁ אֵיבִיךָ יְקַלְעֵנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקִּלְעַ. שֶׁהִיא הַקִּלְעַ, וְהַקִּלְעַ הַזֶּה הוּא סִינַי, שְׁבוֹ נִשְׁמָעוּ שְׁבַעִים קוֹלוֹת לְשַׁבְעִים אַמּוֹת, שֶׁהֵם תְּלוּיִים מִשְׁבַּעַת רֵאשִׁים (שֶׁל חַיָּה) שֶׁל הַחִיּוֹת, שֶׁמְקַנְנִים בְּשַׁבְעַת הָרִים, וְכָלֶם מִתּוֹ, מְשׁוּם שֶׁלֹּא רָצוּ לְקַבֵּל חֲמֵשׁ חֻמְשֵׁי תוֹרָה שֶׁהֵם ה' בְּתוֹסַפַּת הַקִּלְעַ.

ומשום זה אמר הקדוש ברוך הוא, עיניך בשדה אשר יקצרון. בשדה שהוא ששם ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. לפנות כל המקטרגים שהם ערוב של ישראל (רע) עם ערב רב, ובהם נאמר בשדה אשר יקצרון.

ועוד עיניך - אלו תלמידי חכמים, שהם העינים של התורה. אשר יקצרון בשדה - שמענישים את מי שנוגע באסור תורה. ועוד אשר יקצרון, שעליהם נאמר, מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר. לקצר - אינו רשאי להאריך. והם פוסקים תורה באסור והתר, פסול וכשר, טמאה וטהרה, ועושים כמה גדרות בתורה, שלא עושים פרצה ופרוד בשכינה, שהיא תורה שבעל פה. ומשום זה והלכת אחריהן, משום שיהו"ה שליט עליהם. זהו שכתוב (רות ב) ויאמר לקוצרים ה' עמכם. ומשום זה והלכת אחריהן, שפך צריכה האשה ללכת אחר בעלה.

אלקטה בשבלים - אלו לקוטות של התורה שיתפרנסו בהם בגלות. בין העמרים תלקט ולא תכלימוהו. ועליהם נאמר (שמות טז) וימדו בעמר. כלם במדה. עמר לגלגלת מספר נפשתיכם. ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר. שלא להוסיף ולא לגרע מדברי התורה. והצדיק זורק, והשכינה כונסת, ועליהם נאמר (משלי יא) יש מפזר ונוסף עוד. מה זה ונוסף עוד? זה העמוד האמצעי. ועוד מה זה ונוסף? זה מי שמפזר טעמי תורה, ונוסף בחדושו.

באותו הזמן ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה'. וזה הסוד של יברכה ה', יאר ה', ישא ה', שהם שנים עשר עינות מים, והם ו'ו שיוצאים מהצנור שהוא א והכל וא"ו. ומשום שבעלה שם, שהוא ו'ו בששת הפרקים של הזרועות, וששת הפרקים של השוקים, א באמצע העטרה על הגוף. ומשום זה ושתי מאשר ישאבון הנערים, שהם ברהטים בשקתות המים. נערים יש למעלה, ונערים יש למטה. והם פנים גדולות ופנים קטנות.

קם הנער (חנוך מט"ט) ואמר, רבנן, צעיר אני לימים מצדו של זעיר אנפין, ואתם ישישים מהצד של אריך אנפין, שהם ברהטים בשקתות המים, על

שלהם לשבעים ושנים גונים, אחר שהסוסים מנצחים את הקרב בתפלות. באותו הזמן בעלי הסוסים שממנים על התפלות, כלם פותחים בזמירות שירות ותשבחות והודאות. והשפה, שהיא הקלע, זורקת אבנים באהבה. והן חמש בחמשה תקונים של העין, שהם שלשת צבעי העינים, ושני העפעפים של העין.

ולאיוזה מקום נזרקים? לבת העין. זהו שכתוב (שמואל א-כ) לשלח לי למטרה. ושלשת צבעי העין הם מרקמים בשלשה לבושי שלשת האבות, ושני עפעפי העין שני נביאי אמת, שהם פותחים וסוגרים את העין, שהיא המראה של נביאי אמת. ומה הוא בת עין? השכינה התחתונה, עליה נאמר (כמדבר יב) ה' במראה אליו אתודע. ועליה נאמר לגבי משה, ותמונת ה' יביט. חמשה גונים הם ה'. בת עין זו י'. מי העין שכוללת כל הגונים? זו ו' שהיא פותחת וסוגרת.

קם אליהו ואמר, המנורה הקדושה, ה' הרביעית אני הוא. אומר, ודאי חמשה אור הם מבפנים, ומשום זה ה"ה הזו חמשה גונים מבחוץ, חמשה גונים שמאירים בהם מבפנים, והם גון לבן, גון אדם, גון ירק, גון תכלת, גון שחר. והלבושים שלהם ארגמן"ן. א' - אורפניאל"ל. ר' - רפאל"ל. ג' - גבריאל"ל. מ' - מיכאל"ל. נ' - נוריא"ל. אלו הם גוף לחמשה גונים.

אמר לו אליהו לרבי שמעון, המנורה הקדושה, ודאי עין ימין, כששורה בה יהו"ה ומאיר בה, וכן בעין שמאל, השכינה אומרת לעינים הללו מרב אהבה, (שיר ו) הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבני. שורפים אותי בשלהבות של אהבה שזורקים לכל עבר.

קם הנער חנוך מטטרו"ן, פתח ואמר, צעיר אני לימים ואתם ישישים, ולאור העינים שלכם ירדתי, שמאירים מעלה ומטה, ועליהם נאמר (רות ב) עיניך בשדה אשר יקצרון והלכת אחריהן. ומה הוא? שכל מקום שנותנים עיניהם - או מיתה או עני. ואלו הם העלמים שנפטר בקצור שנים. וכלם תחת ממשלתי בישיבת הרקיע. וזה למה? משום השכינה שיושבת ביניהם, ושם מאירה בעיניהם, שנאמר בו (דברים לב) אני אמת ואחיה.

שְׁתַּתְּרָבָה וְתַתְּגַדֵּל. בְּקֶרֶב הָאָרֶץ – בְּאֵלוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
בָּהֶם וְהָיָה זִרְעָךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ. וְלֹא תִפְסַק הַבְּרָכָה
מִמֶּנָּה, כַּמְבוּעַ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ישעיה נח) וּכְמוֹצָא מִים
אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִיָּמָיו.

שְׂאִין דוֹרוֹן חֲבִיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדוֹרוֹן
שֶׁל הַשְּׂכִינָה. אֲשֶׁרִי אוֹתָם זְרוּעוֹת שְׂמַעְלִים
אוֹתָהּ אֵלָיו. תִּפְלִין עַל יְדֵיהֶם וְעַל רְאֲשֵׁיהֶם. אֲשֶׁרִי
אוֹתָם רְגָלִים וּגּוֹף וְיָדַיִם וְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁבּוֹ עוֹלָה
הַדוֹרוֹן לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין דוֹרוֹן חֲבִיב לִפְנֵי
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדוֹרוֹן שֶׁל הַשְּׂכִינָה. אֲשֶׁרִי
הָאֵיבָר שְׂעוֹשָׂה בּוֹ מְצוּהָ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שֶׁבְּשִׁבְלָהּ יוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשֵׁרוֹת בְּכָל
אֵיבָר שָׁלוֹ. וְעַל זֶה הָאִישׁ מְכַרְיָזִים לְמַעְלָה: תְּנוּ
כְּבוֹד לְדִיוֹקָן הַמֶּלֶךְ.

וְעוֹד וְיָדֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְּפִיָּהֶם, יֵשׁ בְּנֵי אָדָם
שְׂמַעְלִים דוֹרוֹן לְגַבִּירָה, וּבָהֶם מְלֹאכֵי
אֱלֹהִים עֲלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. בְּאָדָם הַהוּא, בְּנִשְׁמָתוֹ
שְׂמַעְלָה דוֹרוֹן לְמֶלֶךְ, וּמֹרִידָה דוֹרוֹן מִמֶּנּוּ לְגַבִּירָה.
שֶׁכָּאֲשֶׁר מֹרִידִים דוֹרוֹן לְגַבִּירָה, וְיָדֵי אָדָם יוֹרְדִים
מִתַּחַת כַּנְּפֵי הַמְּלֹאכִים שְׁלוּחֵי הַגַּבִּירָה, וְנוֹתְנִים
לָהֶם הַשְּׂאֵלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת שֶׁשׂוֹאֲלִים מִהַגַּבִּירָה. וְכָל
מָה שֶׁהַגַּבִּירָה נוֹתֶנֶת, בְּרִשׁוֹת בְּעֵלָהּ הוּא הַכֹּל. וְאִם
לֹא נִכְנָסִים בִּירְאָה וְאֶהְבָּה, דוֹחִים אוֹתָם הַחוּצָה,
וְהַדוֹרוֹן שֶׁלָּהֶם נִמְסָר לְכָלֵב.

אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שֶׁהַגַּבִּירָה מְקַבֵּלֵת מִמֶּנּוּ דוֹרוֹן אוֹ
נוֹתֶנֶת לוֹ בִּידֵיהָ, שֶׁהָרִי וְדָאִי בֶן הַמֶּלֶךְ הוּא.
אֲבָל לְאַחֲרֵים, עַל יְדֵי שְׁלִיחִים נוֹתֶנֶת לָהֶם מִיְדֵיהָ.
אֵלוֹ יוֹצְאִים, וְאַחֲרֵים בְּאִים דּוֹפְקִים לְפִתְחָהּ, וְהֵם
בְּעֵלֵי הַתּוֹרָה, בְּעֵלֵי הַפֶּה.

וְאִם נִכְנָסִים בִּירְאָה וְאֶהְבָּה שֶׁל י"ה, הַהִיכָל נִפְתָּח
אֲלֵיהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לָהֶם לְשׁוֹן
לְמוֹדִים, וְשֵׁם לָהֶם דְּבוּר בְּפִיהֶם לְדַבֵּר לִפְנֵי
הַגַּבִּירָה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (ירמיה א) וַיִּשְׁלַח ה' אֶת יָדוֹ וַיִּגַע
עַל פִּי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי הִנֵּה נִתְּתִי דְבָרִי בְּפִיךָ, וְעֲלִיָּהֶם
נֶאֱמַר (הושע יב) וּבֵיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה. וְדַבְּרָתִי עַל
הַנְּבִיאִים, בְּדְבוּר מִמֶּשׁ.

וְעַם כָּל זֶה, כְּשִׁיכְנָסוּ לַהִיכָל כָּל הַנְּבִיאִים לְדַבֵּר
עִם הַגַּבִּירָה, הִיא לֹא מְדַבְּרַת עִמָּם, עַד
שֶׁנִּדְמָה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחִיּוֹת שָׁלוֹ. מֵהֶם

כֵּן זָחַלְתִּי וְאִירָא מַחֲוֹת דְּעֵי אַתְכֶם. בִּינְתִים
שֶׁהַשְּׂכִינָה רוֹצֶה לְהִיּוֹת מְשַׁקֵּית מִהַעֲלָמִים,
מִשְׂאִיבַת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, צָרִיךְ
לְהַשְׁקוֹתָהּ עַל יְדֵי צַדִּיק שֶׁהוּא צְעִיר לְיָמִים.

שְׂנִי נְבִיאֵי אֲמַת שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁתֵּי שְׂפָתִים, שֶׁנֶּאֱמַר
בָּהֶם (שיר א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. מָה זֶה
פִּיהוּ? זֶה הַשְּׂכִינָה, וְהֵם כְּנֶגֶד שְׁנֵי כְּרוּבֵי הָעֵינַן,
שְׂפּוֹתַחִים וְסוּגְרִים, שֶׁבָּהֶם מְאִיר הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי
בְּבַת הָעֵינַן, וְנִקְרָאת מְצֵדוֹ הָאֲסַפְקָלְרִיָּה הַמְּאִירָה,
וְכִשְׁפוֹתָם הָעֵינַן נִקְרָאת אֲסַפְקָלְרִיָּה שְׂאִינָה מְאִירָה.
וּבַת הָעֵינַן הִיא עֵינֵנו שֶׁל צַדִּיק, וְעֲלֶיהָ נֶאֱמַר (בראשית
כד) לַעֲת עָרַב לַעֲת צֹאת הַשְּׂאֵבַת. יָמִין וּשְׂמָאל
נִקְרָאוּ שְׂקִתוֹת הַמַּיִם, שְׂנִי נְבִיאֵי אֲמַת מוֹצִיאֵי מַיִם.

וַיִּמְד שֵׁשׁ שְׂעָרִים וַיִּשֶׁת עָלֶיהָ – זֶה הַשְּׂעוֹר שֶׁל
שְׁתֵּי שׂוֹקִים שֶׁהֵן בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד, ו' הַתַּחְתּוֹנָה. וַיֵּשׁ שֵׁשׁ עֲלִיוֹנִים ו' שֶׁהֵם
ו' עֲלִיוֹנָה שֶׁל שְׁתֵּי זְרוּעוֹת, שֶׁהֵן שְׂמַע יִשְׂרָאֵל. וְהַכֹּל
נִשְׁקָם מֵהָאֵם הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִיא א אֶלֶף בֵּינָה, וּבָהּ
נַעֲשׂוּ אַחַד, וַיִּשֶׁת עָלֶיהָ אֵל ה' הַתַּחְתּוֹנָה הַמְּלֻכּוֹת.

וְעוֹד וַיִּמְד שֵׁשׁ שְׂעָרִים, לְמַטָּה, הֵם שֶׁשָּׁה סְדְרֵי
מְשֻׁנָּה, וְהֵם מְאָכַל הַבְּהֵמוֹת שֶׁהֵם חֵיוֹת
הַקֹּדֶשׁ. לְאַחַר שֶׁהִיא כּוֹנֶסֶת אוֹתָם, זוֹרֶקֶת אוֹתָם
לְצַבְאוֹתֶיהָ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (משלי לא) וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ
וַחֲזַק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וּכְשִׁזּוֹרֶקֶת אוֹתָם לְמַטָּה, נִקְרָאת
זְרָקָא. וּמִשׁוּם זֶה יֵשׁ מְפֹזֵר וְנוֹסֵף עוֹד, שֶׁבְּעֵלָה
מוֹסִיף לָהּ.

קָמוּ הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים וּבְרָכוּ אוֹתוֹ. פְּתַחוּ
אוֹתָם הַזְּקָנִים בְּבָרְכוֹת וּבְרָכוּ אוֹתוֹ.

קָם אוֹתוֹ הַזְּקָן מֵאוֹתָם הַזְּקָנִים וְאָמַר, (בראשית מח)
הַמֶּלֶאךָ הַגָּאֵל אֲתִי מִכָּל רַע יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים.
מִי הַמֶּלֶאךָ? אִם הָיָה אוֹמֵר מֶלֶאךָ, הָיָה מְשַׁמַּע עַל
חַנוּךְ מִטְטֵרוֹ"ן. אֲבָל ה' בְּתוֹסֶפֶת הִיא הַשְּׂכִינָה
שֶׁהִיא בְּרָכָה, בְּרַכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר. יִבְרַךְ אֶת
הַנְּעָרִים, כָּל הַנְּעָרִים שֶׁנִּקְרָאוּ עַל שֵׁם נֵעַר, מִתְּבָרְכִים
עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַנְּעַר.

וַיִּקְרָא בָּהֶם שְׁמֵי – זֶה הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיוֹנָה. וְשֵׁם
אֲבוֹתֵי – אֵלוֹ הָאֲבוֹת. וְעוֹד יִבְרַךְ אֶת
הַנְּעָרִים – הַצַּדִּיק וְשְׁנֵי נְבִיאֵי אֲמַת. וַיִּדְגּוּ לְרֵב –
הַחֲכָמָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מלכים א-ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה,

עם דמדומי חמה. ואותם בעלי השמיעה היתה יוצאת הגבירה לפניהם, והיתה מכבדת אותם משום שהיו משמחים אותה עם הקדוש ברוך הוא שהוא ישראל, ועליהם נאמר (חבקוק ג) יהוה שמעתי שמעך יראתי.

שְׁלַכְל הנביאים כלם היה מקום ידוע וזמן ידוע, אבל למשה לא היה לא מקום קבוע ולא זמן ידוע, אלא בכל מקום היה מסתפל, ולא היתה הגבירה מתכפסית ממנו בכל תקון.

בְּרֵאשִׁית ברא אלהים את יהוה. ב' - ויאמר אלהים יהי אור יהוה. ג' - ויאמר אלהים יהי רקיע יהוה. ד' - ויאמר אלהים יקוו המים יהוה. ה' - ויאמר אלהים תדשא הארץ יהוה. ו' - ויאמר אלהים יהי מארת יהוה. ז' - ויאמר אלהים ישרצו המים יהוה. ח' - ויאמר אלהים תוצא הארץ יהוה. ט' - ויאמר אלהים פרו ורבו יהוה. י' - ויאמר אלהים הנה נתתי יהוה.

אֵלֹהֵי הם ל"ב אלהים של בראשית שהם כנגד ל"ב שבילים. א' - בראשית ברא אלהים את. ב' - ורוח אלהים מרחפת על. ג' - ויאמר אלהים יהי אור. ד' - וירא אלהים את האור. ה' - ויבדל אלהים בין האור. ו' - ויקרא אלהים לאור יום. ז' - ויאמר אלהים יהי רקיע. ח' - ויעש אלהים את הרקיע. ט' - ויקרא אלהים לרקיע שמים. י' - ויאמר אלהים יקוו המים. יא' - ויקרא אלהים ליבשה ארץ. יב' - וירא אלהים כי טוב. יג' - ויאמר אלהים תדשא הארץ. יד' - וירא אלהים כי טוב. טו' - ויאמר אלהים יהי מארת. טז' - ויעש אלהים את שני יז' - ויתן אתם אלהים ברקיע השמים. יח' - וירא אלהים כי טוב. יט' - ויאמר אלהים ישרצו המים. כ' - ויברא אלהים את התנינים. כא' - וירא אלהים כי טוב כב' - ויברך אתם אלהים לאמר. כג' - ויאמר אלהים תוצא הארץ. כד' - ויעש אלהים את חית. כה' - וירא אלהים כי טוב. כו' - ויאמר אלהים נעשה. כז' - ויברא אלהים את האדם. כח' - בצלם אלהים ברא אתו. כט' - ויברך אתם אלהים ויאמר ל' - ויאמר להם אלהים פרו ורבו. לא' - ויאמר אלהים הנה נתתי. לב' - וירא אלהים את כל. א' - ויכל אלהים ביום השביעי. ב' - ויברך אלהים את יום השביעי. ג' - אשר ברא אלהים לעשות.

נכנסים בדיוקן של שור, ומהם בדיוקן של נשר, ומהם בדיוקן של אריה, ומהם בדיוקן של אדם. ויש מי שנכנס בכל אותם הדיוקנאות. ואם יהוה עליו, אדנ"י שפתי תפתח בודאי, ההיכל נפתח אליו. ואם שם יהוה אינו שם בכל אותם הדיוקנאות, הגבירה היא כבודה בת מלך פנימה, והיא נסתרת בהיכל, ומדברת עמהם על ידי שליחים כפי דיוקניהם ומזלם.

וּמִשָּׁה היה שלם בארבע חיות. ושם יהוה עליו, כמו זה ש' מן משה שלש חיות, אריה שור נשר. מ'ה ודמות פניהם פני אדם? שם יהוה עליו. מנין לנו? זהו שכתוב (שמות ז) ואמרו ל"י מ"ה שמו"ו מ"ה אמר אליהם. ומשום שהוא שלם בכל, נפתח אליו ההיכל. זהו שכתוב אדני שפתי תפתח. ונאמר בו (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו וגו'. ותמונת ה' ביט. שהיא הגבירה. מה שאין כן שאר הנביאים שאינם שלמים כמותו.

וּמִיָּד הרי אלה יוצאים, והנה אחרים דופקים לפתח, והם בעלי הפנים שיודעים את שבעים הפנים לתורה. ואם נכנסים ביראה ואהבה, נפתח להם השער, ונכנסים ולא יכולים להסתפל בפניה של הגבירה מהענוה שלהם, ונופלים על פניהם בנפילת אפים. זהו שכתוב (יחזקאל ג) ואפל על פני. נותנים להם בקשותיהם ויוצאים.

וְהִנֵּה אחרים נכנסים כמו יחזקאל או כמותו, והם בעלי עינים שנאמר בהם וגבתם מלאת עינים. שהם לאותיות, והאותיות ממנו, הם מלאת עינים, מלאות מכמה מצוות, שהם כל מצוה נר מצוה, שנאמר בה מצות ה' ברה מאירת עינים, ודופקים לשער. אם הם כדאים, הגבירה משגיח מן החלונות מציץ מן החרפים של ההיכל אליהם, אבל לא שיכנסו להיכל. ונאמר בהם וארא, כמו יחזקאל שאמר וארא, וכמו ישעיה שאמר ואראה את ה', שודאי לא אמר ואראה ה', אלא את ה', וזו השכינה שהיא המראה של הקדוש ברוך הוא שבה נראה לנביאים.

הִנֵּה אלה יוצאים, ואחרים באים ודופקים לפתח, והם בעלי האזנים שבהם שמיעה, והם זריזים שהיו מקדימים למצוות, והרי קוראים קריאת שמע

בסוף של התורה כדי לכסותו בגלות, שעליו נאמר (שם א) כל הבן הילוד היארה תשליכהו.

שהיא אור התורה, שהוא אור, תשליכהו. וכל הבת, שהיא נר מצוה, תורה שבבעל פה – תחיון. כל אלו שיתגדלו בה, משום שהיה עתיד להוציא מושיע. ולא עשו כף המילדות, שהם בעלי המשנה, ותחיין את הילדים, משום שהיו פוחדות מן הקדוש ברוך הוא. זהו שפכתוב (שם) ותיראן המילדות את האלהים וגו'. ובבן הזה הילוד היארה בו תשליכהו. והמשפלים יזהרו כזהר הרקיע וגו'.

ביום הששי אלף הששי, בו יגל פזק, בו יג"ל פ'רןן ז'רע ק'דושים, ועליו נאמר (בראשית לא) יגר שהדותא, ויעקב קרא לו גלעד. והצדיק הוא עני. ושני משיחים יקומו כף, אחד כנגד בית ראשון, שהיא ה' העליונה, והשני כנגד בית שני, שהיא ה' התחתונה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, מ"ה מן משה ששולט ורוכב עליהם. ע"ב תלויים מן י"הוה י"הוה ארבע פנים של אריה, ארבע של שור וארבע של נשר, והם עולים אלף ומאתים, ובהו רוכב מ"ה חיה של אדם שהוא משה.

והכל מתעכב עד שיבא שילה שהוא משה בגימטריא מ"ה, ארבעים וחמש שנים אחר אלף ומאתים שנים. וכל הארבע אותיות יורדות בצדיק ונקשרות בו, משום שהוא קשר של יחוד, ומי הוא? יהו"ה העמוד האמצעי מאיר בצדיק, להקים בו את השכינה שהיא אדנ"י, דין בגלות.

ומשום שהצדיק נקשר בגבורה שמשם העשר, השמאל דוחה, ולא יגאל משם עד שיתקשר הצדיק בימין, שהוא עני וחכם, ששם הצדיק הוא מסכן וחכם, ומלט הוא את העיר בחכמתו. מי העיר? זו ירושלים, שנאמר בה ונלכדה העיר, ולא ימות משיח. ומשום עניותו וחקמתו יציל את הקריה, משום שהוא עני וחסוב כמת.

ועתידים שלא ישארו בתורה אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה. אחד מעיר – שמגן על הקריה, וזה שילה, שדרגתו העמוד האמצעי. ושנים ממשפחה – שני משיחים מהצד של שני

אלו השלשה עולים על כל ל"ב אלהים של מעשה בראשית. וזה סוד (שמות ג) וירא אליו מלאך ה' בלפת אש. בלפת האש של התורה, וזהו (ישעיה ג) כי יום נקם בלבי. ובהם פועלים ארבעים ושנים אותיות של יהו"ה בם, וכלם נכללים בבת שבע, והם שבעה שמות של ארבעים ושנים אותיות אבג יתן קרע שטן נגד יכש בטר צתג חקב טנע יגל פזק שקו צית. עליהן נאמר (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך. ובהם וישתחו ארצה שבע פעמים.

יעקב שהציל אותו מעשו בגלות, ששם בת שבע. וכל זה היה יודע יעקב ברוח הקדש והיה מזכיר אדני אל הקדוש ברוך הוא, שהוא האדון ששומר אותו את אדני בגלות. כנגד שבעה השמות הללו הם שבעה ימי בראשית. והן ארבעים ושנים אותיות לכושים לעשר האמירות, (ועשר אמירות) ושלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית ושלשה אלהים של ויכלו, עולה הכל מ"ה, להראות ששם קבור בגלות ההוא שנאמר בו ואמרו ל"י מ"ה שמו"מ"ה, וזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ושלמות הלילה בליל שמורים, שהינו ע"ב בחשבון בליל, בו מאיר מ"ה, שהוא השם המפרש של הגלות, שהוא קבורה של השכינה.

ובשיבא ליל הגאולה שלו, מאיר לו מ"ה שהוא שם המפרש. באותו זמן בן שואל לאביו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבו (שם ג) משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם. ואם יתמהמה חפה לו. אבג יתן – ויקבר א'תו ב'גי' תורה יצוה. לנו משה צפון בתורה. קרע שטן – קרע שהוא בים, שנאמר בו יהי רקיע בתוך המים. י' מן רקיע הוא עקר היחוד ובו קרע את הים. ויהי מבדיל, שט"ן, שהוא מבדיל בין מים למים.

אבג יתן – בראשית אב"ג תש"ר באותיות א"ת ב"ש. קרע שטן – יהי רקיע ביום השני. נגד יכש – היום השלישי, נגד כל עמך אעשה נפלאות. בטר צתג – ביום הרביעי, בו שבר האורות והחשיך להם, זהו שפכתוב (ישעיה כד) וחרפה הלכנה ובושה החמה.

חקב טנע – ביום החמישי יצאו הזרעים של האילנות, משום שהוא ח"ק בט"ן, והיא ה' שנאמר בה (שמות ב) ותשם בה את הילד. ותשם

בְּאוֹתוֹ זְמַן, (שם מב) ה' כַּגְבוּר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָה יָרִיעַ אֶף יַצְרִיחַ עַל אֵיבּוֹ יִתְגַּבֵּר. יָרִיעַ - בְּתַקִּיעָהּ, וְזֶה רְבִיעַ. יַצְרִיחַ - בְּשִׁבְרִים, וְאֵלוֹ שְׁנֵי גְרָשִׁין. עַל אֵיבּוֹ יִתְגַּבֵּר - בְּתַרְוּעָה, וְזוּהִי שְׁלֵשֶׁלֶת, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹפֵר מֵהַפֶּךָ קִדְמָא, זָקַף קִטְן, זָקַף גְּדוּל. מַה זֶה מֵהַפֶּךָ? אֵלֶּא מֵהַפֶּךָ מִמְשַׁלֵּת הָאֲמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, לְמַמְשְׁלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבְאוֹתוֹ זְמַן וְהַפְּכָתִי אֲבָלָם לְשִׁשׁוֹן. זָקַף גְּדוּל זָקַף קִטְן. וּבְאוֹתוֹ זְמַן יִתְקַיֵּם (ישעיה ס) הַקִּטְן יִהְיֶה לְאֶלֶף וְהַצֶּעִיר לְגוֹי עֲצוּם אָנִי ה' בְּעַתָּה אֲחִישְׁנָה. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, אִם זָכוּ - אֲחִישְׁנָה, וְאִם לֹא זָכוּ - בְּעַתָּה, בְּעַת ה'.

צָרִידֶיךָ לְדַעַת מַה זֶה עַתָּה שְׁעָלֶיךָ נֹאמֵר (תהלים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת לְה' הִפְרוּ תוֹרַתְךָ, וְזֶה יֵשׁ עַת וְיֵשׁ עַת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ויקרא טז) וְאֵל יִבָּא בְּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וּמִשׁוֹם זֶה אָמַר (קהלת ה) עַת לְבָכוֹת וְעַת לְשִׁחּוֹק. וְסוּד הַדְּבָר - מִיָּד שִׁיבָא בְּכִיָּה, עַת שֶׁל דַּחַק לְיִשְׂרָאֵל, מִיָּד יִהְיֶה לָהֶם עַת גְּאֻלָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ירמיה ל) עַת צָרָה הִיא לִיעֶקֶב וּמִמֶּנָּה יוֹשֻׁעַ. שְׁהָרִי רַבִּים הָיוּ עַתּוֹת שֶׁל צָרָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים ט) מִשְׁגָּב לַעֲתוֹת בְּצָרָה.

מִי יְכוּל לְדַעַת הָעַת הַהִיא בִּינִיָּהֶם? אֵלֶּא עַת שֶׁל בְּכִיָּה הִיא, וְסוּד הַדְּבָר - בְּכִי יִבָּאוּ. בְּכִי שֶׁל דְלוּת, שְׁכָף עוֹלָה חֲשׁוּבֹן בְּכִי כְחֲשׁוּבֹן ד"ל. וְכִיּוֹן שְׂרָאָה מִשָּׁה הַדַּחַק הַזֶּה שֶׁל דְלוּת לְיִשְׂרָאֵל, נֹאמֵר בּוֹ וְהִנֵּה נַעַר בְּכָה. מִיָּד מַה כָּתוּב אַחַר בְּכִיָּה? וַתַּחַמַּל עָלָיו, בְּפָדוֹת. וְסוּד הַדְּבָר - וַיִּתְמַהֲמַה וַיִּחְזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבְיָד אִשְׁתּוֹ וּבְיָד שְׁתֵּי בָנָתָיו בְּחַמְלַת ה' עָלָיו. שְׁכָף עַתִּידִים לִהְיוֹת בְּדוֹר שֶׁל הַגְּלוּת הָאֲחֵרוֹנָה, כְּמוֹ אוֹתָם אֲנָשֵׁי סְדוּם וְעַמּוֹרָה. וּמִיָּד וַיִּצְאָהוּ וַיִּנְחָהוּ מִחוּץ לְעִיר. וַיִּצְאָהוּ - מִן הַגְּלוּת. וַיִּנְחָהוּ - מִמִּי הַמַּבּוּל.

וְעוֹד, וְהִנֵּה נַעַר בְּכָה, ב"ו כ"ה, שְׁנֹאמֵר בּוֹ וַיִּפֶן כ"ה וְכ"ה. וְהוּא כְּלוּל מִחֲמָשִׁים שְׁעָרִים שֶׁל בִּינָה שֶׁנִּמְסְרוּ לְמִשָּׁה, וּבְהֶם וַיִּךְ אֶת הַמִּצְרִי, וּבְהֶם הִכָּה חֲמָשִׁים מִכּוֹת בְּמִצְרַיִם, וְעָלִיָּהֶם נֹאמֵר מִי יִרְפָּא לָךְ. זֶהוּ שְׁכָתוּב מִחֲצָתִי וְאָנִי אֲרַפָּא. בְּמַה שְׁמַחֲצָתִי אֶת הַמִּצְרַיִם, אָנִי אֲרַפָּא לָךְ. וּבְשִׁבִיל זֶה מַה אַעֲיִדְךָ. וְשְׁלָמוֹת הַכָּתוּב - הַכַּת יְרוּשָׁלַיִם, מַה

עֲמוּדֵי הָאֲמַת שֶׁהִגְנוּ עַל מִשְׁפָּחָה שֶׁהֵם עֲשִׂירִים בְּתוֹרָה וּבְנְבוּאָה. וְהָאֲחֵרִים כָּלָם עֲנִיִּים בְּתוֹרָה וּבְנְבוּאָה. וּבְזָכוֹת שְׁלֵשֶׁת אֲלֵה, וּבְעֲנֵי שְׁלֵהֶם, יִנְצְלוּ מִמִּיתָה וְצָרוֹת וַיִּפְקֹד בְּרַחֲמִים. וּמִשׁוֹם זֶה שְׁמַאל דּוֹחָה וַיִּמֵּן מִקְרַבָּת.

שָׁקוּ צִית - בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא הָאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי, בָּה קִץ הַיָּמִין. וְסוּד הַדְּבָר - כּוּז"ו בּמוֹכ"ס"ז כּוּז"ו, י"י אֲלֵהִינוּ י"י. אֲלֵהִינוּ הִיא הַשְּׁכִינָה הָעָלְיוֹנָה, עָלֶיךָ נֹאמֵר (רות ג) וּגְאֻלְתֶּיךָ אָנֹכִי חִי ה' שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר, וְזֶהוּ כִּי יוֹם נָקַם בְּלִבִּי. וְעוֹד, לְלִבִּי גְלִיתִי. זֶה הַשֵּׁם שֶׁל שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת בּוֹ נִבְנְה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא זְרוּעַ יָמִין, וּבוֹ נִבְנְה הָעוֹלָם שֶׁהִיא שְׁכִינָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים פט) אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, וְהוּא חֶסֶד, שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת, וְעָלִיָּהֶם נֹאמֵר הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֶ"ב קָל וּבָא מִצְרַיִם. עֶ"ב זֶה י"י י"ה י"ו י"הו"ה. הָרִי כָּאֵן עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת, וְעוֹלוֹת לְשְׁבָעִים וּשְׁתַּיִם בְּחֲשׁוּבֹן, וְתַלּוּיִים מֵהֶם שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת, וְאֵלוֹ הֵם.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע יז"ל מב"ה הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"ם יי"ל הר"ח מצ"ר ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"ם הי"י מו"ם וה"ו אנ"י וה"ו ראשי תבות וא"ו, שלש עשרה מדות של רחמים, עליהם נאמר (ישעיה נד) וברחמים גדלים אקבצך.

וְאֵלוֹ הֵם שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה מְדוֹת הַרַחֲמִים שְׁכָרַת עִם מִשָּׁה לְהוֹצִיא בָהֶם אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת, וְיֵשׁ בָּהֶם שְׁבָעִים וּשְׁתַּיִם תְּבוּת, שֶׁהֵן חֶסֶד זְרוּעַ יָמִין, וּבְהֶם מְאֵתִים וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת בְּחֲשׁוּבֹן גְּבוּרָה. וְאוֹתָן הַתְּבוּת נִכְנָעוֹת תַּחַת הַתְּבוּת, וְזֶהוּ וַיַּעֲבֹר, עֶ"ב רִי"ו. וְזֶהוּ הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֶב קָל. וְזוּהִי י"י י"ה י"הו"ה יו"ד יו"ד ה"א יו"ד ה"א וְא"ו יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, וְהֵן עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת, וַיּוֹצֵאוֹת מִן י"י י"ה י"הו"ה, וְזֶהוּ הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֶ"ב קָל.

עולה. באותה דרגה שהורידו את השכינה עד עפר, כף יורדים אותם שהורידו אותה. וכמה שהם יורדים, כף השכינה שהיא מזלם עולה עד שמגיעה למקום שהורידו אותה משם. ומיד שעולה למקומה, מיד הקדוש ברוך הוא מקבל אותה בימין. זהו שכתוב (בראשית ח) וישלח ידו ויקחה ויבא אתה אליו אל התבה.

באותו זמן והמים היו הלוך וחסור, שהם ערב רב, עד החדש העשירי. בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים, שהם האבות, ומתעוררת זכותם על ישראל. שעד אותו זמן תמה זכות אבות. משם ואילך חלה זכות אבות באותו זמן, ובכך צדיקים יראו וישמחו וגו' והרשעה כלה בעשן תכלה וגו'. בכך ודאי, שהוא חסד זרוע ימין כסא, משום שהכסא מתתקנת בימין. זהו שכתוב והוכן בחסד כסא, ובה ותמלך אתה הוא ה' אלהינו.

באותו זמן שהקדוש ברוך הוא יושב על כסא של חסד שהוא של רחמים, נאמר אל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות. באותו זמן ולא יכנף עוד מוריה.

ובל זה מצדו של עץ החיים. ומצד של העץ של טוב ורע, האתרוג דומה לצדיקים, והדס לבינונים, וערבה לרשעים. ובשכינה נאמר בה ומלכותו בכל משלה. אף על גב שנאמר בה עץ חיים היא למחזיקים בה. היא שולטת על עץ הדעת טוב ורע, מהצד שלו היא קרובה למלך. (ומהצדדים הללו לפעמים הנקבה היא קרובה למלך). זהו שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש, מצד הימין. היא לפעמים רחוקה ממנו מצד השמאל. ואל יבא בכל עת אל הקדש. מצד הימין היא לא מקבלת טמאה. טוב הוא ימין. אבל מקומה מקבלת טמאה מרע ומות, באותו מקום אין לו קרבה. (אל הקדש, היא לא מקבלת טמאה, אבל מקומה טוב מקבלת טמאה מרע, ומאותו המקום שאין לו קרבה).

ושם צריך להקריב קרבן, וקטרת להרחיק רוח טמאה מאותו המקום, ולקרב הזכות לשמאל הגבירה, ולהרחיק משם השפחה. ומשום זה כל השמות יש בה.

שנני מעשה זה שבת. שהיא כל מעשיו כל אחר יד, וסוד הדבר - כל אחר יד, כל - שהוא צדיק,

אשה לך ואנחמך, כי גדול כים שברך מ"י ירפא לך. מיד שופר הולך אתנח יתיב.

באותו זמן מתעורר משיח, שהוא כמו נח שנאמר בו זה ינחמנו ממצענו, שהוא כבד המלאכה. ומעצבון ידיו, שנאמר בהם אשר עבדו בהם בפרך. וזהו אתנח, את האלהים התהלך נח (בראשית ו). ויתמו חטאים מן הארץ, וערב רב מ"ץ ותב"ן שאור וחמץ.

וישארו ישראל סלת נקיה, שעליהם נאמר (דברים כה) תמחה את זכר עמלק מתחת השמים. שהם שנשארו ממי המבול שנאמר בהם ומחיתי את כל היקום, שהם היו עומדים על ישראל בחמש, משום שהם ראשים עליהם בגלות. ומיד שנמחו, יושב הקדוש ברוך הוא על כסאו, שנשבע שבועה שלא ישב על כסאו עד שימחו מן העולם. זהו שכתוב כי יד על כס יה מלחמה וגו'. וזהו אתנח יתיב.

באותו זמן שיושב על הכסא, ימחל לישראל מכל החטאים שעשו. זהו שכתוב ועתיק הימים יושב, לבושו כשלג לבן. לקים אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. כסאו שביבי אש, אם יאדימו פתולע כצמר יהיו. ועוד, אם יהיו חטאיכם כשנים - מהצד של יצחק, כשלג ילבינו - מהצד של אברהם, שבו מתלבנים.

באותו זמן שהקדוש ברוך הוא יושב על כסאו, מיד נח. ותנח התבה, שורה על הרי הקללה לעשות בהם דין, שהם הרי אררט, ההרים החשוכים של הגלות ארורים בגלות. זהו שכתוב (דברים כח) ארור אתה בעיר וארור אתה בשדה.

שבאותו זמן יורדים כל הקללות על ישראל כדי שיתכפרו מחטאייהם, וכל הזכיות יורדות על הרשעים לקבל בהם שכרם, וסוד הדבר - והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. עלים - עולים הזכיות. וירדים - יורדים החטאים. והכל עולים ויורדים בסלם הזה. ובטעמים הוא סלם. וזהו שופר הולך רביע דרגה, שני טעמים.

באותו זמן עולה הזכות של ישראל למעלה, ויורדים חובותיהם, כמו שבארנו. מה זה עלים וירדים? אלא מי שחטאו יורד - זכותו

מה זה ואולי? אלא ואולי אם ירצה הקדוש ברוך הוא שתפל בשעה של מזונות. שהרי אשתו עשתה, ואולי אם רוצה בעלה שיהיה מקים מה שהיא עשתה בלי רשות של בעלה. וכמו זה אין השעה עומדת, שהיא שכונה, לאותו אדם, אלא אם יבא בגלגול באותו האדם (בעלה) של אותה השעה. וסוד הדבר - בזאת יבא אהרן אל הקדש. ובלי בעלה נאמר (ויקרא טז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. (שם) והזר הקרב יומת. ואין מיתה אלא עניות. והזר הזה לא כזר אחר של מום זר, אלא זר מבעלה.

אשרי מי שנפגש בשעה שנברא מששת ימי בראשית, שלכל נשמה יש עת וזמן בגלגול, כמו שאמר קהלת (קהלת ג) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. וזו השכונה התחתונה, שהיא זמן ועדן לכל ספירה וספירה ולכל גלגול וגלגול.

והיא עדן ועדנים וחצי עדן. שכל העדנים יפה. מה זה וחצי עדן? אלא כמו פלג המנחה, בשמאל נחלקת לדין, ובמימין לרחמים. בעמוד האמצעי נשלמת. וכשנחלקת בימין ושמאל, נאמר בה לאסתר (אסתר ה) מה בקשתך עד חצי המלכות ותעש. והיא כח יהו"ה, חצי שלה יד ימין, וחצי שלה יד שמאל. כנגד שניהם הזכיר קהלת עשרים ושמונה פעמים עת. זהו שכתוב (קהלת ג) עת ללדת וגו'.

ראה שלא הצליח - ונתן את הבית את אבניו ואת עציו, והרפיב אותו בגוף אחר, כמי שמרפיב אילן ממין תפוחים במין חבושים, ושם משתנה האילן והפרי שלו. וזהו שנוי השם. ראה שלא הצליח - עוקר אותו משם, ומשנה אותו בכל מעשיו מכל מה שהיה בראשונה ומכל הציוורים שלו, וסוד הדבר - (איוב יד) משנה פניו ותשלחהו.

הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר. בקרקע ששם נטע אותו והצליח והתפשטו פניו ושרשיו עד אלף דור, זו השכונה. זהו שכתוב דבר צנה לאלף דור. ועליהם נאמר (שיר ח) האלף לה שלמה. ואלה אלף עולמות של פסופים שהרפיב את האדם על כלם, וסוד הדבר - (דברים ה) ועשה חסד לאלפים. למי? לאהביו ולשמרי מצותו לאלף

אחר יד - שהיא שכונה, זה שנוי מעשה. ובזמן שהיא כלאחר יד, אין שם כריעה שנאמר בה כל הכורע כורע בברוך. שועל בזמנו השתחוה לו. שבזמן שהיא כלאחר יד, נעשית זנב. ועם כל זה שאמרו שועל בזמנו השתחוה לו במקומו.

אבל חוץ למקומו תהיה זנב לאריות, ואל תהי ראש לשועלים. שהרי צדיק גמור - אף על גב שירד מדרגתו ונעשה זנב לאריות, עליו נאמר (תהלים לו) לא ראיתי צדיק נעזב. מה הזנב שלו? אותו הקוץ של האות ד' מן אחד, שהיא י' קטנה, השכונה התחתונה, עליו נאמר (משלי כד) כי שבע יפול צדיק וקם.

בא וראה, הגלגול של אות ו' הוא שיוצא בשעתו, שעליו נאמר מזל שעה גורם. כמו שבארונה בעלי המשנה, אין מזל יום גורם, אלא מזל שעה גורם. באברהם מה כתוב בו כשבא בגלגול? (בראשית ט) וישכם אברהם בבקר אל המקום, כדי להקדים אותה. מה כתוב ביצחק בגלגולו? (שם כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. יצא אליה לשדה, משום שנאמר בה (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון ארחים.

אחר - להקדים לחפש אותה בבקר, והשני - לחפש אותה בערב. מה כתוב ביעקב? (בראשית כח) ויפגע במקום. פגע בה. אשרי מי שפוגש בה, כמו יעקב שעליו נאמר וילן שם. ואותה לינה היא לוויה. מיד שפגש בה, (שם לב) ויפגעו בו מלאכי אלהים. ועם כל זה שפגש בה, היה שומר אותה ולא התאחד אתה עד שבא בעלה. וזהו (שם כח) וילן שם כי בא השמש, שבשבילו (שם לב) ויזרח לו השמש, שהוא משה שבא בו בגלגול רוחו של משה.

סדר הלימוד ליום כא אב [יום 316 בשנה]

ומשום זה יעקב ומשה היו עומדים בדרגה אחת בעמוד האמצעי, אבל זה בגוף, וזה בנשמה שלו. ומשום זה אין השעה עומדת לכל אדם, שהיא השכונה בלי בעלה. ומשום זה, כשדחקה השעה לרבי פדת, ואמר, אם תרצה שאחריב העולם, ואפשר שתפל בשעה של מזונות, ואולי שתפל.

על שלש חיות נאמר, הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר. אדם צוה לאלף דור. בא רבי שמעון לנשקו, ופרח למעלה. אמר רבי שמעון, זקן זקן, עליך נאמר (מלאכי ב) הלוא אב אחד לכלנו. בדיוקן שלמעלה, אבינו שבשמים. אשרי חלקנו שזכינו שיהיה לנו בך חלק.

ומה היה? פשתים, שנאמר בו (שמות כח) ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה. אמר לו רבי אלעזר, אם פן שהתפסטה בו הערוה - הוא טוב! אמר לו, בני, לא כל העריות שוים. זה לא הקריב הקרבן הזה אלא לקרב את ערותו לה, שנאמר בו (ויקרא יח) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'. ומהי ערותו? הנהמה הרעה, הערלה הנקבה, שערלה היא שנאמר בה אדם הראשון מושך בערלתו היה.

ומהי האם של הערבוביה הרעה? פרי העץ של טוב ורע, שנאמר בה (בראשית ג) ותקח מפריו ו'תאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל. ומהי? לילי"ת, משם באים הערב רב, שהם מערבים בישראל, שנאמר בהם (ישעיה א) הוי גוי חטא, שהם זרע מרעים בנים משחיתים וגו'. ואמרו אלה אלהיה ישראל לעגל. ומשום זה (בראשית ד) ואל קין ואל מנחתו לא שעה.

והרי נאמר בקדוש ברוך הוא, (תהלים קמה) ורחמי על כל מעשיו, ונאמר כי לא אחפץ במות המת, וקבל אותם, וכל שכן לקרבנו של קין. אלא שהיה רצונו לרע, כמו שנתבאר. אבל הכל היה רצונו בקרבנו לקרב את השכינה, לאותו שנאמר בו (דניאל ז) ועתיק הימים יושב, לבושו כשלג לבן, ושער ראשו כצמר נקי. במה? באותו שהקריב מבכורות צאנו ומחלבהן. ומשום זה וישע ה' אל הכל. והרי נתבאר.

ומיד כשלא התקבל קרבנו של קין, ויחר לקין מאד. ויאמר ה' אל קין למה חרה לך שלא התקבל קרבנך? אם תיטיב מעשיך בגלגול - שאת לך בעולם ותתקבל בתשובה, ואם לא - לפתח חטאת רבץ.

הנה כאן אדם של עשייה ויצירה, אדם של בריאה, שבארוה על תפארת. מה זה בצלמו בצלם?

דור (שם ז). פיון שהצליח בכל גלגול ובכלם נטהר והצליח, נאמר בו ועשה חסד לאלפים.

אבל לרשעים שלא מצליחים בכל מקום, מה כתוב בהם? יפל מצדך אלף. אין להם חלק באלף העולמות הללו. וסוד הדבר - (קהלת ח) ובכן ראיתי רשעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו. מה זה וממקום קדוש יהלכו? שהרי אם הם רשעים, אז לא היה להם ממקום של קדשה? אלא ודאי ובכן ראיתי רשעים, משום הרשעות שלהם אין להם חלק בקדשה.

בין כך הנה מזדמן הזקן של הזקנים אליו, ואמר לו, לא כל הרשעים שוים, שיש רשע גמור, ויש רשע שאינו גמור. הרשע שאינו גמור יש לו חלק בקדשה ויש לו חלק בטמאה, ששניהם התערבו בו, ועל זה נאמר ראיתי רשעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו, ולא אמר ראיתי רשעים גמורים. שהרשע הגמור אין לו חלק בקדשה ודאי.

אבל רשע שאינו גמור, יש לו חלק בקדשה. וכדי להטהר מהטמאה, מורידים אותו בגלגול, ולזה אין שעה ועת וזמן ידוע, אלא יבא כמה פעמים בגלגול עד שיטהר מאותה הנהמה. לאמן שהיה לו כלי של כסף מערב במין אחר, רצה לבררו וללבנו, מה עשה? היה יוצק אותו בכלי כמה פעמים, וזרקו לאש עד שהתברר והתלבן, וסוד הדבר - (איוב כב) אשר קמטו ולא עת נהר יוצק יסודם.

איזה נהר? זה נהר דינור ששם יוצק הנשמה עד שמתלבנת. ומה זה אשר קמטו ולא עת? אלו תשע מאות שבעים וארבעה דורות שהתקמטו בלא עת והסתלקו בלא עת טרם זמנם, וזרק אותם הקדוש ברוך הוא בגלגול על כל דור ודור, והחזיר אותם ליסוד.

וזהו ונהר יוצק יסודם, שהם ד' יסודות של ארבעה פרצופים, שהם פרצוף אדם ופרצוף אריה ופרצוף שור ופרצוף נשר, שממנים על מים ואש ורוח ועפר. אריה ממרפכה, וגלגולו מים. שור מרפכה, וגלגולו אש. נשר מרפכה, וגלגולו רוח. אדם מרפכה, וגלגולו עפר. זהו שכתוב ואדם אל עפר ישוב.

מחים - הנה חמש. ושני פנפי ראה ושתי כליות שנחשבות עמו מבפנים - הנה תשע. ואמר נעשה אדם, זה הלב, שיהיה שלמות הכל.

ואחר כך ירד לגוף ואמר נעשה אדם. שעל הגוף, צואר וקנה ונשט - הנה שלש, והגוף ושתי הזרועות - הנה שש, ובכרית ושתי שוקים - הנה תשע. נעשה אדם - העשירית לכל, זו הנקבה. בכל מקום הנקבה זו היא שלמות העליונים והתחתונים. וכך הולך בכל איבר ואיבר ובכל ספירה וספירה, ואמר נעשה אדם, עד שנכללת השכינה בכל ספירה ובכל איבר.

באותו הזמן שנשלמו כל האיברים בה, כל אחד לעשר כמו זה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א. אחר כך יורד לארבע החיות שמהם נטל אדם שהם יהו"ה, ואמר נעשה אדם, שתהיה השכינה כלולה מכל צד. וכך יורד למטה לכל צבא השמים ואמר נעשה אדם, וכך למטה בבני אדם. ואלעזר בני נקט את הכלל הזה בידך - שבכל מקום שאין שם שכינה, אין שם שלמות, ועלת העלות לא שרוי שם. ומשום זה האדם בלי הנקבה הוא פגום ולא שורה עליו הקדוש ברוך הוא. אמר רבי אלעזר וכל החברים של שם, אלו לא באנו לעולם אלא לשמע זאת - מספיק.

ועוד אמר רבי שמעון, הברכות אין יורדות על ביתו, ולא הנביעה, עד שהשכינה מתחברת עם הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (בראשית ב) כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ. למה? משום שאדם אין, שעליו נאמר (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך, ואדם לא נקרא בלי נקבה, ומשום זה כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ.

והארץ היתה תהו ובהו, וכל הבנינים היו חרבים ויבשים בלי נביעה, עד שבאה השכינה. ומשום זה (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. ותרגם אונקלוס, בכל מקום שאשרה את שכינתי. שכל הברכות מתכנסות בו.

ובשבילן נאמר כל הכורע כורע בברוך. מה זה ברוך? כ' פתר. ר' ראשית חכמה. ב' האם העליונה והאם התחתונה. ו' כולל שש

שתי הדמיות שלו למעלה. אלו הם ו"ו, שתי ווי"ן, הם שני דיוקנאות של א' שהוא האדם של האמצע. **שהשכינה** העליונה היא דמות אדם עליון, שהוא חכמה, והשכינה התחתונה דמות אדם, שהוא העמוד האמצעי. ועוד, העמוד האמצעי בדיוקן של פתר, וזה אדם של בריאה. ואדם של יצירה צדיק בדיוקן החכמה. ומשום זה (מלכים א-ה) ויהיה נתן חכמה לשלמה. שהוא צדיק ברית שלום, שלום ה'. ושכינה התחתונה אדם של עשיה, דמות השכינה העליונה.

ועוד אדם מהצד של וא"ו הוא ארץ אפים, וזה אדם של בריאה, אדם של יצירה, זעיר אנפין מהצד של וייצר. יו"י אלו הם הספירות של בריאה ויצירה ועשיה התחתונים. ועוד, בראשית בראשית, והם אדם של בריאה ויצירה ועשיה התחתונים, ואדם של בריאה ויצירה ועשיה העליונים.

ומצאנו שטמונים בספרו של חנוך, שאדם בחשבון קטן הוא תשע, וכל ספירה נקראת אדם, והשכינה התחתונה דמות אדם. בראשונה עלת העלות אמר לכתר נעשה אדם, יהיה הראש ממך, זהו שכתוב (שיר ז) ראשך עליך כפרמל.

הראש הנה אחד, ומצחו ושתי עינים ושתי אזנים - הנה שש, ושתי פנים וחתם - הנה תשע. נעשה אדם, הנה הפה שיהיה עשירית, הכלל של הכל. אמר לו רבון העולם, כל עמל האדם לפיהו, וכל גלגוליו לפיהו, ואפשר שינתן בשעה של מזונות? אמר לו, אני אשתתף עמכם, לא יהיה עמל בפיהו. באותו זמן ברא הכל בלי עמל וגיעה. זהו שכתוב (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם.

אמר רבי אלעזר, ומה עמל היה למעלה וחסרון של מזון? אמר לו, כן, שאותו אדם קדמון היה בונה עולמות ומחריבן, משום שעלת העלות לא היה משתתף שם, משום שעד עכשו לא היה שלם עם נקבתו. ומשום זה אמר (בראשית א) נעשה אדם, שהוא נקבה, והשתתף שם, שאינו שורה אלא במקום שלם.

אחר כך ירד למח, שהוא חכמה, ואמר נעשה אדם. שהמח הוא אחד, ונחלק לארבעה

יורדת. ואם הוא לא מוריד, אין עליה לשכינה, והנביעה לא יורדת לה. שמחו כל החברים ושמח רבי אלעזר. יצא קול ואמר על רבי שמעון: ישמח אביך ואמך. ועל רבי אלעזר – ותגל יולדתך.

ועוד נעשה אדם, התחברו אופן ומלאך וכסא ואמרו נעשה אדם, שיהיה בשתפות שלנו. הנשמה מכסא, והרוח מהמלאך, והנפש מהאופן, שיהיה בדיוקן שלנו לברך ולקדש וליחד אותו כמונו.

ועוד נעשה אדם. בינתיים הנה הזקן של הזקנים, העתיק של העתיקים, ירד ואמר, שמעון שמעון, מי הוא שאמר נעשה אדם? ויאמר אלהים, מי הוא כאן האלהים הזה? מיד פרח, ולא ראה אותו. כמו ששמע רבי שמעון שאמר לו שמעון שמעון ולא קרא לו בשם רבי, אמר ודאי הוא הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו (דניאל ז) ועתיק הימים יושב, ולבושו כשלג לבן. כעת השעה לפתח בסוד הזה, שנדאי כאן יש סוד שאין רשות לגלות, וכעת משמע שנתנה רשות לגלות.

פתח ואמר, למלך שהיו לו כמה בנינים לבנות, והיה לו אמן, והאמן לא היה עושה דבר אלא ברשות המלך. זהו שכתוב (משלי ח) ואהיה אצלו אמן וגו'. המלך ודאי הוא החכמה העליונה למעלה, והעמוד האמצעי הוא המלך למטה. אלהים האמן למעלה, וזו האם העליונה. אלהים האמן למטה, וזו השכינה שלמטה. ואין לאשה לעשות דבר בלי הרשות של בעלה.

וכל הבנינים שהיו בדרך אצילות, היה האב אומר באמירה לאם יהי כף – וכך היה. זהו שכתוב (בראשית א) יהי אור ויהי אור. ויאמר, היה אומר לאלהים יהי אור, בעל הבנין הוא שאומר, והאמן עושה מיד. וכך בכל הבנינים שהם בדרך אצילות היה אומר יהי רקיע, יהי מארת, והכל מיד נעשה.

בשהגיע לעולם הפרוד, שהוא עולם הנפרדים, אמר האמן לבעל הבנין, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. אמר בעל הבנין, ודאי טוב הוא לעשותו, אבל עתיד הוא לחטא לפניך, משום שהוא כסיל. זהו שכתוב (משלי י) בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו. היא אומרת, אחר שחטאו

הספירות. הנה עשרה כלולים בה, וכלם מתכנסים אליה. ומשום זה נקראת בית הכנסת, הכנסו של הכל.

וכל הזוקף – זוקף בשם, וכל הכורע – כורע בברוך, שהוא שנאמר בו וברוך אל עליון, כולל עשר ספירות ממעלה למטה, שהוא מקור כל הברכות. וכל הזוקף זוקף בשם, פעמים למה? היה לו לומר, כל מי שמתפלל, כורע בברוך וזוקף בשם! למה שתי כריעות ושתי זקיפות? אלא הסוד של שתי כריעות – הראש והגוף, עד ח"י העולמים שהוא כולל שמונה עשרה חליות. וזהו עד שיתפקקו כל החליות שבשדרה, ועליה נאמר ביעקב (בראשית לג) וישתחו ארצה שבע פעמים. וכמו ששתי כריעות הם בראש וגוף שהוא ברוך, כך צריך שם שתי זקיפות.

אמר רבי אלעזר, אבא, סוד עליון יש יותר שירידת הנביעה מבפנים היא יתרה. שתי כריעות הן י"ו למי? אל ה"ה, ושתי זקיפות בה"ה להעלות ה' עם י', ה' עם ו', כמו שבית ראשון ושני שהסתלקו בשני עמודים, ועליהם נאמר (תהלים קמה) סומך ה' לכל הנפלים וזוקף לכל הכפופים.

אמר לו, והרי נתבאר כל הכורע כורע בברכות, שהוא אל עליון שנכללים בו עשר, איך הם כפולים שם עשר שניים שיהיו שם שתי כריעות? שהרי הכריעות הן עשר ממעלה למטה. וזקיפות עשר מטה למעלה. וסוד הדבר – אלף ה"א יו"ד ה"א. יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הכריעות בעשר מן אלף של אדנ"י, עד עשר זקיפות מן י' של אדנ"י, עד אלף מן אדנ"י הוא אהיה. י' מן אדנ"י הוא יהו"ה. ומשום זה כל הכורע כורע בברוך אלף ה"א יו"ד ה"א. וכל הזוקף זוקף בשם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הרי כאן זקיפה אחת וכריעה אחת. הפריעה באהיה, זקיפה ביהו"ה, והכל באדנ"י. אם כן, זקיפה שניה וכריעה שניה במה?

אמר רבי שמעון, ברוך בני לעתיק הימים, ודאי שזקיפה וכריעה שניה צריך לעלת העלות, שמוריד אותו ממעלה למטה ולהעלות בו השכינה, שהוא זוקף אותה בשם יהו"ה שהכל בידו וברשותו. העליה והירידה והנביעה ברשותו, שלא מוריד אלא ברשותו. ואם הוא לא מוריד נביעה, לא

נְעִישָׁה וְדָאֵי עַל שְׁנַיִם נְאָמַר. שְׁזָה אָמַר לְאוֹתוֹ שְׁלַמְעֵלָה מִמֶּנּוּ נְעִישָׁה, וְלֹא עוֹשֶׂה דְּכָר אֲלֵא בְּרִשׁוֹת בְּאֲמִירָה מֵאוֹתוֹ שְׁלַמְעֵלָה מִמֶּנּוּ, וְאוֹתוֹ שְׁלַמְעֵלָה מִמֶּנּוּ לֹא עוֹשֶׂה דְּכָר עַד שְׁנוּטֵל עֲצָה מִחֻבְרוֹ. אֲבָל אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא עֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת, שְׂאִין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְאִין לְמַטָּה שְׁשׁוּה לּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה מ) וְאֵל מִי תְדַמְיוּנִי וְגו'. אָמַר, רָאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי, שְׁנוּטֵל מִמֶּנּוּ עֲצָה, כְּמוֹ הֵהוּא שְׂאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נְעִישָׁה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ.

קָמוּ כָּל הַחֻבְרִים וְאָמְרוּ, רַבִּי, תֵּן לָנוּ רִשׁוֹת לְדַבֵּר בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמְרוּ, וְהָרִי אָמַרְתָּ לְמַעְלָה שְׁעֵלְת הָעֲלוֹת אָמַר לְכַתֵּר נְעִישָׁה אָדָם, וְאִיךְ אָמְרוּ בְּעֵלְת הָעֲלוֹת שְׁלֹא נוּטֵל עֲצָה וְרִשׁוֹת אֲלֵא הוּא לְבַדּוֹ בְּלִי שְׁתוּף וְחֻשְׁבוֹן, שְׁכַתוּב וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲפֹלוּ אֱלֹהִים שְׁלֵ אֲצִילוֹת?

אָמַר לָהֶם, תְּהִינָה שׁוּמְעוֹת אֲזַנֵּיכֶם מֵה שְׁפִיכֶם מְדַבֵּר. וְהָרִי לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם עֲכָשׁוּ שֵׁישׁ שְׁנִקְרָא עֵלְת הָעֲלוֹת, וְאִינוּ אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא עֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת! שְׁעֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת אִין לוֹ שְׁנִי שְׁנוּטֵל עֲצָה מִמֶּנּוּ, שְׁהוּא יְחִיד קָדָם הַכֹּל, וְאִין לוֹ שְׁתָּף.

וּמִשׁוּם זֶה אָמַר רָאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי, שְׁנוּטֵל מִמֶּנּוּ עֲצָה. שְׁהוּא יְחִיד קָדָם הַכֹּל, וְאִין לוֹ שְׁנִי וְלֹא שְׁתָּף וְאִין חֻשְׁבוֹן. שֵׁישׁ אֶחָד בְּשְׁתוּף כְּמוֹ זָכַר וְנִקְבָּה שְׁנִאָמַר בָּהֶם כִּי אֶחָד קָרָאתוֹ וְכו'. אֲבָל הוּא אֶחָד בְּלִי חֻשְׁבוֹן וּבְלִי שְׁתוּף, וּמִשׁוּם זֶה וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי. קָמוּ כָּל הַחֻבְרִים וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, אֲשֶׁרִי מִי שְׁרַבּוֹנוּ מִסְפִּים עִמּוֹ לְגִלּוֹת סוּדוֹת טְמִירִים שְׁלֹא הָיוּ מִתְּגַלִּים לְמַלְאָכִים קְדוּשִׁים.

אָמַר לָהֶם, חֻבְרִים, יֵשׁ לָנוּ לְהַשְׁלִים הַפְּסוּק, שְׁכַמָּה סוּדוֹת טְמִירִים בְּפְסוּק הַזֶּה, אֲנִי אֲמִית וְאֶחִיָּה וְגו'. חֻבְרִים, אֲנִי אֲמִית בְּסִפְרָה, וְאֶחִיָּה בְּסִפְרָה. מִצַּד הַיָּמִין חִיִּים, וּמִצַּד הַשְּׂמָאל מִיתָה. וְאִם לֹא הִסְכִּימוּ שְׁנִיָּהֶם בְּעִמּוֹד הָאֲמִצְעִי, לֹא מִתְקַיִם הַדִּין, שְׁהוּא בְּמוֹשֵׁב שְׁלִשָּׁה יְחָד.

וּלְפַעְעָמִים מִסְפִּימִים הַשְּׁלִשָּׁה לְעִשׂוֹת דִּין, וְתִבֵּא יַד יָמִין שְׁהִיא פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים, שְׁהִיא יְהוּ"ה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, וְזוֹ הַשְּׁכִינָה

תְּלוּי בָּאֵם וְלֹא בָּאָב, אֲנִי רוֹצֶה לְכַרָּא אוֹתוֹ בְּדִיוֹקְנִי. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְלֹא רָצָה לְהַשְׁתַּתֵּף בּוֹ הָאָב.

בְּזִמְן שְׁחֻטָּא מַה כְּתוּב? וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם. אָמַר הַמֶּלֶךְ לָאֵם, וְלֹא אָמַרְתִּי לָךְ שְׁעֵתִיד הוּא לְחֻטָּא? בְּאוֹתוֹ זְמַן גְּרַשׁ אוֹתוֹ, וְגִרַשׁ אוֹתָהּ עִמּוֹ. וּמִשׁוּם זֶה כְּתוּב בֵּין חָכָם יִשְׁמַח אָב, זֶה אָדָם שְׁהוּא בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת. וּבֵין כְּסִיל תּוֹגַת אִמּוֹ, זֶה אָדָם שְׁל בְּרִיאָה.

קָמוּ כָּל הַחֻבְרִים וְאָמְרוּ, רַבִּי רַבִּי, וְכִי יֵשׁ פְּרוּד בֵּין הָאָב לָאֵם, שְׁמַצְדוֹ שְׁל הָאָב הוּא בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת וּמַצַּד הָאֵם בְּפְרִיאָה? אָמַר, חֻבְרִים חֻבְרִים, לֹא כַךְ, שְׁהִנָּה אָדָם שְׁל אֲצִילוֹת, זָכַר וְנִקְבָּה הָיָה מַצְדָּם שְׁל הָאָב וְהָאֵם. וְזֶהוּ (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יְהִי אוֹר מַצַּד הָאָב, וַיְהִי אוֹר מַצַּד הָאֵם. וְזֶהוּ אָדָם דּוּ פְּרַצוּפִים, וְלִזָּה אִין בּוֹ צֵלָם וְדַמּוּת. אֲלֵא שְׁלֵאֵם הָיָה כְּנוּ"י שְׁעוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן אֱלֹהִים, וְהַכְּנוּי הַזֶּה הוּא אוֹר וְחֻשְׁף. וּמִשׁוּם הַחֻשְׁף הַזֶּה הוּא שְׁהִיָּה בְּכְנוּי הַזֶּה הָאָב שְׁעֵתִיד הוּא לְחֻטָּא לְאָדָם שְׁל בְּרִיאָה, שְׁהוּא אוֹר לְבוּשׁ עֲלִיוֹן, וְזֶהוּ הָאוֹר שְׁכַרָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיוֹם הַרְאָשׁוֹן שְׁגָנַז אוֹתוֹ לְצַדִּיקִים.

וְהַחֻשְׁף הַזֶּה הוּא שְׁכַתוּב בְּיוֹם הַרְאָשׁוֹן לְרִשְׁעִים, זֶהוּ שְׁכַתוּב (שמואל א ב) וּרִשְׁעִים בַּחֻשְׁף יִדְמוּ. וּמִשׁוּם אוֹתוֹ הַחֻשְׁף שְׁהִיָּה עֵתִיד לְהַחֲטִיא לְאוֹתוֹ הָאוֹר, לֹא רָצָה הָאָב לְהַשְׁתַּתֵּף בּוֹ. וּמִשׁוּם זֶה אָמַר נְעִישָׁה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, הָאוֹר הַזֶּה. כְּדַמּוּתֵנוּ, הַחֻשְׁף הַזֶּה הוּא, שְׁהוּא הַלְּבוּשׁ שְׁל הָאוֹר כְּמוֹ שְׁהַגּוּף הוּא לְבוּשׁ לְנִשְׁמָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (איוב י) עוֹר וּבָשָׂר תְּלַבִּישׁנִי. שְׁמַחוּ כָּל הַחֻבְרִים וְאָמְרוּ, אֲשֶׁרִי חֲלַקְנוּ שְׁזַכִּינוּ לְשִׁמְעַ דְּכָרִים שְׁלֹא נִשְׁמַעוּ עַד עֵתָה.

פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (דברים לב) רָאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי. אָמַר, שְׁמַעוּ חֻבְרִים דְּכָרִים עֵתִיקִים שְׁאֲנִי רוֹצֶה לְגִלּוֹת, מֵאַחַר שְׁנִתְּנָה לִי הָרִשׁוֹת לְגִלּוֹת. מִי הוּא שְׂאָמַר רָאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי? אֲלֵא זֶהוּ עֵלְת עַל כָּל הָעֲלִיוֹנִים. וְהֵהוּא נִקְרָא עֵלְת הָעֲלוֹת, עֵלְת מֵאֵלוּ הָעֲלוֹת שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אַחַת מִן הָעֲלוֹת הַלָּלוּ שׁוּם מַעֲשֶׂה עַד שְׁנוּטֵל רִשׁוֹת מִהָעֲלִיוֹן הַזֶּה שְׁעֵלִיו, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ לְמַעְלָה בְּנַעֲשָׂה אָדָם.

עָלוּ. אֲבָל אִם הוּא עֲתִיד לְחַטֵּא עִם אִשָּׁה אַחַת, אַתֶּם בְּנָשִׁים רַבּוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ס) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. בְּנוֹת הָאָדָם וְלֹא בַת הָאָדָם. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא אִם אָדָם חוֹטֵא, הֲרֵי הַקָּדִים לוֹ תִשׁוּבָה לְחֹזֵר לְרַבּוּנוֹ וּלְהִתְתַקֵּן בְּמָה שֶׁחָטָא.

אָמְרוּ לוֹ הַחֲבָרִים, אִם כֵּן לָמָּה כָּל זֶה? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְחֲבָרִים, אִם לֹא הָיָה כֶּף שֶׁבְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵצֵר טוֹב וַיֵּצֵר הָרַע שֶׁהֵם אוֹר וְחֹשֶׁךְ, לֹא הָיְתָה זְכוּת וְחוּבָה לְאָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, אֲלֹא מִשּׁוֹם שֶׁנִּבְרָא מִשְׁנִיָּהֶם. וּמִשּׁוֹם זֶה (דברים ל) רָאָה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרַע. וּבְחֵרֶת בְּחַיִּים. אָמְרוּ לוֹ, וְעוֹד כָּל זֶה לָמָּה? לֹא הָיָה נִבְרָא לְחַטֵּא לְפָנֵי יְהוָה, וְלֹא גִוַּם כָּל מָה שֶׁגָּרַם לְמַעְלָה, וְלֹא הָיָה לוֹ לֹא עֲנֵשׁ וְלֹא שְׂכָר.

אָמַר חֲבָרִים, מִן הַדִּין הָיָה לְבְרָא אוֹתוֹ בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה, בְּגִלְלָה נִבְרָא, שֶׁכָּתוּב בָּהּ שְׂכָר לְצַדִּיקִים וְעֲנֵשׁ לְרָשָׁעִים, וְלֹא הָיָה שְׂכָר לְצַדִּיקִים וְעֲנֵשׁ לְרָשָׁעִים. אֲלֹא בְּשִׁבְלֵי אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, לֹא תָהוּ בְּרִיאָה לְשִׁבְתֵי יֵצֵרָה. אָמְרוּ, וְדָאֵי כַּעַת שֶׁמַּעֲנֵנוּ מָה שֶׁלֹּא שֶׁמַּעֲנֵנוּ עַד עַכְשָׁיו, שְׂוֹדָאֵי לֹא בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְבָר שְׂאִינוּ צְרִיךְ.

וְלֹא עוֹד, אֲלֹא הַתּוֹרָה שֶׁל בְּרִיאָה הִיא הַלְבוּשׁ שֶׁל הַשְּׂכִינָה. אִם אָדָם לֹא הָיָה עֲתִיד לְהִבְרָא, הָיְתָה הַשְּׂכִינָה בְּלֵי כֶסוּי, כְּמוֹ עֲנִי. וּמִשּׁוֹם זֶה, כָּל מִי שֶׁחוֹטֵא כְּאִלּוּ הִפְשִׁיט אֶת הַשְּׂכִינָה מִלְבוּשָׁהּ, וְזֵהוּ עֲנֵשׁוֹ שֶׁל אָדָם. וְכָל מִי שֶׁמְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, כְּאִלּוּ הִלְבִּישׁ אֶת הַשְּׂכִינָה בְּמִלְבוּשֶׁיהָ. וּמִשּׁוֹם זֶה פָּרְשׁוּהָ בְּכֶסוּי שֶׁל צִיצִית (שמות כב) כִּי הִיא כְּסוּתָהּ לְבִדָּה הִיא שֶׁמְלַתּוֹ לְעֵרוֹ בְּמָה יִשְׁכַּב, בְּגָלוֹת, וְהֲרֵי פָּרְשׁוּהָ.

בֵּא וְרָאָה, הַחֹשֶׁךְ הוּא הַשְּׁחֹר שֶׁל הַתּוֹרָה, הָאוֹר הַלְבָן שֶׁל הַתּוֹרָה. וּכְשֶׁאוֹתוֹ הָאוֹר מְתַלְבֵּשׁ בְּחֹשֶׁךְ, נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֶאֱמָה (שיר השירים א). וְכִשְׁמִסְתַּלַּק מִשֵּׁם אוֹר שֶׁהוּא לְבָן, הִיא אוֹמַרְתִּי אֵל תְּרַאֲנִי שְׂאֵנִי שְׁחֹרְחַרְתִּי. וְהַתּוֹרָה כְּמוֹ בַת הָעַיִן שֶׁהִיא שְׁחוֹרָה וְיָפָה בְּאוֹר שֶׁמֵאִיר בָּהּ, וּמִשּׁוֹם זֶה בַת הָעַיִן וְהָאוֹר הַמֵּאִיר בָּהּ אָמַר דָּוִד (תהלים כז) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אֵירָא. אוֹרִי - אוֹר י', שֶׁהִיא בַת עַיִן. וְשְׁנֵי גִּוְנֵים יֵשׁ לָהּ, אוֹר מִבְּפָנִים וְחֹשֶׁךְ מִבְּחוּץ

נִקְרָאת יָד יְמִין מִצַּד הַחֹסֶד, יָד שְׂמָאל מִצַּד הַגְּבוּרָה. יָד יְהוָה מִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי. כְּשֶׁאָדָם חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, הַיָּד הַזֹּאת מִצִּילְתֶּם מִן הַדִּין, אֲבָל כְּשֶׁדָּן עֲלֵת עַל כָּל הָעֲלוֹת, נֶאֱמַר בּוֹ וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל.

וְעוֹד, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים יֵשׁ בְּפִסּוּק הַזֶּה אֲנִי אֲנִי אֲנִי, שִׁישׁ בָּהֶם א א א י י י, שֶׁנֶּרְמְזוּ בִּיּוֹד ה"י וּא"ו ה"י. יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. וַיֵּשׁ בָּהֶם שְׁלֹשׁ וַיִּי"ם - וַאֲי"ן וְאַחֲי"ה וְאַנ"י, שֶׁנֶּרְמְזוּ בַּשְּׂמוֹת הַלְלוּ. וְעַם כָּל זֶה שֶׁבְּאָרוֹ הַחֲבָרִים אֶת הַפִּסּוּק הַזֶּה אֲצַל אֱלֹהִים אַחֲרֵים - רָאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, זֶה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנִיתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם אֲנִי וְה"ו. וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי - זֶה סַמָּא"ל וְנִחַשׁ. אֲנִי אִמִּית בְּשִׁכְנָה אֶת מִי שֶׁהוּא רָשָׁע, וְאֲנִי אַחֲיָה בָּהּ אֶת מִי שֶׁהוּא צַדִּיק. וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל - זוֹ יָד יְהוָה שֶׁהִיא יְהוָה יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. וְהִיא כּוּז"ו בְּמוֹכַס"ז כּוּז"ו, וְהַכֹּל אִמֵּת.

אֲבָל מָה שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַל הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא עֲלֵת עַל כָּל הָעֲלוֹת, הַסּוּד הַזֶּה לֹא נִמְסָר אֲלֹא לְחַכְמִים וְנִבְיָאִים.

וְעוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, הֲרֵי פָּרְשׁוּהָ הַחֲבָרִים עַל מִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁהֵם אָמְרוּ אֶת הַפִּסּוּק הַזֶּה אַחַר שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מָה שֶׁהָיָה וּמָה שֶׁעֲתִיד לִהְיוֹת. וְהֵם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהָיָה עֲתִיד לְחַטֵּא, וְלָמָּה רָצָה לַעֲשׂוֹת לוֹ? וְלֹא עוֹד, אֲלֹא עֲזָא וְעֲזָאֵל הָיוּ מְקַטְרְגִים עָלָיו בְּזִמְן שֶׁאִמְרָה הַשְּׂכִינָה לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה אָדָם.

אָמְרוּ, מָה אָדָם וְתַדְעָהוּ, מָה אַתָּה רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת אָדָם וְתַדְעָהוּ, וְעֲתִיד לְחַטֵּא לְפָנֶיךָ בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא חֹשֶׁךְ, שֶׁהָאוֹר הוּא זָכָר, הַחֹשֶׁךְ נִקְבָּה, הַשְּׂמָאל חֹשֶׁךְ שֶׁל בְּרִיאָה. בְּאוֹתוֹ זִמְן אִמְרָה לוֹ הַשְּׂכִינָה, בְּזֶה שֶׁאַתֶּם מְקַטְרְגִים, אַתֶּם עֲתִידִים לִנְפֹל. זֵהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם, וְחֹשְׁקוּ בָהֶן וְטָעוּ בָהֶן, וְהִפִּילָה אוֹתָם הַשְּׂכִינָה מִקְדָּשָׁתָם.

אָמְרוּ הַחֲבָרִים, אִם כֶּף, עֲזָא וְעֲזָאֵל לֹא מְשַׁקְרִים בְּדַבְרֵיהֶם, שְׂוֹדָאֵי בְּנִקְבָּה הָיָה עֲתִיד לְחַטֵּא אָדָם. אֲלֹא כֶּף אִמְרָה הַשְּׂכִינָה, אַתֶּם שֶׁהַזְדַּמְנַתֶּם לְקַטְרֵג לְפָנֵי יוֹתֵר מִכָּל צְבָא הַמְרוֹם, אִם אַתֶּם הֵייתֶם טוֹכִים מֵאָדָם בְּמַעֲשֵׂיכֶם, נֹאָה לְכֶם לְקַטְרֵג

אָנוּשׁ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב, חַנוּךְ לְטוֹב, וְנֹאמַר בּוֹ (שם ה) וַיִּתְּהַלֵּךְ חַנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינָנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. וְזֶה חַנוּךְ שֶׁנִּהְפֵּךְ בְּשֵׁרוֹ לְלִפְיֵי אֵשׁ.

וַיְשַׁלְּשָׁה הֵם: אָדָם, שֵׁת, אָנוּשׁ. מֵאָנוּשׁ הִתְיַחֲסוּ כָּל הַדּוֹרוֹת. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אָז הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם ה'. מִשָּׁם הִתְפַּשְׁטוּ כָּל הַגְּלִגְלִים שֶׁל הַצְּדִיקִים. חַנוּךְ שִׁיָּצָא מֵאָנוּשׁ הוּא מַטְטְרוּ"ן שֶׁנִּהְפֵּךְ בְּשֵׁרוֹ לְלִפְיֵי אֵשׁ, וְהוּא נוֹרִיאַל, וְעַל שְׁנֵיהֶם נֹאמַר וְהַחַיִּית רְצוּא וְשׁוּב. רְצוּ"א זֶה נוֹרִיאַל. וְשׁוּ"ב מַטְטְרוּ"ן, כֶּךָ עוֹלִים בְּחֻשְׁבוֹן. כְּמַרְאֵה הַבְּזֵק, אֲלֵא הוּא כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יֵהִיָּה בְּעַנְן, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ (בראשית ט) וְהָיָה בְּעַנְנֵי עַנְן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקֶּשֶׁת בְּעַנְן, וּבִשְׁבִילוֹ נֹאמַר (שם) וְלֹא יֵהִיָּה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר, מִשּׁוּם שֶׁהִתְהַפֵּךְ לְלִפְיֵי אֵשׁ. וְכָל הַמְּלֹאכִים הַמְּמַנִּים עַל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַגְּלִגְלוֹת הֵם מִשָּׁם.

וַיְעוֹד כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת, עָלָיו נֹאמַר לְמֹשֶׁה (שמות כה) וְרָאָה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר רָאָה מִרְאָה בְּהָר. כְּמַרְאֵה אֲשֶׁר רָאָה ה' אֶת מֹשֶׁה בֵּן עֶשְׂרֵה אֶת הַמִּנְרָה (במדבר ח). וְזֶה מַטְטְרוּ"ן, מ' שְׁלוֹ מְנוֹרָה. נוֹרִיאַל אֵשׁ דּוֹלְקָת, וְהוּא ט"ט, וְהָיוּ לְטַטְפוֹת בֵּין עֵינָיֶךָ. וְהַכֹּל נִתְפַּשֵּׁט מֵאָנוּשׁ, וּמִשּׁוּם זֶה אָז הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם ה'.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים (בראשית א). הַפְּסוּק הַזֶּה הִתְפָּרַשׁ לְשִׁבְעִים פָּנִים בְּמַה שֶׁפָּרְשׁוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ שְׁבַעִים פָּנִים לַתּוֹרָה. בְּרֵאשִׁית בַּת בְּתַחֲלָה, לְמָה? אֲלֵא כֶּךָ פָּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, בַּת תְּחִלָּה - סִימָן טוֹב לְבָנִים. וּמַהוּ? אֵלוּ שֵׁשׁ הַסְּפִירוֹת שֶׁכְּלוּלוֹת בְּעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי, שֶׁנֹּאמַר עָלֶיהֶן (שמות כ) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְהֵם שֵׁשׁ פְּעֻמִּים טוֹב שֶׁבְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית.

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פְּעֻמִּים כִּי טוֹב, אֶחָד שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁנַיִ שֶׁל בְּרֵאשִׁית, וְאֶחָד שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וְהֵם (דברי הימים-א כט) הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצְחָה וְהַהוֹד כִּי כָּל, שֶׁהוּא הַצְּדִיק. וְהַבַּת הַזֹּאת הִיא הַשְּׁכִינָה הַתְּחַתּוֹנָה, מְלַכּוֹת הַקֹּדֶשׁ, הַעֲשִׁירִית לְתַשְׁעָה, וְהַשְּׁבִיעִית לְשֵׁשָׁה, וְהַרְבִּיעִית לְשֵׁלֶשֶׁת הָאָבוֹת, וְשְׁמִינִית לְשִׁבְעָה, חַג שְׁמִינִי עֲצָרַת.

לְהִיּוֹת שׁוֹלֵט בָּהֶם עַל כָּל הַקְּלָפוֹת. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וּמְלַכּוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. בְּלְבוּשׁ שֶׁל אוֹר הִיא שׁוֹלֵטֶת עַל כָּל אוֹתָם שֶׁנֹּאמַר בָּהֶם וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשַׁבְתָּם, וּבְלְבוּשׁ שֶׁחֹר שׁוֹלֵטֶת עַל הַרְשָׁעִים שֶׁנֹּאמַר בָּהֶם וַרְשָׁעִים בַּחֲשֵׁךְ יִדְמוּ.

וַיְעוֹד, שֶׁהַאוֹר הוּא מְצַד הַיְמִינִי, שֶׁהוּא אוֹר הַיּוֹם הֵרָאשׁוֹן שֶׁנֹּאמַר בּוֹ יְהִי אוֹר, זֶה אַבְרָהָם, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. הַחֲשֵׁךְ מְצַד הַשְּׁמָאלִי שֶׁל יִצְחָק, שֶׁהוּא הַיּוֹם הַשְּׁנַיִי, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ וַתִּכְהֶינּוּ עֵינֵינוּ מִרְאֵת. וְלַחֲשֵׁךְ קָרָא לְיֵלָה וְגו'. אָדָם, זֶה יַעֲקֹב, הַתְּלַבֵּשׁ בְּשֵׁנֵיהֶם, בְּאוֹר שֶׁל הַיְמִינִי וּבַחֲשֵׁךְ שֶׁל הַשְּׁמָאלִי.

וּבְשֵׁנֵיהֶם הַעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי הוּא עַמּוּד הָעַנְן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לְיֵלָה, שֶׁמֵּאִיר בְּשֵׁנֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שמות יג) לֹא יִמַּשׁ עַמּוּד הָעַנְן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לְיֵלָה לְפָנֵי הָעָם וְגו'. הָעַנְן מֵהַצַּד שְׁלוֹ מַיִם. הַחֲשֵׁךְ מֵהַצַּד שְׁלוֹ אֵשׁ. הַעַמּוּד הוּא הַשְּׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איוב כה) עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. וְכִשְׁהוּא בְּאֲמֻצֵּעַ, וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלְיָלָה. לֹא קָרַב הַמַּיִם לְאֵשׁ, וְלֹא אֵשׁ לְמַיִם. כְּמוֹ שֶׁהוּא הַפְּרִיד בֵּינֵיהֶם, זֹהוּ מִחֲלַקֵּת לְשֵׁם שָׁמַיִם, הַלֵּל וְשָׁמַיִ.

בְּנִנְיָהֶם שְׁנֵי אַמּוֹרָאִים בְּרַקִּיעַ - מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל, וְשֵׁר שְׁלוֹם מְכַרִּיעַ בֵּינֵיהֶם, שֶׁהוּא נוֹרִיאַל אוֹרִיאַל. אוֹרִיאַל נִקְרָא מְצַד שֶׁל הַיְמִינִי, נוֹרִיאַל מְצַד הַשְּׁמָאלִי, וְהוּא אָדָם שְׁלִמְטָה, מַטְטְרוּ"ן שָׁמוֹ, שֶׁשׁוֹלֵט עַל כָּל בְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיְרִדוּ בְּדַגַּת הַיָּם. אֵלוּ תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים שֶׁמְתַרְבִּים בָּיָם הַתּוֹרָה שְׁיִורְשִׁים מִשָּׁם וְכו'.

בְּרֵאשִׁית בְּרָ"א שְׁיִי"ת, וְזֶה מַטְטְרוּ"ן אוֹת בְּצִבְאוֹ, וּבִשְׁבִילוֹ נֹאמַר (בראשית ד) וַיִּשָּׂם ה' לְקִיץ אוֹת, לְהִגֵּן עָלָיו. מַה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ נֵעַ וְנָד בַּגְּלִגּוּל, נִעְשָׂה נוֹד. מִיָּד וַיִּשָּׁב בְּאָרֶץ נוֹד קְדָמַת עֵדֶן. וְזוֹ אוֹת בְּרִית הַמִּלְּוָה שֶׁקָּנָא עַל שֶׁל אַחִיו, מִשּׁוּם שֶׁנּוֹלַד מִהוּל. וּבְאִיזָה מְקוֹם זָכָה לוֹ? בְּקִינִי, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם חֹר בַּחֲשׂוּבָה וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ בְּנָיו שֶׁנִּכְנְסוּ לְגֵן עֵדֶן, וּמִשּׁוּם זֶה וַיִּשָּׁב בְּאָרֶץ נוֹד קְדָמַת עֵדֶן.

אַחַר כֶּךָ עָשָׂה תּוֹלְדוֹת מְצַד הָרַע, וְהִתְפַּשְׁטוּ בַּגְּלִגּוּלִים בְּעוֹלָם, וְעָלִיהֶם נֹאמַר וַיַּדַּע קִיץ אֶת אֲשֶׁתוֹ וַתְּהַר וַתֵּלֵד אֶת חַנוּךְ. חַנוּךְ מֵהַצַּד שֶׁל קִיץ, וְזֶה יֵצֵר הָרַע, חַנוּךְ לְרַע. וַיֵּשׁ חַנוּךְ מֵהַצַּד שֶׁל

חטא שאכל מעץ הדעת טוב ורע, וקלל את האדם עשר קללות, ותשע לארץ, חסר אחד שלא התקללה הארץ הזו. ומיד שנתנה תורה פתח בבי"ת, שהיא ברכה, להוציא את העולם מקללתו. ועל פן מתחיל בב', ועליה נאמר (משלי י) ברכת ה' היא תעשיר. (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך.

ומאיזה מקום נקראת ברכה? למלך שרצה לבנות פלטרין, חפר בארץ וחפר לו מעין מים. אמר, מאחר שיש לי מעין מים, אבנה בית. והינו בחכמה יבנה בית. והמקור של אותו הנחל מעין שאין לו סוף ולא הפסק. זה הכתר העליון. ואותו הבית כשמתמלא מחכמה, נקרא בת, בת י', והינו בחכמה יבנה בית. כל אשה בת לבעלה. ובי"ת קטנה התמלאה מתפארת, דהינו תורה, ובו נקראה בת.

אבל האם העליונה בתוספת י'. ושלמה אמר (מלכים-א 1) והבית בהבנתו אכן שלמה מסע נבנה. מהי אכן שלמה? זו י' שעליה נבנה הבית, ומשום זה בחכמה יבנה בית. וזו י' קטנה שעליה נבנה הבית שלמה, כמו שנבנה באות י' הבית שלמעלה, והם בית ראשון ובית שני. והם י"י מן יהו"ה אדנ"י, עליהם נאמר (דברים כז) אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך. את - לרבות המזבח השני.

אמר רבי אלעזר ושאר החברים שהיו עמו, ודאי שאלו לא באנו לעולם אלא לשמע את זה - דינו. וכעת נודע בו מי נתברכה ונקראה ברכת ה', והינו ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה. מן המלא מתברכת, ומשם נשקים כל אותם שצריכים להיות משקים. אמר המלך, אחר שיש לי מעין, אטע אילן, והינו בן, שהוא בן מלשון בנין, כמו שבארוה רבותינו, אל תקרי בניך אלא בוניך. ופרשוה, בנות בכלל בנים.

סדר הלימוד ליום כב אב [יום 317 בשנה]

והאב, שהוא מקור החכמה, הוא הכתר. מקור החכמה השני מה הוא? אמר לו, אמר בני. אמר לו, בפסוק הזה רמז לו שלמה (משלי ה) יחי מקורך ברוך, וזה צדיק. ומשום זה נאמר בו ברכות לראש צדיק, וזה שלום. ושלמה נקרא על שמו

והיא בת קול, הרביעית לשלש הדרגות שהיו משתמשים בהם ישראל בארצם, והם: תורה, נבואה, רוח הקדש, בת קול. וכלם כלולות במלכות הקדושה, היא התורה מצדו של העמוד האמצעי, תורת ה' תמימה. והיא הנבואה מהצד של נצח והוד, שהם שני נביאי אמת, בכל הצורות והמראות והדמיונות והחזיונות של הנביאים, כלם רשומים בכת העין, שהיא לבת אש מתוך הסנה. י' כלולה מעשר מראות, ומאירה משלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית, כלולה מעשרה מאמרות, ובה הלב רואה, הלב יודע, הלב מבין.

ל"ב נתיבות פליאות חכמה, ועליה בארו בעלי הקבלה נגע בבת, וכלל בה כל המאמרות והנתיבות. ועשר האמירות ושלשים ושתיים נתיבות הן ארבעים ושתיים שרמז בהם משה בשיר של פגעים. כ"י ב"י חשק ואפליטהו. כ"י ב"י - ארבעים ושתיים. שבהם נקראת יד הגדולה יד החזקה יד רמה.

והיא רוח הקדש מהצד של צדיק חי העולמים. והיא בת קול מצדו של העמוד האמצעי, שנקרא קול השופר, הקל קול יעקב. (שמות יט) משה ידבר והאלהים יעננו בקול.

היא בת קול שמנהמת כיונה, שנאמר (שיר ב) יונתי בחגי הסלע. ובארו עליה, בת קול היתה יוצאת מן השמים ואומרת הלכה כפלוני.

היא בת הקול שנאמר עליה (תהלים יז) שמרני כאישון בת עין. היא בת שנאמר בה (תהלים מה) כל כבודך בת מלך פנימה וגו'. פנימה למשנה של הפנים שהם נראים מצד של יהו"ה. ממשבצות זהב לבושה, מהצד של אדנ"י, שהוא דין של גבורה.

והיא פנימה רחמים. שעמוד האמצעי שנוסע בימין וכלולים יחד יאהדונה"י. אדנ"י לבוש ליהו"ה, והאות י' כבודה בת מלך פנימה. והם בת עין ימין ובת עין שמאל, יי מן יאהדונה"י, והיא הבת מצד החסד, דרגתו של אברהם, שנאמר בה בת היתה לאברהם ובכל שמה, שנאמר (בראשית כג) וזה ברך את אברהם בכל.

שנית בראשית, פרשוה רבותינו, למה התורה מתחילה בב' אלא הרי פרשוה, אדם

בגלגולים. משום שפאה לשם, מה כתוב בו? (שמות כא) וכי ימכר איש את בתו לאמה וגו'.

ועוד וכי ימכר איש את בתו, איש - זה הקדוש ברוך הוא. את בתו - אלו ישראל, שהם מהצד של בת יחידה נקראו בתו. אם תאמר שיצאו מצד העבד שהוא מטטרו"ן כמו שאלו יצאו במנוסה ממצרים - לא תצא כצאת העבדים. זהו שכתוב (ישעיה נב) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו.

בא וראה, מיד כשנולד אדם, נותנים לו נפש של בהמה מצד הטהרה מאלו שנקראו אופני קדש. זכה יותר - נותנים לו רוח מצד החיות שהן חיות הקדש. זכה יותר - נותנים לו נשמה מהצד של הכפא, ושלשת אלו הם: אמה ועבד ושפחה של בת המלך.

זכה יותר - נותנים לו נפש בדרך של אצילות מהצד של בת יחידה, והיא נקראת בת מלך. זכה יותר - נותנים לו רוח של אצילות מן הצד של העמוד האמצעי, ונקרא בן לקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב (דברים יד) בני אדם לה' אלהיכם. זכה יותר - נותנים לו נשמה מצד האב והאם. זהו שכתוב (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים. מי החיים? אלו הם י"ה, ועליהם נאמר (תהלים קג) כל הנשמה תהלל יה. ונשלם בו יהו"ה.

זכה יותר - נותנים לו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא אדם בדרך של אצילות למעלה, ונקרא בדיוקן של אדונו, ועליו נאמר (בראשית א) ורדו בדגת הים. זהו השלטון בכל הרקיעים ובכל אופנים ושרפים וחיות ובכל הצבאות והכחות שלמעלה ולמטה. ומשום זה, כשאדם זוכה בנפש מהצד של בת יחידה, נאמר בה לא תצא כצאת העבדים.

ובאבד רשעים רנ"ה, הוא הנ"ר, שהוא נהר יצא מעדן. ומה הוא? מצוות עשה ומצוות לא תעשה כחשבון נה"ר, והוא הנ"ר המאיר לכל אדם, ועל זה ובאבד רשעים רנ"ה. ובאותו זמן שהטחול אינו שוחק, ימלא שחוק פיננו ולשונונו רנ"ה. ודאי ואז לא יכבה בלילה נר"ה, משום שטעמה כי טוב סחרה.

שלמה, ונאמר בו והמלך שלמה ברוך. ומשום זה אין אשה מתברכת אלא מפרי בטן של בעלה, שהוא זרע מברית חי העולמים, הכולל שמונה עשרה ברכות התפלה. ומשום זה, מי שרוצה להיות משקה ממנו, צריך לכרע אליו.

ויוסף הצדיק, כשזכה לדרגה הזו של צדיק חי העולמים, ראה בחלום שכל הדרגות היו כורעים לדרגתו. זהו שכתוב (בראשית לו) והנה השמש והירח וגו'. ומשום זה, כל הכורע כורע בברוך.

אמר לו, ברוך בני לעתיק הימים, ישמח אביך ואמך. אביך - זה הקדוש ברוך הוא. אמך - זו השכינה. ותגל יולדתך - זו אמך שלמטה. שודאי שמאותו ברוך מתברכת השכינה שלמטה. והברכות שלו באות מן המז, שהיא חכמה העליונה על ידי העמוד האמצעי. ומשום זה גוף וברית נחשבים לאחד. וכמו שהצדיק הוא מקור השכינה התחתונה, אף כך העמוד האמצעי הוא מקור הצדיק, והחכמה העליונה מקור העמוד האמצעי, וכתר מקור החכמה העליונה. ובכל מקום ברוך - זכר, וברכה - נקבה, והינו להניח ברכה אל ביתך.

בא וראה, יש שכינה שנקראת אמה, ושכינה שנקראת שפחה, ויש שכינה שנקראת בת המלך. כך יש איש ויש איש. יש איש שנאמר בו (שמות טו) ה' איש מלחמה, ויש איש שנאמר בו (דניאל ט) והאיש גבריאל. ומשום זה הנשמה שמחייבת בגלגול - אם היא בתו של הקדוש ברוך הוא.

אם תאמר שנמכרת בגוף נכרי ששם השלטון של יצר הרע שהוא מהצד של סמא"ל - חס וחס וחס! זהו שכתוב (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, שהוא יצר הרע. ואותו הגוף שבו שורה בת המלך נאמר שנמכר לכתרים התחתונים של הטמאה - חס וחס וחס! עליה נאמר והארץ לא תמכר לצמיחת כי לי כל הארץ.

ומי הגוף של בת המלך? זה מטטרו"ן. ואותו הגוף הוא אמה של השכינה. אף על גב שהיא נשמה שהיא בת המלך, שבויה שם בגלגול שבאים

שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, נִתֵּן לָהֶם כַּח לְהַנְהִיג הָעוֹלָם, וּבָרָא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּסוּד שֶׁל יו"ד, וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּסוּד שֶׁל ה"א. זֶהוּ שְׁכָתוֹב כִּי בֵּיהּ ה' צוּר עוֹלָמִים. וְהַנְהִיג הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה מֵרָאָה בְּהַנְהִיגוֹ הַכַּח שְׁנִתֵּן לוֹ מְלֻמְעָלָה לְמַעְלָה.

אם אָדָם מֵהֵנָּה אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקַרְבָּנוֹת שֶׁל תַּפְלָה, כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵהֵנָּה אוֹתוֹ מְאֻכָּלִים זוֹהָרִים בְּעוֹלָם הַהוּא, שֶׁהֵם מְאֻכָּלִים שֶׁל גּוֹף הַמְּזוּן שֶׁלְמַעְלָה, מְאֻכָּלִים לְנִשְׁמָה מְסוּדוֹת הַתּוֹרָה. הָאָדָם שְׁעוֹשֶׂה דִּירָה לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁכִּינָתוֹ וְלִחְיִילוֹתָיו בְּשַׁבָּתוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת לְדוֹרֹתָם, לְשׁוֹן שֶׁל דִּירָה, כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְקִין לוֹ דִּירָה בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלִכְלֵל שְׁבָאִים עִמוֹ.

שְׁכָמוֹ שְׁאָדָם עוֹשֶׂה נַחַת לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁכִּינָתוֹ בְּשַׁבָּת, כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְאָדָם עִם בֵּת זוּגוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. הוּא שׁוֹמֵר אֵת הַשְּׁכִינָה עִמוֹ בְּשַׁבָּת שְׁלֵא תִתְחַלֵּל, כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אֵת הָאָדָם עִם בֵּת זוּגוֹ שְׁלֵא תִתְחַלֵּל.

אָדָם שְׁלֵא מִפְּרִיד בֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבֵין שְׁכִינָתוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אֵת אוֹתוֹ אָדָם עִם בֵּת זוּגוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְאֵין רְשׁוּת לְנַחֵשׁ לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם. וּבְכָל מַצְוָה וּמַצְוָה שְׁמוֹקִיר אָדָם אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׁכִינָתוֹ (בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָלֵם מוֹקִיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם) עִם בֵּת זוּגוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּי מְכַבְּדִי אֶכְבֵּד.

אָדָם שְׁמַמְלִיךְ אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְאֶרְבַּעַת הַצְּדָדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַלִּיךְ אוֹתוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְאֶרְבַּעַת הַצְּדָדִים בְּעוֹלָם הַהוּא. וּמִשׁוֹם זֶה פִּרְשׁוּהָ, כֹּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בְּפָנָיו עִצְמוֹ, וּבְאוֹתוֹ הָעוֹלָם הוּא אָדָם בְּדִיוֹקָן שֶׁל רַבּוֹנוֹ שֶׁל הַכֹּל. וְזֶהוּ וַיְבָרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

וְהַמְשַׁבְּלִים יְזַהְרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ, הוּא הַזֹּהַר הַטָּמִיר וְגַנְנוֹ, וְזֶה הַכַּתָּ"ר. זֹהֵר בְּהִיר בְּשַׁחְקִים זוֹ חֲכָמָ"ה. זֹהֵר הַזֹּרוֹק נִיצוּצוֹת וּמִבְּהִיק כְּבָרֵק לְעֵינַיִם זוֹ בֵּינָ"ה. זֹהֵר לְבָן כְּלָבָנָה זוֹ גְּדָלָ"ה. זֹהֵר זוֹהַר אָדָם כְּמַאֲדִים זוֹ גְּבוּרָ"ה. זֹהֵר

וּבְאוֹתוֹ זְמַן מִתְקַנֵּת יְרוּשָׁלַיִם, שְׁהִיא הַלֵּב, הִיא הַל"ב, לַה"ב הַמְּזַבַּח. יְכַבֵּה כַּחֲשַׁבּוֹן לַה"ב הַל"ב. לֹא יְכַבֵּה בְּלִילָה נְרָה, שְׁהִיא הַגְּלוּת. וְזוֹ יְרוּשָׁלַיִם שְׁהִיא הַלֵּב, וְתַבְנֵה עַל יְדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכָתוֹב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה'.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. בְּרִי"ת א"ש. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבֵא, סוּד הַבְּרִית לְמָה שְׁמִים עָרְלָה בְּכָלִי עֶפְרָ? אָמַר לוֹ, בְּנִי, יוֹם אֶחָד שְׁאֵלְתִי אֵת אֱלֹהֵינוּ, שְׁאֵלְתִי אוֹתוֹ עַל עָרְלָה אוֹמְרִים תִּקְנֵנוּ לוֹ כְּלִי בְּעֶפְרָ. אָמַר לִי, עָרְלָה וְדֹאֵי הִיא בֵּת זוּגוֹ שֶׁל נַחֲשׁ הַקְּדָמוֹנִי, שְׁגָרַם מִיתָה לְאָדָם וְלִכְלֵל הַבְּרִיּוֹת, וּבְגָלְלוֹ מִתְקַנֵּים כְּלִי שֶׁל עֶפְרָ.

וְאוֹתוֹ הָעֶפְרָ מְזוּן לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְנַחֲשׁ עֶפְרָ לְחַמּוֹ, וּבְזֶה הוּא נִפְרָד מֵהָאָדָם, וְעָלִיו נֶאֱמַר (שְׁמוֹת כ) לֹא תִנְאָף, אֵל תִּתֵּן לוֹ מְקוֹם לְהִנּוֹת מִמֶּנּוּ, אֲלֵא שְׁנוֹתֵן לוֹ מְזוּן בַּחוּץ. וּמִשׁוֹם זֶה חֲלַק לֹא תֵן אֶף, אֵל תִּתֵּן לוֹ מְקוֹם פְּרִיעָה הַנְּקַבָּה שֶׁל סְמָאֵל שׁוֹפֵף דָּמִים, עָלִיו נֶאֱמַר לֹא תִרְצַח. לְכָלֵב צָרִיךְ לְתַת דָּם. לְזֶה עֶפְרָ וְלְזֶה דָּם, לְקַיִם בְּהֵם (מְשָׁלִי כה) אִם רָעַב שֶׁנֶּאֱמַר הָאֲכִילָהּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הַשְּׁקָהּ מַיִם. וְהַכֹּל בַּחוּץ. וּבְזֶה מְצִיל אוֹתָם מִחַבּוּט הַקְּבֵר וּמִחַרְבוֹ שֶׁל מְלֶאךָ הַמּוֹת. זֶהוּ לְרַשְׁעִים.

אָבֵל לְבִינּוֹנִיִּים הַדָּם הַזֶּה נֶחֱשֵׁב לוֹ דָּם הַקְּרָבָן, וְהָעֶפְרָ הַזֶּה נֶחֱשֵׁב לוֹ עֶפְרָ הַמְּזַבַּח. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת כ) מְזַבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִי וְגו', וְנֶאֱמַר בְּהֵם לֹא תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית, כְּדִי שְׁלֵא תַעֲשֶׂה לָךְ פְּסָל. וְזֶה שֶׁל נְדָה אוֹ שְׁפָחָה אוֹ גוֹיָה אוֹ זוֹנָה, כִּי חֲרָבָה הַנִּפְתָּ עָלֶיהָ וְתִתְחַלֵּלֶיהָ. כְּלוֹמֵר, מְחַלֵּל שַׁבָּת לְצַדִּיקִים, שְׁאֵין בְּהֵם הַזֶּהֱמָה שֶׁל הַנַּחֲשׁ, נַעֲשֶׂה בְּקִדְשָׁה וּבְרָכָה וַיְחַוֵּד.

בְּמְקוֹם שֶׁל פְּרִיעָה שׁוֹרָה בְּהֵם י"ה, וּבְמְקוֹם עָרְלָה שׁוֹרָה בְּהֵם ו"ה, וְסוּד הַדְּבָר – מִי יַעֲלֶה לְגוֹי הַשָּׁמַיִמָּה, בְּסוּפֵי תְבוֹת יְהוָה, כְּמוֹ מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'. נִפְשׁוּ, אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ נִשְׁבַּע ה' בְּנַפְשׁוֹ. וְעָלִיו נֶאֱמַר (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו וְגו'. בֵּא וּרְאָה, כְּבוֹד הַמַּלְךְ הָעֲלִיּוֹן, כְּשֶׁבָרָא אֵת כֹּל הָעוֹלָמוֹת בְּסוּד

השושנה, ריח הטוב לאב והאם. השושנה היא ודאי עם חמשה עלים היא ה'. אבל הריח שלה ו' שהוא ריח, לא שורה בו עד שנפתחת להעלות ממנה ריח טוב. כשישראל פותחים בתשובה, השושנה נפתחת לבעלה, שהוא הריח שלה, ואותו הריח עולה אל האב והאם שהם י"ה, וירח ה' את ריח.

ויאמר ה' אל לבו. ויאמר ה' (שם) זה האב, אל לבו – זו האם, שנאמר בה לב מבין. שבזמן שישראל חוטאים לאביהם שבשמים, נאמר ויתעצב אל לבו. ובזמן שמהנים ישראל לאביהם שבשמים בקרבנות של תפלה, כמו שנאמר (במדבר כח) צו את בני ישראל ואמרת להם את קרבני לחמי וגו'.

מיד – שמן וקטרת ישמח לב. וגורמים באותו הריח להריק שמן ונביעה מלמעלה בשכינתו. זהו שכתוב (שיר א) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך. מה זה עלמות? שמונה עשר עולמות שכלולים בשמונה עשר עולמות שנאמר בהם רכב אלהים רבותים אלפי שנאן.

בינתים הנה זקן הזדמן אליו. פתח ואמר, מה זה רכב? אמר לו, ר' היא חכמה, ראשית חכמה. ב' בינה. כ' פתח עליון. הם רכ"ב לאותו טמיר וגנוז שרוכב עליהם, ואלו שלש הספירות הן רוכבות על ח"י העולמים, שהם תשע נקודות כפולות, והם אדם עליון טמיר וגנוז בטעמים ואדם שלמטה שהם תשע נקודות, הם שמונה עשר עולמות ששט בהם עלת העלות, שהוא האדם השלישי שלא התגלה בתורה ושט בהם, והם מרכבה לו. והשמונה עשר הזו איפה עולה? בוי"ח. ובגללו נאמר וירח ה' את ריח הניחח. וכשישראל מעלים ברכות בתפלות אליו כראוי, מיד נהנה משם. מה כתוב? ויאמר ה' אל לבו. (עכ"מ).

תקונים

והמשפלים ישכלו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים כפוכבים לעולם ועד. פתח רבי שמעון ואמר, בט"רם אצרך בכטן ידעתיך. זהו שכתוב אשר קדש ידיד מבטן. בט"רם אצרך – זו

מביק הכולל לכן ואדם זו תפארת. זהר ירק ככוכב זה נצ"ח. זהר כולל לכן ואדם זה הו"ד. זהר זוהר לכל עבר כמי שמכה בפטיש וזורק שביבים לכל הצדדים זה יסו"ד. וכלם משפיעים למלכות, כנסת ישראל.

ראשי אלפי ישראל המה (במדבר א), פתח חכמה חכמים. בינה נבונים. חסד חסידים. גבורה גבורים. בעלי תורה תפארת. נביאים נצח. חוזים הוד. צדיקים יסוד. מלכות מלכים. ועל שמה נקראו ישראל בני מלכים. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

[זה שיה לפרשת נח]

ויבן נח מזבח (בראשית ח). מה זה ויבן נח? אלא נח איש צדיק. ויבן מזבח, זו השכינה. הבנין שלו בין, שהוא העמוד האמצעי. ויקח מכל הבהמה הטהורה. בהמה למעלה ועוף למטה, מהי בהמה למעלה? אלא בהמה זה השור העליון, שנקרא האדם העליון שלמעלה, שנאמר בו מקרן מפריס. ופרשה מקרן כתוב, שקרן אחת היתה לו במצחו, וזוהי קרן היובל, שממנו קרן פני משה.

השור הזה הוא פר. פר הוא דין, עם ו' נעשה פור, רחמים סליחה, ועל שמו נקרא צום כפור. מה זו כ' בתוספת פור? אלא זה פתח מלכות. בא וראה, אין שכינה שלא נעשית פתח לאותה שלמטה ממנה. ומשום זה השכינה העליונה היא פתח מלכות, ומלכות נקראת צום שלה, היא המלכות (כפור). ומלכות נקראת צום כפור. מהצד של האם העליונה היא צום, אבל מצדו של העמוד האמצעי נקראת אכל.

לחם אבירים אכל איש, שהוא שנאמר בו ה' איש מלחמה. ומי כאן האיש? אלא זו מ' פתוחה מבפנים שבה אכלו את המן מ' שנה. אבל ה' היא העולם הבא, שאין בו אכילה ושתייה, וכל הספירות נקראו צומות בה, ומשום זה הקרבנות שמתעכלים, שהם תפלות ובקשות, היא השכינה התחתונה. והוא שנהנה ממנה, שהוא העמוד האמצעי, מריח כל הריחות של הקרבנות ומקריב אותם לאב ולאם. זהו שכתוב (בראשית ח) וירח ה' את ריח הניחח. לא כתוב אלא את ריח הניחח, זו היא.

אלפים הם משלשה שמות שהם אהי"ה אהי"ה אהי"ה שנאמר למשה עליהם, שהוא הדיוקן של אותו ו' העליונה.

ויאמר ה' אל משה אהיה אשר אהיה. אהיה שלחני אליכם. כאן נרמז שהתגרש משלשה אלה, שהם שלשה עולמות שנאמר בהם מארצה וממולדתך ומבית אביך (בראשית יב). וזוהי האם העליונה שהיא כתר אם כל חי. שהאות ו' במעיה היא א' בכתר עליון, וא' השנית בכינה, ואל"ף היא שלישית באמצע של האות ו', וסוד הדבר - יו"ד ה"א וא"ו ה"א, והיא כתר מלכות. אל הארץ - זו שכינה התחתונה שכלולים בה כלם. ואעשה לגוי גדול ואברכה - מהצד של א' העליונה. ואגדלה שמך - מהצד של א' השנייה. והיה ברכה - מהצד של א' השלישית.

ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה. דע כי הלב הוא דיור הנשמה, והיא שבעה, שנאמר ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. וכשירדת הנשמה לטחול, שהוא רעב, משום שכבד לא נותן לו מהדם אלא השירים הרעים שלו, ומשום זה (שם) כי כבד הרעב בארץ.

באותו הזמן שירדת שם הנשמה, פוחדת משם, שנאמר ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה. קדם שנקרבה שם הנשמה. ויאמר אל שרה אשתו - זה הגוף. ומה אומר לה? הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. את יפה בזכיות, ובגללך אני פוחד שיהרגו אותי בגללך, שצופה רשע לצדיק, ומשום זה ערום רעה רעה ונסתר. שצדיק שנמצא בין הרשעים, נתפס ביניהם. ומשום זה והיה כי יראו אתך המצרים, וזה סוד כל הבן הילוד. ומשום זה והרגו אתי ואתך יחיו. אלא אמרי נא אחתי את. זהו שכתוב אמר לחכמה אחתי את. למען ייטב לי בעבורך - בעולם הזה. וחייתה נפשי בגללך - לעולם הבא.

בינתים הנה העמוד של האור שנראה בצלו של רבי שמעון, ואמר לו, רבי רבי, כאן סוד ולא צריך לכסות, משום בעלי חובות מראה לפניהם, בעלי עשר, שלא יהרגו אותו על ממונו. ומהו ממונו? בית והון נחלת אבות ומה אשה משכלת. וזו בת עין, שנאמר בה כסות עינים,

רוח של יצירה. ובטרם תצא מרחם - זו נפש של עשייה. נביא לגוים נתתיך - זו הנשמה.

שקדם שאדם יבא לעולם, הוא נודע לרוחו ונשמתו וגופו (ונפשו) שמתחברים למעלה. ומשום זה ויאמר ה' אל אברם, זו הנשמה שהיא אב לרוח ולנפש ורם לגוף. ועל אלו הרוח והנפש והגוף, עליהם נאמר הן כל אלה יפעל אל וגו'. הנשמה זה גוף פלוני. לך לך מארצה - זה שנוי מקום. וממולדתך - זה שנוי השם. ומבית אביך - זה שנוי מעשה.

שנוי מקום זה גלגול ראשון, שנעקר ממקומו וננטע בגוף אחר. ומי גרם לו את זה? משום שעקר את הארץ הקדושה ממקומה, שהיא השכינה, כמו שנאמר ובפשעיהם שלחה אפכם. וממולדתך, כאן סוד (בראשית מח) ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, ובו יקראו בנחלתם. כדי שלא יכרת שם המת, יקרא על שם אחיו, וזה שנוי השם. ומי גרם את זה? משום שעקר האילן, שהוא עץ הגן ממקומו. כך נעקר ממנו, ונקרא עקר בלא בן, על שם שהוא עקר ו' שכולל ששה צדדים ממקומו.

ומבית אביך - זה שנוי מעשה, ומי גרם לו את זה? משום שחטא במעשה, שהיא האם העליונה, מעשה בראשית, ששם גנוזה המחשבה, שאין עשייה בלא מחשבה. זהו שכתוב כלם בחכמה עשית. אל הארץ אשר ארצה - זה הגוף. כפי שהוא מחיב בחטאים, כך ננטע בו ונרפב עד שמחזיר מה שעקר למקומו.

קם העמוד אחר צלו של רבי שמעון ואמר, רבי רבי, סוד זה, סוד אחר עליון יש בגלגול למעלה בדרגות העליונות, וזהו ויאמר ה' אל אברם, זהו שנאמר בו הלא אב אחד לכלנו. ומי אמר לו? אותו הרם שעליו, שהוא רם על כל גבוהים. ומה אמר לו? לך לך - שני גרושים, הם י' מן א'. האות ו' משם גרש אותה אותו רם על כל רמים, שהוא עלת על כל העליונים. ולאן שלח אותו? אל הארץ אשר ארצה, זו השכינה התחתונה.

אמר לו רבי שמעון, אם כך, מה זה מארצה וממולדתך? אמר לו, רבי רבי, שלשת

כתוב וינגע ה' את פרעה. מיד - ובאלהיהם עשה ה' שפטים. שעל השכינה נאמר אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, והזר הקרב אליה יומת.

ובמו שפרעה הראשון אמר הנה אשתך קח ולך, כך אמר פרעה קומו צאו מתוך עמי, וכך עתידים העמים של העולם לומר לישראל קומו צאו, צאו מבינינו. והקדוש ברוך הוא לא מוציא אותם מביניהם עד שלקח את כליו.

ובמו שנאמר ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו - כמו כן בגלות האחרונה. זהו שכתוב והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' וגו'.

בינתים הנה אליהו הזדמן אליו, ואמר, רבי רבי, ודאי כמו זה הוא בנשמה שהיא מצד השכינה. ויצר הרע רוצה לקרב אליה, והקדוש ברוך הוא מכה אותו בכמה מכות, כמו שהכה את פרעה על דבר שרי אשת אבָרם.

ובאותו זמן יורד סמאל וכל חיליו לנשמה ההיא, ושומר אותה עד שמתקרבת לקדוש ברוך הוא, וכך כמו זה כל אדם שרוצה לקרב לצדיק להזיק אותו, הקדוש ברוך הוא מכה אותו בכמה מכות להזיקו עד שיחזור לשעבודו. ומשום זה אמרה אשתו של המן הרשע, (אסתר ו) אם מזרע היהודים מרדכי, לא תוכל לו כי נפול תפל לפניו. אבל הנשמה שאינה מצד רוח הקדש, יש לה להשמר, שיש רשות למקטרג עליה, וערום ראה רעה ונסתר.

ויצל אבָרם ממצרים. מה זה ויעל אבָרם ממצרים? אמר לו אליהו, ודאי בזמן שהנשמה נצולה מהממנה הרע ההוא, שהוא אל אחר מלך מצרים, מלך של אותם הצוררים שדוחקים את הנשמות, ואותם מלאכי החבלה המזיקים, כמו שבארו בעלי המשנה, נשמות הרשעים הם הם המזיקים בעולם.

מה כתוב בבעל הנשמה? ויעל אבָרם ממצרים. התעלה עליהם בחזק רב, הוא ונשמתו וכל אשר לו. ואפלו לוט עמו, שהוא שד מצד הימין, שלא כל השדים שוים. שיש שדים שהם כמו מלאכים קדושים, שיודעים מה שהיה ומה שעתיד להיות, ועל השד הזה אמר הקדוש ברוך הוא

שצריך להתכסות בין הרשעים, משום אותו האור שמאיר בה, שהוא בעלה, שהוא סוד, צריך לכסותו מביניהם שלא נתפס עליו.

משום שחשכה, שהוא נחש הקדמוני, מקנא על האור שהוא אור הגנוז, שנאמר בו ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו (שמות ב).

וכך מי שמתגלה לו אור שהוא ר"ז בין הרשעים, צריך לכסותו עד שייבאו הצדיקים להאיר ביניהם. זהו שכתוב אור זרע לצדיק. ואם לא מטמין אותו, מה כתוב? (בראשית יב) ויהי כבוא אבָרם מצרימה, ויהללו אתה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה.

פתח רבי שמעון ואמר, אוי לבני העולם שהם אטומים בלב וסתומי עינים, שהרי כמה סודות נסתרים יש בתורה ולא משגיחים בהם, שאין רוצים אלא לאכל את התבן של התורה, שהוא הפשט, לבושה של התורה, ולא טועמים מן המוח שבפנים.

בא וראה, יש נשמה שהיא גוף לנשמה, ויש נשמה לנשמה, ויש נשמה זכרית שנקראת אבָרם. ויש נשמה נקבה שנקראת שרי. ואף על גב שנקראת זכר, הנשמה הזו אבָרם בלי ה' היא טפלה לנשמה שהיא נקבה שרי ששם י', או לשרה ששם ה'. ומשום זה פרשוה בעלי המשנה שטפל היה אבָרם לשרה בנבואה, משום שהיא זכתה לשתי אותיות - י' בתחלה, שרי, ולבסוף שרה בה'. כשהיתה ביו"ד היתה יחידה, וכשזכתה בה' נקראת אם. וכשהיתה יחידה ביו"ד נאמר עליה שמרני כאישון בת עין.

ופרעה, שהוא דמות של נחש רשע, אחר ששבחוה, כתוב ותקח האשה בית פרעה. וזה רומז לגלות מצרים שגלתה השכינה במצרים. והנחש רצה לקרב אליה, מה כתוב? והזר הקרב יומת. וינגע ה' את פרעה. וזה רומז למכות שהכה הקדוש ברוך הוא את פרעה ואת המצרים ואת הממנים שלהם. ומה כתוב? ועתה הנה אשתך קח ולך. כמו שפרעה במצרים שאמר למשה ולישראל שלח מעל פני ויצאו. וזוהי ההבטחה לשכינה ולישראל בגלות האחרונה.

מיד כשירצו האמות עובדי הכוכבים של העולם לקרב אליה ולדחק אותה, שכר הכלה הדחק,

כי יראו אתך המצרים וגו' (שם). ועל זה אמרי נא אחתי את (שם), לא תודעי ביניהם.

ואם תאמר מה חטא אברם? אלא חטאו קדם שבא לעולם היתה באות ה', בחסרונו שם היתה. ומשום זה היתה נקרא אברם בלי ה', עד שזכה לה ובה נשלם בכל איבריו. ומשום יו"ד שהיתה בשרי, אמר אמרי נא אחתי את, להגן. למען ייטב לי בעבורך (שם), בת יחידה, ונאמר בה אכן מאסו הבונים. ייטב לי - מצד של הטוב, וחייתה נפשי - מצד של ח"י העולמים, משום ששתי הדרגות הללו נבנה בהם העמוד האמצעי וצדיק.

ויהיו חיי שרה וגו'. פתח רבי שמעון ואמר, ישני חברון קומו. ויהיו חיי שרה, מי שרה כאן? זו השכינה, משום שלמטה בצדיק ויברא אלהים את האדם בצלמו. כך הצדקת הזו נבראה בדיוקנה של השכינה.

ויהיו חיי שרה - זו השכינה. ומי הוא החיים שלה? י"ה, וזהו השכינה. שכן י"ה. וזהו החיים של הנשמה. זהו שכתוב כל הנשמה תהלל י"ה. וזהו הזו בא"ת ב"ש - צ'. עם י' עולה לק', והם מאה ברכות שחיב אדם להריק בכל יום בשכינה, וזהו מאה שנה. ועליהם צוה הקדוש ברוך הוא את האדם מה ה' אלהיך שאל מעמך. אל תקרי מ"ה אלא מא"ה.

ועשרים שנה ושבע שנים - אלו עשר אמירות ועשרה דברות ושבעה הימים הראשונים של מעשה בראשית, וששת ימי המעשה ויום השבת, שהוא ויכלו, הכלל של כלם. וכנגדם נתנה תורה בעשרים ושבע אותיות - עשרים ושנים של התורה, וחמש שהן מנצפ"ך שהצופים אמרו אותם.

ואם חס ושלום עוברים עליהם ישראל, מתפזרים לארבעת הצדדים, והשכינה גלתה עמהם. זהו שכתוב ותמת שרה. המיתה שלה שהסתלק ממנה י"ה ונשאר כ"ס חסר. ומשום זה ויאמר כי יד על כ"ס י"ה.

בקרית ארבע - אלו ארבעה צדדים שהתפזר עם ישראל, ומשום זה תקנו בתפלה וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ. שהגלות היא מיתה לשכינה ולכל ישראל בניה.

אעשה לו עזר. אם זכה - עזר, ואם לא (כנגדו עזר, שזכה לאות י' של ברית מילה, ונעשה שדי. ואם לא) - השד הוא כנגדו. זהו שכתוב (בראשית יג) ולא נשא אתם הארץ לשבת יחדו.

ועזר, אם זכה אדם - הוא עזר. מתי? כליל שבת שמלויים שני מלאכים את האדם, זה היצר הטוב וזה היצר הרע. אם זכה - יצר הטוב מברך את בעל הבית ואת אשתו וכל אשר לו, ויצר הרע עוזר לו בעל פרחו ועונה אמן. ואם לא - הוא כנגדו ומקלל אותו וכל אשר לו. ומשום זה נקרא לוט, שמביא קללות על אותו האיש ועל ביתו ומכניס קטטה בביתו. זהו שכתוב ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט.

ובאותו זמן, (שם) ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך וגו' כי אנשים אחים אנחנו. מצד שהוא הגוף. ומה אמר לו? הלא כל הארץ לפניך (שם). ומשום זה אמרו בעלי המשנה, אם ראית שיצר הרע מתגבר עליך, הוליכהו לבית המדרש. אם אכן הוא נמוח, ואם ברזל - מתפוצץ. אמר רבי שמעון לאליהו, את זה גם ילדים יודעים אותו. אמר לו, רבי רבי, ודאי כך הוא, אבל סוד דברי הפרשה הזו אינם לגלוי כף, אלא ביני ובינך.

פתח ואמר, (שם יב) ויהי רעב בארץ. מה הרעב כאן? אלא ודאי כשמסתלקת הנביעה מארץ השכינה, מיד כתוב ויהי רעב בארץ (שם). וירד אברם מצרימה, ירד הקדוש ברוך הוא לדור בין הצדדים הרעים הללו, כדי שזרעו יהיה שמור ביניהם.

אמר לו רבי שמעון, רבי רבי, והרי כתוב בשכינה ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. אמר לו, ודאי כך הוא! שבזמן שישראל שומרים אות הברית, היא מתמלאת כל טוב ולא חסר ממנה (שפע). וכאשר לא שומרים הברית, מסתלק השפע ממנה, ונאמר בה ותראה היבשה.

ובאותו זמן, אם לא ירד הקדוש ברוך הוא לשמר אותה, יש רשות לצדדים האחרים לקרב לשם. ואותו שגורם את זה, יש רשות למקטרג להרג אותו. משום זה אמר לה והיה

עם שְׁנֵי הַיָּיִן, כְּמוֹ זֶה הִ"י עוֹלָה יו"ד. חֲמֵשׁ פְּעָמִים י' הֵם חֲמֵשִׁים. וְכַף ה' הָאֲחֵרֶת חֲמֵשִׁים. הָרִי מֵאָה. וְעֶשְׂרִים שָׁנָה זוֹ ו' שְׁעוֹלָה לְכ' שֶׁל כְּתוּב וְנַעֲשִׂית כ"ו.

בן נִשְׁלַמַת י' לַהֲיֹת י' י' בְּחֻשְׁבוֹן, כְּמוֹ זֶה א' הִיא יו"ד לְמַעְלָה, ו' בְּאֲמֻצָּע, דְּלִ"ת לְמַטָּה. וְלַפְעָמִים י' לְמַעְלָה, י' לְמַטָּה, ו' בְּאֲמֻצָּע, וְעוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן כ"ו. וְזוֹ כ"ו מִן כוּז"ו. וּמִשּׁוֹם שְׂכ' הִיא כְּתוּב, רַחֲמִים וְרֻצּוֹן שְׁאִין שֶׁם דִּין כָּלֵל, אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שְׁמַעְשֵׁרִים וּלְמַטָּה לֹא מַעֲנִישִׁים בְּעוֹלָם הַזֶּה.

ושבע שָׁנִים זוֹ ו'. כְּשִׁשׁוּרָה י' עַל רֵאשׁוֹ נַעֲשִׂית ז'. וְאִם זָכָה בְּשִׁכְנִינָה שְׁהִיא ז' לְשִׁמּוֹר אוֹתָהּ בְּבְרִית, מִשּׁוֹם שֶׁהַבְּרִית מִמֶּשׁ שׁוּרָה עָלָיו ז', שְׁהִיא יוֹם שְׁבִיעִי, וְנֹאמַר בּוֹ שְׁבַע בְּיוֹם הַלְּלִיתֶךָ, וְאִם לֹא – כְּתוּב בּוֹ וַיִּסְרַתִּי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי שְׁבַע.

ועקב הַכֹּל הוּא אוֹת הַבְּרִית, שָׁבוּ זוֹכָה לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא שְׁאִין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא קִנְיָה וְלֹא תַחְרוּת, אֲלֹא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרֵאשִׁיהֶם וְנִהְנֵיִם מִזִּי הַשִּׁכְנִינָה. וְתַמְצָא סִמְךָ בִּיסוּד שֶׁהוּא כ"ו. חֶלֶק סִמְךָ וְתַמְצָא בּוֹ כ"ו. וַיִּסוּד הוּא יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְתַמְצָא בּוֹ כוּז"ו.

אמר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא, וְהָרִי כוּז"ו מְצָאנוּ, אָבָל ו' הָאֲחֵרוֹנָה לֹא מְצָאנוּ בְּאוֹתִיּוֹת! אָמַר לוֹ, בְּנִי, כְּשִׁאֲתָה מִחֻשְׁב, מִהָאֵם הַעֲלִינָה נִקְרָא ז', וְכִשִׁאֲתָה מִחֻשְׁב מִיָּמִין שְׁהִיא גְדֻלָּה נִקְרָא ו'. אָמַר לוֹ, זֶה יָפָה, כִּפָּה נִחְשַׁבְתָּ בְּסִפְרוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁתִּים, הָרִי עֶשֶׂר וְלֹא יוֹתֵר. כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים בְּסִפְרָה יִצִּירָה, עֶשֶׂר סִפְרוֹת בְּלִי מָה, עֶשֶׂר וְלֹא תִשַׁע, עֶשֶׂר וְלֹא אַחַת עֶשְׂרֵה.

אמר לוֹ, בְּנִי, כ' מִרְאָה י' מִמַּעְלָה לְמַטָּה וּמִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְהַכֹּל א' שְׁהִיא הַסּוּד שֶׁל יו"ד וְהַכֹּל אַחַד. וּמִשּׁוֹם זֶה תַמְצָא שְׁהָאוֹת יו"ד הִיא כ', כְּתוּב שֶׁל הָאוֹת י' שְׁעוֹלָה בְּחֻשְׁבוֹן כ', וְהַכֹּל אַחַד. כִּי י"י אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. כִּי הוּא י' וְהוּא יְהוָה שְׁעוֹלָה כ"ו, וְעַם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת עוֹלָה ל' לְחֻשְׁבוֹן כ"י, וְזֶה סוּד יְהוָה.

ותמת שָׁרָה – זוֹ הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁנֹּאמַר בָּהּ וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים. וּמָה הַמִּיתָה שְׁלָהּ? שְׁיִרְדָּה

ועוד, וְתַמַּת שָׁרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע – אֲלוֹ תְהוֹ וְכָהוּ וְחֻשְׁךָ וְתַהוּם, שְׁהִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בְּאֶרְץ, שֶׁנֹּאמַר בָּהּ וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְגו' (בְּרֵאשִׁית א). מִשְׁכִּינָה וְצְדִיק שְׁאִין בּוֹ נְבִיעָה שֶׁל הַתּוֹרָה. מֵאֶרְבַּע הַחַיּוֹת שָׁלוּ, שֶׁהֵן אַרְבַּע הַחַיּוֹת שֶׁל הַכֶּסֶּא, גְּלוּ בְּאַרְבַּעַת יְסוּדוֹת אֲלוֹ, שֶׁהֵם תְהוֹ – קוֹ יֶרֶק, הַקְּלָפָה הִירְקָה שֶׁל הָאֲגוּז. בַּהוּ – גִּנּוּן לְכֹן, קְלָפָה שְׁנִיָּה. וְחֻשְׁךָ – קְלָפָה שְׁלִישִׁית שֶׁל הָאֲגוּז, שְׁהוּא אֵשׁ מִתְלַקַּחַת. תְהוּם – חֲלָל הָאֲגוּז שְׁשֵׁם הַמַּח, שְׁהִיא הַשִּׁכְנִינָה, כֶּסֶא הַכְּבוֹד וְאַרְבַּע הַחַיּוֹת שָׁלוּ. שְׁכָךְ נִחְלַק הַמַּח שֶׁל הָאֲגוּז לְאַרְבַּעַת צְדָדִים שְׁעֲלִיהֶם עוֹמֵד הַמַּח.

ואלו הֵם כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת אֹיְרֵי הַמַּח שֶׁל אָדָם, עוֹר וּבָשָׂר תְּלַבִּישְׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּשַׁכְּנֵנִי. הֵן אַרְבַּע קְלָפוֹת הָאֲגוּז שֶׁהֵן בְּסוּד הָעֶרְלָה, שְׁעֲלִיהֵן נֹאמַר וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוֹת עוֹר וַיְלַבֵּשֵׁם (שם ג). וּפְרָשׁוּהוּ הָרֵאשׁוֹנִים, מָה זֶה עוֹר? זֶה עוֹר הַנְּחֻשׁ.

ובזמן שִׁישְׂרָאֵל בְּאוֹתָן הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵן אַרְבַּע גְּלוֹת, הֵם בְּפִרוּד כְּבִיכּוֹל, כְּאֲלוֹ לֹא הָיוּ גוֹי אֶחָד, וּשְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שׁוּרָה עֲלֵיהֶם. וּמִשּׁוֹם זֶה בָּאָרוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַדָּר בַּחוּץ לְאֶרֶץ דּוּמָה כְּמִי שְׁאִין לוֹ אֱלוֹהִים.

אמר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא, וְהָרִי שְׁמַעְתִּי שְׁאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כִּפָּה הֵן י' בְּפִרוּד מִן ה', ו' מִן ה', וְלֹא מִתַּחְבְּרוֹת עַד שִׁישְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגְּלוֹת. אָמַר לוֹ, בְּנִי, יֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן לְבוּשִׁים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּקְרָאוּ עַל שְׁמוֹ שְׁנַבְרָאוּ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוּדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ. וְאֲלוֹ הֵם בְּפִרוּד. וְכִשְׁמַתַּחְבְּרִים בְּמִנְיָן, שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְמַעְלָה וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְמַטָּה, וְעוֹלָם לְעֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ יְהוָה כְּחֻשְׁבוֹן אַחַד אַחַד, כְּכַתּוּב בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. אָבָל אוֹתִיּוֹת הַיַּחְוֵד בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת אִין שֶׁם חֻשְׁבוֹן וְלֹא פִרוּד. וּמִשּׁוֹם זֶה וְנִהָר יֵצֵא מַעֲדָן וְגו' וּמִשֶּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבַּעַת רָאשִׁים. בְּזִמְנָה שְׁתַּבֵּא גְּאֻלָּה, יִתְקִים וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאֶרֶץ. (נֹאמַר. הִיא חֲבֵרוֹן שְׁעִתִּיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַבְרָם כְּאֶחָד, וְהוּוּ וּקְבֻצָּנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאֶרֶץ).

ויהיו חַיִּי שָׁרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵה שָׁנִים. מֵאָה שָׁנָה, זוֹ יו"ד שְׁעוֹלָה לְמֵאָה

מצד של האספקלריה שמאירה כף הוא ה' בכל ספירה וספירה כנשמה בגוף אדם. ומצד העמוד האמצעי נאמר וירא אליו ה', התגלה ברחמים לישראל כמו שהתגלה להם בגאולה של גלות מצרים, שנאמר בה אני ולא מלאך אני ולא שרף.

סדר הלימוד ליום כג אב [יום 318 בשנה]

בינתים הנה הזקן של הזקנים הזדמן אליו ואמר, המנורה הקדושה, מצד הנבואה כל הספירות נכללות שם, אבל שם ה' הוא בכל מקום ודאי. אבל הנבואה, דרגה ידועה יש לה, וכך התפלה כל הספירות נכללות בה, אבל דרגה ידועה יש לה. וכך בכל אותן מצוות, בכל מצוה ומצוה כל הספירות נכללות בה. אבל כל אחת ואחת יש לה דרגה ידועה. והשכינה היא המצוה של כל המצוות, ובה נכללים כל הנביאים ודאי, נצח והוד, ובהם נכללים העמוד האמצעי והשכינה. העמוד האמצעי, משם נקראת האספקלריה המאירה מצד שנצח שבה הוא אור צח, ובשבילו נאמר והשביע בצחצחות נפשך.

השכינה, שהיא מלכות הקדושה מצד ההוד, נקראת אספקלריה שלא מאירה, והם כתובים מזה ומזה, וכתוב בו משני עבריהם, והם ימין ושמאל, חסד וגבורה, שבהם שתי ידיים לכתב. והם ה' ה', חמש האצבעות של יד ימין, וחמש האצבעות של יד שמאל. רוח הקדש ו' היא תורה שבכתב, עליהם ה"ה ו', ועם י' שהיא חכמה נעשית יהו"ה, והם נצח והוד, שני נביאים, שני כתובים, שני לוחות התורה שנתנו מימין ומשמאל.

העמוד האמצעי הוא תורה שבכתב מימין. מלכות התורה שבעל פה משמאל. והיא אספקלריה המאירה מימין, והיא אספקלריה שלא מאירה משמאל, והם רוח הקדש זכר ונקבה.

מצד הצדיק מתחברים העמוד האמצעי והשכינה בין בתורה בין בכתובים בין בנביאים, ומשום זה פי כל בשמים ובארץ. והרי פרשוה שאוחז בשמים ובארץ, שבכל הדרגות הם ימין ושמאל, שאין יחוד וקרבה לקדוש ברוך הוא אלא בצדיק, שהם כאילן שהענפים נפרדים לימין

מלמעלה ונכנסה לארבעה יסודות רעים, שהם אש רוח מים עפר, והם שתוף של נפש הבהמה, משום שהיא שם בלי תורה. שקדם שהנשמה יורדת לגוף בארבעה היסודות הללו, נתנה התורה כלה. ומיד כשנכנסת לגוף, מסתלקת ממנו, וסוד הדבר – אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'.

אמרה הנשמה, אני מלאה הלכתי לעולם הזה, וכעת ריקם החזירני ה' לגוף הזה. ועם כל זה, אם זכה אדם להתעסק בתורה – היא חברון, שהיא התורה, שהסתלקה מהנשמה – התחברה לה. שהנשמה היא מכסא הכבוד. והתורה שמו של הקדוש ברוך הוא, תורת ה' תמימה. עץ חיים היא למחזיקים בה. ואף על גב שהוא אדם בארץ רעה, כנעני שסובב אותו יצר הרע, אם יתחזק באותה חברון, היא מתחברת לו.

דבר אחר, היא חברון – זו השכינה. אף על גב שהתרחקה מן הקדוש ברוך הוא, היא חברון אליו. כמו שישראל שאומרים (ישעיה כו) ה' אלהינו בעלוננו אדנים זולתך. ועם כל זה, לבד בך נזכיר שמך, אף על פי שהתרחק. זהו שכתוב ברח דודי (שיר השירים ח), ועם כל זה הלב שלנו והפה שלנו לא נפרד ממך, ככתוב ודמה לך לצבי (שם). כעת אנו מיחדים שמך בכל יום ואומרים שמע ישראל בלב ובפה ובמחשבה.

ומשום זה היא חברון, משום ששכינה לא זזה מן הקדוש ברוך הוא, וישראל מיחדים שמו בכל יום וסובלים כמה מכות עליו, כמו שבארוה הראשונים.

פתח רבי שמעון ואמר, ויהיו חיי שרה מאה שנה – אלו מאה ברכות שנמצאו מחכמה, ועשרים שנה מצד הפתר, ושבע שנים מצד האם העליונה. ותמת שרה בקרית ארבע – זו קריאת שמע. שלא מתה הצדקת הזו על ידי הנחש, אלא שיצאה רוחה בקריאת שמע בארבע אותיות. היא חברון, חבור של הנשמה שלה, היא השכינה, שהיא קרית ארבע, ארבע האותיות של השם הקדוש שהם י' יהוה. ה' אלהינו. ו' יהוה. ה' אחד. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. (עכ"מ).

וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה וכו' (בראשית כו). פתח רבי שמעון ואמר, וירא אליו ה' –

וּמִשּׁוּם הַמַּחֲלָקֶת הַיָּא בֵּין הַחֲבָרִים בְּתַפְלִין, וְשָׂאָר הַמְצוּוֹת הוּא בְּיָמִין וְשִׂמְאַל. אָבֵל בְּעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי אֵין שָׂם מַחֲלָקֶת, מִשּׁוּם שֶׁהוּא עֶקֶר הַגְּמָרָא שֶׁהִיא שְׁלֵמָה, וּמִשּׁוּם נִקְרָא יַעֲקֹב אִישׁ תָּם, הוּא ו' שְׁכוּלֵל שֶׁשֶׁה סְדְרֵי מְשֻׁנָּה. ה' הַגְּמָרָא שְׁלֵמָה הִיא תָּם בְּשִׁלְשֵׁת הָאֲבוֹת יַהֲוָה, וְכוּ נִשְׁתַּלֵּם יַהֲוָה.

וּמִשּׁוּם זֶה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּפְרָדִים הָעֲנָפִים לְיָמִין וְלִשְׂמָאל, אָבֵל לְמִטָּה נִקְרָאת אֲגָדָה אַחַת בְּעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי, וּמִשּׁוּם זֶה וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אֵל תֵּרַד מִצְרַיִמָּה. זו הַדְרָגָה הַרְעָה שְׁגָרְמָה רָעַב שֶׁל הַתּוֹרָה וְעֲנִיּוֹת שֶׁל מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהִרִי פְרָשׁוּהָ, שָׁכַן בְּאֶרֶץ - זו שְׁכִינָה. וְהִרִי פְרָשׁוּהָ הָרְאוּשׁוֹנִים, כָּל הַדֶּר בְּחוּץ לְאֶרֶץ דּוּמָה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֵלוֹהַ.

וּמִשּׁוּם שֶׁאֲבָרָם דְרָגְתוֹ אֲרִיָּה, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ גּוֹר אֲרִיָּה, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת. הַיָּמִין שָׂם יַהֲוָה שְׁעוּלָה לְחֻשְׁבוֹן אֶהְיֶה, וְשָׂם ו' בְּשִׁבִיל ה' שֶׁל אֲבָרָהָם שֶׁהִיא הָאֶרֶץ. וּמִצַּד הַיָּמִין נִקְרָא בְּאֶרֶץ, שֶׁשָּׂם אָב, ב"א בְּהַפּוּךְ הָאוֹתִיּוֹת אָב, וְזֵהוּ בְּאֶרֶץ, כִּי אָב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיף.

וְאֶהְיֶה עִמָּךְ - זוֹ יַהֲוָה בְּחֻשְׁבוֹן אֶהְיֶה, בְּשִׁבִיל ה'. וְאֶהְיֶה עִמָּךְ - ו' שֶׁהוּא בֶן י"ה מִן אֶהְיֶה עִמָּךְ. וְאֲבָרְכֶךָ - שֶׁהַבְּרָכוֹת הֵן מִצְדוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן. הַשְּׁכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה נִקְרָאת בְּרָכָה מִצַּד הַיָּמִין, וְקִדְשָׁה מִצַּד הַשְּׂמָאל, וְהַעֲמוּד הָאֲמָצְעִי נִקְרָא יְבָרַךְ. זֵהוּ שֶׁכְּתוּב בְּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל.

וּמִצַּד הַשְּׂמָאל נִקְרָא קִדְשׁ, זֵהוּ שֶׁכְּתוּב קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַה'. וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ. וְקִדְשׁ מִצַּד הַשְּׂמָאל. וּמִשּׁוּם שֶׁהַבְּרָכָה הִיא מִצַּד הַיָּמִין, אָמַר וְאֲבָרְכֶךָ כִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ. הַזֶּרַע הוּא מִצַּד הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי לְמַעְלָה, וּמִצַּד הַצַּדִּיק לְמַטָּה, וְזֵהוּ עַל כָּל זֶרַע זֶרַע. זֶרַע לְמַעְלָה, זֶרַע לְמַטָּה. שְׂמִי שְׁשׁוּמֵר הַבְּרִית עוֹלָה עַל כָּל הַקְּלָפוֹת הַלְלוֹ שֶׁהֵן עֲרֵלָה וּפְרִיעָה, שְׂשָׂם סְמָאל וְנִחַשׁ, הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל אֲמוֹת הָעוֹלָם. וּמִשּׁוּם זֶה כִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצַת הָאֵל, שֶׁהֵם הַשְּׁלִטוֹן שֶׁל אֵל אַחֵר.

וְהַקְּמַתִּי אֶת הַשְּׁבָעָה, הַשְּׁבָעָה הִיא הַשְּׁכִינָה, וְהַקְּיוּם שֶׁלָּהּ הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי. אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבָרָהָם אָבִיךָ, שֶׁכּוֹ הַגְּאֻלָּה. זֵהוּ שֶׁכְּתוּב

וְלִשְׂמָאל וּמִתִּיחָדִים לְמִטָּה בְּשֶׁרֶשׁ שֶׁהִיא אֲגָדָה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, עֶקֶר הַיַּחֲוּד.

וּכְמוֹ שֶׁהַצַּדִּיק הוּא עֶקֶר הַיַּחֲוּד לְקִדְוֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ לְמִטָּה, כֶּךָ הוּא הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי קִרְבָּה וַיַּחֲוּד וְעֶקֶר לְאָב וְלֵאָם.

וְכֶךָ כְּמוֹ זֶה תַּפְלָה מֵעֵמֶד וּתַפְלָה מִיֵּשֵׁב נִכְלָלוּ בְּצַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים הַכוֹלֵל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת שֶׁל הַתַּפְלָה. וּתַפְלַת שְׁחָרִית וּתַפְלַת מִנְחָה הֵן יָמִין וְשִׂמְאַל, שָׂם הָאָב וְהָאָם, וְנִכְלָלִים בְּעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי שֶׁהוּא תַּפְלַת עֲרֵבִית, שָׁבוּ (בְּרֵאשִׁית כח) וַיִּפְגַּע בְּמְקוֹם.

הַדְרָגָה שֶׁל הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי, וְהוּא עֶקֶר הַתַּפְלִין, וְכוּ צְרִיף לְקֶשֶׁר (לְסִדֵּר) אוֹתָם כְּמוֹ זֶה: חֲכָמָה - קִדְשׁ לִי, וְזֵה י'. בִּינָה - וְהִי כִי יְבִיאָךְ, וְזוֹ ה'. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל לְיָמִין - ו'. וְהִי אִם שְׁמַע לְשִׂמְאַל, וְזוֹ ה', וּבְעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי נִכְלָלִים.

וּבְשִׁנְכֻלְלוֹת בּוֹ תַּפְלִין שֶׁל רֵאשׁ וְשֶׁל יָד, נִקְרָאוֹת תַּפְלִין. וְכוּ הֵם מְצוּנָה אַחַת, וְלֹא צְרִיף לְהַפְסִיק, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרוּחָהּ, סַח בֵּין תַּפְלָה לְתַפְלָה - עֲבָרָה הִיא בִּידוֹ. וְזֵהוּ עֶקֶר הַגְּמָרָא. וְאֵלוֹ שְׁעוֹשִׁים אוֹתוֹ שְׁתֵּי מְצוּוֹת (בְּתַלְמוּד) שֶׁל יְרוּשְׁלָיִם, הוּא מִיָּמִין וְשִׂמְאַל שְׂשָׂם הָעֲנָפִים נִפְרָדִים שְׂמַצַּד הַיָּמִין וְהַשְּׂמָאל. שְׁתֵּים דְּבַר אֱלֹהִים - צְרִיף לְכַרְךָ עֲלֶיהֶן שְׁתֵּי בְּרָכוֹת, אַחַת לְהַנִּיחַ תַּפְלִין עַל שֶׁל יָד, וְאַחַת עַל מְצוּוֹת תַּפְלִין שֶׁל רֵאשׁ. וְאִם סַח בֵּינֵתִים, מְכַרְךָ עַל שֶׁל רֵאשׁ שְׁתֵּים.

אָבֵל מִצַּד שֶׁל הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי, עֲלֵיהֶם נֹאמַר אַחַת דְּבַר אֱלֹהִים, וְלֹא צְרִיף אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת, כִּי אַחַד קִרְאָתוֹ. וְאִם סַח בֵּין תַּפְלָה שֶׁל יָד לְתַפְלָה שֶׁל רֵאשׁ, הוּא עוֹשֶׂה פְרוּד בַּיַּחֲוּד, וּמִשּׁוּם זֶה עֲבָרָה הִיא בִּידוֹ וְלֹא מְצוּנָה. וְאֵין עֲבָרָה אֶלָּא מוֹת, שֶׁנֹּאמַר רַגְלֶיהָ יִרְדוֹת מוֹת, שֶׁעֲלֶיהָ נֹאמַר כִּי הַמּוֹת יִפְרִיד בֵּין א"ח לְד'. וּמִשּׁוּם זֶה עֲבָרָה הִיא בִּידוֹ, וְחוֹזְרִים עֲלֶיהָ מֵעוֹרְכֵי הַמְּלַחְמָה. וְשָׂאֵם יוֹצֵא מִשָּׂם בְּחֻטָּא זֶה, יָמוֹת.

וְזֵהוּ אַחַת דְּבַר אֱלֹהִים. זֶה הַצַּדִּיק שֶׁהוּא יוֹם שְׁבַת, זְכוּר וְשְׁמוֹר בְּדַבּוֹר אַחַד צְרִיכִים לְיַחַד אוֹתָם בּוֹ וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָם אַחַד. וְהִרִי פְרָשׁוּהָ, זְכוּר לְזָכַר וְשְׁמוֹר לְנִקְבָּה. אָבֵל מִצַּד שֶׁל יָמִין וְשִׂמְאַל הֵם שְׁנֵיהֶם שְׁתֵּי מְצוּוֹת, וְכְמוֹ זֶה כָּל הַמְצוּוֹת.

בִּינְיָתִים הִנֵּה עֲלֵם הַזְדַּמָּן בִּינִיָּהֶם וְאָמַר, לָמָּה אֵין נִקְוֶה בְּסִפְרֵי תוֹרָה? אָמַר לוֹ, בְּנִי, כָּל נִקְדָּה הִיא תְּנוּעָה שֶׁל אוֹתוֹת, כְּמוֹ הַפְּרָקִים שֶׁהֵם הַתְּנוּעוֹת שֶׁל אֵיבָרֵי הַגּוּף, וְכֵן תְּנוּעָה הֵם מִצַּד הַחֻכְמָה. וְכִדִּי לְהִפְיֵר אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה, הוּא מִצַּד הָעֵמוּד הָאֲמֻצָּעִי, אֵין בּוֹ נִקְדוּת. וְכֵן הַנִּקְדוּת הֵן בְּגוּף, עֵינַיִם, פְּנִים, אָזְנַיִם. הַחֻטִּים שֶׁל כָּלֵם עַל הַפֶּה.

וּמִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב נִתְּנָה מִצַּד הַיְמִינִי, שֶׁשֵּׁם כְּתִיבָה, פְּרִשׁוּהָ שֶׁתּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב, סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁלֹּא לִקְרֹא אוֹתוֹ עַל פֶּה, וְנֶאֱמַר שְׂאִין לוֹ נִקְוֶדִים. לְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה יֵשׁ טַעְמִים וְנִקְדוּת.

דְּבָר אַחֵר וַיִּרְא אֱלֹהֵי ה'. בֹּא וּרְאֵה, יֵשׁ נְבוּאָה מְרִאָּה, וַיֵּשׁ נְבוּאָה מְרִיחַ, וַיֵּשׁ נְבוּאָה מְשִׁיעָה, וַיֵּשׁ נְבוּאָה מְדַבֵּר, וְהֵם ד' מְרַכְבוֹת לְשֵׁם יְהוָה. בְּרִאָּה, בְּרִאָּה שֶׁהִיא מְרִאָּה, וְכַנְגֵּד הַמְרַכְבָּה שֶׁלְמַעְלָה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹעֵשֶׂה אָדָם.

וְהָרִי הִקְשׁוּ הָרֵאשׁוֹנִים, אַחֵר שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית הַזְּכִיר בְּרִיָּה בְּלִשׁוֹן יְחִיד, לָמָּה הַזְּכִיר בְּנֹעֵשֶׂה אָדָם בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדִי לְתַת פְּתֻחוֹן פֶּה לְמִינִים וְלְמוֹמְרִים? אֵלֶּא כִּאֵן כָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכִּי ה' וְגו' וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם. לִקְיָם בָּהֶם וּבְאֲבֹד רְשָׁעִים רָנָה. שֶׁהִרִי הַתּוֹרָה סִתְּמָה שֶׁהוּא בְּרָא אֶת הָאָדָם הַעֲלִיּוֹן הָרֵאשׁוֹן, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אֶת - לְרַבּוֹת שֶׁבְּרָא אוֹתוֹ בְּדִיוֹקָן שֶׁל אָדָם עֲלִיּוֹן בְּמְרַכְבָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְדַמוֹת פְּנִיָּהֶם פְּנֵי אָדָם.

וּבְרָא אוֹתוֹ בְּשֵׁנֵי דְיוֹקְנָאוֹת שֶׁכָּתוּב בְּצַלְמוֹ, בְּצַלְמֵם, שֶׁהֵם אָדָם שֶׁל פֶּסַע הַכְּבוֹד מְרוּם, וְאָדָם שֶׁל הַפֶּסַע הַשְּׁנַיִ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מְרִאשׁוֹן, וְזֶהוּ מְרוּם מְרִאשׁוֹן. וּמָה שֶׁאָמַר נֹעֵשֶׂה אָדָם, זֶה לְלַמֵּד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהֵם זָכָר וּנְקֵבָה לְשִׁתְּף אוֹתוֹ בְּזוּגוֹ, שֶׁאֵם ה' לֹא יִבְנֶה בֵּית שׁוּא עֲמָלוֹ בּוֹנֵיוֹ בּוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר הַפְּסוּק בְּכָל דְּרַכִּיךָ דַּעְהוּ וְהוּא יִישֵׁר אַרְחֻתֶיךָ. שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכִּי ה'. שׁוּדָאֵי נֶאֱמַר בְּעֵלְת הָעֵלּוֹת שְׁנֵי עוֹלָמוֹת שְׁצִיר בָּהֶם עֵלְת עַל הַכֹּל, וְהֵם י' מְאִישׁ וְה' מְאִשָּׁה. שְׁנֵי עוֹלָמוֹת שְׁצִיר בָּהֶם עֵלְת עַל הַכֹּל הֵם ו' ה', הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, וְזֶה י"ה, וְזֶהוּ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א.

חֵי ה' שְׁכַבִּי עַד הַבֶּקֶר. עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרְהָם בְּקִלִּי, עֵקֶב רֵאשִׁי תְבוֹת: ע' עֲנוּה, ק' קִדְשָׁה, ב' בְּרָכָה. סִנְדָּל לְעֲנוּה - יְרָאָה, וּמִשּׁוּם זֶה עֵקֶב עֲנוּה יְרָאָת ה'. עֲנוּה מִצַּד הָעֵמוּד הָאֲמֻצָּעִי. וּמִשּׁוּם שֶׁמִּשָּׂה הָיָה מִשָּׁם, נֶאֱמַר בּוֹ וְהָאִישׁ מִשָּׂה עָנּוּ מָאֵד. וְהָעֲנוּה מִיְמִינֵי. וְהַשְּׂכִינָה יְרָאָה מִצַּד הַשְּׂמָאל. וּמִשּׁוּם שֶׁשְּׂכִינָה הִיא עֵקֶב לְעֵמוּד הָאֲמֻצָּעִי, נֶאֱמַר בּוֹ רֵאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת. וְנֶאֱמַר בְּשְׂכִינָה עֵקֶב עֲנוּה יְרָאָת ה'.

בְּזוֹה הוּא. הוּא יְשׁוּפָךְ רֵאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֵקֶב. אַחֵר כֶּךָ נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב הוּא יְשׁוּפָךְ רֵאשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה כד) יִפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמְרוּם בְּמְרוּם. וַיִּשְׁמַר מְשִׁמְרָתִי - זוֹ שְׂכִינָה, שֶׁהִיא מְשִׁמְרַת תְּרוּמָתִי. מִצּוֹתִי - מִצַּד הַיְמִינִי כְּלוּלִים בְּמֵאֲתָיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים. חֻקוֹתֵי - מִצַּד הַשְּׂמָאל שֶׁמִּשָּׁם כִּי חָק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים הֵם מִשָּׁם גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁשֵּׁם גְּזֵרַת כָּל הַדֵּינַיִם. וְתוֹרָתִי - מִצַּד הָעֵמוּד הָאֲמֻצָּעִי, וְהוּא סֵפֶר תּוֹרָה. הַצְּדִיק הוּא סֵפֶר תּוֹרָה, הָעֵמוּד הָאֲמֻצָּעִי.

וְאִם תֹּאמַר, צְדִיקִים עוֹמְדִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרֵאשִׁיָּהֶם - אֵלוֹ הַתְּגִים שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁהֵם בְּד"ק חִי"ה שְׁעֵטְנ"ז ג"ץ. וְאָמְרוּ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵלוֹ הַתְּגִים הֵם כְּלֵי זִינ, כְּאָדָם שְׂאוֹחַזוֹ כְּלֵי זִינ בְּיָדוֹ וּמְנִיעַ אוֹתוֹ לְיְמִינֵי וְלְשְׂמָאל וְלִקְדָּשָׁה. וְכֵלֵי הַזִּינ הֵם בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתוֹת ז"ן בְּדח"ק, שֶׁהִיא כְּמִין חֲטָטְרַת שֶׁל הָאוֹת זִינ וְנֹעֵשֶׂה זֶה, וְסִימְנָךְ - ז"ה ו"ד ז"ח ח"ק ח"י. ז' צְדִיק בְּכָל אוֹת וְאוֹת, וְהוּא עִם י' עֵטְרָה עַל רֵאשׁוֹ.

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בְּגֵר. בֹּא וּרְאֵה, צְרִיף שֶׁלֹּא יְהִיָּה דְבַק בֵּין אוֹת לְאוֹת, וְלֹא יְהִיָּה חֶסֶר אוֹת מִן הַתְּבָה, וְלֹא מְשָׁנִים מִפְּתוּחוֹת לְסִתּוּמוֹת וּמִסִּתּוּמוֹת לְפְתוּחוֹת, וְאִם לֹא - סֵפֶר הַתּוֹרָה פְּסוּל. וְכֵן הַתְּקוּן הַזֶּה לָמָּה? אֵלֶּא הָאוֹתוֹת פְּתוּחוֹת מִצַּד הַשְּׂכִינָה הַתְּחַתּוּנָה, וְהַסִּתּוּמוֹת מִצַּד הָעֲלִיּוֹנָה, הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר. וְאוֹתָם מ"ם, זוֹ פְּתוּחָה וְזוֹ סִתּוּמָה. מ' פְּתוּחָה - מְלָכוּת. ם סִתּוּמָה - בִּינָה, מִצַּד הַיְמִינִי וְהַשְּׂמָאל, שֶׁעֲנָפִים מִתְּפָרְדִּים לֹא יִדְבַק אוֹת בְּאוֹת. וּמִצַּד הָעֵמוּד הָאֲמֻצָּעִי, שֶׁהוּא שְׁקָל הַקְּדוּשׁ, לֹא יוֹסִיף אוֹת וְלֹא יִחְסַר אוֹת, שְׁכָל הַמוֹסִיף גּוֹרַע, וְאִם הַדְּבִיק - נִגְרָר, וּמִשּׁוּם זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בְּגֵר וְגו'.

וְאָמַר עֲלֵת עַל הַכֹּל, אֵף עַל גַּב שְׁנֵאמַר שְׁבָאֵלוּ
הָאוֹתוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכִסָּא לְאָדָם לְשִׁבְתָּ
בֵּית, לְשִׁבְתָּ עַל הַכִּסֵּא, שְׁבִהֵם אִי"ה או"ה, וּבִהֵם
נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנִים אֲתָם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם, וְנֵאמַר בֵּהֶם
אָדָם אֲתָם – שְׁתַּפּוּנֵי עִמְכֶם בְּאוֹתוֹת הַלָּלוּ וּיִתְקִימוּ
מַעֲשֵׂיהֶם, שְׁאֲנִי הוּא שְׁבָרְאֵתִי כֹל הָעוֹלָמוֹת וְכֹל
הַכִּסְאוֹת וְהַחַיּוֹת וְהַמְּלָאכִים וְכֹל הַצְּבָא הָעֲלִיּוֹנִים
וּבְנֵי אָדָם בְּאוֹתוֹת הַלָּלוּ.

וְאָמַר עַל גַּב שְׁיֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל הָאוֹתוֹת הַלָּלוּ בְּשִׁבְלֵי
הַתּוֹרָה שְׁנַתֵּן לָהֶם, לֹא יִמְצְאוּ בְּאוֹתוֹת
הַלָּלוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בָהֶם שְׁלֹא יִשְׁתַּפּוּ אוֹתֵי
עִמְהֶם. וּמִשׁוּם זֶה אָמַר לָהֶם נַעֲשֵׂה אָדָם, בְּשִׁתּוּף
שְׁלִי, וְלֹא הַתּוֹרָה וְהַמְצָוָה עָשׂוּ פַעֲלָה לְמַעֲלָה
וּלְמַטָּה פְּחוֹת מִמֶּנִּי.

וְאָמַר לְמַלְאכִים נַעֲשֵׂה אָדָם, וְזֶה מִטְטְרוּ"ן, שְׁכָל
מְלָאךְ וְחַיָּה שֵׁם בּוֹ חֵלְקוֹ. וְכֵךְ אָמַר לְצְבָא
הַשָּׁמַיִם לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּדִיוֹקְנוֹ, וְכֹל כּוֹכַב נּוֹתֵן
בּוֹ חֵלְקוֹ, וְעֲלֵת עַל הַכֹּל הַשְּׁתַתְּפָה בּוֹ בְּכָל מְקוֹם,
בְּתַפְאֲרֵי בְּמִטְטְרוּ"ן וּבְשֶׁמֶשׁ, וְאִין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

וְעוֹד נַעֲשֵׂה אָדָם, לְאֲמֵן שְׁזָרַע כְּמָה זְרַעוֹנִים בְּבֵת
אֲחַת, וְכֹל אֶחָד יֵצֵא בְיוֹמוֹ. אַחַר כֵּךְ אָמַר
לְאֵלֹהֵי שָׁהֶם פּוֹעֲלִים: אֲנִי רוֹצֵה שְׁתַּשְׁתַּתְּפוּ כָלְכֶם
לַעֲשׂוֹת כְּלִי, וְכֹל אֶחָד מֵהֶם יִתֵּן בּוֹ חֵלֶק מִמָּה
שְׁנַתֵּתִי בְכֶם, וְאֲנִי אֲשַׁתְּתַּף עִמְכֶם בְּכִלֵּי הַהוּא חֵלֶק
מִמֶּנִּי. אָמְרוּ לוֹ: מָה הַכְּלִי הַזֶּה כֹּל כֵּךְ חָשׁוּב לְפָנֶיךָ
שְׁיִהְיֶה כְּלוֹל מֵהַכֹּל? אָמַר לָהֶם: הַכְּלִי הַזֶּה הוּא
אָדָם שְׁיִהְיֶה בְּדִיוֹקָן שֶׁל הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן.

אָמְרוּ לוֹ: לָמָּה תֵּאמַר לָנוּ שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד נּוֹתֵן
בּוֹ חֵלְקוֹ, וְהִרִי אֶתְּהָ הוּא אֲדוֹן הַכֹּל, וְאֶתְּהָ
בְּרֵאתָ הַכֹּל? טַל אֶתְּהָ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהָ שְׂאֵתְהָ
רוֹצֵה, שְׁלֹא יִהְיֶה פְתַחוֹן פֶּה לְאוֹתָם שְׁלֹא יוֹדְעִים
בְּכֵךְ, שְׁיֵאמְרוּ שְׁמַעֲשֵׂה שֶׁל אָדָם אֶתְּהָ צְרִיךְ
מֵהַשְּׁלִיחִים שְׁלֶךְ.

אָמַר לָהֶם: לְמַלְךְ שְׁנַתֵּן מִתְּנָה לְעַבְדֵי וְנַתֵּן לְכָל
אֶחָד וְאֶחָד חֵלְקוֹ וִירְשָׁתוֹ מֵאוֹתָהּ מִתְּנָה,
אַחַר כֵּךְ בָּא הָעַבֵּד הַנֶּאֱמָן אֵלָיו וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מִתְּנָה.
אָמַר הַמֶּלֶךְ: הָעַבֵּד הַזֶּה עֶבֶד אוֹתִי בְּכָל הָאֵיבָרִים
שְׁלוֹ, כֵּךְ אֲנִי רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת הַכְּלִי שְׁלוֹ מִתְּנָה מִכָּל
הַצְּבָאוֹת שְׁלִי. מָה עָשָׂה? כִּנֵּס אֶת כֹּל הַמַּחְנוֹת שְׁלוֹ
וְאָמַר: אֲנִי רוֹצֵה מִכֶּם כֹּל אֶחָד וְאֶחָד יִתֵּן מִתְּנָה
מִשְׁלוֹ לְעַבֵּד הַזֶּה, וְאֲנִי אֲשַׁתְּתַּף עִמְהֶם וְאֶתֵּן בּוֹ
מִתְּנָה מִשְׁלִי.

וְאָמַר עֲלֵת עַל הַכֹּל, אֵף עַל גַּב שְׁנֵאמַר שְׁבָאֵלוּ
הָאוֹתוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכִסָּא לְאָדָם לְשִׁבְתָּ
בֵּית, לְשִׁבְתָּ עַל הַכִּסֵּא, שְׁבִהֵם אִי"ה או"ה, וּבִהֵם
נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנִים אֲתָם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם, וְנֵאמַר בֵּהֶם
אָדָם אֲתָם – שְׁתַּפּוּנֵי עִמְכֶם בְּאוֹתוֹת הַלָּלוּ וּיִתְקִימוּ
מַעֲשֵׂיהֶם, שְׁאֲנִי הוּא שְׁבָרְאֵתִי כֹל הָעוֹלָמוֹת וְכֹל
הַכִּסְאוֹת וְהַחַיּוֹת וְהַמְּלָאכִים וְכֹל הַצְּבָא הָעֲלִיּוֹנִים
וּבְנֵי אָדָם בְּאוֹתוֹת הַלָּלוּ.

וְאָמַר עַל גַּב שְׁיֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל הָאוֹתוֹת הַלָּלוּ בְּשִׁבְלֵי
הַתּוֹרָה שְׁנַתֵּן לָהֶם, לֹא יִמְצְאוּ בְּאוֹתוֹת
הַלָּלוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בָהֶם שְׁלֹא יִשְׁתַּפּוּ אוֹתֵי
עִמְהֶם. וּמִשׁוּם זֶה אָמַר לָהֶם נַעֲשֵׂה אָדָם, בְּשִׁתּוּף
שְׁלִי, וְלֹא הַתּוֹרָה וְהַמְצָוָה עָשׂוּ פַעֲלָה לְמַעֲלָה
וּלְמַטָּה פְּחוֹת מִמֶּנִּי.

וּמִשׁוּם זֶה בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ. וְכֹל אַמּוֹת הָעוֹלָם
שְׁלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה, אִין לָהֶם בּוֹ
יְדִיעָה, וְהוֹלְכִים כְּצֵאן בְּלֵי רוּעָה, וְנֵאמַר בָּהֶם פִּי
כֹּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו, וְעוֹשִׂים הִרְבֵּה
אֱלֹהוֹת, וְכֹל יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה, הֵם
עוֹבְדִים אוֹתוֹ אֶחָד בּוֹ, וּבְכָל הָאוֹתוֹת וְהַשְּׁמוֹת
הַקְּדוּשִׁים שְׁלוֹ וּבְכָל הַמַּחְנוֹת הָעֲלִיּוֹנִים
וְהַתַּחְתּוֹנִים שְׁנִבְרְאוּ בָהֶם.

וּבְכָל הַבְּרִיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת וְלַמַּעֲלָה
מִכָּל אֶחָד, וְלַמַּטָּה מִכָּל אֶחָד, וּמִבְּפָנִים שֶׁל
כָּל אֶחָד, וּמִבְּחוּץ שֶׁל כָּל אֶחָד. מִבֵּית וּמִחוּץ
תַּצְפִּנוּ, וְכֵךְ תּוֹכוֹ כְּבָרוּ. כֵּךְ הוּא מִבְּפָנִים שֶׁל כָּל
הָעוֹלָמוֹת כְּמוֹ מַחוּץ לְכָל הָעוֹלָמוֹת לֹא מִשְׁתַּנֶּה,
וְאִין שֵׁם וְחִבּוּר אוֹתוֹת שֶׁל שֵׁם ה' וּבְכָל הַכְּנוּיִים
שְׁלוֹ חוּץ מִמֶּנּוּ. שְׁאֵם לֹא שֶׁהוּא חִבֵּר בְּקִרְבָּנָה י' בֵּה'
ו' בֵּה', לֹא נִקְרְאוּ הָאוֹתוֹת בְּשֵׁם יְהוָה, וְהוּא
מִחִבֵּר יְהוָה אֲדַנְי, וְהוּא מִחִבֵּר יְהוָה בְּאֵלֵהֶם,
שְׁעוֹלָה לְחִשְׁבוֹן אֵהִי אֲדַנְי. וְהוּא לֹא נִקְרָא אֶחָד
פְּחוֹת מֵהֶם, שֶׁהוּא אֶחָד שְׁמִחִבֵּר שְׁנַיִם, שֶׁהֵם זָכָר
וְנִקְבָּה, וְעוֹשֵׂה אוֹתָם אֶחָד. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב בְּאָדָם וְחַוָּה
כִּי אֶחָד קְרָאֵתוֹ. וְהוּא מִשְׁתַּף בְּבִנְיָן בֵּן וּבֵת שֶׁהֵם
בְּנִים, לְשׁוֹן שֶׁל בְּנִין. וְזֶהוּ אִם ה' לֹא יִבְנֶה בֵּית.

וְכָל עֲנִין וּמַעֲשֵׂה שְׁאִינוּ מִשְׁתַּף בּוֹ, מָה כְּתוּב בּוֹ?
כִּי שְׁמַיִם כְּעֵשֶׂן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כְּבִגְד תְּבִלָּה.
וּמִיָּד, יִשְׁמַחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ, שֶׁהֵם הַבְּנִין
וְהַשְּׁתַּף שְׁלוֹ. שְׁכָל הַהִבְלִים שֶׁל אַמּוֹת הָעוֹלָם הֵם

ומזיקים וכחות הטמאה, שנאמר בישראל אל
תטמאו בכל אלה, שאין להם חלק בהם.

ומשום זה אמות העולם, שנשמותיהם מאותם
כחות הטמאה, אין להשתתף עמם
באכילה ושתייה, ולא בכל מעשיהם, שעליהם כתוב
אשר חלק ה' אליהם וגו', וכך בחר ה'. ועליהם
נאמר כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו וגו',
שהוא יחיד ומיוחד בכל המחנות שפלולים בהם.

ומשום שישראל פלולים מעליונים ותחתונים,
ועלת על הכל שם את שמו בהם, והם
אהובים יותר ממלאכי השרת, משום שיש להם
חלק בספירות מה שאין כן במלאכים, משום
שישראל הם גורלו ונחלתו, כמו שהבנים אצל
אביהם. שהמלאכים אינם אל הספירות אלא כמו
סוסים אל הרוכבים עליהם, אבל ישראל בנים של
הקדוש ברוך הוא, ופרשוהו בעלי המשנה, אין
ישראל נגאלים עד שישתעבדו בשבעים ושתיים
אמות. ומשום זה כלל הקדוש ברוך הוא בסנחריב
את שבעים ושתיים האמות, לקיים בהם מלחמה
ליה' בעמלק מדור דור.

ובנגד שבעים ושנים שרים הם השמות שבעים
ושנים של ויסע ויבא ויט, לקיים בהם הנה
ה' רכב על ע"ב ק"ל, לטל מהם נקמה מעמלק
שכולל בו שבעים ושתיים אמות. וכנגד שבעים
ושנים שמות ויכלו הוא שעולה שבעים ושתיים.

וזה עליו נאמר שזרע כל הזרעונים בבת אחת
יחידה, והיא הפלה, שבת המלכה מן הקדוש
ברוך הוא, שהיא תפארת והמעשה שלו. ומשום
שכל בריות בראשית נכללים בה, לכך התחילה
התורה בבי"ת מבראשית, והיא בת זוגו של תפארת
אדם, כל אחד נתן בו חלקו.

ותקדוש ברוך הוא נתן אותה גדולה ושולטת
עליהם, משום שכלם נבראו באות י',
בת יחידה הכלולה מעשר אמירות, ועשר אלהים.
ה' כלולה מחמשה אורות, האור של היום הראשון.
ו' ששה עמודי אמת. יום הששי ה', שבשביל
שביים הששי ו', נשלמה ה' בבת אחת.

בא וראה, כשיש לספירות לעשות פעלה בשם
ידוע, שמשם פעלה, לא תשתלם ולא תעשה

מהם הקשו ואמרו מה אנוש כי תזכרנו, ומהם
אמרו ברצון שלם. אף כך קדם שנברא
העולם, נכנסו ישראל במחשבה להבראות, קדם
שנבראו המלאכים וכל הבריות של העולם של
מעשה בראשית, ובחביבות שלהם הניח את
המעשה שלהם שיהיו אחרונים למעשה בראשית.
ואמר עליו נעשה אדם.

ולמה? אלא בשביל החביבות של אביהם
שבשמים שנקרא ישראל, והם היו
עתידים להקרא בשמו ישראל, כנס את העליונים
והתחתונים לתת חלק מכלם. משום שאם יחטא
האדם, כלם נמצאים חסרים בהם מאותו החלק
שנתנו בו, וכלם יבקשו רחמים בשבילו. והוא נתן
בהם משלו, משום שמרום לו עשה למענה אם לא
למעננו, בשביל אותו החלק שלך שנתת בישראל.
זהו שכתוב כי חלק ה' עמו. והוא מוחל להם
בשביל אותו החלק שלו של שמו שנתן בהם.

שאם לא יתנו הם מעצמם חלק בו ברצונם, כלם
היו טוענים עליו, שאתה נטלת מעמנו על
כרחנו חלקנו שהוא באדם מכל אחד ואחד, ולא
היו מרחמים עליו. וכדי שלא יהיה להם פתחון פה,
משום זה לא רצה לטל חלק אלא ברצונם.

כמו זה שנאמר ברועה הנאמן, עלית למרום
שביית שבי לקחת מתנות באדם. ומשום
שהמזיקים סרחו לו ולא רצו לתת בו חלק, ואמרו
מה אנוש כי תזכרנו וגו', לא ברא להם לבושים,
שהם הגופים שלהם, והם שונאים אותם. ועל כן
הממנים שעל שבעים ושתיים אמות שהם לפניה,
כמו כאשר ישראל מחיבים לאביהם שבשמים,
אותם אמות העולם הם רצועות בידי בורא העולם
להלקותם בהם.

ובשחוזרים בתשובה, זורק את הרצועות מידו,
ולא יהיה בהם ממש. שהכח של
הרצועות אינו אלא בידי של מי שנוטל, שעליהם
נאמר כל הגוים כאין נגדו. ומשום שישראל יש
בהם חלק מבורא העולמות שהוא עלת על הכל,
ומעשר הספירות ומהפסאות ומהמלאכים
והכוכבים והמזלות, כשחוזרים בתשובה, מכל מה
שנטלו מבקשים עליהם רחמים, חוץ משדים

כָּל שֶׁכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂיַדַּע כָּל הַדּוֹרוֹת קִדְּם שְׂיִבְאוּ לְעוֹלָם. שְׂקִדְּם שְׂיִבְאָ כָּל בֶּן אָדָם לְעוֹלָם, קִדְּם יִצְיָרְתוּ מִלְּאָף הַמְּמַנֶּה עַל הַטְּפָה הַהִיא, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר עָלָיו אִם יִהְיֶה נְבִיא אוֹ חֶכֶם אוֹ בַּעַל מִקְרָא וּמִשְׁנָה אוֹ בַּעַל רוּחַ הַקְּדֹשׁ אוֹ בַּעַל בַּת קוֹל, שְׂבַת הַקּוֹל מִתְּנַהֲגַת בְּדַבּוּר שְׁלוֹ, וַיֹּאמֶר הִלְכָה כְּפִלּוּנִי, אוֹ אִם יִהְיֶה טְפֵשׁ. אֲבָל רָשַׁע וְצַדִּיק לֹא גּוֹזֵר. אִף עַל גֵּב שְׂאֲבִיו עָשָׂה אוֹתוֹ בְּמַחְשָׁבָה רָעָה, שְׂעוֹשֶׂה בּוֹ מַעֲשֵׂה שְׂעוֹשֶׂה אוֹתוֹ עִם נְדָה אוֹ עִם עֲרִיזוֹת, אוֹ בְּגוֹיָה אוֹ בְּזוֹנָה אוֹ בְּשַׁפְּחָה.

אִף עַל גֵּב שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן רָשַׁע אוֹ מְזִזֵר קִדְּם יִצְיָרְתוּ, לֹא צוּהַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אֲבִיו לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעֲרִיזוֹת אוֹ בְּנִדּוֹת, שֶׁהָרִי צוּהַ בּוֹ בַּתּוֹרָה עַל הָעֲרִיזוֹת וְעַל הַנִּדּוֹת, זֶהוּ שְׂכַתּוֹב וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַּת טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב.

וְזֶה הוּא שְׂנֵאֲמַר מִהַנְּבִיא, מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תִצָּא הָרַעוֹת וְהַטּוֹב. מִה זֶה הָרַעוֹת וְהַטּוֹב? אֵלָּא כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא גִזֵר עָלָיו שְׂיִהְיֶה צַדִּיק וְטוֹב, אֵלָּא קִדְּם יִצְיָרְתוּ הוּא יוֹדַע אֵת מַחְשַׁבַת אֲבִיו, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרֵף מַחְשַׁבָה טוֹבָה לְמַעֲשֵׂה. זֶה הוּא כָּל אֶחָד בְּפֶרֶט.

וּמִשּׁוּם זֶה הַכָּל צְפוּי בְּמַחְשַׁבָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹדַע אֵת מַחְשַׁבְתּוֹ הָרַעָה, וְהַרְשׁוֹת נִתּוּנָה לְאָדָם בְּמַעֲשֵׂה. וְאָדָם חָטָא בְּמַחְשַׁבָה וּבְמַעֲשֵׂה, וְגֵרַם לְעוֹלָם שְׂנִדְבָקוֹ בְּעֵץ שֶׁל טוֹב וְרָע, וְהוּא חָזַר בַּתְּשׁוּבָה וְדָבַק בְּעֵץ הַחַיִּים.

וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת תְּלוּיִים בּוֹ, וְהַתּוֹרָה שְׂנַתֵּן לוֹ, נִתֵּן לְמֹשֶׁה וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. וְכָל הַדּוֹרוֹת הִרְאָה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דוֹר דוֹר וּפְרַנְסִיו, דוֹר דוֹר וּמְנַהֲיָיו.

וּמִנֵּיִן לָנוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לוֹ תּוֹרָה? זֶהוּ שְׂכַתּוֹב אִז רָאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חִקְרָה וַיֹּאמֶר לְאָדָם. אֲפִלּוּ הַשְּׂדִים וְהַמַּדְיָקִים יִצְאוּ מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ פֶקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים – אֵלּוּ שְׂמַעֲשֵׂה אָבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם. וְלֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ עַל אָבוֹת – אֵלּוּ שְׂמַעֲשֵׂה אָבוֹתֶם. לֹא בִידֵיהֶם.

וְלֹא עוֹד, אֵלָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא אָמַר שֶׁהִרְאָה לְאָדָם, וְלֹא לְאֲבָרְהָם, וְלֹא לְשׁוּם נְבִיא, אֵלָּא

עַד שֶׁכָּל סְפִירָה נּוֹתַנָת שֵׁם חִלְקָהּ (כַּחֲה). זֶה נּוֹתֵן שֵׁם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם כָּל הַגְּוִנִים הַשְּׂחוֹרִים מִהַצַּד שֶׁל בַּת יַחֲיִדָה, וְהֵם הַנִּקְדוֹת הָאֲדָמוֹת מְצַדֵּם שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת, וְזֶה נּוֹתֵן וְכוּ' עַד שְׂנַכְלָלוֹת בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁל כָּל הַסְּפִירוֹת. (עכ"מ).

עוֹד לְפָרְשֵׁת וַיִּרְא אֱלֹהֵי

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, מַהוּ וַיִּרְא אֱלֹהֵי? אֵלָּא כְּמוֹ שֶׁהִרְאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם הִרְאָשׁוֹן דוֹר דוֹר וּפְרַנְסִיו, דוֹר דוֹר וּמְנַהֲיָיו, כִּף הִרְאָה לְאֲבָרְם וְאָמַר לוֹ: בְּדוֹר הַזֶּה יִהְיוּ צַדִּיקִים, וּבְדוֹר הַזֶּה בִּינוּנִיִּים, וּבְדוֹר הַזֶּה רָשָׁעִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הָרִי פְרִשׁוּהָ הַכָּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִירְאֵת שָׁמַיִם (שְׂנֵאֲמַר) (דְּבָרִים י) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל וְגו', כִּי אִם לִירְאָה), וּבְפֶסוּק אַחֵר כְּתוּב (אִיּוֹב ג) מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תִצָּא הָרַעוֹת וְהַטּוֹב. וְאִם קִדְּם שְׂבָאוּ לְעוֹלָם נִגְזֵר עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת צַדִּיקִים אוֹ רָשָׁעִים אוֹ בִּינוּנִיִּים, לֹא הִיָּה עֲתִיד לִהְיוֹת לָהֶם שְׂכָר וְעֲנָשׁ, וְלֹא הִיָּה לְנְבִיא לֹמַר לָהֶם (מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תִצָּא הָרַעוֹת וְהַטּוֹב, וְלֹא הִיָּה לָהֶם לְבַעֲלִי) מִשְׁנִיּוֹת לֹמַר הַכָּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִירְאֵת שָׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת עֲמָקָה, וְנַחֲלָקוּ בָּהּ הַקְּדוּמוֹנִים, וְרַבִּים כְּשֵׁלוּ בָּהּ, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעֲמָק הַסּוּד. עַל הַנְּבִיא נֵאֲמַר הַפֶּסוּק הַזֶּה (יִרְמִיָּה א) בְּטָרָם אֲצַרְךָ כְּבִטָּן יוֹדְעֵתִיךָ. וְזֶה סוּד הַכָּל צְפוּי וְהַרְשׁוֹת נִתּוּנָה. הָרִי הַדְּבָרִים הַלְלוּ סְתוּמִים, וְלֹא מִתְּגַלִּים אֵלָּא בְּמַה שְׂבָאָרוּ רַבּוֹתֵינוּ, מַחְשַׁבָה טוֹבָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֵׂה, מַחְשַׁבָה רָעָה אֵינן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֵׂה.

מַחְשַׁבָה טוֹבָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֵׂה – לְמַדְנוּ מִכָּאן, שְׂקִדְּם שְׂבָא לְעוֹלָם הוּא מִתְּפַלֵּל בְּשִׁבְלוֹ, וְשֵׁם בּוֹ מַחְשַׁבְתּוֹ בְּשַׁעַת הַזְּוּגָה, וּמִשּׁוּם כִּף כְּתוּב בְּטָרָם אֲצַרְךָ כְּבִטָּן יוֹדְעֵתִיךָ וְכוּ' וּבְטָרָם וְגו'. אֶחָד עַל שֶׁהַתְּפִלָּה בְּשִׁבְלוֹ קִדְּם שְׂבָא לְעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁשֵׁם בּוֹ מַחְשַׁבְתּוֹ קִדְּם יִצְיָרְתוֹ כְּבִטָּן בְּשַׁעַת הַזְּוּגָה, וּמִשּׁוּם זֶה בְּטָרָם אֲצַרְךָ כְּבִטָּן יוֹדְעֵתִיךָ וּבְטָרָם תִּצָּא מִרְחֵם וְגו'. וּמִשּׁוּם שֶׁהַקְּדִימָה אוֹתוֹ בַּתְּפִלָּה וּבְמַחְשַׁבְתּוֹ קִדְּם יִצְיָרְתוֹ וְקִדְּם שְׂיִצָּא מִרְחֵם אִמּוֹ, הוּא מְנַבֵּא עֲתִידוֹת קִדְּם שְׂיִבְאוּ לְעוֹלָם.

ועוד למדנו בסוד זה דבר אחר לסמך לו, בשגם הוא בשר. ובארנו, בשגם - זה משה, שעתידי היה לתת תורה בדור המבול, אלא שהיו רשעים, והקדוש ברוך הוא גנז אותה לצדיקים. אף כף היתה מזמנת בת שבע לדוד מששת ימי בראשית, אלא שאכלה פגה, ולמדנו שחטאי האדם גורמים שלא יזכה לטובה שמזמנת עליו מששת ימי בראשית.

אף כף, דור טוב, מחלות רעות שעתידות להיות, יש את מי שמתרחק ממנו עד שמתקן מעשיו, ומחזיר לו אבדתו. ויש שמאבד אותו בחטאו ולא חוזר לו לעולם, וזוהי האבדה שהתיאשו הבעלים ממנה, וזה שזכה במציאה קנה אותה, אם הקדים בה את חברו. וזהו שהקדוש ברוך הוא מראה לכל העולם ששת אלפי שנים ואחד חרב, והראה שבכל האלף הראשון שלטונו החסד.

באלף השני שלטונו גבורה, שדרים בשתי דרגות - גבורים וחסידים, ובאלף השלישי שלטונו להיות דורו אנשי אמת. האלף הרביעי שלטונו נצח, והאלף החמישי שלטונו הוד, והיו עתידים להיות דורותם נביאים.

האלף הששי צדיק יסוד עולם. ואם חס ושלום במקום שדרגתם מחיבת אותם להיות צדיקים והם רשעים, כאלו העבירו עמוד הצדיק יסוד עולם מן העולם, ומחזירים את העולם לתהו ובהו, ושולט עליהם במקום הצדיק סמאל הרשע.

אף כף אם הדורות של נצח והוד הם רשעים במקום נביאי האמת - שולטים נביאי השקר. ואם דור שאמת לא מנהיגים בו באמת - מסתלקת מהם האמת, ושולט עליהם השקר. ואם לדורות הגבורה אין גבורה עומדים בפרץ - מסתלקת מהם הגבורה ושולט עליהם זר. ואחד ירדף אלף ושנים יגיסו רכבה. ואם דור של חסידים לא מתנהגים בחסידות, שולט עליהם גזלן שגוזל אותם.

וזהו שהראה לאדם כל הדורות והמנהיגים שלהם. אם זכאים הדורות ללכת אחריהם, הקדוש ברוך הוא מתנהג בהם באותה מדרגה טובה. ואם לא - מתנהג אתם לפי מעשיהם, במדרגה רעה. ומשום זה, (איכה ג) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב.

דור דור ודורשיו וכו'. ולא אמר שהראה לו צדיקים או רשעים או בינוניים, ולא שגזר עליהם להיות צדיקים או בינוניים או רשעים. אמר לו רבי יוסי, אחר שהראה לו דור דור ופרנסיו, דור דור ומנהיגיו, ודאי הפיר בהם אם הם צדיקים או רשעים או בינוניים! אמר לו, כף הוא ודאי, אבל סוד הדבר עמק, הנסתרת לה' אלהינו.

בינתים אותו הזקן העליון הזדמן אליהם ואמר להם, במה עסקתם? סחו לו המעשה. אמר להם, ודאי שתורה נבראה אלפים שנה קדם שנברא העולם, ובה הראה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכו', ובה הראה לאברהם אף כף מה שכתוב בו. ומשום זה וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורתתי. ובה נמלך הקדוש ברוך הוא וברא את העולם.

ונשמות הצדיקים אפלו כף נמלך בהן הקדוש ברוך הוא וברא העולם. זהו שכתוב בראשית, ואין ראשית אלא תורה, ואין ראשית אלא נשמה. והתורה טפלה לנשמה, משום ששבת שקולה כנגד כל התורה כלה, ומחללים אותה בשביל נשמת אדם שלא תצא ממנו קדם זמנו.

והנשמה הזו היא נבואית בה נברא העולם, והקדוש ברוך הוא שלח אותו בכל דור ודור להגן עליו ולסבל העל שלהם משום שהיא מעץ החיים, שלא תלוי ממנה זכות וחובה ולא שכר וענש, שהם עץ הדעת טוב ורע. וכל דור אינו פחות מששים רבוא, שלטונה של אותה הנשמה. והראה לאדם, אם הדור יהיה זכאי, אדם יקום לרשת נשמה מצד של חסד, ויהיו צדיקים מצד של חסד, ומטה להם כלפי חסד, והדור הזה יהיו בעלי חן וחסד.

ואם לא מתנהגים בדרגתם, שהוא הממנה על הדור ופרנסיו שיהיו חסידים, הקדוש ברוך הוא מעביר מהם את החסד, ומשליט עליהם הגבורה, מדת הדין, לדון אותם כפי מעשיהם, ולא כפי הדרגה והמולד והמזל שלהם. וסוד הדבר הזה רמוז לנו בהגדות ודרשות, שבארוה, משלחי רגל השור והחמור - אלו שני המשיחים שעתידים לבא בדורות הללו. אם הדור הוא חייב, מתקיים בהם משלחי רגל השור והחמור.

מה זה הנחלים? אלו חמש הדרגות שעמו, שהולכים לים למלא אותו. והדרגה הזו נקראת בת שבע. וכשמאיר הצדיק הזה לדרגה הזו שנקראת צדק, לדרגה הזו שנקראת שבועה שבועות שבע פעמים, אז גם העולם התחתון הדרגה הזו שנקראת הלבנה ששולטת בלילה. שנת הלבנה כמה גדולה? שלש מאות ששים וחמשה ימים, וארבעים ותשעה שבועות מהם כנגד הדרגה הזו של הים שלמעלה שהיא מקבלת ממנו.

נשארו שנים עשר ימים כנגד שנים עשר שבטים המקיפים את היום הזה לשמר את משמרת המשכן, והכל כדי להראות הפח העליון. ועל זה כתוב כל הנקרא בשמי, זו דרגת הצדיק שהוא מאיר בפח של שמו הקדוש. זהו שכתוב ולכבודי בראתיו, זה ים החכמה שנקרא כבוד.

יצרתיו, זה סוד של היום למטה שהוא כנגד כל שלמעלה. אף עשיתיו, זו הלבנה שלמטה. ועל זה כתוב יוצר אור ובורא חשך, הדרגה של השמש והלבנה. אז כשמתחברים, עושה שלום במרומיו, ואז שלום לעולם. זהו שכתוב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. ואז היחוד למעלה והיחוד למטה, שלום למעלה ושלום למטה, שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב.

משנתה. בטהר, בראש רצון המלה, חקק תשעה חקוקים בגלגליו הטהורים, ואחד טמיר ולא ידוע. חקק חקוקים והכה לתוף מאור אחד ויצא אחד ממנו של רצון אחד טמיר בטמירות, ידוע ולא ידוע. כל ההשכל בו חוזר לאחור. קטן הוא, ומתוף קטנותו הוא טמיר בסתר של מעיו ולא ידוע. כל ההרהורים בו משבשים, שבים וחוזרים ואין נדבקים. נסתרים בו שלשים ושתים עינים, והם עינים שלא פתוחות. רשומות הן ברשם קטן, עולים בו הרהורים ומעשים ולא גלה טעמיהם. כונס אותם בשעה שנוזקו, ובשעה שהתכנסו זורק אותם. מצטירים בו ציורים נסתרים ולא גלויים.

חוקק חקיקות ומכה ויוצא ב' אחד שלמטה שסובב סביב סביב ופורח באויר. מכה במגדל, ומסתובב ההיכל מתוף האויר הפורח. בו שמים ציורים האמנים בכל כלי הכסף וזהב ונחשת.

ובכל דור נותן להם הטוב והרע לפי מדרגת הדור. וסוד הדבר - (דברים ד) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. וזהו שכתוב בתורה כל הדורות שיהיו עתידים להיות, אם זכו להתנהג.

והראה לו פרנסים מצד של יצר הטוב, ופרנסים מצד של יצר הרע. אם זכו להנהגה של פרנסים של יצר הטוב, מטה אותם כלפי חסד או גבורה, או אמת, או נביאים, או צדיק יסוד עולם, כפי השלטון של כל מדרגה. ואם מתנהגים בפרנסים רעים מצד של הרע, הקדוש ברוך הוא ידון אותם במדות רעות, בהפך של מדרגות טובות. וזהו שמראה להם פרנסים רשעים וצדיקים שבכל דור. ולא שנאמר שגזר הקדוש ברוך הוא על הדורות להיות צדיקים או רשעים.

מיד ששמע המנורה הקדושה ורבי יוסי דברים אלו, השתטחו לפניו אותו הזקן ואמרו, כעת התגלו דברים על ברוך. ולא נמצאה קשיה בעולם בשאלה זו. מיד עף אותו זקן. אמר המנורה הקדושה, ודאי אדם הראשון היה אותו זקן, שאין כמוהו בכל הבריות בחכמה, ואין מדרגה של בן אדם בעולם כמדרגתו, [וכי איה] שהוא קודם לכל הבריות. כך דמותו קודמת לכל הבריות. (עכ"מ)

כך גם כן כנגדם למטה, שנים עשר שבטים עומדים סביב המשכן בגון הזה, כל אחד מהם במקום הראוי לו. וכנגד הדרגה הזו עשה שלמה למטה ים שעומד על שנים עשר בקר, שלשה פונים צפונה, ושלשה פונים דרום, ושלשה פונים מזרח, ושלשה פונים מערב. ומה הטעם נקראת הדרגה הזו למעלה ים?

אלא משום שהצדיק ההוא שמלא את הים הזה נקרא יום. זהו שכתוב ויקרא אלהים לאור יום, וכתוב אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. והוא מאיר בסוד של וא"ו של השם הקדוש, ואותו היום בסוד של פח השם הקדוש, שבו ממלא את הים הזה שנקרא ה"א התחתונה של השם הקדוש. זהו שכתוב כל הנחלים הלכים אל הים. וכל זה הדרגה של צדיק, משום שכל התפוקים יוצאים ממנו.

עומדים לפניו, ויושב ביניהם כמלך בתוך צבאו. שני שרים גדולים ממנים עומדים כנגדו. עושה שלום ביניהם. בשעה שמתגלה, הכל עומדים במקומם, סוגר ופותח. ובשבילו עומדים ששים אלף רבוא על הרים גדולים, וכל מפתחות המלך בו עומדים.

הוא עושה כרצונו, ואין מי שימחה בידו. הנסתרים העליונים רמים וטמירים עומדים עליו ושמים בו, ממנו פתוחים ומאירים חלונות של אור. חותם נסתר של המלך בידו, עושה כרצונו בצבא השמים ודירי הארץ. בתוך אצילי ידיו ידורו שלש מאות אלף רבוא עולמות. ארכו מסופי העולם ועד סופי העולם. יושב על כסא של שביבים של אש. ממנו נאורים עולמות וממנו נזונים. אחד הוא אחד להיות אחד נקרא, ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

מחוקק חקיקה ומכה בציוור, ומוציא ו' שהולכת תמיד. ואוחז רחים, ושוחק האורות לזון העולמים באותם האורות ששוחק. חמשת סממני קטרת הבשמים מתערבים עמם. הוא שוחק ומאיר ולא מתבשם בחוץ. טומן עצמו שלא יתבשם ולא יריחו בו ריח. קדם לשמוש בסוד של חמש מאות רזים של המלך.

עומד על מקומו, והמלך תמוך עליו. שורים בו כל אותם נאמנים של אמת. חבר אחד יש לו, נותן רשות זה לזה מיום שהיו. לומדים כך חוקק ומכה בחקיקותיו ומוציא ז' אותו הנאמן האחר שאצל חברו. את כל אמנות חברו הוא עושה, עומד אצלו ברצון גדול.

זה על זה עומד, נוסע. נאמנים הם לעשות חסד לבית דוד. אברהם האוהב תמוך על זה. יצחק הקרבן השלם תמוך על זה. יעקב שלמות הכל עומד ותמוך עליהם. יחד הם, ומכסים בעששית שמקבלת שמש. חוקק חקיקות ומכה המאור ומוציא ח', וזו השמינית לחשבון, ומוציא אהוב אחד של הכל, תשוקת הכל.

צדיק של הכל, הנאמן של הכל, הדיוקן של השלם ההוא. הזהר שמתפשט לארבעה זהרים, הוא נעוץ בארץ וראשו מגיע לקצה השמים.

הולך ונסתר ולא נשמע קולו החוצה. מבפנים במעיו נשמע קול שלא נודע.

ואותו הקול יוצא מסוף העולם ועוד סוף העולם, עולה ויורד, הולך ועומד. העין אינה שולטת לראות. בשעה שמתכסה מתגלה, ובשעה שמתגלה מתכסה. בסתימת העינים רואים אותו. באטימת האזנים שומעים אותו. בפתיחת העינים מכסים אותו, ולא ידוע, עד שמזדמנים לשלחנו צדיקי אמת לאכל.

חוקק תוך חקיקה של ציוור, ויוציא ג' שמתכסה החשן והאפוד, מזרז באבנטו. מתגלה ביום ומתכסה בלילה. יוצא פעם אחת ומתחרט ונגנו, עד שבאה ו' שאוחזת בו, ומתפייס ושב למקומו, ואינו רוצה להתגלות אלא לאותם הקוראים לו בלילה. ובבקר מגלה רשם של חוט קטן ודק שמתחבר עמם ביום בתוך שירה וחדוה שמזמרים לו בלילה, ועושה חסד לכל. מעלה הדגל לימין, ונרשם ומקים העולם.

נבנם לתוך היכלות הפנימיים ויוציא, ובונה עולמות בראשית ובסוף הוא טמון בששים רבוא עולמות. בצד הדרום מתחיל ויוציא, ואוחז מגרפה, ומוציא מזון לכל ומאיר להם. חוקק חקיקה של אור של טהר זך, ומוציא הרביעית בחשבון של מאתים אלף עולמות עד הר של אור שמאיר. ממנו יוצאים עמקות לגלות. האור שמאיר ונטמן ונחשף. הוא דוחה, ואחר מקרב. הוא מכה, ואחר מרפא. בידו שרביט של חיים ומות, טמון בארבע מאות אבנים עורכי קרב, בעלי רמחו וחרב הלוחטת, שמשם יוצאים ומתפשטים בלי חשבון.

סדר הלימוד ליום כד אב [יום 319 בשנה]

בשחוקק חקיקה כהתנוף של אש בוערת, יוצא ממנו אדם אחד כשושנה. שערוותיו תלויים כדבים של הרי החשן. פחד ואימה תקיפה יתרה הוספת בו. ידיו דבקות בשלהבת של חרב המתהפכת. ביום שיתעורר, כלם עוברים לפניו כבני מרון. אשרי מי שמתקרב אליו ונצול ממנו.

חוקק חקיקות של הרים של אור, ומוציא ה' שעומדת בתוך עמודי העולם. הכל

המאור של הַנֶּר שְׁשׁוּרָה על ראשם של צדיקי אמת. הסתר של אותם ההיכלות שלו אין לו חשבון. התחומים שלו עד שפת ים גינוסר (כנרת) התתחם לארבעה צדדים. ארבעה מלכים מצטיירים מתוכו, בהם הוא שולט על העולם. שני עלמים קבועים תחתיו. טס בהם בשנים עשר (בשמונה עשר) עולמות ונגנזו שם. ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים אמן נצח סלה ועד.

תם ונשלם השבח לאל בורא עולם.

ואז נפרע מהם על ידי מנין אותן השנים שחסרו מסוד של שבע על חטאתיכם. בא וראה, כשתמנה כ"ב שנים ז' פעמים, לכל אותם מאותם העשרה שמכרו אותו, תמצא אֶלֶף תק"מ.

תיקונים

מדרש רות

ויהי בימי שפט השפטים (רות א). רבותינו פותרים המקרא שכתוב (איוב לח) בְּרֵן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מי הם כוכבי הבקר? אותם המלאכים הקדושים ששולטים ביום. מי הם בני אלהים? אותם המלאכים הקדושים ששולטים בלילה.

בא וראה, כל מה שבָּרָא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא בָּרָא אֵלָא לכבודו, שְׁנַאֲמַר (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. הקדוש ברוך הוא בָּרָא אָדָם בעולם, ונתן בו את שמו יהו"ה. ה' - נפשו. ו' - רוח. ה' - נקראת נשמה. י' - נשמה לנשמה. וקראם י"ה - אב ואם. ו"ה - בן ובת.

ההגמא שבָּרָא רוח ונפש של קדשה, כָּךְ בָּרָא רוח ונפש מצד השמאל. ובדגמא של אותו היין על שמריו, כָּךְ הוא הרוח והנפש השכלית על רוח ונפש הבהמית. ולמה נקראת בהמית? על שהיא מצד השמאל של סמאל ונחש, שהם זכר ונקבה. ועל כן אמר שלמה המלך בחכמתו, (קהלת ג) מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ.

ולצד הטמאה לא נתן הקדוש ברוך הוא את שמו, שְׁנַאֲמַר (ישעיה מב) אָנִי ה' הוא שמי וכבודי

נופו יפה ופריו רב, ובו מזון לכל. תחתיו יושבת בצל אותה החיה שנתחמת לארבעה צדדים של העולם, בענפיו ידורו צפרי השמים, הולך ועף בחמש מאות עולמות ומוציא מאכל מכלם, והוא נוסע וגובה מהם. זה נותן לחם, וזה נותן מים, וזה נותן שמן, וזה נותן מן.

והוא גובה ומכניס לאוצר העניים, והוא טמיר. אין בו דיוקן להסתכל בחוץ. אורו מסוף העולם ועד סוף העולם, כל החיים שורים בו, והוא נותן למי שאין לו חיים כלל. נכנס לאותם חמש מאות עולמות, ונוטל מהם חמשים שנים ולא יותר.

והוא נותן. אחר כך נכנס לאב ולאם, וממה שנותנים לו הוא נותן ומשלים לשבעים. מתגלה ביום, ונתחם לשנים עשר תחומים. שבעים תמרים ושנים עשר מעינות שנובעים בו תלויים הצדיקים שנקראים על שמו. כל מאכל וכל תבואה של העולם הוא לוקט והוא נותן. ברוך זכרו לעולם ולעולמי עולמים.

חוקק בתקף הקפאון של תקיפות אחת ומוציא תשע, והוא עצם תשיעי שעולה ביום ויורד בלילה, טמון בשלש מאות ששים וחמשה דיוקנאות נסתרים. הולך ועולה יורד ועומד, טמונים בין שתי זרועות המלך.

חקוק בטבעת השרכיט של החותמת. שליח ששומר בדרך, דן דינים ומיטיב על עיון של ספרים פתוחים. טוב ורע עומד כנגדו. מצדו חיים ומצדו מות. מצדו מתיקות ומצדו מרירות. נחש אחד עומד כנגדו, ראשו תחת לרגליו. בשעה שמוציא ראשו, מכה בזנבו. מי שפוגש בקשקשיו, שם מוריד אותו עד נקב תהום רבה. עומד רגלו על ראש אותו הנחש. כשמסתלק, בוקע הים באויר שמגיע ולא מגיע. עומד בלילה.

מחלק נכסים לעשירים. נותן מזון לביתו. מתחבר ונטמן במאתים ארבעים ושמונה פנים, מתקשט בקשויטי המלך. רבון כל הארץ גנו בתוכו אור שמאיר ורץ בארון לתורה, נלחם בקרב עם שונאים ונוטל נקמות. מזרז עצמו כגבר חזק, חרב שנונה בידו. הרמח שלו שביבי אש. החצים שזורק לזהטים בתקף של אש אוכלת.

שֶׁתִּכְנַס לְמָקוֹם הַזֶּה וְתִזְכֶּה לְמַצּוֹת, יֹאמְרוּ: סֵלוּ סֵלוּ פָּנֵינוּ דְרָךְ הַרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדְרָךְ פְּלוֹנֵי זֶה, וְלֹא יִשְׁלְטוּ עָלֶיךָ (מְלֹאכֵי חֲבֵלָה).

וּבָזוּ הַדְּגָמָא בְיוֹם, יֹאמְרוּ: אִם תִּזְכֶּה בַתּוֹרָה, כָּל אוֹת וְאוֹת תִּהְיֶה מְלֹאךְ, שְׂעִיזָרְךָ בְּמָקוֹם הַזֶּה. וְהַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת דְרָךְ, תִּלְךָ בְּדְרָךְ הַזֶּה, שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ עָלֶיךָ. וְעַל כֵּן אָמַר לְנַחֲוֹתָם הַדְרָךְ. וְאַחֵר זֶה יִרְאוּ לוֹ גַּן הָעֵדֶן, וְכָל חֶלֶק וְחֶלֶק שֵׁישׁ לְצַדִּיק בְּפָנָיו עֲצָמוּ. וּמִשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ שִׁיקִים כָּל הַתּוֹרָה.

וְאַחֵר כֵּן יֹאמְרוּ לוֹ, (בְּרֵאשִׁית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָם לֵךְ לְךָ וּגְו', (שם) וְאַעֲשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל וּגְו'. וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָם - זֶה הַנְּשָׂמָה, שֶׁהִיא אֵב לְרוּחַ וְרֵם לְגוֹף. לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ - זֶה גַּן הָעֵדֶן. וּמִמְלֻכְתְּךָ - זֶה בְּטֶן הָאֵם, שֶׁל בָּשָׂר וְדָם. וּמִבֵּית - זֶה הַשְּׂכִינָה. אַבְיָךְ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׂאִין אָבִיו אֵלֶּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִין אִמּוֹ אֵלֶּךָ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֵל הָאָרֶץ - זֶה הָעוֹלָם הַשָּׁפֵל. וְנוֹתָנִים לוֹ שְׁבַע בְּרָכוֹת כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ לְעֵיל, מְאֻעֲשֶׂה וּגְו', עַד כָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה וּגְו'.

אִם הָאָדָם יִזְכֶּה, וְיִהְיֶה צַדִּיק, וּמִכִּיר אֵת שֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - מָה אוֹמְרִים לוֹ כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם? (תְּהִלִּים צא) לֹא תִירָא מִפְּחַד לִילָה וּגְו', (שם) עַל כַּפִּים יִשְׂאוּנְךָ פֶּן תִּגַּף בְּאַבְנֵי מִן הָאֲבָן שֶׁל דְרָךְ עֵקֶלְתוֹן. רִגְלֶךָ כּוֹ, עַד כִּי יִדַע שְׁמִי.

וְאִם אָדָם לֹא יִזְכֶּה לַתּוֹרָה וּלְמַעֲשֵׂים טוֹבִים - כְּשֶׁיִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, יִכְנַס לְדְרָךְ הַחֲשׂוּכָה שְׂאֵמְרָנוּ, וּמִזְדַּעְזְעִים כָּל מִי שִׁישְׁנוּ בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וַיֹּאמְרוּ: הַזֹּאת נַעֲמִי, שֶׁהִלְכָה בְּדְרָךְ הַזֶּה מְלֹאָה כָּל טוֹב, מְלֹאָה מִתּוֹרָה?! עֲמוּד הָעֵנָן שֶׁהָאִיר לָהּ בְּמָקוֹם הַזֶּה לְלַכֵּת בְּיוֹם, וְעֲמוּד הָאֵשׁ לְהָאִיר לָהּ לְלַכֵּת בְּמָקוֹם הַזֶּה בַּלַּיְלָה, וְעַם בַּעֲלָהּ, נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה!?

הִיא מְשִׁיבָה וְאוֹמֶרֶת, (רוֹת א) אֵל תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי, קְרָאנִי לִי מְרָה, כִּי הִמַּר שְׂדֵי לִי מֵאֵד. שֶׁהִנְעִיל אוֹתִי בְּגוֹף רַע. אֲנִי מְלֹאָה הִלְכָתִי בְּמָקוֹם הַזֶּה, וְרִיקָם הִשִּׁיבֵנִי ה'.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִיא אוֹמֶרֶת, שְׂכָנָה בְּנִתִי וּגְו', שְׂנַאֲמַר וְתֹאמַר נַעֲמִי לְכַלְתִּיהָ שְׂכָנָה בְּנִתִי. מְשִׁיבָה רוֹת הַנֶּפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה וְאוֹמֶרֶת, אֵל

לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וְתִהְלֶתִי לְפִסְיִלִים. אֲנִי - רִמְזוּ כְּמוֹ וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי. ה' - רִמְזוּ לְמִדַּת הַרְחָמִים. לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן - רִמְזוּ לְאֵל אַחֵר, שְׂנַאֲמַר לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, שֶׁהוּא בְּצַד הַטְּמָאָה.

פְּתַח רַבִּי וְאָמַר, בְּסוּד שֶׁל יְהוָה. 'י נִקְרָא בְּדָגְמָא, זֶה אֱלִימְלָךְ. ה' נִקְרָא בְּדָגְמָא, זֶה נַעֲמִי. וְלָמָּה נִקְרָאת שְׂמָה נַעֲמִי? שְׂנַאֲמַר וְיִהִי נַעֲמִי ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּגְו'. וְ"ה דָּגְמָא, זֶה רוֹת וּבַעֲלָהּ.

רוֹת הַפְּכָה שְׂמָה לְתוֹר, שְׂנַאֲמַר (בְּרֵאשִׁית טו) וְתוֹר וּגְוֹזֵל. (שִׁיר ב) יוֹנְתִי בַחֲגוּי הַסַּלְעַ בְּסִתְרַ הַמְּדֻרְגָה הִרְאִינִי אֵת מְרֹאֲיֶךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֵת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמְרֹאֲיֶךָ נֶאֱוָה.

פְּתַח וְאָמַר, וּמָה זֶה וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ? זֶה הַמַּעֲשֶׂה שְׂעִיזָה הָאָדָם. אִם הֵם מַעֲשִׂים טוֹבִים - יִשְׁכֵּן עָלָיו הוֹיָה, וְאִם לֹא - יִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ, שְׂנַאֲמַר (מְשִׁלֵּי יד) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאוֹלֶת בִּידֶיהָ תִּהְרַסְנָה. חֲכָמוֹת נָשִׁים - זֶה הַנְּשָׂמָה וְהַנֶּפֶשׁ. וְאוֹלֶת - זֶה נֶפֶשׁ הַשְּׂמָאֵלִית שְׂנַקְרָאת עֲרָפָה.

פְּתַח וְאָמַר, מָה זֶה שְׂאֵמַר (שִׁיר ב) הִרְאִינִי אֵת מְרֹאֲיֶךָ? כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה אָדָם מְטָפָה בְּשִׁלְתֵּי אִמּוֹ, כְּמוֹ שְׂמִתְגַּדֵּל (אַחֵר אַרְבָּעִים יוֹם שְׂנַבְרָא) - מְכַנִּס בּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲט מַעֲט רוּחַ וְנֶפֶשׁ, וְנֵר נִתֵּן עַל רֹאשׁוֹ בַּלַּיְלָה, שְׂנַאֲמַר (אִיּוֹב כט) בַּהֲלוֹ נֵרוֹ עָלֵי רֹאשִׁי. וְעֲמוּד אוֹר בְּיוֹם, שְׂנַאֲמַר (שְׁמוֹת יד) וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֵנָן וּגְו', (שִׁם יג) וְלִילָה בְּעֲמוּד אֵשׁ כּוֹ לְלַכֵּת יוֹמָם וְלִילָה. וְנַאֲמַר (מְשִׁלֵּי ו) כִּי נֵר מְצוּהָ וְתוֹרָה אוֹר.

וּמְלַמְדִים אוֹתוֹ אֵת כָּל הַתּוֹרָה, וּמְלַמְדִים אוֹתוֹ אֵת כָּל הַמַּצּוֹת, וְאוֹמְרִים לוֹ: רְאֵה, שְׂזוּהִי דְרָךְ עֵקֶלְתוֹן, שְׂנַקְרָאת לִילָה. וּבְמָקוֹם הַזֶּה יִכְנִיסוּ כָּל נֶפֶשׁ שֶׁל הָאֵישׁ, שְׂנַאֲמַר (אִיּוֹב ג) קָטָן וּגְדוֹל שֵׁם הוּא וְעַבְדֵי חִפְשֵׁי מְאֻדוֹנָיו.

וּמְרֹאִים לוֹ בְּעֲמוּד שֶׁל אֵשׁ, שֶׁהוּא עַל רֹאשׁוֹ, כְּמָה דְבִים וּנְמֹרִים וְאַרְיֹת וּמְלֹאכֵי חֲבֵלָה שְׂיוֹשְׁבֵים שָׁם. וְשֵׁם הַכֶּלֶב. וְעַל זֶה אָמַר דּוֹד (תְּהִלִּים כב) הַצִּילָה מִחֲרַב נֶפְשִׁי מִיַּד כָּלֵב יַחֲדִיתִי. וְהַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא חֲשֶׁךְ, וּמְלֹאכֵי הַחֲבֵלָה קוֹרְאִים אוֹתָם לִילוֹת. וְעַל זֶה אָמַר מִפְּחַד בַּלִּילוֹת. לִילוֹת מִמֶּשׁ נִקְרָאוּ.

וְאוֹמְרִים לוֹ: אִם תִּזְכֶּה לְמַצּוֹת, כָּל מְצוּהָ וּמְצוּהָ יַעֲשׂוּ לְךָ מִמֶּנָּה מְלֹאךְ טוֹב. וּבְזִמְן

הרי כפר בתחית המתים, והטיח דברים, וסקל איקונין של מלך! אמר הקדוש ברוך הוא: איוב לא בדעת ידבר!

בשעה שנתפח איוב עם הקדוש ברוך הוא, מה הוא אומר? (שם י) הטוב לך כי תעשק כי תמאס יגיע כפיך וגו'. וכי הוא טוב זה העשק שתעשה לי?! אבי ואמי עשו לי את הגוף, ואתה נעשית שתף עמהם, ונתת בי נשמה, ואמרת למקטרג רק את נפשו שמר. מה שלך – שמרת, מה של אבי ואמי – אמרת הנו בידך. וכי הוא טוב זה העשק שתעשה לי, כי תמאס יגיע כפיך, שהנפש מאוסה מצד יסורי הגוף?! ועל עצת רשעים הופעת, סקל איקונין של מלך?!

והמקטרג קטרג על כל זה לפני הקדוש ברוך הוא. אמר לו הקדוש ברוך הוא: איוב לא בדעת ידבר, ואינו נתפס על צערו. וכיון שבא הקדוש ברוך הוא ונתפח עמו, חזר בו ואמר, (שם מ) אחת דברתי ולא אענה ושתים ולא אוסיף. סגר פיו לפני הדין.

רבי פדת אומר, לא כתוב כי לא דברתם נכונה בעבדי איוב, אלא (שם מב) כי לא דברתם אלי נכונה. אלי לא דברתם נכונה. הוא עמד והצדיק את הדין, ובקש על עצמו על מה שאמר, והם לא בקשו על עצמם, על מה שהטעוהו במענה לשונם.

רבי יהושע שמסכנין בשם רבי יודא אומר, כל החושד בכשרים ראוי ללקות בצרעת, שכתוב (במדבר יב) אשר נואלנו ואשר חטאנו. וכתוב (שם) אל נא תהי כמת. חבריו של איוב חשדוהו במה שלא היה בו, ולא בקשו ממנו מחילה, ולא בקשו על נפשם, עד שבקש איוב עליהם רחמים. והקדוש ברוך הוא הודיע להם, שחטאו במה שחשדוהו. ולפיכך, ועבדי איוב יתפלל בעדכם.

ואמר רבי יוסי בן קסמא, מה שאמר (איוב מב) כי אם פניו אשא לבלתי עשות עמכם נבלה. מה זה נבלה? זו צרעת, שכתוב (במדבר יב) ואביה ירק ירק בפניה. ותרגם רבי יוסי, ואביה מנבל ינבל באפיה.

בא וראה, כשנגלה הקדוש ברוך הוא אל איוב, מה כתוב? (איוב לח) ויעזר ה' את איוב מן הסערה

תפגעי בי לעזובך לשוב מאחריך כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלין וכו'.

אבל ערפה, הנפש שהיא צד השמאל, הולכת לגוף ומתאבלת עליו, שנאמר (איוב יד) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. וכל זמן שמתאבל עליו, אומר הגוף לנפש הבהמית: בשביל האכילה והשתיה שנתת לי, הנשמה בצער גדול, ובלא תורה ובלא מצוות. טל מה שנתת לי. ונבקע הגוף.

אמר רבי, כתוב (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל וגו'. מהו דל? איש נסתר. ויאמר מה תתן לי, וכי יותר רשע אני מכל האדם שבעולם? ויעשה מריבה עם הקדוש ברוך הוא. אשרי מי שמשכיל לו, שכתוב (ישעיה כז) או יחזק במעזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי.

שאמר רבי נהוראי, מה שאמר או יחזק במעזי וגו', וכי הקדוש ברוך הוא שהוא בעל השלום, עושה שלום במרומו, צריך למי שיעשה לו שלום? והלא השלום שלו!

אלא העני, בשעה שרואה את עצמו בדחק, הוא עושה מריבה כלפי מעלה. והמחזיק בידו של עני ועושה עמו צדקה, כביכול עם הקדוש ברוך הוא עושה שלום, לפי שגורם לעני שמבקש מחילה מלפניו יתברך על שהטיח דברים כלפי מעלה, ואז עושה שלום בינו לבין קונו. מי גרם לו לעשות שלום? זה הנותן צדקה לעני, והמחזיק בידו, שכתוב או יחזק במעזי וגו', וזהו הדל. והקדוש ברוך הוא מהו אומר? אין דנים את האדם לפי צערו.

וכך גם באיוב. שאמר רבי תנחום, אמר איוב לקדוש ברוך הוא, (איוב כג) מי יתן ידעתי ואמצאהו כו' אערכה לפניו משפט. עד שהטיח איוב דברים כלפי מעלה.

ויותר לא? והלא כפר בכמה מקומות בתחית המתים, והטיח דברים כלפי מעלה, וסקל איקונין של מלך?!

אלא, אמר רבי נהוראי, באותה השעה אמר המקטרג לקדוש ברוך הוא: איוב שאמרת עליו איש תם וישר וירא אלהים וסר מרע,

בנחש הולך על גחון, ודבר עמו. מה אמר לאיוב?
(איוב לח) איפה היית ביסדי ארץ. מיד שתק, ולא יכל
לעמד בתוכחתו. להורות שמעשיו של הקדוש
ברוך הוא באמת.

רבי אלכסנדר פתח ואמר, (שם) ברוך יחד כוכבי
בקר, כוכבים שבמרום שולטים בלילה, חוץ
מאותם ששולטים בבקר. וכלם משפחים ומפארים
ומיחדים שמו של הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב
ברוך יחד כוכבי בקר, ולא כוכבי לילה, אף על פי
שממלתם כרגע.

ויריעו כל בני אלהים (שם), למה ויריעו? אמר רבי
אלכסנדר, בשעה שעולה עמוד השחר,
אותם בני אלהים מריעים בתרועה, וכל אותם
המלאכים והכוכבים הממנים בלילה מעבירים
אותם ממקומם, ושולטים מלאכים אחרים במקומם
להיותם ממנים ביום.

רבי חסדאי אומר, כוכב אחד יש במרום, והקדוש
ברוך הוא מוציאו ממקומו, וילון שמו. והוא
ממנה להכניס ולהוציא שאר הכוכבים, ומשמש כל
הלילה. כיון שאותם כוכבי בקר שולטים, נגנז
ונבלע במקומו.

אמר רבי שמואל, כתוב (שם ט) המרגיז ארץ
ממקומה ועמודיה יתפלצון. כשהקדוש
ברוך הוא רוצה להרגיז כל העולם, ולרגש
ולהרעיש את עמו, לא מרעיש אותו אלא
ממקומו. מי הוא מקומו? זו הנקדה של ציון.

רבי רחומאי אומר, מציון השתת העולם, שכתוב
(תהלים ג) מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר
ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבאו. וכתוב אחריו,
מציון מכלל יפי אלהים הופיע.

ואמר רבי שמלאי, כשבא הקדוש ברוך הוא את
העולם, הכניס אור באור, והלביש זה בזה,
וברא שמים, שכתוב (שם קד) עטה אור כשלמה
נוטה שמים פיריעה.

והאור הזה נקרא אור לבוש. האור הראשון
שהתלבש בו הקדוש ברוך הוא. ואותו
האור התפשט בהוד והדר, ונברא העולם, שכתוב
הוד והדר לבשת כו' נוטה שמים פיריעה.

ויאמר. רבי יוסי בר חלפתא אמר, השיב לו על מה
שאמר (שם ט) אשר בשערה ישופני. אמר איוב:
רבנו של עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך,
ונתחלף לך שמי איוב באיוב? זהו שכתוב (שם יג)
ותחשבני לאיוב לך. לפיכך השיבו מן הסערה.

רבתינו אומרים, סערה של שטן, שהסעיר גופו
של איוב. ומנין לנו שנקראת סערה?
שכתוב (תהלים קמח) רוח סערה עושה דברו. שאין לו
רשות לעשות שום דבר, אלא במאמרו של הקדוש
ברוך הוא.

רבי בון אומר, כתוב בשי"ן, שכתוב אשר בשערה
ישופני. וכתוב בסמך, שכתוב מן הסערה.
כתוב כאן אשר בשערה, וכתוב שם (ויקרא יז)
לשעיר אשר הם זנים אחריהם.

וזה שכתוב בשערה. רבי רחומאי אמר, פעם אחת
זכר, ופעם אחת נקבה. פעם אחת זכר -
שכתוב (שם טז) ונשא השעיר עליו. וכתוב (בראשית
כז) הן עשו אחי איש שעיר. פעם אחת נקבה -
שכתוב (שם לג) וישב ביום ההוא עשו לדרך
שעירה, וכתוב בסמך, שכתוב מן הסערה. מה
הטעם? שמסעיר גופו של אדם.

והרי כתוב (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה
השמים. רבי נחמיה ורבי יהודה אומרים,
כשהעלה הקדוש ברוך הוא אליהו לרקיע, עמד
מלאך המות כנגדו.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: על מנת כן בראתי
שמים, שיעלה אליהו לשם. אמר לו מלאך
המות: רבנו של עולם, עכשו יהיה פתחון פה
לבריות. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אין זה כשאר
בריות, ויכול הוא להעביר אותך מן העולם, ואינך
יודע כחו. אמר לו: רבנו של עולם, תן לי רשות
וארד אליו. אמר לו רד. מיד ירד. כיון שראה אותו
אליהו, הכריחו תחת רגליו, ובקש להעבירו מן
העולם, ולא נתן לו הקדוש ברוך הוא רשות. מיד
כפף אותו תחתיו, ועלה לשמים, שכתוב ויעל
אליהו בסערה השמים.

כיון שנגלה הקדוש ברוך הוא לאיוב, באותה
סערה נגלה אליו, שכתוב מן הסערה. הנו"ן
כפופה, ולא פשוטה. כפף אותו הקדוש ברוך הוא

החתום באמת. ועל זה כתוב (שמות כ) לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא.

רבי חזקיה אומר, מקום כל העולם פלו היא נקדה אחת, אשר עליה עומד הכל. והפכוד אינו ברוך אלא ממקומו, שכתוב (יחזקאל ג) ברוך פכוד ה' ממקומו.

מה זה ועמודיה? תפלצון (איוב ט)? רבי פרחיא אומר, אלו העמודים התומכים היסוד, וקיומו של העולם עליהם. וכמה הם? ז', שכתוב (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה. היסוד של אותם התומכים צדיק אחד, שכתוב (שם י) וצדיק יסוד עולם. עמוד לא כתוב, אלא יסוד, היסוד שהכל עומדים עליו.

בנגד זה שבעה רקיעים הם, ושבעה כוכבים רצים וחוזרים הם. שבע ארצות. שבעה ימים. שבעה תהומות. וכלם תלויים במאמר ההוא, שנאמר הבונה בשמים מעלותו. הם שבע ספירות, מעלות גדולות, עמודים חקוקים בשמו הגדול, וכלם תלויים במאמר אחד, והם שמים העליונים.

ושבע ארצות קדושות שמזדוגים עמהם, ואין בהם פרוז, שנאמר ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. יום שני. יום שלישי. יום רביעי. יום חמישי. יום הששי. עד יום השביעי. (שמות כ) כי ששת ימים עשה ה'.

ובנגדם שבעה עמודים חקוקים, שהם תלויים בשמים. והם שנים עשר שבטים, שהם תלויים במדת יעקב הנקרא שמים, שנאמר (מלכים א-ח) ואתה תשמע השמים מכוון שבתך, וכתוב (דברים ו) שמע ישראל וגו'.

רבי רחומאי אומר, השבעה העליונים הם שמו של הקדוש ברוך הוא. (עמוס ט) ואגדתו - מה זה אגדתו? הם שבע מעלות למטה מהם, שעומדים על העולם ומנהיגים אותו. על ארץ - זו ארץ התחתונה. יסדה - זו ארץ העליונה הנקראת בינה, והיא תלויה בחכמה. ומה הוא? תבל, שנאמר (ירמיה י) מכין תבל בחכמתו.

הקורא למי הים (עמוס ט), ים אחד, והם שבעה. רבי פרוספדיא אומר, הלא ים אחד בעולם הוא? אומר רבי רחומאי, ימים כתוב, שכתוב ולמקנה הים קרא ימים.

רבי חזקיה אומר, כשנטל הקדוש ברוך הוא את השלג וזרק לתוך המים, מתחת כסא כבודו, נטל כשעור שעלו, שכתוב (ישעיה מ) מי מדד בשעלו מים.

רבי יודאי אומר, כשעור שלישי זרת נטל, וזרק לתוך המים, שכתוב (שם) וכל בשלש עפר הארץ. וכתוב (איוב לו) כי לשלג יאמר הוא ארץ.

ומתחת המים נקפא מקום אחד בתחלה, באמצע התהום, ונעשית משם אבן אחת משקעת באמצע תהום, ועלתה למעלה ונראית בציון, והיא נקדת העולם.

רבי יוסי אומר, העגל והכדור אין (ממתקים) מוקמים (העגל וחלקיו לא מסתוכבים) אלא מתוך נקדה אחת באמצע, ואותה הנקדה היא מקומו של עולם, ומשם נתפשטה הארץ לכל רוחותיה. רבי חזקיה אומר, כעין בריתו של אדם.

בשעה שנקפאה הארץ מתחת המים, מה כתוב? (בראשית א) יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה. כיון שראו המים יבשה, היו עולים ונגבהים לכסותה כבראשונה, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא ונסו, שכתוב (תהלים קד) מן גערתך ינוסון.

ואת על פי שהיו נסים, לא היו משתככים. מה הטעם? מפני שהיו מכסים עליה בתחלה, ועכשו נסים מפניה. מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטל כמין צרור של חרש, וחקק בו שמו של שבעים ושנים שמות והשליך לתוך המים, ועמדו מיד ונשתככו.

ובאיזה מקום עמדו? בציון, שכתוב (שם ג) מציון מכלל יפי, זה שמו של הקדוש ברוך הוא. וכשהארץ מתמוטטת, אינה מתמוטטת אלא ממקום זה, שהוא מקום העולם.

רבי פדת אומר, הנשבע באמת בשמו של הקדוש ברוך הוא, צרור זה שחתום בו שמו, מסתלק למעלה בחדוה, ומתקים בו, והעולם מתקים. והנשבע לשקר, אותו צרור עולה ומסתלק, ורואה שהוא שוא, ואז העולם מתמוטט, ורוצה לחזור לתהו ובהו, שאין העולם מתקים אלא על שמו

השמש בגברתו. כגבור שנכנס למלחמה ונוצח, הוא אדם. כשנצח, חוזר לגונו הראשון. כך השמש, כשיוצא, נדלקים בו שלהבותיו, והוא אדם מרב גבורתו, ואחר כך חוזר לגונו הראשון.

הלכו. כשהגיעו לשדה אחד, אמר רבי יצחק, יאמר מר מאותם הדברים המעלים שבקריאת שמע. פתח ואמר, (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הפסוק הזה נוח בשעה שאמרו בני יעקב לאביהם, או משה לישראל, אבל עכשו, כל העולם אומרים שמע ישראל. לאיזה ישראל אומרים?

אלא, הנה שנינו, יעקב אבינו לא מת, והקדוש ברוך הוא חתם אותו בתוך כסא כבודו להיות תמיד עד על בניו, שמיוחדים שמו של הקדוש ברוך הוא כראוי בכל יום פעמים. וכשהם מיוחדים את שמו של הקדוש ברוך הוא, אומרים שמע ישראל, תהיה מעיד עלינו, שאנו מיוחדים את שמו של הקדוש ברוך הוא כראוי.

באותה השעה נוטלים את יעקב בארבעה כנפים, פרושים לארבעת צדי העולם, ומעלים אותו לפני הקדוש העליון, ומברך אותו בשבע ברכות. פותח הקדוש ברוך הוא ואומר: אשרי האב שהוליד את הזרע הזה בארץ! אשרי הבנים שמעטרים את אביהם כך! באותה השעה כל צבאות השמים פותחים ואומרים, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

ויעקב מתעטר בשלשה עשר נהרות אפרסמון זה, ועומד תמיד כקריה מקפת חומה על בניו לפני הקדוש ברוך הוא, ולא נותן לדין הקשה לשלט עליהם, וכל בני העולם אין יכולים להשמידם. זהו שכתוב (ישעיה מד) אל תירא עבדי יעקב.

פתח רבי יהודאי ואמר, בדגמא שיש שנים עשר שבטים למטה, שהם בני יעקב, כך יש יעקב העליון בשמים, ושנים עשר שבטים עליונים. ובדגמא שמיוחדים שמו של הקדוש ברוך הוא ישראל למטה, כך מיוחדים המלאכים הקדושים למעלה, והכל כמו שלמעלה.

פתח רבי נהוראי ואמר, (שם כט) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא

וכלם נכנסים לים הגדול, והם שבעה, וכלם נכנסים בו, זה למטה מזה, עד התהום, עד שתמצא ים הגדול שבעה זה על זה, וכלם תלויים במאמר אחד.

אמר רבי שמלאי, אימתי העולם מתמוטט? בשעה שהקדוש ברוך הוא מביט ורואה בו, שנאמר (תהלים יד) ה' משמים השקיף על בני אדם וגו'.

רבי נהוראי ורבי יצחק קמו באור, כשהאיר היום, ללכת בדרך. בטרם שיצאו, הרים עיניו רבי נהוראי, ראה שכוכבי הבקר מרתתים. אמר לו רבי יצחק: תראה אותם הכוכבים שמרתתים ביראת אדונם, כעת מגיע זמנם לזמר.

משום שאותם בני אלהים עומדים עליהם. וכשמסימים שאר הצבאות שמשבחים בלילה, אותם בני אלהים תוקעים תרועה, ומתכנסים כל המחנות ששולטים בלילה למקומם.

ואז אותם הכוכבים ששולטים ביום, בבקר, מרתתים ויראים ומעלים שירה. וכעת מגיע זמנם לשבח את רבונם, בזמן הזה ששומעים אותה התרועה, שכתוב (איוב לח) ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים.

הקדימו והלכו, והיה מאיר היום. כשיצא השמש והתגלה לעולם, אמר לו רבי יצחק לרבי נהוראי: תמהני כשהסתכלתי בשמש. כשיצא, יצא אדם, ואחר כך חזר ללבן. למה?

ודאי נזכרתי בדבר שאמר רבי יוסי בן שלום אמר רבי יצחק בן יהודא: כשיצא השמש, יוצא בתקף, כגבר תקיף, ובוקע שלש עשרה משקופים של חלוני רקיע.

ואין בכל אותם כוכבי השמים והמזלות שנקרא גבור, פרט לשמש. איזו גבורה עושה? אלא כשמסתים היום ונכנס הלילה, מסתתמים כל אותם החלונות והמשקופים של הרקיע. בשעה שבא היום והשמש יוצא, מתעטר ונחקק באותיות של סוד השם הקדוש, ובתקף ובכח שלו הוא כונס את כל אותם הרקיעים, ובוקע את כל אותם החלונות, ונשרפים בשלהבותיו, ופותח אותם ויוצא החוצה.

ומנין לנו שנקרא גבור? שכתוב (תהלים יט) ישיש כגבור לרוץ ארח. וכתוב (שופטים ה) כצאת

עליונים. התחתונים הישנים, ששנה בנחיריהם, התעוררו! הנה הקדוש ברוך הוא רוצה להרגיז את העולם, ואותם העמודים הקימים, שהעולם סמוך עליהם, מרתתים. קול בכיה של עפר אילים, שבוכה על אריה אחד, שרשום תמיד בכסא הקדוש.

אמר רבי נהוראי לרבי יצחק, שמעת דבר? אמר לו, שמעתי, ועל זה אמרתי, שמעתי ותרגז בטני. אמר רבי נהוראי, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לדון את העולם שלו, וטרם שיעשה הדין, הנה קול מתעורר, ומכריז תמיד בעולם. ודאי הרמים של הרמים עכשו יסתלקו בעולם. והכל ברור לנו, פרט לזה שאמר קול בכיה של עפר אילים שבוכה על אריה אחד, לא ידעתי מה הוא.

אמר רבי נחמיה, לא ידעו בזה לפי שעה. לימים מועטים התגלה בעולם. ומהי הבכיה? זו הבכיה של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, שבכה על ראשו של רבן שמעון בן גמליאל. שאותה הבכיה לא עברה מכסא של המלך, עד שיעשה הקדוש ברוך הוא נקמות בשאר העמים.

אמר רבי רחומאי, בא וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא דן את העולם, את מי דן תחלה? את גדולי הדור דן תחלה, ואחר כך דן את העולם. מנין לנו? מכאן, שכתוב ויהי בימי שפט השפטים. שפט השפטים תחלה, ואחר כך ויהי רעב בארץ. רבי יוסי בר יהודה אמר, מכאן (מלכים א ח) לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל. משפט עבדו תחלה, ואחר כך משפט עמו ישראל.

ויילך איש מבית לחם יהודה (רות א). רבי יהודה ורבנן שאומרים, בזמן שהדין בא לעיר, יסלק אדם עצמו מאותה עיר, שפיין שנתן רשות למלאך המות, אינו חושש לכל אדם, ואיש שפגע בו, יש לו רשות להזיקו.

ביוון שראה אלימלך שהדין בא לעולם, מיד ברח להסתלק מן הדין, ועם כל זה לא נצול ממנו. חכמים של קיסרין אומרים, אלימלך גדול הדור היה, והיה נכר למעלה, וכל מי שהוא נכר למעלה, הוא נתפס תחלה.

עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. וכי יעקב פדה את אברהם? ויעקב טרם נברא בעולם!

אלא בא וראה, בשעה שהיו מפילים את אברהם באור כשדים, הקדוש ברוך הוא כנס את הפמליא שלו ואמר: הצילו את אברהם מתוך השרפה שלו, שהוא אהובי.

אמרו לקדוש ברוך הוא: הרי יצא ממנו ישמעאל! אמר הקדוש ברוך הוא: הרי יצא ממנו יצחק! אמרו לקדוש ברוך הוא: הרי יצא ממנו יעקב! אמרו: הרי ודאי שבזכות יעקב ינצל. ועל זה אמר, אשר פדה את אברהם, שבזכותו נצול אברהם.

אמר רבי, בשעה שכפתו את חנניה מישאל ועזריה שיפילו אותם לתוך כבשן האש היוקדת, חנניה אמר (תהלים קיח) ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם. מישאל אמר (ירמיה ל) ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי אתך אני נאם ה'. עזריה אמר, שמע ישראל וגו'.

אמר הקדוש ברוך הוא, (ישעיה מד) זה יאמר לה' אני - זה חנניה, שאמר ה' לי לא אירא. וזה יקרא בשם יעקב - זה מישאל, שאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב. ובשם ישראל יכנה - זה עזריה, שאמר שמע ישראל וכו'. לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ולמה לא היה דניאל עמהם? אלא דניאל אמר, אני נקרא בלטישאר, כשם האליל שלו, שנאמר (דניאל ד) בלטישאר כשם אלהי כו', וכתוב (שם ב) אז המלך נבוכדנצר נפל על פניו והשתחוה לדניאל. והקדוש ברוך הוא אמר, פסילי אלהיהם תשרפון באש. הלך ולא היה עמהם.

מה ראו חנניה מישאל ועזריה שנפלו לאש? אלא אמרו, הצפרדעים הפילו את גופם באש כדי להרע למצרים, במאמרו של הקדוש ברוך הוא - אנחנו על אחת כמה וכמה בשביל כבוד רבוננו.

הלכו והתעסקו בתורה. בינתיים ירד השמש. אמר רבי נהוראי, נעבר מהדרך ונעלה להר, ונתעסק בתורה, ולא נישן.

בעודם יושבים ומתעסקים בתורה זה עם זה, שמעו קול אחד שהיה אומר: קומו

(במדבר יב) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. נאמן בבית המלך, קרוב הוא למלך.

ואם תאמר, כיון שכל הנביאים נתבאו מרחוק, אין אהבתו של מקום עליהם – כתוב (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד.

אמר רבי חנינא, יש רחוק ונתקרב, וקרוב ונתרחק. יש רחוק ונתקרב, שכתוב (משלי לא) ממרחק תביא לחמה. קרוב ונתרחק, שכתוב מרחוק ה' נראה לי. זה קרוב לנביאים, וזה רחוק למלכות. רבי אלעזר אומר הפוך – קרוב למלכות, ורחוק לנביאים. שרואים הדמיונות של מעלה כמין גוף.

רבי חלקיה אומר, כשרואים הנביאים בצחצוח, בידוע שהעולם נדון למיטב. וכשרואים בחשכה, נדון לפרעניות. ואזי פתח הפסוק ויהי בימי שפט השפטים וגו'.

ויהי בימי רבי בון כל ימיו היה בקיסרין. יום אחד ראה את העם שפורחים, שהיו העניים הולכים, ואין משגיחים עליהם. אומר, ודאי הדין ראוי לכאן. קם והלך לו.

יום אחד חלשה דעתו. פגע בכפר סיכנין ברמון, ונרדם. שמע קול אחד של תנא אחד שעוסק ברנת התורה שאומר, (דברים כב) כי יקרא קו צפור לפניך וכו'. קן – זו תשובה. בדרך – זו רחל, שנאמר (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. וצדיקים, שני בנים, יוסף ובנימין. והיא נקראת לבנה, הולכת כל הלילה, ומאיר להם עד נכון היום, שהוא יעקב.

בכל עץ – כל זה צדיק חי העולמים. עץ זו שכינה, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה. על הארץ – זו ארץ התחתונה. אפרחים – זה שנים עשר שבטים שלמעלה. או ביצים – זה ישראל שלמטה, שהם כמלבוש שלגוף. והאם רבצת על האפרחים וכו', שלח תשלח את האם, שנאמר (ישעיה נ) ובפשעיהם שלחה אמכם.

ואת הבנים תקח לך. הרפין רבי בון אזניו, ושמע את הקול שאומר: חבל על זה, לא אומר ולא כלום. מי שחס, משאיר האם ובניה והולך לו. ומה

רבי יהושע אומר, מה כתוב בשונמית? (מלכים ב ד) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מכאן שצריך להכניס ראשו לתוך רבים, ולא יהא נרשם לבד.

מה כתוב בתחלה? וילך איש סתם, רצה להחביא ולהסתיר עצמו שלא יכירו בו. מי הזכירו? מדת הדין. ואמר, ושם האיש אלימלך, אדם נפר ונרשם הוא, אינו ראוי להחביא ולהסתיר. והאין זה אלימלך, פרנס העם?! והאין זה אלימלך שהיה סותם עיניו ממצעי העם?!

רבי פרחיא אומר, באותה השעה היה הקדוש ברוך הוא דן את העולם, ובית הדין שלמעלה עומד, והקדוש ברוך הוא היה מסתירו ואומר, וילך איש, סתם. עמדה מדת הדין והזכירו, ושם האיש אלימלך. מיד נגזר עליו הדין ועל בניו, כדכתיב וימת אלימלך וגו'.

סדר הלימוד ליום כה אב [יום 320 בשנה]

רבי יהודה אומר, אלימלך, מי הוא שלא היה יודע מי זה אלימלך הזה? אלא כיון שראה שהדור מבזים בגדולים, אומר, ודאי אלך מכאן, ולא אהיה נתפס בתוכם. ואלימלך גדול הדור היה, והיה יכלת בידו למחות, ולא מחה. והלך משם וברח, ולפיכך נזכר שמו ונענש.

ויהי בימי שפט השפטים (רות א). רבי יהושע אומר, כל מקום שנאמר ויהי בימי, לשון צער הוא. אלימלך הוא היה כדגמת מלך. כיון שהפיר בדבר, השמיט עצמו משראל, והלך לגור בין האמות, שסבר שלא יהיה נדון ביניהם. עמדה מדת הדין והזכירו, ונתפש.

ויהי בימי שפט השפטים. רבי חלקיה בר אליעזר פתח בפסוק שכתוב (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי וגו'. כשהקדוש ברוך הוא מדבר עם הנביאים, אינו נגלה אליהם אלא מרחוק. ועל כן רואים דמות דברים, כאדם העומד ממרחק, חוץ ממשה.

שאמר רבי אלעזר אומר רבי חנינא, כל הנביאים כלם לא נתבאו אלא מתוך אספקלריה שאינה מאירה – משה מתוך אספקלריה המאירה. שאר הנביאים מרחוק – ומשה מקרוב, שנאמר

רַחֲמִים עַל כָּל אוֹתָם בְּעֵלֵי הַצֶּעַר, וְעַל כָּל אוֹתָם שְׁנוּדָדִים מִמְקוֹמָם. וּמִשׁוּם כֶּךָ, שְׂכָרוֹ שֶׁל הָאָדָם הַזֶּה, מֵהַ כְּתוּב בּוֹ? (דברים כב) לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהֵאֲרַכְתָּ יָמִים.

קם רבי בון על רגליו, ושִׁמַּח וְאָמַר: בְּרוּךְ הַרְחֵמֶן שֶׁשִּׁמְעֵתִי אֶת הַקּוֹל הַזֶּה, וְאֵלְמָלֵא לֹא בִּאתִי לְעוֹלָם אֲלֵא לְשִׁמֵּעַ אֶת זֶה – דִּי לִי!

חזר אותו הקול כמו מקדם, פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קד) מִהַ רְבוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ וּגְוֹ'. כָּל הָעוֹלָם לֹא בָאִים אֲלֵא בְּחֻכְמָה, וְהָאָדָם הַתְּמַלֵּא בְּכָל. שְׂאָר הַבְּרִיּוֹת, בְּצִיּוֹר (בתוספת) שֶׁל חֻכְמָה שֶׁנִּשְׁאָרָה בְּאָדָם.

ואף על גב שְׁכַל הַבְּרִיּוֹת כֶּךָ, לֹא הִיָּתְהָ בְּרִיָּה קְלָה לְרַדֵּף אַחַר מַעֲשֵׂה הָאָדָם כְּמוֹ הָעוֹף. אָדָם בּוֹנֵה בְּנֵין לְדִיּוּרוֹ, וְהָעוֹף בּוֹנֵה בְּנֵין לְדִיּוּרוֹ. אָדָם מְבִיא מְזוֹן לְבָנוֹ, הָעוֹף מְבִיא מְזוֹן לְבָנָיו. אָדָם מְרַפָּא אֶת הַמַּחְלוֹת בְּעֵשֶׂב, וְהָעוֹף מְרַפָּא אֶת הַמַּחְלוֹת בְּעֵשֶׂב. אָדָם אֲמֵן וְעוֹשֶׂה אֲנִיּוֹת בֵּינָם, וְהָעוֹף נוֹטֵל גּוֹזְלָיו וּמְתַקֵּינָם עַל חוֹף הַיָּם.

אדם מְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם אֶת הַמַּלְאָךְ הָעֲלִיּוֹן, וְהָעוֹף מְצַפְצֵף וּמְשַׁבַּח אֶת רְבוּנוֹ, שֶׁהוּא הָאֱלֹהִים הָעֲלִיּוֹן. וּמִשׁוּם כֶּךָ, לְמַעַן יִיטֵב לָךְ. לֹא כְּתוּב אֵיטִיב לָךְ, אֲלֵא יִיטֵב לָךְ. אוֹתוֹ הַשְּׁלוּחַ שֶׁל הַצֶּפּוֹר שֶׁמְשַׁלַּח, שֶׁמְעוֹרֵר עַל הָעוֹלָם לְהִיטִיב לָךְ.

רבי בון קם וְהִלָּךְ אֵלָיו, וּמִצָּא שֶׁהוּא רַבִּי יְנָאִי הַזְקֵן, מִן הַחֲבָרִים. נִכְנַס אֲצֵלוֹ וּנְשָׁקוֹ בְּרֹאשׁוֹ. אָמַר, כְּמוֹ שֶׁנִּחַמְתָּ אֶת לְבִי, כֶּךָ יִנַּחֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָךְ. יֵשְׁבוּ יַחַד.

פתח אותו הזקן וְאָמַר, (רות א) וַיְהִי בִימֵי שְׁפֹט הַשְּׁפֹטִים וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ. בְּזִמְנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָן אֶת הָעוֹלָם, אֶת מִי הוּא דָן תְּחִלָּה? אֶת אוֹתָם שֶׁהֵם דְּנִים אֶת הָעוֹלָם. הֵם דְּנִים אֶת הָעוֹלָם, מִי דָן אוֹתָם? הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִפְּנֵי קְלָקוֹל הַדִּין רָעַב בָּא לְעוֹלָם.

בבב זמן אינו בא, אֲלֵא בְּעוֹן רָאשֵׁי הָעָם. כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹדָאִי, מֵהַ שְׁכָתוּב (משלי יג) רַב אָכַל גִּיר רָאשִׁים וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט – כְּשֵׁישׁ סְפוּק אָכַל בְּעוֹלָם, גִּיר רָאשִׁים, הֵם זוֹרְעִים וְאוֹכְלִים לְשִׁבְעָה. וְכִשְׂאִין אָכַל בְּעוֹלָם, יֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט,

שֶׁהָאֵם מְגַרֶשֶׁת מִן הַקֵּן, מֵהַ הִיא אוֹמְרָת? אוֹי שֶׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשִׁרְפֹתִי אֶת הַיְכָלִי וְהִגְלִיתִי בְּנֵי לְבִין הָאָמוֹת. וְעַל זֶה יִרְחַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי הַרְחֵמֶן אֵין נִמְצָא אֲלֵא כְּאֵן.

ועל זֶה שְׁכִינָה צוֹעֶקֶת עַל בְּנֵיהָ. הִנֵּה כְּתוּב שֶׁלַח תְּשַׁלַּח, שְׁנֵי שְׁלוּחִים, שֶׁהֵם בֵּית רֹאשׁוֹן וּבֵית שְׁנִי. שֶׁלַח תְּשַׁלַּח – אֲפֹלוֹ ק' פְּעָמִים, שָׂאֵם חוֹזֶרֶת עַל גּוֹזְלֵיהָ תוֹךְ אֶהֱבֵת בְּנֵיהָ, שֶׁלַח אֲפֹלוֹ כְּמֵה פְּעָמִים, עַד שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ וְסוֹתֵר אֶת הַקֵּן שְׁלֵהָ, וַיִּטֵּל הַבְּנִים הַנִּסְתָּרִים בְּקֵן, לְהַטִּילֵם לַגַּג, הָרִי הַרְחֵמֶן אֵין נִמְצָא אֲלֵא כֶּךָ. וְהֵאֲרַכְתָּ יָמִים – שִׁיֵּאֲרִיךְ רַגְזוֹ מִן שֵׁשֶׁת יָמִים, שֶׁנִּקְרָאוּ כְּנִים. ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְוֹ'.

אמר רבי חזקיה אמר רבי יוסי בן קיסמא אמר רבי שְׁמוּאֵל, כְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בְּרָא אוֹתוֹ בְּשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים, וְהֵם חֻכְמָה וְתְבוּנָה וְדַעַת, שְׁכָתוּב (משלי ג) ה' בְּחֻכְמָה יִסַּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתְבוּנָה בְּדַעַתוֹ תְּהוֹמֹת נִבְקָעוּ.

ובל הַקְּשָׁרִים בְּאָדָם. וְקָשַׁר הַתְּבוּנָה שֶׁפָּקַע מֵהֵם, הַתְּפֹשֵׁט בְּשְׂאָר הַבְּרִיּוֹת, וּבְכָלֵם יֵשׁ הַשְּׁכַל לְפִי דְרָכּוֹ.

העוף הַזֶּה, כְּשֶׁפּוֹרַח מִגּוֹזְלָיו וְנִשְׁלַח מֵעַל בְּנָיו, מְצַפְצֵף וְהוֹלֵךְ, וְלֹא יוֹדַע לְאִיזָה מְקוֹם הוֹלֵךְ, נוֹדֵד לְאֵבֶד אֶת עַצְמוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכָתוּב בּוֹ (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, אֲפֹלוֹ עַל יְתוֹשׁ קֶטֶן בְּעוֹלָם, רַחֲמָיו עַל הַכֹּל. אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה עַל הָעוֹף מְתַעוֹרֵר אֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

והקדוש בְּרוּךְ הוּא מְתַעוֹרֵר עַל בְּנָיו. אִזּוֹ קוֹל יוֹצֵא לְפָנָיו וְאָמַר: כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנְיָה בֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְקוֹמוֹ. אִזּוֹ הוּא מְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל כָּל אוֹתָם הַהוֹלְכִים וְנוֹדְדִים מִמְקוֹם לְמְקוֹם, וּמֵאֲתֵר לְאֲתֵר אַחֵר. שְׁבוּרֵי לֵב, שְׁבוּרֵי כַח. וּמְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת וְחָס עֲלֵיהֶם, וְעוֹזֵב אֶת חֻטְאֵי הַנוֹדְדִים מִמְקוֹמָם, וְחָס עֲלֵיהֶם וְעַל כָּל הָעוֹלָם.

ועל כֵּן אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁרִי הַצֶּפּוֹר בַּחוּץ. וְהִיא מְעוֹרֶרֶת רַחֲמִים עַל כָּל הָעוֹלָם. מִי גָרַם לְחוּס עַל הָעוֹלָם וְלְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם רַחֲמִים? אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁשׁוֹלַח אוֹתָהּ הַצֶּפּוֹר לְצַעֲרָהּ בְּשָׁנֵי גְוָנִים, כֶּךָ מְתַעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמְתַמְלֵא

זה שאמר רבי נורי, עשו סג לתורה כדי שתאריכו ימים בעולם הזה ובעולם הבא.

ויילך איש - בכל מקום שנאמר איש, צדיק גדול בדורו הוא, שיוכל לעמד על עצמו ועל אחרים. כענין זה לגנאי - איש יודע ציד איש שדה, רשע ברשעו הורג, ומקפח בני אדם ולא פוחד.

אלימלך גדול בדורו ראוי לעמד על עצמו ועל אחרים. כיון שראה הרעב, מיד ברח לפיכך נענש. מבית לחם יהודה - ממקום סנהדרין גדולה, מהנביעה של התורה ששם, כמו שנאמר (שמואל-ב כג) מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער.

וזה עקר רגליו מנביעת התורה של בית לחם יהודה, לגור בשדי מואב, ומשום כך נענשו. ואתה רבי, גלית עצמך במקום שנוכעים החברים מעינות של תורה כאן? אמר, ברוך הרחמן ששלחני לכאן לשמע את דבריה.

רבי בון היה הולך יום אחד בדרך. פגש בו תינוק אחד. אמר לו: רבי, התרצה שאלך עמך בדרך, ואשמע לפניה בדרך הזו? אמר לו: לך. הלך אחריו.

עד שהיה הולך, פגשו בו רבי חייא ורבי אבא ורבי יודא ורבי יוסי. אמרו לו: אתה לבדך, ואין מי שיטען אחריך? אמר להם: תינוק אחד כאן שהולך אחרי. אמר רבי חייא: כדאי היית שתתחייב בנפשך, שאין עמך עם מי שתדבר בדברי תורה. ישבו בשדה תחת אילן אחד.

פתח רבי חייא ואמר, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. ההולך בדרך צריך להיות עמו מי שידבר בדברי תורה. וכן דרכן של צדיקים, הולך ואור, הולך ועמו דברי תורה, שכתוב (שם ו) ותורה אור. עד נכו"ן היום, עד שתשתתף עמו השכינה ולא תזוז ממנו. ששנינו, בכל מקום שיש דברי תורה, שכינה שם, שנאמר (שמות כ) בכל מקום אשר אזכיר את שמי וכו'.

פתח רבי יהודה ואמר, (משלי ג) רפאות תהי לשרך וגו'. התורה היא רפואה לאדם, לגוף ולעצמות, בעולם הזה ובעולם הבא. שאמר רבי

יש מי שעומד בשלחה, ונספה מן העולם. על איזה עון? על עון שמקלקלים את הדין ואת המשפט ומענותים אותו.

ואם תאמר, אם הגדולים חוטאים בלא משפט, שלא עשו משפט בעולם, הקדוש ברוך הוא בא להרג העניים בשבילם? אלא העניים הם כליו של הקדוש ברוך הוא, והם קרובים אליו. וכשהרעב בא לעולם, הם צועקים אליו, והקדוש ברוך הוא שומע להם, ומעין על העולם, ודן את אותם שגורמו הצער הזה על העניים, ונספים מן העולם קדם זמנם, שכתוב (שמות כב) אם צעק יצעק אלי וגו' ושמעתי כי חנון אני. ואומר, (שם) וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב וגו'.

בוראי באותו זמן, יש נספה ומסתלק מן העולם קדם זמנו, בלא משפט - על שלא הוציאו המשפט לאורה, ועל שענתו וקלקלו המשפט. שאמר רבי יוסי, כל דין שאינו מחמיר את הדין, אין מחמירין דינו מלמעלה, ומסתלק מן העולם קדם זמנו. זהו שכתוב (משלי יג) יש נספה בלא משפט.

יש מי שדן את הדין לאמתו, ומקבל שכר עליו מאת הקדוש ברוך הוא. ויש מי שדן דין אמת לאמתו ונתפש, כגון דין שמדקדק דקדוקים לזכות לרשע. שלמדנו, בית דין מכין ועונשין שלא מן התורה, כדי לעשות סג לתורה, או מפני שהזמן גורם, והדין מסלק עצמו מן הדין ומלהענישו, ומדקדק בענין הדין למצא פתח לזכות אותו מן הדין ממש, והוא דין אמת. אפלו כך, כשהקדוש ברוך הוא דן את העולם, אותו הדין נתפס עליו, ומסתלק מן העולם קדם זמנו. ואם לא, עליו הכתוב אומר (איוב יח) לא נין לו ולא נכד בעמו. כשעצמו אינו נתפס - נתפס זרעו.

יש מי שאינו דן את הדין לאמתו, ומקבל עליו שכר. כגון אבא, שראה אחד מחבק לאשת איש ומנשקה, הוציא אותם למלקות, והרגם. לא שהם בני הריגה, אלא לעשות סג לתורה, שלא יאמרו, הדין הוציאם מדין תורה, שלא מחיבים הרג, אלא ועשו סג לתורה. והדין שלא עושה סג לתורה, אין לו סג בעולם הזה, של נין ונכד ויהיה עצור ועזוב. ובעולם הבא מעבירים ממנו אותם מעשים טובים, שהם סג לאדם לעולם הבא. כמו

ועם כל זה היה קורא עליו אבא, (קהלת א) מענות לא יוכל לתקן וגו'. אותן שלש תבות שבקריאת שמע ששליח צבור חוזר אותן, לא יוכל להמנות אותם לתשלום מאתים ארבעים ושמונה כשאר הצבור. אמר לאותו התינוק, פסק פסוקך! פתח ואמר, (שם ט) עיר קטנה ואנשים בה מעט.

רבי בון הטעין יום אחד אחרי רבי שמעון בן יוחאי בעלית סלע אחד, ברום ההר. ראו צפור אחת נודדת מגוזליה, ואחרים באים, ומרטו את כנפיה, ועליה אמר את הפסוק הזה, (משלי כג) כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו.

בעוד שהיו הולכים, ראו נחש אחד שהורג אדם והולך לו, וראו אריה שטורף אזן ואוכל. אמר רבי שמעון, מה תועלת לו לנחש הזה שטורף לחנם?

פתח ואמר, (איוב ט) אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם. אשר בשערה - זה השטן, שדרכו כנחש, טורף והורג לחנם ולא מועיל לו. ישופני - כתוב כאן ישופני, וכתוב שם הוא ישופך ראש. ומשום שבשערה ישופני, הרבה פצעי חנם. שדרכו להזיק חנם, וטורף טרף לחנם.

ואם תאמר שעושה בלי רשות - והנה כתוב רוח סערה עשה דברו? וכתוב (קהלת י) אם ישך הנחש בלוא לחש. נחש אינו נושף עד שלוחשים לו מלמעלה. שאמר רבי שמעון, יש שלוחשים לו מלמעלה, ולא נודע אליו אותו הנחש, והורג את מישהו אחר. אשרי מי שלא נודע אליו ולא נרשם לפניו.

מה כתוב באלימלך? (רות א) ושם האיש אלימלך. פיון שנרשם אצלו, הסטין בדין עליו, עד שהרג אותו, שכתוב וימת אלימלך. פיון שהתחיל בו, התחיל בבניו, והכל בענש של הדין, שאין ענש כענש של הדין. שלא יאמר הדין שהוא נענש לבדו, אלא הוא ובניו וכל ביתו יתפסו בחטא הדין.

הדין יש לו לרדף ולדעת אחרי מעשי בני העיר, מפני שהוא נתפס בחטאייהם. שלא יאמר הדין, אני כדי לדון דין בין איש לחברו, ולא יותר. אלא כל מעשי בני העיר תלויים על צנארו. ואם אוטם עיניו ממעשי העיר, הוא נתפס בחטאייהם.

נחמיה אמר רבי נהוראי, הרפואה לאדם בעולם הזה בכל יום - מי שקורא קריאת שמע על תקוניה.

ואמר רבי נהוראי, בקריאת שמע יש מאתים ארבעים ושמונה תבות, כמנין מאתים ארבעים ושמונה איברים של אדם. והקורא קריאת שמע כתקונה, כל איבר ואיבר נוטל תבה אחת לעצמו, ומתרפא בו. וזה רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך.

בינתים הגיע אותו התינוק עיף מהדרך, וישב לפניו. שמע את הדברים הללו, קם על רגליו ואמר: והלא בקריאת שמע אין שם אלא מאתים ארבעים וחמש תבות? אמר לו רבי חייא: שב בני. ישב. אמר: השמעת בני בזה דבר?

אמר לו: כך שמעתי מאבא, שבקריאת שמע יש מאתים ארבעים ושמונה תבות חסר שלש למנין איבריו של אדם. מה תקנתו? תקנו שהשליח צבור חוזר על שלש התבות הללו, ומהן? ה' אלהים אמת. כדי להשלים מאתים ארבעים ושמונה תבות על הקהל, וכדי שלא יפסיק לאמת, לא פחות משלש, ולא יותר משלש.

בינתים בא רבי יודא בנו של רבי פנחס, וישב אצלו, ואמר להם: במה עסקתם? אמרו לו: בדברי קריאת שמע, וכך אמר התינוק הזה. אמר: ודאי שפך הוא, וכך אמר רבי יוחנן בן גורי אמר רבי יוסי בן דורמסקית משמו של רבי עקיבא, חסידים הראשונים תקנו קריאת שמע כנגד עשרת הדברות, וכנגד מנין איבריו של אדם. והרי חסרו מהן שלש? תקנו שיהיה שליח צבור חוזר ומשלים אותן. ומהן? ה' אלהיכם אמת.

בתפלה תקנו שלש ברכות ראשונות ושלש ברכות אחרונות. בקריאת שמע - שלשה שמות בראשונה, ה' אלהינו ה', ושלשה שמות באחרונה - ה' אלהיכם אמת. וכל הקורא קריאת שמע כמו זה, בידוע שאינו נזוק באותו יום.

וכל האומר קריאת שמע שלא עם הצבור, אינו משלים איבריו, מפני שחסר השלש תבות ששליח צבור חוזר. מה תקנתו? כגון בחמש עשרה וי"ם של אמת ויציב.

וַיִּקְחוּ לָם נָשִׁים מֵאֲבִיּוֹת. אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, בְּנוֹת עֵגְלוֹן מְלֶךְ מוֹאָב הָיוּ. וּמִפְּנֵי מָה זָכָה עֵגְלוֹן לָכֵךְ? אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשָׁבָא אֱהוּד וְאָמַר (שופטים ג) דְּבַר אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ וַיִּקָּם מֵעַל הַכֶּסֶף, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲתָה קָמַת מִכֶּסֶף בְּשִׁבִיל כְּבוֹדִי – חַיִּיךָ, מִמֶּךָ יֵצֵא מִי שְׂיֵשֵׁב עַל כֶּסֶף, שְׁנֵאמַר (דברי הימים-א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף ה'.

רַבִּי בּוֹן אָמַר, אֲלֶמְלָא הֵייתִי שָׁם, כְּשֶׁהִתְקַיְמָה הַהֵלְכָה מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאָבִית – הֵייתִי חוֹלֵק עָלָיו וְאוֹמֵר, מוֹאָבִית וְלֹא מוֹאָבִי. וּמָה מִי שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (במדבר כח) וַיִּחַל הָעַם לְזַנוֹת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב וַתִּקְרָאנָה לָעַם לְזֹכְחֵי אֱלֹהֵיהֶן, וְכָתוּב (שם לא) הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בְּלָעַם וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת ה'. הֵם גָּרְמוּ לְכָל זֶה, וְהַגְּבָרִים אֲסוּרִים וְהֵן מְתָרוֹת?!

וּמִיָּד אָמַר, חֲזַרְתִּי בִּי! וּמָה מִשָּׁה וְאַלְעָזָר קָבְלוּ אוֹתָן, שֶׁכָּתוּב (שם) אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחַיּוֹ לָכֶם. מָה הַטַּעַם? שֶׁבְּהִכְרַח עֲמָדוֹ בְּנוֹת מוֹאָב בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. שְׁאָמַר רַבִּי חֵלְקִיָּה אָמַר רַבִּי אֲסִיָּא בֶּן גּוּרְיוֹן, הָאֲנָשִׁים בָּאִים וּמְבִיאִים אוֹתָן בַּעַל כְּרִחָן, וְהִיא שְׁלֹא קִבְּלָה – הוֹרְגִים אוֹתָהּ. עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מוֹאָבִיּוֹת כְּלָן שָׁם בְּהִכְרַח. וְעַל כֵּן וּדְאֵי הָאֲנָשִׁים אֲסוּרִים, וְהַנְּשִׁים מְתָרוֹת. וְעוֹד, כְּתוּב בַּתּוֹרָה שְׁנֵי טַעְמִים – עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קָדְמוּ אֶתְכֶם בְּלֶחֶם וּבַמַּיִם, וְאֲשֶׁר שָׁכַר עָלֶיךָ אֶת בְּלָעַם, שֶׁעָקַר הַדְּבָר גְּבָרִים הָיוּ.

אָמַר רַבִּי חֲסִידָאִי, וְהָרִי שְׁנִינוּ, שְׁנַחַל שְׁטִים מְגִדְל הַנְּאוּף שֶׁל נָשִׁים הוּא, וְאֲתָה אָמַרְתְּ שֶׁבַּעַל כְּרִחָן הָיוּ שָׁם?! וְאָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיָּא, מָה שֶׁכָּתוּב (יואל ד) וּמַעַיִן מִבֵּית ה' יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשְּׁטִים, שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרַפְּאֵת אֶת כָּל הָעוֹלָם, וּמִפְּנֵי שְׁנַחַל שְׁטִים מְרַבָּה נְאוּף, יֵצֵא מַעַיִן מִבֵּית ה' לְרַפְּאֵת אוֹתוֹ הַנַּחַל. אִם כֵּן, הָרִי לָךְ כִּי בְּשִׁבִיל הַנְּאוּף הֵן בָּאוֹת מַעֲצָמֵן.

אָמַר רַבִּי מְנַסִּיא, חַס וְשְׁלוֹם! גְּלוּי וַיְדוּעַ, שֶׁבְּמִקּוּם שֶׁבַּעַלִּיהֶן וְאֲבִיהֶן שָׁם, שְׁאִינֵן בָּאוֹת מַעֲצָמֵן בְּפִרְהוּסִיָּה, אֲלֹא הֵם הַפְּקִירוֹ אוֹתָן בַּעַל כְּרִחָן בַּעֲצַת בְּלָעַם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִסְמָא, תָּמָה אֲנִי אִם מְגִלָּה זֹאת לֹא בָּאָה אֲלֵא כְּדֵי לְיַחֵס זֶרַע דְּדוֹד שְׁבָא

אֱלִימֶלֶךְ יָכוֹל הָיָה לַעֲמֹד וּלְהִגָּן עַל דְּוֵרוֹ, וְצַדִּיק הָיָה. בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְעוֹרַר בְּדִין עַל הָעוֹלָם, הוּא מְשַׁגֵּיחַ בְּרֵאשֵׁי הָעַם, וְרָצָה לְכַסּוֹת עַל אֱלִימֶלֶךְ. בְּרֵאשׁוֹנָה מָה כָּתוּב? אִישׁ סֵתָם, וְלֹא כָתוּב מִי הוּא. מִיָּד קָם הַמַּקְטָרֵג וְאָמַר, וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ, שֶׁהוּא נִרְשָׁם וְנוֹדַע הוּא וְכָל בֵּיתוֹ.

מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ, שְׁאִין דִּין בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שְׁלֹא נִרְשָׁם וְנוֹדַע אֲצִלוּ לְמַעְלָה. וּבְשַׁעַה שֶׁמִּתְעוֹרַר הַדִּין עַל הָעוֹלָם, הוּא נִדּוֹן בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁכָּתוּב שְׁפֹט הַשְּׁפֹטִים.

וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן. רַבִּי פְּדַת וְרַבִּי פְּרַחְיָא אָמְרוּ, מַחְלוֹן – שֶׁמַּחַל לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַחַר זְמַן, עַל שֶׁהָיָה מוֹחָה בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו, וּמִשְׁתַּדֵּל בּוֹ עַל הַמְשַׁפְּטִים. כַּלְיוֹן – עַל שֶׁנִּכְלָה מִן הָעוֹלָם.

רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִסְמָא אָמַר, כְּשֵׁם שֶׁהָיוּ הֵם – כֵּךְ הָיוּ נְשׁוֹתֵיהֶם. עֲרַפָּה – עַל שֶׁמָּה נִדּוּנִית, קִשְׁת עֲרַף, שְׁלֹא רָצְתָה שִׁיְהִיָּה לָהּ חֵלֶק עִם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר כִּי פָּנּוּ אֵלַי עֲרַף וְלֹא פָּנִים. רַבִּינָן אוֹמְרִים, לְפִי שֶׁהִחֲזִירָה עֲרַף לְחַמּוֹתָהּ.

רוֹת – עַל שֵׁם תוֹר, שֶׁהוּא כְּשֶׁר עַל הַמְּזֻבַּח. כֵּךְ רוֹת כְּשֶׁרָה לְבָא בְּקָהֶל, שֶׁעָלֶיָּה נִתְקַיְמָה הַלְכָה: עֲמוּנִי וְלֹא עֲמוּנִית, מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאָבִית. רוֹת – שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנָּה בֶּן שְׂרוּהָ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת.

רוֹת אֲשֶׁת מַחְלוֹן, בְּאֲתָה בְּקָהֶל. מַחְלוֹן, שֶׁמַּחַל לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת שְׁמוֹ נִזְכָּר. עֲרַפָּה אֲשֶׁת כַּלְיוֹן, לֹא בְּאֲתָה בְּקָהֶל, שֶׁכָּלָה אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כַּלְיוֹן לֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעַל הַתְּקוּן הַזֶּה, נַעֲמִי – נִשְׁמָה. אֱלִימֶלֶךְ – נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה. מַחְלוֹן – רוּחַ הַשְּׁכָלִית. רוֹת – נִפְשׁ הַשְּׁכָלִית. כַּלְיוֹן – רוּחַ הַבְּהֵמִית. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה, (קהלת ג) וּמִי יוֹדַע רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הַעֲלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הִירְדַת הִיא לְמַטָּה לְאַרְץ. רוּחַ הָאָדָם – זֶה מַחְלוֹן. רוּחַ הַבְּהֵמָה – זֶה כַּלְיוֹן, שֶׁהוּא מַצֵּד הַשְּׁמָאֵל. נִפְשׁ הַבְּהֵמִית – זֶה עֲרַפָּה, שֶׁהִיא מַקְשֶׁת עֲרַף, וְהִיא מַצֵּד הַשְּׁמָאֵל. וְעַל כֵּן כַּלְיוֹן לֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל.

הדָּבָר יו"ד ה"א וא"ו ה"א, נִקְרָא אָדָם.
וּמִתְפַּשֵּׁט אֹרֹו לְחֻמְשָׁה וְאַרְבַּעִים אֹרֹוֹת, וְזֶהוּ
חֻשְׁבֹן אָדָם מ"ה.

וְהַשֵּׁם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם כּו'.
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם. וְאַחַר כֵּךְ יִצְרַל הַגּוֹף,
שְׁכֻתוֹב (בראשית ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ
מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשִׁמַת חַיִּים.

מָה יֵשׁ בֵּין אָדָם לְאָדָם, הָרִי יְהו"ה נִקְרָא אָדָם,
וְהַגּוֹף נִקְרָא אָדָם, מָה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלָא,
בְּמִקּוֹם שְׁנִקְרָא (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
בְּצִלְמוֹ, הוּא יְהו"ה. וּבְמִקּוֹם שְׁלֹא נִקְרָא בְּצִלְמוֹ,
הוּא גוֹף.

וְאַחַר שְׁאָמַר וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים, שְׁיִצֶר אֶת הָאָדָם,
עֲשָׂאוֹ, שְׁכֻתוֹב (שם ג) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם
וְלֹא שְׁתוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבַּשֵׁם. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתָנוֹת אֹרֹו,
בְּדַגְמָא שֶׁל מַעְלָה, וְאַחַר שְׁחֻטָּאוֹ - כְּתָנוֹת עוֹר.

וְעַל זֶה אָמַר, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי
בְּרֵאשׁוֹתִי יִצְרְתִּיו אֶף עֲשִׂיתִיו. בְּרֵאשׁוֹתִי - זֶה
יו"ד ה"א וא"ו ה"א. יִצְרְתִּיו - זֶה כְּתָנוֹת אֹרֹו. א"ף
עֲשִׂיתִיו - זֶה כְּתָנוֹת עוֹר, מִשּׁוֹם שְׁהָאֶף סִבֵּב זֶה.

וְלָמִי יִקְרָא רָע? זֶה יִצֶר הָרָע, וְזֶה הַנְּחָשׁ,
שְׁעֲשָׂה וְסִבֵּב שְׁנִגְזֹר עַל אָדָם וְחוּהָ מוֹת,
וְעַל כָּל אִישׁ.

וּבְדַגְמָא שְׁיֵשׁ שֵׁם שֶׁל קָדֵשׁ, כֵּךְ יֵשׁ שֵׁם שֶׁל
טְמָאָה, שְׁהוּא טְמָא. וְעַל זֶה, לֹא יִהְיֶה
לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי. וְכָל הַפּוֹגֵם אֶחָד
מֵאִיבְרִיו מִלְמַטָּה, כְּאֵלוֹ פּוֹגֵם מִלְמַעְלָה.

וְעַל זֶה חֲרַב בָּא לְעוֹלָם, וְרַעַב וּמוֹת בָּאִים
לְעוֹלָם, וְעַל זֶה (שמות כב) וְהָיוּ נְשִׁיכֶם
אֲלֻמְנוֹת וְגו', לָמִי שְׁמִכְנִים בְּרִית הַקָּדֵשׁ לְרִשׁוֹת
אַחֲרָת. וְעַל זֶה (ויקרא יט) שְׁעֻטְנֹו לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ.
(דברים כב) לֹא תַחַרֵּשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו. וְעַל זֶה
אָמַר, (שם כז) אָרוּר שִׁכְבַּ עִם כָּל בְּהֵמָה. מִי הִיא
הַבְּהֵמָה? זֹו כּוֹתִית, גּוֹף שְׁהִיא מַצֵּד הַבְּהֵמָה
הָאַחֲרָת שְׁלִמְעָלָה, טְמָאָה.

וְעַל זֶה אָמַר, (שם ל) רָאָה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת
הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמְּוֹת וְאֶת הָרָע. אֶת
הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב - זֶה יְהו"ה. וְאֶת הַמְּוֹת וְאֶת הָרָע

מְרוֹת הַמוֹאֲבִיָּה - לֹא יִסְפֵּר יוֹתֵר, וְלָמָּה לִי כָּל זֶה?
לְכַתֵּב הַיַּחֲס מִבְּעוֹז, כְּשִׁנְשָׂא אֶת רוֹת, וַיֹּאמֶר אֱלֹה
תּוֹלְדוֹת פְּרִץ, עַד וַיִּשִׁי הוֹלִיד אֶת דּוֹד. אֲלָא הַכֵּל
הַצֵּטְרֵךְ בְּשִׁבִיל הַצֵּדָקָת הַזּוֹ, שְׁבָאָה לְהַתְגַּיֵּר
וְלַחֲסוֹת תַּחַת כְּנִפֵי הַשְּׁכִינָה, וְלַהוֹדִיעַ עַנּוּתְנוּתָהּ
וְצַנִּיעוֹת שְׁבָה וְצִדְקוֹתָהּ.

רַבִּי אֲלַעְזָר בְּרַבִּי יוֹסִי אָמַר, לְהוֹדִיעַ זֵרַע דְּדוֹד,
שְׁהוּא (תהלים יב) כֶּסֶף צְרוּף בַּעֲלִיל לְאַרְץ.
שְׁהָרִי פְרִץ וְעוֹבֵד כֶּסֶף צְרוּף הוּא, כֶּכֶסֶף הַזֶּה
שְׁנִצְרָךְ פַּעַם וּשְׁתִּים.

וְאִם תֹּאמַר, מִפְּנֵי מָה בָּאוּ מִן הָאֻמָּהוֹת בְּעַנְיִן זֶה?
אֲלָא כֶּסֶף מְזַקֵּק מִתּוֹךְ סָגִים שְׁבָה. וְזֵרַע דְּדוֹד
צְרוּף מַצֵּד זֶה וּמַצֵּד זֶה, שְׁכֻתוֹב (דברים ו) וְאַהֲבַת אֶת
ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְכֶךָ וְגו', בְּשֵׁנֵי יִצְרִיךָ, בַּיִצֶר הַטּוֹב
וּבַיִצֶר הָרָע. הַכֵּל צְרִיךְ כְּאַחָד. וְזֵרַע דְּדוֹד צְרִיךְ כֵּךְ.

פְּתַח רַבִּי וְאָמַר, כֵּךְ אָדָם הָרֵאשׁוֹן - נְשָׁמָה
לְנְשָׁמָה. חוּהָ - נְשָׁמָה. קִין וְהָבֵל - הַבֵּל
מִמִּין אֶחָד עִם אָדָם וְחוּהָ, וְנִקְרָא רוּחַ הַקָּדֵשׁ. קִין
רוּחַ שֶׁל טְמָאָה שֶׁל הַשְּׁמָאֵל, נִקְרָא כְּלָאִים. וְהָיָה
עַרְבוּכְיָה שְׁלֹא צְרִיךְ. הַצֵּד הָאַחֲרָת, שְׁלֹא מִהַמִּין שֶׁל
אָדָם וְחוּהָ. וְעַל זֶה, לֹא תַחַרֵּשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו.
וְעַל זֶה אֵל תַּכְנִים בְּרִית הַקָּדֵשׁ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת, לֹא
יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי.

וְאָדָם הוּא דַגְמָא שֶׁל מַעְלָה. אֱלֹהִים אַחֲרַיִם - זֶה
חֲמֹר וְאַתּוֹן, זָכָר וּנְקֵבָה. וְעַל זֶה, מִי
שְׁמִכְנִים בְּרִית קָדֵשׁ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת, כְּתוֹב בּוֹ (הושע
ה) בַּה' בָּגְדוּ כִי בָנִים זָרִים יִלְדוּ. וְאִין קִנְאָה לְקָדוֹשׁ
כְּרוּף הוּא פְרִט לְזֶה שֶׁל בְּרִית הַקָּדֵשׁ.

בְּרֵא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם י"ה ו"ה, שְׁהוּא
שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, נְשָׁמָה לְנְשָׁמָה, וְזֶה נִקְרָאֵת
אָדָם, וּמִתְפַּשֵּׁטִים הָאֹרֹוֹת בְּתַשְׁעָה אֹרֹוֹת, וְהֵם
מְשַׁתְּלָשְׁלִים מִן י', וְהוּא אֹרֹו אֶחָד בְּלִי פְרוּד. וְעַל
זֶה גּוֹף הָאָדָם נִקְרָא הַלְבוּשׁ שֶׁל אָדָם.

ה' נִקְרָאֵת נְשָׁמָה, וְתַזְדוּג עִם י', וּמִתְפַּשֵּׁט לְכַמָּה
אֹרֹוֹת, וְהוּא אֶחָד. י"ה בְּלִי פְרוּד. וְעַל זֶה,
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ בְּצִלְמֵם אֱלֹהִים בְּרֵא
אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם כּו', וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם.
ו' נִקְרָאֵת רוּחַ, וְנִקְרָא בֵּן י"ה. ה' נִקְרָאֵת נְפֶשׁ,
וְנִקְרָאֵת בַּת. וְעַל זֶה, אָב וְאִם בֵּן וּבַת. וְסוּד

לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְשָׁנֵי אֵילָנוֹת, אֶחָד קָדוֹשׁ וְאֶחָד טָמֵא. מִי הוּא הַקָּדוֹשׁ, וּמִי הוּא הַטָּמֵא? מִי שְׁעוֹשֶׂה פְּרִי הוּא הַקָּדוֹשׁ, וּמִי שְׁאִין עוֹשֶׂה פְּרִי הוּא הַטָּמֵא. וְזֶהוּ שִׁיעֲשֶׂה צַל לַעֲבוּדָה זָרָה. וְעַם כָּל זֶה הֵם נְטוּעִים בְּאֶרֶץ, וְלַעֲצָן אֶחָד יֵשׁ מֵיִם, וְלַעֲצָן הָאֲחֵר אֵין (יש) מֵיִם. וְעַם כָּל זֶה, עֵץ אֶחָד יַעֲשֶׂה פְּרִי, וְעֵץ אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂה פְּרִי.

בְּדִנְמָא הַזֶּה הֵם יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי הָאֲמוֹת. שְׁנֵי אֵילָנוֹת, שֶׁהֵם נְטוּעִים בְּאֶרֶץ. רוּחַ שֶׁל קִדְשָׁה, וְרוּחַ שֶׁל טָמְאָה. זֶהוּ הָאֵילָנוֹת, וְהֵם בְּאֶרֶץ אַחַת, שֶׁהֵן מִן הַגּוֹף, אַחֲיָנוּ עִמָּנוּ. וְלֹאֶחָד יֵשׁ מֵיִם וְעוֹשֶׂה פְּרִי, זֶה הִיא הַתּוֹרָה הַקָּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמְשָׁלָה לְמֵיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) הוּי כָּל צְמָא לְכוּ לְמֵיִם, וְאֵין מֵיִם אֶלָּא תּוֹרָה.

וְעַל הַגּוֹף שֶׁל יִשְׂרָאֵל אָמַר, וְעֵץ עָשָׂה פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ בוֹ עַל הָאֶרֶץ וְגו'. וְיִוֹרֵשׁ גֵּן הַעֲדֵן, וְיִוֹרֵשׁ גּוֹף קָדוֹשׁ שֶׁלְמַעֲלָה, וְנִהְיִית נִשְׁמָתוֹ מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה. **וְאִם** תֹּאמַר, אָמַרְתָּ, שְׁאֵין פְּרִי בְּאֵילָן הַטָּמְאָה, לְמָה הַפְּסוּק אָמַר עֵץ פְּרִי עָשָׂה פְּרִי לְמִינּוֹ? אֵין בְּפְרִי הָעֵץ שִׁיעֲשֶׂה צַל לַעֲבוּדָה זָרָה שִׁיאֲמָרוּ עֲלָיו שִׁיעֲשֶׂה פְּרִי, שֶׁלֹּא אוֹכְלִים מִמֶּנּוּ, וְיִדְפְּנוּ הָרוּחַ. וְעַל זֶה אָמַר, לֹא כֵן הִרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמָּץ וְגו'.

וְיֵשׁ לְאֵילָן הַזֶּה שֶׁל הַטָּמְאָה מֵיִם, וְלֹא יַעֲשֶׂה פְּרִי, אֶלָּא כְּמוֹ שְׁאֲמָרְנוּ, כַּמָּץ אֲשֶׁר תִּדְפְּנוּ רוּחַ. זֶה הַתּוֹרָה שֶׁלָּהֶם, שֶׁכְּתוּב (תהלים א) לֹא כֵן הִרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמָּץ כּו'. מֵה שְׁאֵין כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל, מֵה כְּתוּב? וְהִיא כַּעֲצָן שֶׁתּוֹל עַל פְּלָגֵי מֵיִם.

רַבִּי אוֹשְׁעִיָּא אָמַר, בֵּא וְרֵאָה, מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע, זֶרַע דְּדוֹד כְּמוֹ זֶה, עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע. טוֹב – מֵצַד הָאֲבוֹת, וְרָע – מֵצַד הָאֲמָהוֹת, שֶׁהֵיוּ מִן הָאֲמוֹת. וְעַם כָּל זֶה, לֹא מֵהַחֲצִיפוֹת שֶׁלָּהֶם זֶה הִיא. כִּיּוֹן שֶׁשְּׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסִי אֶת זֶה, בָּא וְנִשְׁקוּ בְּרֵאשׁוּ.

אָמַר רַבִּי חֲסִידָאִי, רוּחַ מְצַנִּיעוֹת שֶׁבָּהֶם הִיָּתָה, וְנִכְנְסָה תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׁכִינָה, וְיֵצֵא מִמֶּנָּה דְּוֹד. וְהַמְּלָכִים הִתְחַיְבוּ לִהְיוֹת מְזֻרְעֵי דְּוֹד, כְּדִי שִׁהְיוּ רַחֲמָנִים וְאֶכְזָרִים. רַחֲמָנִים מֵצַד הָאָב, וְאֶכְזָרִים מֵצַד הָאִם. וְזֶה וְזֶה צְרִיךְ לִהְיוֹת כְּאֶחָד. וְלִפְיֶכָּךְ זֶרַע דְּוֹד נֹקֵם וְנוֹטֵר כְּנֶחֱשׁ לְאֲמוֹת, וְרַחֲמָן לְיִשְׂרָאֵלִים.

– זֶה שְׁמוֹ שֶׁל סַמָּא"ל, נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה מֵצַד הַשְּׁמָאֵל, וְנִשְׁמָה וְרוּחַ וְנִפְשׁ מֵצַד הַשְּׁמָאֵל, שֶׁהִיא בְּגוֹף, שְׁאֵדָם שֶׁהוּא מְשָׁאֵר עַמִּים שֶׁלֹּא נִקְרְאִים אָדָם. וְמָה אָמַר? וּבְחִרְתָּ בְּחַיִּים.

וְעַל זֶה יֵשׁ שְׂדִים יְהוּדִים, וְלֹא בָּא הַפְּסוּק שְׁאָמַר לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֶלָּא לְיִשְׁמַעְאֵל וְלַעֲשׂוֹ. וְאֱלֹהִים אֲחֵרִים מִיִּשְׁמַעְאֵל וּמִעֲשׂוֹ מֵאִיזָה מְקוֹם יֵצְאוּ? מִן הַשְּׂמָרִים שֶׁל הַשְּׂדִים הַיְהוּדִים, וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה יד) כִּי מִשְׂרַשׁ נִחַשׁ יֵצֵא צִפְעָה. וְעַל כֵּן, אִם אָמַר לָךְ יֵצֵר הָרַע חֲטָא וְשָׁכַב עִם בְּהֵמָה – אֵל תֵּאֱמָן בּוֹ.

וְעַל זֶה יֵשׁ שְׂדִים יְהוּדִים וְיִשְׁמַעְאֵלִים וְנוֹצְרִים, וְהַגְּדוּלָה לְבְנֵי עֲשׂוֹ וְיִשְׁמַעְאֵלִים. וּמֵאִיזָה מְקוֹם הִיא? מִן הַגּוֹפּוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם אַחֲרֵי עִמָּנוּ מִן הַגּוֹף, וְלֹא מִנִּשְׁמָה, וְלֹא מִן רוּחַ, וְלֹא מִנִּפְשׁ, וְלֹא מִנִּשְׁמָה לְנִשְׁמָה.

וְאֵנִי פּוֹתַח לָךְ פֶּתַח גְּדוֹל. כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֱלֹהִים שֶׁל בְּנֵי עֲשׂוֹ, הוּא יִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם. מִנֵּיִן לָנוּ? רַמְזוֹ שְׁאָמַר הַכְּתוּב, וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם בְּחִלּוֹם הַלִּילָה. אֱלֹהִים שֶׁלוֹ יִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ. (במדבר כב) וַיָּבֵא – עַד בֵּיתוֹ, וַיְדַבֵּר עִמּוֹ בְּלַעַם מִן הַחִלּוֹן שֶׁלוֹ. (נ"א הַחִלּוֹם) וְזֶה לְמָה? בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַגּוֹף, שֶׁהוּא עֵקֶר שֶׁלָּהֶם.

וְעַל זֶה, כָּל גּוֹי שִׁיעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וַיִּפְרֹד מֵעֲבוּדָה זָרָה וּמִעֲבָרָה, יִכְנִיס הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹ רוּחַ קָדוֹשׁ וְנִפְשׁ קָדוּשָׁה. וְעַל זֶה יֵשׁ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְלֹא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא חֵלֶק בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְעוֹלָם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ.

וְכָל זֶה לְמָה? בְּשִׁבִיל הַשְּׂמָרִים שִׁישׁ בְּגוֹפוֹ, שֶׁהֵם מִן הַטָּמְאָה. וְהָרוּחַ הַקָּדוּשָׁה, וְנִפְשׁ הַקָּדוּשָׁה, שִׁישְׁבוּ עַל הַשְּׂמָרִים, בְּחֻזְקָה גְּדוּלָה יָבִיאוּ אוֹתָהּ לְזֶה הַגּוֹף, כְּמוֹ הָאָדָם הַדָּר בְּאִשְׁפָּה. וּמִשְׁיָמוֹת, נֶאֱכָדִים הַשְּׂמָרִים שֶׁלוֹ.

וְעַל זֶה אָמַרוּ, הַגּוֹף מִן הַכּוֹתֵי – בְּחַיָּיו טָמֵא, וּבְמוֹתוֹ טָהוֹר. לְמָה? בְּשִׁבִיל שֶׁתֵּאֱבֹד נִשְׁמָתוֹ, וְהַגּוֹף יִשׁוּב אֶל הָעֶפֶר כְּשֶׁהִיָּה. הַיְהוּדִי – בְּחַיָּיו טָהוֹר, וּבְמוֹתוֹ טָמֵא, בְּשִׁבִיל שֶׁנִּשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמְקוֹם גְּבוּהָ, וְנִשְׁאָר נִפְשׁ הַבְּהֵמִית בְּגוֹף. וְעַל זֶה, זֶה נִקְרָא טָמֵא בְּמוֹתוֹ, וְהַכּוֹתֵי טָהוֹר.

אלו זה עם זה, והם כְּעֵין זְכָר וּנְקֵבָה. והוא אֵשׁ של זְכָר חָלוּשׁ, וְשֵׁל נְקֵבָה חֲזָק. זה אֶצֶל צִיּוֹן, וְזֶה אֶצֶל יְרוּשָׁלַיִם.

וַאֲיֵן לָךְ אָדָם בְּעוֹלָם שְׂאִין לוֹ שְׂתִי אֲשׁוֹת אֱלוֹ, והם נִקְרָאִים יֵצֵר הָרַע וַיֵּצֵר הַטּוֹב. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְּנָם לְבְנֵי אָדָם כְּדֵי לְנַסּוֹתָם בָּהֶם, וְהַכְּתוּב אָמַר, עַל כֵּן בְּאָרְיִם כִּפְדוּ ה', בָּהֶם הָאָדָם מִכְּבֹד לְקוֹנּוֹ.

שְׁעָר אֶחָד יֵשׁ תַּחַת צִיּוֹן, וְהוּא תַּחַת הָאָרֶץ אֲלֵפִים אַמּוֹת עַל אֲלֵפִים אַמּוֹת, וְהַתַּחֲלַת הָאֵשׁ הוּא דָק וְחָלוּשׁ. וְהַשְּׁעָר הַהוּא נִקְרָאת צְפוֹנִית, וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ וּמִתְפַּשֵּׁט עַד יְרוּשָׁלַיִם, מְקוֹם הַר הַבַּיִת, עַד מְקוֹם שְׁעוֹמֵד כָּל זְכָר לְהִרְאוֹת אֶת פְּנֵי הָאֲדוֹן ה' צְבָאוֹת.

מָה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שְׁשָׁם תַּחַת הַר הַבַּיִת, שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הָעֲזָרָה, מִתַּחֲתָיו שְׁעוֹר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וּשְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה אַמּוֹת כְּפִלִים הָאֵשׁ. אֲבָל לְמַעַלָּה, הָאֵשׁ אֵינָה בּוֹעֵר כְּתַנּוּר חֲזָק. וְלִמְטָה, הָאֵשׁ דֹּגְמַת הָעֲרָלָה הַחֹפֶפֶת עַל הַבְּרִית, וְהִיא לְמַטָּה.

וְעַל כֵּן, כָּל זְכָר שֵׁישׁ לוֹ בְּרִית נִרְשָׁם, עוֹמֵד עָלָיו לְפָנֵי הָאֲדוֹן ה'. וּמִפְּנֵי כֵּן, עַל כֵּן בְּאָרְיִים כִּפְדוּ ה'. בְּאוֹר שֵׁל צִיּוֹן, וְאוֹר שֵׁל יְרוּשָׁלַיִם.

שְׁעָר הַתַּנּוּר הַחֲזָק נִקְרָא עָרַל, וְכִשְׁהַזְכָּרִים עוֹמְדִים עָלָיו, נִשְׁקַע אוֹתוֹ הָאֵשׁ עַד תְּהוּם רַבָּה, וְהוּא אֵשׁ שֵׁל גִּיהֶנָם.

וַיֵּשׁ לוֹ שְׁבַעָה שְׁמוֹת לַיֵּצֵר הָרַע, וְאֵלוֹ הֵם: רַע, טָמֵא, שָׁטָן, שׁוֹנֵא, אֶבֶן מְכֻשׁוֹל, עָרַל, צְפוֹנִי. וּשְׁבַעָה שְׁמוֹת לַגִּיהֶנָם, וְאֵלוֹ הֵם: בּוֹר, שַׁחַת, דּוּמָה, טִיט הַיָּוֵן, שְׂאוּל, צִלְמוֹת, אָרֶץ תַּחֲתִית. שְׁבַעָה פְּתָחִים יֵשׁ לַגִּיהֶנָם, כִּנְגֵד שְׁבַעָה שְׁמוֹת שֵׁישׁ לוֹ. שְׁבַע מְדוּרוֹת הֵן זוֹ עַל זוֹ, וְכֹלָם מְדוּרוֹת מְזַמְנִים לְרַשָּׁעִים לְדוֹן שָׁם. גּוֹפֶם כָּלָה בְּקִבְר, וְנִשְׁמָתָם נִשְׂרָפֶת, וְהָאֵשׁ אוֹכֵלָתָם.

מְדוּרָה הִרְאוּשׁוֹן - בּוֹר, וְהוּא מְדוּרָה הָעֲלִיוֹן, וְשָׁם כִּמָּה כְּתוּת שֵׁל מְלֹאכֵי חִבְלָה, כְּעֵין הַבּוֹר אֲשֶׁר אֵינָה בּוֹ מִים, אֲבָל נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ. כֵּן הַמְדוּרָה הַזֶּה נִקְרָא בּוֹר, בּוֹ כִּמָּה כְּתוּת שֵׁל מְלֹאכֵי חִבְלָה, כְּעֵין נִחְשִׁים הַשְּׂרָפִים, אֲשֶׁר אֵינָה לָהֶם לַחֵשׁ.

אָמַר רַבִּי חֲלַפְתָּא, כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים נוֹתְנָת רִיחַ טוֹב - כֵּךְ רוּחַ מְזֻרַע הָאֲמוֹת נִתְּנָה רִיחַ טוֹב לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּשׁוֹשְׁנָה שְׁהַעֲלָתָה רִיחַ טוֹב - כֵּךְ רוּחַ מִמַּעֲשֵׂיָהּ הַטּוֹבִים נִכְנָסָה תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

שָׂאֵל רַבִּי פְּדָת אֶת בְּנוֹ שֵׁל רַבִּי יוֹסִי אִישׁ סוּכוֹ, רוּחַ, כִּיּוֹן שְׁנַתְּגִירָה, מִפְּנֵי מָה לֹא קִרְאוּהָ בְּשֵׁם אַחֵר? אָמַר לוֹ, כֵּךְ שְׁמַעְתִּי, שְׁשָׁם אַחֵר הִיָּה לָהּ, וְכִשְׁנִשְׂאֵת לְמַחֲלוֹן, קִרְאוּ שְׁמָה רוּחַ, וּמִשָּׁם עָלְתָה בְּשֵׁם זֶה. שְׁהִרִי כְּשִׁנִּישְׂאֵת לְמַחֲלוֹן נִתְּגִירָה, וְלֹא לְאַחֵר זְמַן.

אָמַר לוֹ, וְהִרִי כְּתוּב אַחֵר כֵּךְ, (רוּחַ א) בְּאֲשֶׁר תְּלִינִי אֶלֶין וְאֵלֵהֶיךָ אֱלֹהֵי וְכוּ'. הַרְבֵּה הַתְּרָאוֹת עֲשֵׂתָה נְעָמִי, כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינוּ, וְכֵלְךָ קִבְלָה עָלֶיָהּ. וְאִם נִתְּגִירָה קִדָּם, לְמָה לָהּ כְּעַת כָּל זֶה?

אָמַר לוֹ, חֵס וְחֵלִילָה שְׁנִשְׂאָה מַחֲלוֹן וְהִיא גוּיָה, אֲלֹא כְּשִׁנִּישְׂאָה נִתְּגִירָה, וּבְחֻזְקַת אֵימַת בְּעֵלָה עֲמָדָה הִיא וְעֲרָפָה בְּעֵנִין זֶה. כִּיּוֹן שְׁמַתוֹ בְּעֵלֵהֶן, עֲרָפָה חֲזָרָה לְסוּרְחָנָה, וְרוּחַ עֲמָדָה בְּטַעְמָה, שְׁכָתוּב, הִנֵּה שְׁבָה יְבַמְתָּךְ אֶל עַמָּה וְאֶל אֱלֹהֵיהָ, וְרוּחַ דְּבָקָה בָּהּ, כְּמוֹ שְׁהִיָּתָה בְּתַחֲלָה. כִּיּוֹן שְׁמַת בְּעֵלָה, בְּרִצּוֹנָה דְּבָקָה בְּתוֹרָה.

אָמַר לוֹ, שְׁמַעְתָּ מָה שְׁמָה בְּתַחֲלָה? אָמַר לוֹ, (פְּלוֹנִית) גִּילִית שְׁמָה. כְּשִׁנִּישְׂאָה מַחֲלוֹן, קִרְא לְשְׁמָה רוּחַ. עֲרָפָה, הַרְפָּה שְׁמָה, וְחֲזָרָה לְסוּרְחוֹנָה, וְלִשְׁמָה, וְלַעַמָּה, וְלֵאלֹהֵיהָ, שְׁכָתוּב (שם) הִנֵּה שְׁבָה יְבַמְתָּךְ אֶל עַמָּה וְאֶל אֱלֹהֵיהָ. אֶל עַמָּה - לְהַקְרָא בְּשֵׁם הִרְאוּשׁוֹן. וְאֶל אֱלֹהֵיהָ - לְעַבֵּד עֲבוּדָה זָרָה.

רַבִּי רְחוּמַאי וְרַבִּי קִיסְמִי בֵּן גְּרִים הָיוּ מְצוּיִים יַחַד בְּאוּנוֹ מִשְׁבֵּת לְשִׁבְתָּה. יוֹם אֶחָד הָיוּ יוֹשְׁבִים, וְרַבִּי רְחוּמַאי הָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ, וְהָעָם יוֹשֵׁב לְפָנָיו. פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כד) עַל כֵּן בְּאָרְיִם כִּפְדוּ ה'. מָה זֶה בְּאָרְיִים? אֵלוֹ אוֹרִים וְתַמִּים.

דְּבָר אַחֵר, בְּאָרְיִים - בְּשְׂתֵי אֲשׁוֹת, שְׁהֵם בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם, שְׁכָתוּב (שם לא) נִאֵם ה' אֲשֶׁר אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלַיִם. וְאֵינָה בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים בָּהֶם.

בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם לְבַד עוֹלָה עַל דַּעְתָּךְ? אֲלֹא, כְּמוֹ שְׁצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם זֶה עִם זֶה, כֵּךְ גַּם

לְשׁוֹמֵר שְׁהִיָּה מְלָקָה אֶת הַרְשָׁעִים. כֹּא הַמְּלֶךְ לְהִגָּן עֲלֵיהֶם, וְשָׁם אוֹתוֹ לְפָנָיו. כִּינֵן שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַמְּלֶךְ, מִי שְׁמַפְחִידִם בְּמַלְכוּת, הָאִין זֶה קְלוֹנוֹ שֶׁל הַמְּלֶךְ? כִּף הַמְּלֶךְ הוּא הַשְּׁבֵת, נוֹטֵל אֶת רְשָׁעֵי הַגִּיהֵנִם לְפָנָיו, וּמִגָּן עֲלֵיהֶם, וְכֹל הַשׁוֹמְרִים מְעַבְרִים מִלְּפָנֵי הַמְּלֶךְ. מִי שְׁנוֹטֵל רְצוּעָה לְפָנֵי הַמְּלֶךְ וּמַפְחִיד אוֹתָם, הָאִין הוּא קְלוֹנוֹ שֶׁל הַמְּלֶךְ? וְהוּא הַדִּין שְׁאִין לוֹמֵר שׁוֹמֵר עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

בַּמְדוֹר הַזֶּה דְּנִים לְאוֹתָם שְׁקוֹטְפִים מְלוּחַ עֲלֵי שִׁיחַ, הַמְּפַסְיָקִים דְּבָרִים שְׁנַתְּנוּ בְּלוּחוֹת עֲלֵי שִׁיחָה בְּטֵלָה, וְאוֹתָם שְׁאִינִם נוֹהֲגִים כְּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים. וְאִין דְּנִים בְּמָקוֹם הַזֶּה לְמַבְזָה תַּלְמִיד חֲכָם, כִּי דְּנִים אוֹתוֹ בְּטִיט הַיּוֹן.

וּבַמְדוֹר הָרֵאשׁוֹן מוֹרִידִים וְדְּנִים הַמְּבִזָּה תַּלְמִיד חֲכָם בְּלָבוֹ, אִף עַל פִּי שְׁכַבְדוֹם לְפָנֵי אַחֲרִים. וְהַמְּקַלֵּל חֲרַשׁ וְכִיּוֹצֵא בָהֶם. וְהַעוֹבֵר אַחֲרֵי בֵּית הַפְּנִסֵּת בְּשָׁעָה שְׁהַצְבוֹר מְתַפְּלִים. וְהַמְּסַפֵּר שְׁבַח חֲבֵרוֹ בְּפָנֵי מִי שְׁשׁוֹנְאִים אוֹתוֹ לְרָעָה. (ועל אבק לשון הרע) וְכֹל אֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶם נְדוּנִים בַּמְדוֹר הָרֵאשׁוֹן.

הַמְדוֹר הַשְּׁנִי הוּא נִקְרָא שַׁחַת, וְהוּא אֲשֶׁר יִרְקָה. וְאִין שָׁם כִּי אִם חֲשׂוֹן, וְאִין שָׁם רַחֲמִים כָּלֵל. וְשָׁם דְּנִים כָּל הַמְּסַפְרִים אַחַת מִשְׁתֵּם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וְהַמְּלַבֵּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים, וְאִפְלוּ בְּהִלְכָה שְׁלֵא לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ. וְהַמְּתַגָּאָה שְׁלֵא לְשֵׁם שְׁמִים. וְהַמְּתַכְּבֵד בְּקִלוֹן שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְהַיּוֹדֵעַ בַּחֲבֵרוֹ שְׁיִכְשֵׁל בְּדַבָּרִים אוֹ בְּהִלְכָה אַחַת, וְהֵם בְּעִיר אַחַת, וְאִינוּ מוֹדִיעוּ קֹדֶם שְׁיִכְשֵׁל, וְיִשְׁמַח הוּא אוֹ אַחֲרִים. וּמִי שְׁיִשׁ לוֹ בֵּית הַפְּנִסֵּת בְּעִירוֹ וְאִינוּ נִכְנָס בָּהּ לְהַתְּפַלֵּל. וּמִי שְׁאִינוּ נוֹחַ לְחַבְרוֹ בְּהִלְכָה. וְהַאוֹכֵל מִסְּעוּדָה שְׁאִינָה מְסַפְּקַת לְבַעְלֵיהָ. וְהַמְּגַבִּיהַ יָדוֹ עַל חֲבֵרוֹ, אִף עַל פִּי שְׁלֵא הַכְּהוֹ. וּמִי שְׁמַקְלֵל בְּשַׁחוּק לְחֲבֵרוֹ בְּעֵינָיו שְׁיִגִיעַ לוֹ בְּשֵׁת. כֹּל אֵלוֹ נְדוּנִים שָׁם בַּמְדוֹר זֶה, וְכֹל כִּיּוֹצֵא בָהֶם.

הַמְדוֹר הַשְּׁלִישִׁי הוּא נִקְרָא דוּמָה, וְשָׁם נְדוּנִים כָּל אוֹתָם גְּסֵי הָרוּחַ הַמְּתַגָּאִים בְּלָבָם בְּהִלְכָה לְפָנֵי הָעַם שְׁלֵא לְשֵׁם שְׁמִים. וְהַמְּסַפְרִים לְשׁוֹן הָרַע. וְהַמְּגִיסֵי לָבוֹ בְּהוֹרָאָה. וְהַדִּין אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹבָה. וְהַמְּלוּוֶה לְחֲבֵרוֹ בְּרַבִּית. וְהַמְּגַלֶּה פְּנִים בְּתוֹרָה שְׁלֵא כְּהִלְכָה. וּמִי שְׁאִינוּ עוֹנֶה אֶמֶן אַחַר הַמְּבָרַךְ. וּמִי

וְשִׁלְשָׁה מְמַנִּים שׁוֹלְטִים בְּגִיהֵנִם מִתַּחַת יְדֵי דוּמָה. וְהֵם: מְשַׁחִית, אִף, חֲמָה. וְכֹל הָאַחֲרִים מְמַנִּים תַּחְתָּם. וְכֹל אוֹתָם הַמְּמַנִּים רְצִים וְשָׁבִים, וְדְּנִים בָּם נְפִשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים.

וְכֹל אוֹתָם כְּתוּת שֶׁל מְלֹאכֵי חַבְלָה, כֹּלָם מְרַעִישִׁים גִּיהֵנִם, וְנִשְׁמָע קוֹלָם בְּרַקִיעַ. וְקוֹל הַרְשָׁעִים בְּגִיהֵנִם צוֹחִים וְאוֹמְרִים: וַיִּי וַיִּי! וְאִין מְרַחֵם עֲלֵיהֶם. **וְעַל** כֹּל אֵלוֹ הַשְּׁלִשָׁה מְמַנִּים, עִם שְׁאָר כְּתוּת שֶׁל מְלֹאכֵי חַבְלָה, שְׁמַרְעִישִׁים גִּיהֵנִם, אָמַר עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב (ישעיה 10) קוֹל שְׁאוֹן מְעִיר קוֹל מִהִיכָל קוֹל ה' מְשַׁלֵּם גְּמוּלָה לְאִיבָיו.

כְּנֻגָר שְׁלִשָׁה מְשַׁחִיתִים הִלְלוּ, שְׁשׁוֹלְטִים כֹּל יְמֵי הַשְּׁבוּעַ. מְזֻמָּן תַּפְּלַת עֲרַבִית, כֹּל הַלִּילָה, דְּנִים לְאוֹתָם אֲשֶׁר (שם כט) הָיָה בְּמַחְשָׁף מְעַשִּׂיהֶם וְגו', וּמְהַרְהָרִים הַרְהוּרִים עַל מְשַׁכְּבוֹתָם. וְעֲלֵיהֶם אָמַר הַכְּתוּב (שם) וְהָיָה בְּמַחְשָׁף מְעַשִּׂיהֶם וְגו'. (מיכה ב) הוּי חֲשָׁבִי אֲוֶן וּפְעֻלֵי רָע עַל מְשַׁכְּבוֹתָם וְגו'. וְכִינֵן שְׁהַתְּחִילוּ, גּוֹמְרִים בַּיּוֹם עַל כָּלָם. אֲכַל הַתְּחַלַּת הַדִּין בְּרְשָׁעִים בְּגִיהֵנִם מְשַׁתְּחָשֵׁף הַלִּילָה. וְעַל זֶה נִקְרָאִים לַיְלוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שיר ג) מִפְּחַד בְּלִילוֹת. וְאָמַר רַבִּי אֶלְכָּסְנֵדְרָאִי, מִפְּחַדָּה שֶׁל גִּיהֵנִם.

וּלְפִיכָךְ תִּקְנוּ בְּתַפְּלַת עֲרַבִית כֹּל יְמֵי הַשְּׁבוּעַ, וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עֲוֹן. עַל כִּי מְאוֹתָה שְׁעָה שְׁתַּחֲשֶׁף, דְּנִים אֶת הַרְשָׁעִים בְּגִיהֵנִם עַל יְדֵי הַמְּשַׁחִיתִים, שְׁהֵם מְשַׁחִית אִף וְחֲמָה. וְכֹלָם נִכְלָלִים בְּזֶה שֶׁל וְהוּא רַחוּם. מְשַׁחִית, זֶהוּ שְׁכַתּוּב (תהלים עח) וְלֹא יִשְׁחִית. אִף, שְׁכַתּוּב וְהַרְבָּה לְהַשִּׁיב אָפוֹ. חֲמָה, שְׁכַתּוּב וְלֹא יַעִיר כֹּל חֲמָתוֹ.

סדר הלימוד ליום כו אב [יום 321 בשנה]

וּלְפִיכָךְ תִּקְנוּ לוֹמֵר וְהוּא רַחוּם בִּימֵי הַחַל וְלֹא בְּשַׁבָּת. שְׁכִינֵן שְׁנַכְנַס שְׁבֵת, מְסַתְּלֵק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְהַרְשָׁעִים בְּגִיהֵנִם יִשׁ לָהֶם מְנוּחָה, וּמְלֹאכֵי חַבְלָה אִינֵם שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם מִשְׁעָה שְׁקַדְשׁ הַיּוֹם.

וְעַל כֵּן אִין אוֹמְרִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְהוּא רַחוּם, שְׁלֵא יִתְעוֹרְרוּ מְלֹאכֵי חַבְלָה. וּלְפִיכָךְ הוּא אָסוּר מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל מְלֶךְ הַמַּגָּן עַל הַרְשָׁעִים בְּשַׁבָּת, לְהוֹרוֹת שְׁכַבְרֵי נְסַתְּלֵק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְכַבֵּר אִין רְשׁוֹת לְמַחְבְּלִים לְחַבְּל.

נֹאמַר (איוב ז) אֶרֶץ עֲפֹתָהּ כְּמוֹ אֶפֶל צִלְמוֹת וְלֹא סִדְרִים וַתַּפֵּעַ כְּמוֹ אֶפֶל.

מה עֲשֵׂה? עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה וְנִכְנָס בְּמִי גִיחוּן עַד צִנְאוֹרוֹ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלָיו וְסִלְקוּ לְמִקּוֹם הַנִּקְרָא אֲדָמָה, שֶׁהִיא אַחַת מִשְׁבַּע אֲרָצוֹת, וְשֵׁם הוֹלִיד אֶת קִיץ וְהֵבֵל.

בְּשֶׁתֶּרֶג קִיץ אֶת הֵבֵל, גָּזַר עָלָיו הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִהְיוֹת נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ. מה כְּתוּב? (בראשית ד) הֵן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְגוֹ', וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קִבְּלוּ בְּתְּשׁוּבָה, וְסִלְקוּ לְאֶרְקָא.

בְּשֶׁנּוּלָד שֵׁת, סִלְקוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם הֶרְאִשׁוֹן לְמַעְלָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת, לְתַבֵּל. בְּמִקּוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחֶבְרוֹן. וְשֵׁם חֲצַב לּוֹ קָבַר, וְעֲשֵׂה מַעְרָה לְפָנִים מִמַּעְרָה סְמוּךְ לְגֵן עֵדֵן, וְשֵׁם הֵיטָה קְבוּרָתוֹ, וְקְבוּרַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְהָאֵמָהוֹת.

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מַעְרַת הַמִּכְכְּלָה סְמוּךְ לְפֶתַח גֵּן עֵדֵן. בְּשַׁעַר שְׁמַתָּה חָוָה בָּא אָדָם לְקַבְרָה שָׁם, וְשֵׁם הַרִיחַ מִרִיחוֹת גֵּן עֵדֵן, בְּאוֹתוֹ הַרִיחַ שֶׁהָיָה שָׁם. רָצָה לְחַצֵּב יוֹתֵר, יִצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: דִּיגָּ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָמַד, וְלֹא חֲצַב יוֹתֵר, וְשֵׁם נִקְבַּר. מִי נִתְעַסֵּק בּוֹ? שֵׁת בְּנוֹ, שֶׁהוּא הָיָה בְּדַמּוֹתוֹ וּבְצִלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמָא, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁנּוּצֵר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשִׁמְתָהּ. וְלֹא הָיָה מִי שְׂיֻדָּע בּוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוּם וְנִכְנָס לְשָׁם, וְרָאָה אוֹתוֹ, וְהַרִיחַ רִיחַ בְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֵן, וְשָׁמַע קוֹל מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת אוֹמְרִים: אָדָם הֶרְאִשׁוֹן קְבוּרָה שָׁם, וְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מוֹכְנִים יְהִי לְמִקּוֹם הַזֶּה. רָאָה הַנֵּר דוֹלֵק – וְיִצְאָ. מִיָּד הֵיטָה תַּאֲנוּתוֹ עַל הַמִּקּוֹם הַזֶּה.

אָמַר רַב הוֹנָא, קָדָם שָׁבָא אַבְרָהָם, רַבִּים הָיוּ מְבַקְּשִׁים לְקַבְּרָה שָׁם, וּמְלֹאכֵי הַשָּׂרָת הָיוּ שׁוֹמְרִים הַמִּקּוֹם, וְרֹאִים אֵשׁ דוֹלֵקָת שָׁם, וְלֹא יָכְלוּ לְכַנֵּס. עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְנִכְנָס, וְקִנְיָה אֶת הַמִּקּוֹם.

רַבִּי נְחֻמָּיָה פִּתַּח, (בראשית ב) וַיֵּטַע ה' אֵלֶיהֶם גֵּן עֵדֵן מְקַדָּם וְגוֹ'. כְּשֶׁבָּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הֶרְאִשׁוֹן, מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּרָאוּ, וּמַעַפְר בֵּית

שְׁעוֹשָׂה תִּפְלֹתוֹ פְּסָקוֹת פְּסָקוֹת, כְּגוֹן הַמְּסַפֵּר בְּתִפְלָתוֹ וְחוֹזֵר וְאֹמֵר דְּבַר אַחֵר, וְחוֹזֵר וּמְפַסֵּיק, וְהוּא נִקְרָא פְּסָקִי פְּסָקִי. וְהַמִּתְלוֹצֵץ עַל חֲבֵרוֹ וְעַל הַזֵּקֵן שֶׁשָּׂכַח תְּלִמּוּדוֹ. וְהֶרְוָאָה דְּבַר עֲרוּהָ בְּחֵבְרוֹ וְאִינוּ מוֹדִיעוֹ בֵּינוּ לְבֵינוּ. כָּל אֵלֶּה נְדוּנִים שָׁם, וְכָל כִּיּוּצָא בְהֵם.

הַמְדוֹר הַרְבִּיעִי נִקְרָא טִיט הַיּוֹן, וְשֵׁם נְדוּנִים כָּל אוֹתָם גְּסֵי הַרוּחַ, וְכָל אוֹתָם הַעוֹנִים עֲזוֹת לְעֵנִים וּמְדַכְּאִים. וְהֶרְוָאָה לְעֵנִי בְּדַחֵק וְאִינוּ מְלוּהוּ, עַד שֶׁמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הַנְּאֻתוֹ. וְכָל אוֹתָם הַיּוֹדְעִים עֲדוֹת לְעֵנִי וְאִינֶם מוֹדִיעִים. וְהַעוֹשֵׁק שֶׁכָּר שָׂכִיר. וְהַמוֹצִיא זָרַע לְבִטְלָה. וְהַבָּא עַל גּוֹיָה וְנָדָה. וְהַמְּשַׁכֵּן לְעֵנִי וְאִינוּ מַחֲזִיר לוֹ מִשְׁכּוֹנוֹתָיו כְּשֶׁאֵין לוֹ דְּבַר אַחֵר. וְהַמְטָה מִשְׁפָּט. וְהַלּוֹקֵחַ שַׁחַד. כָּלֵם נְדוּנִים בְּמַדּוֹר הַזֶּה.

הַמְדוֹר הַחֲמִישִׁי נִקְרָא שָׂאוֹל, וְשֵׁם נְדוּנִים הַמִּינִים, וְהַמוֹסְרִים, וְהָאֵפִיקוֹרְסִים, וְהַכּוֹפְרִים בְּתוֹרָה, וְהַכּוֹפְרִים בְּתַחֲתֵי הַמַּתִּים. עַל אֵלֶּה נֹאמַר (איוב ז) כָּלָה עֵנָן וַיִּלָּךְ כֵּן יוֹרֵד שָׂאוֹל לֹא יַעֲלֶה. וְעַל שָׂאֵר הַחוֹטְאִים כְּתוּב (שמואל ב-ב) ה' מִמִּית וּמַחִיָּה מוֹרִיד שָׂאוֹל וַיַּעַל.

הַמְדוֹר הַשְּׁשִׁי נִקְרָא צִלְמוֹת, וְשֵׁם נְדוּנִים כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׂכְבוּ עִם אַמוּתָם וְנָדָה וְעַם גּוֹיָה. הַמְדוֹר הַשְּׁבִיעִי נִקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית. הַיּוֹרֵד לְשָׁם שׁוֹב אִינוּ עוֹלָה, וְעַלֵּיהֶם נֹאמַר (מלאכי ג) וְעִסּוֹתֶם רְשָׁעִים וְגוֹ'.

וְכָל אֵלֹהֵי הַמְדוֹרוֹת, אֵשׁ אוֹכְלָה דוֹלֵקָת לִילָה וַיּוֹם לְנַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים. יֵשׁ מִי שֶׁנִּקְרָא רְשָׁע וְנִדּוֹן בְּגִיהָנָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֳדָשׁ. וַיֵּשׁ רְשָׁע גָּמוּר שָׂאֵין לוֹ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה, אֵין לוֹ תִקְנָה, וְנִדּוֹן לְעוֹלָם בְּגִיהָנָם. חֲכָמִים אוֹמְרִים, רְשָׁע נִדּוֹן בְּגִיהָנָם שֶׁשָּׂה חֲדָשִׁים. רְשָׁע גָּמוּר – שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֳדָשׁ. וְדִבְרִים אֵלּוֹ כְּשֶׁהִרְהוּר לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּמִתּוֹ. אֲבָל אִם לֹא הִרְהוּר לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלֹא עָשׂוֹ תְּשׁוּבָה, עַלֵּיהֶם הַפְּסוּק אָמַר (ישעיה סו) וַיִּצְאוּ וְרָאוּ בְּפַגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי וְגוֹ'.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמָא, כְּשֶׁגֵּרַשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הֶרְאִשׁוֹן מִגֵּן עֵדֵן, נִתְיָרָא מְדוֹר זֶה הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ שְׁעוֹר, וְעַל זֶה

רבי נחוניא בן הקנה אמר לחכמים: בני, חייכם, אין קרוב לפני המקום כלבו של אדם, ונוח לפניו מכל הקרבנות והעולות של כל העולם.

מי שיושב בתענית, וישים לבו ורצונו, הוא מקריב קרבן שלם, שנוח לו לקדוש ברוך הוא שמקריב לפניו חלבו ודמו וגופו, ומקריב לפניו האש והריח של פיו. והלב והרצון נקראים מזבח כפרה.

הקרבן נחלק לכמה צדדים, לכמה חלקים. התענית של אדם נחלקת לכמה צדדים, לכמה חלקים. והקדוש ברוך הוא לא נוטל מהכל אלא הלב והרצון.

ושלשה מלכים הם בגוף: מח, ולב, וכבד. המח אוכל מהכל ונותן ללב. הלב אוכל מהכל ונותן לכבד. הכבד נותן לכל, שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים והים איננו מלא. והוא בדגמת ים. והקדוש ברוך הוא מקבלן.

אין לה בכל העולם שעומדים לפניו, אלא תשובה ותפלה של אדם. ואמר רבי יהודה, שלשה מיני תשובה כאן בפסוק הזה: תפלה, שועה, דמעה. וכלם כתובים בפסוק הזה, (תהלים לט) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

כל השלשה חשובים לפני הקדוש ברוך הוא, ומכלם אין תשובה מהם, רק הדמעה. שהרי בדמעות הולך הלב ורצון כל הגוף. שלשה עשר שיערים נכנסים לפני הקדוש ברוך הוא.

תפלה - שכתוב בו שמיעה, שכתוב שמעה תפלה ה'. שועה - שכתוב ושועתי האזינה. דמעה - לא כאלה, אלא יותר מהכל, שכתוב אל דמעתי אל תחרש.

מה בין זה לזה? הרבנים של קיסרי, ורבי אלעזר בר יוסף אמר, תפלה - לפעמים שאדם מתפלל תפלתו והקדוש ברוך הוא שומע, אבל לא רוצה לעשות בקשתו, ושותק ממנו ולא משגיח בו, שהרי אין כתוב אלא שמיעה.

השועה היא יותר מתפלה, שצווח ברצון הלב לפני רבונו. ומשום ששם רצונו יותר, כתוב בו האזינה, כמי שמרכין אזנו אל אותו הדבור, ועם כל זה שותק, ולא רוצה לעשות רצונו.

המקדש נטל וכרא אותו. כיון שברא אותו ועמד על רגליו, באו כל הבריות להשתחוות לו.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטלו משם, והכניסו לגן עדן, ועשה לו עשר חפות, כדגמת עשר חפות שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים בגן עדן לעתיד לבא. ומלאכי השרת היו יורדים ועולים ועושים שמחה לפניו, ונתן לו חכמה עליונה.

ובשירר סמאל משמי מרום, ראה מעלתו של אדם, ומלאכי השרת משמשים לפניו בחפתו, וירע בעיניו. מה עשה? נטל נחש כמין גמל ורכב עליו, וירד ופתה אותו, עד שעבר מאמר יוצרו.

ומהו שעבר? רבי אלכסנדר אמר, רוח זנונים נכנס בתוכו. רבי חזקיה אמר, רוח הטמאה היתה בו, ועבר מאמר יוצרו. כיון שעבר, נגלה עליו הקדוש ברוך הוא וגרשו מגן עדן, וגזר עליו עשר גזרות, ועל חנה עשר גזרות, ועל הנחש עשר, ועל האדמה תשע גזרות. נמצאו ארבעים חסר אחת, כנגד ארבעים מלקיות שנתחייב הרשע בבית דין.

לסוף עשה תשובה, וקבלו הקדוש ברוך הוא באותה שעה. שאמר רבי יהודה בר שלום, מהו שכתוב (תהלים לט) שמעה תפלה ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש כי גר אנכי עמך? דוד המלך אמר את זה. שאמר רבי בון בר חמא, אמר דוד, הקדוש ברוך הוא הוא קרוב לכל אותם שקוראים לו.

פתח ואמר הפסוק הזה, (שם קמה) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת. שהרי כל אותם שקוראים באמת לקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא מקריב אותם ומקבל אותם, והקדוש ברוך הוא מבקש את הלב.

ורצונו של אדם חשוב לפניו מכל הקרבנות והעולות של כל העולם. כיון שהאדם שם רצונו בתשובה, אין שער בכל אותם הרקיעים שלא פותח אליו. קרבנו של אדם תלוי בלב ורצון, שכתוב והתודה אשר חטא עליה. והתודה עליו. והכל תלוי בלב.

בפניו. קרא לרבי יוחנן ולחברים, וראו אותו עם דמעות על פניו, וצחוק בפיו. אמרו שודאי לא מת.

ישבו, ולא עזבו אדם לקרב אליו. בערב פתח עיניו, בקש מים לשתות. קרבו אליו רבי יוחנן וחכמים. אמר להם: רבותי, לכו לשלום. למחר שובו אלי ואמר לכם מה שראיתי, וצוו אותי להודיע לחברים.

שעבשו הצטרכתי לתקן כל הדברים שראיתי, ובליילה הזה שהייתי שם, עולם אחר ראיתי, ולא ידעתי מה הוא. אמרו לבני ביתי שלא יקרבו אלי, ולא יהיה אדם פאן. כלם הלכו. ורבי יוחנן נשאר שם, ולא קרב אליו כל אותו לילה.

בשהיה מאיר היום, ראו אותו שהיה מדבר ובוכה. ולא ידעו דבר. קם וישב, וקרא לרבי יוחנן. אמר לו: מה ראית? אמר: מעולם אחר באתי, ונכנסתי לשם, ולא נתנו לי רשות לגלות דבר, אלא לה ולחברך. ואמר להם מה שראה.

אמר לו לרבי יוחנן: התקן דבריך, ולך לכסאך שתקנו לך, שהרי שנים עשר מהחברים יבאו בשבילך, ואני ראיתי מה שלא נתנו לי רשות לגלות.

וראיתי מאותם החברים שהתקיים תלמודם בידם. וראיתי את אותו המקום של מלך המשיח שם. ושמעתי פרוז מכריז בכל יום: אשריהם החברים שמשתדלים בתורה, ואותם שמזכים בה את האחרים, ואותם המעבירים על מדותיהם.

ראיתם, כשהייתי בוכה וצוחק, הרשות נתנה למלאך המות להביא אותי, וראיתי השכינה אצלי, ולא נתנו לו. ועל כן בכיתי ממלאך המות, וצחקתי כשראיתי השכינה שלא נותנת לו.

וראיתי עד שנוטלים אותי לבית הדין ששם, וראיתי כמה צבאות ומחנות, שם כלם מתעסקים בדיני העולם, ובראשיהם סנדלפון בעל הפנים, שקושר קשרים לאדונו, ופרכת אחת פרוסה עליו, וכל צבאות השמים שתחת ידו, ולא נתנה רשות לקרב לראותו.

וראיתי בית דין, וכמה שרים ממנים לפניהם, מהם סנגורים על בני העולם, ומהם

אבל דמעה היא בלב וברצון של כל הגוף, ומשום כך כתוב בו אל דמעתי אל תחרש.

וחכמים אומרים, לא כל הדמעות נכנסות לפני המלך. דמעות של רגז, ודמעות של מוסר דין לחברו, לא נכנסים לפני המלך. אלא דמעות של תפלה ושל תשובה, ושמבקשים בקשה מתוך צרתם, כלם בוקעים וקיעים, ופותחים שערים, ונכנסים לפני המלך.

ששנינו, ביום שנחרב בית המקדש, כל השערים ננעלו, ושערי דמעות לא ננעלו. מה כתוב בחזקיהו? (ישעיה לח) שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתיך. ראיה ממש מתוך דמעות.

ולעתיך לבא מה כתוב? (שם כה) ומחה אדני יהוה דמעה מעל כל פנים. יש דמעות לטוב, ויש דמעות לרע. לטוב – של יצר הטוב. של רע – של יצר הרע. על הדמעות הללו של צרה ודמעות של תפלה כתוב, (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אוכילם.

רבי פרוספדאי חלה. נכנסו אליו רבי יוסי בן קסמא וחכמים. אותו היום, יום השבת היה. ראו אותו שהיה בוכה, ואחר כך צחק. בינתים נרדם. אמרו, יום השבת הוא, ואסור לטלטלו, וטרחה אחרת לא צריך. השאירוהו.

קם רבי יוחנן ודרש, (רות א) וימת אלימלך איש נעמי ותשאר היא ושני בניה. מת אלימלך – שנארו בניה להתנחם בהם, שנשארו שני בניו להשלים את מקום אלימלך, שהיה נשמה לנשמה.

אחר כך מה כתוב? וימותו גם שניהם מחלון וכליון, רוח הקדש ורוח הטמאה. עכשו הוא שבר על שבר. הנשמה לנשמה של הקדש שהוא י, והרוח השכלית שהיא וא"ו, לא ימותו, אלא אדם יורד מגדלתו נקרא מת.

את פאן, כשמת רבי אליעזר, הנחמה בחכמים שנשארו, והם רבי יוחנן בן נורי וחבריו. מתו רבי יוחנן בן נורי וחבריו – נשאר רבי פרוספדאי. וכעת חברנו רבי פרוספדאי שמת עכשו, הוא שבר על שבר.

בעודם יושבים, רבי חלקיה שהיה אצלו, ראה אותו שחוזרות הדמעות על פניו, וצחוק

כְּרוֹסְפָדַי, אֶת אֹר הַתּוֹרָה. וּמִי עוֹשֶׂה אֶת זֶה?
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּקְרָא חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק.

וְתֹאמַר נְעָמִי [לשתי] כִּלְתִּיהָ וְגו' (רות א), כִּי
שָׁמְעָה בַשָּׂדֶה מוֹאֵב כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ
לְתַת לָהֶם לַחֵם. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
בֹּא וּרְאֵה, מִי שֶׁמַּעֲלִים עֵינָיו מֵעֲנִיִּים בַּשָּׂנִי בַצֵּרֶת,
הֵם יִרְאוּ בַּנְּחֻמּוֹת הָעוֹלָם וְלֹא יָמוּתוּ, עַד שֶׁיִּפְקְדוּ
לְטוֹבָה, וְהוּא לֹא יִזְכֶּה לְרֹאוֹתָהּ. אֲלִימְלֶךְ עֲשִׂיר
הָיָה. כִּיּוֹן שָׂרָאָה הָרַעֲב, הָעֲלִים עֵינָיו מִן הַצִּדְקָה,
וּבְרַח לְשָׂדֶה מוֹאֵב.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, וְכִי לֹא דַרְכָּן שֶׁל צַדִּיקִים לְבָרַח
מִפְּנֵי הָרַעֲב, וְהָרִי גְדוֹלִים מֵאֲלִימְלֶךְ, אֲבָרְהֵם
וְיִצְחָק, עֲשִׂירִים מִמֶּנּוּ, וְהֵלֶךְ זֶה לְמַצְרִים מִפְּנֵי
הָרַעֲב, וְזֶה לְאַרְץ פְּלִשְׁתִּים?

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא גָרַם לָהֶם לְצַדִּיקִים הִלְלוּ לְצֵאת
מִתּוֹךְ הָרְשָׁעִים וְלִהְיוֹדִיעַ טְבַעֵם בְּעוֹלָם, וּלְפִיכָךְ
הִבִּיא הָרַעֲב.

אָבֵל אֲלִימְלֶךְ, בְּמָקוֹם שֶׁל צַדִּיקִים הָיָה יוֹשֵׁב,
בְּמָקוֹם שֶׁל תּוֹרָה, וּבַעֲשֵׂר רַב. וּכְשָׁבָא
הָרַעֲב, הָעֲנִיִּים הָיוּ בָּאִים אֵלָיו, וְהָעֲלִים עֵינָיו מֵהֶם,
וּבְרַח. וְעוֹד, שָׂרָאָה הַדִּין חָל עַל הָעוֹלָם, וּבְרַח וְהֵלֶךְ
בֵּין הָאָמוֹת.

רַבִּי חֲסֵדָאִי פְתַח, (קהלת ט) עִיר קִטְנָה וְאֲנָשִׁים בָּהּ
מְעַט. עִיר קִטְנָה, כֵּךְ אָמַר רַבִּי יוֹסִי מִשְׁמוֹ שֶׁל
רַבִּי יִצְחָק, עִיר קִטְנָה - זֶה גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם. וְאֲנָשִׁים
בָּהּ מְעַט - אֵלּוּ הָאֵיבָרִים. וְכֹּא אֵלֶיהָ מְלֶךְ גְּדוֹל -
זֶה יִצְרָ הָרַע, שֶׁהוּא מְלֶךְ זֶקֶן וְכֹסִיל, וּבְנֵי אָדָם גַּם
כֵּן מְשַׁעֲבָדִים תַּחְתָּיו, וְהוּא מְלֶךְ עֲלֵיהֶם. וּמַצָּא בָּהּ
אִישׁ מִסְּפֵן חָכָם - זֶה יִצְרָ טוֹב, שֶׁהוּא מִסְּפֵן, וְאִין
מֵאֲזִין לוֹ. חָכָם, שֶׁהוּא מַחְפִּים לְמֵאֲזִין לוֹ, לְהַנְצִיל
מֵעֲנִשָּׁה שֶׁל גִּיהֵנָם.

וּמִלְטָ הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ - זו נִשְׁמָתוֹ שֶׁל
אָדָם, שֶׁלֹּא תַחְטָא לְפָנָי בּוֹרְאָהּ. וְאָדָם לֹא
זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְּפֵן הַהוּא. אִין זוֹכֵר אוֹתוֹ, וְיָשׁוּב
הָאָדָם לַחְטָא בְּאוֹתוֹ יִצְרָ הָרַע.

אָמַר רַבִּי בּוֹן, אוֹתוֹ הַתִּינוּק שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב אֲצֻלָּנוּ,
מָה אָמַר בְּפִסּוּק הַזֶּה? אֲלֹא כֵךְ פְּתַח: עִיר
קִטְנָה - זו כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָאת עִיר הַקְּדֹשׁ, קִרְיָה

קִטְגוּרִים. נָטְלוּ וְקָרְבוּ אוֹתִי אֲלֵיהֶם. וְרֹאִיתִי שָׁם
רַבִּים מִן הַחֲבָרִים.

אָמְרוּ לוֹ לְמֵלֶכֶךְ הַמְּנֹת: מַה זֶה מִבְּנֵי הָעוֹלָם
אֲצִלְךָ? אָמַר לָהֶם: שְׁלֹא נוֹתְנִים לִי
לְהַמִּית אוֹתוֹ, וְקָרְבְּתִיו לְדִין. (אָמַר לָהֶם, דּוֹנוּ דִּינּוּ!
וְהִנִּחוּ אוֹתִי לְשֹׁכֵת וְקָרְבוּ אוֹתִי לְדִין לְפָנָי שֶׁלֹּשָׁה סְנֵהְדִין
שִׁידּוֹנוּ דִּינִי, וְשִׁמְעֵתִי).

שָׁקְמוּ שְׁלֹשָׁה עֵדִים, וְאָמְרוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים מְצָאנוּ
כֹּפֶר, מְצָאנוּ כֹּפֶר, וְהָעִידוּ עָלַי שֶׁהָעֵבֶרְתִּי
תְּמִיד עַל מְדוּתִי. הַתְּעַסְקוּ בְּדִינִי כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם,
שְׂרָאִיתֶם שִׁישְׁנֹתִי, וְעָשׂוּ חֶשְׁבוֹן שֶׁל יָמִים וְשָׁנִים
שְׁלִי, וְנִמְצְאוּ תְּמִיד שְׁלָמִים.

וְעַל שֶׁהָעֵבֶרְתִּי תְּמִיד עַל מְדוּתִי, עֲזָבוּ אֶת הַדִּין,
וְלֹא יָכְלוּ לְדוֹן בְּזֶה, עַד שֶׁהָעֵלוּ אֶת דִּינִי
לְמָקוֹם אַחֵר, וְלֹא יָדַעְתִּי לְאִיזָה מְקוֹם.

וּבָא מִן הַדִּין לְעֹזֵר אוֹתִי, וְלַתַּת לִי זְמַן לְהַשְׁלִים
תְּלַמוּדִי בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁעַדִּין לֹא גְמַרְתִּי אוֹתוֹ,
וְלֹא עָזַב אוֹתִי מֵלֶאךְ הַמְּנֹת, עַד שֶׁנִּתְּנָנוּ לוֹ בְּמָקוֹמִי
אֶת רַבִּי כְּרוֹסְפָדַי הַזֶּקֶן שֶׁל מְקַדָּם, וְאָז עָזַב אוֹתִי.

כְּשִׂרְאִיתֶם הַדְּמַעוֹת בְּפָנָי וְצַחֻק בְּפִהּ, אוֹתָם
הַדְּמַעוֹת - שֶׁכִּכִּיתִי מִפְּחָדוֹ שֶׁל
מֵלֶכֶךְ הַמְּנֹת, וְצַחֻקִּי - מִשְׁמַחַת הַשְּׂכִינָה, וְעַל
שֶׁחָכּוּ לִי עַד זְמַן אַחֵר כְּדִי לְהוֹדִיעַ לִי מַה שֶׁגִּלְתִּי
לָכֶם. וְלֹא יִשְׁנַתִּי עַל יַד מֵלֶכֶךְ הַמְּנֹת, אֲלֹא הַשְּׂאִירוּ
עִמִּי אֶת רַבִּי אוֹשְׁעִיָא, וְעַמּוֹ הוֹלֵךְ אֲנִי לְשָׁם.

תְּמַהוּ הַחֲבָרִים, וְקָרְאוּ עָלָיו, (תהלים פד) עֲבָרִי
בְּעַמְּךָ הַבְּכָא מַעֲיִן יִשִּׁיתוּהוּ גַם בְּרִכּוֹת
יַעֲטָה מוֹרָה. עֲבָרִי בְּעַמְּךָ הַבְּכָא - זֶה רַבִּי
כְּרוֹסְפָדַי, שֶׁעָבַר עַל זֶה שֶׁל מֵלֶכֶךְ הַמְּנֹת, שֶׁהוּא
עַמְּךָ הַבְּכָא, שֶׁהוּא גָרַם בְּכִיָּה לְכָל הָעוֹלָם. מַעֲיִן
יִשִּׁיתוּהוּ - שֶׁהִנִּיחוּהוּ לְגַמֵּר אֶת תְּלַמוּדוֹ, וְלִהְיוֹת
מַעֲיִין בַּתּוֹרָה. לְפִיכָךְ, גַּם בְּרִכּוֹת יַעֲטָה מוֹרָה. אִם
הַתּוֹרָה גּוֹרְמַת לוֹ חַיִּים, כָּל שֶׁכֵּן מִי שְׁגוֹרֵס אוֹתָהּ
גִּרְסָה וְלוֹמַד אוֹתָהּ.

קָרָא עָלָיו רַבִּי יוֹחָנָן, (תהלים קיב) זָרַח בַּחֲשֶׁךְ אוֹר
לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק. זָרַח בַּחֲשֶׁךְ, מַהוּ
חֲשֶׁךְ? זֶהוּ מֵלֶכֶךְ הַמְּנֹת, שֶׁמַּחֲשִׁיךְ אֶת פָּנָי הָעוֹלָם,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַחֲשֶׁךְ עַל פָּנָי תְּהוּם. אוֹר לְיִשְׂרָאֵל
שֶׁמֵאִיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצַדִּיק הַזֶּה, רַבִּי

עָלוּ בְּדַנְיָאֵל, (דניאל ב) שׁוֹקִיו מִבְּרֻזְלָה. שְׁמֵרוּעַע כָּל אֱלוֹ, תַעֲשֵׂם דִק וְתִרְוַע. שְׁהַמְלָכִים וְגו' תַעֲשֵׂם דִק וְתַבִּיא סוֹף לְכָל אֱלוֹ הַמְלָכִיּוֹת. וּבְזִמְנָן שְׁהוּא סַבֵּב בִּירוּשָׁלַיִם, מִצָּא בָּהּ אִישׁ מִסְכָּן חָכָם - זֶה מְשִׁיחַ רֵאשׁוֹן, וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ - זֶה מְשִׁיחַ אַחֲרוֹן.

דְּבַר אַחַר, עִיר קִטְנָה - זו הַתּוֹרָה. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעֵט. וְלָמָּה הִיא קִטְנָה? וְהָרִי כְּתוּב (אִיּוֹב י"א) אֲרָכָה מֵאַרְצֵי מִדְּבָר וְגו' אֵלָּא מִשׁוּם שְׁאֲנָשִׁים בָּהּ מְעֵט הֵם.

וּבֵא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסַבֵּב כּו' - זֶה סַם הַמּוֹת, שְׁסַבֵּב אוֹתָהּ. וּמִצָּא בָּהּ אִישׁ מִסְכָּן - זֶה דָּוִד. חָכָם - זֶה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלוּ הַשְּׁלוֹם, שְׁהִתְקִין לָהּ נֵר, וְהָאִיר לָהּ בְּאוֹר, בְּמִשְׁלֵיו וְסִפְרָיו. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ, מִיַּד הָאֲפִיקוֹרְסִים וְהַמִּינִים, שְׁהוּא תִקֵּן אֲזַנִּים לַתּוֹרָה.

וְשִׁנְיָנוּ, בְּטָרָם שְׁבָא שְׁלֹמֹה, הִיְתָה הַתּוֹרָה כְּקַלְחַת שְׁאִין לָהּ אֲזַנִּים, וּמִי שְׁקָרַב אֵלֶיהָ נִשְׂרַף. כִּיּוֹן שְׁבָא שְׁלֹמֹה וְעָשָׂה לָהּ אֲזַנִּים, וְנִצְּלוּ בְּנֵי הָעוֹלָם בְּעֻצְמוֹתָם, נִתְּן בְּאוֹתָהּ הָעִיר כְּבִיכּוֹל הַצֵּלָה. וּבִמָּה? בְּחֻכְמָתוֹ.

וְכָל זֶה מִשׁוּם הַתְּקוּן שְׁהִתְקִין, וְהַהֲשִׁתְדְּלוֹת שְׁהִשְׁתַּדַּל אַחֲרֶיהָ אוֹתוֹ הַמִּסְכָּן, שְׁהוּא דָּוִד, שְׁאִין אִישׁ שְׁהִשְׁתַּדַּל אַחֲרֶיהָ כְּמוֹ דָּוִד הַמֶּלֶךְ.

וְשִׁנְיָנוּ, רְאוּיָה הָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְהִתְקִים בְּעוֹלָם מֵאָה שָׁנִים. שְׁאֵלְמָלָא הוּא הִתְקִים מֵאָה שָׁנִים, הוּא הָיָה מִתְקַן אֶת הַמָּאוֹר תְּקוּן חֲזוֹק שְׁלֹא יִסּוּר לְעוֹלָמִים, וְלֹא הָיָה נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אֲבָל כְּמָה גָּרְמוּ אוֹתָן הַשָּׁנִים שְׁלֹא הִתְקִימוּ.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכָּן הַהוּא, זֶה אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁנִתְּן לוֹ מִשְׁנוֹתָיו רַק שְׁבַעִים שָׁנִים. וְאָדָם לֹא זָכַר אוֹתוֹ בְּשָׁעָה שְׁבָא ס"מ וְרוֹכֵב עַל גָּמֶל, וְסַבֵּב אוֹתוֹ שְׁחָטָא, לֹא זָכַר אֶת דָּוִד, שְׁבַעֲנֵי יְהִיָּה עַל הָעוֹן הַזֶּה. שְׁהִנְחָשׁ סַבֵּב לְחֻוָּה, וְסַמָּא לְלֹאֲדָם הָרֵאשׁוֹן.

וְסַמָּא"ל לֹא הָיָה לוֹ כַח שְׁיַהֲפֹךְ אֶת הָאָדָם, עַד שְׁבָא הִנְחָשׁ וְהִפְךָ אֶת לֵב חֻוָּה, וְחֻוָּה הִפְכָה אֶת לְבוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְחָטְאוּ שְׁנֵיהֶם. וְעַל זֶה אָמַר, (בְּרַאשִׁית ג) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הוּא נָתַתָּה

קְדוּשָׁה אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים ח) אַחֲזוֹת לָנוּ קִטְנָה, שְׁנִיאָמַר (בְּרַאשִׁית כט) וְשֵׁם הַקִּטְנָה רַחֵל. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעֵט - אֱלוֹ הָאֲבוֹת.

בָּא אָדָם הָרֵאשׁוֹן - יִרְדֶּה עִמּוֹ שְׁכִינָה וְשִׁרְתָּהּ בְּתוֹכוֹ. חָטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ. בָּא נַח, וְהוֹרִידָה לְאַרְצָא. חָטָאוּ דוֹר הַמַּבּוּל, וְנִסְתַּלְקָה מִן הָעוֹלָם. בָּא אַבְרָהָם וְהוֹרִידָה. בָּאוּ אֲנָשֵׁי סְדוּם, וְנִסְתַּלְקָה. לְפִיכָךְ וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעֵט לְהִתְקִים עִמָּה בְּעוֹלָם. זִמְנָן מוֹעֵט הָיוּ, וְלֹא נִתְקִימוּ בָּהּ הַרְבֵּה.

וּבֵא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסַבֵּב אֶתָּה - זֶה פְּלוֹנִי. וּמִצָּא בָּהּ אִישׁ מִסְכָּן חָכָם - זֶה יַעֲקֹב. שְׁבַמְסַכְנוֹת הָיָה בְּזִמְנָן שְׁחָטָאוּ בְּנָיו בְּיוֹסֵף, וְנִמְנַע הַשְּׁפַע מִמֶּנּוּ, וְנִפְרְדָה הַגְּבִירָה מִמֶּנּוּ. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ - זֶה מֹשֶׁה. מַהוּ וְסַבֵּב אֶתָּה? שְׁמִתְעַסֵּק פְּלוֹנִי שְׁיַחְטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת, בְּשִׁבִיל לְהִתְעַכֵּב הַגְּבִירָה בְּגִלוֹת, שְׁכְּתוּב (תְּהִלִּים צ"א) עִמּוֹ אֲנֹכִי וְגו'.

דְּבַר אַחַר, (קֵהֶלֶת ט) עִיר קִטְנָה - זו צִיּוֹן. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעֵט - אֱלוֹ שֵׁשֶׁת יָמִים בְּרַאשִׁית. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסַבֵּב אֶתָּה - זֶה פְּלוֹנִי. וּמִצָּא בָּהּ אִישׁ מִסְכָּן - זֶה מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, שְׁנִיאָמַר בּוֹ (זְכַרְיָה ט) עֲנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוֹר, וְנִאָּמַר (יִשְׁעִיָּה נז) הַצַּדִּיק אֶבְדָּ. כָּל זִמְנָן שְׁלֹא יָבֵא עָלוּי הַשְּׁפַע. וְעָלוּי נִאָּמַר (שֵׁם יט) וְנִהָר יַחְרַב וְיִבֵּשׁ.

חֲמוֹר - זֶה סַמָּא"ל. חָכָם - זֶה מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְעָלוּי נִאָּמַר וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ. שְׁיַהֲיָה גּוֹאֵל מְשִׁיחַ בֶּן אֲפָרַיִם, וְזוּהִי הַגְּאֻלָּה מִלְּמַעְלָה.

דְּבַר אַחַר, (קֵהֶלֶת ט) עִיר קִטְנָה - זו תְּבַת נַח. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעֵט - אֱלוֹ נַח וְאִשְׁתּוֹ וּבְנָיו. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל - זֶה יֵצֵר הָרַע, שְׁסַבֵּב לָהּ. וּמִצָּא בָּהּ אִישׁ מִסְכָּן חָכָם - זֶה נַח. וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ - זֶה אַבְרָהָם, שְׁבַעֲבוֹר אַבְרָהָם שְׁעֵתִיד לְבֵא, מִלֵּט אֶת הַתְּבָה בְּחֻכְמָתוֹ, וּמִלֵּטוֹ נַח וּבְנָיו.

דְּבַר אַחַר, עִיר קִטְנָה - זו יְרוּשָׁלַיִם, שְׁהִיא בְּזִמְנָן הַזֶּה קִטְנָה וְחֻרְבָּה. וְאֲנָשִׁים בָּהּ מְעֵט - מְעֵטִים הֵם הַיְהוּדִים שְׁיֵשׁ בָּהּ. וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסַבֵּב אֶתָּה - זֶה מֶלֶךְ מַבְנֵי עָשׂוּ, שְׁנִיאָמַר

בתחילה אלימלך היה צדיק, ויכל להגן על הדירים של העולם, וברח לו בין שאר האמות, ומשום כך נענש. הוא מת, ומתו בניו על ונשאו נשים נכריות מאמות אחרות, ונענשו.

רבי נחמיה פתח, (בראשית ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו. ויראו בני האלהים - עז"א ועז"א"ל, שני מלאכים היו, שקטרגו לרבונם, והפילים הקדוש ברוך הוא ממקום קדוש של מעלה. וכשירדו, נתגלמו באויר, ונעשו כבני אנוש.

ואין לה בכל אותם המלאכים שיגרמו להתערב בתוך בני אנוש כאותם שנקראו אישים, וכאותם שנקראים בני אלהים. כיון שהפילים הקדוש ברוך הוא, התגלמו מכל אותם יסודות של בני אדם, ומתלבשים בהם.

שאר המלאכים, כשירדו, והם עתידים לשוב למקומותיהם, התגלמו באויר (העולם, ונוטלים צורת אנשים עמהם, ולא יותר. ומשום כך נראים לפי שעה, ולא יותר. פעם ביום, או פעמים, או בכל יום פעם אחת או שתיים, ואחר כך פורחים באויר) ומתפשטים ממנו, וחוזרים למקומם.

רבי קיסמא בר רבי ינאי פתח, (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט. יש מלאכים שהם מרוח, ויש מלאכים שהם מאש, זה נותן משלו לחברו, משום שיש שלום ביניהם. ועל זה, אותם שיורדים, משני היסודות האלה יורדים. כשיורדים, מתלבשים יותר באויר העולם הזה, ומתגלמים.

אותם שהתערבו בעולם הזה, מתלבשים ביסודות העולם הזה, ולא יכולים לפרח ולשוב למקומם, ומתעכבים כאן. כיון שמתעכבים כאן שבועה ימים זה אחר זה, לא חוזרים לשם.

ועל זה ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'. מה זה כי טבת הנה? שהיה מאיר היפי שלהן כמו אור עליון.

כיון שהולידו בנים, לקח אותם הקדוש ברוך הוא והכניס אותם בהרי החשף, שנקראים הברי קדם, וקשר אותם בשלשלאות של ברזל. ואותן

לי מן העץ ואכל. ולסמאל לא היתה הרשות שיהפך את לב האדם, עד שבאה חנה, וגרמה לו שאכל ממנו, ועל כן האשה נענשה. (היא היא דאמרין, בכל מקום שגלו שכינה עמהם. גלו לבבל שכינה עמהם. גלו לאדום שכינה עמהם ולא אחת מן המדות).

בשארם הראשון נתן לו משנותיו אותן שבעים שנה, לא זכר ממנו בראשונה, שאמלא נזכר ממנו, מאה שנה ישאיר לו משנותיו, כמו שראויים לו, כדי להתחזק בעולם, ויתקן את תקוון המאור. אלא לא נזכר ממנו, רק שבעים שנה, ולא יותר.

שלשים שנה היו, שהיה הולך מהם במדבר, ומהם בצאן. ובאותו הזמן - וחכמת המסכן בזויה, ודבריו אינם נשמעים מלפני שאול המלך. זה שלא נשארו בו אלא ארבעים חסר אחת, שהרי שנה אחת היה בורח מלפני בנו אבשלום. ומשום כך ירד תקוון הנה, עד שהיה כפשע בינו ובין המות.

וכל זה, מפני שאדם לא נזכר ממנו בראשונה להוסיף לו אותם שלשים שנים למטה, להשלים לו למאה. ונפגמו שלשים שנים למטה, מאותם שבעים השנים שהיתה חכמתו בזויה ודבריו אינם נשמעים.

וזהו, ששלמה המלך כל כך משבח את עצמו, והוא קורא על עצמו חכם. אלא משום כך הוא אמר בראשונה, (קהלת ט) וגדולה היא אלי. דבר זה גדול שאני בא לשבח את עצמי, אלא הואיל ואין אחר שיאמר לו. באו החברים ונשקוהו, וקראו עליו (ישעיה נד) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך.

אמר רבי רחומאי, דוד המלך, שלש שנים היה רעב בימיו. מה הטעם? כדי להודיע לו שעל הדין תלוי הדבר. זהו שכתוב (שמואל ב כא) ויהי רעב בימי דוד שלש שנים ויבקש וגו'. עד שנשלם הדין. כיון שנשלם, מיד (שם) ויעתר אלהים לארץ וכו'.

ששנה רבי חייא, כל העולם אין שותים אלא מתמציתה של ארץ ישראל. כשנפקד העולם, היא נפקדת בתחלה, משום שלא נמצא מי שיציל אותה ויגן עליה.

ממנה מידה לידו, לא ינקה מדינה של גיהנם,
שנאמר יד ליד לא ינקה רע. זהו שכתוב אסורים
ידיה, ודאי.

ואחר אומר, מן הנקבה באות כל מיני נחש וכשוף
וכל הרהורים רעים. ואלמלא שאסורים
ידיה, שלא נותנים לה מן השמים, היו הורגים
וממיתים כל העולם בכל עת וזמן.

ואין מתגברת הנקבה אלא בכח של הזכר, שהיא
שורה בעמקים שלו, שהיא יודעת להשביע
את האדם להשלים את רצונה. (שהיא יודעת בכל מיני
כישוף והאדם צריך להשלים רצונה) ובמה? בשם,
ובדברים עמקים, בשם של טמאה. ועל כן
המעשים תלויים בה, והדברים בזכר. ושניהם
מתעוררים מהנקבה. ומשום כך מיני הכשפים
נמצאים בנקבה, ולא בזכר.

שנינו, העובר בין שתי נשים, אם נדות הן -
נכפה. ולא תזוז מגופו אם לא יעשו לו
דבר, ספנת דם או הריגה מזמנת לו. ואם אינן נדות
- עין הרע שולט בו בגופו או בממונו.

כמו זה של רבי נחום ברבי שמלאי, פעם אחת
היה בכרך של קסרין. עבר בין שתי נשים.
הסתכלו בו, והסתפן מיד בגופו ובממונו. מה
הטעם? משום שאותה רוח רעה שרתה עליהן,
ויכולה להזיק.

מה תקנתו? יאמר כך: לכי לכי, דמי דמי, הסירי
את קשירת הקשר, לא ולא לי. ואחר כך
יתחיל באל ויסיים באל. יתחיל באל, שכתוב (במדבר
כג) אל מוציא ממצרים. ויסיים באל, (שם) כי לא
נחש ביעקב וגו', עד מה פעל אל. וילך לו, ולא
ישגיח אחריו.

סדר הלימוד ליום כז אב [יום 322 בשנה]

רב הונא היה עולה מכלל לארץ ישראל, והיה
עולה לשם. נקלע לכפר אחד, ראה אותה
אשה שהיתה הולכת אחריו. זרקה מים על כתפיו,
ונטלה עפר מרגליו. החזיר ראשו ואמר לה: עשי
וקחי אחרי, שהרי אין כלום אצלי, אבל אני גוזר
עליך בלבול בדעתך.

אחר כך אמר: לא בשבילי, אלא בשביל שלא
תהרגי בני אדם אחרים. וכן היה. התבלבלה

השלשלאות משקעות עד לתוך התהום הגדולה,
ושם מלמדים כשפים לבני האדם.

בלעם נטל משם את כשפיו, ולמד מהם, באותם
ההרים. זהו שכתוב (במדבר כג) מן ארם
ינחנו בלק מלך מואב מהררי קדם. ומשם התעטרו
כל יודעי הכשפים שבעולם.

ומתוך שהיו מקטרגים על רבונם בראשונה ועד
היום הזה, הם מקטרגים לרבונם במה?
באותם הכשפים, שמכחישים פמליא של מעלה.
ואלמלא אותן השלשלאות המשקעות בתוך
התהום הגדולה ואחוזים בהם בתפיסה רבה, היו
מחריבים את העולם, והעולם אינו יכול לסבל.

ושם, באותם הרי החשף, יונקים מצד הצפון,
שהרי מאותו הצד כל אותם המינים
מתעוררים בעולם.

אמר רבי נחמיה אמר רבי יהודה, נעמה היתה
באותו זמן, וכל העולם טועים אחריה. רבי
שמעון אומר, אמא של שדים היתה. כיון שראו
אותה בני האלהים, טעו אחריה.

לאחר כן ראו בנות האדם הולכות ערמות, ובאו
להן, וילדו מהם. זהו שכתוב (בראשית ו) וגם
אחרי כן כאשר יבאו בני האלהים וגו'. אנשי שם,
מה זה אנשי שם וגו'? אלו הנפילים שלמדו בעולם
שם בכל דבר ודבר, להשלים את כשפיהם. רבי
יהודה ורבי יוסי אמרו, אנשי שם ממש, כמו
שנאמר (שיר ג) ששים גבורים סביב לה. אמר לו רבי
יצחק, כתוב מגבורי ישראל.

רבי עזריה שאל את רבי יוסי איש כפר אונן, מה
הטעם הכשפים הם יותר בנשים, ולא
בגברים, שכתוב (שמות כב) מכשפה לא תחיה, ולא
כתוב מכשף?

אמר לו, כתוב (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה. לא
כתוב רע, אלא רעה. זהו צד הנקבה ודאי.
ונגע לא יקרב לאהלה - זהו הזכר. ומן הנקבה כל
סוגי הכשפים, וכל העסקים הרעים באים לעולם.
זהו שכתוב (קהלת ז) ומוצא אני מר ממות את
האשה וגו'.

ומה זה אסורים ידיה? רבי ינאי ורבי יהושעיא.
אחד אומר, כל הנוגע באשה, או מקבל

מכּם, שְׁאַתָּן גְּרַמְתֶּן לְבָנֵי שְׁיִמוֹתוֹ, וּכְמִי שֶׁמְתַרְעֵם
עַל אַחֵר.

וְהַיִּשְׁכּוּ עֲרַפָּה לַחֲמוּתָהּ. עֲרַפָּה – הָרַפָּה שָׁמָּה. לָמָּה
נִקְרָא שָׁמָּה עֲרַפָּה? עַל שֶׁחֲזִירָה עֲרַף
לַחֲמוּתָהּ, וְחֲזִירָה לְמִקּוֹמָהּ לְשִׂדָּה מוֹאֵב. וְלֹא
קָבְלוּהָ, וְהִלְכָה לְאַרְץ פְּלִשְׁתִּים. וְהַכֹּל דְּשִׁים בָּהּ
כְּהַרְיָפוֹת, שֶׁהַפְּקִירָה עֲצָמָה לְזָנוֹת.

וַיִּלְדָּהּ מִזְנוֹת שִׁשָּׁה בָּנִים, וְכֻלָּם נָפְלוּ בְיַד דָּוִד
וְאַנְשָׁיו, שֶׁהָיָה בֶן בְּנֵה שֶׁל רוּת, שֶׁנֶּאֱמַר
(שם כא) וַיִּשְׁבִּי בְנֵי אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרַפָּה. וְכִי מִי נִתֵּן
אוֹתָם בְּנֵי? וְהִלָּא נֵב סְמוּכָה לִירוּשָׁלַיִם הִיא, בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל, וְהוּא בְּאַרְץ פְּלִשְׁתִּים?

אֵלָּא כִּךְ אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִלְּמַד שְׁבָא עַל עֶסְקֵי נֵב,
מִפְּנֵי שֶׁגָּרַם עֲנִין נֵב עִיר הַכְּהֻנִּים, וְהַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצְּדִיקִים אֶפְלוּ כְּחוֹט
הַשְׁעָרָה. אָמַר לוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא: דָּוִד, גְּרַמְתָּ כָּל
כִּךְ בְּנֵי עִיר הַכְּהֻנִּים, חֲתִיף, אוֹ הַדִּין יַחֲוֹל עַל עֲצָמָהּ,
אוֹ עַל זֶרַעָהּ, וְלֹא יִשְׁאַר אֵלָּא אַחֵד.

שָׁנָה רַבִּי חֲזִיָּא, כְּתוּב (שְׁמוּאֵל א-כב) וַיִּמְלֹט בֶּן אַחֵד
לְאַחִימֶלֶךְ וְגו'. שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לְאַחִימֶלֶךְ מִכָּל
בֵּית אָבִיו זֹלָתִי אֲבִיתָר לְבָדוֹ, וְעַל עוֹן זֶה מֵת
שְׂאוּל וּבָנָיו, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְכֻבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וְנִגְזַר
עַל דָּוִד לְמוֹת.

בִּיּוֹן שֶׁהִלֵּךְ לְאַרְץ פְּלִשְׁתִּים, רָאָתָה אוֹתוֹ הָרַפָּה.
אָמְרָה לְבָנָה: זֶה שֶׁהִרְגָה אַחִיךָ. בְּאוֹתָהּ הַשְׁעָה
הַגִּיעַ זְמַן מִדַּת הַדִּין לְהִנָּקֵם מִדָּוִד עַל עֶסְקֵי נֵב, וְזָמַן
אֶת יִשְׁבִּי לְהַרְגוֹ. מִיָּד – וַיִּשְׁבִּי בְנֵי, שְׁבָא עַל עֶסְקֵי
נֵב. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כִּךְ אָמַר דָּוִד: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
זֶרַעִי יִהְיֶה נֶכּוֹן לְפָנֶיךָ, וְהַרְיָנִי מִקְבֵּל עָלֵי אֶת הַדִּין.

מָה עָשָׂה? נָטְלוּ יִשְׁבִּי, וְהַגְרִים אֶת עֲצָמוֹ עָלָיו וְעַל
הַמָּטָה. אָמַר לוֹ: אֵין כְּבוֹדִי. נָטְלוּ וַזְרָקוּ
בְּאוֹר, וְשֵׁם הַסִּיף שֶׁיִּהְרַג בוֹ דָּוִד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(שְׁמוּאֵל ב-כא) וְהוּא חָגוּר חָרֵב חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת
אֶת דָּוִד. מִיָּד הַזְכִּיר אֲבִישִׁי שֵׁם הַמִּפְרָשׁ, וְעָמַד
בְּאוֹר, וְסוּסוֹ מִיָּד נִשְׁמַט, וְהִלֵּךְ לִירוּשָׁלַיִם.

הִלֵּךְ אֲבִישִׁי וּבָא לְסַנְהֶדְרִין וְאָמַר, מַהוּ לְרִכֵּב עַל
סוּסוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בְּשַׁעַת הַדְּחָק? וְהַתִּירוּהוּ.
מִצָּאוֹ לְדוֹד עוֹמֵד בְּאוֹר. אָמַר לוֹ, חֲזֵר מִתְּפִלְתְּךָ.

דַּעְתָּהּ, וְלֹא יָדְעָה דְבָר, וּמִתָּהּ. וְעַל זֶה כְּתוּב (תְּהִלִּים
צא) לֹא תֵאָנֶה אֶלֶיךָ רַעַה וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאַהֲלֶיךָ.

שָׁנָה רַבִּי חֲזִיָּא, (קְהֵלֵת ז) טוֹב לְפָנֵי הָאֱלֹהִים יִמְלֹט
מִמָּנָה. מִמֵּי? מֵאוֹתָהּ הָאִשָּׁה שֶׁכְּתוּב בָּהּ,
אֲשֶׁר הִיא מְצוּדִים וְחַרְמִים וְכוּ'. וְחוּטָא יִלְכַד בָּהּ –
אוֹתוֹ שֶׁהוֹלֵךְ אַחֵר יִצֵּר הָרַע.

בֵּא וְרָאָה, בְּזָמַן שֶׁהָרַעַב בְּעִיר, לֹא יִרְאֶה אָדָם אֶת
עֲצָמוֹ, וְלֹא יִלְךְ יַחֲדֵי בְּעִיר, מִפְּנֵי שֶׁמְלֹאךְ
הַמּוֹת נִמְצָא שָׁם, וַיֵּשׁ לוֹ רִשּׁוֹת לְחַבֵּל. וְעַל כֵּן כְּתוּב
(בְּרַאשִׁית מב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ. כִּי־צֹא
בוֹ, בְּזָמַן שֶׁדָּבַר בְּעִיר, יִסְגֹר אָדָם עֲצָמוֹ וְלֹא יִתְרָאֶה
בַּשּׁוּק. שֶׁכֵּיּוֹן שְׁנֵתֵן רִשּׁוֹת לְמַחְבֵּל – מִי שֶׁפּוֹגֵעַ בוֹ
נִזְוֵק, וְהוּא מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ.

בֵּא וְרָאָה, עֲשֹׂר שָׁנִים הָיְתָה נַעֲמִי בְשִׂדָּה מוֹאֵב,
לְסוּף – כִּי שֶׁמְעָה בְשִׂדָּה מוֹאֵב כּוּ'. מִפְּנֵי מָה
נַעֲנָשׁוּ מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן? מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁאָאוּ נָשִׁים מוֹאֲבִיּוֹת.

אֵין לָךְ בְּעוֹלָם נָשִׁים מִתְּעַסְקוֹת בְּנַחֲשׁ וּבְכִשּׁוּף
כְּמוֹ מוֹאֲבִיּוֹת. מִמָּה? שֶׁכְּתוּב (בְּמַדְבָּר כה)
וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן. כֵּיּוֹן שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים
דְּבָר בְּכִשְׁפֵיהֶם, מִיָּד הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים לְגִלּוּלֵיהֶם.
(שם) וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר,
כְּמוֹ הַצְּמִידִים הַתְּכַשִּׁיטִים, כִּךְ הָיוּ מִתְחַבְּרִים
לְבַעַל פְּעוֹר.

בְּכִשְׁפֵיהֶן שֶׁל הַנָּשִׁים, מִנֵּינָן לָנוּ? שֶׁכְּתוּב (שם לא)
הֵן הִנָּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בְּלַעַם.
בְּעֲצַת בְּלַעַם לֹא נֶאֱמַר, אֵלָּא בְּדָבָר בְּלַעַם. לְמַד
אוֹתָם דְּבָרִים בְּפֶה, שֶׁהָרִי לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים וּקְסָמִים
לֹא הָיוּ כְּמוֹתָם בְּעוֹלָם, אֲבָל הַדְּבָרִים שֶׁל הַפֶּה
לְהַשְׁלִים כְּשִׁפְיָהֶם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים. וְעַל זֶה בְּדָבָר
בְּלַעַם עָשׂוּ, וְהַשְׁלִים כְּשִׁפְיָהֶם, וְיָכַל לְהֵם. רַבִּי יוֹחָנָן
אָמַר, כְּשֶׁרָה הָיְתָה רוּת.

וְהַתְּאֵמַר נַעֲמִי לְשִׁתִּי כִלְתִּיהָ לְכַנֶּה שְׂכֵנָה אִשָּׁה
לְבֵית אִמָּה יַעֲשֵׂה ה' (רוּת א), יַעֲשֵׂה כְּתוּב.
אָמְרָה לָהֶם: אִם תִּזְכּוּ לְכַנֵּס תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה –
יַעֲשֵׂה, וְאִם לֹא – יַעֲשֵׂה חֶסֶד ה'.

כִּי מַר לִי מְאֹד מִכֶּם, עָלֵיכֶם צָרִיךְ לוֹ לְהִיּוֹת,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב-א) צַר לִי עָלֶיךָ. מַה זֶה
מִכֶּם? אָמַר רַבִּי קְרוּנִיָּא אָמַר רַב כְּהֵנָּא, צָרָה בְּלִבִּי

כתוב? ותלך ותת"ע, אחרי עבודת גלולים וגלולי בית אביה. וכתוב הכל המה מעשה תעוועי"ם.

רבי חידקא ורבי שמעון בר יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי שמעון לרבי חידקא, הרי שנינו, נכרי ועוסק בתורה הוא כמו כהן גדול. מה הטעם שקל אותו לכהן גדול, והרי כתוב (תהלים עח) ויקם עדות ביצקב ותורה שם בישראל. הקדוש ברוך הוא נתן אותה לישראל, לקבל עליה שכר לעולם הבא. ומי שלא קבלה, לא מקבלים עליהם שכר בעולם הבא.

שכר אמר רבי עקיבא, ישראל שעמדו על הר סיני, מקבלים עליה שכר. נכרים שלא עמדו על הר סיני, אין מקבלים עליה שכר. ואתה אמרת, נכרי ועוסק בתורה הרי הוא כמו כהן גדול?!

אמר לו, כמו כהן גדול עם הארץ שנינו ודאי. שאמר רבי יוסי בר יודא אמר רבי יוחנן, מה שכתוב (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפציה לא ישוו בה – אפלו ממזר תלמיד חכם עדיף מכהן גדול עם הארץ המשמש לפני ולפנים. והואיל ואינו קורא בתורה, אין עבודתו עבודה, ואינו מקבל עליה שכר, ועליו כתוב (שם יט) גם בלא דעת נפש לא טוב. כהן גדול שאינו יודע עקר של עבודה, אין עבודתו עבודה.

ואמר רבי יודא, מנין שכהן גדול צריך להיות תלמיד חכם? שכתוב (מלאכי ב) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו. ואם הוא עם הארץ, אין מקבל עליה שכר. כך גוי העוסק בתורה – הואיל והוא גוי, אין עסקו בתורה עסק, ואינו מקבל שכר.

פתח ואמר, (ויקרא ו) צו את אהרן ואת בניו לאמר. אהרן ובניו מצויים, ושאר כהנים אינם מצויים.

אלא, כל כהן שאינו יודע עקר העבודה פאהרן ובניו, אינו מצוה. ואם עובד, אין עבודתו עבודה. שהרי במה מכון, פיון שאינו יודע עקר העבודה פאהרן ובניו?

וכך אמר רבי חייא אמר רבי יצחק, כהנים לויים וישראלים מעכבים את הקרבן. עקר הקרבן הכהן, שצריך לכוון את השם הקדוש ולסדר הדרגות

אמר לו, (תהלים קטז) מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי. שכר מקבלי מבית דינו של שמואל הרמתי, שאפלו חרב חדה מנחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. מיד חזר מתפלתו, וקבל הדין על זרעו, שכתוב (שמואל-ב כא) ויעזר לו אבישי בן צרויה ויך את הפלשתי וגו'.

מה כתוב? (שמואל-א יא) ועתליה אם אחזיהו ראתה כי מת בנה ותקם, (דברי הימים-ב כב) ותאבד את כל זרע הממלכה. כתוב ותאבד, וכתוב ותדבר את כל זרע כו'. מהו ותדבר? אמרה, שעתידין זרעו של דוד לאבד מן העולם.

ותקח יהושבע בת המלך יורם כו', את יואש כו'. מלמד שהקדוש ברוך הוא דן מדה כנגד מדה. ועל כל זה, אף על פי שנגזרה גזרה זו ונתן רשות למדת הדין, על זה כתוב (ישעיה י) עוד היום בנב לעמד. עדין מדת הדין בנב עומדת ותובעת דין מלפני הקדוש ברוך הוא. ומה בצדיקים מדקדק הקדוש ברוך הוא כך – ברשעים על אחת כמה וכמה.

ותאמר הנה שכה יבמתך אל עמה ואל אלהיה (רות א). אמר רבי נחום אמר רבי יהודה, מזה שאמר שכה, מלמד שגירות היתה בתחלה. וכתוב ואל אלהיה, שהרי אלוה אחד היה לה עם נעמי, ועכשו חזרה לסרחונה הראשון, וטעתה אחר עבודה זרה שלה.

ורות דבקה בה (שם), כמו שקבלה עליה בחיי בעלה, דבקה באמונתה. בא וראה שבחה של רות, שאף על פי שאימת בעלה לא היתה עליה, דבקה באמונתה. ועל כל זה, נעמי חדשה לה כמתחלה, והתרתה בה התראות, וכלן קבלתן עליה.

רבי ברוקא אמר, כתוב (בראשית כא) וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחת מים ויתן אל הגר שם על שכמה ואת הילד. פיון שכתוב אל הגר, מהו שם על שכמה? אלא מלמד, שהזהירה על על האמונה, ולעמד במה שהיתה רגילה בתחלה עמו. כתוב כאן שם על שכמה, וכתוב שם (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט. מה למטה על שכמה – אף כאן על שכמה.

מה עשתה? פיון שראתה עצמה יוצאת מתחת רשותו של אברהם, חזרה לקלוקלה. מה

ועל כן צריך הכהן להיות חכם (ולהתקשט) בתכמה, ונאה בהשכל, ויפה באור התורה, וזריז, ופקח יותר מכל בני העולם. ואם הוא עם הארץ, אין עבודתו עבודה, ועליו כתוב (תהלים ה) לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך.

בא וראה, הזהמה של הכותי, אף על גב שהתגיר, קשה לפרש ממנו הזהמה עד שלשה דורות, כל שכן בעוד שהוא כותי. הכשרה שבהם רות, ולא מצאנו בה שום דפי כלל. וזוהי הנפש השכלית. ערפה, שהיא הנפש הבהמית, מיד חזרה לסרחונה ולקלקולה. בא רבי חידקא ונשקו. אמר, ודאי מעטים הם שעוברת זהמתם מהם.

רבי נחמיה אומר, כתוב (מלכים-א ב) וישם כסא לאם המלך. זו רות המואביה, שזכתה וראתה למלך שלמה על כסאו.

בשם שלבה היה שלם, כך השלים ימיה ושנותיה. זהו שכתוב (רות ב) ותהי משכרתך שלמה. כתוב שלמה, וקוראים שלימה. מלמד שראתה את המלך שלמה על כסאו, וראתה שכרה בעולם הזה ובעולם הבא.

ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלתיה עמה כו'. ותאמר נעמי לשתי כלתיה לכנה שכנה כו'. ותאמרנה לה כי אתך נשוב לעמך. ותאמר נעמי שכנה בנתי כו'. ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה כו'. ערפה שבה אל עמה ואל אלהיה. ותאמר רות אל תפגעי בי לעזבך לשוב מאחריך. כך בודקים לגר בשביל שיתקיים תחת כנפי השכינה כרות, בלכב שלם.

רבי אלכסנדר פתח, (מלכים-ב ו) ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע וגו'. שם שנינו, זו אשת עובדיהו, וממנה היה על בית אחאב מלך ישראל. ובשעה שהלך עובדיהו אצל אליהו, הכיר בו אלישע.

ואם תאמר, אלישע לא שמש לפניו עדין - כבר היה משמש, ואין מקדם ומאחר. ועל כן כתוב, ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה', שודאי הכיר בו אלישע מאותה שעה.

צעקה אל אלישע. באותה שעה שמת עובדיהו, מת אחאב. ומלך יהורם בא לקחת את שני

העליונות, וליחד הכל ביחוד שלם, ולשמח עליונים ותחתונים ברצון ובכונה שלו.

וכך אמר רבי חייא אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (שם א) אשה ריח ניחוח לה? אלא, לעמת שלש דרגות אלו - אשה. כנגד זה הלויים הממנים על השיר ולהרמת הקול, והוא מצד של אשה, ומכונים בנעם הנגון והחדוה והשיר.

ומתוך כך, כל פעם שהיה עולה על הדוכן בעוד שהוא גבר, ושלחבת האש חזקה בו להרים קול בנעימות הנגון, הוא כשר לעבודה. כיון שנחלשה שלחבת בחרותו, וגחלי האש דועכים בתוכו, הנה נחלש כחו, והקול מתחיל להשבר. אז כתוב (במדבר ח) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד. ופסול לעבודה. מכאן והלאה, (שם) ושרת את אחיו וגו', ועבדה לא יעבד.

משמרות הרקיע, אף כך גם, שמכיון שבאים לנגן לפני רבונם, נקראים אישים. וכך שמעתי משמו של רבי שמעון בן יוחאי, שאמר רבי אליעזר, הדרגות הללו, יש מהן שממנות על השערים בחוץ, ומהן על השערים הפנימיים שלפנים.

אותם הפנימיים אומרים שירה, ועולים ונכנסים בשירה הזו חמש דרגות, עד חמשים, כנגד חמשים השערים של היובל. כיון שעולים לשם, נוטלת אותם רוח של אש לזהטת ושוברת כחם. כיון שנשבר כחם, דוחים אותם, ויורדים מאותן הדרגות.

ועומדים בחוץ הממנים על השערים בחוץ, ואלו נוטלים חלקם מעשן האש של הקרבן, חוץ מאותם שנוטלים בפנים. ובכל יום ויום מתחדשים הממנים על השירה, וזהו אשה.

הריח כנגד ישראל, שמתפללים תפלה, שחשובה לפני הקדוש ברוך הוא כמו ריח בשמים של גן עדן. ניחוח, שהוא נחת רוח לגבוה. כנגד זה הכהן, שהוא מכון כונה, כמו שהרצון של השם הקדוש, ומיחד יחוד באותיות רשומות, וכך הדרגות מאירות ולוהטות, ונוצצות בניצוץ עליון מתוך העמק העליון הטמיר.

לְאָדָם יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה, תּוֹרָה וּמִצְוָה. וְהֵם מֵאֵב וְאֵם
בֶּן וּבַת. יו"ד אָב. ה"א אָם. וא"ו בֶּן. ה"א בַּת. וְזֶה
יְהו"ה מְלֹא.

בְּדַגְמָא שֵׁישׁ רוּחַ וּנְפֶשׁ שֶׁל הַיְמִין, שֶׁל יֵצֵר הַטּוֹב,
כִּף יֵשׁ רוּחַ וּנְפֶשׁ שֶׁל הַשְּׂמַאל, שֶׁל יֵצֵר
הָרָע. וְעַל זֶה אָמַר, (דברים ל) רִאֵה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם
אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמּוֹת וְאֶת הָרָע. אֶת
הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב - שֶׁל הַקֹּדֶשׁ. וְאֶת הַמּוֹת וְאֶת
הָרָע - שֶׁל הַשְּׂמַאל, שֶׁל יֵצֵר הָרָע. וְעַל זֶה רַמְזוּ,
וּמַעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרָע, מִן הַטּוֹב אֲכַל, וּמִן הָרָע לֹא
תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

וְעַל הַה"א הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִיא הַנְּשֻׁמָּה הָאֵם, וְעַל
הַה"א הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא הַבַּת, נִקְרָא הַפְּסוּק
הַזֶּה (משלי יד) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה. וְאוֹלַת
בְּיָדֶיהָ תִּהְרַסְנוּ - זֶה הַנְּפֶשׁ הַבְּהֵמִית שֶׁל יֵצֵר הָרָע.
בְּיָדֶיהָ תִּהְרַסְנוּ - הַגּוֹף שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שֶׁנָּתַן לוֹ הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְשִׁמְשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּנְשֻׁמָּה לְהַעֲרִיר
לְשִׁמּוֹשׁ שֶׁלְמַעְלָה.

בְּשֵׂאֲדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה יִשָּׁן בְּמִטָּתוֹ, רוּחוֹ מְשׁוֹטָטָת
וְהוֹלֶכֶת, וּרְצוֹנוֹ לְעֵלוֹת בְּכָל לַיְלָה. וְכַמָּה
מְמַנִּים מְגַנְּיִים עוֹמְדִים בְּכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ.

שֵׁאֲמַר רַבִּי נַחוּנְיָא, סָח לִי בֶּן גָּאִים, כְּשֶׁעֲלִיתִי
לְרְקִיעַ, בְּרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן מִצְּאֵתִי מְלֹאכִים
שְׂרָפִים, כְּלָם כְּמִרְאֵה הַלְּפִידִים, וְגִלְגְּלֵי אֵשׁ סוֹבְבִים
אוֹתָם, וְגִבּוֹתָם כְּגִחְלֵי אֵשׁ, וְשִׁנְיָהֶם וְעֵינֵיהֶם
שְׂבִיבִים שֶׁל אֵשׁ, הַכְּסוֹת שֶׁלָּהֶם אֵשׁ לוֹהֶטָת,
וְעֲלֵיהֶם מְמַנָּה אֶחָד, הַדּוּמִיעַם שְׁמוֹ.

בְּשֵׂרְאֵוֹ אוֹתִי שָׁם, אָמְרוּ: מִי נָתַן יְלוּד אִשָּׁה בִּינֵינוּ
בְּמָקוֹם הַזֶּה? פְּחַדְתִּי מִמֶּנּוּ, וְהִזְכַּרְתִּי
אוֹתֵיךְ הַשָּׁם, כְּשֵׁרְאֵיתִי שְׂמִבְקָשִׁים לְשֵׁרְף אוֹתִי
בְּהִבֵּל פִּיָּהֶם, וְעִמְדוֹ כְּלָם. אָמַר לִי אוֹתוֹ הַשֵּׁר הַגְּדוֹל
הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם: מִי אֶתָּה? אֲמַרְתִּי לוֹ שְׁמִי.

אָמַר לִי: אִי יָדִיד, כָּל בְּאֵי עוֹלָם עוֹבְרִים עַל יָדִי
בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, בְּשִׁעָה שְׂבָאִים לְשִׁכְבַּת עַל
מִטּוֹתֵיהֶם, וּמִפְּקִידִים רוּחָם בְּיַד אֲדוֹן עוֹלָם. מִי
פּוֹרְחִים מֵהֶם, וְעוֹלִים לְפָנָיו.

וְכָל הַרוּחוֹת לְפָנָיו, וְלֹא נָתַן לִי רְשׁוּת לְהַכְנִיס
אֶלָּא אוֹתָם הַכְּתוּבִים לְפָנָיו. חוּץ מֵאוֹתָם

יְלָדָיו. מֶה עֲשֵׂתָה? הֲלֹכָה גּוֹעָה וְצוֹעֶקֶת וּבּוֹכָה
לְבֵית הַקְּבֻרוֹת. עֲמֵדָה עַל קְבָרוֹ וְצוֹעֶקֶה: יִרְאֵה
אֱלֹהִים, כִּף וְכִף עוֹשִׂים לִיתּוּמִיךָ!

אָמְרוּ לְעוֹבְדֵיהֶם: הֲרִי אֲשַׁתֶּךָ עוֹמְדָת וְצוֹעֶקֶת עַל
קְבָרֶךָ. מֶה עֲשֵׂה? הֲלֹךְ לוֹ אֲצַל חֲזַקְיָהוּ,
אָמַר לוֹ: דִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה. הֲלֹךְ לוֹ אֲצַל הָאֲבוֹת,
אָמַר: כִּף וְכִף יֵשׁ לִי. אָמְרוּ לוֹ: כִּכָּר שְׂמַעְנוּ
צַעֲקוֹתֶיךָ, לֶךְ אֲצַל אֱלִישָׁע הַנְּבִיא.

בֵּינֵיהֶם חֲזָרָה גּוֹעָה וְצוֹעֶקֶת עַל קְבָרוֹ. אָמַר לָהֶם:
אִי עֲנִיָּה, לְכִי אֲצַל אֱלִישָׁע, וְהוּא יִתֵּן לְךָ
עֲצָה. מִיָּד הֲלֹכָה אֲצַל אֱלִישָׁע.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וּרְאֵה הַיֶּאֱדָף מְסַפְרִים הַמְּתִים
בְּקְבֻרוֹתָם זֶה עִם זֶה, וְהֵלֵא נְפֻשׁוֹתָם בְּמָקוֹם
אַחַר עוֹמְדָת. (תהלים כה) סוֹד ה' לִירְאָיו וְכו'. נִזְדַּמְּן
לוֹ רַבִּי בּוֹן. אָמַר: אִם יִשְׁנֶה קְשִׁיָּה - כִּף עוֹמְדָת,
וְכַעַת דְּבוּר בְּשָׁנִים וּשְׁתִּיקָה בְּלִי כְלוּם.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) נְפֹשֵׁי אוֹיְתֶךָ בְּלִילָה אֶף רוּחִי
בְּקִרְבִי אֲשַׁחֲרֶךָ. נְפֹשֵׁי אוֹיְתֶךָ, שְׁנֵי קְשָׁרִים
טוֹבִים נָתַן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם לְשִׁמְשׁ בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְהֵם נְפֶשׁ וְרוּחַ. הַנְּפֶשׁ - לְקִיוֹם הַגּוֹף, בְּמִצְוֹת
שִׁיתְעוֹרְרוּ מִמֶּנּוּ, וְהָרוּחַ - לְעוֹרֵר אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה
וְלְהַנְהִיגוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם זָכוּ, הַנְּפֶשׁ בְּמִצְוֹת,
וְהָרוּחַ לְהַתְקִים בַּתּוֹרָה, אִזּוֹ מוֹרִידִים עָלָיו גְּדֻלוֹת
יִתְרָה מְלַמְעֵלָה, כְּפִי דְרָכָיו.

וּבְשָׁנִים הִלְלוּ הוֹלֶךְ הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה לְשִׁמְשׁ
בְּהֵם, שְׂאוֹתָה הַנְּפֶשׁ לֹא מִתְקַיֶּמֶת בְּגוֹף,
אֶלָּא בַּהֲתַעֲוֹרְרוֹת שֶׁל הָרוּחַ שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו.

בְּשִׁנְכֵנְם אָדָם לְשִׁמְשׁ וְלַעֲבֹד אֶת רַבּוֹנוֹ בְּשָׁנֵי אֱלוֹהֵי,
מִתְעוֹרְרָת עָלָיו מְלַמְעֵלָה הַתְּעוֹרְרוֹת
קֹדֶשׁה, וְשׁוֹרָה עַל הָאָדָם, וּמְקִיפָה אוֹתוֹ מִכָּל
הַצְּדָדִים. וּמִתְעוֹרְרָת בּוֹ בְּחִכְמָה עֲלִיוֹנָה, לְזִכּוֹת
וְלְהִיוֹת בְּהִיכַל הַמְּלָךְ.

וְאוֹתָה הַהֲתַעֲוֹרְרוֹת שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו הִיא מְמַקְּוֶם
עָלִיוֹן. וּמֶה שְׂמָה? נְשֻׁמָּה. וּמִמֶּנּוּ
תִּתְעוֹרֵר לְאָדָם תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְהוּא כֹחַ
עָלִיוֹן, כֹּחַ הַתְּשׁוּבָה, הָאֵם לְרוּחַ, וְהָרוּחַ בֶּן לָהּ.

וְעַל הַנְּשֻׁמָּה יֵשׁ לָהּ אוֹהֵב עָלִיוֹן. וּמֶה שְׂמוֹ? נְשֻׁמָּה
לְנְשֻׁמָּה. וְהוּא נִקְרָא אָב לְרוּחַ. מִמֶּנּוּ תִתְעוֹרֵר

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בְּשַׁעַת שִׁישְׁרָאֵל אוֹמְרִים וַיְהִי נֶעֱם ה' אֱלֹהֵינוּ כֹּה, אוֹתָם הָרוּחוֹת שִׁירְדוּ לָהֶם בְּשַׁבָּת, עוֹלוֹת. אֵלוּ עוֹלוֹת, וְאֵלוּ יוֹרְדוֹת. אֵלוּ עוֹלוֹת בְּמִקְוֵי, וְאֵלוּ יוֹרְדוֹת לְמִקְוֵי. וְכֵן תָּמִיד בְּעֵינֵי זֶה.

אָמַר רַבִּי אֶלְכָּסַנְדְּרִי, בְּשַׁעַת שִׁנְפֹּטֵר הָאָדָם מִן הָעוֹלָם, הַנִּשְׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ הוֹלְכוֹת יַחַד, שֶׁנֶּאֱמַר (רות א) וַתִּלְכְּנָה שְׁתֵּיהֶם עַד בּוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם.

וַיְהִי כְּבוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם וְתָהִם כָּל הָעִיר עָלִיהֶן וַתֹּאמְרֶנָּה הַזֹּאת נַעֲמִי. שֶׁהִלְכָה מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה מְלָאָה מְכָל טוֹב, מְלָאָה מִן הַתּוֹרָה, עֲמוּד הָעֵנָן בְּרֹאשָׁהּ בַּיּוֹם, וְעֲמוּד הָאֵשׁ בְּלִילָהּ, וְנָר מֵאִיר לְפָנֶיהָ. וַיִּרְאוּ לָהּ גֵּן הָעֵדֵן, מְקוֹם שְׂכָרָם הַטוֹב שֶׁל הַצְּדִיקִים. וַיִּרְאוּ לָהּ גֵּיהֶנֶם, מְקוֹם פְּרַעֲנוֹתָם שֶׁל הַרְשָׁעִים, שֶׁנִּדְּוָנִים בּוֹ עַל חַטָּאֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִלּוֹ נִרוּ עַל רֹאשֵׁי.

בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַת אוֹמְרַת הַנִּשְׁמָה, אֵל תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי, קְרָאנִי לִי מְרָא וְגו', אֲנִי מְלָאָה הַלְכָתִי, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְתָּם, וְכַעַת רִיקָם הַשִּׁבְיָנִי ה'. כְּשֶׁהֵייתִי בְּמִקְוֵי הַזֶּה, הֵייתִי מְלָאָה מִתּוֹרָה, מְלָאָה מְכָל טוֹב, וְכַעַת רִיקָם הַשִּׁבְיָנִי ה', לְעוֹלָם הַזֶּה.

לְמָה תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי וְהִי עֲנֶה בִּי וְשִׁדִּי הִרַע לִי (רות א). שֶׁנֶּכְנַס בִּי יֵצֵר הָרָע, רוּחַ הַבְּהֵמִית וְנִפְשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, שֶׁעָלִיהָ נֶאֱמַר (משלי יד) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאוֹלֵת בִּידֵיהָ תִּהְרַסְנּוּ. חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה - זֶה הַנִּשְׁמָה וְהַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ. וְאוֹלֵת בִּידֵיהָ תִּהְרַסְנּוּ - זֶה נִפְשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, שֶׁתִּהְרַס בְּנֵי הַגּוֹף בְּאוֹלֵתָהּ. וְזוֹהִי שֶׁנִּשְׁאַרְתָּ בַּגּוֹף, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תִּאָּבֵל, שֶׁהַשְּׂתֵתָפוּ בִּיחַד.

מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְמַלְךְ שֶׁמֶנֶה בְּגֵן שָׁלוֹ שְׁנֵי שׁוֹמְרִים, הָאֶחָד פֶּסַח, וְהָאֶחָד סוּמָא. אָמַר לָהֶם: הַשְּׁמָרוּ שְׁלֵא תֹאכְלוּ מִפְּרֵי הַגֵּן הַזֶּה, שְׂאֲנִי מִכִּיר כָּל פְּרֵי שֵׁישׁ בּוֹ.

מָה עָשׂוּ? הַפֶּסַח אָמַר לְסוּמָא: הֲרִי רְצוֹנְנוּ שֶׁנֹּאכַל מִפְּרֵי הָאֵילָנוֹת הַלָּלוּ. אָמַר הַסּוּמָא: אֲנִי לֹא רוֹאֶה. וְהַפֶּסַח אָמַר: וְהֲרִי אֲנִי יָכוֹל לְלַכְתָּ. מָה עָשׂוּ? רָכַב הַפֶּסַח עַל הַסּוּמָא וְאָכְלוּ.

שֶׁעָשׂוּ מִצְוֹת לְפָנָיו בַּיּוֹם, עֲדִין אָנוּ מְבַקְשִׁים וּמְחַפְּשִׁים אַחֲרֵיהֶם.

נִשְׂאָתִי עֵינִי, רְאִיתִי שֶׁלֵּשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וַחֲמֵשֶׁה הַיְכָלוֹת, כְּמִנֵּי יְמוֹת הַחֲמָה. וְכֻלָּם לְצַד מְזַרְח, וְאַרְבַּעַת שְׁעָרִים בְּכָל הַיְכָל וְהַיְכָל, וְכַמָּה מְמַנִּים וּמְשָׁרְתִים עֲלֵיהֶם, וְכֻלָּם דְּמוּת אַחַת לָהֶם, וְקוֹרְאִים לָהֶם מְשָׁרְתֵי מְזַרְח. וְכֵן לְצַד דְּרוֹם.

חֲוִין מְמָה שֶׁרְאִיתִי לְאוֹתוֹ צַד שֶׁעַר גְּבוּהָ עַד מְאֹד מְכָל הַשְּׁעָרִים. שֶׁאֲלַתִּי עַל הַשְּׁעַר הַהוּא. אָמַר לִי: אֵי יָדִיד, בְּשַׁעַר הַזֶּה עוֹבְרִים כָּל בְּעָלֵי צַעַר, וְכָל בְּעָלֵי דְמָעָה, מִצַּעַר אֲמוֹת הָעוֹלָם. וְכָל אוֹתָם בְּעָלֵי תְּשׁוּבָה, כָּלֵם נִכְנָסִים בְּשַׁעַר זֶה.

לְמַעַלָּה מִזֶּה הַשְּׁעַר נִגְלָה לְפָנָי שַׁעַר גְּדוֹל, וְעֲשָׂרָה שְׁעָרִים סְבִיבָיו. שֶׁאֲלַתִּי עָלָיו. אָמַר לִי, הַשְּׁעַר הַזֶּה אֵין לִי רְשׁוֹת עָלָיו, וְלֹא נִפְתַּח אֶלָּא בְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן, כְּשֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, אוֹ רֹאשׁ חֲדָשׁ, אוֹ מוֹעֵד, קוֹל מִתְּפוּצָץ בְּכָל אוֹתָם רְקִיעִים, וְאוֹמַר, (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֵא גוֹי צְדִיק שֶׁמֶר אֱמָנִים.

מִפְּנֵי שֶׁכָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּגַן עֲדִין שֶׁבְּאַרְץ, כָּל יְמֵי הַשְּׁבוּעָה עוֹמְדוֹת שָׁם, וּמְטִילוֹת בְּתוֹכוֹ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתוֹ רְקִיעַ שֶׁעַל גְּבִי גֵן עֲדִין שֶׁבְּאַרְץ, שֶׁבְּאוֹתָם שְׁעָרִים נִפְתַּחוֹת ד' חֲלוֹנוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּד' אוֹתוֹת שֶׁל הַשָּׁם הַמְּפָרֵשׁ, הוּא הַמִּיחָד בְּגִנְזֵי מְרוּמִים, וְכָל אוֹתָם הָרוּחוֹת מִתְּלַבְּשׁוֹת בְּלְבוּשׁ יָקָר בְּאוֹתוֹ גֵּן עֲדִין, כְּדְמוּת אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁהִיוּ עוֹמְדוֹת בְּמִלְבוּשׁ בְּשָׂר מְטִפָּה סְרוּחָה.

וּבְשַׁעַת שֶׁהַחֲלוֹנוֹת נִפְתַּחוּ, כָּלֵם פּוֹשְׁטִים מְלַבּוּשֵׁיהֶם, וּפּוֹרְחִים לְמַעַלָּה בְּאוֹתָם חֲלוֹנוֹת, וְעוֹלוֹת בְּמִקְוֵי הַזֶּה. וְשֶׁשָּׁה בְּעָלֵי כְּנָפִים, וְכַמָּה מְמַנִּים עִמָּהֶם, פּוֹתְחִים הַשְּׁעַר הַזֶּה. וְכָל אֵלוּ הַעֲשָׂרָה שְׁעָרִים, הָרוּחוֹת נִכְנָסוֹת לְשָׁם בְּחֻדָּה וְעוֹלוֹת לְמַעַלָּה. וְכֵן כָּל רְקִיעַ וְרְקִיעַ בְּדֶרֶךְ זֶה, בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.

בְּשַׁעַת שֶׁאֵלוּ הָרוּחוֹת עוֹלוֹת, רוּחוֹת אַחֲרוֹת יוֹרְדוֹת, שֶׁנִּתְּסַפּוּ בֵּין הַחַיִּים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אֵלוּ עוֹלוֹת, וְאֵלוּ יוֹרְדוֹת. בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שִׁירְדוּ אֵלוּ מִשָּׁם, שָׁם חוֹנוֹת הָאֲחֲרוֹת, וְאֵין הַמְּקוֹם נִשְׂאָר פְּנוּי.

ואם תאמר מאותה הַזְהֵמָה יֵצֵא, וְהַפְּסוּק אָמַר וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן - וּרְדֵי מָאָדָם הָיָה, וְלֹא מֵאוֹתָהּ זְהֵמָה? אֲלֵא אוֹתוֹ הִנְחֵשׁ הַטִּיל זְהֵמָה בְּחַוָּה, וְאוֹתָהּ הַזְהֵמָה שֶׁנִּשְׁאַבָּה בָּהּ, הָיְתָה מְכַשְׁכֶּשֶׁת בְּמַעֲיָהּ, וְלֹא הָיָה לוֹ גּוֹף לְהַפְלִיל בּוֹ וּלְהוֹצִיא אוֹתָהּ הַרוּחַ לְעוֹלָם.

כִּיּוֹן שָׁבָא אָדָם הִרְאִשׁוֹן עָלֶיהָ, הַתְּעַרְבָה אוֹתָהּ הַזְהֵמָה בְּאוֹתוֹ הַזְרַע, וְעָשָׂה גּוֹף לְאוֹתָהּ רוּחַ רָעָה, וְהַזְהֵמָה שֶׁהָיְתָה בְּמַעֲיָהּ נִכְלָלָה בּוֹ. וַיֵּצֵא לְעוֹלָם בְּדַמּוֹת גְּדוּלָה מִכָּל שְׂאֵר בְּנֵי הָאָדָם שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהָיוּ אַחֲרָיו.

וְעוֹד, שְׂאוֹתוֹ הַזְרַע שֶׁהִטִּיל בָּהּ אָדָם לַעֲשׂוֹת גּוֹף, מֵאוֹתוֹ הֵצֵד הָרַע הָיָה, וְהַתְּגַבְּרָה אוֹתָהּ רוּחַ רָעָה, וְהַתְּגַלְמָה בּוֹ, וַיֵּצֵא לְעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ חַוָּה, אָמְרָה קְנִיתִי אִישׁ אֶת ה', עִם ה'.

וּבְשֶׁהִבִּיא קָרְבָּנוּ, מֵאוֹתוֹ הֵצֵד הָרַע הִבִּיא אוֹתוֹ, שֶׁכְּתוּב וַיְהִי מִקֶּץ יָמֵי־ם, שֶׁהוּא הֵצֵד הָרַע, וְלֹא מֵצֵד הַקֹּדֶשֶׁה, שֶׁהוּא מִקֶּץ יָמֵי־ן.

שֵׁת בְּסֵם הָעוֹלָם בְּצַדִּיקִים וַחֲסִידִים שֶׁיֵּצְאוּ אַחַר כֶּךָ מִמֶּנּוּ. שֵׁת זֶה הָיָה סִיּוֹם שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא, וּמִמֶּנּוּ חֲזָרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְיִשְׂרָאֵל - שׁ"ת.

כִּיּוֹן שֶׁהִסְתִּימוּ אוֹתָם צַדִּיקִים וַחֲסִידִים עַד נַח, וְהָיוּ אוֹתָם בְּנֵי הַמְּבּוּל, שֶׁכָּלָם נִמְחוּ. כִּיּוֹן שֶׁכָּלָם נִמְחוּ, וַיֵּצֵא נַח וּבְנָיו מִהַתְּבָחָה, אִזּוֹ כְּתוּב (שם ט) וּמֵאֵלֶּה נִפְצָה כָּל הָאָרֶץ. אִזּוֹ הַתְּחִילוֹ הָאוֹתִיּוֹת בְּאֶלְפָּא בֵּיתָא לְמַפְרַע - תִּשְׂר"ו. וְאִזּוֹ כְּתוּב, וּמֵאֵלֶּה נִפְצָה כָּל הָאָרֶץ, וְהָלַךְ כָּל הָעוֹלָם בְּזִהְמַת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ.

וְאֵת עַל גַּב שְׂאֵבְרָהֶם תִּקֵּן מֵהַ שֶׁעָשָׂה אָדָם, וְכֵן יַעֲקֹב וַיִּצְחָק וְהַצַּדִּיקִים, עִם כָּל זֶה זִהְמַת הַנְּחָשׁ לֹא פָּסְקָה, עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי, וַחֲזָרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וּמֵהֶם לְמַפְרַע, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן. וְכִשְׁפָּרְחוּ, חֲזָרוּ בְּגוֹף אַחַר. חֲזָרוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּגוֹן אַחַר.

וְכֶךָ הָלַךְ הָעוֹלָם בְּסוּדוֹת שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא, עַד שָׁבָא שְׁלֵמָה. כִּיּוֹן שָׁבָא שְׁלֵמָה, נִמְצְאוּ הָאוֹתִיּוֹת עוֹמְדוֹת עַל קִיּוּמָן. וְאִזּוֹ כְּתוּב (מלכים-א ה) וַתֵּרֶב חֲכַמַת שְׁלֵמָה, וְעַמְדָה הִלְכְּנָה בְּשִׁלְמוֹת, וְאִזּוֹ הַתְּגַלְמָה שִׁיר הַשִּׁירִים לְעוֹלָם.

וּבֵּא הַמֶּלֶךְ, וְרָאָה שֶׁאֶכְלוּ מִפְּרֵי הָאֵילָן. אָמַר לָהֶם: מִי אָכַל מִפְּרֵי הָאֵילָן? הַסּוּמָא אָמַר: אֲנִי לֹא רוּאָה. אָמַר הַפְּסֹחַ: הָרִי אֲנִי יָכוֹל לְלַכֵּת. מַה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ? אָמַר: כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתֶם וְאֶכְלֶתֶם מִפְּרֵי הָאֵילָן - כֶּךָ יַעֲשֶׂה לָכֶם. מַה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ? אָמַר לְעַבְדָּיו: הִרְכִּיבוּ הַפְּסֹחַ עַל הַסּוּמָא, וַתִּגְוּ לָהֶם שְׁשִׁים מִכּוֹת בְּמִקּוּם הַזֶּה.

כֶּךָ הַנְּפֹשׁ הַבְּהֵמִית מִן יֵצֵר הָרַע, עִם הַגּוֹף. הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם חֲבוּר אֶחָד, הַנְּפֹשׁ הַבְּהֵמִית עִם הַגּוֹף, וּמַעֲנִישָׁן יַחַד. וְכֵן אִם הָיָה צַדִּיק, מִחֲבָרָם הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִקְבָּלִים שְׂכָר טוֹב יַחַד.

רַבִּי עֲזַרְיָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ עוֹלִים לְרַגְלֵי הָיָה עִמָּהֶם אוֹתוֹ הַסּוּחָר, שֶׁהָיָה מִחֲמַר אַחֲרֵיהֶם. אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה לְרַבִּי חִזְקִיָּה, הֲאִם שִׁמְעַתְּ דְּבַר בְּאוֹתוֹ הַפְּסוּק שֶׁכְּתוּב אֶל גִּנַּת אֶגְוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבֵי הַנַּחַל? דְּבַרִּי הַתּוֹרָה נִמְשָׁלִים לְאֶגְוֹז, הֵיאָךְ?

אָמַר לוֹ, מַה הָאֶגְוֹז יֵשׁ לוֹ קִלְפָה בַּחוּץ וּמַח בְּפָנָיִם, אֵיךְ דְּבַרִּי תוֹרָה יֵשׁ בָּהּ מַעֲשֶׂה, מְדַרְשׁ, וְהַגְּדָה, וְסוּד, הַכֹּל זֶה לְפָנָיִם מִזֶּה.

אָמַר לוֹ, כֶּךָ שִׁמְעַתִּי אֶת זֶה. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה גָּלָה שִׁיר הַשִּׁירִים, זִהְמַת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הַקֹּדֶמּוֹנִי שֶׁהִטִּיל בְּאָדָם וַחַוָּה נִפְסְקָה מִן הָעוֹלָם, מִשׁוּם שֶׁכְּשִׁיֵּצְאוּ תוֹלְדוֹת לְעוֹלָם מֵאָדָם וַחַוָּה, מֵאוֹתָהּ הַזְהֵמָה יֵצְאוּ.

וְכֶךָ שִׁמְעַתִּי מִרְבוּתִי, וְהֵם שִׁמְעוּ עַד פִּיּוֹ שֶׁל אֵלֶיהוּ, שֶׁאָמַר כֶּךָ, מַה שֶׁכְּתוּב (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן וַתֵּאמֶר קְנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. וְהָאָדָם - זֶה אָדָם הִרְאִשׁוֹן, כְּשָׁבָא נָחַשׁ עַל חַוָּה, הַטִּיל בָּהּ זְהֵמָה, וְקַיִן מֵאוֹתוֹ הֵצֵד שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ יֵצֵא. מַה נָּחַשׁ דְּרַכּוֹ לְהַרְגַּ וְלְהִמִּית, כֶּךָ גַּם קַיִן, מִיַּד נַעֲשֶׂה הַוֵּרְגָה.

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (ישעיה יד) מִשְׁרַשׁ נָחַשׁ יֵצֵא צִפְע וּפְרִיּוֹ שֶׁרָף מְעוֹפֵף. כִּי מִשְׁרַשׁ נָחַשׁ - זֶה נָחַשׁ הַקֹּדֶמּוֹנִי. יֵצֵא צִפְע - זֶה קַיִן, שֶׁיֵּצֵא מִשְׁרַשׁוֹ וּמַעֲקָרוֹ. וּפְרִיּוֹ שֶׁרָף מְעוֹפֵף - שֶׁנַּעֲשֶׂה הַוֵּרְגָה כְּשֶׁרָף הַזֶּה, שֶׁאֵינִי לְמַכְתּוֹ לַחֵשׁ. מְעוֹפֵף כְּפוּל, שֶׁכְּבָר נַעֲשֶׂה הַנְּחָשׁ בְּמִינּוֹ כְּפוּל.

וְהִלְכוּ שְׁתִּיחֶן, עד כִּי שָׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ, לְתַתּ לָהֶם לֶחֶם. שְׁנַתֵּן פַּעַם אַחֲרַת תּוֹרָה, לוֹחֹת שְׁנִיּוֹת.

וּתְלַכְנָה שְׁתִּיחֶם עד בּוֹאֲנָה בֵּית לֶחֶם וְגו', וְתַחֵם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. כָּל – זֶה צְדִיק. הָעִיר – זֶה צִיּוֹן, עִיר דָּוִד. וְתַאמְרָנָה הַזֹּאת נַעֲמִי, שְׁבַשְׁעָה שְׁנַתְנָה תּוֹרָה עַל הַר סִינַי, כְּתוּב (שְׁמוֹת כ) וְכָל הָעָם רָאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְּפִידִם.

אִז צִוְּחָה הַתּוֹרָה, וְאָמְרָה, אֵל תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי, אֲנִי מְלַאָּה הִלְכָתִי, מִכָּל שְׁמִחָה וּמִכָּל הַטּוֹבוֹת וְכָל הַחֲרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, אֶפְלוּ מִשְׁעֲבוּד מַלְכִּיּוֹת. אִז אָמְרָה, לָמָּה תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי.

וְזָהוּ הַסּוּד שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי מִשֶּׁה, (שְׁמוֹת לג) וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרָי וּפְנֵי לֹא יִרְאוּ. כְּשֶׁרְצִיתִי לְתַתּ תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, יָמִין וּשְׂמָאל פָּנִים וְאַחֹר – הֵם לֹא רָצוּ, וְעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל. וְכַאֲן כְּשֶׁהֵם רוֹצִים – אֲנִי לֹא אֶרְצֶה.

אָמַר, כִּךְ שְׁמַעְתִּי, בְּזִמְן שֶׁרְצֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַתּ תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, נָטַל תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, וְהִלְךְ הוּא לְשֹׂאֵר הָעַמִּים, וְלֹא רָצוּ לְקַבְּלָם. עד שֶׁהוֹרִיד אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי.

אָמְרוּ מְלַאָּכֵי הַשָּׁרֵת: לְמִי רוֹצֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַתּ שְׁתֵּי תוֹרוֹת הַלְלוֹ? אָמַר: לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם גּוֹרְלֵי וְחֻלְקֵי, שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים לב) כִּי חָלַק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, הָרֵי שְׁנַיִם. וְאֲנִי נוֹתֵן לָהֶם שְׁתֵּי תוֹרוֹת. וְעוֹד, שְׁעוֹלִים בְּעַרְבוֹן עוֹלְלִים וַיִּנְקִים. וּבְשִׁבְלֵם יִתְעוֹרְרוּ שְׁתֵּי הַתּוֹרוֹת הַלְלוּ, שְׁכַתּוּב מִפִּי עוֹלְלִים וַיִּנְקִים יִסְדַּת עֵז.

וּמִכַּאֲן יוֹצֵא? מִשֶּׁם יוֹצֵא, שְׁכַתּוּב (ישעיה כח) אֶת מִי יוֹרָה דְּעָה וְאֶת מִי יוֹרָה דְּעָה – אֶת מִי יוֹרָה דְּעָה – זֶה תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב. וְאֶת מִי יִבִּין שְׁמוּעָה – זֶה תּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה. גְּמוּלֵי מַחֲלָב עֲתִיקֵי מִשְׁדִּים – שְׁבַגְלָלִם יִרְדֶּה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי.

זָהוּ שְׁכַתּוּב (רות א) וְתַלְכְּנָה שְׁתִּיחֶם עד בּוֹאֲנָה בֵּית לֶחֶם. לֹאֲן הִלְכוּ? לְשֹׂאֵר הָעַמִּים, עד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי. כִּיּוֹן שֶׁיִּרְדוּ תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, מִיָּד וְתַחֵם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן

וְאִז אָמַר, (שִׁיר ו) אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי. מִה אֲגוֹז, הַמַּח לֹא נִמְצָא אֶלָּא לְבַסּוֹף, כִּךְ הָעוֹלָם הָיָה כִּךְ, עד שֶׁהִתְקַיְמוּ הַקְּלָפוֹת, וְעָמַד הָעוֹלָם בְּמַח וְהִלְכְּנָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ.

אָמַר אוֹתוֹ הַסּוּחַר, בְּמָה אָמַרְתָּם וְתַבְּאָרוּ אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה שְׁכַתּוּב, (רות א) וְתַלְכְּנָה שְׁתִּיחֶם עד בּוֹאֲנָה בֵּית לֶחֶם וַיְהִי כְּבוֹאֲנָה בֵּית לֶחֶם וְתַחֵם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן. עד כַּאֲן שְׁתִּים. וְתַאמְרָנָה הַזֹּאת נַעֲמִי, אַחַת וְלֹא יוֹתֵר. אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה, אֲשֶׁרִיחֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֶפְלוּ הַרִיקָנִים שְׁבַכְּם מְלֵאִים תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

יִרְדוּ שְׁנִיחֶם, אָמְרוּ לוֹ, הַנְּשַׁמְעֵ לָךְ דְּבַר בְּפִסּוּק הַזֶּה? אָמַר, כִּךְ שְׁמַעְתִּי – בְּזִמְן שֶׁרְצֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַתּ תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הַלוֹחֹת הָיוּ כְּתוּבִים פָּנִים וְאַחֹר, שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת לב) מַזֶּה וּמַזֶּה הֵם כְּתוּבִים.

וְהַלּוּחַ אֶחָד פָּנִים וְאַחֹר, וְהַלּוּחַ אַחֲרַת יָמִין וּשְׂמָאל, שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת לב) וְהַלּוּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה וְהַמְּכַתָּב מְכַתָּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלּוּחַת. שְׁנַיִם. עַל מָה אָמַר פְּעַמִּים וְהַמְּכַתָּב מְכַתָּב? **שְׁכַתּוּב** שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל הָעֵגֶל, וְרְצֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַתּ שְׁתֵּי תוֹרוֹת, שְׁבַכְתָּב וְשְׁבַעַל פֶּה הָאֵלוּ, עַל יְדֵי מִשֶּׁה לְיִשְׂרָאֵל – וְהַלּוּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה וְגו'. וְהַלוּחֹת הָיוּ בְּדַגְמָא ו"ה לוֹחֹת. ו"ה מְכַתָּב, מְכַתָּב שְׁכַתּוּב זֶהוּ ו"ה.

לוֹחֹת י"ה. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה – זֶה הַבִּינָה הָעֲלִיוֹנָה. ו"ה הֵם שְׁתֵּי זְרוּעוֹת. ו"ה מְכַתָּב – הֵם יַעֲקֹב וְרַחֵל, שְׁנַקְרָאוּ שְׁמֵשׁ וַיְרַח, וְנַקְרָאוּ שְׁנֵי שְׁדִים, וְנַקְרָאוּ אַחָד. וְעַל זֶה אָמַר, ו"ה מְכַתָּב מְכַתָּב אֱלֹהִים הוּא. חֲרוּת עַל הַלּוּחַת, אֵל תִּקְרִי חֲרוּת אֶלָּא חֲרוּת, חֲרוּת מִמְּלֵאךְ הַמּוֹת, וּמִשְׁעֲבוּד מַלְכִּיּוֹת, וְכָל הַחֻלְאִים הָרַעִים שֶׁל הָעוֹלָם.

וּבִיּוֹן שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, פָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים פָּנִים וַיִּמִּין. וְאֲנִי אֶפְתַּח לָךְ הַדְּרֹךְ הַיָּשָׁר שְׁתַּבִּין. אֱלִימֶלֶךְ וְנַעֲמִי, וּמַחֲלוֹן וְרוּת – בְּדַגְמָא הַזֶּה שְׁנֵי הַלוּחֹת. אֱלִימֶלֶךְ וְנַעֲמִי לוּחַ אַחָד, יָמִין וּשְׂמָאל. וּמַחֲלוֹן וְרוּת, פָּנִים וְאַחֹר, לוּחַ אַחֵר. וְכִיּוֹן שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, הַסְּתַלַּק אֱלִימֶלֶךְ וּמַחֲלוֹן. נִשְׂאָרוּ רוּת וְנַעֲמִי, שְׁתֵּי נִקְבוֹת.

והנפש לתוך הגוף, ודן אותם שלשה ימים זה אחר זה. לאחר שלשה ימים, נדון מפיו ומידיו ומרגליו.

לאחר מכאן הגוף נבקע, ורמה ותולעה עולה עליו, והנפש מתאבלת עליו. שכתוב (איוב

יד) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. ואמרת, אני מלאה הלכתי לאותו העולם, וריקם השיבני ה' לזה העולם, בלא מעשים ובלא תורה.

ואשרי מי שתלמודו מתקים בידו בזמן שהולך אדם לבית עולמו. שאפלו בקבר שפתותיו רוחשות, והם שושני"ם. אל תקרי שושנים, אלא שושנים. מפני שתורתם מגנה עליהם. זהו שכתוב (משלי ו) בשכבך תשמר עליך.

כמו זה של רבי חסדא, כשנפטר לעולמו, הלך רבי יוסי בנו ולן שם על קברו בלילה. שמע מתוך קברו שמחה של כתות כתות, שמתכנסים ואומרים: גלך לשמחת ההלולה של התורה של רבי חסדא. ואפלו מלאכי השרת מתכנסים לשמח עמו.

שמע שהיו אומרים, מה לחיים בשמחתנו כפאן? יעסקו בתורה בעולם ההוא! אמר לו, בני, לך מכאן וקיים תלמודך, שאשרי הוא מי שבא לכאן ותלמודו בידו. שהרי אפלו מלאכי השרת לא יכולים לקרב אליו. לך ואמר לרבי חגי, שיגמור תלמודו, שביום פלוני יבא לכאן.

בינתים שהיה מדבר עמו, העלוהו את רבי חסדא לישיבה העליונה. וקם רבי יוסי בנו, והלך, והראה לחברים.

אמר לו רבי יהודאי, אלמלא רבי יוסי אתה, ראוי היית להענש שם. אמר לו, בשביל צערו של אבא הלכתי ושמעתי כל זה. קרא רבי יונתן על רבי חסדא, (משלי ג) ושכבת וערבה שנתך. והפסוק האחר הזה, (קהלת ה) מתוקה שנת העבד אם מעט ואם הרבה יאכל.

סדר הלימוד ליום כח אב [יום 323 בשנה]

דבר אחר, הנפש נמשלה לשכינה, והגוף לישראל. אם ישראל חטאו וגלו, למה הגלה השכינה לשם עמהם, שהיא לא חטאה? אלא על שהיתה מבקשת עליהם רחמים, ומשפעת להם עשר וכבוד מאד, ונתנה להם כל מה שירצו, והם חטאו. ועל זה

ותאמרנה הזאת נעמי. הזדעזע כל העולם, ואמרו, זו היא התורה חמדה גנוזה? מיד – וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים. אז אמרה, הזאת נעמי, זו היא נעימות התורה.

ולא ידעו ישראל הענש של התורה, עד שבאו למרה, שכתוב (שמות טו) ויבאו מרתה. וכתוב, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. אז אמרה התורה, קראן לי מרא.

והרביבו שלש פרסות, והוא עוסק עמהם בסודות הללו. קראו עליו, כפלח הרמון רקתך. אפלו הריקנים שבישראל מלאים תורה ומצוות כרמון.

אמר לו, אז היו ישראל מתעטרים בתורה, התעטרו בשמות חקוקים עליונים. פיון שעשו את העגל וסרחו, והיה מביא משה את התורה, כתובה על לוחות של אבנים עליונים, מלאים מכל טובות, חרות ממלאך המות, ומשעבוד מלכות, ומכל המחלות הרעות של העולם.

פיון שראה משה את העגל, פרחו האותיות, וכלם עלו למעלה. אז צווחה התורה ואמרה, אני מלאה הלכתי, מכמה טובות לישראל, ועכשו חזרתי ריקם לחנם, שלא מועילה להם. אז צווחו העליונים, ואמרו, (הושע ז) אוי להם כי נדדו ממני. אוי להם שלא עמדו באמונה של רבונם.

רבי אלכסנדראי לטעמו. שאמר רבי אלכסנדראי, הנפש והגוף הם שתפים יחד, והולכים מזה העולם ביחד. עד בואנה בית לחם. ולמה נקראת כך? אלא בית הדין וקטרוג של הדין וקרב יש שם. אז כתוב ותהם כל העיר עליהן. כל שאר המתים מרעישים עליהם, לקול הקרב של הדין.

שישנינו, אותו מלאך המונה על בית הקברות, נכנס לקבר בשעה שנקבר, עומד עליו ומביט ואומר: אוי לו לפלוני זה! אוי לעינים שנהנו מהעולם הזה בעברה! אוי להם לידים ולרגלים שהלכו בהבלי העולם.

אמר הגוף: אני איני רואה, הנפש היא המנהיג שלי. אמרת הנפש: אני איני יודעת לילה. והם השנים דגמת העור והפסח. מה עשה? מכניס

ומן היו"ד מתעוררת יראה לאדוני האדונים, שיהיה האדם ירא ממנו. ומן הה' מתעוררת תשובה לאיש. ומן הו' מתעוררת לאדם תורה. ומן הה' מתעוררים מעשים טובים ומצוות, ולא יחטא. וזה השם הנסתר בצלמו. כמו שהקדוש ברוך הוא נסתר בעולמו, כך הוא זה השם נסתר באדם.

ודע שהם ארבעה שמות: יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. יהו"ה. ודע שהארבע אותיות דגמת ארבעה יסודות שנקראו גוף, ומתפשטים למאתים ארבעים ושמונה איברים. ועל אלו הארבעה יש ארבע אותיות הנזכרים למעלה, והם מתעלים על הארבעה גופים שהזכרנו, ונקראים נקודות. כי בהכרת "אי, ובהכרת ה' אה. ובהכרת ו' או. ובהכרת ה' אה.

ויש על הנקודות טעמים, שהם מנהיגים לארבע אותיות, שהם פנגד רגלי המרכבה, שהם מוצא היסודות השפלים, והם נקראים נקודות. ועליהם שלשה טעמים, והם זרקא תלשא שלשלת. וזהו שם הנסתר הטהור והקדוש, שהוא שם הוי"ה. **וכן** באדם, מן הא' לבדה התפשטו ארבע אותיות של שם: אי, אה, או, אה. ומן האלף התפשט ה"א הנעלם, כי הוא מוציא מה שקבל. וגם שתי הברותיו אי או - הראשון מקבל והשני מוליד. והיו"ד הנעלם של אי מורה כי ממנו מתפשט הכל. ועל כן נקרא הראשון מקבל, והשני מוליד. והיו"ד הנעלם שמורה כי ממנו מתפשט הכל.

ועל כן נקרא הראשון זרקא, כשמו כן הוא, כי הוא מורה שאין לו סוף. והשניה תלשא, מלה מרכבת: ת"ל ש"א. כי היא נושאת הת"ל. והשלישי שלשלת, כשמה כן היא, המשפעת לתל שהכל פונים שם (ועל זה כון המחבר באמרו).

ודע שהם ארבעה שמות, בדגמא הזו: יוסי יוסי יוסי יוסי. יש ארבע אותיות שנקראו גוף, ומתפשטים למאתים ארבעים ושמונה איברים. ויש ארבע אותיות שנקראו נקודות, והם מתעלים על הגוף. ויש על הנקודות טעמים, שהם מנהיגים את האותיות. ועל שלשה שם נסתר וקדוש, והנקודות גוף לטעמים, והאותיות גוף לנקודות.

רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב) גבור בארץ יהיה זרעו. אשרי הוא מי שיזכה להתברך בכנים

נאמר (דברים לב) וישמן ישרון ויבעט שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו וינבל צור ישעתו. ועל זה גלתה עמם.

מה רמה ותולעה עולה על הגוף - כך בשעה שישראל הם רעים, אמות העולם, בני עשו וישמעאל, שנקראים רמה ותולעה, שולטים עליהם, והגוף נבקע ויהרגו את ישראל. ועל זה, (איוב יד) אך בשרו עליו וכאב ונפשו עליו תאכל. מהו בשרו עליו וכאב ונפשו עליו תאכל? בשרו וכאב עליהם, ונפשו של ישראל תאכל. ואז היא משתוקקת לנשמה העליונה שנקראת נעמי.

ולנעמי מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אלימלך ושמו בעז וגו' (רות ב). רבי רחומאי פתח, (תהלים קיב) גבור בארץ יהיה זרעו. אשרי הוא מי שמתברך בכנים בעולם הזה, כדי שלא ילך יחידי לאותו העולם.

בא וראה, בדגמא שיש באדם יהו"ה מלא, ומתפרש האור שלו למ"ה, כאן יש בגוף השם מלא יהו"ה, ומתפרש לעשרים ושתים אותיות, ועם מנצפ"ך הם עשרים ושבע.

ואני אפתח לך דרך ישר. כמו שהוא דגמת אדם, שהוא מארבע אותיות, והוא אור גדול, כך יש בגוף ארבעה יסודות - אש ועפר רוח ומים, והם ארבעה כחות. ואלו הם: רוח הבהמית, ונפש הבהמית, והנשמה, והנשמה לנשמה. והם מצד השמאל.

והם פועלים בעולם הזה כמו זה: השכל מהנשמה לנשמה. ותאות השכל נמשכת מן הנשמה. ומן רוח הבהמית יבא המשא ומתן עם הגוים. ונפש הבהמית להנהיג האיברים, שילכו לאכילה ושתיה ותאות המשגל, וזוהי הנפש הבהמית (מן הרוח ארבע רוחות, קר וחם קיץ וחרף).

וחמשה מקומות שעשרים ושתים אותיות נזכרות בהם, והם: אחה"ע מגרון, בומ"ף משפתיים, גיכ"ק מחיף, דטלנ"ת מלשון, זסצר"ש משנים. ואלו חמשת המקומות נכללים בארבעה כחות, שהם מנהיגים האיברים, ובהם נברא כל הגוף. ועליהם הארבע אותיות קדושות, שנקראו אדם, ועליהם אמר הכתוב, (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו.

מִדְרָשׁ אַחֵר, שָׁמַע קוֹל תִּינוּק אַחֵר שֶׁהָיָה אוֹמֵר,
(צפניה ב) בִּקְשׁוּ צְדָק בִּקְשׁוּ עֲנוּה אוֹלֵי תַסְתְּרוּ וְגו'.

הַלֵּךְ וְחָפֵשׂ אַחֵר אוֹתוֹ הָאִישׁ הַרְשָׁע. וְאֵל תִּינוּק
אֶחָד שָׁאֵל. אָמַר לוֹ: רַבִּי, יָבֵא כָּךְ וְכָךְ לְאוֹתוֹ
הָאִישׁ, שֶׁלֹּא הַשְּׂאִיר רְעוֹת וְחֻטְאִים בְּעוֹלָם שֶׁלֹּא
עָשָׂה! כָּךְ וְכָךְ יִהְיֶה לְאוֹתוֹ הָאִישׁ הַרְשָׁע, וְלְאוֹתָהּ
(המִינִיקָת) שֶׁהִינִיקָה אוֹתוֹ!

אָמַר לוֹ: הָאִם הַשְּׂאִיר בֵּן בְּעוֹלָם? אָמַר לוֹ: כֵּן, בֵּן
אֶחָד הוּא הַשְּׂאִיר, וְהוּא רָשָׁע כְּמוֹ אָבִיו,
וְהוּא הַיֵּלֵד שֶׁהוֹלֵךְ בְּבֵית הַמַּטְבָּחִים. חָפֵשׂ אַחֲרָיו,
וְלָקַח אוֹתוֹ וְלָמַד אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה, עַד שֶׁלְמָדוֹ מִקְרָא
וּתְפִלָּה וּקְרִיאַת שְׁמַע. אַחֵר כָּךְ לָמַד אוֹתוֹ מִשְׁנָה
וּתְלִמוּד וְהִלְכוֹת וְהַגְדוֹת, עַד שֶׁהִתְחַכֵּם יוֹתֵר, וְהִינּוּ
רַבִּי נַחוּם הַפְּקוּלִי.

וְלָמָּה קָרְאוּ לוֹ הַפְּקוּלִי? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח)
פָּקוּ פְּלִילִיָּה. שֶׁהוֹצִיא אֶת אָבִיו מֵהַדִּין שֶׁל
אוֹתוֹ הָעוֹלָם. וְכַמָּה חֲכָמֵי הַדּוֹר שֶׁיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ
נִקְרְאוּ פְּקוּלִי.

אוֹתוֹ הָאִישׁ בָּא לוֹ בַּחֲלוּם, וְאָמַר לוֹ: רַבִּי, כְּמוֹ
שֶׁנַּחֲמַתְנִי, כָּךְ יִנְחַם אוֹתְךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. שֶׁהָרִי מִן הַיּוֹם שֶׁיִּדַע בְּנֵי פְּסוּק אֶחָד, הוֹצִיאוּ
אוֹתִי מִן הַדִּין. כִּיִּן שֶׁקָּרָא קְרִיאַת שְׁמַע, הֶעֱלוּ הַדִּין
שְׁלִי בֵּין בְּיָוֶם וּבֵין פְּלִילִיָּה פֶּעַם אַחַת. כִּיִּן שֶׁקָּרָא בּוֹ
הַרְבֵּי, הֶעֱבִירוּ אֶת דִּינִי מִכָּל וְכָל.

הַיּוֹם שֶׁנִּהְיָה חָכֵם וְקָרְאוּ לוֹ רַבִּי, הִתְקִינוּ אֶת כְּסָאֵי
בֵּין הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם
שֶׁמִּתְחַדֶּשֶׁת תּוֹרָה בְּשֵׁמוֹ, מְעַטְרִים אוֹתִי בַּעֲטָרָה
עֲלִיוֹנָה, שֶׁהַצְּדִיקִים מְתַעֲטְרִים.

בְּגִלְגָּלָה זְכִיתִי בְּכָל הַכְּבוֹד הַזֶּה. אֲשֶׁרִי הוּא חֵלְקוֹ
שֶׁל מִי שֶׁשְּׂאִיר בֵּן שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה
בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בַר אַבָּא, כְּמוֹ זֶה אֵרַע
לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא.

רַבִּי נָתַן שָׁאֵל אֶת רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא יוֹם אֶחָד,
וְאָמַר לוֹ, הָאִם לְאֵלֵיהוּ הָיָה בֵּן אוֹ לֹא? אָמַר
לוֹ, דְּבַר אַחֵר הָיָה בּוֹ, וְכַתּוּב (דברי הימים א טז) אֵל
תִּגְעַע בְּמִשְׁיַחַי וּבִנְבִיאֵי אֵל תִּרְעוּ. מַה זֶה אֵל תִּרְעוּ?
אֵל תִּעֲשׂוּ עֲצָמְכֶם רְעִים וְחֻבְרִים לְנַבִּיאֵי. וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּהֶם, וְהַבְּדִילֵם מִיִּשְׂרָאֵל לְעַבְדוֹתוֹ,

בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם לֹא, הוּא הוֹלֵךְ מִיַּד לְיָד. וְכַתּוּב
(משלי יא) יָד לְיָד לֹא יִנְקָה רַע. מַה זֶה יָד לְיָד? (תהלים
כה) סוֹד ה' לִירְאָיו.

רַבִּי נַחֲמָן אוֹמֵר, וְלִנְעָמִי מוֹדַע לְאִשָּׁה אִישׁ גְּבוּר
חֵיל מִמֶּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וְשָׁמוּ בַעֲזוֹ. וְכַתּוּב (רות
ב) קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגְּאֻלָּנוּ הוּא. וְרַבִּי רַחוּמַאי אָמַר,
(אם) כָּךְ, מַה זֶה לֹא יִנְקָה רַע?

אָמַר לוֹ, לְשׁוֹטֵר שֶׁהָיָה מַלְקָה אֶת הַרְשָׁעִים, עַד
שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ עֶרְב. וְאִם נוֹתֵן, לֹא נוֹתְנִים
לְשׁוֹטֵר לְהִלְקוֹת. אָמַר לוֹ, לֹא כָּךְ! אֵלָּא בְּשַׁעַה
שֶׁיָּבֵא וַיִּתְגַּלֶּה מִי שֶׁהִחֲיָה אֶת הָאָדָם, תִּדַע אֶת זֶה.

רַבִּי זְמִירָאָה יֵצֵא לְשִׁדָּה אוֹנוּ, רָאָה אֶת אוֹתָם
הַבְּקִיעִים שֶׁבְּקִמְטֵי הַבְּלִיטוֹת שֶׁמַּעֲלוֹת
שֶׁלְהִבּוֹת. הַרְכִּין אֲזוּנוֹ, וְשָׁמַע קוֹלוֹת. אָמַר לוֹ אוֹתוֹ
הָעֶרְבִי: לֵךְ עִמִּי, וְאַרְאֶה לְךָ פְּלִיאוֹת נִסְתְּרוֹת מִבְּנֵי
אָדָם. הֵלֶךְ עִמּוֹ אַחֲרָי הַסֵּלַע, וְרָאָה בְּקִיעִים אַחֲרִים
וְשֶׁלְהִבּוֹת שֶׁעוֹלוֹת לְמַעְלָה. שָׁמַעוּ קוֹלוֹת אַחֲרִים.
אָמַר לוֹ: הַרְכִּין אֲזוּנְךָ לְכָאן. הַרְכִּין אֶת אֲזוּנוֹ, וְשָׁמַע
קוֹלוֹת שְׂאוּמְרִים וַיִּי.

אָמַר: וַדַּאי, זֶהוּ מְקוֹם מְאוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת שֶׁל
הַגִּיְהֵנִם כְּאֵן. וְעַבְרָ אוֹתוֹ הָעֶרְבִי, וְהוּא
נִשְׂאָר. בֵּינֵתִים גָּחַן לְתוֹךְ מְקוֹם אַחֵר, וְרָאָה אִישׁ
אֶחָד שֶׁהָיָה מְרִים קוֹלוֹת, וְהָיָה לוֹקָחִים אוֹתוֹ,
וּמְכַנְּסִים אוֹתוֹ לְעַמְקֵי שֶׁל מְדוּר אַחֵר, וְנִתְכַּסָּה, וְלֹא
רָאָה יוֹתֵר.

נִרְדָּם, וְרָאָה בַּחֲלוּם אוֹתוֹ הָאִישׁ. אָמַר לוֹ: מִי
אַתָּה? אָמַר לוֹ: יְהוּדִי רָשָׁע אָנִי, שֶׁלֹּא
הַשְּׂאִרְתִּי רְעוֹת וְחֻטְאִים בְּעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשִׂיתִי. אָמַר
לוֹ בַּתּוֹךְ הַחֲלוּם: מַה שָּׁמַךְ? אָמַר לוֹ: אֵינִי יוֹדַע,
שֶׁהַרְשָׁעִים שֶׁל הַגִּיְהֵנִם לֹא זוֹכְרִים שְׁמִם.

אָמַר לוֹ: שֵׁם מְקוֹמְךָ מַהוּ? אָמַר לוֹ: בְּגִלְגָּל
הָעֲלִיּוֹן הַיִּיטִי קֶצֶב, וּמִתּוֹךְ הַרְעוֹת הַרְבּוֹת
שֶׁעָשִׂיתִי שָׁם, דָּנִים אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים
בְּיוֹם וְשִׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּלִילָה. (אָמַר לוֹ: וּבֵן הַשְּׂאִרְתָּ? אָמַר
לוֹ: כֵּן).

קָם מִשָּׁם, וְהֵלֶךְ לוֹ לְגִלְגָּל הָעֲלִיּוֹן. שָׁמַע קוֹל תִּינוּק
שֶׁהָיָה אוֹמֵר, (משלי ב) אִם תִּבְקַשְׁנָה כִּכְסֵף
וְכַמְטָמִנִים תַּחֲפֹשְׁנָה אַז תִּבִּין יִרְאֵת ה'. הֵלֶךְ לְבֵית

שְׁלוֹם אָמַר ה' לְרַשְׁעִים. וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא הִכְרַתִּי אֶתְכֶם, עַד שֶׁרְאִיתִי בְּכֶם כִּנְפֵי מִצְוָה, וְשִׁמְחִתִּי. עֲכָשׁוּ שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם חֲכָמִים. יֵשְׁבוּ תַחַת הָאֵילָן. אָמַר רַבִּי יוֹדָאי, נִתְעַסַּק בְּעִבּוּדַת רַבּוּנְנוּ, וְנִפְתַּח בַּתּוֹרָה.

פְּתַח רַבִּי יוֹדָאי וְאָמַר, (דברים ו) וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ. מְזוֹת כְּתוּב, מָה הַטַּעַם? אֲלֹא אֲשַׁרְיֵהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְצַיְנִים תְּמִיד בְּמִצְוֹת, בְּשִׁבְתָּם וּבְלִכְתָּם, בְּשִׁכְבָּם וּבְקוּמָם, שִׁכְתוּב בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ.

וְשִׁיחֵיו יִשְׂרָאֵל מְעַטְרִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת, כְּדִי שִׁיִּדְבְּקוּ תְּמִיד בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שִׁכְתוּב וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם. וְכָל הַדְּבַק בְּקוּנוֹ, אֵינוֹ נִזְוֵק לְעוֹלָם.

וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׁשָׁנֵי מִלְּאֲכֵי הַשְּׂרָת מְלוּיָן לוֹ לְאָדָם, אֶחָד בִּימֵינוֹ וְאֶחָד בְּשִׁמְאָלוֹ, שִׁכְתוּב (תהלים צא) כִּי מִלְּאֲכֵיו יִצְוֶה לְךָ לְשִׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׁאֵם תְּמִיד מְצוּי בְּמִצְוָה, כְּבִיכּוֹל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֶעֱשֶׂה לוֹ שׁוֹמֵר, שְׁנֹאמַר (שם קכא) ה' שִׁמְרֶךָ.

מָה עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? נוֹטֵל מִלְּאֲךָ הַהוֹלֵךְ בִּימֵינוֹ, וּמְעַמִּידוֹ לְפָנָיו, וְהוּא עוֹמֵד בְּמִקּוּמוֹ, שְׁנֹאמַר ה' צִלְּךָ עַד יַד יְמִינֶךָ. וְאוֹתוֹ הַמִּלְּאֲךָ שֶׁהוּא מְשִׁמְאָלוֹ, מְעַמִּידוֹ אַחֲרֵי הָאָדָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל. נִמְצָא הָאָדָם נִשְׁמָר מִכָּל צְדָדָיו, מִי יוֹכֵל לְהִזִּיק אוֹתוֹ.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הָאָדָם מְצוּי בְּלֹא תּוֹרָה וּבְלֹא מִצְוֹת אֲפֵלוֹ שְׁעָה אַחַת. בְּבֵיתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמְרוֹ מִבְּחוּץ, וְהָאָדָם מִבְּפָנָיו.

וְשָׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה, פְּתַח הַמְּצִיָּן בְּמִזְוָה, אֵינִי מְזִיק וְאֵינִי שָׁטָן וְאֵינִי פִּגְעָה רַע מִתְּקַרְבֵי אֵלָיו. מִפְּנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר הַפְּתַח, אֲפֵלוֹ בְּשַׁעַת שְׁנִתָּן רְשׁוּת לְמִלְּאֲךָ הַמּוֹת לְחִבֵּל. זֹקֵף עֵינָיו, וְרוֹאֶה שְׁשֵׁם שְׁדֵי עוֹמֵד עַל הַפְּתַח, שִׁכְתוּב (שמות יב) וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנִגְףָ. לְפִיכֶךָ צָרִיךְ הָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה תְּמִיד מְצוּי בְּמִצְוֹת מְזוּזָה.

פְּתַח רַבִּי נְהוֹרָאִי בְּפָרָשַׁת צִיצִית וְדָרַשׁ, (במדבר טו) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כִּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדִרְתָּם.

וְהַכְּנִיסָם בְּהִיכְלוֹ, קַל וְחֹמֶר מִי שֶׁהוּא מִלְּאֲךָ בְּשָׁמַיִם, אֶתְּהָ שׁוֹאֵל עָלָיו?!

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר, מִשְׁבֵּט גָּד הָיָה. רַבִּי נְהוֹרָאִי אָמַר, אֲלֵיָהוּ, דְּבַר אַחַר הָיָה בוֹ, שִׁכְתוּב (משלי ל) מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיִּרַד. מִי עָלָה שָׁמַיִם – אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, זֶה אֲלֵיָהוּ. וַיִּרַד – מִקְּדָם לְכֵן.

וְקִשָּׁה מְרַבִּי אֱלֵעָזָר עַל רַבִּי אֱלֵעָזָר, שְׁאָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, אֲלֵיָהוּ זֶה פְּנִחָס. אִם בְּשִׁבִיל שִׁקְנָא לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – זֶה קִנָּא וְזֶה קִנָּא! לֹא כֵּן, שְׁאָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, כְּתוּב (מלכים א-מט) קִנָּא קִנָּאתִי. קִנָּא בְּשָׁטִיִם, וְקִנָּאתִי כָּאֵן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: עַד מָתִי אֶתְּהָ מְקַנָּא לְשָׁמַיִ?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, מִי עָלָה שָׁמַיִם – זֶה אֲלֵיָהוּ, שִׁכְתוּב (מלכים ב-ב) וַיַּעַל אֲלֵיָהוּ בְּסַעְרַת הַשָּׁמַיִם. וַיִּרַד – זֶה יוֹנָה, שִׁכְתוּב (יונה א) וַיּוֹנָה יָרַד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וְגו'. לְקַצְבֵי הָרִים יִרְדֵּתִי. מִי אֶסְפֵּי רוּחַ בְּחִפְנָיו – זֶה מֹשֶׁה.

מִי צָרַר מַיִם – זֶה אֱלִישֶׁעַ, שֶׁרָפָא הַמַּיִם בִּירִיחוֹ. בְּשִׁמְלָה – בְּכַח שִׁמְלָתוֹ שֶׁל אֲלֵיָהוּ. מִי הָקִים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ – זֶה אַבְרָהָם, שִׁכְתוּב (בראשית א) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, בְּאַבְרָהָם.

מָה שְׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אֲדוֹן שֶׁהִבִּיא הַלָּלוֹ לְעִבּוּדָתוֹ? ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ. וּמָה שֵׁם בְּנוֹ? יִשְׂרָאֵל, שִׁכְתוּב (שמות א) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי נַחֲמָן אוֹמֵר, כָּל זֶה בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר.

רַבִּי נְהוֹרָאִי וְרַבִּי יְהוּדָאי נִפְגְּשׁוּ תַחַת אֵילָן אֶחָד בְּשָׂדֵה, וְהָיוּ יוֹשְׁבִים. בֵּינֵיהֶם רָאוּ רֶוֶק אֶחָד שֶׁבָּא וְטָעָה בְּשָׂדֵה. אָמַר רַבִּי יוֹדָאי: אוֹ שְׁטוּעָה אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּשָׂדֵה, אוֹ שֶׁהוּא לְסֻטִים, אוֹ שֶׁפּוֹחַד מְעַמְּנוֹ.

(אמר רבי נהוראי: השכינה אצלנו, קום! קמו. הרימו לו קול. פינן שראה אותם, קרב אליהם).

אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאִי: מִי אֶתְּהָ? אָמַר לוֹ: מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא שְׁאֲלִיתִי אֶתְכֶם בְּשָׁלוֹם, לֹא הִכְרַתֶּם אוֹתִי. אֲנִי יְהוּדִי, וְטָעִיתִי כָּאֵן בְּשָׂדֵה הַזֶּה, וְלֹא שְׁאֲלִיתִי עֲלֵיכֶם, שְׁאֲמַרְתִּי שְׁמָא הֵם רַשְׁעִים, וְכָתוּב (ישעיה מח) אֵינִי

וּבְשִׁיּוּצָא אָדָם מְשַׁעַר בֵּיתוֹ, יוֹצֵא בְתַפְלִין, שְׁהֵם הַכֶּלֶל שֶׁל זְכוֹר, וְיִצְיִית עִמָּם, שְׁהִיא שְׁמור, וּפּוֹגֵשׁ בְּמִזְוָה בְּשַׁעַר בֵּיתוֹ, שְׁהוּא כֶּלֶל זְכוֹר – הַיִּצְיִית מִשְׁלִימָה לוֹ לְכֶלֶל שֶׁל שְׁמור.

וְאִם תֹּאמֶר, הֲרִי יִצְיִית לֹא עוֹמֶדֶת בְּפִתַח? אִיךָ עוֹמֵד זְכוֹר לְבָדוֹ, וְהֲרִי שְׁנִינוּ שְׁזָכוֹר וְשְׁמור הֵם יחד? אֵלָּא, מִזְוָה כּוֹלֶלֶת זְכוֹר וְשְׁמור. שְׁנִינוּ זְכוֹר וְשְׁמור בְּדַבּוּר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, וְהֵם יחד. וְהַמִּזְוָה כֶּלֶל שֶׁל שְׁנֵיהֶם, הַכֶּלֶל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה יחד.

הַתַּפְּלִין לְמַעְלָה – כֶּלֶל זְכוֹר. תַּפְּלִין שֶׁל יָד – שְׁמור, כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הָעֲשִׂיָּה אֵין כְּתוּבָה אֵלָּא בְּיִצְיִית, שְׁהִיא שְׁמור, וְהַכֶּלֶל הוֹלֵךְ יחד. בֹּא אוֹתוֹ הַרוּק וְאָמַר, בְּמָקוֹם הַזֶּה נִמְצְאִים רֵאשִׁים, מִי יְכוּל לְדַבֵּר?

פְּתַח וְאָמַר, (רות ב) וּלְנַעֲמִי מוֹדַע לְאִשְׁהָ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמֶּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וְשָׁמוֹ בַעַז. מְגַלֶּה זֶה לֹא הָיָה לָהּ לְהַתְחִיל אֵלָּא מִפְּסוּק זֶה.

שְׁנִינוּ, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְבְרֹא הָעוֹלָם, הָיָה מְחַרֵּט הָעוֹלָם לְפָנָיו, וְלֹא הָיָה עוֹמֵד, עַד שֶׁבְּרָא הַתְּשׁוּבָה. כִּיֵּן שֶׁבְּרָא הַתְּשׁוּבָה, בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהָעֵמִידוֹ עַל עֵמִדוֹ, עַל עַמּוּד אֶחָד. מֶה הוּא? הוּא צְדִיק יְסוּד עוֹלָם.

כִּיֵּן שֶׁבְּרָא הַתְּשׁוּבָה, הַתְּנוּצֵץ אור מְמַנֶּה, וְהָאור הַהוּא הַבְּהִיר וְהָאִיר מְסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, וְבוֹ נְבְרָא הָעוֹלָם. רָאָהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִסְתַּכַּל בְּרִשְׁעִים הָעֲתִידִים לְבֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּגְנָזוּ לְעוֹלָם הַבֹּא לְצַדִּיקִים.

וְאִם תֹּאמֶר, הוֹאִיל וְהוּא עֲתִיד לְגַנְזוֹ, לְמָה בְּרָאוֹ? אֵלָּא כְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אור זֶה, לֹא בְּרָאוֹ אֵלָּא לְבְרֹא בוֹ אֶת הָעֵפֶר (הָעוֹלָם). וְנִסְתַּכַּל וְרָאָה שְׁעֲתִידִים רִשְׁעִים לְבֹא, וּגְנָזוּ לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבֹּא. וְעוֹד הַיּוֹם, אָף עַל פִּי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גְנָזוּ, בוֹ הָעוֹלָם מִתְקִים.

בֵּן יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ? אֵלָּא אָמַר, בְּאוֹר אַחַר הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. וְהוּא כְּמוֹ חוֹט הַיּוֹצֵא מֵאוֹר גְּדוֹל, וְהָעוֹלָם בוֹ מִתְקִים. וְהוּא עַמּוּדוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁנֶאֱמַר (משלי י) וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם.

וּמִמֶּנּוּ הַשְּׁתִּיל וְיִצֵּא זְרַע דָּוִד עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שְׁנֶאֱמַר (תהלים כב) זְרַע יַעֲבֹדֵנוּ יִסְפֵּר לָהּ לְדוֹר. הוּא

מֶה שׁוֹנֶה שְׁכָאן וּבִשְׁבַת לְדוֹרְתָם חָסֵר, שְׁכָתוּב (שמות לא) לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבַת לְדוֹרְתָם, חָסֵר

שְׁשִׁינּוּ, תְּקַנּוּ פְּרִשְׁת צִיּוּת בְּקְרִיאת שְׁמַע. וּבְדִירְתוֹ שֶׁל אָדָם נִמְצָא פְּרִשְׁת קְרִיאת שְׁמַע, חוּץ מִפְּרִשְׁת צִיּוּת, שְׁחָסֵר מִשָּׁם. בְּמָה נִשְׁלָם? אֵלָּא כְּשֶׁאָדָם מִתְעַטֵּף בְּבֵיתוֹ בְּצִיּוּת, וְיוֹצֵא בוֹ לְפִתְחוֹ, הֲרִי נִשְׁלָם.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַח בוֹ, וּמִלֶּאךָ הַמּוֹת זֶה מִשָּׁם, וְהֵינּוּ לְדוֹרְתָם, שְׁיִהְיֶה שְׁלָם. וְיִצֵּא מִפְּתַח בֵּיתוֹ בְּמִצְוָה זֶה, וּמִלֶּאךָ הַמִּשְׁחִית זֶה מִשָּׁם, וְנִצּוֹל הָאָדָם מִכָּל נֶזֶק. מִנֵּיֵן לָנוּ? מִמָּה שְׁכָתוּב מִזְזוֹת, מֵאוֹתִיוֹתָיו מִשְׁמַע: ז"ז מוֹר"ת. שְׁלֹא נִתֵּן לוֹ רִשׁוֹת לְחַבֵּל, וְזֶה מִפְּתַחוֹ.

בְּשְׁבַת, שְׁכָתוּב לְדוֹרְתָם, מָה הַטַּעַם? מִפְּנֵי שְׁכִיּוֹן שְׁקַדְשׁ הַיּוֹם, דִּירְתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּנֵר דְּלוּק, וְשִׁלְחָן עָרוּךְ, וּמִטָּה מִמְצַעֶת, וְדִירְתָן מִתְקַנְת כְּדִירְת חֲתָן לְקַבֵּל בוֹ הַכֶּלֶה. וּמָה הוּא? שְׁבַת הִיא כֶּלֶה, וְלַעוֹלָם אֵין מְכַנְיִסִין אוֹתָהּ אֵלָּא בְּדִירָה מִתְקַנְת לְכַבוֹדָהּ, כְּפִי הָרְאוּי לָהּ. וְעַל זֶה כְּתוּב לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבַת. וְכָתוּב לְדוֹרְתָם, לְהַכְנִיֵס בָּהּ כֶּלֶה קְדוּשָׁה לְדִירְתָהּ וְלִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ.

בְּשַׁעָה שְׁקַדְשׁ הַיּוֹם, וְכִלָּה זֶה בָּאָה, וְאִינָה מוֹצְאָה דִירָה מִתְקַנְת וְשִׁלְחָן עָרוּךְ וְנֵר דְּלוּק – כֶּלֶה זֶה אוֹמְרָת: אֵין דִירָה זֶה מִיִּשְׂרָאֵל. בִּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתוּב, אֵין זֶה מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין דִירְתוֹ לְקַדְשָׁהּ. עַל כֵּן צָרִיךְ הַפֵּר קְדוּשָׁה בְּבֵית. וְעַל זֶה כְּתוּב לְדוֹרְתָם, בְּשְׁבַת וּבְצִיּוּת.

אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, אֲנִי מַעֲיֵד עַל מִי שְׁיוֹצֵא מְשַׁעַר בֵּיתוֹ בְּעִטּוּף שֶׁל מִצְוָה, וְתַפְּלִין בְּרֵאשׁוֹ, בְּשַׁעָה שְׁיוֹצֵא בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים, מִזְדַּמְנַת עָלָיו שְׁכִינָה, וְשְׁנֵי מִלְּאָכִים שְׁעוֹמְדִים עָלָיו, אֶחָד מִיְּמִין וְאֶחָד מִשְׂמָאל, וְכִלְמֵי מְלוּיִם אוֹתוֹ עַד בֵּית הַכְּנֶסֶת וּמִבְּרָכִים אוֹתוֹ. וּמִקְטָרְג אֶחָד שְׁעוֹמֵד לְפָנָי פִּתְחֵי הָאָדָם הוֹלֵךְ מֵאַחַרֵיהֶם, וְעַל כְּרַחוֹ מִשִּׁיב וְאוֹמֵר אָמֵן.

זְכוֹר וְשְׁמור – הַכֶּלֶל שֶׁל הַתּוֹרָה. זְכוֹר הִיא פְּרִשְׁת מִזְוָה. וְאִם תֹּאמֶר, מִזְוָה בְּנְקֵבָה מְדַבֵּר – כִּךְ הוּא וְדָאֵי. אֲבָל הַפְּרָשָׁה הַזֶּה, זְכוֹר כְּלוּל בְּנְקֵבָה. שְׁמור הוּא יִצְיִית.

א"ת האו"ר - בגימטריא תור"ה, שנקראת לקח טוב. ואף צדיק נקרא טוב כמותו, שכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב. וזהו קרוב, והקדים לאותו הטוב של צדיק. ועל זה כתוב קרוב ממני, שאני והוא טוב. ועל זה, אם יגאלך טוב יגאל, שהוא קרוב ממני, הוא שהתחיל והקדים והתעורר להתחבק בראשונה, והרי הוא קרוב, שכתוב (בראשית כט) וישק יעקב לרחל.

ולנעמי מודע לאישה, מודע לה היה צריך להיות, שהרי המלך שהשלוש שלו שנינו. מי המלך שהשלוש שלו? צדיק.

אלא כמו העולם הבא, לא בא ולא מתגלה אלא מאותה המחשבה העליונה שעומדת עליו, אף כאן צדיק באותו הגון ממש של אותה מחשבה עליונה. ומה שמו? אלימלך. כמו שהמלך העליון שמח אל העולם הבא ושולט עליו, אף כאן הצדיק נודע ומכר אליו, לשמח ולהיות לאותו המלך התחתון, באותו הגון ממש.

ועל כן נקרא בע"ז, בו הוא תקיף לטל את כל ענוגי הגוף וכל יפי הגוף, ונכנס לשם. ומהו מכניס לשם? כל זרעו של דוד, וכל תקוני המלכים ומצוות התורה, ועל כן בו הוא תקיף ולא חלש. חי לעולמים, להיות בע"ז לטל כל התשוקות וכל הענוגים וכל יפי הגוף, ונותן לה.

ובעת התחילה רות להתקרב (להבנות) בעולם מעט מעט, עד שהתחברה עם בעז. וכן הקיום של המגלה הזו - נעמי ובעז ורות הם.

כתוב (בראשית ה) ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים, מתוך העולם הזה של בני אדם. ונמשך חנוך מעט מעט, עד שנעשה מה שנעשה, ושהה במקומו כראוי. מטטרו"ן הגדול וחק, הממנה של הפנים, (מ"ט הרים גדולים, ממנו נכנעים) שממנו מזדעזעים עליונים ותחתונים, ושליטים ושמשים עליונים שקרובים לו, לשלט ולהוציא ממנו כח ועטרות קדושות.

אף כאן גם כמו זה משך הקדוש ברוך הוא את רות אחריו, ונטלה משאר העמים, וקרב אותה אליו, להוציא ממנה צבאות ומחנות קדושים.

שנאמר (שם פט) וכסאו כשמש נגדי. וכל זרעו של דוד, מצדיק זה יצא. כענין זה - (משלי טז) כל פעל ה' למענהו.

כתוב ולנעמי מודע לאישה, מכאן היה ראוי להתחיל מגלה זו! אמר לו רבי נהוראי, פתח פיה, שהרי הדברים הללו חדשים עתיקים הם מהיום שנברא העולם.

אמר לו, מה שמך? אמר לו, אמר הדברים הללו, ואחר כך אמר מה שמי. אמר רבי יודאי, השכינה עמנו, ומשראיתי אותך שדבריה שותקים, והערתי לך אמר - ברוך תהיה!

אמר להם, רות ונעמי ובעז, שלשתם בדיוקן החשיבות של הדרגות העליונות עומדים, וזרע דוד מתוך דיוקן האילן נשתל בעולם.

נעמי, כמו שנאמר ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. ועל השם הזה נשתל אותו השם בעולם. מי זה נעם ה' ? זו התשובה, כמו שנאמר (תהלים כז) לחזות בנעם ה', זו תשובה, והעולם הבא. ולבקר בהיכלו - זה עולם אחר למטה.

רות בדמות של העולם התחתון, שמרוה לקדוש ברוך הוא תמיד בשירות ותשבחות. רות, על שם תור, שמשנה בקולו מכל שאר הקולות - אף כנסת ישראל משנה בקול בתשבחת מכל שאר הקולות. (ששברה יותר) התור הזה נותן שני קולות יחד, אחד עליון ואחד תחתון, והכל יחד - אף כנסת ישראל מתעוררת למעלה ומתעוררת למטה, והכל בפעם אחת ובקול אחד.

והינו שכתוב, (שם פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. אל תחרש, מלהתעורר למעלה. ואל תשקט, מלהתעורר למטה, הכל יחד.

בע"ז בדיוקן עליון, צדיק, גבור, שומר ברית. והתגבר על יצרו, ונקרא גבור חיל, ודאי שצדיק היה.

ואם תאמר, וכי מי קרוב לכנסת ישראל? זה צדיק! והרי כתוב, יש גואל קרוב ממני, ומי הוא? אלא ודאי גואל קרוב ממני זה האור הראשון שנקרא טוב, שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב.

שְׁמַעוּ בת קול שְׁהִיְתָה אוֹמֶרֶת: צְאוּ מִכָּאן, שְׁהִירִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי כָּאן, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר – וְהוּא מְבַטֵּל. הִיָּה שֵׁם רַבִּי חֲנִינָא. כָּא וְאָמַר לְרַבִּי מַאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי מַאִיר, מִי יְכוּל לְעַמְד בְּשַׁבְחוֹ אִם לֹא (גְדוּל) כְּמוֹ מֹשֶׁה?

פָּתַח וְאָמַר, (כמדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים (עָלֶיהָ) קְטֹרֶת. וְכָתוּב (שם) וַיִּקַּח אֱהֲרֹן וְגו'. וְכָתוּב (שם) וַהֲנִיחָה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמַּגֵּפָה. כָּל זֶה צָרִיךְ לוֹ לְמֹשֶׁה לְטָרַח. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי בְּמַאֲמָרוֹ – הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר, וְהוּא מְבַטֵּל אֶת הַמַּגֵּפָה.

אָמַר לָהֶם רַבִּי יִיסָא, הוּאִיל וְהַתְעוּרְרָתִי בַּדְּבָרִים הַלְלוּ שֵׁל רוּת, נִתְעַסַּק בַּדְּבָרִים הַלְלוּ הָעֲלִיּוֹנִים שֵׁל חֲכָמָה, אָמַרְתִּי, שְׁהִירִי רוּת הִיְתָה כְּשֶׁרָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹדָאֵי, אָף עַל גַּב שְׁהִיְתָה כְּשֶׁרָה, לֹא נִכְרָה כְּשֶׁרוּתָהּ, עַד שְׁדַבְּקָה בְּאוֹתוֹ הַצְדִּיק.

כָּא וַרְאָה, כְּשֶׁרָה מִכָּל הָאֲמוֹת רוּת. מָה אָמַר לָהּ בְּעֵז? (רוּת ב) אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֵה אַחַר גּוֹ', וְכֵה תִדְבְּקִין עִם נַעֲרָתִי. מָה הִיא אָמְרָה? גַּם אָמַר לִי עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִדְבְּקִין. כִּיִּין שְׁרָאָתָה חֲמוּתָה כֶּף, אָמְרָה לָהּ, לֹא כֶּף, טוֹב בְּתִי כִי תִצְאֵי עִם נַעֲרוֹתַי וְלֹא עִם הַנְּעָרִים.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, חַס וְחִלְלִילָה לְצַדִּיקָת הַזֶּה מְדַבְּרִי גְנָאֵי, כְּשֶׁרָה הִיְתָה. שְׁפָךְ אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב וַיֹּאמֶר לָהּ בְּעֵז הַלּוֹא שְׁמַעַת בְּתִי אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֵה אַחַר. מָה כְּתוּב לְמַעְלָה? (שם) אֲלֹכָה נָא הִשְׁדָּה וְאֲלֹקְטָה בְּשַׁבְּלִים. מְלַמֵּד שְׁנִצְנִיצָה בְּהַ רוּחַ הַקְדוּשׁ. אֲלֹכָה נָא הִשְׁדָּה, מִי הִשְׁדָּה? דְּקַדְקָה בְּאֵמוּנָה רַבָּה. וּמָה הוּא? הוּא הִשְׁדָּה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה'. וְהוּא שְׁדָה שֵׁל הַתְּפוּחִים הַקְדוּשִׁים.

מָה כְּתוּב? וַיִּקַּר מִקְרָהּ. וּבְבַלְעָם כְּתוּב, (כמדבר כג) וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם. וַיִּקַּר, בְּלִשׁוֹן קָרִי וְטַמְאָה. וְכָאן שְׁנָה וְאָמַר וַיִּקַּר מִקְרָהּ, כָּאן בְּלִשׁוֹן כְּבוֹד, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (תהלים לו) מָה יִקַּר חֲסִדָּךְ אֱלֹהִים. וּמָה יִקַּר נִפְגַּע בְּהַ? חֲלָקַת הִשְׁדָּה וְגו', הַחֲלָק שֵׁל הִשְׁדָּה הַזֶּה שֵׁל הַצְדִּיקִים, וְשֵׁם הַלְכָה, וּנְכַסְסָה לְחֲלָק אַחַד, וְלִמְדָה דְרָכִיו, וְהַכִּירָה בּוֹ

אֶת חֲנוּךְ עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזִמְן שְׁנִטְלוּ מִמְּקוֹמוֹ, תִּפְקִידוֹ בְּדַבְּקוֹת כְּרָאוּי, בְּעֵטוֹר שֵׁל הָרוּחַ הָעֲלִיּוֹנָה. וְקָרָא לוֹ נַעַר. וּבִשְׁבִילוֹ כָּל נַעֲרָה כְּתוּב נַעַר. וְעוֹמֵד (לְרוּחַ) אֲצֻלוֹ עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן. אֵל הָעֲלִיּוֹן, בְּאוֹתָהּ (מֵאוֹתָהּ) הָרוּחַ הָעֲלִיּוֹנָה. הַתַּחְתּוֹן כָּלוּל בְּאוֹתָהּ (מֵאוֹתָהּ) הַתַּכְלָלוֹת, שְׁנִכְלָל מִצַּד הַכְּלָה הַכְּלוּלָה שְׁנִטְלָה מִלְמַטָּה.

וְעַל כֵּן שְׁלִטוֹנוֹ בְּשָׁנֵי צְדָדִים, אֲחוּזוֹ לְמַטָּה וְאֲחוּזוֹ לְמַעְלָה. כְּתוּב (משלי כב) חֲנוּךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרָכּוֹ גַם כִּי יִזְקִין לֹא יִסוּר מִמֶּנָּה. חֲנוּךְ לְנַעַר, זֶה הוּא מִטְטְרוּ"ן, שְׁמִשְׁךְ אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְמַטָּה, וְהִנְהִיג אוֹתוֹ עַל פִּי (אֵל הַתַּחְתּוֹנִים) דְרָכּוֹ, לְפִי דְרָכּוֹ שְׁלִמְטָה. אוֹ גַם עַל פִּי דְרָכּוֹ, בְּדֶרֶךְ שְׁאָדָם רוּצָה לִילְךְ – מוֹלִיכִים אוֹתוֹ. גַּם כִּי יִזְקִין, שְׁכָתוּב (תהלים לו) נַעַר הִיְתִי גַם זָקֵנְתִי. וְשִׁנִּינוּ, הַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁר הָעוֹלָם אָמְרוּ. וְעַל זֶה, גַּם כִּי יִזְקִין לֹא יִסוּר, וְלֹא יִסוּר מֵאוֹתוֹ הַדְרָךְ, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ לְמַטָּה.

וְאֲנִי שְׁמַעַתִּי מִרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁמַפְרֵשׁ אוֹתָהּ בְּצוּרָה הַזֶּה, וּמִכָּאן הַכֹּל נִשְׁמַע. כְּכוֹ רַבִּי נְהוֹרָאֵי וְרַבִּי יוֹדָאֵי וְאָמְרוּ, מִי שְׁרוּאָה אֶת זְנָבוֹ שֵׁל הָאֲרִיָּה וּפּוֹחַד, כָּל שְׁכֵן מִי שְׁרוּאָה אֶת הָאֲרִיָּה מִפֶּשׁ.

קָמוּ וּנְשַׁקוּהוּ. אָמַר לָהֶם, שְׁמִי יִיסָא הַקָּטָן. אָמְרוּ, וְדָאֵי שְׁזָה רַבִּי יִיסָא הַקָּטָן, שְׁמַתְחַבֵּק (מִתְחַבֵּק) תְּמִיד מֵעַפְר הַבְּשָׁמִים שֵׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאֵי.

פָּתַח רַבִּי נְהוֹרָאֵי וְדָרַשׁ, (שיר ז) וְחַפְּךָ כִּיִּין הַטוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישְׁרִים. וְחַפְּךָ – אֵלוֹ תִלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁהֵם כִּיִּין הַטוֹב. מָה יִין הַטוֹב עוֹמֵד בְּכָאן וְרִיחוֹ הוֹלֵךְ לְמִרְחוֹק – אָף תִּלְמִידֵי חֲכָמִים הֵם בְּמָקוֹם אַחַד, וְתוֹרָתָם הוֹלְכַת לְמִרְחוֹק בְּכָל מָקוֹם. וְאִתָּה כְּשֶׁהֵם בְּקִבְר, שְׁפִתוֹתֵיהֶם רוּחְשׁוֹת תוֹרָתָן. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) דוֹכַב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים. כָּל שְׁכֵן בְּמָקוֹם שְׁעוֹמְדִים עִמּוּדֵי עוֹלָם עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה, שְׁהִירִי אֶפְלוֹ מִלְאֲכֵי הַשְּׂרַת אֵינן לָהֶם כַּח לְעַמְד לְפָנֶיהֶם.

שְׁהִירִי פַּעַם אַחַת הִיָּה דְבַר בְּלוּד. כָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי לְעִיר. אָמְרוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, מָה נַעֲשֵׂה? קָם וְעָבַר בְּעִיר, וְרָאָה בְּנֵי אָדָם מַתִּים. אָמַר, כָּל זֶה בְּעִיר, וְאֲנִי כָּאן?! גּוֹזְרֵנִי שְׁיִתְבַּטֵּל.

ולברך אותה. ועל זה היא כלה כלולה מכל ששת הצדדים (ומשום כך כאשר ראה אותה העולם הבא, בכל אלו ששת הצדדים אמרה היא).

יהי מכירך ברוך (רות ב). (מי ברוך? זה שלמה, המלך שהשלום שלו. ועל זה, (מלכים-א ב) והמלך שלמה ברוך). בשם הזה תהיה מברכת מכל ששת הצדדים הללו. ואז היא, העולם הבא, נותנת לה תוספת ברכות על אותן שיש לה. זהו שכתוב (רות ב) ותוצא ותתן לה את אשר הותרה משבעה. זו תוספת קדושים וברכות.

גם כי אמר אלי עם הנערים אשר לי תדבקין (שם). שהרי תשוקתה להדבק תמיד עם הנערים, אלו הפרובים הקדושים, שכל תשוקתה בהם. הדבר הזה הוא בסוד קדוש.

ואם תאמר, דבר כוזב אמרת, והרי הוא אמר וכה תדבקין עם נערתי, ולא אמר עם הנערים? אלא השם שנקרא כה, אינו אלא כשמתקרבת (כשמתקנת) על שני הפרובים, לקבל ברכות בסוד של עשרים וחמש אותיות היחוד, שהן (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הרי עשרים וחמש אותיות היחוד בתקון של הפרובים, שפיון שנתקנה בהן, אז נקראת כ"ה, ואז אמר וכ"ה תדבקין. ועם כל זה - עם נערתי, שהכל הצטרף, שלא להשאירן זכרים ונקבות.

וגם לא תעבורי מזה. רבי ייבא סבא אמר כך, מלמד שהראה לה פרובים. ויש בספרו של אדם, שאף על גב שנחרב בית המקדש, שלא תזוז מפרוב אחד לעולמים. כמו זה, זהו שכתוב (רות ב) וגם לא תעבורי מזה, לא תזוזי מאחד מהם לעולמים.

ועל זה היא אמרה עם הנערים, אותם שני הפרובים, תדבקין ודאי. וכן עם אותם המרכבות הנקבות, כמו שנאמר (שם) עיניך בשדה אשר יקצרון והלכת אחריהן. הפסוק הזה בא להדרש. אבל עיניך, הם עיני ה' משוטטות בכל הארץ. בשדה אשר יקצרון, שהואיל שמשוטטים בכל העולם, והלכת אחריהן לדעת.

הלוא צויתי את הנערים לבלתי נגעך, שהרי הפרובים לא שוככים לעולמים, כדי לינק

מאותם הקוצרים. ומי הם? תלמידי חכמים, שנקראים קוצרי השדה.

בינתים, והנה בעז בא. הצדיק בא, בא טעון ברכות, וכמה קדשות. ויאמר לקוצרים, מי הקוצרים? למעלה הם בית הדין, הסנהדרין הגדולה של שם. ה' עמכם, פעת נתן להם ברכות וקדושים, והם אומרים יברכה ה', נותנים לו תקף לשאב ממקור החיים, מתוך העולם הבא.

למי הנערה הזאת? תשוקתו לשאל עליה, שאהבתו בה. וכך אמר המנורה הקדושה רבי שמעון, המגלה הזו רמז לתורה שבכתב ותורה שבעל פה ולעולם הבא. שהרי התעוררה לצדיקים סוד התורה שבכתב, להתחבר עם תורה שבעל פה. ומשום כך תקנו רבנן את המגלה הזו בשבועות, בזמן מתן תורה.

הלא שמעת בתי אל תלכי ללקט בשדה אחר (רות ב). אלו הם המרכבות הקדושות שבחר לו יעקב הקדוש, העדרים הקדושים, שאין מתערבים עם אחרים, כמו שנאמר (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. ועל זה, לא תלכי ללקט בשדה אחר, לא תתרחץ במלכות אחרת ובמרכבות אחרות. וגם לא תעבורי מזה, מהכתרים הללו שלך, אל תזוזי לעולמים. ומזה לא תזוזי מבעלך. וממנו לא תזוז ממנו לעולמים.

וכה תדבקין עם נערתי (רות ב). רבים הם שמותיה, ואחד מהם "כה", כמו שנאמר (תהלים קמה) וחסידך יברכו כה. וכה תדבקין, עם אלו המרכבות, העלמות שנבראו (שנבחרו לה) להדבק בהן.

מיד, וימד שש שערים וישת עליה. נטל קו מדה האחד, ועשה מדידה, ומדד ששה צדדים שראויים לה להאחז ביחוד שלהם, ונתן לה אוצרות ומתנות, שהרי בלי אלו לא יכולה להכניס לעולם הבא.

זהו שכתוב (רות ג) שש השערים נתן לי כי אמר אל תבואי ריקם אל חמותך. שש שעורים - אלו ששה צדדים עליונים שהעולם הבא עומד עליהם. עולם הבא שעורים, כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם. וישת עליה, שם עליה להנהיגה

אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שְׁנֵאֵיכֶם – אֵלּוּ בְּנֵי עֵשׂוֹ וּבְנֵי יִשְׁמַעֵאל וְשָׂאֵר הָעַמִּים. מְנַדִּיכֶם – מִי מְנַדֵּה אֶת מִי? אֵלֶּא הֵם בְּנֵדוּי מַכֶּם, שְׁלֹא תֹאכְלוּ עִמָּהֶם, וְלֹא תִשְׁתּוּ עִמָּהֶם, וְלֹא תִקְרְבוּ אֵלֵיהֶם. וְעַל זֶה הֵם מַכֶּם בְּנֵדוּי.

דָּבָר אַחַר, מְנַדִּיכֶם – בְּגִלוּתְכֶם, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (איכה ה) סוּרוּ טָמֵא קְרָאוּ לָמוֹ. וּמָה הֵם אוֹמְרִים? לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה', בְּשִׁבְלֵנוּ וּבִשְׁבִיל נַפְשֵׁנוּ יִכְבַּד ה', וְכָל כְּבוֹדוֹ בְּשִׁבְלֵנוּ הוּא. וּכְשִׁישְׂרָאֵל מִתְעוֹרְרִים, וּמְחַפִּים בְּכָל יוֹם לְשִׁמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵם לֹא מַאֲמִינִים כָּלֵל, וְאוֹמַר נִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם, בְּזִמְנֵי שִׁיּוּרְדַת אוֹתָהּ הַשְּׁמִחָה שְׁלָכֶם. וְהֵם יְבוֹשׁוּ, כְּמִי שֶׁתּוֹלָה סְרַחְוֹנוֹת בְּאַחֲרֵים.

בְּמִדּוֹר שֶׁל בֵּית הַגְּרָן יֵשׁ עֲשִׂיר אֶחָד וְהוּא אֶחָד, וְהֵם שְׁנִיִּם, וְיִחַד הָיוּ. וְכָל הָעֲטוּרִים וְהַשְּׂמוֹת שֶׁל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, אֵף כֶּף לָהֶם, בְּלִי הַתְּהַפְּכוֹת שְׁלֹרַע, שְׁעוּמָדִים תְּמִיד לִפְנֵי פֶתַח בֵּית הַמִּלָּךְ, מְחוּץ לְסוּד הָאֱמוּנָה. אוֹתוֹ דָּבַר ה' נִקְרָא שֵׁם טוֹב, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (קהלת ז) טוֹב שֵׁם. ה' הוּא טוֹב.

אוֹתוֹ הַצֵּד הָרַע הֵם שְׁנִיִּם, זָכָר וּנְקֵבָה, וְהֵם מְחַבְּרִים, וְהַשְּׂמוֹת שְׁלָהֶם בְּהַפֵּךְ שֶׁל רַע, אֱלֹהִים אַחֲרִים, אֵל אַחַר, שֵׁם רַע. אוֹתָהּ הַנְּקֵבָה כֶּף נִקְרָאת, בְּחִבּוּר שֶׁל זָכָר שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּהּ, שְׂאִין נִפְרָדִים.

וְהַמְּמַנִּים עַל שְׂאֵר הָעַמִּים, וְלֹא מְשׁוּם הַשֵּׁם שְׁלָהֶם, אֵף עַל גַּב שֶׁהִיא נוֹדֶדֶת וּמְרַחֶקֶת מִמֶּנּוּ, הִיא עִמָּהֶם בְּגִלוּתָם. וְלֹא יוֹדְעִים שֶׁהֵנָּה בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ הֵם מְתַגַּבְּרִים, שֶׁהִיא מְזִינָה וּמְחַזְּקַת אוֹתוֹ הַשֵּׁם הָרַע בְּחֻטְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר, (שיר א) שְׁמִנִי נֹטְרָה אֶת הַכְּרָמִים. וְאֶפְלוּ בְּזִמְנֵי שְׁשׁוּלְטִים, אוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הָאֱמוּנָה נוֹטֵל וְנוֹתֵן חֵלֶק עֵצֶם לְכָלֵב, וּמִמֶּנּוּ נִזְוָנִים הָרָשָׁעִים.

סדר הלימוד ליום כט אב [יום 324 בשנה]

מָה כְּתוּב? (רות ב) וַיֹּאמֶר לָהּ בַּעַז לַעֲת הָאֶכֶל. בְּזִמְנֵי שֶׁהִיא הִתְתַּקְּנָה מִתּוֹךְ תַּחְתּוֹנִים וְעֲלִיוֹנִים. מִהִתְתַּחְוֹנִים – בְּקַרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת, וּתְפִלוֹת, וּרְצוֹן הָרְצוֹן, שְׁעוֹלָה מִן הַתַּחְתּוֹנִים. מִהֲעֲלִיוֹנִים –

מִמֶּנָּה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (ישעיה סו) לְמַעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מְזִיז כְּבוֹדָהּ. וּבִאֲוֹתוֹ הַזִּמְנֵי שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת אַחַר הָעֵינִים לְרֹאוֹת אֶת כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, אוֹתָם הַפְּרוּבִים אֵין קָרְבִים אֵלֵיהָ, וְלֹא מִתְעוֹרְרִים לֵינֵךְ מִמֶּנָּה.

וְצִמִּית וְהִלְכֵת אֵל הַכְּלִים. וְצִמֵּת, כְּשֶׁתִּשְׁוֹקֶתָךְ לֵינֵךְ מִסוּד הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּהִתְעוֹרְרוֹת אוֹתָם הַפְּרוּבִים, וּבִשְׁבִילָם הִיא מְשַׁקֵּית מִהֶשְׁקָאָה הָעֲלִיוֹנָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב וְשִׁתִּית מֵאֲשֵׁר יִשְׂאֲבוּן הַנְּעָרִים, אוֹתָם הַפְּרוּבִים. אֵל הַכְּלִים – אוֹתָם הַמְּקוֹרוֹת הָעֲלִיוֹנִים שְׁנִקְרָאִים פְּנִים גְּדוֹלוֹת.

עַד כָּאֵן הַדְּבָרִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁל עֵתִיק וּקְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה בְּדְבָרִים שֶׁל הַמְּגֻלָּה הַזֹּאת, וְהַכֵּל בְּדִיוֹקָן עֲלִיּוֹן וְסוּדוֹת נִסְתָּרִים. קָמוּ וּנְשַׁקְוֵהוּ, וְאָמְרוּ, אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שְׁזוּכָה לְכָל זֶה, לְדַעַת מִתּוֹךְ הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה דְבָרִים קְדוּשִׁים, דְּבָרֵי חֻכְמָה. עַל זֶה כְּתוּב (משלי ג) אֲשֶׁרִי אָדָם מְצָא חֻכְמָה וְאָדָם יִפְיֵךְ תְּבוּנָה.

אָמְרוּ לוֹ, הַפְּסוּק הָאֶחָד הַזֶּה, שְׁמַעְתָּ בּוֹ עֵקֶר שֶׁל חֻכְמָה, שֶׁהָרִי אָנוּ יוֹדְעִים לְדַרְשׁ בּוֹ דְרָשׁ? אָמַר לָהֶם, מָה הוּא? אָמְרוּ, כְּתוּב (רות ב) וַיֹּאמֶר לָהּ בַּעַז לַעֲת הָאֶכֶל גִּשִׁי הָלֵם וְאֶכְלֵתָ מִן הַלֶּחֶם וְטַבְלֵת פֶּתַךְ בַּחֲמֵץ. אָמַר לָהֶם, שְׁמַעְתָּי.

פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה סו) שְׁמַעוּ דְבַר ה' הַחֲרָדִים אֵל דְּבָרוֹ אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שְׁנֵאֵיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה' וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם וְהֵם יְבוֹשׁוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בָּאֵר אוֹתוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּיּוֹן שְׁכָתוּב שְׁמַעוּ דְבַר ה', מִהוּ הַחֲרָדִים אֵל דְּבָרוֹ?

אֵלֶּא דְּבַר ה' בְּכָל מְקוֹם הוּא דְרָגָה שֶׁל אֱמוּנָה, פָּרַט לְכָל מְקוֹם שְׁכָתוּב שְׁמַעוּ דְבַר ה', הוּא דְבַר שִׁיּוּצָא מִתּוֹךְ הַדְּרָגָה הַהִיא, שְׁנִקְרָא לוֹ דְבַר ה'. וְהִיא הַדְּרָגָה שְׁשׁוּרָה עֲלָיו. שְׁמַעוּ דְבַר ה' – הַדְּבַר שִׁיּוּצָא מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ (ירמיה לא) שְׁמַעוּ דְבַר ה' גוֹיִם, הַדְּבַר שִׁיּוּצָא מֵאוֹתָהּ הַדְּרָגָה.

הַחֲרָדִים אֵל דְּבָרוֹ – אוֹתָהּ הַדְּרָגָה מִמֶּשׁ. מִי הַחֲרָדִים? אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם תְּמִיד חֲרָדִים עַל אוֹתוֹ הַדְּבַר. חֲרָדִים בְּכַמָּה חֲרָדוֹת בֵּין הָעַמִּים, חֲרָדִים בְּכַמָּה חֲרָדוֹת, לְתַקֵּן אֶת אוֹתוֹ הַדְּבַר.

עם אותו המלון. בַּחצוֹת הַלַּיְלָה קָמוּ לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה. קָמָה אוֹתָהּ אֵשֶׁת הַבַּיִת וְהַדְּלִיקָה לָהֶם נֵר. בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, יִשְׁכַּח הִיא אַחֲרֵיהֶם לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי תּוֹרָה. הַשְּׂגִיחוּ עָלֶיהָ.

פָּתַח אֶחָד וְאָמַר, (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חוֹפֵשׁ כָּל חֲדָרֵי בֵּטֵן. נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, וְדָאֵי. מָה הֵנָּה מֵאִיר בְּאַפְלָה, אַף נִשְׁמַתוֹ שֶׁל אָדָם מֵאִירָה לְגוֹף.

חָזַר וְאָמַר, בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים הָאֵשֶׁה זוֹכָה – בַּחֲלָה, וּבִבְנָדָה, וּבִהַדְּלָקַת הַנֵּר. וְכֻלָּם שְׁנִינּוּ. בֵּין כֶּךָ הַחֲזִיר רָאִשׁוֹ, וְרָאָה אוֹתָהּ הָאֵשֶׁה שְׂבוּכָה. קָם אָבִיָּה וַיֵּשֶׁב בֵּינֵיהֶם.

אָמַר לוֹ רַבֵּי בּוֹן, לָמָּה בַּתָּךְ בּוּכָה? אָמַר, שְׁלֵא זְכַתָּה שְׂבַעֲלָה יַעֲסֶק בַּתּוֹרָה, וְהוּא עֵלָם בֵּין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים, וְאֶפְלוּ בְּרַכַּת הַמְּזוֹן אֵינּוּ יוֹדְעִים, וְלֹא יִכְלְתִי עִמּוֹ לְלַמֵּד אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ, אִם כֶּךָ, הַעֲבִירָנּוּ בְּאַחַר, וְלָמָּה נִתַּתְּ לוֹ אֶת בַּתָּךְ?

אָמַר הוּא, לֹא הִפְרַתִּי בּוֹ, אֲלֵא עַל שְׂרָאִיתִי יוֹם אֶחָד, שֶׁהִנֵּה לְשִׁמְעַ קִדִּישׁ אֶחָד דֹּלֵג מֵהַגַּג לְמַטָּה, נִדְרַתִּי עָלַי לְהַשִּׂיא לוֹ אֶת בַּתִּי. יִצְאֵתִי מִבַּיִת הַכְּנֶסֶת, וְנִתַּתִּי לוֹ אֶת בַּתִּי, וְלֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְדְבָרִים אַחֲרִים, וְלֹא הִשְׁגַּחְתִּי יוֹתֵר. וְכַעַת נִמְצָא, שְׂאֶפְלוּ דְבָר אֶחָד בַּתּוֹרָה אֵינּוּ יוֹדְעִים, וְלֹא רוֹצֵה לְלַמֵּד דְּבָר.

אָמַר לוֹ רַבֵּי בּוֹן, אוּלַי יִזְכֶּה לְבֵן שְׂלֵמַד אוֹתוֹ תּוֹרָה הַרְבֵּה. בֵּינַתִּים קָם אוֹתוֹ הָעֵלָם מִמַּטָּתוֹ, וְדֹלֵג עָלֵיהֶם, וַיֵּשֶׁב בֵּינֵיהֶם. הִסְתַּכַּל בּוֹ רַבֵּי בּוֹן. אָמַר, אֲנִי רְאִיתִי בְּפָנָיו שְׂאוֹר גְּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה יִצֵּא מֵהָעֵלָם הַזֶּה.

פָּתַח אוֹתוֹ רַבִּי וְאָמַר, (איוב לב) צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתָּם יֹשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וְאִירָא מַחֲוֹת דְּעֵי אֶתְכֶם. עַד שֶׁפָּתַח וְאָמַר בְּדְבָרִים שֶׁל בְּרַכַּת הַמְּזוֹן.

וְאָמַר, עֲכָשׁוּ (שְׂאֵמַרְתָּ) שְׂאֶפְלוּ בְּרַכַּת הַמְּזוֹן לֹא יִדְעָתִי – בְּבְרַכַּת הַמְּזוֹן יֵשׁ דְּבָרִים יְדוּעִים, וְהֵם י'. אֶחָד – לְתַקּוֹן הַשְּׁלֵחָן כְּפִי אוֹתוֹ הַמְּזוֹן (וְלִזְמַן). וְמִי שְׁלֵא הִיָּה לוֹ מְזוֹן כָּל כֶּךָ וַיִּסְדֵּר שְׁלֵחָנוּ – הוּא מְשַׁבַּח, מְשׁוּם שִׁיּוּשָׁב לְאֹכַל לְפָנֵי הַמְּלָךְ, שְׂכַתוֹב וְאֹכְלֵת לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵיךָ.

בַּתְּקוּנִים שֶׁל הַמְּרַכְבוֹת וְהַפְּרוּבִים, בְּמֵאֲכָלָהּ, בְּשִׁמְחָה (כְּמִי שְׂעוּבֵד עֲבוּדָה בְּרָצוֹן וּבְשִׁמְחָה) וְרָצוֹן, שְׂזַהוּ לַעֲת הָאֲכָל.

וְרָצוֹן הַצַּדִּיק חֵי אֲלֵיהָ, וּמַתְתַּקְנָת עַל מְרַכְבוֹתֶיהָ. וְמָה אוֹמֵר לָהּ? גִּשְׁי הַל"ם, בְּקִשׁוּטֵי הַמְּלָךְ הָעֲלִיוֹן. וְאֹכְלֵת מִן הַלֶּחֶם, תְּקַבְּלִי מְזוֹן וְרָצוֹן וּמֵאֲכָל קָדוֹשׁ לְחֻלְק לְאוֹכְלוֹסֵיךְ הַקְּדוּשִׁים לְמַעַלָּה וְלַמַּטָּה.

וְעַם כָּל זֶה, וְטַבְּלַת פֶּתַח בַּחֲמִץ, יֵשׁ לָךְ לְטַל דְּרָךְ טַבּוּל מֵאוֹתוֹ הַחֲמִץ שֶׁל צַד הַשְּׂמָאל, לְהִינִיק לְאוֹתוֹ הַצַּד (מֵהָאֲכָל, אֲלֵא מֵאוֹתוֹ חֲמִץ לְתַת לְשֶׁאֵר הָעַמִּים מֵאוֹתוֹ צַד) הָרַע, לְזוֹן אֶת שְׂאֵר הָעַמִּים, וְלְהַזְזוֹן מִמֶּנּוּ.

וַיִּצְבַּט לָהּ קְלִי – מֵאֲכָל שִׁיּוּצָא מֵאִשׁ שֶׁל צַד שְׂמָאל, כְּדִי לְתַת מְזוֹן וְטָרְף לְכָל, וְאֶפְלוּ לְכָלִּבִּים, וְכָל אוֹתָם שִׁיּוּצָאִים וּמַתְפַּשְׁטִים מֵאוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר שֶׁל הַטְּמָאָה.

וְאִזּוּ, וְתֹאכַל וְתִשְׂבַּע וְתִתֵּר. וְתֹאכַל וְתִשְׂבַּע – מֵאוֹתוֹ הַמֵּאֲכָל הַקְּדוּשׁ. וְתִתֵּר – מֵאוֹתוֹ הַמֵּאֲכָל הָאֲחֵר, שֶׁהוּא בֹא שִׁיּוּרִים שִׁיּוּרִים, הַמֵּאֲכָל שֶׁבָּא עַל הַשְּׂבַע. וְתִתֵּר, עוֹשֶׂה שִׁיּוּרִים לְאוֹתוֹ מֵאֲכָל לְצַד הָאֲחֵר.

שְׂמַחוּ רַבֵּי נְהוֹרָאִי וְרַבֵּי יוֹדָאִי, וְאָמְרוּ, אֲלַמְּלֵא לֹא בָּאֵנוּ לְעוֹלָם אֲלֵא לְשִׁמְעַ הַדְּבָרִים הַלְלוּ – דִּינּוּ!

וַיֵּאבֵל בְּעֵז וַיִּשְׁתֵּי וַיִּיטֵב לְבוֹ (רות ג). אָמַר רַבֵּי חֲזַקְיָה, מְלַמֵּד שְׁבַרְךָ עַל מְזוֹנוֹ. מֵהוּ וַיִּיטֵב לְבוֹ? שְׁבַרְךָ אֶת הַמְּקוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא לְב.

רַבֵּי נַחֲמִיָּה פָּתַח, (דְּבָרִים ח) וְאֹכְלֵת וְשִׁבְעָת וּבְרַכָּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֲרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. וְאֹכְלֵת וְשִׁבְעָת – כָּל הָאוֹכֵל וְאֵינּוּ מְבָרַךְ בְּרַכַּת הַמְּזוֹן, נִקְרָא מְשַׁחִית וְגִזְלָן, שְׂנֵאֲמַר (משלי כח) גִּזְלֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְאָמַר אֵין פֶּשַׁע חֶבֶר הוּא לְאִישׁ מְשַׁחִית.

וְאָמַר רַבֵּי יוֹדָאִי, גְּדוֹל כַּח בְּרַכַּת הַמְּזוֹן, שְׂמוֹסִיף כַּח בְּרַכָּה בְּפִמְלִיאָה שֶׁל מַעַלָּה. אָמַר רַבֵּי חֲנִינָא, גְּדוֹל כַּח בְּרַכַּת הַמְּזוֹן, שְׂמוֹסִיף בְּרַכָּה עַל מַעַשֶׂה יְדִיו שֶׁל אָדָם.

רַבֵּי בּוֹן וְרַבֵּי יוֹסִי בְּרַבֵּי חֲנִינָא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדְרָךְ לְפִדְיוֹן שְׂבוּיִים. נִקְלְעוּ בְּכַפֵּר הַזֶּה. יִשְׁנוּ שֵׁם

שניית – נטילת ידים קדם אכילה, מה הטעם? משום שאכילה צריכה נקיות, כמו שמלאכי השרת למעלה. שפך אמר רב המנונא סבא, מהו שכתוב (תהלים עח) לחם אבירים אכל איש – הלחם שמלאכי השרת אוכלים.

מה יוצא מזה? אלא מה מלאכי השרת אוכלים בקדשה ובטהרה ובנקיות – אף ישראל בן צריכים לאכל בקדשה ובטהרה, שכתוב (ויקרא יא) והתקדשתם. אלו מים ראשונים. והייתם קדשים – אלו מים אחרונים. פי קדוש – זה שמן טוב. אני ה' – זו ברכת המזון.

וכך אומרים. והתקדשתם, שכל האוכל בקדשה ובטהרה ובנקיות, נדמה למלאכי השרת שהם קדושים. ושכתוב פי קדוש אני ה', מלמד שצריך כונה בברכת המזון.

וכל האוכל בלא נטילת ידים, אכילתו טמא. והשכינה מה היא אומרת? (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתיו. מה הטעם? משום שיש מדת פרענות בעולם, וישמו עין הרע. וכל האוכל בלא נטילת ידים, אותה המדה של פרענות שורה עליו. וכל אותו המאכל שלה הוא נקרא לחם רע עין.

שפך אמר רב המנונא סבא, שתי מדות עומדות על שלחנו של אדם, אחת מדת טוב, ואחת מדת רע. כשהאדם מקדש ידיו ומברך, מדת טוב אומרת: זהו שלחנו של הקדוש ברוך הוא. ומניחה ידה על ראשו ואומרת לו: עבדי אתה, עבדו של מקום אתה, כמו שנאמר (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

וכשאינ אדם מקדש את ידיו ואוכל, מדת רע אומרת: זה שלי הוא! מיד שורה עליו ומטמאה אותו, ומאכלו נקרא לחם רע עין.

מעשה היה בבבל, באיש אחד שזמן אותו העני לאכל. ראה אותו שלא נטל ידיו ואכל. אותו העני קם מהשלחן והלך לו. קרא לו ואמר לו: שב במקומך ואכל!

אמר לו: חס ושלום שאני אכל עמך, שעליך כתוב (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין וכו', ולא עוד, אלא שמאכלך טמא, וכתוב (ויקרא יא) ולא

שניית – נטילת ידים קדם אכילה. מי שאוכל בלי נטילת ידים, כאלו אכל טמא.

שלישית – נטילת ידים שיטל ימין בשמאל, וישמש בשמאל את הימין, ויטל עד שעור הפרק שגזרו חכמים.

הרביעית – שצריך להגביה ידו לאחר הנטילה בשעה שמברך, ויוג שתי זרועותיו כאחת בשעת הגבהת ידיו.

חמישית – שצריך לסמך ברכה לנטילה הזו. **ששית** – לתת מהפת לעניים.

שביעית – לברך ברכת המוציא, ולדקדק בה"א, ואסור לאכל בלי ברכה.

שמינית – האוכל על שלחנו, צריך שלא יהיה גרגרן ובלען, אלא כאוכל לפני המלך.

תשיעית – צריך לומר על שלחנו דברי תורה. ויחיד שאין לו עם מי לעסק בתורה, די לו בברכותיו.

עשירית – מים אחרונים חובה, ולא הצריכו בו ברכה, אף על גב שידינו מזהמות מתוך המאכל. ואינו מברך על רחיצת ידים.

כל העשרה הללו הצריכו קדם ברכת המזון, וכל אחד ואחד יש בו טעם מתוך הישיבה העליונה, ואני חזרתי עליהם.

אחד – לתקון השלחן על אותו המזון של אדם, משום כבוד המלך, שנותן לו מזון לגופו. ששנינו, קשים מזונותיו של אדם לפני הקדוש ברוך הוא פקריעת ים סוף.

למה קשים? אלא משום שמזונות העולם אין באים אלא מתוך הדין, והקדוש ברוך הוא מעביר על הדין, וזן את הרשעים, את ההגונים, ולשאינם הגונים. והקדוש ברוך הוא זן את כלם, מקרני ראם עד ביצי כנים.

ושכינה עומדת ורואה על כל אחד ואחד מישראל, ככתוב (יחזקאל מא) זה השלחן אשר לפני ה'. ודאי. וכתוב ואכלת לפני ה' אלהיך. לפיכך צריך שיהיה שלחנו בחל ערוך ולא ערוך, וביום שבת צריך תוספת שנוי אחר למעלה.

המפרש של ארבע אותיות, שתיים עשרה אותיות הוא. וזהו שם המפרש באותיותיו, הם שנים עשר פרקים, כל פרק ופרק נקרא אות.

אצבע יתרה שנקראת גודל, שהיא חוץ מהם, ויש בה שני פרקים. אותם שני הפרקים, שתי אותיות טמירות בשתי דרגות עליונות טמירות. השבח של כלם הם.

והמפתח של כלם למעלה, אל אותו הטמיר שאינו מתגלה, ואלו הפרקים כלם זקופים אל אותו הטמיר לאחר שמתקדשים, משום שכלם מתברכים ממנו.

ועכשו, כיון שהתקדשו, צריך לזקף את האצבעות למעלה, להעיר אותם הפרקים העליונים הקדושים (שהסתרו). ועל כן, ה' אצבעות וי"ד הפרקים שיש בהן - הרי תשעה עשר. וב' פרקים עליונים - הרי עשרים ואחד בזרוע הימין, כנגד אהיה שחשבנו עשרים ואחת. וכן ביד שמאל עשרים ואחד, כנגד אהיה שחשבנו עשרים ואחת. ועל זה אהיה אשר אהיה.

והפור, אהי"ה רא"ש אהיה. אש"ר הפכו רא"ש. ועל זה אמר (דברים כט) ראשיכם שבטיכם. ראשיכם - זרוע ימין. שבטיכם - זרוע שמאל.

החמישית - שצריך לברך בכונה, כמו שאמרנו, כדי לעורר ברכות למעלה, בדיוקן של האצבעות. הששית - לתת מאותו המאכל לעני, שזהו כראוי. ומצוה מן המבחר לתת מאותו המאכל שהוא אוכל, מכל המשפרים שהוא תאב, שהרי הקדוש ברוך הוא נהנה מאותו המזון שהוא נותן לעני, משום שאותו המאכל שהוא נותן, עושה נחת לנפש העני הזה, ומשמח אותו.

השביעית - לברך ברפת המוציא על הלחם. שפך אמר רב המנונא סבא, שבע ארצות הן, וכלם מדורים למטה. ומכלן לא התרצה הקדוש ברוך הוא אלא בתבל הזו. ובכלן לא היו מאותם שבעה מינים אלא בתבל הזו.

ובכלן נותן הקדוש ברוך הוא כל העשבים וכל ביולי הארץ ביד ממנים, פרט לאלו שבעת המינים, לחם של מאכל בני האדם. ומשום כך צריך לדקדק בה"א של המוציא, שהרי הלחם נמסר

תטמאו בהם ונטמתם בם. שכל מי ששורה עליו רוח רע עין, מקבל טמאה סתומה, שאין לה פתיחות כלל. בא המעשה לפני חכמים, ונתנו לאותו העני מאה זוזים.

בכה רבי חגי ואמר, אשריכם ישראל! אשריכם עוסקים בתורה ובמצוות! ומה העני, שהיה רעב, ועצר מעיו, ושמר עצמו, ולא חשש אלא לכבוד אדונו - כמה שזכר טוב עתיד למי שעוסקים בתורה.

השלישית - לטל ימין בשמאל, משום שהימין יש לו שבח על השמאל בכל, וצריך

לטל את הימין בשמאל ולשמש אותו, שהרי הימין של האדם כגון עליון, להיות לו שבח על השמאל.

שהתורה נתנה בימין, שכתוב (דברים לג) מימינו אש דת למו. וכתוב (תהלים קיח) ימין ה' רוממה ימין ה' עשה חיל. ועל זה, כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל.

לקדש ידיו, צריך השמאל לקדש את הימין. הכהן שעולה לדוכן, ממי נוטל ידיו? הנה אומר מלוי, שהוא מצד השמאל, שהוא משמש את הכהן העולה לדוכן להיות ימין כראוי ולהתקדש מתוך השמאל. אף כאן גם, הימין לא צריך להתקדש אלא מתוך השמאל.

ועוד, צריך לטל את כל פרקי היד. ארבעה עשר פרקים הם, שנקראים י"ד, וזה הוא כי יד על כס י"ה, כמו שבארה רב המנונא סבא באותיות של אלפא ביתא ראש וסוף, שנקראים א"ת ב"ש. וכל אותם י"ד הפרקים, בסוד של אלפ"א בית"א, מתוך ה' ומעלה, ונקראים י"ד פרקים. וי"ד עובדים לי"ד, להיות כלל של ימין בשמאל, והשמאל בימין, ועל זה נטילת ידים, להכליל זה עם זה.

רביעית - שצריך להגביה ידיו בשעה שמברך לאחר נטילה, ויקדש ידיו, שכתוב (תהלים קלד) שאו ידיכם קדש וברכו את ה'. מה הטעם?

משום שהאצבעות הן דיוקן עליון. האצבעות הן חמש. ארבע אצבעות שהן מחברות יחד, יש בהן שלשה פרקים בכל אחת, שהן סוד של דיוקן המרכבה העליונה. שהרי המרכבה הקדושה היא ארבע, והם שנים עשר פרקים, ועל כן שם

שֶׁל יָדַים בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, וּבִזְהָ יִפְרֵד מִמֶּנּוּ, (ולא קטרג עליו) וּבִזְהָ נוֹטֵל חֶלְקוֹ.

ועל זה כתוב, (רות ג) וַיֹּאכַל בַּעַז וַיִּשֶׁתּ וַיֵּיטֵב לְבוֹ, שֶׁבָרַךְ עַל מְזוֹנוֹ, וְשִׂמַּח אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא לָב, אוֹתוֹ הֵלֵב שֶׁצָּרִיף לָב וְרִצּוֹן שֶׁל אָדָם.

ומים אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וּמִקְבֵּל אוֹתָם אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא חוֹבָה, וּבְאוֹתָם הַמַּיִם נָחָה דַעְתּוֹ. מִשּׁוּם שֶׁשִּׁתִּי הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ, אַחַת נִקְרָאת זְכוּת, וְאַחַת נִקְרָאת חוֹבָה. וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל זֶה פּוֹתְחִים לְזְכוּת, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל זֶה פּוֹתְחִים לְחוֹבָה, וְנִדְוִנִים לְחוֹבָה. וְעַל זֶה, מַיִם אַחֲרוֹנִים הֵם הַחֶלְקִים שֶׁל חוֹבָה, שֶׁנִּהְיָה מִזֶּה. וְסוּד יִפֶּה.

ביום שֶׁל בְּרָכָה צָרִיכָה עֲשֶׂרָה דְבָרִים, כְּמוֹ שֶׁהֵעִירוּ בָהֶם חֲכָמִים. בְּרַפְתְּ הַמְּזוֹן בְּשִׁלְשָׁה צָרִיף כּוֹס. שְׁלֹשָׁה בְּשִׁלְשָׁה – אֵין צָרִיף כּוֹס. מָה הַטַּעַם? שְׁכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְבָּרַכֵת אֶלָּא בְּשִׁלְשָׁה, וּמִשְׁלֹשָׁה וּמַעְלָה. הִנֵּה פָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה – לֹא.

בשלושה, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ. כָּאֵן לֹא אוֹמְרִים לְמִי מִבְּרַךְ, אֶף עַל גֵּב שֶׁהֵם שִׁלְשָׁה, לֹא אָמַר לְמִי שֶׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ, אוֹ לְשֵׁם, וְלֹא אוֹמְרִים אֶלָּא נִבְרַךְ שֶׁאֶכְלֵנוּ, וְלֹא אוֹמְרִים לְמִי.

וכאן הֵעִירוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁהַכּוֹס הַזֶּה שֶׁל בְּרָכָה עוֹמֵדָת לְפָנָיו, וְעֵינָיו מְסַתְּפִלִים בָּהּ, וְהַסּוּד – (דְּבָרִים יא) תָּמִיד עֵינַי ה' אֵלֶיהֶן בָּהּ. וְאוֹתָהּ הַכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה נוֹטֵלֵת בְּרָכוֹת וּמְזוֹנוֹת מִתּוֹךְ שִׁלְשֵׁת הָאֲבוֹת. וּמֵאוֹתוֹ הַמְּזוֹן שֶׁהוּא נָטֵל אָנוּ אוֹכְלִים.

ועל זֶה מְסַתְּפִלִים בּוֹ, וְאוֹמְרִים נִבְרַךְ שֶׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ. נִסְכֵּי"ם דַּעְתָּנוּ לְבְּרַךְ, מִשּׁוּם שֶׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ, מֵאוֹתוֹ הַמְּזוֹן שֶׁהוּא נָטֵל לְזוֹן אֶת הָעוֹלָם.

והם עוֹנִים וְאוֹמְרִים אֵל (הָעוֹלָם) הָעֲלִיּוֹן, בְּרוּךְ שֶׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוֹבוֹ חֵינּוּ. וְכַעַת רוֹשְׁמִים וְאוֹמְרִים דְּרָגָה יְדוּעָה, שֶׁכָּל הַמְּזוֹן יוֹצֵא מִמֶּנָּה, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ. מִי הַבְּרוּךְ? אוֹתוֹ הַמְּלַךְ שֶׁהִשְׁלוּם שְׁלוֹ, הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן, שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִמֶּנּוּ. וּבְרוּךְ הַזֶּה, מִנֵּין לָנוּ? שֶׁכְּתוּב (מַלְכִים-א ב) וְהַמְּלַךְ שֶׁלְמָה בְּרוּךְ, הַמְּלַךְ שֶׁהִשְׁלוּם שְׁלוֹ.

ועל זֶה הֵם אוֹמְרִים הֲרַשְׁם שֶׁל הַמָּקוֹם, מָה שֶׁהוּא לֹא אָמַר. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן

בִּידוֹ, וְלֹא בִיּוֹדֵי הַמְּמַנִּים, וְהוּא שְׁמוֹצֵיא אוֹתוֹ וְלֹא אַחַר, וְלִכֵּן ה' מוֹצֵיא, וְלֹא מוֹצֵיא.

השמינית – שְׁלֹשָׁה יְהִי גְרַגְרָן וּבִלְעָן, אֶלָּא כְּמִי שְׁאוֹכֵל לְפָנָי הַמְּלַךְ. שְׁאֵין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה בְּמַעְיוֹ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁנִּמְצָא בִלְעָן, אֶלָּא בְּאוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִמְצָא בִלְעָן. וְהַבִּלְעָן הוּא כְּמוֹ עֶשׂוֹ, שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כה) הִלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה, דְּרַךְ הִלְעִטָּהּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִנְחֵשׁ הָרַע שְׂרוּי בְּמַעְיוֹ, וְלֹא יִשְׁבַּע. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנִּקְרָא רָשָׁע, שֶׁכְּתוּב (מְשָׁלִי יג) וּבִטָּן רָשָׁעִים תַּחֲסֹר. מִשּׁוּם כִּף צָרִיף לְאֶכֶל בְּנַחַת עַל שִׁלְחָנוֹ, כְּמִי שִׁיּוֹשֵׁב לְפָנָי הַמְּלַךְ.

תשיעית – שִׁיְהִיָּה עַל שִׁלְחָנוֹ דְבָרֵי תוֹרָה, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, שֶׁלַחַן שְׁאֵין בּוֹ דְבָרֵי תוֹרָה, הָרִי הוּא כְּמִי שְׁאוֹכֵל מְזַבְחֵי מֵתִים. זוֹ עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כח) כִּי כָל שִׁלְחָנוֹת מְלֹאוֹ קִיא צֹאֵה בְּלִי מָקוֹם. עֲבוּדָה זָרָה נִקְרָאת קִיא צוּאָה.

משום שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַלֵּק חֶלְקִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל לַיְלָה מְזוֹנוֹת לְעוֹלָם, לְעֲלִיּוֹנִים וְלַתְּחִתּוֹנִים. בְּלִילָה – לְאוֹתָם הַמְּלֹאכִים הַמְּמַנִּים עַל מְקוֹמָם, וְשׁוֹלְטִים בְּלִילָה, אוֹכְלִים בְּלִילָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשָׁלִי לא) וַתִּקֶּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתַּתֵּן טַרְף לְבֵיתָהּ וַחֲק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

ביום – לְאוֹתָם הַמְּלֹאכִים הַמְּמַנִּים עַל מְקוֹמָם וְשׁוֹלְטִים בַּיּוֹם, מְחַלֵּק לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוֹן בַּיּוֹם. כִּיּוֹן שֶׁחֶלֶק לָהֶם, לְאַחֲרֵיהֶם מְחַלֵּק לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

כל אוֹתָם הַמְּלֹאכִים שֶׁלְמַעְלָה, בְּעוֹדָם אוֹכְלִים מְזוֹנָם, כָּלֵם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְנַשְׂאִים אֶת אֲדוֹנָם, וְאַחַר כֵּף אֶף כֵּף. כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, צָרִיף לָהֶם בְּגוֹן הַזֶּה מִמֶּשׁ, לְהִיּוֹת חֲבָרִים עִמָּהֶם.

העשירית – מַיִם אַחֲרוֹנִים, שֶׁהֵם חוֹבָה, לְהַעֲבִיר הַזְּהֵמָה הָרַעָה מִמֶּנּוּ, וְלַתַּת חֶלֶק לְצַד הָרַע מֵאוֹתָהּ זֶהֵמָה שֶׁעַל יְדוֹ, כִּדִּי שְׁלֹא יִמְצָא אֵלָיו מִקְטָרְג.

שישנינו, מִדָּה טוֹבָה נִטְלָה אוֹתוֹ הָרִצּוֹן וְהַכּוֹפָּה שֶׁל נְטִילַת יָדַים, וְהַמוֹצֵיא, וּבְרַפְתְּ הִנְהַנִּין, וּבְרַפְתְּ הַמְּזוֹן. מִדָּה רַעָה נִטְלָה אוֹתָהּ זֶהֵמָה

ואמר רבי אבא, נשים חיבות במקרא מגלה, אבל הן אינן קוראות לאחרים, אבל חיבות לשמע הברכה מפי המברך. כעין זה חיבת האשה לשמע הברכה מפי בעלה, וחיב בעלה להמתין לה על השלחן, כדי לשמע מפי המברך.

אין שם זכר – קוראים למי שמברך להם. היו נשים הרבה – המברך עליהן אינו מברך בשם. ששנינו, נשים אינן מצטרפות לזמון. והואיל ואינן מצטרפות לזמון, אין מברכים עליהן בשם, שעקר ברכת המזון בזכר הוא, ולא בנקבה. אבל מחיבות לשמע ברכת המזון, ומחיבות במקרא מגלה לשמע מפי הקורא.

ברכת בנין ירושלים בברכת המזון, שהרי אנו מברכים עד עכשו למעלה, ויש לברך למטה, ולברך על בנין המקדש, שהרי משם מזון יוצא לכל העולם. ושאר בני העולם אינם נזונים אלא משם, מן התמצית. והכל הוא בברכה ראשונה, כלל הכל. ועד כאן ברכת המזון.

ומי שמברך ברכת המזון, משמח למעלה ומשמח למטה. וצריך לברך בשמחה וברצון הלב, כדי לשמח מדת הטוב, שכתוב ויאכל בעז וישת וייטב לבו. זוהי מדת הטוב, שכתוב (משלי טו) וטוב לב משתה תמיד. באו החברים ונשקוהו, ועשו שמחה והלולה אחרת, והזמינו את כל בני המקום, ושמוהו ראש לכלם.

ויבא לשכב בקצה הערמה (רות ג). רבי נהוראי ורבי יהודאי באו לטבריה. שמעו את רבי שמעון שאומר את הפסוק הזה, ויאכל בעז וישת כו'. וייטב לבו – אכילת חיים של מעלה, ומאותם החיים שמח את לבו. וכיון ששמח אותו, מיד ויבא לשכב בקצה הערמה – אלו אבנים טובות ומרגליות טובות עליונות שסובבות את הפסא הקדוש, כמו שנאמר (שיר ז) בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים.

ומה שכתוב (רות ג) ותבא בלט ותגל מרגלתיו ותשכב – נשכבה לרגליו, ולא נשכבה כנגדו, ולא אצלו. ויהי בחצי הלילה, מכאן שעד חצי הלילה לא ידע, שאין הקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן עם הצדיקים אלא עד אחר חצי הלילה.

שהרי בראשית הלילה כל הנשמות עולות, וערמת החטים מתתקנת בהם. כשנחלק הלילה, אז

הזה, שהוא בינה, מריק ברכות בראשונה לשני הכרובים שתחתיה, והם ימין ושמאל, חסד וגבורה. ועל כן נרשמו אותם שנים, לעשות רשם של אותה הדרגה העליונה. אותו שמברך שהוא באמצע, נוטל הכל מבין שני הצדדים, והוא מברך מכאן והלאה, ורושם המקום והדרגה, ואז מסכימים (מתבשרים) יחד בשלום גדול שנים עשר השבטים שלמעלה.

ובטובו חיינו, ולא מטובו. שזן בטוב את אותו העולם התחתון, שיצא ממדת הטוב עצמה, שנקראת טובו, כמו שנאמר (הושע ג) ופחדו אל ה' ואל טובו. אל ה' – זה העולם התחתון. ואל טובו – זהו עץ החיים. (ירמיה לא) ונהרו אל טוב ה'. שעל ידו נזונים ונאורים כל העולמות.

בעשרה, שהרי הכל בהסכמה אחת, מהראש העליון ועד סוף כל הדרגות. אותו המברך אומר ורושם, נברך לאלהינו.

וכן משם ולהלאה, כיון שמברך ברכת הזן על המזון שיצא מתוך העולם העליון, שהוא המקור של הכל, חוזר אחר כך ואומר על ארץ חמדה, הסוד של העולם התחתון. מה הטעם? משום שאת כל הברכות צריך בראשונה לעולם העליון, שהוא המקור של הכל, ואחר כך אל העולם התחתון הקדוש.

כמו זה בקדיש, (שהרי הגדלה בראשונה לגבי העולם העליון, ואחר כך קדשה לגבי העולם התחתון הקדוש) יתגדל ויתקדש שמייה רבא. אותו השם הגדול העליון על הכל, המקור של החיים, שממנו יוצאות כל הברכות וכל הקדשות, וזהו העולם הבא. ואחר כך ממשיכים ממנו בעולם שברא כרצונו, העולם התחתון. בגון הזה כל הברכות, חוץ מתפלה בברכות שאדם שוחה בהן, שמתחיל ממטה למעלה.

ברכת הארץ, זה העולם התחתון, שנכלל בסוד של ברית ותורה. הברית – זה עץ החיים, ותורה – העמוד האמצעי. חיים ומזון – שיוצאים מן העולם הבא לזון בהם את העולם התחתון.

נשים ועבדים וקטנים חיבים בברכת המזון. אבל הם אינם מברכים, שהרי שנינו, אוי לו לאדם שאשתו ובניו מברכים לו.

מי שְׂרוּאָה בְּכִי, וּמִי שֶׁלֹּא רוּאָה בְּכִי, כָּלֵם מִתְּכַנְסִים לְבְּכִי שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. מִי רָאָה הָעֶרְבּוּבִיָּה שֶׁל כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְכָל הַמְרַכְּבוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שְׂגוּעוֹת וּבּוֹכוֹת?

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹעֵה וּבּוֹכָה, וּבוֹעֵט בְּשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים (וּתְשַׁעִים) רְקִיעִים. וְאִזּוֹ, בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה פְּתוּבָה, (רוח ג) וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּחְרַד הָאִישׁ וַיִּלְפַּת. הָאִישׁ – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂשׂוֹאֵג וְנוֹתֵן קוֹל עַל חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (ירמיה כה) ה' מִמְרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְעוֹן קִדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ. שְׂאֵג יִשְׁאָג עַל נַוְהוֹ – זוֹ הַשְּׂכִינָה. וַיִּלְפַּת – כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (איוב ו) יִלְפַתוּ אַרְחֻזֹת דְרָכָם.

וְאִזּוֹ הוּא בּוֹעֵט בְּכָל הָרְקִיעִים, וְכָל הַצְּבָאוֹת וְכָל הַמְרַכְּבוֹת בּוֹכִים וּמִתְאַבְּלִים בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה. מַה הֵם אוֹמְרִים? (תהלים עט) אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתָךְ וְגוֹ'. נִתְּנוּ אֶת נִבְלַת עֲבָדֶיךָ וְגוֹ'. (שם קלט) עַל נִהְרוֹת בְּכָל וְגוֹ'.

וַיִּלְפַּת, לְמַה? מִשׁוֹם (שְׁהַרִי) הִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מְרַגְּלֶתִי, שׁוֹכֶבֶת לְעַפְרָה, מְהַדְקֶת בֵּין הַרְגָּלִים, זֹו כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. אִזּוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִיא מִתְעוֹרְרֶת אֵלָיו, וְהוּא שׁוֹאֵל אוֹתָהּ, מִי אַתְּ בְּתִי בְּגָלוֹת, וּמִי אַתְּ בְּשְׁעָה הַזֹּו?

וְהַתְּאֲמַר אֲנִכִי רוּחַ אֲמַתְךָ. רוּחִיָּה בְּצַעַר, רוּחִיָּה בְּמִכְאוּבִים עַל בְּנֵי (שְׁהַם) בְּגָלוֹת, וְעַל הַפְּלִטְרִין הַקְּדוּשִׁים שֶׁגִּרְשָׁתִי מֵהֵם. וְלֹא דִי שֶׁגִּרְשָׁתִי, אֲלֹא שֶׁמְחַרְפִּים וּמְקַלְלִים בְּכָל יוֹם עֲלֵיהֶם, וְאִין לִי פֶה בְּגָלוֹת לְהַחְזִיר לָהֶם.

וַיֵּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לֵה' בְּתִי הַיִּטְבֶּת חֶסֶדְךָ הָאֲחֵרוֹן מִן הָרֵאוּשׁוֹן לְבִלְתִּי לָכֶת אַחֲרֵי הַבְּחוּרִים אִם דַּל אִם עָשִׁיר. אָמַר לֵה' הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּתִי, נִזְכָּר לְפָנָי, כְּשֶׁדוֹד מְשִׁיחִי גִרְשׁ מִירוּשָׁלַיִם, וְהוּא בָּא עַד בְּחוּרִים, וַיֵּצֵא שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא מִן הַיַּמִּינִי אֶל מְשִׁיחִי, וְגִדְף וְקָלַל אֵלָיו, וְשָׁתַק. כְּמוֹ הַגְּדוּף הַזֶּה לֹא הָיָה גְדוּף, וְקָלַל אוֹתוֹ קָלְלָה נְמַרְצָת, וְלֹא חָשַׁשׁ לְהַשִּׁיבוֹ, וְשָׁתַק.

וּכְעֵת בְּגָלוֹת, אֵף כָּאֵן חֶסֶד וְאַמַּת הַרְבֵּה עֲשִׂיתָ עִמָּדִי, וְהַיִּטְבֶּת (שְׁהַיִּטְבֶּת) אֶת הַחֶסֶד הָאֲחֵרוֹן הַזֶּה מֵאוֹתוֹ הָרֵאוּשׁוֹן שֶׁהָיָה מִבְּחוּרִים, וְאִינְךָ חוֹשֶׁשֶׁת לְלָכֶת אַחַר הַחֲרוּפִים וְהַגְּדוּפִים שֶׁל שְׂאָר

קוֹל מִתְעוֹרֵר וְקוֹרָא, וְאוֹתוֹ הַקוֹל מִתְעוֹרֵר מִצַּד הַצָּפוֹן. וְאוֹתָם הַשְּׁלֵהָבוֹת מְגִיעוֹת עַד אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא גְּבַר, וְאִזּוֹ קוֹרָא בְּחִיל, וְנִקְרָאת קְרִיאַת הַגְּבַר. וּמִיָּהוּ? גְּבַרִיא"ל. מִכָּה אוֹתָהּ הַשְּׁלֵהָבֶת בְּכַנְפֵי הַתְּרַנְגוֹל שֶׁלְמִטָּה, וְקוֹרָא.

וְאִזּוֹ מַעֲלָה וּמִטָּה בְּקִיּוֹם הַדִּין שֶׁל הַשָּׁמַאל עוֹמְדִים. וְאִזּוֹ כְּתוּב (רות ג) וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּחְרַד הָאִישׁ וַיִּלְפַּת וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מְרַגְּלֶתִי.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. שְׁנִינּוּ, שֶׁלֶשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלַּיְלָה, וְעַל כָּל מִשְׁמֵר וּמִשְׁמֵר יוֹשֵׁב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֵג כְּאָרִי. וּבְכָל מִשְׁמֵרָה וּמִשְׁמֵרָה מְלֹאכִים יְדוּעִים, מְמַנִּים בְּלַיְלָה בְּשֵׁלֶשׁ הַמִּשְׁמְרוֹת הַלָּלוּ.

בְּמִשְׁמֵרָה הָרֵאוּשׁוֹנָה, הֵם הַמְּלֹאכִים שֶׁאוֹמְרִים שִׁירָה בְּרֵאוּשִׁית הַלַּיְלָה. וּמַה הֵם אוֹמְרִים? (תהלים כד) לְדוֹד מִזְמוֹר לֵה' הָאֲרֶץ וְגוֹ', (שם) מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'. (שם) נָקִי כַפַּיִם וּבֵר לִבִּב וְגוֹ'.

מִשׁוֹם שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת בְּנֵי הָאָדָם יוֹצְאוֹת וְרוֹצוֹת לְעֵלוֹת. כְּשֶׁעוֹלוֹת לְמָקוֹם שֶׁל הַמְּמַנִּים הַלָּלוּ שֶׁשָּׁם עוֹמְדִים הַמִּשְׁמֵרָה הָרֵאוּשׁוֹנָה, יֵשׁ שָׁם שֶׁלֶשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה הִיכָלוֹת, כְּחֶשְׁבוֹן יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּמְמַנִּים מְגַנִּים עֲלֵיהֶם.

אִם זּוֹכוֹת אוֹתָן הַנִּשְׁמוֹת, פּוֹתְחִים לָהֶן פְּתוּחִים עֲלֵיוֹנִים. וְאִם לֹא, דּוֹחִים אוֹתָן הַחוּצָה, וְהוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, וּפּוֹגְשׁוֹת אֶת אוֹתָן הַרוּחוֹת הַרְעוּת, וּמוֹדִיעוֹת לָהֶן דְּבָרִים, מֵהֵם כּוֹזְבִים וּמֵהֵם אֲמַת. אִם זּוֹכוֹת לְהַפְּנִס, פּוֹתְחִים לָהֶן פְּתוּחִים, וְנִכְנְסוֹת וְעוֹלוֹת לְמָקוֹם אוֹתָן הָאֲחֵרוֹת.

מִשְׁמֵרָת שְׁנִיָּה, שָׁם הֵם הַמְּמַנִּים הָאֲחֵרִים, שֶׁנִּקְרָאִים אֲבֵלֵי צִיּוֹן, שֶׁמִּתְאַבְּלִים עַל חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּבְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁל קְרִיאַת הַגְּבַר, שֶׁמִּתְעוֹרְרֶת אוֹתָהּ הַשְּׁלֵהָבֶת שֶׁל צַד הַצָּפוֹן, מֵאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁלֵהָבֶת הַזֹּאת, כְּשִׁיּוֹרְדֶת לְעוֹלָם הַזֶּה, עַד כְּנַפֵּי הַתְּרַנְגוֹל שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, קוֹרָא בְּחִיל, וְאוֹמֵר: הַתְּעוֹרְרוּ לְבִכְיָה שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כָּל אוֹתָם בְּעֵלֵי הַשָּׁלוֹם, שֶׁפְּתוּב (ישעיה לג) מְלֹאכִי שָׁלוֹם מֵר יְכַפְּיוֹן.

גַּאֵל לָךְ אֶתְּהָ אֶת גַּאֲלֹתִי. שְׁהָרִי מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף בָּא וַיִּגְאֵל הָרָאשׁוֹן. אַחַר כֵּן מִתְעוֹרֵר הַיָּמִין הַגָּנוּז, שֶׁהוּא גָנוּז לְשֵׁנֵי הַצְּדִיקִים הַלְלוּ, צְדִיק וְצַדִּיק. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ שֶׁהוּא גָנוּז לְצְדִיקִים, וּבִזְזָה יְקוּמוּ וַיִּתְחַבְּרוּ בְּתִשׁוּבָה בְּגִנְיָה, לְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת וּפְרוֹת בְּעוֹלָם, וְאֵז יָמִין ה' רוֹמְמָה.

וַיֹּאמֶר הַגַּאֵל לְבַעַז קָנָה לָךְ וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ (רות ד), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כ) שְׁלַף וַיֵּצֵא מִגְּוָה. (שְׁלַף אִישׁ - זֶה מִשָּׁה) בְּהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל בְּרִית מְדַבֵּר, וּבִלְשׁוֹן כְּבוֹד. שְׁכִינֹן שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַיָּמִין אֶל הַצְּדִיק, מִיָּד וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ, (הַהִתְעוֹרְרוֹת) שָׁלוֹ אֶל הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן. (אֵז מִתְעוֹרֵר לְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם) בְּכַח אוֹתוֹ הַגּוֹאֵל הַקְּרוֹב, וּמִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ אֶל הָעוֹלָם, וַאֲמַר קָנָה לָךְ.

עַד כָּאֵן סוּדוֹת הַמְּגַלָּה הַזֹּה. בָּאוּ רַבֵּי נְהוֹרָאִי וְרַבֵּי יְהוּדָאִי, וַנִּשְׁקוּ רֵאשׁוֹ וַיָּדוּ. אָמְרוּ, וַדָּאִי אוֹר שֶׁל סִינֵי (בְּסַלְעַ הָעֵלְיוֹן) כֵּן גַּם לְפָנָיו, הַמָּאוֹר שֶׁל הָאוֹר הוּא.

וְזֹאת לְפָנֵים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דְּבַר שְׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וַנִּתֵּן לְרַעְהוֹ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל (רות ד). רַבּוֹתֵינוּ פּוֹתְרִים הַפְּסוּק, וְאוֹמְרִים, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים קב) לְפָנֵים הָאֶרֶץ יִסְדַּת וּמַעֲשֵׂה יְדִיד שְׁמַיִם. כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ, לֹא בָרָא אוֹתוֹ אֶלָּא עִם הַתּוֹרָה. וְהַתּוֹרָה הִיְתָה אֶלְפִים שָׁנָה קִדְם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שְׁכָתוֹב (מְשִׁלִּי ח) וְאֵהִיָּה שְׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם.

שְׁשִׁנְיָנוּ, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הִכִּין אֶת הַתּוֹרָה, שְׁכָתוֹב (איוב כח) אֵז רָאָה וַיִּסְפְּרָהּ וַגּוֹ'. וּבָרָא בְּהָ עוֹלָם, וְאַחַר כֵּן גָּנְזָהּ. עַד שֶׁבָרָא אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְלִמְדָה לוֹ, שְׁכָתוֹב (שם) וַיֹּאמֶר לְאָדָם וַגּוֹ'.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה עֲמָדוֹ כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְפָנָיו. זֹאת אוֹמְרָת: בִּי יִבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, וְזֹאת אוֹמְרָת: בִּי יִבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹ. עֲמָדוֹ לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרַע, בְּתִשְׁרִי.

בְּאֵה ת', וְאוֹמְרָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְצוֹנָךְ לְבָרָא בִּי אֶת עוֹלָמְךָ, שְׁאֲנִי חֲתִימָת כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְעוֹד, שֶׁשְׁמֶךָ הוּא אֶמֶת, בִּי נִחְתָּם? אָמַר לָהּ: לֹא, אֵינְךָ כְּדָאִי לְבָרָא כֵּן אֶת עוֹלָמִי, שֶׁכֵּן עֲתִידִין כְּמָה צְדִיקִים מְבַנִּי לְמוֹת,

הָעַמִּים, שֶׁהֵם כְּמוֹ אוֹתוֹ מְבַחְוֵרִים. אִם דַּל - זֶה אֶסְפְּסִינּוּס, שֶׁלֹּא הָיָה בֶּן מֶלֶךְ. וְאִם עֲשִׂיר - זֶה נְבוֹכַדְנֶצַּר הַמֶּלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ, רֹאשׁ הַזֶּהָב.

וְחֻכְמַת שְׁלֵמָה אֶל שְׁמַעֲי, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שְׁמוּאֵל-ב טז) צֹא צֹא אִישׁ הַדְּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיעֵל. צֹא צֹא פְעַמִּים. צֹא מִירוּשָׁלַיִם, צֹא מִבֵּיתֶךָ. אָמַר לוֹ שְׁלֵמָה, אֵינִי כֵן, אֶלָּא (מַלְכִים-א ב) בְּנֵה לָךְ בֵּית בִּירוּשָׁלַיִם וַגּוֹ', וְהָיָה בְּיוֹם צֵאתְךָ וַגּוֹ'.

וְעַל זֶה אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵיטְבַת חֲסִדְךָ הָאֶחָרוֹן מִן הָרָאשׁוֹן, שֶׁהִתְקַיְמַת בְּקִיּוּם אֵלֶי, וְלֹא חֲשַׁשְׁתָּ לְחֲרוּף וְהַגְּדוּף שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים. אֲבָל לֵינִי הַלֵּילָה, תְּהִי כְּעַת בְּגִלוֹת, וְהוֹבִילִי אֶת בְּנֵיךְ לְשֵׁם בְּתוּרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאִם יַעֲדוּ עֲלֶיךָ מַעֲשִׂים טוֹבִים לְגַאֵל אוֹתְךָ - יִגְאֵל, וְאִם לֹא - וַיִּגְאֵלְתֶיךָ אֲנֹכִי. חֵי ה' שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר, עַד שְׁיָבֵא הַבֶּקֶר וְהָאֶרֶת הַגְּאֵלָהּ. (לֵינִי הַלֵּילָה וַגּוֹ').

בְּשַׁעָה שֶׁנִּחְלַק הַלֵּילָה, הִיא מִתְעוֹרֶרֶת אֵלֶי, וְאֵז נִכְנָס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַן הָעֵדֶן עִם הַצְּדִיקִים, לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בְּתוּרָה בְּגַן הָעֵדֶן עַד בַּא הַיּוֹם.

וְאֵז בָּא הַגּוֹאֵל. מִתִּי? בְּזִמְן שִׁישְׂרָאֵל מִתְּפַלְלִים תְּפִלָּה, וְסוֹמְכִים גְּאֵלָה לְתַפְלָה, וַיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים עַל הָאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. וְכִשְׁלֹא סוֹמְכִים גְּאֵלָה לְתַפְלָה, אֵז לֹא סוֹמֵךְ זֶה אֶת זֶה, וְהוֹלְכַת בְּגִלוֹת. **וְהֵנָּה** הַגַּאֵל עִבֵּר אֲשֶׁר דְּבַר בַּעַז (רות ד), זֶהוּ גּוֹאֵל קְרוֹב, יוֹתֵר קְרוֹב לְגַאֲלָהּ. הַרְבֵּה קְרוֹב לְעוֹלָם הַבָּא, וְהַיָּמִין הָעֵלְיוֹן.

וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבָה פַּה פְּלוּנִי אֶלְמוּנִי. מַה זֶה אֶלְמוּנִי? אֶלְמוּנִי מִמֶּשׁ. שְׁהָרִי כְּתוּב, הַשִּׁיב אַחֲרוֹר יָמִינוּ. לְמָה? אֶלָּא מִשׁוּם שְׁהָרִי עַד קֵץ הַיָּמִין שׁוֹכְכַת לְאֶרֶץ, אֵז הוּא אֶלְמוּנִי. פְּלוּנִי מְכֻסָּה, גָּנוּז מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

לֹא אוֹכַל לְגַאֵל לִי פֶן אֲשַׁחֲיֵת אֶת נַחְלָתִי (שם). מִכָּאֵן שֶׁשְׁנֵי מְשִׁיחִים הֵם, גּוֹאֵל קְרוֹב וְגּוֹאֵל רְחוּק. גּוֹאֵל קְרוֹב מִצַּד הַיָּמִין. גּוֹאֵל רְחוּק זֶה מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וּמִי הוּא? יוֹסֵף שֶׁנִּקְרָא צְדִיק, וְזֶהוּ הַמְּשִׁיחַ שְׁבָא רֹאשׁוֹן.

לֹא אוֹכַל לְגַאֵל לִי, שְׁהָרִי הַיָּמִין (שֶׁהוּא לְאַחֲרוֹר, שְׁכָתוֹב (איכה ב) הַשִּׁיב אַחֲרוֹר יָמִינוּ), כְּתוּב בּוֹ הוֹשִׁיעָה יָמִינְךָ וְעַנְנִי. וְעַד שְׁנוּשַׁע זֶה, לֹא אוֹכַל לְגַאֵל לִי.

את העולם, והלא (ואתה) אמרת בתורה כלה ברא
את העולם!?

אלא, מלמד שעשה הקדוש ברוך הוא לאות ביי"ת
כמין ארון שמכסה מעל, וכל האותיות
באות ומראות בה את כחן, וכל האותיות עמדו בה.
לפיכך בתורה ממש השגיח הקדוש ברוך הוא וברא
את עולמו. (זהו שכתוב (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו)
רב הונא אמר, בא וראה שאין הקדוש ברוך הוא
מקפח שכר כל בריה. אף על פי שהאותיות
נכנסו למפרע, תש"ר, והדיחן מלפניו, ונתן הקדוש
ברוך הוא הכבוד לאות ב' - כשברא לברא את
עולמו, בא וצרפן לאות ב', שכתוב בראשית. הרי
לך תש"ר, ואות א', ואות יו"ד, נצטרפו עמה.

ואות ב' נטלה כל האותיות עמה, והקדוש ברוך
הוא ברא בהם את עולמו. והאותיות כלם
נקראו לפניו. מה הטעם? מפני שנבראו אלפים
שנה קדם שנברא העולם. ובתורה, שנקראה לפניו,
ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו. זהו שכתוב
(תהלים קב) לפני הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים.
רבי חנינא אומר, מאותם דברים שעלו במחשבה
קדם שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו -
ישראל עלה במחשבה, מפני שהם ראויים לקבל
התורה. וכל האותיות נכתרו בראשו. כיון שעלה
במחשבה, כביכול עמד הקדוש ברוך הוא, וחקק בו
את התורה, וכל האותיות נכתבו (נכתרו) בראשו.

ועליו נתקיימה התורה. זהו שכתוב (רות ד) וזאת
לפנים בישראל. ואין זאת אלא התורה,
שהיא קדם לישראל. לפניו אלו האותיות. והכל
היה חקוק ונרשם בישראל.

סדר הלימוד ליום ל אב [יום 325 בשנה]

וזאת התעודה - זו תלמוד ירושלמי, שכתוב
(ישעיה ח) צור תעודה חתום תורה בלמדי.
בארץ ישראל, שם נקראו למודי ה', ושם היו, ולא
בחוץ לארץ. וכתוב (שם) לתורה, ולתעודה. ועל
התמורה - זו תלמוד בבלי, שפלפלו בלשון
יהודית, והכל היה לפני הקדוש ברוך הוא קדם
שברא העולם.

לקיים כל דבר - זה ברית מילה, שהוא קיום כל
התורה. שלף איש נעלו - זו מצות חליצה.

שכתוב (יחזקאל ט) והתוית ת"ו על מצחות האנשים
וגו'. ומיד יצאה לפניו בפחי נפש.

עמדה שי"ן לפני הקדוש ברוך הוא, ואמרה
לפניו: רבנו של עולם, רצונך לברא בי
את העולם, ששמך שהוא שדי חתום ביי? אמר לה:
לא אברא בך את עולמי.

עד שבאו ק"ר מחברים יחד. אמר: לא אברא בהם
את עולמי. וכן באו לפניו כלם, עד כ"ף.

כיון שירדה כ"ף מעל הכתר, נודעזעזע הכתר,
ונודעזעזעו שמונים אלף רבוא מרגליות
הקבועים בכתר. אמר להם הקדוש ברוך הוא:
למה אתם מודעזעזעים? אמרו: רבנו של עולם, כל
טובנו וכל כבודנו, אינו אלא באות כ"ף, ועכשו
ירדה מעלינו.

אמרה לפניו: רבנו של עולם, רצונך לברא בי את
עולמך, שאני אות של כבודך? גער בה
הקדוש ברוך הוא, אמר: כ"ף כ"ף, חזר למקומך,
ולא ישאר הכתר שלי גרוע, ולא אברא בך את
עולמי, שברך עתידין לכשל כמה אלפים מישראל,
שנאמר (שמות לב) ויפל מן העם ביום ההוא כשלשת
אלפי איש. מיד חזרה מלפניו בפחי נפש, וכן כלם.

עד שבאה ביי"ת, ואמרה לפניו: רבנו של עולם,
רצונך לברא בי את עולמך, שאני אות של
ברכה, ובי מברכים אותך בניך ישראל העתידים
לבא בעולם, ואומרים ברוך אתה ה'? אמר לה
הקדוש ברוך הוא: בך ודאי אברא את עולמי, ואת
ראויה לךך!

עמדה אות אל"ף, ולא נכנסה לפניו. אמר לה
הקדוש ברוך הוא: אל"ף אל"ף, למה לא
תכנסי כשאר כל האותיות שנכנסו לפני? אמרה
לפניו: רבנו של עולם, מפני שראיתי כל האותיות
שנכנסו לפניך, שיצאו בפחי נפש. וכבר נתת לאות
ביי"ת רשות שתברא בה את עולמך, ואין ראוי
למלך המלכים, למי שנתן מתנה, להעבירה ממנו,
ולפיכך עמדתי במקומי. אמר לה הקדוש ברוך
הוא: הואיל וכן הוא, את תהיי ראשונה לכל
האותיות. בך אני מתעלה להקרא בך שמי אחד.

ובתורה היה משגיח הקדוש ברוך הוא, ובורא
את העולם. והרי באות ב' בלבד ברא

בְּרָכוֹת, שֶׁשָּׁבַח בְּתוֹלָה עַל בְּעוֹלָה בְּבָרְכוֹת
וּבְמִתְנֹת. זוּ נִקְרְאת כְּלָה, וְזוּ לֹא נִקְרְאת כְּלָה,
שְׁכָתוֹב כִּי יִבְעַל בְּחֹר בְּתוֹלָה יִבְעֵלוֹף בְּנִיף וּמְשׁוֹשׁ
חֲתָן עַל כְּלָה.

בְּעֵין שֶׁבַע בְּרָכוֹת שֶׁבָּרְכוּ לְבַעַז. מַה הֵם? זֶהוּ
שְׁכָתוֹב וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּשְׁעָר וְכָל
הַזְּקֵנִים עֲדִים. א' - יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל
בֵּיתְךָ. ב' - כָּרְחַל. ג' - וּכְלָאָה. ד' - אֲשֶׁר בָּנוּ
שְׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. ה' - וַעֲשֵׂה חֵיל
בְּאַפְרָתָה. ו' - וּקְרָא שֵׁם בְּבֵית לְחָם. ז' - וַיְהִי
בֵּיתְךָ כְּבֵית פָּרָן.

וּבְשִׁבִיל הַכְּבוֹד מְבָרְכִים בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן לְאַלְמָן
וְלֹא לְמִנָּה כְּבְתוֹלָה, וְכוֹלְלִים בְּרָכָה זוּ
בְּאֲמָצֵעַ, וְלִבְסוֹף חוֹתֵם הַמְּבָרֵךְ: אֲשֶׁר בְּרָא שְׁשׁוֹן
וְשִׁמְחָה חֲתָן וְכְלָה וְגו', מְשׁוֹם הַכְּבוֹד שֶׁלָּהֶם, שִׁישׁ
בוּ עֲשָׂרָה אֲמוֹנִים (אֲמִינִים), כִּנְגֵד עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת
שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.

רַבִּי יוֹדָאִי אָמַר, שְׁבַעָה הֵם. שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה - שְׁנַיִם.
(אֶחָד. חֲתָן - שְׁנַיִם. וְכְלָה - שְׁלֹשָׁה. גִּילָה וְרִנָּה - אַרְבָּעָה.
דִּיצָה וְחֲדָרָה - חֲמִשָּׁה. אֶהְבָּה וְאַחֲוָה - שֵׁשָׁה. שְׁלוֹם וְרַעוּת -
שְׁבַעָה). חֲתָן וְכְלָה - שְׁלֹשָׁה. אֶהְבָּה וְאַחֲוָה שְׁלוֹם
וְרַעוּת - שְׁבַעָה.

רַבִּי חֲנִינָא פָּרַשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל מְקוֹמוֹ. שְׁשׁוֹן
אֶחָד. שְׁמִיחָה ב'. חֲתָן ג'. וְכְלָה ד'. וּמוֹסִיף,
גִּילָה ה'. דִּיצָה ו'. אֶהְבָּה ז'. וְאַחֲוָה ח'. שְׁלוֹם ט'.
וְרַעוּת י'. שְׁהָרִי הֵם עֲשָׂרָה כִּנְגֵד מְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֶם
נִבְרָא הָעוֹלָם. וַיֵּשׁ בְּבָרְכָה זוּ חֲמִשָּׁה קוֹלוֹת שֶׁבָּהֶם
נִתְּנָה הַתּוֹרָה, וְכֹלֵם יוֹרְשֵׁת כְּלָה בְּתוֹלָה בְּבָרְכוֹת,
שְׁהָרִי הִיא רְאוּיָה, וְאַלְמָנָה אִינָה רְאוּיָה.

כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּשְׁעָר - זוּ סְנֵהֲדְרֵי גְדוּלָה שְׁהִיו שָׁם,
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹאל ב-כג) מִי יִשְׁקֵנִי מִיָּם מִבּוֹר
בֵּית לְחָם אֲשֶׁר בִּשְׁעָר. וְהַזְּקֵנִים עֲדִים - אֵלּוּ תְּלִמִּידֵי
חֲכָמִים וְהַפְּרָנְסִים. וְכֹלֵם בָּרְכוּ בְרָכָה זוּ לָהֶם, שְׁהָרִי
פְּרָנְסֵם הַדּוֹר הַזֶּה, וּמִי הוּא? אֲבָצָן מִבֵּית לְחָם.

וּתְקַרְאָנָה לוֹ הַשְּׁכֵנּוֹת שֵׁם לְאִמֹר יֵלֵד בֶּן לְנַעֲמִי
(רוֹת ד). חֲכָמִים פּוֹתְרִים הַפְּסוּק בְּזֶה
שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת כב) אִם חָבַל תְּחַבֵּל שְׁלֵמַת רַעְפָּה עַד בֹּא
הַשֶּׁמֶשׁ תִּשְׁיָבְנוּ לוֹ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּנִשְׁמָה שֶׁל אָדָם
מְדַבֵּר בְּזֶה הָעוֹלָם. (וּבְגוֹפּוֹ כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְבֵית עוֹלָמוֹ, בְּנִשְׁמָה

וְנִתֵּן לְרַעְהוּ - זוּ מְצוֹת יְבוּס. (מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא,
מְצוֹת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמְצוֹת יְבוּס) וְזֹאת הַתְּעוּדָה בִּישְׂרָאֵל,
מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
נִגְדְּעוּ אֲלוֹפֵי עֲצָה, וְהִדְעוֹת מְשֻׁבָּשׁוֹת, וְהֵלֵב אִינוּ
קִיָּם עַל בְּרִיו, וְהוֹלֵךְ הַכֹּל אַחַר מְרֵאִית הָעֵינַן.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאִי, מְצוֹת יְבוּס מְשֻׁבָּחַת. וְהַמְקִיָּם
מְצוֹת יְבוּס לְשִׁמְחָה, נַעֲשֵׂה שְׁתָּף לְקִדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא. וְהַמְקִיָּם מְצוֹת יְבוּס זוֹכֵה לְשִׁמוּ
הַגְּדוֹל בְּרוּךְ הוּא כִּיחֻזְקָאֵל, שְׁכָתוֹב (יִחֻזְקָאֵל לוֹ)
וַיְהִי קוֹל כְּהַנְּבָאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ, שֶׁנִּבְּוֹאָתוֹ הִיָּתָה
בְּרַעַשׁ, וְלֹא בְּנַחַת.

רַבִּי חֲזַקְיָה (חֲנִינָא) אָמַר, גְּדוּלָה מְצוֹת יְבוּס,
שֶׁהַמְקִיָּם מְצוֹת יְבוּס לְשִׁמְחָה, נַעֲשֵׂה שְׁתָּף
לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוֹב (רוֹת ד) וְלֹא יִכְרַת שֵׁם
הַמֵּת. וְכָתוֹב (מַלְכִים א-ח) וְלֹא יִכְרַת לְךָ אִישׁ וְגו'.

רַבִּי חֲנִינָא לְטַעְמוֹ. וְנִתֵּן לְרַעְהוּ - זוּ מְצוֹת יְבוּס.
מַהוּ וְנִתֵּן לְרַעְהוּ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מְשָׁל
לְאָדָם שֶׁהִיָּה טוֹעֵה בְּמִדְּבָר בְּמִקּוֹם לְסִטִּים וְחַיּוֹת.
כִּיּוֹן שְׂרָאוּהוּ לְסִטִּים טוֹעֵה, עֲמָדוֹ עָלָיו וְהַכּוּהוּ,
וְקִפְחוּ כָּל שְׂכָרוֹ וְכָל עַמְלוֹ.

שְׁמַע חֲבֵרוֹ, זֵינן עֲצָמוֹ וְהֵלֵךְ וְהוֹצִיאוּ מִיָּדֶם עָרִם
מִכָּל. מַה עֲשֵׂה? בְּנֵה לוֹ בֵּית וְנִתֵּן לוֹ מִתְּנֹת,
וַעֲשֵׂה לוֹ מְלַבּוּשִׁים אַחֲרָיִם וְנִתֵּן לוֹ. בֹּא וְלִבֵּשׂ אוֹתָם
הַמְּלַבּוּשִׁים, וַיֵּשֶׁב בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת, וְהִתְחִיל לְהַרְוִיחַ
כְּבִתְחִלָּה. וְזֶה וְנִתֵּן לְרַעְהוּ וְדָאִי.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בִּישְׂרָאֵל, וְלֹא בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים,
שֶׁלֹּא נִתְּנָה לָהֶם מְצוּהָ זוּ, וְעַלֵּיהֶם כְּתוֹב
(יִרְמִיָּה י) יֹאבְדוּ מִן הָאָרֶץ וּמִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֲלוֹ.
וְאִין לָהֶם תְּקוּמָה לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם
הַבָּא, שְׁכָתוֹב (יִשְׁעִיָּה כו) מֵתִים בַּל יִחְיוּ רְפָאִים בַּל
יִקְמוּ וְגו'.

וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּשְׁעָר וְהַזְּקֵנִים עֲדִים יִתֵּן
ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ כְּרַחֵל
וְכְלָאָה וְגו' (רוֹת ד). מִכָּאן שְׁאִין מְבָרְכִים שְׁבַע
בְּרָכוֹת אֲלֵא לְבְתוֹלָה שְׁנִקְרְאת כְּלָה, שְׁכָתוֹב (יִשְׁעִיָּה
סב) כִּי יִבְעַל בְּחֹר בְּתוֹלָה וְגו', וּמְשׁוֹשׁ חֲתָן וְגו'.

אָבֵל אֲלָמָן וְאַלְמָנָה מְבָרְכִים אוֹתָם כְּעֵין שְׁבַע
בְּרָכוֹת, כְּעֵנִין בְּעַז וְרוֹת. (שְׁאֵמַר רַבִּי חֲנִינָא, בְּעַז
וְרוֹת) אֲלָמָן וְאַלְמָנָה הֵיוּ, וּבָרְכוּ אוֹתָהּ כְּעֵין שְׁבַע

פְּעָמִים רַבּוֹת, שְׁכָתוּב (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יַפְעַל אֵל
פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר.

על שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעַה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ
(עמוס ב). (ארבעה פתחים חוזר האדם) אַרְבַּעַה פְּתָחִים
בְּשָׁמַיִם, וּבְכָל פְּתָח וּפְתָח מְמַנִּים. הָרֵאשׁוֹנִים
רַחֲמָנִים, וְעָקְרוּ וּשְׁתָּלוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם שָׁב
בְּתִשׁוּבָה – הָרֵאשׁוֹנִים הִרְחַמְנִים אוֹמְרִים לוֹ: צֵא מִן
הַפְּתָח הַזֶּה, וְנִעְזֹר לְךָ שֶׁתֵּצֵא מִן הַפְּתָח הַזֶּה.

בְּדַגְמָא זוּ הַשְּׁנַיִים וְהַשְּׁלִישִׁים. אִם יָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה
וַיִּרְוִיחַ כִּבְתַּחֲלָה, הֲרֵי הָרֵאשׁוֹנִים שְׁנַיִם
וּשְׁלִישִׁים נַעֲשׂוּ כָּלֵם רַחֲמָנִים וַיּוֹצִיאֻהוּ. אֲבָל אִם
יָבֵא לַפְּתָח הַרְבִּיעִי, לֹא יֵצֵא לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר עַל
שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעַה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ. וְהֵם
אוֹתָם שֶׁהִפְגִּימוּ בְרִית קֹדֶשׁ.

מָה הַטַּעַם? שְׁשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי יוֹדָא,
מִפְּנֵי שֶׁמִּמַּעֲט אֶת הַדְּמוּת. וּמַנְדִּין אוֹתָם
בְּעוֹלָם הַבַּא, וּמַתְמַעֲטִים מַעֲשֵׂיהֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם,
וְעַלֵּיהֶם כְּתוּב (ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפְּגָרִי הָאֲנָשִׁים
הַפְּשָׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת. שֶׁכָּל הַפּוֹגֵם
בְּרִיתוֹ, כְּבִיכּוֹל כָּאֵלוּ פּוֹגֵם בְּמָקוֹם אַחֵר.

רַבִּי יוֹסִי פָתַח, (תהלים קכז) אֲשֶׁרִי הַגָּבֵר אֲשֶׁר מְלֵא
אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם וְגו'. בְּמַתְעַסֵּק בַּפְּרִיָּה
וּרְבִיָּה הַכְּתוּב מְדַבֵּר. מֵהוּ לֹא יֵבֶשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת
אוֹיְבֵים בְּשָׁעַר?

אֵלֶּא בְּזִמְן שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִפְשׁוּ
בָּאָה לִפְנֵים בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהּ, כְּמָה מְלֵאכִי
חֲבֵלָה עוֹמְדִים מֵצַד זֶה וּמֵצַד זֶה, וְכַמָּה מְלֵאכִי
שְׁלוֹם עוֹמְדִים מֵצַד זֶה וּמֵצַד זֶה. זָכָה – מְקַדִּימִים
לוֹ מְלֵאכִי שְׁלוֹם וְאוֹמְרִים לוֹ שְׁלוֹם בּוֹאָךְ. לֹא זָכָה
– מְלֵאכִי חֲבֵלָה מְקַדִּימִים לוֹ וְאוֹמְרִים (ישעיה ג) אוֹי
לְרָשָׁע רַע כִּי גָמוּל יִדְּיו יַעֲשֶׂה לוֹ.

וְמִי הוּא? מִי שֶׁלֹּא נִתְעַסַּק לְהַנִּיחַ בֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה.
שֶׁכָּל הַמְּנִיחַ בֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמְלַמְדוֹ תוֹרָה
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין מְלֵאכִי חֲבֵלָה וְגִיּוֹנִים שׁוֹלְטִים
בוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קכז) לֹא יֵבֶשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת
אוֹיְבֵים בְּשָׁעַר. אֵלוּ מְלֵאכִי חֲבֵלָה שְׂאִינָם יְכוּלִים
לְשַׁלֵּט עָלָיו.

שְׁלֵא יֹאמַר אָדָם, הֲרֵי תוֹרָתִי וּמַעֲשִׂים טוֹבִים
מְגִנִּים עָלַי, וְלֹא אֶתְעַסַּק בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה.

בְּזֶה הָעוֹלָם) מְלַמֵּד שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹצֵאת בְּכָל
לַיְלָה וְלַיְלָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ,
וְלִמְחַרְתָּהּ מְשִׁיב אוֹתָהּ לְחִיקוֹ שֶׁל אָדָם.

לְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַפְקִיד נִשְׁמָתוֹ לְיוֹצְרוֹ,
וְקוֹרָא פְּסוּק אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים, כְּגוֹן
(תהלים לא) בִּינְךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִיתָ אוֹתִי ה' אֵל
אֱמֶת. וְהוֹאִיל וְהִיא בְּפִקְדוֹן – אִף עַל פִּי שֶׁהִיא
מְחִיבֶת בְּכַמָּה חוֹבוֹת, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשִׁיב
אוֹתָהּ לְחִיקוֹ שֶׁל אָדָם.

בְּעִנְיָן זֶה צָרִיךְ לְהַתְנַהֵג בְּמִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְלִלְכֵת בְּדַרְכָּיו, שְׁכָתוּב (דברים כח)
וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו. שֶׁהֲרֵי נִשְׁמָתוֹ פְּקֻדוֹן בִּידוֹ, שֶׁהִיא
מִתְחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהוּא נוֹצֵר מִטְּפַח סְרוּחָה. הֲרֵי
פְּקֻדוֹן נִשְׁמָתוֹ בִּידוֹ.

וְכָתוּב אִם חָבַל תַּחְבֵּל שְׁלֵמַת רַעְךָ, אִם חָבַלְתָּ
מַעֲשֵׂיךָ וְלִכְלַכְתָּ נִשְׁמָתְךָ, שֶׁהוּא מְאוּר
לְבוֹשׁוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רַעְךָ וְרַע אֲבִיךָ
– עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֵׁיגִיעַ זְמַנְךָ לְהַפְטֹר מִהָעוֹלָם,
תִּשְׁיָבֶנּוּ לוֹ, שְׁכָתוּב (קהלת יב) וְהָרוּחַ תִּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה. תָּנָה לוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנָה לְךָ.

אִם חָבַל תַּחְבֵּל. אִם חָבַל אָדָם מַעֲשָׂיו, לְאַחַר כֵּן
כְּשֵׁהֲגִיעַ שְׁעָתוֹ, מֵרַב חוֹבוֹתָיו לְקוֹנוֹ, חוֹבֵל אֶת
שְׁלוֹ וְנוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ.

לְפִיכָךְ כְּתוּב לֹא תַחְבֵּל בְּגַד אֱלֻמָּנָה. מָה הַטַּעַם?
הוֹאִיל וּמִשְׁכַּנְתּוֹ בִּידוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֵין צָרִיךְ
לְמַשְׁכֵּן אוֹתָהּ פַּעַם אַחֲרַת, שְׁכָתוּב (נחום א) לֹא תָקוּם
פְּעָמִים צָרָה. כָּל הַנִּפְשׁוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. אִם זָכוּ – נִכְנָסוֹת בְּמַחְצָתָן שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּגֵן
עֵדֶן. לֹא זָכוּ – נִכְנָסוּ בְּגִיּוֹנִים.

רַבִּי נַחוּנְיָא בְּרִי יוֹסִי אָמַר, מְקוֹם נִתְבַצֵּר לָהֶם
לְרָשָׁעִים בְּגִיּוֹנִים, וּמִשָּׁם יוֹצֵאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת
נִפְשׁוֹתָם בְּעוֹלָם וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה, וְחוֹזְרוֹת לְגִיּוֹנִים,
וּבָאוֹת לְאַחֲרֵי כֵן, וְנִדְחוֹת מִשְׁעָרֵי חַיִּים, וְחוֹזְרוֹת
לְעוֹלָם. וְמִי הֵם? אוֹתָם שֶׁהִפְגִּימוּ אֶת בְּרִיתָם וְלֹא
נִתְעַסְקוּ בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה.

עַד שֶׁבֵּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבּוֹנֵה אוֹתָם, וְשׁוֹתֵל
וְנוֹטֵעַ אוֹתָם בְּעוֹלָם. מְשַׁל לְאָדָם שֶׁנִּטַּע אֵילָן.
רָאָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ, עוֹקְרוֹ וְשׁוֹתְלוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר. וְכֵן

שְׁהָרִי שְׁבַע אַרְצוֹת לְמִטָּה, וְאֵלֹהֵי הַיָּם: אַרְצָה, אֲדָמָה, אַרְקָא, גֵיא, נְשִׁיָה, צִיָה, תַבַל. תַבַל הוּא הַמְדוֹר שֶׁלָנוּ. לְמָה הַגּוֹפִים הִלְלוּ הֵם בְּנִשְׁיָה? אֵלָא שְׁהֵם שְׁכָחוּ אֶת מְצוֹת רַבּוֹנָם וְלֹא הִתְעַסְקוּ בְּפִרְיָה וּרְבִיָה וְלֹא גָרְמוּ לְהִתְפַשְׁטוֹת בְּרִית הַקֹּדֶשׁ בְּעוֹלָם, לְכֵן הֵם יִשְׁכָחוּ בְּנִשְׁיָה לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, וְלְעוֹלָם אֵין קָבֵר לְחַנָּם וְאֵין צִיּוֹן לְרִיק.

וּבְאִוְתוֹ הַמְדוֹר שֶׁל נְשִׁיָה, אֵין אֵלָא אוֹתָם שְׁנִקְרָאִים גּוֹפֵי חַנָּם, הַגּוֹפִים שְׁיֹרְדִים לְשֵׁם לְחַנָּם וְאֵין עוֹשִׂים תּוֹלְדוֹת, שְׁהָרִי נָשִׁים אֵין בְּיַנְיָהֶם, וְזוֹרְעִים וְאוֹכְלִים, וְשׁוֹכְחִים כָּל מָה שְׁעוֹשִׂים.

הַנְּפִשׁוֹת, טָרָם שְׁנִבְנוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, נְדָחוֹת מִכְּמָה שְׁעָרִים, וְהוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שְׁיִמְצְאוּ גּוֹאֵל. וְאֵלֹהֵי נִקְרָאוֹת שְׁכָנוֹת. זֶהוּ שְׁכָנוֹב (רוֹת ד) וְתִקְרָאנָה לוֹ הַשְׁכָּנוֹת שֵׁם וְגוֹ'. וְהַגּוֹף הַזֶּה נִבְנָה לְהִתְקַיֵּם בְּתַבַל אַרְצוֹ.

רַבִּי יוֹדָאִי הָיָה לְפָנָי רַבִּי עֲזַרְיָה בַר סִימְאִי. אָמַר לוֹ, צְדִיקִים שֶׁהִזְדַּמְּן לָהֶם חֲטָא מֵאוֹתָם כְּרִיתוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהִרְהָרוּ (וְחָשְׁבוּ) תְּשׁוּבָה וּמִתּוֹ, הָאֵם מִיִּתְּהָ מְכַפֶּרֶת עֲלֵיהֶם אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ, כֵּן, וְלִפְעָמִים שְׁנַעֲנִישִׁים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וּמִתְכַּפֵּר לָהֶם.

רָאָה פָּנָיו יְרֻקוֹת. אָמַר לוֹ, אָמַר מָה שְׁתֵּאמַר, הַתּוֹרָה אֵין מְקַבֶּלֶת טְמָאָה, שְׁנֵאמַר (יִרְמִיָה כג) הֲלוֹא כֹה דִבְרֵי כָּאֵשׁ נָאֵם ה'. הִרְהוּרִים רוֹטְשִׁים בְּלִבְכָךְ. אָמַר, סוּד ה' לִירְאָיו. עֲשֵׂרָה זְקֵנִים הָרוּגִי מִלְּכוֹת נַעֲנִשׁוּ עַל מְכִירַת יוֹסֵף.

אָמַר לוֹ, רַבִּי עֲקִיבָא אֵין לוֹ זְכוֹת אֲבוֹת. אָמַר, (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א יב) וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעֵתִים.

פָּתַח וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית ל) וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וַתֵּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכַר שְׁכָרְתִּיךָ. שָׂכַר כָּעֵת, שְׁכָרְתִּיךָ לְאַחַר זְמַן. יִשְׁשַׁכָּר - יֵשׁ שְׁכָר. וְלְאַחַר זְמַן נִהְיָו לְמַלְכוֹת שָׁמַיִם. הַגּוֹפִים שְׁלָהֶם יִשְׁאָרוּ בְּמִקּוֹמָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַכֹּל חוֹזֵר כְּמוֹ מִקְדָּם. כְּתוּב (שֵׁם מט) אִישׁ אֲשֶׁר כִּבְרַכְתּוֹ בְּרַךְ אֹתָם.

נִפְלַל עַל פָּנָיו רַבִּי יוֹדָאִי, וְנִרְדָּם. הָרָאוּ לוֹ בְּחִלּוּמוֹ הַפְּסוּק הַזֶּה, (קֹהֶלֶת ה) אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחֲטִיא אֶת בְּשָׂרְךָ. נִכְנָסְתָּ - סֵתָם. מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא דִיבַר

אֵלָא אָף עַל פִּי שֵׁישׁ בִּידוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ נִכְנָס בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

כְּמוֹ אֶחָד מִחֲבֵרָנוּ, שֶׁהוֹצִיאֵהוּ מִשְׁלִשָּׁה עֶשְׂרֵי שָׁעָרִים שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שְׁאֵלְמָלָא קוּלוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹדָאִי הַחֲסִיד, הָיָה נִטְרָד מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת. שְׁהָרִי אֵין לָךְ אָדָם בְּעַל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כַּחֲזִיקָה מְלַךְ יְהוּדָה, עֲלִיו הַשְּׁלוֹם, וְכָתוּב בּוֹ (ישעיה לח) כֹּה אָמַר ה' צוֹ לְבֵיתְךָ כִּי מֵת אֲתָה וְלֹא תַחֲיָה. כִּי מֵת אֲתָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תַחֲיָה בְּעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה דוֹרֵשׁ, (קֹהֶלֶת יא) בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעְךָ וְלַעֲרֹב אֵל תִּנַּח יְדֶךָ וְגוֹ' - צָרִיךְ לְהִתְעַסֵּק בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּפִרְיָה וּרְבִיָה בְּבַחְרוֹתוֹ וּבְזִקְנוֹתוֹ שְׁלֹא יַעֲזֹב מִמֶּנּוּ, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא זָקֵן לֹא יִסְלַק עֲצָמוֹ. מָה הַטַּעַם? כִּי לֹא תִדַּע [אֵינְךָ יוֹדֵעַ] אִי זֶה יִכְשַׁר הַזֶּה אוֹ זֶה וְגוֹ'.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה קָשִׁישׁ יָמִים, וְכֵהוּ עֵינָיו מִלְּהִסְתַּכֵּל, וְהַחֲלִשָּׁה הִתְגַּבְּרָה עֲלָיו. קָם וְאָמַר, מָה אֵנִי לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁהִיוּ לִי בָנִים וּמִתּוֹ? אָמְרוּ לוֹ, רַבָּנוּ, מִיִּמְיָךְ אָנוּ שׁוֹתִים, כְּמָה בָנִים נִשְׁאָרוּ (אֲתָה הַשְּׁאָרָה) שְׁמִחֲזִיקִים אוֹתְךָ לְעוֹלָם הַבָּא. לֹא נָחָה דַּעְתּוֹ.

עַד שֶׁהָאִיר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עֵינָי זָקֵן אֶחָד. קָם וְאָמַר, עֲלִיךָ רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁאֲתָה זָקֵן וְחֲלִשָּׁה הִתְגַּבְּרָה עֲלִיךָ, וְעַל רַבִּי חֲזִיקָה שֶׁהוּא עָקֵר אָמַר הַכְּתוּב (ישעיה נו) כֹּה אָמַר ה' לְסָרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שְׁבִתוֹתַי וּבְחָרוּ בְּאֲשֶׁר חָפְצִיתִי וְכוּ', (שֵׁם) וְנִתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחֹמֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבְנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֲתָן לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכְרַת. נָחָה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לוֹ, תְּנוּחַ דַּעְתְּךָ כְּמוֹ שֶׁהִנַּחְתָּ אֶת דַּעְתִּי.

רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, כְּתוּב (ויקרא כב) וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִלְּפָנָי. אֵם הַנֶּפֶשׁ תִּכְרַת, הַגּוֹף הַהוּא מָה יִהְיֶה מִמֶּנּוּ? אֵם כֵּךְ, כְּמָה קְבָרִים בְּרִיקְנוֹת! כְּמָה צִיּוּנִים לְחַנָּם! שְׁהָרִי אֵם אַחַר כֵּךְ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹנֵה אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ כְּמוֹ מִקְדָּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַגּוֹף שְׁעֵזֵב נֶאֱבָד, וְהַקְּבָר לְרִיק. אֵם כֵּךְ, כְּמָה עֲצָמוֹת נֶאֱבָדוּ, וְכְמָה קְבָרִים לְחַנָּם.

אֵלָא הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִכְלֶה מַעֲשֵׂי יְדָיו, אֵלָא מִהָאָרֶץ וּמִתַּחַת הַשָּׁמַיִם הָאֵלֶּה. וְיִרְדּוּ לְמִטָּה, וְיִבְנוּ בְּקִיּוּם אַחַר בְּתוֹךְ אוֹתָם הַתַּחְתּוֹנִים, בְּמְדוֹר שְׁנִקְרָא נְשִׁיָה, וְשֵׁם הֵם יִתְכַּנְּסוּ (יִשְׁכָּחוּ) לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

ומה נעשה מהם, אותה הנשמה שהולכת בלי ולד לאותו העולם ולא עשתה בן? רבי סימאי ורבי יוסי. אחד אומר, מוריד אותה הקדוש ברוך הוא לארץ התחתונה. ואחד אמר באבדון. מי שיוורד לשם, אוכד מכל וכל. ועליהם כתוב (ויקרא כג) והאבדתי את הנפש ההיא.

רבי יודאי בר סימון אמר, אשרי מי שמשתדל לדעת את אותו העולם ששם הנשמות. מי שמכיר אותו ומשתדל לדעת אותו, אין שעור לחכמתו.

רבי פרחיא אמר, כל זמן שהגוף לא נח במקומו, נפשו אף כך. והוא היה תמיד משתדל לדעת באותו העולם של הנשמות.

יום אחד היה הולך בשדה, ומצא גוף אחד תחת אילן חרב מת. השגיח בו, ומצא שהוא יהודי, ומצא כריכות של מצוה, וספר של אגדה עמו.

אמר, ודאי תלמיד חכם הוא. התעסק בקברו, והלך לעיר, ותקן לו תכריכים וקבר. והזמין בני אדם, ובכה עליו, והשתדל עליו והוציא כל מה שהיה בידו.

ביון שנגנו ונקבר אותו הגוף, הנפש שלו נכנסה לתוך הישיבה העליונה. אמרו לה: אין לך כעת רשות להכנס בכרך (למקום) הסלע העליון, לכי והשלימי חסד למי שהשלים לך!

יום אחד רבי פרחיה היה יושב על השער של הפתח של לוד, והיה עצוב, שהיתה לו דחוקה השעה. בא אליו איש אחד. אמר לו: רבי, התרצה ללכת למקום פלוני עמי, ואתן לך כלי כסף, כדי שנסתדל בתורה יחד בדרך? אמר לו: נלך. הלכו. אמר לו: רבי, (מה) זה שכתוב (קהלת ט) כי החיים יודעים שימתו והמתים אינם יודעים מאומה? אמר לו: החיים אלו הצדיקים, והמתים אלו הרשעים.

אמר לו: חייך, רבי, אפלו הרשעים באותו העולם יודעים בצערם, ויודעים בכבוד הצדיקים ובדיני הרשעים. אמר לו: אם כן, מה זה והמתים אינם יודעים מאומה?

אמר לו: בעולם הזה כתוב, שהרי הצדיקים שנקראים חיים, מסתכלים ויודעים

בזה, אלא תהיה אומר, (תהלים לו) מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיה יחסיון. ובצל כנפיה ממש, ואין לדבר בבניו, שהרי חסד ה' בכל נמצא.

אמר רבי עזריה, ודאי כך הוא, שהרי כתוב (דברי הימים א-טז) אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו. וכתוב (איוב יב) אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש. בכבשים הנעלמים שלו אין לדבר כלל, שהרי מי שבידו רוחות ונשמות של צדיקים, הדברים הנסתרים שהוא עושה, אין להכנס בהם.

ילד בן לנעמי (רות ד), מה (בזה) מצאת האבדה שאבדת. מכאן שאותה הנפש שנדה מהגוף הדק, אין לה רשות להאיר ולהתפשט, להראות שאין לו כח, שכתוב (איוב לג) ישוב לימי עלומיו.

באותה השעה שהגוף הזה נבנה, מיד (כמו שעץ דק נדלק מיד) ותקראנה לו השכנות שם. ולמה כאן שם? בכל מקום שכתוב שם, זו הנפש, כמו שנאמר (רות ד) ולא יפרת שם המת. זו הנפש. וכאן ותקראנה לו השכנות שם, אותן השכנות קוראות לאותו הגוף שנבנה כעת שם, קוראות לאותה הנפש להתתקן באותו הגוף. שהרי לפעמים מזמנת לשם הנפש, ולפעמים אינה מזמנת, משום שהולכת ומשוטטת בעולם, ואז קוראים לה אל אותו הגוף.

ובשעה שמתעורר הרצון, הולכת אל קברי האבות, אל קברי החסידים, עד שמתעורר בעז כאן, ושאר הנשמות קוראות לה, ובאה ונמצאת ומתתקנת במקום הזה.

והרי כתוב, (איוב לג) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף? שונה כאן, שהיה גואל קרוב, שהרי תועלת יתרה באותו הגואל שנקרא קרוב, שהתעורר להיות מזמן לשם, מיד שהתעורר אליו. וכאן שהיה רחוק, הצטרכו לקרא לה, שהרי מחשבה רחוקה היתה. במחשבה קרובה אין צריך, אלא היא באה באותה ההתעוררות להבנות שם. ועל כן ותקראנה לאותו הגוף שם, אותה הנפש להבנות שם.

רבי סימאה אמר, בכמה מקומות עשה הקדוש ברוך הוא חסד עם אותן הנפשות שלא מוצאות מנוחה, משום שלא עשו חסד ולא עשו בן.

פְּתַחוּ לו, וְאָמְרוּ: הַפְּשִׁיטוּ אוֹתוֹ, שְׁאִין רְשׁוֹת לְהַכְנִיס לְכָאן בַּגּוֹף שֶׁל הָעוֹלָם הַהוּא. מִיֵּד הַפְּשִׁיטוּ אוֹתוֹ, וְהִתְלַבֵּשׁ בְּאִוִּירִים שֶׁל הַגֶּן שֶׁלְפָנָיִם.

וְנִכְנְנִים וְרָאָה אוֹתוֹ הֶרְקִיעַ שְׁעַל גְּבִי אוֹתוֹ הַגּוֹף (הַגֶּן). שְׁאוֹתוֹ הֶרְקִיעַ נִפְרָד מֵאוֹתוֹ הֶרְקִיעַ שְׁעוֹמֵד עַל שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. הֶרְקִיעַ הַזֶּה נִתְחַם בְּתַחוּם מְכַל הַגְּוִנִים שֶׁל הָעוֹלָם. אַרְבַּעַת חֲלוֹנוֹת, מִשְׁקוּפִים פְּתוּחִים בּוֹ בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְאֶחָד בְּאֲמֻצָּע.

חֲלוֹן אֶחָד שֶׁבְּצַד מִזְרַח, בּוֹ קִימִים אַרְבַּעַת מִשְׁקוּפִים מְרַקְמִים מְרַקְמִים, בְּסוּד שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יְהו"ה, עוֹלוֹת לְשָׁמַיִם עֲשָׂרָה, שֶׁלֹּשׁ אוֹתִיּוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם מִתְחַבְּרִים אוֹתָם הַמִּשְׁקוּפִים, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת מִתְחַבְּרוֹת לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. מִמֶּנָּה אֶחָד עוֹמֵד לְאוֹתוֹ הַצַּד, וְשְׁמוֹ וִיזְרִיעָאֵל (יעזריאל). וְאַרְבַּעַת מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ, שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בָּהֶם אַרְבַּעַת שְׁעָרִים, שֶׁהֵם עַל גְּבִי אוֹתוֹ הֶרְקִיעַ, וְאִין מִי שֶׁמְכִיר בָּהֶם.

פְּרָט לְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת, שֶׁבָּאוֹת אוֹתָן הַנִּפְשׁוֹת שֶׁמִּשְׁתַּתְּפוֹת עִם הַגּוֹף בְּקַבְּרִים, לְכַרְעַ וּלְהַשְׁתַּחֲוֹת לְפָנָי אוֹתָם הַשְּׁעָרִים לְרַבּוֹן הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה 60) וְהָיָה מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבוֹא כָּל בְּשָׂר לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְפָנָי. כָּל - לְרַבּוֹת אוֹתָן נִפְשׁוֹת שְׁדָרוֹת עִם הַגּוֹף, וְנִקְרְאוֹת כָּל בְּשָׂר.

חֲלוֹן אַחַר שֶׁבְּצַד הַדְּרוֹם, בּוֹ עוֹמְדִים שְׁשָׁה מִשְׁקוּפִים, לֹא נִכְנְסִים לְמָקוֹם הַזֶּה, אֲלֵא אוֹתָן שְׁעוֹסְקוֹת בְּקִרְיַת שְׁמַע בְּרַצוֹן וּבְכוֹנְנָה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי פְּרַחְיָא: הָאֱלֹהִים, כְּשֶׁהִסְתַּכְּלַתִּי בְּאוֹתוֹ הַחֲלוֹן, קָרַב אוֹתוֹ הַמִּמְנָה, שֶׁשְׁמוֹ עֲנַא"ל, שֶׁמִּמְנָה עַל הַשְּׁעָר שֶׁל צַד הַדְּרוֹם. אָמַר לִי, קוּם בְּמָקוֹמְךָ, וְרָאָה אֶת הַחֲלוֹן הַזֶּה, שְׁאִין רְשׁוֹת לְהַכְנִיס לְשָׁם וְלֹא לְרֵאוֹת אוֹתוֹ, פְּרָט לְאוֹתָם שְׁעוֹסְקִים בְּקִרְיַת שְׁמַע כְּרֵאוֹי.

וְכָל אוֹתָם שְׁעוֹסְקִים בְּקִרְיַת שְׁמַע כְּרֵאוֹי, שְׁשִׁים מִמֵּנִים נִכְנְסִים לְפָנָיו (שֶׁל הַמְּשִׁיחַ), וּמִכְתִּירִים

שְׁיִמּוֹתוֹ, וְעֵתִידִים לְתַת אֶת הַדִּין, שְׁיִשׁ דִּין וְיִשׁ דִּין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה יִתְּן אֶל לְבוֹ. אֲכַל הַרְשָׁעִים שֶׁנִּקְרְאוּ מֵתִים, לֹא יוֹדְעִים וְאִין מְשִׁיחִים, וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּמַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הָעוֹלָם כְּלוּם. וּמִי שְׁאִינוֹ מְכִיר בְּמַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הָעוֹלָם נִקְרָא מֵת, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה לֹא מְבִיחֵם הַחַיִּים. שֶׁהָעוֹלָם הַהוּא שֶׁל נְשָׁמוֹת וְרוּחוֹת הוּא, וְזֶה הָעוֹלָם הוּא שֶׁל הַגּוֹף.

אוֹתוֹ הָעוֹלָם שְׁדָרִים בּוֹ אַחִיהֶם (רוּחוֹת) שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם, וְדוּמִים בְּדִיוֹקְנָאוֹת, מְכָרִים זֶה לְזֶה, וְיוֹדְעִים בְּמַה דוּמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה (שְׁעֵתִיד לְבֹא לְעוֹלָם). וּמִשְׁתַּדְּלִים לְהַפִּיר אֶת כְּבוֹד רַבּוֹנָם שָׁם, בְּאוֹתוֹ הַמְּלַבּוֹשׁ שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם.

בְּשֶׁהִנִּיעוּ לְאוֹתוֹ הַשְּׂדָה, אָמַר לוֹ: נִתְעַכֵּב כְּעַתָּה. נֶאֱמַר לוֹ: לְמָה אֵתָּה נֶאֱמַר? אָמַר לוֹ: אֲבָדָה אֲבָדָה לִי בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמַר: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְמְנָה לָךְ.

מִצְאוּ מְעָרָה אַחַת. אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ: רַבִּי, נִכְנְסִי לְכָאן, שֶׁהָיָה יֹדְעֵתִי שְׁאִין מְכִיר כָּאן. נִכְנְסוּ, יָרְדוּ בַּמְּדַרְגּוֹת, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְפִרְדָּס אֶחָד, וְרָאוּ שָׁם אֵילָנוֹת מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה וּמִשְׁאָר הָאֵילָנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, וְאֵילָן אֶחָד מְשֻׁנָּה מִשְׁאָר הָאֵילָנוֹת.

עָלוּ לְשָׁם, שְׁמַעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁל מַחְנוֹת רַבִּים שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, (תהלים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה נִבְרָכָה לְפָנָי ה' עֲשׂונו. תָּמָה רַבִּי פְּרַחְיָא, וְאָמַר: מַה זֶה? אָמַר לוֹ: שְׁתַּק.

אָמַר רַבִּי פְּרַחְיָא: הָאֱלֹהִים, כְּשֶׁהִגַּעְתִּי עִמּוֹ לְאֲמֻצָּע הַפְּרָדָס הַזֶּה, וְרֵאשִׁיתִי שְׁתֵּי דְרָכִים, וּמַחְנוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְאָמַרְתִּי לוֹ מַה זֶה? וְאָמַר לִי, כָּאן נִפְרָדוֹת דְּרָכֵי הַנִּפְשׁוֹת, מִי שֶׁהוֹלְכִים לְגֶן עֵדֶן, וּמִי שֶׁהוֹלְכִים לְגִיְהֵנָם. מִי שֶׁהוֹלֵךְ לְגֶן עֵדֶן - אֵלוֹ הוֹלְכִים (עמו), וּמִשְׁלִימִים לוֹ שְׁלוֹם. וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ לְגִיְהֵנָם - אֵלוֹ נוֹטְלִים לְדוֹן (אוֹתָם) אוֹתוֹ בְּגִיְהֵנָם.

עֲבַרְנוּ אוֹתוֹ הַפְּרָדָס, וְהִגַּעְנוּ לְחוֹמוֹת וּמַגְדָּלִים וּשְׁעָרִים. כְּשֶׁהִגַּעְנוּ לְשַׁעַר אֶחָד, שֶׁנִּקְרָא שַׁעַר הַמִּזְרַח, קָרָא אוֹתוֹ הָאִישׁ: פְּתַחוּ לִי שְׁעָרֵי צֶדֶק. אָמְרוּ לוֹ: לְמָה? אָמַר לָהֶם: בְּשִׁלְחוֹת שֶׁל רַבּוֹן הָעוֹלָם בְּאֵתִי. פְּתַחוּ וְאָמְרוּ כָּלָם: מִי נִתֵּן אֶת יְלוּד הָאִשָּׁה הַזֶּה כָּאן בְּמָקוֹם הַזֶּה? אָמַר לָהֶם: זֶה הוּא רַבִּי פְּרַחְיָא. אָמְרוּ: זֶה הוּא שֶׁהַשְּׁלִיִּם לָךְ הַחֲסֵד בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם? אָמַר כֵּן.

נבנבתי להיכל אחד, ובאותו היכל היו שלש מאות ששים וחמשה היכלות, כחשבון ימות השנה. אברהם יצחק ויעקב שולטים באותו ההיכל, ואדם הראשון בתוכם.

וראיתי כמה קבוצות של נשמות מלבשות ברקמה של עץ החיים, וכמה גונים של כבוד עליון, ונכנסים לתוך ההיכל, ויופיאל הממנה הגדול על הכל, ממנה גדול של התורה עמם.

פתח ואמר: התעוררו קדושי העולם, הרי בניכם הקדושים, שמיחדים את השם הקדוש, ומכונים ברצון של הפרשיות של קריאת שמע.

וראיתי את אדם הראשון שמשתדל בהם. ובשעה שנכנסת קריאת שמע שקורא בן אדם, עולה בראשונה להיכל הזה, ומריח בה אדם הראשון. אם חסרה אות אחת מקרית שמע, אינו מקבל אותה, שהרי חסר בנינו של אדם, שהוא מאתים ארבעים ושמונה, באותן התבות שחוזר שליח הצבור.

ואם מוצא אותה כראוי, מקבל אותה, ונוטלים ממנו אברהם יצחק ויעקב, ונושקים אותה. מי ראה השמחה, מי ראה הערבוביה בכל אותם הצדיקים שבגן עדן, שבאים לאותה השמחה.

ובשעה שיבא לאותו העולם, מי יראה את שמחתו, שמושיבים אותו האבות אצלם פעמים ביום, ובכל יום יורד עליו טל מראש המלך.

ובאותו הטל יודעים ואוכלים המאכל שמלאכים העליונים אוכלים. ויודעים מה שהיה, ומה שיהיה, ומה שעתידי להיות, עד הזמן שהקדוש ברוך הוא יקים את הגופים הסרוחים בעולם הזה, ויקימם הקדוש ברוך הוא בבנין מתקן כראוי.

בחלון שבצד הדרום היו רשומים ש', שבצד זה ו', ובצד אחר ו', ובצד האחר ו'. שאלתי אותו האיש, ואמרתי: מהן האותיות הללו? אמר: איני יודע.

עד שבא אותו הממנה ואמר לי: אי חסיד, אותן האותיות סימני (עמודי) הפרשיות של קריאת שמע. אשרי חלקו של מי שאומר אותם בכל יום ברצון הלב.

אותו בכתרים קדושים, ואומרים לו: זהו הפתח של פלוני שעסק בקריאת שמע כראוי!

שאלתי אותו ואמרתי לו: אדוני, הקריאת שמע הזו כראוי, מה היא? אמר לי: אי חסיד, סוד עליון הוא כאן. בקריאת שמע יש ארבע פרשיות.

הפרשה הראשונה של היחוד, שהיא שני יחודים, בשתיים עשרה תבות. שש תבות ביחוד העליון, ושש תבות ביחוד אחר. הפרשה השנייה – ואהבת, בארבעים ושתיים תבות, בסוד השם של ארבעים ושתיים אותיות.

פרשה שלישית – והיה אם שמוע, שנכלל הימין בשמאל, והשמאל בימין. והוא בסוד וסתר של המרכבה הקדושה, עד ושמתם, שהיא הפרשה ששולטת על הכל. היא בסוד של שבעים ושתיים תבות, תוך הסוד של שבעים ושנים שמות של המרכבה הקדושה.

פרשה רביעית – ושמתם, שהיא חמשים תבות, שהיא פנגד חמשים שערי בינה. פרשת הציצית כלולה מכלם. ועולות הפרשיות למנין של אדם.

וכל שאר המקומות, בין במצוות התורה, בין בכל שאר המקומות בתורה, הזכר לחוד והנקבה לחוד. וכאן שהוא יחוד, שמתיחד בו הקדוש ברוך הוא, זכר ונקבה מתכנסים יחד, ועולים בשעור אחד.

הזכר נשתלם בה, מה שאין בן בכל שאר המקומות של התורה. וזהו השבח של האמונה העליונה, לדעת זה (שהנה) ה' הוא האלהים. הזכר נשלם בנקבה, ונכללים אחד עם אחד, הזכר נבנה עם הנקבה. וזהו היחוד השלם. ואין שלמות אלא בזכר ונקבה יחד.

ובא ראה, כל מי שמשלים היחוד כראוי ומכון בפרשיות הללו בכל יום, זוכה למשקופים והחלונות הללו, להיות שלם כאן. ואין מי שיעכב על ידו, ובלבד שיקרא כראוי, ויכון בסודות העליונים הללו.

ואתחז בימיני ואמר לי: אי חסיד, בא וראה את כבוד אותם שמיחדים את השם הקדוש כראוי ועוסקים בקריאת שמע כמו זה.

בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה לְמִדְתִּי, שְׁאִין רְשׁוֹת לְהִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּה בְּעִשְׂרָה, עַד שְׁמִבְרָכִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשִׁית הַכֹּל. וְכִיּוֹן שְׁמִבְרָכִים
אוֹתוֹ, מִתְפַּלְלִים תְּפִלָּתָם.

אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ: רַבִּי, הַבְּרָכָה הַהִיא אֵינָה אֶלָּא
לְתַקֵּן הַשִּׁבְח לְרַבּוֹנָם, שֶׁהַחֲזִיר לָהֶם נִשְׁמָתָם,
שֶׁנִּקְרָאת בְּחִמְשָׁה שְׁמוֹת. וְהַבְּרָכָה בְּחִמְשׁ תְּבוּת,
בְּרוּךְ ה' הַמְּבָרֵךְ כּו'. וְעַל הַבְּרָכָה הַזֹּאת שׁוֹרָה
הַתְּפִלָּה, וְהַקְּדוּשָׁה לֹא שׁוֹרָה אֶלָּא עַל הַבְּרָכָה,
לְהַחֲזִיק בְּרַבּוֹנָם בְּכֹל. וְהַבְּרָכָה הַזֹּאת וְהַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת
אֵינָה אֶלָּא בְּעִשְׂרָה.

שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: לָמָּה הֵיכָל לְצַד הַצָּפוֹן? אָמַר לִי:
בְּהֵיכָל הַזֶּה נִכְנָעִים כָּל הַצְּדָדִים הָרָעִים
שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ בְּעוֹלָם.

הַחֲלוּן הַזֶּה נִקְרָא הַחֲלוּן שֶׁל נֶגַה, וְאִין רְשׁוֹת
לְהִסְתַּפֵּל בוֹ, פָּרַט לְאוֹתָם שְׁמִדוֹרָם שָׁם,
וְהַכֹּל הֵם רוֹאִים, וּמִסְתַּכְּלִים, וַיְכוּלִים לְהִסְתַּפֵּל.
כָּל אוֹתָם שָׁשׁ, הוֹלְכִים בְּמַלְבוּשִׁים בְּדַמְיוֹת
הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְשָׁם רָאִיתִי רַבִּים מִן הַחֲבָרִים, וְלֹא נִתְּנָה לִי רְשׁוֹת
לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם, וְכֹלָם מְפָרִים זֶה לְזֶה,
וְאוֹכְלִים מֵאֶכֶל שֶׁל חֲזָקִים עֲלֵיוֹנִים.

הַרְקִיעַ הַזֶּה נוֹסֵעַ בְּכֹל יוֹם לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
הָעוֹלָם. וְכִשְׁנוֹסֵעַ, מְרַעֵף טַל שֶׁל חַיִּים
לְתוֹךְ הַגֶּן. וּבָאִים כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁל שָׁם, וְרוֹחֲצִים
בְּאוֹתוֹ הַטַּל, וְזוֹהָרִים כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ, וְנִכְנָסִים לְפָנָי
הַמְּשִׁיחַ, וְלִפְנֵי הָאֲבוֹת, וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן. וְלֹא נִתְּנָה
לִי רְשׁוֹת לְהַכִּיר אוֹתָם.

הַחֲלוּן שֶׁבְּצַד מַעְרָב מְשַׁנָּה מִכָּל שְׁאָר הַחֲלוֹנוֹת,
בְּגוֹנִים וּבְאוֹרוֹת. מִתְחַסֵּם בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת
שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁזוֹהָרִים וְנוֹצְצִים עַל גִּב אוֹתוֹ
הַחֲלוּן. לְפַעְמִים מִתְגַּלִּים, לְפַעְמִים נִסְתָּרִים. וְהִרְאוּ
לִי בְּמָקוֹם אֶחָד כְּתוּב שֶׁל צְדִיקִים בְּדַרְגוֹת יְתֵרוֹת
עַל כָּלָם.

מִדְרַשׁ הַנֶּעְלָם עַל אֵיבָה

שְׁלַחְוּ לָהֶם בְּנֵי כָּל לְבַנֵּי הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה: לָנוּ
מִתְאִים לְכַכּוֹת, לָנוּ רָאוּי לַעֲשׂוֹת הַסֶּפֶד עַל
חֶרְבֵן בֵּית אֱלֹהֵינוּ, עַל שֶׁהִתְפַּזְּרָנוּ בֵּין הָעַמִּים, (כְּמִי

חֲלוּן אַחַר שֶׁבְּצַד צָפוֹן, בוֹ עוֹמְדִים שְׁנֵי מְשֻׁקּוּפִים,
וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת לוֹהֲטוֹת וְנוֹצְצוֹת בְּתוֹכָם. שְׁתֵּי
אוֹתִיּוֹת בְּצַד זֶה וְשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בְּצַד זֶה, וְאַחַת
לְמַעַלָּה מֵהֶם תְּלוּיָה עֲלֵיהֶם, וְהֵם בְּסוּד הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ וְנִקְרָא אֱלֹהִים.

בְּחֲלוּן הַזֶּה וּבְאוֹתָם הַמְּשֻׁקּוּפִים שׁוֹרִים שְׁנֵי מְמַנִּים
בְּאוֹתוֹ הַרְקִיעַ, וְהֵם צוֹרֵטֵק וְגוֹזְרִיאֵל
(עוֹרִיאֵל), שְׁמִמְמַנִּים שָׁם בְּאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁלֹּא נִפְתַּח.

וְשָׁם יֵשׁ הֵיכָל אֶחָד מְרַקֵּם בְּכַמָּה גּוֹנִים וְכַמָּה
צִיּוּרִים, וְבוֹ עוֹמְדִים כָּל אוֹתָם שְׁמִקְדָּשִׁים
אֶת שָׁם רַבּוֹנָם בְּאִמְרָה בְּכֹל יוֹם, אַחַר שְׁמִבְרָכִים
אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ ה' הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד,
וּמְקַדִּישִׁים אוֹתוֹ אַחַר כֵּךְ בְּקְדוּשָׁה מְשֻׁלֶּשֶׁת.

וְאוֹתוֹ הֵיכָל נִקְרָא מְשֻׁלֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ז')
הֵיכָל ה' הֵיכָל ה' הֵיכָל ה' הִמָּה. וְאוֹתוֹ
הֵיכָל הוּא מְשֻׁלֶּשׁ. וְשְׁאַלְתִּי מֵה זֶה. אָמַר אוֹתוֹ
הָאִישׁ: אֵלֹהִים שֶׁלֹּא אוֹכְלִים כָּל יְמֵיהֶם עַל דָּמָם.

מִשׁוּם שֶׁהִנְשַׁמָּה שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה יוֹצֵאת
מִמֶּנּוּ בְּכֹל לַיְלָה וְלַיְלָה. בְּבַקֵּר חוֹזְרֵת
אֵלָיו, וְשׁוֹרָה בְּחִטָּם שֶׁל הָאָדָם, וְלֹא נִכְנָסֶת וְלֹא
מִתְיַשְׁבֶּת בְּמַעְיוֹ עַד שְׁמִבְרָךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וּמִתְפַּלֵּל עַל דָּמוֹ, אִזּוֹ מִתְיַשְׁבֶּת בְּמָקוֹמָה.

וְעַל כֵּן כְּתוּב (ישעיה ב') חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר
נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ. מֵה זֶה אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ?
מִשׁוּם שִׁיּוּרְדֵת בְּבַקֵּר, וְאוֹמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
לְכִי וְשְׁהִי לוֹ בְּחִטָּמוֹ, עַל מְנַת שִׁיתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אִם
מְבָרֵךְ הוּא כְּרֵאוּי, הִיא תִשְׁרָה בְּתוֹכוֹ. וְאִם לֹא,
פּוֹרַחַת וְעוֹלָה, וְנִמְצָא הָאָדָם שֶׁחֲסָרָה מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ
קְדוּשַׁת הַנִּשְׁמָה.

וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁמָתוֹ חֲסָרָה מִמֶּנּוּ, בְּמָה נִחְשָׁב הוּא?
אֵינּוּ נִחְשָׁב לְכֹלָם, כְּאֵלּוֹ לֹא הָיָה בְּעוֹלָם.
וְעַל כֵּן אֶסוּר לְאָדָם לְבָרֵךְ אֶת חֲבֵרוֹ עַד שְׁמִבְרָךְ אֶת
רַבּוֹנוֹ בְּרֵאשִׁית הַתְּפִלָּה.

וְחִתּוּן אוֹמַר בְּרַכּוֹ אֶת ה', וְהוּא אוֹמַר בְּרוּךְ ה'
הַמְּבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכִיּוֹן שְׁמִבְרָךְ לְרַבּוֹנוֹ,
מִשָּׁם רֵאשִׁית הַתְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל, וְעַל כֵּן שׁוֹרֵת
הַקְּדוּשׁוֹת. אֲשֶׁרֵי הֵם הַמְּבָרָכִים וּמְקַדְּשִׁים אֶת רַבּוֹנָם
בְּכֹל יוֹם בְּרִצּוֹן הַלֵּב.

נשאל את הדרכים והשבילים - כלם אומרים ששמעו קול מרירות של בכיה שמבכה על בניה, ולא יודעים לאן הסתלקה.

לנו ראוי לבכות! לנו ראוי לספד! ננשק את עפר רגליה, ננשק את מקום בית מושבה, ננשק את כתלי ההיכל, ונבכה במרירות. אנו נפתח בהספד, שראינו בכל יום כל זה. נבכה תמיד ולא נשכח מרירות הבכי מעמנו.

פתחו הם ואמרו, (איכה א) איכה ישבה בדד העיר. כתוב (ישעיה כב) כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה וגו'. כי יום, יום אחד יש לקדוש ברוך הוא, אהוב נפשו, כלול מכל שאר הימים. ששה ימים כלולים בו, והוא הכלל של כלם. ועל שהתרבו החטאים הסתלק למעלה, לבית עולם החיים.

אז, מתחת שפולי המשכן, קם יום של מרירות, יום של בכיה, יום של צער, יום שנקרא מהומה ומבוסה ומבוכה. ונכנס לתוך המשכן, ומכלה ומטמא. ורבוץ המשכן הלך וברח וגרש מתוך מושבו לתוך ההר שבחוץ, ולתוך ההר שחרוב, והמשכן (השמד) ונחרב.

אחר כך ירד אותו היום העליון שהסתלק, שאל על משכנו - והנה נחרב. נכנס והשגיח בבעלת המשכן, הגבירה אהובת נפשו - והיא גרשה וברחה, וכל בנינה סתור. אז התחיל לבכות, בכיה אחר בכיה, פנהמת התרנגול על נקבתו. זהו שכתוב (שם) מקרקר קר, נהמת התרנגול. קר - הרבון השליט.

ישוע אל ההר, עשה שועה וצוח אל ההר, שלשם ברחה הגבירה. עשה שוע, צוח וקורא בנהמה של בכיה איכה. איכה אהובת נפשי, איכה יונתי שלמתי, איכה יחידתי, שהתיחדה עמי ביחוד. איכה שהיית נוטלת בכל יום חמש ועשרים אותיות היחוד, ונקראת על זה כ"ה.

אחותי בתי אמי, לאן הלכת? לאן פנית ללכת? אנו ששומעים בכל יום הקרקור הזה של רבוננו, לנו ראוי לבכות, לנו ראוי לספד, לנו ראוי לפתח איכה. איכה ישבה בדד וגו'.

שעובד עבודה זרה) ויש לנו לפתח בהספד, ולפרש האלפ"א ביתא ששלח רבון העולם להספד של חרבן ביתו.

שלחו להם בני הארץ הקדושה: מתאים שאתם התפזרתם בין העמים, ואתם מחוץ לארץ הקדושה, ונאה לכם לבכות עליכם ועל עצמכם, שיצאתם מאור לחשך כעבד שיצא מבית רבו. אבל אנו יש לנו לבכות ולעשות הספד, ולנו שלח הקדוש ברוך הוא ספר ההספד, שאנו בני הגבירה, ואנו מבני ביתה, ויודעים את כבודו של רבון העולם, ולנו ראוי לבכות ולפרש אותם האלפ"א בתי"ם.

ואנו יתומים בלי אב ואם, ומסתכלים העינים לכתלי בית אמנו - והנה נחרב, ולא מצאנו אותה. שהיתה מניקה אותנו בכל יום בימים הראשונים מהיפי שלה (בין היפי של מעיה), והיתה מנחמת אותנו, ומדברת על לבנו כאם לבנה, כמו שנאמר (ישעיה סו) כאיש אשר אמו תנחמנו וגו'.

ובעת מסתכלות העינים לכל צד, ומקום בית מושבה של אמנו התבלבל, והנה נחרב. נפה הראש לכתלי הבית ומושבה. מי ינחם אותנו, ומי ידבר על לבנו ויגן עלינו לפני המלך?

בשהיינו חוטאים לפני אבינו, ומעלה הרצועה להלקות אותנו, היא עמדה לפנינו, ומקבלת המלקות של המלך כדי להגן עלינו, כמו שנאמר (שם נג) והוא מחלל מפשעינו מדכא מעונותינו כו' ובחברתו נרפא לנו. וכעת אין לנו אם. וי! וי לנו! וי לכם! לנו ראוי לבכות, לנו ראוי לספד, לנו ראוי לפתח אותם דברי מרירות, להודיעם לאותם שיודעים לבכות דברי הספד.

נקרב כל יום למטת אמנו - ולא נמצא אותה שם. נשאל עליה - אין מי שמשגיח עלינו. נשאל למטתה - התבלבלה. נשאל לכסאה - נפלה. נשאל להיכלותיה - הם נשבעים שלא יודעים ממנה. נשאל את העפר - רשם של עקבות אין שם.

נשאל את הגג - הרי הגג משיב לנו, שישבה שם מבכה ומיללת (עלינו) והולכת מבכה, צוחת בקול של מרירות עלינו מגג לגג, כמו שנאמר (שם כב) מה לך אפוא כי עלית כלך לגגות.

סדר הלימוד ליום א אלול [יום 326 בשנה]

רְבִי לְוִיטְס החוזה פתח, (בראשית ג) וְאִיכָה אֲשִׁית בֵּינִי וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זֶרְעִי. שְׁנֵאָה רַבָּה הִיְתָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל הָעֵלָה שֶׁל עֲצַת הַנְּחֹשׁ. מֵאוֹתָהּ הִשְׁעָה שֶׁהִתְקַלֵּל, נִדְחָה מִלְּפָנֵי שַׁעַר הַמַּלְאָךְ, וְהוּא אוֹרֵב תְּמִיד בֵּין הַגְּדֵרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, בֵּין אוֹתָם גְּדֵרוֹת הַתּוֹרָה, כֹּל אוֹתָם שְׂדָשִׁים בְּעֵקֶב, בְּאוֹתָם הַגְּדֵרוֹת נוֹשֵׁף אוֹתָם.

אֹי שְׂמָצָא, אֹי שְׂנַשְׁף. אֹי עַל הַשְּׁנֵאָה הַרְעָה שְׂנַשְׂמָרָה, עַל הַשְּׁנֵאָה הַרְעָה שֶׁהִיְתָה לוֹ בְּאִשָּׁה הַזֹּ, שֶׁנִּקְרָאָה אִשָּׁה יְרֵאת ה'. שְׁנֵאָה רְעָה שְׂמָר לָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, עַד שֶׁשָּׁבַר אוֹתָהּ בְּשִׁבְרָה, לְשִׁכַּח לְעַפְרָה.

"אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד" הָעִיר "רַבְתִּי" עִם "הִיְתָה" (אִיכָה א). הַסֵּתֶפֶל בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל רֵאשׁ כֹּל תְּבָה וְתַבָּה, וְתַמְצָא שְׂמִירָה שֶׁל שְׁנֵאָה רְעָה, שְׂנַשְׂמָרָה עַד שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אִיכָה רְעָה בְּרֵאשִׁי הָאוֹתִיּוֹת נִשְׂמָרָה לָהּ לְאוֹתָהּ אֶשֶׁת חֵיל, בְּשִׁבְרוֹן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְשִׁכַּח לְעַפְרָה.

זְהוּ שְׂכָתוּב (שם) "כָּאֵלְמָנָה "רַבְתִּי "בְּגוֹיִם "שְׂרָתִי "בְּמִדְיָנוֹת "הִיְתָה "לְמַס. תִּקְרָא לְמַפְרַע בְּרֵאשִׁי הָאוֹתִיּוֹת - ל"ה בְּשִׁבְרוֹן. בְּשִׁבְרוֹן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּשִׁבְרוֹנָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁשְׁנֵאָה רְעָה הַדְּבִיק ל"ה בְּשִׁבְרוֹן.

אִיכָה שְׁנֵדְבָקָה לְאוֹתָהּ אִיכָה רְעָה הַזֹּ, קוֹל הַנְּחֹשׁ, קוֹל מְרִירוֹת שֶׁל בְּכִיָּה בְּרִקִיעִים. אֵלוֹ קוֹרְאִים אִיכָה, וּמִצַּד אַחַר קוֹרְאִים אִיכָה. זְהוּ שְׂכָתוּב וְאִיכָה אֲשִׁית בֵּינִי וּבֵין הָאִשָּׁה. בֵּין הַצַּד הַזֶּה, וּבֵין הַצַּד הַזֶּה, נִמְצָא הַשֵּׁם (שם) בְּחִרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבְפֶסֶק הָרֵאשׁוֹן נִרְשָׁם הַכֹּל, לְדַעַת שְׂכ"ה הַזֹּ הַדְּבִיק אוֹתָהּ אִיכָה רְעָה שְׂשָׂמָר לָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד. רַבִּי הַרְכִּינְס פָּתַח, (בראשית ג) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכַּח מִקְדָּם לִגְן עֵדֶן. וַיִּגְרַשׁ אֶת - זֹו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּחִרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂגִרְשָׁה בְּגֵרוּשִׁין, שְׁנַשְׁלַחָה בְּשִׁלּוּחִין, כֶּסֶף הַמַּלְאָךְ שֶׁנִּפְלָה.

וַיִּגְרַשׁ אֶת - זֶה כֶּסֶף הַמַּלְאָךְ. אֹי שְׂגִרְשָׁה, אֹי שֶׁנִּפְלָה. הָאָדָם, אוֹתוֹ שְׂשׁוּלֵט עַל הַכֶּסֶף,

שְׂכָתוּב בּוֹ (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם וְכוּ'. נִפְלָה הַכֶּסֶף - נִפְלָה הַכֹּל.

וַיִּשְׁכַּח - אוֹתוֹ שְׂגִרַשׁ אֶת זֶה, הַשְּׁכִיחַ וְהַשְּׁרַח יָשׁוּב אַחַר בְּהַפּוּכּוֹ. בְּשַׁעָה שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, סָלַק אֶת הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן לְמַעְלָה, וְהַמְעִיט דְּמוֹתוֹ מִכְּמוֹ שֶׁהָיָה, וְהַכֶּסֶף נִסַּע מִמֶּנּוּ וּנְפָרַד.

בְּבִיכּוֹל הַשְּׂרָה אֶת גֵּן הָעֵדֶן עִם הַכְּרוּבִים לְמַטָּה, וּנְפָרַד מֵאוֹתוֹ הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, וְהַשְּׂרָה אֶת אוֹתָהּ לְהַט הַחֶרֶב, לְעַמֵּד בְּמָקוֹם גְּבֻרָתוֹ, לְשָׁמֵר וְלְשָׂאב וְלְהַסְתִּיר (וְלַחֲזֹק) אוֹתָהּ הַדְּרָךְ שֶׁשׁוּפַעַת מֵעַץ הַחַיִּים.

וַיִּשְׁלַמָּה הַמַּלְאָךְ צוֹנַח וְאוֹמֵר, (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ כּוֹ' תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ כּוֹ' וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבֻרָתָהּ. הַשְּׁפָחָה בְּפָנִים, גְּבֻרָתָהּ בְּחוּץ. אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, מַה זֶה בְּדָד? כְּמוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לְמַחֲנֵה מוֹשָׁבוֹ.

אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבִּי חֲנִינְאִי וְרַבֵּן פּוֹתְחִים הַכְּתוּב בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן. (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן וְגו'. וַיִּקַּח, בְּמַה לְקַחוֹ? רַבִּי חֲנִינְאִי אָמַר, לְקַחוֹ בְּדְבָרִים, כְּמוֹ שֶׁנִּבְרָא (ויקרא ח) קַח אֶת אֶהָרָן. וְרַבֵּן אֶמְרוּ, לְקַחוֹ בְּרוּחַ, כְּמוֹ שֶׁנִּבְרָא (מלכים ב-ב) הַיּוֹם ה' לְקַח אֶת אֲדֹנָיָךְ מֵעַל רֵאשֶׁךְ.

וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן, כְּדִי לְהִיּוֹת לוֹ מְנוּחָה, לְדַעַת וְלְהַפִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה. שְׂאֵמֵר רַבִּי חֲנִינְאִי, הַתּוֹרָה לְמִדָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם. זְהוּ שְׂכָתוּב (איוב כח) אֲזוּ רָאָה וַיִּסְפְּרָה וְגו', וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרָת מְקַלְסִים לְפָנָיו.

עַד שְׂרָאָה סְמַא"ל בְּשָׂמִים, וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיִּרְדּוּ מִן הַשָּׂמִים כְּדְמוֹת צֵל עַל נְחֹשׁ. הַנְּחֹשׁ נִרְאָה, וְהַצֵּל עָלָיו, הַתְּקַף וְהַכַּח שְׁלוֹ.

קָרַב אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ לְאִשָּׁה, שְׂדַעְתָּה קִלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאן שְׂאִשָּׁה לֹא מִתְּפַתִּית אֶלָּא בְּאִשָּׁה אַחֲרֵת. (בראשית ג) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פָּתַח בְּאָף. מִכָּאן שְׂכַתְחַלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִכְרַ מִי הוּא. כֶּף הוּא פָּתַח בְּאָף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

נִמְלַ סִימָן זֶה - אִם תְּקַבֵּל, אִם לֹא תְקַבֵּל. וְהַמְשִׁיכָה בְּדְבָרִים, עַד שֶׁפְּתַחָה בְּאוֹת

איפה השארית אותם? מיד התעורר משה, והלך עמם אל יהושע. אמר לו: בני האבות הללו, בני ישראל, שהפקיד אותי הקדוש ברוך הוא עליהם, והשארתי אותם בידך, איפה הם?

השיב יהושע ואמר: רבנו משה, בארץ הקדושה השארתי אותם, וחלקתי להם הארץ על פי גורל, כמו שצויתני, וכלם השארתי איש על נחלתו ועל גורלו.

ומיד הלכו כלם לארץ הקדושה, ומצאו אותה שנחרבה, שאין נשמע בה קול. נכנסו למקדש, וראו שנשרף. עשו בו הספד, עד שנשמע קול מרירות הבכיה לרום השמים, וכל המלאכים העליונים בכו עמם למעלה.

התעורר הקדוש ברוך הוא ובא אליהם, ומצא אותם ממררים בקול בכיה בתוך עפר המקדש. אמר להם: אהובי נפשי, מה אתם כאן? (ירמיה יא) מה לידידי בביתי?

קם אברהם הזקן בראשונה, אמר לפני רבון העולם: אתה ידעת שהלכתי לפניך בדרך אמת. עשר פעמים נסית אותי, ועמדתי בכל. איפה הם בני? לא שמעתי קול דבריהם בארץ שנשבעת לי לקיים אותם בה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: אי אברהם אהוב נפשי, (שם) ובשר קדש יעברו מעליך. בטלו מהם ברית הקדש ועבדו לעבודה זרה, ועל כן התגבר רגזי עליהם, ובגללך חפיתי להם כמה פעמים, ולא שבו לפני.

ביון ששמע אברהם כך, אמר: ימחו על קדשת שמך כל אותם חטאיהם בין העמים, עד שיהיה רצונך להשיבם אליך. וכן כלם כמו זה, והלכו להם.

נשארה שם רחל, והרימה קול בכיה במרירות של תמרורים. אמר לה הקדוש ברוך הוא: רחל, מה את מבכה? אמרה לפניו: ולא אבכה! איפה הם בני, ומה חטאו אליך? אמר לה: הכניסו צרתי לפני, והכניסוה לביתי. מיד אמרה: וכי אני לא עשיתי יותר, שהכנסתי צרתי לביתי!?

ששנינו, בשעה שכתוב (בראשית כט) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא, אמר:

מ"ם, ואמרה מכל עץ הגן [אכל] נאכל. מיד נטל הנחש אות מ', וישם אותה על זרועו השמאלית, והיה ממתין על וא"ו תי"ו מפייה, כדי להיות מו"ת נכון לפנייהם.

התחיל לפתותה, עד שכתוב (שם) ותרא האשה, בטעם גדול ותקיף. מלמד שפרחו האותיות וא"ו תי"ו, ועלו להתחבר עם האות מ"ם, והאות מ"ם הייתה עולה ויורדת, ולא הייתה מתחברת עמם, עד שנתפתית.

ופרחו וא"ו תי"ו ארבע פעמים, והקיפו את האות מ"ם לארבעה צדדים, שכתוב (בראשית ג) ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה וכו' ותפקחנה עיני שניהם. הנה ארבע פעמים ו' ת'. מלמד שסבבו לאות מ"ם לארבעה צדדים, והמ"ם באמצע, מות בכל הצדדים.

כמו שנאמר (ירמיה ט) כי עלה מות בחלונינו, זה סמא"ל, שהוא אחד מחלונות השמים. ועל זה (תהלים פט) מי גבר יחיה ולא יראה מות. מיד שלט בה והטיל בה זהמא. ירד הקדוש ברוך הוא לראות, ויתחבא האדם ואשתו.

בא וראה, קדם שחטאו הייתה השכינה עטרה על ראשיהם, להיות בשבילם שורה על העולם. פיון שחטאו, כביכול תש כחה, והסתלקה ולא שלטה. והקדוש ברוך הוא התחיל לקונן, ואמר איכה, מה יהיה ממנה? השלטון הוסר ממנה. אף כאן בחרבן בית המקדש השלטון הוסר, והקדוש ברוך הוא התחיל לספד, ואמר איכה, מה תהא עליה?

איכה. רבי פנחס פתח, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים וגו'. בשעה שנחרב בית המקדש ונשרף, בא קול והתעורר על קברי האבות הראשונים, ואמר: אבות הראשונים, אתם רדומים בשנה, ואינכם יודעים על צער העולם. בניכם שגדלתם בצער, והכנסתם אותם לאמונה הרבה של הקדוש ברוך הוא, והנה מתו, והנה נהרגו, והנה הלכו לגלות בין שונאיהם, ידיהם מהדקות לאחור, מתים ברעב, בפתיהם נשרפו. איה הרחמים שלכם? איה אמונתכם? קומו התעוררו אליהם!

מיד התעוררו האבות והאמהות והלכו אל משה. אמרו לו: משה הרועה הנאמן, איפה הבנים?

עומדת, וכל אוכלוסייה עומדים. כעת יושבת ושוממה. בדרך, כמו שנאמר בדרך ישב, כמי שמטמא בטמאה, ושפחה כי תירש גברתה, ההיא שהיתה בטמאה, ישבה במקומה.

שְׁלַחוּ להם בני בבל לבני הארץ הקדושה: ראוי שאתם צריכים לבכות, ולכם ראוי לספד ולעשות אבל, בראותכם את היכלות האם חרבים, ומקום מטתה שהתהפך באבל, והיא איננה שם, ופרחה מכם, ולא ידעתם ממנה.

תאמרו שהיא עמנו בתוך הגלות והורידה את מדרורה? אם כן, אנו צריכים לשמח, שהרי יחזקאל הנביא ראה אותה כאן, וכל אוכלוסייה.

וְדַאי, על זה אנו צריכים לבכות ולספד פתנין, וכיענות המדבר, שהיא גרשה מחוץ להיכלה, ואנו בגלות, והיא באה עלינו במרירות, ורואה אותנו בכל הימים בכמה צרות, בכמה הנהגות שגוזרים עלינו בכל זמן, ולא יכולה להסיר מעמנו את הצרות, וכל אותם המכות שאנו סובלים.

שְׁלַחוּ להם בני הארץ הקדושה: נאה הוא שאמנו ברחה, וגרשה מתוך היכלה, וירדה אליכם במרירות ובקול עצוב, כאשה שיושבת בלי דעת, וכאיש שלא יכול להציל, ונאה לכם לספד.

אבל אנו יש לנו לבכות ולספד בנהי ובמרירות, שאנו רואים בכל יום ההיכל חרב, ושועלי המדבר נכנסים ויוצאים, ושורקים היענים בתוכו, ואנו רואים ובוכים.

ובעוד שאנו יושבים נבוכים ושוכבים פינו בעפר, אנו שומעים קול נעימות רגליה בשלש משמרות של הלילה, יורדת ורואה את היכלה, איך יושבים (חרבים) נשרפים. נכנסת מהיכל להיכל, ממקום למקום, וגועה ומיללת, ובוכה עלינו ועל נפשנו.

ואנו מתעוררים לקול נעימות בכיתה ויללותיה, ורוחנו הולכת אחריה, ופורחת אליה. ולפי שעה פורחת והולכת, ולא שמענו, ולא ידענו דבר, שהנה הולכת ונשארו נבוכים, ישנים, בלי רוח, בלי דעת. צועקים, ואומרים איכה.

התזדוגי לי? אמרה לו: כן, אבל אחות יש לי קשישה ממני, ואני פורחת מאבא, שהוא רמאי. מיד - ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא, ברמאות.

מיד נתן לה סימנים. כיון שנכנסה לאה באותו הלילה, אמרה רחל, כעת תתבייש אחותי. הלכה ומסרה לה הסימנים.

ועל זה אמרה אל הקדוש ברוך הוא: ואני לא עשיתי יותר, שהכנסתי צרתי לביתי?! ואתה, שכתוב בך רחום וחנון ארך אפים, היה לך להעביר על חטאייהם.

ובכל מה שאמר לה - לא קבלה תנחומים. זהו שכתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע וגו' כי איננו. לא רוצה לקבל תנחומים. מה הטעם? משום כי איננו, כימים הראשונים לשרות ביניהם, והרי הסתלק למעלה.

ומשום שכי איננו בתוך בניה, לא מקבלת תנחומים, עד שנשבע לה, שכתוב (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה.

כמו שעשתה רחל - אף כן השכינה למעלה. כפי שמתרגם, קול נשמע ברום השמים, השכינה מבכה על בניה. באותה השעה שהיא היתה מבכה, התעוררו אליה ששים רבוא מחנות עליונים, וכלם העירו אליה בכיה.

באותה השעה נשמע קול לרקיע ערבות, והזדעזעו מאתים אלף עולמות שהיו גנוזים מיום שנברא העולם, עד שנשמע אותו הקול לרום השמים. ומי הוא? זה הרקיע כעין הקרח הנורא, שהוא על גבי החיות.

עד שהתגלתה האם לבתה, ואמרה לה: מנעי קולך. אז נפרדה משם, והלכה היא וכל אוכלוסייה לגלות, והצטרכו להתפזר לכמה צדדים, שתהיה גלות לכל, והיא ישבה בדרך.

רבי נחוניא אמר, איכה, מי אמר זה? אותה הרוח העליונה נעימה, (הפנימית) העולם הבא. ועל זה תבה זו היא רוחנית, ואין בה שתפות כלל, לא לשון ושנים, ולא שפתים כלל.

האם שואלת על בתה, זה קרקור הקר, אדון רבון, גדול ושליט, ישבה, ולא עומדת. בתחלה

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִכְנָסֶת לְתוֹךְ אוֹתָהּ הַנִּקְדָּה שֶׁל צִיּוֹן, מְקוֹם בֵּית קִדְשֵׁי הַקְּדָשִׁים, רוֹאֶה אוֹתָהּ שְׁנַחֲרַב, וְנִטְמָא מְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבָהּ וּמִטְתָּהּ, גּוֹעָה וּמִיִּלְלָת, עוֹלָה מִמִּטָּה לְמַעְלָה, וּמִמַּעְלָה לְמִטָּה, מְסַתְּפֶלֶת בְּמְקוֹם הַפְּרוּבִים, צוֹנַחַת בְּקוֹל מַר, וּמְרִימָה קוֹלָהּ וְאוֹמְרַת: מִטְּתִי מִטְּתִי, מְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבִי!

עַל הַמְּקוֹם הַזֶּה כָּתוּב (שִׁיר ג) עַל מִשְׁכְּבִי בְּלֵילוֹת. מִשְׁכְּבִי, מִטַּת הַגְּבִירָה. גּוֹעָה בְּבִכְיָה וְאוֹמְרַת: מִטְּתִי, מְקוֹם מִקְדָּשֵׁי, הַמְּקוֹם שֶׁל הַמְּרַגְּלִיּוֹת הַטּוֹבוֹת, בֵּית הַפְּרָכַת וְהַכְּפָרַת, שֶׁהִיוּ סוֹמְכִים עָלָיו שְׁשִׁים אֶלֶף רְבָבוֹת שֶׁל אַבְנֵי יָקָר, סְדָרִים סְדָרִים, שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת, מְסַתְּפִלִים זֶה עַל זֶה. סְדָרֵי רְמוֹנִים מְצַעִים עָלֶיךָ לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. הָעוֹלָם עֹמֵד בְּשִׁבְלֶיךָ.

רְבוֹן הָעוֹלָם, בְּעָלֵי הָיָה בָּא אֵלַי, וְהוּא שׁוֹכֵב בֵּין זְרוּעֵי, וְכָל מָה שֶׁרְצִיתִי מִמֶּנּוּ, וְכָל רְצוֹנֵי עוֹשֶׂה בְּזִמְנָה הַזֶּה, כְּשֶׁהָיָה בָּא אֵלַי וְעֹזֵב (וְשֵׁם) בֵּי מְדוּרוֹ וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּין שְׂדֵי.

מִטְּתִי מִטְּתִי, אֵינְךָ זוֹכֶרֶת כְּשֶׁהֵייתִי בָּאָה אֵלֶיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵב, וְאוֹתָם הַתִּינוּקוֹת הָעֲלָמִים הָיוּ יוֹצְאִים כְּנֶגְדִי, מְכִים בְּכַנְפֵיהֶם בְּשִׁמְחָה לְקַבְּלָנִי.

הָעֶפֶר שֶׁבָּךְ הָיָה קָם מִמְּקוֹמוֹ, וְרוֹאֶה אֵיךְ נִשְׁכַּח אַרְוֹן הַתּוֹרָה שֶׁהָיָה כָּאֵן. מִכָּאֵן יֵצֵא מְזוֹן לְכָל הָעוֹלָם, וְאוֹר, וּבְרָכוֹת לְכָל.

אֲשַׁגִּיחַ עַל בְּעָלֵי – אֵינּוּ כָּאֵן. אֲשַׁגִּיחַ לְכָל צַד. בְּזִמְנָה הַזֶּה כְּשֶׁהָיָה בָּא אֶצְלִי בְּעָלֵי, וְסָבִיבוּ כְּמָה בְּנֵים חֲסִידִים, וְכָל אוֹתָם הָעֲלָמוֹת מְזַמְּנוֹת לְקַבְּלוֹ.

וְהֵינְנוּ שׁוֹמְעִים מִרְחוֹק קוֹל זוּגֵי הַפְּעֻמוֹנִים מְקַשְׁקְשִׁים בֵּין רִגְלָיו, כְּדֵי שֶׁאֲשַׁמְעֵם קוֹלוֹ טָרֵם הַכָּנְסוֹ אֵלַי. כָּל עֲלָמוֹתֵי מִשְׁבַּחוֹת וּמוֹדוֹת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַחַר כֵּךְ הוֹלְכוֹת כָּל אַחַת לְבֵית מוֹשְׁבָהּ, וְהֵינְנוּ יַחֲדוֹת מְחַבְּקוֹת בְּנִשְׁקוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה.

בְּעָלֵי בְּעָלֵי, אֵיפֹה פָּנִיתִי? כַּעַת הוּא הַזְּמַן שֶׁהֵייתִי מִשְׁגִּיחָה בָּךְ. הַסְּתַפְּלִיתִי בְּכָל צַד – וְאֵינְךָ. אֵיפֹה אֲשַׁגִּיחַ לָךְ, וְלֹא אֲבַקֵּשׁ בְּשִׁבְלֶיךָ?

עֲשִׂינוּ, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה קוֹל מְרִירוֹת שֶׁל כָּאֵב שֶׁל צִיּוֹן נִשְׁמַע מְרוֹם הָרְקִיעַ לְמִטָּה, וּמִמִּטָּה לְרְקִיעַ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ירמיה כה) ה' מְמָרוֹם יִשְׁאָג וּמִמַּעוֹן קִדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שֶׁאֵג יִשְׁאָג עַל נוֹהוֹ.

בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה הִיא מְכֻנָּה בְּבִכְיָה, וְשׁוֹאֲגַת מְרוֹם הָרְקִיעַ לְמַעְלָה. יוֹרֶדֶת לְמִטָּה, לְמְקוֹם הַמְּזַבַּח הַחִיצוֹן, וְרוֹאֶה מְקוֹמָה חָרַב, טְמֵא בְּטְמָאָה, וְכָל מְקוֹם לֹא נִמְצָא בּוֹ. גּוֹעָה וּמִיִּלְלָת, צוֹנַחַת בְּקוֹל שֶׁל מְרִירוֹת, וְאוֹמְרַת: מְזַבְּחִי, מְזַבְּחִי, פְּרִנְסָתִי שְׁרוּיַת אוֹתִי בְּכַמָּה נְסוּכִים, בְּכַמָּה עוֹלוֹת טְהוֹרִים קְדוֹשִׁים.

כָּל הָאִישִׁים הַקְּדוֹשִׁים, הַגְּדוֹלִים הַמְּמַנִּים, הָיוּ רוֹיִם וְשִׁמְחִים מִמֶּךָ. אוֹכְלִים עֲדוּנִים, וּמְחַלְקִים חֲלֻקֵיהֶם בְּרוּמֵי הָרְקִיעַ. (ועתה) נִתְּנוּ בָּךְ נִבְלַת חֲסִידִים קְדוֹשִׁים. בְּנֵי שְׁנֹזְבָחוֹ עָלֶיךָ, אוֹי לִי מִדְּמֵיהֶם. וְכָל הָאִישִׁים הַגְּדוֹלִים הַמְּמַנִּים נִפְלוּ מִמְּקוֹמָם לְקוֹל צוֹחוֹתֵיהֶם.

יוֹשְׁבִים בְּחוּץ צוֹנְחִים וּבוֹכִים אוֹתָם אֲרָאִים קְדוֹשִׁים, שְׁאוֹת שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ הָיָה מִתְעַטֵּר עֲלֵיהֶם, וּבוֹ הֵם שְׁמֵחִים וְעוֹמְדִים. לְקוֹל בְּכִיּוֹתֵיהֶם הָאוֹת הַזֹּאת פְּרָחָה מֵהֶם, וְעָלְתָה לְרוּמֵי מְרוֹמִים. וְנִשְׁאָרוּ כְּנִקְבָה שְׁבוּכָה וּמִיִּלְלָת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה לג) הֵן אֲרָאִלְם צַעְקוֹ חֲצָה. אֲרָאִלְם בְּלֹא יוֹד, צַעְקוֹ חוֹצָה.

מְזַבְּחִי מְזַבְּחִי, אַחַר שֶׁהָרוּיַת אוֹתִי בְּנִבְלוֹת בְּנִים חֲסִידִים קְדוֹשִׁים, שֶׁמְסָרוּ נַפְשָׁם וְנִשְׁמַתָּם עָלֶיךָ, נִגְנַזְתָּ. אֵיפֹה אֲמַצָּא אוֹתְךָ? אֵיפֹה הָאֵשׁ שֶׁעָלֶיךָ? גּוֹעָה וּמִיִּלְלָת וּבוֹכָה בְּקוֹל עֲצוּב.

יִשְׁשֶׁת אֶלְפֵי גְבָרִים קְדוֹשִׁים, בְּכָל צַד שֶׁל אֲרֻבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, הֵם שֶׁהִיוּ אוֹכְלִים קְרֶבֶן בְּכָל יוֹם, יָרְדוּ עִמָּהּ, וּמִיִּלְלִים וּבוֹכִים עַל מְזַבַּח הָעוֹלוֹת. וְיוֹתֵר הָיוּ, אֶלֶּא שֶׁהִתְמַעֲטוּ.

וְאֶפְלוּ אוֹתָם שְׁעוֹמְדִים בְּחוּץ, בְּרוּחַ אַחֲרָת, שְׁרוּיִם מֵאוֹתָם הָאֵיבָרִים וְהַפְּדָרִים, בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה צוֹנְחִים, גּוֹעִים וּמִיִּלְלִים עַל הַמְּזַבַּח הַזֶּה. אוֹי לְחִמּוֹר שֶׁאֵבֵד אֲבוּסוֹ, הַמְּקוֹם שֶׁמִּתְרַוֶּה מִמֶּנּוּ. מִי רָאֶה נִהְמַת הַגְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים בְּגִבְרָה, מִמִּטָּה לְמַעְלָה, וּמִמַּעְלָה לְמִטָּה.

ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש תקנה לאחריתך. ועל זה שנינו, תינוק יונק משדי אמו, ואשה מספרת עם בעלה. (עד כאן הפתיחה, מכאן ואילך ראשיתה של מגלת איכה).

איכה ישבה בדר, רבותינו פותחים בפסוק הזה, (קהלת יב) וזכר את בוראיה בימי בחורתיך

עד אשר לא יבאו ימי הרעה. הפסוק הזה בארנוהו בישראל, כשהיו בארץ הקדושה. וזכר את בוראיה – תהיה זוכר את כל אותן הטובות וכל אותם האותות והנסים שעשה לה הקדוש ברוך הוא בימים הראשונים, כשהיית נער באמונה, כמו שנאמר (הושע יב) כי נער ישראל ואהבהו.

בימי בחורתיך – בזמן שהתרצה בך מכל העמים של העולם. עד אשר לא יבאו ימי הרעה – ימים שישלטו בך שאר העמים, ויפזרו אותך בכל העמים.

בימי בחורתיך – ימות השנה, שהם ברורים לה, והשמירה שלמעלה עליך. והם ארבעה ירחי השנה, אדר ניסן אייר סיון, אלו אותם הימים שבחר הקדוש ברוך הוא בישראל, ועשה בהם עמהם נסים. וכנסת ישראל מעטרת בבעלה ומתקרבת אליו.

עד אשר לא יבאו ימי הרעה – ימי הזקנה, ימי הרעה ממש, והם: תמוז אב טבת שבט. אף על גב שלא התגלה כל כך, וסימנה – (משלי ו) ושבת לגו חסר לב.

והגיעו שנים – שנים של גלות, שישראל הולכים מטלטלים. ואין בהם חפץ – ששנינו, עתידים בימי הגלות שלא ימצא ביד האדם (חפץ) לקנות בשוק, ואז תכלה הפרוטה מן הכיס.

עד אשר לא תחשך השמש – זה קלסתר פנים של השכינה, מלמעלה ומלמטה. ממטה מי הם? בעלי המשנה שהיו בארץ ישראל, פטישי ברזל, מהדקים סלעים, ותולשים הרים רמים.

והאור – זה התלמוד הירושלמי, שמאיר אור התורה, אחר שהתבטל זה, כפיכול נשארו בחשך, שכתוב (איכה ג) במחשכים הושבנו, זה תלמוד בבלי, שהולכים בו בני העולם במחשכים.

זהו מקומך בזמן הזה לבא אלי, הריני מזמנת כאן. והרי נשכחת ממני. אינה זוכר ימי האהבה, כשהייתי שוכבת בחיקך, וחקוקה בדיוקנה, ודיוקני היה חקוק בך. כחותם הזה שמשאר דיוקנו בחקיקת הכתב, כך השארתי דיוקני בך, כדי שתשתעשע בדיוקני, בעודי בתוך צבאותי.

גועה בבכיה ואומרת: בעלי בעלי, האור של העינים הרי נחשף. אינה זוכר, כשהיית מושיט שמאלך מתחת לראשי, ואני מתענגת על רב שלום, וימינה מחבקת באחזה ובנשיקות. ונדרת לי שלא תעזב אהבתי לעולמים. ונשבעת לי (תהלים קלז) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, הנה נשכחתי ממך.

אינה זוכר, כשעמדתי אצלך בהר סיני, וששים רבוא שלמים שקבלוך עליהם, והתעטרת לי בך בזה יותר מכל העמים, והיינו הולכים אחריך לכל רצונה. ואותה שפחה הרגה בהם לאלפים ורכבות, ולא השגחתי. וכלם נאבדו במדבר, והשארתי אותם שם, והכנסנו בניהם הקטנים לעמד לפניך בארץ הזו. והבדלנו אותם לעמד לפניך בשביל רצונה.

בעלי, היה זוכר, בכמה בנים קדושים עמדתי לפניך בכל דור ודור, בימי דוד ושלמה בנו. אינה זוכר כמה טובות שעשו לפניך! האם נאה לה לזכר חטאים, ולא תזכר זכיות?! איך התהפכו עליך?

אני מבקשת אותך – ואינה. מבקשת על בני – ואינם. מבקשת על קדשת המקום הזה – והרי נטמא. כל העולם היה בשלום משום המקום הזה. הפלבים אין נובחים בזמן הזה, כלם היו בשלום. גועה ומיללת, וכל אותם האוכלוסים למעלה. והפלבים צווחים למטה, בראשית המשמורה השלישית.

היא יוצאת ובאה, ועומדת על מקום מזבח קטרת הסמים, גועה ומיללת, ועולה למעלה, ומוצאת כרוב אחד מאותם שני הפרוכים שהיו עמה, ומאותו הזמן לא היה לה אלא אחד. ואותו התינוק העלם שנשאר, יונק ממנה בכיה ויללה.

ואז הקדוש ברוך הוא הזדמן אליה, ויורד אליה, ומדבר עמה. ועל זה כתוב (ירמיה לא) כה אמר

לְרַבּוֹת מִלְּאֲכֵי עֲלִיּוֹן לְמַעַלָּה, שְׁהִיו מַתְחַלְקִים
מִשְׁמֵרוֹת לְמַעַלָּה - כַּנִּגַּד אוֹתָם הַמְשָׁמְרוֹת לְמַטָּה.
שְׁחוּ אוֹתָם שְׁלֵמְטָה - כַּכִּיכּוֹל אֶף אֵלוּ שְׁלֵמְעֵלָה
שְׁחוּ. גַם מִגְבַּה יִירָאוּ. וְאֶף עַל גַּב שְׁמִגְבוּהַ הֵם
נִנְסִים, הֵיו פּוֹחֲדִים.

שְׁחוּ אוֹתָם בְּנוֹת הַשִּׁיר, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי שְׁמוֹנִים אֶלְף
לְוִים הָיו יְדִיהֶם מְהַדְקִים לְאַחֹר. כְּשֶׁהִגִּיעוּ
לְנִהְרוֹת בָּבֶל, כְּנוֹרוֹתֵיהֶם הָיו תְּלוּיִים עַל הָאֵילָנוֹת
שָׁם, הָיו מִבְּקָשִׁים מֵהֶם לְנַגֵּן, וְאוֹמְרִים (תְּהִלִּים קל"ז)
אֵיךְ נִשְׁרֵי אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמַת נֶכֶר? נִשְׁכּוּ
בְּשִׁנֵּיהֶם בְּהֵנִי יְדִיהֶם וְכָרְתּוּ אוֹתָם, וְלֹא יִכְלוּ לְנַגֵּן,
וְהָרְגוּ אוֹתָם.

וְחַתְּחַתִּים בְּדָרֶךְ - שְׁהָרִי הָיו הוֹלְכִים בְּרִיחִים
עַל צְוֹאַרֵיהֶם, וּמַהֲהִדּוֹק שְׁהִיָּה חֶזֶק,
הָיו נוֹפְלִים אֲצַבְעוֹתֵיהֶם בְּדָרֶךְ, וְיִרְמִיָּה הָיָה
מְלַקֵּטֶם בְּטְלִיתוֹ, וְנוֹשֵׁק אוֹתָם, וּבּוֹכָה עֲלֵיהֶם.
וְהָיָה אוֹמֵר לָהֶם: בְּנִי, וְלֹא אֶמְרָתִי לָכֶם (יֵרֵמִיָּה ג)
תִּגְּדוּ לַה' אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד בְּטָרָם יִחְשִׁיךְ וְגו'?! וְעַל
זֶה כָּתוּב (שֵׁם ט) עַל הָהָרִים אֲשָׂא כְּכִי וְנָהִי וְעַל
נְאוֹת מְדָבֵר קִינָה.

וְיִנְאִין הַשְּׁקָד (קַהֲלַת יב) - מִיּוֹם שֶׁמְנַצֵּנֵךְ הָאֵילָן הַזֶּה
לְבַלּוּבִים עַד הַיּוֹם שֶׁעוֹשֶׂה פְרִי, הֵם עֲשָׂרִים
וְאַחַד יוֹם. כֶּף מִשְׁבְּעָה עֶשֶׂר תִּמּוֹז עַד תִּשְׁעָה בָּאָב
- עֲשָׂרִים וְאַחַד יוֹם בִּינֵיהֶם. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (יֵרֵמִיָּה א)
מִקַּל שְׁקָד אֲנִי רֵאָה.

וְיִסְתַּבֵּל הַחֲגָב (קַהֲלַת יב) - שְׁנַתָּן מִשָּׂא עַל כֶּתֶפֵי
זֶרַע דָּוָד. וְתַפֵּר הָאֲבִיוֹנָה - שֶׁהַתְּבַטְלָה
עָבֹדֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ. כִּי הִלֵּךְ הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ
- זֶהוּ הַכְּבוֹד שֶׁהִסְתַּלֵּק לְמַעַלָּה, וּבְנֵי אָדָם צוֹנְחִים,
וְאֵין מִי שֶׁמְשַׁגֵּיחַ בָּהֶם.

עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֲבַל הַכֶּסֶף (שֵׁם) - הַמְּקוֹם
שֶׁהִכְהֵן הָיָה מִקְטִיר קְטֻרֶת עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי.
וְתָרַץ גֶּלֶת הַזָּהָב - זֶהוּ בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים, שְׁשָׁם
הַכְּרוּבִים שֶׁל הַזָּהָב. וְתִשְׁכֵּר כַּד עַל הַמְּבוּעַ - זוּ
מִלְּכוֹת בֵּית דָּוִד שֶׁנִּשְׁבְּרָה.

וְיִשָּׁב הַעֶפֶר עַל הָאָרֶץ כִּשְׁהִיָּה - יִחַרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, וְיִהְיֶה כְּעֶפֶר. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה - זוּ הַשְּׁכִינָה, וְהִסְתַּלְקוֹת שֶׁל
רוּחַ הַנְּבוּאָה מִן הָעוֹלָם.

וְהִירַח - אֵלוּ הֵן הַבְּרִיתוֹת, שְׁהִיו מְאִירוֹת אוֹר
הַחֲכָמָה הַנִּסְתָּרָה. וְהַכּוֹכְבִים - אֵלוּ אוֹתָם
הַמְשַׁכִּילִים שְׁהִיו בְּאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, כָּל אוֹתָם
הַתְּנָאִים וְהָאֲמוֹרָאִים, שְׁכָל הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּשִׁבְלָם.
שְׁכַשְׁהִיו עוֹמְדִים יַחַד, הָיָה אוֹמֵר אִישׁ לַחֲבֵרוֹ:
מִתּוֹךְ דְּבָר זֶה שֶׁפָּרַח מִפִּי, אֲנִי רוֹאֶה מַה שִּׁיְהִיָּה
הַיּוֹם הַזֶּה אוֹ לְמַחֵר כֶּף וְכֶף.

דְּבָר אַחֵר, (קַהֲלַת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֵׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ -
הָאוֹר שֶׁל קְלִסְתֵּר פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, שְׁהִיָּה מְאִיר
לָהּ בְּכָל יוֹם, וּמֵאוֹתוֹ הָאוֹר הָעוֹלָם הַתְּקִים, וְיִשְׂרָאֵל
שֶׁהוּ בְּאָרֶץ לְבַטָּח.

וְהָאוֹר - הָאוֹר שֶׁפָּרַא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעַשָׁה
בְּרֵאשִׁית, שְׁהִיָּה מְאִיר מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד
סוּף הָעוֹלָם, וְנִגְנָזוּ. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (הִיָּה) מְאִיר,
וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ חוּט אֶחָד שֶׁל יְמִינוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְאוֹחֵז בְּלִבְנָהּ. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן כָּתוּב (אֵיכָה ב)
הַשִּׁיב אַחֹר יְמִינוֹ.

וְהִירַח - שְׁכַתּוֹב (יִשְׁעִיָּה א) צֶדֶק יִלֵּין בָּהּ. וְהַכּוֹכְבִים
- מִלְּאֲכֵי הַשֶּׁרֶת, שְׁהִיו בָּאִים בָּהּ וַיְדוּעִים
אֲצִלָּהּ, וּבָטְלוּ מִקְיוּמָם, וְאַלְהַ נִקְרָאִים מִלְּאֲכֵי
שְׁלוֹם. וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחֵר הַגָּשָׁם, שְׁכַתּוֹב (שֵׁם לב)
מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מִרְיִבְיּוֹן.

בִּיּוֹם שִׁזְעוּ שְׁמֵרֵי הַבַּיִת (קַהֲלַת יב) - אֵלוּ שְׁלֵשָׁה
בְּתֵי דִין שְׁהִיו מְלַמְּדִים תּוֹרָה בְּלִשְׁכַת הַגְּזִית.
וְהַתְּעוֹנָתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל - אֵלוּ סְנֵהְדָרִי גְדוּלָה וְסְנֵהְדָרִי
קִטְנָה. וּבָטְלוּ הַטְּחָנוֹת - אֵלוּ כְּהֵנִים וְלוּיִם, וְכָל
הַמְשָׁמְרוֹת שְׁהִיו עוֹמְדוֹת בִּירוּשָׁלַיִם.

וְחֻשְׁבוּ הָרְאוֹת בְּאֶרְבּוֹת - אֵלוּ נְבִיאִים וְצוֹפִים,
שְׁהִיו רוֹאִים בְּנְבוּאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. (שֵׁם)
וְסִגְרוּ דִלְתֵים בְּשׁוּק - שְׁכַתּוֹב אָדָם צוֹנְחִים, וְאֵין מִי
שֶׁמְשִׁיב לָהֶם, שְׁהָרִי כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעְלוּ מִיּוֹם
שֶׁנִּחַרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבָטְלָה עָבֹדֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ.

בְּשִׁפֵּל קוֹל הַטְּחָנָה (שֵׁם) - אֵלָה אוֹתָם כּוֹתְשֵׁי
הַקְּטֻרֶת, שְׁהִיו נוֹתְנִים קוֹל בְּכָל יוֹם
בְּכַתְיָשָׁה שְׁלָהּ. דְּבָר אַחֵר, קוֹל הַטְּחָנָה - קוֹל
הַשְּׁכִינָה, שֶׁצּוֹנְחַת בְּכָל יוֹם שׁוּבוֹ בְּנִים שׁוֹכְבִים,
וְאֵין מִי שֶׁיִּשְׁגַּיַח עֲלֵיהָ.

וְיִשְׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר - אֵלוּ אוֹתָם שֶׁעוֹלִים לְדוֹכֵן
בְּכָל יוֹם, וּמְנַגְנְגִים נִגּוֹן שֶׁל שִׁיר. כָּל -

מגבורי העולם. וי לזה! וי לעולם! עוות הדין לא נמצא מיום שנברא העולם כזה.

איכה בניך העמודים של העולם, עמודים תומכים, שהעולם עומד עליהם, ואני (ואת) מתעטר בהם בכל יום? איך התענתו על ידי הנחש? איך התענתו רוחות קדושות להתלבש בלבושים נכריים אחרים לדון אותם בקלון רב? וי לזה! וי לעוות הזה!

מי ראה בתוך גן העדן, בשעה שנמסר הדין למעלה. עשר מרגליות יפות, האור של כל הגן, בין כל אותם האילנות, מתפשטים וכלם יוצאים החוצה. וכל אותם האילנות של גן עדן צוחים ואומרים: וי שהתענתו אנשי החיל! ושומרי השער של גן העדן מזדעזעים, אותם הכרובים, עולים ויורדים, ולא נותנים מקום להוציא את האורות הללו.

בשהתפשטו מתוך האור של לבושיהם. ועליונים ותחתונים צוחים כנגדם, ואותם שומרי החומות למעלה מזדעזעים, וכל צבאות רום השמים בוכים ומיללים מי ראה את אמנו גועה ומיללת? יורדת לכרובים, שומרי השערים שבגן, והם מזדעזעים. עולה אמנו, וכרוב אחד עמה.

ואז להט החרב המתהפכת, שנונה הרבה, מכה לתוך השערים, ויצאו אותם עשרה האורות. העליונים והתחתונים צוחים: וי לעולם! וי לדור! לנו יאה לספד כתנים, כשירדה האם, ולא מצאה אותם שם בגן. וכל אותם האורות והבשמים גועים ומיללים. אז היא גועה ומיללת. אותם הכרובים שומרי השערים בוכים ומיללים, פותחים בבכייה. אנו על אחת כמה וכמה נאה לנו לבכות על הכל, ועל העוות הזה.

עוד פתח, (בראשית ג) ויצונו אל יוסף לאמר וגו', (שם) אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם וגו', ויבך יוסף בדברם אליו. החטא - לו הם עשו, והוא מכפר על הכל, ומכפר על חטאם. כיון שהוא מוחל, למי יש לתבוע על חטאם? זהו והתענתו אנשי החיל. עוות הדין רב היה לאותם אנשי החיל. וי לנו, מי ינחם אותנו?

רבי יודאי פתח, (שם יב) ביום שיזעו שמרי הפית - אלו תנאים ואמוראים, שהיו שומרים העם של ארץ ישראל, והזדעזעו ממקומם.

והתענתו אנשי החיל, כמו שנאמר (בראשית מז) ויש בם אנשי חיל. החטא של בני יעקב, שהיו אנשי חיל וסובלים עוות הדין, כמו שנאמר (איוב ח) האל יענת משפט. קבלו עוות הדין אותם אנשי חיל. שכך דרכי הנחש - אחר שהורג את האדם, חוזר ונושף אותו נשיכה בלי רחמים. זהו עוות הדין.

שלחו להם בני הארץ הקדושה: נאה שאתם יש לכם לבכות כמי שבוכה מרחוק, שהרי אכל ובכיה ומספד בנהי ומרירות לא מגיע לכם, שהרי רחצתם רגליכם, ולא רציתם לטנף אותם כמו מקדם, כמו שנאמר (שיר ה) רחצתי את רגלי איככה אטנפם.

אבל אנו ששוכנים בין גדרי הנחש, ואורב לנו בכל יום, הורג ונושף, ואנו רואים בעינים עוות הדין שנעשה בינינו, באותם אנשי חיל, שבימיהם שותק, ולא רוצה דין, שפוחד מהם פחד גדול, ולא יכול לעמד לפניהם. וכיון שעברו לאותו העולם (הבא) בתשובה, עומד הנחש לפני הקדוש ברוך הוא ותובע דין.

ודייק הכתוב, שכתוב (שמות כא) וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת. אמר הקדוש ברוך הוא לנחש: יוסף לא היה איש. ונמצא בידו וגו', הרי בידיהם לא נמצא. חזר ואמר, (דברים כד) פי ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא.

שמונה מאות שנים היה עומד אותו הנחש ומבקש דין. ואנו שנינו, מי שנתחייב בשני דינים - נדון בחמורה. אוי למי שקבל ענש על חטאו, שהרי המיתה מכפרת על החטאים, וחוזר לקבל ענש אחר. אוי שהתענתו אנשי החיל, וסמא"ל ונחש עמדו לתבוע הדין.

על זה נאה לנו לבכות ולספד, שהקריה הקדושה נשארה בדרך מכל הטובות שהיו בה. באותה השעה ירד סמא"ל ובלבל את העולם, והכניס הרוח הזו במעי של אותו הרשע מלך רומי, ותבוע דין

חֲנֻכָּה וּפְנִיָּה. שְׁלֹשָׁה מֵהֶם נִקְרָאִים מוֹעֲדֵי ה', וְהֵם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. שְׁלֹשֶׁת הָאֲחֵרִים נִקְרָאִים אֱלֹהֵם הֵם מוֹעֲדֵי, וּכְנֻגָּדָם נֶאֱמַר (איוב לג) הֵן כָּל אֱלֹהֵי יַפְעֵל אֵל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם גְּבַר.

וְזֶה הַמַּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן שֶׁעֲלִיָּהֶם נִקְרָא מִי. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב מִי בָרָא אֱלֹהֵי. וְזוּ מִי, הִיא הַבֵּינָה, וְזֶה שְׁמָה, וְהַדְרָגָה שְׁלֵה הוּא וְדַאי יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְהַדְרָגָה הַזֹּאת שֶׁנִּקְרָאת בֵּינָה נִקְרָאת הָעוֹלָם הַבָּא. וּבְעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. כְּמוֹ כֵּן יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁלוֹ אֵין שֵׁם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. הַמַּלְכוּת נִקְרָאת מ"ה, זֶה מַשְׁכָּן הָעֲדוּת. וּמִשׁוּם שֶׁבּוֹ נִמְצָאת עֲדוּת, נֶאֱמַר בּוֹ מָה אֲעִידָךְ. (וְזֶה שְׁמָה, וְהַדְרָגָתָה שְׁבַת)

וּכְמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוֹצִיא שֵׁשׁ מוֹעֲדִים, כִּף הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הוֹצִיא שֵׁשׁ מוֹעֲדִים, וְהֵם אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. וּמִנֵּין שֶׁהֵם שֵׁשׁ בְּשָׁמַיִם וְהָאָרֶץ? זֶהוּ שְׁכַתּוֹב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים וְדַאי שֶׁהֵם שֵׁשׁ. וּמִשׁוּם זֶה לֹא אָמַר כִּי בְּשֵׁשֶׁת יָמִים.

וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עֲדוּת בְּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב מָה אֲעִידָךְ, כִּף יֵשׁ עֲדוּת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב הָעִידֵתִי בְּכֶם הַיּוֹם אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. הֲרִי הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּרֵאשִׁי"ת, וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּרֵא שִׁית, וְאֵלּוֹ הֵם שְׁנֵי מַשְׁכְּנוֹת לְאָבִיר יַעֲקֹב. אִם כֵּן, אַחֵר שֶׁאָמַר אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ שֶׁהֵם שֵׁשׁ.

מָהוּ בְּמוֹעֲדָם שֶׁאָמַר אַחֵר כֵּן? אֵלּא אֵין רְשׁוּת לְקַרְא לָהֶם אֵלּא בְּמוֹעֲדָם, שֶׁהִיא מַלְכוּת. וּבְמִקּוֹם אַחֵר אָמַר אֱלֹהֵי הֵם מוֹעֲדֵי. ה"ם הוּא בְּהַפּוֹךְ אוֹתִיּוֹת מ"ה, וְזֶהוּ אֱלֹהֵי הֵם מוֹעֲדֵי. וְזֶהוּ שְׁמִינֵי חַג עֲצֵרֶת, שֶׁהוּא חַג בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ.

סדר הלימוד ליום ב אלול [יום 327 בשנה]

בְּאֵי וְרָאָה, אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה' הוֹלְכִים עַל תְּקוּן הַגּוֹף שֶׁל הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ, וְאֵלּוֹ הֵם: פְּסַח – זְרוּעַ יְמִין שֶׁל הַמְּלָךְ, וְזֶה חֶסֶד, וּבְשִׁבְלֵהָ נֶאֱמַר הַיְמִין מִקְרָבָת. רֵאשׁ הַשָּׁנָה – זְרוּעַ שְׁמָאל שֶׁל הַמְּלָךְ, וְזוּ גְבוּרָה, וּבְשִׁבְלֵהָ נֶאֱמַר שְׁמָאל דּוּחָה. שְׁבוּעוֹת – זֶה הַגּוֹף שֶׁל הַמְּלָךְ, וְזוּ תְּפָאֶרֶת, הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי. חֲנֻכָּה וּפְנִיָּה – אֱלֹהֵי הֵם שְׁתֵּי הַשּׁוֹקִים שֶׁל הַמְּלָךְ,

לָמָּה הִיָּה עֲוֹת הַדִּין הַזֶּה? מִשׁוּם שֶׁהָרִי אֲמַנּוּ גְרָשָׁה וּבְרָחָה, וְהִלְכָה לָהּ, וּמִשׁוּם זֶה עֲוֹת הַדִּין נִמְצָא, שֶׁנִּמְצָא לְבָדוֹ אוֹתוֹ שֶׁהִסְטִין עָלֵינוּ, וְלֹא הִיָּה מִי שִׁימְחָה בִּידוֹ וַיִּטְעַן עָלֵינוּ טַעֲנָה. עַל זֶה נִמְסְרוּ בִּידֵיהָ כָּל תְּקוּנֵי אֲמַנּוּ.

שְׁאֵלוּ נִמְצָאָה שֵׁם אֲמַנּוּ, לְפָנִים מִשׁוּרַת הַדִּין הִיָּתָה מְכַנִּיָּסָה אוֹתָנוּ. עַל זֶה הִיא בּוֹכָה, וְעַל זֶה הִיא מִלְּלָת, עַל בְּנִיָּה שְׁגָלוֹ, וְשִׁנְהֵרְגוּ, וְשֶׁהִשְׁמְדוּ בְּחֻנָּם.

וּבְדִינֵיהֶם לֹא נִמְצָאָה, וְעָשָׂה בְּהֵם אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ אֵת רְצוֹנוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב וּבְפִשְׁעֵיכֶם שִׁלַּחַת אֲמַכֶּם, שֶׁלֹּא תִהְיֶה מְזַמְנָת בְּדִינֵיכֶם. אֵיכָה יִשָּׁבֵה בְּדָד בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהִיא הִיָּתָה לּוֹקַחַת טַעֲנַת בְּנִיָּה, וּבְשִׁבְלֵהָ הִיָּה נִקְרָע הַדִּין.

וּבְשִׁאוֹתָם עָשָׂר הַמְּרַגְלִיּוֹת (הַשְּׂבָטִים) יֵצְאוּ מִגֵּן הָעֵדֶן לְהִתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשִׁים אֲחֵרִים, כָּל הַלְבוּשִׁים נִמְסְרוּ בְּיַד הַנְּחָשׁ, פָּרֹט לְאֶחָד, שֶׁהוּא רְאוּבֵן, שְׁכַתּוֹב (בְּרֵאשִׁית לז) וַיִּשָּׁב רְאוּבֵן אֶל הַבוֹר.

וְעַל שִׁנְתֵן הָעֵצָה לְזָרְקוֹ לְבָאָר, הוּא נִתְּפַס בְּבָאָר, וְנִצָּל. וְזֶהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, כְּשֶׁתְּפָשׁוּהוּ לְמִינּוֹת, וְנִתְּנוּהוּ בְּבוֹר, וְנִצָּלָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן. בְּרוּךְ יְהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

תְּקוּנֵים מוֹתֵר חֲרֵשׁ

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בֹּא וְרָאָה, שְׁתֵּי הַתְּבוֹת הִלְלוּ נִחְלָקוּ לְשֵׁנֵי צְדָדִים כָּל אַחַת. בְּרֵאשִׁי"ת – בְּרֵאשִׁי"ת. אֱלֹהִים – מִי אֱלֹהֵי. מָה זֶה שִׁית? אֵלּוֹ שֵׁשֶׁת הַצְּדָדִים שֶׁל הַמַּשְׁכָּן שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וּבְשִׁבְלֵם נֶאֱמַר (שְׁמוֹת לח) אֱלֹהֵי פְּקוּדֵי הַמַּשְׁכָּן. וְזֶה הוּא מִי אֱלֹהֵי. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (ישעיה מ) שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וְרֹאוּ מִי בָרָא אֱלֹהֵי. וְשֵׁנֵי מַשְׁכְּנוֹת הֵם שֶׁנִּרְמְזוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה: אֱלֹהֵי פְּקוּדֵי הַמַּשְׁכָּן מַשְׁכָּן הָעֲדוּת, הַמַּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן. מִי, וְזֶה הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, הַמַּשְׁכָּן הַתַּחְתּוֹן מָה.

הַמַּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן בְּשִׁבְלֵהָ נֶאֱמַר מִי בָרָא אֱלֹהֵי, מָה זֶה אֱלֹהֵי? אֵלּוֹ אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה'. וּמִי הֵם מוֹעֲדֵי ה'? אֵלּוֹ הֵם חַג הַמִּצּוֹת וְחַג הַשְּׁבוּעוֹת וְחַג הַסְּפֹת, הֲרִי שְׁלֹשָׁה. שְׁלֹשֶׁת הָאֲחֵרִים – רֵאשׁ הַשָּׁנָה,

לאתר, כמו שבארוה בעלי המשנה, דור שבן דוד בא, אנשי חיל יסובכו מעיר לעיר, ולא ירחמו.

ומשום זה הסכים הקדוש ברוך הוא ושכינתו לעשות את החבור הזה על יד אותו שהתגלה, וכנס בו עליונים ותחתונים למצא בו מנוחה לשכינה בגלות, וחרות לה ולבניה. זהו שכתוב (תהלים פד) גם צפור מצאה בית ודרור קן לה. ההיא שנאמר בה (ויקרא כה) וקראתם דרור בארץ לכל ישביה.

אשר שתה אפרוחיה – אלו שנאמר בהם (דברים כב) והאם רבצת על האפרחים, והם בעלי הכנפים, שבהם נאמר (יחזקאל א) וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם. שאלה הם שממנים על בעלי המשנה, שרוחם פורחת מהם.

או על הביצים – אלו האופנים שממנים על בעלי המקרא. שבשביל החבור הזה, והאם רבצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים, אלו שנאמר בהם בנים אתם לה' אלהיכם. אלו רבי שמעון וחבריו ומורי הישיבה שעושים את החבור הזה.

והחבור הזה היה כמו תבת נח שהתכנסו בה כל מין ומין. כך מתכנסים בחבור הזה כל נשמות הצדיקים ואנשי מדות, שנאמר בהם (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבאו בו. ואחרים שאינם צדיקים, נדחים משם. וכשהתגלה החבור הזה בעולם, רבים מתכנסים אליו, שנאמר בהם (דברים כט) כי את אשר ישנו פה וגו', ואת אשר איננו פה – בחבור הזה – עמנו היום. ועליהם נאמר (דניאל יב) ומצדיקי הרבים פכוכבים לעולם ועד, כאותם הכוכבים שיהיו קיימים לעולם ולעולמי עולמים. ונאמר בהם, והיה זרעך פכוכבי השמים, שהוא העמוד האמצעי, שהוא אתה תשמע השמים, ולא פכוכבים משמים, שנאמר בהם (ישעיה נא) כי שמים כעשן נמלחו, (תהלים קב) המה יאבדו ואתה תעמד.

ועוד והמשכלים, אלו שיש בהם שכל לדעת את גזרת הנשמות שלהם, מאלו הספירים שהם דברים שגזורים מעשר ספירות, שעליהם נאמר (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל. שכלם מלאים סגלות. ואותם אנשי מדות, נשמותיהם רשומות

שעליהם שורה הנס, ובשבילם נאמר אלה פקודי, שתי מצוות ודאי, שבשבילם נאמר פקד פקדתי. שני נביאים, שני משיחים הם ודאי.

כל העבר על הפקדים – זה היסוד, וזה חג הסוכות כלול מכלם, והוא העבר על הפקדים. שאותם ניצח והוד, אות הוא בצבא שלו. ולמה נקרא כל? משום שעליו שורה בינה, שהיא השביעית. (י"ם כ"ל) **ים**, זה יום הכפורים, היא ודאי, ועמה חמשים שערים של חרות בחשבון כל, בינה בן י"ה, שהוא הולך מהלך חמש מאות שנים, ומגיע ליסוד, שהוא חג הסוכות, כדי להתחבר עם הפלה שלו, שהיא חג שמיני עצרת. ובשעה שהם בחבור אחד, נקראו שניהם כ' כל'יה. פסח צריכים ישראל לומר בו הלל גמור והלל שאינו גמור. הלל גמור לקבעו.

ספר שני

והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים פכוכבים לעולם ועד (דניאל יב). והמשכלים – אלו רבי שמעון וחבריו, יזהרו כשהתכנסו לעשות את החבור הזה, שהוא מזהר העליון שלמעלה, הרצון העליון התגלה, נתנה רשות לרבי שמעון וחבריו לגלות בו רזים נסתרים עמקים, ולכל הנשמות של הישיבה שלמעלה, והישיבה התחתונה, ולשבעה הרים עליונים, שהם שלשת האבות והרועה הנאמן ואהרן ודוד ושלמה, ואליהו עמהם, ולכל הנשמות של הישיבות שהולכים מערטלים, והמלאכים שממנים עליהם, והולכים מערטלים בשבילם, שהם בתולות אחריה רעותיה של השכינה. שהיא מערטלת מהם, והם מערטלים ממנה. וכך הם צבאות המלך מערטלים ממנה, שכתוב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יבפיון.

ומנין לנו שהשכינה יחידה מצבאותיה? זהו שכתוב איכה ישבה בדם. אי כ'ה ישבה בדם, שנאמר בו (תהלים קמה) וחסידיך יברכו כ'ה. ועל הקדוש ברוך הוא ושכינתו אמר הכתוב (משלי כז) כצפור נודדת מקנה כן איש נודד ממקומו, שנאמר בו (שמות טו) ה' איש מלחמה. ובזמן שהיא מערטלת, תלמידי חכמים וצדיקים ואנשי מדות שלה, כלם הולכים ונודדים ממקום למקום, מאתר

ממלאכי החבלה ומכל המזיקים והרוחות ולילין ושדים, ובהם פורחת למעלה. בשתי אותיות מכל שם תכסה פניה מהם, בשתי אותיות תכסה רגליה, ובשתי אותיות פורחת למעלה, ואף כף לרוח ואף כף לנפש. עד כאן.

אב"ג ית"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שקוצי"ת שהנשמה פורחת בהם למעלה בכל לילה ולילה, וזוהי נשמת כל חי, שהאצילות מן האם העליונה, ושבעת השמות הללו שפורחת בהם הם שבע, שכלולים בבת שבע, שהיא השכינה התחתונה, כלולה משבע ספירות, שעליהם אמר דוד (דברי הימים-א כט) לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ.

והאם העליונה היא הנשר הגדול בעל הכנפים, האדם הגדול, חכמה, ועשר חכמות נקראו עשר ספירות מצדו. וכתר עליון נקרא מצדו חכמה קדומה, והיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהתפשטותו בעשר ספירות, אבל האם העליונה נשר עליון, שהתפשטותו בשבע, והיא השמינית, ובה שבחו של משה.

אז ישיר משה, וממנו תמצא את סוד קן הצפור, שלח תשלח את האם של אצילות. אריה חסד, שור גבורה, זוהי המרכבה העליונה. המרכבה השנייה, תפארת אדם שנית, שנאמר בו (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם, דמות אריה שור נשר. נצח הוד יסוד מלכות היא תבנית כלם. זהו הסוד של תקון אחד.

אבל מצד הנשמה הם נקראו שרפים, ומהצד של רוח - חיות, שנאמר בהם (שם) ודמות החיות מראיהם כגחלי אש בערות כמראה הלפדים היא מתהלכת בין החיות. ונאמר בהם (שם) ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה. **והרוח** היא מצד העמוד האמצעי, ויש לה ארבעה פנים, כמו זה יש לנשמה ארבעה פנים. האופנים מצד של הנפש, והיא מצד של השכינה התחתונה, ויש להם ארבעה פנים של מרכבה שהם נצח והוד. והנה אופן אחד בארץ זה צדיק. האופנים הם ממטה למעלה, החיות באמצע, השרפים למעלה.

שם, ומשם אצילותם. מצדה של המלכות הם בני מלכים, שנאמר בהם כל ישראל בני מלכים, ומצד זה יוצאים מישראל מלכים.

ומצד של הצדיק נקראו צדיקים. זהו שכתוב (ישעיהו ס) ועמך כלם צדיקים. ומהצד של נצח והוד נקראו נביאים. ומהצד של העמוד האמצעי נאמר בהם (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת, ועליהם נאמר (מלאכי ג) תורת אמת היתה בפיהו. ומצד של הגבורה נקראו גבורים עומדים בפרץ דוחים את הגזרות. ומצד של החסד נקראו חסידים. ומהצד של חכמה ובינה נאמר בהם כלנו חכמים כלנו נבונים.

ומצד של הכתר, שהוא הראש של הכל, הם ראשי אלפי ישראל, שעליהם נאמר אנשי מדות. אלו הם המשכילים שיש בהם שכל להכיר את רבונם, שסודות רבונם אין מתכסים מהם, שכלם היו בהסכמה בחבור הזה.

ולאלה שהם במדות הללו, צריך לגלות סודות טמירים. אבל מי שמגלה סודות לרשעים, כאלו מגלה עריות בתורה. שבני שפחה הרעה לילית, אדם של הרשעים, ערבוביה רעה. מי שמגלה סודות התורה, גורם לצדיק שהוא יסוד, שנאמר בו (תהלים כה) סוד ה' ליראיו, שהסתלק ממנו המעין ומן השכינה. זהו שכתוב (איוב יד) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש.

באותו זמן אותם הצדיקים למטה עניים מהכל, עניים מסודות התורה, עניים בגוף. וכל מי שמגלה סודות לצדיקים, גורם לצדיק להאיר בסודות התורה, ולשכינה, שהאור נקרא ר"ז.

ובאותו הזמן והמשפלים יזהרו כזהר הרקיע. מה זה כזהר? הדרגה של משה רבנו עליו השלום, העמוד האמצעי, שעל שמו נקרא החבור הזה ספר הזהר. והשכינה מאירה בו, וזוהרת בלבנה מן השמש. שהשמש מאירה בששה הרים גדולים, והלבנה בשביעית כלולה משבע.

שם אבגית"ץ, עליהם נאמר (ישעיהו ו) שש כנפים שש כנפים לאחד. והשם הזה הוא סגלתו לכסות ולנשמה, כשעולה למעלה בכל לילה ולילה להעיד על המעשים הטובים של האדם, ולהצילו

כנפים. וגבה להם, והם שבעים ושנים פנים. שהם באותיות אצל הנקודות, שעליהם נאמר (קהלת ה) כי גבה מעל גבה שמר. וגבוהים עליהם - אלו הטעמים. ובגללם נאמר (יחזקאל א) וגבתם מלאת עינים סביב לארבעתן.

ואותם הנקודות כמו פרקי האצבעות שהם עגולים, ואותן האותיות כמו שהאצבעות. ואותם הטעמים כמו העינים שמנהיגים את כל איברי הגוף אחריהם, והם רמוזים בשם הזה יהוה. ועוד וגבתם מלאת עינים סביב לארבעתן כמו זה י, ונאמר בכנפים, שתיים חברות איש, כמו (שמות כח) שתי כתפת חברת. ושתיים מכסות את גויתיהנה, כמו אל שני קצותיו וחרב. שתיים חברות - הם ימין ושמאל.

איש - ה' איש מלחמה. מי האיש? לפעמים ממעלה למטה, נקראת חכמה אדם, ונקרא איש, ושלש ספירות תחתיו נקראו שלש חיות. ולפעמים האם העליונה נקראת האדם, בתוספת ה'. חסד גבורה תפארת שלש חיות. ולפעמים תפארת נקראת אדם. נצח הוד יסוד שלש חיות. ולפעמים חכמה איש. א' פתר עליון, י' חכמה, ש' תשובה, שהיא האם העליונה, שתיים חברות איש - גדלה וגבורה. ושתיים מכסות - הן נצח והוד. את גויתיהנה - את זה צדיק, שהוא תרגום אות.

את גויתיהנה - זה העמוד האמצעי שהוא הגוף, ושכינתו הטבור שלו והעמוד האמצעי, עליהם נאמר (שמות כה) והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה. מי הכנפים שלהם למעלה? ימין ושמאל. סככים בכנפיהם - שני עמודי אמת. על הכפרת - זה צדיק שצריך לכסותו. ופניהם איש אל אחיו - הם חכמה וכינה, שהם הפנים של הכרובים.

ולמי היו פורשים כנפיהם ומסתכלים איש אל אחיו? לאותו שנכנס בכתר עליון, שהוא מכסה, שעליו נאמר במפלא ממך אל תדרש ובמכסה ממך אל תחקר. והכרובים אליו, כנפיהם פתוחים למעלה לקבל אותו עליהם. (במדבר ז) וישמע את הקול - מתוך העמוד האמצעי. מדבר אליו - מתוך השכינה התחתונה. וישמע את הקול - למעלה מתוך האב. וידבר אליו - מתוך האם.

ולמעלה (על כלם) אדון יחיד שולט על הכל, מפלא ומכסה בכתר, ובחכמה הוא שלטון שעומד על כלם בעשר אותיות של השם המפרש. אבל משם למטה כל הספירות, מרבעות בארבע אותיות. כמו זה בינה יה"ו, אותו בן של י"ה הוא ו', שהתפשטותו בשש ספירות. ה' רביעית בשכינה התחתונה, בו נשלם יהו"ה.

מהצד של ארבע האותיות הללו יש לכל חיה ארבעה פנים, ומהצד של יו"ד ה"א וא"ו ה"א דמות אדם לארבעתן. וכן תשע הספירות הללו ראה יחזקאל תשע מראות, שנאמר בהם (שם) נפתחו השמים וראוה מראות אלהים. ואלה הם: המראה הראשון - (שם) וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא. האבן הזו היא השכינה, אבן ספיר, ויחזקאל ראה ממטה למעלה. הוא ראה אותה כמי שרואה מתוך עששית.

המראה השני - ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. כאן ראה העמוד האמצעי סמוך לשכינה, וראה אותו מתוך מטטרו"ן שהוא שדי. המראה השלישי - (שם) וראו כעין חשמל כמראה אש בית לה סביב, וזה צדיק חי העולמים, שאחוזו בין הקדוש ברוך הוא שהוא יהו"ה, ובין השכינה שהיא אדנ"י. והצדיק הוא חשמל, הכלל של שני השמות הללו, שהם יאהדונה"י. וראה אותו מתוך שר הפנים.

וד' הפנים הם יהו"ה, וארבע כנפים הם אדנ"י. כל חיה היא מרבעת, ולכל צד יש לה ד' פנים. לכל פן ד' פנים, ולכל כנף ד' כנפים, והם ששה עשר פנים. וששה עשר כנפים לכל חיה, הם אותם שלשים ושנים מרבעים עולים לד' חיות - ששים וארבעה פנים וששים וארבע כנפים.

ויש אומר כן, והכל אמת: ארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם, והם לכל חיה ארבעה פנים וארבע כנפים, הרי הם שלשים ושתיים כחשבון שלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית. ודמות פניהם פני אדם, שהוא עשר אותיות של השם המפרש, כנגד עשר אמירות, הרי ארבעים ושתיים. וששים וארבעה פנים וכנפים עם שמונה אותיות של חשמל - שבעים ושתיים, ועליהם נאמר (שם) וגביהן, אלו שבעים ושתיים

וייש שבעים ושתים אחר האלף החמישי כפי המדה ההיא. ויש שבעים ושתים אחר אלף ומאתים כפי המדה ההיא. ויש מאתים וחמשים ויש של נח שלו, כי עין בעין יראו קץ אחר יש מאתים ארבעים וחמש כפי (אותה) המדה, והדרגה הזו של רצון שהוא הקדוש ברוך הוא. שני קצין אאריך. וזה וכל החשבונות וגמטריאות של קצים הם פּרפראות לחכמה מפתר למעלה אין קץ וחשבון, כמו שכתב בעל ספר יצירה: ולפני אחד מה אתה סופר. הראש של כל הקצים – חכמה, הסוף של כל הקצים הוא, שהשכינה היא העשירית.

העמוד האמצעי כולל הראש והסוף של כל הקצים, וכל סוף הוא בצדיק, והכל נכלל בצדיק שכולל שלשת האבות שבהם נקרא שביעי שלש פעמים. זהו שכתוב (בראשית ב) ויכל אלהים ביום השביעי, וישבת ביום השביעי, ויברך אלהים את יום השביעי. וזהו בעב הענן, וממנו נמצא השם בן שבעים ושתים שמות ויסע ויבא ויט, שהם כלל ופרט וכלל, שנכללים במים אש ורוח, והם יס ואויר ורקיע.

והם הים ותקף הימין, מלאך החסד, וזה מיכאל, שהוא על שם (שמות טו) מי כמוך באלים ה', ששמו מכבי שעולה לשבעים ושתים בחשבון אותיות, ואורו ארבעים ושתים. וזהו כחו, (ישעיה מג) כי תלך במו אש לא תכוה. שזה מכבה אש, ומיכאל הוא דמות אריה, שהוא אריה ממים. (שמות טו) ויט משה את ידו על הים, וישם את הים לחרבה, בכח של גבריאל שליח הגבורה שממנה על חרבה. ומשום זה נאמר בו וישם את הים לחרבה, מהצד של אוריאל, שליחו של העמוד האמצעי, הפריד בין מים ואש. זהו שכתוב, ויבא בין מחנה מצרים, שהיא אש נכריה, ובין מחנה ישראל, שהיא מים.

ויהי הענן מימין, והחשך של הרשעים משמאל, שהלך לקטרג לצד השמאל של גבורה, ולא קרב זה אל זה כל הלילה. וכמו שהפריד בין השמאל של הצד האחר לימין של הקדש שלא התקרב אליה, כך מיחד בין הימין והשמאל של הקדש, שבו השמות והספירות והאותיות וההיות משלשות, ומשום זה וה"ו וכו' משלש

ומי שמע אותו? העמוד האמצעי. והדבור נשמע אל השכינה.

מראה רביעי וחמישי – ממראה מתניו ולמעלה, נצח. וממראה מתניו ולמטה, הוד. שהם שתי שוקים. המראה הששי – ראיתי כמראה אש, וזו הגבורה, שמשם אותם שנים כרובים זהב. שפסוף הוא לימין, הזהב לשמאל. ושבעה מיני זהב נכללים בו.

המראה השביעי – כמראה הקשת אשר יהיה בענן. מי הענן? זה החסד שעולה שבעים ושתים, ובו בא הקדוש ברוך הוא בעב הענן בעבור ישמע העם (כשבא) לדבר עם משה. ובו יש שבעים ושתים שהוא חסד, נראית קשת שהיא צדיק בגוניה המאירים, שהם שלשה גוונים של שלשה אבות, ובו הם נכללים. ומשום זה נאמר בצדיק ויכלו, שעולה שבעים ושתים, שבו נכללים שלשת האבות, שנאמר בהם בכל מפל כ'ל. ובאלו שלשת הגוונים, וראיתה, את השכינה, לזכר ברית עולם.

שהצדיק הוא האלף הששי, היום הששי. ונוסע בימין, שהוא חסד כולל שבעים ושתים, ובשבילו נאמר (דניאל יב) ואתה לך לקץ ותנוח, בצדיק, ותעמד לגרלה לקץ הימין. שהוא הימין, שבו (ישעיה נב) כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ונוסע בע"ב של העמוד האמצעי, שבו (בראשית א) ויהי מבדיל בין מים למים. ובשבילה נאמר ללבי גליתי, ולמלאכי השרת לא גליתי. ללבי גליתי, ולא יברי לא גליתי. (חסר פאן) (נראה שקץ) יש בכל דור ודור כפי זכיותיהם, בכל מורה הדור כפי שרב הדור נוטים אחריו. ואם החטאים מתרבים עליה – אמר רבי חייא, הגאלה (נדחית) עד הדור האחרון. ומשום זה כל הקצין כלו, והכל תלוי בתשובה ובזכיות של המדות של כל דור ודור.

אבל הקץ והזמן ששם הקדוש ברוך הוא לא תלוי בזכיות ובמדות של כל דור ודור, אלא בו תלוי! זהו שכתוב (ישעיה מח) למעני למעני אעשה, (יחזקאל כ) ואעש למען שמי. ומשום זה כל קץ של כל דרגה הוא כפי הזכיות של בני האדם הוא, והקץ של הקדוש ברוך הוא לא תלוי בזכיותיהם.

שְׁכַתוֹב (שמות יז) וּמִטָּה אֲשֶׁר הִכִּיתָ בוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ.

ושבע שְׁבַתוֹת, לְכֹל אַחַת שְׁבַעַת יָמִים, עוֹלִים לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי. וְזֶהוּ (ויקרא כה) וְסִפַּרְתָּ לָּךְ שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת שָׁנִים, הֵם אַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנִים. וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי יָמִים שִׁבְעַת שְׁבַתוֹת, כְּנֶגֶד שְׁבַעַת הַשָּׁמַיִם הָאֵלֶּה, שָׁהֵם:

אב"ג ית"ן, קר"ע שט"ן, נג"ד יכ"ש, בט"ר צת"ג, חק"ב טנ"ע, יג"ל פז"ק, שק"ו צי"ת, הֵם שְׁבַעַת שָׁמַיִם, וְלְכֹל אַחַת שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד שֵׁשׁ יָמֵי הַשָּׁבוּעַ לְכֹל שְׁבַת וְשַׁבָּת. וְאֵלּוּ הֵם שְׁנֵי אֲמֹר (ישעיה ו) שְׁרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאַחַד. וְכֻלָּם אַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי שְׁבַעַת שְׁבַתוֹת, וְאַרְבָּעִים וְשָׁנִים יָמִים שֶׁל חַל. וְשִׁבְעַת שְׁבַתוֹת שְׁבַעַת סְפִירוֹת, לְכֹל אַחַת שֵׁשׁ דְּרָגוֹת, וְעוֹלִים לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי פָּנִים טְהוֹר שֶׁל הַתּוֹרָה. הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה חֲמִשִּׁים יוֹם שֶׁל סְפִירַת הָעֵמֶר. ה' הָעֲלִיוֹנָה מִן מִטָּה. וְשֵׁשׁ דְּרָגוֹת הֵן עֲלִיוֹנוֹת – שְׁרָפִים וְחַיִּים וְאוֹפְנֵי הַקֶּדֶשׁ.

השרפים, בָּהֶם פּוֹרַחַת הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִיא נִשְׁמַת כָּל חַי, וּמִמֶּנָּה נִשְׁמַת הַחַיִּים שֶׁל הָאָדָם, שְׁנֵי אֲמֹר בוֹ וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים. וּבְשִׁרְפִים שְׁנֵי אֲמֹרִים מֵאֵלּוּ הִיא פּוֹרַחַת בְּכֹל לַיְלָה לְאֵם הָעֲלִיוֹנָה, וּבְכֹל שְׁעָה שְׁחֹזְרַת בְּתִשְׁבּוּכָה, שֶׁבְשִׁבְלִיהָ נֶאֱמָר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ. הָאָדָם חֲשׁוֹבֵנוּ חֲמִשִּׁים. רוּחַ הַקֶּדֶשׁ שְׁנֵי אֲמֹר בָּהּ וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. שְׁאוֹתֶם בְּנֵי תוֹרָה, הַמַּיִם שֶׁל הַתּוֹרָה, נִטְלָה מִהָעֵמֶד הָאֲמִצְעִי, זֶה עוֹלָה בְּכֹל לַיְלָה בְּאַרְבַּע חַיִּים שֶׁלְכֹל אַחַת אַרְבַּע כְּנָפַיִם, וּבָהֶם פּוֹרַחִים לְמַעַל לְעֵמֶד הָאֲמִצְעִי שְׁכוֹלֵל יֵאֱהוֹנָהי. יְהו"ה מִיָּמִין, אֲדָנִי מִשְׁמָאל. הַנֶּפֶשׁ בָּאָה מִצֵּד הָאוֹפְנִים, שְׁנֵי אֲמֹר עֲלֵיהֶם (יחזקאל א) וּמֵרָאֵה הָאוֹפְנִים וּמַעֲשִׂיהֶם כְּעֵין תְּרִשִׁישׁ. נֶאֱמָר כֵּן תְּרִשִׁישׁ, וְנֶאֱמָר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים (שיר ה) יָדִיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֵלְאִים בְּתִרְשִׁישׁ.

ואף עַל גַּב שְׁהָרֵי בְּאַרְנוֹ לְמַעַלָּה, שְׁרָפִים וְחַיִּים וְאוֹפְנִים, בְּכֹל מְקוֹם שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים בוֹ רְזִים, צְרִיךְ לְהַחֲזִיר אוֹתָם הַשְׁרָפִים כְּנֶגֶד כְּנָפֵי הַכְּרוּבִים, וְהַחֲיוֹת כְּנֶגֶד גּוֹף הַכְּרוּבִים. הָאוֹפְנִים כְּנֶגֶד רַגְלֵי הַכְּרוּבִים, שָׁהֵם עֲגָלִים. מִשְׁגְּלוֹ יִשְׂרָאֵל, הִיוּ

בְּשֵׁלֶשׁ אוֹתִיּוֹת, מִשּׁוּם שִׁישְׂרָאֵל שְׁלִישִׁי לְכַהֵן וְלִלְוִי. אֲבָל שָׁמַיִם מְרַבְּעִים וְאוֹתִיּוֹת שֶׁל תְּבַה אַרְבַּע הֵם מִהַשְׁכִּינָה.

ותשע סְפִירוֹת הֵן מִשְׁלֹשׁוֹת בְּעֵמֶד הָאֲמִצְעִי, כְּמוֹ זֶה: ח' כ' מ' חס'ד נצ'ח כְּתִיר תְּפָאֲרִית יְסוּד בִּינָה גְבוּרָה הו'ד, וּמִלְכוּת הִיא עֲשִׁירִית לָהֶם, וּרְבִיעִית לָהֶם מִצֵּד הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה, הִיא שְׁמִינִית, וְשֵׁשׁ הַסְפִירוֹת הֵלְלוּ לְבוֹשֶׁם חֲשָׁךְ עֲנָן וְעֲרָפֶל. הַחֲשָׁךְ לְשִׁמְאֵל, הָעֲנָן לְיָמִין, וְהָעֲרָפֶל בְּאֲמִצְעֵי, תַּחַת הַשָּׁמַיִם שֶׁהוּא הָעֵמֶד הָאֲמִצְעִי. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (תהלים יח) וַיִּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וְעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו. בְּעֲנָן שִׁיּוּצִיא קוֹל, שְׁנֵי אֲמֹר בוֹ (שם כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם.

ובמה קוֹלוֹת מִתְּפוּצָצִים מִמֶּנּוּ, שְׁנֵי אֲמֹר בָּהֶם (שם צג) מְקוֹלוֹת מַיִם רַבִּים, מִצֵּד הַגְּבוּרָה שְׁשֵׁם חֲשָׁךְ, שָׁבוּ (בראשית כז) יִצְחָק וְתַכְהֵיךָ עֵינָיו מֵרָאֵת. דוֹפֵק קוֹל שְׁנֵי אֲמֹר בוֹ (תהלים כט) קוֹל ה' חֲצֹב לְהַבּוֹת אֵשׁ, וּמִצֵּד הָעֲרָפֶל דוֹפֵק הַקוֹל שְׁנֵי אֲמֹר בוֹ קוֹל ה' בְּהַדָּר, הַיְדוּעַ הַדּוֹר לְיִשְׂרָאֵל דוֹפֵק זָקֵן. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (ויקרא מט) וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן.

שלשה קוֹלוֹת אַחֲרַיִם מִנְצַח הוֹד יְסוּד, שָׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁלֹשַׁת הָאֲבוֹת. הַקוֹל הַשְּׁבִיעִי יוֹצֵא מִן הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה. וּכְנֶגֶד שְׁלֹשַׁת הָאֲבוֹת הֵם. הַזִּית לְיָמִין, נֵר לְשִׁמְאֵל, הָעֵמֶד הָאֲמִצְעִי פְתִילָה שְׁאֲחוּזָה בְּשִׁנְיָהֶם, שֶׁהִיא עֵץ פְּרִי עֵשָׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אֲשֶׁר זָרְעוּ בוֹ עַל הָאָרֶץ, זֶה הַכֹּלִי שֶׁל הַנֵּר, וְנֵר שֶׁל שְׁבַת מִצֵּד הַגְּבוּרָה בּוֹעֶרֶת וּמוֹאֲרֶת. אוֹי לְמִי שֶׁמְקַרֵּיב אֵשׁ זָרָה אֵלֶיהָ, שֶׁבְגָלְלוּ צוּרָה לֹא תִבְעֶרּוּ אֵשׁ בְּכֹל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשְּׁבַת, וְאִף הַשְּׁכִינָה כִּף נִקְרָאת נֵר מִצֵּד הַשְּׁמָאל, וְנִקְרָאת אוֹר מִצֵּד הַיָּמִין, שְׁשֵׁם (שמות כז) זִית זָךְ וְכו' לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד, וְהוּא שְׁמֵן לְמָאוֹר, שֶׁהִיא כִּי נֵר מִצּוּה וְתוֹרָה אוֹר, וְהִיא פְתִילָה מִצֵּד הָעֵמֶד הָאֲמִצְעִי שְׁאוּחֵז בְּשִׁנְיָהֶם.

ובמו זֶה זָרַע שֶׁל אָדָם כְּנֶגֶד שְׁמֵן, וּבְרִית מִלָּה כְּנֶגֶד פְתִילָה. נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם כְּנֶגֶד נֵר שֶׁל מְנוֹרָה. הַמֵּרָאֵה הַשְּׁמִינִי, הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה נִקְרָאת – כֵּן מֵרָאֵה הַנֶּגֶה סְבִיב, מִטָּה הָאֱלֹהִים. הַנֶּגֶה מִצֵּד הַיָּמִין מִטָּה כְּלָפֵי חֶסֶד, לְרַחֵם עַל בְּעָלֵי הַתְּשׁוּבָה, שָׁבוּ נֶאֱמָר כִּי יִמִּינְךָ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים. מִצֵּד הַשְּׁמָאל מִטָּה הָאֱלֹהִים, לְהַכּוֹת בוֹ אֶת הַרְשָׁעִים. זֶהוּ

ולא עוד, אלא בכבת עינו מאירה השכינה, שבשבילו נאמר (שמות ג) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. וזה ב"ת ל"ב, בת כלולה מעשר אמירות ול"ב נתיבות שלה, שהם ל"ב אלהים של מעשה בראשית. שבגלל הל"ב הזה נאמר, הלב רואה הלב שומע. בעין שלו מאיר העמוד האמצעי.

בשלושת צבעי עינו הימנית מאירים שלשה אבות. בשתי כנפי עינו פותחים וסוגרים שני עמודי אמת, ברב העין שאוחד בשתי כנפי העין שלו, זה צדיק. בת דקה קטנה יש מבפנים תחת בת העין העליונה, וזו השכינה התחתונה. שבת העין העליונה שם חכמה, לב, האם העליונה. האור שמאיר בבת העין שהיא י' ועמו נקרא האור הקדמון, זה כתר עליון. ועוד, בשבעה גלדי העין שלו מאירים נשמות רבי שמעון וששת חבריו, ועליהם נאמר (זכריה ד) שבעה ושבעה מוצקות.

ויש מפרש אותם כך בארבע עשרה אותיות של השם המפרש. בשבעה גלדי העין ושלושת צבעי העין מאירות עשר אותיות שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וזהו (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם. בשני כרובי העין ובשני עפעפי העין מאירים פני אדם, שהם ד', והם יהו"ה, ועליהם נאמר ודמות פניהם פני אדם. דמות שלש החיות הם דמות פני אדם, כל איבר ואיבר שלו, נמצאת רשות היחיד, שרחבו ארבעה וגבהו עשרה, שהן ארבע עשרה אותיות השם המפרש. באיברים שלו מקננות כל נשמותיהם של ששים רבוא של ישראל. שששים רבוא של מלאכים כלם שמתכנסים בחבור הזה מקננים בו.

אמרו הנשמות של הישיבה העליונה: ודאי זה הוא שדרגתו העמוד האמצעי, שעתידי להגלות בדור שהמלך המשיח מתגלה בו. וסוד הדבר הכתוב מוכיח, מ'ה שהיה הוא שיהיה. ובה ממכו"ן שבת"ו השגי"ח אל כל יושבי הארץ.

קום רועה הנאמן להתעורר לאותו שנאמר בו אני ישנה ולבי ער. וכמה הם ישנים ושנה בעיניהם, שלא פותחים אותם להתעסק בסודות של התורה, שכל רז נקרא אור, להאיר בו לבת העין ולעורר אותה בו אל בעלה, שהיא ישנה בגלות בין

מתמעטים כנפי החיות, וכרוב אחד, שהוא העמוד האמצעי, התעלה לאותו המפלא (ומכסה), שנאמר בו (תהלים יח) וירכב על כרוב ויעף.

נשאר כרוב שני, שהיא השכינה בגלות. אשריו מי שמחבר אותם בשפתים שלמות בח"י העולמים, שהוא לשון למודים, כולל שמונה עשרה ברכות התפלה, שבו מתכנסים שרפים וחיות ואופנים, כלם כנפיהם פתוחים כנגדו, וקולו נשמע מתוך העמוד האמצעי ושומעים להם. זהו שכתוב (יחזקאל א) ואשמע את קול כנפיהם.

באיזה מקום נשמע? בקריאת שמע, ובאיזה מקום נפתחו? כשישראל אומרים אדני שפתי תפתח. אדני - השכינה, כשנפתחת לקבל את בעלה, נפתחים שרפים וחיות ואופנים, כנפיהם אליו לקבל אותם לרבונם. זהו שכתוב (שם) ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה. הרי שאותם הכרובים זכר ונקבה יחד. בתפלת העמידה נאמר בשרפים וחיות ואופנים, (שם) בעמדם תרפינה כנפיהן. בעמדם - ודאי ישראל בתפלת העמידה, באותו הזמן אותם הכרובים ופניהם איש אל אחיו. באותו הזמן התפללות מתקבלות ברצון, שנאמר עליהן תפלות כנגד תמידין. ועוד הרי פרשה בעלי המשנה, שאין עבודה אלא תפלה, ששקולה התפלה כעבודת הכהנים, וכמו הקרבנות שלהם.

בזמן שהכרובים, שהם העמוד האמצעי והשכינה, אינם פנים בפנים, אין התפלה מתקבלת, ויוצא סמא"ל, שהוא הכלב, לאכל את הקרבנות שלהם, שהם התפלות, וזהו (ויקרא ט) ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם. וזו האכילה של הקרבנות שהן תפלות ישראל, ונאמר בהם וימתו, כמו שבני אהרן, ואין מיתה לישראל אלא עניות. ובפנים של הכרובים הללו נאמר (שמות לג) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים.

קמו כלם בעלי המשנה והמלאכים, ואמרו, מי הוא שגלה הסודות הללו? אלא ודאי זהו שנקרא ספר הזהר, בדרגה שלו, שהוא בדיוקן של רבוננו, שנאמר בו (דניאל ד) גדל העץ והתחזק, ש'לרגליו תהיה בצל חיות השדה, שהן חיות הקדש. ובענפיו ידורו צפרי השמים, שהן הנשמות העליונות. וממנו יזון כל בשר, זה ישראל למטה.

יהו"ה אֱלֹהֵיִם בְּגִימָטְרִיא ' תּוֹסֶפֶת, מְרָאָה שְׁשֵׁמוֹ וְכַנּוּיוֹ אֶחָד, וְאִינוֹ כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם שֶׁהוּא אֶחָד וְכַנּוּיוֹ אֶחָד, אֲלֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא וְשֵׁמוֹ וְכַנּוּיוֹ הַכֹּל אֶחָד. תִּשַׁע הַמְרָאוֹת הִלְלוּ רָאָה יַחְזָקָאֵל מִתּוֹךְ תִּשַׁע צוּרוֹת אַחֲרוֹת. הַמְרָאָה הָעֲשִׂירִי שֶׁהוּא כֶּתֶר מְפָלָא וּמְכֻסָּה, לֹא גִלָּה בּוֹ שׁוֹם מְרָאָה בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם) וְאַרְאָה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי, וְלֹא אָמַר מָה רָאָה. מִשׁוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו בְּמִפְלָא מִמֶּךָ אֵל תִּדְרֹשׁ וּבְמִכְסָּה מִמֶּךָ אֵל תִּחְקֹר. אֵין לָךְ עֶסֶק בְּנִסְתָּרִים.

מי הַמְסֻתָּרִים שְׁלוֹ? אֵלוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים סִתְּרֵי תוֹרָה גְנוּזִים (סודוֹת) שְׁתְּלוּיִים מִמֶּנּוּ, כְּחֻשְׁבוֹן כְּתוּ"ר, וְכֹל אֶחָד מִלְּמַד סוּד לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְהֵם עוֹלָמוֹת גְּנוּזִים לְאוֹתוֹ מְפָלָא, שֶׁהוּא עֵלֶת כֹּל הָעֲלִיוֹנִים. קוֹם רוּעָה הַנְּאֻמָּן, גִּלָּה שְׁבַחֲיוֹ, שֶׁהָרִי הָרְשׁוֹת נִתְּנָה לָךְ מִן עֵלֶת כֹּל הָעֲלוֹת. וְעַנָּן וְעַרְפֶּל – אָב וְאֵם. וְשִׁבְעָה עֲנַנֵי כְבוֹד – שִׁבְעַת סְפִירוֹת. הַשְּׂקָאָה שֶׁל אֵלוֹ הָעֲמֻמִּים הֵם יו"ד ה"י וי"ו ה"י שְׁעוּלָה לְחֻשְׁבוֹן ע"ב. וְעָלָיו נֶאֱמַר (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְעֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת נִכְלְלוּ בּוֹ מִצַּד שֶׁל הַחֶסֶד, וּמִמֶּנּוּ שֵׁם בֶּן שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם כְּתוּב בְּזֵרוּעַ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹ בְּסֵפֶר רִזְיָאֵל, בְּשַׁעוֹר קוּמָה שֶׁהוּא הִיָּה הַסְּפֵר שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן.

ובשעוּלָה הַשְּׂכִינָה בְּעֲנַנִּים הִלְלוּ, עוֹלָה בְּחֻשְׂאֵי בַתְּפִלָּה בְּחֻשְׂאֵי. וְכַמָּה חֵיּוֹת שֶׁהוֹלְכוֹת בְּאוֹר, שֶׁהֵם שְׂרָפִים חֻשְׂמֵלִים, עֶשֶׂר כְּתוּבֵי הֵם כָּלֶם פּוֹתְחִים כְּנִפְיָהֶם אֵלֶיהָ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (יחזקאל א) וּפְנִיָהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְּמַעְלָה, לְקַבֵּל הַשְּׂכִינָה עֲלֵיהֶם. וְכַשְׁעוּלָה, עוֹלָה בְּכָלֶם בְּהַבְּלִים הִלְלוּ שֶׁל הַפֶּה, שֶׁהֵם שִׁבְעָה הַבְּלִים שֶׁאָמַר קִהְלַת וּשְׁלֹשָׁה גְנוּזִים.

ובשעוּלָה עֲלֵיהֶם, מִיָּד יוֹרֵד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַבֵּל אוֹתָהּ בְּכַמָּה צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת. הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַשְּׂכִינָה עוֹלוֹת עִם הַשְּׂכִינָה, וּמַחְנוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹרְדִים עֲלֵיהֶם, וְהֵם הַמְרַכְּבוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת מִהָעֲלִיוֹנוֹת, וּמְקַבְּלִים אֵלוֹ מֵאֵלוֹ בְּשִׁמְחָה בְּנִשְׂיָקוֹת. וְסוּד הַדְּבָר, (בראשית כח) וְהִנֵּה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. וְהִנֵּה הַמִּלְּאֲכִים שֶׁל

אוֹתָם בְּעֲלֵי תוֹרָה, שְׂאִין אֶחָד מֵהֶם שִׁיעוֹרֵר אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ, שֶׁהוּא ר"ז, הָאוֹר שֶׁמְאִיר בָּהּ בְּכַת הָעֵין. שְׂרִז, אוֹר הוּא בְּחֻשְׁבוֹן. שֶׁהָרִי אֵתָהּ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מִשֶּׁה קָבַל תוֹרָה מִסִּינַי. שֶׁהָרִי כֹל הַנְּבִיאִים וְהַחֲכָמִים וּבְעֲלֵי קַבְלָה אֲצִלָּה הֵם כְּלַבְנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמְזֻלוֹת, שְׂאִין לָהֶם אוֹר אֲלֵא מִן הַשֶּׁמֶשׁ.

ומשׁוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בְּךָ פְּנֵי מִשֶּׁה כְּפִנֵי חֲמָה, קוֹם הָאֹר לָהֶם, שְׁעַד שְׂאֵמַת מְאִיר לָהֶם, כָּלֶם הֵם בְּחֻשְׂכָה וְאֵין לָהֶם אוֹר. שֶׁבְּמִקוֹם שֶׁאֵתָהּ תִּמְצָא, הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי נִמְצָא שֵׁם, שֶׁהוּא כּוֹלֵל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. אֵתָהּ הוּא הַמְרָאָה שֶׁל כֹּל מְרָאוֹת הַנְּבוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יחזקאל א) וְאַרְאָה מְרָאוֹת אֱלֹהִים. הַמְרָאָה הַתְּשִׁיעִי – (שם) מְרָאָה דְמוּת כְּבוֹד ה'. וְזוֹ חֲכָמָה שִׁישׁ בָּהּ כ"ח מ'ה, וְכַמָּה חֻשְׁבוֹנוֹת וְגִימָטְרִיאֹת יֵשׁ שֵׁם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם תְּקוּפוֹת וְגִימָטְרִיאֹת פְּרַפְרָאוֹת לְחֲכָמָה. וְהֵם מ"ה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, הוּא (הן) עֶשֶׂר סְפִירוֹת.

שְׂאֵמַר בַּעַל סֵפֶר יְצִירָה: עֶשֶׂר, וְלֹא ט' וְלֹא י"א. כְּמוֹ שֶׁעֶשֶׂר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁלֹּא לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן יוֹתֵר מִעֶשֶׂר, וְלֹא לְגַרְעַ מֵהֶן. וְחֻשְׁבוֹן שֶׁל עֶשֶׂר הָאוֹתִיּוֹת הָאֵלֶּה הֵם מ"ה. הַכַּח שְׁלוֹ הֵם כ"ח אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם תּוֹלְדוֹת שֶׁל עֶשֶׂר הָאֵלוֹ. וְהֵם יו"ד וְא"ו דָּל"ת, ה"א אֶל"ף, וְא"ו אֶל"ף וְא"ו, ה"א אֶל"ף. עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד עֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת. כ"ח אוֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד כ"ח פְּרָקִי עֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת, וּבִשְׁבִילֶם נֶאֱמַר (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַל נָא כ"ח אֲדָנִי.

ומשׁוֹם הַכַּח הַזֶּה נֶאֱמַר, שְׁמִי שֶׁלֹּא יוֹדַע בְּגִימָטְרִיאֹת וְחֻשְׁבוֹנוֹת שְׁלוֹ, עֲתִיד לְרַדֵּת לְשָׂאוֹל, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהָ בְּמִדְרָשׁ, (קהלת ט) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדָךְ לַעֲשׂוֹת בְּכַחַךְ עֲשֵׂה) כִּי אֵין מַעֲשֵׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֲכָמָה בְּשָׂאוֹל אֲשֶׁר אֵתָהּ הַלֵּךְ שָׁמָּה. מ"ה הוּא כְּבוֹ"ד אֶחָד. כְּמוֹ זֶה וְא"ו חֻשְׁבוֹנוֹ אֶחָד כְּבוֹ"ד. הוּא יו"ד ה"א ה"א. וְכְבוֹד הוּא חֻשְׁבוֹן ל"ב, וְהוּא ל"ב אֶחָד. וּבְגִלְלוֹ נֶאֱמַר (יחזקאל א) הוּא מְרָאָה דְמוּת כְּבוֹד ה'. וְעוֹד, מָה בְּאוֹתִיּוֹת מ"ם ה"א שְׁעוּלָה בְּגִימָטְרִיא אֵהִי"ה אֲדָנִי, וְחֻשְׁבוֹנוֹ אֱלֹהִים. וְזֶה הַכְּנּוּי שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁכָּךְ עוֹלָה אֱלֹהִים בְּגִימָטְרִיא כְּנּוּי. וְזֶהוּ הַשֵּׁם בְּכַנּוּי. הַכַּס"א כָּךְ עוֹלָה הוּא בְּחֻשְׁבוֹנוֹ כ"ו וְא"ו הוּא.

שִׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בְּעֲנֵנֵי כְבוֹד וּבִנְגוּן, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שמות טו) אֲזַ יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וּבְמוֹ שְׁמַעְלָה אוֹתָהּ בְּכֹמָה מַחְנוֹת שֶׁל מְלָאָכִים, וּמוֹרִיד אֵלֶיהָ אֶת מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפָנֶיהָ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם – כִּךָ מַעֲלָה אֶת הַנְּשָׁמָה מִן הַגּוֹף עִם מַחְנוֹת הַשְּׂכִינָה, וְיוֹרֵד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפָנֶיהָ עִם מַחְנוֹתָיו.

וּבְמוֹ שְׁמַעְטָר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתַפְלִין שֶׁל רֹאשׁ, וּמִתְקִין לוֹ כֶּסֶף בְּצִיצִית, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוָה (ישעיה טז) וְהוֹכֵן בְּחֶסֶד כֶּסֶף – כִּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְקֵן לְנִשְׁמָתוֹ כֶּסֶף, וּמִתְקֵן לוֹ דִּירָה עִם מְזוּזָה, וּמַעְטָר אוֹתוֹ בְּכֶתֶר שֶׁלוֹ.

וּבְמוֹ שֶׁקָּשַׁר אֶת הַשְּׂכִינָה עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקָשָׁר שֶׁל תַּפְלִין וּמִיַּחַד אוֹתָהּ בּוֹ – כִּךָ הַרוּחַ שֶׁלוֹ קָשׁוּרָה עִם הַנֶּפֶשׁ, וְהַנְּשָׁמָה עִם בַּעֲלָהּ, שֶׁהוּא אָדָם, וּמִתְקֵן לוֹ דִּירָה עִמּוֹ. וְהַסִּימָן – (משלי כ) גֵּר ה' נִשְׁמַת אָדָם. גֵּר – נֶפֶשׁ רִ"ח, וְהֵם אֲצִילוֹת שֶׁל הַשְּׂכִינָה, וְהַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי שְׁכּוֹלֵל שֶׁשׁ סְפִירוֹת. נִשְׁמַת אָדָם – הָאֲצִילוֹת שֶׁל הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה וְחֻכְמָה, שֶׁשֶׁם מ"ה, שֶׁהוּא אָדָם הָרֹאשׁוֹן. הַמַּחְשָׁבָה כְּתוּר עֲלִיּוֹן, תַּפְלִין עַל רֹאשׁ – הָאָב וְהָאֵם. וּמִשׁוּם זֶה נֹאמֵר בְּאָדָם, בְּמִדָּה שְׁאָדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ. וּבְשִׁבִיל בְּנֵי הָאָדָם נֹאמֵר (שמואל א-ב) כִּי מְכַבְּדִי אֶכְבֵּד וּבְזִי יִקְלוּ. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֵרוֹת.

וּבְעֵת צְרִיף לְפָרֵשׁ עַל פֶּה שְׁעוֹלָה הַתַּפְּלָה מִמְּנָה, כְּצִפּוֹר וּכְיוֹנָה וּכְנֶשֶׁר. וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל יִצְאוּ מִמִּצְרַיִם, יִצְאוּ כְּמוֹ שְׂיוֹנָה בּוֹרַחַת, וְהַנֶּץ הִיָּה רוֹדֵף אַחֲרֶיהָ, כִּךָ יֵשׁ תַּפְּלָה שֶׁמֵּהֲצַד שֶׁלוֹ הַשְּׂכִינָה פּוֹרַחַת בָּהּ כְּיוֹנָה, וּסְמָא"ל וְצִבְאוֹתָיו רוֹדְפִים אַחֲרֶיהָ בְּכֹמָה חֻטָּאִים שֶׁמְלַמְּדִים עַל בַּעַל אוֹתָהּ הַתַּפְּלָה, וּמְלַמֵּד אוֹתָם בְּגִבּוֹרָה לְעַכֵּב אֶת הַשְּׂכִינָה שָׁם, שֶׁלֹּא תַעֲלֶה לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם אוֹתָהּ הַתַּפְּלָה. וְזוֹהִי תַפְּלַת יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שֶׁהִיוּ בְּלִי זְכוּת שֶׁל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְהַיָּם לָהֶם חוֹמָה, וְכִךָ הֵם הַתַּפְּלוֹת מַעֲכָבוֹת.

וְאִם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה, בַּעַל הַתַּפְּלוֹת הוּא שְׁאוּמֵר לְשַׁלֵּיחַ הַתַּפְּלוֹת מִטְטְרוֹן: מַה תִּצְעַק אֵלַי? אָמַר לְתַפְּלוֹת לְנִסְעַ בְּמִסְעֵיהֶם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שמות

הַשְּׂכִינָה שְׁנַעֲשִׂית אֱלֹהִים עוֹלָיִם, וּמְלָאָכִים יוֹרְדִים בּוֹ אֵלֶיהָ.

אֲשֶׁרִי תַפְּלַת הָאָדָם שֶׁהִיא עוֹשֶׂה סֶלֶם לְשֵׁנֵי מַחְנוֹת הַמְּלָךְ וְהַגְּבִירָה. וּמִשׁוּם זֶה, כְּשֶׁעוֹלָיִם מַחְנוֹת הַגְּבִירָה, עוֹלָיִם בְּחֻשָׁאֵי, וּכְשִׁיּוֹרְדִים מַחְנוֹת הַמְּלָךְ עֲלֵיהֶם, הֵם מְדַבְּרִים עֲלֵיהֶם. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הוּא הַיַּחְוּד שֶׁל הַקּוֹל וְהַדְּבוּר יַחַד.

יֵאֱהָרוֹנְהִי, שֶׁבְּשִׁבִילוֹ נֹאמֵר גְּדוֹל הָעוֹנָה אֲמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ. וְהִרִי פֶרְשׁוּהָ, וּכְשִׁיּוֹרְדִים מַחְנוֹת הַמְּלָךְ, יוֹרְדִים בְּקוֹלוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שמות יט) וַיְהִי קֶלֶת וּבְרָקִים וְעָנָן כְּבֹד עַל הָהָר וְקֹל שֶׁפָּר חֲזַק מְאֹד. שֶׁכִּךָ דֶּרֶךְ הַמְּטָר – לְהַעֲלוֹת עָנָן בְּחֻשָׁאֵי, וְלְהוֹרִיד מְטָר בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת. וְאִין מְטָר אֲלֹא הַשְּׁקָאֵת הַתּוֹרָה לְשְׂכִינָה. שֶׁהַשְּׂכִינָה הִיא גֵר, שֶׁנֹּאמֵר בָּהּ הִיא הָעֲלָה. יִשְׂרָאֵל פְּתִילַת שְׁמָן תּוֹרָה לְהַעֲלֵת גֵר תָּמִיד, וּבְזְמַן שֶׁהַתַּפְּלָה שֶׁהִיא מַצְוָה, עוֹלָה בְּתוֹרָה, אִין לָהּ כְּבִיָּה עוֹלָמִית.

וּכְשֶׁתַּפְּלָה, הִיא עֵת רְצוֹן לְפָנֵי ה', נִרְאִית הַקֶּשֶׁת בְּגוֹנֵיָה מְאִירִים בְּעָנָן, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן וְנִרְאִיתָהּ לְזִכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. שֶׁבְּגוֹנֵים הַמְּאִירִים הִלְלוּ נוֹדַע שֶׁשְׂכִינָה עוֹלָה לְפָנֵי ה' בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אִם לֹא נִרְאִית הַקֶּשֶׁת בְּגוֹנֵים מְאִירִים, הִיא רוֹמְזַת (איכה ג) סִכְתָּה בְּעָנָן לֶךְ מַעֲבוֹר תַּפְּלָה. וְנִרְאִית בְּלִבּוֹשׁ שֶׁל עָנָן שָׁחַר.

אִם קֶשֶׁת בּוֹ בְּגוֹנֵים חֻשׁוּכִים, הִיא רוֹמְזַת אֶל תְּרַאֲנֵי שְׁאֲנֵי שְׁחַרְחַרְתָּ. וְאִם צְבָעֵי הַקֶּשֶׁת מְאִירִים, הִיא רוֹמְזַת שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנִאֻוָּה. שְׁחוֹרָה אֲנִי – בְּעָנָן שָׁחַר, וְנִאֻוָּה – בְּגוֹנֵים יָפִים מְאִירִים שֶׁל הַקֶּשֶׁת, בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

סדר הלימוד ליום ג אלול [יום 328 בשנה]

וְשִׁבְרַת הַתַּפְּלָה שֶׁל הַתְּקוּן הַזֶּה, כְּשִׁיּוֹצֵאת הַנְּשָׁמָה מִן הַגּוֹף לְלִכְתָּ לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּבֹד אֶת הַשְּׂכִינָה וְהַלְבִּישׁ אוֹתָהּ בְּכֹמָה עָנָנִים שֶׁל לְבוּשִׁים נְכֹבְדִים, שֶׁנִּקְרְאוּ עֲנֵנֵי כְבוֹד, וְהַעֲלָה אוֹתָהּ בְּתַפְּלוֹת לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁירוֹת וְזִמְרֵיּוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, שֶׁהַתַּפְּלָה כִּךָ מַעֲלָה אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם הַבָּא לְנִשְׁמָתוֹ בְּלִבּוֹשׁ עֲנֵנֵי כְבוֹד וּבְכֹמָה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת, כְּמוֹ

רצה לטל שכר מעמנו לנשק אותו, ומשום כך פרח. אשרי חלקנו שזכינו לשמע שכר של מצוה ושל תפלה בעולם הבא.

קם רבי אלעזר ואמר, אבא, מי היה אותו הזקן? אמר, ודאי רב המנונא סבא הנודע שנשמתו ירדה מלבשת באויר של ההבל של התורה. שבזמן שהצדיקים מתעסקים בתורה, כל ההבלים האלו שעולים מפיהם בתורה, כמה נשמות של אותו העולם רוכבים עליהם ומתלבשים בהם. והקולות והדבורים של התורה נעשים להם כמו סוסים, ורוכבים עליהם ויורדים בעולם הזה, ואפלו המלאכים. וכל שכן בחבור הזה.

ובבעלי החבור הזה שבו הקדוש ברוך הוא הטא השמים ושמי השמים כמו שבסיני, והוא ירד עליו להקים שכנתו בשמים רבוא של מלאכים, ובכל הנשמות שנבראו ושעתידות להבראות. זהו שכתוב (דברים כט) כי את אשר ישנו פה עמנו וגו'.

ובנשמות האצילות של פיו, היא סיני. והקול שלו (בא) כמו הקול של אדונו, שנאמר בו (דברים ד) קול דברים אתם שמעים. וכל דבור ודבור נעשה ממנו מלאך. ונשמתו בגללה מכריזים למעלה, כשעולה בכל לילה: תנו כבוד לדיוקן המלך. בינתים הנה הרועה הנאמן בא. נטל מקלע בידו.

פתח ואמר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא. נטל שלש אבנים וזרק אותן למעלה. וכשזרק אותן, נעשו אבן אחת, ואמר לראשי הישיבה: קבלו אליכם את האבן הזו, שהרי השכינה בגלות, ואין בכם מי שיתעורר אליה לרצותה לבעלה, ולא עוד, אלא כמה בעלי מדרשות, שהם חברים אצלכם, צווחים בכל יום ולילה בתורה שבעל פה בכמה קשיות, וצווחים בה כמו כלבים שאומרים הב הב, כמו שהגיהנם צווח הב הב. זהו שכתוב (משלי ל) לעלקה שתי בנות הב הב. לב לנו עשר בעולם הזה, הב לנו עשר בעולם הבא. כמו שבארוה, למד תורה הרבה, ויתנו לך שכר הרבה. ואין מי שישתדל בתורה להעלות בה השכינה מהגלות וליחד אותה עם בעלה, משום שהם אטומי עינים וסתומי לב.

יד דבר אל בני ישראל ויסעו. לאדם שהולך בדרך, והולך אחריו אותו בעל מסי המלך, ואוחז בו עד שפורע מנדה בלו (סוגי מסים) והלך. משום שברח, הוא צווח למי שמוציא אותו: יבא אדונו ויאמר, (אמר) לו שילך לדרכו, שאני פרעתיו. בא בעל המסים של המלך. מה עשה? הטביע ראשו בטיט והרג אותו. כך הקדוש ברוך הוא עשה במצרים. זהו שכתוב (שמות טו) מרכבות פרעה וגו' טבעו בים סוף.

ומי גרם שרודפים אחרי ישראל? משום שטרם היתה להם תורה לא היה שטר שחרור, משום שתורה היא שטר חרות לבני אדם מיצר הרע וממלאך המות ומכל מקטרגי העולם. זהו שכתוב (שם לב) והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת. וזו האם העליונה שנת החמשים, שמשם תורה, שהיא העמוד האמצעי שנקראת חרות, שמשם נתנה ליונה הקדושה, שהיא השכינה, שמצדה נקראו ישראל יונה.

וכך כשתפלה, שהיא יונה, עולה בתורה, מה כתוב בו? (ישעיה נב) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכוזן כי הלך לפניכם ה' וגו'. ואלו הן התפלות של בעלי התורה, שעולה כנשר שאינו פוחד מכל עופות העולם. ומהצד שלהם (של התפלה) הגבירה היא דרך הנשר בשמים. ויש שיאמר כך, והכל אמת.

ומצדם של בעלי המקרא עולה התפלה כמו צפור. ומצדם של בעלי המשנה עולה כמו יונה. ומצדם של בעלי קבלה עולה כמו נשר, גבירה על הכל. אבל מצדם של אלו שאין בהם מקרא משנה וקבלה, שהם עמי הארץ, אין לה עליה בהם.

ומשום זה אמר קהלת בדרך רמז, (קהלת ג) מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ. ורוח הבהמה, אלו הם עמי הארץ, ולפעמים יוצאים מהם זרע מעלה, בני תורה, לעלות בהם. משום זה בארו בעלי המשנה, הזהרו בעמי הארץ, שלפעמים יוצאים מהם בנים מעלים בעלי תורה.

קם המנורה הקדושה וכל המחנות לנשק אותו זקן. פרח. אמר רבי שמעון, ודאי אותו זקן לא

יקומון, אלו שנאמר בהם (משלי ל) אם נבלת בהתנשא. ואמרו בעלי המשנה, כל המנבל עצמו על התורה, לסוף מתנשא.

הקיצו ורננו שכני עפר, אלו שנאמר בהם ועל הארץ תישן. משום ההיא שנאמר בה (קהלת ג) הכל היה מן העפר, ואפלו גלגל חמה, שבו ברך הקדוש ברוך הוא את אברהם והיה (ושמתי את) זרעך כעפר הארץ. וזו השכינה, שבשבילה נאמר באלו שמשתדלים בה לשמה, (דניאל יב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם. (ואלו שלא משתדלים בה לשמה, יהיו לחרפות לדראון עולם).

בי טל ארות טלף (ישעיה כו), וזה יו"ד ה"א וא"ו. זהו חשבון ט"ל תורה שבעל פה, שהוא ה"א, ששה סדרי משנה היא בחשבון ה"א, ובשבילה בארו בעלי המשנה, כל העוסק בטל תורה, טל תורה מחיהו. וזהו שמתפללים בו מוריד הט"ל. והקדוש ברוך הוא אמר (הושע יא) לא אבוא בעיר.

משל לבת מלך שהלך בעלה למדינת הים, ולזמן שבא אליה, נשבע לה שלא נכנס בישוב. וזהו לא אבוא בעיר. ואם אינך מאמינה לי, הרי לך סימן שראשי נמלא ט"ל, שזהו הטל להחיות בו מתים. (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, פרשה בעלי המשנה, מי הרפאים? אלו שנאמר בהם בפסוק אחר רפאים בל יקמו.

ואלו הם שמתרפים מדברי תורה לעבודה זרה, שנותרים לעובדי כוכבים ומזלות את מוונם להתגבר בהם, ומרפים ידיהם מאלו שעוסקים בתורה לשמה לעשות חסד עמהם. אלו לא יקומו, והארץ מפילה אותם, כאשה מעברת שמפילה נפלים, וזהו וארץ רפאים תפיל. שהנפל אינו בר קימא, וזהו שלא כלו לו חדשיו, שהם תשעה ירחי המעברת. מי המעברת?

אלא זו תורה, והיא השכינה, אותו היגד שנולד ממנה בתורה, בחדש הראשון מאלו שנאמר בהם אין בן דוד בא עד שתתפשט מלכות הרשעה תשעה חדשים על ישראל. בחדש הראשון הוא משיח אי"ן. ובחדש השני עושה אותו יש מאין, בספירה השנייה שנאמר בה והחכמה מאין תמצא. בחדש השלישי מוסיף בו בינה, וזה ונחה

ומשום זה יוצא קול בכל לילה, כשירד הקדוש ברוך הוא לגן עדן, כשעולות הנשמות לפניו, ואותו הקול אומר פסוק ככתוב (ישעיה מ) קול אמר קרא, לך ואמר להם שישתדלו בתורה כדי לחבר השכינה עם הקדוש ברוך הוא. כמו שדוד שאמר (תהלים קלב) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה. והוא היה משתדל בתורה לחבר את האם, שנאמר בה (משלי א) ואל תטש תורת אמן, עם בעלה. שהרי השכינה מצד של החסד נקראת גמילות חסדים.

ומצד הגבורה נקראת עקרה וקרפן, ומצד העמוד האמצעי נקראת תורה, ואין מי שיעיר אותה במדות הללו לבעלה. זהו שכתוב (ישעיה נא) אין מנהל לה וגו'. ומשום זה הקול אומר (ישעיה מ) מה אקרא כל הבשר חציר. שלא משתדלים אלא לזבח בשר, ואלו הם עמי הארץ. ואלו שמשתדלים בגמילות חסד ובתורה, לא משתדלים אלא לעצמם, ובשבילם נאמר וכל חסדו כציץ השדה. וכל אלו שלא משתדלים בה לשמה - רוח הקדש, שהיא השכינה, לא שורה עליהם. זהו שכתוב (תהלים עח) ויזכר כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב.

ויש שלא משתדלים בתורה שבעל פה לשמה, ונאמר בהם (שמות א) וימררו את חייהם בעבדה קשה - זו קשייה. בחמר - זה קל וחמר. ובלבנים - בלבון ההלכות. שעליהם נאמר ותכן לבנים תתנו. בכל עבדה בשדה - זו בריתא. את כל עבדתם - זו פסקה. אשר עבדו בהם בפרך - פרכה. כשהגיעו לעמקה של הלכה, נאמר בהם אין הלכה כפלוני.

ויש אחרים שמשתדלים בה לשמה, שהם בעלי המגנים של בית המדרש, שנאמר בהם (במדבר יט) אדם פי ימות באהל. כמו שבארוה בעלי המשנה, אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה.

ואין מיתה אלא עני, שבארוה בו פת במלח תאכל. ועליהם נאמר (ישעיה כו) יחיו מתיד. אלו שנאמר בהם (במדבר יט) אדם פי ימות באהל. שודאי בהם מתקיימת שכינה, ועתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם בו, כמו שבארוה, כל המקיים את התורה מעני, סופו לקיימה מעשר וגו'. נבלתי

וקטטה בהלקה שלהם למטה. ואין בכם שיהיה ריב וקטטה ומחלקת בשביל השכינה לקדוש ברוך הוא לדחק אותו בכמה קשיות עד שיוציא אותו מן הגלות.

והאתנים – אלו התנאים של המשנה של הישיבה שלמטה. הנה שלש אבנים אצלכם, שהם סגול. ששש הנקודות הללו הם ששה סדרי משנה, וכל נקדה היא עשר, ועולים לס' מסכתות, שעליהם אמר שלמה (שיר השירים ו) ששים המה מלכות. ויש לו כמה בתולות אחריה רעותיה של הלכות פסוקות שנאמר בהן (שם) ועלמות אין מספר. והשכינה היא כתר על כלם.

התג של זרקא, עליו נאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. והיא ריב וקטטה ומחלקת וקשיה לקדוש ברוך הוא בשביל ישראל אחיכם. ומורי המשנה שמשתדלים בתורה בכל יום ולילה בגלות, היא ריב בשבילם שיוציא אותם, ואין מי שיהיה ריב וקטטה ומחלקת לקדוש ברוך הוא בשבילו בגלות.

קם זקן אחד מביניהם ואמר, רועה הנאמן, כמה חזקות האבנים שזרקת, שהודעו בעלי הישיבה שלמעלה ומטה, ואפלו המלאכים העליונים, שהם סומכים את שש מדרגות הכסא, והכסא הזדעזע. אבל הרי איתן מושבך אליך, שהיא השביעית, השמר ממנה, שהרי האבן שזרקת הרי היא אצלך, שהיא כתר על כלם. ושים בסלע קנה, ושש אחרים אצלך, משום שהוא אמר (יחזקאל לו) לא למענכם אני עשה. הרי שש אצלך. כי אם לשם קדשי. הרי השביעית אצלך. ולא עוד, אלא אתה הוא שנאמר בך ויך את הסלע, ושים בסלע, שהנחש קנה לכפר עונך.

הקדוש ברוך הוא צנה אתכם ודברתם אל הסלע, ואתם לא עשיתם כן. שאם עשיתם מאמרו בדבור, היו לומדים תורה בלי ספק ובלי קשיה ומחלקת. ומשום שנאמר בך (כמדבר כ) ויך את הסלע, ולא יצאו ממנו אלא טפות טפות, כך בעלי המשנה הם כמי שמכה בסלע, והם לשונם.

כפמיש יפוצץ סלע, ופוסקים בה כמה הלכות פסוקות של הלכות, ולא יוצאים מהם

עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה. ומשום זה פרושה בעלי המשנה, איזהו חכם? המבין דבר מתוך דבר. שקדם שבא לעולם מלמדים אותו חכמה ובינה. בחדש הרביעי גומל עמו חסד, שמכניס לו פרנסה מטבור אמו. בחדש החמישי נותן בו תקף של גבורה להתגבר על יצר הרע מצד של סמאל שלא ישלט עליו בכטן אמו לעשות אותו נפל להרג המשיח.

בחדש השביעי נותן בו דעת וכח ויפי של פנים. בחדש השביעי והשמיני נותן בו רוח הקדש מצד של נצח והוד, שהם שני נביאי אמת. ומשום זה נתנבא רוח הקדש עליו, (ירמיה א) בטרם אצרך בכטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם וגו'. מצד הצדיק נותן לו אות ומופת בחדש התשיעי שנולד מהול, ואותו התינוק הוא העשירי מצד המלכות, הוא הטפה העשירית, ומשום זה זכה לתשע הדרגות הללו.

קמו בעלי המשנה ואמרו, רועה הנאמן, טלו האבן שלך אליך, שאתה הוא שנאמר עליך (שמות ה) ותרא אתו כי טוב הוא. ופרושה בעלי המשנה, מה זה כי טוב? שנולד מהול. ואתה הוא כלול בתשעה החדשים הללו, ומצד העבור שלך, המלכות הקדושה נאמר בה (דברים לג) ויהי בישרון מלך. וזו האבן, טפה קדושה כלולה מעשרה. אתה הוא הזרע שנמשכת ממנה, ובך תלוייה הגאולה, ועליך עתיד להבנות בנין ועליך תקום. טל אותה אליך. אמר להם, אינכם יכולים להנצל. אם נצלתם מאבן אחת, אני אזרק לכם שש, שנאמר בהם ברא"א שי"ת. נטל המקלע כמו מקדם.

פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא. שלש אבנים עליונות הן סגולתא. שלש טפות עליונות שנאמר בהן (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר. ושלש טפות תחתונות כנגדם סגול, עליהן נאמר (מיכה ו) שמעו הרים את ריב ה'. מי ההרים? אלא הנה שלש אבנים עליונות אצלכם, שהן סגולתא. ולמי מכם? לרבי ורבי ורביא של הישיבה העליונה, שכנגדכם היו כל רב מבבל, ורבי מארץ ישראל, ורבי משאר הארצות.

שמעו שלאותיות ריב וקטטה ומחלקת בהלקה למעלה, ורבי ורבי ומחלקת וריב

שְׁפַת הַיָּאֵר, שֶׁהוּא אֹר הַתּוֹרָה, הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי.
שְׁפָתוֹ הַשְּׂכִינָה.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן אֵלוֹ הַטּוֹפוֹת שֶׁהֵיוּ יוֹצְאוֹת מֵהַסְּלַע,
שֶׁהֵן פְּסָקֵי הַלְכוּת, נֹאמַר בָּהֶם (תהלים צג)
נִשְׂאוּ נְהָרוֹת ה' שְׁתֵּי טּוֹפוֹת שֶׁהֵן צִרְיִי, עוֹלוֹת עִם
שְׁנֵי וַיִּי"ם וְנִעְשִׂים נְהָרוֹת. וְאוֹתָהּ הַנִּקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה,
שֶׁהִיא סְגוּלְתָא, הַתְּעַלְתָּה עַל כְּנַפְיָהֶם. וְעֲלִיתוּ
בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא? אֵלָּא אֵלוֹ שְׁנֵי נְהָרוֹת הֵם אָבָא
וְאֵמָא. מִצַּד הַבַּת שֶׁל הַמֶּלֶךְ נִקְרְאוּ טּוֹפוֹת, שֶׁנֹּאמַר
בָּהֶם וַיִּיצֹר, (ישעיה כו) כִּי בֵּיהּ ה' צוּר עוֹלָמִים. צִיר
שְׁנֵי עוֹלָמוֹת דְּקִים. הָעוֹלָמוֹת שֶׁל בַּת הַמֶּלֶךְ הֵם
מִמְטָה לְמַעְלָה. מִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי נִקְרְאוּ נְהָרוֹת,
וּמְשׁוּם זֶה נִשְׂאוּ נְהָרוֹת.

לְמִי? לְאוֹתָהּ סְגוּלְתָא, מַעְלִים אוֹתוֹ כְּתָר עַל
גְּבִיָּהֶם י י י לְהִיּוֹת כּוֹלָל סְגוּלְתָא,
וּמִתְעַטְרַת בּוֹ בְּשֵׁלֶשָׁה כְּתָרִים, שֶׁהֵם כְּתָר כְּהֵנָּה
וְכְתָר מַלְכוּת, וְכְתָר תּוֹרָה עַל גְּבִיָּהֶן. וְכֵן הֵם שְׁלֹשָׁה
נְהָרוֹת וַיִּוִּי וְשֵׁלֶשׁ יוֹדִי"ם וְשֵׁלֶשׁ וַיִּי"ם רְמוּזִים
בְּשֵׁלֶשָׁה רְאִשֵׁי תְבוּת שֶׁהֵם וַיִּסַּע וַיִּבָּא וַיֵּט. שְׁנַיִם
שֶׁהֵם אָבָא וְאֵמָא מַעְלִים כְּתָר עַל כְּנַפְיָהֶם.

נִשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. הֵם חֲסֵד גְּבוּרָה, עֲלִיָּהֶם נֹאמַר
נִשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם. מִי קוֹלָם? הָעֲמוּד
הָאֲמָצְעִי, וְזֶה הַסּוּד שֶׁל שׁוּרֵק לְמַעְלָה. הַשְּׁלִשְׁתָּה
כוֹלָלַת שְׁלֹשׁ נִקְדוֹת בְּקִשׁוֹר אֶחָד שֶׁל הָעֲמוּד
הָאֲמָצְעִי, שֶׁעֲלִיו נֹאמַר (ירמיה ב) וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ
שׁוּרֵק כְּלָה זֶרַע אֲמַת.

יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דְּכָיִם, הֵם נִצְח וְהוֹד. לֹא כְּתוּב נִשְׂאוּ,
אֵלָּא יִשְׂאוּ, וְהֵם סְגוּל, שֶׁהִיא נִקְדָּה מִצַּד
הַשְּׂכִינָה, הִיא נִקְדָּה לְמַטָּה, שְׂצַדִּיק שְׂכִינָה תַּחַת
רַגְלִים, שֶׁהֵם יִרְכְּתִי צְפוּן. זֶהוּ שְׂכָתוּב (תהלים מח)
יִפֶּה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ וְגו'. כִּשֶׁהִיא נִקְדָּה וְד'
תַּחַת יִרְכִי אֲמַת, נִקְרְאת הַר צִיּוֹן, הַר נְמוּד. וְנִקְרְאת
מִצַּד שֶׁל צַדִּיק דְּכָיִם, דִּיךְ י"ם. דִּךְ כְּלוֹל מִכִּ"ד
אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,
וּבָהֶם אֵל יֵשֵׁב דִּךְ נְכָלָם.

יָם נִקְרְאת מִצַּד שֶׁל הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, כְּלוּלָה
מִחֲמַשִּׁים אוֹתִיּוֹת שְׂכָלוֹלוֹת בְּקִרְיַאת שְׁמַע
בְּפִסּוּק הָרִאשׁוֹן שְׁמִיחָדִים אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
פַּעַמִּים, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וּבָהֶם וַיִּפֶּן

אֵלָּא טּוֹפוֹת טּוֹפוֹת וְהֵן לְקוֹטוֹת. וּמְשׁוּם כֵּן הַכֹּל תְּלוּיָהּ
בִּךְ. הָרִי הָאֵבָן אֶצְלָךְ וְשֵׁשׁ אַחֲרוֹת. וּבִךְ תְּלוּיָהּ
הַגְּאֵלָה שֶׁל הַשְּׂכִינָה וּבְנִיָּהּ, כְּדִי שִׁיתְקַן בִּךְ מֵה
שְׁנֵהָרִס בְּרִאשׁוֹנָה. וּבְשִׁבִיל הַחֲבִיבוֹת שֶׁלְךָ, שֵׁשׁ
טּוֹפוֹת שֶׁל גְּלָגוּל חֲזָרוּ אֵלֶיךָ, שֶׁהֵם רְמוּזִים בְּרִאשֵׁי
הָעֲנָפִים שֶׁלְךָ. אוֹתָם ש' ש' שְׂכַפְל בָּהֶם מִשֶׁה מִשֶׁה.

הָאֵבָן הַשְּׂבִיעִית (איכה ב) מֵה אֶעֱיֹדךָ מֵה אֲדַמָּה לְךָ,
וְנֹאמַר בָּהּ הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם. וְעֲלִיָּה אֲמַר מֵה
אֲשׁוּה לְךָ. הִיא אֲשׁוּה לְךָ בְּשִׁבְרוֹן שֶׁלְךָ וְאֲנַחְמָךְ.
שִׁישׁ לְךָ לְהַתְנַחֵם עִמָּה, שְׂדִיּוֹ לְעַבְד לְהִיּוֹת כְּרָבוֹ,
וְאִף עַל גַּב שִׁיחֵיהּ גְּדוּל הַשְּׁבָרוֹן שֶׁלְךָ כְּמוֹ הַיָּם. זֶהוּ
שְׂכָתוּב (סם) כִּי גְדוּל כַּיִם שְׂכָרוֹךְ מִי יִרְפָּא לְךָ,
שֶׁהִיא הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, הַתְּשׁוּבָה שֶׁלְךָ בְּאֵר שֶׁלְךָ
שֶׁהַתְּבַקְעָה, שֶׁהִיא יָם הַתּוֹרָה. זֶהוּ שְׂכָתוּב (שְׁמוֹת יד)
וַיֵּט מִשֶׁה יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ ה' אֵת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים
עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה וַיִּשֶׂם אֵת הַיָּם לְחִרְבָּה. (עַד פָּאָן).

מִבְּאֵן וְאִילָךְ, וַיִּבְקַעוּ הַמַּיִם שְׁלוֹ אֵלֶיךָ, וְהוּא עֵץ
הַחַיִּים, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ (סם טו) וַיּוֹרֶהוּ ה' עֵץ
וַיִּשְׁלַךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם, שֶׁל תּוֹרָה שְׂבַעַל
פֶּה, שֶׁנֹּאמַר בָּהֶם (סם) וְלֹא יִכְלוּ לְשַׁתַּת מַיִם מִמֶּרְה
כִּי מַרִים הֵם, כְּמוֹ שְׂבַאֲרוּהָ (שְׁמוֹת א) וַיִּמְרְרוּ אֵת
חַיִּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה, שֶׁהִיא קְשִׁיָּה. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן
וַתִּשַׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם.

וּבְשֶׁהַתְּנַלְּהָ לְךָ עֵץ הַחַיִּים בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן,
שֶׁאֲתָה עֲתִיד לְהַתְּגַלוֹת בִּינֵיהֶם,
כְּמוֹ שְׂבַאֲרוּהָ (קהלת א) מִיָּה שֶׁהִיָּה הוּא שִׁיחֵיָּהּ,
כְּמֵה נְסִיּוֹנוֹת יֵשׁ לְנִסּוֹת אֵת יִשְׂרָאֵל? זֶהוּ שְׂכָתוּב
שֵׁם שֵׁם לוֹ חֵק וּמְשַׁפֵּט וְשֵׁם נִסְהוּ, אֵת מִשֶׁה,
וְהַתּוֹרָה הַחֲזִירָה לָהֶם נְסִיּוֹן לְאוֹתָם שְׂמִשְׁתַּדְּלִים
בָּהּ וְהֵם בְּצָרוֹת רַבּוֹת. כְּמוֹ שְׂבַמְצָרִים שֶׁנֹּאמַר בּוֹ
(סם א) כָּל הַבֵּן הַיְלֹוד הַיְאָרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ, וְזוֹ הַתּוֹרָה
שְׂבַכְתָּב, וְכָל הַבַּת תַּחֲיוֹן – הַתּוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה,
שְׂשִׁתִּיחֵן הֵן פֶּה וְלָשׁוֹן, וּבָהֶם תִּהְיֶה אֲתָה כְּבֹד פֶּה
וּכְבֹד לָשׁוֹן, וְלַחֲכָם בְּרָמוֹ. וְאִין מִיתָה שֶׁל בַּעַל אוֹר
הַתּוֹרָה אֵלָּא עֲנִיּוֹת.

וּבְנִגְאֵלָה הָאֲחֵרוֹנָה, תּוֹרָה תִּהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ
שֶׁהֵם, שֶׁנֹּאמַר בִּךְ, הַרוּעָה הַנְּאָמָן,
(סם) וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל שְׁפַת הַיָּאֵר. בְּסוּף פִּי
יָמִים, דְּרָגָה שֶׁל גְּאֵלָה, נֹאמַר בִּךְ וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל

קָרְעִים, וּבָה רָקַע הָאָרֶץ וְצָאֲצָאֶיהָ, וּבָה עָקַר הָרִים וּשְׁבַר סְלָעִים שֶׁל הַנְּחָשׁ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (מלכים-א יט) וְרוּחַ גְּדוּלָה וַחֲזֵק מִפָּרֶק הָרִים וּמִשְׁבַּר סְלָעִים. שֶׁהֵם הַהָרִים וְהַסְּלָעִים שֶׁל הַנְּחָשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ דֶּרֶךְ נֶחֱשׁ עָלֵי צוּר. וּבִשְׁם הַזֶּה הָיָה רַבָּה עוֹקֵר הָרִים בַּתּוֹרָה שְׁבַעֲל פָּה.

בְּתָר עֲלִיּוֹן הוּא פְּלֵא, וּבּוֹ הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, שֶׁנֶּקְרָא אֲשׁ עוֹשֶׂה פְּלִיאוֹת. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שמות טו) נוֹרָא תַהֲלֵת עֲשֵׂה פְּלֵא. וּבּוֹ אָמַר מֹשֶׁה נִגְדֵּךְ כָּל עַמֶּךָ אֲעֲשֶׂה נִפְלְאוֹת וְכוּ'. וְזֶהוּ נִגְדֵּךְ יִכְ"ש. נִגְדֵּךְ יִכְ"ש כ' שֶׁהוּא כֶּתֶר. יִכְ"ש, לְהַנְחִיל אֶהְיֵי יֵשׁ. וְהֵם י' חֲכָמָה, ש' תְּשׁוּבָה. כָּלֶם כּוֹלֵל הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי הַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (מלכים-א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל.

בַּמִּי"ךְ צַת"ג זֶהוּ נִצַּח, וַיֵּשׂ אוֹמְרִים אוֹתוֹ גַּת"ץ רַט"ב, בּוֹ וְהָיִיתְּ כְּגֵן רִטְב. וַיִּתְקִים בְּיִשְׂרָאֵל (ישעיה נח) וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחְצַחוֹת נִפְשֶׁךָ, מִצַּד הַנִּצַּח שֶׁהוּא צַח (שם) וְעֲצַמְתִּיךָ יַחֲלִיץ וְגו'. וְנֶאֱמַר בְּג' מִן גַּת"ץ, וְהָיִיתְּ כְּגֵן רִטְב, הוּא רַחֲמִים. ת' תְּפָאֶרֶת, וּבּוֹ (בראשית א) תִּדְשֵׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא, עֵץ פְּרִי עֲשֵׂה פְּרִי, לְיִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, וְכִמָּה מַעֲיָנוֹת שֶׁל מַיִם.

חַק"ב טַנ"ע זֶה הַהוּד, בּוֹ (שמות ט) שָׁם שָׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. שֶׁהוּד נִקְשָׁר בְּגִבּוֹרָה, נִצַּח בְּחֻסָּד, וְנֶאֱמַר בַּהוּד (איכה א) נִתְנַנְנִי שִׁמְמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה. בּוֹ הִסְתַּכַּל בְּחֶרֶבֶן הַמִּקְדָּשׁ, וְכִמָּה הַרוּגִים שֶׁנִּהְרְגוּ לְטַל נִקְמוֹת מִהֶרְשָׁעִים, וּבּוֹ נֶאֱמַר (בראשית לב) וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוּ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן (ישעיה לה) אֲזִ יִדְלַג כְּאֵיל פִּסְח. וְעוֹד, טַנ"ע בְּהַפּוֹךְ אוֹתוֹת נַט"ע, בּוֹ חֻטָּא אָדָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם יז) בְּיוֹם נִטְעָךְ תִּשְׁגָּשְׁגִי. וּבּוֹ נִנְטַע וְהִשְׁתַּרַשׁ בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה ס) נִצַּר מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפָאֵר.

וְעוֹד, חַק"ב טַנ"ע, שָׁם בַּט"ן וְשָׁם ע"ב. הַשְּׂכִינָה בּוֹ נִקְרָאת בַּטְּנָךְ עֲרַמַת חֲטִיִּם. שֶׁהָרִי כָּל שָׁם כָּלוּל שֵׁשׁ לְסַפִּירוֹת, וְשָׁם ע"ב. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ויקרא כג) וְעַנְף עֵץ עֹבֵת. שֶׁנֶּצַּח וְהוּד הֵם עֲבֵי שְׁחָקִים, וְעָלִיהֶם נֶאֱמַר (שם) עֲרֵבִי נָחַל. דְּמִיּוֹן לְשֵׁתֵי שְׁפָתַי וְשֵׁלֶשׁ סַפִּירוֹת, כָּל אֶחָד כּוֹלֵל שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתוֹת, שֶׁהֵם נִצַּח וְהוּד יְסוּד, כְּמוֹ שֶׁשְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת, וְכָל הַשְּׁלֹשָׁה כּוֹלְלִים שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם (מ"ב) אוֹתוֹת.

כֹּה וְכֹה וַיִּךְ אֶת הַמִּצְרִי. וּמִצַּד שֶׁל הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה הִיא נִקְדָּה עַל כְּנַפְיָהֶם, קָרִית מְלֶךְ רַב. וְכַעַת נֶאֱמַר בָּה (איכה א) הָעִיר רַבְתִּי עִם הַיְתָה כְּאֶלְמָנָה.

קוּם הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, שֶׁאַתָּה הוּא ו' כּוֹלֵל שֵׁשׁ סַפִּירוֹת, וְאַתָּה אַחֲזוּ בֵּין כ"ה עֲלִיּוֹנָה וּבֵין כ"ה תַּחְתּוֹנָה. קוּם אֲצֵל סַמְא"ל, שֶׁהוּא מִצְרִי, בְּכָלִי הַקָּרֵב שְׁלֶךְ, שֶׁהֵם הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, הַמְקַלָּע הַתַּחְתּוֹן. וְהַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה, הַמְקַלָּע הָעֲלִיּוֹן, שֶׁעָלִיו נֶאֱמַר (שמואל-א כה) וְאַתְּ נִפְשׁ אוֹיְבֶיךָ יִקְלַעְנָה בַּתּוֹךְ כַּף הַקָּלַע. מִי נִפְשׁ אוֹיְבֶיךָ? סַם מוֹת נֶחֱשׁ אֲשֶׁת זְנוּנִים, שֶׁמְקַנְנֵת בְּשַׁבְעָה סְלָעִים, וּבַעֲלָה בְּשַׁבְעָה הָרִים.

קוּם בְּאֲבָנִים שְׁלֶךְ שֶׁהִסְתַּלְקוּ בְּהָרִים לְשַׁבַּר אֶת הַהָרִים וְהַסְּלָעִים שֶׁל הַנְּחָשׁ, וּבְשַׁבִּיל הַהָרִים שְׁלֶךְ נֶאֱמַר (תהלים צג) נִשְׂאוּ נְהָרוֹת ה'. וּבְהֵם כָּל גֵּיא יִנְשֵׂא, הֵהוּא שֶׁהַכֵּל כָּלוּל בּוֹ. וְזֶה הַרוּעָה הַנֶּאֱמָן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים לד) וַיִּקְבַּר אֶתוֹ בְּגִי. שְׁבַשְׁבִּילוֹ נֶאֱמַר (תהלים ס) וַיִּךְ אֶת אָדוֹם בְּגִיא מֶלַח. וּנְשַׁמְתוּ גְנוּזָה בְּגִיא מִן אַבְגִּית"ץ. ת' תּוֹרַת מֹשֶׁה צְפוּנָה בְּצַד"י שֶׁהוּא י'. שְׂצַדִּי אֶרְכָּה מִצַּד הָעוֹלָם הַבָּא, מִשֵּׁם הוּא טוֹב לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא.

בְּגִיא"א אָב לִי"ג מְדוּת, שֶׁהֵם וַא"ו, וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנָיו. וַיַּעֲבֹר ע"ב רִי"ו. ע"ב חֻסָּד. רִי"ו גְבוּרָה, שְׁבוֹ קַר"ע שֶׁט"ן מִן הַיָּם, וּבּוֹ עֲתִיד לְקַרַע לוֹ מִן הַיָּם שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִצַּד הַחֻסָּד הוּא אָב לִי"ג מְדוּת, שְׁבוֹ יְהו"ה, הוּא הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי אַרְךְ אַפִּים, וּמֵאֲרִיךְ בּוֹ עַל הַבִּינוּנִים וּמִטָּה לָהֶם כְּלַפֵּי חֻסָּד.

וּבְאוֹתוֹת א"ת ב"ש, יְהו"ה הוּא מִצַּפ"ן א"ל ת"ך, רַחוּ"ם גַּסְפ"י, וְכֵן עַד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תְבוֹת. בְּאֵלוֹ הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הוּא מֵאֲרִיךְ עַל הַבִּינוּנִים שֶׁיַּחֲזִרוּ בַּתְּשׁוּבָה. אֲבָל בְּקַר"ע שֶׁט"ן יָדִין בְּגוֹיִם מְלֵא גְיוֹת, שֶׁהוּא שְׁטָן מְלֵא עֵינַיִם. וּמִשׁוּם כֶּךָ אַבְגִּית"ץ נִקְרָא כֶּתֶר חֲכָמָה, אָב לְשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה הַמְדוּת, שְׁכָלוֹת בְּחֻסָּד שְׁכוּלֵל שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם שָׁמוֹת שֶׁהֵם הַכָּלֵל שְׁלֵהֶם, וְהוּ אֲנִי וְהוּ, וְחֲכָמָה לְיָמִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַרוּעָה לְהַחֲכִים יָדִירִים. הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה לְגִבּוֹרָה (לְשַׁמְאֵל) בָּה.

קַר"ע שֶׁט"ן מִן הַשְּׁמַאֵל. וּבָה (שמות יד) וַיִּשָּׂם אֶת הַיָּם לְחֶרֶב, וּבָה קַרַע הַיָּם לְשָׁנַיִם עֶשֶׂר

שְׁמִמָּה עַל כָּל הַקְּרִבּוֹת. שֶׁהַכֶּבֶשׂ הוּא מִצַּד הַיָּמִין,
וְהַשּׁוֹר מִצַּד הַשְּׂמָאל.

וּמִשּׁוֹם זֶה, הַשּׁוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן נֶאֱמַר בּוֹ
(תהלים טו) מִשּׁוֹר פֶּר מִקְרָן מִפָּרִיס, וְהוּא
מִמָּה עַל הַמִּדְבָּר, וְבוֹ סִפֵּק צְרִיכֵיהֶם בְּמָקוֹם
הַמִּדְבָּר. וּמִשּׁוֹם הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת הַבְּרָכָה, וּמִמָּנוּ
נִקְרָאת פֶּסֶק, וּמִשּׁוֹם פֶּסֶק הַדִּינִים. וּמִשּׁוֹם לְאוּי
הַדִּינִים אֵין צָרִיךְ.

וּמִשּׁוֹם זֶה יֵשׁ לְדַעַת לְאָדָם כָּל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהִיא
שְׂאֵלָה וּתְשׁוּבָה, שְׂיִהְיֶה בָּהּ שׂוֹאֵל
וּמִשִּׁיב כְּהִלְכָה, וְכָל רִז לֹא אָנוּס לוֹ, וְכָל עֵמֶק
הַהִלְכָה הַתְּגַלָּה לוֹ. וְצָרִיךְ לְחַזֵּר עָלָיו שֶׁלֹּא יִהְיֶה
בּוֹ סִפֵּק בְּעוֹלָם. שְׂאֵלָה הִיא מִיָּמִין שֶׁהוּא אֵל,
הָאֵל הַגָּדוֹל שֶׁשֵּׁם חֲכָמָה. וּמִשּׁוֹם בִּקְשׁ שְׁלֵמָה
חֲכָמָה, כְּשֶׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (מלכים א-ג)
שְׂאֵל מָה אֶתֶן לָךְ. וּמִשּׁוֹם תִּנְיָא שְׁמַסִּיעַ לוֹ, שְׁבוּ
וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשֵׁלֵמָה.

מָה זֶה תִּנְיָא? זֶה הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, וּמִשּׁוֹם
נִקְרָאת סִיעֵתָא דְשְׂמִיָּא, שְׁנֶאֱמַר בָּהּ (שם ח)
וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשְּׂמִיָּם. צְרִיכָא הָרִי בְּאַרְנוֹ אוֹתָהּ
מִצַּד הַגְּבוּרָה. הַתְּשׁוּבָה נִקְרָאת מִצַּד הַבִּינָה.
שְׂאֵם אֵין אָדָם מִבֵּין הַהִלְכָה, אֵיךְ יִחְזִיר אוֹתָהּ
וּמִשִּׁיב לְשׂוֹאֵל?

פֶּסֶק, הָרִי בְּאַרְנוֹהוּ מִצַּד הַדִּין פֶּסֶק דִּין. מִשְׁמַעֲתָא
- מִשְׁמַעוֹת הַהִלְכָה, מִצַּד אוֹתוֹ שְׁנֶאֱמַר בּוֹ
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁל הַהוּא שֶׁל אַרְבַּע הֵם תְּקוּנֵי הַהִלְכָה
שְׁנֶרְמְזוּ בְּאָדָם, וְהֵם: "רְאִיָּה, י"ה שְׁמִיעָה, יו"ו
רִיחַ, יו"ו דְּבוּר. וְאַרְבַּעָה בְּגוּף פְּלוּלִים מְאַרְבַּע
אוֹתִיּוֹת. כְּנֶגְדָם א' שְׁמוּשׁ, א"ד תְּנוּעָה, אד"נ
מְשׁוּשׁ, אדנ"י הַלּוּף. שְׁהֵם: שְׁמוּשׁ בִּידִים, תְּנוּעָה
בְּגוּף, מְשׁוּשׁ בְּבְרִית, הַלִּיכָה בְּרַגְלִים. יֵשׁ אוּמְרִים,
מְשׁוּשׁ בִּידִים, שְׁמוּשׁ בְּבְרִית, וְהַכֵּל אֶמֶת.

רְאִיָּה - מִצַּד שֶׁל אַרְיָה, שֶׁהִיא לְיָמִין, שְׁנֶאֱמַר בּוֹ
(יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיָה אֵל הַיָּמִין לְאַרְבַּעֶתָם.
רְאִיָּה - אַרְיָה. תּוֹסֶפֶת י' שְׁנִיָּה חֲכָמָה. הַרוּצָה
לְהַחֲפִים יְדָרִים. וּמִשּׁוֹם רְאוּבֵן, אוּר"ב בִּין, הָאוּר שֶׁל
הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן.

הַשְּׂמִיעָה - בְּשׁוֹר, גְּבוּרָה, שְׁשֵׁם בִּינָה, שֶׁהִיא
הַשְּׂמִיעָה כּוֹלֵלֶת חֲמִשִּׁים אוֹתִיּוֹת שֶׁל

יג"ל פז"ק - זֶה הוּא צְדִיק, הָאֶלֶף הַשְּׂשִׁי, שְׁבוּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יג"ה פְּדִיוֹן זַרְע
קְדוּשִׁי"ם. שֶׁהוּא יְסוּד הָעוֹלָמוֹת, הוּא סוּד קֶץ
הַגְּאֻלָּה שְׁנֶרְמְזוּ בְּשְׂכִינָה שְׁנִקְרָאת שְׁקוּצִי"ת, שְׁשֵׁם
שִׁי"ת וּק"ץ, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַשְּׂבִיעִית לָהֶם, הַקֶּץ
שֶׁל כָּלִם. עָלֶיהָ נֶאֱמַר (דניאל יב) וְאַתָּה לָךְ לְקֶץ וְתִגּוּחַ
וְתַעֲמַד לְגַרְלָךְ לְקֶץ הַיָּמִין. וְהוּא הַקֶּץ שְׁמִדְלַג
מְאַרְבַּע מְאוֹת שָׁנִים שֶׁהָיוּ עֲתִידִים לְהִשְׁתַּעֲבֹד
בְּמִצְרַיִם הִיא וּבְנֵיהָ, וְנִשְׁאַרוּ רד"ו, רדו שְׁמָה.

מִצַּד שֶׁל הַיָּמִין נִקְרָאת קֶץ הַיָּמִין, וּמִצַּד הַשְּׂמָאל
קֶץ כָּל בְּשׂוֹר. לְמִי שֶׁמְחַבֵּל אוֹת בְּשׂוֹר קֶדֶשׁ,
הִיא דִין לוֹ, קֶץ כָּל בְּשׂוֹר. וְהִיא סוּף פְּסוּק, סוּף פֶּסֶק
הַהִלְכוֹת. וּבְחִבּוּר שֶׁל הָאוֹת ו' הוּא פְּסוּק. הוּא פֶּסֶק
וְהוּא פְּסוּק, כּוֹלֵל כָּל פֶּסֶקֵי הַלְכוֹת. שְׂשֵׁאֵלָה צְרִיכָה,
וּפֶסֶק הִיא הַשְּׂכִינָה, תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה קוֹרְאִים לָהּ.

וְהִיא מִשְׁמַעֲתָא, שְׂטָה, תְּשׁוּבָה, תּוֹסֶפֶתָא, הַגְּדָה,
תִּיקוּ. תִּנְיָא, קְבֻלָּה, הַלְכָה, מְשִׁנָּה, בְּרִיתָא,
קְשִׁיָּה, מַחֲלָקָת, חֲמָרָה, קְלָא. הַשְּׂכִינָה הִיא הַשְּׂאֵלָה
שְׂבָה הַחֲכָם שׂוֹאֵל כְּעִנְיָן וּמִשִּׁיב כְּהִלְכָה, וּבָהּ (שמות
ג) וְשְׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וְגו', וּבָהּ (דברים לב) שְׂאֵל
אֲבִיךָ וְיִגְדֶךָ, שֶׁהִיא הַגְּדָה, שְׂבָה (שם כו) הַגְּדָתִי הַיּוֹם
לְה' אֱלֹהֶיךָ. שְׂאֵל מִמְּנֵי וְאַתְנָה גוֹיִם נִחְלַתְךָ. וּבָהּ
אָמַר לְשֵׁלֵמָה (מלכים א' ג) שְׂאֵל מָה אֶתֶן לָךְ, וּבָהּ
תִּקְנֵנוּ לְשְׂאֵל בִּקְשָׁתוֹ בְּבְרָכוֹת הָאֲמֻצָּעִיּוֹת שֶׁל
הַתְּפִלָּה, שְׁבַשְׂאֵלָה הַזֶּה לֹא יִחְזֹר רִיקָם בְּתַפְלָתוֹ לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי. וּבְבְרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת
נִקְרָאת תְּשַׁבַּחַת, שְׂבָה תִּקְנֵנוּ לְסִדְר הָאָדָם אֶת שְׁבָחוֹ
שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

וּבְשֵׁלֵשׁ הָאֲחֵרוֹנוֹת נִקְרָאת קְבֻלָּה, שְׂבָה הָעֶבֶד,
שֶׁהוּא מִטְטְרוּ"ן, הוּא כְּמוֹ עֶבֶד הַמִּקְבֵּל
פָּרִס מְרַבּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ, וּבוֹ נוֹתְנִים שְׂכָר הַתְּפִלוֹת
לְאֵלוֹ שְׁמַתְפִּלְלִים עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרִס. אֲבָל לְאוֹתָם
בָּנִים שֶׁלֹּא מַתְפִּלְלִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ אֲהַבָּה וְיִרְאָת
רְבוּנָם בְּצְדִיק, הַיְסוּד ח"י הָעוֹלָמִים כּוֹלֵל ח"י
בְּרָכוֹת מְקַבְּלִים.

שְׂמִצְדוֹ שֶׁל הַצְּדִיק הִיא נִקְרָאת קְבֻלָּה, הִיא בֵּית
הַקְּבוּל לְהוֹרִישׁ נְשִׁמוֹת לְצְדִיקִים. הַבְּרָכָה
נִקְרָאת מִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, כְּשֶׁנוּטֵל מִגְּבוּרָה,
שֶׁהוּא הַשּׁוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהוּא חֲכָמָה,

קָלָא מִיָּמִין, שְׁנֵאֲמַר בּוּ וּבְלַבְנִים, בְּלִבּוֹן הַהֲלָכָה. וַיֵּשׁ שְׁהִים כֶּף חֲמָרָה מִיָּמִין, שְׁשֵׁם חֲמֹר נֹעֵר, שְׁנֵאֲמַר בּוּ (חֲבֻקֹק ג) חֲמָר מִים רַבִּים. הַקָּלָא מִשְׁמָאל, שְׁשֵׁם שׁוֹר מוֹעֵד שֶׁל נְזִיקִין, שֶׁהוּא אָבִי אָבוֹת שֶׁל הַנְּזִיקִין, הוּא אֵשׁ הַגֵּיהֶנֶם. אָבֵל חֲמֹר הוּא אָבִי אָבוֹת הַטְּמָאָה. וּמִשׁוֹם זֶה צָרִיךְ בּוּ חֲמָר יוֹתֵר, וְנֵאֲמַר בָּהֶם (דְּבָרִים כב) לֹא תַחְרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו.

גְּזֵרָה שׁוּה זֶה הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי, שְׁמַחֲלֵק בֵּינֵיהֶם מַחֲלֵקֶת לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם, וְהוּא שׁוּה בֵּין יָמִין וּשְׁמָאל שֶׁל הַקֹּדֶשׁ. וּמִשׁוֹם זֶה מַחֲלֵקֶת הִיא הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי בֵּין דְּרָגוֹת הַטְּמָאָה, וְהוּא הַפְּרוּד בֵּינֵיהֶן. וְהִיחֹד בְּדְרָגוֹת הַקְּדוּשׁוֹת.

הַבְּרִיתָא הִיא הַשְּׂכִינָה מִשְׁמָאל, זֶהוּ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים כב) כִּי בַשְּׂדֵה מְצָאָה. וְהַמְּשָׁנָה בְּצַד הַיָּמִין, שֶׁהִיחֹד שְׁלוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי. וְלָמָּה הִיא מְשָׁנָה וּבְרִיתָא מִצַּד שֶׁל יָמִין וּשְׁמָאל? מִשׁוֹם חֲמֹר וְשׁוֹר מוֹעֲדִים, שֶׁהֵם לְיָמִין וּלְשְׁמָאל.

הַתּוֹסְפָתָא נִקְרָאת מִצַּד הַצְּדִיק, שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַמוֹסְפִים, וּמִשְׁם הַשְּׂכִינָה הִיא קָרְבָן שֶׁל הַמוֹסְפִים, וּבְשִׁבְלֹו נֵאֲמַר (מְשָׁלִי יא) יֵשׁ מִפְּזֹר וְנוֹסֵף עוֹד. בּוּ הַתּוֹסְפָתָא חֲכָמָה וּבִינָה וְדַעַת וְכָל הַמַּדּוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ תּוֹסֶפֶת שֶׁל נִשְׁמָה יִתְרָה שְׁנוֹסֶפֶת לְאָדָם מֵעֵרֵב שֶׁבֶת לְעֵרֵב שֶׁבֶת. וְהוּא יוֹם הַשְּׁבֶת, שְׁבִיעִי, כָּל הַסְּפִירוֹת נִקְרָאוּ בּוּ שְׁבִיעִיּוֹת. וְכָל מִי שְׁמוֹסִיף בּוּ בַשְּׁבֶת בְּמַאֲכָלִים וּבְתַעֲנוּגִים, מוֹסִיפִים לוֹ. וּמֵהֶם מַאֲכָלוֹתָיו? הַקְּרַבְנוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁל מוֹסֵף שְׁמוֹסִיפִים בּוּ הָעֵם הַקְּדוּשׁ יוֹתֵר מִשְׁאֵר יָמוֹת הַחֹל. תּוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה שֶׁל קְדוּשׁ, עֲנוּג, וְקִרְאֵת לַשְּׁבֶת עֲנֵג בְּשִׁלֵּשׁ סְעוּדוֹת.

וּמִשׁוֹם זֶה כָּל הַמוֹסִיף מוֹסִיפִים לוֹ, וְכָל הַגּוֹרֵעַ גּוֹרֵעִים לוֹ. וְעוֹד, הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת תִּיקָוָה, מִצַּד אוֹתוֹ שְׁנֵאֲמַר בּוּ בְּמִפְּלֵא מִמֶּךָ אֵל תִּדְרֹשׁ וּבְמִכְסָה מִמֶּךָ אֵל תִּחַקֵּר. וּבְגִלְלוֹ פְּרֻשׁוֹהָ בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה, שְׁתַּק, כֶּף עָלָה בְּמַחְשָׁבָה.

סדר הלימוד ליום ה אלול [יום 330 בשנה]

קָם רוּעָה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, סָבָא סָבָא, עֲלִיךָ נֵאֲמַר (ויקרא יט) מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם. תִּקּוּם בִּישְׂרָאֵל

קְרִיאַת שְׁמַע. וּמִשׁוֹם זֶה תִּקְנּוּ בּוּ קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁחָרִית וְעֵרֵבִית, וּבְשִׁבְלֵהָ אָמַר הַנְּבִיא (חֲבֻקֹק ג) ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יִרְאֵתִי. וְאָמְרוּ בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה, הַבִּינוֹתִי הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! וּבְשִׁבְלֵהָ אָמַר (ישעיה לז) הִטָּה ה' אֶזְנֶךָ וְשָׁמַע. וּמִצַּד הַחֶסֶד, כִּי עִי"ן בְּעִי"ן יִרְאוּ, שֶׁהוּא ע"ב חֶסֶד. אָבֵל מִצַּד הַגְּבוּרָה, שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יִרְאֵתִי, שְׁשֵׁם יִרְאָה, שְׁמִשְׁם הִיא הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, מִשְׁמַעְתָּא, וּמִשְׁם שׁוֹמְעִים.

תְּרִיחַ – (יחזקאל א) וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן. וּבוּ הִיא פּוֹרַחַת הַנֶּשֶׁר, וּמִשְׁם נִקְרָאת הַשְּׂכִינָה נֶשֶׁר. זֶהוּ שְׁכָתוּב (מְשָׁלִי ל) דְּרֹךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׁמַיִם. וּמִשְׁם ל'ו"י ל'וִיָּה, שְׁיָמִין וּשְׁמָאל חֲבוּר שֶׁל שְׁנֵיהֶם.

דְּבוּר – (יחזקאל א) וּדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וְהַיְהוּדָה בָּהּ. אוֹדָה אֵת ה'. וּמִשְׁם נִקְרָאת הַשְּׂכִינָה אֲגָדָה, מִשׁוֹם וַיִּגְדַּע יַעֲקֹב לְרַחֵל. וְהֵם שְׁנַיִם, הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה וְהַחֲכָמָה הַתַּחְתּוֹנָה. וּבְשִׁבְלֵם נֵאֲמַר (אִיּוֹב יא) וַיִּגְדַּע לָךְ תַּעֲלָמוֹת חֲכָמָה. פִּיָּה פִתְחָה בְּחֲכָמָה. שְׁמֵלֶמְטָה לְמַעֲלָה הִיא אָדָם הַקָּטָן, מֵהַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה אָדָם הַגָּדוֹל, וּמִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי תַפְּאֶרֶת אָדָם כּוֹלֵל בּוּ (בֵּין) שְׁנֵיהֶם.

פְּשׁוּטָה נִקְרָאת מִצַּד הַיָּמִין, כִּי יָמִינָךְ פְּשׁוּטָה, וְכִמוֹ תִקְיעָה פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ רַחֲמִים, שְׁאִין שְׁם קָשִׁי שֶׁל הַדִּין. שֶׁהַקְּשִׁיָּה הִיא וְדַאִי קָשָׁה מִצַּד הַדִּין, מִדַּת הַדִּין הַקְּשָׁה, הַמַּדָּה שֶׁל הַדִּין הַקְּשָׁה. וְכִשְׁרוּאָה שְׁמַתְקָשָׁה מִמֶּנּוּ הֲלָכָה, מִשְׁתַּדֵּל בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה, וַיִּתְעוֹרֵר הַיָּמִין בְּשְׁמָאל, רַחֲמִים בְּדִין. שְׁמִצְוֹת עֲשֵׂה הָרִי פְּרֻשׁוֹהָ וְזֶה זְכָרִי, שֶׁהוּא ו"ה, עִם זְכָרִי רַמ"ח, מִצַּד שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, שְׁדְרָגְתוֹ חֶסֶד, כְּמוֹ שְׁבָאֲרוּהָ אֶהְבֵּת עוֹלָם אֶהְבְּתִיךָ עַל כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ חֶסֶד. שְׁמִי גוֹרֵם שְׁמַתְקָשָׁה מִמֶּנּוּ הֲלָכָה? שְׁעֵבֵר עַל אַחַת מִשְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ לֹא תַעֲשֵׂה, שֶׁהֵן מִשְׁמָאל, שְׁנֵאֲמַר בּוּ זֶה שְׁמִי, עִם י"ה – שְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ.

הַחֲמָרָה נִקְרָאת מִיָּמִינוּ, הַקּוֹל מִשְׁמָאל, וְזֶהוּ מִקָּל וְחֲמָר (שְׁמוֹת א). גְּזֵרָה שׁוּה מִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי. וְזֶהוּ וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה. בְּחֲמָר וּבְלַבְנִים – בְּקָל וְחֲמָר. וּבְכָל עַבְדָּה בְּשָׂדֵה – בְּגֵזֵרָה שׁוּה. וְחֲמָרָה מִשְׁמָאל, שְׁשֵׁם הַצַּד שֶׁל סַמְא"ל, שֶׁהוּא מְמוֹנָה עַל לֹא תַעֲשֵׂה, וְהוּא חֲמָרָה מִצַּד שֶׁל אֵל אַחַר חֲמֹר.

שְׁהָרִי כְּמָה פְּרָשִׁים חֲזָקִים הָיוּ מִתְכַּנְּסִים לְהִלָּחֵם בְּקָרֵב עִם הַנְּחָשׁ, נֶחֱשׁ הַקְּדוּמוֹנִי, שֶׁהָרַג אֶת אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, וְהָרַג אֶת כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁבָּאוּ אַחֲרָיו. מִמֶּה הָיָה אוֹכֵל בָּאֵשׁ שֶׁלּוֹ שֶׁהִיא גִיּוֹנָה, וּמִמֶּה הָיָה בּוֹלֵעַ אוֹתָם חַיִּים כְּמוֹ קֶרֶחַ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר טז) וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה. מִמֶּה הָרַג בְּכַמָּה מִיָּנִי מִיָּתֵהּ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (תהלים סח) לְמֹת תּוֹצְאוֹת.

וּכְמָה בְּעָלֵי מְגִנִּים הָיוּ מִתְכַּנְּסִים אֵלָיו בְּבִתֵּי כְּנַסְיוֹת וּבְבִתֵּי מִדְרָשׁוֹת וּפּוֹסְקִים עָלָיו כְּמָה פְּסָקוֹת, בְּקִלּוֹת וְחִמּוּרוֹת שֶׁלּוֹ. (שמות ב) וַיִּפֶן כֹּה־וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. אֵין בָּהֶם אֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנְּחָשׁ. וְהַכְּרוֹזִים יוֹצְאִים: מִי שֶׁנֶּצַח בְּקָרֵב וְהָרַג אֶת הַנְּחָשׁ, תִּהְיֶה הַהֲלָכָה שֶׁלּוֹ. וְכַמָּה הֵלְכוֹת פְּסוּקוֹת הֵן, שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל אַחַת הֵלְכָה כְּפִלוֹנִי, וְהֵן (תהלים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיהָ רַעוּתֶיהָ, שֶׁל בַּת הַמֶּלֶךְ.

אֲבָל עַל בַּת הַמֶּלֶךְ נֶאֱמַר (משלי לא) רַבּוֹת בְּנוֹת עֲשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כָּלָנָה. וְהִיא אֲרוּסָה לְמִשָּׁה, הֵלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי, וְעַדִּין אֵינָה נִשׂוּאָה לוֹ, עַד שֶׁיִּהְרַג הַנְּחָשׁ וַיִּכְנַס לְאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה. שֶׁבְּגִלָּל זֶה לֹא נִכְנַס לְאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה עַד שֶׁיִּזְכָּה לָהּ, שֶׁמֵּאֵז שֶׁשְׁנֵי הַלּוּחוֹת נִשְׁבְּרוּ פָּרְחָה מִמֶּנּוּ, וּבְגִלָּתָה יִזְכָּה לָהּ, וּבְגִלָּתָה יִזְכָּה לְהַכְנִס לְאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

קוּם אַתָּה הַרְוַעַה הַנְּאָמֵן, שֶׁבְּגִלָּלָךְ נֶאֱמַר (שמות ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא אֶת הַמִּצְרִי. שֶׁבִּשְׁם הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁהִיא חֲמֻשִׁים שְׁעָרִים, הִכִּיתָ אוֹתוֹ, שֶׁנֶּרְמַזוּ בְּכֹה־וְכֹה־הָאוֹתִיּוֹת שֶׁמִּיְחָדִים בָּהֶם אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּעָמִים בְּכָל יוֹם שֶׁמַּע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, שֶׁיֵּשׁ בְּשֵׁשׁ הַתְּבוֹת עֲשָׂרִים וְחֲמֻשׁ אוֹתִיּוֹת, וּפְעָמִים הֵם ן'. בְּאֵלּוֹ הַחֲמֻשִׁים הִכָּה אֶת פְּרַעֲזָה וְאֵת כָּל עֲבָדָיו חֲמֻשִׁים מְכוֹת.

קוּם אֵלָיו בְּמַקַּל שֶׁלָּךְ לְהַכּוֹת אוֹתוֹ כְּמוֹ כְּלָב, שֶׁכָּף דָּרָךְ הַכְּלָב, לְהַכּוֹתוֹ בְּמַקַּל. וְדָרָךְ הָעֶבֶד לְהַכּוֹתוֹ בְּמַקַּל כְּכָלֵב, מִשּׁוּם שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (משלי כט) בְּדַבְּרִים לֹא יוֹסֵר עֶבֶד. בְּהַתְּחִלָּה הִכִּיתָ אוֹתוֹ עַל הַיָּם. כָּעֵת קוּם וְהִכָּה אוֹתוֹ בַּיָּם שֶׁל הַתּוֹרָה, בְּקוּלְמוֹס שֶׁלָּךְ, בְּזִרְעוֹת שֶׁלָּךְ, בְּיַד שֶׁלָּךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות יד) וַיֵּט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם, שֶׁהָרִי בְּיָמִין נִבְקַע הַיָּם, וּבִשְׂמַאל חֲזָרָה הַיָּבֵשָׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם

הָעֲלִיּוֹן עַד שָׁאִין סוּף לְעֲלִיתָךְ. הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחִתּוֹנִים מִתְּבָרְכִים בְּךָ וּמִשְׁתְּבַחִים בְּךָ, שֶׁנִּכְלְלוּ בְּךָ כָּל הַמַּדּוֹת אַחֲרָיִים וּפְנִימִיִּים שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר, הָרִי זִרְקַת מְקַלַּע, אֲבָנֵי הַקַּלַּע אֵלַי. אָמַר לְאוֹתָם שֶׁהוֹלְכִים בְּאוֹרִי, שֶׁהָרִי אֲכֹן אֵלֵיהֶם.

פְּתַח וְאָמַר, זִרְקָא מְקַף שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ סְגוּלָתָא. הַמְּלָאכִים שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁעֲלִיכֶם נֶאֱמַר (תהלים קד) עֲשֵׂה מְלָאכֵינוּ רוּחוֹת מְשֻׁרְתֵינוּ אֵשׁ לְהֵט, קִבְּלוּ אֲבָנִים הִלְלוּ שֶׁהֵן הַנְּקֻדּוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ עַל שְׁמֹכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים כז) אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. אֵלּוֹ הֵם:

קַמִּין - קְדוּמִיא"ל מְלַכִּיא"ל צוּרִיא"ל. פְּתַח - פְּדֵא"ל תּוּמִיא"ל חֲסִדִּיא"ל. צְרִי - צוּרִיא"ל רוּזִיא"ל יוֹפִיא"ל. סְגוּל - סִטְטוּרִיא"ל גְּזוּרִיא"ל לְמוּא"ל. שְׁבִיא"ל - שְׁמַעִיא"ל בְּרַכִּיא"ל אֶהֱנִיא"ל. חֶלְ"ם - חֲנִיא"ל לְהַרִּיא"ל מֶהֱנִיא"ל. חֶר"ק - חֲזַקִּיא"ל רַהֲטִיא"ל קְדוּשִׁיא"ל. שְׁר"ק - שְׁמוּעָא"ל רַעֲמִיא"ל קִנִּיא"ל. שְׁר"ק - שְׁמַשִּׁיא"ל רַפֵּא"ל קְדוּשִׁיא"ל.

וְהַמְשֻׁבְּלִים, אֵלּוֹ שֵׁשׁ בָּהֶם שֶׁכָּל לְהַפִּיר בְּתַפְלָה, אֵיךְ מַעֲלָה אוֹתָהּ הַבַּת בְּאוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת וּטְעָמִים. שֶׁכָּלֶם הֵם אֶהְבַּת בַּת הַמֶּלֶךְ לְחַתָּן שֶׁלָּהּ, לְהַכְנִיס אֶהְבָּה וְשִׁלּוּם וְחִבּוּר וְקָרְבָה בֵּינֵיהֶם בְּכָל הַמַּדּוֹת שֶׁל שְׁנֵיהֶם, לְהַכְלִיל אוֹתָם יַחַד בְּכָלֶם. וְהֵם קָרֵב לְסַמֵּא"ל וְנֶחֱשׁ וְשִׁבְעִים הַמְּמַנִּים.

קָם רַבִּי שֶׁמַּעוֹן הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עַל רַגְלָיו, וְהָעֲלָה יָדָיו לְרַבּוֹן הָעוֹלָם וְאָמַר, רַבּוֹן הָעוֹלָם, יְהִי רְצוֹנָךְ לְתַת לָנוּ תַקְּףָ לִי וּלְכָל הַחֲבָרִים וּלְכָל הַנִּכְנְסִים לְקָרֵב הַזֶּה, שֶׁהֵם מִן הַצַּד שֶׁלָּךְ, לְהַכְנִס לְקָרֵב הַזֶּה בְּלִי בּוֹשָׁה לְפָנֶיךָ, וּלְצִאת מִשֵּׁם בְּלִי בּוֹשָׁה לְפָנֶיךָ וּלְפָנֵי הַגְּבִירָה הָעֲלִיּוֹנָה.

שֶׁבְּשִׁמְנֵצְחִים בְּנִיָּה בְּקָרְבוֹת, נֶאֱמַר בָּהּ אִם הַבְּנִים שֶׁמְחָה (תהלים קיג), וְלֹא אֶהְיֶה בְּבוֹשָׁה לְפָנֵי בַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם מה) כָּל כְּבוֹדָהּ בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה וְגו'. שֶׁהָרִי כְּמָה כְּרוֹזִים יוֹצְאִים בְּשִׁבְלָהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי א) בְּרֹאשׁ הַמִּיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אֲמַרְיָה תֹאמַר. וּמָה אוֹמְרִים הַכְּרוֹזִים? (שם ח) אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֲקַרָּא וְקוּלֵי אֵל בְּנֵי אָדָם.

סגולתא. שהאבן הזו מפיה עולה למקום שנאמר בו במפלא ממך אל תדרש ובמכסה ממך אל תחקר.

והיא השם של הפתח העליון, שהיא חכמה קדומה. שפך עולה חכמה לחשבון של השם הקדוש, עם עשר אותיות בכלל, שהם יו"ד ה"י וא"ו ה"י. ששם שלש יוד"ים, שהן השם שמכתיר את השם של החכמה הקטנה. זה כולל עשר ממצלה למטה, והחכמה הקטנה כוללת עשר ממצה למעלה. עשר בגבורה ממצלה סגולתא, שמשם נקראת השכינה סגלת מלכים, והיא משמידה את אמות העולם.

היא האבן האחת כלולה מעשר אותיות ממצה למעלה שרמוזות ביו"ד ה"א וא"ו ה"א. שלש האלפיים האלו של חכמה קטנה ששם כ"ח מ"ה, שזהו השם שעולה ארבעים וחמש בחשבון. ותלויות ממנו עשרים ושמונה אותיות, שהן יו"ד וא"ו דל"ת, ה"א אל"ף, וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף. ושלש האלפים של השם הזה, אלו שעולים אהיה שלש פעמים, כחשבון שרומז הקדוש ברוך הוא לך בשליחותך להוציא את ישראל ממצרים. זהו שכתוב (שמות ג) ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר אל בני ישראל אהיה שלחני אליכם. ובו נודע שהוא מפלא ומכסה מהצד של עלת כל העליונים, שנאמר בו בשלש יודין של סגולתא אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים.

ומהצד של עלת כל העליונים נקראת השכינה אמונת ישראל. והאבן האחת הזו י בחשבון עשר, ויש לה קוץ למעלה וקוץ למטה, ונקדה באמצע, והכל אחד. ומשם קרא למשה לעמוד האמצעי בשלש עשרה מדות הרחמים. שמי שקורא בשלש עשרה מדות הרחמים הללו לעלת כל העלות, לא תחזר תפלתו ריקם.

וכשהוא רוכב על אבן אחת, אין ממנה ושלטי שבשמים וארץ שעומד לפני האבן הזו. שבאותו הזמן נאמר בסמא"ל, (עובדיה א) אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף וגו'. וכך י התחתונה עולה לשלש עשרה מדות, ורמוזות באות א', י למעלה וי למטה. חכמה בראש וחכמה בסוף. ו' כריכה של שניהם.

(טו) ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. בעמוד האמצעי, נשפת ברוחך כסמו ים.

קום תנצח בקרבות, שהרי בת המלך שלף היא, ולך חוזרת. ולא עוד, אלא כמה דבים וזאבים של ערבוביה מתפנסים בגלות לאכל את הצאן שלף, שנאמר בהם (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי.

קום קח המקלע שלף עליהם, שהרי במקלעו של דוד נאמר (שמואל א יז) ויבחר לו חמשה חלקי אבנים מן הנחל. נטל אותן בחמש תבות, שהן שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. וכששם אותו במקלע, נעשו אחת, אבן אחת, והרג את הפלשתי.

ועל האבן הזו נאמר (דניאל ב) והאבן שהכתה את הצלם היתה להר גדול, ומלאה כל הארץ. זהו שכתוב (יחזקאל ג) מלא כל הארץ כבודו. ובשבילו נאמר (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. מאת ה' היתה זאת. ובשבילה אמר דוד, (שם כז) אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגו', בזאת אני בוטח. ואל יתהלל המתהלל, (ירמיה ט) כי אם בזאת יתהלל המתהלל. (איכה ג) זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל.

ויעקב, משום שהיה יודע שהיא עקר הכל, למד אותה לבניו, זהו שכתוב (בראשית מט) וזאת אשר דבר להם אביהם. ומשה רבנו עליו השלום ממנה קבל תורה, זהו שכתוב (דברים מד) וזאת התורה אשר שם משה. ואהרן נכנס עמה לקדש הקדשים, והתקבל קרבנו, זהו שכתוב (ויקרא טו) בזאת יבא אהרן אל הקדש. זאת אשר ללוים. ובשבילה נאמר (בראשית מט) משם רעה אבן ישראל. (זכריה ג) על אבן אחת שבעה עינים.

אשרי הוא מי ששם אותה במקלע שלו, שהוא פיו, בקריאת שמע, וזורק אותה לשמים של סמא"ל, שבשבילו נאמר (ירמיה ב) שמו שמים על זאת. וכה כי שמים (שלו) בעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה.

ואתה רועה הנאמן, קום טל את המקלע שלף, שלמקום עליון אתה מעלה אותו, יותר מדוד ומכל הנביאים והחכמים של כל דור ודור. וזהו המקלע שלף - זרקא מקף שופר הולך

מְשַׁלְשֵׁי י י י של סְגוּלָתָא שְׁנַרְמְזוּ בְשֵׁם יו"ד ה"י
וא"ו ה"י. ומשום זה אָמַר לָהֶם (דברים כו) וְכַף בַּחַר
ה' לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגוּלָהּ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שֵׁיצְאוּ הַדְּבָרִים הַלְלוּ מִפִּי הַמְנוּרָה
הַקְדוּשָׁה, יְרֵדָה שְׂכִינָה וְנִשְׁקָה אוֹתוֹ, וְכָל
אוֹתָם רְאִישֵׁי יְשִׁיבוֹת בְּרָכוּ אוֹתוֹ, וְהַרְוֵעָה הַנְּאָמָן
בְּרַךְ אוֹתוֹ וְנִשְׁקָ אוֹתוֹ. בְּאוֹתוֹ הַזְמַן זְקַן אֶחָד הַזְדַּמְן
אֵלָיו. פָּתַח וְאָמַר, נִשְׁקוּ בְרַ, שֶׁהוּא סֵלֶת נְקִיָּה, טְפָה
קְדוּשָׁה זוֹ שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁנִּתְּנָה לָנוּ עַל יְדוֹ,
שֶׁלֹא הָיָה בּוֹ פְסֻלֶת שֶׁל מִץ וְחֶבֶן. שְׁמִי שְׂאִין פְסֻלֶת
בְּנִשְׁמָתוֹ, הוּא בֶן שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ.
שֵׁישׁ בֶּן מֵאוֹתָהּ חֲטָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ הָאֵילָן שְׂאֵכַל אָדָם
הִרְאִשׁוֹן הָיָה חֲטָה.

ח"ט מִץ וְחֶבֶן, שְׂבִשְׂבִילוֹ אָמַר דָּוִד (תהלים נא) הֵן
בְּעוֹזֵן חוֹלְלֵתִי וְגו'. וּבְזִמְנָן שֶׁהָאוֹת ה', שֶׁהִיא
חֲמִשָּׁה מִיַּיִן לְחֶם, הִיא בְּכִסּוּי דָּרָה בֵּין (הַרְוֹדִפִּים
אֲחֵרִיָּה) הַרְשָׁעִים בְּגִלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (תהלים א) לֹא
כֵן הַרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמִּץ אֲשֶׁר תִּדְפְּנוּ רוּחַ – י' שֶׁהִיא
מַעֲשֵׂה שְׁלוֹ, לֹא מֵתַחְבֶּרֶת עִמוֹ.

וּמִשּׁוּם זֶה מִץ וְחֶבֶן פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר,
וּמִשּׁוּם זֶה נִשְׁקוּ בְרַ. נִשְׁקוּ בְרַ,
שֶׁהַשְּׁפָתִים הַעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁל הַרְוֵעָה הַנְּאָמָן, שֶׁהֵם
הַהִשְׁקָאָה שֶׁלָּהֶם בְּשְׁנֵי עֲמוּדֵי אֱמֶת, שֶׁהֵם לְמוּדֵי
ה'. וְהַצְדִּיק הוּא לְשׁוֹן לְמוּדִים, הוּא לְשׁוֹן
לְמַעֲלָה, וְאוֹת בְּרִית לְמַטָּה.

וְעוֹד נִשְׁקוּ בְרַ, בְּשְׁפָתִים הַעֲלִיּוֹנוֹת הַשְּׂכִינָה
הַעֲלִיּוֹנָה, שְׂכַף עוֹלָה שְׂכִינָה לְחֻשְׁבוֹן
שְׂפָ"ה. הַחוּט שְׂסוּבָב אוֹתָהּ הוּא אוֹתָהּ כְּרִיכָה,
הַחוּט שֶׁל זְרָקָא שְׂמִקְיָף אֶת הַשְּׂפָה הוּא חוּט שֶׁל
חֶסֶד, וְהוּא חוּט שֶׁל זָהָב. וְהוּא קוֹ יָרֵק מֵהַצַּד שֶׁל
תְּשׁוּבָה שְׂסוּבָב כָּל הָעוֹלָם. שְׁלֵשָׁה חוּטִים הֵם
לְמַעֲלָה שְׂסוּבְבִים אֶת בֵּת הָעֵינַן, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (שיר
ז) עֵינַיִךְ בְּרֻכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן עַל שַׁעַר בֵּת רַבִּים. מֵה זֶה
בֵּת רַבִּים? בֵּת עֵינַן אֵלּוּ שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת. שְׁלֵשָׁה
גְּוִיִּים הֵם שֶׁל הָעֵינַן. עֵינַן הַמִּים שְׂאִין לָהּ הַפֶּסֶק, עֵינַן
הַמִּים. וּמִשָּׁם נִשְׁקוּ בְרַ לְהָאִיר עוֹלָמוֹת בְּסוּדוֹת
נִסְתָּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן קָם אוֹתוֹ זְקַן וְנָטַל מִקְלַע בְּיָדוֹ. פָּתַח
וְאָמַר, הַמְנוּרָה הַקְדוּשָׁה, עַד עַכְשָׁו הָיָה

קָוִים טַל הָאָבֶן, וְכַרְךָ אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁל זְרָקָא,
שֶׁהוּא אַרְךָ אִפְסִים, בְּעֵלָה, וְדָאִי וְא"ו אַרְכָּה,
שְׂאֵם אֵינן אָדָם כּוֹרֵךְ אוֹתָהּ בָּהּ י' בְּאָבְנִים בְּרֵאשׁ
הַטְּבַעֶת, שֶׁעֲלֵיהָ נֶאֱמַר תְּהִיא מְקַדְּשֶׁת לִי בְּטַבַּעַת
זֹאת. וּבְרִצּוּעָה, שֶׁהִיא קֶשֶׁר תְּפִלִּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד,
שֶׁהִיא כְּרוּכָה בְּאֶצְבַּע, לֹא מִסְתַּלְקֶת. וְכִשְׁהִיא
כְּרוּכָה עַל הָרֵאשׁ שֶׁל אוֹת ו', נִקְרָאת כְּתוּר שֶׁל סֹפֶר
תּוֹרָה. וּבִשְׂבִילָהּ נֶאֱמַר, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַתוּר עוֹבֵר.

הִיא אָבֶן מְכֻלָּלֶת וּמַעֲטָרֶת עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, הִיא
עֲטָרָה עַל כָּל רֵאשׁ שֶׁל צְדִיק, כְּמוֹ שְׂבָאוֹרָה
בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, הָעוֹלָם הַבָּא אֵינן בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא
שְׂתִיָּה, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֲטָרוֹתֵיהֶם
בְּרֵאשֵׁיהֶם, וְהִיא כְּתוּר תּוֹרָה וְכַתוּר כְּהֵנָּה וְכַתוּר
מְלָכוֹת בְּשִׁלְשׁ פָּנִים שֶׁל שִׁי"ן. מִמִּשָּׁה נּוֹדַע
בְּשִׁמְךָ, רוּעָה הַנְּאָמָן. בְּשִׁלְשׁ אוֹתִיּוֹת הַתְּעַטְרָתָּ
לִהְיוֹת כְּתוּר עַל רֵאשׁ כָּל הַכְּהֻנִּים וְלוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים
הַתְּעַטְרָתָּ עַל כָּלָם.

וּבְשִׁעֲלֹתָהּ בְּמַחְשְׁבָהּ הָאָבֶן הָאֲחַת כְּלוּלָה מַעֲשֵׂר
סְפִירוֹת, שֶׁהֵן יו"ד ה"א וְא"ו ה"א,
הַמַּחְשְׁבָה וְדָאִי הִיא חֲכָמָה מ"ה חֲש"ב, וְתַמְצָא
אוֹתָהּ שֵׁם. וּמַצַּד שֶׁל הַכְּתוּר נִקְרָאת כְּתוּר, וְכֵּה עָלוּ
יִשְׂרָאֵל בְּמַחְשְׁבָהּ. שְׂמַחְשְׁבָה נַעֲשֵׂתָהּ לוֹ מְרַכְבָּה,
וְכִשְׁעוֹלָה לְעֵלֶת כָּל הָעֲלִיּוֹנִים נַעֲשִׂיתָ כְּתוּר בְּלִי
שְׂתוּף, שֶׁנְּכַלֶּלֶת לִהְיוֹת מְרַכְבָּה לְאוֹתוֹ שְׂאִין לוֹ
חֻשְׁבוֹן וְשְׂתוּף.

וּבְשִׁישׁ בְּיִשְׂרָאֵל מְשַׁכִּילִים, וְזוֹרְקִים אוֹתוֹ בְּדָבוּר
שֶׁל תְּפִלוֹת בְּמִקְלַע שְׁלָהֶם, וּמַעֲלִים אוֹתָהּ
בְּמַחְשְׁבָהּ עַד אוֹתוֹ הַמְּפָלָא שֶׁהוּא עַל הַכְּתוּר, מִיָּד
נַעֲנִים. זֶהוּ שְׂכַתוּב (תהלים צא) כִּי יָדַע שְׂמ"י, שֵׁם י'
הַכְּתוּר שֶׁל זְרָקָא. יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֶהוּ עִמוֹ אֲנֹכִי וְגו'.
בְּאוֹתוֹ הַחוּט שֶׁהוּא כְּרִיכָה שְׁלָהּ, שְׂבוּ צָרִיךְ
לְהָאֲרִיף אוֹתָהּ, עַד שֶׁמַּעֲלָה אוֹתָהּ עַד עֵלֶת כָּל
הָעֲלִיּוֹנִים, וְיוֹרֵד בָּהּ לְקַבֵּל תְּפִלוֹתֵיהֶם.

אֲשֶׁרִיו מִי שֶׁמַּעֲלָה שְׁלֵשׁ תְּפִלוֹת אֵלּוּ בְּשִׁלְשׁ
נְקֻדוֹת שֶׁל סְגוּלָתָא, שְׂמֵהֶם נִמְשְׁכוּ שְׁלֵשׁ
טְפוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה מַחִים עֲלִיּוֹנִים. שְׂכַשְׂאָדָם נִמְשָׁךְ
מִמֶּנּוּ זָרַע, אֵלּוּ הַטְּפוֹת שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִמֶּנּוּ הֵן מִיַּפִּי הַיָּפִי
שֶׁל הַמַּחַ הַמְּבַחֵר מִן הַכֹּל. כֶּף כְּמוֹ זֶה, כְּשֶׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מוֹרִישׁ בְּאָדָם שְׁלֹשָׁה קֶשֶׁרִים, שֶׁהֵם
נִשְׂמָה וְרוּחַ וְנַפְשׁ, מִיַּפִּי הַיָּפִי שְׁלוֹ, נוֹתֵן אוֹתָם שֶׁהֵם

שיתנסה דבור בעֶשֶׂר אותיות שסוכבות את הכֶּתֶר.
(שם לא התנסו) וכיין שֶׁפֶךְ, הוא יכול להתנסות.

ומי שיתנסה שם, אין סוף לנסיונו. זהו שכתוב
(איכה ב) מִה אֶעֱיֵדךָ מִה אֲדַמָּה לָךְ. שלא יכול
להתדמות הנסיון שלך למ"ה, שהוא יו"ד ה"א
וא"ו בשלש האבות. ה"א במלכות, אחר שנסיונה
באין סוף, (שם) כי גדול כ"ם שברך מ"י ירפא לך.
אותו שהוא מפלא ומכסה, ובו תתעלה לא"ם, כמו
שהשבר שלך אין לו סוף. וכעת, המנורה
הקדושה, טל אכן אליך, שאתה יכול לסבל אותה,
ויש לך כח.

ואם תאמר שאתה לבדך הוא שזרקת אותה – לא!
אלא אפלו לאבות ולכל המחנות של
הנשמות שמקננות עמך בדיוקנה, כמו רועה נאמן
שיש לו שני פרצופים, אחד למעלה ואחד למטה,
כנגד המרכבה העליונה והמרכבה התחתונה,
ובשבילם נאמר (בראשית א) ויברא אלהים את האדם
בצלמו בצלם אלהים. בצלמו, בדיוקן שלמעלה.
בצלם אלהים, הדיוקן למטה. ומשום זה כפל שמו
פעמים מ"ש"ה מ"ש"ה. זהו שכתוב (שמות ב) ויאמר
משה משה. וכמו שכולל הפרצופים של בריאה, כך
כלולים בו הפרצופים של אצילות.

אמר לו המנורה הקדושה: זקן זקן, ידעתי כך
שאתה הוא מהצד של הזקן העליון שהוא
ישראל שלמעלה. ואת האבן הזו שלך אנו מקבלים
אותה ברצון שאין סוף ותכלית לנסיונות שלו,
בשביל כבוד השכינה שנאמר בה (בראשית מט) משם
רעה אבן ישראל, כדי להחזיר לה סגולתא לשרות
עליך, וכדי שישרה עליו עלת על כל העליונים.

אמר אותו הזקן: המנורה הקדושה, יו"ד ה"י וא"ו
ה"י הם עשר אותיות, וחשבוננו ששים
ושלש, ובו נוטל נקמה מג"ס רוח שנאמר בו כי
גאה גאה. משום שממנו באים הערבוב הרע,
שנאמר בהם (תהלים נג) כלו סג יחדו נאלחו אין עשה
טוב אין גם אחד. ועשר אותיות עם ס"ג הם ג"ע,
וזהו שלח נא ידך. וג"ע בכל אשר לו. והמנורה
הקדושה, אחר שקבלתם את האבן הזו, טלו אותה
אליכם, שלא תזוז מכם, עליה נאמר (תהלים סח) אם
תשכבון בין שפתים. אשרי הוא מי שמשכיב את

מקלע בידך, מכאן ואילך הרי התעלית בעליונים,
שמר עצמך מהאבנים שלה. שהרי בפי הצדיקים
היא מתעלה בתפלות שלהם אל בעלה. ובמעשים
שלהם של האבן הזו, כשירדת למטה היא אבן
בחז, שעליה נאמר (תהלים יא) ה' צדיק יבחן. ובה
נתנסו האבות. ומשום זה נאמר (תהלים קיח) אבן
מאסו הבונים, שהם האבות.

ובשירדת למטה, יורדת כמו זה: הוה"י.
וכשעולה, נאמר בה אבן מאסו
הבונים היתה לראש פנה. כמו זה יהו"ה. בה נתנסה
אברהם בעשרה נסיונות. ובזמן שנתנסה בה אדם,
הוא מנמך. ואחר שעומד בנסיון שלו, היא מתעלה
בו לבעלה שהוא יהו"ה.

באותו זמן מתעלה אדם על כל אותן הדרגות
וממנים שהתנסה בהם אדם. וכשוראה
סמא"ל שנותנים לו רשות על צדיק להיות לו נסיון,
ורואה שהוא עומד בקיום, הוא אומר (אסתר ה) וכ'ל
ז'ה איננו שו'ה ל'י. ואם תאמר שעל מרדכי אמר
לו המן – ודאי המן דגמא של סמא"ל היה לו, שבו
התלבש, ועשרה כתרים תחתונים התלבשו בעשרה
בניו. ומשום שעמד מרדכי בנסיון, נתן אותם
הקדוש ברוך הוא בידו. על אחת כמה וכמה מי
שהתנסה בשביל השכינה בגלות.

משום שיורדים עליו עשר סגלות של השם של
הכתר, שהן יו"ד ה"י וא"ו ה"י, שהם
ספירות מלאות בסגלות, שסוכבים את הכתר
העליון של המלך והגבירה. וזהו הכתר העליון
שנאמר בו ביום שבת בקדשה כתר יתנו לך ה'
אלהינו. מי ה' אלהינו? האבא ואמא שבו מכתירים
את העמוד האמצעי, והשכינה שהיא קדשה.
ונאמר בה קדשה לך ישלשו. והם קדוש קדוש
קדוש, שלשה אבות, ה' צבאות. מי הצבאות? נצח
והוד. מלא כל – זה צדיק, בו מלא כל הארץ כבודו,
שהיא שכינה.

ומי שהוא משלשת האבות, לא צריך להתנסות.
שמי שהוא מגזעו ומשרשו, אין בו ספק
שעומד בנסיון. ואם תאמר שאברהם לא התנסה
בשם של הכתר, אלא במדת חסד, ויצחק במדת
גבורה, ויעקב במדת תפארת, והשכינה משלשת
הצדדים הללו נקראת להם אבן בחן – יפה הוא, ומי

מראה ארבע אותיות, שהן: יברכה יהו"ה, יאר יהו"ה, ישא יהו"ה, י"ב אותיות שתלויות מן י"ד. ובה אותם שלש עשרה מדות אחת. כמו זה י' הקוץ למעלה - אחת. והקוץ למטה - שתיים. ונקדה שבאמצע - הנה שלש. והאות י' בחשבונה עשר. הנה י"ג מדות הרחמים, שנאמר בהם בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות?

ומצד של הנקדות נקראת השכינה התחתונה בת קול, כמו שבארנו, כמו זה. ומהצד של הטעמים נקראת השכינה מחשבה, כמו זה. והכל נרמז באות אלה. בה נרמזו הטעמים למעלה, והנקדות למטה, האותיות באמצע, והכל הוא עשר אמירות, עשרת הדברות, וששת ימי בראשית, והם כ"ו כחשבון יהו"ה, שכולל טעמים ונקדות ואותיות כמו זה יהו"ה, ואותם טעמים ונקדות מים עליונים, כמו זה. מים נקביים כמו זה.

הרקיע של האמצע כולל כל האותיות. בשבילו נאמר (בראשית א) 'יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים. רקיע בהפוך אותיות עקר, וזהו עקר האמונה. ועליו נאמר (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע, שהוא הרקיע שבכתר עליון, שהוא מרכבה לאותו שנקרא עקר האמונה, עלת על כל העליונים טמיר וגנוז.

ועוד, השכינה מצד הנקדות היא בתו של הקדוש ברוך הוא, הדום רגליו. ומהצד של הטעמים נקראת אשת חיל עטרת בעלה. ובצורופים וההויות נודעת בת המלך, כמו זה הוה"י. מצד הזה היא הדום רגליו.

ומצד של יהו"ה נקראת פרצוף ונקראת פניו. ומהצד של שתי נקדות אלו, שהם פרצוף וזנב, נקראת א. בראש הנקדה העליונה היא ראש, ובנקדה התחתונה היא סוף. וסוד הדבר, חכמה בראש וחכמה בסוף. בשתי הנקדות הללו מראה על עלת העלות, שהוא ראשון ואחרון. זהו שכתוב (ישעיה מד) אני ראשון ואני אחרון.

וא"ו באמצע של שתי יודיים מראה על עלת כל העליונים שאין אלוה חוץ ממנו. זהו שכתוב (שם) ומבלעדי אין אלהים. ומשום שהשכינה כלולה

האם העליונה בין שפתותיו, ובשכינה נאמר (שם) אם תשכבון בין שפתים. אל תקרי אם אלא אם.

ושתים הן, האם העליונה והאם התחתונה. השכינה העליונה והשכינה התחתונה, שעליה נאמר (דברים כב) שלח תשלח, שני שלוחים, כנגדם נאמר (רות א) ותלכנה שתיהן. אשרי הוא מי שמשכיב אותם בשפתותיו בתפלה, בתורה, בקריאת שמע, בתפלת השכיבנו, ששם הקדוש ברוך הוא שנאמר בו השכיבנו אבינו לשלום וגו'. ועל השכינה נאמר ופרש עלינו ספת שלומך. שני שלומות, אחד כנגד השכינה העליונה, ואחד כנגד השכינה התחתונה. אחד הוא בעל הבית, ובשבילו נאמר השכיבנו אבינו לשלום, וזה העמוד האמצעי. והשני הוא אורח. על שניהם נאמר, בעל הבית בוצע, והאורח מברך.

ומהצד של אורח נקראת השכינה מלון אורחים. זהו שכתוב (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון ארמים. ובשבילו נאמר וילן שם. ולמה? כי בא השמש. שהתכנס ממנו אותו שנאמר בו (תהלים פד) כי שמש ומגן ה' אלהים. ונשארה השכינה בחשכה בגלות.

ומהצד של נצח והוד נקראת נבואה, ומהצד של שלשת האבות שנקראו אל אלהים ה', שהם האל הגדול הגבור והנורא, נקראת גדלה גבורה תפארת. ובשלשת השמות הללו היא מעידה על הויתו ואלהותו ויכלתו על כל העולמות.

ומהצד של האם העליונה נקראת אם תשובה יהו"ה, שמראה על פנוי והויה של רבון העולמים, בעל כל הפנויים וכל ההויות. שכל הפנויים וההויות הם פנויים לו, והוא אינו כפוי. והיא נקראת מ"ה מהצד של חכמה, שנאמר (דברים י) מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה. שאם אין חכמה - אין יראה, ואם אין יראה - אין חכמה. ובזה מ"ה מעיד על עלת כל העליונים, כי לא ידעו מ"ה הוא.

ומצד של החכמה הם הנקדות. כמו זה י', הקוץ שלמטה והקוץ שלמעלה, והנקדה של האמצע מראה על כתר עליון, שבו שלשה קשרים י י י, והם רמוזים ביו"ד ה"י וא"ו ה"י. וכל אות

שְׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה, שׁוֹרֵה ה' בְּמֵאִתִּים אַרְבָּעִים
וּשְׁמוֹנֵה אֵיבָרָיו.

וּמִצְוָה כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁהֲצִיִּצִית
שְׁנַאֲמַר בָּהּ (במדבר טז) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית,
וּפְרָשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַפּוֹחַת לֹא יִפְחַת
מִשְׁבָּעָה, וְכָל הַמוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל שְׁלֹשָׁה עָשׂוֹר.
וְהֵם שְׁמוֹנֵה עָשׂוֹר בֵּין קְשָׁרִים וְחִלּוֹת לְכָל צַד –
עוֹלִים שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם.

עֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר (ישעיה טז) וְהוֹכֵן בַּחֲסֵד כֶּסֶף.
חֲסֵד בְּגִימַטְרִיא שְׁבָעִים וּשְׁתַּיִם.
וְהַמְנוֹרָה הַקְדוּשָׁה אָמַר, כָּל מִי שֶׁמְנִיחַ תְּפִלִּין
וְצִיצִית, כְּאֵלּוֹ מְקִיִּם תְּרִי"ג מִצְוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה.
וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּצִיצִית כְּאֵלּוֹ מִתְקַן כֶּסֶף לְקָדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. בְּתִפְלִין, שֶׁהֵם שֵׁם יְהו"ה, כְּאֵלּוֹ הוֹרִיד
יְהו"ה עַל כֶּסֶף.

אִם כֶּף, לָמָּה נֶאֱמַר אֵין חָבוֹשׁ מִתִּיר עֲצָמוֹ מִבֵּית
הָאֲסוּרִים? אֲלֵא וְדַאי שְׁנֵי סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים
כָּאֵן, אֶחָד שֶׁל גְּאֻלַּת הָעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי וְהַשְׁכִּינָה,
וְהָאֵב וְהָאֵם שֶׁהֵם יְהו"ה, אֵין תְּלוּיָהּ אֲלֵא בְּעֵלֶת
כָּל הָעֲלִיּוֹנִים, שֶׁהוּא מְפָלֵא וּמְכַסֶּה בְּכֶתֶר עֲלִיּוֹן.
וְאֶחָד שֶׁמֵּהֲצַד שֶׁל צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינוֹ חָבוֹשׁ
וְאֲסוּר בְּגָלוֹת, אֲלֵא הוּא אֲסוּר וְחָבוֹשׁ עִמָּהֶם
בְּאֵהָבָה, קָשׁוּר עִמָּהֶם בְּחִבּוּבֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב
(בראשית מד) וּנְפָשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנִפְשׁוֹ. חָבוֹשׁ עִמָּהֶם
בְּכֶסֶף שֶׁמִּתְקַנֵּים לוֹ וּבְמִרְכָּבָה שֶׁלּוֹ בְּכֶמֶה שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת שִׁיּוּרִדִים עֲלֵיהֶם כְּמָה מַחְנוֹת שֶׁל
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנַאֲמַר בָּהֶם (יחזקאל א) וְאֲשַׁמַּע
אֶת קוֹל כְּנַפְיָהֶם.

וּבִישֵׁתִּיבַח בָּאִים הַשְּׂרָפִים, יוֹרְדִים אֵלָיו בְּכֶמֶה
מַחְנוֹת, שֶׁהֵם שְׂרָפִים וְחִיּוֹת וְאוֹפְנִים,
וּבְתִפְלָה קוֹל דְּמָמָה דְקָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ (מלכים א' יט)
וְהִנֵּה ה' עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוּלָה וְחִזְקַת מִפְּרַק הָרִים וְגו'.
שֶׁהַתְּפִלָּה בְּחֻשָּׁאֵי הִיא קוֹל דְּמָמָה דְקָה. וּמִשׁוּם
שֵׁשׁ בָּא הַמְלָךְ, צָרִיךְ לַעֲמֹד בְּשִׁבְלֹו, וּמִשׁוּם זֶה
נִקְרָאת תְּפִלַּת עֲמִידָה. וּמִשׁוּם זֶה ח"י הָעוֹלָמִים,
כּוֹלֵל ח"י בְּרָכוֹת, בּוֹ מִתְיַחַד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וּשְׁכִינָתוֹ. יֵאֵהָדוּנֵהִי שְׁעוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן אֲמֵן. וְבוֹ צָרִיךְ
לְכַרַע עַד שִׁיתְּפַקְדוּ ח"י הַחִלּוֹת שֶׁבְּשִׁדְרָה, וְכִךְ
פְּרָשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה.

מֵהָעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל עֲלִיּוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם מ) לְכֹל בְּשֵׁם יִקְרָא.
לְכָל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים בְּשִׁכְיָהּ נִקְרָאוּ,
שֶׁנִּקְרָאת שֵׁם, שֶׁבְּשִׁבְלֹו אָמַר לַמֶּשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם (שמות לג) וְאֲדַעַף בְּשֵׁם.

אִישׁ לֹא נֶעְדָר מִכָּל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁלֹּא
נִקְרָאת בָּהֶם. בְּעֲלִיּוֹנִים – הָרִי בְּאַרְנוֹ
שֶׁנִּקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל כָּל סְפִירָה וְסְפִירָה, בְּהוֹיָתָה,
בְּנִקְדָתָה, וּבְשִׁמוֹת שֶׁל כָּל הַכְּנוּיִים. וְנִקְרָאת בְּשֵׁם
שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים – כֶּסֶף, שָׂרָף, מְלֶאךָ, אוֹפֵן. כֶּסֶף,
(תהלים קג) ה' בְּשָׁמַיִם הִכִּין כֶּסֶף. מָה זֶה שָׁמַיִם? זֶה
הָעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי. וּמִשׁוּם זֶה סִמְךָ לוֹ (שם) וּמִלְכוּתוֹ
בְּכָל מְשָׁלָה.

מִצַּד שֶׁל הַשָּׁמַיִם נִקְרָאת שְׁמִימָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב
(בראשית טו) הַבֵּט נָא הַשְּׁמִימָה. וְכִמוֹ שֶׁהִיא
נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, כֶּף נִקְרָא
הָעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהִיא (בְּכָל
אַחַת כְּמִדָּתוֹ) מִדָּתוֹ, וְהִיא שְׁעוֹר קוֹמָתוֹ.

וְנִקְרָאת שָׂרָף, זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה ו) וַיַּעַף אֵלַי אֶחָד
מִן הַשְּׂרָפִים. כְּמוֹ שֶׁמְלֶאךָ שֶׁנִּקְרָא שָׂרָף
וְנִקְרָאת מְלֶאךָ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית מח) הַמְלֶאךָ
הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל רַע. וַיִּסַּע מְלֶאךָ הָאֱלֹהִים. וּמְלֶאךָ
פָּנְיוֹ הוֹשִׁיעֵם.

וְנִקְרָאת מְלֶאךָ עַל שֵׁם מִטְטְרוּ"ן, כְּשֶׁהִיא עוֹשָׂה
בּוֹ אֶת שְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל בְּעֵלָה. וְנִקְרָאת
אוֹפֵן עַל שֵׁם סוּדְלָפוּ"ן, כְּשֶׁשְׁלִטוֹנָה בּוֹ עַל
הַתַּחְתּוֹנִים. וְנִקְרָאת מְרַכְבָּה עַל שֵׁם אַרְבַּע חִיּוֹת שֶׁל
הַמְרַכְבָּה שֶׁלְמִטָּה כְּשֶׁשְׁלִטוֹנָה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ
(תהלים קג) וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. נִקְרָאת דְמוֹת אָדָם,
דְמוֹת אַרְיָה, דְמוֹת שׁוֹר, דְמוֹת נֶשֶׁר בָּהֶם. וּבְאֵלּוֹ
הַדְמִיוֹנוֹת נִרְאִית לַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהֵם עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים.
זֶהוּ שְׁכָתוּב (הושע יב) וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה.

וַיֵּשׁ נְבִיאִים שֶׁהֵם מֵהַמְרַכְבָּה הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁנִּקְרָאוּ
בָּנִים. כְּמוֹ זֶה מִי שִׁירָא מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שׁוֹרֵה י' בְּלָבוֹ. וּמִי שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, שׁוֹרֵה ה' בְּמַח.
וְעַל שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הִלָּלוּ נֶאֱמַר (דברים כט) הַנִּסְתָּרֹת
לֹא אֵלֵהֵינוּ. שְׁמִי שִׁירָא מִן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹ
שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, נִסְתָּר הוּא מִבְּנֵי אָדָם, וְהַנְּגֻלוֹת הֵן
ו"ה. מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, שׁוֹרֵה ו' בְּפִיו. וּמִי

תְּפִלִּין שֶׁל יָד, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה בְּעֲלֵי הַמְּשֵׁנָה (יחזקאל כד) פְּאַרְךָ חִבּוּשׁ עָלֶיךָ. אֵלּוּ תְּפִלִּין, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה לְעֵיל.

וּמִיָּד שְׁקוּשֵׁר אוֹתָם, צְרִיף לִיחַד אוֹתָם בִּיחּוּד שֶׁל אֶחָד, א"ח עִם ד', שֶׁהִיא כְּלוּלָה מְאַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תְּפִלִּין, וְהִיא הֶרְבִּיעִית לְאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. ה' הֶרְבִּיעִית הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יְהו"ה, וְהִיא הַקּוּץ שֶׁל הָאוֹת דָּל"ת, עֲשִׂירִית לְא"ח, שֶׁהוּא תִשַׁע בְּחֻשְׁבוֹן, וּבָה נִשְׁלָם לְעֲשָׂרָה. כְּמוֹ זֶה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ.

וּמִשּׁוּם זֶה תִּקְנֵנוּ לְקִרְאָה קְרִיאַת שְׁמַע בְּתְּפִלִּין. וּפִרְשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמְּשֵׁנָה, שְׁמִי שְׁקוּרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֵי תְּפִלִּין, כְּאֵלּוּ מַעֲיֵד עֲדוֹת שְׁקָר. וְהַקְּשֵׁר שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַשְּׁכִינָה צְדִיק, אוֹת שֶׁל תְּפִלִּין. וּבְאוֹתוֹ זְמַן שְׁקוּשֵׁר אוֹתָם בּוֹ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, מִי שֶׁשָּׁח בֵּינֵתִים – עֲבָרָה הִיא בִּידוּ.

וּתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ הוּא תְּפִלִּין, הָאֵם שְׁמַעֲטָרַת אוֹתוֹ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עָלֶיךָ נֶאֱמַר וּבִזְרוּעַ עֵזוֹ. כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה בְּעֲלֵי הַמְּשֵׁנָה, (ישעיה סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימֵינוּ – זוֹ תוֹרָה. וּבִזְרוּעַ עֵזוֹ – אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁ. גְּבוּרָה הוּא זְרוּעַ שְׁלוֹ, וְהִיא עֵזוֹ, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ. וּשְׁכִינַת עֵזוֹ בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים, הוּא אֱלֹהֵינוּ, מֵהֵצֵד שְׁלוֹ תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָה מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ וְכוּ', שְׁכָל אַחַת הִיא מְצוּנָה בְּפָנָי עֲצֻמָּה. מֵצֵד הָאֵם אוֹתָם הֶהָוִיּוֹת שֶׁבְּאַמְצַע, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה, וְהָרִי נִתְּבָאָר. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא בְּקִיָּאִים אֵלּוּ שֶׁל הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן, שְׁמִים שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין, מִסְּפָק שֶׁלֹּא יוֹדְעִים בְּסוּד הַזֶּה (שְׁנִיָּהם נִצְרָכִים).

וְעוֹד, מִי שֶׁשָּׂם תְּפִלִּין כְּרִאוּי, זֶהוּ שְׁמַקִּים הַמְּצוּנָה בְּמֵאמְרָה, וּכְמוֹ שֶׁצְּדִיק הוּא אוֹת שְׁאוּחַז בֵּין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, כֶּף הוּא אוּחַז בְּשְׁנֵיהֶם בְּשִׁמוּנָה עֲשָׂרָה בְּרֻכּוֹת הַתְּפִלָּה. וְנֶאֱמַר בְּתְּפִלִּין, שָׁח בֵּינֵתִים – עֲבָרָה הִיא בִּידוּ. וְנֶאֱמַר בְּתְּפִלָּה, וְאִפְלוּ נִחַשׁ כְּרוּף עַל עֲקָבוֹ לֹא יִפְסִיק. אֲשֶׁרִי הִפֵּה שֶׁבְּתְּפִלָּה עוֹשֶׂה בּוֹ מִשְׁכָּב לְשְׁכִינָה, וְזֶהוּ (תהלים סח) אִם תִּשְׁכַּב בּוֹן בֵּין שְׁפָתַי, שֶׁבִּהֵן אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתַּח, לְהִשְׁכִּיב בְּהֵם הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּה (דברים כב) וְהָאֵם רִבְצָת עַל הָאֶפְרָחִים.

וּבְשֵׁלֶשׁ הֶרְאִשׁוֹנוֹת צְרִיף לְתַקֵּן אֶת שִׁבְחוֹ, לְהַכְנִס לְשַׁעַר הַמַּלְךְ בְּהִיכְלוֹ, שֶׁהִיא אֲדִנְי"י. שְׁכָף עוֹלָה הֵיכָ"ל כְּחֻשְׁבוֹן אֲדִנְי"י. אַחַר שֶׁנִּכְנַס לְשֵׁם וַיִּבְקַשׁ בְּקִשְׁתּוֹ בְּשִׁתִּים עֲשָׂרָה הַבְּרֻכּוֹת שֶׁהֵן ו'ו', אַחַר כֶּף נוֹתֵנִים לוֹ שְׁאֵלְתוֹ בְּשֵׁלֶשׁ הָאַחֲרוֹנוֹת, שְׁשֵׁם צְדִיק בֵּין שְׁתֵּי שְׁפָתַי לְשׁוֹן לְמוֹדִים, וּבּוֹ הַשְּׁכִינָה הִיא קְבֵלָה. מֵהֵצֵד שֶׁל הַצְּדִיקִים הִלְלוּ הוּא אֲסוּר וְחִבּוּשׁ (שֶׁל הָאֱהָבָה), שְׁמֵתִקְנִים לוֹ כֶּסֶף עִם הַמְּרַכְבָּה שְׁלוֹ, וְהַמְּחַנָּה מֵהֵצֵד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים.

אֲבָל מֵהֵצֵד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שְׁקוּשֵׁר אוֹתָם בִּיצֵר הַטוֹב לְהִיּוֹת עֵזֵר עִמָּהֶם, וְקוּשֵׁר אוֹתוֹ עִם יֵצֵר הָרַע כְּמוֹ חֲמוֹר לְמִשָּׂא תַחְתִּיהֶם, חֲמוֹר נוֹשֵׂא סְפָרִים. מֵהֵצֵד שֶׁל בֵּינוּנִים הוּא אֲסוּר וְחִבּוּשׁ בְּגִלוֹת, שֶׁעָלִיהֶם נֶאֱמַר בִּימֹת הַחַל, הֵיךְ כְּשׁוֹר לְחַרֵּשׁ וְכַחֲמוֹר לְמִשְׁאוּי. בְּרִשְׁעִים נֶאֱמַר (איכה א) נִתְּנֵנִי ה' בִּיָּדִי לֹא אוֹכַל קוּם.

שְׂרָצוּעוֹת הַתְּפִלִּין הֵן כְּחֻבְלִים לְקַרְנֵי סַמַ"ל, שׁוֹר מוֹעֵד שֶׁלֹּא יִכְלֶה אוֹתָם, וְתְּפִלָּה שֶׁל יָד קוּשֵׁר לְרַגְלָיו. וּמִי שֶׁלֹּא מִנִּיחַ תְּפִלִּין, עָלָיו נֶאֱמַר מִשׁוֹר מוֹעֵד הַרְחַק מִמֶּנּוּ כְּמֵלֵא עֵינָיו, שֶׁמִּמֶּנּוּ תְּלוּיִים אֲבוֹת נְזִיקִין, צִיצִית מִשְׁאוּי עַל חֲמוֹר נוֹאֵף. נִחַשׁ, בְּשִׁבִּילוֹ נֶאֱמַר אִפְלוּ נִחַשׁ כְּרוּף עַל עֲקָבוֹ לֹא יִפְסִיק.

וְאַרְבָּעָה בְּתֵי תְּפִלִּין הֵם כְּהִיכָל לְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. מִי הֵהִיכֵל הַזֶּה? אֲדִנְי"י, שְׁכָף עוֹלָה כְּחֻשְׁבוֹן הֵיכָ"ל. וְאוֹתָן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁל יְהו"ה, כְּמוֹ פְּנֵי הַחַיּוֹת. וּבְתֵי אַרְבָּעָה כְּנֶגֶד כְּנֵפֵי הַחַיּוֹת, וְהֵם כְּמוֹ הַנְּקֻדוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן זָכָר וּנְקֵבָה.

שְׁתֵּי רְצוּעוֹת כְּנֶגֶד כְּנֵפֵי יוֹנָה, רְצוּעָה שֶׁל יָד לְקִשֵׁר אוֹתָהּ, וְזוֹ הַשְּׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ יוֹנָתַי. וּשְׁנַיִם הֵם הַיּוֹנִים – זָכָר וּנְקֵבָה. מִי שְׁרוּצָה לְצוּד אוֹתוֹ צִידָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם, נוֹטֵל הַנְּקֵבָה וְקוּשֵׁר אוֹתָהּ עִמּוֹ, וּמִיָּד יִקְרָא לְזָכָר וַיְבֵא. וְכֶף צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְטַל יוֹנָה קְדוּשָׁה מְצוּנָה הַשְּׁכִינָה, לְקִשֵׁר אוֹתָהּ בְּקִשֵׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וּמִיָּד יִקְרָא לְבַעֲלָהּ, שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל שֶׁלְּמַעֲלָה, הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי.

וּמִשּׁוּם זֶה תִּקְנֵנוּ לְקִרְאָה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בְּקוֹל עִם מְצוֹת תְּפִלִּין. וּמִיָּד כְּשִׁיּוֹרֵד אֵלֶיךָ, צְרִיף לְקִשֵׁר אוֹתוֹ עִמָּה לְהִיּוֹת חִבּוּשׁ עִמָּה בְּרְצוּעָה שֶׁל

לבעלה. וידע אדם עוד את אשתו. אלא שמעלה אותו עטרה על ראשו, תפלין על הראש. וכשעולה, כמה צבאות עולים עמה. וכשירדת, כמה צבאות יורדים עמה, ונקראו נשמות יתרות שירשים העם הקדוש, ובהם יש לישראל מנוחה בשבתות וימים טובים.

והיונה הקדושה, בכל ששת ימי החל הולכת נודדת ממקום למקום. ואם מוצאת צדיק בעולם, נדבקת בו. אם לא, חוזרת לקנה ומתחבאת שם, באותו מקום שנקרא קן צפור. ומה הוא הקן שלה? מטטרו"ן ששמו שד"י, שהוא שומר השער שנקמר בו (תהלים קיח) זה השער לה'.

ומשום זה במזונה, שד"י מבחוץ ויהנה מבפנים. ששלוש מאות ששים וארבעה מלאכי חבלה הם כחשבון ימות השנה, שלש מאות ששים וחמש חסר אחד. זהו יום הכפורים שאין לשטן שלטון עליו. השטן כף עולה שלש מאות ששים וארבע. במקום ששם מזונה, אין לו רשות להתקרב, ומשום זה (דברים יא) וכתבתם על מזוזות ביתך. מזוזת - זו מות. ומשום זה, כשלא מוצאת מקום, חוזרת לקנה שהוא מטטרו"ן, שחשבוננו שד"י, ששם יהו"ה בעל היונה הקדושה.

ובשבת ששם צדיק, ותבא אליו היונה לעת ערב, משום שהוא היחוד של הקדוש ברוך הוא עם שכנתו. וכשיש צדיק למטה, הוא במקום של יום השבת, שהוא שדי שלמעלה, ובו מתיחדת הקדוש ברוך הוא. ושם מוצאת מנוחה, ולא הולכת מטלטלת ממקום למקום ומאתר לאתר.

סדר הלימוד ליום ו' אלול [יום 331 בשנה]

ומי הוא הצדיק שנדבקת בו? אותו שכלול מכל המדות של הקדוש ברוך הוא, שנקמר בו ויכלו, כולל הכל. שכל הספירות נכללו בו, שהוא חסיד וגומל חסד עם השכינה, ונותן לה תקף בגבורה. וכך בכל ספירה וספירה נותן לה תקף. היא נדבקת, ולא תזוז ממנו בכל ששת ימי השבת. ובשבילו נקמר, על צדיק אחד העולם עומד. הוא העמוד שנושא הכל, ובו כנפי יונה נחפה בכסף. היא מכסה עליו בכנפיה ומגנה עליו מכל המקטרגים של העולם.

שבזמן שהיא פורשת כנפיה על גוזליה, שהם ישראל, בשבתות וימים טובים, כמו שבארונה (לכרך) הפורש ספת שלום עלינו, נמצאו בחרות מכל אמות העולם, ומשום זה בשבתות וימים טובים שהיא רוכצת על ישראל, אין להם פחד מכל המקטרגים שבעולם. וכשיבאו ימות החל, נקמר בו (שם) שלח תשלח את האם.

ומה יש בין השכינה העליונה לתחתונה שהכל אחד? אלא השכינה התחתונה היא כיונה, ונקמר בה (תהלים סח) כנפי יונה נחפה בכסף, צריך לכסותה, שהיא יראה ופחד נמצא מצדה, משום שנטלה מצד הגבורה ששם סמא"ל לתבע דינים.

ומשום זה צריך לכסות אותה מכמה בעלי דינים שלא מכירים אותו. ובמה? בכסף, שהוא ימין, שבגללו נקמר, כל העוסק בתורה בליה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום. ומשום זה נחפה בכסף לרשם אותה מצד הרחמים, שלא יפירו בה בעלי הדין.

אבל האם העליונה היא פנשר, שלא פוחדת מכל העופות שלמעלה, והכנפים שלה הם מסוף העולם ועד סוף העולם, ובשבילה נקמר (דברים לב) כנשר יעיר קנו, וזו ירושלים. ועליו נקמר (שם כב) כי יקרא קן צפור. שהקן שלה היא ירושלים של מעלה, וקן הצפור ירושלים של מטה. אשרי הפה שהוא הקן שלה. אשרי התורה והתפלה שהיא קן שלה. אשרי הנשמה שהיא הקן שלה. שכשהיא מקננת שם, לא פוחדת מכל המקטרגים של העולם.

ומשום זה נקראת נשמת כל חי. היא מקננת בתפלת השבת, וצדיק מהצד שלו נקראת יום השביעי, כשמשחשבים הימים מהאם העליונה, והיא היום הראשון של פסח, והיום הראשון של סכות. והשכינה התחתונה חג שמיני עצרת, והיא יום מתן תורה, והיא יום הכפורים. כל התפלות של כל השבתות והימים הטובים צריכים לעשות אותו. וזהו שאמר הפסוק (ויקרא כג) אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדם. מה זה מועדם? האם העליונה. וצריך להכליל בה עשר ספירות.

ובשהיא עולה, היא עולה על העמוד האמצעי. ומשום זה אמר שלמה (משלי ל) דרך הנשר בשמים. עושה שם דרך ולא נודעת בו אלא

ובבינוניים בעלי התשובה היא סמא"ל, אסור כפסלת של תמר, שהוא אסור וסתום מבפנים ואין לו רשות לשלט. ועוד, מצד הבינוניים היא כשושנה בין החוחים, כמו שירושלים שנאמר (יחזקאל ה) זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיקה וסביבותיה ארצות. זו היא השכינה, השרש של העץ בתוך הקוצים, שהם עשרת הכתרים התחתונים, שנאמר בהם (ויקרא טז) השכן אתם בתוך טמאתם. והם ארצות של שפחת הגבירה, שעליהם נאמר וסביבותיה ארצות.

ולא עוד, אלא כל המזונות של חמורים וכלבים, שהם צבאות סמא"ל ונחש ששולטים במשמרת הלילה, כמו שבארוה בעלי המשנה, משמרה ראשונה - חמור נוער, שניה - כלבים צועקים. כלם היו צוחים לגבירה לתת להם מזון, לקים בהם ומלכותו בכל משלה. הרי השכינה כלולה מעליונים ותחתונים, היא המעין של האילן מצד האות י'. והיא מקור מים חיים מצד הכתר, המקור שאין לו סוף. והיא ים התורה מהצד של האם העליונה, ובה נחלקים שבע ספירות לשבעה נחלים. זהו שכתוב (ישעיה יא) והכהו לשבעה נחלים.

והיא פרי העץ מצד האות י'. והיא גוף האילן מצד האות ו'. והיא ענפי האילן מצד של האות ה' העליונה. והיא שרש האילן מצד האות ה' התחתונה, שהיא גן, שבו נטע עץ מצד של אדנ"י. והיא אדם שנאמר בו (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר. היא אדם מצד השם המפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א. היא כלולה מכל השמות העליונים. ומשום שהיא כלולה מעליונים ותחתונים, שורה עליה עלת כל העליונים, ובו שלטון על הכל.

קום אליהו לשבח את עלת כל העליונים, שאתה תהיה מקדים לכל נביא בדור המשיח, שיש מי שאתה עתיד להתגלות לו מצד נשמתו בשכל שלו, ויש למי שאתה עתיד להתגלות לו בחכמתו, ויש למי שאתה עתיד להתגלות לו פנים בפנים מצד של גופו.

קום פתח דברים לפני השכינה. מיד פתח ואמר, והמשכילים יזהרו. מי המשכילים? אלו שיש בהם שכל להכיר את רבון העולמים, שהוא עלת כל

צריך להאריך בה ולהעלות בתפארת ולהכליל בה עשר ספירות.

וכל נקדה למעלה מן תבה, צריך להעלות מחשבותיו בכתר ולהורידה עד מלכות. וכך בכל תבה ותבה. שתנועה של נקדות הם במקום הטעמים, וכשיש טעמים שהם כתרים על אותיות, לא צריך לעשות תנועה באות מן תבה, אלא באותה שעליה הכתר.

ועוד, השכינה, אף על גב שכלולה מעשר ספירות, ובה נקראו כלם אחוריים, כך כשמתחדות בה הספירות שהן פנימיות, כל הספירות נקראות מצד הפנימיים.

ויש ספירות שהן לפני ולפנים. וכשנכללים בה כל הספירות, נקראות לפני ולפנים. ופנימיים, ופנימיים של פנימיים, ואחוריים, כלם הם אחד. ואינם כמו שהאדם שגופו מין אחד ונשמתו מין אחר, אבל למעלה הכל אחד. אלא כל אור וכל דרגה שהיא יותר קרובה לעלת כל העליונים, נקראת לפני ולפנים.

ועוד, השכינה נקראת פרדס של התורה, על שם שהיא כלולה מ'פשוט', 'ראיה', 'דרשה', 'סוד'. שהתורה זהו סימן פרדס. ונקראת עץ החיים מהצד של צדיקים גמורים שאין בהם פסלת. ומצד של כמה אילנות הם, שמהפרי שלהם נודעת השכינה ביניהם כפי מעשיהם.

כמו האגוז שפריו נסתר וחתום, זהו רומז לשכינה שנאמר בה (שיר ד) גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום. כמו היין שהוא סתום וחתום, שאין נהנים ממנו הרשעים, ולא התנסף, כך גם השכינה סתומה וחתומה בין הרשעים שלא נהנים ממנה, והאור שלה נאמר בו (שמות ב) ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו. וכך התורה, הסודות שלה סתומים וחתומים, שאין נהנים מהם הרשעים, ומשום זה אכל דבש ושטה יין ואל תלמדהו לגוי.

ועם כל זה, דבש מצאת אכל דין (משלי כה). שבמה שהרשית התבונן, ואין לה עסק בנסתרות. וכמו שמח האגוז סתום, כך היא השכינה סתומה, והיא אסורה בגלות בין הרשעים. ובגללם נאמר (איכה א) נתנני ה' בידי לא אוכל קום. שבהם היא סוגרת ומסגרת. ובין הצדיקים אין בה פסלת.

ועלת על כל העליונים לא יורד עליו יחודו, עד שמוציא לו בת זוגו כלולה מעשר ספירות, ובגללה יורד עליה יחודו, כדי שתהיה חביבה עליו, והוא שאוחז בשניהם. (ומשום כך הם אחד מצדו בלא חשבון. ובזמן שהוא אוחז בשניהם, אין שם פרוד. וכשהוא אוחז בשניהם) הם א"ח ד', שיש שתוף של שניהם, כמו צדיק שנאמר בו כי כל בשמים ובארץ. ותרגומו, שאוחז בשמים ובארץ. השתוף שלו כמו ברית המילה שאחוז בזכר והנקבה, והוא לזמנים ידועים יש זוג, ולפעמים הפרדה.

כמו אהרן הכהן שנאמר בו (ויקרא טז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. ולפעמים בזאת יבא אהרן אל הקדש. כמו אשה שלפעמים היא נדה מרחקת מבעלה, ולפעמים היא טהורה מתרת לבעלה.

אבל כשעלת על כל העליונים ביניהם, אין שם נדות ולא רחוק ולא קצוץ ולא פרוד, והוא שקושר עשר הספירות הפנימיים ועשר הספירות החיצוניים אליהם. ומשום שהוא מבפנים, שם את אמונת ישראל בהם, באותה הקשורה בכלם, פנימיים וחיצוניים, שהיא כלולה מעליונים ותחתונים עד שאין סוף ותכלית.

ומשום זה קרא לה אמונת ישראל, שבה נודעים עליונים ותחתונים, ועלת על כל העליונים. ומי שמיחד אותו עמה, כאלו מיחד אותו וממליך אותו על כל העליונים והתחתונים. קמה השכינה מכסאה ונשקה אותו, ורועה הנאמן נשק אותו, וכל העליונים והתחתונים ברכו אותו ונתנו לו מתנות. עד כאן סוד היחוד. מכאן ואילך סתרי תורה וטעמי תורה.

קום המנוחה הקדושה, פתח דברים לפני השכינה להוריד אליה נביעה משמן קדוש, שנאמר בו (שמות כז) שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד. שהיא השכינה שנאמר בה (משלי כ) נר ה' נשמת אדם. בגללה נאמר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. וכך לא תכבה נשמתו של מי שיתעסק בה תמיד. אל תתנו דמי לקדוש ברוך הוא עד שיתעורר אליה, שהנר לא שוכך אצלו. זהו שכתוב למען יזמרך כבוד ולא ידם. שהיא כבודו, יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה.

העליונים בשכינה, שנאמר בה (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבאו בו. שער בהפוף אותיות עשר, כלולה מעשר ספירות, ומהצד שלהם היא גבול, כמו הים שנאמר בו (ירמיה ה) אשר שמתי חול גבול לים. כך היא גבול ותחום לשם של יהו"ה, שהיא רשות היחיד, שתחומו הוא שמונה אלפים אמה, אלפים לכל צד. והם יאהדונהי.

ורישות הוא ליחיד, שהוא רחבו ארבעה יהוה, וגבהו עשרה יוד הר ואו הא. הוא גבול לים התורה, שהיא האם העליונה שגליה שנמצאו מחכמה, שהיא כ"ח מ"ה, לא עוברים ממנה. אבל מצד עלת כל העלות שאין למעלה ממנה, אין לה גבול מצדו, ואין לה תחום מצדו ולא רשות עליו, ולא מחוצה לו, ואין לו מדה ושעור.

ולא עוד, אלא מצד העמוד האמצעי יש לה שתוף וחבור, כמו זכר ונקבה שהיא ושתוף שלה א"ח, ושניהם אח"ד. אבל מצד של עלת כל העלות, אחד בלי שתוף, ולא עוד, אלא מהצד של אחד היא ד', עמו י"ג אח"ד המנוי. אבל מהצד של עלת על כל העליונים היא אחד. ולא ככל אחד הכנוי והמנוי שהוא כנוי ליהו"ה. אלהים ודאי כך עולה לחשבון כנוי. ומצד של רבון על הכל אין לו כנוי.

ועוד, מצד של העמוד האמצעי נקראת בית קבול, שלפעמים יורדת לה נביעה. והיא מלאה, שכן אותיות של אלהים מלא"ה. ולפעמים היא יבשה, כמו (רות א) אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'. ומהצד של עלת על כל העליונים לא יחסר ולא יעדיף. נביעת אורו שכל הספירות מקבלות זו מזו, ויכולים לעשות שם דמיון כמו שנביעת המים שמשקים את האילן. ואם חסרה אותה נביעה ממנו, הוא חרב ויבש, כמו שהנהר שנאמר בו אזלו מים מני ים וגו'.

אבל בעלת על כל העליונים אין למעלה ממנו שמוסיף בו וגורע בו, שבכל הספירות הוא גורע מהם נביעה, ומוסיף להם נביעה, כמו שהשכינה שלפעמים היא מלאה ולפעמים היא חסרה, וכך כל ספירה וספירה. והוא שמוסיף וגורע בכלם, ואין עליו שמוסיף וגורע. ולא עוד, אלא הוא שהוציא תשע ספירות, שהן כלל של א"ח, שהעמוד האמצעי כלול מאותן התשע.

סְגוּלָתָא, שְׁנֵאמַר בּוּ זִרְקָא מִקָּף שׁוּפְרֵי הוּלְדָא
סְגוּלָתָא. וְכֻלָּם נִרְמְזוּ בַּהַיּוֹת כְּמוֹ זֶה: יי"י ה'ה'ה'
ו'ו'ו' ה'ה'ה'.

בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם שָׁלֵשׁ יוֹדִי"ן יַחַד, רוֹמְזִים יי"י
לְסְגוּלָתָא, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַכְּלוּלָה מִחֻכְמָה
חֶסֶד נִצְחָה. חֻכְמוֹת בַּחוּץ תְּרַנְּנָה. וּבִגְלָלָם פְּרִשׁוּהָ
בְעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הַרוּצָה לְהַחֲכִים יְדֵרִים. שְׁכָל
הַשְּׁלֵשָׁה הֵם דְּרוֹמִיִּים. ה'ה'ה' בִּינָה גְבוּרָה הוּד.
וְכֻלָּם לְצַפּוֹן. וּבִגְלָלָם נֹאמַר הַרוּצָה לְהַעֲשִׂיר יְצַפִּין.
אַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁמְכַנֵּן בָּהֶם לְהוֹרִיד חֻכְמָה וְעֶשֶׂר
לְשִׁכְנָה, שְׁנֵאמַר בָּהּ קִדְשָׁה לָךְ יִשְׁלְשׁוּ, שְׁכָף הִיא
הַסְּגֻלָּה שְׁלֵהֶם, לְהוֹרִיד חֻכְמָה וְעֶשֶׂר.

אַשְׁרֵיוֹ מִי שֶׁלֹּא נוֹטֵל שְׂכָר לְעַצְמוֹ, אֲלֵא שְׁמַלְמַד
הַסְּגֻלוֹת הַלְלוּ אֶל הַשְּׂכִינָה, שְׁאוֹתֵן סְגֻלוֹת
הֵן שֶׁל בַּעֲלָה שְׁמוּרִיד אוֹתֵן אֵלֶיהָ. ו'ו'ו' כֶּתֶר
תְּפָאֶרֶת יְסוּד. מִשׁוֹם שֶׁכֶּתֶר הוּא יו"ד שְׁעוּלָה
לְחֻשְׁבוֹן כ', שֶׁשֶׁם ו'. שְׁתֵּי וו"וִים רְמוּזוֹת בָּאוֹת
ו'א"ו. וְכֹל שֶׁלֵּשׁ הַוּוּי"ם כְּלוּלוֹת בְּצַדִּיק ח"י
הָעוֹלָמִים, שְׁכָף עוֹלוֹת שֶׁלֵּשׁ וו"וִים כְּחֻשְׁבוֹן שְׁמוּנָה
עֶשְׂרֵה, וְזֵהוּ וּבִרְכוּת לְרֹאשׁ צַדִּיק.

וְשִׁלְשׁ הַוּוּי"ם הַלְלוּ, סְגֻלָּתָן לִיַּחַד אֶת הַשְּׂכִינָה עִם
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֵהוּ לְקַרְבַּ רְחוּקִים,
שֶׁהֵם אוֹרְחִים, שְׁבָהֶם קִפְצָה הָאָרֶץ לִיעֶקֶב, שֶׁהָאוֹת
ו' הִיא דֶרֶךְ. זֵהוּ שְׁכָתוּב (בַּמִּדְבָּר כ"ד) דֶּרֶךְ כּוֹכֵב
מִיעֶקֶב. דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׁמַיִם. קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ שְׂכִינָה.
שְׁבוּי"ם הַלְלוּ קִפְצָה הַדֶּרֶךְ לְבַעֲלָה, וְהוּא יִשִּׁישׁ
כְּגִבּוֹר לְרוּץ אֲרַח אֵלֶיהָ. וּבִגְלָלָם נֹאמַר (מִשְׁלֵי ג)
דֶּרֶכֶיהָ דֶּרֶכֶי נַעֲמִים.

וּמִצַּד הָאוֹת ו'א"ו מִן שֵׁם בֶּן שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם עוֹשֶׂה
שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה דְרָכִים בֵּינָם, שֶׁעָבְרוּ בֵּינֵיהֶם
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, שֶׁשְׁלֵשָׁה שְׁמוֹת הֵם בּוֹיִסַּע וַיָּבֵא
וַיֵּט, וְהֵם וְהִ"ו אַנ"י וְהִ"ו. וְרֹאשֵׁי תְבוֹת שְׁלֵהֶם
ו'א"ו. הֵיךְ בְּאֲמִצַּע א' אֶלְף בִּינָה, וְתִמְצָא אוֹתָהּ.

וּבַחֲזוֹק שֶׁל שְׁתֵּי הַוּוּי"ם הַלְלוּ בּוֹקֵעַ הַשֶּׁמֶשׁ
רְקִיעִים וְעוֹשֶׂה בָּהֶם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה דְרָכִים
בְּרְקִיעַ, שְׁנֵאמַר בּוּ וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וְחָמֵשׁ
עֶשְׂרֵה יי"ה וְאַחַת עֶשְׂרֵה ו"ה עוֹלָה חֻשְׁבוֹנָם שֶׁלֵּשׁ
מֵאוֹת אַרְבָּעִים וְשֵׁשׁ. פְּעַל בְּכ"ח שְׁעוּלִים לְחֻשְׁבוֹן
שְׁמַיִם לְמַעְלָה י' מִיַּנִּי תְלִים שְׁכְלוּלִים בְּעֶשֶׂר

קָם הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, פָּתַח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים. רְבוֹן הָעוֹלָם, יְהִי רְצוֹנְךָ לְקַיֵּם בִּי
וְאֲנִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבַּר. שְׁלֵא
בְשִׁבִיל כְּבוֹדִי עֲשִׂיתִי, אֲלֵא לְפִתּוֹחַ דְּבָרִים לְפָנַי
שְׂכִינָתְךָ. פָּתַח וְאָמַר פַּעַם שְׁנִיָּה. סו"ד ה' לִירְאִיו,
הוּא שְׁבַעִים פָּנִים שֶׁל סְתְרֵי תוֹרָה שְׁצָרִיךְ לְפָרֵשׁ
בָּהֶם שְׁבַעִים פְּעָמִים בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת
שֶׁל בְּרֵאשִׁית.

תְּקוּנַת רֵאשׁוֹן

בְּרֵאשִׁית. פְּעָמִים רְבוֹת הֵן בַּתּוֹרָה רֵאשִׁית, וְכֹל
אֶחָד מִתְּפָרֵשׁ בְּמְקוֹמוֹ. הֵרֵאשׁוֹן הוּא,
(מִשְׁלֵי ח) ה' קָנְנִי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ. זֹאת הַתּוֹרָה שִׁישׁ בָּהּ
טַעֲמִים וְנִקְדוּת וְאוֹתִיּוֹת, וְכֻמָּה מְצוּוֹת שֶׁל עֲשֵׂה
וְלֹא תַעֲשֵׂה, שְׁכָלֵן תְּלוּיּוֹת בְּשֵׁם יְהו"ה. זֵהוּ שְׁכָתוּב
זֶה שְׁמִי לְעֵלָם וְזֵה זְכָרִי לְדוֹר [וְ]דוֹר. שְׁמִי עִם יי"ה -
שֶׁלֵּשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ. זְכָרִי עִם ו"ה - מֵאוֹתִים
אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. שֶׁלֵּשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ
מִשְׁמָאל, מִיֵּרֵאת הַגְּבוּרָה נִתְּנוּ פָּחַד יְצַחֵק. מֵאוֹתִים
אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה מִיַּמִּין, מֵאֵהָבָה שֶׁל דְּרָגַת אֲבָרָהֶם,
שְׁנֵאמַר בּוּ (יִרְמִיָּה ל"א) אֶהְבַּת עוֹלָם אֶהְבַּתִּיךָ עַל כֵּן
מִשְׁכַּתִּיךָ חֶסֶד. הָעֵמוּד הָאֲמִצְעִי כוֹלֵל אֶת שְׁנֵי־הֶם.
וּמִשׁוֹם זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם יְהו"ה.

אֲבָל הַיַּמִּין א"ל, נוֹטֵל עִמּוֹ ו"ה. זֵהוּ שְׁכָתוּב
אֵלוֹהַ מִתִּימָן יָבוֹא. הַשְּׁמָאל נוֹטֵל עִמּוֹ יי"ה
מִן אֱלֹהִים. הָעֵמוּד הָאֲמִצְעִי נוֹטֵל שֵׁם שְׁלֹם. וּמִשׁוֹם
זֶה אֶל אֱלֹהִים ה' דְּבַר וַיִּקְרָא אֶרֶץ. כוֹלֵל אוֹתָם
בְּפָסוּק הַזֶּה.

וְלִכְלֵל מְצוּהַ יֵשׁ טַעַם יְדוּעַ לְמַעְלָה, וּשְׁכָרָה יְדוּעַ
לְאוֹתָם שִׁיּוּדְעִים הַסּוּדוֹת הַנִּסְתָּרִים שֶׁל
רְבוּנָם, לֹא הִתְכַּסֶּה מֵהֶם כָּל רֵז. זֵהוּ שְׁכָתוּב (דְּנִיָּאל
ד) כָּל סוּד אֵין נִסְתָּר מִמֶּךָ.

וְכֹל אוֹת וְאוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהַקּוּץ שֶׁלָּהּ וְהַנְּקוּד
שֶׁלָּהּ וְהַטַּעֲמִים שֶׁלָּהּ, יֵשׁ לָהֶם סוּדוֹת נִסְתָּרִים
לְמַעְלָה. וְהַמְשַׁכְּלִים מְכִירִים אוֹתָם שִׁישׁ בָּהֶם כַּחַ
לְעַמֵּד בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר בַּחֲנֻנְיָהּ מִישָׂאל
וְעִזְרִיָּה (שֵׁם א) וְאֲשֶׁר כַּחַ בָּהֶם לְעַמֵּד בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ,
בְּעִמְדַת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא הִיכַל הַמֶּלֶךְ, כְּלוּלָהּ מְכַל
הַטַּעֲמִים וְהַנְּקוּדִים וְהָאוֹתִיּוֹת. שְׁאֵין יְדִיעָה כְּמוֹ
יְדִיעַת הַנְּקוּדוֹת וְהַטַּעֲמִים שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, לְהַפִּיר בָּהֶם

כולל אש ומים, מה שלא קרא כף לשאר הרקיעים, אלא לו ממש, והרועה הנאמן בדיוקנו.

פּתח ואמר, רבון העולמים, יהי רצונך להכליל עליונים ותחתונים בספר הזה ולהמציא כל אחד ואחד בו, בין בכתיבה, בין בדבור, בכח של שמך יהו"ה ובכל ההגיונות שמאירות ממנו, ובכל השמות והכנויים שלו, שכלם יזהירו ממנו.

יהו כל העליונים והתחתונים שנזכרו בחבור הזה זוהרים משמך ומההגיונות שלו כזהר שמאיר ברקיע. ותן רשות לכל מי שאזכיר בספר הזה בכח של שמך, להודמן מיד בו כהרף עין, לגלות בו כל אחד ואחד דברים נכבדים וסודות גנוזים לפני השכינה, שהיא יחידה בגלות, להאיר משמך בחבור הזה ולהתחבר עמך בחבור הזה, להתקשר בו אליך בכמה קשויים, לקיים בו (בראשית ט) וראיתה לזכר ברית עולם.

קם הרועה הנאמן על רגליו ואמר, רועים קדושים, אברהם יצחק ויעקב ואדם הראשון ואהרן ודוד ושלמה. למה אתם ישנים? התעוררו לשכינה שנאמר בה אני ישנה בגלות, באלו שעוברים על שלש מאות ששים וחמש מצוות כחשבון ישנ"ה. שהרי חיות רעות ודבים באים לאכל את צאנו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר בהם (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי, שכעת הגיע זמן שנאמר בהם (ישעיה ט) ויאכלו את ישראל בכל פה. שהרי בכל דור ודור אתם סובלים כמה דחקים בשבילם בדרך נסתר.

ובכח של השם יהו"ה ובכל ההגיונות שלו, ובכל הכנויים הקדושים והטהורים שלו, יתעוררו עמכם ששים רבוא בעלי המשנה, ששים רבוא מלאכים עליונים ותחתונים, וששים רבוא נביאים, שכלם יהיו מלמדים זכות על ישראל להצילם מן החיות הרעות הללו, שימחל להם את כל חטאייהם, ולגאל אותם ולקיים בהם מדלג על ההרים, שהם הקצים. אל תתנו דמי לו עד שיתעורר אליהם הקדוש ברוך הוא ברחמים.

קום אליהו, שאתה מדלג את העולם בארבע טיסות להמצא עם כל אחד ואחד מישראל שמקיימים אות ברית מילה. בכח השם יהו"ה וכל

אותיות השם המפרש ועולים למ"ה, ועם שמ"ו - שצ"א. וזהו ואמרו לי מ"ה שמ"ו. כי לא יטש ה' את עמו בעבור שמו הגדול. דלג מ"ה מ"ה משמו, נשאר רנ"ו. חסר מ"ד משמים, נשאר שמו, בו שבועה (ישעיה סג) כי יום נקם בלב"י, כחשבון ד"ם, לקיים בו כי דם עבדיו יקם.

שמ"ו עם דם - שמים. חסר אחד למ"ה ומ"ה אחד בתוספת א', להראות שהכל אחד. הרי כאן הסוד של שלשה שמות יה"ו משלשים. ומשם בנים חיים ומזונות. חיים - החכמה תחיה בעליה. מזונות - (תהלים קמה) פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, והיא האם העליונה. בנים - בן י"ה. והיא יד רמה, הבינה שאותיותיה יה"ו, ומן יו"ד יוצא יהו"ה. ומן ה' יוצא אלהינו. ומן וא"ו יהו"ה שהם י"ד אותיות, ורמוזות בקריאת שמע, ששם יהו"ה אלהינו יהו"ה, והכל אחד.

ה'ה'ה' השכינה התחתונה, שלמותם של שלשה יה"ו יה"ו יה"ו שרמיזתם אהי"ה אהי"ה אהי"ה, שנאמר למשה הרמז שלהם בפסוק הזה, (שמות ג) ויאמר אלהים אל משה אהי"ה אשר אהי"ה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם. שמה שהוא י"ו שש עשרה פעמים י"ו ושש עשרה פעמים ו"י, הרמז שלהם באות א' כמו זה א', רומז יוי, זהו א ויי וייצר (חסר פאן).

ועוד, והמשכלים יזהרו, אלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמעלה, ואלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמטה, ואלו ששים רבוא של מלאכים, ואלו ששים רבוא של כוכבים, כלם יזהירו כאותו שנאמר פני משה כפני חמה. כלם יזהירו בחבור הזה. בו יזהירו בדבורו. כלם יזהירו בכתיבתו בספר הזה כזהר הרקיע. ועל שמו נקרא ספר הזהר בדיוקן של העמוד האמצעי, שהוא ספר הזהר שלו מהאם העליונה שהיא זהר, ובו בארו חכמים, איזהו חכם? המבין דבר מתוך דבר. והוא הזהר שמאיר בלב הרועה הנאמן, זוהר בלב אלהים של מעשה בראשית.

והעמוד האמצעי נקרא עליון על ששת הרקיעים, שלשה מכאן ושלשה מכאן, והוא באמצע, רביעי לכל השלשה, ושביעי לכל הששה, ועליו נאמר (בראשית א) ויקרא אלהים לרקיע שמים,

ושבעה עומדים. השמיני נראה בהם, והתשיעי מסייע אותם.

והמשפלים. עשר נקודות שעומדות להנהיג, ה' מימין וה' משמאל, הדרך של אלה כנגד אלה. חמש הם גדולים באותו הגון קטנים. א א א א א א א (כ"ל בחיריק והם ה' נקודות קטנות) בשמאל. נכללים אלו עם אלו להנהיג הגוף. חמש משמאל נפש, וחמש מימין רוח. והם חמש בתוך חמש. שתיים נסתרים ולא גלויים, תחלת ההנהגה הנקוד של אברהם א הפלל של הפל.

הנקדה הזו של אברהם מושכת אותם הנסתרים וכוללת אותם, משום שכל אלו שלמטה נכנסים בה, וזו הנקדה שמאירה מסוף העולם ועד סוף העולם. א סוד השם החקוק. מושף מאור ורושם נקדה חשוכה בלי אור כלל. וזו הנקדה של יצחק. א זו נקראת שבט לתוף חסר לב. מגלה עמקות מני חשף. ומשום כך עולה בשם.

הנקדה של יעקב לא מושכת בו מאור אהו לשני צדדים, והוא לא נראה. א יום השלישי של בראשית, כי טוב כי טוב פעמים, הוא גנוז ולא ידוע בתוכם. המאור לא מושף בו כלל. הוא טמיר וגנוז ולא נראה.

ערבות נגזו אחריהם להתקין בו את הנסתר מהכל. ומשום שטמיר ונסתר עליו שאינו ידוע כלל, הכל גנוז. קרקע ערבות נראה, ואף על גב שהוא נסתר. א הנקדה שתלויה תחת השנים, היא קרקע ערבות. ערבות, הוא גנוז ונסתר שלא נודע בין השנים לאחר שרוכב בו אותו הטמיר של הכל, מוציא אותו ושולט בקרקע ערבות הכל.

והמשפלים יזהרו. והמשפלים כמו שנאמר (משלי טז) משפיל על דבר ימצא טוב, הינו יזהרו כזהר הקריע. כזהר, זהר שזוהר של זהרים בעליה. הזהר זוהר ומאיר ומדליק, נוצץ לכמה צדדים זהרים. זהר עולה ויורד. זהר נוצץ לכל עבר. זהר שופע ויוצא. זהר שאינו פוסק לעולמים. זהר שעושה תולדות. זהר זוהר שטמיר וגנוז, ניצוץ של כל ניצוץ. כל הדרגות בו יוצא וטמיר, נסתר וגלוי, רואה ולא רואה, משקל בעקור מבוטע הבאר,

ההיות והכנויים שלו, אל תתעכב לטל רשות מהקדוש ברוך הוא לרדת ולשמר את הצאן. ותתעטר בכל השמות של הקדוש ברוך הוא להגן בהם עליהם, ולרדת בחבור הזה לגלות בו סודות נסתרים לפני השכינה, להאיר לה בסוד התורה, שהוא כחשבון ר"ז, שבו והמשפלים יזהרו כזהר הקריע, כזהר שבו כ"ו ר"ז כ"ה אותיות היחוד, ובו ז"ו שהוא אחד.

ויקומו עמף המנורה הקדושה וששת חבריו שנשפחו בראשונה כזהר הזה, לחדש בו דברים כבראשונה, שעליהם השכינה מאירה משבעה רקיעים, ובהם מאירה משבע ארצות שאמר עליהם דוד (תהלים קטז) אַתְּהֶלֶךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

(קום רבי שמעון ופתח דברים לפני השכינה. פתח ואמר, והמשפלים יזהרו כזהר הקריע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. והמשפלים, אלו רבי שמעון וכו', כפתוב בדפוס בתקונים ראש דף א').

והמשפלים יזהרו. והמשפלים להוצאת האותיות שנמשחו בשמן, הראש והגוף והשולים של זנבות זהרים יושבים כגוף בלי רוח. הנפש בהשכל דגושה ורפויה, לפעמים כנגד הרוח. הרוח, נקדות שמתחמות בתחומיהן, להחיות הגוף ולהעמידו על רגליו להענות בדרך, ולא יודעים ללכת לימין ולשמאל, לפנים ולאחור.

יזהירו כזהר הנשמה אותן התנועות ללמד הדרך לימין ולשמאל וללכת בדרך אמת שלא יסטו ממנה. כזהר הקריע, שהוא כמו הקפאון החזק שעל גב החיות, בשעור נסתר ולמטה בסוד המדידה של המאור.

ומצדיקי הרבים, שהוא אותם הפסיקים, תנועות, שהם מצדיקי הרבים ולא לכל. ככוכבים, השבעה שמאירים ונוסעים להורות בעולם, מהם לימין ומהם לשמאל. זנבות שוליהם כשולי קדרה שעומדת על האש שאינה שורפת, והיא האש של הסנה שנראית ולא שורפת. יש אש סובלת אש, ויש אש אוכלת אש. שבעה נוסעים

מתפשט, כל אחד ואחד עושה תחום לשבר גלי הים. (לצד צפון) מתחילים הגלים ועולים הכפעים. יוצאת ח' הקשר בסודו ומכה אותם ורושם במדידה, וחוזרים הגלים.

לצד מזרח מתחילים הגלים רוגזים ועולים ורועשים, ויוצא סוד הקשר ו' בכל אותם רשומים, ומכה אותם, רושם ברשימה בתוף המדידה וחוזרים הגלים.

לצד דרום מתחילים הגלים, ועולים ורוגזים ורועשים, עולים ויורדים. יוצאת ל', הקשר שנעשה בכל הקשרים, מגדל בחומתו, מקפים דלתות ובריחים בתחום, והגלים חוזרים לצד צפון, לצד מזרח, ולצד דרום, ונשברו ושוכך הרגז. זהו שכתוב (ירמיה ה) אשר שמתי חול גבול לים. ח"ל עולים באויר מתערבים באותיות, והאותיות מתחילות עליהם להוציא בהם קולי קולות. ואלו הם תחום לתקון של סוד האמונה.

ואלו ח"ך ולשו"ן ומגדל השנים, על אלה שורים הכל. ואלה הם שהתכסו בקול הפנימי, ובקול שנשמע ובדבור. ואלו הם תחום לאלו. אלו משנים לכתר הראשון שהיה בסתר. וכשמתפשטת, מגיעה לאחד מאלו, ומשתנה ונעשית רוח שלא שוככת לעולמים ותמיד נובעת. משום שאותו הקשר שהוא תחום המאור מכה בו, ובגללו נובע בחשאי, וזה סוד ח' ח"ך, כך נקרא. זה עושה בנין בגרון של אדם.

וזהו התחום הראשון. כשרוצה להתפשט אותה הנקדה, עולה הקשר הזה, ונוטל אותו מהמקום הזה, ומשנה אותו בשלשה גונים, באש ברוח ובמים. משום שהקשר הזה, כשנקשר מאין סוף במאור, כך נקשר.

וכשמוציא קול שנשמע מתוף הדחק שפושט של המחשבה, הקשר הזה דוחק אותו, ושולח אותו לקשר השני בסוד של וא"ו שהוא לשון, ומכה בו אותו הקול, ונשמע מן הצד הזה, ושורה על הצד הזה של הלשון. ומשום כך נקרא הקול הזה ו' לשון.

הקשר הזה שהוא לשון, שולח אותו לתוף קשר חזק, מגדל כלל של עשרים ושתיים

יוצא ביום וטמיר בליה. משתעשע בחצות הלילה בתולדות שהוציא.

הזהר שזוהר ומאיר לכל, הכלל של התורה, וזהו זהר הרקיע. הרקיע שבו תלויים השמש והלבנה, כוכבים ומזלות. זה נקרא הזהר של האספקלריה שמאירה, שלא זכה בו איש פרט לרועה הנאמן של כל הבית, שאין מאירה הלבנה אם האספקלריה שלא מאירה, רק ממנו, שזכה לאספקלריה שמאירה.

זהר הרקיע, הנסתר העליון, שמאיר ואינו ידוע, מדליק ולא נראה, ומי שנוטל אינו יודע ממי נוטל. הסתר שלו נסתר וגנוז, שבטו של יוסף הצדיק נסתר בארבעה גונים. הזהר שנוצץ בשמים עשרה חיות, זיוים ואורות נוצצים ממנו, שלש עשרה הם בסוד השם הקדוש, ותוף סוד האין סוף. האין סוף שאין לו שעור.

תשע נקודות בתורה יוצאים ומתחלקים באותיות. האותיות בהם נוסעים מסעות קטנים בסודות חלוקים. אלו התשע שולטים על האותיות, האותיות מתפשטות מהם. נשארו הנקודות להנהיג אותם. לא נוסעים רק כשהם יוצאים, אלו נקראו אין סוף. כל האותיות מסעותיהן באין סוף. כמו שהם נושאים אותם, כך נושאים אלו הנסתרים אותיות מגלות קולות של קולות, משתנים מתוף נקדה אחת שיוצאת מהנקודות הללו שנקראים אין סוף. ומאותה הנקדה כל האותיות התפשטו.

אחר כך אלו הנקודות מסתרות בתוף הסתר, ונוטלים אותם בכל המסעות. מאין סוף יוצא הניצוץ הקשה לעטר את הכל, להנהיג את הים הגדול שלא יצא משעורו החוצה. זהו שכתוב (איוב לח) עד פה תבוא ולא תסיף ופא ישית בגאון גליה. פ"ה השעור של המאור פ' שמונים מסעות מתוף ראשית העגול בתוף העמק. כ' עגול, העמק שנכנס פנימה לאותו העגול, ו' בדיוקן של הכ"ו הזה, והפ' הזה עגול ועמק. רבוע בתוף חמשים מסעות, ה' רבוע תוף מדידה ו', כדיוקן שנכנס בעגול, אותו הדיוקן ממש נכנס ברבוע. הניצוץ הקשה מתפשט בכל אותם הקשרים וסימניהם חו"ל. ח' למעלה, ו' באמצע, ל' בכלם. כשהמאור

לְנִקְדָּה, וְנִשְׁאָר לִהְיוֹת הַטַּעַם לְמַעְלָה. שְׁנֵי הָאֲחֵרִים קִיָּמִים לְטַעַם אֶחָד, וְהִסְשִׁי נִקְדוֹת בְּתוֹךְ הַדְּיוּקָן שֶׁל ו'ו'. שְׁלֹשָׁת אֵלּוּ לֹא מִתְפַּשְׁטִים יוֹתֵר, אֲלֵא עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם שֶׁלֹּשׁ נִקְדוֹת שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, לְהִנְהִיג הַכֹּל בְּכֹל אוֹתָם הַסּוּדוֹת שְׁאֲמַרְנוּ.

וּבְכָלֵם הֵם סוּד הַתּוֹרָה לְסַמֵּךְ, מִשּׁוּם שֵׁישׁ לַתּוֹרָה עַל מַה שֶׁתִּסְמַךְ. סְמִיכוֹת נִסְתַּרְתּ פְּנִימִית, וְסְמִיכוֹת שְׁמֻגְלָה יוֹתֵר וְעוֹשָׂה הַמְּסַעוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה לְלַכֵּת, וְלֹא תִצֵּא בַּחוּץ. הַתּוֹרָה בְּלִי סְמִיכוֹת זוּ פְּנִימִית לֹא סְמִיכוֹת, וְלֹא נִמְצְאָת לִהְיוֹת תּוֹרָה, וְהַכֹּל מֵאֵין סוּף וְעֵשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְאֵלּוּ מִן הַנִּקְדָּה שֶׁיִּצְאָה מֵאֵין סוּף.

תִּשְׁעֵי נִקְדוֹת שְׁשׁוּלְטוֹת עַל הָאוֹתִיּוֹת הֵן אֵין סוּף, וְשׁוּלְטוֹת עַל הַכֹּל. שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר טַעְמִים שֶׁל הַתּוֹרָה הִתְפַּשְׁטוּ מֵהֶם, וְכֹל הָעֵשְׂרִים וּשְׁנַיִם כְּחֻשְׁבוֹן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. אֵלּוּ כ"ב הַנִּקְדוֹת וְטַעְמֵי הַתּוֹרָה, הֵם הַסּוּד שֶׁל הַנִּיּוּץ הַקָּשָׁה לְמַדִּידַת הַכֹּל בַּסּוּד הַזֶּה. כָּל מְדִידָה לְאֶרֶץ וּלְרַחֵב לְעַמֵּק וּלְרוּם. אֵין לוֹ מְדִידָה שִׁיּוּצָאָת מִן הַשַּׁעוֹר הַזֶּה, מִסּוּד שֶׁל תִּשְׁעֵי נִקְדוֹת וְשְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר טַעְמִים. עַל זֶה הַסּוּד הַתּוֹרָה עוֹמְדַת בְּכֹל צְדָדָיו, וְכֹל הַסּוּדוֹת וְכֹל הָעַמְּקִים שֶׁל הַתּוֹרָה לֹא יִצְאוּ מִן הַסּוּד הַזֶּה הַחוּצָה.

הַנִּיּוּץ הַקָּשָׁה עֲשֶׂה מְדִידָה בַּסּוּד הַזֶּה לְכֹל הַמְּדִידוֹת, וְהַסּוּד הַזֶּה לֹא נִתֵּן לְגַלוֹת רַק לִירְאֵי חַטָּא, שֶׁסּוּד הָאֲמוּנָה בִּידֵיהֶם, וְהֵם כְּשָׂרִים לְגַלוֹת לָהֶם. אֵלּוּ הַמְּפַתְחוֹת שֶׁל אוֹתָם עֵשְׂרִים וּשְׁנַיִם שְׁשׁוּלְטִים עַל הַתּוֹרָה, וּמֵאֵלּוּ מִתְפַּרְשִׁים כָּל הַסּוּדוֹת וְכֹל הָעַמְּקִים שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכֹל מְדִידָה שֶׁל כָּל הַמְּדִידוֹת בְּכֹל אוֹתָם הַצְּדָדִים.

הַמְּפַתְחוֹת הֵלְלוּ נִמְסְרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינֵי בְּשַׁעָה שֶׁקָּרַן עוֹר פְּנִיּוֹ, וּמִסַּר אוֹתָם בַּסּוּד שֶׁל לַחַשׁ לִיהוֹשֻׁעַ וְכֹל אוֹתָם הַזְּקֵנִים, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְבַעֲלֵי הָאֲמוּנָה לְדַעַת. אֲשֶׁרִי חִלַּקְם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

מִשְׁנָה. בְּאַרְבַּעַת תְּקוּפוֹת שֶׁל רוּחוֹת הָעוֹלָם. וְהַמְּשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ, מִי הַמְּשַׁכְּלִים? אֵלּוּ שִׁיּוּדְעִים לְהַסְתַּכֵּל בְּכַבוֹד רְבוּנָם, וְיוֹדְעִים סוּד הַחֻכְמָה לְהַכְנִס בְּלִי בּוֹשָׁה לְעוֹלָם הַבָּא, אֵלּוּ זוֹהָרִים כְּמוֹ הַזֶּהר הָעֲלִיּוֹן.

שׁוֹרוֹת, וְאֵז אוֹתוֹ קוֹל שׁוֹכֵף לְתוֹךְ הַדְּבָר בְּשַׁעוֹר, בְּתוֹךְ הַתְּהוּם כְּרְאוּי.

וְשְׁלֹשָׁת הַקְּשָׁרִים הֵלְלוּ הֵם תַּחֲנוּם לְהִנְהִיג לְקוֹל וּלְדַבּוֹר, וּלְכֹל אוֹתָם הַצְּדָדִים שִׁיּוּצָאִים מִהַקּוֹל וְהַדַּבּוֹר, שֶׁנִּקְרְאִים יְמֵי קָדָם. וְאֵלּוּ מְרַבִּים אֶת הַיָּמִים בְּשַׁעוֹר כְּרְאוּי לְקוֹל וּלְדַבּוֹר. וְזֶהוּ סוּד (אֵיּוֹב כ"ט) וּכְחוֹל אֲרָבָה יָמִים. מִשּׁוּם הַחוֹל מְרַבִּים הַיָּמִים תּוֹךְ הַשַּׁעוֹר שֶׁל הַמְּאוֹר כְּרְאוּי, וְהַכֹּל מֵאֵין סוּף.

אֵין סוּף, כָּל הַנִּקְדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, קוֹשְׁרִים אֵלּוּ שְׁלֹשָׁת הַקְּשָׁרִים שְׁאֲמַרְנוּ בְּשַׁעוֹר הַסּוּד שֶׁל חוֹל, וְהֵם שְׁלֹשׁ הַנִּקְדוֹת שְׁשׁוֹרוֹת עַל הָאוֹתִיּוֹת, לְמַעְלָה וּבְאֲמַצֵּעַ וּלְמַטָּה, וְהֵם חוֹל שְׁאֲמַרְנוּ. הָרֵאשׁוֹן שׁוֹרָה לְמַעְלָה וְנִקְרָא בְּכֹלֵם. הַשְּׁנִי שׁוֹרָה בְּאֲמַצֵּעַ, וּמִשְׁנָה הַשֵּׁם וְנִקְשָׁר בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא חֶזֶק, נִקְרָא בְּשֵׁם אַחֵר.

וְעַל זֶה שְׁלֹשָׁת אֵלּוּ נִקְרְאוּ גְבוּל, הַתַּחֲנוּם שֶׁל הַמְּקַלוֹת, צְדָדֵי הַמְּאוֹר לְשֵׁים תַּחֲנוּם לְכֹל, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. מִהַקְּשָׁר הַשְּׁלִישִׁי יוֹצֵא הַזֶּהר הַזֶּה, וְהוּא זֶהר הַרְקִיעַ שֶׁבּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְבָּנָה כְּכוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לְהָאֵיר. כְּשֶׁהַזֶּהר הַזֶּה מֵאִיר וּמִכָּה בְּכֹל אוֹתָם הַהָרִים, וְרוּשֵׁם אוֹתָם וּמְרַבָּה אוֹתָם וּמְגַדֵּל אוֹתָם, וְאֵז כָּלֵם נְשַׁלְמִים.

וְהַמְּשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ פְּזֵהר הַרְקִיעַ. הַזֶּהר הַזֶּה הוֹצִיא אוֹתִיּוֹת דְּקוֹת כְּמֵרְאָה אוֹתָם הָעֲלִיּוֹנוֹת, אוֹתִיּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת אוֹתִיּוֹת דְּקוֹת, וְכֹלֵן בַּסּוּד עֲלִיּוֹן כְּרְאוּי. מִהַקְּשָׁר הַשְּׁנִי הָאֲמַצֵּעִי יוֹצֵאִים מְזֻלוֹת שְׁזוֹהָרִים לְהַסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ הַזֶּהר הָעֲלִיּוֹן. מִהַקְּשָׁר הַשְּׁלִישִׁי יוֹצֵאִים הַכוֹכְבִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ, וְעַל זֶה (דְּנִיאל י"ב) וּמְצַדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכוֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֶד. וּמְצַדִּיקֵי דְּוָקָא, וְהֵם כְּכוֹכְבִים שֶׁל צְדָק, וְכֹלֵם תְּלוּיִים בַּזֶּהר הַזֶּה.

תִּשְׁעָה מְאִירִים לֹא מִתְפַּשְׁטוֹת מֵהֶם אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ אֵלֶּה שִׁיּוּצָאִים מִתּוֹךְ נִקְדָּה אַחֲרַת. אֵלּוּ לֹא מִתְפַּשְׁטִים אֲלֵא הַתְּפַשְׁטוֹת דְּקָה, וְנִשְׁאָרוּ אֵלֶּה בְּקִיּוּמָם, וְאוֹתָהּ הַתְּפַשְׁטוֹת שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים אוֹתָם הַטַּעְמִים שֶׁל הַתּוֹרָה שִׁיּוּצָאִים לְנִגּוֹן בָּהֶם.

סדר הלימוד ליום ז אלול [יום 332 בשנה]

שְׁלֹשָׁת הַקְּשָׁרִים הָרֵאשׁוֹנִים שְׁאֲמַרְנוּ, הַקְּשָׁר הָרֵאשׁוֹן נִשְׁאָר עַל הָאוֹתִיּוֹת לְמַעְלָה

אָמוּנִים הֵם עֲלֵיהֶם. אַחַר כֵּךְ נִפְרָדִים לְשֵׁלֶשֶׁה עָשָׂר, וְהַכֹּל כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה בַּתּוֹרָה, הַנְּבִיאִים שׁוֹרִים בְּמִקּוּמָם, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ בְּסוּד שֶׁל הַתּוֹרָה.

הַנִּיצוּץ הַקָּשָׁה עֲשֵׂה מְדִידָה בְּמִדֵּי דוֹת שְׁאֲמַרְנוּ, וְהַכֹּל בְּסוּד שֶׁל הָאֵין סוֹף בְּנִגּוּן שֶׁל הַטְּעָמִים, מִתְחִיל וּמִכָּה הָאִוִּיר שֶׁלָּהֶם. שְׁאוֹתוֹ הָאִוִּיר יוֹצֵא מֵאֵין סוֹף וּמִכָּה לַתּוֹךְ הַמֶּחֶךְ, וְהַמֶּחֶךְ מוֹצֵא אִוִּיר וּמִכָּה בְּגֵרוֹן, שְׁמֶשֶׁם יוֹצֵא אִוִּיר אַחַר הַחוּצָה. נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה אִוִּירִים וְנִכְלְלוּ בְּאַחַד, אֵלּוּ מִתְחִילִים בְּשֵׁלֶשֶׁה קְשָׁרִים שְׁאֲמַרְנוּ, וּמִתְחִילָה מִן הַמְּאוֹר הַתַּפְּשׁוּת לְהַתְּפֹשֵׁט, וּמוֹדֵד לְאַרְךָ וּלְרַחֵב לְעֵמֶק וּלְרוֹם לְאוֹתָם עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם מִפְּתָחוֹת עֲלִיוֹנִים, וּמוֹדֵד עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

וְכָל הַסּוּד וְהָעֵמֶק וְהַסְּתֵר שֶׁלָּהֶם כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה אִוִּירִים, שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, יְהוּ"ה אֱלֹהֵינוּ יְהוּ"ה, וְהַכֹּל בְּסוּד לְמִשָּׁה מְסִינִי. וְכִיּוֹן שֶׁנִּזְכְּרוּ (שֶׁהַתְּחִבּוּ) בְּפֶה, יוֹצֵא הַמְּאוֹר, וְהַצְּטָרֵךְ לְמִדָּד אוֹתָם לְשֵׁמוֹת הַלָּלוּ בַּתּוֹךְ הַמְּדִידָה, וּמְדִידָתָם אַחוּזָה בְּמִדֵּי דַת הָאֶרֶץ וְהַרְחֵב, הָעֵמֶק וְהָרוֹם, הָעֵגוּל וְהַרְבּוּעַ. וְכֵךְ צָרִיךְ, מִשׁוּם שֶׁסּוּד הַשְּׁמוֹת צָרִיךְ לְהַסְתֵּם עַל אֵין סוֹף, וְלְהַתְקִים בְּקִיּוּם שְׁלֵם בַּתּוֹךְ מְדִידַת הַמְּאוֹר, בְּנִקְדוּת וּטְעָמִים בְּנִגּוּן. שְׁזוּהִי הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל סוּד הַיַּחּוּד כְּרֹאֵי, וְאֵין מִי שְׁיֹדֵעַ עַל מָה קִיּוּם הַכֹּל, פָּרֵט לְבַעֲלֵי הָאָמוּנָה, וּמַעֲטִים הֵם.

אַח"כּ א' בַּחֲטָף, הַסּוּד לְהַתְקַשֵּׁר הַמְּאוֹר בְּאוֹתָם הַקְּשָׁרִים, וְעוֹשֶׂה מְדִידָה תּוֹרַת הַמְּדִידָה נִקְדָּה אַחַת שְׂיִצְאָה מֵאֵין. הַנְּבִיאִים מֵאוֹתָהּ נִקְדָּה הַתַּפְּשׁוּת וְנִכְלְלוּ בָּהּ, וַיִּרְדּוּ לְמִטָּה, וְאַלֶּה נִסְמְכוּ עַל הָעֵמֶד שֶׁנִּסְתָּר מֵאֵין סוֹף שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ.

מִשְׁנָה. הָאֲשְׁכוּלוֹת שֶׁל הַצּוּרוֹת בְּעֲלֵי הַמְּגִנִּים, פְּקוּחֵי הָעֵינַיִם בְּעֲלֵי הַלֵּב, בְּהַשְׁכֵּל קָרְבוֹ וְשִׁמְעוֹ, מִי מִכֶּם שֶׁשָּׁמַע קוֹל גִּלְגָּל שְׁנַעִים וְסוּבָב בְּגִלְגוּל, עוֹלָה וַיִּרְדּוּ וַיִּמְרִים קוּלוֹת בְּקוֹל נְעִים, וְשֵׁלֶשֶׁה נִצְנוּצִים יוֹצֵאִים מִהַמְצַח שֶׁל כָּל קוֹל. וְאוֹתוֹ הַגִּלְגָּל סוּבָב לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וַיּוֹצֵא נִיצוּץ וּמִלְהִיט אֶת הַגִּלְגָּל, וְאִזּוֹ מוֹצֵא אֵשׁ לוֹהֶטֶת בְּמִקְלוֹת. כְּשֶׁמִּתְפֹּשֵׁט אוֹתוֹ גִּלְגָּל הַמְּאוֹר לְמִדֵּידָה, יוֹצֵא אִוִּיר טְהוֹר שְׁלוּהֵט בְּאוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הָאִוִּירִים

וְיָמָה שְׁאֲמַר וְהַמְשָׁכִילִים וְלֹא אָמַר וְהַיּוֹדְעִים, אֵלּוּ וְדָאֵי אוֹתָם שְׁמִסְתַּכְלִים בְּסוּדוֹת הַפְּנִימִיִּים הַנְּסֻתָּרִים שֶׁלֹּא עוֹמְדִים בְּגִלּוּי, וְלֹא נִמְסְרוּ לְכָל בְּנֵי הָאָדָם. מִי שְׁזוּכָה לְהַסְתַּכֵּל בְּהֵם בְּהַשְׁכֵּל, זֶה מְזַהֵר שְׁנוּצֵץ בְּעֵטוֹר שֶׁל הַזֹּהַר הָעֲלִיוֹן עַל הַכֹּל. אֵין זֶה שְׁמִזְהִיר כְּזֶה, אֵין זֶה שְׁנוּצֵץ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם כְּמוֹ הַזֹּהַר הַזֶּה.

זֶה הַזֹּהַר שֶׁל הַתּוֹרָה, זֶה הַזֹּהַר שֶׁל בְּעֲלֵי הַחֲכָמָה שְׁיֹרְשִׁים אוֹתוֹ הָעוֹלָם עַל הַכֹּל. הֵם יוֹצֵאִים וְנִכְנָסִים בְּכָל גְּזֵי רְבוּנָם, וְאֵין מִי שְׁיִמְחָה בִּידֵיהֶם. כָּלֵם מִתְבַּיְשִׁים מִהַזֹּהַר שֶׁלָּהֶם. הַזֹּהַר הַזֶּה נוּצֵץ לְכָל עֵבֶר. וּמִצְדִּיקֵי הָרַבִּים, הָרַבִּים וְלֹא הַכֹּל, כְּמוֹ (דְּנִיאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפֶר יִקִּיצוּ. מַה זֶה וְרַבִּים? מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ שְׁלֹשָׁה יְקוּמוֹ, וְזוֹ הִיא אֲדָמַת עֶפֶר. מַה זֶה אֲדָמַת עֶפֶר? אֵלּוּ אֲדָמַת שְׁהִיא מֵעֶפֶר, וְזוּהִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא אֲדָמַת מֵאוֹתוֹ עֶפֶר, שְׁכְּתוּב בּוֹ (קֹהֶלֶת ג) הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר, וְאַפְלוּ גִלְגָּל חֲמָה, וְנִאֹרִים שְׁאֵר הַרְשָׁעִים מִמֶּנָּה וְלֹא יְקוּמוּ. וּמִשׁוּם כֵּךְ וְרַבִּים – אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל.

אַתָּה כָּאֵן וּמִצְדִּיקֵי הָרַבִּים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם וְעַד – אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שְׁזָכוּ לַתּוֹרָה שֶׁל הַנִּקְדָּה הַנְּסֻתָּרָה. וְהַתּוֹרָה הִיא כָּלֵל שֶׁל נְבִיאִים וְכְּתוּבִים, הַכָּלֵל שֶׁל תּוֹרָה שְׁבַעֲלֵ פֶה. וּמִשׁוּם שְׁהִיא הַכָּלֵל שֶׁל הַכֹּל, מִי שְׁזוּכָה בָּהּ זוּכָה בְּכָל. כְּכּוֹכְבִים, יֵשׁ כּוֹכְבִים שְׁנֹרָאִים לְצַד מְזָרַח, כּוֹכְבִים לְצַד צְפוֹן, כּוֹכְבִים לְצַד דָּרוֹם, כּוֹכְבִים לְצַד מַעְרָב. אִם מְדָה בְּמִקְלָה, שְׁלֹשָׁה לְכָל צֵד דְּקִים נוּצֵצִים, וּשְׁנַיִם כְּדָבוּק, כּוֹכָב שֶׁל זֶהר זוּהַר וְנִסְתָּר בַּתּוֹךְ תְּקַפּוֹ שֶׁל הָעֵגֶל.

כּוֹכָב מֵאִיר וְזוּהַר בְּלִבָּן מִהַצֵּד הַזֶּה. כּוֹכָב אַחַר מֵאִיר וְזוּהַר אָדָם. זֶה חַיִּים וְזֶה מוֹת סְמוּךְ לְזֶהָב הַדֵּק הַזֶּה, שֶׁלֹּא מֵאִיר וְלֹא מוֹצֵא קְטָטָה שֶׁל קְטָטָה (מִדַּת הַבְּנָאִים). בַּתּוֹךְ הֵיכַל הָאוֹתִיּוֹת הַדִּקּוֹת שְׁבַעֲה טְעָמִים שֶׁל תּוֹרָה תְּלוּיִים בְּהֵם.

וְאֵלּוּ הַטְּעָמִים שֶׁנִּפְרְדּוּ מֵאוֹתָם הַטְּעָמִים הָאַחֲרִים שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעוֹמְדִים לְהַנְהִיג וּלְנַגֵּן, וְאֵלּוּ הַשְּׁבַעֲה נִפְרָדִים לְשֵׁלֶשֶׁה עָשָׂר אַחֲרִים לְהַנְהִיג וּלְנַגֵּן לְכְּתוּבִים. וְאֵלּוּ יַחֲדָיִם לְמִקּוּם הַזֶּה בְּשְׁבַעֲה הֵיכָלוֹת שֶׁל כְּתוּבִים, וְאֵלּוּ הַשְּׁבַעֲה נִפְרָדִים מֵאוֹתָם הָאַחֲרִים. וְכִשְׁשׁוֹרִים בְּכְּתוּבִים נִפְרָדִים לְעֵשְׂרָה, וְעֲלֵיהֶם נִקְרָא סֶפֶר כְּתוּבִים סֶפֶר אָמוּנִים. וְעֵשְׂרָה

ומצדיקי הרבים כפוככים לעולם ועד. מה הפוככים שעומדים תמיד בקיום של אותן הנהגות השמים להאיר תמיד, כמו שנאמר ואת הפוככים, אלו הפוככים שמאירים. ומצדיקי הרבים - שדוחקים אותם ומלקים אותם לשמור דרכי התורה. כפוככים - אלו אותם הדגשים של האותיות שדוחקים אותם ומוציאים אותם לאור. ואלו הם כוכבי השביט, מוציאים רוח ואור כאחד, ומאירים לסוד האותיות.

בוהר הרקיע - זו הנקדה ששורה על האותיות לנגן ולהתפשט, וזו הנקדה שהיא רוכצת על האותיות כמו אם על בנים. ואף על גב שהיא הנקדה האחת מתפשטת לנגון ולא מתפשטת במראה. וזהו סוד הכתוב (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת, שהרי יום השבת בזה עולה. ועל זה הנגון של הנקדה הזו עולה במנוחה, וזהו הזהר של הרקיע הזה שנקרא יום השבת.

ועוד יזהרו, אותם המשפילים באותו הזהר שעולה בו אותו הרקיע התפשט. ומשום שאותו שהתפשט קטן מכל הרקיעים, הנקדה הזו שעולה בו אותה ההתפשטות של הנגון מעט במנוחה, ולא רבה, ושעורו בנגון כשהושיטו הימין והשמאל לרקיע הזה אז מתחדים. ועל כן בו שניהם שתי רוחות מתפשטות בנגון, והם בדחיה, ובאה רוח קטנה במנוחה.

אחר כך הנקדה הזו נסתרת בתוכה, ומתכסה ומתפשטת בהתפשטות כתולעת הזו שמתכסה. ואחר שמתכסה בתוכו, נזרקת למטה לנגון, וזו נקראת זריקת הנקדה הזו, משום שמתישבת בימין הזה. וכשמתפשטת הנקדה הזו לנגן, אוחת את הניצוץ הקשה להתישב, ומאירה ונוצצת. ואז והמשפילים יזהרו כזהר, כאותו הזהר ממש שהתפשט ונזרק ניצוץ להתישב, וזה משפיל על דבר. ודאי משום שהיא עומדת על דבר - ימצא טוב. התפשטות הזהר הזה שהוא ניצוץ וזהר להסתפל, והסוד הזה הוא עמק ורום להתישב בסוד המאור כמו אותו הדבר.

והמשפילים יזהרו כזהר הרקיע, זה הרקיע שבו שמש ולבנה פוככים ומזלות. כאן התפשטות של המאור לנגן על זה בתמיהה

שאמרנו, ולוהטים יחד. ומאותו הלהט יוצא זה הגלגל שסוכב ולעלות ויורד.

ובשמדידת המאור יוצאת ומודדת ממעלה למטה, הגלגל הזה כונס את כל המחנות, וכשמתחילה המדידה, הגלגל הזה נוהם בנעם, ומוציא אותיות קטנות נוצצות לפרש באותיות של התורה, ואז נקראת מסרת. מהגלגל הזה לוהט אחר תחתון, ומתפשט ומלהט אותיות אחרות לפרש, ולא כאותם הראשונים, ונקראת מסרת קטנה.

שני הגלגלים הללו נקראים מסרת קטנה ומסרת גדולה. שתי המסורות הללו נמסרו לידי הרועה הנאמן, לדעת ולהסתכל, עד שירדו האותיות ונחקקו על לוחות האבנים. כשהגלגלים מתחילים וסוכבים כמה צבאות וכמה מחנות, בעלי כנפים טסים באותם הרקיעים, ואותם האותיות שיוצאות נמסרו לאותו הממנה הקדוש שנקרא יופיא"ל בעל החכמה. ואז הולך וחוקק אותם סביב האותיות. והממנה הקדוש הזה מסר אותם לנאמן הקדוש, כמו שנאמר (שמות כד) עלה אלי ההרה והיה שם וגו'.

והמשפילים יזהרו כזהר הרקיע, אלו אותם שמשפילים בתורה, ומסתפלים בדברי תורה ברצון ובהרהור הלב. והמשפילים שמשפילים, ולא מסתפלים בדבר לבדו, אלא שמשפילים במקום שתלוי אותו הדבר, משום שאין דבר שלא תלוי על סוד עליון אחר. וימצא בדבר הזה דבר אחר של סוד עליון מתוך האספקלריה שאינה מאירה, ימצא ויראה האדם סוד האספקלריה המאירה, וסימנה - (משלי טז) משפיל על דבר ימצא טוב.

דבר - זו האספקלריה שלא מאירה. ימצא טוב - זו האספקלריה המאירה. משפיל על דבר, ולא כתוב משפיל דבר, אלא על דבר, שצריך להסתפל עליו למעלה. וזהו כזהר הרקיע, זהו הרקיע הנודע על החיות למטה. שמתוך הרקיע הזה יסתפל באותו זהר, שנוצץ הזהר שזוהרים העליונים. הזהר שיוצא מתוך הנקדה העליונה, יזהיר ויתנוצץ בניצוץ של שאר האורות לכל צד.

וּנְקָרָא תַּתְּנַחֲתָא כְּנֶגְדַּ שְׁנֵי טַעְמִים, סוּד הַנְּקָבָה
הַפְּתוּחָה כְּנֶגְדַּ הַזְּכָר, וְכָאן אֵין נִגּוּן שֶׁהַכֹּל בְּנַחַת.

הַמְדִידָה הַזֹּה טְמִירָה, אֲזִי וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזוּהַר
הַרְקִיעַ. זֶהוּ רְקִיעַ הַיָּמִין שְׂזוּהַר וּמֵאִיר
וּמְחִזֵּק בְּחִזְקוֹ. מִתְחִיל קוֹ הַמְדִידָה וּמִתְפַּשֵּׁט
לְהָאִיר, וְהַנִּגּוּן שֶׁהוּלֵךְ מִצַּד הַיָּמִין מְרַצָּה אֶת הַנִּגּוּן
שֶׁל חֲבִיבוֹת לְלַכֵּת בְּנִגּוּן הַזֶּה בְּחִבּוּק. וְהַתְּלִשָּׂא
סוּטָר לְקֶשֶׁר קֶשֶׁר, זֶה יִשָּׁר וְזֶה כְּפּוּף, וּנְכַפֵּל נֶגְדַּ צִדּוֹ
בְּנִכּוּחַ, וְהַתְּפַשֵּׁטוֹ שְׁתֵּי זְרוּעוֹת כְּאַחַד, בְּסוּד שֶׁל
אֲזִלָּא וְגֵרִישׁ שְׁקוּשֵׁר הַשְּׂמָאל.

וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ, כְּשׁוֹפֵס הָאוּר וְקוֹ הַמְדִידָה
פְּסָקָה, וְלֹא מוֹדַד בְּאַרְךָ וּרְחֹב
מִמֶּטְהָ לְמַעְלָה, מִתְפַּשֵּׁט קוֹ הַמְדִידָה, וְאוּחִזּוּ
מִמֶּטְהָ לְמַטָּה בְּסוּד שֶׁל הַקְּשִׁירוֹת, וּמִתְבָּרְכִים
עַלְיוֹנִים וְתַתְּחוּנִים בְּמְדִידָה הַזֹּה שֶׁל קוֹ הַמְדִידָה (שֶׁל
הַנִּגּוּן) לְכֹל הַמְדִידוֹת, וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל מְדִידָה אַחַת
שְׁעוֹמֶדֶת וְנִסְמָכֶת כְּלָה עַל זֶה.

וּמִשּׁוּם כֵּן, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים כְּשָׂרִים לְמַטָּה וְנִכְשָׂרִים
בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּמַעֲשִׂים שֶׁל תּוֹרָה, אֲזִי
הַכֹּל מִתְתַקֵּן עַד הָאֲתָר הַזֶּה. שְׁהָרִי כָּאן נִמְצָא
וּמְזַדְמֵן בְּגִלּוּי וּבְכִסּוּי סוּד הָאֲמוּנָה, וְנוֹסַע עַד לְכָאן.

וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים מִתְקַנִּים וְאוּחִזּוּת
מְדִידָה אַחֲרַת בְּסִתְרָה, וּפּוֹסְקֶת בֵּין
הַמְדִידָה שֶׁלְמַטָּה לְמְדִידָה הָעֲלִיוֹנָה. הַמְדִידָה
הָעֲלִיוֹנָה הִיא מְדִידָה וְלֹא לְמְדִידָה, אֵין מְדִידָה כְּלָל.
וּמִשּׁוּם כֵּן פּוֹסְקֶת מִמֶּטְהָ לְמַעְלָה, וּמְפַסִּיקָה
מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וְזֶה סוּד יְהוּ"ה ו' יְהוּ"ה פּוֹסְקֶת
בְּתוֹכָם, וְהַכֹּל אַחַד בְּסוּד קוֹ הַמְדִידָה.

וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ, כְּשֶׁהַמַּעֲשִׂים לֹא נִכְשָׂרִים וְקוֹ
הַמְדִידָה אֵינוֹ מִתְפַּשֵּׁט, אֲזִי הַשּׁוֹפָר
מִתְהַפֵּךְ, וְהַכֹּל מִתְעַכֵּב וְקִיָּם בְּמִקּוּמוֹ וְלֹא שׁוֹפֵעַ
לְמַטָּה. וְלִפְעָמִים שְׂזֶה שׁוֹפֵעַ עַד שְׁמַגִּיעַ לְשָׂרְבִיט,
וְעוֹמֵד שָׁם וְלֹא שׁוֹפֵעַ לְמַטָּה וּמִתְעַכֵּב. וְהַנִּגּוּן עוֹמֵד
וּמְכָה בְּדַרְגָּה, שֶׁהִיא הָרָאשׁוֹנָה, וְקוֹ הַמְדִידָה עוֹמֵד
שָׁם וְלֹא מוֹדַד וְלֹא מִתְפַּשֵּׁט הַמְדִידָה. וְכֹל זֶה
מִשּׁוּם שֶׁהַשּׁוֹפָר הַתְּהַפֵּךְ מִתְתַּחֲתוֹנִים עַל מַעֲשִׂיהֶם
שְׂאִינָם כְּשָׂרִים.

וּבְשִׁקוֹן הַמְדָּה מִתְפַּשֵּׁט וּמוֹדַד, אֲזִי הַשּׁוֹפָר הוּלֵךְ,
וְשִׁלְשָׁה קְשָׂרִים קִיָּמִים בְּמִקּוּמוֹ, וְאַף עַל

בְּעֲלִיָּה עַל הַכֹּל. וְסִימְנָהּ - (תְּהִלִּים קִיב) פְּזֹר נִתַּן
לְאַבְיוֹנִים, שְׂזֶהוּ שְׁנוֹתָן לְכֹל הַתְּתוּנִים, וּמְדִידַת
הַמָּאוּר פְּזֹר גְּדוּל.

בְּשִׁמְדִידָה עוֹלָה וּמִתְגַּדְּלֶת, אֲזִי הוּא עוֹלָה
וּמוֹשִׁיט שֵׁשׁ אַמּוֹת בְּשַׁעוֹר שֶׁל
שֵׁשׁ נִקְדוֹת לְאַרְךָ וּלְרֹחֵב, כְּמַרְאֵה הַזֶּה שֶׁהוּא פְּזֹר.
וְזֶהוּ סִימְנָהּ - (אִסְתֵּר ה') וַיּוֹשֵׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת
שְׂרָבִיט הַזֶּהב.

וְשְׁנֵינּוּ, שֵׁשׁ אַמּוֹת הוֹשִׁיט לְקַבְּלָהּ. מִהַפְּזֹר הַזֶּה
מְלֵא הַמַּעֲיָן שֶׁלָּךְ וְנוֹתֵן לְעַנְיִים. וְזֶהוּ
הַשְּׂרָבִיט שֶׁנִּתְקַן בְּמְדִידָה הַזֹּה. וּבְנִגּוּן הַמְדִידָה הַזֹּה
עוֹלִים וְנִתְקַנִּים כְּרָאוּי, וְאֲזִי וְהַמְשַׁכְּלִים וְגו'. שְׁעוֹר
זֶה כְּמוֹ שְׁעוֹר שֶׁל שֵׁשׁ נִקְדוֹת, לְנִגּוּן שֶׁל לְאַרְךָ
וְשֵׁשׁ לְרֹחֵב, מִשּׁוּם שֶׁהוּא סוּד שֶׁל שֵׁשׁ.

וְשֵׁשׁ הֵם, וְהֵם חֲמֵשׁ. שֵׁשׁ לְאַרְךָ וְשֵׁתִים לְרֹחֵב
כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים שֵׁשׁ לְצַד זֶה וְשֵׁשׁ לְצַד זֶה.
וְאֲזִי וּמְצַדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֶד. אֱלוֹ הֵם
שֵׁשׁ הַנִּקְדוֹת שְׁנוֹצְצוֹת וּמֵאִירוֹת לְמַטָּה, וְאוֹתָם
כּוֹכְבִים נִסְתָּרִים לְהָאִיר, וְהַלְבֵּנָה מוֹאֲרַת בְּכֹל אַחַד
וְאַחַד מְמִידֶתָם שְׁנוֹעֲצוֹת בְּמָאוּר.

וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזוּהַר הַרְקִיעַ, זֶה הַרְקִיעַ שֶׁל
חַיּוֹת שְׁעוֹמְדוֹת. מִתְפַּשֵּׁט קוֹ
הַמְדָּה, מוֹדַד לְאַרְךָ שֶׁלְשָׁה קְשָׂרִים לְיָמִין וְשִׁלְשָׁה
קְשָׂרִים לְשְׂמָאל. אֱלוֹ שֶׁלְשָׁה קְשָׂרִים עֲמוּד אַחַד,
וְאֱלוֹ שֶׁלְשָׁה עֲמוּד אַחַד. וְאֱלוֹ שֶׁל שְׁנֵי נִקְדוֹת
שְׁעוֹמְדוֹת זֶה עַל זֶה, בֵּין לְצַד זֶה בֵּין לְצַד זֶה.
מְדִידַת קוֹ הַמְדָּה הַשְּׁעוֹר לְנִגּוּן שְׁנֵי טַעְמִים
שְׁעוֹמְדִים בְּמַרְאֵה שְׁמִקְיָמִים נִגּוּן שֶׁל הַמְדִידָה
שְׁמוֹדַד אַחַר הַיְרֻכִים שְׁעוֹמְדוֹת.

יַעֲקֹב שֶׁהוּא הַגּוּף, נִסְמָךְ עַל הָעֲמוּדִים בְּמְדִידַת קוֹ
הַמְדִידָה, כְּשֶׁנִּכְנַס לְאַבְיוֹ הַסוּד שֶׁל וַיָּבֵא לוֹ
יֵינן וַיִּשֶׁת. וְהַגּוּף הַתְּקִים בְּקִיּוּמוֹ. וְעַל זֶה וְהַמְשַׁכְּלִים
יִזְהָרוּ כְּזוּהַר הַרְקִיעַ וְגו'. וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזוּהַר
הַרְקִיעַ, שֶׁמִּתְפַּשֵּׁטִים וּמֵאִירוֹת לְמַטָּה, כְּשֶׁהַשְּׂרָבִיט
מִתְקַיֵּם בְּסוּד שֶׁל פְּזֹר, וְנוֹתֵן וְנִכְנַס בְּמְדִידָה וּמוֹדַד,
וְנִתְתַקְּנִים אֱלוֹ שְׁנֵי הָעֲמוּדִים בְּמְדִידָה לְמַטָּה,
וּמִתְתַקֵּן הַמָּאוּר וּמוֹדַד זֶה עִם זֶה.

אֲזִי וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ, שְׁהָרִי לְמַטָּה הַתְּתַקְּנָה בְּתַקּוֹן
שֶׁל הַנְּקָבָה לְקַבֵּל אֶת הַזְּכָר. וְהַיְרֻכִים הַתְּתַקְּנוּ
בְּלִי הַתְּפַשֵּׁטוֹת. וְכָאן אֵין נִגּוּן בְּתוֹךְ הַמְדִידָה הַזֹּה,

הַמְדִידָה לְסִמְךָ אֶת הַתּוֹרָה. וּמִשּׁוּם זֶה יִזְהָרוּ כְּזֵה"ר,
כִּף הוּא לְחֻשְׁבוֹן יִזְהִירוֹ.

יִזְהָרוּ כְּזֵהר אֶחָד הוּא. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלָא כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר, שֶׁהֲרֵקִיעַ הָעֲלִיּוֹן הִנְסִתָּר עַל הַכֹּל,
מְדִידָה בְּתוֹךְ קוֹ הַמְדָּה שֶׁעוֹמֵד בְּרֵקִיעַ הַזֶּה בְּכָל
הַמְדִידוֹת שֶׁל הַחַיּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת
וְהַתְּחַתּוֹנוֹת, וּמִשּׁוּם כִּף יִזְהִירוּ כְּזֵהר, בְּכָל אוֹתָם
הַחַיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת וְהַתְּחַתּוֹנוֹת, כְּזֵהר בְּאוֹתָהּ הֲרֵקִיעַ
שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם, וְהַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה. וְהִסְיָמֵן שֶׁל כָּל
הַסּוּדוֹת הִלְלוּ בְּזֵה עוֹמֵד, יִזְהָרוּ כְּזֵהר הַסִּימָן הַזֶּה.
וְהַסּוּד הַזֶּה לֹא נִתֵּן אֵלָא לְבַעֲלֵי מִדּוֹת שְׂיֻדְעִים
בְּסוּד קוֹ הַמְדָּה הַזֶּה. אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֵּא וּרְאֵה, וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ וְכוּ'. וְהַמְשַׁכְּלִים
יִזְהָרוּ, אֵלָה אוֹתָם שֶׁמְסַתְּפָלִים בְּסוּד הַחֲכָמָה,
בְּסִתְרֵי הַסּוּדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. אֵלָה הַצְּדִיקִים שֶׁעוֹשִׂים
רְצוֹן רַבּוֹנָם, וּמְשַׁתְּדִלִים בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת. וְאֵלוֹ
הֵם הַמְשַׁכְּלִים שֶׁהֵם מְשַׁכְּלִים בְּרְצוֹן רַבּוֹנָם תָּמִיד,
וְהֵרִי בְּאַרְנוֹ שְׂאִין דְּרָגָה כְּדִרְגָתָם.

מִשּׁוּם כִּף, כָּל אוֹתָם שֶׁמְשַׁתְּדִלִים בַּתּוֹרָה נִקְרָאִים
מְשַׁכְּלִים, מְסַתְּפָלִים בַּחֲכָמָה, מְסַתְּפָלִים
בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה. אֵין סוּף מִתְּפַשֵּׁט אוֹר נִסְתָּר
שֶׁלֹּא יָדוּעַ, וְזֶה יוֹצֵא מֵאֵין סוּף בְּרִית לְקִיָּם.
וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֵהר הֲרֵקִיעַ, אֵלוֹ הֵם שֶׁמְסַתְּפָלִים
בְּסוּד הַחֲכָמָה, בְּסִתְרֵים בְּסוּד הַתּוֹרָה. אֵלוֹ הֵם
שֶׁמְכִירִים אֶת סוּד הַסּוּדוֹת, וּמְסַתְּפָלִים וְיִרְאוּ
לְהִזְדַּהֵר בְּאוֹתוֹ הַזֶּהר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, וְעוֹמְדִים
בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה וְיֻדְעִים לְהַסְתַּכֵּל בְּסִתְרֵיהָ.

כְּזֵהר הֲרֵקִיעַ, זֶהוּ הֲרֵקִיעַ שֶׁעוֹמֵד לְהַאִיר לְמִטָּה,
וּמִתְעַטֵּר לְמַעְלָה וּמֵאִיר לְמִטָּה. וְאוֹתוֹ הַזֶּהר
שׁוֹפֵעַ וְנִמְשָׁךְ לְתַחְתּוֹנִים, וּמֵאוֹתוֹ הַזֶּהר הֵם נִזְוָנִים,
וְעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים, וּמְנַצְּחִים
גְּבוּרֵי הַשָּׁמַיִם, וְדָנִים גְּבוּרוֹת קְשׁוֹת.

וּמְצַדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֵד.
כְּשֶׁמֵּאִירִים הַכּוֹכְבִים בְּאוֹר שְׁנוּצֵץ
וְנוֹסְעִים בְּמִסְעוֹתֵיהֶם שִׂיאוּרוֹ מִתּוֹךְ דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת,
הַכּוֹכֵב שֶׁמֵּאִיר מִצַּד הַמְּזֻרָח, כְּמָה הֵם מְחַנּוֹת
מִשְׁתַּלְשָׁלִים עוֹמְדִים בְּהִיכְלוֹתֵיהֶם. הַכּוֹכֵב הַזֶּה
נוֹצֵץ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וּמְכָה אֶת הַנִּיצוּץ שֶׁלּוֹ בְּרַבִּיעִית

גַּב שֶׁבְּסוּד אַחַר הַכֹּל עוֹמֵד בְּסוּד אֶחָד, שֶׁהֵרִי
שְׁלֶשֶׁת הַקְּשָׁרִים הִלְלוּ שֶׁבְּמִקּוּמוֹ עוֹמְדִים תַּחַת
כְּנִפֵי אוֹתוֹ הַשּׁוֹפֵר, קוֹ הַמְדָּה עוֹמֵד שָׁם וּמִתְבָּרְכִים
מִתּוֹךְ חֲבִיבוֹת.

הַסּוּדוֹתָא בְּסוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה אַבוֹת הַעוֹמְדִים בְּתוֹךְ
הַשּׁוֹפֵר, כְּאֵן קוֹ הַמְדָּה מוֹדֵד אֶת
הַמְדִידָה הַזֹּאת בְּכָלֶם. בְּאַרְךָ, בְּרַחֲבֵךְ, עִמְךָ וְרוּם וְעִגּוּל.
וְלֹא עוֹמֵדֵת כְּאֵן הַמְדִידָה לְהַתְּגַלּוֹת, וְאֵז כְּזֵהר
הֲרֵקִיעַ, הֲרֵקִיעַ הִנְסִתָּר שֶׁלֹּא הַתְּגַלָּה כָּלֵל, וְעוֹמֵד עַל
רֵאשֵׁי הַחַיּוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁעוֹמְדִים בְּסוּד הָאֲבוֹת.

וְזֶה הֲרֵקִיעַ הִנְסִתָּר, עָלָיו עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. וּמוֹצִיא
מִמֶּנּוּ זֵהר שֶׁמֵּאִיר לְכָל הַחַיּוֹת. וְאֵז עוֹמֵד קוֹ
הַמְדִידָה שֶׁמֵּאִיר וּמְכָה בְּכָלֶם לְזֵהר, וְעַל זֶה הַכֹּל
בְּסוּד הַמְדִידָה עוֹמֵד לְנַגֵּן בְּשַׁעוֹר שֶׁהִנְגוֹן מוֹדֵד אֶת
קוֹ הַמְדָּה. אֵין מִי שֶׁמְכִיר אֶת הַסּוּד הַזֶּה, רַק אוֹתָם
הַלּוֹיִם שֶׁעוֹמְדִים עַל הַנְּגוֹן, וְלֹא גוֹרְעִים וְלֹא
מִתְּפַשְׁטִים הַחוּצָה, אֵלָא הַכֹּל בְּתוֹךְ הַמְדִידָה שֶׁל
סוּד קוֹ הַמְדָּה.

אוֹתָם שְׁלֶשֶׁת הַקְּשָׁרִים הֲרֵאשׁוּנִים שֶׁאֲמַרְנוּ,
שֶׁהֲקָשַׁר הֲרֵאשׁוֹן נִשְׁאָר עַל הָאוֹתִיּוֹת
לְנֶקֶד שִׁיחָהּ הַטַּעַם לְמַעְלָה. לְפַעְמִים הַנֶּקֶדָה הַזֹּאת
שֶׁעוֹמֵדֵת לְטַעַם לְמַעְלָה, הַמֵּאוֹר מוֹרִיד אוֹתָהּ
לְמִטָּה לְקָשֶׁר הַזֶּה לְעֲשׂוֹת בּוֹ מְדִידָה לְמִטָּה. וְהַכֹּל
בְּסוּד שֶׁל הַדִּיוּקָן שֶׁל וַא"ו יוֹרֵד נִקְרָא תְּבִי"ר.
וּכְשִׁיּוֹרֵד וְעוֹמֵד עַל הָאוֹתִיּוֹת, הֵרִי נִתְבָּאֵר.

וְאוֹתָם שְׁנֵי הַקְּשָׁרִים הָאַחֲרִים שֶׁאֲמַרְנוּ שֶׁנִּשְׁאָרוּ,
עוֹמְדִים עַל הָאוֹתִיּוֹת, וּמִתְּפַשְׁטוֹת אֲבָן
הַמְדִידָה בְּסוּד שֶׁל וַא"ו וְאוֹחֵז בָּהֶם, וְאֵז נִקְרָא זְקָף
גָּדוֹל. וּכְשֶׁלֹּא קִיָּמֵת הַהַתְּפַשְׁטוֹת הַזֹּאת בְּשְׁנֵי הַקְּשָׁרִים
הִלְלוּ, נִקְרָא זְקָף קָטָן, וְאֵף עַל גַּב שֶׁהִנָּה הַכֹּל עוֹמֵד
בְּסוּד אֶחָד.

וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ, יַעֲשׂוּ נִגּוֹן בְּסוּד הַזֶּה כְּרְאוּי.
יִזְהִירוּ לְמַעְלָה, יִזְהִירוּ לְמִטָּה, לְקִיָּם
אֶת קִיּוּם סוּד הָאֲמוּנָה, וְסוּמְכִים אוֹתָהּ וּמֵאִירִים לָהּ.
יִזְהִירוּ בְּאוֹתוֹ הַנְּגוֹן רוּחַ אַחַר רוּחַ, וְנַעֲיִמוֹת זוֹ אַחַר
זוֹ. כְּשֶׁכָּלֶם מִתְּחַבְּרִים בְּסוּד הַזֶּה, הַמְדִידָה עוֹלָה
כְּחֻשְׁבוֹן יִזְהִירוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהַ"יִּזְהִירוֹ" הַזֶּה הוּא
כְּחֻשְׁבוֹן מְאִתִּים שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנֶה, שֶׁהִרְוַחוֹת הִלְלוּ
וְהַתְּנוּעוֹת לְנַגֵּן, שִׁיתְּפַשֵּׁט הַמֵּאוֹר בְּכָל הָאוֹרוֹת תּוֹךְ

וּפְרָשׁוּהָ רַבּוּתֵינוּ, כָּל הַמְשַׁתְמֵשׁ בְּשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ,
נַעֲקָר מִן הָעוֹלָם.

אָמַר לוֹ, בְּרוּךְ אַתָּה הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁבוּדָאֵי כָךְ
הוּא, שְׂבִימוֹת הַחַל שׁוֹלֵט עֵץ הַדַּעַת טוֹב
וְרַע, שֶׁהוּא אָדָם שֶׁל וַיֵּיצֵר, בֵּייעַר הַטוֹב וּבֵייעַר הָרַע.
זֶהוּ שְׂכָתוֹב (בראשית ב) וַיֵּיצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם,
וְהוּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע שְׁחָטָא בּוֹ אָדָם, וְזֶהוּ
מַטְטְרוּ"ן שֶׁהוּא עֶבֶד שֶׁשׁוֹלֵט בְּשֵׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה
וְהוּא גּוֹפְנִי, וְשׁוֹלֵט בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחַל, שֶׁהֵם חֲלִין שֶׁל
טְמָאָה וְחֲלִין שֶׁל טְהָרָה, וּמִמְנוֹ נִתְּנוּ שֵׁשָׁה סְדְרֵי
מְשָׁנָה בְּאֶסְרוֹ וְהִתֵּר, טְמָאָה וְטְהָרָה, כְּשֶׁר וּפְסוּל.

וְבוֹ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֲשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתְּךָ. וְאֵין
עֲבוּדָה אֲלָא תַפְלָה, שְׁבוּ צְרִיךְ אָדָם לֵהִיּוֹת
כְּעֶבֶד הַמְּסוֹדֵר שְׂבָחֵיו לְפָנֵי רַבּוֹ, וְכַעֲבַד הַשׁוֹאֵל פָּרַס
מֵרַבּוֹ, וְכַעֲבַד הַמְּקַבֵּל פָּרַס מֵרַבּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ.

אָבֵל בְּשֶׁבֶת הַמְּלָכָה, שֶׁשׁוֹלֵט בָּהּ עֵץ הַחַיִּים וְלֹא
עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, פְּרָשׁוּהָ שְׂאִין מְשַׁתְמֵשִׁים
בְּאֵילָן שׁוֹם שְׁמוֹשׁ, וְכָל הַמְשַׁתְמֵשׁ בְּכַתֵּר – עוֹבֵר,
וְלֹא עוֹלִים בּוֹ וְלֹא סוֹמְכִים בּוֹ לְהַשְׁתְּמֵשׁ, שֶׁלֹּא
יִקְצְצוּ בְּנִטְיָעוֹת, שְׂאִין שֶׁם קִצּוֹץ וּפְרוּד בְּעֵץ הַחַיִּים.

וְהָעֵץ שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ
פְּרוּד בֵּין טוֹב לְרַע. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (בראשית ד)
וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וְצְרִיךְ לַעֲשׂוֹת
בּוֹ קִצּוֹץ שִׁיחֵיהָ הָאָדָם בְּלֵי יַצֵּר הָרַע, כְּמוֹ שְׁקוֹצֵץ
אוֹתוֹ מִמְנוֹ וְהוֹרְגוֹ בְּגִרְסָתוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (תהלים קט)
וּלְבִי חָלַל בְּקִרְבִּי. וּבְכַנְגֵד מִ"ט מִן מַטְטְרוּ"ן הֵם
אַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי פָּנִים טְהוֹר. וּמִצְדוֹ שֶׁל סַמָּא"ל
אַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי פָּנִים טְמָא.

וְיָמֵי שְׁזוֹכָה לְחֵבֵר ה' לְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעֵי פָּנִים שֶׁל
טְהוֹר, שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, נַעֲשֶׂה מְטָה
לְהַכּוֹת בּוֹ אֶת יַצְרוֹ עִם הָאוֹת י' שֶׁהִיא עֶשֶׂר מְכוֹת,
וְהֵינּוּ ה"י מִן אֱלֹהִים. וּמְשׁוֹם כָּךְ נִקְרָא מְטָה
הָאֱלֹהִים. וּבַעַל הַמְּטָה הַזֶּה הוּא ו', שְׁנַאֲמַר בּוֹ (שמות
לד) הִנֵּה אֲנֹכִי כָרַת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמְךָ, שְׂכָרַת עִמּוֹ
בְּרִית עַל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁלֹּא יִחְזוֹר
רִיקָם בְּתַפְלָתוֹ. שְׂאֵלִם בְּלֵי ה"י בָּא רִיקָם.

וְזֶהוּ שְׂאֵמַר יַעֲקֹב, לוּלֵי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אֲבִרְהָם
וּפְחַד יַצְחָק הִיָּה לִי כִּי עָתָה רִיקָם שְׁלַחְתָּנִי
(בראשית לא). וְלָמָּה? מְשׁוֹם שְׁנַאֲמַר בְּלָכֵן וְתַחֲלַף אֶת

לְקַבֵּל נִיצוּץ שֶׁל קֶשֶׁר אֶחָד וְאוֹר פְּנִימֵי שְׁעוּמֵד
לְמַעַלָּה. וְאַחַר כָּךְ שׁוֹכֵךְ, וּמִתְנוֹצְצִים כָּל אוֹתָם
הָאַחֲרִים, וְהוּא נִסְתָּר בְּמִקּוֹמָם. וְזֶה נִקְרָא כְּכוֹכֵב
אֶמֶן. אַחַר כָּךְ יוֹצֵא לְצַד הַדְּרוֹם כּוֹכֵב אַחֵר, וְזֶה
נוֹצֵץ עִם אַרְבָּעָה כּוֹכְבִים שְׂרָצִים וְהוֹלְכִים
וּמוֹשִׁיטִים אֶת אוֹרָם לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְזֶה
נִקְרָא כּוֹכֵב שְׁנוּצֵץ מְשָׁנֵי צְדָדִים, דְּרוֹם וּמִזְרָח.

וְנִאֲוָרִים אֵלֶּף וְרַבּוּא רַבּוּת כּוֹכְבִים שְׁנוּטָלִים
זֶהָר וְנִיצוּצוֹת מִתּוֹךְ נִיצוּצוֹת שְׂמַאִיר
מֵהַשְּׂמֵשׁ. שְׂמֵשׁ שֶׁל הַמְּשִׁקּוֹף (מְשִׁקּוֹף שֶׁל הַשְּׂמֵשׁ)
כְּשֶׁמַּאִיר בְּמַסְעוֹ, נִאֲוָרִים מִמְנוֹ כָּל אוֹתָם הַכּוֹכְבִים
שְׂמַאִירִים וְנוֹצְצִים כָּל אוֹתָם כּוֹכֵב אוֹמֵן. אָף עַל גַּב
שְׁנִסְתָּר אַחַר כָּךְ, יוֹצֵא וְזוֹהָר עָלָיו מִמְנָה אֶחָד
שְׂשָׂמוֹ יַגְזִירָא"ל.

וּכְשִׁבּוּכָב אוֹמֵן הַזֶּה יוֹצֵא וְנוֹצֵץ וְלֹא נִסְתָּר, אֲזִי
אוֹתוֹ הַמְּמָנָה מוֹרִיד שְׁלוֹם לְאוֹתוֹ
הַצַּד. וְכַאֲשֶׁר הַנִּיצוּץ הַקָּשָׁה עוֹשֶׂה מְדִידָה לְמַעַלָּה
וְלַמַּטָּה, וְהַכֵּל מִסְתַּמֵּךְ וּמַאִיר וְשׁוֹפֵעַ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל
הַרְקִיעַ הָעֲלִיוֹן כְּנֶגֶד הַמִּזְרָח, וְהוּא מִתְּעוֹרֵר כְּנֶגֶד
הַמַּעֲרָב, וְסִימְנָךְ – (ישעיה מא) מִי הָעִיר מִמִּזְרָח צִדֵּק
יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, אֲזִי כָּל אוֹתָם הַמְּמָנִים שְׁעוּמָדִים עַל
הַכּוֹכְבִים, כְּלָם יוֹבִילוּ הָאוֹר שֶׁל הַפְּנִים מִתּוֹךְ
הַשְּׂמֵשׁ, כְּשֶׁנוֹסֵעַ הַשְּׂמֵשׁ לְמְשִׁקּוֹף אֶחָד שֶׁהוּא
מְשִׁקּוֹף שֶׁל בִּילְגָא, אֲזִי אוֹתוֹ הַכּוֹכֵב שְׁנוּצֵץ מַאִיר
מִתּוֹךְ כַּחוֹ שֶׁל מְמָנָה אֶחָד שְׁנוֹסֵעַ כְּשֶׁהַשְּׂמֵשׁ נוֹסֵעַ.

וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר – מִצַּד שֶׁל תַּפְלִין שֶׁל רֹאשׁ.
צֵאן וְעֶבֶד וְשַׁפְחָה – מֵהַצַּד שֶׁל תַּפְלִין שֶׁל יָד.
וְהִיָּה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם, וְהָרִי פְּרָשׁוּהָ כִּי
הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה, שְׂצָרִיכִים לְשַׁלְשָׁה גִלְגּוּלִים אֵלָיו,
כְּמוֹ שְׂבַאֲרוּהָ יִשְׁלַשׁ אָדָם שְׁנוּתָיו וְגוֹ'. וּפְרָשׁוּהָ
בְּעַלֵי הַמְּשָׁנָה, בְּשֶׁבֶת אֵין עוֹלִין בְּאֵילָן, וְאֵין רוֹכְבִים
בְּאֵילָן, וְאֵין מְשַׁתְמֵשִׁים בְּאֵילָן.

אֵת זֶה בְּדֶרֶךְ סוּד אֲנִי שׁוֹאֵל אוֹתְךָ, הַמְּנוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, וְלֹא בְּפִשְׁטוּת שֶׁל בְּעַלֵי הַמְּשָׁנָה
הַגּוֹפְנִיִים, אֲלָא שֶׁל בְּעַלֵי הַמְּשָׁנָה הַשְּׂכֻלִיִים
שְׁעַלֵיהֶם נֵאֱמַר וְהַמְּשִׁכְלִים יִזְהָרוּ. אָמַר לוֹ, זְקַן זְקַן,
אָמַר אֲנִי, שְׂאֲנִי מִצַּד הָעֵץ שְׁנִקְרָא עֵץ הַחַיִּים,
שְׁנִטּוּעַ בְּשֶׁבֶת הַמְּלָכָה, שֶׁלֹּא צְרִיךְ שׁוֹם אָדָם
לְהַשְׁתְּמֵשׁ בָּהּ, כְּמוֹ שְׂבַאֲרוּהָ, כָּל הַמְשַׁתְמֵשׁ בְּכַתֵּר
– עוֹבֵר. וְזֶה הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ שְׁעוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן אָדָם.

במעשה בראשית ובמעשה מרכבה, ויש שאין רוצה
אלא בפשטי התורה. שפשטים הם מהצד של עבד,
וסודות מהצד של המלך. אדון ועבד. ומשום זה
לזה נקרא שתול, ולזה נטוע. שתול, שאין לו קשר.
ונטוע, שאין לו עקירה.

והנחה של שבת ברשות יחידו של עולם, היא
השכינה שבת המלכה, לא צריך לעשות
בה עקירה מאותו חפץ, שנאמר בו כי אם בתורת
ה' חפצו, ופרשה רבותינו. אלא להיות בו קבוע.
אבל מצד של העץ טוב ורע, צריך לעשות בו
עקירה שיהיה מטלטל וגולה ממקום למקום, כמו
שבארה רבותינו של המשנה, אף חכב עמים
וגו' (דברים לג) - אלו אותם שמכתתים רגליהם
ממדינה למדינה.

ודורשים אותו שפך אומר, בזמן שאתה חובב
עמים בגלות בחטאי הדור, כל קדשיו
יהיו בידך. ואחר כך אמר והם תכו לרגלך, אלו
אותם שמכתתים רגליהם ממדינה למדינה וממקום
למקום לשא ולתן במשא ומתן של תורה, שהולכים
מטלטלים ממקום למקום, נחשב להם כגלגול.

ששבעה מיני עניות נחשב לו לאדם כשבעה
מדורי גיהנם, שלכלם יורד אדם,
ובתשובה עולה, שעליהם נאמר ויסרתי אתכם אף
אני שבע על חטאתיכם. משום שחטא אדם בשבעה
מינים, שהם חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון זית
שמן ודבש. ומשום זה היו אומרים רבותינו של
המשנה, אילן שאכל אדם הראשון חטה היה.
ואחרים אומרים גפן היה. ואחרים אומרים תאנה
היתה. ולא היו חלוקים בדבריהם, שהכל אמת.
ששבעת המינים נטועים בארץ, חטה ושעורה.

והינו מה ששנינו, בעצרת על פרות האילן נדון כל
העולם. לכלם קרא אילן אחד מצד אחד.
ומצד אחר נפרדים לשבעה מינים. כמו לולב שהוא
אגדה אחת למטה ולמעלה, נפרדים המינים כל
אחד לחלקו, כמו החיות שנאמר בהן (יחזקאל א)
ופניהם וכנפיהם פרוות מלמעלה. ולמטה, שתיים
חברות איש ושתיים מכסות את גויתיהנה.

אשריו העץ שהוא שתול על פלגי מים של
התורה. ויותר מי שהוא מהצד של עץ

משפתי עשרת מנים (ס). ובאות י' נעשה לו נס,
שאלהים הוציא ממנו ה"י, נשאר אל"ם ריק בלי
תורה שבעל פה. אבל מי שמתפלל תפלה לעץ
החיים, לא יחזר ריקם בתפלתו לעולם.

ומשום זה יש אלהים מהצד של עץ הדעת טוב
ורע, ויש אלהים חיים ומלך עולם מהצד
של עץ החיים, ואין זוכים לו אלא בעלי קבלה,
שיודעים את סודות התורה.

אמר לו המנורה הקדושה לאותו הזקן, במה נודע
מי שהוא בעץ החיים, שהוא עשר ספירות
בלימ"ה בעשר אותיות של השם המפוש, שהוא
אדם של אצילות, שפך עולה יו"ד ה"א וא"ו ה"א
לחשבון אדם, למי שהוא מהצד של אדם של עץ
הדעת טוב ורע, שיש בו אדם טוב ואדם בליעל?

אמר לו המנורה הקדושה, בין אדם טוב של עץ
הדעת לאדם של עץ החיים, יש בהם חלוף,
כמו והבדילה הפרכת לכם וגו'. שזה בבריאה וזה
באצילות. נודע מי שהוא מעץ החיים נשמתו, ודאי
כשמניח תפלין על ראשו, מתפונן להכניס כל
אלהים אחרים תחת שלטון השכינה העליונה
שהיא התפלין של ראש של האדם, ולהכניס את כל
האמות תחת יד ה' שהיא השכינה התחתונה.

משום שבגלות נאמר (משלי ל) תחת שלוש רגזה
ארץ, תחת עבד פי מלוך ונבל כי ישבע
לחם, ושפחה פי תירש גברתה. ומשום זה תפלין
של ראש ויד, להכניס שפחה תחת גברתה למעלה
ולמטה. ובהזכרות שבפנים שכלולים בהם שהוא
שקול לתורה, צריך להכניס עבד תחת רבו למעלה
ולמטה, וזה נקרא הבן של הקדוש ברוך הוא
ושכינתו. זהו שכתוב כה אמר ה' בני בכרי ישראל.
ואלה שעושים את זה, נאמר בהם בנים אתם לה'
אלהיכם. ומשום זה אמר אל תהיו כעבדים
המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס.

ומי שעושה את המצוה הזו על מנת לקשר אלהים
אחרים של עבודה זרה שתהיה לשעבודו,
והאמות שלמטה לשים תחת ידו, אין נותנים לו
נשמה אלא מצד העבד הזה. ומשום זה אם כבנים
אם כעבדים. ומשום זה (תהלים א) כי אם בתורת ה'
חפצו. ופרשה חכמים, שלא יתעסק אדם בתורה
אלא במה שלבו חפץ. יש שלבו חפץ בסתרי תורה,

על ראשם, ונאמר בו דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. וזה א' מן אדם.

ולא כל המחלוקות שוות. שיש מחלקת לחלק בין טוב לרע, ויש מחלקת לחלק בין זכרים לנקבות, כמו בעלי המשנה, שזה חולק על ההלכה שלו, שהמים העליונים יהיו מתגברים על הנקבה שהיא מים תחתונים, ומי שאלים גובר. כמו הלכה של הלל על הלכה של שמאי, שנכנעת ההלכה של שמאי תחת ההלכה של הלל, אף על פי שאלו ואלו דברי אלהים חיים. אלא להראות, שמי שהוא מצד הנקבה, צריך להכנע תחת הזכר, כמו טפה של נקבה שנכנעת תחת הזכר שנקרא בן. ואם טפת נקבה שולטת על טפת הזכר, נקרא בת.

וכאן הוא סוד והיה כעץ שתול על פלגי מים, של אותם סודות התורה שבעל פה, ונקראו דברי אלהים חיים מצד של עץ החיים, ועליהם נאמר (משלי כא) פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפץ יטנו.

ויש מחלקת על לבושי א' מן אדם, והינו זכר ונקבה, כמו אלו שחולקים על הפסקות של לבושי הגבירה, ועושים להם כמה ישובים. עליהם נאמר ועלהו לא יכול. כמו שמלתך לא בלתה מעליך. ואינם כאותם לבושים של אסור טמאה פסול, שהבגדים הללו של רבותינו שמתבלים, שמתחככים בהם השדים. וכל אשר יעשה יצליח – אלו מצוות עשה.

ועוד, תורה נקראת חומה, כמו והמים להם חמה מימינם. והיא חמה לאמות העולם שלא קבלו אותה, כמו מצרים שנעשתה להם חמה, וטבעו בה ומתו. והינו פי ישרים דרכי ה' וגו'. מצד הימין נקראת השכינה חומה, מצד החסד ששם חכמה. ומצד הגבורה – ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. ומצד העמוד האמצעי נקראת רוח גדולה וחזק. גדולה מצד החסד, וחזק מצד הגבורה, ביד חזקה וגו'.

גדולה וירא ישראל את היד הגדלה. משניהם מפרק הרים ומשבר סלעים. שהם אמות העולם שלא קבלו תורה. מרוח ה', שנאמר בו ונחה עליו רוח ה'. ונקראת רעש. זהו שכתוב ואשמע

החיים, שנאמר בו (בראשית א) אשר פריו יתן בעת"ו, וזו השכינה, ולא מוציא מעת שלו. אני ה' בעת"ה אחישנה. בעתה, שבעים ושנים פנים לתורה, שהוא ת' מן עת, ועלהו לא יכול. כמו שמלתך לא בלתה מעליך.

וכל אשר יעשה יצליח – אלו מצוות עשה, שנאמר עליהן וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו. (מים הינו שכתוב על פלגי מים) ופרשוה בעלי המשנה שהיא התורה, שנאמר בה שנתה מים מבורך וגו'. ופרשוה, בור – מים מכנסים. באר מים חיים. זהו שכתוב מעין גנים באר מים חיים.

מהצד של עץ הדעת טוב ורע, היא מים מכנסים למקוה. מים מכנסים סרוחים. אלו מצד הטוב, ואלו מצד הרע. והמים המכנסים (למקוה) אלו הלכות ולקויות שהן כמו לקט שכחה ופאה לעני, כך המים המכנסים לאותו שנקרא עני בתורה ובמצוותיה, שאין לו אלא מה שנותנים לו, שנשקה מבחוץ על ידי אחר.

אבל אלו של צד של עץ החיים, הם דומים לבאר מים חיים שאין להם הפסק, ודומים לעץ שהוא נטוע על פלגי מים, או שתול שעקרו אותו, האילן ממקום של יבשה ושתלו אותו על פלגי מים, שהם משלשים בתורה.

ונקראו פלגי מים, על שם שיש להם מחלקת במשנה שלהם, וכך המחלקת של עץ החיים הוא מים עליונים זכרים. מים תחתונים נקבות. והם בוכים כדי שלא יהיו רחוקים מהקדוש ברוך הוא. והקדוש ברוך הוא עושה בהם מחלקת, ששם חצי למעלה מהרקייע, וחצי למטה מהרקייע, כדי שיהיה נודע החלוק בין הזכריים לנקביים. משום כך שם הקדוש ברוך הוא הבדלה בין פני הזכר לפני הנקבה.

וזוהי מחלקת לשם שמים שסופה להתקים. אבל כלם אחד, כמו שנאמר באדם ואשתו, (ישעיה נא) כי אחד קראתיו. והאות א' תוכיח, שהיא י' למעלה מים זכרים. י' למטה מים נקבות. כמו י"י מן יאהדונה"י, נשארו שש אותיות באמצע בין י"י מן יאהדונה"י כחשבון ו' מן א' שהוא הרקייע באמצע, ועליו נאמר (יחזקאל א) וממעל לרקיע אשר

אותו בנימה אחת של נֶשֶׁר מִמֶּנּוּ, צֹחַ קוֹל עַד אַרְבַּע מאות פְּרָסָה. משום זה הכניסו אותו בכלי של עִפְרָת, ולא נִשְׁמַע בו קוֹלוֹ, וְשָׂרְפוּ אוֹתוֹ בְּאֵשׁ, לְקַיֵּם בו (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרַפוּן בְּאֵשׁ.

וּכְמוֹ שֶׁתִּקְנֶנוּ הָאֲבוֹת שֶׁלֹּשׁ תְּפִלוֹת בְּזִמְנֵים יְדוּעִים, כִּךְ תִּקְנֶנוּ רַבָּנָן לְשַׁלֵּשׁ אֶת שְׁנוֹתֵינוּ בַּמִּקְרָא בַּמִּשְׁנָה וּבַתְּלִמּוּד. וּבִגְלָלָם בְּאָרוֹ שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹמַר, קִבְעַת עֵתִים לַתּוֹרָה? וּפְרִשׁוּנָה, שְׁמִי שְׁמַתְעִסֵּק בַּמִּשְׁנָה (בַּתְּלִמּוּד), כְּאִלוֹ הַתְּעַסֵּק בְּכָל מִשׁוֹם שֶׁהִיא כְּלוּלָה בַּמִּקְרָא בַּמִּשְׁנָה וּבַתְּלִמּוּד. וּמִשׁוֹם זֶה נֹאמַר בְּאַהֲרֹן, (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֵא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָר כֶּן בְּקָר לַחֲטָאת וְאֵיל לְעוֹלָה. בְּפָר לְכַפֵּר עַל הָעֶגְלָה, וְאֵיל לְהַזְכִּיר אֶת עֲקֵדַת יִצְחָק.

וְעוֹד, בַּמִּקְרָא תִקְנֶנוּ שְׁמֵלֵמֵד לֹא יִהְיֶה רִשְׁאֵי לְלַמֵּד יוֹתֵר מֵעֲשָׂרִים וּחֲמִשָּׁה תִּינוּקוֹת, וְסוּד הַדְּבָר – מִיָּמִין כ"ה תְּבָרְכוּ, מִצַּד הַשְּׂמָאל הֲלוֹא כ"ה דְּבָרֵי כָּאֵשׁ נֹאֵם ה'. וְהֵינּוּ וַיִּפֶן כ"ה וְכ"ה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. כִּנְגָדָם עֲשָׂרִים וּחֲמִשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע עֲרַבִית וְשַׁחֲרִית בַּפְּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, וְאֵין לְהָאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְכָל מִי שֶׁקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע עֲרַב וּבְקָר, כְּאִלוֹ מְקַיֵּם וְהִגִּיתָ בוּ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ. מִי הַמְשַׁבְּלִים? אֵלוֹ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. יִזְהָרוּ – אֵלוֹ הַנְּקֻדוֹת שְׂמָאִירוֹת בְּאוֹתִיּוֹת כְּנִשְׁמָה בְּגוֹף. כִּזְהָר – אֵלוֹ טְעָמֵי תּוֹרָה, שֶׁהֵם כְּתָרִים עַל רִאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת, כְּרָקִיעַ שֶׁהוּא עַל הָאָרֶץ כְּכֹתֵר. וְהָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדוֹת וְהַטְעָמִים הֵם כְּנִשְׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ.

הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִצַּד הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא בְּרַבּוּעַ, וְהַנְּקֻדוֹת בְּעֵגוּל שְׂבָאִים בְּעֵגוּל מִשׁוֹם שֶׁהֵם כְּמוֹ אָדָם שֶׁל יִצְרָה. הַנְּקֻדוֹת הֵן מִצַּד הָרוּחַ כְּאוֹתָם הַגְּלִגְלִים שְׂבָאִים בְּגִלְגוּל. וְכְמוֹ שֶׁהָרוּחַ מְנַהֵיגָה אֶת כָּל הָעֲרָקִים שֶׁל הָדָם שְׂדוּפָקִים מִן הַלֵּב, כִּךְ הָאוֹתִיּוֹת מְנַהֵגוֹת לְנְקֻדוֹת. וְסוּד הַדְּבָר – אֵל אֲשֶׁר יִהְיֶה שְׂמָה הָרוּחַ לְלַכֵּת יִלְכוּ.

מִשׁוֹם שְׂרוּחוֹ שֶׁל אָדָם מִשָּׁם נִטְלָה, מִהַדְרָגָה שְׂנֹאמַר בָּהּ (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפָנַיִם, שֶׁהֵם גּוֹף לְרוּחַ לְנְקֻדוֹת, שְׂאוֹתָן רוּחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הֵם מִרוּחַ הַחַיָּה. הַנִּשְׁמָה בָּאָה מִהַפְּסָא. וּמִשׁוֹם שְׁשָׁם יִהְיֶה, שֶׁהוּא מְנַהֵיג אֶת הַכָּל, הַטְעָמִים שֶׁהֵם הַכְּתָרִים שֶׁל הַתּוֹרָה הֵם מִצְדָּה.

אֲחֵרֵי קוֹל רַעַשׁ גְּדוֹל וְגוֹ'. וְעֵתִיד לְהַעֲבִיר רַעַשׁ שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, שְׂנֹאמַר בוּ לֹא בְּרַעַשׁ ה' (מלכים א-ט). וְנִקְרָאת אֵשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוּב כֹּה דְבָרֵי כָּאֵשׁ נֹאֵם ה'. וְעֵתִיד לְלַחֵךְ הָאֵשׁ שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, שְׂנֹאמַר בוּ לֹא בְּאֵשׁ ה'.

נִשְׂאָר הַמֶּלֶךְ בְּקוֹל דְּמָמָה דְקָה, שֶׁהִיא שְׂכִינָה, תְּפִלָּה בַּחֲשָׁאֵי, שְׂבָה אֲדָנִי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ. שְׂבָאֲרַבְעָה הִיא רְבִיעִית דְקָה, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה. אֲבָל שֶׁלֹּשׁ קְלָפוֹת, שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל וּבִשְׁנָה הַרְבִּיעִית יִהְיֶה כָּל פְּרִי קֹדֶשׁ, זֶה קוֹל דְּמָמָה דְקָה. וּמִשׁוֹם זֶה נִכְנָסוּ אַרְבְּעָה לְפָרְדֵּס. שֶׁלֹּשָׁה שְׂנִכְנָסוּ בְּשֶׁלֶשׁ שָׁנִים עֲרָלִים – אֶחָד הִצִּיץ וּמַת, וְאֶחָד הִצִּיץ וְנִפְגַּע, שְׁלִישִׁי יִצָּא לְתַרְבוֹת רַעַה. הַרְבִּיעִי שְׂנִכְנָס בְּשָׁנָה הַרְבִּיעִית – קֹדֶשׁ הַלְוִלִים לֵה'. נִכְנָס בְּשָׁלוֹם וַיִּצָּא בְּשָׁלוֹם. וְזֶהוּ סוּד שֶׁל הַפְּרָדֵס בְּתוֹךְ הַגֶּן שֶׁהוּא: פ' פֶּשֶׁט, ר' רְאִיָּה שֶׁל פְּסוּק, ד' דְרָשָׁה, כְּמוֹ שְׂבָאֲרוּהָ אֵין מְשִׁיבִין עַל הַהֲגָדָה.

בְּשֶׁלֶשָׁה הָאֵלוֹ נִפְלוּ שֶׁלֹּשָׁה עֲלִיוֹנֵי עוֹלָם וְנִכְשְׁלוּ. הַרְבִּיעִי שֶׁהוּא ס' סוּד, רַבִּי עֲקִיבָא נִכְנָס בְּשָׁלוֹם וַיִּצָּא בְּשָׁלוֹם. וּמִשׁוֹם זֶה נִקְרָאת הַתּוֹרָה ג'ן. זֶהוּ שְׁכָתוּב ג'ן נְעוּל. ג'ן סְדָרִים שֶׁל תּוֹרָה נִסְתָּרִים וְחֲתוּמִים, וְהֵינּוּ מַעֲיֵן חֲתוּם. כְּמוֹ יֵין חֲתוּם וְסִתּוּם שֶׁלֹּא מְנַסֵּף אוֹתוֹ גוֹי, אִךְ כִּךְ צְרִיכִים לְהִיּוֹת סוּדוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גוֹי. כ'ן בְּגִימְטְרִיא סו"ד. וּמִשׁוֹם זֶה פְּרִשׁוּהָ בְּעַלֵי הַמִּשְׁנָה, אֲסוּר לְגַלּוֹת סִתְרֵי תּוֹרָה לְגוֹי, שֶׁלֹּא יִנְסֵף אוֹתָם לְעַבּוּדָה זָרָה.

סדר הלימוד ליום ח אלול [יום 333 בשנה]

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי פְרִשׁוּהָ רַבּוּתֵנוּ שְׂאֲנִשִּׁי כְּנִסַּת הַגְּדוּלָה הָרְגוּ אֶת הָאֲרִיָּה שֶׁל הָעַבּוּדָה זָרָה שֶׁהוּא יִצְרַר הָרַע, דְּמִיוֹנוֹ כְּאֲרִיָּה, עָלָיו אָמַר דּוּד (תהלים י) יֵאָרֵב בְּמִסְתָּר כְּאֲרִיָּה בְּסִפָּה יֵאָרֵב לַחֲטוּף עֲנִי, וְאֵין עֲנִי אֵלָא עֲנִי מִהַתּוֹרָה וּמִמְצוּוֹתֶיהָ.

מִשׁוֹם שְׁעֵתִידִים לְהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּדַחַק בְּגָלוֹת, וְכִדִּי שֶׁלֹּא יִהְיוּ טוֹעִים בוּ בְכַבֵּד הַמַּסּ וּבְכַבֵּד הַמְּלָאכָה בְּאֲבוּד הַדַּעַת, הָרְגוּ אוֹתוֹ. וְכִדִּי שֶׁלֹּא יִתְפַּשְׁטוּ בְּעַרְוֹת, סְמָאוּ אֶת עֵינָי יִצְרַר הָרַע שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּפְרִשׁוּהָ שְׂאֲרִיָּה שֶׁל עַבּוּדָה זָרָה, כְּשֶׁתְּפָסוּ

בא ורָאָה, כָּל הָאוֹתוֹת הֵן מֵצֵד הָאוֹתוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁכֹלוֹת בְּשִׁכְנָה. הַצְדִּיק נוֹסֵעַ לְשִׂמְאֵל שֶׁהוּא יִצְחָק. ק"ץ ח"י, חֵי הָעוֹלָמִים קָשׁוּר בְּשִׂמְאֵל, וְהַשְׁכִּינָה הַתַּחְתּוֹנָה מֵצֵד הַשְּׂמֵאל נֹאמַר בָּהּ וְהָאֶרֶץ הֵיטָה תֵּהוֹ. וּמֵצֵד הַיָּמִין וְכֵהוּ, בּוֹ הוּא. וּמֵצֵד הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי וְחֻשָּׁף עַל פְּנֵי תֵּהוֹם (שם). וְאֵלוֹ הֵם הַלְּבוּשִׁים שֶׁל הַשְׁכִּינָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּגָלוֹת. וּמִי גֵרָם אֵת זֶה? אֵלָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קֹדֶם שֶׁבְּרָא הָעוֹלָם הָיָה נִסְתָּר יְהוָה.

אחר כִּף הַתְּפִשְׁטָה ה' לְמִטָּה, וְנֹאמַר בּוֹ וְהָאֶרֶץ הֵיטָה תֵּהוֹ וְכֵהוּ. וְסוּד הַדְּבָר – אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ בְּהַבְּרָאָה, בְּה' בְּרָאָם. הָרִי לֶף שֶׁהָיָה לְבוּשׁוֹ תֵּהוֹ. וּמִשׁוּם כִּף כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים וְגו' (שם ב), לֹא יֵרְדָה עָלָיו נְבִיעָה, מִשׁוּם שֶׁאֵדָם אֵינָן. שֶׁהָיָה בְּעֵלָה נִסְתָּר לְמַעַלָּה בְּאֵינָן, עַד שֶׁהַתְּפִשְׁטָה ו' מִן יְהוֹ שֶׁהוּא בִּינָה ם, שֶׁהִיא מְקוֹר הַנְּבִיעָה שֶׁהִיא נִקְדָּה נִסְתָּרָת. וּמִיָּד וְהַשְּׁקָה אֵת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

אף עַל גֵּב שֶׁבְּאַרְנוֹ בּוֹ כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ. מִשׁוּם שֶׁנִּקְשַׁר בְּשִׂמְאֵל, וְיָמִין מְקַרְבָּת. מִשׁוּם שֶׁתְּלוּי מִמְנוֹ הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, שְׁס"ו הֵם שְׁשִׁים מִסְכָּתוֹת וְשֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנֵה שֶׁנִּתְּנוּ מִגְּבוּרָה, שֶׁהִיא הַשְּׂמֵאל. שְׁשִׁים גְּבוּרִים נִקְרְאוּ, שְׁנוֹסְעִים מִגְּבוּרָה שְׁשֵׁם תּוֹרָה שְׁבַעֲל פָּה, שֶׁהִיא שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה, הַכֹּלֵל שֶׁל שְׁשִׁים מִסְכָּתוֹת וְשֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנֵה.

וְקַדְמָם שִׁירְדָה, הָיָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹנֵה עוֹלָמוֹת וּמְחַרְבֵּן, מִשׁוּם שֶׁלֹּא הֵיטָה נְבִיעָה יוֹרְדָת. בְּאוֹתוֹ זְמַן שִׁירְדָה הַנְּבִיעָה לְה', הֵיטָה הָרֵאשִׁית מִחֻסְד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֻסְד יִבְנֶה. וּמִשׁוּם כִּף לֹא תֵּהוֹ בְּרָאָה, לְשִׁכְתָּ יִצְרָה. וְנֹאמַר בָּהּ (בו) לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאֲדָם לְבַדּוֹ.

וּבְזִמְנָן שֶׁהָיָה תֵּהוֹ, אָמַר אֱלֹהִים לְנַח (בראשית ו) קָץ כָּל בְּשָׂר בָּא לְפָנַי. וְזֶה הַקָּץ שֶׁל יִצְחָק, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ כִּי אֲתָךְ רֵאשִׁיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה (שם). שְׂאֵם אֲתָה מִבְּקֶשׁ רַחֲמִים עָלֶיךָ, (לֹא נִחְרַבְוּ, וְכִף הָרָאָה לוֹ בְּרָמֵז בְּסוּף הַיָּמִים, כְּדִי שִׁיבְקֶשׁ רַחֲמִים עָלֶיךָ) וְלֹא יָמוֹת מְשִׁיחַ שֶׁהוּא מֵצֵד הַשְּׂמֵאל. אָמַר לוֹ, וְהָרִי בּוֹנֵה עוֹלָמוֹת וּמְחַרְבֵּן הָיָה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. אֵלָּא מְגִיד מְרֵאשִׁית אַחֲרִית, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָאָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיָה בּוֹנֵה, וְנִחְרַבּוּ קֹדֶם שֶׁנִּבְרָאוּ. רָאָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים מַעֲשִׂים שֶׁנִּחְרַבּוּ, וְכִינּוֹן שֶׁבְּרָא וּמְנַע מֵהֶם בְּרָכוֹת, הַחֲשִׁיב אוֹתָם כְּאֵלוֹ הַחֲרִיב אוֹתָם.

וּמִשׁוּם כִּף כָּפַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת שְׁמוֹ מִשֵּׁה מִשֵּׁה, אֶחָד עַל הַגְּאֻלָּה הָרֵאשׁוֹנָה, וְאֶחָד עַל הָאֲחֵרוֹנָה. וּמִשׁוּם זֶה אֵז יָשִׁיר מִשֵּׁה. אֵז שֶׁר לֹא נֹאמַר, אֵלָּא אֵז יָשִׁיר.

וְזֶה מְדַבֵּר עַל סוּף הַיָּמִים שֶׁהַתּוֹלְדוֹת הִלְלוּ הָרַעִים הָיוּ גּוֹרְמִים שֶׁהִנְהָר יַחֲרַב וְיִבֶּשׁ. הַנְּבִיעָה שֶׁלוֹ בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּשִׁכְנָה הָעֲלִיוֹנָה וּבְשִׁכְנָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְזֶהוּ יַחֲרַב – בְּבֵית רֵאשׁוֹן, וְיִבֶּשׁ – בְּבֵית

וְזֶה מְדַבֵּר עַל סוּף הַיָּמִים שֶׁהַתּוֹלְדוֹת הִלְלוּ הָרַעִים הָיוּ גּוֹרְמִים שֶׁהִנְהָר יַחֲרַב וְיִבֶּשׁ. הַנְּבִיעָה שֶׁלוֹ בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּשִׁכְנָה הָעֲלִיוֹנָה וּבְשִׁכְנָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְזֶהוּ יַחֲרַב – בְּבֵית רֵאשׁוֹן, וְיִבֶּשׁ – בְּבֵית

וְזֶה מְדַבֵּר עַל סוּף הַיָּמִים שֶׁהַתּוֹלְדוֹת הִלְלוּ הָרַעִים הָיוּ גּוֹרְמִים שֶׁהִנְהָר יַחֲרַב וְיִבֶּשׁ. הַנְּבִיעָה שֶׁלוֹ בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּשִׁכְנָה הָעֲלִיוֹנָה וּבְשִׁכְנָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְזֶהוּ יַחֲרַב – בְּבֵית רֵאשׁוֹן, וְיִבֶּשׁ – בְּבֵית

וְזֶה מְדַבֵּר עַל סוּף הַיָּמִים שֶׁהַתּוֹלְדוֹת הִלְלוּ הָרַעִים הָיוּ גּוֹרְמִים שֶׁהִנְהָר יַחֲרַב וְיִבֶּשׁ. הַנְּבִיעָה שֶׁלוֹ בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּשִׁכְנָה הָעֲלִיוֹנָה וּבְשִׁכְנָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְזֶהוּ יַחֲרַב – בְּבֵית רֵאשׁוֹן, וְיִבֶּשׁ – בְּבֵית

וְזֶה מְדַבֵּר עַל סוּף הַיָּמִים שֶׁהַתּוֹלְדוֹת הִלְלוּ הָרַעִים הָיוּ גּוֹרְמִים שֶׁהִנְהָר יַחֲרַב וְיִבֶּשׁ. הַנְּבִיעָה שֶׁלוֹ בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּשִׁכְנָה הָעֲלִיוֹנָה וּבְשִׁכְנָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְזֶהוּ יַחֲרַב – בְּבֵית רֵאשׁוֹן, וְיִבֶּשׁ – בְּבֵית

ז) נהר דינור שופע ויוצא מלפניו. ובתפלת שחרית יורד אריה לקבל תפלת האדם בזרועו ובכנפיו, שארבע כנפים לכל חיה, וזה מיכאל. ובתפלת המנחה יורד שור לקבל התפלה בקרניו ובכנפיו, וזה גבריאל.

ובשבת יורד הקדוש ברוך הוא עם שלשת האבות לקבל את הבת היחידה בהם, וזה סוד השבת, ש' בת. בשלשה אבות מקבל הקדוש ברוך הוא את התפלה שהיא השבת, הבת היחידה שלו. **באותו** הזמן החיות העליונות שנקראו בשם של ה', פותחים ואומרים, שאו שערים ראשיכם וגו' (שם כד). באותה השעה נפתחים שבעה היכלות. ההיכל הראשון - היכל האהבה. השני - היכל היראה. השלישי - היכל הרחמים. הרביעי - היכל הנבואה של האספקלריה שמאירה. החמישי - היכל הנבואה של האספקלריה שלא מאירה. השישי - היכל הצדק. השביעי - היכל הדין. ועליהם כתוב בראשית, ברא שש. אלהים, ההיכל השביעי, והם שבעה היכלות למטה ושבעה היכלות למעלה. וכנגדם ז' קולות של הבו לה'. ושמונה עשרה אזכרות של הבו לה', שבהן שט הקדוש ברוך הוא בשמונה עשר עולמות ברכב אלהים רבותים אלפי שנאן, שהם שמונה עשר רבוא עולמות.

ובמה שומרי שערים עם שומרי ההיכלות שמקבלים את התפלות. וכל תפלה לא תכנס אלא במדה ובמשקל, ומשום זה נאמר על התפלה לא יהיה בכיסף וגו'. והתפלות החסרות, עליהן נאמר, שקל שקלת במאזנים ונמצאת חסר. אף על גב שהפסוק הזה במקום אחר פרושהו, שבעים פנים לתורה, משום שעל השכינה נאמר כלך יפה רעיתי ומום אין בך, ואין מקבלת תפלה שיש בה מום. זהו שפתוב (ויקרא כב) כל אשר בו מום לא תקריבו.

וכי יש תפלה שיש בה מום? כן, זו שעולה פגומה בלי מחשבה ובלבול הדעת. כל שכן אם טעה בשלש ברכות הראשונות או בשלש האחרונות או באמצעיות. ומשום זה פרושה בעלי המשנה, טעה בשלש ראשונות - חוזר לראש. ובאחרונות - חוזר לעבודה. ובאמצעיות - חוזר למקום שנזכר. ומשום

העשירי בתפלה, וזו השכינה, עליה נאמר תפלה לדוד שמעה ה' צדק. ודוד ברוח הקדש אמר על ישראל באחרית הימים של הגלות, (תהלים יז) בחנת לבי פקדת לילה. ואין לילה אלא גלות. ואיוב מה שאמר, הכל היה משל על ישראל, שאמר פלה ענן וילך. והשטן רצה לקטרג עליו, ואמר הקדוש ברוך הוא, איוב לא בדעת ידבר.

ויעקב, משום שראה ברוח הקדש את דחק הגלות האחרונה בסוף הימים, אמר (בראשית לב) ויירא יעקב מאד ויצר לו, וחלק העם הקדוש בגלות לשלשה צדדים. זהו שכתוב וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשנה, בראש בגלות של אדום. ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים (שם לג). ומשום שראה אחר כן את העני והצער שלהם, אמר ושבתי בשלום אל בית אבי (שם כח), זה המקדש. ואמר ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש.

ודוד בגלל הגלות אמר (שמואל א-יז) העם רעב ועיף וצמא במדבר. ומשום שראה השכינה חרבה ויבשה, הוא היה נוטל הצער בשבילה. שאחר שראה שחזרו ישראל בתשובה בשמחה, תקן עשרה מיני תהלים, ובסוף של כלם אמר (תהלים פו) תפלה לדוד הטת ה' אזנה ענני וגו'. ראה שכל תפלות הנגזר היו מתעטפות לפני המלך, ולא היו נכנסות עד שתפנס תפלת העני. זהו שכתוב תפלה לעני כי יעטף (שם קב), שעוטף כל תפלות הראשונות עד שנכנסת תפלת העני.

ומשום כך תפלת (העני הקדים לכל. מי היא תפלת העני? זו תפלת) ערבית שהיא רשות בפני עצמה בלא בעלה. ומשום שהיא בלא בעלה, היא עניה ויבשה וצדיק עני ויבש. ותפלת השבת היא צדקה לעני (שלה, כמו שבארוה בעלי המשנה, שמש בשבת צדקה לעניים). ומשום זה צריך אדם שיהיה הוא כמו עני לשער המלך בתפלת העמידה בכל ששת ימי החל בשביל השכינה. ומתעטף בעטוף של מצוה כעני, ויהיה בתפלין כאביון לשער ההיכל שהוא אדני, שפך עולה לחשבון היכ"ל. וזהו אדני שפתי תפתח.

ובשפותח פיו בתפלת ערבית, הנשר יורד בימות החל לקבל בכנפיו את תפלת הלילה, וזה נקרא נוריא"ל. אוריא"ל מצד החסד, ונוריא"ל מצד הגבורה, שהיא אש דולקת, שנאמר בה (דניאל

משם יהו"ה, וסוד הדבר – זה שמי לעלם. שמי עם י"ה – שלש מאות ששים וקמ"ש. זכרי עם ו"ה – מאתים ארבעים ושמונה. ומאתים ארבעים ושמונה תבות הן בקריאת שמע, ונתנו מאהבה של אהבה.

ומשום זה תקנו הבורח בעמו ישראל באהבה. ואלו כלולים באברהם, שנאמר בו זרע אברהם אוהבי. התפלין הן עז, שנתנו מיראה שהיא לשמאל. וזהו פחד יצחק, ששם כל המקטרגים עולים לתבע כל הדינים. ומשום זה, ובזרוע עזו – זה תפלין, י"ה ביראה, ו"ה באהבה. זהו שפתוב אהבו את ה' כל חסידיו. תפארת, יהו"ה כולל הכל. ומשום זה נאמר בייעקב והנה ה' נצב עליו, שהוא העמוד האמצעי.

לאחר שנקרא ישראל, עולה ביו"ד ה"א וא"ו ה"א, וסוד הדבר – ישראל עלה במחשבה להבראות. מחשבה – חשב מ"ה, ותמצא בו השם הקדוש. ובשביל יעקב, שהוא ישראל, נאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו, בדיוקן רבוננו ודאי. שכאשר תפלתו עולה למעלה, כרוז יוצא מהרקיעים ואומר: תנו כבוד לדמות המלך.

ואין שער שעומד לפני התפלה הזו. אדני שפתי תפתח, להוציא מזון לבנים הקדושים. שבהיכל הזה שם המזון. בנים חיים ומזונות מצד העמוד האמצעי, והוא בני בכרי ישראל. והוא עץ החיים שיוצא מן החיים שלמעלה, והוא העץ שמזון לכלם בו, ותלוי במזל הקדוש הזקן של הזקנים. ובני השכינה, הם ישראל למטה, החיים שלו תורה, המזון שלו תפלה שנחשבת לקרבן.

ובנלות נאמר על ישראל (בראשית ל) הבה לי בנים. והשכינה היא הקרבן של הקדוש ברוך הוא שמקבל אותה בזמן ובשמאל ובגוף, ויחודו עמה בצדיק שהוא אות תפלין ואות שבת וימים טובים.

ויש לשאל, למה מתפללים לקדוש ברוך הוא בכמה דרגות? לפעמים מתפללים לו בספירה ידועה ובמדה ידועה, לפעמים תפלה לימין. זהו שאמרו הרוצה להחכים ידרים. לפעמים לשמאל. זהו שאומרים הרוצה להעשיר יצפין. שהאבא והאמא הם לימין ולשמאל,

זה נאמר בתפלה מי יעלה בהר ה' וגו'. וכשתפלה עולה בזרוע ימין או בשמאל, שהן שחרית ומנחה, מה כתוב בה? שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

תפלת ערבית היא מטה, ובשבילו נאמר בייעקב וישתחו ישראל על ראש המטה, שהיא בבית החלי בגלות שהוא הלילה. כמעט שעברתי מהם וגו'. וכשתפלות עולות כראוי, הכרוז יוצא ואומר שאנו שערים וכו'. ואומרים מי זה מלך הכבוד (תהלים כד), מהצד של האם שהיא מ"י, ונקראת ה' עזוז וגבור מצד השכינה התחתונה. מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה, מצד העמוד האמצעי וצדיק.

ואם אין התפלה שלמה, כמה מלאכי חבלה רודפים אחריה, ונאמר בה כל רדפיה השיגוה בין המצרים. ומשום זה מתפללים והוא רחום יכפר עון, זה סמא"ל שהוא נחש. ולא ישחית – זה משחית. והרבה להשיב אפו – זה אף. כל חמתו – זו חמה, כדי שלא ירדפו אחר התפלה.

ובמה מלאכי חבלה תלויים מהם. שבע הם הממנים, ושבעים תלויים ביניהם. ולכל רקיע ורקיע הם מקטרגים ותלויים מהם שבעים אלף רבוא.

ואם תפלה עולה שלמה בעטוף של מצוה, ובתפלין על ראשו ובזרועו, נאמר בהם יפל מצדך אלף. ובזכות תפלין של ראש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' וגו'. שם ה' הרי פרשוה שהיא תפלין של ראש. ומיד שרואים שם ה' על ראשו בתפלה שהיא אדנ"י, יהו"ה תפלין עליו, מיד כלם פוחדים ומזדעזעים מהתפלה, ומהם נופלים ומהם בורחים. זהו שכתוב יפל מצדך אלף. ואין מי שעומד לפני שער התפלה, ועליו נאמר לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער. בשער שהוא שער המלך.

ואת על גב שבמקום אחר פרשוה – כאן מקומה. והתפלה היא השכינה, והקדוש ברוך הוא תורה, ונאמר בו מסיר אזנו משמוע תורה וגו'. והרי פרשוה בעלי המשנה, משום שתפלה היא מצוה וזו שכינה. ותורה והקדוש ברוך הוא אין צריך הפסקה ביניהם. וצריך להעלות תורה ומצוה ביראה ואהבה. שכל מצוות עשה ולא תעשה, כלן תלויות

ושוקים. לפעמים בעלה הוא ו' בשתי זרועות, בששה פרקים עולה אליו בשתי זרועות. לפעמים הוא בעלה בין האב והאם, ב"ן י"ה צריך להעלותה לשם. לפעמים הוא בעלה בכתר ו' בבין י"י כמו זה א' צריך להעלותה אליו. וכשעולה לשם אליו, נאמר בה (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים וגו'.

בשהיא עולה למעלה בראש של כל הראשים, שואלים בשבילה המלאכים איה מקום כבודו להעריצו. וכשעולה לא' (למעלה) היא כתר בראש של, עטרה על ראשו. כשיורדת עמו, יורדת ונעשית נקדה למטה ממנו. ובכל דרגה שעולה, כך יורדת. כשעולה נקראת כתר בסוד הטעמים, וכשיורדת נקראת נקדה, וכשהיא כמו זה אוי, וי מתיחדת עמו. וכשהיא כתר על ראשו, נקראת אות זין. כלולה ממנו אות הברית שהיא שביעית, שהכל ודאי שביעי. האבן הזו היא בנין כל העולמות, ובשבילה נאמר (דברים כה) אבן שלמה וצדק יהיה לך. היא מדה בין כל ספירה וספירה, שכל ספירה עולה בה לעשר.

השעור של הו' בה נעשה אמה, עשר אמות ארך בין כל ספירה וספירה, וסוד הדבר - עשר אמות ארך הקרש. ובין כל אמה ואמה היא עשר, בין פרק ופרק תמצא אותה. וי' עשר פעמים עולה למאה. וההפוך של מאה - אמ"ה.

כל מדה ומדה נקראת עולם. ואותם י"ו שעור ומדה, ו' שקל, י' המדה שלו. ושעור של המדה חמש אמות ארך וחמש אמות רחב, והם כנגד השעור של כל רקיע שמהלך חמש מאות שנה ארכו וחמש מאות שנה רחבו. והם ה"ה. הרי לך שעור קומה באותיות יהו"ה, שהאות ו' היא תפארת. שמים, חמשה רקיעים שלו, ה' אלו נקראו השמים, חמשה רקיעים שפלולים בשמים. חמשה עליונים שמי השמים. והם כלם ה"ה חמש עם חמש.

ו' הרקיע הששי להם. י' שביעי להם, והם שבעה עם שבעה, ועולים ארבעה עשר. וכך הן הארצות שבע על גבי שבע כגלדי בצלים. וכלם רמוזים בשתי עינים. י' נקראת עולם קטן. ו' עולם ארך. וכל מי שרוצה לשאל שאלתו לגבי עולם ארך - צריך להאריך בו, ובעולם קצר - לקצר בו.

ולפעמים לעמוד האמצעי, לפעמים לצדיק. כל תפלה עולה לדרגה ידועה. אלא ודאי יהו"ה הוא בכל ספירה וספירה.

והתפלה היא שכונה. בזמן שצריכים לרחם על העולם, עולה בימין. ובזמן שצריך לעשות דין בעולם, עולה לשמאל. והכל אל יהו"ה שהוא בכל מקום. ומשום זאת, זאת תורת העלה. ה' עלה לה. וזו התפלה, שהיא השכינה קרפן לה. וכשעולה אליו, צריך להכליל עמה כל הספירות, שאין קדשה פחות מעשרה, שהיא קדשתו, ברכתו ויחודו.

ומשום כך, כשרוצה אדם להעלות תפלה למעלה, צריך להעלותה בכל התנועות, ואם הנחש רוצה לקטרג לתפלה, צריך לעשות אותה מקלע. וסוד הדבר - זרקא מקף שופר הולך סגולתא.

פתח רבי שמעון ואמר, עליונים שמעו, תחתונים התכנסו. אלו ראשי הישיבה שלמעלה ולמטה. אליהו, בשבועה עליך, טל רשות מן הקדוש ברוך הוא ורד לכאן, שהרי קרב גדול מזמן לך. חנוך מטטרו"ן רד לכאן אתה וכל ראשי הישיבה שתחת ידך, שלא לכבודי עשיתי, אלא לכבוד השכינה.

פתח כמו מקדם ואמר, הזרקא, ודאי בה צריך להעלות התפלה לאותו המקום הידוע, שהרי אבן המקלע שנוזקה למקום ידוע, כך צריך להעלות המחשבה בתפלה בכתר הזה, היא אבן מכללת ומעטרת שנאמר בה כל הזוקף זוקף בשם, צריך להעלותה למקום שנטלה. ובאותה שעה שמעלה אותה אל בעלה, אפלו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק. אף על גב שנאמר בו (בראשית ג) ואתה תשופנו עקב - האבן ההיא שהיא י' של יעקב, שנאמר בה (שם מט) משם רעה אבן ישראל, לא יפסיק להעלותה לאותו המקום שנטלה. מהעמוד האמצעי צריך להעלותה עד אין סוף.

ובשמוריד אותה, נאמר בו כל הכורע כורע בכרוך. (וכאשר מוריד אותה) בו צריך להעלות אותה עד אין סוף (ולהורידה) ועד אין תכלית, ולא יפסיק אותה ממנו לא למעלה ולא למטה. לפעמים ו' הוא בעלה בצדיק בששת הפרקים של שתי השוקים, יורדת אליו בשתי

באותיות שהן סוסי אש, והנקדות שהן פְּרָשִׁים
רוכבים עליהם, והטעמים שהם כְּלֵי הַקָּרֵב.

פְּתַח רבי שמעון ואמר, זרקא מקף שופר הולך
סגולתא. כְּשִׁגְלוּ יִשְׂרָאֵל וַנִּזְרְקוּ לְבֵין אַמּוֹת
הָעוֹלָם לְאַרְבַּעַה צְדָדִים, נִזְרְקוּ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע
אוֹתוֹת מִלְמַעְלָה. י' לְמִזְרַח, ה' לְמַעְרָב, ו' לְדָרוֹם,
ה' לְצָפוֹן. וְזֶה הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי שֶׁהוּא יְהוּ"ה שׁוֹלֵט
עַל אַרְבַּעַה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם.

וְהַנֶּשֶׁר, שֶׁהוּא הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה, פּוֹרֶשֶׁת עֲלֵיהֶם אֶת
כְּנַפֶּיהָ בְּכָל שַׁבַּת וַיָּמִים טוֹבִים, כְּדִי
שִׁתְּהִיָּה מְגַנָּה עֲלֵיהֶם וְדַאי מְכַל הַצְּדָדִים הָרָעִים,
וְזֶהוּ הַפּוֹרֵשׁ סֶפֶת שְׁלוֹם וְכוּ'. שְׁסָפָה וְדַאי נִקְרָאת,
מִשּׁוּם שֶׁמְסַכֶּכֶת עֲלֵיהֶם בְּשַׁבַּעַת יְמֵי הַסְּכוּת, הֵם
בְּנֵיהָ, כְּנִגְדָם שַׁבַּעַת יְמֵי הַפֶּסַח, וְעֲלֵיהֶם נֹאמַר
שַׁבַּעַת יָמִים יִהְיֶה תַּחַת אָמוֹ.

וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה זֶה שְׁמִינֵי עֲצֻרַת, עָלְיוֹ נֹאמַר
יִרְצָה לְקַרְבֵּן אִשָּׁה לֵה'. וְהַנֶּשֶׁר הָעֲלִיוֹן הַזֶּה
נֹאמַר בּוֹ כְּנֶשֶׁר יַעִיר עַל קִנּוֹ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחֹף. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, שֶׁהֵם
שַׁבְעִים פָּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

מִיָּד, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר. תִּהְיֶה גְאֻלָּה לְיִשְׂרָאֵל.
בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן יִפְרֹשׁ כְּנַפָּיו יִקְחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל
אַבְרָתוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה הַנֶּשֶׁר הוּא עֵינַי, כְּנַפָּיו הֵם שְׁנֵי
כְּרוֹבֵי הָעֵינַי. שְׁלֹשֶׁת הַגְּנוּנִים שְׁלוֹ הֵם שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת,
שֶׁנֹּאמַר בָּהֶם וּרְאִיתִיהָ לְזִכֹּר בְּרִית עוֹלָם. אוֹתָם
הַגְּנוּנִים שֶׁל הָעֵינַי שֶׁהִיא מְרַקְמַת בָּהֶם. אֲשֶׁרֵי הָעֵינַיִם
שֶׁמְסַתְּפִלִים וְנִפְתָּחִים אֵלֶיהָ לְקַבְּלָהּ כְּמַרְכָּבָה
עֲלֵיהֶם. וּמִיָּד וְאִשָּׁא אֶתְכֶם עַל כְּנַפֵּי נְשָׁרִים וְאָבָא
אֶתְכֶם אֵלַי.

בַּת הָעֵינַי זֹו הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. הִיא הַכֶּתֶר בְּרָאשׁ.
זֶרְקָא. הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה פּוֹרֶשֶׁת כְּנַפֶּיהָ וְנוֹטֶלֶת
אוֹתָהּ וּפּוֹרַחַת עִמָּה, עַד שֶׁמִּגְעַת אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ
מִמֶּנּוּ וְעַד אֵין סוּף. וְכִשְׁמַעְלָה אוֹתָהּ מִתְקַנֶּת בְּכָל
עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת, מִתְקַשֶּׁטֶת בְּכָל הַתְּקוּנִים וְהַלְבוּשִׁים
שְׁלָהּ, כְּלָם מְרַקְמִים מְכַל הַגְּנוּנִים שְׁעֲלֶיהָ, וְחַמְשָׁה
אוֹרוֹת מְאִירִים בָּהּ.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן מֵה כָּתוּב בְּבַעֲלָהּ, שֶׁהוּא ו' הָעֲמוּד
הָאֲמָצְעִי? וּרְאִיתִיהָ לְזִכֹּר בְּרִית עוֹלָם.
וְכִשְׁמִיחַדַּת אוֹתָם הָאֵם אֶת שְׁנֵיהֶם, הִיא אוֹמְרַת לִי

וְעַל זֶה אָמְרוּ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, מְקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהָאֲרִיךְ
אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְקַצֵּר, לְקַצֵּר – אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְהָאֲרִיךְ.
לְקַצֵּר בַּתְּפִלָּתוֹ – אֵל נָא רְפָא נָא לֵה בְּנִקְדַת י'.
לְהָאֲרִיךְ – מִצַּד הָאוֹת ו', וּנְפִילָה בְּאוֹת פ', וְהַפֵּל
פ"ו, וְאַתְנַפֵּל לְפָנֵי ה' אַרְבַּעִים יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה.
וְהַפֵּל מ"ם, י' הַנִּקְדָּה בְּאֲמָצְעַ נְעֻשִׁית מִים.

וּמִצַּד הַחֶסֶד צָרִיךְ לְהָאֲרִיךְ בַּתְּפִלָּתוֹ. וּבִשְׁם
הַקְּדוֹשׁ יַעֲלֶה יְהוּ"ה בְּרַבִּיעַ. וְצָרִיךְ
לְהָאֲרִיךְ בַּתְּנוּעָה הַזֹּו, שֶׁהִיא סוּד הַתְּקִיעָה. לְקַצֵּר
מִצַּד הַגְּבוּרָה בַּתְּנוּעָה שֶׁל שְׁבָרִים, שֶׁשֵּׁם תְּבִיר
בִּינוּנִי, לֹא בְּאִרְיָכוֹת וְלֹא בְּקַצּוֹר, בַּתְּרוּעָה בְּעֲמוּד
הָאֲמָצְעִי שֶׁהִיא שְׁלֹשֶׁת, שְׁשֵׁנִיהֶם שְׁקַל הַקְּדוֹשׁ,
כְּנִגְדֵי רַבִּיעַ שֶׁהוּא עוֹלָה חוֹלָם. הַשְּׁבָרִים כְּנִגְדֵי
שְׁבָא. זֶה צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת קוֹל, וְזֶה צָרִיךְ לְהוֹרִיד
אוֹתָהּ. וּמִשּׁוּם זֶה אוֹתָם שְׁבָרִים תְּרוּעָה, שְׁלֹשֶׁת
זו י' סְגוּלָתָא.

פְּתַח וְאָמַר, זֶרְקָא מְקַף שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ סְגוּלָתָא.
בְּחֻשְׁאֵי הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְקוֹלָהּ לֹא
יִשְׁמַע, פְּתַח נִקְדַת יְמִין יְהוּ"ה מְלֶךְ. נִקְדַת שְׁמַאל
יְהוּ"ה מְלֶךְ. הַנִּקְדָּה הָאֲמָצְעִית יְהוּ"ה יְמֶלֶךְ. רַבִּיעַ
לְהַעֲלוֹת קוֹל. תְּבִיר לְשִׁבְרֵי הַקּוֹל. הַשְּׁלֹשֶׁת אוֹחוֹת
בְּשֵׁנִיהֶם כְּשִׁלְשֶׁלֶת. וְהוּא כְּמוֹ הַרְבִּיעַ שֶׁמְאָרִיךְ בָּהּ
הַתְּבָה, וְהִיא נִקְדָּה אַחַת כְּמוֹ שֶׁחַחוֹלָם. אֵין נִקְדָּה
שְׂאִין לֵה כְּמוֹ שְׁלָה בְּטַעְמִים. סְגוּלָּה אֵל הַסְּגוּלָּתָא.
שְׁבָא כְּנִגְדֵי זְקַף גְּדוֹל, כְּלָם תְּמַצָּא אוֹתָם נִקּוּדִים כְּמוֹ
שֶׁהַטַּעְמִים לְמִי שִׁיּוּדַע סוּדוֹת נִסְתָּרִים.

קָם זְקַן הַזְּקֵנִים מֵאַחַר צִלוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר,
רַבִּי רַבִּי, הָרִי כָל בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה יוֹרְדִים לְעֶרְךָ
עִמָּךְ קָרֵב. הַתַּתְּקֵן וְהַזְּדַרְזוּ עִם כָּל כְּלֵי הַקָּרֵב. וְלֹא
עוֹד, אֲלֹא כָל בְּעֵלֵי הַסּוּסִים שְׁסוּסֵיהֶם הֵם אֵשׁ,
מְרַכְּבוֹתֵיהֶם מְרַכְּבוֹת לְהִבָּה, וּמְחִייהֶם אֵשׁ,
וְחַרְבוֹתֵיהֶם אֵשׁ, וְקִשְׁתוֹתֵיהֶם אֵשׁ, וְחִילוֹתֵיהֶם אֵשׁ.
וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׁזַקֵן הַזְּקֵנִים בְּאֵ עִמָּהֶם, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ
(דְּנִיאל ז) עֲתִיק הַיָּמִים יוֹשֵׁב, וְלִבּוֹשׁוֹ כְּשִׁלְג לְבָן וְכוּ'.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, חֲבָרִים, הַשְּׁעָה הִיא לְהַתְּקִין
הַשְּׁכִינָה בִּינוּנוֹ לְהַגֵּן עָלֵינוּ בְּקָרֵב הַזֶּה.
וְהַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי, הִיא יוֹרְדַת בְּכַמָּה
בְּעֵלֵי קוֹלוֹת וְשׁוֹפְרוֹת, וְכַמָּה פְּרָשִׁים תְּקִיפִים
מְלַמְּדֵי מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם עִמָּנוּ. וּמִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה,
שֶׁהִיא הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי, יוֹרְדַת, צָרִיךְ לְהַעִיר הַתּוֹרָה

העליונה שהוא האבא, מלך מלכי יהיה יפה עליך. וזהו מקף שופר, לשון של יפי.

באותו הזמן שמתחברת עם בעלה, יאמר לה האב הולך סגולתא, אהובה עם בעלה. באותו זמן יתקיים בו (בראשית ב) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. וביום ההוא יהיה ה' אחד למעלה, ושמו אחד למטה. ויהיו האב והאם ביחוד אחד, י"ה למעלה, והקדוש ברוך הוא ושכינתו ביחוד אחד, שהם ו"ה למטה. וכך עולה יהו"ה לחשבון אח"ד אח"ד.

באותו הזמן שיהיו ארבע אחד שורים על הצדיק. וזהו יפה נוף מוש כל הארץ. ויתעורר למטה המשיח, ותעלה שמועתו בכל העולם. מוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון. מה זה הר ציון? זה אותו ההר שנאמר בו הר העברים, משם יקום, ושני משיחים, שהם משיח בן דוד ומשיח בן יוסף יהיו הירכים שלו, והוא אות ביניהם, משום שעליה נאמר (שמות ג) וזה לך האות. ובאותו הזמן השכינה העליונה, שהיא קרית מלך רב, שהוא חכמה, מורידה עטרה עליה.

קם זקן אחר ואמר, זקן זקן, שנים היו, והרי הם אחד למטה. אמר לו, ודאי, יפה נוף - צדיק. מוש כל הארץ - זה העמוד האמצעי, שהוא המוש של הצדיק שנקרא כל. והארץ, שהיא השכינה, ואצלה גוף וברית נחשבים לאחד. ולמעלה הם שנים, כמו שהאילן שהשרש שלו הוא אחד, והענפים למעלה נפרדים לקבל הפרי, וסוד הדבר - ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה. ודאי פרודות, אותם הענפים אל האב והאם לקבל נביעה ממקור עליון שאין לו סוף, ולהריק הכל בצדיק אל השכינה.

ועוד, הר ציון ירפתי צפון, זו הנקדה שהיא ציון, היא בין שני ירכי האמת שהם צרי, ועמהם נעשה סגול. בשתי הזרועות היא סגולתא. למעלה מהם חולם על צרי, נעשה סגולתא. חיריק תחת צרי, נעשה סגול תחת שני הירכים. ומשום שסגולתא היא על שתי הזרועות שהם אברהם ויצחק, אמר הכתוב (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

ואותן שלש יודיים יי, עליהן נאמר אין פותחים מעשר מלכיות ומעשרה זכרונות ומעשרה שופרות, שגרמזו ביו"ד ה"י וא"ו ה"י. והם שלש טפות של המח שנקראו יי. ומהו המח? זו החכמה העליונה הנסתרת בפתר של הראש שהוא כתר עליון. ואלו הם י' חוד ב' רכה ק' דשה, שבהם י' עגנו ב"ום ק' ראנו, שהם ראשי התבות שעליהם נאמר (בראשית לב) ויעבר את מעבר יבק, ועולים בחשבון אהי"ה יהו"ה אדנ"י, שהן נשמה ורוח ונפש בדרך אצילות משם.

ובשתורקא הזו מתגלית בעולם, נאמר בה (ישעיה מ) על הר גבה עלי לך מבשרת ציון הרימי בכח קולך מבשרת ירושלים. עלי לך בנקדה העליונה מן סגולתא, שהוא חולם על צרי. הרימי בכח קולך מבשרת ירושלים הרימי אל תיראי, בשני יודיים, שהם צרי, וכלם סגולתא.

באותו הזמן עולה למעלה קול, ועוד בזרקא, אבינו מת במדבר, ואין מיתה אלא גלות. כי בחטאו מת, בחטאי הנקבה של סמאל, זה הנחש אשת זנונים שפתה את חנה. והוא לא היה בתוך העדה, עם אלו הנועדים על ה' בעדת קרח, מאלו שהיו מקצצים בנטיעות ועשו פרוד בין הקדוש ברוך הוא לשכינתו, והנחש הזה הוא כרוך על צנארו.

ומשום כך האריך בו ואמר אבינו מת במדבר. וזה קו ירק שנאמר בו והארץ היתה תהו ובהו. והוא קו ירק שסובב את כל העולם. זה קו בחנק רוח סערה. ועליו נאמר (איכה ד) רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם. רוח אף בו נלכד משיח ה' שנאמר בו (בראשית א) ורוח אלהים מרחפת על פני המים, ועליו נאמר וברוח אפיק נערמו מים. ואלו המים של התורה.

בזמן שאותם הרשעים של העולם נצבו כמו נד נזלים, טפות טפות, מעט שם מעט שם. משום שלא נמצאת האמונה, קפאו תהמת בלב ים. מה זה לב ים? זה ל"ב אלהים של מעשה בראשית. כלם קפאו, כדי שלא יתגרה (יהנה) בהם אף. מהו ים? זו האם שהיא קפואה, חתומה ביניהם, ולא מזרימה ומשפיעה בעולם. וכשרוצה הקדוש ברוך

וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעְבִּיר מִן הָאָרֶץ. וַיֵּשׁ מִי שְׂאוֹמֵר,
שְׂבֻקְלָפוֹת הִלְלוּ הוּא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּהַפְּנֵי הוּא יי,
וְסוּד הַדְּבָר – וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹ"ה ל"י. וְהֵם ה'
בְּתַהוּ, ו' בְּבַהוּ. ב"ו הו"א אנו"ו וְהו"ו. וְחֻשֵׁף עַל פְּנֵי
תְהוּם. וְחֻשֵׁף – בּו ה'. תְהוּם – בּו י'. וְכֹאשֵׁר ה'
הַקְּטָנָה בְּקִלְפָה, שֶׁהִיא תְהוּ, מַה כָּתוּב? לֹא תְהוּ
בְרָאָה, שְׂאִין לָהּ חֲבוּר וַיִּחַדּוּ עִם בְּעֻלָּה כְּשֶׁהִיא
מִתְלַבֶּשֶׁת בְּתַהוּ.

וְהַקְּלָפוֹת הִלְלוּ נִקְרְאוֹת עֲרִיּוֹת, וְעֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר
עֲרֹת אָבִיךָ וְעֲרֹת אִמֶּךָ לֹא תִגְלֶה.
זֶה תְהוּם וְחֻשֵׁף, שֶׁהֵם עֲרֹת הָאָב וְהָאֵם שֶׁהֵן י"ה.
עֲרֹת אִשָּׁה וּבִתָּה – תְהוּ וְחֻשֵׁף. עֲרֹת אָחוֹתֶיךָ בַּת
אָבִיךָ אוֹ בַת אִמֶּךָ – זו ה' הַקְּטָנָה. כָּל הָעֲרִיּוֹת
הֵן כָּאֵן, וְכֵאֵן נֶאֱמַר (ישעיה ג) לְאָכַל לְשֻׁבְעָה
וְלִמְכֹסָה עֵתִיק.

סדר הלימוד ליום ט אלול [יום 334 בשנה]

וְהָאָרֶץ הֵיטָה תְהוּ. בְּזִמְנָן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵיטָה
בְּאֵלוּ הַקְּלָפוֹת, הֵיטָה בּוֹנֵה עוֹלָמוֹת
וּמְחַרְיָבָן. וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ שְׂאִין הַשְּׂפָעָה בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת, וְהִנְהָרָה, שֶׁהוּא צְדִיק, יִחְרַב וְיִבַּשׁ, בְּשָׁנֵי
עוֹלָמוֹת, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וַיֵּשׁ מִי שְׂאוֹמֵר,
שֶׁעֲלָה בְּמַחְשְׁבָתוֹ לְבָנוֹת עוֹלָמוֹת וְלִהְיָרִיבָן, וְאָמַר:
אֵלֶּה מוֹעִילִים לִי, וְאֵלוּ לֹא מוֹעִילִים לִי. אֵלוּ שְׂנֵאָמֵר
בְּהֵם אֵת הַשְּׂמִים וְאֵת הָאָרֶץ – מוֹעִילִים לִי. הָאֲחֵרִים
שְׂנֵאָמֵר בְּהֵם וְהָאָרֶץ הֵיטָה תְהוּ וְבַהוּ, שֶׁמְרָאָה עַל
עוֹלָמוֹת שֶׁעֲלָה בְּרָצוֹנוֹ לְבְרָא אוֹתָם וְלֹא עָשָׂה
אוֹתָם, עֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר תְהוּ וְבַהוּ, בְּאֵלֶּה הוּא אָמַר לֹא
מוֹעִילִים לִי.

וּבְזִמְנָן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵלוּ הַקְּלָפוֹת, נֶאֱמַר
בּו (איכה ג) סִכְתָּה בְּעַנְּן לָךְ מִעֲבוּר תְּפִלָּה.
בַּהוּ וְחֻשֵׁף, עֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר וַיְהִי הָעַנְּן וְהַחֻשֵׁף, וְאֵלוּ
הֵם קְלָפוֹת הָאֲגוּז, הַמִּחַ מִבְּפָנִים שֶׁנִּחְלַק לְאַרְבָּעָה
צְדָדִים. זֶה יְהוֹ"ה שֶׁהוּא אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמָאָה, כְּמוֹ
שְׂנֵאָמֵר (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְבַרְי כָּאֵשׁ נָאֵם ה'. מַה
הָאֵשׁ לֹא מְקַבֵּל טְמָאָה, אִף שְׂמוֹ אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמָאָה.
וּבְזִמְנָן שֶׁמְעַבְרֹת הַקְּלָפוֹת הִלְלוּ, יִשְׁכְּרוּ מִהָאֲגוּז.
הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה אֲדָנִי, עוֹלָה
לְבַעֲלָהּ, שֶׁהוּא יו"ד, שֶׁבְּזִמְנָן שֶׁהוּא הֵיטָה מְכֹסָה

הוּא לְטַל נִקְמָה מִן הַנְּחָשׁ וּמִמְרַכְבוֹתָיו, מַה כָּתוּב?
נְשַׁפְּתָ בְרוּחְךָ כְּסָמוּ יָם.

וּבְאֵלוֹתוֹ הַזִּמְנָן נִמְשָׁכִים מִים שֶׁל הַתּוֹרָה וּמִשְׂפִיעָה
לְמַטָּה. וְאוֹתָם מִים זִידוּנִים צָלְלוּ כְּעוֹפְרֹת
בְּמִים אֲדִירִים מֵהֵם, שֶׁהֵם מְאוֹתוֹ שְׂנֵאָמֵר (תהלים לג)
אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'. בְּהֵם אֲבָנִים מְפִלְמוֹת (הז). וַיֵּשׁ
אֲבָנִים מִצַּד אַחַר שְׂנֵאָמֵר בְּהֵם עֵץ וְאָבֵן, יוֹצְאִים
מִהֵן מִים זִידוּנִים, מִי הַמְּבוּל. וּמִי גוֹרֵם שֶׁהֵם
שׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם? הַלּוּחוֹת אֲבָנֵי הַתּוֹרָה
שֶׁנִּשְׁכְּרוּ, שֶׁהֵם אֲבָנִים מְפִלְמוֹת שֶׁמֵּהֵן הֵיוּ יוֹצְאִים
מִים חַיִּים.

וּבְשֵׂאֵלוֹ מִתְגַּבְּרִים, מַה כָּתוּב? וּבְרַב גְּאוּנָה
תְהָרַס קְמִיָּה. וְנִעֲשׂוּ לָהֶם אֲבָנִים שֶׁל
סְקִילָה וְחֻשֵׁף עַל פְּנֵי תְהוּם. וַיְהִי הָעַנְּן וְהַחֻשֵׁף,
וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלִּילָה. וְנֶאֱמַר בּו (שם קלט)
גַּם חֻשֵׁף לֹא יַחֲשִׁיף מִמֶּךָ. וְנֶאֱמַר בּו (שמות י) וַיְהִי
חֻשֵׁף אֶפְלָה בְּכָל אָרֶץ מִצְרַיִם, וְלִכְלֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הֵיטָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם.

וְסוּד הַדְּבָר – וְעֵתָה לֹא רָאוּ אוֹר בְּהִיר הוּא
בְּשַׁחֲקִים (איוב לז). נֶאֱמַר כָּאֵן וְעֵתָה לֹא רָאוּ
אוֹר, וְנֶאֱמַר בְּמִצְרַיִם לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא
קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתָּיו. וְלִכְלֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵיטָה אוֹר.
וְחֻשֵׁף הוּא שְׂרָפָה, וְעֲלִיו נֶאֱמַר תִּשְׁלַח חֲרוּנְךָ
יֹאכְלֵמוּ כִּקְשׁ. וְזֶהוּ אֵשׁ אוֹכְלֵת אֵשׁ, הָאֵשׁ שֶׁל
הַתּוֹרָה שְׂאוֹכְלֵת אֵשׁ נִכְרְיָה. תְהוּ"ם הוּא הַמּוֹ"ת.
וַיֵּשׁ תְהוּם אַחַר שְׂנֵאָמֵר בּו (תהלים מב) תְהוּם אֶל
תְהוּם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיָּה. מַה זֶה צְנוּרִיָּה?
אוֹתָם הַצְּנוּרוֹת שֶׁל הַחֲכָמָה שֶׁהֵם נוֹי הָעַמּוּדִים. כָּל
מְשַׁבְּרִיָּה – אֵלוּ הַטְּעָמִים שֶׁל הַתּוֹרָה. וְגִלְיָה – אֵלוּ
הַנְּקוּדִים שֶׁל הַתּוֹרָה. עֲלֵי עֲבָרוּ – זֶה סוּד הָעֲבוּר,
שְׂנֵאָמֵר בּו (שמות לד) וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵיו וַיִּקְרָא.

וַיֵּשׁ תְהוּם שֶׁהוּא בְּהַפְּנֵי אוֹתֵיּוֹת הַמּוֹת, וְהוּא הַרְג.
וְאַרְבַּע הָאוֹתֵיּוֹת שֶׁל שֵׁם יְהוֹ"ה שׁוֹלְטוֹת עַל
אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין, סְקִילָה שְׂרָפָה הַרְג וְחֻנְק. י'
עוֹשָׂה סְקִילָה בְהוּ"ו. ה' עוֹשָׂה שְׂרָפָה בְּתַהוּ, שֶׁהוּא
קוֹ יֵרֶק, וְהוּא תְשׁוּבָה. ה' מִתְלַבֶּשֶׁת בּו לְעֵשׂוֹת דִּין
בְּרִשְׁעִים. ו' הַתְּלַבְּשָׁה בְּחֻשֵׁף לְעֵשׂוֹת בּו שְׂרָפָה. ה'
הַתְּלַבֶּשׁ בְּתְהוּם, שֶׁהוּא הַמּוֹת, לְעֵשׂוֹת בּו הַרְג.

וְהָאָרֶץ כְּלוּלָה מְכָל הַקְּלָפוֹת, וְהַשְּׂכִינָה מְלַבֶּשֶׁת
בָּהּ לְבַעֲרָה אֶת רוּחַ הַטְּמָאָה, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר

מרחפת - זה רוחו של המשיח. מיד שתהיה מרחפת על פני מי התורה, מיד תהיה גאלה. זהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור.

וישלחהו ה' אלהים מיד המשיח שהוא בגן עדן, שנאמר בו וישלחהו ה' אלהים מגן עדן, מהעדון שלו. ולמה? לעבד את האדמה, שהיא השכינה. משום זה וישלחהו. מיד שיצא משם, וישכן מקדם לגן עדן את הפרכים, שהם משיח בן דוד ומשיח בן אפרים, שמושכים את רוח המשיח, שנאמר בו ורוח אלהים. זה שיל"ה, אותו שנאמר בו ואצלתי מן הרוח אשר עליך. שפך עולה מש"ה שיל"ה בחשבון.

וישבן מקדם, שהקדים שילה לשניהם, כדי שיהיה מרחפת על פני המים של התורה, והגאלה בו תלויה, והרי פרושה ואת להט החרב המתהפכת. מיד תהיה בידו מטה. ומי הוא? מטטרו"ן, שמתהפך ממטה לנחש ומנחש למטה. ועוד מטה, זו השכינה התחתונה. ואם זכו ישראל - מטה כלפי חסד לימין, ויצאו ברחמים, ואם לא - מטה כלפי חובה לצד הגבורה, ששם הנחש אל אחר, שמבקש לשפך דם, ויהרג המשיח ורבים מישראל.

ומשום זה נאמר (רות ג) חי ה' שכבי עד הבקר, שהוא הבקר של אברהם שיהיה מטה כלפי חסד. ומשום זה, ואת להט החרב המתהפכת, והכל לשמר את דרך עץ החיים, שהיא התורה, שנאמר בה עץ חיים היא למחזיקים בה, והיא התורה שבעל פה. אם זכה האדם - היא סם חיים שלו, ואם לא - היא מתהפכת לו לסם המות. והרי פרושה בעלי המשנה כד, כמו שהמטה שמתהפך ממטה לנחש ומנחש למטה. ובזמן ההוא ימחו מן העולם כל אותם שנאמר בהם ויעשו גם הם חרטומי מצרים בלטיהם פן. עד כאן.

בזאת יבא אהרן אל הקדש. בא וראה, אין אדם מפיק רצון מהקדוש ברוך הוא אלא בזאת שעליה נאמר (משלי יח) מצא אשה מצא טוב. וזאת היא עת לעשות לה'. וכמה עתים יש, ועליהם נאמר ואל יבא בכל עת. ושלמה אמר אותם בספרו (קהלת ג) עת לבכות ועת לשחוק. הם עשרים ושמונה. ועל זה הזהיר לאהרן ואל יבא בכל עת אל הקדש, שהוא קדש ישראל לה'.

ממנה בקלפות הללו, היא נקראת עניה ויבשה, ואין לה אלא מה שהביאו לה עבדיה בחשאי.

ובאותו הזמן שמתפשט הקדוש ברוך הוא מהקלפות הללו, נאמר בו (ישעיה ל) ולא יכנף עוד מוריק ויהיו עיניך ראות את מוריק. ומיד שנהיה היבשה, נאמר בו מלא כל הארץ כבודו. ונקראת הברכה שלו, הקטרת שלו, הקרבן שלו, הקשור שלו, העולה שלו, ושורפת כל אותן הקלפות ועולה אליו. זהו שכתוב (ויקרא ו) זאת תורת העלה, בתפלת שחרית. היא העלה - היא העולה אליו בתפלת המנחה. על מוקדה על המזבח כל הלילה - בתפלת ערבית, שבה היא שורפת את כל הקלפות הללו ששולטות בלילה, שהיא הגלות.

ובשהיא עולה אליו, עולה בכמה ריחות ובשמים של גן עדן, שהיא הגן של התורה, שעליו נאמר (שיר ד) גן נעול אחתי כלה. סתומה שאינה נפתחת אלא לבעלה. וכשיבא בעלה, אדני שפתי תפתח. נפתחת אל שני עמודי האמת, ומקבל אותה בשתי זרועות. זהו שכתוב (שם ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. יהו"ה יורד אליה, וזהו הסוד של אמן יאהדונה"י, הוא החבור של שני השמות. ומשום זה גדול העונה אמן יותר מן המברך.

באותו הזמן שיהיו שני השמות כאחד, תתעורר בת המלך בשיר השירים, ובמשלי ובקהלת, שהם (שני שמות כאחד), שלשת אלפים משל, שלש יודיים שהם שלש טפות של המח שירדות מן י'. ולאן נמשכים? לצדיק שהיא קשת, ומה שהיה קטן נעשה גדול, וסוד הדבר - שופר הולך פזר גדול. מתי יהיה זורק חץ בדיוקן הזה?

עוד, כתנות עור חשוכות העינים, שנאמר בהן ותכהיך עיניו מראת, להסתכל באלו שנאמר בהם נפתחו השמים ואראה מראות אלהים. שהם חמש אור של מעשה בראשית. כתנות עור הם. והארץ היתה תהו ובהו. והארץ - אחת. תהו - שמים. בהו - שלש. וחשך - ארבע. תהום - חמש. וארבע האותיות שכלולות בגוף, והן ארבעה יסודות שהן קלפות האגוז. ומשום זה, והארץ היתה תהו, ופרושה שתהו היתה מקדם לכן, שפך דרך הקלפות שמקדימות את המח. ורוח אלהים

וְאִין צְדָקָה אֲלָא תְּפִלָּה, שְׁהִיא צ' - תְּשַׁעִים אֲמָנִים. ד' - אַרְבַּע קְדוּשׁוֹת בְּכָל יוֹם. ק' - מֵאָה בְּרֻכּוֹת. ה' - חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה. וְזֵהוּ וְצְדָקָה תְּרוּמָם גּוֹי. וְעֲלִיו נֹאמֵר לְאַבְרָהָם וְיַחְשָׁבָה לוֹ צְדָקָה.

וּבְשֵׁהוּא רוּצָה לְהִגָּן בָּהּ, נֹאמֵר בָּהּ (ישעיה נט) וְיִלְבַּשׁ צְדָקָה כְּשֶׁרִיץ. מֵצַד ה' הִיא צְדָקָה. וּמֵצַד י' הִיא כּוֹבַע עַל רֹאשׁ צְדִיק, אוֹ בְרִית עֲטֻרָה בְּרֹאשׁ כָּל צְדִיק. וּמֵצַד ו' נֹאמֵר בָּהּ אֲרַכָּה מֵאָרֶץ מְדָה. מֵצַד ה' עֲלִיוֹנָה - וּרְחֹבָה מִנֵּי יָם.

וּבְשֵׁרוּצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַמְשִׁיךְ נְבוּאָה, כָּל הַסְּפִירוֹת כְּלוּלִים בָּהּ וְנִקְרְאוּ נְבִיאִים. וּמְלָכוּת הִיא דְמִיּוֹן כָּלָם, שֶׁנֹּאמֵר (הושע יב) וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדָמָה, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמֵר וּדְבַרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים, שְׁהִיא כְּמוֹ אֶסְפָּקְלָרְיָה שְׁכָל הַפָּנִים נֹרְאִים בָּהּ. וְכֵן כָּל הַסְּפִירוֹת מְרֹאוֹת בָּהּ כַּחַם וְדְמִיוֹנָם וְצוּרוֹתָם, לְכָל נְבִיא כְּפִי הַשְּׁגָתוֹ לְמַעְלָה.

וּבְכָמוֹ כֵּן לְמִטָּה הִיא מְתַלַּבֶּשֶׁת בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבְכָל הַמְּלָאכִים וְהָאוֹפְנִים וְחִיוֹת הַקְּדוּשׁ, וּבְכָל הַרְקִיעִים וְהַכְּסָאוֹת שְׁבָהֶם הַמְּלָאכִים הַתְּלוּיִים מֵהֶם, שֵׁישׁ מְלָאכִים גְּבוּהִים עֲלֵיהֶם, שֶׁנֹּאמֵר (קהלת ה) כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שְׁמֵר וּגְבוּהִים עֲלֵיהֶם. וְכֵן בְּכָל כּוֹכָב וּמִזְל, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמֵר וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. וְזֵהוּ וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדָמָה. לְכָל אֶחָד נִדְמָה כְּפִי כַחוֹ שְׁהִיא נִשְׁמָתוֹ. (וְהִבֵּן אֲמָרָם הַעוֹנָה אָמֵן בְּכָל כַחוֹ).

ה' הוּא בְּכַתָּר, שְׁהִיא קָדָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם הוּא וְשָׁמוֹ לְבַד בְּכַתָּר, כְּשֶׁבְרָא הָעוֹלָם בְּמִדַּת רֵאשִׁית, יָרַד עֲלָיו וְלֹא הָיָה חֶסֶר מִלְּמַעְלָה, וְכֵן בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה כְּמִדְּלִיק נֵר מִנֵּר, וְאִינוֹ חֶסֶר מִן הָרֵאשִׁוֹנָה וְלֹא מִחֲבַרְתָּהּ עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית.

וּמִי שֶׁמְכִיר אוֹתוֹ בְּזֹאת, כְּאֵלוֹ מְכִיר אוֹתוֹ בְּעֲלִיוֹנִים וּבַתְּחִתּוֹנִים, בְּעֵבֹר שְׁהִיא כְּלוּלָה מִהָעֲלִיוֹנִים, וְהִיא יְחֻד וְקֶשֶׁר כָּלָם, וְהִיא מְתַלַּבֶּשֶׁת בְּכָל הַתְּחִתּוֹנִים. וְעַל זֶה אָמַר הַנְּבִיא (ירמיה ט) כֹּה אָמַר ה' אֵל יִתְהַלֵּל חַכְמָם, כִּי אִם בְּזֹאת וּגְו', הַשֶּׁכֶל וְיִדְעֵ אוֹתִי. הִיא נִקְרְאת נְבוּאָה מֵצַד הַנְּבִיאִים, חֲכָמָה מֵצַד הַחֲכָמִים. שְׁכָל הַסְּפִירוֹת נִקְרְאִים חֲכָמָה.

וְעוֹד, כַּחוֹט הַשְּׁנַי שְׁפִתוֹתֶיךָ וּמִדְּבַרְךָ נֹאוָה. זֶה חוֹט שֶׁל הַשְּׁפִתִים שֶׁל הַתְּפִלָּה, וּבָהֶם אֲדַנִּי

וּבְשֵׁהשְׁכִינָה הַנִּקְרֶאת זֹאת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֹּאמֵר בָּהּ וְאַף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאָרֶץ אֲבִיבָהֶם, יִשְׂרָאֵל מֶה הֵם אוֹמְרִים לָהּ? אָנָּה הַלֵּךְ דוֹרֵךְ הַיְפָה בְּנָשִׁים (שיר השירים ו), בְּכַמָּה תַחֲנוּנִים וְתַפְלוֹת וְצִיצִית וְתַפְלִין וְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שְׁעֲלִיו נֹאמֵר (שמות לא) בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא. אוֹת שֶׁל בְּרִית מִלָּה, אוֹת שֶׁל שַׁבָּת, אוֹת שֶׁל יוֹם טוֹב, אוֹת שֶׁל תַּפְלִין. וְעֲלִיו נֹאמֵר עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ. מֵצַא אִשָּׁה מֵצַא טוֹב. וְהַנְּבִיא אָמַר (ירמיה ט) אֵל יִתְהַלֵּל חַכְמָם כִּי אִם בְּזֹאת.

וְיַעֲקֹב אֲבִינוֹ, בְּעֵבֹר שְׁהִיא יוֹדֵעַ שֶׁזֹּאת הִיא הַיְתָה עָקֵר לְהַפִּיק רְצוֹן אֲבִינוֹ שְׁבַשְׁמִים, צוּהָ לְבָנָיו וְהוֹדִיעֵם בְּזֹאת, שֶׁנֹּאמֵר (בראשית מט) וְזֹאת אֲשֶׁר דָּבַר לָהֶם אֲבִיהֶם. וְדוֹד הָיָה יוֹדֵעַ שְׁבָה מִפִּיק רְצוֹן מֶה', כְּשֶׁהָיָה נִלְחָם עִם אוֹיְבָיו אָמַר (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶנָּה עָלַי מַחֲנֶנָּה, בְּזֹאת אֲנִי בוֹטָח.

וְהַנְּבִיא, כְּשֶׁרָאָה צַעֲרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, וְלֹא רָאָה לָהֶם מְנוּחָה וּגְאֻלָּה אֲלָא בְּעֵבֹר זֹאת, אָמַר (איכה ג) זֹאת אֲשִׁיב אֵל לְבִי. וְכֵן מֹשֶׁה - וְאוֹלָם בְּעֵבֹר זֹאת הָעַמְדָּתִיךָ. וְכֵן לַיהוּדָה - וְזֹאת לַיהוּדָה. וּמִי שֶׁלֹּא שָׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת, עֲלִיו נֹאמֵר וּכְסִיל לֹא יִבִּין אֶת זֹאת.

וְעַתָּה צְרִיף אַתָּה לְדַעַת, פִּיּוֹן שְׁהָאָדָם בָּהּ יַפִּיק רְצוֹנוֹ, וּבָהּ מִשִּׁיג שֵׁם ה' שֶׁזֵּהוּ סוּד עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד. וְעַל זֹאת - וְדָאִי לְשֵׁם ה' שְׁהוּא עַל זֹאת. לְמָה תִּקְנוּ בְּשַׁחֲרִית תְּפִלָּה לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּמִנְחָה לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּעֶרְבִית לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּשַׁבָּת לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּיוֹם טוֹב לְמִדָּה יְדוּעָה, וְכֵן בְּעֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה לְמִדָּה יְדוּעָה? אֲלָא מֶה שֶׁאָמַר עַל זֹאת, הוּא מוֹרָה שִׁיְהִינָּה הוּא בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דּוֹד לָךְ ה' הַגְּדֵלָה וְהַגְּבוּרָה. וְכָל סְפִירָה אֵין לָהּ פְּעֻלָּה בַּתְּחִתּוֹנִים אֲלָא עַל יְדֵי הַמְּלָכוּת, שֶׁנֹּאמֵר בָּהּ וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה.

אֲבָל בְּזִמְן שֶׁצְרִיף הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַצְדִּיק צְדִיק וְלַעֲשׂוֹת עִמּוֹ צְדָקָה, שְׁהוּא מְלָכוּת עִם הַתְּחִתּוֹנִים, נִכְלָלִים בּוֹ כָּל הַסְּפִירוֹת וְנִקְרְאִים צְדִיקִים עַל שְׁמוֹ. וְה' נִקְרָא עַל שְׁמוֹ צְדִיק, שֶׁנֹּאמֵר צְדִיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו, וּמִרְחָם עַל בְּרִיוֹתָיו בְּצְדָקָה.

ק' - מאה ברכות. ה' - חמשה חמשי תורה, והכל אמן. מ"ן תשעים.

ומי שלא אמר אותם, צריך לכוון בחמש עשרה ונים של אמת ויציב ויכוון ויקים וגו'. א' מן אמת שבה עולים לחשבון אמן, והוא סוד יאהדונה". ומי שאמר אותם בכל כחו, הוא אלהים, שפך עולה לחשבון בכ"ל כ"ח, ונותן תקף לסוסים, וקורעים לו גזר דינו של שבעים שנה, שהם שבעים סנהדרין שהם גוזרים על אדם מה שיהיה לו בכל השנה.

אלהי"ם הוא בחשבון הכס"א, והוא כסא רחמים. אל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות. כסא חס"ד ודאי שעולה לשבעים ושנים קשרים וחליות של ציצית, והם הזוגים של הכסויים של הסוסים, שעולה הנגון של הכשכוש שלהם לשבעים ושנים גונים, אחר שהסוסים מנצחים את הקרב בתפלות. באותו הזמן בעלי הסוסים שממנים על התפלות, כלם פותחים בזמירות שירות ותשבחות והודאות. והשפה, שהיא הקלע, זורקת אבנים באהבה. והן חמש בחמשה תקונים של העין, שהם שלשת צבעי העינים, ושני העפעפים של העין.

ולאיזה מקום נזרקים? לבת העין. זהו שכתוב (שמואל-א כ) לשלח לי למטרה. ושלשת צבעי העין הם מרקמים בשלשה לבושי שלשת האבות, ושני עפעפי העין שני נביאי אמת, שהם פותחים וסוגרים את העין, שהיא המראה של נביאי אמת. ומה הוא בת עין? השכינה התחתונה, עליה נאמר (במדבר יב) ה' במראה אליו אתודע. ועליה נאמר לגבי משה, ותמונת ה' יביט. חמשה גונים הם ה'. בת עין זו י'. מי העין שכוללת כל הגונים? זו ו' שהיא פותחת וסוגרת.

קם אליהו ואמר, המנורה הקדושה, ה' הרביעית אני הוא. אמר, ודאי חמשה אור הם מבפנים, ומשום זה ה"ה זהו חמשה גונים מבחוץ, חמשה גונים שמאירים בהם מבפנים, והם גון לבן, גון אדם, גון ירק, גון תכלת, גון שחר. והלבושים שלהם ארגמ"ן. א' - אורפניאל. ר' - רפאל. ג' - גבריאל. מ' - מיכאל. נ' - נוריא"ל. אלו הם גוף לחמשה גונים.

שפתי תפתח, לזרק שלש אבנים לנחש, והם ארבע תפלות שבהם הקלע, שהוא שפה, זורק אותם לנחש, והוא מקיף אותם בתקף הולך, ומוליכה אותם בזרוע ימין שהיא חסד, ונעשים סגולתא בעמוד האמצעי.

ומי השפה שזורקת את שלש התפלות הללו? זו השכינה, שפך עולה בחשבון שפ"ה. ובגללה נאמר כחוט השני שפתותיה. וחוט השפה הזה הוא הקלע. כשזורקת האבנים הללו לנחש, נאמר בה (שמואל-א כה) ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע. שהיא הקלע, והקל"ע הזה הוא סיני", שבו נשמעו שבעים קולות לשבעים אמות, שהם תלויים משבעה ראשים (של חיה) של החיות, שמקננים בשבעה הרים, וכלם מתו, משום שלא רצו לקבל חמשה חמשי תורה שהם ה' בתוספת הקלע.

ורוד, בה' נטל חמש אבנים, כנגד חמשה חמשי תורה, והם היו כמו חמש התבות של היחוד, שהן שמע ישראל ה' אלהינו ה'. וכששם אותם בקלע, נעשו כלן אחת. בייג מדות התורה נדרשת, והרג את הפלשתי שהוא יצר הרע, והוא נחש, והוא סמאל", הוא עמלק, הוא פלשתי, הוא מלאך המות. לכל אדם הוא נעשה כפי חטאיו.

וכל חמש האבנים מתקנות בחמשה תקוני הפה בעשרים ושנים אותיות של התורה. והן: אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסצר"ש. והן משתמשות בשפתים, בלשון, בחד, בגרון, בשנים. וכל החמש נקראות פ"ה אחד.

אשרי מי שלומד (שעוסק) בתורה שנתנה בחמשת התקונים הללו להרג בהם את היצר הרע. שיצר הרע וחילותיו מסובב את הגוף בכל יום, להלחם בו קרב בכמה חטאים שפונס בכל יום, ומקריב את כלם בזמן הדין, שהוא ראש השנה, אל כסא הדין. באותו זמן צריך אדם להתתקן בתפלות.

תקוץ אחד למטה, ארבעה סוסים עם תפלת מוסף, וסוד הדבר - (חבוקק ג) כי תרכב על סוסיה מרכבתיך ישועה, ואלו ארבע תפלות. וצריך להלביש לו שריון, זהו שכתוב (ישעיה נט) וילביש צדקה כשריון. צדקה הרי פרושה, צ' - תשעים אמנים שתלויים מן א' של אמן. ד' - ארבע קדשות.

ועוד מה זה ונוסף? זה מי שמפזר טעמי תורה, ונוסף בחדושו.

באותו הזמן ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה'. וזה הסוד של יברכה ה', יאר ה', ישא ה', שהם שנים עשר עינות מים, והם ו'ו שיוצאים מהצנור שהוא א והכל וא"ו. ומשום שבעלה שם, שהוא ו'ו בששת הפרקים של הזרועות, וששת הפרקים של השוקים, א באמצע, העטרה על הגוף. ומשום זה ושתית מאשר ישאבון הנערים, שהם ברהטים בשקתות המים. נערים יש למעלה, ונערים יש למטה. והם פנים גדולות ופנים קטנות.

קם הנער (חנוך מט"ט) ואמר, רבנן, צעיר אני לימים מצדו של זעיר אנפין, ואתם ישישים מהצד של אריף אנפין, שהם ברהטים בשקתות המים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם. בינתים שהשכינה רוצה להיות משקית מהעלמים, משאיבת התורה שהיא העמוד האמצעי, צריך להשקותה על ידי צדיק שהוא צעיר לימים.

שני נביאי אמת שהם כנגד שתי שפתים, שנאמר בהם (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. מה זה פיהו? זו השכינה, והם כנגד שני כרובי העין, שפותחים וסוגרים, שבהם מאיר העמוד האמצעי בבת העין, ונקראת מצדו האספקלריה המאירה, וכשפותח העין נקראת אספקלריה שאינה מאירה. ובת העין היא עינו של צדיק, ועליה נאמר (בראשית כד) לעת ערב לעת צאת השאבת. ימין ושמאל נקראו שקתות המים, שני נביאי אמת מוציאי מים.

וימר שש שערים וישת עליה - זה השעור של שתי שוקים שהן ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ו' התחתונה. ויש שש עליונים ו' שהם ו' עליונה של שתי זרועות, שהן שמע ישראל. והכל נשקים מהאם העליונה שהיא א אלף בינה, ובה נעשו אחד, וישת עליה אל ה' התחתונה המלכות.

ועוד וימד שש שערים, למטה, הם ששה סדרי משנה, והם מאכל הבהמות שהם חיות הקדש. לאחר שהיא כונסת אותם, זורקת אותם לצבאותיה. זהו שכתוב (משלי לא) ותתן טרף לביתה וחק לנערתי. וכשזורקת אותם למטה, נקראת

אמר לו אליהו לרבי שמעון, המנורה הקדושה, ודאי עין ימין, כששורה בה יהו"ה ומאיר בה, וכן בעין שמאל, השכינה אומרת לעינים הללו מרב אהבה, (שיר ו) הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבני. שורפים אותי בשלהבות של אהבה שזורקים לכל עבר.

קם הנער חנוך מטטרו"ן, פתח ואמר, צעיר אני לימים ואתם ישישים, ולאור העינים שלכם ירדתי, שמאירים מעלה ומטה, ועליהם נאמר (רות ב) עיניך בשדה אשר יקצרון והלכת אחריהן. ומה הוא? שבכל מקום שנותנים עיניהם - או מיתה או עני. ואלו הם העלמים שנפטרם בקצור שנים. וכלם תחת ממשלתי בישיבת הרקיע. וזה למה? משום השכינה שיושבת ביניהם, ושם מאירה בעיניהם, שנאמר בו (דברים לב) אני אמת ואחיה.

ומשום זה אמר הקדוש ברוך הוא, עיניך בשדה אשר יקצרון. בשדה שהוא ששם ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. לפנות כל המקטרגים שהם ערוב של ישראל (רע) עם ערב רב, ובהם נאמר בשדה אשר יקצרון.

ועוד עיניך - אלו תלמידי חכמים, שהם העינים של התורה. אשר יקצרון בשדה - שמענישים את מי שנוגע באסור תורה. ועוד אשר יקצרון, שעליהם נאמר, מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר. לקצר - אינו רשאי להאריך. והם פוסקים תורה באסור והתר, פסול וכשר, טמאה וטהרה, ועושים כמה גדרות בתורה, שלא עושים פרצה ופרוד בשכינה, שהיא תורה שבעל פה. ומשום זה והלכת אחריהן, משום שיהו"ה שליט עליהם. זהו שכתוב (רות ב) ויאמר לקוצרים ה' עמכם. ומשום זה והלכת אחריהן, שפך צריכה האשה ללכת אחר בעלה.

אלקטה בשבלים - אלו לקוטות של התורה שיתפרנסו בהם בגלות. בין העמרים תלקט ולא תכלימוה. ועליהם נאמר (שמות טז) וימדו בעמר. כלם במדה. עמר לגלגלת מספר נפשתיכם. ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר. שלא להוסיף ולא לגרע מדברי התורה. והצדיק זורק, והשכינה כונסת, ועליהם נאמר (משלי יא) יש מפזר ונוסף עוד. מה זה ונוסף עוד? זה העמוד האמצעי.

אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שֶׁהִגְבִּירָה מִקְבֵּלַת מִמֶּנּוּ דוֹרוֹן אוֹ נוֹתַנַת לוֹ בִּידֵיהָ, שְׁהָרִי וְדָאִי בֶן הַמֶּלֶךְ הוּא. אֲבָל לְאַחֵרִים, עַל יְדֵי שְׁלִיחִים נוֹתַנַת לָהֶם מִיְדֵיהָ. אֱלוֹ יוֹצְאִים, וְאַחֵרִים בָּאִים דּוֹפְקִים לְפִתְחָהּ, וְהֵם בְּעַלֵי הַתּוֹרָה, בְּעַלֵי הַפֶּה.

וְאִם נִכְנָסִים בִּירְאָה וְאַהֲבָה שֶׁל י"ה, הַהִיכֵל נִפְתַּח אֲלֵיהֶם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לָהֶם לְשׁוֹן לְמוֹדִים, וְשֵׁם לָהֶם דְּבוּר בְּפִיהֶם לְדַבֵּר לְפָנָי הַגְּבִירָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ירמיה א) וַיִּשְׁלַח ה' אֶת יָדוֹ וַיַּגַּע עַל פִּי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי הִנֵּה נֹתְתִי דְבָרִי בְּפִיךָ, וְעַלֵיךָ נֹאמֶר (הושע יב) וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה. וְדַבְּרְתִי עַל הַנְּבִיאִים, בְּדְבוּר מִמֶּשׁ.

וְעַם כָּל זֶה, כְּשִׁיכְנָסוּ לְהִיכָל כָּל הַנְּבִיאִים לְדַבֵּר עִם הַגְּבִירָה, הִיא לֹא מְדַבֶּרֶת עִמָּם, עַד שְׁנִדְמָה לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַיּוֹת שְׁלוֹ. מֵהֶם נִכְנָסִים בְּדִיוקָן שֶׁל שׁוֹר, וּמֵהֶם בְּדִיוקָן שֶׁל נֶשֶׁר, וּמֵהֶם בְּדִיוקָן שֶׁל אֲרִיָּה, וּמֵהֶם בְּדִיוקָן שֶׁל אָדָם. וַיֵּשׁ מִי שֶׁנִּכְנָס בְּכָל אוֹתָם הַדִּיוקְנָאוֹת. וְאִם יִהְיֶה עָלָיו, אֲדַנְי שְׁפָתַי תִּפְתַּח בְּדָאִי, הַהִיכֵל נִפְתַּח אֵלָיו. וְאִם שֵׁם יִהְיֶה אֵינוֹ שֵׁם כָּל אוֹתָם הַדִּיוקְנָאוֹת, הַגְּבִירָה הִיא כְּבוֹדָה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה, וְהִיא נֹסְתֶרֶת בְּהִיכָל, וּמְדַבֶּרֶת עִמָּהֶם עַל יְדֵי שְׁלִיחִים כְּפִי דִיוקְנֵיהֶם וּמְזֵלָם.

וּמִשָּׁה הָיָה שָׁלֵם בְּאַרְבַּע חַיּוֹת. וְשֵׁם יִהְיֶה עָלָיו, כְּמוֹ זֶה ש' מִן מִשָּׁה שְׁלֹשׁ חַיּוֹת, אֲרִיָּה שׁוֹר נֶשֶׁר. מ'ה וּדְמוּת פְּנִינָה פְּנִי אָדָם? שֵׁם יִהְיֶה עָלָיו. מִנֵּינ לָנוּ? זֶהוּ שְׁכָתוּב (שמות ז) וַאֲמָרוּ ל' מ'ה שְׁמִי מ'ה אָמַר אֲלֵיהֶם. וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא שָׁלֵם בְּכָל, נִפְתַּח אֵלָיו הַהִיכָל. זֶהוּ שְׁכָתוּב אֲדַנְי שְׁפָתַי תִּפְתַּח. וְנֹאמֶר בּוֹ (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וְגו'. וְתִמְוַנַת ה' יִבִּיט. שֶׁהִיא הַגְּבִירָה. מֵה שְׂאִין כֵּן שְׂאָר הַנְּבִיאִים שְׂאִינִם שְׁלָמִים כְּמוֹתוֹ.

וּמִיד הָרִי אֵלֶּה יוֹצְאִים, וְהִנֵּה אַחֵרִים דּוֹפְקִים לְפִתְחָהּ, וְהֵם בְּעַלֵי הַפְּנִים שְׂיֹדְעִים אֶת שְׂבָעִים הַפְּנִים לְתוֹרָה. וְאִם נִכְנָסִים בִּירְאָה וְאַהֲבָה, נִפְתַּח לָהֶם הַשַּׁעַר, וְנִכְנָסִים וְלֹא יְכוּלִים לְהִסְתַּכֵּל בְּפָנֶיהָ שֶׁל הַגְּבִירָה מֵהַעֲנֹנָה שְׁלָהֶם, וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּנִפְלִית אֶפְסִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל ג) וְאָפַל עַל פָּנָי. נוֹתְנִים לָהֶם בְּקִשּׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאִים.

זְרָקָא. וּמִשׁוֹם זֶה יֵשׁ מִפְּזָר וְנוֹסֵף עוֹד, שְׂבַעֲלָה מוֹסִיף לָהּ.

קָמוּ הָעֲלִיּוֹנִים וְהִתְחַתּוֹנִים וּבְרָכוּ אוֹתוֹ. פִּתְחוּ אוֹתָם הַזְּקָנִים בְּבִרְכוֹת וּבְרָכוּ אוֹתוֹ.

קָם אוֹתוֹ הַזְּקָן מֵאוֹתָם הַזְּקָנִים וְאָמַר, (בראשית מח) הַמֶּלֶךְ הַגָּאֵל אֲתִי מִכָּל רַע יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים. מִי הַמֶּלֶךְ? אִם הָיָה אוֹמֵר מֶלֶךְ, הָיָה מְשַׁמֵּעַ עַל חֲנוּךְ מִטְטֵרוֹן. אֲבָל ה' בְּתוֹסֶפֶת הִיא הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא בְּרָכָה, בְּרַכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר. יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים, כָּל הַנְּעָרִים שֶׁנִּקְרְאוּ עַל שֵׁם נֶעַר, מִתְּבָרְכִים עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַנֶּעַר.

וַיִּקְרָא בָּהֶם שְׁמֵי - זוֹ הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה. וְשֵׁם אָבוֹתַי - אֱלוֹ הָאָבוֹת. וְעוֹד יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים - הַצְּדִיק וְשְׁנֵי נְבִיאֵי אֱמֶת. וַיְדַגּוּ לְרַב - הַחֲכָמָה שֶׁנֹּאמַר בָּהּ (מלכים א-ה) וַתֵּרַב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה, שֶׁתִּתְרַבֶּה וְתִתְגַּדֵּל. בְּקֶרֶב הָאָרֶץ - בְּאֵלוֹ שֶׁנֹּאמַר בָּהֶם וְהָיָה זְרַעַךְ כַּעֲפַר הָאָרֶץ. וְלֹא תִפְסַק הַבְּרָכָה מִמֶּנָּה, כְּמַבּוּעַ שֶׁנֹּאמַר בּוֹ (ישעיה נח) וְכִמּוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכָּזְבוּ מִימּוֹ.

שְׂאִין דוֹרוֹן חֲבִיב לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדוֹרוֹן שֶׁל הַשְּׂכִינָה. אֲשֶׁרִי אוֹתָם זְרוּעוֹת שְׂמַעֲלִים אוֹתָהּ אֵלָיו. תִּפְלִין עַל יְדֵיהֶם וְעַל רַאשֵׁיהֶם. אֲשֶׁרִי אוֹתָם רַגְלִים וְגוֹף וַיְדִים וְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁבּוֹ עוֹלָה הַדוֹרוֹן לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין דוֹרוֹן חֲבִיב לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדוֹרוֹן שֶׁל הַשְּׂכִינָה. אֲשֶׁרִי הָאֵיבָר שְׂעוּשָׁה בּוֹ מִצְוָה לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂבַשְׂבִּילָה יוֹרֵד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁרְוֹת בְּכָל אֵיבָר שְׁלוֹ. וְעַל זֶה הָאִישׁ מְכַרְיִזִים לְמַעֲלָה: תְּנוּ כְבוֹד לְדִיוקָן הַמֶּלֶךְ.

וְעוֹד וַיְדִי אָדָם מִתַּחַת כְּנַפְיָהֶם, יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שְׂמַעֲלִים דוֹרוֹן לְגְבִירָה, וּבָהֶם מְלָאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיְרִידִם בּוֹ. בְּאָדָם הַהוּא, בְּנִשְׁמָתוֹ שְׂמַעֲלָה דוֹרוֹן לְמֶלֶךְ, וּמוֹרִידָה דוֹרוֹן מִמֶּנּוּ לְגְבִירָה. שְׂכַאֲשֶׁר מוֹרִידִים דוֹרוֹן לְגְבִירָה, וַיְדִי אָדָם יוֹרֵדִים מִתַּחַת כְּנַפֵי הַמְּלָאכִים שְׁלוּחֵי הַגְּבִירָה, וְנוֹתְנִים לָהֶם הַשְּׂאֵלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת שְׂשׂוֹאֲלִים מֵהַגְּבִירָה. וְכָל מֵה שֶׁהַגְּבִירָה נוֹתַנַת, בְּרִשׁוֹת בְּעֵלָה הוּא הַכֹּל. וְאִם לֹא נִכְנָסִים בִּירְאָה וְאַהֲבָה, דוֹחִים אוֹתָם הַחוּצָה, וְהַדוֹרוֹן שְׁלָהֶם נִמְסָר לְכָלֵב.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. יג' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא
הָאָרֶץ. יד' - וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. טו' - וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרֶת. טז' - וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי יו'
- וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם. יח' - וַיֵּרָא
אֱלֹהִים כִּי טוֹב. יט' - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם.
כ' - וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים. כא' - וַיֵּרָא אֱלֹהִים
כִּי טוֹב כִּב' - וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר. כג' -
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תוֹצֵא הָאָרֶץ. כד' - וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת
חַיֵּת. כה' - וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. כו' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
נַעֲשֶׂה. כז' - וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם. כח' - בַּצֶּלֶם
אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. כט' - וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר.
ל' - וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ. לא' - וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים הִנֵּה נֹתְתִי. לב' - וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל. א' -
וַיַּכֵּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. ב' - וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת
יוֹם הַשְּׁבִיעִי. ג' - אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

אלף השלשה עולים על כל ל"ב אלהים של מעשה
בראשית. וזה סוד (שמות ג) וַיֵּרָא אֱלֹהִים מִלְּאֵךְ
ה' בלפת אש. בלפת האש של התורה, וזהו (ישעיה
סג) כִּי יוֹם נִקְם בְּלִבִּי. ובהם פועלים ארבעים ושנים
אותיות של יהו"ה בם, וכלם נכללים בכת שבע,
והם שבעה שמות של ארבעים ושנים אותיות אבג
יתן קרע שטן נגד יכש בטר צתג חקב טנע יגל פזק
שקו צית. עליהן נאמר (תהלים קיט) שָׁבַע בַּיּוֹם
הַלְלִיתִיךָ. ובהם וישתחוו ארצה שבע פעמים.

יעקב שהציל אותו מעשו בגלות, ששם בת שבע.
וכל זה היה יודע יעקב ברוח הקדוש והיה
מזכיר אדני אל הקדוש ברוך הוא, שהוא האדון
ששומר אותו את אדני בגלות. כנגד שבעה השמות
הללו הם שבעה ימי בראשית. והן ארבעים ושנים
אותיות לבושים לעשר האמירות, (ועשר אמירות)
ושלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית ושלשה
אלהים של ויכלו, עולה הכל מ"ה, להראות ששם
קבור בגלות הוא שנאמר בו ואמרו ל"י מ"ה
שמ"ו מ"ה, וזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ושלמות
הלילה בליל שמורים, שהינו ע"ב בחשבון בליל,
בו מאיר מ"ה, שהוא השם המפרש של הגלות,
שהוא קבורה של השכינה.

וכשיבא ליל הגאלה שלו, מאיר לו מ"ה שהוא
שם המפרש. באותו זמן בן שואל
לאביו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבו

והנה אחרים נכנסים כמו יחזקאל או כמותו, והם
בעלי עינים שנאמר בהם וגבתם מלאת
עינים. שהם לאותיות, והאותיות ממנו, הם מלאת
עינים, מלאות מכמה מצוות, שהם כל מצוה נר
מצוה, שנאמר בה מצות ה' ברה מאירת עינים,
ודופקים לשער. אם הם כדאים, הגבירה משגיח מן
החלנות מציץ מן החרכים של ההיכל אליהם, אבל
לא שיכנסו להיכל. ונאמר בהם וארא, כמו יחזקאל
שאמר וארא, וכמו ישעיה שאמר ואראה את ה',
שודאי לא אמר ואראה ה', אלא את ה', וזו
השכינה שהיא המראה של הקדוש ברוך הוא שבה
נראה לנביאים.

הנה אלה יוצאים, ואחרים באים ודופקים לפתח,
והם בעלי האזנים שבהם שמיעה, והם זריזים
שהיו מקדימים למצוות, והרי קוראים קריאת שמע
עם דמדומי חמה. ואותם בעלי השמיעה היתה
יוצאת הגבירה לפנייהם, והיתה מכבדת אותם
משום שהיו משמחים אותה עם הקדוש ברוך הוא
שהוא ישראל, ועליהם נאמר (חבקוק ג) יהו"ה
שמעתי שמעך יראתי.

שלכל הנביאים כלם היה מקום ידוע וזמן ידוע,
אבל למשה לא היה לא מקום קבוע ולא
זמן ידוע, אלא בכל מקום היה מסתכל, ולא היתה
הגבירה מתכפסת ממנו בכל תקון.

בראשית ברא אלהים את יהוה. ב' - ויאמר
אלהים יהי אור יהוה. ג' - ויאמר
אלהים יהי רקיע יהוה. ד' - ויאמר אלהים יקוו
המים יהוה. ה' - ויאמר אלהים תדשא הארץ יהוה.
ו' - ויאמר אלהים יהי מארת יהוה. ז' - ויאמר
אלהים ישרצו המים יהוה. ח' - ויאמר אלהים
תוצא הארץ יהוה. ט' - ויאמר אלהים פרו ורבו
יהוה. י' - ויאמר אלהים הנה נתתי יהוה.

אלף הם ל"ב אלהים של בראשית שהם כנגד ל"ב
שבילים. א' - בראשית ברא אלהים את. ב' -
ורוח אלהים מרחפת על. ג' - ויאמר אלהים יהי
אור. ד' - וירא אלהים את האור. ה' - ויבדל אלהים
בין האור. ו' - ויקרא אלהים לאור יום. ז' - ויאמר
אלהים יהי רקיע. ח' - ויעש אלהים את הרקיע. ט'
- ויקרא אלהים לרקיע שמים. י' - ויאמר אלהים
יקוו המים. יא' - ויקרא אלהים ליבשה ארץ. יב' -

של יחוד, ומי הוא? יהו"ה העמוד האמצעי מאיר בצדיק, להקים בו את השכינה שהיא אדנ"י, דין בגלות.

ומשום שהצדיק נקשר בגבורה שמשם העשר, השמאל דוחה, ולא יגאל משם עד שיתקשר הצדיק בימין, שהוא עני וחכם, ששם הצדיק הוא מסכן וחכם, ומלט הוא את העיר בחכמתו. מי העיר? זו ירושלים, שנאמר בה ונלכדה העיר, ולא ימות משיח. ומשום עניותו וחכמתו יציל את הקריה, משום שהוא עני וחשוב כמת.

ועתידים שלא ישארו בתורה אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה. אחד מעיר - שמגן על הקריה, וזה שילה, שדרגתו העמוד האמצעי. ושנים ממשפחה - שני משיחים מהצד של שני עמודי האמת שהגנו על משפחה שהם עשירים בתורה ובנבואה. והאחרים פלם עניים בתורה ובנבואה. ובזכות שלשת אלה, ובעני שלהם, ינצלו ממתה וצרות ויפקד ברחמים. ומשום זה שמאל דוחה וימין מקרבת.

שקן צית - ביום השביעי, שהוא האלף השביעי, בה קץ הימין. וסוד הדבר - כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, י"י אלהינו י"י. אלהינו היא השכינה העליונה, עליה נאמר (רות ג) וגאלתיך אנכי חי ה' שכבי עד הבקר, וזהו פי יום נקם בלבי. ועוד, לל"ב"י גליתי. זה השם של שבעים ושנים שמות בו נבנה בית המקדש שהוא זרוע ימין, ובו נבנה העולם שהיא שכינה. זהו שכתוב (תהלים פט) אמרתי עולם חסד יבנה, והוא חסד, שבעים ושנים שמות, ועליהם נאמר הנה ה' רכב על ע"ב קל וכא מצרים. ע"ב זה י"י יה"ו יהו"ה. הרי כאן עשר אותיות, ועולות לשבעים ושתיים בחשבון, ותלויים מהם שבעים ושנים שמות, ואלו הם.

וח"ן יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע יז"ל מב"ה הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"ם יי"ל

(שם לג) משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם. ואם יתמהמה חכה לו. אבג יתץ - ויקבר א'תו ב'ג"י תורה צוה. לנו משה צפון בתורה. קרע שטן - קר"ע שהוא בים, שנאמר בו יהי רקיע בתוך המים. י' מן רקיע הוא עקר היחוד ובו קרע את הים. ויהי מבדיל, שט"ן, שהוא מבדיל בין מים למים.

אבג יתץ - בראשית אב"ג תש"ר באותיות א"ת ב"ש. קרע שטן - יהי רקיע ביום השני. נגד יכש - היום השלישי, נגד כל עמך אעשה נפלאות. בטר צתג - ביום הרביעי, בו שבר האורות והחשיך להם, זהו שכתוב (ישעיה כד) וחפרה הלבנה ובושה החמה.

חקב טנע - ביום החמישי יצאו הזרעים של האילנות, משום שהוא ח"ק בט"ן, והיא ה' שנאמר בה (שמות ב) ותשם בה את הילד. ותשם בסוף של התורה כדי לכסותו בגלות, שעליו נאמר (שם א) כל הבהן הילוד היארה תשליכהו.

שהיא אור התורה, שהוא אור, תשליכהו. וכל הבהן, שהיא נר מצוה, תורה שבעל פה - תחיון. כל אלו שיתגדלו בה, משום שהיה עתיד להוציא מושיע. ולא עשו כף המילדות, שהם בעלי המשנה, ותחיון את הילדים, משום שהיו פוחדות מן הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (שם) ותיראן. המילדות את האלהים וגו'. ובבן הזה הילוד היארה בו תשליכהו. והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע וגו'.

ביום הששי אלף הששי, בו יגל פזק, בו יג"ל פ'רןן זרע קדושים, ועליו נאמר (בראשית לא) יגר שהדותא, ויעקב קרא לו גלעד. והצדיק הוא עני. ושני משיחים יקומו כף, אחד כנגד בית ראשון, שהיא ה' העליונה, והשני כנגד בית שני, שהיא ה' התחתונה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, מ"ה מן משה ששולט ורוכב עליהם. ע"ב תלויים מן י"הוה י"הוה י"הוה ארבע פנים של אריה, ארבע של שור וארבע של נשר, והם עולים אלף ומאתים, ובהו רוכב מ"ה תיה של אדם שהוא משה.

והבל מתעכב עד שיבא שילה שהוא משה בגימטריא מ"ה, ארבעים וחמש שנים אחר אלף ומאתים שנים. וכל הארבע אותיות יורדות בצדיק ונקשרות בו, משום שהוא קשר

דלות, שֶׁכֶּךָ עוֹלָה חֲשׁוֹבֹן בְּכִי כֶחֶשְׁבֹן ד"ל. וְכִינֹן שְׂרָאָה מִשֶּׁהַּ הַדַּחֵק הַזֶּה שֶׁל דְּלוּת לְיִשְׂרָאֵל, נֹאמֵר בּוֹ וְהִנֵּה נֶעַר בְּכָה. מִיָּד מָה כְּתוּב אַחַר בְּכִיָּה? וְתַחְמַל עָלָיו, בְּפָדוּת. וְסוּד הַדְּבָר - וְיִתְמַהֵמָה וְיִחְזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבְיָד אִשְׁתּוֹ וּבְיָד שְׂתֵי בְנֵי חַיִּי בְּחֻמַּת ה' עָלָיו. שֶׁכֶּךָ עֲתִידִים לִהְיוֹת בְּדוֹר שֶׁל הַגְּלוּת הָאֲחֵרוֹנָה, כְּמוֹ אוֹתָם אֲנָשֵׁי סְדוּם וְעַמּוֹרָה. וּמִיָּד וְיִצְאָהוּ וְיִנְחָהוּ מִחוּץ לְעִיר. וְיִצְאָהוּ - מִן הַגְּלוּת. וְיִנְחָהוּ - מִמֵּי הַמַּבּוּל.

וְעוֹד, וְהִנֵּה נֶעַר בְּכָה, ב"ו כ"ה, שֶׁנֹּאמֵר בּוֹ וְיִפֵּן כ"ה וְכ"ה. וְהוּא כְּלוּל מִחֲמָשִׁים שְׁעָרִים שֶׁל בִּינָה שֶׁנִּמְסְרוּ לַמֶּשֶׁה, וּבָהֶם וַיֵּן אֶת הַמְצָרִי, וּבָהֶם הִכָּה חֲמָשִׁים מִכּוֹת בְּמְצָרִים, וְעַלֵּיהֶם נֹאמֵר מִי יִרְפָּא לָךְ. זֶהוּ שְׁכָתוּב מִחֲצִי וְאֲנִי אֶרְפָּא. בְּמָה שְׁמַחֲצִי אֶת הַמְצָרִים, אֲנִי אֶרְפָּא לָךְ. וּבִשְׂבִיל זֶה מָה אֶעֱיֶדְךָ. וְשִׁלְמוֹת הַכְּתוּב - הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם, מָה אֲשׁוּהָ לָךְ וְאֶנְחָמְךָ, כִּי גְדוּל כַּיִם שְׁכָרְךָ מִי יִרְפָּא לָךְ. מִיָּד שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ אֶתְנַח יְתִיב.

בְּאוֹתוֹ זְמַן מִתְעוֹרֵר מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא כְּמוֹ נַח שֶׁנֹּאמֵר בּוֹ זֶה יִנְחָמְנוּ מִמַּעֲשָׁנוּ, שֶׁהוּא כְּכֹד הַמְּלָאכָה. וּמַעֲצָבוֹן יִדְּנֵנוּ, שֶׁנֹּאמֵר בָּהֶם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם בְּפָרֶךְ. וְזֶהוּ אֶתְנַח, אֶת הָאֱלֹהִים הַתְּהִלָּךְ נַח (בראשית ו). וְיִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ, וְעָרַב רַב מִ"ץ וְתַבְ"ן שְׂאוֹר וְחֻמָּץ.

וְיִשְׂאָרוּ יִשְׂרָאֵל סִלַּת נִקְיָה, שְׁעַלֵּיהֶם נֹאמֵר (דברים כה) תִּמְחָה אֶת זִכְרֵ עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. שֶׁהֵם שְׁנֵשְׂאָרוּ מִמֵּי הַמַּבּוּל שֶׁנֹּאמֵר בָּהֶם וּמְחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם, שֶׁהֵם הָיוּ עוֹמְדִים עַל יִשְׂרָאֵל בְּחֻמַּשׁ, מִשׁוּם שֶׁהֵם רָאשִׁים עָלֵיהֶם בְּגִלוּת. וּמִיָּד שְׁנִמְחוּ, יוֹשֵׁב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כִּסְאוֹ, שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא יֵשֵׁב עַל כִּסְאוֹ עַד שְׁיִמְחוּ מִן הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב כִּי יָד עַל כִּסֵּי מְלַחְמָה וְגו'. וְזֶהוּ אֶתְנַח יְתִיב.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁיֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא, יִמְחַל לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל הַחֲטָאִים שֶׁעָשׂוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְעִתִּיק הַיָּמִים יוֹשֵׁב, לְבוֹשׁוֹ כְּשֶׁלֵּג לְבָן. לְקִיָּם אִם יִהְיוּ חֲטָאִיְכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֵּג יִלְבִּינוּ. כִּסְאוֹ שְׁבִיבֵי אֵשׁ, אִם יֵאָדִימוּ כְּתוֹלַע כְּצֶמֶר יִהְיוּ. וְעוֹד, אִם יִהְיוּ חֲטָאִיְכֶם כְּשָׁנִים - מִהַצַּד שֶׁל יִצְחָק, כְּשֶׁלֵּג יִלְבִּינוּ - מִהַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם, שְׁבוּ מִתְּלַבְּנִים.

הַר"ח מְצַר וּמ"ב יֵה"ה עֲנִי מַח"י דַּמ"ב מַנ"ק אִי"ע חֲב"ו רַא"ה יב"ם הִי"י מו"ם וְה"ו אֲנִי וְה"ו רַאשֵׁי תְבוֹת וַא"ו, שֶׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים, עָלֵיהֶם נֹאמֵר (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדִלִים אֶקְבָּצֶךָ.

סדר הלימוד ליום י אלול [יום 335 בשנה]

וְאֵלֹהֵי הֵם שֶׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה מִדּוֹת הַרַחֲמִים שְׁכָרַת עִם מִשֶּׁהַּ לְהוֹצִיא בָהֶם אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת, וַיֵּשׁ בָּהֶם שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם תְּבוֹת, שֶׁהֵן חֲסֵד זְרוּעַ יָמִין, וּבָהֶם מֵאֲתִים וְשֵׁשׁ עֲשָׂרָה אוֹתִיּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן גְּבוּרָה. וְאוֹתָן הַתְּבוֹת נִכְנָעוֹת תַּחַת הַתְּבוֹת, וְזֶהוּ וַיַּעֲבֹר, ע"ב רִי"ו. וְזֶהוּ הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֵב קַל. וְזֶהוּ י"י"ה יֵה"ו יֵהו"ה יו"ד יו"ד ה"א יו"ד ה"א וַא"ו יו"ד ה"א וַא"ו ה"א, וְהֵן עֲשָׂרִים וְשֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת, וְיוֹצִאוֹת מִן י"י"ה יֵה"ו יֵהו"ה, וְזֶהוּ הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל ע"ב קַל.

בְּאוֹתוֹ זְמַן, (שם מב) ה' כְּגִבּוֹר יִצָּא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעֲיִר קִנְיָה יָרִיעַ אֶף יִצְרִיחַ עַל אִיבּוֹ יִתְגַּבֵּר. יָרִיעַ - בְּתַקִּיעָהּ, וְזֶה רְבִיעַ. יִצְרִיחַ - בְּשִׁבְרִים, וְאֵלֹהֵי שְׁנֵי גְרִשִׁין. עַל אִיבּוֹ יִתְגַּבֵּר - בְּתוֹרֵעָה, וְזֶהוּ שֶׁלְשֵׁלַת, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹפֵר מִהַפֶּךְ קִדְמָא, זְקַף קִטְנֵן, זְקַף גְּדוּל. מָה זֶה מִהַפֶּךְ? אֵלֶּא מִהַפֶּךְ מִמְשַׁלַּת הָאֲמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, לְמַמְשָׁלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבְאוֹתוֹ זְמַן וְהִפְכָתִי אֲבָלָם לְשִׁשׁוֹן. זְקַף גְּדוּל זְקַף קִטְנֵן. וּבְאוֹתוֹ זְמַן יִתְקִים (ישעיה ס) הַקִּטְנֵן יִהְיֶה לְאֵלֶּף וְהַצֵּעִיר לְגוֹי עֲצוּם אֲנִי ה' בְּעִתָּהּ אֲחִישְׁנָהּ. וְהָרִי פְרִשׁוּהָ, אִם זָכוּ - אֲחִישְׁנָהּ, וְאִם לֹא זָכוּ - בְּעִתָּהּ, בְּעֵת ה'.

צִרְיָד לְדַעַת מָה זֶה עִתָּהּ שְׁעַלֵּיהָ נֹאמֵר (תהלים קיט) עַת לְעֲשׂוֹת לְה' הַפְּרוּ תוֹרַתְךָ, וְזֶה יֵשׁ עַת וַיֵּשׁ עַת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ויקרא טז) וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עַת אֶל הַקִּדְשׁ. וּמִשׁוּם זֶה אָמַר (קהלת ה) עַת לְבָכוֹת וְעַת לְשִׁחוּק. וְסוּד הַדְּבָר - מִיָּד שְׁיִבֵּא בְּכִיָּה, עַת שֶׁל דַּחֵק לְיִשְׂרָאֵל, מִיָּד יִהְיֶה לָהֶם עַת גְּאֻלָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ירמיה ל) עַת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמָּנָה יוֹשַׁע. שְׁהָרִי רַבִּים הָיוּ עֵתוֹת שֶׁל צָרָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים ט) מִשְׁגָּב לְעֵתוֹת בְּצָרָה.

מִי יְכוּל לְדַעַת הָעַת הַהִיא בִּינֵיהֶם? אֵלֶּא עַת שֶׁל בְּכִיָּה הִיא, וְסוּד הַדְּבָר - בְּכִיָּה יִבֵּאוּ. בְּכִיָּה שֶׁל

חיים היא למחזיקים בה. היא שולטת על עץ הדעת טוב ורע, מהצד שלו היא קרובה למלך. (ומהצדדים הללו לפעמים הנקבה היא קרובה למלך). זהו שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש, מצד הימין. היא לפעמים רחוקה ממנו מצד השמאל. ואל יבא בכל עת אל הקדש. מצד הימין היא לא מקבלת טמאה. טוב הוא ימין. אבל מקומה מקבלת טמאה מרע ומות, באותו מקום אין לו קרבה. (אל הקדש, היא לא מקבלת טמאה, אבל מקומה טוב מקבלת טמאה מרע, ומאותו המקום שאין לו קרבה).

ושם צריך להקריב קרבן, וקטרת להרחיק רוח טמאה מאותו המקום, ולקרב הזכות לשמאל הגבירה, ולהרחיק משם השפחה. ומשום זה כל השמות יש בה.

שנוי מעשה זה שבת. שהיא כל מעשיו כלאחר יד, וסוד הדבר - כלאחר יד, כל - שהוא צדיק, אחר יד - שהיא שכניה, זה שנוי מעשה. ובזמן שהיא כלאחר יד, אין שם פריעה שנאמר בה כל הפורע פורע בברוך. שועל בזמנו השתחוה לו. שבזמן שהיא כלאחר יד, נעשית זנב. ועם כל זה שאמרו שועל בזמנו השתחוה לו במקומו.

אבל חוץ למקומו תהיה זנב לאריות, ואל תהי ראש לשועלים. שהרי צדיק גמור - אף על גב שירד מדרגתו ונעשה זנב לאריות, עליו נאמר (תהלים לו) לא ראיתי צדיק נעזב. מה הזנב שלו? אותו הקוץ של האות ד' מן אחד, שהיא י' קטנה, השכינה התחתונה, עליו נאמר (משלי כד) כי שבע השכינה יפול צדיק וקם.

בא וראה, הגלגול של אות ו' הוא שיוצא בשעתו, שעליו נאמר מזל שעה גורם. כמו שבארוה בעלי המשנה, אין מזל יום גורם, אלא מזל שעה גורם. באברהם מה כתוב בו כשבא בגלגול? (בראשית יט) וישכם אברהם בבקר אל המקום, כדי להקדים אותה. מה כתוב ביצחק בגלגולו? (שם כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. יצא אליה לשדה, משום שנאמר בה (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון ארמים.

אחד - להקדים לחפש אותה בבקר, והשני - לחפש אותה בערב. מה כתוב ביצחק?

באותו זמן שהקדוש ברוך הוא יושב על כסאו, מיד נח. ותנח התבה, שורה על הרי הקללה לעשות בהם דין, שהם הרי אררט, ההרים החשוכים של הגלות ארורים בגלות. זהו שכתוב (דברים כח) ארור אתה בעיר וארור אתה בשדה.

שבאותו זמן יורדים כל הקללות על ישראל כדי שיתכפרו מחטאייהם, וכל הזכיות יורדות על הרשעים לקבל בהם שכרם, וסוד הדבר - והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו. עלים - עולים הזכיות. ויורדים - יורדים החטאים. והפל עולים ויורדים בסלם הזה. ובטעמים הוא סלם. וזהו שופר הולך רביע דרגה, שני טעמים.

באותו זמן עולה הזכות של ישראל למעלה, ויורדים חובותיהם, כמו שבארנו. מה זה עלים ויורדים? אלא מי שחטאו יורד - זכותו עולה. באותה דרגה שהורידו את השכינה עד עפר, כך יורדים אותם שהורידו אותה. וכמה שהם יורדים, כך השכינה שהיא מזלם עולה עד שמגיעה למקום שהורידו אותה משם. ומיד שעולה למקומה, מיד הקדוש ברוך הוא מקבל אותה בימין. זהו שכתוב (בראשית ח) וישלח ידו ויקחה ויבא אתה אליו אל התבה.

באותו זמן והמים היו הלוך וחסור, שהם ערב רב, עד החדש העשירי. בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים, שהם האבות, ומתעוררת זכותם על ישראל. שעד אותו זמן תמה זכות אבות. משם ואילך חלה זכות אבות באותו זמן, ובכך צדיקים יראו וישמחו וגו' והרשעה כלה בעשן תכלה וגו'. בכך ודאי, שהוא חסד זרוע ימין כסא, משום שהכסא מתתקנת בימין. זהו שכתוב והוכן בחסד כסא, ובה ותמלך אתה הוא ה' אלהינו.

באותו זמן שהקדוש ברוך הוא יושב על כסא של חסד שהוא של רחמים, נאמר אל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות. באותו זמן ולא יפגף עוד מוריה.

וכל זה מצדו של עץ החיים. ומצד של העץ של טוב ורע, האתרוג דומה לצדיקים, והדס לבינונים, וערבה לרשעים. ובשכינה נאמר בה ומלכותו בכל משלה. אף על גב שנאמר בה עץ

רָאָה שלא הצליח – ונתן את הבית את אבניו ואת עציו, והרפיב אותו בגוף אחר, כמי שמרפיב אילן ממין תפוחים במין חבושים, ושם משתנה האילן והפרי שלו. וזהו שנוי השם. ראה שלא הצליח – עוקר אותו משם, ומשנה אותו בכל מעשיו מכל מה שהיה בראשונה ומכל הציורים שלו, וסוד הדבר – (איוב יד) משנה פניו ותשלחהו.

הַן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר. בקרקע ששם נטע אותו והצליח והתפשטו פניו ושרשיו עד אלף דור, זו השכינה. זהו שכתוב דבר צנה לאלף דור. ועליהם נאמר (שיר ח) האלף לה שלמה. ואלה אלף עולמות של כסופים שהרפיב את האדם על כלם, וסוד הדבר – (דברים ה) ועשה חסד לאלפים. למי? לאהביו ולשמרי מצותו לאלף דור (שם ז). פיון שהצליח בכל גלגול ובכלם נטהר והצליח, נאמר בו ועשה חסד לאלפים.

אָבֵל לרשעים שלא מצליחים בכל מקום, מה כתוב בהם? יפל מצדך אלף. אין להם חלק באלף העולמות הללו. וסוד הדבר – (קהלת ח) ובכך ראיתי רשעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו. מה זה וממקום קדוש יהלכו? שהרי אם הם רשעים, אז לא היה להם ממקום של קדשה? אלא ודאי ובכך ראיתי רשעים, משום הרשעות שלהם אין להם חלק בקדשה.

בֵּין כך הנה מזדמן הזקן של הזקנים אליו, ונאמר לו, לא כל הרשעים שוים, שיש רשע גמור, ויש רשע שאינו גמור. הרשע שאינו גמור יש לו חלק בקדשה ויש לו חלק בטמאה, ששניהם התערבו בו, ועל זה נאמר ראיתי רשעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו, ולא אמר ראיתי רשעים גמורים. שהרשע הגמור אין לו חלק בקדשה ודאי.

אָבֵל רשע שאינו גמור, יש לו חלק בקדשה. וכדי להטהר מהטמאה, מורידים אותו בגלגול, ולזה אין שעה ועת וזמן ידוע, אלא יבא כמה פעמים בגלגול עד שיטהר מאותה הזמה. לאמן שהיה לו כלי של כסף מערב במין אחר, רצה לבררו וללבונו, מה עשה? היה יוצק אותו בכלי כמה פעמים, וזרקו לאש עד שהתברר והתלבן, וסוד הדבר – (איוב כב) אשר קמטו ולא עת נהר יוצק יסודם.

(בראשית כח) ויפגע במקום. פגע בה. אשרי מי שפוגש בה, כמו יעקב שעליו נאמר וילן שם. ואותה לינה היא לניה. מיד שפגש בה, (שם לב) ויפגעו בו מלאכי אלהים. ועם כל זה שפגש בה, היה שומר אותה ולא התאחד איתה עד שבא בעלה. וזהו (שם כח) וילן שם כי בא השמש, שבשבילו (שם לב) ויזרח לו השמש, שהוא משה שבא בו בגלגול רוחו של משה.

וּמִשּׁוּם זה יעקב ומשה היו עומדים בדרגה אחת בעמוד האמצעי, אבל זה בגוף, וזה בנשמה שלו. ומשום זה אין השעה עומדת לכל אדם, שהיא השכינה בלי בעלה. ומשום זה, כשדחקה השעה לרבי פדת, ונאמר, אם תרצה שאחריב העולם, ואפשר שתפל בשעה של מזונות, ואולי שתפל.

מָה זה ואולי? אלא ואולי אם ירצה הקדוש ברוך הוא שתפל בשעה של מזונות. שהרי אשתו עשתה, ואולי אם רוצה בעלה שיהיה מקים מה שהיא עשתה בלי רשות של בעלה. וכמו זה אין השעה עומדת, שהיא שכינה, לאותו אדם, אלא אם יבא בגלגול באותו האדם (בעלה) של אותה השעה. וסוד הדבר – בזאת יבא אהרן אל הקדש. ובלי בעלה נאמר (ויקרא טז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. (שם) והזר הקרב יומת. ואין מיתה אלא עניות. והזר הזה לא כזר אחר של מום זר, אלא זר מבעלה.

אֲשֵׁרִי מי שנפגש בשעה שנברא מששת ימי בראשית, שלכל נשמה יש עת וזמן בגלגול, כמו שאמר קהלת (קהלת ג) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. וזו השכינה התחתונה, שהיא זמן ועדן לכל ספירה וספירה ולכל גלגול וגלגול.

וְהִיא עדן ועדנים וחצי עדן. שכל העדנים יפה. מה זה וחצי עדן? אלא כמו פלג המנחה, בשמאל נחלקת לדין, ובמימין לרחמים. בעמוד האמצעי נשלמת. וכשנחלקת בימין ושמאל, נאמר בה לאסתר (אסתר ה) מה בקשתך עד חצי המלכות ותעש. והיא כח יהו"ה, חצי שלה יד ימין, וחצי שלה יד שמאל. כנגד שניהם הזכיר קהלת עשרים ושמונה פעמים עת. זהו שכתוב (קהלת ג) עת ללדת וגו'.

שְׁהִיָּה רְצוֹנוֹ לְרַע, כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר. אָבֵל הַבַּל הִיָּה רְצוֹנוֹ בְּקִרְבָּנוֹ לְקָרֵב אֶת הַשְּׂכִינָה, לְאוֹתוֹ שְׁנַאֲמַר בּוֹ (דניאל ז) וְעַתִּיק הַיָּמִים יוֹשֵׁב, לְבוֹשׁוֹ כְּשֶׁלֶג לְבָן, וְשֹׁעַר רֵאשׁוֹ כְּצִמְרֵן נָקִי. בְּמָה? בְּאוֹתוֹ שֶׁהַקְּרִיב מִכְּבוֹרוֹת צִאֲנוּ וּמִחֻלְבָּהֶן. וּמִשׁוֹם זֶה וַיִּשַׁע ה' אֶל הַבַּל. וְהָרִי נִתְבָּאָר.

וּמִיָּד כְּשֶׁלֵּא הִתְקַבַּל קִרְבָּנוֹ שֶׁל קִיָּן, וַיִּחַר לְקִיָּן מְאֹד. וַיֹּאמֶר ה' אֶל קִיָּן לְמָה חָרָה לְךָ שֶׁלֵּא הִתְקַבַּל קִרְבָּנְךָ? אִם תִּיטִיב מִעֲשִׂיךָ בְּגִלְגוּל – שְׂאֵת לְךָ בְּעוֹלָם וְתִתְקַבַּל בְּתִשׁוּבָה, וְאִם לֹא – לְפִתַּח חֲסֵאת רַבִּץ.

הִנֵּה כִּאֵן אָדָם שֶׁל עֲשִׂיהָ וַיִּצִירָהּ, אָדָם שֶׁל בְּרִיאָהּ, שְׂבָאָרוֹהָ עַל תְּפָאֲרָתָהּ. מָה זֶה בְּצִלְמוֹ בְּצִלְמוֹ? שְׂתֵי הַדְּמִיּוֹת שֶׁלוֹ לְמַעְלָה. אֵלּוּ הֵם וַיִּוִּי, שְׂתֵי וַיִּוִּי, הֵם שְׁנֵי דִיוֹקְנָאוֹת שֶׁל א' שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הָאֲמִצְעָה.

שְׁהַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה הִיא דְמוּת אָדָם עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא חֲכָמָה, וְהַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה דְמוּת אָדָם, שֶׁהוּא הָעֲמוּד הָאֲמִצְעָה. וְעוֹד, הָעֲמוּד הָאֲמִצְעָה בְּדִיוֹקָן שֶׁל כְּתָר, וְזֶה אָדָם שֶׁל בְּרִיאָהּ. וְאָדָם שֶׁל יִצִירָה צְדִיק בְּדִיוֹקָן הַחֲכָמָה. וּמִשׁוֹם זֶה (מלכים א-ה) וַיִּהְיֶה נִתֵּן חֲכָמָה לְשִׁלְמֹה. שֶׁהוּא צְדִיק בְּרִית שְׁלוֹם, שְׁלוֹם ה'. וְשְׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה אָדָם שֶׁל עֲשִׂיהָ, דְמוּת הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה.

וְעוֹד אָדָם מֵהַצַּד שֶׁל וַיִּוִּי הוּא אַרְךְ אֲפִים, וְזֶה אָדָם שֶׁל בְּרִיאָהּ, אָדָם שֶׁל יִצִירָה, זְעִיר אֲנַפִּין מֵהַצַּד שֶׁל וַיִּצִיר. וַיִּוִּי אֵלּוּ הֵם הַסְּפִירוֹת שֶׁל בְּרִיאָהּ וַיִּצִירָה וְעֲשִׂיהָ הַתַּחְתּוֹנִים. וְעוֹד, בְּרִאשִׁית בְּרִיאָהּ שִׁי"ת, וְהֵם אָדָם שֶׁל בְּרִיאָהּ וַיִּצִירָה וְעֲשִׂיהָ הַתַּחְתּוֹנִים, וְאָדָם שֶׁל בְּרִיאָהּ וַיִּצִירָה וְעֲשִׂיהָ הָעֲלִיּוֹנִים.

וּמִצְאָנוּ שְׁטֵמוֹנִים בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ, שְׂאָדָם בְּחֻשְׁבוֹן קָטָן הוּא תִשְׁעָה, וְכָל סְפִירָה נִקְרָאת אָדָם, וְהַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה דְמוּת אָדָם. בְּרִאשׁוֹנָה עֲלֵת הָעֲלוֹת אָמַר לְכַתֵּר נַעֲשֶׂה אָדָם, יִהְיֶה הָרֵאשִׁי מִמֶּה, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שיר ז) רֵאשֶׁךְ עֲלֶיךָ כִּכְרָמְל.

הָרֵאשִׁי הֵנָּה אֶחָד, וּמִצְחוֹ וּשְׂתֵי עֵינָיִם וּשְׂתֵי אֲזָנָיִם – הֵנָּה שֵׁשׁ, וּשְׂתֵי פָנִים וְחֻטָּם – הֵנָּה תִשְׁעָה. נַעֲשֶׂה אָדָם, הֵנָּה הַפֶּה שֶׁיְהִיָּה עֲשִׂירִית, הַכֶּלֶל שֶׁל הַכֶּל. אָמַר לוֹ רַבּוֹן הָעוֹלָם, כָּל עֲמַל הָאָדָם לְפִיָּהּ,

אִיזָה נִהְרָ? זֶה נִהְרָ דִינֹר שֶׁשֵּׁם יוֹצֵק הַנְּשָׂמָה עַד שְׂמֵת־לְבַנְתָּ. וּמָה זֶה אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עַתָּה? אֵלּוּ תִשְׁעָה מְאוֹת שְׂבָעִים וְאַרְבָּעָה דוֹרוֹת שֶׁהִתְקַמְטוּ בְּלֹא עַתָּה וְהִסְתַּלְּקוּ בְּלֹא עַתָּה טָרָם זְמַנָּם, וְזָרַק אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְגוּל עַל כָּל דוֹר וְדוֹר, וְהַחֲזִיר אוֹתָם לִיסוּד.

וְזָהוּ וְנִהְרָ יוֹצֵק יְסוּדָם, שֶׁהֵם ד' יְסוּדוֹת שֶׁל אַרְבָּעָה פְּרָצוּפִים, שֶׁהֵם פְּרָצוּף אָדָם וּפְרָצוּף אַרְיָה וּפְרָצוּף שׁוֹר וּפְרָצוּף נֶשֶׁר, שְׂמֵמָנִים עַל מִים וְאֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר. אַרְיָה מְמַרְכָּבָה, וְגִלְגוּלוֹ מִים. שׁוֹר מְמַרְכָּבָה, וְגִלְגוּלוֹ אֵשׁ. נֶשֶׁר מְמַרְכָּבָה, וְגִלְגוּלוֹ רוּחַ. אָדָם מְמַרְכָּבָה, וְגִלְגוּלוֹ עָפָר. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְאָדָם אֶל עָפָר יָשׁוּב.

עַל שֶׁלֵּשׁ חַיּוֹת נֹאמַר, הֵן כָּל אֱלֹהִים יִפְעַל אֶל פְּעַמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר. אָדָם צָנָה לְאַלְף דוֹר. בָּא רַבִּי שְׂמַעוֹן לְנִשְׁקוֹ, וּפְרַח לְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, זָקֵן זָקֵן, עֲלֶיךָ נֹאמַר (מלאכי ב) הֲלוֹא אָב אֶחָד לְכָלְנוּ. בְּדִיוֹקָן שֶׁלְמַעְלָה, אָבִינוּ שְׂבַשְׂמִים. אֲשֶׁרִי חֲלַקְנוּ שְׂזַכִּינוּ שִׁיָּהִי לָנוּ בְּךָ חֵלֶק.

וּמָה הִיָּה? פְּשָׁתִים, שְׁנַאֲמַר בּוֹ (שמות כח) וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי כַד לְכִסּוֹת בְּשׂוֹר עֲרוּהָ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֵּן שֶׁהִתְכַּסְּתָה בּוֹ הָעֲרוּהָ – הוּא טוֹב! אָמַר לוֹ, בְּנִי, לֹא כָּל הָעֲרִיּוֹת שְׂוִים. זֶה לֹא הַקְּרִיב הַקְּרִיב הַזֶּה אֵלּוּ לְקָרֵב אֶת עֲרוֹתוֹ לְה', שְׁנַאֲמַר בּוֹ (ויקרא יח) אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהָ אֲנִי ה'. וּמָהִי עֲרוֹתוֹ? הַזֶּה־מָה הָרַעָה, הָעֲרֵלָה הַנִּקְבָּה, שֶׁעֲרֵלָה הִיא שְׁנַאֲמַר בָּהּ אָדָם הָרֵאשׁוֹן מוֹשֶׁךְ בְּעֲרֵלָתוֹ הִיָּה.

וּמָהִי הָאֵם שֶׁל הָעֲרֵבּוּבָה הָרַעָה? פְּרִי הָעֵץ שֶׁל טוֹב וְרַע, שְׁנַאֲמַר בָּהּ (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפְּרִי וְתִאֲכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁהָ עִמָּהּ וַיֹּאכְלוּ. וּמָהִי? לִילִי"ת, מִשָּׁם בָּאִים הָעֲרֵב רַב, שֶׁהֵם מְעַרְבִים בִּישְׂרָאֵל, שְׁנַאֲמַר בָּהֶם (ישעיה א) הוּי גוֹי חִטָּא, שֶׁהֵם זָרַע מְרַעִים בְּנִים מִשְׁחִיתִים וְגוֹ'. וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֶלְהֵיךָ יִשְׂרָאֵל לְעַגְלָה. וּמִשׁוֹם זֶה (בראשית ד) וְאֶל קִיָּן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה.

וְהָרִי נֹאמַר בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, (תהלים קמה) וְרַחֲמֵי עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְנֹאמַר כִּי לֹא אֶחָפֵץ בְּמוֹת הַמֵּת, וְקִבַּל אוֹתָם, וְכָל שְׁפָן לְקִרְבָּנוֹ שֶׁל קִיָּן. אֵלּוּ

עם הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (בראשית ב) כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ. למה? משום שאדם אין, שעליו נאמר (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך, ואדם לא נקרא בלי נקבה, ומשום זה כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ.

והארץ היתה תהו ובהו, וכל הבנינים היו חרבים ויבשים בלי נביעה, עד שבאה השכינה. ומשום זה (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. ותרגם אונקלוס, בכל מקום שאשרה את שכינתי. שכל הברכות מתכנסות בו.

ובשבילי נאמר כל הכורע כורע בברוך. מה זה ברוך? כ' פתח. ר' ראשית חכמה. ב' האם העליונה והאם התחתונה. ו' כולל שש הספירות. הנה עשרה כלולים בה, וכלם מתכנסים אליה. ומשום זה נקראת בית הכנסת, הכנוס של הכל.

וכל הזוקף - זוקף בשם, וכל הכורע - כורע בברוך, שהוא שנאמר בו וברוך אל עליון, כולל עשר ספירות ממעלה למטה, שהוא מקור כל הברכות. וכל הזוקף זוקף בשם, פעמים למה? הנה לו לומר, כל מי שמתפלל, כורע בברוך וזוקף בשם! למה שתי כריעות ושתי זקיפות? אלא הסוד של שתי כריעות - הראש והגוף, עד ח"י העולמים שהוא כולל שמונה עשרה חליות. וזהו עד שיתפקקו כל החליות שבשדרה, ועליה נאמר ביצקב (בראשית לג) וישתחו ארצה שבע פעמים. וכמו ששתי כריעות הם בראש וגוף שהוא ברוך, כך צריך שם שתי זקיפות.

אמר רבי אלעזר, אבא, סוד עליון יש יותר שירידת הנביעה מבפנים היא יתרה. שתי כריעות הן י"ו למי? אל ה"ה, ושתי זקיפות בה"ה להעלות ה' עם י', ה' עם ו', כמו שבית ראשון ושני שהסתלקו בשני עמודים, ועליהם נאמר (תהלים קמה) סומך ה' לכל הנפלים וזוקף לכל הכפופים.

אמר לו, והרי נתבאר כל הכורע כורע בברכות, שהוא אל עליון שנכללים בו עשר, איך הם כפולים שם עשר שניים שיהיו שם שתי כריעות? שהרי הכריעות הן עשר ממעלה למטה. וזקיפות

וכל גלגוליו לפיהו, ואפשר שינתן בשעה של מזונות? אמר לו, אני אשתתף עמכם, לא יהיה עמל בפיהו. באותו זמן ברא הכל בלי עמל ויגיעה. זהו שכתוב (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם.

אמר רבי אלעזר, ומה עמל היה למעלה וחסרון של מזון? אמר לו, כן, שאותו אדם קדמון היה בונה עולמות ומחריבן, משום שעלת העלות לא היה משתתף שם, משום שעד עכשו לא היה שלם עם נקבתו. ומשום זה אמר (בראשית א) נעשה אדם, שהוא נקבה, והשתתף שם, שאינו שורה אלא במקום שלם.

אחר כך ירד למח, שהוא חכמה, ואמר נעשה אדם. שהמח הוא אחד, ונחלק לארבעה מחים - הנה חמש. ושני פנפי ראה ושתי כליות שנחשבות עמו מבפנים - הנה תשע. ואמר נעשה אדם, זה הלב, שיהיה שלמות הכל.

ואחר כך ירד לגוף ואמר נעשה אדם. שעל הגוף, צואר וקנה וושט - הנה שלש, והגוף ושתי הזרועות - הנה שש, וברית ושתי שוקים - הנה תשע. נעשה אדם - העשירית לכל, זו הנקבה. בכל מקום הנקבה זו היא שלמות העליונים והתחתונים. וכך הולך בכל איבר ואיבר ובכל ספירה וספירה, ואמר נעשה אדם, עד שנכללת השכינה בכל ספירה ובכל איבר.

באותו הזמן שנשלמו כל האיברים בה, כל אחד לעשר כמו זה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א. אחר כך יורד לארבע החיות שמהם נטל אדם שהם יהו"ה, ואמר נעשה אדם, שתהיה השכינה כלולה מכל צד. וכך יורד למטה לכל צבא השמים ואמר נעשה אדם, וכך למטה בבני אדם. ואלעזר בני, נקט את הכלל הזה בידך - שבכל מקום שאין שם שכינה, אין שם שלמות, ועלת העלות לא שרוי שם. ומשום זה האדם בלי הנקבה הוא פגום ולא שורה עליו הקדוש ברוך הוא. אמר רבי אלעזר וכל החברים של שם, אלו לא באנו לעולם אלא לשמע זאת - מספיק.

ועוד אמר רבי שמעון, הברכות אין יורדות על ביתו, ולא הנביעה, עד שהשכינה מתחברת

האמן למטה, וזו השכינה שלמטה. ואין לאשה לעשות דבר בלי הרשות של בעלה.

ובל הבנינים שהיו בדרך אצילות, היה האב אומר באמירה לאם יהי כך - וכך היה. זהו שכתוב (בראשית א) יהי אור ויהי אור. ויאמר, היה אומר לאלהים יהי אור, בעל הבנין הוא שאומר, והאמן עושה מיד. וכך בכל הבנינים שהם בדרך אצילות היה אומר יהי רקיע, יהי מארת, והכל מיד נעשה.

בשהגיע לעולם הפרוד, שהוא עולם הנפרדים, אמר האמן לבעל הבנין, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. אמר בעל הבנין, ודאי טוב הוא לעשותו, אבל עתיד הוא לחטא לפניך, משום שהוא כסיל. זהו שכתוב (משלי י) בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו. היא אומרת, אחר שחטאו תלוי באם ולא באב, אני רוצה לברא אותו בדיוקני. זהו שכתוב (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו, ולא רצה להשתתף בו האב.

בזמן שחטא מה כתוב? ובפשעכם שלחה אמכם. אמר המלך לאם, ולא אמרתי לך שעתידי הוא לחטא? באותו זמן גרש אותו, וגרש אותה עמו. ומשום זה כתוב בן חכם ישמח אב, זה אדם שהוא בדרך אצילות. ובן כסיל תוגת אמו, זה אדם של בריאה.

קמו כל החברים ואמרו, רבי רבי, וכי יש פרוד בין האב לאם, שמצדו של האב הוא בדרך אצילות ומצד האם בבריאה? אמר, חברים חברים, לא כך, שהנה אדם של אצילות, זכר ונקבה היה מצדם של האב והאם. וזהו (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. יהי אור מצד האב, ויהי אור מצד האם. וזהו אדם דו פרצופים, ולזה אין בו צלם ודמות. אלא שלא היה כנוי שעולה לחשבון אלהים, והכנוי ההוא הוא אור וחשך. ומשום החשך ההוא שהיה בכנוי ההוא אמר האב שעתידי הוא לחטא לאדם של בריאה, שהוא אור לבוש עליון, וזהו האור שברא הקדוש ברוך הוא ביום הראשון שגנז אותו לצדיקים.

והחשך ההוא שנברא ביום הראשון לרשעים, זהו שכתוב (שמואל א ב) ורשעים בחשך ידמו. ומשום אותו החשך שהיה עתיד להחטיא לאותו

עשר מטה למעלה. וסוד הדבר - אלף ה"א יו"ד ה"א. יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הפריעות בעשר מן אלף של אדנ"י, עד עשר זקיפות מן י של אדנ"י, עד אלף מן אדנ"י הוא אהיה. י מן אדנ"י הוא יהו"ה. ומשום זה כל הפורע כורע בברוך אלף ה"א יו"ד ה"א. וכל הזוקף זוקף בשם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הרי כאן זקיפה אחת וכריעה אחת. הפריעה באהיה, זקיפה ביהו"ה, והכל באדנ"י. אם כן, זקיפה שניה וכריעה שניה במה?

אמר רבי שמעון, ברוך בני לעתיק הימים, ודאי שזקיפה וכריעה שניה צריך לעלת העלות, שמוריד אותו ממעלה למטה ולהעלות בו השכינה, שהוא זוקף אותה בשם יהו"ה שהכל בידו וברשותו. העליה והירידה והנביעה ברשותו, שלא מוריד אלא ברשותו. ואם הוא לא מוריד נביעה, לא יורדת. ואם הוא לא מוריד, אין עליה לשכינה, והנביעה לא יורדת לה. שמחו כל החברים ושמח רבי אלעזר. יצא קול ואמר על רבי שמעון: ישמח אביך ואמך. ועל רבי אלעזר - ותגל יולדתך.

ועוד נעשה אדם, התחברו אופן ומלאך וכסא ואמרו נעשה אדם, שיהיה בשתפות שלנו. הנשמה מכסא, והרוח מהמלאך, והנפש מהאופן, שיהיה בדיוקן שלנו לברוך ולקדוש וליחד אותו כמונו.

ועוד נעשה אדם. בינתיים הנה הזקן של הזקנים, העתיק של העתיקים, ירד ואמר, שמעון שמעון, מי הוא שאמר נעשה אדם? ויאמר אלהים, מי הוא כאן האלהים הזה? מיד פרח, ולא ראה אותו. כמו ששמע רבי שמעון שאמר לו שמעון שמעון ולא קרא לו בשם רבי, אמר ודאי הוא הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו (דניאל ז) ועתיק הימים יושב, ולבושו כשלג לבן. כעת השעה לפתח בסוד הזה, שודאי כאן יש סוד שאין רשות לגלות, וכעת משמע שנתנה רשות לגלות.

פתח ואמר, למלך שהיו לו כמה בנינים לבנות, והיה לו אמן, והאמן לא היה עושה דבר אלא ברשות המלך. זהו שכתוב (משלי ח) ואהיה אצלו אמון וגו'. המלך ודאי הוא החכמה העליונה למעלה, והעמוד האמצעי הוא המלך למטה. אלהים האמן למעלה, וזו האם העליונה. אלהים

שֵׁשׁ אֶחָד בְּשִׁתּוֹף כְּמוֹ זָכַר וּנְקָבָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כִּי אֶחָד קָרָאתוֹ וְכוּ'. אֲבָל הוּא אֶחָד בְּלִי חֶשְׁבוֹן וּבְלִי שִׁתּוֹף, וּמִשּׁוּם זֶה וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי. קָמוּ כָּל הַחֲבָרִים וְהִשְׁתַּטְּחוּ לִפְנֵי וְאָמְרוּ, אֲשֶׁרִי מִי שְׂרַבּוֹנוּ מִסִּכִּים עִמּוֹ לְגַלּוֹת סוּדוֹת טְמִירִים שֶׁלֹּא הָיוּ מִתְּגַלִּים לְמַלְאָכִים קְדוּשִׁים.

אָמַר לָהֶם, חֲבָרִים, יֵשׁ לָנוּ לְהַשְׁלִים הַפְּסוּק, שֶׁכְּמָה סוּדוֹת טְמִירִים בְּפְסוּק הַזֶּה, אֲנִי אֲמִית וְאֶחֱיָה וְגו'. חֲבָרִים, אֲנִי אֲמִית בְּסִפְרָה, וְאֶחֱיָה בְּסִפְרָה. מִצַּד הַיָּמִין חַיִּים, וּמִצַּד הַשְּׂמָאל מִיתָה. וְאִם לֹא הִסְכִּימוּ שְׁנֵיהֶם בְּעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, לֹא מִתְקִים הַדִּין, שֶׁהוּא בְּמוֹשֵׁב שֶׁלְשָׁה יַחַד.

וּלְפַעֲמִים מִסִּכִּימִים הַשְּׁלִשָּׁה לַעֲשׂוֹת דִּין, וְתָבֵא יָד יָמִין שֶׁהִיא פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים, שֶׁהִיא יְהוּ"ה יו"ד ה"א וּא"ו ה"א, וְזוֹ הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת יָד יָמִין מִצַּד הַחֶסֶד, יָד שְׂמָאל מִצַּד הַגְּבוּרָה. יָד יְהוּ"ה מִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי. כְּשֶׁאָדָם חוֹזֵר בְּתִשְׁבּוּבָה, הַיָּד הַזֹּאת מִצִּילָתָם מִן הַדִּין, אֲבָל כְּשֶׁדָּן עֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת, נֶאֱמַר בּוֹ וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל.

וְעוֹד, שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים יֵשׁ בְּפְסוּק הַזֶּה אֲנִי אֲנִי אֲנִי, שֵׁשׁ בָּהֶם א א א י י י, שֶׁנֶּרְמְזוּ בְּיו"ד ה"י וּא"ו ה"י. יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. וְיֵשׁ בָּהֶם שֶׁלֹּשׁ וָיִים – וְאִין וְאֶחֱיָה וְאֲנִי, שֶׁנֶּרְמְזוּ בְּשִׁמּוֹת הַלָּלוּ. וְעַם כָּל זֶה שֶׁבָּאָרוֹ הַחֲבָרִים אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה אֲצִל אֱלֹהִים אַחֲרֵים – רָאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם אֲנִי וְהוּא. וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי – זֶה סִמְא"ל וְנִחְשׁ. אֲנִי אֲמִית בְּשִׁכְנָה אֵת מִי שֶׁהוּא רְשָׁע, וְאֲנִי אֶחֱיָה בָּה אֵת מִי שֶׁהוּא צְדִיק. וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל – זוֹ יָד יְהוּ"ה שֶׁהִיא יְהוּ"ה יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. וְהִיא כּוֹז"ו בְּמוֹכַס"ז כּוֹז"ו, וְהַכֵּל אֲמַת.

אֲבָל מֵה שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַל הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא עֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת, הַסּוּד הַזֶּה לֹא נִמְסָר אֶלֹא לְחַכְמִים וּנְבִיאִים.

וְעוֹד נִעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, הָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים עַל מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁהֵם אָמְרוּ אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה אַחֵר שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מֵה שֶׁהָיָה וּמֵה שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת. וְהֵם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהָיָה עֲתִיד לְחַטָּא, וְלָמָּה רָצָה לַעֲשׂוֹת לוֹ? וְלֹא עוֹד, אֶלֹא עֲזָא וְעֲזָא

הָאוֹר, לֹא רָצָה הָאֵב לְהַשְׁתַּתֵּף בּוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר נִעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ, הָאוֹר הַהוּא. כְּדַמוֹתֵנוּ, הַחֲשֵׁף הַהוּא, שֶׁהוּא הַלְּבוּשׁ שֶׁל הָאוֹר כְּמוֹ שֶׁהַגּוֹף הוּא לְבוּשׁ לְנִשְׁמָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב י) עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישֵׁנִי. שֶׁמָּחוּ כָּל הַחֲבָרִים וְאָמְרוּ, אֲשֶׁרִי חִלְקֵנוּ שְׁזַכִּינוּ לְשִׁמְעַ דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִשְׁמָעוּ עַד עֲתָה.

פָּתַח רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְאָמַר, (דְּבָרִים ל"ב) רָאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי. אָמַר, שֶׁמְעוֹ חֲבָרִים דְּבָרִים עֲתִיקִים שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְגַלּוֹת, מֵאַחֵר שֶׁנִּתְּנָה לִי הַרְשׁוּת לְגַלּוֹת. מִי הוּא שֶׁאָמַר רָאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי? אֶלֹא זֶהוּ עֵלְת עַל כָּל הָעֲלִיּוֹנִים. וְהִיא נִקְרָא עֵלְת הָעֲלוֹת, עֵלְת מֵאֵלּוֹ הָעֲלוֹת שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אַחַת מִן הָעֲלוֹת הַלָּלוּ שׁוּם מַעֲשֶׂה עַד שֶׁנוּטֵל רְשׁוּת מֵהָעֲלִיּוֹן הַהוּא שְׁעָלִיו, כְּמוֹ שֶׁבָּאָרְנוּ לְמַעְלָה בְּנִעֲשֶׂה אָדָם.

נִעֲשֶׂה וְדָאֵי עַל שְׁנַיִם נֶאֱמַר. שֶׁזֶה אָמַר לְאוֹתוֹ שֶׁלְמַעְלָה מִמֶּנּוּ נִעֲשֶׂה, וְלֹא עוֹשֶׂה דְּבָר אֶלֹא בְּרְשׁוּת בְּאֲמִירָה מֵאוֹתוֹ שֶׁלְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְאוֹתוֹ שֶׁלְמַעְלָה מִמֶּנּוּ לֹא עוֹשֶׂה דְּבָר עַד שֶׁנוּטֵל עֲצָה מִחֲבָרוֹ. אֲבָל אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת, שֶׁאִין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְאִין לְמַטָּה שֶׁשׁוּה לּוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה מ) וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְגו'. אָמַר, רָאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי, שֶׁנוּטֵל מִמֶּנּוּ עֲצָה, כְּמוֹ הַהוּא שֶׁאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נִעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ.

קָמוּ כָּל הַחֲבָרִים וְאָמְרוּ, רַבִּי, תֵּן לָנוּ רְשׁוּת לְדַבֵּר בְּמִקּוֹם הַזֶּה. אָמְרוּ, וְהָרִי אֲמַרְתָּ לְמַעְלָה שֶׁעֵלְת הָעֲלוֹת אָמַר לְכַתֵּר נִעֲשֶׂה אָדָם, וְאִין אָמְרוּ בְּעֵלְת הָעֲלוֹת שֶׁלֹּא נוּטֵל עֲצָה וְרְשׁוּת אֶלֹא הוּא לְבַדּוֹ בְּלִי שִׁתּוֹף וְחֶשְׁבוֹן, שֶׁכְּתוּב וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי, אֶפְלוּ אֱלֹהִים שֶׁל אֲצִילוֹת?

אָמַר לָהֶם, תְּהִינָה שׁוּמְעוֹת אֲזַנֵּיכֶם מֵה שֶׁפִּיכֶם מְדַבֵּר. וְהָרִי לֹא אֲמַרְתִּי לָכֶם עַכְשָׁו שֵׁשׁ שֶׁנִּקְרָא עֵלְת הָעֲלוֹת, וְאִינוּ אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת?! שֶׁעֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת אִין לוֹ שְׁנֵי שֶׁנוּטֵל עֲצָה מִמֶּנּוּ, שֶׁהוּא יָחִיד קָדָם הַכֵּל, וְאִין לוֹ שִׁתְּף.

וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר רָאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי, שֶׁנוּטֵל מִמֶּנּוּ עֲצָה. שֶׁהוּא יָחִיד קָדָם הַכֵּל, וְאִין לוֹ שְׁנֵי וְלֹא שִׁתְּף וְאִין חֶשְׁבוֹן.

היתה השכינה בלי כסוי, כמו עני. ומשום זה, כל מי שחוטא כאלו הפשיט את השכינה מלבושה, וזהו ענשו של אדם. וכל מי שמקים את מצוות התורה, כאלו הלביש את השכינה במלבושיה. ומשום זה פרושה בכסוי של ציצית (שמות כב) כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לערו במה ישכב, בגלות, והרי פרושה.

בא וראה, החשך הוא השחר של התורה, האור הלבן של התורה. וכשאותו האור מתלבש בחשך, נאמר בתורה שחורה אני ונאנה (שיר השירים א). וכשמסתלק משם אור שהוא לבן, היא אומרת אל תראני שאני שחרחרת. והתורה כמו בת העין שהיא שחורה ויפה באור שמאיר בה, ומשום זה בת העין והאור המאיר בה אמר דוד (תהלים כז) ה' אורי וישעי ממי אירא. אורי - אור י', שהיא בת עין. ושני גונים יש לה, אור מבפנים וחשך מבחוץ להיות שולט בהם על כל הקלפות. זהו שכתוב ומלכותו בכל משלה. בלבוש של אור היא שולטת על כל אותם שנאמר בהם ולכל בני ישראל היה אור במושבתם, ובלבוש שחר שולטת על הרשעים שנאמר בהם ורשעים בחשך ידמו.

ועוד, שהאור הוא מצד הימין, שהוא אור היום הראשון שנאמר בו יהי אור, זה אברהם, ויקרא אלהים לאור יום. החשך מצד השמאל של יצחק, שהוא היום השני, שנאמר בו ותכהין עיניו מראת. ולחשך קרא לילה וגו'. אדם, זה יעקב, התלבש בשניהם, באור של הימין ובחשך של השמאל.

ובשניהם העמוד האמצעי הוא עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה, שמאיר בשניהם. זהו שכתוב (שמות יג) לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם וגו'. הענן מהצד שלו מים. החשך מהצד שלו אש. העמוד הוא השלום ביניהם.

סדר הלימוד ליום יב אלול [יום 337 בשנה]

זהו שכתוב (איוב כה) עשה שלום במרומי. וכשהוא באמצע, ולא קרב זה אל זה כל הלילה. לא קרב המים לאש, ולא אש למים. כמו שהוא הפריד ביניהם, זוהי מחלקת לשם שמים, הלל ושמאי.

היו מקטרגים עליו בזמן שאמרה השכינה לקדוש ברוך הוא נעשה אדם.

אמרו, מה אדם ותדעהו, מה אתה רוצה לעשות אדם ותדעהו, ועתיד לחטא לפניך באשתו שהיא חשך, שהאור הוא זכר, החשך נקבה, השמאל חשך של בריאה. באותו זמן אמרה לו השכינה, בזה שאתם מקטרגים, אתם עתידים לנפל. זהו שכתוב (בראשית ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם, וחשקו בהן וטעו בהן, והפילה אותם השכינה מקדשתם.

אמרו החברים, אם כך, עזא ועזאל לא משקרים בדבריהם, שודאי בנקבה היה עתיד לחטא אדם. אלא כך אמרה השכינה, אתם שהזדמנתם לקטרג לפני יותר מכל צבא המרום, אם אתם הייתם טובים מאדם במעשיכם, נאה לכם לקטרג עליו. אבל אם הוא עתיד לחטא עם אשה אחת, אתם בנשים רבות, כמו שנאמר (שם) ויראו בני האלהים את בנות האדם. בנות האדם ולא בת האדם. ולא עוד, אלא אם אדם חוטא, הרי הקדים לו תשובה לחזור לרבונו ולהתתקן במה שחטא.

אמרו לו החברים, אם כן למה כל זה? אמר רבי אלעזר לחברים, אם לא היה כך שברא הקדוש ברוך הוא יצר טוב ויצר הרע שהם אור וחשך, לא היתה זכות וחובה לאדם של בריאה, אלא משום שנברא משניהם. ומשום זה (דברים ל) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע. ובחרת בחיים. אמרו לו, ועוד כל זה למה? לא היה נברא לחטא לפני יהו"ה, ולא גורם כל מה שגורם למעלה, ולא היה לו לא ענש ולא שכר.

אמר חברים, מן הדין היה לברא אותו בשביל התורה, בגללה נברא, שכתוב בה שכר לצדיקים וענש לרשעים, ולא היה שכר לצדיקים וענש לרשעים. אלא בשביל אדם של בריאה, לא תהו בראה לשבת יצרה. אמרו, ודאי כעת שמענו מה שלא שמענו עד עכשו, שודאי לא ברא הקדוש ברוך הוא דבר שאינו צריך.

ולא עוד, אלא התורה של בריאה היא הלבוש של השכינה. אם אדם לא היה עתיד להברא,

עיניך. והכל נתפשט מאנוש, ומשום זה אז הוחל לקרא בשם ה'.

בראשית ברא אלהים (בראשית א). הפסוק הזה התפרש לשבעים פנים כמה שפרשוהו רבותינו שבעים פנים לתורה. בראשית בת בתחלה, למה? אלא כך פרשוהו רבותינו של המשנה, בת תחלה - סימן טוב לבנים. ומהו? אלו שש הספירות שכלולות בעמוד האמצעי, שנאמר עליהן (שמות כ) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. והם שש פעמים טוב שבמעשה בראשית.

וביום השלישי פעמים כי טוב, אחד של היום השני של בראשית, ואחד של היום השלישי. והם (דברי הימים-א כט) הגדלה והגבורה והתפארת והנצח והיהוד כי כל, שהוא הצדיק. והבת הזו היא השכינה התחתונה, מלכות הקדש, העשירית לתשעה, והשביעית לששה, והרביעית לשלשת האבות, ושמינית לשבעה, חג שמיני עצרת.

והיא בת קול, הרביעית לשלש הדרגות שהיו משתמשים בהם ישראל בארצם, והם: תורה, נבואה, רוח הקדש, בת קול. וכלם כלולות במלכות הקדושה, היא התורה מצדו של העמוד האמצעי, תורת ה' תמימה. והיא הנבואה מהצד של נצח והוד, שהם שני נביאי אמת, בכל הצורות והמראות והדמיונות והחזיונות של הנביאים, כלם רשומים בבת העין, שהיא לבת אש מתוך הסנה. י כלולה מעשר מראות, ומאירה משלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית, כלולה מעשרה מאמרות, ובה הלב רואה, הלב יודע, הלב מבין.

ל"ב נתיבות פליאות חכמה, ועליה בארו בעלי הקבלה נגע בבת, וכלל בה כל המאמרות והנתיבות. ועשר האמירות ושלשים ושתיים נתיבות הן ארבעים ושתיים שרמז בהם משה בשיר של פגעים. כ"י ב"י חשק ואפלטוהו. כ"י ב"י - ארבעים ושתיים. שבהם נקראת יד הגדולה יד החזקה יד רמה.

והיא רוח הקדש מהצד של צדיק חי העולמים. והיא בת קול מצדו של העמוד האמצעי,

בנגדם שני אמוראים ברקיע - מיכאל וגבריאל, ושר שלום מכריע ביניהם, שהוא נוריאל אוריאל. אוריאל נקרא מצד של הימין, נוריאל מצד השמאל, והוא אדם שלמטה, מטטרו"ן שמו, ששולט על כל בעלי המשנה. זהו שכתוב וירדו בדגת הים. אלו תלמידי חכמים שמתרבים בים התורה שירשים משם וכו'.

בראשית בר"א שי"ת, וזה מטטרו"ן אות בצבאו, ובשבילו נאמר (בראשית ד) וישם ה' לקין אות, להגן עליו. מה שהיה הולך נע ונד בגלגול, נעשה נוד. מיד וישב בארץ נוד קדמת עדן. וזו אות ברית המילה שקנא על של אחיו, משום שנולד מהול. ובאיזה מקום זכה לו? בקיני, משום ששם חזר בתשובה ויצאו ממנו בניו שנכנסו לגן עדן, ומשום זה וישב בארץ נוד קדמת עדן.

אחר כך עשה תולדות מצד הרע, והתפשטו בגלגולים בעולם, ועליהם נאמר וידע קין את אשתו ותהר ותלד את חנוך. חנוך מהצד של קין, וזה יצר הרע, חנוך לרע. ויש חנוך מהצד של אנוש, שהוא יצר הטוב, חנוך לטוב, ונאמר בו (שם ה) ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים. וזה חנוך שנהפך בשרו ללפידי אש.

ושלשה הם: אדם, שת, אנוש. מאנוש התייחסו כל הדורות. זהו שכתוב אז הוחל לקרא בשם ה'. משם התפשטו כל הגלגלים של הצדיקים. חנוך שיצא מאנוש הוא מטטרו"ן שנהפך בשרו ללפידי אש, והוא נוריאל, ועל שניהם נאמר והחיות רצוא ושוב. רצו"א זה נוריאל. ושו"ב מטטרו"ן, כך עולים בחשבון. כמראה הבזק, אלא הוא כמראה הקשת אשר יהיה בענן, שנאמר בו (בראשית ט) והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן, ובשבילו נאמר (שם) ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר, משום שהתהפך ללפידי אש. וכל המלאכים הממנים על הנשמות של הגלגולים הם משם.

ועוד כמראה הקשת, עליו נאמר למשה (שמות כה) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנרה (במדבר ח). וזה מטטרו"ן, מ' שלו מנורה. נוריאל אש דולקת, והוא ט"ט, והיו לטטפות בין

נבנה הבית שלמטה, כמו שנבנה באות י' הבית שלמעלה, והם בית ראשון ובית שני. והם י"י מן יהו"ה אדנ"י, עליהם נאמר (דברים כז) אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך. את - לרבות המזבח השני.

אמר רבי אלעזר ושאר החכמים שהיו עמו, ודאי שאלו לא באנו לעולם אלא לשמע את זה - דינו. וכעת נודע בו מי נתברכה ונקראה ברפת ה', והינו ומלא ברפת ה' ים ודרום ירשה. מן המלא מתברכת, ומשם נשקים כל אותם שצריכים להיות משקים. אמר המלך, אחר שיש לי מעין, אטע אילן, והינו בן, שהוא בן מלשון בנין, כמו שבארוה רבותינו, אל תקרי בניך אלא בוניך. ופרשוה, בנות בכלל בנים.

והאב, שהוא מקור החכמה, הוא הכתר. מקור החכמה השני מה הוא? אמר לו, אמר בני. אמר לו, בפסוק הזה רמז לו שלמה (משלי ה) יחי מקורך ברוך, וזה צדיק. ומשום זה נאמר בו ברכות לראש צדיק, וזה שלום. ושלמה נקרא על שמו שלמה, ונאמר בו והמלך שלמה ברוך. ומשום זה אין אשה מתברכת אלא מפרי בטן של בעלה, שהוא זרע מברית חי העולמים, הכולל שמונה עשרה ברכות התפלה. ומשום זה, מי שרוצה להיות משקה ממנו, צריך לכרע אליו.

ויוסף הצדיק, כשזכה לדרגה הזו של צדיק חי העולמים, ראה בחלום שכל הדרגות היו כורעים לדרגתו. זהו שכתוב (בראשית לז) והנה השמש והירח וגו'. ומשום זה, כל הכורע כורע בכרוך.

אמר לו, ברוך בני לעתיק הימים, ישמח אביך ואמך. אביך - זה הקדוש ברוך הוא. אמך - זו השכינה. ותגל יולדתך - זו אמך שלמטה. שודאי שמאותו ברוך מתברכת השכינה שלמטה. והברכות שלו באות מן המז, שהיא חכמה העליונה על ידי העמוד האמצעי. ומשום זה גוף וברית נחשבים לאחד. וכמו שהצדיק הוא מקור השכינה התחתונה, אף כך העמוד האמצעי הוא מקור הצדיק, והחכמה העליונה מקור העמוד האמצעי, וכתר מקור החכמה העליונה. ובכל

שנקרא קול השופר, הקל קול יעקב. (שמות יט) משה ידבר והאלהים יענו בקול.

היא בת קול שמנהמת כיונה, שנאמר (שיר ב) יונתי בחגי הסלע. ובארו עליה, בת קול היתה יוצאת מן השמים ואומרת הלכה כפלוני.

היא בת הקול שנאמר עליה (תהלים יז) שמרני כאישון בת עין. היא בת שנאמר בה (תהלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה וגו'. פנימה למשנה של הפנים שהם נראים מצד של יהו"ה. ממשבצות זהב לבושה, מהצד של אדנ"י, שהוא דין של גבורה.

והיא פנימה רחמים. שעמוד האמצעי שנוסע בימין וכלולים יחד יאהדונה"י. אדנ"י לבוש ליהו"ה, והאות י' כבודה בת מלך פנימה. והם בת עין ימין ובת עין שמאל, יי מן יאהדונה"י, והיא הבת מצד החסד, דרגתו של אברהם, שנאמר בה בת היתה לאברהם ובכל שמה, שנאמר (בראשית כג) וה' ברך את אברהם בכל.

שנית בראשית, פרשוה רבותינו, למה התורה מתחילה בבי' אלא הרי פרשוה, אדם חטא שאכל מעץ הדעת טוב ורע, וקלל את האדם עשר קללות, ותשע לארץ, חסר אחד שלא התקללה הארץ הזו. ומיד שנתנה תורה פתח בבי"ת, שהיא ברכה, להוציא את העולם מקללתו. ועל כן מתחיל בבי', ועליה נאמר (משלי י) ברכת ה' היא תעשיר. (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך.

ומאיונה מקום נקראת ברכה? למלך שרצה לבנות פלטרין, חפר בארץ וחפר לו מעין מים. אמר, מאחר שיש לי מעין מים, אבנה בית. והינו בחכמה יבנה בית. והמקור של אותו הנקר מעין שאין לו סוף ולא הפסק. זה הכתר העליון. ואותו הבית כשמתמלא מחכמה, נקרא בת, בת י', והינו בחכמה יבנה בית. כל אשה בת לבעלה. ובי"ת קטנה התמלאה מתפארת, דהינו תורה, ובו נקראה בת.

אבל האם העליונה בתוספת י'. ושלמה אמר (מלכים א-ו) והבית בהבנתו אבן שלמה מסע נבנה. מהי אבן שלמה? זו י' שעליה נבנה הבית, ומשום זה בחכמה יבנה בית. וזו י' קטנה שעליה

– נותנים לו נשמה מצד האב והאם. זהו שכתוב (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים. מי החיים? אלו הם י"ה, ועליהם נאמר (תהלים קג) כל הנשמה תהלל יה. ונשלים בו יהו"ה.

זכה יותר – נותנים לו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא אדם בדרך של אצילות למעלה, ונקרא בדיוקן של אדונו, ועליו נאמר (בראשית א) ורדו בדגת הים. זהו השלטון בכל הרקיעים ובכל אופנים ושרפים וחיות ובכל הצבאות והכחות שלמעלה ולמטה. ומשום זה, כשאדם זוכה בנפש מהצד של בת יחידה, נאמר בה לא תצא כצאת העבדים.

ובאבד רשעים רנ"ה, הוא הנ"ר, שהוא נהר יצא מעדן. ומה הוא? מצוות עשה ומצוות לא תעשה כחשבון נהר, והוא הנ"ר המאיר לכל אדם, ועל זה ובאבד רשעים רנה. ובאותו זמן שהטחול אינו שוחק, ימלא שחוק פינו ולשונו רנה. ודאי ואז לא יכבה בלילה נר"ה, משום שטעמה כי טוב סחרה.

ובאותו זמן מתקנת ירושלים, שהיא הלב, היא ה"ב, לה"ב המזבח. יכבה כחשבון לה"ב ה"ב. לא יכבה בלילה נרה, שהיא הגלות. וזו ירושלים שהיא הלב, ותבנה על ידי הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב בונה ירושלים ה'.

בראשית ברא אלהים. ברי"ת א"ש. אומר רבי אלעזר, אבא, סוד הברית למה שמים ערלה בכלי עפר? אומר לו, בני, יום אחד שאלתי את אליהו, שאלתי אותו על ערלה אומרים תקנו לו כלי בעפר. אומר לי, ערלה ודאי היא בת זוגו של נחש הקדמוני, שגרים מיתה לאדם ולכל הבריות, ובגללו מתקנים כלי של עפר.

ואותו העפר מזון לאותו שנאמר בו ונחש עפר לחמו, ובזה הוא נפרד מהאדם, ועליו נאמר (שמות כ) לא תנאף, אל תתן לו מקום להנות ממנו, אלא שנותן לו מזון בחוץ. ומשום זה חלק לא תין אף, אל תתן לו מקום פריעה הנקבה של סמאל שופך דמים, עליו נאמר לא תרצח. לכלב צריך לתת דם. לזה עפר ולזה דם, לקיים בהם (משלי כה) אם רעב שנאף האכילהו לחם ואם צמא השקהו

מקום ברוך – זכר, ובכרה – נקבה, והינו להניח בכרה אל ביתך.

בא וראה, יש שכינה שנקראת אמה, ושכינה שנקראת שפחה, ויש שכינה שנקראת בת המלך. כך יש איש ויש איש. יש איש שנאמר בו (שמות טו) זה איש מלחמה, ויש איש שנאמר בו (דניאל ט) והאיש גבריאל. ומשום זה הנשמה שמחיבת בגלגול – אם היא בתו של הקדוש ברוך הוא.

אם תאמר שנמכרת בגוף נכרי ששם השלטון של יצר הרע שהוא מהצד של סמא"ל – חס וחס וחס! זהו שכתוב (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי וכבודי לא אחר לא אתן, שהוא יצר הרע. ואותו הגוף שבו שורה בת המלך נאמר שנמכר לכתרים התחתונים של הטמאה – חס וחס וחס! עליה נאמר והארץ לא תמכר לצמיתת כי לי כל הארץ.

ומי הגוף של בת המלך? זה מטטרו"ן. ואותו הגוף הוא אמה של השכינה. אף על גב שהיא נשמה שהיא בת המלך, שבויה שם בגלגול שבאים בגלגולים. משום שבאה לשם, מה כתוב בו? (שמות כא) וכי ימכר איש את בתו לאמה וגו'.

ועוד וכי ימכר איש את בתו, איש – זה הקדוש ברוך הוא. את בתו – אלו ישראל, שהם מהצד של בת יחידה נקראו בתו. אם תאמר שיצאו מצד העבד שהוא מטטרו"ן כמו שאלו יצאו במנוסה ממצרים – לא תצא כצאת העבדים. זהו שכתוב (ישעיה נב) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו.

בא וראה, מיד כשנולד אדם, נותנים לו נפש של בהמה מצד הטהרה מאלו שנקראו אופני קדש. זכה יותר – נותנים לו רוח מצד החיות שהן חיות הקדש. זכה יותר – נותנים לו נשמה מהצד של הכפסא, ושלשת אלו הם: אמה ועבד ושפחה של בת המלך.

זכה יותר – נותנים לו נפש בדרך של אצילות מהצד של בת יחידה, והיא נקראת בת מלך. זכה יותר – נותנים לו רוח של אצילות מן הצד של העמוד האמצעי, ונקרא בין לקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם. זכה יותר

מים. והכל בחוץ. ובזה מציל אותם מחבוט הקבר ומחרבו של מלאך המות. זהו לרשעים.

אבל לבינוניים הדם הזה נחשב לו דם הקרבן, והעפר הזה נחשב לו עפר המזבח. זהו שכתוב (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וגו', ונאמר בהם לא תבנה אתהן גזית, כדי שלא תעשה להן פסל. וזה של נדה או שפחה או גויה או זונה, כי חרף הנפת עליה ותחלליה. כלומר, מחלל שבת לצדיקים, שאין בהם הזהמה של הנחש, נעשה בקדשה ובכרה ויחוד.

במקום של פריעה שורה בהם י"ה, ובמקום ערלה שורה בהם ו"ה, וסוד הדבר - מ"י יעלה לג' השמימ'ה, בסופי תבות יה"ה, כמו מי יעלה בהר ה'. נפשו, אותו שנאמר בו נשבע ה' בנפשו. ועליו נאמר (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

פתח רבי שמעון ואמר, (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו'. בא וראה, כבוד המלך העליון, כשברא את כל העולמות בסוד של השם הקדוש, נתן להם כח להנהיג העולם, וברא העולם העליון בסוד של יו"ד, והעולם התחתון בסוד של ה"א. זהו שכתוב כי ביה ה' צור עולמים. והנהגת העולם התחתון הזה מראה בהנהגתו הכח שנתן לו מלמעלה למעלה.

אם אדם מהנה את הקדוש ברוך הוא בקרבנות של תפלה, כך הקדוש ברוך הוא מהנה אותו מאכלים זוהרים בעולם ההוא, שהם מאכלים של גוף המזון שלמעלה, מאכלים לנשמה מסודות התורה. האדם שעושה דירה לקדוש ברוך הוא ולשכינתו ולחילותיו בשבתות, כמו שנאמר ושמו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם, לשון של דירה, כך הקדוש ברוך הוא מתקין לו דירה באותו העולם ולכל שבאים עמו.

שכמו שאדם עושה נחת לקדוש ברוך הוא ולשכינתו בשבת, כך הקדוש ברוך הוא עושה לאדם עם בת זוגו באותו העולם. הוא שומר את השכינה עמו בשבת שלא תתחלל, כך הקדוש ברוך הוא שומר את האדם עם בת זוגו שלא תתחלל.

אדם שלא מפריד בין הקדוש ברוך הוא ובין שכינתו, הקדוש ברוך הוא שומר את אותו אדם עם בת זוגו באותו העולם, ואין רשות לנחש להפריד ביניהם. ובכל מצוה ומצוה שמוקיר אדם את הקדוש ברוך הוא ושכינתו (בעולם הזה בכלם מוקיר הקדוש ברוך הוא את האדם) עם בת זוגו באותו העולם. וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא כי מכבדי אכבד.

אדם שממליך את הקדוש ברוך הוא על השמים והארץ וארבעה הצדדים בעולם הזה, כך הקדוש ברוך הוא ממליך אותו על השמים והארץ וארבעה הצדדים בעולם ההוא. ומשום זה פרושה, כל צדיק וצדיק יש לו עולם בפני עצמו, ובאותו העולם הוא אדם בדיוקן של רבונו של הכל. וזהו ויברא אלהים את האדם בצלמו.

והמשבליים יזהרו כזהר הרקיע, הוא הזהר הטמיר וגנוז, וזה הכת"ר. זהר בהיר בשחקים זו חכמ"ה. זהר הזורק ניצוצות ומבטיק ככרם לעינים זו בינ"ה. זהר לבן כלבנה זו גדל"ה. זהר זוהר אדם כמאדים זו גבור"ה. זהר מבטיק הכולל לבן ואדם זו תפארת. זהר ירק ככוכב זה נצ"ח. זהר כולל לבן ואדם זה הו"ד. זהר לכול עבר כמי שמפה בפטיש וזורק שביבים לכל הצדדים זה יסו"ד. וכלם משפיעים למלכות, כנסת ישראל.

ראשי אלפי ישראל המה (במדבר א), כתר חכמה חכמים. בינה נבונים. חסד חסידים. גבורה גבורים. בעלי תורה תפארת. נביאים נצח. חוזים הוד. צדיקים יסוד. מלכות מלכים. ועל שמה נקראו ישראל בני מלכים. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

[זה שיך לפרשת נח]

ויבן נח מזבח (בראשית ח). מה זה ויבן נח? אלא נח איש צדיק. ויבן מזבח, זו השכינה. הבנין שלו בין, שהוא העמוד האמצעי. ויקח מכל בהמה הטהורה. בהמה למעלה ועוף למטה, מהי בהמה למעלה? אלא בהמה זה השור העליון, שנקרא האדם העליון שלמעלה, שנאמר בו מקרן מפריס. ופרשוה מקרן כתוב, שקרן אחת היתה לו במצחו, וזוהי קרן היובל, שממנו קרן פני משה.

עֶשֶׂר עוֹלָמוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם רָכַב אֱלֹהִים רַבּוֹתֵי־מֶלֶךְ אֶלְפֵי שָׁנָאן.

בִּינָתִים הִנֵּה זָקֵן הַזְדַּמֵּן אֵלָיו. פָּתַח וְאָמַר, מַה זֶה רָכַב? אָמַר לוֹ, ר' הִיא חֻכְמָה, רִאשִׁית חֻכְמָה. ב' בִּינָה. כ' כְּתָר עֲלִיּוֹן. הֵם רָכַב לְאוֹתוֹ טָמִיר וְגִנּוּ שְׂרוּכָב עֲלֵיהֶם, וְאֵלּוֹ שֶׁלֹּשׁ הַסְפִירוֹת הֵן רוֹכְבוֹת עַל ח"י הָעוֹלָמִים, שֶׁהֵם תִּשְׁעַ נְקֻדּוֹת כְּפוֹלוֹת, וְהֵם אָדָם עֲלִיּוֹן טָמִיר וְגִנּוּ בְטַעֲמִים וְאָדָם שֶׁלֹּמֶטָה שֶׁהֵם תִּשְׁעַ נְקֻדּוֹת, הֵם שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר עוֹלָמוֹת שֶׁשָּׁט בָּהֶם עֵלֶת הָעֵלוֹת, שֶׁהוּא הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה בְּתוֹרָה וְשָׁט בָּהֶם, וְהֵם מְרַכְבֶּה לוֹ. וְהַשְּׁמוֹנֶה עֶשֶׂר הִנֵּה אֵיפֹה עוֹלָה? בְּוִיר"ח. וּבְגִלּוֹ נֶאֱמַר וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ. וְכַשִּׁישְׂרָאֵל מַעֲלִים בְּרֻכּוֹת בְּתַפְלוֹת אֵלָיו כְּרֹאוֹי, מִיָּד נִהְיָה מִשָּׁם. מַה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר ה' אֶל לְבוֹ. (עכ"מ).

תקוניים

וְהַמְשַׁבְּלִים יִשְׁכְּלוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כְּפוֹכְכִים לְעוֹלָם וָעֵד. פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, בְּטָרְס אֶצְרָךְ בְּכַטָּן יִדְעִיתִךְ. זֶהוּ שְׁכָתוּב אֲשֶׁר קִדַּשׁ יָדֶיךָ מִכַּטָּן. בְּטָרְס אֶצְרָךְ – זֶה רוּחַ שֶׁל יִצְיָרָה. וּבְטָרְס תִּצְאָ מִרְחֶם – זֶה נֶפֶשׁ שֶׁל עֲשִׂיָה. נִבְיָא לְגוֹיִם נִתְתִּיךְ – זֶה הַנְּשֻׁמָה.

שְׁקָרָם שְׂאָדָם יָבֵא לְעוֹלָם, הוּא נוֹדַע לְרוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וְגוֹפּוֹ (וּנְפִשׁוֹ) שֶׁמִּתְחַבְּרִים לְמַעְלָה. וּמִשּׁוֹם זֶה וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם, זֶה הַנְּשֻׁמָה שֶׁהִיא אָב לְרוּחַ וְלִנְפֶשׁ וְרֵם לְגוּף. וְעַל אֵלּוֹ הָרוּחַ וְהַנְּפֶשׁ וְהַגּוּף, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֵל וְגו'. הַנְּשֻׁמָה זֶה גוּף פְּלוֹנִי. לָךְ לָךְ מֵאֶרְצֶךָ – זֶה שְׁנַיִם מְקוֹם. וּמִמּוֹלְדֶתֶךָ – זֶה שְׁנַיִם הַשֵּׁם. וּמִבֵּית אֲבִיךָ – זֶה שְׁנַיִם מַעֲשֵׂה.

שְׁנַיִם מְקוֹם זֶה גִּלְגוּל רֵאשׁוֹן, שֶׁנֶּעֱקַר מִמְּקוֹמוֹ וְנִנְטָע בְּגוּף אַחֵר. וּמִי גָרַם לוֹ אֶת זֶה? מִשּׁוֹם שֶׁעָקַר אֶת הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה מִמְּקוֹמָה, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּבִפְשַׁעֵיכֶם שָׁלַחְתֶּם אֶתְכֶם. וּמִמּוֹלְדֶתֶךָ, כָּאֵן סוּד (בְּרֹאשִׁית מַח) וּמִוֹלְדֶתֶךָ אֲשֶׁר הוֹלְדֶת אַחֲרֵיהֶם לָךְ יִהְיוּ, וְכוּ יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתֶם. כִּדִּי שֶׁלֹּא יִכְרַת שֵׁם הַמֵּת, יִקְרָא עַל שֵׁם אַחֵיו, וְזֶה שְׁנַיִם

הַשּׁוֹר הַזֶּה הוּא פֶּר. פֶּר הוּא דִין, עִם ו' נַעֲשֶׂה פוּר, רַחֲמִים סְלִיחָה, וְעַל שְׁמוֹ נִקְרָא צוּם כְּפוּר. מַה זֶה כ' בְּתוֹסֶפֶת פוּר? אֶלָּא זֶה כְּתָר מְלָכוֹת. בֵּא וְרָא, אֵיךְ שְׁכִינָה שֶׁלֹּא נַעֲשִׂית כְּתָר לְאוֹתָהּ שֶׁלֹּמֶטָה מִמֶּנָּה. וּמִשּׁוֹם זֶה הַשְּׁכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה הִיא כְּתָר מְלָכוֹת, וּמְלָכוֹת נִקְרָאת צוּם שְׁלָה, הִיא הַמְּלָכוֹת (כְּפוּר). וּמְלָכוֹת נִקְרָאת צוּם כְּפוּר. מִהֲצַד שֶׁל הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה הִיא צוּם, אֲבָל מַצְדוֹ שֶׁל הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי נִקְרָאת אֶכְל.

לָחֶם אֲבִירִים אֶכְל אִישׁ, הֵהוּא שְׁנֶאֱמַר בּוֹ ה' אִישׁ מְלַחֲמָה. וּמִי כָּאֵן הָאִישׁ? אֶלָּא זֶה מ' פְּתוּחָה מִבְּפָנִים שְׁבָה אֶכְלוּ אֶת הַמֶּן מ' שָׁנָה. אֲבָל ה' הִיא הָעוֹלָם הַבָּא, שְׂאִין בּוֹ אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, וְכָל הַסְפִירוֹת נִקְרָאוּ צוּמוֹת בָּהּ, וּמִשּׁוֹם זֶה הַקְּרֻבָּנוֹת שֶׁמִּתְעַכְּלִים, שֶׁהֵם תַּפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת, הִיא הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְהֵהוּא שְׁנֶהְיָה מִמֶּנָּה, שֶׁהוּא הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי, מִרִּיחַ כָּל הַרִיחֹת שֶׁל הַקְּרֻבָּנוֹת וּמִקְרִיב אוֹתָם לְאֵב וְלֶאֱם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בְּרֹאשִׁית ח) וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ. לֹא כְּתוּב אֶלָּא אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ, זֶה הִיא.

הַשּׁוֹשְׁנָה, רִיחַ הַטוֹב לְאֵב וְהָאֵם. הַשּׁוֹשְׁנָה הִיא וּדְאִי עִם חֻמְשָׁה עָלִים הִיא ה'. אֲבָל הַרִיחַ שְׁלָה ו' שֶׁהוּא רִיחַ, לֹא שׁוֹרָה בּוֹ עַד שֶׁנִּפְתַּחַת לְהָעֵלוֹת מִמֶּנָּה רִיחַ טוֹב. כַּשִּׁישְׂרָאֵל פּוֹתְחִים בְּתִשׁוּבָה, הַשּׁוֹשְׁנָה נִפְתַּחַת לְבַעֲלָהּ, שֶׁהוּא הַרִיחַ שְׁלָה, וְאוֹתוֹ הַרִיחַ עוֹלָה אֶל הָאֵב וְהָאֵם שֶׁהֵם י"ה, וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל לְבוֹ. וַיֹּאמֶר ה' (שֵׁם) זֶה הָאֵב, אֶל לְבוֹ – זֶה הָאֵם, שְׁנֶאֱמַר בָּהּ לֵב מִבֵּין. שְׁכֻזְמָן שִׁישְׂרָאֵל חוֹטְאִים לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׂמִים, נֶאֱמַר וַיִּתְעַצֵּב אֶל לְבוֹ. וּבְזִמְן שֶׁמִּהְיִים יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׂמִים בְּקְרֻבָּנוֹת שֶׁל תַּפְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (כַּמְדָּבָר כח) צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ לָהֶם אֶת קְרֻבְנֵי לַחֲמֵי וְגו'.

מִיָּד – שְׁמֵן וּקְטֹרֶת יִשְׁמַח לְב. וְגוֹרְמִים בְּאוֹתוֹ הַרִיחַ לְהַרִיק שְׁמֵן וּנְבִיעָה מִלְמַעְלָה בְּשִׁכְנֵתוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שִׁיר א) לְרִיחַ שְׁמִנֶיךָ טוֹבִים שְׁמֵן תִּנְרַק שְׁמֵךְ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבּוּךָ. מַה זֶה עֲלָמוֹת? שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר עוֹלָמוֹת שְׁכָלוּלִים בְּשְׁמוֹנֶה

אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. וכשירדת הנשמה לטחול, שהוא רעב, משום שכבד לא נותן לו מהדם אלא השירים הרעים שלו, ומשום זה (שם) כי כבד הרעב בארץ.

באותו הזמן שירדת שם הנשמה, פוחדת משם, שנאמר ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה. קדם שנקרבה שם הנשמה. ויאמר אל שרה אשתו – זה הגוף. ומה אומר לה? הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. את יפה בזכיות, ובגללך אני פוחד שיהרגו אותי בגללך, שצופה רשע לצדיק, ומשום זה ערום רעה רעה ונסתר. שצדיק שנמצא בין הרשעים, נתפס ביניהם. ומשום זה והיה כי יראו אתך המצרים, וזה סוד כל הבן הילוד. ומשום זה והרגו אתי ואתך יחיו. אלא אמרי נא אחתי את. זהו שכתוב אמר לחכמה אחתי את. למען ייטב לי בעבורך – בעולם הזה. וחיתה נפשי בגללך – לעולם הבא.

בינתים הנה העמוד של האור שנראה בצלו של רבי שמעון, ואמר לו, רבי רבי, כאן סוד ולא צריך לכסות, משום בעלי חובות מראה לפניהם, בעלי עשר, שלא יהרגו אותו על ממונו. ומהו ממונו? בית והון נחלת אבות ומה אשה משכלת. וזו בת עין, שנאמר בה כסות עינים, שצריך להתכסות בין הרשעים, משום אותו האור שמאיר בה, שהוא בעלה, שהוא סוד, צריך לכסותו מביניהם שלא נתפס עליו.

משום שחשכה, שהוא נחש הקדמוני, מקנא על האור שהוא אור הגנוז, שנאמר בו ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו (שמות ב).

וכך מי שמתגלה לו אור שהוא ר"ז בין הרשעים, צריך לכסותו עד שיבאו הצדיקים להאיר ביניהם. זהו שכתוב אור זרע לצדיק. ואם לא מטמין אותו, מה כתוב? (בראשית יב) ויהי כבוא אברם מצרימה, ויהללו אתה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה.

פתח רבי שמעון ואמר, אוי לבני העולם שהם אטומים בלב וסתומי עינים, שהרי כמה סודות נסתרים יש בתורה ולא משגיחים בהם, שאין רוצים אלא לאכל את התבן של התורה,

השם. ומי גרם את זה? משום שעקר האילן, שהוא עץ הגן ממקומו. כך נעקר ממנו, ונקרא עקר בלא בן, על שם שהוא עקר ו' שכולל ששה צדדים ממקומו.

ומבית אביך – זה שנוי מעשה, ומי גרם לו את זה? משום שחטא במעשה, שהיא האם העליונה, מעשה בראשית, ששם גנוזה המחשבה, שאין עשייה בלא מחשבה. זהו שכתוב כלם בחכמה עשית. אל הארץ אשר ארצה – זה הגוף. כפי שהוא מחיב בחטאים, כך ננטע בו ונרכב עד שמחזיר מה שעקר למקומו.

קם העמוד אחר צלו של רבי שמעון ואמר, רבי רבי, סוד זה, סוד אחר עליון יש בגלגול למעלה בדרגות העליונות, וזהו ויאמר ה' אל אברם, זהו שנאמר בו הלא אב אחד לכלנו. ומי אמר לו? אותו הרם שעליו, שהוא רם על כל גבוהים. ומה אמר לו? לך לך – שני גרושים, הם י' מן א'. האות ו' משם גרש אותה אותו רם על כל רמים, שהוא עלת על כל העליונים. ולאן שלח אותו? אל הארץ אשר ארצה, זו השכינה התחתונה.

אמר לו רבי שמעון, אם כך, מה זה מארצה וממולדתך? אמר לו, רבי רבי, שלשת אלפים הם משלשה שמות שהם אהי"ה אהי"ה אהי"ה שנאמר למשה עליהם, שהוא הדיוקן של אותו ו' העליונה.

ויאמר ה' אל משה אהיה אשר אהיה. אהיה שלחני אליכם. כאן נרמז שהתגרש משלשה אלה, שהם שלשה עולמות שנאמר בהם מארצה וממולדתך ומבית אביך (בראשית יב). וזוהי האם העליונה שהיא כתר אם כל חי. שהאות ו' במעיה היא א' בכתר עליון, וא' השנית בבינה, ואל"ף היא שלישית באמצע של האות ו', וסוד הדבר – יו"ד ה"א וא"ו ה"א, והיא כתר מלכות. אל הארץ – זו שכינה התחתונה שכוללים בה כלם. ואעשה לגוי גדול ואברכה – מהצד של א' העליונה. ואגדלה שמך – מהצד של א' השניה. והיה ברכה – מהצד של א' השלישית.

ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה. דע כי הלב הוא דיור הנשמה, והיא שבעה, שנאמר ארץ

ברוך הוא מכה אותו בכמה מכות, כמו שהכה את פרעה על דבר שרי אשת אברם.

ובאותו זמן יורד סמאל וכל חיליו לנשמה והיא, ושומר אותה עד שמתקרבת לקדוש ברוך הוא, וכך כמו זה כל אדם שרוצה לקרב לצדיק להזיק אותו, הקדוש ברוך הוא מכה אותו בכמה מכות להזיקו עד שיחזור לשעבודו. ומשום זה אמרה אשתו של המן הרשע, (אסתר ו) אם מזרע היהודים מרדכי, לא תוכל לו כי נפול תפל לפניו. אבל הנשמה שאינה מצד רוח הקדש, יש לה להשמר, שיש רשות למקטרג עליה, וערום ראה רעה ונסתר.

וייעל אברם ממצרים. מה זה ויעל אברם ממצרים? אמר לו אליהו, ודאי בזמן שהנשמה נצולה מהממנה הרע ההוא, שהוא אל אחר מלך מצרים, מלך של אותם הצוררים שדוחקים את הנשמות, ואותם מלאכי החבלה המזיקים, כמו שבארו בעלי המשנה, נשמות הרשעים הם הם המזיקים בעולם.

מה כתוב בבעל הנשמה? ויעל אברם ממצרים. התעלה עליהם בחזק רב, הוא ונשמתו וכל אשר לו. ואפלו לוט עמו, שהוא שד מצד הימין, שלא כל השדים שוים. שיש שדים שהם כמו מלאכים קדושים, שיודעים מה שהיה ומה שעתיד להיות, ועל השד הזה אמר הקדוש ברוך הוא אעשה לו עזר. אם זכה – עזר, ואם לא (כנגדו עזר, שזכה לאות י' של ברית מילה, ונעשה שדי. ואם לא) – השד הוא כנגדו. זהו שכתוב (בראשית יג) ולא נשא אתם הארץ לשבת יחדו.

ועזר, אם זכה אדם – הוא עזר. מתי? בליל שבת שמלויים שני מלאכים את האדם, זה היצר הטוב וזה היצר הרע. אם זכה – יצר הטוב מברך את בעל הבית ואת אשתו וכל אשר לו, ויצר הרע עוזר לו בעל כרחו ועונה אמן. ואם לא – הוא כנגדו ומקלל אותו וכל אשר לו. ומשום זה נקרא לוט, שמביא קללות על אותו האיש ועל ביתו ומכניס קטטה בביתו. זהו שכתוב ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט.

ובאותו זמן, (שם) ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך וגו' כי אנשים

שהוא הפשט, לבושה של התורה, ולא טועמים מן המח שבפנים.

בא וראה, יש נשמה שהיא גוף לנשמה, ויש נשמה לנשמה, ויש נשמה זכרית שנקראת אברם. ויש נשמה נקבה שנקראת שרי. ואף על גב שנקראת זכר, הנשמה הזו אברם בלי ה' היא טפלה לנשמה שהיא נקבה שרי ששם י', או לשרה ששם ה'. ומשום זה פרשוה בעלי המשנה שטפל היה אברם לשרה בנבואה, משום שהיא זכתה לשתי אותיות – י' בתחלה, שרי, ולבסוף שרה בה'. כשהיתה ביו"ד היתה יחידה, וכשזכתה בה' נקראת אם. וכשהיתה יחידה ביו"ד נאמר עליה שמרני כאישון בת עין.

ופרעה, שהוא דמות של נחש רשע, אחר ששבחוה, כתוב ותקח האשה בית פרעה. וזה רומז לגלות מצרים שגלתה השכינה במצרים. והנחש רצה לקרב אליה, מה כתוב? והזר הקרב יומת. וינגע ה' את פרעה. וזה רומז למכות שהכה הקדוש ברוך הוא את פרעה ואת המצרים ואת הממנים שלהם. ומה כתוב? ועתה הנה אשתך קח ולך. כמו שפרעה במצרים שאמר למשה ולישראל שלח מעל פני ויצאו. וזוהי ההבטחה לשכינה ולישראל בגלות האחרונה.

מיד כשירצו האמות עובדי הכוכבים של העולם לקרב אליה ולדחק אותה, שכר הפלה הדחק, כתוב וינגע ה' את פרעה. מיד – ובאלהיהם עשה ה' שפטים. שעל השכינה נאמר אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, והזר הקרב אליה יומת.

ובמו שפרעה הראשון אמר הנה אשתך קח ולך, כך אמר פרעה קומו צאו מתוך עמי, וכך עתידים העמים של העולם לומר לישראל קומו צאו, צאו מבינינו. והקדוש ברוך הוא לא מוציא אותם מביניהם עד שלקח את כליו.

ובמו שנאמר ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו – כמו כן בגלות האחרונה. זהו שכתוב והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' וגו'.

בינתים הנה אליהו הזדמן אליו, ואמר, רבי רבי, ודאי כמו זה הוא בנשמה שהיא מצד השכינה. ויצר הרע רוצה לקרב אליה, והקדוש

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה - זו השכינה. ומי הוא החיים
שלה? י"ה, וזהו השכינה. שכן י"ה. וזהו
החיים של הנשמה. זהו שכתוב כל הנשמה תהלל
י"ה. והה' הזו בא"ת ב"ש - צ'. עם י' עולה לק',
והם מאה ברכות שחיב אדם להריק בכל יום
בשכינה, וזהו מאה שנה. ועליהם צוה הקדוש ברוך
הוא את האדם מה ה' אליהן שאל מעמך. אל תקרי
מ"ה אלא מא"ה.

סדר הלימוד ליום יג אלול [יום 338 בשנה]

ועשרים שנה ושבע שנים - אלו עשר אמירות
ועשרה דברות ושבעה הימים
הראשונים של מעשה בראשית, וששת ימי המעשה
ויום השבת, שהוא ויכלו, הכלל של כלם. וכנגדם
נתנה תורה בעשרים ושבע אותיות - עשרים
ושתיים של התורה, וחמש שהן מנצפ"ך שהצופים
אמרו אותם.

ואם חס ושלוש עשרים עליהם ישראל, מתפזרים
לארבעת הצדדים, והשכינה גלתה עמהם.
זהו שכתוב ותמת שרה. המיתה שלה שהסתלק
ממנה י"ה ונשאר כ"ס חסר. ומשום זה ויאמר כי יד
על כ"ס י"ה.

בקריית ארבע - אלו ארבעה צדדים שהתפזר עם
ישראל, ומשום זה תקנו בתפלה וקבצנו
יחד מארבע כנפות הארץ. שהגלות היא מיתה
לשכינה ולכל ישראל בניה.

ועוד, ותמת שרה בקריית ארבע - אלו תהו ובהו
וחשך ותהום, שהיא מתלבשת בארץ,
שנאמר בה והארץ היתה תהו וגו' (בראשית א).
משכינה וצדיק שאין בו נביעה של התורה. מארבע
החיות שלו, שהן ארבע החיות של הפסא, גלו
בארבעה יסודות אלו, שהם תהו - קו ירק, הקלפה
הירקה של האגוז. בהו - גון לבן, קלפה שניה.
וחשך - קלפה שלישית של האגוז, שהוא אש
מתלקחת. תהום - חלל האגוז ששם המח, שהיא
השכינה, כפא הכבוד וארבע החיות שלו. שכך
נחלק המח של האגוז לארבעה צדדים שעליהם
עומד המח.

ואלו הם כנגד ארבעה אירי המח של אדם, עור
ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תשככני.

אחים אנחנו. מצד שהוא הגוף. ומה אמר לו? הלא
כל הארץ לפניך (שם). ומשום זה אמרו בעלי
המשנה, אם ראית שיצר הרע מתגבר עליך,
הוליכהו לבית המדרש. אם אכן הוא נמוח, ואם
ברזל - מתפוצץ. אמר רבי שמעון לאליהו, את זה
גם ילדים יודעים אותו. אמר לו, רבי רבי, ודאי כך
הוא, אבל סוד דברי הפרשה הזו אינם לגלוי כך,
אלא ביני ובינה.

פתח ואמר, (שם יב) ויהי רעב בארץ. מה הרעב
כאן? אלא ודאי כשמסתלקת הנביעה
מארץ השכינה, מיד כתוב ויהי רעב בארץ (שם).
וירד אכרם מצרימה, ירד הקדוש ברוך הוא לדור
בין הצדדים הרעים הללו, כדי שזרעו יהיה
שמור ביניהם.

אמר לו רבי שמעון, רבי רבי, והרי כתוב בשכינה
ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. אמר
לו, ודאי כך הוא! שבזמן שישראל שומרים אות
הברית, היא מתמלאת כל טוב ולא חסר ממנה (שפע).
וכאשר לא שומרים הברית, מסתלק השפע ממנה, ונאמר בה
ותראה היבשה.

ובאותו זמן, אם לא ירד הקדוש ברוך הוא
לשמר אותה, יש רשות לצדדים
האחרים לקרב לשם. ואותו שגורם את זה, יש
רשות למקטרג להרג אותו. משום זה אמר לה והיה
כי יראו אתך המצרים וגו' (שם). ועל זה אמרי נא
אחתי את (שם), לא תודעי ביניהם.

ואם תאמר מה חטא אכרם? אלא חטאו קדם שבא
לעולם היה באות ה', בחסרונו שם היה.
ומשום זה היה נקרא אכרם בלי ה', עד שזכה לה
ובה נשלם בכל איבריו. ומשום יו"ד שהיתה בשרי,
אמר אמרי נא אחתי את, להגן. למען ייטב לי
בעבורך (שם), בת יחידה, ונאמר בה אכן מאסו
הבונים. ייטב לי - מצד של הטוב, וחיתה נפשי -
מצד של חיי העולמים, משום ששתי הדרגות הללו
נבנה בהם העמוד האמצעי וצדיק.

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה וגו'. פתח רבי שמעון ואמר, ישני
חברון קומו. ויהיו חיי שרה, מי שרה כאן?
זו השכינה, משום שלמטה בצדיק ויברא אלהים
את האדם בצלמו. כך הצדקת הזו נבראה בדיוקנה
של השכינה.

בְּבְרִית, מְשׁוּם שֶׁהַבְּרִית מִמֶּשׁ שׁוֹרָה עָלָיו ז', שְׁהִיא יוֹם שְׁבִיעִי, וְנֹאמַר בּוֹ שְׁבַע בְּיוֹם הַלְלִיתִיהָ, וְאִם לֹא – כְּתוּב בּוֹ וַיִּסְרְתִי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שְׁבַע.

וְעַקֵּר הַכֹּל הוּא אוֹת הַבְּרִית, שְׁבוּ זוֹכָה לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא שְׁאִין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיהַ וְלֹא קִנְיָה וְלֹא תַחְרוּת, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנִהְנִים מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה. וְתִמְצָא סִמְךָ בִּיסוּד שֶׁהוּא כ"ו. חֶלֶק סִמְךָ וְתִמְצָא בּוֹ כ"ו. וַיִּסוּד הוּא יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְתִמְצָא בּוֹ כוּז"ו.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבִא, וְהָרִי כוּז"ו מְצֹאנוּ, אָבֵל ו' הָאֲחֵרוֹנָה לֹא מְצֹאנוּ בְּאוֹתִיּוֹת! אָמַר לוֹ, בְּנִי, כְּשִׁאתָה מִחֶשֶׁב, מִהָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה נִקְרָא ז', וְכִשִּׁאתָה מִחֶשֶׁב מִיָּמִין שְׁהִיא גְדֻלָּה נִקְרָא ו'. אָמַר לוֹ, זֶה יָפָה, כִּפְּחָ שְׂכַת בְּסִפּוּרֹת שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם, הָרִי עֶשֶׂר וְלֹא יוֹתֵר. כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים בְּסִפּוּר יִצְרָה, עֶשֶׂר סִפּוּרֹת בְּלִי מָה, עֶשֶׂר וְלֹא תִשַׁע, עֶשֶׂר וְלֹא אַחַת עֶשְׂרֵה.

אָמַר לוֹ, בְּנִי, כ' מִרְאָה י' מִמְעָלָה לְמִטָּה וּמִמְטָה לְמְעָלָה, וְהַכֹּל א' שְׁהִיא הַסּוּד שֶׁל יו"ד וְהַכֹּל אַחַד. וּמִשׁוּם זֶה תִּמְצָא שְׁהָאוֹת יו"ד הִיא כ', כְּתוּב שֶׁל הָאוֹת י' שְׁעוֹלָה בְּחֻשְׁבוֹן כ', וְהַכֹּל אַחַד. כִּי י"י אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. כִּי הוּא י' וְהוּא יְהוָה שְׁעוֹלָה כ"ו, וְעַם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת עוֹלָה ל' לְחֻשְׁבוֹן כ"י, וְזֶה סוּד יְהוָה.

וְתַמַּת שָׂרָה – זוֹ הַנְּשֻׁמָּה, שְׁנֹאמַר בָּהּ וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים. וּמָה הַמִּיתָה שְׁלָהּ? שְׁיִרְדָּה מִלְּמַעְלָה וְנִכְנְסָה לְאַרְבַּעַת יְסוּדוֹת רְעִים, שְׁהֵם אֵשׁ רוּחַ מִים עֶפֶר, וְהֵם שְׁתוּפָה שֶׁל נֶפֶשׁ הַבְּהֵמָה, מִשׁוּם שְׁהִיא שֵׁם בְּלִי תוֹרָה. שְׁקָדָם שֶׁהַנְּשֻׁמָּה יוֹרְדָת לַגּוֹף בְּאַרְבַּעַת הַיְסוּדוֹת הַלְלוֹ, נִתְנָה הַתּוֹרָה כְּלָה. וּמִיָּד כְּשֶׁנִּכְנְסָת לַגּוֹף, מִסְתַּלְקַת מִמֶּנּוּ, וְסוּד הַדְּבָר – אֲנִי מְלֹאָה הֵלְכְתִי וְרִיקָם הֵשִׁיבֵנִי ה'.

אָמְרָה הַנְּשֻׁמָּה, אֲנִי מְלֹאָה הֵלְכְתִי לְעוֹלָם הַזֶּה, וְכַעַת רִיקָם הַחֲזִירֵנִי ה' לַגּוֹף הַזֶּה. וְעַם כָּל זֶה, אִם זָכָה אָדָם לְהַתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה – הִיא חֲבָרוֹן, שְׁהִיא הַתּוֹרָה, שֶׁהַסְתַּלְקָה מִהַנְּשֻׁמָּה – הַתְּחַבְּרָה לָהּ. שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הִיא מִכְּסַף הַכְּבוֹד. וְהַתּוֹרָה שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. עֵץ חַיִּים הִיא

הַן אַרְבַּע קְלָפוֹת הָאֵגוֹז שֶׁהֵן בְּסוּד הָעֶרְלָה, שְׁעֲלִיהֶן נֹאמַר וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוּת עוֹר וַיִּלְבַּשֵׁם (שם ג). וּפְרָשׁוּהוּ הָרַאשׁוֹנִים, מָה זֶה עוֹר? זֶה עוֹר הַנְּחָשׁ.

וּבְזִמְנָן שִׁישְׂרָאֵל בְּאוֹתָן הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵן אַרְבַּע גְּלִיּוֹת, הֵם בְּפְרוּד כְּבִיכּוֹל, כְּאֵלוֹ לֹא הָיוּ גוֹי אֶחָד, וּשְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. וּמִשׁוּם זֶה בְּאָרוֹ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַדֶּרֶךְ בְּחוּץ לְאַרְץ דּוּמָה כְּמִי שְׁאִין לוֹ אֵלוֹהַ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבִא, וְהָרִי שְׁמַעְתִּי שְׁאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ כִּפְּ הֵן י' בְּפְרוּד מִן ה', ו' מִן ה', וְלֹא מִתְּחַבְּרוֹת עַד שִׁישְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגְּלוּת. אָמַר לוֹ, בְּנִי, יֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן לְבוּשִׁים שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנִקְרָאוּ עַל שְׁמוֹ שְׁנִבְרָאוּ. זֶהוּ שְׁכַתוּב כָּל הַנִּקְרָא בְּשָׁמַי וְלְכַבּוּדֵי בְּרֵאשִׁיתוֹ. וְאֵלוֹ הֵם בְּפְרוּד. וְכִשְׁמַתְּחַבְּרִים בְּמִנְיָן, שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְמַעְלָה וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְמַטָּה, וְעוֹלָם לְעֶשְׂרִים וּשְׁשׁ יְהוָה כְּחֻשְׁבוֹן אָח"ד אָח"ד, כְּכַתּוּב בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. אָבֵל אוֹתִיּוֹת הַיְחוּד בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת אִין שֵׁם חֻשְׁבוֹן וְלֹא פְרוּד. וּמִשׁוּם זֶה וְנִהְר יֵצֵא מַעַדָן וְגו' וּמִשֵּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים. בְּזִמְנָן שְׁתַּבָּא גְּאֻלָּה, יִתְקִים וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאַרְבַּע כְּנַפּוֹת הָאָרֶץ. (נֹאמַר. הִיא חֲבָרוֹן שְׁעֵתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַבְּרָם כְּאֶחָד, וְזֶהוּ וְקִבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כְּנַפּוֹת הָאָרֶץ).

וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה מֵאַה שְׁנָה וְעֶשְׂרִים שְׁנָה וּשְׁבַע שָׁנִים. מֵאַה שְׁנָה, זוֹ יו"ד שְׁעוֹלָה לְמֵאַה עַם שְׁנֵי הַהִי"ן, כְּמוֹ זֶה הִי עוֹלָה יו"ד. חֲמֵשׁ פְּעָמִים י' הֵם חֲמֵשִׁים. וְכִן ה' הָאֲחֵרֶת חֲמֵשִׁים. הָרִי מֵאַה. וְעֶשְׂרִים שְׁנָה זוֹ ו' שְׁעוֹלָה לְכ' שֶׁל כְּתוּב וְנַעֲשִׂית כ"ו.

בּוֹ נִשְׁלַמַת י' לְהִיּוֹת י' י' בְּחֻשְׁבוֹן, כְּמוֹ זֶה א' הִיא יו"ד לְמַעְלָה, ו' בְּאַמְצַע, דְּל"ת לְמַטָּה. וְלְפַעְמַיִם י' לְמַעְלָה, י' לְמַטָּה, ו' בְּאַמְצַע, וְעוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן כ"ו. וְזוֹ כ"ו מִן כוּז"ו. וּמִשׁוּם שְׁכ' הִיא כְּתוּב, רַחֲמִים וְרִצּוֹן שְׁאִין שֵׁם דִּין כָּלָל, אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שְׁמַעְשְׂרִים וְלְמַטָּה לֹא מַעֲנִישִׁים בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וַיִּשְׁבַּע שָׁנִים זוֹ ו'. כְּשִׁשׁוֹרָה י' עַל רֹאשׁוֹ נַעֲשִׂית ז'. וְאִם זָכָה בְּשְׂכִינָה שְׁהִיא ז' לְשֹׁמֵר אוֹתָהּ

הספירות נכללות בה. אבל כל אחת ואחת יש לה דרגה ידועה. והשכינה היא המצוה של כל המצוות, ובה נכללים כל הנביאים ודאי, נצח והוד, ובהם נכללים העמוד האמצעי והשכינה. העמוד האמצעי, משם נקראת האספקלריה המאירה מצד שנצח שבה הוא אור צח, ובשבילו נאמר והשביע בצחצחות נפשך.

השכינה, שהיא מלכות הקדושה מצד ההוד, נקראת אספקלריה שלא מאירה, והם כתובים מזה ומזה, וכתוב בו משני עבריהם, והם ימין ושמאל, חסד וגבורה, שבהם שתי ידיים לכתב. והם ה' ה', חמש האצבעות של יד ימין, וחמש האצבעות של יד שמאל. רוח הקדש ו' היא תורה שבכתב, עליהם ה"ה ו', ועם י' שהיא חכמה נעשית יהו"ה, והם נצח והוד, שני נביאים, שני כתובים, שני לוחות התורה שנתנו מימין ומשמאל.

העמוד האמצעי הוא תורה שבכתב מימין. מלכות התורה שבעל פה משמאל. והיא אספקלריה המאירה מימין, והיא אספקלריה שלא מאירה משמאל, והם רוח הקדש זכר ונקבה.

מצד הצדיק מתחברים העמוד האמצעי והשכינה בין בתורה בין בכתובים בין בנביאים, ומשום זה כי כל בשמים ובארץ. והרי פשוטה שאוחז בשמים ובארץ, שבכל הדרגות הם ימין ושמאל, שאין יחוד וקרבה לקדוש ברוך הוא אלא בצדיק, שהם כאילן שהענפים נפרדים לימין ולשמאל ומתיחדים למטה בשרש שהיא אגדה, שהוא הצדיק, עקר היחוד.

ובמו שהצדיק הוא עקר היחוד לקדוש ברוך הוא ושכינתו למטה, כך הוא העמוד האמצעי קרבה ויחוד ועקר לאב ולאם.

וכך כמו זה תפלה מעמד ותפלה מישב נכללו בצדיק חי העולמים הכולל שמונה עשרה ברכות של התפלה. ותפלת שחרית ותפלת מנחה הן ימין ושמאל, שם האב והאם, ונכללים בעמוד האמצעי שהוא תפלת ערבית, שבו (בראשית כח) ויפגע במקום.

הדרגה של העמוד האמצעי, והוא עקר התפלין, ובו צריך לקשר (לסדר) אותם כמו זה:

למחזיקים בה. ואף על גב שהוא אדם בארץ רעה, כנעני שסובב אותו יצר הרע, אם יתחזק באותה חברון, היא מתחברת לו.

דבר אחר, היא חברון – זו השכינה. אף על גב שהתרחקה מן הקדוש ברוך הוא, היא חברון אליו. כמו שישראל שאומרים (ישעיה כו) ה' אלהינו בעלוננו אדנים זולתך. ועם כל זה, לבד בך נזכיר שמך, אף על פי שהתרחק. זהו שכתוב ברח דודי (שיר השירים ח), ועם כל זה הלב שלנו והפה שלנו לא נפרד ממך, ככתוב ודמה לך לצבי (שם). כעת אנו מיחדים שמך בכל יום ואומרים שמע ישראל בלב ובפה ובמחשבה.

ומשום זה היא חברון, משום ששכינה לא זזה מן הקדוש ברוך הוא, וישראל מיחדים שמו בכל יום וסובלים כמה מכות עליו, כמו שבארוה הראשונים.

פתח רבי שמעון ואמר, ויהיו חיי שרה מאה שנה – אלו מאה ברכות שנמצאו מחכמה, ועשרים שנה מצד הפתר, ושבע שנים מצד האם העליונה. ותמת שרה בקרית ארבע – זו קריאת שמע. שלא מתה הצדקת הזו על ידי הנחש, אלא שיצאה רוחה בקריאת שמע בארבע אותיות. היא חברון, חבור של הנשמה שלה, היא השכינה, שהיא קרית ארבע, ארבע האותיות של השם הקדוש שהם י' יהוה. ה' אלהינו. ו' יהוה. ה' אחד. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. (עכ"מ).

וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה וכו' (בראשית כו). פתח רבי שמעון ואמר, וירא אליו ה' – מצד של האספקלריה שמאירה כך הוא ה' בכל ספירה וספירה כנשמה בגוף אדם. ומצד העמוד האמצעי נאמר וירא אליו ה', התגלה ברחמים לישראל כמו שהתגלה להם בגאולה של גלות מצרים, שנאמר בה אני ולא מלאך אני ולא שרף.

בינתים הנה הזקן של הזקנים הזדמן אליו ואמר, המנוחה הקדושה, מצד הנבואה כל הספירות נכללות שם, אבל שם ה' הוא בכל מקום ודאי. אבל הנבואה, דרגה ידועה יש לה, וכך התפלה כל הספירות נכללות בה, אבל דרגה ידועה יש לה. וכך בכל אותן מצוות, בכל מצוה ומצוה כל

ומשום שְׁאֲבָרְם דְּרַגְתּוֹ אַרְיָה, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ גּוֹר אַרְיָה, וּמִשּׁוֹם זֶה אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹר בְּאַרְץ הַזֹּאת. הַיְמִין שֵׁם יִהְיֶה שְׁעוּלָה לְחִשְׁבוֹן אֱהִי'הָ, וְשֵׁם ו' בְּשִׁבִיל ה' שֶׁל אֲבָרְהָם שְׁהִיא הָאֶרֶץ. וּמִצַּד הַיְמִין נִקְרָא בְּאַרְץ, שְׁשֵׁם אָב, ב"א בְּהַפּוּךְ הָאוֹתִיּוֹת אָב, וְזֵהוּ בְּאַרְ"ץ, כִּי אָב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיף.

ואתיה עמך - זו יִהְיֶה בְּחִשְׁבוֹן אֱהִי'הָ, בְּשִׁבִיל ה'. וְאֱהִיָּה עִמָּךְ - ו' שֶׁהוּא בֵּן י"ה מִן אֱהִיָּה עִמָּךְ. וְאֲבָרְכֶךָ - שֶׁהַבְּרָכוֹת הֵן מִצְדוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן. הַשְּׂכִינָה הַעֲלִיּוֹנָה נִקְרָאת בְּרָכָה מִצַּד הַיְמִין, וְקִדְשָׁה מִצַּד הַשְּׂמָאל, וְהַעֲמוּד הָאֲמִצְעִי נִקְרָא יְבָרֶךְ. זֵהוּ שְׁכָתוֹב בְּךָ יְבָרֶךְ יִשְׂרָאֵל.

ומצד הַשְּׂמָאל נִקְרָא קִדְשׁ, זֵהוּ שְׁכָתוֹב קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה'. וּמִקְדְּשֵׁי תִירָאוּ. וְקִדְוֹשׁ מִצַּד הַשְּׂמָאל. וּמִשּׁוֹם שֶׁהַבְּרָכָה הִיא מִצַּד הַיְמִין, אָמַר וְאֲבָרְכֶךָ כִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ. הַזֶּרַע הוּא מִצַּד הַעֲמוּד הָאֲמִצְעִי לְמַעְלָה, וּמִצַּד הַצַּדִּיק לְמַטָּה, וְזֵהוּ עַל כָּל זֶרַע זֶרַע. זֶרַע לְמַעְלָה, זֶרַע לְמַטָּה. שְׁמִי שְׁשׁוּמֵר הַבְּרִית עוֹלָה עַל כָּל הַקְּלָפוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן עֲרֻלָּה וּפְרִיעָה, שְׁשֵׁם סְמָאל וּנְחָשׁ, הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם. וּמִשּׁוֹם זֶה כִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֶרֶצַת הָאֵל, שֶׁהֵם הַשְּׁלִטוֹן שֶׁל אֵל אַחֵר.

והקמת אֶת הַשְּׂבָעָה, הַשְּׂבָעָה הִיא הַשְּׂכִינָה, וְהַקִּיּוּם שֶׁלָּהּ הַעֲמוּד הָאֲמִצְעִי. אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ, שֶׁבּוֹ הִגָּאֵלָה. זֵהוּ שְׁכָתוֹב חֵי ה' שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר. עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרְהָם בְּקִלִּי, עֵקֶב רְאִישֵׁי תְבוֹת: ע' עֲנֹהָ, ק' קִדְשָׁה, ב' בְּרָכָה. סַנְדַּל לְעֲנֹהָ - יִרְאָה, וּמִשּׁוֹם זֶה עֵקֶב עֲנֹהָ יִרְאֵת ה'. עֲנֹהָ מִצַּד הַעֲמוּד הָאֲמִצְעִי. וּמִשּׁוֹם שְׁמֵשָׁה הָיָה מִשָּׁם, נֵאֲמַר בּוֹ וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנּוּ מְאֹד. וְהַעֲנֹה מִיְמִין. וְהַשְּׂכִינָה יִרְאָה מִצַּד הַשְּׂמָאל. וּמִשּׁוֹם שֶׁשְׂכִינָה הִיא עֵקֶב לְעַמּוּד הָאֲמִצְעִי, נֵאֲמַר בּוֹ רֹאשׁ דְּבָרֶךָ אֲמַת. וְנֵאֲמַר בְּשְׂכִינָה עֵקֶב עֲנֹהָ יִרְאֵת ה'.

בזה הוּא. הוּא יְשׁוּפָךְ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֵנּוּ עֵקֶב. אַחֵר כֶּךָ נֵאֲמַר בְּיַעֲקֹב הוּא יְשׁוּפָךְ רֹאשׁ. זֵהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה כד) יִפְקֹד ה' עַל צָבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם. וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֵרְתִּי - זוֹ שְׂכִינָה, שֶׁהִיא מִשְׁמֵרְתִּי תְרוּמָתִי. מִצְוֹתִי - מִצַּד הַיְמִין כְּלוּלִים בְּמֵאֲתָיִם

חֲכָמָה - קִדְשׁ לִי, וְזֵה י'. בִּינָה - וְהָיָה כִּי יִבְיָאָךְ, וְזוֹ ה'. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל לְיָמִין - ו'. וְהָיָה אִם שָׁמַע לְשְׂמָאל, וְזוֹ ה', וּבְעַמּוּד הָאֲמִצְעִי נִכְלָלִים.

ובשנבללות בּוֹ תִפְלִין שֶׁל רֹאשׁ וְשֶׁל יָד, נִקְרָאוֹת תִּפְלִין. וּבּוֹ הֵם מְצוּה אַחַת, וְלֹא צָרִיךְ לְהַפְסִיק, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְיָה, סַח בֵּין תִּפְלָה לְתִפְלָה - עֲבָרָה הִיא בִּידּוֹ. וְזֵהוּ עֵקֶר הַגְּמָרָא. וְאֵלּוּ שְׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ שְׁתֵּי מְצוּוֹת (כְּתַלְמוּד) שֶׁל יְרוּשְׁלַיִם, הוּא מִיְמִין וְשְׂמָאל שְׁשֵׁם הָעֲנָפִים נִפְרָדִים שְׁמִצַּד הַיְמִין וְהַשְּׂמָאל. שְׁתֵּים דְּבַר אֱלֹהִים - צָרִיךְ לְכַרֵּךְ עֲלֵיהֶן שְׁתֵּי בְּרָכוֹת, אַחַת לְהַנִּיחַ תִּפְלִין עַל שֶׁל יָד, וְאַחַת עַל מְצוּת תִּפְלִין שֶׁל רֹאשׁ. וְאִם סַח בֵּינֵתִים, מְכַרֵּךְ עַל שֶׁל רֹאשׁ שְׁתֵּים.

אבל מִצַּד שֶׁל הַעֲמוּד הָאֲמִצְעִי, עֲלֵיהֶם נֵאֲמַר אַחַת דְּבַר אֱלֹהִים, וְלֹא צָרִיךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת, כִּי אַחַד קְרָאתִיו. וְאִם סַח בֵּין תִּפְלָה שֶׁל יָד לְתִפְלָה שֶׁל רֹאשׁ, הוּא עוֹשֶׂה פְרוּד בִּיחּוּד, וּמִשּׁוֹם זֶה עֲבָרָה הִיא בִּידּוֹ וְלֹא מְצוּהָ. וְאִין עֲבָרָה אֶלָּא מוֹת, שְׁנֵאֲמַר רַגְלֵיהָ יִרְדּוֹת מוֹת, שְׁעֲלֵיהָ נֵאֲמַר כִּי הַמּוֹת יִפְרִיד בֵּין א"ח לְד'. וּמִשּׁוֹם זֶה עֲבָרָה הִיא בִּידּוֹ, וְחֻזְרִים עֲלֵיהָ מְעוֹרְכֵי הַמְּלַחְמָה. וְשֵׁם יוֹצֵא מִשָּׁם בְּחֻטָּא זֶה, יְמוֹת.

וזהו אַחַת דְּבַר אֱלֹהִים. זֶה הַצַּדִּיק שֶׁהוּא יוֹם שְׁבַת, זְכוּר וְשְׁמוֹר בְּדַבּוּר אַחַד צָרִיכִים לִיחַד אוֹתָם בּוֹ וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָם אַחַד. וְהָרִי פְרֻשׁוֹהָ, זְכוּר לְזָכַר וְשְׁמוֹר לְנִקְבָּהָ. אֲבָל מִצַּד שֶׁל יְמִין וְשְׂמָאל הֵם שְׁנֵיהֶם שְׁתֵּי מְצוּוֹת, וְכְמוֹ זֶה כָּל הַמְּצוּוֹת.

ומשום הַמַּחֲלָקָה הִיא בֵּין הַחֲבָרִים בְּתִפְלִין, וְשֵׁם הַמְּצוּוֹת הוּא בְּיְמִין וְשְׂמָאל. אֲבָל בְּעַמּוּד הָאֲמִצְעִי אִין שֵׁם מַחֲלָקָה, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא עֵקֶר הַגְּמָרָא שְׁהִיא שְׂלֵמָה, וּמִשָּׁם נִקְרָא יַעֲקֹב אִישׁ תָּם, הוּא ו' שְׁכוּלָל שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. ה' הַגְּמָרָא שְׁלָהּ הִיא תָם בְּשִׁלְשֵׁת הָאֲבוֹת יִהְיֶה, וּבּוֹ נִשְׁתַּלֵּם יְהוָה.

ומשום זֶה, בְּכָל מְקוֹם שְׁנִפְרָדִים הָעֲנָפִים לְיְמִין וְלְשְׂמָאל, אֲבָל לְמַטָּה נִקְרָאת אֲגָדָה אַחַת בְּעַמּוּד הָאֲמִצְעִי, וּמִשּׁוֹם זֶה וַיִּרְא אֱלֹהֵי ה' וַיֹּאמֶר אֵל תֵּרַד מִצְרַיִמָּה. זוֹ הַדְּרָגָה הָרְעָה שְׁגָרְמָה רָעַב שֶׁל הַתּוֹרָה וְעֲנִיּוֹת שֶׁל מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, שְׁהָרִי פְרֻשׁוֹהָ, שֶׁכֵּן בְּאַרְץ - זוֹ שְׂכִינָה. וְהָרִי פְרֻשׁוֹהָ הָרֹאשׁוֹנִים, כָּל הַדָּר בְּחוּץ לְאַרְץ דּוּמָה כְּמִי שֶׁאִין לוֹ אֵלוֹהָ.

משמיעה, ויש נבואה מדבור, והם ד' מרכבות לשם יהוה. בראיה, בריאה שהיא מראה, וכנגד המרכבה שלמעלה אמר הקדוש ברוך הוא נעשה אדם.

והרי הקשו הראשונים, אחר שכל הבריות שברא במעשה בראשית הזכיר בריאה בלשון יחיד, למה הזכיר בנעשה אדם בלשון רבים כדי לתת פתחון פה למינים ולמומרים? אלא כאן כתוב (הושע יד) כי ישרים דרכי ה' וגו' ופשעים יכשלו כם. לקיים בהם ובאבד רשעים ונה. שהרי התורה סתמה שהוא ברא את האדם העליון הראשון, זהו שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו. את – לרבות שברא אותו בדיוקן של אדם עליון במרכבה, שנאמר בו ודמות פניהם פני אדם.

וברא אותו בשני דיוקנאות שכתוב בצלמו, בצלם, שהם אדם של כסא הכבוד מרום, ואדם של הכסא השני שנאמר בו מראשון, וזהו מרום מראשון. ומה שאמר נעשה אדם, זה ללמד לכל אחד ואחד מישראל שהם זכר ונקבה לשתף אותו בזווגו, שאם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. ומשום זה אמר הפסוק בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתיך. שנאמר בהם כי ישרים דרכי ה'. שודאי נאמר בעלת העלות שני עולמות שציר בהם עלת על הכל, והם י' מאיש וה' מאשה. שני עולמות שציר בהם עלת על הכל הם ו' ה', העולם הזה והעולם הבא, וזה י"ה, וזהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א.

ואמר עלת על הכל, אף על גב שנאמר שבאלו האותיות נברא העולם, וכסא לאדם לשבת בית, לשבת על הכסא, שבהם אי"ה או"ה, ובהם נקראו ישראל בני אדם לה' אלהיכם, ונאמר בהם אדם אתם – שתפוני עמכם באותיות הללו ויתקיימו מעשיהם, שאני הוא שבראתי כל העולמות וכל הפסאות והחיות והמלאכים וכל הצבא העליונים ובני אדם באותיות הללו.

ואף על גב שיש בישראל האותיות הללו בשביל התורה שנתן להם, לא ימצאו באותיות הללו לעשות מעשה בהם שלא ישתפו אותי עמם. ומשום זה אמר להם נעשה אדם, בשתוף שלי, ולא התורה והמצוה עשו פעלה למעלה ולמטה פחות ממני.

ארבעים ושמונה איברים. חקותי – מצד השמאל שמשם כי חק לישראל הוא. חקים ומשפטים הם משם גזרת המלך, ששם גזרת כל הדינים. ותורתו – מצד העמוד האמצעי, והוא ספר תורה. הצדיק הוא ספר תורה, העמוד האמצעי.

ואם תאמר, צדיקים עומדים ועטרותיהם בראשיהם – אלו התגים של ספר תורה, שהם בד"ק חי"ה שעטנ"ז ג"ץ. ואמרו בעלי המשנה, אלו התגים הם כלי זין, כאדם שאוחז כלי זין בידו ומניע אותו לימין ולשמאל ולקדשה. וכלי הזין הם בשלש עשרה אותיות ז"ן כדח"ק, שהיא כמין חטטרת של האות זין ונעשה זה, וסימנה – ז"ה ו"ד ז"ח ח"ק ח"י. ז' צדיק בכל אות ואות, והוא עם י' עטרה על ראשו.

וישב יצחק בגרר. בא וראה, צריך שלא יהיה דבק בין אות לאות, ולא יהיה חסר אות מן התבה, ולא משנים מפתוחות לסתומות ומסתומות לפתוחות, ואם לא – ספר התורה פסול. וכל התקון הזה למה? אלא האותיות פתוחות מצד השכינה התחתונה, והסתומות מצד האם העליונה, העולם הנסתר. ואותם מ"ם, זו פתוחה וזו סתומה. מ' פתוחה – מלכות. ס' סתומה – בינה, מצד הימין והשמאל, שענפים מתפרדים לא ידבק אות באות. ומצד העמוד האמצעי, שהוא שקל הקדש, לא יוסיף אות ולא יחסר אות, שכל המוסיף גורע, ואם הדביק – נגרר, ומשום זה וישב יצחק בגרר וגו'.

בינתים הנה עלם הזדמן ביניהם ואמר, למה אין נקוד בספר תורה? אמר לו, בני, כל נקדה היא תנועה של אותיות, כמו הפרקים שהם התנועות של איברי הגוף, וכל תנועה הם מצד החכמה. וכדי להכיר את ספר התורה, הוא מצד העמוד האמצעי, אין בו נקודות. וכל הנקודות הן בגוף, עינים, פנים, אזנים. החטם של כלם על הפה.

ומשום שהתורה שבכתב נתנה מצד הימין, ששם כתיבה, פרשה שתורה שבכתב, ספר תורה, שלא לקרא אותו על פה, ונאמר שאין לו נקודים. לתורה שבעל פה יש טעמים ונקודות.

דבר אחר ויבא אליו ה'. בא וראה, יש נבואה מראה, ויש נבואה מריח, ויש נבואה

בו חלקו, ועלת על הכל השתתף בו בכל מקום, בתפארת במטטרו"ן ובשמש, ואין להאריך בזה.

ועוד נעשה אדם, לאמן שזרע כמה זרעונים בבת אחת, וכל אחד יצא ביומו. אחר כך אמר לאלה שהם פועלים: אני רוצה שתשתתפו כלכם לעשות כלי, וכל אחד מהם יתן בו חלק ממה שנתתי בכם, ואני אשתתף עמכם בפלי ההוא חלק ממני. אמרו לו: מה הפלי הזה כל כך חשוב לפניך שיהיה כלול מהכל? אמר להם: הפלי הזה הוא אדם שיהיה בדיוקן של האדם העליון.

אמרו לו: למה תאמר לנו שכל אחד ואחד נותן בו חלקו, והרי אתה הוא אדון הכל, ואתה בראת הכל? טל אתה מכל אחד ואחד מה שאתה רוצה, שלא יהיה פתחון פה לאותם שלא יודעים בכך, שיאמרו שמעשה של אדם אתה צריך מהשליחים שלך.

אמר להם: למלך שנתן מתנה לעבדיו ונתן לכל אחד ואחד חלקו וירשתו מאותה מתנה, אחר כך בא העבד הנאמן אליו ובקש ממנו מתנה. אמר המלך: העבד הזה עבד אותי בכל האיברים שלו, כך אני רוצה לעשות הפלי שלו מתנה מכל הצבאות שלי. מה עשה? כנס את כל המחנות שלו ואמר: אני רוצה מכם כל אחד ואחד יתן מתנה משלו לעבד הזה, ואני אשתתף עמהם ואתן בו מתנה משלי.

מהם הקשו ואמרו מה אנוש כי תזכרנו, ומהם אמרו ברצון שלם. אף כך קדם שנברא העולם, נכנסו ישראל במחשבה להבראות, קדם שנבראו המלאכים וכל הבריות של העולם של מעשה בראשית, ובחביבות שלהם הניח את המעשה שלהם שיהיו אחרונים למעשה בראשית. ואמר עליו נעשה אדם.

ולמה? אלא בשביל החביבות של אביהם שבשמים שנקרא ישראל, והם היו עתידים להקרא בשמו ישראל, כנס את העליונים והתחתונים לתת חלק מכלם. משום שאם יחטא האדם, כלם נמצאים חסרים בהם מאותו החלק שנתנו בו, וכלם יבקשו רחמים בשבילו. והוא נתן בהם משלו, משום שמרוים לו עשה למענה אם לא

ומשום זה בכל דרכיך דעהו. וכל אמות העולם שלא קבלו ממנו תורה, אין להם בו ידיעה, והולכים כצאן בלי רועה, ונאמר בהם פי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו, ועושים הרבה אלהות, וכל ישראל קבלו ממנו תורה, הם עובדים אותו אחד בו, ובכל האותיות והשמות הקדושים שלו ובכל המחנות העליונים והתחתונים שנבראו בהם.

ובכל הבריות העליונות והתחתונות ולמעלה מכלם אחד, ולמטה מכלם, ומבפנים של כלם, ומבחוץ של כלם הוא אחד. מבית ומחוץ תצפנו, וכך תוכו כפרו. כך הוא מבפנים של כל העולמות כמו מחוץ לכל העולמות לא משתנה, ואין שם וחבור אותיות של שם ה' ובכל הפנויים שלו חוץ ממנו. שאם לא שהוא חבר בקרבנה י' בה' ו' בה', לא נקראו האותיות בשם יהו"ה, והוא מחבר יהו"ה אדנ"י, והוא מחבר יהו"ה באלהים, שעולה לחשבון אהי"ה אדנ"י. והוא לא נקרא אחד פחות מהם, שהוא אחד שמחבר שנים, שהם זכר ונקבה, ועושה אותם אחד. זהו שפתוב באדם וחוה פי אחד קראתיו. והוא משתף בבנין בן ובת שהם בנים, לשון של בנין. וזהו אם ה' לא יבנה בית.

ובל ענין ומעשה שאינו משתף בו, מה כתוב בו? כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה. ומיד, ישמחו השמים ותגל הארץ, שהם הבנין והשתף שלו. שכל ההבלים של אמות העולם הם שמים וארץ, ועתידים להאבד, וכל ההבלים של ישראל ביי' ביחודו. אותם שמים וארץ הבנין שלו. ומה הוא חי וקיים – כך מעשהו חי וקיים. ומשום זה אמר חי אני נאם ה' אם אחפץ במות הרשע כי אם בשובו מדרכו וחייה.

ובמו שאמר לישראל נעשה אדם, כך אמר לספירות נעשה אדם. זה העמוד האמצעי שהוא ראשון למחשבה ואחרון למעשה, שהם חכמה בראש וחכמה בסוף. שכל ספירה נותנת בו חלקו, ומשום זה הוא בדיוקנו מאסף לכל המחנות הצבאות. ורוצה הנאמן בדיוקנו.

ואמר למלאכים נעשה אדם, וזה מטטרו"ן, שכל מלאך וחייה שם בו חלקו. וכך אמר לצבא השמים לעשות את השמש בדיוקנו, וכל כוכב נותן

למעננו, בשביל אותו החלק שלך שנתת בישראל. זהו שכתוב כי חלק ה' עמו. והוא מוחל להם בשביל אותו החלק שלו של שמו שנתן בהם.

שואם לא יתנו הם מעצמם חלק בו ברצונם, כלם היו טוענים עליו, שאתה נטלת מעמנו על פרחנו חלקנו שהוא באדם מכל אחד ואחד, ולא היו מרחמים עליו. וכדי שלא יהיה להם פתחון פה, משום זה לא רצה לטל חלק אלא ברצונם.

במו זה שנאמר ברועה הנאמן, עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. ומשום שהמזיקים סרחו לו ולא רצו לתת בו חלק, ואמרו מה אנוש כי תזכרנו וגו', לא ברא להם לבושים, שהם הגופים שלהם, והם שונאים אותם. ועל פן הממנים שעל שבעים ושתיים אמות שהם לפניך, כמו כאשר ישראל מחיבים לאביהם שבשמים, אותם אמות העולם הם רצועות בידי בורא העולם להלקותם בהם.

וכשחוזרים בתשובה, זורק את הרצועות מידו, ולא יהיה בהם ממש. שהכח של הרצועות אינו אלא בידי של מי שנוטל, שעליהם נאמר כל הגוים כאין נגדו. ומשום שישראל יש בהם חלק מבורא העולמות שהוא עלת על הכל, ומעשר הספירות ומהפסאות ומהמלאכים והכוכבים והמזלות, כשחוזרים בתשובה, מכל מה שנוטלו מבקשים עליהם רחמים, חוץ משדים ומזיקים וכחות הטמאה, שנאמר בישראל אל תטמאו בכל אלה, שאין להם חלק בהם.

והקדוש ברוך הוא נתן אותה גדולה ושולטת עליהם, משום שכלם נבראו באות י', בת יחידה הכלולה מעשר אמירות, ועשר אלהים. ה' כלולה מחמשה אורות, האור של היום הראשון. ו' ששה עמודי אמת. יום הששי ה', שבשביל שביים הששי ו', נשלמה ה' בבת אחת.

בא וראה, כשיש לספירות לעשות פעלה בשם ידוע, שמשם פעלה, לא תשתלם ולא תעשה עד שכל ספירה נותנת שם חלקה (כחה). זה נותן שם האותיות שהם כל הגוונים השחורים מהצד של בת יחידה, והם הנקודות האדמות מצדם של שלשת האבות, וזה נותן וכו' עד שנכללות באותו השם של כל הספירות. (עכ"מ).

עוד לפרשת וירא אליו

אמר רבי שמעון, מהו וירא אליו? אלא כמו שהראה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ופרנסיו, דור דור ומנהיגיו, כך הראה לאברהם ואמר לו: בדור הזה יהיו צדיקים, ובדור הזה בינוניים, ובדור הזה רשעים.

אמר רבי יוסי, המנורה הקדושה, הרי פרשה הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (שנאמר) דברים

שואם לא יתנו הם מעצמם חלק בו ברצונם, כלם היו טוענים עליו, שאתה נטלת מעמנו על פרחנו חלקנו שהוא באדם מכל אחד ואחד, ולא היו מרחמים עליו. וכדי שלא יהיה להם פתחון פה, משום זה לא רצה לטל חלק אלא ברצונם.

במו זה שנאמר ברועה הנאמן, עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. ומשום שהמזיקים סרחו לו ולא רצו לתת בו חלק, ואמרו מה אנוש כי תזכרנו וגו', לא ברא להם לבושים, שהם הגופים שלהם, והם שונאים אותם. ועל פן הממנים שעל שבעים ושתיים אמות שהם לפניך, כמו כאשר ישראל מחיבים לאביהם שבשמים, אותם אמות העולם הם רצועות בידי בורא העולם להלקותם בהם.

וכשחוזרים בתשובה, זורק את הרצועות מידו, ולא יהיה בהם ממש. שהכח של הרצועות אינו אלא בידי של מי שנוטל, שעליהם נאמר כל הגוים כאין נגדו. ומשום שישראל יש בהם חלק מבורא העולמות שהוא עלת על הכל, ומעשר הספירות ומהפסאות ומהמלאכים והכוכבים והמזלות, כשחוזרים בתשובה, מכל מה שנוטלו מבקשים עליהם רחמים, חוץ משדים ומזיקים וכחות הטמאה, שנאמר בישראל אל תטמאו בכל אלה, שאין להם חלק בהם.

ומשום זה אמות העולם, שנשמותיהם מאותם כחות הטמאה, אין להשתתף עמם באכילה ושתייה, ולא בכל מעשיהם, שעליהם כתוב אשר חלק ה' אלהיך וגו', ובך בחר ה'. ועליהם נאמר כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו וגו', שהוא יחיד ומיוחד בכל המחנות שכלולים בהם.

ומשום שישראל כלולים מעליונים ותחתונים, ועלת על הכל שם את שמו בהם, והם אהובים יותר ממלאכי השרת, משום שיש להם חלק בספירות מה שאין כן במלאכים, משום שישראל הם גורלו ונחלתו, כמו שהבנים אצל אביהם. שהמלאכים אינם אל הספירות אלא כמו

אמר רבי יוסי, המנורה הקדושה, הרי פרשה הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (שנאמר) דברים

בו בתורה על העריות ועל הנדות, זהו שכתוב ואל
אשה בנדת טמאתה לא תקרב.

וזה הוא שנאמר מהנביא, מפי עליון לא תצא
הרעות והטוב. מה זה הרעות והטוב? אלא
כך הקדוש ברוך הוא לא גזר עליו שיהיה צדיק
וטוב, אלא קדם יצירתו הוא ידע את מחשבת אביו,
והקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה.
זה הוא כל אחד בפרט.

ומשום זה הכל צפוי במחשבה, שהקדוש ברוך
הוא ידע את מחשבתו הרעה, והרשות
נתונה לאדם במעשה. ואדם חטא במחשבה
ובמעשה, וגרם לעולם שנדבקו בעץ של טוב ורע,
והוא חזר בתשובה ודבק בעץ החיים.

ומשום שכל הדורות תלויים בו, והתורה שנתן
לו, נתן למשה ולכל ישראל. וכל הדורות
הראה לו הקדוש ברוך הוא דור דור ופרנסיו, דור
דור ומנהיגיו.

ומנין לנו שהקדוש ברוך הוא נתן לו תורה? זהו
שכתוב אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה
ויאמר לאדם. אפלו השדים והמזיקים יצאו ממנו,
וזהו פקד עון אבות על בנים – אלו שמעשה
אבותיהם בידיהם. ולא יומתו אבות על בנים,
ובנים לא יומתו על אבות – אלו שמעשה אבותם
לא בידיהם.

ולא עוד, אלא הקדוש ברוך הוא לא אמר שהראה
לאדם, ולא לאברהם, ולא לשום נביא, אלא
דור דור ודורשיו וכו'. ולא אמר שהראה לו צדיקים
או רשעים או בינוניים, ולא שגזר עליהם להיות
צדיקים או בינוניים או רשעים. אמר לו רבי יוסי,
אחר שהראה לו דור דור ופרנסיו, דור דור
ומנהיגיו, ודאי הפיר בהם אם הם צדיקים או
רשעים או בינוניים! אמר לו, כך הוא ודאי, אבל
סוד הדבר עמק, הנסתרת לה' אלהינו.

בינתים אותו הזקן העליון הזדמן אליהם ואמר
להם, במה עסקתם? סחו לו המעשה.
אמר להם, ודאי שתורה נבראה אלפים שנה קדם
שנברא העולם, ובה הראה לאדם הראשון דור דור
ודורשיו וכו', ובה הראה לאברהם אף כך מה
שכתוב בו. ומשום זה וישמר משמתי מצותי

(ועתה ישראל וגו', כי אם ליראה), ובפסוק אחר
כתוב (איוב ג) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב.
ואם קדם שבאו לעולם נגזר עליהם להיות צדיקים
או רשעים או בינוניים, לא היה עתיד להיות להם
שכר וענש, ולא היה לנביא לומר להם (מפי עליון לא
תצא הרעות והטוב, ולא היה להם לבעלי) משניות לומר הכל
בידי שמים חוץ מיראת שמים.

אמר רבי שמעון, השאלה הזו עמקה, ונחלקו בה
הקדמונים, ורבים כשלו בה, משום שלא
הגיעו לעמק הסוד. על הנביא נאמר הפסוק הזה
(ירמיה א) בטרם אצרך בכטן ידעתיה. וזה סוד הכל
צפוי והרשות נתונה. הרי הדברים הללו סתומים,
ולא מתגלים אלא במה שבארו רבותינו, מחשבה
טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, מחשבה
רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה.

מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה
– למדנו מכאן, שקדם שבא לעולם הוא
מתפלל בשבילו, ושם בו מחשבתו בשעת הזיווג,
ומשום כך כתוב בטרם אצרך בכטן ידעתיה וכו'
ובטרם וגו'. אחד על שהתפלל בשבילו קדם שבא
לעולם, משום ששם בו מחשבתו קדם יצירתו בכטן
בשעת הזיווג, ומשום זה בטרם אצרך בכטן ידעתיה
ובטרם תצא מרחם וגו'. ומשום שהקדימה אותו
בתפלה ובמחשבתו קדם יצירתו וקדם שיצא מרחם
אמו, הוא מנבא עתידות קדם שיבאו לעולם.

כל שכן הקדוש ברוך הוא שידע כל הדורות
קדם שיבאו לעולם. שקדם שיבא כל בן
אדם לעולם, קדם יצירתו מלאך הממנה על הטפה
היא, והקדוש ברוך הוא גזר עליו אם יהיה
נביא או חכם או בעל מקרא ומשנה או בעל רוח
הקדש או בעל בת קול, שבת הקול מתנהגת
בדבור שלו, ויאמר הלכה כפלוני, או אם יהיה
טפש. אבל רשע וצדיק לא גזר. אף על גב
שאביו עשה אותו במחשבה רעה, שעושה בו
מעשה שעושה אותו עם נדה או עם עריות, או
בגויה או בזונה או בשפחה.

את על גב שהקדוש ברוך הוא יודע שהוא בן רשע
או ממזר קדם יצירתו, לא צנה הקדוש ברוך
הוא על אביו לעשותו בעריות או בנדות, שהרי צנה

ממנה, וזה שזכה במציאה קנה אותה, אם הקדים בה את חברו. וזהו שהקדוש ברוך הוא מראה לכל העולם ששת אלפי שנים ואחד חרב, והראה שבכל האלף הראשון שלטונו החסד.

באלף השני שלטונו גבורה, שדרים בשתי דרגות - גבורים וחסידים, ובאלף השלישי שלטונו להיות דורו אנשי אמת. האלף הרביעי שלטונו נצח, והאלף החמישי שלטונו הוד, והיו עתידים להיות דורותם נביאים.

סדר הלימוד ליום יד אלול [יום 339 בשנה]

האלף הששי צדיק יסוד עולם. ואם חס ושלום במקום שדרגתם מחיבת אותם להיות צדיקים והם רשעים, כאלו העבירו עמוד הצדיק יסוד עולם מן העולם, ומחזירים את העולם לתהו ובהו, ושולט עליהם במקום הצדיק סמאל הרשע.

אף כף אם הדורות של נצח והוד הם רשעים במקום נביאי האמת - שולטים נביאי השקר. ואם דור שאמת לא מנהיגים בו באמת - מסתלקת מהם האמת, ושולט עליהם השקר. ואם לדורות הגבורה אין גבורה עומדים בפרץ - מסתלקת מהם הגבורה ושולט עליהם זר. ואחד ירדף אלף ושנים יניסו רבבה. ואם דור של חסידים לא מתנהגים בחסידות, שולט עליהם גזלן שגוזל אותם.

וזהו שהראה לאדם כל הדורות והמנהיגים שלהם. אם זכאים הדורות ללכת אחריהם, הקדוש ברוך הוא מתנהג בהם באותה מדרגה טובה. ואם לא - מתנהג אתם לפי מעשיהם, במדרגה רעה. ומשום זה, (איכה ג) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב.

ובכל דור נותן להם הטוב והרע לפי מדרגת הדור. יסוד הדבר - (דברים ד) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. וזהו שכתוב בתורה כל הדורות שיהיו עתידים להיות, אם זכו להתנהג.

והראה לו פרנסים מצד של יצר הטוב, ופרנסים מצד של יצר הרע. אם זכו להנהיג של פרנסים של יצר הטוב, מטה אותם כלפי חסד או גבורה, או אמת, או נביאים, או צדיק יסוד עולם,

חקותי ותורתי. ובה נמלך הקדוש ברוך הוא וברא את העולם.

ונשמות הצדיקים אפלו כן נמלך בהן הקדוש ברוך הוא וברא העולם. זהו שכתוב בראשית, ואין ראשית אלא תורה, ואין ראשית אלא נשמה. והתורה טפלה לנשמה, משום ששבת שקולה כנגד כל התורה כלה, ומחללים אותה בשביל נשמת אדם שלא תצא ממנו קדם זמנו.

והנשמה הזו היא נבואית בה נברא העולם, והקדוש ברוך הוא שלח אותו בכל דור ודור להגן עליו ולסבל העל שלהם משום שהיא מעץ החיים, שלא תלוי ממנה זכות וחובה ולא שכר וענש, שהם עץ הדעת טוב ורע. וכל דור אינו פחות מששים רבוא, שלטונה של אותה הנשמה. והראה לאדם, אם הדור יהיה זכאי, אדם יקום לרשת נשמה מצד של חסד, ויהיו צדיקים מצד של חסד, ומטה להם כלפי חסד, והדור הזה יהיו בעלי חן וחסד.

ואם לא מתנהגים בדרגתם, שהוא המנהג על הדור ופרנסיו שיהיו חסידים, הקדוש ברוך הוא מעביר מהם את החסד, ומשליט עליהם הגבורה, מדת הדין, לדון אותם כפי מעשיהם, ולא כפי הדרגה והמולד והמזל שלהם. יסוד הדבר הזה רמוז לנו בהגדות ודרשות, שבארוה, משלחי רגל השור והחמור - אלו שני המשיחים שעתידיים לבא בדורות הללו. אם הדור הוא חייב, מתקיים בהם משלחי רגל השור והחמור.

ועוד למדנו בסוד זה דבר אחר לסמך לו, בשגם הוא בשור. ובארנו, בשגם - זה משה, שעתידי היה לתת תורה בדור המבול, אלא שהיו רשעים, והקדוש ברוך הוא גנז אותה לצדיקים. אף כף היתה מזמנת בת שבע לדוד מששת ימי בראשית, אלא שאכלה פגה, ולמדנו שחטאי האדם גורמים שלא יזכה לטובה שמזמנת עליו מששת ימי בראשית.

אף כף, דור טוב, מחלות רעות שעתידות להיות, יש את מי שמתרחק ממנו עד שמתקן מעשיו, ומחזיר לו אבדתו. ויש שמאבד אותו בחטאו ולא חזר לו לעולם, וזוהי האבדה שהתאישו הבעלים

נְשִׂאָרָיו שְׁנַיִם עָשָׂר יָמִים כְּנֶגֶד שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים
הַמְקִיפִים אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְשֹׁמֵר אֶת
מִשְׁמֶרֶת הַמִּשְׁכָּן, וְהַכֹּל כְּדֵי לְהִרְאוֹת הַכַּח הָעֲלִיּוֹן.
וְעַל זֶה כָּתוּב כֹּל הַנִּקְרָא בַשָּׁמַיִם, זֶה דִּרְגַת הַצַּדִּיק
שֶׁהוּא מְאִיר בַּכַּח שֶׁל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב
וְלִכְבוֹדֵי בְּרֵאשִׁיתוֹ, זֶה יָם הַחֲכָמָה שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד.

יִצְרָתוֹ, זֶה סוּד שֶׁל הַיּוֹם לְמַטֵּה שֶׁהוּא כְּנֶגֶד כֹּל
שְׁלֹמֶעֱלָה. אַף עֲשִׂיתוֹ, זֶה הַלְּבָנָה
שְׁלֹמֶטָה. וְעַל זֶה כָּתוּב יוֹצֵר אֹר וּבוֹרָא חֹשֶׁךְ,
הַדְּרָגָה שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְּבָנָה. אִזְ כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים,
עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמֵרוֹמָיו, וְאִזְ שְׁלוֹם לְעוֹלָם. זֶהוּ
שְׁכֵתוֹב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. וְאִזְ הַיַּחֲוֹד
לְמַעַלָּה וְהַיַּחֲוֹד לְמַטָּה, שְׁלוֹם לְמַעַלָּה וְשְׁלוֹם
לְמַטָּה, שְׁנֵאמַר שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וּלְקֵרוֹב.

מִשְׁנָה. בְּטֵהָר, בְּרֵאשִׁית רְצוֹן הַמְּלָךְ, חֶקֶק תִּשְׁעָה
חֶקוּקִים בְּגִלְגָּלֵי הַטְּהוֹרִים, וְאֶחָד טְמִיר
וְלֹא יְדוּעַ. חֶקֶק חֶקוּקִים וְהִכָּה לְתוֹךְ מְאוּר אֶחָד
וְיִצָּא אֶחָד מִמֶּנּוּ שֶׁל רְצוֹן אֶחָד טְמִיר בְּטְמִירוֹת,
יְדוּעַ וְלֹא יְדוּעַ. כֹּל הַהִשְׁכָּל בּוֹ חוֹזֵר לְאַחֹר. קֶטֶן
הוּא, וּמִתּוֹךְ קֶטְנוֹתוֹ הוּא טְמִיר בְּסִתְרוֹ שֶׁל מַעְיָו וְלֹא
יְדוּעַ. כֹּל הַהִרְהוּרִים בּוֹ מְשַׁבְּשִׁים, שְׂבִים וְחוֹזְרִים
וְאִין נִדְבָקִים. נִסְתָּרִים בּוֹ שְׁלֵשִׁים וּשְׁתַּיִם עֵינִים,
וְהֵם עֵינִים שְׁלֵא פְתוּחוֹת. רְשׁוּמוֹת הֵן בְּרֶשֶׁם קֶטֶן,
עוֹלִים בּוֹ הִרְהוּרִים וּמַעֲשִׂים וְלֹא גָלָה טַעַמִּיהֶם.
כּוֹנֵס אוֹתָם בְּשַׁעַר שְׁנֹזְרָקוֹ, וּבְשַׁעַר שֶׁהַתְּכַנְסוֹ זוֹרֵק
אוֹתָם. מְצַטְטִירִים בּוֹ צִיּוּרִים נִסְתָּרִים וְלֹא גְלוּיִים.

חֻקֵּק חֶקֶקוֹת וּמִכָּה וְיֹצֵא ב' אֶחָד שְׁלֹמֶטָה
שְׁסוּבָב סָבִיב סָבִיב וּפּוֹרֵחַ בְּאוֹר. מִכָּה
בְּמַגְדֵּל, וּמִסְתּוֹבֵב הַהִיכָל מִתּוֹךְ הָאוֹר הַפּוֹרֵחַ. בּוֹ
שְׂמִים צִיּוּרִים הָאֲמֻנִים בְּכָל כְּלֵי הַכֶּסֶף וְזֶהָב וּנְחָשֶׁת.
הוֹלֵךְ וְנִסְתָּר וְלֹא נִשְׁמָע קוֹלוֹ הַחוּצָה. מִבְּפָנִים
בְּמַעְיָו נִשְׁמָע קוֹל שְׁלֵא נוֹדַע.

וְאוֹתוֹ הַקּוֹל יוֹצֵא מִסוּף הָעוֹלָם וְעוֹד סוּף הָעוֹלָם,
עוֹלָה וְיוֹרֵד, הוֹלֵךְ וְעוֹמֵד. הָעֵינִן אֵינָה
שׁוֹלְטַת לְרֵאוֹת. בְּשַׁעַר שְׁמֵתְכֶסֶה מִתְּגַלָּה, וּבְשַׁעַר
שְׁמֵתְגַלָּה מִתְּכֶסֶה. בְּסִתְיַמַּת הָעֵינִים רוֹאִים אוֹתוֹ.
בְּאֲטִימַת הָאֲזָנִים שׁוֹמְעִים אוֹתוֹ. בְּפִתְיַחַת הָעֵינִים
מִכְּסִים אוֹתוֹ, וְלֹא יְדוּעַ, עַד שֶׁמִּזְדַּמְּנִים לְשַׁלְחָנוֹ
צַדִּיקֵי אָמֶת לְאַכֹּל.

כְּפִי הַשְּׁלֹטוֹן שֶׁל כָּל מְדֻרְגָה. וְאִם מִתְּנַהֲגִים
בְּפִרְנָסִים רְעִים מַצַּד שֶׁל הָרַע, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
יְדוּן אוֹתָם בְּמִדּוֹת רַעוּת, בְּהַפֵּךְ שֶׁל מְדֻרְגוֹת טוֹבוֹת.
וְזֶהוּ שְׁמֵרָאָה לְהֵם פְּרִנָּסִים רְשָׁעִים וְצַדִּיקִים שְׁבָכָל
דוֹר. וְלֹא שְׁנֵאמַר שְׁנֹזֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
הַדּוֹרוֹת לְהִיּוֹת צַדִּיקִים אוֹ רְשָׁעִים.

מִיָּד שֶׁשָּׁמַע הַמְּנוּרָה הַקְּדוֹשָׁה וּרְבִי יוֹסִי דְבָרִים
אֱלוֹ, הַשְּׁתַּטְחוּ לְפָנָיו אוֹתוֹ הַזֶּקֶן וְאָמְרוּ, כַּעַת
הַתְּגַלּוּ דְבָרִים עַל בְּרוּרָם. וְלֹא נִמְצְאָה קְשִׁיָּה בְּעוֹלָם
בְּשַׁאֲלָה זֹאת. מִיָּד עָף אוֹתוֹ זֶקֶן. אָמַר הַמְּנוּרָה
הַקְּדוֹשָׁה, וְדַאי אָדָם הִרְאוֹשׁוֹן הִיָּה אוֹתוֹ זֶקֶן, שְׁאִין
כְּמוֹהוּ בְּכָל הַבְּרִיּוֹת בְּחֲכָמָה, וְאִין מְדֻרְגָה שֶׁל בֶּן
אָדָם בְּעוֹלָם כְּמִדְרָגָתוֹ, [וְכִי אֵיךְ] שֶׁהוּא קוֹדֵם לְכָל
הַבְּרִיּוֹת. כִּף דְמוּתוֹ קוֹדֶמֶת לְכָל הַבְּרִיּוֹת. (עכ"מ)

כִּף גַּם כֵּן כְּנֶגֶד לְמַטָּה, שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים
עוֹמְדִים סָבִיב הַמִּשְׁכָּן בְּגוֹן הַזֶּה, כֹּל אֶחָד
מֵהֶם בְּמִקּוֹם הָרְאוּי לוֹ. וּכְנֶגֶד הַדְּרָגָה הַזֹּאת עֲשֶׂה
שְׁלֵמָה לְמַטָּה יָם שְׁעוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עָשָׂר בְּקָר,
שְׁלֵשָׁה פּוֹנִים צְפוֹנָה, וְשְׁלֵשָׁה פּוֹנִים דְרוֹם, וְשְׁלֵשָׁה
פּוֹנִים מְזֻרַח, וְשְׁלֵשָׁה פּוֹנִים מְעָרָב. וּמָה הַטַּעַם
נִקְרָאת הַדְּרָגָה הַזֹּאת לְמַעַלָּה יָם?

אֵלָּא מִשׁוּם שֶׁהַצַּדִּיק הֵהוּא שְׁמֵמֵלָא אֶת הַיָּם הַזֶּה
נִקְרָא יוֹם. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר
יוֹם, וְכָתוּב אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמִחָה.
וְהוּא מְאִיר בְּסוּד שֶׁל וַא"ו שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ,
וְאוֹתוֹ הַיּוֹם בְּסוּד שֶׁל כַּח הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, שְׂבוּ
מִמֵּלָא אֶת הַיָּם הַזֶּה שְׁנִקְרָא ה"א הַתְּחַתּוֹנָה שֶׁל
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב כֹּל הַנִּחְלִים הַלְּכִים אֶל
הַיָּם. וְכֹל זֶה הַדְּרָגָה שֶׁל צַדִּיק, מִשׁוּם שְׁכָל
הַתְּפִנּוּקִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ.

מָה זֶה הַנִּחְלִים? אֱלוֹ חֲמֵשׁ הַדְּרָגוֹת שְׁעָמוּ,
שֶׁהוֹלְכִים לַיָּם לְמֵלָא אוֹתוֹ. וְהַדְּרָגָה הַזֹּאת
נִקְרָאת בַּת שֶׁבַע. וּכְשֶׁמֵאִיר הַצַּדִּיק הַזֶּה לְדְרָגָה הַזֹּאת
שְׁנִקְרָאת צַדִּיק, לְדְרָגָה הַזֹּאת שְׁנִקְרָאת שְׁבַעָה שְׁבַעוֹת
שְׁבַע פְּעָמִים, אִזְ גַּם הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הַדְּרָגָה הַזֹּאת
שְׁנִקְרָאת הַלְּבָנָה שְׁשׁוֹלְטַת בְּלִילָה. שְׁנַת הַלְּבָנָה
כְּמָה גְדוּלָה? שְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה יָמִים,
וְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שְׁבַעוֹת מֵהֶם כְּנֶגֶד הַדְּרָגָה הַזֹּאת
שֶׁל הַיָּם שְׁלֹמֶעֱלָה שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת מִמֶּנּוּ.

שֶׁלֶשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רְבוֹא עוֹלָמוֹת. אֲרָכוּ מִסּוֹפֵי הָעוֹלָם וְעַד סוֹפֵי הָעוֹלָם. יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶּא שֶׁל שְׂבִיבִים שֶׁל אֵשׁ. מִמְּנוּ נֹאֲוָרִים עוֹלָמוֹת וּמִמְּנוּ נִזְוָנִים. אֶחָד הוּא אֶחָד לְהִיּוֹת אֶחָד נִקְרָא, בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

מְחֻזָּק חֻקֵּי וּמִכָּה בְּצִיּוֹר, וּמוֹצִיא וְיִשְׁחַלֵּץ תְּמִיד. וְאוֹחֵז רַחֲמִים, וְשׁוֹחֵק הָאוֹרוֹת לְזוֹן הָעוֹלָמִים בְּאוֹתָם הָאוֹרוֹת שֶׁשׁוֹחֵק. חֲמֶשֶׁת סִמְמָנֵי קִטְרֵת הַבְּשָׂמִים מִתְעַרְבִים עִמָּם. הוּא שׁוֹחֵק וּמְאִיר וְלֹא מִתְבַּשֵּׂם בַּחוּץ. טוֹמֵן עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא יִתְבַּשֵּׂם וְלֹא יִרְיחוּ בּוֹ רֵיחַ. קֹדֶם לְשִׁמוּשׁ בְּסוּד שֶׁל חֲמֵשׁ מֵאוֹת רְזִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

עוֹמֵד עַל מְקוֹמוֹ, וְהַמֶּלֶךְ תִּמְוֶה עָלָיו. שׁוֹרִים בּוֹ כָּל אוֹתָם נֶאֱמָנִים שֶׁל אֵמֶת. חֶבֶר אֶחָד יֵשׁ לוֹ, נוֹתֵן רְשׁוּת זֶה לְזֶה מֵיוֹם שֶׁהָיוּ. לוֹמְדִים כֶּף חוּקֵק וּמִכָּה בְּחֻקֵּי וּמוֹצִיא ז' אוֹתוֹ הַנֶּאֱמָן הָאֲחֵר שֶׁאֶצֶל חֶבְרוֹ. אֵת כָּל אֲמָנוֹת חֶבְרוֹ הוּא עוֹשֶׂה, עוֹמֵד אֶצְלוֹ בְּרִצּוֹן גְּדוֹל.

זָה עַל זֶה עוֹמֵד, נוֹסֵעַ. נֶאֱמָנִים הֵם לְעֲשׂוֹת חֶסֶד לְבֵית דָּוִד. אֲבָרְהָם הָאוֹהֵב תִּמְוֶה עַל זֶה. יִצְחָק הַקָּרֵן הַשָּׁלֵם תִּמְוֶה עַל זֶה. יַעֲקֹב שְׁלֵמוֹת הַכֹּל עוֹמֵד וְתִמְוֶה עָלֵיהֶם. יַחַד הֵם, וּמִכְסִים בְּעֲשָׂשִׁית שְׁמֵקְבֶלֶת שְׁמֵשׁ. חוּקֵק חֻקֵּי וּמִכָּה הַמְּאִיר וּמוֹצִיא ח', וְזוֹ הַשְּׁמִינִית לַחֲשֵׁבוֹן, וּמוֹצִיא אֶהוּב אֶחָד שֶׁל הַכֹּל, תְּשׁוּקַת הַכֹּל.

צְדִיק שֶׁל הַכֹּל, הַנֶּאֱמָן שֶׁל הַכֹּל, הַדִּיוֹקָן שֶׁל הַשָּׁלֵם הַהוּא. הַזֹּהַר שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט לְאַרְבָּעָה זְהָרִים, הוּא נֶעוֹץ בְּאַרְץ וְרֵאשׁוּ מְגִיעַ לְקִצֵּה הַשָּׁמַיִם. נוֹפוֹ יָפֵה וּפְרִיּוֹ רַב, וְכוּ מְזוֹן לְכָל. תַּחֲתָיו יוֹשֶׁבֶת בְּצֵל אוֹתָהּ הַחֲזִיהַ שְׁנַתְחַמֵּת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם, בְּעֲנַפָּיו יְדוּרוּ צְפָרֵי הַשָּׁמַיִם, הוֹלֵךְ וְעָף בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת עוֹלָמוֹת וּמוֹצִיא מֵאֲכָל מִכָּלֵם, וְהוּא נוֹסֵעַ וְגוֹבֵה מֵהֵם. זֶה נוֹתֵן לָחֵם, וְזֶה נוֹתֵן מַיִם, וְזֶה נוֹתֵן שֶׁמֶן, וְזֶה נוֹתֵן מֶן.

וְהוּא גוֹבֵה וּמְכַנֵּס לְאוֹצֵר הָעֲנִיִּים, וְהוּא טְמִיר. אֵין בּוֹ דִּיוֹקָן לְהַסְתַּכֵּל בַּחוּץ. אוֹרוֹ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, כָּל הַחַיִּים שׁוֹרִים בּוֹ, וְהוּא נוֹתֵן לְמֵי שָׂאִין לוֹ חַיִּים כָּלֵל. נִכְנָס לְאוֹתָם חֲמֵשׁ מֵאוֹת עוֹלָמוֹת, וְנוֹטֵל מֵהֶם חֲמֵשִׁים שָׁנִים וְלֹא יוֹתֵר.

חֻקֵּק תוֹךְ חֻקֵּיָהּ שֶׁל צִיּוֹר, וְיוֹצֵא ג' שְׁמֵתְכֶסָּה הַחֲשׁוֹן וְהָאֶפֶוד, מְזַרְזוּ בְּאַבְנֵטוֹ. מִתְגַּלֶּה בְּיוֹם וּמִתְכַּסֶּה בְּלִילָה. יוֹצֵא פַעַם אֶחָת וּמִתְחַרֵּט וְנִגְנָזוּ, עַד שֶׁבָּאָה ו' שְׁאוּחֻזֵת בּוֹ, וּמִתְפַּיֵס וְשָׁב לְמְקוֹמוֹ, וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְהִתְגַּלֵּת אֶלָּא לְאוֹתָם הַקּוֹרְאִים לוֹ בְּלִילָה. וּבִבְקָר מְגַלֶּה רֶשֶׁם שֶׁל חוּט קֶטֶן וְדַק שֶׁמִּתְחַבֵּר עִמָּם בְּיוֹם בְּתוֹךְ שִׁירָה וְחִדּוּהַ שְׁמִזְמֵרִים לוֹ בְּלִילָה, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לְכָל. מַעֲלֶה הַדָּגָל לְיָמִין, וְנֶרְשֵׁם וּמְקִיִּם הָעוֹלָם.

נִבְּנָם לְתוֹךְ הַיְכָלוֹת הַפְּנִימִיִּים וְיוֹצֵא, וּבוֹנֶה עוֹלָמוֹת בְּרֵאשִׁית וּבְסוֹף הוּא טְמוֹן בְּשָׂשִׂים רְבוֹא עוֹלָמוֹת. בְּצַד הַדְּרוֹם מִתְחַלֵּל וְיוֹצֵא, וְאוֹחֵז מְגִרְפָּה, וּמוֹצִיא מְזוֹן לְכָל וּמְאִיר לָהֶם. חוּקֵק חֻקֵּיָהּ שֶׁל אוֹר שֶׁל טַהַר זָךְ, וּמוֹצִיא הַרְבִּיעִית בְּחֲשֵׁבוֹן שֶׁל מֵאוֹתִים אֶלֶף עוֹלָמוֹת עַד הַר שֶׁל אוֹר שְׁמֵאִיר. מִמְּנוּ יוֹצֵאִים עֲמֻקּוֹת לְגִלוֹת. הָאוֹר שְׁמֵאִיר וְנִטְמָן וְנִחְשָׁף. הוּא דוּחָהּ, וְאַחַר מְקָרֵב. הוּא מְכָה, וְאַחַר מְרַפָּא. בִּידוֹ שְׂרָבִיט שֶׁל חַיִּים וּמוֹת, טְמוֹן בְּאַרְבַּע מֵאוֹת אֶבְנִים עוֹרְכֵי קָרֵב, בְּעֲלֵי רְמָחוֹ וְחֶרֶב הַלְּהוֹטֵת, שְׁמֵשֵׁם יוֹצֵאִים וּמִתְפַּשְּׁטִים בְּלִי חֲשֵׁבוֹן.

בְּשִׁחוּקֵק חֻקֵּיָהּ כֶּהֱתוֹךְ שֶׁל אֵשׁ בּוֹעֵרֶת, יוֹצֵא מִמְּנוּ אָדָם אֶחָד כְּשׁוֹשְׁנָה. שְׁעֵרוֹתָיו תְּלוּיִים כְּדָבָים שֶׁל הָרִי הַחֲשָׁף. פַּחַד וְאִמָּה תִּקְיָפָה יִתְרָה הוֹסֵפֶת בּוֹ. יָדָיו דְּבַקוֹת בְּשִׁלְהֶבֶת שֶׁל חֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. בְּיוֹם שִׁיתְעוֹרֵר, כָּלֵם עוֹבְרִים לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמִּתְקָרֵב אֵלָיו וְנִצּוֹל מִמְּנוּ.

חֻקֵּק חֻקֵּיָהּ שֶׁל הָרִים שֶׁל אוֹר, וּמוֹצִיא ה' שְׁעוֹמֵדֶת בְּתוֹךְ עֲמוּדֵי הָעוֹלָם. הַכֹּל עוֹמְדִים לְפָנָיו, וְיוֹשֵׁב בֵּינֵיהֶם כְּמֶלֶךְ בְּתוֹךְ צְבָאוֹ. שְׁנֵי שָׂרִים גְּדוֹלִים מְמָנִים עוֹמְדִים כְּנִגְדוֹ. עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. בְּשַׁעַת שְׁמֵתְגַלֶּה, הַכֹּל עוֹמְדִים בְּמְקוֹמָם, סוֹגֵר וּפּוֹתֵחַ. וּבְשִׁבְלֵי עוֹמְדִים שְׂשִׁים אֶלֶף רְבוֹא עַל הָרִים גְּדוֹלִים, וְכָל מִפְתָּחוֹת הַמֶּלֶךְ בּוֹ עוֹמְדִים.

הוּא עוֹשֶׂה כְּרִצּוֹנוֹ, וְאֵין מִי שִׁמְחָה בִּידוֹ. הַנְּסֻתָרִים הָעֲלִיוֹנִים רְמִים וְטְמִירִים עוֹמְדִים עָלָיו וְשִׁמְחִים בּוֹ, מִמְּנוּ פְתוּחִים וּמְאִירִים חִלּוֹנוֹת שֶׁל אוֹר. חוֹתָם נִסְתָּר שֶׁל הַמֶּלֶךְ בִּידוֹ, עוֹשֶׂה כְּרִצּוֹנוֹ בְּצֵבָא הַשָּׁמַיִם וְדִירֵי הָאָרֶץ. בְּתוֹךְ אֲצִילֵי יָדָיו יְדוּרוּ

וְהוּא נוֹתֵן. אַחַר כֵּן נִכְנָס לְאֵב וְלָאֵם, וּמִמָּה שְׁנוֹתָנִים לוֹ הוּא נוֹתֵן וּמִשְׁלִים לְשִׁבְעִים. מִתְּגַלָּה בַּיּוֹם, וְנִתְחַם לְשָׁנִים עֶשֶׂר תַּחֲוִמִּים. שִׁבְעִים תְּמָרִים וּשְׁנַיִם עֶשֶׂר מְעִינֹת שְׁנוּבְעִים בּוֹ תְּלוּיִים הַצְדִּיקִים שְׁנִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ. כֹּל מֵאֲכָל וְכֹל תְּבוּאָה שֶׁל הָעוֹלָם הוּא לוֹקֵט וְהוּא נוֹתֵן. בְּרוּךְ זְכוֹרוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

תְּקוּן עֲשָׂרִים וְשְׁנַיִם

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, בְּרֵאשִׁית אֶחָד הוּא שְׁלֵא הִתְגַּלָּה, וּבְרָא שְׁנַיִם, שְׁנַיִם הֵם, וְהֵם ב', וְהֵם שְׁנֵי עוֹלָמוֹת נִסְתָּרִים, וּבִמָּה בְּרָא אוֹתָם? בְּנִקְדָּה נִסְתָּרָת אַחַת שְׁנִקְרָאת רֵאשִׁית, וְעַלֶּיהָ נֶאֱמַר כָּלֵם בְּחִכְמָה עֲשִׂיתָ, וּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת נִסְתָּרִים לֹא הָיוּ מִתְּגַלָּים, עַד שֶׁעָשָׂה לָהֶם שְׁנֵי לְבוּשִׁים, וּמָהֶם? אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. אֵת הַשָּׁמַיִם, לְבוּשׁ לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שְׁנִבְרָא בְּנִקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה, וְאֵת הָאָרֶץ, לְבוּשׁ לְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, שְׁנִבְרָא בְּאֱלֹהִים, שֶׁהִיא הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה.

י' נִקְרָא רֵאשִׁית, וְהִיא אֵב לְכָל, ה' אֱלֹהִים, וְהִיא אֵם שֶׁל הַכֹּל, אֵם כָּל חַי, וְהַחֲכָמָה, שֶׁהִיא אֵב, לֹא נִודְעַת אֶלָּא בְּבִינָה שֶׁהִיא אֱלֹהִים, וְשֵׁם י"ה אָבָא וְאֵמָא כְּאֶחָד, שְׁנֵי עוֹלָמוֹת נִסְתָּרִים, ו"ה הֵם שְׁנֵי בָנִים, וְהֵם הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא. ו' הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא עוֹלָם אֶרֶץ, ה' הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁאֵינוֹ אֶרֶץ.

ב' שְׁנֵי הֵיכָלוֹת לְשִׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן י"ה, וְעַלֶּיו נֶאֱמַר אֱלֹהִים הַבֵּין דְּרָכָה וְהוּא יָדַע אֵת מְקוֹמָהּ. וּמִי הֵם ב' הֵיכָלוֹת הַלְלוּ? אֶלָּא אֶחָד הוּא אֱהִי"ה, וְהַשְּׁנַיִ אֲדֹנָי, וּשְׁנֵי־הֵם הֵם כְּנוּיִים לְשִׁתֵּי אוֹתִיּוֹת י"ה, אָב וְאֵם, וְכֵן עוֹלָה חֲשֻׁבּוֹן אֱהִי"ה אֲדֹנָי (וְחֲשֻׁבּוֹן אֱלֹהִים) לְחֲשֻׁבּוֹן כְּנוּיִי, וּבִהָ גְנוּזִים הָאֵב וְהָאֵם, וְזֶהוּ הַנִּסְתָּרָת לִיהוּ"ה אֱלֹהֵינוּ, י"ה, וְאֵלּוֹ הֵם סִתְּרִים וּגְנוּזִים, וְהֵם סִתְּרֵי תוֹרָה מִמָּשׁ, וּמִשׁוּם שֶׁהֵם סִתְּרִים, צָרִיךְ שְׁלֵא לְגַלוֹתָם, וְזֶהוּ סוּד הָעֲרִיּוֹת, שְׁנֶאֱמַר בָּהֶם עֲרוֹת אֲבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה, לֹא תִגְלֶה וְדָאִי מִהַכְּסוּי שְׁלָהֶם.

קָם זִקְוֹ, פָּתַח וְאָמַר: רַבִּי רַבִּי, רַד לְכָאן, שְׁאֵתָה הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהָרִי הַשְּׁכִינָה הַקְּדוּשָׁה מִמְּתִינָה לָךְ וְלַחֲבֵרֶיךָ, בְּשִׁבּוּעָה עֲלֵיכֶם, אֵל תִּתְּעַכְּבוּ שֶׁם לְרַדַּת לְכָאן אַתֶּם, וְכֵן אֲמַרְתִּי לְכָל אוֹתָם רֵאשִׁי הִשְׁיְבָה הָעֲלִיּוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה, שְׁכָלֶם יִהְיוּ יוֹרְדִים עִמָּכֶם, וְכֵן אֲנִי הַשְּׁבַעְתִּי לְאוֹתָם מְלָאכִים וְחִילוֹת קְדוּשִׁים שְׁמַמְנִים לְשִׁמּוֹר אַתְּכֶם,

וְהוּא נוֹתֵן. אַחַר כֵּן נִכְנָס לְאֵב וְלָאֵם, וּמִמָּה שְׁנוֹתָנִים לוֹ הוּא נוֹתֵן וּמִשְׁלִים לְשִׁבְעִים. מִתְּגַלָּה בַּיּוֹם, וְנִתְחַם לְשָׁנִים עֶשֶׂר תַּחֲוִמִּים. שִׁבְעִים תְּמָרִים וּשְׁנַיִם עֶשֶׂר מְעִינֹת שְׁנוּבְעִים בּוֹ תְּלוּיִים הַצְדִּיקִים שְׁנִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ. כֹּל מֵאֲכָל וְכֹל תְּבוּאָה שֶׁל הָעוֹלָם הוּא לוֹקֵט וְהוּא נוֹתֵן. בְּרוּךְ זְכוֹרוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

חֹזֶק בְּתִקְףָה הַקְּפָאוֹן שֶׁל תְּקִיפוֹת אַחַת וּמוֹצֵיא תְּשַׁע, וְהוּא עֶצֶם תְּשִׁיעֵי שְׁעוֹלָה בַּיּוֹם יוֹרֵד בְּלִילָה, טְמוּן בְּשִׁלְשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה דְיוֹקְנָאוֹת נִסְתָּרִים. הוֹלֵךְ וְעוֹלָה יוֹרֵד וְעוֹמֵד, טְמוּנִים בֵּין שְׁתֵּי זְרוּעוֹת הַמֶּלֶךְ.

חֶקֶק בְּטַבְעַת הַשְּׂרָבִיט שֶׁל הַחֹתֶמֶת. שְׁלִיחַ שְׁשׂוּמֵר בְּדָרְךְ, דֵּן דִּינִים וּמִיטִיב עַל עֵינֵי שֶׁל סְפָרִים פְּתוּחִים. טוֹב וְרַע עוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ. מְצַדוֹ חַיִּים וּמְצַדוֹ מוֹת. מְצַדוֹ מְתִיקוֹת וּמְצַדוֹ מְרִירוֹת. נֶחֱשׂ אֶחָד עוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ, רֵאשׁוֹ תַּחַת לְרִגְלָיו. בְּשַׁעָה שְׁמוֹצֵיא רֵאשׁוֹ, מְכָה בְּזַנְבוֹ. מִי שְׁפוּגֵשׁ בְּקִשְׁקִשׁוֹ, שֶׁם מוֹרִיד אוֹתוֹ עַד נִקַּב תְּהוֹם רַבָּה. עוֹמֵד רִגְלוֹ עַל רֵאשׁ אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ. כְּשֶׁמְסַתְּלֵק, בּוֹקֵעַ הֵיךְ בְּאוֹר שְׁמַגִּיעַ וְלֹא מַגִּיעַ. עוֹמֵד בְּלִילָה.

מְחַלֵּק נִכְסִים לְעֲשִׂירִים. נוֹתֵן מְזוּן לְבֵיתוֹ. מִתְּחַבֵּר וְנִטְמָן בְּמֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה פְּנִים, מִתְּקַשֵּׁט בְּקִשׁוּטֵי הַמֶּלֶךְ. רַבּוֹן כָּל הָאָרֶץ גְּנוֹז בְּתוֹכוֹ אוֹר שְׁמֵאִיר וְרֵץ בְּאַרוֹן לְתוֹרָה, נִלְחָם בְּקָרָב עִם שׁוֹנְאִים וְנוֹטֵל נְקָמוֹת. מְזַרְזוּ עֲצָמוֹ כְּגֹבֵר חֲזָק, חֲרַב שְׁנוֹנָה בִּידוֹ. הָרַמַּח שֶׁלּוֹ שְׁבִיבֵי אֵשׁ. הַחֲצִים שְׁזוֹרֵק לִוְהֵטִים בְּתִקְףָה שֶׁל אֵשׁ אוֹכֵלָת.

הַמְּאוֹר שֶׁל הַנֵּר שְׁשׂוּרָה עַל רֵאשׁוֹ שֶׁל צְדִיקֵי אֱמֶת. הַסִּתְּרָה שֶׁל אוֹתָם הֵיכָלוֹת שֶׁלּוֹ אֵין לוֹ חֲשֻׁבּוֹן. הַתַּחֲוִמִּים שֶׁלּוֹ עַד שְׁפַת יָם גִּינוֹסָר (כְּנָרָה) הַתַּתְּחָם לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. אַרְבָּעָה מְלָכִים מְצַטִּירִים מִתּוֹכוֹ, בָּהֶם הוּא שׁוֹלֵט עַל הָעוֹלָם. שְׁנֵי עֲלָמִים קְבוּעִים תַּחְתּוֹ. טָס בָּהֶם בְּשָׁנִים עֶשֶׂר (בְּשְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר) עוֹלָמוֹת וְנִגְנְזוּ שָׁם. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמֵי עוֹלָמִים אֲמֵן נִצַּח סְלָה וְעַד.

תָּם וְנִשְׁלָם הַשְּׁבַח לְאֵל בּוֹרָא עוֹלָם.

וְאֵז נִפְרַע מֵהֶם עַל יְדֵי מַנִּיָן אוֹתָן הַשָּׁנִים שְׁחִסְרוּ מִסוּד שֶׁל שְׁבַע עַל חֲטָאֲתֵיכֶם. בֵּא וּרְאֵה,

שְׁהָרִי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶחָד, וְהוּא לֹא הִיָּה מְדַבֵּר בְּאֵלוֹ הַקּוֹלוֹת וְהַדְּבוּרִים שֶׁל אֲנָכִי, אֲלֵא לְהִרְאוֹת שְׁשֵׁמוֹ וּכְבוֹדוֹ הָיוּ בַתּוֹרָה, וּמִשּׁוֹם זֶה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּבֶּר מִמֶּנָּה (בְּדִין), כְּדֵי שִׂידְעוּזְעוּ כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם מֵאוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בָּהּ, וּמִשּׁוֹם זֶה אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה זֶה שְׁמִי לְעֵלְמָא וְזֶה זְכָרִי לְדוֹר דוֹר. שְׁמִי עִם י"ה - שְׁס"ח מִצְוֹת שֶׁל לֹא תַעֲשֶׂה, זְכָרִי עִם ו"ה - רַמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה, לְהִרְאוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרָאָה בְּשֵׁם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעַל שְׁמוֹ נִקְרְאוּ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כָּל הַנִּקְרָא בְּשְׁמִי וְכוּ', וּבָהּ שׁוֹרָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִמֶּנָּה דִּבֶּר בְּסִינִי.

וַיֵּשׁ תּוֹרָה עֲלֵיוֹנָה שֶׁלֹּא נִקְרְאוּ בָּהּ בְּרִיָּאָה אֲלֵא הָאֲצִילוֹת שְׁלוֹ, וְהִיא וְהוּא - הַכֹּל אֶחָד, וְכָל אָדָם שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֵׁם, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּמִנְרָה הַקְדוֹשָׁה, וְהַמְּנֹרָה הַקְדוֹשָׁה וְדָאִי פִיָּךְ הוּא סִינִי, שֶׁבַעַת הַהִבְלִים שִׁיּוּצָאִים מִפִּיָּךְ, הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, שֶׁהִיא בַת שֶׁבַע, שֶׁהֵם שֶׁבַעַת שְׁמוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁהוּא הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

וּמִמֶּנּוּ עוֹלָה קוֹל שֶׁהוּא הָעֵמּוּד הָאֲמָצְעִי, וּמִתַּעֲלָה לְשִׁבְעִים קוֹלוֹת, שֶׁהִיא וְדָאִי עוֹלָה בּוֹ לְשִׁבַע, שֶׁהִיא ה' הַעֲלִיּוֹנָה, אָוִיר זָךְ, אָוִיר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מַחְכִּים, מִצַּד שֶׁל הַחֲכָמָה שֶׁהִיא י', וּבָהּ עוֹלָה ו' לְעֶשֶׂר ו' פְּעָמִים, וּב' הַהִי"ן הֵם, ה' הַבֵּל מִבְּפָנִים, ה' הַבֵּל מִבְּחוּץ, וְשְׁנֵיהֶם הֵם בֵּלָב וּבִפֶּה, הֵם עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבָהֶם הֵלֵב וְהִפָּה שְׁוִים, וּמִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, אֵז צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה הִפָּה וְהֵלֵב שְׁוִים, וְלֹא לְחַנֵּם פִּרְשׁוּהוּ בַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּכֹרוֹ אֵל יִפְנֹס לְבַיִת הַמְּדַרְשׁ.

שְׁנֵי הַהִי"ן וְדָאִי הֵם שְׁנֵי דְבוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם שְׁתַּיִם זֶה שְׁמִיעִתִּי, ו' הַקּוֹל שִׁיּוּצָא מֵהֶם, וְעָלְיוֹ נֶאֱמַר קוֹל דְּבָרִים אֲתָם שְׁמָעִים, וְהַקּוֹל הַזֶּה יוּצָא מִשְׁנֵי דְבוּרִים שֶׁהוּא ה"ה, שְׁכוֹלִלִים עֲשָׂרָה דְבָרוֹת, ה' בְּלוּחַ אֶחָד, וְהֵיוּ מְסַדְּרִים אֲלֵיהֶם, רִאשִׁיכֶם שְׁבִטִיכֶם זְקִנִיכֶם וְשִׁטְרִיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, הָרִי חֲמִשָּׁה בְּלוּחַ הָרִאשׁוֹן. בְּלוּחַ הַשְּׁנִי הֵיוּ מְסַדְּרִים אֲלֵיהֶם חֲמִשָּׁה תְּקוּנִים אַחֲרֵיהֶם, שֶׁהֵם טַפְּכֶם נְשִׁיכֶם וְגִרְךָ מַחֲטָב עֲצִיף עַד שֶׁאֵב מִימֶיךָ, אֲלֵהֶם הֵם ה', הָרִי שְׁנֵי דְבוּרִים שְׁכוֹלִלִים בָּהֶם עֲשָׂרָה, וְהַקּוֹל שֶׁהִיָּה

וְלֹא לְכְבוֹדִי עֲשִׂיתִי וְלֹא לְכְבוֹד אָבִי וְאִמִּי, אֲלֵא לְכְבוֹד הַשְּׂכִינָה.

מִיָּד קוֹל הַתְּעוֹרֵר בְּעַנְפֵי הָאֵילָנוֹת שֶׁל גֵּן הָעֵדֶן, עֲלִיוֹנִים יְרֵדוּ, (וּמִלְאָכִים) (תַּחְתּוֹנִים) הַתְּכַנְסוּ לְרֵדֶת עִם רֵאשֵׁי הַיְשִׁיבָה הַעֲלִיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה הַלְלוּ, שְׁהָרִי רְשׁוֹת נִתְּנָה לְכֶם מִלְּמַעְלָה. מִיָּד כָּלֶם הַתְּפַשְׁטוּ מִדִּיּוּקְנֵיהֶם, וְהַתְּלַבְּשׁוּ בְּאִוִירִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא כְּנוּי וְסַתִּירָה לְאוֹתִיּוֹת הַקְדוֹשׁוֹת.

בֵּין כָּךְ הָרִי אֲלֵיהֶוּ הַקְדִּים לְתַקֵּן לָהֶם אֶת מוֹשְׁבָם, פָּתַח וְאָמַר: רַבִּי רַבִּי, מְנֹרָה הַקְדוֹשָׁה, שְׁפִיף מְדַבֵּר גְּדוּלוֹת בַּתּוֹרָה, מִמֶּנּוּ מִזְדַּעְזְעִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וּבְפִיף נֶאֱמַר וְהָרִי סִינִי עֲשֵׂן כְּלוֹ וְכוּ', מִשּׁוֹם שֶׁהָאוֹת י' שׁוֹרָה בְּמַחְךָ, ה' בְּלִבְךָ, שֶׁהִיא בֵּינָה, וּבָהּ הֵלֵב מְכִיז, ו' בְּפִיף, וּמִמֶּנּוּ, וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֶת, שֶׁהוּא בְּאוֹתָם הַבְּלִים שִׁיּוּצָאִים מִפִּיָּךְ, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר קוֹל יְהו"ה חוֹצֵב לְהַבּוֹת אֵשׁ.

וַיֵּשׁ טְבַעוֹת הֵן בְּקִנְיָה, שֶׁבָּהֶן עוֹלָה ו', וְהֵן ו' דְּרָגוֹת לְכַפְסָא, ה' בֵּלָב הִיא הַבֵּ"ל, ה' ל"ב, שְׁוֹדָאִי ה' הִיא בֵּלָב, ו' (הַקּוֹל), בְּקוֹל שִׁיּוּצָא מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ הַקּוֹל שִׁיּוּצָא מֵהֵבֵל.

וַיֵּשְׁנִי בְּתַיִם יֵשׁ בֵּלָב, אֶחָד מוּצִיא הֵבֵל, וְאֶחָד מוּצִיא הֵבֵל, וְהֵם ה' עֲלִיוֹנָה וְה' תַּחְתּוֹנָה, בְּשְׁנֵי בְּתֵי הֵלֵב, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד בֵּית רִאשׁוֹן וְשְׁנִי, ו' הַקּוֹל שִׁיּוּצָא מִשְׁנֵיהֶם, י' הַדְּבוּר שֶׁשׁוֹרָה בְּפֶה, וְעָלְיוֹ נֶאֱמַר בְּדָבָר יְהו"ה שְׁמִים נַעֲשׂוּ, וְהוּא דְבוּר אֶחָד שְׁכוֹלֵל עֲשֶׂר אֲמִירוֹת, וְסוּד הַדְּבָר - אֶחָד דְּבָר אֲלֵהִי"ם שְׁתַּיִם זֶה שְׁמִיעִתִּי, לְהִרְאוֹת בָּהּ שֶׁעֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת נֶאֱמָרוּ בְּדְבוּר אֶחָד, שְׁתַּיִם זֶה, אֵלוֹ אֲנָכִי וְלֹא יְהִיָּה לְךָ, וְהוּא אֶחָד, אֶחָד בֵּינֵיהֶם, וְזֶהוּ שְׁאֲמָרְנוּ שֶׁבְּשְׁנֵיהֶם תְּלוּיוֹת מִצְוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁנֵיהֶם דִּבֶּר לְתַת כְּבוֹד לְתוֹרָה, שֶׁהָרִי הוּא בְּדְבוּר אֶחָד אֲמַר הַכֹּל, וְלָמָּה אָמַר שְׁתַּיִם זֶה שְׁמִיעִתִּי? ז"ו אֶחָד בְּחֻשְׁבוֹן, שְׁשִׁיתִי תּוֹרוֹת הָיוּ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶחָד בֵּינֵיהֶם וְשְׁמוֹ אֶחָד, וּמִשְׁנֵי דְבוּרִים יִצָּא הַקּוֹל וְנַחֲלֵק לְשִׁבְעִים קוֹלוֹת, כְּנֶגֶד שִׁבְעִים פָּנִים, וְהָרֵג בָּהֶם שִׁבְעִים אַמּוֹת עַל שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וּבְשְׁנֵי דְבוּרִים הָרֵג שְׁתֵּי אַמּוֹת, שֶׁהֵן עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל, שֶׁלֹּא רָצוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה.

וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה אוֹמֵר נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע, הִיָּה שׁוֹרָה בְּפִיו, וְהָיָה מְלַמְּדוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה.

ואחר כִּי דָבַר עִמָּם מִשָּׁמַיִם וְאַרְץ, זֶהוּ שִׁכְתוּב מִן הַשָּׁמַיִם הַשְּׁמִיעֶךָ אֶת קוּלוֹ לְיִסְרָךָ וְעַל הָאָרֶץ הָרֵאָךָ אֶת אֲשׁוֹ הַגְּדוּלָּה וְכוּ'. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע, מִיָּד יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְיִתְגַּל הָאָרֶץ, אַחַר כֵּן הָיָה מְדַבֵּר עִמָּהֶם מֵאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְהָיוּ מְסַתְּפָלִים אֶל הַמְּזָרְח וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַקּוֹל, וְלִמְעַרְב וְדָרוֹם וְצָפוֹן הָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַקּוֹל, לְהִרְאוֹת שֶׁמֶכַּל מְקוֹם דְּבַר עִמָּם, וְלֹא הָיָה מְקוֹם לְמַעְלָה וּמִטָּה שֶׁלֹּא דְבַר עִמָּם, לְהִרְאוֹת שֶׁמֶלֶא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, שֶׁהוּא סוֹבֵל עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְהוּא סוֹמֵךְ מַעְלָה וּמִטָּה וְכֹסֵא הַכְּבוֹד, וּמִלְּאָכִים וְנִשְׁמוֹת, הוּא סוֹבֵל הַכָּל וְקוֹשֵׁר הַכָּל וּמַיְחַד הַכָּל, וְאֵין מִי שְׁסוֹמֵךְ אוֹתוֹ.

והוא נִקְרָא בְּכָל הַשְּׁמוֹת, לְהוֹדִיעַ תְּקוּפוֹ בְּכָל שֵׁם וְשֵׁם, מֵאוֹתָהּ דְרָגָה וּמִמְנַה שְׁשׁוּרָה עָלָיו, וְאֵין לוֹ שֵׁם יְדוּעַ, וְהוּא נִקְרָא אֶחָד בְּחֻשְׁבוֹן, כְּשְׁשׁוּרָה בְּדְרָגָה שֶׁל אוֹתָם (אַחֲרִים) (אַחֲדִים) מִשָּׂאֵר הַדְּרָגוֹת, וְהוּא אֵין לוֹ חֻשְׁבוֹן. כְּשְׁשׁוּרָה עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת (הָעֲלִיּוֹנִים) וְעַל כָּל מִמְנַה שְׁלֵהֶם, נִקְרָא עַל שְׁמוֹ, לְהִרְאוֹת לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִמְּקוֹם שְׁקוֹרְאִים לוֹ לְפִי צְרֻכֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוָהוּ, הַרוֹצֵה לְהַעֲשִׂיר יְצַפִּין, לְהַחֲכִים - יְדָרִים.

קם הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְכָל רְאִשֵׁי הַיְּשִׁיבוֹת, וְהַשְּׁתַּטְּחוּ לְפָנָי הַזֶּקֶן וּבְרַכּוּ אוֹתוֹ. אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: וְדַאי הַזֶּקֶן הַזֶּה בָּא מִמְּקוֹם עֵתִיק הַיָּמִים וְשֵׁם הַתְּגַדֵּל, אֲשֶׁרִי חִלְקֵנוּ שְׁזַכִּינוּ לְשִׁמְעַ דְּבָרִים עֵתִיקִים מִהַמְּקוֹם שֶׁל עֵתִיק הַיָּמִים, אֲשֶׁרִי חִלְקֵנוּ שְׁזַכִּינוּ לָזֶה.

קם רַבִּי שְׁמַעוֹן, פָּתַח וְאָמַר: בְּרַאשֵׁיית בְּרִיית א"ש, שֶׁהוּא אוֹת וְרִשְׁם שְׁעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים עוֹמְדִים בּוֹ, הוּא הָאוֹת שֶׁל הַצָּבָא שְׁלַמְעֵלָה, שְׁבָהֶם נִקְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהו"ה צְבָאוֹת, וְהוּא הָאוֹת שֶׁל הַצָּבָא שְׁלַמְטָה, הוּא אוֹת וּבְרִית שְׁבוּ קִימִים שָׁמַיִם וְאַרְץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאַרְץ לֹא שָׁמְתִי. הוּא אוֹת וְדַאי, שֶׁהוּא רִשְׁם שֶׁל חוֹתֵם הַמֶּלֶךְ.

בין כֵּן הֵנָּה הַזֶּקֶן הַזֶּה יֵרֵד אֵלָיו כְּמוֹ מִקְדָּם, פָּתַח וְאָמַר: רַבִּי רַבִּי, (י) הַבְּרִית הוּא וְדַאי צְדִיק

יוֹצֵא מֵהֶם הִיָּה כּוֹלֵל אוֹתָם, וְזֶה ו', כּוֹלֵל ו' פְּעָמִים, שִׁכְתוּב טוֹב בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהִיא הִיָּתָה עוֹלָה מֵהֶם בְּאוֹת י', ו' פְּעָמִים י' הֵם שָׁשִׁים, נִמְצָא שֶׁהִיא י' אֲמִירוֹת, (שֶׁלֹּא הִיָּה עוֹלָה לְע"ב שְׁמוֹת).

ה' ה' שְׁנֵי דְבוּרִים, וּבְהֶם עֲשָׂרָה - הָרִי שְׁנַיִם עֶשֶׂר. ו' עוֹלָה בְּאוֹת י', ו' פְּעָמִים י' שֶׁהֵם שָׁשִׁים - הָרִי שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם. וְאִם תֹּאמַר שֶׁבַתּוֹרָה דְּבַר וְלֹא יוֹתֵר, לֹא נִמְצָא מְקוֹם לְמַעְלָה וְלִמְטָה שֶׁלֹּא דְבַר מִמְּנוֹ, אֲפִלוּ בְּמִלְּאָכִים, שֶׁלֹּא נִמְצָא שְׁאֵלוֹ"ה אַחַר יֵשׁ בְּעוֹלָם, וְדְבַר בְּכֹסֵא, זֶהוּ שִׁכְתוּב אֲנָכִי, וְכֵן עוֹלָה אֲנָכִי לְחֻשְׁבוֹן כֹּס"א, וְאַחַר דְּבַר בְּמִלְּאָכִים. זֶהוּ שִׁכְתוּב וְכָל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת, שְׁעֲלִיָּהֶם נֹאמַר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל כו'.

משום שֶׁכְּשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְדַבֵּר בְּמִלְּאָכִים, יֵרֵד שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ זֶה: יְהו"ה, י' בְּחִיָּה אַחַת שֶׁהִיא אֲרִי"ה, וְכוּ נֹאמַר אֲרִיָּה שְׁאֵג מִי לֹא יִירָא, וּבְאִיזָה מְקוֹם? י' בְּרַאשׁ, ה' עַל כְּנָפָיו, ו' בְּפִיו, וְה' בְּזַנְבוֹ, וּבְגִלְגָּלָה נֹאמַר הָרִי זָנַב לְאַרְיֹת וְכוּ', וְזֶהוּ וּפְנֵי אֲרִיָּה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם, וְאַחַר כֵּן הִיָּה יוֹרֵד בְּחִיָּה שְׁשֻׁמָּה שׁוֹר, כְּמוֹ זֶה: הוּה"י, ה' בְּרַאשׁוֹ, ו' בְּפִיו, ה' בְּכְנָפָיו, י' בְּזַנְבוֹ, וְזֶהוּ וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׁמַאל, וְאַחַר כֵּן הִיָּה יוֹרֵד עַל חִיָּה שְׁשֻׁמָּה נֶשֶׁר, כְּמוֹ זֶה: וְהִי"ה, ו' בְּרַאשׁוֹ, ה' בְּפִיו, י' בְּכְנָפָיו, ה' עַל זַנְבוֹ, וְזֶהוּ וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם, הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּנִים, לְכָל אֶחָד שֵׁשׁ, עוֹלָיִם לְשַׁבְעִים וּשְׁנַיִם, וְזֶהוּ וְכָל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת.

ואדם רוֹכֵב עַל גְּבִיָּהֶן, זֶה מַטְטְרוֹ"ן, שֶׁהוּא כּוֹלֵל שֵׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, וְהֵם (שש אוֹתִיּוֹת, וְלִכְל אוֹת עוֹלָיִם שש), שְׁבַע תְּבוּת, וּבְכָל תְּבָה שש אוֹתִיּוֹת, וְעוֹלוֹת לְאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם, וְזֶהוּ שְׁרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, שש כְּנָפִים שש כְּנָפִים לְאַחַד, בְּשְׁתַּיִם יְכֹסֶה פָּנָיו וּבְשְׁתַּיִם יְכֹסֶה רַגְלָיו וּבְשְׁתַּיִם יַעוֹפֵף.

שְׁכָמוֹ שְׁשֻׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם וּשְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם לְמַעְלָה, כֵּן הוּא הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם וּשְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם לְמַטָּה. זֶהוּ שִׁכְתוּב כְּשֶׁמֶךְ אֱלֹהִי"ם כֵּן תִּהְלֶתֶךָ עַל קִצּוֹי אָרֶץ, וְזֶהוּ וְכָל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת, וְהֵם הָיוּ הַמִּלְּאָכִים, שֶׁכָּל אֶחָד הִיָּה נַעֲשֵׂה קוֹל וּפּוֹרַח בְּאוֹר,

בְּעָרְב, וְהַלְבוּשִׁים שְׁלוּבֵשׁ יוֹם אֶחָד לֹא לּוּבֵשׁ יוֹם שֵׁנִי, וְכַךְ בְּכָל יוֹם וְחֹדֶשׁ וְשָׁנָה וְשִׁבְתַּת וַיָּמִים טוֹבִים מִשְׁתַּנֵּה בְּלְבוּשִׁים.

בְּמוֹ כֵּן הַשְּׂכִינָה יֵשׁ לָהּ כְּמָה לְבוּשִׁים, שְׂמֵהֶם בְּרֵא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּסֹאוֹת (כְּסֹאוֹ), וּמִלְאָכִים וְחֵיּוֹת וּשְׂרָפִים, וְשָׁמַיִם וְאָרֶץ, וְכָל מָה שֶׁבָּרָא בָהֶם, וְכָל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבָּרָא מֵהַלְבוּשִׁים הַלְלוּ שְׁלָהּ, רָשָׁם אֶת כָּלֶם וְחֻקֵּם בְּלְבוּשִׁיהָ, כְּדִי לְהִסְתַּכַּל מִמֶּנָּה בְּכָל הַבְּרִיּוֹת לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וְסוּד הַדְּבָר – וּרְאִיתִיהָ לְזִכֹּר בְּרִית עוֹלָם, וּרְאִיתִיהָ בְּלְבוּשִׁים הַלְלוּ שְׁהֶם מְאִירִים בְּכָל (הַבְּרִיּוֹת), לְפַעֲמִים שִׁישְׂרָאֵל מְאִירִים לָהֶם בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וּבִגְלָלֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עֲלֵיהֶם.

וְאִם עוֹשִׂים מַעֲשֵׂים רָעִים, הִיא מִתְּלַבֶּשֶׁת לְבוּשִׁים אֲחֵרִים שְׂחוּרִים, שְׂבָהֶם רְשׁוּמִים כָּל אוֹתָם בְּעֲלֵי הַדִּינִים שֶׁנִּקְרְאִים לֵילוֹת, לְדוֹן בָּהֶם אֶת הָעוֹלָם, וּבְאוֹתוֹ זְמַן הִיא אוֹמֶרֶת, אֵל תְּרַאנִי שְׂאֲנִי שְׂחַרְחַרְתִּי, וּמִשׁוּם זֶה, אֵלּוֹ מִצַּד הַלְבוּשִׁים הֵם חֻקוּקִים בָּהּ, הָעֲלִיוֹנִים שְׁהֶם מְלָכִים וְשְׁלִיטִים עַל הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַמְּלָאָכִים (וְהַמְּלָכִים) נִקְרְאוּ מִצַּד הַמְּלָכוֹת, וּמִצַּד הַגּוֹף נִקְרָא חֻסֵּד זְרוּעַ יָמִין, גְּבוּרָה זְרוּעַ שְׂמָאל, הַגּוֹף הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, נִצַּח וְהוֹד שְׁתֵּי שׁוּקִים, הַצַּדִּיק אוֹת בְּרִית, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

וְהִיא הַצִּיּוֹר שֶׁל כָּלֶם, וְלִפְנֵים מִמֶּנָּה, שֶׁהוּא תְּקוּן הַגּוֹף, מְאִיר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא יְהוּ"ה, כְּמוֹ נִשְׂמָה בְּגוֹף, לִפְנֵים מִהַכֹּל, אוֹתוֹ שְׂאוּחַז הַכֹּל וְקוֹשֶׁר הַכֹּל, שְׁלֹא נִרְמַז בְּשׁוּם רִמּוּז, וְהַכֹּל נִרְמַז בְּשְׂכִינָה, שְׂמִתְּלַבֶּשֶׁת בְּלְבוּשִׁים שְׂבָהֶם מְצִירִים כָּל הַבְּרִיּוֹת, הִיא נִקְרְאֶת בְּכָל הַשְּׂמוֹת, וְהִיא דְמוּת אַרְבַּע הַחֵיּוֹת בְּלְבוּשִׁיהָ, שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד רְשׁוּם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, וְדְמוּת אָדָם לְהִנָּה, זֶה הָרִשָּׁם שֶׁל עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן יו"ד ה"א ו"ו ה"א, שְׂעוּלָה לְחֻשְׁבוֹן אָדָם, דְמוּת אָדָם וְדַאי זוֹ שְׂכִינָה, שֶׁהִיא דְמוּתוֹ (דְמוּת שֶׁל אָדָם), וְעֲלֶיהָ נֹאמֶר וְתִמּוֹנַת יְהוּ"ה יִבְיִט, וְזֶה מִצַּד הַלְבוּשׁ, אֲבָל מִצַּד הַגּוֹף הִיא הַיְחוּד שֶׁל הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, הוּא (הִיא) חוֹתֶם מִצַּד הַגּוֹף, וּמִשׁוּם שֶׁהוּא חוֹתֶם, אוֹמֶרֶת הַשְּׂכִינָה לִיהוּ"ה, שֶׁהוּא מְבַפְּנִים, שִׁימְנוּ כְחוֹתֶם עַל לְבָבְךָ, שְׂאָף עַל גִּבְ שְׂאִתָּה תִסְתַּלַּק מִמֶּנִּי בְּגִלוּת, חוֹתֶמְךָ נִשְׂאָר עִמִּי וְלֹא יִסוּר מִמֶּנִּי לְעוֹלָם.

ח"י הָעוֹלָמִים, שֶׁהוּא י' זַעֲרָה מִצַּד הַחֻקֵּה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁשְׂיֹרְדַת י' אֵלּוֹ, אָף עַל גִּבְ שְׂבִמְקוּמוֹ י' עֲלִיוֹנָה נִקְרְאֶת, כְּשְׂיֹרְדַת לְצַדִּיק נִקְרְאֶת י' זַעֲרָה, וְהָאוֹת ו', אָף עַל גִּבְ שֶׁהִיא ו' הָעֲלִיוֹנָה בְּמִקּוּמָהּ בְּעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, כְּשְׂיֹרְדַת לְצַדִּיק לְהַתְּחַבֵּר עִם ה', נִקְרְאֶת ו' זַעֲרָה. הָא"ב שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הַקְּטָנוֹת הֵם בּוּ, וְה' הָעֲלִיוֹנָה, כְּשְׂיֹרְדַת אֶל הַצַּדִּיק נִקְרְאֶת זַעֲרָה. וְאָף עַל גִּבְ שְׂאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ כְּלוּלִים בּוּ, הֵם נִסְתָּרִים בּוּ, וּבִגְלָלוֹ נֹאמֶר סוּד יְהוּ"ה לִירְאִיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם, וְאִם הֵם נִסְתָּרִים בּוּ, בְּמָה הֵם נוֹדְעִים? בְּשְׂכִינָה, שֶׁהִיא הָאֲסַפְקָלְרִיָּה שְׂמְאִירָה כְּשְׂיֹרְדַת יְהוּ"ה לְצַדִּיק לְהָאִיר בּוּ וְדַאי, וּמִמֶּנָּה נוֹדְעִים, זֶהוּ שְׂכָתוֹב כֹּה אָמַר יְהוּ"ה אֵל יִתְהַלֵּל חֻקֶּם בְּחֻקֵּמָתוֹ. אִם הוּא שָׁם, נִקְרְאֶת אֲסַפְקָלְרִיָּה הַמְּאִירָה, וּבְאוֹתוֹ זְמַן, כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל ה' מִתְהַלֵּל ה' שְׂכָל וְיִדוּעַ, וְאִם יִסְתַּלַּק מִצַּדִּיק וְהוּא נִשְׂאָר חֶרֶב וְיָבֵשׁ, מִיַּד נִקְרְאֶת אֲסַפְקָלְרִיָּה שְׂאִינָה מְאִירָה. בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֵל יִתְהַלֵּל חֻקֶּם בְּחֻקֵּמָתוֹ.

וּמִי גְרַם לְהָאִיר לָהּ וּלְהוֹדִיעַ בָּהּ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? מִי שְׂשׁוּמֶר בְּרִית, וְסוּד הַדְּבָר – זֶה הַשְּׂעַר לִיהוּ"ה צַדִּיקִים יְבֹאוּ בּוּ, זֶה שְׂעַר הַצַּדִּיקִים, וְיֵשׁ לָהֶם רְשׁוּת לְהַכְּנִס לְשָׁם. וְזֶהוּ מִי שֶׁהוּא צַדִּיק, וּבוֹ יְהוּ"ה, הוּא זוֹכֶה בְּשְׂכִינָה וְיֹרֶשׁ אוֹתָהּ, וְעוּלָה עִמָּה לְמַלְךְ, שֶׁהוּא הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, שֶׁהוּא הַמְּלָךְ, וְהִיא הַמְּלָכוֹת שְׁלוֹ, וְסוּד הַדְּבָר – וְעַמְּךָ כָּלֶם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וְזוֹהִי הַשְּׂכִינָה שֶׁנֹּאמַר בָּהּ וְהָאָרֶץ הַדּוּם רִגְלִי.

וְהַשְּׂכִינָה הִיא צִיּוֹר שֶׁל הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, כָּל דְמוּת הַסְּפִירוֹת וְכָל שְׂמוֹתֵיהֶם הֵם מְצִירִים בָּהּ, וּבָהּ חֻקוּקוֹת נִשְׂמוֹת וּמִלְאָכִים וְחֵיּוֹת קְדוּשׁוֹת, וּבָהּ חֻקוּקִים מָה שֶׁנֹּאמַר בָּהֶם וְדְמוּת פְּנִיָּהֶם פְּנֵי אָדָם וְכו'.

כָּם רִבִּי שְׂמַעוֹן וְאָמַר: זְקַן זְקַן, וְהָרִי הַשְּׂכִינָה הִיא הַיְחוּד שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִיךְ חֻקוּקִים בָּהּ דְמוּת שְׂלֵמְטָה שְׂאִינָם מְצִיאוֹתָהּ? אָמַר לוֹ: רִבִּי, לְמַלְךְ שְׂיֹשֵׁב בְּהִיכְלוֹ, וְכִמָּה אֲנָשִׁים נִכְנָסִים לְרְאוֹתוֹ, מָהֶם מִסְתַּכְּלִים בְּלְבוּשׁוֹ, וּמָהֶם בְּגוּפּוֹ, וּמָהֶם מִסְתַּכְּלִים בְּמַעֲשָׂיו, וּבְדַאי שְׂבִמְעֲשָׂיו נוֹדַע מִי הוּא הַמְּלָךְ, שְׂבִלְבוּשִׁים הוּא מִשְׁתַּנֵּה בָהֶם לְכִמָּה שְׂנוּיִים, וּבְלְבוּשִׁים שֶׁהוּא לְבוּשׁ בְּבַקֵּר לֹא לּוּבֵשׁ

שימני כחותם, זו הנשמה, שהרשם שלה חקוק למעלה, כמו שבארוהו ביעקב, דיוקנו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד, שכל הנשמות שגזורות משם, חקיקתם חקוקה למעלה, והרשם שלהם למטה, ואותה חקיקה שלמעלה היא החותם, והרשם שלמטה הוא הרשם של החותם, ומיד שהרשם של החקיקה של הנשמה היא למעלה, והרשם שלה למטה, נאמר בה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו, עולים למעלה ומסתכלים ברשם של הנשמה שמאירה באותה החקיקה ומזדעזעים ממנה, יורדים למטה ומסתכלים ברשם של אותו דמות של מטה, ורואים שלא השתנה מהדיוקן של למעלה ופוחדים ממנו.

שימני כחותם, זו התפלה, שבה חקוק ורשום ח"י העולמים בשמונה עשרה הברכות של התפלה, וזהו הרשם של החותם בפתקה, שהיא התורה, חקיקת האותיות של החותם, זהו צדיק ח"י העולמים. חותם זה העמוד האמצעי, שהיא קריאת שמע. והנה מלאכי אלהים עלים בזמן שהוא זוקף בשם, עולים עמו, בזמן שהוא מנמיך וכורע בכרוף, יורדים עמו, ודאי הוא והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. מלאכי אלהים עלים, בזמן שהוא עומד בדין, כלם עומדים ומלמדים עליו זכות. וירדים, בזמן שמנצחים אותו בדין ויורד למטה, כלם יורדים עמו, כמו שבארוהו ביעקב, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה.

סדר הלימוד ליום טו אלול [יום 340 בשנה]

שימני כחותם, זו הנשמה, שהיא חקוקה בכסא. בזמן שהיא מתעוררת למטה בתפלה, הכסא מתעורר למעלה. כחותם, זו רוח, שהיא ציור (של יש) (של ש) החקוק במלאכים. בזמן שהיא מתעוררת למטה בתפלה, המלאכים מתעוררים עמה למעלה. על זרועה, זו הנפש, שהיא חקוקה בארבעת הצדדים של העולם, בזמן שהיא מתעוררת בתפלה למטה, ארבעת הצדדים של העולם מתעוררים עמה.

הנשמה היא חותם, רוח - ציור של האותיות שחקיקות בחותם, הנפש - הרשם של

קם רפי שמעון ואמר: זקן זקן, אמר לך פסוק שלמדתי כמו זה, שימני כחותם על לבך. שימני חותם לא כתוב, אלא כחותם. אמרה השכינה, רבון העולמים, שימני כחותם, כאותו רשם של חותמך, שאף על גב שהחותם נשאר בידך, הרשם שלו הוא בפתקה, ומאותו הרשם מזדעזעים עליונים ותחתונים כמו שמלך שהוא בשר ודם, מה שרושם בפתק, הרשם שלו של החותם בידו הוא, ואף על גב שהחותם נשאר בידו, כך פוחדים מרשם החותם כאלו היה מלך, על אחת כמה וכמה אם היה חותם.

שימני כחותם על לבך, וכי מי ראה (שם) חותם על הלב? אלא אלו תפלין, שאותם רצועות שלהן תלויות על הלב, ואלו תפלין של ראש, ותפלה של יד שהיא בשמאל, כנגד הלב, וזהו כחותם על לבך, וכחותם על זרועך - תפלה של יד, שהם הרשם של השם הקדוש, שהוא י' קדש לי כל בכור, ה' והיה כי יביאך, ו' שמע ישראל, ה' והיה אם שמע, ומאותו הרשם מזדעזעים אמות העולם. זהו שכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה נקרא עליך ויראו מך, וכן פרושהו, שם יהוה - אלו תפלין של ראש.

שימני כחותם, זו אות ברית מילה, ואות של ימים טובים, שהוא הרשם של השם הקדוש כמו זה, מ"י יעלה לנו ה'שמיה, ראשי האותיות (תבות) - מילה, וסופי האותיות - יהוה. מי ששומר את הרשם הזה כאלו שמר את השם הקדוש, ומי שמשקר ברשם הזה כאלו משקר בשם הקדוש, שזה נקרא חותם של הגושפנקה של המלך.

שכל אדם ששומר את הרשם הזה למטה, שהוא אות הברית, אות שבת, אות תפלין, אות של ימים טובים, הוא רשום וחקוק למעלה, ומאיר למעלה, וממנו מזדעזעים עליונים ותחתונים, כמו שנאמר וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה נקרא עליך, שם יהוה ודאי, זהו אותו הרשם של ברית מילה, ואות התפלין, ואות של שבת וימים טובים, ומי שמשקר בו למטה, נעברת חקיקתו מלמעלה, ובאותו זמן שולטים עליו כל המקטרגים העליונים והתחתונים.

רע, טמא, צפוני, מלאך המות, שלא יתקרב אליו ולא ימות על ידו.

ומי שמשקר בבכרית מילה, הוא משקר בחותם המלך, שהוא רשום בו, שד"י מבחוץ יהו"ה מבפנים. מנין לנו? מהכתוב הזה משמע, מ"י יעל"ה לנ"ו השמימ"ה – ראשי תבות מיל"ה, סופי תבות יהו"ה, ובודאי מי שמשקר בבכרית מילה, מסתלק ממנו יהו"ה וד"י, ושוה עליו שטן שהוא אל אחר, הנחש שורה במקום של יהו"ה מבפנים, וסם המות שורה במקום של ד"י מבחוץ, וזהו שאמר הכתוב את מקדש יהו"ה טמא וכו', אם לא שב בתשובה וסובל כמה יסורים להעביר אותו הנחש משם ואת סם המות שלו, שהיא צרעת ממארת, עם כמה מחלות ומכות, עד שלא נשאר בו בשר שהוא עפר, וסוד הדבר – ועפר אחר יקח וטח את הבית, משום שנחש עפר לחמו, עד שיתפרנס מאותו בשר לא יזוז ממנו, ועני חשוב כמת. מה במיתה פניו משתנות, כמו זה העני פניו משתנות. והרי פרשוהו כרם זלת לבני אדם, מה זה כרם זלת? אלא מי שצריך לפריות פניו משתנות ככרום, וכמה נשיכות של יסורים נושך אותו הנחש ההוא.

ולא עוד, אלא שעני חשוב כמצרע, מה מצרע וראשו יהיה פרוע וכו', כך עני. מה מצרע מחוץ למחנה מושבו, כך עני ערום ויחף. ועניות לישראל היא לישראל במקום צרעת, וארבעה דיוקנאות הם (גונים) כארבעת צבעי הצרעת, והם נגע לבן אדמדם ירקרק בהרת שחורה, הרי ארבעה, ולכלם יש מקומות ידועים בגוף, ומהם באים לבני אדם כמה מחלות. לבן ואדמדם – חלב טמא וכבד, ירקרק – מרה, בהרת שחורה – טחול, ומהם נובעים ארבעה מיני מחלות, והן מרה לבנה, מרה אדמה, מרה ירקה, מרה שחורה.

ואם שב בתשובה, יורד עליו סם חיים שהיא שכניה, ונאמר בה ושב ורפא לו, מאלו מיני המחלות, ומחיה אותו ממיתה של עניות, כמו שנאמר והשיבו וחי, שבזמן שישראל עניים הם קרויים מתים, ובשכילם נאמר שובו וחי, ואין עניות פעניות התורה, שמי שאין בו תורה נקרא מת, מהי רפואתו לאותו העולם? התורה, שנאמר

האותיות בחותם, שהם רשומים בציוורים של בן האדם כמו רשם של חותם בפתק, ובאותו רשום של הנפש נודע הפרצוף בגוף האדם מאיזה מקום הוא, ומשום זה פרשוהו שבחותם הזה כמה רשומים יש בו? ארבעה. רשם של אריה שם, רשם של שור שם, רשם של נשר שם, ורשם של דמות אדם שם. ומיהו שרושם אותם בחותם? יהו"ה אמת, שבארבעה הללו רשומים הם, כל בריות העולם.

אבל אמות העולם ששקרו בו, אינם רשומים בו, אלא בחותם של שקר, והוא הנחש שדבר שקר על הקדוש ברוך הוא, ובגללו נאמר בדרך משל, לשקר אין רגלים, וכן לנחש אין רגלים, על גחנה תלך, ועתיד הקדוש ברוך הוא למחות השקר מן העולם, כמו שנאמר ומחה יהו"ה אלהים דמעה מעל כל פנים וכו', שודאי הנחש הזה הוא מלאך המות שהורג את בני האדם וגורם לדמעה, שהוא אל אחר, וכמה הורג? בסם המות שלו, שהוא גיהנם, וזהו סמא"ל.

ובפרצופי הנחשים הללו הוא מתגלה לאנשים בדרך שקר לפתותם, וסוד הדבר – אם יהו"ה לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, ואין להם קיום, אבל ציורי החיות הם רשומים בשמו של הקדוש ברוך הוא, ברשם הזה של המזוזה, שהוא שד"י מבחוץ יהו"ה מבפנים, וזהו הרשם של ברית מילה, שד"י מבחוץ יהו"ה מבפנים. שד"י הרי פרשוהו שלש האבות, שהם שתי זרועות וגוף, אלו הם שלשת ענפי הש', ד שכניה, י צדיק, אות ברית מילה, ועל השד"י הזה נאמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא"ל שד"י, בשד"י הזה, שהוא מחוץ למזוזה, אבל ושמי יהו"ה, שהוא בפנים המזוזה, שהיא השער של הקדוש ברוך הוא, שנאמר בה זה השער ליהו"ה, לא נודעתי להם.

ובתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, אלו שני עמודי אמת, זו מות מן הבית, שהיא השכניה, ולא מתקרב אליה. זהו שכתוב והזר הקרב יומת, והאותיות של מזוזות הן ממש ז"ז מו"ת, ובשכיל זה, מי ששומר ברית מילה, שהוא החותם שלו, זו מות ממנו, שהוא השטן, יצר הרע,

האבות שתלויים מהם שבעים ושנים שמות ונכללים בה, וכנגד שלשת האבות נאמר בויכלו שלש פעמים שביעי, וזהו הסוד של שב"ת, ב"ת ש, שהם ויסע ויבא ויט שנכללים בב"ת, באותו זמן חלה זכות אבות, שמיום שנחרב בית המקדש, העולם נקרא תהו ובהו, משם ואילך התקיים הכתוב אמרתי עולם חסד יבנה, חסד עולה לחשבון שבעים ושנים שמות.

וזה הסוד שנקשר השביעי ביום הראשון, ומי השביעי? זה צדיק האות של שבת וימים טובים, וסוד הדבר - חי יהו"ה שכבי עד הבקר, וזה הבקר של אברהם, אותו שנאמר בו וישכם אברהם בבקר, והוא החסד שלו, משום שבחסד הזה נתקן הכסא, שהיא נפילה, זהו שכתוב והוכן בחסד כסא, ובו תקום, וסוד הדבר - ובחסד עולם רחמתיך, וכל הספירות נקשרות בימין, משום שעליו נאמר מימינו איש דת למו, מימין נתנה תורה, בגלל זה מוליך לימין משה זרוע תפארתו, ובוקע המים של התורה משם, מה של אברהם, להיות לו בה שם עולם, ובה השתלמה ה' של משה, שהיא במשכון לגבי אברהם במשה, שהביא את התורה, עד שיפדה את בניו, וסוד הדבר - כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

וסוד הגאולה הוא בחותם הזה, שעליו נאמר כי בשמחה תצאו ובשלום תוכלון, בשמחה עולה לחשבון אד"ן שהיא אדנ"י, ארון הברית, אדון כל הארץ נקרא, פרט לאות ש' שהוא שלש מאות, והם שלשת האבות שהתחברו עמה, ואותיות בשמחה הן מחשב"ה, ש שלשה אבות, בחמ"ה ה"ן, והיא השכינה שאין לה יחוד אלא במינה, כמו שאותיות ה"ן, ונעשו עשרה ונעשו מאה, כמו שהשכינה כלולה כל העשרה וכל המאה, והינו מה שכתוב הן ליהו"ה אלהיך השמים ושמי השמים, וסוד הדבר - הן אדנ"י.

ובשלום תוכלון, ש שלשת האבות, ו"ו שני משיחים, מ' ל"ב של ובשלום עולים לע"ב, וזהו שנאמר ושבתי בשלום אל בית אבי, שמחה היא, שנאמר בה לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינה, זה יין המשמר בענביו, ועליו נאמר סוד יהו"ה ליראיו. יין טוב זה צדיק, שנאמר

בה עץ חיים היא וגומר, והיא רפואה לכל המחלות, כמו שנאמר רפאות תהי לשרך וכו'.

שימני כחותם, מה החותם במקום הזה? זה אות שבת ויום טוב, שהוא שקול לברית מילה, כמו כן שב"ת, ש' כנגד שי"ן של שם שד"י, כלול משלש חיות עליונות, משלשה אבות, ב' זה ד' שהיא רביעית לאבות ורביעית לשלש חיות, והיא דמות אדם, ולא אדם. זהו שכתוב ודמות פניהם פני אדם, אלא מה זה אדם? יו"ד ה"א וא"ו ה"א. שבת בו שד"י, יהו"ה הוא רשות היחיד, רחבו ארבעה וגבהו עשרה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, י' של שד"י כנגד אות של שבת וימים טובים, י' נרמזו בו עשר ספירות.

הרשם הזה הוא לבן המלך, אבל לעבד של המלך הרשם שלו שד"י, מהצד של אותו שנאמר בו כל הנקרא בשמי וכו', ומי הוא? מטטרו"ן, שעולה לחשבון שד"י, והוא אדם קטן בדמות של מעלה, וזהו אם כבנים אם כעבדים וכו'.

מי שרשם של אריה בחותמו, הוא לבן בפניו. מי שהוא בחותם של שור, הוא אדם בפניו. מי שהוא בחותם של נשר, הוא ירק בפניו. מי שהוא בחותם של דמות אדם, הוא שחר בפניו, כמו שהתורה שנאמר בה שחורה אני ונאווה.

שימני כחותם, זו התורה, שנאמר בה תורת אמת היתה בפיהו, והיא כלולה מעשר אמירות שהם י', ומעשרה דברות שהן ה"ה, ומה זה תורה? ו' הכולל ששת ימי בראשית, על לבך - זה שלשים ושנים אלהי"ם בחשבון ל"ב, שתלויים מו', שהוא ו' פעמים טוב, ובה נשתלם (ו') השם של ארבעים ושתים אותיות שבהם נבראו שמים וארץ וכל מה שיש בהם, וזהו הסוד של כי יום נקם בלבי, לב"י עולה ארבעים ושתים. ויכלו, שבעים ושנים שמות של השם המפורש, ועליו נאמר ללבי גליתי, ולא יכרי, שהם מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה, לא גליתי, ובויכלו הזה, (ה' בששי שהוא ב', וזהו ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, שזו) הה' של הששי היא המלכות השביעית, והיא נקראת ע"ב, ובה רוכב ו' לגאל את ישראל. זהו שכתוב הנה יהו"ה רוכב על ע"ב קל, משום שהיא הכלל של שלשת

כי גדול אתה וגומר, ובו עושה גדולות עד אין חקר, וזהו חס"ד, בו ויכלו, ה' בששי (ובו ויכלו בהששי), משום שבו ה' של אברהם הולך אליה ו', מיד יתעורר י"ה לקרב. זהו שפתוב פי יד על פס י"ה, וששי הוא האלף הששי, שביעי יסוד, בו נכללו והתיחדו שש ספירות. זהו שפתוב ויכלו השמים והארץ, זה הקדוש ברוך הוא והשכינה שהם ו"ה, יום הששי, משום שעליו נאמר כי כל בשמים ובארץ, ותרגומו שאוחז בשמים ובארץ, וזהו כ"ל, ועליו נאמר וכל צבאם, מה זה צבאם? שני עמודי אמת.

ובו נקראו שלשת האבות שביעיות, כמו שנאמר ויכל אלהיים ביום השביעי, וישבות ביום השביעי, ויברך אלהיים את יום השביעי. ויברך אותו מצד של ברכה, ויקדש אותו מצד של קדשה, וישבות בו מצד של היחוד, וזהו ויכלו, שנכללו בו שלשת האבות, שהם בסוד השם של ע"ב, כמו כן חסד נקרא גדול, משום שהוא הכלל של ע"ב תבות, גבורה הכלל של רי"ו אותיות שיש בשם של ע"ב, העמוד האמצעי, שהוא ו' כולל הכל, וזהו סוד ויעבר יהו"ה על פניו, ע"ב רי"ו יהו"ה, על פניו, מה זה פניו? פניו זה נא"ו, י"ג מדות הרחמים, שנאמר בהם וברחמים גדולים אקבצך, גדולים ודאי מצד של החסד, שהוא הא"ל הגדול.

והכל נכלל בשביעית שהיא מלכות, השביעי ה' ודאי, בכל השביעיות כלולה, והיא ה' של יום הששי, יום זה צדיק, עליו נאמר והיה יהו"ה למלך על כל הארץ וגומר, הוא יום הששי, ויום השביעי היום של כל הימים, ועליו נאמר שכבי עד הבקר, וזהו בקר של אברהם, שפתוב וישכם אברהם בבקר, וישכם לגאלה, ובו הבקר אור, שנאמר בו ותורה אור, וזהו האור שנאמר בו ולכל בני ישראל היה אור, והוא פסח זרוע ימין, ובו עתידים להגאל.

דבר אחר, שימני כחותם על לבך, הפסוק הזה נאמר על השכינה שהיא בגלות. לא כתוב חותם, אלא כחותם, באותו חותם של הגושפנקה, שהיא חותם אמת, ובה (וזה) חתמנו לחיים, ומיהו החותם הזה שבו יש חיים? אלא זהו עץ החיים שבו בני חיים ומזונות יוצאים, עץ ודאי, אותו

בו הצדיק אבד, ומה זה אבד? אבד אותו המעין, ונשארו נחרב ויבש, בבית ראשון ושני.

קם הזקן ואמר: אדני עולה במחשבה ולא בחשבון, ועליו נאמר ה"ס כל בשר מפני יהו"ה כי נעור ממעון קדשו, יתעורר בו כמו שהתעורר משנתו, וחזר לשנתו עד שיתעורר יהו"ה שהוא רחמים, לקים בו וברחמים גדולים אקבצך, גדולים נקראת מצד של הא"ל הגדול שהוא חסד, והשכינה עולה בו להקרא גדולה, ובו ודאי סוד הגאלה, כמו זה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א יהו"ה, נא"ו בו סוד הגאלה, שהוא רשום בשם של ע"ב, שהם וה"ו אנ"י וה"ו, ראשי תבות נא"ו, שלש עשרה מדות של רחמים של התורה, שנתנה מימין.

נשאר יו"ד ה"א ה"א שעולה לחשבון שלשים ושתים, והוא ב' מן בראשית, ל' לעיני כל ישראל. ועוד, היא שלשים ושנים אלהיים של מעשה בראשית, שעליו נאמר כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה, והשם של ע"ב הוא ויכל"ו, בו נשלם סוד הגאלה, ועליו נאמר ללבי גליתי, שהוא חשבון ויכל"ו, ובו התקים הכתוב אמרתי עולם חסד יבנה, וכמו שיצאו ממצרים בסוד של שבעים ושנים שמות, כך יצאו בהם כשיגאלו באחרונה, באותו זמן חסד יהו"ה מלאה הארץ, ועליו נאמר וחסדי מאתך לא ימוש ובחסד עולם רחמתך, ומשום זה שבח דוד את הקדוש ברוך הוא בגלות, שהיא שאול, בחסד הזה, כמו שנאמר כי חסדך גדול עלי והצלתי נפשי משאול תחתיה.

ואם אמות העולם דוחקים את ישראל יותר מדאי, הקדוש ברוך הוא חס על ד' מן חסד, שהיא דל"ת בגלות, ומתקים בו הכתוב בטרם תחיל ילדה, ושבעים תבות של המזמור יענה יהו"ה ביום צרה, הם כנגד שבעים שרים, שהם הצירים והחבלים של השכינה העליונה והתחתונה, שאותיות ב' נקראים בו פלטרין גדולים, זהו שפתוב גדלים מעשי יהו"ה, והקדוש ברוך הוא נקרא בו גדול, כמו שנאמר גדול אדונינו ורב כח, ובו עולים ישראל לגדלה.

ובשכינה נאמר הנה מקום אתי. באותו זמן התקים בה הכתוב גדלו ליהו"ה אתי, ובה (ובו) נאמר בקדוש ברוך הוא באותו זמן

כְּרָאוּי, וְאִם לֹא, אֵל יַעֲזְרוּנוּ אוֹתָהּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב
הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹ"ת אוּ בְאֵילוֹת
הַשָּׂדֶה וְגוֹמֵר, שְׁשִׁבּוּעָה הִיא שְׁלֹא שׁוֹרָה עַל הַכֶּסֶף
עַד שְׁנוּטֵל נִקְמָה מֵעַמְלָק, שְׁחָלַל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן
י"ה, שִׁיָּצָא מִן מִילָה מִ"ל י"ה, וּמִשׁוּם זֶה כִּי יָד עַל
כֶּס י"ה, וְזוֹ א.

וּבְשִׁמְנוֹיִעַ הַזְמַן לְנִקְמָה מִמֶּנּוּ, וְשִׁלְהַבּוֹת אֵשׁ
יוֹצְאוֹת מִי"ה הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
רְשָׁפִיָּה רִשְׁפִּי אֵשׁ שִׁלְהַבֵּת י"ה, וְהֵן הַשְּׁלֵהַבּוֹת שֶׁל
אִישׁ וְאִשָּׁה, שְׁשֵׁם א"ש א"ש, וְשֵׁם י"ה. אִישׁ כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר יְהו"ה אִישׁ מִלְחָמָה, שְׁנוּטֵל נִקְמָת מִפְרָעָה
וּמַעֲמוֹ, אִשָּׁה זֹו שְׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא
טוֹב וְגוֹמֵר.

דְּבָר אַחֵר שִׁימְנֵי כַחוֹתֶם, כ"ח ת"ם, כ"ח זו
הַשְּׁכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה, כ"ח מ"ה מִן חֲכָמָה,
וְעֲלִיָּה נֶאֱמַר וְעַתָּה יִגְדַל נָא כַח אַדְנִי, ת"ם זֶה
יִשְׂרָאֵל שֶׁלְמַעְלָה, שְׁעַל שְׁמוֹ נִקְרָא יַעֲקֹב תָּם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם, וּמִשׁוּם שֶׁהוּא דְמוּת שֶׁל
חוֹתֶם הָאֵמֶת שֶׁל מַעְלָה, נֶאֱמַר בּוֹ תַתֵּן אֵמֶת לַיַּעֲקֹב,
וּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת תּוֹרַת אֵמֶת, דְּיוֹקְנוֹ
חֲקוּק לְמַעְלָה בְּאוֹתוֹ חוֹתֶם אֵמֶת, וּמִי שֶׁמִּשְׁקֵר בָּהּ,
כְּאִלוֹ הַפִּיל אֶת הַתּוֹרָה לְמַטָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְתִשְׁלַח
אֵמֶת אֶרְצָה, וּבְאוֹתוֹ זְמַן נוֹפֵל דְּיוֹקְנוֹ וְחוֹתְמוֹ
לְמַטָּה, וְנוֹפֵל מִזְלוֹ, וּמִסְתַּלֵּק אוֹתוֹ כַח מִמֶּנּוּ. בְּאוֹתוֹ
זְמַן סַמְא"ל וְכַחוֹ, שֶׁהֵם חִיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְעוֹפּוֹת
טְמֵאִים, רוֹדְפִים אַחֲרָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּלְכּוּ בְלֹא כַח
לְפָנֵי רוֹדְף.

אִם שָׁב בְּתִשׁוּבָה, שָׁב אֵלָיו אוֹתוֹ כַח, שֶׁהִיא
הַשְּׁכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן מִתְקַיֵּם בּוֹ
וְאֵתֵן אָדָם תַּחֲתֶיךָ וְלֹאֲמִים תַּחַת נַפְשֶׁךָ. מַה זֶה
אָדָם? הָרִי פָרְשׁוּהוּ אֵל תִּקְרִי אָדָם אֵלָא אָדוּם,
וְלֹאֲמִים – וְלֹאֲם מִלֵּאֵם יֵאֲמֵךְ. בְּאוֹתוֹ זְמַן הָאֵמֶת שֶׁל
יִשְׂרָאֵל יִתְחַזְקוּ (יְתַגְבְּרוּ) עַל הָאֵמֶת שֶׁל עֲשׂוֹ בַחִיל
שֶׁל הַכַּח שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ בְּשִׁבְעַת תְּבוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה
בְּרָאשִׁית, עֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה אוֹתִיּוֹת הַשְּׁכִינָה
הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁבַע תְּבוֹת כְּלִילוֹת בְּשִׁכְנָה הַתַּחֲתוֹנָה.

וְהַב"ח הַזֶּה הוּא סוֹד שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה פְּרָקִים
שֶׁל עֲשָׂר אֲצִבְעוֹת, שְׁבָהֶם וְהִיא כְּאֲשֶׁר
יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְגִבְרֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִשׁוּם זֶה פָּרְשׁוּהוּ
זְכוֹרָנִם לְבִרְכָה, לְמִי נוֹשָׂאִים כְּפִים? לְרוּם הַשָּׁמַיִם,

שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ עֵץ הַחַיִּים מִהֶלֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה,
וְהָעֵץ הַזֶּה הִיא ו', מִהֶלֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנִים זֶה ה',
הַחַיִּים הֵם אָב וְאִם שֶׁהֵם י"ה, י' הִיא חֲכָמָה, וּמִנִּין
לָנוּ שֶׁנִּקְרָא חַיִּים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהַחֲכָמָה תַּחֲיָה
בְּעֲלִיָּה, ה' בּוֹ הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה. מִנִּין לָנוּ שֶׁנִּקְרָאת
חַיִּים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עֵץ חַיִּים הִיא וְדָאִי, וּשְׁנִיָּהֶם כִּי
חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם.

וְהַשְּׁכִינָה הַתַּחֲתוֹנָה רְשׁוּמָה בַחוֹתֶם הַזֶּה, שֶׁהוּא
חוֹתֶם אֵמֶת, וְכָל צִיּוּרֵי הַחוֹתֶם הַזֶּה הֵם
רְשׁוּמִים בָּהּ, לְהוֹדִיעַ שֶׁהִיא הַצִּיּוּר שֶׁל הָעֲמוּד
הָאֲמִצְעִי שֶׁהוּא אֵמֶת, אָדָם (זֶהוּ) הַחוֹתֶם שֶׁלּוֹ יו"ד
ה"א וּא"ו ה"א, הוּא חוֹתֶם בּוֹ לְחַיִּים, וּמִמֶּנּוּ
יּוֹרְשִׁים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנִים חַיִּים וּמְזוֹנוֹת, חַיִּים מִצַּד
שֶׁל הָאָב וְהָאֵם שֶׁהֵם י"ה, בְּנִים מִצַּד שֶׁל הָעֲמוּד
הָאֲמִצְעִי, שְׁעַל (וְעַל) שְׁמוֹ נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה בְּנֵי
בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהוּא ו'. מְזוֹנוֹת מִהֶצֶד שֶׁל ה', שֶׁהִיא
הַמוֹצִיא לַחֵם מִן הָאָרֶץ, וּבְזִמְנֵי שִׁיּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּשׁ
(שְׁתֵּי) הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ שְׁכָלוֹלוֹת בְּשְׁמוֹ, נִקְרָאִים לְמַטָּה
יִשְׂרָאֵל בְּנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּנִים
אֵתֶם לִיהו"ה אֱלֹהֵיכֶם, וּבְזִמְנֵי שִׁיּוֹרְשִׁים יִשְׂרָאֵל
מִשְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּשֶׁת אֱלֹהִים, בְּנִים
חַיִּים וּמְזוֹנוֹת, נֶאֱמַר בָּהֶם כִּי עֲזָה כְמוֹת אֶהְבֶּה,
קָשָׁה הִיא מִמִּיתָה הַפְּרִדָּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבְּנָיו.
וּמִנִּין לָנוּ שִׁישׁ הַפְּרִדָּה בֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְנָיו?
כָּאֵן מוֹכִיחַ, כִּי אִם עוֹנוֹתֵיכֶם הִיוּ מִבְּדִלִים וְכוּ',
וְקָשָׁה הִיא מִמִּיתָה, וְעֲלִיָּה נֶאֱמַר כִּי הַמּוֹת יִפְרִיד
בֵּינִי וּבֵינֶךָ.

וּבְזִמְנֵי שִׁיּוֹרְשִׁים מְקַיְמִים אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה
בְּאֶהְבָה, קָשָׁה כְּשֹׂאוֹל קִנְאָה, שֶׁמִּקְנָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל סַמְא"ל וְעַל נִקְבָּתוֹ, שֶׁהֵם
גּוֹרְמִים לְאָדָם מִיתָה בַחֲטָאֵיהֶם וּגּוֹרְמִים לוֹ לְחֲטָא,
וּמִשׁוּם זֶה עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטַל מֵהֶם נִקְמָה
וְלְהַעֲבִירָם מִן הָעוֹלָם, שֶׁסַמְא"ל וּנִקְבָּתוֹ הִיא מִיתָה,
שֶׁהִיא לִילִי"ת, מִלֵּאֲךָ הַמּוֹת, יִצַר הָרַע, שֶׁנִּקְבָּה הִיא
עִם הַזְכָּר, וְזָכַר עִם הַנִּקְבָּה, וְזֶה מִנִּין לָנוּ? הַכָּתוּב
מוֹכִיחַ, שְׁכָתוּב בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה. אָדָם חָטָא עִם
נִקְבָּה, נִתֵּן לוֹ יִצַר הָרַע נִקְבָּה, חוֹה חָטָא עִם זָכָר,
נִתֵּן לָהּ יִצַר הָרַע מִזְכָּר, וְעֲלִיָּה נֶאֱמַר בְּעֲצָב תִּלְדִּי
בְּנִים, וְזֶהוּ כִּי עֲזָה כְמוֹת אֶהְבֶּה וְכוּ'.

וְעוֹד כִּי עֲזָה כְמוֹת אֶהְבֶּה, אִם יִשְׂרָאֵל יַעֲזְרוּנוּ אֶת
הָאֶהְבָה הַזֶּה קֹדֶם הַזְמַן, צְרִיכִים לְהַעֲרִיף

שְׁלוֹ גְבוּרָה, הַצְדִּיק, הַקָּשֶׁר שְׁלוֹ הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי, שְׁגוּף וּבְרִית נְחֻשְׁבִים לְאַחַד. הַמְלָכוֹת הֵיא הַשְּׁלֵמוֹת שְׁלָהֶם, הֵיא שְׁלֵמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים.

בְּתָר עֲלִיּוֹן זֹהֵי שְׁלֵמוֹת שֶׁל חֲמֻשִׁים שְׁעָרֵי בִּינָה, וְזֵהוּ שְׁלֵא נָתַן לְמֹשֶׁה, שְׁעָלִיו נֶאֱמַר נָתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט, וְעָלִיו אָמְרוּ זְכוּרֹנָם לְבָרְכָהּ, בְּמַפְלָא מְמָךְ אֵל תִּדְרֹשׁ וְכוּ', מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְקוּר שְׁאִין לוֹ סוּף, וּבְמְקוּר שְׁאִין לוֹ סוּף מִי יְכוּל לְהַשִּׁיג וּלְמַצֵּא לוֹ (סוּף)?

קָם הַזְקֵן וְשָׁאֵל: וְלָמָּה נִקְשֶׁר נִצַּח עִם חֶסֶד כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנֵי נְעֻמוֹת בִּימֵינֶךָ נִצַּח, וְכֵן הוּד עִם גְּבוּרָה? אֵלָּא שֶׁמִּשּׁוּם שֶׁבְּזִרְעֵי הַיָּמִין, אֵין בָּהּ אֵלָּא שְׁלֵשָׁה פְּרָקִים, וְכֵן בְּשִׂמְאֵל, וּמִשּׁוּם כֶּף נִקְשֶׁר שׁוֹק יָמִין, שְׁיֵשׁ בָּהּ שְׁלֵשָׁה פְּרָקִים עִם זִרְעֵי יָמִין לְהַשְׁרוֹת בּוֹ ה"א, וְכֵן זִרְעֵי שִׂמְאֵל עִם שׁוֹק שִׂמְאֵל לְהַשְׁרוֹת בּוֹ ה"א, וְכֵן גּוּף וּבְרִית הֵם ו' ו', וְשׁוּרָה בָּהֶם אֵ שֶׁהֵיא הָאֵם, וְנִעְשׂוּ י"ג, וְא"ו, יו"ד שׁוּרִים בְּעֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת שֶׁל הַיָּדִים וּבְעֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת שֶׁל הָרַגְלִים, מִשּׁוּם שֶׁתְּחַלַּת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ מִתְּחִילָה מְחַכְמָה שֶׁהֵיא בְּאֲצַבְעוֹת.

בְּתָר עֲלִיּוֹן שׁוּרָה בְּרֵאשׁ הָאָדָם, שְׁשֵׁם הַמְּחַשְׁבָּה הַנִּסְתָּרָת, וְכִמּוֹ שֶׁמְחַשְׁבָּה הֵיא סְתוּמָה, כֶּף הוּא נִסְתָּר, אֵין סוּף נִקְרָא מְבַפְנִים, כְּתָר עֲלִיּוֹן מְבַחוּץ, כְּתָר הָרֵאשׁ הָעֲלִיּוֹן, אַרְבַּע יְסוּדוֹת הַגּוּף שֶׁבָּהֶם שׁוּרָה יְהו"ה, וְזֵהוּ כָל הַנִּקְרָא בְּשִׁמִּי וּלְכַבּוּדֵי בְּרֵאשִׁיתוֹ יִצְרָתִיו אָף עֲשִׂיתִיו, בְּרֵאשִׁיתוֹ זֹו הַנְּשֻׁמָּה הַקָּדוּשָׁה, שֶׁהֵיא עוֹלָם הַמְּחַשְׁבָּה, יִצְרָתִיו זֹו רוּחַ מְדַבְּרָת שֶׁמְמַנֶּה הַחַיּוֹת (הַחַיִּים) מְדַבְּרוֹת, עֲשִׂיתִיו זֹו הַנֶּפֶשׁ, שְׁשֵׁם עֲשִׂיהָ, שְׁשׁוּרָה בְּמֵאֲתִים אַרְבַּעִים וּשְׁמוֹנֶה מֵצוּוֹת.

תְּקוּנַת עֲשָׂרִים וְשִׁלְשָׁה

בְּרֵאשִׁית, בְּרֵי"ת א"ש, בְּרִית זֵה צְדִיק שְׁנִקְרָא כָל, הַקָּשֶׁר שֶׁל כָּל אֵיבְרֵי הַגּוּף, ח' שֶׁהֵיא שְׁמוֹנֶה יָמִים, הֵם שְׁעוֹר שֶׁל שַׁבָּת, שֶׁהוּא אֲלָפִים אֲמוֹת לְכָל צַד, לְשִׁמּוֹר בָּהֶם אוֹת שַׁבָּת. כְּמוֹ כֵן הֵם שְׁמוֹנֶה יָמִים, הַתְּחוּם לְקַבֵּל בָּהֶם אוֹת בְּרִית וּלְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ בָּהֶם, שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בְּאוֹת הַבְּרִית חֲלוּל. **אָמַר** רַבִּי אֶלְעָזָר: אָבָא, יוֹם אֶחָד הָיִיתִי הוֹלֵךְ אֲנִי וְרַבִּי יוֹסִי, וּבָא בְּנֵי שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא הַזְקֵן

שְׁצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת הַכַּח הַזֶּה לְחַכְמָה, וְזֵהוּ רוּם הַשָּׁמַיִם, וְזֵהוּ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א שְׁשׁוּרָה בְּעֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת עַל הַכַּח הַזֶּה, וְהוּא חַכְמָה, כ"ח מ"ה, וְהַכַּח הַזֶּה נֶאֱמַר עָלִיו וְאֲשֶׁר כַּח בָּהֶם לְעַמֵּד בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ, לְעַמֵּד בְּתַפְלַת הָעַמִּידָה. בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ סֵתֵם זֶה אֲדִנִּי שְׁעוּלָה לְחֻשְׁבוֹן הַיְכָל, וְהַכ"ח הַזֶּה הוּא הַסוּד שֶׁל יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה, כּוּז"ו בְּמוֹכַס"ז כּוּז"ו, וְעָלִיו נֶאֱמַר כָּל הָעוֹנָה אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיָּה רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל כַּחוֹ, שֶׁהוּא כַח שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ בְּשִׁתֵּי זְרוּעוֹת, שֶׁהֵן חֶסֶד וּגְבוּרָה, וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתוֹ לִי, שֶׁהוּא רוּם הַשָּׁמַיִם, וְלְהוֹרִידוֹ לוֹ, שֶׁהוּא שָׁמַיִם, שְׁעָלִיו נֶאֱמַר וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, כְּשִׁמּוֹרִידוֹ אֵל הָעֲמוּד הָאֲמָצְעִי לְגָאֵל בּוֹ אֵת יִשְׂרָאֵל בְּנֵיו, כְּשִׁמְעָלָה אוֹתָהּ לְרוּם הַשָּׁמַיִם שֶׁהֵיא י', לְטַל נִקְמָה מִעַמְלָק.

וְזֵהוּ וְהֵיא כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יְד"ו, וְהֵיא יְד ו', וְהוּא יו"ד, וְהוּא י"ה, וְאַחַר כֶּף יוֹרֵד הַכ"ח הַזֶּה לְוָא"ו, שֶׁהוּא י"ג מְדוּת הַרְחֻמִּים, לְגָאֵל אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּבְרַחֲמִים גְּדוּלִים אֶקְבָּצֶךָ, וְכ"ח בּוֹא"ו הַזֶּה הַשְּׁתַלֵּם וְנַעֲשֶׂה א"ם, בְּאוֹתוֹ הַזְמַן כִּי הֵיא הֵיתָה א"ם כָּל ח"י, וְזֵהוּ ח"י הָעוֹלָמִים, שְׁבוֹ הַתְּמַלָּא וְהַשְּׁתַלֵּם בְּח"י בְּרִכּוֹת הַתְּפִלָּה.

ה"א ה"א תְּלוּיִים מִן שְׁנַיִם ה"ה, שֶׁהֵם ה"א ה"א בְּחֻשְׁבוֹן י"ב, וּמֵהֶם תְּלוּיּוֹת אוֹתִיוֹת כְּפּוֹלוֹת, וְהֵם תְּלוּיִים מִשְׁנַיִם ה"ה פְּשׁוּטוֹת, וּבָהֶם עוֹלָם לְחֻשְׁבוֹן י"ד, וְזֵהוּ כִּי יו"ד עַל פֶּס י"ה, וְכֵן וְא"ו י"ג מְדוּת שְׁתַּלּוּיּוֹת מִן ו"ו פְּשׁוּטוֹת, וּבָהּ הַשְּׁתַלֵּם י"ד, וְזֵהוּ יְד לְיָד לֹא יִנְקָה רַע, זֶה עַמְלָק, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה נוֹטֵל נִקְמָה מִמֶּנּוּ, נוֹטֵל נִקְמָה לְמַעְלָה בְּי"ד, וּלְמַטָּה בְּי"ד, וְזֵהוּ הֵנָּה יו"ד יְהו"ה הוּיָה, ו' ו' ה"א (ו' וְה"א עִם ו') וְה"ה הֵם כ"ח, יו"ד כ' וְתְלוּיִים מִן יו"ד פְּשׁוּטָה - הָרִי עֲשָׂרִים וְאַחַת, כְּחֻשְׁבוֹן אַה"ה, וְהַכָּל עוֹלָה לְאַרְבַּעִים וְתִשְׁעַ פָּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה, כְּמוֹ כֵן כ"ח שֶׁהֵיא שְׁמוֹנֶה וְעֶשְׂרִים, אַה"ה שֶׁהוּא עֲשָׂרִים וְאַחַת - הָרִי אַרְבַּעִים וְתִשְׁעַ, וְהַכָּל יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, יְהו"ה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א מ"ה, יְהו"ה ד' עוֹלָה לְאַרְבַּעִים וְתִשְׁעַ.

הַלְבוּשׁ שֶׁל יו"ד - חֶסֶד, הַלְבוּשׁ שֶׁל ה"א - גְּבוּרָה, הַלְבוּשׁ שֶׁל וְא"ו - תְּפָאֲרָת, הַלְבוּשׁ שֶׁל ה"א - מְלָכוֹת, נִצַּח הוּא הַקָּשֶׁר שֶׁלּוֹ עִם חֶסֶד. זֵהוּ שְׁכָתוּב נְעֻמוֹת בִּימֵינֶךָ נִצַּח. הוּד, הַקָּשֶׁר

סחטה ענבים ברשות אחר, ועשה יין נסך, ונעשה העץ של טוב ורע. תאנה לוקט תאנים קדם זמנם קדם שהבשילו, כך נלקט הוא מן העולם קדם זמנו, וזהו סוד מי שגורם שימותו בנים קדם זמנם. זהו שכתוב למה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך, וסוד הדבר - לשוא הפיתי את בניכם וגומר, ומשום זה לא תשא את שם יהוה אלהיך לשוא. רמון, בן זומא חטא בו, אבל רבי מאיר, תוכו אכל קלפתו זרק, שהקלפות הן אמות העולם, ישראל המח ביניהם. בן כמו זה, השכינה היא פרדס בגלות, והיא מח מבפנים, אגוז קוראים לה, כמו שאמר שלמה המלך אל גנת אגוז ירדתי, והשכינה היא פרי מבפנים. זהו שכתוב כל כבודך בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, והקלפות הן כמה רשיות נכריות, ובשבת היא מתפשטת מן הכל ומתלבשת בלבושים יפים, וכן צריכים ישראל למטה, להתחדש בשבת בלבושים יפים, וכן לטעם בשבת מכל המאכלים הטובים, כדי לקשר ולהריק ברכות אליה מכל הספירות, ושתהיה משקית מכלם.

וצריך לקיים בה ענג, שהוא צדיק שיוצא מעדן, שהיא בינה, העולם הבא, להשקות את הגן, זו השכינה התחתונה, והאור הוא ו' שיוצא מן י"ה, והולך חמש מאות שנים, שהם חמש ספירות, ומגיע לצדיק להשקות ממנו את הגן שהוא ה', ועל פן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו וגומר.

ובן ברית מילה היא כמו אגוז, צריך לשבר את קלפות הערלה והפריעה, ולהעבירם משם ולגלות את המח מבפנים, וזו אות ברית, וזה עץ חיים, אבל הברית שהיא בערלתו ואין בו פריעה, עליו נאמר ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות, מות - בעולם הזה, תמות - בעולם הבא.

ועוד הלב הוא אגוז, ומי ששוכר קלפתו, שהוא יצר הרע, עליו נאמר לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה, וגסות הלב שהוא שלם בקלפותיו ולא נשבר, עליו נאמר תועבת יהוה כל גבה לב, והשכינה לא שורה עליו, ומצד הקלפות נקראו בני אדם ערלי לב.

מאותו העולם בדםות של העולם הזה, והזדמן לנו בדרך כמו שמחמר עם שני חמורים, ושאלנו, מה זה את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו? ואמר הוא דברים יפים, אבל עם כל זה רציתי לשמע מפיה. אמר לו: בני, ודאי שברית שקולה לשבת, ומשום זה (בראשית ירא שבת וכו').

תקון עשרים וארבעה

בראשית, יר"א שב"ת, (ובת) שבתותי תהיה ירא, יר"א תורה, יר"א ברי"ת, כמו שצריך שמירת הברית, שלא יכניסנה לרשות זרה, כמו בן צריך אדם שמירת שבת, שלא להוציא מרשות היחיד ויכניס לרשות הרבים. רשות היחיד היא השכינה, רחבו ד' והם יהוה, וגבהו עשרה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, רשות הרבים נחש אשת זנונים, סם של אל אחר שהוא סמאל, והוא הפלל של שבעים אמות, והיא חללה זונה, ובעלה הוא חלול שבת, ומשום זה מי שמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים חייב סקילה.

הערוב הוא העמוד האמצעי, ובו מטלטלים מבית לבית, שהם שכינה עליונה ותחתונה, ועליהם נאמר את שבתתי תשמרו, ומקדשי תיראו זה מקדש יו"ד, אות שבת, (זו ברית), שצריך לשמר אותו בבת זוגו, שהיא הקדשה שלו, הברכה שלו, שעליה נאמר ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו. ויברך זו ברכה, ויקדש זו קדשה, ולשניהם היו יוצאים הראשונים לפני הפלה והיו אומרים פעמים באי כלה באי כלה, באותו זמן קול חתן וקול כלה.

ועוד מקדשי באות יו"ד, משום שאין קדשה פחות מעשרה, וצריך לברכם ולקדש אותם בקדוש על היין בשבעים תבות של קדוש, וויכל"ו כחשבון ביי"ן, וצריך לומר סברי מרנן, ואותם שאומרים ועונים לחיים, משום שנקשרו בעץ החיים, ולא בעץ המות, שהוא גפן שבו חטא אדם הראשון, ואחד אמר חטה היה, ואחד אמר גפן, והכל אמת.

שבעה מינים הם, חטה ושעורה גפן ותאנה ורמון זית שמן ודבש. חטה ושעורה והרי נתבאר, וצריך לחזר אחריהם, חטה הרי נתבאר, שעורה שמוציא ה' מהשעור שלה, גפן

מלשון דירה, וכל התקונים הללו צריך לתקן בליל שבת, שהיא ממש אות ברית מילה.

אמר רבי אלעזר: וכי ברית המילה לכל בני האדם היא שנה? אמר לו: לא, שברית מילה לרשעים, העפר שתקן בכלי הוא מזון לנחש שהפריד ממנו, זהו שכתוב ונחש עפר לחמו, ודם הברית הוא המזון של סמא"ל, שהוא רוצח, שהפריד ממנו, וסוד הדבר - אם רעב שנאף האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים.

לבינוניים נחשב ברית המילה העברת דם ובשר כקרבן, זהו שכתוב וזבחת עלינו את עלתיך ואת שלמיך, לצדיקים ודאי, במקום המילה והפריעה שורה יהו"ה, וזהו ומבשרי אחזה אלו"ה, ועליהם נאמר וְאָמַר לָךְ בְּדַמֶיךָ חַיִּי, לצדיקים (וכתוב גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור, שהוא גיהנם).

תקון עשרים וחמשה

בראשית זו התורה, זהו שכתוב יהו"ה קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז, מאותו מקום שנאמר בו נכון כסאך מאז, ובתורה יש שתי מצוות, אחת והגית בו יומם ולילה, והשנית שיהיה למלך ספר תורה, שהולך עמו בכל מקום. זהו שכתוב והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו. למה ספר תורה למלך? משום שהוא אינו מלך אלא מצד המלכות, וצריך שיהיה לו עמו בכל מקום ספר תורה, שהוא העמוד האמצעי לקשר בו את הקדוש ברוך הוא עם שכניו, וספר התורה הוא הדרגה של יעקב, שנאמר בו ויעקב איש תם, וספר תורה כף צריך להיות תם בלא פסלת, ואם ספר התורה חסר במקום של מלא, או מלא במקום של חסר, או אות אחת חסרה או יתרה או מחלפת, ספר התורה פסול, הוא אינו כדמות ספר התורה של מעלה.

כמו זה הם חמשה כנפי ראה, כמו שחמשה חמשי תורה, והורדא כמו שזה הספר שהוא ספר ישרים, אם אונות חסר או יתר או מחלף, הוא כבש פסול, ומי שעובר עליהם כאלו עבר על התורה וחמשה החמשים שלה, שחמשה כנפי ראה והורדא הם שש, זה ו', כל מי שעובר (על זה, כאלו עבר) על זה.

ובשבת, גיהנם לא שולט בעולם ולא הממנים שלו, בגלל זה צוה לישראל לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, ואם אדם מבכיר בשבת, אומר הקדוש ברוך הוא, אני הייתי מכבה את האש שלא תשרף, ואתם מבכירים אותה? אתם תשרפו בגיהנם, בגלל זה לא תבערו אש בכל מושבותיכם, ואפלו בגוף, ומה הוא הגיהנם בגוף? הכבד שבו המרה, שהוא גיהנם, סם המות, סם של אל אחר, חרבו של מלאך המות, ועליו נאמר ואחריתה מרה כלענה, חדה כחרב פיות.

וצריך שלא יעיר (לעורר) עצב וקטטה מצד הטחול, אלא שיהיה הלב שמור מכלם, שהוא שבת שמור, והמח זכור, וצריך לקבל אורחים שהם מלאכים, העלמים של הנשמה היתרה, שהיא השכינה העליונה ונפש יתרה, שהיא השכינה התחתונה, והאורחים שיורדים עמה.

וצריכה האשה לתקן נר בליל שבת לימין, ונחשב לה כאלו תקנה מנורה בדרום ושלחן בצפון, ועליהם נאמר הרוצה להחכים ידרים, הרוצה להעשיר יצפין, והן שכינה עליונה ותחתונה, השכינה העליונה מנורה לדרום, צריך לתקנה, משום ששם חכמה, ומשום זה הרוצה להחכים ידרים.

ובאותו בית שמוצאים דירה זו מתקנת בסדור הזה, מנורה בדרום ושלחן בצפון, ומטה בין צפון לדרום, אומרים המלאכים הללו שיורדים עם השכינה, שהיא הנשמה היתרה, אין זה מקום הדיוט של עם הארץ, אלא הן מקום של רצון בו מלפני יהו"ה.

השלחן צריך לתקנו לצפון, והשלחן היא שכינה התחתונה, שנאמר בה כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה. מה זה זהב? זו גבורה, שנאמר בה מצפון זהב יאתה. ממשבצות זהב, שני עמודי אמת. מטה למערב בין צפון לדרום, לתקנה אל העמוד האמצעי, שנאמר בו בני בכרי ישראל, ובבית שלא מתקנים התקונים הללו בליל שבת, האורחים אומרים, זו לא דירה של ישראל, שנאמר בה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם, לדרתם כתוב חסר,

העמוד האמצעי שהוא תרועה, בחסד גבורה תפארת הם עולים, בנצח והוד יסוד הם יורדים.

ובלם דופקים לשכינה שהיא סלם, שבו שש דרגות, וזה הלב, ובו מלאכי אלהי"ם עולים ויורדים, שהם הדפיקות של הרוח, ואותם השש עולים לעשר, וזה י', הן קשר"ק קש"ק קר"ק, עד שנכללו בעשרה זכרונות ובעשר מלכיות ובעשרה שופרות, שלושים עולים ממטה למעלה, ושלושים יורדים ממעלה למטה, וכלם עולים לששים, שש פעמים עשר, כשעולה הדפק בחזק של הגבורה בהתגברות, הוא הדין הקשה, כשעולה הדפק ומתרפא, החלי יתרפא, שהרי מטה כלפי חסד.

סדר הלימוד ליום טז אלול [יום 341 בשנה]

קם הזקן שנית מאותם ראשי הישיבה, ואמר: מגורה הקדושה, הרי הסימנים הללו הם של החלי בגלות, כשהדפק מתקצר והגלות מתקצר, הרי מטה כלפי גבורה בית הדין הגדול, והמגפה מראים למשיח ולשבטים, ומשום זה נשבעה אותה חולה בגלות לישראל, אם תעירו ואם תעוררו, שלא יהיה במהירות, אלא עד שתחפץ.

ואם הדפק מתארך, הרי מטה כלפי חסד, ועם כל זה החלי בגלות מתארך, ואם הדפק לא ארך ולא קצר, הרי מתעוררים רחמים לחולה בגלות, שהיא הלב, ולעורקים שלה שהם בניה, ישראל, וזהו העמוד האמצעי, עליו נאמר וברחמים גדולים אקבצך.

ועוד, כשהדפק הוא כמו תרועה במהירות, דחק אחר דחק, מיד תבא הגאולה. ועוד, אותה חולה, שהיא הלב, כשהרוח אינה נושבת אליה, שנאמר בו ורוח אלהי"ם מרחפת על פני המים, היא לא דופקת בעורקים שלה, וכלם חשובים בגלות כמו מתים, ונאמר בהם במחשבים הושיבני כמתי עולם, ומשום זה בגלות אני ישנה, והיא חולה בגלות, וכמה רופאים תלמידי חכמים משתדלים עליה עם כמה בשמים וריחות של שושנים, תפוחים ואגוזים ורמונים, ולא חוזרת אליה הרוח בהם בגלות בחלי שלה, והדפק לא חוזר אליה, עד שיבא הרועה הנאמן האהוב שלה, שנאמר בו

והחמשה דברים המפסידים את השחיטה, (כל מי שעובר עליהם), כאלו עבר בה' מן יהו"ה, בכנפי הראה צריך שלא יהיה בהם סרכות, שמונה עשרה סרכות הן, מי שעובר עליהם כאלו עבר על ברית שהוא ח"י העולמים, והסרכה היא סם המות, הסם של אל אחר, שהוא סמא"ל, עליה נאמר רגליה ירדות מות, בכל מקום שנסרכת, הורגת, וכנפי ראה הם כנפי החיות, וצריכות להיות פרודות מלמעלה. זהו שכתוב ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה, אם הם בחבור, טרפה, ושתי אמות (אונות) הן בראה, ובהן שש כנפים, חמש אונות ונודא, ועליהם נאמר שרפים עמדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד, ששה הם מהצד של האות ו', שהוא ספר התורה.

הארון של ספר התורה זה הכיס של הלב, והיא אש בוערת, ואם לא כנפי הראה שנושבים עליו, היה הלב שורף את כל הגוף, ואותה האש שהיא דם העורקים של הלב, הרוח נושבת אחריו בעורקי הדם, וכלם מתנהגים אחריו, וזהו שכתוב אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו וגומר, וכשעולה הרוח מן הלב (ונפרדת מן הנפש, שהיא ו'), על הדם האש בוערת, נאמר בנפש אני ישנה, וכשיבא הרוח אליו נאמר ולבי ער, וזהו נפשי אויטיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך, וכשתבא הרוח ללב ששם הנפש, נאמר בו קול דודי דופק, דופק על שער הלב שש דפיקות, להודיע שהו' הוא שיבא אל ה' (ד'), שהיא הנפש, ובה הם עשרה, וכלם בפיוס. זהו שכתוב פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל.

ובתקונו שמונה עשר, (ובתקונו זה שש אותיות) שהוא בר"א שי"ת, הם רמוזים כמו זה: פתחי לי באות ב' שהיא השער, אחותי באות א', רעיתי באות ר', יונתי באות י', תמתי באות ת', שראשי נמלא טל זה יו"ד, הנקדה של אות ב', קוצותיו אלו ששת הצדדים, שנאמר בהם שוקיו עמודי שש, והם הדפיקות, במוליך ומביא את מי שארבעת הצדדים שלו, ומעלה ומוריד את מי שהשמים והארץ שלו, וששת הצדדים הם שש הספירות, והדפק עולה ויורד בהם באריכות של חסד כמו זה התקיעות, בשכר של הגבורה שהם שכרים, במהירות של

לְבָנִים, וְהַשּׁוֹשְׁנָה שֶׁנִּכְלָלָת בָּהֶם הָרִי שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה בְּחֻשְׁבוֹן אַחַד, וְכֵן שׁוֹשְׁנָה בָּהּ עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה גְרָעִינִים בְּתַפּוּחַ שְׁלֵה, כְּחֻשְׁבוֹן עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה אוֹתִיּוֹת הַיְחוּד, וְכֵן בַּשּׁוֹשְׁנָה הַשְּׁנִיָּה עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה גְרָעִינִים, וְכֻלָּם עוֹלִים לְחֲמִשִּׁים, שׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים זֶה בְּרֵאשִׁית בְּרָא, וְזֶה (בְּרֵאשִׁית ב' שׁוֹשְׁנָה י').

תקון עשרים וששה

בְּרֵאשִׁית ב' שׁוֹשְׁנָה, חֲמִשָּׁת הַעֲלִים שְׁלֵה רֵאשִׁית, בְּרֵאשִׁית לְחֻשְׁבוֹן קָטָן שֶׁל חֲנוּךְ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה, הַחוּחִים שְׁלֵה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תְּכוּת מִן אֱלֹהִים וְעַד אֱלֹהִים, וְאַלֵּה הֵם: אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ וְהָאָרֶץ הֵיטָה תְּהוּ וְבָהוּ וְחֻשְׁךָ עַל פְּנֵי תְּהוּם וְרוּחַ אֱלֹהִים, חֲמִשָּׁה חוּחִים אַחֲרֵים – מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיֹּאמֶר.

מָה הֵיא בֵּין הַחוּחִים? אֵלֶּא מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָאָרֶץ הֵיטָה תְּהוּ וְבָהוּ, וְנִפְלְאָה הַשּׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים. כְּשֶׁתְּבֹא הַגָּאֹלָה, תִּהְיֶה כְּשׁוֹשְׁנָה שֶׁל שְׁחָרִית, שֶׁנֹּאמַר בַּהּ הַבִּקְרָא אֹר (וְהַאֲנָשִׁים שְׁלָחוּ), וְהֵם חֲמִשָּׁה אֹר, חֲמִשָּׁה עֲלִים שֶׁל הַשּׁוֹשְׁנָה הַעֲלִיּוֹנָה, אַחַד – וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר, הַשְּׁנִי – וַיְהִי אֹר, שְׁלֹשָׁה – וַיִּרְא אֱלֹהִים אֵת הָאֹר, אַרְבָּעָה – וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר, חֲמִשָּׁה – וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה עֲלִים מִבְּפָנִים, וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בִקְרָא יוֹם אַחַד, אַחַד אַחַד בְּשֵׁתִי שׁוֹשְׁנִים, זֶה יְהו"ה, עָלָיו נֹאמַר בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהו"ה אַחַד וְשֵׁמוֹ אַחַד, וְהוּא הָעֶמּוּד הָאֲמִצְעִי, הַרְּעוּעָה בַּשּׁוֹשְׁנִים, וְחֻשְׁבוֹנוֹ אַחַד, הַשּׁוֹשְׁנָה הַתַּחְתּוֹנָה, בָּהּ פָּחַד וְהוּא יִרְאָה, הַשּׁוֹשְׁנָה הַעֲלִיּוֹנָה אֶהְבֵּת הָאֶהְבָּה, וְכֵה נֹאמַר אִם תַּעֲרִירוּ וְאִם תַּעֲרִירוּ אֵת הָאֶהְבָּה עַד שֶׁתַּחְפֹּץ.

בְּמָה יִבְאוּ לְהַעֲרִיָּה? בְּיָמִין, וְהֵיא לֹא רוּעָה בָּהֶם, עַד שֶׁיִּבְאָה הַרְּעוּעָה הַנְּאָמָן, שֶׁנֹּאמַר בּוּ וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת, שֶׁהוּא רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, שֶׁנֹּאמַר בּוּ וְנִחָה עָלָיו רוּחַ יְהו"ה, בְּרוּחַ זֶה מְרִיחָה אוֹתָהּ חוּלָה וְנִרְפָּאת, וּמְשׁוּם זֶה הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אוּ בְּאֵילוֹת הַשְּׂדֵה אִם תַּעֲרִירוּ וְאִם תַּעֲרִירוּ אֵת הָאֶהְבָּה עַד שֶׁתַּחְפֹּץ, וְהוּא מְרִיחַ רִיחַ בְּשָׁנֵי תַּפּוּחִים (וְהוּא רִיחַ שֶׁל שְׁנֵי תַּפּוּחִים), שֶׁנֹּאמַר (בו) בָּהֶם וְרִיחַ אַפָּךְ כְּתַפּוּחִים, וּמָה הֵם? שְׁנֵי עֲמוּדֵי אֶמֶת, וְהֵם שְׁנֵי רְמוּנִים, הָאֶגּוֹז זֶה הַצַּדִּיק, גִּנַּת אֶגּוֹז זֶה הַשְּׂכִינָה, וְזֶהוּ שֶׁאִמַר שְׁלֵמָה אֵל גִּנַּת אֶגּוֹז יִרְדְּתִי.

הַרְּעוּעָה בַּשּׁוֹשְׁנִים, וּמְבִיא לָהּ תַּפּוּחַ וְשֵׁם בְּחֻטְמָה, וּמְרִיחָה בּוּ, וְנוֹדַעַת אֵלָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב מִנְחָם מְשִׁיב נְפְשִׁי. מִיַּד חוּזְרַת הַרוּחַ וְהַדְּפָק אֵלֶיהָ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ, כְּתַפּוּחַ בְּעֲצֵי הַיַּעַר בֵּין דוּדֵי בֵּין הַבָּנִים וְכוּ', וְאַחַר כֶּךָ יִכָּנַס לְגַן וּמוֹצֵיא מְשֵׁם רְמוּנִים, וְנוֹתֵן לָהּ מַעֲסִים הַרְמוּנִים, וְלוֹקֵט אֶגּוֹז וְשׁוֹבֵר הַקְּלָפוֹת, וְנוֹתֵן לָהּ הַמַּחַ מִבְּפָנִים, וְהֵיא אוֹכֶלֶת וְשׁוֹתָה מַעֲסִים הַרְמוּנִים וְנִרְפָּאת, וְזֶהוּ שֶׁאִמַר הַכֶּתוּב אֵל גִּנַּת אֶגּוֹז יִרְדְּתִי. בֵּינְתִים הֵנָּה בְּאֵ הַנְּשׂוּר, הַנְּשׂוּר הַגְּדוּל בַּעַל הַכְּנָפִים, וְנוֹתֵן שְׁלֹשָׁה קוֹלוֹת, וְעוֹלָה לְהָרִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחֻבְרֵיו: בּוֹדָאי שֶׁנִּמְצָא רְצוֹן לְמַעְלָה, וְרַחֲמִים נִמְצָאִים לְשִׁכִּינָה וְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת, שְׁוֹדָאי שְׁלֹשׁ חֵיוֹת הֵן בְּמִרְכָּבָה, אַרְיָה שׁוֹר נֶשֶׁר, וּבְכֻלָּם אֵין רַחֲמִים כְּבַנְשׂוּר, וּמְשׁוּם זֶה אָמַר לְיִשְׂרָאֵל וְאִשָּׁא אֶתְכֶם עַל כְּנָפֵי נְשָׂרִים וְאָבִיא אֶתְכֶם אֵלַי. בֵּינְתִים הֵנָּה הַנְּשׂוּר בְּאֵ אֵלֵיהֶם פַּעַם אַחֲרַת, וְהִפָּה בְּכַנְפָיו עֲלֵיהֶם, וְהָרִים קוֹלוֹת וְעוֹלָה לְהָר. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: בּוֹדָאי שֶׁהוּא מִכָּה בְּכַנְפָיו עָלֵינוּ וְעוֹלָה שָׁם. אָמַרו לוֹ: עֲלֵה, וְהָרִי אֲנַחְנוּ אַחֲרֶיךָ. עָלוּ כֻלָּם אַחֲרָיו לְהָר, וְהוּא עָלָה לְמַעְלָה עַד שֶׁלֹּא נִרְאָה.

לְפִי שְׁעָה הָרִי הַנְּשׂוּר בְּאֵ, וְשֵׁתִי שׁוֹשְׁנִים בְּפִיו, וְזָרַק אוֹתָם עַל (יְדֵיהֶם) רֵאשֵׁם (עַל יְדָיו). מִיַּד שְׁמַח רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁמְחָה רַבָּה. אָמַר לָהֶם: חֻבְרִים, בּוֹדָאי שֶׁמְחָה הַזְּדִמְנָה לְשִׁכִּינָה שֶׁהִיא חוּלָה, שֶׁהָרִי אִם שׁוֹשְׁנָה אַחַת נִתֵּן בֵּינֵינוּ, לֹא הֵיטָה זֶה רְפוּאָה, מְשׁוּם שׁוֹשְׁנִים רְמוּזִים כְּנֶגֶד בֵּית רֵאשׁוֹן וְשָׁנִי, שֶׁנִּשְׁבַּע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכָּנַס זֶה בְּלִי זֶה, וּמְשׁוּם שְׁזָרַק שְׁנִים, זֶה רֹמֵז עַל שְׁנֵי שׁוֹשְׁנִים, כְּעַת זֹהוּי רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְאֵז צָרִיךְ לְפָתַח עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁהֵינּוּ.

פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וַאֲמַר: אֲנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי הַרְּעוּעָה בַּשּׁוֹשְׁנִים. מָה זֶה שׁוֹשְׁנִים? אֵלֶּא הַשּׁוֹשְׁנָה הַעֲלִיּוֹנָה, הַשְּׂכִינָה הַעֲלִיּוֹנָה, וְהֵיא קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁחָרִית, וְשׁוֹשְׁנָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עֲרֻבִית, הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, זֶה לְיָמִין וְזֶה לְשְׂמָאל, הַרְּעוּעָה בַּשּׁוֹשְׁנִים זֶה הָעֶמּוּד הָאֲמִצְעִי, וְהַשּׁוֹשְׁנָה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁחָרִית, שֶׁהוּא בִקְרָא, הַיָּמִין שֶׁל אַבְרָהָם, יֵשׁ לָהּ חֲמִשָּׁה עֲלִים, וְהֵם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה, וְשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה עֲלִים מִבְּפָנִים אַחַד, שְׁשָׁה אֲדָמִים וְשְׁשָׁה

ברוך הוא ושכינתו לא משתנים זה מזה, אבל לאחרים משתנה ומסתתר בכמה לבושים, ובכמה פסויים, ובכמה קלפות, ומשום זה אמר שלמה, עליו השלום, אל גנת אגוז ירדתי, שהוא היה יודע את כל הקלפות, ומשום זה לא השאיר אפלו מיני כשוף שלא ידע, משום שידע (לדעת) את הקלפות, והרועה הנאמן ישבר את כל הקלפות, ומוציא משם המח, שהוא יהו"ה, לארבעת צדדי האגוז, (שהם תהו ובהו וחשך ותהום), ומפרנס ממנו את אותה חולה שהיא אדנ"י, שבקלפות הללו שבאגוז, שהם תהו ובהו וחשך ותהום, אמר אסתירה פני מהם, ויש שנויים אחרים לטוב לכל אחד כפי מעשיו. לפעמים מתגלה להם בדמות אריה, זהו שכתוב אריה שאג מי לא יירא, לפעמים בדמות שור, זהו שכתוב בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו, ולפעמים בדמות נשר, זהו שכתוב כנשר יעיר קנו, ופעמים בדמות אדם זקן, כמו שנדמה לאלו, שאמרו זה אלי ואנוהו, שהוא היה מתדמה להם בדמות זקן, ונאמר בהם (בו) וינקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור, אבל לאלו שתלויים ממנו ומשכינתו, לא משתנה לעולם.

ואותן התמורות הן סוד היבום, שנאמר בה ביבמה על הגאלה ועל התמורה, לקיים כל דבר, שלף איש נעלו ונתן לרעהו, באותה נעל שנתן לרעהו יש תמורה ושנוי רצון, ושם צריך שנוי מקום ושנוי השם ושנוי מעשה לקיים כל דבר, הנעל הוא הגוף.

ולמה בחליצת נעל שנתן לרעהו יש תמורה ושנוי? אמר זקן אחד: רבי רבי, אל תאמר כן, אלא למה חליצה בנעל? אלא היא הקלפה להסתתר בה להנצל ממנו, ולא נודע אל המקטרגים שלו, ובחליצה של נעל חולץ לו י"ה, ומשום זה שלף איש נעלו ונתן לרעהו, נעל ו', גן נעל, שהוא בן י"ה, להכניס בין ו"ה, וזהו חלץ י"ה.

ובמשה נאמר של נעליך מעל רגליך, זה בהפך של אחרים, שלא צריך להראות לפני השכינה עם קלפה, וסוד הדבר - כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק, ולאבות לא נראה אלא בנעלים, זהו שכתוב מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, אבל למשה בלי כסוי כלל, וסוד הדבר -

גנ"ת ג' גימטריאות (אדנ"י ביהו"ה), שהן פרפראות לחכמה, נ' נוטריקון, ת' תמורה, גימטריאות זה אדנ"י יהו"ה, עולה בחשבון אמ"ן, אהי"ה אדנ"י עולה בחשבון שמונים וששה אלהי"ם, שהוא פנו"י, מ"ה - מ"ם ה"א, מ"ם ה"א בגימטריא אלהי"ם, יו"ד ה"א וא"ו ה"א בגימטריא מ"ה, וזהו עשר ספירות בלימ"ה, והוא מעיד על היחוד הקדוש, ומשום זה מ"ה אעידך.

דבר אחר, א"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י בגימטריא שכינ"ה, כמו זה: א' פעם אחת, ב' פעמים, ג' שלש פעמים, ד' ארבע פעמים, ה' חמש פעמים, ו' שש פעמים, ז' שבע פעמים, ח' שמונה פעמים, ט' תשע פעמים, י' עשר פעמים, כלם עולים לחשבון שכינ"ה, וסוד החשבון, לקיים שאין שכינה יורדת פחות מעשרה, ולא עולה למעלה מעשר.

ועוד, הקדוש ברוך הוא מקומו של עולם, והמלאכים לא יודעים, ושואלים איה מקום כבודו להעריצו, ומצאנו אותו בגימטריא מקום נוטריקון"ן כמו זה: י' עשר פעמים - מאה, ה' חמש פעמים - עשרים וחמש, ו' שש פעמים - שלשים ושש, ה' חמש פעמים - עשרים וחמש בגימטריא מקום, ועליו אמרו המלאכים ברוך כבוד יהו"ה ממקומו, יש אחרים בגימטריאות שאין להם חשבון, משום שהם פרפראות לחכמה שאין לה סוף, התמורות אלו אלפא ביתות, כמו כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, שהן תמורות יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה, ויש תמורות אחרות מכמה מינים.

אמר רבי אלעזר: והרי כתוב אני יהו"ה לא שניתתי? אמר לו: בני, אוי לבני העולם שהם אטומי לב, שחושבים שיודעים ולא יודעים, ודאי אני, היא השכינה. זהו שכתוב ויסרתי אתכם אף אני, היא לא משתנה ואינה תמורה ממנו באחר, והוא לא משתנה ולא מסתתר ממנה, אבל אל הרשעים משתנה הקדוש ברוך הוא ומסתתר מהם. זהו שכתוב אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם, ולמה? בגלל כי דור תהפוכות המה בנים לא אמוץ בם.

מיר קמו כל החברים ששמעו את הדברים הללו, ונשקו אותו על ראשו, ואמרו, אלו לאבאנו לעולם אלא לשמע את זה - דינו, שודאי הקדוש

יורדים בכת אחת, זהו שכתוב אם ישם אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו יאסף. לבו ששם הנפש, הרוח בכנפי ראה, הנשמה במח, וכלם אחד בקשר אחד, אבל החליצה מצילה אותה נשמה ורוח ונפש, שהם קשורים בשלשה קשרים של הנחש, וסוד הדבר – נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים הפח נשבר ואנחנו נמלטנו. קם רבי שמעון כדי לנשק אותו, פרח מיד ולא נראה.

תקון עשרים ושמונה

בראשית, בו שלש מצוות, האחת – יראת יהוה כמו זה: בראשית יר"א בש"ת, והרי פרשהו. השניה – ברית כמו זה: בראשית ברי"ת א"ש. שלישית – שבת כמו זה: שבת יר"א.

מצוה ראשונה יראת יהוה, עליה נאמר יראת יהוה היא אוצרו, ועוד נאמר בה יראת יהוה ראשית דעת, ראשית חכמה יראת יהוה, ובודאי מי שאין בו יראה, שהיא אוצר, אין שם חכמה. האוצר של החכמה הזו היא ב'. ובתקון אחר, בראשית ב' ראשית, נקדה בהיכלו, עליה נאמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום, הגן הוא תורה שבכתב, שהוא ג"ן סדרים של התורה, גל הוא תורה שבעל פה, ושניהם ב' מבראשית, מעין חתום זו ראשית נקדה בהיכלו.

ובמה הוא חתום? באות ו', ונעשית ב' עם החתימה של ו' ס, מה שהיה ב' נעשתה ס, יין סתום וחתום, יינה של תורה סתום וחתום שלא יכנס נכרי לשם, וזה יין המשמר בענביו מששת ימי בראשית, ולא לחנם תקנו בעלי המשנה, חתימת יין שלא התנסף ויתערב בצד האחר, ועל היין הזה נאמר לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום, כ"ן ודאי י"ן, שבעים הפנים של התורה, ועליהם נאמר סוד יהוה ליראיו.

הקנקן של היין הזה זה לבו של אדם, שאם הוא קנקן חדש והתנסף ביין נסך, שהוא יצר הרע, צריך שלש פעמים הדחה, והן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר, ולא לחנם תקנו כוס של ברכה אף כף הדחה ושטיפה, הדחה מבפנים ושטיפה מבחוץ, להיות תוכו כברו, וסוד הדבר – וטהרו וקדשו, וכאשר הקנקן, שהוא לב זך

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא"ל שד"י ושמי יהוה לא נודעתי להם, ובמשה נאמר ואמרו ל"י מה שמ"ו מ"ה אומר אליהם.

ועוד, למה צריך חליצה בנעל באשה? משום שמי שימות בלי בן, הוא קשור בגלו ליבם, וסוד הדבר – הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב, וכדי שלא ימית אותו הנחש שהוא כרוף על עקבו, צריך לחלץ לגבי נעל של אשה, ונפטר ממנו אותו הנחש.

והבל על אותה טפה, שהיא י', שפרחה מיעקב למקומו, ויעקב בגלל זה קנה ממנו את הבכורה, להחזיר י' למקומה, שהיא טפה בכורה, שבה חטא אדם ופרחה ממנו, ונשאר יחיד בלי עזר, ומשום זה אמר למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני, ומשום זה הביא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון שלש פעמים בגלגול. זהו שכתוב הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר, וזהו שנוי מקום ושנוי השם ושנוי מעשה.

ועל אותה טפה נאמר בה מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, ונדבקה ביעקב, והוציאה ממנו שנים עשר שבטים. זהו שכתוב שבטי י"ה עדות לישראל, שנאמר בו אדם ישראל, ובאותו זמן הרויח יעקב מה שאבד, שהוא י' מיעקב. זהו שכתוב לא יעקב יאמר עוד שמך פי אם ישראל.

באברהם הציל מסם מות, חטאו של אדם, גיהנם, נחש, אשת זנונים שנאמר בה לא תנאף. ביצחק הציל מאל אחר שנאמר בו לא תרצח. ביעקב מצא מקום להיניק (לנקות) בנ"ו, וזה שנוי מקום, ואין אחד מהם שלא נכלל בשלשה, לקים הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר.

קם זקן ואמר: רבי רבי, במה הקימות הסוד של יבום וחליצה, שהרי ברור הדבר שמעתי? אמר לו: מה ששמעת אמר. אמר: ודאי בסוד היבום מצאה מקום אותה נשמה ערטילאית, זהו שכתוב גם צפור מצאה בית, וזו הנפש שבאה בגלגול פעם ראשונה, ודרור קן לה – זו רוח שבאה בגלגול פעם שנייה, אשר שתה אפרוחיה – זו נשמה שבאה בגלגול פעם שלישית, וממנה יוצאים אפרוחים שהם בנים, ובסוד היבום כל השלש

על המזבח לא תכבה, ועליה נאמר להעלות נר תמיד, נר יהו"ה נקראת ודאי, האור שמאירה בו נשמת אדם, קום הדלק בה.

קם רבי שמעון על רגליו, וישב רגע אחד ואמר: רבון העולמים, שאתה הוא בעל המלכים ומגלה רזים, יהי רצונך לסדר דברים בפני, לקים בי את הפסוק הזה, ואנכי אהיה עם פיה, שלא אפנס בבושה לפניך, פתח ואמר.

תקון שלשים

בראשית, מי הראשית? זו חכמה, זו נקדה של בפנים, שנאמר בה כל כבודת בת מלך פנימה, וזו יראה שהיא מצוה ראשונה, ועליה נאמר יראת יהו"ה ראשית דעת, והיא רמוזה במלת בראשית, ויש יראה רעה, רצועה להלקות את הרשעים, והנקדה הזו היא אות שבת וימים טובים, ואות של תפלין ואות של ברית מילה. אותה הרצועה היא יראה רעה, היא ערלה. אשרי הוא מי שמעביר אותה ממנו, שאין רשות לרצועה להלקות אותו, ועל הנקדה הזו נאמר מחלליה מות יומת. מה זה מחלליה? אלא מי שמכניס רשות זרה בחלל שלה, שהיא רשות היחיד, שעליה נאמר ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל, כי את מקדש יהו"ה טמא.

והכל נרמז בתבה הזו, ירא"ה ברי"ת שב"ת, כמו זה: ירא"ת בראשי"ת, ברי"ת בראשית, שב"ת בראשי"ת, והנקדה הזו היא ראשית, יהו"ה קנני ראשית דרכו, כמו זה בראשית, הכל היא נקדה אחת, היא ראשית, והיא אות ברית, והיא אות שבת, והיא יראת יהו"ה.

מי החלל שלה? ב', ו' הוא בעלה, בו היא שמורה ונסתרת בגלות, זהו שכתוב יהיה סגור ששת ימי המעשה, כמו זה סתומה, והרי נתבאר, והנקדה היא השביעית פתר על ראשו, וכתר של ספר תורה העטרה על הברית, ז' שהיא היום השביעי, יום השבת, שביעי ודאי, ועליו נאמר וביום השבת יפתח, אבל בימות החל גן נעול אחותי כלה. נקראת סתומה באות ו'.

והערלה והפריעה הזו הן כמוץ ותבן של החטה, בימות החל נקראת ה"א, שהוא הב"ל

מבפנים ומבחוץ, שורה שם חכמה, שנאמר בה יהו"ה קנני ראשית דרכו, קנני הוא קנן ודאי, ואם הקנן הזה הוא זך, נאמר בו ונקה, ואם לאו, לא ינקה כל הנגע בה.

וקנן של אדם זו האשה, והוא כוס, כך צריכה שטיפה והדחה, אם היא כוס של ברכה, ועליה נאמר, להניח ברכה אל ביתך, ואם לאו, נקראת כוס התרעלה, ועל היין שלה נאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש וכו'. השדים שלה הן אשכולות מרורות, אבל היין של כוס של ברכה עליו נאמר ויין ישמח לבב אנוש, ששם פקודי יהו"ה ישרים משמחי לב, שהם האשכולות שלה.

תקון עשרים ותשעה

בראשית ברא אלהים, ב' נקדה בהיכלו, עליה נאמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. מי המעין החתום? זו נקדה. מי הוא הנעול שלה? זה ו' שסתום להיכל, ובו נעשית סתומה, היא ס גדולה מלסרבה המשרה, ועל הנקדה הזו נאמר ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה, והנקדה הזו מצד הימין נקראת אהבה, ומצד השמאל נקראת יראה, ומצד העמוד האמצעי נקראת תורה, והיא מצוה, שהעמוד האמצעי כולל את שניהם, משום שהו' כולל את י"ה, שהם לימין ולשמאל, והו' באמצע כולל את שניהם, והשכינה התחתונה מצוה הפלולה מארבע אותיות, היא נקראת י' מצד החכמה, ה' מצד האם העליונה, ונקראת תורה מהצד של העמוד האמצעי. זהו שכתוב יהו"ה קנני ראשית דרכו, דרכו דרך ו', קנני שהוא הקן שלה, ומשום שהיא כלולה מכל הארבע, נקראת מצוה. מ"ץ באותיות א"ת ב"ש הוא י"ה, י"ם ה"ץ, ובה פלולים מצוות עשה ולא תעשה. המצוות של לא תעשה מצד הדין שהוא אלהים, ששם י"ה, ועליה נאמר זה שמ"י, והרי פרשוהו. מצוות עשה מצד הימין שהוא רחמים, שפלולים באברהם, ועליהם נאמר ברגז רחם תזכר.

קם זקן אחד מאחר הצל (הכמל) ואמר: רבי רבי, מנורה הקדושה, קום הדלק נר שהיא מצוה, השכינה הקדושה, שעליה נאמר אש תמיד תוקד

בעולם, והרוח הזו שמסתלקת היא רוח המשיח, כמו שנתבאר, והיא רוח הקדש, והיא רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת יהו"ה.

מצוה שניה, ויאמר אלהי"ם יהי אור ויהי אור, וזו אהבה שהיא אהבת חסד. זהו שכתוב ואהבת עולם אהבתיך על כן משחתיך חסד, ועליה נאמר אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. יראה נקראת מצד השמאל, ואהבה נקראת מצד הימין.

יש יראה ויש יראה, יש אהבה ויש אהבה. יראה, שירא אדם מהקדוש ברוך הוא כדי שלא ירד מנכסיו או כדי שלא ימותו בניו בחייו. נמצא שאם היה יורד מנכסיו או אם ימותו בניו בחייו, הוא לא היה ירא ממנו, ומשום זה היה אוהב אותו, היראה והאהבה הללו לא שם את יראת יהו"ה ואת האהבה שלו לעקר, אבל אהבה ויראה העקר שלו בין טוב ובין רע, ומשום זה נקראות היראה והאהבה הללו על מנת לקבל פרס.

ומשום זה אמר הקדוש ברוך הוא, השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, שהיא אהבה (שהיא רחמים) בלי פרס, (עד שהוא יחפץ), ולא על מנת לקבל פרס, שיראה ואהבה על מנת לקבל פרס היא של שפחה, ותחת שלוש רגזה ארץ וגומר תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גברתה.

אלהי"ם זה מן ויאמר אלהי"ם יהי אור, הוא הנתיה השלישי, יהי אור י"ה או"ר, וכן שהנקדה הזו מתעטפת (מתפשטת) באור הזה ונעשית או"ר, מכאן נמשכו כל ההיות.

קם זקן אחד, פתח ואמר: יהי אור ויהי אור, יהי אור זה הימין, ויהי אור זה השמאל, שבכל מקום ויהי הוא לשון צער, ומשום כך ויהי היום, שזהו ראש השנה, שהוא שמאל שהוא דן את דין כל העולם, ובגללה נאמר ויהי אור. וירא אלהי"ם את האור כי טוב, זה העמוד האמצעי שהוא טוב, ויבדל אלהי"ם בין האור ובין החשך, בין האור – זה אהרן הכהן, ובין החשך – זה קרח. אמר משה, לי ראוי להפריד המחלקת, שאני הוא דמות של

לה"ב המזבח, להדליק מוץ ותבן, והיא נשארת סלת נקיה, אבל בימים של שבת וימים טובים נקראת "עטרה על הכל, והבית (והכסא) שלה שלשים ושנים אלהי"ם של מעשה בראשית, והב"ה היא כלולה מעשר אמירות בכל צד, ה"ה הזו נקראת יראה, בין בשבת בין בבית מילה ובין בדין, וכך בכל מצוה.

אלהי"ם זה הנתיה הראשון, עליו נאמר נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה. מה זה עין איה? אלא מאותם מלאכים שאומרים איה מקום פבודו להעריצו, כשהיא בנתיב הזה, אין להם בה ידיעה, שהיא נסתרת מחיות המרכבה.

והארץ היתה תהו ובהו, מה זה והארץ היתה תהו ובהו? אלא מי שמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, גורם לשכינה להיות תהו ובהו חשך ותהום, שמתלבשת באותן קלפות, שהן ארבע גליות, ולא עוד, אלא שגורם לה להיות יבשה, תהו, שמסתלקת הנקדה מהחלל שלה, שהיא ב', ונשארת יבשה.

הנתיב השני, ורוח אלהי"ם מרחפת על פני המים. מה זה ורוח? אלא בודאי בזמן שהשכינה יורדת לגלות, הרוח הזו נושבת על אותם שמתעסקים בתורה, משום שהשכינה נמצאת ביניהם, והרוח הזו נעשית קול, ותאמר כך: אותם ישנים ששנה בנחיריהם, סתומי העינים ואטומי הלב, קומו והתעוררו אל השכינה, שיש לכם לב בלי השכל לדעת אותה, והיא ביניכם.

וסוד הדבר – קול אומר קרא, כמו קרא נא היש עונך ואל מי מקדושים תפנה, והיא אומרת מה אקרא, כל הבשר חציר, הכל הם כבהמות שאוכלות חציר, וכל חסדו כציץ השדה, כל החסד שעושים, עושים לעצמם. ואפלו כל אלו שמשתדלים בתורה, כל חסד שעושים – לעצמם עושים. באותו זמן ויזכר כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב לעולם, וזוהי רוחו של משיח, אוי להם מי שגורמים שילך לו מן העולם ולא ישוב לעולם, שאלו הם שעושים את התורה יבשה, ולא רוצים להשתדל בחכמת הקבלה, וגורמים שמסתלק מעין החכמה, שהיא "ממנה, ונשארת ב' יבשה, אוי להם שגורמים עניות וחרב וכזה והרג ואבדן

ועוד מצוה זה העמוד האמצעי, שהוא מצוה מצד האב שהוא רא"ש, ומצד האם שהיא אש"ר, וכך צדיק מצוה ועושה משניהם, ומשום כך נאמר על שניהם אשר קדשנו. האם - קדשנו, והאב - צוננו. על מי? על השכינה התחתונה שהיא פטר כל רחם, פתיחת הרחם, שהוא מאתים ארבעים ושמונה מצוות, היא מצות יהו"ה בכל איבר ואיבר של המלך, היא מצוה, ועוד אשר קדשנו, מצד האב והאם. זהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ויאמר - מצד האב שהוא י', יהי - מצד האם שהיא ה', אמירה אחת והויה אחת, עשייתה של שניהם - יהי אור.

ועוד אשר, על שם באשרי כי אשרוני בנות, אשר הוצאתיך מארץ מצרים, וכי עבד שהוא בבית אסורי המלך, והבטיח לו המלך להוציאו מבית האסורים, יש לו למלך לשבח את עצמו אשר הוצאתיך מארץ מצרים כמה פעמים? אלא חמשים פעמים הזכיר בתורה יציאת מצרים כנגד חמשים שערי בינה, להודיע להם מאיזה מקום הוציאתם מן הגלות.

ובשירדה אליהם, ירדה לגאל אותם בכמה קולות וברקים, זהו שכתוב ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וגומר, ועליהם נאמר וכל העם ראים את הקולות. את, זו השכינה התחתונה שהיתה עולה בכל קול וקול מאותם שבע קולות, והיא היתה בת קול של כל אחד ואחד, קול דברים אתם שמעים, זה הקול העליון הפלול משלשה קולות עליונים שהם שלש הספירות העליונות, ועל האם העליונה נאמר, ותמונה אינכם רואים זולתי קול, אבל על בת קול נאמר וכל העם רואים את הקולות ואת ודאי, שנאמר בה ותמונת יהו"ה יביט. קולות הם מצדו של העמוד האמצעי, הוא קול השופר השביעי באם העליונה, ולמטה ששה קולות.

ברקים מצד הצדיק, שנאמר בו ויצא ככרך חצו, ענן זו השכינה הפלולה משבעה ענני כבוד, שבו מתכסים קולות וברקים, ומצד הימין נקראת ענן, ומצד השמאל ערפל. זהו שכתוב ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. ועוד, אנכי זו שכינה התחתונה, וסוד הדבר - אנכי אנכי

הטוב של מעלה. ראה שנדבק קרח בחשכה של הצד האחר והכחיש את מעשה בראשית, שלא רצה להדבק בשמאל שהוא לוי, אמר הבדלו מתוך העדה הזאת.

וסוד הדבר - ויבדל אלהים בין האור ובין החשך, ויקרא אלהים לאור יום, ולחשך קרא לילה. שוק הימין שהוא אור, שנאמר ויבדל אלהים בין האור, הוא שוק ימין הכהן, שנאמר בו נעמות בימינו נצח, וכמו שנצח נקשר בימין, כך הוד נקשר בשמאל. ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, ערב זה הערב של יצחק, בקר זה הבקר של אברהם, יום אחד העמוד האמצעי וצדיק, שחושבים אותם כאחד, ואין יום בלי לילה, שהיא השכינה.

בין כך, הרי קול עולה ומתפוצץ ברומי הרקיעים והיה אומר: מחנות קדושים של ישיבת הרקיע של מעלה ומטה, הזדרזו והתתקנו לפני הגבירה שבאה להכנס לפני המלך בכמה קשוחים של מצוות עשה, קומו מחנות לקראתה. בינתים הרי קול שני היה מתעורר אל בעלי המפתחות, הרי השכינה באה להכנס להיכלה, אדני שפתי תפתח.

באותו זמן הגבירה העליונה יורדת אליה לקבלה במצוה הראשונה בכמה קולות ושופרות, ושתייהן עולות למלך, וכלם היו שואלים, מי זאת עולה מן המדבר? מ"י, שהיא האם העליונה, בזאת עולה, וכשעולה למעלה, נעשית כסא למלך העליון, ובה פותח אנכי, שכך עולה לחשבון כס"א, וכששניהם התחברו, נאמר בהם אנכי יהו"ה אלהים אשר הוצאתיך מארץ מצרים.

אשר, רמז הוא במלת בראשית. אשר, זו האם, שהיא אשר אהיה, אשר קדשנו במצותיו, אשר קדש ידיד מבטן, שהיא הבטן שנאמר בה מבטן מי יצא הקרח, הקרח הנורא. מה זה נורא? זה העמוד האמצעי. מה זה קדש ידיד מבטן? הבטן שנאמר בו זה צדיק, אשר, שהיא האם העליונה, קדשנו, בעמוד האמצעי, וצוננו, בצדיק על כל מצוה ומצוה, משום שאחד הוא מצוה ואחד עושה, אחד מצוה על המצוה שהיא שכינה, מצות יהו"ה ברה מאירת עינים, ואחד עושה עשייתה שהיא מעשה של מצוה, שכך פרשוהו בעלי המשנה, גדול המצוה ועושה ממי שאינו מצוה ועושה.

נְקִיבָה שְׁמֻקְבֵּלַת מֵהָאֹר שֶׁהוּא אֹר זָכָר, כְּמוֹ שֶׁהִלְבְּנָה שְׁמֻקְבֵּלַת מִן הַשֶּׁמֶשׁ, וְשִׁנְיָהֶם הֵם הָאֲסֻפְקֵלְרִיָּה הַמְאִירָה וְהָאֲסֻפְקֵלְרִיָּה שְׂאִינָה מְאִירָה, וַיֵּשׁ חֲשֵׁף שֶׁל הַצֵּד הָאַחַר שֵׁישׁ בּוֹ הַבְּדֵלָה וְלֹא חֲבוּר, וְאוֹתוֹ הָאֹר הוּא כְּמַח בְּאַגּוּז.

בִּינְתִים הִנֵּה קוֹל נִשְׁמַע בְּרוּמֵי הָרְקִיעִים: בְּעֵלֵי הָאוּצְרוֹת, בְּעֵלֵי הַהִיכָלוֹת, פִּתְחוּ אֶת הַהִיכָלוֹת, הִרִי הַגְּבִירָה רוֹצֵה לְהַכְנִס לְהִיכָלוֹ. בְּאוֹתוֹ זְמַן אֲדַנִּי שִׁפְתֵי תִפְתָּח, הַהִיכָל כָּלוּל מִשְׁבַּעַת הִיכָלוֹת. בְּאוֹתוֹ זְמַן כִּמְהָ נְבִיאִים עוֹלִים עִמָּה וּמִתְכַּנְּסִים עִמָּה, שֵׁישׁ נְבִיאִים וַיֵּשׁ נְבִיאִים, יֵשׁ נְבִיאִים שֶׁהֵם בְּעֵלֵי הַבַּיִת שֶׁל הַגְּבִירָה, וַיֵּשׁ נְבִיאִים שֶׁהֵם בְּעֵלֵי הַבַּיִת שֶׁל הַמֶּלֶךְ, אֵלוֹ מֵהָאֲסֻפְקֵלְרִיָּה הַמְאִירָה, וְאֵלוֹ מֵהָאֲסֻפְקֵלְרִיָּה שְׂאִינָה מְאִירָה. הַנְּבִיאִים שֶׁל הָאֲסֻפְקֵלְרִיָּה הַמְאִירָה הֵם מְצַד שֶׁל יְהוָה, וְהַנְּבִיאִים שֶׁל הָאֲסֻפְקֵלְרִיָּה שְׂאִינָה מְאִירָה הֵם מְצַד שֶׁל אֲדֹנָי, וְהֵם שְׁקוּלִים לְתוֹרָה שְׂבִכְתָּב וְלְתוֹרָה שְׂבִעֵל פֶּה. הַנְּבִיאִים מְצַדוֹ שֶׁל אֲדֹנָי – מְצַד הַיְרָאָה, וְהַנְּבִיאִים שֶׁהֵם מְצַדוֹ שֶׁל יְהוָה הֵם מְצַד שֶׁל הָאֱהָבָה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן כִּמְהָ בְּעֵלֵי שְׁעָרִים מְזַדְעָזְעִים וּמְזַדְמָנִים לְהִיכָל, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי חוֹתְמוֹת, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי שְׂאֵלוֹת, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי תְשׁוּבוֹת, שְׂבָהֶם נְבִיא שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי תְשׁוּבוֹת, מֵה שֶׁהִיא וּמֵה שֶׁעֲתִיד לִהְיוֹת, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי עֲתִידוֹת, מֵה שֶׁהִיא וְחוֹזִים שֶׁל נְבִיאִים, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי אֲזַנִּים שֶׁהֵם בְּעֵלֵי כְּנָפַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְאִשְׁמַע אֶת קוֹל כְּנָפֵיהֶם, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי חֹטֵם שֶׁשֶׁם רִיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי פָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְאַחַת, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי קוֹלוֹת וּבְעֵלֵי דְבוּרִים וּבְעֵלֵי הַבָּלִים שֶׁהֵם לְהַבּוֹת אֵשׁ, זֶהוּ שְׂכָתוּב קוֹל יְהוָה חֲצֵב לְהַבּוֹת אֵשׁ, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי יָדַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וַיְדִי אֶדָם מִתַּחַת כְּנָפֵיהֶם, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי קוֹמָה, וְהֵם שְׁעוֹר הַקּוֹמָה שֶׁל הַכֶּסֶף, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי אוֹת בְּרִית, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְזֶה לְךָ הָאוֹת, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי רַגְלַיִם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְהַחֲיוֹת רָצוּ וְשׁוּב.

סדר הלימוד ליום יז אלול [יום 342 בשנה]

בְּל תְּקוּנֵי הַנְּבִיאִים מִבְּחוּץ (מִבְּפָנִים) בְּגוֹף, בְּאִיבְרֵי הַגּוֹף, בְּעֵלֵי הַחֲכָמָה הֵם מִבְּפָנִים בְּמַחַ,

הוּא מְנַחֵמְכֶם. הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה אֲנִכִי לְמַעְלָה, אֲנִכִי הָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה לְמַטָּה, עַל שְׁתִּיחֵן נֶאֱמַר רְאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, כְּשֶׁמֶךְ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל קְצוֹי אֶרֶץ.

הָרִי כְּאֵן מְצוּהָ רֵאשׁוֹנָה, וְאֵין מְצוּהָ שֶׁלֹּא נִתְּנָה בַּיְרָאָה וְאֱהָבָה שֶׁהוּא ב', וְזֶה ב' מְבִרָאשִׁית הַפְּחָד שֶׁל הַיְרָאָה וְאֱהָבָה, שֶׁהֵן ב' עֲלִיּוֹנָה וּב' תַּחְתּוֹנָה, ב' הָעֲלִיּוֹנָה הִרִי נִתְּבָאָר שֶׁהִיא יְרָאָה וְאֱהָבָה, ב' אַחְרוֹנָה (תַּחְתּוֹנָה) תּוֹרָה וּמְצוּהָ, וְהִיא ב' מְבִרָא, בְּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת אֲב"ר, הִיא מְצוּהָ בְּכָל (שֶׁל) אִיבְרֵי וְאִיבְרֵי, הַמְצוּהָ הִרְאֵשׁוֹנָה הִיא אֲנִכִי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ, וְהוּא ב', יְרָאָה וְאֱהָבָה, אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ מְצַד שֶׁל הַיְרָאָה, כְּכַד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ מְצַד שֶׁל הָאֱהָבָה, וְשִׁנְיָהֶם הֵם זְכוּר וְשָׁמוּר.

תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ וְתְּפִלִּין שֶׁל יָד, הָאֵב תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ (עַל הָרֵאשׁ), שֶׁהוּא רֵאשׁ דְּבִרְךָ אָמֵת, הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, וְהָאֵם תְּפִלִּין שֶׁל יָד, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. הָאֵב וְאֵם תְּפִלִּין שֶׁל רְבוּן הָעוֹלָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ, שֶׁהֵם בֶּן וּבַת, הֵם הַתְּפִלִּין שֶׁלְּנוּ.

וְעוֹד נִתִּיב הַשְּׁלִישִׁי, בּוֹ הַמְצוּהָ הַשְּׁלִישִׁית, שֶׁהִיא נְבוּאָה, זֶהוּ שְׂכָתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר, חֲמִשָּׁה אֹר הֵם, וְעֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאַרְאֵה מַרְאֹת אֱלֹהִים, הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה הַמְרָאָה הַנִּסְתָּר שְׂאֵין בּוֹ דְמִיוֹן, הָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה מְרָאָה בְּגֻלוֹי שֵׁישׁ בְּהַ דְמִיוֹן, וְעֲלִיָּהָ נֶאֱמַר וּבְכִיד הַנְּבִיאִים אֲדָמָה, אֲדָמָה הִיא דְמִיוֹן לְכָל הַנְּבִיאִים, וְלְכָל אֶחָד כְּפִי כַחוֹ, וּמִשׁוּם שֶׁהִיא שׁוֹלֵטָה עַל כָּל הַמְרָכְבוֹת שֶׁלְמַטָּה, וְעַל כָּל כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת וְאֵילָנוֹת וּדְשָׁאִים, וְעַל כָּל עוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם וְחַיּוֹת הָאֶרֶץ וְדְגֵי הַיָּם, בְּגִלְלָה זֶה נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל כָּלָם. מְצַד הַחַיּוֹת הִיא נִקְרָאת חַיָּה, וּמְצַד הָעוֹפוֹת – נֶשֶׁר יוֹנָה צְפוּר, וּמְצַד הַדְּגָיִם – הַדָּג. צַד (שְׂפָחָה) הָרַע בְּהַפּוּךְ דָּגָה, וּמְצַד הָעֲשָׂבִים נִקְרָאת שְׂכִינָה שׁוֹשְׁנָה.

הַנְּתִיב הַרְבִּיעִי – וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁךְ, זְכוּר וּנְקִיבָה הֵם, חֲשֵׁךְ לִילָה, זֶהוּ שְׂכָתוּב וְלַחֲשֵׁךְ קָרָא לִילָה, וַיֵּשׁ חֲשֵׁךְ מְצַד הַטְּהָר וְלִילָה מְצַד הַטְּהָר, זֶהוּ שְׂכָתוּב גַּם חֲשֵׁךְ לֹא יַחֲשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלִילָה כִּיּוֹם יֹאִיר כַּחֲשָׁכָה כְּאוֹרָה, וְהַחֲשֵׁךְ הִיא

העולם. זהו שכתוב וכל העם ראים את הקלת וכו' וירא העם וינעו, ואמרו הזאת נעמי, זוהי הנעימות של התורה! מיד נאמר וישבר אותם תחת ההר. פרחת התורה משם ואמרה, אני מלאה הלכתי להר סיני, וכעת ריקם השיבני יהוה, מליא"ה מלא י"ה, וכעת פרח ממני מלא"ה י"ה, שהוא יהו"ו, ונשארה ה' יחידה אל"ם, נאלמתי דומי"ה, דו"ם י"ה, החשיתי מטוב שהוא ו'.

דבר אחר ותלכנה שתיהן, הגוף והנפש, לאיזה מקום הלכו? לבית הקברות, הגוף נדון ונרקב, ובנפש נאמר ותגל מרגלותיו ותשכב.

קם זקן אחד ואמר: מנורה הקדושה חזר בך, ערפה היא הגוף, רות היא הנפש, השתפה שלה נעמי, נשמת חיים, מחלון הרוח, הגוף שהיא ערפה החזירה ערף אל הנשמה (השכינה), הנפש נדבקה בנשמה, זהו שכתוב באשר תלכי אלך - במצוות עשה, ובאשר תליני אלין - במצוות לא תעשה.

דבר אחר, באשר תלכי אלך - בגלות, שנאמר בך ובפשעייכם שלחה אמכם, ובאשר תליני אלין, שמשכבך בגלות, זהו שכתוב על משכבי בלילות. עמך עמי - אלו ישראל, ואלהי"ך אלהי"י - זה הקדוש ברוך הוא. אלימלך זה י', נעמי זו ה', מחלון ו', רות בך נדבקה ה' ונעשתה תורה, ועליה נאמר וקול התור נשמע בארצנו.

ערפה היא האם של הערב רב, שנאמר בהם כי עם קשה ערף הוא, שחזרה לסרחונה והחזירה ערף לחמותה, כליון בעלה של ערפה, יצר הרע, שבאה כליה ממנו לעולם, והוא כליון, ואשתו לילית כליה.

נשמה ונפש, כשאדם מחיב בחטאים והם מתגברים על האיברים, נשמת חיים מסתלקת מהגוף, והנפש נשארת שם, ונאמר בך ותגל מרגלותיו, למי? לצדיק, וזו ברית מילה, שהוא בוע"ז ב"ו ע"ז, תקיף על יצרו, וימד שש שעורים וישת עליה, שוקיו עמודי שש, שמה אותם עליה להגן עליה, ופרשוה ותלכנה שתיהם, עם השכינה העליונה והתחתונה, ועליהם נאמר ותקראנה לו השכנות שם, לאמר ילד בן לנעמי, זה

ומשום זה חכם עדיף מנביא, ומן המח תלויים ל"ב נתיבות, וזה ל"ב, שנאמר לב מבין, ויבדל אלהי"ם בין האור ובין החשך, כאן הסוד של הנתיב הרביעי, מה ההבדלה כאן בנבואה? אלא כמה נביאי שקר הם מצד החשך, שהולכים באור להטעות בני אדם. באותו זמן שיהיה הקדוש ברוך הוא עם שכינתו, ויבדל אלהי"ם בין האור ובין החשך.

הנתיב החמישי, ויקרא אלהי"ם לאור יום, אלו בעלי מקרא, שבעלי מקרא הם פתילה, ובעלי המשנה - זית, ובעלי תלמוד שהוא קבלה למשה מסיני - נר.

מצוה רביעית - להתעסק בתורה שבעל פה ולהפריד בהם בשש דרגות, באסור והתר, טמאה וטהרה, כשר ופסול. זהו שכתוב ויאמר אלהי"ם יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, בין מים של טהרה התר כשר, ובין מים של טמאה, שהם אסור טמא פסול, שהם מי בורות נשברים, מים סרוחים, מים מטנפים, ועליהם נאמר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, והרקיע הזה שמבדיל ביניהם, זה הרקיע שעל ראשי החיות, וזה מטטרו"ן, שעליו נאמר ודמות על ראשי החיה רקיע, ועליו נאמר ויעש אלהי"ם וגומר, וזה הנתיב הששי, ויש רקיע מעל לרקיע, וזה הצדיק שמפריד בין מים נקביים למים זכריים להודע בו, ועליו נאמר ויעש אלהי"ם את הרקיע, ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע, וזה הנתיב השביעי - צדיק.

הנתיב השמיני, ויקרא אלהי"ם לרקיע שמים. ויקרא אלהי"ם - זו האם העליונה, לרקיע - זה העמוד האמצעי, שהוא בין ימין ושמאל וכולל את שניהם. זהו שכתוב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, והם הערב של יצחק והבקר של אברהם.

תקון שלשים ואחד

בראשית, בראשית, ועליהן נאמר ותלכנה שתיהם וגומר, והן שתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ועוד, שני לוחות הלכו להר סיני, מיד ותהם כל העיר עליהן, הזדעזע כל

לנשמות קדושות שנבראו בשם יהו"ה, והגוף של משה, שנאמר בו לא כהתה עינו ולא נס ליחה, משם היה, ובשבילו הוא היה מבקש רחמים שלא ימות ויצא ממנו, ולא על הגוף של העולם הזה שנקרא אצלו סנדל, שעליו נאמר לו של נעליך מעל רגליך.

ואדם וחיות ובהמות ועופות של שם הם מעשי בראשית, והם בדמות עליון של אלה שנאמר בהם במרכבה ודמות פניהם פני אדם וגומר, שהם בהמות עליונות, עליהן נאמר יעשה למחכה לו, ושם עץ החיים, שמי שאוכל ממנו נאמר בו ואכל וחי לעולם.

ישם כסאות של זהב וכסף ואבנים יקרות, ומטות של זהב וכסף, ורמ"ח מצוות שצוה אותן משה לישראל בעולם הזה, לטהר את מאתים ארבעים ושמונה איברים של אותו הגוף, והגוף של העולם השפל הזה הוא סנדל לנשמה, שמתטנף (וימתטנף) בזהמת העולם הזה. הרי כאן שלשים ואחת פעמים שהתפרש בראשית, ועשר אמירות, ושלשים ושנים שבילים, הרי שבעים ושנים, וצריך לפרש אותם. פתח ואמר בראשית.

תקון שלשים ושנים

בראשית, המאמר הראשון לכל, והוא כולל שני דבורים, אנכי ולא יהיה לך, שנאמרו בדבור אחד, ושניהם רמוזים במלת בראשית, בגלל זה בראשית, א"ב רשי"ת, א"ב א' אנכי ב' לא יהיה לך, והכל באות אחת ב', והיא ב' מבראשית.

אמר רבי אלעזר: וכי מי שיש לו עבד והוציא אותו לחרות משעבודו, יש לרבונו לשבח את עצמו בהוצאה לחרות של עבדו? וכי הקדוש ברוך הוא שאמר לאברהם כי גר יהיה זרעך וכו', יש לשבח עצמו כמה פעמים אשר הוצאתיך מארץ מצרים? אמר לו רבי שמעון: ודאי כך הוא, אבל כאן לא משבח הקדוש ברוך הוא את עצמו שהוציא אותם מן הגלות, אלא חמשים פעם הזכיר בתורה יציאת מצרים, להודיע הדרגה שהוציאה אותם, שהיא היובל, שנאמר בה יובל היא שנת החמשים שנה, והם חמשים שערי בינה שנמסרו למשה בסיני, פרט לאחד שלא נמסר לו, ולכן

העמוד האמצעי, שנאמר בו בני בכרי ישראל. כשחטאו ישראל וגרמו להסתלקות השכינה, על השכינה התחוננה נאמר ותגל מרגלותיו.

דבר אחר ותלכנה שתייהם, הוא מדבר בגוף ונפש, ומאהבת הגוף כשהוא בעל תשובה, תאמר הנפש אליו באשר תמותי אמות ושם אקבר, ולא תזוז הנפש בקבר ממנו, ועליו נאמר בהתהלךך תנחה אותך - בעולם הזה, בשכבך תשמר עליך - בקבר, והקיצות - לתחית המתים (לעולם הבא), היא תשיחך - זו הנפש לגוף, ומנורה הקדושה, אם הגוף לא חוזר בתשובה והחזיר ערך לתשובה, הנפש נפרדת ממנו ונקראת ערפ"ה, והגוף הזה נאבד משני העולמות.

אמר לו: זקן זקן, והרי כמה קברים לחנם, והרי אם הגוף נאבד, על מה תקום הנפש לתחית המתים? שהרי ודאי הגוף נאבד, ונתבאר שנאבד משני עולמות, והרי ירד לנשיה ששם נשפח לדורי דורות, אם כן, כמה קברים לחנם?

אלא ודאי שהקדוש ברוך הוא לא ישנה את מעשי ידיו, שנודאי העולם הזה והעולם הבא, שהם שמים וארץ, הם של הקדוש ברוך הוא, ועליהם אמר דוד השמים שמים ליהו"ה, הארץ - אתה ה' לפני יהו"ה בארצות החיים, עליהם נאמר העולם הזה והעולם הבא בשם יהו"ה. זהו שכתוב 'שמחו ה' שמים ותגל ה' ארץ, מתי? בזמן שנאמר לשמים והארץ, של סמא"ל ונחש, פי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה, ואחר שימחה אותם וישמיד את אותם הממנים שעליהם, מיד יחדש הקדוש ברוך הוא את השמים ואת הארץ, שימחו בגלל הממנים הרעים הללו. זהו שכתוב פי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה וגומר, והכל כדי שלא יכלו מעשי ידיו, שהם הנשמות והגופות שנאבדו משני העולמות, ואלו העשירים שבגלות, בגלל שהעולם הזה הוא שלהם.

אבל העניינים שהם צדיקים, הטוב שלהם לאותם העולמות הטובים, שבהם נבראו שתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ששכרם שם, ובשביל שלמטה של ארץ החיים, שם הגופות

מוריד אותה הקדוש ברוך הוא למדורי הגיהנם
הללו, ושם נשפחת לדורי דורות.

ואם הוא צדיק, נאמר בו כי שבע פול צדיק וקם.
אמר לו רבי אלעזר: ואם הוא צדיק, למה ירד
לשם? אלא כדי להוציא משם כל נפש ונפש
שהרהרו תשובה ומתו בקצור שנים, והוא טורח
בשבילו, זהו מאמר ראשון שהוא בראשית.

תקון שלשים ושלשה

בראשית, זו מצוה ראשונה, שנרמזה בשלשים
ושנים שבילים, שהם שלשים ושנים
אלהיים של מעשה בראשית, עשרים ושתיים
אותיות ועשר אמירות שנכללו בהם. התקון
הראשון יראה, ועליה נאמר ראשית חכמה יראת
יהוה, שיש יראה ויש יראה. יראת יהוה זו
השכינה, המלכות הקדושה, יראה רעה זו רצועה
להלקות את הרשעים, ומי הוא? סם המות של
סמא"ל, הנקבה שלו, יראת יהוה היא שכר למי
ששומר מצוות לא תעשה, יראה רעה היא רצועה
להלקות את מי שעובר עליהן.

קם רבי שמעון ואמר: אלעזר בני, יש מי שירא
מהקדוש ברוך הוא כדי שייחיו את בניו
ויגדל עשרו בעולם הזה, ואם חסר מזה, אינו ירא
ממנו, זה לא שם לו את יראת יהוה לעקר, אבל
מי שירא את הקדוש ברוך הוא בין בטוב בין
בצרה, זהו מי ששם את יראת יהוה בו לעקר,
ששלוש דרגות הן של יראה, יש יראה בין בטוב בין
בצרה, ויש יראה שירא את הקדוש ברוך הוא בטוב
ולא בצרה, ויש יראה שלא שם אותה עליו לעקר,
בין לטוב בין לצרה. צדיק גמור שם אותה עליו
לעקר בין לטוב בין לדין, הבינוני שם אותה עליו
לטוב ולא לדין, הרשע הגמור לא שם אותה עקר,
לא בטוב ולא בדין.

ולמה השכינה נקראת יראה? שהרי היא נטלה
מצד העמוד האמצעי. אלא כמו שהעמוד
האמצעי נוטל מרחמים ודין, שהם ימין ושמאל, כך
היא נוטלת משניהם, מצד השמאל זו נקראת יראה,
פחד יצחק, שמצד הימין נקרא אהבה, וזו המצוה
השניה שנאמר בה ואהבת עולם אהבתיך על כן
משכתיך חסד.

הזכיר חמשים פעם בתורה יציאת מצרים. אמר,
הרי ודאי התשבה דעתי.

מי זה אלהים אחרים? אלו הממנים של שבעים
אמות, וסמא"ל ונח"ש הרי שבעים ושנים,
בגלל זה נתן הקדוש ברוך הוא תורה מימין, שהוא
חסד, ומשמאל שהוא גבורה, שיש בה שבעים פנים
להנצל משבעים אמות, והתורה נתנה ממים ואש,
שהם שנים, להציל את ישראל מסמא"ל ונח"ש,
שהם ממים ואש, ובגללם נאמר לא יהיה לך אלהים
אחרים על פני, וכנגד שבעים אמות שבעים נפש,
ומי שעובר על שבעים פנים של התורה, שנאמר לא
יהיה לך אלהים אחרים על פני, שולטים שבעים
ממנים ואמות של יצר הרע על שבעים נפש.

וכמה גלגולים יבאו לאדם על החטאים הללו,
ואם לא חוזר האדם בתשובה בגלגולים
הללו, אותו הגוף יורד לאבדון, הגלגול הראשון
נצבע בצבע לבן, ורוכבת הנפש על סוס לבן שהיא
הגוף, ואם חוזר בתשובה, נאמר בו אם יהיו
חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, ואם לא, יבא בגלגול
שני, ורוכב על סוס אדם, ואם חוזר בתשובה נאמר
על חטאו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו, ואם לא,
חוזר ומתגלגל בגלגול שלישי, ורוכב על סוס ירק,
וזה הגוף.

והם מזל אריה, מזל שור, מזל נשר, שעליהם
נאמר הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלש עם
גבר, ואם שלש אלה לא יעשה לה, לנפש, בשלשה
גלגולים, שעושה לה שאר כסות ועונה, ויצאה חנם
אין כסף, ועל שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא
אשיבנו, ועל ארבעה, שהוא מזל אדם, לא אשיבנו,
שלא יקלקלו אותו.

אבל לצדיקים, ועשה חסד לאלפים, אלפים ודאי,
שלשה גלגולים בהם הוא מרויח שלשת
אלפים, שהם עולמות של כסופים, ולמי? לאהביו
ולשמרי מצותיו. לרשעים שהם לא יחזרו בתשובה
בשלשת הגלגולים הללו, נאמר בהם והאבדתי את
הנפש ההיא מקרב עמה. אמר: רבי, אם כן אני
יורד, אלא שבע ארצות הן, ועולים לשבעים כנגד
שבעים נפש, ושבע ארצות הן: ארץ, אדמה, ארקא,
גיא, ציה, נשיה, תבל, והם שבעה מדורי גיהנם.
אותה נפש שלא חזרה בתשובה בשלשת אלה,

ואחר כף כשמתפשטים מהם, כלם מתיחדים ולא יתבששו, ומתיחדים אב עם אם, אב עם אחותו. כעת שערוה ביניהם, יש פרוד באותיות שהן יהו"ה, זהו שכתוב פי המות יפריד (בין אחים) ביני וביניך. אחר שהערייות עוברות מהן, יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד, והסוד של אחד – אח ד', הערוה של שניהם אחר. בזמן שמסתלק הקוץ מד' של אחד נשאר אחר, ועליו נאמר וסוד אחר אל תגל.

תקון שלשים וחמשה

בראשית, בתשרי נברא העולם, חסר א' להיות בראשית, זה אדם שנברא בתשרי, ומשום שעתידה הארץ להתקלל בגללו, זהו ארוה האדמה בעבורך. הסתלק מן תשרי ופתח בב' שהיא ברכה שתתברך הארץ, ולהוציא אותה מן הקללה, ולא עוד, אלא משום שתשרי הוא דין, לא נזכר שם בתשרי, שלא יתכן בו פעם אחרת. זהו שכתוב נר יהו"ה נשמת אדם.

תקון שלשים וששה

בראשית, שהוא שבת בראשית, שהרי שבע שבתות הן, ולכל אחת יש לו ששה ימי המעשה, וכל יום של הקדוש ברוך הוא הוא אלף שנים, זהו שכתוב פי אלף שנים בעיניך וכו'. ושבת בראשית ששת הימים שלו הם שני אלפים תהו, שני אלפים תורה, שני אלפים תהו – והארץ היתה תהו, שני אלפים תורה – ורוח אלהים מרחפת על פני המים, ואין מים אלא תורה, פני המים – שני הפנים שלה, שהן מצוות עשה ומצוות לא תעשה, לבן ואדם, ימין ושמאל, ואלה הם שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח. ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, עליהם נאמר על כן באורים כבודו יהו"ה, על כן ודאי, שנאמר בו ויהי כ"ן, והם שבעים, ועל שני המאורות הללו נאמר דו פרצופים זכר ונקבה. יהי אור – זה פסח, אור לארבעה עשר, ויהי אור – ראש השנה, שנאמר בו ויהי היום, כאן ויהי ושם ויהי, ובכל מקום ויהי לשון צער.

ומצד שני הצדדים הללו נקרא העמוד האמצעי אור ונר, והשכינה אורה, אבוקה. אורה – ליהודים היתה אורה, אבוקה – כף פרשוהו בעלי המשנה, שצדיקים עומדים לפני השכינה כנר לפני האבוקה, מצד הימין יהו"ה, ומצד השמאל אדנ"י, ששם הדין, ומשום זה ביום הראשון ויאמר אלהים יהי אור, משום שחמשה אור הם ביום הראשון, והם ה' העליונה, ומשם מאירים, י' בשמאל, וזה נר, וזה ה"י מן אלהים, ה' לימין י' לשמאל, (ו' מל"א משניהם העמוד האמצעי, בן י"ה, וזהו סוד אלהים מל"א ה"י, זו כתובה ראשונה. וסוד הדבר – ה"א, אלהים זה מל"א"ה בהפוך אותיות, וזו ה' זעירה, שהיא מלאה משלש אותיות, ונעשית היו"ה, למעלה הוא הוי"ה, ובה מתחילים אותיות התורה ה"ו ואחר כך ט"י, ואנה נמצאת ה' אחרונה? אלא ד' היתה להיות ה', אלא מי גרם שפרח ממנה ו' שהוא הירך שלה? אלא נתנני שוממה כל היום דנה, זהו הוד שהוא הירך שלה, שהוא חזר דנה באלף החמישי, משום שפרח ממנה ירך, שעליו נאמר ותקע פך ירך יעקב, נודע שמימין מתחילה למנות האות ד' עד נצח, והוד הוא הירך, השלמות שלה, וזהו שנתן למשה, זהו שנאמר ונתן הוד למשה).

תקון שלשים וארבעה

בראשית, ב' נקבה פתוחה לקבל מימין, לאותו (מאותו) שגומל עמה חסד, ולמה? שהאות י' על ראשו כמו זה ג', ומשום זה הרוצה להחכים ידרים, אם כן, למה ג' אחר לב'? אלא סוד הדבר – ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה והיא תראה את ערותו חסד הוא, ב' החזירה פניה מא', ג' החזירה פניה מב', ד' החזירה פניה מג', ה' החזירה פניה מד', כל האותיות החזירו פניהן זו מזו, ואינן פנים בפנים, ולמה? אלא סוד הדבר – וראית את אחרי וכו', ולמה מחזירות פנים זו מזו? בשביל העריות שהן כנגדם, א' כנגד ארור שהוא ערוה, ועליו נאמר ארור שכב עם אחתו, שהעריות הללו, כל אחד שוכב עם אמו ועם אחתו ועם בתו, ומחזירים פנים אליהם, שאין להם בשת פנים, אבל האותיות הקדושות מחזירות פניהן בבשת בענוה, עריה תעור, ובגללה נאמר ולפני עור לא תתן מכשול, עור שהוא עור, וסוד הדבר – ערום ראה רעה ונסתר.

לך אלהים אחרים על פני, והאות הזו אין יורשים אותה אלא ישראל, שאין אות ברית עד שמעבירים את הקלפות הללו מהם, שהן ערלה ופריעה עם הטפת דם.

שְׁלֹשׁ קלפות הן בערלה כנגד שלש קלפות האגוז, ועליהם נאמר והארץ היתה תהו ובהו וחסך. תהו – קו ירק, קלפה ראשונה, בהו – קלפה שנייה, חסך – קלפה שלישית, ושלש אלו זו על גב זו, כנגד שלשת צבעי העין, שנאמר בהם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכו', כנגדם שלשת צבעי הקשת שבהם נקרא בת עין, שהיא נקדה אות ברית, עליה נאמר וראיתה לזכר ברית עולם, ועליהם נאמר שלש פעמים כל גוים וכו' כי אמילם, ומתי יעביר הקדוש ברוך הוא את הקלפות הללו מן העולם ויזכר ברית עולם? בזמן הגאולה. זהו שפתוב ולא יכנף עוד מוריה, מתי? אחר שיעבירו שלש הקלפות הרעות ממנה, ובזמן שהיא מתלבשת בקלפות הללו, היא אומרת אל תראני שאני שחרחרת, שבקלפות הללו היא מתחללת, ומשום זה מחלליה מות יומת.

תהו"ם היא המו"ת, אליו צריך פריעה עם הטפת דם, ועד שנפרעת הפריעה הזו, היא לא מתגלה בעולם ולא תהיה אות בעולם, וסוד הדבר, כשעוברים ממנה ערלה ופריעה, רומא וקושטאנדינא, מיד מתגלה האות בעולם לאותו שנאמר בו וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, לקיים בו הפתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

ומשום זה, אלעזר בני, אל תצפה לרגלי משיח, עד שתראה את הקשת בגוניה המאירים, או עד שיתגלה אות בעולם. מה זה אות? אלא דרך ככב מיצקב, זו האות י', אות ברית. ומיד וקם שבט מישראל אליה, אותו שנאמר בו ויהי בישרון מלך.

בא וראה, יום אחד שאלתי את אליהו, למה שמים הערלה בכלי עפר? אמר לי, שמעתי בישיבה, שערלה הוא נחש, וכיון שמעבירים אותו ממקומו, צריך לתת לו מזונו, זהו שפתוב ונחש עפר לחמו, ובוודאי, בני, בזה נצל אדם מדין חבוט הקבר, והדם שמטיפים מהפריעה, לתת מזון לאותו הפלך שהוא רוצח, ובזה נצל אדם מחרבו של מלאך המות.

שבת בראשית נקדה בחלל שלה, (שהיא שבת ברית), "שבת חלל, חלל את מי? את אותה נקדה, מחלליה מות יומת, למי שמכניס נכריה בחלל שלה, שהיא רשות הרבים, יין נסך זונה, ומשום זה פאן צריך יראה, וזהו בראשית יר"א שפ"ת. זהו שפתוב איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו, ומי שמכניס רשות נכריה בחלל שלה, שהיא רשות הרבים, יין נסך זונה, עליו נאמר את מקדש יהו"ה טמא ונכרתה וכו', והנקדה הזו היא אות של שבת, אות של ימים טובים, אות של תפלין, אות של ברית מילה, עטרת הברית, כתר של ספר תורה קוראים לו, כתר בראש כל צדיק, הנקדה שעליה נאמר אדם וחוה שהיו דו פרצופים, ועליה אמרה הלבנה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד.

הפור הנה נמסר לחכמי הלב, (זו) (ד' ו') היא ה' אחרונה, ששניהם י', ובה נעשו אחד, והנקדה הזו היא סתומה וחתומה בששת ימי החל. זהו שפתוב יהיה סגור בששת ימי המעשה, במה? באות ו', (כ) סתומה באות ו', בו' ימות החל, וביום השביעי נפתחת לקבל את בעלה, ומשום זה הזווג של תלמידי חכמים משבת לשבת, ויורשים נשמות קדושות חדשות לבניהם.

ומשום זה הנקדה נקראת בתולה, ואיש לא ידעה, כשהיא גל (ג) נעול מעין חתום, עד שנפתחת לבעלה, וכשהיא סתומה, נקראת יראה, בכל ששת ימי החל שהיא סגורה ושמורה בעשר אמירות ושלשים ושנים אלהיים, שהם ארבעים ושתיים אותיות הגבורה, ששם בינה, בשבת ויכלו השמים, ויכל"ו החסד של הימין כולל שבעים ושנים שמות, ששם חכמה, כמו שאמרנו הרוצה להחפים ידרים. יראה בששת ימי החל, איש אמו ואביו תיראו, אהבה בשבת, כבד את אביך ואת אמך. כשנפתחת לבעלה נקראת אהבה, ומיראה ואהבה נתנו מצוות עשה ולא תעשה.

תקוין שבועה ושלשים

בראשית הוא ברי"ת, ודאי כשהוא בלבושים של הקלפות הללו שהן ערלה ופריעה, שם צריך יראה, ועליהם נאמר לא יהיה

בחמשה אור. זהו שכתוב ויאמר אלהי"ם יהי אור, ובאותו הזמן שנפתחת, מתלבשת בכמה לבושים של אורות התורה, ומתקשטת בכמה קשטים של מצוות עשה, ובזמן שנפתחת ומתקשטת בקשטיה, בארבעה בגדי זהב שהם אדני, בארבעת בתי תפלין של יד ובארבעת בתי תפלין של ראש שהם כנגדם. ארבעה לבושי כהן הדיוט, הם כנגד ארבע כנפות כסותה אשר תכסה בה.

ובשמתתקנת בלבושים הללו, מיד נפתח ההיכל אליה. זהו שכתוב אדני שפתי תפתח, ולקול נעימות הרמונים והפעמונים של לבושה, נאמר בחיות ואשמע את קול כנפיהם, וכשישראל אומרים קריאת שמע, מה כתוב בה? וישמע את הקול מדבר אליו, הקול נשמע אליה מבין שני הכרובים, שהם דו פרצופים, וכשמתיחד הדבור עם הקול, נעשים קול דממה דקה, וזו תפלה בחשאי, ובאותו זמן, מי שרוצה לבקש בקשתו יבקש, שבאותו זמן יהיה עת רצון, שהרי שני השמות כאחד – יאהדונה"י, אז תקרא ויהו"ה יענה, מיד א"ז יאהדונה"י, שני שמות ושמונה אותיות שבהם, הרי עשר, (וזה סוד ארוך אשר לא יקים את דברי התורה הזאת וכו', זהו החבור של חתן וכלה, כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה וכו', וזה סוד ואמר כל העם אמ"ן).

ועד שיצאו בני ישראל מן הגלות, לא יהיו בזונג אחד, ובזמן שיצאו ישראל מן הגלות, יתחברו כאחד. באותו זמן א"ז ישיר משה, ומיד ויאמר אלהי"ם יהי אור, שהוא יציאת הגלות. באותו זמן שהגבירה רוצה להכנס להיכלה, קול עולה ברומי הרקיעים ויאמר כך: המחנות הרבים של הישיבה העליונה והתחתונה של נשמות קדושות, התתקנו למול הגבירה שבאה להתתקן, לגאל את בניה מן הגלות. באותו זמן כמה בעלי שופרות ובעלי קולות ובעלי ברקים, שנאמר בהם ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד וכו', משה ידבר והאלהי"ם יעננו בקול, באותו זמן משה ידבר עם השכינה. זהו שכתוב פה אל פה אדבר בו, והאלהי"ם, שהיא האם העליונה, יעננו בקול, שהוא העמוד האמצעי, והרי פשוטהו בעלי המשנה בקולו של משה.

ועל כן אמר אדם הראשון לפני הקדוש ברוך הוא, מי מציל בני מחרב המתהפכת? אמר לו, חרב המילה, כמו שנאמר עשה לך חרות צורים, וחרבו של הקדוש ברוך הוא שש עשרה פיפות, כנגד מילה ופריעה ומציצה ושלש עשרה בריתות שנכתרו עליה, וכן התורה מצילה את האדם משש עשרה פיות החרב, כמו שאמר שלמה עין חיים הי"א, שעולה לשש עשרה.

ובנגד שני אלה אמרה תורה לא תרצח ולא תנאף. לא תנאף כנגד נחש אשת זנונים, לא תרצח כנגד סמא"ל, ואמר דוד עליו, הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי. שלש קלפות הערלה הן משחי"ת א"ף וחמ"ה, כנגד הערלה, הוא העון. והינו מה שתקנו בתפלה אצלם, והוא רחום יכפר עון – זה עון, ולא ישחית – זה משחית, והרבה להשיב אפו – זה אף, ולא יעיר כל חמתו – זו חמה, ומי שמכניס את הברית לרשות נכריה, ארבעה הללו שולטים עליו. זהו שכתוב והמים גברו מאד מאד על הארץ. על הארץ – זה הגוף שלו, וארבע פעמים נאמר בפרשת נח ויגברו המים, גברו, כנגדם, והרי פשוטהו.

ערלה ופריעה, שמעתי שהן רומי רבתי ורומי הקטנה, בזמן שתעברנה מן העולם, מתגלה אות הברית, שהיא בת עין, ציון, שהיא נקדת העולם, שבזמן שהקלפות הללו שולטות בעולם, חוזר העולם לתהו ובהו. זהו שכתוב והארץ היתה תהו ובהו, בזמן שתבא הגאולה, מיד ויאמר אלהי"ם יהי אור ויהי אור. היה אור לא כתוב, אלא יהי (ויהי אור) אור, ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד.

תקון שמונה ושלשים

בראשית ברא אלהי"ם, פתח ואמר כשושנה בין החוחים וכו', בשושנה יש חמשה עלים מבפנים וחמשה עלים מבחוץ, והם ה"ה, השרביט שלה ו', התפוח שלה י', והכל אלהי"ם. חמש האותיות שלו ה' חמשה עלים מבחוץ, ה' חמשה עלים מבפנים, י' תפוח, ו' מ"א שרביט. **בזמן** שהשושנה הזו היא בגלות, היא אטומה. בזמן שתהיה גאלה בעולם, נפתחת

רחם, שהם מאתים ארבעים ושמונה, שכלן קשורות בצדיק שהוא כל, שהוא אות ברית, שנפתח (פטר כל) רחם, שהן מאתים ארבעים ושמונה מצוות עשה, ועליו נאמר אשר קדש ידיד מבטן, וזו האם שנאמר בה מבטן מי יצא הקרח, (וזהו הקרח הנורא). אשר - שהיא האם העליונה. קדשנו במצותיו - בצדיק, שהוא קדש ידיד מבטן. וצוננו - עליהם, משום שהוא מצוה ועושה. ועוד אשר קדשנו - זה העמוד האמצעי שנאמר בו קדש ישראל ליהו"ה, וצוננו - שכל הוא מצוה ועושה. ועוד קדשנו - מצד השמאל, שנאמר בו וקדשת את הלויים, ואין קדשה פחות מעשרה, ואלו עשרה מאמרות, (שהיא קדש לי כל בכור, שהוא כתר עליון וחכמה שהיא ישראל עלה במחשבה), שנאמר בהם ויאמר אלהי"ם יהי אור.

וצוננו על, מצד הימין שנאמר בו הוקם על, ששם כל הברכות לימין, שהם מאה ברכות כחשבון ע"ל, שאות י' עם ק' עולה למאה, שהיא הקרבן של הכל, מצד האב - ראש, מצד האם - אשר, מצד האב - מצוה, מצד האם - עושה, ומצוה זה עץ פרי, ועושה זה עושה פרי, ושמענו שהם גוף וברית שמחשיבים אחד, עליהם נאמר שתי כתפת חברת. כמו שהן חוברות, כך השכינה העליונה והתחתונה חוברות אשה אל אחותה.

עוד אשר קדשנו במצותיו וצוננו, ולא אמר קדשנו וצוננו, אשר הוא אשר אהי"ה ודאי, וזה כתר עליון, מצד הנקבה נקרא אשר, ומצד הזכר נקרא ראש, הראש של כל הראשים. קדשנו זה אבא (סבא), שנאמר בו ויאמר אלהי"ם יהי אור. וצוננו - זו האם, שנאמר בה ויהי אור, ואין הוי"ה אלא על ידי עשיה, ושניהם לימין ולשמאל. **ומי** מצוה ועושה על המצוה שהיא שכינה? זה העמוד האמצעי, וכך צדיק בצלמו וכדמותו, ועל שמו נקראו ישראל בני בכרי ישראל, ועל שם הצדיק נקראו צדיקים, זהו שכתוב ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

ועוד אנכ"י יהו"ה אלהי"ך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אמר רבי אלעזר: אבא, וכי מי שהוא תחת שעבוד אדונו, ורבנו הבטיח לו להוציאו לחרות והוציא אותו, יש לו לשבח את עצמו שהוציאו מתוך השעבוד? והרי הקדוש ברוך

ובאותו הזמן, השכינה העליונה והתחתונה עולות זו על גב זו, כמו שנאמר בהר סיני, שנאמר שם מי זאת עולה מן המדבר, מי בזאת עולה, מ"י - האם העליונה, שבה פתח הקדוש ברוך הוא בהר סיני אנכ"י.

קם זקן אחד מאחר הצל של רבי שמעון ואמר: רבי רבי, הרי ראיתי שנאמר מן השמים השמייעך את קלו ליסרך וכו', ובמקום אחר שמעתי שדבר עם ישראל מצד של המלאכים, שכל פרשוהו, שכל דבור ודבור שיצא מפיו נעשה מלאך, וזהו וכל העם ראים את הקולת ואת הלפידם, ובמקום אחר אמר הכתוב אחת דבר אלהי"ם שתים זו שמעתי. מה זה?

אמר רבי שמעון: זקן זקן, שמעתי שבאדם נתן הקדוש ברוך הוא שלשה קשרים, נשמה ורוח ונפש, הנשמה מכסא הכבוד, שם יורדת השכינה העליונה כלולה משלש ספירות עליונות, ועליהן נאמר אחת דבר אלהי"ם שתים זו שמעתי, אחת ושתים - הרי שלש ספירות עליונות, שנאמר בהן אחת, אחת ואחת, שלשה אחדים, וזהו אחת דבר אלהי"ם שתים זו שמעתי, ז"ו - בה עושה אותם אחד.

ואחר כך דבר עמו מהרוח, שהוא מטטרו"ן, כולל כל צבא השמים שלמטה, משום שהתלבש בו ורוכב עליו העמוד האמצעי הכולל שש ספירות, ולכן בכל דבור ודבור שיצא ממנו, היה יוצא ממנו מלאך, וזהו וכל העם ראים את הקולת. אחר כך ירדה השכינה התחתונה עשירית באופן, שהוא נפש האדם משם, ונאמר בו ועל הארץ הראך את אשו הגדולה, משום שעליו נאמר והנה אופן אחד בארץ, כדי שישמע קולו ודבורו מן הכסא והמלאכים ושמים וארץ, שיכירו בו בכל מעלה ומטה כנשמה ששלטונה בכל הגוף ואפלו באיבר קטן, ואין איבר פנוי ממנה.

תקוה השעה ושלשים

בראשית, שם אש"ר, שנאמר בו אשר הוצאתיך וכו', אהיה אשר אהיה, אשר באשרי כי אשונני בנות, וזו האם העליונה, אשר קדשנו במצותיו וצוננו, על כל מצוה ומצוה, שהן פטר כל

יאהדונה", הוא אומר לה ושכחי עמך ובית אביך, שעל כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד, כי הוא אדוניך והשתחויו לו, אדון כל הארץ ודאי.

ומשום זה מצד של יהו"ה נקראת האספקלריה המאירה, וכשאדני"ה היא, בלי בעלה, נקראת אספקלריה שאינה מאירה, והנביאים מצד של יהו"ה הם אספקלריה שמאירה, ונביאים מצד של אדני"ה הם מן האספקלריה שאינה מאירה, שאלו מתנבאים רחמים, ואלו מתנבאים דין, שהנבואה שקולה לתורה שבכתב ולתורה שבעל פה.

ובאותו זמן שנפתחים היכלות הנבואה, כמה בעלי עתידות יתעוררו בעולם, זהו שכתוב ונבאו בניכם ובנותיכם וכו', וכמה בעלי אותות ובעלי עתידות ממה שהיו ועתידים להיות, ממה שהיו מצד המחשבה, שנאמר בה וישראל עלה במחשבה, ומה שעתיד להיות מצד האם העליונה, וסוד הדבר – מה שהיה כבר הוא, ואשר להיות כבר היה.

ובמה בעלי עינים, שהם חוזים ונביאים, יתעוררו בעולם, שהם עיני יהו"ה, וכמה בעלי אזנים, ששם שמיעה, שנאמר בהם ואשמע את קול כנפיהם, ובעלי פנים שנאמר בהם וארבעה פנים וגומר, ובעלי קולות, ובעלי דבורים, ובעלי רוח הקדש, ובעלי ידים, שנאמר בהם וידי אדם וגומר, ובעלי קומה, ובעלי אות ובעלי רגלים, שנאמר בהם והחיות רצוא ושוב, באותו זמן ויבדל אלהי"ם בין האור ובין החשך, אלו הם נביאי השקר, שנאמר בהם ויעשו גם הם חרטמי מצרים וגומר, שהפרידם הקדוש ברוך הוא מנביאי האמת.

ויאמר אלהי"ם יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, כאן הסוד להתעסק בתורה שבעל פה ולהפריד בין אסור והתר, שהם מים מתוקים, ומים מרים מצד השמאל, ולא יכלו לשנות מים כי מרים הם, ומצד הימין וימתקו המים, והם כמו שדם טהור ודם נדה שצריך להפריד ביניהם, משום שאותה זמה שהטיל נחש בחנה, גרמה לערב מי טהרה עם מי הטמאה, ומשום זה תקנו תקנה זו כחובה להפריד ביניהם,

הוא אמר לאברהם פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, והרי הוא הבטיח להוציא את בניו מן הגלות, זהו שכתוב ואחרי כן יצאו ברכש גדול, והוא משבח את עצמו כמה פעמים אשר הוצאתיך מארץ מצרים?

אמר לו: בני, יפה אמרת, אבל זה לא לשבח את עצמו, אלא כל ספירה וספירה נקראת ראש לחברתה, וכדי להודיע להם מאיזה מקום הוציא אותם מתוך השעבוד, פתח באנכי, והזכיר אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגומר חמשים פעמים, כנגד חמשים שערי בינה.

ועוד אשר קדשנו, אמר רבי אלעזר: אבא, הרי אם העמוד האמצעי הוא מצוה ועושה, היה לו לומר בשבילו אשר קדשני וצונני, מה זה אשר קדשנו וצוננו? אמר לו: ודאי, יפה אמרת, בודאי על העמוד האמצעי וצדיק נאמר על שניהם אשר קדשנו במצותיו וצוננו, אשר ודאי, שהיא אשר אהי"ה, האם העליונה, צוה אותם על השכינה שהיא מצוה, לכל אחד מהם, והם למעלה שנים כענפי האילן שנפרשו לימין ולשמאל, ולמטה הם נעשו בה אגדה אחת, ומשום זה הם למעלה שנים ולמטה אחד, שאין היחוד בכל ענפי האילן אלא בה, שהיא אוגדת של כלם, היא אגדה של כל איבר ואיבר, ובה כלם נעשים אחד.

ועוד, ויאמר אלהי"ם יהי אור, זו נבואה במראה, שנאמר בה במראה אליו אתודע, והיא חזון הנביאים, היא חזון והקדוש ברוך הוא חוזה, שהוא יהו"ה אדני"ה, שפך עולה חזן חסר ו' ששים וחמש כחשבון אדני"ה, בנבואה"ה ס"ו, ס"ה כחשבון אדני"ה, ותבה הרי ס"ו, ובמה היא חזון? באות ו', בו נעשית אספקלריה המאירה האדון שלה.

סדר הלימוד ליום יח אלול [יום 343 בשנה]

תקון ארבעים

בראשית, שמעי בת וראי והטי אונך וגומר, בראשית שם שמע"י, שם ב"ת, שם רא"י, שמע"י ש' מן בראשית, ב"ת שם נודע בראש וסוף התבה, רא"י שם נודע באמצע, כמו זה בראשית"ת, וכשתהיה עמו בחבור כמו זה:

עתיק העתיקים, יורד ואומר להם: חכמים, במה עסקתם? אמרו לו: ודאי בזה שאמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים. ואמר להם: ודאי סוד עליון יש כאן, והרי פרשה בשיבה העליונה, וכדי שלא תטעו ירדתי אליכם, כדי שיתגלה הסוד הזה ביניכם, שהוא סוד עליון טמיר מבני האדם (הדור).

בדאי אבני שיש טהור הן י' י', שמהם יוצאים מים זפים, והם רמוזים באות א, בראש ובסוף י' י', ו' שהוא נטוי ביניהם, הוא עץ החיים, מי שאוכל ממנו, וחי לעלם.

ואלו שני היודיים הם רמוזים בוייצר, והם שתי יצירות, יצירה של עליונים ויצירה של תחתונים, והם חכמה בראש וחכמה בסוף, תעלומות חכמה, ודאי הם תעלומות מהחכמה העליונה (שהיא) תחת הכתר העליון.

והם כנגד שתי עינים, שבהם שתי דמעות יורדות לים הגדול, ולמה ירדו? משום שהתורה, משני לוחות הללו היה מוריד משה לישראל, ולא זכו, ונשברו ונפלו, וזה גרם לאבדן של בית ראשון ושני, ולמה נפלו? משום שפרח מהם ו', שהיא ו' מן וייצר.

ונתן להם אחרים מצד של עץ הדעת טוב ורע, שמשם נתנה תורה באסור והתר, מימין חיים ומשמאל מיתה, ומשום זה אמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש אל תגידו מים מים, ואל תהיו שוקלים אבני שיש טהור לאבנים אחרות, שהן חיים ומיתה, ששם לב חכם לימינו של אדם, ולב כסיל לשמאלו, ולא עוד, אלא אתם תסכנו עצמכם, משום שהאבנים הללו של עץ הדעת טוב ורע הן בפרוד, ואבני השיש טהור הללו הן ביחוד, בלי פרוד כלל, ואם תאמרו שהרי הסתלק מהם עץ החיים ונפלו ויש ביניהן פרוד – דבר שקרים לא יכון לנגד עיני, שהרי אין שם פרוד למעלה, ואלו שנשברו, מאותם (פלים) היו. באו לנשק אותו, פרח והסתלק מהם.

אמר רבי יצחק, כל אותם המתים של ארץ ישראל יחיו ויקומו בראשונה לזמן שיחיה הקדוש ברוך הוא את המתים, משום שהקדוש ברוך הוא

ואתו שהפריד ביניהם, זה הרקיע שעל ראשי החיות, שנאמר בו ודמות על ראשי החיה רקיע, זה מטטרו"ן.

ויעש אלהים את הרקיע ויבדל וכו', כאן אין מים מצד הטמאה, אלא שהמים שמצד השמאל היו רוצים להתגבר, והמים שמצד הימין היו רוצים להתעלות עליהם, עד שאלו אומרים אנו רוצים להיות לפני המלך, ואלו אומרים אנו רוצים להיות לפני המלך, עד שבא העמוד האמצעי והכניס שלום ביניהם, וקשר אותם ונעשה שקל (שלוש) ביניהם, וזו מחלקת לשם שמים, כמו לאה ורחל, שזו רוצה להתחבר עם בעלה וזו רוצה להתחבר עם בעלה, ונטל אותן יעקב וקשר אותן בו את שתיהן, משום שהיתה מחשבת לאה בלבה, אם יעקב נושא את אחותי, נושא אותי עשו הרשע, וכך רחל חשבה כמו כן, משום זה הקדוש ברוך הוא נתן את שתיהן ליעקב, והציל אותו מאותו הרשע, והתחברו עם הצדיק.

אמר רבי אלעזר: אבא, יום אחד הייתי בבית המדרש, ושאלו החברים, מה זה שאמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור, אל תאמרו מים מים, שמא תסכנו עצמכם, שנאמר דבר שקרים לא יכון לנגד עיני? נ"א. קם זקן הזקנים, עתיק העתיקים, ואמר: רבי רבי, מה הוא שאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמא תסכנו בעצמכם, זהו שכתוב דבר שקרים לא יכון לנגד עיני, הרי כתוב (בראשית א, ו) יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, ועוד מים עליונים ומים תחתונים יש שם, למה אמר אל תאמרו מים מים? אמר לו המנורה הקדושה: זקן הזקנים, לך נאה לגלות הסוד הזה, שאין החברים יכולים לעמד בו על בריו. אמר לו זקן הזקנים: רבי רבי, מנורה הקדושה, בדאי אבני שיש טהור הן י' י', שהן אחד יו"ד עליונה מן א, והשניה יו"ד תחתונה ממנה, וכאן אין טמאה אלא אבני שיש טהור, ואין הפרשה בין מים למים, שהכל יחוד אחד, שאלו הם מצד של עץ החיים, שהוא ו באמצע של א, שנאמר בו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם, אבל האילן של עץ הדעת למטה]. בין כך הנה זקן הזקנים,

הצדיקים. זהו שפתוב ורבים מישיגי אדמת עפר יקיצו וגומר.

אמר רבי אלעזר: וזה מי שהסתלק מן העולם טרם שהגיעו ימיו לעשרים שנים, מאיזה מקום נענש? משום (שהיה משלש עשרה שנים ומעלה), שהרי משלש עשרה ומטה אינו בר ענש, אלא בחטאו של אביו, אבל משלש עשרה ומעלה מה הוא? אמר לו הקדוש ברוך הוא, חס עליו שימות זכאי, ונותן לו שכר טוב באותו העולם, ולא ימות חיב שיענש באותו העולם, והרי פרושה.

אמר לו: אם הוא רשע ולא הגיע ימיו לעשרים שנים מה הוא? פיון שהסתלק מן העולם במה הוא ענשו? אמר לו: בזה התקים - ויש נספה בלא משפט, שכשענש יורד לעולם, אותו שפוגש באותו המשחית נענש, שלא השגיחו עליו מלמעלה, ועליו כתוב עונותיו ילכדונו את הרשע. את - לרבות מי שלא הגיעו ימיו להענש, עונותיו ילכדונו, ולא בית הדין שלמעלה, ובחבלי חטאתו יתמך, ולא בית הדין שלמטה.

תקוין אחר וארבעים

בראשית, שם תשר"י, וזו זרוע שנייה, יום השני, יש"ת חשך סתרו. נשארה ר', היא ראש השנה, ושם הבדלה בין טוב ורע, ובראש השנה המלך הוא דין, וכל הספירות נקראו דינים ומשפטים מצדו, וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, אלו מימינים לכף זכות, ואלו משמאלים לכף חובה, וכשיתעוררו ישראל עם שופרות, ומעלים לשם את השכינה, שהיא תרועת מלך פעשרה שופרות, משום שהיא אינה עולה פחות מעשרה, באותו זמן ויהי מבדיל בין מים למים, מפריד הקדוש ברוך הוא בין אלו שמימינים לכף זכות, ובין אלו שמשמאלים לכף חובה, ונאמר הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם פרגע.

ועל התשרי הזה נאמר בתשרי נברא העולם, ושם שבת שנייה מאותן שבע שבתות, (ושם בת שש, בת מאלו השש), וחמשה רקיעים, וששי שמים, הם כנגד ששת ימי בראשית, ובכלם אמר טוב, פרט ליום השני, משום שאין בתשרי א' להשלים

יתעורר עליהם. זהו שפתוב יחיו מתוך נבלתי יקומון, יחיו מתוך - אלו הם של ארץ ישראל, נבלתי יקומון - אלו שבארץ נכריה, שלא כתוב בהם תחיה אלא קימה, שהרי רוח החיים לא תשרה עליהם אלא בארץ ישראל, ומשום כך כתוב בהם יחיו. נבלתי יקומון, אלו שבחוץ, יברא הגוף שלהם ויקומו, גוף בלי רוח, ואחר כך יתגלגלו מתחת העפר עד שיגיעו לארץ ישראל, ושם יקבלו נשמה, ולא ברשות אחרת, כדי שיתקומו בעולם כראוי.

אמר רבי אלעזר: בא וראה, בשעה שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות את המתים, כל אותן נשמות שיתעוררו, כלם יקומו באותו דמות ממש שהיו בעולם הזה, ומוריד אותן הקדוש ברוך הוא וקורא להם בשמות, זהו שפתוב לכלם בשם יקרא. וכל נשמה תכנס למקומה, ויעמדו בקיום בעולם כראוי, ואז יהיה העולם שלם, ועל אותו זמן כתוב וחרפת עמו יסיר, זה יצר הרע שמחשיך פני האדם ושולט בו.

אמר רבי חזקיה: אם תאמר שכל הגופות של העולם יקומו ויתעוררו מן העפר, אותם גופים שנגנעו בנשמה אחת מה יהיה מהם? אמר רבי יוסי, אותם גופים שלא זכו ולא הצליחו, הרי הם כלא היו, כמו שהיו עץ יבש בעולם הזה, כך גם באותו הזמן, והגוף האחרון יקום, אותו שנגנע והצליח ונטע שרשיו כראוי, ועל אותו הגוף האחרון כתוב והיה כעץ שתול על פלגי מים, שעשה פרות ונטע שרשים והצליח כראוי, ועל אותו הגוף בראשון כתוב והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב. כי יבא טוב, זו תחית המתים.

ומאיר אותו האור שעתידי להאיר לצדיקים, שהיה גנוז לפניו מיום שנברא העולם, זהו שפתוב וירא אלהים את האור כי טוב, בו עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, זהו שפתוב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא, ואז יתגבר הטוב בעולם, ואותו שנקרא רע יעבר מן העולם, ואז אותם גופות ראשונים יהיו כלא היו.

אמר רבי יצחק: עתיד הקדוש ברוך הוא להריק על אותם גופות רוחות. אם זכו בהם, יקומו לעולם כראוי, ואם לא, יהיו אפר תחת רגלי

לברכות שחייב אדם לברך את הקדוש ברוך הוא בכל יום, נשאר ו', שש פעמים שש עולים שלשים ושש, כחשבון כנפי השרפים, שנאמר בהם שרפים עמדים ממעל לו, והכנפים הללו תלויות מו', שהוא שש התבות של היחוד, ובו עולים ארבעים ושתיים אותיות שבהן נבראו שמים וארץ. תמצא שמקו"ם עולה יהו"ה בחשבון כמו זה: י' ק', ה"ה כ"ה כ"ה, ו' ל"ו, עולה הכל מאה שמונים ושש כחשבון מקו"ם, ובו פק"ו פליליה, ובו קפ"ו תהומות בלב ים.

בשם הזה שהוא יהו"ה, צריך לכנס את דרגות היחוד ולהכליל בו עשר ספירות כמו זה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהן עשר ספירות בלימה, יהו"ה מקום ליו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא סתום ונעלם, ומשום זה נקרא עולם עלם, צריך להעלים אותו מכל העולם, שהוא עלם, והשכינה נעלמה, זהו שכתוב ונעלמה מעיני כל חי.

אין ספירה שאין שם יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וכך צריך לכנס בו הכל בכל מקום, שכל השמות הן כנויים לו, ושכינתו היא יהו"ה, היא כלולה מארבע אותיות, והוא לא נקרא מקום אלא בה, מקום אחד ודאי, הוא לא נקרא אדם (אחד) אלא בה, כמו שהאדם שלמטה שברא בדמותו, שנאמר בו זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם.

ועוד, כי אחד קראתיו, כמו שעשר הספירות, שהן א' פתח עליון, ח' שמונה ספירות מחכמה עד צדיק, ד' המלכות הקדושה, עליה נאמר למען יאריך ימים על ממלכתו, ואם חס ושלום פוחת אדם מעשר ליחד בה, מסתלק הקוץ מן ד' מן אחד ונשארת יבשה, וסוד הדבר - יקוו המים מתחת השמים, שהיא תחת השמים, שהוא הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו ואתה תשמע השמים, שהנקבה היא תחת בעלה.

וכך כל מי שפוגם את אות הברית, באותה הטפה שהיא היחוד, וזורק אותה במקום אחר, גורם לה להיות יבשה מצדו, שהסתלק המעין והיחוד ממנה, והיא נשארת יבשה, וזה גורם חרבן העולם, ומיד נאמר ונהר יחרב ויבש, שהוא הנהר שיוצא מעדן, שמשקה את הגן, שהיא תורה שבעל פה

לבראשית, משום שהסתלק בחטאו של אדם, ומשום כך הצפון הוא פגום, ומשום זה מצפון תפתח הרעה, עד שמשתלם, וכמו שאברהם שהוא ימין, יום הראשון שבו כלולות ותלויות מאתים ארבעים ושמונה מצוות עשה, כך גם מיצחק, שהוא כמו היום השני, תלויות בו שלש מאות ששים וחמש מצוות לא תעשה, יום השלישי בו הכל כלול, וממנו תלויות מצוות עשה ולא תעשה כענבים באשכול.

תקון ארבעים ושנים

בראשית, שם איש, שנאמר בו ויעקב איש תם, וזה היום השלישי, שהרי שלשה אמונים היו עד כאן. היום הראשון והיום השני והיום השלישי, כל אחד הוציא את אמונתו. היום הראשון אמר לו אותו אמן מפלא ומכסה, שהוא אי"ן, הכולל שלש ספירות, א' פתח, י' חכמה, ו' בינה, וה' אותיות מנצפ"ך מהעולם הבא הם כנגד ה' העליונה.

אמר לכל אחד משלשת הימים שיוציא אמונתו, אמר ליום הראשון יהי אור, מיד הוציא אמונתו ועשה אותה, זהו שכתוב ויהי אור, והרי פרשוהו שאין הויה אלא על ידי עשייה, א' מן אי"ן שהיה פורח באור הוציא אור, י' הוציא רקיע, ו' מן אין הוציא יבשה. זהו שכתוב ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה. ויאמר אלהים יקוו המים, כאן פמה מצוות, מצוות היחוד ומצוות פריה ורביה. מצוות היחוד שהיא יקוו המים, מתכנסים היחוד של כל ספירה וספירה למקום אחד, שהיא הכנוס של הכל, אל מקום אחד, שהוא מקוה ישראל יהו"ה.

היום השלישי שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד, ויהו"ה הוא נקרא מקום, והרי פרשוהו בעלי המשנה, שהקדוש ברוך הוא נקרא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו, כמו כן י' עשר פעמים הוא ק' מן מקום, ה"ה חמש פעמים, כל אחד ואחד עולים עשרים וחמש עשרים וחמש, כחשבון אותיות היחוד, שתי הפעמים שמיחדים שמע ישראל, שהם שש תבות, שבהן עשרים וחמש עשרים וחמש אותיות. אם כן, מה זה ק' מאה

תקון ארבעים וארבעה

בראשית, שם תר"י, שם א"ש, ועליהם נאמר ויאמר אלהי"ם יהי מארת שבכתב. מה השמים. מארת כתיב, חסר ו', זו תורה שבכתב. מה זה מארת? זו תורה שבעל פה, ואף על גב שבארוה מארת חסר זו לילית, שבעים פנים לתורה, ומשום זה מארת במקום הזה, אותה שנאמר בה כי נר מצוה, ותורה אור זה העמוד האמצעי, ועליהם נאמר את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה.

כאן מצוה לעשות צדקה, את המאור הגדל – סוד העשירים, ואת המאור הקטן – סוד העניים, וכמו שהלכנה לווה מן השמש ואין לה אור אלא ממה שהשמש נותנת לה, כך השכינה אומרת לו עלי ואני פורע, שכך צריך אדם להיות מלוה לעני, וכמו כן לווים הפוכים והמזלות זה מזה, והמלאכים זה מזה. וסוד הדבר – ומקבלים זה מזה, כך לווה השכינה, שהיא הלכנה הקדושה, מן הקדוש ברוך הוא, ומקבלת ממנו, שנאמר בו כי שמש ומגן יהו"ה אלהי"ם, וכן היה מקבל יהושע ממשה, כמו שבארוהו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, וכך היו כל הנביאים לפני משה כמו הלכנה והכוכבים לפני השמש, שאין להם אור אלא מן השמש.

תקון ארבעים וחמשה

בראשית ברא אלהי"ם, א"ל הי"ם, הים של התורה, ועליו נאמר ויאמר אלהי"ם ישראל המים שרץ נפש חיה ועוף ועוף על הארץ. כאן מצוה לעסק בתורה, שנאמר בה הוי כל צמא לכו למים, ואלו שעוסקים בתורה יורשים נפש מהשכינה. זהו שכתוב ישראל המים שרץ נפש חיה, ועוף ועוף – זו רוח, שנאמר בו כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר, וזהו יהו"ה, העמוד האמצעי.

בנגדה מטטרו"ן ששמו כשם רבו, י הראש של העוף, ו' הגוף שלו, ה"ה שני כנפיו, שבהם פורח למעלה ויורד למטה, ואלו שני הכנפים הם שני הכלים ה"ה, שבהם נאמר והחיות רצוא ושוב, שהם י"ו, הכל עולה ב"י, הכל יורד

שנשקית מתורה שבכתב, שכוללת חמשים ושלושה סדרים של התורה.

תקון ארבעים ושלושה

בראשית, שם את"ר יב"ש, וזהו נהר יחבר ויבש, באותו זמן שהוא יבש והיא יבשה, צוחים הבנים למטה ביחוד ואומרים שמע ישראל, ואין קול ואין עונה. זהו שכתוב אז יקראני ולא אענה.

וכך מי שגורם שתסתלק קבלה וחקמה מתורה שבעל פה ומתורה שבכתב, וגורם שלא ישתדלו בהן, ואומרים שאין אלא פשט בתורה ובתלמוד, בודאי כאלו הוא יסלק את המעין מאותו נהר ומאותו גן. אוי לו, טוב שלא נברא בעולם ולא ילמד אותה תורה שבכתב ותורה שבעל פה, שנחשב לו כאלו החזיר העולם לתהו ובהו, וגורם עני בעולם וארך הגלות.

ויאמר אלהי"ם תדשא הארץ דשא וכו', אמר רבי אלעזר: אבא, והרי קרא לו יבשה, מאיפה תדשא הארץ? אמר לו: בני, כך למד תשובה לכל בני העולם, שאם אדם יחזר בתשובה, מוריד לה המעין שהסתלק, ומה שהיתה יבשה קורא לה ארץ, ולנהר שהיה חרב ויבש קרא לו מקנה המים ימים, זהו שכתוב ויקרא אלהי"ם ליבשה ארץ ולמקנה המים קרא ימים. באותו זמן שנקראת ארץ, מה כתוב בו? ויאמר אלהי"ם תדשא הארץ, להוציא זרעים ופרות שהן נשמות, כל אחד למינהו, אלו הנשמות שנגזרו מכפסא כבודו, ואלו רוחות שנגזרו ממלאכים, ואלו הנפשות שנגזרו מהאופנים, כל אחד הוציא למינהו את כל אחד כראוי. עץ פרי – זה תלמיד חכם, עשה פרי – זו בת זוגו, לכל אחד כראוי, (כל אחד הוציא למינו).

ועוד, עץ פרי – זה העמוד האמצעי, עשה פרי – זה צדיק, אשר זרעו בו על הארץ – זו השכינה, שכל הזרעים נכללים בה, וכאן המצוה של פריה ורבייה, לעשות פרות וזרעים, זהו שכתוב לא תהו בראה לשבת יצרה, ומי שמתבטל מפריה ורבייה, כאלו החזיר את אותה ארץ יבשה, ומונע ממנה ברכות, כל אחד לפי דרגתו, מי שפוגם למטה פוגם למעלה את המקום שנגזרה נשמתו.

קִהְלַת מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֵלָה הַיָּא לְמַעְלָה, וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֵּרֶדֶת הַיָּא לְמַטָּה לְאָרֶץ.

תְּקוּן שִׁבְעָה וְאַרְבָּעִים

בְּרֵאשִׁית, בְּרֵא שִׁית, וְזֶה הַיּוֹם הַשְּׁשִׁי, שֶׁנֶּאֱמַר בּו וַיְהִי עָרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי, כִּאֲנִי שִׁלְשָׁה אֲמָנִים שְׁנַיִם. אֲמֵן אֶחָד הוֹצִיא מְאוּרוֹת בְּיוֹם הַרְבִּיעִי, שֶׁהָיוּ תְלוּוִים בְּיוֹם הַרְבִּיעִי שֶׁנֶּאֱמַר בּו אֹר, הָאֲמֵן הַשְּׁנִי הוֹצִיא אֶת שְׂרַץ הַמַּיִם, זֶהוּ שְׁכָתוּב יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם, וְזֶה הָיָה תְלוּוִי בְּיוֹם הַשְּׁנִי שֶׁנֶּאֱמַר בּו מַיִם, זֶהוּ שְׁכָתוּב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם. כִּאֲנִי מַיִם וְכֵאֵן מַיִם. הָאֲמֵן הַשְּׁלִישִׁי (הוֹצִיא עֲשָׂבִים וְזָרְעִים) כִּנְגֵד הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁנֶּאֱמַר בּו תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ, וְנֶאֱמַר בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלָאוּ אֶת הָאָרֶץ. מַה זֶה וּמְלָאוּ אֶת הָאָרֶץ? אֵלֹא אוֹתָהּ שֶׁהִיָּתָה יְבֹשָׁה בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, נֶאֱמַר כִּאֲנִי וּמְלָאוּ אֶת הָאָרֶץ, זֶהוּ שְׁכָתוּב מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְזֶה בְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת כִּנְגֵד יְקוּוֹ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיְבֹשָׁה, כִּנְגֵד מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי הִתְתַּקְּנוּ שֵׁשׁ הַדְּרָגוֹת שֶׁל הַכֶּסֶף, וְכוּ נִבְרָא אָדָם בְּצַלְמוֹ, שֶׁהוּא מוֹכֵן לְשִׁבְתָּהּ עַל הַכֶּסֶף. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְכֵאֵן שְׁתֵּי מְצוּוֹת, אַחַת – נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, וְהַשְּׁנִיָּה – וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

נַעֲשֶׂה אָדָם, זֶה מְצוּוֹה לְמוֹל אֶת הַגֵּר, לְהִיּוֹת בְּצַלְמֵנוּ בְּמִילַת הָעֶרְלָה, כְּדְמוּתֵנוּ בְּפָרִיעָה, וְאִם שׁוֹמֵר אוֹת הַבְּרִית בְּשִׁנְיָהּ, הוּא בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, וְאִם לֹא – לֹא. וְאִם מְקִיִּם זְכוּר וְשׁוֹמֵר בְּשִׁבְתָּהּ, הוּא בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, וְאִם לֹא – לֹא, וְאִין לוֹ חֵלֶק בְּזֶרַע יִשְׂרָאֵל, וְאִם מִיַּחַד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּעַמִּים בְּכָל יוֹם בְּקָרִיאַת שְׁמַע בְּיוֹם וּבְלִילָה, הוּא בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, וְאִם לֹא – לֹא, וְאִם הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד וְתְּפִלִּין שֶׁל רֶגֶל בְּכָל יוֹם, שֶׁהֵם כִּנְגֵד זְכוּר וְשׁוֹמֵר, הוּא בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, וְאִם לֹא – לֹא, וְאִם הוּא מְקִיִּם יְבוּס וְחִלְצָה הוּא בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, וְאִם לֹא – לֹא, וְהַכֹּל בְּאַהֲבָה וַיִּרְאֶה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְעוֹד, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, לְמִי אָמַר אֶת זֶה (לְמַעְלָה)? לְאוֹתָם הַמְּלַאָּכִים שֶׁמְבָרְכִים

בּו', כִּהְבֵּל שְׁיוּצָא מִפִּי הַכְּבֶשֶׂן, וְכֵן הֵיִם עוֹלָה וַיִּוֹרֵד וּגְלִיו רְצִים וְשָׁבִים, וְרוֹצִים לְהַחְזִיר אֶת הָעוֹלָם לְתֵהוּ וְכֵהוּ, וּבְזִמְנָן שְׁמִסְתַּכְּלִים בְּשִׁכְנֵיהָ, שֶׁהִיא תַּחֲסוּם הֵיִם, חוֹזְרִים לְמְקוֹמָם. בָּא וְרָאָה, י' הִיא אֲמִירָה וְדַבּוּר וְקָרִיאָה, ו' קוֹל, ה"ה הֵבֵל שְׁיוֹרֵד בְּדַבּוּר, הֵבֵל עוֹלָה בְּקוֹל, הַקּוֹל עוֹלָה, דַּבּוּר יוֹרֵד, וְכִשְׁהוּא עוֹלָה וַיִּוֹרֵד, מְלַאָּכִי אֱלֹהִים עוֹלִים וַיִּוֹרֵדִים בּו, שֶׁהֵם הַמְּחַנְנוֹת וְהַחִילּוֹת שְׁלוּ, וְזֶה סוּד מִי עָלָה שְׁמַיִם וַיִּרֵד. אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמַּעְלָה בּו תְּפִלוֹת, שֶׁהָרִי הַתְּפִלָּה הִיא סֵלֶם שְׁבָה מַעְלִים וּמוֹרִידִים אוֹתָהּ מְלַאָּכִי אֱלֹהִים.

יֵשׁ מִי שֶׁמַּעְלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה, וַיֵּשׁ מִי שֶׁמוֹרִידִים אוֹתָהּ לְמַטָּה. כְּשֶׁמַּעְלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה, מַעְלִים אוֹתָהּ בְּזִכּוּיּוֹת, וְכִשְׁיוֹרֵדֶת, יוֹרֵדֶת בְּזִכּוּיּוֹת, זֶה לְצַדִּיק גְּמוּר עוֹלָה מִמֵּנוּ בְּזִכּוּיּוֹת וַיִּוֹרֵדֶת בּו בְּזִכּוּיּוֹת. לְבִינּוֹנֵי שְׁזִכּוּיּוֹתֵינוּ שְׁקוֹלִים לְחֻבוֹתֵינוּ, הִיא תְלוּוִיהָ בְּאוֹר, אִם הַחֻבוֹת רַבִּים עַל הַזְּכִיּוֹת (כַּחַט הַשַּׁעֲרָה), הִיא מַעְלָה אוֹתוֹ בְּחֻבוֹת וּמוֹרִידָה אוֹתוֹ בְּזִכּוּיּוֹת, וְנוֹטֵל בָּהּ שְׁכָרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. לְרַשָּׁע גְּמוּר, שְׁאִין לוֹ זְכוּת בְּעוֹלָם לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה, עוֹלָה מִמֵּנוּ בְּחֻבוֹת וַיִּוֹרֵדֶת עָלָיו בְּחֻבוֹת.

הָרִי כִּאֲנִי כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר בּו וְעוֹף יַעוֹפֵף, כְּמוֹ מוֹעֵף בִּיעֵף. עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, זֶה הַנְּשִׁמָּה, שְׁאֵלוֹ שְׁזוֹכִים בְּתוֹרָה נֶאֱמַר בָּהֶם יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שְׂרַץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגוֹמַר, שְׁיוֹרֵשִׁים נְשִׁמוֹת מִן הַתּוֹרָה, לְאַחֲרֵים – כֹּל אֶחָד לְמִינוֹ כְּפִי מַעֲשָׂיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וַיִּאֲמַר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרִמָּשׁ וְגוֹמַר. בְּהֵמָה – אֵלוֹ עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם כְּבִהְמוֹת, עָלִיהֶם נֶאֱמַר תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרִמָּשׁ.

תְּקוּן שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים

בְּרֵאשִׁית, בְּרֵא שִׁית, וְהֵן שֵׁשׁ הַכְּנָפִים שֶׁל חַיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וְעוֹף יַעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, הֵן שֵׁשׁ סְפִירוֹת שְׁכוּלֵל הָעוֹף הַזֶּה, שֶׁהוּא הָעֵמוּד הָאֲמָצְעִי, יֵשׁ מִי שְׁיוֹרֵשׁ רוּחַ הַקְּדוֹשׁ בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת מִן הָעוֹף הַזֶּה, וַיֵּשׁ מִי שְׁיוֹרֵשׁ רוּחַ מְאוֹתוֹ הָעוֹף שֶׁהוּא נֶעַר, שֶׁשְׁמוֹ כְּשֵׁם רַבּוֹ, וַיֵּשׁ מִי שְׁיוֹרֵשׁ רוּחַ מְלֵמָטָה שֶׁל הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאֲמַר

המלך, שהוא מי שמניח תפלין, שעליו נאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו. בצלמו – בתפלין של ראש, כמו התפלין של רבון העולם, שהן השכינה העליונה, תפלין על הראש (שהוא) העמוד האמצעי, שהיא הכלל של שלש הספירות הראשונות, והעמוד האמצעי כולל שש ספירות, והאם העליונה תפלין על ראשו, הוא התפלין שמניח הקדוש ברוך הוא בכל יום. בצלם אלהים – תפלין של יד, זו השכינה התחתונה, שהיא קשורה לו, ועליה נאמר ונפשו קשורה בנפשו, שניהם ביחוד אחד, בקשר אחד, הרצועה כרוכה באצבע שמאל, זה הקדושין שלה, שהיא הטבעת כרוכה באצבע שלה, ובה היא קשורה עמו והוא עמה, הרי קדשה.

ברכה, הכלל של שבע ספירות, והן שבע הברכות של חתן, שהן ז', יום השביעי צדיק, עליו נאמר וברכות לראש צדיק, שיורש מהאם העליונה, והאות י' על ראשו היא חכמה י', בה נעשה ז', שבע ברכות שיורש חתן וכלה, וכלולים בצדיק יום השביעי, שבו מתיחדים חתן וכלה, שהוא יאהדונה", והרי פרשהו כי כל בשמים ובארץ, ותרגום – שאחוז בשמים ובארץ, והוא אות הברית, שאין יחוד לחתן וכלה חוץ ממנו.

ויבלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכלו, בצדיק נכללים כל האיברים וכל הספירות, כל האיברים שהם מצוות עשה, שבו אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות את כל המצוות, שכל כולל הכל, והוא הכל, וממנו תלוי הכל, העמוד שנושא שמים וארץ עליו, ובו נעשו כלל ופרט וכלל, ומשום זה ויכלו, כולל שמים וארץ, שמים אש ומים, וזה שמאל וימין, שמים – העמוד האמצעי, כולל את שניהם, הארץ – השכינה התחתונה, וכל צבאם – נצח והוד, שהם צבא השמים, משום שהוא כולל שבע ספירות שדוד שבח בהם את הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב לך יהוה הגדלה והגבורה וגומר. בגלל זה נקרא יום השביעי כלל שבע, ועולים לשבעים של חשבון התבות של קדוש ויכלו.

ויבל אלהים ביום השביעי, זו האם העליונה שהיא אלהים. אחר שכלל בו שבע

ומקדשים את הקדוש ברוך הוא למעלה בכל יום בברוך וקדוש קדוש קדוש. זהו שכתוב וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש. ומנין לנו שמברכים אותו? אלא כששואלים איה מקום כבודו להעריצו, אומרים ברוך כבוד יהוה ממקומו, ואנו כנגדם מקדשים אותו בקדוש קדוש קדוש, ומברכים אותו ברוך כבוד יהוה ממקומו.

והם אומרים על ישראל נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. בצלמנו, שמקדשים את הקדוש ברוך הוא כמו שבארנו, וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש, כדמותנו, לעמתם משבחים ואומרים ברוך כבוד יהוה ממקומו, ועוד למעלה נעשה אדם, כאן נכללו כל הספירות, שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהן עשר, ועולות לחשבון אדם, ואומרים בשביל ישראל למטה, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. וירדו בדגת הים – אלו תלמידי חכמים שמתגדלים בים התורה, שיורשים משם נפש חיה, ובעוף השמים – אלו בעלי הזכיות שבזכותם (שזכותם) פורחים למעלה ויורשים משם רוח, שהוא עוף יעופף בכנפים של מצוות עשה, ובכהמה – אלו עמי הארץ, שנאמר בהם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם.

ועוד נעשה אדם, השכינה התחתונה נוטלת עצה מן הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו כתפארת אדם לשבת בית, שעל העמוד האמצעי והשכינה נאמר זכר ונקבה בראם, ונקראו אדם, וכמותו אמר למטה באדם וחוה, זכר ונקבה בראם ויקרא את שם אדם, וכמו שהקדוש ברוך הוא ושכינתו נקרא אחד, כך קרא לאדם ולאשתו אחד. זהו שכתוב כי אחד קראתיו, שתפארת הוא א"ח כולל תשע ספירות, המלכות ד' עשירית לו, כלולה מעשר שהם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, והד' כלולה מארבע אותיות שהן יהוה. הקוץ של האות ד' מורה על עשר, וד' על ארבעה, שפך רשות היחיד – רחבו ארבעה וגבהו עשרה, והרי פרשה.

ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו, כאן מצות תפלין. בא וראה, כל מי שמניח תפלין על ראשו ועל זרועו, קול עולה בכל יום לכל החיות, מרכבות, ואופנים ושרפים ומלאכים שממנים על התפלות: תנו כבוד לדמות

חיות, וזהו סוד הדבר – וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם, שכלם פורחים בשלחן לפני יהו"ה בכמה רגנות, וצריך לחבר לשלחן הזה תורה, שהיא הקדוש ברוך הוא, ומשום זה פרושהו בעלי המשנה, שנים שאוכלים על שלחן אחד וכו', ואם הוא אחד אורח ואחד בעל הבית, בעל הבית בוצע ואורח מכרף. בעל הבית בוצע זה העמוד האמצעי למעלה, ואורח מכרף זה הצדיק, שנאמר בו וארח צדיקים כאור נגה וגומר, והצדיק הוא בשבת כאורח שבא והולך בכל שבת ושבת.

השבת שכינה, בעל הבית שלה – העמוד האמצעי, והוא בוצע ופורס פרוסת לחם שהיא טפה, ונותן לאורח שהוא צדיק ועני, ואורח מכרף לבעל הבית בכל מכל כל, שהם שלשת האבות, בברכות שהם התברכו, שהברכות על ידי הצדיק יורדות לעמוד האמצעי. זהו שכתוב וברכות לראש צדיק. מי זה ראש הצדיק? זה העמוד האמצעי. תשע ברכות הן ממעלה למטה, מכתר עד צדיק, ותשע הן ממטה למעלה, מצדיק עד כתר עליון, וכלן עולות לשמונה עשרה, והכלה כלולה מהם.

תפלה למשה, תפלה לדוד, בית הפנסת הוא כנוס של כל הברכות, התפלה היא משום שהוא סוס לקדוש ברוך הוא, והיא נעשית טפלה לרוכב, כך פרושהו בעלי המשנה, אין הרוכב טפל לסוס אלא הסוס טפל לרוכב. יש טפל בט' ויש תפל בת', כמו היאכל תפל מבלי מלח?! והתפלה הזו כך היא בת'.

והיא כוס של יין, שהוא יין חשבון סו"ד מן יסוד, וצריך בו עשרה דברים, כמו שבארוהו בעלי המשנה, והן כחשבון י' מן יסוד, והם עטור ועטוף, הדחה ושטיפה, ח"י ומלא, מקבלו בשתי ידיו ונותנו בימין, ונותן עיניו בו, ומסלקו מן הקרקע טפח, ומשגרו במתנה לאנשי ביתו, עטור מצד של עטרה של ברית מילה, עטוף, עטה אור כשלמה, ואם הוא עני שאין לו אלא רביעית לוג, שהיא השעור של האות ד', נאמר תפלה לעני כי יעטף, הדחה ושטיפה, הדחה מבפנים ושטיפה מבחוץ, וסוד הדבר – וטהרו וקדשו.

ספירות, נקראו על שמו כל השבתות שבע שבתות אחר כך כולל בו שלש ספירות עליונות שכוללות באם העליונה, וקורא להם שביעי שביעי על שמו. זהו שכתוב ויכל אלהי"ם ביום השביעי, הנה אחד שכלול בו, וישבות ביום השביעי – זה השני, ויברך אלהי"ם את יום השביעי – הרי שלש, להכלל בעשר ספירות, שאין ספירה שלא נכללת בעשר, כל אחת בממשלתה, אבל ממשלת הצדיק היום השביעי, בו נקראו כל הספירות השביעיות, שבעים תבות הן בקדוש וויכלו, וזכור ושמו הרי שבעים ושתים כחשבון ויכלו.

ובשבת צריך לתקן שלחן עם ארבע רגלים, כמו השלחן שלמעלה, שנאמר בו זה השלחן אשר לפני יהו"ה, ועליה נאמר תערך לפני שלחן, שלחנו של הקדוש ברוך הוא זו השכינה, היא מצד הצפון שהוא גבורה, ומשום זה תקנו בעלי המשנה שלחן בצפון, ונר דולק לימין כמו שלמעלה, שנאמר בו מנורה בדרום, מטה באמצע מצד העמוד האמצעי.

בא וראה, שכינה נקראת שלחן מצד השמאל, והמנורה מצד הימין, ומטה ממצעת מצדו של העמוד האמצעי, ומשום זה זווגו באמצע בין צפון לדרום, והרי פרושה חכמים, כל הנותן מטתו בין צפון לדרום יהיו לו בנים זכרים וכו'. השלחן סמוך על ארבעה עמודים, שהוא כמו שהגוף שתומכים בו הזרועות והשוקים שהם ארבע, וצריך ששה לחמים מצד זה, וששה לחמים מצד זה.

וסוד הדבר – זה השלחן אשר לפני יהו"ה, ז"ה בחשבון ו' ו', שהם ששה פרקים של שתי הזרועות וששה הפרקים של שתי השוקים, שהרי השכינה נעשית גוף למלך בכל תקונה, ובאלו שנים עשר הפרקים של הנקבה ושנים עשר הפרקים של הזכר, המלאכים אומרים וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש וגומר. ז"ה עם הקדוש ברוך הוא הוא אח"ד, ז"ה עם השכינה אח"ד, והכל יהו"ה אח"ד, מיחד את שניהם, וכנגד זה אל זה אמר דוד עשרים וארבע רגנות, והם כנגד עשרים וארבעה ספרי התורה.

זה הוא כנגד ארבעה פנים לכל חיה לשלש חיות, זה השני כנגד ארבע כנפים לכל חיה לשלש

חלול שַׁבַּת. בְּרִית עוֹלָם, זֶה צְדִיק, שְׁשִׁנְיָהֶם שׁוֹרִים
עָלָיו, אֶחָד לְמִלְאֵת אוֹתוֹ וְאֶחָד לְהַתְּמַלֵּא מִמֶּנּוּ.

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם שְׁתֵּי כְלִיּוֹת – נִצַּח וְהוּד, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
סָבָא – הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, שְׁלֹשׁ שְׁבִיעֵי שְׁבִיעֵי
שְׁבִיעֵי אֵלוֹ שְׁלֹשַׁת הָאֲבוֹת, עֲנַג שַׁבַּת וְנִיְהַר יוֹצֵא
מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְנִהַר, יֵשׁ נִהַר וְיֵשׁ נִהַר,
יֵשׁ נִהַר שְׁנַקְרָא נִהַר פְּלָגִיו, וְיֵשׁ נִהַר שְׁנַקְרָא נַחַל
קְדוּמִים, עַל הָעֵדֶן הָעֲלִיּוֹן נֹאמַר עֵינַי לֹא רָאִיתָ
אֱלֹהִים זולַתְךָ, הַנִּהַר הַזֶּה הוּא ו', שְׁיוֹצֵא מֵהָעֵדֶן
הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא א', וְעוֹבֵר בֵּין הָאָבָא וְהָאֵמָא וְהוֹלֵךְ
חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וּמִגִּיעַ עַד צְדִיק שְׁבִיעֵי, וּמִשָּׁם
מִשְׁקָה אֶת הַגֵּן, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַתְּחַתּוֹנָה.

אֲשָׁרִי הוּא מִי שְׁשׁוֹמֵר דִּירָה לְשַׁבַּת, שֶׁהוּא הַלֵּב,
שֶׁלֹּא מִתְקַרֵּב לְשֵׁם עֲצָב הַטְּחוּל וְכַעַס
הַמָּרָה שֶׁהִיא אֵשׁ הַגִּיהֵנִם, שְׁעָלֶיהָ נֹאמַר לֹא תִבְעֵרוּ
אֵשׁ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְכֹךְ הוּא וְדָאֵי,
שְׁכָל מִי שְׁכּוֹעֵס כְּאֵלוֹ מִדְּלִיק אֵשׁ שֶׁל הַגִּיהֵנִם.
אַרְבָּעִים מְלָאכּוֹת חֹסֵר אַחַת, הֵן כְּנֶגֶד אַרְבָּעִים
מְלָקִיּוֹת חֹסֵר אַחַת בְּשַׁבַּת, וְהֵם עֲשָׂרָה שְׁלָקָה אָדָם,
וְעֲשָׂרָה לַחֲוָה, וְעֲשָׂרָה לְנֹחַשׁ, וְתִשְׁעָה לְאֲדָמָה, וְלִכְן
אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה אֵין לוֹקִין בְּשַׁבַּת, שְׂאֵלוֹ
הַמְּלָאכּוֹת הֵם נַחֲשׁוֹבוֹת לְיִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד מְלָקִיּוֹת.

יְצִיאוֹת הַשַּׁבַּת שְׁתֵּים, הֵן עֲקִירָה וְהַנְּחָה, שְׁעוֹשָׂה
אוֹתָם בְּכַת אַחַת. מִי שְׁעוֹקֵר חֲפִץ
מִמְּקוֹמוֹ וּמְנִיחַ אוֹתוֹ מִחוּץ לְמְקוֹמוֹ וּמְרֻשּׁוֹתוֹ,
כְּאֵלוֹ עֲקָר אֶת עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא אוֹת בְּרִית, וְהַנִּיחַ
אוֹתוֹ בְּרֻשּׁוֹת נְכָרְיָה, מִי שְׁעוֹשָׂה אֶת זֶה, גּוֹרֵם
שְׁעוֹקֵר נְשֻׁמְתוֹ מְרֻשּׁוֹתָהּ וּמְנִיחָהּ בְּרֻשּׁוֹת אַחֲרָת,
שֶׁהִיא מְרָה וְטַחוּל, וְזֶה גֵרֵם לְיִשְׂרָאֵל שְׁנַעְקֵרוּ מֵאַרְץ
יִשְׂרָאֵל וְגָלוּ לְאַרְץ נְכָרְיָה, שֶׁהִיא רֻשּׁוֹת הָרַבִּים, וְכֹךְ
הוּא מִי שְׁמִכְנִיס אוֹת בְּרִית קָדֵשׁ שְׁלוֹ לְרֻשּׁוֹת נְכָרְיָה.
שַׁבַּתֵּאִי הוּא טַחוּל חֲמִ"ה, אֲשֶׁה רְעָה מְרָה, עַל
שַׁבַּתֵּאִי נֹאמַר וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם, מַיִם אֵין בּוֹ
אַבְּל נַחֲשִׁים וְעֲקֻרְבִים יֵשׁ בּוֹ, וְהוּא רְעָב וְצֻמְאוֹן
וְקִינָה וְהַסְּפָד וְחִשְׁכָּה וְעֲרַפֵּל, וְהִיא גְלוּת לְיִשְׂרָאֵל,
וְצִרִיכִים יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהּ שְׁנׁוּי בְּכָל, וְהָרִי
פְּרֻשּׁוֹהָ, וְהוּא דְבוֹר שֶׁל חַל שֶׁהוּא אָסוּר בְּשַׁבַּת,
וְכִשְׂאִינָה מוֹצֵאת מְקוֹם לְשֻׁרוֹת שָׁם, הִיא בּוֹרַחַת,
כְּמוֹ הַשְּׁפָחָה שֶׁל אֲבָרְהָם שְׁנֹאמַר בָּהּ מִפְּנֵי שָׂרִי
גְבַרְתִּי אֲנִכִּי בְּרַחַת.

קָם זָקֵן אֶחָד מֵאַחַר הַצֵּל שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי,
וְאָמַר: רַבִּי רַבִּי, יָפָה אִמְרַתְךָ, אֲכַל אֶת הַכּוֹס הַזֶּה
צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ בְּדַרְגּוֹתֶיהָ, עֶטוּר – מִצַּד שֶׁל עֲטָרָה,
שֶׁהִיא כְּתָר עֲלִיּוֹן עַל רֹאשׁ הַצְּדִיק, עֶטוּף – כְּמוֹ
עֵטָה אוֹר כְּשֶׁלְּמָה. מַה זֶה עוֹטָה? זֶה י' שֶׁהַתְּעַטֵּף
בְּאוֹר וְנַעֲשֶׂה אוֹר, וְזֶה שֶׁהַתְּעַטֵּף הוּא חֲכָמָה,
הַדְּחָה וְשִׁטְיָפָה, שֶׁהוּא וְטִהְרוּ וְקִדְּשׁוּ, טִהְרָה מִצַּד
הַכְּהֵן, שְׁנֹאמַר בְּכַהֵן טָבֵל וְעָלָה, נִטְהַר לְאֲכַל
בְּתְרוּמָה, וְקִדְּשׁוּ מִצַּד הַשְּׂמָאל. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וְקִדְּשֵׁתָּ
אֶת הַלּוּיִם, ח"י מִצַּד שֶׁל צְדִיק ח"י הָעוֹלָמִים כּוֹלֵל
שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרַכּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה, וּמִלֵּא מִצַּד שֶׁל
הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, וּמִקְבָּלוֹ בְּשְׁתֵּי יָדָיו וְנוֹתְנוֹ בְּיָמָיו,
זֶהוּ שְׁנֹאמַר בּוֹ מִימֵינוֹ אֵשׁ דָּת לְמוֹ, כִּי יְמִינְךָ
פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים, וְהוּא יְמִינְךָ יְהו"ה נֹאדְרִי
בְּכַח, שְׁתֵּי יָדַי הֵן ה"ה, אַחַת שְׂמָאל וְאַחַת יְמִין,
וּמִשׁוֹם כֹּךְ צָרִיךְ לְהַנְתֵּן בְּחֲמֵשׁ אֲצָבָעוֹת, מִשׁוֹם כּוֹס
יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא, וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ, עֲלִיָּהֶם נֹאמַר עֵינַי כָּל
אֲלֵיךְ יִשְׁבְּרוּ, וְהֵם שְׁנֵי עַמּוּדֵי אֱמֶת שְׁהֵם י' י', שְׁהֵם
בַּת עֵין יְמִין וּבַת עֵין שְׂמָאל, וּבִינְיָהֶם ו' קְטָנָה, זְעִיר
אַנְפִּין, שֶׁהוּא שׁוֹקִיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ.

וּמִם לֵק מִן הַקְּרָקַע טַפַּח מִצַּד שֶׁל י' קְטָנָה חֲכָמַת
שְׁלֵמָה, וּמִשְׁגָּרוֹ בְּמִתְנָה לְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ, זֶה
הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁנֹאמַר בָּהּ יִשְׂמַח מִשֶּׁה בְּמִתְנָת
חֲלָקוֹ, וּבַגְּלוּת אֵין לָנוּ אֵלָא אַרְבָּעָה, ח"י מ"לא
ש"טיפָּה ה"דְּחָה, וְסִימְנָךְ חֲמֻשָּׁה, וְהֵן מִצַּד שֶׁל
הָאוֹת ה' שֶׁהִיא רְבִיעִית לַחֲשֻׁבוֹן, וְהִיא דְל"ת עֲנִיָּה,
מִשׁוֹם שֶׁהַסְּתַלַּק מִמֶּנָּה ו' שֶׁהוּא שֵׁשׁ הַדְּרָגוֹת, הַכּוֹס
הוּא כְּסוּד שֶׁל יֵאֱהוּדוֹנָה, שֶׁהוּא כ"ו ה"ס, כּוֹס
בְּחֲשֻׁבוֹן אֱלֹהִים.

סדר הלימוד ליום יט אלול [יום 344 בשנה]

תְּקוּנַת שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים

בְּרֵאשִׁית, שֵׁם תְּר"י, שֵׁם שַׁבָּת, כְּמוֹ כֵן ב' רַאשִׁית בְּר"א שִׁי"ת, וְהֵן שְׁתֵּי
שַׁבָּתוֹת, עֲלִיָּהֶם נֹאמַר וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת
לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת וְגוֹמֵר. פְּעַמִּים הַזְּכִיר כְּאֵן שַׁבָּת,
כְּנֶגֶד הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה וְהַתְּחַתּוֹנָה. לְדַרְתֶּם, מַה זֶה
לְדַרְתֶּם? אֵלָא אֲשָׁרִי הוּא מִי שְׁעוֹשָׂה אוֹתָם דִּירָה
בְּשַׁבַּת בְּשְׁנֵי בְּתֵי הַלֵּב, וּמִפְּנֵי מִשָּׁם יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא

מרב אונים - זה כתר עליון, ואמיץ כח - זו חכמה, מהו כחו? האם העליונה, איש לא נעדר - זהו כלל של שלש ספירות. מה זה איש, יהו"ה איש מלחמה יהו"ה שמו? איש - א' כתר עליון, י' חכמה, ש' שרש האילן, שהם האם העליונה תשובה ודאי. ועוד, מרב אונים - זה העמוד האמצעי, האונים שלו נצח והוד, ואמיץ כח - זה צדיק, איש לא נעדר - יהו"ה איש מלחמה, והרי נתבאר.

קם הזקן מאחר צלו של רבי שמעון, ואמר: רבי רבי, כך שמעתי את הפסוק הזה, שאו מרום עיניכם, שאו כמו שאו ידיכם קדש, וזה קדש ישראל ליהו"ה ראשית, המרום שלו כתר עליון. מי - האם העליונה שברא העולם באלה. מי הם אלה? אלה ראשי בית אבותם, והם שלשת האבות. המוציא במספר צבאם, אלו צבא השמים שהם נצח והוד, מה מספר שלהם? אלא מספר וחשבון שבכל, זה השכינה העליונה. לכלם בשם יקרא, זו השכינה התחתונה, שנאמר למשה בשבילה ואדעך בשם. מרב אונים, אותו שנאמר בו וידגו לרב בקרב הארץ, וזה צדיק, והוא אמיץ כח, איש צדיק, הכח שלו הוא הכח של מעשה בראשית, שנאמר בו ועתה יגדל נא כח אדני, לא נעדר מהשכינה לעולם, וזה וזה הכל אמת, שבעים פנים לתורה.

אמר לו: זקן זקן, מרב אונים ואמיץ כח, שם אדם הראשון, שם אברהם יצחק ויעקב, שם משה ואהרן, שם דוד ושלמה ושנים עשר שבטים, וכל הנשמות של ששים רבוא של ישראל ושל כל הדורות העליונים והתחתונים, שנאמר בהם כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום וגומר, כלם שם, איש לא נעדר, לא חסר מהם אחד מהחשבון, כמו צבא השמים.

ועוד מרב אונים - זה הכהן, שנאמר בו כהן און, ואמיץ כח - זה אלהי"ם, שהיא האם העליונה שמתלבשת בגבורה, וברא העולם במדת הדין, ומשום כך הוא גבור אמיץ כח. איש לא נעדר - זה יעקב, שנאמר בו ויעקב איש תם. מה שנאמר בשלש אלה, נאמר בשלש העליונים ונאמר בשלש התחתונים, המספר של כלם, השכינה היא מספר הימים.

על הטחול נאמר של נעליך מעל רגליך, נעל מטנף של טפה סרוחה, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא, זה שבת, ועליו אומרת השכינה פשטתי את כתנתי איכה אלבשנה, רחצתי את רגלי איכה אטנפם, ומשום זה צריך אדם בשבת לשנות בלבושים, בנר ובמאכלים, וצריך להיות מוסיף מחל על הקדש, וכל המוסיף, מוסיפים לו נפש יתרה בשבת, וכל הגורע, גורעים לו אותה נפש יתרה חס ושלום.

תקון תשעה וארבעים

בראשית ברא אלהי"ם. שאו מרום עיניהם וראו מי ברא אלה, מי אלה - הוא אלהי"ם, מי ברא לאלה. שאו מרום עיניכם - זו קריאת שמע, ראשי תבות שמע שמיחדים ישראל את הקדוש ברוך הוא פעמים, ותמצאו שם מ"י שהוא כלל של חמשים אותיות. ובמה צריך ליחדו בשחרית? באותו שנאמר בו רום ידיהו נשא, שהוא מרום, משום שהוא מרומים ישכן, ורא"ו ששם או"ר, וזה אור הפוכבים, שבהם השכינה יוצאת. זהו שכתוב המוציא במספר צבאם, ומשום זה קריאת שמע בלילה, כמו שבארוהו בעלי המשנה ביציאת הפוכבים, ערב ובקר צריכים ליחד אותה עם המלך, משום שבערב היא באה עמו ובבקר היא שבה אליו, וזה הערב של יצחק ובקר של אברהם, ששם בעלה בין ישראל.

ועוד המוציא, זה המוציא לחם מן הארץ, בשבילה נאמר לחמו נתן וכו'. ועוד המוציא במספר צבאם, אלו מאתים ארבעים ושמונה תבות של קריאת שמע, לכלם בשם יקרא. זהו שכתוב ויקרא האדם שמות וגומר, זה אותו שנאמר בו כתפארת אדם לשבת בית, שקרא שמות לכל חיות הקדש ולכל השרפים והאופנים והצבא שלמעלה, לכל אחד קרא לו בשם ידוע ובדרגה ידועה, להודיע לכל אחד ממקום שנטל, כמו שנחלי הים שחוזרים למקום שננטלו בשליחות. זהו שכתוב כל הנחלים הולכים אל הים וגומר, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. ממקום שהולכים, לשם חוזרים בשליחות.

תקון חמשים

בראשית ברא אלהים, פתח רבי שמעון ואמר: שאנו מרום עיניהם וראו מי ברא אלה, ראשי תבות שאנו מרום עיניכם – שיחרית מנחה ערבית, שלש תפלות, עליהן נאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר, משום שהם המרכבה של שלשת האבות, ועליהם נאמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אלה פסל את הראשונים, אלה ודאי פסל את הראשונים שאמרו אלה אלהיך ישראל, שהם תולדות של תהו, שנרמזו בראשי תבות תולדות השמים והארץ תהו, והם חמשה מינים שנאמר בהם בה' בראם, והם עמלקים, גבורים, נפילים, ענקים, רפאים, ומשום כך טרחה ה' בשבילם, משום שבה' בראם, ה' של אברהם, ועליה נאמר לא תהו בראה, לשבת ביניהם, לשבת יצרה, לעשות מהם ישוב.

ומשום הה' הזו, אלה, שהם שלשת אבות, תקנו שלש תפלות, להוריד בהם את הקדוש ברוך הוא ולהעלות בהם את השכינה שהיא ה' קטנה, שעמוד האמצעי הוא הגוף, ושתי זרועותיו ימין ושמאל, שבהם אוחז בה, ועל הגוף היא עולה, ומי מעלה אותה על הגוף? מ"י, האם העליונה, מי ברא אלה, וכשעולה, עולים עמה כל הצבא שלמעלה. זהו שכתוב המוציא במספר צבאם, וכל ישראל, שהם ששים רבוא, מתיחסים בצבא שלמעלה, לכלם בשם יקרא, כלם נקראו על שם הצבא שלמעלה, איש לא נעדר מהחשבון.

והשכינה בגלות, בזמן שמרחק בעלה ממנה, לפעמים מתפרנסת על ידי שליח, לפעמים על ידי האבות, לפעמים על ידי האמא, לפעמים על ידי האבא, לפעמים על ידי הבנים, לפעמים על ידי הצדיק, והכל נותן בעלה שהוא ו', הוא בין אבא ואמא בן י"ה, וכשהוא בין האב והאם, הוא מוריד לה פרנסתה על ידי האב והאם, וכשיורד בין שתי הזרועות שיש בהם ששה פרקים, מוריד לה פרנסה בשתי זרועות, וכשמוריד בגוף שהוא יעקב, מוריד לה מזון על ידו, וכשמוריד בשתי השוקים, שהם שוקיו עמודי שש, שיש בהם ששה פרקים, מוריד לה מזון על ידם, וכשמוריד לה בצדיק, מוריד לה מזון על ידו, וכשמוריד בה,

כשמתחבר ו' בה', לא צריך להוריד לה מזון על ידי שליח בעולם אלא על ידו, וכשיוצא בה, מתעלה עד אין סוף שהוא א'. מזונה לא בזכות הדבר תלוי, ולא בחיים שהם האב והאם, ולא בבנים, שהם נצח והוד, אלא הדבר תלוי במזל, וכשיורדת ממקומה ויורד הקדוש ברוך הוא לדור עמה, נאמר בה ועל בניה, אין מזל לישראל, אלא הקדוש ברוך הוא רוכב על כרו"ב, שהוא מטטרו"ן, והוא ברו"ך, ומתפרנסת על ידו, שהוא עבד עולם, עבד שלה, ובאותו זמן היא מתפרנסת על ידי שליח, וכל זה כפי מעשיהם של ישראל כך מתפרנסת.

אשרי מי שמעלה אותה למקומה ואת הקדוש ברוך הוא למקומו, שנאמר בו (הנה יהו"ה רכב על עב קל) הנה יהו"ה יצא ממקומו. אמר לו רבי אלעזר: אבא, וכי יכול אדם להחזיר את הקדוש ברוך הוא למקומו? אמר לו: כן, כמו שמצאנו בדוד שאמר, אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום ליהו"ה כו'. באותו זמן שאדם מחזיר אותו למקומו, מה כתוב בו? ממקומו הוא יפן ברחמיו לעמו, ובמה מחזירים אותו למקומו? אלא בשלמות התקון שתקנו בתפלה, ומוכיח, שאחר שאמר ממקומו יפן ברחמיו לעמו, אמר, המיחדים את שמו ערב ובקר תמיד בכל יום אומרים פעמים, והם ה"ה, שצריך להחזיר י' לה', שהוא המקום שלמעלה, ולהחזיר ו' לה', שהיא מקום שלמטה, משום שהקדוש ברוך הוא נשבע שלא יחזיר את ה' שלמעלה עד שיחזיר את ה' שלמטה, וסוד הדבר – לא אבא בעיר וגומר, והרי פרושה.

תקון אחר וחמשים

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, מה זה את? אלא כך פרושה הקדמונים, כל האתים הם לרבו, וא"ת הזו התורה כלולה מא' עד ת', שבה נבראו שמים וארץ. ועוד את השמים, שמים זה הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב ואתה תשמע השמים, ואת בת זוגו עמו, ואת – זה צדיק ובת זוגו, הארץ – הפלי של כלם להוציא בה זרעים ופרות, וסוד הדבר – וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגומר.

שהיא נחל קדומים שנמשך מן המח, וכך צריך להעיר התעוררות בראשונה מהאשה, וסוד הדבר - אשה כי תזריע, ומיד וילדה זכר. הנקבה אדני, הזכר יהו"ה, כשמקדימה הבת, שולט הזכר ונעשה יאהרונה, וסוד הדבר - יהוה אדני חילי, ועל במותי ידריכני - אלו האבות, למנצח בנגינותי - האמה ושתי השוקים. מה זה חילי? התקף של הכל מלמעלה, חילי - חיל י', וזה האב, תקפו - הנביעה שאין לה סוף.

אמר רבי אלעזר: אבא, והרי פרשוהו בעלי המשנה, שעד ארבעים ימים יכולה לחזור הנקבה לזכר, ומתהפך מדין לרחמים, ופרשוהו משום שעד כעת אין שם דמות, שנאמר בו וייצר יהו"ה אלהים, אם כן, למה נטל שעור במ', משום שהיא שעור הנקדה שהיא י' טפה, (השעור) שבה נעשית י"ם מ", ודאי נחל קדומים זה ו' שנמשך מ' (ים). והשקה את כל פני האדמה, מה זה פני האדמה? אלא אלו הם הפנים, שהם אדם ולכן וירק ושחר, בגונים הללו מאיר אותו המעין, שהגונים הם מהיבשה הזו, נביעת האורה שלה (של כחה), שכן הנביעה לארץ כמו הנשמה לגוף, כמו שהאילן לא מתגדל אלא במים, כך ישראל שהם ענפי האילן לא מתגדלים אלא בנביעת התורה.

וסוד הדבר - מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון. מעין זה חכמה כתר, הוא אמן מפלא, שרצה לנטע אילנות בגן, הסתכל בכל הגן ולא מצא שם מעין מים, מה עשה? אמר, אוציא מעין ואחר כך אטע גן ומתגדל האילן, ומשום כך מעין גנים, בראשונה הזכיר מעין ואחר כך גנים, וזה חמשים ושלושה הסדרים של התורה, וכמו שיש גן למטה, כך יש גן למעלה, והמעין הזה הוא במח, האילן - הגוף, ענפיו - הזרועות והרגלים, ונזלים מן לבנון - זה הלב (לבנה), שהיא דל"ת, דלה בגלות, ועליה נאמר יזל מים מדליו.

אוי להם לבני אדם שלא מתעסקים בתורה, שנקראו עצים יבשים, שהם עתידים להשרף באש הגיהנם, ולא לחנם אמרו בעלי המשנה שהם עמלים ויורשים גיהנם, ואף על גב שמתגדל האילן, שהוא גוף התורה, ואין לו פרי, שהם מצוות עשה, מה כתוב בו? רק עץ אשר תדע כי לא

אמר רבי שמעון: בני, סוד עליון יש כאן, אף על גב שהכל נברא ונתקן בשם של יהו"ה, שהם את השמים, וסוד הדבר - י"ה בשמים, ו"ה בארץ. זהו שכתוב י' שמחו ה' שמים ותגל ה' ארץ. עם כל זה שהכל נתקן בארבע אותיות, אין יורדת נביעה מלמעלה על הזרעים והפרות שהם שיח השדה שהוא צדיק, ועשב השדה שהוא העמוד האמצעי, ולמה? משום שאדם אין, שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, לעבד את האדמה.

אמר לו רבי אלעזר: אבא, השיח, מנין לנו שהוא צדיק? אמר לו: בני, בו תמצא ח"י ש', הוא כולל שלשה עדרי צאן, שהם שרש האילן, וזה ח"י העולמים, שהוא אות בצבא שלו, צבאות הוא עמהם, כולל שלש דרגות כנגד שלשת הענפים של ש'.

והרי ש' של שלשת האבות הם, אלא ש' העליונה - ענפי האילן, ש' התחתונה - שרשי האילן, ומשום זה, וכל שיח - זה צדיק, וכל עשב - ע"ב ש', זה יעקב הכולל שלשת האבות, שהם ענפי האילן, ועולים לשבעים ושנים שמות של ויסע ויבא ויט, שבשם הזה נבראו עשבים ואילנות שהם נשמות הצדיקים, והעשב הזה נאמר עליו ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ, לחם אבירים אכל איש, והוא לחם התורה, שנאמר בו לך אכל בשמחה לחמה, והוא לעבודת האדם, ה' של אדם שנאמר בה המוציא לחם מן הארץ. מה זה לעבודת האדם? אין עבודה כאן אלא תפלה, שהיא עבודת השכינה, עבודת יהו"ה ודאי, ועליה נאמר יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב. יצא אדם לפעלו - זו תפלת שחרית. ולעבודתו עדי ערב - זו תפלת מנחה, שנאמר בה ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב.

תקוין שנים וחמשים

בראשית ברא אלהים. אלהים חמש אותיות כחשבון ה', א"ד מן אדני כך עולה לחמש, וסוד הדבר - ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה. בא וראה, התעוררות צריכה ממטה למעלה, ואחר כך והשקה את כל פני האדמה, והשקה ו' היא השקאה ממעלה למטה,

הוא מצד של מ"י, שפך עולה לחשבון כ"ל מ"י, ובשכילה נאמר מבטן מי יצא הקרח וגומר, שהוא הקרח הנורא.

ועין הדעת טוב ורע, הוא למטה, עין הדעת טוב - זה מטטרו"ן, ורע - זה סמא"ל, ומשום זה ועין הדעת, ו' בא לרבות, שהוא בא ממקום אחר, ועין הדעת טוב ורע. ועוד, ויצמח יהו"ה אלהי"ם מן האדמה כל עין, זהו צמח צדיק ומתחתיו יצמח. בא תראה, כל מי ששומר ברית, אותו הבן שנותן לו הקדוש ברוך הוא עליו נאמר ויצמח יהו"ה אלהי"ם כל עין נחמד למראה - בסודות התורה, וטוב למאכל - במצוות התורה, אבל בן אחר שלא נעשה ביראה ואהבה של הקדוש ברוך הוא, מה כתוב בו? ועין הדעת טוב ורע, וזו ערבוביה של טוב ורע, מערב ממצה ושאר.

ולבן צנה הקדוש ברוך הוא את ישראל לשמר את עצמו בפריה ורביה. זהו שכתוב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, טוב - מצד של דם טהור, ורע - מצד של דם נדות, שהבן הזה גורם אבדן של שני עולמות, זהו שכתוב כי ביום אכלה ממנו מות תמות, מות - בעולם הזה, תמות - בעולם הבא.

תקון חמשים וארבעה

בראשית ברא אלהי"ם, את השמים - עץ החיים, ואת הארץ - כל עין נחמד למראה, והארץ היתה תהו ובהו זה עין הדעת טוב ורע, וזהו סוד תהו, עמק רע, בהו - עמק טוב, וזה עין הדעת טוב ורע, כי שם כלל יהו"ה שפת כל הארץ, ומכאן יצאה כל הערבוביה של טוב ורע, שהוא הסוד של צדיק ורע לו רשע וטוב לו.

תקון חמשים וחמשה

בראשית ברא, בי"ת רא"ש, והם אב ואם. ברא תרגום בן, הוא העמוד האמצעי, ועליו נאמר ונהר יוצא מעדן, יש עדן ויש עדן, זהו שכתוב ונחל עדניך תשקם, עדניך ודאי, זהו עדן עליון, כתר עליון, העדן שלמטה זה י', ויש עדן שלמטה, וזו האם העליונה שהיא ד', היא עדן אל הנהר שלמטה ממנה, זהו שכתוב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת, ומשום זה אמרו בעלי המשנה שלא המדרש עקר, אלא המעשה הוא העקר.

תקון חמשים ושלשה

בראשית ברא אלהי"ם שם ב"ת, שם א"ם, שהוא א"ם מאלהי"ם, והם הגן העליון והגן התחתון. פתח רבי שמעון ואמר: ויטע יהו"ה אלהי"ם גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר. ויטע יהו"ה אלהי"ם גן - זו השכינה, בעדן - זו האם העליונה, מקדם - האב העליון, וישם שם את האדם אשר יצר - זה העמוד האמצעי, ועליו נאמר וייצר יהו"ה אלהי"ם את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים וגומר. וייצר, ציר אותו בשני עולמות, בעולם הזה ובעולם הבא, ויפח באפיו נשמת חיים - זו נשמת כל חי, ויהי האדם - זו רוח החיים, לנפש חיה - זו השכינה התחתונה.

ועוד, ויטע יהו"ה אלהי"ם גן - זו תורה שבכתב, עדן - זה עדן התורה, ושם את האדם של בריאה, ומה כתוב בו? ביום נטעה תשגשגי. ויצמח יהו"ה אלהי"ם וכו', יהו"ה אלהי"ם - אב ואם, כל עין נחמד למראה - זה העמוד האמצעי, שכל הגונים היפים נראים בו, ומשום זה נחמד למראה, תפארת - היפי של כל הגונים, וטוב למאכל - זה צדיק.

אמר לו רבי יהודה: והרי כתוב כל עץ, אם היתה אומר עץ - יפה, אבל כתוב כל עץ? אמר לו: ודאי כך זה, שבכל מקום, כ"ל הוא צדיק, אבל הכל אחד. כל זה צדיק, עץ זה העמוד האמצעי, שגוף וברית נחשבים לאחד, אבל בכתוב הזה כל עין נחמד למראה וטוב למאכל - זה צדיק, למראה - זו השכינה, שנאמר בה במראה אליו אתודע, ועץ החיים - זה העמוד האמצעי, שהוא עץ החיים שלמעלה, שנאמר בו החכמה תחיה בעליה.

אמר לו: הרי השכינה התחתונה היא הגן, שמשם עץ החיים נטוע, כמו שנאמר ועץ החיים בתוך הגן. מה זה מן האדמה? אלא זו השכינה העליונה שממנה ננטע כל עץ, שהוא צדיק. כ"ל

שכתוב מצפון זהב יאתה, וסוד הדבר – הולך אל צפון, זה גבריאל, ואחר כך הולך אל דרום, וזה גיחון ששם מיכאל, ההפך מלמעלה, שאמר עליו הכתוב הולך אל דרום בראשונה, ואחר כך סובב אל צפון, סובב סובב לשני צדדים שהם מזרח ומערב, שהם חדקל ופרת, ששם אוריאל רפאל.

פישון כנגד התורה שבעל פה, ומשם פישון – פי שונה הלכות. ג"יחון – ג' ג'ומל חסד, ושם החיות שנקראו חיות הקדש מהצד של אריה מצד הימין, מצד השמאל נחש, שנאמר בו כל הולך על גחון, להעניש בו את מי שעובר על התורה שנתנה מימין. פישון – שם שפיפון, להעניש את מי שעובר על התורה שבעל פה. חדקל – ח"ד ק"ל, זה חריף בלשוננו, ואחד מצד ימין, ק"ל מצד השמאל, ללמד שניהם, ח"ד בשנים וק"ל בשפתיים, ומשום זה, פישון – פי שונה הלכות, גיחון – גיחון, אותו שנאמר בו ויקבר אתו בגי, שם שרוי לצד ימין, פרת כולל את כלם, זה פריה ורביה, עליו נאמר אם תשכבון בין שפתיים, אם ודאי לעשות שם פריה ורביה.

ובאלה הארבעה נכנסו לפרדס הארבעה הללו. אלו שנכנסו עם קלפות, אחד הציץ ומת, אחד הציץ ונפגע, ואחד יצא לשמד (יצא לתרבות רעה), הרביעי שנכנס למח האגוז, נכנס בשלום ויצא בשלום. זה שנאמר בו הציץ ונפגע, נכנס בענג ולא נכנס בו פראוי, התהפך לו לנגע, וזה נהר שיוצא מעדן, שהוא סימן ענ"ג, עדן נהר ג'ן, כאן אסור והתר, טמאה וטהרה, כשר ופסול.

ויקח יהו"ה אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. בא וראה, הקדוש ברוך הוא למד את האדם תורה, זהו שכתוב אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם, וזהו ויניחהו בגן עדן, זה הגן של התורה, לעבדה – במצוות עשה של התורה, שהוא זכור, הזכר, ולשמרה – במצוות לא תעשה, שהוא שמור, הנקבה. את האדם, שהיה בדיוקן של התורה, שא"ת לרבות התורה שנתנה לאדם מא' עד ת', שנתנה מימין ומשמאל, ששם מצוות עשה ולא תעשה, מצוות של עשה מימין כנגד ו"ה זכר"י, וזה זכרונות, מצוות של לא תעשה משמאל כנגד י"ה

בא וראה כמה נהרות הם שמשנים זה מזה, יש נהר ויש נהר. יש נהר מהאור שלמעלה, שנקרא הנהר של המים של התורה, שנאמר בה תורת חכם מקור חיים, ויש נהר שנקרא נהר פלגיו, שכמה פלגים עמקים תלויים ממנו, שנאמר בהם פלגי מים לב מלך וגומר, ויש נהר שנקרא נחל קדומים, שנמשך מהעליונים, וממנו תלויים שבעה נהרות, שנאמר בהם נהרות ימחאו כף יחד הרים ירננו, ויש נהר שנקרא נהר דינור מצד השמאל, שנאמר בו נהר די-נור נגד ונפק מן וגומר, ונהר בכל מקום הוא ו'. מהצד של אב ואם נקרא נחל קדומים, ומצד של העדן העליון נאמר בו ונחל עדניך תשקם.

ומצד הימין נקרא נהר פלגיו, ומצד השמאל נקרא נהר דינור, וממנו תלויים ששים ענפים של אש שנקראו ששים גבורים, והם ששים מכות של אש שהכו את מטטרו"ן, ומצד הימין והשמאל נאמר בכל הנחלים שתלויים מהם, נהרי נחלי דבש וחמאה. ונחל עדניך, זה הנהר שיוצא מעדן, שנאמר בו ונהר יוצא מעדן, וזהו העדן שעין לא ראתה אלהים וכו', סתום וגנוז, שהוא כתר עליון, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים (א, שהוא ד' אותיות של שם בן ד'), אלו יהו"ה שהם האב והאם, הבן והבת. בא וראה, הקרקפת זו אל"ף כמו זה: (ציור למעלה), ארבעת הצדדים שלו בהן היה יהו"ה הוא ושמו אחד, אין עוד מלבדו, בלי פרוד ובלי שתוף כלל (ציור למעלה).

ועוד, ונהר – זה ו', יוצא מעדן – זה י', ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים – זה ד', (אלו ארבע האותיות). ועוד, ונהר יוצא מעדן – זו האם העליונה, שהיא א' השנייה, כמו שבארוהו בעלי המשנה מה זה אל"ף? אלף בינה, ולאן נמשך בגוף? ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, אלו שתי זרועות ושתי שוקים. מי הגן שנשקה ממנו למטה? זו השכינה, ששני גנים הם, אחד למעלה ואחד למטה. זהו שכתוב היושבת בגנים, והרי פרשוה.

ויש נהר למטה שהיא מטטרו"ן, שנפרד לארבעה צדדים, שהם מיכאל גבריאל נוריא"ל רפאל, שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב, והזהב הוא לצפון, זהו

אחת שְׁנָאֵמַר בָּהּ וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוּלָּה, וְהַשְּׁנִית יָד הַחֲזָקָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב וּבְיַד חֲזָקָה וְכוּ', וְסוּד הַדְּבָר - יְהוּ"ה אֱלֹהֵינוּ, יְהוּ"ה י"ד הַגְּדוּלָּה. כּוּז"ו בְּמוֹכַס"ז כּוּז"ו. י"ד הַחֲזָקָה, וְהֵם, יָד עֲלִיוֹנָה מִצַּד הַיָּמִין, יָד תַּחְתּוֹנָה מִצַּד שְׂמָאל, וְהַפֶּל כ"ח פְּרָקִים, שְׁנָאֵמַר בָּהֶם וְעַתָּה יִגְדֵּל נָא כַח אֲדֹנָי, וְזֶה כַח מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ, כַּח מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית.

ועוד, יש י"ד שְׁנִקְרָאת יָד רַמָּה, וְזֶה יְהוּ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וַיֵּשׁ יָד שְׁנִיָּה לְקַבְּלָהּ, וְזוֹ אֱהִי"ה אֶל"ף ה"א יו"ד ה"א, וְזֶה כ"ח. בְּזִמְנָא שְׁחָטָאוּ יִשְׂרָאֵל, הִסְתַּלַּק הַכַּח הַזֶּה מֵהֶם, וְנִאֲמַר בָּהֶם וַיִּלְכוּ בְּלֹא כַח לִפְנֵי רוּדֵף.

ובמלאכים כתביא"ל הַמְּמַנֶּה עַל הַכְּתִיבָה, חַתְמִיא"ל עַל הַחֲתִימָה. כַּתְבִּיא"ל כְּתָב אֱלֹהֵי, אֱלֹהֵי הוּא א"ם בְּחֻשְׁבוֹן, זֶה אֱלֵי וְאַנּוּהוּ, כְּתָב - כ' כְּתוּר, ת' תּוֹרָה, ב' בְּרָכָה, וְהַפֶּל הָאֵם הַעֲלִיוֹנָה, הִיא כְּתוּר בְּרֵאשִׁית פֶּל צְדִיק, וְהִיא תּוֹרַת יְהוּ"ה תְּמִימָה, וְהִיא בְּרַפְתּוֹת יְהוּ"ה הִיא תַעֲשִׂיר. חַתְמִיא"ל מִצַּד הַחֲכָמָה, וְשְׁנִיָּה חַיִּים. חֲכָמָה, שְׁכָתוּב הַחֲכָמָה תַּחֲיָה בְּעֲלִיָּה, הָאֵם הַעֲלִיוֹנָה עֵץ הַחַיִּים הִיא לְמַחֲזִיקִים בָּהּ, וְשְׁנִיָּה לְיָמִין וְלִשְׂמָאל.

שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹת מְתִיחָדוֹת בְּקוּלְמוֹס לְכַתִּיבָה, וְעֲלֵיהֶם אָמַר בֶּן זֹמָא, אֵין בֵּין מַיִם הַעֲלִיוֹנִים לַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים אֲלֹא כְּשֹׁלֵשׁ אֲצַבְעוֹת, וְשְׁנֵי אֲצַבְעוֹת הֵם שְׁסוּמְכִים אוֹתָם, וְהֵם כְּשֵׁנִי לְבוּשִׁים שְׁפְרוּסִים זֶה אֲצֵל זֶה, רְזִיא"ל הוּא אוּרִיא"ל, וְעֲלֵיו נִאֲמַר וְזֶה זְכָר"י, עִם ו"ה - מְאֲתִים אַרְבָּעִים וְשְׁמוֹנֶה, וְזֶה רְזִיא"ל, שְׁמִי עִם י"ה - שְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ. שְׁמוּעָא"ל מ'טטרו"ן י"הוּא"ל רָאשֵׁי תְבוֹת שְׁמִי. חַסְדִּיא"ל מִצַּד הַחֶסֶד, גְּבִרִיא"ל מִצַּד הַגְּבוּרָה, אוּרִיא"ל מִצַּד הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי, בְּכָל צַד אֱלֵי הוּא מִצַּד הָאֵם, וְהֵם אֱלֹהֵי, א' כְּתוּר, י' חֲכָמָה, ה' הָאֵם הַעֲלִיוֹנָה, שְׁהִיא מְגִדֵּל עַז שֵׁם יְהוּ"ה.

ועוד אָמַר אוֹתוֹ זְקֵן: רַבִּי רַבִּי, וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהֵי"ם הוּא, שְׁתֵּי יָדַיִם כּוֹתְבוֹת מִיָּמִין וּמִשְׂמָאל, אֲבָל חֲרוֹת עַל הַלְּחַת, הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי, (בֶּן י"ה הוּא וְדֹא). כִּמְהַ מְלֹאכִים סוֹפְרִים יֵשׁ לְמַעַלָּה שְׁכוֹתְבִים אֶת זְכוּיוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכִמְהַ מְלֹאכִים שְׁחוֹתֵם

שְׁמִי, הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי כּוֹלֵל שְׁנֵיהֶם, יְהוּ"ה שְׁמוֹ, וְהוּא קוֹל הַשּׁוֹפָר מִצַּד הָאֵם הַעֲלִיוֹנָה שְׁהִיא שׁוֹפֵר. הַתְּקִיעָה הִיא מִצַּד הַיָּמִין, וְשְׁכָרִים מִצַּד הַשְּׂמָאל, הַשְּׁלֹשֶׁל"ת שְׁהִיא תְרוּעָה מִצַּד שְׁלֹשֵׁי שְׁנֵיהֶם.

בראשית, (בְּרֵא" שִׁי"ת), בְּרֵא אֱלֹהֵי"ם. הַאֱלֹהֵי"ם הַזֶּה הִיא הָאֵם הַעֲלִיוֹנָה, שְׁרוּכְבַת וְעוֹלָה בְּתְרוּעָה [שְׁהִיא רֵאשׁ הַשְּׁנָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב עָלֶה אֱלֹהֵי"ם בְּתְרוּעָה], שְׁנָאֵמַר בּוֹ לֹא הִבִּיט אֶן בִּיעֶקֶב וְלֹא רָאָה עֶמֶל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוּ"ה אֱלֹהֵי"ו עִמּוֹ וְתְרוּעַת מְלֶךְ בּוֹ, הָרִי לָךְ שְׁתְרוּעָה הִיא בִיעֶקֶב, וְנִאֲמַר בּוֹ עָלֶה אֱלֹהִים בְּתְרוּעָה, יְהוּ"ה בְּקוֹל שׁוֹפֵר עוֹלָה. תְּקַעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפֵר זֶה תְּקִיעָה, וְזֶה הַחֲדָשׁ שְׁמִתְכֶסֶה הַלְּבָנָה. הַמְּלָכוּת מִצַּד הַמְּלָכוֹת, שְׁהוּא זֶה שְׁמִי, שְׁשֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹדַע לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, וְכֵה הוּא הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ, הַמְּלָךְ הַמְּשַׁפֵּט מִצַּד הַשְּׂמָאל, מְלָךְ עַל כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהֵי"ם, וְזֶה הַלֵּב לְשְׂמָאל הַמְּלָכוֹת. זְכוּרוֹת, זְכוּר לְזָכַר, וְזֶה הַמַּח לְיָמִין, וְשֵׁם זְכוּרוֹת. שׁוֹפְרוֹת זֶה קְנָה שְׁהוּא שׁוֹפֵר, וּמִשֵּׁם יוֹצֵא קוֹל הַשּׁוֹפֵר, שְׁהוּא הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי, וְהוּא יְהוּ"ה, בְּמַח בְּלֵב וּבְגוּף.

ופרשוה בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה, שְׁאֵין פּוֹחֲתִין בּוֹ מַעֲשֶׂרָה מְלָכוּת וּמַעֲשֶׂרָה זְכוּרוֹת וּמַעֲשֶׂרָה שׁוֹפְרוֹת, זֶה יו"ד ה"א וא"ו ה"א (יו"ד ה"י וא"ו ה"י). מְלָכוּת - וְתִמְלֶךְ אֶתָּה הוּא יְהוּ"ה אֱלֹהֵינוּ, זְכוּרוֹת - אֶתָּה זְכוּר, זְכוּרָנוּ לְחַיִּים, שׁוֹפְרוֹת - תְּקַע בְּשׁוֹפֵר גְּדוֹל.

ועוד, תְּקַעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפֵר בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגְנוּ, מַה זֶה בְּכֶסֶה? זֶה שְׁכִינָה תַחְתּוֹנָה, וְכֵה כְּתַבְנוּ לְחַיִּים, שְׁהִיא כְּתִיבָה מִצַּד הַיָּמִין וּמִצַּד הַשְּׂמָאל, וּמִשׁוּם שְׁנִאֲחָז בּוֹ, הַזְּכִיר פְּעַמִּים כְּתִיבָה (שְׁהִיא יָד עֲלִיוֹנָה יָד תַּחְתּוֹנָה) (הָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה הִיא מִצַּד הַשְּׂמָאל). בְּכֶסֶה, בְּאוֹתוֹ שְׁנָאֵמַר בּוֹ בְּמִכְסָה מִמֶּךָ אֵל תַּחֲקוּר, כְּתַבְנוּ לְחַיִּים הוּא בְּכָתוּב הַזֶּה, וְהַלּוֹחוֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵי"ם הִמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהֵי"ם הוּא חֲרוֹת עַל הַלְּחַת, מַה זֶה חֲרוֹת? זֶה ה', שְׁנָאֵמַר בָּהּ וַקְרָאתֶם דְּרוּר בְּאָרֶץ, דְּרוּר הִיא חֲרוֹת, ו"הַלְּחַת" הֵם ו"ה, הַבֵּן וְהַבַּת, וְהֵם מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵי"ם, שְׁהִיא הָאֵם הַעֲלִיוֹנָה, הַמַּעֲשֵׂה הוּא בְּשְׁתֵּי יָדַיִם שְׁשֵׁם עֲשִׂיָּה, וּמְכַתֵּב אֱלֹהֵי"ם בְּשְׁתֵּי יָדַיִם שְׁשֵׁם כְּתִיבָה, וְהִיא חֲרוֹת עַל הַלְּחַת, יָד כּוֹתְבַת וְיָד חוֹתְמַת, וְהִיא יָד הַגְּדוּלָּה

וא"ו ה"י (ב"ר"ד ה"א וא"ו ה"א), שאין בריה בלי זכר ונקבה, ששני שתפים הם בבן ובבת, האב והאם, אחד נותן טפה זכר ואחד נקבה, וכששולט הזכר על הנקבה הוא זכר, וכששולטת הנקבה על הזכר היא נקבה, והרי פשוטהו בסוד של אשה כי תזריע וילדה זכר.

וסוד עליון פאן, לפעמים נזרקו שתי טפות, לפעמים שלש, לפעמים ארבע, לפעמים ה', לפעמים ו', לפעמים ז', וזה הסוד שעלו למטה שנים וירדו שבעה, שתי טפות הן לפעמים צ"י ולפעמים שב"א, שלש לפעמים הן סגו"ל ולפעמים שור"ק, לפעמים שבע כמו זה ז' מן זרע, ושלש טפות צריכות שמירה מן כב"ד טחול מר"ה, שנאמר בהם ויצו יהו"ה אלהים על האדם, ופרשוהו, אין צו אלא עבודה זרה, וזה הכבד, שנאמר בו כל הפועס כאלו עובד עבודה זרה, ומשום זה לא צריך להריק טפות אלא באהבה, ולא בכעס ובקטטה, וכשזורק אדם שלש טפות באהבה, נקראו סגולת"א, וסוד הדבר - זרק"א מק"ף שופר הולך סגולת"א.

על האדם, זו שפיכות דמים, זהו שכתוב באדם דמו ישפך, זו התעוררות של הטפה של הנקבה שהיא מלחה אדמה, ואם היא סגו"ל, נקדה למטה היא נקבה, נקדה שלמעלה היא זכר, וכשזורק אותה במר"ה, שהיא גיהנם, הורגת (אותה).

לאמר, זה גלוי עריות, וזה טחול"ל, מי שזורק באשתו בעצב ובקטטה, התגלתה בו ערוה, ולכן ערות אביה וערות אמה לא תגלה. טחול היא לילית, מרה שחרה, ערות הכל (של הכלה).

אמר רבי אלעזר: אבא, השעור של עריות הם במקום ידוע או לא? אמר לו: בני, יהו"ה הוא י' אב, ה' אם, ו' בן, ה' בת, ה"ה הם אשה ובתה, כלה וחמותה, כפי ענפי האילן כך נקראו. ענפי האילן נפרדים למעלה באילן, כמו שבארנוהו ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה, ועליהם נאמר ולא יגלה כנף אביו, והם מתיחדים למטה.

כמו לולב, שהוא אגדה אחת למטה בכל אלו המינים של הדס וערבה, שהם שלשה הדסים ושתי ערבות, והוא בפרוד למעלה,

המלך בידיהם שחותמים את זכיות ישראל, וכמה מלאכים ששוקלים קלות וחמורות של התורה, זהו שכתוב איה ספר איה שוקל, וכשהוא חותם בטבעת המלך שהוא ו' (י'), אין להשיב. חותם הוא ו', חותם אמת, יד כותב ויד חותם. ה' תחתונה פותכת, ה' עליונה חותמת, שהם ה' אצבעות של יד ימין וה' אצבעות של יד שמאל. ה' תחתונה פותכת באות ו', שהוא קולמוס, קנה של זרוע, ה' העליונה חותמת באות י', שהוא כף היד.

ש"ם הדור"ש הוא צדיק, עליו נאמר יהו"ה אלהים נתן לי לשון למודים, וזה (ו) יו"ד זעירה, לדעת לענות את יעף דבר, הם ה"ה שבהם, ועוף יעופף על הארץ, ונקדה של שם הכותב, והמכתב מכתב אלהים הוא זה יהוהו, ש"ם הדור"ש, יהו"ה אלהים נתן לי לשון למודים לדעת לענות את יעף דבר, וזה יהוה, ידיעת הקדוש ברוך הוא עם שכינתו, בנקדה הזו יתהלל המתהלל השכל וידוע, וזה יהוה.

כל הנקודות הללו צריך לנקד אותם מפסוקי התורה, כמו שהם כתובים בדרך אמת, וכך הו"ה יש לה משמש שרוכב עליה, והיא המרפכה שלו, ואותה הו"ה יש לה מנהיג ששולט עליה, כמו זכר על נקבה, ואין רשות לנקבה או לשליחה לעשות דבר בלי רשות בעלה, שכל מי שמקבל, היא הנקבה, מהמקום שהיא מקבלת, וסוד הדבר - כי גבוה מעל גבוה שומר, וכגון זה השליח למעלה מטטרו"ן, וכמה ממנים שתחת ידיו שהם שליחי השכינה, והשכינה, היא נקבה, אין לה רשות ללכת לשום מקום בלי רשות בעלה, וסוד הדבר - ויקחו לי תרומה. אם אתם רוצים שתשרה שכינתי ביניכם - ויקחו לי, קחו ממני רשות בראשונה להתגלות.

סדר הלימוד ליום כ אלול [יום 345 בשנה]

תקונו חמשים וששה

בראשית ברא אלהים, אלהים הרי פשוטהו שם יראה, פחד, מצד האות ה' (ה"י), שהיא לשמאל, שאף על גב שהאות י' היא רחמים, במקום ששולטת ה' עליה היא נקראת נקבה, כמו זה ה"י, וסוד זה התגלה (ב"ה ה"א וא"ו ה"א) יו"ד ה"י

אחרים שם, שהם מצד של עבודה זרה, וסוד הדבר - ויקריבו לפני יהו"ה אש זרה.

וכל אותם העריות הם סמא"ל ונחש, שתובעים לעשות דינים ומגלים אותם לפני יהו"ה, ומשום זה נקראו עריות, וזהו סוד, וסוד אחר אל תגל, שזה גורם גלות וגולה בין העמים, מי שמגלה ערותו שם, כך הוא מתגלה בין העריות, שהם אלהים אחרים, ומי שמכסה עליהם, כך הוא מתכסה ביניהם, ומשום זה ולא יגלה כנף אביו, זו שכינה שגלתה בין העמים בגלל החטא הזה, כמו שנאמר ובפשעיהם שלחה אמוכם.

וארבע פעמים גלתה שכינה לגלות, משום שהכניסו ערוה בין ארבע האותיות, ואף על גב שנאמר כל העריות הללו בספירות ובשם של יהו"ה, לא במקומו שלמעלה, אלא כששכינה גלתה, כל הספירות ירדו עמה, ואין פרוד בה ובין עשר הספירות, וכשירדו, התלבשו בששת ימי החל ששה ענפים, חסד ביום הראשון, גבורה ביום השני, העמוד האמצעי ביום השלישי, שלש ספירות שניות בשלשה ימים אחרים, שהם רביעי חמישי וששי.

ועשר אמירות זה י' האבא, חמשה אור זו ה' האמא, שש פעמים טוב ו' שיש בששת ימות החל, ה' של הששי ה' של יהו"ה, רא"ש של בראשית זה כתר, הראש לכל הראשים.

ולמה יש פרוד? משום שאין צדיק, אות הברית, שם, וסוד הדבר - אין אדם צדיק בארץ, שהוא אות הברית שם, ובשבת שהוא היום השביעי, שם קריבה והיחוד של שם יהו"ה וכל הספירות, ומשום כך זוגם של תלמידי חכמים מלילי שבת ללילי שבת, העריות הללו הם ודאי למטה, אבל למעלה נאמר לא יגרף רע, וצדיק שקרב לאשתו בימות החל, אותו הבן שעושה, נאמר עליו צדיק ורע לו, שגורם שנעשה קדש חל, שהוא היום השביעי, ובאותו זמן הוא הסוד של צדיק ורע לו רשע וטוב לו, אבל למעלה אין ערוה וקצוץ ופרוד ופרוץ, ומשום זה למעלה (אין לה לדמה ליוצרה, שתאמר כך, שלמעלה) יש יחוד באח ואחות, ובבן ובבת, באם עם בן, אם בן, אין לה לדמות ליוצרה, שאתה היית גורם שלא תהיה בדמותו

שהענפים נפרדים לימין ולשמאל, ומשום זה, נפרצו עליו - פסול, נפרדו עליו - כשר, והפרץ הזה הוא פרוץ בערוה בין ענף לענף, ולכן נאמר שם לא תקרבו לגלות ערוה, לא צריך לקרב את האותיות שהן יהו"ה למקום ערוה, וסוד הערוה נרמז בשתי (עם) אותיות ע"ר ו"ה ע"ר ר"ע בעיני יהו"ה, והענפים הללו (לא) נפרדו שתהיה ערוה ביניהם, אינו אלא חוץ ממקומו של הקדוש ברוך הוא שהוא אדני. זהו שכתוב לא יגרף רע, שבספירות תמצא אב ואם ובן כאחד בבינה, ב"ן י"ה, ואין שם ערוה, ותמצא אותם למטה, אח ואחות שניהם ביחוד, האח הוא העמוד האמצעי, ד' - אחותו, ושניהם הם אחד בלי פרוד, אף על גב שצדיק הוא היחוד של כלם.

בינתים הנה אליהו הזדמן לרבי שמעון, ונאמר לו: רבי רבי, שעור העריות כן הוא ודאי, בכל הספירות אין יחוד של אחת עם חברתה כמו של זכר ונקבה, אלא רק בצדיק, שהיחוד של שניהם אינו בכל האיברים שלהם, אלא רק בברית מילה, בשאר האיברים קרבה של אחוה יש שם ולא של יחוד, וזהו סוד האילן שענפיו נפרדים למעלה בכל צד, וסוד הדבר - ותשב באיתן קשתו ויפזו זרעי ידיו, אבל למטה כלם אגדה אחת, יחוד אחד, ומשום זה למטה בצדיק צריך לקרב את אותיות יהו"ה עם שכינתו, שהיא קרבה שלה קרבן ליהו"ה.

וכך השכינה העליונה עם חכמה, צריך לקרבה לצדיק וכל הענפים שם מתיחדים ונקשרים ומשולבים, ומקבלים זה מזה, והכל על ידי הצדיק, ובלי צדיק אין קרבת היחוד אלא אחוה, ומשום זה חסד שם נקרא ו' אח וה' אחות, מצד הימין, ובמקום הזה נאמר ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וגומר, חסד הוא, ועם כל זה שחסד הוא, ונכרתו לעיני בני עמם. מי שמחבר אותיות במקום של פרוד, כאלו הפריד ביניהן, ומשום כך ונכרתו, מדה כנגד מדה.

וכך י"ה בימין הם באחוה, ואין יחוד אלא על ידי צדיק, ומשום זה במקום הזה לא תקרבו לגלות ערוה, וכך בשוק ימין ושמאל שם אלהים אחרים, ולא צריך לקרב שם אותיות בזמן שאלהים

ועָלְיוּ נֹאמֵר וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בְּהִיר הוּא בְּשַׁחֲקִים,
וְכַתּוּב אַחַר אוֹמֵר יֵשֶׁת חֶשֶׁךְ סִתְרוּ.

וְהָרִי פְּרִשׁוּהוּ הַחֲבָרִים, שְׁחֹר נִקְבָּה לְלִבָּן, וְהַתּוֹרָה
מִשָּׁם הִיא לִבָּן מִבְּפָנִים וְשֹׁחַר מִבְּחוּץ,
וְלַמַּעֲלָה הָאֵב וְהָאֵם אָמְרוּ עַל הָעַמּוּד הָאֲמָצְעִי
וּשְׁכִינָתוֹ נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, הָעַמּוּד
הָאֲמָצְעִי בְּלִבָּן וְהַשְּׁכִינָה בְּשֹׁחַר, זֶהוּ שְׁפָתוֹב שְׁחוֹרָה
אָנִי וְנָאוּהָ. וְכַאֲ תִרְאֶה, הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה הֵיטָה שְׁחוֹרָה
לְפָנֵי אוֹתוֹ אוֹר שֶׁלְּפָנִים מִמֶּנָּה, אָבֵל כְּשִׁירֻדָּת
לְמַטָּה נִרְאִים גּוֹנֵיָה בְּחֻמֵשׁ סְפִירוֹת, שֶׁהֵם חֲמֻשַׁת
עֲנָפֵי הָאֵילָן, זְרוּעַ יְמִין וְשִׁמְאֵל וְהַגּוֹף וּשְׁתֵּי שׁוֹקִים,
הַצַּדִּיק נוֹטֵל כָּל הַגּוֹנִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְרִאִיתִיָה לְזָכֹר
בְּרִית עוֹלָם, וְרִאִיתִיָה בְּגוֹנִים מְאִירִים, וְכֵן הַשְּׁכִינָה
הַתְּחַתּוֹנָה נִרְאִית בְּחֻמֵשׁ גּוֹנִים מִמַּטָּה לְמַעֲלָה,
וְאֵלוֹ הַגּוֹנִים שֶׁל שֵׁשׁ הַסְּפִירוֹת, וְעַלִּיהֶם נֹאמֵר
וּתְכַלֵּת וְאֲרַגְמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים, וְכִמּוֹ
שְׁנַכְלָלִים כָּל הַגּוֹנִים מִמַּעֲלָה לְמַטָּה בְּצַדִּיק, כֵּן
נְכַלְלִים כָּל הַגּוֹנִים מִמַּטָּה לְמַעֲלָה בְּעַמּוּד הָאֲמָצְעִי.

בֵּא וְרִאֶה, אֲרַבְעָה עֲנָפִים גְּדוֹלִים הָיוּ בְּאֵילָן, וְהֵם
הָיוּ שְׁתֵּי זְרוּעוֹת וּשְׁתֵּי שׁוֹקִים, וְכֹלָם בְּשַׁעוֹר
שֶׁל הָאוֹת וְהַעֲלִיּוֹנָה, וּבְכָל אִמָּה חֲמֻשָּׁה עֲנָפִים
קִטְנִים שֶׁהֵם זֶרֶת, שְׁנֹאמֵר בּוֹ וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תִּכְּן, וְהֵם
הַשַּׁעוֹר שֶׁל ה', וְעַל ה' עֲנָפִים הֵיָה י' שֶׁהוּא כֵּף הַיָּד,
וְזֶה פְּרִי הָאֵילָן, וְכִמָּה שְׁרֻטוּטִים מְרַקְמִים בְּכֵף הַיָּד,
שֶׁהֵם הַגּוֹנִים הַיְּפִים שֶׁל הַפְּרִי, שֶׁבָּהֶם נִפְתַּחַת
הַשּׁוֹשְׁנָה, שְׁנַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה פְּרִי, וְהֵם כְּפָתוֹר וְפָרַח
לְשֵׁשֶׁת הַקְּנִים הַיְּצָאִים מִן הַמְּנֹרָה, וְאֵלוֹ שְׁלֹשׁ
עֲצָמוֹת בְּזְרוּעַ יְמִין וּשְׁלֹשׁ בְּזְרוּעַ שְׁמָאל. הַמְּנֹרָה,
הַגּוֹף שֶׁל הָאֲמָצְעִי.

בְּנִי, בְּכָל הַתְּקוּנִים הִלְלוּ בְּרָא אֶת הָאָדָם וּבַת זוּגוֹ,
(וְאֵם) הוּא עֲשֶׂה פְּרוּד לְמַעֲלָה בֵּין הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, שְׁגָרָם לְסִלּוֹק הַשְּׁכִינָה
מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַלֵּק
מִמֶּנּוּ בַת זוּגוֹ וּמְסַתְּלֵק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמֶּנּוּ,
שְׁבָמְקוֹם שְׂאִין שׁוֹרָה שְׁכִינָה, אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שׁוֹרָה שָׁם, וּמִנִּין לָנוּ שֶׁהִסְתַּלְּקָה בַת זוּגוֹ
מִמֶּנּוּ? כִּמּוֹ שְׁנֹאמֵר וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא טוֹב הָיִיתָ
הָאָדָם לְבָדוֹ, וְזֶה גָרָם לַיְעֻקֵּב שְׁנֹאמֵר בּוֹ וַיִּוְתֵר
יְעֻקֵּב לְבָדוֹ, וּבְאוֹתוֹ זְמַן נִצַּח אֶת סַמְא"ל, וַיִּגַע בְּכַף
יָרְכוּ, בְּאִיזָה מְקוֹם פּוֹרַח? בְּגִיד הַנֶּשֶׂה, שְׁפָרְחָה י'

לְמַעֲלָה, כִּמּוֹ שְׁנֹאמֵר כִּי אִם עֲוֹנוֹתֵיכֶם הָיוּ מְבַדְּלִים
בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם.

וּבֵא וְרִאֶה, בְּשַׁעֲהַ שְׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא
אָדָם, כֵּן הֵיָה רוּצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ כִּמּוֹ דְמוּתוֹ,
בְּלִי עֲרוּהָ וּבְלִי פֶרֶץ וּפְרוּד, כִּמּוֹ שְׁנֹאמֵר נַעֲשֶׂה אָדָם
בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, שִׁיְהִיו כָּל הַסְּפִירוֹת כְּלוּלוֹת בּוֹ,
בְּלִי פְרוּד וְקִצּוּץ, וְלִהְתִּיחַד בֵּין עַם בַּת שֶׁהֵם אַחִים,
שְׁעַלִּיהֶם נֹאמֵר אַחִים תְּאוּמִים, זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיְהִיו
תְּאוּמִים מִלְּמַטָּה וַיִּחַדּוּ יְהִיו תְּמִים עַל רִאשׁוֹ, בְּאִיזָה
מְקוֹם? אֵל הַטְּבַעַת, זוֹ הַטְּבַעַת שֶׁל אוֹת בְּרִית מִלָּה,
שֶׁהוּא שַׁעוֹר לְכָל הָעֲרִיּוֹת לְמַטָּה, וְשַׁעוֹר שֶׁל הַיְּחֻד
לְמַעֲלָה, וְלַמַּעֲלָה נֹאמֵר בּוֹ וְלִקַּח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים
וְאָכַל וַחִי לְעוֹלָם, אָבֵל לְמַטָּה נֹאמֵר בּוֹ וּמֵעֵץ הַדַּעַת
טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֵל תִּעְרַב בַּיְּחֻד טוֹב עִם
רַע, וְאִם לֹא, מוֹת תָּמוּת. נֹאמֵר כְּאֵן מוֹת תָּמוּת,
וְנֹאמֵר בְּשַׁבַּת מְחַלְלִיָה מוֹת יוֹמַת.

וְאָדָם וּדְאִי נַעֲשֶׂה בְּדַמוֹת שֶׁל מַעֲלָה, וְעֲשֶׂה שָׁם
פְּרוּד וּנְפָרַד מִשָּׁם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר:
אָבֵא, אֵיךְ נַעֲשֶׂה בְּדַמוֹת שֶׁל מַעֲלָה, שֶׁהָרִי שְׁמַעְנוּ
שָׁם כְּמָה דַּעוֹת? אָמַר לוֹ: בְּנִי, כְּשִׁנְעֲשֶׂה, כָּל
הַסְּפִירוֹת נְכַלְלוּ בְּדַמוֹת שֶׁל נִשְׁמָתוֹ, וְנִשְׁמָתוֹ הֵיטָה
מְרַכְּבָה לָהֶם, כִּמּוֹ שְׁנִשְׁמָתוֹ, שְׁעַלִּיָה נֹאמֵר וַיְבָרָא
אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, כִּמּוֹ שְׁעַשׂוֹר סְפִירוֹת
בְּלִימָה, וְכָל הַגּוֹנִים שֶׁל הַנִּשְׁמוֹת הָיוּ מְאִירִים
בְּנִשְׁמָתוֹ וְהָיוּ מְאִירִים עַל פָּנָיו, וּמִמֶּנּוּ הָיוּ
מְזַדְעָנִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְהָיוּ מִשְׁתַּחְוִים לוֹ
בְּגִלְלַת הַמְּאוֹרוֹת הִלְלוּ שֶׁהָיוּ מְאִירִים בּוֹ. כִּמּוֹ
שֶׁהָאָדָם שֶׁלְּמַעֲלָה שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּחְוִים לוֹ, כֵּן הָיוּ
מִשְׁתַּחְוִים לְאָדָם שֶׁלְּמַטָּה, עַד שֶׁהוּא הֵיָה אוֹמֵר
בּוֹאוּ נִשְׁתַּחְוֶה וְנִכְרַעָה נְבִרְכָה לְפָנָי יְהוָה עוֹשֵׁנוּ,
וּבְאוֹתוֹ זְמַן הוּא הֵיָה שׁוֹלֵט עַל כָּל הַהִמוֹנִים שֶׁל
מַעֲלָה וּמַטָּה.

הַגּוֹן הַשְּׁחֹר שֶׁל הָעֵין, וּשְׁעָרָיו שְׁחוֹרוֹת, וְכָל
הַגּוֹנִים שְׁחוֹרִים יְפִים נָתַנוּ בּוֹ מִצַּד הָאֵם.
לְבֵין הָעֵין וְלְבֵין הַפָּנִים וְלְבֵין הַמַּח וְלְבֵין הָעֲצָמוֹת
נָתַנוּ בּוֹ מִצַּד הָאָב, שֶׁהָרִי פְּרִשׁוּהוּ בְּעַלִּי הַמְּשָׁנָה
שֶׁהִלְכָן שְׁבַעֵין וְהַמַּח וְהָעֲצָמוֹת נָתַנוּ מִהָאָב, וּשְׁחֹר
הָעֵין וְהַשַּׁעַר נָתַנוּ מִהָאֵם, וְהִלְכָן וְהַשְּׁחֹר, שְׁנִיָּהֶם
נִמְצְאוּ מְכַתֵּר עֲלִיוֹן, הַשְּׁחֹר מִבְּחוּץ וְהִלְכָן מִבְּפָנִים,

השמים, ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכו'. בא וראה כמה נשמות וכמה ציורים ציר הקדוש ברוך הוא בדמות המרכבות של מעלה, שהן חיות הקדש, שבני אדם יורשים מהם נשמות, ומביא הקדוש ברוך הוא את האדם בגלגול על כלם לראות מה יקרא לו, ולא מצא בהם עזר. זהו שכתוב ולאדם לא מצא עזר כנגדו, והוא קרא להם לכל אחד שמות כפי הכח שלמעלה, שנאמר בהם המוציא במספר צבאם לכלם שמות יקרא, לכל חיה ומלאך ואופן קרא לו בשם ידוע, לכל אחד על מתכנתו בעבודתו ובמשמרתו.

בא וראה, אדם היה מפיר כל מלאך ואופן וחיה ושרף, כל אחד שהיה ממנה על שליחותו, והיה ידוע כל שם של כל אחד שהיה כפי שליחותו, וכך היה קורא לו, שכך מצאנו בספר רזיא"ל שנתן לאדם הראשון, שמטטרו"ן קרא לו הקדוש ברוך הוא שמות רבים, לפעמים נקרא מיטטור"ר (מי"מטור) בזמן שממנה על המטר, ולפעמים נקרא פתחו"ן סגרו"ן (אטימור"ן) (אטמו"ן), אטמו"ן בזמן שהוא אוטם את חטאי ישראל. סגרו"ן בזמן שסוגר שערי התפלה, פתחו"ן בזמן שפותח שער התפלה, (פסקור"ן) (פיסקור"ן) בזמן שפוסק הלכות של המשנה בישיבה התחתונה, וכך כל השמות כפי שליחותו, וכך כל מלאך משתנה שמו כפי שליחותו. זהו שכתוב למה זה תשאל לשמי והוא פלאי, וכפי הנס שעושים - כך השם שלהם.

ולכל שליחות ושליחות שלהם יש רגע ושעה ידועה, ומזל ידוע ויום ידוע וכוך ידוע ושם משתנה, המלאך הזה נקרא בששים רבוא שמות של מלאכים, הוא נקרא חסדיא"ל בזמן שעושה חסד עם העולם, גבריאל"ל בזמן גבורה בעולם, סתוריא"ל בזמן שמסתיר את בני העולם בכנפיו ממלאכי החבלה הללו, זהו שכתוב ותחת כנפיו תחסה צנה, ונקרא חתימא"ל בזמן שחותם זכיות וחובות על בני העולם, כתביא"ל בזמן שכותב חובות וזכיות.

ולכל מלאך כפי שמו יש פסוק בתורה. כתביא"ל על שם והמכתב מכתב אלהים הוא וגומר, זכריא"ל על שם זוכר ברית אבות, ויש לו כתוב זכרנו לחיים, ונכנע בזכור, שמריא"ל בשמור,

מגיד הנשה, שהיא י' של יעקב, והוא נשאר עקב, שהוא דש בעקב, וזה הסוד של וידו אוחזת בעקב עשו, (שהוא דש בעקב בגלות ובעל של מלכות שבעים אמות, שהוא לזנב ולא לראש).

כמו שגם אדם שהשכינה נפרדה מן הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר ובפשעיתם שלחה אפכם, ונשאר הקדוש ברוך הוא יחידי בלי הגבירה, זהו שכתוב הצדיק אבד, מה זה אבד? אבד לגבירה, ומשום זה לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, זה אחרת, שאינה בת זוגו, מצד של עץ הדעת טוב ורע, באסור והתר, טמאה וטהרה, כשר ופסול, דם טהור ודם נדה, ומשום זה פרושה, זכה - נעשה לו עזר, לא זכה - כנגדו, שהסתלקה ממנו אשה שהיא עץ החיים, שנאמר בה עץ חיים היא למחזיקים בה, ראה חיים עם אשה אשר אהבת, שעליה נאמר ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם, שהוא היה חרות על הלוחות, חרות מכל המחלות הרעות, מעניות וטפשות וצער ודחק ורעב, ועליה נאמר, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וכו'.

הסתלקה ממנו, ונתנה לו אחרת מצד הלבנה, שנאמר בה עת ללדת ועת למות וכו', שחצייה חיים ועשר, וחצייה מות ועני, כמו שהלב שנאמר בו לב חכם לימינו ולב פסיל לשמאלו, שנים בשתפות, ולכן אם זכה - עזר, במלוי הלבנה, ואם לא זכה - כנגדו, בחסרון הלבנה.

העריות מצד של י"ה, ע"ר י"ה תעור קשתך, עריות מהצד של ו"ה, לא תקרבו לגלות ע"ר ו"ה, וזו ליליית שהיא ערות אשה ובתה, שהן ה"ה, ערות פלתך זו י' קטנה של אדני, שהיא הכלה האמורה בשיר השירים. בא וראה, השכינה התחתונה נקראת בתה מהצד של האם העליונה, והכלה מהצד של כ"ל כ"ל ה', אחות מהצד של העמוד האמצעי, שאר בשרו מהצד של אותו שנאמר בו בשגם הוא בשר, מצד של דרגתו.

תקון שבועה וחמשים

בראשית, תר"י שב"א, והם שתי נקודות שתי יצירות, שנאמר בהן וייצר יהו"ה אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף

ובשבילה נאמר לעמת המסגרת תהיין הטבעת וגומר, מה זה הטבעת? אלו שני האזנים של הלב, שהם עגלים כטבעות, והלב הוא לשמאל, כך השלחן צריך לשמאל, שלחן בצפון. לבתים לבדים, מה זה לבתים? אלו שני בתי הלב. מה זה לבדים? אלו שתי הפליות, שניהם בחוץ, עליהם נאמר והיו תואמם מלמטה, שני כנפי ראה, ויחדו יהיו תמים על ראשו, ומשום ששמיעה תלויה בלב, פרשוה בעלי המשנה הלב שומע.

בא וראה, נאמר בצלע הזו ויקח, ואחר כך ויבן יהו"ה אלהי"ם את הצלע. מה זה ויבן? אלא בנה בניתי בית זבל לך וגומר, והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה. שני בתי הלב, הם שני בנינים של הכתוב הזה, זהו שכתוב והבית בהבנותו - זה בית ראשון, אבן שלמה מסע נבנה - זה בית שני, וכנגדם אמר בנה בניתי - שני בנינים, אחד נקרא הבנין של האם העליונה, והשני הבנין של האם התחתונה.

ועוד ויבן, לשון ואבנה גם אנכי ממנה, הבנין של יבום, וכמו שהנקדה הזו היא סגורה ומסגרת, כך צריכה הבת, שהיא בתולה, להיות סגורה ומסגרת בבית אביה, בתולה ואיש לא ידעה. ותרד העינה, זו בת העין, סוגרת ומסגרת בעין, ושלשה גונים סובבים אותה, ועליהם נאמר הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר, וכשהוריד להם משה תורה לישראל ממנה, אמר, היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה, שלשת ימים פנגד שלשת הגונים של העין, והיא טמירה ונסתרת בהם, ואיש לא ידעה בהם, עד שהתפשטה מהם.

ובאותו זמן שהתפשטה מהלבושים הללו, מתיחדת עם בעלה בקרוב בשר. זהו שכתוב עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת, על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. שפך הדרך להתיחד זכר ונקבה, בקרוב בשר, וזה הדבוק (הקרבה) של היחוד שלמעלה, שלא יהיה דבר חוצץ, ומשום זה פרשוהו בעלי המשנה, שכשאדם מתפלל ומיחד את הקדוש ברוך הוא עם שכינתו שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הקיר, שכינתו, (קרונו של הקיר, קירות הלב), שלא יעשה פרוד וקצוץ

חסדיא"ל בחסד, גבריא"ל בגבורה, צדקיא"ל בצדק, רפא"ל (ברפואה, יתוא"ל) בתפארת, מלכיא"ל במלכות. אין מלאך שאין לו עקר ויסוד בספירות, ולכל ספירה יש שם ידוע והוי"ה ידועה, ולכל השמות שם יש להם עקר ויסוד.

והכלל הזה נקט בידך, שכל הממנים שלעיל, שמותם תלויים בספירות, ולשמותיהם יש לכל אחד פסוק על שמו.

ובל המלאכים שסוסייהם סוסי אש, ומרכבותיהם אש, וקשתותיהם אש, ורמחיהם אש, וכלי הקרב שלהם אש - יסודם בגבורה, ומלאכי החבלה שהם אש - יסודם בגיהנם, ויש מלאכים שנאמר בהם עושה מלאכיו רוחות - יסודם בעמוד האמצעי, ויש מלאכים שהם מהמים של הרקיע, שנאמר בהם והמים אשר מעל השמים, מצד הימין - כלם עקרים למעלה, ואין מלאך שלא נמצא בו שם יהו"ה, שנמצא בכל מקום, כמו שהנשמה שנמצאת בכל איבר ואיבר, ומשום זה יש לאדם להמליך את יהו"ה בכל הספירות ובכל הכסאות ובכל המלאכים ובכל איבר ואיבר של האדם, שאין מקום פנוי ממנו, לא בעליונים ולא בתחתונים, יהו"ה לא נקרא ביחוד של ארבע האותיות, אלא בעלת העלות שמיחד אותם, ומשום שהוא מיחד ארבע אותיות, נקראו בו יהו"ה ביחוד אחד יהו"ה אחד ושמו אחד, ומשום זה שם את אמונת ישראל בארבע האותיות הללו, ואת כל השמות שם כנויים לשם הזה, אין שם עד אין סוף ועד אין תכלית גדול ושלויט מזה, למעלה עד אין סוף, ולמטה עד אין תכלית, כל החילות והמחנות ממנו פוחדים ומזדעזעים.

תקוין שמונה וחסמים

בראשית ברא אלהי"ם, (היא) את, בת יחידה היא בת מלך פנימה, (היא) את האמה שלה, ועליה נאמר ויפל יהו"ה אלהי"ם תרדמה על האדם ויישן וכו', מה זה ויסגר? פתח רבי שמעון ואמר: ויריחו סגרת ומסגרת, מה זה ויריחו? זהו הירח שהוא הגוף שלה, האמה מבת המלך, שהיא הנקדה שלה, סגרת ומסגרת מבפנים כמו זה: כ.

לי בשנה, שלש הקלפות, עליהן נאמר ויעש יהו"ה אלהי"ם לאדם ולאשתו כתנות עוד וילבישם, בראשונה כתנות אור, ואחר שחטאו – כתנות עור, מעור שהוא עור הנחש, ולשבעים שנים מתפשט אותו (הנחש) (העור) ממנו.

ששלת גוונים של לבושים של השכינה הם, שלש ווי"ם של ויסע ויבא ויט, בזמן שמעברים כתנות עור הנחש, מאירים שלשה גוונים של אור השכינה, ומיד וראייתה לזכר ברית עולם, ואותם שלש ווי"ם הם שלשה גגות של האות ב, אחד לשמים, אחד לארץ ואחד לים. ומהב' הזו תלויים שבועים גוונים, והם שבועים ושנים, שעליהם נאמר הנה יהו"ה רוכב על עב קל ובא מצרים, על ע"ב, בשבועים ושנים גוונים מאירים, ומיד ונעו אלילי מצרים מפניו.

ואותם שלשה גוונים רמוזים בה', ה', שלשה גגות שלה הם מלבושים מאירים של בת המלך, שהיא י' בת עין, והיא חמשת אלפי שנים של בריאת העולם, והיא ה' קטנה של אברהם שדרגתו חס"ד, שעולה לשבועים ושנים, ה' י' מן אלהי"ם, ה"י מן יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (יו"ד ה"י וא"ו ה"י). ה' לבוש שמכסה על י'.

תקון תשעה וּחמשים

בראשית, פי באש יהו"ה נשפט, שהם כתנות עור שצריך בהם הבדלה, כשאומרים ישראל בורא מאורי האש, ואומרים המבדיל בין אור לחשך. חשך שחור, כתנות העור שלו שחורים, שנאמר בהם שחורות כעורב, והנחש היה ערם מהם, שלכל חיה ברא מלבושים ולכל הבריות שנבראו בששת ימי בראשית, ונשארו הגופים של המזיקים לעשות ולא עשה אותם, משום שהיה ערב שבת, וזהו אשר ברא אלהי"ם לעשות, ומשום זה והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהי"ם, שלכלם עשה לבושים, ולו לא עשה, משום שהיו המזיקים של העולם.

ולמה לא עשה אותם? משום שהיה לו לברא אדם בערב שבת, ובגללו לא ברא אותם, ומשום זה נכנסה קנאה ללבו של הנחש עם אדם, משום שנשאר ערם בגללו ללא מלבושים, והוא גרם אחר

בין הקדוש ברוך הוא ושכינתו, וסוד הדבר – ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו, ערמים בקרוב בשר בלי לבוש כלל, ובאותו הזמן שהקדוש ברוך הוא ושכינתו כאחד בלי לבוש כלל, נאמר בו ולא יכנף עוד מוריף והיו עיניך רואות את מוריף.

אמר לו רבי אלעזר: אבא, מהו סיום הפתוב ולא יתבששו? אמר לו: בני, במקום שיש ערוה יש בשת, וזהו ירא בשת, ומי שאין לו בשת, בודאי לא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני, והבשת הוא בשלשה גוונים, לכן אדם וירק בפנים, שנאמר בהם ולא עתה יבוש יעקב, בגון אדם וירק, ולא עתה פניו יחורו, בגון לכן, ושלשת הגוונים הללו שיש בהם בשת, אלו הם שלשת הגוונים של שלש קלפות האגוז, שהם עריות, שבהם מתלבשת הקשת ונראית בהם.

ומשום שאותן עריות – שלש קלפות, נאמר בהם אין דורשים בעריות בשלשה, ואסור להסתכל בהן, ומשום זה אסור לעם הקדוש להסתכל בגוני הקשת, וזה סוד הערלה שיש לה שלש קלפות שצריך להעבירם מאות ברית הקדש, ומיד וראייתה לזכר ברית עולם, ועל שלשת הקלפות הללו נאמר של נעליך מעל רגליך, ומיד וראייתה, ובזמן שמשנה היה מתלבש בהם, מה כתוב בו? אל תקרב הלום, מיד שהתפשט מהם, התקרב לשם.

וזה סוד הקרבן, שהיתה יורדת אש להדליק את שלש הקלפות הללו, זהו שכתוב זאת תורת העולה היא העלה על מוקדה וגומר, הרי שלשה גוונים של אש, שהיו יורדים בשלש תפלות להדליק ולשרף את הקלפות הללו, ובאותו הזמן היה הקדוש ברוך הוא מתקרב לשכינתו, והיו מתקרבים אותו ו' עם ה' ו' עם ה', ובזמן שהיו מתלבשים בקלפות הללו, נאמר בהם לא תקרבו לגלות ערוה, ולא צריך לקרב אותיות י' עם ה', ו' עם ה'.

ולכן תקנו שלש תפלות בכל יום, להעביר את שלש הקלפות הללו של ערלה מאות הברית, שהיא השכינה, ובזה שורה בשלשה גוונים מאירים, שהם כהנים לויים וישראל, שעליהם נאמר מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, והם נעילת חגים וזמנים ומועדים, שעליהם נאמר שלש רגלים תחג

כָּלֵם מְרִים, וְהַמִּים שְׁלָהֶם מְרִים, זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּבְאוּ מִרְתָּהּ וְלֹא יִכְלוּ לְשָׂתוֹת מִים מִמֶּרָה כִּי מְרִים הֵם וְגוֹמֵר, וַיּוֹרְהוּ יְהוָה עֵץ וְגוֹמֵר, וְבוּ וַיִּמְתְּקוּ הַמִּים, עֵץ מְתוֹק שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצְאִים עֲנַפִּים וְשָׂרְשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתַּח צוֹפִים, וּמִשׁוֹם זֶה יֵשׁ עֵץ שֶׁעֲנַפָּיו מְתוֹקִים וְעֵץ שֶׁעֲנַפָּיו מְרִים, וַיֵּשׁ מִים מְתוֹקִים וּמִים מְרִים, שְׂזָה לְעֲמַת זֶה עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיֵּשׁ שֶׁהוּא חֲצִיו מְתוֹק וְחֲצִיו מֵר, וְזֶה עֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, כְּמוֹ שֶׁהַכֶּסֶף הַמְעַרֵּב בְּעַפְרָת, וַיֵּשׁ עֵץ שֶׁקְּלֹפֹתָיו רָעִים מִבְּחוּץ וְהַמֶּחַ מְתוֹק מִבְּפָנָיִם. כֶּךָ תִּמְצָא אָדָם רַע בְּדַבְרֵי פִּיו (וּכְפִּיו מוֹצִיא רַע מִבְּחוּץ) וְטוֹב בְּלִבּוֹ מִבְּפָנָיִם, וַיֵּשׁ מִפִּיו טוֹב וְלִבּוֹ רַע, זֶהוּ עֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, כֶּאֱנִי מִקְנֵן נַחֵשׁ רִמְאִי.

כֶּךָ הוּא אָדָם שֶׁתִּמְצָא אוֹתוֹ גּוֹפוֹ יָפֵה, וְסִימְנָיו כָּלֵם יָפִים בְּמִדָּה, וְנִשְׁמָתוֹ נִפְשׁ רָשָׁע מִבְּפָנָיִם, וְתִמְצָא אָדָם גּוֹפוֹ רַע בְּכָל סִימְנָיו וְנִשְׁמָתוֹ מִבְּפָנָיִם יָפֵה, זֶהוּ צְדִיק וְרַע לוֹ, אֲבָל מִי שֶׁהוּא טוֹב מִבְּחוּץ וְרַע מִבְּפָנָיִם, הוּא רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, כִּדִּי שְׂלֵא יִהְיֶה לוֹ חֶלֶק בְּעוֹלָם הַבָּא, טוֹב מִבְּחוּץ וּמִבְּפָנָיִם – צְדִיק וְטוֹב לוֹ, רַע מִבְּחוּץ וּמִבְּפָנָיִם – רָשָׁע וְרַע לוֹ, וְהִרִי פְרִשׁוּהָ.

מִזֵּב מִבְּפָנָיִם וְלִבּוֹשׁוֹ רַע, זֶהוּ עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, רַע מִבְּפָנָיִם וְלִבּוֹשׁוֹ יָפֵה מִבְּחוּץ, עַל זֶה נֶאֱמַר רֵאִיתִי עֲבָדִים עַל סוּסִים, וְהַכֵּל נוֹדַע בְּמַעֲשֵׂי הָאָדָם מִי שֶׁהוּא מִבְּחוּץ, וְלֹא לַחֲנָם בְּאָרוֹ הָרֵאוּשׁוֹנִים לֹא הַמְדַרְשׁ עֵקֶר אֲלֵא הַמַּעֲשֵׂה הוּא הָעֵקֶר, שֶׁהַשׁוֹטִים מִסְתַּכְּלִים בַּגּוֹף שֶׁהוּא הַלְּבוּשׁ, זֶהוּ שְׁפָתוֹב עוֹד וּבְשָׂרׁ תִּלְבִּישׁנִי, וְהַצְדִּיקִים בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים.

וְעוֹד וַיּוֹרְהוּ יְהוָה עֵץ, זֶה הַמַּטָּה שֶׁל מֶשֶׁה, שֶׁהִיָּה מִתְהַפֵּף מִמַּטָּה לְנֶחֱשׁ וּמִנֶּחֱשׁ לְמַטָּה, כְּמוֹ לְהִט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, וְזֶה מִטְטְרוֹ"ן, שְׁבוּ הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ מֶשֶׁה רַבְּנוּ, כְּמוֹ שֶׁהָעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְהִיָּה מְנַהֵג בּוֹ אֶת הַתַּחְתּוֹנִים, אֲךָ כֶּךָ מֶשֶׁה, שֶׁהִיָּה כְמוֹהוּ, הִיָּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַטָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מִטְטְרוֹ"ן מַטָּה? שֶׁלְּפַעֲמִים מַטָּה כְּלָפִי זְכוּת לְצְדִיקִים, וְלְפַעֲמִים מַטָּה חוֹבָה לְרָשָׁעִים, וְלִכְּן הִתְהַפֵּף מִמַּטָּה לְנֶחֱשׁ, לְרָשָׁעִים לְהִלְקוֹתָם בּוֹ, וּמִנֶּחֱשׁ לְמַטָּה לְצְדִיקִים, לְתַתּ לָהֶם בּוֹ שְׂכָר.

שְׂכָרָךְ הוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְּלֶאכֶךְ הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁהַנִּשְׁמָה שְׂרוֹכֶכֶת עַל הַגּוֹף, וְצְדִיק, בְּמָקוֹם

כֶּךָ שֶׁהַתְּפִשֵּׁט אָדָם מְלִבוֹשָׁיו, וַיִּרְשׁ אוֹתָם נִמְרוֹד וְעֵשׂוֹ, שֶׁעֲשׂוּ הָיָה דְמוּת הַנֶּחֱשׁ, וּמִשׁוֹם זֶה וְהַנֶּחֱשׁ הָיָה עָרוֹם, עָרוֹם לְרַע, שֶׁגָּרַם בְּעֶרְמָתוֹ לְנִקְבָּה רַעָה, סֵם הַמּוֹת, מִיְתָה לְאָדָם וְלֹא שְׂתוֹ, וְעֶרְמָתוֹ הִיְתָה שֶׁפָּתְחָה אֶת חוּהָ, מִשׁוֹם שֶׁדַּעַתָּן שֶׁל נַשִּׁים קָלָה, וְמָה אָמַר לָהּ? וַיֹּאמֶר הַנֶּחֱשׁ אֵל הָאִשָּׁה אֲךָ כִּי אָמַר אֱלֹהִי"ם לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֶּן, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא אָמַר, אֲלֵא מִכָּל עֵץ הַגֶּן אֲכַל תֹּאכֵל, שֶׁהוּא לֹא צָוָה אוֹתוֹ שְׂלֵא לְאֲכֹל, אֲלֵא מֵעֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהוּא עֲרֻבּוּבִיָּה שֶׁל טוֹב וְרַע, אֵילַן הַשָּׁקֶר, אֶחָד בְּפָה וְאֶחָד בְּלֵב, לְבוֹ מְלֵא שָׁקֶר, וּפְתָה בְּפִיו בְּדַבְרֵי אֱמֶת.

וְהַנֶּחֱשׁ הָרַע כֶּאֱנִי עֹבֵר עַל לֹא תַעֲנֶה בְּרַעְיָךְ עַד שָׁקֶר, וְעַל לֹא תִרְצַח, וְעַל לֹא תִנְאַף, וְעַל לֹא תִגְנֹב, וְלֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי"ךָ לְשׂוֹא, עַל לֹא תַעֲנֶה בְּרַעְיָךְ, שֶׁהַעִיד שָׁקֶר שֶׁאָמַר (אֲךָ כִּי אָמַר אֱלֹהִי"ם לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֶּן, וְעַל לֹא תִגְנֹב, שֶׁגִּבַּח דַּעַת חוּהָ, כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר אֲךָ כִּי אָמַר אֱלֹהִי"ם וְגוֹמֵר), כִּי יוֹדַע אֱלֹהִי"ם כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיִּיתֶם כְּאֱלֹהִי"ם יוֹדְעֵי טוֹב וְרַע, כִּדִּי שְׂלֵא תִהְיוּ בְדְמוּתוֹ, וְעֹבֵר עַל לֹא תִנְאַף שֶׁהִטִּיל זֶה־מָה בְּחוּהָ, וְעֹבֵר עַל לֹא תִרְצַח שֶׁהִרְגַּ אֶת אָדָם וְאֶת חוּהָ, שֶׁכֶּךָ דִּרְכוּ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרַע – מִפְתָּה בְּנֵי אָדָם, וְאַחַר כֶּךָ עוֹלָה וּמְלִשִׁין עָלָיו, וְנוֹטֵל רְשׁוֹת וַיּוֹרֵד וְנוֹטֵל הַנִּשְׁמָה.

תַּקּוּן שְׂשִׁים

בְּרֵאשִׁית זוֹ בְרֵי"ת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ עֵץ הַחַיִּים, וְהִרִי פְרִשׁוּהָ, וּבְהַפּוֹךְ תְּבִי"ר, שֶׁגָּרַם שְׂכָר לְאָדָם הָרֵאוּשׁוֹן, וְזֶה עֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, טוֹב הוּא הָאֵילָן, אוֹתוֹ שְׁפָתוֹב וְתִרְאָה הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכֹל וְכִי תִאָּוֶה הוּא לְעֵינַיִם, וּפְרִיּוֹ רַע, כְּפִי הַמִּרְאָה שְׁלָה כֶּךָ הִיָּה (הוּא) נִרְאָה לָהּ מִבְּחוּץ, כְּמוֹ שֶׁבְּפָה, מְלִים יְפוֹת מִבְּחוּץ וְלֵב מְלֵא בְטִנּוּפוֹים מִבְּפָנָיִם, וְזוֹ לֹא הִיְתָה יוֹדַעַת שֶׁסֵּם הַמּוֹת הִיָּה בְּפָנָיִם הַפְּרִי. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְתִקַּח מִ"פְּרִיּוֹ" תֹאכֵל וְתַתֵּן גַּם לְאִשָּׁה וְגוֹמֵר, הִרִי פְרִי הָאֵילָן, שֶׁשֵּׁם מוֹ"ת (מִבְּפָנָיִם, גָּרַם לָהּ שְׂאֲכָלָה).

וַיֵּשׁ קְלֻפּוֹת שֶׁל הַפְּרִי שֶׁהֵן תְּהוֹ וּבִהוּ וְחִשְׁךְ וְתֵהוּם, שֶׁהַקְּלֻפּוֹת הִלְלוּ הֵן רַע, הַמֶּחַ מִבְּפָנָיִם טוֹב, עֵץ הַחַיִּים, קְלֻפּוֹתָיו יְפוֹת וְהַמֶּחַ שֶׁלּוֹ יָפֵה, וְזֶהוּ עֲנַפּוֹ נֶאֱוָה וּפְרִיּוֹ רַב, וַיֵּשׁ אֵילָן שְׂכָלוֹ רַע, הַמֶּחַ וְהַקְּלֻפָּה

החיים נטוע, חנה גרמה שנעקר האילן מן הגן, ואדם גרם במחשבתו שהסתלקה נביעת האילן, שהיתה יורדת לגן, ונשארה יבשה. יהו"ה זה האילן, ה"ה ענפיו ושרשיו, ו' גוף האילן, י' פריו, מעינו, והנקדה שלו כמו זה: יהו"ה, שהוא אחד ושמו אחד. ומנין לנו שנקראת הנביעה אחת? כמו שנאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה, אדני".

ומשום זה ויתחבא אדם ואשתו מפני יהו"ה אלהי"ם. וכי יכול אדם להתכסות ממנו, והרי כתוב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יהו"ה? אלא כסו פניו חרלים, התכסו פניו מבשת, שנפקחו עיניהם וראו מה שעשו למעלה, שגרמו לעקר את האילן ממקומו והמעין לסלק משם, וזהו ויתחבא האדם וגומר, שם התכסו פניו מבשת, ששם חטאו, במה שהיה בתוך עץ הגן, שם התכסו פניו. יש מי שאומר, בתוך עץ - זה צדיק, ובמקום זה ויסתר משה פניו, שנזכר מה שארע לו בראשונה, הזכיר חטאו והתכסה מבשת, ומשום זה זכה לותמונת יהו"ה יביט, וזה י' שהוא התכסה התחתונה, והוא פרי האילן, שהיה בראש צדיק, ו' - גוף הברית, ה"ה זה מקום הערלה ופריעה, ארבע אותיות היו על צדיק שהוא עץ פרי, הוא גרם שהסתלקו ממנו, והוא נעקר מן הגן, כך עקר הקדוש ברוך הוא את האדם מגופו וגרשו מגנו, כמו שנאמר ויגרש את האדם.

הזה נאמר בו צדיק מושל יראת אלהי"ם, משום שהוא מהפך דין לרחמים, ובמקום הזה צריך שנוי מעשה כדי שיתהפך מדין לרחמים, ושנוי השם ושנוי מקום, והקדוש ברוך הוא שהוא מבפנים, נאמר בו אני יהו"ה לא שנית, שהוא רחום וחנון, אין בו דין כלל ולא שנויים.

ובשארם שולט על יצרו, נהפך הנחש למטה, ואם יצרו שולט עליו, נהפך ממטה לנחש, ומיד וינס משה מפניו. מה זה וינס? אלא כאן רומז שנוי מקום, שברח ממקומו ומלפניו, וזהו סוד ותפקחנה עיני שניהם, ובמה נפקחו? לדעת טוב ורע, שהוא המטה הכלול משניהם. כשהתהפך מנחש למטה, נאמר בו צדיק וטוב לו, וכשהתהפך ממטה לנחש, נאמר בו רשע וטוב לו.

תקון אחר וששים

בראשית - זו מחשבה, אלהי"ם - זו האם העליונה, מעשה, ששניהם יראה ואהבה, את השמים - זה הקול, ואת הארץ - זה הדבור, ובכל חטאו אדם וחוה, הפרידו בין האב והאם, שהן מחשבה ומעשה, ובין הקול והדבור שהם הבן והבת, ומשום זה וישמעו את קול יהו"ה אלהי"ם מתהלך בגן לרוח היום. א"ת קו"ל - זה העמוד האמצעי והשכינה עמו, יהו"ה אלהי"ם - האב והאם, והם ארבע אותיות יהו"ה, י' אב, ה' אם, ו' בן, ה' בת, שהם מחשבה ומעשה, קול ודבור, (וסוד הדבר - מחשבה מצטרפת למעשה, וזה הסוד של יו"ד, שהיא י', וקול ודבור שהוא שמים וארץ וכל צבאם), הקול שהיה הולך בגן זה העמוד האמצעי, שמע קולו שהיה הולך בגן בענפי העץ, מאותו עץ שחטא בו אדם הראשון, שהיה אומר האילן לסמאל הרשע, הנחש הקדמוני: רשע, אל תגע בי. ובאיזה מקום היה הולך הקול? בגן, שהוא אדני דינא, לצד השמאל, שנאמר בו ויהי היום ויבאו בני האלהי"ם להתיצב על יהו"ה, וזהו לרוח היום, ומה היו אומרים בני האלהי"ם? אלא באו להתיצב על מאמר יהו"ה, שכשאמר הקדוש ברוך הוא נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, אמרו הם, מה אדם ותדעהו. (אמרו הם, מה אנוש כי תכרנו וגומר).

סדר הלימוד ליום כא אלול [יום 346 בשנה]

תקון ששים ושנים

בראשית, שם ב"ת, שם א"ש (שם אשרי). באותו זמן הסתלק הקדוש ברוך הוא משכינתו ונשארה בת יחידה, זהו שכתוב איכה ישבה בודד, וסוד הדבר - ויקרא יהו"ה אלהי"ם אל האדם ויאמר לו איכה, איכה כ"ה? אמר לו, אף על גב שגרמת לכל זה ועשית פרוד באותיות שהסתלק י' מה, ו' מה, ונשארה השכינה למעלה יחידה, והשכינה למטה יחידה, משום כך ויאמר לו איכה, איכה כ"ה, ויאמר את קולך שמעתי בגן, בגלל זה ואירא כי עירם אנכי ואחבא. ועוד ואחבא, סוד הדבר - ערום ראה רעה ונסתר, מה הסתירה של

ועוד, וישמעו את קול יהו"ה אלהי"ם, אותו הקול היה בגן, שהיא השכינה, ששם עץ

אֲשֶׁמַע בְּקוֹלוֹ, אֲשֶׁר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִי יוֹדָא, שֶׁהִיא תְּשׁוּבָה, הַרְפוּאָה לְכָל הַחֲלָאִים וְהַמְכּוֹת. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מִי יִרְפָּא לְךָ, וְעַלֶּיהָ נֶאֱמַר וְשָׁב וּרְפָא לוֹ, רְפָאוֹת תְּהִי לְשִׁרְךָ. אֲשֶׁרִי הוּא מִי שֶׁשָׁב לְבַעֲלָהּ שְׁלָה, הִיא סוּד הַתְּשׁוּבָה, שִׁיחֲזִיר וְיָשִׁיב אוֹתָהּ דְּרָגָה שֶׁהִרְחִיק אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ, שִׁיחֲזִיר אוֹתָהּ לְמְקוֹמָהּ וְיִקְרַב אוֹתָהּ לְשֵׁם. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁשְׂכִינָה מְרַחֶקֶת מִבְּעֻלָּהּ, נֶאֱמַר בְּאֶדָם וְהָיוּ חֲזִיף תְּלוּאִים לְךָ מִנְּגִיד, חֲזִיף נִקְרָאת, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נְשִׁמַת חַיִּים, אֲשֶׁרִי הוּא מִי שֶׁמְקַרֵּב אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ. מַה זֶה (וּמִיד) קְרוּב יְהוּ"ה לְכָל קוֹרְאָיו וְכוּ' שְׁמִי שְׁקוּרָא לוֹ בְּשֶׁקֶר, רְחוּק הוּא מִמֶּנּוּ.

אַמְת, א' בְּרַאשׁ הָאֵלֶף בֵּית, מ' בְּאַמְצַע, ת' בְּסוּפּוֹ. (ד' אוֹתִיּוֹת) הָעֶשְׂרִים שְׁלוֹ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א אַמְת, שֶׁהוּא עֶשְׂרִים שָׁל אַרְבַּע מֵאוֹת וְאַרְבַּעִים וְאַחַד, הֵרִי הַסּוּד שֶׁל חֲמֵשֶׁה וְאַרְבַּעִים מ"ה. בְּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְשַׁקְרִים בְּתוֹרַת אַמְת בְּשִׁבְעָה שָׁל שְׁקֵר, נֶאֱמַר בּוֹ וְתִשְׁלַךְ אַמְת אֶרְצָה. מַה זֶה אֶרְצָה? זֶה הַשְׂכִינָה, וּבְזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְקִימִים תּוֹרַת אַמְת בְּשִׁבְעָה אַמְת, נֶאֱמַר בּוֹ אַמְת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח, וּבְגִלוֹת נֶאֱמַר וְתָהִי הָאֻמַת נְעַדְרַת, וְהַשְׁקֵר שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, (וּבְזְמַן שֶׁמְתַקֵּן הָאֻמַת וּמִתְעַלֶּה לְמְקוֹמוֹ, נִמְחָה הַשְׁקֵר מִן הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב שִׁפְתַי אַמְת תִּפְּוֹן לְעַד, כּוֹנֵנַת לֹא כְּתוּב, אֵלֶּא תִּפְּוֹן לְעַד (אַמְת), וְעַד אֶרְגִיעָה לְשׁוֹן שְׁקֵר, מַה זֶה אַמְת? הָעֶמּוּד הָאֻמְצָעִי, שְׂכִינָתוֹ – תּוֹרַת אַמְת הִיִּתָהּ בְּפִיהוּ), וּמִי הַשְׁקֵר? זֶה סְמַ"ל, בְּזְמַן שֶׁשׁוֹלֵט הָאֻמַת, עוֹבֵר הַשְׁקֵר מִן הָעוֹלָם.

אַמְת הוּא בְּסוּפֵי הַתְּכוּת שֶׁל בְּרָא אֱלֹהִים לְעֵשׂוֹת, בְּרָא אֱלֹהִים א'ת, בּוֹ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְעַלֶּיו נִקְרָא וְעוֹמֵד כָּל הָעוֹלָם, וְכָל מִי שֶׁנִּשְׁבַּע בְּשֶׁקֶר, כָּאֵלֶּוּ וְתִשְׁלַךְ אַמְת אֶרְצָה, וְהַשְׁקֵר שׁוֹלֵט כְּכִיכּוֹל בְּמְקוֹם (גֵּרֵשׁ מִמְּקוֹם) שְׁלוֹ, שֶׁהוּא יְרוּשָׁלַיִם, וְזֶה גֵרֵם שֶׁנִּחְרַב הַבַּיִת וְחָזַר הָעוֹלָם לְתַהוֹ וּבַהוּ. שְׁכַף פְּרִשׁוּהוּ, חָרַב בֵּית רַאשׁוֹן – וְהָאֶרֶץ הִיִּתָהּ תַהוּ, חָרַב בֵּית שְׁנֵי – וְחָשַׁךְ עַל פְּנֵי תַהוֹם, שְׁאֻמַת נוֹשֵׂאת עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וּבְזְמַן שֶׁנִּשְׁעֶשֶׂה שְׁקֵר יִתְהַרֵס הַבְּנִין. בְּאוֹתוֹ זְמַן נֶאֱמַר בְּשְׂכִינָה, נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֵיךְ נִפְלְתָ מִשְׁמַיִם הִילַל בֶּן שַׁחַר, נִפְלָה עֲטַרְת רַאשְׁנּוּ, שֶׁהֵם ה' עֲלִיוֹנָה וְה'

הָאֶדָם? אֵלֶּא בֹא תְרַאֵה, בְּזְמַן שֶׁיֵּשׁ רְשׁוֹת לְמַשְׁחִית לְהַשְׁחִית, נֶאֱמַר בּוֹ כִי תִצָּא אֲשׁ וּמִצָּאָה קוֹצִים וְכוּ', וּבְאוֹתוֹ זְמַן וְהָיָה כְּצַדִּיק כְּרָשָׁע, וּמִשׁוּם זֶה יֵשׁ לְאֶדָם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לְהַסְתַּתֵּר וּלְהַתְּכַסּוֹת, שְׁלֹא יִמָּצֵא בִּינֵיהֶם, שֶׁבְּאוֹתוֹ הַזְּמַן יֵשׁ נִסְפָה בְּלֹא מִשְׁפָּט, וּמִשׁוּם זֶה וְאִירָא כִי עִירֵם אֲנִכִי וְאַחְבָּא, וּבְמָה נִסְתַּר אֶדָם מֵאֵלֶּוּ הַדִּינִים וְהַקְטְרוּגִים שֶׁלֹא יִשְׁלְטוּ עָלָיו? בְּתְשׁוּבָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב יֵשׁ בְּסִתֵּר עֲלִיוֹן, זֶה הָאֵם שֶׁהִיא סִתֵּר, עֲלִיוֹן מְמַנָּה זֶה חֲכָמָה שֶׁלֹא נוֹדַעַת אֵלֶּא בְּה'. בְּצַל שְׁד"י יִתְלוֹנֵן, זֶה הָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה (הָעֲלִיוֹנָה), הַצַּל שֶׁל שְׁד"י שֶׁהוּא אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אַךְ בְּצֵלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ, וְזֶה הַשְׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהִיא צֵלְמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַלֶּיהָ נֶאֱמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֶדָם בְּצֵלְמוֹ, בְּצֵלְמוֹ מִמֶּשׁ, זֶה שְׂכִינָה, צֵלְמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּמַדָּה שְׁלוֹ, בְּשַׁעוֹר שְׁלוֹ, שְׁלֹא הוֹסִיף וְלֹא גָרַע. מַה זֶה הָאֶדָם? זֶה שְׂכִינָה. (זֶה הָעֶמּוּד הָאֻמְצָעִי)

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: וְהָרִי בְּשְׂכִינָה לֹא כְּתוּב בְּהַ בְּרִיאָה אֵלֶּא אֲצִילוֹת, וְעוֹד, שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר וַיִּבְרָא יְהוּ"ה אֶת הָאֶדָם, מַה זֶה אֱלֹהִים? אֵלֶּא שְׂכִינָה נִקְרָאת אֱלֹהִים, וְעַל אוֹתָהּ נִשְׁמָה שֶׁנִּתְּנָה בְּאֶדָם, נֶאֱמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֶדָם בְּצֵלְמוֹ, בְּדְמוּת הַשְׂכִינָה, וְעַל אוֹתָהּ נִשְׁמָה נֶאֱמַר אַךְ בְּצֵלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ, שֶׁהָרִי בְּזְמַן שֶׁמִּסְתַּלְקֶת הַנִּשְׁמָה מִן הָאֶדָם, אֵינּוּ יִכּוֹל לְהַתְּנַעֲנַע. אָמַר לוֹ: בְּרוּךְ בְּנֵי לְעַתִּיק הַיָּמִים, וּבְנֵי, כָּל מִי שֶׁפּוֹגֵם בְּדְמוּת הַזֶּה כָּאֵלֶּוּ מִמֵּעַט אֶת הַדְּמוּת, וְהַשְׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה שֵׁם. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שׁוֹלְטִים עָלָיו כָּל הַמְּקַטְרָגִים מֵהַצַּד שֶׁל אוֹתוֹ הַפָּגָם, וְסוּד הַדְּבָר – עַל כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּקִרְבִּי מִצְּאוּנֵי הַרְעוֹת הָאֵלֶּה, הַרְעוֹת מִצְּאוּנֵי מִשׁוּם שֶׁהַסְתַּלְקָה הַשְׂכִינָה מִמֶּנִּי שֶׁהִיא אֱלֹהִים.

תְּקוּוֹן שְׁשִׁיִּים וְשִׁלְשָׁה

בְּרַאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, מַה זֶה אֱלֹהִים? מִי אֵלֶּה, וְעַל זֶה מִי נֶאֱמַר, מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עִירֵם אֶתָהּ וְגוֹמֵר, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ. אוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַ אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְאוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַ אֲשֶׁרִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים, שֶׁהִיא רְשׁוֹת הַרְבִּים, אֲשֶׁת זְנוּנִים. מַה זֶה רְשָׁעִים? זֶה סְמַ"ל וְנִחַשׁ, אוֹתָהּ שֶׁאֵמַר עָלֶיהָ פְּרַעָה מִי יְהוּ"ה אֲשֶׁר

העליונה, לזאת עשית כל זה ודאי, שנאמר בה זאת אות הברית.

שאדם ואשתו נבראו בדיוקנו של הקדוש ברוך הוא ושכינתו, ומשום זה חטא האדם היה תלוי בעמוד האמצעי, והחטא של חנה בשכינה, ומשום זה מה זאת עשית, לזאת עשית ודאי, והחטא הזה גרם שירדה השכינה לגלות, שהיו ישראל עושים מעשה אבותיהם, ומשום זה אמר ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים וכו', ובה אמר דוד אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגומר, ב"זאת" אני בוטח וגומר, זה נאמר במלחמת גוג ומגוג, ומי גרם שהוא יהיה שמור בה? משום שעליו נאמר אם אתן שנת לעיני לעפפעי תנומה עד אמצא מקום ליהו"ה וגומר.

וזוהי חכמת שלמה, ועליה נאמר וחכמת המסכן בזויה, ועליה נאמר כי מכבדי אכבד ובזוי יקלו. כשירד שלמה ממלכותו, היתה חכמתו בזויה בעיני השוטים, וכשהתעלה במלכותו נאמר בו ותרב חכמת שלמה, שהתגדלה עד שהגיעה למקום הזה שנטלה משם, למקום החכמה העליונה, שהיא חכמה בראש, והיא חכמה בסוף, והיא תורה באמצע, בעמוד האמצעי, תורת אמת, למעלה תורת חכם, למטה חכמת שלמה, ומשום זה מהצד של שלמה נאמר וחכמת המסכן בזויה, שירדה בו ועלתה בו, כמו שנאמר בו ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם.

אבל ברשעים מה כתוב בהם? נתנני יהו"ה בידי לא אוכל קום, נפלה ולא תוסיף קום, ואף על פי שאין לה רשות לעמד מעצמה, הקדוש ברוך הוא יקים אותה, כמו שנאמר ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת, ומי גרם שירדה לה ממקומה? זה הנחש, כמו שנאמר ויאמר יהו"ה אלהי"ם אל הנחש כי עשית זאת, שהיא השכינה, שגרמה שנמצאת יבשה ונפלה ממקומה, ארור אתה מכל הבהמה וגומר, קלל אותו שלא יהיה לו מלכים ושליטים על מה שסומך, שהם רגליו וידיו שקצץ אותם, כמו שהוא גרם קצוץ ופרוד למעלה, ומשום זה על גחנה תלך ועפר תאכל כל ימי חיך, וזהו שאמר יצחק לעשו משמני הארץ יהיה מושבך.

תחתונה, ו' העמוד האמצעי נושא את שניהם, היסוד של הכל י', זו הברית, כל מי שמשקר ועובר בה, כאלו עקר הכל והפיל אותו, והי' הזו, היא אבן השתייה שממנה השתת העולם, ועליה נאמר אבן מאסו הבונים וכו', והיא היסוד של הכל, ועליה נבנה. אוי למי שחוטא באות שבת, ובאות תפלין, ובאות ימים טובים, ובאות ברית מילה, כאלו עקר אותו ממקומו והחזיר את העולם לתהו ובהו.

אמר רבי אלעזר: אבא, והרי י' היא למעלה, למה כאן היא למטה? אמר לו: בני, זה סוד עליון, מארבע אותיות תלויות ארבעה שמות. מן י' יהו"ה, מן ה' הוי"ה, ומן ו' והי"ה, מן ה' הוה"י (והי"ה הוה"י), עליהם נאמר ודאי וראית את אחורי (ופני לא יראו), ומצד של אחורים הי' היא למטה, ומצד של הפנים – למעלה, וזהו הסוד שמתהפך השם מדין לרחמים ומרחמים לדין. כשמתהפך לדין, הוא הוה"י, י' למטה, שנאמר בה אבן מאסו הבונים, מאסו את היסורים שלה, ואלו שחביבים היסורים, מתהפך להם מדין לרחמים יהו"ה, ובאותו זמן אבן מאסו וכו', מה שהיתה י' למטה, חזרה למעלה, ומהצד של והי"ה הי' היא באמצע. באותו הזמן השתטח אצלו ואמר: אשרי חלקי שזכיתי לזה, שזה עקר ויסוד הכל.

תקון ששים וארבעה

בראשית בר"א אלהי"ם, שם אי"ש, שם אשה עם ה' של אלהי"ם, ועליהם נאמר סמכוני באשיות, באיש ואשה, ומי גרם את זה? משום שהתפשטו מכתנות אור אדם וחוה, ומשום זה, סמכוני באשיות – בכתנות עור, שהם כנגד וערת אילם מאדמים וכו'.

וכי אדם גרם? והרי כתוב ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי וגומר, ומשום זה אמר הקדוש ברוך הוא לאשה מה עשית? כמו שנאמר ויאמר יהו"ה אלהי"ם אל האשה מה זאת עשית? כל חטא שעשית לשכינה, שהיא זאת, עשית, ומשום זה מה זאת עשית, שהיא מה שמו, מה זאת ודאי, מה יהו"ה אלהי"ך שאל מעמך כי אם ליראה, ואל תקרי אם אלא אם, (וזהו שכתוב איש אמו ואביו תיראו, שהוא י"ה, האב והאם העליונה), ואת לא פחדת מן האם

יש להם עֶשֶׂר וְעוֹלָיִם, וְלַפְעָמִים עֲנִיּוֹת וְיִוְרָדִים, וְיֵשׁ אַחֲרֵיהֶם שְׁעוֹשִׂים תּוֹלְדוֹת וּמַצְלִיחִים, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁלֹא מַצְלִיחִים, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁמַצְלִיחִים (צוּמְחִים) עַד מַחְצִית יְמֵיהֶם וּמֵתִים בְּקֶצֶר יָמִים. אֵלּוּ שְׁנוֹלְדוּ בְּמִלּוּי הַלְּבָנָה, הֵם צוּמְחִים וְחַיִּים וּמְשַׁלְּמִים אֶת כָּל יְמֵיהֶם, וְאֵלּוּ שְׁנוֹלְדוּ בְּחֶסְרוֹן הַלְּבָנָה לֹא צוּמְחִים וּמֵתִים מִיָּד, וְאֵלּוּ שְׁנוֹלְדוּ בְּאַמְצַע הַלְּבָנָה מִתְקַצְרִים בְּמַחְצִית יְמֵיהֶם.

וְיֵשׁ אֲרָצוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם, מַיִם אֵין בּוֹ אַבְל נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ, אַף כִּי יֵשׁ בְּרִיּוֹת שֶׁהֵם עֲמֵי הָאָרֶץ, שְׁבַתִּיהֶם מְלֵאִים מְלֵאכֵי חַבְלָה, שֶׁהֵם נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים, וְנוֹשְׁכִים אוֹתָם בְּכִמְהָ נְשִׁיכוֹת שֶׁל יִסּוּרִים, שֶׁהֵם גֶּרְמוֹ לְפָנֵי שִׁיבָאוּ לְעוֹלָם, (כְּדֵי שִׁיבָאוּ) בְּגִלְגּוֹל בְּגוֹפִים הַלְלוּ וּבְבַתִּים הַלְלוּ, וּכְשֶׁנוֹשְׁכִים אוֹתָם הַנְּחָשִׁים וְהַעַקְרָבִים בְּכִמְהָ יִסּוּרִים, הֵם צוֹחִים וְיֵשׁ לְכֻלָּם קֶטֶטָה בְּבֵית, וְצוֹחִים עִם אֵלּוּ בְּעַלֵי הַגִּיהֶנֶם שְׁנֹדוֹנִים בּוֹ, וְיֵשׁ אַחֲרֵיהֶם שְׁכָל יְמֵיהֶם בְּחֶדְוָה וּבְשִׁלּוֹה בְּלֵי עֶצֶב כָּלֵל מִכָּל מָה שְׁמַתְגַּדֵּל בְּשֶׁבַע אֲרָצוֹת, וְנִדּוֹנוֹ בְּשֶׁבַע מְדוּרֵי גִיהֶנֶם, וְיֵשׁ בְּכַנֵּי אָדָם כְּמוֹ זֶה, וְחֻכְמֵי הַרְזִים הַלְלוּ, לְהֵם נִמְסָר לְדַעַת.

תְּקוּנַת שְׁשִׁים וְחֻמְשָׁה

בְּרֵאשִׁית בְּרֵא' אֵלֵהי' (ראשי תבות וסופי תבות א"ב וא"ם שם, שהם י"ה), שם אם, וסוד הדבר – ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי, כמו שאותה שנאמר בה כי אם לבינה תקרא, האם כל חי הזו אינה כאשה הראשונה, שנאמר בה האשה אשר נתת עמדי, שגרמה מיתה לכל העולם, שהרי כתוב בה אם כל חי, שנאמר בה ראה חיים עם אשה אשר אהבת.

אמר לו רבי אלעזר: וכי שתי נשים היו לו? אמר לו: כן, אחד יצר הטוב ואחד יצר הרע, אחד מצד העצם הקשה, הדין הקשה, ואחד מצד הבשר, משם הם רפי הלב, ואלו שמצד העצם הם קשי ערף, ועל האשה שנטלה מהעצם אמר בן סירא, עצם שנפל בחלקה, טוב או רע, גרר אותה. ועל האשה שמצד העצם, אמר אדם האשה אשר נתת עמדי. לא קרא לה אשתו, כמו שחנה שנאמר בה ויקרא האדם שם אשתו חנה, שהאחרת היתה

עֶשֶׂר קְלָלוֹת קָלֵל אֶת הַנְּחָשׁ, מִשׁוּם שֶׁגָּרַם שֶׁנִּפְרְדָה הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא עֲשִׁירִית מִבְּעָלָהּ, וְעֶשֶׂר לְאָדָם, וְעֶשֶׂר לְחוּה, וְתִשְׁעַ לְאָרֶץ, שֶׁחֲטָאָה לְצַדִּיק שֶׁהוּא הַתְּשִׁיעִי. כָּלֵם חֲטָאוּ לְעֲשִׁירִית, וְהָאָרֶץ לְצַדִּיק, וּמָמָה (וְלָמָה) חֲטָאָה לְצַדִּיק? שֶׁהָרִי בְּעִבּוּרָהּ אָמַר לְאָדָם, וְעוֹד, בְּגִלְלַת הָאָדָם קָלֵל אֶת הָאָרֶץ שֶׁנִּטַּל מִמֶּנָּה, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּיצַר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה, אִם כֵּן, מָה חֲטָאָה לְצַדִּיק שֶׁהוּא הַתְּשִׁיעִי?

אלא משום שנאמר בה ויצמח יהו"ה אלהי"ם מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע, והיה לו רשות למחות בידי אדם שלא יאכל מעץ המות ולא מחתה, בגלל זה אמר בעבורה. אמר לו רבי אלעזר: וכי יש דעת בארץ לכל זה? אמר לו: כן, זהו שכתוב יהו"ה בחכמה יסד ארץ. אמר לו: והרי בחכמה עליונה ובארץ של הקדוש ברוך הוא נאמר הכתוב הזה. אמר לו: בני, זה כנגד זה עשה הקדוש ברוך הוא, יש חכמה ויש חכמה, יש ארץ ויש ארץ.

אמר לו: אם כן, מה חטאה הארץ לצדיק שלקתה תשעה? אמר לו: משום שעץ הדעת טוב ורע הוא כמו הברית, אות הברית מבפנים טוב, וערלה רע, זה מבפנים וזה מבחוץ, ומשום שהחטא של עץ הדעת גרם פרוד בין הצדיק לשכינה, בגלל זה לקתה הארץ תשעה, ואותם שחטאו בשכינה, שהיא עשירית לקו עשר עשר. ובא וראה, שבע ארצות הן: ארץ, אדמה, ארקא, גיא, נשיה, ציה, תבל, ואדם חטא בבת שבע, ונאמר בו כי שבע יפל צדיק, הרהר תשובה ונאמר בו וקם, והיה עולה, וכשירד לשם היה עושה מעשים ותולדות בכל ארץ וארץ, מהם היו צומחים ומהם לא היו צומחים, ויש שם בריות, מהן בשני ראשים, ויש מהם בשלשה עד שבעה, ויש שם מקום שהשמש מאירה והלבנה והכוכבים והמזלות, ויש מקום שאין בו אור כלל, אלא חשכה וערפל.

כך הם אלו שיוֹרְדִים לְשֶׁבַע מִיְנֵי עֲנִיּוֹת, יֵשׁ מֵהֶם שְׁאִין לָהֶם אוֹר כָּלֵל, שְׁכָל יְמֵיהֶם הֵם בְּעֲנִיּוֹת, וְיֵשׁ מֵהֶם שִׁישׁ לָהֶם אוֹר כָּל יְמֵיהֶם וְהֵם בְּעֶשֶׂר, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁלֹפְעָמִים יֵשׁ לָהֶם אוֹר וְלַפְעָמִים חֲשֶׁכָה. אֵלּוּ אוֹתָם שְׁנוֹלְדוּ בְּאַמְצַע הַלְּבָנָה, בִּינּוֹנִיִּים, לַפְעָמִים

אומר, מה זה פאחד ממנו? ועוד, היה לו לומר הן אדם, מה זה האדם בתוספת ה' אלא ה' של האדם היה פאחד ממנו, לא כתוב יהא (הוא), אלא היה, אחת מארבע אותיות שהן יהו"ה, פאחת מארבע אותיות שהיא ו'.

ועתה פן ישלח ידו, זו י', אם זכה ולקח גם מעץ החיים, זו ו' (ה'), ואכל וחי לעלם זה ו', חי ודאי, כשה' היתה יחידה ממנו, נכנסה בין טוב לרע, זהו שכתוב וייצר יהו"ה אלהיים את האדם, שתי יצירות, טוב ורע, לדעת (ונאמר בהם ויפח באפיו נשמת חיים, וזו ה' לדעת טוב ורע, לדעת) מה שהיו גורמים לעשות, ומשום זה נכנסה ביניהם.

אחר שחטא האדם של היצירה, נפרדה ה' העליונה והסתלקה ממנו, ומשום שלא חזרה אליו אומר, אם זכה ולקח גם מעץ החיים, ואכל וחי לעלם, ועץ החיים הזה היה נטוע בעץ הגן, ומשום שלא זכה לאכל ממנו, מה פתוב בו? וישלחו יהו"ה אלהיים מגן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם, אותו שנאמר בו וייצר יהו"ה אלהיים את האדם עפר מן האדמה, שלא היה כדאי להיות בגן התורה, כיון שלא שמר בה את עץ הדעת טוב ורע באסור והתר, ועבר על מאמר רבונו, שאם היה שומר שלא יעבר על מאמר רבונו, ולקח גם מעץ החיים, שנאמר בו תורת חכם מקור חיים לסור ממקשי מות, עץ חיים היא למחזיקים בה, וזהו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם, גם - לרבות הנקבה, פרי האילן, פרי צדיק.

ועוד, הן האדם היה פאחד ממנו, אמרו המלאכים הקדושים, כדי שיהיה הוא פאחד ממנו, כמו שאמר הנחש והייתם פאלהיים ידעי טוב ורע, וזהו לדעת טוב ורע, זה גרם לו את המות, שאם זכה לאכל מעץ החיים, שהוא עץ חיים היא למחזיקים בה, מה פתוב בו? ולקח גם מעץ החיים וגומר.

אמר רבי שמעון: אוי להם לאותם שמניחים מלעסק בתורה, שנאמר בה ולקח גם מעץ החיים, ובמצוותיה שהן פרי האילן, שנאמר בו ואכל וחי לעלם, והולכים אחר אלו שמפתים אותם מצד הנחש הקדמוני, שאומרים להם, השתדלו במלאכים שממנים על הכוכבים והשמש

שפחה שמצד עץ הדעת טוב ורע, אחד רע ואחד טוב, ומצד של עץ החיים שניהם חיים.

ובסתרי תורה חנה ח' ו"ה, ח' חכמה, כ"ח מ"ה, הכלל של השם הקדוש, ח' היא כמו האם העליונה שהיא השמינית לעשר הספירות ממטה למעלה, והחכמה נודעת בה, ועליה נאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, ומהצד שלה ויפח באפיו נשמת חיים, ועליה נאמר לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת, ולא האחרת שנטלה מן העצם, שגרמה לו מות, שהרי השפחה גרמה, וידעו כי עירמם הם, ומשום זה ויעש יהו"ה אלהיים לאדם ולאשתו פתנות עור וילבשם.

אמר לו רבי אלעזר: למה אמר בשבילה כי מאיש לקחה זאת? היה לו לומר כי מאדם, למה מאיש? אלא מאיש, שם א"ם ושם י"ש. שם י"ש, זהו שפתוב להנחיל אהבי יש. שם אם, כי אם לבינה תקרא, והם אב ואם, חכמה ובינה, שמשם נטלה, ומשום זה כי מאיש לקחה זאת.

ויש לו אחרת שנקראת בת זוגו, זהו שפתוב זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם. בא וראה, אדם הראשון בדמותו של יהו"ה הוא נברא, ובדמות של עשר ספירות שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א מהצד של יהו"ה, מצד של י' נקרא איש, ומצד של ה' העליונה אשתו נקראת אשה, אם כל חי, ומהצד של ו"ה חנה אשתו, ומהצד של יו"ד ה"א וא"ו ה"א חנה נקראת אדם, ובכל מה שהיה בדמותו - לקה.

תקון ששים וששה

בראשית, ברא שית, זה אדם שכולל שש, והם שתי שפחות מהצד של העץ של טוב ורע, עצם ובשר, איש ואשה, שנאמר בה כי מאיש לקחה זאת, הרי ארבע, אדם זכר ונקבה, זהו שפתוב זכר ונקבה בראם וגומר, הרי שש, ומשום זה ויאמר יהו"ה אלהיים הן האדם היה פאחד ממנו לדעת טוב ורע וגומר, ופרשוהו הראשונים, פאחד ממלאכי השרת.

בין כך בא אליהו והזדמן אליו, ואמר: רבי, פאחד מהם היה לו לומר, אם על מלאכי השרת היה

וּלְמַטָּה רַע, זֶהוּ שְׁפָתוֹב מְעִיּו וְיִרְכּוֹתֵיּוּ שֶׁל נְחֻשֶׁת, מִצַּד שֶׁל הַנְּחֻשׁ הַקְּדָמוֹנִי.

וּמַהֲאֵילָן הַזֶּה יוֹרְדוֹת נְשָׁמוֹת הָעָרֵב רַב, שֶׁהֵם עֲרֻבֹבָיָה שֶׁל טוֹב וְרַע, וְכַמָּה נִימִים תְּלוּיּוֹת מִהַעֵץ הַזֶּה, שֶׁהֵם צָבָא הַשָּׁמַיִם, שְׁמֻמָּנִים עַל הַפּוֹכְכִים וְהַמְזֻלּוֹת, וְכֻלָּם מְעַרְבִים טוֹב וְרַע, וְהֵיוּ הַעֲנָפִים תְּלוּיִים מִהַצַּד הַזֶּה וּמִהַצַּד הַזֶּה, אֱלוֹ מְמִיתִים וְאֱלוֹ מְחַיִּים, אֱלוֹ שְׂדִים מִצַּד הַשְּׂמָאל, וְאֱלוֹ מְלֹאכִים מִצַּד הַיָּמִין, וְהֵיוּ יוֹדְעִים כָּל הַגְּוֹנִים שֶׁל עֲנָפֵי הָאֵילָן שֶׁהֵם מְזֻלּוֹת וְכוֹכְבִים, וְהֵיוּ לוֹקְטִים עֲשָׂבִים כְּמוֹ שֶׁל הַגְּוֹנִים הַלָּלוּ, וְהֵיוּ עוֹשִׂים דְּמִיּוֹת כְּפִי אוֹתוֹ הַמְזַל שֶׁהֵיוּ רוֹצִים לְהוֹרִיד אוֹתוֹ, כְּמוֹ טָלָה אוֹ שׁוֹר אוֹ בְּתוּלָה אוֹ תְּאוּמִים, שֶׁהוּא צוֹרֵת אָדָם דוֹ פְּרָצוּפִים, שֶׁהִיא דְּמוּת שֶׁל נִקְבָּה, אוֹ סֶרְטָן אוֹ אַרְיָה אוֹ מֵאֲזֻנִים אוֹ עֶקְרָב אוֹ קֶשֶׁת אוֹ גְּדִי אוֹ דָּלִי אוֹ דָּגִים, וְהֵיוּ מְקַטְרִים לָהֶם בְּעֲשָׂבִים הַלָּלוּ בְּכָל צוּרָה, לְכָל אֶחָד כְּפִי הַצּוּרָה שֶׁלוֹ לְמַעְלָה, וְכַךְ הֵיוּ דְּמִיּוֹת שֶׁל צוּרֵת חֲמָה וְלִבְנָה וְשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לַכֶּת, וְהֵיוּ מְקַטְרִים לְכָל צוּרָה שֶׁהֵיוּ רוֹצִים לְהוֹרִיד לְעוֹלָם, וּמִשּׁוּם זֶה נֹאמֵר עֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה לְמַקְטְרִים וְלַמְזַבְּחִים לְכַכְּבִים וְלַמְזֻלּוֹת וְלַשְּׂמֵשׁ אוֹ לִירַח אוֹ לְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי.

אָמַר לוֹ: מַה זֶה לְמַזְבְּחִים? אָמַר לוֹ: לְכָל דְּמוּת הֵיוּ עוֹשִׂים, שְׁנוּטָלִים בְּהִמּוֹת אוֹ עוֹפוֹת כְּפִי אוֹתוֹ הַמְזַל וְהֵיוּ זוֹבְחִים עֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ לְמַזְבְּחִים, וְהֵיוּ מוֹרִידִים אוֹתָם וּמְדַבְּרִים עִמָּהֶם, וְהֵיוּ עוֹשִׂים רְצוֹנָם, וְהֵיוּ מְשַׁתְּחוּיִם לָהֶם וּמֵאֲמִינִים בָּהֶם. אָמַר לוֹ: בְּמָה הֵיוּ מוֹרִידִים אוֹתָם? אָמַר לוֹ: בְּנִי, הֵיוּ יוֹדְעִים אֵת כָּל הַשְּׁמוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ וְהֵיוּ מְשִׁבְעִים אוֹתָם, וְאַחַר כֵּךְ מְכַנְּסִים אֵת הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ בְּפִיהֶם שֶׁל הַדְּמִיּוֹת הַלָּלוּ וְהֵיוּ מְדַבְּרִים, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב וְהוֹצֵאתִי אֵת בְּלַעַם מִפִּי. נִפְל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ, וּמִיָּד נִפְל הַצֶּלֶם עַל פָּנָיו. אָמַר לוֹ רַבִּי אֲלֵעָזָר: וְכִי אֵיךְ הָיָה שֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר בָּהֶם? אָמַר לוֹ: בְּנִי, עַל זֶה נֹאמֵר לֹא תִשָּׂא אֵת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיִךְ לְשׂוֹא כִּי לֹא יִנְקָה וְכוּ'. אָמַר לוֹ: וְכִי יְכוּל אָדָם לְלַמֵּד אֵת שֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחֻנָּם? אָמַר לוֹ כֵּן.

וּבְגוֹן זֶה מִי שְׂמוּצִיא מִרְשׁוֹת הַיְחִיד וּמְכַנְּסִים בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, אוֹ שְׂמוּצִיא זֶרַע מִמְּנוֹ

וְהַלְבָּנָה, וְעַל אֱלוֹ שְׁמֻמָּנִים עַל רוּחוֹת וְשְׂדִים, לְהִיּוֹת כְּאֱלֹהֵיִם יְדַעֵי טוֹב וְרַע, וְעֲלֵיהֶם נֹאמֵר כֹּה אָמַר יְהוָה לְמַזְבְּחִים וְלַמְקַטְרִים לְכַכְּבִים וְלַמְזֻלּוֹת וְלַשְּׂמֵשׁ וְלִירַח וְלְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי, וְזֶהוּ שְׁצוּהָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם, וּמַעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ וְגוֹמֵר, וּבְלַעַם הַרְשָׁע הָיָה מִתְּעַסֵּק עִם זֶה, וְדוֹר אָנוּשׁ וְדוֹר הַמְּבוּל וְדוֹר הַפְּלָגָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָקַר אוֹתָם מִהָעוֹלָם הַזֶּה וּמִהָעוֹלָם הַבָּא, וְזֶהוּ כִּי בְיוֹם אֶכְלֶךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת, מוֹת - בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְתָמוּת - בְּעוֹלָם הַבָּא, וְהַחֲטָא הַזֶּה גָּרַם אֵת חֲרַבַּן בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ וְגַלּוֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם וְנִהְרָגוּ מֵהֶם.

שָׁכַל אֶחָד הָיָה מְזַבֵּחַ וּמְקַטֵּר, וְהֵיוּ יוֹרְדִים הַחִילּוֹת שֶׁלְמַעְלָה, וְכִשְׁהָיָה הַנְּבִיא מִיִּסֵּר אוֹתָם, מַה כְּתוּב בָּהֶם? וְלֹא שְׁמַעוּ לְקוֹל נְבִיא וְחוּזָה, וּבַמָּה הָיָה מִיִּסֵּר אוֹתָם הַנְּבִיא? הָיָה אוֹמֵר לָהֶם שִׁיחֲזוּרוּ בְּתִשׁוּבָה, וְאִם לֹא - וְעַצֵּר אֵת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֵת יְבוּלָהּ, וְהֵם הָיוּ מְזֻלְזָלִים בּוֹ, וְהֵיוּ אוֹמְרִים, אָנוּ הַשְּׁבַעְנוּ אֵת אֱלוֹ שְׁמֻמָּנִים עַל הַמָּטָר וְכַפִּינוּ אוֹתָם לְהוֹרִיד מָטָר, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַחֲלִיף לָהֶם אֵת הַמְּמָנִים בְּשִׁלְיחוֹתָם בְּשִׁבְלֵם, וְהָרַג אוֹתָם, וְהַחֲרִיב אֵת בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ בְּשִׁבְלֵם, וְגַלּוֹ יִשְׂרָאֵל לְבֵין אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְזֶהוּ הַחֲטָא שֶׁל אָדָם שֶׁגָּרַם לוֹ הַנְּחֻשׁ מִיָּתָה לוֹ וּלְאִשְׁתּוֹ, שִׁפְתָּה אוֹתָם בְּאוֹתוֹ הָעֵץ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי יוֹדַע אֱלֹהֵיִם וְכוּ', וּמִשּׁוּם זֶה צִוָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם. בְּמָה שֶׁהָרְשִׁית הַתְּבוּנָה, אֵינְ לָךְ עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר: בְּמָה הֵיוּ יוֹרְדִים הַחִילּוֹת הַלָּלוּ? אָמַר לוֹ: בְּנִי, מַה אִתָּה חוֹשֵׁב, שֶׁהֵיוּ יוֹרְדִים? וְדַאי זֶהוּ סוּד הָעֵץ שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁלֹּא עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַלּוֹתוֹ מִפְּרָסָם לְעוֹלָם, אֲלֹא בֵּין הַחֲבָרִים, עַד שֶׁיָּבֵא הַדּוֹר שֶׁל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. אָמַר לוֹ: כִּיּוֹן שֶׁהוּא הַתְּגַלָּה בֵּין הַחֲבָרִים מַה הוּא? אָמַר לוֹ: בְּנִי, מִמְּרָאָה מְתַנָּיו וְלְמַעְלָה הָיָה טוֹב, מִמְּרָאָה מְתַנָּיו וְלְמַטָּה הָיָה רַע, נְבוֹכְדַנְצַר הָיָה מְכִיר בּוֹ, וְכַךְ עָשָׂה אֵת הַצֶּלֶם שֶׁלוֹ, וּבּוֹ נוֹדַע הָעֵץ שֶׁל טוֹב וְרַע, זֶהוּ שְׁפָתוֹב רֵאשֵׁה רֵאשׁוֹ שֶׁל זֶהָב טוֹב, חֲזָהוּ וְזִרְעוּתֵיּוֹ שֶׁל כֶּסֶף. עַד כָּאן מִצַּד הַטּוֹב, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר שֶׁל זֶהָב טוֹב, מִמְּרָאָה מְתַנָּיו

להוריד כח משם לשכינתו בלי ערבוביה כלל בכל מצוה ומצוה, הוא עץ פרי עשה פרי למינו, נטוע בגן בלי ערבוביה כלל, ומשום זה אמר למינו, אבל עץ הדעת טוב ורע לא נאמר בו למינו, אבל מערב מין בשאינו מינו, ובשבילו נאמר שדף לא תזרע כלאים וכו', שעטנז לא יעלה עליך.

אשרי הוא שמעלה את האמונה של הקדוש ברוך הוא, שהיא שכינתו הפלולה מעשר אמירות, במחשבה אחת, ברצון אחד בלי ערבוביה כלל, שכל ספירה וספירה נטועה בו, והיא הגן שכל הספירות בה, הן אחד, וכל אחד עושה בה פרי למינו, היא מין שכל אחד ואחד לא מוציא ממנה זרעים החוצה, כך צריך אדם שלא יוציא זרע מחוץ לבת זוגו, שהיא המין שלו והיחוד שלו, ובאותו זמן שצריך אדם ליחד את הקדוש ברוך הוא עם שכינתו, צריך להפשיט ממנו כל המחשבות שהן קלפות, שנאמר בהן רבות מחשבות בלב איש, ולהעלות את השכינה במחשבה אחת. זהו שכתוב ועצת יהו"ה היא תקום, כמו שאדם שמתיחד עם בת זוגו ומתפשט מלבושיו להיות עמה אחד, זהו שכתוב והיו לבשר אחד, כך צריך להפשיט ממנו כל המחשבות האחרות בזמן שמיחד את הקדוש ברוך הוא בכל יום פעמים שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד.

תקון ששים ושבעה

בראשית ברא אלהים, זה מטטרו"ן, שברא אותו הקדוש ברוך הוא קדמון וראשית לכל צבא השמים שלמטה, וזהו אדם הקטן, שהקדוש ברוך הוא עשה אותו בדמות וציוור של מעלה בלי ערבוביה, ועליו נאמר תוצא הארץ נפש חיה למינה, והוא עץ פרי עשה פרי למינו, כמו שלמעלה. אוי למי שעושה ערבוביה למעלה ולמטה, שזהו אילן של ערבוביה, ערבוביה מעץ המות, בגלל זה נקרא מטה, שמתהפך לנחש להלקות בו את הרשעים, ומיהו שהופך אותו? הקדוש ברוך הוא ששולט עליו, והרי פרשנה.

אמר לו רבי אלעזר: אבא, פיון שהקדוש ברוך הוא היה יודע שהאילן הזה היה עתיד לגרם מיתה לאדם (ולכל הבריות שעמידות להיות אחריו), למה

מאות ברית קדש ומכניס לרשות נכריה, כאלו זה נטע האילן של טוב ורע, ומשום זה בן שנטע בזונה או שפחה או גויה או נדה, נאמר לא תעשה לה פסל, ועל בת שנעשתה בגון זה נקראת מסכה, ועליהם נאמר ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וגומר, ושם בסתר. מה זה בסתר? בסתרו של עולם, ומשום זה אמר הקדוש ברוך הוא לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב, וכך פרשוהו החברים, לא תעשון אתי כדמות שמשי שמשמים אותי (לפני) במרום לציר בסתר שלי שום ציור או דמיון, שכל מי שציר למעלה את הקדוש ברוך הוא בסתר (שהיא שכינתו הפלולה מעשר ספירות) שום ציור וצלם ודמות כמו שמצירים בשמשים שלו, נשמתו מתלבשת באותו צלם כשיוצאת מן העולם הזה, וקול יוצא אליה: את הצלם הזה תשרפו באש, ומשום זה אמר הקדוש ברוך הוא, ואל מי תדמיני ואשונה יאמר קדוש, ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו.

ובני, ודאי כל מי שמוציא מרשות הרבים ומכניס לרשות היחיד או מרשות היחיד ומכניס לרשות הרבים, כאלו ערב את שם הקדוש ברוך הוא בעבודה זרה ועשה עץ של טוב ורע, וזהו הסוד של היה מוציא בלעו מפיו, שבו היה אומר צלמו של נבוכדנצר אנכי יהו"ה אלהיך, ובשביל זה לא תשא את שם יהו"ה אלהיך לשוא, ועתיד הקדוש ברוך הוא לעקר את העץ הזה מן העולם ולשרף אותו בגיהנם. זהו שכתוב והיה החסן לנערת וגומר.

אמר לו רבי אלעזר: אם פן, אסור לעם להשתמש בשום מלאך ולא בשם בעולם אחר שיש ערבוביה. אמר לו: בני, לא כך, שהרי אמר הקדוש ברוך הוא לאדם, מכל עץ הגן אכול תאכל, מעץ הדעת טוב ורע לא תאכל. אמר רבי אלעזר: זה היה קדם שחטא, אחר שחטא וירד ממקומו והתערב בעץ של טוב ורע. אמר לו: ודאי כך הוא, ובזמן שישראל הם בגלות, כאלו הם מערבים באילן של טוב ורע, ומשום זה פרשוהו הקדמונים, ישראל בגלות עובדים עבודה זרה, בטרהרה הם.

אבל אלו שיודעים את האילן של הקדוש ברוך הוא. שהוא עץ החיים הנטוע בגן שלו שהיא שכינתו, שנאמר בה לא יגרף רע, יכולים

להשמר ממנו, ואחר כך אמר האשה אשר נתת עמדי וגומר.

בינתים הנה זקן אחד הזדמן לו, ואמר: רבי רבי, הרי ראיתי פסוק שאומר בתורה אדם כי ימות באהל, והרי התורה הייתה קדם שנברא העולם, וראיתי שהעולם קדם לאדם, שכל העולם וצרכיו נבראו קדם שנברא אדם, אם כך, מה התקנה שיש כאן? אמר לו: זקן, והרי כתוב שנשמות הצדיקים נקראו קדם שנברא העולם, כמו שנאמר בראשית ברא אלהים, ואין ראשית אלא נשמה, שנאמר בה נר יהוה נשמת אדם, היא הנשמה של האדם שלמעלה. אלא יש אדם ויש אדם, יש אדם שהוא אדם של הנשמה, ויש אדם של הגוף, שנאמר בו אדם להבל דמה, ועליו נאמר אדם כי ימות באהל, ועליו נאמר ארוך הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו, וזה סמא"ל, אדם בליעל איש און, ויש לו שתי נקבות רעות, ועליהן נאמר ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא, ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא השכינה, וכי לא נאמר בקדוש ברוך הוא ושכינתו הלא כה דברי כאש נאם יהוה, מה אש אינו מקבל טמאה, כך הוא לא מקבל טמאה. אמר לו: והרי כתוב את מקדש יהוה טמא, וזו שכינתו? אמר לו: ודאי שהקדוש ברוך הוא ושכינתו לא מקבלים טמאה, אבל כל מה שמטמא את המקום שהיא שורה בו, נחשב לו כאלו עשה אותו, ומשום זה לאביו ולאמו לא יטמא, ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא ואין אמו אלא שכינה, וזה סוד מי שמכניס מרשות הרבים לרשות היחיד, ומשום זה אמר ולא תחללו את שם קדשי, וזה אדנ"י, שהוא רשות היחיד, שהוא יהוה יחידו של עולם, וזהו אדם.

(ומשום זה לאביו ולאמו לא יטמא, וזהו סוד מי שמכניס מרשות הרבים לרשות היחיד, ומשום זה אמר) אדם כי ימות באהל, זה אדם בליעל, ומצד זה אדם רשע קרוי מת מעקרו, לפני שנברא העולם, אבל לא נאמר על אדם שהוא מצד הקדשה, וכמה טפשים הם בעולם שאומרים, הרי הקדוש ברוך הוא גזר על אדם שימות, זהו שכתוב אדם כי ימות, ואיך אומרים שלא תהיה מיתה ממנו? אוי להם, טוב שלא

ברא את האדם שעתיד לחטא לפניו? אמר לו: בני, הדמות שלמעלה לא הייתה שלמה עד שברא את האדם, שכך היה האדם שלמעלה (כלפי האדם שלמטה), כמו שהנשמה כלפי הגוף. וכמו שאין מעשה לנשמה ללא הגוף, כך היה צריך לעשות דמות למטה להוציא בו מעשה, והכל כמו (כמעשה) שלמעלה, אדם הוא לחשבון קטן של חנו"ך תשע נקודות, הפעלה שלו, השכינה כלולה בכל (מכל) אותיות התורה, והכל כמו שלמעלה.

האדם שלמעלה לא היה שלם בלי נקבה, זהו שכתוב זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם, אדם זכר ואדם נקבה, וכשנברא האדם שלמטה שהוא נקבה, זהו שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו, השתלם הדמות שלמעלה, וזהו סוד כי לא המטיר יהוה אלהים וכו', ולמה? משום שאדם אין, ומשום זה מכרח היה אדם לברא אותו, להשלים בו את הדמות שלמעלה, והנקבה באדם היתה אחת. זהו שכתוב כי אחד קראתיו וגומר, וזה סוד הנשמה.

אחר כך אמר לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, זה הגוף, שהוא עבד שפחה כלול מטוב ורע, כדי שיהיה לו שחר וענש, ובשבילו אמר ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, ואמר לו ובחרת בחיים, שאם לא נתנה בידו, לא היה לו שחר וענש והיה כבהמה, ועם כל זה הראה לו הקדוש ברוך הוא כל מה שארע לו, אם היה מטה כלפי חסד, שהוא כלפי זכות, או אם היה מטה בה כלפי חובה, שאם הקדוש ברוך הוא רצה במיתתו, לא היה מראה לו שני הדרכים שלו, שהם מות וחיים ביד לשון.

והראה לו שלא היה מערב טוב ברע, שהפרידם הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר ויבדל אלהים בין האור ובין החשך, וסוד הדבר – והבדילה הפרכת לכם, וכך עשה הקדוש ברוך הוא בגוף האדם שרעפת, שהפריד בין הדרגות של העץ הטוב ובין הדרגות של העץ הרע, וצוה אותו שלא לערב טוב עם רע, כמו שנאמר ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. הקדוש ברוך הוא צוה אותו

והדמיות של כל מה שנברא בשמים ובארץ, (אינו דמות של אדם שלם בכל התקונים, אלא אם הוא) (כלא ה'ה) כלול בשמים ובארץ ושמש וירח וכוכבים ומזלות והכסא והמלאכים וגן עדן וגיהנם, מהצד של שניהם נתן היצר הטוב והיצר הרע. גן עדן - מצא אשה מצא טוב, גיהנם - ומוצא אני מר ממות את האשה, ושניהם בלב, לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו.

תקון ששים ותשעה

בראשית, ב' שנים, חכמה ותבונה (ובינה), השלישית, יראת יהו"ה ראשית דעת, ובדעת הזו נאמר והאדם ידע את חנה אשתו, שאין זנוג אלא בדעת, שהוא העמוד האמצעי, היחוד של האב והאם, כך הוא למטה הצדיק היחוד של העמוד האמצעי עם השכינה שלמטה, ועל הגוף והברית נאמר כי א"ל דעות יהו"ה וגומר, ושניהם עדות, שאין עדות פחות משנים.

והבן הזה הוא היחוד של האב והאם, הוא העמוד האמצעי שנושא הכל, כמו ששמים וארץ נאמר בהם שהעולם עומד על עמוד אחד, כמו שנאמר וצדיק יסוד עולם, כך האב והאם סמוכים על העמוד האמצעי, והוא היחוד בין אם ובת כמו זה: הו"ה ובו נעשו ה"ה אחד אחד, שלש עשרה כאן ושלש עשרה כאן, והו"ה הוא יחוד של שתי אחריות, כמו זה: ויצר יהו"ה, זה הסוד של א' - י' למעלה, י' למטה, ו' באמצע.

היחוד של שניהם כלה וחסמותה, (ה' מן אלהיים ו') (ה"י מן אלהיים ו' מלא), הכלל של שניהם ה"ה, אם ובת, ו' בין שתיהן, למעלה אין ערוה, ובמקום הזה אמר לא תדמה ליוצרה, למטה חוץ למקומו אמר לא תקרבו לגלות, והרי בארנו לעיל. ועוד מצאנו סוד עליון, ערוה ע"ר ו"ה, כשו' בין ער, שהוא רע, נעשה עור, זהו שכתוב ויעש יהו"ה אלהיים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם, ועליהם נאמר ולפני עור לא תתן מכשול, שהרי רע מן עור, הוא ערוה שמפרידה בין ו"ה שהם אח ואחות, כשמתלבש עץ החיים בעץ של טוב ורע, זהו שכתוב ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע, בזמן שהיא (שזה) ער, בין הבן והבת לא תקרבו

נבראו בעולם, שאלו הם שמשונים אותם, משונים את האדם שנקרא ישראל ואת האדם בליעל, ואומרים כאדם טוב כחוטא, כלם שונים, יהיו כמוץ לפני רוח אלו הרשעים שאומרים כך, ומלאך יהו"ה דוחה מהם.

שש אדם שהוא ישראל, ויש אדם שהוא מלאך, וזה מטטרו"ן, ויש אדם בדמות הקדוש ברוך הוא, שהוא אצילותו, וזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ואין לו בריאה ויצירה ועשיה, אלא אצילות, ובמקום הזה אין חטא ולא מות. זהו שכתוב לא יגרף רע, ועל האדם הבליעל הזה צנה הקדוש ברוך הוא שלא לאכל ממנו ושלא לערב אותו עם טוב, שזהו כמי שמערב כסף עם עפרת, וזה גורם בלבול בפמליא של מעלה, ומערב חשכה עם אור, מה שהקדוש ברוך הוא הפריד, כמו שנאמר ויבדל אלהיים בין האור ובין החשך.

ולא עוד, אלא מי שמכניס את זרעו בנדה או שפחה או גויה או זונה, כאלו מערב מה שהפריד הקדוש ברוך הוא, שכתוב ויהי מבדיל בין מים למים, שהם מי נדה למי טהרה, שזה אסור וזה מתר, וזה כשר וזה פסול, זה טמאה וזה טהרה, אלו הם ששת הסדרים שנתנה (בהם משנה) (למשה) להפריד בין טוב לרע, שערב אותם אדם והדורות שבאו אחריו.

סדר הלימוד ליום כב אלול [יום 347 בשנה]

תקון שמונה וששים

בראשית בר"א אלהיים, מה זה אלהיים? להט החרב המתהפכת לשמור את דרך החיים, מטה האלהיים ודאי, וזה מטטרו"ן, והרי בארנו שמתהפך מדין לרחמים, ובו השתנו (נמצאו) כל הדמיות שלא דמו זו לזו. כשמתהפך מימין לשמאל, הוא מראה פרצוף של שור. וכשמתהפך משמאל לימין, מראה פרצוף של אריה. וכשמתהפך משניהם למערב, מחזיר פניו ומתהפך לנשר (לאדם). וכשמתהפך משניהם למזרח, שהוא באמצע, מתהפך לאדם (לנשר), מלמטה לנשר, אין דמות בעולם שלא נודעת בו.

שנים עשר מזלות נראים בו, וכל הדמיות של המלאכים, והדמיות של הנשמות,

ועוד והאדם ידע את חנה אשתו, יש ידיעה לטוב ויש ידיעה לרע, כמו וידעו כי עירמם הם, וכמו ואת ערום ועריה, ערום מתורה שבכתב, ועריה מתורה שבעל פה.

ועוד והאדם ידע, כמו ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, כך אדם ידע שגורם הפרדה בין הקדוש ברוך הוא ושכינתו, שאדם חטא במחשבה, וחנה חטאה במעשה, באותו מקום שנאמר בו ישראל עלה במחשבה, באותו מקום שנטלה נשמתו בדרך אצילות שם חטא, וחנה במעשה שלו, שהיא הכח שלו, כ"ח האותיות של מעשה בראשית, והכל חכמ"ה, כ"ח מ"ה.

ועוד והאדם ידע, ידע חטאו במה? בקין, כמו שנאמר ותהר ותלד את קין, משום שעליה נאמר כי משרש נחש יצא צפע, וזו הזהמה שהטיל הנחש בחנה, והיה יודע זהמתו שהתפשטה עד קני חותן משה, וכשראה את הגלגול והתשובה שלו שם, אמר קניתי איש את יהו"ה, אז ידעתי אותו שקניתי אותו בקני חותן משה, והרוחתי אותו שם, ומשום זה נאמר קניתי איש את יהו"ה, וזהו סוד של ובכן ראיתי רשעים קברים וכאו וכו'.

אמר לו רבי שמעון: זקן זקן, ולמה טרח הקדוש ברוך הוא בהם להביא אותם בגלגול? אמר לו: בשביל כבוד הצדיקים, שיעבר החטא מבניהם, שעד שקין שב בתשובה, הפגם של אדם לא השתלם, ולכן לכבודו טרח הקדוש ברוך הוא בקין, וכן בכל הרשעים שהם בני צדיקים.

אמר לו: מה הזהמה שהטיל נחש בחנה? אמר לו: זו לילי"ת טפה סרוחה, היא הזהמה, והיא שאור שבעסה, שעליו נאמר מי מעכב? שאור שבעסה, והוא הפרי של סמא"ל, שנאמר בו ותקח מפריו ותאכל, זה מו"ת, שנאמר עליה רגליה ירדות מות, והיא טפה רעה, זהמה של אל אחר, סם המות זהמה וערלה של עץ המות, ובגלגול פרשה בעלי המשנה אדם היה מושך בערלתו.

ותוסף ללדת את אחיו את הבל. פתח ואמר: תסף רוחם יגעוץ ואל עפרם ישובו. כאן רמוז הגלגול של הצדיקים, והראה לו הקדוש ברוך הוא את הגלגול שלו בכל דור ודור, איך היה הולך

לגלות ערוה, לא תקרבו ו' לה', שלא יתגלה רע ביניהם, שהוא אחר, שעליו נאמר וסוד אחר אל תגל, ערי"ה תעור קשתך, ער יה, רע בזמן שהוא בין י"ה, אותו הרע לא תקרב י' עם ה'.

וזה קלפה של ערלה, ע"ר מן ערלה ר"ע, אדם חטא בזה, כמו שבארוה בעלי המשנה, אדם הראשון מושך בערלתו היה, וזה גרם עריות בעולם, ומשום זה עריה תעור קשתך, תעור הוא ערות בהפוך אותיות, באיזה מקום? קשתך, שהוא קשת הברית, שעליה נאמר ותלד רחל ותקש בלדתה, תק"ש הוא קש"ת, (וסוד הדבר - בעצב תלדי בנים), ומשם אמרה חנה אשה קש"ת רוח אנכי.

וזה סוד את קשתי נתתי בענן, ופרשוהו החברים, דבר שמקיש לי כתוב בו מוקש, שבו היה מוקש לאדם הראשון, כמו שבארוהו אדם הראשון היה מושך בערלתו, ומה ששמר אותו הוא בהקש בשתפות עמי, בדיוקן שלי, עליה נאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו, משום שמי ששומר את הברית זוכה למלכות, הרי הוא בהקש לי בשתפות עמי, ואם לא שמר אותו, חוזר ק"ש, קשה לו, קשה לאות ה', ועל הקש הזה נאמר ובית עשו לקש, והוא לק"ש בהפוך אותיות שק"ל, והוא שקל לצדיקים ששומרים ברית שקל הקדש. אוי לו למי שלא שומר אותו, ואשריו מי ששומר אותו. ומי ששומר את הברית הזו, היא עד עליו - ע' מן שמע, ד' מן אחד. ואם לא שומר את הברית, פורח ממנו הקוץ של ד' מן אחד ונשאר אחר, (עד ער).

והאדם ידע וכו', קם זקן פתח ואמר: רבי רבי, ועד כאן לא היה אדם יודע את אשתו? אלא בזמן שחטא הסתלקה השכינה ממקומו, וכך פרשוהו בעלי המשנה, שבזמן שאין שכינה במקומה, אסור בתשמיש המטה, משום שעליה נאמר וישתחו ישראל על ראש המטה, ומאיזה מקום הסתלקה? מימין ושמאל ששם היתה, וזהו סוד העבור (ס"א ויעבור) ע"ב רי"ו, חסד וגבורה, ולא לחנם פרשוהו בעלי המשנה הנותן מטתו בין צפון לדרום? יהיו לו בנים זכרים, והוא גרם שתסתלק אותה מטה משם, כך הוא מסתלק מתשמיש המטה, ואחר שקבל ענשו, חוזרת המטה למקומה. באותו זמן, והאדם ידע את חנה אשתו.

שֶׁל גִּלְגּוּל בּו עוֹלָה הַצְּדִיק לְשֵׁשִׁים רְבוּא, בְּצִדִיק
הֵם שֵׁשׁ, וּבְעֵמוּד הָאֲמֻצְעֵי עוֹלָה לְשֵׁשִׁים, וּבְכֶתֶר
עֲלִיּוֹן שֶׁהוּא א עוֹלָה לְשֵׁשִׁים רְבוּא, וְזֶהוּ דוֹר הוֹלֵךְ
וְדוֹר בָּא.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן: וְהָרִי הַזֶּקֶן אָמַר שֶׁהִגְלִיגוּל
הוּא בִּיְסוּד, וְשֵׁם י' שְׁמַתְגִּלְגַּל בּו וְשׁוֹרָה
עֲלָיו וְנַח בּו מֵאוֹתָה טְרַחַת הַגִּלְגּוּל שֶׁטְרַח בְּשֵׁשֶׁה
יָמִים, שְׁעוּלִים לְשֵׁשׁ בָּאוֹת ו', וּלְשֵׁשִׁים בִּי שֵׁשׁ
פְּעָמִים עֶשֶׂר, וּלְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים בְּאֶלֶף, וּלְשֵׁשִׁים רְבוּא
בְּכֶתֶר עֲלִיּוֹן, וְזֶהוּ דוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא וְהָאֲרִץ
לְעוֹלָם עֹמֶדֶת.

וּבְכָל זְמַן שֶׁבָּא וְהוֹלֵךְ, הַשְּׁעָה עוֹמֶדֶת לוֹ, זֶהוּ
שְׁפָתוֹב וְהָאֲרִץ לְעוֹלָם עֹמֶדֶת, שְׁלֹזָה בַת
זוּגו עוֹמֶדֶת לוֹ בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל גִּלְגּוּל וּבְכָל שְׁעָה,
אֵף עַל גַּב שֶׁהוֹלֵךְ וּבָא בְּכַמָּה גִּלְגּוּלִים, זֶהוּ צִדִיק
וְטוֹב לוֹ, וְלָמִי שֶׁשְׁעָתוֹ לֹא עוֹמֶדֶת לוֹ, אֲלֵא שְׁעָה
אַחֲרַת שְׁאִינָה בַת זוּגו עוֹמֶדֶת לוֹ, וְזֶהוּ צִדִיק וְרַע לוֹ,
כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהָ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, כָּל מִי שֶׁדוּחַק אֶת
הַשְּׁעָה, הַשְּׁעָה דוּחַקָתוֹ.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: וְהָרִי רַבִּי פֶּדֶת צִדִיק גְּמוֹר
הִיָּה, וְלָמָּה לֹא נָפַל בְּשְׁעָה שְׁלוֹ שֶׁהִיא בַת
זוּגו בֶּן גִּילוֹ? אָמַר לוֹ: בְּנִי, יֵשׁ גִּלְגּוּל שְׁמַחִיב אוֹתוֹ
שֶׁנוֹפֵל בְּמִזְלוֹ שֶׁהוּא בֶּן גִּילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בּו אֲרִץ אֲשֶׁר
לֹא בְּמִסְכַּנֶּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם, שֶׁהִיא שְׁעַת הַמְּזוּן,
שְׁעַת הַחַיִּים וְהַבְּנִים, וְיֵשׁ גִּלְגּוּל שְׁמַחִיב אוֹתוֹ שֶׁלֹּא
נוֹפֵל בְּשְׁעָה שֶׁל הַמְּזוּנוֹת שֶׁהִיא בַת גִּילוֹ, אֵף עַל גַּב
שְׁעָה כְּמָה זְכוּיֹת בְּעוֹלָם, וּמִשּׁוּם זֶה פֶּרְשׁוּהָ בְּעֲלֵי
הַמְּשֻׁנָּה, בְּנִים חַיִּים וּמְזוּנוֹת, הַדְּבָר לֹא תְלוּי בְּזִכּוֹת,
אֲלֵא הַדְּבָר תְלוּי בְּמִזְל, שֶׁהִגְלִיגוּל גּוֹרֵם לוֹ כְּאֵלוֹ
שֶׁהַדְּבָר תְלוּי בְּמִזְל.

וְכֵּן שֶׁאָמַר, אִם רְצִיָּתָ שֶׁאֲחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם אֲחִזּוֹר
וְאֲבָרָא אוֹתוֹ וְאֶפְשֶׁר שֶׁנִּפְלְתָ בְּשְׁעַת
הַמְּזוּנוֹת, כִּךְ שְׁמַעֲתִי, בּוֹדָאִי שֶׁכָּל צִדִיק וְצִדִיק יֵשׁ
לוֹ עוֹלָם בְּפָנָי עֲצָמוֹ, זֶה גּוֹף הָאָדָם שֶׁנִּקְרָא עוֹלָם
קִטּוּן, וּמִשּׁוּם כִּךְ נֶאֱמַר, אִם רְצִיָּתָ שֶׁאֲחֲרִיב אֶת
הָעוֹלָם, וְאֲבִיא אוֹתוֹ בְּגִלְגּוּל אַחֵר, וְאוּלַי שֶׁנִּפְלְתָ
בְּשְׁעַת הַמְּזוּנוֹת.

בִּינְתִים הָרִי זֶקֶן הַזְּקֵנִים, עֲתִיק הָעֲתִיקִים, יוֹרֵד
אֵלָיו וְאוֹמֵר, הָעוֹלָם שְׁלָכְל צִדִיק זוֹ

מִצִּדִיק לְצִדִיק, עַד שֵׁשִׁים רְבוּא, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְאוֹתוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בּו בְּשִׁגְם הוּא כְּשֶׁר, בְּשִׁגְם זֶה הַכֹּל,
וּפְרִשׁוּהָ הָרֵאוּשׁוֹנִים בְּשִׁגְם זֶה מִשָּׁה, וּמִיָּד שְׁרָאָה
שְׁעֵתִידָה תוֹרָה לְהִנָּתֵן עַל יָדוֹ, הוֹסִיפָה בְּגִלְלוֹ כְּמָה
קְרִבְנוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכְמָה תְּפִלוֹת וּבְקִשּׁוֹת,
וְזֶהוּ וְתוֹסֵף לְלֶדֶת.

וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בּו דוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא, וְאִין דוֹר
פְּחוֹת מִשֵּׁשִׁים רְבוּא, וּלְמַעַלָּה דוֹר הוֹלֵךְ
זֶה ו', שְׁעוֹלָה לְשֵׁשִׁים רְבוּא בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת, וְהָאֲרִץ
לְעוֹלָם עֹמֶדֶת, זוֹ שְׁכִינָה, שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת לוֹ, וְהִיא
הַשְּׁעָה שְׁעוֹמֶדֶת לוֹ, וּבְשִׁבִילָהּ נֶאֱמַר אִין מִזַּל הַיּוֹם
גּוֹרֵם, אֲלֵא מִזַּל הַשְּׁעָה גּוֹרֵם, וְלֹא לְכָל אָדָם
עוֹמֶדֶת הַשְּׁעָה, שֶׁהָרִי יֵשׁ אָדָם צִדִיק שְׁאִין הַשְּׁעָה
עוֹמֶדֶת לוֹ, שֶׁלֹּא עוֹמֶדֶת הַשְּׁעָה אֲלֵא לְבַעַלָּהּ,
וּמִהַשְּׁעָה הַזֹּאת בְּנִים חַיִּים וּמְזוּנוֹת לְאָדָם, וּמִשּׁוּם זֶה
פֶּרְשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, בְּנִים חַיִּים וּמְזוּנוֹת לֹא
בְּזִכּוֹת הֵם תְלוּיִים, אֲלֵא בְּמִזְל תְלוּי הַדְּבָר. מָה
הַמִּזְל שְׁלָהּ? בְּעַלָּהּ, וּלְבַעַלָּהּ אִין מִזְל, כְּמוֹ
שֶׁבְּאֵרְנוּ אִין מִזְל לְיִשְׂרָאֵל, וְאֵף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל תְלוּי
בְּמִזְל, אֶפְלוֹ סֵפֶר תוֹרָה שֶׁבְּהִיכָל, הִיכָל – שְׁכִינָה
הַתְּחַתּוֹנָה, סֵפֶר תוֹרָה – צִדִיק.

וְשֵׁנִים עֶשֶׂר מִזְלוֹת הֵם, וְהֵם ו"ו, (שְׁנַמְצָא ו') (שְׁנַמְצָאוּ
מִהָאוֹת א', וְזֶה הַסּוּד שֶׁל ו"ו, וְא' שֵׁם ו' עֲלִיוֹנָה שֶׁהוּא
הַמִּזְל הָעֲלִיּוֹן שְׁעוֹלָה בְּמַחְשָׁבָה), שֶׁהוּא א שֵׁם, ו' שֶׁל
הָאֲמֻצְעֵי שֶׁל אוֹת א הוּא הַמִּזְל שֶׁל הַכֹּל, שְׁעוֹלָה
בָּאוֹת י' הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁהִיא בְּרֵאשׁ הָאוֹת א, וּכְשֶׁעוֹלָה
בְּמַחְשָׁבָה, נֶאֱמַר יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחְשָׁבָה, שֶׁהִיא י'
שְׁעַל רֵאשׁ הָא', וּמִשּׁוּם זֶה אִין מִזְל לְיִשְׂרָאֵל, (שֶׁהָרִי
בְּמַחְשָׁבָה עוֹלָה, וְכָל מִזְל הוּא מְמַנָּה עַל שְׁעָה מְשֻׁנִים עֶשֶׂר
מִזְלוֹת), שֶׁהוּא הַמִּזְל שֶׁל הַכֹּל, וְכָל הַמִּזְלוֹת תְלוּיִים
מִמֶּנּוּ שֶׁהֵם ו' ו', שְׁמִמְנִים עַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת,
שֶׁהֵם ה"א ה"א. אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁעוֹמֶדֶת לוֹ הַשְּׁעָה.

שֶׁהוּא גִּלְגּוּל שֶׁל כָּלֵם, זֶה י' שֶׁהוּא גִּלְגַּל, וְעַם ו'
נַעֲשֶׂה גִּלְגּוּל, שֶׁהוּא בְּסוּד שֶׁל ס"ו מִן
יְסוּד, שֶׁנֶּאֱמַר בּו כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה
שֵׁשִׁים וְשֵׁשׁ, לְהַתְּעוֹרְרוֹת הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעֵי שֵׁשִׁים,
לְהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הַצְּדִיק וְשֵׁשׁ, וְהַכֹּל נִרְמָז בְּצִדִיק
שֶׁבּו גִּלְגּוּל. וְעוֹד יְסוּד, שֵׁם יו"ד, שְׁמַתְגִּלְגַּל בּו וְנַח
בּו מִכָּל הַגִּלְגּוּלִים שֶׁהִתְגִּלְגַּל, וּמִשּׁוּם זֶה וְיִכָּל
אֲלֵה"ם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִלְּאֲכָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וְאוֹת ו'

לעורו), בעור של תפלין כסתה על ארבע כנפות כסותה אשר תכסה בה.

וענתה מצדו של העמוד האמצעי, שהוא ישראל שמע ישראל, לשם היחוד שלה. זהו שכתוב ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף, שהן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר.

האב, שהוא חכמה, בשלשת אלה יורד בגלגול, והרי כתוב באדם וחוה שעלו למטה שנים ויורדו שבע. אמר, ודאי כך הוא, שהם אדם וחוה, קין ותאומתו, הבל ושתי תאומותיו. וקין, משום של הבל היו שתי תאומות ולו לא היתה אלא אחת, קנא להבל, וזה גרם לו, כי שבע יפול צדיק וקם, שחטא בשכינה שהיא בת שבע, ומשום זה נפל בשבע, שהאשה גרמה לו מיתה, וזו הירידה שלו שירדה השכינה התחתונה ממקומה.

ואחר שנשרש בה (שהשתמש בזה) האילן, וירדה לשם הנביעה לעשות פרי, שהוא פריה ורביה, זה גרם אדם שנברא בדמותו, שהסתלקה הנביעה מן השכינה התחתונה ומשבע הדרגות שלה. לאחר שירדו לשם, הכל עלה למקומו, וזהו סוד וקם.

ומה היתה הנביעה שהסתלקה ממנו? הרי שהסתלק עד אין סוף, שהוא המזל העליון, שירד לו ו' שהוא האבא למקומו, ולאחר כך העלה האב כל בנו למקומו. (שהורידם שהוא האב לבנו, ואחר כך עלה האב מבנו למקומו).

(כל זה מיותר) (שהיא השעה שעומדת לו, אשרי מי שעומדת לו ולא דחוקה לו השעה, כמו שבארנו, כל הדוחק את השעה, השעה דוחקתו. והרי רבי פדת שדחקה לו השעה, אמר לו הקדוש ברוך הוא: האם תרצה שאחריב את העולם, ואפשר שתפל בשעה של מזונות? אמר לו המנורה הקדושה: למה כל זה? אמר לו: זה סוד גדול שמעתי, שאדם שבא בגלגול והתחייב לרבונו לפני שיבא לעולם, אף על גב שיעשה כמה זכיות, לא בזכותו הדבר תלוי, שהרי מזלו גרם לו, ומה שאמר האם תרצה שאחריב את העולם ואפשר שתפל בשעה של מזונות - בודאי כך שמעתי, שלכל צדיק וצדיק יש עולם בפני עצמו, וזה גוף האדם שנקרא עולם קטן, ומשום זה אמר, האם תרצה שאחריב את העולם ואביא אותו בגוף

השכינה, כשהסתלק ממנה העמוד האמצעי ונשארת חרוכה, ובשכילה נאמר תרצה שאחריב את העולם? שכל ספירה וספירה נקראת גלגל, ועם ו' הוא גלגול, ושש ספירות באותיות עולים לששים רבוא, וזהו דור הולך ודור בא, ואין דור פחות מששים רבוא, והארץ לעולם עמדת, זו השכינה.

שהיא נקראת אולי, ועליה נאמר כל זה ואולי שזוכה לשעה של המזונות, ועליה נאמר על אוכל אולי, שכבר התחייב קדם שיבא לעולם, שהיא השכינה התחתונה, וזה התחייב בספירה שהיא למעלה ממנה. עד שהתקן לאותו מקום שנטלה נשמת האדם, אין לו תקנה בשכינה התחתונה, שהיא השעה של כלם, ומשום זה השעה לא עומדת לו, ואם תלוי במזל העליון, אפלו שיעשה כמה זכיות, לא בזכות הדבר תלוי, שהרי הוא מחייב מלמעלה. אמר רבי שמעון: מכאן משמע הגלגול תלוי בשכינה, שהיא במינו, אבל אם אחרת יקח לו, אם אותה רוח תבא בגוף אחר, שהרי אינו ממנו, מה כתוב בו? עומדת לו שם השעה, והיא בת זוגו. אמר: ודאי שהשעה עומדת לו, שהיא בת זוגו שהתגלגלה עמו, אם לא עומד בו, שארה כסותה וענתה לא יגרע. שארה - זה הגלגול הראשון, שאר בשרו, כסותה - כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לעורו, זה הגלגול השני, וענתה - האדם היחוד שלו, שהוא הגלגול השלישי.

אמר רבי שמעון: זקן זקן, פתח בדברים יותר, שהרי דבריך סתומים. אמר לו אותו זקן: שארה זה המזון מצד הימין, שמשם כל המזון בא, זהו שכתוב פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון.

כסותה מצד השמאל, שהיא כסות עינים, שמשם העריות לשמאל, משום שצד השמאל שם הפגם, זהו שכתוב מצפון תפתח הרעה, ומשום זה נאמר ביצחק ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות, ושם צריך כסוי, ומשה באותו שנאמר בו ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים, ומשום זה ציצית ותפלין הם הכסוי שלה. זהו שכתוב כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לעורו, (ובעור של תפלין כסותה לבדה היא שמלתו

בגלגול? ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, יצא אל השדה, משום שנאמר בו מי יתני במדבר מלון אורחים. האחד הקדים לחפש בה בבקר, והשני הקדים לחפש בה בערב. מה כתוב ביצקב? ויפגע במקום, פגע בה. אשרי מי שפוגע כמו יצקב, שעליו נאמר וילן שם, ואותה לינה היא לוינה, מיד שפגש בה, ויפגעו בו מלאכי אלהים, ועם כל זה שפגע בה, היה שומר אותה, ולא התאחד עמה עד שבא בעלה, וזהו וילן שם כי בא השמש, שבשכילו ויזרח לו השמש, שהוא משה שבא בו בגלגול רוחו של משה, ומשום זה יצקב ומשה היו עומדים בדרגה אחת בעמוד האמצעי, אבל זה בגוף וזה בנשמה, ומשום זה אין השעה עומדת לכל אדם, שהיא שכינה בלי בעלה.

ומשום זה כשדחקה השעה לרבי פדת, ואמר אם תרצה שאחריב את העולם, ואפשר שתפל בשעה של מזונות, ואולי שתפל, מה זה ואולי? אלא ואולי אם רוצה הקדוש ברוך הוא שתפל בשעה של מזונות, שהרי אשתו עשתה, ואולי אם רוצה בעלה שהיה עומד מה שהיא עושה בלי רשות של בעלה.

ובגון זה אין השעה עומדת, שהיא השכינה, לאותו אדם, אלא אם יבא בגלגול באותו האיש של אותה שעה, וסוד הדבר - בזאת יבא אהרן אל הקדש, ובלי בעלה נאמר ואל יבא בכל עת אל הקדש, והזר הקרב יומת, ואין מיתה אלא עניות, והזר הזה אינו בזר אחר של מום זר, אלא זר מבעלה.

אשרי מי שפוגש בשעה שנבראה מששת ימי בראשית, שלכל נשמה יש עת וזמן בגלגול, כמו שאמר קהלת לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים, וזו שכינה תחתונה שהיא זמן ועת לכל ספירה וספירה ולכל גלגול וגלגול, והיא עדין ועדנים וחצי עדין, עדין של כל העדנים? יפה, אבל מה זה וחצי עדין? אלא כמו פלג המנחה, בשמאל נחלקת לדין ובמימין לרחמים, ונשלמת בעמוד האמצעי, וכשנחלקת לימין ולשמאל נאמר בה לאסתר מה בקשתך עד חצי המלכות ותעש, והוא כ"ח יהו"ה, חצי שלה יד ימין, וחצי שלה יד שמאל, וכנגד שניהם הזכיר בה קהלת עשרים

אחר, ואפשר שתפל בשעה של מזונות? אמר לו: והרי כתוב, אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע והן כל אלה יפעל א"ל וכו' ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף. אמר לו: ודאי התגלה כאן סוד עליון, כמו שבארנו בעלי המשנה אשתו דומה לגופו, ונמצא שהיא חיים שלו. זהו שכתוב ראה חיים עם אשה אשר אהבת, עץ חיים היא למחזיקים בה, והיא פרנסתו, זהו שכתוב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וכו', וממנה בני חיים ומזונות. ע"כ.

ובנגד הגלגולים האלו, שנוי מקום ושנוי השם ושנוי מעשה, שנוי כמו שהקדוש ברוך הוא, שבו נאמר הנה יהו"ה יוצא ממקומו, וכשיוצא, משתנה מדין לרחמים ומרחמים לדין, כמו שבארנו בעלי המשנה, לא כשאני נכתב אני נקרא. בעולם הבא, שהוא מקומו, נכתב ביהו"ה ונקרא ביהו"ה. בעולם הזה נכתב ביהו"ה ונקרא באדני. זה שנוי מקום מחוץ למקומו, שהוא העולם הבא. בעולם הבא אין שנוי, זהו שכתוב אני יהו"ה לא שנית, נכתב בשם יהו"ה ונקרא בשם יהו"ה, יהו"ה נקרא רחמים, מחוץ למקומו משתנה ונקרא אדני ונקרא דין, וזה סוד עומד מכסא רחמים ויושב על כסא דין.

שנוי השם זה מצפ"ץ, שהוא בא"ת ב"ש - יהו"ה. שנוי מעשה זה שבת, שצריך כל כלאחר יד, כל שהוא צדיק, אחר יד שהיא השכינה, זה שנוי מעשה, ובזמן שהוא כלאחר יד אין שם השתחוויה, שנאמר בו כל הכורע כורע בברוך. השועל בזמנו, השתחווה לו, שבזמן שהוא כלאחר יד, נעשה זנב, ועם כל זה שאמר כשהשועל בזמנו, השתחווה לו במקומו, אבל מחוץ למקומו הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים.

שהרי צדיק גמור, אף על גב שיורד מדרגתו ונעשה זנב לאריות, עליו נאמר לא ראיתי צדיק נעזב, מה זה הזנב שלו? הקוץ ההוא של האות ד' מן אה"ד, שהיא י' קטנה, השכינה התחתונה, עליו נאמר כי שבע יפול צדיק וקם.

בא וראה, גלגול האות ו' הוא שיוצא בשעתו, שעליו נאמר מזל שעה גורם, כמו שבארנו אין מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם. מה כתוב באברהם כשבא בגלגול? וישכם אברהם בבקר אל המקום. ובשכיל להקדים את יצחק, מה כתוב

הוא מחייב להיות בעולם הזה, כמו שנאמר בטרם אצרך כבטן ידעתיך. ואשר להיות כבר היה, ואשר הוא להיות בעולם הזה כבר הוא מחייב להיות קדם שיבא לעולם לכאן בגלגול.

והאלהי"ם יבקש את נרדף, זה הכל שהוא נרדף מקיין, וקם קיין והרג אותו, זהו שכתוב ויקם קיין אל הכל אחיו ויהרגהו, ויקם ודאי, שהיה הכל עליו, וקם קיין ויהרגהו. קיין נקרא על שם שקנא לאחיו, משום שראה כבודו וכחו למעלה, שקרבנו התעלה למקום של עתיק הימים, שנאמר בו ועתיק הימים יושב וכו', וקרבונו היה מבכורות צאנו והתקבל לו ברצון.

אמר לו, אם פן שקרבנו התקבל, למה נתן כח לקיין להרגו? (בגלל זה יש הכל אשר נעשה על הארץ וגומר, למה?) אמר לו, כאן ודאי יש סוד עליון, שהוא היה בדרגה של עץ הדעת טוב ורע שחטא בו, ובמה שחטא בו קבל ענשו בעולם הזה, ובאותו קרבן שהתקבל ממנו, נצל מענש של אותו העולם, ששני ענשים היה מחייב, אחד למעלה ואחד למטה, זהו שכתוב כי ביום אכלך ממנו מות תמות. אמר לו, והרי אדם היה שחטא בעץ הזה? אמר לו, מעשה אביו היה לו ומת. אמר לו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות כתוב. אמר לו, באותו היום הציץ ומת.

אמר רבי שמעון: בשביל זה כתוב יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים וגומר, וכאן נרמז צדיק ורע לו רשע וטוב לו. צדיק ורע לו כאן נרמז, יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, וזה הסוד של צדיק שקורה לו כמעשה הרשעים, לא שהוא רשע ולא בן רשע, אלא כמעשה הרשעים, שחטא במעשה הרשעים, שהם סמאל ונחש, קרה לו מעשה שלהם, וזהו הסוד של פקד עון אבות על בנים, משום שמעשה אבותיהם בידיהם, זה גרם להכל מיתה, ומת בלי בן, ומשום זה הלך בגלגול. שיין של משה הוא ש"ת, משם הרויח שיין (ש"ת), זהו שכתוב כי שת לי אלהי"ם זרע אחר תחת הכל כי הרגו קיין, תחת הכל ודאי, שהכל רכב עליו, ונעשה שת הרפכה לו, והיא הסיים של אלפא ביתא, ומשום זה תחת הכל.

ושמונה פעמים עת. זהו שכתוב עת ללדת ועת למות עת לטעת וכו', והן ארבע עשרה ארבע עשרה, יד ימין רחמים: ללדת, לטעת, לרפוא, לבנות, לשחוק, לרקוד, כנוס אבנים, לחבוק, לבקש, לשמור, לתפור, לדבר, לאהב שלום. יד שמאל לדון דין: למות, לעקור, להרוג, לפרוץ, לבכות, ספוד, להשליך אבנים, לרחוק, לאבד, להשליך, לקרוע, לחשות, לשנא, מלחמה. יד ימין היא פשוטה לקבל שבים, שכתוב ובני ישראל יצאים ביד רמה, ימינה יהו"ה נאדרי בכח, יד ימין רחמים, יד שמאל – דין, שכתוב הנה יד יהו"ה הוינה, יד יהו"ה היתה בם להמם.

ומשום זה יש עת רצון, ונאמר בה בזאת יבא אהרן אל הקדש, ויש עת של דין שנאמר בה ואל יבא בכל עת אל הקדש, ומשום זה הם עשרים ושמונה ימים של הלכנה, ארבעה עשר ימים היא שלמה, וארבעה עשר חסרה, ומי שנולד בימי השלמות הוא שלם בבנים בחיים ובעשר, במזונות בשמחה בשלונה בבנין, בכל ארבע עשרה עתות – טוב, ומי שנולד בזמן שהיא חסרה בכל ארבעה עשר ימים אלו, הוא חסר בכלם, הוא עני מסכן, בלי מזונות ובלי חיים, ומי שנולד באמצע, יהיה בינוני.

ובל זה מי גורם שנולד בראש או בסוף או באמצע? זה גלגולו שמחייב אותו, (ומי גורם זה שנולד שם? משום שמזלו גרם שהתחייב מלמעלה) לפני שבא לעולם, ומשום זה אמר לרבי פדת, שאם תרצה שאחריב את העולם? (ומי שנולד בחסרון הלכנה בכל ארבעה עשר הימים, הוא חסר, שמזלו גורם, ולאדם הזה קשים לו מזונותיו פקריעת ים סוף) (אפשר שתפל בשעת מזונות, שלאדם הזה שנולד בי"ד שמאל, קשים מזונותיו פקריעת ים סוף, שמזון הנשמה – תורה, מזון הגוף – לחם. בין בזה ובין בזה קשין מזונותיו), משום שהם מצד הדין שנברא בדין שהוא אדני, ומי שנברא ברחמים שהוא יהו"ה, אין מזונותיו קשים, ומזון הנשמה – תורה, מזון הגוף – לחם מחמשת המינים.

ומי שהוא מצד של אדם שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, נאמר בו וירדו בדגת הים וכו', שולט בכל כמו שנברא בשמים ובארץ ובבים, ועליו נאמר מה שהיה כבר הוא, מה שהיה קדם שיבא לעולם הזה, כמו שנאמר אין כל חדש תחת השמש, כבר

לשמאל, ויעקב משום שהוא כולל את שניהם, את האב ואת האם, נאמר בו ישראל עלה במחשבה בכתר עליון, שהוא המחשבה הסתומה, וכשבא אדם, הצטרף באברהם, והתפשטו שרשיו בארץ, וסוד הדבר – מצרף לכסף וכור לזהב. מצרף לכסף – זה אברהם, וכור לזהב – זה יצחק, ובוחזן לבות יהו"ה – זה יעקב, אין ספירה שלא התגלגל אדם עליון, שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כ"ח מ"ה, חכמה ודאי, כדי לצרף וללבן את האדם שברא בדמותו למטה והאציל בו את אצילותו, וכל הטרחה שלמעלה לא היתה באדם אלא בגלל האצילות שלמעלה, שזה תלוי בזה.

אמר רבי אלעזר: אם כן, מה זה וישוב לימי עלומיו, (ומשום זה ישראל עלה במחשבה? אמר לו: מנזן לנו שאברהם שם במחשבה? אמר לו: לא לחנם תקנו בעלי המשנה הרוצה להחכים ידריים, שהיא חכמה והיא מחשבה, באברהם התלבן אדם, וביצחק הצטרף, וסוד הדבר – מצרף לכסף וכור לזהב. מצרף לכסף – זה אברהם, וכור לזהב – זה יצחק, ובוחזן לבות יהו"ה – זה יעקב, והן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר. אמר לו: אם כן, מה זה וישוב לימי עלומיו?).

אמר לו: לאילן שהיה קשיש ימים והתיבשו ענפיו, קצצו אותו והצמיח בשרשיו, שקמו ממנו ענפים חדשים ככראשונה, כמו שהיה בעלומיו, וזהו וישוב לימי עלומיו, וזה היה החלום שראה נבוכדנצר בחלומו, עץ גדול ותקיף, ובסוף חלומו היה אומר גדו האילן וקצצו את ענפיו, ואחר אמר, ברם עקר שרשיו בארץ השאירו, ואין אילן כאן אלא אדם עליון, שנאמר בו כי האדם עץ השדה, ואת העץ הזה נטע הקדוש ברוך הוא בכמה דורות ולא הצליח.

(עד שנטע אותו בארץ ישראל, והרכיב אותו בשלשת האבות והצליח שם, ומשום זה הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר. מיד שהצליח שם ואחזו שם, התפשטו שרשיו על הארץ, שהיא השכינה, והתעלו ענפים בכל הרקיעים ובכל המרכבות של הנשמות והמלאכים וחיית ושרפים ואופנים, עד שחזר ככראשונה (עד אין סוף), והרי פרשוהו שעץ החיים מהלך ת"ק שנה, גדול האילן ותקיף ורומו מגיע לשמים, וחזותו לסוף כל הארץ, תחתיו תצלל כל חית הבר, ובענפיו ידורו צפרי השמים, שהם נשמות קדושות, וממנו יזון כל בשר.)

הבל הלב, ועליו נאמר הלב רואה, והוא ה' ממש, והלב הוא לשמאל, שהוא אלהי"ם, הלב מבין, והוא סתר הבנין ונפלה בגללו, ומשום זה ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהי"ם, משום ששם היה שחטא באלהי"ם, שהוא אלהי"ם של מעשה בראשית, וזהו שחטא במעשה. לבת אש, בת המלך שחטא בה, והתבייש, כסה אותו בשלו (בכחו) בשת, ומה שהיה שת, התחבר עמו ב' ונעשה בשת, וזהו יר"א בש"ת. ועוד שת בא"ת ב"ש הם אב, ש"ת לאחר שזכה באות יו"ד, בראשית, והיא יו"ד שנאמר בה יהו"ה קנני ראשית דרכו, שהיא עשרה דורות, והשיב אותה למקומה, נקראת בראשית, ומשם זכה לתורה שנתנה על ידו.

והי' הזו היא מיעקב וי' מישראל, י' מאדנ"י י' מיהו"ה, שי"ן ממש, היא משת, שם הרויח אותה, וכשהלך לשם הרויח שם שתי אותיות ש"ם, וכשהלך עשרה דורות עד אברהם, הרויח שם ה' שלו, ונקרא מש"ה, וסוד הדבר – מוליך לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם לעשות לו שם עולם, ובה הוציא את בניו מן הגלות, ובה הכה את המצרים. זהו שכתוב הנה יד יהו"ה הוי"ה, ה' חמש אצבעות, ובה בקע את הים, וזהו בוקע מים מפניהם, ובה עתיד להיות בוקע את ים התורה מימין. אותו הזמן, מה שהיה לשמאל בלב היה הבל, שהוא הלב, הבל התעלה לימין, ומשם עלה למח שהוא חכמה, שהרי הלב הוא האם העליונה, שעליה נאמר הלב מבין, ולאחר כך ירד על הארץ להוריד תורה על הארץ.

ומשום זה יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, זה אדם והבל, שזה חטא במחשבה ובמעשה, וזה חטא במחשבה ובמעשה, במחשבה היא י', עליה נאמר וינסו אותי זה עשר פעמים, ומשום זה, כשבא אדם בגלגול באברהם, התנסה בו בעשרה נסיונות, ומשום שחטא במעשה כשהתגלגל ביצחק, נתנסה במעשה באברהם נתנסה במחשבה, וביצחק במעשה, יעקב כולל את שניהם. מהצד של יצחק קרא לו יעקב, ומצד של אברהם, ששם המחשבה, קרא לו ישראל, שהאב התגלגל באברהם שהוא לימין, והאם ביצחק שהוא

וְהַרְבִּיב אוֹתוֹ עַד אֶלֶף דּוֹר, כְּמוֹ שֶׁהִשְׁכִּינָה שְׁהִיא עוֹלָה לְאֶלֶף דּוֹר בְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת, שְׁבָהֶם עוֹלָה עֶשֶׂר פְּעָמִים מֵאָה, עַד שֶׁעוֹלָה בָּהֶם לְאֶלֶף דּוֹר, וּמִיָּד שֶׁהִצְלִיחַ הָאֵילָן בְּאַרְצוֹ, יָרַד הָאֵילָן מִלְּמַעְלָה, שָׂרְשׁוֹ בְּאַרְצוֹ שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, וְהִתְגַּדְּלוּ שָׁם עֲנַפָּיו עַד אֵין סוֹף, וְהִתְפָּשְׁטוּ בָּהּ שָׂרְשׁוֹ עַד אֵין תְּכֵלִית. בְּאוֹתוֹ זְמַן הִתְגַּדַּל הָאֵילָן כְּמוֹ מִקְדָּם, זֶהוּ שְׁכָתוֹב גְּדוֹל הָאֵילָן וְתִקְיָה, וְרוּמוֹ מִגִּיעַ לְשָׁמַיִם, וְחִזּוֹתוֹ לְסוֹף כָּל הָאַרְצוֹ, וּמִמֶּנּוּ יִזּוֹן כָּל בְּשָׂר. כָּל בְּנֵי הָאָדָם שְׁלֵמֵטָה. בְּאוֹתוֹ זְמַן הִתְגַּדַּל הָאֵילָן כְּמוֹ מִקְדָּם, זֶהוּ שְׁכָתוֹב גְּדוֹל הָאֵילָן וְתִקְיָה וְכוּ'. חַיֵּית הַבַּיִת אֵלּוֹ חַיֵּית הַקֹּדֶשׁ, צִפְרֵי הַשָּׁמַיִם אֵלּוֹ הַנְּשָׁמוֹת, וּמִמֶּנּוּ יִזּוֹן כָּל בְּשָׂר לְמֵטָה, שְׁבִזְמַן שֶׁחָטָא אָדָם וְהָיָה מְקַצֵּץ בְּנִטְיָעוֹת, כְּבִיכּוֹל כְּאֵלּוֹ עֵקֶר חַיֵּית וּמִלְּאָכִים וּשְׂרָפִים וְאוֹפְנִים מִמְּקוֹמָם, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁמְקַבֵּל תְּפִלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבִעַל כְּנָפָיִם יִגִּיד דְּבָר. מֵה זֶה יִגִּיד דְּבָר? בְּתַפְלוֹת וְהִזְכִּיּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר לוֹ: וּמָה לְרִשְׁעִים? שְׁהָרִי כָּתוּב וּבִכֵּן רֵאִיתִי רִשְׁעִים קְבָרִים וּבָאוּ וְכוּ', מֵה תֵּאֱמַר בָּהֶם? אָמַר לוֹ: שְׁמַעְתִּי בָהֶם סוֹד, יְפוֹל מִצְדָּךְ אֶלֶף וּגּוֹמֵר, כִּךְ אָמְרוּ לִי בְרוּמֵז. אָמַר לוֹ: אִם כֵּךְ, מֵה זֶה אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת וּגּוֹמֵר? אָמַר לוֹ: אֵלּוֹ תִּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁבַעִים וָאַרְבָּעָה דוֹרוֹת שֶׁהִתְקַמְּטוּ וְהִסְתַּלְּקוּ קִדְּם זְמַנָּם, וְזֶהוּ אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת, שֶׁהִסְתַּלְּקוּ קִדְּם זְמַנָּם וְזָרַק אוֹתָם הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל דּוֹר וְדוֹר, זֶהוּ נִהְרַי יוֹצֵק יוֹסֵדִם, וְזֶהוּ הַסּוֹד שֶׁאֵין בֶּן דּוֹד בָּא עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל הַנְּשָׁמוֹת שְׁבַגּוּף, וְאִז עֲתִידִים חֲדָשִׁים לָבֵא. בֵּינַתִּים הִסְתַּלַּק הַזְּקֵן, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחֻבְרַיִם: חֻבְרַיִם, וְדַאי זֶהוּ זְקֵן הַזְּקֵנִים, הָאָדָם הַעֲלִיּוֹן. אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁהַסּוֹד הַזֶּה הִתְגַּלָּה בּוֹ.

(נוסח אחר וזה לשונו והוא מכתב יד)

מַעֲשֵׂה הָיָה, שֶׁאָדָם אֶחָד חָגַר בְּלֵי רַגְלָיִם מִצָּא שְׁנֵי חֲכָמִים שֶׁלֹּא הָיוּ בְּכָל הַדּוֹר חֲכָמִים כְּמוֹתָם. פָּגַשׁ בָּהֶם אוֹתוֹ חָגַר, אָמַר לָהֶם: שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם חֲכָמִים, (שְׁמַעְתִּי עֲלֵיכֶם שֶׁאַתֶּם חֲכָמֵי הַדּוֹר), לֵאמֹן אַתֶּם הוֹלְכִים? אָמְרוּ לוֹ: לְמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְעָרַב שֶׁבֶת הָיָה. אָמַר לָהֶם: אָף עַל גֵּב שֶׁאַתֶּם רוֹכְבִים עַל בְּהֵמוֹת שְׂרָצוֹת הַרְבֵּה, וְאֲנִי חָגַר בְּלֵי רַגְלָיִם, אִם אַתֶּם רוֹצִים, אֲנִי אֶקְדִים לְתַקֵּן לָכֶם אֶת הַשֶּׁבֶת. תְּמַהּוּ. אָמְרוּ לוֹ: וְהֵלֵא אַתָּה חָגַר, וְאֵיךְ אַתָּה יָכוֹל לְהַשִּׁיג אֶת הַבְּהֵמוֹת שְׂרָצוֹת הַרְבֵּה? אָמַר לָהֶם הַשֵּׁם שֶׁל מ"ב אוֹתִיּוֹת וְדִלַּג לָהֶם ת"ק פְּרָסָה בְּרַגְעַת אֶחָד.

מִצְאוּ אֶת עֲצָמָם עַל פִּי מַעְרָה אַחַת, וְשִׁלְחָן לְשִׂמְאֵל עִם כָּל מַעֲדָנֵי הָעוֹלָם עֲלָיו, וּמְנוֹרָה בְּדָרוֹם עִם שְׁבַעֵה נְרוֹת עָלֶיהָ, וּמִטַּת כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵים יְקָרוֹת בְּמַעְרָב בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם, וְכֶסֶף בְּמִזְרָח, וְשִׁלַּשׁ מֵאוֹת תְּלַמִּידִים עַל אוֹתוֹ הַשִּׁלְחָן. אַחַר שֶׁכָּלֶם אָכְלוּ, וְאוֹתָם הַחֲכָמִים עִמָּם, קָם אוֹתוֹ חָבֵר וּפָשַׁט אֶת עֲצָמוֹ מֵאוֹתוֹ הַגּוֹף בְּלֵי הַרְגָלִים, וְהִתְלַבֵּשׁ בְּגוֹף שֶׁפָּנְיוֹ זוֹהָרִים כְּזוֹהַר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ וְכוּ', וּפְנֵי תְלַמִּידָיו מֵאִירִים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֶד, וְהָיוּ פּוֹתְחִים סִפֵּר קִהְלָת, וְקוֹרְאִים בּוֹ הַבַּל הַבָּלִים אָמַר קִהְלָת כּוּ', וְהָיוּ חוֹזְרִים כְּמָה פְּעָמִים. אָמְרוּ לוֹ אוֹתָם חֲכָמֵי הַדּוֹר: וְכִי שְׁלֵמָה לֹא עָשָׂה פְּסוּק אַחַר בְּקִהְלָת? הַכְּנִיס

וְהַרְבִּיב אוֹתוֹ עַד אֶלֶף דּוֹר, כְּמוֹ שֶׁהִשְׁכִּינָה שְׁהִיא עוֹלָה לְאֶלֶף דּוֹר בְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת, שְׁבָהֶם עוֹלָה עֶשֶׂר פְּעָמִים מֵאָה, עַד שֶׁעוֹלָה בָּהֶם לְאֶלֶף דּוֹר, וּמִיָּד שֶׁהִצְלִיחַ הָאֵילָן בְּאַרְצוֹ, יָרַד הָאֵילָן מִלְּמַעְלָה, שָׂרְשׁוֹ בְּאַרְצוֹ שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, וְהִתְגַּדְּלוּ שָׁם עֲנַפָּיו עַד אֵין סוֹף, וְהִתְפָּשְׁטוּ בָּהּ שָׂרְשׁוֹ עַד אֵין תְּכֵלִית. בְּאוֹתוֹ זְמַן הִתְגַּדַּל הָאֵילָן כְּמוֹ מִקְדָּם, זֶהוּ שְׁכָתוֹב גְּדוֹל הָאֵילָן וְתִקְיָה, וְרוּמוֹ מִגִּיעַ לְשָׁמַיִם, וְחִזּוֹתוֹ לְסוֹף כָּל הָאַרְצוֹ, וּמִמֶּנּוּ יִזּוֹן כָּל בְּשָׂר. כָּל בְּנֵי הָאָדָם שְׁלֵמֵטָה. בְּאוֹתוֹ זְמַן הִתְגַּדַּל הָאֵילָן כְּמוֹ מִקְדָּם, זֶהוּ שְׁכָתוֹב גְּדוֹל הָאֵילָן וְתִקְיָה וְכוּ'. חַיֵּית הַבַּיִת אֵלּוֹ חַיֵּית הַקֹּדֶשׁ, צִפְרֵי הַשָּׁמַיִם אֵלּוֹ הַנְּשָׁמוֹת, וּמִמֶּנּוּ יִזּוֹן כָּל בְּשָׂר לְמֵטָה, שְׁבִזְמַן שֶׁחָטָא אָדָם וְהָיָה מְקַצֵּץ בְּנִטְיָעוֹת, כְּבִיכּוֹל כְּאֵלּוֹ עֵקֶר חַיֵּית וּמִלְּאָכִים וּשְׂרָפִים וְאוֹפְנִים מִמְּקוֹמָם, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁמְקַבֵּל תְּפִלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבִעַל כְּנָפָיִם יִגִּיד דְּבָר. מֵה זֶה יִגִּיד דְּבָר? בְּתַפְלוֹת וְהִזְכִּיּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: כּוֹדָאֵי שְׁעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים הָיוּ תְלוּיִים בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְלֹא לְחִנָּם פְּרִשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה לְעוֹלָם יִרְאֶה הָאָדָם עַל עֲצָמוֹ כְּאֵלּוֹ כָּל הָעוֹלָם תְּלוּי עָלָיו, אֲבָל אָדָם שֶׁטָּרַח עָלָיו הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְגּוֹל וְלֹא הִצְלִיחַ בְּמִקְוֵמוֹ, עוֹקֵר אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ וְשָׁם אוֹתוֹ בְּמִקְוֵם אַחַר וּמְשָׁנָה לוֹ מְקוֹם, וְסוֹד הַדְּבָר – וְעַפְרָ אַחַר יִקַּח וְטַח אֶת הַבַּיִת, וְזֶה שְׁנוּי מְקוֹם (כֹּאן חֶסֶד). אִם הִצְלִיחַ, מוֹטֵב, וְאִם לֹא הִצְלִיחַ, עוֹקֵר אוֹתוֹ מִשָּׁם וּמְרַכִּיב אוֹתוֹ בְּמִקְוֵם אַחַר וּמְשָׁנָה אֶת שְׁמוֹ, וְזֶה שְׁנוּי הַשֵּׁם. אִם הִצְלִיחַ, מוֹטֵב, וְאִם לֹא הִצְלִיחַ, עוֹקֵר אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְזֶהוּ וְנִתַּן אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֵת עֲצָיו, וְנוֹטַע אוֹתוֹ בְּמִקְוֵם אַחַר, וּמְשָׁנָה מַעֲשָׂיו מִכָּל מַה שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וּמִכָּל הַצִּיּוּרִים שֶׁלוֹ מְשָׁנָה פְּנֵיו וְתִשְׁלַחְהוּ.

הַן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל א"ל פְּעָמִים שְׁלוּשׁ עִם גָּבֵר, הַקֶּרְקַע שְׁנִטַּע אוֹתוֹ שָׁם וְהִצְלִיחַ, וּמִתְפָּשֵׁט עֲנַפָּיו וּשְׂרָשׁוֹ עַד אֶלֶף דּוֹר, זֶה הַשְּׁכִינָה, וְזֶה שְׁנוּי מַעֲשֵׂה, וְעַד כְּמָה פְּעָמִים? עַד אֶלֶף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר דְּבַר צְנֵה לְאֶלֶף דּוֹר, וְעָלָיו נֶאֱמַר הָאֶלֶף לָךְ שְׁלֵמָה, וְהֵם אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שְׁנִטַּע אוֹתוֹ עַד שֶׁמְצַלִּיחַ וּמְרַכִּיב

ואתם אותו שנראה חגר בדרך, לשבעה היכלות מכסף וזהב ואבנים יקרות, ובהיכל שבעה כסאות של ארבע חיות, ושם יונה של כסף ועטרת זהב על ראשה, וכתוב בה כל מי שלא מכיר את ההבליים הללו, עליו כתוב והזר הקרב יומת. מיד שראו כף אותם חכמי הדור את שפתוב באותה העטרה, חזרו לאחור. אמר להם אותו שנראה עליהם כחגר: וכי עליכם נאמר שאתם חכמי הדור? אינכם אלא טפשי הדור, ולא ראיתם בכל למודיכם כי בי חשק ואפליטהו, עד ארך ימים אשביעהו, לעולם שכלו ארך, אלו ההבליים של קהלת הם בסוד של שבעה שמות, שבהם ארבעים ושתיים אותיות, כנגד שבעה ימי בראשית שיש בהם עשר אמירות ושלושים ושנים אלהיים, והם ארבעים ושתיים, ועליהם לב, שנאמר בהם אלהיים האלהיים, והינו וגבוהים עליהם, אלו שבע תבות אבגית"ן, עליהם נאמר שרפים וגומר. והשם הזה הוא סגלתו לכסות את הנשמה, כשעולה למעלה בכל לילה להעיד על המעשים הטובים של אדם, ממלאכי חבלה ומכל המזיקים והרוחות ולילין ושדין, ובהם פורחת למעלה, בשתי אותיות מכל שם תכסה פניה מהם, ובשתי אותיות תכסה רגליה, ובשתי אותיות פורחת למעלה, ואף כף לרוח, ואף כף לנפש, ויש שם בן מ"ב בצורת חותם שענה נכתב, ויש שם מ"ב בצירור של דמות המלך חקוק על החותם, ויש שם מ"ב שהוא דמותו ממש, שם מ"ב שהוא דמותו, הוא יהו"ה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, יו"ד וא"ו דל"ת, ה"א אל"ף, וא"ו אל"ף וא"ו, ה"א אל"ף, שם מ"ב שהוא החותם הוא אהי"ה אשר אהי"ה, ציור מ"ב בשענה זה אבגית"ן.

אחת כמקדם ואמר, יש הבל אשר נעשה על הארץ וכו'. בא וראה, שמעתי שהיה מעשה באיש אחד מאותם בעלי קבים שהיה הולך בדרך, פגש בשני חכמים בעלי הדור, בעלי חכמת התורה. אמר להם: שלום עליכם חכמים, שמעתי עליכם שאתם חכמי הדור, לאן אתם הולכים? אמרו לו: למקום פלוני. וערב שבת היה. אמר להם: אני הולך לשם, (אלף) ואסדר לכם מקום בית מושבכם, אם אתם רוצים. אמרו לו: והרי אנו עם סוסים ואתה בלי רגלים, ואיך יתכן שיהיה זה? אמר להם: אף על גב שאתם רוכבים על בהמות שרצות הרבה, ואני חגר בלי רגלים, אם תרצו, אני אקדים לסדר לכם את השבת. תמהו. בינתים החזירו ראשיהם אליו וראו אותו שהיה רץ כמו כוכב שביט. עשה להם קפיצה, ומצאו את עצמם על פי מערה כהרף עין. [אמר להם השם של מ"ב אותיות, דלג להם חמש מאות פרסות ברגע אחד, מצאו כו'.]

אמר להם: חכמים, הכנסו. נכנסו אחריו למערה בתוך מערה, עד שנכנסו לפרדס אחד, והיה שם אותו בעל קבים מתפשט מאותו הגוף, והיה מתלבש בגוף אחר שפניו היו מאירים כשמש, והיה יושב על כסא של מלכות, ושלוש מאות תלמידיו תחת הכסא לרגליו, והיו קוראים הבל הבליים אמר קהלת, והיו קוראים פסוק זה פעמים בלי חשבון. אמרו להם אותם חכמים בעלי הדור: מה זה, וכי אין פסוק אחר בספר קהלת? מיד קם אותו בעל הקבים שהיה יושב על כסא, ואחז בידיהם, והכניס אותם לשבעה היכלות, ובכל היכל והיכל היה כתוב הבל הבליים, ובהיכל השביעי היה נשר ועטרה בפיו, ודמות יונה באותה עטרה, והיה כתוב בעטרה: כל מי שלא מכיר את ההבליים הללו ובסוד שלהם, עליו נאמר והזר הקרב יומת. מיד הם חזרו לאחור. אמר להם אותו בעל הקבים: אתם חכמים בעלי הדור? שהלכתי אחריכם עד כעת לדעת את חכמתכם, ובודאי שאינכם חכמים, שודאי שבפסוק הזה עשיתי כל הבנין הזה, ובו הייתי טס את

והרשעים נשמתם של השדים ומהמזיקים, ולא פועלים בהם אלא כשוף ועובדי שדים כמותם, משום שהרשעים כל השמות וכל ההיוו"ת של הקדוש ברוך הוא וכל המלאכים שונאים אותם, ומשום כף לא מועיל לא קמיע ולא שמות קדושים ולא מלאכים, שלא תופס אלא מין במינו, ומשום זה לא תזרע פרמך פלאים, שנאמר בהם פי כרם יהו"ה צבאו"ת וגומר, צבאו"ת הנקדה שלו יהו"ה, עליו נאמר רק באבותיך חש"ק, חל"ם שב"א קמ"ץ, והם זרע אברהם יצחק ויעקב, דרגתם חסד, הכהן הגדול, גבורה - לוי, ישראל - העמוד

ליהו"ה, שְהַשֵּׁם שֶׁל יְהו"ה שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת,
לְתַקֵּן לוֹ הָאָדָם כִּסָּא לְנִשְׁמָתוֹ, שְׂכָךְ פְּרֻשׁוֹהוּ
הַקְדָּמוֹנִים, כָּל הַנִּשְׁמוֹת גְּזוֹרוֹת מִכִּסָּא הַכְּבוֹד, וְשֵׁם
שׁוֹרָה הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיוֹנָה, וְאֵין ה' בְּלִי י', וּמְשׁוֹם כָּךְ
כִּי יָד עַל כֶּסֶם י"ה.

ו' שׁוֹרָה בְּמִטְרָוִין, וְזֶהוּ רוּחַ הַשְּׂכִלִי שֶׁהוּא
אֲצִילוֹת, ה' שׁוֹרָה בְּאוֹפֵן, וְזוֹ נֶפֶשׁ הַשְּׂכִלִית
בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת, שֵׁישׁ נִשְׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ שְׂכִלִית וְלֹא
בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת, אֲלֵא נֶאֱמַר בְּהֵן גְּזוֹרוֹת, וְהֵם כִּסָּא
וּמְלֶאךְ וְאוֹפֵן, אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂמַעְלִים הַהֲבֵלִים
שֶׁל הַתְּפִלוֹת בָּהֶם אֵל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְהַשְּׂכִינָה הָעֲלִיוֹנָה וְהַתְּחַתּוֹנָה, וּמְשׁוֹם זֶה יֵשׁ
הַבֵּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, וְיֵשׁ הַבֵּל שֶׁל רְשָׁעִים,
שֶׁהֵם הַבֵּלִים שֶׁל שְׂקָר, וְנוֹטְלִים אוֹתָם מְלֶאכִי
חֲבֵלָה, וְנוֹטְעִים בָּהֶם רְקִיעִים וְאַרְצוֹת שֶׁל שְׂקָר,
וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הַבֵּל הֵמָּה מַעֲשֶׂה תַעֲתָעִים. קָמוּ כָלֶם
וְהַשְׂתַּטְחוּ לְפָנָיו, וְאָמְרוּ, אֵלּוּ לֹא בָּאֵנוּ לְעוֹלָם אֲלֵא
לְשִׁמְעַת אֵת זֶה - דִּי.

לְנִרְוֹת אֲשֶׁר עַל רֵאשֵׁה, וְהֵן י"ה יו"ד ה"א, ו"ה
וְא"ו ה"א, וְהַשְּׂבַע כְּפּוֹלוֹת בְּגו"ד כְּפּוֹרֵת
הֵם לְבוּשִׁים לָהֶם, וְכָלֶם עוֹלִים מֵהֵלֵב לְפָה, שְׂבַעַה
הַבֵּלִים עוֹלִים, שְׂבַעַה יוֹרְדִים לְהַשְׁקוֹת אוֹתָם,
וּמְשׁוֹם זֶה שְׂבַעַה וְשְׂבַעַה מוֹצְקוֹת, שְׂלֶשֶׁה הֵם
גְּנוּזִים לְמַעְלָה, שְׂהֵלְבוּשִׁים שְׂלֶהֶם אִמ"ש, שֶׁהֵם
אֵשׁ מֵיִם רוּחַ, הָרִי הֵם עֲשָׂרָה שְׂעוֹלִים מְשֻׁלְשִׁים
וְשִׁתִּים נְתִיבוֹת, וְכִנְגָדָם הֵם עֲשָׂרָה אֲמִירוֹת, וְשֻׁלְשִׁים
וְשָׁנִים אֱלֹהִים שֶׁל בְּרֵאשִׁית - הָרִי אַרְבָּעִים וְשִׁתִּים.
מֵהֵלֵב יוֹצֵאת אֵשׁ, מִכְּנִפֵי הָרֵאָה - רוּחַ, מִן הַמַּח -
מֵיִם, וְהָרוּחַ אַחֲזָה בְּמֵיִם וְאֵשׁ וְנַעֲשֶׂה קוֹל. כְּשִׂאוּחֻז
בְּמֵיִם נֶאֱמַר בּוֹ קוֹל יְהו"ה עַל הַמַּיִם, כְּשִׂאוּחֻז בְּאֵשׁ
נֶאֱמַר בּוֹ קוֹל יְהו"ה חֲצֵב לְהַבּוֹת אֵשׁ, כְּשִׂאוּחֻז
בְּרוּחַ הוּא רוּחַ חֲזָק מִפָּרֶק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים,
וְעֲלָיו נֶאֱמַר קוֹל יְהו"ה שׁוֹבֵר אֲרָזִים.

וְשֻׁלְשׁ נִקְדוֹת הֵן כְּנִגְדָה אִמ"ש, וְהֵם חֲשִׁיק, זֶהוּ
שְׂכָתוֹב רַק בְּאַבְתִּיךָ חֲשִׁיק יְהו"ה, וְהוּא
חֲלִ"ם שְׂבִ"א קִמ"ץ, קִמ"ץ לְיִמִין, קוֹל יְהו"ה עַל
הַמַּיִם, וְכִשְׂרוּחַ אוּחֻז בּוֹ, שֶׁהוּא חֲלִ"ם, נֶאֱמַר בּוֹ
וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. הַשְּׂבִ"א הוּא
בְּאֵשׁ, וְכִשְׂאוּחֻז בּוֹ הָרוּחַ, הוּא רוּחַ חֲזָק מִפָּרֶק
הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים. מִצַּד הַגְּבוּרָה שֶׁהוּא קָשָׁה,

הָעוֹלָם בְּטִיסָה אַחַת, וּפְעַם אַחַת בְּשִׁתִּים, וּפְעַם
בְּשֻׁלְשׁ, וּפְעַם בְּאַרְבַּע, וּפְעַם בְּחֲמֵשׁ, וּפְעַם בְּשֵׁשׁ,
וּפְעַם בְּשִׁבְעַה, וְאֵנוּ בְּאַרְץ הַזֹּו כְּלָנוּ הוֹלְכִים עַל
קָבִים, וְהַפְּסוּק הַזֶּה יִרְשָׁתִי מֵאֲבָא, וְאָבִי מֵאֲבִיו, עַד
כָּל הַדּוֹרוֹת. נִתֵּן לָהֶם מְמוֹן רַב וְשֵׁם אוֹתָם בְּמִקּוֹמָם
כְּהָרַף עֵינַי.

וּמְשׁוֹם זֶה יֵשׁ הַבֵּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ. אָמְרוּ
לוֹ הַחֲבָרִים: רַבִּי, אָמַר לָנוּ שׁוֹם רְמוֹז
בְּפְסוּק הַזֶּה, שְׂלֵא הַתְּכַסְתָּה הַחֲכָמָה הַזֹּו מִן
הַחֲכָמִים. אָמַר לָהֶם: חֲכָמִים, בּוֹדָאֵי שְׂסוּד עֲלִיוֹן
יֵשׁ שֵׁם, אֲבָל אִמַר לָכֶם בְּרְמוֹז. שְׂבַעַה הַבֵּלִים הֵם,
וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׂלֵא נוֹטֵל אֵת שְׂכָרָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵם
שְׂכָלוֹלִים בְּכַת שְׂבַעַה, וְהֵם בְּפְסוּק הַזֶּה, הַבֵּל אַחַד,
הַבֵּלִים שְׁנַיִם, הַבֵּל הַבֵּלִים שְׂלֶשֶׁה, הָרִי שְׂשֵׁה, הַכֵּל
הַבֵּל - הָרִי שְׂבַעַה, וְכִנְגָדָם שְׂבַעַה שְׂמוֹת אֲבָגִית"ץ,
אֵלּוּ שְׂבַעַת הַהֲבֵלִים הֵם כְּפּוֹלִים, כְּנִגְדָה שְׂבַעַת
הַנְּרוֹת שֶׁל הַמְּנוֹרָה, כְּפּוֹלִים, שְׂנֶאֱמַר בָּהֶם שְׂבַעַה
שְׂבַעַה מוֹצְקוֹת, (וְהֵם) שְׂבַעַה הַיּוֹיֹת שְׂנֶאֱמַר בְּהֵן
בְּאֲמִירָה יְהִי אוֹר, וְהָיָה מִיָּד, וְהֵלְבוּשִׁים שֶׁל אוֹתָם
שְׂבַעַה הַיּוֹיֹת הֵם שְׂבַעַה שְׂמוֹת אֲבָגִית"ץ וְחֲבָרִיו,
הַבֵּל הוּא לְהַב, הַבֵּלִים לְהַבִּים, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר קוֹל
יְהו"ה חוֹצֵב לְהַבּוֹת אֵשׁ, וּמִי שְׂמַכִּיר אֵת הַהֲבֵלִים
הַלָּלוּ, כְּשִׂמוֹצִיא אוֹתָם מִפִּיו וּמִלְבוֹ, יוֹדַע לְכוֹן
בְּשְׂכִינָה הָעֲלִיוֹנָה, שְׂכָל הַהֲבֵלִים יוֹצֵאִים מִמְּנָה
וּמִתְּלַבְּשִׁים בְּשְׂכִינָה הַתְּחַתּוֹנָה, שְׂכּוֹלֵלֶת שְׂבַעַה
שְׂמוֹת אֲבָגִית"ץ וְחֲבָרִיו, שֶׁהֵם הָאוֹתִיּוֹת שְׂבָהֵן
נְבְרָאוּ שְׂמִים וְאַרְץ, שְׂאֵלוּ תְלוּיִים בְּאֲמִירָה וְאֵלוּ
בְּעֲשִׂיָה, בְּסוּד שֶׁל אוֹמַר וְעוֹשֶׂה מִיָּד, וְשְׂבַעַת
הַהֲבֵלִים הַלָּלוּ הֵם כְּפּוֹלִים, כְּנִגְדָה שְׂבַעַה נְרוֹת
הַמְּנוֹרָה, כְּפּוֹלִים, שְׂנֶאֱמַר בָּהֶם שְׂבַעַה וְשְׂבַעַה
מוֹצְקוֹת לְנִרְוֹת וְגוֹמַר, (אֵלּוּ בְּאֲמִירָה וְאֵלוּ בְּעֲשִׂיָה, וְהֵם י"ה
יו"ד ה"א, ו"ה וְא"ו ה"א, אֵלּוּ הֵם שְׂבַעַה וְשְׂבַעַה מוֹצְקוֹת).

(אֲשֶׁרֵי הָעַם שִׂיּוּדָעִים לְהַעֲלוֹת תְּפִלוֹת בְּאֲמִירָה וּבְמַעֲשֶׂה, וְעֲלָיו
נֶאֱמַר וְאֲשִׁים דְּבָרִי בְּפִיךָ וְכוּ', וְהָרִי פְרֻשׁוֹהָ אֵל תְּקַרֵּי עַמִּי אֲלֵא עַמִּי,
בְּשִׂתְפוֹת, כְּמוֹ שְׂנֶאֱמַר בּוֹ בְּדַבְרֵי יְהו"ה שְׂמִים נַעֲשׂוּ כו', כְּךָ אַתָּה
בְּשִׂתְפוֹת עַמִּי. שְׂבַדְבוּרִיךָ נַעֲשׂוּ שְׂמִים וְאַרְץ.

וְעוֹד, הַבֵּל ה' לֵב, ה' מִתְחַלֵּק לְד"ו פְּרָצוּפִים, ד"ו,
ד' אַרְבַּעַת רַגְלֵי הַכִּסָּא, ו' שֵׁשׁ מַעֲלוֹת
לְכִסָּא. אֲשֶׁרֵי הוּא מִי שִׂיּוּרֵשׁ נִשְׁמָה מִכִּסָּא הַכְּבוֹד
הַכְּלוּל מַעֲשָׂרָה הַתְּקוּנִים הַלָּלוּ, וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כִּסָּא

מה"ה, והן אותיות גדולות ואותיות קטנות, (הנקודות מי' בת קול ודאי, הקולות הם מן ו', והם אותיות ונקודות), והטעמים כלולים בהן, (הנקודות מתלבשות במים בימין, שנאמר הרוצה להחכים ידרים), האותיות מן ה' ה', הנקודות מן י', הטעמים מן ו', הנקודות מתלבשות במים בימין, שנאמר בו הרוצה להחכים ידרים, האותיות מתלבשות באש משמאל, ועליהם נאמר קול יהו"ה חצב להבות אש, שהם הכלים, הטעמים מתלבשים באויר באמצע, והטעמים הם מצד הכתר, והנקודות מצד החכמה, והאותיות מצד הבינה, (שבשבילה) ומתלבשים במים אש ורוח, שהם חסד גבורה תפארת, וכך מתלבשים בניצח הוד יסוד, המלכות הכלי של כלם, כלולה מכלם.

היא הפה שממנו יוצאים ההכלים והקולות והדבורים, וכלם נכללים בה, והיא הלב שכלם בו נכללים, וממנה יוצאים הדפק של הרוח לכל העורקים של הזרוע. כשהרוח דופק במים שהוא לימין, נאמר בו קול דודי דופק פתחי לי אחותי, לאותה שנאמר בה אמור לחכמה אחותי את, וכשדופק לשמאל שהיא אש, נאמר בה רעיתי, שבו נשרף בכמה רשפיים שהם שרפיים, שנאמר בהם רשפיה רשפיה אש שלהבת י"ה.

מצד העמוד האמצעי יונתי תמתי, משום שהיא הדרגה של יעקב, שנאמר בו ויעקב איש תם, והדפק שלה שם במשקל, לא עולה ולא יורד, שבמים יורד אל הצדיק המעין אליו באריכות, ועולה בו באריכות של תקיעה. באש הוא הדפק בשברים בשבר, ובעמוד האמצעי יורד (אוחז) בשניהם שלשל"ת, בינוני, וזו תרועה, קול דממה דקה אל השכינה התחתונה. תמתי, תם אותו הדפק, משום שהביאו לה בחשאי.

וכשהשכינה בגלות, נאמר בה אני ישנה ולבי ער, כשהיא ישנה אין בה דפק, משום שהקדוש ברוך הוא שהוא הקול, הדפק שלה, התרחק ממנה. זהו שכתוב נאלמתי דומיה החשיתי מטוב, למה נאלמתי? מי"ה, שהיא דומיה שנרמז באלהיים, שהוא שלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית, שרוח הקדש דופק, שנאמר בו ורוח אלהיים, משום שהחשיתי מטוב, שהוא קול. באותו הזמן נשארת בת יחידה בלי קול, ומשום זה

כשאוחזת בו הרוח, שהוא חל"ם בין קמ"ץ שב"א, שהם מים ואש, שהם שתי זרועות שיש בהם יד ימין יד שמאל, שהם עשרים ושמונה פרקים, נאמר בהם קול יהו"ה בכח. כשהרוח הזו אוחזת בעמוד של האמצע, נאמר בו קול יהו"ה בהדר. כשאוחזת בשתי שוקים שהם צר"י, נאמר בהם קול יהו"ה יחולל אילות, שהם שני עפרי האילה, שנים אחים, איש באחיהו ידבקו.

וכאן סוד היבום, שאם יפל אחיו, הרי השני שיקים אותו, וסוד הדבר – נתנני שממה כל היום דר"ה, וזה הו"ד, שנאמר בו כי נגע בכף ירך יעקב, בכף שלו, השכינה היא דוה בגלות, משום שפרח ממנה הירך שהוא ו' מן ה', והיא נשארה ד' שלה (דלה). קול יהו"ה יחיל מדבר, זה חיר"ק וזה צדיק, כשהרוח אוחזת בו, הוא יחיל מדבר, שבעה קולות כנגד שבעה שמות אבגית"ץ וכו'.

הרוח עולה באויר שהוא כתר עליון, אויר קדמון, האש עולה אל ה' שהוא האם, ונעשית אשה, המים עולה אל ה' ונעשה ימים, וזו חכמה, וכך יורדים אל הניצח והוד יסוד, המלכות היא הכלי של כלם, והיא עפר הכלולה מכלם, והיא הכלל של כל האותיות שהם כלי לנקודות, ועל שבעת הקולות הללו נאמר וכל העם ראים את הקולת, ועל שלשה גנוזים אמר קול דברים אתם שומעים, בת קול שכלם שכינה תחתונה.

בא וראה, שלש נקודות הן, חיר"ק חל"ם שור"ק, חלם, קוצו של י' למעלה הוא חלם, הקוץ של האות י' למטה הוא חיר"ק, בתוך האמצע הוא שור"ק, כשהם שלש כאחד, הן סגולתא, והם שלשלת, והם שור"ק והם סגו"ל.

בתר על חכמה ובינה הוא סגולת"א, חל"ם על צר"י, סגו"ל הוא נקדה תחת צר"י, חסד גבורה, תפארת למטה, ניצח הוד, היסוד באמצע הוא שור"ק, וכך כשתפארת באמצע, הוא שלשלת. השב"א הוא שתי נקודות, כשמתגברים מים על אש או אש על מים, או כשהם יסוד על מלכות, כל ספירה זו על גבי זו בכל מקום הוא שב"א, וסוד הדבר – את המאור הגדל ואת המאור הקטן, כשהם שוים הם היו צר"י, את שני המאורות הגדלים, וכל הנקודות הן דבור, והאותיות הכל הכלים, שתלויים

” עם ה’, ובשר מבשרי זו ו’ עם ה’, ועל כן יעזב איש את אביו ואת אמו וגומר.

ומשום זה כשעולה ה’ אל י’, נאמר בה זאת תורת העלה היא העלה, שהיא (שהיתה) עולה אל האב, וכשירדת לבן, נאמר בה ואש המזבח תוקד בו, נשרפת בו בשלהבות של אהבה, וכך כשירדת ו’ אל ה’ שלה, וי’ עולה אל ה’ שלה, באותו הזמן והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. כל הדפקים הללו של שאר העורקים, וכך פרשוהו, עולים שנים וירדים שנים, עולים שנים י”ה זה לזו, וירדים שנים ו”ה זה לזו.

ועוד עולים שנים – רוח ואש, שהם קולות, ועולים בדפק, וירדים שנים – מים ועפר, שהם כבדים בדפק, והם מיכא”ל גבריא”ל נוריא”ל רפא”ל. מיכא”ל מים, גבריא”ל אש, נוריא”ל רוח, רפא”ל עפר, י’ בראש, ה”ה בידיים, ו’ בגוף, ה”ה ההכל עולה וההכל יורד, הכל עולה זו ה’ עליונה שעולה לי’, שהוא עשר אמירות, ובמה עולה? בקול שהוא ו’.

וההכל יורד זו ה’ התחתונה שירדת אליו ונעשית דבור, הקרבה של כל ההכלים וקול ודבור הוא פ”ה, שהוא בחשבון מיל”ה, כולל הכל, הוא קרבה של אדני” בעמוד האמצעי קרבן ליהו”ה, וזו השכינה התחתונה, והיא (והוא) היחוד של האותיות יהו”ה עם צדיק, שהוא אות הברית, ואשרי הוא מי שמקריב את האותיות הללו בתפלות, שהוא הקרבן של הקדוש ברוך הוא, שכינתו, בפיו, אשרי הוא מי שמיוחד אותם בקריאת שמע ובתפלתו, שהקרבה שלהם ודאי בעמוד האמצעי, היחוד שלהם בצדיק, ומי הוא שמיוחד הכל ומקרב הכל? עלת העלות.

בינתים הנה זקן מזדמן לו שהיה מאיר העולמות, רבי פנחס בן יאיר שמו, ואמר: רבי רבי, ודאי שקרבת ארבעת האותיות ויחודם בעמוד האמצעי, והקרבה והיחוד שלהם, כך הוא בצדיק, ובשתי דרגות מיחדים אותם ישראל, בקריאת שמע של ערבית ושחרית, ומקריבים אותם בתפלת שחרית וערבית, וזה קרבן עולה ויורד, ה’ עולה בעמוד האמצעי, ו’ יורד בצדיק, אף על גב שהכל אמת, עולה ויורד ה’ עם אות י’, ה’ עם אות ו’. מיד שאמר הדברים הללו, פרח.

אין בת קול בגלות, ומשום שאין בת קול בגלות, הביאו לה בחשאי, ומשום זה התפלה היא בחשאי. אף על גב שסודות גדולים יש כאן, שבעים פנים יש לתורה.

ובאותו זמן אין לה דפק, שהוא כמו שהנקדות שמנקדים בדפק האצבעות שהן עשר, שבהם מנקדים בדפק הרוח, והם מנקדים בנימים של כנור דוד, הדפק הוא כמו הקול שעולה בנגון, כנגד עשרה דפקים שמסתכל הרופא בדפק, עשה דוד עשרה מיני נגונים בתהלים. ארבעה הם, אחותי רעיתי יונתי תמתי, כנגד יהו”ה, ועשרה דפקים כנגד יו”ד ה”א וא”ו ה”א, הדפק יוצא מאזן שמאל של הלב, וזוהי רוח צפונית שהיתה מנשבת בכנור דוד שהיה מנגן מאליו, וכל העורקים והורידים של הגוף שהם דפקים, הם (היו) דופקים מן הלב, וסוד הדבר – אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו.

הכבר הוא סמא”ל, הוא עשו, שאין בו רוח הקדש, העורקים שלו לא דופקים, ומשום זה אין שכינה שורה באמות העולם, ובגלות שהסתלקה רוח הקדש, שנאמר בו ונחה עליו רוח יהו”ה וגומר, אין דפק בלב שהיא השכינה, ומשום זה נאמר בה אני ישנה ולבי ער, ואין בת קול בפיה (שהיה עולה), (שבה עולה) הקול ברוח בתקיעה בארץ, ובשברים בשבר, ובתרועה שלשל”ת, קול בינונית, לא באריכות ולא בקצרה, בת קול היא קול דממה דקה קטנה, קול נמוך בחשאי, שהרי קול באשה ערוה, וכשיבא המשיח, יורדת עליו רוח הקדש, ומיד היא אומרת קול דודי דופק, הדפק עולה ויורד, עולה ה’ העליונה אל ה’, וירדת ה’ התחתונה אל ו’, שהוא קרבן ליהו”ה, קרבן עולה ויורד.

וסוד הדבר – יהו”ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, באבא שהוא י’ יסד הבת, שהיא ה’ קטנה, שעליה נאמר ואביו שמר את הדבר, באם שהיא ה’ העליונה כונן שמים, שהוא ו’, והוא כן י”ה, וכשיהיו מתקרבים האותיות אב עם אם, כן עם בת, כל אחד עם בת זוגו, ה’ העליונה (עולה) לי’, ה’ (התחתונה) יורדת לו’. זהו קרבן עולה ויורד. באותו הזמן ותקורבו עצמות עצם אל עצמו, וסוד הדבר – עצם מעצמי ובשר מבשרי, עצם מעצמי זו

תמתי - באות ת' מן בראשית. שראשי - באות ש' מן בראשית. (נמלא טל, סוד הדבר - יהו"ה אה"ד, שעולה לחשבון ט"ל). דבר אחר נמלא ט"ל, באלהי"ם, ובו היא מלא"ה, באיזה מקום? ביום השביעי שהוא הששי, ועל ראשו י', העטרה הכלולה מעשרה, י' היא טפה שנמשכת מן המח אל ה' אפיקי מים, ו' הרוח שיוצאת מאזן שמאל, רוח צפונית שהיתה יוצאת מאזן שמאל של הלב, והיתה מנשבת בכנור דוד, והיה מנגן מאליו, ועליו נאמר קול דודי דופק שבראשונה אמרה ה' קטנה אני ישנה מן י"ה, עד שהתעורר ו' אלי שהוא רוח, ומיד קול דודי דופק בשש אותיות מבראשית, שהם כנגד שש התכות של היחוד, והן כנגד ששת ימי בראשית.

ועוד, פתחי לי ביום הראשון, שהוא ימין, שעליו נאמר פותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון,

ידיו יודיו, זו י' שהיא לימין, אחותי ביום השני, ששם ה', יונתי ביום השלישי, ששם ו', שראשי נמלא טל ביום הרביעי (השלישי), שהוא הכלל של יו"ד ה"א וא"ו, שהוא חשבון ט"ל, וזהו גוף וברית שנחשבים אחד בחשבון, שהוא וא"ו שעולה אה"ד, ו' העליונה - העמוד האמצעי, ו' התחתונה - צדיק, א' מראה על שניהם שהם אחד.

קוצותיו, אלו שש קצוות שהן ה"א, ששה פרקים שכלולים בשתי שוקים, שהם יום

חמישי ויום ששי, שעליהם נאמר שוקיו עמודי שש, רסיסי לילה - זו השכינה התחתונה הכלולה מיו"ד ה"א וא"ו ה"א, ולמה נקראת לילה? שהיא ליל שבת ליל שמורים, שהיא ודאי ליהו"ה, בהוציאו אותם מארץ מצרים. ועוד, אני ישנה - במשנה, ולבי ער - בתורה, שנאמר בה התאנה חנטה פגיה, שהם תלמידי חכמים בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה, בשלשים ושנים אלהי"ם של מעשה בראשית, בל"ב שהוא ב' מן בראשית ול' מלעיני כל ישראל. והגפנים סמדר נתנו ריח - אלו בעלי מצוות. קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך - בתורה שבכתב, יפתי ולכי לך - בהלכה בתורה שבעל פה. ועוד, אני ישנה - בשלש מאות וששים וחמש מצוות של לא תעשה כחשבון אותיות ישנ"ה, ולבי ער - במאתים ארבעים ושמונה מצוות עשה כחשבון ולבי"ו ור' מער, רמז שנתנו מימין

אמר רבי שמעון לחברים: אשרי חלקנו שעליונים ותחתונים הם בהסכמה לסייע לנו. זהו שבארונה בעלי המשנה, שאדם שמשתדל בעבודת רבונו, שכל הבריות של העולם הם בסיועו, כמו שבארונה כל העולם כלו לא נברא אלא לצוות לזה, ואפלו שרפים וחיות ואופנים לא נבראו אלא לסייעו, וכשאדם מוציא הכלים ודבורים בתפלתו, כמה עופות פותחים כנפיהם ופיהם לקבל אותם, זהו שכתוב כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר, ונוטל הקדוש ברוך הוא הדברים הללו ובונה מהם עולמות, שנאמר בהם כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה, וסוד הדבר - ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה, אל תקרי עמי אלא עמי, בשתפות.

בינתים הרי הזקן יורד, פתח ואמר: אני ישנה ולבי ער, אני ישנה מאהובי שהתרחק ממני, ולבי ער כשבא אלי. לכלה שהיתה נשואה לחתן והתרחק ממנה, נפלה בבית חליה, והתקבצו אליה כל הרופאים, ולא היו יכולים לדעת את המחלה שלה. רופא הקרטיני היה שם שהיה מכיר בדפק, בעשרה מיני דפקים שצריך להתבונן בהם רופא, כנגד עשר אצבעות, ולא היו מכירים בחליה אלא הוא, שכמה משקים וריחות טובים מתפוחים, שנאמר בהם וריח אפך כתפוחים, וכמה משקים מעסיס רמונים היו משקים אותה רופאים אחרים, ולא היו מועילים לה, עד שבא (שה) הרופא הקרטיני והסתפל בדפק שלה, והיא נכרה לרופא, ואמרה קול דודי דופק, והוא אמר פתחי לי, פתחי את האות י', שהיא עשרה מיני דפק, קול דודי דופק זה ו', דופק בשער, בששת (הדפקים) הפרקים של הזרועות, וסוד הדבר - ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש, בתר"י ש"ש, בשתי זרועות ששה פרקים, וכלם רמוזים במלת בראשית, שהוא בר"א שי"ת.

ועליהם נאמר פתחי לי באות ב', פתחו לי שערי צדק, שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד, ומשום זה פתחי לי באות ב', זה השער ליהו"ה, וזו האות ב' מן בראשית. אחותי - באות א' מן בראשית. רעיתי - באות ר' מן בראשית. יונתי - באות י' מבראשית.

על כן יעזב איש את אביו ואת אמו, זו חכמה, אביו, ובינה - האם, זהו שפתוב כי אם לבינה תקרא, ודבק באשתו זה ו' הבן, ואחר שנדבק באשתו שהיא ה', והיו לבשר אחד, וזהו קרפן עולה ויורד, קרפן - קרבת האותיות שמתקרבות י' עם ה', ו' עם ה', ומשום זה קרפן ליהו"ה, שמתקרבת אשה לבעלה. זהו שפתוב אדם כי יקריב מכם קרפן ליהו"ה, מה זה אדם? זה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא התקרבות האותיות, ומי קרב לאותיות? זה עלת על כל העלות. באותו זמן הדפק עולה ויורד מארבעה דפקים לעשרה, הדפק של ארבע אותיות עולה באש ורוח ויורד במים ועפר, וסוד הדבר - והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו, עולים שנים ויורדים שנים, והם מים קמ"ץ, שב"א אש, חל"ם רוח, שור"ק עפר, הפלי של כלם, משום שקמ"ץ שהוא מים י', בו עולה ה' שהיא לשמאל, שהיא שב"א אש, ולמה עולה ה' בקמ"ץ? משום ששם י' שהיא חכמה, כמו שבארונה הרוצה להחפים ידרים, ויהיו י"ה בימין. ה' היא עם האב, והיא ארץ, יורדת לשמאל ששם הרוח שהוא חל"ם, שהוא רוח שנושב באזן שמאל של הלב, ויהיו ו"ה בשמאל כנגד הלב. באותו זמן, אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו.

כל הנביאים מתנהגים אחריו, כעורקי הלב שכלם מתנהגים אחר רוח הלב, ומה הוא שמ"ה? זה מש"ה, שנאמר בו הולך אל דרום וסובב אל צפון וגומר. ואחר שעולים שנים ויורדים שנים, עולים (ארבעה) דפקים לעשרה, כמו זה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א. באות י' עולה ה', ובאות ו', ה' השניה בא' עולה י', שהוא בעשר אצבעות הידים ובעשר אצבעות הרגלים, כל האותיות עולות בוא"ו שהוא אה"ד, כחשבון אר"ץ, שהיא שכינה, עולה לנקדות לחשבון קטן של חנוך, קמץ י"ד, פתח כ', צרי י"ב, שבא ו', סגול ח"י, חלם ט"ו, חרק י"א, חירק ב"י י"ב, שרק ו', שורק עם ו' י"ב, (מהו שורק? הוא ארץ) לחשבון קטן של חנוך, וזהו החשבון לכל הנקדות לחשבון קטן.

אמר לו: והרי האותיות של יהו"ה, שהן קרפן עולה ויורד, מי עולה בראשונה ומי יורד? ו' יורדת בראשונה אל ה', ואחר כך עולה י' אל ה'

ומשמאל. מה זה ע' מן ער שהוא בתוספת? זה העמוד האמצעי שנאמר בו עין יעקב, שהוא העמוד האמצעי שכולל מצוות עשה ולא תעשה, שנתנו מימין ומשמאל בו הם כלולים.

ועוד, קול דודי דופק, זה העמוד האמצעי שהוא תור"ה כולל תרי"א, שנתן משתי זרועות, ששם האב והאם שהם י"ה, ובהם השתלם תורה שהוא ו' כולל תרי"ג, ה' תחתונה, תורה שבעל פה כלולה מכל האותיות, ובה השתלם יהו"ה.

ועוד, אני ישנה, שניה ודאי לחכמה שהיא י', כשהתרחק ממני אהובי שהוא ו', וסוד הדבר - יהו"ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. בחכמה, שהוא אב י', יסד הבת שהיא ארץ, ה' קטנה - הארץ ודאי, כונן שמים זה ו', בתבונה - זו האם העליונה, שבינה נקראת למעלה כשהיא עם בעלה, ותבונה נקראת למטה כשהיא עם ו' שהוא בן, ו' ות' שהוא תפארת, נשאת היא ה' עמו, ובאותו זמן שהאות י' היא עם האם והיא מרחקת ממנה, נאמר בה אני ישנה (והיא שניה לה).

ועוד ישנה, בגלות, שלא דופק בה, ובאותו זמן שיבא בעלה, קול דודי דופק, שהוא ו', האהוב שלה, רוח צפונית יוצאת אליה שנושבת בכנור דוד, ורוח דרומית מצד הימין, ורוח אלהים מרחפת על פני המים, שהם מים מצד החסד ששם חכמה.

ובזמן שתבא הגאולה, הדפק עולה ויורד כמו שהקרפן עולה ויורד, עולה ה' העליונה ל', ויורדת ה' תחתונה לו', ומה שהיה יהו"ו חוזר להיות יהו"ה, האב עם האם, הבן עם הבת, ומשום זה אמר הנביא כה אמר יהו"ה אל יתהלל חכם בחכמתו, שהוא לימין בזמן שהקדוש ברוך הוא מרחק משכינתו, ואל יתהלל הגבור בגבורתו, ששם גבורה בצפון ושם העשר, זהו שכתוב מצפון זהב יאתה, ובשביל זה אל יתהלל עשיר בעשרו, (שם לצפון, שנאמר מצפון זהב יאתה), בזמן שהאות ו' מרחקת מה' שלה, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השפל וידוע אותי כי אני יהו"ה וגומר, כשיהיה יהו"ה כראוי, כל אות עם חברתה, זהו שכתוב עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת.

דפיקות, שהם ה' שיוצאת מהלב, שהוא הבל ה' ל"ב, ד' ארבע מחנות, ד' חיות לפסא, ו' שש דרגות, שהם שש מעלות לפסא, שמשם כל הנשמות בדרך אצילות, ואין הפסא הזה בדרך בריאה, אלא בדרך אצילות, שהשכינה העליונה היא פסא כבוד מרום מראשון, שהוא מלכות.

ובתוכם יהה"ו ההי"ו (ההו"י) מתלבש בשש ספירות, שהן שש מעלות לפסא, י' התלבש בחכמה ועולה לעשרה, שהם עשרה גלגלים של הפסא, א' למעלה דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, וזה אור קדמון, ה' קטנה היא לימין, וחכמה לימין שומר אותה, ובמקום הזה יהו"ה בחכמה יסד ארץ, ה' לשמאל אש על הלב, ו' הרוח שנושבת אליה, ומבקש רחמים ממנו שלא תשרף העולם, משום שגורמים לה שהתרחקה מבעלה ומאריך רגזה.

ובזמן שתבא הגאולה, נאמר אל הו' שהיא דרגת משה, מוליך לימין משה, לסמך ה' שלו בימין, וזהו חי יהו"ה שכבי עד הבקר, הבקר של אברהם, י' הולך לשמאל וזוקף את ה' שלו, וזהו קרבן עולה ויורד, וסוד הדבר - יעקב במקום הזה שכל את ידיו, ולחכם ברמו.

חוזר י"ה לשמאל, שהם שמור, ו"ה לימין שהם זכור, וזהו זה שמי וזה זכרי, י"ה עם שמ"י - שלש מאות ששים וחמשה לשמאל, ו"ה עם זכר"י - מאתים ארבעים ושמונה לימין. בפסח יהיו ו"ה לימין, בראש השנה י"ה לשמאל, שבועות אוחו בשניהם, וזה העמוד האמצעי. זהו שכתוב מלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת, בו השתלם יהו"ה, ועם כל זה לא יהיה שלם אלא עם פת זוגו, שהיא אדנ"י, ובאיזה מקום? בסופה, שהוא כ"ו ה"ס, שהיא יאהדונה"י, וסוד הדבר - ויבא יעקב שלם ביהו"ה, מיד ויבן לו בית, זו סכה, כמו שנאמר ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית.

סדר הלימוד ליום כג אלול [יום 348 בשנה]

באותו זמן, מה שהיה אני ישנה בגלות, שהתעלה הדפק שלה, השלמות שלה, באותו זמן נאמר על השכינה ולבי ער, להתעוררות הגאולה, ובאותו זמן נושבת בה רוח הקדש, שבזמן שאין

העליונה, שפך פרשוה בעלי המשנה, לא אבא בירושלים של מעלה וכו', לא יכנס י' בה' העליונה, שהיא ירושלים של מעלה, עד שתכנס ו' בה', שהיא ירושלים של מטה.

בינתים הנה זקן הזקנים יורד, ואמר: רבי רבי, הרי הפלה היא בבית חליה מאהובה, צריך להעיר בדפק שלה יותר, שהרי קול דודי דופק, קול אהובה דופק אליה בחזק רב לארבעה צדדים, זהו שכתוב כה אמר יהו"ה מארבע רוחות באי הרוח. מצד האויר הראשון שהוא קדמון על הכל, דפק הרוח הוא לח, מצד החכמה הוא קר, מצד האם הוא בחם רב, משום שהאויר הראשון נוסע בעמוד האמצעי ונוסע בצדיק, וחכמה, שהוא קר, נוסע בחסד ונצח, והאם, שהיא חמה, נוסעת בגבורה ויהוד, ומצד השכינה התחתונה היא יבש, שהיא ארץ, שנאמר בה ויקרא אלהים ליבשה ארץ, והרי הם ארבע ועולים לעשר, כמו ארבע האותיות שהן יהו"ה שעולות לעשר יו"ד ה"א וא"ו ה"א.

ולמטה מיכאל גבריאל נוריא"ל רפאל"ל, הם לבושים לארבע הרוחות, שנאמר בהם רוח יהו"ה, רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת יהו"ה. רוח יהו"ה - זה האויר הראשון, רוח חכמה ובינה - שתי ספירות אחריו, רוח עצה וגבורה - ימין ושמאל, רוח דעת ויראת יהו"ה - זה העמוד האמצעי ומלכות.

והריחו ביראת יהו"ה, זה ריח הניחח, ומהו ריח ניחח? זה צדיק שבו מנוחה, שנח איש צדיק. אשה ליהו"ה, זה נצח ויהוד, עליהם נאמר את קרבני לחמי לאשי, אשי יהו"ה נקראו, עליהם נאמר סמכוני באשיות, על פן באורים כבודו יהו"ה, וריח אפך כתפוחים, תפוחי זהב במשפיות פספ, והם שני אופני המרכבה, ששלש דרגות הן: שרפים וחיות ואופני הקדש. השרפים - שתי זרועות ימין ושמאל, החיות - הגוף וברית, האופנים שתי שוקים, המרכבה של כלם, שכינה, משום שהם שש תקונים מצד האות ו', שהוא רוח קדשה (של הקדוש ברוך הוא), שדופקת ומנשבת בכלם. **המלכות**, המרכבה שלה כלולה מארבע רוחות, וזהו סוד דו פרצופים, שהם עשר

שנאמר בה קול דודי דופק, הדפק שעולה בגלי
הים, שהספינה שהיא הלב, ועל כל הגלים נאמר
אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו, ובהם
החיות רצוא ושוב, רצוא שנים, ושוב שנים, והם
יהו"ה, שנאמר בהם כה אמר יהו"ה מארבע רוחות
באי הרוח.

על השכינה נאמר, אשר שמתי חול גבול לים,
והוא התחום של כלם, כמו שתחום שבת,
וכשרצים הגלים בארבע רוחות, מיד שרואים
שכינה שהוא חול לב (לים), שהיא החול שמקיף את
הים, נאמר בהם ושוב, חוזרים למקומם, וארבע
הרוחות הללו, כשיוצאות מן הלב, התנועה שלהן
היא לארבעת צדדי הספינה, שתים בשתי כנפי
ראה, ושתיים בשני כנפי הלב, והתנועה של הדפק
של הרוח עושה תנועתו, ודופק בנקדה אחת או
שתים או שלש, וחוזר למקומו, ובנקודות שדופק
נודע הדפק, לפעמים דופק פעם אחת וחוזר
למקומו, והדפק הזה נודע בנקודות של התורה.
באותו זמן שדופק בנקדה אחת למטה, היא חיר"ק,
ואם היא למעלה היא חל"ם, כשהיא באמצע הוא
שור"ק. אם היא למעלה, מראה שמתגברת האש
שהוא חם ויבש והוא קל, שעליו נאמר זאת תורת
העלה, ואם הוא דופק נקדה למטה, הוא חר"ק,
ויורד במים שהוא קר ולח והוא כבד, ואם דופק
הנקדה באמצע שר"ק, שנושב (שיורד) ברוח על
המים ואוחז בשניהם, והוא חם ולח.

וזהו שנקוד פעם אחת למעלה ומתעלה הדפק, או
דופק פעם אחת למטה ומתעלה הדפק, או
דופק פעם אחת באמצע ומתעלה הדפק, ואם דופק
פעמים זה אחר זה ומתעלה הדפק, הרי הם צר"י
שהדפק שלהם שוים, אבל דופק נקדה אחת
למעלה ונקדה אחת למטה זו אחר זו, הם שב"א,
ושתי נקודות הן אש ומים, לפעמים זה עולה וזה
יורד, כגון את המאור הגדל (לממשלת היום) ואת
המאור הקטן (לממשלת הלילה), ולפעמים הם שוים,
והם שמים, אש ומים, ולפעמים דופק שלשה
דפקים, אחד למעלה, ואחריו שני באמצע, ואחריו
שלישי למטה, הרי שלשה יסודות יתעוררו בו,
שהם אש ומים ורוח באמצע, וזה שר"ק, ואם דופק
שתי דפיקות שוות זו אחר זו ונקדה אחר שתים

נושבת רוח הקדש, נושבת רוח סערה באזן שמאל
של הלב, ויכול להטעות את העולם.

וזהו שנאמר בו והנה רוח סערה באה מן הצפון,
שמסעירה את גופו של האדם, שנאמר בו
מצפון תפתח הרעה, ובאותו זמן שולטים בעולם
כל הרוחות והשדים והמזיקים הרעים שמשחיתים
את העולם, שהם מלאכי חבלה, וזה הדפק של
המחלה שעולה באש הגיהנם שהיא מרה, ומחמם
את גוף האדם, ובו וימררו את חייהם, שהאיברים,
שהם ישראל, בעבודה קשה, זה הכבד, שהוא כבד
על העורקים (של מרה) של הדם, בחמר ובלבנים, זו
לחה לבנה, שהיא כבדה על האדם, וממנה יבאו לו
כמה חלאים רעים, שהם מים הזידונים שמתגברים
על האיברים שלו.

ובכל עבודה בשדה, זה הדפק של הדם, שנאמר
בו איש יודע ציד איש שדה, ומה הוא
הדפק של הדם? רוח סערה, שמתגבר בו דם עורקי
הכבד, שהוא עשו הוא אדום, שעורקיו - כי
רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך דם. אשר עבדו
בהם בפרך, דופק במרה השחורה, שהוא יבש
ברינקנות, ומשום זה נאמר בו בפרך.

ובשעוברת רוח הסערה, כמו שנאמר ואת רוח
הטמאה אעביר מן הארץ, מתעורר
הדפק באותו הרוח, עליו נאמר בדבר יהו"ה שמים
נעשו וברוח פיו כל צבאם. באותו זמן ההבלים של
התפלות עולים בו ברוח הקדש למעלה, ויתעוררו
אליהם הבלים עליונים, שנאמר בהם כי לא על
הלחם לבדו יחיה האדם וכו', שהוא הבל הלב של
השכינה הקדושה, להב המזבח, ומיד שעולה
בהבלים של פיהם של ישראל בתפלות, הקדוש
ברוך הוא שואל בשבילה, מי זאת עולה מן
המדבר? מי בזאת עולה ודאי.

ומשום זה יש הבל ויש הבל, יש הבל שנאמר בו
ותוסף ללדת את אחיו את הבל, ויש הבל
של תפלות ועבודות טובות, ויש הבל של דברים
בטלים, דברים ריקנים, שנמר בהם הבל המה
מעשה תענועים בעת פקדתם יאבדו. מה זה בעת
פקדתם? אלא בזמן שבאה גאלה ופקדה לישראל,
יאבדו מן העולם. הבל תענועים, שמתעים את בני
האדם, ורוח הקדש שולטת בעולם שהוא הדפק,

למטה, הרי הם סגול, שהם מים ואש רוח למטה, ולפעמים דופק ברחב, באריכות, זה פת"ח, ולפעמים דופק באריכות ונקוד נקדה אחריו, זה קמ"ץ, באריכות מראה רחמים.

אם זכו, הדפק דופק בתשע הנקודות הללו, השכינה כלי לכלם, עשירית להם, משום שבה כלולות כל האותיות, והאותיות הן לנקודות כגוף אל הרוח, ובין כל דפק ודפק (י' שעורו, שהוא שעור קומה), ו' שעורו, שהוא שעור קומה. וכשהנקודות דופקות בו, הם כלם דופקים דפיקות בנחת ברחמים, וכשאין שם ו', דופקים במהירות, ואותם דינים דפיקות של דחק אחר דחק, והם עת צרה היא ליעקב וממנה יושע.

בנגד שני ירכי האמת מצד הטמאה תאומיא"ל תומיא"ל, וכנגדם נאמר תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן, כנגד העמוד האמצעי הוא עוגיא"ל, שמשם עוג מלך הבשן, מצד שתי הזרועות הם (אגניא"ל) עזיא"ל, אגניא"ל משם אג, ובו פי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים. עזיא"ל משם עזאזל, ומשם עז"א ועזא"ל, והוא חזריא"ל, יכרסמנה חזיר מיער, ועליו נאמר ועל חרבך תחיה, והוא שעריא"ל, שמשם רוח סערה, והוא עשו איש שעיר, ומשם שער באשה ערוה, ועליו התגבר אותו שנאמר בו עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה, יהו"ה איש מלחמה יהו"ה שמו וגומר.

בנגד בינה שנאמר בה אלף בינה - אלה אלופי עשו, כנגד חכמה - אדם בליעל איש און, למעלה כתריא"ל (כרתיא"ל) כנגד כתר עליון, ומשם פרת לכל אלו שעוברים על התורה, ואותם כתרים התחתונים הם קלפות לעשר הספירות, ועשר ספירות בתוכן המח, ואלו הקלפות הן מחצה בין ישראל לאביהם שבשמים. בקלפות הללו מתלבש הקדוש ברוך הוא ושכינתו, לקים בשכינתו ומלכותו בכל משלה, ולקים בו פי מלך על כל הארץ אלהי"ם, אבל למעלה במקומו נאמר לא יגרף רע, אלא הקלפות שלו למעלה הן לבושים מכמה גוונים יפים של אור, שמהם התפשט הקדוש ברוך הוא בגלות, והתלבש באחרים הללו כדי לשמר את ישראל, שהם מתלבשים בקלפות הללו, וזהו בכל צרתם לו צר וכו'. בהתחלה נתן אותם בידי השליח שהוא גבריאל, ולא היה מזון לסמא"ל ולמחנות שלו אלא על ידי שליח, בגלל החטאים של ישראל הוא התלבש בהם, וכביכול בא לו על ידי הקדוש ברוך הוא, וזה אם ישראל הולכים בדרך הישרה ומקימים את התורה ואת מצוותיו, ואם חס ושלום לא מקימים את התורה ואת

למטה, הרי הם סגול, שהם מים ואש רוח למטה, ולפעמים דופק ברחב, באריכות, זה פת"ח, ולפעמים דופק באריכות ונקוד נקדה אחריו, זה קמ"ץ, באריכות מראה רחמים.

והבלי של הנקודות הוא הנפש, הנשמה היא כתר על כלם, וממנה הפתרים, שהם טעמי התנועה של הנקודות והאותיות, והיא תלויה במחשבה, והנקודות תלויות באמירה, האותיות בעשייה, וזהו אומר ועושה, מצד הימין אמירה, ומצד השמאל עשייה, העמוד האמצעי כולל את שניהם, אומר ועושה, ובמה אומר ועושה? בהוי"ה, שנאמר בה יהי אור, ויהי אור. יהי אור, יהי י' באור, ונעשה אור, שאוחז בשניהם בעמוד האמצעי.

ויש דפק של עץ הדעת טוב ורע, שמהמקום הזה יצר טוב ויצר רע, והוא הסוד של להט החרב המתהפכת, שמתהפכת ממטה לנחש ומנחש למטה, הדפק של יצר הטוב מראה בריאות ורפואה של כל האיברים, והדפק של יצר הרע מראה מחלה של כל איברי הגוף, וכל מי שאלים - גובר. אם מתגברות הזכיות, מתהפך מנחש למטה, ומיד מטה כלפי חסד וכל הגוף נרפא, ואם מתגברים החטאים, מתהפך ממטה לנחש, ונושך את כל האיברים בכמה נשיכות של כאבים ומחלות. באותו זמן נאמר על הדפק, אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע, הקול של הענוי, הקול של הדפק בבית החלי של הגלות אנכי שמע.

ויש דפק מן האילן שהוא רע, ואין בו טוב כלל, שממנו יוצאת רוח סערה שמסעירה בו את גוף האדם, ונאמר בו רוח חזק מפרק הרים, שהם עצמות הגוף, ומשבר סלעים, שהם צלעות הגוף,

להתערב, ובשבילם צוה לעשות הבדלה, שלמטה יש עץ מערב טוב ורע כלאים, ועליו נאמר ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, משום שאותו המח שלו בפריאה יכולה להתערב עמו קלפה, אבל המח שהוא אור בדרך אצילות, לא יכולה להתערב עמו (בב) שום תערבת.

ויש אילן של טוב ורע של הקלפות, שאותם גרעינים הם מבפנים רע, והמח דק מבחוץ טוב, ויש שמח דק מבחוץ טוב, ומח גדול רע מבפנים, כמו זהב וכסף מעט מצפה מבחוץ ועפרת סיגים מבפנים, זה מוניטין של שקר, פיו טוב ולבו רע, ויש שהוא קלפה מבחוץ ומח מבפנים, ועליהם נאמר גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור.

ויש עץ למטה של עבודה זרה שאין לו מח, אלא קלפה מבפנים ומבחוץ, ועליו נאמר לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח, והיא האשרה שנוטעים אמות העולם לפני עבודה זרה, שפריה מוץ אשר תדפנו רוח. בזמן שיבא מלך המשיח, עתיד הקדוש ברוך הוא להעביר את כל הקלפות הללו למעלה ובאמצע ולמטה, ולא תהיה ערבוּכיה בפמליה של מעלה, באותו זמן יהו"ה בדרך ינחנו, לישראל, ואין עמו אל נכר, באותו זמן ותוסף ללדת, נוספת רוח של קדש על ישראל. זהו שכתוב ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם.

(אמר המגיה זה הלשון מצאתי בס"א)

רבי אלעזר ורבי יוסי היו הולכים בדרך, הזדמן רבי אלעאי עמהם. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, שמעת בפסוק הזה למה נאמר בו את את פעמים, אחר שאמר ותוסף ללדת את אחיו, מה זה את הבל? והרי שלשה רבויים יש כאן: שני אתים – רבויים, ותוסף ללדת – רבוי, הרי שלשה רבויים? אמר לו, שמעתי ששלשה רבויים אלו הם שלש טפות שנוזקו מאדם הראשון (הראשון שנאמר בהן אלה). אמר לו, והרי אני שמעתי, אלה תולדות השמים והארץ – שם תה"ו. אמר לו, ודאי כך הוא, שמשם היה קין יסודו ועקרו לפני שבא לעולם. אמר, ודאי סוד עליון התגלה שלא שמענו עד עתה.

מצוותיו, נותן עשרה כתרים בידי סמא"ל, ולא צריך מזון לא מיד הקדוש ברוך הוא, כל שפן משלוחו, וזה לפרעה שאמר לי יאורי ואני עשיתני, משום שראה כתרים נכרים ביד סמא"ל, שבתחלה, כשהיו הכתרים התחתונים בידי הקדוש ברוך הוא, מה כתוב בישראל? וראו כל עמי הארץ פי שם יהו"ה נקרא עליך, ובזמן שאותם כתרים נכרים ביד סמא"ל, לא פוחדים אמות העולם מישראל ועושים בהם כרצונם, עד שעת הגלות שיתקיים בהם ואת רוח הטמאה אעביר וכו', שאלו הקלפות גורמות להפרדה בין הקדוש ברוך הוא ובין ישראל, וזהו הסוד של פי אם עונותיכם היו מבדלים בינכם ובין אלהיכם, ועתיד הקדוש ברוך הוא להעביר את הקלפות הללו ולהראות לישראל במח שמבפנים, זהו שכתוב ולא יפנה עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך, ולא תהיה מחצה בין הקדוש ברוך הוא ושכינתו ובין ישראל.

ובזמן שעשר הספירות מתלבשות בקלפות הללו, אלו שמפירים את הקלפות עושים שבועה בשמות ובהיו"ת של הקדוש ברוך הוא לקלפות הללו ומבטלים את הגזרה, ועל הקלפות הללו אמרו שצריך הבדלה, שהקדוש ברוך הוא התלבש בהם בימות החל, ובשבת מתפשט מהם ומתלבש בלבושי הקדש, ועשרה לבושים הם של קדש, שנאמר בהם יהו"ה בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר. בדרך עשר, כח שבון עשר קלפות החל, כשמתלבש בהם, נאמר בדרך ישב מחוץ למחנה מושבו, באותה קלפה שגורם אדם להתלבש בה שם ה', בו נוטל נקמה, ובשביל זה לא תשא את שם יהו"ה אלהיך לשוא, ובשביל זה תקנו בהבדלה המבדיל בין קדש לחל ובין אור לחשך, שלא יחבר קלפות החל אל קלפות הקדש, ולא יעשה להם תערבת.

וזהו שדרך לא תזרע כלאים, ובגד כלאים שעטנז, וכל מי שמערב אותם, נאמר בו את מקדש יהו"ה טמא וגומר, שבשבת שמתפשט הקדוש ברוך הוא מאלו הלבושים ומתלבש בלבושי קדש, לא צריך לקרב לפניו (לפניהם) לבושי חל, שהמח לא מקבל טמאה. זהו שכתוב הלא כה דברי כאש נאם יהו"ה, שבו לא יכול להתערב שום ערוב, אלא בלבושים שמתלבש בשבת ויום טוב יכול

הקדש, שני אתים לרבות בו נשמה ונפש מצד של השכינה העליונה והתחתונה, ומה היתה תוספת על הרוח? זו החכמה מאדם הראשון.

אמר רבי יוסי: שמעתי ששלשת הרבויים הללו הם שלש הטפות שזרקו מהמח הנסתר של כל הנסתרים, ואלו הם שלשה גלגולים, ואלו שלש הטפות, שמעתי שהן כנגד שלש נשים שנאמר בהן חכמות נשים בנתה ביתה, שאחת אופה, ואחת עורכת, ואחת מקטפת, אל אותה שנאמר בה ראשית עריסתיכם חלה, וזו חלה של פסח שהיא סגולת"א, היא טפה ראשונה, וממנה נזרקו שלש טפות, והם שלשה יודין י י י שהם סגולת"א ודאי, והם י יברכה, י יאר, י ישא, ובאיזה מקום נזרקו? בשלשת האבות, שלשם ירד אדם בשלשה גלגולים, ובאיזה מקום נזרקו? מאותו שירד בהם (זה יה"ו) מצד החכמה העליונה.

ובנגד שלש הטפות הללו תקנו שלש מצות בפסח, אחת המצה שלמעלה לברך בה המוציא, השנייה לחם משנה, השלישית לחם עני בלי מלח, שהרי נאמר על קרבנה תקריב מלח, משום שהיא מצה פרוסה, כמו שפורס פריסת מלכותה, עד שתהיה שלמה לא צריך להקריב עליה מלח, שהוא חל"ם, ומה הוא חל"ם? שהוא אמצעי (של כל השלש). שלש הטפות העליונות הן סגולת"א, שתלויות מהמח הנסתר העתיק של העתיקים.

שלש טפות נזרקו בגלגלת מן המח השני, והן סגול"ל, איפה נזרקו? בשני עמודי אמת וברית, שהם כנגד נח שם ויפת. נח נזרק בצדיק, זהו שכתוב נח איש צדיק, שם ויפת בשני עמודי אמת, ועליהם נאמר ברא שית. שלש טפות עליונות שהן סגולת"א, שזרקו מהמח הנסתר, הן הקוץ של האות י למעלה, והקוץ שלה למטה, והגו באמצעיתה, המח שזרקו שלש הטפות הללו ממנו, הוא י, וזו י שהיא מעל לאות א, י למטה מן א - המח השני, ושלש הטפות שזרקו ממנה הן סגול"ל, שלש הטפות של אדם הראשון שהם שלשה גלגולים, ושלש של האדם השני שלשה גלגולים.

מי האדם העליון והאדם השני? אלא מה שמו ומה שם בנו. מה שמו? אדם עליון, מה שם בנו? אדם תחתון, ושניהם נרמזו באותו פסוק שאמר

אמר לו, אם כן, הטפות הללו שנוספו כאן מה הן? אמר, ודאי על שלש הטפות הללו שורות שלש חכמות, אחת היא חכמת המחשבה, והשנייה חכמת הדבור, והשלישית חכמת המעשה, והן שלשה עולמות נסתרים, שלש טפות שתלויות מן המח העליון שקוראים לו סגול"ל. ויש שלש עליונות מעליהם שתלויות מהמח הסתום של עתיק העתיקים, והן סגולת"א, שלש העליונות נרמזו ביי העליונה שיש לה קוץ למעלה וקוץ למטה וגוף באמצע, ושלש טפות שניות שהן סגול"ל מי התחתונה, וסוד הדבר בראשית, שלש מאדם הראשון, ושלש מאדם התחתון, ובשלש הנקודות הללו נאמר אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים, ואלו הם שלשת הגלגולים של אדם הראשון, ששלש טפות שזרקו בשלשת האבות, שבהם.

יברכה יהו"ה, יאר יהו"ה, ישא יהו"ה, ושלשה שניים בברית ושני עמודי האמת, שנח שם ויפת היו משם, שנאמר בו נח איש צדיק, מצד של צדיק חי העולמים, שם ויפת מהצד של שני עמודי האמת, וסוד הדבר כאן - מה שמו ומה שם בנו כי תדע. מה שמו, באם העליונה ששם חכמה, ומה שם בנו, באם התחתונה, הוא נודע, אבל שלשה גלגולים בשלשה אבות, ושלשה בשלשת העמודים שלמטה, ואלו הששה היו עתידים להיות שלשה בשת ושלשה בהבל, אלא שפרחה משם י משת שהיא נקדה כו'.

תקון ששים ותשעה

ועוד ותוסף ללדת את אחיו את הבל, רבי יוסי ורי אלעאי היו הולכים בדרך. הזדמן רבי אלעזר עמהם. אמרו: ודאי עליך נאמר ויפגע במקום, שפגשנו בשכינה. אמר להם: עליכם נאמר ויפגעו בו מלאכי אלהים. מה זה מלאכי אלהים? אלו שנאמר בהם עושה מלאכיו רוחות, שרוחותיכם מרוחו של הקדוש ברוך הוא (של הקדשה). שמחו כלם בדרך. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר: מה זה ותוסף ללדת את אחיו את הבל? ועוד, מה בא לרבות ותוסף, ושתי אתים - את אחיו את הבל?

אמר לו: ודאי ותוסף זו תוספת של רוח הקדש, שהוא העמוד האמצעי, משם נוספה לו רוח

מגיד מראשית אחרית, ומשום זה ש"ת הוא סיום האותיות, ומהם נודעים ראש האותיות שהוא א"ב בא"ת ב"ש, ועוד שת, הש' שלו הם שלשת ענפי האילן למעלה, והיא השרש למטה, והראה בהם שלשה גלגולים למעלה ושלשה למטה.

ת' תפארת (ש) שלום, כולל ששה צדדים, וזו דרגת משה, כולל שלשה אבות, ושלש דרגות תחתיהן, והם הגלגול של אדם, שת אנוש הבל נח שם יפת, ומשת ואנוש התיחסו כל הדורות, זהו שכתוב אז הוחל לקרא בשם יהו"ה, אז, אותו שנאמר בו (פי מן המים משיתהו), אז הוחל לבא בגלגול אותו שנאמר בו אז ישיר משה.

ומשום זה שת, משם השתת העולם, ומשום זה כי שת לי אלהיים זרע אחר תחת הבל, שנאמר בו בשגם זה הבל, ואיוב אמר עליו מי שת בטוחות חכמה. חכמה - מי"ם עליונים, משם נמשך, ומשום זה כי מן המים משיתהו, ש שלשת האבות, וזה מ"ש מן משה, ה' שכינה התחתונה, הבל ה' ל"ב.

וכפל שמו פעמים משה משה, לאחז בשני ההי"ן, הה' העליונה והה' התחתונה, ולאחז בשלשה ענפים ובשלשה שרשים שהם שש, פעמים מ"ה ממשה, הוא מראה הסוד מה שמו מה שם בנו, שבשלשת האבות התלבש מ"ה שלמעלה, ומשלש הדרגות שלמטה מ"ה שלמטה, ומשה כולל את שניהם, הוא מרכבה שלמה עליונה ותחתונה, כמו זה ש מן משה, שלשת האבות, שנאמר בה ופני אריה אל הימין ופני שור ופני נשר כו', מ"ה של משה ודמות פניהם פני אד"ם, ומשום שהוא מרכבה למעלה ולמטה, אמר ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם. בינתים הרי רבי יצחק ורבי יודאי ורבי יהודה ושאר החברים באו. אמר להם רבי שמעון: במה עסקתם? אמרו לו: שמענו עליך ובאנו אליך, ששאלנו עליך את כל החברים ולא מצאנו מי שמודיע לנו עליך, עד שפגשנו את רבי יוסי ורבי אלעאי ורבי אלעזר שהיו מתעסקים בסוד של הבל בכל גלגוליו.

אמר רבי שמעון: ודאי שמעשה הצדיקים תלוי למעלה, ושם הפל נודע, וההתעוררות שלמטה גורמת להתעוררות שלמעלה, בודאי שסוד

משה, ואמרו לי מה שמו מה אמר? שלש טפות, אחת אופה במח שהוא כנגד ימין, שהיא האופה, שהוא שר האופים, ואחת עורכת זה המח, שהוא מצד השמאל, שנמר בה אף ערכה שלחנה, והרי פרושוהו שלחן בצפון כנגד הלב, ואחת מקטפת כנגד המח, שהוא לאחור כלפי הפתח, וכנגד שלש הטפות הללו הם שלש יודים, שהם ביו"ד ה"י וא"ו ה"י, שמעידין על עלת כל העלות, שעליו נאמר אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהיים, שהוא ראשון ואחרון ומבלעדי אין אלהיים.

ומששת התקונים הללו רצה הקדוש ברוך הוא לברא את שת, שיהיה שמו שית, שיהיו בו שלשה גלגולים של אדם ושלשה של הבל, אלא שפרחה י' משת, שהיא נקדה, אכן שתיה, שמשם השתת העולם.

ובי' הזו חטא יוסף, זהו שכתוב ותשב באיתן קשתו ויפזו זרועי ידיו. מה זה ויפזו? שנזרקה הטפה שהיא י' בין עשר אצבעות ונחלקה לעשרה ניצוצות שנזרקו מהקשת, שהיא הברית, ובאיזה מקום נזרקו? בעשרה הרוגי מלכות. אמר לו, והרי שמעתי שעשרה הרוגי מלכות היו בני יעקב? אמר לו: חס ושלום, אלא בדמותם היו.

אמר לו, ומי גרם שנזרקו לשם? אמר לו, דמות אביו שהזדמנה אליו, שהיתה בדמותו של אדם הראשון, זה גרם שנזרקו להן, ונעץ צפרניו בקרקע והברית את עצמו, ולא נזרקו (באותה הזונה, שאם לא שנראתה לו דמות אביו, לא היו נזרקות כן, ודמות אביו גרמה שאותה הטפה וינס ויצא החוצה, ולא בעברה, ובשכר וינס) (בזונה הזו. שאם היה זורק אותן בזונה הזו, היו ישראל טובעים בים. ולא לחנם בארוה הקדמונים, בשכר וינס) - הים ראה וינס, ואם לא, לא היו יוצאים ישראל מן הים, והוא קבל ענשו באלו עשרה הרוגי המלכות, שהיו עתידים לצאת ממנו עשרה שבטים, ומשום זה היו עשרה הרוגי מלכות כמו שעשרת השבטים שהיו עתידים לצאת ממנו, והיו חושבים החברים שעשרה בני יעקב היו.

אמר לו, אם כן, מי נתן סוד זה בשת? (אמר לו, נשמות הצדיקים נבראו קדם שנברא העולם, כמו שבארוה הראשונים) (כמ"ש בראשית, אין ראשית אלא נשמה, וכו' עין לקמן קיב ע"א). אמר לו, בגלל זה אמר הכתוב

שכתוב על פי אין אלה"י בקרבי מצאוני הרעות האלה, שהרעות הללו ממנות על כל העתים והרגעים, שעליהם נאמר ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו, וזהו שאמר דוד בידך עתותי וגומר, ומי גורם שלא שורה עליו שכינה ולא מאיר עליו השמש? בגלל ההבל של שקר ודברי שקר שיוצאים מפיו, ומשום זה - יש הבל אשר נעשה על הארץ. יש הבל ויש הבל. יש הבל מבעלי השקר שנאמר בהם הבל המה מעשה תעותועים, שהם תועים במעשה של שקר.

ויש הבל שנאמר בו כי על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם, וזה ההבל של התורה, שהוא חמשה חמשי תורה, מן ב' של בראשית עד ל' של לעיני כל ישראל, וזהו הבל"ל, והרי שש הם עם זה ספר? אלא זה ו' שהוא הקול, שעולה בהבל שהוא ה'. אשרי הוא מי שמחבר אותם כאחד ומוציא אותם מפיו באהבה ויראה של י"ה, ומשום זה יש הבל וכו', אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים.

אמרו לו החברים: רבי רבי אם כף שהם צדיקים, למה מגיע אליהם כמעשה הרשעים? אמר להם: הגלגול גרם להם שיבא להם כמעשה הרשעים, כאלו היו רשעים, כף יבאו להם יסורים ודחוק, ואלו הם שנשמותיהם מהצד של אדם והבל, שזה חטא במחשבה ומעשה, ומשום זה אמר עליהם הכתוב בשגם, זה הבל, גם - לרבות אדם.

אמרו לו: ידענו שמחשבה היא אדם קדמון, מ"ה שלמעלה, מ"ה שמו, מעשה כ"ח שלו, עשרים ושמונה אותיות של מעשה של בראשית ברא וכו', והכל חכמה, כח מה, אם כן במה היו יכולים לחטא כאן? אמר להם: בודאי כל מי שחטא בגופו ששם המעשה, ובגשמתו ששם המחשבה, כאלו חטא באותו שהוא נברא בדמותו. זהו שכתוב ויברא אלהי"ם את האדם בצלמו וכו'.

ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, שיש להם עשר ושלוש ואריכות ימים בעולם הזה. אמרו לו: מאחר שהם רשעים, למה יש להם את כל הכבוד הזה? אמר להם: הטובה הזו שלהם היא הבל ורעות רוח, שהגלגול שלהם גרם להם שיהיו רשעים גמורים, ועשו (זכיות כמה מהם, והתקצרו

הגלגול הוא במקום אחד, וכל הגלגולים הם כמו הגלגלים שעולים ויורדים, וגלגל אחד הוא קבוע באמצע ביניהם, והוא לא מתנענע לכאן ולכאן.

וסוד הדבר הרי פרשה, דור הלך ודור בא והארץ לעולם עמדת, שהיא קבועה ביניהם (כמו זה, הנפש היא בקביעות של הגוף, והרוח עולה ויורדת בגוף ומתפשטת בכל וירי הלב, כבר אמרנו שהגלגולים הם כמו הגלים שעולים ויורדים בגלגול אחד), כמו זה הנפש היא בקביעות בגוף, והרוח יורדת ועולה בגוף, ומתפשטת בכל וירי הלב שמתנענעים, זהו שכתוב אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו, אבל הנפש קבועה בלב כאשה שהיא קבועה בבית, זהו שכתוב מושיבי עקרת הבית, ובעלה ויצא ויצא ושוב, כך דור הלך ודור בא, זה העמוד האמצעי, הוא הולך ובא בגלגול, אבל השכינה לעולם עמדת, היא לא הולכת בגלגול ולא מרכבת במקום אחר, ומשום זה נאמר בה אשתך כגפן פריה, מה גפן לא מקבלת עליה הרקבה ממין אחר מכל עץ שבעולם, כך השכינה לא מקבלת עליה הרקבה אחרת בעולם אלא מבעלה.

קמו כל החברים והשתטחו לפניו ואמרו: אלו לא באנו לעולם אלא לשמע את זה - די. פתח ואמר: וזרח השמש ובא השמש, וזרח השמש זה העמוד האמצעי, שהוא משה בדמותו. וזרח, זהו שכתוב יהו"ה מסיני בא וזרח משעיר למו. ובא השמש, כשהתכנס משה, ועם כל זה, שהתכנס אל מקומו, שואף זורח הוא שם, וזה יהושע שהיה כמו הלבנה, שהיא השכינה.

ועוד, וזרח השמש זה משה, כשיבא בגלגול בצדיק גמור, וכשהוא לא בצדיק גמור - ובא השמש, מתכנס ממנו והולך ובא בגלגול, עד שמוצא את מקומו, ומשום זה אל מקומו שואף זורח הוא שם.

ועוד, וזרח השמש זה הקדוש ברוך הוא, באיזה מקום? באדם שהשכינה עמו, כמו שנאמר בכל מקום אשר אזכיר את שמי וגומר, ותרגם אונקלוס, במקום שתשרה שכינתו שם, ואם אין שם שכינה - ובא השמש, מתכנס ממנו הקדוש ברוך הוא ונשאר בחשכה, ושולטים עליו כמה מחבלים וכמה יסורים רעים שאינם יסורים של אהבה. זהו

אָחַר כִּף בָּא מִשֶּׁה שְׁנֵאֲמַר בּוּ בְשִׁגְם הוּא בְשׂוּר, שְׁגָם זֶה הֶבֶל, וְהוֹרִיד חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, שֶׁהִיא שְׂרֵשׁ הָאֵילָן, וְהַשְּׁלִים אֶת הָאֵילָן בְּשֵׁם שֶׁל יְהו"ה, וּמִשּׁוֹם זֶה הַשְּׁתַלֵּם בּוּ שֵׁם יְהו"ה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר וְאָמְרוּ לִי מָה שְׁמוֹ מָה אָמַר אֲלֵיהֶם, כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהו"ה, שְׁלֹאֲבוֹת לֹא הִתְגַּלָּה לָהֶם, מִשּׁוֹם שֶׁהַשֵּׁם לֹא הָיָה שָׁלֵם, בְּאֲבוֹת לֹא הִתְגַּלָּה לָהֶם, זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְשָׂמִי יְהו"ה לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם, בְּמָה שְׁחָטָא אָדָם הִתְתַקֵּן, וּבְמָה שְׁחָטָא הֶבֶל הִתְתַקֵּן, וְחִזֹּר הֶכֶל בְּתַקּוּנֵנוּ בְּעִנְפֵינוּ, בְּשָׂרְשֵׁינוּ, בְּגוּפֵנוּ, בְּפָרְיוֹ, וְהֶכֶל הַשְּׁתַלֵּם בְּב"ר שֶׁהוּא מִשֶּׁה, ב"ר מִן בְּרֵאשִׁית, מָה שֶׁהָיָה שֶׁת יִרְדָּה לְשֵׁם י' וְנִעְשָׂה שֵׁי"ת, וּמִתְחִיל בְּב' שֶׁהִיא בְּרַכָּה לְהוֹצִיא אֶת הָאֵרֶץ מִקְלָלָתָהּ, שְׁנֵאֲמַר בְּהָ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ, וְאַחַר יִרְדָּה ר' עֲלֶיךָ, שֶׁהִיא רֵאשִׁית חֲכָמָה, וּכְשֶׁקָּרַב לְהָר סִינַי, יִרְדָּה א' מִן בְּרֵאשִׁית, שֶׁהִיא אֲנָכִי, וְיִרְדָּ עֲלֶיךָ הַכֶּתֶר, שֶׁהֵן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, וְהַשְּׁתַלֵּם הָאֵילָן בְּכָל הַתַּקּוּנִים שָׁלוּ.

אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי רַבִּי, הֲרֵי הָאֵילָן שָׁלֵם בִּיהו"ה, לְמָה יִרְדָּה א' מִן בְּרֵאשִׁית? אֲלֹא מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מַעֲיִן לְהַשְׁקוֹת אֶת הָאֵילָן, שְׁמִשָּׁם אֱלֹהִים מְלִיאָ"ה מִכָּל תַּשְׁעֵי הַסְּפִירוֹת, שֶׁהֵם בְּבְרֵאשִׁית, שֶׁשׁ הֵן שֵׁשׁ הַסְּפִירוֹת, בְּרֵא, שֶׁלֹּשׁ סְפִירוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, אֱלֹהִים הִיא הַעֲשִׂירִית מְלִיאָה מִכָּל הַתַּשְׁעֵי, הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּלֶם, וּמִשּׁוֹם זֶה בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, בְּרֵאשִׁית בְּרֵא עִם אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאֵרֶץ. בָּאוּ לְנִשְׁק אוֹתוֹ וּפְרַח לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: חֲבָרִים, בּוֹדָאֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסְּפִים עִמָּנוּ, שְׁעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים לְהִיּוֹת עִמָּנוּ בְּחִבּוּר הַזֶּה, אֲשֶׁרֵי הַדּוֹר שֶׁזֶה הִתְגַּלָּה בּוּ, שְׁעֵתִיד כָּל זֶה לְהִתְחַדֵּשׁ עַל יְדֵי מִשֶּׁה בְּסוּף הַיָּמִים בְּדוֹר הָאַחֲרוֹן, לְקַיֵּם אֶת הַכְּתוּב מ"ה שִׁ"הָיָה ה"וֹא שִׁיְהִיָּה, וּבּוּ מ'מִכּוֹן שִׁבְתּוֹ ה'שְׁגִיחַ, אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׁכָכ"ה לוֹ בְּגִימְטְרִיא מִש"ה, אֲשֶׁרֵי הָעַם שִׁיְהו"ה אֱלֹהֵינוּ, שְׁעֲלֵנוּ נֵאֲמַר דוֹר הַלֵּךְ וְדוֹר בָּא, וְאֵין דוֹר פְּחוֹת מִשְׁשִׁים רְבוּא, וְעֲלֵנוּ נֵאֲמַר דְּכַר צוּה לְאֵלֶיךָ דוֹר, וְהַתְּפַשְׁטוֹתוֹ הִיא בְּכָל דוֹר וְדוֹר וּבְכָל צְדִיק וְחָכָם שְׁמַתְעֶסֶק בְּתוֹרָה, עַד שְׁשִׁים רְבוּא, לְהַשְׁלִים אֶת כָּלֶם מִהַפְּגָם שְׁלָהֶם, וְסוּד הַדְּכָר - וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵינוּ, שֶׁהוּא שְׁקוּל לְכָלֶם, כְּמוֹ

בְּקֶצֶר שָׁנִים וְלֹא הַשְּׁתַלֵּם לָהֶם) כְּמָה מִיָּנִי טוֹבוֹת, הִבִּיא אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְגּוּל לְהַשְׁלִים לָהֶם שְׁכָרָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, זֶהוּ שְׁכָתוֹב וּמִשְׁלֵם לְשֵׁנְאִיו אֶל פְּנֵיו כו', וְעֲלֵיהֶם נֵאֲמַר וּבִכֵּן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבָרִים וּבָאוּ כו'. בֵּינְתִים הִנֵּה רַבִּי פְּנַחֵס שִׁיּוֹרֵד מִהִישִׁיבָה הָעֲלִיוֹנָה, וְנִרְאָה תַּחַת צִלוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר לוֹ: מָה זֶה הֶבֶל אֲשֶׁר נִעְשָׂה עַל הָאֵרֶץ, וְכִי עַל הָאֵרֶץ נִעְשָׂה הֶבֶל? אֲלֹא כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאֵרֶץ, שִׁישׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נִעְשָׂה עַל הָאֵרֶץ, הִהֶבֶל שֶׁל תְּפִלוֹת וְהִהֶבֶל שֶׁל הַתּוֹרָה נִעְשָׂה עַל הָאֵרֶץ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיא שְׁכִינְתּוֹ, שְׁנֵאֲמַר בְּהָ וְהָאֵרֶץ הִדָּם רַגְלֵי, וּמָהוּ הִהֶבֶל שְׁנִעְשָׂה עֲלֶיךָ? אֲלֹא הַפֶּךְ הֶבֶל וְתַמְצָא הַלֵּב, וּמִמָּנוּ יוֹצֵא הֶבֶל, וְזוֹ הַנְּפֶשׁ, וּבְהָ עוֹלָה הַדְּבוּר, הַרוּחַ יוֹצֵאת מֵאֲזֵן שְׁמָאל שֶׁל הַלֵּב, וּמִמָּנוּ יוֹצֵא הַקּוֹל, וְהַקּוֹל הוּא הָאֵילָן, שְׁנַחֲלֵק לְכַמָּה קוֹלוֹת שֶׁהֵם עֲנָפֵי הָאֵילָן, וְהַפְּרִי שֶׁלוֹ הוּא הַדְּבוּר, וְשִׁנְיָהֶם עֵץ פְּרִי, וְהֵם גּוֹף וּבְרִית, הָעֵץ זֶה ו', וְהַפְּרִי זֶה י', אוֹת הַבְּרִית.

ה' הַתַּחְתּוֹנָה שְׂרֵשׁ הָאֵילָן, שִׁישׁ בּוּ שְׁלֹשָׁה וַיּו"ם כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה הָעֲנָפִים שֶׁל ש, ה' הָעֲלִיוֹנָה שְׁלֹשָׁה עֲנָפִים, וְהֵם שְׁלֹשֶׁת הַוַי"ם מִן וַיִּסַּע וַיָּבֵא וַיִּט, זֶהוּ עֵץ הַחַיִּים שְׁעָקָר עֲנָפָיו, שְׁקֶצֶץ בְּנִטְיַעוֹת וְהַסְּתַלֵּק הַפְּרִי, וְנֵאֲמַר בְּאֵילָן גִּדּוּ הָאֵילָן וְקִצְצוּ עֲנָפָיו וְכו'. בְּרָם, עָקָר שְׂרֵשֵׁנוּ בְּאֵרֶץ הַשְּׂאִירוֹ, שֶׁהִיא ה' הַתַּחְתּוֹנָה, הַסְּתַלֵּק הַוַי" וְנִשְׂאָרָה ה', וּמִשּׁוֹם זֶה שְׁלֹשׁ מִשְׁמֵרוֹת הַוַי" הַלֵּלָה, וּבְכָל מִשְׁמֵר וּמִשְׁמֵר יוֹשֵׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׂוֹאֵג כְּאָרִי וְכו', ה' שֶׁל הַלֵּלָה עֲלֶיךָ שׂוֹאֵג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁלֶשׁ מִשְׁמֵרוֹת שְׁשָׁם הַוַי", שָׁם הַוַי" הוּא וְדָאֵי.

וּמִנֵּי לָנוּ שְׁעָקָר אָדָם אֶת הָאֵילָן וְהַפְּרִי וְהָעֲנָפִים שָׁלוּ, וְלֹא נִשְׂאָר שָׁם אֲלֹא הַשְּׂרֵשׁ שֶׁהִיא ה' הַתַּחְתּוֹנָה? זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָה, כְּמוֹ שְׂאֵיכָה שְׁנֵאֲמַר בְּהָ אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, אֵיךְ ה' יִשְׁבָּה בְּדָד? בְּגִלְלָה זֶה הִתְגַּלְגַּל אָדָם בְּשֵׁלֶשֶׁת הָאֲבוֹת, שֶׁהֵם עֲנָפֵי הָאֵילָן וְהַגּוֹף וְהַפְּרִי שֶׁל הָאֵילָן, וְהַתְּתַקֵּן מָה שְׁעָקָר, יִרְדָּ בְּאֲבָרָם וְנִטַּע בּוּ ה', שֶׁהִיא עֲנָפֵי הָאֵילָן, יִרְדָּ בְּיִצְחָק וְעֵשָׂה פְּרִי שֶׁהוּא י' מִן יִצְחָק, יִרְדָּ בְּיַעֲקֹב וְנִטַּע בּוּ ו' שֶׁהוּא הָאֵילָן, שְׁנֵאֲמַר בּוּ וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב.

בִּינְתִים הִנֵּה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹדָאי וְרַבִּי יְהוּדָה וְשָׂאֵר הַחֲבֵרִים פָּגְשׁוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר וַחֲבָרָיו שֶׁהָיוּ עִמּוֹ. אָמַר לָהֶם, בְּמָה עִסְקַתֶּם? אָמְרוּ לוֹ, בְּסוּד הַגִּלְגּוּל שֶׁל אָדָם וְהַבֵּל. אָמַר, וְדָאֵי בְּסוּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁהֵינּוּ מִתְעַסְקִים אַתֶּם הֵייתֶם מִתְעַסְקִים.

פְּתַח כְּמוֹ מִקְדָּם וְאָמַר, יֵשׁ הַבֵּל אֲשֶׁר נֶעֱשָׂה עַל הָאָרֶץ וְכוּ', זֶה אָדָם וְהַבֵּל, בְּמַחְשְׁבָהּ וּבְמַעֲשֵׂה חַטָּאוֹ, כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרָנוּ לְמַעְלָה, וּמָהֶם מַחְשְׁבָהּ וּמַעֲשֵׂהָ? הָאֵב וְהָאֵם, חֲכָמָה וּבִינָה, שְׁעֲלִיהֶם נֹאמַר כָּלֶם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ, הָרִי עֲשִׂיָהּ, מִשּׁוּם שֶׁשָּׂם כַּח מָה, זֶה הַחֲכָמָה שֶׁהִתְחַלְקָה לְשָׁנֵי צִדָּדִים, מָ"ה הוּא אָדָם, מַחְשְׁבָהּ – חָשַׁב מָ"ה, מָ"ה – אָדָם, תִּמְצָא שֶׁאָדָם הוּא מַחְשְׁבָהּ, בִּינָה שֵׁם י"ה, הָאֵב וְהָאֵם, וְהִבֵּן בְּתוֹכָם הָעֵמוּד שְׁסוּמָךְ אוֹתָם, אוֹתוֹ שֶׁנֹּאמַר בּוֹ בְּשִׁגְם הוּא בָשָׂר, בְּשִׁגְם זֶה הַבֵּל, שֶׁהוּא מִשָּׂה, מִשָּׂם הִיָּה, וְכִךְ פָּרְשׁוּהוּ הָרֵאשׁוֹנִים בְּשִׁגְם זֶה מִשָּׂה, הַבֵּל נִקְרָא עַל שֵׁם ב' מִן בְּרֵאשִׁית, ל' לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל, ה' חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תוֹרָה שְׁעִתִּידָה לְהִנָּתֵן עַל יְדוֹ, וְזֶהוּ הַבֵּל, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי יְהו"ה יַחֲיֶה הָאָדָם.

וַיֵּשׁ הַבֵּל שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר שֶׁנֹּאמַר בּוֹ הַבֵּל הָמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים, וְזֶהוּ הַבֵּל שֶׁל נִבְלוֹת הַפֶּה וְדַבָּרִים בְּטָלִים, שְׂאִין בָּהֶם תּוֹעֵלֶת כָּלֶל, וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ הַבֵּל כּוֹ שֶׁמְגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים וַיֵּשׁ הַבֵּל אֲשֶׁר מְגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים. מִי זֶה הַרְשָׁעִים? זֶה סַמָּא"ל וְנַחֲשׁ, שֶׁל מִשָּׂה הִיא שְׁלִשָּׁה עֲנָפִים שֶׁל שְׂרֵשׁ הָאֵילָן, וְזוֹ שֶׁ מִן שֵׁת, מָ"ה מִן מִשָּׂה זֶה אָדָם, שֶׁהוּא בְּדַמוֹת הָאָדָם שְׁלִמְעָלָה, וְזֶהוּ מָה שְׁמוֹ וּמָה שֵׁם בְּנוֹ, וְזֶה הַמָּ"ה, (ה) תּוֹרַת יְהו"ה תְּמִימָה, ה' חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תוֹרָה, שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בְּאַרְבָּעִים יָמִים וְאַרְבָּעִים לַיְלוֹת שְׁלָחַם לֹא אָכַל וּמִים לֹא שָׁתָה.

וּמִשּׁוּם שְׁעָקַר שׁ, שֶׁהִיא שְׂרֵשׁ הָאֵילָן, מִמְּקוֹמָהּ, וְנִעֲשְׂתָה שְׁלִשָּׁה עֲנָפִים שֶׁהֵם שְׁלִשָּׁה זִינִים כְּמוֹ זֶה: שׁ, שֶׁל זֶרַע שֶׁהוּא יוֹרֵה כַּחֲץ, נֶעֱשָׂה ז', שְׁשָׁלֵשׁ טַפּוֹת הַתַּפְּשׁוּטוֹ וְנִעֲשׂוּ שְׂרִבִּיטִים, וּמִשּׁוּם שְׁעָקַר אוֹתָם מִמְּקוֹמָם, וּמָה שֶׁהִיָּה שְׂרֵשׁ אֶחָד, עָקַר אֶחָד, הִתְחַלְקוּ לְשָׁלֶשׁה, כִּךְ הוּא נִזְרָק

שֶׁבָּאֲרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֲשֶׁה אַחַת יִלְדָה שְׁשִׁים רְבוּא, וּמִיָּהוּ? מִשָּׂה שְׁשָׁקוּל כְּשִׁשִּׁים רְבוּא, וּמִשּׁוּם זֶה נֹאמַר עָלָיו דוֹר הַלֶּךְ (דוֹר בָּא), לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְדוֹר בָּא הוּא יָבֵא כְּמוֹ מִקְדָּם.

וַעֲזָרָה, כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר, הַתַּפְּשׁוּטוֹתוֹ שֶׁל שֵׁת הִיָּתָה עַד יַעֲקֹב, שְׁפָרַח בּוֹ י' מִן שֵׁת וְנִשְׂאָר שֵׁת, וְנִשְׂאָר יַעֲקֹב עֲקֹב, שִׁיעֲקֹב הִיָּה דְיוֹקְנוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁבָּאֲרוּהָ, יָפִיו שֶׁל יַעֲקֹב כְּעֵין יָפִיו שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וּבִשְׁבִיל הִי' הַזֶּה נֹאמַר אֲבָן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים, שֶׁהֵם אֲבָרָהֶם וַיִּצְחָק, שֶׁנֹּאמַר בָּהּ לְאָדָם, הוּא יִשׁוּפֵךְ רֹאשׁ וְאִתָּה תִשׁוּפְנוּ עֲקֹב, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהִיָּה עֲתִיד לְלָקוֹת מִהַנָּחֶשׁ, וּמִשּׁוּם זֶה נֹאמַר בָּהּ אֲבָן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים.

אָמְרוּ לוֹ הַחֲבֵרִים: וְהָרִי אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס שְׂאוֹת י' הִיא בִּיצְחָק? אָמַר: וְדָאֵי י' עֲלִיּוֹנָה הִיא מִן חֲכָמָה, וְזוֹ הִיא י' קְטָנָה, וּמִשּׁוּם זֶה נֹאמַר בָּהּ עֲקֹב, זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וְאִתָּה תִשׁוּפְנוּ עֲקֹב, וְזוֹ כִּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב שֶׁנֹּאמַר בָּהּ וַיִּגַע בְּכִף יֶרֶכוֹ, וְנֹאמַר בּוֹ וַיִּגַע בְּכִף יֶרֶכוֹ, וְנֹאמַר בּוֹ וְהוּא צִלַּע עַל יֶרֶכוֹ, וְזֶה י' מִן אֲדָנִי, וְהוּא י' מִן הוּהוּ"י, שֶׁבָּהּ וַיִּסְתַּר מִשָּׂה פָּנָיו כִּי יָרָא מִהֵבִיט לְמָקוֹם שֶׁחֲטָא בְּרֵאשׁוֹנָה, לְפָנָי שִׁיבָא בְּגִלְגּוּל. כִּיּוֹן שֶׁבָּא יַעֲקֹב לְשָׂם, מִיָּד – וַיַּעֲקֹב נִסַּע סִכְתָּה וַיִּבֵּן לוֹ בֵּית, בֵּית י', מִיָּד הַשְּׁתַלְמָה י' עִם עֲקֹב וְנֶעֱשָׂה יַעֲקֹב, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֶם, וְאַחֵר כִּךְ בָּא מִשָּׂה וְהַפֶּךְ הוּהוּ"י מִדִּין לְרַחֲמִים, וַחֲזוֹר יְהו"ה, וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁל אֲבָן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן כָּלֶם אָמְרוּ מֵאֵת יְהו"ה הִיָּתָה זֹאת כּוֹ'.

סדר הלימוד ליום כג אלול [יום 348 בשנה]

(אמר המגיה: זה הלשון מצאתי בספר אחר)

בְּרֵאשִׁית, אֵין רֵאשִׁית אֶלָּא נִשְׁמָה. אָמַר לוֹ, מִכָּאֵן נוֹדַע שֶׁבְּאוֹת בְּרִית הַמִּילָה הַזֶּה חֲטָא אָדָם וְכָל הַדּוֹרוֹת שֶׁבָּאוּ אַחֲרָיו, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב פִּקֹּד עוֹן אֲבוֹת עַל בָּנִים, מִשּׁוּם שֶׁמַּעֲשֵׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם. אָמַר לוֹ, נִמְצָא שְׁשֵׁת גִּלְגּוּל שֶׁל אָדָם וְהַבֵּל, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ בְּשִׁגְם הוּא בָשָׂר, בְּשִׁגְם זֶה הַבֵּל, וְסוּד הַדָּבָר – אִזְ הוֹחֵל לְקַרָּא בְּשֵׁם יְהו"ה, וְאִדְעָךְ בְּשֵׁם, אִזְ, אוֹתוֹ שֶׁנֹּאמַר בּוֹ אִזְ יִשִּׁיר מִשָּׂה, בְּשֵׁם יְהו"ה וְאִדְעָךְ בְּשֵׁם, בְּשָׁנֵי שְׁמוֹת, מָה שְׁמוֹ וּמָה שֵׁם בְּנוֹ, וְנֹאמַר בּוֹ הוֹחֵל, שֶׁמִּשָּׂם הַשְּׁתַת הָעוֹלָם.

ביתא, וזהו הסוד של א"ת ב"ש, כאן התתקן האב עם הבן, שגניהם זה על גב זה, בכל מקום שהלכו לא נפרדו זה מזה. בראשית, שם א"ת ב"ש, א"ב ש"ת, נשארו ר' י' מן בראשית, עליו נאמר וירא ראשית לו, שהוא ראשית חכמה יראת יהו"ה, כמו זה בן בתוך האב, וירא ראשית לו, משם הוריש לו נשמה ונקרא ראשית לו כשמו, ונקרא אדם כשמו בשלשת האבות שהם ש, בא אדם במשה, ובמשה כולל הכל, ומשום זה ש מן משה שקול ש לשלשת האבות, מ"ה שלו כמו של אדם הראשון, מרכבה שלמה היתה במשה לבדו, כמו שהיתה בשלשת האבות, ואדם העליון היה במשה. שלשת הענפים של ש - אריה שור נשר, מ"ה ודמות פניהם פני אדם, ונאמר בו משה משה פעמים, לקים בו מה שהיה הוא שיהיה ואשר להיות כבר היה, זה אדם הראשון. השתטחו כלם לפניו ואמרו: אשרי חלקנו שפגשנו בך לדעת סודות עליונים טמירים של עתיק הימים.

אמר רבי אלעזר: נודע מכאן, שמשנה מאותיותיו משמע שהוא הבל והוא שת והוא משה, והתפשטותו של משה בכל דור ודור ובכל צדיק וצדיק, והוא הולך בשלש שלש, ובכל שלש שהוא רוכב נאמר בהם לא ימושו מפיה ומפי זרעך ומפי זרע זרעך. מכאן נודע שהוא לא נמצא אלא במקום שיש בו תורה, ומשום זה זכרו תורת משה עבדי.

אמר לו רבי יהודה: התפשטותו בבני אדם יש לה שעור? אמר לו: כן, עד ששים רבוא, וסוד הדבר - דור הלך ודור בא, ופרשוה הקדמונים, אין דור פחות מששים רבוא, ומשום זה נאמר בו אשה אחת ילדה במצרים ששים רבוא בכרס אחד, ומיהו? זה משה שהוא שקול כששים רבוא מישראל. אמר לו רבי שמעון: ברוך בני לעתיק הימים.

ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהו"ה, מיזה מקום הביא אותה? מק"ץ ימי"ם, מה שירים שלו, כמו אדם שבסוף ימיו חוזר בתשובה כשאין לו כח לעשות טוב ורע, ובעלומיו, כשהוא בכחו, לא שב, כמו שבארוהו מפני שיבה תקום, ומשום זה ואל קין ואל מנחתו לא שעה, אבל הבל מבכורות צאנו הביא לו קרבן, מהיפה

בשלשה גלגולים, אחד בנח, ושנים בשם ויפת, ומשום שכשבא נח, לא בקש רחמים על אנשי המבול, התביש אחר כך ואמר, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ושם, לא לחנם היה קובע מדרשות, וביפת נאמר יפת אלהי"ם ליפת וישכן באהלי שם, בשלשת אלה היה צריך להשתרש בשרשיו. ראה שלא הצליח, עקר אותו משם ונטע אותו אחר כך יחידי.

אכל אדם ננטע בשלשת האבות, והצטרף והתלבן בהם והשתרש בשרשיו והצליח, מיד בא משה שהוא בנו של אדם, ונתן הקדוש ברוך הוא תורה על ידו להשקות את האילן להתגדל בשרשיו וענפיו. באותו זמן התתקן האילן שעקר, החטא שחטא בעץ כאן תקן הכל, אחר שהתכנס משה מן העולם נאמר בו וזרח השמש ובא השמש, ונאמר בו הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב הולך הרוח, שלש פעמים סובב כנגד שלשה גלגולים שרוחו סובבה שם. מיד כשמצא שם לשרות, מה כתוב? ועל סביבותיו שב הרוח.

אמר לו רבי אלעזר: כאן נודע סוד עליון מרוח הקדש שלמעלה, שהוא בן י"ה, שסובב לימין ושמאל והעמוד האמצעי, ואחר כך לשלשת התחתונים, שהם צדיק ושני עמודי האמת, וכך אדם העליון אף כך בששה צדדים, וזה הסוד של בראשית ברא שית למעלה, ברא שית למטה, י שפרחה.

מן שת הוא י' של יעקב, שפרחה י' ממנו ונשארו עקב, וזהו הסוד של הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב, ומשום זה כשפרחה י' מן שת, מה כתוב בו? כי ש"ת לי אלהי"ם זרע אחר, אחר גרם שנאבדה י', שהיא זרע מן שת, והסוד של שת - כל שתה תחת רגליו, כל ודאי, שהוא זרע אות ברית קדש. באותו זמן בא משה עם שני לוחות שהן ב' מבראשית, וכסה על שת ונעשה בשת, ובאיזה מקום כסה ב' על שת? בזמן שאמר ויסתר משה פניו, ואות י' היא תמונת יהו"ה, בשכר ויסתר משה פניו כי ירא מהביט - ותמונת יהו"ה יביט, והשתלם שת.

והיננו בראשית ברא, השתלם בשית, שת הוא סיום של אלפא ביתא, אב הראש של אלפא

ואין שדה אלא אשה, כמו שנאמר כי בשדה מצאה, זהו שכתוב ויהי בהיותם בשדה. ויפן כה וכה, הסתכל אם היה בו מצד הטוב, שלפעמים נפרד טוב מרע, ומשם הם הגרים, ומשום זה הסתכל מכל צד עד ששים רבוא ולא ראה שם גר שיוצא ממנו, ויך את המצרי.

אחר כך מה כתוב? ואם לא תיטיב, אל תקרי ואם אלא ואם, שהוא יתר שאת ויתר עז. לפתח חטאת רבץ, מה זה רבץ? אלא כי תראה חמור שנאף רבץ וכו', שהוא לא יכול לשאת על כתפו חמרת התורה, לא יכול לשאת על המלכות בגלות, וחדלת מעזב לו, כאן הראה לקין שעתידים ישראל להיות בדחק בגלות, עני ורכב על חמור, שיהיו כחמור, שמשאו על כתפו מעל המס בגלות ומכבד המלאכה, וזהו רבץ תחת משאו - בגלות, ובני קין שהיו עשירים וחוזקים כמלכים בחזק רב, ומשום זה אמר אם תיטיב שאת, הלא אם תיטיב להיות שאת לעניי ישראל, שהם כבדים במשא כבד (יכבדו ממני), אני אסבל את בניך בעולם ומאריך עליהם, ואם לא - לפתח חטאת רבץ, לשער הגיהנם נפתחה, לטל נקמה ממך ומבניך.

אמר רבי שמעון: ברוך בני לעתיק הימים, שהרי רוח הקדש התעוררה אליך לגלות כאן חדושים שלא נודעו עד עתה. אמר: ודאי זהו קול דמי אחיך צעקים אלי, אותם דמים של ישראל, שעתידים לגזל אותם בני קין, ערב רב, החיבים הרשעים בגלות, וזהו פי מלאה הארץ חמס מפניהם, וזהו ההרג של קין אל הבל, שעני חשוב כמת.

ויהי מקץ ימים וגו', פתח רבי שמעון ואמר: מה זה מקץ ימים? אלא מאותו מקום שעתידי לומר בו קץ כל בשר בא לפני, קץ שם לחשך, ותרגם יונתן בן עזיאל, קץ כל בשר - המחבל של כל בשר, מלאכי חבלה. ראה שעתידים לצאת ממנו מחבלים כרמים, שהם ישראל, שנאמר בהם כי כרם יהוה צבאות בית ישראל, בגלל כך ואל קין ואל מנחתו לא שעה, וראה שעתידים לצאת מהבל כמה צדיקים, בגלל זה וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו. **ויהרי** בשעה שנולד קין, נאמר בו קניתי איש את יהוה, ולא היה כך, משום שלא התבשמה,

שלו, ומשום זה וישע יהוה אל הבל. ועוד, אל קין ואל מנחתו לא שעה, משום שקרבנו היה מאותו מקום שנקרא ערוה, ומה היה? פשתים, שנאמר בו ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה.

אמר לו רבי אלעזר: שהתכסה בו בשר ערוה - טוב הוא. אמר לו: בני, לא כל העריות שוים, זה לא הקריב קרבן זה אלא לקרב את ערוותו לה, שנאמר בו איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני יהוה, ומה ערוותו? הזהמה, הערלה הרעה, הנקבה של ערלה, אותה שנאמר בה אדם הראשון היה מושך בערלתו, ומה היא האם של הערבוביה הרעה? הפרי של העץ של טוב ורע, שנאמר בה ותקח מפריו ותתן גם לאישה עמה, ומי היא? ליליית, שמשם באים ערב רב שהם מערבים עם ישראל, שנאמר בהם הוי גוי חוטא, שהם זרע מרעים בנים משחיתים וכו', ואמרו אלה אלהיך ישראל לעגל, ומשום זה ואל קין ואת מנחתו לא שעה.

ויהרי נתבאר בהקדוש ברוך הוא עליהם ורחמי על כל מעשיו, ונאמר בו כי לא אחפץ במות המת, וקבל אותם, כל שכן את קרבן קין? אלא שהיה רצונו לרע כמו שנאמר, אבל הבל היה רצונו בקרבנו לקרב השכינה, לאותו שנאמר בו ועתיק הימים יושב לבושו כשלג לבן ושער ראשו כצמר נקי. במה? באותו שהקריב מבכרות צאנו ומחלבהן, ומשום זה וישע יהוה אל הבל, ויהרי נתבאר.

ומיד שלא התקבל קרבנו של קין, ויחר לקין מאד, ויאמר יהוה לקין למה חרה לך שלא מתקבל קרבנך? אם תיטיב מעשיך בגלגול - שאת לך בעולם ותתקבל בתשובה, ואם לא - לפתח חטאת רבץ. אמר רבי אלעזר: כאן לא צריך לכסות את הסוד מה זה שא"ת, ולא באנו לדרש בפסוק הזה, אלא ששאת זה הוא משא, ובהפוך אותיות שא"ת הוא אש"ת. כאן רמז שעבר על ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך כו', שבא על תאומתו של הבל, וזהו ויקם קין אל הבל, קם על תאומתו, ואחר כך הרג את בעלה, כמו המצרי, וסוד הדבר - ויפן כה וכה, ואמרו הראשונים מה זה ויפן כה וכה? אלא ראה מה עשה בבית ומה עשה בשדה,

קרבנך, ואם לא תיטיב מעשיך - לפתח חטאת רבך, שיפרע ממך. נאמר כאן רבך, ובמקום אחר כתוב כי תראה חמור שנאך רבך תחת משאו כו' לא תראה את חמור אחיך, זה קין שהוא רובך מכבד עוונו, ואם לא רוצה לחזר בתשובה, וחדלת מעזב לו, שלא עושה מעשה אחיך, ואם חוזר בתשובה, עזב תעזב עמו. מה עשה הבל? קם עליו והפילו לארץ, ואחר כך קם קין והרגו, שכן כתוב ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו, ומשום זה אמר בן סירא, טוב לרע אל תעשה, ולא יגיע אליך רע.

ויאמר יהו"ה לקין אי הבל אחיך כו', אמר רבי שמעון: וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא איפה היה הבל ששואל אותו, והרי אין מכסה ממנו דבר, כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים כו'? אלא אוי לבני אדם הטפשים, אטומי הלב, סתומי העינים, שעליהם נאמר עינים להם ולא יראו, באור של התורה, אלו אותם בהמות שלא מסתכלים ולא יודעים אלא בתבן של התורה, שהיא קלפה מבחוץ והמוץ שלה, שנאמר בהם מוץ ותבן פטורין מן המעשר, שהחכמים של התורה, בעלי הסודות, זורקים התבן והמוץ החיצונים, ואוכלים את החטה של התורה שהיא מבפנים, עשרים ושתים האותיות של התורה שעולות לחשבון חט"ה.

בא וראה, אלו הבהמות חושבים ששאל אותו הקדוש ברוך הוא א"י הבל אחיך, כמי שלא ידע איפה הוא, אלא א"י, הוא שהסתלק מן אדני, שהוא א' אהי"ה האם העליונה אנכי, י' יהו"ה שעולה עמה לדון את קין. בגלל זה כשהסתלקה א"י מן אדני, נשאך ד"ן, בגלל זה א"י הבל אחיך, ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי?! לא ידעתי ששכינה, שהיא אנכי, עמו שם, א"י שהתעלה האם והבן אל החכמה לטל ממנו נקמה, ולמה אל החכמה? משום שהאדם העליון הוא שנברא אדם תחתון בדמותו.

ויאמר קול דמי אחיך צעקים אלי, מה זה דמי? דם היה צריך להיות! אלא מה זה דמי? ד"ן כחשבון דמ"י, וזהו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול. ועוד, מה זה קול דמי? קול דם היה צריך להיות! אלא תרגם אונקלוס, קול זרעיותיו

והנחש הקשה הטיל בה זמה של הדין הקשה, ומשום זה לא התבשמה, וכשקין מצד הנקבה יצא תקיף קשה בדינו, כיון שזה יצא, היא נחלשה ונתבשמה אחרי זה, והוציאה אחר יותר מבשם, ועלה הראשון שהיה תקיף קשה על האחר, שהרי כל הדינים התעוררו עמו.

בא וראה מה כתוב? ויהי בהיותם בשדה, בשדה שנודע למעלה, שנקרא שדה של תפוחים, ונצח הדין הזה את אחיו, משום שהיה קשה ממנו, והכניע אותו והטמין אותו תחתיו, עד שהתעורר הקדוש ברוך הוא והעבירו מלפניו, ושקע אותו בנקב תהום רבה, וכלל את אחיו בשקוע של הים הגדול שמבשם את הדמעות העליונות.

ומהם יורדות הנשמות לעולם, איש כפי דרכו, ואף על גב שהם טמירים, מתפשטים זה עם זה ונעשים גוף אחד, ומהגוף הזה יורדות נשמות של הרשעים עזי הרוח, האם עולה בדעתך משניהם יחד? לא, אלא אחד לצדו ואחד לצדו. אשרי הם הצדיקים ששולפים נשמותיהם מהגוף הקדוש הזה שנקרא אדם, שכולל הכל, המקום שהכתרים והעטרות הקדושות מתחברים שם בצרור האשכול.

(ג"א) ויהי מקץ ימים ויבא קין, מה זה מקץ ימים? אלא מאותו שעתידי להאמר בו קץ כל בשר בא לפני, ומשום זה ואל קין ואל מנחתו לא שעה. ועוד מקץ ימים, ולא אמר מראש ימים, אלא מהשירים שלו ולא מן היפה, כאדם שבא עני לשער שלו ובזמן שהוא תאב לאכל, כדי שלא לתת לו מהיפה שבמאכלים, לא רוצה לתת לו דבר אחר שאכל את היפה מהכל, כנס את אותו שהוא בסוף ונתן לעני הזה שהתיאש ממנו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, לכלב תזרקו אותו, ומשום זה ואל קין ואל מנחתו לא שעה, אבל הבל לא הקריב אלא מהיפה של הכל, זהו שפתוב והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו.

ומחלבהן, לא הקריב אלא שירים, ומשום זה וישע יהו"ה אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויאמר יהו"ה לקין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב שאת. אמר לו, אם אתה תיטיב מעשיך - שאת, יתעלה

גלגול הרשעים שנאמר בהם וכבן ראיתי רשעים קברים וכאו וכו'. וזהו הן גרשת אתי היום - זה גלגול ראשון, והייתי נע - זה גלגול שני, ונד - זה גלגול שלישי, וזהו סוד על שלשה פשעי ישראל, אם שב בתשובה בשלשה גלגולים - יפה, ואם לא - כתוב בו ועל ארבעה לא אשיבנו, לא מחזיר אותו בגוף אחר, אלא יד ליד לא ינקה רע, וכך הולך נע ונד עד ששים רבוא, ולכל אחד כפי כחו, של אותו שהורג כף, הקדוש ברוך הוא נוטל ממנו נקמה. (ע"כ בספר אחר).

אמר רבי אלעזר: אם כן, כשנודע שכל הצרות הללו יהיו בגלות האחרונה, למה נאמר קניתי איש את יהו"ה? אם תאמר בשביל קניי שיצא ממנו זרע מעלה, אחר שהוא יתכנס, יתעוררו בני קין להחריב את העולם, ומהם קול דמי אחיך צועקים, זהו שכתוב משוד עניים מאנקת אביונים כו'.

אמר לו רבי שמעון: בני, קין היה מצד העץ של טוב ורע, והתפשטות הטוב היתה בגלגול עד קניי חותן משה, משם ואילך התפשטות הרע, ומשום שהראה לו הקדוש ברוך הוא מה שעתידים לעשות בניו לישראל בכל דור ודור, שהכל הוא הראה לו, הוא אמר גדול עוני מנשוא, ומנין לנו שהראה לו את גלגולו בכל דור ודור? זהו שכתוב הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ, נע ונד ודאי, כאן רומז את גלגולו ושל בניו. זהו שכתוב וכבן ראיתי רשעים קברים וכאו, והרי בארנו אותם ומשלם לשנאיו וכו'. הן גרשתי אותי - זה גלגול ראשון, היום - כמו אותו שנאמר בו היום אם בקלו תשמעו, והייתי נע ונד - שני גלגולים אחרים, אסתר - כאן רמז ויאמר אסתירה פני מהם כו', והן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר, ועליהם נאמר על שלשה פשעי ישראל, ועל ארבעה לא אשיבנו, שלא מחזיר אותם לגוף רביעי ולא בגאלה רביעית, אלא נאמר בישראל יהו"ה בדרך ינחננו ואין עמו אל נכר, בגלל זה פרושה בעלי המשנה אין מקבלים גרים לימות המשיח.

ועוד אי הבל אחיך, בא וראה, שתי האותיות הללו שמעתי שלמקום עליון היו עולות, א"י א'

שעתידים לצאת מאחיך, אותם ששים רבוא שעתידים לצאת מהבל, באותו שנאמר בו בשגם זה הבל, כלם צועקים מן האדמה. כאן רמז ענוי הדין ועוות הדין וחקם ושוד ושבר שעתידים בני קין לעשות בבני הקדוש ברוך הוא, וזהו קול דמי אחיך, אחיך נקרא מצד אותם שנאמר בהם הרגו איש את אחיו.

(נ"א) ויאמר יהו"ה אל קין אי הבל אחיך, אמר רבי שמעון, וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא איפה הבל שהיה שואל איה הבל אחיך? וכי הוא לא היה יודע שהקדוש ברוך הוא אין דבר מכסה ממנו, אפלו מחשבת הלב, כל שכן דבר של העולם, שאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי? אלא, אוי לטפשים אטומי הלב, ועינים להם ולא מסתכלים אלא בתבן לאכל ממנו כבהמות, שחכמים שמכירים בחטה של התורה, שהיא עשרים ושתיים אותיות כחשבון חט"ה, אלו זורקים התבן מן התורה, ואוכלים את החטה של התורה מבפנים. עוד אראה לכם סודות טמירים בפסוק זה, בזמן שהרג קין את הבל, עלה א"י מן אדנ"י ונשא ד"ן, א' הוא אנכי, האם העליונה, י' יהו"ה של יוד"ן אבא, שעלו לתבע דין על בנם שהוא הבל, ומשום זה אמר הקדוש ברוך הוא אי הבל אחיך.

באותו הזמן הוא אמר לא ידעתי השמר אחי אנכי. ראה הקדוש ברוך הוא שלא הזכיר י', אלא א' שהוא אנכי, אמר לו קול דמי אחיך צועקים אלי, דם אחיך היה צריך להיות, מה זה דמי? אלא זה דם י'. ועוד דמי הוא ד"ן כחשבון שנשא ד"ן מן אדנ"י, והכל אמת, ששלשה שמות כלולים באותו שם, האב האם והבת, שהם יהו"ה אה"ה אדנ"י, משום שהבל היה דמות של אדם שלמעלה שהוא העמוד האמצעי, והוא הקול שנאמר בו קול דמי אחיך. ויש סוד אחר, קול דמי? קול דם היה צריך להיות, אלא תרגם אונקלוס, קול דם זרעיות שעתידים לצאת מאחיך, והם ששים רבוא.

באותו זמן שראה שהחטא הזה היה תלוי במקום עליון, הרהר בתשובה, ואמר גדול עוני מנשוא, הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ וכו'. כאן נרמז

ומשום זה כי לא יראני האדם וחי, עד שאותו החשך יעבר משם, וזהו הסוד כי אם עונותיכם היו מבדלים בינכם ובין אלהיכם, ומשום אותו חשך, אין המחשבה יכולה להשיג שם, כל שפן העין, עד שעובר משם אותו החשך, וכמותו למטה יש ענן חשכה, שנאמר בה סכתה בענן לך כו'.

הודיעו רבי אלעזר וכל החברים, והודיעו הזקנים בעלי הישיבה. אמר רבי

אלעזר: עד עכשו לא ידעתי שחטאו של אדם כך היה עליון, שהגיע למקום העליון של כל העליונים. אמר: אבא, תן לי רשות לשאל אף על גב שלא נתנה רשות לכל אדם לשאל, כל שפן לדעת. אמר לו: אמר בני, שהרי רצון נמצא, והרשות נתנה לגלות כל מה שיכלנו לדעת. אמר לו: אבא, נודע בשביל אותו החשך שהפסיק בין עלת העלות לבין המחשבה הנסתרת, שעלת על כל העלות לא השתתף בשום מחשבה נסתרת, כל שפן גלויה, ולא בשום אור גנוז וטמיר וקדמון וצח ומצחצח. אמר: ודאי כך הוא, שאם האורות הללו והמחשבות היו ממנו, לא היה יכול החשך להפרד, אבל עלת על כל העלות הוא על כל האורות הגנוזים והנסתרים כנשמה בגוף, והאור הקדמון, אף על גב שהוא נסתר וגנוז והוא קדמון לכל הספירות ולכל האותיות והנקודות והטעמים, כך הוא לגבי עלת על כל העלות כמו גוף לנשמה, שבעלת העלות אין בו גון ולא צורה ולא דמות ולא שתפות, ובמקום שהעין לא שולטת, מי יכול לעשות דמיון?

אחר שהרהר תשובה אדם למטה, חזר הלבוש למח, שהוא האב, הקרקפת של התפלין, והתחבר המח, שהוא החכמה, באם, מיד ויעש יהו"ה אלהי"ם לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם, והם התפלין שהם מעור. באותו זמן עמדה תשובה, שהיא האם, קרקפת התפלין, עם אדם להגן ולכסות עליו, שהיה ערם, כמו שהוא כסה על המח העליון. ובני, כל מי שמניח תפלין כאלו כסה על המח העליון, ומשום זה השכינה העליונה לא זזה ממנו, וסוד הדבר – אם עונות תשמר יה אדנ"י מי יעמד, מ"י יעמד ודאי, שהיא האם העליונה, התשובה, הרי עמדה עם האדם העליון, והשכינה שהיא

אמון מפלא ומכסה, "מחשבה, שבמקום הזה חטאו אדם והבל, ונאמר שהם א' כתר עליון, "מחשבה, למעלה למעלה התעלה החטא הזה. אמר לו רבי אלעזר: אבא, והרי כמה מחשבות הן; השכינה נקראת מחשבה, והיא "מן אדנ"י וחקמה מחשבה, וכתר שהיא א' מן אדנ"י מחשבה, וכמה מחשבות הן זו למעלה מזו וזו על גב זו, זהו שכתוב כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם, ולמעלה מכלן המחשבה הנסתרת של כל הנסתרים, עליונה על כל העליונים, שאין מחשבה אחרת למעלה ממנה, וכמה מחשבות הן לבושים זו לזו, והוא נודע שלא חטא אלא במחשבה שהיא לבוש, זהו שכתוב ואירא כי עירום אנכי ואחבא. נאמר באדם ואחבא, ונאמר במשה ויסתר משה פניו.

אמר רבי שמעון: בני, בודאי בכל חטא אדם, במחשבה שהיא לבוש, ובמחשבה שהיא מבפנים, ומשום זה אמר למשה בזמן שאמר הראני נא את כבודך, אמר, כי לא יראני האדם וחי, שאם זכה שיראני, וחי לעולם, ומשום זה אמר לו לא תוכל לראות את פני, ואינם הפנים כאן, אלא הפנים שלא נראים, במקום שנודע עלת העלות ובמקום שהתגלה, וחטאו של אדם גרם שלא יכל משה להסתכל בו, כל שפן אחר, שעלת העלות הסתלק מהמחשבה שחטא בה אדם, ומשום זה עין לא תשורהו, ומחשבה לא תכילהו, ולא יכולה להשיג אותו, שהוא חי החיים, ובמקום שהוא שורה אין שם מיתה, והמחשבה שהסתלק ממנה בודאי היא חכמה. הלבוש לחכמה הסתומה, בודאי בה חטא אדם, ומשום זה נאמר בו כי עירום אנכי ואחבא.

אמר רבי אלעזר: והרי מכאן משמע שלא חטא במחשבה העליונה, אלא באותה שהיא לבוש ממנה, והוא נשאר באותה שהיא מבפנים, במח בלי קרקפת, ומשום זה ואירא, שהודיעו מאותה שלפנים מהמחשבה הסתומה שהיא עלת העלות. אמר לו רבי שמעון: בני, במחשבה שהיא המח אף כך חטא, שזרע יצא משם, שהוא המעין של עץ החיים, שהוא אור קדמון ואור צח ואור מצחצח, שלש טפות שנתמזו בי העליונה, הקוץ שלמעלה והקוץ שלמטה, ועצם הי' באמצע, וערב שם חשך שהפסיק בין עלת העלות למח הנסתרת,

אמר רבי אלעזר: מפאן משמע שיש בורא בשתפות של האותיות, כמו ב' מן בראשית, שהיא האם, ר' מן ראשית שהיא חכמה, ו' מן בורא שהוא העמוד האמצעי, א' מן בראשית שהוא כתר, שי"ת, שש ספירות, הרי כלן עשר, אם אחד חסר לא השתלמה הבריאה, אבל עלת על כל העלות הוא ברא הכל, בלי שתפות כלל.

אמר רבי אלעזר: וכמו זה שמענו שבפער ספירות לא נאמר שם אלא אצילות ולא בריאה. אמר רבי שמעון: ומי אמר שיש בהם בריאה? אלא כל העשר בשתפות זו עם זו עושות בריאה בעולם, ואני אומר, שאם היה חסר אחד מן המנין, לא השתלמה אותה בריאה, אבל עלת על כל העלות הוא בורא בלי שתפות אחרת, שהוא אחד בלי שתף כלל, לא למעלה ולא למטה ולא באמצע ולא מכל צד כלל. אמר, ודאי כעת התגלה מה שלא נמסר לגלות אפלו מהלב לפה, וסוד זה צריך לכסות מכל אדם, שאין כל מח יכול לסבל את זה, אלא אלו שיודעים בסודות אלו שחכמתם עולה על כל הנביאים והחכמים.

אמר רבי אלעזר: אבא, הרי התגלתה א' בסוד עליון כשהסתלק עלת העלות באות י' ונשארו וי, אלא מה זה אוי? אמר לו: (א' העליונה) (יש א' למעלה מן א', שיש א' מהאותיות הגדולות, ויש א' מן האותיות הקטנות, ויש א' מן האותיות הבינוניות, הם אדם של בריאה, אדם של יצירה, אדם של עשייה, ועליהם נאמר כי גבה מעל גבה שמר, ויש שלשה עליונים עליהם בדרך אצילות, ועליהם נאמר וגבהים עליהם.

ואותם של בריאה הם לבושים לאותם של אצילות, וזהו אור לבוש עליון, ואותם עשרה מתלבשים בעשר, ואלו של אצילות אמרו לאותם של בריאה שמתלבשים בהם, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, כל ספירה נתנה בו חלקו מבפנים ומבחוץ, ואם חסרה אחת מעשר ספירות שלא היתה נותנת בו חלקה, לא היה משתלם בנינו של אדם, ובזמן שחטא אדם, כל ספירה וספירה נטלה חלקה ממנו, ונשארו אין, וסוד הדבר - ומותר האדם מן הבהמה אין, ומשום זה אמרו בעלי המשנה, ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו.

תפלה של יד עם האדם התחתון, השכינה העליונה ירדה עם אדם, והשכינה התחתונה עם הכל, ועם כל (זה) בעלי הטרה שבאים מהם, ומשום זה ותלכנה שתיהן.

מיד שחטאו ישראל בחטא העגל מה כתוב? ובפשעכם שלחה אפכם, שנאמר בה כי אם לבינה תקרא, השתלחה (והסתלקה) מהם, ותרו מעל הארץ, שלא יורדת עליהם אלא בשבתות וימים טובים, ונשארת השכינה התחתונה יחידה למטה, והשכינה העליונה יחידה למעלה, והרי פרשה איכה ישבה בדה, שבהתחלה לא היתה השכינה העליונה וזה מהם, כמו שהשכינה התחתונה. אשרי הם בעלי התשובה שמורידים אותה עליהם בכל יום ושעה ורגע, ולא וזה מהם בכל מקום, שעליהם נאמר בהתהלכה תנחה אותך כו', ואין לה עליהם יום ידוע כמו שאחרים, שלא יורדת עליהם אלא בשבתות וימים טובים, אבל בעלי תשובה לא וזה מהם לעולם.

ומשום זה, בני, א"י הבל אחיך, אם יכלנו לומר א' י' מן אה"י האם העליונה, ונשארו ה' ה', ונאמר עליהן ותלכנה שתיהן, כאן חטא הכל, אדם חטא ב"י מן יהו"ה והסתלק י"ו ונעשה ו' י'. אמר רבי אלעזר: והרי י' ו' הם י' למעלה ו' למטה, מה זה ו' י'? אמר: בני, כך זה ודאי, שחטא הזה הוא למעלה באות א שהתעלתה במחשבה, שהיא י' העליונה, ששם עלת העלות, ונשארה ו' י' כמו זה: ועל הי' העליונה נאמר כי ידע שמי, שם י', יקראני ואענהו. אשרי הוא מי שמוריד אותו במחשבתו למקומו, שעל המחשבה הזו נאמר זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים.

ולמה נאמר באות י' כי ידע שמי? אלא, כמו שאין באות י' שתפות של אות אחרת, כך אין בו שתפות, שהוא אחד ואין שני לו, אחד בלי חשבון, הוא ברא את הכל ואין בורא עליו, וכי יש מי שיכול לברא אפלו יתוש קטן, אלא הוא? אלא למים יש כח לברא אילנות ועשבים, והם נבראו, אבל בורא העולמים ברא, ואין עליו מי שברא אותו ודי לחכם ברמז, שבמקום הזה אין לגלות יותר.

סדר הלימוד ליום כד אלול [יום 349 בשנה]

ואדם מצד של אות הברית י' נולד מהול, זהו שכתוב וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב, שָׁשׂם אֵין קִלְפָה שֶׁל עֲרֵלָה כָּלֵל, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמָר אָדָם הָרֵאשׁוֹן מוֹשֵׁךְ בְּעֲרֵלְתוֹ הָיָה, זֶה אָדָם שֶׁל עֲשִׂיָה, וּמָה הוּא? זֶה הַקִּלְפָה שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בּוֹ (בַּה) לְשֵׁלֵט עַל הַכֹּל, זֶה שֶׁכָּתוּב וּמְלָכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה, וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמָר בַּה נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, לְהִתְלַבֵּשׁ בְּכָל הַדְּיוֹקְנָאוֹת וְהַקִּלְפּוֹת.

ועוד נֶאֱמָר בְּשִׁכְנֵיהָ הַתְּחַתּוֹנָה נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, שֶׁתְּהִיָה כְּלוּלָה מְכָל הַסְּפִירוֹת, שֶׁכָּל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת כָּל אַחַת נִתְּנָה בּוֹ חִלְקָה, וּמָה חִלְקָה? אֵלָּא כָּל סְפִירָה נִתְּנָה בּוֹ עֲשׂוֹר שְׁלָה, שֶׁכָּל סְפִירָה עוֹלָה לַעֲשָׂרָה, וְנִתְּנָה לוֹ כָּל אַחַת וְאַחַת הַעֲשׂוֹר שְׁלָה, נִשְׁאָרוּ הֵן תְּשַׁע תְּשַׁע, וְכָל אַחַת וְאַחַת הַשְּׁתַּלְּמִים בַּה לַעֲשָׂרָה, וּמְשׁוּם כֶּךָ מַעֲשָׂרִים אֶחָד מַעֲשָׂרָה, וּמְשׁוּם שֶׁהִיא כְּלוּלָה מְכָלָם, נֶאֱמָר בַּה אֶהְבֵּת כְּלוּלוֹתֶיךָ, כְּלוּלָה מִן הַכֹּל, וְאַחַר שֶׁנִּכְלְלָה מִן הָעֲלִיוֹנִים נֶאֱמָר בַּה וּרְדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבַעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ, נִכְלְלָה בַתְּחַתּוֹנִים, וְאַפְלוּ בְּכָל הַקִּלְפּוֹת שֶׁל הַצַּד הָאַחַר הַתְּלַבְּשָׁה, לְקַיֵּם בַּה וּמְלָכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה, וּבְכָל מָה שֶׁהִתְלַבְּשָׁה נִכְלְלָה (נִקְרָאָה) בְּשֵׁמוֹ, הָרִי כָּאֵן אָדָם שֶׁל עֲשִׂיָה וַיִּצְרָה.

האדם שֶׁל בְּרִיאָה פָּרְשׁוּהוּ עַל תְּפִאָרְתוֹ. מָה זֶה בְּצִלְמוֹ? בְּצִלְמֵ, שְׁתֵּי דְמוּיֹת שֶׁל לְמַעְלָה, אֵלָּא (אלו) הֵן וָא"ו, שְׁתֵּי וָו"ו, הֵם שְׁתֵּי דְמוּיֹת שֶׁל אֵ שֶׁהוּא אָדָם שֶׁל הָאֲמִצָּע, שֶׁשִּׁכְנֵיהָ הָעֲלִיוֹנָה הִיא דְמוּת אָדָם עֲלִיוֹן, שֶׁהוּא חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה, וְשִׁכְנֵיהָ הַתְּחַתּוֹנָה - דְמוּת אָדָם, שֶׁהוּא הָעֲמוּד הָאֲמִצָּעִי.

ועוד, הָעֲמוּד הָאֲמִצָּעִי בְּדַמוּת הַכֶּתֶר, וְזֶה אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, וְאָדָם שֶׁל יִצְרָה - צְדִיק בְּדַמוּת שֶׁל חֲכָמָה, וּמְשׁוּם זֶה וַיְהוִי נִתֵּן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה, שֶׁהוּא צְדִיק בְּרִית שְׁלוֹם שְׁלָם ה', וְשִׁכְנֵיהָ תְּחַתּוֹנָה - אָדָם שֶׁל עֲשִׂיָה, הַדְּמוּת שֶׁל הַשִּׁכְנֵיהָ הָעֲלִיוֹנָה, וְהַכֹּל אֵמֶת, (וְהַשִּׁכְנֵיהָ וְדָאֵי נִכְלְלָת בְּכָל), וּמְשׁוּם זֶה לְפַעְמִים נִקְרָאת נֶשֶׁר לְפַעְמִים חִיָּה. לְפַעְמִים יוֹנָה, לְפַעְמִים צְפוּר, בְּכָל מָה שֶׁשׁוֹלֵט נִקְרָאת בְּשֵׁמָה, וּבַעֲשָׂבִים נִקְרָאת שׁוֹשְׁנָה, עֵץ פְּרִי עֲשֶׂה פְּרִי, וְכִשְׁשׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ נִקְרָאת אָרֶץ, וְכִשְׁשׁוֹלֵט עַל

אָדָם שֶׁהִיָה לָן בְּכָבוֹד שֶׁלְמַעְלָה וְלֹא שֶׁמֶר אוֹתוֹ, נִמְשָׁל כְּבַהֲמוֹת הַדְּמוּת שְׁלוֹ, שֶׁהֵן חֵיּוֹת הַקֶּדֶשׁ, אֲבָל עֵלֵת הָעֲלוֹת כְּשֶׁבְּרָא אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (זֶהוּ שֶׁכָּתוּב) וַיִּבְרָא אֱלֹהִי"ם אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ, הוּא נָטַל מִמֶּנּוּ הַכֹּל, וְנִתֵּן בּוֹ בְּלִי שְׁתַּפּוּת שֶׁל אַחַר, שֶׁהָאָב וְהָאֵם עָשׂוּ אוֹתוֹ בְּצִיּוּרֵיהֶם בְּשִׁנֵּי צִיּוּרִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּצְרָ יְהו"ה אֱלֹהִי"ם, וַיִּיצֶר בְּשִׁנֵּי צִיּוּרִים, הַצִּיּוּר שֶׁל הָאָב שֶׁהוּא יְהו"ה, וְהַצִּיּוּר שֶׁל אֱלֹהִי"ם שֶׁהִיא הָאֵם, וְזֶהוּ וַיִּיצֶר יְהו"ה אֱלֹהִי"ם, וְאַחַר כֶּךָ עֲשֶׂה אוֹתוֹ כְּלִי, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה, לֹא כָּתוּב מִן הָאֲדָמָה, אֲלָא עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה, וְזוֹ הַשִּׁכְנֵיהָ הַתְּחַתּוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמָר בַּה וְאָדָם עַל עֶפֶר יָשׁוּב, שֶׁהִיא הַגִּלְגּוּל שְׁלוֹ.

אמר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָבָא, אַחַר שֶׁנִּמְצָא רְצוֹן, צְרִיךְ לְפַתּוּחַ בְּדַבְרִים בְּגִלוּי, מָה הָאָדָם שֶׁבְּרָא עֵלֵת הָעֲלוֹת בְּדַמוּתוֹ, שֶׁהָרִי כְּתוּב שָׁאֵין בּוֹ דְמוּת? אָמַר לוֹ: בְּנִי, כָּאֵן לֹא אָמַר בְּצִלְמֵנוּ, שִׁישׁ בּוֹ דְמוּת, אֲלָא בְּצִלְמוֹ, רוּצָה לוֹמַר, כְּמוֹ שֶׁהוּא רוּצָה וְאֵינּוּ נִרְאָה, שֶׁהוּא יְהִיָה כֶּךָ, וְכְמוֹ שָׁאֵין בּוֹ דְמוּת, שֶׁהוּא יְהִיָה כֶּךָ, וְכְמוֹ שָׁאֵין קְדִמוֹן עֲלָיו, שֶׁהוּא יְהִיָה כֶּךָ, וְכְמוֹ שֶׁהוּא עֵלֵת הָעֲלוֹת אֶחָד בְּלִי שְׁתַּפּוּת וּבְלִי חֲשִׁבוֹן, שֶׁהוּא יְהִיָה כֶּךָ, הַכֹּל כְּמוֹתוֹ.

ויש אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה וַיִּצְרָה וַעֲשִׂיָה בְּגוֹן אַחַר בְּלָבוֹשׁ וְגוֹף (שֶׁל בַּחוּץ) (בְּלִבָּד), שֶׁבְּאַצִּילוֹת הָרִי נֶאֱמָר שָׁאֵין בּוֹ בְּרִיאָה וַיִּצְרָה וַעֲשִׂיָה כָּלֵל. יֵשׁ בְּרִיאָה שֶׁהוּא בְּרָא לְמִטָּה בְּדַמוּתוֹ, אֲבָל לֹא שֶׁהוּא נִבְרָא.

ובא וְרָאָה, אָף עַל גַּב שֶׁנֶּאֱמָר בְּסְפִירוֹת בְּרִיאָה, הוּא בְּלָבוֹשׁ מִבַּחוּץ, וְלֹא מִבְּפְנִים, וּמְשׁוּם זֶה כְּתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִי"ם אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ, כָּאֵן סוּד אַחַר בְּגוֹף, יֵשׁ סְפִירוֹת שֶׁל בְּרִיאָה, וַיֵּשׁ סְפִירוֹת שֶׁל אֲצִילוֹת, וּמְשׁוּם זֶה וַיִּבְרָא אֱלֹהִי"ם אֶת הָאָדָם, זֶה הָעֲמוּד הָאֲמִצָּעִי, שֶׁנֶּאֱמָר בּוֹ כְּתַפְאָרְתוֹ אָדָם לְשִׁבְתַּת בֵּית. בְּצִלְמוֹ - שִׁכְנֵיהָ תְּחַתּוֹנָה, בְּצִלְמֵ אֱלֹהִי"ם - שִׁכְנֵיהָ עֲלִיוֹנָה, וַיִּיצֶר יְהו"ה אֱלֹהִי"ם אֶת הָאָדָם - זֶה צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים, יִצְרוּ בִּיצְרָה עֲלִיוֹנָה וּבִיצְרָה תְּחַתּוֹנָה שֶׁהֵם י' מִן א, ו' מִן וַיִּיצֶר הוּא הו' שֶׁבְּאַמְצָע, שֶׁהוּא בְּשִׁנֵּי יוֹדִי"ן בְּאוֹת א, וְעַל שְׁנֵי יוֹדִי"ם נֶאֱמָר חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתְּנָה בֵּיתָה, וְהֵם חֲכָמָה קְדוּמָה וְחֲכָמָה תְּחַתּוֹנָה.

רמז קיני חותן משה שעתידי לחזור בתשובה ולקבל אות הברית. זהו שכתוב וישם יהו"ה לקין אות, אות ברית מילה להגן עליו.

ומשום זה ותוסף ללדת את אחיו את הבל, מה זה ותוסף? אלא סוד הדבר – ולא יסף עוד לדעתה, בגלל אותה זהמה שיצאה ממנו, וראה התפשטותו בכל דור. כיון שראה את הבל, שהתפשטותו בכל דור לטוב, אמר ותוסף ללדת, היא הוסיפה כמה קרבנות וכמה תחנונים וכמה בכיות בשבילו, כיון שהוא היה עתיד לטהר את הזהמה שלו מן העולם, והרי קהלת אמר יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. כאן התגלה צדיק ורע לו רשע וטוב לו, יש הבל ויש הבל, ועליהם נאמר לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו, בשגם זה הבל, והרי פרשוהו בשגם זה משה, משה זה שת, והוא שם, והוא הבל, והן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר.

וסוד הדבר – איה השם בקרבו, שהוא מה שמו, וזה האדם שהוא רביעי, ובשבילו נאמר ועל ארבעה לא אשיבנו, לא אשיבנו יותר בגלגול. כיון שנח בו אביו שהוא אדם, באותו זמן נודע מה שמו ומה שם בנו כי תדע, וזהו הסוד של מה שמו מה אמר אליהם, וזוהי מרכבה שלמה, ש שלש חיות שרוכב עליהם מ"ה, ועליהם נאמר הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר.

קם רבי שמעון ואמר: ותוסף ללדת את אחיו את הבל, אוי לעולם שיש להם עינים ולא רואים, אזנים ולא שומעים את סודות התורה, והולכים אחר הבצע של העולם הזה. בא וראה, קין הוא יצר הרע, הבל יצר הטוב, הבל הוא הלב, והם שני בתי הלב, זהו שכתוב לב חכם לימינו לב כסיל לשמאלו, לב חכם לימינו זה הבל, שנאמר בו ותוסף ללדת את אחיו את הבל, הוא תוספת רוח הקדש, קין הוא רוח הטמאה, שהוא גורע ולא מוסיף, קין הגוף, קין לשניהם, ובשבילה נאמר אל תסתכן בקנקן אלא במה שיש בו. ודאי קין הוא הלב, שהוא קלפת האגוז, לא אותו שלמעלה שהוא פרי עץ החיים, ומשום שהקין הזה יש בו טוב ורע, נאמר בו ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, עד שעוברת אותה הקלפה מהאגוז, הפרי שנקרא

הים נקראת ים על שמו, וכששולטת על ההרים נקראת סלע, אין בריה בעולם ששולטת עליה שלא נקראת בשמה, אבל עם כל זה ששולטת על הכל, עושה הפרדה בין הדרגות שהן מח ופרי, לבין הקלפות של הצד האחר שהן כקלפות האגוז שמכסות על המח, וסוד הדבר – ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. אוי למי שמערב את קלפות הצד האחר עם הדרגות של צד הטהרה.

(כאן חסר) (אמר המגיה עוד מצאתי בס"א זה הלשון)

והאדם ידע את חוה אשתו וכו', וכי לא ידע אותה עד אותו הזמן? אלא מיום שנחרב בית המקדש, הקדוש ברוך הוא לא התיחד עם שכנתו בימות החל, ולא היו ישראל מכירים את כחו בימות החל, משום שממשלת העבד והשפחה בהם, אחר שיעברו מן העולם, מיד וידע אדם עוד את אשתו, ובאותו הזמן, כי מלאה הארץ דעה את יהו"ה, ובאותו זמן יתקים הכתוב כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, וביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד.

דבר אחר, והאדם ידע את חוה אשתו וטהר ותלד את קין, ידע ודאי, כמו ומרדכי ידע. יש ידיעה לטוב ויש ידיעה לרע. בזמן שהולידה את קין, ידע את כל אשר נעשה, אותה זהמה, ועד אותו מקום שמגיעה ומתפשטת אותה זהמה בכל הדורות. ושלשה גלגולים, עליהם נאמר הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר, אחר שיתגבר ביצרו, שלא עושה חטא, והידיעה הזו של קין היא שהתגלתה לו עד אותו מקום שהתפשטה, שעליו נאמר כי משרש נחש יצא צפע, משום שהוא משרש נחש שהטיל זהמה בחוה, מלאך המות שגרם מיתה לאדם ולכל הדורות שלו, כך זה דרכו להרג, ומשום זה הרג את הבל.

והזהמה הזו שנטלה ממנו היא לילי"ת, אמם של הערב רב, עליה נאמר רגליה ירדות מות וכו', שהיא סם המות של אל אחר שהוא סמא"ל, והיא הפרי שלו, גם – לרבות אל אחר, הנחש, בגללה נאמר ותקח מפריו ותאכל. כאן הסוד של חוה, ותתן גם לאישה עמה ויאכל, גם – לרבות, ואחר כך ראה אותו שהתחרט, כמו שנאמר גדול עוני מנשוא, ובשביל זה קניתי איש את יהו"ה. כאן

הספירות, ובה צריך הכל להכליל, שכל מי שנוטל מלכות בלי תשע ספירות, הוא מקצץ בנטיעות, וכל מי שנוטל תשע ספירות בלי מלכות, הוא כופר בעקר.

ההבליים של הצד האחר, עליהם נאמר הכל המה מעשה תענועים, שאותם הבליים עולים

בנבלות הפה ובשקריות, וכלם עולים למח, יש חמה ולבנה וכוכבים ומזלות ברקיעים שהם קלפות, שעליהם נאמר הוי מושכי העון בחבלי השוא, ועליהם נאמר כי שמים כעשן נמלחו, וחפרה הלבנה ובושה החמה וכו', וכמה הבליים יש להם שכלם מלאים שקר ושוא, וכל מי שמוציא דברי שקר, כמה מלאכי חבלה פותחים פניהם כנגדם. זהו שכתוב כי עוף השמים יוליך את הקול וכו', והדבורים הללו הם בונים כמה בנינים.

ותוסף ללדת את אחיו את הכל. בא וראה, הכל הוא הלב, ויש שני בתים בלב, לב חכם לימינו הכל, לב כסיל לשמאלו זה הכל, קין הוא יונק משניהם, והוא עץ טוב ורע, וקין הוא הזמה שהנחש הטיל בחנה, ועליו נאמר כי משרש נחש יצא צפע. מה דרכו של הנחש להרג, כך זה הרג ואחר כך התחרט, ומשום זה וישם יהו"ה לקין אות, אות ברית מילה, ומשום זה אמר קניתי איש את יהו"ה, ואף על פי שקי"ן הוא זמה, יכול לעשות נק"י, כמו יתרו שנאמר בו ובני קיני חתן משה.

וסוד הדבר - הכל הבליים אמר קהלת, ואמרו הראשונים, יש הכל ויש הכל, יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו', אמרתי שגם זה הכל, הכל של הימין, ה' הפסא, ו' שש מעלות לפסא, ד' ארבע חיות, אלו ההבליים הם לבוש לתפארת ומלכות שהן ו"ה, י"ה כלולים, י' באויר, ה' תחתונה דבור שעולה בהכל, והכל נכלל בשם של האדם שמתפלל תפלה או שעוסק בתורה, אבל הבליים אחרים שנעשים בארץ, עולים באויר של העולם הזה בקול ודבור של חל, וישראל מתפללים בהם המבדיל בין קדש לחל, ויש אחרים שנאמר בהם הכל המה מעשה תענועים, ואותם הבליים וקול ודבור של נבלות הפה, הם מצד של אלהים אחרים, הממנים של שאר העמים שהם סמא"ל

מיתה וחיים, אור וחשך, הכל טוב והכל רע, ההכל של התורה שהוא להב, עליו נאמר קול יהו"ה חצב להבות אש, וזו ה' של משה, מ' משה, ש' שת, שנאמר בו כי מן המים משיתהו, ש' שם, ולא לחנם ה'יה שם קובע מדרשות בתורה, וה'יה שת, הסיום של אלפא ביתא, שת בגלל כל שתה תחת רגליו.

והכל מצד הימין הוא כולל שבעה הבליים, והם אבגית"ן וכו', שש עולים, שהם להבים בששת טבעות הקנה, והכל של הפה שביעי, וכנגדם אמר דוד שבעה קולות של הבו ליהו"ה בני אלים, ועל שבע הללו נאמר כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם, ושבעה הקולות הללו עולים בשבעה רקיעים, ויש שבע של השמאל שיורדים בשבע ארצות, ועליהם אמר קהלת כי מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה וכו'.

שבעה הבליים טובים אלו, הם שבע שנות השבע, וכנגדם אחרים כנגד שבע שני הרעב, אלו הבליים של חיים, ואלו הבליים של מיתה, ומשום זה יש הכל ויש הבליים, ה' לב, ד' ארבע חיות הפסא, ו' שש המדרגות של הפסא, ועליהם שורים עשר אמירות שהן י', ו' שיוצא מהכל הוא קול שהוא פורח באויר, שהוא אור, חמשה אור ודאי הם ה' העליונה, י' דבור ואמירה, ואותם הבליים, הכל עולה בה' העליונה, והכל יורד בה' תחתונה, הדבור יורד, ובהבליים הללו עולה באחד, הקול עולה, ובזה יורד, בה' התחתונה עולה הקול שהוא ו', בה' העליונה יורד הדבור שהוא י'.

וההבליים עולים ויורדים בלב, והנה מלאכי אלהיים עלים וירדים שם והם י"ו, ה' תחתונה מצב ארצה, וראשו מגיע השמימה - זו ה' עליונה שנקראת השמימה, ואם לא עולים במחשבה שהיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, לא מסתכלים בתפלות, אלו ההבליים שאינם מצד של היחוד, והבליים האחרים הם בפרוד, ועולים במחשבה רעה, ומשום שיש שם פרוד, נאמר במחשבה שלהם מחשבה רעה מצטרפת למעשה, (וההבליים שאין בהם פרוד, המחשבה שלהם מצטרפת למעשה).

והעקר של ארבע אותיות ועשר האותיות היא המלכות, שהיא כלולה מכל עשר

הַרְשָׁעִים לא שולט בהם מוסר אלא שומרים שנאה, כמו שעשו - וישטם עשו את יעקב, יעקב כמו שהבל, ועשו כמו שקין. ויאמר מה עשית וכו', החטא הזה שהרגת את אחיך לא עשית אותו אלא לשם שנקרא מ"ה, מ"ה אעידך ואעיד עליך, והיא תובעת אותך, ולא עוד, אלא מ"ה שהוא אדם שעשה אותך, גרם את זה שמלאך המות הוציא אותך לעולם, וזהו פקד עון אבות על בנים, והרי נתבאר אם אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, אלא כך היה, מעשי אביו היה בידו, ועל סבה של אשה זה היה, כמו שנאמר ויהי בהיותם בשדה, ואין שדה אלא אשה, האשה גרמה מיתה לאדם וגרמה מיתה להבל, כמו שנאמר בייעקב עם הממנה של עשו ויאבק איש עמו, כמו זה היה קין והבל, ונצח הבל את קין, והוא מצד הרחמים, שחס עליו ולא רצה להרגו, וקם הוא והרגו, והאשה גרמה את זה, עליה נאמר רגליה ירדות מות, ובקנאתו הרג אותו.

ויאמר קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה, אתה הוא בנו של הנחש שגרם מיתה לאדם, שנאמר בו ארור אתה מכל הבהמה, כך יש לך לירש ממנו, שמעשהו בידך, בגלל זה ארור אתה מן האדמה אשר פצתה את פיה, זו היתה הארץ שקלל אותה הקדוש ברוך הוא תשע קללות, וקלל את קין אחת להשלים לעשרה, ומשום זה אמר ארור אתה מן האדמה וכו', כי תעבד את האדמה וכו', שפחה יהיה תשוש אליך, ולא יצאו ממך מלכים ושלטים.

נע ונד תהיה בארץ, שאני אמרתי לאדם וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה, שהם בני אדם שתלויים במזלות, שדומים לחיות ובהמות ועופות, כלם הולכים אליך להרג אותך, ואתה תלך נע ונד מהראשונים, נ"ע ונ"ד עו"ן ד"ן. ועוד נע ונד, משום שאתה עו"ן של נד"ה, ובגדה נעשית, שהיא הזמה שהטיל הנחש בחוה, בגלל זה נע ונד תהיה. ועוד נע, משום שאתה מהצד של סמא"ל, נד משום שאתה מצד הנחש, נע בעולם הזה, נד בעולם הבא, שהם שכינה עליונה ושכינה תחתונה, שיקחו שתיהן ממך נקמות.

ונחש, עליהם נאמר בהבדלה ובין ישראל לגוים, כל אחד כפי מעשיו כך בונה בנין, שזה לעמת זה עשה האלהים.

ובא וראה, מי שבנינו למעלה בצד הטהרה, עם כל ההבלים הללו של תורה ותפלה, עליו אמר הכתוב ואשים דברי בפיך וכו', ולאמר לציון עמי אתה, והרי פרשוהו אל תקרי עמי אלא עמי, מה אני בדבור שלי עשיתי שמים וארץ, כמו שנאמר בדבר יהו"ה שמים נעשו, כך אתה בשתפות עמי תעשה בדבור, אבל אחרים שמוציאים מפיהם הבלים של שבועה, עליהם נאמר כי רבים חללים הפילה, ואלה נקראו חללים, שמחללים שם יהו"ה ומוציאים הבלים מפיהם, וקול ודבור לשקר ושבועה לשקר, ומזכירים שמו לחנם ולשקר. באותו שם שמוציאים לבטלה ולשקר, בונים להם בנינים שמבטלים אותם מן העולם, זהו שכתוב לשוא הפיתי את בניכם. אוי להם לבני אדם שמוציאים מפיהם דבורים ושבועות שקר, טוב להם שלא יבאו לעולם. קמו כל החברים ואמרו, הרחמן יצילנו, הרחמן יצילנו.

אמר רבי שמעון: חכמים, כל הבנינים הללו תלויים במחשבה, כמו שמצאנו בקין והבל, קין היה עובד אדמה והביא קרבן פשתים, מאותו הצד של ערוה, היתה מחשבה להקריב לפני הקדוש ברוך הוא ערוה, ומנין שפשתים הוא מצד הערוה? שנאמר ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה, הבל היה רועה צאן, הקריב קרבן מבכורות צאנו, זהו שכתוב והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו, מחשבתו היתה באותו מקום שנאמר בו ועתיק הימים יושב, לבושו כשגל לבן, ושער ראשו כצמר נקי, והקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, ומשום זה קבל אותו, ומחשבה רעה אינו מצרפה למעשה, וזהו קרבנו של קין, ומשום זה חרה לו. מיד ויאמר יהו"ה לקין למה חרה לך וכו', הלוא אם תיטיב שאת, אם תיטיב מעשיך - שאת, אני מחכה לך ואטל משאך עלי, ומנין לנו ששאת הוא משא העונות? שכתוב נלאתי נשוא, ואם לא תיטיב מעשיך - לפתח חטאת רבץ, וזה פתח הגיהנם, ששם החטאים שלך שולטים עליך, ואם תיטיב מעשיך, אתה תמשל בו.

ומשום זה אמר הכתוב שובו וחי, ואחי יבל היה אבי כל תפש כנור ועוגב, שמנגנים בו בכל מיני נגונים, והאדם ששמח בהם ומתעסק בהבלי העולם, עליו אמר קהלת שמח בחור בילדותך וכו', ואחר כך מה אמר לו? ודע כי על כל אלה יביאך האלהיים במשפט, שעליהם אמרו בעלי המשנה, זמר בבית - חרב בבית, אלא ושמחתם לפני יהוה אלהיכם, כמו (שודי) שנאמר (בו) והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד יהוה.

וצלה גם היא ילדה את תוכל קין לטש כל חרש נחשת וכרזל, זה יצר הרע, שנאמר בו אם יצרך מתגבר עליך משכהו לבית המדרש וכו'. ואחות תוכל קין נעמה, זו אם השדים, ולמך, בשעה ששולט על האדם ומחזיק בו כאבן וככרזל ולא עוסק בתורה, שולט עליו והורג אותו, ועושה בו פצע וחבורה, כמו שנאמר כי איש הרגתי לפצעי וילד לחברתי. באותו זמן עתיד לטל הקדוש ברוך הוא משניהם נקמה, זהו שכתוב כי שבעתים יוקם קין ולמך שבעים ושבעה, זהו שכתוב בלע המות לנצח.

וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו ש"ת, הסיום של אלפא ביתא, ועליו אמר איוב מי שת בטחות חכמה, מה החכמה? זו שחסר ממנה י', שבה היה שית, שהוא ברא שית והוא ראשית, והיה נאמר בו מגיד מראשית אחרית, היה משמש שת במקום הבל, ומשום שחסר ממנו י' נקרא אחר, משום שכאשר חטא אדם פרח ממנו י', ועשה את שת בלי י', שהיא חכמה, ומשום זה הראשית היתה מן ח', שהם שמונה ימים של ברית מילה, כמו שנאמר אז הוחל לקרא בשם יהוה, ומשם עברו ברית מילה, והעבירו ממנו ערלה ופריעה למעלה בד' ולא בח', שהראשית של ח' היא בינה, למנצח על השמינית, ועליה נאמר אז הוחל. ועוד, אז הוחל לשון תפלה, כמו שנאמר אז תקרא ויהוה יענה, זוהי שמירה טובה, שאף על גב שהבל הרגו קין, שממנו היה יוצא מי שינקום בשבילו, זהו שכתוב אז ישיר משה, רועה ינקום לרועה, ואחר כך אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יהוה, אבל כשעמלק, שהם בכורי

ומשום זה, כששמע שבמקום העליון היה תלוי הבל, מיד ויאמר קין אל יהוה גדול עוני מנשוא, כאן שב בתשובה והתחרט, בגלל זה וישם יהוה לקין אות, כאן רמז אות ברית מילה שקבל יתרו, שנאמר בו ובני קיני חתן משה, שנפרד מקיין, (וחבר הקיני נפרד מקיין), וביתרו התתקן קין מחטאו, ועוד באותו זמן קבל אותו, משום שהראה לו בני קיני חותן משה שהיו עתידים להיות בלשכת הגזית, אמר, וכי את הרשעים קבל הקדוש ברוך הוא בתשובה, על אחת כמה וכמה את הצדיקים, מיד ויצא קין מלפני יהוה, בזה יצא מן הדין וקבל עליו כל מה שנגזר בו, שכתוב וישב בארץ נוד. מה שאמר לו נד, שם עליו ו' ונעשה נוד, וזהו שנאמר בו וישם יהוה לקין אות לבלתי הכות אותו, שאם היה נד, נאמר בו והיה כל מוצאי יהרגני, ומשום ששב בתשובה וקבל עליו אות ברית, שם עליו האות ו' להצילו, ולא עוד, אלא ששם אותו קדמת עדן, שבגללו זכה לגן עדן.

וידע קין את אשתו ותהר ותלד את חנוך. כל אלו התולדות מונעים אותו להתרצות בהם, והם חנוך ועירד ומחויאל ומתושאל ולמך, ולמך נטל שתי נשים, עדה וצלה, עדה - חנוך לטוב, חנוך לנער על פי דרכו, צלה - חנוך של רע, וזה מלאך המות שמחנף את האדם בחנוכים רעים, עירד לאחר מכן הכניס רעה באדם באיבריו, ואחר שפיל את האדם לחטאים, מלשין עליו ומראה לא"ל כל מה שעשה, וזהו מחויאל - מראה א"ל, ואחר כך יורד ומתיש כחו והורג אותו, וזהו מתושאל, ששם מות שאל, ואין מות אלא עניות, ואחר מולך עליו, וזהו למך, שמתהפך עליו למלך, ושתי נשותיו, אחת עדה, שמעיד על חטאי האדם, והשניה צלה, שהולך עליו כצל, כמו שנאמר כי צל ימינו עלי ארץ, וכתוב ימיו כצל עובר.

ותלד עדה את יבל, אחר שהורג אותו בעניות ושולטים עליו עדה וצלה, יבל, כמו שמים וארץ שנאמר בהם כי שמים כעשן נמלחו והארץ ככגד תבלה, ויבל הוא אבי ישב אהל ומקנה, שכנס ממון, ואחר כך נאמר בו לא יועיל הון, והרי נתבאר ששולטת עליו עניות שהוא מות, ואין עניות לפני הקדוש ברוך הוא כעניות של התורה, ואין מות כמו

בראשית, בראשית, והם ששה היכלות, האם העליונה השביעית, ובאלו הששה ידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת וכו', שת סיום האותיות, תחת הבל, זהו שכתוב כל שפה תחת רגליו. הסתלקה י' מן שית וירדה בו ה' מן הבל, ונעשה שפה, כל שפה תחת רגליו.

ועוד שת, על שם כי מן המים משיתהו, ועוד שת, עליו אמר איוב מי שת בטחות חכמה, וזו י' שבה היא שית, או מי נתן לשכוי בינה, זו ה' מן הבל, ושת הוא הגלגול הראשון של הבל, לאותו שנאמר בו בשגם זה הבל, בשגם זה משה, והרי בארנו אותו שנאמר בו אז ישיר משה, ומשום זה אז הוחל לקרא בשם יהו"ה. הוחל, שם ההתחלה של הגלגול הראשון.

והתפשוטתה של האות י' למעלה משת (משית), התפשוטה עד הספירה הששית, דרגתו של יעקב, וזו אבן השתיה שמשם השתת העולם, שנאמר בה משם רעה אבן ישראל, ואחריו אז, וזהו משה שמזכירים אחר יעקב, ומשום זה הוחל לקרא בשם יהו"ה. משם ואילך, אז תקרא ויהו"ה יענה, ומשום זה שפה, אחר שת ה', והם י"ה, י' מן שית ה' מן הבל, והם אב ואם, שית ו' הבן באמצע, ושש אותיות נכללו ביעקב. כשבא משה אחר יעקב, השתלמה בו ה' אחרונה ושורה עליו יהו"ו, ונשתלם בו יהו"ה, ומשום זה ושמי יהו"ה לא נודעתי להם, אבל למשה ואמר ל"י מ"ה שמ"ו מ"ה אמר אליהם, משום שהשתלם יהו"ה במשה, אמר אז הוחל לקרא בשם יהו"ה, שבראשונה, ושמי יהו"ה לא נודעתי להם, ואחר שהשתלם במשה יהו"ה, שרה עליו יו"ד ה"א וא"ו ה"א ונקרא מ"ה. באותו זמן, מה שהסתלק בראשונה החזירו למקומו, והכל התתקן.

ולא עוד, אלא פעמים נאמר בפסוק הזה מה, זהו שכתוב ואמר לי מה שמו מה אמר אליהם, שהכל חזר למקומו, מה שלמעלה ומה שלמטה, שהם מה שמו ומה שם בנו, וחזר הכל על תקונו, ועלת העלות ירד על הכל. באותו זמן שחזרה אמונה (ממנה) למקומה, אמר משה שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד, שהרי הכל ביחוד אחד, אין שם קצוץ ופרוד, ואם חטא אביו ואני

מצרים, ערב רב המערכים עם ישראל, עליהם נאמר תמחה את זכר עמלק, שלא ישאר מהם שריד, שאלו הם ערבוּבְיָהּ מכל האמות ואפלו מקין, ומיד כשימחו מן העולם, אז הוחל לקרא בשם ה'.

תקון שבעים

בראשית, בראשית, וזה מטטרו"ן, אות בצבא שלו, ובשבילו נאמר וישם יהו"ה לקין אות, להגן עליו, ומה שהיה הולך נע ונד בגלגול, נעשה נוד, מיד וישב בארץ נוד קדמת עדן, וזה אות ברית מילה שקנא עליו באחיו משום שנולד מהול, ובאיזה מקום זכה לו? בקיני, משום שחזר שם בתשובה, ויצאו ממנו בניו שנכנסו לגן עדן, ומשום זה וישב בארץ נוד קדמת עדן.

אחר כך עשה תולדות מצד הרע, והתפשוטו בגלגולים בעולם, ועליהם נאמר וידע קין את אשתו ותהר ותלד את חנוך, חנוך מצד קין, וזה יצר הרע, החנוך לרע, ויש חנוך מצד של אנוש, שהוא יצר הטוב, החנוך לטוב, ונאמר בו ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים, וזה חנוך שהתהפך בשרו ללפיד אש.

ושלשה הם, אדם שת אנוש. אנוש, שמשם התיחסו כל הדורות, זהו שכתוב אז הוחל לקרא בשם יהו"ה, משם התפשוטו כל גלגולי הצדיקים. חנוך שיצא מאנוש הוא מטטרו"ן שנהפך בשרו ללפיד אש, והוא נוריא"ל, ועל שניהם נאמר והחיות רצוא ושוב, רצוא זה נוריא"ל, ושוב זה מטטרו"ן, כך עולים בחשבון כמרא"ה הבזק, אלא הוא כמראה הקשת אשר יהיה בענן, שנאמר בו והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן, ובשבילו נאמר ולא יהיה מבול לשחת כל בשר, משום שהתהפך בשרו ללפיד אש, וכל המלאכים הממנים על נשמות הגלגולים, משם היו.

ועוד כמראה הקשת, עליו נאמר למשה וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר, כמראה אשר הראה יהו"ה את משה כן עשה את המנורה, וזה מטטרו"ן, מ' מנורה שלו, נוריא"ל הנור"ר שלו, והוא ט"ט, והיו לטטפ"ת בין עיניו, והכל התפשוט מאנוש, ומשום זה אז הוחל לקרא בשם יהו"ה.

נעשה אדם הוא יו"ד ה"י וא"ו ה"י, אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהי"ם. שלש יודי"ם מעידות עליו שאין למעלה ממנו ואין למטה ממנו ואין באמצע. אין אלוה בכל צד פרט לו, בשם הזה הוא נודע בלי חשבון.

וציור ההיכל הזה הן עשר ספירות שמתלבשות בעשרה דברים שנבראו ביום הראשון, והם שמים וארץ, אור וחשך, תהו ובהו, רוח ומים, מדת יום ומדת לילה. שמים יש למעלה משמים, שהוא שמי השמים העליונים, ויש אור למעלה למעלה שנקרא אור הגנוז לצדיקים לעולם הבא, שעין לא שולטת עליו, ויש חשך נסתר שנאמר בו ישת חשך סתרו, ויש תהו ובהו למעלה, שנאמר בהם קו תהו ואבני בהו. ויש רוח הקדש שנאמר בה רוחו הקדוש המרחפת על פני מי התורה, מדת יום ומדת לילה, מדת יום – השכינה העליונה, מה זה יום? העמוד האמצעי שממנו ימים ארבים, זהו שכתוב ארץ ימים בימינה, זהו שכתוב יומם יצוה יהו"ה חסדו, ימים קטנים מצד של זעיר אנפין צדיק, מדת לילה – האם התחתונה. עד כאן א' מן אב"ג.

מה זה ב' (בינה)? בה נודעים דו הפרצופים של האדם העליון, ג' שלש דמיות, כמו שאדם של בריאה ואדם של יצירה ואדם של עשיה, ג' יש לה ראש וגוף וזנב, הראש זה י', הגוף הפרצוף, הקוץ שלמטה זנב, ומשום זה אמרו בעלי המשנה, אדם הראשון עשה לו פרצוף ולבסוף זנב. על הזנב נאמר ויגדל הילד ויגמל, עד שיעשה פרצוף.

ועוד אבגית"ץ, א' מורה על א"ל מסתתר מעיני כל חי ונעלם מכל היצורים כלם, על אדירירון נאמר קומה אדיר ירון, ויש ממנה תחת ידו שנקרא אדיר אדירים, ותחת ממשלתו אתני"ה, והוא יוצא מהפסוק הזה, אית"ן מושבך ושים בסלע קנ"ך, שם אית"ן והוא תני"א. ק' קנה, קנה חכמה קנה בינה, יהו"ה קנני ראשית דרכו למעלה מהכל, קדם מפעליו מאז, מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ. מה זה מראש? אלא כף אמרה תורה שהיא ראשית, אני הקדמתי להיות ראש לעולם.

ב' ביהרירון (ביהרירון), כי בינה יהו"ה צור עולמים, והוא ב' ברוך, וסימן ברוך ראשי

ועשיתי הפרדה, הרי קבלתי ענש, והחזרתי הכל למקומו ביחוד שלם בלי קצוץ ופרוד.

ועוד בראשית ברא אלהי"ם, ברא שית, ששה היכלות, האם העליונה ההיכל השביעי. בא וראה, שבעה היכלות הם שבנינם בשבעה שמות אבגית"ץ וכו'.

ההיכל הראשון מרקם בכל מה שיש ביום הראשון של בראשית, א' מן אבגית"ץ הוא כתר אמון מפלא ומכסה, האות ב' היא שני אלפים (יוס) שהיתה תורה טמונה בחיקו, שעשועים יום יום, ג' גומלת ומגדלת, והיא האם העליונה, גומלת חסד עם הספירה הרביעית שהיא ד', ית"ץ י' חכמה, ה' תפארת, צ' צדיק, ומי הוא חכמה י' כאן? זו חכמת שלמה.

א' אמון מפלא, רקם וציר ציור בהיכל של אדם הראשון של כל הקדומים, שיש אדם ויש אדם, יש אדם שאין ספירה שלא נקראת אדם, אבל אדם הראשון, העליון של כלם, כתר עליון, סתום וגנוז, נסתר כל הנסתרים, עלת העלות, קדמון לכל קדומים, בשביל האדם הקדמון הזה נאמר בעלת העלות ואהיה אצלו אמון, ולאותו קדמון אמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, אתה נתת את כל הציורים וכל הדמיות וכל התקונים הנסתרים וכל איברי כל המינים, ואתה (ואני) נתת בו כח שידענו (שידע) בו, שאם לא נותן לו שכל, הרי אינו יכול לדעת את אמונתו, ובזה יהיה שולט על כל צבא השמים והארץ והים, זהו שכתוב וירדו בדגת הים וגומר.

ומה הוא האדם הזה שאמר עליו נעשה אדם? זו חכמה העליונה שהיא בדמות הכתר. ועוד נעשה אדם – זה העמוד האמצעי, בצלמנו – זו חכמה, כדמותנו – זו האם העליונה, שכמו שאדם של בריאה, אדם של יצירה, אדם של עשיה, בדמות של כתר עליון חכמה ובינה, כך הוא בדמות העמוד האמצעי וצדיק ושכינה תחתונה, שבספירות הכל הוא אצילות.

ועוד נעשה אדם, למי אמר את זה עלת העלות? אלא עלת העלות אמר ליו"ד ה"א וא"ו ה"א שהוא לפני מעשר הספירות, ומה הוא עשר הספירות? אל"ף ה"א יו"ד ה"א, ואותו שאמר

השכינה התחתונה, וכלם מאירים על הציורים כמו אבני מרגליות שמאירים על ראש הכתר, וכמו שהפוכבים שמאירים ברקיע, ומשום שכל הנקודים של הפוכבים בו, נאמר ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ, זו השכינה התחתונה. (זה נשמות הצדיקים שעוסקים בתורה להוציא לאור כל תעלומה. זהו שכתוב והמשפלים יזירו כזהר הרקיע וגומר).

ההיכל השני מרקם מכמה ציורים קפואים במים, אבני המרגליות כלם מלאים מים, והם אבני שיש טהור, שההיכל השני בתוכו, הוא בנוי מהם, בשם הזה: קר"ע שט"ן, והוא רקיע קרע, שבו קרע את הים, והפריד משם את השטן, שהוא מים טמאים, ומשום זה יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, זהו השם שעקר השטן מים התורה, והפרידו משם, משום שהוא עקר האמונה של ישראל העליונה של כל העליונים. (סמוך של ישראל, וביום השני אין שם טוב, משום שבו נברא גיהנם).

דבר אחר, זה ספר תולדות אדם, אמר רבי שמעון: זה ספר - צדיק חי העולמים שהוא מוציא תולדות, זה ספר ודאי, ולא אחר, והם תולדות אדם, אותו שנאמר בו כתפארת אדם לשבת בית. מי הבית שלו? זו השכינה, ורועה הנאמן אתה הוא כדמותו, ולך כח להסתכל בדיוקני בני אדם, בציורים של אותו שנאמר בו בדמות אלהים ברא אותו, שכל הציורים של בני אדם רשומים בכסא, ומשום שכל כסא ומרכבה שאתה זקוק, אתה יש לך כח להסתכל, בגלל כך ואתה תחזה מכל העם וגומר.

ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת, ש שלש חיות של המרכבה, ת הוא נר יהו"ה נשמת אדם, שנאמר בה ודמות פניהם פני אדם, וזהו ויולד בדמותו כצלמו. ויהיו כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת. מה זה וימת? אלא כל הימים שהיה חי היה תשע מאות ושלשים שנים, ושאר השנים בתוספת היה מת, והשבעים שחסרו מאלף, נתן לדוד משנותיו, משום שהיה עתיד להשלים אותם בו, וכאן סוד הגאולה.

עשרה דורות היו מאדם ועד נח, ויחי למך שתים ושמנים שנה ומאת שנה ויולד בן ויקרא

אותיות - ר' ראש, ו' ומקור, ך' כל, ב' ברכות, שזהו ראש ומקור לכל הברכות, ומשום זה ב' היא חכמה, ומורה על הכתר שהוא ראש ומעין לכל הברכות, ומשום זה ב' שנים לחשבון.

ג' גיהדירו"ן, והוא שלישי, וזו השכינה הספירה השלישית, (ומשום זה ב' היא חכמה, ומורה על הכתר שהוא ראש של מעין כל הברכות), ועליה נאמר כל גיא ינשא, והוא גימטריאות פרפראות לחכמה.

ועוד, ברוך ב' מראה שנים, שכינה עליונה ותחתונה, ר' ראשית חכמה, ו' מראה שש ספירות, ך' מראה על כתר עליון, וזהו סוד כל הכורע כורע בברוך ממעלה למטה, לכרע בו לאותו (לדעת בו באותו) שכל המעינות והמקורות של הברכות בידו, שהוא עלת העלות, וכל הזקוף זקוף בשם, צריך לזקוף אותו ביו"ד ה"א וא"ו ה"א שהוא מבפנים של עשר הספירות, שהוא עליון וזקוף על הכל ואין אלו"ה למעלה ממנו, ומשום זה ב' מראה על הפריעה, שכל הכורע כורע בברוך, שנאמר בו וברוך א"ל עליון. ג' מראה על הזקיפה, שהוא גאה גאה על הכל, ואין מי שיתגאה עליו, ובמה הוא מתגאה על הכל? באות י' מן אבגית"ן, וזה יגבי"ה. ועוד מצאנו בגון אחר יגבי"ה (יגביהיה), ואותיותיו גבי היה (גבוה היה), עליון של כל העליונים.

ת' תלמי"ה, ת' תל שהכל פונים בו, ששם הוא אותו שכל העינים והמחשבות עולים אליו, בגלל זה ת' תורה קדומה של כל הקדומים, תורת חכם מקור חיים, תורת יהו"ה תמימה. ועוד תלמי"ה, תלמי"ה רנה נחת גדודיה וגומר, בשם הזה נעשה הים תלמים תלמים. ועוד תלמי"ה, זו התורה, שתלויים ממנה כמה תלי תלים של הלכות פסוקות שאין להן חשבון.

צ' צתני"ה זה צדיק, העמוד שנושא הכל, ובו נודע מי שהוא למעלה מן הכל, משום שצדיק כולל את כל הספירות, ובו מתיחדים כלם ונעשים אגדה אחת, הוא הלולב שאוגד את כל הספירות, ובאות צ' מצירים כל הציורים של ההיכלות שמקיפים את גן העדן שלמעלה, בכמה ציורים של כל מעשה בראשית שיורשים אותם הצדיקים, ובו נקודים כל הנקודים של התורה, שהם נקודים בהיכל שהוא

היא בת והיא דין, וסוד הדבר - זכר ששולט על נקבה גורם ששולט הימין על השמאל, ויצאו ישראל ברחמים ולא בדין, וזהו כי גבר עלינו חסדו, וסוד הדבר - בטרם יבא חבל לה והמליטה זכר.

ובשם של הקדוש ברוך הוא, יהו"ה רחמים, אדנ"י דין, וכששולט יהו"ה על אדנ"י יאהדונה", הוא רחמים, וכששולט אדנ"י על יהו"ה אידהנוי"ה, הוא דין, וסוד הדבר - אדנ"י אלהי"ם בחזק יבא, בתקף הדין, ובזה עקדת יצחק שנעקד לפני אביו ומסר עצמו למיתה כדי שינצל משיח וישראל שלא ימותו, ולא עוד, אלא שאפלו אם ישראל יהיו עוברים בגלות על שפיכות דמים וגלוי עריות ועבודה זרה, זכות אבות תגן עליהם משרפה הרג וחנוק, משום שאברהם נתנסה באש ויצחק בסכין ויעקב בגלות, זכות אבות תהיה מגנה עליהם.

ועוד, הנסיון של שלשת האבות מעידים, שלא עבר אדם שהוא ישראל על שלשת המצוות הללו שצוה אותם (אותו) הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב ויצו יהו"ה אלהי"ם על האדם, ויצו - זו עבודה זרה, לאמר - זה גלוי עריות, על האדם - זו שפיכות דמים, שנשמתו של האדם נכנסה בגלגול של אברהם, ואם הוא עבד עבודה זרה, כשנכנס לאש היה נשרף, זהו שכתוב פסילי אלהיהם תשרפון באש.

שלאש יש שלשה גוונים, לבן וירק ושחר, והרביעי תכלת, והם דבקים בגחלת שהיא אדמה, הרי חמשה, כחשבון ה' (חמש), שהיא אמונת הקדוש ברוך הוא שהוא ו', שהתלבש בחמשה גוונים ומאיר בהם, ובו עולים הגוונים שהם כלולים בה, והיא עולה בהם לו'. זהו שכתוב היא העלה, וכשעולים שנים שהם ו' ה' בקרבן, יורדים שנים מלמעלה שהם י"ה, ומתקרבות האותיות ומתיחדות ונקשרות זו עם זו, וזהו סוד הקרבן.

וסוד הדבר - והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו, עולים שנים באש, ויורדים שנים, ונצל אברהם בשם של יהו"ה, שאף על גב שיש ארבעה מלאכים שהם הממנים של השם הקדוש, לא רוצה הקדוש ברוך הוא להתעסק באברהם להצילו אלא הוא ממש, משום שקנא על שמו, ובו התלבן אדם

את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו, ולמה? שבהתחלה היו טורחים בגלגולים, עד שבא נח, שהוא שבת, ובו נחו כלם, ובו התישבו והוציא אותם לעולם.

אמר רבי אלעזר: למה היו הראשונים חיים ימים רבים כמו אדם, שנאמר בו ויחי אדם תשע מאות שנה ושלשים שנה, ונח תשע מאות וחמשים שנה, וכן כל הדורות עד נח היו חיים שנים רבות, ומאברהם (ומנח) ואילך היו מתמעטים בשנים? אמר לו: בני, רבוי שנים וארך ימים הם מאריך אנפין, ומעוט של ימים ושנים מזעיר אנפין, ומשום זה נאמר באברהם אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה' זעירה. ברוך יהו"ה לעולם אמן ואמן.

סדר הלימוד ליום כה אלול [יום 350 בשנה]

תקוין שני

זהו תקוין כ"ב וב"ג

בראשית ברא אלהי"ם, בראשית בר"א תי"ש, זה אילו של יצחק. בראשית שם א"ש לעולה של יצחק, וסוד הדבר - (ועל אלו שלשת הגלגולים נאמר מה יפו פעמיה בנעלים בת נדיב, וזאת לפנים - זו האם העליונה, העולם הבא. דבר אחר, אצלו צריך חליצה, וזהו שכתוב של נעליך וגומר, ואם לא, אין לו רשות להרויח השלכה (לרוח המת) לעלות לעולם הבא, ומשום שהיא יום הכפורים, אסור בנעילת הסנדל) הנה האש והעצים ואיה השעה לעלה. יצא קול ואמר, מששת ימי בראשית נברא לעקדת יצחק.

משום שאין קרבן שמבטל מגפה כעקדת יצחק, שנאמר בו ויעקד את יצחק בנו, נקשרה מדת הדין (מלאך המות) ונעקד למעלה, ולא היה לו רשות לקרב לבית דין הגדול, שהוא גבורה, לתבע דין, והעקדה של כאן מועילה לגלות, שהיה עתיד לההרג משיח בן יוסף, וקול יצא מאותו זמן אל תעש לו מאומה, משום שהתגברו רחמים על דין, וסוד הדבר - הושיעה לו ימינו, ואחר כך זרוע קדשו, שגברה הימין על השמאל.

כשמתגברת הטפה של הזכר על הטפה של הנקבה, הוא בן, הוא ודאי רחמים, אבל כשמתגברת טפת הנקבה על הזכר,

הגנוז לצדיקים, ואם לא זכה - עור הנחש שכולל ארבעה יסודות, ששם רשומות מצוות לא תעשה שאדם עבר עליהן, ומשום זה בארו בעלי המשנה, עוונותיו של אדם חקוקים לו על עצמותיו, וקרוב העור של האדם מצוות עשה, שהם קרוב של אותיות שמו של הקדוש ברוך הוא.

ועליהם נאמר אדם כי יקריב מכם קרבן, מכם ודאי, להוציא עור הנחש שבו מרקמים מצוות לא תעשה, ואדם שעובר עליהם נאמר בו אדם להבל דמה ימיו כצל עובר, אדם כי ימות באהל, כי ימות ודאי, וזוהי הקרבת הקרבן של עשו, יצר הרע, שנאמר בו יקם אבי ויאכל מציד בנו. הבשר הוא שבר מן שברים, והוא אדם, מצד של החיה שהוא שור, בשר חי, בשר טהור, ויש אחר של בשר בשדה טרפה, ששורה בו רוח הטמאה, מלאך שרוכב על קרני שור מועד, בשר טמא.

ועצם, יש עצם טמא ויש עצם טהור, ובשר של טהרה ועצם של טהרה, עליהם נאמר עצם מעצמי ובשר מבשרי, ועצם הוא אריה, גידים הוא נשר. נשר, נשר של טהרה ונשר של טמאה. עצם ובשר וגידים, עליהם שורה ברכה וקדשה ויחוד, שהם כהן לוי וישראל. כשבעצם שורה ברכה, מיד ותקרבו עצמות עצם אל עצמו, מתקרבים ונקשרים זה עם זה בקרבן, ומיד יורד עליהם שמן ושורה עליהם ברכה, על הבשר שורה קדשה שהיא מצד הלויים. זהו שכתוב וקדשת את הלויים. מיד מתקרבים עורקי הדם אל הלב, שהברכות הן מהכהנים, זהו שכתוב דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו. הגידים מישראל, והם היחוד והקדשה וקשר של העצמות והבשר, וכשנקשרים בשניהם נקראים יחוד, והיחוד הוא בישראל. זהו שכתוב שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד.

העור הוא דמות אדם מלכות, כל הדיוקנאות נראים בו, והיא כלולה מבשר וגידים ועצמות, והיא תמונת כל, והיא ברכה וקדשה ויחוד, כהנים ולויים וישראלים, שהם קשורים בשלשת האבות, שנאמר בהם האבות הן הן המרפכה. בבשר כשמתקדש, יורד עליו דם טהור, וכשהגידים מתחדים, יורדת עליהם רוח קדשה,

הראשון שהוא ישראל, שלא עבר על ויצו, שהוא עבודה זרה, אחר כך התלבש ביצחק ונצרך ואמר אל תעש לו מאומה, שאותו שנצרך בו לא עשה דבר, שלא עבר על שפיכות דמים, וכן יעקב התגלגל בו כשירד לגלות מצרים (של חוץ לארץ), שפחד שלא היה עולה. באותו זמן אמר לו הקדוש ברוך הוא אל תירא מרדה מצרימה וגומר, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה.

תקון שלישי

בראשית שם אר"י של הקרבן, שהיה יורד על הקרבן בדמות ארי אוכל הקרבנות, וזהו ראשון לחיות שהיו אוכלים קרבנות. אמר לו רבי אלעזר: ולמה היו יורדות חיות לאכל קרבנות? אמר לו: בני, ארבע חיות הן בכפסא, אריה שור נשר אדם, ובגוף האדם ארבעה יסודות שממנים עליהם ארבע חיות, שהנפש כלולה בהם, ומשום זה פרנסת הנפש מארבעה הללו. כשחטא אדם בארבעה היסודות שלו, כאלו חטא בנפש, זהו שכתוב מאשר חטא על הנפש, ובאותו זמן נפרדו מים מאש ורוח מעפר.

שמעפר יוצאים זרעים, שהם פרנסה של אדם, ומהמים החיות, שהן פרנסה של ארי, ומאש בהמות, שהם פרנסה של שור, ומהרוח עופות, שהם פרנסה של נשר, וכשחטא בהם, נפרדו היסודות, ויש בהם מחלקת שהיא פרוה, ועולה שם יהוה מהם, ונכנס יצר הרע שהוא סמא"ל שטן, שהיה לא שורה בפרוה, וסוד הדבר - חלק לבם עתה יאשמו, ומשום זה צריך קרבן מהמינים הללו שחטא בהם לקרב בהם, אותם ארבעה יסודות שיש בהם פרוה, ובאותו זמן שמתקרבים היסודות זה לזה, מיד יורד הקדוש ברוך הוא עליהם ובורח השטן, ואם לא בורח, הרי אש הקרבן שורפת אותו. זהו שכתוב והאש על המזבח תוקד בו.

וסוד הקרבנות, עוד ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסוככני. העור הוא לבוש האדם, זהו שכתוב ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם, אם זכה - כתנות אור מרקמים ומצוות עשה, ששכרם לעולם הבא, שהוא האור

להנצל ממנה, אבל לב מבין נצול ממנה, ששם צדיק, וסוד הדבר - טוב לפני האלהיים ימלט ממנה, וחוטא ילכד בה.

הכליות הן יועצות, אם זכו - נכנסת בהם נבואה, שהיא נר יהו"ה נשמת אדם, ונעשים נביאים, והם יועצים לטוב, ויש בהם עצה ותושיה.

כנפי הראה, אם זכו - שורה בהם רוח הקדש, ונאמר בהם ונחה עליו רוח יהו"ה, רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת יהו"ה, ועליהם נאמר והיו הכרבים פרשי כנפים. הכרובים כמו צורת אדם, פורשי כנפים כנגד שלש החיות שפורשות כנפים כנגד האדם, והם שש כנפים, שתיים לכל חיה. מצד של השכינה כנפי החיות מרבעות, שש כנפים כנגד שש מעלות לכסא, ארבע כנפים כנגד כסא מרבע, פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הכפרת, זו כפרת הלב, קדש הקדשים, וזה הלב.

נפש רוח נשמה, כהן לוי וישראל. הכהן הוא הנשמה, אם זכה - נר יהו"ה, נר היה מאיר בו מהלב כשמש זורחת, ורוח הקדש היתה יוצאת מבין כנפי הכרובים שהן כנפי ראה, והיתה מדברת עמו, ואם לא - אש, וזו הנפש, היתה דולקת, ויוצאת אש מהלב ושורפת אותו. הקרקבן והקבה, כאשר ישן נקרא קבה ישן.

ויש שנה לטוב ויש שנה לרע. לטוב, כמו חלום שהוא הסלם (כמו חלום) שראה יעקב, ובו דבוק קנה, ושש טבעות הקנה הם שש דרגות הנבואה, ועולים לששים נשימות שהיה ישן בהם דוד, שפך פרשוה, דוד היה מתנמנם כסוס, וסוס לא ישן אלא ששים נשימות, ויש שנה לרע, חלום רע, שנאמר בו אצל אברהם, ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו, והרי פרשוה בארבע גליות, ומשום שחלום יבא בשתי דרגות, פרשוה הקדמונים, כמו שאי אפשר לבר בלא תבן, כך אי אפשר לחלום בלי דברים בטלים, כדי שיבא החלום כאן על ידי מלאך, כאן על ידי שד, משום שהחלום הוא מצד של העץ של טוב ורע, אבל מצד של עץ החיים לא בא (עליו אלא של קבה) אלא על ידי קבה של הקדוש ברוך הוא שהיא שכינתו, ואין שם קבה רע, שהוא שד.

על העצמות יורדים מי טהרה, זהו סוד הקרבנות. שמח רבי אלעזר, ושמחו החברים ואמרו: אלו לא כאנו לעולם הזה אלא לשמע את זה - די.

אמר רבי שמעון: בני, ועוד בסוד הקרבנות, הלב הוא מזבח שבו דם הקרבנות, ועל זה נאמר וזבחת עליו, אם זכו - האריה היה יורד לאכל את הקרבן, ואם לא - יורד כלב, ובאיזה מקום? בכבד, ששם מרה גיהנם, שהיא עלוקה שיש לה שתי בנות הב הב, כמו שנאמר לעלוקה וכו', והכלב צונח בהם הב הב, והמרה היא גיהנם, חרבו של מלאך המות שיש לה שתי פיות, כמו שהגיהנם שנאמר בה לעלוקה שתי בנות הב הב, כמו זה נאמר בחרב ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות.

וכבר הוא סמא"ל, המרה סם המות שלו. כששולטת המרה על העורקים שלה ומתגברת בחטאים, נאמר בפירקים של הכבד והמרה, ויבאו מרתה ולא יכלו לשות מים ממרה פי מרים הם. באותו זמן אותם עורקי הלב הם בדחק ונטמנים בלב, כמו שנח ואשתו ובניו והחיות והבהמות והעופות שנטמנו בתבה, והלב הוא דחוק בהם, שאם המרה מגיעה ללב, מיד ימות האדם, ומרה לא מתגברת על ישראל, שהם הלב, אלא בחטאים. אם חוזרים בתשובה, שהיא נשמת חיים, השכינה העליונה, הרי רפואה תהיה ללב ולעורקים שלו, ונאמר בהם וימתקו המים, ונרפאים העורקים, (הגוף) והאיברים שלו.

מחול זו לילי"ת, האמא של הערב רב, שחוק הכסיל, מי זה כסיל? זה אל אחר סמא"ל, וערב רב הם בניה, שהם מערבים עם ישראל, רשעים גמורים, ועליהם נאמר אם ראית רשע שהשעה משחקת לו, אל תתגרה בו, עליהם נאמר למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו. רשע זה הכסיל, ערב רב בגלות הם רשע, בבלע צדיק ממנו זה ישראל, ומי גורם שכולע אותם? משום שאינם צדיקים גמורים, כמו שנאמר צדיק ממנו בולע, אבל צדיק גמור אינו בולע.

ומחול הוא לילי"ת, מארת ה' בבית רשע, והיא אסכרה לתינוקות שהם רשעים, צוחקת בהם בעשר בעולם הזה, ואחר כך הורגת אותם, ולמה נקראו תינוקות? משום שאין בהם דעת

יִרְאֶה וַיֵּשׁ יִרְאֶה, יֵשׁ אֶהְבֶּה וַיֵּשׁ אֶהְבֶּה, יֵשׁ מִי שִׁירָא
מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדֵי שִׁיחֹן אֶת בְּנָיו, אוֹ שְׁלֵא יִרְד
לְעֵנִיּוֹת, אוֹ שְׁאוּהֵב אוֹתוֹ כְּדֵי שִׁיחֹן לוֹ עֶשֶׂר, וּמְנִסָּה
אוֹתוֹ כְּמוֹ: נַעֲשֶׂה אֶת הַמְצוּהָ הַזֹּאת כֶּף, וְנִרְאֶה הַיֵּשׁ
יְהו"ה בְּקִרְבָּנוּ וְנוֹתֵן לָנוּ שְׂכָר בְּעִבּוּרָה אִם אֵין, שְׁאִם
לֹא יִתֵּן לוֹ שְׂכָר בְּשִׁבִיל זֶה, אֵינּוּ אוֹהֵב אוֹתוֹ, וְלֹא
נוֹתֵן לוֹ צְדָקָה וְלֹא יַעֲשֶׂה מְצוּהָ, וּמְנִסָּה אֶת הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּכָל מְצוּהָ וּמַעֲשֶׂה, וְדַאי זֶהוּ מֵאוֹתָם עֶרֶב
רַב שְׁנֵאמַר בָּהֶם הַיֵּשׁ יְהו"ה בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין.

אֵלֵא אֶהְבֶּה וַיִּרְאֶה שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁלֵם
בְּכָל מְצוּהָ וּמְצוּהָ שְׁעוֹשֶׂה, בֵּין שִׁיחֹן לוֹ
שְׂכָר בְּטוֹב, בֵּין שְׁלֵא נוֹתֵן לוֹ, וּמִשׁוּם זֶה צוּהָ
בַתּוֹרָה וְאֶהְבֶּת אֶת יְהו"ה אֱלֹהֵיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל
נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ, וּפְרָשׁוּהוּ הַקְדָּמוֹנִים אִם חִבִּיב
עֲלֶיךָ נַפְשְׁךָ מִמְמוֹנְךָ, לְכָךְ נֵאמַר בְּכָל נַפְשְׁךָ, וְאִם
חִבִּיב עֲלֶיךָ מִמְמוֹנְךָ מִנַּפְשְׁךָ, לְכָךְ נֵאמַר בְּכָל מְאֹדְךָ,
שֵׁיִשׁ אָדָם שֶׁמִּתְפַּלֵּל וְהוֹלֵךְ בְּכָל הַמְצוּוֹת שְׁלֵא נוֹתֵן
עֲלֵיהֶם שְׂכָר, וְאִם הֵיךָ נוֹתֵן שְׂכָר עֲלֵיהֶם, לֹא הֵיךָ
עוֹשֶׂה אוֹתָם, שְׁוֹדַאי רַבִּים הֵם בְּנֵי הָאָדָם שְׁעֹשִׂירִים
בְּעֶשֶׂר רַב, וְהֵם מְחַבְּבִים אֶת עֶשְׂרָם יוֹתֵר מִנַּשְׁמָתָם,
שְׁעֹשֶׂרָה שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הִיא מְצוּוֹת טוֹבוֹת בְּעוֹלָם הַבָּא,
וְעֶשֶׂר שֶׁל הַגּוּף – מְמוֹן וְעֵדוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְאוֹתָם שְׁמַחְבְּבִים מְמוֹן מִהַנֶּפֶשׁ, אִם הָיוּ נוֹתְנִים
לוֹ כָּל הַתּוֹרָה בְּמֵאָה זִוְזִים, לֹא הָיוּ נוֹתְנִים
אוֹתָם בְּשִׁבִילָהּ, מִשׁוּם שֶׁהַמְמוֹן חִבִּיב עֲלֵיהֶם
מִהַנֶּפֶשׁ, וּמֵה שִׁירָא וְאוֹהֵב אוֹתוֹ, אֵינּוּ אֵלֵא בְּשִׁבִיל
הַמְמוֹן. זֶה שֵׁשׁ אֶת הַמְמוֹן עֵקֶר, וְהַתּוֹרָה שְׁאוּהֵב
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא טָפֵל, הָאֶהְבֶּה וְהִירְאֶה הַזֹּאת לֹא
מַחְשִׁיב הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵלֵא הָעֵקֶר שֶׁל הָאֶהְבֶּה
וְהִירְאֶה שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁאֵף עַל גַּב שֶׁהוּא
אוֹהֵב מְמוֹנוֹ מִנַּפְשׁוֹ, שִׁיאֵהֵב אוֹתוֹ בְּמְמוֹנוֹ, בְּמֵה
שֶׁהוּא חָשׁוּב עֲלָיו, וְלֹא בְּטָפֵל שְׁלוֹ, לְכָךְ נֵאמַר בְּכָל
מְאֹדְךָ. וְכֵאן מִי שֶׁמַּחְשִׁיב נַפְשׁוֹ מִמְמוֹנוֹ, וְהֵיךָ נוֹתֵן
כָּל הַמְמוֹן שְׁבַעֲוֹלָם וְלֹא הֵיךָ נִזְקֵק אֶפְלוּ בְּאֵיבָר קִטָּן
שֵׁיִשׁ בּוֹ, לְכָךְ נֵאמַר בְּכָל נַפְשְׁךָ, בְּמֵה שְׁאוּהֵב אוֹתוֹ.

תְּקוּן חֲמִישִׁי

זֶהוּ תְּקוּן כ"ו

בְּרֵאשִׁית, כִּי בָאֵשׁ יְהו"ה נִשְׁפָּט, אֱלֹהֵיִם – בְּעֲלִי
הַדִּין, וְעֲלָיו נֵאמַר אֱלֹהֵיִם לֹא תִקְלַל,

הַקְרָקָבָן טוֹחֵן, אִם אָדָם צָדִיק, הִיא טוֹחֶנֶת מִן
לְצָדִיקִים, שֶׁהֵם אֵיבָרִים קְדוּשִׁים
בְּמְצוּוֹת עֶשֶׂה, וְאִם לֹא הוֹלְכִים בְּמְצוּוֹת טוֹבוֹת,
מִתְפָּרְנְסִים בְּלַחֵם הַקְלֹקֵל, מְזוּן הַקְלֹקֵל, קַל
בְּקִלּוֹן. וְשֵׁט – שְׁטוֹ הָעֵם וְלִקְטוֹ. שְׁטִים, (הַשְׁוִטִים),
לוֹקְטִים בְּשִׁטוֹת. וְטָחְנוּ בְּרַחֲמִים – בְּדַחַק, אֵלּוּ הֵן
הַטוֹחֶנֶת בְּפֶה, אוֹ דָכוּ בְּמִדְכָה – זֶה הַחֶף, וּבְשִׁלּוֹ
בְּפָרוֹר – זֶה הָאֵיצְטוּמְכָה.

בְּנֵי סוּד עֲלִיּוֹן כָּאֵן, אִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל, הֵיחֶה יוֹרְדֵת
לָהֶם תּוֹרָה מְשֻׁמִּים בְּלֵי דַחַק, וְלֹא הָיוּ צְרִיכִים
לְלַמַּד אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, זֶהוּ שְׁפָתוֹב הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם
לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁאֵין לָחֶם אֵלֵא תּוֹרָה, לֹא זָכוּ –
בְּגִלָּל הָעֶרֶב רַב שֶׁהֵם שׁוֹטִים, נֵאמַר בָּהֶם שְׁטוֹ הָעֵם
וְלִקְטוֹ, שִׁיטְרָחוּ לְלַמַּד זֶה לְזֶה, לְפָרְנִסָּה כָּל אֶחָד
בְּדַחַק, לְחַכְמִים בְּרִמְזוֹ. אֲבָל לְעֵתִיד לְבֵא יִמְחוּ
הָעֶרֶב רַב מִן הָעוֹלָם, וְנֵאמַר בָּהֶם וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד
אִישׁ אֶת אַחֵיו וְגוֹמֵר, וּמִשׁוּם זֶה הוֹשֵׁט הוּא לְרַע
וְהוּא לְטוֹב, לְכָן וְאָדָם, דִּין וְרַחֲמִים.

וּבְנֵי בּוֹדַאי אוֹתָם שְׁלוּחֵי הַצְּבוּר, צְרִיכִים
כְּשִׁקוּרָאִים סִפֵּר תּוֹרָה, שִׁיחֹתְכוּ אֶת
הַמְלִים וְלֹא יֵאמְרוּ אוֹתָם בְּהַלְעֵטָה, כְּמוֹ שֶׁהָעֶרֶב רַב
שְׁנֵאמַר בָּהֶם הַבְּשָׂר עוֹדְנוּ בֵּין שְׁנֵיָהֶם, וְהָיוּ אוֹכְלִים
בְּהַלְעֵטָה, וְכֵמוֹ שְׁעֶשׂו, שְׁנֵאמַר בּוֹ הַלְעִיטְנִי נָא, וְלֹא
הָיוּ טוֹחֶנִים לוֹ, נֵאמַר בָּהֶם וְאֵף יְהו"ה חָרָה בְּעַם.

הַמְעִי הַגֵּס זֶהוּ נַחֵשׁ בְּרִיחַ, נַחֵשׁ עֵקֶלְתוֹן,
שְׁעֵתִידִים הַצְּדִיקִים לְאָכֵל אוֹתוֹ, וַיֵּשׁ חֵלֵב
טָמֵא שֶׁהוּא נַחֵשׁ, שֶׁהוּא אָסוּר לְמֵאֲכֵל הָעֵם הַקְדוּשׁ,
מִשׁוּם שְׁעֲלָיו נֵאמַר אָרוּר אַתָּה מְכָל הַבְּהֵמָה.

תְּקוּן רְבִיעִי

זֶהוּ תְּקוּן כ"ה

בְּרֵאשִׁית, שֵׁם י"ש, לְהַנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ וְאַצְרִתִּיהֶם
אֲמֵלֵא, וּמִשׁוּם שֵׁשׁ אוֹצָר, שֶׁהִיא
יִרְאֵת יְהו"ה, מִמְּנוּ מִתְמַלֵּא לְצָדִיקִים, וְאוֹתָם יִרְאֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹרְשִׁים הַיֵּשׁ הַזֶּה, וְעֶרֶב רַב הָרַע
לֹא הָיוּ פּוֹחֲדִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֵא בְּשִׁבִיל
הָעֶשֶׂר, וְהָיוּ מְנַסִּים אוֹתוֹ, כְּמוֹ זֶה: הַיֵּשׁ יְהו"ה
בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין, וְכָל אוֹתָם שְׁמַנְסִים אֶת הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וּפּוֹחֲדִים מִמְּנוּ בְּעֶשֶׂר, וְלֹא יִרְאִים מִמְּנוּ
בְּעֵנִיּוֹת כְּמוֹ בְּעֶשֶׂר, אֵינָם אֵלֵא עֶרְבּוֹב רַע, שֵׁיִשׁ

בְּדַאי כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַלָּה כִּי אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים, כִּי צָרִיךְ לְהִיּוֹת הַדִּין לְמַטָּה, אֵת זֶה יִשְׁפִּיל בְּדִין וְאֵת זֶה יָרִים, כִּפִּי מֵעֵשׂוֹ, לְזֶה מַטָּה כִּלְפֵי חֶסֶד, לְזֶה כִּלְפֵי גְבוּרָה, הָאֱמֶת בְּאִמְצַע, וּמִשׁוֹם זֶה נִקְרָא דִּין אֱמֶת. אֱלֹהִים – הַפֶּסֶס אֵל בְּחִשְׁבוֹן, שֶׁשֵּׁם י"ה שֶׁהִיא חֲכָמָה וּבִינָה, זֶה שְׁמִי עִם י"ה – שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ מֵצַד הַשְּׂמָאל, וְזֶה י"ה מִן אֱלֹהִים, ה' עַל י' נִקְבָּה.

וְעוֹד לֹא תִלֵּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ – זֶה תִּלְמִיד חֲכָם, נִבְלָתוֹ – זוֹ בַּת עִם הָאָרֶץ שֶׁהִיא רִמְשׁ, שְׂאֵם אֶתָּה תוֹלָה אוֹתָהּ בּוֹ – אוֹ קוֹבְרָה אוֹ קוֹבְרָתוֹ, וְזֶהוּ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ, כִּי קָבוֹר – הוּא אוֹתָהּ, אוֹ תִקְבְּרֶנּוּ – הִיא אוֹתוֹ, וְאִשָּׁה זוֹ לֹא נִקְרָאת הַזּוֹנוֹג וְהַיְחוד שְׁלוֹ, אֲלֹא הִיא כִּמְשָׂא תְלוּי עֲלָיו, כִּנְחָשׁ קָשׁוֹר עַל צִנְאוֹ, וּמִשׁוֹם כִּי קָלְלַת אֱלֹהִים תְלוּי, שֶׁהִיא קָלְלָה שֶׁהוֹרֶגֶת אוֹתוֹ אוֹ מְבִיאָה אוֹתוֹ לְיַד עֲנִיּוֹת.

דְּבַר אַחֵר לֹא תִלֵּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ – זוֹ שַׁבָּת, שְׁיִוְרֵשׁ בָּהּ אָדָם נִשְׁמָה יְתֵרָה, לֹא צָרִיךְ לְהִרְאוֹת לְפָנֶיהָ הַנֶּפֶשׁ שֶׁשׁוֹלֶטֶת בָּאָדָם בַּיּוֹמֹת הַחַל בְּמִלְאָכָה שְׂאִסּוּרָה בְּשַׁבָּת, אֲלֹא קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא, שֶׁלֹּא תִרְאֶה לְפָנֶי זָכוֹר וְשִׁמּוֹר שֶׁל שַׁבָּת, וּבְשִׁבִילָהּ נֶאֱמַר שֶׁל נִעְלִיךְ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא, וְלֹא תִטְמֵא אֶת אֲדַמְתְּךָ, שֶׁנִּשְׁמָה יְתֵרָה הִיא אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלְמַעַלָּה, אֲדַמַּת קֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה.

וְעוֹד לֹא תִלֵּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ – זֶה אָדָם שֶׁהוּא נָבֵל, עָלָיו נֶאֱמַר כָּל הַמַּעֲמִיד תִּלְמִיד שְׂאִינוֹ הַגּוֹן כְּאֵלוֹ מַעֲמִיד אֲשֶׁרָה, וּמִשׁוֹם זֶה לֹא תִלֵּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים. דְּבַר אַחֵר לֹא תִלֵּין וְגוֹמֵר, הָעֵץ – אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כִּימִי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי, הַחֲטָא שֶׁעָשׂוֹ עִם נָבֵל, אֵל תִּתְּלֶה אוֹתוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּשֶׁעָשׂוֹ אֶת הָעֵגֶל, חָשַׁב מִשֶּׁה שִׁיִּשְׂרָאֵל עָשׂוֹ אוֹתוֹ, וְאָמַר לָמָּה יְהוָה יַחֲרֶה אַפָּךְ בְּעַמְּךָ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לָךְ רַד כִּי שַׁחַת עַמְּךָ. מִיָּד יִרְדַּ וְרָאָה עֵגֶל, דְּיוֹקֵן שֶׁל שׁוֹר וְחִמּוֹר, שָׂאֵל אוֹתוֹ, מִי עָשָׂה אוֹתְךָ? אָמַר הַחִמּוֹר, הָעֶרֶב רַב אֲשֶׁר בָּשָׂר חִמּוֹרִים בְּשָׂרָם. גַּם הַשׁוֹר אָמַר כֵּן. הַטְּבַעַת שֶׁעָלֶיהָ מִזֵּל שׁוֹר, בְּזִמְנָן שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֶרֶב רַב וַיִּתְּפָרְקוּ כָּל הָעַם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב, הַזְּדַמְנָן לְשָׁם, וְזָרַק הַכֹּל אֶתְרֵן לְאֵשׁ, וַיִּצָּא עֵגֶל, דְּיוֹקֵן שֶׁל שׁוֹר וְחִמּוֹר. בְּאוֹתוֹ זִמְנָן צִוְּתָה רוח הַקְּדוֹשׁ וְאָמְרָה, יָדַע שׁוֹר קוֹנֶהוּ וְחִמּוֹר אֲבוֹס בְּעֲלָיו, יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הַתְּבוֹנָן.

בְּדַאי כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַלָּה כִּי אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים, כִּי צָרִיךְ לְהִיּוֹת הַדִּין לְמַטָּה, אֵת זֶה יִשְׁפִּיל בְּדִין וְאֵת זֶה יָרִים, כִּפִּי מֵעֵשׂוֹ, לְזֶה מַטָּה כִּלְפֵי חֶסֶד, לְזֶה כִּלְפֵי גְבוּרָה, הָאֱמֶת בְּאִמְצַע, וּמִשׁוֹם זֶה נִקְרָא דִּין אֱמֶת. אֱלֹהִים – הַפֶּסֶס אֵל בְּחִשְׁבוֹן, שֶׁשֵּׁם י"ה שֶׁהִיא חֲכָמָה וּבִינָה, זֶה שְׁמִי עִם י"ה – שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ מֵצַד הַשְּׂמָאל, וְזֶה י"ה מִן אֱלֹהִים, ה' עַל י' נִקְבָּה.

וְכֵן הַדִּין דָּן, צָרִיךְ שֶׁהוּא יְהִיָּה יוֹשֵׁב וּבְעֲלֵי הַדִּין עוֹמְדִים, כְּמוֹ שֶׁלְמַעַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיָּבֵאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה, הוּא יוֹשֵׁב, וְהֵם עוֹמְדִים לְתַבַּע דִּין, וּמִשׁוֹם שֶׁשְׁטֵן נִכְנָס בִּינֵיהֶם לְתַבַּע אֶת חֲטָאֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם בְּמִשְׂא עָלָיו עַד שֶׁהָיָה דָן אוֹתָם, וְזֶהוּ לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה. וְעוֹד לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה, לְשָׂאֵל וּלְתַבַּע דִּין אֲצֵל (לְפָנֶי) הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁמִּנְהִיג הָעוֹלָם בְּרַחֲמִים, וּמִקְטָרְגִים וְתוֹבְעִים דִּין, וְזֶהוּ לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה. וְעוֹד לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה, יְהוָה הָעֵמוּד הָאִמְצָעִי, שְׁשׂוֹאֵלִים וְתוֹבְעִים דִּין מִגְבוּרָה, בֵּית הַדִּין הַגְּדוֹל שֶׁעוֹמֵד עַל הָעֵמוּד הָאִמְצָעִי, וְזֶהוּ עַל יְהוָה, עַל שֶׁמִּקְרִיבִים הַדִּינִים לְפָנֶי גְבוּרָה נֶאֱמַר בָּהֶם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה, שְׂאָף עַל גֵּב שְׁבָנָיו הֵם יִשְׂרָאֵל, אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַעֲבִיר עַל הַדִּין, שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּדִין, וְנִשְׁבַּע עָלֶיהָ שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלֶיהָ, וְלִגְבֵי הַדִּין, הַגְּבוּרָה הִיא בְּאִמְצַע וְחֶסֶד מִיָּמִין, וְהָעֵמוּד הָאִמְצָעִי מִשְׂמָאל, וְכָל הַדִּינִים תְלוּיִים מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה, וְכָל הַסְּפִירוֹת כֻּלָּן נִקְרָאוּ דִינִים גְבוּרָה, וְאִפְלוּ יְהוָה.

דִּין רֵאשׁוֹן, הָאֶחָד נִקְרָא דִין לְדוֹן בְּחִנֵּק, וְנֶאֱמַר לֹא תִלֵּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ. אָמַר לוֹ: אֲלַעְזֹר בְּנִי, כָּאֵן צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים, יֵשׁ עֵץ וַיֵּשׁ עֵץ, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה, וַיֵּשׁ אָדָם שֶׁהוּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְחֲטָאוֹ שֶׁל אָדָם הִיא נִבְלָתוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִיא עֵץ הַחַיִּים, לֹא צָרִיךְ לְתַלוֹת בּוֹ חֲטָא זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב לֹא תִלֵּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, שְׁמִי שְׂאֵכֵל מִהָעֵץ שְׁלוֹ, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, נֶאֱמַר בּוֹ וְאָכַל וְחִי לְעַלְמֵם.

וְעוֹד לֹא תִלֵּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ – הָעֵץ שֶׁל כָּאֵן זֶה תִּלְמִיד חֲכָם שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא עֵץ חַיִּים, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, לֹא תִלֵּין בּוֹ נִבְלָתוֹ, שֶׁהוּא הַחֲטָא שֶׁחֲטָא בַּיּוֹם, לֹא תִלֵּין עִמוֹ בְּלִילָהּ, שְׁמִיד יָשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה, כְּמוֹ

צדקה? תפלה, ומרפא בכנפיה - כנפי מצוה שהם תפלין, כנפי יונה, וכנפי מצות ציצית, היא שמלתו לעורו - עור התפלין, ואם אתה לא תחזיר את הכסויים הללו קדם שיתכנס ממנו השמש, שהוא הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו כי שמש ומגן יהו"ה אלהי"ם, כך תתכנס ממך נשמתך, שנאמר בה כסאו כשמש נגדי, מדה כנגד מדה, ומשום זה עד בא השמש תשיבנו לו, לו - לעני, שהוא צדיק, ולשכינה שהיא עניה בגלות, כשיבא הלילה שהוא גלות, במה תשכב השכינה? שודאי השמש, שהוא הקדוש ברוך הוא, לא מאיר לה בגלות, שהיא הלילה, ונשארת בחשכה, ומשום זה צריכים ישראל להאיר לה בגלות באור ונר, שהוא תורה ומצוה, אור הנשמה, נ"ר - נפש רוח, שהם סימן נ"ר, בתי התפלין שתשכב בהם השכינה בגלות, וכסוי של ציצית להתעטף בה במשכבה.

ומשום כך, אם אדם אינו מניח תפלין וציצית, במה היא תשכב בגלות? עליו נאמר אשרי משפיל אל דל ביום רעה ימלטהו יהו"ה, ובזכות המצוות הללו יורשים בני אדם שלשה קשרים, שהם נשמה ורוח ונפש, ובהם צריך לקרא את ישראל העליון שירד להאיר לשכינה באור הגאולה, שהיא שמש צדקה, ומרפא בכנפיה, לישראל שהם בבית החלי בגלות, שצדקה היא השכינה העליונה, עליה נאמר מי ירפא לך, והיא עשרים וחמש עשרים וחסות של קריאת שמע ערבית ושחרית, ובו יורד לישראל לגאל את השכינה, אבל בימין מקים אותה ומרחם עליה. זהו שכתוב ובחסד עולם רחמתיה, ומשום זה, נשמה ורוח ונפש הם המשכב (משכון) של השכינה בגלות, ועל זה נאמר ושכב בשלמתו וברכה, ומשום המצוות הללו שורה שכינה על אדם.

ועל הנשמה נאמר משכבת חיקך שמר פתחי פיך, שלא תדר אם לא תשלם, זהו שכתוב אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיה, ונשארו הרוח והנפש יתומים, ואם הנשמה עוברת על מצוות התורה ויורדים חטאים לגוף, דין הוא לפרע מנכסי יתומים, במצוות עשה שנשארו להם מהנשמה, שבגלל החטאים נוטלים מהרשעים את המשכון, שהוא הנשמה, וזהו אם חבל תחבל שלמת רעה.

ומה ראו הרשעים לעשות עגל? אלא ודאי הם היו המכשפים של פרעה, יונו"ס וימברו"ס בני בלעם, שנאמר בהם ויעשו כן החרטמים בלטיהם, וראו שלא היה בהם ממשות, וחזרו עם משה וקבלו ברית מילה, והקדוש ברוך הוא שידע גלויות ונסתרות, שהיה יודע בהם שהם מגזע רע, כשהיתה יורדת שכינה, נאמר בה ויסע מלאך האלהי"ם ההלך לפני מחנה ישראל, ולא אמר לפני העם, ומשום זה נטלו קנאה בלבם, ואמרו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כמו שהיה הולך לפניכם, ומשום זה עשו את העגל בכשפיהם, וזהו ידע שור קונהו וכו', ישראל לא ידע כשפים, עמי - אהרן ומשה בני עמרם - לא התבוננו. וזהו לא תלין נבלתו על העץ, החטא הזה של עם נבל, לא תלין נבלתו על העץ, שהם ישראל. דבר אחר לא תלין וכו', זה גר שלא התגיר לשמו של הקדוש ברוך הוא, לא לתלותו בישראל שהם עץ, כמו שבארוהו כימי העץ ימי עמי.

ועוד, לא תלין נבלתו - זו נבלות הפה, על העץ - זה לשון הרע, שחטא זה גורם שימות קדם זמנו, וזהו כי קבור תקברנו. דבר אחר לא תלין נבלתו - זה יצר הרע, על העץ - זו נשמת חיים, שמי שחלל אותה, נאמר בו כי קבור תקברנו, וימות בעולם הזה ובעולם הבא, זה דינו בחנק מי שעובר על זה.

דבר אחר, לא תלין נבלתו על העץ - זו נפש של חל שלא תראה לפני הנפש היתרה, ובשבילה אמר למשה של נעליך מעל רגליך.

השני - הרג, הרג לגנב, ולגזלן ענש, ומשום זה הממשפן לחברו צריך להחזיר לו משכונו בזמן שצריך אותו, כיון שאין לו אחר, זהו שכתוב השב תשיב לו את העבוט, ונאמר בפסוק אחר אם חבל תחבל שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו, זה בנשמתו של אדם מדבר, אם חבל תחבל - נפש ורוח, שלמת רעה - זו הנשמה.

ואם חבל תחבל - תפלין של יד ותפלין של ראש, שלמת רעה - כסוי של מצוה, עד בא השמש - שנאמר בו כי שמש ומגן יהו"ה אלהי"ם, תשיבנו לו - קדם שיתכנס ממנו, שעליו נאמר וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. מה זה

וְאִם יֵשׁ לוֹ חֲטָאִים וְיֵשׁ לוֹ זְכוּיֹת, נִפְרָעִים הַחֲטָאִים בְּזְכוּיֹת, וְנֹאמַר יֵצֵא שְׂכָרוֹ בְּהִפְסָדוֹ, מִיַּד מַחְזִירִים אוֹתוֹ לְגוֹף לְפָנָי שְׂיָבֵא הַשֶּׁמֶשׁ, וְזֶהוּ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֵנוּ לוֹ, שְׂפָאֶשֶׁר הָאָדָם יֵשֶׁן, עוֹלָה מִמֶּנּוּ הַנִּשְׁמָה, וְאִין יוֹרְדַת לְגוֹף עַד שְׁפוֹרְעַת אֶת כָּל הַחֲטָאִים שְׁעָשָׂה הָאָדָם בְּאוֹתוֹ יוֹם, וּמִשׁוֹם זֶה מִמְשַׁכֵּן אוֹתָהּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין שְׁלִמְעֵלָה, מִשׁוֹם שֶׁהִמְקַטְרַג עוֹלָה אַחֲרֶיהָ לְתַבְעַ מִמֶּנָּה דִּין בְּאַרְבַּע מֵיתוֹת בֵּית דִּין – שָׁנִים שְׁנֹאמְרוּ לְמַעֲלָה, וּשְׁנִים שְׁשׁוֹרִים עַל אוֹתָם שְׁמַגְלִים אֶת הָעֲרִירוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁשׁוֹמֵר אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם.

וּבְזִמְנָן שֶׁהַחֲטָאִים גְּדוֹלִים, וּמְלוֹהָ אָדָם חֲטָאִים עַל הַמְשָׁכוֹן, אֲכַד הַמְשָׁכוֹן, שֶׁהִיא הַנִּשְׁמָה, וְלֹא חוֹזֶרֶת אֵלָיו, וְהַכֹּל הוּא בְּדִין שְׁדָנָה אוֹתָהּ הַגְּבוּרָה, שֶׁהִיא בֵּית הַדִּין הַגְּדוֹל, בְּכָל לַיְלָה בְּשָׁתִים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת וּבְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם רְגָעִים כַּחֲשֻׁבוֹן חֶסֶד, שְׁנֹאמַר בּוֹ וְהוֹכֵן בְּחֶסֶד כֶּסֶף, וְסוֹד הַדְּבָר – וְתִפְקְדֵנוּ לְבִקְרִים, לְרַגְעִים תְּבַחֲנֵנוּ.

וְיֵשׁ חֲטָאִים שֶׁהֵם בְּסִתְרָא, וְלֹא יְכוּלִים לְהַעֲיֵד בָּהֶם הַמְּלָאכִים שֶׁהוֹלְכִים עִם הַנִּשְׁמָה, שְׁנֹאמַר בָּהּ כִּי מִלְּאֲכִיו יֵצֵא לָךְ, הָרִי הַשְּׂכִינָה מְעִידָה עֲלֵיהֶם, זֶהוּ שְׂפָתוֹב אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים, מִשׁוֹם שְׂשִׁכְנָה עַל רֵאשׁוֹ, שְׁנֹאמַר בָּהּ דַּע מָה לְמַעֲלָה מִמֶּךָ, עֵין רוֹאָה וְאֵזֶן שׁוֹמַעַת וְכָל מַעֲשֵׂיךָ בְּסִפְרָא נִכְתָּבִים. (לְפַעְמִים הַנִּשְׁמָה לֹא הֵיחָה מוֹדָה בְּחֲטָאִים שְׂתוֹבַע עָלָיו הַיֵּצֵר הָרַע, וְחוֹשֵׁד יֵצֵר הָרַע בְּזָה) (וּלְפַעְמִים הַנִּשְׁמָה לֹא חֲטָאָה, וְחוֹשֵׁד הַיֵּצֵר הָרַע בְּזָה), וְהוֹלְכִים אֶל בֵּית הַדִּין, וְדִן עֲלֵיהֶם דִּין הַנִּשְׁבָּעִים, נִשְׁבַּעַת הַנִּשְׁמָה עֲלֵיהֶם וּנְפֻטְרָתָא, וְאִם לֹא – פּוֹרְעַת.

וְיֵשׁ חֲטָאִים שְׁנֹאמַר בָּהֶם וּבִיד כָּל אָדָם יַחְתּוּם, וּמִרְאִים לָהּ חֲתִימַת יְדֵיהָ, וְיֵשׁ חֲטָאִים שֶׁהֵם עַל תְּנָאֵי שְׂמִתָּנָה עָלָיו לְפָרַע אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהַחֲטָאִים שְׁלוֹ בְּמִקּוּמוֹ, שְׁלֹא יִגְבֶּה אוֹתָם הַתּוֹבַע אֶלָּא בְּמִקּוּמוֹ, וְאֵלּוֹ הֵם חֲטָאִים שֶׁל עֶשְׂרִים שָׁנִים, וְיֵשׁ חֲטָאִים לְמִטָּה, שְׁבָאֵרוּ הַקְּדָמוֹנִים שְׁעַד עֶשְׂרִים שָׁנִים מְעַנִּישִׁים לְמִטָּה וְלֹא לְמַעֲלָה, וְיֵשׁ חֲטָאִים שְׂמַעֲנִישִׁים לְמַעֲלָה, וְתוֹבְעִים אוֹתָם לְמַעֲלָה בֵּית הַדִּין הַגְּדוֹל, וּבִשְׁבִילֵם מִמְשַׁכְּנִים אֶת הַנִּשְׁמָה לְמַעֲלָה, וְלֹא מְנִיחִים לָהּ לְרַדַּת לְמִטָּה, אֲבָל בְּחֲטָאִים שְׂמַעֲנִישִׁים עֲלֵיהֶם לְמִטָּה, לֹא מְעַנִּישִׁים

אֲבָל יֵשׁ מַצּוֹת שֶׁהֵן שְׂפָחוֹת, מֵאֵלּוֹ הַמַּצּוֹת שֶׁהֵן עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס, אֶף עַל גַּב שְׂיָבֵאוּ לְהִגָּן עָלֶיהָ, נוֹטְלִים אוֹתָם הַמְּקַטְרָגִים תַּחַת רְשׁוּתָם, (מוֹצִיאִים אוֹתָהּ הַמְּקַטְרָגִים מִרְשׁוּתָם) וְיֵשׁ חֲטָאִים אַחֲרֵים שְׁנִקְרָאִים חֲלוּקֵי הַדִּינִים, עַל חֲטָאִים שְׂחוּלְקִים בָּהֶם, מִהֵם מִטָּה כְּלָפֵי חֶסֶד, וְדָנִים אֶת הַנִּשְׁמָה בְּמִמוֹן, שֶׁהוּא דִינֵי מְמוֹנוֹת, וְיֵשׁ אַחֲרֵים שְׂחוּלְקִים עֲלֵיהֶם וְהֵם נוֹטִים כְּלָפֵי חוֹבָה, לְדוֹן אוֹתָהּ בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. אִם הַזְּכוּיֹת מִתְּגַבְּרוֹת עַל הַחַוּבוֹת, דָּנִים אוֹתָהּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, וְגוֹבִים מִהַזְּכוּיֹת, שֶׁהֵם גְּמִילוֹת חֶסְדִּים שְׁלוֹ, וְאִם הַחַוּבוֹת מִתְּגַבְּרִים, אֵז דָּנִים אוֹתָהּ בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת מִצַּד הַגְּבוּרָה, וְגוֹבִים בָּהּ נֶפֶשׁ וְרוּחַ.

וְלְמַעֲלָה אִין מִשׁוֹא פָּנִים, בֵּין לְצַדִּיק בֵּין לְרָשָׁע, וְכֵן צָרִיךְ לְהַשׁוֹת לְמִטָּה גְּבִי דִין הַצַּדִּיק עִם הָרָשָׁע, מִצַּד שֶׁל אֲמַת הָעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי, וְלֹא יִהְיֶה דִין רֵשָׁאֵי לְעֵשׂוֹת מִשׁוֹא פָּנִים לְאַחַד מֵהֶם בְּדִין, שְׁבִדִּין שְׁלִמְעֵלָה נֹאמַר בּוֹ לֹא יִשָּׂא פָּנִים וְלֹא יִקַּח שַׂחַד. אוֹי לוֹ לְדִין לְמִטָּה שְׂמִשְׁתַּנָּה מִהַדִּין שְׁלִמְעֵלָה, שְׂמִכְחֵישׁ מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וְלֹא יֹאמַר זֶה נֹאמֵן מְזָה, שְׂכִמּוֹ שֶׁהוּא לְמִטָּה, שְׂפֻטִים וְשֻׁטְרִים תַּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ, לְדוֹן גּוֹפִים, כִּף יֵשׁ לְמַעֲלָה שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים לְדוֹן אֶת הַנִּשְׁמָה, וְלֹא יִכְבַּד אֶת זֶה יוֹתֵר מְזָה, אֶלָּא שְׁנִיחָהּ בְּהַשׁוֹאָה בְּדִין, וְהֵם צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעַ לְפָנָי הַדִּין, וְלֹא יְדַבְּרוּ עַד שְׁשׁוֹאֵל אוֹתָם הַדִּין וְנוֹתֵן לָהֶם רְשׁוּת לְדַבֵּר, וְיִהְיוּ לְפָנָיו בִּירְאָה, מִשׁוֹם שְׂשִׁכְנָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וּמִי שְׂתוֹבַע אֲמַת

ואם המקור לא יכול להפתח עד שיפתח אותו, אותו שסגר אותו, אני מפיס אותו עבור יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהיא היחוד (שיחודו שם), ומשום הלבושים שהתלבש, מיד נפתח מקורה ונטהרת השכינה, וסוד הדבר - מקנה ישראל יהו"ה מושיעו בעת צרה, מושיעו ודאי, אותו שהמקור של המקנה בידו.

סדר הלימוד ליום כו אלול [יום 351 בשנה]

תקון ששי

זהו תקון כ"ו

בראשית, שם תר"י א"ש, ואלו הם שני האשים שהם בורא מאורי האש, ועליהם נאמר סמכוני באשיות, בשתי אשות, ולמה אמר להם סמכוני? אלא בלילי שבת הנשמה היתרה יורדת לתמך בשכינה התחתונה בגלות, שנאמר בה נפלה ולא תוסיף קום, וכשבא מוצאי שבת, מסתלקת הנשמה היתרה שבה וינפש. וינפש, מיד שהיא הסתלקה וי נפש, שאין מי שסומך אותה. באותו זמן היא אומרת לישראל סמכוני באשיות, שהם מאורי האש, ומה הם? שתי תורות, שהן חצובות מאש שהיא אלהי"ם, מדת הגבורה. ומה הם למודי יהו"ה? שתי שפתים שנקראו להבות (שנשרפו בלהבות) אש, והם שני תפוחים, שמהם יוצאת רוחו של משיח, שנאמר בו ונחה עליו רוח יהו"ה.

לבת מלך שהיתה בבית חליה מאהבת בעלה, שהלך בעלה והיא נפלה למשכב, צווחת ואומרת סמכוני באשיות, הרי היא בבית חליה, היא אומרת רפדוני, במה? בתפוחים שמתרבים בעצי היער, ואלו הם עצי בשמים.

קם זקן שלישי ואמר: רבי רבי, הרי אנו מבדילים בעצי בשמים, וכאן היא אינה אומרת אלא בתפוחים! אלא אנו מברכים על עצי בשמים משום שנאמר בהם וריח אפך כתפוחים, ולא עוד, אלא כל מיני בשמים הם טובים לברך עליהם, ואנו שעושים בהדס, משום שיש בו שלשה עלים, שנקראו שלשה הדסים, שרומזים לשלשת האבות, אבל שני נקבי החטם הם כנגד שני תפוחים, שהם

כאלו מקים על העולם דין אמת (דין אמת), וכל שפן מי שדן דין אמת, כאלו מקים אמת מארץ תצמח. אוי לו למי שמקים שקר ומפיל אמת, שגורם ותשלף אמת ארצה, ומי גורם את זה? הדין שלא דן דין אמת, ובודאי שדין שדן דין אמת, כאלו הוא מוציא את השכינה ואת ישראל מן הגלות ומקים אותם מן הארץ.

קם רבי שמעון על רגליו, והרים ידיו למעלה ושבח את רבון העולם, ואמר: רבון העולם, עשה למען השכינה שהיא בגלות, ואם היא בשבועה, הרי אבא ואמא, שהם חכמה ובינה, יכולים לעשות התרה. זהו שכתוב יהו"ה צבאו"ת יעץ ומי יפר, אם התלמיד נשבע, הרב יכול לעשות התרה.

ואם נדר או נשבע הבן שהוא ו', שלא יפדה אותה, אלא שתהיה בגלות עד זמן ידוע, ונדר או שבועה הם ביי"ה שהם חכמה ובינה, והוא התחרט, הרי שלשה בני אדם יכולים לפטר אותו, והם שלשת האבות למעלה כנגדם, ואם לא תתחרט, אני מבקש ממך, ומכל אותם שבישיבה שלמעלה ולמטה, שתעשה למען רועה הנאמן שלא זו מהשכינה בכל מקום, והוא הכניס שלום בינה ובינה פעמים רבות, ומסר עצמו למיתה עבורה ועבור בניה. זהו שכתוב ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.

ואם נדר הוא מצד האבא והאמא, ולא רוצה, אני עולה לאותו שנאמר בו כי יפלא ממך דבר, שנאמר בו במפלא ממך אל תדרש, שיפטר את הנדר, ואף על גב שהשכינה בגלות אל בעלה כנדה, שהיא תבדיל בין דם לדם, ונפתח מקורה, לטהר אותה במי התורה, המים החיים שלא פוסקים, והפריד ממנה דם נדה שהיא ליליית שלא תקרב אליה, שהיא חטא הנשמה שטמאה אותה, ואין לה רשות להעלות הנשמה לבעלה, לאותו מקום שמשם נתנה, ונדונית בין דין לדין, בין דיני נפשות לדיני ממונות, שיש משהו שפורע בממונו, ויש מי שפורע בנפשו, ובין נגע לנגע, כמו שבארוהו איכה ישבה בדרך, שחשוכה השכינה בגלות כמו מצרע, שנאמר בו בדר ישב מחוץ למחנה, מחוץ ודאי, זו הגלות, שהיא מחוץ לארץ ישראל, שהיא המושב של האות ה'.

השכינה, הוא יאמר אליה נשכימה לכרמים, נראה אם פרחה הגפן בהם, שנאמר בה כי כרם יהו"ה צבאות בית ישראל, הנצו הרמונים, אלו ודאי אותם שמלאים מצוות פרמונים, שם אתן את דודי לך, אלו שהם אוהבים שלך, שם נתתי אותם לך, כי הנה הסתו עבר - שלטונם של שאר הממנים של העמים, הגשם חלף הלך לו - שלטון הערב רב.

באותו זמן יבא אליה, שובי שובי השולמית, בשני בתים, שהם בית ראשון ובית שני למטה. שובי שובי - בבית ראשון ושני למעלה - ונחזה בך. דבר אחר, שובי שובי ארבע פעמים, בארבע אותיותיה שהם אדנ"י, ונחזה בך - בארבע אותיותיה שהם יהו"ה. אמר הקדוש ברוך הוא אל ישראל ארבע פעמים שובי עם השכינה בתשובה, ונחזה בך - בארבע כוסות של הגאולה שהם בפסח, שחייבים בו ישראל לשנות ארבע כוסות, כמו ארבע הגאלות. שובי שובי בארבעה היחודים (היטודות) שלך, ונחזה בך - בארבע חיות, ונחזה בך בשמים ובארץ, ומיד ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים יהו"ה מלך.

באותו זמן הנצנים נראו בארץ, אלו האבות, זכיותיהם התגלו על השכינה שהיא ארץ החיים, ועל בניה שנאמר בהם והיה זרעך כעפר הארץ, עת הזמיר הגיע, אז ישיר משה ובני ישראל, וקול התור נשמע בארצנו, קול צפיק נשאו קול יחדו ירננו, כי עין בעין יראו בשוב יהו"ה ציון. באותו זמן הקדוש ברוך הוא משבח אותה, זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל - זה תפלין של ראש, והרצועות תלויות מכאן ומכאן כמו זמורות, שהן כפרמל שתלויים מן הגפן, ודלת ראשך פארגמן - זו תפלה של יד, מה שהיתה דלת בגלות עניה, זהו שכתוב תפלה לעני כי יעטף, תהיה לבושה פארגמן, שהוא סוד א"וריאל ר"פאל ג"בריאל מ"כאל נ"וריאל, מלך אסור ברהטים - זה הקדוש ברוך הוא יהו"ה, שיהיה אסור בארבעה בתים שלה שהם אדנ"י, ארבעה בתי המזח, שיהיה אסור ברהטים כזה: יאהדונה"י, כי שמך בך ובך שמך, וזהו הסוד אמן מן ארגמן.

דבר אחר, ראשך עליך כפרמל - זה ראש דברך אמת, דלת ראשך פארגמן - זו השכינה, מלך

שני נביאי אמת, שבהם עתידה לצאת רוח הקדש, שהוא הרועה הנאמן שלמעלה, שבו מתישבת נפשה, ומשום זה היא אומרת רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני. בליל שבת נאמר קמתי אני לפתח לדודי, בשבת, וכשיוצאת שבת, נאמר ודודי חמק עבר, ובאותו זמן בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני, עד שנשבעתי, שבזמן שיבא פעם אחרת, שאחזו בידו ולא אעזב אותו ללכת, כמו שנאמר אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי, זה בית המקדש שלמעלה, ואל חדר הורתי, זה בית המקדש שלמטה.

ובזמן שאחזו בידו בגאולה האחרונה, זה לא יהיה לי כמו הפעמים האחרות, שבכל גאולה וגאולה היה בא, ואחר כך היה פורח ממני, אבל בגאולה האחרונה אני אחז בו ואקשר אותו עם כמה קשרים של אהבה שלא יזוז ממני לעולם ולעולמי עולמים, שבכל גלות וגלות היה הולך ממני, והייתי שואלת עליו את כל עובר ושבו. זהו שכתוב כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי. ולפעמים לא הייתי מוצאת מי שיאמר לי ממנו דבר, והייתי משביעה בשבילו את כל בני הקריה, זהו שכתוב השבעתי אתכם בנות ירושלם אם תמצאו את דודי מה תגידו לו, שחולת אהבה אני, וכמה פעמים על משכבי בלילות, שהן הגליות, בקשתי את שאהבה נפשי, ולא היה מי שיאמר לי, עד שהוא היה בא, וכעת בגאולה האחרונה ברח דודי בכעס רב, ושאלתי בעבורו, ולא מצאתי מי שיאמר לי דבר, ומשום זה אני נשבעתי, שבזמן שיבא ואחז בידו שלא יזוז ממני, ואני אחזתיו ולא ארפנו, אחזתיו - בקשר של תפלין של יד, ולא ארפנו - בתפלין של ראש.

בא וראה, כשיבא דודה אליה, יאמר לשני המשיחים נשכימה לכרמים, שהם ישראל, שבהם נאמר כי כרם יהו"ה צבאות בית ישראל, נראה הפרחה הגפן, שהיא השכינה בהם, הנצו הרמונים, אלו אותם שמלאים מצוות פרמון.

קם רבי שמעון ואמר: זקן זקן, נשכימה לכרמים, הרי יש כרמים שאינם ישראל, כמו ששמוני נוטרה את הפרמים פרמי שלי לא נטרתי, והם הערבוביה של הערב רב, שהם מערבים עם ישראל בגלות, ומשום זה, כשיבא הקדוש ברוך הוא אל

דָּבָר אחר ראשך עליך כפרמל - כמה מתקן השער שלך בשלש עשרה תקונים, שהם שנים עשר המזלות והלבנה - שלשה עשר, והנימים שלך הם כוכבים ומזלות שאין להם חשבון, ודלת ראשך, את (הוא) שהיית הלבנה עניה תחת כל הכוכבים, מהדקת בין הרגלים, זהו שכתוב ותגל מרגלותיו ותשכב, כעת את הראש לכלם, כארגמן שהוא אמן יאהדונה", את אדני", המלך שהוא יהו"ה, אסור ברהטים שלך. ארגמן - אוריאל ר"פאל גבריאל מ"יכאל נ"וריאל, חילות קדושים שמעו.

בְּשֶׁהַחֲתָן, שהוא השמש, יבא להאיר ללבנה, היא מתקשטת בשערותיה מתקנת

בשלשה עשר (בשנים עשר) זקנים, (דרגות, תקונים), שהם שנים עשר מזלות, השמש (צ"ל ולבנה) והוא כחתי יצא מחפתו, והוא ישיש כגבור לרוץ דרכים ברקיע, יציץ אליה ודאי, זהו שכתוב משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים, להסתכל אליה ברקיע שהוא (זה הוא) ישיש. מה זה כגבור? איזו גבורה עושה בזה? אלא שנים עשר משקופים יש ברקיע, וכל החילות מתגרים בהם שומרי השערים, השמש מתעטר באותיות התפלין שהוא שם יהו"ה, ומתלבש בגבורה. זהו שכתוב יהו"ה כגבור יצא, וזהו ישיש כגבור לרוץ ארח, ובוקע את חלונות כלם ברקיע, ועושה שנים עשר דרכים, כמו שעשה משה על הים, וזהו לרוץ ארח, ומשום שנוסע בראשונה מגבורה, השמש יוצאת אדמה.

אֲחֵר כף מתלבש בחסד שהוא לבן, ובו שוכך רגזו של השמש, ירק הוא מצד העמוד האמצעי, וכשמתלבש (נ"א מתלבן) בחסד באור לבן, ממנו יהיה מאיר ללבנה. מקצה השמים מוצאו - זה העמוד האמצעי, הקצה שלה צדיק, ותקופתו על קצותם - שני עמודי אמת, ובהם אין נסתר מחמתו - זו השכינה העליונה, שהיא חמה, משם יצטבע בצבע ירק, שהוא רחמים. באותו זמן מסתכלים השמש והלבנה יחד, ואין נסתר מחמתו, שהיא החפה שלה.

וּבְאֹתוֹ זמן היא נוטלת משלשה גונים, להתפאר לפניו בשלשת צבעי העין, שהם לבן אדם ירק, ובאותו זמן הוא יאמר אליה, הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבונני, שורפים אותי בשלהבות של

- זה אברהם, אסור - זה יצחק בעקדה, בקשר של תפלין של זרוע שמאל, ברהטים - זה יעקב, בארבעה בתי המח של תפלין של ראש, שנאמר ברהטים בשקתות המים.

קָם רבי שמעון ואמר: התכנסו חילות קדושים עליונים ותחתונים לראות את קשוטי הכלה, שהרי חפה מתקנת לה, והחתן נושא אותה שם. פתח ואמר: אליהו אליהו, רד לכאן אתה וחילותיהם של נשמות הצדיקים של הישיבה העליונה והתחתונה לקשט את הכלה. מיד הנה אליהו יורד עם כמה חילות של מלאכים וכמה נשמות.

פָּתַח ואמר: ראשך עליך כפרמל, כלה, כמה מתקן ראשך בתפלין שהוא (שהם) פאר על ראשך, שעליהם נאמר פארך חבוש עליך, והרצועות תלויות מצד זה ומצד זה, מה שהיו התלתלים שחורות כעורב, הרי הם ירקים כפרמל, כעלים הירקים שהם בגפנים כפרמל. ומה שהיתה דלת בגלות - תפלה לעני, וזו תפלה של יד, שבה מתעטר העני בגלות (בתפלה), זהו שכתוב תפלה לעני כי יעטף, כעת נאמר בך ודלת ראשך כארגמן. מלך אסור ברהטים - אלו ארבעה בתי המח, ארבעת בתי התפלין שהם אהי"ה, וכן ביד אהי"ה כחשבון אחת ועשרים האזכרות של תפלין של ראש, ואחת ועשרים אזכרות של תפלין של יד, ועולות לחשבון אהי"ה אהי"ה, הוא מלך אסור ברהטים, אש"ר אהי"ה, והוא רא"ש יהו"ה קוראים לו, אסור בכל האזכרות.

סדר הלימוד ליום כז אלול [יום 352 בשנה]

דָּבָר אחר, ראשך עליך כפרמל - הראש שלך, כלה, עולה על כל החילות, על ששים המה מלכות שהם ששים סדרי משנה, ועולים לשש מאות, ולששים רבוא, ושמונים פלגשים שהיו שמונים ספרי האגדה, ועלמות אין מספר - הם ההלכות שאין להם חשבון ומספר, שלאותם הנימים של שערות הכלה אין להם חשבון, ואת הכלה עולה על כלם. זהו שכתוב רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה.

שְׁקוּרָא קְרִיאַת שְׁמַע עָרַב וּבְקָר בְּכָל יוֹם תָּמִיד, כְּאִלּוּ קִיָּם וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה בַּתּוֹרָה, זֶהוּ שְׁכַתּוּב לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְסֵפֶר תּוֹרָה הוּא עֵינַי, שְׁנֵי כַּנְפֵי הָעַיִן – שְׁנֵי לוחות, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר תָּמִיד עֵינַי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ בְּהִמְרָאשִׁית הַשָּׁנָה, וּמָה זֶה בְּהִיבָה? בְּכַת הָעַיִן שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, וְעַל כַּנְפֵי הָעַיִן נֶאֱמַר פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָקָה. שְׁלֹשָׁה גִּוְנִים – כָּלֵל וּפְרָט וּכְלָל, וְהֵם אַהֲיִיָּה אֲשֶׁר אַהֲיִיָּה, שֶׁהֵם כָּלֵל בְּכָל הַתּוֹרָה, אַהֲיִיָּה כָּלֵל, אֲשֶׁר פָּרֵט, אַהֲיִיָּה כָּלֵל. הַגְּבוּת שֶׁעַל הָעַיִנִּים, נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם תִּלְתְּלִים שְׁחֹרוֹת כְּעֹרֵב, וְהֵם תְּלֵי תְלִים. עַל הַמִּצַּח שֶׁעַל הָעַיִנִּים צִיץ נִזְר הַקֹּדֶשׁ, מְרָקָם בְּגִוְנִים וְצִיּוּרִים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹמֶעֱלָה, וְהַצִּיּוּרִים שֶׁלָּה שְׂרֻטוּטִים בְּרַחֲב וּבְאָרְךָ, מֵהֶם קִטְנִים מֵהֶם גְּדוּלִים, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר בְּמָקוֹם שֶׁאֲמָרוּ לְהֶאָרִיךְ אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְקַצֵּר, לְקַצֵּר – אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְהֶאָרִיךְ, לְהֶאָרִיךְ מֵהַצַּד שֶׁל ו', לְקַצֵּר מֵצַד שֶׁל י'.

פְּנֵי הַגְּבִירָה, הֵם אַרְבַּעִים וְתֵשַׁע פְּנֵים טְהוֹר, מְאִירִים כְּשׁוֹשְׁנָה, לְכֵן וְאָדָם, נוֹטְלִים מִיָּמִין וּמִשְׂמָאל, גּוֹן לְכֵן בְּלַבּוֹן שֶׁל עֲנוּהָ, אָדָם – בִּשְׁתֵּי שֵׁל יִרְאָה, יִרְאָה בִּשְׁתֵּי. כְּשִׁחֹזְרִים לִירְקִים, הֵרִי הַחֲתָן שֶׁלָּה הִסְתַּלַּק לַחֲמָה, שֶׁהִיא הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה. וּמִשְׁלֹשֶׁת הַגִּוְנִים הִלְלוּ שֶׁל הַפְּנִים תְּלוּיִים שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם פְּנִים כַּחֲשֹׁבֹן חֲסִיד, וּבָהֶם מְאִתִּים וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת כַּחֲשֹׁבֹן גְּבוּרָה, וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁל וַיַּעֲבֹר יְהוָה, סוּד הָעֵבֹר, מְאִיר בָּהֶם לְכֹלָה בְּאַרְבַּע פְּנִים, זֶהוּ שְׁכַתּוּב וְאַרְבַּעָה פְּנִים לְאַחַת, וְהָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי הוּא וְאִי, עֵבֹר הַשָּׁנָה, שֵׁשׁ בְּהִיבָה שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה חֲדָשִׁים, וְהֵם בְּרִאשֵׁי תְּבוּת וְהוּא אֲנִי וְהוּא, וְבוֹ הוּא אֲשֶׁה (נִיל אִישׁ) וְהִיא אֲשֶׁה עֲבָרָה, סוּד הָעֵבֹר – יְסוּד, שֶׁהוּא יְסוּד טְפָה שֶׁמִּמֶּנָּה נִעֲשֶׂה עֵבֹר, שֶׁהוּא וְאִי, שֶׁהֵרִי וְאִי בְּלֵי טְפָה אֵינן לָהּ עֵבֹר, וְזֶהוּ הַמַּח, שֶׁשֵּׁם הַחֲכָמָה.

וְאִי הוּא הַחֲטָם מִתְקַן בְּפְנִים, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וַיִּצָּר יְהוָה אֱלֹהֵיִם, וּמְאִירִים בְּלֵכֵן וְאָדָם, וְהַחֲטָם שֶׁהוּלָךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל הוּא חוֹתֵם אֲמֵת, וְאִם אֵינָה בְּדֶרֶךְ אֲמֵת, אֵינָה חוֹתֵם, הַטְּבַעַת שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּמִשּׁוּם זֶה צִיּוּר הַגְּבִירָה הַדְּמוּת שֶׁלָּה שֶׁל הַחֲטָם, מִתְקַן בְּפְנִים וּבְדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל עַל הַפְּנִים, וְשְׁנֵי נִקְבֵי הַחֲטָם שְׁנֵי נְבִיאֵי אֲמֵת, הַפָּה – בֵּת הַמֶּלֶךְ, וּבְהִיבָה לְשׁוֹן

הָאֲהִבָּה שְׁלָךְ, וְהַמְנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁתֵּי עֵינִים הֵם שְׁנֵי לוחות יְקָרוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם לְחֹת אֲבָן כְּתוּבִים בְּאֲצָבַע אֱלֹהִים כְּתוּבִים מִשְׁנֵי עֲבְרִיהֶם, וּמְרַקְמִים מִשְׁנֵים עֶשְׂרִים גִּוְנִים מֵהַצַּד הַזֶּה, וּמִשְׁנֵים עֶשְׂרִים גִּוְנִים מִן הַצַּד הַזֶּה, שֶׁהֵם אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים צְדָדִים, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתָבִים, זִ"ה וְזִ"ה פְּעָמִים – אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים סְפָרִים.

וְהֵם שְׁנֵים עֶשְׂרִים פְּנִים וּשְׁנֵים עֶשְׂרֵה הַכְּנָפִים שֶׁל הַחִיּוֹת, זֶהוּ שְׁכַתּוּב וּפְנֵי אַרְיָה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם, הַגּוֹן הַלְּבָן שֶׁל הָעַיִן, וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל לְאַרְבַּעַתָּם, הַגּוֹן הָאָדָם שֶׁל הָעַיִן, וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם הֵם הַגּוֹן הַיָּרֵק שֶׁל הָעַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַרְבַּעָה פְּנִים לְאַחַד וְגוֹמֵר, וְאַרְבַּע כְּנָפִים וְגוֹמֵר, הֵרִי אַרְבַּעָה וְעֶשְׂרִים. הַכְּנָפִים הֵם כַּנְפֵי הָעַיִן, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתָבִים, וּבַחִיּוֹת כְּתוּב בָּהֶם וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאֶמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זֶה אֶל זֶה וְדַאי, כְּמוֹ הַלוחות שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם כְּתוּבִים מִשְׁנֵי עֲבְרִיהֶם, מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים, לְחֹת אֲבָן כְּתוּבִים וְגוֹמֵר. לְחֹת אֲבָן, מָה זֶה אֲבָן? זֶה אֲבָן הַשְּׁתִּיָּה, שֶׁמִּמֶּנָּה הִשְׁתַּת הָעוֹלָם, וְהִיא בֵּת הָעַיִן, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר עַל אֲבָן אַחַת שְׁבַעָה עֵינִים, וְהֵם שְׁבַעָה גְּלָדֵי הָעַיִן, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר שְׁבַע בְּיוֹם הַלְּלִיתִךָ, וְזֶה הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִיבָה אֲבָן מְאִסוּ הַבּוֹנִים הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנָה, מִי הַבּוֹנִים? אֵלֹהֵי אוֹתָם בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שְׁבוּנִים אֵת הַבְּנִינִים שֶׁל הָעוֹלָם וּפּוֹסְקִים הַלְּכוּת, שֶׁמְאִסוּ בְּגִלוּת, נֶאֱמַר בְּהִיבָה הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא הַלְּכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי, קְבֻלָּה לְמִשְׁהָ, וּמָה שֶׁהִיָּתָה בֵּת הָעַיִן שְׁחֹרוּהָ, מִמֶּנָּה וּבְהִיבָה יְהִיָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְאִיר לְעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְאִיר בְּהִיבָה.

וְהָעַיִנִּים שֶׁמְאִירוֹת בַּתּוֹרָה, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר עֵינֵי כָל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ, וְצָרִיךְ אָדָם לְהַתְּעַסֵּק בָּהֶם תָּמִיד, עָרַב וּבְקָר וְצָהָרִים תָּמִיד, שֶׁיִּסְתַּכַּל בְּהִיבָה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא בְּעֵינָיו. זֶהוּ שְׁכַתּוּב תָּמִיד עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ בְּהִמְרָאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה, וְלִמְדָנוּ תָּמִיד מִתְּמִיד, תָּמִיד שֶׁל עָרַב וּבְקָר מִתְּמִיד שֶׁל תָּמִיד – עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ בְּהִיבָה, וְהֵרִי הַתְּמִיד שֶׁל עָרַב וּבְקָר הוּא שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, אֶלָּא מִכָּאן לְמִדְנָה, שְׁמִי

בשני לוחות, שנאמר בהם שני שדיך כשני עפרים תאמי צביה.

ועוד, ו' היא תורה שבכתב, שנתנה בשתי זרועות, שהם ששה פרקים, ואיפה נתנה? בשני לוחות, שהם שני שדיך, והם ' ' (ובהם צורת ז'), ובהם הוא צר, זהו שכתוב וייצר, והם שתי בתולותיה של העלמה שהיא תורה שבעל פה, שנאמר בהם וישבר אתם תחת החר, החתן שלה, אותו שאמר לא נמצאו בתולים לנערה וענשו אותו מאה כסף, אלו מאה ברכות, ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה לגלות כל ימיו.

שבתו של הגוף, זאת קומתך דמתה לתמר, ומי שמפיר שעור הקומה שלה, יורש את העולם הבא שהוא ו', שנאמר בו מקנה ישראל יהו"ה, המקנה שהוא הקומה שלה, השעור שלה. שעור הקומה זה צדיק, שנאמר בו צדיק כתמר פרח, ועליה נאמר דמתה לתמר.

שנאמר בה ויבאו אלימה ושם שתי עשרה עינת מים ושבעים תמרים, שנים עשר עינת אלו הם שנים עשר פרקים, שהם ששה בשתי זרועות וששה בשתי שוקים. זהו שכתוב ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש, מהו בתרשיש? בתרי שש, בשתי זרועות ששה פרקים, וכן ששה אחרים בשתי שוקים. שוקיו עמודי שש - אלו הם שנים עשר עינות מים, שבעים תמרים שבהם צדיק כתמר יפרח הרי הם חמש אצבעות, ובהן שלשה עשר פרקים - הם שמונה עשר, וכן שמונה עשר ביד ימין - שלשים וששה, וכן שמונה עשר עשר עשר בשתי רגלים - הרי שבעים ושנים, שבעים שלהם שבעים תמרים, שני צדיקים כתמר יפרח בהם.

ובהם כתוב מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב, הנעלים שלה נעילת החג ונעילת הפסח, ולא צריך להראות לפני נעלים של חל, שהם שאור וחרמץ, ועליהם אמר למשה של נעליך מעל רגליך, שתרומה וחלין כמו זה, לא צריך לערב תרומה עם קדש, וכן מלאכה של חל לא צריכה להראות לפני מלאכה של קדש, שהיא מלאכת הכהנים, וכן אש של חל לא צריכה להראות לפני אש של קדש,

למודים, שהוא צדיק, ועליה (ועליהם) נאמר כחוט השני שפתותיך ומדברך נאווה, בתורה, הפה - הכלל של הכל, ממנו קול ודבור שהם ו"ה, ממנה הכל שהיא ה', פה קטן סתום באות י', מתתקן בשמו של יהו"ה, ומשום זה כחוט השני שפתותיך ומדברך נאווה.

צוארך כמגדל השן - זו ירושלים, עליה נאמר כמגדל דוד צוארך, תכשיטיה - כהנים לויים וישראלים, בנוי לתלפיות, זה צדיק שהוא תל שהכל פונים אליו, הפנות שלו - שני נביאי אמת, שהשכינה ודאי היא ירושלים, התכשיטים שלה שלשת האבות, החרוזים שלה - שני עמודי אמת.

דבר אחר, צוארך - זו התורה, התכשיטים שלה - מאתים ארבעים ושמונה מצוותיה, החרוזים והקמיעים שלה הם ממנים על שלש מאות ששים וחמש לא תעשה, ששומרים אותה בהם, וכשמתעלה הצואר בתכשיטים שלה אל החתן, כמה ריחות טובים עולים בה. זהו שכתוב מי זאת עלה מן המדבר, זה הר סיני שהוא צוארו של עולם. מקטרת מור - זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו אלך לי אל הר המור, ולבונה - זו הלבנה הקדושה, עליה נאמר ואל גבעת הלבונה, מכל אבקת רוכל - זה צדיק, שהוא כל הכלול בכל.

דבר אחר, צוארך - זו תורה שבעל פה, הלכה למשה מסיני, מקטרת מר - אמר מר, ולבונה - לבון ההלכה, מכל אבקת רוכל - זה צדיק שיש בו מכל המינים, וזה מאיר לתורה שבעל פה, ומיד כשהיא מתקשטת בכל מיני תכשיטים, ירושלים שהיא צואר העולם, הקדוש ברוך הוא מקיף אותה, זהו שכתוב ואני אהיה לה נאם יהו"ה חומת אש סביב, והוא מחבק אותה בשתי זרועות, זהו שכתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

יודי הגבירה, הפלה הקדושה, כלם רשומים בשם של יהו"ה, כמו זה: (אמר המגיה, הלשון מוטעה ונ"ל שהלשון כד) בכף י', בחמש אצבעות ה', בזרוע שלה ו', בכתף שלה ה', בכתף שלה מצירים כמה שרטוטים כמו הענפים של עץ החיים, לרשם בו שהוא עץ חיים. זהו שכתוב עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר. מימינו נתנה תורה שבכתב, משמאלו תורה שבעל פה, ואיפה נתנו?

שְׁכֵלָם חל ואחרים קדש, ומשום זה צוה המבדיל בין קדש לחל.

הנה ציון, שהיא השכינה, יוצאת בכל הקשויים שלה, וכל העולם מורים עליה באצבע, זהו שכתוב חזו ציון קרית מועדנו, והחתן יוצא מעטר אליה, וכל העולם אומרים צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו. חתנתו - השכינה העליונה, שמחת לבו - השכינה התחתונה, היום של שניהם - העמוד האמצעי, המנורה הקדושה, הרי הכלה - מקשטת לבעלה שהוא יהוה, בן המלך.

סדר הלימוד ליום כח אלול [יום 353 בשנה]

תקון שביעי

זהו תקון ב"ו

זהו בראשית ברא אלהים, בראשית אבא ואמא, יהוה אלהינו, ברא יהוה, בנס של האב והאם, אלהים הבת, ועליהם נאמר איש אמו ואביו תיראו, כבוד את אביך ואת אמך, אביך זה הקדוש ברוך הוא, אמך זו שכינה, היראה שלה - במצוות לא תעשה, הכבוד שלה - במצוות עשה, וכל אלו שמקימים מצוות עשה, נאמר עליהם כי מכבדי אכבד, ועל אותם שעוברים על לא תעשה, עליהם נאמר ובזי יקלו. אמר המאור הקדוש: רבי רבי, ומהו כבוד ובזיון לקדוש ברוך הוא במצוות עשה ולא תעשה? אלא ודאי כשהשכינה בגלות, כל מי שעושה מצוה להקים אותה מן הגלות, כאלו כבד את הקדוש ברוך הוא.

למלך שהיתה לו קטטה עם הגבירה, וזרק אותה מהיכלו, והיא הלכה לשכניה, והלא כל מי שמקבל אותה בביתו ומכבד אותה, (ודאי שמכבד את המלך), ומכניס שלום בינה לבין בעלה, הלא כל הכבוד שעושה לה, הוא עושה למלך, שאם המלך כועס עליה פעם אחת או פעמים, יהיה לו שלום עמה ויחזיר אותה לביתו, והוא שואל אותה, מי כבד אותך? או מי זלזל בך? או אם גרש אותה למלכות אחרת?

כמו כן הקדוש ברוך הוא גרש את השכינה וזרק אותה מביתו, זהו שכתוב ובפשעיהם שלחה

אמכם, והלא כל מי שמכבד אותה בגלות, הוא כבד את הקדוש ברוך הוא, או מי שמזלזל בה, הוא מזלזל בקדוש ברוך הוא, ומשום זה כי מכבדי אכבד ובזי יקלו, שאף על גב שהקדוש ברוך הוא מכר אותה בחטאי בניה בגלות הרביעית, הוא שומר אותה והוא יגאל אותה, וסוד הדבר - וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים, אלא תצא בת חורין, משום שבגלות הראשונה, שלא היה לה בעלה, שהיא התורה, החרות שלה, לא הוציא אותה בת חורין, ויצאה בחפזון כמו עבד שבורח מאדונו ואין לו שטר שחרור, אבל בגולה האחרונה, שיש לה בעלה שהוא בן חורין, לא תצא בחפזון ולא תצא כמו עבדים, שנאמר בהם עבדים היינו לפרעה במצרים, אלא תצא בת חורין, ומשום זה כי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים.

ומניין לנו שתורה היא חרות? זהו שכתוב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת, והוא יהיה לה בגולה האחרונה חרות ממלאך המות, שלא ימות משיח בן אפרים, חרות משעבוד מלכיות, שלא ישתעבדו בה ובבניה לעולם, ותהיה לה חרות ולבניה מכל החטאים הרעים של העולם, שהם ערב רב, וישראל שהם מצד אותו הנער או מהפסא הקדוש, אף על גב שהיו מחיבים בכמה חטאים, כמו שאומרים אין בן דוד בא עד שיהיה דור שכלו זכאי או כלו חיב, נאמר בהם אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה, עם כל זה והפדה בגלות, ולא ימשל למכרה בגלות בבגדו בה, משום שבגדו בעבודה זרה.

ועוד כי ימכר איש את בתו לאמה, זו הנשמה הקדושה שמכר אותה לגוף, שהוא האמה שלה, ונאמר ושפחה כי תירש גבירתה, כשתצא מן הגוף, לא תצא כצאת העבדים, שהם נפשות שמשתפים עם הגוף התחתון, שהנאתם אינה לעולם הבא, להשתדל בתורה שהוא חרות ממלאך המות, אלא לירש את העולם הזה, ומשום הנשמה שמשתדלת בתורה, לא תצא כצאת העבדים מן הגוף בדחק, כמו נשמת עם הארץ שהיא עבד, אלא תצא בת חורין ממלאך המות.

ומחלקת למטה בסוף המשנה, מוצא אותה בראש, וכשחושב שהוא בראש, מוצא אותה בסוף, ואחר כך חולק באמצע המשנה. ויחפרו באר אחרת – זו הפסיקתא, ששם פסקי הלכה, והוא תרוץ ולא רבו עליה, ויקרא שמה רחובות, והפסקים והתרוצים הללו הם לבנים, שהם לבון ההלכה, וזהו ובלבנים. ובכל עבדה בשדה – בודאי זו בריתא, שעליה נאמר כי בשדה מצאה וגומר. את כל עבדתם – זו משנה, השפחה השניה לבריתא, אשר עבדו בהם בפרך, הכל תלוי עד שיבא אליהו, זו השפחה השלישית שנקראת עבודה, (עבוד ה'). קם תינוק אחד, פתח ואמר: צעיר אני לימים ואתם ישישים.

תקון עשירי

והו תקון ל'

ב"ראשית ב"רא א"להים, זו בכ"א, והן שלשת הבבות שגמרזו בשלשה פנים בראשית ב"רא א"להים, ועליה נאמר על כל דבר פשע על שור על חמור – זו בכא קמא, על שה על שלמה – זו בכא מציעא, על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה – זו בכא בתרא, על השור שבו מתוכחים בעלי המשנה זה עם זה, ויש שור ויש שור, שור תם ושור מועד, ויש חמור ויש חמור, ועל אלו של צד הטמאה נאמר בהם לא תחרש בשור ובחמור יחדו, ויעקב בעבורם אמר ויהי לי שור וחמור. צאן זה שה, שנאמר בו על שה, ועבד ושפחה זהו על כל אבדה.

ושור מועד, עשרים וארבע תולדות של נזיקין תלויים ממנו, וכלם תלויים מארבע אבות,

שהן קרן ושן וגוף ורגל. הנגיחה בקרן, שן שהיתה אוכלת בגזל רבצה בגוף על הכלים ושברה אותם, ואין פלים אלא תלמידי חכמים, וכן הזיק ברגליו, וכלם נאמרו במשנה, חמור הוא חמור בחמרה של המשנה, ועל התלמיד החכם ששולט עליו נאמר בו עני ורכב על חמור, ומי הוא ששולט עליו? ח'כם מ'פלא ו'רב ר'בנן זה השולט עליו, אבל האחר הוא מחמר אחריו בחמרה של המשנה, וכן שור נגח אותם בקשיה ונשך אותם, ורבץ עליהם ושבר אותם, וזוהי מחלקת, וכן ברגל שובר פלים, ומשום זה בשור ובחמור, שהם הממנים של עשו

תקון שמיני והו תקון כ"ח

בראשית, זו באר (באר שית), והם שתיים, אחת באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם, ואחת היא הבאר שנאמר בה ויריבו גם עליה, והשניה באר אחרת ולא רבו עליה. הבאר שרבו עליה זו תורה שבעל פה, שנאמר בה ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים, אלו מקשים על אלו, ואלו חולקים על אלו, אלו מטמאים, אלו פוסלים ואלו מכשירים, אלו אוסרים ואלו מתירין, בששה צדדים, והם בראשית ברא שית וכו'.

סדר הלימוד ליום כט אלול [יום 354 בשנה]

תקון תשיעי

והו תקון כ"ט

בראשית ברא ששה צדדים של אסור והתר כמו שאמרנו, ועליו נאמר ועתה יגדל נא כח אדני, והיא עשרים ושמונה האותיות של מעשה בראשית, בזה (שהוא) עשרים ושמונה תלמידי חכמים, ויחפרו באר אחרת ולא רבו עליה, שהיא הלכה למשה מסיני, קבלה למשה מסיני, ומשה בגללה, בזמן שאמר לו הקדוש ברוך הוא אין שלום בעירך, אמר ועתה יגדל נא כח אדני, והיא התלמוד שנאמר למשה, משה קבל תורה מסיני, המשנה השפחה שלה, זו נעשתה להלכה שהיא בת המלך הלבוש, ובת המלך היא בת קול מבפנים, והבריתא היא שפחה לה מבחוץ, ואלו שני התומכים אותה את בת המלך בגלות – משנה ובריתא.

ויש שפחה רעה שנקראת שטנה, זהו שכתוב ויקרא את שמה שטנה, אשת הנחש שהוא השטן, וזוהי מחלקת וקשיה, ועליה נאמר וימררו את חייהם בעבדה קשה, שודאי זוהי קשיה, בחמר – זהו קל וחמר, זה נחש עקלתון. מחלקת, פעם הוא קל בשעבוד של ישראל כשהחטאים קלים עליהם, ופעם שהוא חמור, כבוד, ומהצד שלו תכבד העבדה.

והנחש הולך בקשיה ובמחלקת, כמו גליהם, כמו כן כשחושב אדם שהוא בקשיה

תקון אחד עשר זהו תקון ל"א

מיד פתח ואמר: בראשית, בראשית, והם ששה ימים, בראשית, מה זה אלהי"ם? זה הים השביעי, וסוד הדבר - כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. עליונים שמעו, הדגים שרוחשים בים התורה, עליהם נאמר שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות, וכך שואגים על טרף, ובשכינה נאמר בה ותתן טרף לביתה וחק לנערתי. כל הנחלים שהולכים אל הים הרי הם שבעה, והם שבע הנערות הראויות לתת לה, לאם הקדושה, שהיא בת שבע, ים האוקינוס כלול משבעה ימים, ולמה נקרא אוקינוס? משום שכל מיני מים ודגים ורמשים שאינם שלה, ויבאו להפגס בה, היא מקיאה אותם, ומשם הם שבים ללכת, כמו תבת נח שלא הייתה מקבלת ממין אחר, אלא מאלו שצוה הקדוש ברוך הוא, ומשום זה כל הנחלים, שהם תלמידי החכמים, כלם מתעסקים בתורה, הולכים אל הים, ורוצים להפגס לשכינה, והיא אינה מקבלת אותם לתוכה, אלא רק את אותם שצוה הקדוש ברוך הוא להפגס אליה (בתוכה), שהם שבעה רועים, ואת השבטים שיוצאים מהם, ואת כל הבאים מצדם ויתערבו בהם, הים מקבלת אותם ויתערבו בתוכה, אבל את האחרים אינה מקבלת אותם, ומשם הם שבים ללכת.

שודאי ה' הוא הים, הנחל שלה - ו', כל אותם שיוצאים נשמות מהים והנחל שלה ביראה ואהבה של י"ה, היא מקבלת אותם, ואחרים שהם אינם חלק יהו"ה, היא לא מקבלת אותם, ודוחה אותם משם, ומשם הם שבים ללכת. כמו כלם וברכו אותו, ואמרו: הפה של השכינה, סיני סיני, אשרי האזנים ששומעות הדברים הללו מפיה.

ברוך יי לעולם אמן ואמן

וישמעאל, יבואו רכובים עליהם שני משיחים ושולטים עליהם, ובעלי המשנה שולטים עליהם, ועליהם אמר יעקב ויהי לי שור וחרמור, ששולט עליהם בתלמוד ובמדרשים, ובקשר של תפלין וציצית שולט עליהם, שהם מועדים לקלקל, שנאמר בהם וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים.

מיד יצא קול ואמר: הניחו לתינוק ויעלה למקומו, שהרי ששים הלכות, שהם ששים המה מלכות, תלויים באויר, והוא בא להעלותם למקומם. מיד פרח ולא ראו דבר. אמר רבי שמעון: ודאי זהו תינוק יונק משדי אמו, וזה הנער שמנהיג את האניות בים, שהם תלמידי חכמים שהולכים בים התורה בארבע רוחות, שבהם נאמר כה אמר יהו"ה מארבע רוחות באי הרוח, ויש ארבע רוחות אחרות מן הצד של השטן שבאים בקשיה ומחלקת, וטובעות הספינות, שהם תלמידי חכמים, בים התורה, ולא יכולים לצאת משם, והגלים עולים ויורדים בהם.

בינתים הנה התינוק יורד, פתח ואמר: מנורה הקדושה, פתח פיה בתורה, שהרי פיה הוא סיני, על הקולות וההבלים שיוצאים מפיה נאמר וכל העם ראים את הקולת ואת הלפידים וגומר, וכלם מקשיבים לקולך, עליונים ותחתונים, שהם ששים רבוא של הישיבה העליונה וששים רבוא של הישיבה התחתונה, ואתה הוא בדמות רבונך, שבזמן שפתח באנכי, שור לא נגח, אריה לא שאג, העוף שהוא נשר לא פרח, וכל החילות שתלויים מהם בכסא הכבוד, ואדם לשבת על הכסא שהוא הקדוש ברוך הוא, הוא מקשיב לדבריה, משום שהגבירה שלה, שהיא התורה הקדושה, עולה בפיה.